Lagasafn
1965 - 1. bindi

Útgáfa 2.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af lagasafninu. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af prentuðum útgáfum lagasafnsins án endurgjalds. Hvorki Alþingi né stjórnvöld standa að gerð skjals þessa umfram það að hafa útvegað höfundi skjalsins prenteintök af ritinu.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum https://urlausnir.is. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta landslög og önnur áþekk gögn gerð af opinberri hálfu, ekki verndar höfundalaga.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Þessi útgáfa byggir á endurskönnun á öllu eintakinu.
Skrifað inn á dálka 553-554, 556, 777, 971, 1183, 1186-1187, 1202, 1212, og 1214.
Meiriháttar gallar í dálkum 367-368, 905-906, 952, 978, 1067, og 1256.
Minniháttar gallar í dálkum LVIIJ, 47, 168, 259, 280, 318, 418, 943, 1069, og 1224.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

LAGASAFN

LAGASAFN

ÍSLENZK LÖG 1. APRÍL 1965

I.

ÁRMANN SNÆVARR
bjó undir prentun

GEFIÐ ÚT AÐ TILHLUTAN DÓMSMÁLARÁÐUNEYTISINS

REYKJAVÍK 1965

Félagsprentsmiðjan h.f.

FORMÁLI

Síðasta lagasafn kom út árið 1955. Í því voru gildandi lög vorið 1954. Síðan er liðinn fullur áratugur, og hefur verið mikil gróska í lagasetningu á þeim tíma. Er því orðin brýn þörf á nýrri útgáfu lagasafns. Árið 1962 fól þáverandi dómsmálaráðherra, dr. jur. Bjarni Benediktsson, mér undirrituðum að sjá um útgáfu lagasafns þess, er hér fer á eftir.

Nokkur íslenzk lagasöfn hafa verið gefin út á þessari öld og hinni fyrri. Er þar fyrst að geta Lovsamling for Island, er Jón Sigurðsson hóf útgáfu á og sá um að verulegustu leyti. Það safnrit er ekki safn gildandi laga, ef það orðalag má nota, heldur safn laga, tilskipana o. fl. allt frá 1096 til 1874, er gilt hafa um einhvern tíma á landi hér. Járnsíða og Jónsbók eru þó ekki þar á meðal. Hefur þetta merka safnrit nú fyrst og fremst réttarsögulegt gildi, en er jafnframt mjög markvert frá því sjónarmiði. Lagasafn fyrir alþýðu, er þeir gáfu út Magnús Stephensen, Jón Jensson og síðar Jón Magnússon ásamt Jóni Jenssyni, var miðað við gildandi lög, og tók það yfir lög allt til 1909 að því ári meðtöldu. Var lögum þar skipað í rétta tímaröð, en ekki skipað saman eftir efni. Sami háttur var á hafður í lagasafni Einars Arnórssonar, en það safn tók yfir lög til 1909, og varð því raunar aldrei fullokið. Lagasafn prófessors Ólafs Lárussonar, er út kom 1931, var hins vegar reist á bálkun laga eftir efni þeirra, og var lögum því raðað eftir efni, en ekki í tímaröð. Sérstök skrá var þó fremst í safninu um aldur laga, þar sem þeim er raðað í tímaröð rétta. Hér var því um kerfisbundið lagasafn að ræða, og var breytingarlögum yfirleitt skeytt inn í stofnlögin. Sérstök atriðisorðaskrá fylgdi síðan safninu um nokkur helztu réttaratriði. Lagasafn það, er próf. Ólafur Lárusson gaf út 1947, var með sama sniði, og sama er að segja um lagasafnið frá 1955, er próf. Ólafur sá um ásamt mér.

Við útgáfu þessa safns var tekið til gagngerðrar athugunar, hvort rétt væri að halda áfram þeirri tilhögun, sem síðast var lýst, eða taka upp þá aðferð að skipa lögum í tímaröð. Hvor hátturinn um sig hefur sína kosti, en jafnframt annmarka. Horfið var að því ráði að halda enn í það fyrirkomulag, sem próf. Ólafur Lárusson markaði með safninu 1931, enda eru menn orðnir vanir því, og myndi allur þorri yngri lögfræðinga vafalaust kjósa þann kostinn fremur. Um dómatilvitnanir við lög er farið eftir svipuðum sjónarmiðum og í lagasafni 1955. Er vitnað til hæstaréttardóma þannig, að greint er bindi dómasafnsins með rómverskri tölu og síðan blaðsíðutal bindisins, og þá helzt svo, að vitnað sé til þeirrar blaðsíðu, þar sem reynir á það lagaboð, sem tilvitnun á við. Féld. merkir dómasafn Félagsdóms, en Tr. merkir Tímarit lögfræðinga, er flytur ýmsa dóma úr héraði. Við allan síðari hluta safnsins, þ. e. í mestum hluta II. bindis, eru teknar með tilvitnanir til hæstaréttardóma allt til ársloka 1964, en í I. bindi var ekki unnt að vitna til svo nýlegra dóma. Var þar leitazt við að vísa til dóma allt til ársloka 1963, en tókst þó ekki fyllilega í fyrra hluta þess bindis. Benda ber á, að ekki er vísað til dóma við lögin frá 1964 og 1965, er skipað er í viðauka. Ber því t. d. að hyggja að dómum út af tekju- og eignarskatti við lög nr. 70 1962, en ekki við lög nr. 55 1964. Um dómatilvitnanir í heild sinni ber að hafa í huga, að þegar laga-

breyting verður og dómar hafa gengið í tíð eldri laga um tiltekið réttaratriði, er leitazt við að vitna til eldri dóma, ef þeir geta að tali útgefanda haft eitthvert gildi til frambúðar, og er þó ljóst að fordæmisgildi þeirra hefir oft skerzt við það, að ný lög eru komin til.

Kostað hefur verið kapps um, að lagasafn þetta flytti gildandi lög allt fram til vorsins 1965. Var unnt að koma þessu við með því að birta í sérstökum viðauka (dálki 2831—2972) lögin frá 1964 og lög frá 1965, er staðfest höfðu verið 1. apríl þ. á. Þessi lög eru hins vegar ekki felld inn í stofnlögin, og er þeim skipað í rétta tímaröð, en ekki eftir efni. Í efnisyfirliti eru lög þessi þó greind í réttri efnisröð, þ. e. í þeim þætti og á þeim stað, sem þeim hefði verið skipað, ef unnt hefði verið að setja þau með sama hætti og eldri lögin. Atriðisorðaskráin tekur vitaskuld einnig til þessara laga. Önnur nýbreytni er sú, að registrin (I-V) fylgja báðum bindunum, I. og II. bindi, en safnið er nú orðið svo fyrirferðarmikið, að ógerningur er að binda það í eitt bindi, svo sem var um söfnin 1931 og 1947. Er það von mín, að hvorttveggja þessi nýbreytni þyki til bóta.

Bent skal á það, að tollskrárlögin nr. 7 1963 eru ekki birt í heilu lagi, enda er til sérútgáfa af þeim, sem oftast er notuð, og auk þess eru einstök ákvæði þeirra um tollhæð o. fl. miklum breytingum undirorpin, ef mið er tekið af reynslu undanfarinna ára. Þess skal getið, að þær dómatilvitnanir við almenn hegningarlög eru einar greindar, sem ekki getur í Íslenzkum dómaskrám. Við lög nr. 82 1961 um meðferð opinberra mála eru og aðeins greindir dómar, sem gengið hafa eftir útkomu lagasafns frá 1955, og hið sama á við að meginstefnu til um hæstaréttarlögin nr. 57 1962.

Í IV. registri er skrá um lög, sem samþykkt voru á vorþinginu 1965 og staðfest voru eftir 1. apríl þ. á. Í aldursraðarskrá er þess yfirleitt getið innan sviga, ef tiltekin lög, sem í lagasafninu eru, hafa verið afnumin eða sætt breytingu með lögunum í viðauka, dálki 2831 o. áfr., þ. e. lögum frá 1964 og lögum, er staðfest höfðu verið 1. apríl 1965, svo og lögum frá vorþinginu 1965 að öðru leyti. Allt að einu þótti gleggra að taka upp sérstaka skrá um þetta efni, V. registur, þar sem lögum þeim, er afnumin hafa verið eða tekið hafa breytingum með lögum frá vorþinginu 1965, sem ekki eru í viðauka, er skipað í rétta tímaröð. Var þetta einnig gert í lagasafninu 1955.

Ýmsir hafa liðsinnt mér við útgáfu safnsins. Í fyrstu voru aðstoðarmenn mínir laganemarnir Logi Guðbrandsson, nú fulltrúi yfirsakadómara, og Ólafur B. Thors, nú deildarstjóri. Þeir Jónatan Þórmundsson, fulltrúi saksóknara ríkisins, og Þorvarður Örnólfsson, stud jur. hafa annazt samlestur að mestum hluta safnsins og aðstoðað við samningu registra. Baldur Jónsson, cand mag. frá Mel og Einar Pétursson lögfræðingur hafa lesið eina próförk hvor um sig af meginmáli safnsins, en ég las jafnframt eina próförk af því öllu. Þá hef ég notið ráða Magnúsar Torfasonar, prófessors um dómatilvitnanir við sjóréttarlög og almenn kröfuréttindi. Kann ég öllum þessum mönnum og ýmsum öðrum, sem ekki eru hér nefndir, miklar þakkir fyrir liðsinni þeirra. Þá þakka ég einnig starfsmönnum Félagsprentsmiðjunnar fyrir ánægjulegt samstarf.

Þess skal að lokum getið, að nokkur hluti af letursteypu lagatextanna verður geymdur, og ætti það að auðvelda útgáfu næsta lagasafns.

Reykjavík, 1. júlí 1965.

Ármann Snævarr.

I. EFNISYFIRLIT

* framan við lög merkir, að þau eru felld inn í texta annarra laga.

I. Stjórnarskipun.

Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33, 17. júní 1944 ..... 1— 11
* Stjórnskipunarlög um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944, nr. 51, 14. ág. 1959 ..... 4— 5
Lög um þjóðfána Íslendinga, nr. 34, 17. júní 1944 ..... 11— 13
Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl., nr. 44, 17. ágúst 1944 13
Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands, nr. 35, 17. júní 1944 14
Lög um framboð og kjör forseta Íslands, nr. 36, 12. febr. 1945 ..... 14— 16
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 12. febrúar 1945 um framboð og kjör forseta Íslands, nr. 39, 26. apríl 1963 ..... 14— 15
Lög um laun forseta Íslands, nr. 37, 8. júlí 1944 (nú lög nr. 3, 6. marz 1964) 16
*Lög um breyting á lögum nr. 37/1944, um laun forseta Íslands, nr. 94, 15. des. 1952 16
Lög um laun forseta Íslands, nr. 3, 6. marz 1964 ..... 2834—2835
Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands, nr. 40, 8. júlí 1944 16
Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands, nr. 39, 8. júlí 1944 16
Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs, nr. 82, 16. des. 1943 ..... 16— 18
Auglýsing um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl., nr. 64, 20. nóv. 1959 ... 18— 20
Lög um ráðherraábyrgð, nr. 4, 19. febr. 1963 ..... 20— 23
Lög um landsdóm, nr. 3, 19. febr. 1963 23— 30
Lög um utanríkisráðuneyti Íslands og fulltrúa þess erlendis, nr. 31, 27. júní 1941 30— 31
Lög um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17, 3. okt. 1903 31
*Lög um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 58, 11. júní 1938 31
Lög um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 1, 2. jan. 1917 31
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 2. jan. 1917, nr. 37, 28. nóv. 1919 31
Lög um breyting á lögum um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17 frá 3. október 1903, nr. 3, 19. júní 1915 .... 31— 32
Lög um kosningar til Alþingis, nr. 52, 14. ág. 1959 ..... 32— 68
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 14. ág. 1959, um kosningar til Alþingis, nr. 45, 29. marz 1961 32
Lög um þingsköp Alþingis, nr. 115, 19. nóv. 1936 ..... 68— 84
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 61, 13. nóv. 1958 72
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 8, 13. febr. 1943 72
*Lög um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis, nr. 99, 23. des. 1952 .. .. 72—80, 83
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 22, 28. marz 1947 ..... 76— 77
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 70, 28. des. 1964 2961
Lög um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl., nr. 84, 24. des. 1953 .. 84— 86
*Lög um breyting á lögum nr. 84, 24. des. 1953, um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl., nr. 110, 24. des. 1954 .. 86
Lög um þingfararkaup alþingismanna nr. 4, 6. marz 1964 ..... 2835—2836
Lög um birtingu laga og stjórnvaldaerinda, nr. 64, 16. des. 1943 ..... 86— 88
*Lög um breyting á lögum nr. 64, 16. des. 1943, um birtingu laga og stjórnvaldaerinda, nr. 22, 9. apríl 1962 87
Lög um laganefnd, nr. 48, 14. júní 1929 .. 88
Lög um íslenzkan ríkisborgararétt, nr. 100, 23. des. 1952 ..... 88— 91
Lög um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi, nr. 18, 24. marz 1944 91
*Lög um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur, nr. 85, 9. okt. 1946 91
Konungsúrskurður um réttindi ræðismanna annarra ríkja, 25. apríl 1821 ..... 91— 92
Konungsúrskurður um réttindi útlendra ræðismanna, 5. ágúst 1834 92
Forsetabréf um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 42, 11. júlí 1944 ..... 92— 94
*Forsetabréf um breyting á forsetabréfi frá 11. júlí 1944 um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 115, 31. des. 1945 93
*Forsetabréf um breyting á forsetabréfi 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu, nr.

103, 29. nóv. 1949 93
*Forsetabréf um viðauka við forsetabréf frá 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu, nr. 5, 23. jan. 1948 94
Forsetabréf um starfsháttu orðunefndar, nr. 114, 31. des. 1945 ..... 94— 97
*Forsetabréf um breyting á forsetabréfi, nr. 114, 31. des. 1945, um starfsháttu orðunefndar, nr. 19, 28. febr. 1956 95
Forsetabréf um afreksmerki hins íslenzka lýðveldis, nr. 85, 9. okt. 1950 ..... 97— 98
Forsetabréf um heimild íslenzkra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki, nr. 15, 12. marz 1947 98
Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða, nr. 91, 9. des. 1946 ..... 98— 120
Samþykktir milliríkjadómstólsins, nr. 91, 9. des. 1946 ..... 120— 131
Lög um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna, nr. 13, 1. marz 1948 .. 131— 137
Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis, nr. 11, 9. febr. 1954 ..... 137— 150
Auglýsing um aðild Íslands að samningum um réttindi Evrópuráðsins, nr. 99, 31. des. 1955 150
Auglýsing um fullgildingu menningarsáttmála Evrópuráðsins frá 19. des. 1954, nr. 26, 14. marz 1956 150
Auglýsing um viðurkenningu Íslands á lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu, nr. 58, 11. sept. 1958 150

II. Stjórnarfar.

a. Embættismenn og yfirvöld.

Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 38, 14. apríl 1954 ..... 151— 159
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. apríl 1954 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 44, 29. marz 1961 152
*Lög um breyting á lögum nr. 38/1954 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, nr. 14, 20. marz 1957 156
Lög um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta, nr. 36, 11. júlí 1911 159— 161
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 11. júlí 1911, um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta, nr. 19, 31. jan. 1952 160
Lög um rétt kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta, nr. 37, 11. júlí 1911 .. 161
Lög um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 55, 28. apríl 1962 ..... 161— 166
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 28. apríl 1962 um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 97, 20. des. 1962 165
Lög um laun starfsmanna ríkisins, nr. 92, 24. des. 1955 ..... 166— 167
Lög um embættisbústaði dómara, nr. 96, 5. júní 1947 ..... **167**
Lög um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 27, 9. jan. 1935 .. 167— 168
*Lög um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 5, 31. jan. 1947 167
*Lög um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, nr. 13, 1. febr. 1936 .. 168
Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eftirlaun, 31. maí 1855 .. 168— 172
Lög um eftirlaun, nr. 4, 4. marz 1904 .. 172— 174
Lög um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, nr. 5, 4. marz 1904 ..... 174— 175
Opið bréf, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, 31. maí 1855 ..... 175— 177
Lög um viðauka við opið bréf 31. maí 1855 um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, nr. 28, 20. okt. 1905 177
Lög um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, nr. 51, 27. júní 1921 ..... 177—180
*Lög um breyting á lögum nr. 51, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, nr. 41, 27. júní 1925 178
Lög um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands, nr. 15, 7. maí 1928 180
Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr 64, 2. sept. 1955 ..... 180— 187
*Lög um viðauka við lög nr. 64, 2. sept. 1955 um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 11, 20. marz 1959 186
Lög um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 29, 29. apríl 1963 .... 187— 195
Lög um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum, nr. 47, 27. júní 1925 ..... 195— 196
Lög um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., nr. 85, 11. júní 1938 ..... 196— 197
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., nr. 75, 5. júní 1947 ..... 196, 197
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., nr. 57, 7. maí 1940 197
Lög um verkfall opinberra starfsmanna, nr. 33, 3. nóv. 1915 ..... 197— 198
Tilskipun um, hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar embætti þessi verða lögð niður, nr. 12, 23. ág. 1904 .. 198— 199
Konungsúrskurður um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál, 23. des 1864 199
Konungsbréf um sektavald amtmanna, 3. jan. 1823 199
Tilskipun um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl., 3. apríl 1771 ..... 199— 201
Opið bréf til kansellísins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar, 23. jan. 1789 201
Tilskipun um samningu umsókna- og kærubréfa o. fl., 28. des 1792 201
Opið bréf handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið, 12. marz 1870 201

b. Landshagir.

Lög um hagstofu Íslands, nr. 24, 20. okt. 1913 ..... 202— 203

Lög um hagfræðiskýrslur, nr. 29, 8. nóv. 1895 ..... 203— 204
Lög um viðauka við lög 8. nóvember 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 20, 3. okt. 1903 ..... 204— 205
Lög um viðauka við lög nr. 29, 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur, nr. 64, 10. des. 1934 ..... 205— 206
Lög um bráðabirgðaútflutningsskýrslur, nr. 53, 28. jan. 1935 ..... 206— 208
Lög um manntal á Íslandi, nr. 4, 18. maí 1920 208
Lög um þjóðskrá og almannaskráningu, nr. 54, 27. apríl 1962 ..... 209— 215
Lög um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi, nr. 30. 24. marz 1956 ..... 215— 217
*Lög um breytingu á lögum nr. 30, 24. marz 1956, um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi, nr. 50, 10. júní 1958 ..... 216— 217
Lög um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 73, 25. nóv. 1952 ..... 217— 222
*Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóv. 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 15, 17. febr. 1956 ..... 217, 218, 220— 222
*Lög um breyting á lögum nr. 73, 25. nóv. 1952 , um tilkynningar aðsetursskipta, nr. 16, 29. apríl 1963 ..... 218— 219

c. Fjárhagsmálefni.

1. Gjaldeyrir.

Peningalög, 23. maí 1873 ..... 223— 226
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda, nr. 4, 15. júní 1926 ..... 226— 227
Lög um innlenda skiptimynt, nr. 19, 27. júní 1925 ..... 227— 228
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 27. júní 1925, um innlenda skiptimynt, nr. 89, 15. sept. 1942 228
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til nokkurra ráðstafana vegna alþingishátíðarinnar 1930, nr. 26, 14. júní 1929 228
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta gera minnispening í tilefni af 150 ára afmæli Jóns Sigurðssonar, nr. 47, 29. marz 1961 229
Forsetaúrskurður um, að minnispeningur Jóns Sigurðssonar skuli vera gjaldgeng mynt, nr. 27, 25. apríl 1964 2859
Lög um útgáfu krónuseðla, nr. 116, 7. nóv. 1941 229
*Lög um breyting á lögum nr. 116, 7. nóv. 1941, um útgáfu krónuseðla, nr. 117, 27. nóv. 1947 229
Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 22, 19. marz 1950 ..... 229— 234
*Lög um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 117, 28. des. 1950 ..... 231— 234
*Lög um breyting á lögum nr. 22, 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 59, 25. maí 1950 ..... 232, 234
*Lög um breyting á lögum nr. 22 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., nr. 81, 23. des. 1953 ..... 233— 234
Lög um efnahagsmál, nr. 4, 20. febr. 1960 234— 241
*Lög um breyting á lögum nr. 4, 20. febr. 1960, um efnahagsmál nr. 84, 20. des. 1960 ..... 236— 237
Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenzkrar krónu, nr. 28, 17. apríl 1962 ..... 241— 245
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 17. apríl 1962, um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenzkrar krónu, nr. 98, 29. des. 1962 244
Lög um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl., nr. 82, 9. júlí 1941 ..... 245— 246
*Lög um breyting á lögum nr. 82, 9. júlí 1941, um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl., nr. 71, 4. júlí 1942 ..... 245— 246
Lög um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli, nr. 16, 18. maí 1920 246
Lög um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni, nr. 105, 21. des. 1945 .. 246
*Lög um breyting á lögum nr. 105, 21. des. 1945, um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni, nr. 30, 9. maí 1959 .. 246
Auglýsing um aðild Íslands að samningi um alþjóðalánastofnun, nr. 72, 9. des. 1955 .. 247
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ráðstafana vegna aðildar Íslands að Gjaldeyrissamningi Evrópu, nr. 34, 9. maí 1959 247
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu, nr. 47, 25. maí 1949 247
Lög um þátttöku Íslands í Hinni alþjóðlegu framfarastofnun, nr. 59, 29. marz 1961 247— 248
Tilskipun áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi, 16. júlí 1817 248
Lög um verðlagsskrár nr. 27, 30. marz 1954 (afnumin, sbr. l. nr. 6/1964) ..... 248— 249
Lög um afnám laga nr. 27 1954, um verðlagsskrá nr. 6, 25. marz 1964 2837
Lög um útreikning vísitölu framfærslukostnaðar, nr. 105, 23. des. 1950 249

2. Fjárreiður ríkisins.

Lög um ríkisbókhald og endurskoðun, nr. 61, 8. sept. 1931 ..... 249— 253
Tilskipun um meðferð á störfum landsféhirðis, nr. 16, 8. sept. 1918 253
Lög um innkaupastofnun ríkisins, nr. 72, 5. júní 1947 254
Lög um ríkisskuldabréf, nr. 51, 4. júní 1924 ..... 254— 255
Opið bréf til kanselliis um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana, 10. apríl 1795 ..... 255— 256
Tilskipun um gjaldheimtu og reikningsskil í

Danmörku, 30. jan. 1793 ..... 256— 257
Lög um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl., nr. 50, 5 apríl 1948 257
Lög um framlengingu á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu, nr. 6, 2. febr. 1953 ..... 257— 258
Lög um ráðstafanir til að draga úr kostnaði við rekstur ríkisins, nr. 48, 10. júní 1958 ..... 258— 259
Lög um ríkisábyrgðir, nr. 37, 29. marz 1961 ..... 259— 260
Lög um Ríkisábyrgðasjóð, nr. 49, 28. apríl 1962 ..... 260— 261
*Lög um breyting á lögum nr. 49, 28. apríl 1962, um Ríkisábyrgðasjóð, nr. 18, 20. apríl 1963 261
Lög um stofnun byggingarsjóðs og bygging opinberra bygginga, nr. 29, 20. okt. 1905 ..... 261— 262
Lög um stofnun Landhelgissjóðs Íslands, nr. 55, 10. nóv. 1913 262
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 10. nóv. 1913, um stofnun Landhelgissjóðs Íslands, nr. 68, 3. nóv. 1915 262
*Lög um breyting á lögum nr. 68, 3. nóv. 1915 (Landhelgissjóður Íslands), nr. 34, 4. júní 1924 262
Lög um fyrningarsjóð ríkisins, nr. 78, 5. júní 1947 ..... 262— 263
Lög um Jöfnunarsjóð, nr. 41, 23. júní 1932 263
Lög um framkvæmdasjóð ríkisins, nr. 55, 4. júlí 1942 ..... 263— 264
Lög um læknishéraða- og prestakallasjóði, nr. 98, 19. júní 1933 264
Lög um umboð þjóðjarða, nr. 30, 20. okt. 1913 265
Lög um jarðakaup ríkisins, nr. 92, 23. júní 1936 ..... 265— 266
Lög um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi, nr. 54, 3. marz 1945 267
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi jarðirnar Borg, Dynjanda og Rauðsstaði í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu, nr. 17, 29. marz 1957 .. 267
Lög um sölu nokkurra jarða í opinberri eigu og um eignarnám erfðafesturéttinda, nr. 31, 17. maí 1958 268
Lög um heimild til að selja ábúendum tvær jarðir í Austur-Húnavatnssýslu, nr. 39, 7. júní 1960 268
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja eyðijörðina Þorsteinsstaði í Grýtubakkahreppi, nr. 24, 22. marz 1961 268
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja hluta úr landi Miðhúsa í Egilsstaðahreppi, nr. 24, 18. apríl 1964 2858

3. Bankar og lánsstofnanir.

Lög um Seðlabanka Íslands, nr. 10, 29. marz 1961 ..... 268— 276
*Lög um breyting á lögum nr. 10, 29. marz 1961 um Seðlabanka Íslands, nr. 20, 16. apríl 1962 ..... 272, 273
*Lög um breyting á lögum nr. 10 frá 29. marz 1961 um Seðlabanka Íslands, nr. 10, 13. maí 1964 ..... 2837—2838
Lög um Landsbanka Íslands, nr. 11, 29. marz 1961 ..... 277— 280
Lög um heimild fyrir Landsbankann í Reykjavík til að gefa út bankaskuldabréf, nr. 82, 22. nóv. 1907 ..... 280—281
Lög um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík, nr. 1, 12. jan. 1900 .. 281— 284
Viðaukalög við lög 12. janúar 1900, um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík, nr. 30, 25. sept. 1902 ..... 284— 285
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 27, 20. okt. 1905 285— 287
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 13, 9. júlí 1909 287
Lög um breyting á 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 21, 11. júlí 1911 288
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út 4. flokk (seríu) bankavaxtabréfa, nr. 51, 10. nóv. 1913 ..... 288— 293
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 26, 15. júní 1926 293— 298
Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 26, 15. júní 1926, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til þess að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 21, 31. maí 1927 298
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 60, 7. maí 1928 .. 298— 299
*Lög um breyting á lögum nr. 60, 7. maí 1928, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa, nr. 44, 8. sept. 1931 298
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 122, 27. des. 1935 .. 299— 300
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 94, 9. júlí 1941 ..... 300— 301
Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 55, 3. marz 1945 302
Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands, nr. 41, 29. apríl 1946 ..... 302— 307
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 29. apríl 1946, um Stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands, nr. 58, 6. júní 1957 303
Lög um viðauka við lög nr. 41/1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands, nr. 30, 16. febr. 1953 .. 307— 308
Lög um heimild stofnlánadeildar sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands til að opna nýja lánaflokka, nr. 48, 29. marz 1961 308— 309
Lög um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 17, 10. febr. 1953 ..... 309— 314
*Lög um breyting á lögum nr. 17, 10. febr. 1953, um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 13, 29. marz 1961 ..... 311— 313
*Lög um breyting á lögum nr. 13, 29. marz

1961 um breyting á lögum nr. 17, 10. febr. 1953, um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 67, 27. apríl 1962 312
Lög um breyting á lögum nr. 17, 10. febrúar 1953, um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 39, 14. apríl 1954 314
Lög um ríkisveðbanka Íslands, nr. 49, 8. sept. 1931 ..... 314— 316
Lög um Útvegsbanka Íslands, nr. 12, 29. marz 1961 ..... 316— 320
Lög um Útvegsbanka Íslands, nr. 34, 29. maí 1957 ..... 320— 321
Lög um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl., nr. 6, 31. maí 1921 321
Lög um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa, nr. 51, 10. nóv. 1905 ..... 321— 323
Lög um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 40, 16. maí 1955 ..... 323— 325
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 16. maí 1955 um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 17, 10. marz 1961 323
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 16. maí 1955, um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 64, 29. maí 1957 ..... 323— 324
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 16. maí 1955, um Fiskveiðasjóð Íslands, nr. 41, 9. júní 1960 ..... 323— 324
Lög um fiskimálasjóð, nr. 89, 5. júní 1947 325— 326
*Lög um breyting á lögum nr. 89, 5. júní 1947, um fiskimálasjóð, nr. 27, 17. apríl 1962 326
Lög um Búnaðarbanka Íslands, nr. 115, 7. nóv. 1941 ..... 327— 338
*Lög um breyting á lögum nr. 115, 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands, nr. 48, 11. júní 1960 ..... 336, 337
Lög um viðauka við lög nr. 115, 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands, nr. 31, 8. apríl 1954 338
Lög um sveitabanka, nr. 31, 19. maí 1930 ..... 338— 342
Lög um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 99, 3. maí 1935 ..... 342— 350
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 6, 1. febr. 1936 ..... 343, 345
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 5, 14. apríl 1937 ..... 343— 344
*Lög um breyting á lögum nr. 5, 14. apríl 1937, um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 12, 13. jan. 1938 344
Lög um viðauka við lög nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda, nr. 22, 12. júní 1939 ..... 350— 354
Lög um aðstoð til útvegsmanna, nr. 120, 28. des. 1950 ..... 354— 363
*Lög um breyting á lögum nr. 120/1950, um aðstoð til útvegsmanna (lántökuheimild), nr. 95, 27. nóv. 1951 ..... 355—356
*Lög um breyting á lögum nr. 120, 28. des. 1950, um aðstoð til útvegsmanna, nr. 96, 28. nóv. 1951 ..... 356, 357, 359— 362
Lög um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f, nr. 113, 29. des. 1951 ..... 363— 364
*Lög um breyting á lögum um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f, nr. 113, 29. des. 1951, nr. 31, 27. apríl 1963 .. 363— 364
Lög um Verzlunarbanka Íslands, h.f. nr. 46, 10. júní 1960 ..... 364— 366
Lög um Samvinnubanka Íslands hf., nr. 46, 21. apríl 1962 ..... 366— 367
Lög um Iðnlánasjóð, nr. 67, 17. júlí 1946 368— 369
Lög um Iðnlánasjóð, nr. 45, 3. apríl 1963 2034—2037
Lög um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 2, 10. febr. 1888 ..... 369— 376
*Lög um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 84, 26. apríl 1935 370
*Lög um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands, nr. 3, 5. jan. 1934 376
Lög um sparisjóði, nr. 69, 27. júní 1941 . 376— 384
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 27. júní 1941, um sparisjóði, nr. 22, 24. marz 1944 383
Lög um hlunnindi fyrir lánsfélag, nr. 62, 7. maí 1928 384
Lög um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög, nr. 51, 23. júní 1932 385
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka framkvæmdalán, nr. 86, 24. nóv. 1962 385

d. Skattar og gjöld.

Lög um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 70, 28. apríl 1962 (nú lög 55 1964) ..... 385— 410
Lög um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 55, 17. júlí 1964 ..... 2932—2956
Lög um skatt á stóreignir, nr. 44, 3. júní 1957 ..... 410— 414
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 3. júní 1957 um skatt á stóreignir nr. 19, 8. apríl 1958 410
Lög um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins, nr. 21, 31. jan. 1952 414
Lög um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs, nr. 83, 26. nóv. 1948 ..... 414— 415
Lög um breyting á lögum nr. 83, 26. nóv. 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs, nr. 74, 17. des. 1953 415
Lög um skattfrelsi vinninga í happdrætti Styrktarfélags vangefinna o. fl., nr. 35, 29. apríl 1963 415
Lög um skatt- og útsvarsgreiðslur útlendinga, gjaldenda, sem eru á förum úr landi, o. fl., nr. 22, 9. marz 1956 ..... 415— 418
Lög um lestagjald af skipum, nr. 10, 2. apríl 1946 418
Lög um vitagjald, nr. 17, 11. júlí 1911 .. 418— 419
*Lög um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911, nr. 29, 28. nóv. 1919 418— 419
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911, nr. 18, 10. apríl 1946 418
Opið bréf um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka, 10. febr. 1847 ..... 419— 420
Lög um bifreiðaskatt o. fl., nr. 68, 25. maí 1949 ..... 420— 422
Lög um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, nr. 56, 31. maí 1927 ..... 423— 426

*Lög um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, og lögum nr. 57 frá 5. júní 1957, um breyting á þeim lögum, nr. 24, 26. apríl 1963 423— 425
*Lög um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, nr. 57, 5. júní 1957 425
*Lög um breyting á lögum nr. 57 frá 5. júní 1957 um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927 um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, nr. 94, 28. des. 1957 425
*Lög um breyting á lögum nr. 57/1957, um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927 um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, nr. 52, 27. apríl 1962 426
Lög um skemmtanaskatt, nr. 34, 22. nóv. 1918 426
*Lög um breyting á lögum nr. 34, 22. nóv. 1918, um skemmtanaskatt, nr. 30, 19. júní 1922 426
*Lög um breyting á lögum nr. 30, 19. júní 1922 (Skemmtanaskattur), nr. 61, 11. júní 1938 426
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1963, nr. 88, 22. des. 1962 426
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta með viðauka skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56, 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, og lögum um breytingar á þeim, nr. 13, 25. apríl 1964 ..... 2839—2840
Lög um gjald af kvikmyndasýningum, nr. 28, 4. febr. 1952 ..... 426— 427
Lög um erfðafjárskatt, nr. 30, 27. júní 1921 ..... 427— 431
Lög um tollskrá o. fl., nr. 7, 29. apríl 1963 431— 451
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 29. apríl 1963, um tollskrá o. fl., nr. 15, 21. maí 1964 ..... 2840—2841
Lög um útflutningsgjöld af sjávarafurðum, nr. 66, 25. júní 1957 ..... 452— 454
Lög um gjald af innlendum tollvörutegundum, nr. 60, 30. des. 1939 ..... 454— 456
*Lög um breyting á lögum nr. 60 1939, um gjald af innlendum tollvörutegundum, nr. 26, 14. apríl 1947 454
Lög um tollheimtu og tolleftirlit, nr. 68, 17. ág. 1956 ..... 457— 473
Lög um tollvörugeymslur o. fl., nr. 47, 11. júní 1960 ..... 473— 480
Lög um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 40, 14. apríl 1954 ..... 480— 490
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 14. apríl 1954, um aukatekjur ríkissjóðs nr. 23, 14. apríl 1964 2858
Opið bréf um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum, 23. nóv. 1827 ..... 490—491
Lög um stimpilgjald, nr. 75, 27. júní 1921 ..... 491— 500
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921 um stimpilgjald, og lögum nr. 25, 9. jan. 1935, um viðauka við þau, nr. 91, 11. júní 1938 ..... 492— 493
*Lög um breyting á lögum nr. 75, frá 21. (sic) júní 1921, um stimpilgjald, nr. 49, 30. júní 1942 ..... 493— 494
*Lög um breyting á lögum nr. 49/1942, um breyting á lögum nr. 75, 21. júní (sic) 1921, um stimpilgjald, nr. 41, 15. febr. 1945 .. 493
*Lög um breyting á lögum nr. 75, frá 1921, um stimpilgjald, nr. 35, 19. júní 1933 .. 494— 495
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 22. (sic) júní 1921, um stimpilgjald, nr. 80, 23. des. 1953 497
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald, nr. 80, 7. maí 1940 499
*Lög um viðauka við lög nr. 75/1921 um stimpilgjald, nr. 99, 1. des. 1954 500
Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 100, 29. des. 1948 ..... 500— 501
*Lög um viðauka við lög nr. 100, 29. des. 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna, nr. 9, 9. febr. 1950 501
Lög um eignakönnun, nr. 67, 5. júní 1947 501— 509
*Lög um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun, nr. 27, 1. apríl 1948 ..... 503, 508
Lög um viðauka við lög nr. 67 1947, um eignakönnun, nr. 119, 22. des. 1947 .. 509— 510
Lög um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun, nr. 25, 28. febr. 1951 .. 510
Lög um söluskatt, nr. 10, 22. marz 1960 510— 519
*Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. marz 1960, um söluskatt, nr. 61, 24. des. 1964 2958
Lög um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 69, 28. apríl 1962 (nú lög nr. 51 1964) ..... 519— 536
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 28. apríl 1962 um tekjustofna sveitarfélaga,nr. 43, 30. apríl 1963 (nú lög 51 1964) 522
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 28. apríl 1962 um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 42, 30. apríl 1963 (nú lög 51 1964) ..... 525— 526
Lög um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 51, 10. júní 1964 ..... 2911—2927
*Lög um breyting á lögum nr. 51, 10. júní 1964, um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 67, 23. des. 1964 2960
Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til þess að innheimta með álagi skatta og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat, nr. 29, 30. apríl 1959 536
Lög um bráðabirgðabreyting og framlenging nokkurra laga, nr. 73, 30. des. 1963 ... 536— 537
Lög um innheimtu ýmissa gjalda með viðauka, nr. 64, 23. nóv. 1964 2960
Lög um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda, nr. 68, 27. apríl 1962 ..... 537— 538
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku hjá Alþjóðabankanum í Washington, nr. 103, 23. des. 1961 538
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna viðbyggingar Landsspítalans, nr. 48, 25. apríl 1962 538
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til þriggja skipasmíðastöðva, nr. 73, 28. apríl 1962 538
Lög um heimild til kaupa á skuldabréfum Sameinuðu þjóðanna og til lántöku í því skyni, nr. 6, 13. marz 1962 ..... 538— 539
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán Flugfélags Íslands til

flugvélakaupa, nr. 43, 20. maí 1964 2908
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, nr. 59, 20. nóv. 1964 2956—2957

e. Félagsmálefni.

Lög um almannatryggingar, nr. 40, 30. apr. 1963 ..... 539— 566
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 30. apríl 1963, um almannatryggingar, nr. 14, 15. maí 1964 2840
Lög um hækkun á bótum almannatrygginga, nr. 2, 28. febr. 1964 2834
Lög um atvinnuleysistryggingar, nr. 29, 7. apríl 1956 ..... 566— 574
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 7. apríl 1956, um atvinnuleysistryggingar, nr. 2, 10. febr. 1957 566
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 7. apríl 1956, um atvinnuleysistryggingar, nr. 4, 20. jan. 1959 ..... 567, 572
Lög um breytingu á lögum nr. 29, 7. apríl 1956, um atvinnuleysistryggingar, nr. 21, 21. maí 1964 2856
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um félagslegt öryggi, nr. 53, 9. apríl 1956 ..... 574— 581
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á samningi milli sömu ríkja frá 15. sept. 1955, um félagslegt öryggi, nr. 21, 9. apríl 1962 581— 583
Auglýsing um samning milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir, nr. 7, 21. jan. 1957 583
Framfærslulög, nr. 80, 5. júní 1947 .... 583— 597
*Lög um breyting á framfærslulögum, nr. 80, 5. júní 1947, nr. 115, 28. des. 1954 591
Lög um vernd barna og ungmenna, nr. 29, 9. apríl 1947 ..... 597— 609
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 9. apríl 1947, um vernd barna og ungmenna, nr. 20, 16. apríl 1955 604
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 9. apríl 1947, um vernd barna og ungmenna, nr. 58, 18. apríl 1962 ..... 608— 609
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur barna við sjómennsku, nr. 74, 18. sept. 1956 609
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur kyndara og kolamokara, nr. 73, 18. sept. 1956 609
Lög um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, nr. 12, 30. jan. 1952 ..... 609— 610
*Lög um breyting á lögum nr. 12, 30. jan. 1952, um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, nr. 25, 14. maí 1960 609
Lög um aðstoð til fatlaðra, nr. 25, 16. apríl 1962 610
Lög um breyting á lögum nr. 25, 16. apríl 1962, um aðstoð til fatlaðra, nr. 9, 25. marz 1965 2965
Lög um aðstoð við vangefið fólk, nr. 43, 29. maí 1958 ..... 610— 611
*Lög um breyting á lögum nr. 43/1958, um aðstoð við vangefið fólk, nr. 16, 31. marz 1962 610
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 29. maí 1958, um aðstoð við vangefið fólk, nr. 5, 5. febr. 1959 611
Lög um stéttarfélög og vinnudeilur, nr. 80, 11. júní 1938 ..... 611— 623
*Lög um breyting á lögum nr. 80, 11. júní 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur, nr. 70, 24. apríl 1954 ..... 619, 620
Lög viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands, nr. 9, 13. febr. 1948 623
Lög um orlof, nr. 16, 26. febr. 1943 .... 623— 627
*Lög um breyting á lögum nr. 16, 26. febr. 1943, um orlof, nr. 8, 16. febr. 1957 .... 623, 624, 626
*Lög um breyting á lögum um orlof, nr. 16, 26. febr. 1943, nr. 29, 12. febr. 1945 627
*Lög um breyting á lögum nr. 8, 16. febr. 1957, um breyting á lögum nr. 16, 26. febr. 1943, um orlof, nr. 68, 24. des. 1964 2960
Lög um orlof húsmæðra, nr. 45, 9. júní 1960 ..... 627— 628
Lög um heimilishjálp í viðlögum, nr. 10, 25. jan. 1952 ..... 628— 629
*Lög um breyting á lögum nr. 10, 25. jan. 1952, um heimilishjálp í viðlögum, nr. 58, 22. apríl 1963 628
Lög um launajöfnuð kvenna og karla, nr. 60, 29. marz 1961 ..... 629— 630
Lög um greiðslu verkkaups, nr. 28, 19. maí 1930 ..... 630— 631
Lög um viðauka við lög nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups, nr. 15, 6. júlí 1931 631
Lög um verðtryggingu launa, nr. 63, 14. des. 1964 ..... 2958—2960
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, nr. 12, 10. marz 1958 631
Lög um rétt verkafólks til uppsagnarfrests frá störfum og um rétt þess og fastra starfsmanna til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla, nr. 16, 9. apríl 1958 .. 631— 632
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um nauðungarvinnu eða skyldu-vinnu, nr. 11, 10. marz. 1958 ..... 632— 633
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um félagafrelsi landbúnaðarverkafólks, nr. 75, 18. sept. 1956 633
Lög um vinnumiðlun, nr. 52, 9. apríl 1956 633— 635
Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt varðandi atvinnuleysi, nr. 20, 10. marz 1958 635
Lög um atvinnubótasjóð, nr. 40, 21. apríl 1962 ..... 635— 637
Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, nr. 23, 1. febr. 1952 ..... 637— 650
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, nr. 52, 20. maí 1955 .. 639—640, 645— 650
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, nr. 57, 21. apríl 1954 .... 645, 646, 649
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess

að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni, nr. 72, 16. des. 1953 ..... 650— 653
Lög um íbúð í kjöllurum, nr. 57, 14. júní 1929 ..... 653— 654
Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 36, 16. febr. 1952 ..... 654— 660
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. febr. 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 51, 20. apríl 1954 ..... 658, 659
Lög um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl., nr. 42, 1. júní 1957 ..... 660— 668
*Lög um breyting á lögum nr. 42/1957 um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga o. fl., nr. 56, 4. apríl 1962 ..... 660, 663, 664, 668
*Lög um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957 um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl., nr. 45, 12. júní 1958 ..... 663, 666— 668
Lög um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957 um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl., nr. 18, 23. maí 1964 ..... 2843—2844
Lög um verkamannabústaði, nr. 60, 21. apríl 1962 ..... 668— 673
Lög um byggingarsjóð aldraðs fólks, nr. 49, 20. apríl 1963 673
Lög um sameign fjölbýlishúsa, nr. 19, 24. apríl 1959 ..... 674— 676
Lög um vísitölu byggingarkostnaðar, nr. 25, 24. apríl 1957 ..... 676— 677
Lög um niðurfærslu verðlags og launa o. fl., nr. 1, 30. jan. 1959 ..... 677— 681
Lög um hámarksþóknun fyrir verkfræðistörf, nr. 46, 13. apríl 1963 (afnumin, sbr. l. nr. 47 1964) 681
Lög um lausn kjaradeilu verkfræðinga, nr. 47, 23. maí 1964 ..... 2910—2911
Lög um lífeyrissjóð togarasjómanna og undirmanna á farskipum, nr. 78, 28. apríl 1962 ..... 681— 688
Lög um félagsheimili, nr. 77, 5. júní 1947 688— 691
*Lög um breyting á lögum nr. 77, 5. júní 1947, um félagsheimili, nr. 47, 5. júní 1957 ..... 688— 689
Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stöðu flóttamanna, nr. 74, 9. des. 1955 691

f. Kirkjumál.

Lög um biskupskosningu, nr. 21, 27. júní 1921 691
Erindisbréf handa biskupum, 1. júlí 1746 691— 694
Lög um vígslubiskupa, nr. 38, 30. júlí 1909 ..... 694— 695
Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar, 1275 695
Lög um kirkjuþing og kirkjuráð íslenzku þjóðkirkjunnar, nr. 43, 3. júní 1957 .. 695— 697
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað, nr. 32, 26. apríl 1963 697
Forsetabréf um heiðurspening til minningar um vígslu Skálholtskirkju og afhendingu Skálholtsstaðar til þjóðkirkjunnar 1963, nr. 63, 11. júlí 1963 698
Lög um laun prófasta, nr. 47, 16. nóv. 1907 698
Forordning áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi, 29. maí 1744 698
Konungsbréf (til Skálholtsbiskups) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis, 11. marz 1796 ..... 698— 699
Kirkjuordinantia Kristjáns 4. hin norska, 2. júlí 1607 ..... 699— 700
Konungsbréf um aldur presta, 16. febr. 1621 700
Lög um veitingu prestakalla, nr. 32, 3. nóv. 1915 ..... 700— 704
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 3. nóv. 1915, um veitingu prestakalla, nr. 27, 27. júní 1941 700
Lög um skipun prestakalla, nr. 31, 4. febr. 1952 ..... 704— 711
*Lög um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952 um skipun prestakalla, nr. 17, 20. apríl 1959 ..... 704— 706
*Lög um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952 um skipun prestakalla, nr. 18, 21. febr. 1956 ..... 706, 709
*Lög um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla, nr. 68, 24. apríl 1954 707
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 21. febr. 1956, um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952 um skipun prestakalla, nr. 20, 21. apríl 1960 709
*Lög um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952 um skipun prestakalla, nr. 66, 27. apríl 1962 711
Tilskipun um heimaskírn barna, 27. júlí 1771 711
Forordning áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfesting í hans skírnarnáð, 13. jan. 1736 ..... 711—714
Konungsbréf (til biskupanna) um confirmation, 29. maí 1744 ..... 714— 716
Tilskipun um ferminguna, 25. maí 1759 716— 717
Tilskipun um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum, 23. marz 1827 ..... 717— 718
Tilskipun um húsvitjanir, 27. maí 1746 718— 719
Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur, júlí 1764 719
Lög um laun sóknarpresta, nr. 46, 16. nóv. 1907 ..... 720— 722
*Lög um breyting á 26. gr. 1. lið í lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, um laun sóknarpresta, nr. 39, 30. júlí 1909 722
Lög um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra, nr. 36, 8. sept. 1931 .. 722—723
Lög um utanfararstyrk presta, nr. 18, 6. júlí 1931 723
Alþingissamþykkt um prestsmötu, 1. júlí 1629 724
Lög um sölu á prestsmötu, nr. 54, 27. júní 1921 724
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu, nr. 38, 27. júní 1925 724
*Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 38, 27. júní 1925 (Sala á prestsmötu), nr.

62, 23. júní 1936 724
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu, nr. 15, 15. maí 1942 724
Lög um kirkjuítök og sölu þeirra, nr. 13, 15. febr. 1956 ..... 724— 725
Tilskipun er nákvæmar tiltekur það, sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland, 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl., 27. jan. 1847 725
Tilskipun um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan, eiga heimting á, 6. jan. 1847 .... 725— 726
Lög um eftirlaun presta, nr. 4, 27. febr. 1880 ..... 726— 727
Lög um ellistyrk presta og eftirlaun, nr. 48, 16. nóv. 1907 ..... 727— 729
Lög um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri, nr. 49, 16. nóv. 1907 .. 729— 730
Lög um eftirlaun prestsekkna, nr. 13, 3. okt. 1884 ..... 730— 731
*Lög um breyting á 2. gr. laga nr. 13, frá 3. okt. 1884, nr. 36, 13. des. 1895 730
Konungsbréf um legorð presta, 10. des. 1646 731
Dönsku lög Kristjáns 5., 2. bók 2. kap. 5. gr. og 11. kap. 13. gr., 15. apríl 1683 .. 731— 732
Konungsbréf (til biskupanna í Danmörku og Noregi), um legorð andlegrar stéttar manna, 9. maí 1738 ..... 732— 733
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um uppreist presta, er vikið hefir verið frá embætti, 27. febr. 1756 733
Konungsbréf um afsetta presta, 7. okt. 1740 733
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um ráðstafanir gegn prestum, þeim er láta prestssetrin falla og níðast niður, 11. maí 1708 733
Lög um skipulag og hýsingu preststsetra, nr. 38, 1. maí 1947 ..... 734— 739
Lög um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum, nr. 26, 16. febr. 1953 739
Lög um bókasöfn prestakalla, nr. 17, 6. júlí 1931 ..... 739— 741
Lög um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur), nr. 3, 12. jan. 1945 ..... 741— 742
Tilskipun um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi, 29. maí 1744 742
Lög um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar, nr. 45, 15. júní 1926 .... 742— 744
Lög um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 36, 16. nóv. 1907 ..... 744— 747
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. nóv. 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 71, 27. júní 1941 ..... 744— 747
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 16. nóv. 1907 um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 39, 29. marz 1961 745
Lög um umsjón og fjárhald kirkna, nr. 22, 16. nóv. 1907 ..... 747— 748
Lög um kirkjubyggingasjóð, nr. 43, 14. apríl 1954 ..... 748— 749
*Lög um breyting á lögum nr. 43/1954, um Kirkjubyggingasjóð, nr. 47, 18. maí 1955 ..... 748— 749
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 14. apríl 1954, um Kirkjubyggingasjóð, nr. 26, 16. apríl 1962 749
Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé, nr. 20, 22. maí 1890 ..... 749— 750
Viðaukalög við lög nr. 5, 27. febr. 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda, nr. 21, 22. maí 1890 ..... 750— 751
Konungsbréf (til biskups), er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar, 5. apríl 1749 ..... 751— 752
Tilskipun um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir, 24. júlí 1789 .... 752— 753
Konungsbréf um sölu kirkjueigna, 30. júní 1786 753
Konungsbréf (til stiftamtmanns og biskups) um eigandaskipti að bændakirkjum, 5. marz 1751 ..... 753— 754
Konungsbréf (til stiftamtmannsins) um portionsreikninga bændakirkna, 6. maí 1740 754
Lög um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi, nr. 50, 7. maí 1928 754
Konungsbréf um gegnumdregnar bækur kirkna, 19. maí 1747 755
Bréf kanselliisins um tilhögun á kirkjuhurðum, 28. okt. 1828 756
Lög um sóknargjöld, nr. 36, 1. apríl 1948 756— 757
*Lög um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um sóknargjöld, nr. 24, 17. marz 1954 (afnumin, sbr. l. nr. 40 1964) 756
*Lög um breyting á lögum nr. 24, 17. marz 1954, um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um sóknargjöld, nr. 43, 29. marz 1961 (afnumin, sbr. l. nr. 40 1964) 756
Lög um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um sóknargjöld, nr. 40, 20. maí 1964 ..... 2907—2908
Lög um söngmálastjóra þjóðkirkjunnar, nr. 73, 27. júní 1941 ..... 757— 758
Lög um leysing á sóknarbandi, nr. 9, 12. maí 1882 ..... 758— 759
Lög um utanþjóðkirkjumenn, nr. 4, 19. febr. 1886 ..... 759— 760
Lög um breyting á lögum nr. 4, 19. febrúar 1886, um utanþjóðkirkjumenn, nr. 6, 4. marz 1904 ..... 760— 761
Lög um kirkjugarða, nr. 21, 23. apríl 1963 ..... 761— 770
Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 38, 3. nóv. 1915 770
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 11, 4. júní 1924 .. 770
*Lög um breyting á lögum nr. 11, 4. júní 1924, um breyting á lögum nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhending á landi til kirkjugarðs í Reykjavík, nr. 38, 7. maí 1928 .. 770
Lög um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl., nr. 13, 14. júní 1929 771
Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn, nr. 14, 8. sept. 1918 .. 771
Lög um líkbrennslu, nr. 41, 3. nóv. 1915 771— 772

g. Menntamál.

Lög um Háskóla Íslands, nr. 60, 7. júní 1957 ..... 772— 781
*Lög um breyting á lögum nr. 60/1957, um

Háskóla Íslands, nr. 51, 11. júní 1960 780— 781
*Lög um breyting á lögum nr. 51, 11. júní 1960, um breyting á lögum nr. 60, 17. júní (sic) 1957, um Háskóla Íslands, nr. 51, 27. apríl 1962 780
Lög um breyting á lögum nr. 51/1960 um lögum nr. 51/1962 um breyting á lögum nr. 60 1957, um Háskóla Íslands, nr. 72, 31. des. 1964 2961
Lög um tilraunastöð háskólans í meinafræði, nr. 11, 28. febr. 1947 ..... 781— 782
Lög um Handritastofnun Íslands, nr. 36, 18. apríl 1962 ..... 782— 783
Lög um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks, nr. 25, 27. júní 1921 ..... 783— 785
*Lög um breyting á lögum nr. 25, 27. júní 1921, um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks, nr. 35, 24. maí 1958 .. 784
Lög um lánasjóð íslenzkra námsmanna, nr. 52, 29. marz 1961 ..... 785— 786
Lög um styrkveiting til handa íslenzkum stúdentum við erlenda háskóla, nr. 35, 27. júní 1925 ..... 786— 787
Lög um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenzkum fræðum í Háskóla Íslands, nr. 76, 4. júlí 1942 787
Lög um náttúrurannsóknir, nr. 68, 7. maí 1940 ..... 787— 790
Lög um Veðurstofu Íslands, nr. 17, 27. marz 1948 ..... 790— 792
Lög um fræðslumálastjórn, nr. 35, 19. maí 1930 ..... 792— 793
Lög um skólakerfi og fræðsluskyldu, nr. 22, 10. apríl 1946 ..... 793— 794
Lög um menntaskóla, nr. 58, 7. maí 1946 794— 797
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla, nr. 5, 30. jan. 1953 795
*Lög um breyting á lögum nr. 58/1946, um menntaskóla, nr. 122, 22. des. 1947 796
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla, nr. 1, 1. jan. 1947 ..... 796— 797
*Lög um breyting á lögum nr. 58/1946, um menntaskóla, nr. 33, 4. febr. 1952 797
Lög um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík, nr. 62, 25. maí 1949 ..... 797— 798
Lög um gagnfræðanám, nr. 48, 7. maí 1946 ..... 798— 806
*Lög um breyting á lögum nr. 48/1946, um gagnfræðanám, nr. 123, 22. des. 1947 .. 803
Lög um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skylduvinnu nemenda gegn skólaréttindum, nr. 28, 1. febr. 1936 ..... 806— 807
Lög um fræðslumálanefndir, nr. 19, 7. maí 1928 ..... 807— 808
Lög um fræðslu barna, nr. 34, 29. apríl 1946 ..... 808— 816
Lög um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 41, 17. maí 1955 ..... 816— 823
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 17. maí 1955, um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 33, 18. apríl 1962 821
*Lög um breyting á lögum nr. 41/1955, um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 18, 9. apríl 1958 822
Lög um heilsuvernd í skólum, nr. 61, 8. júní 1957 ..... 824— 825
Lög um heyrnleysingjaskóla, nr. 13, 31. marz 1962 ..... 825— 827
Lög um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 12, 20. apríl 1963 ..... 827— 828
Lög um skipun barnakennara og laun þeirra, nr. 75, 28. nóv. 1919 ..... 828— 830
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 28. nóv. 1919, um skipun barnakennara og laun þeirra, nr. 20, 1. febr. 1936 ..... 828— 830
Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 33, 27. júní 1921 ..... 831— 832
Lög um viðauka við lög nr. 33, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 28, 20. júní 1923 832
Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, nr. 66, 2. sept. 1955 ..... 832— 838
Lög um Lífeyrissjóð barnakennara, nr. 88, 30. des. 1963 ..... 1289—1296
Lög um ríkisútgáfu námsbóka, nr. 51, 7. apríl 1956 ..... 838— 839
Lög um menntun kennara, nr. 16, 12. marz 1947 ..... 839— 844
Lög um Kennaraskóla Íslands, nr. 23, 26. apríl 1963 ..... 844— 850
Íþróttalög, nr. 49, 7. apríl 1956 ..... 850— 855
Lög um að banna hnefaleika, nr. 92, 27. des. 1956 855
Lög um sundhöll í Reykjavík, nr. 32, 7. maí 1928 ..... 855— 856
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 7. maí 1928, um sundhöll í Reykjavík, nr. 32, 4. febr. 1952 856
Lög um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms, nr. 39, 27. júní 1925 856
Lög um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu, nr. 63, 27. júní 1941 ..... 856—858
Lög um skógræktardag skólafólks, nr. 13, 31. jan. 1952 858
Lög um stýrimannaskólann í Reykjavík, nr. 5, 14. marz 1955 ..... 859— 865
Lög um stýrimannaskóla í Vestmannaeyjum, nr. 73, 31. des. 1964 ..... 2961—2964
Lög um iðnskóla, nr. 45, 16. maí 1955 .. 865— 868
Lög um Tækniskóla Íslands, nr. 25, 26. apríl 1963 ..... 868— 869
Lög um kennslu í vélfræði, nr. 71, 23. júní 1936 ..... 869— 876
Lög um Matsveina- og veitingaþjónaskóla, nr. 82, 5. júní 1947 ..... 877— 878
*Lög um breyting á lögum nr. 82, 5. júní 1947, um Matsveina- og veitingaþjónaskóla, nr. 83, 8. des. 1952 ..... 877— 878
Lög um ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskóla Íslands, nr. 13, 23. júní 1932 (afnumin, sbr. l. nr. 35/1964) 878
Lög um Ljósmæðraskóla Íslands, nr. 35, 20. maí 1964 2901
Lög um Hjúkrunarskóla Íslands, nr. 35, 18. apríl 1962 ..... 879— 880

Lög um bændaskóla, nr. 55, 20. apríl 1963 ..... 880— 883
Lög um garðyrkjuskóla ríkisins, nr. 91, 23. júní 1936 ..... 883— 884
Lög um húsmæðrafræðslu, nr. 49, 7. maí 1946 ..... 884— 887
*Lög um breyting á lögum nr. 49, 7. maí 1946, um húsmæðrafræðslu, nr. 89, 15. des. 1952 884
Lög um menningarsjóð og menntamálaráð, nr. 50, 5. júní 1957 ..... 887— 889
Lög um vísindasjóð, nr. 51, 5. júní 1957 889— 891
Lög um Landsbókasafn, nr. 44, 25. maí 1949 ..... 891— 892
Lög um almenningsbókasöfn, nr. 22, 26. apríl 1963 ..... 892— 900
Lög um afhending skyldueintaka til bókasafna, nr. 11, 8. marz 1949 ..... 900— 901
Lög um þjóðskjalasafn Íslands, nr. 39, 3. nóv. 1915 901
Lög um Náttúrugripasafn Íslands, nr. 17, 10. febr. 1951 902
Lög um viðhald fornra mannvirkja og um byggðasöfn, nr. 8, 12. febr. 1947 .... 902— 904
Lög um héraðsskjalasöfn, nr. 7, 12. febr. 1947 ..... 904— 905
Lög um fræðslumyndasafn ríkisins, nr. 54, 29. marz 1961 ..... 905— 906
Lög um verndun fornmenja, nr. 40, 16. nóv. 1907 ..... 906— 913
Lög um friðun Þingvalla, nr. 59, 7. maí 1928 ..... 913— 915
Lög um þjóðleikhús, nr. 86, 5. júní 1947 915— 916
Lög um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 68, 28. des. 1934 ..... 917— 920
*Lög um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 64, 31. des. 1939 917
*Lög um breyting á lögum nr. 16, 6. apríl 1939, um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 25, 18. febr. 1943 917
*Lög um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, nr. 38, 18. apríl 1962 919
Lög um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins, nr. 14, 23. júní 1932 920
Lög um Listasafn Íslands, nr. 53, 29. marz 1961 ..... 920— 923
Lög um byggingarsjóð Listasafns Íslands, nr. 41, 23. maí 1959 923
Auglýsing um samning milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum, nr. 12, 27. febr. 1957 ..... 923— 927
Lög um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara eða tæknifræðinga, nr. 44, 3. apríl 1963 ..... 927— 928

h. Heilbrigðismál.

Farsóttalög nr. 10, 19. marz 1958 ..... 929— 936
Sóttvarnarlög, nr. 34, 12. apr. 1954 .... 936— 947
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af, nr. 8, 18. maí 1920 947
Lög um ónæmisaðgerðir, nr. 36, 27. apríl 1950 ..... 947— 951
Berklavarnalög, nr. 66, 31. des. 1939 .. 951— 959
Lög um varnir gegn kynsjúkdómum, nr. 91, 23. júní 1932 ..... 959— 963
Lög um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum, nr. 2, 4. febr. 1898 ..... 963— 964
Lög um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala, nr. 3, 4. febr. 1898 ..... 964— 965
Lög um breyting á lögum nr. 3, 4. febr. 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala, nr. 57, 30. júlí 1909 965
Lög um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt, nr. 70, 7. maí 1940 966
Lög um afnám laga nr. 33, 20. okt. 1905, um stofnun geðveikrahælis, nr. 54, 23. júní 1932 966
Sjúkrahúsalög, nr. 93, 31. des. 1953 (nú lög nr. 54 1964) ..... 966— 970
*Lög um breyting á sjúkrahúsalögum, nr. 93, 31. des. 1953, nr. 56, 5. júní 1957 (nú lög 54 1964) 969
*Lög um breyting á sjúkrahúsalögum, nr. 93, 31. des. 1953, nr. 31, 25. maí 1960 (nú lög 54 1964) ..... 969— 970
*Lög um breyting á sjúkrahúsalögum, nr. 93, 31. des. 1953, nr. 36, 4. apríl 1956 (nú lög 54 1964) 969
Sjúkrahúsalög, nr. 54, 10. júlí 1964 .. 2927—2932
Lög um fávitahæli, nr. 18, 1. febr. 1936 971— 972
Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 55, 25. maí 1949 (afnumin, sbr. lög nr. 39 1964) ..... 972— 975
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 28, 9. maí 1955 (afnumin, sbr. l. nr. 39 1964) 972, 974
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 91, 29. des. 1953 (afnumin, sbr. l. nr. 39 1964) .... 973, 974— 975
Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 39, 19. maí 1964 ..... 2904—2907
Lög um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 78, 23. júní 1936 ..... 975— 979
*Lög um breyting á lögum nr. 78, 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, nr. 92, 16. des. 1943 ..... 975, 976, 977, 979
Lög um læknaráð, nr. 14, 15. maí 1942 .. 979— 981
Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar, nr. 47, 23. júní 1932 ..... 981— 989
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi o. fl., nr. 27, 21. maí 1960 981
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar, nr. 26, 23. marz 1961 981
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækninga-

leyfi hafa, og um skottulækningar, nr. 51, 30. maí 1942 981
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar, nr. 8, 15. febr. 1964 2837
Læknaskipunarlög, nr. 16, 9. apríl 1955 .989— 996
*Lög um breyting á læknaskipunarlögum, nr. 16/1955, nr. 45, 21. apríl 1962 .. 991, 995, 996
Lög um breyting á lögum nr. 8, 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna, nr. 65, 21. apríl 1954 997
Lög um lækningaferðir, nr. 21, 27. apríl 1955 997
Lyfsölulög, nr. 30, 29. apríl 1963 ..... 997—1021
*Lög um breyting á lyfsölulögum, nr. 30, 29. apríl 1963, nr. 33, 20. maí 1964 2866
Lög um tilbúning og verzlun með ópíum o. fl., nr. 14, 20. júní 1923 1021
Lög um tannlækningar, nr. 7, 14. júní 1929 ..... 1021—1023
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 27, 23. marz 1961 1022
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929 um tannlækningar, nr. 36, 26. apríl 1963 1022
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar, nr. 62, 31. maí 1947 1023
Ljósmæðralög, nr. 17, 19. júní 1933 .. 1024—1027
*Lög um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933, nr. 23, 28. marz 1947 ..... 1024—1025, 1026
*Lög um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933, nr. 114, 29. des. 1951 1024
*Lög um breyting á lögum nr. 23/1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933, nr. 23, 22. marz 1948 1025
Lög um lífeyrissjóð ljósmæðra, nr. 86, 11. júní 1938 ..... 1027—1029
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra, nr. 114, 30. maí 1940 ..... 1027, 1028, 1029
Hjúkrunarkvennalög, nr. 27, 19. júní 1933 ..... 1029—1030
Lög um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 65, 2. sept. 1955 ..... 1030—1034
Lög um sjúkraþjálfun, nr. 31, 18. apríl 1962 1034
Lög um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar, nr. 38, 28. jan. 1935 1035—1038
Lög um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir að það auki kyn sitt, nr. 16, 13. jan 1938 .. 1038—1041
Lög um dánarvottorð, nr. 64, 25. apríl 1962 ..... 1041—1044
Lög um læknisvitjanasjóði, nr. 59, 4. júlí 1942 ..... 1044—1045
Heilsuverndarlög, nr. 44, 18. maí 1955 . 1045—1046
*Lög um breytingu á heilsuverndarlögum, nr. 44/1955, nr. 28, 8. maí 1957 1046
Lög um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir, nr. 35, 12. febr. 1940 .... 1047—1050
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 12. febr. 1940, um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir, nr. 19, 31. marz 1962 1050
Lög um manneldisráð, nr. 16, 24. jan. 1945 1050
Lög um að tryggja manneldisgildi hveitis, nr. 30, 22. apríl 1947 ..... 1050—1051
Lög um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, nr. 24, 1. febr. 1936 ..... 1051—1056
Lög um eyðing á rottum, nr. 27, 12. febr. 1945 1056
Lög um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 7. 3. febr. 1953 1057

i. Samgöngur.

Vegalög, nr. 71, 30. des. 1963 ..... 1057—1073
*Lög um breyting á vegalögum, nr. 71, 30. des. 1963, nr. 12, 14. maí 1964 ..... 2838—2839
Lög um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 38, 28. nóv. 1919 .. 1073—1075
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 28. nóv. 1919, um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi, nr. 31, 31. maí 1927 .... 1074—1075
Heimildarlög um áfangastaði, nr. 35, 23. okt. 1903 1075
Umferðarlög, nr. 26, 2. maí 1958 .... 1075—1103
*Lög um breyting á umferðarlögum, nr. 26, 2. maí 1958, nr. 26, 14. maí 1960 .. 1095—1096
Lög um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, nr. 42, 4. apríl 1956 ..... 1103—1105
Lög um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum, nr, 40, 29. maí 1957 .... 1105—1106
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 29. maí 1957 um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 29, 14. maí 1958 1106
Lög um afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar, nr. 90, 5. júní 1947 ..... 1106—1107
Lög um strandferðir, nr. 53, 10. nóv. 1913 1107
*Lög um breyting á lögum um strandferðir frá 10. nóv. 1913, nr. 41, 2. nóv. 1914 1107
Lög um loftferðir, nr. 32, 14. júní 1929 (sbr. nú lög nr. 34 1964) ..... 1108—1116
*Lög um viðauka við lög nr. 32, 14. júní 1929, um loftferðir, nr. 49, 17. maí 1947 .. 1111
Lög um loftferðir, nr. 34, 21. maí 1964 2866—2901
Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa, nr. 41, 25. maí 1949 ..... 1116—1127
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 25. maí 1949, um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa, nr. 46, 5. apríl 1956 ..... 1116—1127
Lög um stjórn flugmála, nr. 119, 28. des. 1950 ..... 1127—1128
*Lög um breyting á lögum nr. 119, 28. des. 1950, um stjórn flugmála, nr. 26, 24. marz 1954 1128
Lög um flugvelli og lendingarstaði fyrir flugvélar, nr. 24, 12. febr. 1945 (afnumin, sbr. l. nr. 34 1964) ..... 1128—1130
Lög um stjórn og starfrækslu póst- og símamála, nr. 8, 9. jan. 1935 ..... 1131—1132
Póstlög, nr. 31, 12. febr. 1940 ..... 1132—1145
*Lög um breyting á póstlögum, nr. 31, 12. febr. 1940, nr. 73, 20. apríl 1954 1134—1135, 1143
Lög um fjarskipti, nr. 30, 27. júní 1941 1145—1152
Lög um einkasíma í sveitum, nr. 11, 14. júní 1929 ..... 1152—1154

Lög um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl., nr. 95, 14. maí 1940 1154
Lög um Ferðaskrifstofu ríkisins, nr. 33, 1. febr. 1936 (afnumin, sbr. l. nr. 29 1964) ..... 1154—1156
*Lög um breyting á lögum nr. 33, 1. febr. 1936, um Ferðaskrifstofu ríkisins, og á lögum nr. 99, 14. maí 1940, um bráðabirgðabreyting nokkurra laga, nr. 20, 12. marz 1947 (afnumin, sbr. l. nr. 29 1964) .. 1155, 1156
Lög um ferðamál, nr. 29, 30. apríl 1964 2859—2865
*Lög um breyting á lögum um ferðamál, nr. 29, 30. apríl 1964, nr. 71, 30. des. 1964 .. 2961

j. Tryggingar.

Lög um vátryggingarsamninga, nr. 20, 8. marz 1954 ..... 1156—1183
Lög um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, nr. 23, 27. júní 1921 ..... 1183—1186
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, nr. 28, 1. apr. 1948 ..... 1183, 1186
*Lög um breyting á lögum nr. 22, 27. júní 1921, um breyting á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, um stofnun vátryggingarfélags fyrir fiskiskip, nr. 52, 17. maí 1947 1183
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, nr. 12, 27. marz 1962 1184
*Lög um breyting á lögum nr. 20, 8. marz 1954, um vátryggingarsamninga, nr. 35, 4. apríl 1956 ..... 1184, 1185
Lög um viðauka við lög nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, nr. 24, 29. apríl 1958 ..... 1186—1187
Lög um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 61, 31. maí 1947 ..... 1187—1200
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 103, 23. des. 1952 .. 1188—1194, 1196—1200
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 110, 30. des. 1949 1188
*Lög um breyting á lögum nr. 20, 8. marz 1954, um vátryggingarsamninga, nr. 35, 4. apríl 1956 ..... 1191—1199
*Lög um breyting á lögum nr. 61/1947 um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 34, 26. apríl 1963 1195
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip, nr. 44, 21. apríl 1962 1200
Lög um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. nr. 43, 9. maí 1947 ..... 1200—1207
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 12, 23. marz 1955 (nú afn., sbr. l. 5/1964) .. 1201, 1202
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 61, 21. apríl 1962 1203
*Lög um breyting á lögum nr. 43 frá 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 5, 6. marz 1964 ..... 2836—2837
Lög um Brunabótafélag Íslands, nr. 9, 23. marz 1955 ..... 1207—1212
*Lög um visitölu byggingarkostnaðar, nr. 25, 24. apríl 1957 (felld inn í l. nr. 9 1955) .. 1209
Lög um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 59, 24. apríl 1954 ..... 1213—1214
*Lög um breyting á lögum nr. 50 (sic), 24. apríl 1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur, nr. 43, 21. apríl 1962 1213
Lög um brunavarnir og brunamál, nr. 37, 1. apríl 1948 ..... 1214—1225
Lög um búfjártryggingar, nr. 20, 26. febr. 1943 ..... 1225—1228
*Lög um breyting á lögum nr. 20, 26. febr. 1943, um búfjártryggingar, nr. 90, 15. des. 1952 ..... 1225—1226, 1227, 1228
Lög um ófriðartryggingar, nr. 2, 21. jan. 1944 ..... 1228—1235
Lög um Bjargráðasjóð Íslands, nr. 8, 14. febr. 1961 ..... 1235—1237
Lög um ávöxtun fjár tryggingarfélaga, nr. 17, 23. maí 1964 ..... 2841—2843

k. Lögreglumálefni o. fl.

Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 1, 3. jan. 1890 ..... 1237—1239
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 111, 30. maí 1940 1237
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 88, 11. júní 1938 ..... 1237—1238
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, nr. 67, 28. nóv. 1919 1238
Lög um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum, nr. 32, 4. júní 1924 1239
Lög um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna, nr. 107, 8. maí 1935 1239
Lög um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma, nr. 120, 22. des. 1947 1240
Lög um lögreglustjóra í Bolungavík, nr. 14, 25. jan. 1934 1240
Lög um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli, nr. 33, 8. apríl 1954 ..... 1240—1241
Lög um yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl., nr. 106, 17. des. 1954 1241
Lög um lögreglumenn, nr. 56, 20. apríl 1963 ..... 1241—1244
Lög um varðskip landsins og skipverja á þeim, nr. 32, 9. jan. 1935 ..... 1244—1245
Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess, nr. 110, 19. des. 1951 ..... 1245—1256
Tilskipun um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslenzku forráðasviði, nr. 44, 24. júlí 1939 ..... 1256—1258
Lög um almannavarnir, nr. 94, 29. des. 1962 ..... 1258—1263
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl., nr. 29, 27. júní 1941 1263
Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ame-

ríku hér á landi, nr. 99, 16. des. 1943 1263—1264
*Lög um breyting á lögum nr. 99, 16. des. 1943, um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi, nr. 65, 1. des. 1944 1263
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa, nr. 9, 12. febr. 1940 1264
Lög um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar, nr. 60, 29. apríl 1943 1264
Lög um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum, nr. 95, 20. des. 1962 ..1265—1266
Tilskipun um skyldu manna að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir, 4. ágúst 1819 1266
Lög um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum, nr. 42, 10. nóv. 1913 1267—1269
Lög um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, alls konar sprengjum og hlutum og efni í þau, nr. 69, 23. júní 1936 ..... 1269—1270
Lög um lögheimili, nr. 35, 30. maí 1960 1270—1272
Lög um íslenzk vegabréf, nr. 18, 11. febr. 1953 ..... 1272—1274
Lög um notkun vegabréfa innanlands, nr. 10, 15. maí 1942 1274
Lög um eftirlit með útlendingum, nr. 59, 23. júní 1936 ..... 1274—1277
Lög um rétt erlendra manna til að stunda atvinnu á Íslandi, nr. 39, 15. marz 1951 ..... 1277—1280
Lög um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 3, 14. jan. 1876 ..... 1280—1286
Lög um viðauka við lög 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðra heimsálfu, nr. 14, 18. sept. 1891 1286
Lög um viðauka við og breyting á lögum 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur, nr. 9, 1. apríl 1896 1287
Lög um eftirlit með mannflutningum til útlanda, nr. 49, 27. nóv. 1903 ..... 1287—1288
Tilskipun um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum, 10. apríl 1700 1288
Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna, 1. júlí 1700 ..... 1288—1290
Lög um ákvörðun tímans, nr. 35, 16. nóv. 1907 1290
Lög um heimild handa ráðuneyti Íslands til ákvörðunar sérstaks tímareiknings, nr. 8, 16. febr. 1917 1290
Lög um Lífeyrissjóð barnakennara, nr. 85, 30. des. 1963 ..... 1289—1296

III. Héraðsstjórn.

a. Almenn ákvæði. Sveitir og sýslur.

Lög um sveitarstjórnarkosningar, nr. 81, 23. júní 1936 ..... 1297—1303
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 84, 11. júní 1938 1297
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar, nr. 90, 29. des. 1953 1301
*Lög um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936 um sveitarstjórnarkosningar, nr. 44, 29. maí 1958 1297
Sveitarstjórnarlög, nr. 58, 29. marz 1961 .. .. 1303—1324
Lög um sveitarstjórnarkosningar, nr. 5, 7. marz 1962 ..... 1324—1326
Lög um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir, nr. 108, 31. des. 1945 ..... 1326—1330
*Lög um breyting á lögum nr. 108 frá 1945, um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir, nr. 26, 1. apr. 1948 ..... 1326—1330
Lög um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o. fl., nr. 48, 28. nóv. 1919 1330
Lög um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög, nr. 31, 14. des. 1877 1331
Lög um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög, nr. 27, 2. des. 1887 1331
Lög um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög, nr. 3, 6. marz 1896 1331
Lög um að skipta Kjósar- og Gullbringusýslu í tvö sýslufélög, nr. 22, 3. okt. 1903 1331
Lög um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög, nr. 77, 22. nóv. 1907 1332
Lög um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 44, 23. maí 1964 .....2908—2909

b. Kaupstaðir og kauptún.

Lög um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 55, 27. júní 1921 (nú afnumin, sbr. l. nr. 19/1964) ..... 1332—1339
*Lög um viðauka við lög nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 27, 15. júní 1926 (nú l. nr. 19/1964) 1334
*Lög um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 64, 11. júní 1938 (nú l. nr. 19/1964) ..... 1332—1338
*Lög um breyting á lögum nr. 64, 11. júní 1938, um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa, nr. 18, 14. febr. 1951 (nú l. nr. 19/1964) 1336
Skipulagslög, nr. 19, 21. maí 1964 .. 2844—2855
Lög um aðstoð ríkisins við kaupstaði og kauptún vegna landakaupa, nr. 41, 27. apríl 1963 ..... 1339—1340
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 27. apríl 1963, um aðstoð ríkisins við kaupstaði og kauptún vegna landakaupa, nr. 74, 30. des. 1963 1339
Lög um byggingarsamþykktir, nr. 19, 20. okt. 1905 ..... 1340—1343
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 20. okt. 1905, um byggingarsamþykktir, nr. 84, 16. des. 1943 ..... 1340, 1342
Lög um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl., nr. 75, 14. nóv. 1917 ..... 1343—1345
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum, öðrum en Reykjavík og Akureyri, nr. 18, 18. maí 1920 1345
Lög um nýbyggingar í Höfðakaupstað, nr.

42, 7. maí 1946 ..... 1345—1347
Lög um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag, nr. 52, 7. maí 1946 .... 1347—1348
Lög um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu, nr. 58, 24. maí 1947 ..... 1348—1350
Lög um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps, nr. 30, 8. apríl 1954 1350
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Stokkseyrarhreppi land jarðanna Stokkseyri I—III ásamt með hjáleigum og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum, nr. 16, 25. febr. 1961 1351
Lög um afhendingu Þingeyjar í Skjálfandafljóti, nr. 62, 29. marz 1961 1351
Lög um eignarnámsheimild fyrir Hvammstangahrepp að erfðafesturéttindum í eignarlandi hans, nr. 34, 17. maí 1958 1352
Lög um heimild fyrir ríkissjóð til lóðakaupa í Hveragerðishreppi, nr. 25, 18. apríl 1964 2858

c. Reykjavík.

Lög um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur, nr. 5, 23. febr. 1894 1352
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 46, 20. júní 1923 1352
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 49, 14. júní 1929 1353
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 69, 8. sept. 1931 1353
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur, nr. 52, 14. apríl 1943 ..... 1353—1354
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Reykjavík, nr. 13, 28. ágúst 1903.. 1354—1355
Lög um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi, nr. 57, 4. júlí 1942 1355
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykjavíkurbæ eignina Laugarnes í Reykjavík, nr. 10, 27. jan. 1956 1355
Lög um byggingarmálefni Reykjavíkur, nr. 61, 31. okt. 1944 ..... 1355—1357
Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, nr. 35, 2. nóv. 1914 ..... 1357—1360
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 2. nóv. 1914, um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur, nr. 35, 20. júní 1923 ..... 1359—1360
Lög um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar, nr. 86, 16. des. 1943 1360
Lög um brunamál í Reykjavík, nr. 28, 12. febr. 1945 ..... 1360—1362
Lög um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 25, 13. apríl 1954 ..... 1362—1363
*Lög um breyting á lögum nr. 25, 13. apríl 1954, um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 59, 21. apríl 1962 1362
Lög um hafnsögu í Reykjavík, nr. 27, 22. nóv. 1918 1363
*Lög um breyting á hafnarlögum fyrir Reykjavíkurkaupstað, nr. 19, 11. júlí 1911, nr. 49, 23. júní 1932 ..... 1363, 1364
Lög um hitaveitu Reykjavíkur, nr. 38, 12. febr. 1940 ..... 1364—1366
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl., nr. 42, 11. júlí 1911 .. 1366—1367
Lög um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. sept. 1901 ..... 1367—1368
*Lög um breyting á lögum um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. sept. 1901, nr. 64, 22. nóv. 1907 1367
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík, nr. 57, 26. okt. 1917 1368
Lög um breyting á lögum um manntal í Reykjavík, nr. 49, 19. júní 1933 1369
Lög um heimild til að fella niður manntal í Reykjavík, nr. 94, 30. nóv. 1954 1369

d. Akureyri.

Lög um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyrarkaupstaðar, nr. 34, 13. des. 1895 1369
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akureyrarkaupstaðar, nr. 107, 18. des. 1954 ..... 1369—1370
Lög um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar, nr. 28, 9. júlí 1909 1370
Lög um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar, nr. 17, 18. maí 1920 1370
Opið bréf um að stofna byggingarnefnd á verzlunarstaðnum Akureyri, 6. jan. 1857 ..... 1370—1372
Lög um breyting á opnu bréfi 6. janúar 1857, um að stofna byggingarnefnd á Akureyri, nr. 55, 10. nóv. 1905 ..... 1372—1373
Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar, nr. 16, 9. febr. 1951 ..... 1373—1376
Lög um gjöld til holræsa og gangstétta á Akureyri, nr. 66, 14. nóv. 1917 1376
Lög um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri, nr. 49, 31. maí 1927 1377

e. Ísafjörður.

Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar, nr. 67, 14. nóv. 1917 1377
Lög um verzlunarlóð Ísafjarðar, nr. 48, 28. jan. 1935 1377
Opið bréf um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði, 26. jan. 1866 .. 1377—1379
Lög um breyting á opnu bréfi 26. jan. 1866, um byggingarnefnd á Ísafirði, nr. 23, 20. okt. 1905 ..... 1379—1380
Lög um heimild til lóðasölu fyrir Ísafjarðarkaupstað, nr. 24, 20. okt. 1905 1380
Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging, nr. 31, 9. júlí 1909 1380
Lög um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju, nr. 49, 10. nóv. 1913 . 1380—1381
*Lög um breyting á lögum nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjar-

stjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju, nr. 44, 26. okt. 1917 ..... 1380—1381
Lög um hafnsögu í Ísafjarðarkaupstað, nr. 88, 3. maí 1935 1381
Lög um hitaaflstöð og hitaveitu á Ísafirði, nr. 47, 5. apríl 1948 ..... 1381—1382
Lög um mjólkursölu á Ísafirði, nr. 32, 22. nóv. 1918 1383

f. Seyðisfjörður.

Lög um bæjarstjórn á Seyðisfirði, nr. 61, 28. nóv. 1919 1383
Lög um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðarkaupstað, nr. 14, 6. nóv. 1897 . 1384—1385

g. Hafnarfjörður.

Lög um bæjarstjórn í Hafnarfirði, nr. 33, 14. júní 1929 (nú afnumin, sbr. l. 46 1964) 1386
*Lög um breyting á lögum nr. 33 1929, um bæjarstjórn í Hafnarfirði, nr. 31, 9. maí 1959 (nú afnumin, sbr. l. 46/1964) 1386
Lög um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 46, 23. maí 1964 .... 2909—2910
Lög um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað, nr. 43, 28. nóv. 1919 1387
Lög um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landssvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 11, 1. febr. 1936 (3. tl. 1. gr. nú afnuminn, sbr. l. 46/1964) ..... 1387—1388
Lög um breyting á lögum nr. 11, 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.], nr. 101, 14. maí 1940 .... 1388—1389
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað land jarðarinnar Ás í Hafnarfirði, nr. 38, 16. maí 1964 ..... 2903—2904

h. Vestmannaeyjar.

Lög um bæjarstjórn Vestmannaeyja, nr. 26, 22. nóv. 1918 1389
Lög um verzlunarlóðina í Vestmannaeyjum, nr. 47, 11. júlí 1911 1389
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Vestmannaeyjakaupstað land allt í Vestmannaeyjum, sem nú er í eigu ríkisins, og um eignarnámsheimild á lóðum og erfðafesturéttindum, nr. 22, 10. maí 1960 ..... 1389—1390
Lög um sjóveitu í Vestmannaeyjum, nr. 28, 8. sept. 1931 ..... 1390—1391
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vatnsveituframkvæmda í Vestmannaeyjum, nr. 57, 22. apríl 1963 .. 1391—1392

i. Siglufjörður.

Lög um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 30, 22. nóv. 1918 1392
Lög um breytingar á lögum nr. 30, 22. nóv. 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði, nr. 58, 28. nóv. 1919 1392
Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað, nr. 10, 24. marz 1944 ..... 1392—1394
Lög um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyrar í Siglufirði, nr. 74, 4. júní 1942 1394
Lög um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði, nr. 37, 23. maí 1949 1394

j. Neskaupstaður.

Lög um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði, nr. 48, 7. maí 1928 ..... 1394—1395
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 7. maí 1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað, nr. 23, 1. febr. 1936 1395
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar, nr. 28, 18. febr. 1943 1395
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 18. febr. 1943, um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar, nr. 38, 23. maí 1949 1395

k. Akranes.

Lög um bæjarstjórn á Akranesi, nr. 45, 27. júní 1941 ..... 1395—1396
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akraneskaupstaðar, nr. 45, 23. maí 1964 2909

l. Ólafsfjörður.

Lög um bæjarstjórn í Ólafsfirði, nr. 60, 31. okt. 1944 ..... 1396—1397
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Ólafsfirði, nr. 31, 22. nóv. 1918 1397
Lög um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku, nr. 30, 12. febr. 1945 1397

m. Sauðárkrókur.

Lög um bæjarstjórn á Sauðárkróki, nr. 57, 24. maí 1947 1397
Lög um takmörk verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki, nr. 51, 28. nóv. 1919 1397
Lög um sölu verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki, nr. 3, 31. jan. 1947 ..... 1397—1398
Lög um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum á Sauðárkróki sunnan Sauðár, nr. 39, 5. apríl 1948 1398

n. Keflavík.

Lög um bæjarstjórn í Keflavík, nr. 17, 22. marz 1949 ..... 1398—1399
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar í Keflavík, nr. 29, 11. des. 1891 1399
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík, nr. 72, 22. nóv. 1907 1399

o. Húsavík.

Lög um bæjarstjórn í Húsavík, nr. 109, 30. des. 1949 1399
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar, nr. 52, 12. apríl 1954 ..... 1399—1400
Lög um eignarnámsheimild fyrir Húsavíkurkaupstað á svo kölluðu Preststúni í Húsavíkurlandi, nr. 29, 23. maí 1960 1400

p. Kópavogskaupstaður.

Lög um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað, nr. 30, 11. maí 1955 1400

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað land jarðanna Kópavogs og Digraness og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum, nr. 32, 22. maí 1957 ..... 1400—1401

IV. Atvinnuvegir.

a. Landbúnaður.

Jónsbók, 1281, Landsleigubálkr:
Kap. 6. Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á 1401
Kap. 16. Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit ..... 1401—1402
Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er 1402
Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell .. .. 1402—1403
Kap. 20. Um skógarskipti ok áverka 1403
Kap. 21. Um skóg á annars jörðu .... 1403—1404
Kap. 22. Um engi á annars jörðu 1404
Kap. 23. Um löggarð um hey á annars jörðu 1404
Kap. 24. Um viðarvöxt í engi manns á annars jörðu 1405
Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu .. 1405—1406
Kap. 29. Um elds ábyrgð 1406
Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um lögrind ok þjóðveg 1406
Kap. 33. Um laga innsetning á fénaði ok usla 1406
Kap. 34. Um bús útlausn ok búmissu .. 1406—1407
Kap. 36. Um hestaat og tagiskurð 1407
Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð 1407
Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp 1407
Kap. 42. Um sætra ferð ok gerð 1407
Kap. 43. Um sætragerð, hver vera skal 1407
Kap. 46. Um geldfjárrekstr til afréttar .. .. 1407—1408
Kap. 47. Um mark á fénaði 1408
Kap. 48. Hverr mark á at hafa, ef II eigu eitt saman ..... 1408—1409
Kap. 49. Lögréttir á haust ok fjallgöngur 1409
Kap. 52. Er menn vitu eigi, hvárt eru almenningar eða afréttir ..... 1409—1410
Kap. 53. Um afréttarfé, ef þat gengr í heimaland 1410
Kap. 57. Um merkta fugla ok úmerkta .. 1410
Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu 1410
Kaupabálkr:
Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna .. .. 1410—1411
Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna 1411
Réttarbót Eiríks konungs, 2. júlí 1294 1412
Lög um bygging, ábúð og úttekt jarða, nr. 1, 12. jan. 1884 ..... 1412—1420
Ábúðarlög, nr. 87, 19. júní 1933 ..... 1420—1434
*Lög um breyting á ábúðarlögum, nr. 87, 19. júní 1933, nr. 22, 12. febr. 1940 1421
Ábúðarlög, nr. 8, 5. febr. 1951 ..... 1434—1448
*Lög um breyting á ábúðarlögum, nr. 8, 5. febr. 1951, nr. 79. 2. des. 1952 .. 1438—1439, 1448
Ábúðarlög, nr. 36, 29. marz 1961 .... 1448—1467
Lög um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða, nr. 102, 21. des. 1962 ..... 1468—1482
Lög um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, nr. 75, 27. apríl 1962 ..... 1482—1499
*Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. apríl 1962 um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, nr. 48, 16. apríl 1963 (nú afnumin, sbr. l. nr. 31 1964) .. 1487, 1490, 1492, 1493, 1495, 1496
Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. apríl 1962, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, sbr. lög um breyting á þeim lögum, nr. 48, 16. apríl 1963, nr. 31, 25. apríl 1964 .. 2865—2866
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi, nr. 104, 14. maí 1940 1499
Lög um stofnun búnaðarmálasjóðs, nr. 38, 15. febr. 1945 ..... 1499—1501
*Lög um breyting á lögum um stofnun búnaðarmálasjóðs, nr. 38, 15. febr. 1945, nr. 34, 1. apríl 1948 1499
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 15. febr. 1945 um stofnun búnaðarmálasjóðs, nr. 92, 29. des. 1962 ..... 1500—1501
Jarðræktarlög, nr. 45, 17. maí 1950 .. 1501—1511
*Lög um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, nr. 29, 9. maí 1955 .... .. 1501, 1502, 1503—1504, 1505, 1506, 1508, 1511
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 9. maí 1955, um breyting á jarðræktarlögum nr. 45, 17. maí 1950, nr. 23, 12. maí 1960 1511
*Lög um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, og lögum nr. 29 1955, um breyting á þeim lögum, nr. 10, 23. febr. 1963 ..... 1503—1504, 1511
Lög um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, sbr. lög nr. 29, 9. maí 1955 og lög nr. 23, 12. maí 1960, nr. 26, 18. apríl 1964 ..... 2858—2860
Lög um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 7, 12. jan. 1945 1511—1518
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 26, 8. maí 1955 .. .. 1514, 1515, 1516
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 29, 1. apríl 1948 .. .. 1517—1518
*Lög um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum, nr. 62, 25. maí 1950 ..... 1514, 1515, 1516
Lög um mælingar á túnum og matjurtagörðum, nr. 58, 3. nóv. 1915 1519
Girðingalög, nr. 24, 1. febr. 1952 (afnumin, nú l. nr. 10 1965) ..... 1519—1525
*Lög um breyting á girðingalögum, nr. 24, 1. febr. 1952, nr. 28, 30. apríl 1964 (nú afnumin, sbr. l. nr. 10 1965) 2859
Girðingarlög, nr. 10, 25. marz 1965 .. 2965—2971
Lög um varnir gegn sýkingu nytjajurta, nr. 17, 31. maí 1927 ..... 1525—1526
Lög um ítölu, nr. 39, 23. maí 1959 .... 1526—1530
Lög um skógrækt, nr. 3, 6. marz 1955 .. 1531—1536
Lög um samþykktir til að friða skóg og mel, nr. 11, 13. apríl 1894 ..... 1537—1538
Lög um sandgræðslu og heftingu sandfoks, nr. 18, 28 maí 1941 ..... 1538—1540
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 28. maí

1941, um sandgræðslu og heftingu sandfoks, nr. 76, 10. nóv. 1943 1540
Lög til að gera samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu, nr. 6, 15. febr. 1895 ..... 1541—1542
Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu, nr. 12, 13. apríl 1894 ..... 1542—1543
Lög um áveitu á Flóann, nr. 68, 14. nóv. 1917 ..... 1543—1548
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann, nr. 10, 15. júní 1926 ..... 1548—1549
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann, nr. 56, 19. júní 1933 ..... 1549—1550
Lög um viðauka við lög nr. 56/1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann, nr. 117, 30. des. 1943 ..... 1550—1551
Lög um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl., nr. 43, 19. maí 1930 .... 1551—1553
Lög um viðauka við og breyting á lögum nr. 43, 19. maí 1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl., nr. 77, 23. júní 1936 ..... 1553—1554
Lög um búfjárrækt, nr. 54, 5. júní 1957 1554—1576
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 5. júní 1957, um búfjárrækt, nr. 81, 9. des. 1957 .. 1572
Lög um breyting á lögum nr. 54, 5. júní 1957, um búfjárrækt, nr. 37, 16. maí 1964 2902
Lög um innflutning búfjár, nr. 74, 28. apríl 1962 ..... 1576—1581
Lög um innflutning og ræktun sauðnauta, nr. 50, 14. júní 1929 1581
Lög um fóðurtryggingarsjóði, nr. 80, 23. júní 1936 ..... 1581—1584
Lög um samþykktir um heyforðabúr, nr. 44, 11. júlí 1911 ..... 1585—1586
Lög um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs, nr. 73, 14. nóv. 1917 .. 1586—1588
Lög um samþykktir um mat á heyi til sölu, nr. 21, 19. júní 1933 ..... 1588—1589
Lög um dýralækna, nr. 124, 22. des. 1947 .. .. 1589—1592
*Lög um breyting á lögum nr. 124, 22. des. 1947, um dýralækna, nr. 8, 21. marz 1963 ..... 1589—1590
Lög um embættisbústaði héraðsdýralækna, nr. 4, 15. febr. 1957 ..... 1592—1593
Lög um sauðfjárbaðanir, nr. 23, 27. apríl 1959 ..... 1593—1595
Lög um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins, nr. 11, 23. apríl 1928 ..... 1595—1597
*Lög um breyting á lögum nr. 11, 23. apríl 1928, um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins, nr. 16, 31. jan. 1952 .. .. 1596, 1597
Lög um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra, nr. 23, 10. marz 1956 ..... 1597—1609
Lög um berklaveiki í nautpeningi, nr. 25, 20. júní 1923 ..... 1610—1611
Lög um gelding húsdýra, nr. 123, 27. des. 1935 1611
Lög um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins, nr. 64, 7. maí 1940 .... 1611—1616
Lög um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum, nr. 57, 31. okt. 1944 1616
Lög um búreikningaskrifstofu ríkisins, nr. 12, 1. febr. 1936 ..... 1616—1617
*Lög um breyting á lögum nr. 12, 1. febr. 1936, um búreikningaskrifstofu ríkisins, nr. 35, 27. júní 1941 ..... 1616—1617
Lög um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl., nr. 59, 19. júlí 1960 1617—1631
*Lög um breyting á lögum nr. 94, 5. júní 1947, um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl., nr. 40, 4. apríl 1956 1629
Lög um breyting á lögum nr. 59, 19. júlí 1960, um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl., nr. 6, 27. febr. 1965 ..... 2964—2965
Lög um breytingu á lausaskuldum bænda í föst lán, nr. 15, 31. marz 1962 1632

b. Fiskveiðar.

Lög um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 33, 19. júní 1922 ..... 1633—1635
*Lög um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi, nr. 31, 1. apríl 1948 ..... 1634—1635
Lög um viðauka við lög nr. 33, 19. júní 1922, um fiskiveiðar í landhelgi, nr. 4, 4. maí 1925 1635
Lög um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins, nr. 44, 5. apríl 1948 .... 1635—1636
*Lög um breyting á lögum nr. 44, 5. apríl 1948, um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins, nr. 81, 8. des. 1952 .. 1635—1636
Lög um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 5, 18. maí 1920 ..... 1636—1638
*Lög um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 6, 17. febr. 1959 ..... 1636—1637
*Lög um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum, nr. 5, 29. jan. 1951 1637
Lög um takmarkað leyfi til dragnótaveiði í fiskveiðilandhelgi Íslands undir vísindalegu eftirliti, nr. 40, 9. júní 1960 .... 1638—1640
Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot, nr. 4, 11. apríl 1924 1640
Lög um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar, nr. 83, 23. júní 1936 ..... 1640—1642
Lög um veiði, sölu og útflutning á kola, nr. 19, 28. maí 1941 ..... 1642—1643
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946, um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fiskitegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953, nr. 18, 3. marz 1954 ..... 1643—1650
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæði alþjóðasamnings, er gerður var 24. janúar 1959, um fiskveiðar á norðausturhluta Atlantshafs, ásamt viðbæti, nr. 14, 30. marz 1960 .. 1650—1658

Lög um bátfiski á fjörðum, nr. 6, 19. júní 1888 1658
Lög um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 86, 14. nóv. 1917 ..... 1658—1662
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 21, 27. júní 1925 1661
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, og lögum nr. 21, 27. júní 1925, um breyting á þeim lögum, nr. 117, 29. des. 1933 1660
*Lög um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, nr. 9, 28. febr. 1942 .... 1658—1659
Lög um einkenning fiskiskipa, nr. 31, 27. júní 1925 ..... 1662—1663
Lög fyrir Ísland um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum, nr. 20, 13. sept. 1901 1663
*Lög um breyting á lögum fyrir Ísland 13. sept 1901, um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum, nr. 29, 25. sept. 1902 1663
Lög um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi, nr. 54, 10. nóv. 1913 ..... 1663—1665
Konungsbréf (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi, 28. febr. 1758 .. 1665—1667
Lög um róðrartíma fiskibáta, nr. 1, 12. jan. 1945 1667
Tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, 12. febr. 1872 ..... 1667—1669
*Lög um breyting á tilskipun fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót, frá 12. febrúar 1872, nr. 4, 1. febr. 1936 1667
Lög um viðauka við tilskipun fyrir Ísland, 12. febr. 1872, um síldar- og upsaveiði með nót, nr. 53, 20. des. 1901 ..... 1669—1670
Lög um beitutekju, nr. 39, 2. nóv. 1914 1670—1671
Lög um beitumál, nr. 45, 7. maí 1946 .. 1671—1673
*Lög um breyting á lögum nr. 45, 7. maí 1946, um beitumál, nr. 13, 28. febr. 1947 1672
Lög um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum, nr. 53, 27. júní 1921 .. 1673
*Lög um breyting á lögum nr. 53, frá 27. júní 1921, um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum, nr. 54, 9. apríl 1956 1673
Lög um afla- og útgerðarskýrslur, nr. 55, 27. júní 1941 ..... 1673—1674
Lög um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar, nr. 62, 21. apr. 1962 .. 1674—1676
Lög um síldarleit úr lofti, nr. 56, 21. apríl 1954 ..... 1677—1678
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins, nr. 46, 7. maí 1946 ..... 1678—1679
Lög um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa, nr. 9, 24. maí 1944 ..... 1679—1681
Lög um skipakaup ríkisins, nr. 48, 23. febr. 1945 1681
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins, nr. 54, 7. maí 1946 1681
Lög um togarakaup ríkisins, nr. 109, 31. des. 1945 1681
Lög um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni, nr. 16, 8. marz 1948 .. 1681—1682
Lög um togarakaup ríkisins, nr. 50, 25. maí 1950 1682
*Lög um breyting á lögum nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 50, 16. marz 1951 1682
*Lög um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 111, 27. des. 1951 1682
Lög um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins, nr. 88, 27. okt. 1950 1682
Lög um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 1, 5. jan. 1938 ..... 1683—1685
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 43, 19. maí 1938 1683
*Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 50, 28. apríl 1962 1685
Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 8, 17. marz 1965 2965
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi, nr. 66, 23. júní 1932 1685
Lög um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl., nr. 15, 25. jan. 1934 .. .. 1685—1686
*Lög um breyting á lögum nr. 15, 25. jan. 1934, um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl., nr. 43, 28. jan. 1935 1686
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn, nr. 47, 28. jan. 1935 1686
Lög um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 10, 13. jan. 1938 ..... 1686—1687
*Lög um viðauka við lög nr. 10, 12. (sic) janúar 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 33, 12. júní 1939 ..... 1686—1687
Lög um breyting á lögum nr. 10, 13. jan. 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði, nr. 42, 12. febr. 1940 1687
Lög um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 131, 19. des. 1941 .. 1687
Lög um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 93, 25. sept 1942 1688
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 51, 17. maí 1947 1688
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur, nr. 79, 5. júní 1947 1688
Lög um að reisa stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði, nr. 21, 8. marz 1950 1688
Lög um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins, nr. 47, 7. maí 1946 ..... 1688—1689
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 7. maí 1946, um síldarniðursuðuverksmiðju ríkisins, nr. 60, 24. maí 1947 ..... 1688—1689
Lög um síldartunnur, nr. 60, 7. maí 1940 .. 1689
Lög um frestun á framkvæmd laga nr. 60,

7. maí 1940, um síldartunnur, nr. 46, 14. apríl 1943 ..... 1689—1690
Lög um síldarnætur, nr. 28, 25. sept. 1902 ..1690
Lög um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík, nr. 52, 25. maí 1949 ..... 1690—1691
Lög um olíugeyma o. fl., nr. 110, 30. des. 1943 ..... 1691—1693
*Lög um breyting á lögum nr. 110/1943, um olíugeyma o. fl., nr. 8, 24. jan. 1945 1692
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að kaupa togarann Vilborgu Herjólfsdóttur, nr. 49, 16. maí 1955 1693
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Neskaupstað, nr. 50, 16. maí 1955 1693
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Bæjarútgerð Reykjavíkur, nr. 84, 8. des. 1956 1693
Auglýsing um fullgildingu viðbótarbókunar við alþjóðasamning um verndun fiskimiða í norðvestur Atlantshafi, nr. 87, 6. des. 1956 1694
Lög um verðlagsráð sjávarútvegsins, nr. 97, 18. des. 1961 ..... 1694—1697
Lög um breyting á lögum nr. 97, 18. des. 1961, um verðlagsráð sjávarútvegsins, nr. 60, 24. des. 1964 2957
Lög um aflatryggingasjóð sjávarútvegsins, nr. 77, 28. apríl 1962 ..... 1697—1701
Lög um þátttöku Síldarverksmiðja ríkisins í útgerðarfélagi í Siglufirði, nr. 27, 26. apríl 1963 1702
Lög um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins o. fl., nr. 1, 31. jan. 1964 ..... 2831—2834

c. Verzlun.

Lög um verzlunaratvinnu, nr. 52, 27. júní 1925 ..... 1702—1706
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1925, um verzlunaratvinnu, nr. 11, 13. febr. 1943 1705
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1925, um verzlunaratvinnu, nr. 38, 29. marz 1961 1703
Lög um farandsala og umboðssala, nr. 78, 22. nóv. 1907 ..... 1706—1707
Opið bréf innihaldandi nákvæmari ákvarðanir með tilliti til tilskipananna um þá íslenzku kauphöndlun og skipaferðir, 28. des. 1836 ..... 1707—1708
Lög um stækkun verzlunarstaðarins á Eskifirði, nr. 30, 2. des. 1887 1708
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Eskifirði, nr. 33, 18. des. 1897 1708
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð, nr. 18, 22. okt. 1912 1708
Opið bréf viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláz, 14. des. 1842 1708
Opið bréf um skipun tveggja kauptúnastaða á Íslandi, við Þórshöfn í norðausturamtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu, 23. des. 1846 1708
Opið bréf um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi, 19. jan. 1863 1708
Opið bréf um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi, 22. marz 1867 1708
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Blönduós í Húnavatnssýslu, nr. 21, 15. okt. 1875 1708
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu, nr. 13, 24. ágúst 1877 1708
Lög um verzlun á Geirseyri við Patreksfjörð, nr. 14, 24. ágúst 1877 1708
Lög um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi, nr. 14, 15. sept. 1879 1709
Lög um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu, nr. 26, 24. okt. 1879 .. 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaftafellssýslu, nr. 27, 24. okt 1879 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu, nr. 17, 4. nóv. 1881 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði, nr. 18, 4. nóv. 1881 1709
Lög um löggilding nýrra verzlunarstaða, nr. 30, 8. nóv. 1883 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu, nr. 29, 2. des. 1887 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp, nr. 3, 3. jan. 1890 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði, nr. 4, 3. jan. 1890 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu, nr. 5, 3. jan. 1890 .. 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð, nr. 6, 3. jan. 1890 .. 1709
Lög um stækkun verzlunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð, nr. 39, 20. okt. 1905 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa, nr. 7, 3. jan. 1890 .. 1709
Lög um löggilding verzlunarstaðar, nr. 4, 15. jan. 1892 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði, nr. 5, 15. jan. 1892 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði, nr. 39, 24. nóv. 1893 .. 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði, nr. 41, 24. nóv. 1893 .. 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Vogavík (í Gullbringusýslu), nr. 42, 24. nóv. 1893 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Svalbarðseyri (við Eyjafjörð), nr. 14, 13. apríl 1894 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð, nr. 7, 15. febr. 1895 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi, nr. 8, 15. febr. 1895 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði, nr. 9, 15. febr. 1895 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð, nr. 10, 15. febr. 1895 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði, nr. 39, 13. des. 1895 1710

*Lög um breyting á lögum nr. 39, 13. des. 1895, um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði, nr. 50, 26. okt. 1917 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hvammstanga (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu), nr. 40, 13. des. 1895 .. 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu, nr. 41, 13. des. 1895 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu, nr. 42, 13. des. 1895 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Grafarnesi við Grundarfjörð, nr. 35, 18. des. 1897 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu, nr. 36, 18. des. 1897 1710
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Haganesvík í Fljótum, nr. 37, 18. des. 1897 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð, nr. 38, 18. des. 1897 .. 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu, nr. 39, 18. des. 1897 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu, nr. 36, 5. des. 1899 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu, nr. 37, 5. des. 1899 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu, nr. 45, 8. nóv. 1901 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu, nr. 46, 8. nóv. 1901 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Flatey á Skjálfanda, nr. 41, 6. nóv. 1902 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík, nr. 42, 6. nóv. 1902 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa, nr. 43, 6. nóv. 1902 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu, nr. 54, 27. nóv. 1903 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu, nr. 55, 27. nóv. 1903 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 56, 27. nóv. 1903 1711
Lög um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Bolungarvík í Hólshreppi, nr. 19, 19. júní 1922 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Grenivík við Eyjafjörð, nr. 57, 27. nóv. 1903 .. 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu, nr. 58, 27. nóv. 1903 1711
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu, nr. 59, 27. nóv. 1903 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu, nr. 60, 27. nóv. 1903 1712
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 35, 20. okt. 1905 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð, nr. 27, 16. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu, nr. 65, 22. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu, nr. 66, 22. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu, nr. 67, 22. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu, nr. 68, 22. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 69, 22. nóv. 1907 1712
Lög um verzlunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 101, 3. maí 1935 .. 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi, nr. 70, 22. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð, nr. 71, 22. nóv. 1907 1712
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 47, 30. júlí 1909 1712
Lög um löggilding Dalvíkur, nr. 48, 30. júlí 1909 1713
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 48, 11. júlí 1911 1713
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 17, 22. okt. 1912 1713
Lög um löggilding verzlunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og í Hagabót í Barðastrandarsýslu, nr. 39, 20. okt. 1913 .. 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu, nr. 42, 2. nóv. 1914 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 69, 3. nóv. 1915 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu, nr. 28, 22. nóv. 1918 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey, nr. 46, 28. nóv. 1919 .. 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Gunnlaugsvík, (sunnan megin Hvammsfjarðar), nr. 49, 28. nóv. 1919 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði), nr. 54, 28. nóv. 1919 .. 1713
Lög um löggilding verzlunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð, nr. 20, 18. maí 1920 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð, nr. 18, 27. júní 1921 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð, nr. 16, 19. júní 1922 1713
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa, nr. 9, 4. júní 1924 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg, nr. 14, 4. júní 1924 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit í Snæfellsnessýslu, nr.

20, 4. júní 1924 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hellnum í Breiðavíkurhreppi, nr. 23, 27. júní 1925 1714
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 8, 15. júní 1926 1714
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 19, 31. maí 1927 1714
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 18, 7. maí 1928 1714
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 8, 14. júní 1929 1714
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 20, 19. maí 1930 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi, nr. 33, 19. maí 1930 .. 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu, nr. 25, 8. sept. 1931 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð, nr. 51, 8. sept. 1931 1714
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 44, 28. jan 1935 1714
Lög um löggilding verzlunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð, nr. 46, 28. jan. 1935 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu, nr. 87, 3. maí 1935 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Buðlungahöfn, nr. 96, 3. maí 1935 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði, nr. 64, 23. júní 1936 1715
Lög um löggilding verzlunarstaða, nr. 76, 23. júní 1936 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu, nr. 23, 13. júní 1937 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar við Þaralátursfjörð, nr. 14, 13 jan. 1938 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði, nr. 86, 14. maí 1940 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu, nr. 14, 10. febrúar 1953 1715
Lög um löggilding verzlunarstaðar að Skriðulandi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu, nr. 27, 23. apríl 1958 1715
Lög um löggilding á verzlunarstað við Arnarnesvog í Garðahreppi í Gullbringusýslu, nr. 37, 7. júní 1960 1715
Lög um ákvörðun verzlunarlóða, nr. 61, 10. nóv. 1905 1715
Lög um siglingar og verzlun á Íslandi, 15. apríl 1854 1716
Lög um námskeið verzlunarmanna, nr. 45, 30. júlí 1909 ..... 1717—1718
Lög um samþykktir um lokunartíma sölubúða, nr. 17, 1. febr. 1936 ..... 1718—1720
Lög um bókhald, nr. 62, 11. júní 1938 .. 1720—1725
Lög um löggilta endurskoðendur, nr. 89, 29. des. 1953 ..... 1725—1727
*Lög um breyting á lögum nr. 89, 29. des. 1953, um löggilta endurskoðendur, nr. 42, 29. marz 1961 1725
Lög um verzlunarskýrslur, nr. 12, 19. júní 1922 ..... 1727—1729
Lög um metramæli og vog, nr. 33, 16. nóv. 1907 ..... 1729—1731
Lög um mælitæki og vogaráhöld, nr. 13, 4. júní 1924 ..... 1731—1733
Tilskipun um mælitæki og vogaráhöld, nr. 1, 13. marz 1925 ..... 1733—1743
Lög um löggilta vigtarmenn, nr. 60, 3. nóv. 1915 1744
Lög um greiðslu íslenzkra afurða, nr. 43, 14. apríl 1943 1744
Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum, nr. 84, 19. júní 1933 ..1744—1749
*Lög um breyting á lögum nr. 84, 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum, nr. 113, 23. des. 1954 1747
Lög um sölu á eggjum eftir þyngd, nr. 21, 22. okt. 1912 1749
Lög um að selja kornvörur og kol eftir vigt, nr. 29, 14. des. 1877 1749
Lög um að selja salt eftir vigt, nr. 37, 6. nóv. 1902 1750
Lög um þyngd bakarabrauða, nr. 11, 16. marz 1917 1750
Lög um vigt á síld, nr. 36, 19. maí 1930 .. 1750
Lög um sölu á steinolíu, hráolíu, benzíni og smurningsolíu, nr. 21, 22 marz 1949 1751
Lög um sameining rekstrar Áfengisverzlunar ríkisins og Tóbakseinkasölu ríkisins, nr. 3, 2. marz 1961 1751
Lög um einkasölu á áfengi, nr. 69, 7. maí 1928 ..... 1752—1753
*Lög um breyting á lögum nr. 69, 7. maí 1928, um einkasölu á áfengi, nr. 63, 10. des. 1934 ..... 1752—1753
Lög um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 58, 8. sept. 1931 ..... 1753—1755
*Lög um breyting á lögum nr. 58 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 75, 23. júní 1932 1754
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 14, 5. maí 1941 1754
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 8, 11. marz 1960 1754
*Lög um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki, nr. 8, 7. febr. 1950 1755
Lög um einkasölu á eldspýtum og vindlingapappír, nr. 65, 10. des. 1934 ..... 1755—1756
Lög um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu, nr. 77, 14. nóv. 1917 .... 1756—1757
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka í sínar hendur alla sölu á hrossum til útlanda, svo og útflutning þeirra, nr. 11, 27. júní 1921 ..... 1757—1758
Lög um útflutning hrossa, nr. 64, 26. nóv. 1958 ..... 1758—1759
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til einkasölu á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl., nr. 30, 9. jan. 1935 ..... 1759—1760
Lög um verzlun með tilbúinn áburð, nr. 51, 28. jan. 1935 ..... 1760—1761
Lög um eftirlit með framleiðslu og verzlun með fóðurvörur, nr. 63, 31. maí 1947 1761—1764
Lög um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður, nr. 28, 27. júní 1921 .. 1764—1768
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 27. júní 1921, um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður, nr. 41, 12. júní 1939 1765

Lög um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk, nr. 88, 22. júlí 1949 1768
Lög um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs, nr. 78, 15. apríl 1935 ..... 1768—1769
Lög um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða, nr. 3, 14. febr. 1902 1769
Lög um aðfluttar ósútaðar húðir, nr. 35, 11. des. 1891 1769
Lög um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl., nr. 32, 19. júní 1933 ..... 1770—1773
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl., nr. 61, 28. jan. 1935 1771
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum, nr. 52, 23. júní 1932 1773
Lög um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenzkra afurða, nr. 79, 16. apríl 1935 1773
Lög um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum, nr. 92, 3. maí 1935 .. 1773—1774
Lög um útflutning á síldarmjöli, nr. 56, 28. jan. 1935 1774
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski, nr. 37, 8. sept. 1931 ..... 1774—1775
*Lög um breyting á lögum nr. 37, 8. sept. 1931, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmissa ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski, nr. 65, 23. júní 1932 1775
Lög um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu, nr. 5, 4. maí 1925 1775
Lög um fiskmat og meðferð, verkun og útflutning á fiski, nr. 46, 5. apríl 1948 1775—1779
*Lög um breyting á lögum nr. 46, 5. apríl 1948, um fiskmat og meðferð, verkun og útflutning á fiski, nr. 114, 29. des. 1952 .. 1776
Lög um ferskfiskeftirlit, nr. 42, 9. júní 1960 ..... 1779—1780
Lög um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld, nr. 53, 11. júní 1938 ..... 1780—1782
*Lög um breyting á lögum nr. 53, 11. júní 1938, um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld, nr. 23, 23. apríl 1957 ..... 1781—1782
Lög um útflutning saltaðrar síldar, nr. 70, 19. júní 1933 1782
Lög um mat á fiskúrgangi, nr. 9, 9. jan. 1935 ..... 1782—1783
Lög um kjötmat o. fl., nr. 5, 22. febr. 1949 ..... 1783—1788
Lög um ullarmat, nr. 107, 11. ágúst 1933 1788—1790
*Lög um breyting á lögum nr. 107, 11. ágúst 1933, um ullarmat, nr. 118, 8. des. 1947 .. 1789
Lög um gærumat, nr. 11, 4. maí 1942 .. 1790—1791
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að veita einkaleyfi til að flytja út mó og vörur unnar úr mó og selja á erlendum markaði, nr. 70, 11. júní 1938 1791
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu, nr. 37, 12. júní 1939 ..... 1791—1792
*Lög um breyting á lögum nr. 37, 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmiskonar ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu, nr. 59, 7. maí 1940 1792
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við brezku stjórnina, nr. 88, 19. júní 1933 1792
Lög um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála, nr. 30, 25. maí 1960 ..... 1793—1795
*Lög um breyting á lögum nr. 30, 25. maí 1960, um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála, nr. 20, 20. apríl 1963 1795
Lög um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem verzla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli, nr. 104, 27. des. 1952 .. 1796
Lög um verðlagsmál, nr. 54, 14. júní 1960 ..... 1796—1799
Lög um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu, nr. 37, 29. apríl 1946 ..... 1799—1800
*Lög um breyting á lögum nr. 37, 29. apríl 1946, um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu, nr. 61, 25. maí 1949 1799
Lög um verðjöfnun á olíu og benzíni, nr. 34, 18. febrúar 1953 1800
*Lög um breyting á lögum nr. 34, 18. febr. 1953, um verðjöfnun á olíu og benzíni, nr. 23, 15. marz 1954 1800
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins, nr. 94, 27. des. 1956 ..... 1801—1802
*Lög um breyting á lögum nr. 94, 27. des. 1956, um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins, nr. 46, 29. maí 1957 1801

d. Siglingar.

Siglingalög, nr. 66, 31. des. 1963 ..... 1802—1852
Lög um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 74, 11. júní 1938 ..... 2971—2972
*Lög um breyting á lögum nr. 74 11. júní 1938, um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 46, 29. marz 1961 2972
Sjómannalög, nr. 67, 31. des. 1963 .... 1852—1872
Lög um lögskráning sjómanna, nr. 63, 29. marz 1961 ..... 1872—1878
*Lög um breyting á lögum nr. 63, 29. marz 1961, um lögskráning sjómanna, nr. 71, 28. apríl 1962 ..... 1873—1874
Lög um lífeyrissjóð togarasjómanna og undirmanna á farskipum, nr. 78, 28. apríl 1962 ..... 1878—1885
Lög um skráning skipa, nr. 17, 8. marz 1948 ..... 1885—1895
*Lög um breyting á lögum nr. 17, 8. marz 1948, um skráning skipa, nr. 100, 11. des. 1961 1894
Lög um skipamælingar, nr. 23, 20. marz 1950 ..... 1895—1898
Lög um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 66, 17. júlí 1946 ..... 1898—1916
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946 um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, og lögum nr. 47 1958, um breyting á þeim lögum, nr. 35, 24. marz

1961 ..... 1899—1903, 1905—1908, 1911—1912
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 42, 9. maí 1947 1901
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 47, 10. júní 1958 .... 1906, 1907, 1908, 1910, 1911, 1916
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 30, 17. maí 1957 .... 1914—1915
*Lög um breyting á lögum nr. 30, 17. maí 1957, um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 47, 16. apríl 1963 1915
Lög um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum, nr. 50, 29. marz 1961 ..... 1916—1917
Lög um eftirlit með skipum, nr. 50, 31. júlí 1959 ..... 1917—1937
*Lög um breyting á lögum nr. 50, 31. júlí 1959, um eftirlit með íslenzkum skipum, nr. 24, 7. apríl 1962 ..... 1933, 1934
Lög um ráðstafanir til öryggis við siglingar, nr. 56, 23. júní 1932 ..... 1937—1938
Lög um dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á, nr. 13, 9. sept. 1899 1938
Tilskipun um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, nr. 47, 7. júlí 1953 .. 1939—1956
Tilskipun um viðauka við tilskipun nr. 47, 7. júlí 1953, um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó, nr. 69, 23. sept. 1953 ..... 1956—1957
Lög um leiðsögu skipa, nr. 48, 19. júní 1933 ..... 1957—1963
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 19. júní 1933, um leiðsögu skipa, nr. 33, 24. marz 1961 1957
Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenzkra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands, nr. 47, 14. apríl 1943 1963
Lög um skipströnd og vogrek, nr. 42, 15. júní 1926 ..... 1963—1973
Lög um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 43, 19. júní 1933 ..... 1973—1975
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 31, 13. júní 1937 ..... 1974, 1975
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 63, 7. maí 1940 ..... 1973, 1974
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar, nr. 50, 11. júní 1960 1975
Lög um vita, sjómerki o. fl., nr. 23, 11. júlí 1911 ..... 1975—1977
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 11. júlí 1911, um vita, sjómerki o. fl., nr. 43, 14. júní 1929 ..... 1976—1977
Lög um afhending lóðar til vitabyggingar o. fl., nr. 20, 22. sept. 1899 ..... 1977—1978
Lög um lendingar- og leiðarmerki og viðhald þeirra, nr. 16, 14. júní 1929 .. 1978—1980
Lög um bann gegn jarðraski, nr. 123, 17. ágúst 1940 1980
*Lög um náttúruvernd, nr. 48, 7. apríl 1956 (35. gr.) 1980
Lög um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl., nr. 22, 23. júní 1932 ..... 1980—1981
Lög um hafnarbótasjóð, nr. 93, 16. des. 1943 ..... 1981—1982
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð, nr. 25, 12. febr. 1945 1982
*Lög um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð, nr. 93, 15. des. 1952 1982
Lög um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 29, 23. apríl 1946 ..... 1982—1987
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 64, 31. maí 1947 ..... 1983, 1984
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 32, 22. apríl 1947 1984
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 41, 5. apríl 1948 ..... 1983, 1986
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 25, 20. apríl 1949 1984
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 52, 25. maí 1950 1983
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 95, 17. des. 1952 1984
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 43, 23. maí 1959 ..... 1983, 1984
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur, nr. 8, 22. marz 1955 1984
Lög um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 23, 6. maí 1955 ..... 1987—1990
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 42, 21. apríl 1962 ..... 1988—1989, 1991
*Lög um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi, nr. 13, 20 marz 1963 1988
Lög um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 38, 14. marz 1951 ..... 1991—1994
*Lög um breyting á lögum nr. 38, 14. marz 1951, um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi, nr. 6, 29. marz 1963 1991
Lög um eignarnám á landspildu á Bolungavíkurmölum í Hólshreppi, nr. 16, 23. júní 1932 1994
Lög um eignarnám á landspildu í Skeljavík við Hnífsdal, nr. 17, 23. júní 1932 1994
Lög um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi, nr. 21, 13. jan. 1938 1994
Lög um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur, 17. apríl 1868 ..... 1994—1995
Lög um bann við sölu og leigu skipa úr landi, nr. 2, 18. jan. 1917 1995
Lög um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins, nr. 90, 16. des. 1943 1995

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa Hval h/f innflutning á tveimur hvalveiðiskipum, nr. 99, 28. des. 1961 1996
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa h/f Hval innflutning á hvalveiðiskipi, nr. 9, 20. marz 1963 1996
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðasiglingamálastofnun (IMCO), nr. 52, 11. júní 1960 1996
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt um að fyrirbyggja óhreinkun sjávar af völdum olíu og setja reglur um frekari varnir gegn slíkri óhreinkun sjávarins, nr. 101, 28. des 1961 ..... 1996—1997

e. Iðnaður.

Lög um iðju og iðnað, nr. 18, 31. maí 1927 ..... 1997—2003
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðju og iðnað, og lögum nr. 85, 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum, nr. 105, 23. júní 1936 ..... 2000—2003
*Lög um breyting á lögum nr. 105, 23. júní 1936 (Iðja og iðnaður), nr. 29, 12. febr. 1940 2000
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðnað og iðju, og lögum nr. 105/1936, um breyting á þeim lögum, nr. 28, 24. marz 1961 2000
Lög um iðnfræðslu, nr. 46, 25. maí 1949 2003—2008
*Lög um breyting á lögum nr. 46, 25. maí 1949, um iðnfræðslu, nr. 29, 17. maí 1957 2005
Lög um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl., nr. 23, 12. sept. 1917 ..... 2009—2010
Lög um landssmiðju, nr. 102, 23. júní 1936 ..... 2010—2011
*Lög um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landssmiðju, nr. 21, 30. jan. 1945 2011
*Lög um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, nr. 29, 18. apríl 1962 2011
Lög um sementsverksmiðju, nr. 35, 1. apríl 1948 ..... 2011—2012
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 57, 25. maí 1950 2011
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 7, 6. febr. 1961 2012
*Lög um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju, nr. 39, 18. apríl 1962 2012
Lög um áburðarverksmiðju, nr. 40, 23. maí 1949 ..... 2012—2015
*Lög um breyting á lögum nr. 40, 23. maí 1949, um áburðarverksmiðju, nr. 47, 21. apríl 1962 2014
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju, nr. 88, 15. des. 1952 2015
Lög um tunnuverksmiðjur ríkisins, nr. 49, 29. maí 1957 ..... 2015—2016
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksmiðju Siglufjarðar s/f, nr. 24, 23. apríl 1946 .. 2016
Lög um vinnslu, verkun og mat meðalalýsis, nr. 42, 19. júní 1933 ..... 2016—2018
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk, nr. 22, 13. jan. 1938 ..... 2018—2019
Lög um verkstjóranámskeið, nr. 49, 29. marz 1961 ..... 2019—2020
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd Parísarsamþykktina um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, nr. 102, 28. des. 1961 ..... 2020—2033
Lög um iðnaðarmálastofnun Íslands, nr. 4, 1. marz 1962 ..... 2033—2034
Lög um Iðnlánasjóð, nr. 45, 3. apríl 1963 2034—2037
Lög um kísilgúrverksmiðju við Mývatn, nr. 22, 21. maí 1964 ..... 2856—2857
Lög um breytingu á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán, nr. 36, 15. marz 1964 .. 2901—2902

f. Vatnsnot, raforka og jarðhiti.

Vatnalög, nr. 15, 20. júní 1923 ..... 2038—2076
*Lög um breyting á vatnalögum, nr. 15, 20. júní 1923, nr. 90, 11. júní 1938 2048
Lög um aðstoð til vatnsveitna, nr. 93, 5. júní 1947 ..... 2076—2078
Raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946 ..... 2078—2090
*Lög um breyting á raforkulögum, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 58, 25. maí 1949 2085, 2086, 2090
*Lög um breyting á raforkulögum, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 36, 1. maí 1947 .... 2089, 2090
Lög um viðauka við raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 53, 21. apríl 1954 .... 2090—2091
*Lög um breyting á lögum nr. 53, 21. apríl 1954, um viðauka við raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946, nr. 65, 29. marz 1961 2091
Lög um heimild til lántöku fyrir raforkusjóð, nr. 54, 20. apríl 1963 2091
Lög um virkjun Sogsins, nr. 28, 23. apríl 1946 ..... 2092—2094
*Lög um breyting á lögum nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 87, 17. des. 1948 2094
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 26, 28. febr. 1951 ..... 2094—2095
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 67, 24. apríl 1954 2095
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 35, 23. maí 1959 2095
Lög um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, nr. 51, 20. apríl 1963 ..... 2095—2096
Lög um heimild til handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna, nr. 73, 27. júní 1921 2096
Lög um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar, nr. 45, 30. júní 1942 .. 2096—2097
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja, nr. 63, 25. maí 1950 ..... 2097—2098

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjana, nr. 74, 25. nóv. 1952 2098
Lög um virkjun Fljótaár, nr. 98, 3. maí 1935 ..... 2098—2099
*Lög um breyting á lögum nr. 98, 3. maí 1935, um virkjun Fljótaár, nr. 35, 2. apríl 1943 2099
Lög um Laxárvirkjunina, nr. 54, 25. maí 1949 ..... 2099—2101
*Lög um breyting á lögum nr. 54, 25. maí 1949, um Laxárvirkjunina, nr. 64, 25. maí 1950 ..... 2099—2100
Lög um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o .fl., nr. 20, 27. júní 1921 2101
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 92, 5. júní 1947 2102
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 34, 16. maí 1949 2102
Lög um orkuver Vestfjarða, nr. 54, 20. apríl 1954 2103
Lög um ný orkuver og nýja orkuveitu rafmagnsveitna ríkisins, nr. 12, 9. febr. 1951 ..... 2103—2104
Lög um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins, nr. 65, 8. maí 1956 ..... 2104—2105
Lög um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, nr. 27, 23. júní 1932 ..... 2105—2108
*Lög um breyting á lögum nr. 27, 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, nr. 18, 26. febrúar 1943 2106
Lög um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum, nr. 113, 31. des. 1945 ..... 2108—2109
Lög um eignar- og notkunarrétt jarðhita, nr. 98, 14. maí 1940 ..... 2109—2112
*Lög um breyting á lögum nr. 98, 14. maí 1940, um eignar- og notkunarrétt jarðhita, nr. 114, 30. des. 1943 ..... 2111, 2112
Lög um hitaveitur utan Reykjavíkur, nr. 3, 31. jan. 1953 ..... 2112—2114
Lög um girðingar kringum hveri og laugar, nr. 7, 11. marz 1946 2114
Lög um jarðhitasjóð og jarðboranir ríkisins, nr. 55, 29. marz 1961 ..... 2114—2115

g. Veitingar.

Lög um veitingasölu, gististaðahald o. fl., nr. 53, 20. apríl 1963 ..... 2115—2121
Lög um byggingu gistihúss í Reykjavík, nr. 36, 29. apríl 1946 ..... 2121—2122

h. Veiði og friðun.

Tilskipun um veiði á Íslandi, 20. júní 1849 ..... 2122—2126
*Lög um breyting á tilskipun um veiði á Íslandi, 20. júní 1849, nr. 25, 27. júní 1925 2124
Lög um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 28. 12. febr. 1940 2126
*Lög um breyting á lögum nr. 28/1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim, nr. 72, 24. apríl 1954 2126
Lög um eyðingu refa og minka, nr. 52, 5. júní 1957 ..... 2126—2129
*Lög um breyting á lögum nr. 52, 5. júní 1957, um eyðingu refa og minka, nr. 9, 19. marz 1964 2837
Lög um loðdýrarækt, nr. 32, 8. marz 1951 ..... 2129—2134
Lög um friðun héra, nr. 23, 2. nóv. 1914 .. 2134
Lög um útrýmingu sels úr Húnaósi, nr. 29, 13. júní 1937 2134
Lög um selaskot á Breiðafirði og uppidráp, nr. 30, 27. júní 1925 2134
Lög um hvalveiðar, nr. 26, 9. maí 1949 2135—2136
Lög um fuglaveiðar og fuglafriðun, nr. 63, 21. apríl 1954 ..... 2136—2144
Lög um eyðing svartbaks (veiðibjöllu), nr. 66, 23. júní 1936 ..... 2144—2145
*Lög um breyting á lögum nr. 66, 23. júní 1936, um eyðing svartbaks (veiðibjöllu), nr. 14, 31. marz 1962 ..... 2144, 2145
Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um fuglaverndun, nr. 14, 15. febr. 1956 ..... 2145—2148
Lög um lax- og silungsveiði, nr. 53, 5. júní 1957 ..... 2148—2176
Lög um ostrurækt, nr. 21, 12. júní 1939 2176—2177
Lög um náttúruvernd, nr. 48, 7. apríl 1956 ..... 2177—2189
*Lög um breyting á lögum nr. 48, 7. apríl 1956, um náttúruvernd, nr. 77, 31. des. 1963 2181
Lög um dýravernd, nr. 21, 13. apríl 1957 2189—2194

i. Reki.

Jónsbók. — Rekabálkr.
Kap. 1. 2194
Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir utan netlög ..... 2195—2196
Kap. 3. Um festing á hval ..... 2196—2197
Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu 2197
Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal ..... 2197—2198
Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval 2198
Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna ..... 2198—2199
Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er 2199
Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat, er eigi er þingborit 2200
Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttur er, hverir eigu 2200
Alþingisdómur um rekamark, um 1300 ... 2200
Konungsbréf (til stiftamtmanns) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi, 23. júní 1779 2200
Opið bréf um rekatilkall á Íslandi, 4. maí 1778 2201

j. Námar.

Námulög, nr. 50, 30. júlí 1909 ..... 2201—2208
*Lög um breyting á og viðauka við námulög, nr. 50, 30. júlí 1909, nr. 20, 12. júní 1939 ..... 2203, 2204
Lög um viðauka við námulög, nr. 50, 30. júlí 1909, nr. 8, 31. maí 1927 ..... 2208—2209

Lög um samþykktir um mótak, nr. 23, 22. okt. 1912 ..... 2209—2210
Lög um mótak, nr. 16, 12. febr. 1940 .. 2210—2212

k. Almenn ákvæði.

Lög um afnám ákvæða í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenzkra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi, nr. 103, 17. des. 1954 2212

V. Einkamálaréttur.

a. Persónuréttindi.

Lög um lögræði, nr. 95, 5. júní 1947 .. 2213—2222
Lög um mannanöfn, nr. 54, 27. júní 1925 .. 2222
Lög um sönnun fyrir dauða manna, sem ætla má að farizt hafi af slysum, nr. 23, 19. júní 1922 ..... 2222—2224

b. Sifjaréttindi.

Lög um stofnun og slit hjúskapar, nr. 39, 27. júní 1921 ..... 2224—2240
Lög um réttindi og skyldur hjóna, nr. 20, 20. júní 1923 ..... 2240—2252
*Lög um breyting á lögum nr. 20, 20. júní 1923, um réttindi og skyldur hjóna, nr. 10, 14. marz 1962 ..... 2245, 2250
*Lög um breyting á lögum nr. 20, 20. júní 1923, um réttindi og skyldur hjóna, nr. 25, 23. marz 1961 2252
Lög um afstöðu foreldra til skilgetinna barna, nr. 57, 27. júní 1921 ..... 2252—2255
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 29, 8. sept 1931 ..... 2256—2260
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, frá 6. febr. 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð, nr. 62, 21. apríl 1954 ..... 2260—2261
Lög um ættleiðingu, nr. 19, 11. febr. 1953 ..... 2261—2264
Lög um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 87, 5. júní 1947 ..... 2264—2267
*Lög um breyting á lögum nr. 87, frá 5. júní 1947, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna, nr. 32, 8. apríl 1954 2267
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að láta öðlast gildi ákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um innheimtu meðlaga, nr. 93, 29. des. 1962 ..... 2267—2269

c. Erfðir.

Erfðalög, nr. 8, 14. marz 1962 ..... 2270—2280

d. Kröfuréttindi.

Jónsbók, 1281. — Mannhelgi.
Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu skal með hann fara 2281
Kap. 13. Um váðaverk ..... 2281—2282
Kvennagiptingar.
Kap. 12 (Et. 18). Um arfsísetning ok skuldalykning 2282
Kap. 23 (Frfb. 1) 2282
Kap. 30 (Frfb. 8). Um arfván ok arfsöl 2282
Kaupabálkr:
Kap. 1. ..... 2282—2283
Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu 2283
Kap. 4. Um vitafé ok skuldaluktning 2283
Kap. 14. Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveimr mönnum senn 2283
Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni 2283
Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð .. 2283
Farmannalög.
Kap. 28. Um skips lán eða hross ..... 2283—2284
Þjófabálkr.
Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé 2284
Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef II eigu I grip ..... 2284—2285
Lög um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, nr. 7, 1. febr. 1936 ..... 2285—2293
Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl., nr. 58, 28. júní 1960 ..... 2293—2294
Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda, nr. 14, 20. okt. 1905 ..... 2294—2300
Tilskipun um áritun afborgana á skuldabréf, 9. febr. 1798 ..... 2300—2301
Lög um vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum, nr. 71, 7. maí 1928 2301
Lög um fasteignasölu, nr. 47, 11. júní 1938 ..... 2301—2303
*Lög um breyting á lögum nr. 47/1938 um fasteignasölu, nr. 20, 22. marz 1948 2302
*Lög um breyting á lögum nr. 47, 11. júní 1938, um fasteignasölu, nr. 40, 29. marz 1961 ..... 2302, 2303
Lög um kauprétt á jörðum, nr. 40, 5. apríl 1948 ..... 2303—2305
Lög um lausafjárkaup, nr. 39, 19. júní 1922 ..... 2305—2320
Lög um húsaleigu, nr. 39, 7. apríl 1943 2320—2327
*Lög um breyting á lögum nr. 39, 7. apríl 1943, um húsaleigu, nr. 47, 23. febr. 1945 2320
*Lög um breyting á lögum nr. 39/1943, um húsaleigu, nr. 56, 25. maí 1950 .... 2320, 2323, 2325, 2326, 2327
*Lög um breyting á lögum nr. 39, 7. apríl 1943, um húsaleigu, nr. 95, 12. des. 1945 2324
Lög um hámark húsaleigu o. fl., nr. 30, 4. febr. 1952 2328
Víxillög, nr. 93, 19. júní 1933 ..... 2328—2349
*Lög um breyting á víxillögum, nr. 93, 19. júní 1933, nr. 83, 23. des. 1953 2339
Lög um tékka, nr. 94, 19. júní 1933 .. 2349—2362
*Lög um breyting á lögum um tékka, nr. 94, 19. júní 1933, nr. 82, 23. des. 1953 2357
Lög um ábyrgðarfélög, nr. 62, 22. nóv. 1913 ..... 2362—2364
Hjúalög, nr. 22, 7. maí 1928 ..... 2364—2370
Lög um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn, nr. 60, 22. nóv. 1907 ..... 2370—2373
Konungsúrskurður um heimild kanselliisins til að staðfesta prófentugerninga, 3. marz 1814 2373
Lög um happdrætti (lotteri) og hlutaveltur (tombólur), nr. 6, 15. júní 1926 2373

Lög um stofnun happdrættis fyrir Ísland, nr. 86, 31. des. 1963 ..... 2374—2375
Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga, nr. 18, 22. apríl 1959 ..... 2375—2376
Lög um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, nr. 71, 24. apríl 1954 2376
*Lög um breyting á lögum nr. 71, 24. apríl 1954, um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, nr. 17, 21. febr. 1956 .. 2376
*Lög um breyting á lögum nr. 71 1954, um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, nr. 52, 20. apríl 1963 2376
Lög um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður, nr. 23, 30. jan. 1945 ..... 2376—2377
Lög um tekjuöflun til íþróttasjóðs, nr. 84, 7. maí 1940 2377
*Lög um breyting á lögum nr. 84, 7. maí 1940, um tekjuöflun til íþróttasjóðs, nr. 69, 12. nóv. 1952 2377
Lög um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis, nr. 15, 31. jan. 1952 2377
Lög um happdrætti í sambandi við skuldabréfalán Flugfélags Íslands, nr. 89, 28. des. 1957 ..... 2377—2378

e. Félög og stofnanir.

Lög um samvinnufélög, nr. 46, 13. júní 1937 ..... 2378—2388
*Lög um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög, nr. 37, 24. maí 1958 ..... 2379, 2384
*Lög um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög, nr. 73, 11. júní 1938 ..... 2382, 2386
Lög um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín, nr. 13, 12. febr. 1940 ..... 2388—2389
Lög um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín, nr. 89, 23. nóv. 1945 2389
Lög um hlutarútgerðarfélög, nr. 45, 12. febr. 1940 ..... 2389—2393
Lög um rekstrarlánafélög, nr. 98, 11. júní 1938 ..... 2393—2395
Lög um hlutafélög, nr. 77, 27. júní 1921 2395—2411
*Lög um breyting á lögum nr. 77, 27. júní 1921, um hlutafélög, nr. 59, 6. júní 1957 .. 2404
Lög um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 111, 9. okt. 1941 (nú afnumin, sbr. l. nr. 20 1964) ..... 2411—2413
*Lög um viðauka við lög nr. 111, 9. okt. 1941, um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 20, 11. febr. 1953 (nú afnumin, sbr. l. nr. 20 1964) ..... 2412—2413
Lög um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 20, 20. maí 1964 ..... 2855—2856

f. Hlutaréttindi.

Jónsbók, 1281.
Kaupabálkr. Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman ..... 2413—2414
Þjófabálkr. Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt 2414
Lög um eignarrétt og afnotarétt fasteigna, nr. 63, 28. nóv. 1919 ..... 2414—2416
Lög um bæjanöfn o. fl., nr. 35, 18. febr. 1953 ..... 2416—2419
Lög um fasteignamat og fasteignaskráningu, nr. 28, 29. apríl 1963 ..... 2419—2424
Lög um landamerki o. fl., nr. 41, 28. nóv. 1919 ..... 2424—2429
*Lög um breyting á lögum nr. 41, 28. nóv. 1919, um landamerki o. fl., nr. 69, 24. apríl 1954 2428
Landskiptalög, nr. 46, 27. júní 1941 .. 2429—2434
Lög um þinglýsing skjala og aflýsing, nr. 30, 7. maí 1928 ..... 2434—2437
*Lög um breyting á lögum nr. 30, 7. maí 1928, um þinglýsing skjala og aflýsing, nr. 11, 25. febr. 1957 ..... 2435, 2436
Lög um framkvæmd eignarnáms, nr. 61, 14. nóv. 1917 ..... 2437—2439
Lög um lausn ítaka af jörðum, nr. 113, 21. des. 1952 ..... 2439—2441
Lög um hefð, nr. 46, 10. nóv. 1905 .... 2441—2442
Opið bréf (frá kansellíinu) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum, 8. júní 1811 .. .. 2442—2443
Opið bréf kansellíisins um fundið fé í sveitum, 5. des. 1812 2443
Lög um veð, nr. 18, 4. nóv. 1887 ..... 2443—2445
*Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð, nr. 87, 28. des. 1960 ..... 2443—2444
*Lög um viðauka við lög um veð, nr. 18, 4. nóv. 1887, og lög um viðauka við þau lög, nr. 34, 31. maí 1927, nr. 46, 19. júní 1933 .. 2444
*Lög um breyting á lögum nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð, nr. 65 13. marz 1957 .. 2444—2445
*Lög um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð, nr. 28, 16. febr. 1953 2445
Lög um skipting fasteignaveðslána, nr. 39, 13. júní 1937 ..... 2445—2446
Lög um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum, nr. 23, 13. sept. 1901 2446

g. Einkaréttindi.

Lög um einkaleyfi, nr. 12, 20. júní 1923 2446—2452
Lög um breyting á lögum nr. 12, 20. júní 1923, um einkaleyfi, nr. 15, 2. apríl 1946 .. 2453
Lög um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 13, 20. okt. 1905 ..... 2453—2461
*Lög um breyting á lögum 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 11, 22. okt. 1912 2453
*Lög um breyting á lögum nr. 13 frá 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 11, 2. febr. 1956 ..... 2453—2454
*Lög um breyting á lögum nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 74, 5. júní 1947 2457
Lög um breyting á lögum nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 49, 14. apríl 1943 ..... 2461—2462
Lög um viðauka við lög nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt, nr. 127, 9. des. 1941 ..... 2462—2463
Lög um inngöngu Íslands í Bernarsambandið, nr. 74, 5. júní 1947 2463
Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið, nr. 110, 19. sept. 1947 ..... 2463—2473

Lög um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 42, 13. nóv. 1903 ..... 2473—2480
*Lög um breyting á lögum nr. 42, 13. nóv. 1903, um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 24, 29. apríl 1959 2474
*Lög um breyting á lögum nr. 42, 13. nóv. 1903, um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð, nr. 14, 6. júlí 1931 2475
Lög um vörumerki, nr. 43, 13. nóv. 1903 2480—2485
*Lög um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki, nr. 13, 13. jan. 1938 2485
Lög um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki, nr. 77, 27. júní 1941 ..... 2485—2486
Tilskipun um að vernd sú, sem heimiluð er fyrir vörumerki með lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, skuli einnig ná til Ítalíu, nr. 12, 23. marz 1959 ..... 2486—2487
Lög um almenn gæðamerki, nr. 89, 3. maí 1935 ..... 2487—2489
Tilskipun handa Íslandi um eftirmyndan ljósmynda o. fl., 11. des. 1869 ..... 2489—2490
Auglýsing fyrir Ísland um tilkynningu um einkarétt til að eftirmynda ljósmyndir, 10. febr. 1870 2490

VI. Refsilög.

Almenn hegningarlög, nr. 19, 12. febr. 1940 ..... 2491—2545
*Lög um breyting á 88. og 95. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 47, 27. júní 1941 ..... 2514, 2515
*Lög um breyting á 85. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 36, 17. júní 1944 2513
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 100, 7. des. 1951 ..... 2498, 2500, 2501, 2513, 2515, 2516, 2524, 2544
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 31, 24. marz 1961 .... 2491, 2492. 2499, 2506, 2507, 2508
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 17, 31. marz 1962 ..... 2498, 2503, 2504
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 22, 3. maí 1955 ..... 2502—2505
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19, 12. febr. 1940, nr. 69, 28. des. 1964 2541
*Lög um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940,nr. 20, 1. marz 1956 2542
Lög um ákvörðun fésekta, nr. 14, 8. marz 1948 2545
Lög um ríkisfangelsi og vinnuhæli, nr. 18, 15. marz 1961 ..... 2545—2546
Lög um héraðsfangelsi, nr. 21, 15. marz 1961 ..... 2546—2547
Tilskipun um byggingu hegningarhúss og fangelsa á Íslandi m. fl., frá 4. marz 1871 ..... 2547—2548
Lög um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, nr. 7, 14. marz 1962 ..... 2548—2552
Lög um fullnustu refsidóma, sem kveðnir hafa verið upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð o. fl., nr. 69, 12. des. 1963 ..... 2552—2556
Lög um prentrétt, nr. 57, 10. apríl 1956 2556—2561
*Lög um breyting á lögum nr. 57, 10. apríl 1956, um prentrétt, nr. 23, 9. apríl 1962 .. 2560
Áfengislög, nr. 58, 24. apríl 1954 .... 2561—2574
Lög um undanþágu frá lögum nr. 91, 14. nóv. 1917, um aðflutningsbann á áfengi, nr. 3, 4. apríl 1923 2574

VII. Dómstólar og réttarfar.

Lög um meðferð einkamála í héraði, nr. 85, 23. júní 1936 ..... 2575—2639
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 46, 22. maí 1950 2576
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 100, 23. des. 1950 2584
*Lög um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 32, 1. apríl 1948 2586
*Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 33, 26. apríl 1963 .. 2573, 2578, 2581—2585, 2588-2589, 2594, 2599, 2612, 2614, 2616, 2628, 2633
Lög um breyting á lögum nr. 85, 3. júní 1936 um meðferð einkamála í héraði, nr. 7, 3. marz 1965 2965
Lög um málflytjendur, nr. 61, 4. júlí 1942 ..... 2596, 2639—2645
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 25, 16. febr. 1953 2642
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, nr. 119, 30. des. 1943 2644
*Lög um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, sbr. lög nr. 25, 16. febr. 1953, nr. 32, 18. apríl 1962 .... 2642, 2643
Lög um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur, nr. 32, 2. nóv 1914 2645
*Lög um breyting á lögum nr. 32, 2. nóv. 1914, um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur, nr. 32, 24. marz 1961 2645
Tilskipun um vitnisburð málflutningsmanna, 19. júlí 1793 ..... 2645—2646
Lög um dómsmálastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu o. fl. í Reykjavík, nr. 98, 23. des. 1961 ..... 2646—2648
Lög um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð, nr. 68, 27. júní 1921 .. 2648
Lög um heimild til löggildingar á fulltrúum bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dómarastörfum o. fl., nr. 79, 28. nóv. 1919 2648
„Kammerréttarskipun", 18. marz 1720 . 2648—2649
Norsku lög Kristjáns 5., 15. apríl 1687.
I. bók, 22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl. ..... 2649—2650
VI. bók, 14. kap. Um ofríki og hervirki 2650
Lög um aðför, nr. 19, 4. nóv. 1887 .... 2650—2662
*Lög um breyting á lögum nr. 19, 4. nóv.

1887, um aðför, nr. 18, 23. júní 1932 2656—2657
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenning dóma og fullnægju þeirra, nr. 30, 23. júní 1932 ..... 2662—2665
Tilskipun um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið, 14. sept. 1792 ..... 2665—2666
Tilskipun um aðför eftir áfrýjuðum dómum, 13. jan. 1792 2666
Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 29, 16. des. 1885 2666—2673
*Lög um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 19, 6. júlí 1931 .. 2668
*Lög um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 83, 5. júní 1947 2668
*Lög um breyting á lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar, nr. 108, 28. des. 1950 ..... 2668—2670
Lög um viðauka við 1. gr. laga nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar, nr. 31, 3. nóv. 1915 2673
Opið bréf um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs, 21. maí 1829 2673
Lög um sölu lögveða án undangengins lögtaks, nr. 49, 16. marz 1951 ..... 2673—2674
Lög um kyrrsetningu og lögbann, nr. 18, 22. marz 1949 ..... 2674—2684
Tilskipun um uppboðsþing í Danmörku og Noregi, 19. des. 1693 ..... 2684—2685
Lög um nauðungaruppboð, nr. 57, 25. maí 1949 ..... 2685—2702
Tilskipun um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda, 21. júní 1793 2702
Lög um úrskurðarvald sáttanefnda, nr. 32, 11. júlí 1911 2702
Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 3, 12. apríl 1878 ..... 2703—2725
*Lög um breyting á lögum um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 3, 12. apríl 1878, nr. 9, 14. marz 1962 2713
Opið bréf, er lögleiðir á Íslandi með breytingum lög 30. nóvember 1857, um innkallanir í búum, 4. jan. 1861 ..... 2725—2726
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum, nr. 108, 8. maí 1935 .... 2726—2733
Tilskipun um forgöngurétt ómyndugra o. fl., 19. des. 1821 ..... 2733—2734
Kansellíumburðarbréf um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs, 16. nóv. 1819 2734
Kansellíbréf um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl., 17. maí 1823 ..... 2734—2735
Opið bréf handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsrétti hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafé sínu, 11. des. 1869 ..... 2735—2736
Lög um gjaldþrotaskipti, nr. 25, 14. júní 1929 ..... 2736—2745
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti, nr. 21, 24. marz 1934 ..... 2745—2749
Lög um nauðasamninga, nr. 19, 4. júní 1924 ..... 2750—2765
Lög um meðferð opinberra mála, nr. 82, 21. ágúst 1961 ..... 2765—2818
Opið bréf um testamenti og notarialgerðir, 8. jan. 1823 ..... 2818—2819
Lög um Hæstarétt Íslands, nr. 57, 18. apríl 1962 ..... 2819—2829
Norsku lög Kristjáns 5, 15. apríl 1687.
I. bók, 6. kap. Um málskot ..... 2829—2830
I. bók, 9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra 2830
Tilskipun um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827, 21. des. 1831 2830
Lög um stefnur til æðri dóms í skiptamálum, nr. 19, 2. okt. 1895 ..... 2830—2832
Opið bréf (frá kansellíinu) um birting á stefnum fyrir stroknum föngum, 15. des. 1820 2832

VIÐAUKI

A. Frá árinu 1964

Lög um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins o. fl., nr. 1, 31. jan. 1964 ..... 2831—2834
Lög um hækkun á bótum almannatryggginga, nr. 2, 28. febr. 1964 2834
Lög um laun forseta Íslands, nr. 3, 6. marz 1964 ..... 2834—2835
Lög um þingfararkaup alþingismanna, nr. 4, 6. marz 1964 ..... 2835—2836
Lög um breyting á lögum nr. 43 frá 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl., nr. 5, 6. marz 1964 ..... 2836—2837
Lög um afnám laga nr. 27/1957, um verðlagsskrár, nr. 6, 25. marz 1964 2837
Lög um breyting á lögum nr. 47, 23. jan. 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar, nr. 8, 15. febr. 1964 2837
Lög um breyting á lögum nr. 52, 5. júní 1957, um eyðingu refa og minka, nr. 9, 19. marz 1964 2837
Lög um breyting á lögum nr. 10 frá 29. marz 1961, um Seðlabanka Íslands, nr. 10, 13. maí 1964 ..... 2837—2838
Lög um breyting á vegalögum, nr. 71, 30. des. 1963, nr. 12, 14. maí 1964 .... 2838—2839
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að að innheimta með viðauka skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56, 31. maí 1947, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, og lögum um breytingar á þeim, nr. 13, 25. apríl 1964 ..... 2839—2840

Lög um breyting á lögum nr. 40 30. apríl 1963, um almannatryggingar, nr. 14, 15. marz 1964 2840
Lög um breyting á lögum nr. 7 29. apríl 1963, um tollskrá o. fl., nr. 15, 21. maí 1964 ..... 2840—2841
Lög um ávöxtun fjár tryggingarfélaga, nr. 17, 23. maí 1964 ..... 2841—2843
Lög um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957, um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðarbygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl., nr. 18, 23. maí 1964 ..... 2843—2844
Skipulagslög, nr. 19, 21. maí 1964 .... 2844—2855
Lög um eftirlit með opinberum sjóðum, nr. 20, 20. maí 1964 ..... 2855—2856
Lög um breyting á lögum nr. 29, 7. apríl 1956, um atvinnuleysistryggingar, nr. 21, 21. maí 1964 2856
Lög um kísilgúrverksmiðju við Mývatn, nr. 22, 21. maí 1964 ..... 2856—2857
Lög um breyting á lögum nr. 40 14 apríl 1954, um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 23, 14. apríl 1964 2858
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja hluta úr landi Miðhúsa í Egilsstaðahreppi, nr. 24, 15. apríl 1964 2858
Lög um heimild fyrir ríkissjóð til lóðakaupa í Hveragerðishreppi, nr. 25, 18. apríl 1964 2858
Lög um breyting á jarðræktarlögum nr. 45, 17. maí 1950, sbr. lög nr. 29, 9. maí 1955 og lög nr. 23, 12. maí 1960, nr. 26, 18. apríl 1964 ..... 2858—2860
Forsetaúrskurður um að minnispeningur Jóns Sigurðssonar skuli vera gjaldgeng mynt, nr. 27, 25. apríl 1964 2859
Lög um breyting á girðingalögum, nr. 24, 1. febr. 1952, nr. 28, 30. apríl 1964 2859
Lög um ferðamál nr. 29, 30. apríl 1964 .. 2859—2865
Lög um breyting á lögum nr. 75, 27. apríl 1962, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum, sbr. lög um breyting á þeim lögum, nr. 48, 16. apríl 1963, nr. 31, 25. apríl 1964 .. 2865—2866
Lög um breyting á lyfsölulögum, nr. 30, 29. apríl 1963, nr. 33, 20. maí 1964 2866
Lög um loftferðir, nr. 34, 21. maí 1964 2866—2901
Lög um Ljósmæðraskóla Íslands, nr. 35, 20. maí 1964 2901
Lög um breyting á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán, nr. 36, 15. maí 1964 ..... 2901—2902
Lög um breyting á lögum nr. 54, 5. júní 1957, um búfjárrækt, nr. 37, 16. maí 1964 ..... 2902—2903
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Hafnarfjarðarkaupstað land jarðarinnar Áss í Hafnarfirði, nr. 38, 16. maí 1964 ..... 2903—2904
Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra, nr. 39, 19. maí 1964 ..... 2904—2907
Lög um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um sóknargjöld, nr. 40, 28. maí 1964 ..... 2907—2908
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands til flugvélakaupa, nr. 43, 20. maí 1964 2908
Lög um búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 44, 23. maí 1964 ..... 2908—2909
Lög um stækkun lögsagnarumdæmis Akraneskaupstaðar, nr. 45, 23. maí 1964 2909
Lög um lögsagnarumdæmi Hafnarfjarðarkaupstaðar, nr. 46, 23. maí 1964 .. 2909—2910
Lög um lausn kjaradeilu verkfræðinga, nr. 47, 23. maí 1964 ..... 2910—2911
Lög um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 51, 10. júní 1964 ..... 2911—2927
Sjúkrahúsalög, nr. 54, 10. júlí 1964 .. 2927—2932
Lög um tekjuskatt og eignarskatt, nr. 55, 17. júlí 1964 ..... 2932—2956
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, nr. 59, 20. nóv. 1964 2956—2957
Lög um breyting á lögum nr. 97, 18. des. 1961, um verðlagsráð sjávarútvegsins, nr. 60, 24. des. 1964 2957
Lög um breyting á lögum nr. 10, 22. marz 1960, um söluskatt, nr. 61, 24. des. 1964 .. 2958
Lög um verðtrygging launa, nr. 63, 14. des. 1964 ..... 2958—2960
Lög um innheimtu ýmissa gjalda með viðauka, nr. 64, 28. nóv. 1964 2960
Lög um breyting á lögum nr. 51, 10. júní 1964, um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 67, 23. des. 1964 2960
Lög um breyting á lögum nr. 8, 16. febr. 1957, um breyting á lögum nr. 16, 26. febr. 1943, um orlof, nr. 68, 24. des. 1964 2960
Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis, nr. 70, 28. des. 1964 2961
Lög um breyting á lögum um ferðamál, nr. 29, 30. apríl 1964, nr. 71, 30. des. 1964 .. 2961
Lög um breyting á lögum nr. 51/1960 og lögum nr. 51/1962 um breyting á lögum nr. 60/1957, um Háskóla Íslands, nr. 72, 31. des. 1964 2961
Lög um Stýrimannaskóla í Vestmannaeyjum, nr. 73, 31. des. 1964 ..... 2961—2964

B. Frá árinu 1965 o. fl.

Lög um breyting á lögum nr. 59, 19. júlí 1960, um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl., nr. 6, 27. febr. 1965 ..... 2964—2965
Lög um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði, nr. 7, 3. marz 1965 2965
Lög um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins, nr. 8, 17. marz 1965 2965
Lög um breyting á lögum nr. 25, 16. apríl 1962, um aðstoð við fatlaða, nr. 9, 25. marz 1965 2965
Girðingarlög, nr. 10, 25. marz 1965 .. 2965—2971
Lög um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 74, 11. júní 1938 ..... 2971—2972
*Lög um breyting á lögum nr. 74, 11. júní 1938, um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns, nr. 46, 29. marz 1961 2972

II. ALDURSRÖÐ LAGANNA

* framan við lög merkir, að þau eru felld inn í texta annarra laga.

1275. Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar, kap. 11 og 12 695

1281. Jónsbók.

— Mannhelgi. Kap. 8. Um óðs manns víg ok hversu skal með hann fara 2281

— — Kap. 13. Um váðaverk .. 2281—2282

— Kvennagiptingar. Kap. 12 (Et. 18). Um arfsisetning ok skuldalykning 2282

— — Kap. 23 (Frfb. 1.) 2282

— — Kap. 30 (Frfb. 8.) Um arfván ok arfsöl 2282

— Landsleigubálkr. Kap. 6. Ef leiguliði er beittr ok hver tré hann á 1401

— — Kap. 16. Um landamerki ok hirðis rismál ok um beit .. 1401—1402

— — Kap. 17. Um lögfesting, hver rétt er 1402

— — Kap. 19. Um merkibjörk ok skógarspell ..... 1402—1403

— — Kap. 20. Um skógarskipti ok áverka 1403

— — Kap. 21. Um skóg á annars jörðu ..... 1403—1404

— — Kap. 22. Um engi á annars jörðu 1404

— — Kap. 23. Um löggarð um hey á annars jörðu 1404

— — Kap. 24. Um viðar vöxt í engi manns á annars jörðu 1405

— — Kap. 25. Ef hey rekr á annars jörðu ..... 1405—1406

— — Kap. 29. Um elds ábyrgð 1406

— — Kap. 32. Ef löggarðr er brotinn ok um löggrind ok þjóðveg .. 1406

— — Kap. 33. Um laga innsetning á fénaði ok usla 1406

— — Kap. 34. Um bús útlausn ok búmissu ..... 1406—1407

— — Kap. 36. Um hestaat ok taglskurð 1407

— — Kap. 38. Um virðing á hrossi ok meðferð 1407

— — Kap. 39. Um áverka á fénaði ok dráp 1407

— — Kap. 42. Um sætraferð ok gerð 1407

— — Kap. 43. Um sætragerð hver vera skal 1407

— — Kap. 46. Um geldfjárrekstr til afréttar ..... 1407—1408

— — Kap. 47. Um mark á fénaði .. 1408

— — Kap. 48. Hverr mark á at hafa ef II eigu eitt saman .... 1408—1409

— — Kap. 49. Lögréttir á haust ok fjallgöngur 1409

— — Kap. 52. Ef menn vitu eigi, hvárt eru almenningar eða afréttir ..... 1409—1410

— — Kap. 53. Um afréttarfé, ef þat gengr í heimaland 1410

— — Kap. 57. Um merkta fugla ok úmerkta 1410

— — Kap. 58. Hvat veiða má á annars manns jörðu 1410

— Rekabálkr. Kap. 1. 2194

— — Kap. 2. Um viðreka ok veiði fyrir utan netlög ..... 2195—2196

— — Kap. 3. Um festing á hval 2196—2197

— — Kap. 4. Um skot, ef þat finnst í hval, ok ef leynt er skotinu .. 2197

— — Kap. 5. Um skotmannshlut, hversu fara skal ..... 2197—2198

— — Kap. 6. Um fiskhelgi ok ábyrgð á flutningarhval 2198

— — Kap. 7. Um flutningarhval ok griðmenn finna ..... 2198—2199

— — Kap. 8. Um rangfluttan hval ok ef í fiskhelgi er 2199

— — Kap. 9. Um selveiðar ok skot þat, er eigi er þingborit 2200

— — Kap. 11. Um almenningshval, ef fluttr er, hverir eigu 2200

— Kaupabálkr. Kap. 1 ..... 2282—2283

— — Kap. 2. Hverir vitni megu bera ok verjast kröfu. 2283

— — Kap. 4. Um vitafé ok skuldaluktning 2283

— — Kap. 14. Um kaupfox, ef maðr selr einn grip tveimr mönnum senn 2283

— — Kap. 16. Um ábyrgð á leigufénaði manna ..... 1410—1411

— — Kap. 17. Um fúlgufé ok handvömm manna 1411

— — Kap. 20. Ef menn tveir eða fleiri eigu einn grip saman .... 2413—2414

— — Kap. 21. Hversu vitafé er ok ábyrgð á láni 2283

— — Kap. 23. Um skuldskeytingar ok umboð 2283

— Farmannalög. Kap. 28. Um skips lán eða hross ..... 2283—2284

— Þjófabálkr. Kap. 14. Um fund, ef maðr finnr fémætt 2414

— — Kap. 15. Um ábyrgð á geymslufé 2284

— — Kap. 16. Um ábyrgð á láni ok ef II eigu I grip ..... 2284—2285

1294, 2. júlí. Réttarbót Eiríks konungs 1412
Um **1300**. Alþingisdómur um rekamark .. 2200
1607, 2. júlí. Kirkjuordinantia Kristjáns 4., hin norska ..... 699— 700
1621, 16. febr. Kgs.br. um aldur presta 700
1629, 1. júlí. Alþingissamþykkt um prestsmötu 724
1646, 10. des. Kgs.br. um legorð presta 731
1683, 15. apríl. Dönsku lög Kristjáns 5., 2. bók, 2. kap., 5. gr. og 11. kap., 13. gr. ..... 731— 732
1687, 15. apríl. Norsku lög Kristjáns 5.
— I. bók. 6. kap. Um málsskot 2829—2830
— — 9. kap. Hverjir megi sækja dómþing fyrir sjálfa sig og aðra .. 2830
— — 22. kap. Um sektir, aðför eftir dómum o. fl. ..... 2649—2650
— VI. bók. 14. kap. Um ofríki og hervirki 2650
1693, 19. des. Tsk. um uppboðsþing í Danmörku og Noregi ..... 2684—2685
1700, 10. apríl. Tsk. um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum 1288
— 1. júlí. Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna ..... 1288—1290
1708, 11. maí. Kgs.br. (til stiftamtm.) um ráðstafanir gegn prestum þeim, er láta prestsetrin falla og níðast niður 733
1720, 18. marz. „Kammerréttarskipun" 2648—2649
1736, 13. jan. For. áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfestingu í hans skírnarnáð .... 711— 714
1738, 9. maí. Kgs.br. (til biskupanna í Danmörku og Noregi) um legorð andlegrar stéttar manna ..... 732— 733
1740, 6. maí. Kgs.br. (til stiftamtmannsins) um portionsreikninga bændakirkna 754
— 7. okt. Kgs.br. um afsetta presta 733
1744, 29. maí. For. áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi 698
— s. d. Kgs.br. (til bisk.) um confirmation ..... 714— 716
— s. d. Tsk. um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi 742
1746, 27. maí. Tsk. um húsvitjanir .... 718—719
— 1. júlí. Erindisbréf handa biskupum ..... 691— 694
1747, 19. maí. Kgs.br. um gegnumdregnar bækur kirkna 755
1749, 5. apríl. Kgs.br. (til biskups) er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar ..... 751— 752
1751, 5. marz. Kgs.br. (til stiftamtm. og bisk.) um eigandaskipti að bændakirkjum ..... 753— 754
1756, 27. febr. Kgs.br. (til stiftamtm.) um uppreist presta, er vikið hefir verið frá embætti 733
1758, 28. febr. Kgs.br. (til stiftamtm. og amtm.) um fiskiútveg á Íslandi 1665—1667
1759, 25. maí. Tsk. um ferminguna .. 716— 717
1764, júlí. Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur 719
1771, 3. apríl. Tsk. um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl. ..... 199— 201
— 27. júlí. Tsk. um heimaskírn barna .. 711
1778, 4. maí. Op. bréf um rekatilkall á Íslandi 2201
1779, 23. júní. Kgs.br. (til stiftamtm.) um landshlut af flutningshvölum á Íslandi 2200
1786, 30. júní. Kgs.br. um sölu kirkjueigna 753
1789, 23. jan. Op. bréf kansellíisins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar 201
— 24. júlí. Tsk. um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir ..... 752— 753
1792, 13. jan. Tsk. um aðför eftir áfrýjuðum dómum 2666
— 14. sept. Tsk. um aðför eftir dómum, er leggja fyrir fyllingar- eða synjunareið ..... 2665—2666
— 28. des. Tsk. um samningu umsókna- og kærubréfa o. fl. 201
1793, 30. jan. Tsk. um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku ..... 256— 257
— 21. júní. Tsk. um takmörkin milli lögsagna hinna einstöku uppboðshaldara og skiptaráðenda 2702
— 19. júlí. Tsk. um vitnisburð málflutningsmanna ..... 2645—2646
1795, 10. apríl. Op. bréf kansellíis um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana ..... 255— 256
1796, 11. marz. Kgs.br. (til Skálholtsbisk.) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis ..... 698— 699
1798, 9. febr. Tsk. um áritun afborgana á skuldabréf ..... 2300—2301
1811, 8. júní. Op. br. (frá kans.) um meðferð á fundnu fé í kaupstöðum .... 2442—2443
1812, 5. des. Op. br. kans. um fundið fé í sveitum 2443
1814, 3. marz. Kgs.úrsk. um heimild kansellíisins til að staðfesta prófentugerninga 2373
1817, 16. júlí. Tsk. áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi 248
1819, 4. ágúst. Tsk. um skyldu manna til að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir 1266
— 16. nóv. Kans. umburðarbr. um aðför eftir sátt hjá gjaldheimtumönnum konungs 2734
1820, 15. des. Op. br. (frá kans.) um birtingu á stefnum fyrir stroknum föngum .. 2832
1821, 25. apríl. Kgs.úrsk. um réttindi ræðismanna annarra ríkja ..... 91— 92
— 19. des. Tsk. um forgöngurétt ómyndugra o. fl. ..... 2733—2734
1823, 3. jan. Kgs.br. um sektavald amtmanna 199
— 8. jan. Op. br. um testamenti og notarialgerðir ..... 2818—2819
— 17. maí. Kans.br. um tilkynningu um andlát eða gjaldþrot skuldunauta hins opinbera o. fl. ..... 2734—2735
1827, 23. marz. Tsk. um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum ..... 717— 718
— 23. nóv. Op. br. um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum ..... 490— 491
1828, 28. okt. Bréf kansellíisins um tilhögun á kirkjuhurðum 756

1829, 21. maí. Op. br. um innheimtu eftirgjalds af jarðeignum landssjóðs .. 2673
1831, 21. des. Tsk. um lögleiðing nokkurra lagaboða á Íslandi, sem út komu fyrir Danmörku árið 1827 2830
1834, 5. ágúst. Kgs.úrsk. um réttindi útlendra ræðismanna 92
1836, 28. des. Op. br., innihaldandi nákvæmari ákvarðanir með tilliti til tilskipananna um þá íslenzku kauphöndlun og skipaferðir ..... 1707—1708
1842, 14. des. Op. br. viðvíkjandi fullgilding Seyðisfjarðar í Íslands norður- og austuramti, svo og Portlands eður Dyrhóla í Íslands suðuramti, til að vera kaupskaparpláz 1708
1846, 23. des. Op. br. um skipun tveggja kauptúnastæða á Íslandi, við Þórshöfn í norð-austuramtinu og á Borðeyri við Hrútafjörð í vesturamtinu 1708
1847, 6. jan. Tsk. um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan eiga heimting á ..... 725— 726
— 27. jan. Tsk., er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl. 725
— 10. febr. Op. br. um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts er þinggjaldi eiga að lúka ..... 419— 420
1849, 20. júní. Tsk. um veiði á Íslandi 2122—2126
1854, 15. apríl. L. um siglingar og verzlun á Íslandi 1716
1855, 31. maí. Tsk., sem lögleiðir á Íslandi l. 5. jan. 1851, um eftirlaun .. 168— 172
— s. d. Op. br., sem lögleiðir á Íslandi með nokkrum breytingum l. 5. jan. 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag ..... 175— 177
1857, 6. jan. Op. br. um að stofna byggingarnefnd á verzlunarstaðnum Akureyri ..... 1370—1372
1861, 4. jan. Op. br. er lögleiðir á Íslandi með breytingum l. 30. nóv. 1857, um innkallanir í búum ..... 2725—2726
1863, 19. jan. Op. br. um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi 1708
1864, 23. des. Kgs.úrsk. um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál. 199
1866, 26. jan. Op. br. um að stofna byggingarnefnd í kaupstaðnum Ísafirði 1377—1379
1867, 22. marz. Op. br. um löggilding verzlunarstaðar á Borgarnesi við Brákarpoll í Mýrasýslu í vesturumdæminu á Íslandi 1708
1868, 17. apríl. L. um að útlendum skipum verði gefinn kostur á að flytja vörur hafna á milli á Íslandi og milli Íslands og Danmerkur ..... 1994—1995
1869, 11. des. Tsk. handa Íslandi um eftirmyndan ljósmynda ..... 2489—2490
— s. d. Op. br. handa Íslandi, er nákvæmar ákveður um innheimtu á kröfum með forgangsrétti hjá þeim mönnum, sem hafa látið aðra fá sjálfsvörzluveð í lausafé sínu 2735—2736
1870, 10. febr. Augl. fyrir Ísland um tilkynningu um einkarétt til að eftirmynda ljósmyndir 2490
— 12. marz. Op. br. handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið 201
1871, 4. marz. Tsk. um byggingu hegningarhúss og fangelsa á Íslandi m. fl. 2547—2548
1872, 12. febr. Tsk. fyrir Ísland um síldar- og upsaveiði með nót ..... 1667—1669
1873, 23. maí. Peningalög ..... 223— 226
1875, nr. **21,** 15. okt. L. um löggildingu verzlunarstaðar við Blönduós í Húnavatnssýslu 1708
1876, nr. **3,** 14. jan. L. um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur 1280—1286
1877, nr. **13,** 24. ágúst. L. um löggilding verzlunarstaðar í Þorlákshöfn í Árnessýslu 1708
— nr. **14,** s. d. L. um verzlun á Geirseyri við Patreksfjörð 1708
— nr. **29,** 14. des. L. um að selja kornvöru og kol eftir vigt 1749
— nr. **31,** s. d. L. um að skipta Þingeyjarsýslu og Skaftafellssýslu, hvorri um sig, í tvö sýslufélög 1331
1878, nr. **3,** 12. apríl. L. um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl. (sbr. breytingarl. nr. 31 1965) ..... 2703—2725
1879, nr. **14,** 15. sept. L. um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi 1709
— nr. **26,** 24. okt. L. um kauptún við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu 1709
— nr. **27,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur- Skaftafellssýslu 1709
1880, nr. **4,** 27. febr. L. um eftirlaun presta ..... 726— 727
1881, nr. **17,** 4. nóv. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hesteyri við Hesteyrarfjörð innan Ísafjarðarsýslu 1709
— nr. **18,** s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Kolbeinsárós í Skagafirði 1709
1882, nr. **9,** 12. maí. L. um leysing á sóknarbandi ..... 758— 759
1883, nr. **30,** 8. okt. L. um löggilding nýrra verzlunarstaða 1709
1884, nr. **1,** 12. jan. L. um bygging, ábúð og úttekt jarða ..... 1412—1420
— nr. **13,** 3. okt. L. um eftirlaun prestsekkna ..... 730— 731
1885, nr. **29,** 16. des. L. um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar ..... 2666—2673
1886, nr. **4,** 19. febr. L. um utanþjóðkirkjumenn ..... 759— 760
1887, nr. **18,** 4. nóv. L. um veð ..... 2443—2445
— nr. **19,** s. d. L. um aðför ..... 2650—2662
— nr. **27,** 2. des. L. um að skipta Barðastrandarsýslu í tvö sýslufélög 1331
— nr. **29,** s. d. L. um löggilding verzlunar-

staðar á Vík í Vestur-Skaftafellssýslu 1709
— nr. **30**, s. d. L. um stækkun verzlunarstaðarins á Eskifirði 1708
1888, nr. **2**, 10. febr. L. um Söfnunarsjóð Íslands ..... 369— 376
— nr. **6**, 19. júní. L. um bátfiski á fjörðum 1658
1890, nr. **1**, 3. jan. L. um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina ..... 1237—1239
— nr. **3**, 3. jan. L. um löggilding verzlunarstaðar að Arngerðareyri við Ísafjarðardjúp 1709
— nr. **4**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Hólmavík í Steingrímsfirði 1709
— nr. **5**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Stapa í Snæfellsnessýslu 1709
— nr. **6**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Búðareyri við Reyðarfjörð 1709
— nr. **7**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Múlahöfn við Héraðsflóa 1709
— nr. **20**, 22. nóv. L. um innheimtu og meðferð á kirknafé ..... 749—750
— nr. **21**, s. d. Viðaukalög við l. nr. 5, 27. febr. 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda ..... 750— 751
1891, nr. **14**, 18. sept. L. um viðauka við l. 14. jan. 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur 1286
— nr. **29**, 11. des. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar í Keflavík 1399
— nr. **35**, s. d. L. um aðfluttar ósútaðar húðir 1769
1892, nr. **4**, 15. jan. L. um löggilding verzlunarstaðar 1710
— nr. **5**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Haukadal í Dýrafirði .. 1710
1893, nr. **39**, 24. nóv. L. um löggilding verzlunarstaðar að Hlaðsbót í Arnarfirði 1710
— nr. **41**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Búðum í Fáskrúðsfirði 1710
— nr. **42**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Vogavík 1710
1894, nr. **5**, 23. febr. L. um að leggja jarðirnar Laugarnes og Klepp í Seltjarnarneshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Reykjavíkur 1352
— nr. **11**, 13. apríl. L. um samþykktir til að friða skóg og mel ..... 1537—1538
— nr. **12**, s. d. Samþykktarlög um verndun Safamýrar í Rangárvallasýslu ..... 1542—1543
— nr. **14**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Svalbarðseyri 1710
1895, nr. **6**, 15. febr. L. til að gera samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu ..... 1541—1542
— nr. **7**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Hrafneyri við Hvalfjörð 1710
— nr. **8**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Stakkhamri í Miklaholtshreppi 1710
— nr. **9**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Kirkjubólshöfn í Stöðvarfirði 1710
— nr. **10**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Seleyri við Borgarfjörð 1710
— nr. **19**, 2. okt. L. um stefnur til æðri dóms í skiptamálum ..... 2830—2832
— nr. **29**, 8. nóv. L. um hagfræðiskýrslur ..... 203— 204
— nr. **34**, 13. des. L. um stækkun lögsagnarumdæmis og bæjarfélags Akureyrarkaupstaðar 1369
— *nr. **36**, s. d. L. um breyting á 2. gr. l. nr. 13, frá 3. okt. 1884 730
— nr. **39**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði 1710
— nr. **40**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Hvammstanga (austanvert við Miðfjörð í Húnavatnssýslu) 1710
— nr. **41**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Salthólmavík hjá Tjaldanesi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu 1710
— nr. **42**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Skálavík við Berufjörð í Suður-Múlasýslu 1710
1896, nr. **3**, 6. marz. L. um að skipta Ísafjarðarsýslu í tvö sýslufélög 1331
— nr. **9**, 1. apríl. L. um viðauka við og breyting á lögum 14. jan. 1876, um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur 1287
1897, nr. **14**, 6. nóv. L. um að stofna byggingarnefnd í Seyðisfjarðarkaupstað ..... 1384—1385
— nr. **33**, 18. des. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Eskifirði 1708
— nr. **35**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Grafarnesi við Grundarfjörð 1710
— nr. **36**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Firði í Múlahreppi í Barðastrandarsýslu 1710
— nr. **37**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Haganesvík í Fljótum 1711
— nr. **38**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hjalteyri við Eyjafjörð 1711
— nr. **39**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar hjá Hallgeirsey í Rangárvallasýslu 1711
1898, nr. **2**, 4. febr. L. um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum ..... 963— 964
— nr. **3**, s. d. L. um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala 964— 965
1899, nr. **13**, 9. sept. L. um dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum í sjávarháska og um ráðstafanir, er skip rekast á 1938
— nr. **20**, 22. sept. L. um afhending lóðar til vitabyggingar o. fl. ..... 1977—1978
— nr. **36**, 5. des. L. um löggilding verzlunarstaðar að Suðureyrarmölum í Ísafjarðarsýslu 1711
— nr. **37**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Norðurfjörð í Strandasýslu 1711
1900, nr. **1**, 12. jan. L. um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík ..... 281— 284

1901, nr. **18**, 13. sept. L. um manntal í Reykjavík ..... 1367—1368
— nr. **20**, s. d. L. fyrir Ísland um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum 1663
— nr. **23**, s. d. L um forgangsrétt veðhafa fyrir vöxtum 2446
— nr. **45**, 8. nóv. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hjallasandi í Neshreppi utan Ennis innan Snæfellsness- og Hnappadalssýslu 1711
— nr. **46**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Sandgerðisvík í Gullbringusýslu 1711
— nr. **53**, 20. des. L. um viðauka við tsk. fyrir Ísland 12. febr. 1872, um síldar- og upsaveiði með nót .... 1669—1670
1902, nr. **3**, 14. febr. L. um heimild til að banna innflutning ósútaðra skinna og húða 1769
— nr. **28**, 25. sept. L. um síldarnætur .. 1690
— *nr. **29**, s. d. L. um breyting á l. fyrir Ísland, 13. sept. 1901, um tilhögun á löggæzlu við fiskiveiðar í Norðursjónum 1663
— nr. **30**, s. d. Viðaukalög við l. 12. jan. 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík ..... 284—285
— nr. **37**, 6. nóv. L. um að selja salt eftir vigt 1750
— nr. **41**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Flatey á Skjálfanda .. 1711
— nr. **42**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Járngerðarstaðavík í Grindavík 1711
— nr. **43**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Óshöfn við Héraðsflóa 1711
1903, nr. **13**, 28. ágúst. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar í Reykjavík .. 1354—1355
— nr. **17**, 3. okt. L. um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands 31
— nr. **20**, s. d. L. um viðauka við lög 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur 204— 205
— nr. **22**, s. d. L. um að skipta Kjósar- og Gullbringusýslu í tvö sýslufélög 1331
— nr. **35**, 23. okt. Heimildarlög um áfangastaði 1075
— nr. **42**, 13. nóv. L. um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð .... 2473—2480
— nr. **43**, s. d. L. um vörumerki .. 2480—2485
— nr. **49**, 27. nóv. L. um eftirlit með mannflutningum til útlanda .. 1287—1288
— nr. **54**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Selvík í Skagafjarðarsýslu 1711
— nr. **55**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Kálfshamarsvík í Vindhælishreppi í Húnavatnssýslu 1711
— nr. **56**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Bolungarvík í Hólshreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu 1711
— nr. **57**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Grenivík við Eyjafjörð .. 1711
— nr. **58**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Ökrum í Hraunhreppi í Mýrasýslu 1711
— nr. **59**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Heiði á Langanesi í Norður-Þingeyjarsýslu 1712
— nr. **60**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Óspakseyri við Bitrufjörð í Strandasýslu 1712
1904, nr. **4**, 4. marz. L. um eftirlaun .. 172— 174
— nr. **5**, s. d. L. um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri .... 174— 175
— nr. **6**, s. d. L. um breyting á l. nr. 4, 19. febr. 1886, um utanþjóðkirkjumenn ..... 760— 761
— nr. **12**, 23. ágúst. Tsk. um hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar þessi embætti verða lögð niður ..... 198— 199
1905, nr. **13**, 20. okt. L. um rithöfundarétt og prentrétt ..... 2453—2461
— nr. **14**, s. d. L. um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda ..... 2294—2300
— nr. **19**, s. d. L. um byggingarsamþykktir ..... 1340—1343
— nr. **23**, s. d. L. um breyting á opnu bréfi 26. jan. 1866, um byggingarnefnd á Ísafirði ..... 1379—1380
— nr. **24**, s. d. L. um heimild til lóðarsölu fyrir Ísafjarðarkaupstað 1380
— nr. **27**, s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa ..... 285— 287
— nr. **28**, s. d. L. um viðauka við opið bréf 31. maí 1855, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag 177
— nr. **29**, s. d. L. um stofnun byggingarsjóðs og bygging opinberra bygginga ..... 261— 262
— nr. **35**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1712
— nr. **39**, s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Búðareyri við Reyðarfjörð 1709
— nr. **46**, 10. nóv. L. um hefð .... 2441—2442
— nr. **51**, s. d. L. um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa ..... 321— 323
— nr. **55**, s. d. L. um breyting á opnu bréfi, 6. jan. 1857, um að stofna byggingarnefnd á Akureyri .. 1372—1373
— nr. **61**, s. d. L. um ákvörðun verzlunarlóða 1715
1907, nr. **22**, 16. nóv. L. um umsjón og fjárhald kirkna ..... 747— 748
— nr. **27**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Bakkabót við Arnarfjörð 1712
— nr. **33**, s. d. L. um metramæli og vog ..... 1729—1731
— nr. **35**, s. d. L. um ákvörðun tímans .. 1290
— nr. **36**, s. d. L. um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda ..... 744— 747
— nr. **40**, s. d. L. um verndun fornmenja ..... 906— 913
— nr. **46**, s. d. L. um laun sóknarpresta ..... 720— 722
— nr. **47**, s. d. L. um laun prófasta 698

— nr. **48**, s. d. L. um ellistyrk presta og eftirlaun ..... 727— 729
— nr. **49**, s. d. L. um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri .. 729— 730
— nr. **60**, s. d. L. um lausamenn, húsmenn og þurrabúðarmenn .. 2370—2373
— *nr. **64**, s. d. L. um breyting á l. um manntal í Reykjavík, nr. 18, 13. sept. 1901 1367
— nr. **65**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Kirkjuvogi í Hafnahreppi í Gullbringusýslu 1712
— nr. **66**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Bæ á Höfðaströnd í Skagafjarðarsýslu 1712
— nr. **67**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Tjaldanesi í Auðkúluhreppi í Vestur-Ísafjarðarsýslu 1712
— nr. **68**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Kalmansárósi við Hvalfjörð í Borgarfjarðarsýslu 1712
— nr. **69**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu 1712
— nr. **70**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Króksfjarðarnesi í Geiradalshreppi 1712
— nr. **71**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Eysteinseyri við Tálknafjörð 1712
— nr. **72**, s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar og hafnarinnar í Keflavík 1399
— nr. **77**, s. d. L. um að skipta Húnavatnssýslu í tvö sýslufélög 1332
— nr. **78**, s. d. L. um farandsala og umboðssala ..... 1706—1707
— nr. **82**, s. d. L. um heimild fyrir Landsbankann í Reykjavík til að gefa út bankaskuldabréf ..... 280— 281
1909, nr. **13**, 9. júlí. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa 287
— nr. **28**, s. d. L. um að leggja jörðina Naust í Hrafnagilshreppi í Eyjafjarðarsýslu undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrarkaupstaðar 1370
— nr. **31**, s. d. L. um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðarkaupstaðar á lóð undir skólabygging .. 1380
— nr. **38**, 30. júlí. L. um vígslubiskupa ..... 694— 695
— *nr. **39**, s. d. L. um breyting á 26. gr. 1. lið í lögum nr. 46, 16. nóv. 1907, um laun sóknarpresta. 722
— nr. **45**, s. d. L. um námskeið verzlunarmanna ..... 1717—1718
— nr. **47**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1712
— nr. **48**, s. d. L. um löggilding Dalvíkur 1713
— nr. **50**, s. d. Námulög ..... 2201—2208
— nr. **57**, s. d. L. um breyting á l. nr. 3, 4. febr. 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala 965
1911, nr. **17**, 11. júlí. L. um vitagjald .. 418— 419
— nr. **21**, s. d. L. um breyting á 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa 288
— nr. **23**, s. d. L. um vita, sjómerki o. fl. ..... 1975—1977
— nr. **32**, s. d. L. um úrskurðarvald sáttanefnda 2702
— nr. **36**, s. d. L. um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta ..... 159— 161
— nr. **37**, s. d. L. um rétt kvenna til embættisnáms, námstyrks og embætta 161
— nr. **42**, s. d. L. um gjöld til holræsa og gangstétta í Reykjavík o. fl. .. 1366—1367
— nr. **44**, s. d. L. um samþykktir um heyforðabúr ..... 1585—1586
— nr. **47**, s. d. L. um verzlunarlóðina í Vestmannaeyjum 1389
— nr. **48**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1713
1912, *nr. **11**. 22. okt. L. um breyting á lögum 20. okt. 1905, um ríthöfundarétt og prentrétt 2453
— nr. **17**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1713
— nr. **18**, s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Flateyri við Önundarfjörð 1708
— nr. **21**, s. d. L. um sölu á eggjum eftir þyngd 1749
— nr. **23**, s. d. L. um samþykktir um mótak ..... 2209—2210
1913, nr. **24**, 20. okt. L. um hagstofu Íslands ..... 202— 203
— nr. **30**, s. d. L. um umboð þjóðjarða 265
— nr. **39**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða í Karlseyjarvík við Reykhóla og Hagabót í Barðastrandarsýslu 1713
— nr. **42**, 10. nóv. L. um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum ..... 1267—1269
— nr. **49**, s. d. L. um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju ..... 1380—1381
— nr. **51**, s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út fjórða flokk (seríu) bankavaxtabréfa ..... 288— 293
— nr. **53**, s. d. L. um strandferðir 1107
— nr. **54**, s. d. L. um samþykktir um eftirlit úr landi með fiskiveiðum í landhelgi ..... 1663—1665
— nr. **55**, s. d. L. um stofnun landhelgissjóðs Íslands 262
— nr. **62**, 22. nóv. L. um ábyrgðarfélög ..... 2362—2364
1914, nr. **23**, 2. nóv. L. um friðun héra 2134
— nr. **32**, s. d. L. um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum rétt til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur 2645
— nr. **35**, s. d. L. um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur ..... 1357—1360
— nr. **39**, s. d. L. um beitutekju .. 1670—1671

— *nr. **41**, s. d. L. um breyting á lögum um strandferðir frá 10. nóv. 1913 1107
— nr. **42**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Stóra-Fjarðarhorni við Kollafjörð í Strandasýslu 1713
1915, nr. **3**, 19. júní. L. um breyting á lögum um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands nr. 17, frá 3. okt. 1903 ..... 31— 32
— nr. **31**, 3. nóv. L. um viðauka við 1. gr. l. nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar 2673
— nr. **32**, s. d. L. um veitingu prestakalla ..... 700— 704
— nr. **33**, s. d. L. um verkfall opinberra starfsmanna ..... 197— 198
— nr. **38**, s. d. L. um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík 770
— nr. **39**, s. d. L. um þjóðskjalasafn Íslands 901
— nr. **41**, s. d. L. um líkbrennslu .. 771— 772
— nr. **58**, s. d. L. um mælingar á túnum og matjurtagörðum 1519
— nr. **60**, s. d. L. um löggilta vigtarmenn 1744
— *nr. **68**, s. d. L. um breyting á l. nr. 55, 10. nóv. 1913, um stofnun Landhelgissjóðs Íslands 262
— nr. **69**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Höfn í Sléttuhreppi í Norður-Ísafjarðarsýslu 1713
1917, nr. **1**, 2. jan. L. um breyting á l. nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands 31
— nr. **2**, 18. jan. L. um bann við sölu og leigu skipa úr landi 1995
— nr. **8**, 16. febr. L. um heimild handa ráðuneyti Íslands til ákvörðunar sérstaks tímareiknings 1290
— nr. **11**, 16. marz. L. um þyngd bakarabrauða 1750
— nr. **23**, 12. sept. L. um heimild handa bæjar- og sveitarstjórnum til að taka eignarnámi eða á leigu brauðgerðarhús o. fl. ..... 2009—2010
— *nr. **44**, 26. okt. L. um breyting á l. nr. 49, 10. nóv. 1913, um eignarnámsheimild fyrir bæjarstjórn Ísafjarðar á lóð og mannvirkjum undir hafnarbryggju ..... 1380—1381
— *nr. **50**, s. d. L. um breyting á l. nr. 39, 13. des. 1895, um löggilding verzlunarstaðar hjá Bakkagerði í Borgarfirði 1710
— *nr. **57**, s. d. L. um breyting á l. nr. 18, 13. sept. 1901, um manntal í Reykjavík 1368
— nr. **61**, 14. nóv. L. um framkvæmd eignarnáms ..... 2437—2439
— nr. **66**, s. d. L. um gjöld til holræsa og gangstétta á Akureyri 1376
— nr. **67**, s. d. Lög um bæjarstjórn Ísafjarðar 1377
— nr. **68**, s. d. L. um áveitu á Flóann ..... 1543—1548
— nr. **73**, s. d. L. um samþykktir um kornforðabúr til skepnufóðurs 1586—1588
— nr. **75**, s. d. L. um útmælingar lóða í kaupstöðum, löggiltum kauptúnum o. fl. ..... 1343—1345
— nr. **77**, s. d. L. um einkasöluheimild landsstjórnarinnar á steinolíu 1756—1757
— nr. **86**, s. d. L. um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði ..... 1658—1662
1918, nr. **14**, 8. sept. L. um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn 771
— nr. **16**, s. d. Tsk. um meðferð á störfum landsféhirðis 253
— nr. **26**, 22. nóv. L. um bæjarstjórn Vestmannaeyja 1389
— nr. **27**, s. d. L. um hafnsögu í Reykjavík ..... 1363—1364
— nr. **28**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Hvalsíki í Vestur-Skaftafellssýslu 1713
— nr. **30**, s. d. L. um bæjarstjórn á Siglufirði 1392
— nr. **31**, s. d. L. um stækkun verzlunarlóðarinnar á Ólafsfirði 1397
— nr. **32**, s. d. L. um mjólkursölu á Ísafirði 1383
— nr. **34**, s. d. L. um skemmtanaskatt .. 426
1919, *nr. **29**, 28. nóv. L. um breyting á 1. gr. l. um vitagjald frá 11. júlí 1911 ..... 418— 419
— *nr. **37**, s. d. L. um breyting á l. nr. 1, 2. jan. 1917 31
— nr. **38**, s. d. L. um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi .... 1073—1075
— nr. **41**, s. d. L. um landamerki o. fl. (sbr. breytingal. nr. 29 1965) 2424—2429
— nr. **43**, s. d. L. um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Hafnarfjarðarkaupstað 1387
— nr. **46**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Syðstabæ í Hrísey 1713
— nr. **48**, s. d. L. um löggiltar reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa o. fl. 1330
— nr. **49**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Gunnlaugsvík (sunnanmegin Hvammsfjarðar) 1713
— nr. **51**, s. d. L. um takmörk verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki 1397
— nr. **54**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Mýramel (í Dýrafirði) 1713
— nr. **58**, s. d. L. um breytingar á l. nr. 30, 22. nóv. 1918, um bæjarstjórn á Siglufirði 1392
— nr. **61**, s. d. L. um bæjarstjórn á Seyðisfirði 1383
— nr. **63**, s. d. L. um eignarrétt og afnotarétt fasteigna ..... 2414—2416
— *nr. **67**, s. d. L. um breyting á l. nr. 1 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1238
— nr. **75**, s. d. L. um skipun barnakennara og laun þeirra ..... 828— 830
— nr. **79**, s. d. L. um heimild til löggildingar á fulltrúum bæjarfógeta til þess að gegna eiginlegum dómarastörfum o. fl. 2648
1920, nr. **4**, 18. maí L. um manntal á Íslandi 208
— nr. **5**, s. d. L. um bann gegn botnvörpuveiðum ..... 1636—1638

— nr. **8**, s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af 947
— nr. **16**, s. d. L. um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli 246
— nr. **17**, s. d. L. um að leggja jarðirnar Kjarna og Hamra í Hrafnagilshreppi undir lögsagnarumdæmi og bæjarfélag Akureyrar 1370
— nr. **18**, s. d. L. um gjöld til holræsa og gangstétta í kaupstöðum öðrum en Reykjavík og Akureyri 1345
— nr. **20**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða í Valþjófsdal í Mosvallahreppi og á Lambeyri við Tálknafjörð 1713
1921, nr. **6**, 31. maí. L. um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl. .. 321
— nr. **11**, 27. júní. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka í sínar hendur alla sölu á hrossum til útlanda, svo og útflutning þeirra 1757—1758
— nr. **18**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Suðureyri við Tálknafjörð 1713
— nr. **20**, s. d. L. um eignarnám á vatnsréttindum í Andakílsá o. fl. 2101
— nr. **21**, s. d. L. um biskupskosningu 691
— nr. **23**, s. d. L. um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip ..... 1183—1186
— nr. **25**, s. d. L. um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks ..... 783— 785
— nr. **28**, s. d. L. um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður .... 1764—1768
— nr. **30**, s. d. L. um erfðafjárskatt 427— 431
— nr. **33**, s. d. L. um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra ..... 831— 832
— nr. **39**, s. d. L. um stofnun og slit hjúskapar ..... 2224—2240
— nr. **51**, s. d. L. um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra ..... 177— 180
— nr. **53**, s. d. L. um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpskipum 1673
— nr. **54**, s. d. L. um sölu á prestsmötu 724
— nr. **55**, s. d. L. um skipulag kauptúna og sjávarþorpa (afnumin með l. nr. 19 1964, d. 2844) ..... 1332—1339
— nr. **57**, s. d. Lög um afstöðu foreldra til skilgetinna barna ..... 2252—2255
— nr. **68**, s. d. L. um breyting á þeim tíma, er manntalsþing skulu háð .. 2648
— nr. **73**, s. d. L. um heimild til handa landsstjórninni til framkvæmda á rannsóknum til undirbúnings virkjunar Sogsfossanna 2096
— nr. **75**, s. d. L. um stimpilgjald .. 491— 500
— nr. **77**, s. d. L. um hlutafélög .. 2395—2411
1922, nr. **12**, 19. júní. Lög um verzlunarskýrslur ..... 1727—1729
— nr. **15**, s. d. L. um ákvörðun verzlunarlóðarinnar í Bolungavík í Hólshreppi 1711
— nr. **16**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Kaldrananesi við Bjarnarfjörð 1713
— nr. **23**, s. d. L. um sönnun fyrir dauða manna, sem ætla má að farizt hafi af slysum ..... 2222—2224
— *nr. **30**, s. d. L. um breyting á l. nr. 34, 22. nóv. 1918, um skemmtanaskatt 426
— nr. **33**, s. d. L. um rétt til fiskiveiða í landhelgi ..... 1633—1635
— nr. **39**, s. d. L. um lausafjárkaup 2305—2320
1923, nr. **3**, 4. apríl. L. um undanþágu frá l. nr. 91, 14. nóv. 1917, um aðflutningsbann á áfengi 2574
— nr. **12**, 20. júní. L. um einkaleyfi 2446—2452
— nr. **14**, s. d. L. um tilbúning og verzlun með ópíum o. fl. 1021
— nr. **15**, s. d. Vatnalög ..... 2038—2076
— nr. **20**, s. d. L. um réttindi og skyldur hjóna ..... 2240—2252
— nr. **25**, s. d. L. um berklaveiki í nautpeningi ..... 1610—1611
— nr. **28**, s. d. L. um viðauka við l. nr. 33, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra 832
— *nr. **35**, s. d. L. um breyting á l. nr. 35, 2. nóv. 1914, um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur ..... 1359—1360
— nr. **46**, s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1352
1924, nr. **4**, 11. apríl L. um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot 1640
— nr. **9**, 4. júní. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hindisvík á Vatnsnesi við Húnaflóa 1714
— *nr. **11**, s. d. L. um breyting á l. nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík .. 770
— nr. **13**, s. d. L. um mælitæki og vogaráhöld ..... 1731—1733
— nr. **14**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Málmeyjarsund innan við Votaberg 1714
— nr. **19**, s. d. L. um nauðasamninga 2750—2765
— nr. **20**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Fúluvík í Staðarsveit í Snæfellsnessýslu 1714
— nr. **32**, s. d. L. um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum 1239
— *nr. **34**, s. d. L. um breyting á l. nr. 68, 3. nóv. 1915 (Landhelgissjóður Íslands) 262
— nr. **51**, s. d. L. um ríkisskuldabréf 254— 255
1925, nr. **1**, 13. marz. Tsk. um mælitæki og vogaráhöld ..... 1733—1743
— nr. **4**, 4. maí. L. um viðauka við l. nr. 33, 19. júní 1922, um fiskiveiðar í landhelgi 1635
— nr. **5**, s. d. L. um fiskifulltrúa á Spáni og Ítalíu 1775
— nr. **19**, 27. júní. L. um innlenda skiptimynt ..... 227— 228
— *nr. **21**, s. d. L. um breyting á l. nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskveiðasamþykktir og lendingarsjóði 1661
— nr. **23**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hellnum í Breiðavíkurhreppi 1714
— *nr. **25**, s. d. L. um breyting á tsk. um

veiði á Íslandi 20. júní 1849 2124
— nr. **30**, s. d. L. um selaskot á Breiðafirði og uppidráp 2134
— nr. **31**, s. d. L. um einkenning fiskiskipa ..... 1662—1663
— nr. **35**, s. d. L. um styrkveiting til handa íslenzkum stúdentum við erlenda háskóla ..... 786— 787
— *nr. **38**, s. d. L. um breyting á l. nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu 724
— nr. **39**, s. d. L. um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms 856
— *nr. **41**, s. d. L. um breyting á l. nr. 51, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra .. 178
— nr. **47**, s. d. L. um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum ..... 195— 196
— nr. **52**, s. d. L. um verzlunaratvinnu ..... 1702—1706
— nr. **54**, s. d. L. um mannanöfn 2222
1926, nr. **4**, 15. júní. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda ..... 226— 227
— nr. **6**, s. d. L. um happdrætti (lotterí) og hlutaveltur (tombólur) 2373
— nr. **8**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1714
— nr. **10**, s. d. L. um viðauka við og breyting á l. nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann ..... 1548—1549
— nr. **26**, s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa ..... 293— 298
— *nr. **27**, s. d. L. um viðauka við l. nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa 1334
— nr. **42**, s. d. L. um skipströnd og vogrek (sbr. breytingarl. nr. 44 1965) ..... 1963—1973
— nr. **45**, s. d. L. um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar ..... 742— 744
1927, nr. **8**, 31. maí. L. um viðauka við námulög, nr. 50, 30. júní 1909 2208—2209
— nr. **17**, s. d. L. um varnir gegn sýkingu nytjajurta ..... 1525—1526
— nr. **18**, s. d. L. um iðju og iðnað 1997—2003
— nr. **19**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1714
— nr. **21**, s. d. L. um breyting á og viðauka við l. nr. 26, 15. júní 1926, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til þess að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa .. 298
— *nr. **31**, s. d. L. um breyting á l. nr. 38, 28. nóv. 1919, um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi .. 1074—1075
— nr. **49**, s. d. L. um sorphreinsun og salernahreinsun á Akureyri 1377
— nr. **56**, s. d. L. um skemmtanaskatt og þjóðleikhús ..... 423— 426
1928, nr. **11**, 23. apríl. L. um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins ..... 1595—1597
— nr. **15**, 7. maí. L. um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands 180
— nr. **18**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1714
— nr. **19**, s. d. L. um fræðslumálanefndir ..... 807— 808
— nr. **22**, s. d. Hjúalög ..... 2364—2370
— nr. **30**, s. d. L. um þinglýsing skjala og aflýsing ..... 2434—2437
— nr. **32**, s. d. L. um sundhöll í Reykjavík ..... 855— 856
— *nr. **38**, L. um breyting á l. nr. 11, 4. júní 1924, um breyting á l. nr. 38, 3. nóv. 1915, um afhending á landi til kirkjugarðs í Reykjavík 770
— nr. **48**, s. d. L. um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði ..... 1394—1395
— nr. **50**, s. d. L. um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi 754
— nr. **59**, s. d. L. um friðun Þingvalla 913— 915
— nr. **60**, s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa ..... 298— 299
— nr. **62**, s. d. L. um hlunnindi fyrir lánsfélag 384
— nr. **69**, s. d. L. um einkasölu á áfengi ..... 1752—1753
— nr. **71**, s. d. L. um vernd atvinnufyrirtækja gegn óréttmætum prentuðum ummælum 2301
1929, nr. **7**, 14. júní. L. um tannlækningar ..... 1021—1023
— nr. **8**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1714
— nr. **11**, s. d. L. um einkasíma í sveitum ..... 1152—1154
— nr. **13**, s. d. L. um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl. 771
— nr. **16**, s. d. L. um lendingar- og leiðarmerki og viðhald þeirra .. 1978—1980
— nr. **25**, s. d. L. um gjaldþrotaskipti 2736—2745
— nr. **26**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til nokkurra ráðstafana vegna alþingishátíðarinnar 1930 .. 228
— nr. **32**, s. d. L. um loftferðir (afnumin að mestu með l. nr. 34 1964, d. 2866) ..... 1108—1116
— nr. **33**, s. d. L. um bæjarstjórn í Hafnarfirði (afnumin með l. nr. 46 1964, d. 2909) 1386
— *nr. **43**, s. d. L. um breyting á l. nr. 23, 11. júlí 1911, um vita, sjómerki o. fl. ..... 1976—1977
— nr. **48**, s. d. L. um laganefnd 88
— nr. **49**, s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1353
— nr. **50**, s. d. L. um innflutning og ræktun sauðnauta 1581
— nr. **57**, s. d. L. um íbúð í kjöllurum 653— 654
1930, nr. **20**, 19. maí. L. um löggilding verzlunarstaða 1714
— nr. **28**, s. d. L. um greiðslu verkkaups ..... 630— 631
— nr. **31**, s. d. L. um sveitabanka .. 338— 342
— nr. **33**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Selárvík í Árskógshreppi 1714
— nr. **35**, s. d. L. um fræðslumálastjórn ..... 792—793

— nr. **36**, s. d. L. um vigt á síld 1750
— nr. **43**, s. d. L. um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl. .... 1551—1553
1931, *nr. **14**, 6. júlí. L. um breyting á l. nr. 42, 13. nóv. 1903, um verzlanaskrár, firmu og prókúruumboð 2475
— nr. **15**, s. d. L. um viðauka við l. nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups 631
— nr. **17**, s. d. L. um bókasöfn prestakalla ..... 739—741
— nr. **18**, s. d. L. um utanfararstyrk presta 723
— *nr. **19**, s. d. L. um breyting á l. nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undangengins dóms eða sáttar .. 2668
— nr. **25**, 8. sept. L. um löggilding verzlunarstaðar að Súðavík við Álftafjörð í Norður-Ísafjarðarsýslu 1714
— nr. **28**, s. d. L. um sjóveitu í Vestmannaeyjum ..... 1390—1391
— nr. **29**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi alþjóðleg einkamálaréttarákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um hjúskap, ættleiðingu og lögráð 2256—2260
— nr. **36**, s. d. L. um embættiskostnað sóknarpresta og aukaverk þeirra ..... 722— 723
— nr. **37**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmsra ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski .... 1774—1775
— *nr. **44**, s. d. L. um breyting á l. nr. 60, 7. maí 1928, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa 298
— nr. **49**, s. d. L. um Ríkisveðbanka Íslands ..... 314— 316
— nr. **51**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar að Rauðuvík við Eyjafjörð 1714
— nr. **58**, s. d. L. um einkasölu ríkisins á tóbaki ..... 1753—1755
— nr. **61**, s. d. L. um ríkisbókhald og endurskoðun ..... 249— 253
— nr. **69**, s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur 1353
1932, nr. **13**, 23. júní. L. um ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskóla Íslands (afnumin með l. nr. 35 1964, d. 2901) 878
— nr. **14**, s. d. L. um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins 920
— nr. **16**, s. d. L. um eignarnám á landspildu á Bolungavíkurmölum í Hólshreppi 1994
— nr. **17**, s. d. L. um eignarnám á landspildu í Skeljavík við Hnífsdal 1994
— *nr. **18**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 19, 4. nóv. 1887, um aðför 2656—2657
— nr. **22**, s. d. L. um forkaupsrétt kaupstaða og kauptúna á hafnarmannvirkjum o. fl. ..... 1980—1981
— nr. **27**, s. d. L. um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts ..... 2105—2108
— nr. **30**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um viðurkenning dóma og fullnægju þeirra ..... 2662—2665
— nr. **41**, s. d. L. um Jöfnunarsjóð 263
— nr. **47**, s. d. L. um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar (sbr. breytingarl. nr. 8 1964, d. 2837) ..... 981— 989
— *nr. **49**, s. d. L. um breytingar á hafnarlögum fyrir Reykjavíkurkaupstað, nr. 19, 11. júlí 1911 ..... 1363, 1364
— nr. **51**, s. d. L. um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög .. 385
— nr. **52**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina að ábyrgjast lán til að koma upp frystihúsum á kjötútflutningshöfnum 1773
— nr. **54**, s. d. L. um afnám laga nr. 33, 20. okt. 1905, um stofnun geðveikrahælis 966
— nr. **56**, s. d. L. um ráðstafanir til öryggis við siglingar ..... 1937—1938
— *nr. **65**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 37, 8. sept. 1931, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmsra ráðstafana vegna útflutnings á nýjum fiski 1775
— nr. **66**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að leyfa erlendum manni eða félagi að reisa og starfrækja síldarbræðsluverksmiðju á Austurlandi 1685
— *nr. **75**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1754
— nr. **91**, s. d. L. um varnir gegn kynsjúkdómum ..... 959— 963
1933, nr. **17**, 19. júní. Ljósmæðralög .. 1024—1027
— nr. **21**, s. d. L. um samþykktir um mat á heyi til sölu ..... 1588—1589
— nr. **27**, s. d. Hjúkrunarkvennalög 1029—1030
— nr. **32**, s. d. L. um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl. ..... 1770—1771
— *nr. **35**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 75 frá 1921, um stimpilgjald 494— 495
— nr. **42**, s. d. L. um vinnslu, verkun og mat meðalalýsis ..... 2016—2018
— nr. **43**, s. d. L. um stjórn vitamála og um vitabyggingar ..... 1973—1975
— *nr. **46**, s. d. L. um viðauka við lög um veð, nr. 18, 4. nóv. 1887, og um viðauka við þau lög, nr. 34, 31. maí 1927 2444
— nr. **48**, s. d. L. um leiðsögu skipa 1957—1963
— nr. **49**, s. d. L. um breyting á lögum um manntal í Reykjavík 1369
— nr. **56**, s. d. L. um viðauka við og breyting á lögum nr. 68, 14. nóv. 1917, um áveitu á Flóann .... 1549—1550
— nr. **70**, s. d. L. um útflutning saltaðrar síldar 1782
— nr. **84**, s. d. L. um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum .... 1744—1749
— nr. **87**, s. d. Ábúðarlög ..... 1420—1434
— nr. **88**, s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til ýmissa ráðstafana vegna viðskiptasamnings við brezku stjórnina 1792

— nr. **93**, s. d. Vixillög (sbr. breyt.l. nr. 54 1965) ..... 2328—2349
— nr. **94**, s. d. L. um tékka (sbr. breyt.l. nr. 55 1965) ..... 2349—2362
— nr. **98**, s. d. L. um læknishéraða- og prestakallasjóði 264
— nr. **107**, 11. ágúst. L. um ullarmat ..... 1788—1790
— *nr. **117**, 29. des. L. um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskiveiðasamþykktir og lendingasjóði, og lögum nr. 21, 27. júní 1925, um breyting á þeim lögum 1660
1934, *nr. **3**, 5. jan. L. um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands 376
— nr. **14**, 25. jan. L. um lögreglustjóra í Bolungavík 1240
— nr. **15**, s. d. L. um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl. ..... 1685—1686
— nr. **21**, 24. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um gjaldþrotaskipti ..... 2745—2749
— *nr. **63**, 10. des. L. um breyting á lögum nr. 69, 7. maí 1928, um einkasölu á áfengi ..... 1752—1753
— nr. **64**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 29, 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur ..... 205— 206
— nr. **65**, s. d. L. um einkasölu á eldspýtum og vindlingapappír ..... 1755—1756
— nr. **68**, 28. des. L. um útvarpsrekstur ríkisins ..... 917— 920
1935, nr. **8**, 9. jan. L. um stjórn og starfrækslu póst- og símamála .... 1131—1132
— nr. **9**, s. d. L. um mat á fiskúrgangi ..... 1782—1783
— nr. **27**, s. d. L. um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 167— 168
— nr. **30**, s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til einkasölu á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl. .. 1759—1760
— nr. **32**, s. d. L. um varðskip landsins og skipverja á þeim ..... 1244—1245
— nr. **38**, 28. jan. L. um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar ..... 1035—1038
— *nr. **43**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 15, 25. jan. 1934, um stofnun síldarbræðsluverksmiðju á Norðurlandi o. fl. 1686
— nr. **44**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1714
— nr. **46**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar á Hvalskeri við Patreksfjörð 1715
— nr. **47**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa og starfrækja síldarverksmiðjuna á Raufarhöfn .. 1686
— nr. **48**, s. d. L. um verzlunarlóð Ísafjarðar 1377
— nr. **51**, s. d. L. um verzlun með tilbúinn áburð ..... 1760—1761
— nr. **53**, s. d. L. um bráðabirgðaútflutningsskýrslur ..... 206— 208
— nr. **56**, s. d. L. um útflutning á síldarmjöli 1774
— *nr. **61**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 32, 19. júní 1933, um tilbúning og verzlun með smjörlíki o. fl. 1771
— nr. **78**, 15. apríl. L. um einkarétt ríkisstjórnarinnar til þess að flytja trjáplöntur til landsins, og um eftirlit með innflutningi trjáfræs .... 1768—1769
— nr. **79**, 16. apríl. L. um breyting nokkurra laga, sem varða sölu og meðferð íslenzkra afurða 1773
— *nr. **84**, 26. apríl. L. um breyting á lögum nr. 2, 10. febr. 1888, um Söfnunarsjóð Íslands 370
— nr. **87**, 3. maí. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hraunhöfn á Melrakkasléttu 1715
— nr. **88**, s.d. L. um hafnsögu í Ísafjarðarkaupstað 1381
— nr. **89**, s. d. L. um almenn gæðamerki ..... 2487—2489
— nr. **92**, s. d. L. um meðferð, verkun og útflutning á sjávarafurðum .. 1773—1774
— nr. **96**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Buðlungahöfn 1715
— nr. **98**, s. d. L. um virkjun Fljótaár ..... 2098—2099
— nr. **99**, s. d. L. um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda ..... 342— 350
— nr. **101**, s. d. L. um verzlunarlóðina í Hnífsdal í Norður-Ísafjarðarsýslu 1712
— nr. **107**, s. d. L. um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna 1239
— nr. **108**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í samningi milli Íslands og Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um erfðir og skipti á dánarbúum ..... 2726—2733
— nr. **122**, 27. des. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa ..... 299— 300
— nr. **123**, s. d. L. um gelding húsdýra .. 1611
1936, *nr. **4**, 1. febr. L. um breyting á tilskipun fyrir Ísland um síldar- og ufsaveiði með nót, frá 12. febr. 1872 1667
— *nr. **6**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 343, 345
— nr. **7**, s. d. L. um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga ..... 2285—2293
— nr. **11**, s. d. L. um eignarnámsheimild á nokkrum löndum og á afnotarétti landsvæða í Hafnarfirði, Garðahreppi og Grindavíkurhreppi og um stækkun lögsagnarumdæmis Hafnarfjarðarkaupstaðar (3. tl. 1. gr. afn. með l. nr. 46 1964, d. 2909) 1387—1388
— nr. **12**, s. d. L. um búreikningaskrifstofu ríkisins ..... 1616—1617
— *nr. **13**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 168
— nr. **17**, s. d. L. um samþykktir um lok-

unartíma sölubúða ..... 1718—1720
— nr. **18**, s. d. L. um fávitahæli .... 971— 972
— *nr. **20**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 28. nóv. 1919, um skipun barnakennara og laun þeirra .. 828— 830
— *nr. **23**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 7. maí 1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað 1395
— nr. **24**, s. d. L. um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum ..... 1051—1056
— nr. **28**, s. d. L. um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skylduvinnu nemenda gegn skólaréttindum ..... 806— 807
— nr. **33**, s. d. L. um Ferðaskrifstofu ríkisins (afnumin með l. nr. 29 1964, d. 2859) ..... 1154—1156
— nr. **59**, 23. júní. L. um eftirlit með útlendingum ..... 1274—1277
— *nr. **62**, s. d. L. um breyting á og viðauka við lög nr. 38, 27. júní 1925 (Sala á prestmötu) 724
— nr. **64**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar í Hjarðardal í Önundarfirði 1715
— nr. **66**, s. d. L. um eyðing svartbaks (veiðibjöllu) ..... 2144—2145
— nr. **69**, s. d. L. um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, allskonar sprengjum og hlutum og efni í þau ..... 1269—1270
— nr. **71**, s. d. L. um kennslu í vélfræði ..... 869— 876
— nr. **76**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaða 1715
— nr. **77**, s. d. L. um viðauka við og breyting á lögum nr. 43, 19. maí 1930, um greiðslu kostnaðar af Skeiðaáveitunni o. fl. ..... 1553—1554
— nr. **78**, s. d. L. um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla .... 975— 979
— nr. **80**, s. d. L. um fóðurtryggingarsjóði ..... 1581—1584
— nr. **81**, s. d. L. um sveitarstjórnarkosningar ..... 1297—1303
— nr. **83**, s. d. L. um ráðstafanir til varnar því, að skipum sé leiðbeint við ólöglegar fiskveiðar ..... 1640—1642
— nr. **85**, s. d. L. um meðferð einkamála í héraði (sbr. breytingarl. nr. 7 1965, d. 2965) ..... 2575—2639
— nr. **91**, s. d. L. um garðyrkjuskóla ríkisins ..... 883—884
— nr. **92**, s. d. L. um jarðakaup ríkisins ..... 265— 266
— nr. **102**, s. d. L. um landssmiðju 2010—2011
— *nr. **105**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðju og iðnað, og lögum nr. 85, 19. júní 1933, um breyting á þeim lögum .. 2000—2003
— nr. **115**, 19. nóv. L. um þingsköp Alþingis (sbr. breytingarl. nr. 70 1964, d. 2961) ..... 68— 84

1937, *nr. **5**, 14. apríl. L. um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda ..... 343— 344
— nr. **23**, 13. júní. L. um löggilding verzlunarstaðar í Örlygshöfn í Barðastrandarsýslu 1715
— nr. **29**, s. d. L. um útrýmingu sels í Húnaósi 2134
— *nr. **31**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar .. 1974, 1975
— nr. **39**, s. d. L. um skipting fasteignaveðslána ..... 2445—2446
— nr. **46**, s. d. L. um samvinnufélög 2378—2388

1938, nr. **1**, 5. jan. L. um síldarverksmiðjur ríkisins (sbr. breytingarl. nr. 8 1965, d. 2965) ..... 1683—1685
— nr. **10**, 13. jan. L. um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og auknings við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði ..... 1686—1687
— *nr. **12**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 5, 14. apríl 1937, um breyting á lögum nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda 344
— *nr. **13**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki 2485
— nr. **14**, s. d. L. um löggilding verzlunarstaðar við Þaralátursfjörð 1715
— nr. **16**, s. d. L. um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir að það auki kyn sitt ..... 1038—1041
— nr. **21**, s. d. L. um eignarnám á landspildu í Sandvíkurlandi 1994
— nr. **22**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fyrirskipa blöndun á þurrmjólk í brauð í brauðgerðarhúsum, og til þess að ákveða hámarksverð á brauði og þurrmjólk ..... 2018—2019
— *nr. **43**, 19. maí. L. um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um síldarverksmiðjur ríkisins 1683
— nr. **47**, 11. júní. L. um fasteignasölu ..... 2301—2303
— nr. **53**, s. d. L. um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld ..... 1780—1782
— *nr. **58**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands 31
— *nr. **61**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 30, 19. júní 1922 (Skemmtanaskattur) 426
— nr. **62**, s. d. L. um bókhald .... 1720—1725
— *nr. **64**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa (afnumin með l. nr. 19 1964, d. 2844) .. 1332—1338
— nr. **70**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að veita einkaleyfi til að flytja út mó og vörur unnar úr mó og selja á erlendum markaði 1791
— *nr. **73**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög 2382, 2386
— nr. **74**, s. d. L. um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns ..... 2971—2972
— nr. **80**, s. d. L. um stéttarfélög og vinnudeilur ..... 611— 623
— *nr. **84**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1297

— nr. **85**, s. d. L. um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. (afnumin með l. um hreppstjóra nr. 32 1965, l. nr. 7 1965 og l. nr. 31 1965) ..... 196— 197
— nr. **86**, s. d. L. um lífeyrissjóð ljósmæðra ..... 1027—1029
— *nr. **88**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina ... 1237—1238
— *nr. **90**, s. d. L. um breyting á vatnalögum nr. 15, 20. júní 1923 2048
— *nr. **91**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald, og lögum nr. 25, 9. jan. 1935, um viðauka við þau ..... 492— 493
— nr. **98**, s. d. L. um rekstrarlánafélög ..... 2393—2395
1939, *nr. **20**, 12. júní. L. um breyting á og viðauka við námulög nr. 50, 30. júlí 1909 ..... 2203, 2204
— nr. **21**, s. d. L. um ostrurækt .... 2176—2177
— nr. **22**, s. d. L. um viðauka við l. nr. 99, 3. maí 1935, um skuldaskilasjóð vélbátaeigenda ..... 350— 354
— *nr. **33**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 10, 12. janúar 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði ..... 1686—1687
— nr. **37**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmislegra ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu ..... 1791—1792
— *nr. **41**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 28, 27. júní 1921, um verzlun með tilbúinn áburð og kjarnfóður 1765
— nr. **44**, 24. júlí. Tilsk. um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslenzku forráðasvæði ..... 1256—1258
— nr. **60**, 30. des. L. um gjöld af innlendum tollvörutegundum ..... 454— 456
— *nr. **64**, 31. des. L. um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins 917
— nr. **66**, s. d. Berklavarnalög .... 951— 959
1940, nr. **9**, 12. febr. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa 1264
— nr. **13**, s. d. L. um heimild fyrir Sláturfélag Suðurlands til að innkalla stofnbréf sín ..... 2388—2389
— nr. **16**, s. d. L. um mótak ..... 2210—2212
— nr. **19**, s. d. Almenn hegningarlög 2491—2545
— *nr. **22**, s. d. L. um breyting á ábúðarlögum nr. 87, 19. júní 1933 1421
— nr. **28**, s. d. L. um friðun hreindýra og eftirlit með þeim 2126
— *nr. **29**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 105, 23. júní 1936 (Iðja og iðnaður) 2000
— nr. **31**, s. d. Póstlög ..... 1132—1145
— nr. **35**, s. d. L. um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir ..... 1047—1050
— nr. **38**, s. d. L. um hitaveitu Reykjavíkur ..... 1364—1366
— nr. **42**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 10, 13. jan. 1938, um að reisa síldarverksmiðju á Raufarhöfn og aukningu við síldarverksmiðjur ríkisins á Siglufirði 1687
— nr. **45**, s. d. L. um hlutarútgerðarfélög ..... 2389—2393
— *nr. **57**, 7. maí. L. um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. (afn. með l. nr. 32 1965) 197
— *nr. **59**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 37, 12. júní 1939, um heimild fyrir ríkisstjórnina til ýmiskonar ráðstafana vegna yfirvofandi styrjaldar í Norðurálfu 1792
— nr. **60**, s. d. L. um síldartunnur 1689
— *nr. **63**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar .. 1973—1974
— nr. **64**, s. d. L. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins 1611—1616
— nr. **68**, s. d. L. um náttúrurannsóknir ..... 787— 790
— nr. **70**, s. d. L. um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt 966
— *nr. **80**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 27. júní 1921, um stimpilgjald 499
— nr. **84**, s. d. L. um tekjuöflun til íþróttasjóðs 2377
— nr. **86**, 14. maí. L. um löggilding verzlunarstaðar í Auðkúlubót í Auðkúluhreppi í Arnarfirði 1715
— nr. **95**, s. d. L. um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl. .. 1154
— nr. **98**, s. d. L. um eignar- og notkunarrétt jarðhita ..... 2109—2112
— nr. **101**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 11, 1. febr. 1936 [Eignarnámsheimild á nokkrum löndum o. fl.] ..... 1388—1389
— nr. **104**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að kaupa nokkrar jarðir og afnotarétt jarða í Ölfusi 1499
— *nr. **111**, 30. maí. L. um breyting á lögum nr. 1, 3. jan. 1890, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina 1237
— *nr. **114**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 86, 11. júní 1938, um lífeyrissjóð ljósmæðra 1027, 1028, 1029
— nr. **123**, 17. ágúst. L. um bann gegn jarðraski 1980
1941, *nr. **14**, 5. maí. L. um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1754
— nr. **18**, 28. maí. L. um sandgræðslu og heftingu sandfoks ..... 1538—1540
— nr. **19**, s. d. L. um veiði, sölu og útflutning á kola 1642
— *nr. **27**, 27. júní. L. um breyting á lögum nr. 32, 3. nóv. 1915, um veitingu prestakalla 700
— nr. **29**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl. 1263
— nr. **30**, s. d. L. um fjarskipti .... 1145—1152
— nr. **31**, s. d. L. um utanríkisráðuneyti Íslands og fulltrúa þess erlendis 30— 31
— *nr. **35**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 12, 1. febr. 1936, um búreikn-

ingaskrifstofu ríkisins ..... 1616—1617
— nr. **45**, s. d. L. um bæjarstjórn á Akranesi ..... 1395—1396
— nr. **46**, s. d. Landskiptalög .... 2429—2434
— *nr. **47**, s. d. L. um breyting á 88. og 95. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19 frá 12. febr. 1940 ..... 2514, 2515
— nr. **55**, s. d. L. um afla- og útgerðarskýrslur ..... 1673—1674
— nr. **63**, s. d. L. um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu ..... 856—858
— nr. **69**, 27. júní. L. um sparisjóði .. 376— 384
— *nr. **71**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 36, 16. nóv. 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda 744— 747
— nr. **73**, s. d. L. um söngmálastjóra þjóðkirkjunnar ..... 757— 758
— nr. **77**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, um vörumerki ..... 2485—2486
— nr. **82**, 9. júli. L. um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl. ..... 245—246
— nr. **94**, s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa 300— 301
— nr. **111**, 9. okt. L. um eftirlit með opinberum sjóðum (afnumin með l. nr. 20 1964, d. 2855) ..... 2411—2413
— nr. **115**, 7. nóv. L. um Búnaðarbanka Íslands ..... 327—338
— nr. **116**, s. d. L. um útgáfu krónuseðla 229
— nr. **127**, 9. des. L. um viðauka við lög nr. 13, 20. okt. 1905 um rithöfundarétt og prentrétt ..... 2462—2463
— nr. **131**, 19. des. L. um heimild til lántöku fyrir síldarverksmiðjur ríkisins 1687
1942, *nr. **9**, 28. febr. L. um breyting á lögum nr. 86, 14. nóv. 1917, um fiskveiðasamþykktir og lendingarsjóði ..... 1658—1659
— nr. **10**, 15. maí. L. um notkun vegabréfa innanlands (afnumin með l. um útgáfu og notkun nafnskírteina, nr. 25 1965) 1274
— nr. **11**, 4. maí. L. um gærumat 1790—1791
— nr. **14**, s. d. L. um læknaráð ..... 979—981
— *nr. **15**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 54, 27. júní 1921, um sölu á prestsmötu 724
— nr. **45**, s. d. L. um sérleyfi til þess að veita raforku frá Sogsvirkjuninni til Selfoss, Eyrarbakka og Stokkseyrar ..... 2096—2097
— *nr. **49**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 75 frá 21. júní 1921, um stimpilgjald ..... 493— 494
— *nr. **51**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar 981
— nr. **55**, 4. júli. L. um framkvæmdasjóð ríkisins ..... 263—264
— nr. **57**, s. d. L. um heimild fyrir Reykjavíkurbæ til þess að taka eignarnámi hluta af landi jarðarinnar Vatnsenda í Seltjarnarneshreppi .. 1355
— nr. **59**, s. d. L. um læknisvitjanasjóði ..... 1044—1045
— nr. **61**, s. d. L. um málflytjendur .. .. 2596, 2639—2645
— *nr. **71**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 82, 9. júlí 1941, um viðauka við lög nr. 73, 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl. ..... 245— 246
— nr. **74**, s. d. L. um sölu kirkjujarðarinnar Hvanneyrar í Siglufirði 1394
— nr. **76**, s. d. L. um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenzkum fræðum í Háskóla Íslands 787
— *nr. **89**, 15. sept. L. um breyting á lögum nr. 19, 27. júní 1925, um innlenda skiptimynt 228
— nr. **93**, 25. sept. L. um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1688
1943, *nr. **8**, 13. febr. L. um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis 72
— *nr. **11**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1925, um verzlunaratvinnu 1705
— nr. **16**, 26. febr. L. um orlof .... 623—627
— *nr. **18**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 27, 23. júní 1932, um samgöngubætur og fyrirhleðslur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts 2106
— nr. **20**, s. d. L. um búfjártryggingar ..... 1225—1228
— *nr. **25**, 18. febr. L. um breyting á lögum nr. 16, 6. apríl 1939, um breyting á lögum nr. 68, 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins 917
— nr. **28**, s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar 1395
— *nr. **35**, 2. apríl. L. um breyting á lögum nr. 98, 3. maí 1935, um virkjun Fljótaár 2099
— nr. **39**, 7. apríl. L. um húsaleigu 2320—2327
— nr. **43**, 14. apríl. L. um greiðslu íslenzkra afurða 1744
— nr. **46**, s. d. L. um frestun á framkvæmd laga nr. 60, 7. maí 1940, um síldartunnur ..... 1689—1690
— nr. **47**, s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til ákvörðunar um samflot íslenzkra skipa milli Íslands og Stóra-Bretlands 1963
— nr. **49**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 13, 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt ..... 2461—2462
— nr. **52**, s. d. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Reykjavíkur ..... 1353—1354
— nr. **60**, 29. apríl. L. um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar 1264
— nr. **64**, 16. des. L. um birtingu laga og stjórnvaldaerinda ..... 86— 88
— *nr. **76**, 10. nóv. L. um breyting á lögum nr. 18, 28. maí 1941, um sandgræðslu og heftingu sandfoks 1540
— nr. **82**, 16. des. Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs ..... 16— 18
— *nr. **84**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 19, 20. október 1905, um bygg-

ingarsamþykktir 1340, 1342
— nr. **86**, s. d. L. um ákvörðun leigumála og söluverðs lóða og landa Reykjavíkurkaupstaðar 1360
— nr. **90**, s. d. L. um reikningaskrifstofu sjávarútvegsins 1995
— *nr. **92**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 78, 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla 975, 976, 977, 979
— nr. **93**, s. d. L. um hafnarbótasjóð 1981—1982
— nr. **99**, s. d. L. um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi ..... 1263—1264
— nr. **110**, 30. des. L. um olíugeyma o. fl. ..... 1691—1693
— *nr. **114**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 98, 14. maí 1940, um eignar- og notkunarrétt jarðhita 2111, 2112
— nr. **117**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 56/1933, um viðauka við og breyting á lögum nr. 68/1917, um áveitu á Flóann ..... 1550—1551
— *nr. **119**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur 2644
1944, nr. **2**, 21. jan. L. um öfriðartryggingar ..... 1228—1235
— nr. **9**, 24. marz. L. um stuðning við nýbyggingu fiskiskipa ..... 1679—1681
— nr. **10**, s. d. Hafnarlög fyrir Siglufjarðarkaupstað ..... 1392—1394
— nr. **18**, s. d. L. um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi 91
— *nr. **22**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 69, 27. júní 1941, um sparisjóði 383
— nr. **33**, 17. júní. Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands ..... 1— 11
— nr. **34**, s. d. L. um þjóðfána Íslendinga ..... 11— 13
— nr. **35**, s. d. Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands 14
— *nr. **36**, s. d. L. um breyting á 85. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19, 12. febr. 1940 2513
— nr. **37**, s. d. L. um laun forseta Íslands (afnumin með l. nr. 3 1964, d. 2834) 16
— nr. **39**, 8. júlí. Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands 16
— nr. **40**, s. d. Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands 16
— nr. **42**, 11. júlí. Forsetabréf um hina íslenzku fálkaorðu ..... 92— 94
— nr. **44**, 17. ágúst. Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl. 13
— nr. **57**, 31. okt. L. um tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum 1616
— nr. **60**, s. d. L. um bæjarstjórn í Ólafsfirði ..... 1396—1397
— nr. **61**, s. d. L. um byggingarmálefni Reykjavíkur ..... 1355—1357
— *nr. **65**, 1. des. L. um breyting á lögum nr. 99, 16. des. 1943, um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi 1263
1945, nr. **1**, 12. jan. L. um róðrartíma fiskibáta 1667
— nr. **3**, s. d. L. um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur) ..... 741— 742
— nr. **7**, s. d. L. um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum .. 1511—1518
— *nr. **8**, 24. jan. L. um breyting á lögum nr. 110/1943, um olíugeyma o. fl. 1692
— nr. **16**, s. d. L. um manneldisráð .. 1050
— *nr. **21**, 30. jan. L. um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landssmiðju 2011
— nr. **23**, s. d. L. um heimild fyrir dómsmálaráðherra til þess að veita leyfi til veðmálastarfsemi í sambandi við kappreiðar og kappróður .... 2376—2377
— nr. **24**, 12. febr. L. um flugvelli og lendingarstaði fyrir flugvélar (afnumin með l. nr. 34 1964, d. 2866) .. 1128—1130
— *nr. **25**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð 1982
— nr. **27**, s. d. L. um eyðing á rottum 1056
— nr. **28**, s. d. L. um brunamál í Reykjavík ..... 1360—1362
— *nr. **29**, s. d. L. um breyting á lögum um orlof, nr. 16, 26. febr. 1943 627
— nr. **30**, s. d. L. um heimild fyrir Ólafsfjarðarkaupstað til að taka eignarnámi lóðarréttindi nálægt landamerkjum Brimness og Hornbrekku 1397
— nr. **36**, s. d. L. um framboð og kjör forseta Íslands ..... 14— 16
— nr. **38**, 15. febr. L. um stofnun búnaðarmálasjóðs ..... 1499—1501
— *nr. **41**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 49/1942, um breyting á lögum nr. 75, 21. júní 1921, um stimpilgjald 493
— *nr. **47**, 23. febr. L. um breyting á lögum nr. 39, 7. apríl 1943, um húsaleigu 2320
— nr. **48**, s. d. L. um skipakaup ríkisins 1681
— nr. **54**, 3. marz. L. um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi 267
— nr. **55**, s. d. L. um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa .. 302
— nr. **89**, 23. nóv. L. um heimild fyrir Sláturfélag Skagfirðinga til að innkalla stofnbréf sín 2389
— *nr. **95**, 12. des. L. um breyting á lögum nr. 39, 7. apríl 1943, um húsaleigu 2324
— nr. **105**, 21. des. L. um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni 246
— nr. **108**, 31. des. L. um byggingarsamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir ..... 1326—1330
— nr. **109**, s. d. L. um togarakaup ríkisins 1681
— nr. **113**, s. d. L. um fyrirhleðslu Héraðsvatna norður af Vindheimabrekkum ..... 2108—2109

— nr. **114**, s. d. Forsetabréf um starfshättu orðunefndar ..... 94— 97
— *nr. **115**, s. d. Forsetabréf um breyting á fors.br. frá 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu 93
1946, nr. **7**, 11. marz. L. um girðingar kringum hveri og laugar 2114
— nr. **10**, 2. apríl. L. um lestagjald af skipum 418
— nr. **12**, s. d. Raforkulög ..... 2078—2090
— nr. **15**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 12, 20. júní 1923, um einkaleyfi 2453
— *nr. **18**, 10. apríl. L. um breyting á lögum nr. 29, 28. nóv. 1919, um breyting á 1. gr. laga um vitagjald frá 11. júlí 1911 418
— nr. **22**, s. d. L. um skólakerfi og fræðsluskyldu ..... 793— 794
— nr. **24**, 23. apríl. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu geymsluhús Tunnuverksm. Siglufjarðar s/f 2016
— nr. **28**, s. d. L. um virkjun Sogsins ..... 2092—2094
— nr. **29**, s. d. L. um hafnargerðir og lendingarbætur ..... 1982—1987
— nr. **34**, 29. apríl. L. um fræðslu barna ..... 808— 816
— nr. **36**, s. d. L. um byggingu gistihúss í Reykjavík ..... 2121—2122
— nr. **37**, s. d. L. um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu ..... 1799—1800
— nr. **41**, s. d. L. um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands ..... 302— 307
— nr. **42**, 7. maí. L. um nýbyggingar í Höfðakaupstað ..... 1345—1347
— nr. **45**, s. d. L. um beitumál .... 1671—1673
— nr. **46**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til ráðstafana vegna útflutnings á afurðum bátaútvegsins ..... 1678—1679
— nr.. **47**, s. d. L. um síldarniðusuðuverksmiðju ríkisins ..... 1688—1689
— nr. **48**, s. d. L. um gagnfræðanám 798— 806
— nr. **49**, s. d. L. um húsmæðrafræðslu ..... 884— 887
— nr. **52**, s. d. L. um sameining Selfossbyggðar í eitt hreppsfélag .. 1347—1348
— *nr. **54**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 23. febr. 1945, um skipakaup ríkisins 1681
— nr. **58**, 7. maí. L. um menntaskóla 794— 797
— nr. **66**, 17. júlí. L. um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum .... 1898—1916
— nr. **67**, s. d. L. um iðnlánasjóð (afnumin með l. nr. 45 1963, d. 2034) ..... 368— 369
— *nr. **85**, 9. okt. L. um ráðstafanir í sambandi við skilnað Íslands og Danmerkur 91
— nr. **91**, 9. des. Auglýs. um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða 98
Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða 98— 120
Samþykktir milliríkjadómstólsins ..... 120— 131
1947, *nr. **1**, 1. jan. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla ..... 796—797
— nr. **3**, 31. jan. L. um sölu verzlunarlóðarinnar á Sauðárkróki ..... 1397—1398
— *nr. **5**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 27, 9. jan. 1935, um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna 167
— nr. **7**, 12. febr. L. um héraðsskjalasöfn ..... 904— 905
— nr. **8**, s. d. L. um viðhald fornra mannvirkja og um byggðasöfn ..... 902— 904
— nr. **11**, 28. febr. L. um tilraunastöð háskólans í meinafræði ..... 781— 782
— *nr. **13**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 45, 7. maí 1946, um beitumál .. 1672
— nr. **15**, 12. marz. Fors.bréf um heimild íslenzkra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki 98
— nr. **16**, s. d. L. um menntun kennara ..... 839— 844
— *nr. **20**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 33, 1. febr. 1936, um Ferðaskrifstofu ríkisins og á lögum nr. 99, 14. maí 1940, um bráðabirgðabreyting nokkurra laga (afnumin með l. nr. 29 1964, d. 2859) 1155, 1156
— *nr. **22**, 28. marz. L. um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis ..... 76— 77
— *nr. **23**, s. d. L. um breyting á ljósmæðralögum nr. 17, 19. júní 1933 ..... 1024—1025, 1026
— *nr. **26**, 14. apríl. L. um breyting á lögum nr. 60, 30. des. 1939, um gjald af innlendum tollvörutegundum .. 454
— nr. **29**, 9. apríl. L. um vernd barna og ungmenna ..... 597— 609
— nr. **30**, 22. apr. L. um að tryggja manneldisgildi hveitis ..... 1050—1051
— *nr. **32**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1984
— *nr. **36**, 1. maí. L. um breyting á raforkulögum nr. 12, 2. apríl 1946 2089, 2090
— nr. **38**, s. d. L. um skipulag og hýsingu prestssetra ..... 734— 739
— *nr. **42**, 9. maí. L. um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum .. 1901
— nr. **43**, s. d. L. um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. ..... 1200—1207
— *nr. **49**, 17. maí. L. um viðauka við lög nr. 32, 14. júní 1929, um loftferðir 1111
— *nr. **51**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1688
— *nr. **52**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 27. júní 1921, um breyting á lögum nr. 54, 30. júlí 1909, um stofnun vátryggingarfélags fyrir fiskiskip 1183
— nr. **57**, 24. maí. L. um bæjarstjórn á Sauðárkróki 1397
— nr. **58**, s. d. L. um Egilsstaðakauptún í Suður-Múlasýslu ..... 1348—1350
— *nr. **60**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 47, 7. maí 1946, um síldarniður-

suðuverksmiðju ríkisins ..... 1688—1689
— nr. **61**, 31. maí. L. um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip ..... 1187—1200
— *nr. **62**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar 1023
— nr. **63**, s. d. L. um eftirlit með framleiðslu og verzlun með fóðurvörur ..... 1761—1764
— *nr. **64**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur ... 1983, 1984
— nr. **67**, 5. júní. L. um eignakönnun 501— 509
— nr. **72**, s. d. L. um innkaupastofnun ríkisins 254
— nr. **74**, s. d. L. um inngöngu Íslands í Bernarsambandið 2463
— *nr. **75**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl. (afn. með l. nr. 32 1965) 196, 197
— nr. **77**, s. d. L. um félagsheimili .. 688— 691
— nr. **78**, s. d. L. um fyrningarsjóð ríkisins ..... 262— 263
— *nr. **79**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 25. sept. 1942, um að reisa nýjar síldarverksmiðjur 1688
— nr. **80**, s. d. Framfærslulög ..... 583— 597
— nr. **82**, s. d. L. um Matsveina- og veitingaþjónaskóla ..... 877— 878
— *nr. **83**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29 frá 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar 2668
— nr. **86**, s. d. L. um þjóðleikhús .. 915— 916
— nr. **87**, s. d. L. um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna ..... 2264—2267
— nr. **89**, s. d. L. um fiskimálasjóð .. 325— 326
— nr. **90**, s. d. L. um afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar ..... 1106—1107
— nr. **92**, s. d. L. um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2102
— nr. **93**, s. d. L. um aðstoð til vatnsveitna ..... 2076—2078
— nr. **95**, s. d. L. um lögræði .... 2213—2222
— nr. **96**, s. d. L. um embættisbústaði dómara 167
— nr. **110**, 19. sept. Auglýsing um inngöngu Íslands í Bernarsambandið ..... 2463—2473
— *nr. **117**, 27. nóv. L. um breyting á lögum nr. 116, 7. nóv. 1941, um útgáfu krónuseðla 229
— *nr. **118**, 8. des. L. um breyting á lögum nr. 107, 11. ágúst 1933, um ullarmat 1789
— nr. **119**, 22. des. L. um viðauka við lög nr. 67 1947, um eignakönnun .. 509— 510
— nr. **120**, s. d. L. um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma 1240
— *nr. **122**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla 796
— *nr. **123**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 7. maí 1946, um gagnfræðanám 803
— nr. **124**, s. d. L. um dýralækna 1589—1592

1948, *nr. **5**, 23. jan. Fors.bréf um viðauka við forsetabréf frá 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu 94
— nr. **9**, 13. febr. L. viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands 623
— nr. **13**, 1. marz. L. um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna ..... 131— 137
— nr. **14**, 8. marz. L. um ákvörðun fésekta 2545
— nr. **16**, s. d. L. um smíði tveggja þilfara togara í tilraunaskyni .. 1681—1682
— nr. **17**, s. d. L. um skráning skipa 1885—1895
— *nr. **20**, 22. marz. L. um breyting á lögum nr. 47/1938, um fasteignasölu .. 2302
— *nr.**23**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 23/1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. **17**, 19. **júní 1933** 1025
— *nr. **26**, 1. apríl. L. um breyting á lögum nr. 108 frá 1945, um byggingasamþykktir fyrir sveitir og þorp, sem ekki eru löggiltir verzlunarstaðir ..... 1326—1330
— *nr. **27**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun 503, 508
— *nr. **28**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip 1183, 1186
— *nr. **29**, 1. apríl. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum ..... 1517—1518
— *nr. **31**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 33, 19. júní 1922, um rétt til fiskiveiða í landhelgi ..... 1634—1635
— *nr. **32**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 85/1936, um meðferð einkamála í héraði 2586
— *nr. **34**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 38, 15. febr. 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs 1499
— nr. **35**, s. d. L. um sementsverksmiðju ..... 2011—2012
— nr. **36**, s. d. L. um sóknargjöld .. 756— 757
— nr. **37**, s. d. L. um brunavarnir og brunamál ..... 1214—1225
— nr. **39**, 5. apríl. L. um eignarnám á ræktuðum og óræktuðum byggingarlóðum á Sauðárkróki sunnan Sauðár 1398
— nr. **40**, s. d. L. um kauprétt á jörðum ..... 2303—2305
— *nr. **41**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur .. 1983, 1986
— nr. **44**, s. d. L. um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins ..... 1635—1636
— nr. **46**, s. d. L. um fiskimat og meðferð, verkun og útflutning á fiski .. 1775—1779
— nr. **47**, s. d. L. um hitaaflstöð og hitaveitu á Ísafirði ..... 1381—1382
— nr. **50**, s. d. L. um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl. 257
— nr. **83**, 26. nóv. L. um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán

ríkissjóðs ..... 414— 415
— *nr. **87**, 17. des. L. um breyting á lögum nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins 2094
— nr. **100**, 29. des. L. um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna 500— 501
1949, nr. **5**, 22. febr. L. um kjötmat o. fl. 1783—1788
— nr. **11**, 8. marz. L. um afhending skyldueintaka til bókasafna .. 900— 901
— nr. **17**, 22. marz. L. um bæjarstjórn í Keflavík ..... 1398—1399
— nr. **18**, s. d. L. um kyrrsetningu og lögbann ..... 2674—2684
— nr. **21**, s. d. L. um sölu á steinolíu, hráolíu, benzíni og smurningsolíu .. 1751
— *nr. **25**, 20. apríl. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1984
— nr. **26**, 3. maí. L. um hvalveiðar 2135—2136
— nr. **34**, 16. maí. L. um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins 2102
— nr. **37**, 23. maí. L. um eignarnámsheimild fyrir Siglufjarðarkaupstað á jörðunum Efri-Skútu og Neðri-Skútu í Siglufirði 1394
— *nr. **38**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 28, 18. febr. 1943, um stækkun lögsagnarumdæmis Neskaupstaðar 1395
— nr. **40**, s. d. L. um áburðarverksmiðju ..... 2012—2015
— nr. **41**, 25. maí. L. um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa ..... 1116—1127
— nr. **44**, s. d. L. um landsbókasafn 891— 892
— nr. **46**, s. d. L. um iðnfræðslu .. 2003—2008
— nr. **47**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu .. 247
— nr. **52**, s. d. L. um fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík ..... 1690—1691
— nr. **54**, s. d. L. um Laxárvirkjunina ..... 2099—2101
— nr. **55**, s. d. L. um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra (afnumin með l. nr. 39 1964, d. 2904) .... 972— 975
— nr. **57**, s. d. L. um nauðungaruppboð ..... 2685—2702
— *nr. **58**, s. d. L. um breyting á raforkulögum, nr. 12, 2. apríl 1946 ..... 2085, 2086, 2090
— *nr. **61**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 37, 29. apríl 1946, um áhrif kjötverðs á framfærsluvísitölu 1799
— nr. **62**, s. d. L. um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík ..... 797— 798
— nr. **68**, s. d. L. um bifreiðaskatt o. fl. ..... 420—422
— nr. **88**, 22. júlí. L. um innflutningsbann á niðursoðinni mjólk og þurrmjólk 1768
— *nr. **103**, 29. nóv. Forsetabréf um breyting á fors.br. 11. júlí 1944, um hina íslenzku fálkaorðu 93
— nr. **109**, 30. des. L. um bæjarstjórn í Húsavík 1399
— *nr. **110**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip 1188
1950, *nr. **8**, 7. febr. L. um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1755
— *nr. **9**, 9. febr. L. um viðauka við lög nr. 100, 29. des. 1948, um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna. 501
— nr. **21**, 8. marz. L. um að reisa stöð til hagnýtingar efna úr síldarsoði 1688
— nr. **22**, 19. marz. L. um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. .. 229— 234
— nr. **23**, 20. marz. L. um skipamælingar ..... 1895—1898
— nr. **36**, 27. apríl. L. um ónæmisaðgerðir ..... 947— 951
— nr. **45**, 17. maí. Jarðræktarlög (afnumin með jarðræktarl. nr. 22 1965) ..... 1501—1511
— *nr. **46**, 22. maí. L. um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði 2576
— nr. **50**, 25. maí. L. um togarakaup ríkisins 1682
— *nr. **52**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1983
— *nr. **56**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 39/1943, um húsaleigu 2320, 2323, 2325, 2326, 2327
— *nr. **57**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju 2011
— *nr. **59**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. 232, 234
— *nr. **62**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum 1514, 1515, 1516
— nr. **63**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lánveitinga til Sogs- og Laxárvirkjana og til lántöku vegna sömu fyrirtækja ..... 2097—2098
— *nr. **64**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 54, 25. maí 1949, um Laxárvirkjunina ..... 2099—2100
— nr. **85**, 9. okt. Forsetabréf um afreksmerki hins íslenzka lýðveldis .... 97— 98
— nr. **88**, 27. okt. L. um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins 1682
— *nr. **100**, 23. des. L. um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði 2584
— nr. **105**, s. d. L. um útreikning vísitölu framfærslukostnaðar 249
— *nr. **108**, 28. des. L. um breyting á lögum nr. 29, 16. des. 1885, um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms eða sáttar ..... 2668—2670
— *nr. **117**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 22/1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt,

framleiðslugjöld o. fl. ..... 231— 234
— nr. **119**, s. d. L. um stjórn flugmála ..... 1127—1128
— nr. **120**, s. d. L. um aðstoð til útvegsmanna ..... 354— 363
1951, *nr. **5**, 29. jan. L. um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum 1637
— nr. **8**, 5. febr. Ábúðarlög ..... 1434—1448
— nr. **12**, 9. febr. L. um ný orkuver og nýja orkuveitu rafmagnsveitna ríkisins ..... 2103—2104
— nr. **16**, s. d. L. um mælingu og skrásetningu lóða og landa í lögsagnarumdæmi Akureyrar ..... 1373—1376
— nr. **17**, 10. febr. L. um Náttúrugripasafn Íslands 902
— *nr. **18**, 14. febr. L. um breyting á lögum nr. 64, 11. júní 1938, um breyting á lögum nr. 55, 27. júní 1921, um skipulag kauptúna og sjávarþorpa (afnumin með l. nr. 19 1965, d. 2844) 1336
— *nr. **25**, 28. febr. L. um breyting á lögum nr. 67, 5. júní 1947, um eignakönnun 510
— nr. **26**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins ..... 2094—2295
— nr. **32**, 8. marz. L. um loðdýrarækt ..... 2129—2134
— nr. **38**, 14. marz. L. um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi ..... 1991—1993
— nr. **39**, 15. marz. L. um rétt erlendra manna til að stunda atvinnu á Íslandi ..... 1277—1280
— nr. **49**, 16. marz. L. um sölu lögveða án undangengins lögtaks .... 2673—2674
— *nr. **50**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 50/1950, um togarakaup ríkisins 1682
— *nr. **95**, 27. nóv. L. um breyting á lögur nr. 120/1950, um aðstoð til útvegsmanna (lántökuheimild) .. 355— 356
— *nr. **96**, 28. nóv. L. um breyting á lögum nr. 120, 28. des. 1950, um aðstoð til útvegsmanna 356, 357, 359— 362
— *nr. **100**, 7. des. L. um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19, 12. febr. 1940 ..... 2498, 2500, 2501, 2513, 2515, 2516, 2524, 2544
— nr. **110**, 19. des. L. um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess . 1245—1256
— *nr. **111**, 27. des. L. um viðauka við lög nr. 50, 25. maí 1950, um togarakaup ríkisins 1682
— nr. **113**, 29. des. L. um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f ..... 363— 364
— *nr. **114**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 28. marz 1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17, 19. júní 1933 1024
1952, nr. **10**, 25. jan. L. um heimilishjálp í viðlögum ..... 628—629
— nr. **12**, 30. jan. L. um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila (sbr. breytingarl. nr. 36 1965) ..... 609— 610
— nr. **13**, 31. jan. L. um skógræktardag skólafólks 858
— nr. **15**, s. d. L. um heimild til að leyfa héraðssamböndum íþrótta- og ungmennafélaga að stofna til sérstakrar tegundar happdrættis 2377
— *nr. **16**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 11, 23. apríl 1928, um varnir gegn því, að gin- og klaufaveiki og aðrir alidýrasjúkdómar berist til landsins ..... 1596—1597
— *nr. **19**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 36, 11. júlí 1911, um forgangsrétt kandídata frá Háskóla Íslands til embætta 160
— *nr. **21**, s. d. L. um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins 414
— nr. **23**, 1. febr. L. um öryggisráðstafanir á vinnustöðum ..... 637— 650
— nr. **24**, s. d. Girðingalög (afnumin með l. nr. 10 1965, d. 2965) ..... 1519—1525
— nr. **28**, 4. febr. L. um gjald af kvikmyndasýningum ..... 426— 427
— nr. **30**, s. d. L. um hámark húsaleigu o. fl. 2328
— nr. **31**, s. d. L. um skipun prestakalla ..... 704— 711
— *nr. **32**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 32, 7. maí 1928, um sundhöll í Reykjavík 856
— *nr. **33**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla 797
— nr. **36**, 16. febr. L. um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum ..... 654—660
— *nr. **69**, 12. nóv. L. um breyting á lögum nr. 84 1940, um tekjuöflun til íþróttasjóðs 2377
— nr. **73**, 25. nóv. L. um tilkynningar aðsetursskipta ..... 217— 222
— nr. **74**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku í Alþjóðabankanum í Washington vegna Sogs- og Laxárvirkjana 2098
— *nr. **79**, 2. des. L. um breyting á ábúðarlögum nr. 8, 5. febr. 1951 .. 1439, 1448
— *nr. **81**, 8. des. L. um breyting á lögum nr. 44, 5. apríl 1948, um vísindalega verndun fiskimiða landgrunnsins ..... 1635—1636
— *nr. **83**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 82, 5. júní 1947, um Matsveina- og veitingaþjónaskóla ..... 877— 878
— nr. **88**, 15. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna byggingar áburðarverksmiðju 2015
— *nr. **89**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 49, 7. maí 1946, um húsmæðrafræðslu 884
— *nr. **90**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 20, 26. febr. 1943, um búfjártryggingar ..... 1225—1226, 1227, 1228
— *nr. **93**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 16. des. 1943, um hafnarbótasjóð 1982
— *nr. **94**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 37/1944, um laun forseta Íslands

(afnumin með l. nr. 3 1964, d. 2834) 16
— *nr. **95**, 17. des. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur 1984
— *nr. **99**, 23. des. L. um breyting á lögum nr. 115/1936, um þingsköp Alþingis ..... 72—80, 83
— nr, **100**, s. d. L. um íslenzkan ríkisborgararétt ..... 88— 91
— *nr. **103**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 61/1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip .... 1188—1194, 1196—1200
— nr. **104**, 27. des. L. um ábyrgð ríkissjóðs vegna viðskipta við lönd, sem verzla á jafnvirðis- og vöruskiptagrundvelli 1796
— nr. **113**, 29. des. L. um lausn ítaka af jörðum ..... 2439—2441
— *nr. **114**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 46, 5. apríl 1948, um fiskmat og meðferð, verkun og útflutning á fiski 1776
1953, nr. **3**, 31. jan. L. um hitaveitur utan Reykjavíkur ..... 2112—2114
— *nr. **5**, 30. jan. L. um breyting á lögum nr. 58, 7. maí 1946, um menntaskóla 795
— nr. **6**, 2. febr. L. um framlenging á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu .... 257— 258
— nr. **7**, 3. febr. L. um hundahald og varnir gegn sullaveiki (sbr. breytingarl. nr. 41 1965) 1057
— nr. **14**, 10. febr. L. um löggilding verzlunarstaðar í Vogum í Gullbringusýslu 1715
— nr. **17**, s. d. L. um Framkvæmdabanka Íslands ..... 309— 314
— nr. **18**, 11. febr. L. um íslenzk vegabréf ..... 1272—1274
— nr. **19**, s. d. L. um ættleiðingu .. 2261—2264
— *nr. **20**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 111, 9. okt. 1941, um eftirlit með opinberum sjóðum (afnumin með l. nr. 20 1964, d. 2855) .... 2412—2413
— *nr. **25**, 16. febr. L. um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur 2642
— nr. **26**, s. d. L. um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum 739
— *nr. **28**, 16. febr. L. um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð 2445
— nr. **30**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 41/1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands 307— 308
— nr. **34**, 18. febr. L. um verðjöfnun á olíu og benzíni 1800
— nr. **35**, s. d. L. um bæjanöfn o. fl. 2416—2419
— nr. **47**, 7. júlí. Tilsk. um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó 1939—1956
— nr. **69**, 23. sept. Tilsk. um viðauka við tilsk. nr. 47, 7. júlí 1953, um reglur til að koma í veg fyrir árekstra á sjó ..... 1956—1957
— nr. **72**, 16. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni .... 650— 653
— *nr. **74**, 17. des. L. um breyting á lögum nr. 83, 26. nóv. 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs 415
— *nr. **80**, 23. des. L. um breyting á lögum nr. 75, 22. júní 1921, um stimpilgjald 497
— *nr. **81**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 22, 19. marz 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl. ..... 233— 234
— *nr. **82**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 93, 19. júní 1933, um tékka 2357
— *nr. **83**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 94, 19. júní 1933, um víxla 2339
— nr. **84**, 24. des. L. um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl. (1.—5. gr. afnumdar með l. nr. 4 1964, d. 2835) ..... 84— 86
— nr. **89**, s. d. L. um löggilta endurskoðendur ..... 1725—1727
— *nr. **90**, 29. des. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1301
— *nr. **91**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra (afnumin með l. nr. 39 1964, d. 2904) ..... 973, 974— 975
— nr. **93**, 31. des. Sjúkrahúsalög (sbr. nú l. nr. 54 1964, d. 2927) ..... 966—970
1954, nr. **11**, 9. febr. Auglýs. um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis .. 137— 150
— nr. **18**, 3. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæðin í alþjóðasamningi frá 5. apríl 1946, um möskvastærð fiskinetja og lágmarksstærðir fisktegunda, ásamt ákvæðum viðbætis við samninginn frá 2. apríl 1953 .. 1643—1650
— nr. **20**, 8. marz. L. um vátryggingarsamninga ..... 1156—1183
— *nr. **23**, 15. marz. L. um breyting á lögum nr. 34, 18. febr. 1953, um verðjöfnun á olíu og benzíni 1800
— *nr. **24**, 17. marz. L. um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um söknargjöld (afnumin með l. nr. 40 1964, d. 2907) 756
— nr. **25**, 13. apríl. L. um brunatryggingar í Reykjavík (sbr. breytingarl. nr. nr. 37 1965) ..... 1362—1363
— *nr. **26**, 24. marz. L. um breyting á lögum nr. 119, 28. des. 1950, um stjórn flugmála 1128
— nr. **27**, 30. marz. L. um verðlagsskrár (afnumin með l. nr. 6 1964, d. 2837) ..... 248— 249
— nr. **30**, 8. apr. L. um eignarnámsheimild fyrir Dalvíkurhrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi Dalvíkurhrepps 1350

— nr. **31**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 115, 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands 338
— *nr. **32**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 87 frá 5. júní 1947, um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna 2267
— nr. **33**, s. d. L. um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli ..... 1240—1241
— nr. **34**, 12. apríl. Sóttvarnarlög ... 936— 947
— nr. **38**, 14. apríl. L. um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins (sbr. breytingarl. nr. 27 1965) ..... 151— 159
— *nr. **39**, s. d. L. um breyting á lögum um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 17, 10. febr. 1953 314
— nr. **40**, s. d. L. um aukatekjur ríkissjóðs (sbr. breytingarl. nr. 23 1964, d. 2858) ..... 480— 490
— nr. **43**, s. d. L. um kirkjubyggingasjóð ..... 748— 749
— *nr. **51**, 20. apríl. L. um breyting á lögum nr. 36, 16. febr. 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum 658, 659
— nr. **52**, 12. apríl. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Húsavíkurkaupstaðar..... 1399—1400
— nr. **53**, 21. apríl. L. um viðauka við raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946 .. 2090—2091
— nr. **54**, 20. apríl. L. um orkuver Vestfjarða 2103
— nr. **56**, 21. apríl. L. um síldarleit úr lofti ..... 1677—1678
— *nr. **57**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum ... 645, 646, 649
— nr. **58**, 24. apríl. Áfengislög .... 2561—2574
— nr. **59**, s. d. L. um brunatryggingar utan Reykjavíkur ..... 1213—1214
— nr. **62**, 21. apríl. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi samning um breyting á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar frá 6. febr. 1931, um alþjóðleg einkamálaréttarákvæði um hjúskap, ættleiðingu og lögráð ..... 2260—2261
— nr. **63**, s. d. L. um fuglaveiðar og fuglafriðun ..... 2136—2144
— *nr. **65**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 8, 24. marz 1944, um breyting á lögum 44, 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna 997
— nr. **67**, 24. apríl. L. um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins 2095
— *nr. **68**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla **707**
— *nr. **69**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 41, 28. nóv. 1919, um landamerki o. fl. 2428
— *nr. **70**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 80, 11. júní 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur 619, 620
— nr. **71**, s. d. L. um happdrætti Dvalarheimilis aldraða sjómanna 2376
— *nr. **72**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 28/1940, um friðun hreindýra og eftirlit með þeim 2126
— *nr. **73**, 20. apríl. L. um breyting á póstlögum, nr. 31, 12. febr. 1940 .. .. 1134—1135, 1143
— nr. **94**, 30. nóv. L. um heimild til að fella niður manntal í Reykjavík .. 1369
— *nr. **99**, 1. des. L. um viðauka við lög nr. 75/1921, um stimpilgjald 500
— nr. **103**, 17. des. L. um afnám ákvæða í lögum, sem binda atvinnuréttindi íslenzkra ríkisborgara við undanfarna búsetu eða dvöl hér á landi .. 2212
— nr. **106**, s. d. L. um yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl. 1241
— nr. **107**, 18. des. L. um stækkun lögsagnarumdæmis Akureyrarkaupstaðar ..... 1369—1370
— *nr. **110**, 24. des. L. um breyting á lögum nr. 84, 24. des. 1953, um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl. 86
— *nr. **113**, 23. des. L. um breyting á lögum nr. 84 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum 1747
— *nr. **115**, 28. des. L. um breyting á framfærslulögum, nr. 80, 5. júní 1947 591
1955, nr. **3**, 6. marz. L. um skógrækt .. 1531—1536
— nr. **5**, 14. marz. L. um stýrimannaskólann í Reykjavík ..... 859— 865
— *nr. **8**, 22. marz. Lög um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur .. 1984
— nr. **9**, 23. marz L. um Brunabótafélag Íslands ..... 1207—1212
— *nr. **12**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. (afnumin með l. nr. 5 1964, d. 2836) 1201, 1202
— nr. **16**, 9. apríl. Læknaskipunarlög 989— 996
— *nr. **20**, 16. apríl. L. um breyting á lögum nr. 29, 9. apríl 1947, um vernd barna og ungmenna 604
— nr. **21**, 27. apríl. L. um lækningaferðir 997
— *nr. **22**, 3. maí. L. um breytingar á almennum hegningarlögum, nr. 19 frá 12. febr. 1940 ..... 2502—2505
— nr. **23**, 6. maí L. um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi ..... 1987—1990
— *nr. **26**, 8. maí. L. um breyting á lögum nr. 7, 12. jan. 1945, um jarðræktar- og húsagerðarsamþykktir í sveitum 1514, 1515, 1516
— *nr. **28**, 9. maí. L. um breyting á lögum nr. 55, 25. maí 1949, um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra (afnumin með l. nr. 39 1964, d. 2904) 972, 974
— *nr. **29**, s. d. L. um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45 17. maí 1950 (afnumin með l. nr. 22 1965) .... 1501—1506, 1508, 1511
— nr. **30**, 11. maí. L. um bæjarstjórn í Kópavogskaupstað 1400

— nr. **40**, 16. maí. L. um Fiskveiðasjóð Íslands ..... 323— 325
— nr. **41**, 17. maí. L. um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum ..... 816— 823
— nr. **44**, 18. maí Heilsuverndarlög 1045—1046
— nr. **45**, 16. maí. L. um iðnskóla .. 865— 868
— *nr. **47**, 18. maí. L. um breyting á lögum nr. 43/1954, um Kirkjubyggingasjóð ..... 748— 749
— nr.**49**, 16. maí. L. um heimild handa ríkisstjórninni til að kaupa togarann Vilborgu Herjólfsdóttur 1693
— nr. **50**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Neskaupstað 1693
— *nr. **52**, 20. maí. L. um breyting á lögum nr. 23, 1. febr. 1952, um öryggisráðstafanir á vinnustöðum .... 639—640, 645— 650
— nr. **64**, 2. sept. L. um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (afnumin með l. nr. 29 1963, d. 187) ..... 180— 187
— nr. **65**, s. d. L. um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna (afnumin með l. nr. 16 1965) ..... 1030—1034
— nr. **66**, s. d. L. um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra (afnumin með l. nr. 85 1963 d. 1289) .... 832— 838
— nr. **72**, 9. des. Auglýsing um aðild Íslands að samningi um alþjóðalánastofnun 247
— nr. **74**, s. d. Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stöðu flóttamanna 691
— nr. **92**, 24. des. L. um laun starfsmanna ríkisins ..... 166— 167
— nr. **99**, 31. des. Auglýsing um aðild Íslands að samningum um réttindi Evrópuráðsins 150
1956, nr. **10**, 27. jan. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja Reykjavíkurbæ eignina Laugarnes í Reykjavík 1355
— *nr. **11**, 2. febr. L. um breyting á lögum nr. 13 frá 20. okt. 1905, um rithöfundarétt og prentrétt ..... 2453—2454
— nr. **13**, 15. febr. L. um kirkjuítök og sölu þeirra ..... 724— 725
— nr. **14**, s. d. Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um fuglaverndun ..... 2145—2148
— *nr. **15**, 17. febr. L. um breyting á lögum nr. 73, 25. nóv. 1952, um tilkynningar aðsetursskipta .... 217, 218, 220— 222
— *nr. **17**, 21. febr. L. um breyting á lögum nr. 71, 24. apríl 1954, um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna 2376
— *nr. **18**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla 706, 709
— *nr. **19**, 28. febr. Forsetabréf um breyting á forsetabréfi nr. 114, 31. des. 1945, um starfsháttu orðunefndar 95
— *nr. **20**, 1. marz. L. um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940 2542
— nr. **22**, 9. marz. L. um skatt- og útsvarsgreiðslur útlendinga, gjaldenda, sem eru á förum úr landi, o. fl. ..... 415— 418
— nr. **23**, 10. marz. L. um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra ..... 1597—1609
— nr. **26**, 14. marz. Auglýsing um fullgildingu menningarsáttmála Evrópuráðsins frá 19. des. 1954 150
— nr. **29**, 7. apríl. L. um atvinnuleysistryggingar (sbr. breytingarl. nr. 21 1964, d. 2856) ..... 566— 574
— nr. **30**, 24. marz. Lög um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi ..... 215— 217
— *nr. **35**, 4. apríl. L. um breyting á lögum nr. 20, 8. marz 1954, um vátryggingarsamninga 1184, 1185, 1191—1199
— *nr. **36**, s. d. L. um breyting á sjúkrahúslögum, nr. 93, 31. des. 1955 969
— *nr. **40**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 94, 5. júní 1947, um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl. 1629
— nr. **42**, s. d. L. um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum .. 1103—1105
— *nr. **46**, 5. apríl. L. um breyting á lögum nr. 41, 25. maí 1949, um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa ..... 1116—1127
— nr. **48**, 7. apríl. L. um náttúruvernd ..... 2177—2189
— nr. **49**, s. d. Íþróttalög ..... 850— 855
— nr. **51**, s. d. L. um ríkisútgáfu námsbóka ..... 838— 839
— nr. **52**, 9. apríl. L. um vinnumiðlun 633— 635
— nr. **53**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um félagslegt öryggi .....574— 581
— *nr. **54**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 53, 27. júní 1921, um hvíldartíma háseta á íslenzkum botnvörpuskipum, og á lögum nr. 45, 7. maí 1928, um breyting á þeim lögum 1673
— nr. **57**, 10. apríl. L. um prentrétt 2556—2561
— nr. **65**, 8. maí. L. um ný orkuver og nýjar orkuveitur rafmagnsveitna ríkisins ..... 2104—2105
— nr. **68**, 17. ágúst. L. um tollheimtu og tolleftirlit ..... 457— 473
— nr. **73**, 18. sept. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur kyndara og kolamokara 609
— nr. **74**, s. d. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur barna við sjómennsku 609
— nr. **75**, s. d. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um félagafrelsi landbúnaðarverkafólks 633

— nr. **84**, 8. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til togarakaupa fyrir Bæjarútgerð Reykjavíkur 1693
— nr. **87**, 6. des. Auglýsing um fullgildingu viðbótarbókunar við alþjóðasamning um verndun fiskimiða í norðvestur Atlantshafi 1694
— nr. **92**, 27. des. L. um að banna hnefaleika 855
— nr. **94**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins ..... 1801—1802
1957, *nr. **2**, 10. febr. L. um breyting á lögum nr. 29, 7. apríl 1956, um atvinnuleysistryggingar 566
— nr. **4**, 15. febr. L. um embættisbústaði héraðsdýralækna ..... 1592—1593
— nr. **7**, 21. jan. Auglýsing um samning milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir 583
— *nr. **8**, 16. febr. L. um breyting á lögum nr. 16, 26. febr. 1943, um orlof (sbr. breytingarl. nr. 68 1964, d. 2960) 623, 624, 626
— *nr. **11**, 25. febr. L. um breyting á lögum nr. 30, 7. maí 1928, um þinglýsing skjala og aflýsing 2435, 2436
— nr. **12**, 27. febr. Auglýsing um samning milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum ..... 923— 927
— *nr. **14**, 20. marz. L. um breyting á lögum nr. 38/1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins (afn. með l. nr. 27 1965) 156
— nr. **17**, 29. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi jarðirnar Borg, Dynjanda og Rauðsstaði í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu 267
— nr. **21**, 13. apríl. L. um dýravernd 2189—2194
— *nr. **23**, 23. apríl. L. um breyting á lögum nr. 53, 11. júní 1938, um mat á matjessíld og skozkverkaðri síld 1781, 1782
— nr. **25**, 24. apríl. L. um vísitölu byggingarkostnaðar ..... 676—677, 1209
— *nr. **28**, 8. maí. L. um breytingu á heilsuverndarlögum nr. 44/1955 .. 1046
— *nr. **29**, 17. maí. L. um breyting á lögum nr. 46, 25. maí 1949, um iðnfræðslu 2005
— *nr. **30**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum ..... 1914—1915
— nr. **32**, 22. maí. L. um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Kópavogskaupstað land jarðanna Kópavogs og Digraness og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum ..... 1400—1401
— nr. **34**, 29. maí. L. um Útvegsbanka Íslands ..... 320— 321
— nr. **40**, s. d. L. um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum (sbr. breytingarl. nr. 52 1965) .... 1105—1106
— nr. **42**, 1. júní. L. um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl. ..... 660— 668
— nr. **43**, 3. júní. L. um kirkjuþing og kirkjuráð íslenzku þjóðkirkjunnar ..... 695— 697
— nr. **44**, s. d. L. um skatt á stóreignir ..... 410— 414
— *nr. **46**, 29. maí. Lög um breyting á lögum nr. 94, 27. des. 1956, um heimild fyrir ríkisstjórnina til skipakaupa, lántöku og sérstakra ráðstafana í útgerðarmálum til þess að stuðla að jafnvægi í byggð landsins 1801
— *nr. **47**, 5. júní. L. um breyting á lögum nr. 77, 5. júní 1947, um félagsheimili ..... 688— 689
— nr. **49**, 29. maí. L. um Tunnuverksmiðjur ríkisins ..... 2015—2016
— nr. **50**, 5. júní. L. um menningarsjóð og menntamálaráð ..... 887— 889
— nr. **51**, s. d. L. um vísindasjóð .... 889— 891
— nr. **52**, s. d. L. um eyðingu refa og minka (sbr. breytingarl. nr. 9 1964, d. 2837) ..... 2126—2129
— nr. **53**, s. d. L. um lax- og silungsveiði ..... 2148—2176
— nr. **54**, s. d. L. um búfjárrækt (afnumin með l. um búfjárrækt, nr. 21 1965) ..... 1554—1576
— *nr. **56**, s. d. L. um breyting á sjúkrahúsalögum, nr. 93, 31. des 1953 969
— *nr. **57**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús 425
— *nr. **58**, 6. júní. L. um breyting á lögum nr. 41, 29. apríl 1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands 303
— *nr. **59**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 77, 27. júní 1921, um hlutafélög 2404
— nr. **60**, 7. júní L. um Háskóla Íslands ..... 772— 781
— nr. **61**, 8. júní. L. um heilsuvernd í skólum ..... 824— 825
— *nr. **64**, 29. maí. L. um breyting á lögum nr. 40, 16. maí 1955, um Fiskveiðasjóð Íslands ..... 323— 324
— *nr. **65**, 13. marz. L. um breyting á lögum nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð ..... 2444—2445
— nr. **66**, 25. júní. L. um útflutningsgjald af sjávarafurðum ..... 452— 454
— *nr. **81**, 9. des. L. um breyting á lögum nr. 54, 5. júní 1957, um búfjárrækt (afnumin með l. nr. 21 1965) 1572
— nr. **89**, 28. des. L. um happdrætti í sambandi við skuldabréfalán Flugfélags Íslands ..... 2377—2378
— *nr. **94**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 57 frá 5. júní 1957, um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927,

um skemmtanaskatt og þjóðleikhús 425
1958, nr. **10**, 19. marz. Farsóttalög .... 929—936
— nr. **11**, 10. marz. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um nauðungarvinnu eða skylduvinnu ..... 632— 633
— nr. **12**, s. d. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf 631
— nr. **16**, 9. apríl. L. um rétt verkafólks til uppsagnarfrests frá störfum og um rétt þess og fastra starfsmanna til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla ..... 631— 632
— nr. **17**, 27. marz. L. um Veðurstofu Íslands ..... 790— 792
— *nr. **18**, 9. apríl. L. um breyting á lögum nr. 41/1955, um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum 822
— *nr. **19**, 8. apríl. L. um breyting á lögum nr. 44, 3. júní 1957, um skatt á stóreignir 410
— nr. **20**, 10. marz. Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt varðandi atvinnuleysi 635
— nr. **24**, 29. apríl. L. um viðauka við lög nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip ..... 1186—1187
— nr. **26**, 2. maí. Umferðarlög (sbr. breytingarl. nr. 40 1965) ..... 1075—1103
— nr. **27**, 23. apríl. L. um löggilding verzlunarstaðar að Skriðulandi í Saurbæjarhreppi í Dalasýslu 1715
— *nr. **29**, 14. maí. L. um breyting á lögum nr. 40, 29. maí 1957, um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum 1106
— nr. **31**, 17. maí. L. um sölu nokkurra jarða í opinberri eigu og um eignarnám erfðafesturéttinda 268
— nr. **34**, s. d. L. um eignarnámsheimild fyrir Hvammstangahrepp á erfðafesturéttindum í eignarlandi hans 1352
— *nr. **35**, 24. maí. L. um breyting á lögum nr. 25, 27. júní 1921, um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks 784
— *nr. **37**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 46, 13. júní 1937, um samvinnufélög 2379, 2384
— nr. **43**, 29. maí. L. um aðstoð við vangefið fólk ..... 610—611
— *nr. **44**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 81, 23. júní 1936, um sveitarstjórnarkosningar 1297
— *nr. **45**, 12. júní. L. um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957, um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðarbygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36/1952 o. fl. ..... 663, 666— 668
— *nr. **47**, 10. júní. L. um breyting á lögum nr. 66/1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum .... 1906—1908, 1910, 1911, 1916
— nr. **48**, s. d. L. um ráðstafanir til að draga úr kostnaði við rekstur ríkisins ..... 258— 259
— *nr. **50**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 30, 24. marz 1956, um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi ..... 216— 217
— nr. **58**, 11. sept. Auglýsing um viðurkenningu Íslands á lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu 150
— *nr. **61**, 13. nóv. Lög um breyting á lögum nr. 115, 19. nóv. 1936, um þingsköp Alþingis. 72
— nr. **64**, 26. nóv. L. um útflutning hrossa ..... 1758—1759
1959, nr. **1**, 30. jan. L. um niðurfærslu verðlags og launa o. fl. ..... 677— 681
— *nr. **4**, 20. jan. L. um breyting á lögum nr. 29, 7. apríl 1956, um atvinnuleysistryggingar 567, 572
— *nr. **5**, 5. febr. L. um breyting á lögum nr. 43, 29. maí 1958, um aðstoð við vangefið fólk 611
— *nr. **6**, 17. febr. L. um breyting á lögum nr. 5, 18. maí 1920, um bann gegn botnvörpuveiðum ..... 1636—1637
— *nr. **11**, 20. marz. L. um viðauka við lög nr. 64 2. sept. 1955, um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins 186
— nr. **12**, 23. marz. Tilskipun um að vernd sú, sem heimiluð er fyrir vörumerki með lögum nr. 43, 13. nóv. 1903, skuli einnig ná til Ítalíu ..... 2486—2487
— *nr. **17**, 20. apríl. L. um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla ..... 704— 706
— nr. **18**, 22. apríl. Lög um vöruhappdrætti fyrir Samband íslenzkra berklasjúklinga ..... 2375—2376
— nr. **19**, 24. apríl. L. um sameign fjölbýlishúsa ..... 674— 676
— nr. **23**, 27. apríl. L. um sauðfjárbaðanir ..... 1593—1595
— *nr. **24**, 29. apríl. L. um breyting á lögum nr. 42, 13. nóv. 1903, um verzlunarskrár, firmu og prókúruumboð 2474
— nr. **29**, 30. apríl. L. um heimild fyrir sveitarstjórnir til þess að innheimta með álagi skatta og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat 536
— *nr. **30**, 9. maí. L. um breyting á lögum nr. 105, 21. desember 1945, um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrsjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni 246
— *nr. **31**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 33 1929, um bæjarstjórn í Hafnarfirði (afnumin með l. nr. 46 1964, d. 2909) 1386
— nr. **34**, s. d. L. um heimild handa ríkisstjórninni til ráðstafana vegna aðildar Íslands að Gjaldeyrissamningi Evrópu 247
— nr. **35**, 23. maí. L. um viðauka við lög

nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins 2095
— nr. **39**, s. d. L. um ítölu ..... 1526—1530
— nr. **41**, s. d. L. um byggingarsjóð Listasafns Íslands 923
— *nr. **43**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 23. apríl 1946, um hafnargerðir og lendingarbætur .... 1982—1983
— nr. **50**, 31. júlí. L. um eftirlit með skipum ..... 1917—1937
— nr. **51**, 14. ágúst. Stjórnskipunarlög um breyting á stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 17. júní 1944 ..... 4— 5
— nr. **52**, s. d. L. um kosningar til Alþingis ..... 32— 68
— nr. **64**, 20. nóv. Auglýsing um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl. 18— 20
1960, nr. **4**, 20. febr. L. um efnahagsmál (23. gr. afnumin með l. nr. 63 1964, d. 2958) ..... 234— 241
— *nr. **8**, 11. marz. L. um breyting á lögum nr. 58, 8. sept. 1931, um einkasölu ríkisins á tóbaki 1754
— nr. **10**, 22. marz. L. um söluskatt (sbr. breytingarl. nr. 61 1964, d. 2958) 510— 519
— nr. **14**, 30. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta öðlast gildi ákvæði alþjóðasamnings, er gerður var 24. janúar 1959, um fiskveiðar á norðausturhluta Atlantshafs, ásamt viðbæti ..... 1650—1658
— *nr. **20**, 21. apríl. L. um breyting á lögum nr. 18, 21. febr. 1956, um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla 709
— nr. **22**, 10. maí. L. um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Vestmannaeyjakaupstað land allt í Vestmannaeyjum, sem nú er í eigu ríkisins, og um eignarnámsheimild á lóðar- og erfðafesturéttindum 1389—1390
— *nr. **23**, 12. maí. L. um breyting á lögum nr. 29 frá 9. maí 1955, um breyting á jarðræktarlögum nr. 45, 17. maí 1950 (afnumin með l. nr. 22 1965) 1511
— *nr. **25**, 14. maí. L. um breyting á lögum nr. 12, 30. jan. 1952, um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila 609
— *nr. **26**, s. d. L. um breyting á umferðarlögum, nr. 26, 2. maí 1958 1095—1096
— *nr. **27**, 21. maí. L. um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi o. fl. 981
— nr. **29**, 23. maí. L. um eignarnámsheimild fyrir Húsavíkurkaupstað á svokölluðu Preststúni í Húsavíkurlandi 1400
— nr. **30**, 25. maí. L. um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála o. fl. 1793—1795
— *nr. **31**, s. d. L. um breyting á sjúkrahúsalögum, nr. 93, 31. des. 1953 969— 970
— nr. **35**, 30. maí. L. um lögheimili 1270—1272
— nr. **37**, 7. júní. L. um löggildingu á verzlunarstað við Arnarnesvog í Garðahreppi í Gullbringusýslu 1715
— nr. **39**, s. d. L. um heimild til að selja ábúendum tvær jarðir í Austur-Húnavatnssýslu 268
— nr. **40**, 9. júní. L. um takmarkað leyfi til dragnótaveiða í fiskveiðilandhelgi Íslands undir vísindalegu eftirliti ..... 1638—1640
— *nr. **41**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 40, 16. maí 1955, um Fiskveiðasjóð Íslands ..... 323— 324
— nr. **42**, s. d. L. um ferskfiskeftirlit 1779—1780
— nr. **45**, s. d. L. um orlof húsmæðra 627— 628
— nr. **46**, 10. júní. L. um Verzlunarbanka Íslands hf. ..... 364— 366
— nr. **47**, 11. júní. L. um tollvörugeymslur o. fl. ..... 473— 480
— *nr. **48**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 115, 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands 336, 337
— *nr. **50**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 19. júní 1933, um stjórn vitamála og um vitabyggingar 1975
— *nr. **51**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 60/1957, um Háskóla Íslands (sbr. breytingarl. nr. 72 1964, d. 2961) ..... 780— 781
— nr. **52**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samþykkt um alþjóðasiglingamálastofnun (IMCO) 1996
— nr. **54**, 14. júní. L. um verðlagsmál ..... 1796—1799
— nr. **58**, 28. júní. L. um bann við okri, dráttarvexti o. fl. ..... 2293—2294
— nr. **59**, 19. júlí. L. um framleiðsluráð landbúnaðarins, verðskráningu, verðmiðlun og sölu á landbúnaðarvörum o. fl. (sbr. breytingarl. nr. 6 1965, d. 2964) ..... 1617—1631
— *nr. **84**, 20. des. L. um breyting á lögum nr. 4, 20. febr. 1960, um efnahagsmál ..... 236— 237
— *nr. **87**, 28. des. L. um viðauka við lög nr. 18, 4. nóv. 1887, um veð 2443—2444
1961, nr. **3**, 2. marz. L. um sameining rekstrar Áfengisverzlunar ríkisins og Tóbakseinkasölu ríkisins 1751
— *nr. **7**, 6. febr. L. um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju 2012
— nr. **8**, 14. febr. L. um Bjargráðasjóð Íslands ..... 1235—1237
— nr. **10**, 29. marz. L. um Seðlabanka Íslands (sbr. breytingarl. nr. 10 1964, d. 2837) ..... 268— 276
— nr. **11**, s. d. L. um Landsbanka Íslands ..... 277— 280
— nr. **12**, s. d. L. um Útvegsbanka Íslands ..... 316— 320
— *nr. **13**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 17, 10. febr. 1953, um Framkvæmdabanka Íslands ..... 311— 313
— nr. **16**, 25. febr. L. um heimild handa ríkisstjórninni til að selja Stokkseyrarhreppi land jarðanna Stokkseyri I—III ásamt með hjáleigum og um eignarnámsheimild á erfðafesturéttindum 1351
— *nr. **17**, 10. marz. L. um breyting á lög-

um nr. 40, 16. maí 1955, um Fiskveiðasjóð Íslands 323
— nr. **18**, 15. marz. L. um ríkisfangelsi og vinnuhæli ..... 2545—2546
— nr. **21**, s. d. L. um héraðsfangelsi 2546—2547
— nr. **24**, 22. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja eyðijörðina Þorsteinsstaði í Grýtubakkahreppi 268
— *nr. **25**, 23. marz. L. um breyting á lögum nr. 20, 20. júní 1923, um réttindi og skyldur hjóna 2252
— *nr. **26**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 47, 23. júní 1932, um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar 981
— *nr. **27**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar 1022
— *nr. **28**, 24. marz. L. um breyting á lögum nr. 18, 31. maí 1927, um iðju og iðnað, og lögum nr. 105/1936, um breyting á þeim lögum 2000
— *nr. **31**, s. d. L. um breyting á almennum hegningarlögum nr. 19, 12. febr. 1940 .. 2491, 2492, 2499, 2506, 2507, 2508
— *nr. **32**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 32, 2. nóv. 1914, um heimild fyrir stjórnarráðið til þess að veita mönnum réttindi til þess að vera dómtúlkar og skjalþýðendur 2645
— *nr. **33**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 48, 19. júní 1933, um leiðsögu skipa 1957
— *nr. **35**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, og lögum nr. 47 1958, um breyting á þeim lögum .... 1899—1903, 1905—1908, 1911—1912
— nr. **36**, 29. marz. Ábúðarlög .... 1448—1467
— nr. **37**, s. d. L. um ríkisábyrgðir 259— 260
— *nr. **38**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 52, 27. júní 1925, um verzlunaratvinnu 1703
— *nr. **39**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 36, 16. nóvember 1907, um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda 745
— *nr. **40**, s. d. L. um breytingu á lögum nr. 47, 11. júní 1938, um fasteignasölu 2302, 2303
— *nr. **42**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 89, 29. des. 1953, um löggilta endurskoðendur 1725
— *nr. **43**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 24, 17. marz 1954, um breyting á lögum nr. 36, 1. apríl 1948, um söknargjöld (afnumin með l. nr. 40 1964, d. 2907) 756
— *nr. **44**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 38, 14. apríl 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins 152
— *nr. **45**, 29. marz. L. um breyting á lögum nr. 52, 14. ágúst 1959, um kosningar til Alþingis 32
— *nr. **46**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 74, 11. júní 1938, um löggilta niðurjöfnunarmenn sjótjóns 2972
— nr. **47**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta gera minnispening í tilefni af 150 ára afmæli Jóns Sigurðssonar 229
— nr. **48**, s. d. L. um heimild stofnlánadeildar sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands til að opna nýja lánaflokka ..... 308— 309
— nr. **49**, s. d. L. um verkstjóranámskeið ..... 2019—2020
— nr. **50**, s. d. L. um bryta og matreiðslumenn á farskipum og fiskiskipum ..... 1916—1917
— nr. **52**, s. d. L. um lánasjóð íslenzkra námsmanna ..... 785— 786
— nr. **53**, s. d. L. um Listasafn Íslands ..... 920— 923
— nr. **54**, s. d. L. um fræðslumyndasafn ríkisins ..... 905— 906
— nr. **55**, s. d. L. um jarðhitasjóð og jarðboranir ríkisins ..... 2114—2115
— nr. **58**, s. d. Sveitarstjórnarlög .. 1303—1324
— nr. **59**, s. d. L. um þátttöku Íslands í Hinni alþjóðlegu framfarastofnun ..... 247— 248
— nr. **60**, s. d. L. um launajöfnuð kvenna og karla ..... 629— 630
— nr. **62**, s. d. L. um afhendingu Þingeyjar í Skjálfandafljóti 1351
— nr. **63**, s. d. L. um lögskráningu sjómanna ..... 1872—1878
— *nr. **65**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 53, 21. apríl 1954, um viðauka við raforkulög, nr. 12, 2. apríl 1946 2091
— nr. **82**, 21. ágúst. L. um meðferð opinberra mála ..... 2765—2818
— nr. **97**, 18. des. L. um verðlagsráð sjávarútvegsins (sbr. breytingal. nr. 60 1964, d. 2957) ..... 1694—1697
— nr. **98**, 23. des. L. um dómsmálastörf, lögreglustjórn, gjaldheimtu o. fl. í Reykjavík ..... 2646—2648
— nr. **99**, 28. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa hf. Hval innflutning á tveimur hvalveiðiskipum 1996
— *nr. **100**, 11. des. L. um breyting á lögum nr. 17/1948, um skráningu skipa, og lögum nr. 40/1954, um aukatekjur ríkissjóðs 1894
— nr. **101**, 28. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamþykkt um að fyrirbyggja óhreinkun sjávar af völdum olíu og setja reglur um frekari varnir gegn slíkri óhreinkun sjávarins ..... 1996—1997
— nr. **102**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að staðfesta fyrir Íslands hönd Parísarsamþykktina um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar ..... 2020—2033
— nr. **103**, 23. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku hjá Alþjóðabankanum í Washington 538

1962, nr. **4**, 1. marz. L. um Iðnaðarmála-

stofnun Íslands ..... 2033—2034
— nr. **5**, 7. marz. L. um sveitarstjórnarkosningar ..... 1324—1326
— nr. **6**, 13. marz. L. um heimild til kaupa á skuldabréfum Sameinuðu þjóðanna og til lántöku í því skyni ..... 538— 539
— nr. **7**, 14. marz. L. um framsal sakamanna til Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar ..... 2548—2552
— nr. **8**, s. d. Erfðalög ..... 2270—2280
— *nr. **9**, s. d. L. um breyting á lögum um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., nr. 3, 12. apríl 1878 .. 2713
— *nr. **10**, s. d. L. um breyting á lögum um réttindi og skyldur hjóna, nr. 20, 20. júní 1923 ..... 2245, 2250
— *nr. **12**, 27. marz. L. um breyting á lögum nr. 23, 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip 1184
— nr. **13**, 31. marz. L. um heyrnleysingjaskóla ..... 825— 827
— *nr. **14**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 66, 23. júní 1936, um eyðing svartbaks (veiðibjöllu) 2144, 2145
— nr. **15**, s. d. L. um breytingu á lausaskuldum bænda í föst lán 1632
— *nr. **16**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43/1958, um aðstoð við vangefið fólk 610
— *nr. **17**, s. d. L. um breyting á almennum hegningarlögum, nr. 19, 12. febr. 1940, sbr. lög nr. 22, 3. maí 1955, um breytingu á þeim lögum 2498, 2503 2504
— *nr. **19**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 35, 12. febrúar 1940, um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir 1050
— *nr. **20**, 16. apríl. L. um breyting á lögum nr. 10, 29. marz 1961, um Seðlabanka Íslands 272, 273
— nr. **21**, 9. apríl. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á samningi milli sömu ríkja frá 15. september 1955, um félagslegt öryggi ..... 581— 583
— *nr. **22**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 64, 16. desember 1943, um birtingu laga og stjórnvaldaerinda 87
— *nr. **23**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 57, 10. apríl 1956, um prentrétt 2560
— *nr. **24**, 7. apríl. L. um breyting á lögum nr. 50, 31. júlí 1959, um eftirlit með skipum 1933, 1934
— nr. **25**, 16. apríl. L. um aðstoð til fatlaðra(sbr. breytingarl. nr. 9 1965, d. 2965) 610
— *nr. **26**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 14. apríl 1954, um Kirkjubyggingasjóð 749
— *nr. **27**, 17. apríl. L. um breyting á lögum nr. 89, 5. júní 1947, um fiskimálasjóð 326
— nr. **28**, s. d. L. um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenzkrar krónu ... 241— 245
— *nr. **29**, 18. apríl. L. um breyting á lögum nr. 102, 23. júní 1936, um landssmiðju 2011
— nr. **31**, s. d. L. um sjúkraþjálfun 1034
— *nr. **32**. s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 4. júlí 1942, um málflytjendur, sbr. lög nr. 25, 16. febr. 1953 ..... 2642, 2643
— *nr. **33**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 41, 17. maí 1955, um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum 821
— *nr. **34**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 41 1955, um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum 822
— nr. **35**, s. d. L. um Hjúkrunarskóla Íslands ..... 879— 880
— nr. **36**, s. d. L. um Handritastofnun Íslands ..... 782— 783
— *nr. **38**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 68, 28. desember 1934, um útvarpsrekstur ríkisins 919
— *nr. **39**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 35, 1. apríl 1948, um sementsverksmiðju 2012
— nr. **40**, 21. apríl. L. um atvinnubótasjóð ..... 635— 637
— *nr. **42**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi ..... 1988—1989, 1991
— *nr. **43**, 21. apríl. L. um breyting á lögum nr. 50 (sic), 24. apríl 1954, um brunatryggingar utan Reykjavíkur 1213
— *nr. **44**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 61, 31. maí 1947, um vátryggingafélög fyrir fiskiskip 1200
— *nr. **45**, s. d. L. um breyting á læknaskipunarlögum nr. 16/1955 991, 995, 996
— nr. **46**, s. d. L. um Samvinnubanka Íslands hf. ..... 366— 367
— *nr. **47**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 40, 23. maí 1949, um áburðarverksmiðju 2014
— nr. **48**, 25. apríl. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna viðbyggingar Landsspítalans 538
— nr. **49**, 28. apríl. L. um Ríkisábyrgðasjóð ..... 260— 261
— *nr. **50**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 1, 5. jan. 1938, um Síldarverksmiðjur ríkisins 1685
— *nr. **51**, 27. apríl. L. um breyting á lögum nr. 51, 11. júní 1960, um breyting á lögum nr. 60, 17. júní 1957, um Háskóla Íslands (sbr. breytingarl. nr. 72 1964, d. 2961) .. 780
— *nr. **52**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 57/1957, um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús 426
— nr. **54**, s. d. L. um þjóðskrá og almannaskráningu ..... 209— 215

— nr. **55**, 28. apríl. L. um kjarasamninga opinberra starfsmanna ..... 161— 166
— *nr. **56**, 4. apríl. L. um breyting á lögum nr. 42/1957, um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga o. fl. 660, 663, 664, 668
— nr. **57**, 18. apríl. L. um Hæstarétt Íslands ..... 2819—2829
— *nr. **58**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 29, 9. apríl 1947, um vernd barna og ungmenna ..... 608— 609
— *nr. **59**, 21. apríl. L. um breyting á lögum nr. 25, 13. apríl 1954, um brunatryggingar í Reykjavík 1362
— nr. **60**, s. d. L. um verkamannabústaði (sbr. breytingarl. nr. 35 1965) ..... 668— 673
— *nr. **61**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 43, 9. maí 1947, um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl. 1203
— nr. **62**, s. d. L. um síldarútvegsnefnd og útflutning saltaðrar síldar 1674—1676
— nr. **64**, 25. apríl. L. um dánarvottorð ..... 1041—1044
— *nr. **66**, 27. apríl. L. um breyting á lögum nr. 31, 4. febr. 1952, um skipun prestakalla 711
— *nr. **67**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 13, 29. marz 1961, um breyting á lögum nr. 17, 10. febr. 1953, um Framkvæmdabanka Íslands 312
— nr. **68**, s. d. L. um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda ..... 537— 538
— nr. **69**, 28. apríl. L. um tekjustofna sveitarfélaga (sbr. nú l. nr. 51 1964, d. 2911) ..... 519— 536
— nr. **70**, s. d. L. um tekjuskatt og eignarskatt (sbr. nú l. nr. 55 1964, d. 2932) ..... 385—410
— *nr. **71**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 63/1961, um lögskráningu sjómanna ..... 1873—1874
— nr. **73**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til þriggja skipasmíðastöðva 538
— nr. **74**, s. d. L. um innflutning búfjár ..... 1576—1581
— nr. **75**, 27. apríl. L. um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum (sbr. breytingarl. nr. 31 1964, d. 2865) ..... 1482—1499
— nr. **77**, 28. apríl. L. um aflatryggingasjóð sjávarútvegsins ..... 1697—1701
— nr. **78**, s. d. L. um lífeyrissjóð togarasjómanna og undirmanna á farskipum ..... 681— 688
— nr. **86**, 24. nóv. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka framkvæmdalán 385
— nr. **88**, 22. des. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1963 426
— *nr. **92**, 29. des. L. um breyting á lögum nr. 38, 15. febrúar 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs .... 1500—1501
— nr. **93**, s. d. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að láta öðlast gildi ákvæði í samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, um innheimtu meðlaga 2267—2269
— nr. **94**, s. d. L. um almannavarnir 1258—1263
— nr. **95**, 20. des. L. um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum ..... 1265—1266
— *nr. **97**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 55, 28. apríl 1962, um kjarasamninga opinberra starfsmanna 165
— *nr. **98**, 29. des. L. um breyting á lögum nr. 28, 17. apríl 1962, um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenzkrar krónu 244
— nr. **102**, 21. des. L. um ættaróðul, ættarjarðir, erfðaábúð og sölu þjóð- og kirkjujarða ..... 1468—1482

1963, nr. **3**, 19. febr. L. um landsdóm .. 23— 30
— nr. **4**, s. d. L. um ráðherraábyrgð 20— 23
— *nr. **6**, 20. marz. L. um breyting á lögum nr. 38/1951, um landshöfn í Rifi á Snæfellsnesi 1991
— nr. **7**, 29. apríl. L. um tollskrá o. fl. (sbr. breytingarl. nr. 15 1964, d. 2840, og nr. 11 1965) ..... 431— 451
— *nr. **8**, 21. marz. L. um breyting á lögum nr. 124, 22. des. 1947, um dýralækna (sbr. breytingarl. nr. 51 1965) 1590
— nr. **9**, 20. marz. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að leyfa h/f Hval innflutning á hvalveiðiskipi 1996
— *nr. **10**, 23. febr. L. um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, og lögum nr. 29 1955, um breyting á þeim lögum (afnumin með l. nr. 22 1965) ..... 1503—1504, 1511
— nr. **12**, 20. apríl. L. um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla .... 827— 828
— *nr. **13**, 20. marz. L. um breyting á lögum nr. 23, 6. maí 1955, um landshöfn í Keflavíkurkaupstað og Njarðvíkurhreppi 1988
— *nr. **16**, 29. apríl. L. um breyting á lögum nr. 73, 25. nóv. 1952, um tilkynningar aðsetursskipta .. 218— 219
— *nr. **18**, 20. apríl. L. um breyting á lögum nr. 49, 28. apríl 1962, um Ríkisábyrgðasjóð 261
— *nr. **20**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 30/1960, um skipun innflutnings- og gjaldeyrismála o. fl. 1795
— nr. **21**, 23. apríl. L. um kirkjugarða 761— 770
— nr. **22**, 26. apríl. L. um almenningsbókasöfn ..... 892— 900
— nr. **23**, s. d. L. um Kennaraskóla Íslands ..... 844— 850
— *nr. **24**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 56 frá 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús, og lögum nr. 57 frá 5. júní 1957, um breyt-

ing á þeim lögum ..... 423— 425
— nr. **25**, s. d. L. um Tækniskóla Íslands ..... 868— 869
— nr. **27**, s. d. L. um þátttöku Síldarverksmiðja ríkisins í útgerðarfélagi í Siglufirði 1702
— nr. **28**, 29. apríl. L. um fasteignamat og fasteignaskráningu ..... 2419—2424
— nr. **29**, s. d. L. um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins ..... 187— 195
— nr. **30**, s. d. Lyfsölulög (sbr. breytingarl. nr. 33 1964, d. 2866) ..... 997—1021
— *nr. **31**, 27. apríl. L. um breyting á lögum um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f nr. 113, 29. des. 1951 ..... 363— 364
— nr. **32**, 26. apríl. L. um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað .. 697
— *nr. **33**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 85, 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði ..... 2573, 2578, 2581—2585, 2588—2589, 2594, 2599, 2612, 2614, 2616, 2628, 2633
— *nr. **34**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 61/1947, um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip 1195
— nr. **35**, 29. apríl. L. um skattfrelsi vinninga í happdrætti Styrktarfélags vangefinna o. fl. 415
— *nr. **36**, 26. apríl. L. um breyting á lögum nr. 7, 14. júní 1929, um tannlækningar 1022
— *nr. **39**, 26. apríl. L. um breyting á lögum nr. 36, 12. febrúar 1945, um framboð og kjör forseta Íslands 14, 15
— nr. **40**, 30. apríl. L. um almannatryggingar (sbr. breytingarl. nr. 14 1964, d. 2840, og nr. 20 1965) ..... 539— 566
— nr. **41**, 27. apríl. L. um aðstoð ríkisins við kaupstaði og kauptún vegna landakaupa ..... 1339—1340
— *nr. **42**, 30. apríl. L. um breyting á lögum nr. 69, 28. apríl 1962, um um tekjustofna sveitarfélaga (sbr. nú l. nr. 51 1964 d. 2911) ..... 525— 526
— *nr. **43**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 69, 28. apríl 1962, um tekjustofna sveitarfélaga (sbr. nú l. nr. 51 1964) 522
— nr. **44**, 3. apríl. L. um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara eða tæknifræðinga .. 927— 928
— nr. **45**, s. d. L. um iðnlánasjóð .. 2034—2037
— nr. **46**, 13. apríl. L. um hámarksþóknun fyrir verkfræðistörf (afnumin með l. nr. 47 1964, d. 2910) 681
— *nr. **47**, 16. apríl. L. um breyting á lögum nr. 30, 17. maí 1957, um breyting á lögum nr. 66, 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum 1915
— *nr. **48**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 75, 27. apríl 1962, um Stofnlánadeild landbúnaðarins, landnám, ræktun og byggingar í sveitum (afnumin með l. nr. 31 1964, d. 2865) 1487, 1490, 1492, 1493, 1495, 1496
— nr. **49**, 20. apríl. L. um byggingarsjóð aldraðs fólks 673
— nr. **51**, s. d. L. um viðauka við lög nr. 28, 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins ..... 2095—2096
— *nr. **52**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 71/1954, um happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna 2376
— nr. **53**, s. d. L. um veitingasölu, gististaðahald o. fl. ..... 2115—2121
— nr. **54**, s. d. L. um heimild til lántöku fyrir raforkusjóð 2091
— nr. **55**, s. d. L. um bændaskóla .. 880— 883
— nr. **56**, s. d. L. um lögreglumenn 1241—1244
— nr. **57**, 22. apríl. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna vatnsveitufframkvæmda í Vestmannaeyjum ..... 1391—1392
— *nr. **58**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 10/1952, um heimilishjálp í viðlögum 628
— nr. **63**, 11. júlí. Forsetabréf um heiðurspening til minningar um vígslu Skálholtskirkju og afhendingu Skálholtsstaðar til þjóðkirkjunnar 1963 698
— nr. **66**, 31. des. Siglingalög ..... 1802—1852
— nr. **67**, s. d. Sjómannalög ..... 1852—1872
— nr. **69**, 12. des. L. um fullnustu refsidóma, sem kveðnir hafa verið upp í Danmörku, Finnlandi, Noregi eða Svíþjóð, o. fl. ..... 2552—2556
— nr. **71**, 30. des. Vegalög (sbr. breytingarl. nr. 12 1964, d. 2838) .. 1057—1073
— nr. **73**, 30. des. L. um bráðabirgðabreyting og framlenging nokkurra laga ..... 536— 537
— *nr. **74**, s. d. L. um breyting á lögum nr. 41, 27. apríl 1963, um aðstoð ríkisins við kaupstaði og kauptún vegna landakaupa 1339
— *nr. **77**, 31. des. L. um breyting á lögum nr. 48, 7. apríl 1956, um náttúruvernd 2181
— nr. **85**, s. d. L. um Lífeyrissjóð barnakennara ..... 1289—1296
— nr. **86**, s. d. L. um stofnun happdrættis fyrir Ísland ..... 2374—2375

Um lög frá **1964** *og* **1965**, *sjá Efnisyfirlit (viðauka).*

III. SKRÁ UM ATRIÐISORÐ

A og Á

Ábúð jarða, 1412—1467, sjá og Erfðaábúð.
— eftirlit með ábúð jarða, 1492—96.
— ábúðartími, 1422—1423, 1436—1437, 1452—1453.
Áburðarverksmiðja, 2012—2015.
Áburður, tilbúinn, 1760—1761, 1764—1768.
Ábyrgð ríkissjóðs vegna jafnvirðiskaupa, 1796.
— á tjóni, er hlýzt af veru herliðs Bandaríkjanna, 1263—1264.
— á hættu fyrir seldan hlut, 2308.
— á geymslufé, 2284.
— á láni, 2284—2285.
— á skuldum hjóna, 2244—2245.
— á tékka, 2353.
— á víxli, 2333—2334.
Ábyrgðarfélög, 2362—2364.
Ábyrgðarskyldur (loftferðalög), 1113—1115, 1121—1125, 2886—2890.
Ábyrgðartrygging, 1175—1176.
Aðflutningur vöru, 462—468.
Aðför, aðfararlög, 2650—2662, 2662—2666.
Aðgerðir til afkynjunar, 1038—1041.
Aðiljar einkamáls, 2590—2592.
Aðiljayfirlýsing, 2608—2609.
Aðsetursskipti, 217—222.
Aðstoð til fatlaðra, 610.
— við vangefið fólk, 610—611.
Aðstoðarprestar, 699.
Aðstöðugjald, 520—521.
Áfangastaðir, 1075.
Afborganir af skuldabréfum, 2300—2301.
Afbrotum lendir saman, 2511.
Áfengi, aðflutningsbann, 2574.
— einkasala, 1752—1753.
— innflutningur, 2561—2563.
— meðferð í landinu, 2566—2568.
— sala og veitingar, 2563—2566.
— tilbúningur, 2563.
— varnir, 2569—2570.
Áfengislög, 2561—2574.
Áfengisverzlun ríkisins, 1751.
Afhendingarstaður (lausafjárkaup), 2307.
Afkynjanir, 1038—1041.
Aflatryggingarsjóður, 1697—1701.
Afla- og útgerðarskýrslur, 1673—1674.
Aflýsing skjala, 2434—2437.
Afnotaréttur fasteigna, 2414—2416.
Afréttir, 1410, sjá um veiði, 2122, 2137, 2151.
Áfrýjun:
— aðför eftir áfrýjuðum dómum, 2666.
— til Hæstaréttar, sjá Hæstarétt.
— leyfi til framlagningar nýrra gagna í Hæstarétti, 2827.
— opinberra mála, 2813—2816.
— áfrýjunarstefnur í skiptamálum, 2830—2832.
Afsal, stimpilskylda, 494—495.
Afstaða foreldra til óskilgetinna barna, 2264—2267.
— til skilgetinna barna, 2252—2255.
Afsögn tékka, 2361—2362.
— víxils, 2348—2349.
Afurðir, íslenzkar, greiðsla, 1744.
— sala og meðferð, 1773.
Ágangur vatns, varnir, 2056—2057.
Akranes:
— bæjarstjórn, 1395—1396.
— lögsagnarumdæmi, 2909.
Akureyri:
— byggingarnefnd, 1370—1373.
— bæjarstjórn, sjá Sveitastjórnir.
— holræsi og gangstéttir, 1376.
— merkjadómur, 1375—1376.
— mæling og skrásetning lóða, 1373—1376.
— sorp- og salernahreinsun, 1377.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1369—1370.
Ákvörðun verzlunarlóða, 1715.
Ákæra:
— ákærureglur, 2496—2498.
— ákæruvald, 2769—2770.
— skilorðsbundin frestun, 2503.
Álaveiðar, 2172.
Aldrað fólk, byggingarsjóður, 673.
Aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna, 167—168.
Alidýrasjúkdómar, 1595—1597.
Alifuglarækt, 1570.
Allsherjarregla, brot á, 2518—2520.
Almanak, breyting, 1288.
— einkaleyfi Háskóla Íslands til útgáfu, 783—785.
Almannafriður, brot á, 2518—2520.
— á helgidögum þjóðkirkjunnar, 742—744.
Almannahætta, brot, 2526—2528.
Almannaskráning, 209—215.
Almannatryggingar, 539—566, 2840.
— hækkun bóta, 2834.
Almannavarnir, 1258—1263.
Almenn hegningarlög, 2491—2545.
Almenn refsiskilyrði, 2494—2495.
Almenningar, 1410.
— veiði, 2038, 2122, 2137, 2155.
Almenningsbókasöfn, 892—900.
Almenningshagsmunir, brot gegn, 2528—2529.
Alþingi:
— stjórnarskrárákvæði, 1—8, 10—11.
— deildir, 5—8, 10.
— fundarsköp, 77—82.
— kosningar, 32—68.
— nefndir, 71—73.
— starfsmenn, 159.
— útvarp umræðna, 82—83.
— þingmál, meðferð, 73—77.
— þingsköp, 8, 68—84, 2961.
Alþingishátíðarpeningar, 228.
Alþingismenn, stjórnarskrárákvæði, 4—5, 7—8.
— þingfararkaup, lífeyrissjóður, 84—86, nú 2835—2836.
— varamenn, 5, 65—66.
Alþjóðabanki, 246.
Alþjóðalánastofnun, 247.
Alþjóðasiglingamálastofnun, 1996.
Alþjóðleg framfarastofnun, 247—248.

Alþjóðlegar einkamálaréttarreglur, 2256—2261, sjá og Milliríkjasamningar.
Alþjóðlegar sjóferðareglur, 1939—1957.
Alþýðutryggingar, sjá Almannatryggingar.
Amtmenn, 198—199.
Andakílsá, virkjun, 2101.
Arður af seldum hlut, 2308—2309.
Áreiðarmál, 2428—2429.
Árekstur skipa, 1839—1840.
— ráðstafanir vegna árekstrar, 1938, 1956—1957.
— reglur til að sporna við árekstri, 1939—1957.
Arfsal, 2282.
Arfur, Norðurlandasamningur, 2726—2733.
Arfvon, 2274, 2282.
Ás í Hafnarfirði, sala, 2903—2904.
Ásetningur, 2495.
Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar, 45—48.
— á kjörfundi, 48—54.
Atvinna:
— réttur erlendra manna til að stunda hér atvinnu, 1277—1280.
— við siglingar, 1898—1916.
Atvinnubótasjóður, 635—637.
Atvinnudeild Háskólans, 788—790.
Atvinnufyrirtæki, vernd gegn prentuðum ummælum, 2301.
Atvinnuhættir, brot á reglum um, 2529—2530.
Atvinnuleysi, alþj.samþ., 635.
Atvinnuleysistryggingar, 566—574, 2856
Atvinnuréttindi íslenzkra ríkisborgara, 2212.
Auðgunarbrot, 2538—2541.
Augnlækningaferðir, 997.
Aukastörf starfsmanna ríkisins, 159.
Aukatekjur:
— hreppstjóra, 196—197.
— presta, 722—723.
— ríkissjóðs, 480—490, 2858.
Aukaverk presta, 722—723, 725.
Austur-Skaftafellssýsla, sveitarstjórn, 1331.
Áveitur, 1543—1554.
Áætlunarbifreiðar, afgreiðslustöðvar, 1106—1107.

B

Bakarabrauð, þyngd, 1750.
Bandalag starfsmanna ríkis og bæja, 159, 161—166.
Bandaríki Norður-Ameríku:
— ábyrgð ríkissjóðs á tjóni af veru herliðs Bandaríkjanna, 1263—1264.
— menningarskipti, 923—927.
— varnarsamningur, 1245—1256.
Bankaeftirlit, 270—271.
Bankaskuldabréf, 280—281.
Bankavaxtabréf Íslandsbanka, 321—323.
— Landsbankans, 281—302.
Bann við okri, 2293—2294.
Barðastrandarsýsla, skipting, 1331.
Barnafræðsla, 808—816.
Barnakennarar:
— lífeyrissjóður, 831—838, 1289—1296.
— skipun og laun, 828—830.
Barnalífeyrir, 542—543, 558.
Barnavernd, 597—609.
Barnaverndarnefndir, 597—598, 599—607.
Barnaverndarráð, 598—599, 607—608.
Barnsfaðernismál, 2635—2637.
Bátaútvegur, útflutningur á afurðum hans, 1678—1679.
Bátfiski á fjörðum, 1658.
Beitumál, 1671—1673.
Beitutekja, 1670—1671.
Benzín, sala, verðjöfnun, 1800.
Berklavarnalög, 951—959.
Berklaveiki í nautpeningi, 1610—1611.
Bernarsamband, Bernarsáttmáli, 2463—2473.
Bifreiðalög, sjá Umferðarlög.
Bifreiðar:
— afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar, 1106—1107.
— einkasala, 1759—1760.
— gerð, 1076—1078.
— leigubifreiðar í kaupstöðum, 1105—1106.
— skipulag á fólksflutningum með bifreiðum, 1103—1105.
— skrásetning, skoðun, 1078—1080.
— útlend ökutæki, 1080—1081.
Bifreiðaskattur, 420—422.
Bifreiðastjórar, 1081—1085.
Birting laga og stjórnvaldaerinda, 86—88.
Biskup Íslands:
— erindisbréf, 692—694.
— forræði á kirkjum, 695.
— kosning, 691.
Bjargráðasjóður Íslands, 1235—1237.
Björgun:
— ákvæði siglingalaga, 1840—1842.
— skylda til björgunar, 1266.
— skylda skipstjóra, 1812—1813.
Blygðunarsemi, særing hennar, 2533.
Bókafulltrúi, 899.
Bókasöfn, sjá Almenningsbókasöfn, Háskólabókasafn, Landsbókasafn.
— skyldueintök, 900—901.
— prestakalla, 739—741.
Bókhald, 1720—1725.
— ríkisins, 249—251.
Bókhaldsbrot, 2542.
Bolungavík, lögreglustjóri, 1240.
Bólusetningar, 947—951.
Borgardómarar, 2646.
Borgarfógetar, 2646.
Borgararéttindi, svipting, 2507—2508.
Bótaréttur, sjá skaðabætur.
Botnvörpuskip, hvíldartími, 1673.
Botnvörpuveiði, bann gegn henni, 1636—1638.
Bráðabirgðalög, 4.
Brauð, blöndun þurrmjólkur, 2018—2019.
Brauðgerðarhús, eignarnám, 2009—2010.
Breiðafjörður, selaskot og uppidráp, 2134.
Brenna, 2526—2527.
Bretland, ráðstafanir vegna viðskiptasamnings, 1792.
Brúargerðir, 1065.
Brunabótafélag Íslands, 1207—1212.
Brunamál, 1214—1225.
Brunamál í Reykjavík, 1360—1362.
Brunatryggingar, 1173—1175.
Brunatryggingar í Reykjavík, 1362—1363.
Brunatryggingar utan Reykjavíkur, 1213—1214.
Brunavarnir, 1221—1225.
Brytar, 1916—1917.
Bú, óskipt, 2271—2273.
Búfé, sæðing, 1570—1571.
— innflutningur, 1576—1581.
— tryggingar, 1175, 1225—1228.
Búferlaflutningar, sjá Jarðræktarlög.
Búfjárhald í kaupstöðum og kauptúnum, 2908—2909.
Búfjárkyn, ræktun erlendra búfjárkynja. 1571—1572.
Búfjárrækt, 1554—1576.
— héraðsráðunautar, 1554—1560.
— tilraunir, 1614—1615.
Búfjártryggingar, 1225—1228.
Búnaðarbanki Íslands, 327—338.
Búnaðarfélag Íslands, lífeyrir starfsmanna, 180.
Búnaðarmálasjóður, 1499—1501.
Búreikningaskrifstofa ríkisins, 1616—1617.
Bústofnslánafélög, 341—342.
Byggðarhverfi, 1490—1491.
Byggðasöfn, 902—904.
Bygging jarða, sjá Ábúð jarða.

— jarða í almenningseign, 1476—1478.
— opinberra bygginga, 261—262.
Byggingarnefnd:
— á Akureyri, 1370—1373.
— á Ísafirði, 1377—1380.
— í Reykjavík, 1355—1357.
— á Seyðisfirði, 1384—1385.
Byggingarefni, innflutningur og skipting, 659—660.
Byggingarkostnaður, vísitala, 676—677.
Byggingarmálefni Reykjavíkur, 1355—1357.
Byggingarsamvinnufélög, 654—658.
Byggingarsamþykktir:
— almenn lög, 1340—1343.
— fyrir sveitir og þorp, 1326—1330.
Byggingarsjóður, sjá Stofnlánadeild landbúnaðarins.
— aldraðs fólks, 673.
— Íslands, 261—262.
— ríkisins, 662—665, 2843—2844.
Byggingar- og landnámssjóður, 335.
Bæir, mæling, 1332—1333.
Bæjabókasöfn, 892—896.
Bæjanöfn, 2416—2419.
Bæjar- og hreppsfélög, fasteignaskattur, 519—520, 536.
Bæjarstjórn, sjá einstaka kaupstaði.
Bæjarstjórnarkosningar, 1297—1303, 1324—1326.
Bændakirkjur, 695.
— eigendaskipti, 753—754.
— portionsreikningar, 754.
Bændaskólar, 880—883.
Bændur, lausaskuldir, 1632.
Börn:
— ferming, 698, 711—718.
— heimaskírn, 711.
— lágmarksaldur við sjómennsku, 609.
— óskilgetin, 2264—2269.
— skilgetin, 2252—2255.
— vernd barna og ungmenna, 597—609.
— ættleidd, 2261—2264.

D

Dag- og næturbendingar á íslenzkum skipum, 1938.
Dalvíkurhreppur, eignarnámsheimild, 1350.
Dánarbú, skipti, 2703—2725, 2726—2733.
Dánargjafir, 2279.
Dánarvottorð, 1041—1044.
Danskir ríkisborgarar, 11, 91.
Dauðasönnun, 2222—2224.
Dómar:
— 2628—2631, 2810—2811.
— viðurkenning og fullnusta, Norðurlandasamn., 2662—2665.
Dómarar:
— stjórnarskrárákvæði, 5, 8.
— dómaraskilyrði, 2584—2587.
— einkamála, 2583—2587.
— embættisbústaðir, 167.
— opinberra mála, 2766—2769.
Dómsáttir, 2795—2796.
Dómsmálagjöld, 480.
Dómsmálastjórnin, úrskurðarvald, 199.
Dómsmálastörf í Reykjavík, 2646—2648.
Dómtúlkar, 2645.
Dragnótaveiði, 1638—1640.
Dráttarvextir, 2293—2294.
Drengskaparheit, 7, 2614, 2620—2624, 2792—2793.
Drykkjusjúkir menn, meðferð, 973, nú 2904—2907.
Dýralæknar, 1589—1592.
Dýraverndun, 2189—2194.
Dýrtíðarráðstafanir, 500—501.
Dýrtíðarsjóður, 501.
Dvalarheimili aldraðra sjómanna, happdrætti, 2376.

E

Efnahagsmál, lög, 234—241.
Efnahagssamvinna, 247.
Eftirgjald af jarðeignum ríkissjóðs, 2673.
Eftirlaun:
— barnakennara og ekkna þeirra, 831—838, 1289—1296.
— presta og prestsekkna, 726—729.
— starfsmanna ríkisins, 168—195.
Eftirlit:
— með ábúð jarða, 1493—1496.
— með eldfærum, 1216—1219.
— með fiskveiðum í landhelgi, samþykktir, 1663—1665.
— með lyfjabúðum, 1012.
— með mannflutningum til útlanda, 1280—1288.
— með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, 1051—1056.
— með opinberum sjóðum, 2411—2413, nú 2855—2856.
— með skipum, 1917—1937.
— með sveitarfélögum, 1319—1320.
— með útlendingum, 1274—1277.
— með verksmiðjum og vélum, 637—650.
— með vinnustöðum, 637—650.
Eftirrit ýmiskonar, gjald, 489.
Egg, friðun, 2136, 2139, 2142.
— sala eftir þyngd, 1749.
Egilsstaðakauptún, 1348—1350.
Eiður, 7, 2614, 2620—2624, 2792—2793.
Eiginvíxlar, 2346—2347.
Eignakönnun, 501—510.
Eignarnám:
— stjórnarskrárákvæði, 9.
— framkvæmd, 2437—2439.
— á brauðgerðarhúsum, 2009.
— á landi í Auðkúluhreppi, 262.
— á landi í Bolungavík, 1994.
— á landi í Dalvík, 1350.
— á landi á Eyrarbakka, 263.
— á landi í Hafnarfirði, 1387—1389.
— á landi í Hvammstangahreppi, 1352.
— á landi á Raufarhöfn, 263.
— á landi í Sandvík, 1994.
— á landi í Skeljavík, 1994.
— á vatnsréttindum í Andakílsá, 2101.
— á hlutabréfum í Útvegsbanka Íslands h/f, 320.
— vegna vegaframkvæmda, 1065—67.
— sjá enn fremur t. d. 1130, 1344, 1338—1339, 1380—1382, 1394, 1397, 1398, 1400—1402, 1499, 2009—2010, 2852—2854.
Eignarréttindi, vernd á sviði iðnaðar, 2020—2033.
Eignarréttur:
— stjórnarskrárákvæði, 9.
— að fasteignum, 2414—2416.
— að jarðhita, 2109—2112.
Eignarskattur, 398—400, nú 2932, 2944—2946.
Eignarupptaka, almenn ákvæði, 2508.
Eignaspjöll, eignasvipting, 2541—2542.
Eindagi kaups, 2307.
Einkaleyfi, 2446—2453.
— til útflutnings á mó o. fl., 1791.
Einkamál, meðferð í héraði, einkamálalög, 2575—2639.
Einkaréttur:
— ríkis á innflutningi trjáplantna, 1768—1769.
— til að eftirmynda ljósmyndir, 2489—2490.
Einkasala:
— á áfengi, 1752—1753.
— á bifreiðum, rafvélum, rafáhöldum o. fl., 1759—1760.
— á eldspýtum og vindlingapappír, 1755—1756.
— á steinolíu, 1756—1757.
— á sölu hrossa til útlanda, 1757—1758.
— á tóbaki, 1753—1755.
— á útvarpstækjum, 919.
Einkasímar í sveitum, 1152—1154.
Einkaskólar, 816.
Einkavegir, 1063—1064.

Einkenning fiskiskipa, 1662—1663.
Ekknabætur, lífeyrir, 543—544, 557—560.
Eldfæri, eftirlit, 1216—1219.
Eldspýtur, einkasala, 1755—1756.
Eldsvoði, 1220—1223, 2526—2527.
Ellilífeyrir, 541—542.
Ellistyrkur embættismanna, 174—175.
— presta, 726—729.
Embætti og embættismenn, sjá og Opinberir starfsmenn, Starfsmenn ríkisins:
— stjórnarskrárákvæði, 3, 6, 7, 8.
— aldurshámark, 167—168.
— aukastörf, 159.
— eftirlaun o. fl., 168—195.
— embættisbústaðir dómara, 167.
— forgangsréttur kandídata frá Háskóla Íslands til embætta, 159—161.
— kjarasamningar, 161—166.
— laun, 166—167.
— launagreiðslur, 156—158.
— lausn, 3, 153—156.
— lífeyrissjóður, 177—195.
— orlof, 156.
— réttindi og skyldur, 151—159.
— réttur kvenna til embættisnáms o. fl., 161.
— skyldur, 158—159.
— veiting, 3, 151—153.
— veikindaleyfi, 156.
— verkfall, 197—198.
Embættiskostnaður sóknarpresta, 722—723.
Endurbygging eyðijarða, 1493—1496.
Endurskoðendur, löggiltir, 1725—1727.
Endurskoðun ríkisreikninga, 251—253.
— yfirskoðunarmenn ríkisreikninga, 6.
Endurupptaka dómsmála, 2816—18, 2829.
Erfðaábúð 1476—1481.
Erfðaafsöl, 2274—2275.
Erfðafestubréf, stimpilskylda, 498.
Erfðafjársjóður, 2279—2280, 609—610.
Erfðafjárskattur, 427—431.
— ráðstöfun, 609—610.
Erfðaleigulönd, 1508—1510.
Erfðaréttur, missir, 2274.
Erfðaskrá, 2275—2279, 2818—2819.
Erfðir, erfðalög, 2270—2280.
— Norðurlandasamningur, 2726 2733.
— ættaróðals, 1480—1481.
Erfingjaskipti, 2703—2705, 2718—2721.
Erindi til stjórnvalda, 199—201.
Erindisbréf handa biskupum, 692—694.
Erlend búfjárkyn, 1571—1572.
Erlend herskip og herloftför, 1256—1258.
Erlend hlutafélög, 2407—2410.
Erlend lög (og milliríkjasamningar), 2256—2261, 2267—2269, 2347—2348, 2360—2361, 2662—2665, 2726—2733, 2745—2749.
Erlendir dómar, 1102, 2508—2509, sjá og Erlend lög.
Erlendir menn, sjá Útlendingar.
Erlend fiskiskip, gjöld, 195—196.
Eyðijarðir, endurbygging, 1493—1496.
Eyðing refa og minka, 2126—2129.
Eyðing rotta, 1056.
Eyðing svartbaks, 2144—2145.
Evrópuráðssamningur, mannréttindi, 137—150.

F

Faðerni barna, 2635—2637.
Fálkaorða, 92—94.
— orðunefnd, 94—97.
Fangelsi:
— ríkisfangelsi og vinnuhæli, 2545.
— héraðsfangelsi, 2546—2547.
— bygging hegningarhúss, 2547—2548.
Fáni:
— Íslendinga, 11—13.
— forseta Íslands, 16.
— fánadagar, 13—14.
Farandsala, 1706—1707.
Fardagar presta, 725—726.
Farmenn, 681—688.
Farskip, brytar, 1916—17.
Farsóttalög, 929—936.
Farþegaskip, 1886, 1917.
Fasteignalánafélög, 385.
Fasteignamat, 536, 2419—2424.
Fasteignasala, 2301—2303.
Fasteignaskattar, til bæjar- og hreppsfélaga, 519—520, 536.
Fasteignaskráning, 2423—2424, 2854.
Fasteignir:
— stjórnarskrárákvæði, 6, 9.
— eignar- og afnotaréttur, 2414—2416.
— uppboð, 2688—2697.
Fatlaðir, aðstoð, 610, 2965.
Fávitahæli, 971—972.
Félagafrelsi landbúnaðarverkafólks, 623.
Félagsdómur, 618—623.
Félagsheimili, 688—691.
Félagslegt öryggi, norrænn samningur, 574—583.
Félagssamningur, stimpilskylda, 496.
Félagsútgerð, 1803—1807.
Félög, stjórnarskrárákvæði, 8, 10.
Ferðamál, 2859—2865.
Ferðamálaráð, 2861—2862.
Ferðamálasjóður, 2863—2864.
Ferðaskrifstofa ríkisins, 1154—1156, nú 2862—2863.
Ferjur, 1064—1065.
Ferming barna, 698, 711—718.
Ferskfiskeftirlit, 1779—1780.
Fésektir, 2501—2502, 2545.
Festar hjónaefna, 2224—2225.
Firmu, 2474—2478.
Fiskibátar, róðrartími, 1667.
Fiskiðjuver ríkisins, 1690—1691.
Fiskifulltrúi, 1775.
Fiskimálasjóður, 325—326.
Fiskimið, vísindaleg verndun, 1635—1636.
Fiskinet, alþjóðasamn., 1643—1650.
Fiskiskip:
— brytar, 1916—1917.
— einkenning, 1662—1663.
— hugtak, 1886, 1898.
— stuðningur við nýbyggingu, 1679—1682.
— talstöðvar, 1154.
— vátryggingarfélag, 1183—1200.
Fiskmat, 1776—1780.
Fiskrækt, styrkveitingar, 2174—2175.
Fiskræktarfélög, 2162—2166.
Fiskúrgangur, mat, 1782—1783.
Fiskútflutningur, 1775—1779.
Fiskútvegur, 1665—1667.
Fiskveiðar:
— í landhelgi, 1632—1635.
— dragnótaveiðar, 1638—1640.
— eftirlit úr landi, 1663—1665.
— leiðbeiningar við ólöglegar fiskveiðar, 1640—1642.
— utan landhelgi, löggæzla, 1663.
— alþjóðasamn., 1650—1658, 1694.
Fiskveiðasamþykktir o. fl., 1653—1662.
Fiskveiðasjóðsgjald, 323—325.
Fiskveiðasjóður Íslands, 317, 323—325.
Fjallgöngur, 1409.
Fjallvegir, 1064—1065.
Fjárdráttur, 2539.
Fjárfélag hjóna, slit, 2246—2248.
Fjárkláði, 1593—1595.
Fjárkúgun, 2540.
Fjárlög, fjáraukalög, 4, 6, 7.
Fjármörk, 1408.
Fjárnám, 2672—2673, sjá einnig Aðför.
Fjárréttindi, brot gegn, 2541—2543.

Fjárskiptafélög, 1602—1605.
Fjarskipti, 1145—1152.
Fjárskipti, 1605—1609.
Fjársvik, 2539—2540, 2542—2543.
Fjölbýlishús, sameign, 674—676.
Fjölskyldubætur, 542, 557—560.
Fljótá, virkjun, 2098—2099.
Flóaáveita, 1543—1551.
Flóttamenn, alþj.samn., 691.
Flugfélag Íslands, lánsábyrgð, 2908.
— skuldabréfalán, 2377—2378.
Fluglið, 1111—1112, 2873—2877.
Flugmál, stjórn, 1127—1128.
Flugslys, 2891—2894.
Flugvellir, 1128—1130, 2877—2881.
Flutningageymslur, 477.
Flutningsgjöld með loftförum, alþj.samn., 1117—1121.
Flutningshvalur, 2198, 2200.
Flutningssamningar, 1814—1830.
Fóðrafénaður, ábyrgð á, 1410—1411.
Fóðurbirgðafélög, 1572—1575.
Fóðurvörur, eftirlit með framleiðslu og verzlun, 1761—1764.
Fóðurtryggingarsjóðir, 1581—1584.
Fógetagerðir, gjöld, 480—482.
Fólksflutningar:
— í aðrar heimsálfur (til útlanda), 1280—1288.
— með bifreiðum, 1103—1105.
Forðageymslur, tollfrjálsar, 475—476.
Forðagæzla, 1572—1575.
Foreldar og börn:
— óskilgetin, 2264—2267.
— skilgetin, 2252—2255.
— ættleidd, 2261—2264.
Foreldravald, 2218, 2242—2243, 2255, 2531.
Forgangsréttur:
— kandídata til embætta, 159 161.
— ómyndugra, 2733.
— veðhafa fyrir vöxtum, 2446.
Forkaupsréttur:
— að hafnarmannvirkjum, 1980—1981.
— að jörðum, sjá Kaupréttur.
Forn mannvirki (og byggðasöfn), 902—904.
Forngripir, verndun, 909—913.
Fornleifar, verndun, 908—909.
Fornmenjar, verndun, 906—913.
Forseti Íslands:
— stjórnarskrárákvæði, 1—4, 5—6, 10.
— fáni, 16.
— framboð og kjör, 14—15.
— laun, 16, nú 2834—2835.
— merki, 16.
— refsivernd, 2515—2516.
Fóstureyðingar, 1035—1038, 1040, 2534.
Framburður, rangur, 2522—2523.
Framboð, við Alþingiskosningar, 5, 37—38.
— og kjör forseta Íslands, 14—16.
Framfærsla, brot á reglum um, 2529—2530.
— og uppeldi barna, 2253—2255.
— ríkisframfærsla sjúkra manna og örkumla, 975—979.
— stjórnarskrárákvæði, 9.
Framfærslulög, 583—597.
Framfærsluvísitala, áhrif kjötverðs á hana, 1799—1800.
Framkvæmd eignarnáms, 2437—2439.
Framkvæmdabanki Íslands, 309—314, 1794.
Framkvæmdalán, 385.
Framkvæmdasjóður ríkisins, 263—264.
Framleiðslubætur, 233.
Framleiðsluráð landbúnaðarins, 1617—1631.
Framsal sakamanna, 2493—2494, 2548—2552.
Frelsisskerðing, 2535—2536.
Friðhelgi einkalífs, 2536—2538.
— eignarréttar, 9.
— heimilis, 9.
Friðun:
— fornmenja, 906—913.
— fugla, 2136—2139.
— héra, 2134
— hreindýra, 2126.
— lax og göngusilungs, 2152—2156.
— vatnasilungs, 2156.
— Þingvalla, 913—915.
Frystihús á kjötútflutningshöfnum, 1773.
Fræðsla barna, 808—816.
Fræðsluhéruð, 810.
Fræðslumálanefndir, 807—808.
Fræðslumálastjórn, 792—793.
Fræðslumyndasafn ríkisins, 905—906.
Fræðsluráð, 811—812.
Fræðsluskylda, 793—794, 799—801.
Fuglar:
— friðun, 2136—2139.
— inn- og útflutningur, kaup og sala, 2142—2143.
— veiðar, 2136—2144.
— verndun, alþj.samn., 2145—2148.
Fuglaveiðisamþykktir, 2139—2140.
Fulltrúar dómara, 2584—2585, 2648.
Fullnusta norrænna refsidóma, 2552—2556.
Fundafrelsi, stjórnarskrárákvæði, 10.
Fundið fé, 2414, 2442—2443, 2539.
Fýlasótt, varnir gegn, 966.
Fylgifé ættaróðals, 1468.
Fyrirgerð erfðaréttar, 2274.
— óðalsréttar, 1473—1474.
Fyrirhleðsla, á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, 2105—2108.
— á vatnasvæði Héraðsvatna, 2108—2109.
Fyrning:
— kröfuréttinda almennt, 2294—2300.
— saka, 22, 2512—2513.
— sjókrafna, 1850—1851.
— skattakrafna, 396.
— tékkakröfu, 2358—2359.
— víxilkröfu, 2344—2345.
Fyrningarsjóður ríkisins, 262—263.
Fæðingarstyrkur, 543, 2265—2267, 2636.

G

Gagnfræðanám, 798—806.
Gáleysi, 2495.
Gallowaykyn, 1578.
Gangstéttargjöld:
— á Akureyri, 1376.
— í Reykjavík, 1366—1367.
— í öðrum kaupstöðum, 1345.
Garðyrkjuskóli ríkisins, 883—884.
Geðveikrahæli, 966.
Gelding húsdýra, 1611.
Gengisskráning, gengishagnaður o. fl., 229, 235, 241, 272.
Gertæki, 2542.
Getnaðarvarnir, 1035—1038.
Geymslufé, 2284.
Gildissvið refsilaga, 2492—2493.
Gin- og klaufaveiki, 1595—1597.
Girðingalög, 1519—1525, 2859.
Girðingar kringum hveri og laugar, 2114.
Gistihús, bygging í Reykjavík, 2121—2122.
Gististaðahald, 2115—2117.
Gjafsókn, 2624—2625.
Gjaldeyrir:
— gjaldeyrissjóður og alþjóðabanki, 246.
— gjaldeyrisverzlun, 245—246.
Gjaldeyrismál, skipan, 1793—1795.
— eftirlit, 1793—1794.
— gjaldeyrissamningur Evrópu 247.
Gjaldheimta, 256—257, 537—538.
Gjaldheimta í Reykjavík, 2647, 537—538.
Gjaldheimtumenn, aðför hjá, 2734.
Gjaldmiðill, brot er varða, 2524.

Gjaldþrot skuldunauta hins opinbera, 2734—2735, 2736—2745.
Gjaldþrotaskipti, 2736—2745, 2745—2749.
Gjöld (og tollar): aukatekjugjöld, 480—490.
— af erlendum fiskiskipum, 195—196.
— gjaldheimta, 256.
— innheimta með viðauka árið 1965, 2960.
— af innlendum tollvörutegundum, 454—456.
— af kvikmyndasýningum, 426—427.
— lestagjald, 418.
— stimpilgjöld, 491—500.
— útflutningsgjald af sjávarafurðum, 452—454.
— vegna eftirlits með lyfjabúðum, 1012.
— vegna eftirlits með öryggisbúnaði á vinnustað, 649.
— vitagjald, 418—419.
Grafreitir utanþjóðkirkjumanna, 769.
Greftrun líka, 699—700.
Greiðsla íslenzkra afurða, 1744.
Greiðslubandalag Evrópu, 257.
Greiðslujöfnunarkerfi, 272.
Gripdeild, 2539.
Grænmetisverzlun ríkisins, 1629—1630.
Gull, útflutningur, 246.
Gullbringu- og Kjósarsýsla, skipting, 1331.
Gullforði Íslandsbanka, 321.
Gullkrónur, sektir við landhelgisbrot, 1640.
Gæðamerki, 2487—2489.
Gærumat, 1790—1791.
Gæzluvarðhald, 2511, 2780—2784.
Gæzluvistarsjóður, 974—975.

H

Haffæri skipa, 1918—1919.
Hafnarbótasjóður, 1981—1982.
Hafnarfjörður:
— bæjarstjórn, 1386.
— eignarnámsheimild, 1387—1389.
— lögsagnarumdæmi, 2909—2910.
— verzlunarlóð, 1387.
Hafnargerðir, 1982—1987.
Hafnarmannvirki, forkaupsréttur, 1980—1981.
Hafning dómsmáls, 2607—2608.
Hafnsaga:
— á Ísafirði, 1381.
— í Reykjavík, 1363—1364.
Hagfræðiskýrslur, 203—206, 273.
Hagstofa Íslands, 202—203, 208.
Hagstofustjóri, 203.
Hald á munum, 2777.
Hámark húsaleigu, 2328.
Hámarksþóknun fyrir verkfræðistörf, 681.
Hámarksverð, sjá Verðlag.
Handhafaveðbréf, 504—508.
Handíðakennaraskóli, 845.
Handritastofnun Íslands, 782—783.
Handtaka, 7, 2779—2780.
Handveð, 2443.
Happdrætti, 2373—2378.
Háskólabókasafn, 892, 901.
Háskólabókavörður, 780.
Háskólakennarar, 774—776, 780—781.
— stofnun nýrra embætta, 780—781.
Háskóli Íslands:
— stjórnarskrárákvæði, 8—9.
— atvinnudeild, 272—281.
— einkaleyfi til útgáfu almanaks, 783—785.
— forgangsréttur kandídata, 159—161.
— happdrætti, 2374—2375.
— kennslustofnun í uppeldisvísindum, 839—840.
— landbúnaðardeild rannsóknarstofnunar Háskólans, 1613.
— tilraunastöð í meinafræði, 781—782.
Hefð, 2441—2442, 2432.
Hegningarhús, sjá fangelsi.
Hegningarlög, almenn, 2491—2545.
Heiðursmerki, erlend, 98.
Heiðurspeningur, vígsla Skálholtskirkju, 698.
Heilbrigðisnefndir, 1047—1050.
Heilbrigðissamþykktir, 1047—1050.
Heildsala, leyfi, 1702—1705.
Heilsuspillandi húsnæði, útrýming, 668.
Heilsuvernd í skólum, 824—825.
Heilsuverndarlög, 1045—1046.
Heilsuverndarstöðvar, 1045—1046.
Heimagrafreitir, 768—769.
Heimaskírn barna, 711.
Heimili, stjórnarskrárákvæði, 9.
Heimilisfang, sjá lögheimili.
Heimilishjálp, 628—629.
Helgidagar, helgihald, 699, 742—744.
Héraðsbókasöfn, 892—896.
Héraðsdómslögmenn, 2643—2644.
Héraðsdýralæknar, embættisbústaðir, 1592—1593.
Héraðsfangelsi, 2546—2547.
Héraðslæknar, skipun, störf, 993—996.
Héraðsnefndir, 744—747, 750—751.
Héraðsráðunautar í búfjárrækt, 1554—1560.
Héraðsrafmagnsveitur, 2081—2083.
— ríkisins, 2083—2084.
Héraðsskjalasöfn, 904—905.
Héraðsvötn, fyrirhleðsla, 2108—2109.
Hérar, friðun, 2134.
Herloftför og herskip, aðgangur að íslenzku forráðasvæði, 1256—1258.
Hernaðaraðgerðir, varnir, sjá Almannavarnir.
Herstjórn, bannsvæði, 1264.
Hey:
— á jörðu annars manns, 1405—1406.
— mat á því til sölu, 1588—1589.
Heyforðabúr, 1585—1586.
Heyrnleysingjaskóli, 825—827.
Hilming, 2541—2543.
Hitaveita Ísafjarðar, 1381—1382.
— Reykjavíkur, 1364—1366.
Hitaveitur utan Reykjavíkur, 2112—2114.
Hjónavígsla, 2227—2231.
— gjöld, 489—490.
— skilyrði, 2225—2227.
Hjúalög, 2364—2370.
Hjúaskildagar, 2364.
Hjúkrunarkonur, 1029—1030.
— lífeyrissjóður, 1030.
Hjúkrunarskóli Íslands, 879—880
Hjúskaparmál, réttarfar, 2237—2239.
Hjúskapur:
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2256—2260, 2260—2261.
— fjármál hjóna, 2243—2244.
— kaupmálar og aðrir gerningar, 2245—2246.
— ógilding, 2229—2231.
— skilnaður, 2231—2236.
— skilyrði, hjónavígsla, 2225—2226.
— réttindi og skyldur, 2240—2252.
— stofnun og slit, 2224—2240, 2256—2261.
Hlutabréf, hlutafé, 2400—2403.
— stimpilskylda, 492, 496.
Hlutafélög, 2395—2411.
Hlutaútgerðarfélög, 2389—2393.
Hlutaveltur, 2373.
Hlutdeild í brotum, 2495—2496.
Hluthafafundir, 2403—2406.
Hnefaleikar, bann, 855.
Holdsveikir menn, 964—965.
Holdsveikisspítali, 963—964.
Holræsagjöld:
— á Akureyri, 1376.
— í Reykjavík, 1366—1367.
— í öðrum kaupstöðum, 1345.

Holræsi, 2059—2063.
Hreindýr, friðun, 2126.
Hreppsnefndir:
— kosningar, 1297—1303, 1306—1308, 1324—1326.
— skipan, 1306.
— verksvið, laun, 1304—1305, 1308.
Hreppstjórar, laun og aukatekjur, 196—197.
Hreppsvegir, 1073—1075.
Hross:
— einkasala til útflutnings, 1757—1758.
— lán 2283—2284.
— útflutningur, 1758—1759.
Hrossarækt, 1564—1570.
Húðir, ósútaðar, innflutningur, 1769.
Húnaós, útrýming sels, 2134.
Húnavatnssýsla, skipting, 1332.
Hundahald í kaupstöðum og kauptúnum, 1057.
Hundaskattur, 1057.
Húsagerðarsamþykktir, 1516—1518.
Húsaleiga, 2320—2327.
— hámark, 2328.
Húsaleigunefndir, 2320.
Húsameistarar, 927—928.
Húsavík:
— bæjarstjórn, 1399.
— eignarnámsheimild, 1400.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1399—1400.
Húsdýr, gelding, 1611.
Húsmenn, 1371—1373.
Húsmæðrafræðsla, 884—887.
Húsmæðrakennaraskóli Íslands, 841—842.
Húsnæðismálastofnun ríkisins, 660—662.
Húsvitjanir presta, 718—719.
Hvalreki, 2196—2200.
Hvalur h/f, 1996.
Hvalveiðar, 2135—2136.
Hvammstangahreppur, 1352.
Hveiti, manneldisgildi, 1050—1051.
Hveragerðishreppur, lóðakaup, 2858.
Hverir og laugar, girðingar, 2114.
Hvíldartími háseta á botnvörpuveiðiskipum, 1673.
Hvíldartími verkamanna, 645.
Hæstaréttardómarar, 5.
— laun, 161, 162.
Hæstaréttarlögmenn, 2642—2643.
Hæstiréttur, 1, 23, 2819—2829.
Höfðakaupstaður, 1345—1347.
Höfundaréttindi, 2453—2469.

I og Í

Íbúðabyggingar:
— sparnaður, 665—668.
— sveitafélaga, 658.
— veðlán, 662—665.
Íbúðarhús, aðstoð við byggingu þeirra, 654—658.
Íbúðir í kjöllurum, 653—654
Iðja, 1997—1999.
Iðnaðarbanki Íslands h/f, 363—364.
Iðnaðarmálastofnun Íslands, 2033—2034.
Iðnaður, 2000—2002.
— lausaskuldir, 2901—2902.
— landbúnaðarvara, 1631.
— vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar, alþj.samþ., 2020.
Iðnfræðsla, 2003—2008.
Iðnlánasjóður, 364, 368—369, 2034—2037.
Iðnskólar, 865—868.
Innflutningsgjöld, sjá Tollskrá.
Innflutningsmál, skipan, 1793—1795.
Innflutningur:
— búfjár, 1576—1581.
— niðursoðinnar mjólkur, 1768.
— sauðnauta, 1581.
— ósútaðra skinna og húða, 1769.
— skipa, 1926—1931.
— trjáplantna, 1768—1769.
— varnings, er sýkingarhætta stafar af, 944—945.
Innheimta meðlaga, Norðurlandasamningur, 2267—2269.
Innheimtulaun, 166.
Innkallanir í búum, 267, 383, 2272, 2387, 2406—2407, 2708, 2715, 2719, 2725—2726, 2737, 2750.
Innkaupastofnun ríkisins, 254.
Innlend endurtrygging, 1200—1207, 2836—2837.
Innlendar tollvörutegundir, gjald, 454—456.
Innlent lán, 2956—2957.
Innsetningargerðir, 2650.
Innstæðubinding, 270—271.
Ísafjarðarsýsla, skipting, 1331.
Ísafjörður:
— byggingarnefnd, 1377—1380.
— bæjarstjórn, 1377.
— eignarnámsheimild, 1380—1381.
— hafnsaga, 1381.
— hitaaflstöð og hitaveita, 1381—1382.
— lóðarsala, 1380.
— mjólkursala, 1383.
— verzlunarlóð, 1377.
Íslandsbanki, 321—323.
— bankavaxtabréf, 321—323.
— gullforði, 321.
Íslenzkar afurðir:
— greiðsla, 1744.
— sala og meðferð, 1773.
Ítala, 1526—1530.
Ítalía, fiskifulltrúi, 1775.
Ítrekun brota, 2492, 2508—2509, 2571—2572.
Ítök, lausn af jörðum, 2439—2441.
Íþróttakennaraskóli Íslands, 840—841.
Íþróttakennsla, 853—854.
Íþróttalög, 850—855.
Íþróttasjóður, 851—852.
— tekjuöflun, 2377.
Íþróttaskylda, 852—853.
Íþróttastarfsemi, 854—855.

J

Jafnvægi í byggð landsins, 1801—1802.
Jarðabætur á leigujörðum, 1430—1431, 1444—1446, 1462—1464.
Jarðakaup ríkisins, 265—266.
Jarðakaupasjóður, 265.
Jarðarafgjöld, breyting, 1429—1430, 1443—1444, 1461—1462.
Jarðboranir, jarðhitasjóður, 2114—2115.
Jarðhiti, eignar- og notkunarréttur, 2109—2112.
Jarðir:
— bygging, ábúð og úttekt, 1412—1420.
— bygging jarða, 1420—1422, 1434—1436, 1448—1452.
— kaupréttur, 2303—2305.
— lausn ítaka, 2439—2441.
Jarðrask, bann gegn því, 1980.
Jarðræktarlög, 1501—1511, 2858—2860.
Jarðræktarsamþykktir, 1511—1516.
Jarðræktarstyrkir, 1503—1506.
Jarðræktartilraunir, 1613—1614.
— tilraunastöð, 1616.
Jónandi efni, 1265—1266.
Jónsbók, sjá Skrá um tímaröð laga.
Jöfnunarsjóður ríkisins, 263.
— sveitarfélaga, 521—523.

K

Kammerréttarskipun, 2648—2649.
Kandídatar frá Háskóla Íslands, forgangsréttur, 159—161.
Kapellanar, 699.
Kapítulstaxtar, 248.
Kappreiðar, veðmál, 2376—2377.
Kappróður, veðmál, 2376—2377.
Kartöflur, verzlun með þær, 1629—1630.
Kaup og sala:
— íslenzkra afurða, 1773.

— lausafjár, 2305—2320.
Kaupabálkur Jónsbókar, 2282—2283, 2413—2414.
Kaupfox, 2283.
Kaupgjaldsvísitala, 230.
Kauphöndlun, 1707—1708.
Kaupmáli hjóna, 2245—2246, 2250—2251.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2256—2257.
Kaupmenn, sjá og Verzlun:
— hugtak, 1720, 2306.
— verzlunaratvinna, 1702—1706.
Kaupréttur á jörðum, 2303—2305.
Kaupskylda á jörðum, 1431, 1446, 1464.
Kaupstaðir:
— búfjárhald, 2908—2909.
— forgangsréttur að hafnarmannvirkjum, 1980—1981.
— gjöld til holræsa og gangstétta, 1345, sjá og Akureyri, Reykjavík.
— landakaup, 1339—1340.
— útmæling lóða, 1343—1345.
Kauptún:
— búfjárhald, 2908—2909.
— landakaup, 1339—1340.
— skipulag, 1332—1339.
— útmæling lóða, 1343—1345.
Keflavík:
— bæjarstjórn, 1398—1399.
— verzlunarlóð, 1399.
Keflavíkurflugvöllur, 1240.
Kennarar, menntun, 839—850.
— réttindi, 842—844.
Kennaraskóli Íslands, 844—850.
Kennslueftirlit, 815.
Kennslukvikmyndir, sjá Fræðslumyndasafn.
Kennslustofnun í uppeldisvísindum, 837—840.
Kirkjubækur, 741—742, 755.
Kirkjudómur, 2767, 2819.
Kirkjugarðar, 761—770.
— í Reykjavík, 770—771.
— á Stokkseyri, 771.
Kirkjur:
— stjórnarskrárákvæði, 8—9, 10.
— bækur, 741—742, 755.
— bændakirkjur, eigendaskipti og reikningshald, 753—754.
— ferming, 698.
— innheimta og meðferð kirknafjár, 749—750.
— kirkjubyggingasjóður, 748—749.
— kirkjugarðar, 761—770.
— kirkjugarðsgjald 767—768.
— kirkjuhurðir, 756.
— kirkjuítök, 724—725.
— kirkjujarðir, sala, 1481—1482.
— kirkjuordinantia, 699—700.
— kirkjuráð, 695—697.
— kirkjusjóðurinn almenni, 750.
— kirkjuvígsla, 695.
— kirkjuþing, 695—697.
— kirknaeignir, 752—753.
— kirknafé, 752—753.
— sala kirkjufjár, 749—750.
— sóknargjöld, 756—757.
— Strandarkirkja, 754.
— söngmálastjóri, 757—758.
— umsjón og fjárhald, 747—748.
— viðhald, 747—748, 752—753.
— vígsla, 695.
Kísilgúrverksmiðja við Mývatn, 2856—2857.
Kjallaraíbúðir, 653—654.
Kjaradeila verkfræðinga, 2910.
Kjaradómur, 163—166.
Kjaranefnd, 164.
Kjarasamningar opinberra starfsmanna, 161—166.
— lyfjafræðinga,1002—1003.
Kjarnfóður, verzlun, 1764—1768.
Kjósarsýsla, skipting, 1331.
Kjörbörn, 2261—2264, 2270.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði. 2258.
Kjördeildir við Alþingiskosningar, 33.
Kjördæmi, 4—5, 32—33.
Kjörgengi:
— til Alþingis, 5, 7, 32.
— til sveitastjórna, 1307.
Kjörræðismenn, 30.
Kjörskrár, 35—37.
Kjörstaðir, 44—45.
Kjörstjórnir, 33—35.
Kjötmat, 1783—1788.
Kjötútflutningshafnir, frystihús, 1773.
Kjötverð, áhrif þess á vísitölu 1799—1800.
Kornvörur, sala eftir vigt, 1749.
Klakstöðvar, 2171.
Klám, refsiákvæði, 2533.
Klaufaveiki, 1595—1597.
Kol, sala eftir vigt, 1749.
Koli, veiði, sala og útflutningur, 1642—1643.
Konur, réttur til embættisnáms, embætta o. fl., 152, 156, 161.
Kópavogskaupstaður:
— bæjarstjórn, 1400.
— sala lands, 1400—1401.
Kornforðabúr, 1586—1588.
Kornvörur,sala eftir vigt 1749.
Kosningaáróður, 63—64.
Kosningar:
— til Alþingis, 32—68, 2516.
— til sveitarstjórna, 1297—1303, 1324—1326, 2516.
Kosningarréttur til Alþingis, 5, 32.
— til sveitarstjórna, 1306—1307.
Kosningaúrslit (alþingiskosninga), 54—61.
Kristfjárjarðir, 268, 2412.
Krónuseðlar, 229.
Kröfuréttindi, fyrning, 2294—2300.
Kvikmyndasýningar, gjald 426—427.
Kvittanabækur fyrir þinggjöldum, 419.
Kvittanir afborgana af skuldabréfum, 2300—2301.
Kynbætur hrossa, 1564—1570.
Kynferðisbrot, sjá Skírlífisbrot.
Kynsjúkdómar, 2535.
— varnir, 959—963.
Kyrrsetning, 2675—2683.
Kæra, 2502, 2505—2506, 2811—2813, 2822—2825.

L

Lagafrumvörp, stjórnarskrárákvæði 3, 6—8, 10, 73—77.
Laganefnd, 88.
Lágmarkslengd á fiski, alþjóðasamn., 1643—1650.
Lán, ábyrgð á, 2283, 2284.
Lán til afnota, 2284.
Lánadeild smábýla, 335.
— smáíbúða, 658—659.
Lánafélög, hlunnindi, 384—385.
Lánasjóður íslenzkra námsmanna, 785—786.
Lánasjóður stúdenta, 833—834.
Landamerki, 2424—2426.
Landamerkjamál, 2426—2428.
Landbúnaðarafurðir, verðlag, 1617—1631.
Landbúnaðarverkafólk, félagafrelsi, 633.
Landbúnaður:
— framleiðsluráð, verðskráning, verðmiðlun og sala á landbúnaðarafurðum, 1617—1631.
— rannsóknir og tilraunir, 1611—1616.
— stofnlánadeild, 1482—1487.
Landgrunn, vísindaleg verndun fiskimiða landgrunnsins, 1635—1636.
Landhelgi:
— bann gegn botnvörpuveiðum, 1636—1637.
— takmarkað leyfi til dragnótaveiða, 1638—1640.
— landhelgisbrot, sektir, 1640.
— löggæzla utan landhelgi, 1663.
— réttur til fiskveiða, 1632—1635.
— samþykktir um eftirlit úr landi með veiðum í landhelgi, 1663—1665.
Landhelgisbrot, sektir miðaðar við gullkrónu, 1640.
Landhelgisgæzla, 1244—1245.

Landhelgissjóður Íslands, 262.
Landlæknir, verksvið, 994.
Landnám í sveitum, 1487—1489, 1491—1493.
Landnám ríkisins, 1487—1490, 2865—2866.
Landráð, 2513—2515.
Landsbanki Íslands:
— almenn lög, 277—280.
— bankaskuldabréf, 280—281.
— bankavaxtabréf, 281—302.
— stofnlánadeild sjávarútvegsins, 302—309.
— veðdeild, 281—302.
Landsbókasafn, 891—892.
Landsdómur:
— stjórnarskrárákvæði, 2, 4.
— almenn lög, 23—30.
Landsdrottinn og leiguliði, 1423—1425, 1437—1440, 1453—1457.
Landshöfn:
— í Keflavíkur- og Njarðvíkurhreppum, 1987—1991.
— í Rifi, 1991—1994.
Landskipti, 1478—1480.
— almenn lög, 2429—2434.
Landskjörnir þingmenn, 5, 58—61.
Landssmiðja, 2010—2011.
Landvörn, 10.
Lánsstofnanir, nafnskráning á innstæðum, 502—504.
Lántökur, 538 o. fl.
Laugar, girðingar umhverfis þær, 2114.
Laun, niðurfærsla, 677—681.
— starfsmanna ríkisins, 161—166.
— verðtrygging 2958—2960.
Launajöfnuður karla og kvenna, 629—630, 631.
Lausafjárkaup, 2305—2320.
Lausamenn, 2370—2373.
Lausaskuldir bænda, 1632.
Lausaskuldir iðnaðar, 2901—2902.
Lausaverzlun, leyfi, 1705.
Lausn ítaka af jörðum, 2439—2441.
Lax- og silungsveiði, 2148—2176.
Laxárvirkjun, 2097—2098, 2099—2101.
Legorð presta, 731—733.
Legstaðasjóðir, 766.
Leiðarbók skips, 1809—1811.
Leiðarmerki, 1978—1980.
Leiðbeiningar við ólöglegar fiskveiðar, 1640—1642.
Leiðbeiningarskylda dómara, 2604—2605.
Leiðsaga skipa, leiðsögumenn, 1957—1963.
Leiga, 1263.
— húsaleiga, 2320—2328.
— jarða, sjá Bygging jarða.
— skipa úr landi, bann, 1995.
Leiguábúð, hlunnindi leiguliða o. fl., 1401, 1415, 1427, 1430, 1437—1438, 1442—1443, 1444, 1453—1454, 1462.
Leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum, 1105—1106.
Leigumáli lóða og landa í Reykjavík, 1360.
Leigunám:
— á brauðgerðarhúsum, 2010.
— á húsnæði vegna ófriðarhættu, 1263.
Leigusamningar, stimpilskylda, 497—498.
Leit í þarfir opinbers máls, 2778—2779.
Lendingarbætur, 1982—1987.
Lendingarmerki, 1978—1980.
Lendingarstaðir fyrir loftför, 1112, 1128—1130.
Lendingasjóður, 1986—1987.
— samþykktir, 1658—1660.
Lestagjald af skipum, 418.
Leyfisbréf, gjöld, 484—488.
Leysing sóknarbands, 758—759.
Listasafn ríkisins, 920—923.
— byggingarsjóður, 923.
Lífeyrir prestsekkna, 729—730.
Lífeyrissjóður:
— alþingismanna, 84—85.
— barnakennara og ekkna þeirra, 831—838, 1289—1296.
— embættismanna og ekkna þeirra, 177—180.
— hjúkrunarkvenna, 1030—1034.
— ljósmæðra, 1027—1029.
— starfsmanna ríkisins, 180—195.
— togarasjómanna o. fl., 681—688.
Lífeyristrygging, 1181.
— almannatryggingar, 541—546.
Lífgunartilraunir, 1266.
Líftryggingar, 1176—1181
Lík:
— brennsla, 771—772.
— rannsókn á fundnum líkum, 1267—1269.
Líkamsmeiðingar, 2533—2535.
Líkhús, 767.
Ljósmyndir, eftirmyndun, 2489—2490.
Ljósmæðraskóli Íslands, 878, nú 2901.
Ljósmæður, 1024—1027.
— lífeyrissjóður, 1027—1029.
Loðdýrarækt, 2129—2134.
Loftferðir, 1108—1116 (lög 1929), 2866—2901 (lög 1964).
Loftflutningar, alþjóðasamningur, 1116—1127.
Loftför, 1108—1111.
— lendingarstaðir, 1112, 1128—1130.
Lofthæfi, 2871—2873.
Loftvarnir, sjá Almannavarnir.
Lokunartími sölubúða, 1718—1720.
Lóðaskrá, 2854.
Lýðskólar, 806—807.
Lýðveldisstjórnarskrá, 1—11.
Lyf, verðlagning, 1006—1007.
Lyfjabúðir:
— rekstur, 1007.
— stofnun, 999—1001.
— starfsmenn, 1001—1002.
Lyfjagerðir, 1013—1014.
Lyfseðlar, 1005—1006.
Lyfsölulög, 997—1021, 2866.
— gjald vegna eftirlits lyfjabúða, 1012.
Lýsi, lýsismat, 2016—2018.
Lýsing til hjúskapar, 2226—2227.
Læknar, réttindi og skyldur, 981—989, 2837.
Læknaráð, 979—981.
Læknaskipunarlög, 989—996.
Lækningaferðir, 997.
Lækningaleyfi, 981—989, 2837.
Lækningar, sjá augnlækningar og tannlækningar.
Læknishéraða- og prestakallasjóður, 264.
Læknishéruð, skipun, 989—996.
Læknisvitjanasjóðir, 1044—1045.
Lög, birting, 4, 86—88.
— frumvarp og meðferð, 3—4, 6—7, 10
Lögarfur, 2270—2271.
Lögbann, 2683—2684.
Lögfesting lands, 1402.
Löggerningar:
— ógildi löggerninga, 2290—2292.
— ólögráða manna, 2216—2221.
Löggilding:
— dómtúlka, 2645—2646.
— endurskoðenda, 1725—1727.
— fasteignasala, 2301—2303.
— leiðsögumanna skipa, 1957—1963.
— niðurjöfnunarmanna sjótjóns, 2971—2972.
— skjalþýðenda, 2645—2646.
— vigtarmanna, 1744.
Löggildingar, gjöld, 489—490.
Löggiltir verzlunarstaðir, 1708—1715.
Löggæzla við fiskveiðar utan landhelgi, 1663.
Löggæzlumenn, sjá Lögreglumenn.
Löghald, 2675—2683.
Lögheimili, 1270—1272.
Lögráð, 2258—2259.
Lögráðendur, 2218—2222.
Lögreglumenn, 1241—1244, 2772—2777.
Lögreglusamþykktir:
— fyrir kaupstaði, 1237—1239.

— í löggiltum verzlunarstöðum, 1239.
— utan kaupstaða, 1239.
Lögreglustjórar:
— í Bolungavík, 1240.
— á Keflavíkurflugvelli, 1240—1241.
— í Reykjavík, 2646—2648.
Lögréttir, 1409.
Lögræði, 2213—2224.
— skilyrði, 2213.
— svipting, 2213—2216.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2256—2261.
Lögsagnarumdæmi, mörk og stækkun, sjá einstaka kaupstaði.
Lögskilnaður hjóna, 2233—2236.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2256—2261.
Lögskráning sjómanna, 1872—1878.
Lögtak, 2666—2674.
Lögveð, sala, 2673—2674.
Lögvilla, 2510.

M

Mál og vog, 1729—1743.
Máldagabók Gísla biskups Jónssonar, 751—752.
Málflutningur einkamáls, 2603—2604.
Málflytjendur, 2639—2645, 2645—2646.
— vitnisburður, 2645—2646.
Málleysingjar, sjá Heyrnleysingjaskóli.
Málmgraftarleyfi, 2205—2206.
Málmleit, 2201—2206.
Málskostnaður í einkamálum, 2625—2627.
— í opinberum málum, 2803—2806.
Málskot, sjá Áfrýjun, Kæra.
Mannanöfn, 2222.
Manndráp, 2433—2435.
Manneldisgildi hveitis, 1050—1051.
Manneldisráð, 1050.
Mannflutningar, sjá Fólksflutningar.
Mannfræðirannsóknir, 215—217.
Mannfundir, stjórnarskrárákvæði, 10.
Mannréttindadómstóll Evrópu, 150.
Mannréttindi og mannfrelsi, Evrópuráðssamningur, 137—150.
Mannskaðaskýrslur, 1267—1269.
Manntal, 208.
— í Reykjavík, 1367—1369.
Manntalsbækur (sálnaregistur), 741—742.
Manntalsþing, 2648.
Markarfljót, samgöngubætur o. fl., 2105—2108.
Mat:
— ferskfiskeftirlit, 1779—1780.
— á fiski, 1776—1779.
— á fiskúrgangi, 1782—1783.
— á gærum, 1790—1791.
— á kjöti, 1783—1788.
— á matjessíld, 1780—1782.
— á ull, 1788—1790.
Matjessíld, mat, 1780—1782.
Matjurtagarðar, mælingar, 1519.
Matreiðslumenn, 1916—1917.
Matsgerðir:
— einkamál, 2614—2617.
— eignarnám, 2437—2439.
— lax- og silungsveiði, 2175.
— opinber mál, 2794—2795.
— Vatnalög, 2071—2072
Matsveinaskóli, 877—878.
Matvæli, eftirlit með þeim, 1051—1056.
Meðalalýsi, vinnsla, verkun og mat, 2016—2018.
Meðferð einkamála, 2575—2639.
— opinberra mála, 2765—2818.
Meðlagsskylda, 2635—2637.
Meðlög, 564—565, 578—579.
Melur, samþykktir um friðun, 1537—1538.
Menningarsáttmáli Evrópuráðs, 150.
Menningarsjóður, 887—888, 2267—2269.
Menntamálaráð Íslands, 888—889.
Menntaskólar, 794—797.
Menntaskólinn í Reykjavík, eignarnám á lóðum, 797—798.
Merkjadómur:
— á Akureyri, 1375—1376.
— í Reykjavík, 1358—1359.
Metramælir og vog, 1729—1731.
Miðhús í Egilsstaðahreppi, sala, 2858.
Milliríkjadómstóll, samþykktir, 120—131.
Milliríkjasamningar:
— Fiskveiðar, alþjóðasamn., 1650—1658.
— Félagslegt öryggi, Norðurlandasamn., 574—583.
— Erfðir og skipti á dánarbúum, Norðurlandasamningur, 2726—2733.
— Gjaldþrotaskipti, Norðurlandasamn., 2745—2749.
— Hjúskapur, ættleiðing og lögráð, Norðurlandasamn., 2256—2261.
— Meðlög, innheimta, Norðurlandasamn., 2267—2269.
— Myntsamningur Norðurlanda, 226—227.
— Möskvastærð fiskinetja, alþjóðasamn., 1643—1650.
— Nauðungarvinna, alþjóðasamn., 632—633.
— Óhreinkun sjávar, alþjóðasamn., 1996—1997.
— Réttindi Evrópuráðs, 150.
— Réttindi sameinuðu þjóðanna, 131—137.
— Samþykktir milliríkjadómsins, 120—131.
— Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða, 98—120.
— Skert starfshæfni, Norðurlandasamningur, 650—653.
— Varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna, 1245—1256.
— Verndun mannréttinda og mannfrelsis, Evrópuráðssamningur, 137—150.
— Viðurkenning dóma og fullnægja þeirra, Norðurlandasamningur, 2662—2665.
Minkar, eyðing, 2126—2129.
Minnispeningar:
— Alþingishátíð, 228.
— afmæli Jóns Sigurðssonar, 229.
Miskabætur, 2543, 2807—2809, 2681—2682, 2224.
Misneyting, 2276, 2294, 2540—2541.
Mjólk:
— niðursoðin, 1768.
— sala, 1624—1629.
— þurrmjólk, 1768.
Mjólkursala á Ísafirði, 1383.
Mór, einkaleyfi til útflutnings, 1761.
Mótak, 2209—2212.
Mótornámskeið, 874—876.
Mynt, samningur, 226—227.
— skiptimynt,227—228.
Mæðralaun, 543, 557—560.
Mæling:
— lóða og landa í Reykjavík, 1357—1360.
— skipa, 1895—1898.
— túna og matjurtagarða, 1519.
Mælitæki og vogaráhöld, 1731—1743.
Möskvastærð fiskiskipa, alþj.-samningur, 1643—1650.

N

Náðun, sakaruppgjöf, 4.
Námsbækur, ríkisútgáfa, 833—839.
Námskeið verzlunarmanna, 1717—1718.
Námstjórar:
— barnaskóla, 815.
— gagnfræðaskóla, 802.
Námsstyrkur, réttur kvenna til, 161.
— íslenzkra stúdenta til náms erlendis, 786—787.
— til vestur-íslenzkra stúdenta til íslenzkunáms hér, 787.
Námulög, 2201—2209.

Náttúrugripasafn Íslands, 902.
Náttúrurannsóknir, 787—790.
Náttúruvernd, 2177—2189.
Nauðasamningar, 2750—2765.
Nauðsynjavörur, eftirlit, 1051—1056.
Nauðungaruppboð, 2685—2702.
— uppboðshaldarar, 2702.
Nauðungarvinna, alþj.samningur, 632—633.
Nautgriparækt, 1555—1560.
Nautpeningur, berklaveiki, 1610—1611.
Neskaupstaður:
— bæjarstjórn, 1394—1395.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1395.
Neyðarréttur, 2494, 2510.
Neyðarvörn, 2494, 2510.
Neyzluvörur, eftirlit, 1051—1056.
Niðurjöfnunarmenn sjótjóns, 2971—2972.
Niðursoðin mjólk, 1768.
Norsku lög, 2649—2650, 2829—2830.
Notarialgerðir, 30, 2818—2819.
— gjöld, 484.
Notarius publicus, 2276, 2348, 2361—2362, 2818—2819.
Notkunarréttur jarðhita, 2109—2112.
Nova-leyfi, 2827.
Nýbygging fiskiskipa, 1679—1682.
Nýbyggingar í Höfðakaupstað, 1345—1347.
Nýbýli, 1491—1493.
Nytjajurtir, varnir gegn sýkingu, 1525—1526.
Nytjastuldur, 2542.

O og Ó

Óðalsbóndi, réttindi og skyldur, 1469—1470.
Óðalsréttur, 1468—1482.
Óðs manns víg, 2281.
Ófriðarráðstafanir:
— bann við för um bannsvæði herstjórnar, 1264.
— bann við að gefa upplýsingar um ferðir skipa, 1264.
— leigunám húsnæðis, 1263.
— loftvarnir, 1258—1263.
Ófriðartryggingar, 1228—1235.
Ófriðun sels, 2172—2173.
Ógilding hjúskapar, 2229—2231.
Ógildingarmál út af skjölum, 2637—2638.
Ógildir löggerningar, 2290—2292.
Óhreinkun sjávar, alþj.samn., 1996—1997.
Óhreinkun vatns, 2058—2059.
Okur, 2293—2294.
Ólafsfjörður:
— bæjarstjórn, 1396—1397.
— eignarnámsheimild, 1397.
— verzlunarlóð, 1397.
Olía, verðjöfnun, 1800.
Oliugeymar, 1691—1693.
Ólögráða menn:
— fjárforráð, 2218—2222.
— forgönguréttur þeirra, 2733.
Ónæmisaðgerðir, 947—951.
Opinber gjöld, sameiginleg innheimta, 537—538.
Opinber greinargerð starfsmanna ríkisins, 920.
Opinber mál, meðferð, 2765—2818.
Opinber störf, brot í, 2520—2522.
Opinberar byggingar, 261—262.
Opinberir sjóðir, eftirlit, 2411—2413, nú 2855—2856.
Opinberir starfsmenn, sjá og Embættismenn:
— aldurshámark, 167—168.
— kjarasamningar, 161—166.
— laun, 166—167.
— lífeyrissjóður, 177—195.
— opinber greinargerð, 920.
— réttindi og skyldur, 151—159.
— skipting á störfum amtmanna, 198—199.
— verkfall, 197—198.
Opinberir vegir, 1067.
Ópíum, tilbúningur og verzlun, 1021.
Orður, afreksmerki, heiðursmerki, 92—98.
Óréttmætir verzlunarhættir, 1745—1749.
Orkuforði, þjófnaður, 2538—2539.
Orkuver, orkuveitur, 2102—2105.
— Vestfjarða, 2103.
Orlof, 623—627, 2960.
— húsmæðra, 627—628.
— opinberra starfsmanna, 156.
Óskilahross, 1407.
Óskilgetin börn, 2264—2267.
— barnsfaðernismál, 2635—2637.
Óskipt bú hjóna, 2271—2273, 2725.
Óskipt sakaraðild, 2590.
Ostrurækt, 2176—2177.
Ósútaðar húðir, 1769.

P

Peningafölsun, 2534.
Peningalög, 223—226.
Peningar, myntsamningur og skiptimynt, 226—228.
Póstlög, 1132—1145.
Póstmál, stjórn og starfræksla, 1131—1132.
Prentfrelsi, stjórnarskrárákvæði, 9—10.
Prentréttur, 2453—2463, 2556—2561 (refsiábyrgð).
Prentsmiðjur, sjá Bókasöfn, skyldueintök.
Prentuð ummæli um atvinnufyrirtæki, 2301.
Prestakallasjóður, 264.
Prestaköll:
— bókasöfn, 739—741.
— skipun, 704—711.
— veiting, 700—704.
Prestar:
— ábyrgð á húsum prestsetra, 734.
— afsettir, 733.
— aldur, 700.
— aukatekjur, 719, 720.
— aukaverk, 720, 722—723.
— eftirlaun, ellilaun, 726—729.
— embættiskostnaður, 722—723.
— fardagar, 725—726.
— húsvitjanir, 718—719.
— laun, 720—723.
— legorð, 731—733.
— ráðstafanir gegn prestum, er láta prestsetur níðast niður, 733.
— skylda til lífeyriskaupa, 729—730.
— tekjur, 725.
— uppreist, 733.
— utanfararstyrkur, 723.
Prestlaunasjóður, 722.
Prestsekkjur, lífeyrir, 729—730.
— eftirlaun, 730—731.
Prestsmata, 724.
Prestsetur, skipulag og hýsing, 734—739.
— leigunám, 739.
Prófastar:
— prestsverk, 698—699.
— skipun, 698.
Prófastsdómur, sjá nú Kirkjudómur.
Prófentugerningar, 2373.
Prókúra, 2478—2479.

R

Radíóstöð, skylda skipa til að hafa hana, 1146—1147.
Ráðherrar:
— stjórnarskrárákvæði, 2, 4, 7.
— ábyrgð, 20—23.
— biðlaun, 166.
— eftirlaun, 31, 166.
— fundir, 2—3.
— laun, 166, 161.
— skipting starfa, 16—20.
Rafáhöld, einkasala, 1759—1760.
Rafmagnseftirlit ríkisins, 2086—2088.
Rafmagnsveitur ríkisins, 2079—2081, 2102—2105.
Raforkulög, 2078—2091.
Raforkumál, stjórn, 2088—2090.
Raforkusjóður, 2085—2086.
— lántaka 2091.
Rafvélar, einkasala, 1759—1760.
Rán, 2540.

Rangar sakargiftir, 2523—2524.
Rangur framburður, 2522—2523.
Rangur uppljóstur, 2524.
Rannsókn opinberra mála fyrir dómi, 2784—2787.
Rannsóknaráð ríkisins, 788.
Rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðar, 1611—1616.
Refir, eyðing, 2126—2129, 2837.
Refsidómar, skilorðsbundnir, 2502—2505.
— norrænir, fullnusta, 2552—2556.
Refsiheimildir, 2491—2494.
Refsihæð, ákvörðun, 2508—2512.
Refsingar, 2498—2502.
Refsiskilyrði, almenn, 2494—2495.
Reglugerðir sýslunefnda um eyðing refa, 1330.
Reikningaskrifstofa sjávarútvegsins, 1995.
Reki:
— á leigujörðum, 1430, 1444, 1462.
— Rekabálkur Jónsbókar, 2194—2200.
— rekamark, 2200.
— rekatilkall, 2201.
Rekstrarlánafélög, 2393—2395.
Réttarfarslög:
— einkamál, 2575—2639.
— opinber mál, 2765—2818.
Réttarfarssektir:
— 2627—2628 (einkamál), 2809—2810 (opinber mál).
Réttindi:
— yfir loftförum, 1111.
— yfir skipum, 1802—1803.
— yfir skuldabréfum, 2300—2301.
Reykhólar, tilraunastöð, 1616.
Reykjavík:
— brunamál, 1360—1362.
— brunatryggingar, 1362—1363.
— bygging gistihúss, 2121—2122.
— byggingarmálefni, 1355—1357.
— bæjarstjórn, sjá Sveitastjórnarmál.
— dómsmálastörf o. fl., 2646—2648.
— eignarnámsheimild, 1355.
— fiskiðjuver ríkisins, 1690—1691.
— gjaldheimta, 2646—2648.
— hafnsaga, 1363—1364.
— hitaveita, 1364—1366.
— holræsa- og gangstéttargjald, 1366—1367.
— land til kirkjugarðs, 770—771.
— leigumáli og söluverð lóða og landa, 1360.
— lögreglustjórn, 2646—2648.
— manntal, 1367—1369.
— merkjadómur, 1358—1359.
— mæling og skrásetning lóða, 1357—1360.
— stækkun lögsagnarumdæmis, 1352—1354.
— sundhöll, 855—856.
— verzlunarlóð, stækkun, 1354—1355.
Rifting kaups, 2316—2317.
Ríki, sjá og einkasölur:
— fiskiðjuver ríkisins í Reykjavík, 1690—1691.
— fjármunir, 255—256.
— framkvæmdasjóður, 263—264.
— fyrningarsjóður, 262—263.
— gjaldheimta, 256.
— grænmetisverzlun, 1629—1630.
— héraðsrafmagnsveitur, 2083—2084.
— innkaupastofnun, 254.
— jarðakaup, 265—266.
— rafmagnseftirlit, 2086—2088.
— rafmagnsveitur, 2079—2081, 2102—2105.
— rekstur ríkisins, 258—259.
— síldarniðursuðuverksmiðja, 1688—1689.
— síldarverksmiðjur, 1683—1685, 1688, 1702.
— skipakaup, 1681, 1801.
— togarakaup, 1681—1682.
— þjóðjarðir og kirkjujarðir, sala, 1481—1482.
Ríkisábyrgðasjóður, 260—261.
Ríkisábyrgðir, 259—260.
Ríkisborgarar, erlendir, 10—11, 91 (danskir).
Ríkisborgararéttur, stjórnarskrárákvæði, 5, 9.
— almenn lög, 88—91.
Ríkisbókhald, 249—251.
Ríkisendurskoðun, 251—253.
Ríkisfangelsi, 2545—2546.
Ríkisféhirðir, 253.
Ríkisframfærsla sjúkra manna og örkumla, 975—979.
Ríkisráð, stjórnarskrárákvæði, 2.
— starfsreglur, 16—18.
Ríkisskattanefnd, 402, 405—409.
Ríkisskattstjóri, 402—407, 409.
Ríkisskuldabréf, 254—255, 501—502.
Ríkisútgáfa námsbóka, 838—839.
Ríkisútvarp, sjá Útvarp.
Ríkisveðbanki Íslands, 314—316.
Rithöfundaréttur, 2453—2463.
Róðrartími fiskibáta, 1667.
Rottur, eyðing, 1056—1057.
Ræðismenn, 30, 91—92.
Ræktunarsjóður, 334—335, sjá Stofnlánadeild landbúnaðarins.
Röng kæra, 2523—2524.

S

Safamýri, samþykktarlög um verndun, 1542—1543.
Safnaðarmál, stjórn, 744—747, 750—751, sjá og Sóknarnefndir.
Sakadómarar, 2647.
Sakamenn, framsal, 2493—2494, 2548—2552.
Sakaraðiljar einkamáls, 2590.
Sakarefni einkamáls, 2592—2594.
Sakargiftir, rangar, 2523—2524.
Sakarkostnaður (í opinberu máli), 2803—2806.
Sakavottorð, gjöld, 489—490.
Sakhæfi, 2494—2495.
Saknæmi, 2495.
Saksókn, niðurfall, 2498.
Sala, sjá og Einkasala:
— á eggjum eftir þyngd, 1749.
— fasteigna, 2301—2303.
— jarða í erfðaábúð, 1481—1482.
— á kola, 1642—1643.
— á kornvörum og kolum, 1749.
— lóða og landa í Reykjavík, 1360.
— matjurta, 1629—1630.
— mat á heyi til sölu, 1588—1589.
— mjólkur og mjólkurafurða, 1624—1629.
— á salti eftir vigt, 1751.
— skipa úr landi, 1995.
— á steinolíu, hráolíu o. fl., 1751.
— á stórgripakjöti, 1623—1624.
— þjóðjarða og kirkjujarða, 1481—1482.
Salt, sala eftir vigt, 1750.
Samábyrgðin (vátryggingarfélag), 1183—1200.
Samband íslenzkra berklasjúklinga, happdrætti, 2375—2376.
Sambýli, 676.
Sameiginlegt sjótjón, 2971—2972.
Sameign, 2413—2414.
— fjölbýlishús, 674—676.
Sameinað Alþingi, 1, 2, 6—8, 10.
Sameinuðu þjóðirnar:
— réttindi þeirra, alþjóðasamningur, 131—137.
— samþykktir milliríkjadómstóls, 120—131.
— sáttmáli, 98—120.
— skuldabréf, 538—539.
Samgöngubætur á vatnasvæði Þverár og Markarfljóts, 2105—2108.
Samgöngureglur (loftfara), 1112—1113.
Samkomur, markaður tími, 1240.
Samlagsaðild, 2590—2591.
Samningar við erlend ríki, 3.

Samningsgerð, 2285—2286.
Samvinnubanki Íslands h/f, 366—367.
Samvinnufélög:
— almenn lög, 2378—2388.
— byggingarsamvinnufélög, 654—658.
— samvinnusambönd, 2385—2386.
— skattar, 397.
Samþykktarlög um verndun Safamýrar, 1542—1543.
Samþykktir:
— um akfæra sýslu- og hreppavegi, 1073—1074.
— byggingarsamþykktir, 1326—1330, 1340—1343.
— um eftirlit úr landi með fiskveiðum í landhelgi, 1663—1665.
— um fiskveiðar og lendingarsjóði, 1658—1660.
— um friðun á skógi og mel, 1537—1538.
— fuglaveiðisamþykktir, 2139—2141.
— heilbrigðissamþykktir, 1047—1050.
— um heyforðabúr, 1585—1586.
— um hindrun sandfoks og um sandgræðslu, 1541—1542.
— um húsagerð í sveitum, 1516—1518.
— um jarðrækt, 1511—1516.
— um lokun sölubúða, 1718—1720.
— um kornforðabúr, 1586—1588.
— lögreglusamþykktir, 1237—1239.
— um mat á heyi, 1588—89.
— um mótak, 2209—2210.
— um sýsluvegasjóði, 1060—1061.
Sandgræðsla, almenn lög, 1538—1540.
— samþykktir um hindrun sandfoks og um sandgræðslu, 1541—1542.
— í Strandarlandi, 754.
Sáttanefndir, úrskurðarvald, 2702.
Sáttatilraunir í vinnudeilum, 615—618.
Sáttir í einkamálum, 2575—2583.
— í sifjamálum, 2231, 2233, 2237—2238.
— út af refsiverðri háttsemi, 2795—2796 (dómsáttir).
Sauðárkrókur:
— bæjarstjórn, 1397.
— eignarnám, 1398.
— verzlunarlóð, 1397—1398.
Sauðfé, innflutningur, 1576—1581.
Sauðfjárafurðir, 1622—1623.
Sauðfjárbaðanir, 1593—1595.
Sauðfjárrækt, 1560—1564.
Sauðfjársjúkdómar, varnir og útrýming, 1597—1609.
Sauðnaut, innflutningur og ræktun, 1581.
Seðlabanki Íslands, 235—236, 240, 241, 268—276.
Seðlaútgáfa, 269—270, 321.
Sektavald amtmanna, 199.
— lögreglumanna, 2795—2796.
Sektir, 2501—2502, 2545, sjá og Réttarfarssektir.
— fyrir landhelgisbrot, 1640.
Selaskot á Breiðafirði, 2134.
Selfossbyggð, sameining í eitt hreppsfélag, 1347—1348.
Selur:
— ófriðun, 2172—2173.
— útrýming úr Húnaósi, 2134.
Sementsverksmiðja, 2011—2012.
Sendiherrar, 30.
Séreign hjóna, 2244—2246.
Sérleyfi, 1014—1020.
Sérleyfi til fólksflutninga með bifreiðum, 1103—1105.
Setuliðseignir, 267.
Seyðisfjörður:
— bæjarstjórn, 1383.
— byggingarnefnd, 1384—1385.
Sifskaparbrot, 2530—2531.
Siglingadómur, 1932—1934.
Siglingalög, 1802—1852.
Siglingar:
— atvinna við, 1898—1916.
— ráðstafanir til öryggis, 1937—1938.
— samflot skipa, 1963.
— sjóferðareglur, 1939—1957.
— og verzlun á Íslandi, 1716.
Siglufjörður:
— bæjarstjórn, 1392.
— eignarnámsheimild, 1394.
— hafnarlög 1392—1394.
— sala kirkjujarðar, 1394.
Síld:
— mat á matjessíld og á skozkverkaðri síld, 1780—1782.
— útflutningur, 1674—1676, 1782.
— vigt, 1750.
Síldarleit úr lofti, 1677—1678.
Síldarmjöl, útflutningur, 1774.
Síldarniðursuðuverksmiðja ríkisins, 1688—1689.
Síldarnætur, 1690.
Síldarsoð, stöð til hagnýtingar efna úr því, 1688.
Síldartunnur, 1689—1690.
Síldarútvegsnefnd, 1674—1676.
Síldarverksmiðjur:
— ríkisins, 1683—1685, 1688, 1702, lántaka, 1687.
— ríkisins á Raufarhöfn, 1686—1687.
— ríkisins á Raufarhöfn og Siglufirði, 1686—1687.
— á Austurlandi, 1685.
— á Norðurlandi, 1685—1686.
Síldveiðar með nót, 1667—1670.
Silungsveiði (og laxveiði), 2148—2176.
Símamál, stjórn og starfræksla, 1131—1132.
Símar, einkasímar í sveitum, 1152—1154.
Sinubrennur, 1406.
Sjálfsvörzluveð, 2735—2736.
Sjávarafurðir, meðferð, verkun og útflutningur, 1774—1775.
— útflutningsgjald, 452—454.
Sjávarútvegur:
— aflatryggingasjóður, 1697—1701.
— ráðstafanir vegna hans, 2831—2834.
— reikningaskrifstofa, 1695.
— stofnlánadeild, 269, 302—309.
— verðlagsráð, 1694—1697.
Sjávarþorp, skipulag, 1332—1339.
Sjó- og verzlunardómur, 2631—2634.
Sjóðir, eftirlit, 2411—2413, nú 2855—2856.
Sjóðir ýmiss konar:
— Atvinnubótasjóður, 635—637.
— Atvinnuleysistryggingasjóður, 566—574.
— Bjargráðasjóður, 1235—1237.
— byggingarsjóður aldraðs fólks, 673.
— byggingar- og landnámssjóður, 335.
— byggingarsjóður Listasafns ríkisins, 923.
— byggingarsjóður Íslands, 261 262.
— byggingarsjóður ríkisins, 662—665.
— dýrtíðarsjóður, 501.
— fiskimálasjóður, 325—326.
— Fiskveiðasjóður Íslands, 317, 323—325.
— framkvæmdasjóður ríkisins, 263—264.
— fyrningarsjóður ríkisins, 262—263.
— gæzluvistarsjóður, 974—975.
— Iðnlánasjóður, 364, 368—369.
— Jarðakaupasjóður ríkisins, 265.
— jöfnunarsjóður, 263.
— kirkjubyggingasjóður, 748—749.
— kirkjusjóður, almenni, 750.
— lánadeild smábýla, 335.
— lánadeild smáíbúða, 658—659.
— landhelgissjóður Íslands, 262.
— læknishéraða- og prestakallasjóður, 264.
— Prestakallasjóður, 264.
— Prestlaunasjóður, 722.

— Ríkisábyrgðasjóður, 260—261.
— Ræktunarsjóður Íslands, 334—335.
— skuldaskilasjóður útvegsmanna, 355—363.
— skuldaskilasjóður vélbátaeigenda, 342—354.
— Söfnunarsjóður Íslands, 369—376.
Sjóferðareglur, alþjóðlegar, 1939—1957.
Sjóferðaskýrsla, 1811—1812.
Sjómannalög, 1852—1872.
Sjómenn:
— lögskráning, 1872—1878.
— stríðsslysatrygging, 1203—1206.
Sjómerki, 1975—1977.
Sjóslys, rannsókn, 1932—1934.
Sjótjón, sameiginlegt, 1830—1839.
— niðurjöfnunarmenn, 2971—2972.
Sjóvátrygging, 1169—1173.
Sjóveðréttur, 1846—1851.
Sjóveita í Vestmannaeyjum, 1390—1391.
Sjúkdómar, varnir gegn útbreiðslu þeirra, 936—947.
Sjúkir menn, ríkisframfærsla, 975—979.
Sjúkrahúsalög, 966—970.
Sjúkrasamlög, 551—557, 583.
Sjúkratryggingar, 551—557.
Sjúkravitjanir presta, 719.
Sjúkraþjálfun, 1034.
Skaðabætur:
— lax og silungsveiðilög, 2175.
— loftferðalög, 2890—2891.
— póststjórnar, 1141—1143.
— skipulagslög, 2852—2854.
— vatnalög, 2071—2072.
— ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, er hlýzt af veru herliðs Bandaríkjanna hér á landi, 1263—1264.
Skaðatrygging, 1164—1176.
Skaftafellssýsla, skipting, 1331.
Skálholtsstaður, 697—698.
Skattaframtal, 402—405.
Skattar, sjá og Gjöld og Tollar:
— stjórnarskrárákvæði, 6, 10.
— bifreiðaskattur, 420—422.
— eignarskattur til sveitarsjóða, 519—520, 536.
— eignarskattur til ríkissjóðs, 398—401.
— erfðafjárskattur, 427—431.
— gjald af kvikmyndasýningum, 426—427.
— gjaldheimta, 256, 537—538.
— skemmtanaskattur, 423—426.
— stóreignaskattur, 231—234, 410—414.
— söluskattur, 510—519.
— tekjuskattur og eignarskattur, 385—410, 2932—2956.
Skattfrádráttur, 393—398, 414.
Skattfrelsi, 388.
— sparifjár, 398—399.
— happdrættislán, 414—415.
— happdrættisvinninga, 415.
Skattgreiðsla útlendinga, 415—418.
Skeiðaáveita, 1551—1554.
Skemmtanaskattur, 423—426, viðauki 1965, 2839—2840.
Skemmtanir, markaður tími, 1240.
Skilasvik, 2539—2540.
Skilgetin börn, 2252—2255.
Skilnaður hjóna, 2231—2236.
— alþjóðlegar einkamálaréttarreglur, 2257—2258, 2260—2261.
Skilorðsbundin frestun ákæru, 2503.
Skilorðsbundnir dómar, 2503—2506.
Skinn, ósútuð, innflutningur, 1779.
Skip:
— hugtak, 1802, 1872, 1886, 1895, 1898, 1917—1918.
— árekstur, 1839—1840, 1939—1957.
— atvinna við siglingar, 1898—1916.
— bann við sölu og leigu úr landi, 1995.
— björgun, 1840—1842.
— dagbók, 1810.
— eftirlit, 1917—1937.
— farbann, 1932.
— haffæri, 1918—1919.
— hleðslumerki, 1931—1932.
— lán, 2283—2284.
— leiðarbók, 1809—1811.
— leiðsaga, 1957—1963.
— mælingar, 1895—1898.
— réttindi yfir þeim, 1802—1803.
— samflot, 1963.
— skoðun, 1924—1926, 1934—1935.
— skráning, 1885—1895.
— smíði, búnaður, breyting og innflutningur, 1926—1931.
— uppboð, 2688—2697.
— upplýsingar um ferðir skipa, 1264.
— útgerð, 1803—1807.
— útlend skip, 1994—1995.
— vélarbók, 1810.
Skipakaup ríkisins, 1681, 1801.
Skipaskoðun, 1924—1926, 1934—1935.
Skipaskoðunarstjóri, 1919—1926, 1935.
Skiprúmssamningar, 1852—1863.
Skipsstörf, 1863—1867.
Skipstjórar, 1807—1814.
— agavald, 1866—1867.
— björgunarskylda, 1812—1813.
— ráðningarsamningur, 1852—1853.
— refsivald, 1867—1869.
— umboð til skuldbindinga, 1813.
— yfirsjónir, 1851—1852.
Skipstjórnarmenn:
— á fiskiskipum, 1900—1901.
— á verzlunarskipum og varðskipum, 1901—1904.
Skipströnd, 1963—1969.
Skiptagjöld, 482.
Skiptalög, 2703—2725.
Skiptamál, 2830—2832.
Skiptaráðendur, 2702, 2703—2705.
Skipti:
— á búi hjóna, 2248—2250.
— dánarbúa og félagsbúa, sjá Skiptalög.
— gjaldþrotabúa, 2736—2745.
— Norðurlandasamningur, 2726—2733.
Skiptimynt, innlend, 227—228.
Skipting fasteignaveðslána, 2445—2446.
Skipulag fólksflutninga, 1103—1105.
Skipulag kauptúna og sjávarþorpa, 1332—1339.
Skipulagslög, 2844—2855.
Skipverjar:
— erlendir, 1863.
— sjómannalög, 1852—1872.
— skiprúmssamningar, 1854—1863.
— yfirsjónir við skyldustörf, 1851—1852, 1813.
Skírlífisbrot, 2531—2533.
Skírn barna, 711.
Skírteini, gjöld, 484—488.
Skjalafölsun, 2524—2526.
Skjaldarmerki Íslands, 14.
Skjalþýðendur, 2645.
Skjöl, 2617—2620.
— afrit, 201.
— ógilding með dómi, 2637—2638.
— þinglýsing og aflýsing, 2434—2437.
Skoðun skipa, 1924—1926.
Skoðunargerðir, 2514—2517 (einkamál), 2794—2795 (opinber mál).
Skógar, samþykktir um friðun, 1537—1538.
Skógrækt, 1531—1536.
Skógræktardagur skólafólks, 858.
Skógræktarfélag Íslands, 1536.
Skólahald, kostnaður, 816—823.
Skólahverfi, 798—799, 811—813.
Skólakerfi, 793—794.
Skólanefndir, 811—812, 798—799.
Skólar:

— barnaskólar, 808—816.
— bókasöfn, 898.
— bændaskólar, 880—883.
— eftirlit með kennslu, 815.
— eftirlit með skólakostnaði, 823.
— einkaskólar, 816.
— gagnfræðaskólar, 798—806.
— garðyrkjuskóli, 883—884.
— handíðakennaraskóli, 845.
— Háskóli Íslands, 772—781.
— heyrnleysingjaskóli, 825—827.
— heilsuvernd, 824—825.
— Hjúkrunarskóli Íslands, 879—880.
— Húsmæðrakennaraskóli, 841—842.
— húsmæðraskólar, 884—887.
— iðnskólar, 865—868.
— Íþróttakennaraskóli 840—841.
— Kennaraskóli, 844—850.
— kennslustofnun í uppeldisvísindum, 839—840.
— kostnaður, 816—823.
— ljósmæðraskóli, 878, nú 2901.
— lýðskólar, 806—807.
— Matsveina- og veitingaþjónaskóli, 877—878.
— menntaskólar, 794—797.
— smábarnaskólar, 816.
— stýrimannaskóli í Reykjavík, 859—865.
— stýrimannaskóli í Vestmannaeyjum, 2961—2964.
— tónlistarskólar, 827—828.
— Tækniskóli Íslands, 868—869.
— vélskóli, 869—874.
— æfinga- og tilraunaskóli Kennaraskólans, 848—849.
Skólaskylda barna, 793—794, 799—801, 808—809.
Skotfæri, innflutningur, sala og meðferð, 1269—1270.
Skottulækningar, 985—987.
Skozkverkuð síld, 1780—1782.
Skráning:
— hlutafélaga, 2398—2400.
— Íslendinga, 215—217.
— kaupmála, 2250—2251.
— lóða og landa á Akureyri, 1373—1376.
— lóða og landa í Reykjavík, 1357—1360.
— loftfara, 1108—1111.
— samvinnufélaga, 2380—2382.
— skipa, 1885—1895.
— ökutækja, 1078—1080.
Skrásetningargjöld, 488—489.
Skuldabréf, áritun afborgana, 2300—2301.
— stimpilskylda, 496.
Skuldaluktning, 2283.
Skuldaskilasjóður, vélbátaeigenda, 342—343.
— útvegsmanna, 355—363.
Skuldir, fyrning, 2294—2300.
Skuldskeytingar, 2283.
Skyldueintök til bókasafna, 900—901.
Skyldur og réttindi hjóna, 2240—2252.
Skyldusparnaður, 665—668.
Skylduvinna, 806—807, 856—858.
Sláturfélag Skagfirðinga, innköllun stofnbréfa, 2389.
Sláturfélag Suðurlands, innköllun stofnbréfa, 2388—2389.
Sláturfjárafurðir, viðskipti með, 1622—1629.
Slysa- og sjúkratryggingar, 1181—1182.
Slys:
— bætur, 548—550.
— sönnun fyrir dauða manns, sem ætla má að farizt hafi af slysum, 2222—2224.
— tryggingar, 546—551.
— varnir, 640—645.
Slökkvilið, 1215—1216.
Smábarnaskólar, 816.
Smábýli, lánadeild, 335.
Smáíbúðir, lánadeild, 658—659.
Smásala, leyfi, 1702—1705.
Smjörlíki, tilbúningur og verzlun, 1770—1773.
Sogs- og Laxárvirkjun, lántaka, 2097—2098.
Sogsvirkjunin, 2092—2097.
Söknarband, leysing, 758—759.
Söknargjöld, 756—757.
Söknarnefndir, 744—747, 750—751.
Söknarprestar, sjá Prestar.
Sorp- og salernahreinsun á Akureyri, 1377.
Sótarar, 1218.
Sóttvarnalög, 936—947.
Spánn, fiskifulltrúi, 1775.
Sparifé, skattfrelsi, 398—399.
Sparisjóðir, 376—384.
Sparisjóðsdeild Búnaðarbankans, 327—328.
Sparnaður, íbúðabyggingar, 665—668.
Sprengjur, sprengiefni, 1269—1270.
Starfshæfni, skert, Norðurlandasamningur, 650—653.
Starfsmannanefnd, 258.
Starfsmenn ríkisins, sjá Embættismenn og Opinberir starfsmenn.
— lífeyrissjóður, 180—195.
Stefnur, 2596—2600.
— birting, 2598—2599, 2832.
Stefnuvottar, 2597—2598.
Steinolía, einkasöluheimild, 1756—1757.
Stéttarfélög, 611—613.
Stimpilgjald, 491—500.
Stjórnarerindi, ritun þeirra, 199—201.
— afrit skjala o. fl., 201.
Stjórnarráð, 31.
Stjórnskipun ríkisins, brot gegn, 2515—2518.
Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, 1—11.
Stjórnvaldaerindi, birting, 86—88.
Stofnlánadeild landbúnaðarins, 1482—1489, 2865—2866.
— sjávarútvegsins, 269, 302—309.
Stofnun og slit hjúskapar, 2224—2240.
Stokkseyrarsókn, land til kirkjugarðs, 824.
Stokkseyrarhreppur, sala lands, 1351.
Stóreignaskattur (1950), 231—234, (1957), 410—414.
Stórgripakjöt, 1623—1624.
Strandarkirkja 754.
Strandferðir, 1107.
Strandsiglingar, 1994—1995.
Stríðsslysatrygging ísl. skipshafna, 1203—1206, 2836—2837.
Stúdentar, 776—778.
— lánasjóður, 785—786.
— styrkveitingar, 786—787.
Stýrimannaskólinn í Reykjavík, 859—865.
— í Vestmannaeyjum, 2961—2964.
Stýrimenn, atvinnuréttindi, 1901—1904.
Styrjaldarráðstafanir, 1791—1792.
Sullaveiki, varnir, 1057.
Sundhöll í Reykjavík, 855—856.
Sundnám, 856.
Svartbakur, eyðing, 2144—2145.
Sveitabankar, 338—342.
Sveitabókasöfn, 896—898.
Sveitarfélög:
— stjórnarskrárákvæði, 10.
— eftirlit, 1319—1320.
— fjárreiður, 1312—1320.
— íbúðabyggingar, 668.
— tekjustofnar, 519—536, 2911—2927, 2960.
Sveitarstjórar, 1312.
Sveitarstjórnir:
— almenn lög, 1303.
— fasteignaskattur, 519—520.
— kosningar, 1297—1303, 1306—1308, 1324—1326.
Svipting borgararéttinda, 2507—2508.
Svínarækt, 1570.
Sýking nytjajurta, varnir, 1525—1526.
Sýkingarhætta, bann við innflutningi á varningi vegna hennar, 947.

Sýnileg sönnunargögn, 2525—2526.
Synódalréttur, 2819.
Sýslumenn, gjaldheimta, 166.
Sýslunefndir:
— almenn lög, sjá Sveitarstjórnir.
— reglugerðir um eyðing refa, 1330.
— skipun, verksvið og laun, 1321—1324.
Sýslur, skipting þeirra, 1331—1332.
Sýsluvegasjóðir, 1060.
Sýsluvegir, 1060—1061.
Sæðing búfjár, 1570—1571.
Sækjandi opinbers máls, 2787—2790.
Sæluhús, 1065.
Söfnunarsjóður Íslands, 369—376.
Söltuð síld, útflutningur, 1782.
Sölubúðir, lokunartími, 1718—1720.
Söluskattur, 510—519, 2958.
Söluskildagar, 2317—2320.
Söngmálastjóri þjóðkirkjunnar, 757—758.
Sönnun, sönnunargögn og sönnunarmat:
— í einkamálum, 2608—2624.
— í opinberum málum, 2795.
— fyrir dauða manns, er ætla má, að farizt hafi af slysum, 2222—2224.

T

Takmörkuð ábyrgð útgerðarmanna, 1842—1846.
Talstöðvar í fiskiskipum, lántaka, 1154.
Tannlækningaferðir, 997.
Tannlækningar, 1021—1023.
Teiknistofa landbúnaðarins, 1497—1498.
Tekjuskattur, 385—398, 400—401, nú 2932—2956.
Tekjustofnar sveitarfélaga, 519—536, nú 2911—2927, 2960.
Tékkalög, 2349—2362.
Tékkamál, 2634—2635.
Testamenti, 2818—2819.
Tilbúinn áburður, 1760—1761, 1764—1768.
Tilbúningur smjörlíkis, 1770—1773.
Tilkynningar aðsetursskipta, 217—222.
Tilraun til brota, 2495—2496.
Tilraunastöð í jarðrækt á Reykhólum, 1616.
Tilraunastöð Háskólans, 781—782.
Tilraunir í þágu landbúnaðar, 1611—1616.
Tilsjón með flutningi manna, sem flytja sig úr landi, 1280—1287.
Tímaákvörðun, 1290.
Tímatal, tímareikningur, 1289—1290.
Tóbak, einkasala, 1753—1755.
Tóbakseinkasala ríkisins, 1751.
Togarakaup ríkisins, 1681—1682.
Togarakaup og togarasmíði, 1693, 1681—1682.
Tollar:
— gjald af innlendum tollvörutegundum, 454—456.
— tollheimta og tolleftirlit, 457—473.
— tollskrá, 431—451.
Tollheimta og tolleftirlit, 457—473.
Tollskrá, 431—451, 2840—2841.
Tollstjóri, 2647.
Tollstjórn, 457—458.
Tollvörugeymslur, 473—480.
Tollvörutegundir, innlendar, 454—456.
Tombólur, sjá Hlutaveltur.
Tónlistarskólar, stuðningur, 827—828.
Trjáplöntur, einkaréttur ríkis til innflutnings, 1768—1769.
Tryggingafélög, 2362—2364.
— ávöxtun fjár, 2841—2843.
Tryggingaiðgjöld:
— innheimta, 560—563.
— vanræksla á greiðslu, 560—563.
Tryggingarstofnun ríkisins, 539—541, 563—565.
Tún, mælingar, 1519.
Tunnusmíði, 2015—2016.
Tækniskóli Íslands, 868—869.
Tæknifræðingar, 927—928.
Töluspjaldahappdrætti, 2377.

U og Ú

Ullarmat, 1788—1790
Umboð, 2283, 2286—2290.
— þjóðjarða, 265.
Umboðssala, 1706—1707.
Umboðsstjórn, æðsta, 31.
Umboðssvik, 2539.
Umferð í lofti, 2882—2883.
Umferð um vötn, 2067—2068.
Umferðarfræðsla, 1102.
Umferðarlög, 1075—1103.
Umferðarreglur, 1085—1096.
Umferðarstjórn, umferðarmerki, 1096—1097.
Ungmennamál, 2429, 2720.
Ungmennavernd, 597—609.
Uppboð:
— gjöld, 482—483.
— nauðungaruppboð, almenn lög, 2685—2702.
— uppboðshaldarar, 2685—2686.
— uppboðsþing, 2684—2685.
Uppbótarþingsæti, úthlutun, 58—61.
Uppeldisvísindi, kennslustofnun, 839—840.
Upphlaup, 2519.
Uppreisn, 2515.
Uppreist æru, 2513.
Uppsagnarfrestur verkafólks, 632.
Upptaka eigna, almennt ákvæði, 2508.
Upsaveiði með nót, 1667—1670.
Úrskurðir í dómsmálum, 2610—2611, 2628, 2828—2829.
Utanfararstyrkur:
— presta, 725.
— stúdenta, 786—787.
Utanríkisráðuneyti Íslands, 30—31.
Utanþjóðkirkjumenn, 759—761.
— grafreitir, 769.
Útburðargerðir, 2650.
Útflutningsgjald af sjávarafurðum, 452—456.
Útflutningssjóður, 234.
Útflutningsskýrslur, 206—208.
Útflutningsstjóri, 1280.
Útflutningur, 468—470.
— á afurðum bátaútvegs, 1678—1679.
— á fiski, 1775—1779.
— á nýjum fiski, 1774—1779.
— á mó, 1791.
— á saltsíld, 1782.
— á síld, 1674—1676.
— á síldarmjöli, 1774.
— á sjávarafurðum, 1773—1774.
Útgerð skipa, 1803—1807.
— hlutaútgerðarfélag, 2389—2393.
Útgerðarmál, 1801—1802.
Útgerðarmenn, takmörkuð ábyrgð, 1842—1846.
Útgerðarskýrslur, 1673—1674.
Útgerðarstjóri, 1803—1807.
Útlend skip, strandsiglingar, 1994.
Útlendingar:
— stjórnarskrárákvæði, 9.
— atvinna á Íslandi, 1277—1280.
— eftirlit, 1274—1277.
— kyrrsetning eigna, 2676.
— skatt- og útsvarsgreiðslur, 415—418.
Útmæling lóða í kaupstöðum og kauptúnum, 1343—1345.
Útrýming fjárkláða, 1593—1595.
Útrýming sels í Húnaósi, 2134.
Útsvarsgreiðsla útlendinga, 415—418.
Útsvör, sjá Tekjustofna sveitarfélaga.
Úttekt jarða, 1419—1420, 1431—1433, 1446—1448, 1464—1467.
Útvarp:
— frá Alþingi, 82—83.
— greinargerð opinberra starfsmanna, 920.

Útvarpsrekstur ríkisins, 917—920.
Útvarpstæki, einkasala, 919.
Útvegsbanki Íslands h/f, 316—321.
Útvegsmenn, aðstoð, 354—363.

V

Váðaverk, 2281—2282.
Valdstjórn, brot gegn henni, 2517—2518.
Vananir, 1038—1041.
Vangefið fólk, aðstoð, 610—611.
Vanheimild, 2317.
Varðskip, 1244—1245.
— skipstjórnarmenn, 1901—1904, 1909.
Varnarsamningur milli Íslands og Bandaríkjanna, 1245—1256.
Varnarsvæði, yfirstjórn, 1241.
Varnarþing:
— í einkamálum, 2594—2596.
— í opinberum málum, 2770—2772.
Varnir:
— gegn ágangi vatns, 2056—2057.
— gegn fýlasótt, 966.
— gegn gin- og klaufaveiki, 1595—1597.
— gegn kynsjúkdómum, 959—963.
— gegn óréttmætum verzlunarháttum, 1745—1749.
— gegn sýkingu nytjajurta, 1525—1526.
— gegn sullaveiki, 1057.
— gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma, 1597—1609.
— gegn því að konur verði barnshafandi, 1035—1038.
Vatn, óhreinkun, 2058.
Vatnafélög, 2063—2067.
Vatnalög, 2038—2076.
Vatnamál:
— meðferð, 2072—2075.
— stjórn, 2075—2076.
Vatnasilungur, 2156.
Vatnsmiðlun, 2054—2056.
Vatnsnot til heimilis- og búsþarfa, 2041—2045.
Vatnsorka, notkun, 2048—54.
Vatnsréttindi:
— almenn ákvæði, 2038—2041.
— í Andakílsá, eignarnám, 2101.
Vatnsveitur, aðstoð til að koma þeim á fót, 2076—2077.
Vatnsvirki, 2068—2071.
Vátrygging ökutækja, 1097—1100.
Vátryggingarfélag fyrir fiskiskip, 1183—1200
Vátryggingarsamningar, 1156—1183.
Vátryggingarskjöl, stimpilskylda, 497.
Veð, 2443—2445.
— fasteignaveðslán, 2445—2446.
— forgangsréttur veðhafa, 2446.
— sjálfsvörzluveð, 2443—2245.
Veðdeild:
— Búnaðarbanka Íslands, 328—334.
— Landsbanka Íslands, 277.
— bankavaxtabréf, 281—302.
Veðmál við kappreiðar, kapphróðra og íþróttakeppni, 2376—2377.
Veðsetning ættaróðals, 1470.
Veðurstofa Íslands, 790—792.
Vegabréf, íslenzk, 1272—1274.
— notkun, 1274.
Vegalög, 1057—1073, breyting, 2838—2839.
Vegir:
— sýslu- og hreppavegir, samþykktir, 1073—1075.
— sýsluvegasjóðir, samþykktir, 1060.
— tekjuöflun, 1070—1073.
Veiði, tilskipun, 2122—2126.
Veiðifélög, 2166—2171.
Veiðimál, stjórn:
— fuglaveiði, 2136—2138.
— lax- og silungsveiði, 2173—2174.
Veiðiréttur:
— almenn ákvæði, 2122—2126.
— fugla, 2136—2138.
— lax og silungs, 2149—2151.
Veiðitæki og veiðiaðferðir:
— fuglar, 2141—2142.
— lax og silungur, 2156—2161.
Veiting prestakalla, 700—704.
Veitingarbréf, 490—491.
Veitingasala, 2115—2121.
Veitingaþjónaskóli, 877—878.
Vélakaup, 2283.
Vélamenn, 1899.
— á eimskipum, 1904—1906.
— á mótorskipum, 1906—1908.
Vélar, eftirlit, 640—645.
Vélasjóður, 1506—1508.
Vélbátaeigendur, skuldaskilasjóður, 342—354.
Vélbátar, vátrygging, 1183—1200.
Vélskip, 1918.
Vélskólinn í Reykjavík, 869—874.
Verðgæzlustjóri, 1796—1797.
Verðjöfnun á olíu og benzíni, 1800.
Verðlag, niðurfærsla, 677—681.
Verðlagsdómur, 1798.
Verðlagseftirlit, 1796—1799.
Verðlagsmál, 1796—1799.
Verðlagsráð sjávarútvegs, 1694—1697.
Verðlagsskrár, 248—249.
— afnám, 2837.
Verðmiðlun landbúnaðarafurða, 1630—1631.
Verðskráning landbúnaðarafurða, 1619—1622.
Verðtollur, sjá Tollskrá.
Verðtrygging launa, 2958—2960.
Verjandi opinbers máls, 2787—2790.
Verkamannabústaðir, 668—673.
Verkamenn, lágmarkshvíldartími, 645.
Verkbann, 613—615.
Verkfall, 613—615.
— opinberra starfsmanna, 197—198.
Verkfræðingar, 927—928.
— lausn kjaradeilu, 2910—2911.
Verkfræðistörf, lágmarksþóknun, 681.
Verkkaup, greiðsla, 630—631.
Verksmiðjur, eftirlit, 640—645.
Verkstjóranámskeið, 2019—2020.
Vernd barna og ungmenna, 597—609.
Verndun fornminja, 906—913.
Verzlanaskrár, 2473—2474.
Verzlun, kauphöndlun, 1707—1708.
— á Íslandi, 1716.
— með fóðurvörur, 1761—1764.
— með smjörlíki, 1770—1773.
— með tilbúinn áburð og kjarnfóður, 1760—1761, 1764—1768.
Verzlunaratvinna, 1702—1706.
Verzlunarbanki Íslands h/f, 364—366.
Verzlunarhættir, óréttmætir, 1745—1749.
Verzlunarleyfi, 1702—1706.
Verzlunarlóðir, stækkun, 1708—1709, 1715.
Verzlunarmenn, námskeið, 1717—1718.
Verzlunarskip, 1901—1904.
Verzlunarskýrslur, 1727—1729.
Verzlunarstaðir, löggilding 1708—1715.
Vestfirðir, orkuver, 2103.
Vestmannaeyjar:
— bæjarstjórn, 1389.
— eignarnámsheimild, 1389—1390.
— lántaka, 1391—1392.
— sjóveita, 1390—1391.
— verzlunarlóð, 1389.
Vestur-Íslendingar, námsstyrkur, 787.
Vettvangsmál, 2428—2429.
Vextir, 240—241, 271, 2293—2294, 2312.
Viðhaldsskylda á nýbýlum, 1496—1497.

Viðskiptasamningur, 1792, 1796.
Vígsla kirkju, 695.
Vígslubiskupar, 694—695.
Vigtarmenn, löggiltir, 1744.
Vindlingapappír, einkasala, 1753—1755.
Vinnsla, verkun og mat meðalalýsis, 2016—2018.
Vinnudeilur, sáttatilraunir, 615—618.
— lyfjafræðinga, 1002—1003.
Vinnuhæli, 2545—2546.
Vinnumiðlun, 633—635.
Vinnustaðir, öryggisráðstafanir, 637—650.
Vinnuveitendasamband Íslands, 623.
Virkjun:
— Andakílsár, 2101.
— Fljótaár, 2098—2099.
— Laxár, 2097—2098.
— Sogsins, 2092—2097.
Vísindaleg verndun fiskimiða landgrunnsins, 1635—1636.
Vísindasjóður, 889—891.
Vísitala byggingarkostnaðar, 676—677.
— framfærslukostnaðar, 230, 249, 1799.
Vitabyggingar, 1975—1977.
— afhending lóðar, 1977—1978.
Vitafé, 2283.
Vitagjald, 418—419.
Vitamál og vitabyggingar, stjórn, 1973—1978.
Vitar og sjómerki, 1975—1977.
Vitni:
— í einkamáli, 2609—2614.
— í opinberu máli, 2790—2794.
Vitnisburður málflutningsmanna, 2645—2646.
— sjá og Þagnarskylda.
Víxillög, 2328—2349.
Víxilmál, 2634—2635.
Víxlar, stimpilskylda, 496—497.
Vog, 1729—1731.
Vogaráhöld, 1731—1743.
Vogrek, 1969—1973.
Vörumagnstollur, sjá Tollskrá.
Vörumerki, 2480—2487.
Vörumerkjaskrá, 2481—2485.

Y

Yfirdráttarheimild, 257—258.
Yfirskoðunarmenn, stjórnarskrárákvæði, 6.

Þ

Þagnarskylda, 159, 276, 279, 319, 408—409, 983, 1012, 1026, 1136, 1150, 2521—2522, 2645—2646.
Þegnskylduvinna, 856—858.
Þingbundin stjórn, 1.
Þingbækur, 2587—2590.
Þingey, afhending, 1351.
Þingeyjarsýsla, skipting, 1331.
Þingfararkaup, 84—86, nú 2835—2836.
Þingfesting einkamála, 2601.
Þinggjöld, kvittanabækur, 419.
Þinghöld, 2587—2590.
Þingkvaðning, þingfrestun, þingrof, 3.
Þinglýsing skjala, 2434—2437.
— gjöld, 483—484.
Þingsköp Alþingis, stjórnarskrárákvæði, 8.
— almenn lög, 68—84, breyting, 2961.
Þingvellir, friðun, 913—915.
Þingvottar, 2588—2589, 2769.
Þjóðaratkvæði, stjórnarskrárbreytingar o. fl., 10.
Þjóðfáni Íslendinga, lög, 11—13.
— forsetaúrskurður, 13.
Þjóðjarðir, sala, 1481—1482.
— umboð, 265.
Þjóðleikhús, 915—916.
— og skemmtanaskattur, 423—426.
Þjóðskjalasafn Íslands, 901.
Þjóðskrá, 209—215.
Þjóðvegir, 1061—1063.
Þjófnaður, 2538—2539.
Þrotabú, sjá Gjaldþrotaskipti.
Þurrabúðarmenn, 2371—2373.
Þurrkun lands, 2057—2058.
Þurrmjólk, 1768.
— blöndun, 2018—2019.
Þverá, samgöngubætur og fyrirhleðsla, 2105—2108.

Æ

Æfinga- og tilraunaskóli Kennaraskólans, 848—849.
Æra:
— svipting borgararéttinda, 2507.
— uppreist æru, 2513.
— ærumeiðingar, 2537—2538, 2517.
Ættarjarðir, 1474—1476.
Ættaróðal, 1468—1476.
Ættleiðing:
— almenn lög, 2261—2264.
— alþjóðleg einkamálaréttarákvæði, 2258.
Æviskrárritari, 216.

Ö

Ökuleyfi, 1082—1085.
— svipting, 1101—1102.
Ökumenn, 1081—1085.
Ökutæki, 1076—1081.
Ölfus, heimild fyrir ríkisstjórnina til jarðakaupa, 1499.
Ölvaðir menn, meðferð, 972—975, nú 2904—2907.
Ölvun, 1981—1082, 2494—2495, 2568—2569.
Örkumla menn, ríkisframfærsla, 975—979.
Örorka, norrænn samn., 650—653.
Örorkulífeyrir, 546—551.
Öryggi við siglingar, 1937—1938.
Öryggiseftirlit, 645—649.
Öryggismálastjóri, 645—649.
Öryggisráð, 649.
Öryggisráðstafanir á vinnustað, 637—650.
Öryggisráðstafanir gagnvart afbrotamönnum, 2505—2507.
— vegna jónandi efna, 1265—1266.

IV. SKRÁ

um lög frá vorþinginu 1965, sem ekki eru í Viðauka (d. 2831—2972). Lögunum er skipað niður í bálka eftir þeim sjónarmiðum, er ráða bálkun í lagasafni.

I. Stjórnarskipun.

Lög um eftirlaun alþingismanna, nr. 46 14. maí 1965.
Lög um eftirlaun ráðherra, nr. 47 14. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 4 1964, um þingfararkaup alþingismanna, nr. 72 3. maí 1965.

II. Stjórnarfar.

a. Embættismenn og yfirvöld.

Lög um breyting til bráðabirgða á lögum nr. 55 1962, um kjarasamninga opinberra starfsmanna, nr. 26 15. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 38 14. apríl 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, sbr. l. nr. 14 20. marz 1957, nr. 27 21. apríl 1965.

c. Fjárhagsmálefni.

2. Fjárreiður ríkisins.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja landspildur úr Garðatorfunni fornu og þrjár jarðir, nr. 62 20. maí 1965.
Lög um greiðslu uppbótar á styrktarfé og eftirlaun, nr. 69 14. maí 1965.

3. Bankar og lánsstofnanir.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, nr. 73 22. maí 1965.

d. Skattar og gjöld.

Lög um breyting á lögum nr. 7 29. apríl 1963, um tollskrá og fleira, og breyting á lögum nr. 15 21. maí 1964, um breyting á þeim lögum, nr. 11 24. apríl 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 59 frá 20. nóv. 1964, um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, nr. 23 4. maí 1965.
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að ábyrgjast lán fyrir Flugfélag Íslands til flugvélakaupa, nr. 33 8. maí 1965.
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku til vegaframkvæmda, nr. 49 18. maí 1965.
Lög um heimild til hækkunar kvóta hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, nr. 53 18. maí 1965.
Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til byggingar dráttarbrauta og skipasmíðastöðva, nr. 61 20. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 51 10. júní 1964, um tekjustofna sveitarfélaga, nr. 67 21. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 55 17. júlí 1964, um tekjuskatt og eignarskatt nr. 70 21. maí 1965.

e. Félagsmálefni.

Lög um launaskatt, nr. 14 15. marz 1965.
Lög um lausn kjaradeilu atvinnuflugmanna, nr. 18 4. maí 1965.
Lög um Húsnæðismálastofnun ríkisins, nr. 19 10. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 40 30. apríl 1963, um almannatryggingar, nr. 20 23. apríl 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 60 1962, um verkamannabústaði, nr. 35 8. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 12 30. jan. 1952, um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, nr. 36 10. maí 1965.

g. Menntamál.

Lög um fjárhagslegan stuðning við leiklistarstarfsemi áhugamanna, nr. 15 15. marz 1965.
Lög um Myndlista- og handíðaskóla Íslands, nr. 38 11. maí 1965.
Lög um almennar náttúrurannsóknir og Náttúrufræðistofnun Íslands, nr. 48 18. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 58 1946, um menntaskóla, nr. 56 14. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 41 1955, um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 57 20. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 53 1961, um Listasafn ríkisins, nr. 58 20. maí 1965.
Lög um Húsmæðrakennaraskóla Íslands, nr. 63 18. maí 1965.
Lög um rannsóknir í þágu atvinnuveganna, nr. 64 21. maí 1965.

h. Heilbrigðismál.

Lög um Lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, nr. 16, 24. apríl 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 7 3. febr. 1953, um hundahald og varnir gegn sullaveiki, nr. 41 12. maí 1965.
Hjúkrunarlög, nr. 42 12. maí 1965.
Læknaskipunarlög, nr. 43 12. maí 1965.
Lög um breyting á ljósmæðralögum nr. 17 19. júní 1933, nr. 75 25. maí 1965.

i. **Samgöngur.**

Lög um breyting á umferðarlögum nr. 26 2. maí 1958, nr. 40 12. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 40 frá 29. maí 1957, um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum, nr. 52 18. maí 1965.

k. **Lögreglumálefni o. fl.**

Lög um útgáfu og notkun nafnskírteina, nr. 25 21. apríl 1965.
Lög um hreppstjóra, nr. 32 26. apríl 1965.
Lög um eftirlit með útlendingum, nr. 45 12. maí 1965.

III. Héraðsstjórn.

c. **Reykjavík.**

Lög um breyting á lögum nr. 25 13. apríl 1954, um brunatryggingar í Reykjavík, nr. 37 10. maí 1965.

IV. Atvinnuvegir.

a. **Landbúnaður.**

Lög um landgræðslu, nr. 17 24. apríl 1965.
Lög um búfjárrækt, nr. 21 24. apríl 1965.
Jarðræktarlög, nr. 22 24. apríl 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 8 1963, um breyting á lögum nr. 124 22. des. 1947, um dýralækna, nr. 51 18. maí 1965.

b. **Fiskveiðar.**

Lög um ráðstafanir vegna sjávarútvegsins, nr. 34 8. maí 1965.

c. **Verzlun.**

Lög um breyting á lögum nr. 34 18. febr. 1953, um verðjöfnun á olíu og benzíni, nr. 74 22. maí 1965.

d. **Siglingar.**

Lög um breyting á lögum nr. 42 15. júní 1926, um skipströnd og vogrek, nr. 44 21. apríl 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 66 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, nr. 65 14. maí 1965.

e. **Iðnaður.**

Lög um breyting á lögum nr. 36 15. maí 1964, um breyting á lausaskuldum iðnaðarins í föst lán, nr. 24 8. maí 1965.

f. **Vatnsnot, raforka og jarðhiti.**

Lög um Landsvirkjun, nr. 59 20. maí 1965.
Lög um Laxárvirkjun, nr. 60 20. maí 1965.

h. **Veiði og friðun.**

Lög um eyðing svartbaks, nr. 50 18. maí 1965.

V. Einkamálaréttur.

d. **Kröfuréttindi.**

Lög um breyting á víxillögum, nr. 93 frá 19. júní 1933, nr. 54 18. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 94 frá 19. júní 1933, um tékka, nr. 55 18. maí 1965.
Lög um breyting á lögum nr. 58 frá 28. júní 1960, um bann við okri, dráttarvexti o. fl., nr. 71 22. maí 1965.

f. **Hlutaréttindi.**

Lög um breyting á lögum nr. 41 frá 28. nóv. 1919, um landamerki o. fl., nr. 29 23 apríl 1965.

VII. Dómstólar og réttarfar.

Lög um breyting á lögum nr. 3 12. apríl 1878, um skipti á dánarbúum og félagsbúum, o. fl., nr. 31 26. apríl 1965.

V. SKRÁ

um lög, sem felld hafa verið niður eða sætt hafa breytingum með lögum frá vorþinginu 1965, sem ekki eru í Viðauka (d. 2831—2972).

1878, nr. **3,** 12. apríl. L. um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl., 16. gr. breytt með l. nr. 31 1965.

1895, nr. **6,** 15. febr. L. um heimild fyrir sýslunefndir að gera samþykktir um hindrun sandfoks og sandgræðslu, afnumin með l. nr. 17 1965.

1919, nr. **41,** 28. nóv. L. um landamerki o. fl., 8. og 9. gr. breytt með l. nr. 29 1965.

1926, nr. **42,** 15. júní. L. um skipströnd og vogrek, 24. og 25. gr. breytt með l. nr. 44 1965.

1933, nr. **27,** 19. júní. Hjúkrunarkvennalög, afnumin með l. nr. 42 1965.

— nr. **93,** 19. júní. Víxillög, 48. og 49. gr. breytt og 49 gr. a. afnumin með l. nr. 54 1965.

— nr. **94,** 19. júní. L. um tékka, 45. og 46. gr. breytt og 46. gr. a. afnumin með l. nr. 55 1965.

1936, nr. **59,** 23. júní. L. um eftirlit með útlendingum, afnumin með l. nr. 45 1965.

— nr. **66,** 23. júní. L. um eyðing svartbaks, afnumin með l. nr. 50 1965.

1938, nr. **85,** 11. júní. L. um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., 1., 7.—9. gr., 12.—13. gr., afnumin með l. nr. 32 1965.

1940, nr. **57,** 7. maí. L. um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl., afnumin með l. nr. 32 1965.

— nr. **64,** 7. maí. L. um rannsóknir og tilraunir í þágu landbúnaðarins, afnumin með l. nr. 64 1965.

— nr. **68.** 7. maí. L. um náttúrurannsóknir, afnumin með l. nr. 64 1965.

1941, nr. **18,** 28. maí. L. um sandgræðslu og heftingu sandfoks, afnumin með l. nr. 17 1965.

1942, nr. **10,** 15. maí. L. um notkun vegabréfa innanlands, afnumin með l. nr. 25 1965.

1943, nr. **76.** 10. nóv. L. um breyting á lögum nr. 18, 28. maí 1941, um sandgræðslu og heftingu sandfoks, afnumin með l. nr. 17 1965.

1946, nr. **28,** 23. apríl. L. um virkjun Sogsins, afnumin með l. nr. 59 1965 (sjá nánar þau lög).

— nr. **58,** 7. maí. L. um menntaskóla, 1. gr. breytt með l. nr. 56 1965.

— nr. **66,** 17. júlí. L. um atvinnu við siglingar, breytt með l. nr. 65 1965.

1947, nr. **16,** 12. marz. L. um menntun kennara, V. kafli afnuminn og VII. kafli breyttur með l. nr. 63 1965.

— nr. **23,** 28. marz. L. um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17 19. júní 1933, afnumin með l. nr. 75 1965.

— nr. **75,** 5. júní. L. um breyting á lögum nr. 85, 11. júní 1938, um laun hreppstjóra og aukatekjur, m. fl., afnumin með l. nr. 32 1965.

— nr. **124,** 22. des. L. um dýralækna, 1. gr. breytt með l. nr. 51 1965.

1948, nr. **23,** 22. marz. L. um breyting á lögum nr. 23, 22. marz 1948, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17 19. júní 1933, afnumin með l. nr. 75 1965.

1949, nr. **54,** 25. maí. L. um Laxárvirkjunina, afnumin með l. nr. 60 1965.

1950, nr. **45,** 17. maí. Jarðræktarlög, afnumin með l. nr. 22 1965.

— nr. **64,** 25. maí. L. um breyting á lögum nr. 54 25. maí 1949, um Laxárvirkjunina, afnumin með l. nr. 60 1965.

1951, nr. **17,** 10. febr. L. um Náttúrugripasafn Íslands, afnumin með l. nr. 48 1965.

— nr. **26,** 23. apríl. L. um viðauka við lög nr. 28 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, afnumin, sbr. nánar l. nr. 59 1965.

— nr. **114,** 29. des. L. um breyting á lögum nr. 23, 28. marz 1947, um breyting á ljósmæðralögum, nr. 17 19. júní 1933, afnumin með l. nr. 75 1965.

1952, nr. **12,** 30. jan. L. um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, 2. gr. breytt, sbr. l. nr. 36 1965.

1953, nr. **7,** 3. febr. L. um hundahald og varnir gegn sullaveiki, 3. gr. breytt með l. nr. 41 1965.

— nr. **34,** 18. febr. L. um ráðstöfun á olíu og benzíni, 3. gr. breytt með l. nr. 74 1965.

— nr. **82,** 24. des. L. um þingfararkaup alþingismanna o. fl., 6—13 gr. afnumin með l. nr. 46 1965.

1954, nr. **25,** 13. apríl. L. um brunatryggingar í Reykjavík, 4. gr. breytt, ný 5. gr., l. nr. 37 1965.

— nr. **38,** 14. apríl. L. um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, 16. gr. breytt með l. nr. 27 1965.

— nr. **67,** 24. apríl. L. um viðauka við lög nr. 28 23. apríl 1946, um virkjun Sogsins, afnumin með l. nr. 59 1965, sjá nánar þau lög.

1955, nr. **16,** 9. apríl. Læknaskipunarlög, afnumin með l. nr. 43 1965.

— nr. **29,** 9. maí. L. um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45 17. maí 1950, afnumin með l. nr. 22 1965.
— nr. **41,** 17. maí. L. um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, 11. gr. breytt með l. nr. 57 1965.
— nr. **45,** 16. maí. L. um iðnskóla, 7. gr., breytt með l. nr. 38 1965.
— nr. **65,** 2. sept. L um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna, afnumin með l. nr. 16 1965.
— nr. **92,** 24. des. L. um laun starfsmanna ríkisins, 30. gr. afnumin með l. nr. 47 1965.

1957, nr. **40,** 29. maí. L. um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum, 1. gr. breytt með l. nr. 52 1965.
— nr. **42,** 1. júní. L. um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga o. fl., afnumin með l. nr. 19 1965.
— nr. **54,** 5. júní. L. um búfjárrækt, afnumin með l. nr. 21 1965.
— nr. **60,** 7. júní. L. um Háskóla Íslands, 9. gr. breytt með l. nr. 64 1965.
— nr. **81,** 9. des. L. um breyting á lögum nr. 54, 5. júní 1957, um búfjárrækt, afnumin með l. nr. 21 1965.

1958, nr. **26,** 2. maí. Umferðarlög, 27. gr. og 70. gr. breytt með l. nr. 40 1965.
— nr. **45,** 12. júní. L. um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957 um húsnæðismálastofnun o. fl., afnumin með l. nr. 19 1965.

1960, nr. **23,** 12. maí. L. um breyting á lögum nr. 29 frá 1955, um breyting á jarðræktarlögum nr. 45, 17. maí 1950, afnumin með l. nr. 22 1965.
— nr. **25,** 14. maí. L. um breyting á lögum nr. 12, 30. jan. 1952, um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila, afnumin með l. nr. 36 1965.
— nr. **58,** 28. júní. L. um bann gegn okri, dráttarvexti o. fl., breytt með l. nr. 71 1965.

1961, nr. **53,** 29. marz. L. um Listasafn Íslands, breytt með l. nr. 58 1965.

1962, nr. **14,** 31. marz. L. um breyting á lögum nr. 66 23. júní 1936, um eyðing svartbaks, afnumin með l. nr. 50 1965.
— nr. **45,** 21. apríl. L. um breyting á læknaskipunarlögum, nr. 16 9. apríl 1955, afnumin með l. nr. 43 1965.
— nr. **55,** 28. apríl. L. um kjarasamninga opinberra starfsmanna, breytt með l. nr. 26 1962.
— nr. **56,** 4. apríl. L. um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957, um húsnæðismálastofnun o. fl., afnumin með l. nr. 19 1965.
— nr. **60,** 21. apríl. L. um verkamannabústaði, 4. og 6. gr. breytt með l. nr. 35 1965.

1963, nr. **7,** 29. apríl. L. um tollskrá o. fl., breytt með l. nr. 11 1965.
— nr. **8,** 21. marz. L. um breyting á lögum nr. 124, 22. des. 1947, um dýralækna, breytt með l. nr. 51 1965.
— nr. **10,** 23. febr. L. um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45 17. maí 1950, og lögum nr. 29 1955, um breyting á þeim lögum, afnumin með l. nr. 22 1965.
— nr. **40,** 30. apríl. L. um almannatryggingar, 26., 72. og 84. gr. breytt með l. nr. 20 1965.

1964, nr. **4,** 6. marz. L. um þingfararkaup alþingismanna, breytt með l. nr. 72 1965.
— nr. **15,** 21. maí. L. um breyting á lögum nr. 7 29. apríl 1963, um tollskrá o. fl., breytt með l. nr. 11 1965.
— nr. **18,** 23. maí. L. um breyting á lögum nr. 42, 1. júní 1957, um húsnæðismálastofnun o. fl., afnumin með l. nr. 19 1965.
— nr. **26,** 18. apríl. L. um breyting á jarðræktarlögum, nr. 45, 17. maí 1950, sbr. lög nr. 29, 9. maí 1955, og l. nr. 23, 12. maí 1960, afnumin með l. nr. 22 1965.
— nr. **36,** 15. maí. L. um breyting á lausafjárskuldum iðnaðarins í föst lán, 1. gr. breytt með l. nr. 24 1965.
— nr. **37,** 16. maí. L. um breyting á lögum nr. 54, 5. júní 1957, um búfjárrækt, afnumin með l. nr. 21 1965.
— nr. **51,** 10. júní. L. um tekjustofna sveitarfélaga, breytt með l. nr. 67 1965.
— nr. **55,** 17. júlí. L. um tekjuskatt og eignarskatt, breytt með l. nr. 70 1965.
— nr. **59,** 20. nóv. L. um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka innlent lán, 1. gr. breytt með l. nr. 23 1965.

1965, nr. **5,** 25. febr. L. um breyting á lögum nr. 7, 23. apríl 1963, um tollskrá o. fl., afnumin með l. nr. 11 1965.

I. STJÓRNARSKIPUN

1944
Nr. 33
17. júní

Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.

I. — **1. gr.** Ísland er lýðveldi með þingbundinni stjórn. — **2. gr.** Alþingi og forseti Íslands fara saman með löggjafarvaldið. Forseti og önnur stjórnarvöld samkvæmt stjórnarskrá þessari og öðrum landslögum fara með framkvæmdarvaldið. Dómendur fara með dómsvaldið.[a])

II. — **3. gr.** Forseti Íslands skal vera þjóðkjörinn. — **4. gr.** Kjörgengur til forseta er hver 35 ára gamall maður, sem fullnægir skilyrðum kosningarréttar til Alþingis, að fráskildu búsetuskilyrðinu. — **5. gr.** Forseti skal kjörinn beinum, leynilegum kosningum af þeim, er kosningarrétt hafa til Alþingis. Forsetaefni skal hafa meðmæli minnst 1500 kosningarbærra manna og mest 3000. Sá, sem flest fær atkvæði, ef fleiri en einn eru í kjöri, er rétt kjörinn forseti. Ef aðeins einn maður er í kjöri, þá er hann rétt kjörinn án atkvæðagreiðslu. Að öðru leyti skal ákveða með lögum um framboð og kjör forseta, og má þar ákveða, að tiltekin tala meðmælenda skuli vera úr landsfjórðungi hverjum í hlutfalli við kjósendatölu þar.[1]) — **6. gr.** Kjörtímabil forseta hefst 1. ágúst og endar 31. júlí að 4 árum liðnum. Forsetakjör fer fram í júní- eða júlímánuði það ár, er kjörtímabil endar. — **7. gr.** Nú deyr forseti eða lætur af störfum, áður en kjörtíma hans er lokið, og skal þá kjósa nýjan forseta til 31. júlí á fjórða ári frá kosningu. — **8. gr.** Nú verður sæti forseta lýðveldisins laust eða hann getur ekki gegnt störfum um sinn vegna dvalar erlendis, sjúkleika eða af öðrum ástæðum, og skulu þá forsætisráðherra, forseti sameinaðs Alþingis og forseti hæstaréttar fara með forsetavald. Forseti sameinaðs Alþingis stýrir fundum þeirra. Ef ágreiningur er þeirra í milli, ræður meiri hluti. — **9. gr.** Forseti lýðveldisins má ekki vera alþingismaður né hafa með höndum launuð störf í þágu opinberra stofnana eða einkaatvinnufyrirtækja. — Ákveða skal með lögum[2]) greiðslur af ríkisfé til forseta og þeirra, sem fara með forsetavald. Óheimilt skal að lækka greiðslur þessar til forseta kjörtímabil hans. — **10. gr.** Forsetinn vinnur eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni, er hann tekur við störfum. Af eiðstaf þessum eða heiti skal gera tvö samhljóða frumrit. Geymir Alþingi annað, en þjóðskjalasafnið hitt. — **11. gr.** Forseti lýðveldisins er ábyrgðarlaus á stjórnarathöfnum. Svo er og um þá, er störfum hans gegna. — Forseti verður ekki sóttur til refsingar, nema með samþykki Alþingis. — Forseti verður leystur frá embætti, áður en kjörtíma hans er lokið, ef það er samþykkt með meiri hluta atkvæða við þjóðaratkvæðagreiðslu, sem til er stofnað að kröfu Alþingis, enda hafi hún hlotið fylgi ¾ hluta þingmanna í sameinuðu þingi. Þjóðaratkvæðagreiðslan skal þá fara fram innan tveggja mánaða, frá því að krafan um hana var samþykkt á Alþingi, og gegnir forseti eigi störfum, frá því að Alþingi gerir samþykkt sína, þar til er úrslit þjóðaratkvæðagreiðslunnar eru kunn. — Nú hlýtur krafa Alþingis eigi samþykki við þjóðaratkvæðagreiðsluna, og skal þá Alþingi þegar í stað rofið og efnt til nýrra kosninga. — **12. gr.** Forseti lýðveldisins hefur aðsetur í Reykjavík eða nágrenni. — **13. gr.** Forsetinn lætur ráðherra framkvæma vald sitt.[a]) — Ráðuneytið hefur aðsetur í Reykjavík. — **14. gr.** Ráðherra ber ábyrgð á stjórnarframkvæmdum öllum.[b]) Ráðherraábyrgð er ákveðin með lögum.[1]) Alþingi getur kært ráðherra fyrir embættisrekstur þeirra. Landsdómur dæmir þau mál.[2]) — **15. gr.** Forsetinn skipar ráðherra og veitir þeim lausn. Hann ákveður tölu þeirra og skiptir störfum með þeim. — **16. gr.** Forseti lýðveldisins og ráðherrar skipa ríkisráð, og hefur forseti þar forsæti.[3]) — Lög og mikilvægar stjórnarráðstafanir skal bera upp fyrir forseta í ríkisráði. — **17. gr.** Ráðherrafundi skal halda um ný-

1944
Nr. 33
17. júní

1) L. nr. 36, 12. febr. 1945, sbr. l. nr. 39, 26. apr. 1963.
2) L. nr. 37, 8. júlí 1944, sbr. l. nr. 94, 15. des. 1952.
a) (XIV, 433—4, 430).

1) L. nr. 4, 19. febr. 1963. — 2) L. nr. 3, 19. febr. 1963. — 3) Sbr. tilsk. nr. 82, 16. des. 1943.
a) XXXIII, 460. — b) XXIX, 534, XXXIII, 460.

mæli í lögum og um mikilvæg stjórnarmálefni. Svo skal og ráðherrafund halda, ef einhver ráðherra óskar að bera þar upp mál. Fundunum stjórnar sá ráðherra, er forseti lýðveldisins hefur kvatt til forsætis, og nefnist hann forsætisráðherra. — **18. gr.** Sá ráðherra, sem mál hefur undirritað, ber það að jafnaði upp fyrir forseta. — **19. gr.** Undirskrift forseta lýðveldisins undir löggjafarmál eða stjórnarerindi veitir þeim gildi, er ráðherra ritar undir þau með honum. — **20. gr.**[a]) Forseti lýðveldisins veitir þau embætti, er lög mæla.[1]) — Engan má skipa embættismann, nema hann hafi íslenzkan ríkisborgararétt. Embættismaður hver skal vinna eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni. — Forseti getur vikið þeim frá embætti, er hann hefur veitt það.[b]) — Forseti getur flutt embættismenn úr einu embætti í annað, enda missi þeir einskis í af embættistekjum sínum, og sé þeim veittur kostur á að kjósa um embættaskiptin eða lausn frá embætti með lögmæltum eftirlaunum eða lögmæltum ellistyrk. — Með lögum má undanskilja ákveðna embættismannaflokka auk embættismanna þeirra, sem taldir eru í 61. gr.[c]) — **21. gr.** Forseti lýðveldisins gerir samninga við önnur ríki. Þó getur hann enga slíka samninga gert, ef þeir hafa í sér fólgið afsal eða kvaðir á landi eða landhelgi eða ef þeir horfa til breytinga á stjórnarhögum ríkisins, nema samþykki Alþingis komi til. — **22. gr.** Forsetinn stefnir saman Alþingi ár hvert og ákveður, hvenær því skuli slitið. Þingi má eigi slíta fyrr en fjárlög eru samþykkt. Forseti lýðveldisins kveður Alþingi til aukafunda, þegar nauðsyn er til. — **23. gr.** Forseti lýðveldisins getur frestað fundum Alþingis tiltekinn tíma, þó ekki lengur en tvær vikur og ekki nema einu sinni á ári. Alþingi getur þó veitt forseta samþykki til afbrigða frá þessum ákvæðum. — **24. gr.** Forseti lýðveldisins getur rofið Alþingi, og skal þá stofnað til nýrra kosninga áður en 2 mánuðir séu liðnir, frá því að það var rofið, enda komi Alþingi saman eigi síðar en 8 mánuðum eftir að það var rofið. — **25. gr.** Forseti lýðveldisins getur látið leggja fyrir Alþingi frumvörp til laga og annarra samþykkta. — **26. gr.** Ef Alþingi hefur samþykkt lagafrumvarp, skal það lagt fyrir forseta lýðveldisins til staðfestingar eigi síðar en tveim vikum eftir að það var samþykkt, og veitir staðfestingin því lagagildi. Nú synjar forseti lagafrumvarpi staðfestingar, og fær það þó engu að síður lagagildi, en leggja skal það þá svo fljótt sem kostur er undir atkvæði allra kosningarbærra manna í landinu til samþykktar eða synjunar með leynilegri atkvæðagreiðslu. Lögin falla úr gildi, ef samþykkis er synjað, en ella halda þau gildi sínu. — **27. gr.** Birta skal lög. Um birtingarháttu og framkvæmd laga fer að landslögum.[1]) — **28. gr.** Þegar brýna nauðsyn ber til, getur forsetinn gefið út bráðabirgðalög milli þinga.[a]) Ekki mega þau þó ríða í bág við stjórnarskrána. Ætíð skulu þau lögð fyrir næsta Alþingi á eftir. — Nú samþykkir Alþingi ekki bráðabirgðalög, og falla þau þá úr gildi. — Bráðabirgðafjárlög má ekki gefa út, ef Alþingi hefur samþykkt fjárlög fyrir fjárhagstímabilið. — **29. gr.** Forsetinn getur ákveðið, að saksókn fyrir afbrot skuli niður falla, ef ríkar ástæður eru til.[b]) Hann náðar menn og veitir almenna uppgjöf saka. Ráðherra getur hann þó eigi leyst undan saksókn né refsingu, sem landsdómur hefur dæmt, nema með samþykki Alþingis. — **30. gr.** Forsetinn veitir, annaðhvort sjálfur eða með því að fela það öðrum stjórnarvöldum, undanþágur frá lögum samkvæmt reglum, sem farið hefur verið eftir hingað til.

III. — **31. gr.** [Á Alþingi eiga sæti 60 þjóðkjörnir þingmenn, kosnir leynilegum kosningum, þar af: **a)** 25 þingmenn kosnir hlutbundinni kosningu í 5 fimm manna kjördæmum: Vesturlandskjördæmi: Borgarfjarðarsýsla, Akraneskaupstaður, Mýrasýsla, Snæfells- og Hnappadalssýsla og Dalasýsla. Vestfjarðakjördæmi: Barðastrandarsýsla, Vestur-Ísafjarðarsýsla, Ísafjarðarkaupstaður, Norður-Ísafjarðarsýsla, Strandasýsla. Norðurlandskjördæmi vestra: Vestur-Húnavatnssýsla, Austur-Húnavatnssýsla, Skagafjarðarsýsla, Sauðárkrókskaupstaður og Siglufjarðarkaupstaður. Austurlandskjördæmi: Norður-Múlasýsla, Seyðisfjarðarkaupstaður, Suður-Múlasýsla, Neskaupstaður og Austur-Skaftafellssýsla. Reykjaneskjördæmi: Gullbringu- og Kjósarsýsla, Hafnarfjarðarkaupstaður, Keflavíkurkaupstaður og Kópavogskaupstaður. **b)** 12 þingmenn kosnir hlutbundinni kosningu í 2 sex manna kjördæmum: Norðurlandskjördæmi

1) L. nr. 38, 14. apríl 1954.
a) II, 1029, XXIV, 127, 233, 318.
b) XXIV, 232, 319.
c) XXIV, 233.

1) L. nr. 64, 16. des. 1943 og l. nr. 22, 9. apr. 1962.
a) VIII, 333.
b) XIX, 278.

eystra: Eyjafjarðarsýsla, Akureyrarkaupstaður, Ólafsfjarðarkaupstaður, Suður-Þingeyjarsýsla, Húsavíkurkaupstaður og Norður-Þingeyjarsýsla. Suðurlandskjördæmi: Vestur-Skaftafellssýsla, Vestmannaeyjakaupstaður, Rangárvallasýsla og Árnessýsla. **c)** 12 þingmenn kosnir hlutbundinni kosningu í Reykjavík. **d)** 11 landskjörnir þingmenn til jöfnunar milli þingflokka, svo að hver þeirra hafi þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við almennar kosningar. Þingmenn skulu kosnir til 4 ára. Á hverjum framboðslista skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri menn en kjósa á í því kjördæmi, og skulu varamenn, bæði fyrir kjördæmakosna þingmenn og landskjörna, vera svo margir sem til endist á listanum].[1]) — **32. gr.** Alþingi skiptist í tvær deildir, efri þingdeild og neðri þingdeild. Á þriðjungur þingmanna sæti í efri deild, en tveir þriðju hlutar í neðri deild. Verði tala þingmanna þannig, að ekki sé unnt að skipta til þriðjunga í deildirnar, eiga þeir þingmenn, einn eða tveir, sem umfram eru, sæti í neðri deild. — **33. gr.** Kosningarrétt við kosningar til Alþingis hafa allir, karlar sem konur, sem eru 21 árs eða eldri, þegar kosning fer fram, hafa ríkisborgararétt hér á landi og hafa verið búsettir í landinu síðustu fimm árin áður en kosning fer fram.[a]) Þó getur enginn átt kosningarrétt, nema hann hafi óflekkað mannorð og sé fjárráður. — Gift kona telst fjár síns ráðandi, þótt hún eigi óskilið fjárlag með manni sínum. — Kosningalög setja að öðru leyti nánari reglur um Alþingiskosningar.[2]) — **34. gr.** Kjörgengur við kosningar til Alþingis er hver ríkisborgari, sem kosningarrétt á til þeirra. — Þeir dómendur, sem ekki hafa umboðsstörf á hendi, eru þó ekki kjörgengir.

IV. — **35. gr.** Reglulegt Alþingi skal saman koma ár hvert hinn 15. dag febrúarmánaðar eða næsta virkan dag, ef helgidagur er, hafi forseti lýðveldisins ekki tiltekið annan samkomudag fyrr á árinu. — Breyta má þessu með lögum. — **36. gr.** Alþingi er friðheilagt. Enginn má raska friði þess né frelsi. — **37. gr.** Samkomustaður Alþingis er jafnaðarlega í Reykjavík. Þegar sérstaklega er ástatt, getur forseti lýðveldisins skipað fyrir um, að Alþingi skuli koma saman á öðrum stað á Íslandi. — **38. gr.** Hvor deild hefur rétt til að bera fram og samþykkja fyrir sitt leyti frumvarp til laga og annarra samþykkta. Einnig má hvor þingdeild eða sameinað Alþingi senda forseta lýðveldisins ávörp. — **39. gr.** Hvor þingdeild getur skipað nefndir innandeildarþingmönnum til að rannsaka mikilvæg mál, er almenning varða. Þingdeildin getur veitt nefndum þessum rétt til að heimta skýrslur, munnlegar og bréflegar, bæði af embættismönnum og einstökum mönnum. — **40. gr.** Engan skatt má á leggja né breyta né af taka nema með lögum.[a]) Ekki má heldur taka lán, er skuldbindi ríkið, né selja eða með öðru móti láta af hendi neina af fasteignum landsins né afnotarétt þeirra nema samkvæmt lagaheimild. — **41. gr.** Ekkert gjald má greiða af hendi, nema heimild sé til þess í fjárlögum eða fjáraukalögum. — **42. gr.** Fyrir hvert reglulegt Alþingi skal, þegar er það er saman komið, leggja frumvarp til fjárlaga fyrir það fjárhagsár, sem í hönd fer, og skal í frumvarpinu fólgin greinargerð um tekjur ríkisins og gjöld. — Frumvarp til fjárlaga og fjáraukalaga skal leggja fyrir sameinað þing og afgreiða þar við 3 umræður. — **43. gr.** Sameinað Alþingi kýs 3 yfirskoðunarmenn, og skulu þeim veitt laun fyrir starfa sinn. Þeir skulu kosnir með hlutfallskosningu. Yfirskoðunarmenn þessir eiga að gagnskoða árlega reikninga um tekjur og gjöld landsins og gæta þess, hvort tekjur landsins séu þar allar taldar og hvort nokkuð hafi verið af hendi greitt án heimildar. Þeir geta, hver um sig, tveir eða allir, krafizt að fá allar skýrslur þær og skjöl, sem þeim þykir þurfa. Síðan skal safna þessum reikningum fyrir hvert fjárhagstímabil í einn reikning og leggja fyrir Alþingi frumvarp til laga um samþykkt á honum og athugasemdir yfirskoðunarmanna. — Rétt er yfirskoðunarmönnum, einum eða fleirum, að fá að sjá reikninga og bækur ríkisféhirðis og sömuleiðis stjórnarráðsins fyrir ár það, sem er að líða eða liðið er. Þyki þeim nokkuð athugavert, skulu þeir gera eftirmönnum sínum vísbendingu um það skriflega. — **44. gr.** Ekkert lagafrumvarp, að fjárlögum og fjáraukalögum undanskildum, má samþykkja, fyrr en það hefur verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeild. — **45. gr.** Þegar lagafrumvarp er samþykkt í annarri hvorri þingdeild, skal það lagt fyrir hina deildina, svo sem það var samþykkt. Ef þar verða breytingar á gerðar, fer frumvarpið aftur til fyrri þingdeildar. Ef hér verða

1) Stjórnskipunarlög nr. 51, 14. ágúst 1959, § 1.
2) L. nr. 52, 14. ágúst 1959, sbr. l. nr. 45, 29. marz 1961.
a) XXIV, 473, 476, XXVII, 400, 403.

a) XIX, 589.

aftur gerðar breytingar, fer það af nýju til hinnar deildarinnar. — Nú gengur enn eigi saman, og ganga báðar deildirnar saman í eina málstofu, og er þá málinu lokið með einni umræðu í sameinuðu Alþingi. — Þegar Alþingi skipar eina málstofu, þarf meira en helmingur þingmanna úr hvorri þingdeild að vera á fundi og eiga þátt í atkvæðagreiðslu, til þess að fullnaðarsamþykkt verði lögð á mál; ræður þá atkvæðafjöldi úrslitum um einstök málsatriði. En eigi ná þó lagafrumvörp, önnur en frumvörp til fjárlaga og fjáraukalaga, fullnaðarsamþykki, nema tveir þriðjungar atkvæða þeirra, sem greidd eru, séu með þeim. — **46. gr.** Alþingi sker sjálft úr, hvort þingmenn þess séu löglega kosnir, svo og úr því, hvort þingmaður hafi misst kjörgengi. — **47. gr.** Sérhver nýr þingmaður skal vinna eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni, þegar er kosning hans hefur verið tekin gild. — **48. gr.** Alþingismenn eru eingöngu bundnir við sannfæringu sína og eigi við neinar reglur frá kjósendum sínum. — Embættismenn þeir, sem kosnir verða til Alþingis, þurfa ekki leyfi stjórnarinnar til þess að þiggja kosninguna, en skyldir eru þeir til, án kostnaðar fyrir ríkissjóð, að annast um, að embættisstörfum þeirra verði gegnt á þann hátt, sem stjórnin telur nægja.[1]) — **49. gr.** Meðan Alþingi stendur yfir, má ekki taka neinn alþingismann fastan fyrir skuldir án samþykkis þeirrar deildar, er hann situr í, né heldur setja hann í varðhald eða höfða mál á móti honum, nema hann sé staðinn að glæp.[a]) — Enginn alþingismaður verður krafinn reikningsskapar utan þings fyrir það, sem hann hefur sagt í þinginu, nema þingdeildin, sem í hlut á, leyfi. — **50. gr.** Nú glatar alþingismaður kjörgengi, og missir hann þá rétt þann, er þingkosningin hafði veitt honum. — **51. gr.** Ráðherrar eiga samkvæmt embættisstöðu sinni sæti á Alþingi, og eiga þeir rétt á að taka þátt í umræðunum eins oft og þeir vilja, en gæta verða þeir þingskapa. Atkvæðisrétt eiga þeir þó því aðeins, að þeir séu jafnframt alþingismenn. — **52. gr.** Hvor þingdeild og sameinað Alþingi kýs sjálft forseta sinn. — **53. gr.** Hvorug þingdeildin getur gert samþykkt um mál, nema meira en helmingur þingdeildarmanna sé á fundi og greiði þar atkvæði. — **54. gr.** Heimilt er hverjum alþingismanni að bera upp sérhvert almennt mál í þeirri þingdeild, sem hann á sæti í, ef hún leyfir það, og beiðast um það skýrslu ráðherra. — **55. gr.** Hvorug þingdeildin má taka við neinu málefni, nema einhver þingdeildarmanna flytji það. — **56. gr.** Nú þykir þingdeild ekki ástæða til að gera aðra ályktun um eitthvert málefni, og getur hún þá vísað því til ráðherra. — **57. gr.** Fundir beggja þingdeilda og sameinaðs Alþingis skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða svo margir þingmenn, sem til er tekið í þingsköpum, krafizt, að öllum utanþingsmönnum sé vísað burt, og sker þá þingfundur úr, hvort ræða skuli málið í heyranda hljóði eða fyrir luktum dyrum. — **58. gr.** Þingsköp sameinaðs Alþingis og beggja deilda þess skulu sett með lögum.[1])

V. — **59. gr.** Skipun dómsvaldsins verður eigi ákveðin nema með lögum. — **60. gr.** Dómendur skera úr öllum ágreiningi um embættistakmörk yfirvalda.[a]) Þó getur enginn, sem um þau leitar úrskurðar, komið sér hjá að hlýða yfirvaldsboði í bráð með því að skjóta málinu til dóms. — **61. gr.** Dómendur skulu í embættisverkum sínum fara einungis eftir lögunum. Þeim dómendum, sem ekki hafa að auk umboðsstörf á hendi, verður ekki vikið úr embætti nema með dómi, og ekki verða þeir heldur fluttir í annað embætti á móti vilja þeirra, nema þegar svo stendur á, að verið er að koma nýrri skipun á dómstólana. Þó má veita þeim dómara, sem orðinn er fullra 65 ára gamall, lausn frá embætti, en eigi skal hann missa neins í af launum sínum.

VI. — **62. gr.** Hin evangeliska lúterska kirkja skal vera þjóðkirkja á Íslandi, og skal ríkisvaldið að því leyti styðja hana og vernda. — Breyta má þessu með lögum. — **63. gr.** Landsmenn eiga rétt á að stofna félög til að þjóna guði með þeim hætti, sem bezt á við sannfæringu hvers eins; þó má ekki kenna eða fremja neitt, sem er gagnstætt góðu siðferði og allsherjarreglu. — **64. gr.** Enginn má neins í missa af borgaralegum og þjóðlegum réttindum fyrir sakir trúarbragða sinna, né heldur má nokkur fyrir þá sök skorast undan almennri félagsskyldu. — Enginn er skyldur til að inna af hendi persónuleg gjöld til neinnar annarrar guðsdýrkunar en þeirrar, er hann sjálfur aðhyllist. — Nú er maður utan þjóðkirkjunnar, og geldur hann þá til Háskóla

1) L. nr. 84, 24. des. 1953, sbr. l. nr. 110, 24. des. 1954.
a) XXX, 618.

1) L. nr. 115, 19. nóv. 1936 ásamt breytingalögum.
a) VII, 148, XI, 211, XX, 76, 77, 74, lyfd. VIII, 383.

Íslands eða einhvers styrktarsjóðs við þann skóla, eftir því sem á verður kveðið, gjöld þau, er honum ella hefði borið að greiða til þjóðkirkjunnar, enda heyri hann ekki til öðrum trúarbragðaflokki, er viðurkenndur sé í landinu. — Breyta má þessu með lögum.

VII. — **65. gr.** Hvern þann, sem tekinn er fastur, skal án undandráttar leiða fyrir dómara.[a]) Sé hann eigi jafnskjótt látinn laus, skal dómari, áður en sólarhringur sé liðinn, leggja rökstuddan úrskurð á, hvort hann skuli settur í varðhald. Megi láta hann lausan gegn veði, þá skal ákveða í úrskurði, hvert og hversu mikið það skuli vera. — Úrskurði dómara má þegar skjóta til æðri dóms, og fer um birting og áfrýjun slíks úrskurðar sem um birting og áfrýjun dóms í sakamálum. — Engan má setja í gæzluvarðhald fyrir sök, er aðeins varðar fésekt eða einföldu fangelsi. — **66. gr.** Heimilið er friðheilagt. Ekki má gera húsleit né kyrrsetja bréf og önnur skjöl og rannsaka þau nema eftir dómsúrskurði eða eftir sérstakri lagaheimild. — **67. gr.**[b]) Eignarrétturinn er friðhelgur. Engan má skylda til að láta af hendi eign sína, nema almenningsþörf krefji; þarf til þess lagafyrirmæli, og komi fullt verð fyrir. — **68. gr.** Enginn útlendingur getur fengið ríkisborgararétt nema með lögum.[1]) Um heimild útlendinga til þess að eiga fasteignaréttindi hér á landi skal skipað með lögum.[2]) — **69. gr.** Engin bönd má leggja á atvinnufrelsi manna, nema almenningsheill krefji, enda þarf lagaboð til.[c]) — **70. gr.** Sá skal eiga rétt á styrk úr almennum sjóði, sem eigi fær séð fyrir sér og sínum, og sé eigi öðrum skylt að framfæra hann, en þá skal hann vera skyldum þeim háður, sem lög áskilja.[3]) — **71. gr.** Hafi foreldrar eigi efni á að fræða sjálf börn sín eða séu börnin munaðarlaus og öreigar, er skylt að sjá þeim fyrir uppfræðingu og framfæri af almannafé. — **72. gr.** Hver maður á rétt á að láta í ljós hugsanir sínar á prenti; þó verður hann að ábyrgjast þær fyrir dómi. Ritskoðun og aðrar tálmanir fyrir prentfrelsi má aldrei í lög leiða.[a]) — **73. gr.** Rétt eiga menn á að stofna félög í sérhverjum löglegum tilgangi, án þess að sækja þurfi um leyfi til þess.[b]) Ekkert félag má leysa upp með stjórnarráðstöfun. Þó má banna félag um sinn, en þá verður þegar að höfða mál gegn félaginu, til þess að það verði leyst upp. — **74. gr.** Rétt eiga menn á að safnast saman vopnlausir. Lögreglustjórninni er heimilt að vera við almennar samkomur. Banna má mannfundi undir berum himni, þegar uggvænt þykir, að af þeim leiði óspektir. — **75. gr.** Sérhver vopnfær maður er skyldur að taka sjálfur þátt í vörn landsins, eftir því sem nákvæmar kann að verða fyrir mælt með lögum. — **76. gr.** Rétti sveitarfélaganna til að ráða sjálf málefnum sínum með umsjón stjórnarinnar skal skipað með lögum.[1]) — **77. gr.** Skattamálum skal skipa með lögum. — **78. gr.** Sérréttindi, er bundin séu við aðal, nafnbætur og lögtign, má eigi taka í lög. — **79. gr.** Tillögur, hvort sem eru til breytinga eða viðauka á stjórnarskrá þessari, má bera upp bæði á reglulegu Alþingi og auka-Alþingi. Nái tillagan samþykki beggja þingdeilda, skal rjúfa Alþingi þá þegar og stofna til almennra kosninga af nýju. Samþykki báðar deildir ályktunina óbreytta, skal hún staðfest af forseta lýðveldisins, og er hún þá gild stjórnskipunarlög. — Nú samþykkir Alþingi breytingu á kirkjuskipun ríkisins samkvæmt 62. gr., og skal þá leggja það mál undir atkvæði allra kosningarbærra manna í landinu til samþykktar eða synjunar, og skal atkvæðagreiðslan vera leynileg. — **80. gr.** .... — **81. gr.** Stjórnskipunarlög þessi öðlast gildi, þegar Alþingi gerir um það ályktun, enda hafi meiri hluti allra kosningarbærra manna í landinu með leynilegri atkvæðagreiðslu samþykkt þau.[2]) — **Ákvæði um stundarsakir.** Er stjórnarskrá þessi hefur öðlazt gildi, kýs sameinað Alþingi forseta Íslands fyrsta sinni eftir reglum um kjör forseta sameinaðs Alþingis, og nær kjörtímabil hans til 31. júlí 1945. — Þeir erlendir ríkisborgarar, sem öðlazt hafa kosningarrétt og kjörgengi til Alþingis eða embættisgengi, áður en stjórnskipunarlög þessi koma

1) L. nr. 100, 23. des. 1952. — 2) L. nr. 63, 28. nóv. 1919. — 3) L. nr. 80, 5. júní 1947, sbr. l. nr. 115, 28. des. 1954.

a) XIII, 287, XXXII, 725.

b) III, 144, 147, VIII, 494, X, 403, XI, 244, XIV, 154, 241, (XVII, 346), XIX, 589, XXII, 270, 272, XXIII, 435, 436, 445, XXIV, 143, 147—8, XXV, 75—6, 95, 135, XXVI, 432, XXIX, 609, 738, 756, 759—61, XXX, 218, 762, 771, XXXIV, 244, 322.

c) VIII, 333, XXX, 455, XXXII, 361, XXXIV, 322. Féld. II, 149.

1) Sveitarstjórnarlög nr. 58, 29. maí 1961.

2) Sbr. þingsályktun um gildistöku stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33, 16. júní 1944, og yfirlýsingu forseta sameinaðs Alþingis um gildistöku stjórnarskrárinnar nr. 33, 17. júní 1944. Sbr. og þingsályktun um niðurfelling dansk-íslenzka sambandslagasamningsins frá 1918, nr. 32, 16. júní 1944.

a) XIV, 237.

b) Féld. II, 149.

1944 Nr. 33 17. júní

til framkvæmda, skulu halda þeim réttindum. Danskir ríkisborgarar, sem téð réttindi hefðu öðlazt samkvæmt 75. gr. stjórnarskrár 18. maí 1920, að óbreyttum lögum, frá gildistökudegi stjórnarskipunarlaga þessara og þar til 6 mánuðum eftir að samningar um rétt danskra ríkisborgara á Íslandi geta hafizt, skulu og fá þessi réttindi og halda þeim.

1944 Nr. 34 17. júní

Lög um þjóðfána Íslendinga.

1. gr. Hinn almenni þjóðfáni Íslendinga er heiðblár með mjallhvítum krossi og eldrauðum krossi innan í hvíta krossinum. Armar krossanna ná alveg út í jaðra fánans, og er breidd þeirra 2/9, en rauða krossins 1/9 af fánabreiddinni. Bláu reitirnir eru rétthyrndir ferhyrningar: stangarreitirnir jafnhliða og ytri reitirnir jafnbreiðir þeim, en helmingi lengri. Hlutfallið milli breiddar fánans og lengdar er 18:25. — **2. gr.** Ríkisstjórn, Alþingi og aðrar opinberar stofnanir svo og fulltrúar utanríkisráðuneytis Íslands erlendis skulu nota þjóðfánann klofinn að framan: tjúgufána. — Tjúgufáninn er að því leyti frábrugðinn hinum almenna þjóðfána, að ytri reitir hans eru þrefalt lengri en stangarreitirnir og klauf upp í hann að framan, skorin eftir beinum línum, dregnum frá ytri hornum fánans inn að miðlínu hans. Línur þessar skera innjaðra ytri reitanna, þar sem saman koma 4/7 ytri og 3/7 innri hlutar lengdar þeirra. Þar, sem línur þessar nema við arm rauða krossins, er hann þverskorinn. — Póst- og símafáni svo og tollgæzlufáni eru tjúgufánar með merki í efra stangarreit miðjum: póst- og símafáninn með póstlúðri hringuðum utan um stjörnu og út frá stjörnunni eldingarleiftur, en tollfáninn með upphafstéi (T). Merki þessi eru silfurlit. — **3. gr.** Fáni hafnsögumanns er hinn almenni þjóðfáni með hvítum jöðrum á alla vegu, jafnbreiðum krossunum, þ. e. 4/7 af breidd bláu reitanna. — **4. gr.** Engin önnur merki en þau, er greinir í 2. og 3. gr., má nota í þjóðfánanum. — **5. gr.** Tjúgufánann má aðeins nota á húsum og við hús, sem notuð eru að öllu eða mestu leyti í þágu ríkis eða ríkisstofnana, nema um sé að ræða heimili eða embættisskrifstofu fulltrúa utanríkisráðuneytis Íslands erlendis. Þótt hús sé eign ríkis eða ríkisstofnana, má ekki nota tjúgufánann á því, ef leigt er að mestu eða öllu einstökum mönnum eða einkastofnunum. Hins vegar má nota tjúgufánann á húsi, sem er í eign einstakra manna eða einkastofnana, ef ríkið eða ríkisstofnanir hafa húsið á leigu og nota það að öllu eða mestu leyti til sinna þarfa. — Tjúgufánann má aðeins nota á skipum, sem eru í eign ríkis eða ríkisstofnana og notuð í þeirra þarfir, með þeim undantekningum, sem hér segir: — Ef ríkið tekur skip á leigu til embættisþarfa (strandgæzlu, tollgæzlu, póstflutnings, vitaeftirlits, hafnsögu o. s. frv.), má það nota tjúgufánann af þeirri gerð, sem við á samkvæmt 2. gr. — Skip, sem annast póstflutning eftir samkomulagi eða samningi við ríkisstjórnina, mega nota póstfánann á umsömdum póstleiðum, enda hafi þau rétt til að sigla undir íslenzkum fána. — **6. gr.** Þjóðfánann skal draga að hún á þar til gerðri stöng. Á húsum getur stöngin verið annaðhvort beint upp af þaki hússins eða gengið út frá hlið þess, enda sé stönginni í báðum tilfellum komið fyrir á smekklegan hátt. Enn fremur má nota stöng, sem reist er á jörðu. Á skipum skal stönginni komið fyrir í skut eða á ásenda aftur af því siglutré, sem aftast er. Ef um smáskip eða báta er að ræða, má draga fánann að hún á siglutré, eða aftasta siglutré, ef fleiri eru en eitt. — **7. gr.** Með forsetaúrskurði skal kveða á um fánadaga og hve lengi dags fánum megi halda við hún.[1]) — **8. gr.** Nú rís ágreiningur um rétta notkun þjóðfánans, og sker þá dómsmálaráðuneytið úr. — **9. gr.** Sýnishorn af réttum litum og hlutföllum þjóðfánans skal vera til á vissum stöðum, sem dómsmálaráðuneytið ákveður og auglýsir, svo og hjá öllum lögreglustjórum. Bannað er að hafa á boðstólum, selja eða leigja aðra fána en þá, sem gerðir eru með réttum litum og réttum hlutföllum reita og krossa. — **10. gr.** Lögreglan skal hafa eftirlit með því, að enginn noti þjóðfána, sem er ekki í samræmi við sýnishorn þau, er greinir í 9. gr., eða svo upplitaður eða slitinn, að verulega frábrugðinn sé réttum fána um lit og stærðarhlutföll reita. Má gera slíka fána upptæka, ef notaðir eru á stöng eða sýndir úti eða inni, þar sem almenningur getur séð þá. — **11. gr.** Lög þessi ná til allra þjóðfána, sem notaðir eru á venjulegan hátt, svo að almenningur eigi kost á að sjá þá úti eða inni, en ekki til skrautfána, borðfána eða því um líkra fána, sem þó skulu jafnan vera gerðir þannig, að réttir séu litir og stærðarhlutföll reita og krossa. — **12. gr.** Enginn má óvirða þjóðfánann, hvorki í orði né verki. — Óheimilt er að nota þjóðfánann sem einkamerki einstaklinga, félaga eða stofnana eða auðkennismerki

1) Sbr. forsetaúrsk. nr. 44, 17. ágúst 1944.

1944 Nr. 34 17. júní

á aðgöngumiðum, samskotamerkjum eða öðru þess háttar. — Óheimilt er einstökum stjórnmálaflokkum að nota þjóðfánann í áróðursskyni við kosningaundirbúning eða kosningar. — Óheimilt er að nota fánann í firmamerki, vörumerki eða á söluvarning, umbúðir um eða auglýsingu á vörum. — Nú hefur verið skrásett af misgáningi vörumerki, þar sem notaður er þjóðfáninn án heimildar, og skal þá afmá það úr vörumerkjaskrá samkvæmt kröfu dómsmálaráðuneytisins. — Nú setur maður þjóðfánann á söluvarning eða umbúðir hans, og skal þá fenginn dómsúrskurður um, að honum sé óheimilt að nota fánamerkið eða hafa vörur til sölu, sem auðkenndar eru með því. Auk þess má skylda hann til þess, ef nauðsyn krefur, að ónýta vörurnar eða umbúðir þeirra, svo framarlega sem þær eru þá í vörzlum hans eða hann á annan hátt hefur umráð yfir þeim. — **13. gr.** Dómsmálaráðuneytið getur, ef þörf þykir, sett með reglugerð sérstök ákvæði til skýringar ákvæðum laga þessara. — **14. gr.** Brot gegn 4. og 5. gr. og 1. málsgr. 12. gr. varða sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að einu ári. — Brot gegn öðrum ákvæðum laga þessara og gegn forsetaúrskurðum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim varða sektum. — Mál út af brotum þessum fara að hætti opinberra mála.

1944 Nr. 44 17. ágúst

Forsetaúrskurður um fánadaga o. fl.

1. gr. Draga skal fána á stöng á húsum opinberra stofnana, sem eru í umsjá valdsmanna eða sérstakra forstöðumanna ríkisins, eftirgreinda daga: 1. Fæðingardag forseta Íslands. 2. Nýársdag. 3. Föstudaginn langa. 4. Páskadag. 5. Sumardaginn fyrsta. 6. 1. maí. 7. Hvítasunnudag. 8. 17. júní. 9. 1. desember. 10. Jóladag. — Alla ofangreinda daga skal draga fána að hún, nema föstudaginn langa, þá í hálfa stöng. — **2. gr.** Hverja daga aðra en í 1. gr. segir og við hvaða tækifæri flagga skal á landi, fer eftir ákvörðun dómsmálaráðuneytisins. — **3. gr.** Á tímabilinu 1. marz —31. október skal eigi draga fána á stöng á landi fyrr en kl. 8 árdegis, en á tímabilinu 1. nóvember til febrúarloka eigi fyrr en kl. 9 árdegis. — **4. gr.** Fáni skal eigi uppi vera lengur en til sólarlags og aldrei lengur en til kl. 8 síðdegis, nema flaggað sé á stað við útisamkomur, þá má láta fána vera uppi meðan samkoman varir og bjart er, þó eigi lengur en til miðnættis.

1944 Nr. 35 17. júní

Forsetaúrskurður um skjaldarmerki Íslands.

Skjaldarmerki Íslands er silfurlitur kross í heiðbláum feldi með eldrauðum krossi innan í silfurlita krossinum. Armar krossanna skulu ná alveg út í rendur skjaldarins á alla fjóra vegu. Breidd krossmarksins skal vera ⅝ af breidd skjaldarins, en rauði krossinn helmingi mjórri, ⅛ af breidd skjaldarins. Efri reitirnir skulu vera rétthyrndir, jafnhliða ferhyrningar og neðri reitirnir jafnbreiðir efri reitunum, en þriðjungi lengri. — Skjaldberar eru hinar fjórar landvættir, sem getur í Heimskringlu: Griðungur, hægra megin skjaldarins, bergrisi, vinstra megin, gammur, hægra megin, ofan við griðunginn, og dreki, vinstra megin, ofan við bergrisann. — Skjöldurinn hvílir á stuðlabergshellu.

1945 Nr. 36 12. febr.

Lög um framboð og kjör forseta Íslands.

1. gr. [Um kjörskrár til afnota við kjör forseta Íslands fer á sama hátt og við alþingiskosningar.][1]) — **2. gr.** Undirkjörstjórnir og yfirkjörstjórnir eru hinar sömu og við alþingiskosningar, en auk þessara kjörstjórna hefur hæstiréttur þau störf með höndum, sem segir í lögum þessum. — **3. gr.** Forsetakjör skal fara fram síðasta sunnudag í júnímánuði fjórða hvert ár, sbr. þó 2. mgr. Forsætisráðherra auglýsir kosninguna í útvarpi og lögbirtingablaði eigi síðar en þrem mánuðum fyrir kjördag og tiltekur hámarks- og lágmarkstölu meðmælenda forsetaefnis úr landsfjórðungi hverjum í réttu hlutfalli við kjósendatölu þar. — Nú deyr forseti eða lætur af störfum, áður en kjörtíma hans er lokið, og skal þá innan árs kjósa nýjan forseta til 31. júlí á fjórða ári frá þeirri kosningu. Ákveður forsætisráðherra þá kjördag, en að öðru leyti fer eftir fyrirmælum laga þessara. — **4. gr.** Framboðum til forsetakjörs skal skila í hendur dómsmálaráðuneytinu ásamt samþykki forsetaefnis, nægilegri tölu meðmælenda og vottorðum yfirkjörstjórna um, að þeir séu á kjörskrá, eigi síðar en 5 vikum fyrir kjördag, og auglýsir dómsmálaráðuneytið með sama hætti og segir í 3. gr. innan viku, hverjir séu í kjöri til forsetaembættisins, en afgreiðir til hæstaréttar öll áðurnefnd skjöl. — **5. gr.** Dómsmálaráðuneytið sér um gerð og prentun kjörseðla og sendingu þeirra til yfirkjörstjórna, sem síðan annast framsendingu þeirra til undirkjör-

1) Lög nr. 39, 26. apríl 1963, § 1.

1945 Nr. 36 12. febr.

stjórna með sama hætti og kjörseðla til alþingiskosninga. — Á kjörseðla skal prenta skýru letri nöfn forsetaefna í stafrófsröð. — **6. gr.** Um kosningaathöfnina sjálfa sem og undirbúning hennar, atkvæðagreiðslu utan kjörstaða og á kjörstað, fer að öðru leyti samkvæmt lögum um kosningar til Alþingis. — **7. gr.** Nú deyr forsetaefni, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn, og má þá annað forsetaefni gefa kost á sér í stað hins, ef fullur helmingur meðmælenda hins látna er meðal meðmælenda hans. — Annars úrskurðar hæstiréttur um það, hvort fresta þarf kosningu vegna andláts forsetaefnis og undirbúa kosningu af nýju. — **8. gr.** Kjörstjórnir nota sömu gerðabækur og við alþingiskosningar, en hæstiréttur notar sérstaka gerðabók um þessi efni. — **9. gr.** Að lokinni kosningu senda undirkjörstjórnir oddvita yfirkjörstjórnar tafarlaust atkvæðakassana og ónotaða og ónýtta kjörseðla í þeim umbúðum, er segir í lögum um alþingiskosningar. Á áður auglýstum stað og stund opnar yfirkjörstjórn atkvæðakassana, og fer síðan talning atkvæða fram með sama hætti og segir í lögum um kosningar til Alþingis, svo og um það, hvort kjörseðill telst gildur eða ekki, og um meðferð ágreiningsseðla. — **10. gr.** Að lokinni talningu atkvæða sendir yfirkjörstjórn hæstarétti eftirrit af gerðabók sinni ásamt þeim kjörseðlum, sem ágreiningur hefur verið um. — **11. gr.** Þegar hæstiréttur hefur fengið í hendur eftirrit gerðabóka allra yfirkjörstjórna og ágreiningsseðla, boðar hann forsetaefni eða umboðsmenn þeirra til fundar, þar sem hann úrskurðar um gildi ágreiningsseðlanna, lýsir úrslitum kosninganna og gefur út kjörbréf handa því forsetaefni, sem hæstri atkvæðatölu hefur náð. — Nú er ágreiningur um kjörgengi forsetaefnis, og sker þá hæstiréttur úr. — **12. gr.** Nú hefur aðeins einn maður verið í kjöri til forsetaembættisins, og er hann þá rétt kjörinn forseti Íslands án atkvæðagreiðslu, enda fullnægi hann kjörgengisskilyrðum. Gefur hæstiréttur út kjörbréf handa honum þegar að liðnum framboðsfresti. — **13. gr.** Staðfest eftirrit af kjörbréfi forseta sendir hæstiréttur forsætisráðherra og forseta sameinaðs Alþingis. — **14. gr.** Ákvæði [128. gr.][1]) og XVII., XXI. og XXII. kafla laga um kosningar til Alþingis[2]) gilda um kosningar samkv. lögum þessum að svo miklu leyti sem við getur átt. — Kærur um ólögmæti forsetakjörs, aðrar en refsikærur, skulu sendar hæstarétti eigi síðar en 5 dögum fyrir fund þann, er í 11. gr. getur.

1945 Nr. 36 12. febr.

Lög um laun forseta Íslands.

1944 Nr. 37 8. júlí

1. gr. Forseti Íslands hefur að launum [85000][1]) kr. á ári og að auki verðlagsuppbót samkvæmt lögum. — Launin ásamt verðlagsuppbót greiðast á venjulegan hátt mánaðarlega fyrir fram. — **2. gr.** Forseti hefur ókeypis bústað, ljós og hita og er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum. — **3. gr.** Allan útlagðan kostnað forseta vegna rekstrar embættisins ber að greiða úr ríkissjóði sérstaklega. — **4. gr.** Þeir, er fara með forsetavald um stundarsakir, sbr. 8. gr. stjórnarskrárinnar, skulu samanlagt, meðan þeir gegna starfanum, njóta jafnra launa, miðað við mánaðarstarfstíma, og mánaðarlaun forsetans eru að viðbættri verðlagsuppbót. Skulu launin skiptast að jöfnu milli þeirra. — Auk þess skulu þeir fá greiddan útlagðan kostnað vegna starfans.

1944 Nr. 40 8. júlí

Forsetaúrskurður um fána forseta Íslands.

Fáni forseta Íslands er hinn íslenzki tjúgufáni, en í honum, þar sem armar krossmarksins mætast, skjaldarmerki Íslands og skjaldberar í hvítum, ferhyrndum reit.

1944 Nr. 39 8. júlí

Forsetaúrskurður um merki forseta Íslands.

Merki forseta Íslands er skjöldur, að lögun og lit sem skjöldurinn í skjaldarmerki Íslands, en þar sem armar krossmarksins mætast er hvítur, ferhyrntur reitur og í honum skjaldarmerki Íslands og skjaldberar.

1943 Nr. 82 16. des.

Tilskipun um starfsreglur ríkisráðs.

1. gr. Ráðherrarnir allir skipa ríkisráð. Ríkisstjóri[2]) er forseti ríkisráðsins. Auk þess er ríkisráðsritari á fundum ríkisráðsins. — **2. gr.** Ríkisstjóri kveður ríkisráð til fundar á þeim stað og stundu, sem hann ákveður eftir tillögu forsætisráðherra. Ríkisstjóri getur einnig kvatt ríkisráð til funda án þess að fyrir liggi tillaga frá forsætisráðherra, ef hann telur það óhjákvæmilega nauðsynlegt. Fundir skulu að jafnaði haldnir í skrifstofu ríkisstjóra í Reykjavík eða nágrenni. Skulu allir ráðherrar sækja fundi ríkisráðs, nema fjarvera eða veikindaforföll hamli. — **3. gr.** Fundur ríkisráðs er lögmætur, ef meiri hluti ráðherranna er á fundi. Ef alveg sérstaklega stendur á og brýna nauðsyn ber til að halda

1) L. nr. 39, 26. apríl 1963, § 2.
2) L. nr. 52, 14. ágúst 1959.

1) L. nr. 94, 15. des. 1952, § 16.
2) Nú forseti skv. stj.skr. nr. 33, 17. júní 1944, § 16.

1943 Nr. 82 16. des.

ríkisráðsfund tafarlaust, telst þó fundur lögmætur, ef auk forseta eru tveir ráðherrar á fundi, enda sé fullvíst, að ekki geti fleiri komið á fundinn. — **4. gr.** Það, sem gerist á fundum ríkisráðs, skal bókað í sérstaka, löggilta gerðabók ríkisráðs. Ríkisráðsritari annast bókunina. — Forseti og ráðherrar geta, ef þeir óska þess, krafizt, að bókaðar séu athugasemdir eða ágreiningsálit þeirra um eitthvert eða einhver mál. — Að loknum hverjum fundi skal gerðabókin lesin upp og undirrituð af öllum þeim, sem viðstaddir voru á fundinum. — **5. gr.** Bera skal upp fyrir ríkisstjóra í ríkisráði öll lög, þar á meðal bráðabirgðalög og mikilvægar stjórnarráðstafanir. Sem mikilvægar stjórnarráðstafanir, er bornar skulu upp í ríkisráði, skal jafnan telja: 1. Lagafrumvörp, sem ráðherra vill leggja fyrir Alþingi. 2. Tillögur um að kveðja saman Alþingi, slíta því, fresta fundum þess eða rjúfa það. 3. Samninga við erlend ríki sem eru mikilvægir eða þurfa staðfestingar ríkisstjóra annaðhvort samkvæmt stjórnarskránni eða samkvæmt ákvæðum samningsins. 4. Tillögur um veitingu á, lausn eða frávikningu frá embætti, eða flutning úr einu embætti í annað, sem ríkisstjóri veitir. 5. Tillögur um, að saksókn fyrir afbrot skuli falla niður, um náðun og um almenna uppgjöf saka. 6. Ríkisstjóraúrskurði, tilskipanir, opin bréf og aðrar mikilvægar stjórnarráðstafanir, sem hafa ekki þegar verið taldar hér á undan. — **6. gr.** Nú er ríkisstjóri fjarverandi eða forfallaður sökum veikinda, og er forsætisráðherra þá forseti ríkisráðs, eða ef forsætisráðherra er einnig fjarverandi eða forfallaður sökum veikinda, sá ráðherrann, sem gegnir störfum forsætisráðherra. — **7. gr.** Forseti stjórnar fundum ríkisráðs og umræðum á fundunum. Hann ákveður í hverri röð ráðherrarnir bera upp tillögur sínar og hver þeirra tekur til máls. — Nú kemur fram á ráðherrafundi, að ágreiningur er milli ráðherranna, eða um það er vitað á annan hátt, um mál, sem ætlað er að bera upp í ríkisráði, og skal þá ríkisstjóra gefin skýrsla um málið og ágreininginn eigi síðar en sólarhring áður en bera skal málið upp í ríkisráði. Nú kemur það fram, þegar málið kemur fyrir ríkisráð, að mikill ágreiningur er enn milli ráðherranna, og forseti telur málið mikilsvert, og getur hann þá ákveðið að fresta afgreiðslu þess til síðari fundar, sem þó skal haldinn eigi síðar en viku seinna. — **8. gr.** Ríkisráðsritari skal skipaður af ríkisráði, eftir tillögu forsætisráðherra, til eins árs í senn frá 17. júní til jafnlengdar næsta ár. Þóknun fyrir störf hans ákveður ráðuneytið eftir tillögu forsætisráðherra. — Auk þess að annast bókun fundargerða samkvæmt 4. gr., skal ríkisráðsritari annast kvaðningu til funda, sjá um, að fyrir liggi í réttu formi tillögur þær, er bera skal upp á fundinum, sjá um afgreiðslu mála þeirra, sem afgreidd hafa verið í ríkisráði, í hendur hlutaðeigandi ráðuneyta eða annarra; sjá um afgreiðslu eftirrita af tillögum, sem afgreiddar hafa verið í ríkisráði, til skrifstofu ríkisstjóra; geyma gerðabók og skjalasafn ríkisráðs og sjá um, að það sé jafnan í góðu lagi. — **9. gr.** Nú er ríkisráðsritari fjarverandi eða forfallaður sökum veikinda, og setur þá forsætisráðherra annan til að gegna störfum hans.

1943 Nr. 82 16. des.

Auglýsing um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl.

1959 Nr. 64 20. nóv.

Eftir tillögu forsætisráðherra og samkvæmt 15. gr. stjórnarskrárinnar hefur forseti Íslands í dag sett eftirfarandi ákvæði um skipun og skipting starfa ráðherra o. fl.: — I. **Forsætisráðherra Ólafur Thors.**[1]) Undir hann heyra eftirgreind mál: Stjórnarskráin, mál, er varða forsetaembættið, Alþingi, nema að því leyti, sem öðru vísi er ákveðið, almenn ákvæði um framkvæmdastjórn ríkisins, skipun ráðherra og lausn, forsæti ráðuneytisins, skipting starfa ráðherranna, mál, er varða stjórnarráðið í heild, hin íslenzka fálkaorða og önnur heiðursmerki. Þingvallanefnd og mál varðandi meðferð Þingvalla. Ríkisbúið að Bessastöðum. Athuganir á efnahagsmálum í umboði ríkisstjórnarinnar allrar. — II. **Ráðherra Bjarni Benediktsson.** Undir hann heyrir dómaskipan, dómsmál, þar undir framkvæmd refsidóma, hegninga- og fangahús, tillögur um náðun, veiting réttarfarslegra leyfisbréfa, málflutningsmenn, lögreglumálefni, þ. á m. gæzla landhelginnar og löggjöf um verndun fiskimiða landgrunnsins, áfengismál, strandmál, sifjaréttarmál, erfðaréttarmál, persónuréttarmál, eignarréttarmál, yfirfjárráðamál, lög um kosningar til Alþingis og kjördæmaskipting, umsjón með framkvæmd alþingiskosninga, ríkisborgararéttur, útgáfa Stjórnartíðinda og Lögbirtingablaðs, húsameistari ríkisins, Ríkisprentsmiðjan Gutenberg. Kirkjumál. Heilbrigðismál, þar undir sjúkrahús og heilsuhæli. Iðju- og iðnaðarmál, þar undir Iðn-

1) Með auglýs. nr. 68, 14. nóv. 1963, voru Bjarna Benediktssyni falin ráðherrastörf Ólafs Thors og Jóhanni Hafstein ráðherrastörf Bjarna Benediktssonar.

1959 Nr. 64 20. nóv.

aðarbankinn, Iðnaðarmálastofnun Íslands, útflutningur iðnaðarvara. Sementsverksmiðja ríkisins. Landsmiðjan, iðnfélög, öryggiseftirlit. Einkaleyfi. — III. **Ráðherra Emil Jónsson.** Undir hann heyra sjávarútvegsmál, nema að því leyti, sem öðruvísi er ákveðið, þar undir Fiskifélagið, Fiskimálasjóður og Fiskveiðasjóður Íslands, síldarútvegsmál (síldarverksmiðjur og síldarútvegsnefnd), sjávarvöruiðnaður og útflutningur sjávarafurða. Vita- og hafnarmál, strandferðir. Almenn siglingamál, þar undir atvinna við siglingar. Skipaskoðun ríkisins, Eimskipafélag Íslands h.f. Félagsmál, almannatryggingar, atvinnubótamál, atvinnuleysistryggingar, Brunabótafélag Íslands, vinnudeilur, sveitastjórnar- og framfærslumál, nema að því leyti, sem öðruvísi er ákveðið. Barnaheimili. Félagsdómur. Almenn styrktarstarfsemi, þar undir styrkveitingar til berklasjúklinga og annarra sjúklinga, sem haldnir eru langvinnum sjúkdómum, sjúkrasjóðir, ellistyrktarsjóðir, öryrkjasjóðir, slysatryggingasjóðir, lífsábyrgðarsjóðir og aðrir tryggingasjóðir. Húsnæðismál, þar undir byggingarfélög. Mælitækja- og vogaráhaldamál. Veðurstofan. — IV. **Ráðherra Guðmundur Í. Guðmundsson.** Undir hann heyra utanríkismál, framkvæmd varnarsamningsins, þ. á m. lögreglumál, dómsmál, tollamál, póst- og símamál, flugmál, radarstöðvarnar, heilbrigðismál, félagsmál og önnur þau mál, er leiða af dvöl hins erlenda varnarliðs í landinu. Gildir þetta um varnarsvæðin og mörk þeirra. — V. **Ráðherra Gunnar Thoroddsen.** Undir hann heyra fjármál ríkisins, þar undir skattamál, tollamál og önnur mál, er varða tekjur ríkissjóðs, svo sem ef verzlun er rekin til að afla ríkissjóði tekna, undirskrift ríkisskuldabréfa, fjárlög, fjáraukalög og reikningsskil ríkissjóðs, hin umboðslega endurskoðun, embættisveð. Eftirlit með innheimtumönnum ríkisins, laun embættismanna, eftirlaun, lífeyrir embættismanna og ekkna þeirra, peningamál, þar undir peningaslátta. Yfirleitt fer þessi ráðherra með öll þau mál, er varða fjárhag ríkisins eða landsins í heild, nema þau eftir eðli sínu eða sérstöku ákvæði heyri undir annan ráðherra. Hagskýrslugerð ríkisins. Almannaskráning. Framkvæmdabanki Íslands. Tekjustofnar sveitar- og bæjarfélaga og gjaldskrár þeirra. Mæling og skrásetning skipa. — VI. **Ráðherra dr. Gylfi Þ. Gíslason.** Undir hann heyra menntamál, þar undir skólar, sem ekki eru sérstaklega undanteknir, útvarpsmál og viðtækjaverzlun. Menntamálaráð Íslands, Þjóðleikhús og önnur leiklistarmál, tónlistarmál, kvikmyndamál, söfn og aðrar menningarstofnanir, sem reknar eru eða styrktar af ríkinu. Atvinnudeild háskólans. Rannsóknarráð ríkisins. Önnur mál, er varða vísindi og listir. Barnaverndarmál. Skemmtanaskattur. Félagsheimilasjóður. Íþróttamál. Bókasöfn og lestrarfélög. Iðnaðarnám. Viðskiptamál og verðlagsmál. Bankamál, að svo miklu leyti, sem einstakir bankar eru ekki undanteknir. Efnahagssamvinnan (OEEC), alþjóðafjármálastofnanir og erlend tækniaðstoð. Innkaupastofnun ríkisins. Ferðaskrifstofa ríkisins. — VII. **Ráðherra Ingólfur Jónsson.** Undir hann heyra landbúnaðarmál, þ. á m. útflutningur landbúnaðarafurða, ræktunarmál, þ. á m. skógræktarmál og sandgræðslumál, búnaðarfélög, búnaðarskólar, garðyrkjuskólar, húsmæðraskólar í sveitum, dýralækningamál, þjóðjarðamál. Búnaðarbanki Íslands. Áburðarverksmiðjan h.f. Vega- og brúamál. Flugmál, þ. á m. flugvallarekstur. Póst-síma- og loftskeytamál. Kaupfélög og samvinnufélög. Rafmagnsmál, þ. á m. rafmagnsveitur ríkisins og rafmagnseftirlit, vatnamál, þar undir sérleyfi til vatnsorkunotkunar, jarðboranir eftir heitu vatni og gufu. Námurekstur. — Ráðherrafundi skal halda um nýmæli í lögum og mikilvæg stjórnarmálefni. Svo skal og ráðherrafundi halda, ef einhver ráðherra æskir að bera þar upp mál.

1959 Nr. 64 20. nóv.

Lög um ráðherraábyrgð.

1963 Nr. 4 19. febr.

1. gr. Ráðherrar bera ábyrgð á stjórnarframkvæmdum öllum eftir því sem fyrir er mælt í stjórnarskrá og lögum þessum. — Ákvæði almennra hegningarlaga um brot í opinberu starfi taka einnig til ráðherra eftir því, sem við getur átt. — **2. gr.** Ráðherra má krefja ábyrgðar samkvæmt því, sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum, fyrir sérhver störf eða vanrækt starfa, er hann hefur orðið sekur um, ef málið er svo vaxið, að hann hefur annaðhvort af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi farið í bága við stjórnarskrá lýðveldisins, önnur landslög eða að öðru leyti stofnað hagsmunum ríkisins í fyrirsjáanlega hættu. — **3. gr.** Sá ráðherra, sem ritar undir lög eða stjórnarerindi með forseta, ber ábyrgð á þeirri athöfn. Annar ráðherra verður því aðeins sóttur til ábyrgðar vegna þeirrar embættisathafnar forseta, að hann hafi ráðið til hennar, átt þátt í framkvæmd hennar eða látið framkvæmdir samkvæmt henni viðgang-

ast, ef hún lýtur að málefnum, sem undir hann heyra. — **4. gr.** Séu embættisathafnir, sem atbeina forseta þarf til, vanræktar, hvílir ábyrgð vegna þeirrar vanrækslu á ráðherra þeim, sem málefnið heyrir undir. Enn fremur hvílir ábyrgð á hverjum þeim ráðherra, sem stuðlað hefur að þeirri vanrækslu. — **5. gr.** Sé um að ræða embættisathöfn í ríkisráði eða á ráðherrafundi, sbr. 16. og 17. gr. stjórnarskrárinnar, bera allir viðstaddir ráðherrar, sem með ráðum, fortölum, atkvæði eða á annan hátt hafa stuðlað að þeirri athöfn, ábyrgð á henni. — **6. gr.** Hver ráðherra ber ábyrgð á stjórnarerindum þeim, sem út eru gefin í hans nafni, nema ákvörðun sé án hans atbeina tekin af undirmanni, sem til þess hefur heimild samkvæmt venju, eða eðli máls, eða starfsmaður hafi vanrækt að leggja erindi fyrir ráðherra. Ráðherra verður þó einnig sóttur til ábyrgðar fyrir þvílíkar ákvarðanir, ef honum hefur verið um þær kunnugt og hann hefur látið þær viðgangast án þess að gera viðeigandi ráðstafanir til að koma í veg fyrir þær. — **7. gr.** Ráðherra sá, er ábyrgð ber á embættisathöfn samkvæmt greinunum hér á undan, verður einnig sóttur til ábyrgðar fyrir athafnir undirmanna sinna, er byggjast á téðri embættisathöfn eða lúta að framkvæmd hennar, enda hafi þær verið fyrirskipaðar af ráðherra eða megi, eins og á stendur, teljast eðlilegar eða nauðsynlegar til framkvæmdar henni. — **8. gr.** Í samræmi við ákvæðin hér á undan, varðar það ráðherra ábyrgð eftir lögum þessum: a) ef hann sjálfur gefur út fyrirmæli eða veitir atbeina sinn til, að út séu gefin fyrirmæli forseta um málefni, sem eftir stjórnarskránni verður aðeins skipað með lögum eða heyrir undir dómstóla; b) ef hann leitar eigi samþykkis Alþingis, þegar skylt er samkvæmt stjórnarskránni; c) ef hann annars framkvæmir sjálfur, fyrirskipar framkvæmd á eða lætur viðgangast að framkvæmt sé nokkuð það, er fer í bága við stjórnarskrá lýðveldisins, eða lætur farast fyrir að framkvæma nokkuð það, sem þar er fyrirskipað eða veldur því, að framkvæmd þess farist fyrir; d) ef hann verður þess valdandi, að nokkuð það sé ráðið eða framkvæmt, er skert getur frelsi eða sjálfsforræði landsins. — **9. gr.** Það varðar einnig ráðherra ábyrgð eftir lögum þessum, ef hann veldur því, að brotið sé gegn öðrum lögum landsins en stjórnskipunarlögum þess: a) með því að leggja fyrir forseta til undirskriftar ályktanir, tilskipanir eða erindi, er fara í bága við lögin, eða með því að láta farast fyrir að útvega forsetaundirskrift undir ályktun, tilskipun eða erindi, þar sem hún er lögmælt; b) með því annars að framkvæma eða valda því, að framkvæmt sé nokkuð það, er fer í bága við fyrirmæli laganna, eða með því að láta nokkuð ógert, sem heimtað er í lögum, eða verða þess valdur, að slík framkvæmd farist fyrir. — **10. gr.** Loks verður ráðherra sekur eftir lögum þessum: a) ef hann misbeitir stórlega valdi sínu, enda þótt hann hafi ekki beinlínis farið út fyrir embættistakmörk sín; b) ef hann framkvæmir nokkuð eða veldur því, að framkvæmt sé nokkuð, er stofnar heill ríkisins í fyrirsjáanlega hættu, þótt ekki sé framkvæmd þess sérstaklega bönnuð í lögum, svo og ef hann lætur farast fyrir að framkvæma nokkuð það, er afstýrt gat slíkri hættu, eða veldur því, að slík framkvæmd ferst fyrir. — **11. gr.** Brot gegn lögum þessum varða, eftir málavöxtum, embættismissi, sektum, allt að kr. 50000.00, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum. — Við ákvörðun refsingar skal höfð hliðsjón af 70. gr. almennra hegningarlaga. — Hafi ráðherra jafnframt brotið gegn hinum almennu hegningarlögum, skal hegning sú, sem hann hefur til unnið, tiltekin í einu lagi samkvæmt reglum 77. gr. almennra hegningarlaga. — **12. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð. Sé sekt eigi greidd, kemur varðhald í hennar stað, og skal ákveða í dóminum, eftir öllum málavöxtum, hve langt það skuli vera. — **13. gr.** Hafi ráðherra bakað almenningi eða einstaklingi fjártjón með framkvæmd eða vanrækslu, sem refsiverð er eftir lögum þessum, skal og þegar þess er krafizt, jafnframt hegningunni dæma hann til að greiða skaðabætur, en um skaðabótaskyldu hans fer eftir almennum reglum. — Skaðabótaábyrgð ráðherra gagnvart ríkissjóði fellur niður, samþykki Alþingi ríkisreikning án fyrirvara, nema ráðherra hafi beitt svikum. — **14. gr.** Málshöfðun eftir lögum þessum getur eigi átt sér stað, ef 3 ár líða frá því, er brot var framið, án þess að Alþingi hafi samþykkt ályktun um málshöfðunina. Sök fyrnist þó aldrei fyrr en 6 mánuðir eru liðnir frá því, að næstu reglulegu alþingiskosningar, eftir að brot var framið, fóru fram. — Nú samþykkir Alþingi, áður en málshöfðunarfrestur er liðinn, að kjósa rannsóknarnefnd samkvæmt 39. gr. stjórnarskrárinnar til athugunar á störfum ráðherra, og getur Alþingi þá

1963 Nr. 4 19. febr.

1963 Nr. 4 19. febr.

jafnan samþykkt málshöfðun innan árs frá kosningu rannsóknarnefndar.

1963 Nr. 3 19. febr.

Lög um landsdóm.

1. gr. Landsdómur fer með og dæmir mál þau, er Alþingi ákveður að höfða gegn ráðherrum út af embættisrekstri þeirra. — **2. gr.** Í landsdómi eiga sæti 15 dómendur, og eru þeir þessir: a) hæstaréttardómarar, fimm að tölu, yfirsakadómarinn í Reykjavík og prófessorinn í stjórnskipunarrétti við Háskóla Íslands. Hæstiréttur kveður til varadómendur hæstaréttardómara úr hópi lagakennara háskólans, hæstaréttarlögmanna eða héraðsdómara, sem fullnægja skilyrðum til þess að vera skipaðir dómarar í hæstarétti. Varamaður yfirsakadómara er elzti sakadómarinn í Reykjavík. Lagadeild háskólans kýs varamann prófessorsins í stjórnskipunarrétti; b) átta menn kosnir af sameinuðu Alþingi með hlutfallskosningu til 6 ára í senn. — Samtímis og með sama hætti skulu kosnir jafnmargir varamenn. — **3. gr.** Enginn er kjörgengur í landsdóm samkv. b-lið 2. gr., nema hann fullnægi eftirgreindum skilyrðum: 1. Sé eigi yngri en 30 ára og eigi eldri en sjötugur. — 2. Sé lögráða og hafi forræði fjár síns. — 3. Hafi óflekkað mannorð. — 4. Hafi íslenzkan ríkisborgararétt. — 5. Eigi heimili á Íslandi. — 6. Sé eigi alþingismaður eða starfsmaður í stjórnarráðinu. — Skylt er bæði konum og körlum, sem kjörgeng eru, að taka kjöri í landsdóm. — Enginn, sem ekki fullnægir framangreindum skilyrðum, má sitja í landsdómi. — Skyldir menn eða mægðir að feðgatali eða niðja eða hjón, kjörforeldri og kjörbarn, fósturforeldri og fósturbarn eða skyldir eða mægðir að fyrsta eða öðrum lið til hliðar mega ekki sitja samtímis í landsdómi. — **4. gr.** Ef einhver hinna kjörnu dómenda fellur frá, flytur af landi brott eða missir kjörgengi, tekur varamaður sæti hans þann tíma, sem eftir er af kjörtímabilinu. — **5. gr.** Jafnskjótt og kjör landsdómsmanna samkvæmt b.-lið 2. gr. hefur farið fram, tilkynnir forseti sameinaðs Alþingis hæstaréttarforseta hverjir hafi hlotið kosningu sem dómendur og varamenn, en hann tilkynnir þeim það aftur hverjum fyrir sig. — **6. gr.** Hæstaréttarforseti er sjálfkjörinn forseti landsdóms. Varaforseti hæstaréttar er varaforseti landsdóms. Nú forfallast þeir báðir, forseti og varaforseti, og kýs þá dómurinn forseta, er vera skal einn hinna löglærðu dómara. — **7. gr.** Dómari í landsdómi skal, áður en hann tekur fyrsta sinn til starfa í dómnum, undirrita drengskaparheit um það, að hann skuli rækja starfann af samvizkusemi og óhlutdrægni í hvívetna og svo sem hann veit helzt að lögum. Skal dómsforseti gæta þess, að heitvinning fari fram lögum samkvæmt. — **8. gr.** Aldrei má setja landsdóm með færri dómendum en 10, enda séu meðal þeirra að minnsta kosti 4 hinna löglærðu dómara samkvæmt a-lið 2. gr. — **9. gr.** Ríkissjóður leggur landsdómi til dómbók, er vera skal tölusett, gegnumdregin og innsigluð. Skal hún löggilt af forseta sameinaðs Alþingis. — **10. gr.** Hæstaréttarritari er dómritari við landsdóm. Sé hann forfallaður, setur dómsforseti mann utan dómsins til að gegna ritarastarfi. Dómsforseti ræður og dómritara aðstoðarmann, ef þurfa þykir. — **11. gr.** Landsdómur skal að jafnaði koma saman í Reykjavík. Þó getur landsdómur ákveðið að koma saman og heyja dómþing annars staðar, ef ástæða þykir til. — **12. gr.** Dómþing landsdóms skulu háð í heyranda hljóði. Landsdómi er þó rétt að kveða á um þinghald fyrir luktum dyrum, ef hann telur til þess sérstakar ástæður, svo sem horf tiltekinna málsatvika við erlendum ríkjum eða hagsmuni ríkisins. Ef landsdómur ákveður þinghald fyrir luktum dyrum, kveður hann upp um það sérstakan úrskurð. — **13. gr.** Ákvörðun Alþingis um málshöfðun gegn ráðherra skal gerð með þingsályktun í sameinuðu þingi, og skulu kæruatriðin nákvæmlega tiltekin í þingsályktuninni, enda sé sókn málsins bundin við þau. Jafnframt kýs Alþingi mann til að sækja málið af sinni hendi, og annan til vara, ef hinn kynni að forfallast. Enn fremur kýs sameinað Alþingi fimm manna þingnefnd með hlutfallskosningu til þess að fylgjast með málinu og vera saksóknara Alþingis til aðstoðar. — **14. gr.** Forseti sameinaðs Alþingis sendir hæstaréttarforseta tafarlaust tilkynningu um málshöfðunarákvörðun Alþingis, en hann tilkynnir síðan, svo fljótt sem tök eru á, ákærðum málshöfðun og sendir honum eftirrit af þingsályktun Alþingis. — **15. gr.** Forseti landsdóms skipar ákærðum svo fljótt sem verða má verjanda úr hópi hæstaréttarlögmanna, og skal við val á verjanda farið eftir ósk ákærða, ef ekkert mælir henni í móti. Rétt er, að ákærður haldi sjálfur uppi vörn fyrir sig ásamt verjanda. Skipun verjanda skal tafarlaust tilkynnt saksóknara Alþingis. — **16. gr.** Það er skylda saksóknara Alþingis að leita allra fáanlegra sannana fyrir kæru-

atriðum, hann undirbýr gagnasöfnun og rannsókn í málinu og gerir tillögur til landsdóms um viðeigandi ráðstafanir til að leiða hið sanna í ljós. Hann hefur um starf sitt samráð við saksóknarnefnd Alþingis. — Það er hlutverk verjanda að draga fram allt, er verða má ákærðum til sýknu eða hagsbóta, og að gæta hagsmuna ákærðs í hvívetna. — **17. gr.** Verjandi skal hafa aðstöðu til að fylgjast með öllu, er fram kemur í málinu, og á hann rétt á að vera viðstaddur öll dómþing í málinu, hvar sem þingað er og hvort sem dómþing er háð í heyranda hljóði eða fyrir luktum dyrum, en í síðast nefndu tilviki getur dómur bannað verjanda að skýra opinberlega frá því, sem fram hefur komið á dómþingi. — **18. gr.** Þegar er dómsforseti hefur fengið tilkynningu samkvæmt 14. gr., skal hann kveðja dómendur saman með hæfilegum fyrirvara. — **19. gr.** Dómsforseti gefur út stefnu á hendur ákærðum og ákveður stefnufrest, er aldrei skal vera skemmri en 3 vikur. Stefna skal gefin út í nafni landsdóms. Saksóknari Alþingis lætur síðan birta stefnu með venjulegum hætti. Ákærðum eða þeim, sem stefna er birt fyrir hans hönd, skal jafnan afhent afrit stefnunnar. Um leið skal og afhent eftirrit af ályktun Alþingis, nema hún hafi verið tekin orðrétt upp í stefnu. — **20. gr.** Nú er óvíst um dvalarstað ákærðs, og skal þá birta stefnu og ályktun Alþingis í Lögbirtingablaði með hæfilegum fyrirvara, er dómsforseti ákveður. — **21. gr.** Dómsforseti ákveður í samráði við saksóknara og verjanda stað og stund fyrsta þinghalds landsdóms. — **22. gr.** Samkvæmt tilmælum saksóknara, verjanda eða ákærðs getur dómsforseti — eða landsdómur eftir að hann er kominn saman — ákveðið, ef hentugt eða nauðsynlegt þykir, að rannsókn ákveðinna atriða eða öflun tiltekinna gagna skuli fara fram fyrir héraðsdómi. Málsaðilar snúa sér þá til viðkomandi héraðsdómara með beiðni um rannsókn eða gagnaöflun og leggja fram ákvörðun dómsforseta eða landsdóms. Úrskurði héraðsdómara, er að slíkri rannsókn lúta, má kæra til landsdóms. — **23. gr.** Samkvæmt tilmælum saksóknara Alþingis og að fullnægðum skilyrðum laga um meðferð opinberra mála, samanber VI., VII., VIII. og IX. kafla laga nr. 82 frá 21. ágúst 1961, getur landsdómur úrskurðað, að lagt skuli hald á muni, sem ætla má, að hafi sönnunargildi í málinu, að húsleit skuli gerð og að ákærður skuli tekinn í gæzlu. — Nú telur saksóknari brýna þörf slíkra aðgerða, áður en landsdómur kemur saman, og getur þá dómsforseti tekið um þær ákvörðun til bráðabirgða, en úrskurður hans skal borinn undir landsdóm svo fljótt sem verða má. — **24. gr.** Að liðnum fresti þeim, sem til er tekinn samkvæmt 18. og 19. gr., kemur landsdómur saman á tilgreindum stað og tíma, og er þá settur af dómsforseta. Þingfestir saksóknari þá málið, leggur fram stefnu með árituðu birtingarvottorði, málshöfðunarályktun Alþingis, ákæruskjal, eftirrit af dómprófum þeim, sem þegar kunna að hafa farið fram, og önnur þau sakargögn, sem fyrir hendi eru og unnt er að leggja fram á dómþingi. Enn fremur leggur hann fram nafnaskrá þeirra manna, sem óskað er eftir að skýrsla sé af tekin fyrir landsdómi. Ákæruskjal skal eftir því sem við á fullnægja fyrirmælum 115. gr. laga nr. 82 frá 21. ágúst 1961, um meðferð opinberra mála. — **25. gr.** Af skjölum þeim, er greinir í 24. gr., skal verjanda fengið endurrit, og á hann rétt á hæfilegum fresti til að kynna sér þau og til að leggja fram sín gögn og greinargerð. Landsdómur ákveður á þessu dómþingi, hvenær næsta þinghald skuli vera. — **26. gr.** Dómsforseti gætir þess, að dómþing sé háð eftir réttum reglum. Honum er rétt að áminna þá, sem á þingi eru, ef framkoma þeirra er óviðeigandi. Getur hann vísað mönnum úr dómsal, ef nærvera þeirra horfir til truflunar á þingfriði eða þeir koma ósæmilega fram við dómendur eða aðra. — **27. gr.** Í fyrsta þinghaldi skorar dómsforseti á málsaðila að segja til þess, ef þeir telja nokkurn dómenda vanhæfan til meðferðar málsins. Komi fram krafa um, að einhver dómari víki sæti, kveður landsdómur upp úrskurð um þá kröfu. Um skyldu dómenda í landsdómi til að víkja sæti gilda sömu reglur og um hæstaréttardómendur. — Nú víkur dómari sæti og kemur þá varamaður í hans stað, ef til er. Eigi er landsdómur bær að fara með mál og dæma, nema að minnsta kosti 10 dómendur, hinir sömu, hlýði á alla sókn og vörn í málinu og taki þátt í að dæma það, og skulu þar af vera 4 hinna sjálfkjörnu dómara hið fæsta. — **28. gr.** Að liðnum fresti þeim, sem til er tekinn af landsdómi, skal verjandi leggja fram greinargerð af ákærðs hálfu og gögn þau, er hann hyggst bera fyrir sig í málflutningi skjólstæðingi sínum til varnar, svo og nafnaskrá yfir menn þá, sem hann óskar, að yfirheyrðir séu, enda séu þeir ekki á skrá saksóknara. — Nú óska málsaðilar, annar hvor eða báðir,

1963 Nr. 3 19. febr.

eftir frekari fresti til gagnasöfnunar til undirbúnings málflutningi, og skal þá enn veittur hæfilegur frestur, er aðilar skulu nota sameiginlega. — **29. gr.** Nú óskar annar hvor málsaðili síðar að bera fyrir sig önnur sakargögn en þau, sem hann hefur lagt fram eða getið er á skrá hans eða í greinargerð, eða hann óskar að afla einhvers sönnunargagns á annan hátt en þar er til tekið, og er það þá því aðeins hægt, að gagnaðili samþykki eða dómurinn leyfi. — **30. gr.** Forseti á, er þess er krafizt af öðrum hvorum málsaðila, að gefa út stefnu til vitna þeirra, er leiða á fyrir landsdómnum. Um stefnufrest og stefnubirtingu gilda almennar reglur. — **31. gr.** Um vitni og vitnaskyldu fyrir landsdómi fer, eftir því sem við getur átt, eftir almennum reglum um vitni í refsimálum, samanber XII. kafla laga nr. 82 frá 21. ágúst 1961, um meðferð opinberra mála. — **32. gr.** Að loknum málatilbúnaði samkv. 28. gr. hefst sókn máls og vörn fyrir landsdómi. Gerir saksóknari fyrst stutta grein fyrir málsatvikum og sakargögnum þeim, er hann hyggst styðja ákæru við. Því næst spyr hann ákærðan um sakaratriði. Verjandi, dómsforseti og aðrir dómendur geta síðan lagt spurningar fyrir ákærðan. — Sé mál höfðað gegn tveim mönnum eða fleiri, ákveður dómsforseti í hvaða röð þeir skuli prófaðir, hvort þeir skuli hlýða á framburð hver annars og hvort þeir skuli samprófaðir. — Hvenær sem vætti, framlögð gögn eða önnur atvik gefa tilefni til, skal ákærður yfirheyrður að nýju. — Engum þvingunaraðgerðum má beita við ákærðan til þess að fá hann til að svara. Mál verður jafnt tekið til meðferðar og dæmt, þó að ákærður mæti ekki eða neiti alveg að gefa skýrslu. — **33. gr.** Nú er fengin skýlaus játning ákærðs, og ákveður þá landsdómur að hverju leyti þörf sé frekari sönnunargagna. — **34. gr.** Þegar lokið er prófun ákærðs, flytur saksóknari fram sakargögn og leiðir vitni. Spyr hann þau sjálfur, en verjanda og ákærðum er heimilt að leggja fyrir þau gagnspurningar. Auk þess getur dómsforseti og einstakir dómendur beint spurningum til vitnis. Síðan flytur saksóknari sókn sína munnlega. Gerir hann þar grein fyrir ályktunum þeim, sem dregnar verða af gögnum málsins, lagaatriðum og endanlegum kröfum. Því næst færir verjandi fram sín gögn og leiðir vitni. Fer sú vitnaleiðsla fram með sama hætti og sagt var um vitni, sem leidd eru af saksóknara. Að því búnu flytur verjandi munnlega vörn, svo og ákærður sjálfur, ef hann vill. Í vörn skal gerð grein fyrir ályktunum, sem dregnar verða af sönnunargögnum, lagaatriðum, sem máli skipta, og kröfur rökstuddar. Landsdómur ákveður, hvort málflytjendur megi tala oftar, en ákærður og verjandi hans skulu ætíð hafa tækifæri til að taka eins oft til máls og saksóknari og að taka til máls síðast, áður en málið er tekið til dóms. — Landsdómur sker úr öllum vafa- og ágreiningsefnum, sem upp kunna að koma í sambandi við vitnaleiðslu. — **35.** gr. Neiti vitni án lögmætra ástæðna að svara, getur landsdómur dæmt það í sekt eða varðhald allt að 6 mánuðum. — **36. gr.** Reglum um vitni skal beitt um matsmenn og skoðunarmenn eftir því sem við á. — **37. gr.** Verði nauðsynlegt, eftir að sókn máls og vörn fyrir landsdómi er byrjuð, að fresta málsmeðferð, ákveður dómurinn, hvort eða að hve miklu leyti þurfi að endurtaka það, sem þegar hefur fram farið, er málið er á ný tekið fyrir. — **38. gr.** Vitnaskýrslur skulu stuttlega bókaðar í dómbók. Þegar yfirheyrslu er lokið, skal bókunin lesin upp og staðfest, að rétt sé bókað. Dómsforseti getur ákveðið, að skýrslur vitna og kunnáttumanna skuli hraðritaðar eða teknar á talvél. Kröfur og mótmæli skulu nákvæmlega bókuð. Ræður saksóknara og verjanda þarf eigi að bóka, nema dómsforseti mæli svo fyrir, að einstök atriði úr þeim skuli bókuð. Dómsforseti getur ákveðið, að ræður málflytjenda skuli teknar á talvél. — **39. gr.** Að málflutningi loknum skal málið þegar tekið til dóms. Ganga dómendur þá á ráðstefnu. Að loknum umræðum dómenda fer fram atkvæðagreiðsla. Dómsforseti stjórnar umræðum og atkvæðagreiðslu, ákveður í hvaða röð dómendur greiði atkvæði, og sker úr ágreiningi, sem rísa kann við atkvæðagreiðsluna. — Afl atkvæða ræður úrslitum. Séu atkvæði jöfn ræður atkvæði forseta. Ráðstefna og atkvæðagreiðsla fer fram fyrir luktum dyrum. — **40. gr.** Ákærður verður aðeins dæmdur fyrir þær sakir, sem tilgreindar eru í ályktun Alþingis. Hins vegar er dómurinn ekki bundinn við refsikröfur saksóknara. — **41. gr.** Dóm landsdóms skal semja skriflega. Skal hann byggður á forsendum, þar sem meðal annars skal greina kröfur málsaðila og mótmæli, málsatvik og málsástæður, er máli skipta, sönnunargögn og mat á þeim, að því leyti sem þau geta skipt máli, lagaákvæði, sem máli varða, hugleiðingar dómsins og niðurstöðu. Aðalniðurstaða dómsins skal, svo sem venja er,

1963 Nr. 3 19. febr.

1963 Nr. 3 19. febr.

dregin saman í dómsorð. — **42. gr.** Dómur skal skráður í dómbók. Dóm skal jafnan kveða upp svo fljótt sem við verður komið. — **43. gr.** Dómsforseti les dóminn upp í heyranda hljóði á dómþingi. Sé ákærður eigi viðstaddur dómsuppsögu, skal saksóknari sjá um, að honum sé birtur dómurinn með sama hætti og stefna. Dómseftirrit skulu send forseta sameinaðs Alþingis og dómsmálaráðherra. Landsdómur getur ákveðið, að dómur skuli prentaður og gefinn út. — **44. gr.** Sératkvæði dómenda í landsdómi skulu samin, skráð og lesin á dómþingi með sama hætti og dómur. Sé dómur prentaður, skulu þau einnig prentuð. — **45. gr.** Dómsmálaráðherra annast um, að dómi sé fullnægt á þann hátt, sem venjulegt er. — **46. gr.** Málskostnaður allur greiðist úr ríkissjóði, nema að því leyti sem ákærður kann að verða dæmdur til að greiða hann. Landsdómur metur það eftir grundvallarreglum réttarfarslaga, hvort og að hve miklu leyti málskostnaður skuli lagður á ákærðan. Þegar ákærður er dæmdur til að greiða málskostnað, skal tekið tillit til þess, hversu sök hans er mikil, svo og til efnahags hans. — **47. gr.** Saksóknara og verjanda skal í dómi ákveðin hæfileg þóknun fyrir starfa sinn. Þeir eiga og rétt á að fá endurgoldinn útlagðan nauðsynlegan kostnað. — **48. gr.** Um þóknun til vitna og matsmanna fer eftir sömu reglum og í öðrum dómsmálum. — **49. gr.** Dómendur í landsdómi og dómritarar eiga rétt á ferða- og dvalarkostnaði eftir sömu reglum og gilda um alþingismenn. Landsdómur ákveður þóknun til dómenda og dómritara fyrir hvert einstakt mál. — Allur dómskostnaður greiðist úr ríkissjóði. — **50. gr.** Samkvæmt beiðni dómfellds manns getur landsdómur leyft, að mál, sem þar hefur verið dæmt, verði tekið til meðferðar að nýju, ef fram eru komin ný gögn, sem ljóst eða líklegt gera, að dómfelldi hefði verið sýkn dæmdur, eða dæmdur fyrir mun minna brot, ef þau gögn hefðu komið fyrir dómendur, áður en dómur gekk, eða ef ætla má, að falsgögn hafi valdið refsidómi að einhverju eða öllu leyti. — Beiðni um endurupptöku skal senda forseta landsdóms, er kveður dóminn saman til þess að taka ákvörðun um, hvort endurupptaka skuli leyfð. — Nú ákveður landsdómur endurupptöku máls, og fer þá um meðferð og flutning málsins samkvæmt ákvæðum laga þessara. — **51. gr.** Að því leyti, sem eigi er á annan veg mælt í lögum þessum, skal, eftir því sem við getur átt, beita ákvæðum laga um meðferð einkamála í héraði um meðferð máls fyrir landsdómi.

1963 Nr. 3 19. febr. 1941 Nr. 31 27. júní

Lög um utanríkisráðuneyti Íslands og fulltrúa þess erlendis.

1. gr. Með utanríkismál Íslands fer sérstakt ráðuneyti í Reykjavík, er nefnist utanríkisráðuneyti. — Skrifstofustjóri utanríkisráðuneytisins sér um daglegan rekstur þess, ásamt öðrum embættismönnum, sem til þess eru skipaðir. Nánari fyrirmæli um starfsmenn og verkaskiptingu utanríkisráðuneytisins skulu sett í reglugerð. — **2. gr.** Ríkisstjórnin ákveður með tilskipun, á hvaða stöðum skuli vera sendiráð. Forstöðumenn sendiráða eru sendiherrar (envoyé extraordinaire et ministre plenipotentiaire) eða sendifulltrúar (chargé d'affaires) og eru skipaðir af ríkisstjórninni. — Ef ríkisstjórnin telur æskilegt, má fela forstöðumanni sendiráðs að veita forstöðu sendiráðum í fleiri löndum en einu. — Ríkisstjórnin skipar starfsmenn sendiráða. — **3. gr.** Ríkisstjórnin ákveður með tilskipun, á hvaða stöðum ræðismenn skuli vera, og skipar þá. Ræðismenn eru ýmist sendir utan af ríkisstjórninni (sendiræðismenn) eða kjörnir meðal þeirra manna, er hæfir þykja (kjörræðismenn) á þeim stöðum erlendis, er ríkisstjórnin telur æskilegt. — Ræðismenn eru ýmist aðalræðismenn, ræðismenn eða vararæðismenn. — **4. gr.** . . . .[1]) Auk þess skulu sendimenn (sendiherrar, sendifulltrúar og sendiræðismenn) fá greiddar launabætur (staðaruppbætur), sem ríkisstjórnin ákveður fyrir hvern stað, miðað við kostnað lífsnauðsynja (fæðis, húsnæðis o. s. frv.) á dvalarstaðnum. — Óheimilt er sendimönnum að taka laun eða þóknun fyrir aukastörf. — **5. gr.** Kjörræðismenn þurfa ekki að vera íslenzkir ríkisborgarar. Þeir taka og engin laun. — **6. gr.** Nú starfa tveir eða fleiri fulltrúar fyrir ríkisstjórnina í sama landi, og setur hún þá fyrirmæli um embættisafstöðu þeirra hvers til annars. — Falið skal sendiráðum að annast ræðismannsstörf jafnframt öðrum störfum. — **7. gr.** Sendimönnum, sem veita forstöðu sendiráðum eða ræðismannsskrifstofum, er heimilt að fara með þau störf í umdæmum sínum, sem notarius publicus fer með á Íslandi og varða löggerninga íslenzkra ríkisborgara, og einnig, ef annar aðilinn er útlendur ríkisborg-

1) Um launakjör sendiherra, sendifulltrúa og sendra ræðismanna, svo og sendiræðismanna, sjá nú lög nr. 55, 28. apríl 1962.

1941 Nr. 31 27. júní

ari. Skjöl, sem þannig eru gefin út á löglegan hátt, skulu hafa sama gildi á Íslandi og notarialskjöl, sem þar eru gefin út. — Ef ástæða er til, getur ríkisstjórnin veitt kjörræðismönnum sömu heimild og ræðir um í fyrri málsgr. þessarar greinar. — **8. gr.** Kostnaður samkvæmt lögum þessum greiðist úr ríkissjóði. Heimilt er, ef mjög ríkar ástæður eru fyrir hendi, að greiða kjörræðismönnum allt að 2000 kr. skrifstofufé. — **9. gr.** Fyrir embættisverk fulltrúa utanríkisráðuneytisins erlendis skal greiða gjald eftir nánari fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.[1]) — **10. gr.** Ríkisstjórnin setur almennar starfsreglur fyrir fulltrúa utanríkisráðuneytisins erlendis, ákveður starfssvið þeirra og setur þeim erindisbréf.[2])

1903 Nr. 17 3. okt.

Lög um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands.

1. gr. Samkvæmt stjórnarskipunarlögum dagsettum í dag, um breyting á stjórnarskrá um hin sérstaklegu málefni Íslands 5. janúar 1874, skal stofna stjórnarráð fyrir Ísland í Reykjavík, og skipa í það[3]) ... [4][4]) skrifstofustjóra, og veitir konungur[5]) þau embætti. — **2. gr.**[6])

1917 Nr. 1 2. jan.

Lög um breyting á lögum nr. 17, 3. okt. 1903, um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands.

1. gr. Ráðherrar skulu vera þrír. — Ákveður konungur starfssvið þeirra. — **2. gr.** ...[7]) [Auk þess skal sá ráðherrann, sem er forseti ráðuneytisins, hafa leigulausan bústað og 4000 kr. í risnufé á ári.][8]) Kostnaður af embættisferðum ráðherra úr landi og dvöl þeirra erlendis greiðist úr landssjóði.

1915 Nr. 3 19. júní

Lög um breyting á lögum um aðra skipun á æðstu umboðsstjórn Íslands, nr. 17 frá 3. október 1903.

1. gr. Eftirlaun ráðherra skulu afnumin, þegar hin nýju stjórnarskipunarlög ganga í gildi.[9]) — **2. gr.** Nú fer maður úr embætti, er eftirlaunaréttur fylgir, í ráðherraembætti eða tekur slíkt embætti, eftir að hann hefur sleppt ráðherraembætti, þá fær hann aðeins þau eftirlaun, er því embætti fylgja.

1) Rgj. nr. 262 1960. — 2) Rgj. nr. 134, 24. maí 1943 og rgj. nr. 56, 13. marz 1945 (um diplomatisk vegabréf). — 3) L. nr. 1, 2. jan. 1917. — 4) L. nr. 58, 11. júní 1938. — 5) Nú forseti Íslands, sbr. stj.skr. nr. 33, 17. júní 1944, § 20. — 6) Sbr. l. nr. 37, 28. nóv. 1919, og l. nr. 1, 2. jan. 1917, § 2. — 7) Um launakjör, sjá nú l. nr. 55, 28. apr. 1962, § 4. — 8) L. nr. 37, 28. nóv. 1919. — 9) Sjá nú l. nr. 92, 24. des. 1955, § 30.

1915 Nr. 3 19. júní **1959** Nr. 52 14. ágúst

Lög um kosningar til Alþingis.

I. kafli. — **Kosningarréttur og kjörgengi.**

1. gr. Kosningarrétt við kosningar til Alþingis eiga allir, karlar og konur, sem: 1. eru 21 árs eða eldri, þegar kosning fer fram; 2. eiga ríkisborgararétt hér á landi; 3. hafa verið búsettir hér á landi síðustu 5 árin áður en kosning fer fram[a]); 4. hafa óflekkað mannorð og 5. eru fjárráðir. — **2. gr.** Enginn telst hafa óflekkað mannorð, sem er sekur eftir dómi um verk, sem er svívirðilegt að almenningsáliti, nema hann hafi fengið uppreist æru sinnar. — [Dómur fyrir refsivert brot hefur ekki flekkun mannorðs í för með sér, nema sakborningur hafi verið fullra 18 ára að aldri, er hann framdi brotið, og refsing sé 4 mánaða fangelsi óskilorðsbundið hið minnsta eða öryggisgæzla sé dæmd.][1]) — **3. gr.** Maður telst fjárráður, þó að bú hans sé undir gjaldþrotaskiptum. — **4. gr.** Kjörgengur við kosningar til Alþingis er hver sá, karl eða kona, sem kosningarrétt á samkvæmt 1. gr., nema þeir dómendur, sem ekki hafa umboðsstörf á hendi.

II. kafli. — **Kjördæmi.**

5. gr. Kjósendur neyta kosningarréttar síns í sérstökum kjördæmum eftir þeim reglum og með þeim skilyrðum, er lög þessi setja, og er landinu skipt í kjördæmi, sem hér segir: — A. Kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu fimm alþingismenn og varamenn þeirra í hverju kjördæmi: 1. Vesturlandskjördæmi: Borgarfjarðarsýsla, Akraneskaupstaður, Mýrasýsla, Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla og Dalasýsla. 2. Vestfjarðakjördæmi: Barðastrandarsýsla, Vestur-Ísafjarðarsýsla, Ísafjarðarkaupstaður, Norður-Ísafjarðarsýsla, Strandasýsla. 3. Norðurlandskjördæmi vestra: Vestur-Húnavatnssýsla, Austur-Húnavatnssýsla, Skagafjarðarsýsla, Sauðárkrókskaupstaður og Siglufjarðarkaupstaður. 4. Austurlandskjördæmi: Norður-Múlasýsla, Seyðisfjarðarkaupstaður, Suður-Múlasýsla, Neskaupstaður og Austur-Skaftafellssýsla. 5. Reykjaneskjördæmi: Gullbringu- og Kjósarsýsla, Hafnarfjarðarkaupstaður, Keflavíkurkaupstaður og Kópavogskaupstaður. — B. Kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu sex alþingismenn og varamenn þeirra í hvoru kjördæmi: 1. Norðurlands-

1) L. nr. 45, 29. marz 1961, § 1.
a) XXIV, 473, 476.

kjördæmi eystra: Eyjafjarðarsýsla, Akureyrarkaupstaður, Ólafsfjarðarkaupstaður, Suður-Þingeyjarsýsla, Húsavíkurkaupstaður og Norður-Þingeyjarsýsla. 2. Suðurlandskjördæmi: Vestur-Skaftafellssýsla, Vestmannaeyjakaupstaður, Rangárvallasýsla og Árnessýsla. — C. Reykjavíkurkaupstaður er sérstakt kjördæmi, þar sem kosnir eru hlutbundinni kosningu tólf alþingismenn og varamenn þeirra.

III. kafli. — **Kjördeildir.**

6. gr. Hverju kjördæmi skal skipt í kjördeildir, og er hver hreppur eða kaupstaður ein kjördeild, nema honum hafi verið skipt í fleiri kjördeildir. — Heimilt er bæjarstjórn og hreppsnefnd með samþykki yfirkjörstjórnar að skipta kaupstað eða hreppi í kjördeildir. Hreppum má þó ekki skipta í fleiri kjördeildir en fjórar. — Í hreppum, þar sem kjördeildir eru færri en fjórar, eiga 15 kjósendur, sem búsettir eru innan sama hreppshluta, rétt á, að hann verði gerður að sérstakri kjördeild, ef þeir krefjast þess, áður en kjörskrá hefur verið lögð fram, enda sé þessi hluti hrepps afskekktur og erfitt um kjörsókn þaðan að áliti yfirkjörstjórnar. — Kjördeildir skal að jafnaði kenna við kjörstaði í sveitum, en tölusetja þær til aðgreiningar í kaupstöðum.

IV. kafli. — **Kjörstjórnir og kjörstjórar utan kjörfunda.**

7. gr. Kjörstjórnir við alþingiskosningar skulu vera þrennar: 1. Landskjörstjórn. 2. Yfirkjörstjórnir. 3. Undirkjörstjórnir. — **8. gr.** Sameinað Alþingi kýs eftir hverjar almennar alþingiskosningar fimm manna landskjörstjórn hlutbundnum kosningum og jafnmarga til vara. Landskjörstjórn velur sér sjálf oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum. — **9. gr.** Í hverju kjördæmi er yfirkjörstjórn. Skal hún skipuð fimm mönnum og jafnmörgum til vara, og eru þeir kosnir af sameinuðu Alþingi á sama hátt og landskjörstjórn. Kýs hún sér sjálf formann. Yfirkjörstjórnarmenn skulu allir vera búsettir í hlutaðeigandi kjördæmi. Nú forfallast landskjörstjórnar- eða yfirkjörstjórnarmaður, eða yfirkjörstjórnarmaður flyzt búferlum úr kjördæmi og varamaður er ekki tiltækur, og skipar ráðherra menn í þeirra stað eftir tillögu þess flokks, sem kaus þá á Alþingi. — Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa aðsetur sitt, þar sem hún veitir viðtöku framboðslistum og þar sem hún dvelst, meðan kosning fer fram, og skal aðsetur hennar vera eins miðsvæðis í kjördæminu og kostur er, enda liggi það vel við samgöngum. — **10. gr.** Í hverri kjördeild hrepps eða kaupstaðar skal vera undirkjörstjórn, skipuð 3 mönnum, er hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sem í hlut á, kýs til eins árs úr hópi kjósenda hreppsins eða kaupstaðarins og jafnmarga til vara. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef hreppsnefndarmaður eða bæjarfulltrúi krefst þess. Hreppstjóri skal þó jafnan vera formaður kjörstjórnar þess hrepps eða kjördeildar, sem hann er búsettur í. Annars velur kjörstjórn sér oddvita og skiptir að öðru leyti með sér verkum. — Í kaupstöðum, þar sem kjördeildir eru fleiri en ein, kýs bæjarstjórn 3 manna kjörstjórn til þess að hafa með höndum stjórn undirkjörstjórna á hverjum kjörstað. Yfirkjörstjórnir skulu jafnan vera reiðubúnar til þess að mæta fyrirvaralaust á fundi á kjördegi til ákvarðana og úrskurða í sambandi við kosninguna, ef með þarf. — **11. gr.** Sá, sem á sæti í yfirkjörstjórn eða undirkjörstjórn, skal víkja sæti, ef hann er í kjöri til Alþingis. Sá, sem á sæti í landskjörstjórn, skal víkja sæti, þegar úthlutað er uppbótarþingsætum, ef hann getur sjálfur komið til greina við skipun í uppbótarþingsæti. — **12. gr.** Varamenn taka sæti í landskjörstjórn, yfirkjörstjórn og undirkjörstjórn í forföllum aðalmanna eftir venjulegum reglum, þegar hlutfallskosningar eru viðhafðar, en annars eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir. Ef einhver kjörstjórn verður ekki á þennan hátt fullskipuð, kveður hún sjálf til þann eða þá, sem þarf til þess, að talan sé fyllt. — Það er borgaraleg skylda að taka við kosningu í kjörstjórn.[a]) — **13. gr.** Kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt lögum þessum eru sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti), fulltrúar þeirra, sendiherrar og sendifulltrúar, sendiráðsritarar og attachés, útsendir aðalræðismenn, útsendir ræðismenn og vararæðismenn Íslands erlendis svo og kjörræðismenn, ef þeir eru íslenzkir ríkisborgarar eða af íslenzku þjóðerni og mæla á íslenzka tungu, hreppstjórar og skipstjórar á íslenzkum skipum í millilandasiglingum og á fjarlægum miðum. Nú eru sýslumaður og hreppstjóri búsettir á sama stað, og skal þá sýslumaður vera kjörstjóri. — Ef kjörstjórar eru í framboði, skulu þeir víkja sæti og varamenn gegna störfum þeirra. Fulltrúar sýslumanna og bæjarfógeta (í

a) XXIX, 737.

1959 Nr. 52 14. ágúst

Reykjavík borgarfógeta) skulu vera varamenn þeirra, en sýslumenn skipa varamenn hreppstjóra, og 1. stýrimaður skal vera varamaður skipstjóra. Ekki má utankjörfundarkosning fara fram á heimili frambjóðanda.

V. kafli. — **Kjörskrár.**

14. gr. Sveitarstjórnir annast um, að gerðar séu kjörskrár til alþingiskosninga, er fram eiga að fara, og skal samningu skráa vera lokið svo tímanlega, að þær verði lagðar fram svo sem fyrir er mælt í 19. gr. — **15. gr.** Á kjörskrá skal taka: 1. Þá, sem fullnægja öllum skilyrðum 1. gr. laga þessara og voru heimilisfastir í sveitarfélaginu 1. desember næst á undan þeim tíma, er kjörskrár skulu fram lagðar samkvæmt 1. málsgr. 19. gr.[a]) — 2. Þá, sem skortir það eitt á að fullnægja skilyrðum 1. töluliðs þessarar málsgr., að þeir hafi ekki fyllt 21 árs aldur eða 5 ára búsetu í landinu, ef þeir ná að fullnægja þeim skilyrðum fyrir lok þess árs, er kosningar fara fram. — Um þann, sem settur er á kjörskrá og hefur ekki fullnægt skilyrðunum um aldur eða 5 ára búsetu í landinu, skal þess getið í athugasemd við nafn hans á kjörskránni, hvaða mánaðardag hann hefur náð að fullnægja öllu þessu, og skal rita framan við mánaðardaginn: **Fær atkvæðisrétt.** — Nöfn þeirra, sem standa á kjörskrá með slíkum athugasemdum, skal undirstrika eða auðkenna greinilega á annan hátt. — **16. gr.** Kjörskrá skal rita á eyðublöð, er dómsmálaráðuneytið lætur í té, og skal farið nákvæmlega eftir þeim leiðbeiningum, sem ráðuneytið lætur skrá á þau. — Þegar kjörskrá hefur verið samin, skal oddviti í hreppnum undirrita hana og að minnsta kosti einn maður annar úr hreppsnefndinni með honum, en í kaupstöðum borgarstjóri eða bæjarstjóri. — **17. gr.** Nú hefur kjörskrá ekki verið samin eða lögð fram í tæka tíð eða um það hefur ekki verið fylgt ákvæðum laga þessara, og skal þá sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti), jafnskjótt sem hann fær vitneskju um það, gera nauðsynlegar ráðstafanir til, að kjörskrá verði tafarlaust samin og leiðrétt það, sem skort hefur á, að færi lögum samkvæmt. — **18. gr.** Frá því að kjörskrá hefur verið samin og þangað til hún hefur verið lögð fram samkvæmt 19. gr., skal almenningur eiga aðgang að staðfestu eftirriti af henni hjá oddvita hreppsnefndar eða í skrifstofu borgar- eða bæjarstjóra. Skriflegar aðfinnslur við kjörskrána, sem koma fram á þessum tíma, skal taka til meðferðar, er kjörskrá hefur legið frammi samkvæmt 19. gr., og á þann hátt, sem fyrir er mælt um aðrar kjörskrárkærur í 20. og 21. gr. — **19. gr.** Tveimur mánuðum fyrir kjördag skal leggja kjörskrá fram til sýnis á hentugum stað, einum eða fleirum, í hverri kjördeild utan kaupstaða. Kjörskrá skal jafnan liggja frammi að minnsta kosti á einum stað í hverjum kaupstað eða kauptúni. — Fjórtán dögum áður en kjörskrá er lögð fram skal auglýsa, hvar það verður gert, og á þann hátt á hverjum stað, sem venja er þar að birta opinberar auglýsingar. Þegar auglýst er í blöðum um þetta innan kaupstaða, nægir þó þriggja daga frestur. Heimilt er ráðherra að stytta frest þennan eða fella hann alveg niður. — Kjörskrá skal liggja frammi frá dagmálum til miðaftans dag hvern næstu fjórar vikur, eftir að hún var lögð fram. Staðfest eftirrit af kjörskrá má hafa til að leggja fram. — **20. gr.** Þegar 3 vikur eru til kjördags, skal hver sá, sem kæra vill, að einhvern vanti á kjörskrá eða sé ofaukið þar, hafa afhent oddvita hreppsnefndar eða borgar- eða bæjarstjóra kæru sína með þeim rökum og gögnum, sem hann vill fram færa til stuðnings máli sínu. Sé kæran um það, að einhver sé á skrá tekinn, sem ekki hafi rétt til að standa þar, skal oddviti hreppsnefndar eða borgarstjóri eða bæjarstjóri innan 3 daga gagngert senda þeim, sem yfir er kært, eftirrit af kærunni. — **21. gr.**[a]) Aðfinnslum þeim við kjörskrána, sem þannig eru fram komnar, sbr. 18. og 20. gr., skal hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn skera úr á opinberum fundi, sem haldinn sé eigi síðar en 2 vikum fyrir kjördag. Til þess fundar skulu með 3 daga fyrirvara kvaddir bæði þeir, sem fram hafa komið með aðfinnslurnar, og þeir, sem mælt er á móti, eða umboðsmenn þeirra. Samkvæmt þeim skjölum, sem aðilar málsins leggja fram, og framburði vitna, sem þeir leiða, skal leggja úrskurð á ágreininginn og rita hann með fáum orðum í gerðabók hreppsnefndar eða bæjarstjórnar. — Þegar búið er að leiðrétta og bæta við kjörskrána samkvæmt þessu, skal öll hreppsnefndin eða bæjarstjórnin rita nafn sitt undir hana. Eftir þetta verður engin breyting gerð á kjörskránni, nema dómur sé á undan genginn. — **22. gr.** Kjörskrá skal samin í tveim eintökum,

a) XXVII, 401, 404, XXXIII, 752.

a) VI, 633.

og skal annað eintakið sent oddvita yfirkjörstjórnar þeirrar, er í hlut á, jafnskjótt sem kjörskráin er endanlega undirrituð, en 2 mánuðum fyrir kjördag skal tilkynna honum tölu þeirra, sem á kjörskrá verða, eftir því sem næst verður komizt. — **23. gr.** Nú eru fyrirskipaðar kosningar til Alþingis með svo stuttum fyrirvara, að ekki er unnt að láta kjörskrá liggja jafnlengi frammi eða veita þá fresti og fyrirvara, sem hér er gert ráð fyrir, og má þá stytta þetta allt hlutfallslega eftir nánari fyrirmælum ráðherra í auglýsingu um kosningarnar. — Ráðherra er og heimilt að stytta alla fresti, eftir því sem nauðsynlegt kann að vera, þegar gera þarf ráðstafanir út af vanrækslu hreppsnefndar eða bæjarstjórnar um samning kjörskrár, sbr. 17. gr. — **24. gr.**[a]) Sá, sem er óánægður með úrskurð bæjarstjórnar eða hreppsnefndar út af kæru hans yfir kjörskrá, á kröfu til, að sér verði fengið eftirrit af úrskurðinum ókeypis, og getur hann sótt málið fyrir dómi. Á sama hátt getur sá, sem vegna fjarvistar eða af öðrum ástæðum hefur ekki átt kost á að koma fram með kæru út af kjörskrá, áður en kærufrestur er liðinn, sótt málið fyrir dómi, hvort sem málið varðar hann sjálfan eða ekki.[b]) Máli út af þessu skal dómara skylt að hraða svo, að því verði lokið fyrir kjördag, ef unnt er. Skal dómari skipa mann fyrir hönd þeirrar bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, sem stefnt er. Falli dómur þannig, að kjörskrá beri að breyta, skal fullnægja dóminum þegar er sækjandi málsins leggur fram eftirrit af honum, og frestar áfrýjun ekki fullnægingu dómsins. — Dómsgjöld skal engin greiða í málum þessum. — **25. gr.** Allar kosningar til Alþingis skulu fara fram samkvæmt gildandi kjörskrá. Ekki má kjósandi greiða atkvæði nema í einu kjördæmi eða einni kjördeild við sömu kosningu til Alþingis. Ef maður er á kjörskrá í fleiri kjördæmum en einu eða fleiri kjördeildum en einni, ræður hann sjálfur, hvar hann neytir kosningarréttar síns. — Sá, sem stendur á kjörskrá með athugasemd við nafn sitt (sbr. 15. gr.), skal hafa rétt til að greiða atkvæði, ef hann samkvæmt athugasemdinni hefur öðlazt atkvæðisrétt á kjördegi, en annars ekki.

VI. kafli. — **Framboð.**

26. gr. Þegar alþingiskosningar eiga að fara fram, skulu öll framboð tilkynnt skriflega yfirkjörstjórn þeirri, sem í hlut á, eigi síðar en 4 vikum og 3 dögum fyrir kjördag. — Gæta skal þess um öll framboð að tilgreina skýrlega fullt nafn frambjóðanda, stöðu og heimili, til þess að enginn vafi geti leikið á því, hverjir í kjöri eru. — **27. gr.** Framboðslista í kjördæmi skal fylgja skrifleg yfirlýsing allra þeirra, sem á listanum eru, að þeir hafi leyft að setja nöfn sín á listann, svo og skrifleg yfirlýsing um stuðning við listann frá eigi færri en 100 og eigi fleiri en 200 kjósendum í Reykjavík og eigi færri en 50 og eigi fleiri en 100 í öðrum kjördæmum. — Framboðslista skal fylgja skrifleg yfirlýsing meðmælenda listans um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk listinn sé boðinn fram. Ef yfirlýsingu þessa vantar, telst listi utan flokka. — **28. gr.** Við hinar sömu alþingiskosningar má enginn bjóða sig fram á fleiri framboðslistum en einum. — **29. gr.** Nú berst yfirkjörstjórn listi, er nafn manns stendur á, án þess að skriflegt leyfi hans fylgi, eða maður hefur skriflega leyft nafn sitt á fleiri listum en einum, og skal þá yfirkjörstjórn nema það nafn burt af listanum eða listunum. — **30. gr.** Á framboðslista í kjördæmi skulu að jafnaði vera tvöfalt fleiri nöfn frambjóðenda en kjósa á þingmenn í hvert skipti, en aldrei fleiri. Nú berst yfirkjörstjórn listi með fleiri nöfnum en tilskilið er, og skal þá nema burt af listanum öftustu nöfnin, sem fram yfir eru tilskilda tölu. — **31. gr.** Það er ekki nauðsynlegt, að kjörgengi frambjóðenda sé sannað fyrir yfirkjörstjórn eða landskjörstjórn, en Alþingi úrskurðar um kjörgengi þeirra, sem kosnir eru, jafnframt því sem það úrskurðar um, hvort nýkosnir þingmenn séu að öðru leyti löglega framboðnir og kosnir. — **32. gr.** Nú deyr frambjóðandi, áður en kosning fer fram, en eftir að framboðsfrestur er liðinn eða á næstu þremur sólarhringum, áður en framboðsfrestur er liðinn, og má þá innan viku, ef fullur helmingur meðmælenda listans krefst þess, setja annan mann í stað hins látna á listann, enda sé fullnægt öðrum almennum skilyrðum um framboðið.

VII. kafli. — **Umboðsmenn.**

33. gr. Hverjum framboðslista skal fylgja til yfirkjörstjórnar skrifleg tilkynning frá frambjóðendum listans um það, hverjir tveir menn séu umboðsmenn listans. Ef umboðsmenn listans eru ekki tilgreindir eða nauðsynjar hamla umboðsmanni, eru frambjóðendur í aðalsætum hver um sig réttir umboðsmenn hans. Þessir umboðsmenn gæta réttar lista þeirra, sem þeir eru fyrir, við skoðun og úrskurðun listanna. Þeir gefa þær upplýs-

a) VI, 629. — b) XXXIII, 485, 752.

1959 Nr. 52 14. ágúst

ingar um listana, er yfirkjörstjórn óskar. Þeim er heimilt að vera viðstaddir eða gefa öðrum umboð til að vera viðstaddir kosningar á hinum einstöku kjörstöðum og talningu atkvæða. Skyldir eru umboðsmenn að hlíta þeim fundarreglum, sem kjörstjórnir setja. — **34. gr.** Stjórnmálaflokkur, sem þátt tekur í alþingiskosningum, á rétt á að hafa tvo umboðsmenn viðstadda, er úthlutun uppbótarþingsæta fer fram, til þess að gæta þar réttar flokksins.

VIII. kafli. — **Kosningaundirbúningur.**

35. gr. Allar kjörstjórnir skulu halda gerðabækur og bóka gerðir sínar. — Landskjörstjórn bókar um viðtöku kjörgagna, samtölu atkvæða hinna einstöku stjórnmálaflokka og úthlutun uppbótarþingsæta o. s. frv., yfirkjörstjórnir um viðtöku framboða, útsending og viðtöku kjörseðla og bréfa, hvers konar úrskurði, talningu atkvæða, úrslit kosninga og annað þess háttar, undirkjörstjórnir um allt sem fyrir er mælt í lögum þessum eða skiptir máli um kosningaathöfnina. — Dómsmálaráðuneytið lætur í té og löggildir gerðabækur landskjörstjórnar og yfirkjörstjórna, en yfirkjörstjórnir láta í té og löggilda gerðabækur undirkjörstjórna. — Dómsmálaráðuneytið lætur kjörstjórnum í té embættisinnsigli. — **36. gr.** Dómsmálaráðuneytið heldur bók yfir utankjörfundarkjörgögn og bókar, hve mörg kjörblöð með umslögum það sendir hverjum kjörstjóra utan kjörfunda, sbr. 13. gr., og tölusetningu þeirra (sbr. 44. gr.). — Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) halda sams konar bækur og færa til bókar á sama hátt utankjörfundargögn þau, er þeir láta frá sér til hreppstjóra og skipstjóra. — **37. gr.** Yfirkjörstjórn skal tilkynna dómsmálaráðuneytinu væntanlega tölu kjósenda í kjördæmi sínu, jafnskjótt sem henni hefur borizt áætlun um það (sbr. 22. gr.), og eigi síðar en 6 vikum fyrir kjördag. — **38. gr.** Þegar frestur sá er liðinn, sem ákveðinn er um framboð, heldur yfirkjörstjórn fund á næsta virkum degi, og skal umboðsmönnum framboðslista veittur kostur á að vera viðstaddir. Finnist þá gallar á framboðslista, skal hlutaðeigandi umboðsmönnum gefinn kostur á að leiðrétta þá, og má veita frest í því skyni, eftir því sem tími og atvik leyfa. Séu gallar, sem yfirkjörstjórn hefur bent á, ekki leiðréttir innan tilsetts frests, kveður hún upp úrskurð um það, hvort listi skuli fyrir það ógildur teljast. Verði ágreiningur innan yfirkjörstjórnar um úrskurð, ræður afl atkvæða úrslitum. — **39. gr.** Nú er framboðslisti úrskurðaður ógildur, og skal eftirrit af úrskurði þá þegar afhent hlutaðeigandi umboðsmanni eða umboðsmönnum ásamt eftirriti af lista þeim, sem rækur er ger. — **40. gr.** Er yfirkjörstjórn hefur lagt úrskurð á framboðslista, merkir hún lista hinna eldri stjórnmálaflokka sama bókstaf og þeir höfðu síðast og lista nýrra stjórnmálaflokka í áframhaldandi stafrófsröð eftir röð, er heiti þeirra stjórnmálaflokka verður í, er þeim er raðað í stafrófsröð. Þó er stjórnmálaflokki heimilt að velja sér bókstaf, sem eigi er notaður af þingflokki, en tilkynna skal hann landskjörstjórn slíkt val samstundis. Sé ágreiningur um slíkt val milli flokka, sker landskjörstjórn úr. — Landskjörstjórn skal sjá um, að samræmi sé í merkingu framboðslista milli kjördæma, þannig að sami stjórnmálaflokkur hafi alls staðar sama listabókstaf. — **41. gr.** Nú eru fleiri en einn listi boðnir fram fyrir sama stjórnmálaflokk í kjördæmi, og skal þá merkja þá: A, AA ...., B, BB ...., C, CC ...., o. s. frv. Listi, sem boðinn er fram utan flokka, er merktur bókstaf í áframhaldandi stafrófsröð á eftir flokkslistum. — **42. gr.** Yfirkjörstjórn gerir þegar í stað almenningi kunna listana með auglýsingu í útvarpi og Lögbirtingablaði og auk þess í dagblöðum eða vikublöðum í viðkomandi kjördæmi á þann hátt, að greindur sé bókstafur hvers lista, fyrir hvaða stjórnmálaflokk hann er í kjöri, að hann sé utan flokka, ef því er að skipta, og svo nöfn frambjóðenda á hverjum lista í réttri röð. — **43. gr.** Ef frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., skal hlutaðeigandi yfirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það dómsmálaráðuneytinu, sem birtir listann þannig breyttan í útvarpinu og tilkynnir það öllum yfirkjörstjórnum, svo og öllum kjörstjórum utan kjörfunda. — **44. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur í té kjörseðla þá ásamt fylgibréfum og umslögum, er þar til heyra og notuð verða við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda. — Kjörgögn þessi skal dómsmálaráðuneytið afgreiða svo tímanlega, að þau geti verið komin í hendur kjörstjóra utan kjörfunda 4 vikum fyrir kjördag. — **45. gr.** Kjörgögn til atkvæðagreiðslu utan kjörfunda skulu vera þannig gerð: — Kjörseðill, fylgibréf og stofn skulu vera samföst á einu kjörblaði, en aðgreind með riflínum. Kjörblöð skulu vera úr haldgóðum pappír, með mismunandi lit

1959 Nr. 52 14. ágúst

við hverjar kosningar, og svo þykkum, að skrift verði ekki greind í gegnum hann, þó að borið sé upp við birtu. Stofn og fylgibréf sama kjörblaðs skulu auðkennd sömu tölu, og öll kjörblöð, sem notuð eru við hverjar almennar kosningar um land allt, tölusett áframhaldandi tölum. Hver 10 kjörblöð skulu vera heft saman. Kjörseðillinn skal vera alveg auður, brotinn í miðju og jaðrar hans límbornir, svo að honum megi loka eins og spjaldbréfi. Jaðrarnir skulu aðgreindir frá sjálfum seðlinum með riflínum, svo að auðvelt sé að rífa þá frá og opna þannig seðilinn. Á fylgibréfinu skulu vera vottorð kjósenda og kjörstjóra. Kjörblað skal vera svipað þessu:

Nr. .....

.....

(Nafn og föðurnafn kjósanda.)

.....

(Staða, heimili, hreppsnafn og kaupstaður.)

kaus .....

(Staður, dagsetning og ár.)

hjá .....

(Staða.)

Nr. .....

Ég undirritaður, sem á heima

.....

(Heimili, hreppsnafn eða kaupstaður.)

og vegna fjarveru get ekki sótt kjörfund á kjörstað mínum, legg það undir drengskap minn og mannorð, að ég þvingunarlaust, aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður hafi séð, hef útfyllt viðfestan kjörseðil og límt hann aftur. Á sama hátt lýsi ég því yfir, að ég hef engan annan kjörseðil frá mér sent og hef ekki kosið annars staðar.

.....

(Staður, dagsetning og ár.)

.....

(Undirskrift kjósanda.)

Að .....

(Fullt nafn kjósanda.)

.....

(Heimili kjósanda.)

hafi undirskrifað fylgibréfið, sem er rétt dagsett, og að þar umgetinn kjörseðill sé útfylltur aðstoðarlaust og í einrúmi, vottar undirritaður.

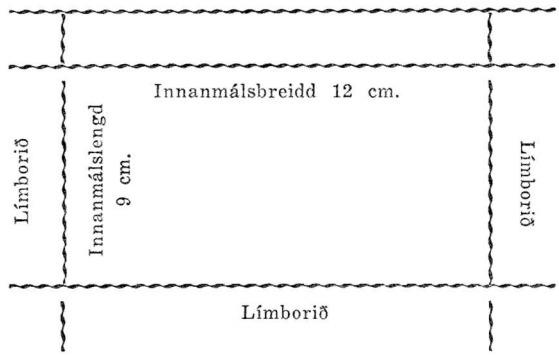
.....

(Embættisstaða vottorðsgefanda og heimili.)

Vitundarvottar
(Embættisstimpill nægir ekki.)

.....

(Nafn.)

Umslögin skulu gerð úr þykkum, mislitum pappír, hæfilega stór utan um fylgibréfið og kjörseðilinn, eftir að kjörseðlinum hefur verið lokað og fylgibréfið með honum áföstum einbrotið saman. Þau skulu tölusett sömu tölum og kjörblöðin, og hverju 10 blaða hefti fylgja 10 umslög með sömu tölum. — **46. gr.** Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) senda nægilegar birgðir utankjörfundarkjörgagna til annarra kjörstjóra, hver í sínu umdæmi, og færa hverja sendingu til bókar samkvæmt 36. gr. — Forðast skal að láta óviðkomandi sjá kjörgögnin. — **47. gr.** Skipstjórar þeir, sem eru kjörstjórar við atkvæðagreiðslu utan kjörfunda samkvæmt 13. gr., skulu gæta þess, að til séu í skipinu fyrir hverjar alþingiskosningar nægar birgðir kjörgagna til utankjörfundaratkvæðagreiðslu. — Í híbýlum skipshafnarinnar í skipinu skal vera að minnsta kosti 1 eintak af bók þeirri, er í 61. gr. getur. — Enn fremur er skylda skipstjóra á íslenzkum skipum, þá er fyrirskipaðar eru almennar alþingiskosningar eða uppkosningar, að láta skipshöfnina vita um kjördaginn, jafnskjótt og þeir vita um kosninguna. — **48. gr.** Þá er skipstjóri veitir viðtöku utankjörfundarkjörgögnum, skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) taka af honum drengskaparyfirlýsingu um, að kosning í skipi hans skuli fara fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga og að engir aðrir greiði þar atkvæði en lögskráðir skipverjar. — **49. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur

í tæka tíð yfirkjörstjórnum í té eyðublöð undir kjörseðla þá, sem notaðir verða við atkvæðagreiðslu á kjörfundi. — **50. gr.** Kjörseðlar til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skulu vera úr haldgóðum pappír, sem prent eða skrift sést ekki í gegnum. Skipta skal um lit kjörseðla við hverjar alþingiskosningar. — **51. gr.** Eyðublað undir kjörseðil til atkvæðagreiðslu á kjörfundi skal gera þannig, að hægt sé að prenta listana á það, hvern við annars hlið, og skal ætla um 6 cm breidd hverjum lista, en lengd skal miðuð við fulla löglega tölu frambjóðenda. — **52. gr.** Að liðnum framboðsfresti skulu yfirkjörstjórnir, hver fyrir sitt kjördæmi, láta fullgera kjörseðla þá, sem notaðir verða á kjörfundi, ef kosning á að fara fram í kjördæminu. Við almennar kosningar svo og uppkosningar í sambandi við þær fellur kosning ekki niður, þó að einungis einn listi sé í kjöri. — **53. gr.** Kjörseðla, sem notaðir verða á kjörfundi, skal fullgera á þennan hátt: — Prenta skal listana á eyðublaðið, hvern við annars hlið, í röð eftir bókstöfum þeirra. Niður undan bókstaf hvers lista, sem skal vera stór og greinilegur og standa yfir miðjum listanum, skulu vera nöfn frambjóðenda listans í réttri röð ásamt stöðu og heimili, ef nauðsyn þykir til auðkenningar. Listarnir skulu aðgreindir með feitum langstrikum, og skal að minnsta kosti ½ cm breitt bil vera fyrir framan nöfnin á hverjum lista. — Þess skal getið um hvern lista, fyrir hvern stjórnmálaflokk hann er í kjöri, á þann hátt að prenta með skýru letri neðan við listabókstafinn, en ofan við nöfnin á listanum: **Listi ..... flokksins.** Ef listi er boðinn fram utan flokka, skal á sama hátt prenta neðan við listabókstafinn: **Listi utan flokka.** — **54. gr.** Kjörseðlana skal brjóta þannig, að óprentaða hliðin snúi út. — Ekki skal fullgera fleiri seðla en þá, sem sendir eru undirkjörstjórnum, og skal yfirkjörstjórn varast að láta óviðkomandi sjá seðlana, áður en hún sendir þá frá sér. — **55. gr.** Tíu dögum eftir að framboðsfrestur er liðinn skulu kjörseðlarnir fullgerðir, og skal yfirkjörstjórnin eins fljótt og verða má afhenda til flutnings á næstu póststöð sem ábyrgðarsending þá seðla, sem senda skal undirkjörstjórn hverri, nema nauðsynlegt sé að senda hraðboða með þá, en undirkjörstjórn hverri skal senda jafnmarga seðla sem kjósendur eru á kjörskrá í hennar kjördeild og minnst 10% fram yfir. — Seðlarnir skulu sendir í vönduðum umbúðum, er yfirkjörstjórn innsiglar með embættisinnsigli sínu svo vandlega, að eigi sé auðið að opna umbúðirnar og ná út seðlum án þess að brjóta innsiglið. — Seðlum, sem eigi eru afgreiddir til undirkjörstjórnar, gerir yfirkjörstjórn grein fyrir, þegar atkvæði eru talin. — **56. gr.** Jafnframt og yfirkjörstjórn sendir undirkjörstjórnum kjörseðla, skal hún láta hverri sendingu fylgja sterk umslög með áprentaðri utanáskrift til yfirkjörstjórnarinnar. Hverri undirkjörstjórn skulu fengin 6 umslög, og skal á neðra framhorn vera prentað á tvö þeirra: **Ónýtir seðlar,** á tvö **Ágreiningsseðlar** og á tvö **Afgangsseðlar.** — Umslög þessi skulu vera svo stór, að allir seðlar af hverri þessari tegund komist í eitt umslag, en hin umslögin séu til vara. Auk þess skal yfirkjörstjórnin láta fylgja stórt og sterkt umslag með áprentaðri utanáskrift sinni og á efra framhorni nafn kjördeildarinnar, og skal í það umslag leggja hin umslögin. Yfirkjörstjórn skal jafnframt senda hverri undirkjörstjórn löggilta kjörbók til afnota við kosninguna, ef hún hefur hana ekki fyrir, og skýrslu um, hver þingmannaefni hafi boðið sig fram.

IX. kafli. — **Kjördagur.**

57. gr. Þá er almennar, reglulegar alþingiskosningar fara fram, skal kjördagur vera hinn sami um land allt, síðasti sunnudagur í júnímánuði. — Bæði er þetta á sér stað og þegar almennar kosningar fara fram eftir þingrof, skulu allar kosningar gilda frá hinum almenna kjördegi, þó að einstöku kosningar hafi ekki fram farið á þeim degi. — Kjörtímabilið er 4 ár.

X. kafli. — **Kjörstaðir. Atkvæðakassar. Handbók kosningalaga.**

58. gr. Kjörstað í hverri kjördeild ákveða hreppsnefndir eða bæjarstjórnir. Sé þingstaður innan kjördeildar, skal hann að jafnaði vera kjörstaður. Kjörstað skal auglýsa almenningi á undan kjörfundi með nægum fyrirvara, nema hann sé öllum kjósendum innan kjördeildar nægilega kunnur. — **59. gr.** Þar sem kosning fer fram, skal vera herbergi áfast kjörfundarstofunni og svo um búið, að ekki verði í það gengið né séð utan frá, og er herbergið kjörklefi. Sé eigi á slíku völ, má í þess stað tjalda fyrir eitt hornið í kjörfundarstofunni, svo að ekki sjáist þangað inn. — Tjald skal festa fyrir glugga, er vera kynnu á kjörklefanum, svo að ekki verði inn þangað séð að utan, og skal tjaldið ná svo langt út fyrir gluggann, að ekki sé auðið að stinga kjörseðli út að glugganum, svo að

hann sjáist að utan. Tjald þetta skal á hæfilega mörgum stöðum fest niður á jöðrum með innsigli undirkjörstjórnar. — Kjörklefar mega vera fleiri en einn. Í hverjum kjörklefa skal vera lítið borð, sem skrifa má við. — **60. gr.** Í hverjum hreppi varðveitir hreppstjóri, en í kaupstað bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) atkvæðakassana og poka, sem þeim fylgja, milli kosninga og sér um, að þeir séu til taks í tæka tíð þar, sem þarf að nota þá við kosningar. Skulu kassarnir allir vera með sömu gerð, eigi minni en 31,5 cm að lengd, 21 cm að breidd og 15,7 cm á hæð, með loki á hjörum og góðri læsingu fyrir. Langs eftir miðju lokinu skal vera rifa, er sé 15,7 cm löng að minnsta kosti, en 6,5 mm víð að ofan, en víðari að neðan. Kössunum skulu fylgja sterkir strigapokar, saumlausir, hæfilega stórir til að hafa utan um kassana. Dómsmálaráðuneytið lætur í té atkvæðakassa og poka. — Yfirkjörstjórn ber ábyrgð á, að jafnan séu til nægir atkvæðakassar með pokum til afnota í kjördæminu. — **61. gr.** Dómsmálaráðuneytið lætur hverri kjördeild í té tvö eintök af lögum þessum, sem það lætur gefa út ásamt stjórnarskránni í handhægri útgáfu með skýringum og leiðbeiningum, ef þurfa þykir. — Formenn undirkjörstjórna geyma eintök þessi, og skulu þau jafnan vera við höndina á kjörstað, meðan kjörfundur stendur yfir.

XI. kafli. — **Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar.**

62. gr. Þeir, sem staddir eru eða gera ráð fyrir að verða staddir utan þess hrepps eða kaupstaðar, þar sem þeir standa á kjörskrá, þá er kosning fer fram, og af þeim ástæðum geta ekki sótt kjörfund, hafa heimild til að greiða atkvæði við kosningar til Alþingis utan kjörfundar eftir þeim reglum, sem settar eru í lögum þessum. — Sömu heimild til að greiða atkvæði undan (sic) kjörfundar hafa þeir, sem samkv. læknisvottorði er ráðgert að dveljast muni í sjúkrahúsi á kjördegi, einnig barnshafandi konur, sem ætla má að muni verða hindraðar í að sækja kjörfund á kjördegi. — **63. gr.** Atkvæðagreiðsla utan kjörfundar er því aðeins gild, að notuð séu hin fyrirskipuðu kjörblöð og umslög og að kosningin fari fram í skrifstofu sýslumanns eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta), í skrifstofu sendiráðs eða útsends aðalræðismanns, útsends ræðismanns eða vararæðismanns Íslands, eða kjörræðismanns, er uppfyllir skilyrði 13. gr., í skrifstofu eða heimili hreppstjóra eða um borð í íslenzku skipi, þar sem skipstjóri hefur fengið afhent kjörgögn samkv. 48. gr., enda sé þá kjósandinn skrásettur á skipinu. — **64. gr.** Þeir kjósendur, er neyta vilja kosningarréttar síns utan kjörfundar, eiga rétt á að greiða atkvæði, úr því að 4 vikur eða styttri tími er til kjördags, en fari kosning fram fyrir þann tíma, er hún ógild. Atkvæðið telst greitt þann dag, sem fylgibréfið er dagsett. — Enginn má við sömu alþingiskosningar senda frá sér nema einn kjörseðil. Þegar svo stendur á, að frambjóðandi hefur dáið og annar boðið sig fram í hans stað samkvæmt heimild og að fullnægðum skilyrðum 32. gr., má þó kjósandi, sem þegar hefur greitt atkvæði utan kjörfundar, endurtaka kosninguna, og eins þó að hann eigi ekki kost á að heimta þá þegar aftur hið fyrra atkvæði sitt (sbr. 72. gr.) annaðhvort af því, að það sé í fjarlægð eða varðveitt í innsigluðum atkvæðakassa. — **65. gr.** Kosning utan kjörfundar fer svo fram, að kjósandi ritar á kjörseðilinn bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa, og má hann geta þess, hvernig hann vilji hafa röðina á listanum. — **66. gr.** Áður en kjósanda, sem greiða vill atkvæði utan kjörfundar, eru afhent kjörgögn, skal hann skýra kjörstjóra frá ástæðum til þess, að hann óskar að neyta atkvæðisréttar síns fyrir kjördag, og gera sem nákvæmasta grein fyrir því, hvar hann muni verða staddur á kjördegi. Skal kjörstjóri færa upplýsingar þessar í bók, sem yfirkjörstjórn löggildir í þessu skyni. — Að þessu loknu fær kjósandi afhent tölusett fylgibréf með áföstum kjörseðli, og skal hann síðan aðstoðarlaust, í einrúmi og án þess að nokkur maður sjái, rita atkvæði sitt á kjörseðilinn á þann hátt, er að framan greinir, loka honum síðan, þannig að það verði innan á, er hann hefur skrifað á seðilinn, og líma hann vandlega aftur. — Kjörstjóri útfyllir því næst vottorð á fylgibréfinu, og kjósandi undirskrifar það, en kjörseðilinn má ekki undirskrifa eða einkenna á nokkurn hátt né losa hann frá fylgibréfinu. — Því næst útfyllir og undirskrifar kjörstjórinn vottorð á fylgibréfinu um, að kjörseðillinn sé útfylltur í einrúmi og án aðstoðar. Einnig ritar hann á stofn kjörblaðsins nafn og heimili kjósanda og kjördæmis hans og hvaða dag kosningin fór fram. Hann skal gæta þess vandlega, að stofn, fylgiblað og umslag, sem notað er við kosninguna, sé allt auðkennt sömu tölu. — Loks skulu vitundarvottar rita á fylgibréfið og eins þó að

kosið sé hjá sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík borgarfógeta). — Nú vill skipstjóri sjálfur greiða atkvæði utan kjörfundar og getur ekki náð til annars kjörstjóra, og skal þá atkvæðagreiðsla hans vottuð af þeim, er í hans stað gengur á skipinu, er hans missir við. — **67. gr.** Umboðsmenn framboðslista skulu hafa aðgang að bók þeirri, sem um getur í 1. mgr. 66. gr. — **68. gr.** Þegar gengið hefur verið frá fylgibréfinu samkvæmt ákvæðum 66. gr., skal kjósandinn láta það með kjörseðlinum áföstum í tilheyrandi umslag og loka því vandlega. Síðan skal rita utan á það til hreppstjórans í þeim hreppi eða bæjarfógetans í þeim kaupstað (í Reykjavík borgarfógeta) eða kjörstjórnarinnar í þeirri kjördeild, þar sem kjósandinn telur sig standa á kjörskrá. Síðan innsiglar kjörstjóri umslagið með lakki og þar til gerðu innsigli. Þó gildir sú meðferð ekki um þá atkvæðaseðla, er getur í 2. mgr. 71. gr. Á umslaginu skal þess getið, að í því liggi atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu með nafni sínu og kjördæmi. — Stofn kjörblaðsins geymir kjörstjóri. — **69. gr.** Nú ónýtist kjörseðill hjá kjósanda, og má hann fá annan kjörseðil í stað hins. — Ónýtta seðilinn ásamt fylgibréfinu skal láta í umslag eins og hina gildu seðla, en á umslagið skal skrá, að í því liggi ónýttur atkvæðaseðill, og skal kjósandinn undirrita þá yfirlýsingu. Umslagið sendist til undirkjörstjórnar ásamt hinum gildu atkvæðum. — Gera skal og athugasemd á stofninn um, að kjörseðillinn hafi ónýtzt. — **70. gr.** Kjósandi annast sjálfur og kostar sendingu atkvæðisbréfs síns. Kjörstjóra er þó skylt, ef kjósandi óskar þess, að koma bréfinu í póst. — **71. gr.** Hreppstjórar og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) innfæra á sérstaka skrá atkvæðabréf þau, er þeir veita móttöku, í áframhaldandi töluröð. Skal þess getið við hvert bréf, frá hvaða kjósanda það sé, hvenær og af hverjum það hafi verið afhent og hversu það er tölusett. Skulu bréf þessi varðveitt í venjulegum atkvæðakassa, innsigluðum af kjörstjóra ásamt undirkjörstjórn, og er umboðsmönnum lista heimilt að setja á hann innsigli sín. — Þeir kjósendur, sem greiða atkvæði hjá hreppstjóra eða bæjarfógeta (borgarfógeta) í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem þeir standa á kjörskrá, og skilja þar eftir bréf með atkvæði sínu, skulu sjálfir láta bréfin í atkvæðakassann. — Skrá þessa ásamt kassanum með bréfunum sendir hreppstjóri eða bæjarfógeti (borgarfógeti) síðan hlutaðeigandi undirkjörstjórn svo tímanlega, að hún sé komin henni í hendur, áður en kjörfundur er settur. — Þau bréf, er koma þar á eftir til kjörstjórnarinnar, en þó áður en atkvæðagreiðslu er lokið, skulu tölusett með áframhaldandi töluröð, án þess þó að innfærast á skrána, og skal tölu þeirra getið í kjörbókinni. — Nægjanlegt er að koma bréfi með utankjörfundaratkvæði í einhverja kjördeild þess kjördæmis, þar sem hlutaðeigandi kjósandi er á kjörskrá, en þegar svo stendur á, að bréfi er komið í aðra kjördeild en þá, þar sem hlutaðeigandi kjósanda hefur borið að kjósa, skal undirkjörstjórn geta þess sérstaklega í kjörbókinni og senda slík bréf aðskilin til yfirkjörstjórnar. — **72. gr.** Kjósandi getur jafnan krafizt þess af hverjum þeim, er varðveitir bréf með atkvæði hans, sé það ekki varðveitt í innsigluðum atkvæðakassa, að hann afhendi sér það, allt þar til atkvæðið hefur verið tekið gilt af undirkjörstjórn.

1959 Nr. 52 14. ágúst

XII. kafli. — **Atkvæðagreiðsla á kjörfundi.**

73. gr. Kjörfund skal setja á kjörstað eigi síðar en kl. 12 á hádegi, en í kaupstöðum kl. 10 árdegis. Yfirkjörstjórn í kaupstöðum getur þó ákveðið, að kjörfundur skuli hefjast kl. 9 árdegis. Fullskipuð kjörstjórn skal viðstödd, er kjörfundur er settur. Sé hún ekki öll viðstödd, taka varamenn sæti, en séu þeir eigi heldur viðstaddir, kveður sá eða þeir, sem við eru úr kjörstjórninni, valinkunnan mann eða menn af kjósendum til að taka sæti í kjörstjórninni, og halda þeir sæti sínu, unz hinir koma. — Sé kjörfundur settur fyrr en kl. 12 á hádegi, skal það auglýst með þeim fyrirvara og á þann hátt, sem segir í 19. gr. 2. málsgr. — **74. gr.** Á meðan á kosningarathöfninni stendur, má aldrei nema einn úr kjörstjórninni ganga út í senn, og felur hann öðrum úr kjörstjórninni verk sitt á meðan. — **75. gr.** Kjörstjórnin skal sitja við borð í kjörfundarstofunni. Auk umboðsmanna lista (sbr. 33. gr.) má enginn vera inni í kjörfundarstofunni, nema þeir kjósendur, einn á hvern kjörklefa, sem eru að greiða atkvæði. — Athöfnin byrjar með því, að oddviti kjörstjórnar leggur fram seðlaböggul þann, sem hann hefur fengið frá yfirkjörstjórn, og skulu allir, sem við eru, gæta þess vel, hvort innsiglin eru heil eða böggullinn ber þess merki, að hann hafi verið opnaður. Skal þess getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn undir. Því næst opnar oddviti böggulinn og telur seðlana, en meðkjörstjórar og umboðsmenn telja líka. Skal þess gætt, hvort

tala seðlanna kemur heim við tölu þá, sem tilgreind er í bréfi því, sem yfirkjörstjórn skal láta fylgja hverjum seðlaböggli. Þess skal getið í kjörbókinni, og riti kjörstjórn og umboðsmenn þar undir. — **76. gr.** Nú hefur kjörstjórn borizt atkvæðakassi með atkvæðum greiddum utan kjörfundar, og skal þá athuga á sama hátt og að framan segir, hvort innsigli kassans séu heil og ósködduð. Oddviti opnar síðan kassann, og telur kjörstjórnin bréfin og ber þau saman við skrána, sem fylgir (sbr. 71. gr.). Bréfin leggur hún til hliðar og varðveitir þau, meðan atkvæðagreiðsla fer fram, ásamt þeim atkvæðum greiddum utan kjörfundar, er henni kunna að hafa borizt eða berast, meðan á atkvæðagreiðslunni stendur. — **77. gr.** Kjörstjórn athugar, hverjir kjósendur, sem standa á kjörskrá, hafa afsalað sér rétti til að greiða atkvæði í kjördeildinni í því skyni að greiða atkvæði í annarri kjördeild (sbr. 82. gr.), og gerir athugasemd um það við nöfn hlutaðeigenda á kjörskránni og þeim afritum af henni, sem notuð eru við atkvæðagreiðsluna. — **78. gr.** Í kjörfundarstofu svo og annars staðar á kjörstað skal á áberandi stað festa upp kosningaleiðbeiningar, er dómsmálaráðuneytið gefur út í því skyni. — **79. gr.** Dómsmálaráðuneytið sendir yfirkjörstjórnum í tæka tíð nægilega mörg eintök leiðbeininga þeirra, er getur í 78. gr., en yfirkjörstjórnir senda þær aftur undirkjörstjórnum. — **80. gr.** Kjörstjórn skal, áður en atkvæðagreiðsla hefst, skipa til dyravörzlu 1 mann eða fleiri, sem skiptast á. — Nú segir kjörstjórn dyraverði til, að atkvæðagreiðsla hefjist, og skal dyravörður þá hleypa inn kjósendum, og eigi fleirum í senn en kjörklefar eru margir. — Sé ágreiningur um, í hverri röð kjósendur komist að, skal röðin á kjörskrá ráða, þannig að dyravörður hleypir þeim fyrr inn, sem framar stendur á kjörskrá af þeim, sem gefa sig fram. — **81. gr.** Er kjósandi kemur inn í kjörfundarstofuna, gengur hann fyrir oddvita, sem fær honum einn kjörseðil, ef hann á rétt á að greiða atkvæði samkvæmt kjörskránni. — Telji kjörstjórnin vafa á, hver maðurinn sé, er honum kostur ger að fá inn með sér 2 kjósendur, sem kjörstjórnin þekkir, og ef þeir vilja lýsa yfir því, að viðlögðum drengskap sínum, að maðurinn sé sá, er hann kveðst vera, þá er það næg sönnun, en geta skal þess í kjörbókinni. Að því búnu ganga vitni þessi út, en kjósandi verður eftir. — **82. gr.** Engum manni, sem á kjörskrá stendur, má kjörstjórnin meina að greiða atkvæði, nema hann samkvæmt athugasemd við nafn hans hafi annaðhvort ekki fengið atkvæðisrétt á kjördegi eða þá að hann hefur afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild og greitt atkvæði annars staðar. — Engum manni, sem ekki stendur á kjörskrá, má kjörstjórn leyfa að greiða atkvæði, nema hann sanni með vottorði, að nafn hans standi á kjörskrá í annarri kjördeild innan sama kjördæmis og hafi afsalað sér þar kosningarrétti, og sé vottorðið gefið af undirkjörstjórn þeirrar kjördeildar. Undirkjörstjórn eða oddviti undirkjörstjórnar fyrir hennar hönd, sem gefur slíkt vottorð, færir það til bókar í kjörbók undirkjörstjórnar, og fylgja skal það í frumriti til yfirkjörstjórnar kjörbók þeirrar kjördeildar, þar sem það er lagt fram og notað, enda einnig getið um það í kjörbókinni og nafn og heimili kjósanda tilgreint. Vottorð er einnig gilt, sé það undirritað af hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem kjósandi er á kjörskrá, eða oddvita fyrir hennar hönd. Ber oddvita að tilkynna undirkjörstjórn kjördeildar fyrir kjördag, hvaða kjósendum í kjördeildinni hreppsnefnd hafi gefið vottorð. — **83. gr.** Þá er kjósandi hefur tekið við kjörseðlinum, sem oddviti afhendir honum, fer kjósandi með hann inn í kjörklefann og að borði því, er þar stendur. Á borðinu skulu vera ekki færri en 2 venjuleg dökk ritblý, er kjörstjórn lætur í té og sér um, að jafnan séu nægilega vel ydd. — **84. gr.** Kjósandi greiðir atkvæði á þann hátt, að hann markar með ritblýi kross á kjörseðilinn fyrir framan bókstaf þess lista, sem hann vill kjósa af þeim, sem í kjöri eru. — Vilji kjósandi breyta nafnaröð á lista þeim, er hann kýs, setur hann tölustafinn 1 fyrir framan það nafn, er hann vill hafa efst, töluna 2 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa annað í röðinni, töluna 3 fyrir framan það nafn, sem hann vill hafa það þriðja o. s. frv., að svo miklu leyti sem hann vill breyta til. — Sé frambjóðandi eða frambjóðendur á þeim lista, er hann kýs, sem hann vill hafna, strikar hann yfir nafnið eða nöfnin. — **85. gr.** Kjósandi gætir þess, hvernig sem hann kýs, að gera engin merki á kjörseðilinn fram yfir það, sem segir í lögum þessum. — **86. gr.** Kjósandi má ekki hagga neitt við listum, sem hann kýs ekki, hvorki strika yfir nöfn á þeim né breyta á þeim nafnaröð. — **87. gr.** Þegar kjósandi hefur gengið frá seðlinum inni í kjörklefanum samkvæmt

1959 Nr. 52 14. ágúst

framansögðu, brýtur hann seðilinn í sama brot, er hann var í, þegar hann tók við honum, svo að letrið snúi inn, gengur út úr klefanum og að kjörborðinu, stingur sjálfur seðlinum í atkvæðakassann gegnum rifuna á lokinu og gætir þess, að enginn sjái, hvað á seðlinum er. Þess gætir hann engu síður, jafnvel þótt hann skili auðum seðli. — **88. gr.** Ef kjósandi skýrir kjörstjórn frá því, að hann sé eigi fær um að kjósa á fyrirskipaðan hátt sakir sjónleysis eða þess, að honum sé hönd ónothæf, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi nefnir til, veita honum aðstoð til þess í kjörklefanum, enda er sá, sem aðstoðina veitir, bundinn þagnarheiti um að segja ekki frá því, sem þeim fer þar á milli. Um aðstoðina skal bóka í kjörbókina, að tilgreindum ástæðum. Kjörstjórnarmanni er með öllu óheimilt að bjóða þeim aðstoð sína, er þarfnast hjálpar samkvæmt grein þessari. — **89. gr.** Oddviti kjörstjórnar skal hafa fyrir sér frumrit kjörskrárinnar, en meðkjörstjórar hvor sitt eftirrit. Meðkjörstjórar gera merki við nafn hvers kjósanda, um leið og hann hefur neytt kosningarréttar síns. — **90. gr.** Áður en fyrsti kjósandi lætur seðil í kassann, skal kjörstjórnin og umboðsmenn gæta þess, að kassinn sé tómur, og síðan læsa honum. — **91. gr.** Láti kjósandi sjá, hvað á seðli hans er, er seðillinn ónýtur, og má ekki leggja hann í atkvæðakassann. Ef kjósanda verður þetta á eða ef hann setur skakkt kjörmerki á seðil eða seðill krotast hjá honum af vangá, á hann rétt á að fá nýjan kjörseðil. Skal hann þá afhenda kjörstjórninni hinn fyrri seðil. — Þá er kjósandi hefur látið seðilinn í atkvæðakassann, víkur hann út úr kjörfundarstofunni. — **92. gr.** Nú er kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og skilið eftir atkvæði sitt hjá kjörstjóra, eða sent það til hans eða komið því á annan hátt til undirkjörstjórnar, staddur á kjörstaðnum á þeim tíma, er kjörfundur stendur yfir, þ. e. innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar, og er hann þá skyldur að tilkynna nærveru sína, áður en atkvæðagreiðslu er lokið. Getur hann þá greitt atkvæði á kjörfundinum, en utankjörfundarseðill hans kemur þá ekki til greina við kosninguna. Sama gildir, ef ráðgerð forföll samkv. 2. málsgr. 62. gr. reynast ekki fyrir hendi á kjördegi. — **93. gr.** Atkvæðagreiðslu má ekki slíta fyrr en 8 klukkustundir eru liðnar, frá því að kjörfundur hófst, og ekki fyrr en hálf klukkustund er liðin, frá því að kjósandi gaf sig síðast fram. Atkvæðagreiðslu má þó slíta, er allir, sem á kjörskrá standa, hafa greitt atkvæði, og eftir 5 klukkustundir, ef öll kjörstjórnin og umboðsmenn eru sammála um það, enda sé þá hálf klukkustund liðin frá því kjósandi gaf sig síðast fram. — Kjörfundi skal þó eigi slíta síðar en kl. 23 á kjördag. Þeir kjósendur, sem hafa gefið sig fram fyrir þann tíma, eiga þó rétt á að greiða atkvæði. — **94. gr.** Þegar allir viðstaddir kjósendur hafa átt kost á að greiða atkvæði, greiðir kjörstjórnin atkvæði á sama hátt og aðrir kjósendur. — **95. gr.** Að atkvæðagreiðslu lokinni opnar oddviti umslög þeirra bréfa, sem kjörstjórninni hafa borizt með utankjörfundaratkvæðaseðlum og ekki hafa verið aftur heimt. — Kjörstjórn og umboðsmenn lista athuga fylgibréfin, bera saman tölusetningu þeirra og umslaganna og rannsaka, hvort sá, sem bréfið er frá, stendur á kjörskrá, og ef svo er, hvort hann hefur greitt atkvæði á kjörfundi. Ef svo reynist, að sá, sem bréfið er frá, standi á kjörskrá og eigi rétt á að greiða atkvæði og hafi ekki greitt atkvæði á kjörfundi, setja meðkjörstjórar merki við nafn kjósandans á eftirritin af kjörskránni. — Komi fram umslag með ónýttum seðli (sbr. 69. gr.), skal kjörstjórn athuga fylgibréf og leggja það ásamt kjörseðlinum í umslag undir ónýtta seðla, er hún sendir yfirkjörstjórn. — **96. gr.** Komi það í ljós, að sá, er sent hefur utankjörfundaratkvæði, standi ekki á kjörskrá, eða hafi samkvæmt henni ekki rétt til að greiða atkvæði, eða sé búinn að greiða atkvæði, eða hafi afsalað sér atkvæðisrétti í þeirri kjördeild (sbr. 82. gr.), eða það sannist fyrir kjörstjórn, að hann sé staddur á kjörstaðnum (sbr. 92. gr.), eða hafi dáið á undan kjördegi, leggur kjörstjórnin fylgibréfið með kjörseðlinum áföstum aftur í umslagið, og kemur það þá ekki frekar til greina við kosninguna. Eins skal fara að, ef í umslaginu er eitthvað annað en eitt fylgibréf með áföstum kjörseðli, eða umslag og fylgibréf er ekki tölusett sömu tölu, eða ef sjáanlegt er, að ekki hafi verið notuð hin fyrirskipuðu kjörgögn, er dómsmálaráðuneytið hefur látið gera, eða ekki hefur verið farið eftir reglum þeim við atkvæðagreiðsluna, sem settar eru í þessum lögum. — Nú berast fleiri en eitt atkvæði greidd utan kjörfundar frá hinum sama kjósanda (sbr. 32. og 64. gr.), og skal þá aðeins hið síðast greidda atkvæði koma til greina. — **97. gr.** Nú verð-

1959 Nr. 52 14. ágúst

ur ágreiningur innan kjörstjórnar eða milli kjörstjórnar og umboðsmanns lista um það, hvort utankjörfundaratkvæði sé gilt eða ógilt, og skal þá bóka nákvæmlega í kjörbókina, í hverju ágreiningurinn er fólginn, og leggja atkvæðið, þ. e. fylgibréfið með áföstum kjörseðlinum, aftur í umslagið og senda það til úrskurðar yfirkjörstjórnar. — **98. gr.** Þá utankjörfundarkjörseðla, sem enginn ágreiningur er um, að gildir séu, rífur kjörstjórn frá fylgibréfunum, gætir þess vandlega, að þeir opnist ekki né skaddist, og lætur þá í atkvæðakassann. — **99. gr.** Umboðsmenn lista eiga rétt á að gæta þess, að kjörstjórn og kjósendur hegði sér lögum samkvæmt við kosningarathöfnina, og má hver þeirra átelja við kjörstjórnina það, er honum þykir áfátt. — Nú þykir umboðsmanni eitthvað ólöglegt við kosningarathöfnina og fær það ekki leiðrétt, og á hann þá rétt á að fá ágreiningsálitið bókað þegar í stað í kjörbókina, og sker Alþingi úr því síðar, hver áhrif það skuli hafa á kosninguna. — Neiti kjörstjórn að bóka eitthvað fyrir umboðsmann áhrærandi kosningargerðina, á hann rétt á að bóka það sjálfur, og riti hann nafn sitt undir. — **100. gr.** Þá er atkvæðagreiðslu er slitið og utankjörfundaratkvæðaseðlar þeir, er gildir hafa verið teknir, hafa verið látnir í atkvæðakassann, skal oddviti jafnskjótt ganga frá í umslagi sér öllum þeim seðlum, sem ónýttir hafa verið (sbr. 69. og 91. gr.), í öðru umslagi öllum þeim utankjörfundaratkvæðum, sem ágreiningur er um (sbr. 97. gr.), og í hinu þriðja öllum þeim seðlum, sem afgangs eru ónotaðir. Þegar umslögunum hefur verið lokað, skal ganga frá þeim öllum þremur ásamt lyklinum að atkvæðakassanum í aðalumslaginu og loka því. Til þess skal nota umslög þau, sem yfirkjörstjórn hefur sent í þessu skyni. Því næst skal oddviti, er bókun er lokið og kjörbókin hefur verið undirrituð af kjörstjórninni og umboðsmönnum lista, ef viðstaddir eru, ganga frá öllu saman, atkvæðakassa, aðalumslagi og kjörbók eða afriti úr kjörbók, sem undirritað er af kjörstjórninni og umboðsmönnum lista, ef þeir hafa verið viðstaddir, í strigapoka þeim, er atkvæðakassanum fylgir, binda vandlega fyrir með snæri eða sterku seglgarni, sem ekki eru hnútar á, og setja innsigli kjörstjórnarinnar á fyrirbandið sem næst hnútnum. Umboðsmenn eiga rétt á að setja innsigli sín á enda fyrirbandsins. Pokann skal merkja til yfirkjörstjórnar og senda henni þegar í stað í pósti, ef ferð fellur þá þegar, en annars með áreiðanlegum sendimanni. Skal yfirkjörstjórn gefa viðurkenningu fyrir móttöku. — Eftir að kjörstjórn hefur gengið frá kjörgögnum samkvæmt fyrirmælum þessarar greinar, mega hin innsigluðu kjörgögn og innsigli kjörstjórnar eigi vera í vörzlu sama manns. — **101. gr.** Ef yfirkjörstjórn er viðstödd á kjörstað og talning atkvæða fer fram samstundis, má undirkjörstjórn afhenda yfirkjörstjórn atkvæðakassann óinnsiglaðan, að viðstöddum umboðsmönnum lista. — Um leið og kosningu er lokið og kjörstjórn hefur unnið nauðsynlegar skýrslur úr kjörskránni, sendir hún kjörskráreintök þau, sem notuð voru við kosninguna, í innsigluðum umbúðum til yfirkjörstjórnar. Að lokinni atkvæðatalningu býr yfirkjörstjórn um kjörskrárnar í innsigluðum umbúðum og sendir þær dómsmálaráðuneytinu.

1959 Nr. 52 14. ágúst

XIII. kafli. — **Kosningaúrslit í kjördæmum.**

102. gr. Yfirkjörstjórn skal með nægum fyrirvara á undan kosningum auglýsa stund og stað, þá er hún komi saman til að opna atkvæðakassana og telja atkvæðin. Undirkjörstjórnum er skylt að sjá um, að þá séu atkvæðakassarnir og þau kjörgögn, sem þeim eiga að fylgja, komin í hendur yfirkjörstjórnar, nema gild forföll banni. Ætíð skal talning fara fram svo fljótt sem verða má, að dómi yfirkjörstjórnar. — Sé kosningu frestað samkvæmt 128. gr., má talning atkvæða aldrei fara fram, fyrr en kosningu er hvarvetna lokið. — **103. gr.** Talning atkvæða skal fara fram fyrir opnum dyrum, svo að kjósendum gefist kostur á að vera við, eftir því sem húsrúm leyfir. — Nú eru umboðsmenn lista eigi viðstaddir talningu, og skal yfirkjörstjórn þá kveðja valinkunna menn úr sama stjórnmálaflokki, ef unnt er, til að gæta réttar af hendi listans. — **104. gr.** Í viðurvist þessara manna opnar svo yfirkjörstjórn atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild kjördæmisins, eftir að þeim hefur verið gefinn kostur á að sannfærast um, að öll innsigli séu ósköddud. Hafi yfirkjörstjórn borizt bréf með utankjörfundaratkvæði samkv. 71. gr. 5. mgr., skal fara með það eins og segir í 95. gr. Jafnótt og hver atkvæðakassi er opnaður, skal seðlum þeim, sem í honum eru, óskoðuðum hellt í hæfilegt tómt ílát með loki yfir og þannig haldið áfram, unz allir atkvæðakassarnir eru tæmdir. En við og við skal loka ílátinu og hrista það, svo að seðlarnir úr hinum einstöku kjördæmum

blandist vel saman. — Því næst skulu kjörseðlar teknir úr ílátinu, og les oddviti upp listabókstafinn, sem við er merkt á hverjum seðli, og réttir hann jafnóðum umboðsmönnum lista til athugunar, en meðkjörstjórar merkja á meðan á blað atkvæðatöluna við bókstaf hvers lista. — **105. gr.** Atkvæði skal meta ógilt: 1. Ef kjörseðill er auður. — 2. Ef ekki verður séð, við hvern lista er merkt, eða ef ekki verður séð með vissu, hvort það, sem stendur á utankjörfundarseðli, getur átt við nokkurn af listum, sem í kjöri eru. — 3. Ef merkt er við fleiri listabókstafi en einn, eða tölumerkt nöfn á fleiri listum en einum eða skrifaður fleiri en einn listabókstafur á utankjörfundarseðil. — 4. Ef áletrun er á kjörseðli fram yfir það, sem fyrir er mælt, eða annarleg merki, sem ætla má, að sett séu af ásettu ráði til að gera seðilinn auðkennilegan, eða ef eitthvað er innan í utankjörfundarseðli, sem ætla má að hafi verið sett þar í því skyni. — 5. Ef kjörseðill er annar en kjörstjórn eða kjörstjóri hefur löglega afhent. — **106. gr.** Atkvæði skal ekki meta ógilt, þó að gallað sé, ef greinilegt er, hvernig það á að falla, nema augljóslega komi í bága við framangreind ákvæði. Þannig skal taka gilt atkvæði, þó að ekki sé merkt framan við listabókstafinn, en t. d. aftan við hann, þó að kross sé ólögulegur, þó að á utankjörfundarseðli orðið listi fylgi listabókstaf að óþörfu, þó að í stað listabókstafs standi heiti stjórnmálaflokks o. s. frv. — Lista í kjördæmi telst atkvæði, þó að láðst hafi að merkja við listabókstaf, ef nafn eða nöfn á honum eru tölusett eða krossað við nafn, enda séu ekki aðrir gallar á. — **107. gr.** Utankjörfundaratkvæði, greitt lista fyrir breytingu á honum samkvæmt 32. gr., skal teljast greitt listanum þannig breyttum. — **108. gr.** Nú kemur yfirkjörstjórn og umboðsmönnum lista saman um, að einhver kjörseðill sé ógildur, og skal hann þá ógildan telja. Verði ágreiningur meðal kjörstjórnar um gildi kjörseðils, skal afl atkvæða ráða úrslitum. — Úrskurða skal ágreiningsseðla jafnóðum og þeir koma fyrir og stöðva talningu atkvæða, unz úrskurður er felldur. — Nú verður ágreiningur milli kjörstjórnar og einhvers umboðsmanns um það, hvort kjörseðill sé gildur eða ógildur, og skal þá leggja þá seðla í tvö sérstök umslög, í annað þá seðla, sem kjörstjórn hefur úrskurðað gilda, og í hitt þá seðla, sem hún hefur úrskurðað ógilda. — Þá er allir kjörseðlar eru upplesnir og atkvæðin skráð, telur yfirkjörstjórn atkvæðin saman með nákvæmu eftirliti umboðsmanna, og skal þess gætt, að samtölu atkvæða beri saman við tölu þeirra, sem atkvæði hafa greitt samtals í kjördæminu samkvæmt skýrslum undirkjörstjórna, og að allt komi heim við samtölu afgangsseðla. — Umslögunum með ágreiningsseðlunum skal því næst loka með innsigli yfirkjörstjórnar, og eiga umboðsmenn lista rétt á að setja einnig fyrir þau innsigli sín. Yfirkjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni viðvíkjandi kosningunni ásamt ágreiningsseðlunum, sem dómsmálaráðuneytið leggur fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum sem það tók við þeim. — **109. gr.** Í kjördæmi skal telja saman, hve margir hafi kosið hvern lista, og er það atkvæðatala listanna hvers um sig. — Til þess að finna, hve margir frambjóðendur hafa náð kosningu af hverjum lista, skal skrifa atkvæðatölur listanna hverja fyrir neðan sinn bókstaf, þá helming talnanna, þá þriðjung þeirra, þá fjórðung o. s. frv., eftir því, hve marga á að kjósa og hverjum lista getur mest hlotnazt, þannig að útkomutölur þessar standi í röð fyrir hvern lista. Síðan skal marka hæstu útkomutölurnar, jafnmargar og kjósa á þingmenn, og fær hver listi jafnmarga þingmenn kosna sem hann á af tölum þessum. — Standi ekki svo mörg nöfn á lista sem honum ber fulltrúar eftir útkomutölum, skal taka þau, sem vantar, af hinum listunum eftir sömu reglu. — **110 gr.** Til þess að finna, hverjir frambjóðendur hafa náð kosningu á hverjum lista í kjördæmi, skal reikna frambjóðendunum atkvæðatölu á eftirfarandi hátt: — Yfirkjörstjórn telur fyrst saman alla kjörseðla hvers lista, eins og engin breyting hafi verið gerð á listanum, og á efsti frambjóðandi hvers lista tvo þriðju atkvæðanna, en hver hinna frambjóðendanna það brot af þessari atkvæðatölu, að í teljara sé tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á, að frádreginni tölu þeirra frambjóðenda, sem framar standa á listanum, og í nefnara tala þeirra þingmanna og varaþingmanna, sem kjósa á. — Síðan telur yfirkjörstjórn saman alla þá kjörseðla hvers lista, þar sem kjósendur hafa enga breytingu gert á röð frambjóðenda á listanum, og á efsti frambjóðandi þriðjung atkvæðanna og aðrir frambjóðendur brot af þeirri atkvæðatölu eftir sömu reglu og í næstu málsgrein hér á undan. — Að lokum tekur yfirkjörstjórn alla þá kjörseðla hvers

lista, þar sem kjósendur hafa gert meiri eða minni breytingar við röð frambjóðendanna á listanum, og reiknar atkvæðatölu hvers frambjóðanda á þessum kjörseðlum eftir næstu málsgrein hér á undan. Hafi kjósandi aðeins sett tölu við eitt nafnið eða nokkuð af þeim eða strikað yfir nafn eða nöfn, telst hann una við röðina að öðru leyti, og þokast þeir frambjóðendur, sem ekki er merkt við, aðeins til við tilfærslu eða brottfall hinna. Sé strikað yfir nafn frambjóðanda á kjörseðli, telst honum ekki hluti úr atkvæði á þeim seðli. — Yfirkjörstjórn leggur saman framangreindar tölur hvers frambjóðanda, og er þá fundin atkvæðatala sú, sem segir til um, í hvaða röð frambjóðendur á listanum ná kosningu, fyrstur sá, sem hefur hæsta tölu þannig reiknaða, annar sá, sem hefur næsthæsta tölu o. s. frv., og svo margir, sem listanum ber eftir atkvæðamagni hans. Ef tveir eða fleiri frambjóðendur hafa fengið jafnháa tölu, sker hlutkesti úr á milli þeirra eftir reglum 113. gr. — **111. gr.** Framboðslisti í kjördæmi, sem hlotið hefur þingmann eða þingmenn, hefur rétt til varaþingmanna svo margra sem til endist á listanum, en sá listi, sem ekki hefur hlotið þingmann, hefur ekki rétt til varamanns, þó að hann hefði atkvæðatölu til. — Varamenn á hverjum lista taka sæti aðalmanna eftir atkvæðamagni, fyrst sá, sem flest atkvæði hefur hlotið, því næst sá, er fengið hefur næstflest atkvæði o. s. frv. Nú hefur kjörbréf verið veitt varamanni á lista í kjördæmi, en hann hlýtur síðar uppbótarþingsæti, og skal þá yfirkjörstjórn sú, er í hlut á, koma saman af nýju og gefa næsta frambjóðanda á þeim lista, ef til er, kjörbréf sem varaþingmanni. — **112. gr.** Hafi ekki við almennar kosningar eða uppkosningar í sambandi við þær fleiri en einn listi verið í kjöri í kjördæmi, skal yfirkjörstjórn lýsa frambjóðendur listans kjörna sem þingmenn og varaþingmenn eftir reglum 110. og 111. gr., án tillits til þess, hver atkvæði honum hafa verið greidd, og eins, þó að enginn hafi greitt honum atkvæði. — **113. gr.** Hafi tveir frambjóðendur eða fleiri jöfn atkvæði og geta ekki báðir eða allir náð kjöri sem þingmenn, varpar yfirkjörstjórn hlutkesti á þann hátt, að hún ritar nöfn þeirra frambjóðenda, sem jöfn hafa atkvæði, á sams konar seðla hvert um sig, lætur seðlana samanbrotna í hylki og breiðir yfir og kveður til einhvern af óviðkomandi áhorfendum að draga einn seðil úr hylkinu, og segir nafnið á seðlinum til, hver sé kosinn. — **114. gr.** Þegar búið er að telja atkvæðin að fullu, skal yfirkjörstjórn þegar í stað fá hinum kjörnu þingmönnum, og að svo stöddu jafnmörgum varaþingmönnum kjörbréf, samið samkvæmt fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um, og senda dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úrslit kosningarinnar í kjördæminu, og skal það birt í B-deild Stjórnartíðindanna. — **115. gr.** Sé atkvæðasending frá einhverri kjördeild ekki komin til yfirkjörstjórnar á þeim tíma, sem nefndur er í 102. gr., skal yfirkjörstjórn engu að síður opna atkvæðakassa og önnur kjörgögn á ákveðnum degi, svo sem auglýst hafði verið, en aðeins eigi lýsa neinn þingmann kosinn, fyrr en atkvæðasending sú, er vantaði, er komin og þau atkvæði talin með. En auglýsa skal umboðsmönnum lista, eftir því sem auðið er, hvenær sendingin verður opnuð, til þess að þeir eigi kost á að vera þá viðstaddir. — **116. gr.** Yfirkjörstjórnir skulu tafarlaust senda landskjörstjórn skýrslur um atkvæðatölurnar hver úr sínu kjördæmi. Í skýrslunum skal tilgreina, hvaða atkvæðatala hafi fallið á hvern lista fyrir sig, og atkvæðatölu hvers frambjóðendanna samkvæmt 110. gr. — Skýrslunum skulu fylgja skilríki listanna um það, fyrir hvern stjórnmálaflokk þeir hafi verið í kjöri, þau er fylgdu framboðum þeirra. — Landskjörstjórn lætur yfirkjörstjórnum í té eyðublöð undir þessar skýrslur. — **117. gr.** Yfirkjörstjórnir senda Hagstofunni, hver úr sínu kjördæmi, skýrslu um kosninguna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té.

1959 Nr. 52 14. ágúst

XIV. kafli. — **Úthlutun uppbótarþingsæta.**

118. gr. Þegar landskjörstjórn hafa borizt skýrslur allar um kosningaúrslit í kjördæmum eftir almennar alþingiskosningar (sbr. 116. gr.), skal hún koma saman til að úthluta 11 uppbótarþingsætum til jöfnunar milli þingflokka þannig, að hver þeirra fái þingsæti í sem fyllstu samræmi við atkvæðatölu sína við kosningarnar. Landskjörstjórn auglýsir með hæfilegum fyrirvara stað og stund, er hún kemur saman í þessu skyni, svo að umboðsmönnum gefist kostur á að vera viðstaddir (sbr. 34. gr.). — **119. gr.** Landskjörstjórn tekur til meðferðar og úrskurðar, að öllum skilríkjum athuguðum, hverjum stjórnmálaflokkum skuli telja þá framboðslista, er í kjöri hafa verið við kosningarnar, og hverja utan flokka, einnig hverjir stjórnmálaflokkar hafi náð þingsæti og teljist því þingflokkar,

en aðrir flokkar koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta. — Atkvæði, sem fallið hafa á lista utan flokka, koma ekki til greina við úthlutun uppbótarþingsæta. — **120. gr.** Landskjörstjórn telur nú saman atkvæðatölur hvers þingflokks og fjölda þingmanna þeirra hvers um sig, kosinna í kjördæmum. — Hverjum þingflokki teljast samanlögð atkvæði, greidd framboðslistum flokksins í kjördæmum. — **121. gr.** Til þess að finna, hvernig uppbótarþingsætum ber að skipta milli þingflokka, skal fara þannig að: Skrifa skal atkvæðatölur þingflokka hverja aftur undan annarri í sömu línu og deila í þær hverja um sig tölu þingmanna hlutaðeigandi þingflokks, kosinna í kjördæmum, fyrst að viðbættum 1, síðan 2, þá 3 o. s. frv. Útkomurnar skal skrifa í röð niður undan atkvæðatölunum. Uppbótarþingsætum skal úthluta til þingflokka eftir tölum þessum þannig, að fyrsta uppbótarþingsætið fellur til þess flokks, sem hæsta á útkomuna, annað til þess, sem á hana næsthæsta, og síðan áfram eftir hæð talnanna, unz 11 uppbótarþingsætum hefur verið úthlutað. — Nú eru úthlutunartölur þingflokka jafnar, og skal þá varpa hlutkesti eftir reglum 113. gr. um það, hver eða hverjir þeirra þingflokka skuli hljóta þingsæti og (eða) í hvaða röð þeir skuli hljóta þingsæti, eftir því sem við á. — **122. gr.** Til þess að finna, hverjir frambjóðendur þingflokks hafa hlotið uppbótarþingsæti sem aðalmenn, skal fara þannig að: Fyrst skal gera flokknum landskjörslista, þannig að rita skal á lista í stafrófsröð nöfn allra frambjóðenda flokksins, er eigi hafa náð kosningu í kjördæmum. Því næst skal skrá við nafn hvers frambjóðanda þann atkvæðafjölda, er sæti því, sem hann skipar á framboðslistanum að kosningu lokinni, ber samkvæmt 109. gr. Ef þá eru á listanum tveir eða fleiri, sem í kjöri hafa verið í sama kjördæmi, skal að svo stöddu nema þá alla burt, nema þann einn fyrir hvert kjördæmi, sem hæsta hefur atkvæðatölu. Því næst skal raða þeim frambjóðendum, sem eftir eru á listanum, þannig, að sá, sem hæsta atkvæðatölu hefur, verði efstur, sá, sem að honum frágengnum hefur atkvæðatölu, er nemur hæstri hundraðstölu gildra kjörseðla í kjördæmi sínu, næstefstur o. s. frv. á víxl. — Nú fær þingflokkur ekki með þessari aðferð þau uppbótarþingsæti, sem honum ber, og skal þá raða á landskjörslista flokksins á nýjan leik, þannig að þeir frambjóðendanna, er næsthæsta hlutu atkvæðatölu af þeim, sem ekki náðu kosningu í kjördæmum, komi á listann og hljóti þeir síðan uppbótarsæti eftir sömu reglu sem greinir í 1. mgr. — Þeir, sem nú standa efstir á landskjörslista hvers þingflokks, hafa náð kosningu sem landskjörnir þingmenn, svo margir af hverjum landskjörslista sem hlutaðeigandi þingflokki hafa hlotnazt uppbótarþingsæti. — **123. gr.** Þeir frambjóðendur á landskjörslista, er eigi hljóta uppbótarþingsæti samkvæmt ákvæðum 122. gr., eru eins og til endist varaþingmenn landskjörinna þingmanna af þeim lista, og fer um skipun frambjóðenda í sæti varamanna eftir reglum nefndrar greinar um aðalmenn. — **124. gr.** Þegar úthlutað hefur verið uppbótarþingsætum samkvæmt 122. og 123. gr., skal landskjörstjórn tafarlaust gefa þeim, sem kosningu hafa náð í uppbótarþingsæti, og að svo stöddu jafnmörgum varamönnum, kjörbréf sem 1., 2., 3. o. s. frv. landskjörnum þingmönnum eða varaþingmönnum, eftir þeirri röð, sem þeir hafa náð kosningu. Kjörbréfin skulu gerð eftir fyrirmynd, er dómsmálaráðuneytið segir fyrir um. — Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu tilkynningu um úthlutun uppbótarþingsætanna, og skal birta nöfn hinna landskjörnu þingmanna í B-deild Stjórnartíðindanna. — **125. gr.** Landskjörstjórn sendir Hagstofunni skýrslu um atkvæðatölur flokkanna og úthlutun uppbótarþingsætanna, ritaða á eyðublað, er Hagstofan lætur í té. — **126. gr.** Nú er ágreiningur milli umboðsmanna stjórnmálaflokks, sem þátt hefur tekið í alþingiskosningum, og landskjörstjórnar um felldan úrskurð, og eiga þá umboðsmenn rétt á að fá bókaðan ágreining sinn í gerðabók landskjörstjórnar. Landskjörstjórn sendir dómsmálaráðuneytinu eftirrit af gerðabók sinni um úthlutun uppbótarþingsæta svo og skýrslur þær og skilríki frá yfirkjörstjórnum, sem ágreiningur kann að vera um, en dómsmálaráðuneytið leggur það fyrir Alþingi í þingbyrjun með sömu ummerkjum og það tók við því. — **127. gr.** Nú hefur Alþingi úrskurðað ógilda kosningu lista þingflokks eftir almennar alþingiskosningar, og uppkosning hefur farið fram (sbr. 136. og 137. gr.), og skal þá landskjörstjórn, ef samanlagðar atkvæðatölur þingflokka og þingmannatala þeirra gefa nú ástæðu til slíks, leiðrétta fyrri niðurstöður um úthlutun uppbótarþingsæta, jafnvel þótt landskjörinn þingmaður missi við það umboð sitt. — Þó að framboðslisti flokks fjölgi við sig atkvæðum við uppkosningu, miðast

1959 Nr. 52 14. ágúst

uppbót flokksins aldrei við hærri atkvæðatölu en honum var reiknuð eftir aðalkosninguna. Flokkur, sem við aðalkosninguna hefur ekki náð þingsæti í kjördæmi, en nær því við uppkosningu, fær ekki við það rétt til uppbótarþingsætis.

XV. kafli. — **Kosningum frestað, uppkosningar og kosningar eftir þingrof.**

128. gr. Nú ferst kosning fyrir í einhverri kjördeild á hinum ákveðna degi sökum óveðurs eða af öðrum óviðráðanlegum orsökum, og kveður þá undirkjörstjórn innan viku til kjörfundar að nýju. Í kaupstöðum og kauptúnum skal birta fundarboðið á sama hátt og venja er þar að birta opinberar auglýsingar, en í sveitum skal senda það gagngert á hvert heimili. — Farist kosning fyrir, af því að kjörseðlasending kemur eigi til skila, skal undirkjörstjórn tafarlaust tilkynna það yfirkjörstjórn, sem endurnýjar sendinguna svo fljótt sem verða má. Undirkjörstjórn kveður síðan til kjörfundar að nýju á þann hátt, sem fyrir er mælt í 1. málsgr. þessarar greinar. — Undirkjörstjórn getur frestað kosningu í kjördeild, eftir að hún er hafin, ef hún telur óviðráðanlegar ástæður eins og óveður hindra það, að kosning geti fram haldið, og allir kjörstjórnarmenn eru sammála um frestunina, enda komi til samþykki yfirkjörstjórnar. Yfirkjörstjórn í Reykjavík tekur ákvörðun um frestun kosninga þar. Hafi kosningu verið frestað, ber að kveðja til kjörfundar að nýju með sama hætti og segir í 1. málsgr. þessarar greinar. — Þegar kosningu hefur verið frestað, skal í öllu svo að farið sem fyrir er mælt í 100. gr., eftir því sem við á, að því viðbættu, að kjörskráin og þau eftirrit hennar, sem kjörstjórnin hefur haft til afnota, skulu lögð með öðrum kjörgögnum í poka þann, sem innsiglaður er. Eftir að kjörfundur er settur hinn síðari kjördag, opnar kjörstjórn hinn innsiglaða poka og umslög, sem í honum eru, í viðurvist frambjóðenda eða umboðsmanna þeirra. Sé frambjóðandi eigi mættur eða umboðsmaður hans, kveður hún til valinkunnan mann að vera umboðsmaður frambjóðanda. Sé eigi unnt að fullnægja þessu ákvæði, má þó rjúfa innsigli, opna umslögin og hefja kosningu, þegar klukkustund er liðin frá setningu kjörfundar. Um hinn síðari kjördag gilda ákvæði XII. kafla laganna, eftir því sem við á. — Komi atkvæðasending frá kjördeild ekki til skila til yfirkjörstjórnar, en kosning hefur farið fram, lætur yfirkjörstjórn nýja kosningu fara fram í kjördeildinni, og fer um hana að öllu á sama hátt og fyrr segir. — **129. gr.** Nú verður uppkosning nauðsynleg fyrir það, að kosning er úrskurðuð ógild samkvæmt 46. gr. stjórnarskrárinnar, sbr. 136. og 137. gr. þessara laga, og skal þá dómsmálaráðuneytið með auglýsingu í Lögbirtingablaðinu kveðja til nýrra kosninga í kjördæmi og ákveða kjördag, svo fljótt sem því verður við komið, og eigi síðar en innan mánaðar. — Kosningu og kjördag skal tilkynna yfirkjörstjórn í tæka tíð, svo að hún geti sent undirkjörstjórnum lögboðin kjörgögn. — Að öðru leyti fer kosning fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga. — **130. gr.** Nú er þing rofið og boðað til nýrra kosninga, og ákveður forseti þá kjördag, sem skal tilkynna yfirkjörstjórnum í tæka tíð, svo að þær geti sent undirkjörstjórnum lögboðin kjörgögn. Að öðru leyti fara þessar kosningar fram samkvæmt fyrirmælum þessara laga.

XVI. kafli. — **Skil á utankjörfundarkjörgögnum.**

131. gr. Hreppstjórar og skipstjórar skulu tafarlaust eftir kjördag senda bæjarfógeta þeim eða sýslumanni (í Reykjavík borgarfógeta), sem þeir hafa fengið kjörgögn hjá, öll ónotuð kjörblöð með tilheyrandi umslögum svo og stofna af notuðum kjörblöðum. Hafi kjörblað eða umslag glatazt, skal þess getið sérstaklega og umslag eða kjörblað, tölusett sömu tölu, sent með. Skal hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík borgarfógeti) ganga stranglega eftir því, að skil þessara kjörstjóra utan kjörfunda séu svo greinileg, að séð verði með fullri vissu, til hvers hvert einasta kjörblað með tilheyrandi umslagi, sem ekki er skilað aftur, hefur verið notað. — Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) senda síðan dómsmálaráðuneytinu afrit bóka þeirra, sem þeir halda yfir kjörgögnin (sbr. 46. gr.), ásamt skilagrein yfir notuð kjörgögn og skýrslu um það, sem ónotað er. Skulu sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) varðveita hin ónotuðu kjörgögn til notkunar við uppkosningar, er fyrir kunna að koma. En fyrir hverjar almennar kosningar skulu þeir senda dómsmálaráðuneytinu eftirstöðvar kjörgagna og gera grein fyrir því, sem notað hefur verið, ef nokkuð er. Dómsmálaráðuneytið skal ganga stranglega eftir glöggum skilum af hendi bæjarfógeta og sýslumanna (í Reykjavík borgarfógeta). — Sendiráð og ræðismannsskrifstofur skulu strax að af-

stöðnum hverjum kosningum senda dómsmálaráðuneytinu fyrir milligöngu utanríkisráðuneytisins skilagrein yfir notuð kjörgögn ásamt skýrslu um það, sem ónotað er. Hin ónotuðu kjörgögn skulu fylgja skýrslunni. — **132. gr.** Yfirkjörstjórnir skulu þegar að lokinni atkvæðatalningu taka alla utankjörfundarseðla, aðra en þá, sem ágreiningur kann að vera um og teknir hafa verið frá samkvæmt ákvæðum 108. gr., búa um þá í sterku umslagi eða umbúðapappír, innsigla bréfið eða böggulinn vandlega og senda til sýslumanna þeirra eða bæjarfógeta, sem úthlutuðu utankjörstaðagögnum í kjördæminu (í Reykjavík borgarfógeta). Geta skal þess með greinilegri áritun, að í bréfinu eða bögglinum séu notaðir utankjörfundarseðlar og frá hvaða kosningu. — Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík borgarfógeti) skulu geyma þessi bréf og böggla óopnaða í tvö ár, og hafi kjörseðlanna þá ekki verið krafizt af rannsóknardómara í sakamáli út af grun um atkvæðafölsun, skal brenna þá í óhreyfðum umbúðum.

XVII. kafli. — **Óleyfilegur kosningaáróður og kosningaspjöll.**

133. gr. Það er óleyfilegur kosningaáróður og kosningaspjöll: — 1. að safna undirskriftum undir áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi svo og að undirskrifa slíkar áskoranir fram yfir það, sem tekið er fram um meðmælendur með framboðslistum í 27. gr. Þó er stjórnmálafélagi, sem gert hefur ályktun um áskorun um framboð til þingmennsku innan héraðs, heimilt að koma ályktuninni á framfæri. — 2. Að safna undirskriftum um stuðning eða andstöðu við ákveðin málefni, sem heyra eða heyrt geta undir valdsvið Alþingis, eftir að almennar alþingiskosningar hafa verið ákveðnar. — 3. Að bera á mann fé eða fríðindi til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, að svipta mann eða ógna manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni, að heita á mann fé eða fríðindum, ef kosning fari svo eða svo, að torvelda hjúi sínu eða öðrum, sem menn hafa yfir að segja, sókn á kjörfund eða til utankjörfundarkjörstaðar svo og að beita þvingunarráðstöfunum í sambandi við kosningar. — 4. Að reyna að hafa áhrif á atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með ræðuhöldum, prentuðum eða skriflegum ávörpum eða auglýsingum, með því að bera eða hafa uppi flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á sjálfum kjörstaðnum, þ. e. í kjörfundarstofu, kjörklefa eða annars staðar í eða á þeim húsakynnum, þar sem kosning fer fram, svo og í næsta nágrenni. — 5. Að hafa flokksmerki, merki lista eða önnur slík auðkenni á bifreiðum, meðan kjörfundur stendur yfir, svo og að nota gjallarhorn til áróðurs á sama tíma. — 6. Að gefa ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra, svo sem um nafn, aldur, búsetu í landinu, heimilisfang eða annað, sem leiðir eða leitt getur til þess, að maður verði settur á kjörskrá, sem ekki á rétt á að vera þar, eða maður ekki settur á kjörskrá eða tekinn út af kjörskrá, sem á rétt á að vera þar, eða maður verði látinn greiða atkvæði í stað annars manns, er stendur á kjörskrá, eða fyrr en manni ber samkvæmt kjörskránni. — Hér undir heyrir sérstaklega, ef maður telur sig til málamynda heimilisfastan í kjördæmi, aðeins til þess að verða settur þar á kjörskrá. — 7. Að gefa út villandi kosningaleiðbeiningar. — 8. Að rangfæra atkvæðagreiðslu, hvort heldur er með því að eyðileggja eða breyta atkvæði, sem greitt hefur verið, eða á annan hátt.

XVIII. kafli. — **Kosningakærur.**

134. gr. Nú kærir einhver kjósandi, að þingmann þann, er kosningu hlaut, skorti einhver kjörgengisskilyrði eða að framboðslisti hafi verið ólöglega framboðinn eða kosinn, svo að ógilda beri kosninguna, og skal hann þá innan 4 vikna, frá því að kosningaúrslit voru auglýst, en þó áður en næsta Alþingi kemur saman, senda dómsmálaráðuneytinu kæru í tveimur samritum. Dómsmálaráðuneytið sendir þegar í stað umboðsmönnum framboðslistans annað samritið, en hitt skal lagt fyrir Alþingi þegar í þingbyrjun. — **135. gr.** Kærum út af brotum á lögum þessum, að svo miklu leyti sem þau heyra ekki undir úrskurð hreppsnefnda og bæjarstjórna, kjörstjórna eða Alþingis, skal beina til dómsmálaráðuneytisins, og fer um málareksturinn að hætti opinberra mála með þeirri undantekningu, er getur í 24. gr. — Enginn kjósandi, sem greitt hefur atkvæði við kosningar til Alþingis, skal skyldur að skýra frá því fyrir rétti í nokkru máli, hvernig hann hefur greitt atkvæði.

XIX. kafli. — **Úrskurður Alþingis um gildi kosninga.**

136. gr. Ef Alþingi berst kæra um, að nýkosinn þingmann skorti skilyrði fyrir kjörgengi eða sé á annan hátt ólöglega framboðinn eða kosinn, rannsakar það kæruna og fellir úrskurð um hana, jafnframt því sem

það rannsakar kjörbréf hvers nýkosins þingmanns ásamt gögnum þeim, er Alþingi berast frá yfirkjörstjórn viðvíkjandi kosningu hans, og úrskurðar um gildi kosningarinnar á þann hátt, sem nánar er fyrir mælt í þingsköpum. — Ef þingmaður er ekki kjörgengur, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda. — Ef þeir gallar eru á framboði eða kosningu þingmanns, sem ætla má, að hafi haft áhrif á úrslit kosningarinnar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda, og einnig án þess, ef þingmaðurinn sjálfur, umboðsmenn hans eða meðmælendur hafa vísvitandi átt sök á misfellunum, enda séu þær verulegar. Fer um alla þingmenn, kosna af listanum, eins og annars um einstakan þingmann, ef misfellurnar varða listann í heild. — Ef þingmaður hefur verið í kjöri á tveimur listum í kjördæmi eða kjördæmum eða fyrir fleiri stjórnmálaflokka en einn eða fyrir stjórnmálaflokk og jafnframt utan flokka við hinar sömu alþingiskosningar, úrskurðar Alþingi kosningu hans ógilda. — Eigi varðar það ógildingu kosningar, þó að gilt hafi verið metið atkvæði kjósanda utan kjörfundar, sem síðar hefur verið upplýst um, að hafi verið staddur á kjörstað á kjördegi (sbr. 92. og 96. gr.). —

137. gr. Nú hefur Alþingi úrskurðað kosningu heils lista í kjördæmi ógilda, og skal þá uppkosning fara þar fram.

XX. kafli. — **Hvernig varamenn taka þingsæti.**

138. gr. Varamenn þingmanna í kjördæmi taka þingsæti eftir reglum þeim, er greinir í 111. gr., þegar þingmenn þess lista, sem þeir eru kosnir á, falla frá eða forfallast, og án tillits til þess, hver þingmaður listans það er. Segi varamaður af sér, missi kjörgengi eða falli frá, tekur sá varamannssæti, sem næstur er á listanum og ekki var áður varamaður. Varamenn landskjörinna þingmanna taka sæti eftir hliðstæðri reglu. — Ef þingmaður í kjördæmi eða landskjörinn þingmaður deyr, segir af sér þingmennsku eða missir kjörgengi, tekur varamaður sæti sem þingmaður út kjörtímabilið. — Ef þingmaður í kjördæmi eða landskjörinn þingmaður forfallast sökum veikinda eða annars, á hann rétt á að láta varamann taka sæti sitt á meðan, en tilkynna skal hann forseta þeirrar deildar, er hann á sæti í, eða forseta sameinaðs Alþingis, ef Alþingi hefur ekki skipt sér í deildir, í hverju forföllin eru fólgin og hversu lengi þau muni vara. Ef varamaður tekur þingsæti í forföllum þingmanns, skal hann ekki sitja skemur en 2 vikur, nema Alþingi hafi verið rofið eða því slitið eða frestað áður. — Varamenn taka sæti í þeim nefndum innan Alþingis, er sá þingmaður sat í, er þeir taka sæti hans.

XXI. kafli. — **Kostnaður.**

139. gr.[a]) Um greiðslu kostnaðar vegna framkvæmda á lögum þessum fer sem hér segir: — 1. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf landskjörstjórnar og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er dómsmálaráðuneytið eða landskjörstjórn lætur í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði til afnota fyrir landskjörstjórn. — 2. Ríkissjóður greiðir framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf yfirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er yfirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, svo og fyrir húsnæði, þar sem talning atkvæða fer fram. — 3. Hreppssjóðir eða bæjarsjóðir greiða framlagðan nauðsynlegan kostnað við störf undirkjörstjórna og fyrir kjörgögn þau og áhöld, er undirkjörstjórnir láta í té samkvæmt lögum þessum, fyrir húsnæði til kjörfunda, svo og fyrir viðhald og endurnýjun atkvæðakassa með tilheyrandi pokum.

XXII. kafli. — **Refsiákvæði.**

140. gr. Það varðar sektum frá 1000—20000 kr., ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum, ef hreppsnefnd, bæjarstjórn, kjörstjórn, utankjörfundarkjörstjóri eða embættismaður haga fyrirskipaðri framkvæmd laga þessara vísvitandi á ólöglegan hátt eða vanrækja hana. — **141. gr.** Það varðar sektum frá 400—4000 kr.: — 1. Ef maður býður sig fram til þingmennsku, vitandi að hann er ekki kjörgengur. — 2. Ef maður býður sig fram á fleiri listum en einum eða fyrir fleiri en einn stjórnmálaflokk eða fyrir stjórnmálaflokk og jafnframt sem utanflokkamaður. — 3. Ef maður safnar undirskriftum um áskoranir um framboð til þingmennsku eða loforð um kjörfylgi fram yfir það, sem heimilað er í lögum þessum. Sömu refsingu sætir sá, sem undirskrifar slíkar áskoranir eða loforð, vitandi að lögleyfðri hámarkstölu er náð. — 4. Ef kjósandi ónýtir af ásettu ráði atkvæðaseðil sinn við kosningu á kjörfundi eða við kosningu hjá utankjörfundarkjörstjórn (sbr. 69. og 91. gr.). — 5. Ef kjósandi sýnir af ásettu ráði, hvernig hann kýs eða hefur kosið (sbr. þó 88. gr.). — 6. Ef maður njósnar

a) XXIX, 737.

1959 Nr. 52 14. ágúst

um, hvernig kjósandi kýs eða hefur kosið. — 7. Ef kjósandi gerir sér upp sjónleysi eða önnur forföll til að fá aðstoð við kosningu. — 8. Ef maður aðstoðar kjósanda við atkvæðagreiðslu utan kjörfundar eða ef kjósandi þiggur slíka aðstoð. — 9. Ef kjósandi, sem greitt hefur atkvæði utan kjörfundar og komið atkvæðinu til undirkjörstjórnar, er staddur innan þess kaupstaðar, þar sem atkvæðagreiðslan fer fram, eða í sveitum innan kjördeildarinnar á þeim tíma, sem atkvæðagreiðslan fer fram, vanrækir að tilkynna undirkjörstjórn nærveru sína (sbr. 92. gr.). — 10. Ef maður vanrækir af ásettu ráði að koma til skila atkvæðabréfi, sem honum hefur verið trúað fyrir, eða tefur vísvitandi fyrir sendingu atkvæða og kjörgagna. — 11. Ef maður sendir frá sér tvo eða fleiri kjörseðla með atkvæðum greiddum utan kjörfundar við hinar sömu alþingiskosningar (sbr. þó 64. gr.). — 12. Ef maður gefur ónákvæmar eða villandi upplýsingar um sig eða aðra á þann hátt, sem greint er í 133. gr. 6. tölulið, ef ekki liggur þyngri refsing við eftir öðrum ákvæðum þessara laga eða eftir öðrum lögum. — 13. Ef maður gefur út villandi kosningaleiðbeiningar. — **142. gr.** Það varðar 2000—20000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum: — 1. Ef kjörstjórnarmaður eða utankjörfundarkjörstjóri njósnar um, hvernig kjósandi kýs eða hefur kosið, eða gefur vísvitandi villandi kosningaleiðbeiningar. — 2. Ef kjörstjórnarmaður segir frá, hvernig kjósandi, sem hann hefur aðstoðað, hefur greitt atkvæði. — 3. Ef kjörstjórnarmaður, utankjörfundarkjörstjóri, póstur eða sá, sem tekið hefur að sér flutning kjörgagna samkvæmt 55. gr. eða atkvæðakassa samkvæmt 100. gr., tefur fyrir, að það komist til skila. — 4. Ef maður torveldar hjúi sínu eða öðrum, sem hann á yfir að segja, sókn á kjörfund eða atkvæðagreiðslu utan kjörfundar. — 5. Ef maður greiðir atkvæði á tveim stöðum við hinar sömu alþingiskosningar. — **143. gr.** Það varðar 1000—20000 króna sekt, nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum: — 1. Ef maður ber fé eða fríðindi á mann eða heitir manni fé eða fríðindum til að hafa áhrif á, hvort hann greiðir atkvæði eða hvernig hann greiðir atkvæði, eða ef maður sviptir mann eða ógnar manni með sviptingu atvinnu eða hlunninda í sama skyni. — 2. Ef maður tekur fé eða fríðindi fyrir að greiða atkvæði, láta vera að greiða atkvæði eða að greiða atkvæði á ákveðinn hátt. — **144. gr.** Það varðar varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum: — 1. Ef maður beitir þvingunarráðstöfunum eða ofbeldi eða hótunum um ofbeldi til að raska kosningafrelsi manns, annaðhvort á þann hátt að meina honum að greiða atkvæði eða neyða hann til að greiða atkvæði á annan veg en hann vill. — 2. Ef maður vísvitandi rangfærir atkvæðagreiðslu, annaðhvort á þann hátt að glata atkvæði, breyta atkvæði, skemma eða glata atkvæðasendingu, búa til kjörseðla, er líkjast mjög þeim, sem notaðir eru við kosningu, og hagnýtir þá sjálfur eða lætur þá frá sér, til þess að aðrir geti hagnýtt þá, rugla úrslit talningar atkvæða eða á annan hátt.[a]) — **145. gr.** Sektir allar samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð.

1959 Nr. 52 14. ágúst

Lög um þingsköp Alþingis.

1936 Nr. 115 19. nóv.

I. Þingskipun.

1. gr. Þegar Alþingi kemur saman við þingsetningu, skal elzti þingmaðurinn stjórna umræðunum, þangað til forseti sameinaðs þings er kosinn, og standa fyrir kosningu hans. — Til þess að prófa kjörbréf og kosningu nýkosinna þingmanna og varamanna, hvort fleiri eru eða færri, og það þótt eigi sé nema einn, ganga þingmenn eftir hlutkesti í 3 jafnar deildir, meðan til vinnst. Fyrsta deild fær annarri deild, önnur deild þriðju deild og þriðja deild fyrstu deild kjörbréf þess eða þeirra þingmanna, sem eru í hverri þeirra fyrir sig. Hver deild rannsakar kjörbréf þau, er hún tekur við, og kosningu þingmanna og kjörgengi, kýs sér framsögumann og gerir tillögu til þingsins um, hvort kosning og kjörgengi þingmanns skuli talið gilt. Tillögurnar má bera upp munnlega, án nokkurs fyrirvara, og ræður afl atkvæða um gildi kosninga og kjörgengi, svo og hvort fresta skuli úrskurði þar um (stjskr. 41. gr.[1]) — Umræður á þingsetningarfundum fara fram eftir fyrirmælum 35. og 37. gr. — **2. gr.** Sérhver nýr þingmaður skal vinna eið eða drengskaparheit að stjórnarskránni undir eins og búið er að viðurkenna, að kosning hans sé gild (stj.-skr. 42. gr.[2]) — **3. gr.** Þá skal kjósa forseta sameinaðs þings, og gengst hann fyrir kosningu tveggja varaforseta, fyrsta og annars, og tveggja skrifara. — Rétt kjörinn forseti er sá, er hefur meira en helming greiddra atkvæða, þeirra er á fundi eru. Verði þeim at-

1) Nú § 46.
2) Nú § 47.
a) III, 339.

kvæðafjölda eigi náð við fyrstu kosningu, skal kosið af nýju óbundnum kosningum. Fái þá heldur enginn nógu mörg atkvæði, skal kjósa um þá tvo þingmenn, er flest fengu atkvæði við síðari óbundnu kosninguna; en hafi við þá kosningu fleiri fengið jafnmörg atkvæði, ræður hlutkesti, um hverja tvo skuli kjósa. Ef þeir fá báðir jafnmörg atkvæði við bundnu kosninguna, ræður hlutkesti, hvor þeirra verði forseti. — Sömu reglu skal fylgt við kosningu varaforseta. En við kosningu skrifara ræður atkvæðafjöldi. Hlutbundinni kosningu má beita við kosningu skrifara, ef 9 þingmenn krefjast þess (48. gr.). — **4. gr.** Þá skal kjósa nefnd til þess að prófa kjörbréf, er síðar koma fram en svo, að þau verði prófuð eftir 1. gr., svo og til þess að rannsaka kosningar og kjörgengi, er þingið hefur frestað að taka gilt, og kærur yfir kosningum eða kjörgengi, er þegar eru teknar gildar. Í þessa nefnd kýs þingið 5 menn, eftir reglum um nefndarkosningar (17. og 48. gr.). — Ef nefnd þessi lætur uppi skriflega tillögu, eða ef hún leggur til, að kosning skuli teljast ógild, skulu tillögur hennar ræddar eftir reglunum um 2. umr. lagafrumvarpa (22. gr.). Ella fer um tillögur hennar eftir því, sem ákveðið er um tillögur kjörbréfadeildanna í 1. gr. — **5. gr.** Þingið getur við rannsókn þá, er ræðir um í 1. gr., úrskurðað kosningu ógilda, þótt eigi hafi hún kærð verið, og einnig frestað að taka kosningu gilda, til þess að fá skýrslur. Svo er og um kosningu þingmanns, er eigi er kominn, eða kjörbréf hans, þá er þing er sett. — Sama er um kjörgengi. — Að öðru leyti tekur þingið eigi upp hjá sjálfu sér að rannsaka kosningar eða kjörgengi, en gerir það því aðeins, að kært sé yfir þeim. — Kæru yfir kosningu þingmanns eða kjörgengi skal því aðeins taka til greina, að hún sé komin til Alþingis í byrjun þings næst á eftir kosningu, eða áður en kosning þingmanns er tekin gild á Alþingi. — Við prófun kosninga og kjörgengis hefur sérhver þingmaður fullan þingmannsrétt. En fresti þingið úrskurði um það, þá tekur hann engan þátt í störfum þingsins, unz það mál er útkljáð og kosning hans og kjörgengi viðurkennt. — **6. gr.** Eftir kosningar þær, sem um ræðir í 3. og 4. gr., skal velja til efri deildar þá tölu þingmanna, er þar skulu eiga sæti. Skal hverjum þingflokki skylt að tilnefna á lista þá tölu þingmanna sinna, er honum ber í hlutfalli við atkvæðamagn hans í sameinuðu þingi. Ef tveir eða fleiri þingflokkar hafa með sér bandalag um kjör til efri deildar, eða þingflokkur (eða flokkar) og menn utan flokka, skal talan á listanum miðuð við samanlagt atkvæðamagn bandalagsins. — Ef atkvæðamagn tveggja eða fleiri kjöraðila er jafnt við kosningu síðasta manns til efri deildar, skal hvor (hver) þeirra tilnefna mann í vafasætið, en hlutkesti ráða úrslitum. — Nú skýtur einhver kjöraðili sér undan skyldu um tilnefningu til efri deildar, og tilnefnir forseti þá þingmann eða þingmenn úr þeim flokki eða bandalagi, í réttu hlutfalli við atkvæðamagn. Ef þá er vafi um eitt sæti, skal hlutkesti ráða. Forseti tilkynnir síðan, hverjir þingmenn þannig hafa verið tilnefndir, og teljast þeir rétt kjörnir eða skipaðir til efri deildar (stjskr. 27. gr.)[1] — **7. gr.** Síðan setjast þingdeildirnar niður, efri og neðri. Í hvorri deild gengst elzti þingmaðurinn fyrir kosningu forseta deildarinnar, en forseti síðan fyrir kosningu tveggja varaforseta, fyrsta og annars, og 2 skrifara. Um þessar kosningar fer eftir ákvæðum 3. gr. um sams konar kosningu í sameinuðu þingi. — Þegar þessum kosningum er lokið, skal hluta um sæti þingmanna, annarra en forseta og skrifara, nema þingflokkar hafi komið sér saman um að skipa sér í sæti eftir flokkum. — **8. gr.** Kosning forseta, varaforseta og skrifara, bæði í sameinuðu þingi og báðum deildum, er fyrir allt það þing. Svo er og um nefndarkosningu þá, er talað er um í 4. gr. En kosning til efri deildar er fyrir allt kjörtímabilið. — Þó er hverjum embættismanni þingsins heimilt að leggja niður starf sitt, ef meiri hluti leyfir, í þingdeild eða sameinuðu þingi; svo getur og þingdeild eða sameinað Alþingi vikið hverjum embættismanni sínum frá, en þó þarf til þess samatkvæði ⅔ þingmanna eða deildarmanna. — **9. gr.** Nú losnar sæti efri deildar þingmanns, og annar maður er kosinn í hans stað, og tilnefnir þá þingflokkur sá, er skipa á sætið eftir reglu 6. gr., einn mann úr sínum flokki til efri deildar. — **10. gr.** Aldursforseti, bæði í sameinuðu þingi (1. gr.) og í þingdeildunum (7. gr.), hefur, meðan hann skipar forsetasæti, allan sama rétt og skyldur sem forseti. — **11. gr.** Forsetar stjórna umræðum og sjá um, að allt fari fram með góðri reglu. Forseti hvorrar deildar tekur við öllum erindum til deildarinnar og annast um afgreiðslu þeirra mála, er frá

1936 Nr. 115 19. nóv.

1) Nú § 32.

deildinni eiga að fara. Hann skýrir á fundi frá hverju því, er sent er deildinni eða útbýtt er í henni. Nú vill forseti, hvort heldur deildar eða sameinaðs þings, taka þátt í umræðum, frekar en forsetastaða hans krefur, og víki þá á þingmannabekk, en varaforseti tekur forsetasæti á meðan. — Forsetar Alþingis skipa í sameiningu skrifstofustjóra þingsins, og skulu laun hans ákveðin í launalögum. Hann skal aðstoða forseta, er þeir ráða þingskrifara og aðra starfsmenn, og gera tillögur um það. Hann skal standa fyrir öllum reikningum Alþingis og útgáfu og útsendingu Alþingistíðindanna, lesa prófarkir af þeim, ráða útsölumann þeirra og annast geymslu á þeim og skjalasafni Alþingis og bókasafni, hafa umsjón með alþingishúsinu, munum þess og alþingisgarðinum, jafnt milli þinga sem um sjálfan þingtímann, og sjá um, að allt sé í lagi í þinghúsinu, þegar þing kemur saman (við þingsetningu). Í öllum þessum störfum sínum skal skrifstofustjóri háður eftirliti forsetanna, og skulu þeir semja og setja erindisbréf handa honum og öðrum starfsmönnum þingsins. — **12. gr.** Í forföllum forseta ganga varaforsetar að öllu leyti í þeirra stað. — **13. gr.** Nú er hvorki forseti né varaforseti búsettur í Reykjavík eða þar í nánd, og skal þá í þinglok kjósa þingmann, sem á heima í Reykjavík eða í nánd við hana, til þess að annast störf forseta milli þinga. Kosning sú fer fram á sama hátt og áður er ákveðið um forsetakosningu. — **14. gr.** Skrifararnir halda gerðabók, undir umsjón forsetans, og geta í henni mála þeirra, er rædd eru á fundum, og úrslita þeirra. — Í byrjun fundar skal gerðabók frá síðasta fundi samþykkt og undirskrifuð af forseta og öðrum skrifaranna. Þingmenn skulu eiga kost á að kynna sér gerðabókina í skrifstofunni, að minnsta kosti tveim tímum áður en næsti fundur byrjar. — Skrifararnir telja saman atkvæði við atkvæðagreiðslur og kosningar. Sömuleiðis sjá þeir með forseta um, að ályktanir séu skrásettar, og ritar forsetinn og annar skrifarinn undir þær. Störfum skipta skrifarar milli sín, eftir samkomulagi við forseta. — **15. gr.** Ákvæði 12. og 14. gr. eiga jafnt við um forseta, varaforseta og skrifara í sameinuðu þingi sem í deildunum.

II. Nefndir.

16. gr. [Á 2. fundi sameinaðs Alþingis skulu kosnar þessar fastanefndir: — 1) fjárveitinganefnd, skipuð 9 mönnum, — 2) utanríkismálanefnd, skipuð 7 mönnum og 7 til vara, — 3) allsherjarnefnd, skipuð 7 mönnum. — Fjárveitinganefnd fjallar um frumvörp til fjárlaga og fjáraukalaga og þingsályktunartillögur, sem til hennar kann að verða vísað og fara fram á útgjöld úr ríkissjóði. Til utanríkismálanefndar skal vísað utanríkismálum. Utanríkismálanefnd starfar einnig milli þinga, og skal ráðuneytið ávallt bera undir hana utanríkismál, sem fyrir koma milli þinga. Til allsherjarnefndar skal vísa öðrum málum, sem sameinað þing ákveður.][1] — Hvor þingdeild skal og skipa fastanefndir til þess að fjalla um ákveðnar tegundir mála. Til þeirra nefnda má síðar vísa skyldum málum. Tala nefndarmanna skal að öllum jafnaði standa á stöku. — Jafnan skal skipa þessar fastanefndir í deildum, og skal það gert á öðrum þingfundi hvorrar deildar: — 1) fjárhagsnefnd, — 2) samgöngumálanefnd, — 3) landbúnaðarnefnd, — 4) sjávarútvegsnefnd, — 5) iðnaðarnefnd, — [6) heilbrigðis- og félagsmálanefnd,][2] — 7) menntamálanefnd, — 8) allsherjarnefnd. — Skal þingmönnum í hvorri deild skipt í þessar nefndir, og mega ekki vera fleiri en 5 í hverri nefnd. — Hver fastanefnd þingsins kýs sér formann og fundaskrifara. [Heimilt er fastanefnd, ef henni þykir þess þörf, að kjósa sér varaformann.][3] — Formenn fastanefnda í hvorri deild, forseti og fyrri varaforseti skulu skipa eina nefnd, vinnunefnd, og er forseti formaður hennar. Hún skal skipa fyrir um fundatíma og fundastaði nefndanna og sjá um, að þeir rekist ekki á. — Nú þykir nauðsyn til bera, vegna vinnubragða, að hafa mannaskipti í nefndum, lengur eða skemur, og skal vinnunefndin þá hlutast til um, að mannaskiptin komist á, þó svo, að viðkomandi fastanefndir samþykki. Náist ekki samkomulag, má vinnunefnd skjóta ágreiningnum undir úrskurð deildarinnar. — Til fastanefndanna getur hvor þingdeild vísað þeim þingmálum, sem fyrir deildina eru lögð og þörf þykir, að nefnd íhugi, og skal þá að jafnaði vísa hverju máli til sömu fastanefndar í báðum deildum. Það er samvinnunefnd, ef samkynja fastanefndir beggja deilda vinna saman. — Heimilt er þó hvorri deild að kjósa lausanefndir til að íhuga einstök mál. Hver lausanefnd kýs sér formann og ritara. — Nefndir kjósa sér framsögumann

1) L. nr. 61, 13. nóv. 1958, § 1.
2) L. nr. 8, 13. febr. 1943, § 1.
3) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 1.

fyrir hvert mál, sem þær fjalla um. Engum fastanefndarmanni er skylt að hafa á hendi í senn framsögu í fleiri málum en tveimur. — Vísa má máli til nefndar á hverju stigi þess. Sé það gert áður en umræðu er lokið, þá skal henni frestað. — **17. gr.** Rétt kosinn í nefnd við óhlutbundna kosningu — þ. e. við aðra kosningu en hlutfallskosningu — er sá, er hlotið hefur þriðjung greiddra atkvæða, og aðeins hér telst auður seðill greitt atkvæði. Fáist nefnd eigi fullskipuð við ítrekaða kosningu á þann hátt, skal kjósa bundnum kosningum um þá, er flest höfðu atkvæði, þannig, að vanti einn mann í nefndina, er kosið um 2, vanti 2, er kosið um 3, þá er flest höfðu atkvæði, o. s. frv. Ræður að öðru leyti hlutkesti (sbr. 48. gr.). — **18. gr.** Sá, er flest fær atkvæði í nefnd við óhlutbundna kosningu, kveður nefndina saman í fyrsta sinn og lætur kjósa formann og skrifara. Fái fleiri jafnmörg atkvæði í nefndina, ræður stafrófsröð. Við hlutfallskosningu kveður sá nefndina saman í fyrsta sinn, er fyrst var kosinn. — Nefndin lætur uppi álit sitt, og skal prenta það og útbýta því meðal þingmanna á fundi. [Eigi má taka málið af nýju til umræðu fyrr en að minnsta kosti einni nóttu síðar en nefndarálitinu var útbýtt.][1])

III. Þingmál.

19. gr. *Lagafrumvörp* skulu vera samin með lagasniði, og skal prenta þau og útbýta þeim meðal þingmanna á fundi. Hverju frumvarpi skal fylgja stutt greinargerð fyrir tilgangi þess yfirleitt og skýring á höfuðákvæðum. Eigi má taka frumvarp til umræðu fyrr en [liðin er að minnsta kosti ein nótt][2]) frá því er því var útbýtt. Þau lagafrumvörp, er borin eru upp af þingmanna hálfu og útbýtt er [átta vikum][2]) eftir þingsetningu, verða því aðeins tekin til meðferðar í deildinni, að meiri hluti þingmanna í þeirri deild, sem frumvarpið er borið fram í, samþykki það. Þessa samþykkis skal leitað, þá er málið kemur til fyrstu umræðu, og má flutningsmaður einn áður taka til máls og skýra frá þýðingu frumvarpsins. Neiti deildin um samþykkið, er frumvarpið fallið. — Eigi þarf þó að leita þessa samþykkis, þegar um er að ræða frumvarp til laga um breyting á stjórnarskránni eða um breyting á þingsköpum Alþingis, og ekki heldur um frumvörp, sem nefnd flytur . . .[2]) eða flutt eru að beiðni einhvers ráðherranna. — **20. gr.** Ekki er lagafrumvarp samþykkt til fullnaðar, fyrr en það hefur verið rætt þrisvar sinnum í hvorri þingdeild eða þrisvar sinnum í sameinuðu þingi, þegar um er að ræða frumvarp til fjárlaga og fjáraukalaga (stjskr. 39. og 40 gr.)[1]) — **21. gr.** Við *fyrstu* umræðu skal ræða frumvarpið í heild sinni. Þá er þeirri umræðu er lokið, er leitað atkvæða um, hvort það eigi að ganga til annarrar umræðu. — **22. gr.** *Önnur* umræða fer eigi fram fyrr en [einni nóttu][2]) eftir fyrstu umræðu, og skal þá ræða greinar frumvarpsins, hverja fyrir sig, og breytingartillögur við þær. Ræða má frumvarpið í köflum, eftir nánari ákvæðum forseta. Þegar búið er að ræða hvern kafla, skulu atkvæði greidd um hverja grein í honum með breytingartillögum, er við eiga. Að síðustu skal greiða atkvæði um það, hvort frumvarpið, þannig lagað, eigi að ganga til þriðju umræðu. — **23. gr.** *Þriðja* umræða má eigi fara fram fyrr en [einni nóttu][3]) eftir aðra umræðu. Þá skal ræða breytingartillögur og greinar, er þær eiga við, svo og frumvarpið allt í heild. Þá er umræðum er lokið, skal leita atkvæða um breytingartillögurnar og síðan frumvarpið í heild sinni, eins og það þá er orðið. — **24. gr.** Þá er frumvarp hefur þannig verið samþykkt við þrjár umræður í deild, sendir forseti hennar það forseta hinnar deildarinnar, með tilmælum um, að hann leggi það fyrir þá deild (stjskr. 40. gr.),[4]) og sætir það síðan sömu meðferð þar sem í deild þeirri, er það kom frá. — Ef frumvarpið er samþykkt óbreytt í þessari deild, sendir forseti hennar ráðherra það. — **25. gr.** Ef deildin breytir aftur á móti frumvarpinu í smáu eða stóru, sendir forseti hennar það til baka forseta hinnar deildarinnar (stjskr. 40. gr.)[4]) Hafi nefnd fjallað um það þar, sendir forseti henni það þegar. Hún lætur uppi álit sitt um það, og skal það prentað og því útbýtt. Þá er [liðin er að minnsta kosti ein nótt][5]) frá því, er frumvarpinu, eins og það kom frá hinni deildinni, var útbýtt meðal þingmanna á fundi, eða ef um nefndarálit um það er að ræða, þá frá því, er því var útbýtt, skal frumvarpið tekið til umræðu í deildinni á sama hátt og áður við þriðju umræðu (23. gr.). — Ef deildin samþykkir frum-

1) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 2.
2) S. l. § 3.

1) Nú §§ 44 og 45.
2) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 4.
3) S. l., § 5.
4) Nú § 45.
5) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 6.

1936 Nr. 115 19. nóv.

varpið óbreytt, eins og það kom frá hinni deildinni, sendir forseti ráðherra það. En sé því breytt, sendir forseti það, eins og það þá er orðið, hinni deildinni (stjskr. 40. gr.)[1]), og skal þar enn fara með það eftir ákvæðum 23. gr. Fallist deildin á frumvarpið óbreytt, sendir forseti ráðherra það. Nú breytir deildin því, og sendir þá forseti það forseta sameinaðs þings og mælist til, að það verði lagt fyrir sameinað þing. — **26. gr.** Frumvarpinu, í þeirri mynd, sem það hafði síðast fengið, er nú útbýtt meðal allra þingmanna og skal lagt fyrir sameinað Alþingi til einnar umræðu, minnst [einni nóttu][2]) síðar. Við umræðurnar skal fara eftir því, sem fyrir er mælt í 23. gr., og er þeim lýkur, skal greiða atkvæði um breytingartillögurnar og síðan um frumvarpið í heild sinni. — Þá er Alþingi, sem nú segir, skipar eina málstofu, þarf, til þess að gerð verði fullnaðarályktun um mál, meira en helmingur þingmanna úr hvorri deild að vera á fundi og eiga þátt í atkvæðagreiðslu. Þingmaður, sem er á fundi, en greiðir ekki atkvæði við nafnakall, án lögmætra ástæðna, telst taka þátt í atkvæðagreiðslunni. Ræður þá afl atkvæða um einstök málsatriði. En til þess að lagafrumvarp, að undanskildum frumvörpum til fjárlaga og fjáraukalaga, verði samþykkt í heild sinni, verða aftur á móti að minnsta kosti tveir þriðjungar atkvæða, sem greidd eru, að vera með frumvarpinu (stjskr. 40. gr.).[1]) — Ef frumvarp er samþykkt í sameinuðu þingi, sendir forseti það ráðherra. Ella fellur það niður. — **27. gr.** Lagafrumvarp, er felur í sér tillögu um breytingu á *stjórnarskránni* eða viðauka við hana, skal í fyrirsögninni nefnt frumvarp til stjórnarskipunarlaga. Hafi það eigi þá fyrirsögn, vísar forseti því frá. — Breytingartillögu, sem felur í sér tillögu um breytingu á stjórnarskránni eða viðauka við hana, má aðeins gera við frumvarp til stjórnarskipunarlaga. Sé hún gerð við annað frumvarp, vísar forseti henni frá. — **28. gr.** Lagafrumvarp, er önnur hvor deildin hefur fellt, má eigi bera upp aftur á sama þingi. — **29. gr.** *Tillögur til þingsályktunar* skulu vera í ályktunarformi. Slíka tillögu má ræða einu sinni eða tvisvar. Nú er tillaga til þingsályktunar borin upp í deild eða sameinuðu þingi, og skal þá prenta hana og útbýta meðal þingmanna á fundi. Á fundi, að minnsta kosti 1 nóttu síðar, ályktar deildin eða þingið, eftir uppástungu forseta, hvort hún skuli rædd í einni eða tveimur umræðum. Umræða má eigi fram fara fyrr en í fyrsta lagi daginn eftir. — [Ef ein umræða er ákveðin, skal henni og atkvæðagreiðslu hagað eftir fyrirmælum um 2. umræðu lagafrumvarpa (22. gr.). Fyrri umræða, ef tvær eru, fer fram eins og 1. umræða lagafrumvarpa (21. gr.), en síðari umræða á sama hátt og 2. umræða (22. gr.).][1]) — Þingsályktunartillögu, er samþykkt hefur verið í annarri þingdeildinni, má senda hinni deildinni og láta hana þar sæta sömu meðferð sem nú er sagt hér á undan í grein þessari. Sé henni breytt þar, skal hún endursend hinni deildinni og tekin þar til einnar umræðu. Ef tillögunni er þá aftur breytt, skal hún lögð fyrir hina deildina af nýju, og um hana viðhöfð ein umræða. Sé henni þar enn breytt, skal hún lögð fyrir sameinað þing og útkljáð þar með einni umræðu. — Þingsályktunartillögur, sem fara fram á útgjöld úr ríkissjóði, skal jafnan bera upp í sameinuðu þingi og hafa tvær umræður um þær. — **30. gr.** [*Ávarp* má hvor þingdeild eða sameinað Alþingi senda forseta lýðveldisins, og skal][2]) fara með það sem þingsályktunartillögu, að því fráskildu, að ávarp verður ekki sent frá einni deild til annarrar. — **31. gr.** [Nú vill alþingismaður beiðast skýrslu ráðherra, óska upplýsinga eða svars um einstök atriði eða mál, og gerir hann það með *fyrirspurn* í sameinuðu Alþingi, er afhent sé forseta. Fyrirspurnir skulu vera skýrar, um afmörkuð atriði og mál, og sé við það miðað, að hægt sé að svara þeim í stuttu máli. Engar greinargerðir skulu skráðar né prentaðar með fyrirspurnum. Forseti felur skrifstofu Alþingis að safna saman þeim fyrirspurnum, er þannig kunna fram að koma, og láta prenta þær vikulega, ef borizt hefur ein fyrirspurn eða fleiri, og útbýta meðal þingmanna á fundi. Á næsta fundi sameinaðs Alþingis ber forseti það undir atkvæði umræðulaust, hvort fyrirspurn, hver um sig á listanum, skuli leyfð eða ekki. Eigi síðar en viku eftir að fyrirspurnalista er útbýtt, skal forseti síðan taka á dagskrá þingsins í upphafi fundar sérstakan lið, er nefnist fyrirspurnir. Ráðherra sá eða ráðherrar, er hlut eiga að máli, svara þá fyrirspurn þeirri eða fyrirspurnum, sem leyfðar hafa verið, og er þingmönnum þá rétt að taka þátt í umræðum. Þó mega þingmenn, aðrir en ráðherrar,

1) Nú § 45.
2) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 7.

1) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 8. — 2) S. l., § 9.

ekki tala oftar en tvisvar um hverja fyrirspurn, og eigi lengur en 5 mínútur í senn. — Rétt er alþingismönnum einnig að nota sér heimild 54. gr. stjórnarskrárinnar um að beiðast skýrslu ráðherra í þingdeildum. — Við umræður um fyrirspurnir má engar ályktanir gera.][1]) — **32. gr.** *Breytingartillögur* við lagafrumvörp og þingsályktunartillögur skulu vera prentaðar og þeim útbýtt daginn áður en þær koma til umræðu. Ráðherra og hver þingdeildarmaður, eða í sameinuðu þingi hver þingmaður, má koma fram með breytingartillögur við hverja umræðu sem er. — Breytingartillögu við breytingartillögu má þingmaður bera upp við byrjun þess fundar, er hún skal tekin til umræðu. Þó skal þá vera búið að útbýta henni. Nefnd getur einnig borið upp breytingartillögu með jafnstuttum fresti, en aðrir því aðeins að deildin samþykki það. — Breytingartillögu um atriði, sem búið er að fella í deild, má eigi bera upp aftur í sömu deild á sama þingi, en heimilt er að bera hana upp í hinni deildinni og sameinuðu þingi, ef tækifæri er til þess eftir þingsköpum. [Forseti úrskurðar, hvort það er sama atriði, sem liggur fyrir, og atriði, er áður hefur verið fellt í sömu þingdeild, og er þingdeildarmönnum skylt að hlíta þeim úrskurði. Þegar lagafrumvörp koma í sameinað þing frá annarri hvorri þingdeildinni, má þó eigi gera breytingartillögur um önnur atriði en þau, er sú deildin, er síðast hafði frumvarpið til meðferðar, breytti við þá umræðu. Forseti sameinaðs þings sker til fullnustu úr ágreiningi í þessu efni.][2])

IV. Fundarsköp.

33. gr. Skylt er þingmönnum að sækja alla þingfundi, nema nauðsyn banni. Forföll skal tilkynna forseta, svo fljótt sem unnt er, og metur hann nauðsynina. — Heimilt er forseta að veita þingmanni brottveruleyfi, þó eigi lengur en tvær nætur að nauðsynjalausu, nema deildin samþykki. — Þegar fundur er settur, skal samþykkja fundarbók frá síðasta fundi (14. gr.). Þar næst skýrir forseti frá erindum þeim, sem honum hafa borizt eða útbýtt hefur verið. Þá er gengið til dagskrár. — **34. gr.** [Þingmaður, sem hefur óskað að taka til máls og fengið leyfi til þess, skal ávallt mæla úr ræðustól. Sama gildir um ráðherra. Ræðumaður skal jafnan víkja ræðu sinni til forseta eða fundarins. Eigi má hann annars ávarpa nokkurn einstakan þingmann, og kenna skal þingmann við kjördæmi hans eða kosningu. Við útvarpsumræður skulu þó þingmenn jafnan nefndir fullu nafni.][1]) — **35. gr.** Framsögumaður meiri og minni hluta nefndar, svo og flutningsmaður máls, en eigi nema einn, þótt fleiri flytji, mega við hverja umræðu um mál tala þrisvar. Ef tveir eða fleiri eru flutningsmenn, skal sá, er fyrstur stendur á skjalinu, teljast framsögumaður, nema annar sé tilnefndur. Aðrir mega ekki tala oftar en tvisvar. Þó er jafnan heimilt að gera stutta athugasemd um atkvæðagreiðslu, um gæzlu þingskapa og til þess að bera af sér sakir. — Ráðherrar mega tala svo oft sem þeim þykir þurfa, [sbr. þó næstu málsgr. hér á eftir og niðurlagsákvæði 37. gr.][2]) — Þegar útvarpað er umræðum um þingmál, skal farið eftir reglum V. kafla. — **36. gr.** Forseti gefur þingmönnum venjulega færi á að taka til máls í þeirri röð, er þeir beiðast þess. Þó getur hann vikið frá þeirri reglu við ráðherra og framsögumann, svo og til þess, að ræður með og móti málefni skiptist á, eða til þess að þingmaður geti gert stutta leiðréttingu eða athugasemd, er snertir sjálfan hann. — **37. gr.** Ef umræður dragast úr hófi fram, getur forseti úrskurðað, að ræðutími hvers þingmanns skuli ekki fara fram úr ákveðinni tímalengd, og einnig getur forseti stungið upp á, að umræðum sé hætt. Svo getur og forseti lagt til, hvort heldur í byrjun umræðu eða síðar, að umræðum um mál skuli lokið að liðnum ákveðnum tíma. Eigi má þó, meðan nokkur þingmaður kveður sér hljóðs, takmarka ræðutíma við nokkra umræðu svo, að hún standi skemur en 3 klukkustundir alls. Tillögur forseta skulu umræðulaust bornar undir atkvæði í þingdeild þeirri, sem hlut á að máli, eða sameinuðu þingi, og ræður afl atkvæða úrslitum. Sömuleiðis geta 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krafizt þess, að greidd séu atkvæði um það umræðulaust, hvort umræðu skuli lokið, umræðutími eða ræðutími hvers þingmanns takmarkaður. Nöfn þeirra þingmanna skulu lesin upp og rituð í gerðabókina. Eftir ákvæðum þessarar greinar og 35. gr., að því er varðar sameinað þing, skal einnig fara á þingsetningarfundum. — Nú hefur verið samþykktur takmarkaður umræðutími eða ákveðinn ræðutími hvers þing-

1) L. nr. 22, 28. marz 1947, § 1.
2) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 10.

1) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 11.
2) S. l., § 12.

manns, og skal þá forseti skipta umræðutímanum í heild sem jafnast á milli fylgismanna og andstæðinga máls þess, sem er til umræðu, án þess að hann sé bundinn við, í hvaða röð þingmenn hafa kvatt sér hljóðs, eða milli flokka, ef hentara þykir. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til ræðutíma ráðherra. — **38. gr.** Eigi má, nema með leyfi forseta, lesa upp prentað mál. — **39. gr.** Skylt er þingmanni að lúta valdi forseta í hvívetna, er að því lýtur, að gætt sé góðrar reglu. Skyldi almenn óregla koma upp, er það skylda forseta að gera hlé á fundinum um stundarsakir, eða, ef nauðsyn er til, slíta fundinum alveg. — **40. gr.** Frumvörp, hvort heldur eru frá stjórninni eða þingmönnum, svo og tillögur til þingsályktunar og breytingartillögur, má kalla aftur á hverju stigi umræðu sem vill. En heimilt er hverjum þingmanni að taka það jafnskjótt upp aftur á sama fundi. Fyrirspurn má og afturkalla. — **41. gr.** Þyki þingdeild eigi ástæða til að gera ályktun um eitthvert málefni, getur hún vísað því til ráðherra (stjskr. 51. gr.).[1] — **42. gr.** Heimilt er þingmanni að krefjast þess, að gengið sé til atkvæða um eitthvert þingmál umræðulaust, en það skal því aðeins gert, [að ⅔ fundarmanna séu][2] því samþykkir. — Meðan á umræðum stendur má gera tillögu, er byggð sé á ástæðum, um að taka skuli fyrir næsta mál á dagskránni, og skal þá afhenda forseta tillöguna um það skrifaða. Slíka tillögu má og gera í prentuðu nefndaráliti. — **43. gr.** [Forseti ákveður dagskrá hvers fundar. Þó má ákveða dagskrá næsta fundar deildar eftir ályktun hennar, er 3 þingmenn í efri deild og 6 í neðri deild krefjast þess skriflega og gera tillögu um ákveðna dagskrá. Sama regla gildir um ákvörðun dagskrár næsta fundar í sameinuðu þingi, er 9 þingmenn krefjast þess.][3] — [Ef farið er][3] fram á, að mál sé látið ganga út af dagskránni, skal afhenda forseta kröfuna um það samdægurs og dagskráin er ákveðin. En sé farið fram á, að mál sé tekið á dagskrá, skal tilkynna deildinni það í lok þess fundar, er krafan um það kom fram á. Um þessa tillögu skal í byrjun næsta fundar greiða atkvæði umræðulaust. Sé hún felld, er með því samþykkt dagskrá forseta. — Þegar dagskrá er eigi ákveðin eftir ályktun deildarinnar, getur forseti breytt röðinni á þeim

1) Nú § 56.
2) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 13.
3) S. l., § 14.

málum, sem eru á dagskrá, og einnig tekið mál út af dagskrá. Mál, sem eigi er á dagskrá, verður því aðeins tekið fyrir, að til þess fáist samþykki ¾ þeirra, sem á fundi eru, [enda neiti ráðherra ekki um leyfið,][1] sbr. 64. gr. — **44. gr.** Hvorug þingdeildin má gera nokkra ályktun, nema meira en helmingur [þingdeildarmanna][2] sé á fundi og greiði þar atkvæði (stjskr. 48. gr.)[3] Þingmaður, sem er á fundi, en greiðir ekki atkvæði við nafnakall án lögmætra ástæðna, telst taka þátt í atkvæðagreiðslunni. — Engin ályktun er lögmæt, nema meira en helmingur fundarmanna, þeirra sem atkvæðisbærir eru, greiði atkvæði með henni. — Skylt er þingmanni, hvort heldur í deild eða sameinuðu þingi, að vera viðstaddur og greiða atkvæði, nema hann hafi lögmæt forföll eða fararleyfi. — ....[2] — Enginn þingmaður má greiða atkvæði með fjárveitingu til sjálfs sín. — **45. gr.** Forseti ræður því, hvernig atkvæðagreiðslu er skipt og í hverri röð og innra sambandi hún fer fram. Þó getur þingdeild eða sameinað þing, ef 3 í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krefjast þess, breytt ákvörðun forseta. — **46. gr.** Þá er forseti hefur ástæðu til að ætla, að allir séu á einu máli, má hann lýsa því yfir, að gert sé út um atriði án atkvæðagreiðslu, ef enginn krefst þess, að hún fari fram, og skal þá sú yfirlýsing forseta koma í stað atkvæðagreiðslu. Um lagafrumvörp og þingsályktunartillögur verður hann þó jafnan að hafa atkvæðagreiðslu við allar umræður (sbr. 21.—26. og 29. gr.). — Atkvæðagreiðslan fer fram á þann hátt, að hver þingmaður réttir upp hægri hönd sína, hvort sem hann greiðir atkvæði með eða móti máli. Skrifararnir telja atkvæðin, en forseti skýrir frá úrslitum atkvæðagreiðslunnar, eftir að atkvæða hefur verið leitað með og móti. Hafi atkvæðagreiðslan fallið þannig, að málið sé hvorki samþykkt né fellt, lætur forseti nafnakall fara fram. Sömuleiðis er forseta heimilt að láta atkvæðagreiðslu fara fram með nafnakalli, annaðhvort þegar í stað eða ef atkvæðagreiðsla hefur áður fram farið, en verið óglögg. Sömuleiðis geta 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krafizt nafnakalls við atkvæðagreiðslu um tiltekið atriði. Skrifleg krafa um það skal afhent forseta áður en atkvæðagreiðsla byrjar.

1) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 14.
2) S. l., § 15.
3) Nú § 53.

Nöfn þeirra þingmanna skulu lesin upp og bókuð. — Við nafnakall skal farið eftir tölusettri nafnaskrá í stafrófsröð og hluta um í hvert sinn, á hverri raðtölunni skuli byrja nafnakallið. — Forseti skal jafnan greiða atkvæði síðastur. — **47. gr.** Afl atkvæða ræður um úrslit mála og málsatriða, nema öðruvísi sé ákveðið í stjórnarskránni eða þingsköpunum (sbr. 26. gr.). — **48. gr.** Um kosningar fer eftir því, sem fyrir er mælt í 3. og 17. gr., að því viðbættu, að þegar kjósa á um 2 menn eða fleiri í þingdeild eða sameinuðu þingi, hvort heldur er til starfa innan þings eða utan, skal beita hlutfallskosningu með aðferð þeirri, er kennd er við de Hondt (listakosning), ef 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri og 9 í sameinuðu þingi æskja þess. — Aðferðin er þessi: — Þeir þingmenn, er komið hafa sér saman um að kjósa allir sömu menn í sömu röð, afhenda forseta, þegar til kosninga kemur, lista yfir þá í þeirri röð. Þegar hann hefur tekið við listunum, merkir hann hvern þeirra bókstaf, A, B, C o. s. frv., eftir því sem sjálfur hann ákveður, eða ákveðið hefur verið með samkomulagi eitt skipti fyrir öll þann þingtíma. Síðan les forseti upphátt stafnafn hvers lista og nöfn þau, er á honum standa. Þá kjósa þingmenn þannig, að hver ritar á kjörmiða aðeins stafnafn (A, B o. s. frv.) þess lista, er hann vill kjósa eftir. Kjörmiðarnir eru afhentir forseta, og nefnir hann upphátt bókstaf hvers miða, en skrifararnir rita jafnóðum og telja saman, hve mörg atkvæði hafa fallið á hvern lista, hve mörg á A, hve mörg á B o. s. frv. Tölu þeirri, sem hver listi þannig fær, er svo skipt, fyrst með 1, síðan með 2, síðan með 3 o. s. frv., eftir því sem með þarf. Hlutatölur hvers lista eru ritaðar í röð hver niður undan annarri, og yfir dálkinum er ritaður bókstafur þess lista. — Kosningin fer eftir hlutatölunum, þannig að sá listi fær fyrsta mann, er hæsta á hlutatöluna, sá listi næsta mann, er á næsthæsta hlutatölu, o. s. frv., þar til fullskipað er. Ef jafnháar hlutatölur koma á tvo eða fleiri lista, skal varpa hlutkesti um, hvor listinn skuli koma að manni. — Af hverjum lista skulu menn hljóta kosningu í þeirri röð, sem þeir standa á listanum. — Kjörmiði við óhlutbundnar kosningar er ógildur, ef á honum standa fleiri eða færri nöfn en samsvarar tölu nefndarmanna, eða nafn er ógreinilegt eða á eigi við. — **49. gr.** Fundir, bæði þingdeilda og sameinaðs þings, skulu haldnir í heyranda hljóði. Þó getur forseti eða 3 þingmenn í efri deild, 6 í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi krafizt þess, að öllum utanþingsmönnum sé vísað á braut, og sker þá þingið úr því, hvort svo skuli gert og umræður fara fram í heyranda hljóði eða fyrir luktum dyrum (stjskr. 52. gr.).[1] — **50. gr.** Forseti skipar fyrir um, hvernig mönnum skuli gefinn kostur á að vera við fundi þá, er haldnir eru í heyranda hljóði. Áheyrendur eru skyldir til að vera kyrrir og hljóðir. Brjóti nokkur móti því, getur forseti látið vísa honum á braut, og ef þörf er á, öllum áheyrendum.

V. Útvarp umræðu.

51. gr. Útvarpa skal þingsetningu og þinglausnum. — Þá skal og útvarpa framsöguræðu fjármálaráðherra um frv. til fjárlaga og, ef óskað er, hálfrar stundar ræðum af hálfu annarra þingflokka, enda hefur fjármálaráðherra þá og rétt til stundarfjórðungs svarræðu. — **52. gr.** Þegar útvarpað er umræðum um þingmál, skulu þingflokkar hafa rétt til jafnlangs ræðutíma og forsetar gefa þingmönnum færi á að taka til máls þannig, að flokkarnir skiptist á. Við útvarpsumræðu gilda ekki ákvæði 35. gr. um málfrelsi ráðherra. Rétt skal þingmönnum utan flokka að eiga þátt í útvarpsumræðum, þó þannig, að enginn þeirra fái lengri tíma en helming þess, er hver þingflokkur hefur til umráða, og ekki skulu þingmenn utan flokka, ef fleiri eru en tveir, fá lengri tíma samanlagt við útvarpsumræðu en hver einstakur þingflokkur. — **53. gr.** Við framhald fyrstu umræðu fjárlaga mega ræður í fyrstu umferð vara eina stund, en síðan hálfa stund þrjár umferðir, og enn aðrar þrjár stundarfjórðung. Skal þá útvarpi umræðu um fjárlög að fullu lokið. Sama regla gildir um útvarp umræðu um vantraust. — Það er umferð, þegar fulltrúar allra þingflokka hafa tekið til máls og þeir þingmenn utan flokka, sem þátt taka í umræðum. — **54. gr.** Þegar útvarpað er umræðum um önnur mál en þau, er í 51. og 53. gr. segir, fær hver þingflokkur til umráða þrjá stundarfjórðunga, er skiptast í tvær umferðir. — Takmarka má fyrirfram umræðutíma um þingmál, önnur en þau, er um ræðir í 51. og 53. gr., þótt umræðu sé útvarpað, allt niður í 3 klukkustundir (sbr. 37. gr.), enda styttir þá forseti umferðir að sama skapi. — **55. gr.** Nú óskar þingflokkur, að umræðu verði útvarpað, og

1) Nú § 57.

1936 Nr. 115 19. nóv.

snýr þá formaður flokksins tilmælum sínum til forseta. Skal forseti þegar tilkynna það formönnum annarra þingflokka, en þeir leita samþykkis flokks síns svo fljótt sem auðið er. Útvarpa skal umræðu, þegar samþykki allra flokka kemur til. — **56. gr.** Nú næst ekki samkomulag milli þingflokka um útvarp umræðu, og skal forseti þá tilkynna það þeim, sem kröfuna átti. Ef þingflokkur ítrekar kröfu sína, skal umræðunni útvarpað. Réttur til útvarps án samþykkis annarra þingflokka gildir þó aðeins um tvær umræður umfram þann flokk, sem sjaldnast hefur neytt þessa réttar. — **57. gr.** Dag og stund útvarpsumræðu skal tilkynna í útvarpi og á þingfundi svo fljótt sem unnt er. — **58. gr.** Umræðum skal útvarpa í sömu röð og kröfur um útvarp bárust forseta, enda sé að öðru leyti fullnægt ákvæðum þingskapa. Forseti getur þó vikið frá þessari röð, ef sérstakar ástæður liggja til. — **59. gr.** Formenn þingflokka eru réttir aðilar gagnvart forseta og þingmönnum flokksins um allt það, er að útvarpi umræðu lýtur. — **60. gr.** Forseti sker úr ágreiningi, sem verður um skilning á reglum þessum eða framkvæmd þeirra.

VI. Ýmisleg ákvæði.

61. gr. Hvorug þingdeildin má taka við nokkru málefni, nema einhver þingdeildarmanna taki það að sér til flutnings (stjskr. 50. gr.).[1] — **62. gr.** Umræður þingdeildanna og sameinaðs Alþingis, ásamt þingskjölum og atkvæðagreiðslum um þau, skulu prentaðar í Alþingistíðindunum. — Í Alþingistíðindunum má ekkert undan fella, það er þar á að standa og fram hefur komið í þinginu og gerðabækur þingsins og handrit af umræðum í þinginu bera með sér. Engar breytingar má gera á hvorugu þessu, nema leiðrétta þurfi auðsæjar og sannanlegar villur. Engu má bæta inn í Alþingistíðindin, hvort sem það varðar menn eða málefni, nema þess sé óhjákvæmileg þörf eða í því felist sjálfsögð leiðrétting. — **63. gr.** Ef þingmaður talar óvirðulega um [forseta Íslands][2] eða ber þingið eða ráðherra eða einhvern þingmann brigzlyrðum, eða víkur með öllu frá umtalsefninu, þá skal forseti kalla til hans: „Þetta er vítavert“ og nefna þau ummæli, sem hann vítir. Nú er þingmaður víttur tvisvar á sama fundi, og má þá forseti, með samþykki fundarins, svipta þingmanninn málfrelsi á þeim fundi. — **64. gr.** Eftir uppástungu forseta eða skriflegri uppástungu frá 3 þingmönnum í efri deild, 6 þingmönnum í neðri deild og 9 í sameinuðu þingi má bregða út af þingsköpum þessum, ef ráðherra leyfir og ¾ þeirra þingmanna, er um það greiða atkvæði, samþykkja. Um stjórnarfrumvörp eða frumvörp, sem flutt eru fyrir hönd ríkisstjórnarinnar, ræður þó einfaldur meiri hluti. Afbrigði mega þau ein vera, er eigi koma í bága við stjórnarskrána.

1) Nú § 55.
2) L. nr. 99, 23. des. 1952, § 16.

1936 Nr. 115 19. nóv.

Lög um þingfararkaup alþingismanna, lífeyrissjóð o. fl. 1953 Nr. 84 24. des.

1. gr. Greiða skal alþingismönnum í grunnlaun kr. 130.00 á dag, meðan Alþingi stendur yfir. Verðlagsuppbót skal greiða á þingfararkaup eftir reglum, er gilda um verðlagsuppbætur á laun starfsmanna ríkisins á hverjum tíma. — Nú getur alþingismaður ekki gegnt þingstörfum vegna veikinda, og skal honum eigi að síður greitt þingfararkaup, þó eigi lengur en til loka þess þings, er hann hefur verið kvaddur til setu á. — Ráðherra, sem ekki er alþingismaður, á rétt á sama þingfararkaupi sem alþingismaður og nýtur að öllu leyti þeirra réttinda, sem alþingismönnum eru ákveðin í lögum þessum. — Þingmenn halda kaupi sínu að fullu, þótt Alþingi sé frestað um stundarsakir, þó eigi lengur en 30 daga auk fría um hátíðar, svo og þann tíma, sem þeir þurfa til þess að komast frá heimili sínu til þings og aftur heim frá þingi. — Sameinað Alþingi kýs hlutfallskosningu í byrjun hvers þings 5 manna nefnd, þingfararkaupsnefnd, er úrskurðar þingfararkaupsreikninga alþingismanna, en forsetar ávísa fjárhæðunum úr ríkissjóði. — **2. gr.** Reisa skal þingmannabústað svo fljótt sem því verður við komið. Skal undirbúningur, svo sem staðarval, uppdráttur o. s. frv., hafinn nú þegar og honum lokið á árinu 1954. Kostnaður við byggingunа greiðist úr ríkissjóði. Rekstur bústaðarins telst með alþingiskostnaði. — Þar til lokið hefur verið byggingu þingmannabústaðar, er ríkisstjórninni heimilt að leigja húsnæði til þessara nota. — **3. gr.** Þegar komið hefur verið upp þingmannabústað samkv. 2. gr. þessara laga, eiga þeir alþingismenn, sem verða að hafa dvalarstað í Reykjavík vegna fjarlægðar frá heimili sínu, rétt á að fá hæfilegt húsnæði ásamt húsgögnum til íbúðar í bústaðnum endurgjaldslaust þann

1953 Nr. 84 24. des.

tíma, er Alþingi stendur yfir. — **4. gr.** Meðan ákvæði 3. gr. þessara laga koma ekki til framkvæmdar, skal ríkisstjórnin sjá þeim alþingismönnum, sem þar um ræðir, fyrir hæfilegu húsnæði til íbúðar, meðan Alþingi stendur yfir, þeim að kostnaðarlausu. Kjósi alþingismaður að sjá sér sjálfur fyrir húsnæði, er það heimilt, og fær hann þá þann kostnað endurgreiddan eftir reikningi, er þingfararkaupsnefnd úrskurðar. — **5. gr.** Þeir alþingismenn, sem búsettir eru utan Reykjavíkur, eiga rétt á að fá endurgreiddan ferðakostnað eftir reikningi, er þingfararkaupsnefnd úrskurðar, svo og dvalarkostnað samkvæmt ákvörðun sömu nefndar. Þetta ákvæði gildir þó ekki um þá alþingismenn, sem fasta atvinnu hafa í Reykjavík við önnur störf, meðan Alþingi stendur yfir, þótt þeir eigi heimilisfang annars staðar. — Vilji alþingismaður ekki hlíta úrskurði þingfararkaupsnefndar samkv. lögum þessum, getur hann skotið honum til sameinaðs Alþingis, sem þá fellir endanlegan úrskurð um ágreiningsatriðin. — **6. gr.** Alþingismenn skulu greiða í lífeyrissjóð 4% — fjóra af hundraði — af þingfararkaupi sínu, sbr. 1. gr., eins og það er á hverjum tíma. Skal upphæðin dragast frá kaupinu mánaðarlega og greiðast sjóðnum, ásamt mótframlagi, er greiðist af alþingiskostnaði, að upphæð 6% — sex af hundraði — af greiddu þingfararkaupi. Lífeyrissjóðinn skal ávaxta í sérstakri deild í Tryggingastofnun ríkisins, sem annast um allar greiðslur úr sjóðnum, innheimtir iðgjöldin og ávaxtar eignir hans. Tryggingastofnunin annast einnig bókhald fyrir sjóðinn. Forsetar Alþingis hafa með höndum stjórn sjóðsins ásamt Tryggingastofnun ríkisins. — **7. gr.** Þegar alþingismaður hefur látið af þingmennsku, og er 65 ára að aldri eða öryrki, á hann rétt á lífeyri úr sjóðnum eftir þeim reglum, sem fyrir er mælt í 8. gr. þessara laga. Sama gildir og um alla núverandi og fyrrverandi alþingismenn, sem á lífi eru, þegar lög þessi öðlast gildi, þótt þeir hafi ekki áður greitt iðgjöld til sjóðsins. — **8. gr.** Alþingismaður, sem uppfyllir ákvæði 7. gr. þessara laga, á rétt á lífeyri sem hér segir: — Fyrir þriggja kjörtímabila eða 10 til 20 ára þingsetu 50% — fimmtíu af hundraði. — Fyrir meira en 20 ára þingsetu 60% — sextíu af hundraði. — — Hundraðshluti miðast við dagkaup alþingismanns, eins og það er greitt á hverjum tíma, margfaldað með þeim dagafjölda, sem hlutaðeigandi alþingismaður sat á Alþingi síðustu fimm árin, deilt með tölunni 5. Þingár telst frá þeim degi, er alþingismaður er kosinn. — **9. gr.** Alþingismaður, sem setið hefur á Alþingi skemur en þrjú kjörtímabil eða 10 ár, á ekki rétt á lífeyri, þótt hann hafi greitt í lífeyrissjóð alþingismanna. Hins vegar á hann rétt á að fá endurgreidd úr sjóðnum iðgjöld sín öll, þegar hann lætur af þingstörfum. — **10. gr.** Halli sá, sem verða kann á lífeyrissjóðnum vegna lífeyrisgreiðslna samkvæmt lögum þessum, skal greiddur úr ríkissjóði, og telst hann með alþingiskostnaði. — **11. gr.** Maki alþingismanns, sem rétt hefur til lífeyris samkvæmt lögum þessum, á rétt á að fá 50% — fimmtíu af hundraði — af lífeyri maka síns að honum látnum. — Sé maki látins fyrrverandi alþingismanns á lífi, þegar lög þessi öðlast gildi, á hann sama rétt til lífeyris og hann hefði öðlazt, ef maki hans hefði þá verið á lífi. — [Nú andast alþingismaður eða fyrrverandi alþingismaður, áður en hann nær 65 ára aldri, og á þá eftirlifandi maki hans þrátt fyrir það sama rétt til lífeyris eins og hann hefði hlotið, ef hinn látni hefði verið orðinn 65 ára gamall, er hann lézt. Ákvæði þetta gildir einnig um lífeyrisrétt maka fyrrverandi alþingismanns, sem var látinn áður en lög þessi gengu í gildi. — Nú hefur fyrrverandi alþingismaður gengið í hjónaband á þeim tíma, er hann naut lífeyris samkvæmt lögum þessum, og nýtur þá eftirlifandi maki hans eigi réttar til lífeyris úr sjóðnum. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. — Þegar alþingismaður, sem greitt hefur iðgjöld til sjóðsins, andast, áður en hann hefur setið á þingi þrjú kjörtímabil eða 10 ár, á maki hans rétt á að fá endurgreidd úr sjóðnum vaxtalaus iðgjöld þau, er hinn látni hafði borgað í sjóðinn.][1] **12. gr.** .... — **13. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og skal reikna kaup alþingismanna samkvæmt þeim á reglulegu Alþingi árið 1953.

1953 Nr. 84 24. des.

Lög um birtingu laga og stjórnvaldaerinda.

1943 Nr. 64 16. des.

1. gr. Í A-deild Stjórnartíðinda skal birta

1) L. nr. 110, 24. des. 1954, § 1. Samkv. ákvæði til bráðabirgða skal lífeyrir ekkju eða ekkils greiddur svo sem þessi lagabreyting hefði öðlazt gildi 1. jan. 1954.

1943 Nr. 64 16. des.

lög öll, tilskipanir, opin bréf, auglýsingar ...[1]) og aðrar tilkynningar almenns efnis, sem út eru gefnar af æðsta handhafa framkvæmdarvaldsins, svo og reglur, sem sameinað Alþingi kann að setja um framkvæmd almennra málefna í þingsályktunum. — **2. gr.** Í B-deild Stjórnartíðinda skal birta reglugerðir, erindisbréf, samþykktir og auglýsingar, sem gefnar eru út eða staðfestar af ráðherra, umburðarbréf, ákvarðanir og úrlausnir ráðuneyta, sem almenna þýðingu hafa, veitingar opinberra starfa og lausn frá þeim, er handhafi æðsta framkvæmdarvalds eða ráðherra fer með, reikninga sjóða, ef svo er mælt í staðfestum skipulagsákvæðum þeirra, úrslit alþingiskosninga, skrá yfir félög, firmu og vörumerki, sem tilkynnt hafa verið á árinu, heiðursmerki, nafnbætur og heiðursverðlaun, sem ríkisstjórnin veitir. — [Í C-deild Stjórnartíðinda skal birta samninga við önnur ríki, svo og auglýsingar varðandi gildi þeirra.][2]) — **3. gr.** Í Lögbirtingablaði skal birta dómsmálaauglýsingar, svo sem opinberar stefnur til dóms, úrskurði um töku búa til opinberra skipta og áskoranir um kröfulýsingar, auglýsingar um skiptafundi og skiptalok þrotabúa, nauðungaruppboð og uppboð á fasteignum búa, sem skiptaréttur fer með, auglýsingar um vogrek, óskilafé og fundið fé, auglýsingar um kaupmála hjóna, lögræðissviptingu og brottfall hennar, lögboðnar auglýsingar um félög, firmu og vörumerki, sérleyfi, er stjórnvöld veita, opinber verðlagsákvæði og annað það, er stjórnvöldum þykir rétt að birta almenningi. Einnig skal heimilt vera að birta í Lögbirtingablaði auglýsingar og tilkynningar einstakra manna. — **4. gr.** Vafamál um það, hvar birta skuli atriði þau, er í 1.—3. gr. segir, eða hvort erindi skuli birt eða eigi, úrskurðar dómsmálaráðherra. — **5. gr.** Dómsmálaráðuneytið gefur Stjórnartíðindi og Lögbirtingablað út. Ræður dómsmálaráðherra mann eða menn til útgáfunnar og segir fyrir um tilhögun hennar. Skylt er skrifstofustjórum hvers ráðuneytis að fá útgefanda þegar handrit af hverju því, sem afgreitt hefur verið í því ráðuneyti og birta ber í Stjórnartíðindum eða Lögbirtingablaði. — **6. gr.** Kostnaður af útgáfu Stjórnartíðinda og Lögbirtingablaðs telst til skrifstofukostnaðar dómsmálaráðuneytisins, enda kveður dómsmálaráðherra á um gjöld fyrir auglýsingar, er aðilar eiga að greiða.[1]) Einnig getur dómsmálaráðherra sett fyrirmæli um annað, er að útgáfu Stjórnartíðinda og Lögbirtingablaðs lýtur. — **7. gr.** Fyrirmælum, er felast í lögum, auglýsingum, tilskipunum, reglugerðum, opnum bréfum, samþykktum eða öðrum slíkum ákvæðum almenns efnis, má eigi beita, fyrr en birting samkvæmt 1. og 2. gr. laga þessara hefur farið fram, nema þau geymi ákvæði algerlega einkamálaeðlis og aðilar hafi komið sér saman um það, að skipti þeirra skuli fara eftir óbirtum fyrirmælum.[a]) Birt fyrirmæli skulu binda alla frá og með 1. degi þess mánaðar, er liðnir eru 3 almanaksmánuðir hið skemmsta frá útgáfudegi þess blaðs Stjórnartíðinda, er fyrirmælin voru birt, nema þau geymi aðrar ákvarðanir um gildistöku sína.

1943 Nr. 64 16. des.

Lög um laganefnd. **1929** Nr. 48 14. júní

1. gr. Forsætisráðherra er heimilt að skipa þriggja manna nefnd, er nefnist laganefnd. Nefndarmenn skulu skipaðir til 4 ára í senn. Þeir skulu vera heimilisfastir í Reykjavík og tveir þeirra hið fæsta hafa lokið embættisprófi í lögfræði. — **2. gr.** Laganefnd skal skylt að vera ríkisstjórninni, alþingismönnum, þingnefndum og milliþinganefndum til aðstoðar um samningu lagafrumvarpa, samræmd laga og annan undirbúning löggjafarmála. — **3. gr.** Laganefnd skal gefa út safn af gildandi lögum landsins, í útgáfu, sem handhæg er fyrir almenning. Skal leggja áherzlu á að láta sem fullkomnastar og handhægastar efnisskrár fylgja útgáfunni. — Lagasafn þetta skal gefið út að nýju að minnsta kosti á 10 ára fresti, og þá gæta þeirra breytinga, sem orðið hafa á löggjöfinni. — **4. gr.** Kostnaður við störf laganefndar og útgáfu lagasafns þess, er ræðir um í 3. gr., greiðist úr ríkissjóði. Tekjur af sölu lagasafnsins renna í ríkissjóð.

Lög um íslenzkan ríkisborgararétt. **1952** Nr. 100 23. des.

1. gr. Barn öðlast íslenzkt ríkisfang við fæðingu 1. ef það er skilgetið og faðir þess er íslenzkur ríkisborgari, 2. ef það er skilgetið og fætt hér á landi og móðir þess er íslenzkur ríkisborgari, enda eigi faðir þess hvergi ríkisfang eða barnið fær ekki ríkisfang föðurins við fæðingu, 3. ef það er óskilgetið og móðir þess er íslenzkur ríkisborgari. — Barn, sem fundizt hefur hér á landi, telst, þar til

1) L. nr. 22, 9. apríl 1962, § 1.
2) S. l., § 2. Tók gildi 1. jan. 1962.

1) Auglýs. nr. 195 1958.
a) I, 340, II, 203, 862, XXI, 318, XXII, 240.

annað reynist sannara, vera íslenzkur ríkisborgari. — **2. gr.** Nú eiga íslenzkur karlmaður og erlend kona börn saman áður en þau ganga í hjónaband, og öðlast börnin þá íslenzkt ríkisfang við giftingu foreldranna, ef þau hafa eigi gengið í hjónaband og eru eigi fullra 18 ára. — **3. gr.** Útlendingur, sem fæddur er hér á landi og átt hefur hér samfleytt lögheimili síðan, öðlast íslenzkt ríkisfang með því að tilkynna dómsmálaráðuneytinu skriflega þá ósk sína, eftir að hann hefur náð 21 árs aldri, en innan fullnaðs 23 ára aldurs. Eigi hann hvergi ríkisfang eða sanni, að hann muni missa erlends ríkisfangs síns er hann öðlast íslenzkt ríkisfang, getur hann gefið yfirlýsingu þessa, þegar hann er fullra 18 ára. — Eigi ríkið í ófriði, getur borgari í óvinaríki ekki öðlazt íslenzkt ríkisfang samkvæmt þessari grein. Sama á við um þann, sem ekki á ríkisborgararétt í neinu ríki, en hefur síðast átt ríkisborgararétt í óvinaríki. — **4. gr.** Nú hefur einhver, sem öðlazt hefur íslenzkt ríkisfang við fæðingu og átt hefur hér lögheimili til fullnaðs 18 ára aldurs, misst íslenzks ríkisfangs síns, og fær hann þá ríkisfangið að nýju, hafi hann átt hér lögheimili síðustu 2 árin, með því að tilkynna dómsmálaráðuneytinu skriflega þá ósk sína. Sé hann ríkisborgari í öðru landi, stoðar slík yfirlýsing þó því aðeins, að hann sanni, **að hann við þetta missi** hins erlenda ríkisborgararéttar. — **5. gr.** Nú öðlast karlmaður ríkisfang, samkvæmt 3. gr. eða 4. gr., og öðlast þá jafnframt skilgetin, ógift börn hans, undir 18 ára aldri, sem búsett eru hér á landi, ríkisfangið. Þetta nær þó eigi til barna, sem eftir hjúskaparslit foreldranna eða skilnað þeirra að borði og sæng eru falin forráðum móðurinnar. — Ákvæði 1. málsliðs 1. málsgreinar, um að skilgetið barn öðlist ríkisfang með föðurnum, gildir með sama hætti 1. um samband óskilgetins barns og móður þess, nema faðir þess sé útlendingur og hann hafi forráð barnsins, 2. um samband skilgetins barns og móður þess, sem er ekkja, 3. um samband skilgetins barns og móður þess, er hjúskap hennar er slitið eða hún skilin að borði og sæng, og hún hefur forráð barnsins. — **6. gr.** Ríkisborgararétt má veita með lögum samkvæmt stjórnarskránni. — Áður en umsóknir um ríkisborgararétt eru lagðar fyrir Alþingi, skal dómsmálaráðuneytið fá um þær umsagnir lögreglustjóra og sveitarstjórna á dvalarstöðum umsækjenda. Eigi sá börn, sem ríkisborgararétt fær með lögum, fer um þau eftir ákvæðum 5. greinar, nema lögin láti öðruvísi um mælt. — **7. gr.** Íslenzks ríkisfangs missir 1. sá, sem hlýtur erlent ríkisfang samkvæmt umsókn sinni eða skýlausu samþykki, 2. sá, sem hlýtur erlent ríkisfang með því að ganga í opinbera þjónustu í öðru ríki, 3. ógift barn undir 18 ára aldri, sem verður erlendur ríkisborgari með þeim hætti, að foreldrar þess, sem hafa forráð þess, fá erlent ríkisfang samkvæmt 1. eða 2. tölulið greinarinnar, eða foreldri, sem hefur eitt forráð barnsins eða ásamt hinu, sem ekki er íslenzkur ríkisborgari, fær erlent ríkisfang með fyrrnefndum hætti, 4. ógift barn undir 18 ára aldri, sem verður erlendur ríkisborgari með þeim hætti, að foreldrar þess ganga í hjónaband. Ef barnið er búsett hér á landi, missir það eigi íslenzks ríkisfangs nema það flytji af landi brott innan 18 ára aldurs og eigi þá ríkisborgararétt í öðru landi. — **8. gr.** Íslenzkur ríkisborgari, sem fæddur er erlendis og aldrei hefur átt lögheimili hér á landi né hefur dvalizt hér í einhverju skyni, er af megi ráða að hann vilji íslenzkur ríkisborgari vera, missir íslenzks ríkisfangs þá er hann verður 22 ára. Þó getur forseti leyft, að hann haldi ríkisfangi sínu, ef um það er sótt innan þess tíma. — Nú missir einhver íslenzks ríkisfangs samkvæmt þessari grein, og missa þá einnig börn hans íslenzks ríkisfangs, sem þau hafa öðlazt á grundvelli ríkisfangs hans. — **9. gr.** Forsetinn getur leyst þann, sem orðinn er eða óskar að verða erlendur ríkisborgari, undan þegnskyldu á Íslandi, enda sanni aðili, að hann verði innan ákveðins tíma erlendur ríkisborgari, ef hann er ekki þá þegar orðinn það. — **10. gr.** Dómsmálaráðherra sker úr ágreiningi um það, hvort maður hafi öðlazt íslenzkan ríkisborgararétt við setningu laga þessara eða fullnægi skilyrðum til að öðlast íslenzkan ríkisborgararétt með því að lýsa ósk sinni þar um. Skjóta má úrskurði um þetta efni undir úrlausn dómstóla. — Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um framkvæmd laga þessara. — Yfirlýsingu samkvæmt lögum þessum, um að maður óski að verða íslenzkur ríkisborgari, getur aðeins aðili sjálfur gefið, en ekki forráðamaður eða handhafi foreldravalds. — Þar sem eigi er annað ákveðið aldursmark í lögum þessum, skal þeim, sem náð hefur 18 ára aldri, heimilt að gefa yfirlýsingu um ríkisborgararétt samkvæmt lögum þessum, án tillits til þess, að hann er háður forráðum annars manns. — **11. gr.** Barn undir 18 ára

1952 Nr. 100 23. des.

1952 Nr. 100 23. des.

aldri, sem mundi hafa átt íslenzkan ríkisborgararétt, ef ákvæði 1. gr. 1. málsgr. 2. töluliðs hefðu verið í gildi fyrir gildistöku þessara laga, og ekki er eða hefur verið ríkisborgari í öðru landi, öðlast íslenzkt ríkisfang við gildistöku laganna. — Kona, sem samkvæmt áður gildandi löggjöf hefur misst íslenzks ríkisfangs við það að giftast erlendum ríkisborgara eða við það að öðlast erlendan ríkisborgararétt, annaðhvort við hjónaband eða vegna þess að eiginmaður hennar hefur öðlazt erlendan ríkisborgararétt, en mundi hafa haldið íslenzku ríkisfangi sínu, ef ákvæði þessara laga hefðu áður verið í gildi, getur endurheimt ríkisborgararétt sinn með því að tilkynna dómsmálaráðuneytinu skriflega þá ósk sína. Slíka tilkynningu skal þó bera fram fyrir 31. des. 1957. — Kona, sem nær 22 ára aldri fyrir 1. jan. 1956 og hefur verið eða er gift er hún nær þeim aldri, missir ekki íslenzks ríkisfangs samkvæmt 8. gr. 1. málsgr. fyrr en í árslok 1956. — Nú flyzt maður búferlum af landi héðan, sem orðinn er ríkisborgari í öðru landi, en hefur haldið íslenzku ríkisfangi samkvæmt ákvæði 2. málsliðs 5. gr. laga nr. 64 28. jan. 1935, og missir hann þá ekki íslenzks ríkisfangs, nema hann eigi enn ríkisborgararétt í öðru landi og mundi missa eða hafa misst íslenzks ríkisfangs samkvæmt ákvæðum 7. gr. þessara laga, ef þau hefðu áður haft gildi. — Nú verða þær aðstæður fyrir hendi eftir gildistöku laga þessara, er nægja til þess að öðlast ríkisborgararétt eða varða missi hans, og skal þá fara eftir ákvæðum laga þessara eins og þau hefðu áður gilt.

1944 Nr. 18 24. marz

Lög um réttindi danskra ríkisborgara á Íslandi.

1. gr. [Þeir, er danskan ríkisborgararétt hafa öðlazt samkvæmt þeim reglum, er giltu fyrir 9. apríl 1940, eða öðlast hann síðar eftir sömu reglum og búsettir voru á Íslandi 6. marz 1946 eða hafa verið þar búsettir einhvern tíma á síðustu 10 árunum fyrir þann tíma, skulu, þegar þeir dvelja hér á landi, njóta þess jafnréttis við íslenzka ríkisborgara, er þeim var áskilið í 6. gr. sambandslaga Íslands og Danmerkur 30. nóv. 1918.][1])

1821 25. apríl

Konungsúrskurður um réttindi ræðismanna annarra ríkja (birtur með kans.br. 12. maí 1821).

Ákveðið: 1) .... 2) að þegnar annarra ríkja, er sendir eru í ríki konungsins sem ræðismenn, skuli lausir undan sérhverri persónulegri[1]) byrði og persónulegum útgjöldum, meðan þeir eignast eigi fasteignir hér í landi eða reka borgaralega atvinnu, og skulu þeir þá svara af fasteignum sínum og atvinnu á sama hátt og þegnar konungsins, og beri í því efni að telja þá til þeirra; og — 3) að þeir skuli aðeins eigi vera háðir lögsögu landsins um ræðismannsstörf sín, hvort sem þeir eru þegnar konungs eða eigi áður en þeir voru viðurkenndir. Þar á móti skulu þeir um samninga, er þeir gera hér á landi, og skuldbindingar, svo og um fasteignir, ef þeir eiga þær hér, eða reka borgaralega atvinnu, svo og í sakamálum (in criminalibus) vera háðir lögum og stjórnarskipun landsins, og því hlíta sömu lögsögu sem þegnar konungs.

1) L. nr. 85, 9. okt. 1946, § 1.

1821 25. apríl

1834 5. ágúst

Konungsúrskurður um réttindi útlendra ræðismanna.

[Konungur úrskurðaði 5. ágúst 1834, að kgsúrsk. 25. apríl 1821, 1. gr. skyldi breytt. Úrsk. birtur með kans.br. 25. sept. s. á.]. 1) Að þegnar konungs skuli eigi hér eftir, þótt skipaðir verði og viðurkenndir ræðismenn erlendra ríkja eða ræðismanna umboðsmenn (Konsularagenter), hverrar tegundar sem er, leystir undan persónulegum störfum, er lögð eru sem skyldukvöð á borgara og íbúa bæja, né heldur undan öðrum borgarakvöðum, er hafa í för með sér persónuleg störf, eða undan kvöðum og gjöldum, hvort sem eru persónulegar eða þær leiða af borgaralegri stöðu þeirra, er þeir hafa hingað til haft, vegna fasteigna, atvinnu eða eigna .... — 3) að undanþága sú undan sérhverri persónulegri kvöð og persónulegum gjöldum, sem veitt er ræðismönnum erlendra ríkja, er sendir eru inn í ríki konungsins, með ofannefndum allrah. úrskurði, skuli skilin svo, að hún nái ekki aðeins til ræðismannanna sjálfra, heldur og til heimamanna þeirra og barna, meðan þau hafa eigi öðlazt neina sérstaka og sjálfstæða borgaralega stöðu í landi hér.

1) Sbr. kgsúrsk. 5. ágúst 1834.

1944 Nr. 42 11. júlí

Forsetabréf um hina íslenzku fálkaorðu.

1. gr. Orðunni má sæma þá menn, innlenda og erlenda og þær konur, sem öðrum fremur hafa eflt hag og heiður fósturjarðarinnar eða unnið afrek í þágu mannkynsins. — **2. gr.** Forseti Íslands er stórmeistari orðunnar. — **3. gr.** Nefnd fimm manna ræður

1944 Nr. 42 11. júlí

málefnum orðunnar. — Eftir tillögu forsætisráðherra kveður forseti Íslands 4 menn, sem sæmdir eru og bera heiðursmerki orðunnar, til setu í nefndinni til sex ára í senn, og tilnefnir formann nefndarinnar svo og einn mann til vara til þriggja ára í senn. Úr nefndinni ganga þriðja hvert ár tveir aðalmannanna, en í fyrsta sinn eftir hlutkesti. Þá er úr ganga, má kveðja til setu í nefndinni á ný. Ráðherra má ekki eiga sæti í nefndinni. Ritari forseta Íslands er orðuritari og skipar fimmta sætið í nefndinni. Nefndarstarfið er heiðursstarf án launa, og setur nefndin sér sjálf starfsreglur, sem hún leggur fyrir forseta til staðfestingar. — **4. gr.** Orðunefndin gerir tillögur til stórmeistarans um veitingu orðunnar. — [Við hátíðleg tækifæri getur stórmeistari þó, er honum þykir hlýða, veitt orðuna án tillagna orðunefndar.][1]) — Þegar íslenzkur ríkisborgari er sæmdur orðunni, skal ávallt skýra opinberlega frá því, hverjir sérstakir verðleikar hafa gert hann verðan sæmdarinnar. — **5. gr.** Stig orðunnar eru þessi: — Stórkrossriddari. — Stórriddari með stjörnu. — Stórriddari. — Riddari. — **6. gr.** Við hátíðleg tækifæri ber stórmeistarinn, auk stórkrossstjörnunnar, merkið í gullnri keðju um hálsinn. Keðjan liðast í blásteinda skildi með silfrum fálka og skjaldarmerki lýðveldisins í litum þess, til skiptis. — [Keðjan, ásamt stórkrossstjörnunni, er jafnframt æðsta stig orðunnar, og ber stórmeistari það einn íslenzkra manna. Stórmeistari getur sæmt þjóðhöfðingja annarra ríkja þessu stigi orðunnar.][2]) — **7. gr.** Sameiginlegt merki orðunnar er gullrenndur, innskorinn, hvítsteindur kross og álmuhornin stýfð af inn á við. Framan á krossinum miðjum er gullrenndur, blásteindur skjöldur og á honum silfurfálki, er lyftir vængjum til flugs. Aftan á krossinum miðjum er blásteind, sporöskjulöguð, gullrennd rönd, og á hana letrað með gullnum stöfum: Seytjándi júní 1944. — Krossar stórkrossriddara og stórriddara eru jafnstórir. Riddarakrossar minni. Band orðunnar er heiðblátt, en jaðrar hvítir með hárauðri rönd; band stórkrossriddara er breiðast, en riddara mjóst. — Stórkrossriddarar bera krossinn á hægri mjöðm í bandinu um vinstri öxl. Stórriddarar bera hann í bandinu um hálsinn, en riddarar á brjóstinu vinstra megin. — Stórkrossriddarar bera enn fremur á brjóstinu, vinstra megin, átthyrnda silfurstjörnu með krossmarkinu á. — Embættismenn kirkjunnar og vígðir kennarar í guðfræðideild Háskólans, sem eru stórkrossriddarar, bera krossinn, þegar þeir eru í embættisbúningi kirkjunnar, í bandi um hálsinn. — Stjarna stórriddara er átthyrnd silfurstjarna og á henni miðri blásteindi silfurskjöldurinn með silfurfálkanum, og bera þeir hann á brjóstinu vinstra megin. Öll merki orðunnar og bönd skulu gerð samkvæmt teikningum, sem stórmeistarinn hefur samþykkt. — **8. gr.** Formaður orðunefndar ber, stöðu sinnar vegna, hægra megin á brjóstinu stórkrossstjörnuna. — **9. gr.** Stórmeistarinn skrifar undir útnefningarbréfið, og allir nefndarmenn rita einnig á það nafn sitt. — **10. gr.** Innsigli orðunnar er stórkrossstjarnan og áletrun: Sigillum ordinis falconis Islandiæ. Á bandi fyrir ofan stjörnuna standa einkunnarorð Jóns Sigurðssonar: Eigi víkja. Fyrir neðan stjörnuna: 17. júní 1944. — **11. gr.** Stórmeistari getur, að ráði orðunefndar, svipt mann, sem hlotið hefur orðuna, en síðar gerzt sekur um misferli, rétti til að bera hana. — **12. gr.** Við andlát þess, er orðunni hefur verið sæmdur, ber tafarlaust að skila aftur til orðuritara orðunni eða orðunum. Í útlöndum má fá föstum sendimönnum og ræðismönnum orðurnar til frekari fyrirgreiðslu. Stórkrossriddara ber við útnefningu að skila stórriddarastjörnunni, hafi hann verið sæmdur henni áður, svo og stórriddarakrossinum, hafi hann haft hann áður. — **13. gr.** Íslenzkur ríkisborgari, sem sæmdur er orðunni, skal við útnefningu og aftur, ef honum hlotnast æðra stig orðunnar, senda orðuritara stutta æviskýrslu sína. Að manninum látnum afhendir orðuritari skýrsluna Þjóðskjalasafninu til geymslu. — [**14. gr.** Þegar erlendur ríkisborgari er sæmdur stórriddarakrossi fálkaorðunnar með stjörnu, skal, eftir atvikum hverju sinni, afhenda honum stjörnuna og krossinn eða einungis stjörnuna. — Erlendur ríkisborgari, er hlotið hefur stórriddarakross, skal að jafnaði skila krossinum aftur, verði hann sæmdur stjörnu stórriddara. — Ákvæði þessi gilda gagnvart borgurum ríkja, er búa við svipaðar reglur.][1]) — **15. gr.** Allur kostnaður orðunnar greiðist úr ríkissjóði.

1) Fors.br. nr. 115, 31. des. 1945.
2) Fors.br. nr. 103, 29. nóv. 1949.

1944 Nr. 42 11. júlí

1945 Nr. 114 31. des.

Forsetabréf um starfsháttu orðunefndar.

I. kafli. Veiting orðunnar. — 1. gr. Stórmeistari hinnar íslenzku fálkaorðu sæmir inn-

1) Fors.br. nr. 5, 23. jan. 1948.

lenda menn og erlenda heiðursmerkinu samkvæmt tillögu orðunefndar. Við hátíðleg tækifæri getur stórmeistari þó, er honum þykir hlýða, veitt orðuna án tillagna nefndarinnar. — **2. gr.** Nefndarmaður hver getur borið fram tillögu á fundi um veiting orðunnar. Samþykki a. m. k. fjögurra nefndarmanna þarf til þess að tillaga um orðuveiting verði borin upp fyrir stórmeistara. — Geti nefndarmaður eigi fjallað um mál sakir fjarvista eða annarra ástæðna, skal varamaður til kvaddur. — **3. gr.** Heimilt er nefndinni að bera upp fyrir stórmeistara tillögur um orðuveitingar, án þess að málið hafi verið tekið til meðferðar á fundi, enda hafi orðuritari að boði formanns aflað tillögunni samþykkis nefndarmanna, sbr. 2. gr. — Staðfesta skal slíkar tillögur á næsta nefndarfundi. — Berist nefndinni tillaga um orðuveitingar, skal orðuritari afla þeirrar vitneskju í málinu, er nefndarmenn telja nauðsynlega til þess að tillagan hljóti afgreiðslu. — **4. gr.** [Stórmeistari getur veitt allt að tuttugu og fimm Íslendingum fálkaorðuna ár hvert samkvæmt tillögu orðunefndar. Enn fremur getur stórmeistari að tillögu orðunefndar sæmt allt að fimmtán menn, er hlotið hafa heiðursmerkið áður, æðra stigi þess. — Skulu orðuveitingar aðallega fara fram á nýársdag og 17. júní. Þó má eigi veita fleiri en 10 heiðursmerki hvorn daginn, en hin þegar henta þykir, eitt eða fleiri í senn. — Þótt orðuveitingar til Íslendinga samkvæmt tillögum orðunefndar séu hér með takmarkaðar samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar, er eigi með því skertur réttur stórmeistara til orðuveitinga samkvæmt 2. mgr. 1. gr. hér að framan.][1]) — **5. gr.** Um allar orðuveitingar til erlendra ríkisborgara ber að leita umsagnar utanríkisráðherra Íslands. Tekur þetta ákvæði einnig til þeirra orðuveitinga, er stórmeistari framkvæmir án atbeina orðunefndar, sbr. 2. mgr. 1. gr. hér að framan. — **6. gr.** Sá, sem sæmdur er fálkaorðunni í fyrsta sinn, skal að jafnaði hljóta lægsta stig hennar. Þó má frá þessu víkja, ef sérstakar aðstæður mæla með því. — Ef þjóðhöfðingjum eða forsætisráðherrum er veitt fálkaorðan, skulu þeir jafnan hljóta æðsta stig hennar — stórkrossinn. — Sé orðan veitt Íslendingum, sem hlotið hafa erlend heiðursmerki, skal eigi að jafnaði taka tillit til þess þótt hið erlenda orðustig sé hærra en það stig fálkaorðunnar, er veita á. — Ef orðan er veitt erlendum mönnum, sem bera heiðursmerki heimalands síns, skal sæma þá samsvarandi stigi fálkaorðunnar. — Þegar stig hinnar erlendu orðu eru fleiri en fjögur, samsvarar stórkrossstigið aðeins hæsta stiginu, en stig stórriddara með stjörnu því næst hæsta. Séu stigin fleiri en tíu, samsvarar stórriddarakross með stjörnu tveimur hinum næst hæstu, en stigin þar fyrir neðan skiptast sem næst að jöfnu, og samsvarar stig stórriddara æðri stigunum, en stig riddara hinum lægri. — **7. gr.** Eigi má veita þeim, er sæmdur hefur verið fálkaorðunni, æðri stig hennar en hið næsta fyrir ofan það, er hann áður hlaut. Riddara má því eigi sæma æðra stigi en stórriddarakrossi o. s. frv. — Þrjú ár skulu líða hið skemmsta frá því að sá, er hlotið hefur riddarakross, hlýtur stórriddarakross. Stórriddara má eigi sæma stjörnu fyrr en að liðnum sex árum frá því að hann hlaut stórriddarakrossinn, og stórriddara með stjörnu má eigi sæma stórkrossi fyrr en að liðnum tólf árum frá því að hann hlaut stjörnu. — Stórmeistari getur þó vikið frá þessu, ef honum þykir hlýða, sbr. 1. gr.

II. kafli. Afhending heiðursmerkja og birting orðuveitinga. — 8. gr. Stórmeistari afhendir sjálfur stórkross, ef því verður við komið. Formaður orðunefndar afhendir að jafnaði önnur stig orðunnar, en varaformaður eða orðuritari, ef formaður er forfallaður. Þó má haga afhendingunni á annan hátt eftir samkomulagi nefndarmanna. — Afhending heiðursmerkja til manna, sem búsettir eru erlendis, skal falin sendisveitum Íslands. Innanlands, þar sem hvorki formaður né aðrir nefndarmenn geta annazt afhendinguna, skal hún falin hlutaðeigandi lögreglustjóra. Þó er heimilt að gera um þetta aðrar ráðstafanir. — Ef stórmeistari æskir, afhendir hann sjálfur heiðursmerkin, hvaða stigs sem þau eru. — **9. gr.** Frá orðuveitingum skal skýra í Lögbirtingablaði og Stjórnartíðindum. Einnig skal senda ríkisútvarpinu og dagblöðum fregnir um þær, þegar heiðursmerkin hafa borizt viðtakendum.

III. kafli. Fundahöld o. fl. — 10. gr. Orðunefnd heldur fundi er þurfa þykir. Formaður nefndarinnar stýrir þeim, en varaformaður í forföllum hans. Sá, er lengst hefur átt sæti í orðunefnd, er sjálfkjörinn varaformaður. — Um áramót hver skal orðuritari leggja fram ársreikning orðunnar og skýrslu um birgðir heiðursmerkja. Þegar nefndarmenn hafa at-

1) Fors.br. nr. 19, 28. febr. 1956.

1945 Nr. 114 31. des.

hugað reikninginn og samþykkt, skal orðuritari senda hann fjármálaráðuneytinu til endurskoðunar, ásamt fylgiskjölum, en forsætisráðuneytinu skal senda samrit reikningsins. — Orðuritari veitir viðtöku öllum tillögum um orðuveitingar, sér um að þær komi undir atkvæði nefndarmanna og leggur tillögur nefndarinnar fyrir stórmeistara. — Orðuritari varðveitir heiðursmerki orðunnar, innsigli hennar, bækur og skjöl. Orðuritari annast fundarboðanir að fyrirlagi formanns.

IV. kafli. Samkomur orðubræðra. — 11. gr. Orðunefnd getur, í samráði við stórmeistara, kvatt orðubræður saman við hátíðleg tækifæri eða þegar merkilegt mál, sem orðubræður varðar, er á döfinni. — Ef henta þykir, setur stórmeistari slíkum fundum eða samkomum reglur, í samráði við orðunefnd.

1950 Nr. 85 9. okt.

Forsetabréf um afreksmerki hins íslenzka lýðveldis.

1. gr. Heiðurspeningurinn nefnist: Afreksmerki hins íslenzka lýðveldis. Afreksmerkið er í tveimur stigum. Fyrra stig er peningur úr gulli, 3 cm að þvermáli og 2 mm á þykkt. Á framhlið peningsins skal mótuð mynd Fjallkonunnar og umhverfis letrað í boga: Afreksmerki hins íslenzka lýðveldis. Á bakhlið peningsins er skjaldarmerki Íslands. Á rönd peningsins skal letra nafn þess, er peninginn hlýtur, og hvaða dag og ár afrek það var unnið, er gerði hann merkisins verðan. — Annað stig merkisins er eins og hið fyrra, nema silfur í stað gulls. — **2. gr.** Afreksmerkið skal bera á brjóstinu vinstra megin í bláu silkibandi. — **3. gr.** Afreksmerkinu má sæma innlenda menn og erlenda, er hætt hafa lífi sínu eða heilsu við björgun íslenzkra manna úr lífsháska, enda sé upplýst með lögregluransókn, eða á annan fullgildan hátt, um öll atvik björgunarinnar. — **4. gr.** Afreksmerkið er eign þess, er hlýtur það, og erfingja hans að honum látnum. — **5. gr.** Forseti Íslands veitir afreksmerkið. — **6. gr.** Forsetinn skipar þriggja manna nefnd, er gerir tillögur um veiting afreksmerkisins. Einn skal skipa að ráði forsætisráðherra og sé hann jafnframt formaður nefndarinnar, annar sé forseti Slysavarnafélags Íslands, en hinn þriðji formaður orðunefndar hinnar íslenzku fálkaorðu. — Nefndin skal halda gerðabók um störf sín. — **7. gr.** Engan má sæma afreksmerkinu, nema nefndarmenn séu sammála um að leggja það til. Ef um erlendan ríkisborgara er að ræða, skal leita umsagnar utanríkisráðherra Íslands áður en ákvörðun er tekin um veitingu merkisins. — **8. gr.** Veiting afreksmerkisins skal að jafnaði fram fara 1. desember. — Merkinu skal fylgja skjal, undirritað af forseta og nefndarmönnum, þar sem greint sé, fyrir hvaða afrek merkið er veitt. — **9. gr.** Birta skal í Lögbirtingablaði og Stjórnartíðindum, hverjir afreksmerkið hljóta og fyrir hvað. — **10. gr.** Kostnaður við afreksmerkið greiðist úr ríkissjóði.

1950 Nr. 85 9. okt.

Forsetabréf um heimild íslenzkra ríkisborgara til að bera erlend heiðursmerki.

1. gr. Íslenzkir ríkisborgarar, sem hér eftir kunna að verða sæmdir erlendum heiðursmerkjum, skulu áður en eða jafnframt því að þeim berst heiðursmerkið í hendur, leita leyfis forseta Íslands til að veita því viðtöku og bera það. — **2. gr.** Umsóknir um slík leyfi skulu stílaðar til forsetans og sendar forsetaritara, sem annast fyrirgreiðslu þeirra.

1947 Nr. 15 12. marz

Auglýsing um að Ísland hafi gengið að sáttmála hinna sameinuðu þjóða.

1946 Nr. 91 9. des.

Samkvæmt heimild í ályktun Alþingis, hinn 25. júlí 1946, gekk Ísland hinn 19. nóvember 1946 að sáttmála hinna sameinuðu þjóða, er hér með birtist ásamt íslenzkri þýðingu.

Sáttmáli hinna sameinuðu þjóða.

Vér, hinar sameinuðu þjóðir, staðráðnar í að bjarga komandi kynslóðum undan hörmungum ófriðar, sem tvisvar á ævi vorri hefur leitt ósegjanlegar þjáningar yfir mannkynið, — að staðfesta að nýju trú á grundvallarréttindi manna, virðingu þeirra og gildi, jafnrétti karla og kvenna og allra þjóða, hvort sem stórar eru eða smáar, — að skapa skilyrði fyrir því, að hægt sé að halda uppi réttlæti og virðingu fyrir skyldum þeim, er af samningum leiðir og öðrum heimildum þjóðaréttar, — að stuðla að félagslegum framförum og bættum lífskjörum án frelsisskerðingar, — og ætlum í þessu skyni — að sýna umburðarlyndi og lifa saman í friði, svo sem góðum nágrönnum sæmir, — að sameina mátt vorn til að varðveita heimsfrið og öryggi, — að tryggja það með samþykki grundvallarreglna og skipulagsstofnun, að vopnavaldi skuli eigi beita, nema í þágu sameiginlegra hagsmuna, og — að starfrækja alþjóðaskipulag til eflingar fjárhagslegum og félagslegum framförum allra þjóða, — höfum orðið ásáttar um að sameina krafta vora til að ná þessu markmiði. — Því hafa ríkisstjórnir vorar,

hver um sig, fyrir milligöngu fulltrúa, er saman eru komnir í borginni San Francisco og lagt hafa fram umboðsskjöl sín, er reynzt hafa í góðu og réttu lagi, komið sér saman um þennan sáttmála hinna sameinuðu þjóða og stofna hér með alþjóðabandalag, sem bera skal heitið hinar sameinuðu þjóðir.

I. kafli. Markmið og grundvallarreglur. — **1. gr.** Markmið hinna sameinuðu þjóða er: — 1. að varðveita heimsfrið og öryggi og gera í því skyni virkar, sameiginlegar ráðstafanir til að koma í veg fyrir og eyða hættu á friðrofi og til að bæla niður árásaraðgerðir eða friðrof og til að á friðsamlegan hátt og í samræmi við grundvallarreglur réttvísi og þjóðaréttar koma á sættum eða lausn milliríkja deilumála eða ástands, sem leiða kann til friðrofs, — 2. að efla vinsamlega sambúð þjóða á milli, er byggð sé á virðingu fyrir grundvallaratriði jafnréttis og sjálfsákvörðunarréttar og að gera aðrar hæfilegar ráðstafanir til að styrkja alheimsfrið, — 3. að koma á alþjóðasamvinnu um lausn alþjóðavandamála, fjárhagslegs, félagslegs, menningarlegs og mannúðarlegs eðlis, og að styrkja og stuðla að virðingu fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsisréttindum allra án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða, og — 4. að vera miðstöð til samræmingar á aðgerðum þjóða til að ná þessu sameiginlega markmiði. — **2. gr.** Bandalagið og meðlimir þess skulu í viðleitni sinni til að ná því markmiði, er um getur í 1. grein, fara eftir þessum grundvallarreglum: — 1. Bandalagið byggist á grundvallarreglunni um fullvalda jafnræði allra meðlima þess. — 2. Í því skyni að tryggja öllum meðlimum þau réttindi og hlunnindi, er af þátttöku leiðir, skulu allir meðlimir trúlega standa við skuldbindingar þær, sem þeir hafa á sig tekið með sáttmála þessum. — 3. Allir meðlimir skulu leysa milliríkjadeilur sínar á friðsamlegan hátt, þannig að heimsfriði, öryggi og réttvísi sé ekki í hættu stofnað. — 4. Allir meðlimir skulu í milliríkjaskiptum varast hótanir um valdbeitingu eða beitingu valds gegn landamærahelgi eða stjórnmálasjálfstæði nokkurs ríkis eða á neinn annan hátt, sem kemur í bága við markmið hinna sameinuðu þjóða. — 5. Meðlimir skulu veita hinum sameinuðu þjóðum alla aðstoð í sérhverju starfi, sem þær framkvæma samkvæmt þessum sáttmála, og skulu ekki aðstoða nokkurt ríki, sem hinar sameinuðu þjóðir beita hindrunar- eða þvingunarráðstöfunum. — 6. Bandalagið skal tryggja að ríki, sem ekki eru meðlimir hinna sameinuðu þjóða, starfi í samræmi við þessar grundvallarreglur, að svo miklu leyti sem það er nauðsynlegt til varðveizlu heimsfriði og öryggi. — 7. Ekkert ákvæði þessa sáttmála heimilar hinum sameinuðu þjóðum að skipta sér af málum, sem koma í aðalatriðum undir eigin lögsögu ríkis eða skyldar meðlimi til að leggja slík mál fyrir til lausnar samkvæmt þessum sáttmála; þessi grundvallarregla skal samt ekki hindra framkvæmd þvingunaraðgerða samkvæmt VII. kafla.

1946 Nr. 91 9. des.

II. kafli. Þátttaka. — **3. gr.** Stofnmeðlimir hinna sameinuðu þjóða eru þau ríki, sem tóku þátt í ráðstefnu hinna sameinuðu þjóða um alþjóðabandalag í San Francisco eða hafa áður undirritað yfirlýsingu hinna sameinuðu þjóða frá 1. janúar 1942, og undirrita þennan sáttmála og staðfesta í samræmi við 110. gr. — **4. gr.** 1. Þátttaka í hinum sameinuðu þjóðum er heimil öllum friðsömum ríkjum, sem takast á hendur skuldbindingarnar í þessum sáttmála og að áliti bandalagsins eru hæf og fús til að fullnægja þessum skuldbindingum. — 2. Allsherjarþingið tekur ákvörðun um inngöngu hvers slíks ríkis eftir tillögu frá öryggisráðinu. — **5. gr.** Nú hefur öryggisráðið beitt meðlim hindrunar- og þvingunarráðstöfunum, og getur allsherjarþingið þá eftir tillögu öryggisráðsins tekið af honum heimild til að nota réttindi og sérréttindi meðlima. Öryggisráðið getur veitt á ný heimild til að nota þessi réttindi og sérréttindi. — **6. gr.** Allsherjarþingið getur eftir tillögu öryggisráðsins rekið úr bandalaginu meðlim, sem hefur hvað eftir annað brotið grundvallarreglur þessa sáttmála.

III. kafli. Stofnanir. — **7. gr.** 1. Þessar eru aðalstofnanir hinna sameinuðu þjóða: Allsherjarþing, öryggisráð, fjárhags- og félagsmálaráð, gæzluverndarráð, alþjóðadómstóll og skrifstofa. — 2. Þær undirstofnanir, sem kunna að verða nauðsynlegar, má setja á fót samkvæmt þessum sáttmála. — **8. gr.** Hinar sameinuðu þjóðir skulu ekki setja neinar takmarkanir á val karla og kvenna til þátttöku í hvaða störfum sem er, við jöfn skilyrði, hjá aðal- og undirstofnunum þeirra.

IV. kafli. Allsherjarþingið. Skipan. — **9. gr.** 1. Allsherjarþingið er skipað meðlimum hinna sameinuðu þjóða. — 2. Hver meðlimur skal ekki hafa fleiri en fimm fulltrúa á allsherjarþinginu. — **Störf og völd.** — **10. gr.** Allsherjarþingið má fjalla um öll mál og málefni,

sem koma undir þennan sáttmála eða snerta vald og störf allra stofnana, sem um ræðir í þessum sáttmála, og að undanskildu því, sem segir í 12. grein, er heimilt að gera tillögur til meðlima hinna sameinuðu þjóða eða öryggisráðsins eða hvort tveggja varðandi öll slík mál og málefni. — **11. gr.** 1. Allsherjarþinginu er heimilt að fjalla um hinar almennu grundvallarreglur fyrir samstarfi til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, þar með taldar þær grundvallarreglur, sem gilda um afvopnun og skipan herbúnaðar, og er heimilt að gera tillögu varðandi þessar grundvallarreglur til meðlimanna eða öryggisráðsins eða hvort tveggja. — 2. Allsherjarþinginu er heimilt að ræða öll mál varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem eru lögð fyrir það af sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða eða öryggisráðinu eða ríki, sem er ekki meðlimur hinna sameinuðu þjóða, sbr. 35. gr., 3. lið, og er heimilt, að undanskildu því, sem getið er í 12. gr., að gera tillögu um öll mál til viðkomandi ríkis eða ríkja eða til öryggisráðsins eða hvort tveggja. Sérhverju máli, sem þarf framkvæmdar við, skal allsherjarþingið vísa til öryggisráðsins annaðhvort fyrir eða eftir að umræður hafa farið fram. — 3. Allsherjarþingið má vekja athygli öryggisráðsins á ástandi, sem getur stofnað heimsfriði og öryggi í hættu. — 4. Þau völd allsherjarþingsins, sem um ræðir í þessari grein, takmarka ekki ákvæði 10. greinar. — **12. gr.** 1. Á meðan öryggisráðið fer með það vald, sem því er falið í þessum sáttmála, út af deilumáli eða ástandi, skal allsherjarþingið ekki gera neina tillögu viðvíkjandi sömu deilumálum og ástandi, nema öryggisráðið fari þess á leit. — 2. Aðalforstjórinn skal með samþykki öryggisráðsins skýra allsherjarþinginu við hvert þinghald frá öllum málum varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem öryggisráðið hefur til afgreiðslu, og skal einnig tilkynna allsherjarþinginu eða meðlimum hinna sameinuðu þjóða, ef allsherjarþingið stendur ekki yfir, strax og öryggisráðið hættir að fjalla um slík mál. — **13. gr.** 1. Allsherjarþingið skal koma á stað rannsóknum og gera tillögur með það fyrir augum að: — a. efla alþjóðasamvinnu á sviði stjórnmála og stuðla að þróun þjóðaréttar og flokkun hans. — b. efla alþjóðasamvinnu á sviði fjárhags- og félagsmála, menningar, menntamála og heilbrigðismála, og stuðla að framkvæmd mannréttinda og grundvallarfrelsis fyrir alla án tillits til kynþáttar, kyns, tungu og trúarbragða. — 2. Frekari ábyrgðar, starfa og valda allsherjarþingsins, að því er snertir mál umrædd í 1. lið hér að ofan, er getið í IX. og X. kafla. — **14. gr.** Með þeim takmörkunum, sem felast í ákvæðum 12. greinar, er allsherjarþinginu heimilt að mæla með aðgerðum, er miða að friðsamlegri lausn á vandamáli, án tillits til uppruna þess, sem það álítur að geti líklega spillt almennri hagsæld og vinsamlegri sambúð þjóða á milli, þar með talin brot á ákvæðum þessa sáttmála um markmið og grundvallarreglur hinna sameinuðu þjóða. — **15. gr.** 1. Allsherjarþingið tekur á móti og athugar árlegar og sérstakar skýrslur frá öryggisráðinu. Í skýrslum þessum skal gerð grein fyrir þeim ráðstöfunum, sem öryggisráðið hefur samþykkt til varðveizlu heimsfriði og öryggi. — 2. Allsherjarþingið tekur á móti og athugar skýrslur frá öðrum stofnunum hinna sameinuðu þjóða. — **16. gr.** Allsherjarþingið framkvæmir þau störf í sambandi við alþjóða gæzluverndarkerfið, sem því er falið samkvæmt XII. og XIII. kafla, þar með samþykki gæzluverndarsamninganna fyrir landsvæði, sem ekki teljast hafa hernaðarlega þýðingu. — **17. gr.** 1. Allsherjarþingið athugar og samþykkir fjárhagsáætlun bandalagsins. — 2. Meðlimirnir bera kostnað við bandalagið samkvæmt skiptingu allsherjarþingsins. — 3. Allsherjarþingið athugar og samþykkir ráðstafanir varðandi fjármál og fjárhagsáætlanir, sem gerðar eru við sérstofnanir þær, sem um getur í 57. grein, og fer yfir rekstraráætlun þessara sérstofnana með það fyrir augum að gera tillögur til hlutaðeigandi stofnana. — **Atkvæðagreiðsla.** — **18. gr.** 1. Hver meðlimur allsherjarþingsins hefur eitt atkvæði. — 2. Ákvarðanir allsherjarþingsins í þýðingarmiklum málum skulu samþykktar með atkvæðum tveggja þriðju hluta þeirra meðlima, sem viðstaddir eru og greiða atkvæði. Til þeirra mála teljast: tillögur varðandi varðveizlu heimsfriðar og öryggis, kosning þeirra meðlima öryggisráðsins, sem ekki eiga þar fast sæti, kosning meðlima í fjárhags- og félagsmálaráðið, kosning meðlima í gæzluverndarráðið, sbr. lið 1c 86. greinar, inntaka nýrra meðlima í hinar sameinuðu þjóðir, afnám til bráðabirgða á réttindum og sérréttindum, sem fylgir þátttöku, brottrekstur meðlima, mál varðandi framkvæmd gæzluverndarkerfisins og mál varðandi fjárhagsáætlanir. — 3. Ákvarðanir um önnur mál, þar með talin ákvörðunin um

1946 Nr. 91 9. des.

aðra málaflokka til viðbótar, sem taka skal ákvörðun um með tveimur þriðju hlutum atkvæða, skulu hafa atkvæði meiri hluta þeirra meðlima, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða. — **19. gr.** Nú skuldar meðlimur hinna sameinuðu þjóða framlag til bandalagsins, og skal hann þá ekki hafa atkvæðisrétt á allsherjarþingi, ef skuldin er jöfn eða meiri en framlög þau, sem honum ber að greiða fyrir tvö undanfarin ár. Samt sem áður getur allsherjarþingið heimilað slíkum meðlimi að greiða atkvæði, ef það er fullvissað um, að vanskilin orsakast af ástandi, sem meðlimurinn ræður ekki við. — **Þingsköp.** — **20. gr.** Allsherjarþingið kemur saman árlega til reglulegs þings, en til aukaþings eins og ástæður krefjast. Aðalforstjórinn kveður saman aukaþing eftir tilmælum öryggisráðsins eða meiri hluta hinna sameinuðu þjóða. — **21. gr.** Allsherjarþingið setur sér sjálft þingsköp. Það kýs forseta fyrir hvert þing. — **22. gr.** Allsherjarþinginu er heimilt að setja á fót þær undirstofnanir, sem það telur nauðsynlegar til að framkvæma störf sín.

V. kafli. Öryggisráðið. Skipan. — 23. gr. Öryggisráðið skipa ellefu meðlimir hinna sameinuðu þjóða. Lýðveldið Kína, Frakkland, Sovétríkin, Sameinaða konungsríki Stóra Bretlands og Norður-Írlands og Bandaríki Ameríku eiga fast sæti í öryggisráðinu. Allsherjarþingið kýs í öryggisráðið sex aðra meðlimi hinna sameinuðu þjóða, og eiga þeir þar eigi fast sæti, og skal í fyrsta lagi tekið tillit til þess, hversu meðlimir hinna sameinuðu þjóða hafa stuðlað að varðveizlu heimsfriðar og öryggis og unnið að markmiði bandalagsins að öðru leyti, og enn fremur til jafnrar dreifingar eftir hnattstöðu. — 2. Meðlimir öryggisráðsins, sem ekki eiga þar fast sæti, eru kosnir til tveggja ára. Við fyrstu kosningar þessara meðlima skulu þó þrír kosnir til eins árs. Fráfarandi meðlim er ekki heimilt að endurkjósa strax. — 3. Hver meðlimur öryggisráðsins hefur einn fulltrúa. — **Störf og völd. — 24. gr.** 1. Til þess að tryggja skjótar og haldgóðar aðgerðir af hálfu hinna sameinuðu þjóða, fela meðlimir þeirra öryggisráðinu aðalábyrgð á varðveizlu heimsfriðar og öryggis og eru ásáttir um, að öryggisráðið starfi fyrir þeirra hönd, þegar það framkvæmir skyldustörf sín í samræmi við þessa ábyrgð. — 2. Öryggisráðið skal við framkvæmd skyldustarfa sinna starfa í samræmi við markmið og grundvallarreglur hinna sameinuðu þjóða. Hin ákveðnu völd, sem öryggisráðinu eru veitt til framkvæmdar þessum skyldustörfum, eru skilgreind í VI., VII., VIII. og XII. kafla. — 3. Öryggisráðið skal leggja fyrir allsherjarþingið til athugunar ársskýrslu og, þegar nauðsynlegt þykir, sérstakar skýrslur. — **25. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru ásáttir um að fallast á og framkvæma ákvarðanir öryggisráðsins í samræmi við ákvæði þessa sáttmála. — **26. gr.** Í þeim tilgangi að stuðla að því að koma á fót og varðveita heimsfrið og öryggi, þannig að sem minnst af mannafla og fjárhagslegri orku heimsins fari í framleiðslu hergagna, skal öryggisráðið, með aðstoð herforingjanefndarinnar, sem getið er í 47. gr., bera ábyrgð á samningu áætlana um stofnun kerfis fyrir skipan herbúnaðar, og skulu þær lagðar fyrir meðlimi hinna sameinuðu þjóða. — **Atkvæðagreiðsla. — 27. gr.** 1. Hver meðlimur öryggisráðsins hefur eitt atkvæði. — 2. Til ákvarðana öryggisráðsins í málum um fundarsköp þarf jákvæð atkvæði sjö meðlima ráðsins. — 3. Til ákvarðana í öllum öðrum málum þarf jákvæð atkvæði sjö meðlima, að meðtöldum atkvæðum hinna föstu meðlima, þó með því skilyrði, að í ákvörðunum mála, sem nefnd eru í VI. kafla og í 3. lið 52. gr., skuli deiluaðili sitja hjá við atkvæðagreiðslu. — **Fundarsköp. — 28. gr.** 1. Öryggisráðið skal þannig skipulagt, að það sé ætíð starfhæft. Hver meðlimur öryggisráðsins skal í þessu skyni ætíð hafa fulltrúa á aðsetursstað bandalagsins. — 2. Öryggisráðið heldur við og við fundi, þar sem hverjum meðlim ráðsins er heimilt, ef hann óskar þess, að láta stjórnarmeðlim eða annan sérstaklega tilnefndan mann mæta sem fulltrúa sinn. — 3. Öryggisráðinu er heimilt að halda fundi á þeim stöðum, öðrum en aðsetursstað bandalagsins, sem eftir dómi ráðsins munu á beztan hátt auðvelda störf þess. — **29. gr.** Öryggisráðinu er heimilt að setja á fót undirstofnanir sér til aðstoðar í starfi sínu, eftir því sem það álítur nauðsynlegt. — **30. gr.** Öryggisráðið setur sér fundarsköp, þar með fyrirkomulag um val forseta þess. — **31. gr.** Sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem ekki er meðlimur öryggisráðsins, er heimilt, án atkvæðagreiðslu, að taka þátt í umræðum um sérhvert mál, sem lagt er fyrir öryggisráðið, þegar hið síðarnefnda álítur, að slíkt snerti hagsmuni þess meðlims sérstaklega. — **32. gr.** Sérhverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem á ekki sæti í öryggisráðinu, eða sérhverju ríki, sem er ekki meðlimur í hinum

sameinuðu þjóðum, skal boðið, ef það er aðili að deilumáli, sem er til athugunar hjá öryggisráði, að taka þátt í umræðum um það deilumál, án atkvæðisréttar. — Öryggisráðið getur sett þau skilyrði, sem það telur réttmæt, fyrir þátttöku ríkis, sem ekki er meðlimur í hinum sameinuðu þjóðum.

VI. kafli. Friðsamleg lausn deilumála. — 33. gr. 1. Aðilar að sérhverju deilumáli, sem með áframhaldi gæti stofnað í hættu heimsfriði og öryggi, skulu fyrst leita lausnar á deilumálinu með samningaumleitunum, rannsókn, miðlun, sættargerð, gerðardómi, dómsúrskurði, afnotum svæðisstofnana eða samninga, eða með öðrum friðsamlegum aðferðum, skv. eigin vali. — 2. Ef öryggisráðinu þykir nauðsyn krefja, skal það kveðja deiluaðila til að leita lausnar á deilumáli sínu á slíkan hátt. — **34. gr.** Öryggisráðinu er heimilt að rannsaka sérhvert deilumál eða sérhvert vandamál, sem gæti leitt til milliríkja áreksturs eða valdið deilu, til þess að ganga úr skugga um, hvort áframhald deilunnar eða vandamálsins sé líklegt til þess að stofna heimsfriði og öryggi í hættu. — **35. gr.** 1. Hverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða er heimilt að vekja athygli öryggisráðsins eða allsherjarþingsins á hverju slíku deilumáli eða vandamáli, sem um getur í 34. grein. — 2. Nú er ríki ekki meðlimur hinna sameinuðu þjóða, og er því þá heimilt að vekja athygli öryggisráðsins eða allsherjarþingsins á hverri þeirri deilu, sem það er aðili að, ef það fyrirfram skuldbindur sig til að fylgja reglum þeim um friðsamlega lausn deilumála, sem settar eru í þessum sáttmála. — 3. Þingstörfum allsherjarþingsins í meðferð mála, sem athygli þess hefur verið vakin á, samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, skal hagað í samræmi við ákvæði 11. og 12. gr. — **36. gr.** 1. Heimilt er öryggisráði, á hvaða stigi máls sem er, að mæla með hæfilegum aðgerðum eða aðferðum til leiðréttingar á deilumáli eða vandamáli þess eðlis, sem um ræðir í 33. gr. — 2. Öryggisráðinu ber að taka til greina allar þær aðferðir til lausnar deilumálsins, sem deiluaðilar hafa þegar tekið upp. — 3. Er öryggisráðið gerir tillögur sínar samkvæmt grein þessari, skal það einnig taka til greina, að fylgja skal þeirri venju, að deiluaðilar leggi lagadeilur fyrir alþjóðadómstólinn, í samræmi við ákvæði samþykktar dómstólsins. — **37. gr.** 1. Ef aðilum að deilu þess eðlis, sem um ræðir í 33. grein, tekst ekki að leysa deiluna á einhvern þann hátt, sem um getur í þeirri grein, skulu þeir vísa deilumálinu til öryggisráðsins. — 2. Nú álítur öryggisráðið, að framhald deilunnar muni að líkindum stofna heimsfriði og öryggi í hættu, og skal það þá ákveða, hvort það skuli hefja aðgerðir skv. 36. gr. eða gera þær tillögur um lausn málsins, sem það álítur heppilegar. — **38. gr.** Ef báðir eða allir deiluaðilar óska þess, er öryggisráðinu heimilt að gera tillögur með friðsamlega lausn deilumálsins fyrir augum, án þess að það komi í bága við 33.—37. grein.

VII. kafli. Aðgerðir vegna ófriðarhættu, friðrofa og árása. — 39. gr. Öryggisráðið skal úrskurða, hvort fyrir hendi sé ófriðarhætta, friðrof eða árás, og skal gera tillögur um, eða ákveða, hvaða ráðstafanir skuli gerðar í samræmi við 41. og 42. grein, til þess að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi. — **40. gr.** Til þess að koma í veg fyrir, að ástandið verði alvarlegra, er öryggisráðinu heimilt, áður en það gerir tillögur þær eða ráðstafanir, sem tilgreindar eru í 39. gr., að fara þess á leit við deiluaðila, að þeir hegði sér í samræmi við bráðabirgðaráðstafanir, sem ráðið telur nauðsynlegar eða æskilegar. — Slíkar bráðabirgðaráðstafanir skulu ekki skerða réttindi, kröfur eða aðstöðu hlutaðeigandi aðila. Öryggisráðið skal taka fullt tillit til þess, ef misbrestur verður á að framfylgja slíkum bráðabirgðaráðstöfunum. — **41. gr.** Öryggisráðinu er heimilt að ákveða, hvaða aðgerðir, aðrar en hernaðaraðgerðir skuli viðhafðar til þess að framfylgja ákvörðunum þess, og getur það kvatt félaga hinna sameinuðu þjóða til þess að beita slíkum aðgerðum. Aðgerðir þessar mega vera fólgnar í því að slíta viðskiptasambandi að nokkru eða öllu leyti og rjúfa samgöngur með járnbrautum, á sjó, í lofti, einnig póst-, síma- og loftskeytasamband, og slíta stjórnmálasambandi. — **42. gr.** Nú álítur öryggisráðið, að ráðstafanir þær, sem um getur í 41. gr., mundu verða ónógar eða hafi reynzt ófullnægjandi, og getur ráðið þá gripið til hernaðaraðgerða með lofther, flota eða landher, eftir því sem nauðsyn krefur, til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi. Slíkar aðgerðir mega vera fólgnar í ögrun, hafnbanni og öðrum aðgerðum lofthers, flota eða landhers meðlima hinna sameinuðu þjóða. — **43. gr.** 1. Í því skyni að stuðla að varðveizlu heimsfriðar og öryggis, takast allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða á hendur að láta öryggisráðinu í té, þegar það krefst þess, samkvæmt sérstökum samningi eða samningum, herlið, aðstoð og fríðindi, þar

með talinn réttur til yfirferðar, eins og nauðsynlegt er til varðveizlu heimsfriði og öryggi. — 2. Slíkur samningur eða samningar skulu ákveða tölu og tegundir liðsveita, viðbúnað þeirra og almennt aðsetur, og eðli fríðinda þeirra og aðstoðar, sem láta skal í té. — 3. Gera skal samninginn eða samningana eins fljótt og hægt er, og skal öryggisráðið hafa frumkvæðið. Þeir skulu gerðir milli öryggisráðsins við einstaka meðlimi eða milli öryggisráðsins og meðlimahópa og skulu síðan staðfestir af samningsríkjum samkv. stjórnskipunarvenjum í hverju landi. — **44. gr.** Nú hefur öryggisráðið ákveðið að beita valdi, og skal það þá, áður en það krefst þess, að meðlimur, sem ekki á sæti í ráðinu, leggi fram herlið í samræmi við þær skuldbindingar, sem hann hefur tekizt á hendur skv. 43. gr., bjóða þeim meðlim, ef hann óskar þess, að eiga þátt í ákvörðunum öryggisráðsins um beitingu þess herliðs, sem hann leggur fram. — **45. gr.** Til þess að gera hinum sameinuðu þjóðum kleift að hefja aðkallandi hernaðaraðgerðir, skulu meðlimir ætíð hafa reiðubúnar eigin lofthersveitir til sameiginlegra alþjóðlegra þvingunaraðgerða. Öryggisráðið skal, með aðstoð herforingjanefndarinnar, ákvarða, innan takmarka þeirra sérstöku samninga, sem um getur í 43. gr., styrk og viðbúnað þessara sveita og áætlanir um sameiginlegar aðgerðir þeirra. — **46. gr.** Öryggisráðið skal, með aðstoð herforingjanefndarinnar, gera áætlanir um notkun herafla. — **47. gr.** 1. Setja skal á stofn herforingjanefnd til þess að gefa öryggisráðinu aðstoð og ráðleggingar um öll þau mál, sem varða hernaðarþarfir öryggisráðsins til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, notkun og stjórn herja þeirra, sem það fær til umráða, ákvæði um skipan herbúnaðar og hugsanlega afvopnun. — 2. Herforingjanefndina skipa foringjar herforingjaráða hinna föstu meðlima öryggisráðsins, eða fulltrúar þeirra. Hverjum meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem ekki á fast sæti í herforingjanefndinni, skal af nefndinni boðið að vinna með henni, þegar samstarf þess meðlims er nauðsynlegt til að tryggja góðan árangur af skyldustörfum nefndarinnar. — 3. Herforingjanefndin skal bera ábyrgð gagnvart öryggisráðinu á hernaðarlegri stjórn þeirra herja, sem fengnir eru öryggisráðinu til umráða. Síðan skulu teknar ákvarðanir um forustu slíkra hersveita. — 4. Samkv. heimild frá öryggisráðinu og í samráði við hlutaðeigandi svæðisstofnanir getur herforingjanefndin sett á stofn undirnefndir fyrir einstök svæði. — **48. gr.** 1. Eftir því sem öryggisráðið ákveður, skulu allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða, eða aðeins sumir þeirra, taka þátt í aðgerðum þeim, sem nauðsynlegar eru til að framfylgja ákvörðunum ráðsins til varðveizlu heimsfriðar og öryggis. — 2. Slíkum ákvörðunum skal framfylgja af meðlimum hinna sameinuðu þjóða beint, svo og með aðgerðum þeirra í hlutaðeigandi alþjóðastofnunum, þar sem þeir eru meðlimir. — **49. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða skulu taka höndum saman og veita hver öðrum gagnkvæma hjálp í framkvæmd þeirra aðgerða, sem öryggisráðið hefur ákveðið — **50. gr.** Nú hefur öryggisráðið hindrunar- eða þvingunarráðstafanir gegn einhverju ríki, og skal þá hvaða annað ríki sem er, hvort sem það er meðlimur hinna sameinuðu þjóða eða ekki, sem telur sig hafa mætt sérstökum fjárhagslegum vandamálum vegna framkvæmda þessara ráðstafana, hafa rétt til að leita ráða öryggisráðsins um lausn á vandamálum þessum. — **51. gr.** Engin ákvæði þessa sáttmála skulu takmarka hinn órjúfanlega rétt ríkis til sjálfsvarnar, eitt sér eða með öðrum ríkjum, ef ráðizt er með herveldi á meðlim hinna sameinuðu þjóða, þangað til öryggisráðið hefur gert þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til varðveizlu heimsfriðar og öryggis. Ráðstafanir, gerðar af meðlimum við framkvæmd þessa sjálfsvarnarréttar, skulu undireins tilkynntar öryggisráðinu, og skulu þær á engan hátt skerða vald og ábyrgð öryggisráðsins samkv. þessum sáttmála til að hefja, hvenær sem er, þær aðgerðir, sem það álítur nauðsynlegar til að varðveita eða koma á aftur heimsfriði og öryggi.

VIII. kafli. Svæðissamningar. — **52. gr.** 1. Í þessum sáttmála eru engin þau ákvæði, sem útiloka, að gera megi svæðissamninga eða stofna svæðisstofnanir til meðferðar á málum til varðveizlu heimsfriði og öryggi, sem hæfileg þykja til svæðisframkvæmda, svo fremi sem slíkir samningar eða stofnanir og störf þeirra að öðru leyti séu í fullu samræmi við markmið og reglur hinna sameinuðu þjóða. — 2. Þeir meðlimir hinna sameinuðu þjóða, sem gera slíka samninga eða setja á fót stofnanir, skulu gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til þess að friðsamleg lausn deilumála á staðnum fáist fyrir atbeina þessara svæðissamninga eða stofnana, áður en sú leið er farin að vísa þeim til aðgerða öryggisráðsins. — 3. Öryggisráðið skal vinna að því,

að friðsamleg lausn deilumála á staðnum fáist, fyrir atbeina sveðissamninga eða stofnana, annaðhvort að frumkvæði þeirra ríkja, sem hlut eiga að máli, eða samkvæmt tilvísun öryggisráðsins. — 4. Þessi grein takmarkar á engan hátt 34. og 35. gr. — **53. gr.** 1. Þar sem það á við skal öryggisráðið hagnýta sér slíka sveðissamninga eða sveðisstofnanir til þvingunarráðstafana, að svo miklu leyti sem vald þess nær til, en engar þvingunaraðgerðir má framkvæma í skjóli slíkra sveðissamninga eða fyrir atbeina slíkra sveðisstofnana með (svo!) heimild öryggisráðsins, að undanteknum ráðstöfunum gegn óvinaríki, sbr. skýringu í 2. lið þessarar gr., eins og ráð er fyrir gert samkv. 107. gr. eða í sveðissamningum, sem beinast gegn endurnýjaðri árásarstefnu af hendi slíks ríkis, þar til bandalaginu kann, samkv. beiðni þeirra ríkisstjórna, sem hlut eiga að máli, að vera fengið það hlutverk að koma í veg fyrir frekari árásaraðgerðir af hendi slíks ríkis. — 2. Orðið óvinaríki í 1. lið þessarar gr. á við sérhvert það ríki, sem í síðari heimsstyrjöldinni hefur verið óvinur einhvers þess ríkis, sem er aðili að undirskrift þessa sáttmála. — **54. gr.** Ætíð skal gera öryggisráðinu fulla grein fyrir framkvæmdum til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem gerðar eru eða áformaðar samkvæmt sveðissamningum eða af sveðisstofnunum.

IX. kafli. Alþjóðasamvinna í fjárhags- og félagsmálum. — **55. gr.** Í þeim tilgangi að skapa það jafnvægis- og velmegunarástand, sem er skilyrði fyrir friðsamlegri og vinsamlegri sambúð á milli þjóðanna og grundvallast á virðingu fyrir jafnréttishugsjóninni og sjálfsákvörðunarrétti þjóða, skulu sameinuðu þjóðirnar vinna að: — a. bættum lífskjörum, fullri atvinnu og aðstæðum til fjárhagslegra og félagslegra framfara og þróunar, — b. lausn alþjóðafjárhagsmála, félagsmála, heilbrigðismála og mála, sem þeim eru skyld, alþjóðasamvinnu í menningar- og menntamálum og — c. að efla og halda í heiðri mannréttindum og grundvallarfrelsishugsjónum án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða. — **56. gr.** Allir meðlimir skulu skuldbinda sig sameiginlega og hver í sínu lagi til að starfa í samvinnu við stofnunina að því að ná því marki, sem um ræðir í 55. gr. — **57. gr.** 1. Hinar ýmsu sérstofnanir, sem settar hafa verið á fót með samkomulagi ríkisstjórna og hafa á hendi víðtækar alþjóðaskyldur, svo sem ráð er fyrir gert í starfsreglum, sem þeim eru settar, í fjárhagsmálum, félagsmálum, menningarmálum, menntamálum, heilbrigðismálum og málum, sem þeim eru skyld, skulu ná til hinna sameinuðu þjóða samkv. því, sem segir í 63. gr. — 2. Stofnanir, sem þannig eru komnar í samband við hinar sameinuðu þjóðir, skulu hér eftir kallaðar sérstofnanir. — **58. gr.** Bandalagið skal gera tillögur um samræmingu starfsaðferða og framkvæmda sérstofnananna. — **59. gr.** Nú þykir æskilegt, að settar séu á fót sérstofnanir til viðbótar til þess að ná því marki, sem um ræðir í 55. gr., og skal bandalagið í því skyni hefja samninga við þau ríki, sem hlut eiga að máli. — **60. gr.** Allsherjarþingið svo og fjárhags- og félagsmálaráðið, sem starfar undir stjórn þess og nýtur í því skyni réttinda samkv. X. kafla, ber ábyrgð á, að þau störf bandalagsins, sem um ræðir í þessum kafla, séu unnin.

X. kafli. Fjárhags- og félagsmálaráðið. Skipan. — **61. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið skipa 18 meðlimir hinna sameinuðu þjóða, kjörnir af allsherjarþinginu. — 2. Samkvæmt ákvæðum 3. liðar skulu 6 meðlimir í fjárhags- og félagsmálaráði kjörnir ár hvert til þriggja ára. Nú víkur meðlimur úr ráðinu, og er þá heimilt að endurkjósa hann strax. — 3. Við fyrstu kosningu skal kjósa 18 meðlimi fjárhags- og félagsmálaráðsins. Kjörtímabil 6 manna, sem kosnir eru á þennan hátt, rennur út eftir 1 ár, annarra 6 eftir 2 ár, samkvæmt reglum, sem allsherjarþingið setur. — 4. Sérhver meðlimur fjárhags- og félagsmálaráðs skal hafa einn fulltrúa. — **Störf og völd.** — **62. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráð getur gert rannsóknir og gefið skýrslur eða átt frumkvæði að rannsóknum og skýrslugerð varðandi alþjóðleg fjárhags- og félagsmál, menningar-, mennta- og heilbrigðismál og mál, sem þeim eru skyld, og gert tillögur um slík mál til allsherjarþingsins, til meðlima hinna sameinuðu þjóða og til þeirra sérstofnana, sem hlut eiga að máli. — 2. Það getur gert tillögur, sem miða að því að efla og halda í heiðri virðingunni fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsishugsjónum öllum til handa. — 3. Það getur gert uppkast að samningum, sem leggja skal fyrir allsherjarþingið varðandi málefni, sem undir það heyra. — 4. Það getur kvatt saman alþjóðafundi í samræmi við þær reglur, sem hinar sameinuðu þjóðir hafa sett, til að fjalla um málefni, sem undir það heyra. — **63. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur

1946 Nr. 91 9. des.

gert samning við hverja þá stofnun, sem um getur í 57. gr., um þá skilmála, sem uppfylla þarf þegar koma á þeirri stofnun, sem um er að ræða í samband við hinar sameinuðu þjóðir. Slíkir samningar skulu háðir samþykki allsherjarþingsins. — 2. Það getur samræmt störf sérstofnananna með því að ráðgast við og gera tillögur til slíkra stofnana og með því að ráðgast við og gera tillögur til allsherjarþingsins og meðlima hinna sameinuðu þjóða. — **64. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert þær ráðstafanir, sem við eiga, til þess að fá skýrslur reglulega frá sérstofnununum. Það getur gert samkomulag við meðlimi hinna sameinuðu þjóða og sérstofnanirnar um að fá skýrslur um þær ráðstafanir, sem gerðar hafa verið til framkvæmda á þess eigin tillögum og tillögum allsherjarþingsins um mál, sem undir það heyra. — 2. Það getur tilkynnt allsherjarþinginu athugasemdir sínar um skýrslur þessar. — **65. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið getur útvegað öryggisráðinu upplýsingar og skal vera öryggisráðinu til aðstoðar, ef það óskar þess. — **66. gr.** 1. Við framkvæmd tillagna allsherjarþings skal fjárhags- og félagsmálaráðið vinna þau störf, sem undir þess svið heyra. — 2. Það getur með samþykki allsherjarþings framkvæmt störf samkvæmt beiðni meðlima hinna sameinuðu þjóða og sérstofnana. — 3. Að öðru leyti skal það vinna störf samkvæmt því, sem annars staðar er tilgreint í sáttmála þessum eða því kunna að verða falin af allsherjarþinginu. — **Atkvæðagreiðsla.** — **67. gr.** 1. Hver meðlimur fjárhags- og félagsmálaráðsins hefur eitt atkvæði. — 2. Ákvarðanir fjárhags- og félagsmálaráðsins skulu samþykktar af meiri hluta þeirra, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða. — **Fundarsköp.** — **68. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið skal skipa nefndir, er fjalla um fjárhags- og félagsmál og eflingu mannréttinda, auk þeirra annarra nefnda, sem þurfa þykir til að framkvæma þau störf, sem ráðinu hafa verið falin. — **69. gr.** Nú er mál þannig vaxið, að það skiptir miklu einhvern meðlim hinna sameinuðu þjóða, og skal þá fjárhags- og félagsmálaráðið bjóða þeim meðlim þátttöku án atkvæðisréttar í fundum sínum um það mál. — **70. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið getur séð svo um, að fulltrúar sérstofnananna geti án atkvæðisréttar tekið þátt í fundarhöldum þess og í fundarhöldum þeirra nefnda, sem skipaðar eru af ráðinu. Einnig skal fulltrúum ráðsins heimil þátttaka í fundarhöldum sérstofnananna. — **71. gr.** Fjárhags- og félagsmálaráðið getur gert þær ráðstafanir, sem við eiga, til þess að ráðgast við stofnanir, sem ekki eru ríkisstofnanir, en fjalla um mál, sem undir það heyra. Slíkt má koma sér saman um við alþjóðastofnanir, og, þegar það á við, við stofnanir í tilteknu landi, eftir að hafa ráðgazt við þann meðlim hinna sameinuðu þjóða, sem hlut á að máli. — **72. gr.** 1. Fjárhags- og félagsmálaráðið setur sér sjálft þingsköp, þar með talið, hvernig skuli kjósa forseta þess. — 2. Fjárhags- og félagsmálaráðið skal koma saman eftir því sem krafizt er samkvæmt reglum þess, en í þeim skulu vera ákvæði um fundarboð samkvæmt beiðni meiri hluta meðlima þess.

1946 Nr. 91 9. des.

XI. kafli. Yfirlýsing varðandi lendur, sem ekki ráða sér sjálfar. — **73. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða, sem hafa á hendi eða taka að sér forræði lendna, þar sem íbúarnir hafa ekki enn öðlazt fulla sjálfstjórn, viðurkenna þá grundvallarreglu, að hagsmunir íbúa þessara lendna séu fyrir öllu og telja sér það heilaga skyldu að stuðla af fremsta megni að vellíðan íbúa þessara lendna, innan þess kerfis til varðveizlu heimsfriðar og öryggis, sem stofnað er til með sáttmála þessum og í því skyni: — a. að tryggja með fullu tilliti til menningar þeirra þjóða, sem hlut eiga að máli, stjórnmála-, fjárhags-, félagsmála- og menntunarframfarir þeirra, réttláta meðferð á þeim og vernd gegn misnotkun; — b. að þroska þær til sjálfsstjórnar, að taka réttmætt tillit til stjórnmálalegra óska þjóðanna og aðstoða þær að því er snertir framþróun hinna frjálsu stjórnmálalegu stofnana þeirra í samræmi við hina sérstöku staðhætti hverrar lendu, aðstæður íbúa hennar og hið mismunandi þroskastig þeirra; — c. að stuðla að varðveizlu heimsfriðar og öryggis; — d. að gera ráðstafanir til eflingar framfara og þróunar, stuðla að vísindastarfsemi og hafa með sér samvinnu, og hvar og hvenær sem við á að hafa samvinnu við sérstakar alþjóðastofnanir í því skyni að framkvæma á sem haganlegastan hátt félagslegt, fjárhagslegt og vísindalegt markmið, sem um getur í þessari grein, og — e. að senda aðalforstjóranum reglulega til leiðbeininga, að því leyti sem öryggisástæður og stjórnarfarsleg ákvæði leyfa, upplýsingar hagfræðilegar og tæknilegar varðandi fjárhags-, félagsmála- og menntunarástand lendnanna, sem þeir hver um sig hafa forræði yfir, en nær þó ekki til þeirra lendna,

sem XII. og XIII. kafli taka til. — **74. gr.** Meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru einnig á einu máli um það, að starfsaðferðir þeirra að því er þær lendur varðar, sem þessi kafli tekur til, skuli ekki síður en í þeirra eigin löndum grundvallast á hinni almennu meginreglu um vinsamlega sambúð, að tillit skuli tekið til hagsmuna og vellíðanar annarra þjóða í félagslegum, fjárhagslegum og viðskiptalegum efnum.

XII. kafli. Alþjóða gæzluverndarkerfi. — **75. gr.** Hinar sameinuðu þjóðir setja á stofn samkvæmt valdi sínu alþjóða gæzluverndarkerfi til stjórnar og eftirlits með slíkum lendum, sem þær kunna að fá forræði yfir samkvæmt síðari sérstaklega gerðum samningum. Hér á eftir verða þessar lendur nefndar gæzluverndarlendur. — **76. gr.** Megintilgangur gæzluverndarkerfisins samkvæmt aðaltilgangi hinna sameinuðu þjóða, eins og hann er skilgreindur í 1. gr. þessa sáttmála, skal vera: — a. að efla heimsfrið og öryggi; — b. að stuðla að framförum íbúa gæzluverndarlendnanna á sviði stjórnmála, fjármála, félagsmála og menntamála, og að vaxandi þróun þeirra til sjálfsstjórnar eða sjálfstæðis eins og hæfilegt kann að þykja með tilliti til hinna sérstöku kringumstæðna í sérhverri lendu og þeirra þjóða, sem þar eru, og eigin óska hlutaðeigandi þjóða, sem þeim er frjálst að láta í ljós, svo og samkvæmt þeim skilmálum, sem settir verða í sérhverjum gæzluverndarsamningi; — c. að auka virðingu fyrir mannréttindum og grundvallarfrelsisréttindum fyrir alla án tillits til kynþáttar, kyns, tungu eða trúarbragða, og til að auka viðurkenningu á gagnkvæmri samheldni milli þjóða heimsins, og — d. að tryggja sömu meðferð til handa öllum meðlimum hinna sameinuðu þjóða og ríkisborgara þeirra í félags-, fjárhags- og viðskiptamálum, og einnig sömu meðferð fyrir hina síðarnefndu í réttarfarsmálum, án þess þó að spilla fyrir því, að framangreindur tilgangur náist, svo og með tilliti til ákvæða 80. gr. — **77. gr.** 1. Gæzluverndarkerfið skal ná til þeirra lendna í eftirfarandi flokkaskipun, sem verða lagðar undir það samkvæmt gæzluverndarsamningum: — a. lendna, sem nú eru umboðssvæði; — b. lendna, sem verða aðskildar frá óvinaríkjum vegna síðari heimsstyrjaldarinnar, og — c. lendna, sem af frjálsum vilja eru settar undir kerfið af ríkjum, sem bera ábyrgð á stjórn þeirra. — 2. Það fer eftir samningi síðar, hvaða lendur í framangreindri flokkaskipun skuli heimfærðar undir gæzluverndarkerfið og samkvæmt hvaða skilmálum. — **78. gr.** Gæzluverndarkerfið nær ekki til lendna, sem hafa orðið meðlimir hinna sameinuðu þjóða, en sambandið milli hinna síðarnefndu skal byggt á virðingu fyrir þeirri grundvallarreglu, sem felst í jafnræði fullvalda ríkja. — **79. gr.** Ákvæðin um gæzluvernd fyrir sérhverja lendu, sem setja skal undir gæzluverndarkerfið, þar á meðal sérhver breyting eða leiðrétting, skulu samþykkt af þeim ríkjum, sem málið skiptir beint, þar á meðal umboðsríkinu, þegar um lendu er að ræða, sem meðlimur hinna sameinuðu þjóða hefur sem umboðssvæði, og skulu þau samþykkt eins og fyrir er mælt í 83. og 85. gr. — **80. gr.** 1. Að undanteknu því, sem samið kann að verða um í einstökum gæzluverndarsamningum, gerðum samkvæmt ákvæðum 77., 79. og 81. gr., sem setja sérhverja lendu undir gæzluverndarkerfið, og þar til slíkir samningar hafa verið gerðir, skal ekkert í þessum kafla beint eða óbeint skýrt þannig, að það á nokkurn hátt breyti þeim réttindum, hvers kyns sem þau eru, nokkurra ríkja eða nokkurra þjóða, eða ákvæðum gildandi alþjóðasamninga, sem meðlimir hinna sameinuðu þjóða kunna að vera aðilar að. — 2. 1. liður þessarar greinar skal ekki skýrður þannig, að í honum felist ástæða til tafar eða frestunar samningaumleitunar og samningagerðar viðvíkjandi heimfærslu umboðssvæðis eða annarra lendna undir gæzluverndarkerfið samkvæmt fyrirmælum 77. gr. — **81. gr.** Í gæzluverndarsamningnum skulu í sérhverju tilfelli vera ákvæði, sem gæzluverndarlendunni skal stjórnað eftir, og þar skal mælt fyrir um þau stjórnarvöld, sem hafa skulu framkvæmdastjórn í framgæzluverndarlendunni á hendi. Þessi stjórnarvöld, sem hér á eftir verða nefnd framkvæmdastjórnin, geta verið eitt eða fleiri ríki eða bandalagið sjálft. — **82. gr.** Heimilt er að ákveða eitt eða fleiri hernaðarleg svæði í sérhverjum gæzluverndarsamningi, sem geta náð yfir hluta af eða alla gæzluverndarlenduna, sem samningurinn gildir um, en slíkt skal þó eigi brjóta í bága við neinn sérsamning eða sérsamninga, sem gerðir eru samkvæmt 43. gr. — **83. gr.** 1. Öll störf hinna sameinuðu þjóða viðvíkjandi hernaðarlegum svæðum, þar á meðal samþykki á ákvæðum gæzluverndarsamninganna og breytingum eða leiðréttingum á þeim, skulu framkvæmd af öryggisráðinu. — 2. Sá megintilgangur, sem nefndur er í 76. gr., skal ná til íbúanna á

sérhverju hernaðarlegu svæði. — 3. Öryggisráðið skal samkvæmt ákvæðum gæzluverndarsamninganna og án þess að slíkt komi í bága við það tillit, sem taka þarf til öryggis, færa sér í nyt aðstoð gæzluverndarráðsins við framkvæmd þeirra starfa hinna sameinuðu þjóða samkvæmt gæzluverndarkerfinu, sem snerta stjórnmál, fjárhagsmál, félagsmál og menntamál á hernaðarlegu svæðunum. — **84. gr.** Framkvæmdastjórninni ber skylda til að tryggja, að gæzluverndarlendan taki sinn þátt í að varðveita heimsfrið og öryggi. Í þeim tilgangi heimilast framkvæmdastjórninni að færa sér í nyt sjálfboðalið, fríðindi og aðstoð frá gæzluverndarlendunni við framkvæmd þeirra skuldbindinga gagnvart öryggisráðinu, sem framkvæmdastjórnin hefur tekizt á hendur í þessu tilliti, svo og til varnar ákveðnum tilteknum stöðum og viðhalds lögum og rétti innan gæzluverndarlendunnar. — **85. gr.** 1. Allsherjarþingið hefur með höndum störf hinna sameinuðu þjóða samkv. gæzluverndarsamningum fyrir öll svæði, sem ekki hefur verið ákveðið, að séu hernaðarleg svæði, þar á meðal samþykkt ákvæða gæzluverndarsamninganna og breytingar eða leiðréttingar á þeim. — 2. Gæzluverndarráðinu, sem starfar í umboði allsherjarþingsins, ber að aðstoða allsherjarþingið við framkvæmd þessara starfa.

XIII. kafli. Gæzluverndarráðið. Skipan. — **86. gr.** 1. Gæzluverndarráðið skal skipa þessum meðlimum hinna sameinuðu þjóða: — a. þeim meðlimum, sem fara með stjórn gæzluverndarlendna; — b. þeim meðlimum þeirra, sem nefndir eru með nafni í 23. gr. og ekki fara með stjórn gæzluverndarlendna, og — c. svo mörgum öðrum meðlimum, kjörnum til þriggja ára af allsherjarþinginu, sem nauðsynlegt kann að vera til að tryggja það, að heildartala meðlima gæzluverndarráðsins skiptist að jöfnu milli þeirra hinna sameinuðu þjóða, sem fara með stjórn gæzluverndarlendna, og hinna, sem ekki gera það. — 2. Hver meðlimur gæzluverndarráðsins skal tilnefna einn mann, sérstaklega til þess hæfan, að vera fulltrúa sinn í ráðinu. — **Störf og völd.** — **87. gr.** Til að framkvæma störf sín er allsherjarþinginu og gæzluverndarráðinu í umboði þess heimilt: — a. að athuga skýrslur lagðar fram af framkvæmdastjórninni; — b. að taka við bænaskrám og rannsaka þær í samráði við framkvæmdastjórnina; — c. að sjá öðru hverju um heimsóknir til hinna ýmsu gæzluverndarlendna, og hafi verið samið um heimsóknartímann við framkvæmdastjórnina; og — d. að haga þessum og öðrum framkvæmdum í samræmi við ákvæði gæzluverndarsamninganna. — **88. gr.** Gæzluverndarráðið skal semja spurningaskrá um stjórnmála-, fjárhags-, félagsmála- og menntunarframfarir íbúanna í hverri gæzluverndarlendu, og framkvæmdastjórnin í hverri gæzluverndarlendu, sem undir allsherjarþingið fellur, skal gefa allsherjarþinginu árlega skýrslu á grundvelli þessarar spurningaskrár. — **Atkvæðagreiðsla.** — **89. gr.** 1. Hver meðlimur gæzluverndarráðsins hefur eitt atkvæði. — 2. Ákvarðanir gæzluverndarráðsins skulu teknar af meiri hluta meðlima, sem viðstaddir eru og atkvæði greiða. — **Fundarsköp.** — **90. gr.** 1. Gæzluverndarráðið skal sjálft ákveða fundarsköp sín og starfsreglur, þar með talið, hvernig forseta ráðsins skuli kjósa. — 2. Gæzluverndarráðið skal koma saman eftir þörfum samkvæmt því, er starfsreglur þess ákveða, en í þeim skulu vera ákvæði um kvaðningu til funda að ósk meiri hluta meðlima þess. — **91. gr.** Gæzluverndarráðið skal, þegar henta þykir, færa sér í nyt aðstoð fjárhags- og félagsmálaráðsins og sérstofnananna um þau mál, sem þessa aðila varða sérstaklega.

XIV. kafli. Alþjóðadómstóllinn. — **92. gr.** Alþjóðadómstóllinn skal vera aðaldómstóll hinna sameinuðu þjóða. Hann skal starfa samkvæmt hjálagðri samþykkt, sem byggð er á samþykktinni fyrir milliríkjadómstólinn og er óaðskiljanlegur hluti þessa sáttmála. — **93. gr.** 1. Allir meðlimir hinna sameinuðu þjóða eru *ipso facto* aðilar að samþykkt alþjóðadómstólsins. — 2. Ríki, sem ekki telst til hinna sameinuðu þjóða, getur orðið aðili að samþykkt alþjóðadómstólsins með skilyrðum, sem ákveða skal í hverju sérstöku tilfelli af allsherjarþinginu að tillögu öryggisráðsins. — **94. gr.** 1. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða skuldbindur sig til þess að hlíta úrskurði alþjóðadómstólsins í hverju því máli, sem hann er aðili að. — 2. Láti nokkur aðili að máli bregðast að framkvæma þær skuldbindingar, sem honum ber samkv. dómsúrskurði alþjóðadómstólsins, getur hinn aðilinn skotið máli sínu til öryggisráðsins, sem getur, ef því þykir nauðsynlegt, gert tillögur eða ákveðið aðgerðir til þess að dóminum verði fullnægt. — **95. gr.** Ekkert í þessum sáttmála getur hindrað meðlim hinna sameinuðu þjóða í því að fela öðrum dómstólum að útkljá deilumál sín samkvæmt samningum, er áður hafa verið

1946 Nr. 91 9. des.

gerðir eða gerðir kunna að verða. — **96. gr.** 1. Allsherjarþinginu eða öryggisráðinu er heimilt að æskja þess af alþjóðadómstólnum, að hann láti í té til leiðbeiningar álit sitt um sérhvert lagalegt atriði. — 2. Aðrar stofnanir hinna sameinuðu þjóða og sérstofnanir, sem allsherjarþingið getur á hverjum tíma veitt slíka heimild, mega einnig æskja álitsgerða af dómstólnum til leiðbeiningar varðandi lagaleg atriði, er fram kunna að koma á verksviði þeirra.

XV. kafli. Skrifstofan. — **97. gr.** Skrifstofan skal skipuð aðalforstjóra og því starfsliði, sem bandalagið þarfnast. Aðalforstjórinn skal skipaður af allsherjarþinginu samkvæmt tillögu öryggisráðsins. Hann hefur aðalframkvæmdastjórn bandalagsins með höndum. — **98. gr.** Aðalforstjórinn skal sem slíkur sitja alla fundi allsherjarþingsins, öryggisráðsins, fjárhags- og félagsmálaráðsins og gæzluverndarráðsins og annast önnur þau störf, sem honum eru falin af þessum stofnunum. Aðalforstjórinn skal gefa allsherjarþinginu árlega skýrslu um starf bandalagsins. — **99. gr.** Aðalforstjórinn getur vakið athygli öryggisráðsins á hverju því máli, sem að hans dómi kann að stofna í hættu varðveizlu heimsfriðar og öryggis. — **100. gr.** 1. Við skyldustörf sín skal aðalforstjórinn og starfsliðið hvorki leita fyrirmæla né taka við fyrirmælum frá nokkurri stjórn né nokkru öðru yfirvaldi utan bandalagsins. Þeir skulu varast hverja þá athöfn, sem er ósamrýmanleg stöðu þeirra sem alþjóðaembættismenn, er ábyrgir eru einvörðungu fyrir bandalaginu. — 2. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða skuldbindur sig til þess að virða hið algera alþjóðlega eðli þeirrar ábyrgðar, sem á aðalforstjóranum og starfsmönnum hans hvílir, og reyna ekki að hafa áhrif á þá við framkvæmd skyldustarfa þeirra. — **101. gr.** 1. Aðalforstjórinn skal skipa starfsmenn samkvæmt reglugerðum, er allsherjarþingið setur. — 2. Hæfilegt fast starfslið skal ráðið til fjárhags- og félagsmálaráðsins, gæzluverndarráðsins og eftir þörfum annarra stofnana hinna sameinuðu þjóða. Þessi starfslið teljast hluti skrifstofunnar. — 3. Höfuðatriðið við ráðningu starfsmanna og ákvörðun um starfskjör skal vera að tryggja, að fullnægt sé ýtrustu kröfum um dugnað, hæfni og heiðarleik. Gæta skal tilhlýðilega mikilvægi þess, að starfsmenn séu ráðnir á eins breiðum grundvelli landfræðilega og unnt er.

XVI. kafli. Ýmis ákvæði. — **102. gr.** 1. Allir sáttmálar og allir alþjóðasamningar, sem einhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða kann að gerast aðili að eftir að þessi sáttmáli tekur gildi, skal skrásettur hjá skrifstofunni eins fljótt og unnt er og birtur af henni. — 2. Enginn aðili að slíkum sáttmála eða alþjóðasamningi, sem ekki hefur verið skrásettur samkvæmt ákvæðum 1. liðs þessarar greinar, getur áskilið sér not af þeim sáttmála eða samningi fyrir nokkurri stofnun hinna sameinuðu þjóða. — **103. gr.** Ef svo ber til, að árekstur verði milli kvaða meðlima hinna sameinuðu þjóða samkvæmt þessum sáttmála og kvaða þeirra samkvæmt einhverjum öðrum alþjóðasamningi, skulu kvaðir þeirra samkvæmt þessum sáttmála sitja í fyrirrúmi. — **104. gr.** Bandalagið skal njóta á umráðasvæði sérhvers meðlimanna þeirrar réttarstöðu, sem nauðsynleg kann að vera til framkvæmdar starfsemi þess og tilgangi. — **105. gr.** 1. Bandalagið skal njóta á umráðasvæði sérhvers meðlima þess þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsyn er til þess að það nái tilgangi sínum. — 2. Fulltrúi meðlima hinna sameinuðu þjóða og embættismenn bandalagsins skulu sömuleiðis njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsynleg er til þess að þeir geti óháðir unnið störf sín í sambandi við bandalagið. — 3. Allsherjarþingið getur gert tillögur í því skyni að ákveða í hverju atriði, hvernig framkvæma skuli ákvæði 1. og 2. liðs þessarar greinar, eða lagt tillögur um samþykktir í þessu skyni fyrir meðlimi hinna sameinuðu þjóða.

XVII. kafli. Millibils-öryggisákvæði. — **106. gr.** Þar til gildi taka þeir sérstöku samningar, sem vikið er að í 43. gr. og að dómi öryggisráðsins heimila því að hefja störf sín samkvæmt 42. gr., skulu aðilarnir að fjögurra þjóða yfirlýsingunni, sem undirrituð var í Moskva 30. október 1943, svo og Frakkland, ráðgast hver við annan samkvæmt ákvæðum 5. gr. þeirrar yfirlýsingar, og eftir því sem ástæða er til við aðra meðlimi hinna sameinuðu þjóða, í því skyni að framkvæma sameiginlega fyrir hönd bandalagsins þær aðgerðir, sem nauðsynlegar kunna að vera til þess að varðveita heimsfrið og öryggi. — **107. gr.** Ekkert í þessum sáttmála skal ógilda eða koma í veg fyrir aðgerðir, sem varðar eitthvert ríki, er í síðari heimsstyrjöldinni hefur verið óvinur einhvers þess aðila, er undirritað hefur þennan sáttmála, enda hafi hún verið

1946 Nr. 91 9. des.

1946 Nr. 91 9. des.

framkvæmd eða heimiluð sökum þeirrar styrjaldar af ríkisstjórnum, sem ábyrgar eru fyrir slíkri aðgerð.

XVIII. kafli. Breytingar. — 108. gr. Tillögur til breytinga á þessum sáttmála skulu ganga í gildi fyrir alla meðlimi hinna sameinuðu þjóða, þegar þær hafa verið samþykktar með atkvæðum tveggja þriðju hluta af meðlimum allsherjarþingsins og staðfestar samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig af tveim þriðju hlutum meðlima hinna sameinuðu þjóða, þar í taldir allir fastir meðlimir öryggisráðsins. — **109. gr.** 1. Halda má allsherjarráðstefnu meðlima hinna sameinuðu þjóða í því skyni að endurskoða sáttmála þennan á þeim stað og stundu, sem ákveðið er með tveimur þriðju hlutum atkvæða fulltrúa á allsherjarþinginu og með atkvæðum 7 fulltrúa í öryggisráðinu. Sérhver meðlimur hinna sameinuðu þjóða hefur eitt atkvæði á ráðstefnunni. — 2. Hver sú breyting á sáttmála þessum, sem tveir þriðju hlutar atkvæða á ráðstefnunni mæla með, tekur gildi, er hún hefur verið staðfest samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig af tveimur þriðju hlutum meðlima hinna sameinuðu þjóða, þar með taldir allir hinir föstu meðlimir öryggisráðsins. — 3. Hafi slík ráðstefna eigi verið haldin áður en tíunda árlega allsherjarþingið kemur saman til fundar eftir að sáttmáli þessi gengur í gildi, skal tillaga um að boða til slíkrar ráðstefnu sett á dagskrá þess allsherjarþings, og ráðstefnan haldin, ef meiri hluti fulltrúa allsherjarþingsins greiðir því atkvæði og sjö meðlimir öryggisráðsins.

XIX. kafli. Staðfesting og undirskriftir. — 110. gr. 1. Sáttmáli þessi skal staðfestur af samningsaðilum samkvæmt stjórnskipunarvenjum hvers um sig.— 2. Staðfestingar skulu fengnar til varðveizlu ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku, sem tilkynna skal öllum samningsaðilum hverja staðfestingu, svo og aðalforstjóra bandalagsins, þegar hann hefur verið skipaður. — 3. Sáttmáli þessi skal ganga í gildi, er lagðar hafa verið fram staðfestingar lýðveldisins Kína, Frakklands, Sovétríkjanna, hins Sameinaða konungsríkis Stóra Bretlands og Norður-Írlands, Bandaríkja Ameríku og meiri hluta annarra samningsaðila. Ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku skal því næst láta skrá í gerðabók þær staðfestingar, sem fram hafa verið lagðar, og senda afrit af henni til allra samningsaðila. — 4. Aðilar að sáttmála þessum, sem staðfesta hann eftir að hann hefur gengið í gildi, verða stofnmeðlimir hinna sameinuðu þjóða á þeim degi, er þeir leggja fram staðfestingu sína. — **111. gr.** Sáttmáli þessi, sem gerður er á kínversku, frönsku, rússnesku, ensku og spönsku, og allir textarnir jafngildir, skal varðveittur í skjalasafni ríkisstjórnar Bandaríkja Ameríku. Sú ríkisstjórn skal senda ríkisstjórnum annarra samningsaðila staðfest afrit af sáttmálanum. — Til staðfestu því hafa fulltrúar ríkisstjórna hinna sameinuðu þjóða*) undirritað þennan sáttmála. — Gert í borginni San Francisco hinn tuttugasta og sjötta dag júnímánaðar árið eitt þúsund níuhundruð fjörutíu og fimm.

1946 Nr. 91 9. des.

Samþykktir milliríkjadómsins.

1. gr. Milliríkjadómurinn, sem stofnaður er samkvæmt stofnskrá sameinuðu þjóðanna og er aðaldómstóll þeirra, skal vera skipaður og starfa samkvæmt samþykktum þessum.

I. kafli. Skipun dómstólsins. — 2. gr. Dómstóllinn skal vera skipaður óháðum dómendum, eigi skiptir þjóðerni þeirra máli, enda skulu þeir vera vammlausir menn og búnir þeim kostum, sem heimtaðir eru í landi hvers þeirra um sig til skipunar í æðstu lögfræðiembætti eða vera viðurkenndir sérfræðingar í þjóðarétti. — **3. gr.** 1. Dómstóllinn skal vera skipaður fimmtán dómendum, enda mega engir tveir þeirra vera þegnar sama ríkis. — 2. Nú kann að mega telja einhvern þeirra, er til greina má koma til kjörs í dómstólinn, þegn tveggja eða fleiri ríkja, og skal þá meta hann þegn þess ríkis, þar sem hann neytir að jafnaði borgaralegra og þjóðlegra réttinda. — **4. gr.** 1. Þing (General Assembly) hinna sameinuðu þjóða og öryggisráð (Security Council) velur dómendur úr mönnum, sem dómaranefndir hvers ríkis í fasta gerðardóminum í Haag hafa tilnefnt, samkvæmt fyrirmælum þeim, sem hér fara á eftir. — 2. Nú er félagi í bandalagi sameinuðu þjóðanna ekki aðili um fasta gerðardóminn, og skulu dómaraefni þá tilnefnd af dómaranefndum, er hlutaðeigandi ríkisstjórnir nefna með þeim hætti, sem mælt

*) *Aths.* Fulltrúar þessara ríkisstjórna undirrituðu sáttmálann: Kína. Sovétríkin. Hið Sameinaða konungsríki Stóra Bretland og Norður-Írland. Frakkland. Argentína. Ástralía. Belgía, Bólivia. Brazilía. Hvíta Rússland. Kanada. Chile. Colombia. Costa Rica. Kúba. Tékkóslóvakía. Danmörk. Dominiska lýðveldið. Ecuador. Egyptaland. Salvador. Abessinía. Grikkland. Guatemala. Haiti. Honduras. Indland. Iran. Irak. Libanon. Liberia. Luxemburg. Mexikó. Holland. Nýja Sjáland. Nicaragua. Noregur. Panama. Paraguay. Perú. Filippseyjar. Saudi Arabía. Sýrland. Tyrkland. Ukraína. Suður-Afríka. Uruguay. Venezuela. Jugoslavía. Bandaríki Ameríku.

er um dómendur fasta gerðardómsins í 44. gr. samþykktarinnar í Haag frá 1907, um friðsamlega lausn milliríkjadeilna. — 3. Nú er ríki aðili um milliríkjadóminn, en ekki félagi í bandalagi hinna sameinuðu þjóða, og skal þá þing þeirra ákveða eftir tillögum öryggisráðsins, með hverjum hætti ríkið megi taka þátt í kjöri dómara í milliríkjadóminn, enda hafi ekki verið samið um það sérstaklega. — **5. gr.** 1. Framkvæmdastjóri hinna sameinuðu þjóða skal að minnsta kosti þremur mánuðum fyrir dómarakjörið senda aðilum fasta gerðardómsins, sem eru einnig aðilar um milliríkjadóminn, og dómaranefndum, skipuðum svo sem í 4. gr. 2. tölul. greinir, skrifleg tilmæli um það, að þeir tilnefni innan tiltekins tíma, hver nefnd fyrir sig, hæfa menn til setu í dómstólnum. — 2. Engin dómaranefnd má tilnefna fleiri en fjóra, enda mega ekki fleiri en tveir vera samþegnar hennar. Og aldrei mega tilnefndir dómendur vera meira en tvöfalt fleiri en þau dómarasæti, er í skal skipa. — **6. gr.** Mælzt er til þess, að sérhver dómaranefnd ráðfæri sig við æðsta dómstól sinn, lagadeildir sínar og lagaskóla og háskóla sína og deildir alþjóða háskóla, þar sem laganám er stundað, áður en hún tilnefni dómaraefni. — **7. gr.** 1. Framkvæmdastjóri (General Secretary) sameinuðu þjóðanna skal gera skrá í stafrófsröð um öll tilnefnd dómaraefni, enda skulu þau ein vera kjörgeng, sbr. þó ákvæði 12. gr. 2. tölul. — 2. Framkvæmdastjóri skal leggja skrána fyrir þing sameinuðu þjóðanna og öryggisráðið. — **8. gr.** Þing hinna sameinuðu þjóða og öryggisráð skulu hvort öðru óháð vinna að kjöri dómenda. — **9. gr.** Þegar velja skal dómendur, þá skulu kjósendur jafnan bæði gæta þess, að dómaraefni séu hvert um sig búin þeim kostum, sem krafizt er, og einnig að tryggt sé, að í dóminum í heild sinni verði málsvarar höfuðmenningartegunda og höfuðlögskipana heimsins. — **10. gr.** 1. Dómaraefni, sem algeran meiri hluta atkvæða hafa hlotið á þingi sameinuðu þjóðanna og í öryggisráði, skal telja kjörna. — 2. Um atkvæðagreiðslu í öryggisráði er svo mælt, að engan mun skal gera á atkvæðum fastra eða lausra félaga þess, hvort sem um er að tefla kjör dómenda eða tilnefningu til samkomu þeirrar, er í 12. gr. segir. — 3. Nú fá fleiri en einn þegn sama ríkis algeran meiri hluta atkvæða bæði þings og öryggisráðs, og skal þá einungis hinn eldri eða elzti þeirra teljast kjörinn. — **11. gr.** Nú verða eitt eða fleiri sæti laus eftir að fyrsti kjörfundur hefur verið haldinn, og skal þá halda annan fund eða hinn þriðja, ef nauðsyn ber til. — **12. gr.** 1. Nú verða eitt eða fleiri sæti auð eftir þriðja fundarhaldið, og má þá eftir kröfu þings eða öryggisráðs hvenær sem er efna til sameiginlegrar samkomu, er skipuð sé 6 mönnum, enda nefni þing og öryggisráð sína þrjá hvort. Á samkoma þessi að tilnefna með algerum meiri hluta atkvæða einn mann í hvert autt sæti, enda skal kjörið lagt fyrir þing og ráð til samþykkis þeirra hvors um sig. — 2. Nú tilnefnir sameiginlega samkoman með öllum atkvæðum dómara, sem er öllum lögmæltum kostum búinn, og getur hún þá sett hann á dómaraskrá, enda þótt hann sé ekki á skrá dómaraefna, þeirri er í 7. gr. getur. — 3. Nú hefur sameiginlega samkoman gengið úr skugga um það, að henni muni ekki heppnast að leiða kjörið til lykta, og skulu þá þeir dómendur milliríkjadómsins, sem þegar hafa verið kjörnir, gera gangskör að því að skipa í auðu sætin innan þess tíma, er öryggisráð ákveður, enda skal velja dómendur úr dómaraefnum þeim, sem annaðhvort hafa fengið atkvæði á þingi eða í öryggisráði. — 4. Nú verða atkvæði dómenda jafnmörg hvorum megin, og ræður þá atkvæði elzta dómarans. — **13. gr.** 1. Dómara milliríkjadóms skal velja til 9 ára, enda má endurkjósa þá. Þó er svo mælt, að fimm þeirra dómenda, sem fyrsta sinni voru kjörnir, skuli fara frá að þremur árum liðnum, og að aðrir fimm dómendur skuli fara frá eftir sex ár. — 2. Dómendur þeir, er fara skulu frá að liðnum áðurnefndum þremur og sex ára upphafstímabilum, skulu dregnir út með hlutkesti af framkvæmdastjóra þegar eftir lok fyrstu kosningar. — 3. Dómendur skulu gegna störfum sínum þar til er sæti þeirra hafa verið skipuð af nýju. Lúka skulu þeir þó hverju því máli, er þeir hafa byrjað á, enda þótt annar komi í sæti þeirra. — 4. Nú beiðist dómari lausnar, og skal hann þá stíla lausnarbeiðni sína til forseta dómsins, enda sé hún send áfram til framkvæmdastjóra. Verður sætið autt, er hún er þangað komin. — **14. gr.** Skipa skal í sæti, er laust verður, með sama hætti og mælt var um kosningu fyrsta sinni, svo sem hér segir: Framkvæmdastjóri skal innan mánaðar eftir að sæti varð laust, senda tilmæli samkvæmt 5. gr., enda skal öryggisráð ákveða kjördag. — **15. gr.** Dómandi, sem kjörinn hefur verið í stað dómara, sem ekki hefur endað kjörtíma sinn, skal gegna stöðunni, þar til er kjörtími formanns hans er liðinn. — **16. gr.** 1. Enginn dómari má gegna

nokkru starfi í þágu framkvæmdavalds eða stjórnmála, né heldur taka þátt í nokkurri atvinnusýslan. — 2. Dómurinn sker úr sérhverjum vafa í þessu efni. — **17. gr.** 1. Enginn dómari má vera umboðsmaður, ráðunautur eða talsmaður í nokkru máli. — 2. Enginn dómari má taka þátt í meðferð máls, þar sem hann hefur áður verið umboðsmaður, ráðunautur eða talsmaður annars hvors aðila eða dómari í dómi einhvers ríkis eða í milliríkjadómi, í rannsóknarnefnd eða starfað að því með nokkrum öðrum hætti. — 3. Dómur sker sjálfur úr sérhverjum vafa í þessu efni. — **18. gr.** 1. Eigi verður dómanda vikið úr stöðu sinni, nema hann hafi samkvæmt einróma áliti samdómenda sinna misst lögmælt skilyrði til setu í dómi. — 2. Þetta skal tilkynnt framkvæmdastjóra í embættisnafni. — 3. Sæti dómarans verður autt, er tilkynning hefur farið fram. — **19. gr.** Dómendur skulu, er þeir gegna störfum í þarfir dómsins, njóta sérréttinda og friðhelgi stjórnmálaerindreka ríkja. — **20. gr.** Sérhver dómandi skal gefa hátíðlega yfirlýsingu um það fyrir dómi í heyranda hljóði, áður en hann tekur til starfa, að hann skuli gegna stöðu sinni óhlutdrægt og samvizkusamlega. — **21. gr.** 1. Dómurinn velur forseta sinn og varaforseta til þriggja ára. Þá má endurkjósa. — 2. Dómurinn skipar ritara sinn og sér um skipun annarra starfsmanna eftir þörfum. — **22. gr.** 1. Dómurinn skal hafa aðsetur í Haag. Þetta skal þó ekki vera því til fyrirstöðu, að dómurinn heyi dómþing og gegni störfum hvar sem vera skal, hvenær sem hann telur það æskilegt. — 2. Forseti dómsins og ritari skulu sitja á aðsetursstað hans. — **23. gr.** 1. Dómurinn skal stöðugt vera starfskyldur, nema í dómleyfum, enda kveður dómurinn á um það, hvenær leyfi skuli vera og hversu löng. — 2. Dómendum eru heimil leyfi um stundarsakir, enda lætur dómur mælt um það, hvenær og hversu löng leyfi skuli vera, og skal þá hafa hliðsjón af fjarlægðinni milli Haag og heimilis dómanda. — 3. Dómendum skal skylt að vera stöðugt viðbúnir störfum í dómsins þágu, nema þeir eigi leyfi eða sjúkdómur eða aðrar alvarlegar nauðsynjar banni, enda sé forseta gerð viðeigandi grein fyrir þeim. — **24. gr.** 1. Nú telur dómandi sérstaka ástæðu til þess, að hann taki ekki þátt í meðferð tiltekins máls, og skal hann þá tjá forseta það. — 2. Nú telur forseti sérstaka ástæðu til þess, að dómandi taki ekki þátt í meðferð tiltekins máls, og skal hann þá tjá dómanda hana. — 3. Nú kemur hlutaðeigandi dómara og forseta ekki saman, og skal dómurinn þá skera úr. — **25. gr.** 1. Dómendur skulu allir taka þátt í meðferð máls, nema berum orðum sé öðruvísi mælt í samþykktum þessum. — 2. Í reglugerð dómstólsins má kveða svo á, að leysa megi dómanda, einn eða fleiri, undan þátttöku í málsmeðferð eftir kringumstæðum og til skiptis, enda verði þeir dómendur, er dómþing heyja, aldrei færri en ellefu. — 3. Rétt er að setja dómþing með níu dómendum. — **26. gr.** 1. Dómstólnum er rétt að skipa sér við og við í deildir, eina eða fleiri, skipaðar þremur dómendum eða fleiri, eftir ákvörðun sinni, til þess að fara með sérstök mál, svo sem verkamál og samgöngumál. — 2. Dómstólnum er rétt hvenær sem er að skipa sér í deildir til meðferðar einstakra mála. Dómurinn ákveður dómendafjölda í slíkri deild með samþykki málsaðila. — 3. Deild samkvæmt þessari grein rannsakar og úrskurðar mál, ef aðilar krefjast þess. — **27. gr.** Dóm, kveðinn upp af deild samkvæmt 26. og 29. grein, skal meta svo sem dómstóllinn hefði kveðið hann upp. — **28. gr.** Deildir samkvæmt 26. og 29. gr. mega, ef aðilar samþykkja, heyja dómþing og fara með störf sín hvar sem er utan Haagborgar. — **29. gr.** Dómstóllinn skal árlega skipa deild fimm dómenda, er rannsaka skuli og úrskurða, samkvæmt kröfu aðila, mál með skjótlegri meðferð, til þess að flýta fyrir afgreiðslu dómstarfanna. Til viðbótar skal velja tvo dómendur til þess að koma í stað dómenda, sem telja sér ómögulegt að taka þátt í meðferð máls. — **30. gr.** 1. Dómstóllinn skal setja reglugerð um framkvæmd starfa sinna. Sérstaklega skal þar kveða á um meðferð mála. — 2. Í reglugerð dómstólsins má setja ákvæði um atkvæðislausa aukamenn, er taki sæti í dómstólnum eða deildum hans. — **31. gr.** 1. Dómandi sama þjóðernis sem annar hvor málsaðila skal halda rétti sínum til þátttöku í meðferð máls fyrir dómi. — 2. Nú situr dómandi sama þjóðernis sem annar aðila í dómi, og má þá hinn aðilinn kjósa sér mann til meðferðar dómstarfa í því máli. Slíkan dómanda skal einkum velja úr þeim, sem hafa verið tilnefndir dómaraefni samkvæmt 4. og 5. gr. — 3. Nú situr enginn maður í dómi sama þjóðernis sem aðilar, og er þá hvorum þeirra rétt að velja dómara svo sem mælt er í 2. tölul. þessarar greinar. — 4. Ákvæði þessarar greinar skulu og taka til tilvika þeirra, er í 26. og 29. gr. segir. Og skal þá forseti biðja einn eða,

1946 Nr. 91 9. des.

ef þörf krefur, tvo þeirra dómenda, er deild skipa, að víkja fyrir dómendum sama þjóðernis sem aðilar, og ef enginn er slíkur eða hann getur ekki tekið sæti, þá fyrir dómendum, er aðilar hafa sérstaklega kjörið. — 5. Nú eru aðilar fleiri en einn að sama hagsmunamáli, og skal þá um framangreind ákvæði telja þá einn og sama aðila. Dómurinn sker úr sérhverju slíku vafaatriði. — 6. Dómendur, kjörnir samkvæmt 2., 3. og 4. tölulið þessarar greinar, skulu fullnægja skilyrðum þeim, sem krafizt er í 2. gr., 17. gr. (2. tölul.), 20. og 24. gr. samþykkta þessara. Þeir skulu taka þátt í dómsúrlausn með öllum sömu réttindum sem starfsbræður þeirra. — **32. gr.** 1. Dómandi hver skal fá árleg laun. — 2. Forseti skal fá sérstaka árlega viðbót. — 3. Varaforseti skal fá sérstaklega viðbót fyrir hvern dag, er hann gegnir forsetastörfum. — 4. Dómendur kjörnir samkvæmt 31. gr., aðrir en reglulegir dómendur, skulu fá þóknun fyrir hvern dag, er þeir gegna dómstörfum. — 5. Laun þessi, launabætur og þóknun skal þingið ákveða. — 6. Laun dómritara skal þingið ákveða eftir tillögum dómstólsins. — 7. Þingið skal setja ákvæði um skilyrði til greiðslu eftirlauna til dómenda og dómritara og skilyrði til endurgreiðslu ferðakostnaðar til dómenda og dómritara. — 8. Framangreind laun, launaviðbætur og þóknun skulu vera undan öllum sköttum þegin. — **33. gr.** Hinar sameinuðu þjóðir greiða allan kostnað af dóminum með þeim hætti, er þingið ákveður.

II. kafli. Valdsvið dómstólsins. — 34. gr. 1. Ríki ein mega vera aðilar mála fyrir dómstólnum. — 2. Dómstóllinn getur, eftir fyrirmælum í reglugerð sinni og samkvæmt þeim, krafizt upplýsinga af opinberum alþjóðastofnunum varðandi mál, sem fyrir honum eru, enda skulu slíkar stofnanir veita dómstólnum þess konar upplýsingar ótilkvaddar. — 3. Hvenær sem túlkun á stofnskrá opinberrar alþjóðastofnunar eða á milliríkjasamningi, gerðum í sambandi við hana, ber undir dóminn, þá skal dómritari tilkynna það hlutaðeigandi opinberri alþjóðastofnun og fá henni í hendur eftirrit af öllum málsskjölunum. — **35. gr.** 1. Dómurinn skal heimill öllum ríkjum, sem aðilar eru að samþykktum þessum. — 2. Öryggisráðið ákveður skilyrði þess, að dómurinn megi heimill verða öðrum ríkjum, enda sé gætt sérákvæða í gildandi milliríkjasamningum, en aldrei má setja skilyrði, er raski jafnrétti aðila fyrir dómi. — 3. Nú er ríki, sem ekki er félagi í bandalagi hinna sameinuðu þjóða, aðili sakar, og skal þá dómstóllinn ákveða fjárhæð, er aðili greiði upp í dómskostnaðinn. Ákvæði þetta á þó ekki við, ef slíkur aðili greiðir sinn ákveðna hluta af kostnaði vegna dómstólsins. — **36. gr.** 1. Dómurinn hefur lögsögu í öllum málum, sem aðilar að samþykktum þessum leggja til hans, og í málum þeim öllum, sem sérstaklega greinir í stofnskrá hinna sameinuðu þjóða eða í gildandi milliríkjasamningum. — 2. Ríki, sem aðilar eru að samþykktum þessum, geta hvenær sem er lýst yfir því, að þau skuldbindi sig *ipso facto* og án sérstaks samkomulags gagnvart hverju öðru ríki, er gengst undir sömu skuldbindingu, til þess að hlíta lögsögu dómstólsins um allan lagalegan ágreining varðandi: — a. Túlkun samninga; — b. Hvert vafamál um milliríkjarétt; — c. Hvort staðreynd hafi gerzt, sem, ef sönnuð væri, mundi fela í sér brot á skyldu í skiptum ríkja; — d. Hvers konar og hve miklar bætur gjalda skuli fyrir brot á skyldu í skiptum ríkja. — 3. Yfirlýsingar þær, er hér að ofan greinir, má gefa skilorðslaust eða gegn því, að nokkur ríki eða tiltekin ríki gangist undir sömu skuldbindingar, eða um tiltekinn tíma. — 4. Yfirlýsingar þessar skal leggja til geymslu hjá framkvæmdastjóra hinna sameinuðu þjóða, sem skal senda aðilum að samþykktum þessum og ritara dómstólsins eftirrit af þeim. — 5. Yfirlýsingar, gefnar samkvæmt 36. gr. samþykkta fasta milliríkjadómsins og enn þá eru í gildi, skal í skiptum aðila að samþykktum þessum meta samþykki á lögskyldu til að hlíta lögsögu milliríkjadómsins þann tíma, sem þeim var ætlað að gilda í samræmi við ákvæði þeirra. — **6.** Dómstóllinn sker úr ágreiningi um það, hvort hann hafi lögsögu í máli. — **37. gr.** Nú er svo mælt í gildandi milliríkjasamningi, að mál skuli leggja til dómstóls, er þjóðabandalagið skyldi hafa sett á stofn, eða fasta milliríkjadómsins, og skal það þá, ef aðilar að samþykktum þessum eiga hlut að máli, leggja til milliríkjadómsins. — **38. gr.** 1. Þá er leysa skal úr ágreiningsmálum, er til dómstólsins eru lögð, skal hann fara eftir: — a. Milliríkjasamningum, hvort sem þeir eru almenns eða sérstaks eðlis, enda geymi þeir fyrirmæli berum orðum viðurkennd af sakaraðilum; — b. Milliríkjavenjum, sem vegna almennrar og sannaðrar notkunar eru viðurkenndar eins og lög; — c. Almennum grundvallarreglum laga, viðurkenndum af siðuðum þjóðum; — d. Dómsúrlausnum, enda sé gætt fyrirmæla 59. gr., og kenni-

1946 Nr. 91 9. des.

setningum beztu sérfræðinga ýmissa þjóða, er veita mega, er annað þrýtur, leiðbeiningar um tilvist og efni réttarreglna. — 2. Þessi ákvæði skulu ekki skerða heimild dómstólsins til þess að úrskurða mál *ex aequo et bono*, ef aðilar eru því samþykkir

III. kafli. Meðferð mála. — **39. gr.** 1. Franska og enska eru þingmál dómsins. Ef aðilar koma sér saman um það, að málsmeðferð skuli fara fram á frönsku, þá skal kveða dóm upp á frönsku. Ef aðilar koma sér saman um það, að málsmeðferð skuli fara fram á ensku, skal kveða dóm upp á ensku. — 2. Nú er ekki samið um það, hvaða tungu nota skuli, og má þá hvor aðila flytja málið á þeirri tungunni, er hann vill heldur, en dómsúrlausn skal vera á ensku og frönsku, enda skal dómstóllinn þá samtímis ákveða, hvorn textanna tveggja skuli telja frumtexta. — 3. Dómstóllinn skal, ef aðili krefst þess, löggilda tungu aðra en ensku og frönsku, er aðili megi nota. — **40. gr.** 1. Mál er þingfest eftir atvikum annaðhvort með því að tilkynna sérsamning um það eða með skriflegri umsókn stílaðri til dómritara. Greina skal deiluefni og aðila, hvor leiðin sem farin er. — 2. Dómritari skal þegar í stað skýra öllum hlutaðeigendum frá umsókninni. — 3. Hann skal og tilkynna þetta félögum bandalags hinna sameinuðu þjóða fyrir milligöngu framkvæmdastjóra þess, og einnig öðrum ríkjum, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn. — **41. gr.** 1. Dómstóllinn hefur vald til þess að ákveða, ef hann telur atvik heimta það, hverja þá bráðabirgðaráðstöfun, er hann telur þurfa að gera til hagsmunagæzlu hvors aðila. — 2. Meðan á fullnaðarákvörðun stendur, skal þegar í stað skýra aðilum og öryggisráði frá þessum ráðstöfunum. — **42. gr.** 1. Aðilar láta umboðsmenn gæta hagsmuna sinna. — 2. Rétt er þeim að hafa sér til aðstoðar ráðunauta eða málflutningsmenn fyrir dómi. — 3. Umboðsmenn, ráðunautar og málflutningsmenn aðila fyrir dómi njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem nauðsynleg er til óháðrar rækslu skyldna sinna. — **43. gr.** 1. Málsmeðferð er bæði skrifleg og munnleg. — 2. Skriflega málsmeðferðin felur í sér framlagning sóknar fyrir dómstól og aðila, framlagning varnar og andsvör við þeim, er þörf þykir, svo og framlagning allra skjala og skilríkja þeim til stuðnings. — 3. Dómritari er meðalgangari aðila og dómstólsins um skjöl þessi, enda skal leggja þau fram í þeirri röð og innan þess tíma, er dómstóllinn mælir. — 4. Fá skal aðila staðfest eftirrit af hverju skjali, sem gagnaðili leggur fram. — 5. Munnlega málsmeðferðin er fólgin í munnlegum greinargerðum vitna, sérfræðinga, umboðsmanna, ráðunauta og málflutningsmanna. — **44. gr.** 1. Nú þarf dómur að koma boðum til annarra manna en umboðsmanna, ráðunauta og málflutningsmanna, og snýr hann sér þá beint til stjórnar þess ríkis, er boð skal berast á landsvæði þess. — 2. Sama skal gilda hvenær sem afla skal sönnunargagna á staðnum. — **45. gr.** Forseti stjórnar munnlegu málsmeðferðinni eða varaforseti, ef hann getur ekki stýrt dómi. Ef hvorugur þeirra getur stýrt dómi, skal elzti dómarinn gera það. — **46. gr.** Munnlega málsmeðferðin skal fara fram í heyranda hljóði fyrir dómstólnum nema hann mæli öðruvísi eða aðilar krefjist þess, að almenningi sé bannaður aðgangur. — **47. gr.** 1. Skrá skal skýrslu í þingbók um hvert dómþing, og skulu dómritari og forseti undirrita hana. — 2. Dómskýrslur þessar einar skulu hafa opinbert sönnunargildi. — **48. gr.** Dómstóllinn setur reglur um málsmeðferð, ákveður ræðuform og innan hvers tíma hvor aðili skuli lúka ræðum sínum, og gerir allar ráðstafanir í sambandi við öflun sönnunargagna. — **49. gr.** Dómstóllinn getur, jafnvel áður en munnleg málsmeðferð hefst, skorað á umboðsmenn að leggja fram skjöl eða láta í té skýringar. Nú er þessu ekki sinnt, og skal þess þá getið í þingbók. — **50. gr.** Dómstóllinn getur, hvenær sem er, falið einstökum manni, félagi, skrifstofu, nefnd eða annarri stofnun, er hann kann að kjósa þar til, að framkvæma rannsókn eða gefa sérfræðiálit. — **51. gr.** Í munnlegu málsmeðferðinni á að leggja fyrir vitni og sérfræðinga hverja þá spurningu, er máli skiptir, með þeim hætti, er dómstóllinn ákveður í reglum þeim um málsmeðferð, er í 30. gr. getur. — **52. gr.** Eftir að dómstóllinn hefur tekið við sönnunargögnum og vitnaskýrslum innan þess tíma, er þar til var mæltur, getur hann neitað að taka við nokkrum frekari gögnum, munnlegum eða skriflegum, sem aðili kann að óska að koma að, nema gagnaðili samþykki. — **53. gr.** 1. Nú sækir annar aðila ekki dómþing eða lætur fyrirfarast að flytja mál sitt, og getur gagnaðili þá krafizt þess, að dómur dæmi málið honum í vil eftir kröfu hans. — 2. Áður en dómur gerir þetta, ber honum að ganga úr skugga eigi aðeins um það, að hann eigi lögsögu í málinu samkvæmt 36. og 37. gr., heldur og um það, að krafan sé vel rökum studd bæði um staðreyndir og réttarreglur. — **54. gr.** 1

Eftir að umboðsmenn, ráðunautar og málflutningsmenn hafa með eftirliti dómsins lokið flutningi máls, þá skal forseti lýsa málflutningi lokið. — 2. Dómendur ganga þá afsíðis til ráðagerða um dómsúrlausn. — 3. Ráðagerðir dómenda fara fram í kyrrþey, enda skal halda þeim leyndum. — **55. gr.** 1. Öllum atriðum skal ráða til lykta með meiri hluta atkvæða viðstaddra dómenda. — 2. Nú verða atkvæði jafnmörg beggja megin, og ræður þá atkvæði forseta, eða þess dómara, er sæti hans skipar. — **56. gr.** 1. Í dómi skal greina ástæður þær, sem hann er byggður á. — 2. Greina skal í dómi nöfn dómenda þeirra, sem tekið hafa þátt í dómsúrlausn. — **57. gr.** Nú greinir dómsúrlausn að öllu eða einhverju leyti ekki einróma álit dómenda, og er þá hverjum dómanda sem er rétt að gera ágreiningsatkvæði. — **58. gr.** Forseti og dómritari skulu undirrita dóm. Kveða skal hann upp á dómþingi í heyranda hljóði, enda hafi umboðsmönnum verið gert tilhlýðilega viðvart. — **59. gr.** Dómsúrlausn bindur einungis aðila og einungis um það mál. — **60. gr.** Úrlausn dómstólsins er úrslitadómur og verður ekki áfrýjað. Nú verður ágreiningur um efni dóms eða yfirgrip, og er dómstólnum þá rétt að skýra hann, ef aðili krefst þess. — **61. gr.** 1. Beiðni um endurskoðun dóms má einungis bera upp, þegar hún helgast af því, að komið hefur í ljós staðreynd þess eðlis, að hún hafi úrslitaþýðingu, enda hafi hún verið dómstólnum ókunnug, er dómur var upp kveðinn, og einnig þeim aðila, er endurskoðunar beiddist, og megi þó ekki telja honum ókunnugleika hans til vanrækslu. — 2. Meðferð máls til endurskoðunar skal hefjast á úrskurði dómstólsins þar um, enda skal þar greinilega getið þess, að ný staðreynd hafi komið í ljós, það viðurkennt, að henni sé svo háttað, að taka beri málið upp af nýju, og því lýst yfir, að beiðnina verði að taka til greina af þessum ástæðum. — 3. Dómstóllinn getur krafizt fyrirfram framkvæmdar aðila á ákvæðum úrskurðarins, áður en hann leyfir flutning endurupptökumálsins. — 4. Beiðni um endurskoðun verður að bera upp eigi síðar en sex mánuðum eftir að hin nýja staðreynd var kunn. — 5. Aldrei má beiðni um endurskoðun bera upp eftir að 10 ár eru liðin frá dómsuppsögudegi. — **62. gr.** 1. Nú telur ríki sig eiga lögmæta hagsmuni, sem raskað kunni að verða fyrir úrlausn sakar, og getur það þá leitað leyfis dómstólsins til þess að ganga inn í mál. — 2. Dómurinn úrskurðar beiðnina. — **63. gr.** 1. Hvenær sem skýra skal milliríkjasamning, þar sem önnur ríki en þau, er að dómsmáli standa, eru aðilar, þá skal dómritari þegar í stað tilkynna það slíkum ríkjum. — 2. Hverju því ríki, er slíka tilkynningu hefur fengið, er rétt að ganga inn í mál, en skýring sú, er dómstóll gefur, bindur það þá eins og hina aðilana, ef hann neytir þessa réttar. — **64. gr.** Hvor aðili skal bera sinn kostnað af máli, nema dómur mæli öðruvísi.

IV. kafli. Álitsgerðir. — **65. gr.** 1. Dómurinn getur látið í té álit sitt um sérhvert réttaratriði eftir beiðni hvaða samfélags sem vera skal, er hefur verið heimilað af sameinuðu þjóðunum eða samkvæmt stofnskrá þeirra að bera fram slíka beiðni. — 2. Málefni, sem álits dómstólsins er leitað um, skal leggja fyrir hann í skriflegri beiðni, þar sem sakarefni sé nákvæmlega lýst, enda fylgi öll þau skjöl, sem líkleg eru til þess að varpa ljósi á málið. — **66. gr.** 1. Dómritari skal þegar í stað senda öllum þeim ríkjum, sem heimild hafa til þess að koma fyrir dómstólinn, tilkynningu um beiðni um álitsgerð. — 2. Þar að auki skal dómritari sérstaklega og beinleiðis tilkynna hverju því ríki, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn, og hverri þeirri alþjóðastofnun, sem dómstóllinn eða, ef hann er þá ekki starfandi, forseti telur líklega til þess að geta veitt upplýsingar varðandi málefnið, það, að dómstóllinn sé við því búinn að taka við innan tímamarka, er forseti setur, skriflegri greinargerð eða munnlegri um málið á opinberu dómþingi, er háð verði í því skyni. — 3. Ef eitthvert ríki, sem heimilt er að koma fyrir dómstólinn og ekki skyldi hafa fengið hina sérstöku vitneskju, sem í 2. tölul. greinar þessarar segir, lætur uppi ósk um að gefa skriflega greinargerð eða munnlega fyrir dómi, þá tekur dómstóllinn ákvörðun þar um. 4. Ríki og stofnanir, sem látið hafa af hendi skriflegar eða munnlegar greinargerðir eða hvort tveggja, skulu fá leyfi til þess að láta uppi álit sitt um greinargerðir, sem önnur ríki eða stofnanir hafa sent, í því formi og með því yfirgripi og innan þeirra tímamarka, sem dómstóllinn eða, ef hann er ekki starfandi, forseti ákveður hverju sinni. Samkvæmt þessu skal dómritari láta þeim ríkjum og stofnunum, sem sent hafa greinargerð, í té innan hæfilegs tíma vitneskju um slíkar greinargerðir. — **67. gr.** Dómstóllinn skal birta álitsgerðir sínar á opinberu dómþingi, enda hafi framkvæmdastjóra og umboðsmönnum félaga bandalags hinna sameinuðu þjóða,

1946 Nr. 91 9. des.

annarra ríkja og alþjóðastofnana, sem málið beinlínis varðar, verið gert viðvart. — **68. gr.** Þegar dómstóllinn starfar að álitsgerðum, skal hann einnig hafa til leiðbeiningar þau ákvæði í samþykktum þessum, sem varða dómsmál, að því leyti sem hann telur þau nothæf.

V. kafli. Breytingar á samþykktum þessum. — **69. gr.** Breytingar á samþykktum þessum skal gera með sama hætti sem mælt er í stofnskrá hinna sameinuðu þjóða um breytingar á henni, enda sé gætt sérhverra þeirra ákvæða, sem þingið kann að gera eftir tillögum öryggisráðsins varðandi þátttöku ríkja, sem eru aðilar að samþykktum þessum, en ekki eru félagar í bandalagi hinna sameinuðu þjóða. — **70. gr.** Dómstóllinn hefur vald til þess að stinga upp á breytingum á samþykktum þessum, er hann telur nauðsynlegar, enda láti hann framkvæmdastjóra í té skriflegar tillögur þar um, er athugaðar verði samkvæmt ákvæðum 69. gr.

1948 Nr. 13 1. marz

Lög um heimild til að staðfesta fyrir Íslands hönd alþjóðasamning um réttindi Sameinuðu þjóðanna.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning þann um réttindi Sameinuðu þjóðanna (Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations), sem samþykktur var á allsherjarþingi Sameinuðu þjóðanna hinn 13. febrúar 1946 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

Fylgiskjal.

Alþjóðasamningur um réttindi Sameinuðu þjóðanna (Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations).

I. kafli. Aðildarhæfi. — **1. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu taldar persóna að lögum. — Þær skulu til þess bærar: — (a) að vera aðilar að samningum; — (b) að eignast og afsala fasteignum eða lausafé; — (c) að sækja mál fyrir rétti.

II. kafli. Fasteignir, sjóðir og aðrar eignir. — **2. gr.** Sameinuðu þjóðirnar, eignir þeirra og eigur, skulu, hvar sem þær eru, undanþegnar hvers konar lögsókn, nema því aðeins, að stofnunin hafi í ákveðnu tilviki afsalað sér undanþágu þessari. Það er þó áskilið, að slíkt afsal undanþágu feli eigi í sér heimild til aðfarar að lögum. — **3. gr.** Bækistöðvar hinna Sameinuðu þjóða skulu friðhelgar. Eignir og eigur Sameinuðu þjóðanna, hvar sem þær kunna að geymast, skulu undanþegnar rannsókn, eignaupptöku, eignarnámi og hvers konar öðrum afskiptum af hálfu framkvæmdar-, dóms- eða löggjafarvalds. — **4. gr.** Skjalasafn Sameinuðu þjóðanna og hvers konar plögg, sem í þess eign eða vörzlu eru, skulu friðhelg, hvar sem þau eru. — **5. gr.** Án tillits til fjárhagshamla eða gjaldfrests skal Sameinuðu þjóðunum heimilt — (a) að eiga fjármagn í gulli eða hvers konar gjaldeyri og hafa bankareikninga í hvers konar gjaldmiðli; — (b) að yfirfæra sjóði sína, gull eða gjaldeyri frá einu ríki til annars, eða innan sérhvers ríkis, og hafa skipti á gjaldeyri eftir vild. — **6. gr.** Í framkvæmdum samkvæmt 5. gr. að framan skulu Sameinuðu þjóðirnar taka til greina hvers konar tillögur frá ríkisstjórnum hinna ýmsu meðlima, eftir því sem samrýmanlegt er hagsmunum stofnunarinnar. — **7. gr.** Sameinuðu þjóðirnar, eigur þeirra, tekjur og eignir skulu vera: — (a) undanþegnar öllum beinum sköttum; það er þó áskilið, að Sameinuðu þjóðirnar fari ekki fram á undanþágu frá sköttum, sem í eðli sínu eru endurgjald fyrir tiltekin hlunnindi; — (b) undanþegnar tollum og hvers konar hömlum og banni á inn- og útflutningi, að því er snertir muni, sem Sameinuðu þjóðirnar flytja til lands eða frá til eigin notkunar. Það er þó áskilið, að eigi skuli munir, sem þannig eru fluttir inn, seldir í því landi, án þess að fylgt sé þeim skilyrðum, sem ríkisstjórn þess lands kann að setja; — (c) undanþegnar tollum, inn- og útflutningshömlum og banni í sambandi við rit og aðrar útgáfur sínar. — **8. gr.** Enda þótt Sameinuðu þjóðirnar muni almennt ekki fara fram á undanþágu frá leyfisgjöldum og sköttum vegna sölu fasteigna eða lausafjár, þar sem slík gjöld eru innifalin í söluverði, munu aðilar Sameinuðu þjóðanna þó, þegar unnt er, gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að slík gjöld séu endurgreidd, þar sem um er að ræða þýðingarmikil kaup á eignum til afnota fyrir stofnunina.

III. kafli. Hlunnindi varðandi samgöngumál. — **9. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu innan meðlimsríkjanna eigi njóta verri kjara en fulltrúar erlendra ríkja að því er snertir forgangsleyfi og gjöld fyrir póstsendingar, símskeyti og önnur fjarskipti; þá skulu þær og í sambandi við fréttaflutning og upplýsingar til blaða og útvarps eiga rétt á sama gjaldtaxta og notaður er við fréttasendingar blaða. Ritskoðun skal eigi beita að því er snertir opinber bréfaviðskipti Sameinuðu þjóðanna.

1948 Nr. 13 1. marz

— **10. gr.** Sameinuðu þjóðunum skal heimilt að nota dulmál og senda og taka á móti pósti með sérstökum sendiboðum eða í póstpokum, sem háðir séu sömu reglum og gilda um slíkar sendingar fulltrúa erlendra ríkja.

IV. kafli. Fulltrúar meðlimsríkja. — 11. gr. Fulltrúar aðila hjá aðal- og aukastofnunum Sameinuðu þjóðanna svo og á alþjóðafundum, sem kvaddir eru saman á vegum Sameinuðu þjóðanna, skulu njóta eftirtalinna sérréttinda, meðan þeir rækja skyldustörf sín eða eru á ferðalagi til fundar eða frá: — (a) undanþágu frá handtökum og gæzluvarðhaldi, löghaldi á farangri svo og frá lögsókn vegna ummæla í ræðu eða riti, meðan þeir gæta starfa sinna; — (b) friðhelgi varðandi skjöl öll og plögg; — (c) réttar til að nota dulmál og taka á móti póstsendingum með sendiboðum eða í innsigluðum póstpokum; — (d) undanþágu fyrir sjálfa sig og maka sína frá innflytjendahömlum, skráningu útlendinga eða þegnskyldu í því ríki, sem þau dvelja í eða ferðast gegnum við skyldustörf sín; — (e) sömu réttinda og fulltrúar erlendra ríkja, sem í landinu dvelja um stundarsakir, að því er snertir gjaldeyris- eða yfirfærsluhömlur; — (f) sömu sérréttinda varðandi farangur og fulltrúar erlendra ríkja njóta; — (g) annarra þeirra sérréttinda, sem ekki eru ósamrýmanleg því, er að ofan segir og fulltrúar erlendra ríkja njóta, þó þannig, að embættismenn þessir skulu ekki eiga rétt á undanþágu frá tollgreiðslum á innfluttum vörum (öðrum en persónulegum farangri) eða frá leyfisgjöldum og söluskatti. — **12. gr.** Til þess að tryggja fulltrúum meðlimsríkja hjá aðal- og aukastofnunum Sameinuðu þjóðanna og á alþjóðafundum, sem kvaddir eru saman á vegum Sameinuðu þjóðanna, fullkomið málfrelsi og óháða framkvæmd skyldustarfa, skal undanþága þeirra frá lögsókn vegna ummæla þeirra í ræðu eða riti og hvers konar verknaðar við framkvæmd skyldustarfa haldast óbreytt, enda þótt aðilar þessir séu eigi lengur fulltrúar meðlimsríkja. — **13. gr.** Þar sem skattgreiðsla er bundin lögheimili, skal dvöl fulltrúa aðila hjá aðal- eða aukastofnunum Sameinuðu þjóðanna og á alþjóðafundum, sem kvaddir eru saman á þeirra vegum, eigi talin til lögheimilis. — **14. gr.** Eigi eru sérréttindi veitt fulltrúum aðila þeirra sjálfra vegna, heldur til þess að tryggja óháða framkvæmd skyldustarfa þeirra í þágu Sameinuðu þjóðanna. Meðlimsríki er því eigi einungis heimilt, heldur ber því skylda til að falla frá undanþágu fulltrúa síns, hvenær sem það ríki telur, að undanþága mundi hefta réttan gang máls og brottfall hennar sé samrýmanlegt því sjónarmiði, sem til grundvallar undanþágunni liggur. — **15. gr.** Ákvæði 11., 12. og 13. gr. eiga ekki við, þegar um er að ræða samband fulltrúa við yfirvöld ríkis þess, sem hann er ríkisborgari í eða er eða hefur verið fulltrúi fyrir. — **16. gr.** Í kafla þessum skal hugtakið „fulltrúi" talið ná yfir alla aðalfulltrúa, varafulltrúa, ráðunauta, sérfræðinga og ritara sendinefnda.

V. kafli. Embættismenn. — 17. gr. Aðalritari mun ákveða flokka þeirra embættismanna, sem fyrirmæli þessa kafla og VII. kafla skuli ná til. Skal hann leggja flokkun þessa fyrir allsherjarþingið. Síðan skal flokkunin tilkynnt ríkisstjórnum allra meðlimsríkja Sameinuðu þjóðanna. Nöfn embættismanna þeirra, sem til hinna ýmsu flokka teljast, skal jafnan tilkynna ríkisstjórnum meðlimsríkja. — **18. gr.** Embættismenn Sameinuðu þjóðanna skulu: — (a) undanþegnir lögsókn vegna ummæla sinna í ræðu eða riti svo og vegna allra embættisverka sinna; — (b) undanþegnir sköttum af launum sínum og tekjum frá Sameinuðu þjóðunum; — (c) undanþegnir þegnskyldu; — (d) undanþegnir ásamt mökum sínum og skyldmennum á framfæri þeirra innflytjendahömlum og skráningu útlendinga; — (e) njóta sömu sérréttinda varðandi gjaldeyrisyfirfærslu og veitt eru hliðstæðum embættismönnum, sem eru fulltrúar erlendra ríkja í hlutaðeigandi landi; — (f) eiga, þegar ófriður vofir yfir, kost á fyrir sjálfa sig, maka og skyldmenni á þeirra framfæri sömu hlunnindum varðandi heimflutning og fulltrúar erlendra ríkja njóta; — (g) eiga rétt á að flytja inn án tollgreiðslu húsgögn sín og búsmuni, þegar þeir í fyrsta sinn flytjast til embættisstarfa í hlutaðeigandi landi. — **19. gr.** Auk þeirra sérréttinda, sem til eru tekin í **18. gr.**, skulu aðalritari og allir aðstoðaraðalritarar njóta, að því er sjálfa þá varðar, maka þeirra og ófjárráða börn þeirra, sömu sérréttinda, sem veitt eru fulltrúum erlendra ríkja samkvæmt þjóðarétti. — **20. gr.** Sérréttindi eru veitt embættismönnum vegna hagsmuna Sameinuðu þjóðanna, en eigi sjálfra þeirra vegna. Aðalritara skal heimilt og skylt að falla frá sérréttindum embættismanna, þegar þau að hans áliti mundu hefta réttan gang máls og brottfall undanþágunnar er samrýmanlegt sjónarmiðum þeim, sem til grundvallar undanþágunni liggja. Öryggisráði skal heimilt að

falla frá sérréttindum aðalritara. — **21. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu hafa samvinnu við hlutaðeigandi yfirvöld meðlimsríkjanna til þess að auðvelda réttan gang mála, tryggja framkvæmd lögreglusamþykkta og koma í veg fyrir sérhverja misnotkun í sambandi við sérréttindi þau, er um ræðir í þessum kafla.

VI. kafli. Sérfræðingar á vegum Sameinuðu þjóðanna. — **22. gr.** Sérfræðingar (aðrir en embættismenn, sbr. V. kafla), sem í sendiförum eru fyrir Sameinuðu þjóðirnar, skulu, meðan á slíku ferðalagi stendur eða í sambandi við það, njóta þeirra sérréttinda, sem nauðsynleg eru til þess að þeir fái óháðir rækt skyldustörf sín. — Sérstaklega skal þeim veitt: — (a) undanþága frá handtöku, gæzluvarðhaldi og löghaldi á farangri; — (b) undanþága frá lögsókn varðandi ummæli sín í ræðu eða riti svo og hvers konar verk, sem unnin eru í sambandi við sendiförina. — Undanþága þessi skal haldast einnig eftir að sendiförinni er lokið; — (c) friðhelgi fyrir hvers konar skjöl og plögg; — (d) réttindi til að nota dulmál gagnvart Sameinuðu þjóðunum og taka á móti pósti og skjölum frá sérstökum sendiboðum eða í innsigluðum póstpokum; — (e) sömu hlunnindi og fulltrúar erlendra ríkja í sérstökum sendiförum njóta, að því er snertir gjaldeyrisyfirfærslu og gjaldeyrishömlur; — (f) sömu réttindi og fulltrúum erlendra ríkja eru veitt varðandi persónulegan farangur. — **23. gr.** Sérréttindi eru veitt sérfræðingum vegna hagsmuna Sameinuðu þjóðanna, en ekki vegna persónulegra hagsmuna sérfræðinganna. Aðalritara skal heimilt og ber skylda til að falla frá undanþáguheimild sérfræðings, ef slík undanþága mundi að hans áliti hefta réttan gang máls og brottfall hennar er samrýmanlegt hagsmunum Sameinuðu þjóðanna.

VII. kafli. Ferðabréf Sameinuðu þjóðanna (laissez-passer). — **24. gr.** Sameinuðu þjóðunum skal heimilt að gefa út ferðabréf (laissez-passer) fyrir embættismenn sína. Ferðabréf þessi skulu viðurkennd og virt sem löggild ferðaskírteini af yfirvöldum meðlimsríkja, sbr. 25. gr. — **25. gr.** Umsóknir um áritanir á ferðabréf Sameinuðu þjóðanna (þar sem þeirra er krafizt), skulu afgreiddar svo fljótt sem auðið er, enda fylgi þeim yfirlýsing um, að handhafar þeirra séu á ferðalagi á vegum Sameinuðu þjóðanna. Auk þess skal greitt fyrir tafarlausu ferðalagi handhafa ferðabréfa þessara. — **26. gr.** Sams konar hlunnindi og veitt eru skv. 25. gr. skulu einnig veitt sérfræðingum og öðrum aðilum, sem í stað ofangreindra ferðabréfa sýna skírteini um það, að þeir ferðist á vegum Sameinuðu þjóðanna. — **27. gr.** Aðalritari, aðstoðar-aðalritarar og forstjórar, sem ferðast með ferðabréf Sameinuðu þjóðanna og á vegum þeirra, skulu njóta sömu hlunninda og fulltrúar erlendra ríkja njóta. — **28. gr.** Ákvæðum þessa kafla má einnig fylgja að því er snertir hliðstæða embættismenn sérstofnana Sameinuðu þjóðanna, enda séu ákvæði þessa efnis í samningum við þær stofnanir, sbr. 63. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna.

VIII. kafli. Lausn deilumála. — **29. gr.** Sameinuðu þjóðirnar skulu kveða á um viðeigandi lausn — (a) ágreiningsatriða, sem rísa kunna í sambandi við samninga, eða annarra deilumála á einkamálaréttarsviðinu, sem Sameinuðu þjóðirnar eru aðilar að; — (b) deilumála, sem snerta embættismann Sameinuðu þjóðanna, sem vegna embættis síns nýtur sérréttinda, enda hafi aðalritari eigi fallið frá þeim sérréttindum. — **30. gr.** Hvers konar ágreiningi um skýringu eða framkvæmd samnings þessa skal skotið til milliríkjadómsins, nema því aðeins, að samkomulag verði með aðilum um að notfæra aðra leið til úrskurðar. Ef ágreiningur rís milli Sameinuðu þjóðanna annars vegar og meðlimsríkis hins vegar, skal óskað álitsgerðar um lögfræðileg atriði, sem um er deilt, í samræmi við 96. gr. sáttmála Sameinuðu þjóðanna og 65 gr. samþykktar milliríkjadómsins. Álitsgerð dómsins skal talin bindandi fyrir aðila.

Lokakafli. — **31. gr.** Samningur þessi skal lagður fyrir öll meðlimsríki Sameinuðu þjóðanna til staðfestingar. — **32. gr.** Staðfesting fer fram með afhendingu staðfestingarskjals til aðalritara Sameinuðu þjóðanna. Samningurinn gengur í gildi fyrir hvern aðila þann dag, sem staðfestingarskjal þess aðila er afhent. — **33. gr.** Aðalritari skal tilkynna öllum meðlimsríkjum Sameinuðu þjóðanna afhendingu hinna ýmsu staðfestingarskjala. — **34. gr.** Afhending staðfestingarskjals skal skilin svo, að hlutaðeigandi ríki hafi samrýmt löggjöf sína ákvæðum samnings þessa. — **35. gr.** Samningur þessi skal halda gildi sínu milli Sameinuðu þjóðanna og hvers þess ríkis, sem afhent hefur staðfestingarskjal sitt, meðan það ríki er meðlimur hinna Sameinuðu þjóða, eða þangað til allsherjarþingið hefur fallizt á endurskoðun samnings þessa og það ríki hefur gerzt aðili að hinum endurskoðaða samningi. — **36. gr.** Aðalritara skal

1948 Nr. 13 1. marz

1948 Nr. 13 1. marz

heimilt að gera viðbótarsamninga við meðlimsríki um breytingar á samningi þessum að því er snertir það ríki. Slíkir viðbótarsamningar skulu háðir samþykki allsherjarþingsins.

1954 Nr. 11 9. febr.

Auglýsing um fullgildingu Evrópuráðssamnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis.

Hinn 19. júní 1953 undirritaði forseti Íslands fullgildingarskjal varðandi Evrópusamning um verndun mannréttinda og mannfrelsis, sem undirritaður var fyrir Íslands hönd í Róm 4. nóvember 1950, og að viðbótarsamningi við hann, sem undirritaður var í París 20. marz 1952. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent í aðalskrifstofu Evrópuráðsins hinn 29. júní 1953, og gengu téðir samningar í gildi frá þeim degi.

Fylgiskjal.

Samningur um verndun mannréttinda og mannfrelsis.

Ríkisstjórnir þær, sem undirritað hafa samning þennan og aðilar eru að Evrópuráðinu, — hafa í huga mannréttindayfirlýsingu þá, sem allsherjarþing sameinuðu þjóðanna samþykkti hinn 10. desember 1948; — minnast þess, að yfirlýsing þessi hefur það markmið að tryggja almenna og raunhæfa viðurkenningu og vernd þeirra réttinda, sem þar er lýst; — minnast þess, að markmið Evrópuráðsins er að koma á nánari einingu aðila sinna og að ein af leiðunum að því marki er sú, að mannréttindi og mannfrelsi séu í heiðri höfð og aukin; — lýsa á ný óbifanlegri trú sinni á þau meginréttindi til frelsis, sem eru undirstaða réttlætis og friðar í heiminum og bezt eru tryggð annars vegar með raunhæfu, stjórnarfarslegu lýðræði og hins vegar með almennum skilningi og varðveizlu þeirra mannréttinda, sem eru grundvöllur frelsisins; — eru staðráðnar í því að stíga fyrstu skrefin að því marki að tryggja sameiginlega nokkur þeirra réttinda, sem greind eru í mannréttindayfirlýsingunni, enda eru þær stjórnir Evrópuríkja, sem sama sinnis eru og eiga sameiginlega arfleifð pólitískra venja, hugsjóna, frelsis og réttarskipunar; — hafa þær því orðið ásáttar um það, sem hér fer á eftir: — **1. gr.** Samningsaðilarnir skulu tryggja hverjum þeim, sem innan yfirráðasvæðis þeirra dvelst, réttindi þau og frelsi, sem skilgreind eru í I. kafla samnings þessa.

I. kafli. — **2. gr.** 1. Réttur hvers manns til lífs skal verndaður með lögum. Engan mann skal af ásettu ráði svipta lífi, nema sök sé sönnuð og fullnægja skuli refsidómi á hendur honum fyrir glæp, sem dauðarefsingu varðar að lögum. — 2. Þótt mannsbani hljótist af valdbeitingu, skal það ekki talið brjóta í bág við þessa grein, ef valdbeiting er ekki meiri en bráðnauðsynlegt má teljast — a. til að verja menn gegn ólögmætu ofbeldi; — b. til að framkvæma lögmæta handtöku eða til að koma í veg fyrir, að sá, sem löglega er haldið, komist undan; — c. vegna löglegra aðgerða, sem miða að því að bæla niður uppþot eða uppreisn. — **3. gr.** Enginn maður skal sæta pyndingum, ómannlegri eða vanvirðandi meðferð eða refsingu. — **4. gr.** 1. Engum manni skal haldið í þrældómi né þrælkun. — 2. Eigi skal þess krafizt af neinum manni, að hann vinni þvingunar- né nauðungarvinnu. — 3. Þvingunar- eða nauðungarvinna í merkingu þessarar greinar skal eigi taka til: — a. vinnu, sem krafizt er í venjulegu varðhaldi, sem er í samræmi við ákvæði 5. gr. samnings þessa, eða meðan á skilorðsbundinni lausn úr slíku varðhaldi stendur; — b. herþjónustu eða þjónustu, sem krafizt er í hennar stað af þeim mönnum, sem synja herþjónustu samvizku sinnar vegna og slík synjun er til greina tekin í landi hans; — c. þjónustu, sem krafizt er vegna hættu- eða neyðarástands, sem ógnar lífi eða velferð almennings; — d. vinnu eða þjónustu, sem er þáttur í venjulegum borgaraskyldum. — **5. gr.** 1. Allir menn eiga rétt til frelsis og mannhelgi. — Engan mann skal svipta frelsi nema þegar um er að ræða eftirfarandi tilvik, enda skal þá gæta þeirrar aðferðar, sem mælt er í lögum: — a. löglegt varðhald manns, sem dæmdur hefur verið sekur af þar til bærum dómstóli; — b. löglega handtöku eða varðhald manns fyrir að óhlýðnast löglegum úrskurði dómstóls eða til að tryggja efndir lögmæltrar skyldu; — c. löglega handtöku eða varðhald manns, sem framkvæmt er í því skyni að færa hann fyrir lögbært stjórnvald, enda hvíli á honum skynsamlegur grunur um afbrot eða með rökum sé talið nauðsynlegt að koma í veg fyrir, að hann fremji afbrot eða komist undan, er hann hefur framið það; — d. gæzlu ófullveðja manns samkvæmt löglegum úrskurði vegna eftirlits með uppeldi hans eða lögmæta gæzlu hans í því skyni, að hann verði færður fyrir löglegt stjórnvald; — e. löglega gæzlu manns til að koma í veg fyrir, að smitandi sjúkdómar breiðist út, eða manns, sem er andlega vanheill, áfengissjúklingur,

1954 Nr. 11 9. febr.

eiturlyfjasjúklingur eða umrenningur; — f. löglega handtöku eða varðhald manns til að koma í veg fyrir, að hann komist ólöglega inn í land, eða manns, sem ráðstafanir hafa verið gerðar til að flytja úr landi eða framselja. — 2. Hver sá maður, sem tekinn er höndum, skal án tafar fá vitneskju á máli, sem hann skilur, um ástæðurnar fyrir handtökunni og um sakir þær, sem hann er borinn. — 3. Hvern þann mann, sem tekinn er höndum eða settur í varðhald samkv. tölulið 1. c. þessarar greinar, skal án tafar færa fyrir dómara eða annað stjórnvald, sem lögheimild hefur til að fara með dómsvald, og skal hann eiga kröfu til, að rannsókn fyrir dómi hefjist innan sanngjarns tíma eða hann verði látinn laus þar til rannsókn hefst. Gera má það að skilyrði fyrir lausn úr varðhaldi, að trygging sé sett fyrir því, að hann komi til rannsóknar. — 4. Hverjum þeim manni, sem sviptur er frelsi með handtöku eða varðhaldi, skal rétt að gera ráðstafanir til, að lögmæti frelsisskerðingarinnar verði úrskurðað af dómstóli án tafar, og fyrirskipað sé, að hann skuli látinn laus, ef frelsisskerðingin er ólögmæt. — 5. Hver sá maður, sem tekinn hefur verið höndum eða settur í varðhald eða gæzlu gagnstætt ákvæðum þessarar greinar, skal eiga lögmæta, framkvæmanlega skaðabótakröfu. — **6. gr.** 1. Nú leikur vafi á um réttindi þegns og skyldur eða hann er borinn sökum um glæpsamlegt athæfi, og skal hann þá njóta réttlátrar og opinberrar rannsóknar innan hæfilegs tíma, fyrir óháðum, óhlutdrægum, lögmæltum dómstóli. Dómur skal upp kveðinn í heyranda hljóði, en banna má blaðamönnum og almenningi aðgang að réttarhöldum að nokkru eða öllu vegna almenns siðgæðis, allsherjarreglu eða þjóðaröryggis í lýðfrjálsu landi, þegar unglingaverndun eða verndun einkalífs málsaðilanna býður, eða að svo miklu leyti sem dómstóllinn telur brýna nauðsyn bera til í sérstökum tilvikum, þar sem vitneskja almennings mundi torvelda rétta niðurstöðu. — 2. Hvern þann mann, sem borinn er sökum fyrir glæpsamlegt athæfi, skal telja saklausan, unz sök hans er sönnuð lögfullri sönnun. — 3. Hver sá maður, sem borinn er sökum fyrir glæpsamlegt athæfi, hefur þessi lágmarksréttindi: — a. rétt til þess að fá tafarlaust vitneskju á máli, sem hann skilur, um eðli og orsök ákærunnar gegn honum, í einstökum atriðum; — b. rétt til nægilegs tíma og aðstöðu til að undirbúa vörn sína; — c. rétt til að verja sig sjálfur eða kjósa sér verjanda. Hafi hann ekki efni á að greiða lögfræðilega aðstoð, skal hann fá hana ókeypis, ef réttarsjónarmið krefst þess; — d. rétt til að spyrja eða láta spyrja vitni, sem leidd eru gegn honum. Séð skal um, að vitni, sem bera honum í vil, komi fyrir dóm og séu spurð á sama hátt og þau vitni, sem leidd eru gegn honum; — e. rétt til að fá ókeypis aðstoð túlks, ef hann skilur ekki eða talar mál það, sem notað er fyrir dómi. — **7. gr.** 1. Engan skal telja sekan til refsingar, nema verknaður sá eða aðgerðaleysi, sem hann er borinn, varði refsingu að landslögum eða þjóðarétti á þeim tíma, er máli skiptir. Eigi má heldur dæma hann til þyngri refsingar en þeirrar, sem að lögum var leyfð, þegar verknaðurinn var framinn. — 2. Ákvæði þessarar greinar skulu ekki fyrirgirða réttarrannsókn og refsingu fyrir verknað eða aðgerðaleysi, sem var refsivert, þegar það var framið, samkvæmt almennum grundvallarreglum laga, viðurkenndum af siðuðum þjóðum. — **8. gr.** 1. Hver maður á rétt til friðhelgi einkalífs síns, fjölskyldu, heimilis og bréfaskipta. — 2. Stjórnvöld mega ekki raska þessum réttindum, nema samkvæmt lögum og nauðsynlegt sé í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna öryggis almennings eða ríkis eða efnahags þjóðarinnar, til þess að afstýra óspektum eða glæpum, eða til verndar heilbrigði og siðgæði eða réttindum og frelsi annarra manna. — **9. gr.** 1. Allir menn skulu frjálsir hugsana sinna, sannfæringar og trúar. Í þessu felst frelsi þeirra til að skipta um trú eða játningu og enn fremur til að láta í ljós trú sína eða játningu, einir sér eða í félagi við aðra, opinberlega eða einslega, með kennslu, tilbeiðslu, guðsþjónustu og helgihaldi. — 2. Frelsi til að láta í ljós trú sína eða sannfæringu skal einungis háð þeim takmörkunum, sem mælt er í lögum og eru nauðsynlegar í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna almannaöryggis, til að vernda allsherjarreglu, heilbrigði eða siðgæði eða til að vernda réttindi og frelsi annarra. — **10. gr.** 1. Hver maður á rétt til að láta í ljós álit sitt. Í rétti þessum felst frelsi til að ráða skoðunum sínum, fá og miðla vitneskju og hugmyndum heima og erlendis án afskipta stjórnvalda. Þrátt fyrir ákvæði þessarar greinar skal ríki heimilt að krefjast þess, að útvarps-, sjónvarps- og kvikmyndafyrirtæki séu eigi rekin nema samkv. sérstöku leyfi. — 2. Þar sem af réttindum þessum leiðir skyldur og ábyrgð, er heimilt að þau séu háð þeim formsreglum, skilyrð-

um, takmörkunum eða viðurlögum, sem mælt er í lögum og eru nauðsynlegar í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna öryggis almennings og ríkis eða landvarna, til að komið sé í veg fyrir óspektir eða glæpi, til að vernda heilbrigði eða siðgæði, mannorð eða réttindi annarra, til að koma í veg fyrir uppljóstran trúnaðarmála eða til að tryggja vald og óhlutdrægni dómstóla. — **11. gr.** 1. Rétt skal mönnum að koma saman með friðsömum hætti og mynda félög með öðrum, þar á meðal að stofna og ganga í stéttarfélög til verndar hagsmunum sínum. — 2. Eigi skulu réttindi þessi háð öðrum takmörkunum en þeim, sem mælt er í lögum og nauðsynlegar eru í lýðfrjálsu þjóðfélagi vegna öryggis almennings eða ríkis, til að koma í veg fyrir óspektir eða glæpi, til verndar heilbrigði eða siðgæði eða til að vernda réttindi og frelsi annarra. Ákvæði þessarar greinar skulu eigi vera því til fyrirstöðu, að löglegar takmarkanir séu settar við því, að herliðar, lögreglumenn eða stjórnarstarfsmenn njóti þessara réttinda. — **12. gr.** Karlar og konur á hjúskaparaldri hafa rétt á að ganga í hjónaband og stofna fjölskyldu í samræmi við landslög um þessi réttindi. — **13. gr.** Nú eru réttindi þau og frelsi, sem lýst er í samningi þessum, skert, og skal þá sá, sem fyrir því verður, geta leitað réttar síns á raunhæfan hátt fyrir opinberu stjórnvaldi, enda þótt skerðingin hafi verið framin af mönnum, sem fara með stjórnvald. — **14. gr.** Réttindi þau og frelsi, sem lýst er í samningi þessum, skulu tryggð án nokkurs manngreinarálits, svo sem vegna kynferðis, kynþáttar, litarháttar, tungu, trúarbragða, stjórnmála- eða annarra skoðana, þjóðernis eða þjóðfélagsstöðu, sambands við þjóðernisminnihluta, eigna, ætternis eða annarra aðstæðna. — **15. gr.** 1. Á tímum styrjaldar eða annars almenns neyðarástands, sem ógnar lífi þjóðarinnar, getur hver samningsaðili gert ráðstafanir, sem fara í bága við skyldur hans samkvæmt samningi þessum, að svo miklu leyti sem bráðnauðsynlegt er vegna hættuástandsins, enda séu slíkar ráðstafanir eigi ósamrýmanlegar öðrum skyldum hans að þjóðarétti. — 2. Með ákvæðum þessarar greinar skal þó í engu raskað ákvæðum 2. gr., nema þegar um mannsbana er að ræða vegna löglegra hernaðaraðgerða, né heldur ákvæðum 3. gr., 4. gr. (1 málsgr.) og 7. gr. — 3. Hver sá samningsaðili, sem notfærir sér þennan rétt til takmörkunar, skal láta aðalritara Evrópuráðsins fá fulla vitneskju um þær ráðstafanir, sem gerðar hafa verið, og ástæður fyrir þeim. Einnig skal hann tilkynna aðalritara Evrópuráðsins, þegar slíkum ráðstöfunum er lokið og ákvæðum samningsins er enn á ný framfylgt að fullu. — **16. gr.** Engin ákvæði 10., 11. og 14. gr. skulu vera því til fyrirstöðu, að samningsaðilarnir takmarki pólitíska starfsemi útlendinga. — **17. gr.** Engin ákvæði samnings þessa skulu skýrð þannig, að þau feli í sér rétt fyrir ríki, samtök eða einstaklinga til að fást við starfsemi eða framkvæma verknað, sem miðar að eyðileggingu þeirra réttinda og frelsis, sem hér er lýst, eða að takmörkun þeirra umfram það, sem samningurinn ákveður. — **18. gr.** Til takmarkana þeirra á téðum réttindum og frelsi, sem heimilaðar eru í samningi þessum, skal eigi grípa í neinu öðru skyni en tiltekið er.

II. kafli. — **19. gr.** Til að tryggja það, að staðið sé við skuldbindingar þær, sem aðilar samnings þessa hafa tekizt á hendur, skal setja á stofn: — 1. Mannréttindanefnd Evrópu, sem hér á eftir verður kölluð „nefndin". — 2. Mannréttindadómstól Evrópu, sem hér á eftir verður kallaður „dómstóllinn."

III. kafli. — **20. gr.** Nefndin skal skipuð jafnmörgum mönnum og samningsaðilarnir eru. Engir tveir nefndarmenn skulu vera þegnar sama ríkis. — **21. gr.** 1. Ráðherranefndin velur nefndarmennina af skrá, sem skrifstofa ráðgjafarþingsins tekur saman. Skulu þeir kosnir með hreinum meiri hluta atkvæða. Fulltrúar hvers samningsaðila á ráðgjafarþinginu tilnefna þrjá menn á skrána, og skulu að minnsta kosti tveir þeirra vera þegnar hlutaðeigandi ríkis. — 2. Eftir því, sem við á, skal nota sömu aðferð til að fullskipa nefndina, ef fleiri ríki verða síðar aðilar að samningi þessum, svo og til að kjósa mann í autt sæti. — **22. gr.** 1. Nefndarmenn skulu kosnir til sex ára. Þá má endurkjósa. Þó skal kjörtímabili sjö þeirra, sem kjörnir eru í fyrstu kosningu, lokið að þrem árum liðnum. — 2. Þeir, sem ganga eiga úr nefndinni að fyrstu þrem árum liðnum, skulu valdir með hlutkesti af aðalritara Evrópuráðsins, þegar að afloknu fyrsta kjöri. — 3. Nefndarmaður, sem kjörinn hefur verið í stað annars, er eigi hafði lokið kjörtímabili sínu, skal eiga sæti í nefndinni, unz því tímabili er lokið. — 4. Nefndarmenn skulu halda sæti sínu, þar til er aðrir koma í þeirra stað, enda skulu þeir ljúka störfum í þeim málum, sem þeir hafa þá tekið til meðferðar. — **23. gr.**

1954 Nr. 11 9. febr.

Nefndarmenn eru einungis bundnir við sannfæringu sína í nefndarstörfum sínum. — **24. gr.** Hver samningsaðili getur, fyrir atbeina aðalritara Evrópuráðsins, vísað til nefndarinnar hvers konar broti á ákvæðum samningsins, sem annar samningsaðili telst hafa framið. — **25. gr.** 1. Nefndin getur tekið við erindum, sem beint er til aðalritara Evrópuráðsins frá hvaða einstaklingi sem er, einkasamtökum eða hópi einstaklinga, sem halda því fram, að samningsaðili hafi brotið á þeim réttindi þau, sem lýst er í samningi þessum, enda hafi samningsaðili sá, sem kærður hefur verið, lýst því yfir, að hann viðurkenni, að nefndin sé bær til að taka við slíkum erindum. Þeir samningsaðilar, sem gefið hafa slíka yfirlýsingu, heita því að hindra ekki á nokkurn hátt raunhæfa notkun þessa réttar. — 2. Slíkar yfirlýsingar má gefa til tiltekins tíma. — 3. Yfirlýsingarnar skulu afhentar aðalritara Evrópuráðsins, en hann skal senda samningsaðilum afrit af þeim og birta þær. — 4. Nefndin skal einungis beita því valdi, sem henni er veitt með þessari grein, þegar a. m. k. sex samningsaðilar eru skuldbundnir með yfirlýsingum samkvæmt málsgreinunum hér á undan. — **26. gr.** Nefndin getur því aðeins tekið mál til meðferðar, að leitað hafi verið til hlítar leiðréttingar í heimalandinu, samkvæmt almennt viðurkenndum reglum þjóðaréttar og innan sex mánaða frá því, að fullnaðarákvörðun var þar tekin. — **27. gr.** 1. Nefndin skal eigi taka til meðferðar erindi, sem lagt er fyrir hana samkv. 25. gr., ef það er: — a. frá ónafngreindum aðila; — b. eða efnislega hið sama og mál, sem þegar hefur verið rannsakað af nefndinni eða hefur verið lagt fyrir til rannsóknar eða úrskurðar á alþjóðavettvangi og felur ekki í sér neinar nýjar upplýsingar, sem máli skipta. — 2. Nefndin skal eigi taka til meðferðar neitt það erindi, sem lagt er fyrir hana samkvæmt 25. gr. og hún álítur vera í ósamræmi við reglur þessa samnings, eða erindi, sem auðsjáanlega hefur ekki við rök að styðjast eða felur í sér misnotkun á kæruréttinum. — 3. Nefndin skal vísa á bug sérhverju því erindi, sem hún telur sér óheimilt að fjalla um samkvæmt 26. gr. — **28. gr.** Ef nefndin samþykkir að taka til meðferðar erindi, sem henni hefur borizt; — a. skal hún, í því skyni að sannreyna málsatvik, taka málið til athugunar ásamt fulltrúum deiluaðila og, ef það er nauðsynlegt, framkvæma rannsókn, og er þeim ríkjum, sem hlut eiga að máli, skylt að veita alla þá fyrirgreiðslu, sem nauðsynleg kann að vera eftir að þeir hafa rætt við nefndina um málið; — b. skal hún jafnan vera reiðubúin til viðræðna við aðila í því skyni að koma á sáttum, en þó þannig, að virt séu mannréttindi þau, sem skýrgreind eru í samningi þessum. — **29. gr.** 1. Til þess að framkvæma störf þau, sem mælt eru fyrir í 28. gr., skal skipuð undirnefnd sjö nefndarmeðlima. — 2. Hverjum málsaðila skal heimilt að tilnefna mann í undirnefndina. — 3. Aðra meðlimi skal velja með hlutkesti í samræmi við ákvæði í fundarsköpum nefndarinnar. — **30. gr.** Ef undirnefndinni tekst að koma á sáttum samkvæmt 28. gr., skal hún semja um það skýrslu, sem senda skal hlutaðeigandi ríkjum, ráðherranefndinni og aðalritara Evrópuráðsins til birtingar. Skýrslan skal vera stutt greinargerð um málsatvik og þá lausn, sem fengin var. — **31. gr.** 1. Ef lausn fæst eigi í málinu, skal nefndin gefa skýrslu um málsatvik og láta í ljós álit sitt á því, hvort málsatvik þau, sem upplýst eru, leiði í ljós brot af hálfu hlutaðeigandi ríkis á skyldum þess samkvæmt samningnum. Heimilt er að birta álit allra nefndarmanna um þetta atriði í skýrslunni. — 2. Skýrslan skal send ráðherranefndinni. Hún skal enn fremur send hlutaðeigandi ríkjum, en eigi skal þeim heimilt að birta hana. — 3. Um leið og nefndin sendir ráðherranefndinni skýrsluna, skal henni heimilt að gera þær tillögur, sem hún telur við eiga. — **32. gr.** 1. Ef málinu er ekki skotið til dómstólsins í samræmi við 48. gr. þessa samnings innan þriggja mánaða, frá því að skýrslan var send ráðherranefndinni, skal hún úrskurða með tveim þriðju hluta atkvæða þeirra, er rétt eiga til setu, hvort brot hafi verið framið á samningnum. — 2. Ef brot telst hafa verið framið, þá skal ráðherranefndin ákveða samningsaðila frest til þess að gera þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru samkvæmt ákvörðun ráðherranefndarinnar. — 3. Ef samningsaðili hefur ekki gert fullnægjandi ráðstafanir innan hins tiltekna frests, skal ráðherranefndin ákveða með þeim meiri hluta, sem tilskilinn er í fyrsta tölulið þessarar greinar, hvaða afleiðingar hin upphaflega ákvörðun hennar skuli hafa, og birta skýrsluna. — 4. Samningsaðilarnir samþykkja, að hver sú ákvörðun, sem ráðherranefndin tekur samkvæmt ofangreindum tölulið, sé bindandi fyrir þá. — **33. gr.** Fundi nefndarinnar skal halda fyrir luktum dyrum.

1954 Nr. 11 9. febr.

— **34. gr.** Ákvarðanir nefndarinnar skulu teknar af meiri hluta þeirra, sem fund sækja og greiða atkvæði; ákvarðanir undirnefndarinnar skulu teknar af meiri hluta meðlima hennar. — **35. gr.** Fundir í nefndinni skulu haldnir eftir þörfum. Fundir skulu boðaðir af aðalritara Evrópuráðsins. — **36. gr.** Nefndin skal setja sér fundarsköp. — **37. gr.** Aðalritari Evrópuráðsins skal sjá nefndinni fyrir starfsliði.

IV. kafli. — **38. gr.** Mannréttindadómstóll Evrópu skal skipaður dómurum jafnmörgum þeim ríkjum, sem aðilar eru að Evrópuráðinu. Engir tveir dómarar mega vera þegnar sama ríkis. — **39. gr.** 1. Dómarar skulu kjörnir af ráðgjafarþinginu með meiri hluta atkvæða úr hópi þeirra, sem tilnefndir hafa verið af aðilum Evrópuráðsins. Hver aðili skal tilnefna þrjá menn, og skulu a. m. k. tveir þeirra vera þegnar hlutaðeigandi ríkis. — 2. Eftir því, sem við á, skal sami háttur hafður á til að ná fullri tölu dómara, ef fleiri ríki verða síðar aðilar að Evrópuráðinu, og til að skipa autt dómarasæti. — 3. Dómaraefni skulu vera valinkunnir menn, og verða annaðhvort að fullnægja skilyrðum, sem þarf til þess að mega gegna æðri dómarastörfum, eða vera viðurkenndir fræðimenn í lögvísindum. — **40. gr.** 1. Dómarar skulu kosnir til níu ára í senn. Þá má endurkjósa. Af þeim dómurum, sem kosnir eru í fyrstu kosningu, skal þó kjörtímabili fjögurra lokið að þrem árum liðnum og annarra fjögurra að sex árum liðnum. — 2. Þeir dómarar, sem ganga eiga úr að fyrstu þrem og sex árum liðnum, skulu valdir með hlutkesti af aðalritara þegar að aflokinni fyrstu kosningu. — 3. Dómari, sem kjörinn er í stað annars, áður en kjörtímabili er lokið, skal eiga sæti í dómstólnum út það kjörtímabil. — 4. Dómari skal eiga sæti í dómstólnum, þar til er annar tekur við því. Eftir að nýr maður hefur tekið við, skal hinn þó halda áfram meðferð þeirra mála, sem hann þegar hefur fjallað um. — **41. gr.** Dómstóllinn skal kjósa sér forseta og varaforseta til þriggja ára. Þá má endurkjósa. — **42. gr.** Ráðherranefndin ákveður dómurum kaup fyrir hvern starfsdag. — **43. gr.** Deild sjö dómara skal fara með hvert það mál, sem lagt er fyrir dómstólinn. Sjálfskipaður í dómarasætið er þegn deiluaðila, sá er kosinn hefur verið dómari. Nú er enginn slíkur maður dómari, og nefnir aðili þá dómara. Dómsforseti velur aðra dómara með hlutkesti áður en málsmeðferð hefst. — **44. gr.** Aðeins samningsaðilar og nefndin hafa rétt til að leggja mál fyrir dómstólinn. — **45. gr.** Lögsaga dómstólsins tekur til allra mála varðandi skýringu og framkvæmd samnings þessa, sem samningsaðilar eða nefndin leggja fyrir hann samkvæmt 48. gr. — **46. gr.** 1. Sérhver samningsaðili getur hvenær sem er lýst sig *ipso facto* og án sérstaks samnings bundinn við lögsögu dómstólsins í öllum málum varðandi skýringu og framkvæmd samningsins. — 2. Þær yfirlýsingar, er að ofan greinir, má gefa skilyrðislaust eða með skilyrði um gagnkvæmi af hálfu nokkurra eða nánar tiltekinna samningsaðila, eða um tiltekið tímabil. — 3. Þessar yfirlýsingar skulu afhentar aðalritara Evrópuráðsins, sem skal fá samningsaðilum afrit af þeim. — **47. gr.** Dómstólnum skal því aðeins heimilt að fjalla um mál, að nefndin hafi lýst því yfir, að henni hafi mistekizt að koma á sáttum, enda sé eigi liðinn sá þriggja mánaða frestur, sem mæltur er í 32. gr. — **48. gr.** Þeir, er nú skal greina, geta lagt mál fyrir dómstólinn, enda sé samningsaðili sá eða þeir, sem hlut eiga að máli, skyldir að hlíta lögsögu dómstólsins, eða annars kostar samþykki það: — a. nefndin; — b. samningsaðili, er þegn hans er talinn órétti beittur; — c. samningsaðili, sá sem vísaði málinu til nefndarinnar; — d. samningsaðili, sem kvörtun hefur verið beint gegn. — **49. gr.** Ef ágreiningur verður um lögsögu dómstólsins, sker hann úr. — **50. gr.** Nú telur dómstóllinn úrskurð eða ráðstöfun stjórnvalds samningsaðila fara að öllu leyti eða nokkru í bága við skyldur hans samkvæmt samningi þessum, enda veiti lög hans aðeins bætur að hluta sakir afleiðinga af slíkum úrskurði eða ráðstöfun, og skal dómstóllinn þá úrskurða, ef nauðsyn ber til, aðila þeim, sem órétti var beittur, sanngjarnar bætur. — **51. gr.** 1. Dómstóllinn skal rökstyðja dóma sína. — 2. Ef dómarar verða ekki sammála um dóm sinn að öllu leyti eða einhverju leyti, skal hver dómari hafa rétt til að skila séráliti. — **52. gr.** Dómur dómstólsins skal vera fullnaðarúrlausn sakarefnis. — **53. gr.** Samningsaðilar gangast undir að hlíta dómi dómstólsins í hverju því máli, sem þeir eru aðilar að. — **54. gr.** Dómur dómstólsins skal afhentur ráðherranefndinni, sem hefur eftirlit með framkvæmd hans. — **55. gr.** Dómstóllinn setur sér reglur og ákveður dómsköp sín. — **56. gr.** 1. Fyrsta kosning dómara skal fara fram, eftir að yfirlýsingar samningsaðilanna, sem í 46. gr. segir, eru orðnar átta að tölu. — 2. Ekkert

1954 Nr. 11 9. febr.

mál verður lagt fyrir dómstólinn, áður en kosning þessi hefur farið fram.

V. kafli. — **57. gr.** Samningsaðilum er skylt, er aðalritari Evrópuráðsins óskar þess, að láta í té greinargerð um það, með hverjum hætti landslög þeirra tryggi raunhæfa framkvæmd ákvæða samnings þessa. — **58. gr.** Evrópuráðið skal standa straum af útgjöldum nefndarinnar og dómstólsins. — **59. gr.** Nefndarmenn og dómstóll skulu við störf sín njóta þeirra sérréttinda og friðhelgi, sem greind eru í 40. gr. stofnskrár Evrópuráðsins, og þeim samningum, sem gerðir hafa verið samkvæmt henni. — **60. gr.** Ekkert ákvæði samnings þessa skal skýrt þannig, að það takmarki eða skerði þau mannréttindi og mannfrelsi, sem tryggt kann að vera í löggjöf aðila samnings þessa eða með öðrum samningi, sem hann er aðili að. — **61. gr.** Ekkert ákvæði samnings þessa skal skerða vald það, sem ráðherranefndinni er fengið í stofnskrá Evrópuráðsins. — **62. gr.** Samningsaðilarnir eru ásáttir um, að þeir munu ekki, nema um annað sé sérstaklega samið, notfæra sér samninga, sáttmála eða yfirlýsingar, sem í gildi eru þeirra á milli, til að leita úrlausnar á ágreiningi varðandi skýringu og framkvæmd samnings þessa með öðrum hætti en mælt er í honum. — **63. gr.** 1. Hvert ríki getur, þegar það fullgildir samning þennan eða hvenær sem er eftir það, lýst því yfir með tilkynningu til aðalritara Evrópuráðsins, að samningur þessi skuli gilda fyrir öll eða einhver af þeim landsvæðum, sem það svarar fyrir á alþjóðavettvangi. — 2. Samningurinn skal gilda fyrir það eða þau landsvæði sem greind eru í tilkynningu, að 30 dögum liðnum frá því að tilkynningin barst aðalritara Evrópuráðsins. — 3. Ákvæði samnings þessa skulu þó framkvæmd á slíkum landsvæðum með fullri hliðsjón af sérháttum þar. — 4. Hvert það ríki, sem gefið hefur yfirlýsingu í samræmi við fyrsta tölulið þessarar greinar, getur hvenær sem er síðar lýst því yfir vegna eins eða fleiri landsvæða þeirra, sem yfirlýsingin tekur til, að það fallist á, að nefndin sé bær um að taka við erindum frá einstaklingum, félagssamtökum eða hópum einstaklinga samkvæmt 25. gr. samnings þessa. — **64. gr.** 1. Hverju ríki skal heimilt við undirskrift samnings þessa eða afhendingu fullgildingarskjals síns að gera fyrirvara um tiltekin ákvæði samningsins að svo miklu leyti sem gildandi löggjöf á landsvæði þess er ekki í samræmi við það ákvæði. Fyrirvarar almenns eðlis skulu óheimilir samkvæmt þessari grein. — 2. Sérhverjum fyrirvara samkvæmt þessari grein skal fylgja stutt greinargerð um áðurnefnd lagaákvæði. — **65. gr.** 1. Samningsaðila skal einungis heimilt að segja upp samningi þessum að fimm árum liðnum frá því að hann varð aðili og með sex mánaða uppsagnarfresti, er greindur sé í tilkynningu til aðalritara Evrópuráðsins, en hann skal skýra hinum samningsaðilunum frá uppsögninni. — 2. Slík uppsögn skal ekki leysa samningsaðila undan skyldum sínum samkvæmt samningi þessum, þegar um er að ræða verknað, sem fara kann í bága við slíkar skuldbindingar og hann kann að hafa framið áður en uppsögnin tók gildi. — 3. Hver sá samningsaðili, sem gengur úr Evrópuráðinu, skal á sama hátt eigi talinn lengur aðili samnings þessa. — 4. Samningi þessum má segja upp í samræmi við ákvæði töluliðanna hér að ofan varðandi hvert það landsvæði, sem hann skyldi taka til eftir yfirlýsingu samkvæmt 63. gr. — **66. gr.** 1. Aðilum Evrópuráðsins skal heimilt að undirrita samning þennan. Hann skal fullgiltur. Fullgildingarskjöl skal afhenda aðalritara Evrópuráðsins. — 2. Samningur þessi skal taka gildi, er tíu ríki hafa afhent fullgildingarskjöl sín. — 3. Hvert það ríki, sem undirritað hefur samninginn, en afhendir fullgildingarskjal sitt síðar, skal samningurinn binda frá þeim degi, er það hefur afhent fullgildingarskjal sitt. — 4. Aðalritari Evrópuráðsins skal tilkynna öllum aðilum Evrópuráðsins gildistöku samningsins, nöfn þeirra ríkja, sem hafa fullgilt hann og afhendingu allra fullgildingarskjala, sem síðar kunna að berast. — Gjört í Róm, hinn 4. nóvember 1950, með enskum og frönskum texta, sem báðir eru jafngildir, í einu eintaki, er varðveitt skal í skjalasafni Evrópuráðsins. Aðalritari skal senda staðfest endurrit hverju ríki, sem undirritað hefur samninginn.

1954 Nr. 11 9. febr.

Fylgiskjal II.

Viðbótarsamningur við samning um verndun mannréttinda og mannfrelsis.

1954 Nr. 11 9. febr.

Ríkisstjórnir þær, sem undirritað hafa viðbótarsamning þennan, eru aðilar að Evrópuráðinu og hafa ákveðið að bindast samtökum um að fullnægja tilteknum réttindum og frelsi, umfram það, sem þegar er greint í I. kafla samningsins um verndun mannréttinda og mannfrelsis, sem gerður var í Róm hinn 4. nóvember 1950 (og hér er nefndur „samn-

1954 Nr. 11 9. febr.

ingurinn"). Hafa þær því komið sér saman um það, sem hér segir: — **1. gr.** Öllum mönnum og persónum að lögum ber réttur til þess að njóta eigna sinna í friði. Skal engan svipta eign sinni, nema hagur almennings bjóði og gætt sé ákvæða í lögum og almennra meginreglna þjóðaréttar. — Eigi skulu þó ákvæði síðustu málsgreinar á nokkurn hátt rýra réttindi ríkis til þess að fullnægja þeim lögum, sem það telur nauðsynleg til þess að eftirlit sé haft með notkun eigna í samræmi við hag almennings eða til þess að tryggja greiðslu skatta, annarra opinberra gjalda eða sekta.[a]) — **2. gr.** Engum manni skal synjað um rétt til menntunar. Hið opinbera skal í öllum ráðstöfunum sínum, er miða að menntun og fræðslu, virða rétt foreldra til þess að tryggja það, að slík menntun og fræðsla sé í samræmi við trúar- og lífsskoðanir þeirra. — **3. gr.** Samningsaðilar skuldbinda sig til þess að halda frjálsar kosningar með hæfilegu millibili, og sé atkvæðagreiðsla leynileg og fari fram við aðstæður, er tryggi það, að í ljós komi álit almennings með frjálsum hætti í kjöri til löggjafarþings. — **4. gr.** Hver samningsaðili um sig má við undirskrift, við fullgildingu eða síðar afhenda aðalritara Evrópuráðsins yfirlýsingu um, að hve miklu leyti hann ábyrgist, að ákvæði viðbótarsamnings þessa nái til landsvæða þeirra, sem hann svarar fyrir á alþjóðavettvangi og upp eru talin í yfirlýsingunni. — Hver samningsaðili, sem afhent hefur yfirlýsingu samkvæmt síðustu málsgrein, getur hvenær sem er afhent aðra yfirlýsingu, þar sem breytt er ákvæðum fyrri yfirlýsinga eða tilkynnt er, að ákvæði viðbótarsamnings þessa gildi ekki um tiltekið landsvæði. — Yfirlýsingu, sem gefin er í samræmi við grein þessa, skal skoða svo sem hún sé gerð í samræmi við 1. málsgrein 63. greinar samningsins. — **5. gr.** Samningsaðilum ber að líta á 1.—4. grein hér að ofan sem viðbótargreinar við samninginn, og skulu öll ákvæði hans gilda samkvæmt því. — **6. gr.** Viðbótarsamning þennan er öllum aðildarríkjum Evrópuráðsins, sem undirritað hafa samninginn, heimilt að undirrita. Skal fullgilda hann jafnframt samningnum eða síðar. Gengur hann í gildi, þegar tíu fullgildingarskjöl hafa verið afhent. Að því er snertir undirskriftir, er síðar verða fullgiltar, skal viðbótarsamningurinn ganga í gildi frá þeim degi, er fullgildingarskjalið er afhent. — Afhenda skal fullgildingarskjölin aðalritara Evrópuráðsins, og skal hann tilkynna öllum meðlimum nöfn þeirra, er fullgilt hafa. — Gjört í París hinn 20. marz 1952, með enskum og frönskum texta, sem báðir eru jafngildir, í einu eintaki, er varðveita skal í skjalasafni Evrópuráðsins. Aðalritari skal senda staðfest endurrit hverju ríki, sem undirritað hefur viðbótarsamninginn.

a) XXXIV, 671.

1954 Nr. 11 9. febr.

Auglýsing um aðild Íslands að samningum um réttindi Evrópuráðsins. **1955** Nr. 99 31. des.

Hinn 11. marz 1955 var framkvæmdastjórn Evrópuráðsins afhent aðildarskjal Íslands að samningi, gerðum í París 2. september 1949, um réttindi Evrópuráðsins, ásamt viðbótarsamningi við hann gerðum í Strassborg 6. nóvember 1952.

Auglýsing um fullgildingu menningarsáttmála Evrópuráðsins frá 19. des. 1954. **1956** Nr. 26 14. marz

Hinn 1. marz 1956 var forstjóra Evrópuráðsins afhent fullgildingarskjal Íslands að menningarsáttmála Evrópuráðsins, er undirritaður var fyrir Íslands hönd í París hinn 19. desember 1954.

Auglýsing um viðurkenningu Íslands á lögsögu Mannréttindadómstóls Evrópu. **1958** Nr. 58 11. sept.

Hinn 3. september 1958 var aðalritara Evrópuráðsins afhent yfirlýsing þess efnis, að Ísland skuldbindi sig til þess að viðurkenna lögsögu mannréttindadómstóls Evrópu. — Yfirlýsing þessi er gefin samkvæmt 46. gr. samnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis (sbr. Stj.tíð. 11/1954) og gildir til þriggja ára.

II. STJÓRNARFAR

a. Embættismenn og yfirvöld.[a])

Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.[1])

I. kafli. Til hverra lög þessi taka. — **1. gr.** Lög þessi taka til hvers manns, sem er skipaður, settur eða ráðinn í þjónustu ríkisins með föstum launum, meðan hann gegnir starfanum, enda verði starf hans talið aðalstarf. Ákvæði í lögum, sem öðruvísi mæla um einstaka flokka starfsmanna, skulu haldast. Rétt er og að setja í ráðningarsamninga forstjóra atvinnufyrirtækja, er ríkið rekur, ákvæði um uppsögn og annað, er kann að vera nauðsynlegt eða heppilegt starfans vegna. — Nú verður ágreiningur um það, hvort starfsmaður skal sæta ákvæðum laga þessara, og sker þá fjármálaráðherra úr. Ef starfsmaður vill eigi hlíta úrskurði ráðherra, getur hann borið málið undir dómstóla, og skal þá höfða mál á hendur fjármálaráðherra.

II. kafli. Um veitingu starfa. — **2. gr.** Það fer eftir ákvæðum laga um hverja starfsgrein, hver veita skuli, setja í eða ráða í stöður. Nú er eigi um það mælt í lögum, og skal þá svo meta sem sá ráðherra, er starfinn lýtur, geri þá ráðstöfun, en geti þó veitt forstjóra viðkomandi starfsgreinar heimild til að gera það, ef ráðstafa skal hinum vandaminni og ábyrgðarminni stöðum í grein hans. — **3. gr.** Almenn skilyrði til þess að fá skipun, setningu eða ráðningu í stöðu eru þessi: 1. 21 árs aldur. Þó má víkja frá þessu aldurslágmarki um vélritunar-, afgreiðslu- og sendilsstörf eða önnur svipuð störf. — Einstök ákvæði í lögum, þar sem annað aldurstakmark er sett, skulu haldast. — 2. Lögræði. Þó gildir lögræðiskrafan ekki, þegar undanþága er gerð samkvæmt 1. tölulið. — 3. Nauðsynleg heilbrigði, andleg og líkamleg, til þess að gegna þeim starfa, sem hverju sinni er um að ræða. — 4. Íslenzkur ríkisborgararéttur. Víkja má þó frá þessu ákvæði, ef telja má sérstaklega eftirsóknarvert að fá erlendan ríkisborgara til að gegna starfa til bráðabirgða, en eigi má skipa hann fyrr en hann hefur öðlazt íslenzkan ríkisborgararétt. — 5. Almenn menntun og þar að auki sú sérmenntun, sem lögum samkvæmt er krafizt eða eðli málsins samkvæmt verður að heimta til óaðfinnanlegrar rækslu starfans. — 6. Fjárforræði, ef stöðu fylgja fjárreiður, svo sem gjaldkeraeða innheimtustörf, eða ef svo er fyrir mælt í lögum eða sérstök ástæða þykir til að gera þá kröfu. — [Nú hefur umsækjandi um starf hlotið dóm fyrir refsiverðan verknað, slíkan sem um ræðir í 1. málsgrein 68. gr. almennra hegningarlaga, og telst hann þá ekki fullnægja starfsskilyrðum.][1]) — Konur og karlar hafa jafnan rétt til opinberra starfa og til sömu launa fyrir sömu störf. — **4. gr.** Nú er maður skipaður í stöðu, og ber þá að líta svo á, að hann skuli gegna stöðunni, þar til eitthvert eftirgreindra atriða kemur til: 1. að hann brýtur af sér í starfinu, svo að honum beri að víkja úr því; — 2. að hann fullnægir ekki skilyrðum 3. gr. laga þessara; — 3. að hann fær lausn samkv. eigin beiðni; — 4. að hann hefur náð hámarksaldri, sbr. 13. gr.; 5. að hann flyzt í aðra stöðu hjá ríkinu; — 6. að skipunartími hans samkv. tímabundnu skipunarbréfi er runninn út; — 7. að staðan er lögð niður, sbr. 14. gr. — **5. gr.** Lausa stöðu skal auglýsa í Lögbirtingablaði, venjulega með 4 vikna fyrirvara. Heimilt er að taka til greina umsóknir, sem berast, eftir að liðinn er umsóknarfrestur, enda hafi staðan ekki þegar verið veitt eða í hana sett eða maður í hana ráðinn, eftir að frestur var liðinn. — Veita skal umsækjendum og viðurkenndum félögum opinberra starfsmanna kost á að fá vitneskju um það, hverjir sótt hafa. — Nú hefur staða verið auglýst, en eigi þykir rétt að skipa nokkurn umsækjanda í hana, og má þá setja þann umsækjanda, er næst þykir standa til þess að fá skipun. Veita má slíkum manni stöðu án auglýsingar að nýju, eftir að hann hefur gegnt henni óaðfinnanlega eitt

1) Sjá nú einnig lög nr. 55, 28. apríl 1962.

a) Bætur vegna mistaka opinberra starfsmanna, XXXII, 830. Ath. og XXXIII, 192.

1) L. nr. 44, 29. marz 1961, § 1. Ath. 5. tl. l. 38 1954 var afnuminn með l. 44 1961, § 1 a, og 6. og 7. tl. verða nú 5. og 6. tl., svo sem greint er í texta.

1954
Nr. 38
14. apríl

ár eða lengur, enda á hann þá rétt á að fá úr því skorið, hvort hann eigi að fá veitingu. — Ákvæði þessarar greinar taka ekki til starfa í þágu utanríkisþjónustunnar. — **6. gr.** Hver sá, er stöðu ráðstafar, getur sett starfsmanni erindisbréf, enda skal að jafnaði setja starfsmanni slík fyrirmæli, ef hann óskar þess, hvort sem það varðar starf hans almennt eða einstaka grein þess eða greinar.

III. kafli. Um lausn úr stöðu. — 7. gr. Það stjórnvald, er veitir stöðu, veitir og lausn frá henni um stundarsakir. Forstjóri starfsgreinar getur þó veitt starfsmanni í þeirri grein lausn um stundarsakir, þótt hann hafi ekki veitt þá stöðu, ef bið þykir hættuleg, en tilkynna skal þá þeim, er stöðu veitir, tafarlaust þá ráðstöfun með skýringu á málavöxtum, enda tekur hann fullnaðarákvörðun um lausnarveitinguna. — Rétt er að veita starfsmanni lausn um stundarsakir, ef hann hefur sýnt í starfi sínu óstundvísi eða aðra vanrækslu, óhlýðni við löglegt boð eða bann yfirmanns síns, vankunnáttu eða óvandvirkni í starfi sínu, hefur verið ölvaður að starfi eða framkoma hans eða athafnir í því eða utan þess þykir að öðru leyti ósæmileg, óhæfileg eða ósamrýmanleg því starfi. Þó skal veita starfsmanni áminningu og gefa honum kost á að bæta ráð sitt, áður en honum er veitt lausn um stundarsakir samkvæmt þessari málsgrein. — Nú hefur starfsmaður fjárreiður eða bókhald með höndum, og má þá veita honum lausn um stundarsakir án áminningar, ef ætla má eða víst þykir, að óreiða sé á bókhaldi eða fjárreiðum, bú hans tekið til gjaldþrotaskipta eða hann leitar nauðasamninga. Sama er, ef starfsmaður er grunaður eða sannur orðinn að háttsemi, er varða kynni sviptingu réttinda samkvæmt 68. gr. almennra hegningarlaga, eða heilsu hans er svo farið, að eigi þyki gerlegt að láta hann gegna starfa lengur. — Lausn um stundarsakir skal jafnan vera skrifleg með tilgreindum ástæðum. — **8. gr.** Nú hefur starfsmanni ríkisins verið veitt lausn um stundarsakir fyrir meintar misfellur í starfi, og skal þá þegar mál hans rannsakað af kunnáttumönnum eða fyrir dómi að hætti opinberra mála, ef ástæða þykir til, svo að upplýst verði, hvort rétt er að veita honum lausn að fullu eða láta hann aftur taka við starfi sínu. — Úrslit um stöðuna skulu ráðin strax og lokaniðurstöður rannsóknar eru kunnar. — **9. gr.** Meðan lausn um stundarsakir stendur, nýtur starfsmaður hálfra fastra launa þeirra, sem stöðu hans fylgja. Embættishúsnæði og jarðnæði, ef um er að ræða, heldur hann, enda komi þau fríðindi til reiknings samkvæmt mati í þeim launum, er hann fær. — Nú fellur niður lausn um stundarsakir, og skal starfsmaður þá fá greiddan þann helming hinna föstu launa, er hann hefur verið sviptur. — Nú tekur sá, sem lausn hefur fengið um stundarsakir, aftur við starfa sínum, og skal þá líta svo á um starfsaldur sem hann hafi gegnt starfanum óslitið. — **10. gr.** Hver sá, er skipar starfsmann í stöðu, veitir og lausn úr henni, nema öðruvísi sé sérstaklega fyrir mælt í lögum. Lausn skal veita skriflega og jafnan greindar orsakir, svo sem vegna umsóknar, heilsubrests, tiltekinna ávirðinga o. s. frv. — Í lausnarbréfi skal jafnan kveðið á um það, frá hvaða degi starfsmaður skuli lausn taka og með hvaða kjörum, svo sem um eftirlaun, sé um þau að ræða, lífeyri, hvenær starfsmaðurinn skuli sleppa íbúð, jarðnæði o. s. frv., eftir því sem við á. — **11. gr.**[a]) Jafnan skal starfsmanni, sem víkja skal úr stöðu, veittur kostur á að tala máli sínu, áður en ákvörðun er tekin, ef þess er kostur. — Rétt er þeim, er vikið er úr stöðu, að bera málið undir úrlausn dómstóla, enda fari rannsókn slíks máls að hætti opinberra mála. Stefna skal fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs. — Nú er stöðumissir úrskurðaður óréttmætur, og fer þá um bætur til aðila eftir úrskurði dómstóla, nema hlutaðeigendur hafi komið sér saman um annað. Þegar bætur eru metnar, skal hafa til hliðsjónar ástæður starfsmanns, svo sem aldur og atvinnumöguleika, svo og fram komnar málsbætur stöðuveitanda.[b]) — **12. gr.** Starfsmanni skal víkja úr stöðu að fullu, ef hann hefur verið sviptur með fullnaðardómi rétti til að gegna stöðu þeirri. Nú hefur starfsmaður verið sviptur þeim rétti með dómi í héraði, og skal þá í þeim dómi kveða á um það, hvort það ákvæði hans skuli þegar koma til framkvæmdar eða fresta því, þar til ráðið verður, hvort honum skuli skjóta til æðra dóms, eða þar til úrlausn æðra dóms er fengin. — **13. gr.** Starfsmanni skal veita lausn, þegar hann er fullra 70 ára að aldri. — Heimilt er þó starfsmanni að láta af störfum með rétti til eftirlauna og/eða lífeyris, hvenær sem er, eftir að hann er orðinn 65 ára, eða fyrr, ef hann hefur

a) XXXI, 387, XXXIII, 900 (bæjarstjóri).

b) Um bætur eftir eldri lögum, sjá II, 982, 1027, IV, 408, V, 639, VI, 278, 417, VIII, 58—9, 309, XIII, 319, XV, 105, XVII, 393. Athuga nú um uppsögn XXVII, 200 (sýkna), XXXII, 878 svo og XXX, 122, 691.

unnið sér þann rétt samkvæmt öðrum lögum. — Ákvæði 1. mgr. þessarar greinar ná ekki til ráðherra og opinberra fulltrúa í þjónustu ríkisins, sem kosnir eru almennri kosningu. — Ef embættismaður, sem hlotið hefur embætti sitt með almennri kosningu, fer frá samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, skal honum heimilt að sækja um embættið af nýju. Hljóti hann kosningu, skal hann fá veitingu fyrir embættinu um 5 ár. — Halda skulu gildi sínu sérákvæði þau um dómara, er um ræðir í lögum nr. 32 1. apríl 1948. — **14. gr.** Nú er staða lögð niður, og skal þá starfsmaður jafnan fá föst laun, er starfanum fylgdu, greidd í 6 mánuði frá því að hann lét af starfi, ef hann hefur verið í þjónustu ríkisins skemur en 15 ár, en í 12 mánuði, eigi hann að baki lengri þjónustualdur, enda hafi hann þá ekki hafnað annarri sambærilegri stöðu á vegum ríkisins.[a]) — Ef sama staða er aftur stofnuð innan 5 ára, á starfsmaður að öðru jöfnu rétt til hennar. — Nú hefur maður verið leystur frá starfi vegna þeirra orsaka, sem um getur í grein þessari, eða annarra atvika, sem honum verður ekki sök á gefin, og skal hann þá í 5 næstu ár að öðru jöfnu sitja fyrir um starf í þjónustu ríkisins, er losna kann, ef hann sækir um það. — Starfsaldur hans áður og eftir skal þá saman lagður og veitir þá sömu réttindi sem óslitin þjónusta. — Nú tekur maður, er launagreiðslna nýtur samkvæmt 1. mgr., við starfi í þjónustu ríkisins, áður en liðinn er 6 eða 12 mánaða tíminn, og skulu þá launagreiðslur samkvæmt þessari grein falla niður, ef laun þau, er nýja starfinu fylgja, eru jöfn eða hærri en þau, er hann naut í fyrri stöðunni. Ef launin í nýju stöðunni eru lægri, skal greiða starfsmanni launamismuninn til loka 6 eða 12 mánaða tímabilsins. — **15. gr.** Nú vill starfsmaður beiðast lausnar, og skal hann þá gera það skriflega og með þriggja mánaða fyrirvara, nema ófyrirsjáanleg atvik hafi gert starfsmann ófæran til að gegna stöðu sinni eða viðkomandi stjórnvöld samþykki skemmri frest. Skylt er að veita lausn, ef hennar er löglega beiðzt. Þó er óskylt að veita starfsmönnum lausn frá þeim tíma, sem beiðzt er, ef svo margir leita lausnar samtímis eða um líkt leyti í sömu starfsgrein, að til auðnar um starfrækslu þar mundi horfa, ef beiðni hvers um sig væri veitt. Getur stjórnvald þá áskilið lengri uppsagnarfrest, allt að sex mánuðum. — Ákvæði ráðningarsamnings, sem gerður hefur verið fyrir gildistöku laga þessara, eða sérákvæði í lögum, er öðruvísi kveða á, skulu standa.

IV. kafli. Um orlof og veikindaleyfi. — 16. gr. [Starfsmenn skulu árlega fá orlof í 18 virka daga og einskis í missa af föstum launum. Ef sérstaklega stendur á, má orlof þó vera allt að 21 virkum degi. Starfsmönnum, er verið hafa í þjónustu ríkisins lengur en 15 ár, má veita orlof allt að 27 virkum dögum.][1]) Nánari reglur um orlof skal setja með reglugerð, og skal enn fremur í þeirri reglugerð ákveðið, eftir hvaða reglum þeir taki orlof, er verið hafa í þjónustu ríkisins skemur en eitt ár.[2]) — Forstjóri hverrar starfsgreinar eða skrifstofu ákveður í samráði við starfsmenn, í hverri röð þeir fái orlof. — Nú tekur starfsmaður ekki orlof tiltekið ár, og er honum þá rétt, með samþykki yfirmanns, að leggja saman orlof þess árs og hins næsta til orlofstöku síðara árið. — Nú tekur starfsmaður ekki orlof samkvæmt beiðni yfirmanns síns, og ber honum þá aukagreiðsla fyrir starf sitt þann tíma. Annars er starfsmönnum óheimilt að taka vinnu í stað orlofs í starfsgrein sinni fyrir endurgjald. — Skylt er starfsmanni að taka orlof, ef yfirmaður hans skipar svo. — Haldast skulu sérreglur í lögum og ráðningarsamningum um orlof starfsmanna í tilteknum greinum eða tilteknum störfum, sbr. 15. gr. Þó sé það aldrei skemmra en lágmark það, sem ákveðið er í 1. mgr. þessarar greinar.[a]) — **17. gr.** Ákveða skal með reglugerð, hvernig fari um launagreiðslur til starfsmanna í veikindaforföllum svo og til kvenna í fjarvistum vegna barnsburðar.[2])

V. kafli. Um launagreiðslur og hlunnindi.[b]) — **18. gr.** Starfsmenn taka laun samkvæmt lögum eða ráðningarsamningum. — Starfsmönnum er skylt að hlíta breytingum á launakjörum sínum samkvæmt lögum eða reglugerðum, staðfestum af hlutaðeigandi ráðherra, þar sem heimild er til slíks að lögum, enda standi ráðningarsamningar því eigi í gegn.[c]) — **19. gr.** Þegar laun fara stighækkandi eftir starfsaldri, skal svo fara sem hér segir: — Nú fær starfsmaður launahærri stöðu en

a) Um dóma eftir eldri lögum, sjá XXIV, 231, 318, XXV, 127.

1) L. nr. 14, 20. marz 1957, § 1.

2) Rgj. nr. 87 1954, nr. 66 1957 og nr. 76 1960. Sbr. og reglur nr. 227 og 228 frá 1958.

a) XXXII, 880.

b) Launakjör bæjarstarfsmanns XXXI, 851, XXXIV, 366.

c) (I,555).

hann hafði áður, og tekur hann þá lægstu laun í hinni nýju stöðu, ef þau eru hærri en hæstu laun í hinni fyrri. En ef byrjunarlaun í nýju stöðunni eru jöfn eða lægri en þau, er hann hafði þá í hinni fyrri, tekur hann næstu laun fyrir ofan þau, er hann hafði þar. Starfsaldur til launahækkunar í nýju stöðunni telst frá því, er hann fékk skipun eða setningu í hana. — Nú tekur starfsmaður við sams konar stöðu og hann hafði áður, og telst starfsaldur hans þá frá skipun eða setningu í hina eldri stöðuna. — Nú tekur maður verr launaða stöðu í sömu starfsgrein en hann hafði áður, og fær hann þá laun í nýju stöðunni, sem næst eru þeim launum eða hærri en þau laun, er hann hafði í fyrri stöðunni. Ef hann tekur stöðu í annarri starfsgrein, þá fær hann hæstu laun þar, ef þau eru lægri eða jafnhá þeim, er hann hafði. En ef þau eru hærri, þá tekur hann þau, er hann hafði í eldri stöðunni. — Nú tekur starfsmaður við stöðu aftur, sem hann hafði farið úr, og er þá rétt að telja saman allan starfstímann. — **20. gr.** Föst laun greiðast fyrir fram mánaðarlega fyrsta starfsdag hvers mánaðar. Greidd laun eru óafturkræf, þótt starfsmaður andist eða verði leystur frá starfa, áður en mánuður er liðinn. — Nú tekur maður við starfa eftir fyrsta dag mánaðar, og fær hann þá laun í réttu hlutfalli við tölu þeirra daga, sem eftir eru af þeim mánuði. — **21. gr.** Nú er starfsmaður leystur frá starfa vegna vanheilsu eða slysa, sem honum verður ekki með skynsamlegu mati gefin sök á, og ber þá að greiða honum þau föstu laun, er stöðu hans fylgja, í þrjá mánuði. — Nú tekur maður, sem látið hefur af starfi vegna vanheilsu, aftur við starfi í starfsgrein sinni, og skal þá starfsaldur hans áður og eftir lagður saman og veitir þá sama rétt og óslitin þjónusta. — Um greiðslu til maka látins starfsmanns fer eftir ákvæðum 1. mgr. — **22. gr.** Þegar einhver hluti launa er greiddur í fríðu, svo sem jarðarafnotum, húsnæði, ljósi, hita, fæði og öðru, skulu þessi hlunnindi metin árlega af yfirskattanefnd í því umdæmi, sem starfsmaður er búsettur í, og matsverðið dregið frá heildarlaununum. — Ákvörðun yfirskattanefndar má skjóta til ríkisskattanefndar, sem fellir fullnaðarúrskurð í málinu. Húsnæði ráðherra og risnufé, sem ákveðið er í fjárlögum, telst ekki til embættislauna. — **23. gr.** Óheimilt er starfsmanni að gefa út ávísanir á laun, sem ekki eru í gjalddaga komin, nema fjármálaráðuneytið veiti til þess samþykki sitt hverju sinni. Sú heimild má þó ekki fara fram úr fjórðungi árslauna. Enginn vinnur rétt samkvæmt slíkri ávísun, nema samþykki sé fengið. — **24. gr.** Nú þykir hlýða, að dómi ráðherra, að starfsmaður beri einkennisbúning eða einkennismerki önnur í starfi sínu, og ber ríkissjóði að leggja hann eða þau merki til starfsmanni að kostnaðarlausu eftir þeim reglum, er ráðherra setur.[1]) — **25. gr.** Konur, er veita heimili forstöðu, eiga rétt til þess að vinna tvo þriðju hluta ákveðins vinnutíma gegn samsvarandi frádrætti í launum, enda megi slíkt verða að skaðlausu. — Samsvarandi ívilnun má og öðrum veita, er sérstaklega er farið, svo sem vegna heilsuveilu. — **26. gr.** Nú gegnir starfsmaður samkvæmt ákvörðun stjórnvalds jafnhliða sínum starfa öðrum starfa, og fær hann þá hálf þau föstu byrjunarlaun, er þeim starfa fylgja, og aukatekjur allar. Ef slíkum starfa er skipt milli tveggja eða fleiri starfsmanna, kveður ráðherra á um þóknun hvers þeirra með hliðsjón af vinnu og aðstöðu að öðru leyti. — **27. gr.** Fjármálaráðherra ákveður með reglugerð daglegan vinnutíma starfsmanna svo og þóknun fyrir verk, sem unnin eru utan þess tíma.[2])

VI. kafli. Skyldur starfsmanna. — **28. gr.** Starfsmanni er skylt að rækja starf sitt með alúð og samvizkusemi í hvívetna. Hann skal gæta kurteisi, lipurðar og réttsýni í starfi sínu. Hann skal forðast að hafast nokkuð það að í starfi sínu eða utan þess, sem er honum til vanvirðu eða álitshnekkis eða varpað getur rýrð á það starf eða starfsgrein, er hann vinnur við. — **29. gr.** Skylt er starfsmanni að hlýða löglegum fyrirskipunum yfirmanna um starf sitt. — **30. gr.** Starfsmenn skulu koma stundvíslega til starfa, hvort heldur er að morgni eða eftir hlé. Skrifstofustjórar og aðrir yfirmenn skulu fylgjast með stundvísi starfsmanna. Hafa skal stimpilklukkur í skrifstofum og vinnustofum, þar sem því verður við komið, og halda skrá um, hvernig starfsmenn koma til vinnu. — Starfsmanni er skylt að vinna án endurgjalds yfirvinnu allt að tvöföldum þeim tíma, er hann hefur verið frá starfi án gildra forfalla, eða hlíta því, að dregið sé af launum sem því nemur. — Nú sýnir starfsmaður óstundvísi og vanrækslu í starfi sínu og lætur ekki skipast við áminn-

1) Rgj. nr. 145, 11. okt. 1946, sbr. rgj. nr. 191, 8. nóv. 1951.

2) Rgj. nr. 45, 11. marz 1946, sbr. rgj. nr. 97, 30. maí 1950, og nr. 143 1958. Sjá nú lög nr. 55 1962.

1954 Nr. 38 14. apríl

1954 Nr. 38 14. apríl

ingu yfirboðara, og varðar það brottvikningu um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef miklar sakir eru. — **31. gr.** Skylt er starfsmönnum að vinna yfirvinnu, sem yfirboðarar telja nauðsynlega. Þó er engum starfsmanni, nema þeim, er gegnir lögreglustörfum eða annarri öryggisþjónustu, skylt að vinna meiri yfirvinnu í viku hverri en nemur þriðjungi af lögmæltum vikulegum vinnutíma. — **32. gr.** Hverjum starfsmanni er skylt að gæta þagmælsku um atriði, er hann fær vitneskju um í starfi sínu og leynt skulu fara samkv. lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli málsins. Þagnarskyldan helzt, þótt látið sé af starfi. — **33. gr.** Skylt er starfsmanni að hlíta breytingum lögum samkvæmt á störfum hans og verkahring frá því, er hann tók við starfi, enda hafi breytingin ekki áhrif til skerðingar á launakjörum hans eða réttindum. Sama er um breytingar, er yfirmaður ákveður, en þeirri ákvörðun má skjóta til ráðherra.

VII. kafli. Um aukastörf. — 34. gr. Heimilt er að fela starfsmanni að vinna fyrir sanngjarnt endurgjald aukastörf í þágu ríkisins, enda valdi það ekki vanrækslu á þeim störfum, er stöðu hans fylgja. — Áður en starfsmaður stofnar til atvinnurekstrar, hyggst að taka við starfi í þjónustu annars aðila en ríkisins gegn varanlegu kaupi eða ganga í stjórn atvinnufyrirtækis, ber honum að skýra því stjórnvaldi, er veitti stöðuna, frá því. Innan tveggja vikna skal starfsmanni skýrt frá því, ef áðurnefnd starfsemi telst ósamrýmanleg stöðu hans, og honum bannað að hafa hana með höndum. Bera má slíkt bann undir ráðherra. — Rétt er að banna starfsmanni slíka starfsemi sem í 2. málsgrein segir, ef það er síðar leitt í ljós, að hún megi ekki saman fara starfi hans í þjónustu ríkisins.

VIII. kafli. Starfsmenn Alþingis. — 35. gr. Forsetar Alþingis hafa aðild og úrskurðarvald um réttindi og skyldur starfsmanna þingsins samkvæmt lögum þessum.

IX. kafli. Um félagsskap starfsmanna. — 36. gr. Við samning reglugerða samkvæmt lögum þessum svo og við endurskoðun þeirra skal jafnan gefa Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja kost á að fylgjast með og fjalla fyrir hönd félaga sinna um ágreiningsatriði þau, sem upp kunna að koma.

1911 Nr. 36 11. júlí

Lög um forgangsrétt kandídata frá háskóla Íslands til embætta.

1. gr. Eftir að háskóli Íslands er tekinn til starfa hafa þeir einir rétt til embætta hér á landi, er tekið hafa embættispróf við háskólann. Þó á þetta aðeins við þær fræðigreinar, sem þar eru kenndar og próf er haldið í. [Þeir, sem lokið hafa meistara- eða kandídatsprófi í íslenzkum fræðum við heimspekideild háskólans, skulu að öðru jöfnu hafa forgangsrétt til kennslu í íslenzkri tungu, íslenzkum bókmenntum og Íslandssögu við alla framhaldsskóla, sem kostaðir eru eða styrktir af ríkisfé eða sveitarfé, nema kennsla á unglingastiginu sé í framkvæmdinni í höndum barnaskóla, og þó því aðeins, að kennsla í þessum greinum nemi a. m. k. hálfu kennarastarfi eða sérstakur kennari sé ráðinn til starfsins, enda skulu þeir að öðru leyti fullnægja þeim kröfum um menntun kennara við gagnfræða- og menntaskóla, sem gerðar eru í lögum. — Þeir, sem lokið hafa B.A.-prófi við heimspekideild háskólans, skulu með hliðstæðum hætti njóta forgangsréttar til kennslu við skóla gagnfræðastigsins og við sérskóla í þeim greinum, er próf hvers þeirra um sig tekur til, enda fullnægi þeir að öðru leyti þeim kröfum um menntun kennara við gagnfræðaskóla eða menntaskóla, sem gerðar eru í lögum. Þeir standa þó að baki þeim mönnum, er fyrri málsgrein getur, um kennslu í íslenzkum fræðum, og eigi framar þeim, er lokið hafa við háskóla fullnaðarprófi með kennsluréttindum í þeim greinum, er B.A.-prófið lýtur að. Þá standa B.A.-prófsmenn eigi framar þeim kennurum, er lokið hafa fullnaðarprófi frá erlendum kennaraháskólum.][1]) — **2. gr.** [Sé um að ræða kennarastöðu í tveimur eða fleiri kennslugreinum, skal sá hljóta starfið, sem hefur forgangsréttindi samkv. 1. gr. að meiri hluta kennslustunda í umræddum greinum.][2]) — **3. gr.** Undanþágu frá fyrirmælum 1. gr. má landsstjórnin eftir tillögum háskólaráðsins veita, sé um kennaraembætti við háskólann að ræða. — **4. gr.** Læknisfræðingum, er sanna, að þeir hafi aflað sér nægrar þekkingar í læknisfræði á erlendum háskólum eða öðrum slíkum menntastofnunum, má og landstjórnin veita leyfi til þess að stunda hér á landi lækningar, en leitað skal tillagna læknadeildar háskólans í hvert skipti áður en slíkt leyfi sé veitt.[3]) — **5. gr.** Þeir, er lokið hafa embættisprófi við Kaupmannahafnarháskóla í fræðigreinum þeim, sem hér eru kenndar á háskólanum, innan 5 ára eftir að háskólinn

1) L. nr. 19, 31. jan. 1952, § 1, sbr. § 4.
2) S. l., § 2, sbr. § 4.
3) Sbr. nú l. nr. 47, 23. júní 1932, § 2.

1911 Nr. 36 11. júlí

tekur til starfa, skulu hér embættisgengir eftir þeim reglum, er hingað til hafa gilt. Þó má engum lögfræðikandídat frá Kaupmannahafnarháskóla veita hér embætti, er lagapróf þarf til, nema hann hafi lokið þar próf innan 6 ára eftir að lagaskólinn tók til starfa.

1911 Nr. 37 11. júlí

Lög um rétt kvenna til embættisnáms, námsstyrks og embætta.

1. gr. Konur eiga sama rétt eins og karlar til að njóta kennslu og ljúka fullnaðarprófi í öllum menntastofnunum landsins. — **2. gr.** Konur eiga sama rétt eins og karlar til hlutdeildar í styrktarfé því, sem veitt er af opinberum sjóðum námsmönnum við æðri og óæðri menntastofnanir landsins. ...[1])

1962 Nr. 55 28. apríl

Lög um kjarasamninga opinberra starfsmanna.[a])

I. kafli. — **1. gr.** Lög þessi taka til starfsmanna, sem skipaðir eru, settir eða ráðnir í þjónustu ríkisins, ríkisstofnana eða atvinnufyrirtækja ríkisins með föstum launum og minnst þriggja mánaða uppsagnarfresti, enda verði starf þeirra talið aðalstarf. — Ákvæði laganna taka ekki til: — 1. Ráðherra né hæstaréttardómara, sbr. þó 2. málsgr. 4. gr. — 2. Iðnaðarmanna, sjómanna, verkafólks né starfsfólks í iðjuverum, er um kaup þeirra og kjör fer eftir kjarasamningum stéttarfélaga þeirra og vinnuveitenda, sbr. lög nr. 80/1938. Ráðherra getur með reglugerð sett nánari reglur um framkvæmd þessa ákvæðis. — 3. Bankastarfsmanna. — 4. Starfsmanna Alþingis. — **2. gr.** Fjármálaráðherra fer með fyrirsvar ríkissjóðs, að því er varðar kjarasamninga og aðrar ákvarðanir af hendi ríkisvalds samkvæmt lögum þessum. Hann getur skipað nefnd þriggja til fimm manna til að annast samninga af sinni hendi. — **3. gr.** Bandalag starfsmanna ríkis og bæja fer með fyrirsvar ríkisstarfsmanna um kjarasamninga og aðrar ákvarðanir af hendi starfsmanna samkvæmt lögum þessum. — Stjórn Bandalags starfsmanna ríkis og bæja velur fimm ríkisstarfsmenn í Kjararáð, sem fer með umboð bandalagsins til samningagerðar. Þegar bandalagsstjórn velur menn í Kjararáð, skulu bæjarstarfsmenn víkja sæti, en varamenn úr hópi ríkisstarfsmanna koma í þeirra stað. — Ríkisstarfsmaður, er lög þessi taka til, sbr. 1. gr., á rétt til að vera félagsmaður Bandalags starfsmanna ríkis og bæja eða félags innan vébanda þess eftir nánari reglum í samþykktum bandalagsins.

II. kafli. — **4. gr.** Launakjör starfsmanna ríkisins, sbr. 1. gr., skulu ákveðin með kjarasamningum aðilja þeirra, sem í 2. og 3. gr. getur. — Launakjör ráðherra og hæstaréttardómara skulu ákveðin af Kjaradómi. — **5. gr.** Í kjarasamningi skal kveðið á um föst laun, vinnutíma og laun fyrir yfirvinnu. — Kjarasamningur á ekki að taka til lífeyrisréttinda, hlunninda, aukatekna, orlofsréttar, kaups í veikindaforföllum né annarra fríðinda, sem líkt er farið. — Ákvæði í ráðningarsamningi er ógilt, ef það brýtur í bág við kjarasamning starfsmanni í óhag. — **6. gr.** Þegar ákveða skal starfskjör, sem kjarasamningur samkvæmt 5. gr. tekur ekki til, og eigi eru lögbundin, skal semja um þau við hlutaðeigandi bandalagsfélög.[1]) — Uppsagnarfrestur slíkra samninga skal vera 3 mánuðir. Að öðru leyti fer um þá samkvæmt fyrirmælum laga þessara um kjarasamninga. — **7. gr.** Kjarasamningur skal vera skriflegur, gerður til eigi skemmri tíma en tveggja ára í senn og gildistími hans miðast við áramót. — Nú verða almennar og verulegar kaupbreytingar á samningstímabili, og má þá krefjast endurskoðunar kjarasamnings án uppsagnar hans. Náist ekki samkomulag aðilja innan mánaðar frá kröfugerð, fer um meðferð máls samkvæmt III. og IV. kafla laga þessara að öðru en því, að samningur eða dómur Kjaradóms skal gilda frá þeim tíma, sem um semst eða Kjaradómur ákveður. — **8. gr.** Uppsagnarfrestur kjarasamnings af hendi beggja aðilja skal eigi vera skemmri en sjö mánuðir. — Uppsögn skal vera skrifleg og send í ábyrgðarbréfi eða kynnt viðtakanda á annan sannanlegan hátt. — **9. gr.** Kjarasamningur framlengist um eitt ár í senn, m. a. með óbreyttum uppsagnarfresti, hafi honum eigi verið sagt upp réttilega. — **10. gr.** Aðili, er segir upp kjarasamningi, skal samtímis uppsögn senda gagnaðilja tillögur sínar í höfuðatriðum um nýjan samning, og skulu samningsviðræður þá þegar upp teknar. — **11. gr.** Endurrit af uppsögn kjarasamnings og tillögum um nýjan samning skulu send sáttasemjara ríkisins í vinnudeilum samtímis og uppsögn og tillögur eru sendar samningsaðilja, sbr. 8. og 10. gr.

III. kafli. — **12. gr.** Aðili kjarasamnings getur, er slitnað hefur upp úr samningsum-

1) L. nr. 38, 14. apríl 1954, § 37.

a) Um eldri lög, XXIX, 165.

1) Reglur nr. 83 1956 um ferðakostnað o. fl. í innanlandsferðum.

leitunum, vísað kjaradeilu til meðferðar sáttasemjara ríkisins í vinnudeilum. — Þegar mánuður uppsagnarfrests er liðinn, skal sáttasemjari ríkisins sjálfkrafa taka kjaradeilu til meðferðar og reyna sættir, hafi deilu eigi verið vísað til hans eða samningar komizt á fyrir þann tíma. Sáttasemjari getur þó frestað aðgerðum allt að viku, ef sérstaklega stendur á. — Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum sáttasemjara ríkisins eða aðilja, að skipa til sáttastarfs sérstakan sáttasemjara eða sáttanefnd, er hafi réttindi og skyldur ríkissáttasemjara samkvæmt lögum þessum. — **13. gr.** Sáttasemjari ríkisins getur lagt fram miðlunartillögu í kjaradeilu. — Leynileg atkvæðagreiðsla starfandi ríkisstarfsmanna, er í hlut eiga, fer fram um miðlunartillögu undir yfirstjórn og eftirliti sáttasemjara. Það fer eftir ákvæðum laga um stéttarfélög og vinnudeilur nr. 80/1938, hvort tillaga telst samþykkt eða felld. — Fjármálaráðherra greiðir fyrir hönd ríkissjóðs atkvæði um miðlunartillögu. Skal hann greiða atkvæði sitt leynilega, áður en allsherjaratkvæðagreiðslu samkvæmt 2. málsgr. lýkur. — Ákvæði laga nr. 80/1938 gilda að öðru leyti, eftir því sem við á, um sáttastarf samkvæmt lögum þessum. — **14. gr.** Nú er kjaradeila eigi til lykta leidd, að liðnum tveimur mánuðum uppsagnarfrests, og senda aðiljar þá þegar Kjaradómi greinargerðir um málið, enda er þá sáttameðferð þess á vegum sáttasemjara lokið. — Aðiljar geta á fyrra stigi máls en í 1. málsgr. segir vísað kjaradeilu til Kjaradóms, ef þeir eru um það sammála. — Eftir að sáttasemjari hefur fengið mál til meðferðar, getur hann og vísað máli til Kjaradóms án atbeina aðilja, þegar er hann telur sýnt, að frekari sáttaumleitanir verði árangurslausar.

IV. kafli. — 15. gr. Kjaradómur skal skipaður fimm dómendum og jafnmörgum varadómendum. — Hæstiréttur skipar þrjá dómendur. Skal einn þeirra vera lögfræðingur og formaður dómsins. — Fjármálaráðherra skipar einn dómanda. — Bandalag starfsmanna ríkis og bæja skipar einn dómanda. — Sömu aðiljar skipa varadómendur. — Dómendur skulu skipaðir til fjögurra ára í senn. Starfstímabili dómenda, sem fyrstir eru skipaðir, skal þó eigi ljúka, fyrr en fjögur ár eru liðin frá næstu áramótum eftir skipun þeirra. — Kjaradómur setur sér sjálfur starfsreglur. — **16. gr.** Kjaradómur tekur kjaradeilu til meðferðar, er honum hafa borizt gögn samkvæmt 14. gr., og skal hafa lagt dóm á ágreiningsefni, áður en þrír mánuðir eru liðnir frá upphafi uppsagnarfrests. — **17. gr.** Aðiljar skulu leggja ágreiningsefni skilmerkilega fyrir Kjaradóm. Þeir skulu tjá sig rækilega um kjaraatriði, lýsa því, sem þeir eru sammála um, og setja fram sjónarmið sín ásamt rökstuðningi og rækilegri málsreifun. — **18. gr.** Kjaradómur aflar sér af sjálfsdáðum nauðsynlegra gagna og upplýsinga, og er honum rétt að krefjast skýrslna munnlegra og skriflegra af einstökum mönnum og embættismönnum. — **19. gr.** Kjaradómur getur kvatt sérfróða menn til starfa í þágu dómsins og ráðuneytis um úrlausn mála. — **20. gr.** Kjaradómur skal við úrlausnir sínar m. a. hafa hliðsjón af: — 1. Kjörum launþega, er vinna við sambærileg störf hjá öðrum en ríkinu. — 2. Kröfum, sem gerðar eru til menntunar, ábyrgðar og sérhæfni starfsmanna. — 3. Afkomuhorfum þjóðarbúsins. — **21. gr.** Dómur Kjaradóms er fullnaðarúrlausn kjaradeilu. — Dómur Kjaradóms kemur til framkvæmda á næstu áramótum eftir uppsögu hans og gildir í tvö ár. — Dómur bindur aðilja á sama hátt sem samningur þeirra, og gilda um uppsögn kjaraákvæða hans og framlengingu ákvæði laga þessara um kjarasamninga, sbr. II. kafla.[1])

V. kafli. — 22. gr. Stjórn Bandalags starfsmanna ríkis og bæja tekur af þess hendi ákvörðun um uppsögn kjarasamnings, en um ákvörðun hennar skal fara fram allsherjaratkvæðagreiðsla starfandi ríkisstarfsmanna, er í hlut eiga, til samþykktar eða synjunar. — Þegar bandalagsstjórn tekur ákvörðun samkvæmt 1. málsgr., skal hún skipuð eins og þegar hún velur í Kjararáð samkvæmt 3. gr.

VI. kafli. — 23. gr. Kjaranefnd skal skipuð fimm mönnum. — Hæstiréttur skipar þrjá nefndarmanna. Skal einn þeirra vera lögfræðingur og formaður nefndarinnar. — Fjármálaráðherra skipar einn nefndarmanna. — Bandalag starfsmanna ríkis og bæja skipar einn nefndarmann. — Sömu aðiljar skipa varamenn í Kjaranefnd. — **24. gr.** Kjaranefnd sker til fullnaðar úr ágreiningi samningsaðilja um: — 1. Skipun einstakra manna í launaflokka kjarasamnings. — 2. Hver aukastörf rétt sé að telja til aðalstarfs og hver beri að launa sérstaklega. — 3. Vinnutíma, yfirvinnu og yfirvinnukaup einstakra starfsmanna.

1) Auglýs. um laun ríkisstarfsmanna o. fl. (Kjaradómur) nr. 34, 5. júlí 1963.

1962 Nr. 55 28. apríl

1962
Nr. 55
28. apríl

VII. kafli. — 25. gr. Félagsdómur dæmir í málum, sem rísa milli samningsaðilja út af brotum á lögum þessum og ágreiningi um skilning á kjarasamningi og gildi hans. — Þegar félagsdómur fer með slík mál, nefna Bandalag starfsmanna ríkis og bæja og fjármálaráðherra dómendur til setu í dóminum í stað þeirra dómenda, er nefndir hafa verið af Alþýðusambandi Íslands og Vinnuveitendasambandi Íslands. — Bandalag starfsmanna ríkis og bæja rekur mál fyrir Félagsdómi vegna sjálfs sín og starfsmanna, er í hlut eiga.

VIII. kafli. — 26. gr. Kostnaður við Kjaradóm og Kjaranefnd, þar á meðal laun dómenda og nefndarmanna eftir ákvörðun ráðherra, greiðist úr ríkissjóði. — **27. gr.** Nú er sett á fót ríkisstofnun, og ákveður fjármálaráðherra þá í samráði við ráðherra, er fer með mál þeirrar stofnunar, og stjórn Bandalags starfsmanna ríkis og bæja svo og með hliðsjón af því, sem gildir um hliðstæðar eða sambærilegar stofnanir, kjör starfsmanna hinnar nýju stofnunar, þar til þau hafa verið ákveðin eftir reglum laga þessara. — Ef til koma við stofnanir nýjar stöður, ákveður fjármálaráðherra, með sama hætti sem í 1. málsgr. segir, kjör starfsmanna, sem í hlut eiga. — **28. gr.** Skylt er borgar-, bæjar- og sveitarstjórn að veita starfsmönnum sínum samningsrétt í samræmi við lög þessi, ef hlutaðeigandi starfsmannafélag óskar þess. Skal nánar kveðið á um það í reglugerð, er félagsmálaráðherra setur. — **29. gr.** ... Um fyrstu framkvæmd laganna og kjaraákvarðanir samkvæmt þeim gilda eftirfarandi ákvæði: — 1. Viðræður um kjarasamninga skulu hefjast eigi síðar en 1. ágúst 1962. — 2. Nú hafa samningar eigi tekizt 1. janúar 1963, og hefur sáttasemjari þá sáttaumleitanir. — 3. Kjaradómur tekur kjaramálin til meðferðar eigi síðar en 1. marz 1963, hafi þau þá eigi verið til lykta leidd, og skal hann hafa lokið störfum 1. júlí 1963. — 4. Kjarasamningur eða kjaradómur gildir frá 1. júlí 1963 til ársloka 1965. [Þó skulu ákvæði um kjör sjúkrahúslækna gilda frá 1. ágúst 1962.][1]) — Framangreindum tímamörkum, nema gildistíma kjarasamnings eða kjaradóms, samkvæmt 4. tölulið, getur ráðherra breytt, ef nauðsyn krefur. ...

Ákvæði til bráðabirgða. Nú verða almennar og verulegar kauphækkanir, þar til kjaraákvæði samkvæmt lögum þessum koma til framkvæmda, og getur Bandalag starfsmanna ríkis og bæja þá krafizt launahækkunar ríkisstarfsmanna í heild. Náist ekki samkomulag aðilja innan mánaðar frá kröfugerð, fer um meðferð máls eftir ákvæðum III. og IV. kafla laga þessara að öðru en því, að samningur eða dómur Kjaradóms skal gilda frá þeim tíma, sem um semst eða Kjaradómur ákveður.

1) L. nr. 97, 20. des. 1962, § 1.

1962
Nr. 55
28. apríl

Lög um laun starfsmanna ríkisins.

1955
Nr. 92
24. des.

14. gr. ...[1]) Af launum kennara og skólastjóra endurgreiðist ríkissjóði 1/9 hluti úr bæjarsjóði og 1/12 hluti úr sveitarsjóði hlutaðeigandi skólahverfis. — **25. gr.** ...[1]) Endurgreiða skal starfsmanni útlagðan kostnað vegna starfa hans eftir reikningi, er ráðherra samþykkir. — Bæjarfógetar, sýslumenn og tollstjórinn í Reykjavík fá gjald af innheimtum ríkissjóðstekjum sem hér segir:

1. Af 200 þús. kr. eða minna greiðist 1%
2. — 200—1000 þús. kr. greiðist .... ½%
3. — 1—2 millj. kr. greiðist ..... ¼%
4. — 2—10 millj. kr. greiðist ..... 1‰
5. — 10 millj. kr. og þar yfir greiðist ¼‰

— **26. gr.** Héraðslæknar, dýralæknar og prestar taka greiðslur fyrir embættisverk samkv. gjaldskrám, sem hlutaðeigandi ráðherra setur. ...[1]) **29. gr.** Nú hefur maður gegnt ráðherraembætti í 2 ár samfleytt eða lengur, og á hann þá rétt á biðlaunum, er hann lætur af því starfi. — Biðlaun skal greiða í sex mánuði, talið frá 1. degi næsta mánaðar eftir að hlutaðeiganda var veitt lausn frá ráðherraembætti. Biðlaun skulu vera 70% af launum ráðherra, eins og þau eru á biðlaunatímanum. Nú tekur sá, er biðlauna nýtur, stöðu í þjónustu ríkisins, og fellur þá niður greiðsla biðlauna, ef stöðunni fylgja jafnhá eða hærri laun, ella greiðist launamismunurinn til loka 6 mánaða tímans. — **30. gr.** Nú hefur maður gegnt ráðherrastöðu samtals lengur en 10 ár, og á hann þá rétt til eftirlauna, þegar hann hefur náð 65 ára aldri. — Eftirlaun skulu nema 50% af meðallaunum ráðherra næstu 10 ár á undan því ári, er hlutaðeigandi öðlast eftirlaunaréttinn. Koma skal til frádráttar eftirlaunum samkvæmt þessari grein lífeyrir, sem greiddur kann að verða úr sérstökum lífeyrissjóðum, öðrum en lífeyrissjóði alþingismanna. — Nú andast maður, er eftirlaun tekur samkvæmt þessari grein, og skal þá greiða ekkju hans 60% þeirra eftirlauna, sem hann naut, þó með þeim takmörkunum, sem

1) L. nr. 55 1962, § 29. Sjá og t. d. rgj. nr. 47 1958 og nr. 50 1959.

1955 Nr. 92 24. des.

um getur í síðari málslið næstu mgr. hér á undan. — Ef maður, sem fullnægir skilyrði því, sem sett er í 1. mgr. þessarar greinar, andast, áður en hann hefur náð 65 ára aldri, þá á ekkja hans rétt á eftirlaunum, sem svarar 30% af meðallaunum ráðherra næstu 10 ár á undan dánarári manns hennar. Gilda skulu þó hér sömu takmarkanir og í næstu mgr. á undan.

1947 Nr. 96 5. júní

Lög um embættisbústaði dómara.

1. gr. Ríkisstjórnin skal, þar til fullnægt er húsnæðisþörf héraðsdómara og hæstaréttardómara, láta byggja eða kaupa, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, 1—2 íbúðarhús á ári handa dómurum þessum, enda sé þar rúm fyrir skrifstofur þeirra, skjalasafn o. s. frv., eftir því sem við á. Byggingarnar skal gera eftir teikningum, er ráðherra hefur samþykkt. Byggingum þessum skal haga í samræmi við húsnæðisþörf og aðstæður á hverjum stað, og skal vandað til staðarvals og byggingarlóða. Þar skal fyrst byggja, er þörfin er mest að dómi ráðherra. — Ráðherra getur ákveðið, að byggja megi embættisskrifstofur og íbúðarhús hvort í sínu lagi. — **2. gr.** Nú verða héraðsdómaraskipti, og sá, er af störfum lætur, eða bú hans á hús, sem að dómi ráðherra er hæfur héraðsdómarabústaður, og skal þá ríkisstjórnin kaupa eignina, ef viðtakandi héraðsdómari óskar, enda fáist hún fyrir hæfilegt verð að dómi sérfróðra óvilhallra manna. — **3. gr.** Um viðhald embættisbústaðarins o. fl. fer eftir reglum er ráðherra setur.

1935 Nr. 27 9. jan.

Lög um aldurshámark opinberra embættis- og starfsmanna.

1. gr. Hver sá opinber embættis- eða starfsmaður í þjónustu ríkis, bæjar- eða sveitarfélaga eða stofnana, sem þau ráða yfir eða eiga, hvort sem hann er skipaður af konungi eða ráðherra eða öðrum löglegum aðila, eða þó hann sé fastráðinn, skal leystur frá embætti sínu eða starfi sínu af sama aðila, er veitti honum það eða réði hann til þess, þegar hann er orðinn fullra [70 ára].[1]) [Heimilt er þó þessum embættis- og starfsmönnum að láta af störfum, þegar þeir eru orðnir fullra 65 ára, eða hvenær sem er eftir þann tíma, með eftirlaunarétti].[2]) — Ákvæði þessarar greinar ná ekki til ráðherra, alþingismanna og annarra opinberra fulltrúa, sem kosnir eru almennri kosningu [fiskimatsmanna og annarra matsmanna, sem ekki taka laun úr ríkissjóði,][1]) né heldur til þeirra sýslunarmanna, er ekki hafa sýslanina að aðalstarfi. — Ef embættismaður, sem hlotið hefur embætti sitt með almennri kosningu, fer frá samkvæmt ákvæðum þessara laga, skal honum heimilt að sækja um embættið að nýju. Hljóti hann kosningu, skal hann fá veitingu fyrir embættinu um 5 ár. — **2. gr.** Þegar opinberum starfsmönnum er veitt lausn frá störfum sínum samkv. 1. gr., skal miða lausnina við 1. dag næsta mánaðar eftir að þeir urðu 65 eða 70 ára, nema ráðherra þyki annar tími á árinu hagkvæmari vegna mannaskipta við störfin. . .[2])

1935 Nr. 27 9. jan.

Tilskipun, sem lögleiðir á Íslandi lög 5. janúar 1851, um eftirlaun.[3])

1855 31. maí

1. gr. Sérhver sá, er konungur hefur gert að embættismanni og launað er af sjóði ríkisins, á rétt á að fá eftirlaun eftir lagaboði þessu, þegar honum er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsulasleika eða annarra orsaka vegna, sem honum er ósjálfrátt. — Með lagaboði skal ákveða, hverja embættismenn konungur setur, en þangað til slíkt lagaboð er gert, verður það eftir sömu reglum og hingað til, þó þannig, að þau embætti, sem samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hafa gilt, hafa ekki veitt rétt til eftirlauna, skulu heldur ekki gera það eftir þessu lagaboði, eins og að hinu leytinu sérhver sá, sem, þegar þetta lagaboð kemur út, er í þvílíku embætti, að hann eftir þeim hingað til gildandi reglum hefur getað vænzt eftirlauna, en embættið nú eftir þessu lagaboði veitir ekki rétt til eftirlauna, skal eiga heimtingu á eftirlaunum fyrir sjálfan sig. — Hinn sama rétt til eftirlauna eiga þeir embættismenn, sem hafa embætti við ríkisþingið, eða við stofnanir þær, hverra tekjur og gjöld eru ákveðin í ríkisfjárlögunum. — Þó einhver sé settur embættismaður um hríð, hefur hann ekki rétt til eftirlauna. — Sveitirnar ákveða sjálfar, að hve miklu leyti embættismenn þeirra geti fengið eftirlaun, sem og hversu mikil þau skuli vera. — **2. gr.** Eftirlaunin verða borguð úr ríkissjóðnum, að svo miklu leyti, sem þau ekki verða greidd á

1) L. nr. 5, 31. jan. 1947, § 1 a.
2) Sömu l., § 1 b.

1) L. nr. 13, 1. febr. 1936, § 1.
2) L. nr. 5, 31. jan. 1947, § 2.
3) Sbr. l. nr. 4, 4. marz 1904, § 12, l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7, l. nr. 101, 30. des. 1943, l. nr. 64, 2. sept. 1955, og l. nr. 29, 29. apríl 1963.

1855 31. maí

annan hátt, samkvæmt reglum þeim, sem hingað til hafa gilt um það efni, eða seinna kynnu að verða ákveðnar. — Af konungspeningunum og lífeyri konungsættarinnar hvoru fyrir sig greiðast eftirlaun þau, er á þeim hvíla.[1]) — Þegar konungaskipti verða, eða þegar einhver sá lífeyrir, sem nú er, er á enda, verður í hvert skipti ákveðið með sérstöku lagaboði, hver eftirlaun ríkissjóðurinn skuli greiða í því tilliti.[1]) — **3. gr.** Eftirlaun skal reikna eftir tímalengd þeirri, sem hlutaðeigandi hefur þjónað sem embættismaður með eftirlaunarétti og eftir upphæðinni að meðaltali á embættislaunum þeim, er hann hefur haft 5 síðustu árin, áður en hann fékk lausn frá embættinu, eða í öll þau ár, sem hann hefur þjónað embætti, svo framarlega sem það hafa ekki verið fimm ár, þannig að:

	af launaupphæðinni að meðalt. í eftirlaun
frá 0— 2 ára þjónusta veiti	1/10
— 2— 4 — — —	2/10
— 4— 7 — — —	3/10
— 7—10 — — —	4/10
— 10—20 — — —	5/10
— 20—21 — — —	31/60
— 21—22 — — —	32/60
— 22—23 — — —	33/60
— 23—24 — — —	34/60
— 24—25 — — —	35/60
— 25—26 — — —	36/60
— 26—27 — — —	37/60
— 27—28 — — —	38/60
— 28—29 — — —	39/60
lengri en 29 — — —	40/60

— Sá, sem er fullra 70 ára, á rétt á að fá lausn með eftirlaunum samkvæmt þessu lagaboði. — Sá embættismaður, sem slasast þannig, þegar hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að fá lausn frá embættinu, fær ávallt 2/3 af embættistekjum sínum í eftirlaun. — Ef eitthvert embætti er lagt niður, á sá embættismaður heimtingu á að njóta 2/3 hluta af embættistekjum sínum í 5 ár í biðlaun, en er þá undir eins skyldur til að taka aftur við hæfilegu embætti með sömu tekjum að minnsta kosti, sem því embætti fylgdu, sem niður var lagt. Hafi hann ekki fengið nýtt embætti að 5 ára fresti, verða honum veitt eftirlaun. Þau ár, er hann hefur notið biðlauna, skal álíta sem embættisár, þegar farið verður síðar að reikna eftirlaun hans; en eftirlaunin skal reikna eftir þeim embættistekjum, er hann hafði, áður en hann fékk biðlaun. Ef hann tekur á móti embætti, sem fylgja minni tekjur, fær hann af þeim eftirlaunum, sem honum ber eftir hið meira embætti, er hann áður hafði, svo mikið sem samanlagt við tekjur hins nýja embættis jafnast við tekjur hans í hinu fyrra embætti og ekki meira. — **4. gr.** Þær embættistekjur, sem teknar verða til greina, þegar reiknuð eru eftirlaun eða biðlaun samkvæmt 3. gr., eru: 1) Viss árleg laun, og skal þar með einnig talin uppbót fyrir landauragjald, sem embættinu fylgir að svo miklu leyti sem þessi uppbót er einskorðuð við ákveðna peningaupphæð; 2) launaviðbót, sem veitt er mannínum sjálfum; 3) aukatekjur, starfalaun (Gebyrer), hundraðsgjöld, skrifarakaup og því um líkar óvissar tekjur, sem lagaheimild er fyrir (þó undan skilst hlutur í sektarfé, aukakaup, dagpeningar, borðfé, skrifstofupeningar, og peningar til hestahalds og þess konar), sem og slík hlunnindi (leigulaus bústaður, bújörð, eldiviður og ljós þar í talið), sem með berum orðum eru veitt hlutaðeigandi sem laun eða hluti af launum hans. Þegar allar tekjur embættismannsins samantaldar eru meira en 1000 rd. skal draga 1/3 frá, af því er allar tekjurnar verða meiri en 1000 rd., fyrir það, að hinar áður greindu óvissu tekjur og hlunnindi er með talið. — Við þau embætti, þar sem skrifstofuhald og ferðakostnaður og þess konar er sameinað embættunum, en engar tekjur eru lagðar sér í lagi til þess að standast slík útgjöld, skal þá peningaupphæð, sem álíta má að þar til gangi árlega, draga frá öllum tekjum embættisins, og skal reikna eftirlaun af tekjuhæð þeirri, sem þá er eftir. Það sem embættistekjur, sem taldar eru eftir áðurnefndum reglum, eru meiri en 6000 rd., skal ekki tekið til greina. Engin eftirlaun mega vera hærri en 3000 rd. — **5. og 6. gr.** ...[1]) — **7. gr.** Eftirlaun eða biðlaun missast, 1) gersamlega eða að tiltölu, þegar hlutaðeigandi fær aftur embætti og laun; 2) þegar hann án konungsleyfis gengur í þjónustu útlendra ríkja; 3) þegar hann tekur sér bústað í öðrum löndum, án samþykkis konungs; 4) þegar hann hefur ekki tekið eftirlaun eða biðlaun sín í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 5) ...[2]) — Þegar embættismaður, sem hefur fengið lausn frá embætti með eftirlaunum,

1855 31. maí

1) Ákvæði þessi gilda ekki framar.

1) L. nr. 30, 24. marz 1961, § 1.
2) S. l., § 2.

1855 31. maí

tekur við nýju embætti, hefur hann rétt til, þegar hann fær lausn frá þessu embætti, að fá eftirlaun þau, sem hann áður hafði. — **8. gr.** Hver kona, sem héðan í frá verður ekkja eftir embættismann þann, sem hafði eftirlaunarétt eða eftirlaun, skal hafa rétt til að fá eftirlaun úr sama sjóði, sem maður hennar, með undantekningum þeim, sem til eru teknar í 9. gr. — Eftirlaun ekkjunnar reiknast ⅛ af launum mannsins, eins og þau eru talin eftir 3. og 4. gr. þessara laga, þegar þau eru lögð til grundvallar fyrir því, hvernig reikna skal eftirlaun hans, þó svo, að eftirlaun ekkjunnar, sem á þann hátt koma út, geti ekki verið meiri en 600 rd. né heldur meiri en þau eftirlaun, sem maðurinn hefði getað fengið, eða hafði þegar hann dó. — Þar sem kringumstæðurnar mæla með því, getur konungurinn þar að auki í viðbót við eftirlaunin veitt 10 til 50 rd. árlega fyrir hvert af börnum ekkjunnar, sem ekki er séð fyrir, þangað til hvert barn er 18 ára; þó skal eftirlaunaviðbót þessi því aðeins haldast, að kringumstæður þær, sem hún er byggð á, eigi sér framvegis stað, og skal sanna það á hverju ári fyrir ríkisfjárstjórninni. — **9. gr.** Þær embættismannaekkjur hafa engan eftirlaunarétt, sem hafa gifzt eldra manni en 60 ára, eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti með eftirlaunum, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið, áður en maðurinn dó. — **10. gr.** ... — **11. gr.** Eftirlaun ekkna missast: 1) þegar ekkjan giftist á ný; 2) þegar hún tekur sér bústað í öðrum löndum án samþykkis konungs; 3) þegar hún hefur ekki hirt eftirlaunin í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 4) ...[1]) — Þegar ekkja missir eftirlaun af því hún hefur gifzt á ný, á hún rétt á að fá aftur hin sömu eftirlaun, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **12. gr.**[2]) Reglurnar um eftirlaun presta og prestekkna skal ákveða með sérstökum lögum. ... — **13. gr.** Föðurlausum og móðurlausum börnum þeirra embættismanna, sem áttu rétt til eftirlauna, getur konungur veitt hverju um sig 20 til 100 rd. eftirlaun árlega, að svo miklu leyti og svo lengi, sem þau þurfa við og eru þeirra makleg, þó ekki lengur en þangað til þau eru 18 ára; þörf þeirra og maklegleik skal árlega sanna fyrir ríkisfjárstjórninni. — **14. gr.** Þegar eftirlaun eða biðlaun eru ekki hirt í heilt ár, hverfa þau það ár í þann sjóð, er þau áttu að gjaldast úr.

1) L. nr. 30, 24. marz 1961, § 2.
2) Sbr. l. nr. 48, 16. nóv. 1907.

1855 31. maí

1904 Nr. 4 4. marz

Lög um eftirlaun.[1])

1. gr. Hver sá, sem fengið hefur konungsveitingu fyrir embætti og fær laun úr landssjóði, á rétt á að fá eftirlaun eftir lögum þessum, þegar honum er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsulasleika, eða annarra orsaka vegna, sem honum eru ósjálfráðar. — **2. gr.** Eftirlaunin skulu greiðast úr landssjóði. Upphæð eftirlaunanna skal þannig reikna, að sá, er fengið hefur lausn frá embætti, fær í eftirlaun ⅕ þeirrar embættislaunaupphæðar, er hann hafði, þegar hann fékk lausn frá embættinu, og auk þess 20 kr. fyrir hvert ár, sem hann hefur þjónað embætti með eftirlaunarétti, þó koma eigi til greina fleiri þjónustuár en 35. — Sá, sem er fullra 70 ára, á rétt á að fá lausn með eftirlaunum samkvæmt lögum þessum. Sá embættismaður, sem slasast þannig þegar hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að fá lausn frá embættinu, fær ávallt hin hæstu eftirlaun, sem honum gætu borið samkvæmt lögum þessum, miðað við embættistekjur hans og 35 ára þjónustu. Ef eitthvert embætti er lagt niður, á sá embættismaður, er því gegnir, heimtingu á að njóta ⅔ af embættistekjum sínum í 5 ár í biðlaun, en er þá undir eins skyldur til að taka aftur við hæfilegu embætti með sömu tekjum að minnsta kosti, sem því embætti fylgdu, sem niður var lagt. Hafi hann ekki fengið embætti að 5 ára fresti, verða honum veitt eftirlaun. Þau ár, sem hann hefur notið biðlauna, skal álíta sem þjónustuár, þegar farið verður síðar að reikna eftirlaun hans; en eftirlaunin skal reikna eftir þeim embættistekjum, er hann hafði áður en hann fékk biðlaun. Ef hann tekur á móti embætti, sem minni tekjur fylgja, fær hann af þeim eftirlaunum, sem honum ber eftir hið meira embætti, er hann áður hafði, svo mikið, sem tekjur hins nýja embættis vantar til að jafnast við tekjur hins fyrra embættis, er hann hafði, og ekki meira. — **3. gr.** Ef embættismaður, sem sökum heilsubrests hefur fengið lausn frá embætti með eftirlaunum, kemst aftur til heilsu, er hann skyldur til að taka á móti embætti, sem landsstjórnin álítur við hans hæfi og skipar hann í, og séu

1) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7; l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7, l. nr. 101, 30. des. 1943, l. nr. 64 1955 og l. nr. 29 1963.

1904 Nr. 4 4. marz

launin eigi lægri en þess embættis, er hann fékk lausn frá. Séu launin minni, fær hann mismuninn greiddan úr landssjóði sem viðbót fyrir sjálfan sig. Neiti embættismaðurinn að ganga að hinu nýja embætti og getur eigi fært fullnægjandi sönnur á slíka vanheilsu, sem tálmi honum frá að gegna því, missir hann rétt til eftirlauna. — **4. gr.** Þær embættistekjur, sem teknar verða til greina, þegar reiknuð eru eftirlaun eða biðlaun samkvæmt 2. gr., eru: 1) viss árleg laun; 2) launaviðbót, sem veitt er manninum sjálfum; 3) aukatekjur og hlunnindi, svo sem leigulaus bústaður, bújörð, eldiviður og ljós, sem með berum orðum er veitt embættismanninum sem laun eða hluti af launum hans. Aukatekjurnar skulu taldar eins og þær hafa verið að meðaltali 5 síðustu árin, áður en embættismaður fékk lausn frá embætti, eða öll þau ár, sem hann hefur embætti þjónað, hafi árin verið færri en 5. — **5. gr.** Sá, er fyrirgerir embætti sínu, missir einnig rétt til eftirlauna. — **6. gr.** Þegar embættismanni er vikið frá fyrir einhverjar misfellur, sem ekki varða embættismissi, en veikja þó þá virðingu og traust, sem nauðsynlegt er fyrir stöðu hans, skal ákveða eftirlaun hans með sérstökum lögum. — **7. gr.** Eftirlaun eða biðlaun missast: 1) gersamlega eða að tiltölu, þegar hlutaðeigandi fær aftur embætti og laun; 2) þegar hann án konungsleyfis gengur í þjónustu útlendra ríkja; 3) þegar hann tekur sér bústað í öðrum löndum án samþykkis konungs; 4) þegar hann hefur ekki tekið eftirlaun sín eða biðlaun í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 5) þegar hann verður dæmdur sekur í þess konar athæfi, sem mundi hafa svipt hann embætti, ef hann hefði þá í því verið, eða ef upp á hann sannast, að hann hafi orðið sekur í slíkri hegðun, áður en hann fékk lausn frá embættinu. Nú hefur embættismaður fengið lausn frá embætti með eftirlaunum, og tekur við nýju embætti, hefur hann þá rétt til að fá eftirlaun þau, sem hann áður hafði, er hann sleppir þessu embætti. — **8. gr.** Hver kona, sem verður ekkja eftir embættismann, er hafði eftirlaunarétt eða eftirlaun eftir lögum þessum, skal hafa rétt til að fá eftirlaun úr landssjóði með þeim undantekningum, sem til eru teknar í 9. gr. Eftirlaun ekkjunnar reiknast 1/10 af launum mannsins, eins og þau eru talin eftir 2. og 4. gr. þessara laga, þegar þau eru lögð til grundvallar fyrir því, hvernig reikna skal eftirlaun hans; þó mega þau eftirlaun ekkjunnar, sem þannig reiknast, aldrei fara fram úr 600 kr. Þegar ástæður virðast til, getur konungur, í viðbót við eftirlaunin veitt 20 til 100 kr. árlega fyrir hvert barn ekkjunnar, sem hún hefur fyrir að sjá, þangað til hvert barn er orðið 16 ára; þó skal eftirlaunaviðbót þessi því aðeins haldast, að ástæður þær, sem hún er byggð á, séu framvegis hinar sömu, og skal sanna það á hverju ári fyrir landsstjórninni. — **9. gr.** Þær embættismannsekkjur hafa engan eftirlaunarétt, sem hafa gifzt eldri manni en 60 ára eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti með eftirlaunum, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið, áður en maðurinn dó. — **10. gr.** Eftirlaun ekkna missast: 1) þegar ekkjan giftist af nýju; 2) þegar hún tekur sér bústað í öðrum löndum án samþykkis konungs; 3) þegar hún hefur ekki hirt eftirlaunin í 3 ár, og getur síðan ekki sannað lögmæt forföll; 4) þegar hún verður dæmd sek í einhverri athöfn, sem að almenningsáliti er ósæmileg. — Þegar ekkja missir eftirlaun, af því að hún hefur gifzt af nýju, á hún rétt á að fá aftur hin sömu eftirlaun, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **11. gr.** Föðurlausum og móðurlausum börnum þeirra embættismanna, sem áttu rétt til eftirlauna, getur konungur veitt hverju um sig 40—200 kr. árlega, að svo miklu leyti, og svo lengi, sem þau þurfa við og eru þeirra verð, þó ekki lengur en þangað til þau eru 16 ára; þörf þeirra og verðleik skal árlega sanna fyrir landsstjórninni. — **12. gr.** Þeir, sem eru í embættum, þá er lög þessi öðlast gildi, og hafa rétt til eftirlauna samkvæmt tilskipun 31. maí 1855, halda rétti til eftirlauna samkvæmt þeirri tilskipun, svo og ekkjur þeirra. ...

1904 Nr. 4 4. marz

Lög um skyldu embættismanna til að safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri.[1])

1904 Nr. 5 4. marz

1. gr. Hver sá, er fengið hefur konungsveitingu fyrir embætti og fær laun úr landssjóði, svo og læknar í 4. og 5. flokki,[2]) skal safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, svo sem lög þessi ákveða. — **2. gr.** Til þess að safna sér ellistyrk skal embættismaðurinn árlega verja 2% af launum sínum, en ef hann kýs heldur að kaupa geymdan líf-

1) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, og l. nr. 51, 27. júní 1921, § 7.

2) Sbr. l. nr. 24, 13. okt. 1899, og nú l. nr. 44, 23. júní 1932, og l. nr. 55, 28. apríl 1962.

1904 Nr. 5 4. marz

eyri, er allur missist, ef kaupandi lífeyrisins deyr áður en til hans er tekið, skal hann árlega verja til þess 1⅓% af launum sínum. — **3. gr.** Ellistyrkur sá, er safnast, skal geymast og ávaxtast í einhverjum þeim sjóði, er landstjórnin telur gildan, en sé keypt trygging fyrir lífeyri, þá skal gera það í lífsábyrgðarstofnun ríkisins. Eignarskírteini fyrir ellistyrknum eða lífeyristryggingunni geymist hjá landstjórninni. — **4. gr.** Upphæð þeirri, sem embættismaður á að gjalda eftir lögum þessum, skal halda eftir af launum hans. — **5. gr.** Þegar embættismaður fær lausn frá embætti, getur hann farið að fá alla vexti af ellistyrknum og farið að taka til lífeyrisins. Svo getur hann þá og keypt sér ævilangan lífeyri fyrir ellistyrkinn allan eða hluta af honum. Sá ellistyrkur, sem maður á, er hann deyr, gengur til dánarbús hans sem önnur eign. — **6. gr.** Lög þessi ná ekki til þeirra embættismanna, sem komnir eru í embætti, þegar þau öðlast gildi.

1855 31. maí

Opið bréf, sem lögleiðir á Íslandi, með nokkrum breytingum, lög 5. janúar 1851, um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag.[1])

1. gr. Sérhver embættismaður, sem hefur embætti, eða biðlaun, og sem samkvæmt launalögunum hefur rétt til eftirlauna, og ekki er fullt sjötugur að aldri, er skyldur til í hinni dönsku lífsfjár- og framfærslustofnun, sem ríkissjóðurinn ábyrgist, að sjá ekkju sinni borgið með féstyrk ævilangt, sem byrjar við dauða hans, og að minnsta kosti er ⅕ hluti af þeim embættislaunum hans, sem koma til álita, þegar eftirlaun hans eru reiknuð út samkvæmt 4. gr. sömu laga, þó ekki meira en 600 rd. árlega. — **2. gr.** Undanteknir eru embættismenn þeir: 1) sem eru fullt sextugir að aldri áður en þessi lög koma út og eru giftir; 2) sem áður en þessi lög koma út hafa þegar, samkvæmt skyldu sinni, séð ekkju sinni borgið með þeim hæstu eftirlaunum eða leigufé ævilangt, 400 rd., samkvæmt hingað til gildandi reglum, á meðan þeir ekki fá meiri embættislaun, því ef svo er, leggst skuldbindingin eftir þessu lagaboði á þá, að því leyti er launaviðbótina snertir; 3) sem sanna fyrir ríkisfjárstjórninni, að ekkjum þeirra sé á annan hátt séð borgið ævilangt með ekki minni árlegum tekjum, en fjárstyrkur sá er, sem ákveðinn er í 1. gr. — Loksins eru einnig prestar undan teknir, og skal um skyldu þeirra að sjá fyrir ekkjum sínum standa við það, sem nú er í lögum, þangað til sérstakt lagaboð gerir breytingu á því.[1]) — **3. gr.** Enginn prestur má gefa saman í hjónaband nokkurn embættismann, sem á rétt til eftirlauna, fyrr en hann með vitnisburðarbréfi frá hlutaðeigandi amtmanni[2]) hefur sannað, að hann sé undanþeginn þeirri skyldu að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, eða að hann hafi sent amtmanni beiðni til ríkisstjórnarinnar um að mega leggja í lífsábyrgðarsjóðinn. Ef út af þessu er brugðið, varðar það 100 rd. sekt til fátækra á þeim stað. — **4. gr.** Ríkisstjórnin skal gæta þess, að skyldur embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið verði uppfylltar eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, krafizt þess af yfirboðara hvers eins, að honum sé þröngvað til þess með sekt. — **5. gr.** Tillögin til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar skulu greidd einu sinni á ári fyrirfram, og skal draga þau bæði af embættislaunum og af biðlaunum eða eftirlaunum hlutaðeiganda. — **6. gr.** Þegar tillögunum verður ekki haldið inni á þenna hátt, og þau eru ekki greidd á gjalddaga, skal ríkisfjárstjórninni heimilt að borga þau fyrirfram úr ríkissjóðnum, sem aftur á móti á rétt á að fá peninga sína endurgoldna með lögtaki, ... þó skal greiða hina almennu borgun til fógetans. Ef hlutaðeigandi deyr, áður en endurgjald næst, skal halda eftir framfærslufé því, sem ekkjunni hefur verið ætlað, þangað til fé það, sem þannig hefur verið borgað fyrirfram, er endurgoldið. — **7. gr.** Verði þeirri aðferð, sem um er getið í 6. gr., einhverra orsaka vegna ekki við komið, eða ef einhver embættismaður fær lausn eftirlauna- og biðlaunalaust, áður en hann hefur lokið því, sem hann á að greiða til lífsfjár- og framfærslustofnunarinnar, þá skal, ef vanrækt er að greiða tillögin, þegar svo stendur á, gilda hið sama sem um þá, er sjálfráðir eru hluttakendur í stofnuninni. — **8. gr.** Lífsfjár- og framfærslustofnunin er skyld að taka við hverjum embættismanni, sem hluttakara fyrir það framfærslufé, sem hann á að sjá ekkju sinni borgið með eftir 1. gr., gegn því, að hann útvegar sér lögboðinn læknisvitnisburð, að lífi hans sé engin bráð hætta búin.

1) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. jan. 1921, § 7, l. nr. 101, 30. des. 1943, l. nr. 64 1955 og l. nr. 29 1963.

1) Sjá l. nr. 49, 16. nóv. 1907.
2) Sbr. tsk. nr. 12, 23. ág. 1904, I. 11.

1855 31. maí — **9. gr.** Ef maðurinn hefur fengið skilnaðardóm við konu sína, er hann eftirleiðis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju, er hann hefur skilið við, og á hann rétt á að ganga úr lífsfjár- og framfærslustofnuninni samkvæmt reglum þeim, sem gilda um sjálfráða hlutaðeigendur. — Þegar hjón skilja eftir samkomulagi, er það undir því samkomulagi komið, að hve miklu leyti maðurinn er laus við þessa skuldbindingu. Ef slíkt er ekki berlega til tekið, viðhelzt skuldbindingin, að svo miklu leyti, sem embættistekjur þær snertir, sem maðurinn hafði, þegar skilnaðurinn varð. — **10. gr.** Þegar sá maður, sem séð hefur ekkju sinni fyrir framfærslufé gegn ævilöngu tillagi, fær síðar lausn frá embætti með eftirlaunum, á hann rétt á að fá gjald það, er hann er skuldbundinn til að greiða eftir þessu lagaboði, minnkað að tiltölu við eftirlaunin, og eftir því skal reikna framfærsluféð.

1905 Nr. 28 20. okt. **Lög um viðauka við opið bréf 31. maí 1855 um skyldu embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag.**

Embættismenn, sem skyldir eru til þess, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag, geta auk þess, sem fram er tekið í opnu bréfi 31. maí 1855, fullnægt skyldu sinni í þessu tilliti með því að kaupa sér lífsábyrgð í lífsábyrgðarstofnun ríkisins, sem sé 15 sinnum hærri að minnsta kosti en líffé það, sem embættismaðurinn er skyldur til að tryggja ekkju sinni; þetta er þó því skilyrði bundið, að embættismaðurinn uppfylli hin almennu skilyrði fyrir því að fá líf sitt tryggt hjá stofnuninni, og að hann skuldbindi sig til þess, að hlíta ákvæðum þeim, er stjórnarráðið setur til tryggingar því að lífsábyrgðarupphæðin komi ekkju hans að notum, og um greiðslu á iðgjöldum lífsábyrgðarinnar.

1921 Nr. 51 27. júní **Lög um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra.**[1])

1. gr. Stofna skal sérstakan sjóð til að tryggja embættismönnum, er láta af embætti sakir elli eða vanheilsu, geymdan lífeyri, svo og lífeyri ekkjum þeirra. Sjóðurinn stendur undir umsjón landsstjórnarinnar, og annast hún reikningshald hans. Ríkissjóður leggur sjóði þessum til stofnfé, 50000 kr. í eitt skipti fyrir öll. — **2. gr.** Landsstjórnin kveður á með reglugerð um stjórn sjóðsins og skipulag.[1]) — **3. gr.** Hver embættismaður, karl eða kona, er laun tekur eftir hinum almennu launalögum, skal kaupa lífeyri í sjóði þeim, er ræðir um í 1. gr., og verja til þess 7% af árslaunum sínum. — Iðgjöldum skal halda eftir af launum embættismanna. — **4. gr.** Þegar embættismaður fær lausn frá embætti vegna elli eða vanheilsu, skal hann fá greiddan úr sjóðnum lífeyri, sem nemur 27‰ af launum þeim samanlögðum, sem embættismaðurinn hefur greitt iðgjöld af í sjóðinn. — Lífeyrir þessi má þó aldrei fara fram úr ¾ hámarkslauna þeirra, er embættismaðurinn hefur haft. — Nú er embættismaðurinn orðinn 70 ára að aldri, eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er 95 ár, og á hann þá rétt á að fá lausn frá embætti og lífeyri samkvæmt lögum þessum. — Nú er embætti lagt niður og embættismaðurinn flyzt eigi jafnframt í annað embætti, og skal hann þá eiga rétt á að fá endurgreidd úr lífeyrissjóðnum vaxtalaust og afdráttarlaust, iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn.[a]) Ef hann kýs heldur, mega iðgjöld hans standa inni í sjóðnum, þar til hann er 70 ára, og fær hann þá lífeyri samkvæmt 4. gr. og ekkja hans samkvæmt 5. gr. — [Eftir sömu reglum fá starfsstúlkur landssímans endurgreidd iðgjöld sín, er þær fara úr þjónustu símans, án þess að þeim sé vikið úr þjónustunni, enda láti þær ekki af starfinu með rétti til lífeyris samkvæmt lögum þessum.][2]) — **5. gr.** Ekkja eftir embættismann, sem hafði rétt til lífeyris eða naut lífeyris er hann lézt, fær lífeyri úr sjóðnum, með undantekningum þeim, sem segir í 7. og 9. gr. — Lífeyrir ekkju nemur ⅕ af byrjunarlaunum þess embættis, er maður hennar var í, er hann lézt eða fékk lausn frá embætti. — **6. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með ½₂ fyrirfram á hverjum mánuði. — **7. gr.** Embættismaður, sem á eftirlaunarétt samkvæmt eldri lögum[3]) og eigi er skyldur til að tryggja ekkju sinni lífeyri í sjóðnum, sbr. lög nr. 71, 28. nóv. 1919, 7. gr. 2. málsgr., greiðir sem iðgjald í lífeyrissjóð 5% af launaviðbót þeirri, sem hann kann að hafa fengið samkvæmt nefndum lögum, enda nýtur ekkja hans þá eigi lífeyris úr sjóðnum og hann sjálfur eigi nema sem svarar greiðslu hans af launaviðbótinni. — Embættismaður,

1) Sbr. l. nr. 64 1955 og l. nr. 29 1963.

1) Rgj. nr. 113, 17. sept. 1921.
2) L. nr. 41, 27. júní 1925.
3) Tsk. 31. maí 1855 og l. nr. 4, 4. marz 1904.
a) XIII, 320.

1921 Nr. 51 27. júní

sem er eldri en 50 ára, þegar lög þessi ganga í gildi, og á ekki eftirlaunarétt samkvæmt eldri lögum, greiðir sem iðgjald í lífeyrissjóð 5% af launum sínum, enda nýtur hann aðeins sjálfur lífeyris úr sjóðnum, en ekkja hans eigi. — **8. gr.** Embættismannsekkja, sem lífeyris nýtur samkvæmt 5. gr., nýtur enn fremur úr ríkissjóði árlega 1/10 af föstum lágmarkslaunum embættis þess, er maður hennar hafði, er hann lézt. Til fastra launa í þessu sambandi skal telja hlunnindi þau, er talin eru fylgja embættinu í launalögunum. — Ekkjur, sem eftir eldri lögum eiga rétt til hærri eftirlauna en lífféð nemur, halda þeim rétti. — Í viðbót við lífféð getur konungur veitt ekkju 50—100 kr. árlegan uppeldisstyrk handa hverju barni hennar og manns þess, er hún nýtur lífeyris eftir, þangað til barnið er fullra 16 ára. Skilyrði fyrir viðbót þessari er það, að ekkjan verði talin þurfa styrksins, til að veita börnunum sæmilegt uppeldi. — **9. gr.** Embættismannsekkja öðlast ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum né líffjár úr ríkissjóði, ef hún hefur gifzt eldra manni en 60 ára eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti með lífeyri, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið áður en maðurinn dó. — **10. gr.** Réttur ekkju til líffjár fellur burt: 1) ef ekkjan giftist af nýju; 2) ef hún tekur sér bústað utanríkis án samþykkis konungs; 3) ef hún hirðir ekki líffé í þrjú ár samfleytt án þess að sanna lögmæt forföll ...[1]) Er ekkja missir líffé, af því hún hefur gifzt af nýju, á hún rétt á að fá hið sama líffé, ef hún verður ekkja í annað sinn. — Réttur ekkju til lífeyris fellur burt eftir sömu reglum sem réttur til líffjár samkv. stafl. 1—3, þó þannig, að taki hún sér bústað utanríkis, kemur samþykki stjórnar lífeyrissjóðsins í stað samþykkis konungs. Og á sama hátt öðlast hún aftur rétt til lífeyris, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **11. gr.** Föðurlausum og móðurlausum börnum þeirra embættismanna, er laun eiga að taka eftir launalögunum, getur konungur veitt, hverju um sig, 100—200 kr. uppeldisstyrk árlega, að svo miklu leyti og svo lengi sem þau þurfa, þó ekki lengur en þangað til þau eru 16 ára. — **12. gr.** Ekkill konu, sem gegnt hefur embætti, hefur sama rétt til lífeyris úr sjóðnum sem ekkja embættismanns, með öllum sömu takmörkunum. — **13. gr.** Embættismenn, sem sitja í embætti þegar lög þessi öðlast gildi og eftirlaunarétt eiga samkvæmt eldri lögum, halda þeim rétti, þó með þeim takmörkunum, sem settar eru í 7. gr. launalaganna (nr. 71, 28. nóv. 1919). Hið sama gildir um réttindi ekkna þeirra og barna. — **14. gr.** ... **15. gr.** Þeir, sem kunna að hafa tryggt ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 73, 28. nóv. 1919, greiða aðeins 5% af launum sínum í lífeyrissjóðinn á ári, enda njóta ekkjur þeirra eigi neins úr sjóðnum.

1) Lög nr. 29, 24. marz 1961, § 1.

1921 Nr. 51 27. júní

Lög um lífeyri fastra starfsmanna Búnaðarfélags Íslands. **1928** Nr. 15 7. maí

1. gr. Ákvæði laga nr. 51, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, skulu einnig gilda um þá fasta starfsmenn Búnaðarfélags Íslands, sem tryggja vilja sér lífeyri samkvæmt nefndum lögum. Nú fer fastur starfsmaður Búnaðarfélags Íslands, sem tryggt hefur sér lífeyri, úr þjónustu þess, án þess að vera vikið úr þjónustunni, og skal hann þá hafa rétt til endurgreiðslu iðgjalda eða geymslu lífeyris samkvæmt 4. málsgrein 4. gr. laganna, enda láti hann ekki af starfinu með rétti til lífeyris.

Lög um lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.[1])[a]) **1955** Nr. 64 2. sept.

1. gr. Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar með því markmiði og skipulagi, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Sjóðfélagar eru: — 1. Allir þeir, sem laun taka eftir hinum almennu launalögum. — 2. Allir aðrir starfsmenn, sem taka laun úr ríkissjóði og ráðnir eru til ekki skemmri tíma en eins árs eða með þriggja mánaða uppsagnarfresti, enda sé starf þeirra í þjónustu ríkisins aðalstarf þeirra. — Þeim starfsmönnum ríkisins, sem rétt eiga á lífeyri úr öðrum sjóðum, er stofnaðir eru með lögum fyrir tilteknar starfsgreinar sérstaklega, er þó eigi skylt að gerast sjóðfélagar. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skal heimilt að taka í tölu sjóðfélaga starfsmenn bæjar-, sýslu- og hreppsfélaga og stofnana, er þeim heyra til og sérstakan fjárhag hafa, enda fullnægi þeir skilyrðum þeim, er greinir í 3. gr.[a]) um ráðningartíma og aðalstarf. **5. gr.** Nú bætast við nýir sjóðfélagar, og skal þá heimilt

1) Sbr. nú l. nr. 29, 29. apríl 1963.
a) Um eftirlaun bæjarstarfsmanns, XXVI. 176.

að kaupa þeim réttindi í sjóðnum fyrir starfstíma, sem þeir hafa unnið, áður en þeir urðu sjóðfélagar. Stjórn sjóðsins ákveður, eftir tillögum tryggingarfræðings hans, upphæð þá, er greiða skal fyrir réttindi þessi, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár. — **7. gr.** Tryggingastofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af hinni umboðslegu endurskoðun án sérstakrar þóknunar. — **8. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, eða með öðrum álíka tryggilegum hætti. — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir sjóðsfélaga.[1]) — **9. gr.** Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingarfræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingarfræðingur hefur lagt til, að gert yrði. — **10. gr.** Sjóðfélagar greiði ár hvert 4% af heildarárslaunum sínum í iðgjöld til sjóðsins. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna. — Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — Launagreiðendur greiði fyrst um sinn ár hvert 6% af heildarárslaunum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, í iðgjöld til sjóðsins. Komi til iðgjaldalækkunar samkvæmt 9. gr., skal fyrst lækka iðgjöld launagreiðanda, þar til er þau eru orðin jöfn iðgjöldum sjóðfélaga sjálfra. — Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 30 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna.[a]) — Launþegi, sem yngri er en 18 ára, greiðir eigi iðgjöld til sjóðsins, enda öðlast hann eigi réttindi sjóðfélaga fyrr en hann hefur náð nefndum aldri. — Iðgjöld héraðslækna í héruðum I. og II. flokks svo og iðgjöld launagreiðanda þeirra vegna skulu miðuð við heildarárslaun héraðslækna í héruðum III. flokks. — **11. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **12. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengur og er orðinn fullra 65 ára að aldri, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum. — Upphæð ellilífeyrisins er hundraðshluti af meðallaunum hlutaðeigandi sjóðfélaga síðustu 10 starfsár hans, og er hundraðshluti þessi hækkandi eftir því, sem starfstíminn verður lengri, svo sem hér segir:

Starfstími:	*Ellilífeyrir:*
10 ár	12.5 %
11 —	14.0 —
12 —	15.5 —
13 —	17.0 —
14 —	18.5 —
15 —	20.0 —
16 —	22.0 —
17 —	24.0 —
18 —	26.0 —
19 —	28.0 —
20 —	30.5 —
21 —	33.0 —
22 —	35.5 —
23 —	38.0 —
24 —	41.0 —
25 —	44.0 —
26 —	47.0 —
27 —	50.0 —
28 —	53.0 —
29 —	56.5 —
30 — eða lengur	60.0 —

1) Rgj. nr. 91 1951, sbr. rgj. nr. 9 1956.

a) XXIX, 797.

1955 Nr. 64 2. sept.

— Upphæð ellilífeyris má þó aldrei nema meiru en 75% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja embætti því eða starfi, er sjóðfélaginn lét af. — **13. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna því starfi, sem hann hefur gegnt þangað til, og eigi á kost á öðru jafngóðu starfi við hans hæfi hjá stofnun þeirri, er hann hefur unnið hjá, eða annarri stofnun, sem tryggir starfsfólk sitt í sjóðnum, eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum slíkrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir í samráði við landlækni metur örorkuna meiri en 10%. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfi sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförnu. — Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfs í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, er hámark hins árlega örorkulífeyris hans jafnhátt ellilífeyri þeim, er hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Endranær miðast hámark örorkulífeyrisins við starfstíma og meðallaun 10 síðustu starfsár öryrkjans með sama hætti og segir í 12. gr. — Örorkulífeyrir hvers einstaks er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri hans samkvæmt 2. mgr. þessarar gr. sem örorka hans er metin. Þrátt fyrir örorku getur enginn fengið örorkulífeyri, meðan hann heldur jafnháum launum og hann áður hafði, hjá aðila, sem tryggir starfsmenn sína í lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum eða viðurkenndur af fjármálaráðuneytinu. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum. — **14. gr.** Nú andast sjóðfélagi og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum, enda hafi hinn látni greitt iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengri tíma og hjónabandinu hafi eigi verið slitið að lögum, áður en hann lézt. — Nú andast sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins skemmri tíma en 10 ár, og skal þá endurgreiða eftirlifandi maka hans vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt til sjóðsins. — Upphæð lífeyris hins eftirlifandi maka fer eftir starfstíma hins látna og meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsár hans. Ef starfstíminn er 10 ár, er hinn árlegi lífeyrir 20% af meðalárslaununum, en hækkar síðan fyrir hvert starfsár um 1% af meðalárslaununum, unz hámarkinu, 40% af meðalárslaununum, er náð eftir 30 ára starfstíma. Lífeyrir eftirlifandi maka má þó aldrei nema meiru en 50% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja embætti því eða starfi, er hinn látni lét af. — Sé hinn eftirlifandi maki yngri en 50 ára og hafi hann verið meira en 10 árum yngri en hinn látni, lækkar lífeyrir hans um 1% af meðalárslaununum fyrir hvert ár, sem aldursmunurinn nemur umfram 10 ár. Þó skal frádrátturinn ekki vera fleiri hundraðshlutar af meðalárslaununum en ár þau, er hinn eftirlifandi maka vantar á 50 ára aldur. — Verði árlegur lífeyrir maka samkvæmt 3. og 4. málsgr. þessarar gr. lægri en 2500 kr., skal hann hækkaður upp í þá upphæð. — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut lífeyris úr sjóðnum eða hann var lagztur banaleguna, og úrskurðar þá stjórn sjóðsins, hvort eftirlifandi maki hans skuli njóta lífeyris úr sjóðnum eða eigi. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. Veiti síðara hjónabandið einnig rétt til lífeyris, má eftirlifandi maki velja um, hvort hann tekur lífeyri eftir fyrri eða síðari makann. — Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og gegnir starfi sínu áfram, eftir að iðgjaldagreiðslu hans er lokið og hann hefur öðlazt rétt til að hætta störfum og fá ellilífeyri, og hækkar þá réttur hans til ellilífeyris um 2% af meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsárin fyrir hvert ár, er hann frestar að taka ellilífeyri. Á tilsvarandi hátt hækkar lífeyrisréttur maka hans um 1% af meðalárslaunum fyrir hvert ár. — Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafnframt við öðru starfi hjá stofnun, er tryggir starfsfólk sitt í sjóðnum, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og gilda þá reglur næstu málsgreinar að framan óbreyttar að öðru en því, að ellilífeyrir og makalífeyrir skulu reiknað-

1955 Nr. 64 2. sept.

ir af meðallaunum síðustu 10 ára í því starfinu, sem hærra var launað, ef það meðaltal er hærra en meðaltal launa síðustu 10 starfsárin. — **15. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 16 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til er þau eru fullra 16 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er lífeyrir þess 25% hærri en meðalmeðlag það, er félagsmálaráðherra hefur ákveðið með barni á sama aldri í Reykjvík á þeim tíma, sem lífeyririnn á að greiðast. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfalt meðalmeðlag þetta. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn sjóðfélaga, er hann verður öryrki, þó svo, að lífeyrir þeirra skal þá nema jafnmiklum hundraðshluta af lífeyrisupphæð þeirri, sem greinir í 2. málsgr. þessarar gr., sem örorka sjóðfélagans er metin. — Fósturbörn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar og börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan. — **16. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Hafi hann verið sjóðfélagi í 10 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður skylda hans til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir eftirlátins maka miðast þá við starfstíma hans og meðallaun síðustu 10 starfsár hans samkv. 12. og 14. gr. Lífeyrir barna hans skal þá ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 15. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu til 65 ára aldurs. — Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun þau, er hann hafði, er staða hans var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram. — [Nú verður sjóðfélagi að láta af stöðu sinni vegna heilsubrests, en tekur síðar aftur við starfi, sem veitir aðgang að sjóðnum, og er honum þá heimilt að kaupa sér réttindi fyrir þann tíma, sem úr hefur fallið. Þegar svo stendur á, að sjóðfélagi verður sökum heilsubrests að láta af stöðu sinni, en tekur þá eða síðar við lægra launuðu starfi, má reikna eftirlaun hans af því starfinu, sem hærra var launað, enda hafi hann greitt iðgjöld samkvæmt því. Stjórn sjóðsins getur krafizt vottorðs tryggingayfirlæknis til sönnunar því, að sjóðfélaginn verði að láta af stöðu sinni vegna heilsubrests. — Þeir, sem gerðust sjóðfélagar, áður en lög nr. 32 14. maí 1955 tóku gildi, halda rétti þeim, er lög nr. 101 30. des. 1943, 12. gr., veittu þeim til að krefjast greiðslu ellilífeyris úr sjóðnum, er samanlagður aldur þeirra og þjónustutími nemur 95 árum, enda hafi þeir fullnægt þeim skilyrðum, sem þeirri reglu fylgdu samkvæmt eldri lögum, þar á meðal um greiðslu iðgjalda í lífeyrissjóðinn, unz greindu tímamarki er náð.][1]) — **17. gr.** Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi. — Þeir, sem urðu sjóðfélagar 1. júlí 1944, en höfðu eigi keypt sér eða ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, og miðast réttur þeirra þá við allan starfstíma þeirra, enda greiði þeir sjóðnum jafnhá iðgjöld sem þeim hefði borið að greiða samkvæmt lögum nr. 51 1921, ef þeir þá hefðu verið tryggingarskyldir, um allt að 10 ára tíma. Um tilhögun iðgjaldagreiðslu þessarar fer eftir nánari fyrirmælum stjórnar sjóðsins. Ríkissjóður greiðir lífeyrissjóðnum það, sem á kann að vanta, að iðgjöld þessara manna hrökkvi fyrir útgjöldum sjóðsins þeirra vegna. Tryggingasjóður almannatrygginga endurgreiðir þeim starfsmönnum, sem greiða Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins iðgjöld fyrir liðinn starfstíma samkvæmt þessari grein, upphæðir þær án vaxta, sem þeir hafa greitt til sjóðsins fyrir sama tímabil. — **18. gr.** Lífeyrisgreiðslur, sem börn og ekkjur sjóðfélaga fá greiddar frá slysatryggingadeild almannatrygginganna, skulu koma til frádráttar lífeyrisgreiðslum samkvæmt lög-

1) L. nr. 11, 20. marz 1959, § 1.

1955 Nr. 64 2. sept.

1955 Nr. 64 2. sept.

um þessum. — **19. gr.** Nú flyzt starfsmaður, er verið hefur í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hans vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í þeim sjóði, er hann flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er sjóðfélaginn hafði öðlazt. — Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglu, þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gildi þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris eins og ákveðnar eru í þessum lögum. — **20. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyrisins fyrir fram á hverjum mánuði. — **21. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja í reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur. [1]) — **22. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda.

1963 Nr. 29 29. apríl

Lög um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins.

1. gr. Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins starfar með því markmiði og skipulagi, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** I. Sjóðfélagar eru: a. Allir þeir, sem skipaðir eru, settir eða ráðnir í þjónustu ríkisins, ríkisstofnana eða atvinnufyrirtækja ríkisins með föstum launum, til ekki skemmri tíma en eins árs eða með minnst þriggja mánaða uppsagnarfresti, enda sé það starf þeirra aðalstarf og hlutaðeigandi taki ekki minna en hálf þau laun, er slíku starfi fylgja fyrir fullan vinnutíma. b. Starfsmenn þeirra stofnana, sem aðild hafa fengið að sjóðnum samkvæmt eldri lögum, enda fullnægi þeir skilyrðum samkvæmt a-lið hér að framan um ráðningarkjör, nema hlutaðeigandi stofnun segi upp aðild að sjóðnum. II. Ekki er skylt að taka í tölu sjóðfélaga: Þá starfsmenn, sem a-liður I. tl. þessarar greinar tekur til, og rétt eiga á lífeyri úr öðrum sjóðum, sem stofnaðir eru með lögum eða samkvæmt reglugerð, sem staðfest hefur verið af fjármálaráðherra fyrir gildistöku laga þessara, fyrir tilteknar starfsgreinar opinberra starfsmanna sérstaklega. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skal heimilt að taka í tölu sjóðfélaga starfsmenn bæjar-, sýslu- og hreppsfélaga og stofnana, er þeim heyra til og sérstakan fjárhag hafa, enda fullnægi þeir skilyrðum þeim, er greinir í 3. gr. I. a., um ráðningartíma og aðalstarf. — **5. gr.** Nú bætast við nýir sjóðfélagar, og skal þá heimilt að kaupa þeim réttindi í sjóðnum fyrir starfstíma, sem þeir hafa unnið, áður en þeir urðu sjóðfélagar. Stjórn sjóðsins ákveður, eftir tillögum tryggingafræðings hans, upphæð þá, er greiða skal fyrir réttindi þessi, eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár. — **7. gr.** Tryggingastofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni án sérstakrar þóknunar. — **8. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum. skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum skv. því sem nánar verður ákveðið í reglugerð eða með öðrum álíka tryggilegum hætti. — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir sjóðfélaga. — **9. gr.** Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingafræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhags-

1) Rgj. nr. 47 1957.

1963 Nr. 29 29. apríl

grundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingafræðingur hefur lagt til, að gert yrði. — **10. gr.** Sjóðfélagar greiði frá 2¼% til 4¼% af launum sínum í iðgjald til sjóðsins. Ráðherra skiptir starfandi sjóðfélögum eftir tillögum sjóðstjórnar í 21 flokk eftir upphæð launa. Skal iðgjald vera 2¼% af launum í lægsta flokki, en hækka um 0,1% af launum við hvern flokk. Skiptingin í launaflokka skal gerð þannig, að iðgjald til sjóðsins og iðgjald til almannatrygginga fyrir ógiftan karlmann sé samanlagt sem næst 6% – sex hundruðustu – af launum í öllum flokkum. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna. — Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — Launagreiðendur greiði fyrst um sinn í iðgjöld til sjóðsins 6% af launum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, og skal greiða þau til sjóðsins samtímis iðgjöldum sjóðfélaga. — Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 30 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður, svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna. — Launþegi, sem yngri er en 20 ára, greiðir eigi iðgjöld til sjóðsins, enda öðlast hann eigi réttindi sjóðfélaga fyrr en hann hefur náð nefndum aldri. — Iðgjöld héraðslækna og sóknarpresta, svo og iðgjöld launagreiðanda þeirra vegna, skulu miðuð við hæstu laun fyrir slík störf, og reiknast lífeyrisréttur þeirra og maka þeirra samkvæmt því. — **11. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **12. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 5 ár eða lengur og er orðinn fullra 65 ára að aldri á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum. — Þeir, sem gerðust sjóðfélagar, áður en lög nr. 32 14. maí 1955 tóku gildi, halda rétti þeim, er lög nr. 101 30. des. 1943, 12. gr., veittu þeim til að krefjast greiðslu ellilífeyris úr sjóðnum, er samanlagður aldur þeirra og þjónustutími nemur 95 árum, enda hafi þeir fullnægt þeim skilyrðum, sem þeirri reglu fylgdu samkvæmt eldri lögum, þar á meðal um greiðslu iðgjalda í lífeyrissjóðinn, unz greindu tímamarki er náð. — Upphæð ellilífeyris er hundraðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, sem sjóðfélaginn gegndi síðast. Hundraðshluti þessi fer eftir iðgjaldagreiðslutíma og launaflokki samkvæmt 1. málsgrein 10. greinar. Hann er 1.6% fyrir hvert ár, sem iðgjöld hafa verið greidd til sjóðsins, í lægsta launaflokki og hækka um 0.02% við hvern flokk upp í 2.0% af launum fyrir hvert ár í hæsta flokki. Fyrir hvert starfsár, eftir að iðgjaldagreiðslu lýkur og þar til sjóðfélaginn öðlast rétt til að láta af störfum og fá ellilífeyri, bætist við 1% af launum í öllum flokkum, en 2% fyrir hvert starfsár eftir að iðgjaldagreiðslu er lokið og hann hefur öðlazt rétt til að fá ellilífeyri. — Heimilt er stjórn sjóðsins að greiða ellilífeyrisþegum á aldrinum 65 til 67 ára uppbót á lífeyri allt að einstaklingslífeyri almannatrygginga. Það er skilyrði fyrir slíkri uppbót, að sjóðfélaginn sé ekki lengur fullfær um að gegna starfi sínu. Til sönnunar því ber viðkomanda að leggja fram umsögn yfirmanns síns um starfshæfnina og vottorð tryggingayfirlæknis um heilsufar. — **13. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna því starfi, sem hann hefur gegnt þangað til, og eigi á kost á öðru jafngóðu starfi við hans hæfi hjá stofnun þeirri, er hann hefur unnið hjá, eða annarri stofnun, sem tryggir starfsfólk sitt í sjóðnum, eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum slíkrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir, í samráði við landlækni, metur örorkuna meiri en 10%. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförnu. — Hámark örorkulífeyris miðast við áunninn lífeyrisrétt samkvæmt 12. gr., að viðbættum einstaklingslífeyri almannatrygginga. Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfs í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, skal þó reikna áunninn lífeyrisrétt eins og sjóðfélaginn hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Áunnin lífeyrisréttindi skulu reiknast af launum í því starfi, sem sjóðfélaginn gegndi síðast, eins og þau eru á hverjum tíma. — Sé örorka sjóðfélagans á milli 10% og 50%, er örorkulífeyrir hans sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri eins og örorkan er metin. Sé örorkan metin 50% til 75%, er örorkulífeyririnn 50% af hámarkinu að viðbættum 2% af því fyrir hvert 1%, sem örorkan er metin umfram 50%. Sé örorkan metin 75%

1963 Nr. 29 29. apríl

eða meiri, greiðist hámarksörorkulífeyrir að frádregnum örorkulífeyri almannatrygginga. Þegar öryrki, sem metinn er undir 75%, nær 65 ára aldri, fær hann greiddan ellilífeyri samkvæmt ákvæðum 12. gr. Frá sama tíma fellur niður örorkulífeyrir hans. Þó skal hann halda til 67 ára aldurs þeim hluta hans, sem miðaður er við lífeyri almannatrygginga. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum. — **14. gr.** Nú andast sjóðfélagi og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum. — Upphæð makalífeyris ákvarðast þannig, að samanlagður makalífeyrir úr sjóðnum og maka- eða ellilífeyrir, sem makinn kann að eiga rétt á frá almannatryggingunum, er hundraðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, er hinn látni gegndi síðast. Ef starfstími sjóðfélagans hefur verið 30 ár eða skemmri, er hundraðshluti þessi 20% af greiddum launum að viðbættu 1% fyrir hvert iðgjaldagreiðsluár. Fyrir hvert ár, sem hinn látni hafði starfað, eftir að iðgjaldagreiðslu lauk, en áður en hann öðlaðist rétt til ellilífeyris, hækkar makalífeyririnn um ½% af launum, en um 1% fyrir hvert starfsár, eftir að iðgjaldagreiðslu var lokið og hann öðlaðist rétt til að taka ellilífeyri. — Sé makalífeyrir samkvæmt næstu málsgrein hér á undan lægri en tvöfaldur einstaklingslífeyrir almannatrygginganna, skal greiða úr sjóðnum þeim makalífeyrisþegum, sem rétt eiga á maka- eða ellilífeyri frá almannatryggingunum, það sem á vantar að samanlagður lífeyrir þeirra nái tvöföldum einstaklingslífeyri almannatrygginganna. Þó skal greiðsla sjóðsins aldrei fara fram úr hundraðshlutum þeim, sem nefndir eru í 2. málsgrein þessarar greinar. — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut lífeyris úr sjóðnum eða hann var lagztur banaleguna, og úrskurðar þá stjórn sjóðsins, hvort eftirlifandi maki hans skuli njóta lífeyris úr sjóðnum eða eigi. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. Veiti síðara hjónabandið einnig rétt til lífeyris, má eftirlifandi maki velja um, hvort hann tekur lífeyrinn eftir fyrri eða síðari makann. — Þegar sjóðfélagi deyr, sem verið hefur tvígiftur, og lætur eftir sig tvo maka á lífi, skiptist makalífeyririnn milli þeirra, í beinu hlutfalli við þann tíma, sem hvor þeirra hefur verið giftur hinum látna sjóðfélaga á þeim tíma, er hann ávann sér lífeyrisréttindi og/eða naut lífeyris úr sjóðnum. Ef annar hinna eftirlifandi maka giftist að nýju, fellur allur lífeyririnn til hins, en skiptist aftur, sé því hjónabandi slitið, enda veiti síðara hjónabandið ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum, eða öðrum hliðstæðum sjóði. Hliðstæð regla gildir, séu rétthafar makalífeyris fleiri en tveir. — **15. gr.** Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafnframt við öðru starfi hjá stofnun, er veitir aðgang að sjóðnum, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og skal þá reikna lífeyri eftir því starfinu, sem hærra var launað. — Sama regla gildir, þegar sjóðfélagi verður af heilsufarsástæðum að láta af stöðu sinni, en tekur við öðru, léttara og lægra launuðu starfi, er veitir aðgang að sjóðnum. Þegar svo stendur á, sem í þessari mgr. ræðir um, er sjóðfélaga heimilt að kaupa sér réttindi í sjóðnum fyrir þann tíma, sem úr hefur fallið. Stjórn sjóðsins getur krafizt vottorðs tryggingayfirlæknis til sönnunar því, að sjóðfélaginn verði að láta af stöðu sinni vegna heilsubrests. — **16. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 18 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til þau eru fullra 18 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er samanlagður lífeyrir þess frá almannatryggingum og úr þessum sjóði 50% hærri en barnalífeyrir almannatrygginga. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfaldur barnalífeyrir almannatrygginga. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn þeirra sjóðfélaga, er njóta

elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, þó svo, að barnalífeyrir úr þessum sjóði til barna eða kjörbarna örorkulífeyrisþega skal vera jafnmargir hundraðshlutar af fullum barnalífeyri eins og örorkulífeyrir hans er margir hundraðshlutar af hámarksörorkulífeyri. — Fósturbörn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar og börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan. — **17. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd með vöxtum iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Stjórn sjóðsins ákveður vextina með hliðsjón af ávöxtun sjóðsins. Hafi hann verið sjóðfélagi í 5 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður réttur hans og skylda til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir eftirlátins maka, sbr. 12. og 14. gr., miðast þá við starfstíma hans og laun þau, er hann hafði, er hann lét af stöðu þeirri, er veitti aðgang að sjóðnum, en tekur sömu breytingum og lífeyrir annarra, eftir að taka lífeyris hefst. Hafi hann gegnt stöðunni skemur en 30 ár, skal lífeyrir barna hans ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 16. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu í 30 ár. — Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun í þeim launaflokki, er staða hans var í, er hún var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram. — **18. gr.** Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi. — Þeir, sem urðu sjóðfélagar 1. júlí 1944, en höfðu eigi keypt sér eða ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 51 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, og miðast réttur þeirra þá við allan starfstíma þeirra, enda greiði þeir sjóðnum jafnhá iðgjöld sem þeim hefði borið að greiða samkv. lögum nr. 51 1921, ef þeir þá hefðu verið tryggingarskyldir, um allt að 10 ára tíma. Um tilhögun iðgjaldagreiðslu þessarar fer eftir nánari fyrirmælum stjórnar sjóðsins. — **19. gr.** Nú flyzt starfsmaður, er verið hefur í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hans vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í þeim sjóði, er hann flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er sjóðfélaginn hafði öðlazt. — Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglu, þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gildi þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris eins og ákveðnar eru í þessum lögum. — Á tilsvarandi hátt er sjóðstjórninni heimilt, að fengnu samþykki fjármálaráðherra, að veita viðtöku, vegna manns, er gerist sjóðfélagi í þessum sjóði, fé því, er kann að vera endurgreitt hans vegna úr sjóði, tryggingafélagi eða stofnun, sem að framan greinir, og veita honum réttindi í samræmi við það. — Einnig getur stjórnin, þegar sérstaklega stendur á, og með samþykki fjármálaráðherra, heimilað réttindakaup aftur í tímann, þó að ekki sé um að ræða yfirfærslu á réttindum annars staðar frá. Það skal meðal annars sett sem skilyrði fyrir slíkum réttindakaupum, að mælt sé með þeim af forstöðumanni þeirrar stofnunar, er starfsmaðurinn vinnur hjá, að gengið sé frá réttindakaupunum innan árs frá því starfsmaðurinn var ráðinn og að starfsmaðurinn sé eldri en 35 ára, þegar hann öðlast aðgang að sjóðnum. — **20. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyrisins fyrir fram á hverjum mánuði. — **21. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja með reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur. — **22. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyris-

1963 Nr. 29 29. apríl

fé eftir til greiðslu opinberra gjalda. — **23. gr.** Þeir, sem orðnir voru sjóðfélagar fyrir gildistöku laga þessara og eiga betri lífeyrisrétt samkvæmt eldri lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, skulu halda honum. — **24. gr.** Frá og með 1. janúar 1964 skulu allir sjóðfélagar öðlast full réttindi samkvæmt lögum um almannatryggingar. Allir sjóðfélagar, sem gjaldskyldir eru til almannatrygginganna, skulu frá sama tíma greiða fullt gjald til þeirra. Stjórn sjóðsins semur við Tryggingastofnun ríkisins um uppgjör fyrir liðinn tíma í samræmi við ákvæði almannatryggingalaga um það atriði. — Sjóðfélagar, sem fengið hafa lífeyri fyrir 1. janúar 1964, skulu fá greiddan lífeyri samkvæmt ákvæðum þessara laga frá gildistöku þeirra. Þeim lífeyrisþegum, er fengu greiddan lífeyri samkvæmt 18. gr. fjárlaga og höfðu að honum meðtöldum hærri lífeyri eftir gömlu reglunum en hinar nýju mundu veita þeim, skal greidd uppbót þannig, að þeir haldi sama heildarlífeyri og þeir höfðu áður. Ríkissjóður endurgreiðir Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins mismuninn á þeim lífeyri, sem þannig verður greiddur, og þeim lífeyri, er viðkomandi lífeyrisþegum bar samkvæmt eldri reglum. Þó skulu sjálfseignastofnanir, sem fengið hafa aðgang að sjóðnum, greiða þennan mismun fyrir þá lífeyrisþega, er verið hafa þeirra starfsmenn. — **25. gr.** Nú verður almenn hækkun á áður úrskurðuðum elli-, örorku- og makalífeyri, vegna almennrar hækkunar á launum opinberra starfsmanna, sbr. 12., 13. og 14. gr., og endurgreiðir þá ríkissjóður Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins þá hækkun, er þannig verður á lífeyrisgreiðslum. — **26. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1964. Jafnframt eru þá úr gildi numin lög nr. 64/1955, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, og lög nr. 11 frá 20. marz 1959, um breytingu á þeim lögum, 3. gr. laga nr. 111/1954 og 1. mgr. 53. gr. laga nr. 33/1958, báðar að því er varðar lífeyri úr Lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins, svo og önnur ákvæði, sem fara kunna í bága við ákvæði laga þessara.

1925 Nr. 47 27. júní

Lög um innheimtu gjalda af erlendum fiskiskipum.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að greiða lögreglustjórum kostnað við innheimtu gjalda þeirra af erlendum fiskiskipum, sem ákveðin eru í 54. gr. laga nr. 27, frá 27. júní 1921, um aukatekjur ríkissjóðs.[1]) Greiðsluna má ákveða fyrir hvert lögsagnarumdæmi út af fyrir sig og miða við tiltekinn hundraðshluta af upphæð gjaldanna, þó aldrei hærri en 25% af öllum slíkum gjöldum í umdæminu. Greiðsluna mega lögreglustjórar telja til frádráttar fiskiskipagjöldunum á aukatekjureikningi sínum. — Ef hreppstjóri eða umboðsmaður sýslumanns innheimtir gjöldin, skal greiðslan fyrir innheimtukostnað renna óskert til hans.

1925 Nr. 47 27. júní

Lög um laun hreppstjóra og aukatekjur m. fl.

1938 Nr. 85 11. júní

1. gr. [Hreppstjórar hafa laun í hlutfalli við íbúatölu umdæmis síns sem hér segir: — Í hreppi með 100 íbúa eða færri eru launin 500 kr. Í hreppi með 101—150 íbúa 560 kr. Í hreppi með 151—200 íbúa 620 kr. og svo framvegis, þannig að launin hækki um 60 kr. fyrir hverja 50 íbúa. — Leggi hreppstjóri niður sýslan eða deyi fyrir lok fardagaárs, ber honum eða búi hans 1/12 árslauna fyrir hvern mánuð eða mánaðarhluta, sem hann hefur gegnt hreppstjórn á fardagaárinu. Árslaun greiðir sýslumaður hreppstjóra á manntalsþingi fyrir hvert liðið fardagaár. — Fjármálaráðherra er heimilt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi sýslumanns, að ákveða hreppstjóra hærri laun en segir í 2. málsgr., ef hann fer með sýslan í kauptúni, þar sem eru fleiri en 400 íbúar og lögreglustjóri er eigi búsettur í því kauptúni.][2]) — **2. gr.** . . .[3]) — **3. gr.** . . .[3]) — **4. gr.** Þegar hreppstjóri fyrir hönd sýslumanns stendur fyrir uppskrift eigna eða virðingargerð, fær hann fyrir það verk sitt greitt eftir fjárhæð gerðarinnar:

Allt að kr.	200	.....		2	krónur
Yfir	— 200	allt að kr.	500	3	—
—	— 500	— — —	1000	4	—
—	— 1000	— — —	2000	5	—
—	— 2000	.....		6	—

— **5. gr.** Fyrir birtingu á fyrirkalli, stefnu, dómi, uppsögn eða málskröfu skal greiða hverjum stefnuvotti 2 krónur fyrir hvern þann, er birt er. — **6. gr.** Fyrir úttekt á jörðu greiðist hverjum úttektarmanni 7 krónur, svo og fyrir landskipti. Fyrir skoðunargerð eða matsgerð á fasteign eða lausafé . . .[4]) skal

1) Sbr. nú l. nr. 40, 14. apríl 1954, § 33—34.
2) L. nr. 75, 5. júní 1947, § 1.
3) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
4) L. nr. 57, 7. maí 1940, § 1.

1938 Nr. 85 11. júní

greiða hverjum skoðunar- eða virðingarmanni eftir fjárhæð matsgerðarinnar:

Allt að kr.	500	.....		2	krónur
Yfir	—	500	allt að kr.	1000	3	—
—	—	1000	— — —	2000	4	—
—	—	2000	— — —	4000	5	—
—	—	4000	.....		6	—

...[1]) — **7. gr.** [Kostnaður við ferðir til starfa þeirra, sem um getur í 2.—6. gr., skal greiddur eftir reikningi. Þó skal ekki greiða meira en kr. 0,35 í ferðakostnað fyrir hvers kílómetra vegalengd. Sé gjaldtaki búsettur í kaupstað, kauptúni eða þorpi, greiðist ferðakostnaður hans því aðeins, að hann þurfi að fara út úr þorpinu (kaupstaðnum, kauptúninu).][2]) — **8. gr.** Gjald til votta við réttarhöld eða notaríalgerðir er 1 króna til hvers votts fyrir klukkustund, eða hluta úr klukkustund, sem réttarhaldið stendur yfir.[a]) Í einkamálum greiðist gjald þetta til dómarans í réttinum. Fyrir hvert réttarhald seinna í málinu skal sá greiða gjaldið, er málinu fær frestað. — **9. gr.** Gjöld þau, er um getur í lögum þessum, greiðist einnig í opinberum málum og gjafsóknarmálum. — Í einkamálum er gerðarbeiðandinn skyldur til að greiða gjaldið, áður en gerðin fer fram. Verði gjaldið eigi greitt fyrirfram, hefur sá lögtaksrétt á því, er gjaldið á að taka. — Í opinberum málum og gjafsóknarmálum greiðast gjöld þessi fyrirfram úr ríkissjóði, gegn endurgjaldi frá þeim, sem dæmdur verður í málskostnað að lyktum. — **10. gr.** ...[3]) — **11. gr.** ...[2]) — [**12. gr.** Af aukatekjum þeim, sem taldar eru í 3. til 8. gr. og 10. gr. laganna, greiðir gjaldandi einnig verðlagsuppbót eins og hún er á hverjum tíma.][4]) — **13. gr.** ... Á laun hreppstjóra samkvæmt 1. gr. greiðist dýrtíðaruppbót eftir sama mælikvarða og öðrum embættis- og starfsmönnum ríkisins á hverjum tíma.

1915 Nr. 33 3. nóv.

Lög um verkfall opinberra starfsmanna.

1. gr. Hver sá, er sjálfur tekur þátt í verkfalli, enda skyldi starfið unnið samkvæmt embættisskyldu eða sem sýslan í þarfir landsins, Landsbankans, spítala, sveitar, sýslu eða kaupstaðar, skal sæta sektum frá 500—5000 krónum eða fangelsi[5]) eða embættis- eða sýslunarmissi, ef miklar sakir eru, enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum. Ef sérstakar málsbætur eru fyrir hendi, svo sem æska, upphvatning vandamanna eða yfirboðara, má færa sektina niður úr 500 kr. allt niður í 200 kr. — **2. gr.** Hver sá, er hvetur eða tælir embættis- eða sýslunarmann eða ógnar honum til slíks verkfalls, er í 1. gr. segir, án þess að taka sjálfur þátt í því, eða veitir á annan hátt tilstyrk sinn til þess að slíkt verkfall hefjist eða haldi áfram, skal sæta sektum frá 200—2000 kr. eða fangelsi,[1]) ef miklar sakir eru, enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum. — **3. gr.** Embættis- eða sýslunarmaður, sem ógnar með að taka þátt í verkfalli, sem í 1. gr. segir, skal, enda þótt verkfallið komi eigi til framkvæmda, sæta sektum, allt að 2000 kr., enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt öðrum lögum. — **4. gr.** Sá, er ógnar embættis- eða sýslunarmanni eða hvetur eða tælir hann til að ógna með verkfalli, sem í 1. gr. segir, skal, enda þótt verkfallið komi eigi til framkvæmda, sæta sektum, allt að 2000 kr., enda liggi eigi þyngri refsing við að öðrum lögum. — **5. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem sakamál.

1915 Nr. 33 3. nóv.

1904 Nr. 12 23. ágúst

Tilskipun um, hvernig gegna skuli embættisstörfum amtmanna, stiftsyfirvalda og landfógeta á Íslandi, þegar embætti þessi verða lögð niður.

I. — Um störf amtmanna. Störfum amtmanna skal skipa þannig: 1. Sýslumönnum og bæjarfógetum skal falið: ... d. að framkvæma störf þau viðvíkjandi fjármálum hjóna, sem getur um í 15., 22., 28. og 29. gr. laga nr. 3 frá 12. janúar 1900; e. að skipa: 1. hreppstjóra, ... j. að selja af hendi eftirnefnd leyfisbréf: 1. hjónavígslubréf ... — 2. Störf þau, sem amtmaðurinn yfir Norður- og Austurlandi hefur haft á hendi samkvæmt opnu bréfi 6. janúar 1857 viðvíkjandi byggingarnefnd á Akureyri, skulu lögð undir bæjarstjórnina á Akureyri. — 3. Í stað amtmannsins yfir Suðuramtinu og Vesturamtinu kemur í stjórn holdsveikraspítalans í Laugarnesi, sbr. lög nr. 2, 4. febr. 1898, 5. gr. maður þar til kosinn af stjórnarráðinu . . . — **11.** Öll önnur störf amtmanna hverfa undir stjórnarráðið.

II. Um störf stiftsyfirvalda. — **1.** Störf stiftsyfirvalda að því er snertir skólamál og

1) L. nr. 57, 7. maí 1940, § 1.
2) S. l., § 2.
3) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
4) L. nr. 75, 5. júní 1947, § 2.
5) Sbr. l. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
a) XI, 326.

1) Sbr. l. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1904 Nr. 12 23. ágúst

kennslumál, yfirumsjón með Landsbókasafninu og Forngripasafninu, undirbúning verðlagsskráa samkvæmt lögum nr. 16, frá 6. nóvember 1897, og stjórn Thorkillii barnaskólasjóðs, skulu hverfa undir stjórnarráðið. ... — **3.** Öll önnur störf stiftsyfirvaldanna skulu fengin biskupi í hendur.

III. Um störf landfógeta.[1])

1864 23. des.

Konungsúrskurður um að dómsmálastjórnin skuli hafa vald til að útkljá nokkur mál.

I. Dómsmálastjórnin[2]) skal eftirleiðis hafa vald til að útkljá í nafni Hans Hátignar málefni þau, er nú skulu talin, og sem hingað til hafa verið tekin fyrir í leyndarráðinu: — **1)** veita eftirgjöf eða lækkun á sektum, þegar sektin eigi nemur 50 rd. — **2)** ...[3]) — **3)** ...

1823 3. jan.

Konungsbréf um sektavald amtmanna.

Eins og það er ákveðið í konungsbréfi 3. júní 1785[4]) til þáverandi stiftamtmanns og amtmanna á Sjálandi, að þeir, sem sýni hirðuleysi með flutning á umburðarbréfum eða láti þau glatast, skuli eftir ákvæðum háyfirvaldsins greiða hæfilega sekt eftir atvikum til fátækrasjóðs, allt að 2 rd., en hið sama skal einnig gilda um ummæli og skýrslur, sem hlutaðeigendur eru krafðir um í embættismálum, þannig viljum Vér og hér með veita amtmönnum á Íslandi[5]) heimild til að gera hlutaðeigendum í umdæmum þeirra sektir, allt að 2 rd., þegar eins stendur á og í nefndu konungsbréfi er ráð fyrir gert.

1771 3. apríl

Tilskipun um erindi til stjórnarinnar, áritun á þau o. fl.

. . . **2)** Á sama hátt skal öllum erindum, hvort sem þau eru til Vor eða stjórnardeilda Vorra, komið til yfirvalda eða embættismanna á staðnum, ef þau eru svo löguð, að umsagnar þeirra þurfi, og skulu yfirvöldin, eftir að þau hafa fengið nauðsynlegar skýrslur og upplýsingar, rita álit sitt á erindið, áður en þau senda það frá sér. Ef eitthvert erindi kemur án áðurnefndrar umsagnar yfirvaldsins, má umsækjandi sjálfum sér um kenna, þó að erindi hans verði lagt til hliðar úrskurðarlaust. — **3)** Yfirvöldum skal skylt, er umsækjandi beiðist þess, að setja umsögn sína án tafar á erindið, og án þess að heimta eða taka nokkuð fyrir, samkvæmt skyldu sinni og sannleikanum samkvæmt, svo sem þau treysta sér að standa við, í stuttu máli og krókalaust, en þó skýrt, og greini nauðsynleg atvik, og jafnan svo, að eigi þurfi að afla frekari skýrslna eða upplýsinga. Eftir það skal beiðanda skilað erindinu, svo hann geti sent það áfram. — **4)** Nú þykir yfirvöldum umsókn algerlega óréttmæt og rakalaus, og skulu þau þá ráða umsækjanda frá því að afhenda hana eða senda, og sýna honum fram á það, að hann hafi rangt fyrir sér og reyna að fá hann til að hætta, með því að tjá honum um refsingu þá og óþægindi, sem hann geti bakað sér eftir atvikum. Fari umsækjandi samt sem áður sínu fram, skal nauðsynleg umsögn þó veitt honum á sjálfs hans ábyrgð. — **5)** Nú er efni erindis svo vaxið, að eigi verður ábyggileg umsögn um það veitt, fyrr en umsögn lægra embættismanns eða annars er fengin, og skal yfirvaldinu þá skylt að leita slíkra upplýsinga og láta þær í frumriti fylgja umsögn sinni. — **6)** Nú er erindið beint eða óbeint stílað gegn yfirvaldinu sjálfu, og skal umsækjanda þó skylt að leita nauðsynlegrar umsagnar þess um erindið. En ef honum skyldi verða synjað um umsögnina, skal hann geta synjunarinnar í efnisyfirliti erindisins, og þegar þannig er ástatt eins og endranær er umsagnar yfirvalds eða annars embættismanns, er hlut á að máli, er synjað, þrátt fyrir 2. og 3. gr. þessarar tilskipunar, skal leyft að senda erindi án umsagnar. En yfirvald eða embættismaður, sem segja skyldi álit sitt um erindi, en synjar þess eða lætur ótilhlýðilega lengi á því standa, má búast við að sæta refsingu fyrir að verðleikum og jafnvel eftir atvikum embættismissi. — **7)** Til þess að því áreiðanlegar verði refsað fyrir ósannar og ærumeiðandi aðdróttanir, er vera kynnu í erindum, sem afhent eru, og til þess að jafnan sé með nægilegri vissu unnt að vita frá hverjum erindin eru, skal erindið vera undirritað af umsækjanda með eiginhandar nafni hans, og ef hann hefur eigi samið það sjálfur, af semjanda, eða, ef hinn fyrrnefndi var fjarverandi eða er eigi skrifandi, þá af hinum síðarnefnda fyrir hönd hans sjálfs og umbjóðanda hans. — **8)** Erindi skulu vera málalengingalaus, blátt áfram og í sem styztu máli, þó svo, að öll atvik séu nægilega tilgreind, greinilega skrifuð, og, ásamt umsögn yfirvaldsins eða þess embættismanns, er hlut

1771 3. apríl

1) Tsk. nr. 1[illegible], 8. sept. 1918.
2) L. nr. 17, 3. okt. 1903.
3) L. nr. 19, 11. febrúar 1953.
4) Sbr. kgsúrsk. 28. júní 1786.
5) Sbr. tsk. nr. 12, 23. ág. 1904, I. 11.

1771 3. apríl á að máli, vera sniðin eftir fyrirmynd þeirri, er fylgir tilskipun þessari . . .

Heimili umsækjanda	Til konungs
Dagur og ár	
Fullt nafn og staða umsækjanda og stutt ágrip af erindinu	Hér sé erindið sjálft ritað
Nafn yfirvalds þess eða embættismanns, er látið hefur uppi álit sitt um erindið	
Nafn og staða semjanda	Allraþegnsamlegast N. N.

1789 23. jan. **Opið bréf til kansellísins um afrit skjala, sem send eru til staðfestingar.**

. . . þá er hér með öllum til leiðbeiningar auglýst, að hver og einn, er til kansellísins kynni að senda . . . skjöl til þess að afla sér allran. staðfestingar konungs á þau, skal framvegis láta fylgja rétt eftirrit af þeim . . . svo að þau megi geyma ásamt beiðninni til upplýsinga, þegar með þarf . . .

1792 28. des. **Tilskipun um samningu umsókna- og kærubréfa o. fl.**

. . . **2. gr.** Hafi höfundur umsóknar eigi ritað á hana svo sem boðið, skal yfirvald það, er í hlut á, eigi taka við henni til umsagnar, og eigi skulu stjórnarráð Vor heldur svara henni eða bera hana undir Oss. . . .

1870 12. marz **Opið bréf handa Íslandi um, að þeir, sem senda inn bænarskrár og kæruskjöl, geti fengið álitsskjölin um málið.**

Sá, sem sent hefur bænarskrá til embættismanna eður til bæjar- og sveitarstjóra eður kæruskjal um þá, og málefnið varðar sjálfan hann, skal ef bæn hans eigi fær áheyrslu eða kæran eigi er til greina tekin, eiga heimtingu á, er hann fer þess á leit, að fá eftirrit einu sinni af álitsskjali því eða álitsskjölum þeim, sem rituð hafa verið um málefnið, eða færi á að eftirrita þau. — Þetta á samt ekki við um bænarskrár um embætti eða sýslanir eða um undanþágur undan ákæru, uppgjöf eða linun á refsingu eftir dómi eða úrskurði, né heldur um kæruskjöl embættismanna eða sýslunarmanna um yfirboðara sína.

b. Landshagir.

Lög um hagstofu Íslands. **1913** Nr. 24 20. okt.

1. gr. Það skal falið sérstakri stofnun, að safna skýrslum um landshagi Íslands, vinna úr þeim og koma þeim fyrir almennings sjónir. Stofnunin nefnist hagstofa Íslands, og stendur beinlínis undir ráðherranum.[1]) — **2. gr.** Þessi eru meginatriði landshagsins, sem hagstofunni ber einkanlega að rannsaka: 1. Fólksmagn: a) manntöl; b) fæðingar; c) hjónabönd; d) heilsufar; e) manndauði; f) fólksflutningar. 2. Dómsmál, þar með talin einkamál, sáttanefndarmál, sakamál og lögreglumál. 3. Atvinnuvegir: a) landbúnaður; b) iðnaður; c) fiskveiðar; d) siglingar og verzlun; e) bankar, sparisjóðir og aðrar allsherjar lánsstofnanir. 4. Efnahagur landsmanna: a) tekjur af eign og atvinnu; b) virðingarverð jarðeigna og þinglesnar veðskuldir á þeim; c) virðingarverð húseigna með lóðum og veðskuldir á þeim eignum; d) verðmæti skipa og báta og veðskuldir, er á hvíla. 5. Stjórnmál: a) notkun kosningarréttar; b) starfsmenn þjóðfélagsins. 6. Fjárhagur landsins, sýslufélaga og sveitarfélaga, gjafasjóðir og styrktarsjóðir. 7. Þjóðareignir til almenningsnytja: a) vegir og brýr; b) ritsímar og talsímar; c) póstflutningar. 8. Fræðslumál: a) barnafræðsla; b) unglingaskólar og aðrir alþýðuskólar. 9. Tryggingarstarfsemi: a) líftrygging; b) heilsutrygging; c) eignatrygging. — Auk skýrslna um framangreind atriði vinnur hagstofan að skýrslum, er hér eftir kunna að verða lögboðnar eða fyrirskipaðar af landsstjórninni, eða hagstofan sjálf óskar eftir í samráði við hlutaðeigandi stjórnarvöld. — **3. gr.** Hagstofan á að aðstoða landsstjórnina með hagfræðis útreikningum og skýringum, er hún óskar eftir, og gefa henni álit og yfirlýsingar, þegar þess er leitað. — Landshagsskýrslur skulu koma út svo fljótt sem unnt er, jafnóðum og þær eru tilbúnar frá hendi hagstofunnar. — Árlega skal gefa út stuttan útdrátt úr helztu landshagsskýrslum síðasta árs, með þýðingum á eitthvert hinna þriggja aðalmenntamála. — **4. gr.** Öll þau störf viðvíkjandi söfnun og móttöku landshagsskýrslna, sem samkvæmt gildandi lögum, reglugerðum o. fl. nú hvíla á stjórnarráði Íslands, hefur hagstofan á hendi eftir-

1) Sbr. augl. nr. 64, 20. nóv. 1959, og bréf forsætisráðherra nr. 112 1957.

1913 Nr. 24 20. okt.

leiðis.[1]) — Heimilt er hagstofunni að fyrirskipa, að skýrslur, sem hingað til hafa verið sendar frá hreppstjórnarvöldum eða einstökum mönnum til sýslumanns, séu sendar beint til hagstofunnar, og getur hún endursent til leiðréttingar skýrslur, er henni þykja ófullnægjandi, heimtað frekari upplýsingar, með þeim viðurlögum, sem lög greina um vanrækslu í því, að inna af hendi lögmæt skýrsluskil. — **5. gr.** Hagstofunni stýrir hagstofustjóri og einn aðstoðarmaður, skipaður af ráðherra. Vanalega hafa þeir einir rétt til þessara starfa, er lokið hafa háskólaprófi í stjórnfræði. . . .[2]) — **6. gr.** . . . Laun starfsmanna og árskostnaður til húsaleigu, ljóss og ræstingar, svo og til aukavinnu, prentunarkostnaðar og venjulegs skrifstofukostnaðar veitist á fjárlögunum fyrir hvert ár.

1895 Nr. 29 8. nóv.

Lög um hagfræðiskýrslur.

1. gr. Landsstjórninni[3]) ber að annast um, að samdar séu árlega hagfræðiskýrslur um atvinnuvegi landsins, búnað, fiskveiðar og verzlun, og skulu þær samdar og útgefnar á kostnað landssjóðs. — **2. gr.** Um fyrirkomulag á skýrslunum og undirbúning til þeirra ákveður landshöfðingi[4]) með reglugerð[5]) og annast hann um, að út séu gefin á kostnað landssjóðs nauðsynleg eyðublöð, er stjórnarvöldum þeim, sem hann fyrirskipar, ber að láta útfylla. — **3. gr.** Skyldur er hver búandi og hver sá, er nokkurn fénað hefur, til þess að láta hlutaðeigandi stjórnarvöldum árlega í té, þegar þess er krafizt, nákvæma skýrslu um það, hve margt nautgripa, sauðfjár, geitfjár og hrossa, á hverjum aldri sem er, hann hefur undir höndum, hvort sem hann sjálfur er eigandi að eða ekki. — Bændur og aðrir þeir, er nokkra jarðrækt stunda, eru á sama hátt skyldir til að láta árlega í té skýrslur, svo nákvæmar, sem kostur er á, um stærð túna þeirra og sáðlands, um jarðabætur, er unnar hafa verið, og jarðargróða, er þeir hafa fengið á árinu, svo sem töðu, úthey, matjurtir, mótekju, hrísrif og skógarhögg. — **4. gr.** Skipstjórar á þilskipum og formenn á opnum bátum, sem til nokkurs veiðiskapar ganga, skulu skyldir að láta hlutaðeigandi stjórnarvöldum í té skýrslur, svo nákvæmar sem föng eru til, um það, hve mikið hafi aflazt á skipum þeim eða bátum, er þeir hafa farið með.[1]) Skýrslna þessara má einnig, ef þurfa þykir, krefjast af útgerðarmönnum skipanna eða bátanna. — Svo skulu þeir, sem hafa selveiði, laxveiði, fuglatekju og dúntekju, skyldir að láta hlutaðeigandi stjórnarvöldum í té skýrslu um þessar atvinnugreinar, er þess er krafizt. — **5. gr.** . . .[2]) — **6. gr.** Forstöðumenn sparisjóða og lánsstofnana skulu skyldir til að senda landshöfðingja[3]) árleg ágrip af reikningum sínum ásamt skýrslu um eignir og skuldir stofnananna, eftir formi, er hann fyrirskipar. — **7. gr.** Heimta má, að hlutaðeigendur votti upp á æru og trú, að skýrslur þær, sem um ræðir í 3.—5. gr., séu gefnar eftir beztu vitund. — **8. gr.** Gefi nokkur vísvitandi rangar skýrslur um nokkurt af þeim atriðum, sem um er spurt samkvæmt 3.—5. gr. í lögum þessum, eða neiti nokkur að staðfesta skýrslu sína með vottorði upp á æru og trú, varðar það sektum frá 10—200 króna. Tregðist nokkur við að láta í té skýrslur, er heimilt er samkvæmt lögum þessum að heimta, má þröngva honum til þess með dagsektum, 1—5 kr. á dag. — **9. gr.** Um aðrar landshagsskýrslur en þær, sem atvinnuvegina snerta, gilda sömu reglur og fylgt hefur verið til þessa. — **10. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

1895 Nr. 29 8. nóv.

1903 Nr. 20 3. okt.

Lög um viðauka við lög 8. nóvember 1895 um hagfræðiskýrslur.

1. gr. Hvert það félag, er hér á landi rekur þá starfsemi, að taka að sér lífsábyrgð eða slysaábyrgð og teljast þar til sjúkrasjóðir, eða að vátryggja gegn eldsvoða eða öðru tjóni[4]) skal senda landshöfðingja[3]) fyrir 1. dag aprílmánaðar hvers árs ágrip af reikningum sínum fyrir síðastliðið reikningsár, og eftir nákvæmri fyrirmynd, er landshöfðingi fyrirskipar, stutta yfirlitsskýrslu yfir allar ábyrgðir, er það hefur tekið að sér hér á landi og í gildi eru við lok sama reikningsárs, sérstaklega fyrir hverja tegund ábyrgðar, sem félagið tekur að sér, og enn fremur yfir áætluð iðgjöld eða tillög á síðastliðnu reikningsári fyrir ábyrgðir félagsins hér á landi, yfir inngoldin iðgjöld eða tillög, útborgaðar ábyrgðir og greiddan sjúkrastyrk hér á landi á

1) Sbr. l. nr. 29, 8. nóv. 1895.
2) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 8.
3) L. nr. 24, 20. okt. 1913, § 4.
4) Sbr. augl. nr. 64, 20. nóv. 1959.
5) Sbr. rgj. nr. 56, 20. apríl 1897.

1) L. nr. 55, 27. júní 1941.
2) L. nr. 16, 9. júlí 1909, § 7, sjá nú l. nr. 12, 19. júní 1922.
3) Sbr. l. nr. 24, 20. okt. 1913, § 4.
4) Sbr. l. nr. 62, 22. nóv. 1913, § 5.

1903 Nr. 20 3. okt.

sama tímabili. Ákvæði greinar þessarar ná þó eigi til útlendra vátryggingarfélaga, að því leyti sem þau tryggja fyrir sætjóni. — **2. gr.** Þegar skýrslur þær, sem greindar eru í 1. gr., eru sendar landshöfðingja í 1. sinn, skal senda með þeim eitt eintak af samþykktum félagsins, skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir ábyrgðum hér á landi, ábyrgðarbréfafyrirmyndum, fyrirmyndum, er viðhafa skal, þegar gerðir eru ábyrgðarsamningar hér á landi, iðgjaldaskrám og yfir höfuð öllu prentuðu, sem almenningi er ætlað að lesa. — Ef breytingar verða síðar gerðar á reglunum fyrir starfsemi félagsins, eins og þær eru samkvæmt þessum skýrslum, skal senda hinar nýju samþykktir eða annað prentað mál viðvíkjandi breytingunni til landshöfðingja um leið og sendar eru skýrslur þær, er greindar eru í 1. gr., fyrir það reikningsár, er breytingin hefur verið gerð á. — **3. gr.** Nú kemur fram við skipti á dánarbúi eða þrotabúi lífsábyrgð eða slysaábyrgð, er greiðast skal, eða það kemur í ljós við skiptin, að hinn látni eða þrotamaðurinn hefur tryggt líf sitt eða verið tryggður gegn slysum, er skiptaréttur, executor testamenti eða erfingjar, sem skipta sjálfir, skyldir að senda landshöfðingja skýrslu um upphæð ábyrgðarinnar og um það, hjá hvaða félagi hún sé og með hvaða kjörum áður liðinn er fullur mánuður frá skiptalokum. — **4. gr.** Vanræksla á að senda landshöfðingja á lögboðnum tíma skýrslur þær, er nefndar eru í 1.—3. gr., varðar sektum frá 10—200 kr. Hafi ábyrgðarfélag gert sig sekt í þessari vanrækslu, og það hefur heimilisfang á Íslandi, skal stjórn félagsins sæta sektunum. Eigi félagið heimilisfang erlendis, skal erindreki þess eða fulltrúi hér á landi sæta sektunum.

1934 Nr. 64 10. des.

Lög um viðauka við lög nr. 29, 8. nóv. 1895, um hagfræðiskýrslur.

1. gr. Iðnfyrirtæki þau, sem eru tryggingarskyld samkv. lögum nr. 72, 8. sept. 1931, um slysatryggingar,[1]) eru skyld til að láta hagstofunni árlega í té skýrslu um magn og verð framleiðslu sinnar, um notkun hráefna og aðstoðarefna, um tölu og samanlagðan vinnutíma verkamanna og starfsmanna ásamt útborguðu vinnukaupi, svo og aðrar upplýsingar um fyrirtækið samkvæmt eyðublöðum, sem hagstofan semur í samráði við iðnráð Reykjavíkur. — **2. gr.** Útgerðir innlendra skipa, sem notuð eru til farþega- eða vöruflutninga, eru skyldar til að láta hagstofunni í té skýrslur um hverja ferð skipanna, þar sem tilgreind sé í réttri tímaröð hver höfn, sem skipið hefur komið á, ásamt því vörumagni, sem það hefur lagt þar á land eða tekið þar til flutnings, svo og tölu farþega frá hverjum stað og til hvers staðar. Sama skylda hvílir á útgerðum erlendra skipa, sem eru í áætlunarferðum milli hafna hér á landi eða milli Íslands og útlanda, og ber aðalafgreiðsla útgerðarinnar hér á landi ábyrgð á því, að skýrslum þessum sé skilað til hagstofunnar í tæka tíð. Enn fremur skulu skipamiðlarar skyldir að láta hagstofunni í té sams konar skýrslur um öll þau skip, sem þeir leigja til og frá landinu. — **3. gr.** Eigendur flutningstækja, sem hafa atvinnu af fólksflutningum eða vöruflutningum á þjóðvegum og hafa að minnsta kosti einn bíl í förum, skulu skyldir að láta í té, minnst árlega, skýrslur um flutninga samkvæmt skýrslueyðublöðum, er hagstofan semur. — **4. gr.** Um skýrslur þær, sem um ræðir í 1. og 2. gr. laga þessara, gilda hin almennu fyrirmæli laga nr. 29, 8. nóvember 1895.

1934 Nr. 64 10. des.

1935 Nr. 53 28. jan.

Lög um bráðabirgðaútflutningsskýrslur.

1. gr. Fiskifélag Íslands skal safna skýrslum um útflutning á alls konar sjávarafurðum. — **2. gr.** Fiskifélagið gefur út á mánuði hverjum skýrslur um útflutninginn; nær skýrslugerð þessi aðeins til magns vörunnar, nema öðruvísi sé ákveðið. Á skýrslum þessum skal tilgreina, hvert varan er flutt. — Félagið skal samtímis birta yfirlit um fiskbirgðir í landinu. — **3. gr.** Til skýrslugerðarinnar skal afla þeirra gagna, sem hér segir: *Saltfiskur, verkaður og óverkaður, og hertur fiskur:* — Yfirfiskimatsmenn skulu afhenda Fiskifélaginu afrit af hverju farmskírteini fiskjar, sem matsmaður hefur ritað á vottorð. Þessi afrit skulu þeir senda með fyrstu ferð og jafnframt fela undirmatsmönnum, sem undirskrifa í umboði þeirra, að gera hið sama. — Á afriti farmskírteinisins skal tilgreina ákvörðunarstað vörunnar. Ef hann er ekki tilgreindur, skal sendandi tilkynna félaginu svo fljótt sem unnt er, hver viðtökustaðurinn varð. — *Ísfiskur, ísuð síld og ísuð hrogn:* — Útflytjendur skulu, svo fljótt sem unnt er, afhenda félaginu afrit af sölureikningi með tilgreindu vörumagni og verði. Á reikningnum skal tilgreina þann þunga, sem tilkynntur er þeirri stofnun, sem fjallar um innflutnings-

1) Sbr. nú l. nr. 40 1963.

1935 Nr. 53 28. jan.

skýrslur í hlutaðeigandi landi. — Til bráðabirgða skulu útflytjendur láta umboðsmenn sína erlendis síma Fiskifélaginu magn aflans þegar, er salan hefur farið fram, frá Bretlandi það magn í enskum vættum (cwts.), sem tilkynnt er fiskimálaráðuneyti þar, en frá öðrum löndum þunga, talinn í kg. — Nú er varan seld beint af framleiðendum í erlend skip, sem kaupa fyrir eigin reikning, og skulu þá umboðsmenn hins erlenda skips gefa skýrslu um vörumagn og verð, sundurliðaða á þann hátt, sem félagið fyrirskipar. — Af öllum öðrum sjávarafurðum eða vörum, sem að nokkru eða öllu leyti eru unnar úr þeim, skal lögreglustjóri á útflutningsstaðnum halda eftir einu eintaki af útflutningsskýrslu um vöruna og senda Fiskifélaginu með fyrstu ferð. — **4. gr.** Nú er ákvörðunarstaður vörunnar ekki nægilega ákveðinn eða upplýsingar þær, sem í farmskírteininu felast, ekki fullnægjandi, og getur þá Fiskifélagið krafið útflytjandann um frekari upplýsingar, og skal honum skylt að láta þær í té, að svo miklu leyti sem hann getur. — **5. gr.** Nú þarf Fiskifélagið að safna upplýsingum um birgðir, sem til eru í landinu af einhverjum þeim afurðum, er um getur í 1. gr., og skal þá eiganda eða umráðamanni vörunnar skylt að láta félaginu eða umboðsmönnum þess í té, svo fljótt sem auðið er, skýrslur um þær birgðir, sem hann hefur umráð yfir. — **6. gr.** Fiskifélaginu er skylt að láta útgerðarmönnum, bönkum og kaupsýslumönnum í té vitneskju um útflutning og birgðir af vörum þeim, sem það safnar skýrslum um. Þó skal það ekki gefa upplýsingar um útflutning eða birgðir einstakra manna eða félaga, nema með leyfi þeirra eða eftir dómsúrskurði. — **7. gr.** Ríkisstjórnin getur ákveðið með reglugerð, að skýrslur þær, sem um ræðir í lögum þessum, skuli einnig ná til verðmætis vörunnar, og einnig sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, ef þurfa þykir. — **8. gr.** Gefi nokkur vísvitandi ranga skýrslu, skal hann sæta refsingu samkv. 156. gr. alm. hegningarlaga frá 1869.[1]) — Tregðist nokkur við að láta í té skýrslu, sem Fiskifélagið hefur krafið um, setur félagið honum hæfilegan frest til þess að hafa skilað skýrslunni, en að frestinum liðnum má þröngva honum til þess með dagsektum, 20—100 kr. á dag, og getur lögreglustjóri tiltekið sektina í bréfi til hlutaðeiganda. — Sektir allar renna í ríkissjóð. — **9. gr.** Mál út af brotum á ákvæðum 1. mgr. 8. gr. laga þessara skulu sæta meðferð sakamála. Mál út af öðrum brotum á lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

1) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 146.

1935 Nr. 53 28. jan.

Lög um manntal á Íslandi.

1920 Nr. 4 18. maí

1. gr. Ár þau, er ártalið endar á 0, skal taka almennt manntal um allt land. Skal það fara fram 1. desember eða annan dag, sem konungur ákveður, og skal því lokið þann sama dag, nema tálmanir, sem ekki verður við ráðið, banni. Skulu allir taldir þar, sem þeir höfðu náttstað aðfaranótt manntalsdagsins, hvort sem þeir eiga þar heima eða ekki. Þó skal þeirra, sem að heiman eru aðfaranótt manntalsdagsins, einnig getið á heimili þeirra, með athugasemd um, að þeir séu fjarverandi. Hagstofa Íslands gerir fyrirmyndir af eyðublöðum undir manntalsskrárnar. Á þeim skal tilgreina fullt nafn hvers manns, fæðingarár og dag, fæðingarstað, atvinnu og annað það, sem hagstofan í hvert sinn ákveður í samráði við þar til kjörna nefnd manna. — **2. gr.** Í kaupstöðum annast bæjarstjórnin um framkvæmd manntalsins, en annars staðar prestarnir með aðstoð hreppstjóra og hreppsnefnda. Áður en manntalið á fram að fara skal skipta hverjum kaupstað og prestakalli í svo mörg umdæmi eða hverfi, að einn maður komist á einum degi yfir að telja alla þá, sem þar dvelja eða eru staddir, og afla um þá þeirra upplýsinga, sem krafizt er. Teljarastarfið er trúnaðarstarf, sem enginn getur skorazt undan, sem til þess er hæfur. — **3. gr.** Að viðlagðri allt að 1000 kr. sekt er hver maður skyldur til að gefa fullnægjandi skýrslu um sjálfan sig og hagi sína til afnota við manntal það, sem lög þessi skipa fyrir um. Að viðlagðri sömu sekt er einnig hver húsráðandi skyldur til að gefa í sama skyni allar þær skýrslur um húsbúa sína og annað, sem hann getur í té látið. — **4. gr.** Störf presta og hreppstjóra við manntalið teljast til embættisverka þeirra, sem þeim ber ekkert kaup fyrir sérstaklega. Teljarar geta heldur eigi krafizt neins kaups fyrir starf sitt, en heimilt er þó bæjar- og sveitarstjórnum, ef ástæða þykir til, að greiða þeim einhverja þóknun úr bæjar- eða sveitarsjóði, og þaðan greiðist einnig annar kostnaður, sem verða kann við framkvæmd manntalsins í kaupstaðnum eða hreppnum. — **5. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara sem með almenn lögreglumál.

1962
Nr. 54
27. apríl

Lög um þjóðskrá og almannaskráningu.

1. gr. Sérstök stofnun, þjóðskráin, annast almannaskráningu samkvæmt lögum þessum og annað það, er þau mæla fyrir um. Hagstofan fer með stjórn þjóðskrárinnar, og skal hún rekin sem deild í Hagstofunni. Fjárreiður þjóðskrárinnar skulu vera algerlega greindar frá fjárreiðum Hagstofunnar. — Hagstofan leggur þjóðskránni til starfslið eftir þörfum hennar á hverjum tíma, gegn endurgreiðslu launa hlutaðeigandi starfsmanna. **2. gr.** Auk þjóðskrárinnar og Hagstofunnar starfa sveitarstjórnir og sóknarprestar utan kaupstaða að almannaskráningu samkvæmt þessum lögum. Í kaupstöðum, þar sem sóknarprestur hefur hingað til starfað að almannaskráningu með bæjarstjórn, skal hann þó halda því áfram á sama hátt og verið hefur. — Ákvæði 10., 14. og 15. gr. varðandi sóknarpresta eiga við þá presta eina, er starfa að almannaskráningu, en þar, sem minnzt er á sóknarpresta annars staðar í lögum þessum, er átt við alla starfandi presta og safnaðarstjóra. — **3. gr.** Hlutverk sitt leysir þjóðskráin af hendi með því: — 1. að láta opinberum aðilum í té árlega íbúaskrá samkvæmt nánari ákvæðum þessara laga, 2. að láta sveitarstjórnum í té stofn að kjörskrá, þá er forsetakosningar, alþingiskosningar eða sveitarstjórnarkosningar eiga að fara fram, 3. að láta opinberum aðilum og öðrum í té aðrar skrár en þær, er um ræðir í 1. og 2. tölulið, endurgjaldslaust eða gegn greiðslu, hvort tveggja samkvæmt nánari ákvörðunum Hagstofunnar, 4. að láta opinberum aðilum og almenningi í té upplýsingar og vottorð samkvæmt nánari ákvæðum þessara laga, 5. að stuðla að því með skrárgerð sinni, annars vegar að enginn gjaldskyldur einstaklingur sleppi við álagningu lögboðinna gjalda og hins vegar að tvísköttun manna eigi sér ekki stað, — enn fremur að hafa um það meðalgöngu milli sveitarfélaga, að einstaklingar með óljóst eða umdeilanlegt heimilisfang verði skráðir í ákveðnu umdæmi, 6. að láta í té efnivið í mannfjöldaskýrslur Hagstofunnar. — **4. gr.** Almannaskráning byggist á þeim gögnum, sem hér eru talin: — 1. Tilkynningar um aðsetursskipti, samkv. lögum nr. 73/1952 með síðari breytingum. 2. Skýrslur sóknarpresta til Hagstofunnar um fæðingar, skírnir, nafngiftir, hjónavígslur og mannslát. 3. Manntalsskýrslur til Hagstofunnar, samkvæmt lögum nr. 42/1913, þær þeirra er varða horfna menn, sem taldir eru látnir. 4. Skýrslur héraðsdómara til Hagstofunnar um hjónavígslur og um leyfi til skilnaðar að borði og sæng. 5. Skýrslur dómsmálaráðuneytisins til Hagstofunnar um leyfi til lögskilnaðar, ættleiðingarleyfi og breytingar á ríkisborgararétti o. fl. í því sambandi. 6. Sérstakar upplýsingar sveitarstjórna, sóknarpresta, útlendingaeftirlits og annarra opinberra aðila um menn. 7. Upplýsingar, sem þjóðskráin aflar sér sjálf með eftirgrennslan eða henni berast á einn eða annan hátt, eftir því sem þörf krefur og heimildir leyfa. — Hagstofan lætur gera eyðublöð undir skýrslur þær, sem um ræðir í fyrri málsgr. þessarar gr., og kveður á um skil þeirra. — **5. gr.** Hagstofan getur krafizt þess af opinberum aðilum, að þeir láti þjóðskránni í té skýrslur og upplýsingar, sem hún þarfnast til starfsemi sinnar, enda séu þær á reiðum höndum. Hagstofunni er heimilt að ákveða skilafresti í þessu sambandi. — **6. gr.** Nú bregzt það, að skýrslur, sem um ræðir í 4. og 5. gr., séu látnar í té, áður en fresti lýkur, og getur Hagstofan þá þröngvað hlutaðeigandi með dagsektum, 50—300 kr. á dag, til að láta gögnin í té. Dagsektir skulu taka gildi 5 dögum eftir að Hagstofan tilkynnir hlutaðeigandi aðila þær með símskeyti eða bréfi afhentu sama dag og það er skrifað, enda geri hann ekki skil áður en þeim fresti lýkur. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar taka einnig til skila sóknarpresta á dánarvottorðum, svo og til skila ljósmæðra á tilkynningum um barnsburði, samkvæmt reglugerð nr. 103/1933 eins og henni var breytt með auglýsingu nr. 158/1942. — Lögreglustjóri innheimtir sektarfé samkvæmt 1. og 2. málsgr. þessarar gr., og rennur það í ríkissjóð. Hlutaðeigandi skal inna greiðslu sektarfjárins af hendi ekki síðar en 7 dögum eftir að hann afhenti Hagstofunni hinar síðbúnu skýrslur eða setti þær í póst. — **7. gr.** Nú kemur það í ljós, að sóknarprestur hefur vanrækt að gera lögboðna skýrslu til Hagstofunnar um fæðingu, skírn, nafngift, hjónavígslu eða mannslát eða skýrsla um slíkt er fyrst látin í té að liðnum skilafresti, og varðar það þá sekt allt að 500 kr. Sama gildir, ef sóknarprestur framkvæmir líksöng án þess að hafa áður fengið í hendur dánarvottorð hins látna. — Nú annast annar prestvígður maður en hlutaðeigandi sóknarprestur (safnaðarstjóri) skírn eða hjónavígslu, og skal hann þá tilkynna hana bæði sóknarpresti prestakallsins og Hagstofunni innan 7 daga, en útfararathöfn, sem hann annast, skal

1962
Nr. 54
27. apríl

hann tilkynna bæði hlutaðeigandi sóknarpresti og Hagstofunni áður en 3 dagar eru liðnir frá útförinni. Sé þetta vanrækt, varðar það sekt allt að 500 kr. — Nú vanrækir ljósmóðir að láta í té lögboðna tilkynningu um barnsburð eða tilkynning um hann er fyrst afhent að liðnum skilafresti, og varðar það þá sekt allt að 500 kr. — **8. gr.** Á grundvelli gagna þeirra, er um ræðir í 4. og 5. gr., fylgist þjóðskráin með breytingum á skráningaratriðum frá 1. desember ár hvert til jafnlengdar næsta ár og hefur tiltækar upplýsingar um þær, eftir því sem föng eru á. — **9. gr.** Eftir gögnum þeim um breytingar skráningaratriða, sem þjóðskráin fær í hendur, skal gera árlega íbúaskrá fyrir hvert sveitarfélag, miðað við 1. desember, með nöfnum allra einstaklinga, er aðsetur hafa í því þann dag, ásamt upplýsingum um fæðingardag og þau atriði önnur um hvern einstakling, er máli skipta fyrir opinber not skránna. — Að því er snertir skráningaratriði, sem vandkvæðum er bundið að fá skýrslur um í tæka tíð, er heimilt að miða íbúaskrár við annan tíma á hausti en 1. desember. Um aðsetur manna skal þó ávallt miða við 1. desember í íbúaskrám. — **10. gr.** Í janúarmánuði ár hvert sendir þjóðskráin sveitarstjórnum, sóknarprestum utan kaupstaða og skattyfirvöldum eintak af íbúaskrá viðkomandi umdæmis 1. desember næsta ár á undan. — Sveitarstjórnir og sóknarprestar skulu fara yfir íbúaskránа í sameiningu eins fljótt og auðið er eftir móttöku hennar. Sveitarstjórn gerir athugasemdir um oftalda eða vantalda einstaklinga á henni, samkvæmt nánari fyrirmælum þjóðskrárinnar. Hlutaðeigandi prestur aðstoðar sveitarstjórn við þetta verk og leggur í því sambandi til upplýsingar um breytingar, sem hann fékk vitneskju um við húsvitjanir haustið áður eða á annan hátt. Að þessu loknu tilkynnir sveitarstjórn þjóðskránni athugasemdir sínar um oftalda og vantalda einstaklinga. — Sveitarstjórn má ekki breyta íbúaskrá sinni til samræmis við athugasemd, sem hún gerir samkvæmt 2. málsgr. þessarar gr., nema þjóðskráin fallist á hana, sbr. ákvæði 11.—13. gr. — Sveitarstjórn skal, um leið og hún fer yfir íbúaskrá sína, gera á henni nauðsynlegar leiðréttingar og lagfæringar, aðrar en þær, sem samþykki þjóðskrárinnar þarf til, sbr. 3. málsgr. Sveitarstjórn gerir þjóðskránni grein fyrir öllum slíkum breytingum á íbúaskránni, um leið og hún tilkynnir athugasemdir sínar um oftalda og vantalda menn á íbúaskrá samkvæmt 2. málsgr. þessarar gr. — Þjóðskráin ákveður sveitarstjórnum fresti til að tilkynna athugasemdir samkvæmt 2. málsgr. og breytingar samkvæmt 4. málsgr. Heimilt er að beita dagsektum í þessu sambandi samkvæmt ákvæðum 6. gr. þessara laga. — **11. gr.** Þegar lokið er skilafresti þeim, sem ákveðinn hefur verið samkvæmt 5. málsgr. 10. gr., ber þjóðskráin saman athugasemdir sveitarstjórna um oftalda og vantalda menn á íbúaskrám. — Nú er einstaklingur oftalinn á íbúaskrá samkvæmt athugasemd einnar sveitarstjórnar, en vantar á íbúaskrá samkvæmt athugasemd annarrar sveitarstjórnar, og tilkynnir þjóðskráin þá aðilum breytingar á íbúaskrám viðkomandi sveitarfélaga til samræmis, eins fljótt og auðið er. — Nú ber sveitarstjórn fram þá athugasemd, áður en fresti lýkur, að tiltekinn einstaklingur sé vantalinn á íbúaskrá umdæmis hennar, og skal þjóðskráin þá taka athugasemdina til greina að jafnaði, ef önnur sveitarstjórn, sem hlut á að máli, vanrækir að tilkynna henni leiðréttingar sínar og athugasemdir við skrána, áður en fresti lýkur. Þjóðskráin tilkynnir hlutaðeigandi sveitarstjórnum breytingar á íbúaskrá þeirra af þessum sökum. — Nú ber tveim sveitarstjórnum, sem haldið hafa skilafresti, ekki saman um, hvar maður skuli vera á íbúðaskrá, og tilkynnir þá þjóðskráin þeim það og skorar á þær að rökstyðja mál sitt fyrir ákveðinn tíma. Að fresti loknum tekur þjóðskráin ákvörðun í málinu samkvæmt fengnum gögnum og tilkynnir hlutaðeigandi sveitarstjórnum niðurstöðuna án tafar. — **12. gr.** Nú telur sveitarstjórn einhvern einstakling oftalinn á íbúaskrá sveitarfélagsins, án þess að nokkur önnur sveitarstjórn telji hann vantalinn á íbúaskrá sinni að svo stöddu, og gerir þjóðskráin þá ráðstafanir til að fá það upplýst, í hvaða sveitarfélagi hann hafðist við undangenginn 1. desember. Síðan tilkynnir hún hlutaðeigandi sveitarstjórn, að hann skuli settur þar á íbúaskrá, nema í ljós komi, að hann teljist heimilisfastur í enn öðru umdæmi. Þjóðskráin getur og, ef ástæða er til, mælt svo fyrir, að einstaklingur, sem þannig er ástatt um, sé tekinn á íbúaskrá sveitarfélags, sem hann settist að í eftir 1. desember. Sömuleiðis getur þjóðskráin lagt fyrir sveitarstjórn þess umdæmis, þar sem hlutaðeigandi var upphaflega á íbúaskrá, að hann sé aftur settur

á hana. — **13. gr.** Ákvarðanir þjóðskrárinnar samkvæmt 11. og 12. gr. um, hvar menn skuli vera á íbúðaskrá, ráða úrslitum um það, í hvaða umdæmi tekju- og eignarskattur og hliðstæð þinggjöld eru á þá lögð, og verður þeim ekki áfrýjað. En það eitt, að maður er á íbúaskrá sveitarfélags samkvæmt slíkri ákvörðun þjóðskrárinnar og án samþykkis sveitarstjórnar, getur aldrei leitt af sér neinn rétt annarra sveitarfélaga eða einstaklinga til að gera fjárkröfu á hendur hlutaðeigandi sveitarfélagi vegna manns, sem svo er ástatt um. — **14. gr.** Þjóðskráin sendir hlutaðeigandi skattyfirvaldi og sóknarpresti afrit af tilkynningum þeim, er hún sendir sveitarstjórn samkvæmt 11.—13. gr., og breyta þessir aðilar íbúaskránni til samræmis. Sama gildir um aðrar breytingar, sem þjóðskráin tilkynnir þessum aðilum. — Sveitarstjórn skal tilkynna hlutaðeigandi skattyfirvaldi og sóknarpresti allar breytingar á íbúaskrá, sem hún gerir samkvæmt 4. málsgr. 10. gr., og rita þessir aðilar þær á íbúaskrá. — Sveitarstjórn skal rita breytingar, sem gerðar eru á íbúaskrá, á aðrar skrár, sem leiddar eru af henni, eftir því sem við á. — **15. gr.** Sóknarprestar skulu, er þeir húsvitja á hverju hausti, safna upplýsingum um allar breytingar, sem orðið hafa á aðsetri manna miðað við síðustu íbúaskrá, og í því sambandi ber þeim eftir föngum að afla vitneskju um fullt aðsetur hvers einstaklings, sem hefur tekið sér annað aðsetur en hann hafði samkvæmt síðustu íbúaskrá. Leggja skal upplýsingar þessar til grundvallar, þegar næsta íbúaskrá er endurskoðuð af sveitarstjórn og sóknarpresti, sbr. 10. gr., að svo miklu leyti sem þess gerist þörf. — Sóknarprestar skulu aðstoða við söfnun aðseturstilkynninga í prestakalli sínu, eftir því sem föng eru á. — Þriðja hvert ár skal hver sóknarprestur bera allar upplýsingar íbúaskrárinnar um nöfn, fæðingardaga og hliðstæð atriði saman við það, sem skráð er um sömu einstaklinga í embættisbókum prestakallsins. Að loknum þessum samanburði lætur sóknarprestur þjóðskránni í té þær leiðréttingar er hann telur gera þurfi á íbúaskrá prestakallsins. — Biskupsskrifstofan og Hagstofan ákveða sameiginlega framkvæmd á ákvæðum þessarar gr. í einstökum atriðum. — **16. gr.** Hverri sveitarstjórn er skylt að gera viðeigandi ráðstafanir til að afla upplýsinga um breytingar, sem kann að þurfa að gera á íbúaskrá umdæmisins til þess að hún verði rétt, miðað við 1. desember hvert ár. Þjóðskráin getur, ef svo ber undir, lagt fyrir sveitarstjórn að gera tilteknar ráðstafanir í þessu skyni, þar á meðal láta fara fram almenna manntalsskráningu í umdæminu. — Nú telur þjóðskráin, að framkvæmd tilkynningarskyldu samkvæmt lögum nr. 73/1952 sé ábótavant í umdæmi, og getur hún þá lagt fyrir hlutaðeigandi sveitarstjórn að gera tilteknar ráðstafanir til úrbóta, þar á meðal láta fara fram almenna manntalsskráningu í umdæminu. — **17. gr.** Iðgjöld til almannatrygginga samkvæmt lögum nr. 24/1956, um almannatryggingar,[1]) og sóknargjöld samkvæmt lögum nr. 36/1948, um sóknargjöld, skulu lögð á menn á sömu stöðum og tekju- og eignarskattur er á þá lagður eftir íbúaskrá 1. desember hvert ár, sbr. 1. málslið 1. málsgr. í 32. gr. laga nr. 46/1954, um tekju- og eignarskatt.[2]) — **18. gr.** Þjóðskráin lætur embættum og sveitarstjórnum í té hvers konar upplýsingar um einstaklinga, sem skrár hennar og önnur gögn hafa að geyma, enda þurfi þau upplýsinganna við vegna embættisrekstrar eða hliðstæðra starfa. Þjóðskráin lætur slíkar upplýsingar í té ókeypis, en sé um að ræða meiri háttar verk, getur hún þó krafizt þess, að hlutaðeigandi endurgreiði henni kostnað við það. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. taka ekki til opinberra fyrirtækja. — **19. gr.** Þjóðskráin veitir hverjum sem er upplýsingar um aðsetur manna og önnur atriði samkvæmt skrám sínum og gögnum, eftir reglum, sem Hagstofan setur.[3]) — Þjóðskráin skal frá ársbyrjun 1963 annast útgáfu allra fæðingarvottorða og hliðstæðra vottorða til opinberra nota, annarra en þeirra, sem sóknarprestar láta í té eftir kirkjubókum, meðan þær eru lögum samkvæmt í vörzlu þeirra. Vottorð þjóðskrárinnar skulu veitt samkvæmt kirkjubók eða skýrslu sóknarprests til Hagstofunnar. — Þjóðskráin tekur gjald fyrir veitingu upplýsinga og útgáfu vottorða samkvæmt þessari gr., og fer það eftir gjaldskrá, sem Hagstofan setur. Þegar sérstaklega stendur á, má veita afslátt af gjaldi eða fella það niður. Gjald fyrir upplýsingar og vottorð skal greitt um leið og ósk er borin fram þar um. — Þjóðskráin getur lagt fyrir einstakar sveitarstjórnir að láta almenningi í té upplýsingar samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr., og ber þjóðskránni þá ekki skylda til að veita íbúum viðkomandi umdæma slíka þjónustu. — **20. gr.** Ríkissjóður

1) Nú l. nr. 40 1963. — 2) Nú l. nr. 70 1962. — 3) Reglur nr. 112 1958.

1962 Nr. 54 27. apríl

stendur straum af árlegum kostnaði við rekstur þjóðskrárinnar að 9/10 hlutum og Tryggingastofnun ríkisins að 1/10 hluta. — **21. gr.** Hið árlega framlag Tryggingastofnunarinnar samkvæmt 20. gr. er endurgjald fyrir not hennar á vélspjöldum þjóðskrárinnar til skrárgerðar, svo og fyrir almenna þjónustu og aðstoð, sem þjóðskráin lætur Tryggingastofnuninni í té og eigi skal koma greiðsla fyrir. Hins vegar á ákvæðið í 2. málslið 1. málsgr. 18. gr. við Tryggingastofnunina jafnt og við aðra opinbera aðila. — Sveitarfélög eiga, án þess að sérstök greiðsla komi fyrir, rétt á árlegum íbúaskrám samkvæmt 9. gr. og kjörskrárstofni samkvæmt 2. tölulið 3. gr., og auk þess njóta þau upplýsingaþjónustu þjóðskrárinnar samkvæmt 18. gr. En aðrar skrár en þær, sem hér er gert ráð fyrir, svo og önnur þjónusta heldur en veiting upplýsinga, skal greidd þjóðskránni sérstaklega. — **22. gr.** Reikningsár þjóðskrárinnar er almanaksárið. Ríkisendurskoðunin endurskoðar reikninga hennar.

1956 Nr. 30 24. marz

Lög um skráningu Íslendinga til stuðnings mannfræði- og ættfræðirannsóknum hér á landi.

1. gr. Gera skal spjaldskrá yfir alla Íslendinga, er vitað er um frá landnámstíð og ekki hafa verið færðir á spjaldskrá Hagstofu Íslands, er hefst 16. okt. 1952. Sama gildir um fólk af íslenzkum eða útlendum uppruna, ef það hefur öðlazt íslenzkan ríkisborgararétt á þessu tímabili. — Spjaldskrá þessi skal vera í tvíriti og varðveitt á þjóðskjalasafninu. Þessi ákvæði taka einnig til spjaldskrárafrita þeirra, er um ræðir í 5. gr. — **2. gr.** Hvern mann, karl og konu, 15 ára og eldri, skal skrá á sérstakt spjald með fullu nafni og föðurnafni. — Á spjald hvers einstaklings skal enn fremur færa, ef unnt er og eftir því sem heimildir segja til um, fæðingardag hans og ár, sömuleiðis dánardag hans og dánarár, nöfn foreldra hans og upplýsingar um þá, svo að ekki verði um villzt, hverjir þeir voru. Þá skal skrá nafn og föðurnafn maka og giftingardag ásamt hliðstæðum upplýsingum um hann og áður eru taldar. Sama gildir um barnsmóður eða barnsföður, ef um ógiftar persónur er að ræða. — Á spjaldið skal enn fremur færa börn hlutaðeigandi spjaldhafa ásamt fæðingardegi þeirra og ári og nafni barnsmóður eða barnsföður, ef um konu er að ræða. Gera skal í örfáum orðum grein fyrir hverju barni, ef unnt er, hvað um það verður, til aðgreiningar og auðkennis frá öðrum samnefndum. — Við ævilok skal færa á spjald hvers einstaklings helztu æviatriði hans og vitna til heimilda, eftir því sem við verður komið. — **3. gr.** Þjóðskjalasafnið hefur með höndum skrásetningu samkv. lögum þessum. Til þess að annast þetta starf skal ráða starfsmann, æviskrárritara, er lagt hefur stund á íslenzka ættfræði og mannfræði og sýnt hæfni og áhuga á því sviði. — **4. gr.** Æviskrárritari skal annast um samningu spjaldskrár samkvæmt fyrirmælum laga þessara og reglugerðar, er síðar verður sett. Hann skal vinna að því að fá áhugamenn um þessi málefni til liðs við sig, þannig að þeir taki að sér skrásetningu í einstökum héruðum eða byggðarlögum samkvæmt fyrirsögn hans; sömuleiðis leita til félaga, er að þessu vilja vinna, svo sem sögufélaga og átthagafélaga. Skal hann koma skipan á skrásetningu þessara aðila, svo að sem mest not verði að starfi þeirra. Jafnframt er honum skylt að leiðbeina þessum samstarfsmönnum sínum og veita þeim upplýsingar, er lúta að skrásetningarstarfi þeirra, eftir því sem þörf krefur og ástæður hans leyfa. — **5. gr.** Við lok hvers árs lætur Hagstofa Íslands æviskrárritara þjóðskjalasafnsins í té skrá yfir þá, er andazt hafa á undangengnu ári. Hagstofan skal enn fremur veita æviskrárritara afrit gagna, er hún hefur varðandi látna menn á því ári, eftir því sem föng eru á og æviskrárritari þarfnast til upplýsinga úr þeim gögnum, sem hagstofan hefur að geyma. — Að fengnum þessum heimildum færir æviskrárritari hvern einstakling á sérstakt spjald, svo sem fyrir er mælt í 2. gr., ásamt nokkru ýtarlegri upplýsingum, ef kostur er, um ævistörf hans en gögn hagstofunnar greina frá. — **6. gr.** Skylt er starfsmönnum ríkisins og opinberra stofnana að láta æviskrárritara þjóðskjalasafnsins í té upplýsingar úr bókum embættisins, eða stofnunarinnar, sem hann vanhagar um og þarf að nota við færslu spjaldskrárinnar. — [Prestar þjóðkirkjunnar og prestar eða löggiltir forstöðumenn annarra trúfélaga hér á landi skulu skrá á sérstök eyðublöð, er þjóðskjalasafn lætur þeim í té, alla íslenzka ríkisborgara, 15 ára og eldri, er látast í söfnuðum þeirra. Skulu eyðublöðin útfyllt nákvæmlega og send æviskrárritara í lok hvers árs. — Nú jarðsyngur annar en hlutaðeigandi prestur lík, og skal hann þá senda sóknarpresti ásamt dánarvottorði þær upplýsingar um hinn látna, sem krafizt er samkvæmt lögum þess-

1956 Nr. 30 24. marz

1956 Nr. 30 24. marz

um. Sóknarprestur skal í árslok gefa æviskrárritara skýrslu um alla þá, er skráðir eru látnir í kirkjubók hans á árinu, og sé þess þar jafnan getið, hver jarðsöng.][1]) — **7. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.[2]) — **8. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerð varða sektum, 100—3000 krónum.

1952 Nr. 73 25. nóv.

Lög um tilkynningar aðsetursskipta.

1. gr. Í kaupstöðum skulu bæjarstjórar (í Reykjavík Manntalsskrifstofan) og í hreppum oddvitar veita viðtöku tilkynningum um aðsetursskipti samkvæmt lögum þessum, og er átt við þessa aðila alls staðar þar, sem lögin kveða svo á, að slíkar tilkynningar skuli sendar sveitarstjórnum. — **2. gr.** Hver sá, sem skiptir um aðsetur innan sveitarfélags, skal tilkynna það hlutaðeigandi sveitarstjórn áður en 7 dagar eru liðnir frá því, að aðsetursskiptin áttu sér stað. — Einstaklingur, sem dvelst í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann á heimilisfang, er tilkynningarskyldur samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar, ef hann á sínum tíma var skyldur til að tilkynna komu sína í umdæmið, samkvæmt ákvæðum 3. eða 5. gr., eða hefði verið skyldur til þess, ef þessi ákvæði hefðu verið í gildi á þeim tíma. — **3. gr.** [Hver sá, sem flytur heimilisfang sitt í annað sveitarfélag, skal tilkynna það innan 7 daga sveitarstjórn þess umdæmis, sem hann flytur til.][3]) — [Nú kemur maður í aðra sveit en heimilissveit til dvalar í tvo mánuði eða lengur, og skal hann þá innan 7 daga tilkynna sveitarstjórn dvalarsveitar aðsetur sitt. Nú hefur maður verið staddur tvo mánuði í annarri sveit en heimilissveit, þó að hann hafi í fyrstu ekki ætlað sér að dvelja þar svo lengi, og skal hann þá innan 7 daga tilkynna sveitarstjórn dvalarsveitar aðsetur sitt.][4]) Ákvæði þessi taka til vistmanna á hælum, sjúklinga í sjúkrahúsum, gesta í gistihúsum og fanga í fangelsum jafnt og til þeirra, sem hafa aðsetur í venjulegu húsnæði utan heimilissveitar sinnar. — Frá ákvæði 2. mgr. um tilkynningarskyldu gilda eftirfarandi undantekningar: 1. Alþingismenn og opinberir starfsmenn, sem dvelja lengri eða skemmri tíma við skyldustörf í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang. 2. Barn, sem dvelur sumarlangt eða annað takmarkað tímabil á barnaheimili, í sveit eða annars staðar utan heimilissveitar sinnar. Hins vegar skal, samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar, tilkynna aðsetursskipti fyrir barn, sem fyrirsjáanlega mun dvelja lengri tíma á barnahæli eða þ. u. l. stofnun í öðru sveitarfélagi en þar, sem það á heimilisfang. 3. [Skólafólk við nám utan heimilissveitar, enda sé dvölin í viðkomandi sveitarfélagi eingöngu eða að mestu vegna námsins. Þó skulu iðnnemar við nám í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang, vera tilkynningarskyldir samkv. 2. mgr. þessarar greinar.][1]) 4. Þeir, sem dvelja í öðru sveitarfélagi en þar, sem þeir teljast eiga heimilisfang, við störf, sem samkvæmt venju eru árstíðarbundin, svo sem við fiskveiðar á vertíð með tilheyrandi vinnslu afurða o. fl. Enn fremur við heyskap eða önnur sveitastörf að sumarlagi, við vegagerð utan kaupstaða, og þ. u. l. [5. Aðkomumenn í þjónustu varnarliðsins, verktaka þess og hliðstæðra aðila, enda hafist þeir við í húsnæði vinnuveitanda á vinnustað eða í grennd. Hins vegar eru slíkir starfsmenn við varnarliðsstörf skyldir til að upplýsa vinnuveitanda sinn um heimilisfang sitt og annað það, sem hann þarf á að halda til þess að geta látið í té nákvæmar skrár um starfslið sitt. — Ákvæði þessa töluliðs breytir engu um skyldu venzlaliðs aðkomins starfsmanns við varnarliðsstörf til að tilkynna aðsetursskipti.][2]) — [Undantekningar þær frá tilkynningarskyldu, sem taldar eru í 3. málsgr. þessarar greinar, gilda aðeins meðan umgetin atvik eru fyrir hendi. Ef maður dvelst í sveitarfélagi eftir brottfall þess atviks, er gerði hann undanþeginn tilkynningarskyldu, skal hann tilkynna dvalarsveit aðsetur sitt samkvæmt ákvæðum 2. málsgr. þessarar greinar.][3]) — **4. gr.** [Hver sá, sem samkvæmt ákvæðum 3. gr. hefur orðið tilkynningarskyldur í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann telst eiga heimilisfang, skal tilkynna sveitarstjórn dvalarsveitarinnar brottför sína úr henni innan 7 daga. Þó skal ekki tilkynna brottförina, ef dvöl hlutaðeiganda í sveitarfélaginu, sem hann fer til, er undanþegin tilkynningarskyldu samkv. 3. mgr. 3. gr. og hann hyggst setjast að í sama húsnæði að dvölinni lokinni.][4]) — **5. gr.** [Maður, sem kemur erlendis

1) L. nr. 50, 10. júní 1958, § 1.
2) Rgj. nr. 38, 1959.
3) L. nr. 15, 17. febr. 1956, § 1, 1.
4) S. l., § 1, 2.

1) L. nr. 15, 17. febr. 1956 § 1, 3.
2) S. l., § 1, 4.
3) S. l., § 1, 5.
4) S. l., § 2.

frá til búsetu eða dvalar hér á landi, skal tilkynna viðkomandi sveitarstjórn aðsetur sitt innan 7 daga frá komu til landsins. Undanþegnir þessari skyldu eru þeir, sem dveljast hér skemmri tíma en þrjá mánuði og halda lögheimili í öðru landi, meðan þeir eru hér, enda stundi þeir ekki atvinnu í landinu. — Hver sá, sem fer til útlanda og hættir að eiga lögheimili hér á landi, skal tilkynna það viðkomandi sveitarstjórn, áður en hann fer, og meðal annars upplýsa fullt aðsetur sitt erlendis. Þeir, sem hafa tilkynnt komu til landsins samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar eða verið skyldir til að gera það, skulu tilkynna brottför sína frá því á sama hátt, nema hlutaðeigandi hyggi á endurkomu til landsins eftir dvöl um stundarsakir erlendis. — Heimilt er að ákveða, að fyrirmæli 1. málsgr. þessarar greinar skuli ekki taka til námsmanna frá tilteknum löndum eða til erlendra sjómanna á íslenzkum fiskiskipum, enda hafi hinir síðarnefndu ekki aðsetur í landi.][1]) — **6. gr.** [Fjármálaráðherra er heimilt að ákveða, að hver sá, sem flytur lögheimili sitt hingað til lands frá einhverju Norðurlandanna, skuli, um leið og hann fullnægir tilkynningarskyldu samkvæmt 1. málsgr. 5. gr., afhenda viðkomandi sveitarstjórn vottorð um flutninginn í nánar tilteknu formi, sem gefið er út af skráningaryfirvaldi í því landi, sem frá er komið. Fjármálaráðherra er einnig heimilt að ákveða, að hver sá, sem flytur lögheimili sitt héðan til einhvers Norðurlandanna, skuli, um leið og hann fullnægir tilkynningarskyldu samkv. 3. mgr. 5. gr., fá afhent vottorð um flutninginn, sem gefið er út af þjóðskránni eða af sveitarstjórn í umboði hennar.][2]) — **7. gr.** Hver sá, sem tilkynnt hefur aðsetur í einhverju sveitarfélagi samkv. fyrirmælum laga þessara, eða hefði verið skyldur til að gera það, ef lög þessi hefðu verið í gildi á viðkomandi tíma, er samkvæmt 2. gr. skyldur til að tilkynna breytingar, sem verða kunna á aðsetri hans innan sama umdæmis. Fari hann í annað sveitarfélag, skal hann, ef ákvæði 3. gr. taka til dvalar hans þar, tilkynna aðsetur sitt sveitarstjórn umdæmisins, hvort sem hann á þar heimilisfang eða ekki. — **8. gr.** Tilkynningarskylda sú, sem lög þessi mæla fyrir um, gildir án tillits til fjölskyldutengsla. Samkvæmt 2. málsgr. 3. gr. skal t. d. kvæntur maður, sem dvelur a. m. k. tvo mánuði í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann telst eiga heimilisfang, án þess að um sé að ræða undantekningu frá tilkynningarskyldu samkv. 3. málsgr. 3. gr., tilkynna aðsetur sitt, hvort sem um er að ræða slit á samvistum við konu hans eða ekki. — **9. gr.** Tilkynningarskylda sú, sem mælt er fyrir um í lögum þessum, hvílir á hverjum einstaklingi, sem fyllt hefur 16 ára aldur. Forráðamenn einstaklinga innan 16 ára aldurs og þeirra, sem sviptir hafa verið sjálfræði, skulu sjá um, að fullnægt sé tilkynningarskyldu fyrir skjólstæðinga þeirra. — [Hver húsráðandi er skyldur til að tilkynna aðsetursskipti einstaklinga, sem taka sér aðsetur í húsnæði á hans vegum eða hverfa úr því, eftir sömu reglum og þeir sjálfir eru tilkynningarskyldir. Sama skylda hvílir á forstöðumönnum hæla, sjúkrahúsa, skóla, gistihúsa, fangelsa og annarra slíkra stofnana. Enn fremur ber hverjum húseiganda að fullnægja tilkynningarskyldu fyrir einstaklinga í húsnæði hans, þ. e. bæði fyrir fjölskylduföður og heimafólk, en hann er ekki ábyrgur fyrir því, að tilkynningarskyldu sé fullnægt fyrir framleigutaka í húsi hans.][1]) — Bæjarstjórar og oddvitar skulu kvitta skriflega fyrir móttöku tilkynninga um aðsetursskipti. — [Skylda húsráðanda (húseiganda) til að tilkynna aðsetursskipti samkvæmt 2. málsgr. þessarar greinar fellur niður, ef hlutaðeigandi sýnir honum, áður en tilkynningarfresti lýkur, kvittun viðkomandi sveitarstjórnar fyrir því, að tilkynningarskyldu hafi verið fullnægt.][2]) — Heimilt er að krefjast þess, að tilkynningar um aðsetursskipti séu látnar í té í tvíriti. — **10. gr.** Tilkynningar þær um aðsetur, sem lög þessi mæla fyrir um, skulu vera á eyðublöðum, sem félagsmálaráðuneytið lætur gera í samráði við Hagstofu Íslands. Skal þar getið nafns þess eða þeirra, sem skipta um aðsetur, ásamt nákvæmum upplýsingum um það, hvar aðsetrið er, svo og um annað, sem greina þarf vegna spjaldskrár þeirrar yfir alla landsmenn, sem fyrirhugað er að koma á fót. — **11. gr.** Tilkynningar þær um aðsetursskipti, sem bæjarstjórar og oddvitar fá í hendur, skulu sendar Hagstofu Íslands, eftir að hlutaðeigandi sveitarstjórnir hafa haft tækifæri til að skrá úr tilkynningunum það, sem þær þarfnast vitneskju um. — Félagsmálaráðuneytið ákveður tilhögun á sendingu tilkynn-

1) L. nr. 16, 29. apríl 1963, § 1.
2) S. l., § 2.

1) L. nr. 15, 17. febr. 1956, § 3, 1.
2) S. l., § 3, 2.

inga til Hagstofu Íslands, og hvaða tímafrestir skulu gilda í því sambandi. — **12. gr.** Bæjarstjórum og oddvitum er heimilt að krefjast þess af skólastjórum og forstöðumönnum námsmannabústaða í sveitarfélaginu, að þeir láti hinum fyrr nefndu í té skrár, í tilteknu formi, yfir námsmenn, sem eiga heimilisfang utan viðkomandi sveitarfélags. — [Hagstofu Íslands er heimilt að krefjast þess af forstöðumönnum einstakra hæla, sjúkrahúsa, skóla, gistihúsa, fangelsa og annarra slíkra stofnana, að þeir tilkynni á venjulegan hátt aðsetursskipti allra einstaklinga, sem hverfa úr húsnæði á vegum stofnunarinnar, hvort sem ber að tilkynna þá samkvæmt 9. gr. þessara laga eða ekki. Hagstofu Íslands er enn fremur heimilt að krefjast þess af umræddum aðilum, að þeir afli handa henni upplýsinga um aðsetursskipti starfsmanna stofnunarinnar, sem hafast ekki við í húsnæði á hennar vegum. Þetta tekur þó aðeins til aðsetursskipta í sambandi við það, að starfsmenn hefja störf eða hætta störfum hjá viðkomandi stofnun.][1]) — **13. gr.** Bæjarstjórnir og hreppsnefndir skulu, hver í sínu umdæmi, stuðla að því með virkum aðgerðum, að menn fullnægi sem bezt ákvæðum laga þessara um tilkynningarskyldu. M. a. skulu þær, einkum í fámennari sveitarfélögum, ef svo ber undir, gangast fyrir því, að tilkynningarskyldu sé fullnægt fyrir einstaklinga, sem láta undir höfuð leggjast að sinna þessari skyldu, eða eiga þess ekki kost einhverra hluta vegna. — [Sveitarstjórnir skulu gefa út og senda Hagstofu Íslands tilkynningar um aðsetursskipti innansveitar, sem þeim er kunnugt um, að hafi ekki verið tilkynnt. Þær skulu enn fremur gefa út og senda Hagstofu Íslands tilkynningar um einstaklinga, sem talið er að hafi flutt heimilisfang sitt úr sveitarfélaginu, ef ástæða er til að ætla, að það hafi ekki verið tilkynnt sveitarstjórn viðkomandi umdæmis. Þó er sveitarstjórn óheimilt að tilkynna brott úr sveitarfélaginu einstakling, sem dvelst í öðru sveitarfélagi vegna veikinda, ef hann nýtur framfærslustyrks frá heimilissveit sinni eða telja má líklegt, að hann verði styrkþegi hennar. — Sveitarstjórnir skulu, ef Hagstofan telur þess þörf, gera ráðstafanir til öflunar upplýsinga um aðsetursskipti, sem vanrækt hefur verið að tilkynna, sbr. 2. mgr. þessarar greinar. — Aðseturstilkynningar útgefnar af sveitarstjórnum samkvæmt 2. og 3. málsgr. þessarar gr. eru fullgild heimild til staðsetningar manna í allsherjarspjaldskránni, að svo miklu leyti sem öruggari vitneskja samkv. tilkynningum hlutaðeiganda sjálfra er ekki fyrir hendi. — Tilkynningum samkvæmt 2. og 3. málsgr. þessarar gr. skal hagað í samræmi við nánari fyrirmæli Hagstofu Íslands þar að lútandi.][1]) — **14. gr.** Lögreglustjórar skulu, hver í sínu umdæmi, hafa eftirlit með framkvæmd á fyrirmælum laga þessara og aðstoða hlutaðeigandi bæjarstjórnir og hreppsnefndir eftir föngum við hana. — Útlendingaeftirlitið skal aðstoða við framkvæmd laga þessara eftir föngum, einkum í sambandi við eftirlit með því, að þeir, sem koma til landsins og fara frá landinu, fullnægi tilkynningarskyldu samkvæmt ákvæðum laganna. — **15. gr.** Ákvæði laga þessara snerta á engan hátt reglur gildandi löggjafar um heimilisfang og réttindi og skyldur manna í því sambandi. — **16. gr.** Ríkissjóður ber kostnað af prentun eyðublaða og sendingu þeirra til sveitarstjórna, en þær bera allan annan kostnað, sem leiðir af framkvæmd laga þessara. — **17. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum 50—1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. [Fara skal með mál út af slíkum brotum að hætti opinberra mála, nema kæra falli niður, sbr. 2. málsgr. þessarar gr. Sektarfé vegna brota, sem sveitarstjórn kærir til dómara, rennur í viðkomandi sveitarsjóð, en sektarfé vegna brota, sem Hagstofa Íslands kærir, renna í ríkissjóð.][2]) — Sveitarstjórnum er heimilt að taka tilboði brotlegs aðila um greiðslu hæfilegrar sektar innan þess hámarks og lágmarks sektar, sem um ræðir í 1. málsgr. Skal þá kæra falla niður, enda sé greiðsla sektarfjárins innt af hendi tafarlaust. — **18. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, þó þannig að tilkynna ber, samkvæmt fyrirmælum laganna, öll aðsetursskipti, sem eiga sér stað frá og með 17. október 1952. — Með lögum þessum eru numin úr gildi ákvæði um tilkynningu bústaðaskipta í lögum nr. 95 1936, um heimilisfang, og í lögum nr. 18 1901, um manntal í Reykjavík, svo og önnur ákvæði, sem koma í bága við þessi lög.

1) L. nr. 15, 17. febr. 1956, § 4.

1) L. nr. 15, 17. febr. 1956, § 5.
2) S. l., § 6.

c. Fjárhagsmálefni.

1. Gjaldeyrir.

1873 23. maí

Peningalög (birt með augl. 25. sept. 1873).

I. — **1. gr.** Eftirleiðis skal gull vera undirstaðan undir peningareikningi Danmerkur,[1]) en jafnframt skal hafa silfur og lakari málm til smápeninga. — **2. gr.** Tveir aðalpeningar skulu slegnir, og skulu af öðrum þeirra 248 ganga á eitt kílógramm eða tvö pund af skíru gulli, en af hinum 124 á eitt kílógramm eða tvö pund af skíru gulli. — Tíundi partur af hinum fyrr nefnda peningi eða tuttugasti partur af hinum síðarnefnda skal vera reikningseining og nefnast króna. Krónan skiptist í 100 aura. — **3. gr.** Gullpeningarnir verða slegnir úr peningagulli, sem er samsteypa af 90 pörtum af skíru gulli og 10 pörtum af eiri. — Fyrir því skal sá gullpeningur, sem gildir 10 krónur, vega $4,^{4803}$ grömm, og sá, sem gildir 20 krónur, $8,^{9606}$ grömm. — Þvermál tíukrónapeningsins skal vera 18 millimetrar (einn millimetri er sem næst jafn $0,^{00319}$ af dönsku feti) og þvermál tuttugukrónapeningsins 23 millimetrar. — **4. gr.** ...[2]) — **7. gr.** Þar sem því eigi verður komið við, að vigt og efnisgæði hvers penings út af fyrir sig séu fullkomlega nákvæm, má ekki skakka um rétta vigt og efnisgæði meira en hér segir:

	Að því leyti, er snertir vigt, þegar einn peningur er prófaður	Að því leyti, er snertir efnisgæði, af vigt hvers einstaks penings
Fyrir tuttugukrónapening	0,0015	0,0015 af skíru gulli
— tíukrónapening	... 0,002	

— Þegar slegnir eru peningar úr gulli, verður samt þess að gæta, að vigtarskakkinn fyrir hver 10 kílógrömm eða 20 pund af peningagulli sé eigi meiri en 5 grömm. — **8. gr.** Á öllum peningunum skal vera framstandandi rönd. Gullpeningarnir . . . skulu vera með rákum á röndinni. Áskriftin skal greinilega segja til um, hve margar krónur . . . peningurinn hafi inni að halda eða gildi. Þar að auki skal hver peningur bera það með sér, að hann sé mótaður fyrir Danmörku, í hverri peningasmiðju og á hverju ári hann sé gerður. — Að öðru leyti ákveður konungur mót og áskrift peninganna. — **9. gr.** Peningar þeir, sem slegnir eru eftir því, sem sagt er fyrir að framan, skulu ... vera gjaldgengir eftir því verði, sem á þeim stendur, bæði í gjöldum til ríkissjóðsins og manna á milli, ef eigi hafa þeir orðið fyrir skemmdum af vondri eða ólöglegri meðferð. — **10. gr.** ... Þegar gullpeningar af sliti hafa misst meira en ½ af hundraði af vigt þeirri, sem þeir áttu að hafa samkvæmt 3. gr., eru þeir eigi framar gjaldgengir manna á milli, en halda gildi sínu fyrir það verð, sem á þeim stendur, í gjöldum til ríkissjóðsins, sænskir eða norskir (sbr. 24. gr.) gullpeningar þó því aðeins, að þeir eigi af sliti hafi misst meira en 2 af hundraði af vigt sinni. ... Peninga, sem eigi framar eru gildir í gjöldum til hvers sem vera skal, má aðalféhirzla ríkisins eigi aftur setja í gang. ... Amtsgjaldstofurnar, þjóðbankinn og aukadeildir hans skulu skyldar til að halda aftur og senda til aðalféhirzlunnar hina máðu peninga, sem hér er verið að ræða um ... og skal það falið ríkisstjórninni á hendur, að koma því til leiðar með samningum, að hið sama enn fremur verði gert öðrum einstakra manna bönkum eða stofnunum að skyldu, þegar það kann að þykja hagfellt. — Ríkisstjórnin gerir ráðstafanir til, að lóð, sem segja til um rétta vigt, og önnur, sem segja til um vigtarskakkann á gullpeningunum, verði með tilsjón hins opinbera, löggilt, stimpluð og fáist til kaups fyrir ákveðið verð. — Fjárhagsráðgjafinn hefur vald til að veita endurgjald fyrir peninga, sem hafa orðið fyrir skemmdum af vondri eða ólöglegri meðferð, og fyrir falspeninga, þegar ástæða er til að halda, að sá, sem peningana hefur í höndum, hafi verið grandlaus og ekki sýnt neina óvarkárni, þá er hann tók við hinum skemmdu eða fölsuðu peningum. — **11. gr.** Sérhverjum skal gefinn kostur á, ef því verður við komið, í öllum kaupstöðum, bæði að fá skipti á hverri upphæð sem vera skal af þeim peningum, sem samkvæmt 10. gr. aðeins eru gildir í gjöldum til ríkissjóðsins, fyrir jafnmikið af gjaldgengum peningum sömu tegundar. ... — **12. gr.** Ríkisstjórnin annast beinlínis um alla peningagerð, og má eigi hafa einstaka menn til þess, eða fela einstökum mönnum það á hendur með því að selja það á leigu eða á annan hátt. — Sérhverjum skal gefinn kostur á að fá aðalpeninga mótaða fyrir gull, sem hann leggur til, gegn því að gjalda ¼ af hundraði af verði þeirra pen-

1873 23. maí

1) Sbr. l. nr. 39, 30. nóv. 1918, §§ 1 og 9, og nú þingsályktun nr. 32, 16. júní 1944.

2) Sjá nú l. nr. 19, 27. júní 1925, og nr. 89, 15. sept. 1942.

1873 23. maí

inga, sem mótaðir verða, fyrir að fá slegna tuttugukrónapeninga, og ⅓ af hundraði fyrir að fá slegna tíukrónapeninga. Að öðru leyti skal eigi greitt neitt sláttugjald. — Ríkisstjórnin ákveður nákvæmar, hve mikið það gull megi vera, sem lagt er til, gæði þess og aðra eiginleika. — **13. gr.** Reikningseining sú, sem hér er lögákveðin, skal viðhöfð í öllum reikningum og afgreiðslum ríkisins, þjóðbankans og sveitafélaganna, þar sem miðað er við innlenda peninga. Hið sama er skylda sérhverrar stofnunar eða félags, sem hefur veitingarbréf stjórnarinnar, eða samkvæmt lögum eða leyfisbréfi er aðnjótandi ívilnunar á stimpilgjaldi. Brot gegn þessu boði varða 10—200 króna sektum til ríkissjóðsins. Málsókn verður aðeins höfðuð eftir beiðni hlutaðeiganda stjórnarvalds, og skal þá með málið farið sem opinbert lögreglumál. — **14. gr.**[1]) Á meðan samningur sá, sem gerður kann að verða við konunginn í Svíaríki og Norvegi samkvæmt 24. gr. þessara laga, er í gildi, skal um peninga þá, sem slegnir eru í Svíaríki eða Norvegi samkvæmt samningnum, farið eftir því, sem ákveðið er í 9.—11. gr. í þessum lögum, og eftir því, sem fyrir mælt er í 11. gr., enn fremur í 2 ár eftir að samningurinn er úr gildi genginn. Á meðan fyrrnefndur samningur er í gildi, skulu þar að auki hegningar þær, sem ákveðnar eru í 264. og 266. gr. í hinum almennu borgaralegu hegningarlögum, 10. febrúar 1866[2]) fyrir afbrot þau, sem fyrir er mælt um í téðum greinum með tilliti til eftirmyndunar og fals danskra peninga, einnig liggja við, þegar slík afbrot eru drýgð með tilliti til hinna sænsku eða norsku (sbr. 24. gr.) peninga, sem heimilaðar eru með téðum samningi.

II. ... — **17. gr.** Sömuleiðis ákveður konungur, frá hvaða tíma hin nýja reikningseining ásamt skipting hennar skuli leidd í gildi; samt getur þetta eigi orðið fyrr en gullpeningar samkvæmt því, sem fyrir er mælt í 16. gr., eru orðnir gjaldgengir, og eigi seinna en 1. janúar 1875.[3]) — Frá þeim tíma, sem konungur þannig ákveður, verður hin nýja reikningseining við höfð samkvæmt 13. gr. — Frá sama tíma má eigi slá ríkismynt framar. — **18. gr.** Allar skuldbindingar til gjalda í innlendum peningum, sem gengizt er undir eftir þann tíma, sem getið er um í 17. gr., skal miða við hina nýju peninga, og frá sama tíma skal öllum gjöldum (opinberum eða einstakra manna), sem ákveðin eru í núgildandi ríkismynt, breytt á þann hátt, að þau greiðist í hinum nýju peningum þannig: að fyrir hvern ríkisdal borgist 2 krónur, að fyrir hverja 48 skildinga borgist 1 króna, að fyrir hverja 24 skildinga borgist 50 aurar, að fyrir hverja 12 skildinga borgist 25 aurar, og fyrir minni upphæðir en 12 sk. tvöfalt af aurum við það, sem borga átti í skildingum. — Sé borgun þannig ákveðin, að gjald það, er greiða á í einu lagi, af því kröfunni er svo varið, fæst með því að margfalda upphæð í núgildandi ríkismynt, eða með því að leggja saman fleiri slíkar upphæðir, skal aðalupphæð gjaldsins reiknuð út eftir hinum fyrri peningareikningi, áður en því verður breytt í hina nýju peninga samkvæmt reglunni að framan. — **19. gr.** Ríkisstjórnin og sveitastjórnirnar skulu að öðru leyti sjá svo um, að allir taxtar og aðrar þess konar gjaldákvarðanir, sem þær hafa sett í núgildandi ríkismynt, séu lagaðar eftir hinum nýju peningum til þess tíma, er hin nýja reikningseining hefur öðlazt gildi ...

1873 23. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ganga inn í viðbótarsamning við myntsamning Norðurlanda.

1926 Nr. 4 15. júní

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilað að ganga inn í viðbótarsamning þann við myntsamning Norðurlanda frá 27. maí 1873 með viðaukasamningi frá 16. okt. 1875, sem Danmörk, Noregur og Svíþjóð hafa gert með sér 22. marz 1924 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Skiptimynt, sem ríkisstjórnir Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar hafa látið slá samkvæmt myntsamningi, dags. 27. maí 1873, viðaukasamningi, dags. 16. okt. 1875, ásamt viðaukagreinum, hættir að vera löglegur gjaldeyrir á Íslandi 6 mánuðum eftir að auglýst verður fullgilding á inngöngu Íslands í viðbótarsamning þann, er ræðir um í 1. gr.

Fylgiskjal. — Viðbótarsamningur við myntsamninginn frá 27. maí 1873 og viðaukasamning frá 16. okt. 1875. — **1.** Heimilt skal fjármálastjórn hvers ríkis, án þess að myntsamningurinn og síðari viðaukagreinir við hann skuli vera því til fyrirstöðu, að láta slá á sinn kostnað skiptimynt, er löglegur gjaldeyrir sé aðeins í því ríki, er slá lætur myntina. — Það ríki, er kosta lætur sláttu skipti-

1) Sbr. nú l. nr. 4, 15. júní 1926.
2) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 150.
3) Sbr. augl. fjárhagsstj. 6. júní 1874.

1926 Nr. 4 15. júní

myntarinnar, setur og fyrirmæli um áletraða fjárhæð hennar, hversu málmum er háttað, um þunga hennar, lögun og mótun; þó skal myntin að gerðinni til vera greinilega frábrugðin þeim skiptimyntum, sem hingað til hafa verið slegnar samkvæmt samningunum. — Sú mynt, er slegin er í samræmi við samninginn, skal einnig talin löglegur gjaldeyrir aðeins í skiptum innanlands í hverju einstöku ríki, með því móti, að gat sé slegið í eða gerð myntarinnar með öðrum jafngreinilegum hætti auðkennd svo, að frábrugðin sé upphaflegri gerð. — **2.** Ákvæðum samningsins og viðaukagreinum hans verður ekki beitt á þá skiptimynt, sem eingöngu er löglegur gjaldeyrir innanlands í hverju ríki um sig samkvæmt 1. gr. þessa viðbótarsamnings; þó skal hver mynt bera það með sér, handa hverju ríki, af hverri myntsmiðju og á hvaða ári slegin sé. — **3.** Fjármálastjórn hvers ríkis tjáir fjármálastjórn hinna ríkjanna öll þau lög, tilskipanir og fyrirmæli, sem sett kunna að verða um sláttu skiptamynta þeirra, er einungis skuli vera löglegur gjaldeyrir innanlands. Jafnframt skal sent uppkast að og sýnishorn af öllum slíkum skiptimyntum. — **4.** Skiptimynt, sem slegin hefur verið í einhverju ríkjanna samkvæmt samningnum og viðaukagreinum hans, skal hætta að vera löglegur gjaldeyrir í hinum ríkjunum, þegar sex mánuðir eru liðnir frá þeim degi, er viðbótarsamningur þessi öðlast gildi. — **5.** Þessi viðbótarsamningur heldur gildi, til þess er eitt ár er liðið frá þeim degi, er eitthvert ríkjanna hefur sagt upp. — Að liðnum uppsagnarfresti skal þó skiptimynt, sem samkvæmt samningnum og viðaukagreinum hans er slegin í einhverju ríkjanna, ekki ná að verða löglegur gjaldeyrir aftur í hinum ríkjunum, og ekki skal heldur skiptimynt, sem samkvæmt 1. gr. þessa viðbótarsamnings er aðeins löglegur gjaldeyrir innanlands í hverju ríki um sig, missa við þetta lögeyrisgildi sitt. — **6.** Viðauki þessi skal staðfestur jafnskjótt sem löggjafarþing þeirra ríkja, er hlut eiga að máli, hafa goldið samþykki við og staðfestingunum síðan komið fyrir til geymslu í Kristianiu jafnskjótt sem við verður komið. — Viðaukinn öðlast gildi daginn eftir að honum hefur verið komið fyrir til geymslu staðfestum.

1925 Nr. 19 27. júní

Lög um innlenda skiptimynt.[1])

1. gr. Slegin skal íslenzk skiptimynt, er gjaldgeng sé á Íslandi einungis. Myntirnar gildi 2 krónur, 1 krónu, 25 aura, 10 aura, 5 aura, 2 aura og 1 eyri. — **2. gr.** [Fjármálaráðuneytið skal með reglugerð[1]) ákveða stærð, þunga og málmblöndu skiptimyntarinnar.][2]) — **3. gr.** Peningarnir skulu vera kringlóttir, og skulu 2 króna, 1 krónu, 25 aura og 10 aura peningarnir vera gáróttir í röndina, en hinir peningarnir sléttir í röndina. — **4. gr.** Ekki má skakka meiru um rétta þyngd á tveggja króna peningum og einnar krónu peningum, þegar hver peningur er prófaður fyrir sig, en hér segir: — Á tveggja krónu peningi 1 af hundraði. — Á einnar krónu peningi 1½ af hundraði. — **5. gr.** Skiptimyntir þær, sem að framan eru nefndar, skulu vera löglegur gjaldeyrir, eftir því verði, sem á þeim stendur, bæði í gjöldum til ríkissjóðsins og manna í milli, ef þær eru ekki orðnar mjög mikið eða ólöglega skaddaðar. Þó skal enginn vera skyldur til að taka við sem borgun í einu meira en 20 krónum í einnar krónu og tveggja krónu peningum, 5 krónum í 25-eyringum og 10-eyringum, og 1 krónu í 5-eyringum, 2-eyringum og 1-eyringum. Skiptimyntir þessar hætta þá fyrst að vera löglegur gjaldeyrir í ríkissjóð, er þær eru orðnar svo slitnar, að ekki verður með vissu séð, að þær séu íslenzkar. Gagnvart öllum öðrum hætta þær að vera löglegur gjaldeyrir, þegar mótunin er svo máð, að hún er orðin ógreinileg. — **6. gr.** Að öðru leyti gilda ákvæði auglýsingar frá 25. sept. 1873, er birtir á Íslandi peningalög frá 23. maí 1873, um skiptimyntir þessar, að því leyti sem þau geta átt við þær. — **7. gr.** Stjórninni er heimilt að banna flutning mynta þeirra, er ræðir um í lögum þessum, úr landi. — Brot á slíku banni varðar sektum, frá 10 til 10000 krónum. Um mál út af þeim brotum fer sem almenn lögreglumál.

1925 Nr. 19 27. júní

1929 Nr. 26 14. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til nokkurra ráðstafana vegna alþingishátíðarinnar 1930.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt: I. Að láta slá sérstaka minnispeninga í tilefni af 1000 ára afmæli Alþingis 1930. Má með konungsúrskurði ákveða, að peningar þessir skuli vera skiptimynt, er gjaldgeng sé hér á landi, og sé gildi þeirra 10 kr., 5 kr. og 2 kr.

1) Sbr. l. nr. 10, 29. marz 1961, § 8.

1) Rgj. nr. 197 1957.
2.) L. nr. 89, 15. sept. 1942.

1961 Nr. 47 29. marz

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að láta gera minnispening í tilefni af 150 ára afmæli Jóns Sigurðssonar.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að láta slá sérstakan minnispening úr gulli í tilefni af 150 ára afmæli Jóns Sigurðssonar 1961. Má með forsetaúrskurði ákveða, að peningur þessi skuli vera mynt, er gjaldgeng sé hér á landi og sé gildi hans 500 krónur. — **2. gr.** Heimilt er að selja pening þann, sem um ræðir í 1. grein, með allt að 50% álagi á nafnverð. — Ágóða þeim, er verða kann af sölu minnispeningsins, skal verja til framkvæmda á fæðingarstað Jóns Sigurðssonar, Rafnseyri við Arnarfjörð.

1941 Nr. 116 7. nóv.

Lög um útgáfu krónuseðla.

1. gr. Fjármálaráðherra, fyrir hönd ríkissjóðs, er heimilt að gefa út 1 krónu seðla, allt að [kr. 1000000,00],[1]) er komi í stað 1 krónu málmskiptimyntar samkvæmt lögum nr. 19 27. júní 1925, meðan hörgull er á málmskiptimyntinni. — Ákvæði laga nr. 19, 27. júní 1925, um innlenda skiptimynt, gilda um krónuseðla þessa eftir því, sem þau geta átt við. — Þegar er nægar birgðir eru fyrir hendi af 1 krónu málmskiptimynt, skulu krónuseðlar þessir innkallaðir.

1950 Nr. 22 19. marz

Lög um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl.

1. gr. ...[2]) — **2. gr.** Gengishagnaður sá, sem myndast við það, að hrein (netto) gjaldeyriseign íslenzkra banka verður seld hærra verði eftir gengislækkunina, skal renna í ríkissjóð og varið til lánveitinga sem hér segir: 1. Einn þriðji hluti skal lánaður til íbúðabygginga samkv. I. og III. kafla l. nr. 44, 7. maí 1946, og skal ⅔ varið til byggingarsjóðs samkv. I. kafla, en ⅓ til íbúðabygginga samkv. III. kafla laganna. 2. Einn þriðji hluti skal lánaður byggingarsjóði samkv. lögum nr. 35/1946 til byggingarframkvæmda í sveitum. 3. Einn þriðji hluti skal lánaður Ræktunarsjóði Íslands til 20 ára með jöfnum afborgunum og 2% ársvöxtum. — Lán samkv. 1. og 2. tölul. skulu vera bráðabirgðalán með 4% ársvöxtum og endurgreiðast ríkissjóði jafnharðan og tekjur viðkomandi aðila af eignarskatti samkv. 12. gr. innheimtast. — Því fé, sem ríkissjóður fær endurgreitt af lánum samkv. 1.—3. tölul., skal jafnharðan varið til greiðslu á lausaskuldum ríkissjóðs við Landsbanka Íslands. — **3. gr.**[1]) Vísitala framfærslukostnaðar í Reykjavík skal reiknuð fyrir marz 1950 á sama hátt og hingað til, þó með þeim breytingum, að miðað skal við húsaleigu í húsum, sem fullgerð eru eftir árslok 1945, svo og við útsöluverð á kjöti án frádráttar á kjötstyrk. Vísitölufjárhæð, sem reiknuð er með þessum hætti, skal vera sá grundvöllur, sem síðari breytingar á vísitölufjárhæð miðast við, og skal því sett = 100. — Skal útreikningi framfærsluvísitölunnar fyrir marz vera lokið eigi síðar en 20. apríl þ. á. — **4. gr.**[1]) Hagstofa Íslands skal reikna kaupgjaldsvísitölu fyrir marz 1950, sem sýni breytingu þá, sem orðið hefur á almennu kaupgjaldi, þ. e. grunnkaupi að viðbættri verðlagsuppbót, síðan 1939. Skal sú vísitala vera hið almenna tímakaup verkamannafélagsins Dagsbrúnar í Reykjavík, og skal tímakaupið mánuðina jan.—marz 1939 vera vísitölugrundvöllur. — Kaupgjaldsvísitala þessi skal birt um leið og framfærsluvísitalan fyrir marz.[2]) — **5. gr.** Í eftirfarandi ákvæðum táknar orðið laun bæði laun og kaupgjald. — Við gildistöku laga þessara skal hætt að greina á milli grunnkaups og verðlagsuppbótar, eins og verið hefur, og skal hvort tveggja framvegis talið laun í einu lagi. — **6. gr.** ...[3]) — **7. gr.** Styrkir og aðrar greiðslur, sem samkvæmt lögum eiga að greiðast með verðlagsuppbót, skulu framvegis greidd í einu lagi, þannig, að heildargreiðslan jafngildi að krónutölu þeirri fjárhæð, sem grunngreiðsla og verðlagsuppbót hefðu numið samanlagt samkvæmt þeim ákvæðum, er giltu, þegar lög þessi tóku gildi. Persónulegir styrkir mega breytast í samræmi við ákvæði 6. gr. um launabreytingar. — **8. gr.** Nú skuldar lántakandi ákveðna upphæð í íslenzkum krónum vegna kaupa á fasteign eða af öðrum ástæðum, og skal honum þá þrátt fyrir gengisbreytinguna eigi skylt að greiða skuldina með hærri upphæð en skuldabréf tilskilur, jafnvel þótt þar sé ákveðið, að skuldin sé háð skráðu gengi erlends gjaldeyris.[a]) — **9. gr.** ...[4]) — **10. gr.** ...[4]) — **11. gr.** ...[4]) — **12. gr.**[b])

1) L. nr. 117, 27. nóv. 1947, § 1.
2) L. nr. 4, 20. febr. 1960, § 37.

1) 3. og 4. gr. hafa ekki verið formlega felldar úr gildi, sjá nú l. nr. 1 1959, § 1—4.
2) Um kaupgjaldsvísitölu sbr. l. nr. 4, 20. febr. 1960, § 23.
3) L. nr. 111, 27. des. 1954, § 4.
4) L. nr. 4, 20. febr. 1960, § 37.
a) XXII, 268, XXVI, 695, XXIX, 347.
b) XXIII, 434, XXIV, 142, 154, 159, 165, 276, 306, XXV, 73, 81.

[Fyrir febrúarlok 1951][1]) skal leggja sérstakan skatt á eignir allra einstaklinga, sem skattskyldir eru samkvæmt 1. og 2. kafla laga nr. 6/1935, og skal skattálagningin miðuð við eignir þeirra hinn 31. des. 1949.[a]) — Mat á verðmæti eigna skal fara fram eftir ákvæðum skattalaga,[b]) og hrein eign skal ákveðin eins og þar segir með eftirtöldum breytingum: 1.[c]) Fasteignir skulu metnar samkvæmt fasteignamati[d]) margfölduðu með tölunni 6 að því er varðar Reykjavík, tölunni 5 að því er varðar aðra kaupstaði með yfir 1000 íbúa í árslok 1948, tölunni 4 að því er varðar aðra kaupstaði með yfir 2000 íbúa á sama tíma, og tölunni 3 að því er tekur til annarra landshluta. 2. Verðmæti skips skal talið vátryggingarverð þess, nema sannað sé með mati, að eðlilegt söluverð þess sé annað. 3. Innstæður erlendis, sem til voru í árslok 1949 og óeyddar eru við gildistöku laga þessara, reiknast með því verðgildi, sem þær hafa eftir að gengisbreyting samkvæmt lögunum hefur komið til framkvæmda. 4. Frá eignum dregst gengistap vegna skulda í erlendum gjaldeyri, sem ógreiddar eru við gildistöku laganna og stofnað hefur verið til vegna innflutnings á vörum eða skipum með leyfi gjaldeyrisyfirvalda, enda sé sannað, að útsöluverð vörunnar hafi þá verið ákveðið áður en lög þessi ganga í gildi og miðað við það gengi, er þá var. Frá eignum dragast enn fremur þær fjárhæðir, sem lagðar hafa verið í nýbyggingarsjóði samkv. lögum nr. 20/1942, hvort sem búið er að verja þeim að öllu leyti til kaupa á framleiðslutækjum eða ekki. — Félög greiða ekki eignarskatt samkvæmt lögum þessum, en hreinum eignum þeirra, reiknuðum samkvæmt ákvæðum laganna, skal skipt niður á eigendur félaganna í réttu hlutfalli við hlutafjár- og stofnfjáreign þeirra hvers um sig, og teljast þær eignir með öðrum eignum einstaklinga við skattálagningu.[e]) Gildir þetta einnig um eignir félaga, sem njóta undanþágu frá skatti samkvæmt sérstökum lögum. Með eignum félaga, sem skiptast samkvæmt framansögðu, teljast ekki þær eignir, sem samkvæmt landslögum er óheimilt að skipta milli félagsmanna við félagsslit, en eiga þá að afhendast því opinbera til varðveizlu, sbr. lög nr. 46/1937. Eigi heldur það fé, sem útgerðarfélög hafa lagt í nýbyggingarsjóði, samkv. lögum nr. 20/1942, um breytingar á l. nr. 6/1935. — Af eignum einstaklinga, reiknuðum samkvæmt framansögðu, eru fyrstu 300 000 kr. hjá hverjum skattaðila skattfrjálsar.[a]) Ef eign nemur 300 000—500 000 kr. reiknast 10% af því, sem er umfram 300 000 kr. — Af 500 þús.—1 millj. kr. reiknast 20 þús. kr. af 500 þús. kr. og 15% af afgangi. — Af 1 millj.—1½ millj. kr. reiknast 95 þús. kr. af 1 millj. kr. og 20% af afgangi. — Af 1½ millj. kr. reiknast 195 þús. kr. og 25% af afgangi. — Skatturinn skal greiðast í síðasta lagi 6 mánuðum eftir að skattupphæð var tilkynnt gjaldanda. Nú er skattur hærri en kr. 2000.00, og er gjaldanda þá heimilt að greiða allt að 90% af því, sem þar er fram yfir, með skuldabréfum, er hann gefur út, en ríkisstjórnin ákveður form og texta skuldabréfanna. Andvirði bréfanna greiðist með jöfnum afborgunum á eigi lengri tíma en 20 árum og séu ársvextir af þeim 4%. Til tryggingar greiðslu skuldabréfanna skal ríkissjóður fá veð í hinum skattlögðu eignum, og er eign veðhæf fyrir fjárhæð, er samsvarar matsverði hennar til þessa skatts. Skipa skal nefnd eftir tilnefningu hæstaréttar, er hefur rétt til að ákveða, að niður falli kvöð á gjaldanda um veðsetningu, ef nefndin telur, að veðsetningin muni hindra eðlilegan atvinnurekstur gjaldanda. [Til greiðslu á skattinum er heimilt að afhenda fasteignir með því matsverði, sem ákveðið er í lögum þessum.][1])[b]) — Samvinnufélög og hlutafélög skulu greiða þann hluta af skatti, er eigendum þeirra eða hluthöfum ber að greiða vegna eignar þeirra í félögunum, [þar með talin hlutafjár- og stofnfjáreign.][2]) Slík útborgun frá félögum vegna eigenda eða hluthafa telst ekki skattskyld, hvorki sem arður til hluthafa né ráðstöfun á varasjóði, enda sé greiðsla tekin af eignum, er félagið átti í árslok 1949. [Við útreikning á þeim hluta skatts, er félagi ber að greiða, skal fyrst finna, hvað einstaklingi ber að greiða af nettóeign sinni, annarri en eign í félagi.][3]) Það, sem er umfram þá fjárhæð í skatti, skal greitt af félagi. Ef um fleiri en eitt félag er að ræða, skiptist skatt-

1) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 3 a.
a) XXV, 87.
b) XXV, 84.
c) XXIII, 436.
d) XXIV, 434, XXIV, 456.
e) XXV, 94, 96.

1) L. nr. 59, 25. maí 1950, § 4 a.
2) Sömu l., § 4 b.
3) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 3 b.
a) XXV, 84, 85.
b) XXIV, 579, XXIV, 812.

1950 Nr. 22 19. marz

hluti félaganna hlutfallslega milli þeirra eftir eign gjaldanda í þeim. [Nú á félag eignarhlut í öðru hlutafélagi eða samvinnufélagi, og skal þá það félag greiða þann hluta skattsins, sem svarar til slíkrar eignarhlutdeildar, eftir hlutfallinu milli þess eignarhluta og heildareignar félagsins, að hlutafé eða stofnfé meðtöldu.][1]) Sá skattur, sem félögum ber að greiða vegna félagsmanna sinna eða hlut-hafa, skal innheimtur hjá félögunum og teljast þeirra skuld.[a]) — Af skatti þessum skulu 5 milljónir króna renna til aflatryggingasjóðs, er teknar séu af óskiptu og greiðast af því fé, er fyrst innheimtist. Af skattinum skal enn fremur verja 10 millj. króna til uppbóta á sparifé samkv. 13. gr. — Að öðru leyti skal skattinum skipt í tvo jafna hluta. Öðrum hlutanum skal varið til greiðslu á lausaskuldum ríkissjóðs, en hinn hlutinn skiptist til helminga milli byggingarsjóðs samkv. lögum nr. 35/1946 og þeirra aðila, er byggja íbúðir samkv. I. og III. kafla l. nr. 44/1946, í sömu hlutföllum og greinir í 1. tölul. 2. gr. Skuldabréf, sem eignarskattur samkv. þessari grein er greiddur með, skulu vera lögmæt greiðsla upp í lausaskuldir ríkissjóðs við Landsbanka Íslands, en ríkissjóður ábyrgist gagnvart bankanum greiðslu bréfanna.[2]) — **13. gr.** Af skatti þeim, sem innheimtist samkv. 12. gr., skal 10 milljónum króna varið til þess að bæta verðfall, sem orðið hefur á sparifé einstaklinga, þ. e. einstakra manna, en ekki félaga, stofnana, sjóða eða annarra ópersónulegra aðila. Til sparifjár telst í þessu sambandi fé, sem lagt hefur verið til ávöxtunar í banka, sparisjóði, innlánsdeildir samvinnufélaga og aðrar lánsstofnanir, sem eins stendur á um að þessu leyti. Enn fremur innstæður einstaklinga í verzlunarreikningum, sem venjulegir innlánsvextir sparisjóða hafa verið greiddir af, enda liggi fyrir yfirlýsing skattanefnda um innstæðuna og skattgreiðslu af henni.[3]) — [Skilyrði bóta er, að innstæðufjárhæðin hafi verið talin fram til skatts. Þó skal þetta skilyrði ekki ná til innstæðufjár ófjárráða sparifjáreigenda sem voru yngri en 16 ára í lok júnímánaðar 1946. Bætur skal miða við heildarinnstæðufjárhæð eins og hún var í árslok 1941 og í lok júnímánaðar 1946, og skal miða við lægri innstæðufjárhæðina. Bætur skal ekki greiða á heildarinnstæðufjárhæðir manna, sem lægri eru en kr. 200.00.][1]) — Bætur skulu því aðeins greiddar, að eigandi innstæðu sé á lífi, er lög þessi taka gildi. Þó skulu maka innstæðueiganda, foreldri eða nið greiddar bætur á innstæðu, sem þannig hefur gengið að erfðum. — Bætur þessar má greiða í ríkisskuldabréfum. — Ríkisstjórnin setur nánari reglur um framkvæmd á úthlutun bóta samkvæmt þessari grein, þar á meðal um innköllun kröfueigenda innan hæfilegs og tiltekins frests að viðlögðum kröfumissi. Landsbanka Íslands skal falin framkvæmd úthlutunarinnar. — **14. gr.** [Skattur samkvæmt 12. gr. laga þessara skal ákveðinn af skattstjóranum í Reykjavík, sem einnig úrskurðar kærur út af álagningu skattsins. Úrskurði hans má þó áfrýja til ríkisskattanefndar. Skattgreiðandi og fjármálaráðherra geta — hvor um sig — skotið úrskurði ríkisskattanefndar til dómstólanna, enda sé mál höfðað innan þess tíma, sem ákveðinn verður með reglugerð. Um innheimtu, lögtaksrétt, vangoldinn skatt og viðurlög fer að öðru leyti eftir því sem við á, eftir ákvæðum laga um tekjuskatt og eignarskatt nr. 6 1935.][2]) — Eignarskattur samkv. lögum þessum er ekki frádráttarbær frá tekjum til skatts. — **15. gr.** Ráðherra setur með reglugerð ákvæði, er varðar framkvæmd laga þessara, þar á meðal um úthlutun bóta á sparifé, ákvörðun framleiðslugjalds, gjalddaga þess, innheimtu og eftirlit með því, að það sé ekki undandregið, um álagningu skatts samkv. lögum þessum, kærur út af honum, fresti, úrskurði, gjalddaga, innheimtu og annað. — **16. gr.** ... — [**17. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum settum samkv. þeim, önnur en þau, sem 15. gr. tekur til, skulu varða sektum allt að 50 þús. kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skulu sektirnar renna í ríkissjóð.][3])

1) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 3 c.
2) Rgj. nr. 1, 2. janúar 1954.
3) Rgj. nr. 210, 28. okt. 1952.
a) XXV, 95.

1950 Nr. 22 19. marz

1960 Nr. 4 20. febr.

Lög um efnahagsmál.

I. kafli. — **1. gr.** ...[4]) — **2. gr.** Við gildistöku þessara laga hættir útflutningssjóður greiðslu hvers konar bóta samkvæmt því, sem nánar er ákveðið í bráðabirgðaákvæðum laganna, stafliðum a—c. Frá sama tíma falla niður tekjur útflutningssjóðs samkvæmt

1) L. nr. 81, 23. des. 1953, § 1.
2) L. nr. 117, 28. des. 1950, § 4.
3) L. nr. 59, 25. maí 1950, § 5.
4) L. nr. 20, 16. apríl 1962, § 3.

lögum nr. 33/1958. — **3. gr.** Allar greiðslur fyrir verk, sem innlendir aðilar hafa unnið fram að gildistöku þessara laga samkvæmt samningi við varnarliðið eða aðila á þess vegum, skulu fara fram á því gengi, sem gilti áður en lög þessi tóku gildi. Sama gildir um hvers konar kröfur innlendra aðila vegna sölu á vörum eða þjónustu til varnarliðsins áður en lögin tóku gildi.[1] — **4. gr.** Nú er bankaábyrgð ekki greidd í íslenzkum banka fyrr en eftir 28. janúar 1960 eða gjalddagi hennar er eftir þann tíma, og skal hún þá gerast upp á hinu nýja gengi.[1] — **5. gr.** Stofna skal sérstakan vaxtalausan reikning á nafni ríkissjóðs í Seðlabankanum og skal færa til gjalda á honum hækkun þá í krónum, sem verður á skuldum ríkissjóðs við Greiðslubandalag Evrópu vegna gengisbreytingarinnar.[2] Á þennan reikning skal sömuleiðis færa þann gengismun, er fram kemur hjá einstökum bönkum, sem verzla með erlendan gjaldeyri. Við útreikning á þessum gengismun skal taka tillit til allra eigna og skulda viðkomandi banka í erlendum gjaldeyri, þá er gengisbreytingin kemur til framkvæmda. Innstæður og skuldir í krónum á nafni erlendra aðila, sem gengistryggðar eru með sérstökum samningi, teljast erlendur gjaldeyrir í þessu sambandi, og sama gildir um gulleign Seðlabankans. — Gengismunur, sem myndast þá er banki hefur fyrir gildistöku þessara laga innt af hendi greiðslu vegna bankaábyrgðar, sem gerð er upp á hinu nýja gengi (sbr. 4. gr.), skal færður á reikning þann, er um ræðir í 1. málsgr. þessarar gr. — Gengismunur, sem myndast kann við kaup á gjaldeyri frá varnarliðinu eftir gildistöku þessara laga vegna ákvæðis 3. gr., skal færður á reikning útflutningssjóðs hjá Seðlabankanum. — **6. gr.** Eigi er heimilt að stofna til skuldar í íslenzkum krónum með ákvæði þess efnis, að hún eða vextir af henni breytist í samræmi við gengi erlends gjaldeyris, nema um sé að ræða endurlánað erlent lánsfé. Sé hið erlenda lánsfé, sem þannig hefur verið endurlánað innanlands, endurgreitt fyrr eða á styttri tíma en innlenda lánið, er óheimilt að innheimta hið síðara eða vexti af því miðað við hærra gengi en gilti, þegar erlenda lánið var greitt.[3] — Ákvæði í lánssamningum, gerðum fyrir gildistöku laganna, um, að endurgreiðsla eða vextir skuli háð gengi erlends gjaldeyris, skulu ekki gild, nema þau séu í samræmi við ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. — **7. gr.**[1] Frá gildistöku laga þessara skal við ákvörðun verðtolls, söluskatts og innflutningsgjalds (sbr. 9. gr.) á innfluttum vörum reikna fob-verðmæti þeirra á hinu nýja gengi, og sama gildir um annan erlendan kostnað í cif-verði, þar á meðal flutningskostnað, ef hann hefur verið greiddur í erlendum gjaldeyri. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. gilda á hliðstæðan hátt um öll önnur gjöld af innfluttum vörum, sem innheimt eru af tollyfirvöldum og ákveðin eru sem hundraðshluti af vöruverðmæti. — Nú hefur innflytjandi, áður en nýákveðin bráðabirgðastöðvun tollafgreiðslu kom til framkvæmda, afhent til tollmeðferðar skjöl, sem eru að öllu leyti fullnægjandi til þess, að hægt sé að tollafgreiða viðkomandi vöru þegar í stað, og skal þá miða gjöld af henni við eldra gengi, en þó því aðeins að tollafgreiðsla eigi sér stað innan 6 daga frá gildistöku laganna. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. gilda við tollafgreiðslu vara, sem hafa verið afhentar innflytjendum með leyfi tollyfirvalda gegn tryggingu fyrir greiðslu aðflutningsgjalda (sbr. 15. gr. tollskrárlaga),[2] nema fullnaðartollafgreiðsla eigi sér stað innan tveggja mánaða frá gildistöku laganna.

II. kafli. — **8. gr.** [Tollyfirvöld skulu, um leið og þau afgreiða útflutningsskjöl, innheimta 2½% skatt af fob-verði allra vara, sem framleiddar eru á árinu 1960 og fluttar eru úr landi til sölu frá 20. febrúar 1960. Af niðursoðnum sjávarvörum fluttum út eftir 15. desember 1960 skal þó skattur þessi nema ½% af fob-verði. — Útflutningsskattur á ísfiskafla skipa, sem sjálf flytja hann á erlendan markað, miðast við söluverð hans að frádregnum sölukostnaði og áætluðu flutningsgjaldi samkvæmt reglum gjaldeyriseftirlitsins. Skattur þessi skal innheimtur um leið og greitt er útflutningsgjald af ísfiskafla hvers skips. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. taka ekki til vara, sem samkvæmt vottorði hlutaðeigandi yfirvalds eru framleiddar fyrir 16. febrúar 1960 og verðbættar skulu samkvæmt bráðabirgðaákvæðum laganna, stafliðum a—b. — Fé það, sem verður afgangs í útflutningssjóði, þegar hann hefur innt af hendi greiðslur þær, er um ræðir í bráðabirgðaákvæðum

1) Sbr. l. nr. 28, 17. apríl 1962, §§ 2 og 3.
2) Sbr. s. l., § 1.
3) Sbr. nú s. l., § 11.

1) Sbr. nú l. nr. 28, 17. apríl 1962, § 5.
2) Þ. e. laga 90 1954.

laganna, stafliðum b, c og f, skal afhent útvegsmönnum á þann hátt, að það gangi til greiðslu vátryggingariðgjalda fiskiskipa á árinu 1960. Þó skal útflutningsskattur skv. 1. mgr. þessarar gr. af öðrum vörum en sjávarafurðum renna í ríkissjóð og honum ráðstafað í þágu landbúnaðarins samkvæmt ákvörðun ríkisstjórnarinnar. — Ríkisstjórnin setur, að fengnum tillögum Landssambands íslenzkra útvegsmanna, reglur um ráðstöfun fjár til greiðslu vátryggingariðgjalda fiskiskipa, samkvæmt 4. málsgr. þessarar greinar.][1]) — **9. gr.** ...[2]) — **10. gr.** ...[2]) — **11. gr.** ...[2]) — **12. gr.** Bankar þeir, sem verzla með erlendan gjaldeyri, skulu greiða ríkissjóði 50% af heildartekjum sínum vegna mismunar sölugengis og kaupgengis gjaldeyris, svo og 50% af þóknun (provision) þeirri, er þeir taka af viðskiptamönnum sínum fyrir þjónustu við yfirfærslu fjár til útlanda eða aðrar greiðslur erlendis. Þetta gildir jafnt um hvers konar ábyrgðarlaun, innheimtulaun og allar aðrar greiðslur hverju nafni sem nefnast fyrir þjónustu þá, er hér um ræðir. — Seðlabankinn hefur eftirlit með því, að hlutaðeigandi bankar inni gjald þetta af hendi, svo sem fyrir er mælt í 1. málsgr. þessarar gr. — **13. gr.** ...[3]) — **14. gr.** ...[3]) — **15. gr.** Gjald af innlendum tollvörutegundum samkvæmt lögum nr 60/1939, eins og það er nú með viðaukum samkvæmt d-lið 1. gr. laga nr. 67/1959 eða öðrum lögum, sem í þeirra stað koma, skal innheimta með 200% álagi. — **16. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að innheimta sérstakt gjald af innfluttum bifreiðum og bifhjólum, og má það nema allt að 135% af fob-verði hverrar bifreiðar eða bifhjóls. Gjald þetta skal innheimt um leið og gefin eru út innflutningsleyfi fyrir bifreiðum.[4]) — Ef fob-verð er ekki tiltekið, miðast gjaldið við tollmat farartækjanna, að frádregnu flutningsgjaldi og vátryggingargjaldi. — Þá skal ríkisstjórninni heimilt að innheimta jafnhátt gjald og getur í 1. málsgr. af bifreiðum, sem settar hafa verið saman innanlands, og skulu slíkar bifreiðar metnar eftir sömu reglum og innfluttar bifreiðar, og er óheimilt að skrásetja þær fyrr en gjald þetta hefur verið greitt. — Ríkisstjórnin úrskurðar, hvaða bifreiðar skulu gjaldskyldar. — **17. gr.** Innheimta skal sérstakt innflutningsgjald af benzíni til viðbótar gjaldi því, sem ákveðið er í a-lið 1. gr. laga nr. 68/1949. Skal gjald þetta nema kr. 1.16 af hverjum lítra, þar af skulu 14 aurar renna í brúarsjóð og 14 aurar í sérstakan sjóð, sem varið skal til þess að gera akfæra þjóðvegi milli byggðarlaga. — Hækkun þessi tekur til benzínbirgða, sem til eru í landinu, þá er lög þessi öðlast gildi. Undanþegnir hækkuninni skulu þó 300 lítrar hjá hverjum eiganda. — Innheimtumenn ríkissjóðs innheimta **gjald** þetta ásamt innflutningsgjaldi því er um ræðir í lögum nr. 68/1949, og skal um endurgreiðslu gjalds af því benzíni, sem sönnur eru færðar á að sé notað til annars en bifreiða, fylgt sömu reglum og á hverjum tíma er farið eftir um innflutningsgjald samkv. lögum nr. 68/1949. — **18. gr.** Tekjur af útflutningsgjaldi á sjávarafurðum (sbr. 1. gr. laga nr. 66/1957 og e-lið bráðabirgðaákvæða þessara laga) skulu frá ársbyrjun 1960 skiptast þannig milli eftirtalinna aðila: Til Fiskveiðasjóðs Íslands 80%, til Fiskimálasjóðs 13%, til haf- og fiskirannsóknarskips, er ríkisstjórnin lætur byggja í samráði við fiskideild Atvinnudeildar Háskóla Íslands, 3%, til rannsóknarstofnunar sjávarútvegsins 2,25%, til Landssambands ísl. útvegsmanna 1,75%.[1]) — **19. gr.** Vitagjöld skipa, sem aðeins eru höfð til innanlandssiglinga eða gerð eru út til veiða af landsmönnum, samkvæmt lögum nr. 17/1911, skal á árinu 1960 innheimt með 100% viðauka. Frá ársbyrjun 1961 skal gjald þetta innheimt með 300% viðauka. — Vitagjald skipa í millilandasiglingum samkvæmt sömu lögum skal frá gildistöku laga þessara innheimt með 300% viðauka. — Vitagjald skemmtiferðaskipa samkvæmt sömu lögum skal frá gildistöku þessara laga innheimt með 200% viðauka. — Heimilt er að hækka taxta toll- og sóttvarnarfarartækja. — **20. gr.** Lestagjald af skipum samkvæmt lögum nr. 10/1946 skal frá ársbyrjun 1961 innheimt með 500% viðauka. — **21. gr.** Gjöld samkvæmt eftirtöldum ákvæðum laga nr. 40/1954, um aukatekjur ríkissjóðs, skulu frá gildistökudegi þessara laga innheimt með 50% viðauka: I. og VII. kafla, 4. gr., 12. gr., 15.—19. gr., 22. gr., 24.—26. gr., nr. 1—11 í 32. gr. og 35.—37. gr. Afgreiðslugjald skipa, sem koma frá útlöndum, samkvæmt 33. og 34. gr.

1) L. nr. 84, 20. des. 1960, § 1, sbr. l. nr. 28, 17. apríl 1962, § 10.
2) L. nr. 7, 29. apríl 1963, § 40.
3) L. nr. 10, 22. marz 1960, § 28.
4) Sbr. l. nr. 28, 17. apríl 1962, § 4, auglýs. nr. 118 1961 og nr. 153 1961.

1) Um aðstöðuna eftir 1. ág. 1961 sjá l. nr. 28, 17. apríl 1962, § 7. Um l. nr. 33 1958, 22. og 28. gr., XXX, 168.

sömu laga, skal frá sama tíma innheimt með 100% viðauka. — **22. gr.** ...[1])

III. kafli. — 23. gr. Óheimilt er að ákveða, að kaup, laun, þóknun, ákvæðisvinnutaxti eða nokkurt annað endurgjald fyrir unnin störf skuli fylgja breytingum vísitölu á einn eða annan hátt. Tekur þetta til kjarasamninga stéttarfélaga og til allra annarra ráðningar- og verksamninga, svo og til launareglugerða og launasamþykkta allra stofnana og fyrirtækja. Ákvæði í samningum um kaup og kjör, gerðum fyrir gildistöku laganna, um greiðslu verðlagsuppbótar samkvæmt vísitölu, verða ógild, er lög þessi taka gildi, og sama gildir um sams konar ákvæði í launareglugerðum og launasamþykktum stofnana og fyrirtækja. — Nú er þrátt fyrir ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. ákveðið í samningi stéttarfélaga eftir gildistöku þessara laga, að greidd skuli verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu, og er þá slíkt ákvæði ógilt og hlutaðeigandi vinnuveitendum er óheimilt að fylgja því. — **24. gr.** Frá 1. apríl 1960 er heimilt að hækka mjólkurverð til framleiðenda í hlutfalli við hækkun þá á kostnaðarhlið verðlagsgrundvallar landbúnaðarvara 1959—60, sem leiðir af ákvæðum þessara laga. Við ákvörðun þess, hve mikil þessi hækkun sé og hvenær hún skuli koma til framkvæmda að því er snertir einstaka kostnaðarliði í verðlagsgrundvellinum, skal fylgja ákvæðum 2. og 3. málsliðs 1. málsgr. 6. gr. laga nr. 68/1959.[2]) — **25. gr.** Þar til samningar hafa verið gerðir milli bátasjómanna annars vegar og útvegsmanna hins vegar um skiptaverð til bátasjómanna á þorskveiðum, skal miða aflahluti við það skiptaverð, sem í gildi var í febrúarmánuði 1959, sbr. 9. gr. laga nr. 1/1959, um niðurfærslu verðlags og launa. Jafnframt skal við útreikning á aflahlutum eftir gildistöku laga þessara reikna þá liði, sem greiðast af óskiptu samkvæmt gildandi samningum við upphaf yfirstandandi vetrarvertíðar, á því verðlagi, sem var fyrir gildistöku laganna. — **26. gr.** Þar til nýir samningar hafa verið gerðir um aflaverðlaun togarasjómanna milli þeirra annars vegar og togaraútgerðarmanna hins vegar, skal miða við það fiskverð, sem í gildi var í febrúarmánuði 1959, sbr. 9. gr. laga nr. 1/1959, um niðurfærslu verðlags og launa. — **27. gr.** Verðlagsyfirvöld skulu þegar eftir gildistöku þessara laga setja nýjar reglur um álagningu í heildsölu og smásölu á innfluttum vörum, er miðist við það, að álagning í krónum hækki ekki nema sem svarar beinni hækkun dreifingarkostnaðar vegna ákvæða þessara laga. Hækkun á verði innlendra iðnaðarvara og hvers konar þjónustu vegna ákvæða þessara laga má ekki eiga sér stað, nema með samþykki verðlagsyfirvalda, og hún má ekki vera meiri en svarar þeirri hækkun tilkostnaðar, sem leiðir af ákvæðum laganna. Sama gildir um aksturstaxta vörubifreiða, fólksbifreiða og sendiferðabifreiða og um flutningsgjöld skipa og flugvéla.[1]) — Bannað er að hækka verð á birgðum innfluttra vara, sem greiddar hafa verið á eldra gengi, og sama gildir um verð á birgðum iðnaðarvara, sem framleiddar eru úr efni, sem greitt hefur verið á eldra gengi. Til birgða teljast í þessu sambandi vörur greiddar á eldra gengi, sem ekki eru komnar í hendur innflytjenda.[2]) — **28. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að verja fé úr ríkissjóði til þess að halda niðri verði á vöru og þjónustu.

IV. kafli. — 29. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán úr Evrópusjóðnum, samkvæmt Gjaldeyrissamningi Evrópu, allt að 12 millj. dollara eða jafnvirði þeirrar fjárhæðar í öðrum gjaldeyri.[3]) Jafnóðum og notað er fé af slíku láni eða lánum, skal krónuandvirði þess lagt á sérstakan reikning í Seðlabankanum. Eigi má nota fé á þessum reikningi til annars en til endurgreiðslu láns úr Evrópusjóðnum. — **30. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að semja um hækkun á kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum úr 1.5 millj. dollara í 11.25 millj. dollara, og á kvóta Íslands hjá Alþjóðabankanum úr 2.0 millj. dollara í 15.0 millj. dollara. Til þess að standa straum af framlögum Íslands til þessara stofnana heimilast ríkisstjórninni að taka lán hjá Seðlabankanum, er jafngildi samtals allt að 11.05 millj. dollara.

V. kafli. — 31. gr. ...[4]) **32. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt, að fengnu áliti stjórnar Seðlabankans[5]) og stjórnar viðkomandi sjóðs eða stofnunar, að kveða á um vaxtakjör og lánstíma á lánum hjá eftirfarandi aðilum: Fiskveiðasjóði, sbr. lög nr. 40/1955. Stofnlánadeild sjávarútvegsins, sbr. lög nr. 41/

1) L. nr. 7, 29. apríl 1963, § 40.
2) Nú l. nr. 59, 19. júlí 1960, § 9, 2. málsgr.

1) Sbr. lög um verðlag nr. 54, 14. júní 1960.
2) Sjá nú l. nr. 28, 17. apríl 1962, § 12.
3) Sbr. s. l., § 1 og 6.
4) Nú l. nr. 58, 28. júní 1960, XXXII, 5.
5) Sbr. l. nr. 10, 29. marz 1961, § 13.

1960 Nr. 4 20. febr.

1946. Byggingarsjóði sveitabæja og Ræktunarsjóði, sbr. lög nr. 48/1957. Byggingarsjóði ríkisins (húsnæðismálastjórn), sbr. lög nr. 42/1957. Byggingarsjóði verkamanna, sbr. lög nr. 36/1952. Raforkusjóði, sbr. lög nr. 12/1946 og lög nr. 58/1949. — **33. gr.** Ákvæði 2. málsgr. 16. gr. laga nr. 63/1957 skulu ná til innlánsdeilda kaupfélaga og Söfnunarsjóðs Íslands á sama hátt og til banka og sparisjóða.[1])

VI. kafli. — **34. gr.** Ríkisstjórnin í heild fer með framkvæmd þessara laga. — **35. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að setja, með reglugerðum eða á annan hátt, nánari fyrirmæli um framkvæmd þessara laga. — **36. gr.** Brot gegn lögum þessum svo og reglugerðum og öðrum fyrirmælum, sem sett kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum allt að 500000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Upptaka eigna samkvæmt 69. gr. almennra hegningarlaga skal vera heimil.

1962 Nr. 28 17. apríl

Lög um ráðstafanir vegna ákvörðunar Seðlabanka Íslands um nýtt gengi íslenzkrar krónu.

1. gr. Hækkun sú, er verður á skuld ríkissjóðs við Greiðslubandalag Evrópu og Evrópusjóðinn vegna nýákveðinnar breytingar á stofngengi íslenzkrar krónu, skal færð á sérstakan vaxtalausan reikning á nafni ríkissjóðs í Seðlabankanum. Á reikning þennan skal einnig færa þann gengismun, er af sömu ástæðu kemur fram hjá einstökum bönkum, sem verzla með erlendan gjaldeyri. Við útreikning á þessum gengismun skal taka tillit til allra eigna og skulda viðkomandi banka í erlendum gjaldeyri, þá er hið nýja gengi tekur gildi. Innstæður og skuldir í krónum á nafni erlendra aðila, sem gengistryggðar eru með sérstökum samningi, teljast erlendur gjaldeyrir í þessu sambandi, og sama gildir um gulleign Seðlabankans. — Á reikning þann, er um ræðir í fyrri málsgr. þessarar gr., skal færa gengismun, sem myndast vegna ákvæðis 2. gr., þá er banki hefur innt af hendi greiðslu vegna bankaábyrgðar áður en hið nýja gengi tók gildi. Sama gildir um gengismun, er myndast kann við kaup á gjaldeyri frá varnarliðinu vegna ákvæða 3. gr. — **2. gr.** Nú er bankaábyrgð til handa erlendum aðila ekki greidd í íslenzkum banka fyrr en eftir 1. ágúst 1961 eða gjalddagi hennar er eftir þann tíma, og skal hún þá gerð upp á hinu nýja gengi. — **3. gr.** Allar greiðslur fyrir verk, sem innlendir aðilar hafa unnið samkvæmt samningi við varnarliðið eða aðila á þess vegum fram að gildistöku hins nýja gengis, skulu fara fram á því gengi sem gilti fyrir þann dag. Sama gildir um hvers konar kröfur innlendra aðila vegna sölu á vörum eða þjónustu til varnarliðsins eða aðila á þess vegum áður en hið nýja gengi tók gildi. — **4. gr.** Nú er gjald af fob-verði bifreiðar eða bifhjóls samkvæmt 16. gr. laga nr. 4/1960 greitt eftir 3. ágúst 1961, og skal þá innheimt á því gengi, sem er á greiðsludegi gjaldsins, án tillits til þess, hvenær ákvörðun um veitingu leyfis er tekin. — **5. gr.** Frá gildistöku þessara laga skal við ákvörðun verðtolls, söluskatts (sbr. lög nr. 10 22. marz 1960 með síðari breytingum) og innflutningsgjalds (sbr. 9. gr. laga nr. 4 20. febr. 1960) á innfluttum vörum reikna fob-verðmæti þeirra á hinu nýja gengi. Sama gildir um annan kostnað í cif-verði, þar á meðal flutningskostnað, sé hann ákveðinn í erlendum gjaldeyri, þannig að krónuvirði hans breytist sjálfkrafa til samræmis við hið nýja gengi, ef greiðsla fer fram eftir gildistöku þessara laga. Á innflutningsfarmskrám, sem farmflytjendur afhenda tollyfirvöldum, skal flutningsgjald tilgreint í íslenzkum krónum. — Í fob-verðmæti skal reikna allan erlendan kostnað, sem á er fallinn, þá er vara er komin í farartæki það, sem flytur hana til Íslands. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. gilda á hliðstæðan hátt um öll önnur gjöld af innfluttum vörum, sem innheimt eru af tollyfirvöldum og ákveðin eru sem hundraðshluti af vöruverðmæti. — Nú hefur innflytjandi fyrir 4. ágúst 1961 afhent til tollmeðferðar skjöl, sem eru að öllu leyti fullnægjandi til þess að hægt sé að tollafgreiða viðkomandi vöru þegar í stað, og skal þá miða gjöld af henni við eldra gengi, en þó því aðeins, að tollafgreiðsla eigi sér stað innan 6 virkra daga frá gildistöku þessara laga. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. gilda við tollafgreiðslu vara, sem hafa verið afhentar innflytjendum með leyfi tollyfirvalda gegn tryggingu fyrir greiðslu aðflutningsgjalda (sbr. 15. gr. tollskrárlaga), nema fullnaðartollafgreiðsla eigi sér stað innan tveggja mánaða frá gildistöku laganna. — **6. gr.** Þá er skilað er til banka gjaldeyri fyrir útfluttar afurðir framleiddar á tímabilinu 16. febrúar 1960 til 31. júlí 1961, skal

1) Sbr. l. nr. 10, 29. marz 1961, § 13.

hann greiddur útflytjanda á því gengi, er gilti fyrir 4. ágúst 1961. Ríkisstjórnin kveður nánar á um, hvaða afurðir falli undir ákvæði þessarar málsgr., og eru ákvarðanir hennar þar að lútandi fullnaðarúrskurðir. — Mismunur andvirðis skilaðs gjaldeyris á eldra gengi og andvirðis hans á hinu nýja gengi samkvæmt 1. málsgr. skal færður á sérstakan reikning á nafni ríkissjóðs í Seðlabankanum. Skal nota fé á þessum reikningi til greiðslu gengistaps vegna skuldar ríkissjóðs við Greiðslubandalag Evrópu og Evrópusjóðinn, ef það fé, er verður til ráðstöfunar samkvæmt ákvæðum 1. gr., nægir ekki til þess. Af fé á þessum reikningi skal enn fremur greiða hluta útflutningsgjalds og hlutatryggingasjóðsgjalds af sjávarvörum framleiddum á tímabilinu 16. febrúar 1960 til 31. júlí 1961, samkvæmt nánari ákvæðum 1. málsgr. 7. gr. og 2. málsgr. 8. gr. laga þessara. Að öðru leyti skal fé þetta renna til ríkisábyrgðasjóðs. Þó er heimilt að nota allt að 13 milljónum króna til þess að greiða það, sem á vantar, að fé útflutningssjóðs hrökkvi til greiðslu vátryggingargjalda fiskiskipa árið 1960. — **7. gr.** Útflutningsgjald af sjávarafurðum (þar á meðal hvalafurðum) samkvæmt 1. gr. laga nr. 66 1957 skal frá gildistöku þessara laga nema 6% af fob-verði afurða reiknuðu á nýju gengi. Að því er snertir sjávarafurðir framleiddar fyrir 1. ágúst 1961 skal gjaldið þó að ⅔ hlutum greitt af mismun þeim, er fram kemur við gjaldeyrisskil vegna viðkomandi vörusendingar, sbr. ákvæði 6. gr. Allir, sem flytja út sjávarafurðir frá gildistöku þessara laga, skulu greiða þriðjung útflutningsgjalds af þeim um leið og útflutningsskjöl eru afgreidd, og jafnframt skulu þeir afhenda tollyfirvaldi ávísun á væntanlegt gjaldeyrisandvirði fyrir ⅔ hlutum gjaldsins. Tollyfirvöld senda gjaldeyriseftirlitinu ávísanir þessar, og tekur það fé til greiðslu á þeim af söluandvirði gjaldskyldra afurða, en ávísanir vegna útflutningsgjalds af sjávarafurðum framleiddum fyrir 1. ágúst 1961 falla úr gildi, sbr. ákvæði 2. málsliðs þessarar málsgr. — Útflutningsgjald af niðursoðnum sjávarafurðum og af afurðum frá selveiðum fluttum út eftir gildistöku laga þessara skal vera 2% af fob-verði reiknuðu á nýju gengi, og innheimtist gjaldið um leið og útflutningsskjöl eru afgreidd. — Ríkisstjórnin kveður nánar á um, hvaða afurðir falla undir ákvæði 1. og 2. málsgr., og eru ákvarðanir hennar þar að lútandi fullnaðarúrskurðir. — Tekjum af útflutningsgjaldi af sjávarafurðum skal frá ágústbyrjun 1961 ráðstafað þannig: Til Fiskveiðasjóðs Íslands 30%, til fiskimálasjóðs 5%, til byggingar haf- og fiskirannsóknarskips 1.3%, til rannsóknarstofnunar sjávarútvegsins 1.0%, til Landssambands ísl. útvegsmanna 0.7% og til greiðslu á vátryggingariðgjöldum fiskiskipa árin [1961, 1962 og 1963][1]), samkvæmt reglum, sem sjávarútvegsmálaráðuneytið setur, 62%. Þegar vátryggingariðgjöldin fyrir þessi ár eru greidd, skal 32% útflutningsgjaldsins renna til trygginga fiskiskipa samkvæmt ákvörðun sjávarútvegsmálaráðuneytisins og 30% til stofnlánasjóða sjávarútvegsins eftir nánari ákvörðun ríkisstjórnarinnar. — **8. gr.** Hlutatryggingasjóðsgjald samkvæmt 9. gr. laga nr. 48/1949 skal frá 3. ágúst 1961 og þar til þau lög falla úr gildi nema 1¼% af fob-verði afurða reiknuðu á nýju gengi. Á sama tímabili skal gjald þetta innheimt af afurðum, sem koma frá togurum. — Endurgreiða skal útflytjendum samkvæmt umsóknum þeirra 47% greidds hlutatryggingasjóðsgjalds á síldarafurðum og 65% greidds hlutatryggingasjóðsgjalds á öðrum gjaldskyldum sjávarvörum framleiddum á tímabilinu 16. febrúar 1960 til 31. júlí 1961, en útfluttum eftir 3. ágúst 1961. Endurgreiðsla þessi skal innt af hendi með fé af reikningi þeim, er um getur í 2. málsgr. 6. gr. laga þessara. — Framlag ríkissjóðs í hlutatryggingasjóð árið 1961 og 1962 skal ekki vera hærra en ákveðið er í fjárlögum þessara ára. — **9. gr.** Gjald vegna ferskfiskseftirlits (sbr. 7. gr. laga nr. 42/1960) og gjald af útfluttri saltsíld til síldarútvegsnefndar samkvæmt 7. gr. reglugerðar nr. 132/1952 skal frá gildistöku þessara laga miðað við fob-verð reiknað á nýju gengi. — **10. gr.** Skattur sá á útfluttum vörum framleiddum 1960, er um ræðir í 8. gr. laga nr. 4/1960 (sbr. lög nr. 84/1960), skal frá gildistöku laga þessara nema 0.44% af niðursoðnum sjávarvörum og 2.2% af öðrum vörum, og skal miða skattinn við fob-verð reiknað á nýju gengi. — **11. gr.** Eigi er heimilt að stofna til skuldar í íslenzkum krónum með ákvæði þess efnis, að hún eða vextir af henni breytist í samræmi við gengi erlends gjaldeyris, nema um sé að ræða endurlánað erlent lánsfé. Sé hið erlenda lánsfé, sem þannig hefur verið

1) L. nr. 98, 29. des. 1962.

1962 Nr. 28 17. apríl

1962 Nr. 28 17. apríl

endurlánað innanlands, endurgreitt fyrr eða á styttri tíma en innlenda lánið, er óheimilt að innheimta hið síðara eða vexti af því miðað við hærra gengi en gilti, þegar erlenda lánið var greitt. — Ákvæði í lánssamningum, gerðum fyrir gildistöku laganna, um, að endurgreiðsla eða vextir skuli háð gengi erlends gjaldeyris, skulu ekki gild, nema þau séu í samræmi við ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. — **12. gr.** Bannað er að hækka verð á birgðum innfluttra vara, sem greiddar hafa verið á gengi í gildi fyrir 4. ágúst 1961, og sama gildir um verð á birgðum iðnaðarvara, sem framleiddar eru úr efni, sem greitt hefur verið á eldra gengi. — Til birgða teljast í þessu sambandi vörur greiddar á eldra gengi, sem ekki eru komnar í hendur innflytjenda. — **13. gr.** Allir þeir, sem telja sig eiga rétt til bóta úr útflutningssjóði samkvæmt ákvæðum stafliða b og c í VII. kafla laga nr. 4 20. febr. 1960, skulu tilkynna gjaldeyriseftirliti Seðlabankans kröfur sínar fyrir 1. júlí 1962 og jafnframt leggja fram fullnægjandi gögn til stuðnings þeim. Bótakröfur, sem bornar eru fram að liðnum þessum fresti, falla niður ógildar. — **14. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að setja með reglugerðum eða á annan hátt nánari fyrirmæli um framkvæmd þessara laga.

1941 Nr. 82 9. júlí

Lög um viðauka við lög nr. 73 31. des. 1937, um gjaldeyrisverzlun o. fl.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða, að bankarnir skuli leggja hluta af þeim erlenda gjaldeyri, sem skilað er til þeirra, inn á biðreikninga í erlendri mynt og geyma hann þannig fyrir reikning eigenda gjaldeyrisins og á þeirra áhættu. — **2. gr.** Ríkisstjórnin skipar fimm manna nefnd, er úrskurðar, hve mikill hluti gjaldeyrisins skuli keyptur af bönkunum og hve mikill hluti lagður á biðreikninga. Tilnefna Landsbanki Íslands og Útvegsbanki Íslands h/f, stjórn Búnaðarfélags Íslands og stjórn Landssambands útgerðarmanna, hver fyrir sig, einn mann í nefndina, en einn skal skipaður af ríkisstjórninni án tilnefningar. Ríkisstjórnin skipar formann nefndarinnar. — Bankarnir kaupa ekki gjaldeyri fyrr en nefndin hefur fellt úrskurð samkvæmt næstu málsgrein hér á undan. — Ríkisstjórnin setur nefndinni reglur um það, hvernig hún skuli haga störfum sínum, eftir því sem ástæða þykir til. [Má í reglugerðinni ákveða um viðurlög fyrir brot gegn henni og um málsmeðferð út af brotum á henni.][1] — **3. gr.** Með reglugerð er heimilt að ákveða, að óheimilt sé að selja eða veðsetja innstæður á biðreikningum, sem myndaðar eru samkvæmt ákvæðum laga þessara, svo og að setja nánari reglur um, hvernig innstæðunum megi ráðstafa.

1941 Nr. 82 9. júlí

Lög um ráðstafanir á gullforða Íslandsbanka og um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna útflutning á gulli.

1920 Nr. 16 18. maí

1. gr. ...[2] — **2. gr.** ...[3] — **3. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að leggja bann, að einhverju leyti eða öllu, við útflutningi úr landinu á myntuðu eða ómyntuðu gulli, svo og að ákveða refsingar fyrir brot gegn hér að lútandi ákvörðunum.[a] — **4. gr.** Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og má með konunglegri tilskipun fella þau úr gildi, þegar ekki þykir lengur þörf fyrir ákvæði þeirra.

1945 Nr. 105 21. des.

Lög um þátttöku Íslands í stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka samkvæmt tillögum Bretton Woods fundarins og um lántöku í því skyni.

1. gr. Ríkisstjórn Íslands er heimilt fyrir hönd hins ísl. lýðveldis að gerast aðili að stofnun gjaldeyrissjóðs og alþjóðabanka, samkvæmt tillögum, sem samþykktar voru í júlí 1944 á fundi hinna sameinuðu þjóða og þeirra þjóða, sem með þeim vinna (United and Associated Nations) í Bretton Woods í Bandaríkjunum. — **2. gr.** Ráðherra sá, sem hefur á hendi yfirstjórn bankamála landsins, skipar einn mann og annan til vara til 5 ára til að taka sæti í fulltrúaráði gjaldeyrissjóðsins og sömuleiðis einn mann og varamann til sama tíma í bankaráð alþjóðabankans. — Þóknun fyrir störf þeirra skal ákveðin af ráðherra. — **3. gr.** [Til þess að standa straum af framlögum ríkisins til gjaldeyrissjóðsins og alþjóðabankans heimilast ríkisstjórninni að taka innanríkislán, er jafngildi allt að 3,5 milljónum dollara.][4] — **4. gr.** ...[5] **5. gr.** Skylt er öllum þeim, sem skulda fé í erlendum gjaldeyri, að gefa Hagstofu Íslands skýrslu um skuldir sínar ársfjórðungslega í því formi, er hún fyrirskipar.

---

1) L. nr. 71, 4. júlí 1942.
2) L. nr. 7, 11. marz 1930, § 15.
3) L. nr. 6, 31. maí 1921, § 9.
4) L. nr. 30, 9. maí 1959, § 1.
5) L. nr. 30, 25. maí 1960, § 14.
a) IX, 78.

1955 Nr. 72 9. des.

Auglýsing um aðild Íslands að samningi um alþjóðalánastofnun.

Hinn 18. ágúst 1955 var í Washington undirritaður samningur fyrir Íslands hönd um alþjóðalánastofnun (International Finance Corporation), er starfa skal í náinni samvinnu við alþjóðabankann (Stj.tíð. A. 2/1946).

1959 Nr. 34 9. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til ráðstafana vegna aðildar Íslands að Gjaldeyrissamningi Evrópu.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að leggja fram 1 milljón Bandaríkjadollara sem stofnframlag í Evrópusjóðinn og að taka að láni innanlands samsvarandi fjárhæð vegna aðildar Íslands að Gjaldeyrissamningi Evrópu. — **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán samkvæmt Gjaldeyrissamningi Evrópu, er nemi allt að 2 milljónum dollara. — ...[1]) — **3. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að semja um endurgreiðslu á skuldum Íslands, sem urðu til í sambandi við Greiðslubandalag Evrópu og stofnað var til samkvæmt heimild í lögum nr. 35 13. apríl 1954, þannig að endurgreiðsla verði innt af höndum á allt að 7 árum.

1949 Nr. 47 25. maí

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á móti og ráðstafa framlögum samkvæmt áætlun um fjárhagslega viðreisn Evrópu.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka á móti framlögum án endurgjalds samkvæmt samningi frá 3. júlí 1948 milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um efnahagssamvinnu. — **2. gr.** Að svo miklu leyti sem framlög þessi eru ekki notuð til kaupa á efnavörum, vélum og tækjum til framkvæmda, sem taldar eru í áætlun þeirri til langs tíma, sem lögð hefur verið til grundvallar efnahagssamvinnunni af Íslands hálfu, skal leggja til hliðar jafnvirði þeirra í erlendum gjaldeyri til kaupa á þessum vörum. — **3. gr.** Jafnvirði framlags án endurgjalds í íslenzkum gjaldeyri, að frádregnum 5%, má ekki ráðstafa nema með samþykki Alþingis.

1961 Nr. 59 29. marz

Lög um þátttöku Íslands í Hinni alþjóðlegu framfarastofnun.[2])

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að gerast aðili að Hinni alþjóðlegu framfarastofnun (International Development Association). — **2. gr.** Til þess að standast straum af framlögum Íslands til stofnunarinnar heimilast ríkisstjórninni að taka lán í Seðlabankanum, sem jafngildi 100.000 Bandaríkjadollurum.

1) L. nr. 4, 20. febr. 1960, § 37.

2) Samningur um stofnunina sjá Stj.tíð. 1961 A, bls. 141—170.

1961 Nr. 59 29. marz

1817 16. júlí

Tilskipun áhrærandi árlega kapítulstaxta á Íslandi.[1])

Hér eftir skal árlega setja kapítulstaxta á Voru landi Íslandi, og með tilliti hér til skulu Vorir embættismenn frá Voru rentukammeri fá þau nauðsynlegu boðorð. Og viljum Vér allranáðugast, að allir skattar og afgjöld til Vor, ásamt allri landsskuld, tíundum og yfir höfuð að segja, öllum afgjöldum til embættismanna og opinberra stiftana, skuli, þegar þau áskilin eru í landaurum, en verða ekki af hlutaðeigendum afgreidd í tilteknum skileyri, gjaldast eftir fyrrgreindum kapítulstöxtum, þó svo, að hafi sá, sem gjalda á, öðlazt rétt til að kjósa sér annaðhvort að mega í landaurum gjalda, eða með ákveðnu peningaútsvari, eigi hann framvegis völina, þannig, sem Vor tilsk. af 20. marz 1815 í 21. gr. hefur ákvarðað.

1954 Nr. 27 30. marz

Lög um verðlagsskrár.

1. gr. Verðlagsskrárumdæmi skulu vera þessi: 1. Norður-Múlasýsla og Seyðisfjarðarkaupstaður. 2. Suður-Múlasýsla og Neskaupstaður. 3. Skaftafellssýslur. 4. Vestmannaeyjakaupstaður. 5. Rangárvallasýsla. 6. Árnessýsla. 7. Gullbringu- og Kjósarsýsla, Keflavíkur-, Hafnarfjarðar- og Reykjavíkurkaupstaðir. 8. Mýra- og Borgarfjarðarsýsla og Akraneskaupstaður. 9. Snæfellsness- og Hnappadalssýsla. 10. Dalasýsla. 11. Barðastrandarsýslur. 12. Ísafjarðarsýslur og Ísafjarðarkaupstaður. 13. Strandasýsla. 14. Húnavatnssýslur. 15. Skagafjarðarsýsla og Sauðárkrókskaupstaður. 16. Eyjafjarðarsýsla, Akureyrar-, Siglufjarðar- og Ólafsfjarðarkaupstaðir. 17. Þingeyjarsýslur og Húsavíkurkaupstaður. — **2. gr.** Yfirskattanefnd hvers verðlagsskrárumdæmis skal í janúarmánuði ár hvert semja verðlagsskrá, er gildir fyrir allt verðlagsskrárumdæmið. Nú er fleiri en ein yfirskattanefnd í verðlagsskrárumdæmi, og skal þá sú yfirskattanefnd, sem sýslumaður skipar forsæti í, annast samningu verðlagsskrár samkvæmt 1. málslið þessarar greinar. — **3. gr.** Yfirskattanefnd skal setja verðlag á búpening þann og innlenda vöru, sem venja er að taka í verðlagsskrá, eftir því peningaverði, sem henni er

1) Sbr. l. nr. 16. 6. nóv. 1897, l. nr. 22, 13. sept. 1901.

1954 Nr. 27 30. marz

kunnugt um, að á þeim hafi verið á síðastliðnu ári. Við verðlagningu búpenings skal hún fara eftir því, á hvaða verði búfé hverrar tegundar hefur gengið kaupum og sölum manna á milli á verðlagsskrársvæðinu, og miða við meðalverð. Við verðskráningu innlendra framleiðsluvara skal hún fara eftir skýrslum, er hún aflar sér frá verzlunum þeim, er íbúar viðkomandi verðlagsskrárumdæmis hafa aðalviðskipti við, og skal leggja til grundvallar það verð, sem framleiðendur fá fyrir vöru sína. — Ef yfirskattanefnd er kunnugt um, að einhver tegund landaura, önnur en búfé, hafi eigi verið verzlunarvara í umdæminu á síðasta ári, skal hún eigi setja verðlag á þá tegund. — Verði yfirskattanefnd eigi á eitt sátt um verðlag, skal meðaltal ráða. — **4. gr.** Er yfirskattanefnd hefur samið verðlagsskrá, skal sýslumaður senda hana fjármálaráðuneytinu, sem staðfestir hana og sér um, að hún verði birt í B-deild Stjórnartíðinda. — Þyki fjármálaráðuneytinu ástæða til, getur það sent verðlagsskrána til ríkisskattanefndar til athugunar og staðfestir hana síðan með þeim breytingum, sem ríkisskattanefnd leggur til, að á henni verði gerðar. — **5. gr.** Verðlagsskrá skal gilda frá 16. degi maímánaðar, næst eftir að hún er samin, til jafnlengdar næsta árs, og skal birta hana á manntalsþingum það ár, er hún gengur í gildi.

1950 Nr. 105 23. des.

Lög um útreikning vísitölu framfærslukostnaðar.

1. gr. Húsaleiguliður vísitölu framfærslukostnaðar skal reiknaður án tillits til 5. gr. laga nr. 56/1950 um breyting á lögum nr. 39/1943, um húsaleigu. Skal nefndur vísitöluliður reiknaður eftir því ákvæði í 3. gr. laga nr. 22/1950, um gengisskráningu o. fl., að miðað sé við húsaleigu í húsum, sem fullgerð eru eftir áramót 1945, og á grundvelli rannsóknar kauplagsnefndar á húsaleigu.[1]) **2. gr.** ... — **3. gr.** ...

2. Fjárreiður ríkisins.

1931 Nr. 61 8. sept.

Lög um ríkisbókhald og endurskoðun.[2])

I. kafli. Skilgreining hugtaka. — 1. gr. Ríkisbókhald nefnist í lögum þessum allt það bókhald, sem ríkisbókara er falið. — Ríkisstofnun er í lögum þessum talin hver sú stofnun, sem rekin er fyrir reikning ríkissjóðs. — Reikningshaldari er nefndur hver sá starfsmaður ríkisins, sem hefur með höndum opinber reikningsskil (sbr. auglýsingu um reglugerð um opinber reikningsskil frá 11. desember 1929).

1931 Nr. 61 8. sept.

II. kafli. Ríkisbókhald. — 2. gr. Í ríkisbókhaldinu skal bókfæra eftir reglum tvöfaldrar bókfærslu öll fjárhagsviðskipti íslenzka ríkisins. Viðskiptin skal bókfesta samkvæmt gögnum frá ríkisféhirði um út- og innborganir, er hann afhendi bókhaldinu daglega, og samkvæmt tilkynningum fjármálaráðuneytisins, reikningum og skilagreinum frá ríkisstofnunum, reikningshöldurum og öðrum þeim, sem hafa fjármuni ríkisins í vörzlu eða annast útborganir, innheimtu eða önnur viðskipti fyrir þess hönd. Ríkisstofnanir og umboðsmenn þeir, sem að framan getur, eru skyldir að hafa fullkomið bókhald yfir þær fjárreiður ríkisins, sem þeim er falið að annast, og haga skilagreinum og reikningum til ríkisbókhaldsins svo, sem fjármálaráðuneytið fyrirskipar. Fjármálaráðuneytið getur og sett reglur um, hversu bókhaldi ríkisstofnana og opinberra reikningshaldara skuli hagað. — **3. gr.** Ríkisstofnanir skulu bókfæra í bókum sínum allar þær ríkiseignir, er þær hafa undir höndum, og skuldir, sem þeim er ætlað sjálfum að standa straum af. — Efnahagsreikningar stofnana þessara séu felldir inn í ríkisbókhaldið, og jafnframt inn á aðalreikning ríkisins yfir eignir og skuldir. — Allar þær eignir og skuldir ríkisins, sem ekki eru bókfærðar hjá einstökum ríkisstofnunum, skulu færðar í bókum ríkisbókhaldsins. — Fjármálaráðuneytið segir fyrir um, hverjar ríkisstofnanir skuli bókfæra eignir og skuldir samkvæmt þessari grein. — Fjármálaráðuneytið ákveður í samráði við forstöðumenn ríkisstofnana, með hvaða verði eignir ríkisins skuli bókfærðar. — **4. gr.** Bækur ríkisbókhaldsins skulu færðar þannig, að samkvæmt þeim verði saminn, í lok reikningsárs, ríkisreikningur Íslands. Reikningi þessum sé þann veg fyrir komið, að af honum verði séð rekstrarniðurstaða þjóðarbúsins. Sé þess vandlega gætt að gera greinarmun á raunverulegum tekjum og gjöldum og öðrum viðskiptum, sem ekki hafa áhrif á rekstrarútkomuna. — Þessir séu lokakaflar í ríkisreikningi Íslands: 1. Rekstrarreikningur, er sýni rekstrarniðurstöðu þjóðarbúsins. Þar skal tilgreind fyrning á eignum ríkisins. 2. Sjóðyfirlit, er sýni breytingar á peningaforða ríkissjóðs og af hvaða ástæðum

1) Sjá nú l. nr. 1 1959.

2) Rgj. um opinber reikningsskil nr. 134 1955.

þær hafa orðið. 3. Efnahagsreikningur, er sýni eignir og skuldir ríkisins í lok reikningsársins. — Efnahagsreikningi fylgi yfirlit um ástæður til breytinga á skuldlausri eign ríkisins. — Sá hluti ríkisreikningsins, sem sundurliðaður er, skal saminn í samræmi við fjárlög, og skulu yfirlitsreikningarnir samdir samkvæmt honum. — **5. gr.** Fjárlög skulu samin í tveim köflum. Í fyrri kaflanum séu áætlanir og fjárveitingar tekna og gjalda, og skulu niðurstöðutölur þess kafla ríkisreikningsins færðar á rekstrarreikning. Í síðari kafla skulu færðar fjárveitingar og áætlanir, sem ekki hafa áhrif á rekstrarútkomu, og skulu niðurstöðutölur þess kafla í ríkisreikningi færðar á sjóðyfirlit. — Með fjárlögum sé ákveðin fyrning á eignum ríkisins. — **6. gr.** Forstöðumaður ríkisbókhaldsins nefnist ríkisbókari, og skal hann skipaður af fjármálaráðherra. Ber hann ábyrgð á því, að störf stofnunarinnar séu leyst af hendi sem vera ber samkvæmt lögum þessum og reglum þeim, sem settar verða um þau efni. Ennfremur ber ríkisbókhaldinu að gæta þess í samvinnu við ríkisendurskoðunina, að ríkisstofnanir og umboðsmenn ríkisins fylgi í öllu fyrirmælum um reikningsskil þeirra, sem sett eru með lögum þessum eða síðar kunna að verða sett með lögum, reglugerðum eða öðrum bindandi fyrirmælum. — Ríkisbókari hefur sömu laun og ríkisféhirðir. — **7. gr.** Fjármálaráðuneytið setur nánari reglur um starfstilhögun í ríkisbókhaldinu og um samvinnu þess við ríkisféhirði. Einnig ákveður ráðuneytið, hver aðstoð ríkisbókara er veitt við störf hans. — Fjármálaráðherra setur ríkisbókara erindisbréf.[1])

III. kafli. Endurskoðun. — **8. gr.** Endurskoða skal alla reikninga ríkisins og ríkisstofnana. Við endurskoðunina ber þess að gæta: 1. Að reikningarnir séu tölulega réttir og samdir samkvæmt réttum bókhaldsreglum og að allir tekju- og gjaldaliðir séu sannaðir með viðeigandi fylgiskjölum. 2. Að greiðslur allar og viðskipti séu í samræmi við gildandi lög og reglur og þar að lútandi samninga. 3. Að engin útgjöld séu innt af hendi án lagaheimildar, að fjárveitingar séu réttilega notaðar samkvæmt fyrirmælum, og að útgjöld, tekjur og aðrir liðir viðskiptanna séu bókfærðir á réttan hátt. 4. Að fulls sparnaðar og hagsýni sé gætt við rekstur þann, er reikningarnir hljóða um. — Fjármálaráðuneytið setur nánari fyrirmæli um framkvæmd og tilhögun endurskoðunar með reglugerð. — **9. gr.** Endurskoðun á reikningum ríkisstofnana og reikningshaldara, sem um getur í 2. gr., skal framkvæmd af fjármálaráðuneytinu, svo og endurskoðun á reikningum allra þeirra sjóða, sem háðir eru varðveizlu eða eftirliti ríkisins. Þó er fjármálaráðuneytinu heimilt fyrst um sinn að fela mönnum utan ráðuneytisins að endurskoða hjá reikningshöldurum utan Reykjavíkur. — **10. gr.** Fjármálaráðuneytinu ber að láta endurskoðunarskýrslu fylgja reikningum þeim, sem það endurskoðar, þegar þeir eru lagðir fyrir yfirskoðunarmenn ríkisreikningsins. — Í endurskoðunarskýrslu skal fram tekið, hvernig endurskoðun hefur verið hagað, hverjar athugasemdir hafi verið gerðar, svör við þeim og úrskurðir, ennfremur sérhvað það viðvíkjandi reikningsskilunum eða rekstri, er fjármálaráðuneytið telur rétt að vekja athygli á eða gera athugasemdir um til yfirskoðunarmanna. — **11. gr.** Þar, sem slíkt þykir henta, fer endurskoðun samkvæmt 8. og 9. gr. fram í skrifstofum þeirra stofnana eða einstaklinga, sem í hlut eiga. — **12. gr.** Fjármálaráðuneytið getur ákveðið, að ríkisstofnanir endurskoði reikninga undirmanna sinna, er gera þeim reikningsskil, enda gefi viðkomandi stofnun ráðuneytinu skýrslu um tillögur þeirrar endurskoðunar, þegar hún skilar reikningum sínum til ráðuneytisins. Ráðuneytið lætur síðan fara fram dreifikönnun á reikningum þeim, sem þannig hafa verið endurskoðaðir, eftir því, sem ástæða þykir til. — **13. gr.** Ríkisreikningurinn og bækur ríkisbókhaldsins skulu endurskoðast af yfirskoðunarmönnum samkv. 39. gr. stjórnarskrárinnar.[1]) Yfirskoðunarmönnum er heimilt að fela fjármálaráðuneytinu að annast þann hluta af endurskoðunarstarfinu, sem um ræðir í 1. tölul. og niðurlagi 3. tölul. 8. gr. laga þessara. — Yfirskoðunarmenn geta krafizt upplýsinga um hvert það atriði, sem þeim eigi þykir nægilega ljóst í reikningum ríkisins eða bókum ríkisbókhaldsins. — Ennfremur geta þeir lagt fyrir fjármálaráðuneytið að rannsaka nánar hvert það atriði í reikningum þeim, sem ráðuneytið hefur endurskoðað, er eigi þykir nægilega upplýst. — **14. gr.** Yfirumsjón með allri endurskoðun fjármálaráðuneytisins skal falin

1) Rgj. nr. 3, 4. jan. 1951.

1) Nú stjskr. nr. 33, 17. júní 1944, § 43.

1931 Nr. 61 8. sept.

1931 Nr. 61 8. sept.

einum af endurskoðendum þess, og nefnist hann aðalendurskoðari. Hann skal hafa sérþekkingu á endurskoðun og reikningsfærslu. — Aðalendurskoðari stendur beint undir fjármálaráðherra. Fjármálaráðherra skal setja reglur um starf hans og afstöðu í fjármálaráðuneytinu og setja honum erindisbréf. — Aðalendurskoðari skal ennfremur hafa umsjón með störfum ríkisbókhaldsins fyrir hönd fjármálaráðherra eftir því, sem ráðherra nánar ákveður. — Aðalendurskoðari sé skipaður af fjármálaráðherra. Hann hefur laun sem skrifstofustjórar í stjórnarráðinu. — **15. gr.** Fjármálaráðuneytið lætur framkvæma sjóðtalningu hjá ríkisféhirði, ríkisstofnunum og öðrum þeim, sem hafa fjármuni hins opinbera undir höndum, svo oft sem þurfa þykir, og eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Undir ákvæði þessarar greinar fellur eftirlit með frímerkjaútgáfu og birgðum póstsjóðs. — Þar, sem endurskoðun er hagað samkvæmt 12. gr., getur fjármálaráðuneytið krafizt, að ríkisstofnun láti vottorð um sjóðtalningu hjá undirmönnum sínum fylgja aðalreikningi. — Hafi sami maður fjárreiður fyrir fleiri en eina ríkisstofnun, skal sjóðtalningu hagað þannig, að samtímis séu taldir sjóðir beggja eða allra stofnananna, annaðhvort af sama endurskoðanda, eða endurskoðendur séu mættir til starfans í sama mund. — **16. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum frá 200—2000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — Heimilt er fjármálaráðherra að beita dagsektum við vanrækslu á framkvæmd starfa samkvæmt lögum þessum, allt að 50 kr. á dag, unz úr er bætt. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. ...

1918 Nr. 16 8. sept.

Tilskipun um meðferð á störfum landsféhirðis.

Störf landsféhirðis skulu frá 1. september 1918 skilin frá Landsbanka Íslands og lögð undir fjármáladeild stjórnarráðsins, annaðhvort þannig, að sett sé á stofn sérstök skrifstofa fyrir landsféhirði, eða hann hafi skrifstofu í fjármáladeildinni. — Nánari reglur um framkvæmd þessara starfa og annað, er þar að lýtur, setur fjármálaráðherra.[1])

1) Rgj. nr. 8, 4. janúar 1951.

Lög um innkaupastofnun ríkisins. **1947** Nr. 72 5. júní

1. gr. Ríkisstjórnin setur á stofn innkaupastofnun, sem hefur það hlutverk að annast innkaup vegna ríkisstofnana og sérstakra framkvæmda ríkisins. — **2. gr.** Ríkisstjórnin ræður forstöðumann stofnunarinnar og ákveður með reglugerð starfssvið hennar.[1]) — **3. gr.** Ríkissjóður leggur stofnuninni til nauðsynlegt starfsfé, og er ríkisstjórninni heimilt að taka eða ábyrgjast lán í því skyni. — **4. gr.** Innkaupastofnunin skal selja ríkisstofnunum vörur þær, sem hún annast innkaup á, við kostnaðarverði, að viðbættum ómakslaunum, sem svarar kostnaði við rekstur stofnunarinnar. — **5. gr.** Skylt er öllum ríkisstofnunum, sem reknar eru fyrir reikning ríkissjóðs, svo og þeim, sem hafa með höndum stjórn sérstakra framkvæmda, sem kostaðar eru af ríkissjóði, að fela innkaupastofnuninni innkaup þeirra nauðsynja, sem falla undir starfssvið hennar, nema ráðherra heimili annað. — Ákvæði þessi taka þó ekki til þeirra innkaupa, sem einkasölum ríkisins eru falin samkvæmt lögum þar um. — **6. gr.** Reikningar innkaupastofnunarinnar skulu endurskoðaðir af endurskoðendum ríkisreikninganna og birtir með þeim.

Lög um ríkisskuldabréf. **1924** Nr. 51 4. júní

1. gr. Þegar lán eru tekin fyrir hönd ríkissjóðs, skal fyrir þeim gefa út skuldabréf á íslenzku, með þýðing á eitt eða fleiri útlend mál, þegar ástæða er til þess. — **2. gr.** Öll skuldabréfin skulu af sömu gerð. Stjórnin ákveður nafnverð þeirra, vaxtafót og söluverð. Vextir skulu greiddir tvisvar á ári, 1. október og 1. apríl, að hálfu í hvort sinn. — **3. gr.** Skuldabréfin skulu gefin út til eigi lengri tíma en 25 ára og með vaxtamiðum fyrir það tímabil, sem ákveðið er, að bréfin megi vera lengst í umferð. — Af skuldabréfum þeim, sem út eru gefin í hvert sinn, skal dregin út (innkölluð) á ári hverju jöfn upphæð í hlutfalli við skuldabréfaupphæðina, sem í umferð er sett, þannig, að skuldabréfin séu öll innkölluð og innleyst í lok þess umferðartíma, sem stjórnin hefur ákveðið, þá er bréfin voru sett í umferð. Stjórninni er þó heimilt að ákveða, að fyrstu 5 árin skuli ekkert dregið út. — Nánari tilhögun um innköllun bréfanna getur ráðherra sett með reglugerð. — **4. gr.** Þegar lánsheimild er fyrir hendi, skal stjórnin jafnan sjá um, að al-

1) Rgj. nr. 164 1959.

1924 Nr. 51 4. júní

menningur eigi kost á að kaupa skuldabréfin í bönkum, sparisjóðum og á öðrum stöðum, er henta. — **5. gr.** Bréfin sjálf og vaxtamiðar þeirra skulu í gjalddaga greidd með ákvæðisverði, án nokkurs frádráttar, stimpilgjalds eða skatts og eru sömuleiðis gjaldgeng í ríkissjóð í hverja greiðslu sem er, svo sem peningar væru. — **6. gr.** Bréf og vaxtamiðar, er í gjalddaga eru fallin, greiðast úr ríkissjóði, er einnig getur falið bönkum, hérlendum eða útlendum og öðrum stofnunum, að annast slíkar greiðslur.

1795 10. apríl

Opið bréf kansellíis um það, hvers gæta skal til að tryggja fjármuni opinberra stofnana. (Samkv. kgsúrsk.).

... **1)** Þegar skiptaráðendur taka til skipta dánarbú eða önnur bú, og þeim er kunnugt um eða þykir líklegt, að opinber stofnun eigi kröfu í búið, þá skulu þeir tafarlaust skýra hlutaðeigandi stiftamtmanni[1]) og biskupi frá skiptunum, til þess að þeir geti á þeim gætt réttar stofnunarinnar, haldið fram málstað hennar, veitt því móttöku, er henni ber, og séð um, að fénu verði þegar í stað komið á vöxtu gegn tryggilegu veði, eins og segir í 2. gr. hér á eftir. — Það skal tekið fram berum orðum í skuldabréfum þessum, hvaða stofnun lánsféð tilheyrir, og skulu stiftamtmaður og biskup rita á þau að þau megi eigi selja eða afhenda án samþykkis þeirra. Skulu síðan skuldabréfin og önnur veðbréf, er útlögð kunna að hafa verið stofnuninni í skiptunum, og rituð hefur verið á sams konar áritun, fengin í hendur hlutaðeigandi forstjóra eða fjárhaldsmanni, gegn viðurkenningu hans, og heimtar hann síðan inn vextina og annast það annað, er gera þarf, en stiftamtmaður og biskup skulu hafa nákvæmt eftirlit með því, að hann gæti skyldu sinnar í því efni. — **2)** Eigi má lána gegn nokkurri fasteign meira en nemur ⅔ af verði hennar eftir löglegri matsgerð, er skuldunautur kostar; svo má og eigi heldur taka náðarár eða fasteignir, sem eldri veðréttur hvílir á, að veði, þegar opinber stofnun á í hlut. — Stiftamtmaður og biskup skulu sjá um, að veð stofnananna rýrni eigi og að veðsett hús séu ávallt vátryggð gegn eldsvoða, og skulu því reikningshaldararnir geta þess á skránum yfir vaxtafé stofnananna, í sérstökum dálki, hvort veðin séu tilhlýðilega vátryggð og hve hátt. — **3)** Ef opinberri stofnun er út lagður jarðarpartur, hús eða því um líkt, skal rita þegar í stað á bréf það, er um það er út gefið, svo sem segir í 1. gr., og síðan þinglýsa því á næsta þingi, þar er eignin er, á kostnað stofnunarinnar. — Í búum skuldunauta má eigi leggja stofnununum út óvissar veðskuldir eða víxilskuldabréf eða önnur ótryggð skuldabréf, ef peningar eru til og fulltryggjandi veðskuldabréf. Sé þessa eigi gætt, bakar það hlutaðeigendum ábyrgð gagnvart stofnuninni. ... — **5)** Allir reikningar fyrir fé opinberra stofnana skulu ná frá nýári til nýárs, og skulu reikningshaldararnir hafa samið þá og sent innan febrúarmánaðarloka í seinasta lagi, til stiftamtmanns og biskups, og skal því, er afgangs hefur orðið af tekjunum og vöxtunum, bætt við innstæðuna, og komið á vöxtu á fyrirskipaðan hátt. — **6)** Að lokum skulu stiftamtmenn og biskupar, þegar er þeir fá opið bréf þetta, semja rétta skrá yfir þá, sem eru forstjórar og innheimtumenn fyrir opinberar stofnanir, og láta þinglýsa henni, og skal slík þinglýsing (sem ekkert gjald skal greitt fyrir) einnig fram fara eftirleiðis í hvert skipti, sem mannaskipti verða í sýslunum þessum, til þess að það verði öllum kunnugt, og skulu kröfur stofnunarinnar á hendur forstjórunum eftir þinglýsinguna ganga fyrir síðar framkvæmdum fjárnámum og síðar útgefnum veðskuldabréfum.

1795 10. apríl

1793 30. jan.

Tilskipun um gjaldheimtu og reikningsskil í Danmörku.

(Eigi birt á Íslandi, en að ýmsu leitt).

... **III. kap. — 40)** Svo sem sjóður Vor hefur forgöngurétt[1]) og sjálfsvörsluveðrétt, þótt eigi sé svo um samið, í eignum gjaldheimtumanna Vorra framar öllum kröfum, er eigi hafa þegar verið þinglesnar og bókaðar áður en þeir tóku við embætti, svo fyrirskipum Vér og hér með, að enginn af amtsforstjórum (Amtsforvaltere) Vorum ... megi frá því er hann er skipaður í embætti selja af hendi neitt af fasteignum sínum, né heldur gefa út neina veðskuldbindingu, til handa hverjum sem hún er, og eigi má taka við nokkru slíku afsali eða veðskuldbindingu til þinglesturs, nema berum orðum sé leyft af

1) Nú stjórnarráðinu, sbr. tsk. nr. 12, 23. ágúst 1904, I., 11, og augl. nr. 64, 20. nóv. 1959.

1) Sbr. tilsk. 10. des. 1790, op. br. 10. apr. 1795, op. br. 19. des. 1821, skl. 12. apríl 1878, § 82 a.

1793 30. jan. Oss fyrir milligöngu Rentukammers[1]) Vors. Nú er gjaldheimtumanni stefnt fyrir skuld, og skal þá sá undir- eða yfirréttur, sem honum er stefnt fyrir, skýra Rentukammeri Voru frá því í tækan tíma, svo að unnt sé að gera ráðstafanir til að fyrirbyggja það, að kröfur annarra manna verði greiddar af tekjum Vorum, svo og til þess að knýja gjaldheimtumanninn til þess að gera Oss fullnægjandi reikningsskil, ef þörf þykir. Nú vanrækir einhver dómstóll þetta Oss til tjóns, og skal hann þá ábyrgjast Oss tjónið. Þó skal þeim, er öðlazt hafa löglega dóma, alls eigi meinað að leita greiðslu dómanna með fjárnámi, eftir að fullnægjandi trygging er fengin fyrir Vorum kröfum. ...

1948 Nr. 50 5. apríl **Lög um bráðabirgðabreyting nokkurra laga o. fl.**

1. gr. 1. Ákvæði III. kafla 1. nr. 44/1946 varðandi fjárframlög og lánveitingar af hálfu ríkissjóðs til sveitarfélaga komi því aðeins til framkvæmda, að sérstök heimild sé veitt til þess í fjárlögum hverju sinni, enda nær skylda sveitarfélaga til íbúðarhúsabygginga samkvæmt tilvitnuðum kafla laganna ekki framar en tilskilinn styrkur eða lánveiting af hálfu ríkissjóðs kemur til. 2. ... 3. ... 4. ... 5. ...[2]) 6. Stjórn Síldarverksmiðja ríkisins heimilast með samþykki sjávarútvegsmálaráðherra að leggja fram kr. 1 250 000.00 sem hlutafé í Hæring h/f, Reykjavík, til kaupa og rekstrar síldarbræðsluskips. Ríkisstjórnin skal jafnhliða þeirri fyrirgreiðslu, sem h/f Hæring verður veitt til kaupa á síldarbræðsluskipi, leitast við að tryggja öllum íslenzkum síldveiðiskipum sem jafnasta aðstöðu til síldarlöndunar í verksmiðjuna.

1953 Nr. 6 2. febr. **Lög um framlengingu á heimild ríkisstjórnarinnar til að nota allt að fjórum milljónum dollara af yfirdráttarheimild Íslands hjá Greiðslubandalagi Evrópu.**

1. gr. Af yfirdráttarheimild þeirri, er Ísland hefur sem þátttakandi í Greiðslubandalagi Evrópu, að fjárhæð fimmtán milljónir dollara, heimilast ríkisstjórninni, ef hún telur nauðsynlegt, að nota allt að fjórum milljónum dollara á fjárhagsárum Greiðslubandalagsins 1952—53 og 1953—54. — Jafnóðum og heimildin er notuð, skal andvirðið í krónum greitt inn í sérstakan reikning í Landsbanka Íslands og því varið, þegar er gjaldeyrisástæður leyfa, til endurgreiðslu á yfirdráttarláninu, enda má ekki nota féð til annars.

1) Nú stjórnarráðið.
2) L. nr. 77, 23. des. 1953.

1953 Nr. 6 2. febr.

1958 Nr. 48 10. júní **Lög um ráðstafanir til að draga úr kostnaði við rekstur ríkisins.**

1. gr. Eigi má fjölga starfsliði við ríkisstofnanir eða annars staðar í ríkisrekstrinum, nema leitað hafi verið tillagna trúnaðarmanna þeirra, er um ræðir í 3. gr. Enn fremur er ráðherra eða forstöðumanni stofnunar óheimilt að ráða í stöðu, sem losnar, nema leitað hafi verið tillagna með sama hætti og greinir hér á undan. — Þetta gildir þó eigi um stöður, sem ákveðnar eru með lögum, né faglærða iðnaðarmenn og verkamenn, sem laun taka samkvæmt sérstökum kjarasamningum. — **2. gr.** Enga nýja ríkisstofnun má setja á fót, nema með lögum, og skal um starfsmannafjölda leita tillagna með sama hætti og segir í 4. gr., að svo miklu leyti sem lög um stofnunina geyma eigi fyrirmæli um mannahald. — **3. gr.** Ráðuneytisstjórinn í fjármálaráðuneytinu, einn maður tilnefndur af fjárveitinganefnd Alþingis til eins árs í senn og einn maður tilnefndur af ríkisstjórninni í heild til jafnlangs tíma, skulu gera tillögur um hagfelldari vinnubrögð í ríkisstofnununum til að spara mannahald og annan reksturskostnað. — Varamann fyrir ráðuneytisstjórann í fjármálaráðuneytinu tilnefnir fjármálaráðherra, en fjárveitinganefnd og ríkisstjórnin í heild, hvor fyrir sig, sinn fulltrúa. — **4. gr.** Nú kemur fram ósk um fjölgun starfsmanna við ríkisstofnun eða ráðningu í lausa stöðu, og skal þá hlutaðeigandi ráðuneyti senda beiðnina til trúnaðarmanna þeirra, sem um getur í 3. gr. Er skipun, ráðning eða setning í stöðuna ógild þar til tillögur þeirra hafa borizt. Tillaga skal gerð eigi síðar en hálfum mánuði eftir að erindi barst, nema hlutaðeigandi ráðherra samþykki lengri frest. Telji ráðherra eigi fært að fara að tillögunum, er hann eigi við þær bundinn, en skal þá senda fjárveitinganefnd Alþingis rökstudda greinargerð. — **5. gr.** Nú vill stofnun, er lög þessi taka til, auka við húsnæði sitt, kaupa bifreið eða gera aðrar ráðstafanir, sem auka verulega reksturskostnað stofnunarinnar, og skal þá með fara á sama hátt og segir í 4. gr. um fjölgun starfsliðs. — **6. gr.** Skylt er hlutaðeigandi ráðuneytum og stofnunum að láta trúnaðarmönnum þeim, er um ræðir í 3. gr., í té allar

1958 Nr. 48 10. júní

nauðsynlegar upplýsingar. — **7. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd þessara laga.

1961 Nr. 37 29. marz

Lög um ríkisábyrgðir.

1. gr. Ríkissjóður má aldrei takast á hendur ábyrgðarskuldbindingar, nema heimild sé veitt til þess í lögum. — **2. gr.** Ríkissjóður má ekki ganga í sjálfskuldarábyrgð, nema slíkt sé sérstaklega ákveðið í lögum þeim, sem ábyrgð heimila. — **3. gr.** Ekki má ríkissjóður takast á hendur ábyrgð fyrir aðila, sem er í vanskilum með ríkisábyrgðarlán eða skuldar ábyrgðargreiðslur, er ríkissjóður hefur innt af hendi, nema um slíkar greiðslur hafi verið samið. — Ríkissjóður má ekki ganga í ábyrgð, nema sett sé trygging, sem fjármálaráðherra metur gilda. — **4. gr.** Hver sá, er ríkissjóður gengur í einfalda ábyrgð fyrir, skal greiða honum áhættugjald um leið og ábyrgð er tekin, 1% af ábyrgðarupphæð. — Taki ríkissjóður á sig sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr., skal greiða 1½% af ábyrgðarupphæð, um leið og ábyrgð er veitt. — . . .[1]) — **5. gr.** Nú fellur ábyrgðargreiðsla á ríkissjóð, og er þá fjármálaráðuneytinu heimilt að halda eftir greiðslum, er aðili kann að eiga að fá frá ríkissjóði, eftir því sem með þarf, til greiðslu skuldarinnar, þótt almennar reglur um skuldajöfnuð séu eigi fyrir hendi. — **6. gr.** Ekki má undan fella að ganga að tryggingu fyrir ábyrgðarláni, ef greiðsla fellur á ríkissjóð, nema sérstök heimild fjárveitinganefndar Alþingis komi til. — **7. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að fela einhverjum ríkisbankanna að vera fjármálaráðuneytinu til aðstoðar við afgreiðslu ríkisábyrgða, eftir því sem fjármálaráðherra kveður nánar á um. Skal sá banki kynna sér rækilega fjárhag þeirra, er leita eftir ábyrgð, og að því búnu gera tillögur til ráðuneytisins um, hversu snúast beri við beiðni umsækjanda. Þá skal og bankinn fylgjast með rekstri þeirra aðila, er ríkissjóður hefur gengið í ábyrgð fyrir, og eru þeir skyldir að láta bankanum í té ársreikninga og hverjar þær skýrslur og gögn, er bankinn telur nauðsynleg, til þess að hann geti rækt þetta eftirlit. Ef einhver tregðast við að láta umbeðnar upplýsingar í té, má fjármálaráðherra beita dagsektum, allt að 500 kr. fyrir hvern dag, unz gögnin eru í té látin. Dagsektir þessar skal ákveða með ábyrgðarbréfi, og má innheimta þær með aðför. — **8. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Má í þeirri reglugerð m. a. ákveða, að ábyrgð ríkissjóðs megi ekki fara fram úr tilteknum hundraðshluta miðað við matsverð framkvæmdar, nema lög mæli fyrir á annan hátt. — **9. gr.** Þegar lög þessi öðlast gildi, skal fjárveitinganefnd Alþingis gera tillögur til fjármálaráðherra um, hversu innheimta skuli eða semja um skuldir vegna ábyrgða, sem á ríkissjóð hafa fallið. Er ráðherra heimilt að gefa eftir einstakar skuldir að nokkru eða öllu leyti, ef fjárveitinganefnd mælir einróma með eftirgjöf. — **10. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. — **Ákvæði til bráðabirgða.** Þar til ný lagaákvæði hafa verið sett um skiptingu kostnaðar við hafnargerðir milli ríkis og sveitarfélaga, skal heimilt, þrátt fyrir ákvæði 3. gr., að veita ríkisábyrgð vegna lána til hafnargerða eftir reglum, sem farið hefur verið eftir hingað til.

1) L. nr. 49, 28. apríl 1962.

1961 Nr. 37 29. marz

Lög um Ríkisábyrgðasjóð.

1962 Nr. 49 28. apríl

1. gr. Koma skal á fót sérstökum sjóði, sem nefnist Ríkisábyrgðasjóður. Hann er eign ríkisins og lýtur stjórn fjármálaráðherra, og ber ríkissjóður ábyrgð á fjárreiðum sjóðsins. — **2. gr.** Stofnfé Ríkisábyrgðasjóðs er sem hér segir: 1. Gengishagnaður, sem samkvæmt 2. málsgr. 6. gr. laga nr. 80 3. ágúst 1961 á að renna til ríkissjóðs.[1]) 2. Áhættugjald samkvæmt 4. gr. laga nr. 37 29. marz 1961, um ríkisábyrgðir, það sem goldizt hefur, er lög þessi taka gildi. 3. Afhenda skal sjóðnum framkröfur, sem ríkissjóður á, vegna þess að hann hefur sem ábyrgðaraðili orðið að svara til kröfu, svo og kröfur, sem stafa af því, að ríkissjóður hefur sjálfur tekið lán og endurlánað lánsfé, en vanskil hafa orðið af hálfu lántaka. Fjármálaráðherra er einnig heimilt að afhenda sjóðnum kröfur, er af því stafa, að vanskil hafa orðið á lánum, sem veitt hafa verið beint úr ríkissjóði. — **3. gr.** Tekjur Ríkisábyrgðasjóðs eru: 1. Áhættugjald fyrir ríkisábyrgðir samkv. 4. gr. laga nr. 37 29. marz 1961, um ríkisábyrgðir, það er goldið verður eftir gildistöku laga þessara. 2. Fé það, sem endurgreiðist samkvæmt kröfum þeim, er greinir í 3. tölulið 2. gr., svo og fé, sem greiðist upp í kröfur Ríkisábyrgðasjóðs samkv. 2. málsgr. 4. gr. 3. Framlög, sem ákveðin verða í fjárlögum

1) Sbr. l. nr. 28, 17. apr. 1962, § 6.

1962 Nr. 49 28. apríl

hverju sinni, eftir því sem sjóðurinn þarf á að halda. — **4. gr.** Úr Ríkisábyrgðasjóði skal greiða kröfur, sem fallið hafa á ríkissjóð eftir 1. janúar 1961 vegna ábyrgðar, er hann hefur tekizt á hendur. Sama gildir um kröfur, sem fallið hafa á ríkissjóð eftir 1. janúar 1961 fyrir vanskil á lánum, sem ríkissjóður hefur tekið að láni og endurlánað. — Ríkisábyrgðasjóður eignast framkröfur, er myndast samkv. 1. málsgr. — [**5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt fyrir hönd Ríkisábyrgðasjóðs að taka allt að 50 millj. króna innlent lán handa sjóðnum til að greiða kröfur samkv. 4. gr.][1]) — [**6.**][1]) **gr.** Ríkissjóði er heimilt að semja við einhvern ríkisbankann um, að sá banki taki að sér umsjá Ríkisábyrgðasjóðs eftir nánari reglum, er ráðherra setur. — [**7.**][1]) **gr.** Kostnað við framkvæmd laga þessara skal greiða af fé Ríkisábyrgðasjóðs. — [**8.**][1]) **gr.** Fjármálaráðherra er heimilt að setja nánari ákvæði í reglugerð um framkvæmd laga þessara, þ. á m. um starfshætti sjóðsins og um heimtu krafna þeirra, er sjóðnum tilheyra.

1905 Nr. 29 20. okt.

Lög um stofnun byggingarsjóðs og bygging opinberra bygginga.

1. gr. Af andvirði embættisjarðanna Arnarhóls, að meðtöldu verði hinnar svonefndu Klapparlóðar, sem seld er samkvæmt lögum nr. 38, 6. nóv. 1902, og Örfiriseyjar skal stofna sjóð, er nefnist Byggingarsjóður Íslands. Sjóði þessum skal varið til opinberra bygginga eftir því, sem nánar er tiltekið í lögum þessum, og síðar verður ákveðið með lögum. — **2. gr.** Ráðherra Íslands veitist heimild til að selja Örfirisey fyrir að minnsta kosti 6000 krónur. Enn fremur veitist honum heimild til að selja Arnarhólslóðina alla, að undanskildum bletti þeim, sem nú fylgir stjórnarráðshúsinu, og spildu milli Hverfisgötu og væntanlegs framhalds af Lindargötu, sem ætluð er fyrir opinberar byggingar. Arnarhólslóðina má selja þeim, er kaups beiðast, í stærri eða minni pörtum, til byggingarlóða og annarra afnota, fyrir eigi minna en 5 kr. fyrir ferhyrningsalin, en þó eigi lægra en tveir dómkvaddir menn meta í hvert skipti, er kaupa er beiðzt. — **3. gr.** ... — **4. gr.** Byggingarsjóðurinn stendur beint undir landsstjórninni. Gjaldkeri landssjóðs er gjaldkeri sjóðsins. Reikningar sjóðsins skulu árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast af yfirskoðunarmönnum Alþingis. — **5. gr.** Veita má byggingarsjóði lán úr viðlagasjóði til að standast kostnað við byggingar, sem lagaheimild er fyrir, að byggingarsjóður leggi fram fé til. Lánið skal ávaxtað með 2½ af hundraði á ári, og endurborgist jafnóðum og sjóðnum greiðist andvirði fasteigna þeirra, sem um ræðir í 2. gr.

1905 Nr. 29 20. okt.

Lög um stofnun landhelgissjóðs Íslands.

1913 Nr. 55 10. nóv.

1. gr. Af sektarfé fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi skal stofna sjóð, er nefnist landhelgissjóður Íslands. — **2. gr.** Í sjóð þennan renna ⅔ sektarfjár fyrir ólöglegar veiðar í landhelgi að meðtöldum ⅔ nettoandvirðis fyrir upptækan afla og veiðarfæri eftir að lög þessi öðlast gildi.[1]) — **3. gr.** [Landssjóður leggur líka til sjóðsins 20000 krónur á ári, er teljast með árstekjum hans.][2]) — **4. gr.** [Sjóðnum skal varið til að koma upp strandgæzluskipum og ákveður löggjafarvaldið,[3]) hve nær sjóðurinn tekur til starfa og hve miklu af fé hans skuli varið til þess. Þó getur fjárveitingavaldið ákveðið, að af árlegu sektarfé og vöxtum sjóðsins skuli varið til þess að verja landhelgina fyrir ólöglegum veiðum allt að jöfnu tillagi móti því, sem ríkissjóður leggur til.][4]) ... — **6. gr.** Landstjórnin hefur á hendi stjórn sjóðsins, og skal hún ávaxta fé hans í Landsbankanum. Reikningur hans skal árlega birtur í Stjórnartíðindunum.

1947 Nr. 78 5. júní

Lög um fyrningarsjóð ríkisins.

1. gr. Allar fasteignir ríkissjóðs skal telja til eignar á ríkisreikningi með fasteignamatsverði. Þeim ríkisstofnunum, sem ekki hafa sameiginlegan fjárhag við ríkissjóð, er þó heimilt að telja fasteignir sínar til eignar með kostnaðarverði. — **2. gr.** Árlega ber að fyrna fasteignir ríkissjóðs, aðrar en jarðeignir, þannig, að af húsverði þeirra afskrifast af steinhúsum 1% og af timburhúsum 2%. — **3. gr.** Af fyrningum þessum skal mynda sérstakan sjóð, „fyrningarsjóð ríkisins", sem nota skal til endurbyggingar hinna afskrifuðu fasteigna. — **4. gr.** Sjóður þessi skal vera í vörzlum fjármálaráðuneytisins, sem sér um ávöxtun hans, og sé hann fráskilinn ríkissjóði. — **5. gr.** Nú hrekkur ekki fyrningarfé fasteignar fyrir endurbyggingu hennar, eða reisa þarf nýja byggingu, og er

1) L. nr. 18, 20. apr. 1963, § 1.

1) Sjá l. nr. 5, 18. maí 1920, § 6, l. nr. 33, 19. júní 1922, § 13, og l. nr. 40, 9. júní 1960.
2) L. nr. 68, 3. nóv. 1915.
3) L. nr. 27, 27. júní 1925.
4) L. nr. 34, 4. júní 1924.

1947 Nr. 78 5. júní

þá fjármálaráðherra heimilt að lána af sameiginlegu fé sjóðsins til þeirra framkvæmda, eftir því sem fé er fyrir hendi og þörf krefur. Slík lán skulu veitt til 40 ára með vöxtum, sem fjármálaráðherra ákveður í hvert skipti. — **6. gr.** Í reglugerð, sem fjármálaráðherra setur, skal setja nánari reglur um bókhald fyrir sjóðinn og framkvæmd þessara laga. — **7. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi og koma til framkvæmda við samning ríkisreiknings fyrir árið 1946.

1932 Nr. 41 23. júní

Lög um Jöfnunarsjóð.

1. gr. Þegar tekjur ríkissjóðs á rekstrarreikningi fara fram úr lögboðnum og óhjákvæmilegum greiðslum og handbært fé ríkissjóðs samkvæmt sjóðsyfirliti nemur meiru en 4 milljónum króna, skal leggja það, sem umfram er, í sjóð, er nefnist Jöfnunarsjóður. — Sjóðinn skal ávaxta í banka og má ekki veita lán úr honum. — **2. gr.** Verði greiðsluhalli á sjóðsyfirliti ríkisreiknings, ber að greiða af handbæru fé sjóðsins það, sem til er umfram 4 milljónir, en það, sem á vantar, greiðist úr Jöfnunarsjóði, eftir því sem fé hans hrekkur til. — **3. gr.** Nú nægja ekki áætlaðar tekjur ríkissjóðs í fjárlögum til þess að veita fé til ólögbundinna framkvæmda, sem svara að minnsta kosti meðaltali 5 síðustu ára, og má þá í fjárlögum ákveða að greiða úr Jöfnunarsjóði það, er á vantar. — **4. gr.** Nú er meira fé í Jöfnunarsjóði en ætla má, að nægi til að inna af hendi þau verkefni, sem í 2. og 3. gr. segir, og er fjármálaráðherra þá skylt að verja því til aukaafborgana af skuldum ríkissjóðs, að fengnu samþykki fjárhagsnefnda Alþingis. — **5. gr.** Reikningur Jöfnunarsjóðs skal árlega fylgja landsreikningnum og endurskoðast með honum.

1942 Nr. 55 4. júlí

Lög um framkvæmdasjóð ríkisins.

1. gr. Stofna skal sjóð, er heitir: *Framkvæmdasjóður ríkisins.* Hlutverk sjóðs þessa er að veita fé til nauðsynlegra framkvæmda í þarfir atvinnuveganna, að styrjöldinni lokinni, og skal þá fé sjóðsins sérstaklega varið til stofnunar nýrra framleiðslugreina, svo sem framleiðslu tilbúins áburðar og steinlíms, ræktunar og býlafjölgunar í sveitum landsins, byggingar verkamannabústaða, skipasmíði, byggingar verksmiðju til herzlu síldarlýsis o. fl., sem nauðsynlegt er til að auka öryggi atvinnulífsins og fullnægja þörfum landsmanna. — **2. gr.** Ríkissjóður skal greiða til framkvæmdasjóðsins 8 milljónir af tekjuafgangi ríkisins árið 1941. Enn fremur skal greiða til sjóðsins ⅝ hluta þess tekjuafgangs, sem verða kann á ríkisreikningi árið 1942. Fé framkvæmdasjóðsins skal geymt í Landsbanka Íslands. — **3. gr.** Fé framkvæmdasjóðs ríkisins má eingöngu verja til ákveðinna verklegra framkvæmda, samkvæmt sérstökum ákvörðunum Alþingis. — **4. gr.** Reikningur framkvæmdasjóðsins skal endurskoðaður af yfirskoðunarmönnum ríkisreikninganna og birtur með ríkisreikningi ár hvert.

1942 Nr. 55 4. júlí

1933 Nr. 98 19. júní

Lög um læknishéraða- og prestakallasjóði.

1. gr. Sé læknishérað læknislaust, svo að eigi komi til greiðslu á embættislaunum, eða hluta þeirra, til þjónandi læknis í því héraði, skulu launin eða launahlutinn með dýrtíðaruppbót renna í sérstakan sjóð, er verður eign hlutaðeigandi héraðs. Við ákvörðun þessarar upphæðar skal jafnan miða við byrjunarlaun eins og þau eru ákveðin í lögum um laun embættismanna. — Nú kemur ekki til útborgunar allt það fé, sem áætlað er í fjárlögum sem læknisvitjanastyrkur handa sveitum, sem eiga sérstaklega erfiða læknissókn, og rennur þá það, sem afgangs verður af áætluðu fé til hvers héraðs, í sjóð þess.[1] — **2. gr.** Sjóðir þeir, sem stofnaðir eru samkvæmt 1. gr., nefnast læknishéraðasjóðir. Skulu þeir vera í vörzlu og undir umsjá ráðherra, sem sér um, að fé þeirra sé jafnan handbært og ávaxtað á tryggum stað. — **3. gr.** Fé læknishéraðasjóða skal varið til þess að tryggja eftir föngum, að héruðin séu sem sjaldnast læknislaus, svo sem með því að leggja það til læknisbústaða eða annars þess, sem ætla má, að verði til þess að gera héruðin eftirsóknarverðari fyrir lækna eða horfi til endurbóta á heilbrigðismálum héraðsins. — **4. gr.** Landlæknir gerir, eftir að hafa leitað álits hlutaðeigandi héraðsbúa, tillögur um fjárveitingar úr læknishéraðasjóðum, en ráðherra tekur ákvarðanir um þær. — **5. gr.** Þegar prestakall er prestslaust, svo að eigi kemur til greiðslu embættislauna eða hluta þeirra, skal fjárhæð sú, sem sparast, miðað við byrjunarlaun presta, renna í sérstakan sjóð, sem kirkjuráð varðveitir. — Sjóðurinn heitir prestakallasjóður og skal hann geymdur í Landsbanka Íslands. Kirkjuráð ráðstafar sjóði þessum til verkefna þeirra, sem því eru ætluð samkv. lögum nr. 21 6. júlí 1931.[2]

1) Sbr. l. nr. 59, 4. júlí 1942, § 3.
2) Nú l. nr. 43, 3. júní 1957.

1913 Nr. 30 20. okt.

Lög um umboð þjóðjarða.[1])

1. gr. Hreppstjórar skulu, hver í sínum hreppi, hafa umráð yfir öllum þjóðjörðum, öðrum en þeim, er standa undir umsjón sýslumanna. — **2. gr.** Hreppstjóri hefur byggingarráð á þjóðjörðum þeim, er hann hefur umráð yfir. Þó skal bygging þeirra því aðeins fullgild, að sýslumaður hafi ritað samþykki sitt á byggingarbréfið. — **3. gr.** Þjóðjarðir skulu að jafnaði byggðar ævilangt. Eftirgjald þeirra (landskuld og kúgildaleigur), svo og lóðargjöld og rekaleiga, skal ákveðin í peningum, og gjalddagi 31. desember ár hvert. Ef lóðarblettur eða önnur jarðarnot eru leigð lengur en leiguliði getur sjálfur notað þau, skal ávallt ákveðinn leigutími tilnefndur, eigi lengri en 50 ár, nema um byggingarlóðir sé að ræða, og er slíkur leigusamningur eigi fullgildur, nema samþykki landsstjórnarinnar komi til. — **4. gr.** Hreppstjóra ber að hafa eftirlit með því, að þjóðjarðir séu vel setnar, og að ekkert gangi undan þeim af því, sem þeim fylgt hefur og fylgja ber. Hann má ekki líða neinum leiguliða að láta tún eða engi fara í órækt eða jörðina skemmast á annan hátt af hans völdum. Hann skal og gæta þess, að leiguliði láti ekki innstæðukúgildi falla eða hús hrörna um skör fram, og er það á ábyrgð hreppstjóra, ef hann vanrækir þetta. — **5. gr.** Hreppstjóri innheimtir eftirgjöld þjóðjarða[2]) þeirra, er hann hefur umráð yfir, og skilar sýslumanni þeim innan þriggja mánaða frá gjalddaga, en sýslumaður greiðir þau í landssjóð. Í umboðslaun fá hreppstjórar 6% af eftirgjöldunum. — **6. gr.** Nánari ákvæði um umboð þjóðjarða skulu sett í reglugerð, er stjórnarráðið semur. — **7. gr.** Lög þessi koma til framkvæmda jafnóðum og umboð þjóðjarða losna, þó svo að 3. gr. komi til framkvæmda svo fljótt sem verða má, eigi síðar en við næstu leiguliðaskipti á jörðunum.

1936 Nr. 92 23. júní

Lög um jarðakaup ríkisins.[a])

1. gr. Heimilt er ríkisstjórninni að kaupa jarðir handa ríkissjóði, eftir því sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **2. gr.** Stofna skal sérstakan sjóð, sem nefnist jarðakaupasjóður ríkisins. Tekjur sjóðsins eru: a) Afgjöld af núverandi þjóð- og kirkjujörðum. b) Afgjöld þeirra jarða, sem keyptar verða eftir lögum þessum. — **3. gr.** Tekjum jarðakaupasjóðs skal verja til kaupa á jörðum, að uppfylltum þeim skilyrðum fyrir jarðakaupunum, sem lög þessi setja. — **4. gr.** Skilyrði fyrir því, að ríkið kaupi jörð, eru: a) Að ekki séu horfur á, að jörðin verði fyrir skemmdum af völdum náttúrunnar, svo sem vatnsflóðum, skriðuhlaupum, landbroti o. s. frv., eða að líkur séu til þess, að hún í náinni framtíð leggist í eyði af öðrum ástæðum. b) Að tryggt sé, að jörðin byggist eftir lögum nr. 8 1. febrúar 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt,[1]) sbr. þó 8. gr. c) Að kaupverðið fari ekki fram úr þeim fasteignaveðslánum, er á jörðinni hvíla við opinbera sjóði og lánsstofnanir, og aldrei yfir fasteignamat. — Þó er ríkisstjórninni heimilt að kaupa jarðir, enda þó að minna hvíli á þeim af fasteignaveðslánum við opinbera sjóði en nemur sanngjörnu kaupverði þeirra, ef tekjur jarðakaupasjóðs hrökkva fyrir meiri jarðakaupum en bjóðast samkvæmt ákvæðum fyrri málsgr. þessa stafl., en aldrei má þó kaupverðið vera hærra en fasteignamatsverð. — **5. gr.** Þyki ríkisstjórninni ekki nægilega upplýst um ásigkomulag jarðar, sem boðin er til kaups, getur hún leitað álits Búnaðarfélags Íslands um jörðina og staðhætti alla. Að fengnu áliti þess ákveður ríkisstjórnin, hvort af kaupunum verður eða ekki. — **6. gr.** Greiðslum fyrir þær jarðir, sem ríkið kaupir eftir lögum þessum, skal að jafnaði haga svo, að jarðakaupasjóður tekur að sér greiðslur áhvílandi fasteignaveðslána í opinberum sjóðum, eftir því sem á stendur og um semst við viðkomandi lánsstofnanir. — **7. gr.** Landbúnaðarráðherra getur falið sérstökum manni umsjón með jarðakaupum ríkisins, eftirlit með þjóð- og kirkjujörðum, reikningshald jarðakaupasjóðs, svo og aðrar framkvæmdir, er af lögum þessum leiðir. — **8. gr.** Þrátt fyrir ákvæði laga nr. 8 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt, er leyfilegt að byggja jarðir, sem keyptar eru eftir lögum þessum, 1% hærra en getur í 2. gr. þeirra laga, meðan á þeim hvíla fasteignaveðslán, sem eru svo há, að vextir þeirra eru hærri en nemur afgjaldinu, reiknuðu eftir 2. gr. laga nr. 8, 1. febr. 1936, um erfðaábúð og óðalsrétt.[1]) — **9. gr.** Reikningsár jarðakaupasjóðs er almanaksárið. Yfirskoðunarmenn landsreikninganna skulu endurskoða reikninginn.

1) Sbr. l. nr. 102, 21. des. 1962, VIII.—XI. kafli.
2) Sbr. rgj. nr. 34, 7. júní 1924, IV. kafli.
a) XXV, 584.

1) Sbr. nú l. nr. 102, 21. des. 1962.

1945 Nr. 54 3. marz

Lög um heimild fyrir ríkissjóð til að kaupa eignir setuliðsins á Íslandi.

1. gr. Ríkisstjórninni heimilast að kaupa fyrir ríkissjóðs hönd eignir setuliðsins á Íslandi. — **2. gr.** Ráðstöfun og sala þeirra eigna, sem yfirteknar verða samkv. heimild í 1. gr., skal framkvæmd af 5 manna nefnd, sem ríkisstjórnin skipar. Fjórir nefndarmanna séu tilnefndir af stjórnmálaflokkunum, einn af hverjum, en ríkisstjórnin skipar formann, og sé hann jafnframt framkvæmdastjóri. — Forgangsrétt til kaupa á fasteignum eiga, að öðru jöfnu, bæjarfélög og sveitarfélög, þar sem fasteignin er. — **3. gr.** Ríkisstjórninni veitist heimild til að fela hæstarétti að nefna þriggja manna matsnefnd til að ákveða bætur handa landeigendum hér á landi vegna landspjalla, er þeir hafa orðið fyrir af völdum setuliðsins. — Hæstiréttur ákveður, hver matsmanna fer með formennsku í nefndinni, og skal hann vera lögfræðingur. — **4. gr.** Úrskurðir nefndarinnar eru fullnaðarákvarðanir um bætur. — **5. gr.** Nú tekur ríkisstjórnin til umráða eða eignar mannvirki, sem setuliðið á hér á landi, og er þá ríkisstjórninni heimilt að fengnu samþykki hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnar að láta þau vera áfram þar, sem þau eru, gegn bótum, sem nefnd sú, er um getur í 3. gr., ákveður. — **6. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að setja nánari fyrirmæli um allt, er lýtur að framkvæmd laga þessara, og getur hún ákveðið í þeim, að bótanefndin geti stefnt fyrir sig með opinberri innköllun í Lögbirtingablaðinu, innan tiltekins tíma, kröfuhöfum að viðlögðum kröfumissi (preclusion).

1957 Nr. 17 29. marz

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka eignarnámi jarðirnar Borg, Dynjanda og Rauðsstaði í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka eignarnámi jarðirnar Borg, Dynjanda og Rauðsstaði í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu. — **2. gr.** Bætur fyrir eignarnám jarðanna skulu metnar af gerðardómi 3 manna. Skulu 2 gerðardómsmanna skipaðir af sýslumanni Ísafjarðarsýslu, en hinn þriðji skal vera landnámsstjóri ríkisins. Að öðru leyti skal fara eftir l. nr. 61 1917, eftir því sem við á.

Lög um sölu nokkurra jarða í opinberri eigu og um eignarnám erfðafesturéttinda. **1958** Nr. 31 17. maí

1. gr. . . .[1]) — **2. gr.** Hreppsnefnd Eyrarbakkahrepps eða Raufarhafnarhrepps er heimilt að taka eignarnámi erfðafesturéttindi í eignarlandi hreppsins, ef nauðsyn krefur vegna skipulags. Um framkvæmd eignarnámsins skal fara eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

Lög um heimild til að selja ábúendum tvær jarðir í Austur-Húnavatnssýslu. **1960** Nr. 39 7. júní

1. gr. Sýslunefndum Austur-Húnavatnssýslu og Vestur-Húnavatnssýslu heimilast með lögum þessum að selja ábúendum jarðirnar Meðalheim í Torfalækjarhreppi og Hamar í Svínavatnshreppi. Jarðirnar skulu seldar því verði, er dómkvaddir menn meta, nema hærri tilboð liggi fyrir, og skal leita samþykkis eftirlitsmanna opinberra sjóða um söluverð þeirra. Andvirði jarðanna og þess, er þeim fylgir, er eign Afgjaldasjóðs kristfjárjarða í Húnavatnssýslu.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að selja eyðijörðina Þorsteinsstaði í Grýtubakkahreppi. **1961** Nr. 24 22. marz

1. gr. . . .[1]) Kaupverð skal vera eins og um semst eða — ef samkomulag verður ekki — þá samkvæmt mati dómkvaddra manna. — Ríkissjóður skal hafa forkaupsrétt að landinu, verði það aftur selt.

3. Bankar og lánsstofnanir.

Lög um Seðlabanka Íslands. **1961** Nr. 10 29. marz

I. kafli. Skipulag bankans og hlutverk. — **1. gr.** Seðlabanki Íslands (á ensku the Central Bank of Iceland) er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt lögum þessum. — Seðlabanki Íslands (hér eftir nefndur Seðlabankinn) tekur við öllum eignum og skuldum Landsbanka Íslands, Seðlabankans. Af stofnfé og varasjóðum Landsbanka Íslands, Seðlabankans, skulu 100 millj. kr. teljast stofnsjóður Seðlabanka Íslands. — **2. gr.** Ríkissjóður ber ábyrgð á

1) Ekki tekið með í útgáfu lagasafns.

öllum skuldbindingum Seðlabankans. Heimili og varnarþing Seðlabankans er í Reykjavík. — **3. gr.** Hlutverk Seðlabankans er: 1. að annast seðlaútgáfu og vinna að því, að peningamagn í umferð og framboð lánsfjár sé hæfilegt miðað við það, að verðlag haldist stöðugt og framleiðslugeta atvinnuveganna sé hagnýtt á sem fyllstan og hagkvæmastan hátt; 2. að efla og varðveita gjaldeyrisvarasjóð, er nægi til þess að tryggja frjáls viðskipti við útlönd og fjárhagslegt öryggi þjóðarinnar út á við; 3. að kaupa og selja erlendan gjaldeyri, fara með gengismál og hafa umsjón og eftirlit með gjaldeyrisviðskiptum; 4. að annast bankaviðskipti ríkissjóðs og vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um allt, er varðar gjaldeyris- og peningamál; 5. að vera banki annarra banka og peningastofnana, hafa eftirlit með bankastarfsemi og stuðla að heilbrigðum verðbréfa- og peningaskiptum; 6. að gera sem fullkomnastar skýrslur og áætlanir um allt, sem varðar hlutverk hans; 7. að annast önnur verkefni, sem samrýmanleg eru tilgangi hans sem seðlabanka. — **4. gr.** Í öllu starfi sínu skal Seðlabankinn hafa náið samstarf við ríkisstjórnina og gera henni grein fyrir skoðunum sínum varðandi stefnu í efnahagsmálum og framkvæmd hennar. Sé um verulegan ágreining við ríkisstjórnina að ræða, er Seðlabankastjórn rétt að lýsa honum opinberlega og skýra skoðanir sínar. Hún skal engu að síður telja það eitt meginhlutverk sitt að vinna að því, að sú stefna, sem ríkisstjórnin markar að lokum, nái tilgangi sínum.

II. kafli. Stofnlánadeild sjávarútvegsins. — **5. gr.** Stofnlánadeild sjávarútvegsins er bókhaldslega aðskilin deild í Seðlabankanum. Tilgangur stofnlánadeildarinnar er að veita fyrirtækjum, er stunda sjávarútveg, stofnlán gegn veði í eignum þeirra. — Stofnlánadeildin starfar samkvæmt sérstökum lögum og reglugerðum. Heimilt er stofnlánadeildinni að opna nýja lánaflokka, eftir því sem stjórn Seðlabankans telur nauðsynlegt, enda séu þeir háðir ákvæðum laga nr. 41 1946, þó ekki ákvæðum 3.—11. gr. Um nýja lánaflokka skal setja ákvæði í reglugerð, er ráðherra sá, sem fer með bankamál, gefur út að fengnum tillögum stjórnar Seðlabankans.

III. kafli. Seðlaútgáfa og mynt. — **6. gr.** Seðlabankinn hefur einkarétt til að gefa út peningaseðla eða annan gjaldmiðil, er geti gengið manna á milli í stað peningaseðla eða löglegrar myntar. — Seðlar þeir, sem bankinn gefur út, skulu vera lögeyrir til allra greiðslna með fullu ákvæðisverði. — Ráðherra sá, sem fer með bankamál, ákveður samkvæmt tillögu Seðlabankans lögun, útlit og fjárhæð seðla þeirra, sem bankinn gefur út, og gefur út auglýsingu um það efni. — **7. gr.** Seðlabankinn skal stefna að því að eiga ávallt á móti að minnsta kosti helmingi seðlamagnsins, sem í umferð er, gulleign, innstæður eða aðrar auðseldar og óbundnar eignir í erlendum gjaldeyri, sem nota má til greiðslu hvar sem er. Skal bankinn birta reglulegar skýrslur um það, hve miklum hluta seðlaveltunnar þessi trygging nemi. — **8. gr.** Fjármálaráðuneytið getur samið við Seðlabankann um, að hann taki við útgáfu myntar af ríkissjóði, og skulu þá úr gildi falla lög nr. 19 1925, um innlenda skiptimynt. Í stað þeirra skulu ákvæði 6. greinar þessara laga ganga í gildi um útgáfu myntar á sama hátt og um peningaseðla.

IV. kafli. Innlend viðskipti Seðlabankans og eftirlit með bankastarfsemi. — **9. gr.** Seðlabankinn tekur við innlögum frá bönkum, sparisjóðum og öðrum peningastofnunum og getur veitt þeim lán með endurkaupum tryggra víxla eða á annan hátt gegn tryggingum, sem bankinn metur gildar. — **10. gr.** Seðlabankinn hefur með höndum eftirlit með starfsemi banka, sparisjóða, innlánsdeilda samvinnufélaga, Söfnunarsjóðs Íslands og hverrar þeirrar stofnunar annarrar, sem tekur við innstæðum frá almenningi eða rekur sambærilega starfsemi að mati hans. — Bankaeftirlitið, en svo skal þessi starfsemi nefnast, skal fylgjast með því, að innlánsstofnanir fylgi lögum og reglum, sem hverju sinni gilda um starfsemi þeirra. Einnig skal því heimilt að gera athugasemdir, ef það telur hag eða rekstur innlánsstofnunar óheilbrigðan, og skulu slíkar athugasemdir tilkynntar ráðherra þegar í stað. Gagnvart sparisjóðum tekur bankaeftirlitið við þeim störfum, sem sparisjóðseftirlitinu eru falin með lögum um sparisjóði, nr. 69 1941. — Skylt er innlánsstofnunum að láta bankaeftirlitinu í té reikninga sína og aðrar upplýsingar í því formi og svo oft sem óskað er. Einnig er bankaeftirlitinu heimilt að rannsaka bókhald og eignir innlánsstofnana, hvenær sem ástæða þykir til. — Seðlabankinn skal taka við vörzlu og stjórn tryggingasjóðs sparisjóða, sbr. 17. gr. laga nr. 69 1941, enda fer um endurskoðun

1961 Nr. 10 29. marz

reikninga hans eftir ákvæðum 30. gr. laga þessara. — **11. gr.** Innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. grein, svo og aðrar opinberar lánsstofnanir og fjárfestingarsjóðir, skulu geyma laust fé sitt á reikningi í Seðlabankanum, eftir því sem við verður komið. — Seðlabankinn getur ákveðið, að innlánsstofnanir þær, sem um ræðir í 10. grein, skuli eiga á reikningi í Seðlabankanum upphæð, er nemi tilteknum hundraðshluta af innstæðufé viðkomandi stofnunar. Innstæðubinding samkvæmt þessu ákvæði má þó aldrei vera hærri en 20% af því innstæðufé hjá viðkomandi stofnun, sem ávísa má á með tékka, en 15% af öðrum innstæðum. Seðlabankinn getur innan þessara hámarka breytt þessu hlutfalli, þegar ástæða þykir til, en sama hlutfall skal ætíð gilda um hvern flokk innstæðna hjá öllum innlánsstofnunum. — Einnig getur Seðlabankinn ákveðið, að tiltekinn hluti innlánsaukningar sé bundinn á reikningi hjá honum, enda fari heildarinnstæða, sem viðkomandi stofnunum sé skylt að eiga í Seðlabankanum, ekki fram úr því hámarki, sem um ræðir í 2. málsgrein. — Valdi flutningar innstæðna vegna framkvæmdar 1. eða 2. málsgr. í upphafi erfiðleikum fyrir ákveðnar innlánsstofnanir, skal Seðlabankinn leitast við að leysa úr því, m. a. með því að yfirtaka samtímis af viðkomandi stofnun verðbréf eða aðrar eignir, sem hann metur gildar. — **12. gr.** Seðlabankanum er heimilt að ákveða, að innlánsstofnanir, sem um ræðir í 10. grein, skuli eiga ríkistryggð bréf eða önnur trygg verðbréf, er nemi allt að 10% af innstæðum hjá þeim, nema hærri upphæð sé ákveðin í lögum. Einnig ákveður hann, hvaða verðbréf skuli metin gild í þessu skyni. Þegar komin eru á regluleg kaupþingsviðskipti, skulu yfirleitt ekki önnur verðbréf metin gild en þau, sem þar eru skráð, og skal þá miða verðmæti þeirra við markaðsgengi. — **13. gr.** Seðlabankinn hefur rétt til að ákveða hámark og lágmark vaxta, sem innlánsstofnanir, er um ræðir í 10. grein, mega reikna af innlánum og útlánum. Nær þetta vald einnig til að ákveða hámarksvexti samkvæmt lögum nr. 58 1960. Vaxtaákvarðanir skulu birtar í Lögbirtingablaði. Ákvörðunarvald þetta nær einnig til þóknunar, sem jafngildir vöxtum að áliti Seðlabankans. — **14. gr.** Seðlabankinn er viðskiptabanki ríkissjóðs og annast fyrir hann hvers konar bankaþjónustu. Skulu allar innstæður ríkissjóðs og þeirra ríkisstofnana, sem eru á fjárlögum, geymdar í Seðlabankanum, eftir því sem við verður komið. Þurfi að eiga sér stað verulegar tilfærslur á innstæðum vegna þessa ákvæðis, skal Seðlabankinn leitast við að tryggja, t. d. með verðbréfakaupum á móti, að þær valdi ekki viðkomandi innlánsstofnunum erfiðleikum. — Heimilt er Seðlabankanum að veita ríkissjóði lán til skamms tíma, enda skal að því stefnt, að slík lán greiðist upp í lok hvers fjárhagsárs. — **15. gr.** Seðlabankinn má kaupa og selja ríkisskuldabréf og önnur trygg verðbréf, og skal hann vinna að því, að á komist skipuleg verðbréfaviðskipti. Er honum í því skyni heimilt að stofna til og reka kaupþing, þar sem verzlað yrði með vaxtabréf og hlutabréf samkvæmt reglum, sem bankastjórnin setur og ráðherra staðfestir. — **16. gr.** Seðlabankinn skal starfrækja greiðslujöfnunarkerfi til að auðvelda ávísanaviðskipti og vinna á annan hátt að því að greiða fyrir peningagreiðslum innanlands. — **17. gr.** Heimilt er Seðlabankanum að reka önnur bankaviðskipti, sem samrýmanleg geta talizt hlutverki hans sem seðlabanka, en hann skal þó yfirleitt hvorki skipta við almenning né keppa um viðskipti við aðrar lánsstofnanir.

V. kafli. Gengismál og erlend viðskipti.[a])

18. gr. [Seðlabankinn ákveður, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, stofngengi (pari) íslenzku krónunnar gagnvart erlendum gjaldeyri og gulli. Kaup- og sölugengi má ekki vera meira en 1% undir eða 1% yfir stofngengi. Innan þessara marka skráir Seðlabankinn daglega kaup- og sölugengi þeirra gjaldeyristegunda, sem þörf er á vegna almennra viðskipta.][1]) — Seðlabankinn skal leitast við að efla gjaldeyrisvarasjóð landsins og varðveita hann, eftir því sem unnt er, í tryggum og auðseljanlegum verðbréfum eða innstæðum og í gjaldeyri, sem nota má til greiðslu hvar sem er. — **19. gr.** Rétt til að verzla með erlendan gjaldeyri hafa auk Seðlabankans Landsbanki Íslands og Útvegsbanki Íslands. Heimilt er bankastjórn Seðlabankans að fengnu samþykki ráðherra að leyfa öðrum bönkum, svo og póststjórninni, að verzla með gjaldeyri innan takmarka, sem hún ákveður. — **20. gr.** Seðlabankinn hefur með höndum framkvæmd greiðslusamninga við önnur ríki, svo og viðskipti við alþjóðafjármálastofnanir í umboði ríkisstjórnarinnar. Hann skal vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um allt, er varð-

1) L. nr. 20, 16. apríl 1962, § 1.

a) Um gjaldeyri og gengi sjá t. d. XXVII, 620, XXVIII, 656, XXXI, 168.

ar gjaldeyrismál, þar á meðal erlendar lántökur, og taka að sér framkvæmd í þeim efnum, eftir því sem um verður samið. — [Seðlabankanum er heimilt að taka lán erlendis vegna almennra þarfa landsins í sambandi við gjaldeyrisviðskipti sín. — Seðlabankanum er enn fremur heimilt að taka lán erlendis í því skyni að endurlána fé þetta innanlands, enda komi ábyrgð ríkissjóðs til við endurlánin. — Seðlabankinn er undanþeginn ákvörðun 7. gr. laga nr. 30 1960, um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála, að því er varðar lán skv. 2. og 3. málsgrein.][1]) — **21. gr.** Seðlabankinn hefur umsjón með gjaldeyrisverzluninni og eftirlit með því, að lögum og reglum um verzlun með og ráðstöfun á erlendum gjaldeyri sé fylgt. Gjaldeyriseftirliti bankans er heimilt vegna þessa verkefnis að krefjast hvers konar upplýsinga um gjaldeyrismál frá einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum. — Í reglugerð, er ráðherra gefur út að fengnum tillögum Seðlabankans samkvæmt ákæðum þessara laga og laga nr. 30 1960, um skipan innflutnings- og gjaldeyrismála o. fl., skal setja nánari reglur um meðferð gjaldeyris og framkvæmd gjaldeyriseftirlits. — **22. gr.** Seðlabankinn er fyrir ríkisins hönd fjárhagslegur aðili að Alþjóðagjaldeyrissjóðnum, en um leið og það kemur til framkvæmda og kvóti Íslands hjá sjóðnum flyzt á reikning Seðlabankans, falla niður skuldir ríkissjóðs við bankann vegna framlaga Íslands til sjóðsins hingað til.

VI. kafli. Hagskýrslugerð. — **23. gr.** Seðlabankinn starfrækir hagfræðideild, er safnar skýrslum og gerir áætlanir um greiðslujöfnuð, gjaldeyris- og peningamál og annað, sem hlutverk bankans varðar, og skal hún birta opinberlega sem rækilegastar upplýsingar um þau efni. — Einnig skal hagfræðideildin vinna að annarri skýrslugerð og athugunum varðandi efnahagsmál og þar á meðal taka að sér þau verkefni á því sviði, sem ríkisstjórnin kann að fela henni. Í þessum efnum skal hagfræðideildin hafa nána samvinnu við Hagstofu Íslands og aðra aðila, sem að hliðstæðum verkefnum vinna. — Skylt skal öllum aðilum, sem hlut eiga að máli, að láta hagfræðideild Seðlabankans í té þær upplýsingar, sem hún þarf á að halda vegna hagskýrslugerðar.

VII. kafli. Stjórn bankans. — **24. gr.** Yfirstjórn Seðlabankans er í höndum ráðherra þess, sem fer með bankamál, og bankaráðs, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. Stjórn bankans að öðru leyti er í höndum þriggja manna bankastjórnar. — **25. gr.** Bankastjórn Seðlabankans er skipuð þremur bankastjórum, sem ráðherra skipar að fengnum tillögum bankaráðs. Bankastjórnin kýs sér formann til ekki skemmri tíma en eins árs í senn. — Forfallist bankastjóri um stundarsakir, getur ráðherra, að fengnum tillögum bankaráðs, sett mann í hans stað á meðan. — Ekki mega bankastjórar vera í stjórn annarra peningastofnana eða fyrirtækja eða gegna öðrum störfum, sem ekki má skoða í beinum tengslum við starf þeirra við bankann, nema samþykki ráðherra komi til. — **26. gr.** Bankastjórnin ber ábyrgð á rekstri Seðlabankans og fer með ákvörðunarvald í öllum málefnum hans, sem ekki eru öðrum falin með lögum þessum. — Bankastjórnin heldur fundi með sér svo oft sem þurfa þykir og hvenær sem einhver bankastjóranna óskar þess. — Undirskrift tveggja bankastjóra þarf til að skuldbinda bankann. Þó er bankaráðinu heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum. Skal nánar kveðið á um umboð til skuldbindingar í reglugerð. — **27. gr.** Ráðherra getur að fengnu áliti bankaráðs vikið bankastjóra frá starfi. Ráðherra skal gera skriflega grein fyrir ástæðum fyrir uppsögninni, og skal bankastjóri eiga rétt á fullum launum í eitt til þrjú ár, svo og á eftirlaunum eftir 65 ára aldur, er nemi að minnsta kosti ⅔ hlutum launa, hvort tveggja samkvæmt nánari ákvörðun ráðherra. Segi bankastjóri upp starfi, skal hann njóta launa í allt að eitt ár, svo og eftirlauna samkvæmt ákvörðun ráðherra. — Ráðherra er einnig heimilt að víkja bankastjóra frá fyrirvaralaust og án sérstakrar launagreiðslu, ef hann hefur brotið af sér í starfi. — **28. gr.** Bankaráð Seðlabankans skipa fimm menn, kosnir hlutbundinni kosningu af Alþingi til fjögurra ára í senn ásamt jafnmörgum til vara. Ráðherra skipar einn hinna kjörnu aðalmanna formann bankaráðs til fjögurra ára, en annan varaformann. — Bankaráðsmenn eða varamenn þeirra skulu vera búsettir í Reykjavík eða svo nálægt Reykjavík, að þeim sé auðvelt að sækja bankaráðsfundi hvenær sem er. — Varamaður tekur laun í stað aðalmanns þann tíma, er hann starfar í bankaráðinu. — **29. gr.** Bankaráð hefur yfirumsjón með starfsemi Seðlabankans, og skal bankastjórnin

1) L. nr. 20, 16. apríl 1962, § 2.

hafa náið samráð við bankaráð um stefnu bankans almennt, svo og um ákvarðanir í mikilvægum málum, er stefnu bankans varða, svo sem um vexti og innlánsbindingu. Enn fremur skal bankastjórnin gefa bankaráði reglulegar skýrslur um störf bankans og þróun gjaldeyris- og peningamála. — Bankaráð gerir tillögur um reglugerð bankans og erindisbréf bankastjóra, er ráðherra gefur út. — Bankaráð heldur fundi eftir þörfum, en að jafnaði ekki sjaldnar en hálfsmánaðarlega. Bankastjórnin undirbýr fundi bankaráðs ásamt bankaráðsformanni. Bankastjórar sitja fundi bankaráðs og taka þátt í umræðum, nema þegar rætt er um mál, er varða þá sjálfa. — **30. gr.** Bankaráð ber ábyrgð á endurskoðun reikninga bankans, og skal sérstök endurskoðunardeild starfa við bankann undir umsjón þess. Auk þess skal formaður bankaráðs, og í forföllum hans varaformaður, ásamt sérstökum bókhaldsfróðum endurskoðanda, sem til þess er ráðinn af bankaráði, fylgjast með framkvæmd endurskoðunar og gera reglulegar athuganir á bókhaldi og eignum bankans. — **31. gr.** Bankaráð ræður aðalféhirði Seðlabankans og forstöðumann endurskoðunardeildar. Alla aðra starfsmenn ræður bankastjórnin og segir þeim upp starfi. — Ráðherra ákveður þóknun bankaráðsmanna. Um laun bankastjóra og annarra starfsmanna bankans, svo og eftirlaun, fer eftir ákvörðun bankaráðs.

VIII. kafli. Reikningsskil. — **32. gr.** Starfsár Seðlabankans er almanaksárið. Ársreikningar bankans skulu samdir svo fljótt sem auðið er eftir árslok. Að lokinni endurskoðun skulu þeir staðfestir af bankaráði og úrskurðaðir af ráðherra. Skulu reikningarnir síðan birtir í ársskýrslu bankans og Stjórnartíðindum. Bankinn skal enn fremur birta mánaðarlegt efnahagsyfirlit. — **33. gr.** Af tekjum ársins skal greiða allan rekstrarkostnað, svo og tap, sem bankinn hefur orðið fyrir á árinu. — Af tekjuafgangi þeim, sem þá er eftir, skal greiða 5% arð af stofnfé bankans, enda nemi arðgreiðsla aldrei hærri upphæð en helmingi tekjuafgangsins. Bankaráð getur þó eftir tillögu bankastjórnar ákveðið hærri arðgreiðslu, ef aðstæður leyfa. Þeim hluta tekjuafgangsins, sem ekki er greiddur út sem arður, skal bankaráð ráðstafa til varasjóða bankans og deilda hans eftir tillögu bankastjórnarinnar. — Arður sá, sem greiddur er af stofnfé samkvæmt ákvæðum 2. málsgreinar, rennur í sérstakan sjóð, sem Seðlabankinn varðveitir, en hálfar árlegar tekjur sjóðsins skulu renna til Vísindasjóðs, sbr. lög nr. 51 1957, um Vísindasjóð.

IX. kafli. Ýmis ákvæði. — **34. gr.** Bankastjórar, bankaráðsmenn og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnarskyldu um atriði, sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu og leynt skulu fara samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli málsins. Þagnarskyldan helzt, þótt látið sé af starfi. — **35. gr.** Bankinn er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, þar á meðal til ríkissjóðs og sveitarsjóða eða annarra stofnana. — Bækur bankans, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi. — **36. gr.** Setja skal í reglugerð, er ráðherra gefur út að fengnum tillögum bankaráðs, nánari ákvæði um starfsemi bankans, þar á meðal skal ákveða viðurlög í formi dagsekta eða refsivaxta, ef ákvörðunum bankans samkvæmt lögum þessum er ekki hlýtt.[1]) — **Ákvæði til bráðabirgða.** — Við gildistöku laga þessara skal á Alþingi kjósa bankaráð samkvæmt ákvæðum þeirra, og skal kjörtími þess vera til ársloka 1964, en það skal ásamt ráðherra hlutast til um, að skipuð verði ný bankastjórn fyrir Seðlabankann, enda fellur þá um leið niður umboð núverandi stjórnar Seðlabankans. — Á meðan Seðlabankinn starfar í sama húsi og Landsbanki Íslands, geta bankarnir haft samvinnu um starfsmannahald, endurskoðun o. fl., eftir því sem um semst. — Heimilt er Seðlabankanum og fjármálaráðuneytinu að semja um það sín á milli, að inn á vaxtalausan reikning ríkissjóðs við Seðlabankann vegna ákvæða 5. greinar laga um efnahagsmál, nr. 4 1960, greiðist óráðstafaðar innstæður ríkissjóðs í Seðlabankanum vegna mótvirðissjóðs, svo og 50 milljón krónur af mótvirðisfé, sem geymt er á sérstökum reikningi í Seðlabankanum, sbr. 4. grein laga nr. 17 1953, um Framkvæmdabanka Íslands, enda taki Seðlabankinn að sér að greiða eftirstöðvar reikningsins af rekstrartekjum ársins 1960 og næstu ára þar á eftir samkvæmt nánari ákvörðun bankaráðs.

---

1) Rgj. nr. 52 1962.

Lög um Landsbanka Íslands.[1])

I. kafli. Hlutverk og skipulag bankans. — **1. gr.** Landsbanki Íslands er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt lögum þessum. — **2. gr.** Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum Landsbanka Íslands. Til þess að taka lán erlendis án tryggingar í sjálfs sín eignum, þarf bankinn sérstaka lagaheimild hverju sinni. — **3. gr.** Hlutverk Landsbankans er að reka hvers konar bankaviðskipti og stuðla að vexti og viðgangi atvinnuvega landsmanna. — **4. gr.** Landsbanki Íslands hefur heimili sitt og varnarþing í Reykjavík, en auk þess getur hann haft útibú, þar sem bankastjórn og bankaráð ákveða.

II. kafli. Um starfsemi bankans. — **5. gr.** Hlutverk sitt leysir Landsbankinn af hendi með því: — a. að taka við fé til ávöxtunar og varðveizlu með hlaupareiknings- eða sparisjóðskjörum; b. að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir; c. að kaupa og selja verðbréf; d. að veita hvers konar lán önnur gegn tryggingum, sem bankinn metur gildar; e. að kaupa og selja erlendan gjaldeyri og reka hvers kyns erlend bankaviðskipti; f. að taka við geymslufé (depositum) og hafa með höndum umsjón og varðveizlu eigna; g. að annast önnur venjuleg viðskiptabankastörf. — **6. gr.** Stjórn bankans skal gæta þess, að bankinn eigi ávallt hæfilegan hluta eigna sinna í auðseldum verðbréfum, víxlum og lánum, sem fást greidd með skömmum fyrirvara. Skal eign bankans í ríkistryggðum verðbréfum og öðrum tryggum og auðseldum verðbréfum nema að minnsta kosti 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum.

III. kafli. Um veðdeild. — **7. gr.** Veðdeild Landsbanka Íslands starfar sem fjárhagslega sjálfstæð deild undir sömu stjórn og Landsbankinn. — Veðdeildin lánar gegn veði í fasteignum samkvæmt sérstökum lögum og reglugerðum.[2])

IV. kafli. Stjórn bankans og reikningsskil. — **8. gr.** Yfirstjórn bankans er í höndum ráðherra þess, sem fer með bankamál, og bankaráðs, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. Stjórn bankans að öðru leyti er í höndum þriggja manna bankastjórnar. — **9. gr.** Bankaráð skipa fimm menn, kosnir hlutbundinni kosningu af Alþingi til fjögurra ára í senn ásamt jafnmörgum til vara. Ráðherra skipar einn hinna kjörnu aðalmanna formann bankaráðs til fjögurra ára, en annan varaformann. — Bankaráðsmenn eða varamenn þeirra skulu vera búsettir í Reykjavík eða svo nálægt Reykjavík, að þeim sé auðvelt að sækja bankaráðsfundi hvenær sem er. — Varamaður tekur laun í stað aðalmanns þann tíma, er hann starfar í bankaráðinu. — **10. gr.** Bankastjórn Landsbanka Íslands er skipuð þremur bankastjórum, sem bankaráð ræður. Skulu þeir ráðnir með tólf mánaða gagnkvæmum uppsagnarfresti. Þó getur bankaráð vikið bankastjóra frá fyrirvaralaust og án sérstakrar launagreiðslu, ef hann hefur brotið af sér í starfi. Bankaráð skal skýra bankastjóra skriflega frá ástæðum fyrir uppsögn eða frávikningu úr starfi. Heimilt er bankaráði að ráða aðstoðarbankastjóra. — Ekki mega bankastjórar reka sjálfir atvinnu, ekki vera í stjórn atvinnufyrirtækja eða hafa með höndum önnur launuð störf, nema samþykki bankaráðs komi til. — **11. gr.** Bankaráð skal halda reglulega fundi tvisvar í mánuði. Aukafund skal halda, er formaður eða bankastjórn telur þess þörf eða meiri hluti bankaráðsmanna óskar þess. — Bankaráðsfundir eru lögmætir, ef þrír bankaráðsmenn eru á fundi. Afl atkvæða ræður úrslitum á fundum. — Bankastjórar eiga rétt á að sitja fundi bankaráðs og taka þátt í umræðum, nema rætt sé um mál, er varða bankastjórana sjálfa. Þeir skulu gefa bankaráði reglulegar skýrslur um störf bankans. — **12. gr.** Bankaráð hefur yfirumsjón með starfsemi Landsbankans. Það gerir tillögur um reglugerð bankans, sem ráðherra setur, ákveður verkaskiptingu bankastjóra og setur þeim erindisbréf. — **13. gr.** Bankaráð ræður aðalféhirði bankans, aðalbókara og forstöðumann endurskoðunardeildar og útibúa utan Reykjavíkur. Alla aðra starfsmenn ræður bankastjórnin og segir þeim upp starfi. — Ráðherra ákveður þóknun bankaráðsmanna. Um laun bankastjóra og annarra starfsmanna bankans, svo og eftirlaun, fer eftir ákvörðun bankaráðs. — **14. gr.** Bankastjórn Landsbankans hefur æðstu stjórn allrar daglegrar starfsemi bankans eftir nánari fyrirmælum reglugerðar bankans og ákvörðun bankaráðs. — Bankastjórnin ráðstafar fé bankans og stendur fyrir rekstri hans. Henni ber að sjá um, að bankareksturinn sé í öllum greinum samkvæmt þessum lögum og reglugerð bankans. — Tveir bankastjórar skulu undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla,

1) Rgj. nr. 30 1962.
2) Sbr. lög þau, sem greind eru hér næst á eftir.

1961 Nr. 11 29. marz

önnur verðbréf eða skriflegar skuldbindingar. Þó er bankaráðinu heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann í þessum efnum með undirskrift sinni ásamt einum bankastjóra, svo og að veita ákveðnum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni eftir reglum, er ákveðnar skulu í reglugerð. Í reglugerð má einnig setja ákvæði um tilteknar skuldbindingar, þannig að þær undirriti tveir bankastjórar og eigi aðrir, svo að gilt sé. — **15. gr.** Starfsár Landsbankans er almanaksárið. Ársreikning skal birta í Stjórnartíðindum, en auk þess skal við hver mánaðamót birta yfirlit um efnahag bankans. — Reikningar bankans skulu endurskoðaðir af tveimur endurskoðendum, sem Alþingi kýs hlutbundinni kosningu til tveggja ára í senn. Ráðherra úrskurðar reikninga bankans. — **16. gr.** Af tekjum hvers árs skal greiða kostnað við rekstur bankans, svo og töp vegna afskrifaðra lána samkvæmt ákvörðun bankaráðs. — Tekjuafgangi skal bankaráð ráðstafa til varasjóðs og annarra hliðstæðra sjóða bankans að fengnum tillögum bankastjórnar. — **17. gr.** Bankaráð, bankastjórar og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnarskyldu um allt það, er snertir hagi viðskiptamanna bankans og þeir fá vitneskju um í starfi sínu. — Eigi mega bankastjórar né starfsmenn vera skuldskeyttir bankanum nema veðdeild, hvorki skuldunautar né ábyrgðarmenn annarra.

V. kafli. Ýmis ákvæði. — 18. gr. Bankinn er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, þar á meðal til ríkissjóðs og sveitarsjóða eða annarra stofnana. — Bækur bankans, ávísanir og hvers konar skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi. — **19. gr.** Glatist viðtökuskírteini, er bankinn hefur gefið út fyrir handveði eða geymslufé eða fyrir innláni, eða viðskiptabók fyrir sparisjóðsinnlagi eða öðrum innlögum, getur bankastjórnin stefnt til sín handhafa þessa viðtökuskírteinis eða viðskiptabókar með sex mánaða fyrirvara og birt stefnuna þrisvar sinnum samfleytt í Lögbirtingablaði, og ef enginn hefur sagt til sín, áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefur viðtökuskírteinið eða viðskiptabókina, án þess að nokkur annar, er viðtökuskírteinið eða viðskiptabókin kann að hafa verið framseld til, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — **20. gr.** Fé ófullráða manna og almannastofnana má setja á vöxtu í bankanum. — **21. gr.** Fé það, sem lagt hefur verið í bankann, ásamt vöxtum þess er undanþegið kyrrsetningu eða löghaldi, meðan það stendur þar. — **22. gr.** Bankinn hefur rétt til að láta starfsmenn sína selja verðbréf og annað, sem hann hefur fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er þykir til þess fallinn, en aðvara skal hann veðsala um þetta í votta viðurvist með átta daga fyrirvara. Nú er veðsali ókunnur eða menn vita ekki um heimili hans, og þá skal bankinn stefna hlutaðeiganda með fjórtán daga fyrirvara til að leysa veðið með auglýsingu í Lögbirtingablaði. — **23. gr.** Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin sé veðsett Landsbankanum, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal bankanum eða útibúi því, er í hlut á, gert viðvart svo tímanlega, að hægt sé að mæta eða láta mæta við uppboðið.

1961 Nr. 11 29. marz

Lög um heimild fyrir Landsbankann í Reykjavík til að gefa út bankaskuldabréf. **1907** Nr. 82 22. nóv.

1. gr. Landsbankanum í Reykjavík veitist heimild til að gefa út og selja bankaskuldabréf, og má öll upphæð þeirra samanlögð nema allt að 2 milljónum króna; skulu greiðast af þeim 4½ af hundraði í ársvexti. — **2. gr.** Trygging fyrir bankaskuldabréfunum er eign bankans og ábyrgð landssjóðsins, og skal tryggingin vera jafnt fyrir vöxtum sem höfuðstól skuldabréfanna. — **3. gr.** Upphæð skuldabréfanna skal vera 100 kr., 1000 kr. og 10000 kr., og skulu þau undirskrifuð af ráðherra Íslands og stjórn Landsbankans. — **4. gr.** Þá er liðin eru 5 ár frá því er auglýst hefur verið, að bankinn sé farinn að gefa út áminnzt skuldabréf, skal bankinn taka að innleysa þau aftur eftir hlutkesti. Skal innleysa 1/20 bankaskuldabréfanna á ári, þannig, að bankinn hafi leyst þau öll til sín á næstu 20 árum þar á eftir. — **5. gr.** Útgáfa og innlausn bankaskuldabréfanna liggur undir eftirliti landstjórnarinnar og endurskoðunarmanna Landsbankans. — **6. gr.** Með reglugerð,[1]) er stjórnarráð Íslands gefur út samkvæmt tillögum bankastjórnarinnar, skal setja hin nánari fyrirmæli, er nauðsynleg eru, um útgáfu og innlausn bankaskuldabréf-

1) Rgj. nr. 10, 20. júlí 1908.

1907 Nr. 82 22. nóv.

anna, form þeirra og fyrirkomulag, um eftirlit landstjórnarinnar með þessu starfi bankans, og önnur atriði, er hér að lúta.

1900 Nr. 1 12. jan.

Lög um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík.

1. gr. Í Landsbankanum í Reykjavík skal stofna veðdeild til þess að veitt verði lán um langt árabil og með vægum vaxtakjörum gegn veði í fasteignum. — **2. gr.** Tryggingarfé deildarinnar er 200000 kr.,[1]) sem landssjóður leggur til, og skal það ásamt veðbréfum, sem veðdeildin fær hjá lánþegum sínum, og öllum öðrum eignum veðdeildarinnar vera til tryggingar því, að hún standi í skilum. . . . — **3. gr.** Tryggingarfé deildarinnar skal vera í ríkisskuldabréfum; er það undir umsjá landsstjórnarinnar og vextir þess renna í landssjóð. Má eigi ráðstafa tryggingarfénu á annan hátt, nema veðdeildin sé brott felld og hafi staðið í skilum við alla. — Beri nauðsyn til að taka á tryggingarfénu til þess að veðdeildin geti staðið í skilum, skal endurgjalda fé það, sem notað hefur verið, undir eins og efnahagur deildarinnar leyfir. — **4. gr.** Leggja skal í varasjóð tekjuafgang þann, sem kann að verða samkvæmt árlegum reikningsskilum veðdeildarinnar. Sýni reikningsskil tekjuhalla deildinni á hendur, skal hann greiddur úr varasjóði. — **5. gr.** Veðdeildin má gefa út skuldabréf, sem hljóða upp á handhafa (bankavaxtabréf), en sem má nafnskrá í deildinni. Landsstjórnin ákveður um lögun og útlit skuldabréfanna. Öll upphæð þeirra má ekki fara fram úr sexfaldri upphæð tryggingarfjárins og varasjóðs samtals; eigi má heldur nokkru sinni vera í veltu bankavaxtabréf, er nemi meiru en veðskuldabréf þau, er veðdeildin á. — **6. gr.** Upphæð bankavaxtabréfanna skal talin í gjaldgengum peningum og skal landshöfðingi og stjórn Landsbankans rita undir þau. Fjárhæð þeirra skal ákveðin í reglugerð veðdeildarinnar, svo og vextir og gjalddagi vaxtanna. — **7. gr.** Fé veðdeildarinnar má lána gegn veði í jarðeignum, eða húseignum með lóð í kaupstöðum og verzlunarstöðum, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. Eigi má lána nema gegn fyrsta veðrétti. Lánsupphæðin má eigi fara fram úr helmingi af virðingarverði fasteignarinnar, og skal verð húsa

1) Sbr. l. nr. 30, 25. sept. 1902.

1900 Nr. 1 12. jan.

þeirra, er á jörð eru, því aðeins telja með, að þau séu vátryggð svo sem fyrr er sagt. — **8. gr.** Eignir þær, er veðdeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nákvæmar verður til tekið í reglugerð[1]) fyrir veðdeildina. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Landsbankans megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin. Ennfremur má ákveða í reglugerðinni,[1]) að þegar bankastjórnin krefst þess, skuli sýslunefndir segja álit sitt um verð fasteigna í sýslufélaginu, svo og að bæjarfógetar og hreppstjórar fyrir hæfilega þóknun, er landshöfðingi ákveður og veðdeildin borgar, hafi eftirlit með eignum þeim, sem í kaupstaðnum eða hreppnum eru veðsettar veðdeildinni. — **9. gr.** Lán þau, er veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefur rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, en borga skal hann kostnað þann, sem af því leiðir. — **10. gr.** Lánum þeim, er veðdeildin veitir, má hún eigi segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefur undir gengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga, eða ef veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húseignum, er að veði eru, og talin eru með í matinu (sbr. 7. gr.), eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eður afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins án uppsagnar. — **11. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð samtals á hverjum gjalddaga. Tillagið til að borga kostnað við deildina og gjaldið til varasjóðs er ½ af hundraði á ári af upprunalegri upphæð lánsins, og afborgunargjaldið má eigi nema minna en svo að lánum sé lokið á 40 árum, þegar veðið er jarðeign, og á 25 árum, þegar veðið er húseign. — Á hinum ákveðnu gjalddögum má hver lántakandi án undangenginnar uppsagnar greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó ekki minna en 100 kr. í einu, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða

1) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, §§ 8 og 9, og rgj. nr. 4, 21. apr. 1903.

1900 Nr. 1 12. jan.

með bankavaxtabréfum deildarinnar eftir ákvæðisverði þeirra. — **12. gr.** Afborgunum þeim og endurborgunum, er greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa skuldabréf þau, er veðdeildin hefur gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefur umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna; annan kveður landshöfðingi til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefur farið fram, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara númerin á skuldabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði út borguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð veðdeildarinnar.[1]) Veðdeildin má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabréf í stærri stíl. — **13. gr.** Handhafar eða eigendur skuldabréfa þeirra, er innleysa skal, geta gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum þeim, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga og greiðast engir vextir af höfuðstólnum upp frá því. — **14. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé þess ekki vitjað innan 20 ára frá gjalddaga. Um ógilding glataðra skuldabréfa og vaxtamiða fer eftir almennum lögum.[2]) — **15. gr.** Skuldabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt með vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í sjóð veðdeildarinnar, og skal svo í lok reikningsársins brenna þau í viðurvist endurskoðenda, ásamt með vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **16. gr.** Vaxtamiða og bankavaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í Landsbankanum í Reykjavík, svo skulu og gjaldheimtumenn landssjóðs taka á móti þeim til borgunar á sköttum og öðrum gjöldum til landssjóðs og innleysa vaxtamiðana og skuldabréfin, eftir því sem þeir hafa fyrir hendi fé, sem á að borgast í landssjóð. — Í reglugerð veðdeildarinnar skal ákveða, hvar borga skuli út erlendis vaxtamiða og skuldabréf, sem komin eru í gjalddaga.[3]) — **17. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga (sbr. 10. gr.), hefur veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðunum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neinskonar dómskoti. Veðdeildin hefur aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara á skrifstofu uppboðshaldara. — **18. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til þess að kaupa skuldabréf veðdeildarinnar, en þó eigi hærra verði en ákvæðisverði þeirra, eða séu skuldabréfin verðlögð í kauphöllinni í Kaupmannahöfn, þá eigi hærra verði en síðasta verðlag á þeim þar, er menn vita um í Reykjavík. — **19. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn landsbankans ...[1]) — **20. gr.** Ákvæði þau, er sett eru í lögum 18. sept. 1885 um stofnun landsbanka, 13., 14., 18.—24. og 26.—29. og 30. gr. 1. lið, um hlunnindi[2]) fyrir bankann, stjórn hans og reikningsskil, skulu einnig gilda um veðdeildina, stjórn hennar og reikningsskil. — **21. gr.** Reglugerð veðdeildarinnar skal staðfest af ráðgjafanum fyrir Ísland og auglýst í A-deild Stjórnartíðindanna.[3])

1900 Nr. 1 12. jan.

Viðaukalög við lög 12. janúar 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík.

1902 Nr. 30 25. sept.

1. gr. Ráðgjafanum fyrir Ísland veitist vald til að auka tryggingarfé veðdeildarinnar með allt að því 200 000 kr. smám saman, eftir því sem lánsþörfin krefur, en Landsbankinn leggur féð til. Jafnótt og tryggingarféð er aukið, skal því komið fyrir á sama hátt og hinu upphaflega tryggingarfé, og skulu um það yfir höfuð gilda allar hinar sömu reglur sem

1) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, § 16.
2) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.
3) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, § 6.

1) L. nr. 11, 29. marz 1961, § 7.
2) Sbr. nú sömu l., IV. og V. kafla.
3) Rgj. nr. 19, 15. júní 1900, rgj. nr. 4, 21. apr. 1903, og rgj. nr. 4, 5. júlí 1905.

1902 Nr. 30 25. sept.

um upphaflega tryggingarféð (lög 12. jan. 1900, 2. gr., 3. gr. og 5. gr.), nema að vextir af því skulu renna til bankans. — **2. gr.** Fyrir endurskoðun á reikningum veðdeildarinnar og til skrifstofuhalds (lög 12. jan. 1900, 19. gr.) má framvegis verja allt að 4,500 kr. á ári, eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð veðdeildarinnar.[1])

1905 Nr. 27 20. okt.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa.[2])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf allt að 3 milljónum króna til viðbótar bankavaxtabréfaupphæð þeirri, sem hún má gefa út samkvæmt lögum 12. janúar 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík og viðaukalögum við þau 25. september 1902. — **2. gr.** Um bankavaxtabréf þau, sem gefin verða út samkvæmt þessum lögum og kölluð verða 2. flokkur (sería) vaxtabréfanna, gilda allar hinar sömu reglur og settar eru með áminnztum lögum, 12. jan. 1900, sbr. tilvitnuð lög 25. sept. 1902, að svo miklu leyti eigi eru settar aðrar reglur með eftirfarandi greinum þessara laga. — **3. gr.** Landsbankinn leggur til tryggingarfé fyrir 2. flokki bankavaxtabréfanna, og skal það aldrei nema minni upphæð en 1/6 af verðhæð útgefinna bankavaxtabréfa þeirra, er óinnleyst eru á hverjum tíma. Tryggingarféð skal vera að helmingi í ríkisskuldabréfum og að helmingi í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, útgefnum samkvæmt lögum frá 12. janúar 1900 og 25. sept. 1902, og skal upphæð tryggingarfjárins miðast við gangverð nefndra verðbréfa. — Landsstjórnin varðveitir tryggingarféð, en vextir af því renna í Landsbankann. — **4. gr.** Ráðherra Íslands og stjórn Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — **5. gr.** Veðdeildinni skal heimilt að veita bæjarfélögum, sýslufélögum og sveitarfélögum lán, er samþykkt séu af stjórnarráði Íslands, gegn veði í eignum og tekjum bæjar-, sýslu- og sveitarfélagsins. — **6. gr.** Þegar veðdeildin tekur jarðir að veði, má virða jarðarhúsin með eigninni, og gerist þess eigi þörf, að þau séu vátryggð, ef verð þeirra nemur ekki 1/4 af virðingarverði jarðarinnar. Öll önnur hús skal virða sérstaklega og vátryggja, ef verð þeirra á að koma til greina við lánveitingar gegn veði í eigninni, sbr. 7. gr. í nefndum lögum 12. jan. 1900. — **7. gr.** Þegar bankastjórnin eftir kröfu lánþega og samkvæmt 9. gr. nefndra laga 12. jan. 1900 á að annast um að koma bankavaxtabréfum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, er henni heimilt að selja þau svo sem þau ganga bezt eða taka þau eftir gangverði. — **8. gr.** Þá er bankastjórn heimilt að telja veðdeildarlán eða eftirstöðvar þess komnar í gjalddaga án uppsagnar, ef skuldunautur vanrækir að halda húseignum viðunanlega vátryggðum, sem áskilið er, að vátryggðar séu, sbr. 10. gr. og 7. gr. nefndra laga 12. janúar 1900. — **9. gr.** Samkvæmt 11. gr. nýnefndra laga skulu skuldunautar veðdeildarinnar greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð á hverjum gjalddaga. Tillagið til að borga kostnað við deildina og gjaldið til varasjóðs skal vera 1/2 af hundraði á ári af upphæð lánsins, eins og hún er fyrir hvern gjalddaga, og afborgunargjaldið má eigi vera minna en svo, að láninu sé lokið á 50 árum, sé veðið jarðeign, á 35 árum, sé veðið steinhús eða steinsteypuhús, á 25 árum, sé veðið timburhús, og á 15 árum, sé veðið torfhús. Sé lánið bæjar-, sýslu- eða sveitarlán, skal því lokið á eigi lengri tíma en 40 árum. — **10. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í því blaði á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í Ríkistíðindunum í Kaupmannahöfn. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógildingu annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **11. gr.** Sérstakan reikning skal halda fyrir 2. flokk bankavaxtabréfanna, og skal þeim til tryggingar vera sérstakur varasjóður, en í hann renna tekjur veðdeildarinnar eftir þessum lögum. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars kostnaðar, er af þessu leiðir, má greiða allt að því 2500 kr. — **12. gr.** Ákvæði þessara laga

1) Rgj. nr. 4, 21. apr. 1903.
2) Sbr. rgj. nr. 3, 1. apr. 1906.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafla.

1905 Nr. 27 20. okt.

snerta að engu leyti bankavaxtabréf þau, sem gefin eru út samkvæmt framannefndum lögum 12. jan. 1900 og 25. sept. 1902.

1909 Nr. 13 9. júlí

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa.[1])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf allt að 3 milljónum króna til viðbótar bankavaxtabréfaupphæð þeirri, sem hún má gefa út samkvæmt lögum 12. janúar 1900 um stofnun veðdeildar í Landsbankanum í Reykjavík og viðaukalögum við þau 25. september 1902, sem og lögum 20. október 1905 um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út nýjan flokk (seríu) bankavaxtabréfa. — **2. gr.** Um bankavaxtabréf þau, sem gefin verða út samkvæmt þessum lögum og kölluð verða 3. flokkur (sería) vaxtabréfanna, gilda allar hinar sömu reglur og settar eru með áminnztum lögum 12. jan. 1900, sbr. tilvitnuð lög 25. sept. 1902 og lög 20. okt. 1905, að svo miklu leyti eigi eru settar aðrar reglur með eftirfarandi greinum þessara laga. — **3. gr.** Landsbankinn leggur til tryggingarfé fyrir 3. flokki bankavaxtabréfanna, og skal það aldrei nema minni upphæð en ⅙ af verðhæð útgefinna bankavaxtabréfa þeirra, er óinnleyst eru á hverjum tíma. Tryggingarféð skal vera að helmingi í ríkisskuldabréfum og að helmingi í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, útgefnum samkvæmt lögum frá 12. jan. 1900 og 25. sept. 1902, sem og lögum 20. okt. 1905, og skal upphæð tryggingarfjárins miðast við gangverð nefndra verðbréfa. Landsstjórnin varðveitir tryggingarféð, en vextir af því renna í Landsbankann.[2]) — **4.—10. gr.** samhljóða 4.—10. gr. laga nr. 27, 20. okt. 1905. — **11. gr.** Sérstakan reikning skal halda fyrir 3. flokk bankavaxtabréfanna, og skal þeim til tryggingar vera sérstakur varasjóður, en í hann renna tekjur veðdeildarinnar eftir þessum lögum. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars kostnaðar, er af þessu leiðir, má greiða allt að því 2000 kr. — **12. gr.** Ákvæði þessara laga snerta að engu leyti bankavaxtabréf þau, sem gefin eru út samkvæmt framannefndum lögum 12. jan. 1900, 25. sept. 1902 og 20. okt. 1905.

1) Sbr. rgj. nr. 61, 10. sept. 1909.
2) L. nr. 21, 11. júlí 1911.

1911 Nr. 21 11. júlí

Lög um breyting á 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk (seríu) bankavaxtabréfa.

Landssjóður leggur fram helming af tryggingarfé því, sem Landsbankanum er gert að leggja fram í 3. gr. laga nr. 13, 9. júlí 1909, um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út þriðja flokk bankavaxtabréfa, í ríkisskuldabréfum og bankavaxtabréfum fyrsta og annars flokks, eftir því hlutfalli, er greinin tiltekur. Vextir af þeim hluta tryggingarfjárins, er landssjóður leggur fram, renna í landssjóð.

1913 Nr. 51 10. nóv.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbankans til að gefa út 4. flokk (seríu) bankavaxtabréfa.

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út 4. flokk (seríu) bankavaxtabréfa, allt að 5 milljónum kr. . . . — **2. gr.** Veðdeildin gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn Landsbankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bankavaxtabréfanna. Ráðherra Íslands og bankastjórar Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — Aldrei má gefa meira út af bankavaxtabréfum en nemur fjárhæð þeirri, er veðdeildin á í veðskuldabréfum. — **3. gr.** Auk veðskuldabréfa þeirra, sem veðdeildin fær frá lántakendum, skal trygging fyrir veðdeildinni vera: 1. Varasjóður veðdeildarinnar. 2. Sameiginleg (solidarisk) ábyrgð lántakenda, er nemi allt að 10%, sbr. 8. gr. 3. Ábyrgð landssjóðs. — Ef taka þarf til tryggingganna 1—3, skal gera það í þeirri röð, sem að ofan er greint. — **4. gr.** Í reglugerð fyrir veðdeildina,[1]) er bankastjórnin semur og ráðherra staðfestir, skal ákveðið, hversu háum vöxtum skuli svarað af bankavaxtabréfunum og hvar þeir skuli greiðast, svo og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. — Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til landssjóðs, og skulu gjaldheimtumenn landssjóðs innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiðast á í landssjóð. — **5. gr.** Veðdeildin er undanþegin öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum. Svo á hún rétt til að fá ókeypis eigna- og veðbókarvottorð, til afnota fyrir sjálfa sig. — **6. gr.** Fé

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914.

veðdeildarinnar má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð í kaupstöðum og verzlunarstöðum, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin tekur góða og gilda. — Lánsupphæðin má ekki fara fram úr helmingi af virðingarverði fasteignarinnar. — **7. gr.** Eignir þær, sem veðdeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð fyrir veðdeildina.[1]) Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Landsbankans megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin, og að hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sú er í hlut á, samþykki virðinguna. Svo skal lántakandi, að minnsta kosti á hverjum 5 ára fresti, meðan lánið stendur, sýna skírteini sem bankastjórnin tekur gild fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að veðdeildarflokknum geti verið nein hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda bankastjórn Landsbankans þetta skírteini, má stjórn bankans láta skoðunargerð af innanhéraðsmönnum fram fara á kostnað lántakanda. — **8. gr.** Lántakendur veðdeildarinnar skulu, auk þess að bera ábyrgð á sínum eigin skuldum, ábyrgjast sameiginlega (in solidum) skuldbindingar veðdeildarinnar, þó eigi meira en 10% af því, sem lán þeirra voru á síðasta gjalddaga, áður en taka þurfti til ábyrgðarinnar; skal í reglugerð deildarinnar[2]) ákveða, hvenær grípa skuli til þessarar sameiginlegu ábyrgðar og hvernig henni að öðru leyti skuli vera fyrir komið. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Lánsupphæðin út á einstaka fasteign má eigi hærri vera en 50 þúsund krónur, og minnsta lán, sem veðdeildin veitir skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign, allt að 35 árum, sé veðið vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 25 árum, sé veðið timburhús. Sé lánið bæjarlán, sýslulán eða sveitarlán, skal því lokið á eigi lengri tíma en 40 árum. — **10. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefur rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, ef þess er kostur, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, og verðfall. — Veðdeildin hefur þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir þau, að frádregnum öllum beinum kostnaði. Semja má um sölu bankavaxtabréfa deildarinnar fyrir fram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki stjórnarráðið söluverðið. — **11. gr.** Hver lántakandi skal greiða 1% af lánsupphæðinni í varasjóð deildarinnar um leið og hann tekur lánið. — Heimilt er veðdeildinni við hver eigandaskipti að heimta lánið borgað aftur að öllu eða nokkru leyti. Verði eigandaskipti að fasteign, sem veðsett er veðdeildinni, skal kaupandi, þegar um leið og kaupin gerast, tilkynna veðdeildinni eigendaskiptin og greiða í varasjóð 1% af þeirri upphæð, sem þá hvílir á eigninni til veðdeildarinnar. Vanræki einhver að tilkynna veðdeildinni söluna og að greiða gjaldið með næsta pósti eftir að salan fór fram, skal hann greiða tvöfalt gjald. — Bæði kaupandi og seljandi skulu bera sameiginlega ábyrgð á því, að gjald þetta sé skilvíslega greitt. Og stendur hin selda eign einnig að veði með 1. veðrétti fyrir þessu gjaldi. — Undanþegnir þessu gjaldi skulu þó lífserfingjar, er fá fasteign í arf, ef þeir tilkynna eigendaskiptin samkvæmt þessari grein. — **12. gr.** Vilji nýr kaupandi taka að sér lán til veðdeildarinnar, skal hann leita samþykkis Landsbankastjórnarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan 6 mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir bankastjórninni og taka lánið að sér. — **13. gr.** Lánum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefur undirgefizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húseignum, er að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eður afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða gjald við sölu (sbr. 11. gr.) eigi er greitt, eða nýr kaupandi vanrækir að taka lán að sér, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins, án uppsagnar. — **14. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við deildina og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga. Árlegt tillag til að borga kostnað við deildina

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914, § 8.
2) Sama rgj., § 9.

1913 Nr. 51 10. nóv.

og til varasjóðs er ½ % á ári af upphæð lánsins, eins og það var fyrir hvern gjalddaga. Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó ekki minna en 100 kr. í einu, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum veðdeildarinnar eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tíma árs má og borga lán að fullu, ef bankastjórnin samþykkir, þó því aðeins, að það sé veðdeildinni að skaðlausu. — **15. gr.** Afborgunum þeim og endurborgunum, er greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa skuldabréf þau, er veðdeildin hefur gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefur umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna; annan kveður ráðherra til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefur fram farið, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara tölurnar á bankavaxtabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð veðdeildarinnar.[1]) Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabréf í stærra stíl. — **16. gr.** Handhafar eða eigendur bankavaxtabréfa þeirra, er innleysa skal, geta gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því. — **17. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé þess eigi vitjað innan 20 ára frá gjalddaga. — **18. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í Ríkistíðindunum í Kaupmannahöfn. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **19. gr.** Bankavaxtabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu deildarinnar, og skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **20. gr.** Vaxtamiðar og vaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í veðdeildinni í Reykjavík. — Í reglugerð veðdeildarinnar skal ákveða, á hvern hátt borga skuli út erlendis vaxtamiða og bankavaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga.[2]) — **21. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga (sbr. 13. gr.), hefur veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr.[3]) eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. — Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti. — Veðdeildin hefur aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara á skrifstofu uppboðshaldara. — **22. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til að kaupa bankavaxtabréf veðdeildarinnar, en þó eigi hærra verði en ákvæðisverð þeirra er, eða séu bankavaxtabréfin verðlögð í erlendum kauphöllum, þá eigi hærra verði en síðasta verðlag á þeim þar, er menn vita um í Reykjavík. — **23. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans[4]) og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars nauð-

1) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914, § 19, sbr. § 5.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.
2) Rgj. nr. 7, 7. maí 1914, § 20, sbr. § 5.
3) L. nr. 95, 5. júní 1947, § 39.
4) L. nr. 11, 29. marz 1961, § 7.

1913 Nr. 51 10. nóv.

synlegs kostnaðar má greiða allt að 5000 krónur. Til endurskoðenda má verja 300 kr. til hvors.

1926 Nr. 26 15. júní

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa.

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 10 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 5. flokkur veðdeildarinnar og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Fjármálaráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefur gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki fjármálaráðherra, að hafa 2 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hvor flokkur þá vera stærri en 3 milljónir króna.[1]) ... — **2. gr.** Veðdeildin gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn Landsbankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bankavaxtabréfanna. Fjármálaráðherra og bankastjórar Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — Aldrei má gefa meira út af bankavaxtabréfum en nemur fjárhæð þeirri, er veðdeildin á í veðskuldabréfum. — **3. gr.** Auk veðskuldabréfa þeirra, sem veðdeildin fær frá lántakendum, skal trygging fyrir vaxtabréfum þessara flokka vera: 1. Varasjóður hvers flokks. 2. Sameiginleg ábyrgð lántakenda, er nemi allt að 10%, sbr. 8. gr. 3. Ábyrgð ríkissjóðs. — Ef taka þarf til tryggginganna 1—3, skal gera það í þeirri röð, sem að ofan er greint. — **4. gr.** Í reglugerð[2]) fyrir hvern flokk, er bankastjórnin semur og ráðherra staðfestir, skal ákveðið, hversu háum vöxtum skuli svarað af bankavaxtabréfunum og hvar þeir skuli greiðast, svo og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. — Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkissjóðs innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiðast á í ríkissjóð. — **5. gr.** Samhljóða 5. gr. laga 51 1913. — **6. gr.** Samhljóða 1. málsgr. 6. gr. laga 51 1913. — Lánsupphæð má ekki fara fram úr ⅗ af virðingarverði fasteignarinnar. — Ennfremur er heimilt að veita lán bæjar-, sýslu- og sveitarfélögum. — **7. gr.** Eignir þær, sem veðdeildarflokkarnir taka að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð fyrir flokkana. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Landsbankans megi nefna til þá menn, er virða skuli veðin, og að hreppsnefnd eða bæjarstjórn, sú er í hlut á, samþykki virðinguna. Svo skal lántakandi, að minnsta kosti á hverjum 5 ára fresti, meðan lánið stendur, sýna skírteini, sem bankastjórnin tekur gild fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að veðdeildarflokknum geti verið nein hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda bankastjórn Landsbankans þetta skírteini, má stjórn bankans láta skoðunargerð af innanhéraðsmönnum fram fara á kostnað lántakanda. — **8. gr.** Lántakendur veðdeildarflokkanna skulu, auk þess að bera ábyrgð á sínum eigin skuldum, ábyrgjast sameiginlega (in solidum) skuldbindingar hvers flokksins, þó eigi meira en 10% af því, sem lán þeirra námu á síðasta gjalddaga, áður en taka þurfti til ábyrgðarinnar. Skal í reglugerð[1]) deildarinnar ákveða, hvenær grípa skuli til þessarar sameiginlegu ábyrgðar og hvernig henni að öðru leyti skuli vera fyrirkomið. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Minnsta lán skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign eða vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 30 árum, sé veðið vandað timburhús. Sé lánið bæjarlán, sýslulán eða sveitarlán, skal því lokið á eigi lengri tíma en 40 árum. — **10. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefur rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga endurgjaldslaust, ef þess er kostur, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, og verðfall. — Veðdeildin hefur þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir þau, að frádregnum öllum kostnaði. Semja má um sölu bankavaxtabréfa þessara flokka fyrir fram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki fjármálaráðherrann söluverðið. — **11. gr.** Hver lántakandi skal greiða 1% af lánsupphæðinni í varasjóð flokksins

1) Sbr. l. nr. 21, 31. maí 1927.

2) Rgj. nr. 58, 20. júlí 1926, rgj. nr. 60, 15. okt. 1926, og rgj. nr. 61, 7. okt. 1927.

1926 Nr. 26 15. júní

1) Rgj. nr. 58, 20. júlí 1926, rgj. nr. 60, 15. okt. 1926, og rgj. nr. 61, 7. okt. 1927.

um leið og hann tekur lánið. — Þó er heimilt að ákveða í reglugerð, að lántökugjaldið greiðist í tvennu eða fernu lagi. — Heimilt er veðdeildinni við hver eigendaskipti að heimta lánið borgað aftur að öllu eða nokkru leyti. — Verði eigendaskipti að fasteign, sem veðsett er veðdeildinni, skal kaupandi þegar um leið og kaupin gerast tilkynna veðdeildinni eigendaskiptin. — **12. gr.** Vilji nýr kaupandi taka að sér greiðslu á láni úr þessum flokkum, skal hann leita samþykkis Landsbankastjórnarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan 6 mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir bankastjórninni og taka lánið að sér. — **13. gr.** Lánum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu leyti skyldum þeim, sem hann hefur undirgengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga, eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur ekki vátryggðum húseignum, er að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið eftirstöðvar af sköttum eður afgjöldum, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða nýr kaupandi vanrækir að taka lán að sér, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga undir eins án uppsagnar. — **14. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við þessa flokka og til varasjóðs í einu lagi með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga. Árlegt tillag til að borga kostnað við flokkana og til varasjóðs er ½% á ári af upphæð lánsins eins og það var fyrir hvern gjalddaga. Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó svo, að ávallt standi á 100 krónum, eða endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum hlutaðeigandi flokks eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tíma árs má og borga lán að fullu, ef bankastjórnin samþykkir, þó því aðeins, að það sé veðdeildarflokknum að skaðlausu. — **15. gr.** Heimilt er í reglugerð að ákveða dráttarvexti af afborgunum og vöxtum, sem ekki greiðast á gjalddaga. — **16. gr.** Afborgunum þeim og endurborgunum, er greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa skuldabréf þau, er hlutaðeigandi veðdeildarflokkur hefur gefið út, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefur umsjón með og fram fer í viðurvist tveggja manna; annan kveður ráðherra til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefur fram farið, skal auglýsa með 9 mánaða fyrirvara tölurnar á bankavaxtabréfum þeim, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Nánari ákvæði um auglýsingar þessar skal setja í reglugerð veðdeildarflokkanna. Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er áður segir, innleysa bankavaxtabréf í stærri stíl. — **17. gr.** Eigendur bankavaxtabréfa þeirra, er innleysa skal, geta gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því. Sama rétt hafa handhafar bréfanna, þótt eigi séu eigendur. — **18. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð hlutaðeigandi veðdeildarflokks, sé þess eigi vitjað innan 20 ára frá gjalddaga. — **19. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **20. gr.** Bankavaxtabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum (talons) þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu deildarinnar, og skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **21. gr.** Vaxtamiða og vaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í veðdeildinni í Reykjavík. — Í reglugerð veðdeildarflokkanna skal ákveða, á hvern hátt borga skuli út erlendis vaxta-

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

1926 Nr. 26 15. júní

1926 Nr. 26 15. júní

miða og bankavaxtabréf, sem komin eru í gjalddaga. — **22. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga (sbr. 13. gr.), hefur veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt ákvæðum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr.,[1]) eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. — Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neinskonar dómsskoti. — Veðdeildin hefur aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er frjálst að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fram fara í skrifstofu uppboðshaldara. — **23. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða, þar á meðal viðlagasjóðs, má verja til að kaupa bankavaxtabréf þessara veðdeildarflokka, en þó eigi hærra verði en skráðu gangverði, og aldrei hærra en ákvæðisverð þeirra er. — **24. gr.** Þá er lokið er skuldbindingum hvers þeirra veðdeildarflokka, er stofnaðir verða samkvæmt lögum þessum, rennur varasjóður hans til næsta flokks, og svo áfram. Þegar lokið er skuldbindingum síðasta flokksins, rennur varasjóðurinn til þess eða þeirra veðdeildarflokka eða veðlánastofnana, sem stofnsett verða til að halda áfram veðlánastarfseminni eftir að lokað er síðasta flokki samkv. þessum lögum. Verði slíkum nýjum flokkum eða veðlánastofnunum fengin aðgreind starfssvið, skiptist varasjóðurinn milli þeirra, svo að hvert starfssvið njóti réttrar ítölu þeirrar, er varasjóðnum hefur þaðan aflazt. — **25. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að taka lán erlendis til kaupa á allt að 3 milljónum króna í bankavaxtabréfum, er gefin verða út samkvæmt lögum þessum. Vaxtabréf þau, er ríkisstjórnin kaupir samkvæmt þessu, skulu vera flokkur út af fyrir sig, og skal haga vöxtum bréfanna, verði þeirra og tímalengd útlána úr flokknum eftir lánskjörum þeim, er ríkissjóður fær, svo að hann verði skaðlaus af. — Verði ríkissjóður fyrir gengistapi af þessum viðskiptum, skal varasjóður flokksins, er skuldbindingum hans verður lokið að öðru leyti, ganga til þess að endurgreiða ríkissjóði slíkt tap. — **26. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans,[1]) og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars nauðsynlegs kostnaðar má greiða allt að 8000 krónum. Til endurskoðenda má verja 500 kr. til hvors.

1) L. nr. 95, 5. júní 1947, § 39.

1926 Nr. 26 15. júní

Lög um breyting á og viðauka við lög nr. 26, 15. júní 1926, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til þess að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa.

1927 Nr. 21 31. maí

1. gr. Heimilt skal, að 7. flokkur veðdeildarinnar nemi allt að 4 milljónum króna. — **2. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að taka lán erlendis, allt að 4¾ milljónum króna. Lánsfénu má verja til þess að kaupa veðdeildarbréf og jarðræktarbréf, enda sé kaupverði og vöxtum bréfanna hagað svo, að ríkissjóður verði skaðlaus af kaupunum, miðað við gengi íslenzkrar krónu á lántökudegi.

1928 Nr. 60 7. maí

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka (seríur) bankavaxtabréfa.[2])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, [allt að 14 milljónum króna.][3]) Vaxtabréfum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 8. flokkur veðdeildarinnar og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Fjármálaráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefur gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki fjármálaráðherra, að hafa 2 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hvor flokkur vera stærri en 3 milljónir króna. Fyrstu fjögur árin eftir að 8. flokkur er settur á stofn, veitist tillag til þessara veðdeildarflokka úr ríkissjóði, 8000 krónur á ári. — **2.—5. gr.** samhljóða 2.—5. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin

1) L. nr. 11, 29. marz 1961, § 7.

2) Sbr. rgj. nr. 80, 11. nóv. 1928, nr. 68, 3. okt. 1929, og rgj. nr. 81, 28. okt. 1931.

3) L. nr. 44, 8. sept. 1931, § 1.

1928 Nr. 60 7. maí

telur góða og gilda. — Lánsupphæð má ekki fara fram úr ⅗ af virðingarverði fasteignarinnar. — ...[1]) — **7.—25. gr.** samhljóða 7.—25. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **26. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans,[2]) og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka. Fyrir bókfærslu, reikningshald og til annars nauðsynlegs kostnaðar má greiða allt að 12000 krónum.

1935 Nr. 122 27. des.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa.[3])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 12 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 11. flokkur veðdeildarinnar, og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Fjármálaráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefur gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki fjármálaráðherra, að hafa 2 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hvor flokkur vera stærri en 5 milljónir króna. — **2.—5. gr.** samhljóða 2.—5. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. — Lánsupphæð má ekki fara fram úr ⅗ af virðingarverði fasteignarinnar. — **7.—8. gr.** samhljóða 7.—8. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Minnsta lán skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign eða vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 30 árum, sé veðið vandað timburhús. — **10.—18.** gr. samhljóða 10.—18. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **19. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur opinberar auglýsingar, og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur veðdeildinni. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **20.—22. gr.** samhljóða 20.—22. gr. laga nr. 26, 15. júní 1926. — **23. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða má verja til að kaupa bankavaxtabréf þessara veðdeildarflokka, en þó eigi hærra verði en skráðu gangverði, og aldrei hærra en ákvæðisverð þeirra er. — **24. gr.** Þá er lokið er skuldbindingum hvers þeirra veðdeildarflokka, er stofnaðir verða samkv. lögum þessum, rennur varasjóður hans til næsta flokks, og svo áfram. Þegar lokið er skuldbindingum síðasta flokksins, rennur varasjóðurinn til þess eða þeirra veðdeildarflokka eða veðlánsstofnana, sem stofnsettar verða til að halda áfram veðlánastarfseminni eftir að lokið er síðasta flokki samkv. þessum lögum. Verði slíkum nýjum flokkum eða veðlánastofnunum fengin aðgreind starfssvið, skiptist varasjóðurinn milli þeirra, svo að hvert starfssvið njóti réttrar ítölu þeirrar, er varasjóðnum hefur þaðan aflazt. — **25. gr.** Veðdeildinni skal stjórnað af stjórn Landsbankans, og reikningar hennar endurskoðaðir af endurskoðendum þess banka.

1935 Nr. 122 27. des.

1941 Nr. 94 9. júlí

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa.[2])

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 18 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 13. flokkur veðdeildarinnar, og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Ráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefur gert tillögur um það. Heimilt er, með samþykki ráðherra, að hafa 3 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn. En eigi má hver flokkur vera stærri en 6 millj.

1) L. nr. 44, 8. sept. 1931, § 2.
2) L. nr. 11, 29. marz 1961, § 7.
3) Sbr. rgj. nr. 42, 15. jan. 1936, og rgj. nr. 9, 4. apr. 1939.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.
2) Sbr. rgj. nr. 105, 12. ág. 1941, rgj. nr. 2, 2. jan. 1942, rgj. 15. júní 1943, Stj.tíð. 1948, A. nr. 74, rgj. 25. apríl 1944, Stj.tíð. 1948, A, nr. 75.

1941 Nr. 94 9. júlí

króna. — **2. gr.** Veðdeildin gefur út skuldabréf, er hljóða á handhafa (bankavaxtabréf), en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn Landsbankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bankavaxtabréfanna. Ráðherra og bankastjórar Landsbankans undirskrifa bankavaxtabréfin. — Aldrei má gefa meira út af bankavaxtabréfum en nemur fjárhæð þeirri, er veðdeildin á í veðskuldabréfum. — **3.—9. gr.** Samhljóða 3.—9. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **10. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, má hún greiða í bankavaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, en lánþegi hefur rétt til að heimta, að bankastjórnin annist um að koma bankavaxtabréfunum í gjaldgenga peninga, ef þess er kostur, en borga verður hann kostnað þann, sem af því leiðir, og verðfall. — Veðdeildin hefur þó jafnan rétt til að greiða lánin í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir þau, að frádregnum öllum kostnaði. Semja má um sölu bankavaxtabréfa þessara flokka fyrir fram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki ráðherra söluverðið. — **11. gr.** Samhljóða 11 gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **12. gr.** Vilji nýr kaupandi taka að sér greiðslu á láni úr þessum flokkum, skal hann leita samþykkis Landsbankastjórnarinnar um það. Samþykki hún, að hinn nýi kaupandi taki lánið að sér, skal hann innan sex mánaða frá kaupdegi sanna eignarrétt sinn fyrir bankastjórninni og taka lánið að sér. Slík yfirtaka er ekki stimpilskyld. — **13.—19. gr.** Samhljóða 13.—19. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **20. gr.** Bankavaxtabréf þau, er innleyst hafa verið með hlutkesti, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins ásamt vaxtamiðum og stofnum þeirra, á þann hátt, að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu deildarinnar, og svo skal við lok næsta reikningsárs eyðileggja þau í viðurvist endurskoðenda ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **21.—22. gr.** Samhljóða 21.—22. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935. — **23. gr.** Fé ómyndugra manna og opinberra stofnana og sjóða má verja til að kaupa bankavaxtabréf þessara veðdeildarflokka, en þó eigi hærra verði en á skráðu gangverði þeirra hjá Landsbanka Íslands. — **24.—25. gr.** Samhljóða 24.—25. gr. laga nr. 122, 27. des. 1935.

Lög um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa.[1])

1945 Nr. 55 3. marz

1. gr. Veðdeild Landsbankans skal vera heimilt að gefa út bankavaxtabréf, allt að 30 milljónum króna. Vaxtabréfunum má skipta í flokka, og nefnist sá þeirra, er fyrst kemur til framkvæmda, 16. flokkur veðdeildarinnar og hinir í áframhaldandi töluröð þar á eftir. Ráðherra ákveður, hvenær hverjum flokki skuli lokið, er stjórn Landsbankans hefur gert tillögur um það. Heimilt er með samþykki ráðherra að hafa 3 flokka með mismunandi vöxtum starfandi í senn, en eigi má hver flokkur vera stærri en 10 milljónir króna. — **2.—5. gr.** Samhljóða 1. nr. 94, 9. júlí 1941, §§ 2—5. — **6. gr.** Fé veðdeildarflokkanna má lána gegn veði í jarðeignum, erfðafestulöndum og húseignum með lóð, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, en gegn veði í húseignum því aðeins, að þær séu vátryggðar í vátryggingarstofnun, er bankastjórnin telur góða og gilda. — Lánsupphæðin má ekki fara fram úr ¾ af virðingarverði fasteignarinnar. — **7.—8. gr.** Samhljóða 1. nr. 94, 9. júlí 1941, §§ 7—8. — **9. gr.** Eigi má lána nema gegn 1. veðrétti. Minnsta lán skal vera 1000 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má vera allt að 40 árum, sé veðið jarðeign eða vandað steinsteypuhús eða steinhús, og allt að 30 árum, sé veðið vandað timburhús. — **10.—25. gr.** Samhljóða 1. nr. 94, 9. júlí 1941, §§ 10—25.

Lög um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands.[a])

1946 Nr. 41 29. apríl

1. gr. Stofnuð skal ný deild við Landsbanka Íslands, er nefnist stofnlánadeild sjávarútvegsins. Skal hlutverk hennar vera það að styðja sjávarútveg Íslendinga með hagkvæmum stofnlánum. — Fjárreiðum stofnlánadeildarinnar skal haldið algerlega aðgreindum frá fjárreiðum annarra deilda bankans. — **2. gr.** Stofnlánadeildinni skal aflað fjár til útlána: — a. Með lántökum hjá seðlabankanum samkv. 4. gr. — b. Með skylduinnlánum eigenda nýbyggingarsjóðs samkvæmt 5. gr. — c. Með útgáfu vaxtabréfa samkv. 7. gr. — **3. gr.** Stofnlánadeild-

1) Rgj. 30. nóv. 1946, Stj.tíð. 1948, A, nr. 76, rgj. nr. 77, 5. febr. 1948, rgj. nr. 90, 1959.

a) XXII, 74. Lögin eru um margt úrelt, og eru hér ekki leiðrétt vegna nýrri lagasetningar.

in veitir lán gegn 1. veðrétti í fiskiskipum og öðrum veiðiskipum. Enn fremur fiskverkunarstöðvum, þar með töldum síldarverkunarstöðvum, hraðfrystihúsum og beitugeymsluhúsum, niðursuðuverksmiðjum, verksmiðjum til vinnslu úr fiskúrgangi, lifrarbræðslum, skipasmíðastöðvum og dráttarbrautum, vélsmiðjum, verbúðum í viðleguhöfnum og öðrum fyrirtækjum, sem vinna eingöngu eða að langmestu leyti í þágu sjávarútvegsins. — Forgangsrétt til lána samkvæmt 2. málslið 1. málsgr. skulu hafa félög útvegsmanna og fiskimanna, sem stofnuð eru til að reka iðnað í þágu útvegsins og eru opin útvegsmönnum og fiskimönnum, og félög, sem meginþorri útvegsmanna á hverjum stað er þátttakandi í, í þeim tilgangi, er að framan greinir, enda skipti félögin arði af rekstri í hlutfalli við viðskipti félagsmanna. — Lán má eigi veita úr stofnlánadeild til annarra framkvæmda en þeirra, sem gerðar eru eftir 1. janúar 1944. — Lánin eru tvenns konar: — A-lán, er eingöngu má verja til greiðslu á atvinnutækjum smíðuðum erlendis og til kaupa erlendis á efni og vélum til skipasmíða eða annarra framkvæmda innanlands. — B-lán, er verja má til innlendra framkvæmda að því leyti, sem þær krefjast ekki erlends gjaldeyris. — Á skuldabréf lánþega skal skrá, hve mikill hluti lánsins er veittur sem A-lán og hve mikill hundraðshluti afborgana skoðist sem afborgun á A-láninu, en að öðru leyti skal fara með lánið sem væri það eitt. — Lánveitingar úr sjóðnum eru bundnar því skilyrði, að Nýbyggingarráð hafi samþykkt þær framkvæmdir, sem um er að ræða, sem lið í heildaráætlun þess um þjóðarbúskap Íslendinga. — [Þegar svo stendur á, að eigandi að skipi, sem veðsett er stofnlánadeildinni, hefur þörf fyrir og á kost á láni til þess að standast kostnað við endurbætur á skipinu, þá er stjórn stofnlánadeildarinnar heimilt að veita leyfi til þess, að veðsetja megi skipið með fyrsta veðrétti fyrir slíku láni, er nemi allt að ⅔ virðingarverðs endurbótanna og kaupverðs aflvélar, ef um vélaskipti er að ræða. Víkur þá hið fyrra stofnlán stofnlánadeildarinnar fyrir þessu nýja láni, enda liggi einnig fyrir samþykki ábyrgðarmanna og síðari veðhafa, ef einhverjir eru, fyrir því, að veðin færist þannig aftur.][1]) — **4. gr.** Nýbyggingarráð úrskurðar hverju sinni, samkvæmt beiðni framkvæmdastjórnar Landsbankans, hve miklum erlendum gjaldeyri hafi verið varið til fyrirtækis, sem stofnlánadeildin lánar út á, hvort heldur er um innflutning, nýsmíði, meiri háttar endurbætur eða viðgerðir að ræða, og gildir þetta jafnt um skip sem aðrar eignir. — Samkvæmt slíkum úrskurði nýbyggingarráðs skal seðlabankanum skylt að lána stofnlánadeildinni upphæð í íslenzkum krónum, er samsvari A-lánum sjóðsins. — Seðlabankinn veitir stofnlánadeildinni lánin jafnóðum í opnum reikningi, en við hver árslok skal sameina lánveitingar þess árs í eitt lán, og má samanlögð skuld stofnlánadeildarinnar aldrei fara yfir 100 millj. kr. — Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar stofnlánadeildarinnar gagnvart seðlabankanum. — **5. gr.** Útgerðarfélög og útgerðarmenn, sem eiga fé í Nýbyggingarsjóði, sbr. lög nr. 20 1942, skulu leggja fé þetta á vaxtalausan innlánsreikning í stofnlánadeildinni innan 12 mánaða frá gildistöku laga þessara, og skal féð geymt þar, unz því er ráðstafað í samræmi við ákvæði gildandi laga. — **6. gr.** Stofnlánadeildin skal endurgreiða seðlabankanum á hverju ári jafnháa upphæð og þau A-lán nema er falla í gjalddaga á því ári, án tillits til þess, hvort skuldunautar deildarinnar greiða á tilteknum tíma. — **7. gr.** Stofnlánadeildinni er heimilt, að svo miklu leyti sem skylduinnlán samkvæmt 5. gr. hrökkva ekki fyrir þeim B-lánum, sem talin eru æskileg, að gefa út vaxtabréf, sem hún selur á opnum markaði. Fjármálaráðherra setur reglugerð um tilhögun vaxtabréfaútgáfunnar. — Vaxtabréf stofnlánadeildarinnar eru tryggð með ábyrgð ríkissjóðs. — **8. gr.** Út á ný skip má lána allt að ⅔ (tveim þriðju) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra, og út á aðrar eignir allt að ⅗ (þrem fimmtu) af virðingar- eða kostnaðarverði, sé það lægra. — Þó má lána allt að ¾ (þrem fjórðu) út á ný skip og ⅔ (tveim þriðju) út á aðrar eignir, ef bæjar- eða sveitarfélög eru lántakandi eða ganga í ábyrgð fyrir skilvísri greiðslu afborgana og vaxta þar til lánið er greitt niður um helming. — Enn fremur má lána félögum þeim, sem um ræðir í 2. málsgr. 3. gr. laga þessara, allt að ⅔ (tveim þriðju) út á framkvæmdir þær, sem um ræðir í 2. málslið 1. málsgr. þeirrar greinar. — Um lán út á skip eldri en eins árs fer eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar í hvert skipti. — Lán má þó ekki nema hærri fjárhæð en sem svarar virðingar- eða kostnaðarverði eignar, sem lánað er út á, að frádreginni

1) L. nr. 58, 6. júní 1957, § 1.

1946 Nr. 41 29. apríl

eign lántakanda í nýbyggingarsjóði. Hafi lántakandi sannanlega gert ráðstafanir til kaupa á fleiri en einu framleiðslutæki, má skipta nýbyggingarsjóði hans til kaupa á þessum framleiðslutækjum, enda takist þau í notkun innan tveggja ára, frá því sótt er um lánið. — Hafi sjóðurinn ekki nægilegt fé til að fullnægja lánsþörfinni, skulu lán til skipa- og bátakaupa sitja fyrir öðrum lánveitingum. — Óheimilt er að lána einum aðila meira en 4 millj. af fé stofnlánadeildarinnar. Þetta ákvæði nær þó eigi til bæjarfélaga og hreppsfélaga né þeirra félaga útvegsmanna, sem um getur í 2. málsgr. 3. gr. laga þessara. — **9. gr.** Lengsti lánstími er 20 ár fyrir ný skip, en annars 15 ár. Sé lánstími 10 ár eða lengri, skal haga afborgunum lána þannig, að helmingur lánsins eða því sem næst sé endurgreiddur, þegar liðnir eru ⅖ (tveir fimmtu) af lánstímanum. Félagi, sem fengið hefur lán úr stofnlánadeildinni og nýtur hlunninda vegna framlags í varasjóð samkv. ákvæðum 3. gr. laga nr. 20 20. maí 1942, skal skylt að verja 50% af því fé, er það leggur í varasjóð, til aukalegra afborgana af lánum úr stofnlánadeildinni, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. b. í sömu lögum um framlag í nýbyggingarsjóð. — Einstaklingar og sameignarfélög, er lán hafa fengið úr stofnlánadeildinni, mega draga frá skattskyldum tekjum sínum þær fjárupphæðir, er þau verja til aukalegra afborgana af lánum hjá deildinni, þó eigi hærri fjárhæð en sem nemur 20% af hreinum tekjum þeirra af útgerð á árinu, enda falla þá niður ákvæði 14. gr. í lögum nr. 20 20. maí 1942 um framlög í nýbyggingarsjóð. — **10. gr.** Stofnlánadeildinni er heimilt að veita bráðabirgðalán, meðan stendur á byggingu skipa eða mannvirkja, en jafnan skulu slík bráðabirgðalán endurgreidd að fullu, þegar hin föstu stofnlán eru afgreidd. — **11. gr.** Vextir af lánum úr stofnlánadeildinni skulu ákveðnir af ráðherra, en skulu þó ekki vera hærri en 2.5%. Vextir og afborganir greiðast fyrir fram fyrir eitt ár í senn eða hluta úr ári, miðað við gjalddaga, sem vera skal 1. nóvember ár hvert. Ef tilskilið ársgjald er ekki greitt að fullu á gjalddaga, má reikna 0.5% dráttarvexti af hinni vangoldnu upphæð fyrir hvern hálfan mánuð, sem greiðsla dregst. — **12. gr.** Skylt er lántakendum að hafa hinar veðsettu eignir svo hátt vátryggðar, að vel nægi fyrir áhvílandi lánum, og tekur veðréttur stofnlánadeildarinnar jafnan einnig til vátryggingarfjárins. — Ef til útborgunar vátryggingarfjár kemur, getur stofnlánadeildin krafizt, að henni sé greidd beint upphæð, sem svarar áhvílandi láni eða lánum í deildinni. — **13. gr.** Eignir þær, er stofnlánadeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð deildarinnar. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að framkvæmdastjórn Landsbankans megi tilnefna þá menn, er skulu framkvæma virðingarnar. Framkvæmdastjórn Landsbankans getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað. — **14. gr.** Öllum skuldunautum stofnlánadeildarinnar er skylt: a. Að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té afrit af rekstrarreikningum fyrirtækja sinna í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður. b. Að bjóða hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélagi forkaupsrétt eða ráðstöfun á forkaupsrétti að þeim eignum, sem lán hvílir á í stofnlánadeildinni, ef til sölu kemur, og eigandi sjálfur hefur ekki innansveitarkaupanda að. — **15. gr.** Heimilt er að telja lán eða eftirstöðvar láns úr stofnlánadeildinni komnar í gjalddaga án uppsagnar: a. Þegar tilskilið ársgjald er ekki greitt á réttum gjalddaga. b. Við eigendaskipti að veði fyrir láni, eða ef veðið ferst, er selt eða sett á uppboð. c. Ef veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að verðgildi, að lánið er eigi svo tryggt sem æskilegt er að dómi lánveitanda. d. Ef veðsettu skipi er ekki haldið úti til fiskveiða eða fiskflutninga sex mánuði ár hvert, eða fyrirtæki hættir störfum eða breytir svo rekstri sínum, að það fullnægir ekki ákvæðum 3. gr. þessara laga. — **16. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur stofnlánadeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febrúar 1847, 10. gr., eða láta leggja það stofnlánadeildinni út til eignar, ef þörf er á. — Stofnlánadeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti. — Stofnlánadeildin ber hins vegar ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og er skuldunaut rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skað-

1946 Nr. 41 29. apríl

1946 Nr. 41 29. apríl

lausu. — Stofnlánadeildin getur samið svo um við skuldunauta sína, að uppboðið á veðsettum eignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara. — **17. gr.** Nú er skip eða fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett í stofnlánadeildinni, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal framkvæmdastjórn Landsbankans gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið. — **18. gr.** Stofnlánadeildin er undanþegin opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Öll skjöl viðvíkjandi lánum, sem deildin veitir eða tekur, eru undanþegin stimpilgjöldum. — ...[1]) — **19. gr.** Framkvæmdastjórn Landsbankans skal á hverju miðju reikningsári, og oftar ef þörf gerist, gefa ráðherra stutt yfirlit yfir hag deildarinnar. Auk þess getur ráðherra, hvenær sem er, krafizt allra upplýsinga um hag deildarinnar. — Eftir hver áramót gefur framkvæmdastjórn ráðherra fullkominn endurskoðaðan reikning og skýrslu um hag og starfsemi deildarinnar á árinu. Ársreikninginn skal birta í B-deild Stjórnartíðinda. — **20. gr.** Í reglugerðinni fyrir stofnlánadeildina má setja þau ákvæði um stjórn hennar og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé sérstaklega gert ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bága við nein ákvæði í lögunum.[2]) — **21. gr.** Þeim einstaklingum og félögum, er gefið hefur verið vilyrði fyrir styrktarlánum úr styrktar- og lánasjóði fiskiskipa, skal gefinn kostur á að njóta hlunninda þessara laga gegn því að afsala sér rétti sínum til styrktarlánanna, eða að njóta þeirra og þá um leið þeirra vaxta og lánakjara, er gildandi voru hjá fiskveiðasjóði Íslands fyrir gildistöku þessara laga. — **22. gr.** Lán, sem veitt hafa verið úr fiskveiðasjóði Íslands til framkvæmda á vegum Nýbyggingarráðs frá arsbyrjun 1945 til gildistöku þessara laga, skulu flutt í stofnlánadeild Landsbankans, og skal litið á þau sem bráðabirgðalán samkvæmt 10. gr. þessara laga.

1953 Nr. 30 16. febr.

Lög um viðauka við lög nr. 41/1946, um stofnlánadeild sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands.

1. gr. Stofnlánadeildin skal, ef nauðsyn krefur og ríkisstjórnin óskar þess, veita báta-útvegsmönnum gjaldfrest á afborgunum þeim af stofnlánum vélbáta, sem féllu í gjalddaga 1. nóv. 1952, um eins árs skeið, og lengist lánstíminn í samræmi við það. — Verði gjaldfrestur veittur samkv. 1. mgr., frestast endurgreiðslur stofnlánadeildarinnar samkv. 6. gr. laganna til seðlabankans sem því svarar.

1953 Nr. 30 16. febr.

Lög um heimild stofnlánadeildar sjávarútvegsins við Landsbanka Íslands til að opna nýja lánaflokka.

1961 Nr. 48 29. marz

1. gr. Stofnlánadeild sjávarútvegsins er heimilt að opna nýja lánaflokka í þeim tilgangi að bæta fjárhagsaðstöðu fyrirtækja, er stunda sjávarútveg og fiskvinnslu og hafa ekki á undanförnum árum fengið nægilegt fjármagn til langs tíma til þeirra framkvæmda, sem þau hafa ráðizt í, og getur hún stofnað til skuldar við Seðlabankann í þessu skyni. — **2. gr.** Lán þessi skulu aðeins veitt gegn veði í fiskiskipum, vinnslustöðvum og vélum sjávarútvegsins og með einfaldri ábyrgð viðskiptabanka viðkomandi fyrirtækis. — Lánstíma skal miða við áætlaðan endingartíma hinna veðsettu eigna. Hámarkslánstími skal vera sem hér segir: Lán út á fasteignir 20 ár, lán út á skip 15 ár og lán út á vélar 10 ár. — Vaxtakjör skulu ákveðin af stjórn stofnlánadeildarinnar að höfðu samráði við ríkisstjórn. — Áður en lán er veitt, skal fara fram nýtt mat hinna veðsettu eigna, þar sem þær skulu metnar til endurkaupsverðs að frádregnum afskriftum, er miðist við rýrnun eignarinnar frá því að hún varð til. — **3. gr.** Telji stjórn stofnlánadeildarinnar, að fengnum tillögum frá viðskiptabanka umsækjanda, þörf á sérstakri athugun á fjárhag umsækjanda, áður en unnt verði að afgreiða lánbeiðni frá honum, getur hún tilkynnt það skiptaráðanda, og er þá hvers konar kyrrsetning eða aðför vegna skuldbindinga lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til lánsumsókn hefur verið afgreidd, þó aldrei lengur en til 31. desember 1961. Eigi verður bú hans heldur tekið til gjaldþrotaskipta á því tímabili.[a]) — Ákvæði 1. mgr. ná þó eigi til skuldbindinga samkvæmt vinnusamningum eða hlutaskiptasamningum, sem til hefur verið stofnað á næstu 6 mánuðum á undan þeim degi, er umrædd tilkynning stofnlánadeildar berst skiptaráðanda. Sömuleiðis ná

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.

2) Rgj. nr. 91, 5. júní 1946, sbr. rgj. nr. 64, 7. maí 1947.

a) XXXII, 506, 592.

1961 Nr. 48 29. marz

ákvæðin eigi til þeirra skuldbindinga, sem til er stofnað eftir 14. janúar 1961. Kröfur eða réttindi fyrnast ekki vegna frests, sem leiða kann af ákvæðum 1. mgr. — Frá því stofnlánadeild hefur sent ofangreinda tilkynningu til skiptaráðanda og þar til lánsumsókn hefur verið afgreidd, þó ekki lengur en til 31. desember 1961, má lánbeiðandi ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu og ekki veðsetja þær nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. — **4. gr.** Lánveitingar samkvæmt lögum þessum skulu háðar ákvæðum laga nr. 41/1946, þó ekki ákvæðum 3.—11. greinar. — Í reglugerð, sem ráðherra sá, sem fer með bankamál, gefur út að fengnum tillögum stjórnar stofnlánadeildarinnar, skal setja nánari reglur um lánskjör og önnur atriði, eftir því sem ástæða þykir til.[1])

1953 Nr. 17 10. febr.

Lög um Framkvæmdabanka Íslands.

1. gr. Stofna skal banka, er nefnist Framkvæmdabanki Íslands. Á ensku er heiti bankans Iceland Bank of Development. Bankinn er sjálfstæð stofnun í eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt 13. gr. laga þessara. Heimili og varnarþing bankans er í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk bankans er að efla atvinnulíf og velmegun íslenzku þjóðarinnar með því að beita sér fyrir arðvænlegum framkvæmdum, sem gagnlegar eru þjóðarbúinu, og styðja þær. Skal starfsemi bankans í meginatriðum miðuð við það að stuðla að auknum afköstum í framleiðslu og dreifingu. — Til þess að gera Framkvæmdabankanum kleift að leysa af hendi þetta hlutverk sitt, skal honum lagt til fé það, sem um getur í 3. og 4. grein. — **3. gr.** Ríkissjóður leggur Framkvæmdabankanum til stofnfé, samtals að upphæð 95 000 000 króna, sem hér segir: — Skuldabréf fyrir lánum úr Mótvirðissjóði: — Tvö skuldabréf Sogsvirkjunarinnar, dags. 18. febrúar 1952, að upphæð samtals 54 000 000 króna. — Tvö skuldabréf Laxárvirkjunarinnar, dags. 29. febrúar 1952, að upphæð samtals 21 000 000 króna. — Skuldabréf Áburðarverksmiðjunnar h/f, dags. 9. apríl 1952, að upphæð 20 000 000 króna. — Ríkissjóður leggur bankanum enn fremur til stofnfé til viðbótar, eftir því sem Alþingi kann að ákveða hverju sinni. — **4. gr.** Framkvæmdabankanum skal falin varzla þess fjár, sem nú er í Mótvirðissjóði eða í hann kemur vegna efnahagsaðstoðar, sem þegar hefur verið látin í té. Um ráðstöfun þess fjár gilda eftirgreind ákvæði: — Af fé Mótvirðissjóðs skal Framkvæmdabankinn geyma 50 milljónir króna á sérstökum reikningi í seðlabankanum (skuldagreiðslureikningi), ef til kemur að því fé verði varið til greiðslu á skuldum ríkissjóðs samkvæmt heimild í lögum nr. 45/1951. — Fé það, sem er í Mótvirðissjóði, annað en það, sem notað hefur verið eða notað verður hér eftir til kaupa á skuldabréfum Sogsvirkjunarinnar, Laxárvirkjunarinnar og Áburðarverksmiðjunnar h/f eða til skuldagreiðslu samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar, skal bundið á sérreikningi í seðlabankanum. Framkvæmdabankinn skal þó flytja árlega á viðskiptareikning sinn hjá seðlabankanum hluta þessarar innstæðu. Skal sá hluti ákveðinn þannig, að í fyrsta sinn skal Framkvæmdabankinn flytja 1/25 þeirrar upphæðar, sem er á sérreikningnum í árslok 1952, eftir að dregin hefur verið frá innstæðunni á sérreikningnum sú upphæð, sem ríkisstjórnin áætlar að notuð verði síðar til kaupa á skuldabréfum virkjananna tveggja og Áburðarverksmiðjunnar h/f. Í ársbyrjun 1954 skal með sama hætti fluttur 1/24 þeirrar upphæðar, sem er á sérreikningnum í árslok 1953, í ársbyrjun 1955 1/23 þeirrar upphæðar, sem er á sérreikningnum í árslok 1954, o. s. frv., unz þessi innstæða er tæmd. — Frá og með 15. febrúar 1953 skal seðlabankinn af hinu bundna innstæðufé greiða vexti eftir samningi, sem bankarnir gera með sér. — Vextir þeir, sem seðlabankinn greiðir af hinni bundnu innstæðu, svo og vextir og afborganir af lánum úr Mótvirðissjóði, skal fært á viðskiptareikning Framkvæmdabankans. — Innstæðu sína á viðskiptareikningnum má Framkvæmdabankinn nota til starfsemi sinnar samkvæmt 7. grein. — Höfuðstóll Mótvirðissjóðs, eins og hann er á hverjum tíma, skal færður sérstaklega skuldamegin í efnahagsreikningi Framkvæmdabankans. — **5. gr.** Tekjuafgang bankans skal leggja við höfuðstól eða í varasjóð samkvæmt ákvörðun bankaráðs, að fengnum tillögum bankastjóra. — Bankinn er undanþeginn tekju- og eignarskatti til ríkissjóðs og útsvari til sveitarfélaga. — **6. gr.** Handbært fé Framkvæmdabankans skal geymt í viðskiptareikningi í seðlabankanum. Óheimilt er Framkvæmda-

1) Rgj. nr. 2 1961.

bankanum að taka lán hjá seðlabankanum. — **7. gr.** Hlutverk sitt leysir bankinn af hendi með því: — 1. Að vera ríkisstjórninni til ráðuneytis í fjárfestingarmálum. — 2. Að veita lán til langs tíma með því að kaupa ný skuldabréf fyrirtækja, sem gagnleg eru þjóðarbúskapnum og að dómi bankastjórnarinnar nægilega arðbær til þess að geta greitt af rekstrartekjum vexti og afborganir af skuldum sínum. Enn fremur að veita stofnlánadeildum annarra peningastofnana lán á sama hátt. — 3. Að kaupa ný hlutabréf í fyrirtækjum, sem gagnleg eru þjóðarbúskapnum og arðvænleg að dómi bankastjórnarinnar. — 4. Að verzla með verðbréf þau, sem nefnd eru í 2. og 3. lið þessarar greinar. — 5. Að gefa út og selja eigin skuldabréf. — 6. Að efla sparifjársöfnun og verðbréfaviðskipti og stuðla að öðru leyti að þróun heilbrigðs markaðs innanlands fyrir lánsfé til langs tíma. — 7. Að afla lánsfjár erlendis til framkvæmda, sem eru í samræmi við tilgang Framkvæmdabankans samkvæmt 2. og 3. tölulið þessarar greinar, enda er Framkvæmdabankinn undanþeginn ákvæði 4. greinar laga nr. 105 21. desember 1945. — 8. Að hafa samvinnu við einkaaðila, sem ráðast í arðvænlegar framkvæmdir, og veita þeim fyrirgreiðslu. — 9. Að annast rannsóknir í sambandi við fjárfestingarþörf atvinnuveganna. — 10. Að greiða fyrir gagnlegum nýjungum í framkvæmdum og atvinnurekstri. — 11. Að greiða fyrir atvinnuframkvæmdum á þeim stöðum, er skortir framleiðslutæki, en hafa skilyrði til framleiðslu. — **8. gr.** Fé það úr Mótvirðissjóði, er bankinn fær til eignar samkvæmt 3. grein, svo og fé það, er hann fær til ráðstöfunar samkvæmt 4. gr., skal bankinn lána að hálfu til framkvæmda í þágu landbúnaðarins og að hálfu til eflingar framleiðslu og framkvæmdum fyrir kaupstaði og kauptún, jafnóðum og fé þetta verður bankanum handbært, ásamt vaxtatekjum af því, en að frádregnum hlutfallslegum kostnaði við rekstur bankans. Skulu skilmálar þessara lána vera hinir sömu og gilda á sama tíma um hliðstæðar lánveitingar Framkvæmdabankans. **9. gr.** [Ríkissjóður ábyrgist allar skuldbindingar bankans innanlands. — Fjármálaráðherra er heimilt að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs erlend lán og erlendar skuldbindingar bankans, með þeim skilmálum, er hann samþykkir, þó má samanlögð upphæð þeirra erlendra skulda bankans, sem ríkissjóður ábyrgist samkvæmt þessari grein, ekki vera hærri en 600 millj. króna á hverjum tíma. Í þessu sambandi skal erlend skuld bankans jafnan reiknuð á því gengi, er var í gildi, þegar lánssamningur var gerður, eða þegar stofnað var til skuldarinnar án formlegs lánssamnings. — [Ábyrgðarheimild sú, sem fjármálaráðherra er veitt í 2. málsgr., skal hækka um 400 milljónir króna.][1]) — Ákvæði þessarar greinar taka ekki til lána þeirra, er um getur í 11. grein.][2]) — **10. gr.** Nú tekur bankinn fé að láni erlendis og lánar það innanlands, og skal þá svo um samið við lántakanda eða lántakendur, að þeir beri halla eða njóti hagnaðar, er verða kann vegna gengisbreytinga, þannig, að vaxta- og afborganagreiðslur hækki eða lækki í íslenzkum krónum í hlutfalli við slíkar breytingar. — **11. gr.** Framkvæmdabankinn skal, ef fjármálaráðherra óskar þess, annast fyrir hönd ríkissjóðs innheimtu vaxta og afborgana af lánum, sem ríkið hefur veitt, og enn fremur sjá um greiðslu afborgana og vaxta af lánum, sem ríkissjóður hefur tekið í útlánaskyni. Ríkissjóður greiðir bankanum hæfilega þóknun fyrir þessi störf og bætir honum hvert það tjón, sem hann kann að verða fyrir vegna þessara lána. — Ríkissjóður afhendir bankanum til vörzlu og innheimtu skuldabréf lántakenda fyrir lánum þeim, sem ríkið hefur veitt innanlands af eftirtöldum erlendum lánum: 1. Lán hjá Efnahagssamvinnustofnuninni í Washington, 1948, til síldarverksmiðja o. fl. 2. Lán hjá Efnahagssamvinnustofnuninni í Washington, 1949, til Sogsvirkjunarinnar og Laxárvirkjunarinnar. 3. Lán hjá Hambros Bank Ltd., London, 1949, til togarakaupa. 4. Lán hjá Alþjóðabankanum, 1951, til Sogsvirkjunarinnar og Laxárvirkjunarinnar. 5. Lán hjá Alþjóðabankanum, 1951, til landbúnaðar. 6. Lán hjá Alþjóðabankanum, 1952, til Áburðarverksmiðjunnar h/f. 7. Lán hjá Gagnkvæmu Öryggisstofnuninni í Washington, 1952, til Áburðarverksmiðjunnar h/f. — **12. gr.** Bankinn starfar á almennum viðskiptagrundvelli. Vextir af þeim lánum, sem bankinn veitir, skulu fela í sér hæfilega áhættuþóknun til bankans. — Lántakendur skulu, um leið og lán er veitt, greiða lántökugjald, er nemur allt að 1% af lánsupphæð. — **13. gr.** Stjórn bankans er í höndum bankaráðs og banka-

1) L. nr. 67, 27. apríl 1962, § 1.
2) L. nr. 13, 29. marz 1961, § 2.

1953 Nr. 17 10. febr.

stjóra. — **14. gr.** [Bankaráð skipa fimm menn, kosnir hlutbundinni kosningu af Alþingi til fjögurra ára í senn, og jafnmargir til vara. Ráðherra skipar einn hinna kjörnu aðalmanna formann bankaráðs til fjögurra ára og annan varaformann. — Þá skal og ráðuneytisstjórinn í fjármálaráðuneytinu sitja fundi bankaráðsins með málfrelsi og tillögurétti. — Ráðherra ákveður þóknun til bankaráðsmanna.][1]) — **15. gr.** Bankaráð heldur að jafnaði fundi einu sinni í mánuði, en skylt er formanni að boða til aukafundar, ef tveir eða fleiri bankaráðsmenn æskja þess. — **16. gr.** Bankaráð hefur umsjón með starfsemi bankans. Það tekur, að fengnum tillögum bankastjóra, ákvörðun um lánveitingar og lántökur, svo og um kaup og sölu skuldabréfa og hlutabréfa. Bankaráð getur þó falið bankastjóra að taka slíkar ákvarðanir. Bankaráð ákveður útlánsvexti og önnur lánskjör, að fengnum tillögum bankastjóra. — Bankastjóri semur rekstraráætlun fyrir hvert reikningsár og leggur hana fyrir bankaráð til samþykktar. — Bankastjóri semur árlega skýrslu um starfsemi bankans, eigi síðar en þrem mánuðum eftir lok reikningsárs, og skal hún send ríkisstjórninni, er bankaráð hefur fallizt á hana. — **17. gr.** Bankaráð ræður bankastjóra og ákveður laun hans. Gagnkvæmur uppsagnarfrestur skal vera sex mánuðir. Þó getur bankaráð sagt bankastjóra upp starfi fyrirvaralaust, en þá skulu honum greidd ein mánaðarlaun fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem hann hefur gegnt störfum, nema hann hafi brotið af sér í starfi sínu. Greiðsla þessi skal þó aldrei vera lægri en sem svarar sex mánaða launum, né hærri en sem svarar eins árs launum. Nú víkur bankastjóri úr starfi vegna uppsagnar, og skal þá greinargerð fylgja uppsögninni. — Bankastjóri skal hafa þá reynslu og þekkingu á fjármálum og atvinnumálum, sem geri hann sérstaklega hæfan til starfsins. — **18. gr.** Bankastjóri sér um daglegan rekstur bankans og stjórnar honum, nema að því leyti sem stjórnin er sérstaklega falin bankaráði samkvæmt 16. grein. Hann ræður starfsfólk bankans í samræmi við rekstraráætlun þá, sem gera ber samkvæmt sömu grein. — Bankastjóri skal láta bankaráði mánaðarlega í té skýrslu um starfsemi bankans. Tillögur, sem bankastjóri leggur fyrir bankaráð, skulu rökstuddar skriflega. — **19. gr.** Reikningsár bankans er almanaksárið. Reikningar bankans skulu endurskoðaðir af löggiltum endurskoðanda, skipuðum af fjármálaráðherra. Endurskoðandi skilar skýrslu sinni til ráðherra og bankaráðs. — Ársreikningur bankans, með áritun endurskoðanda, skal birtur í ársskýrslu bankans ásamt skýringum. — **20. gr.** Seðlabankinn annast dagleg afgreiðslustörf fyrir Framkvæmdabankann gegn hæfilegri þóknun. — **21. gr.** Framkvæmdabankinn skal í starfsemi sinni hafa nána samvinnu við þá opinbera aðila aðra, sem hafa fjárfestingarmál með höndum. — **22. gr.** Framkvæmdabankinn nýtur þeirra sérréttinda, sem Landsbanka Íslands eru veitt í 53.—57. gr. laga nr. 10 15. apríl 1928, svo og í 58. gr. 2. málsgr. sömu laga.[1]) — Verja má fé ómyndugra, svo og opinberra sjóða og stofnana, til kaupa á skuldabréfum Framkvæmdabankans. — **23. gr.** Fjármálaráðherra er heimilt, að fengnum tillögum bankaráðs, að gefa út reglugerð samkvæmt lögum þessum, þar sem nánar sé kveðið á um starfsemi bankans. — **24. gr.** Framkvæmdabankinn tekur til starfa 15. febrúar 1953. — **25. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi.

1) L. nr. 13, 29. marz 1961, § 2.

1953 Nr. 17 10. febr.

Lög um breyting á lögum um Framkvæmdabanka Íslands, nr. 17 10. febr. 1953.

1954 Nr. 39 14. apríl

1. gr.[2]) — **2. gr.** Ef Framkvæmdabankinn annast lántöku til að koma á fót sementsverksmiðju samkv. lögum þessum, fellur niður lántökuheimild ríkisstjórnarinnar samkv. 2. gr. laga nr. 35/1948, sbr. lög nr. 57/1950, um sementsverksmiðju.

Lög um Ríkisveðbanka Íslands.

1931 Nr. 49 8. sept.

1. gr. Stofna skal banka, er nefnist Ríkisveðbanki Íslands. Heimili bankans og varnarþing skal vera í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk bankans er að kaupa íslenzk skuldabréf, sem út eru gefin af peningastofnunum, sem veita lán gegn fyrsta veðrétti í fasteignum. Fjár til skuldabréfakaupa þessara aflar bankinn með því að gefa sjálfur út skuldabréf, er nefnast skuldabréf Ríkisveðbanka Íslands, og selja þau á innlendum eða erlendum peningamarkaði. — **3. gr.** Til tryggingar skuldabréfum Ríkisveðbanka Íslands eru: a) allar eignir bankans, b) ábyrgð ríkissjóðs. — Má aldrei meira vera í umferð í senn af skuldabréfum Ríkisveðbanka Íslands en svo,

1) Sbr. nú l. nr. 11 1961, V. kafla.

2) Sjá l. nr. 13, 29. marz 1961, § 1, sbr. l. nr. 67, 27. apríl 1962, § 1.

1931 Nr. 49 8. sept.

að bankinn eigi jafnháa upphæð að gullgildi í skuldabréfum þeim, sem ræðir um í 8. gr., og auk þess tryggingarsjóð, er nemi að minnsta kosti ⅙ af upphæð skuldabréfa þeirra, sem í umferð eru. — **4. gr.** Skuldabréf Ríkisveðbanka Íslands skulu gefin út í flokkum, og þarf samþykki fjármálaráðherra til útgáfu hvers flokks. Stjórn bankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð skuldabréfanna, svo og um vaxtaupphæð og eindaga á vaxtagreiðslum. Skuldabréfin skulu öll háð innlausn, eftir útdrátt eða við kaup á verðbréfamarkaði, og kveður stjórn bankans nánar á um útdrátt og innlausn skuldabréfa hvers flokks. Skuldabréfin skulu undirrituð af stjórn bankans og af fjármálaráðherra. — **5. gr.** Skuldabréf Ríkisveðbanka Íslands skulu gefin út til handhafa, en nafnskrá má þau í bókum bankans eiganda að kostnaðarlausu. Svo getur og eigandi skuldabréfa fengið þau geymd endurgjaldslaust í fjármálaráðuneytinu, á ábyrgð ríkisins, og gefur þá fjármálaráðuneytið eiganda út geymsluskírteini um bréfin. Vextir af bréfum, sem þannig er komið í geymslu, sér fjármálaráðuneytið um, að sendir séu eiganda fyrir milligöngu bankans, í ávísunum, er greiðast eiga á einhverjum þeirra staða, þar sem greiðsla vaxta af skuldabréfunum og greiðsla útdreginna skuldabréfa á fram að fara. Sama gildir um skuldabréfsupphæðina við innlausn bréfsins, enda skili eigandi fjármálaráðuneytinu þá geymsluskírteininu. — **6. gr.** Greiðsla vaxta af skuldabréfunum og innlausn útdreginna skuldabréfa fer fram í þeim peningastofnunum eða verzlunarhúsum innanlands eða utan, sem stjórn bankans kveður á um. — **7. gr.** Fjárhæð skuldabréfa Ríkisveðbanka Íslands skal ákveðin í íslenzkum krónum, en þó má einnig ákveða hana í dönskum, norskum eða sænskum krónum, frakkneskum frönkum, sterlingspundum eða amerískum dollurum. Ávaxta má fé ólögráða manna í skuldabréfum þessum, og skulu þau jafnan njóta sömu undanþágu frá skatti eða stimpilgjaldi til ríkissjóðs Íslands, sem skuldabréf útgefin fyrir ríkisskuldum Íslands erlendis njóta. — **8. gr.** Skuldabréf þau, er Ríkisveðbanki Íslands kaupir samkv. 2. gr., eru aðeins — skuldabréf veðdeildar Landsbanka Íslands, — skuldabréf veðdeildar Búnaðarbanka Íslands og — skuldabréf byggingarsjóðs fyrir verkamannabústaði, þegar samsvarandi lagaákvæði verða sett þar um. — Skuldabréf þessi skulu gefin út á grundvelli fyrsta veðréttar tryggingar í fasteign, er eigi nemi meiru en ⅗ hlutum af virðingarverði hverrar fasteignar. Þau skulu vera háð innlausn að fullu, og tryggð með sameiginlegri ábyrgð lántakenda, eftir því sem segir í lögum og reglugerðum þessara stofnana, svo skal og vera löglegt að ávaxta fé ólögráða manna á Íslandi í bréfum þessum. — **9. gr.** Í stjórn Ríkisveðbanka Íslands eiga sæti einn af bankastjórum Landsbanka Íslands, einn af bankastjórum Búnaðarbanka Íslands, og einn gæzlustjóri. Fjármálaráðherra skipar stjórn bankans til 3 ára í senn. Bankastjórarnir hafa ekki sérstök laun fyrir störf sín, en ráðherra ákveður laun gæzlustjóra. — Bankastjórnin ræður starfsmenn bankans. — **10. gr.** Bankastjórnin sendir fjármálaráðuneytinu í lok hvers ársfjórðungs ágrip af reikningum bankans, en í hver árslok ýtarlega skýrslu um starfsemi bankans á árinu og ársreikning hans. Reikninginn lætur fjármálaráðuneytið endurskoða, og skal hann birtur í B-deild Stjórnartíðindanna. — **11. gr.** Kostnaður allur við stjórn bankans og starfsemi greiðist af arðinum af starfsemi hans. Hrökkvi arðurinn eigi til greiðslu kostnaðarins, greiða stofnanir þær, sem Ríkisveðbankinn kaupir skuldabréf af, það, sem á vantar að tiltölu við skuldabréfakaup Ríkisveðbankans af hverri þessara stofnana um sig á reikningsári bankans, því sem um er að ræða. Tekjuafgangur, er verða kann á starfsemi bankans, rennur í tryggingarsjóð hans, sbr. 3. gr., en þar til tryggingarsjóður þessi hefur náð þeirri lágmarksupphæð, sem greinir í 3. gr., leggja téðar stofnanir að þeirri tiltölu, sem að ofan greinir, fram það, sem á kann að vanta, að tryggingarsjóðurinn nemi lágmarksupphæðinni.

1931 Nr. 49 8. sept.

Lög um Útvegsbanka Íslands.[1])

1961 Nr. 12 29. marz

I. kafli. Hlutverk og skipulag bankans. — **1. gr.** Útvegsbanki Íslands er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt lögum þessum. — **2. gr.** Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum Útvegsbanka Íslands. Til þess að taka lán erlendis án tryggingar í sjálfs sín eignum, þarf bankinn sérstaka lagaheimild hverju sinni. — **3. gr.** Hlutverk Útvegsbanka Íslands er að reka hvers konar bankaviðskipti, styðja sjávarútveg, iðnað og verzlun landsmanna og greiða fyrir fjármálaviðskiptum þeirra, er stunda þessar atvinnugreinar. — **4. gr.** Útvegs-

1) Rgj. nr. 31 1962.

banki Íslands hefur heimili sitt og varnarþing í Reykjavík, en auk þess getur hann haft útibú, þar sem bankastjórn og bankaráð ákveða.

II. kafli. Um starfsemi bankans. — 5. gr. Hlutverk sitt leysir Útvegsbanki Íslands af hendi með því: a. að taka við fé til ávöxtunar og varðveizlu með hlaupareiknings- eða sparisjóðskjörum; b. að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir; c. að kaupa og selja verðbréf; d. að veita hvers konar lán önnur gegn tryggingum, sem bankinn metur gildar; e. að kaupa og selja erlendan gjaldeyri og reka hvers kyns erlend bankaviðskipti; f. að taka við geymslufé (depositum) og hafa með höndum umsjón og varðveizlu eigna; g. að annast önnur venjuleg viðskiptabankastörf. — **6. gr.** Stjórn bankans skal gæta þess, að bankinn eigi ávallt hæfilegan hluta eigna sinna í auðseldum verðbréfum, víxlum og lánum, sem fást greidd með skömmum fyrirvara. Skal eign bankans í ríkistryggðum verðbréfum og öðrum tryggum og auðseldum verðbréfum nema að minnsta kosti 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum.

III. kafli. Um Fiskveiðasjóð Íslands. — 7. gr. Fiskveiðasjóður Íslands skal vera sérstök deild í Útvegsbankanum með aðskildum fjárhag og bókhaldi og ber sjálfur kostnað af rekstri sínum. — Bankastjórn Útvegsbankans hefur á hendi framkvæmdastjórn sjóðsins og rekstur. — Um Fiskveiðasjóð fer að öðru leyti eftir þeim sérstöku lögum og reglugerðum, sem um hann gilda.

IV. kafli. Stjórn bankans og reikningsskil. — 8. gr. Yfirstjórn bankans er í höndum ráðherra þess, sem fer með bankamál, og bankaráðs, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. Stjórn bankans að öðru leyti er í höndum þriggja manna bankastjórnar. — **9. gr.** Bankaráð skipa fimm menn, kosnir hlutbundinni kosningu af Alþingi til fjögurra ára í senn ásamt jafnmörgum til vara. Ráðherra skipar einn hinna kjörnu aðalmanna formann bankaráðs til fjögurra ára, en annan varaformann. — Bankaráðsmenn eða varamenn þeirra skulu vera búsettir í Reykjavík eða svo nálægt Reykjavík, að þeim sé auðvelt að sækja bankaráðsfundi hvenær sem er. — Varamaður tekur laun í stað aðalmanns þann tíma, er hann starfar í bankaráðinu. — **10. gr.** Bankastjórn Útvegsbanka Íslands er skipuð þremur bankastjórum, sem bankaráð ræður. Skulu þeir ráðnir með tólf mánaða gagnkvæmum uppsagnarfresti. Þó getur bankaráð vikið bankastjóra frá fyrirvaralaust og án sérstakrar launagreiðslu, ef hann hefur brotið af sér í starfi. Bankaráð skal skýra bankastjóra skriflega frá ástæðum fyrir uppsögn eða frávikningu úr starfi. Heimilt er bankaráði að ráða aðstoðarbankastjóra. — Ekki mega bankastjórar reka atvinnu sjálfir, ekki vera í stjórn atvinnufyrirtækja eða hafa með höndum önnur launuð störf nema samþykki bankaráðs komi til. — **11. gr** Bankaráð skal halda reglulega fundi tvisvar í mánuði. Aukafund skal halda, er formaður eða bankastjórn telur þess þörf eða meiri hluti bankaráðsmanna óskar þess. — Bankaráðsfundir eru lögmætir, ef þrír bankaráðsmenn eru á fundi. Afl atkvæða ræður úrslitum á fundum. — Bankastjórar eiga rétt á að sitja fundi bankaráðs og taka þátt í umræðum, nema rætt sé um mál, er varða bankastjórana sjálfa. Þeir skulu gefa bankaráði reglulegar skýrslur um störf bankans. — **12. gr.** Bankaráð hefur yfirumsjón með starfsemi Útvegsbankans. Það gerir tillögur um reglugerð bankans, sem ráðherra setur, ákveður verkaskiptingu bankastjóra og setur þeim erindisbréf. — **13. gr.** Bankaráð ræður aðalféhirði og aðalbókara bankans og stjórnendur útibúa utan Reykjavíkur. Alla aðra starfsmenn ræður bankastjórnin og segir þeim upp starfi. — Ráðherra ákveður þóknun bankaráðsmanna. Um laun bankastjóra og annarra starfsmanna bankans, svo og eftirlaun, fer eftir ákvörðun bankaráðs. — **14. gr.** Bankastjórn Útvegsbankans hefur æðstu stjórn allrar daglegrar starfsemi bankans eftir nánari fyrirmælum reglugerðar bankans og ákvörðun bankaráðs. — Bankastjórnin ráðstafar fé bankans og stendur fyrir rekstri hans. Henni ber að sjá um, að bankareksturinn sé í öllum greinum samkvæmt þessum lögum og reglugerð bankans. — Tveir bankastjórar skulu undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, önnur verðbréf eða skriflegar skuldbindingar. Þó er bankaráðinu heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann í þessum efnum með undirskrift sinni ásamt einum bankastjóra, svo og að veita ákveðnum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni eftir reglum, er ákveðnar skulu í reglugerð. Í reglugerð má einnig setja ákvæði um tilteknar skuldbindingar, þannig að þær undirriti tveir bankastjórar og eigi aðrir, svo að

1961 Nr. 12 29. marz

gilt sé. — **15. gr.** Starfsár Útvegsbankans er almanaksárið. Ársreikning skal birta í Stjórnartíðindum, en auk þess skal við hver mánaðamót birta yfirlit um efnahag bankans. — Reikningar bankans skulu endurskoðaðir af tveimur endurskoðendum, sem Alþingi kýs hlutbundinni kosningu til tveggja ára í senn. Ráðherra úrskurðar reikninga bankans. — **16. gr.** — Af tekjum hvers árs skal greiða kostnað við rekstur bankans, svo og töp vegna afskrifaðra lána samkvæmt ákvörðun bankaráðs. — Tekjuafgangi skal bankaráð ráðstafa til varasjóðs og annarra hliðstæðra sjóða bankans að fengnum tillögum bankastjórnar. — **17. gr.** Bankaráð, bankastjórar og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnarskyldu um allt það, er snertir hagi viðskiptamanna bankans og þeir fá vitneskju um í starfi sínu. — Eigi mega bankastjórar né starfsmenn vera skuldskeyttir bankanum, hvorki skuldunautar né ábyrgðarmenn annarra.

V. kafli. Ýmis ákvæði. — 18. gr. Bankinn er undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum hverju nafni sem nefnast, þar á meðal til ríkissjóðs og sveitarsjóða eða annarra stofnana. — Bækur bankans, ávísanir og hvers konar skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi. — **19. gr.** Glatist viðtökuskírteini, er bankinn hefur gefið út fyrir handveði eða geymslufé eða fyrir innláni, eða viðskiptabók fyrir sparisjóðsinnlagi eða öðrum innlögum, getur bankastjórnin stefnt til sín handhafa þessa viðtökuskírteinis eða viðskiptabókar með sex mánaða fyrirvara og birt stefnuna þrisvar sinnum samfleytt í Lögbirtingablaði, og ef enginn hefur sagt til sín, áður en fyrirvarinn er liðinn, getur hún greitt þeim manni upphæðina, sem fengið hefur viðtökuskírteinið eða viðskiptabókina, án þess að nokkur annar, er viðtökuskírteinið eða viðskiptabókin kann að hafa verið framseld til, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — **20. gr.** Fé ófullráða manna og almannastofnana má setja á vöxtu í bankanum. — **21. gr.** Fé það, sem lagt hefur verið í bankann, ásamt vöxtum þess er undanþegið kyrrsetningu eða löghaldi, meðan það stendur þar. — **22. gr.** Bankinn hefur rétt til að láta starfsmenn sína selja verðbréf og annað, sem hann hefur fengið að handveði, við uppboð á hverjum þeim stað, er þykir til þess fallinn, en aðvara skal hann veðsala um þetta í votta viðurvist með átta daga fyrirvara. Nú er veðsali ókunnur eða menn vita ekki um heimili hans, og skal þá bankinn stefna hlutaðeiganda með fjórtán daga fyrirvara til að leysa veðið með auglýsingu í Lögbirtingablaði. — **23. gr.** Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin sé veðsett í Útvegsbankanum, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal bankanum eða útibúi því, er í hlut á, gert viðvart svo tímanlega, að hægt sé að mæta eða láta mæta við uppboðið. — **24. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla þá jafnframt úr gildi lög nr. 34 frá 29. maí 1957, um Útvegsbanka Íslands, nema VI. kafli laganna.

1961 Nr. 12 29. marz

Lög um Útvegsbanka Íslands. **1957** Nr. 34 29. maí

I. kafli. ...
II. kafli. ...
III. kafli. ...
IV. kafli. ...
V. kafli. ...

VI. kafli. Um Útvegsbanka Íslands h/f. — 31. gr. Ríkisstjórnin tekur eignarnámi hlutabréf þau í Útvegsbanka Íslands h/f, sem eru í einkaeign. Kemur eignarnámið til framkvæmda þegar við gildistöku laga þessara. — **32. gr.** Þegar lög þessi hafa öðlazt gildi, falla hlutabréf Útvegsbanka Íslands h/f úr gildi sem hlutabréf. Eigendur hlutabréfa geta þá þegar í stað framvísað bréfum og krafizt bóta samkvæmt mati. Skal verð bréfanna metið af þriggja manna nefnd, er hæstiréttur nefnir. Skulu tveir nefndarmenn vera sérfróðir um bankamál. Þriðji maðurinn skal vera lögfræðingur og sé hann formaður nefndarinnar. Nefndin skal miða mat sitt við sannvirði hlutabréfanna við gildistöku laganna og veita eigendum bréfanna rétt til að gæta hagsmuna sinna við matið. — **33. gr.** Úrskurðir matsnefndarinnar eru fullnaðarúrskurður um bætur til handa hluthöfum vegna eignarnáms hlutabréfanna og er hluthöfum skylt að afhenda bréf sín gegn greiðslu matsverðsins auk 7% ársvaxta af matsverðinu frá gildistöku laganna til greiðsludags. — **34. gr.** Matsnefndin hefur heimild til að stefna eigendum hlutabréfa fyrir sig með opinberri innköllun í Lögbirtingablaði, er birt sé þrisvar sinnum. Gefi einhverjir eigendur

1957 Nr. 34 29. maí

sig ekki fram innan 4 vikna frá birtingu síðustu innköllunar að telja, falla kröfur til endurgjalds fyrir hlutabréfin niður. Gefi þeir sig fram innan fjögurra ára og sanni eignarheimild sína, er þó heimilt að greiða þeim andvirði bréfa. — **35. gr.** Ríkissjóður greiðir andvirði bréfanna, en bankinn endurgreiðir það síðan af eigin fé sínu. — **36. gr.** Þegar lög þessi hafa öðlazt gildi, leggst Útvegsbanki Íslands h/f niður og hættir störfum að fullu og öllu, en Útvegsbanki Íslands tekur þá við starfsemi hlutafélagsins og öllum eignum þess og skuldbindingum hverju nafni sem nefnast. Eftir að hlutafélagið er hætt störfum, er öllum, sem eiga eitthvert tilkall eða kröfur á hendur því, skylt að snúa sér með þær til Útvegsbanka Íslands. Kemur hann eftir það í öllum greinum í stað Útvegsbanka Íslands h/f. — **37. gr.** Útvegsbanki Íslands tekur við öllum réttindum og skyldum gagnvart starfsfólki og framkvæmdarstjórn Útvegsbanka Íslands h/f, er hlutafélagið hættir störfum. — **38. gr.** Allar bækur og skjöl Útvegsbanka Íslands h/f skulu renna til Útvegsbanka Íslands.

1921 Nr. 6 31. maí

Lög um seðlaútgáfu Íslandsbanka, hlutafjárauka o. fl.

3. gr. Íslandsbanka er skylt að selja ríkissjóði með nafnverði það af gullforða sínum, er hann þarf eigi til tryggingar eigin seðlum sínum, og má hann því eigi láta neitt af forða þessum af hendi, nema hann hafi áður boðið hann til kaups með áðurnefndu verði og ríkissjóður neitað að kaupa. Eigi má Íslandsbanki heldur á neinn annan hátt binda þennan forða þannig, að ríkissjóður geti eigi fengið hann, er hann losnar úr seðlatryggingunni. — Allur gullforði bankans skal geymdur í Reykjavík og vera háður eftirliti ríkisstjórnarinnar, samkvæmt þeim reglum, sem um það hafa gilt.

1905 Nr. 51 10. nóv.

Lög um heimild fyrir Íslandsbanka til að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa.[1])

1. gr. Með þeim skilyrðum, sem sett eru í eftirfarandi greinum laga þessara, skal Íslandsbanka heimilt að gefa út bankavaxtabréf, sem hljóða upp á handhafa, en þó má nafnskrá í bókum bankans. — **2. gr.** Samanlögð upphæð allra bankavaxtabréfa þeirra, er bankinn gefur út, má ekki nema meira en tvöfaldri upphæð alls hlutafjár bankans og varasjóðs hans samanlagðri. — Upphæð hvers bankavaxtabréfs má ekki vera minni en 100 kr. og skulu þau innleysast eftir hlutkesti á eigi lengri tíma en 45 árum; skal það fram tekið í bréfunum sjálfum, hver ákvæði gilda um innlausn þeirra. — **3. gr.** Bankavaxtabréf þau, er gefin verða út samkvæmt lögum þessum, skulu vera í 2 flokkum (seríum). Annan flokkinn skal kalla 1. flokk, og skal hann bera 4½% vexti; hinn flokkinn skal kalla 2. flokk, og skal hann bera 4% vexti. — **4. gr.** Til tryggingar bankavaxtabréfum þeim, sem í veltu eru, skal bankinn hafa í vörzlum sínum að minnsta kosti jafnmikla upphæð í veðskuldabréfum eða í vaxtabréfum kaupstaða eða sýslufélaga, er út hafa verið gefin með samþykki stjórnarráðs Íslands. Á bréf þessi skal rita yfirlýsingu um, að þau séu sett til tryggingar þeim bankavaxtabréfum, er bankinn hefur sett í veltu. Veðskuldabréfin skulu útgefin fyrir lánum gegn 1. veðrétti í fasteign, og má ekki lána meira út á veðið en sem svarar helmingi af virðingarverði þess. Skuldabréf kaupstaða og sýslufélaga, er notuð verða í þessu skyni, skulu endurborgast að fullu á eigi lengri tíma en 40 árum frá því þau voru gefin út, en að því er fasteignaveðskuldabréfin snertir, má afborgunargjaldið eigi vera minna en svo, að láninu sé lokið á 40 árum, sé veðið jarðeign, á 35 árum, sé veðið steinhús eða steinsteypuhús, á 25 árum, sé veðið timburhús. Af öllum skuldabréfum þeim, sem sett eru til tryggingar bankavaxtabréfunum, skal greiða að minnsta kosti 4½%. — Auk tryggingar þeirrar, sem nefnd er hér á undan, skal bankinn setja sérstakt tryggingarfé fyrir bankavaxtabréfum sínum, er nemi ⅙ af samanlagðri upphæð allra þeirra bréfa, sem í veltu eru á hverjum tíma. Tryggingarfé þetta skal vera í dönskum 3½% ríkisskuldabréfum eða í bankavaxtabréfum veðdeildar Landsbankans og miðast upphæðin við gangverð bréfanna. Stjórnarráðið geymir verðbréfin. — Hlutafé bankans er einnig til tryggingar bankavaxtabréfunum. — **5. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum bankans, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 12 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í blaði því á Íslandi, er flytur almennar auglýsingar, og í Ríkistíðindunum í Kaupmannahöfn. Ef eng-

1905 Nr. 51 10. nóv.

1) L. nr. 12, 29. marz 1961.

1905 Nr. 51 10. nóv.

inn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf með sömu upphæð sem það, er glataðist, án þess nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. — Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum lögum.[1]) — **6. gr.** Sérstakan reikning skal halda fyrir bankavaxtabréf þessi. Endurskoðendur þeir, er skipaðir eru samkvæmt bankalögunum, hafa eftirlit með, að ákvæðum, sem um bankavaxtabréf þessi gilda, sé fylgt. Heimilt er bankaráðinu að fela einum af fulltrúunum að hafa sams konar eftirlit á hendi. Nánari ákvæði um útgáfu bankavaxtabréfanna, bókfærslu og reikningshald skulu sett í sérstakri reglugerð, er skal staðfest af Stjórnarráði Íslands.[2])

1955 Nr. 40 16. maí

Lög um Fiskveiðasjóð Íslands.

1. gr. Tilgangur Fiskveiðasjóðs Íslands er að styðja sjávarútveg Íslendinga, einkum bátaútveginn, með hagkvæmum stofnlánum, sbr. 4. gr. — **2. gr.** Tekjur Fiskveiðasjóðs eru: 1. Útflutningsgjöld af sjávarafurðum, sem ríkissjóður innheimtir samkvæmt lögum nr. 81 5. júní 1947. 2. Framlag ríkissjóðs, 2 millj. kr. á ári, í fyrsta sinn á árinu 1956. 3. Vextir. — **3. gr.** Fiskveiðasjóður má taka lán til starfsemi sinnar, þegar þörf krefur að áliti sjávarútvegsmálaráðherra. — Er ríkissjóði heimilt að ábyrgjast lán fyrir sjóðinn í þessu skyni allt að [150 millj. kr. eða jafngildi þeirra í erlendri mynt.][3]) — [Þegar Fiskveiðasjóður endurlánar erlent lánsfé, er heimilt að áskilja, að ný lán úr sjóðnum endurgreiðist með breytilegri fjárhæð, sem nemi gengisbreytingu íslenzkrar krónu á lánstímanum.][4]) — **4. gr.** Fiskveiðasjóður má eingöngu lána til: a. Fiskiskipa, þar með taldir opnir vélbátar. Skip innan [300][5]) rúmlesta sitja fyrir lánum. b. Vinnslustöðva fyrir sjávarafurðir svo og annarra mannvirkja, sem bæta aðstöðu til útgerðar og hagnýtingar sjávarafla. — **5. gr.** [Fiskveiðasjóður lánar einungis gegn 1. veðrétti. [Þó má veita eigendum innlendra skipasmíðastöðva bráðabirgðalán til smíði fiskiskipa, meðan á smíði stendur, gegn þeim tryggingum, er stjórn sjóðsins metur gildar.][1]) Mega lán nema allt að ⅔ — tveimur þriðju hlutum — af kostnaðarverði eða virðingarverði nýrra fiskiskipa og ⅗ — þremur fimmtu hlutum — til nýrra fiskvinnslustöðva og annarra fasteigna útvegsins. Til nýrra fiskiskipa, sem smíðuð eru innanlands, mega lán þó nema allt að ¾ — þremur fjórðu hlutum — kostnaðar- eða virðingarverðs. Um lán út á eldri skip en eins árs fer eftir ákvörðun sjóðsstjórnar í hvert skipti. Lengsti lánstími er 20 ár. — Um útborgun lána vegna skipa í smíðum skal ákveðið í reglugerð.][2]) — **6. gr.** Vextir af lánum Fiskveiðasjóðs til skipa skulu vera 4%, en af öðrum lánum 5½% á ári. Gjalddagi lána er 1. nóvember ár hvert. Dráttarvextir skulu vera ¾% fyrir hvern mánuð, sem greiðsla dregst. — **7. gr.** Skylt er þeim, sem lán fá úr Fiskveiðasjóði, að láta reikningaskrifstofu sjávarútvegsins í té afrit af rekstrar- og efnahagsreikningum fyrirtækja sinna í því formi, sem reikningaskrifstofan ákveður. — **8. gr.** Eignir þær, er Fiskveiðasjóður tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð sjóðsins. Í reglugerðinni má meðal annars ákveða, að stjórn Fiskveiðasjóðs megi tilnefna þá menn, er skuli framkvæma virðingargerðir. Stjórn sjóðsins getur hvenær sem er heimtað skilríki fyrir því, að veðsettum eignum sé vel við haldið og að veðið hafi ekki rýrnað. — **9. gr.** Verði eigendaskipti að eign, sem veðsett er Fiskveiðasjóði, þá er stjórn sjóðsins heimilt að heimta lánið endurgreitt að fullu eða nokkru leyti, ef henni þykir ástæða til, enda skal bæði seljanda og kaupanda skylt að tilkynna sjóðsstjórninni eigendaskipti þegar í stað. — **10. gr.** Nú er lán úr Fiskveiðasjóði eigi greitt á réttum gjalddaga eða veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að veðgildi, að það eigi er svo tryggt sem vera skal, eða nýr eigandi vanrækir að taka lánið að sér, og er þá stjórn sjóðsins heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga þegar án uppsagnar. — **11. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur Fiskveiðasjóður heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarins dóms, sáttar eða fjárnáms, samkvæmt 39. gr. laga nr. 95 5. júní 1947, eða láta leggja það Fiskveiðasjóði út til eignar, ef þörf er á. — Fiskveiðasjóður þarf ekki að láta neinn vera fyrir

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.
2) Rgj. nr. 8, 7. júlí 1906.
3) L. nr. 17, 10. marz 1961, § 1.
4) S. l., § 2.
5) L. nr. 64, 29. maí 1957, § 1.

1) L. nr. 41, 9. júní 1960, § 1.
2) L. nr. 64, 29. maí 1957, § 2.

1955 Nr. 40 16. maí

sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur unnt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómsskoti. — Fiskveiðasjóður ber hins vegar ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og er skuldunaut rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Fiskveiðasjóður getur samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum eignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara. — **12. gr.** Nú er skip eða fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett Fiskveiðasjóði, og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal stjórn sjóðsins gert aðvart svo tímanlega, að hún geti látið fulltrúa sinn vera við uppboðið. — **13. gr.** Fiskveiðasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. Bækur sjóðsins og kvittanir, svo og skuldabréf fyrir lánum úr sjóðnum, umboð, veðleyfi og ábyrgðaryfirlýsingar gagnvart honum, eru undanþegin stimpilgjaldi. Eignar- og veðbókarvottorð er skylt að afgreiða til sjóðsins án endurgjalds. — **14. gr.** Fiskveiðasjóður Íslands er sjálfstæð stofnun. Yfirumsjón hans er í höndum ráðherra þess, er fer með sjávarútvegsmál. — Útvegsbanki Íslands h/f í Reykjavík hefur á hendi framkvæmdarstjórn sjóðsins og rekstur. — Skipun forstjóra sjóðsins er háð samþykki ráðherra. — **15. gr.** Reikningar Fiskveiðasjóðs skulu endurskoðaðir af tveim mönnum, er ráðherra skipar. — Eftir hver áramót gefur sjóðsstjórnin ráðherra fullkominn, endurskoðaðan ársreikning og skýrslu um hag og starfsemi sjóðsins á árinu. Ársreikninginn skal birta í B-deild Stjórnartíðinda. — **16. gr.** Í reglugerð fyrir Fiskveiðasjóð má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og rekstur, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé sérstaklega gert ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau ekki í bág við nein ákvæði í lögunum.

1947 Nr. 89 5. júní

Lög um fiskimálasjóð.

1. gr. Stjórn fiskimálasjóðs er skipuð 5 mönnum. Þeir skulu kjörnir hlutfallskosningum í sameinuðu Alþingi, ásamt jafnmörgum varamönnum, til þriggja ára í senn. Stjórnin kýs sér sjálf formann. — Ráðherra getur falið stjórn fiskimálasjóðs þau verkefni, sem fiskimálanefnd hafði með höndum, og framkvæmd annarra mála, er sjávarútveginn varða, eftir því sem henta þykir. — **2. gr.** Tekjur fiskimálasjóðs eru þessar: 1) Eignir fiskimálasjóðs, er starfað hefur samkvæmt lögum um fiskimálanefnd, útflutning á fiski, hagnýtingu markaða o. fl., nr. 75 31. des. 1937. 2) Útflutningsgjald af sjávarafurðum, öðrum en saltaðri síld, er nemi ½% — hálfum af hundraði — af verðmæti þeirra miðað við fob. verð. Þó getur ríkisstjórnin ákveðið að undanskilja þessu gjaldi fisk og fiskafurðir, sem sendar eru til útlanda í tilraunaskyni. 3) Árlegt framlag úr ríkissjóði, eftir því sem ákveðið er í fjárlögum, allt að einni milljón króna á ári næstu 10 árin frá gildistöku laga þessara. 4) Vextir og aðrar tekjur af eignum sjóðsins. — Heimilt er stjórn fiskimálasjóðs með samþykki ríkisstjórnarinnar að taka allt að 10 milljón króna lán til starfsemi sjóðsins. Ríkisstjórninni er heimilt að ábyrgjast lán þetta fyrir hönd ríkissjóðs. — **3. gr.** Fé fiskimálasjóðs skal verja til eflingar sjávarútvegi á þann hátt, er segir í 4. og 5. gr. þessara laga. — **4. gr.** Fiskimálasjóður veitir styrki til: a) Hafrannsókna. b) Rannsókna á fiskigöngum og fiskistofnum. c) Tilrauna til að veiða með nýjum aðferðum eða nýjum veiðarfærum. d) Tilrauna við verkun og vinnslu sjávarafurða. e) Markaðsleita fyrir sjávarafurðir. f) Annarra rannsókna og nýjunga í þarfir sjávarútvegsins. — Öll styrktarstarfsemi sjóðsins skal vera í samráði við ríkisstjórnina. — **5. gr.** Fiskimálasjóður má veita viðbótarlán gegn síðari veðrétti til stofnunar alls konar fyrirtækja, er horfa til eflingar fiskveiðum og hagnýtingu sjávarafurða, og séu lán þessi einkum veitt til þeirra staða, þar sem er tilfinnanleg vöntun slíkra fyrirtækja, en lítið fjármagn fyrir hendi. Hvert þessara lána má ekki fara fram úr 25% af stofnkostnaði fyrirtækisins og ekki að viðbættum lánum með betra veðrétti nema meiru en 85% af stofnkostnaði. Engin lánveiting má nema yfir [400000][1]) kr. Lánskjörin séu þau sömu og hjá Fiskveiðasjóði Íslands. — **6. gr.** Með lögum þessum eru numin úr gildi lög nr. 75 31. desember 1937, um fiskimálanefnd, útflutning á fiski, hagnýtingu markaða o. fl., lög nr. 48 1940, um breyting á þeim lögum, sem og önnur lagaákvæði, er koma í bág við lög þessi.

1) L. nr. 27, 17. apríl 1962, § 1.

1941
Nr. 115
7. nóv.

Lög um Búnaðarbanka Íslands.[1])

I. kafli. Stofnun og skipulag bankans. — **1. gr.** Banka skal stofna, er nefnist Búnaðarbanki Íslands. Á Norðurlandamálum er heiti hans Islands Landbrugsbank, á ensku The Rural Bank of Iceland. — **2. gr.** Tilgangur bankans er að styðja landbúnaðinn og greiða fyrir fjármálaviðskiptum þeirra, er stunda landbúnaðarframleiðslu. — **3. gr.** Búnaðarbanki Íslands er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins undir sérstakri stjórn, svo sem nánar er ákveðið í VIII. kafla laga þessara. — Bankinn starfar í 5 deildum með aðgreindum fjárhag, og nefnast þær sparisjóðsdeild, veðdeild, ræktunarsjóður, lánadeild smábýla við kaupstaði og kauptún og byggingar- og landnámssjóður. Skal halda algerlega aðgreindum varasjóðum og öðrum eignum, útlánum, innlánum, bókfærslu og reikningshaldi hverrar deildar fyrir sig. — **4. gr.** Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum bankans. Til þess að taka lán erlendis, án tryggingar í sjálfs sín eignum, þarf bankinn sérstaka lagaheimild í hvert sinn, að undanteknu láni samkv. 11. gr. laga þessara. — **5. gr.** Búnaðarbanki Íslands hefur heimili sitt, aðalskrifstofu og varnarþing í Reykjavík. En auk þess getur bankinn haft útibú eða umboðsskrifstofur þar, sem bankastjórn telur þörf á, að fengnu samþykki ráðherra.

II. kafli. Sparisjóðsdeild.[2]) — **6. gr.** Sparisjóðsdeildin tekur við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum. — **7. gr.** Sparisjóðsdeildinni er heimilt, í samræmi við tilgang bankans (sbr. 2. gr.): 1. Að kaupa og selja víxla, tékka og ávísanir. 2. Að veita lán gegn ábyrgð bæjar-, sýslu- og sveitarfélaga, að áskildu lögmæltu samþykki æðri stjórnarvalda. 3. Að veita lán gegn veði eða sjálfsskuldarábyrgð. 4. Að annast að öðru leyti venjuleg sparisjóðsstörf. — **8. gr.** Sparisjóðsdeild skal eiga að minnsta kosti 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, jarðræktarbréfum, veðdeildarbréfum Búnaðarbankans eða Landsbankans eða öðrum verðbréfum, er bankastjórn og ráðherra telja jafntrygg. Í stað verðbréfa má koma inneign í sparisjóðsdeild Landsbanka Íslands. — **9. gr.** Allur tekjuafgangur rennur í varasjóð deildarinnar, enda ber hann töp þau, sem deildin kann að verða fyrir og eigi verða greidd af árstekjum hennar. — **10. gr.** Ríkisstjórnin skal, ef ástæður leyfa, sjá um, að handbært fé opinberra sjóða, sem ekki eru geymdir í Söfnunarsjóði, séu geymdir í sparisjóðsdeild bankans, að svo miklu leyti sem þörf er á fyrir útlánsstarfsemi deildarinnar, enda séu þeir ekki sérstaklega ætlaðir til eflingar öðrum atvinnuvegi. — **11. gr.** Nú þykir sparisjóðsdeild ekki hafa nægilegt fjármagn til að fullnægja lánsþörf, og er þá ríkisstjórn heimilt að veita ábyrgð ríkissjóðs fyrir viðbótarláni allt að 3 millj. króna. — **12. gr.** Sparisjóðsdeildin nýtur allra hlunninda og lýtur öllum ákvæðum hinnar almennu löggjafar um sparisjóði,[1]) nema öðruvísi sé ákveðið í þessum lögum, eða almennum bankalögum, ef sett kunna að verða.

III. kafli. Veðdeild bankans.[2]) — **13. gr.** Ríkissjóður leggur veðdeild bankans til stofnfé að upphæð minnst 1250000 króna. Stofnfé þetta greiðist þannig, að veðdeildin tekur við skuldabréfum viðlagasjóðs, sbr. þó 2. gr. laga nr. 105, 3. maí 1935, um Ræktunarsjóð Íslands. — Kirkjujarðasjóðinn[3]) skal að því leyti sem fé verður fyrir hendi vegna innlausnar bankavaxtabréfa sjóðsins og ríkisstjórnin telur, að við verði komið, ávaxta í veðdeild Búnaðarbankans. — **14. gr.** Stofnsjóð veðdeildar Búnaðarbankans skal ávaxta í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, eftir því sem viðlagasjóðslánin greiðast og við verður komið, og hefur stjórn Búnaðarbankans heimild, með samþykki landbúnaðarráðherra, að verja allt að helmingi af vaxtatekjum hans til greiðslu vaxta af öðrum vaxtabréfum veðdeildarinnar, ef nauðsynlegt þykir vegna útlánsvaxta deildarinnar. — **15. gr.** Tekjuafgangur hvers árs rennur í varasjóð. Nú verður veðdeildin fyrir tapi eða árstekjur hennar hrökkva eigi fyrir útgjöldum, og greiðist þá það, er á vantar, úr varasjóði. — Nú er varasjóður orðinn 30% af stofnsjóði veðdeildarinnar, og má þá leggja það, sem fram yfir er, við stofnsjóðinn. — **16. gr.** Veðdeild Búnaðarbankans gefur út bankavaxtabréf, er hljóða á handhafa, en nafnskrá má þau í bókum bankans. Stjórn bankans kveður á um lögun, útlit og fjárhæð bréfanna, en fjármálaráðherra og bankastjórn undirskrifa þau. — Vaxtabréfin skulu

1) Almenn fyrirmæli nr. 65, 30. apríl 1930.
2) Almenn fyrirmæli nr. 77, 7. maí 1945.

1) L. nr. 69, 27. júní 1941.
2) Fyrirmæli nr. 67, 30. apr. 1930, rgj. nr. 142 1961.
3) Sbr. l. nr. 50, 16. nóv. 1907, §§ 15—18.

gefin út í flokkum. Ákveður bankastjórn, hvenær lokið skuli hverjum flokki, en það skal ætíð gert áður en liðin eru 8 ár frá því er flokkurinn var opnaður. Hafa má tvo eða fleiri flokka, með mismunandi vöxtum, starfandi í senn. — Aldrei má vera meira í umferð af vaxtabréfum en nemur áttfaldri upphæð stofnsjóðsins. — Ef meira er gefið út um stundarsakir af vaxtabréfum en nemur þeirri fjárhæð, sem veðdeildin á í veðskuldabréfum, er bera eins háa vexti og vaxtabréfin, þá skal geyma andvirði mismunarins í Landsbankanum, unz því verður varið til útlána. — **17. gr.** Í reglugerð, sem ráðherra setur fyrir veðdeildina alla eða einstaka flokka vaxtabréfa, skal ákveða vexti bréfanna, gjalddaga þeirra, hvar þá skuli greiða og hvernig haga skuli auglýsingum um greiðslu þeirra. Þar skal og ákveðið tímatakmark, er innlausn allra vaxtabréfa hvers flokks skal vera lokið, og skal það aldrei vera síðar en 48 árum eftir að flokkur var opnaður. Vaxtamiðar, sem komnir eru í gjalddaga, skulu gjaldgengir til lúkningar sköttum og öðrum gjöldum til ríkissjóðs, og skulu gjaldheimtumenn ríkisins innleysa þá, ef þeir hafa fé fyrir hendi, er greiðast á í ríkissjóð. — **18. gr.** Til tryggingar vaxtabréfum veðdeildarinnar er: 1. Veðskuldabréf þau, er veðdeildin fær frá lántakendum, og geymt andvirði seldra bréfa samkv. síðustu málsgr. 16. gr. 2. Varasjóður veðdeildarinnar. 3. Sameiginleg ábyrgð lántakenda hvers flokks, samkvæmt nánari ákvörðun reglugerðar, allt að 10% af því, sem lán þeirra námu á síðasta gjalddaga áður en taka þurfti til ábyrgðarinnar. 4. Stofnsjóður veðdeildarinnar. 5. Ábyrgð ríkissjóðs. — Ef taka þarf til tryggingarinnar, skal það gert í þeirri röð, sem að ofan er greint. — **19. gr.** Hlutverk deildarinnar er: 1. Að veita lán gegn veði í jörðum og hvers konar fasteignum, sem ætlaðar eru til framleiðslu landbúnaðarafurða eða til almenningsnota í sveitum landsins. 2. Að veita lán bæjar-, sýslu- eða sveitarfélögum, eða tryggð með ábyrgð þeirra, að áskildu lögmæltu samþykki æðri stjórnarvalda, enda sé lánið ætlað til jarðræktar, búrekstrar eða til einhvers fyrirtækis til almenningsheilla í sveitum. 3. Að veita lán gegn afgjaldskvöð af fasteign, með forgöngurétti fyrir samningsveði, enda hafi lög verið sett, er heimili að leggja slíkar afgjaldskvaðir á fasteignir. Lán þessi veitast löggiltum félögum fasteignaeigenda, er hafa með höndum félagsmannvirki til umbóta á fasteignum, svo sem raforkuveitur eða önnur slík mannvirki. — **20. gr.** Hús og önnur mannvirki, er eldur getur grandað, skulu eigi tekin gild sem veð, nema vátryggð séu í vátryggingarstofnun, er stjórn bankans telur góða og gilda. Veðdeildin getur áskilið sér að annast sjálf vátrygginguna og innheimta iðgjöldin með árgjöldum af láninu. — **21. gr.** Að jafnaði má ekki lána nema gegn 1. veðrétti og aldrei yfir ⅗ virðingarverðs fasteignar. Heimilt er þó að taka gildan 2. eða síðari veðrétt, ef opinberir sjóðir einir eiga forgangsveð og lánin samanlögð eru innan ⅗ virðingarverðs. En af slíku láni má taka sérstakt áhættugjald í varasjóð, eftir ákvörðun bankastjórnar. Minnsta lán skal vera 300 kr., og skulu lán jafnan standa á hundraði króna. — Lánstíminn má aldrei vera yfir 40 ár, en nánari ákvæði um lánstíma, eftir því hverrar tegundar veðið er, má setja með reglugerð. — **22. gr.** Eignir þær, sem veðdeildin tekur að veði, skal á kostnað lánþega virða á þann hátt, er nánar verður tiltekið í reglugerð. Má þar meðal annars ákveða, að stjórn Búnaðarbankans megi tilnefna virðingarmenn. Þar má og heimila að gildandi fasteignamat komi í stað virðingar á veðinu, eftir tilteknum reglum og ákvörðun bankastjórnar. — Lántakandi skal á hverjum 5 ára fresti eða oftar, ef bankastjórnin krefst þess, sýna skilríki, er bankastjórnin tekur gild, fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að veðdeildinni geti verið hætta búin. Láti lántakandi farast fyrir að senda slík skilríki, eða hafi bankastjórn orðið þess vör, að veðsett eign hafi rýrnað í verði, má láta skoðun og nýja virðingu fara fram á kostnað lántakanda. — **23. gr.** Í virðingargerðum getur bankastjórn látið tilgreina sérstaklega verð hverrar fasteignar, eins og hún er frá náttúrunnar hendi, sjálfrar jarðarinnar eða landsins, og hins vegar sérstaklega verð þeirra mannvirkja, er gerð hafa verið á landinu, svo sem jarðabóta, bygginga og annarra umbóta. Getur bankastjórnin ákveðið að veita eigi að jafnaði hærra lán út á neina fasteign en nemur virðingarverði mannvirkja á eigninni, en að sjálfsögðu því aðeins svo hátt, að lánið verði ekki yfir ⅗ virðingarverðs allrar eignarinnar. — **24. gr.** Lán þau, sem veðdeildin veitir, greiðir hún í vaxtabréfum sínum eftir ákvæðisverði þeirra, eða í peningum með þeirri upphæð, sem hún getur fengið fyrir bréfin, að frádregnum sölukostnaði. Semja má um sölu

1941 Nr. 115 7. nóv.

vaxtabréfa hvers flokks fyrirfram í einu eða fleiru lagi, enda samþykki ráðherra söluverðið. — Hver lántakandi skal greiða 1% af lánsupphæð sinni í varasjóð veðdeildarinnar, um leið og hann tekur lánið. Þó er heimilt að ákveða í reglugerð, að lántökugjaldið greiðist í tvennu lagi. — **25. gr.** Nú verða eigendaskipti að fasteign, sem er veðsett veðdeildinni, og getur bankastjórn þá heimtað lánið endurgreitt að öllu eða nokkru leyti, ef henni þykir ástæða til. — Vilji nýr eigandi taka að sér lánið, má það verða, ef eignarheimild hans er sönnuð og bankastjórnin samþykkir. — Þegar fasteign, sem veðdeildin hefur veð í, er seld, skal kaupandi tilkynna bankastjórn eigendaskiptin í síðasta lagi á næsta gjalddaga á afborgun lánsins. Heimta má allt að 1% aukagjald af veðskuldinni, er rennur í varasjóð, ef skuldunautur veðdeildarinnar vanrækir að tilkynna bankastjórn þegar í stað, ef verulegar breytingar eru gerðar á veðsettri eign, svo að eignin við það rýrni í verði. — **26. gr.** Lánum þeim, sem veðdeildin veitir, má hún ekki segja upp, meðan lánþegi gegnir að öllu skyldum þeim, er hann hefur undirgengizt. En ef ákvæðisgjöld hans verða eigi greidd á réttum gjalddaga eða veðið gengur svo úr sér, að það er eigi lengur svo tryggjandi sem vera skal, eða haldi skuldunautur eigi vátryggðum húsum, sem að veði eru og talin eru með í matinu, eða falli á veðið skattar, gjöld eða veðkröfur, er ganga fyrir kröfu veðdeildarinnar, eða brjóti lánþegi annars í verulegum atriðum, skyldur sínar samkvæmt lögum og reglugerðum veðdeildarinnar eða lánssamningum, er bankastjórninni heimilt að telja eftirstöðvar lánsins komnar í gjalddaga þegar, án uppsagnar. — **27. gr.** Skuldunautar veðdeildarinnar skulu greiða vexti, afborganir og tillög til að borga kostnað við veðdeildina og til varasjóðs í einu lagi, með jafnri upphæð samtals hvern gjalddaga. — Árlegt tillag til að borga kostnað við veðdeildina og til varasjóðs er ½% af upphæð lánsins eins og það var fyrir hvern gjalddaga. — Á ákveðnum gjalddögum má hver lántakandi, án undangenginnar uppsagnar, greiða aukaafborganir af skuld sinni, þó eigi minna en 100 kr. í einu, eða að endurborga hana að öllu leyti. Gjald þetta má hann greiða með bankavaxtabréfum þess flokks, er lán hans var veitt úr, eftir ákvæðisverði þeirra. Á öðrum tíma árs má og borga lán að fullu, ef bankastjórnin samþykkir, þó því aðeins að það sé veðdeildinni að skaðlausu. — **28. gr.** Samningsbundnum afborgunum, sem greiddar eru í peningum á hverjum gjalddaga, skal varið til að innleysa vaxtabréf þess flokks, er í hlut á, eftir hlutkesti, sem notarius publicus hefur umsjón með og fer fram í viðurvist tveggja manna. Annan kveður ráðherra til þess, hinn bankastjórnin. Þá er hlutkesti hefur farið fram, skal auglýsa með 6 mánaða fyrirvara tölu- og bókstafsmerki bankavaxtabréfa þeirra, er upp hafa komið til innlausnar, og á hverjum gjalddaga þau verði útborguð. Auglýsing þessi skal birt í Lögbirtingablaðinu og í samsvarandi blöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. — Aukaafborgunum og endurborgunum lána, sem greiddar eru í peningum, má verja til nýrra útlána, þó svo, að hin nýju lán endurgreiðist innan þess tíma, er önnur lán sama flokks eiga öll að vera greidd. Ella skal þessu fé varið til að innleysa bankavaxtabréf flokksins eftir hlutkesti, eins og áður segir, eða kaupa bréf til innlausnar. — Bankinn má og á þann hátt og með þeim fyrirvara, er segir í 1. málsgrein þessarar greinar, innleysa bankavaxtabréf í stærri stíl. — **29. gr.** Handhafar eða eigendur bankavaxtabréfa þeirra, er innleysa skal, geta, gegn því að afhenda þau með vaxtamiðum, er þeim fylgja, fengið útborgaðan höfuðstól þeirra á ákveðnum gjalddaga, og er eigi skylt að greiða vexti af höfuðstólnum upp frá því. — **30. gr.** Höfuðstóll og vaxtafé, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, rennur í varasjóð veðdeildarinnar, sé höfuðstóls eigi vitjað innan 20 ára, en vaxta innan 5 ára, hvorttveggja talið frá gjalddaga. — **31. gr.** Nú glatast bankavaxtabréf, sem nafnskráð er í bókum veðdeildarinnar, og getur þá bankastjórnin innkallað handhafa bréfsins með 9 mánaða fyrirvara, með auglýsingu, er birt sé þrisvar sinnum samfleytt í Lögbirtingablaðinu og í samsvarandi auglýsingablöðum erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. Ef enginn gefur sig fram með bréfið í tæka tíð, getur bankastjórnin útgefið handa hinum skráða eiganda þess nýtt bankavaxtabréf, með sömu upphæð og það, er glataðist, án þess að nokkur annar, er bankavaxtabréfið kann að hafa verið afsalað, geti þar fyrir búið kröfu á hendur bankanum. Um ógilding annarra bankavaxtabréfa fer eftir almennum reglum.[1]) — **32. gr.** Bankavaxtabréf þau, sem innleyst

1941 Nr. 115 7. nóv.

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, XIX. kafli.

hafa verið, eða hafa verið notuð til að borga eða afborga lán, má eigi framar setja í veltu, heldur skal ónýta þau undir eins, á þann hátt að þau með því verði ógild, og leggja þau til geymslu í fjárhirzlu veðdeildarinnar. Skal svo við lok næsta reikningsárs brenna þau í viðurvist endurskoðenda, ásamt vaxtamiðum þeim, er innleystir hafa verið það reikningsár. — **33. gr.** Vaxtamiða og **vaxtabréf,** sem komin eru í gjalddaga, skal borga út í afgreiðslu bankans í Reykjavík. Í reglugerð veðdeildarinnar má ákveða, að útborganir þessar fari einnig fram erlendis, þar sem ætla má, að bréfin séu í umferð. — **34. gr.** Fé varasjóðs og stofnsjóðs skal ávaxta í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar eða á annan tryggan hátt, er reglugerð ákveður. — Varasjóðurinn er óskiptur til tryggingar útgefnum bankavaxtabréfum allra flokka veðdeildarinnar, en í bókum bankans má sundurgreina hann í deildir, eftir því sem ástæða þykir til. — Nú hefur veðdeildin orðið fyrir tapi og varasjóður, að viðbættri samábyrgð lántakenda, hrekkur eigi til greiðslu þess, og greiðist þá tapið úr stofnsjóði. Ef stofnsjóður á þennan hátt lækkar um 15%, má veðdeildin eigi halda áfram að gefa út bankavaxtabréf, eða veita lán, nema Alþingi ákveði á ný, að hún skuli halda áfram störfum, og með hvaða skilyrðum. — **35. gr.** Þegar lán er komið í gjalddaga, hefur veðdeildin heimild til að láta selja veðið við opinbert uppboð, án undanfarandi dóms, sátta eða fjárnáms, samkv. ákvæðum í tilskipun um fjárforráð ómyndugra, 18. febr. 1847, 10. gr., eða láta leggja það veðdeildinni út til eignar, ef þörf er á. Veðdeildin þarf ekki að láta neinn vera fyrir sína hönd við uppboðið, og skal þar ekki taka mótmæli skuldunauts til greina, nema þau séu auðsjáanlega á rökum byggð, og eigi er heldur hægt að stöðva eða ónýta uppboðið með neins konar dómskoti. — Veðdeildin hefur aftur á móti ábyrgð á því, að skuldin sé rétt og komin í gjalddaga, og skuldunaut er rétt að höfða mál til endurgjalds á öllu því, er hann hefur skaðazt á uppboðinu, og öllum málskostnaði að skaðlausu. — Veðdeildin getur löglega samið svo um við skuldunauta sína, að uppboð á veðsettum fasteignum megi fara fram í skrifstofu uppboðshaldara. — **36. gr.** Nú hefur veðdeildin orðið að láta leggja sér út veðsetta eign (sbr. 35. gr.) og eignin hefur eigi selzt innan árs frá því er veðdeildin tók við henni, og skal þá greiða veðskuldina úr varasjóði, eða að minnsta kosti svo mikinn hluta hennar, að eftirstöðvar veðskuldar á eigninni séu eigi hærri en þriðjungur virðingarverðs hennar til lántöku, né heldur hærri en boðið var hæst í eignina á uppboði. Skal eignin síðan seld svo fljótt sem unnt er og sýnt þykir, að eigi sé ávinningur að bíða lengur með söluna, og getur kaupandi þá tekið að sér eftirstöðvar lánsins. — Á meðan veðdeildin hefur slíka eign með höndum, skal eigi að síður árlega greiða tilskildar afborganir og vexti af láninu, er greiðist úr varasjóði, ef tekjur af eigninni sjálfri hrökkva eigi til þess. — Í ársreikningum veðdeildar skal gera sérstaklega grein fyrir þeim eignum, sem þannig er ástatt um. — **37. gr.** Fé ófullráða manna og opinberra stofnana og sjóða má verja til að kaupa bankavaxtabréf veðdeildarinnar, en þó eigi hærra verði en skráðu eða almennu gangverði, og aldrei hærra en ákvæðisverð þeirra er. Allt það geymslufé, er samkvæmt lögum, skipulagsskrám sjóða eða öðrum gildum ákvæðum má verja til útlána gegn fasteignaveði, má í stað þess geyma í bankavaxtabréfum veðdeildarinnar. — **38. gr.** Ákveða má í reglugerð, að embættis- og sýslunarmenn ríkisins eða bæjar-, sýslu- og sveitarfélaga skuli endurgjaldslaust eða gegn hæfilegri þóknun, er veðdeildin greiðir, veita bankastjórn upplýsingar og aðstoð, svo sem að láta í ljós álit sitt um verð fasteigna, að hafa eftirlit með viðhaldi veðsettra eigna, að annast innheimtu árgjalda af lánum eða sölu bankavaxtabréfa, eða inna af hendi önnur álíka störf fyrir veðdeildina. — **39. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 5 millj. króna lán innanlands eða utan, á ábyrgð ríkisins, til kaupa á bankavaxtabréfum veðdeildarinnar, með þeim kjörum, að ríkissjóður verði að líkindum skaðlaus af.

IV. kafli. Ræktunarsjóður. — **40. gr.** Um Ræktunarsjóð Íslands gilda sérstök lög (sbr. lög um Ræktunarsjóð Íslands, nr. 105, 3. maí 1935) eins og þau eru nú eða þeim kann síðar að verða breytt,[1]) svo og sérstakar reglugerðir um sjóðinn og starfsemi hans. Þó falla niður sérákvæði þeirra laga um skipun stjórnar sjóðsins, laun stjórnenda og endurskoðun reikninga hans, eftir að Búnaðarbanki Íslands hefur tekið til starfa og tekið við stjórn Ræktunarsjóðs. — Enn fremur heimilast ríkisstjórninni að fella úr gildi samning þann, er gerður var við stjórn

1) Nú l. nr. 75, 27. apríl 1962.

Landsbanka Íslands um kaup á verðbréfum sjóðsins, samkvæmt 27. gr. laga nr. 17, 18. júní 1925, um Ræktunarsjóð Íslands.

V. kafli. Lánadeild smábýla.[1]) — **41. gr.** Ríkissjóður leggur fram 300 þús. krónur til lánadeildar smábýla á árunum 1942 til 1944, 100 þús. krónur á ári. — **42. gr.** Ríkisstjórninni skal heimilt að taka lán, allt að 2 millj. króna, handa lánadeildinni til starfsemi hennar, og stendur deildin sjálf skil á afborgunum og vöxtum, eða veita ábyrgð ríkissjóðs fyrir allt að jafnhárri upphæð í vaxtabréfum, er deildin gefur út. — **43. gr.** Lán úr deildinni má veita til smábýla í grennd við kaupstaði og kauptún og annars staðar þar, sem svo mikil atvinnuskilyrði eru fyrir hendi, að lífvænlegt geti talizt að styðjast við smábýlabúskap. Enn fremur til mannvirkja í sambandi við ræktunarlönd, þó lántakandi sé búsettur í kaupstað eða kauptúni. — Það skal vera skilyrði fyrir láni úr deildinni, að ræktunarland það, er hverju býli fylgir, sé minnst einn ha. að stærð. Þó skal lánveiting heimil, þótt land sé ekki meira en hálfur ha., ef hægt er að sýna fram á, að lántaki hafi þrátt fyrir það verulegan stuðning af landbúnaði á því. — **44. gr.** Lán úr deild þessari má veita gegn hverju því fasteignaveði, er bankastjórnin tekur gilt. — **45. gr.** Lán mega nema allt að ⅗ af fasteignamatsverði húseigna, mannvirkja og lands. — **46. gr.** Hámark lánsupphæðar má vera allt að 6 þús. krónum og lánstími allt að 40 árum. — **47. gr.** Í reglugerð skal setja nánari ákvæði um starfsemi þessarar deildar.

VI. kafli. Byggingar- og landnámssjóður. — **48. gr.** Um þessa deild bankans gilda sérstök lög (sbr. lög um byggingar- og landnámssjóð, nr. 108, 9. október 1941) og reglugerðir, er samkvæmt þeim verða settar.

VII. kafli. Sérréttindi bankans. — **49. gr.** Bankinn er undanþeginn tekjuskatti, útsvari og öðrum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, til ríkissjóðs eða sveitarsjóða, eða til annarra stofnana. — Bækur bankans, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi. — **50. gr.** Fé það, sem lagt hefur verið í bankann, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrrsetning eða löghaldi, meðan það stendur þar. — **51. gr.** Bankinn er undanþeginn almennum ákvæðum laga um hámarksvexti af útlánum gegn fasteignaveði. — **52. gr.** Nú er fasteign seld á nauðungaruppboði eða við gjaldþrotaskipti, og ber þá uppboðshaldara að rannsaka, hvort eignin er veðsett Búnaðarbankanum og geta þess í uppboðsgerðinni. Ef svo reynist, skal bankanum gert viðvart svo tímanlega, að hægt sé að láta mæta við uppboðið.

VIII. kafli. Stjórn bankans, reikningsskil o. fl. — **53. gr.** [Fimm manna bankaráð fer með stjórn bankans. — Sameinað Alþingi kýs bankaráðsmenn hlutbundinni kosningu til fjögurra ára í senn. Á sama hátt skal kjósa fimm varamenn, einn fyrir hvern aðalmann, er taki sæti í bankaráðinu í forföllum aðalmanns. Ráðherra skipar formann og varaformann bankaráðs úr hópi kjörinna aðalmanna eða varamanna, til fjögurra ára í senn. — Ráðherra sá, sem fer með landbúnaðarmál, hefur umsjón bankans. Hann setur bankaráði og bankastjóra erindisbréf og ákveður laun bankaráðsmanna. — Bankaráð skipar einn bankastjóra, aðalbókara og aðalféhirði. Heimilt er bankaráði að fjölga bankastjórum í tvo, að fengnu samþykki ráðherra. — Laun bankastjóra skulu ákveðin af bankaráði með samþykki ráðherra, en aldrei mega þau vera hærri en laun bankastjóra við Landsbanka Íslands. Sama gildir um eftirlaun handa fráförnum bankastjóra eða ekkju hans.][1]) — **54. gr.** [Bankastjóri ræður aðra starfsmenn bankans en aðalbókara og aðalféhirði. — Bankaráð ákveður laun starfsmanna, að fengnum tillögum bankastjóra.][2]) — **55. gr.** Bankastjóri annast dagleg störf bankans. Bankastjóri og formaður bankaráðs eða tveir bankaráðsmenn skulu undirskrifa, svo að skuldbindi bankann, ef gefa skal út eða framselja víxla, veðbréf eða aðrar skriflegar skuldbindingar. Þó er bankastjórn heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann í þessum efnum með undirskrift sinni ásamt bankastjóra, svo og að veita ákveðnum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum. — Kvittanir bankans eru því aðeins fullgildar, að féhirðir hafi ritað undir þær og að þeim fylgi áritun bókara um, að þær séu athugaðar. Féhirðir má eigi greiða

1) Rgj. nr. 61, 14. apríl 1942.

1) L. nr. 48, 11. júní 1960, § 1.
2) S. l., § 2.

1941 Nr. 115 7. nóv.

neina fjárhæð úr bankanum, sem samþykki bankastjóra þarf til, nema með samþykki bankastjóra eða starfsmanns, sem umboð hefur samkv. 1. málsgr. þessarar greinar. — **56. gr.** Bankastjóri má eigi hafa embættisstörf á hendi né reka sjálfur atvinnu eða vera í stjórn atvinnufyrirtækja. — Eigi mega bankastjórn né starfsmenn vera skuldskeyttir bankanum, nema veðdeild, hvorki skuldunautar né ábyrgðarmenn annarra. — Bankastjórn og starfsmenn eru bundnir þagnarskyldu um allt það, er snertir hagi viðskiptamanna bankans, sem þeir fá vitneskju um vegna starfsemi sinnar við bankann. — **57. gr.** [Tveir skulu vera endurskoðendur bankans, kosnir hlutbundinni kosningu af sameinuðu Alþingi til tveggja ára í senn.][1]) Skulu þeir hafa stöðugt eftirlit með rekstri bankans, rannsaka reikninga hans í hverju einstöku atriði og bera þá saman við bækur bankans, verðbréfaeign og heimafé. Þeir skulu að minnsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimafé bankans og eignir séu fyrir hendi. — Endurskoðunarmennirnir gefa skýrslu til stjórnarráðs með ársreikningum bankans, og endranær þegar þeim þykir ástæða til. Árslaun endurskoðendanna skulu ákveðin í reglugerð. — **58. gr.** Bankastjórnin skal á hverju miðju reikningsári gefa ráðherra stutt yfirlit yfir hag bankans, er birta skal í B-deild Stjórnartíðindanna, og við árslok fullkominn, endurskoðaðan ársreikning og skýrslu um hag og starfsemi bankans á árinu. Ráðherra úrskurðar ársreikninginn, og skal því næst birta útdrátt úr honum í B-deild Stjórnartíðindanna. — **59. gr.** Heimilt er bankanum að koma upp umboðsskrifstofum úti um land, þar sem bankastjórn og ráðherra telja þörf á. Umboðsskrifstofur bankans geta eigi sjálfar veitt lán, en aðalstörf þeirra skulu vera að taka við umsóknum um lán og veita lánbeiðendum leiðbeiningar til undirbúnings lántökunni, að borga út lán, er bankinn veitir, ef fé til þess er fyrir hendi í skrifstofunni, að annast innheimtu árgjalda, sölu bankavaxtabréfa og eftirlit með veðsettum eignum, hver í sínu umdæmi. — Ráðherra setur umboðsskrifstofum nánari starfsreglur og ákveður þóknun til umboðsmanna, hvort tveggja að fengnum tillögum bankastjórnar. — **60. gr.** Deildir bankans taka hver um sig þátt í sameiginlegum kostnaði við stjórn, rekstur og húsnæði bankans. Skipting kostnaðarins ákveður bankastjórn með samþykki ráðherra. — **61. gr.** Með reglugerð fyrir bankann má setja þau ákvæði um stjórn hans og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt ekki sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í þessum lögum, enda fari þau eigi í bág við nein ákvæði í lögunum.

1) L. nr. 48, 11. júní 1960, § 3.

1941 Nr. 115 7. nóv.

Lög um viðauka við lög nr. 115 7. nóv. 1941, um Búnaðarbanka Íslands. **1954** Nr. 31 8. apríl

1. gr. Meðan veðdeild Búnaðarbanka Íslands er ekki með frambúðarráðstöfunum séð fyrir því fé, sem henni er nauðsynlegt til að geta sinnt því margþætta hlutverki, sem deildinni er ætlað lögum samkvæmt, skal ríkisstjórnin tryggja henni með samningum við Landsbanka Íslands og aðrar peningastofnanir eða á annan hátt affallalausa sölu bankavaxtabréfa, er nemi árlega að minnsta kosti 1 200 000 krónum. Í því sambandi getur ríkisstjórnin ákveðið, að Tryggingastofnun ríkisins, Brunabótafélag Íslands og Söfnunarsjóður Íslands kaupi þessi bréf, og ákveður hún árlega upphæðina, eftir að hún hefur kynnt sér hag hlutaðeigandi stofnana og jafnframt leitað álits forstöðumanna þeirra. — **2. gr.** Fé það, er um ræðir í 1. gr., ber veðdeildinni að lána eingöngu til jarðakaupa eftirgreindum aðilum: 1. Bændum, sem eru að byrja búskap og verða að kaupa sér jarðnæði af þeim sökum. 2. Bændum, sem verða að kaupa sér jarðnæði til þess að geta haldið áfram búskap. 3. Bændum, sem verða að innleysa til sín eignarhluta meðerfingja sinna í ábýlisjörð sinni. 4. Leiguliðum, sem eiga kost á að fá ábýlisjarðir sínar keyptar. — Engum lántakanda má veita hærra lán en 35 þúsund krónur.

Lög um sveitabanka. **1930** Nr. 31 19. maí

I. kafli. Um sveitabanka. — **1. gr.** Sparisjóðsdeild Búnaðarbanka Íslands veitir rekstrarlán til bænda og annarra, er landbúnaðarframleiðslu stunda, eftir reglum þeim, sem lög þessi ákveða. — **2. gr.** Sparisjóðsdeild Búnaðarbankans veitir lán til sparisjóða, samvinnukaupfélaga, banka eða bankaútibúa, með því skilyrði, að féð sé eingöngu notað til þess að lána það út aftur til sveitabanka, sem stofnaðir kunna að verða samkvæmt lögum þessum. Auk þess getur sparisjóðsdeild bankans veitt sjálf lán beint til rekstrarlánafélaga. — Vexti af lánum þessum ákveður stjórn Búnaðarbankans, að fengnu samþykki ráðherra. — **3. gr.** Samvinnukaupfélög, er gerast milliliðir

um rekstrarlán samkv. 2. gr., skulu halda þeirri starfsemi algerlega aðgreindri frá kaupfélagsstarfrækslu sinni, með sérstakri bókfærslu og aðskildum fjárhag. — **4. gr.** Sveitabankar eru rekstrarlánafélög með skyldum og réttindum samvinnufélaga. Þau skulu stofnuð og starfrækt samkvæmt lögum um samvinnufélög,[1]) með þeim afbrigðum, er hér segir: a) Félagsmenn skulu allir stunda einhverja tegund landbúnaðarframleiðslu og allir vera búsettir í sama byggðarlagi. Þeir mega ekki færri vera en 10 og ekki fleiri en 50. Þó mega félagar vera fleiri, ef þeir eru allir innan sama hrepps. b) Kjörtími stjórnenda skal eigi lengri vera en 2 ár, og er löglegt, að meiri hluti stjórnar gangi úr á sama ári. — Annar endurskoðandi félagsins skal kosinn af félaginu á venjulegan hátt, en hinn skipaður af stjórn peningastofnunar þeirrar, er félagið skiptir við um rekstrarlán samkvæmt lögum þessum. c) Félagsmenn ábyrgjast einn fyrir alla og allir fyrir einn allar skuldbindingar félagsins. d) Árgjald í varasjóð félagsins og aðra óskiptilega tryggingarsjóði skal ákveða í samþykktum, eigi minna samtals en svarar ½% ársvöxtum af öllum útlánum félagsins. Allur tekjuafgangur félagsins rennur í varasjóð. e) Sveitabanka er heimilt að taka við innlögum með sparisjóðskjörum frá mönnum, sem búsettir eru á félagssvæðinu, til útlána handa félagsmönnum eða ávöxtunar í tryggum peningastofnunum. f) Félagsmaður getur jafnan sagt sig úr félaginu með 6 mánaða fyrirvara til næstu áramóta, en um ábyrgð hans á skuldbindingum félagsins fer eftir lögum um samvinnufélög. g) Undirskrift formanns og minnst helmings meðstjórnenda hans skuldbindur félagið. — **5. gr.** Stjórn sveitabanka ákveður hámark rekstrarláns fyrir hvern félagsmann, í samráði við endurskoðendur, fyrir eitt ár í senn. Lánsfjárhæð skal miða við búrekstur félagsmanns, lánsþörf og greiðslugetu. Rekstrarlán hvers einstaks félagsmanns má aldrei fara fram úr 4000 kr. — Utanfélagsmönnum má ekki lána. — **6. gr.** Hver félagsmaður setur félaginu veð eða aðra tryggingu, er félagsstjórn telur fullnægjandi, fyrir rekstrarláni sínu eins og það kann að vera á hverjum tíma. — **7. gr.** Lán sveitabanka má veita gegn víxlum, skuldabréfum eða í reikningslánsviðskiptum. — Víxillán má eigi veita til lengri tíma en 6 mánaða og eigi framlengja lengur en svo, að allur lánstíminn verði eitt ár. Reikningslán má veita til eins árs í senn. — **8. gr.** Heimili og varnarþing sveitabanka má vera í kauptúni, þar sem félagsmenn hafa aðalviðskipti sín, þótt það sé utan félagssvæðis. — Þar getur og sveitabanki haft skrifstofu undir stjórn umboðsmanns, er annast reikningshald, fjárgeymslu og útborganir bankans og tekur við innlögum og greiðslum til hans. En lán má umboðsmaður sveitabanka ekki veita, né takast á hendur ábyrgð fyrir bankans hönd, nema eftir sérstökum fyrirmælum eða umboði bankastjórnar í hvert sinn. — **9. gr.** Sparisjóðir og aðrar peningastofnanir, er veita sveitabönkum lán, geta í þess stað keypt víxla einstakra félagsmanna með framsalsábyrgð félagsins. Slíka víxla getur stofnunin endurselt með framsalsábyrgð sinni til sparisjóðsdeildar Búnaðarbanka Íslands, enda séu víxlarnir vistaðir þar eða á þá rituð yfirlýsing um, að útgefandi og ábekingar fráfalli afsögn vegna greiðslufalls. — Nú verður víxill, sem sveitabanki hefur ábyrgzt fyrir félagsmann sinn, eigi sýndur á greiðslustað til borgunar á gjalddaga, og glatast þá eigi víxilrétturinn, ef útgefandi og ábekingar hafa, með orðunum „án afsagnar" eða annarri slíkri áritun á víxilinn, fráfallið afsögn vegna greiðslufalls. — Víxlar þeir, er sveitabanki ábyrgist fyrir félagsmann sinn, skulu jafnan meðtaldir innan takmarka láns hans samkv. 5. gr., og varasjóðsgjald greiðist af þeim eins og öðrum útlánum rekstrarlánafélaga samkv. 4. gr. d., enda skulu allir slíkir víxlar tilfærðir í bókum sveitabanka. — **10. gr.** Auk viðskipta sveitabanka við Búnaðarbanka Íslands, með eða án milligöngu sparisjóða og annarra peningastofnana, geta sveitabankar selt víxla sína eða tekið lán hvar sem vera skal. — **11. gr.** Um sparisjóðsstarfsemi sveitabanka gilda hin almennu löggjafarákvæði um sparisjóði,[1]) nema öðruvísi sé ákveðið í lögum þessum. — **12. gr.** Stjórn sveitabanka skal í byrjun hvers árs senda sýslumanni nafnaskrá yfir félagsmenn, og skal hún jafnan vera til sýnis þeim, er þess óska, í skrifstofu sýslumanns. — Samtímis skal og senda nafnaskrá félagsmanna til peningastofnunar þeirrar, er félagið skiptir við, og til Búnaðarbanka Íslands. — **13. gr.** Þegar eftir hvern aðalfund skal stjórn sveitabanka senda peningastofnun þeirri, er félagið skiptir við, og Búnaðarbankanum, afrit af endurskoðuðum reikningum félagsins fyrir

1) Sbr. l. nr. 46, 13. júní 1937.

1930 Nr. 31 19. maí

1) L. nr. 69, 27. júní 1941.

1930 Nr. 31 19. maí

umliðið ár, með athugasemdum endurskoðenda, svörum reikningshaldara og úrskurði aðalfundar. Enn fremur tilkynning um breytingar á samþykktum félagsins og nafnaskrá yfir stjórnendur þess og starfsmenn. — **14. gr.** Þrátt fyrir ákvæði 4. gr. laga um veð, 4. nóv. 1887, er félagsmanni sveitabanka rétt að veðsetja honum einu nafni tiltekna flokka búpenings síns, framleiðslutækja og jarðarafurða, er hann á á hverjum tíma eða eignast kann, til tryggingar skuldbindingum sínum við bankann. — Lausafjárveð sveitabanka víkur aðeins fyrir forgangskröfum samkv. 82. og 83. gr. skiptalaga, nr. 3, 12. apríl 1878, en gengur fyrir kröfum samkv. 84. gr. sömu laga. — Fjármálaráðherra er heimilt að lækka lögákveðin þinglestrar- og stimpilgjöld fyrir slík veðskjöl. — Sveitabankar hafa lögtaksrétt fyrir öllum kröfum á hendur félagsmönnum sínum.

II. kafli. Um bústofnslánafélög. — 15. gr. Búnaðarbankadeild Búnaðarbankans[1]) og umboðsskrifstofur hans veita lán til bústofnslánafélaga í sveitum. — **16. gr.** Bústofnslánafélögin skulu starfrækt samkvæmt lögum um samvinnufélög, með þeim skyldum og réttindum, sem ákveðin eru í þeim lögum.[2]) — Ákvæði 4. gr. þessara laga, stafliðir a, b, c, d, f og g, gilda einnig fyrir bústofnslánafélögin. — **17. gr.** Stjórn bústofnslánafélags skal þegar eftir aðalfund senda stjórn Búnaðarbankans afrit af endurskoðuðum reikningum félagsins fyrir umliðið ár, með athugasemdum endurskoðenda, svörum reikningshaldara og úrskurði aðalfundar, enn fremur skrá yfir útlán félagsins og tryggingar, er félagsmenn hafa sett félaginu fyrir lánum sínum. Auk þess tilkynning um breytingar á samþykktum félagsins og nafnaskrá yfir félagsmenn, stjórnendur þess og starfsmenn. — Bústofnslánafélög geta falið stjórn sveitabanka í sama hreppi að fara með sín mál. En ætíð skal halda aðgreindum fjárhag og reikningum sveitabanka og bústofnslánafélaga. Reikningsár bústofnslánafélaga er almanaksárið. — **18. gr.** Bústofnslánafélög veita félögum sínum lán til þess að auka bústofn sinn, eða til að koma upp bústofni. Enn fremur má veita félagsmönnum lán til að kaupa verkfæri til jarðyrkju og heyvinnu. Aldrei má skuld félagsmanns við félagið nema meiru en 2000 kr. — Utanfélagsmönnum má ekki lána. — **19. gr.** Útlán bústofnslánafélaga til bústofnskaupa skulu veitast til eigi lengri tíma en 10 ára og með jöfnum afborgunum. Lán til verkfærakaupa veitast eigi til lengri tíma en 5 ára. — **20. gr.** Hver félagsmaður skal setja félaginu veð eða aðra tryggingu fyrir lánum sínum. — Lánin skulu veitt gegn 1. veðrétti í búfé lántakanda eða öðrum þeim tryggingum, er félagsstjórnin tekur gildar. Séu lánin veitt gegn veði í búfé eingöngu, mega þau ekki nema meiru en helmingi verðs hins veðsetta búfjár eftir verðlagsskrá. — **21. gr.** Stjórn bústofnslánafélags ber ábyrgð á því gagnvart bústofnslánadeild Búnaðarbankans, að lánsféð sé eingöngu notað til þess, sem ákveðið er í 47. gr. laga um Búnaðarbanka Íslands. Verði félagsstjórn þess vör, að félagsmaður hafi notað lánið til annars en aukningar á bústofni sínum eða til verkfærakaupa, eða hann hefur fargað aftur af bústofni eða verkfærum, þá er lánið þegar afturkræft. Brot gegn þessum ákvæðum skulu varða 20—200 kr. sekt, er renni í sveitarsjóð, nema þyngri refsing liggi við samkv. öðrum lögum. — **22. gr.** Nú flytur félagsmaður bústofnslánafélags burtu af félagssvæðinu, og er þá skuld hans við félagið þegar fallin í gjalddaga. — **23. gr.** ...[1]) — **24. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um sveitabanka og bústofnslánafélög og gefið út leiðbeinandi fyrirmynd að samþykktum slíkra félaga.

1) IV. kafli laga nr. 31, 14. júní 1929, um Búnaðarbanka Íslands, er fjallaði um Bústofnslánadeild bankans, var numinn úr lögum með l. nr. 91, 3. maí 1935, § 5.

2) Sbr. l. nr. 46, 13. júní 1937.

1930 Nr. 31 19. maí

1935 Nr. 99 3. maí

Lög um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda.[a]) **1. gr.** Stofna skal í sambandi við Fiskveiðasjóð Íslands sérstakan sjóð, sem nefnist Skuldaskilasjóður vélbátaeigenda. — **2. gr.** Stofnfé skuldaskilasjóðs er 1½ milljón króna. Upphæð þessa tekur sjóðurinn að láni og ábyrgist ríkisstjórnin fyrir hönd ríkissjóðs greiðslu lánsins, enda skal ríkissjóður leggja fram árlega sem styrk til sjóðsins upphæð, sem svarar árlegum afborgana- og vaxtagreiðslum af láninu og handhafaskuldabréfunum, sbr. 3. gr. — **3. gr.** Nú telur stjórn skuldaskilasjóðs hentugra að gefa út handhafaskuldabréf fyrir sjóðinn, og er henni þá heimilt, með samþykki ríkisstjórnarinnar, að gefa út handhafaskuldabréf fyrir allt að

1) Sbr. l. nr. 91, 3. maí 1935, § 5.

a) XII, 100.

1750000 kr., enda lækki lántökuheimild sjóðsins um 150 kr. fyrir hverjar 175 kr., sem út eru gefnar af handhafaskuldabréfum. — Trygging þessara skuldabréfa er ábyrgð ríkissjóðs og framlag hans samkvæmt 2. gr. — Vextir af bréfunum skulu vera 4½% á ári. Skulu þau gefin út í einum flokki, og skulu þau innleyst á þann hátt, að árlega sé varið sömu fastri upphæð til samanlagðra vaxta- og innlausnargreiðslna, samkvæmt útdrætti, sem notarius publicus í Reykjavík framkvæmir, þannig að öll bréfin séu innleyst á 15 árum, og fer fyrsti útdráttur fram á árinu 1936. — **4. gr.** Skuldabréf skuldaskilasjóðs skulu með nafnverði vera gildur gjaldeyrir til greiðslu á skuldum, sem stofnaðar eru fyrir 1. janúar 1935, að svo miklu leyti, sem þær eru ekki fulltryggðar með fasteignaveði eða handveði [eða sjálfsvörzluveði í afla fiskiskips, sem sett er samkv. l. nr. 46, 31. maí 1927],[1]) en þá eru þau gildur gjaldeyrir með nafnverði fyrir þeim hluta veðskuldarinnar, sem fer fram úr verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem um ræðir í 13. gr., enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir a. m. k. 10% hærra verð en matsverð, sbr. 23. gr. Ennfremur skulu skuldabréfin vera gildur gjaldeyrir með nafnverði til greiðslu á víxlum, sem gefnir hafa verið út eftir 1. janúar 1935, ef skuldin hefur upphaflega verið stofnuð fyrir þann tíma. Skuldabréfin eru þó ekki gildur gjaldeyrir fyrir ríkissjóð eða ríkisstofnanir, banka, sparisjóði, bæjarfélög eða sýslufélög til þess að greiða með skuldir sínar. — **5. gr.** [Lán úr skuldaskilasjóði skulu veitt eigendum vélbáta ekki stærri en 60 smálesta, og skal lánunum varið til þess að ná samningum um nauðsynlegar eftirgjafir skulda og hagkvæmar breytingar á lánskjörum. Ennfremur má veita eigendum línuveiðagufuskipa lán í sama skyni, þó svo, að hin samanlagða lánsupphæð til eigenda línuveiðagufuskipa fari ekki fram úr 250000 krónum. Lánin skulu veitt með þeim skilyrðum og eftir þeim reglum, sem í lögum þessum greinir. — Því fé, sem eftir verður í sjóðnum, þegar lánveitingum úr honum, samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar og 1. málsgr. 10. gr. laganna, er lokið, skal varið til lánveitinga til þeirra vélbátaeigenda, sem ekki hafa áður fengið lán úr sjóðnum. Lán þessi skulu veitt með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum sem í lögunum greinir. Skal veittur hæfilegur frestur til umsókna um lán þessi. — Lánveitingum samkv. þessari grein skal lokið [30. desember][1]) 1937, og skal stjórn sjóðsins, sem skipuð var samkvæmt ákvæðum 10. gr. laganna, halda áfram störfum til þess tíma.][2]) — **6. gr.** Að jafnaði skal engum lánbeiðanda veitt hærra lán úr skuldaskilasjóði en sem svarar 15—20% af virðingarverði allra eigna hans. Þó má, ef sérstaklega stendur á, og það, að dómi sjóðstjórnarinnar, telst nauðsynlegt til þess að koma atvinnurekstri lánbeiðanda á heilbrigðan grundvöll, veita honum nokkru hærra lán, ef hann fær eftirgjöf á svo miklu af skuldum sínum, að eftirstöðvar þeirra, að viðbættu láni skuldaskilasjóðs, fari eigi fram úr virðingarverði eigna hans. — **7. gr.** Skilyrði fyrir lánveitingum úr sjóðnum eru þessi: 1. Að lánbeiðandi reki vélbátaútveg sem aðalatvinnuveg. 2. Að hann sé að dómi sjóðstjórnarinnar vel hæfur til að reka vélbátaútveg. 3. Að skuldir hans nemi meiru en sem svarar 75% af virðingarverði eigna hans, enda telji sjóðstjórnin honum ekki kleift að standa við skuldbindingar sínar eða að reka útgerðina á heilbrigðum grundvelli án aðstoðar sjóðsins. 4. Að samningar náist um svo mikinn afslátt á skuldum lánbeiðanda, að raunverulegar eftirstöðvar þeirra, sem sé allar skuldir hans, eftir að lán skuldaskilasjóðs hefur verið veitt og skuldaskilasamningur gerður, nemi ekki meiru en sem svarar þeim hluta af virðingarverði allra eigna hans, sem sjóðstjórnin telur honum fært að standa straum af, og aldrei meiru en sem svarar fullu virðingarverði eignanna, svo og að samningar náist um viðunanleg greiðslukjör á þeim hluta skulda hans, sem ekki greiðist með skuldaskilasjóðsláninu. 5. Að hann geti sett þá tryggingu fyrir láninu, er sjóðstjórnin tekur gilda. Skulu lánin vera forgangskröfur næst á eftir forgangskröfum, sem nú eru í lögum. — **8. gr.** Vextir af lánum úr skuldaskilasjóði skulu vera 4½ af hundraði á ári. Lánstíminn skal fara eftir ákvörðun sjóðstjórnarinnar. Þó skal hann aldrei vera lengri en 18 ár. — Lánin séu vaxtalaus fyrsta ár lánstímans og afborgunarlaus fyrstu þrjú árin. Þó skal áskilið, að ef efnahagur lántakanda breytist svo, að honum verði auðvelt að greiða lán sitt á skemmri tíma, að dómi sjóðstjórnarinnar,

1) L. nr. 6, 1. febr. 1936, § 1.

1) L. nr. 12, 13. jan. 1938, § 1.
2) L. nr. 5, 14. apríl 1937, § 1.

geti hún gert honum að greiða vexti frá lánveitingardegi og afborganir fyrr, eða hærri afborganir af láninu en annars er tilskilið. — Ennfremur sé áskilið, að ef lántakandi breytir um atvinnuveg, eða ef eigendaskipti verða að hinni veðsettu eign, sé sjóðstjórninni heimilt að ákveða, að lánið sé þegar fallið í gjalddaga. — Gjalddagi skal vera 1. nóv. ár hvert. — Sé árgjald ekki innt af hendi innan tveggja mánaða frá gjalddaga, er lánið allt fallið í gjalddaga. Þó skal veita skuldunaut gjaldfrest, ef hann leggur fram skilríki, sem stjórn skuldaskilasjóðs tekur gild, fyrir því, að hann geti ekki innt afborgun af hendi án hnekkis fyrir atvinnurekstur sinn, en hann hins vegar heldur veðinu vel við og stundar áfram þann atvinnurekstur, sem lánið var upphaflega veitt til stuðnings. — **9. gr.** [Í þrotabúi eða skuldafrágöngubúi lántakanda skulu lán úr skuldaskilasjóði njóta forgangsréttar samkvæmt 84. gr. skiptalaganna nr. 3, 12. apríl 1878.][1]) — Nú flytur veðsali í aðra þinghá, eftir að skuldabréf hefur verið þinglesið, og heldur sjóðurinn þá veðrétti sínum, þótt skuldabréfið sé eigi þinglesið í hinni síðari þinghá veðsala. — **10. gr.** Stjórn skuldaskilasjóðs skal skipuð þrem mönnum, er ríkisstjórnin útnefnir, og skal einn þeirra vera bankastjóri í Útvegsbankanum, og er hann formaður sjóðstjórnarinnar. Skal sjóðstjórnin skipuð til 31. des. 1936, enda skal lánveitingum úr sjóðnum þá lokið. Eftir það hefur stjórn Fiskveiðasjóðs Íslands störf sjóðsins á hendi. — Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðunarmönnum Fiskveiðasjóðs og úrskurðaðir af atvinnumálaráðherra og birtir í B-deild Stjórnartíðindanna. — **11. gr.** Þar, sem vélbátaútvegur er stundaður, getur sjóðstjórnin skipað einn eða fleiri menn sér til aðstoðar um að afla gagna til ákvarðana um lánveitingar. Ákveður sjóðstjórnin þóknun til þeirra. — **12. gr.** Umsóknir um lán úr skuldaskilasjóði skulu stílaðar til sjóðstjórnarinnar, en sendar hlutaðeigandi umboðsmönnum hennar í héraði, sem afgreiða þær svo fljótt sem unnt er til sjóðstjórnarinnar. — Lánbeiðni skal fylgja: 1. Afrit af síðustu skattskýrslu lánbeiðanda. 2. Síðasti rekstrar- og efnahagsreikningur lánbeiðanda. 3. Sundurliðuð skrá yfir eignir lánbeiðanda og mat umboðsmanna sjóðsins á þeim. Sé þar nákvæmlega tekið fram, hverjar fasteignir hans séu, og greint frá því, hvaða breytingar hafa orðið á þeim frá síðasta fasteignamati þeirra og hvert fasteignamat sé á þeim nú. Af vélbát eða vélbátum lánbeiðanda skal senda nákvæma lýsingu, þar sem greint sé frá aldri báts og vélar, meðferð og viðhaldi, síðustu sölu — hvenær seldir og fyrir hvaða verð — og öðru, sem kann að veita upplýsingar um sannvirði bátsins. Heimilt er umboðsmönnum að leita aðstoðar kunnáttumanna um þetta. Frá veiðarfærum, áhöldum, salti, olíu, aflabirgðum, útistandandi skuldum og öðru lausafé lánbeiðanda skal greint sem ýtarlegast. 4. Sundurliðuð skrá yfir lánardrottna lánbeiðanda. Skal þar greina skuldarupphæð, hvort skuld er tryggð með veði eða ábyrgð og hver tryggingin er, gjalddaga, afborgunarskilmála og önnur skuldakjör. 5. Sundurliðuð skrá yfir ábyrgðir lánbeiðanda. Skal greint, hverjar aðrar tryggingar eru fyrir ábyrgðarskuldunum, og þess getið, hvort líkur eru fyrir, að ábyrgðirnar falli á lánbeiðanda. 6. Vottorð lögreglustjóra eða hreppstjóra um, hve lengi lánbeiðandi hafi rekið vélbátaútgerð og hvar. 7. Drengskaparyfirlýsing lánbeiðanda um, að allar upplýsingar séu gefnar eftir beztu vitund. 8. Rökstutt álit umboðsmanna sjóðstjórnar um aðstöðu lánbeiðanda til vélbátaútgerðar og afkomumöguleika hans. 9. Álit umboðsmanna um það, undir hve háum greiðslum vaxta og afborgana útgerð hans fái staðið, þannig að lífvænlegt sé fyrir hann. 10. Aðrar upplýsingar, sem sjóðstjórnin kann að óska eftir. — **13. gr.** Skipa skal tvo matsmenn fyrir hvern landsfjórðung eða fyrir tiltekin útgerðarsvæði, eftir nánari ákvörðun stjórnar skuldaskilasjóðs, til þess að meta til peningaverðs fasteignir og vélbáta lánbeiðenda skuldaskilasjóðs. Skal annar skipaður af sjóðstjórninni, en hinn af atvinnumálaráðherra. Þóknun fyrir störf þeirra ákveður atvinnumálaráðherra, að fengnum tillögum stjórnar sjóðsins, og greiðist kostnaður við störf þeirra úr skuldaskilasjóði. — Matsmenn skuldaskilasjóðs skulu meta til sannvirðis allar fasteignir og vélbáta lánbeiðenda, með tilliti til þess, sem nú greinir: 1. Hvernig ástand eignarinnar er nú, og hvort verulegar endurbætur eru nauðsynlegar á henni, vegna þess að viðhald hennar hafi verið vanrækt undanfarin ár. 2. Hvaða leigu eða afgjald megi ætla, að hægt sé að fá nú árlega eftir eignina. 3. Hvaða verð sé líklegt, að fáist nú fyrir eignina með frjálsri sölu eða nauðungarsölu. 4. Að hve miklu leyti eignin fullnægi nú þeim kröfum

1) L. nr. 6, 1. febr. 1936, § 2.

1935 Nr. 99 3. maí

um nothæfi, sem gerðar eru, eða hvort til þess verði að gera á henni breytingar, er hafi verulegan kostnað í för með sér. 5. Sérhvers annars, sem líklegt er, að hafi áhrif á verðmæti eignarinnar. — **14. gr.** Þegar er sjóðstjórnin hefur fengið í hendur tillögur umboðsmanna og virðingargerðir matsmanna, tekur hún ákvörðun um, hvort lánbeiðandi getur komið til greina við lánveitingu. Skal hún þá láta birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, sem fjárkröfur eiga á lánbeiðanda, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir stjórn sjóðsins, með 6 vikna fyrirvara frá síðustu birtingu auglýsingar. Skal í auglýsingunni tekið fram, að allar ótryggðar kröfur falli niður ógildar, ef þeim er ekki lýst innan hins tiltekna frests.[a]) Ef skuldareigandi, sem ekki hefur lýst viðurkenndri kröfu innan hins tiltekna frests, síðar meðan á samningaumleitunum stendur, færir líkur fyrir, að hann hafi eigi átt kost á að sjá auglýsinguna, svo sem vegna fjarveru, sjúkdóms o. s. frv., er sjóðstjórninni þó heimilt að taka kröfu hans til greina. Að öðru leyti falla niður þær kröfur, sem eigi er lýst innan hins tiltekna frests. Sé ekki lýst öllum þeim kröfum, sem taldar eru fram samkv. 12. gr. 4. lið, skal sjóðstjórnin sannprófa, hvort framtalið er rétt. — **15. gr.** Að liðnum innköllunarfresti skal sjóðstjórnin, svo fljótt sem unnt er, taka ákvörðun um, hvort hún telur fært að veita lánbeiðanda lán úr skuldaskilasjóði. Telji hún, að umsækjandi geti komið til greina, skal honum þegar í stað tilkynnt það, annaðhvort bréflega eða með símskeyti. — **16. gr.** Nú telur stjórn skuldaskilasjóðs, að umsækjandi uppfylli þau skilyrði, sem lög þessi setja fyrir lánveitingum úr sjóðnum, og skal hún þá, svo fljótt sem auðið er, semja frumvarp til skuldaskila fyrir hann, ef hún telur, að hann þurfi að fá eftirgjöf á skuldum eða samninga við lánardrottna. Í frumvarpinu skulu taldar sér í flokki þær skuldir, er samningum er eigi ætlað að ná til, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlazt er til, að samið sé um. Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta lántakanda er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til. — **17. gr.** Þegar eftir að samningafrumvarp það, sem í 16. gr. getur, er fullsamið, skal sjóðstjórnin með ábyrgðarbréfi eða símskeyti tilkynna það öllum þeim lánardrottnum, er kröfu hafa lýst í búið, og boða þá á fund með hæfilegum fyrirvara.[a]) Samtímis skal lánbeiðanda sjálfum tilkynnt efni samningsins, og skal hann innan 5 daga frá því er tilkynning barst honum í hendur segja til um, hvort hann treystist til að ganga að honum. Sé svarið neitandi, skal fundarboð afturkallað í tæka tíð. Þangað til fundurinn er haldinn, skal frumvarp eða staðfest afrit liggja á skrifstofu sjóðsins skuldheimtumönnum til sýnis. — **18. gr.** Á skuldheimtumannafundi þeim, er um getur í 17. gr., skal sjóðstjórnin leggja fram samningsfrumvarp, svo og nákvæman efnahagsreikning lánbeiðanda, staðfestan af stjórn sjóðsins. Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag lánbeiðanda, er sjóðstjórnin getur látið í té. Þeim er heimilt að bera fram breytingartillögur við frumvarpið, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefur sjóðstjórnin heimild til að taka frumvarpið aftur, ef hún telur þær verulega máli skipta. Að öðrum kosti ber sjóðstjórnin frumvarpið undir atkvæði skuldheimtumanna, þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur. — **19. gr.** Hljóti frv. atkvæði svo margra skuldheimtumanna eða umboðsmanna þeirra, að þeir ráði yfir meira en helmingi samanlagðra kröfuupphæða mættra skuldheimtumanna, þeirra er samningnum er ætlað að ná til, hefur sjóðstjórnin heimild til að staðfesta það, og er það þá bindandi einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði á móti því eða eigi mætt á fundi. Leysir það þá skuldunaut undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem undan er skilinn í samningnum, bæði gagnvart lánardrottni sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur honum fyrir greiðslu skuldarinnar. — **20. gr.** Þegar eftir að samningur er staðfestur skal sjóðstjórnin ganga frá lánsskjölum og sjá um, að formlega sé gengið frá öllu því, sem samningurinn kveður á um. — **21. gr.** Samningur haggar eigi heimild lánardrottins til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefur sett fyrir kröfum á lánbeiðanda.[b]) — **22. gr.** Samningurinn hefur engin áhrif á þær kröfur, sem hér greinir: 1. Skuldir tryggðar með veði . . .[1]) þó því aðeins, að skuldar-

a) X, 382, 447.

1) L. nr. 6, 1. febr. 1936, § 3.
a) X, 447.
b) IX, 173, X, 448.

1935 Nr. 99 3. maí

1935 Nr. 99 3. maí

upphæð nemi eigi meiru en verðmæti veðsins. Sé skuldin hærri en verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem lagt er til grundvallar við samningsgerðina, ná samningar til þess hluta skuldarinnar, sem fer fram úr verði veðsins, enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir að minnsta kosti 15% hærra verð en matsverð. . . . .[1]) 2. Forgangskröfur samkvæmt 8. kap. 83. gr. skiptalaganna, að svo miklu leyti sem eigur lánbeiðanda teljast hrökkva fyrir þeim. . . .[1]) — **23. gr.** Frá því lánbeiðandi hefur sent lánbeiðni til sjóðstjórnarinnar og þangað til samningaumleitunum er lokið, má hann ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu og ekki veðsetja þær, nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum, og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. Komi í ljós eftir að samningur hefur verið staðfestur, að lánbeiðandi hafi brotið ákvæði greinar þessarar, er sjóðstjórninni heimilt að ógilda samninginn og endurheimta lánið án fyrirvara, ef útborgað hefur verið. Það fé, er skuldheimtumenn hafa þegar tekið á móti, verður eigi endurheimt. — **24. gr.** Jafnskjótt sem umboðsmaður skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefur tekið við lánbeiðni, skal það tilkynnt skiptaráðanda, og er þá hvers konar aðför vegna skulda lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til samningaumleitunum er lokið. Eigi verður heldur bú hans tekið til gjaldþrotaskipta frá sama tíma. Nú takast eigi samningar og bú lánbeiðanda er tekið til gjaldþrotaskipta áður en sex mánuðir eru liðnir frá því er samningaumleitunum lauk, og við skiptin kemur í ljós, að lánbeiðandi hefur brotið gegn ákvæðum 23. gr., og má þá með málsókn rifta þeim samningum og greiðslum, er ólöglega hafa farið fram, samkvæmt reglum gjaldþrotaskiptalaga, enda sé málsókn hafin innan sex vikna frá því er búskipti byrja. Tímabilið frá því er umboðsmaður skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefur tekið við lánbeiðni og þangað til samningaumleitunum er lokið telst ekki með fyrningartíma skuldar, víxilréttar né neinna réttargerða.[a]) — **25. gr.** Skuldaskilasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. — Bækur sjóðsins, ávísanir, skuldbindingar, sem gefnar eru út af sjóðnum og í nafni hans, svo og skuldabréf fyrir lánum úr sjóðnum og ábyrgðaryfirlýsingar gagnvart honum eru undanþegin stimpilgjaldi. — Eignar- og veðbókarvottorð er skylt að afgreiða til sjóðsins án endurgjalds. — **26. gr.** Í reglugerð fyrir skuldaskilasjóð[1]) má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja, þótt eigi sé gert sérstaklega ráð fyrir þeim í lögum þessum, og fari þau þó eigi í bága við nein ákvæði laganna. — **27. gr.** Þegar lokið er lánveitingum úr skuldaskilasjóði, skulu eignir sjóðsins renna í stofnsjóð Fiskveiðasjóðs Íslands, jafnóðum og útlán skuldaskilasjóðs afborgast, enda annist Fiskveiðasjóður skrifstofuhald skuldaskilasjóðs frá upphafi, skuldaskilasjóði að kostnaðarlausu.

1) L nr. 6, 1. febr. 1936, § 3.
a) X, 443, 450.

1935 Nr. 99 3. maí

Lög um viðauka við lög nr. 99, 3. maí 1935, um Skuldaskilasjóð vélbátaeigenda.

1939 Nr. 22 12. júní

1. gr. Atvinnumálaráðherra er heimilt að skipa þriggja manna skuldaskilanefnd, til að annast fullnaðarsamninga um greiðslur og eftirgjafir á fjárkröfum á félagsmenn fiskveiðasamvinnufélaga, sem fengið hafa lán úr skuldaskilasjóði vélbátaeigenda, þar á meðal á ábyrgðarkröfum þeirra vegna félaganna frá því áður en þau voru gerð upp af skuldaskilasjóði. Skal nefnd þessi skipuð einum manni tilnefndum af Landsbankanum og Útvegsbankanum, en hina tvo skipar ráðherra án tilnefningar. Tilnefni bankarnir ekki mann í nefndina, skipar ráðherra alla nefndarmennina án tilnefningar. — Til að ná þessum samningum má skuldaskilanefnd verja til útlána allt að 90 þús. kr. af ónotuðu fé og ónotaðri lántökuheimild skuldaskilasjóðs vélbátaeigenda samkvæmt heimild í 22. gr. XXVIII. lið fjárlaga fyrir árið 1939. Skuldaskilum og lánveitingum samkvæmt lögum þessum skal lokið fyrir 1. jan. 1940. — **2. gr.** Hver sá, sem verið hefur félagsmaður í fiskveiðasamvinnufélagi, sem fengið hefur lán úr skuldaskilasjóði vélbátaeigenda fyrir þann tíma, er félagið fékk lánið, og sem ber enn ábyrgð á þáverandi skuldum félagsins, getur innan 4 vikna frá gildistöku laga þessara sótt um aðstoð skuldaskilanefndar og lán úr skuldaskilasjóði vélbátaeigenda samkvæmt 1. gr. Umsókninni skal fylgja staðfest eftirrit af seinustu skattskýrslu lánbeiðanda og sundurliðuð skrá yfir eignir hans, skuldir og ábyrgðir, ásamt drengskaparyfirlýsingu um, að allar

1) Rgj. nr. 88, 27. júlí 1935.

upplýsingar séu gefnar eftir beztu vitund. Ennfremur er skuldaskilanefnd heimilt að krefja lánbeiðendur um allar þær upplýsingar, sem hún telur þurfa. — **3. gr.** Þegar skuldaskilanefnd hefur borizt lánbeiðni samkvæmt 2. gr., skal hún, ef hún eftir bráðabirgðaathugun á lánbeiðninni telur geta komið til greina að veita lánbeiðanda lán, láta birta þrisvar í röð í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, er telja sig hafa fjárkröfur á hendur honum, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir nefndinni innan 6 vikna frá síðustu birtingu auglýsingarinnar. Skal taka fram í auglýsingunni, að allar ótryggðar kröfur, sem ekki er lýst innan hins tiltekna frests, falli niður ógildar gagnvart lánbeiðanda. Þó er nefndinni heimilt að taka kröfulýsingu, er síðar kemur fram, gilda, þegar svo stendur á, sem segir í 14. gr. 4. málslið skuldaskilasjóðslaga 3. maí 1935. — **4. gr.** Að liðnum innköllunarfresti skal skuldaskilanefnd, svo fljótt sem unnt er, taka ákvörðun um, hvort hún telur fært að veita lánbeiðanda lán úr skuldaskilasjóði samkvæmt lögum þessum. Telji hún, að lánbeiðandi geti komið til greina, skal honum þegar í stað tilkynnt það, annaðhvort bréflega eða með símskeyti. — **5. gr.** Nú telur skuldaskilanefnd, að lánbeiðandi uppfylli þau skilyrði, sem lög þessi setja fyrir lánveitingu, og skal hún þá, svo fljótt sem auðið er, semja tillögur til skuldaskila fyrir hann, ef hún telur, að hann þurfi að fá eftirgjöf á skuldum eða samningi við kröfuhafa, þar með við þá, sem hann telst standa í ábyrgðarskuldum við. Í tillögunum skulu taldar sér í flokki þær skuldir, er samningum er eigi ætlað að ná til, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlazt er til, að samið sé um. Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta lántakanda er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til. — Skuldaskilanefnd skal semja tillögur sínar með tilliti til þess, að lánbeiðendum verði skuldaskilin að liði og leitast við að ná samkomulagi við kröfuhafa um nægilegan afslátt á kröfum þeirra til þess. — Við samning tillagna sinna ber skuldaskilanefnd, áður en hún gengur endanlega frá þeim, að gera sér grein fyrir því, með tilliti til allra framkominna lánbeiðna, hversu miklum hluta af þeim 90000 krónum, sem til umráða eru til lánveitinga samkvæmt lögum þessum, skuli verja til lánveitinga handa félagsmönnum hvers fiskveiðasamvinnufélags, sem hlut á að máli, út af fyrir sig, og miða síðan lánveitingar til hinna einstöku lánbeiðenda úr hverju félagi við það, að þær fari eigi samtals fram úr því, sem nefndin þannig hefur talið hæfilegan hluta handa félagsmönnum þess félags. — Við lánveitingar skal skuldaskilanefnd taka tillit til efnahags lánbeiðanda og greiðslugetu, og skulu lán þau, sem veitt kunna að verða samkvæmt lögum þessum, að jafnaði ekki vera hærri en svo, að eftirstöðvar skulda lánbeiðanda, að láninu viðbættu, fari ekki fram úr verðmæti eigna hans, samkvæmt því, sem fyrir liggur um það. — **6. gr.** Skuldaskilabeiðandi skal setja þá tryggingu fyrir láni því, sem honum verður veitt samkvæmt lögum þessum, sem skuldaskilanefnd tekur gilda. Ákvæði 8. og 9. gr. skuldaskilasjóðslaganna gilda einnig um lán samkvæmt lögum þessum. — **7. gr.** Eftir að skuldaskilanefnd hefur samið tillögur þær, sem um ræðir í 5. gr., skal hún með ábyrgðarbréfi eða símskeyti tilkynna það öllum, sem lýst hafa kröfum á lánbeiðanda. Skal jafnframt boða þá á fund með hæfilegum fyrirvara. — Samtímis skal nefndin skýra lánbeiðendum frá tillögunum, og skulu þeir innan tíu daga frá því er tilkynning um tillögurnar barst þeim í hendur segja til um það, hvort þeir treystist til að greiða svo sem þar er tilskilið. Verði svörin þannig, að skuldaskilanefnd telji gagnslaust að reyna samninga við skuldheimtumenn, afboðar hún í tæka tíð fund þann, er hún hafði boðað þá á. Tillögur nefndarinnar skulu liggja til sýnis á skrifstofu hennar, þangað til fundur hefur verið haldinn eða afboðaður. — **8. gr.** Á skuldheimtumannafundi þeim, er um getur í 7. gr., skal skuldaskilanefnd leggja fram tillögur sínar. Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag lánbeiðenda, er nefndin getur látið í té. Þeim er og heimilt að bera fram breytingartillögur við tillögurnar, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefur skuldaskilanefnd heimild til að taka tillögur sínar aftur, ef hún telur breytingartillögurnar verulegu máli skipta. Að öðrum kosti ber skuldaskilanefnd tillögur sínar undir atkvæði skuldheimtumanna þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur. — **9. gr.** Hljóti tillögur skuldaskilanefndar atkvæði svo margra skuldheimtumanna eða umboðsmanna þeirra, að þeir ráði yfir meira en helmingi samanlagðra kröfuupphæða mættra skuldheimtu-

1939 Nr. 22 12. júní

1939 Nr. 22 12. júní

manna, þeirra er samningum er ætlað að ná til, hefur nefndin heimild til að staðfesta þær sem samning milli aðilja, og eru þær þá bindandi einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði á móti þeim eða eigi hafa mætt á fundi. Leysa þær þá skuldunauta undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem undan er skilinn í samningnum, bæði gagnvart skuldheimtumönnum sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur þeim fyrir greiðslu skuldarinnar. — **10. gr.** Þegar eftir að samningur er staðfestur, skal skuldaskilanefnd ganga frá lánsskjölum og sjá um, að formlega sé gengið frá öllu því, sem samningurinn kveður á um. Skal hún síðan greiða kröfuhöfum umsaminn hluta af kröfum þeirra. — Samningurinn haggar ekki heimild kröfuhafa lánbeiðanda til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefur sett fyrir kröfum á lánbeiðanda. — **11. gr.** Samningurinn hefur engin áhrif á kröfur þær, sem um ræðir í 22. gr. skuldaskilasjóðslaganna. — **12. gr.** Frá því að lánbeiðandi hefur sent lánbeiðni til skuldaskilanefndar og þangað til samningsumleitunum er lokið, má hann ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu, og ekki veðsetja þær, nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum, og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. Komi í ljós, eftir að samningur hefur verið staðfestur, að lánbeiðandi hafi brotið ákvæði greinar þessarar, er nefndinni heimilt að ógilda samninginn gagnvart honum og endurheimta lánið án fyrirvara, ef útborgað hefur verið. Það fé, er skuldheimtumenn hafa þegar tekið á móti, verður eigi endurheimt. — **13. gr.** Jafnskjótt sem skuldaskilanefnd hefur tekið við lánbeiðni skal það tilkynnt skiptaráðanda, og er þá hvers konar aðför vegna skuldbindinga lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til samningsumleitunum er lokið. Eigi verður bú hans heldur tekið til gjaldþrotaskipta frá sama tíma. Nú takast eigi samningar og bú lánbeiðanda er tekið til gjaldþrotaskipta, áður en sex mánuðir eru liðnir frá því er samningaumleitunum lauk, og við skiptin kemur í ljós, að hann hefur brotið gegn ákvæðum 11. gr., og má þá með málssókn rifta þeim samningum og greiðslum, er ólöglega hafa farið fram samkvæmt reglum gjaldþrotaskiptalaga, enda sé málssókn hafin innan sex vikna frá því er búskipti byrja. Tímabilið frá því er skuldaskilanefnd hefur tekið við lánbeiðni og þangað til samningaumleitunum er lokið, telst ekki með fyrningartíma ábyrgðarskuldarinnar né neinna réttargerða út af henni, sem fram kunna að hafa farið, áður en lánbeiðnin barst nefndinni í hendur. — **14. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara getur atvinnumálaráðuneytið, ef þörf þykir, sett með reglugerð. — **15. gr.** Um lán samkvæmt lögum þessum gilda ákvæði 27. gr. skuldaskilasjóðslaganna sem um önnur útlán sjóðsins.

1939 Nr. 22 12. júní

Lög um aðstoð til útvegsmanna.

1950 Nr. 120 28. des.

I. kafli. Um eftirgjafir lána úr ríkissjóði og greiðslufrest stofnlána. — **1. gr.** Stjórn Skuldaskilasjóðs, samanber 14. gr., er heimilt að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar að semja við útgerðarmenn og útgerðarfélög, er síldveiðar stunduðu fyrir Norðurlandi á tímabilinu 1945 til 1950, um eftirgjöf að nokkru eða öllu leyti á neðantöldum skuldum þeirra: 1. Sjóveðs- og öðrum lögveðskröfum, er ríkissjóður hefur innleyst samkvæmt lögum nr. 85, 15. des. 1948, og lánum samkv. 2. mgr. 2. gr. sömu laga. 2. Lánum, sem veitt voru úr ríkissjóði vegna aflabrests á sumarsíldveiðum 1945, 1947 og 1949. 3. Lánum, sem veitt voru með ábyrgð ríkissjóðs til áframhaldandi rekstrar á sumarsíldveiðum 1948 og 1949. — Eftirgjöf samkv. þessari grein skal einnig heimil, þó veðtrygging kunni að vera fyrir láninu. — **2. gr.** Skilyrði fyrir eftirgjöfum samkv. 1. gr. eru þessi: 1. Að útgerðarmaður hafi sótt um aðstoð. 2. Að útgerðarmaður hafi látið stjórn Skuldaskilasjóðs útvegsmanna í té fullkomna greinargerð undirritaða að viðlögðum drengskap, um fjárhag sinn og maka síns, svo og veitt færi á að láta kunnáttumenn meta eignir sínar. 3. Að stjórn Skuldaskilasjóðs þyki sýnt, að umsækjanda sé ekki kleift að standa við skuldbindingar sínar eða reka útgerð á heilbrigðum grundvelli án aðstoðar. 4. Að viðunandi samningur náist við aðra lánardrottna útgerðarmanns, ef þurfa þykir að áliti sjóðsstjórnar, með eða án hjálpar hennar, og að sýnt þyki, að honum verði með aðstoðinni kleift að reka útgerð framvegis. — **3. gr.** Útgerðarmönnum og útgerðarfélögum, er aðstoð fá samkvæmt lögum þessum, skal veittur greiðslufrestur á ógreiddum afborgunum af lánum til skipakaupa úr Stofnlánadeild sjávarútvegsins og Fiskveiðasjóði Íslands, er féllu í gjalddaga á

árunum 1948—1950, að báðum meðtöldum, þannig að samanlagðar upphæðir gjaldfallinna afborgana deilist með jöfnum árlegum upphæðum á þau ár, sem eftir eru af lánstímanum. Lántakandi skal sanna, að síðari veðlán falli ekki í gjalddaga af þessum sökum. — Nú er stjórn Skuldaskilasjóðs sammála um, að rétt sé að veita útgerðarmanni, sem síldveiðar stundaði fyrir Norðurlandi á tímabilinu 1945—1950, en engin aðstoðarlán hefur fengið, greiðslufrest samkv. 1. málsgr. þessarar greinar, og skal sjóðsstjórninni það þá heimilt. — Þeir dráttarvextir af vangoldnum afborgunum af lánum Stofnlánadeildar og Fiskveiðasjóðs, sem eru fallnir við gildistöku laga þessara, skulu niður falla, en frá þeim tíma ber að greiða í dráttarvexti af afborgunum slíkra lána ½% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem greiðsla dregst. — **4. gr.** Verði bú útgerðarmanns eða útgerðarfélags, sem samið hefur við lánardrottna sína án milligöngu stjórnar Skuldaskilasjóðs, tekið til opinberra skuldaskila eða gjaldþrotaskipta á næsta ári frá eftirgjöf skulda eða krafna samkv. 1. gr., skal nefnd eftirgjöf eigi vera því til fyrirstöðu, að ríkissjóður og aðrir, sem gefið hafa eftir af kröfum jafnframt eftirgjöfum ríkissjóðs, geti lýst kröfum sínum með fullum upphæðum í búið. Hætti fyrirtækið rekstri innan árs, getur ríkissjóður látið eftirgjöfina falla niður. — **5. gr.** Skilyrði fyrir aðstoð samkv. I. kafla laga þessara er, að birt verði í Lögbirtingablaði áskorun til lánardrottna og ábyrgðarmanna aðstoðarbeiðanda um að lýsa kröfum á hendur honum fyrir stjórn Skuldaskilasjóðs innan fjögurra vikna frá birtingu auglýsingar að viðlögðum kröfumissi.

II. kafli. Um skuldaskilasjóð útvegsmanna. — **6. gr.** Stofna skal í sambandi við Fiskveiðasjóð Íslands sérstakan sjóð, sem nefnist Skuldaskilasjóður útvegsmanna. — **7. gr.** [Stofnfé sjóðsins má nema allt að kr. 20 000 000.00, og skal þess aflað þannig: a. Ríkisstjórninni heimilast að taka allt að kr. 7 500 000.00 að láni til 10 ára og endurlána sjóðnum með sömu kjörum og lánið er tekið. Þó er ríkisstjórninni heimilt að taka upp samninga hvenær sem er á lánstímanum um aukaafborgun af láninu, enda sé jafnframt veitt fé til slíkrar aukaafborgunar í fjárlögum. b. Stjórn Skuldaskilasjóðs heimilast að taka allt að kr. 12 500 000.00 að láni, og ábyrgist fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs greiðslu lánsins.][1]) — **8. gr.** Nú telur stjórn sjóðsins hentugra að gefa út handhafaskuldabréf fyrir sjóðinn, og er henni þá heimilt með samþykki ríkisstjórnarinnar að gefa út handhafaskuldabréf fyrir upphæð, er nemi allt að öllu stofnfé sjóðsins, enda lækki þá lántökuheimild sjóðsins um tilsvarandi fjárhæð. — Trygging þessara skuldabréfa er ábyrgð ríkissjóðs og skuldabréfin fyrir lánum þeim, er Skuldaskilasjóður veitir. — Vextir af bréfunum skulu vera 4½% p. a. Skulu þau gefin út í einum eða fleiri flokkum, eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar, og skulu þau innleyst á þann hátt, að árlega sé varið sömu fastri upphæð til samanlagðrar vaxta- og innlausnargreiðslu samkvæmt útdrætti, er notarius publicus í Reykjavík framkvæmir, þannig að öll bréfin séu innleyst á 15 árum. — **9. gr.** Skuldabréf sjóðsins skulu með nafnverði vera gildur gjaldeyrir til greiðslu á skuldum þeirra útvegsmanna, er lán fá hjá sjóðnum og stofnað hefur verið til á árunum 1945—1950, að báðum árum meðtöldum, að svo miklu leyti sem þær eru ekki fulltryggðar með fasteignaveði eða sjálfsvörzluveði í lausafé eða afla skips, en þá eru þau gildur gjaldeyrir með nafnverði fyrir þeim hluta veðskuldanna, sem fram fer úr verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem um ræðir í 17. gr., enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir a. m. k. 15% hærra verð en matsverð, sbr. 27. gr. — Skuldabréf sjóðsins skulu þó aðeins vera gildur gjaldeyrir gagnvart kröfueigendum við skuldaskil. — **10. gr.** Lán úr sjóðnum má veita eigendum eða útgerðarmönnum vélskipa og línuveiðigufuskipa, er síldveiðar stunduðu fyrir Norðurlandi á tímabilinu 1945—1950. Skal lánunum varið til þess að ná samningum um nauðsynlegar eftirgjafir skulda og hagkvæmar breytingar á lánskjörum. — Enn fremur skal sjóðsstjórninni heimilt, ef aðrir vélbátar eða línuveiðiskip hafa orðið fyrir sérstökum óhöppum á þessu tímabili, að veita eigendum eða útgerðarmönnum þeirra lán á sama hátt. Lán úr Skuldaskilasjóði má eigi vera hærra en sem svarar 20% af virðingarverði allra eigna lántakanda. — [Lánveitingum úr sjóðnum skal lokið 1. ágúst 1951.][2]) — **11. gr.** Skilyrði fyrir lánveitingum úr sjóðnum eru þessi: 1. Að lán-

1) L. nr. 95, 27. nóv. 1951. § 1.
2) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 1.

beiðandi reki vélbátaútveg eða línuveiðar sem aðalatvinnuveg. 2. Að hann sé að dómi sjóðsstjórnarinnar vel hæfur til að reka útgerð. 3. Að skuldir hans nemi meiru en sem svarar 75% af virðingarverði eigna hans, enda telji sjóðsstjórnin honum ekki kleift að standa við skuldbindingar sínar eða reka útgerðina á heilbrigðum grundvelli án aðstoðar sjóðsins. 4. Að samningar náist um svo mikinn afslátt á skuldum lánbeiðanda, að raunverulegar eftirstöðvar þeirra, sem sé allar skuldir hans, eftir að lán Skuldaskilasjóðs hefur verið veitt og skuldaskilasamningur gerður, nemi ekki meiru en sem svarar þeim hluta af virðingarverði allra eigna hans, sem sjóðsstjórnin telur honum fært að standa straum af og aldrei meiru en sem svarar fullu virðingarverði eignanna, svo og að samningar náist um viðunanleg greiðslukjör á þeim hluta skulda hans, sem ekki greiðist með skuldaskilasjóðsláninu. 5. Að sett sé trygging fyrir láninu, er stjórn sjóðsins samþykkir. — **12. gr.** Vextir af lánum úr Skuldaskilasjóði skulu vera 5% p. a. Lánstími skal fara eftir ákvörðun sjóðsstjórnarinnar, þó skal hann aldrei vera lengri en 12 ár, en það skal þó áskilið, að ef efnahagur lántaka breytist, svo að honum verði auðvelt að greiða lán sitt á skemmri tíma að dómi sjóðsstjórnarinnar, geti hún gert honum að greiða hærri afborganir af láninu en annars er tilskilið. — Enn fremur sé áskilið, að ef lántaki breytir um atvinnuveg eða ef eigendaskipti verða að hinni veðsettu eign, sé sjóðsstjórninni heimilt að ákveða, að lánið sé þegar gjaldfallið. — Gjalddagi lánanna skal vera 1. nóvember ár hvert. — Sé árgjald ekki innt af hendi innan tveggja mánaða frá gjalddaga, er lánið allt fallið í gjalddaga. — **13. gr.** Nú flytur veðsali í aðra þinghá, eftir að skuldabréfi hefur verið þinglýst, og heldur sjóðurinn þá rétti sínum, þótt skuldabréfið sé eigi þinglesið í hinni síðari þinghá veðsins. — **14. gr.** Í stjórn Skuldaskilasjóðs eiga sæti 5 menn, skipaðir af ríkisstjórninni. Skal einn skipaður eftir tilnefningu stjórnar Landsbanka Íslands, annar eftir tilnefningu stjórnar Útvegsbanka Íslands h/f, þriðji eftir tilnefningu stjórnar Landssambands íslenzkra útvegsmanna, en tveir skulu skipaðir án tilnefningar. — Ráðherra skipar formann stjórnar Skuldaskilasjóðs. — Á stjórnarfundum ræður afl atkvæða. Ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns. — Skal sjóðsstjórnin skipuð til [1. ágúst 1951,][1]) enda skal lánveitingum úr sjóðnum þá lokið. Eftir það hefur stjórn Fiskveiðasjóðs Íslands störf sjóðsins á hendi. — Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af endurskoðunarmönnum Fiskveiðasjóðs og úrskurðaðir af sjávarútvegsmálaráðherra og birtir í B-deild Stjórnartíðindanna. — **15. gr.** Þar sem vélbátaútvegur er stundaður, getur sjóðsstjórnin skipað einn eða fleiri umboðsmenn sér til aðstoðar um að afla gagna til ákvarðana um lánveitingar. Ákveður sjóðsstjórnin þóknun til þeirra. — **16. gr.** Umsóknir um aðstoð samkvæmt lögum þessum, þar á meðal um lán úr Skuldaskilasjóði, skulu sendar sjóðsstjórninni eða þeim, er hún vísar til. — Lánbeiðni skal fylgja: 1. Afrit af síðustu skattskýrslu lánbeiðanda. 2. Síðasti rekstrar- og efnahagsreikningur lánbeiðanda. 3. Sundurliðuð skrá yfir eignir lánbeiðanda og mat umboðsmanna sjóðsins á þeim, ef skipaðir hafa verið samkv. 15. gr. Sé þar nákvæmlega tekið fram, hverjar fasteignir hans séu, og greint frá því, hvaða breytingar hafa orðið á þeim frá síðasta fasteignamati þeirra og hvert fasteignamat sé á þeim nú. Af vélbát eða vélbátum lánbeiðanda skal senda nákvæma lýsingu, þar sem greint sé frá aldri báts og vélar, meðferð og viðhaldi, hvaða fylgifé fylgi bátnum, síðustu sölu, hvenær seldur og fyrir hvaða verð, og öðru, sem kann að veita upplýsingar um sannvirði bátsins. Heimilt er umboðsmönnum að leita aðstoðar kunnáttumanna um þetta. Frá veiðarfærum, áhöldum, salti, olíu, aflabirgðum, útistandandi skuldum og öðru lausafé lánbeiðanda skal greint sem ýtarlegast. 4. Sundurliðuð skrá yfir lánardrottna lánbeiðanda. Skal þar greina skuldarupphæð, hvort skuld er tryggð með veði eða ábyrgð og hver tryggingin er, gjalddaga, afborgunarskilmála og önnur skuldakjör. 5. Sundurliðuð skrá yfir ábyrgðir lánbeiðanda. Skal greint, hverjar aðrar tryggingar eru fyrir ábyrgðarskuldunum, og þess getið, hvort líkur eru fyrir, að ábyrgðirnar falli á lánbeiðanda. 6. Vottorð lögreglustjóra eða hreppstjóra um, hve lengi lánbeiðandi hafi rekið vélbátaútgerð og hvar. 7. Drengskaparyfirlýsing lánbeiðanda um, að allar upplýsingar séu gefnar eftir beztu vitund. 8. Rökstutt álit umboðsmanna sjóðsstjórnar, ef skipaðir hafa verið samkvæmt 15. gr., um aðstöðu lánbeiðanda til útgerðar og afkomumöguleika hans. 9. Aðrar upplýsingar, er sjóðurinn kann að óska eftir. 10. Umsóknir um aðstoð, sem borizt hafa skilanefnd samkvæmt lögum nr. 85

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 2.

og 100 1948, skulu gilda sem umsóknir um lán úr Skuldaskilasjóði, nema annað sé tekið fram. — **17. gr.** Heimilt er að skipa tvo matsmenn fyrir hvern landsfjórðung eða fyrir tiltekið útgerðarsvæði, eftir nánari ákvörðun stjórnar Skuldaskilasjóðs, til þess að meta til peningaverðs fasteignir og skip lánbeiðenda. Skal annar skipaður af sjóðsstjórninni, en hinn af sjávarútvegsmálaráðherra. — Matsmenn Skuldaskilasjóðs skulu meta til sannvirðis allar fasteignir og skip lánbeiðenda með tilliti til þess, sem nú greinir: 1. Hvernig ástand eignarinnar er nú og hvort verulegar endurbætur eru nauðsynlegar á henni, vegna þess að viðhald hennar hafi verið vanrækt undanfarið. 2. Hvaða leigu eða afgjald megi ætla, að hægt sé að fá nú árlega eftir eignina. 3. Hvaða verð sé líklegt að fáist nú fyrir eignina með frjálsri sölu eða nauðungarsölu. 4. Að hve miklu leyti eignin fullnægi nú þeim kröfum um nothæfi, sem gerðar eru, eða hvort til þess verði að gera á henni breytingar, er hafi verulegan kostnað í för með sér. 5. Sérhvers annars, er líklegt er, að hafi áhrif á verðmæti eignarinnar. — **18. gr.** Virðingarverð allra eigna lánbeiðanda, sem farið er eftir við skuldaskilin, sbr. 10. og 11. gr., ákveður stjórn sjóðsins með hliðsjón af mati umboðsmanna og matsmanna, ef skipaðir hafa verið, sbr. 15. og 17. gr. — **19. gr.** Þegar sjóðsstjórnin hefur fengið í hendur tilskilin gögn samkv. lögum þessum, tekur hún ákvörðun um, hvort lánbeiðandi geti komið til greina við lánveitingu. Skal hún þá láta birta þrisvar í Lögbirtingablaðinu áskorun til allra þeirra, sem fjárkröfur eiga á lánbeiðanda, þar með taldar ábyrgðir, um að lýsa kröfum sínum fyrir stjórn sjóðsins með fjögurra vikna fyrirvara frá síðustu birtingu auglýsingar. Skal í auglýsingunni tekið fram, að allar ótryggðar kröfur falli niður ógildar, ef þeim er ekki lýst innan hins tiltekna frests. Ef skuldareigandi, sem ekki hefur lýst viðurkenndri kröfu innan hins tiltekna frests, síðar meðan á samningaumleitunum stendur færir líkur fyrir því, að hann hafi eigi átt þess kost að sjá auglýsinguna, svo sem vegna fjarveru, sjúkdóms o. s. frv., er sjóðsstjórninni þó heimilt að taka kröfu hans til greina. Sé ekki lýst öllum þeim kröfum, sem taldar eru fram samkvæmt 16. gr. 4. lið, skal sjóðsstjórnin sannprófa, hvort framtalið er rétt. [Nú virðist framtalin en ólýst krafa ekki tortryggileg, og skal þá heimilt að taka hana upp í frumvarp til skuldaskila, sbr. 21. gr.][1]) — Áskoranir til lánardrottna aðstoðarbeiðenda, er skilanefnd samkvæmt lögum nr. 85 og 100 1948 kann að hafa látið birta samkvæmt lögum nr. 100 1948 og reglugerð nr. 158 1949, skulu teljast fullnægjandi og koma í stað áskorana samkv. þessari grein. — **20. gr.** Að liðnum innköllunarfresti skal sjóðsstjórnin, svo fljótt sem unnt er, taka ákvörðun um, hvort hún telur fært að veita lánbeiðanda lán úr Skuldaskilasjóði. Telji hún, að umsækjandi geti komið til greina, skal honum þegar í stað tilkynnt það, annaðhvort bréflega eða með símskeyti. — **21. gr.** Nú telur stjórn Skuldaskilasjóðs, að umsækjandi uppfylli þau skilyrði, sem lög þessi setja fyrir lánveitingu úr sjóðnum, og skal hún þá, svo fljótt sem auðið er, semja frumvarp til skuldaskila fyrir hann, ef hún telur, að hann þurfi að fá eftirgjöf á skuldum eða samninga við lánardrottna. — Í frumvarpinu skulu taldar sér í flokki þær skuldir, er samningum er eigi ætlað að ná til, og í öðrum flokki þær skuldir, sem ætlazt er til, að samið sé um. Þá skal og skilmerkilega getið, hve háan hundraðshluta umsækjanda er ætlað að greiða af skuldum þeim, er samningar ná til. — Frumvarpið skal borið undir umsækjanda, og segi hann til innan 5 daga, hvort hann treystist til að hlíta ákvæðum þess. — **22. gr.** Þegar eftir að samningsfrumvarp það, sem í 21. gr. getur, er fullsamið og samþykkt af umsækjanda, skal sjóðsstjórnin með ábyrgðarbréfi eða símskeyti tilkynna það öllum þeim lánardrottnum, er kröfu hafa lýst í búið, og boða þá og umsækjanda á fund með hæfilegum fyrirvara. [Þá lánardrottna þarf þó ekki að boða, sem gert er ráð fyrir í frumvarpi, sbr. 21. gr., að fái kröfur sínar greiddar að fullu.][2]) Þangað til fundurinn er haldinn skal frumvarp eða staðfest afrit liggja á skrifstofu sjóðsins skuldheimtumönnum til sýnis. — **23. gr.** Á skuldheimtumannafundi þeim, er um getur í 22. gr., skal sjóðsstjórnin leggja fram samningsfrumvarp, svo og nákvæman efnahagsreikning umsækjanda, staðfestan af stjórn sjóðsins. — Skuldheimtumenn eiga heimtingu á að fá sérhverjar upplýsingar um hag umsækjanda, er sjóðsstjórnin getur látið í té. Þeim er heimilt að bera fram breytingartillögur við frumvarpið, og skulu þær ræddar og bornar undir atkvæði sérstaklega. Verði þær samþykktar, hefur

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 3.
2) S. l., § 4.

1950 Nr. 120 28. des.

sjóðsstjórnin heimild til að taka frumvarpið aftur, ef hún telur þær verulegu máli skipta. Að öðrum kosti ber sjóðsstjórnin frumvarpið undir atkvæði skuldheimtumanna þegar að loknum umræðum og atkvæðagreiðslum um breytingartillögur. — **24. gr.** [Þeir kröfuhafar einir, er lýst hafa kröfum sínum, áður en boðað er til skuldheimtumannafundar, og ekki er gert ráð fyrir í frumvarpi samkvæmt 21. gr. að fái fulla greiðslu, eiga atkvæðisrétt um frumvarp til skuldaskila.][1]) — Hljóti frumvarp atkvæði svo margra skuldheimtumanna eða umboðsmanna þeirra, að þeir ráði yfir meira en helmingi samanlagðra kröfuupphæða mættra skuldheimtumanna, þeirra er samningnum er ætlað að ná til, hefur sjóðsstjórnin heimild til að staðfesta það, og er það þá bindandi einnig fyrir þá skuldheimtumenn, er greitt hafa atkvæði á móti því eða eigi mætt á fundi. Leysir það þá skuldunaut undan skyldu til að greiða þann hundraðshluta hverrar samningskröfu, sem undan er skilinn í samningnum, bæði gagnvart lánardrottni sjálfum, ábyrgðarmönnum og öðrum, er annars hefðu átt endurgjaldskröfu á hendur honum fyrir greiðslu skuldarinnar. — **25. gr.** Þegar eftir að samningur er staðfestur, skal sjóðsstjórnin ganga frá lánsskjölum og sjá um, að formlega sá frá öllu því gengið, sem samningur kveður á um. — **26. gr.** Samningur haggar eigi heimild lánardrottins til að ganga að tryggingu eða ábyrgð, sem þriðji maður hefur sett fyrir kröfum á hendur umsækjanda [nema um sé að ræða skuldir samkvæmt 1.—3. tölulið 1. greinar.][2]) — **27. gr.** Samningurinn hefur engin áhrif á þær kröfur, sem hér greinir: 1. Skuldir tryggðar með veði, þó því aðeins, að skuldarupphæð nemi eigi meiru en verðmæti veðsins. Sé skuldin hærri en verðmæti veðsins samkvæmt mati því, sem lagt er til grundvallar við samningsgerðina, ná samningar til þess hluta skuldarinnar, sem fer fram úr verði veðsins, enda óski veðhafi ekki eftir kaupum á hinni veðsettu eign fyrir a. m. k. 15% hærra verð en matsverð. 2. Forgangskröfur samkvæmt 8. kafla 83. gr. skiptalaganna, að svo miklu leyti sem eigur lánbeiðanda teljast hrökkva fyrir þeim. — Með kröfur ríkissjóðs samkvæmt 1. —3. tölulið 1. gr. laga þessara má þó að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar fara sem óveðtryggðar kröfur, þótt veðtrygging kunni að vera fyrir láninu. — [Nú er stjórn Skuldaskilasjóðs sammála um, að nauðsyn beri til að veita eftirgjöf á veðskuldum umfram það, sem heimilað er í 1. tölulið þessarar greinar í því skyni að koma hlutaðeigandi útgerð á heilbrigðan grundvöll, þá skal sjóðsstjórninni heimilt, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, að veita eftirgjöf á einhverjum hluta veðskulda við styrktar- og lánasjóð, framkvæmdasjóð ríkisins og ríkissjóð. — Þann hluta umræddra lána, sem hlutaðeigandi útgerðarfyrirtæki verður talið fært að standa undir, er sjóðsstjórninni heimilað að greiða með skuldabréfum sjóðsins, og má lán úr sjóðnum þá fara fram úr því hámarki, sem segir í 10. gr., sbr. þó 11. gr.][1]) — **28. gr.** Frá því umsækjandi hefur sótt um aðstoð til sjóðsstjórnar og þangað til samningaumleitunum er lokið, má hann ekki selja eignir sínar umfram venjulega afurðasölu og ekki veðsetja þær nema fyrir nauðsynlegum rekstrarlánum og yfirleitt ekki gera neinar þær ráðstafanir, er veruleg áhrif geti haft á efnahag hans. Komi í ljós eftir að samningur hefur verið staðfestur, að lánbeiðandi hafi brotið ákvæði greinar þessarar, er sjóðsstjórninni heimilt að ógilda samninginn og endurheimta lánið án fyrirvara, ef útborgað hefur verið. — **29. gr.** Jafnskjótt sem umboðsmaður Skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefur tekið við lánbeiðni, skal það tilkynnt skiptaráðanda, og er þá hvers konar aðför vegna skulda lánbeiðanda óheimil á hendur honum og ábyrgðarmönnum hans, þangað til samningaumleitunum er lokið. Eigi verður heldur bú hans tekið til gjaldþrotaskipta frá sama tíma. Nú takast eigi samningar og bú lánbeiðanda er tekið til gjaldþrotaskipta áður en sex mánuðir eru liðnir frá því samningaumleitunum lauk og við skiptin kemur í ljós, að lánbeiðandi hefur brotið gegn ákvæðum 28. gr., og má þá með málsókn rifta þeim samningum og greiðslum, er ólöglega hafa farið fram, samkvæmt reglum gjaldþrotaskiptalaganna, enda sé málsókn hafin innan sex vikna frá því búskipti byrja. Tímabilið frá því er umboðsmaður Skuldaskilasjóðs eða stjórn sjóðsins hefur tekið við lánbeiðni og þangað til samningaumleitunum er lokið telst ekki með fyrningartíma skuldar, víxilréttar, lögveðsréttar eða annarra slíkra réttinda. — **30. gr.** Skuldaskilasjóður er undanþeginn opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast. —

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 5.
2) S. l., § 6.

1950 Nr. 120 28. des.

1) L. nr. 96, 28. nóv. 1951, § 7.

1950 Nr. 120 28. des.

Öll skjöl viðvíkjandi lánum úr sjóðnum eru undanþegin stimpilgjaldi. . . .[1]) — **31. gr.** Fiskveiðasjóður Íslands skal annast allar afgreiðslur lána, innheimtu á þeim svo og önnur nauðsynleg skrifstofustörf í því sambandi gegn þóknun, er ráðherra ákveður. — Afborgana- og vaxtagreiðslur af lánum þeim, er Skuldaskilasjóður veitir, skulu ganga til greiðslu á lánum þeim, er sjóðurinn sjálfur hefur tekið, sbr. 7. gr. — **32. gr.** Kostnað við framkvæmd laga þessara greiðir ríkissjóður. — **33. gr.** Í reglugerð fyrir Skuldaskilasjóð má setja þau ákvæði um stjórn sjóðsins og starfrækslu, er nauðsynleg þykja og eigi fara í bága við lög þessi.

1951 Nr. 113 29. des.

Lög um stofnun og rekstur Iðnaðarbanka Íslands h/f.

I. kafli. Um stofnun Iðnaðarbanka Íslands h/f. — **1. gr.** Stofna skal hlutafélag, er heiti Iðnaðarbanki Íslands h/f. — Hlutverk félagsins skal vera að starfrækja banka, er sérstaklega hafi að markmiði að styðja verksmiðjuiðnað og handiðn í landinu. — **2. gr.** Heimili og varnarþing félagsins skal vera í Reykjavík. Félagsstjórninni skal þó vera heimilt að ákveða, að bankinn hafi umboðsskrifstofu og útibú utan Reykjavíkur. — **3. gr.** Hlutafé félagsins skal nema allt að 6½ milljón króna. Ríkissjóður skal leggja fram allt að 3 milljónum króna. Félag íslenzkra iðnrekenda og Landssamband iðnaðarmanna skal safna og leggja til hvort um sig 1½ milljón kr. hlutafjár, en ½ milljónar kr. skal aflað með hlutafjársöfnun innanlands samkvæmt opinberu útboði, þegar stjórn hlutafélagsins ákveður að fengnu samþykki fjármálaráðherra. — [Lögmætur hluthafafundur getur ákveðið að auka hlutafé, og skulu hluthafar hafa forkaupsrétt að aukningunni í réttu hlutfalli við hlutafjáreign sína. Hafi hluthafi eigi neytt forkaupsréttar síns innan þriggja mánaða frá auglýsingu bankaráðs um hlutafjárauka, skal heimilt að bjóða út innanlands það, sem á vantar samþykktan hlutafjárauka.][2]) — **4. gr.** Á hluthafafundi félagsins skulu engar takmarkanir vera á atkvæðisrétti að því er hlutafé ríkissjóðs snertir.

II. kafli. Um stjórn hlutafélagsins. — **5. gr.** [Stjórn félagsins skipa 5 menn. — Iðnaðarmálaráðherra skipar tvo stjórnarmenn, til eins árs í senn. Þrír stjórnarmenn skulu kjörnir á árlegum aðalfundi af öðrum hluthöfum en ríkissjóði. Varastjórn skal skipuð og kjörin á sama hátt.][1]) — **6. gr.** [Stjórnin ræður bankastjóra, ákveður tölu þeirra og ráðningarkjör og setur þeim erindisbréf.][2]) — **7. gr.** Á fyrsta aðalfundi félagsins skal setja því samþykktir. Þá skal og setja reglugerð um starfsemi bankans. Samþykktir félagsins og reglugerð bankans skulu liggja undir samþykki iðnaðarmálaráðherra. Í samþykktum og reglugerð má setja nánari ákvæði um félagið og um bankann, og skulu þar á meðal vera ákvæði um endurskoðun á reikningum bankans.[3])

III. kafli. Starfshættir bankans. — **8. gr.** Bankanum skal heimilt að taka við peningum sem innláni eða með sparisjóðskjörum eða á hlaupareikning, að kaupa og selja víxla og ávísanir, að veita lán gegn tryggingum og að annast öll önnur venjuleg bankastörf. — **9. gr.** Bankinn skal eiga a. m. k. sem svarar 10% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, verðbréfum Landsbanka Íslands, Búnaðarbanka Íslands og öðrum jafntryggum verðbréfum. Verðbréfaeign þessa skal hækka upp í allt að 20%, ef fjármálaráðherra, að fengnum tillögum fulltrúaráðs bankans, telur þess þörf. — **10. gr.** Hlutafélagið skal njóta sömu sérréttinda og Landsbankanum eru veitt í 50., 52. og 55.—58. grein laga nr. 10, 15. apríl 1928.

IV. kafli. Um iðnlánasjóð. — **11. gr.** [Iðnaðarmálaráðherra gerir samning við Iðnaðarbanka Íslands h/f um það, að bankinn taki að sér stjórn og starfrækslu Iðnlánasjóðs Íslands, þannig að sjóðurinn verði sérstök deild í bankanum með aðskildum fjárhag og sérstakri bókfærslu, og fari að öðru leyti um sjóðinn eftir þeim reglum, er um hann eru settar í lögum þeim og reglugerðum, er um hann gilda.][4]) — **12. gr.** Bankanum er heimilt að starfrækja fleiri deildir innan bankans, sem vinna að því markmiði, sem um er rætt í 1. grein.

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
2) L. nr. 31, 27. apríl 1963, § 1.

1951 Nr. 113 29. des.

Lög um Verzlunarbanka Íslands h/f.

1960 Nr. 46 10. júní

1. gr. Heimilt er að stofna hlutafélag, sem heiti Verzlunarbanki Íslands h/f. Hlutverk félagsins skal vera að starfrækja banka, er hafi það sérstaklega að markmiði að styðja verzlun landsmanna. — **2. gr.** Hlutafé fé-

1) L. nr. 31, 27. apríl 1963, § 2. — 2) S. l., § 3.
3) Samþ. nr. 186 1962, sbr. nr. 159 1963, og rgj. nr. 185 1962, sbr. nr. 158 1963.
4) 11. gr. er nú fallin brott, sbr. l. nr. 45, 3. apríl 1963, § 21.

1960 Nr. 46 10. júní

lagsins skal nema eigi minna en 10 milljónum kr. Verzlunarráð Íslands og Félag ísl. stórkaupmanna skulu safna innan sinna vébanda og leggja fram sem hlutafé 5 millj. kr. og Kaupmannasamtök Íslands skulu safna innan sinna vébanda og leggja fram með sama hætti 5 millj. kr. sem hlutafé, en ábyrgðarmenn Verzlunarsparisjóðsins skulu hafa forgangsrétt til þess að skrifa sig fyrir hlutum í félaginu að tiltölu við núverandi hlut þeirra í heildarábyrgðarfé Verzlunarsparisjóðsins. Forgangsrétturinn gildir í sex mánuði frá því að ábyrgðarmenn hafa með fundarsamþykkt ákveðið að leggja niður sparisjóðinn með þeim hætti, er segir í 4. gr. Innan níu mánaða frá því að lög þessi taka gildi, skal boðað til stofnfundar hlutafélagsins, en hafi ofangreind samtök þá eigi safnað tilskildu hlutafé, skal stjórn sjóðsins bjóða út innanlands það, sem á vantar. — **3. gr.** Heimili og varnarþing Verzlunarbanka Íslands h/f er í Reykjavík. Stjórn félagsins er heimilt að ákveða, að bankinn hafi útibú. — **4. gr.** Verzlunarbanki Íslands h/f skal taka við öllum eignum, skuldum og ábyrgðum Verzlunarsparisjóðsins og starfsemi hans og koma að öllu leyti í hans stað, enda samþykki meiri hluti ábyrgðarmanna Verzlunarsparisjóðsins eignayfirfærsluna. — **5. gr.** Stjórn félagsins skal kosin með hlutfallskosningu á árlegum aðalfundi. Skal hún skipuð að minnsta kosti 3 aðalmönnum og jafnmörgum til vara, er kosnir skulu á sama hátt. — **6. gr.** Stjórn félagsins ræður bankastjóra, ákveður ráðningarkjör hans og setur honum erindisbréf. — **7. gr.** Á stofnfundi félagsins skal setja því samþykktir.[1]) Þá skal og setja reglugerð um starfsemi bankans.[2]) Í samþykktum og reglugerð skal setja nánari ákvæði um félagið og bankann. Skulu þar á meðal vera ákvæði um aukningu hlutafjár, aðiljaskipti að hlutabréfum og endurskoðun á reikningum bankans. Samþykktir og reglugerð bankans (félagsins) skulu vera háð staðfestingu viðskiptamálaráðherra. — **8. gr.** Arð af hlutafé má því aðeins greiða, að innborgað hlutafé, ásamt varasjóði, nemi samtals 5% af samanlögðu innlánsfé í bankanum, bæði í hlaupareikningi og sparisjóði. Þegar því marki er náð, skal eigi heimilt að greiða hærri arð en sem nemur almennum innlánsvöxtum af sparifé, unz innborgað hlutafé ásamt varasjóði nemur 10% af innlánsfénu. — **9. gr.** Bankanum skal heimilt í samræmi við tilgang sinn, sbr. 1. gr.: 1. Að taka við innlögum með sparisjóðskjörum og í hlaupareikning. 2. Að kaupa og selja víxla, tékka og aðrar ávísanir. 3. Að veita lán gegn ábyrgð bæjar-, sýslu- og hreppsfélaga, að áskildu samþykki æðri stjórnarvalda. 4. Að veita lán gegn veði eða sjálfskuldarábyrgð. 5. Að kaupa og selja skuldabréf ríkis-, bæjar- eða sveitarfélaga eða önnur trygg og auðseljanleg verðbréf. Hlutabréf má bankinn ekki kaupa og selja nema í umboði annarra. 6. Að annast öll önnur venjuleg bankastörf. — **10. gr.** Bankinn skal eiga að minnsta kosti sem svarar 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, bankavaxtabréfum Landsbanka Íslands eða öðrum jafntryggum verðbréfum. Verðbréfaeign þessa skal hækka upp í allt að 20%, ef viðskiptamálaráðherra, að fengnum tillögum stjórnar bankans, telur þess þörf. Í stað verðbréfa má koma inneign í Seðlabankanum. — **11. gr.** Bankinn skal njóta sömu sérréttinda og Landsbanka Íslands eru veitt í 46., 48. og 50.—54. gr. laga nr. 63, 21. júní 1957.

1) Samþykktir nr. 19 1961.
2) Rgj. nr. 20 1961, sbr. rgj. nr. 44 1963.

1960 Nr. 46 10. júní

Lög um Samvinnubanka Íslands h/f. **1962** Nr. 46 21. apríl

1. gr. Heimilt er að stofna hlutafélag, sem heiti Samvinnubanki Íslands h/f. Hlutverk félagsins skal vera að starfrækja banka, er hafi það sérstaklega að markmiði að styðja samvinnurekstur landsmanna. — **2. gr.** Hlutafé félagsins skal nema eigi minna en 10 millj. króna. Samband íslenzkra samvinnufélaga skal safna innan sinna vébanda og leggja fram sem hlutafé 10 millj. króna. Ábyrgðarmenn Samvinnusparisjóðsins skulu hafa rétt til að skrifa sig fyrir hlutum í félaginu, er nemi allt að tífaldri upphæð núverandi hluta þeirra í heildarábyrgðarfé Samvinnusparisjóðsins. Innan níu mánaða, frá því að lög þessi taka gildi, skal boðað til stofnfundar hlutafélagsins, en hafi ofangreindir aðilar þá eigi safnað tilskildu hlutafé, skal stjórn Samvinnusparisjóðsins bjóða út innanlands það, sem á vantar. — **3. gr.** Heimili og varnarþing Samvinnubanka Íslands h/f er í Reykjavík. Stjórn félagsins er heimilt að ákveða, að bankinn hafi útibú. — **4. gr.** Samvinnubanki Íslands h/f skal taka við öllum eignum, skuldum og ábyrgðum Samvinnusparisjóðsins og starfsemi hans og koma að öllu leyti í hans stað, enda samþykki meiri

1962
Nr. 46
21. apríl

hluti ábyrgðarmanna Samvinnusparisjóðsins eignayfirfærsluna. — **5. gr.** Stjórn félagsins skal kosin með hlutfallskosningu á aðalfundi ár hvert. Skal hún skipuð að minnsta kosti þrem aðalmönnum og jafnmörgum til vara, er kosnir skulu á sama hátt. — **6. gr.** Stjórn félagsins ræður bankastjóra, ákveður ráðningarkjör hans og setur honum erindisbréf. — **7. gr.** Á stofnfundi félagsins skal setja því samþykktir.[1]) Þá skal og setja reglugerð um starfsemi bankans.[2]) Í samþykktum og reglugerð skal setja nánari ákvæði um félagið og bankann. Skulu þar á meðal vera ákvæði um aukningu hlutafjár, aðiljaskipti að hlutabréfum og endurskoðun á reikningum bankans. Samþykktir og reglugerð bankans (félagsins) skulu vera háð staðfestingu viðskiptamálaráðherra. — **8. gr.** Arð af hlutafé má því aðeins greiða, að innborgað hlutafé ásamt varasjóði nemi samtals 5% af samanlögðu innlánsfé í bankanum, bæði í hlaupareikningum og sparisjóði. Þegar því marki er náð, skal eigi heimilt að greiða hærri arð en sem nemur almennum innlánsvöxtum af sparifé, unz innborgað hlutafé ásamt varasjóði nemur 10% af innlánsfénu. — **9. gr.** Bankanum skal heimilt í samræmi við tilgang sinn, sbr. 1. gr.: 1. Að taka við innlögum með sparisjóðskjörum og í hlaupareikning. 2. Að kaupa og selja víxla, tékka og aðrar ávísanir. 3. Að veita lán gegn ábyrgð bæjar-, sýslu- og hreppsfélaga, að áskildu samþykki æðri stjórnvalda. 4. Að veita lán gegn veði eða sjálfskuldarábyrgð. 5. Að kaupa og selja skuldabréf ríkis-, bæjar- eða sveitarfélaga eða önnur trygg, auðseljanleg verðbréf. Hlutabréf má bankinn ekki kaupa eða selja nema í umboði annarra. 6. Að annast öll önnur venjuleg bankastörf. — **10. gr.** Bankinn skal eiga að minnsta kosti sem svarar 15% af innlánsfé með sparisjóðskjörum í tryggum og auðseldum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum, bankavaxtabréfum Landsbanka Íslands eða öðrum jafntryggum verðbréfum. Verðbréfaeign þessa skal hækka upp í allt að 20%, ef viðskiptamálaráðherra, að fengnum tillögum stjórnar bankans, telur þess börf. Í stað verðbréfa má koma inneign í Seðlabankanum. — **11. gr.** Bankinn skal njóta sömu sérréttinda og Landsbanka Íslands eru veitt í 18., 19., 21. og 23. gr. laga nr. 11, 29. marz 1961.

1) Samþykktir nr. 12 1963.
2) Rgj. nr. 11 1963.

Lög um iðnlánasjóð.[1])

1946
Nr. 67
17. júlí

1. gr. Hlutverk iðnlánasjóðs er að styðja iðju og iðnað í landinu með hagkvæmum lánum, og leggur ríkissjóður fram til hans árlega 300000 kr. — **2. gr.** Iðnlánasjóði er heimilt að taka lán, með útgáfu handhafavaxtabréfa eða á annan hátt, með samþykki ráðherra, og má hann jafnan skulda samtals allt að þreföldum höfuðstól þeim, er hann hefur á hverjum tíma. Lánin skulu tryggð með eignum sjóðsins og ábyrgð ríkissjóðs. — **3. gr.** Atvinnumálaráðherra hefur á hendi yfirstjórn iðnlánasjóðs, en skal fela Útvegsbanka Íslands, eða annarri hliðstæðri stofnun, með sérstökum samningi stjórn hans og meðferð, svo sem lánveitingar, vörzlu, bókhald, innheimtu og útborganir. Lán úr sjóðnum skal veita eftir tillögum frá stjórn Landssambands iðnaðarmanna og eftir þeim reglum, sem hér fara á eftir. — Um allar lánbeiðnir úr sjóðnum skal leita umsagnar þriggja manna nefndar, sem ráðherra skipar til þriggja ára í senn. Skal einn nefndarmanna skipaður eftir tilnefningu stjórnar Landssambands iðnaðarmanna og annar eftir tilnefningu stjórnar Félags íslenzkra iðnrekenda. — **4. gr.** Lánin veitast iðnrekendum og iðjurekendum, sem erfitt eiga um lántöku á annan hátt, til kaupa á vélum og stærri áhöldum (ekki handverkfærum), og einnig til rekstrar, ef sérstaklega stendur á og viðunandi trygging er í boði. — **5. gr.** Við afgreiðslu lánanna skal þess gætt, að lánveitingin styðji ekki að óheilbrigðri og óeðlilegri samkeppni við önnur starfandi innlend samiðnaðarfyrirtæki. — **6. gr.** Beiðnir um lán úr iðnlánasjóði skulu vera skriflegar, og fylgi þeim: a. Ýtarleg umsögn um það, hvernig verja eigi lánsupphæðinni, hvaða vélar á að kaupa og kaupverð þeirra, hvar þær eigi að setja niður og til hvers þær skuli nota. b. Efnahagsreikningur lánbeiðanda og enn fremur rekstrarreikningur síðasta árs, ef um eldra fyrirtæki er að ræða. c. Upplýsingar um aldur, menntun, iðnréttindi og iðnstarfsaldur lánbeiðanda. d. Aðrar upplýsingar, sem lánbeiðandi telur máli skipta eða sjóðurinn kann að óska eftir. — **7. gr.** Upphæð lánanna ákveðst eftir því, til hvers það á að notast. Ekkert lán má þó vera hærra en sem nemur ⅓ — einum fimmta hluta — þess fjármagns, sem sjóðurinn getur haft til umráða til útlána á árinu, þegar lántökuheimild hans er meðtalin. — **8. gr.** Lánin skulu tryggð með veði í hinum keyptu munum, tryggum sölusamningum, ef um

1) Nú gilda l. nr. 45, 3. apríl 1963.

1946 Nr. 67 17. júlí

rekstrarlán er að ræða, sjálfskuldarábyrgð, ábyrgð rekstrarlánafélags iðnaðarmanna, þar sem hver félagsmaður ábyrgist frá 100—1000 kr., eða á annan hátt, sem sjóðsstjórnin telur jafntryggan. — **9. gr.** Lánstíminn er allt að 15 árum. Lánin má veita afborgunarlaust 2 fyrstu árin, en eftir það afborgist þau með jöfnum afborgunum. Atvinnumálaráðherra ákveður vaxtafót lánanna. — **10. gr.** Sjóðsstjórnin getur heimtað allar þær upplýsingar, sem hún telur þurfa til þess að geta ákveðið, hvort óhætt sé og réttmætt að veita umbeðið lán. Hún getur látið rannsaka rekstur lánbeiðanda og endurskoða reikningshald hans, og einnig leitað álits sérfræðinga. Kostnað við slíka rannsókn greiðir lánbeiðandi. Annar kostnaður við stjórn og rekstur iðnlánasjóðs greiðist af tekjum sjóðsins. — **11. gr.** Óheimilt er stjórn sjóðsins, stjórn Landssambands iðnaðarmanna, stjórn Félags íslenzkra iðnrekenda og trúnaðarmönnum þeirra að láta óviðkomandi í té nokkuð af þeim upplýsingum, sem gefnar eru í sambandi við lántökur þessar. — **12. gr.** Þegar lánin eiga að notast til að kaupa vélar og áhöld, greiðast þau til seljanda, en ekki lántakanda sjálfs, og er lántakandi jafnan skyldur að hlíta þeim ákvæðum, er sjóðsstjórnin kann að setja um gerð og tegund vélanna. — **13. gr.** Til þess að tryggja það, að vélum þeim, sem settar eru að veði fyrir lánum úr iðnlánasjóði, sé jafnan haldið vel við og í veðhæfu ástandi, skal ráðuneytið fela véla-eftirlitsmanni ríkisins að hafa sérstakt eftirlit með vélum þessum og gefa árlega skýrslu um ástand þeirra. Sannist það, að vélum þessum sé ekki haldið vel við, svo að hætta geti verið á, að þær verði ekki næg trygging fyrir láni því, sem út á þær er veitt, getur sjóðsstjórnin sagt upp láninu fyrirvaralaust. — **14. gr.** Reikningar iðnlánasjóðs skulu endurskoðaðir af tveimur mönnum, er ráðherra skipar.

1888 Nr. 2 10. febr.

Lög um Söfnunarsjóð Íslands.

1. gr. Söfnunarsjóðurinn í Reykjavík skal, eftir að lög þessi hafa öðlazt gildi, heita Söfnunarsjóður Íslands, og heldur hann þá, undir ábyrgð landssjóðsins, áfram störfum sínum með því fyrirkomulagi og eftir þeim reglum, er lög þessi ákveða; en aldrei má eign Söfnunarsjóðsins blandast saman við landssjóð. — **2. gr.** Tilgangur Söfnunarsjóðsins er að geyma fé, ávaxta það og auka, og útborga vextina um ókomna tíð, eftir því sem upphaflega er ákveðið, sem og að styrkja menn til að safna sérstakri upphæð. — **3. gr.** Kostnað allan við stjórn Söfnunarsjóðsins, svo sem ritföng, skriftir, prentun o. fl., skal greiða af fé því, sem ákveðið er í lögum þessum að ganga skuli til kostnaðar og varasjóðs, og af sama fé skal einnig, þegar efni sjóðsins leyfa, veita sýslunarmönnum Söfnunarsjóðsins og forstjórum þóknun fyrir starfa sinn, eftir því sem það verður ákveðið með lögum. Afganginn af nefndu fé skal leggja í varasjóð, og er það augnamið hans, að standa straum af því tjóni, sem Söfnunarsjóðurinn kann að verða fyrir. — **4. gr.** Skyldi Söfnunarsjóðurinn verða fyrir einhverju tjóni áður en varasjóður hans er orðinn nógu mikill til að standast það, svo að taka þyrfti til ábyrgðar þeirrar, sem um er rætt í 1. gr., þá skal svo fljótt sem auðið er endurborga það af tekjum þeim, er varasjóðnum jafnóðum til falla. — **5. gr.** Með lögum má færa niður þann hluta vaxtanna, sem ákveðið er í 20. gr. a., að ganga skuli til kostnaðar og varasjóðs, þegar varasjóðurinn er orðinn svo mikill, að það þyki fært. Skyldi aftur á móti þessi hluti vaxtanna eigi reynast nægilegur til kostnaðar og nauðsynlegrar aukningar á varasjóðnum til frambúðar, þá má með lögum ákveða, að hluti þessi skuli hækka úr 5% í allt að 10% af vöxtum sjóðsins, að frádregnum dagvöxtum af innstæðufé. — **6. gr.** Söfnunarsjóðurinn hefur þessi hlunnindi: a) Ef viðskiptabók við Söfnunarsjóðinn hefur glatazt, getur stjórn hans stefnt til sín handhafa hennar með þrítekinni auglýsingu í blaði því, sem stjórnarvaldaauglýsingar eru birtar í, og ef enginn hefur þá gert vart við sig innan eins árs, þá má gefa út og afhenda vaxtaeiganda þeim, sem tilgreindur er í bókum Söfnunarsjóðsins, eða umboðsmanni hans, nýja viðskiptabók fyrir því fé, er hin glataða viðskiptabók hljóðaði upp á, og er hún frá þeim tíma ógild. b) Fé það, sem lagt hefur verið í Söfnunarsjóðinn, ásamt vöxtum þess, er undanþegið kyrrsetning eða löghaldi, meðan það stendur þar. c) Söfnunarsjóðnum er heimilt að áskilja sér hærri vöxtu en 4% um árið af útlánum gegn fasteignaveðum [þó eigi yfir 5%].[1]) Söfnunarsjóðurinn er undanþeginn tekjuskatti og sömuleiðis útsvari. — **7. gr.** Í stjórn Söfnunarsjóðsins skal vera einn framkvæmdarstjóri, er hið sameinaða alþingi kýs til 6 ára, og tveir gæzlustjórar, er kosnir eru sinn af hvorri deild al-

1) L. nr. 84, 26. apríl 1935, § 1.

þingis til fjögra ára. Af gæzlustjórum þeim, sem í fyrsta skipti eru kosnir, skal þó annar að tveim árum liðnum fara frá eftir hlutkesti. — Endurkosning getur átt sér stað. — **8. gr.** Landshöfðingi[1]) getur vikið hverjum forstjóra Söfnunarsjóðsins frá um stundarsakir, þegar honum þykir ástæða til. Þá er forstjóra er vikið frá um stund, eða hann fyrir sjúkdóm eða önnur forföll fær eigi gegnt störfum sínum, og sömuleiðis, ef sæti verður autt í forstjórninni, setur landshöfðingi mann til að gegna störfum um stundarsakir. — **9. gr.** Heimili Söfnunarsjóðsins er í Reykjavík, og þar skulu forstjórarnir vera búsettir. — **10. gr.** Framkvæmdarstjóri annast dagleg störf Söfnunarsjóðsins og stýrir þeim undir umsjón gæzlustjóranna og með aðstoð þeirra. Þegar forstjórarnir eiga fund með sér, skal bóka það, er þar gerist, og þeir rita allir nöfn sín undir. Rísi ágreiningur milli þeirra um eitthvert málefni, ræður atkvæðafjöldi, nema þegar svo stendur á sem um er rætt í 19. gr. a) og 23. gr., að atkvæði þeirra þurfa að vera samhljóða. Ef framkvæmdarstjóra þykir einhver ákvörðun gæzlustjóranna vera án löglegrar heimildar, getur hann þó látið fyrirfarast að fullnægja henni. — **11. gr.** Stjórn sjóðsins skipar bókara og féhirði Söfnunarsjóðsins og víkur þeim frá. Hún ákveður starfstímann, en þó má starfstofa Söfnunarsjóðsins eigi vera sjaldnar opin fyrir almenning en einu sinni á mánuði hverjum. — **12. gr.** Allar kvittanir, meðal annars fyrir fé, sem lagt er inn í viðskiptabækur, verða til þess að skuldbinda Söfnunarsjóðinn, að vera undirskrifaðar af féhirði, og með áritun bókara um, að þær séu athugaðar. — **13. gr.** Jafnskjótt og efni sjóðsins leyfa að framkvæmdarstjóri og féhirðir fái nokkra þóknun fyrir starfa sinn, skulu þeir setja hæfilegt veð, eftir því, sem þá verður ákveðið með lögum. — **14. gr.** Stjórn Söfnunarsjóðsins er ávallt skyld til að gefa landshöfðingja allar þær upplýsingar um sjóðinn, er honum kann að þykja ástæða til að heimta. Landshöfðingi getur og, hvenær sem er, látið rannsaka allan hag sjóðsins. — **15. gr.** Stjórn Söfnunarsjóðsins skal sjá um, að bækur hans séu svo færðar, að ætíð megi sjá ástand hans, hverjar skuldbindingar á honum hvíla, og hvernig fé hans er tryggt. Af öllum þeim bókum og skjölum, er sjóðurinn eigi má án vera, skulu vera til eftirrit, er geymast á öðrum stað, en frumritin. Starfsár sjóðsins er almanaksárið. — **16. gr.** Í desembermánuði ár hvert skal stjórn sjóðsins boða til fundar til að velja endurskoðara fyrir hið komandi ár; á fundi þessum hefur hver handhafi viðskiptabókar við Söfnunarsjóðinn, sem er fulltíða, atkvæðisrétt. Endurskoðari rannsaki reikning Söfnunarsjóðsins í hverju einstöku atriði og beri hann saman við bækur sjóðsins og heimafé. Endurskoðarinn skal að minnsta kosti tvisvar á ári sannreyna, hvort heimafé sjóðsins og eignir séu fyrir hendi, og gefa landshöfðingja skýrslu um það í hvert skipti. Landshöfðingi úrskurðar og kvittar hinn endurskoðaða reikning Söfnunarsjóðsins. — **17. gr.** Ársreikning skal semja svo snemma, að búið sé að leggja hann fram með eftirriti af öllum nauðsynlegum fylgiskjölum á starfstofu Söfnunarsjóðsins eigi síðar en 31. marz ár hvert; skal hann liggja þar til ársloka, til þess að allir hlutaðeigendur geti skoðað hann, og séð, hverjar skuldbindingar hvíla á sjóðnum, og hvernig og með hverri tryggingu fé hans er ávaxtað; einungis þegar sá, sem fé hefur lagt í sjóðinn, hefur beinlínis óskað þess, að óviðkomandi menn verði eigi látnir vita nafn sitt, eða með hverjum skilmálum hann hefur lagt fé í sjóðinn, skal eftir því fara, meðan hann er á lífi. Sá, sem sýnir viðskiptabók við sjóðinn, á rétt á að bera hana saman við hlutaðeigandi dálk í aðalbókinni. Útdrátt af reikningi sjóðsins skal auglýsa í Stjórnartíðindunum, deildinni B. — **18. gr.** Í Söfnunarsjóðinn verður eigi annað fé lagt en það, sem gengið getur inn í aðaldeild hans eða útborgunardeildina eða bústofnsdeildina eða ellistyrksdeildina. — a) Aðaldeild Söfnunarsjóðsins tekur á móti fé með þeim skilmálum, að höfuðstóllinn verði aldrei útborgaður, heldur geti aðeins skipt um vaxtaeigendur samkvæmt því, sem upphaflega er ákveðið, sem og árlega megi leggja eitthvað af vöxtunum við höfuðstólinn. — Undir aðaldeild Söfnunarsjóðsins heyrir deild hinnar ævinlegu erfingjarentu, er tekur á móti fé með þeim skilmálum, að jafnan skuli árlega leggjast við höfuðstólinn hálfir vextirnir af honum, en hinn helmingurinn falla árlega til útborgunar til nafngreinds manns sem vaxtaeiganda, eða þeirra, sem vaxtaeigendur verða að innstæðunni eftir hans dag, því að að hinum nafngreinda vaxtaeiganda látnum eiga allir lögákveðnir erfingjar hans rétt til, að innstæða sú, er hann var vaxtaeigandi að, skiptist frá næstu árslokum eftir

1) Augl. nr. 64, 20. nóv. 1959.

fráfall hans milli þeirra sem vaxtaeigenda, eftir þeirri tiltölu, sem fyrirskipuð er um lögerfðir, og getur þá hver þeirra fengið það, sem honum hlotnast, flutt í bókum Söfnunarsjóðsins til sín sem vaxtaeiganda, og sama rétt hafa að hverjum þeirra látnum allir lögákveðnir erfingjar hvers þeirra, og sama gildir framvegis við fráfall hvers vaxtaeiganda að nokkru af umræddu fé. Sá, sem er vaxtaeigandi að fé í deild hinnar ævinlegu erfingjarentu, getur ráðstafað vöxtum þeim, er höfuðstóllinn ber til næstu ársloka eftir fráfall hans og útborgast eiga, en lengra ná eigi umráð hans yfir fé þessu. — b) Útborgunardeildin tekur á móti fé með þeim skilmálum, að höfuðstóllinn með öllum vöxtum falli til útborgunar 1. júlí það ár, sem upphaflega er annaðhvort beinlínis tilnefnt eða miðað við, að höfuðstóllinn hafi náð tiltekinni upphæð, eða sem síðar er ákveðið með 2 ára fyrirvara, enda séu þá full 15 ár liðin frá því féð fyrst var lagt í sjóðinn; innlög þau til viðbótar slíkum höfuðstól, er skemur kunna að hafa staðið í sjóðnum, falla til útborgunar 1. júlí árið eftir, en eigandinn fær eigi vexti af þeim lengur en af hinum höfuðstólnum, heldur falla þeir eftir þann tíma til varasjóðsins. — c) Bústofnsdeildin tekur á móti fé manna, er eigi hafa lifað 20 árslok, með þeim skilmálum, að allir vextirnir leggist árlega við höfuðstólinn, en ef eigandinn deyr, áður en hann hefur lifað 25 árslok, þá falli innlögin sjálf vaxtalaus til útborgunar til handhafa viðskiptabókarinnar, sbr. 21. gr. a), hálfu ári eftir að stjórn Söfnunarsjóðsins er tilkynnt andlátið; en það, sem við innlögin hefur bætzt í sjóðnum, gangi sem erfðafé til allra þeirra, sem fæddir eru sama ár sem eigandinn, og fé áttu í deild þessari um næsta nýár á undan láti hans; fé þetta skiptist milli þeirra tiltölulega eftir upphæðum þeim, er hver þeirra átti auk innlaganna í deild þessari um nefnt nýár; lifi enginn, sem fæddur er sama ár sem eigandinn, og átt hefur þá nokkuð í deild þessari, fellur féð til varasjóðsins; en lifi eigandinn 25 árslok, þá falla til útborgunar 1. júlí næst á eftir innlögin með öllu því, er við þau hefur bætzt í sjóðnum, bæði vöxtum og nefndu erfðafé. — d) Ellistyrksdeildin er löguð eins og bústofnsdeildin, nema þar er í staðinn fyrir 20 og 25 árslok, miðað við að hafa lifað 60 og 65 árslok. — **19. gr.** a) Í fyrsta skipti sem fé einhvers á að leggjast í Söfnunarsjóðinn eða þegar það á að gera með öðrum skilmálum, en fé hans áður hefur verið lagt inn, skal sá, er það vill gera, nákvæmlega tiltaka skriflega, hvernig með það skal fara. Vilji þá allir forstjórar Söfnunarsjóðsins taka á móti fénu með þessum skilmálum, gefa þeir skuldbinding þaraðlútandi í viðskiptabók við Söfnunarsjóðinn með árituðu nafni og tölulið, og skal fyrir hana greiða til kostnaðar og varasjóðs 1 kr., en viðskiptabókin gildir í öllu tilliti sem samningur við sjóðinn. Skuldbindinguna skal innfæra í fundarbók þá, sem um er rætt í 10. gr. Það nægir þó, að framkvæmdarstjóri Söfnunarsjóðsins undirskrifi einn skuldbindinguna í viðskiptabókum þeim, sem tölusettar hafa verið og fullgiltar af öllum forstjórunum, fyrir fé, sem lagt er í deild hinnar ævinlegu erfingjarentu eða bústofnsdeildina eða ellistyrktardeildina. — b) Innlögin eru tekin í gjaldgengum peningum og eigi minna en 1 kr. í hvert skipti. — c) Innlög öll skal, auk dagbókar, innfæra í aðalbók, og hefur þar hver vaxtaeigandi (hver sérstök eign) dálk sér með sömu yfirskrift og hlutaðeigandi viðskiptabók. — d) Innlög öll skal innfæra í hlutaðeigandi viðskiptabók, ef innleggjandi hefur hana með sér; að öðrum kosti getur hann fengið sérstaka kvittun fyrir innlaginu, en fyrir hana skal hann þá greiða féhirði 10 aura. — e) Stjórn sjóðsins er heimilt að neita að taka á móti innlögum í sjóðinn. — **20. gr.** a) Þegar búið er fyrir hvert almanaksár að gera upp reikning Söfnunarsjóðsins og sjá vextina af sjóðnum í heild sinni hið liðna ár, þá skal draga frá þeim, að frádregnum dagvöxtum af innstæðufé, 5% til kostnaðar og varasjóðs . . .[1]) það sem eftir er, skiptist tiltölulega milli allra vaxtaeigenda, þar á meðal til varasjóðsins, eftir þeim upphæðum, er hverjum þeirra tilheyra og arðberandi voru í sjóðnum allt hið liðna ár; vextir hvers eins tilfærast svo í dálki hans og teljast lagðir við höfuðstólinn á nýári, að svo miklu leyti, sem þeir ekki eiga að útborgast á árinu. — b) Af fé, sem inn er lagt á árinu, reiknast dagvextir til ársloka, er séu ½% lægri um árið en vextir þeir, sem vaxtaeigendur fengu næsta ár á undan; við árslok leggjast dagvextirnir við höfuðstólinn að því leyti, sem þeir ekki eiga að útborgast; af höfuðstól, sem útborga skal á árinu, reiknast sömu dagvextir til þess tíma, er hann fellur til útborgunar, og falla þei

1) L. nr. 21, 16. nóv. 1907.

1888 Nr. 2 10. febr.

til varasjóðsins, nema af því fé, sem innlagt hefur verið áður en lög þessi öðlast gildi og það eigi hefur verið áskilið við; en sé höfuðstóllinn eigi tekinn sex mánuðum eftir að hann er fallinn til útborgunar, þá reiknast og frá þeim tíma af honum vextir, er einnig falla til varasjóðsins. — c) Vextirnir reiknast eigi í minni pörtum en heilum eyri af hverjum 100 kr. eða minna. — d) Vextir fyrir hvert ár fást útborgaðir, eftir að búið er að leggja fram reikning sjóðsins. — e) Þegar vextir þeir, er útborgast ættu af upphæð í einum dálki, eigi nema 10 kr., verða þeir eigi útborgaðir, heldur leggjast við höfuðstólinn; sama gildir og um vexti af upphæð, er eigi hafa verið teknir vextir af í tvö næstliðin ár, ef eigi er aðvörun gerð fyrir nýár um, að þeir eigi að takast það ár. — f) Vextir þeir, sem útborgast eiga, en óteknir eru í lok næsta septembermánaðar, leggjast þá þegar við höfuðstólinn; sé höfuðstóll eigi tekinn sex mánuðum eftir að hann er fallinn til útborgunar, fæst hann eigi útborgaður úr því nema með þriggja mánaða fyrirvara. — **21. gr.** a) Borgun á sér stað í gjaldgengum peningum á starfstofu Söfnunarsjóðsins; útborgað fé sem og tilkynningar, sem hafa útborgun í för með sér, tilfærist í dálki vaxtaeiganda í aðalbókinni og í viðskiptabókinni með áritun bókara um að það sé athugað, og skal kvittun gefin fyrir fénu í kvittunarbók af viðtakanda; svo skal hann og, ef féð er eigi hans eign, sýna að hann hafi umboð hlutaðeiganda til að taka við því, ef þess er krafizt, en enga ábyrgð hefur Söfnunarsjóðurinn á því, þótt þann, er við fénu tekur, vanti slíkt umboð, ef hann hefur viðskiptabókina; á sama hátt er og farið að, þegar fé er flutt frá einum vaxtaeiganda til annars; þó má, án þess viðskiptabók sé sýnd nokkur ár í röð, fá vexti útborgaða eftir ávísun vaxtaeiganda, ef notarius publicus hefur staðfest undirskrift hans undir ávísun og vottað, að það sé innfært í viðskiptabókina, að vextirnir fyrir umrætt ár séu ávísaðir. — b) Ef viðskiptabók hefur glatazt, verður vaxtaeigandi að fá hana gerða ógilda og nýja viðskiptabók útgefna, áður en útborgun eða flutningur á fé til annars vaxtaeiganda getur átt sér stað. — c) Þá er höfuðstóll með vöxtum er borgaður út, eða hann er fluttur til, svo að ekkert er eftir, skal aftur skila viðskiptabókinni án endurgjalds. — d) Hafi menn átt fé í bústofns- eða ellistyrksdeildinni, og þeir séu búnir að fá það útborgað, en það sannist síðar, að maður hafi dáið, er þar átti fé, og þeim beri hlutdeild í því, þá má með þrítekinni auglýsingu í blaði því, er stjórnarvaldaauglýsingar eru birtar í, skora á þá, að taka téð fé sitt sem fyrst, en hafi það þá eigi verið gert, áður en ár er liðið, þá fellur það til varasjóðsins. — **22. gr.** Ef vaxtaeigandi eða erfingjar hans í 50 ár ekki vitja sjóðsins, eða taka eigi innan 10 ára höfuðstól, sem fallinn er til útborgunar, og þeir heldur eigi gera vart við sig innan tveggja ára eftir þrítekna auglýsingu í blaði því, sem stjórnarvaldaauglýsingar eru birtar í, er allur höfuðstóllinn með vöxtum orðinn eign varasjóðsins. — **23. gr.** Stjórn Söfnunarsjóðsins skal kosta kapps um að gera fé hans sem bezt arðberandi og þó einkum með nægilegri tryggingu, með því að lána það út gegn 1. veðrétti í fasteign, er sé að minnsta kosti helmingi meira virði en láninu nemur, og verður ekkert lán veitt, nema forstjórarnir allir séu því samþykkir; þegar sérstaklega stendur á, má einnig gera fé sjóðsins arðberandi á annan hátt, ef forstjórarnir eru allir samdóma um, að það sé fulltryggilegt, og landshöfðingi veitir til þess samþykki sitt. Framkvæmdarstjórinn getur þess utan til bráðabirgða lagt fé, Söfnunarsjóðnum tilheyrandi, í Landsbankann, eða annan slíkan sjóð, sem heimilt er að láta í fé ómyndugra og annað almannafé. Forstjórar Söfnunarsjóðsins og sýslunarmenn mega eigi á neinn hátt vera skuldskeyttir honum. — **24. gr.** [Í skuldabréfum fyrir lánum einstakra manna skal jafnan áskilja, að séu vextir eða höfuðstóll eigi greiddir í réttan gjalddaga, þá skuli í viðbót við hina umsömdu leigu greiða 1% af vangoldnum vöxtum og afborgunum fyrir hvern mánuð, sem líður frá gjalddaga og þangað til full skil eru gerð.][1] Enn fremur skal lántakandi að minnsta kosti á hverjum 5 ára fresti, meðan lánið stendur, sýna fullnægjandi skírteini fyrir því, að veðið hafi eigi rýrnað í verði, svo að sjóðnum geti verið nein hætta búin.

1888 Nr. 2 10. febr.

Lög um sparisjóði.[2]

1941 Nr. 69 27. júní

1. gr. Sparisjóðir hafa það markmið að taka við innlánsfé og geyma það og ávaxta á sem tryggastan hátt, svo sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum, án þess stofnendur eða aðrir eigendur og ábyrgðarmenn hafi

1) L. nr. 3, 5. jan. 1934.
2) Sbr. rgj. nr. 36, 15. febr. 1942.

rétt til ágóða af rekstrarafgangi starfseminnar. — Sparisjóði má ekki nefna aðrar stofnanir eða sjóði en þá, sem fullnægja ákvæðum laga þessara, og mega engar aðrar stofnanir reka nein sparisjóðsstörf án sérstakrar lagaheimildar. — **2. gr.** Ekki má stofna sparisjóði nema með leyfi ráðherra þess, er fer með bankamál, enda hafi umsagnar sparisjóðseftirlitsins áður verið leitað. Stofnendur geta verið félag einstakra manna, bæjarfélag, sýslufélag og hreppsfélag, að fengnu leyfi sýslunefndar. — **3. gr.** Þegar stofna á nýjan sparisjóð, ber að senda ráðuneyti því, er fer með bankamál, samþykktir sjóðsins til staðfestingar, og má sjóðurinn ekki taka til starfa fyrr en staðfesting er fengin. — Í samþykktum sparisjóðs skulu m. a. jafnan vera ákvæði: a. Um stofnfé, tryggingarfé og ábyrgðir. b. Um stjórn sjóðsins og starfrækslu. c. Um móttöku sparifjár, þar á meðal hámark innstæðu einstakra viðskiptamanna, hámark útborgana á sparifé og hvaða fresti sjóðurinn áskilur sér um uppsögn og greiðslu á því. d. Um vaxtagreiðslu af sparifé. e. Um lán úr sjóðnum. f. Um ágóða sjóðsins og varasjóð. g. Um endurskoðun og úrskurð á reikningum sjóðsins. h. Um hvernig samþykktum sjóðsins geti orðið breytt svo að löglegt sé. — **4. gr.** Stofnendur sparisjóða eða ábyrgðarmenn, eða aðrir þeir, er lagt hafa fram fé til starfrækslu sparisjóðs, hvort heldur er stofnfé eða greitt ábyrgðarfé, mega ekki fá hærri arð eða vexti af slíku fé en 1% umfram innlánsvexti sjóðsins. — **5. gr.** Í stjórn hvers sparisjóðs mega ekki vera færri en 3 menn. Stjórnin kýs sér formann. — Sé sparisjóður eign sýslu eða bæjarfélags, skal stjórnin kosin af hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn með hlutfallskosningu. — Stjórn sparisjóðs, sem er eign félags einstakra manna og hefur á hverjum tíma minnst ábyrgð 20 manna í kaupstöðum eða 12 manna utan kaupstaða, enda sé lágmark ábyrgðarfjár 5 þús. kr. í kaupstöðum og 3 þús. kr. utan þeirra, skal kosin þannig, að meiri hlutinn, t. d. 2 af 3 eða 3 af 5, skulu kosnir af ábyrgðarmönnum á aðalfundi sparisjóðsins, sem haldinn skal eigi síðar en í aprílmánuði ár hvert, hinir stjórnarmennirnir skulu kosnir á sama tíma af viðkomandi bæjarstjórn eða sýslunefnd. Hlutfallskosning skal viðhöfð, ef óskað er, þegar tvo eða fleiri skal kjósa. — Nú hefur sparisjóður, sem er eign félags einstakra manna, ekki ábyrgð svo margra manna eða svo mikið ábyrgðarfé sem í þriðju málsgrein segir, og skal stjórn hans þá kosin af sýslunefnd eða bæjarstjórn með hlutfallskosningu. — Um kosningu í stjórn sparisjóðs, sem er eign hreppsfélags, fer sem fyrir er mælt í samþykktum sjóðsins. — Engan má kjósa í stjórn sparisjóðs til lengri tíma en 4 ára í senn. Stjórn sparisjóðs ræður starfsmenn og hefur umsjón með öllum framkvæmdum sjóðsins. — Tilkynna skal sparisjóðseftirlitinu tafarlaust, hverjir eru kosnir í stjórn sparisjóðs og ráðnir starfsmenn hans. — Birta skal í lögbirtingablaði, hverjir séu stjórnendur sparisjóðs og starfsmenn og hverjir þeirra hafi umboð til að undirrita skuldbindingar og kvittanir fyrir sjóðinn. — Stjórnendur bera ábyrgð allir fyrir einn og einn fyrir alla á því, að ekkert af fé sjóðsins fari forgörðum fyrir hirðuleysi. — Tapist eitthvað af fé sparisjóðs fyrir handvömm eða óráðvendni sparisjóðsstjórnar eða starfmanna eða annarra, sem við hann eru riðnir, skal hlutaðeigendum skylt að bæta skaðann, ef krafizt er, og sæti þeir auk þess hegningu eins og lög standa til um sýslunarmenn hins opinbera. — **6. gr.** Stjórnendur sparisjóðs og starfsmenn mega ekki sjálfir taka lán úr sjóðnum. Eigi mega þeir heldur ábyrgjast lán úr sjóðnum fyrir aðra, né reka eigin lánastarfsemi eða aðra atvinnu, er komið geti í bága við hagsmuni sjóðsins. — Sé stjórnandi eða starfsmaður sparisjóðs í stjórn annars fyrirtækis eða framkvæmdarstjóri þess, má ekki veita því fyrirtæki lán úr sjóðnum, nema sparisjóðsstjórn samþykki það einróma og sparisjóðseftirlitið leyfi það. Þó þarf ekki slíkt leyfi til að veita lán gegn veði í fasteign, enda fari lánið ásamt því, er áður kann að hvíla á eigninni, ekki fram úr ⅗ matsverðs fasteignarinnar. — **7. gr.** Við hvern sparisjóð skulu vera að minnsta kosti tveir starfsmenn, féhirðir og bókari. — Það skal vera aðalreglan, að eigi má greiða neina fjárhæð úr sparisjóði eða í hann, nema tveir af starfsmönnum hans eða stjórnendum séu viðstaddir, og riti þeir upphæðina tafarlaust í bækur sparisjóðsins hvor um sig. Þó má féhirðir veita móttöku greiðslum í sjóðinn án þess að annar starfsmaður sé viðstaddur, en þá skal hann sömuleiðis tafarlaust rita greiðsluna inn í bækur sparisjóðsins. Sömuleiðis getur féhirðir greitt fé úr sjóðnum gegn ávísun formanns, þótt aðrir starfsmenn séu eigi viðstaddir. Heimilt er, að stjórnendur sjóðsins hafi þessi störf með höndum. — **8. gr.** Hafi féhirðir spari-

1941 Nr. 69 27. júní

sjóðs þóknun úr sjóðnum fyrir starf sitt, er nemi 600 kr. eða meira, skal hann setja trygging fyrir fé því, sem honum er trúað fyrir. Sparisjóðseftirlitið ákveður fjárhæð tryggingar, að fengnum tillögum sparisjóðsstjórnar. — **9. gr.** Við hvern sparisjóð skulu vera tveir endurskoðunarmenn, kosnir til eins árs af viðkomandi bæjarstjórn eða sýslunefnd með hlutfallskosningu. Þeir skulu rannsaka allar bækur og reikninga sparisjóðsins og gefa gætur að því, svo oft sem þörf er á, að ekkert vanti á eigur sjóðsins. Þeir hafa jafnframt eftirlit með því, að rekstur sparisjóðsins sé í fullu samræmi við samþykktir hans. — Finni endurskoðunarmenn eitthvað athugavert við reikningsfærslu eða starfrækslu sparisjóðsins, annast þeir um, að stjórn sparisjóðsins bæti tafarlaust úr því, sem ábótavant er. Taki stjórn sparisjóðsins athugasemdir endurskoðunarmanna ekki til greina, eða tregðist við að bæta úr ágöllum, sem þeir telja vera á starfrækslu sjóðsins, skulu endurskoðunarmenn tafarlaust tilkynna sparisjóðseftirlitinu það. — Ráðherra setur, eftir tillögum sparisjóðseftirlitsins, nánari reglur um endurskoðun á reikningum og bókum sparisjóða. — **10. gr.** Í öllum viðskiptabókum sparisjóðs skal vera prentað ágrip af lögum þessum, eftir nánari ákvörðun ráðuneytis þess, er fer með bankamál, svo og samþykktir sparisjóðsins. — Taki sparisjóður við innlögum með þeim kjörum, að hægt sé að taka út peninga af innstæðunni gegn ávísun og án þess að viðskiptabók sé sýnd, skal greinilega letrað á bókina, að hún sýni ekki ávallt rétta innstæðu og sé því ekki veðhæf. — Innstæðueigandi getur áskilið, að á áberandi stað á viðskiptabók sinni sé letrað, að hann einn, eða sá, er hann gefur skriflegt umboð til þess, geti hafið peninga úr henni. — **11. gr.** Ef viðskiptabók, sem gefin er út fyrir sparisjóðsinnstæður, glatast, skal heimilt að innkalla með auglýsingu, sem prentuð sé þrisvar í röð í lögbirtingablaði, með 6 mánaða fyrirvara frá því að fyrsta auglýsingin er birt, hvern þann, sem í höndum kann að hafa viðskiptabókina, og ef enginn hefur sagt til sín áður en téður frestur er liðinn, þá má greiða þeim, sem viðskiptabókina hefur fengið, upphæðina, án þess nokkur annar, sem viðskiptabókin kann að hafa verið afsöluð, geti gert kröfu á hendur sparisjóði þeim, sem í hlut á. — Ef eigandi að viðskiptabók hreyfir ekki innstæðu sína í 15 ár samfleytt, skal ekki reikna vexti af innstæðunni framar. Ber þá að skora á eiganda að segja til sín, og skal það gert með auglýsingu á sama hátt og ef bók glatast. Ef hann gefur sig ekki fram áður en tilskilinn frestur er liðinn, er viðskiptabók hans ógild og féð ásamt vöxtum eign sparisjóðsins. Þó er stjórn sjóðsins heimilt að greiða féð, að meira eða minna leyti, ef réttur eigandi gefur sig fram innan fimm ára. — **12. gr.** Af sparisjóðsinnstæðu má ekki greiða nema því aðeins, að viðskiptabókin sé sýnd, og skal upphæðin þá jafnframt skráð í hana. Þó má greiða innstæðufé gegn ávísun, ef eigandi hefur samið svo um og það er letrað á viðskiptabók hans. — Innlögum má veita móttöku, þótt viðskiptabók sé eigi sýnd. Skal þá gefin út sérstök kvittun og þess getið í kvittuninni, að hún sé ekki gild lengur en þangað til upphæðin verður rituð í viðskiptabók innstæðueiganda, en það skal gert næst þegar viðskiptabókin er sýnd í sparisjóðnum. — **13. gr.** Aldrei má sparisjóður taka á móti meira innlánsfé en svo, að það, að frádregnu því, er hann á í sjóði, innistandandi í innlendum bönkum, í tryggum verðbréfum eða lánum gegn veði í fasteign, nemi 25 sinnum eigin fé sjóðsins, þar með talið stofnfé og innborgað ábyrgðarfé. Eigi má draga frá samkvæmt þessari málsgrein önnur fasteignalán en þau þar sem lánið ásamt því, er áður kann að hvíla á eigninni, nemur ekki meiru en 3/5 fasteignamatsverðs hennar. — Til útlána gegn sjálfskuldarábyrgð, ábyrgð héraðs eða sveitar og til fasteignaveðslána umfram 60% matsverðs má sparisjóður aldrei verja meiru en sem svarar 12½ sinnum eigin fé sjóðsins. Þar af mega sjálfskuldarábyrgðarlán aldrei nema meiru en tvisvar sinnum eigin fé sjóðsins. — Undanþegnar ákvæðum þessarar greinar eru þó sparisjóðsdeildir þeirra banka, þar sem ríkissjóður ábyrgist skil á innlánsfé. — **14. gr.** Eigi má veita lán úr sparisjóði nema meiri hluti sparisjóðsstjórnar sé því samþykkur og ákveði hámark lánsupphæðar. — Sjálfskuldarábyrgðarlán til einstakra manna má því aðeins veita til lengri tíma en eins árs, að borgað sé af þeim árlega, og ekki til lengri tíma en 10 ára. — **15. gr.** Aldrei má sparisjóður lána einum viðskiptamanni eða fleiri viðskiptamönnum, sem eru fjárhagslega tengdir, meira en sem svarar 50% af eigin fé og ábyrgðarfé sínu. — Í ofangreindri lánsupphæð skal þó ekki telja: 1. Lán veitt gegn veði í fasteign, ef það er ekki hærra en 3/5 fasteignamatsverðs. 2. Lán,

1941 Nr. 69 27. júní

veitt gegn veði í skipum, allt að 50% af matsverði. 3. Lán, sem eru tryggð með inneign í sparisjóðnum sjálfum, tryggum verðbréfum eða öðru handveði. — **16. gr.** Sparisjóðir skulu, til þess að það sé tryggt, að þeir geti hvenær sem er fullnægt skyldum sínum um greiðslu á innlánsfé, eiga í sjóði, innstæðu í banka, sem ríkið ábyrgist, og í tryggum auðseljanlegum verðbréfum minnst 1/10 af innlánsfénu. Sjóður og bankainnstæða mega þó aldrei vera minna en 7% af innlánsfénu. — Komi það fyrir, að stjórn sparisjóðs neyðist til þess að grípa til þessa fjár vegna fyrirsjáanlegra útborgana, er henni skylt, svo fljótt sem verða má, að koma því í samt lag aftur. Sé það ekki gert innan tveggja mánaða, skal sparisjóðsstjórn tilkynna sparisjóðseftirlitinu það, sem í samráði við stjórnina ákveður, hvenær skuli í síðasta lagi búið að leiðrétta það. — Sparisjóðseftirlitið skal á hverjum tíma ákveða, hvaða verðbréf megi kaupa samkvæmt 13. og 16. gr. — **17. gr.** Hver sparisjóður greiðir árlega 2% af nettóágóða sínum í sameiginlegan sjóð, er nefnist tryggingarsjóður sparisjóða.[1]) Framlög hvers sparisjóðs, að viðbættum árlegum vöxtum, er séreign hans í sjóðnum, og fellur gjaldskylda hans niður, þegar eign sparisjóðs í tryggingarsjóði er orðin 3% af samanlögðu innstæðufé sparisjóðsins. — Tryggingarsjóður skal geymdur í banka með ríkisábyrgð eða í auðseljanlegum verðbréfum. — Ráðherra skipar einn mann í stjórn tryggingarsjóðs, og skal hann vera formaður stjórnarinnar. Auk þess eiga sæti í henni skrifstofustjórinn í ráðuneyti því, er fer með bankamál, og hagstofustjóri. — Tilgangur sjóðsins er að tryggja innstæður í sparisjóðum og greiðslur á þeim. Má hann veita sparisjóði bráðabirgðalán, gegn tryggingum, er stjórn tryggingarsjóðs metur gildar, til að fullnægja skyldum sínum um greiðslu á innlánsfé. — Hætti sparisjóður störfum, hefur hann rétt til að fá innieign sína í tryggingarsjóði greidda, og skal hún þá ganga til greiðslu á kröfum innstæðueiganda. — Reikningsár tryggingarsjóðs er almanaksárið. Reikningar tryggingarsjóðs skulu endurskoðaðir af yfirskoðunarmanni landsreikninga og birtir í stjórnartíðindum.[1]) — Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi sjóðsins.[2]) — **18. gr.** Innstæðueigandi skal hafa dálk í bókum sparisjóðsins, og skal þar tilgreind sú upphæð, er hann leggur í sjóðinn eða tekur úr honum. Þar skulu einnig skráðir vextir af innstæðufénu. — Sérstaka bók skal jafnan halda um lán úr sjóðnum, og skal hvert lán hafa dálk út af fyrir sig, og skal þar tilgreint um lántakanda, tryggingu, upphæð lánsins, afborganir og vaxtagreiðslur. — Halda skal skrá um eignir sparisjóðs, svo sem verðbréf o. fl. Einnig skal halda skrá um skuldunauta sjóðsins, er sýni skuldbindingar hvers og eins gagnvart sjóðnum. — Hafi sparisjóður sjálfur tekið lán hjá öðrum, skal í bókum sjóðsins vera sérstakur dálkur fyrir hverja slíka lántöku. — Enn fremur skal hver sparisjóður hafa gerðabók, er í séu skráðar ályktanir stjórnar um lánveitingar og lánsynjanir, lántökur og annað slíkt. — Ráðherra setur reglur um bókfærslu sparisjóða og ákveður fyrirmynd allra skjala. — **19. gr.** Án samþykkis allrar sparisjóðsstjórnarinnar má sparisjóður ekki taka lán til annars en þess að fullnægja skuldbindingum sínum gagnvart innstæðueigendum. Aldrei má sparisjóður taka lán, nema meiri hluti sparisjóðsstjórnar hafi ákveðið það. — Nú lætur sparisjóður skuldabréf eða verðbréf að handveði til tryggingar slíkum lánum, og skal þess þá gætt, að jafnan séu í vörzlum sparisjóðsins fullgild skilríki frá lánveitanda fyrir geymslu veðsins. Skulu bækur sparisjóðsins einnig bera með sér, hvar bréfin séu geymd og hver þau séu. — **20. gr.** Sparisjóður má ekki eiga aðrar fasteignir en þær, sem nauðsynlegar eru vegna rekstrar hans, og ekki hlutabréf. Þó má hann yfirtaka fasteign eða hlutabréf, sem honum hefur verið veðsett, til þess að innheimta kröfu sína, en selja skal hann eignina strax og hann á þann hátt getur fengið kröfu sína greidda. Sparisjóður má ekki ganga í ábyrgð fyrir aðra. — **21. gr.** Ekki má sparisjóður gefa út handhafaávísanir á sjálfan sig. — **22. gr.** Árstekjur sparisjóðs, að frádregnum kostnaði, vöxtum og því fé, sem lagt er til hliðar til að mæta fyrirsjáanlegum töpum, skal leggja í varasjóð. — Heimilt er að verja nokkru af ársarðinum til endurborgunar á stofnfé og greiddu ábyrgðarfé, ef varasjóður nemur meiru en 10% af sparisjóðsinnstæðum. — Tjón, er sparisjóður kann að bíða og ársarður hrekkur eigi fyrir, skal greiða úr varasjóði, en eigi má greiða annað þaðan, nema því aðeins, að varasjóður nemi að minnsta kosti 10% af sparisjóðsinnstæðum samanlögðum. Þegar hagur varasjóðs leyfir, getur sparisjóðsstjórn ákveðið, að

1) L. nr. 10, 29. marz 1961, § 10.
2) Rgj. nr. 37, 21. marz 1944.

1941 Nr. 69 27. júní

1941 Nr. 69 27. júní

fengnu samþykki ráðuneytisins, að verja fé úr sjóðnum til almenningsþarfa. — **23. gr.** Reikningsár sparisjóða er almanaksárið. Ársreikningur sparisjóðs skal tilbúinn fyrir marzmánaðarlok. — Sparisjóðseftirlitið semur fyrirmynd að reikningum sparisjóða. — **24. gr.** Verði sparisjóður fyrir svo miklu tjóni, að varasjóður hrökkvi ekki til, og stjórn sparisjóðs og ábyrgðarmenn, eða aðrir þeir, er að sjóðnum standa, leggja eigi fram eða útvega sjóðnum á einhvern hátt fé það, er á vantar, að varasjóður geti borið tjónið, skal stjórn sparisjóðsins tafarlaust skýra sparisjóðseftirlitinu frá því. Komi það í ljós eða sé ástæða til að ætla, að tapið, þar með talið væntanlegt tap á útistandandi lánum, nemi öllum varasjóði, og þar að auki 25% af stofnfé eða ábyrgðarfé, skal sparisjóðseftirlitið tafarlaust halda fund með sparisjóðsstjórninni og gera þær ráðstafanir, er það telur nauðsynlegar. — Verði eigi bætt úr þessu innan hæfilegs tíma, á þann hátt, að rekstur sjóðsins verði tryggur að dómi sparisjóðseftirlitsins, skal það stöðva rekstur sjóðsins. — Verði ákveðið, að sjóðurinn hætti störfum sínum, skal sú ráðstöfun auglýst í lögbirtingablaði. — [Geta þá skuldheimtumenn sjóðsins, svo og ráðherra, sem fer með bankamál, ákveðið, að sjóðurinn verði tekinn til gjaldþrotameðferðar. Skipar ráðherra þá tvo skiptaforstjóra, er auglýsa innköllun til sparifjáreigenda og annarra skuldheimtumanna sjóðsins á venjulegan hátt, krefja inn skuldabréf hans og selja eignir hans. — Skiptagerð sendist sparisjóðseftirliti, og úrskurðar það kostnaðarreikning við skiptin, sem greiðist af fé sparisjóðsins. — Nú óska eigendur eða ábyrgðarmenn sparisjóðs á aðalfundi hans að leggja hann niður, án þess að um gjaldþrot sé að ræða, og skulu þeir þá leita samþykkis ráðherra, sem fer með bankamál. — Aðalfundur kýs tvo skilanefndarmenn til þess að ljúka reikningsuppgjöri sjóðsins, og skulu þeir löggiltir af ráðherra, sem fer með bankamál. — Skilanefnd getur gefið út innköllun til skuldheimtumanna sparisjóðsins, þar með eru taldir innstæðueigendur. Innköllunarfrestur skal eigi vera styttri en 6 mánuðir. Þeir, sem ekki lýsa kröfum sínum á hinum tiltekna fresti, missa kröfurétt sinn gagnvart sjóðnum. Skiptagerð skal senda sparisjóðseftirliti.][1]) — **25. gr.** Heimilt er að geyma fé ómyndugra og opinberra stofnana í sparisjóðum þeim, sem fullnægja ákvæðum laga þessara. — **26. gr.** Fé það, sem lagt hefur verið í sparisjóð, að vöxtum meðtöldum, er undanþegið löghaldi meðan það stendur þar. — **27. gr.** Sparisjóðir eru undanþegnir tekjuskatti, eignarskatti og útsvari. — **28. gr.** Ef sparisjóður leggst niður og engin ákvæði eru í samþykktum sjóðsins um það, hvernig fara skuli um eigur hans, getur hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn ákveðið, að fengnum tillögum þeirra manna, er síðast voru í stjórn sjóðsins, að eignunum skuli varið til almenningsþarfa. — **29. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, allt að 500 kr., nema þyngri hegning liggi við. Sektir allar renna í ríkissjóð. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal fara sem almenn lögreglumál. — **30. gr.** Ákvæði laga þessara ná ekki til peningastofnana eða lánsstofnana þeirra, sem nú hafa rétt til sparisjóðsstarfsemi samkvæmt sérstökum lögum. . . . — **Ákvæði til bráðabirgða.** Fullnægi einhverjir þeir sparisjóðir, sem nú eru starfandi, ekki öllum ákvæðum laga þessara, skal þeim, ef það telst nauðsynlegt, veittur frestur, sem sparisjóðseftirlitið ákveður í samráði við sparisjóðsstjórn, til þess að koma skipulagi sínu og starfsemi í það horf, að ákvæðum laganna sé fullnægt. Að öðru leyti gilda öll ákvæði laganna einnig um þá sparisjóði, sem frest hafa fengið meðan þeir eru að samræma skipulag sitt og starfsemi samkvæmt fyrirmælum laganna. — Ráðherra sá, er fer með bankamál, og þeir aðstoðarmenn, er hann kveður til þess, fara með þau störf, sem sparisjóðseftirlitinu eru ætluð í lögum þessum, þar til lög verða sett um sérstakt eftirlit með sparisjóðum.[1])

1) L. nr. 22, 24. marz 1944, § 1.

1941 Nr. 69 27. júní

Lög um hlunnindi fyrir lánsfélag. **1928** Nr. 62 7. maí

1. gr. Ef myndað verður hér á landi félag í þeim tilgangi að veita lán gegn veði í fasteignum, á svipuðum grundvelli og fasteignalánsfélög (Kreditforeninger) erlendis, er fjármálaráðherra heimilt að veita félagi þessu þau hlunnindi, sem í 2.—3. gr. getur. — **2. gr.** Félagið er undanþegið öllum tekjuskatti, útsvari, stimpilgjaldi og öðrum sköttum, og vaxtabréf þess skulu ávallt njóta sama skattfrelsis og skuldabréf ríkisins. . . .[2]) — **3. gr.** Um sölu á fasteignum hefur félagið sömu réttindi og veðdeild Landsbankans.

1) Sbr. nú l. nr. 10, 29. marz 1961, § 10.
2) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.

1932 Nr. 51 23. júní

Lög um hlunnindi fyrir annars veðréttar fasteignalánafélög.

1. gr. Fjármálaráðherra er heimilt að veita félögum, sem stofnuð verða hér á landi með þeim tilgangi að koma í framkvæmd lánum gegn öðrum veðrétti í fasteignum á tilteknum svæðum, á svipuðum grundvelli og tilsvarandi annars veðréttar lánafélög (Hypotekforeninger) erlendis, þau hlunnindi, er greinir í 2. og 3. gr. laga nr. 62, 7. maí 1928, um hlunnindi fyrir lánsfélag, enda staðfesti ráðherra samþykktir félaganna.

1962 Nr. 86 24. nóv.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka framkvæmdalán.

1. gr. Fjármálaráðherra er heimilt fyrir hönd ríkissjóðs að taka lán að fjárhæð allt að 2 milljónum sterlingspunda með þeim kjörum og til þess tíma, er um semst. — **2. gr.** Lánsfé samkvæmt 1. gr. skal varið til framkvæmda á vegum ríkisins, sem eru mikilvægar fyrir þjóðarhag, eða endurlánuð öðrum aðilum í sama skyni gegn fullnægjandi tryggingum. — Ríkisstjórnin ákveður skiptingu lánsfjárins í samráði við fjárveitinganefnd Alþingis, áður en reglulegu Alþingi 1962 lýkur. Skal um skiptinguna farið eftir mikilvægi framkvæmdanna og þeim möguleikum öðrum til fjáröflunar, sem fyrir hendi eru. — Fénu skal einkum varið til að efla útflutningsiðnað, til hafnargerða, raforkuframkvæmda og annarra framkvæmda, sem stuðla að aukningu þjóðarframleiðslunnar og gjaldeyrisöflunar.

d. Skattar og gjöld.

1962 Nr. 70 28. apríl

Lög um tekjuskatt og eignarskatt.

I. kafli. Um skattskyldu. — 1. gr. Hver maður heimilisfastur hér á landi er skyldur til, með þeim takmörkunum, sem settar eru í lögum þessum, að greiða skatt í ríkissjóð af tekjum sínum og eignum.[a]) — Nú dvelst maður erlendis um stundarsakir, en bregður eigi heimilisfangi sínu hér á landi, og skal hann þá gjalda skatt eins og hann dveldist að staðaldri í landinu. — **2. gr.** Nú er maður eigi heimilisfastur hér á landi, en á hér fasteignir og hefur tekjur af þeim eða af atvinnu eða af sýslan, sem hér eða héðan er rekin, svo sem sjómenn á íslenzkum skipum, sem eigi greiða skatt í öðru ríki, og skal hann þá gjalda skatt af tekjum þessum og tilnefna fyrir hlutaðeigandi skattheimtumanni, hver greiði skattgjald hans, enda sé sá maður búsettur á skattsvæði skattheimtumanns.[a]) — Sömuleiðis skal sá, er eigi hefur aðsetur hér á landi, en hefur laun, biðlaun eða styrk úr ríkissjóði, eða arð af hlutafé í innlendu hlutafélagi eða innborguðu stofnfé í öðrum atvinnufélögum eða fyrirtækjum, eða tekjur frá öðrum innlendum aðilum, gjalda skatt af þessum tekjum, og skal tekjuskattinum haldið eftir við greiðslu fjárins. — Menn, sem eigi eru heimilisfastir hér á landi, og útlend félög greiða eignarskatt af þeim eignum sínum hér á landi, sem gefa af sér tekjur þær, er um ræðir í þessari grein. Reiknast skattur einstaklinga samkvæmt reglunum í 26. gr. I. Eignarskattur útlendra félaga reiknast samkvæmt 26. gr. II. — Ríkisstjórninni er heimilt að gera samninga við stjórnir annarra ríkja um gagnkvæmar ívilnanir á tekju- og eignarskatti þeirra erlendra og íslenzkra skattaðilja, sem eftir gildandi skattalöggjöf ríkjanna eiga að greiða skatt af sömu tekjum eða eignum bæði á Íslandi og í einhverju öðru ríki.[1]) — **3. gr.** Tekjur hjóna, sem samvistum eru, skulu saman taldar til skattgjalds, enda þótt séreign sé eða sératvinna.[b]) Ábyrgjast þau bæði skattgreiðslu og undirrita skattframtalið. Rétt er því hjóna, er skattgreiðslu annast, eða erfingjum þess, að krefjast endurgjalds af hinu eða erfingjum þess á þeim hluta skattsins, er að réttum tölum kemur á séreign eða sératvinnu þess hjóna, er eigi innti af hendi skattgreiðslu.[c]) — Nú vinnur gift kona, sem er samvistum við mann sinn, fyrir skattskyldum tekjum, og eiga þá hjónin rétt á því, að dregin séu 50% frá þeim tekjum hennar, áður en skattgjald er lagt á tekjur hjónanna, enda sé teknanna ekki aflað hjá fyrirtæki, sem hjónin annaðhvort eða bæði eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka að verulegu leyti. Nú telja hjónin sér hagfelldara, að tekjur konunnar séu sérstaklega skattlagðar, og geta þau þá krafizt þess, að skattgjald sé sett á þau sitt í hvoru lagi samkvæmt 25. gr. Ómagafrádráttur allur skiptist þá til helm-

1962 Nr. 70 28. apríl

a) XV, 102, 105.

1) Auglýs. nr. 4 1930 (tvísköttunarsamn. við Stóra-Bretland), nr. 79 1931 (við Belgíu), nr. 36 1938, sbr. nr. 69 1955 (við Svíþjóð), nr. 4 1939, sbr. nr. 71 1955 (við Danmörk), nr. 70 1955 (við Noreg, skipaútgerð og flugrekstur), nr. 11 1962 (C-deild, við Bandaríkin).

a) XV, 103, XXIV, 279.
b) XVI, 372.
c) XXX, 635

inga milli hjónanna. Annar frádráttur en persónuleg gjöld konunnar telst við útreikninginn hjá eiginmanninum. — Þegar gift kona gengur til verka að atvinnurekstri með manni sínum og atvinnureksturinn er að verulegu leyti eign þeirra, annars hvors eða beggja, eða ófjárráða barna þeirra, eiga þau rétt á því, að metinn sé hlutur konunnar af sameiginlegum hreinum tekjum hjónanna, miðað við beint vinnuframlag hennar við öflun teknanna, og dregin 50% frá hlut hennar, áður en skattgjald er lagt á hinar sameiginlegu tekjur hjónanna. Aldrei kemur þó hærri upphæð til frádráttar en 15000 kr. — Eignir hjóna, sem samvistum eru, skulu lagðar saman til eignarskatts, enda ábyrgjast bæði greiðslu. — **4. gr.** Börn innan 16 ára aldurs eru ekki sjálfstæðir skattþegnar. Teljast tekjur þeirra með tekjum foreldra (stjúpforeldra, kjörforeldra og fósturforeldra). Ef árstekjur þeirra nema meira en 10000 krónum, er þó heimilt að ákveða þeim skatt sem sjálfstæðum skattþegnum, enda komi fram tilmæli um það. — Með tekjum barna, sem eru í foreldrahúsum og eru sjálf skattgreiðendur, telst eigi það framfæri, sem þau fá að nokkru eða öllu leyti hjá heimilisföður, nema það sé endurgjald fyrir vinnu við atvinnurekstur hans. — Eignir barna innan 16 ára aldurs teljast með eignum foreldra (stjúpforeldra, kjörforeldra og fósturforeldra). Heimilt er þó að ákveða börnum sérstaklega eignarskatt, ef tilmæli koma fram um það. — **5. gr.** Tekjuskatt og eignarskatt greiða þessi félög og stofnanir: A. Hlutafélög, samlagshlutafélög og önnur félög með takmarkaðri ábyrgð, nema tekjuafgangi sé einungis varið til almennra þarfa.[a]) B. Gagnkvæm ábyrgðarfélög, kaupfélög og önnur samvinnufélög. C. Sameignarfélög með ótakmarkaðri ábyrgð félagsmanna. — Sameignarfélög, þar með talin samlög, sem hafa það að meginmarkmiði að annast vinnslu eða sölu á framleiðsluvörum félagsmanna, greiða ekki skatt af þeim tekjum, sem skipt er milli sameigenda í samræmi við hlutdeild þeirra í afurðasölu eða afurðavinnslu félagsins og skattlagðar eru hjá þeim. — Nú eru ekki fleiri en þrír félagar í sameignarfélagi með persónulegri ábyrgð, og er þá skattur ekki lagður á félagið sjálft, heldur á hvern einstakan félagsmann, nema tilmæli komi fram um það frá félaginu einu ári áður en tekjur eru taldar fram.[a]) Að því er varðar skattákvarðanir á árinu 1962 er þó nægilegt, að slík tilmæli komi fram fyrir 1. maí það ár. D. Sjóðir og stofnanir, sem ekki eru sérstaklega undanþegin skattgjaldi,[b]) sbr. 6. gr., svo og dánarbú[c]) og þrotabú. — Félög og stofnanir, sem um ræðir í grein þessari, þar með talin sameignarfélög þau, er um ræðir í C-lið, og ekki eiga heimili hér á landi, en hafa hér tekjur af eignum eða atvinnu sams konar og um ræðir í 2. gr., skulu greiða skatt í ríkissjóð af tekjum þessum sem önnur félög.[d]) — Fjármálaráðherra setur nánari ákvæði um skattskyldu þeirra, sem erlendis eru búsettir. — **6. gr.** Þessir aðilar eru undanþegnir tekjuskatti og eignarskatti:[e]) Forseti Íslands, ríkisfyrirtæki og ríkisstofnanir og aðrir þeir sjóðir, er standa undir umsjón ríkisstjórnarinnar, sýslufélög, sveitarfélög og fyrirtæki, er þau reka, og sjóðir þeirra, íslenzkir kirkjusjóðir, sparisjóðir, sem engan arð greiða stofnendum sínum eða ábyrgðarmönnum, og enn fremur sjóðir, félög og stofnanir, er ekki reka atvinnu eða veitt er skattfrelsi með sérstökum lögum. — Þeir menn, er starfa erlendis í þjónustu hins íslenzka ríkis, skulu undanþegnir tekjuskatti af þeim launum, er þeir fá fyrir slík störf. — Erlendir þjóðhöfðingjar, sendiherrar, sendiræðismenn og erlendir starfsmenn sendisveita annarra ríkja eru undanþegnir tekjuskatti, nema að því leyti sem þeir njóta tekna frá innlendum aðilum, eiga hér fasteignir eða hafa tekjur af þeim, reka atvinnu eða eiga hlut í atvinnufyrirtæki hérlendis. Aðilar þeir, er greinir í þessari málsgrein, eru einnig undanþegnir eignarskatti í samræmi við reglur þær, sem settar eru í málsgreininni.

II. kafli. Um skattskyldar tekjur. — 7. gr. Skattskyldar tekjur teljast með þeim undantekningum og takmörkunum, er síðar greinir, alls konar arður, laun og gróði, er gjaldanda hlotnast af eign eða atvinnu eða einstökum verknaði eða atvikum, ef þetta verður metið til peningaverðs,[f]) svo sem: A. Tekjur af landbúnaði,[g]) sjávarútvegi, siglingum, verzlun, verksmiðjuiðnaði, handiðn, námu-

a) (XXIII, 416).

a) (XII, 302), XII, 316, XXVII, 269.
b) XII, 299, XIII, 179, XXVII, 269.
c) XXIV, 156, 161, 165.
d) Um útsvar XXV, 580.
e) (XXVII, 269).
f) XX, 424, 426.
g) Um tekjur af tilteknum þætti atvinnurekstrar, er halli verður á öðrum, XXIX, 258, XXX, 486, XXXI, 460.

1962 Nr. 70 28. apríl

rekstri og sérhverjum öðrum atvinnurekstri, enn fremur allar tekjur, sem telja má endurgjald fyrir starfsemi í þágu vísinda, lista og bókmennta eða fyrir hvers konar vinnu, greiða eða aðstoð. Til slíkra tekna telst fæði, húsnæði og önnur hlunnindi, sem látin eru í té í kaupgjaldsskyni. B. Tekjur af embættum eða sýslunum, svo sem: Föst laun, aukatekjur, embættisbústaður og önnur hlunnindi, landauragjald, jarðarafnot, endurgjald fyrir skrifstofukostnað (sbr. 11. gr. C). Enn fremur eftirlaun, biðlaun, lífeyrir, gjafir og styrktarfé. Til skattskyldra gjafa telst meðal annars: Gjafir eða hlunnindi, sem sýnilega eru gefin sem kaupauki, beinar gjafir í peningum eða öðrum skattskyldum verðmætum, sem nokkru nemur, þar með talin afhending slíkra eigna í hendur nákominna ættingja, nema um fyrirframgreiðslu upp í arf sé að ræða, sbr. 10. gr. B. Komi endurgjald fyrir þessar eignir að einhverju leyti, skal meta til tekna mismuninn á því endurgjaldi og áætluðu matsverði hinnar gefnu eignar. Undanskildar skulu þó tækifærisgjafir, nema arðberandi eignir séu gefnar. C. Landskuld af leigujörðum og arður af alls konar ítökum og hlunnindum, leiga eftir hús, lóðir og skip svo og áætlað afgjald af fasteignum og skipum, er eigendur nota sjálfir eða láta öðrum í té til afnota án endurgjalds, enn fremur leiga af innstæðukúgildum á jörðum, sem eru í leiguábúð, og arður af byggingarpeningi og öðru lausafé, sem á leigu er selt. D. Vextir eða arður af skuldabréfum, hlutabréfum og öðrum innlendum eða útlendum verðbréfum svo og vextir af útistandandi skuldum og öðrum fjárkröfum, af sparisjóðsinnlögum og sérhverri annarri arðberandi innstæðu, þó ekki vextir af skattfrjálsri innstæðu, sbr. 21. gr. — Til arðs af hlutabréfum telst auk venjulegrar arðsútborgunar sérhver afhending verðmæta til hluthafa, er telja verður sem tekjur af hlutaeign þeirra í félaginu.[a]) Ekki telst þó til arðs úthlutun jöfnunarhlutabréfa, sem ekki hefur í för með sér breytta eignarhlutdeild hluthafa í hlutafélagi og telst því ekki til skattskyldra tekna hluthafans, enda sé útgáfa bréfanna byggð á raunverulegum verðmætum í sjóðum, öðrum en skattfrjálsum varasjóði, eða öðrum eignum félagsins, er verið hafa í eigu þess minnst þrjú ár og sé samanlagt nafnverð jöfnunarhlutabréfanna, miðað við hlutafé félagsins, ekki hærra en svarar til almennrar verðhækkunar frá stofnun félags eða frá innborgun hlutafjár. Fjármálaráðherra ákveður, hvernig reikna skal hina almennu verðhækkun. Til arðs telst úthlutun við félagsslit umfram hlutafé félagsins, þ. e. nafnverð bréfanna, og skiptir því ekki máli í því sambandi, fyrir hvaða verð þau hafa verið seld og keypt. Arður af eigin hlutabréfum félags telst hvorki til tekna né gjalda hjá því. — Til arðs af verðbréfum (t. d. skuldabréfum og víxlum) teljast afföll af slíkum bréfum, og skulu afföllin talin til tekna með hlutfallslegri fjárhæð ár hvert eftir árafjölda afborgunartímans, ef afborgunartíminn er skemmri en fimm ár, en ef afborgunartíminn er fimm ár eða lengri, skulu afföllin talin til tekna með jöfnum fjárhæðum í fimm ár. E.[a]) Ágóði af sölu á fasteign eða lausafé, enda þótt salan falli ekki undir atvinnurekstur skattgreiðanda, ef ætla má, að hann hafi keypt eignina eða öðlazt hana á annan hátt í því skyni að selja hana aftur með ágóða, eða hún hefur verið í eign hans skemur en fimm ár, ef um fasteign er að ræða, annars skemur en þrjú ár. Þó má draga frá þessum ágóða skaða, sem kynni að hafa orðið á sams konar sölu á árinu. Ákvæði þessi taka ekki til þess, er skattþegn hefur eignazt hið selda við arftöku, nema um fyrirframgreiðslu upp í arf sé að ræða, en þá telst söluhagnaður, miðað við upphaflegt kostnaðarverð, til skattskyldra tekna, ef hið selda hefur verið í eign arfleifanda og erfingja skemur en fimm ár samanlagt, ef um fasteign er að ræða, en ella skemur en þrjú ár. — Nú selur skattþegn fasteign, sem verið hefur í eigu hans skemur en fimm ár, en kaupir aðra innan árs eða byggir hús, áður en þrjú ár eru liðin frá söludegi, og skal sölugróði þá ekki skattskyldur, ef hin keypta fasteign eða hið nýreista hús er að fasteignamati jafnhátt eða hærra hinu selda. En ef það er lægra að mati, skal sölugróði skattskyldur hlutfallslega. Undanþágа þessi nær þó ekki til neinnar sölu, þar sem telja má, að um atvinnurekstur sé að ræða eða að eignarinnar hafi verið aflað til að selja hana aftur með hagnaði. Ákvæði þessi raska ekki fyrirmælum laganna um skattgreiðslu, þegar eigin vinna, sem ekki hefur verið skattlögð, fæst greidd í söluverði íbúða. F. Vinningur í veðmáli, happdrætti eða því um líku, nema skattfrjálst

a) XIV, 279, XVII, 143—5, XX, 232—5, 229, (XXIII 416).

a) XVII, 112, 130, XX, 426, 424, XXVII, 763.

sé samkvæmt sérstökum lögum. — Tekjur þær, sem koma til greina við ákvörðun skattsins, eru skattskyldar án tillits til þess, hvernig þeim er varið, hvort heldur gjaldandi hefur þær sér og skylduliði sínu til framfæris, nytsemdar eða munaðar, til hjúahalds, nema til atvinnurekstrar sé, til þess að færa út bú sitt eða atvinnuveg, til umbóta á eignum sínum eða til að afla sér fjár, til gjafa eða hvers annars sem er. — **8. gr.** Til skattskyldra tekna félaga og stofnana, sem um ræðir í 5. gr., teljast eigi aðeins þær tekjur, sem varið er til eignaaukningar, yfirfærslu til næsta árs, óvenjulegra fyrninga og safnað er í tryggingasjóði, aðra en varasjóð, heldur og þær tekjur, sem varið er til þess að greiða hluthöfum og félagsmönnum arð eða vexti af innborguðu fé og til myndunar eða aukningar varasjóðs, þó með þeim takmörkunum, er síðar segir. — Skattskyldar tekjur vátryggingarfélaga, sem starfa hér á landi, telst sá hluti heildarágóðans, sem svarar til hlutfallsins milli iðgjaldatekna félagsins hér á landi og iðgjaldateknanna af allri starfsemi þess. — **9. gr.** Ef félag, sem hefur varasjóð, myndaðan af skattfrjálsum framlögum, ráðstafar honum til annars en þess að mæta rekstrarhalla fyrirtækisins, skal telja þá fjárhæð að viðbættum tuttugu af hundraði (20%) til skattskyldra tekna á því ári. Það telst ráðstöfun á fé varasjóðs samkvæmt framansögðu, ef félag ver einhverju af eignum sínum með eftirgreindum hætti: A. Veitir hluthöfum, stjórnendum félags eða öðrum lán í peningum eða öðrum verðmætum, sem ekki eru viðkomandi rekstri félagsins. B. Veitir hluthöfum, stjórnendum félags eða öðrum nokkur fríðindi beint eða óbeint umfram arðsúthlutun og venjulegar eða eðlilegar launagreiðslur. C. Kaupir eign óeðlilega háu verði að dómi skattayfirvalds. Skal þá meta, hvert verð geti talizt hæfilegt. Mismun hins raunverulega kaupverðs og matsverðs telst ráðstafað úr varasjóði og úthlutun arðs úr félaginu, ef keypt hefur verið af hluthafa. Undanskilin eru þó opinber verðbréf ríkis, sveitar- og sýslufélaga, þar með talin skuldabréf með ríkisábyrgð. — Nú hefur félag, sem myndað hefur varasjóð samkvæmt 2. málsgr. 17. gr., ráðstafað fé á einhvern þann hátt, sem greinir í A—C-liðum, og fellur það þá til skattgreiðslu samkvæmt ákvæðum fyrstu málsgreinar þessarar greinar, þó eigi hærri fjárhæð en nemur varasjóði í lok skattársins.[a]) —

a) (XVII, 109).

Nú hrökkva hreinar árstekjur félags að viðbættri þeirri hreinni eign, sem félagið á umfram varasjóð og hlutafé, eigi fyrir skatt- og útsvarsgreiðslum og því varasjóðstillagi, sem undanþegið er skattgreiðslu samkvæmt lögum þessum, og er þá heimilt að taka þá fjárhæð, sem á vantar, úr varasjóði. — Arðjöfnunarsjóði, eftirlaunasjóði og aðra sjóði, sem ekki eru stofnaðir með skattfrjálsum framlögum, má ekki telja sem varasjóð. — **10. gr.** Til tekna telst ekki:[a]) A. Sá eignarauki, sem stafar af því, að fjármunir skattgreiðanda hækka í verði. Hins vegar kemur ekki heldur til frádráttar tekjum, þótt fjármunir lækki í verði, ekki heldur tekjur, sem stafa af sölu á eignum skattgreiðanda, að meðtöldum verðbréfum, nema slík sala falli undir atvinnurekstur hlutaðeigandi skattgreiðanda, t. d. fasteignaverzlun, eða að hún falli undir ákvæði í 7. gr. E.[b]) Þegar svo stendur á, telst verzlunarhagnaðurinn af sölunni til tekna, en draga má frá honum þann skaða, sem kynni að hafa orðið af sams konar sölu á árinu. B. Eignarauki, sem stafar af arftöku, fyrirframgreiðslu upp í arf, fallinn eða ófallinn, enda hafi erfðafjárskattur verið greiddur, af stofnun hjúskapar, útborgun lífsábyrgðar, brunabóta, örorkubóta eða þess háttar. C. Lántaka, eyðsla höfuðstóls eða eftirgjöf skulda, sem sannazt hefur um við gjaldþrot, nauðasamninga eða á annan fullnægjandi hátt, að eignir voru ekki til fyrir. Eftirgjöf skulda telst þó til tekna, ef uppgjöfin kemur fram sem kaupauki, gjöf eða úthlutun arðs úr hlutafélagi. D. Endurgreiðsla, er skattgreiðandi fær, ef hann verður að vera um stundarsakir fjarverandi frá heimili sínu vegna starfa í almenningsþarfir. E. Eignarauki, sem stafar af aukavinnu, sem einstaklingar leggja fram utan reglulegs vinnutíma við byggingu íbúða til eigin afnota. Þessi ívilnun fellur þó burt að því leyti sem vinnan kann að fást endurgreidd með söluhagnaði af íbúðinni samkv. E-lið 7. gr. Fjármálaráðherra setur um þetta nánari reglur. F. Jarðræktarframlag ríkisins samkv. 2. kafla jarðræktarlaganna nr. 45 17. maí 1950, sbr. lög nr. 29/1955. G. Fæði sjómanns, er hann fær hjá atvinnurekanda. H. Beinar launagreiðslur erlendis frá fyrir störf í þágu þeirra alþjóðastofnana eða ríkjasamtaka, sem íslenzka ríkið er aðili að, enda njóti starfsmenn hlutaðeigandi stofnana skatt-

a) XVII, 130, XXX, 486.
b) XX, 424, 426.

frelsis af launum fyrir hliðstæð störf. Starfræki slíkir aðilar stofnanir hérlendis, ákveður ráðherra um skattaðstöðu þeirra. — **11. gr.** Frá tekjum skal draga, áður en skattur er á þær lagður: A. Rekstrarkostnað, það er þau gjöld, sem eiga á árinu að ganga til að afla teknanna, tryggja þær og halda þeim við,[a]) þar á meðal vexti af skuldum, er beinlínis stafa af atvinnu eða öflun tekna, svo og fyrningu, sbr. 15. gr.,[b]) aðstöðugjald, landsútsvör og það, sem varið er til tryggingar og nauðsynlegs viðhalds á arðberandi eignum gjaldanda. Til rekstrarkostnaðar telst enn fremur launauppbót greidd starfsmönnum og verkamönnum, hvort sem hún er goldin í reiðufé eða hlutabréfum. Með rekstrarkostnaði telst ekki það, sem gjaldandi hefur varið sér og skylduliði sínu til framfæris og notkunar, eigi heldur kaup handa honum sjálfum né neinum af skylduliði hans, nema sá telji tekjur sínar fram sér í lagi. Eigi má gjaldandi heldur telja til rekstrarkostnaðar vexti af fé, sem hann hefur sjálfur lagt í atvinnurekstur sinn, né félag eða stofnun vexti af hlutafé, stofnfé eða tryggingafé, og ekki má færa til gjalda greiðslu fyrir einkaleyfi eða verzlunarleyfi. B. Tap á útistandandi skuldum, enda stafi skuldin beinlínis af atvinnurekstri aðila og vitanlegt, að hún sé töpuð.[c]) Það árið kemur töpuð skuld til frádráttar, er vitanlegt þykir, að hún sé töpuð.[d]) Nú greiðist skuld, er áður var talin töpuð, að einhverju eða öllu leyti, og skal hið greidda þá talið til tekna það ár, sem greiðsla átti sér stað. — Tap, sem verður á atvinnurekstri félaga eða einstaklinga, má flytja milli ára um fimm áramót og draga frá skattskyldum tekjum, þar til það er að fullu greitt,[e]) enda hafi verið gerð fullnægjandi grein fyrir tapinu á framtali til tekju- og eignarskatts fyrir það ár, þegar tapið varð. Milli ára er þó ekki leyfilegt að færa tap, ef það eða skuldir þær, sem mynduðust þess vegna, hefur verið eftirgefið fyrir ráðstafanir hins opinbera. C. Frá embættistekjum skal draga þann kostnað, sem embættisreksturinn hefur í för með sér, svo sem skrifstofukostnað og lögmæltar kvaðir, er á embættinu hvíla. — **12. gr.** Frá tekjum skal og draga, áður en skattur er á þær lagður: A. Vexti af skuldum gjaldanda öðrum en þeim, er um ræðir í A-lið 11. gr. Afföll af seldum verðbréfum skal færa til gjalda samkvæmt reglunum í síðustu málsgr. D-liðar 7. gr. B. Eignarskatt og eignaútsvör, sem greidd hafa verið á árinu. C. Ferðakostnað þeirra skattgreiðenda, er fara langferðir vegna atvinnu sinnar, eftir mati skattayfirvalda. Nánari ákvæði skulu sett í reglugerð. D. Einstakar gjafir til menningarmála, vísindalegra rannsóknarstofnana, viðurkenndrar líknarstarfsemi og kirkjufélaga, þó ekki yfir 10% af skattskyldum tekjum gefanda, enda sé hver gjöf ekki undir 300 kr. Fjármálaráðherra ákveður í reglugerð, hvaða málaflokkar og stofnanir komi til greina samkvæmt þessum staflið. E. Kostnað við öflun bóka, tímarita og áhalda til vísindalegra og sérfræðilegra starfa, enda sé þessi kostnaðarliður studdur fullnægjandi gögnum. F. Þegar skattur er lagður á tekjur, sem renna til einstaklinga, félaga eða stofnana, sem ekki eiga heimili hér á landi, má draga frá tekjunum þau útgjöld, sem beinlínis koma við þessum tekjum. — **13. gr.** Frá tekjum skal enn draga, áður en skattur er á þær lagður: A. Kostnað við stofnun heimilis. Skal hann dreginn frá tekjum hjóna á því ári, sem þau ganga í hjúskap, og skal sá frádráttur nema 20000 kr. Telji hjónin fram til skatts sitt í hvoru lagi, skiptist frádrátturinn jafnt milli þeirra. B. Helming af björgunarlaunum, er áhafnir skipa hljóta. Þetta gildir þó ekki um áhafnir þeirra skipa, sem eingöngu eru björgunarskip. C. Iðgjöld launþega til stéttarfélaga, sjúkrasjóða og styrktarsjóða, þó ekki umfram 5% — fimm af hundraði — af launatekjum. Iðgjöld atvinnurekenda til sjúkrasjóða, styrktarsjóða og atvinnuleysistryggingasjóða. Enn fremur félagsgjöld til atvinnurekendafélaga, þó ekki umfram 5‰ — fimm af þúsundi — af veltu fyrirtækjanna. D. Iðgjöld af lífeyri, sem skattgreiðandi er skyldur lögum samkvæmt að tryggja sér eða maka sínum og börnum eftir sinn dag, svo og iðgjöld af hverri annarri lögboðinni persónutryggingu. Enn fremur skal draga frá tekjum þeirra skattgreiðenda, sem eigi eru að lögum skyldir að tryggja sér eða maka sínum og börnum lífeyri, iðgjöld af slíkum lífeyri, sem sannanlega hafa verið greidd á árinu, allt að 10% af launum eða nettótekjum skattgreiðandans, þó ekki hærri upphæð en 10000 kr. á ári. Heimilt er þó fjármálaráðherra að leyfa hærri iðgjaldagreiðslu til frádráttar tekjum, ef sérstakar ástæður mæla

a) IV, 218, XIV, 149.
b) XVII, 130.
c) II, 210—11.
d) XXVII, 121.
e) XXIX, 262—4.

með því. Greiði vinnuveitandi hluta af frádráttarhæfu iðgjaldi eða það allt, dregst það frá tekjum hans sem rekstrargjöld, en telst ekki til tekna hjá launþega, og minnkar þá réttur hans til frádráttar á iðgjaldi, sem því nemur, og hverfur að fullu, ef vinnuveitandi greiðir allt iðgjaldið. — Ákvæði þessi gilda, þó að lífeyristrygging sé ekki bundin við lífstíð manns, heldur ákveðið árabil, enda sé það ekki skemmra en 10 ár (annuitetstrygging). — Heimilt er ráðherra að leyfa frádrátt á iðgjöldum, er atvinnufyrirtæki greiða sem stofnframlag til kaupa á lífeyristryggingum handa starfsmönnum sínum vegna liðins starfstíma, ef um er að ræða hliðstæðar reglur þeim, er gilda um tryggingar annarra aðila, enda sé iðgjaldaupphæðinni skipt með jöfnum greiðslum á það mörg ár, að frádráttarbærar iðgjaldagreiðslur verði ekki hærri en hjá öðrum hliðstæðum aðilum samkvæmt lögum þessum. — Skilyrði fyrir því, að iðgjöld fyrir ólögboðna lífeyristryggingu dragist frá tekjum samkv. framansögðu, er, að tryggingin sé keypt hjá lífeyrissjóði, vátryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, sem fjármálaráðuneytið samþykkir, og séu þar meðal annars fyrirmæli um vörzlu og ávöxtun tryggingarfjárins og eftirlit með starfseminni. — Þá skal og draga frá tekjum iðgjald af lífsábyrgð, er skattgreiðandi hefur keypt sér, þó ekki hærra iðgjald en 4000 kr. Fyrir þá, sem eru ekki aðilar að lífeyrissjóðum, má þó frádráttur nema allt að 6000 kr. E. Námskostnað, sem stofnað er til eftir tuttugu ára aldur, má, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð, draga frá tekjum næstu 5 ár, eftir að námi er lokið, enda sé gerð fullnægjandi grein fyrir kostnaðinum. — **14. gr.** Frá tekjum sjómanna á íslenzkum fiskiskipum, þar með töldum sel- og hvalveiðiskipum, skal draga 500 kr. á mánuði vegna hlífðarfatakostnaðar, og miðast frádrátturinn við þann vikufjölda, er þeir eru háðir greiðslu slysatryggingariðgjalda sem fiskimenn. — Ef sjómenn á íslenzkum fiskiskipum þurfa sjálfir að sjá sér fyrir fæði, skal draga þann fæðiskostnað frá tekjum þeirra. Við ákvörðun þess kostnaðar skal farið eftir mati skattayfirvalda. — Sömu aðilum skal veittur sérstakur frádráttur, 3000 kr. fyrir hvern mánuð, reiknað á sama hátt, enda hafi þeir verið skipverjar á nefndum skipum ekki skemur en sex mánuði af skattárinu. Hlutaráðnir menn skulu og njóta frádráttar samkvæmt 1. málsgr. og þessari málsgrein, þótt þeir séu ekki löggskráðir, enda geri útgerðarmaður fullnægjandi grein fyrir, hvernig hlutaskiptum er farið og yfir hvaða tímabil launþegi hefur tekið kaup eftir hlutaskiptum. — **15. gr.** Um fyrningu, sbr. A-lið 11. gr., fer sem hér segir: A. Sömu reglum um fyrningu skal fylgja frá ári til árs. Nánari ákvæði um, hvernig reikna skuli fyrningu eða viðhald, skulu sett í reglugerð, sem fjármálaráðherra setur, og er þar heimilt að ákveða til frádráttar vegna fyrningar og viðhalds fasteigna vissa hundraðstölu af fasteigna- eða brunabótaverði þeirra. Alla fastafjármuni skal fyrna miðað við áætlaðan endingartíma þeirra. Reikna skal fyrningu sem fastan hundraðshluta af kostnaðarverði eigna, sem keyptar eru 1962 eða síðar. Fyrningu eldri eigna skal reikna með ákveðnum hundraðshluta af matsverði samkv. 22. gr. miðað við þann árafjölda, sem eftir er af áætluðum endingartíma. B. Eftirtaldar eignir má í stað venjulegra fyrningarafskrifta afskrifa um 20% á ári í 3 ár, frá því er þær eru teknar í notkun: Fiskiskip og önnur veiðiskip, flutningaskip, flugvélar til farþega- og vöruflutninga, síldarverksmiðjur, dráttarbrautir og vinnslustöðvar fyrir sjávarafurðir og landbúnaðarafurðir. Þó skulu þau fyrirtæki, er njóta styrks úr ríkissjóði, ekki njóta þessara sérstöku afskrifta, svo fremi að styrkurinn sé jafnhár eða hærri en afskriftum þessum nemur. Sé styrkurinn hins vegar lægri, má afskrifa eignir þessar þannig, að styrkur að viðbættum afskriftum nemi 20% á ári í 3 ár. — Skattayfirvöld skulu ákveða heildar-afskriftarupphæð hverrar eignar. Nú gengur slík eign kaupum og sölum, og skal þá síðari eigandi aldrei njóta hærri afskrifta en hinn fyrsti hefði notið. — Tap, sem orsakast kann af afskriftunum, má flytja milli ára og draga frá skattskyldum tekjum, unz það er að fullu greitt. Ákveða skal með reglugerð, hver skuli vera fyrningarhundraðshluti þeirra eigna, sem afskrifaðar eru samkvæmt 1. málsgr. B-lið, eftir að þeim afskriftum hefur verið lokið. — **16. gr.** Frá hreinum tekjum heimilisfastra manna hér í landi, eins og þær eru ákveðnar samkvæmt lögum þessum, skal draga sem hér segir: — Fyrir einstaklinga 50000 kr. — Fyrir hjón 70000 kr., telji þau fram sitt í hvoru lagi 35000 kr. hjá hvoru. — Fyrir hvert barn, sem er á framfæri skattþegns og ekki fullra 16 ára í byrjun þess almanaksárs, þegar skattur er lagður á, 10000 kr. Hér með teljast stjúp-

1962 Nr. 70 28. apríl

börn, kjörbörn og fósturbörn, sem meðlag er ekki greitt með. — Ef foreldrar búa saman ógift, skal frádráttur vegna barna skiptast til helminga milli þeirra. Búi foreldrar ekki saman og annað þeirra hefur barn hjá sér, en hitt greiðir meðlag, skal frádráttur einnig skiptast til helminga milli þeirra. Meðlagsgreiðsla skal ekki talin til tekna hjá því foreldri, sem við henni tekur, og ekki til frádráttar hjá því foreldri, sem innir hana af hendi. — Ef einstæðir foreldrar eða aðrir einstaklingar halda heimili og framfæra þar skylduómaga sína, mega þeir draga frá skattskyldum tekjum auk frádráttar samkvæmt 1. málsgrein upphæð, er nemur 10000 kr. að viðbættum 2000 kr. fyrir hvert barn. — Frá tekjum þeirra, sem eru á framfæri í foreldrahúsum eða við nám, skal draga það, sem útheimtist þeim til framfæris eða menningar, eftir nánari ákvörðun skattyfirvalda. — Um heimild skattstjóra til að veita aukinn frádrátt og lækka tekjuskatt fer eftir því, sem segir í 52. gr. — **17. gr.** Félög þau, sem um ræðir í 5. gr. A, mega draga frá tekjum sínum útborgaðan arð allt að 10% af hlutafé eða stofnfé. — Ef nokkuð af ársarði félaga samkv. 5. gr. A—D er lagt í varasjóð, er sú upphæð undanþegin tekjuskatti og skal koma til frádráttar við ákvörðun skattskyldra tekna, þó eigi hærri fjárhæð en nemur ¼ af hreinum tekjum félags, áður en tekjuskattur og útsvar, sem greitt hefur verið á árinu, er dregið frá tekjunum. — Kaupfélög, pöntunarfélög og önnur samvinnufélög mega draga frá tekjum sínum það, sem þau greiða félagsmönnum í árslok eða færa þeim til séreignar í stofnsjóði, samkv. lögum nr. 46, 13. júní 1937, í hlutfalli við vörukaup þeirra á árinu, og enn fremur vexti af stofnsjóði, og telst það eigi til skattskyldra tekna hjá félaginu.[a]) — Á sama hátt mega félög, sem aðeins vinna úr eða selja afurðir félagsmanna, draga frá það, sem þau úthluta félagsmönnum sínum í hlutfalli við framlög þeirra af afurðum. Upphæðir þær, sem þannig er úthlutað, teljast fram til skatts sem tekjur hinna einstöku félagsmanna. — Ef kaupfélag selur einnig öðrum vörur en félagsmönnum sínum, er allur arðurinn af slíkri sölu skattskyldur hjá félaginu. Geti félagið ekki gert grein fyrir viðskiptum við utanfélagsmenn, má telja allan hagnaðinn af starfsemi félagsins skattskyldar tekjur. — Fjármálaráðherra

a) IV, 91—2.

getur sett fyrirmæli um heimild innlendra vátryggingarfélaga til þess að draga frá tekjum sínum það, er þau leggja til hliðar til þess að inna af hendi skyldu sína gagnvart vátryggðum. — **18. gr.** Tekjuskatt skal miða við tekjur næsta almanaksár á undan skattákvörðun, nema annað sé venjulegt rekstrarár í atvinnugrein aðila eða hann sýnir, þegar hann telur fram, að hann hafi annað reikningsár, enda getur skattstjóri þá veitt honum heimild til að hafa það reikningsár í stað almanaksársins. — Tekjur skal að jafnaði telja til tekna á því ári, sem þær verða til, þ. e. þegar vegna þeirra hefur myndazt krafa á hendur einhverjum, nema um óvissar tekjur sé að ræða. — Að loknum frádrætti samkvæmt ákvæðum þessa kafla skal sleppa því, sem afgangs verður, þegar tekjuhæðinni er deilt með 100.[a]) Af þeirri tekjuhæð, sem þá er eftir, reiknast skattgjaldið samkvæmt 25. gr.

III. kafli. Um skattskyldar eignir. — 19. gr. Skattskyldar eignir teljast með þeim undantekningum og takmörkunum, sem gerðar eru í 2. gr. 3. málsgr. og 20. og 21. gr., fasteignir og lausafé skattgreiðanda, að frádregnum skuldum, svo sem jarðir, húseignir, skip, skepnur, verkfæri, vélar, vörubirgðir, peningar, verðbréf, útistandandi skuldir, aðrar fjárkröfur og verðmæt eignarréttindi.[b]) Þegar skattur greiðist samkvæmt 2. gr. 3. málsgrein, má þó aðeins draga frá þær skuldir, sem hvíla á þeim eignum, sem skattur er greiddur af.[c]) Eignirnar eru jafnt skattskyldar, hvort sem þær gefa af sér nokkrar tekjur eða engar. — **20. gr.** Með skattskyldum eignum er eigi talið: A. Skilyrðisbundin fjárréttindi, svo sem réttur til lífsábyrgðarfjár, sem ekki er fallið til útborgunar.[d]) B. Réttur til eftirlauna, lífeyris eða annarrar áframhaldandi greiðslu, sem bundinn er við einstaka menn. C. Réttur til leigulauss bústaðar eða önnur afnotaréttindi. D. Bækur og fatnaður til einkaafnota, húsgögn, aðrir húsmunir og munir, sem hafa sérstætt persónulegt gildi. — **21. gr.**[e]) Undanþegnar framtalsskyldu og eignarskatti eru innstæður í bönkum, sparisjóðum og löglegum innlánsdeildum félaga, svo sem hér segir: A. Innstæður skattgreiðanda, sem ekkert skuldar. B. Innstæður skattgreiðanda, er ekki

a) XVII, 145.
b) XV, 293, XXIII, 436, XXIV, 144, 276, 279, XXV, 84.
c) XXV, 84.
d) XXIV, 307.
e) XXVII, 269.

skuldar meira en 200 þús. kr. samtals, enda séu þær skuldir fasteignaveðlán, tekin til 10 ára eða lengri tíma og sannanlega notuð til þess að afla fasteignanna eða endurbæta þær. Ákvæði þetta um frávik vegna fasteignaveðskulda nær ekki til félaga, sjóða eða stofnana. C. Sá hluti innstæðu hjá öllum skattgreiðendum, sem er umfram skuldir. Innborgað hlutafé og stofnfé telst til skulda félaga í þessu sambandi. — Undanþegnir framtalsskyldu og tekjuskatti eru allir vextir af eignarskattfrjálsum innstæðum. — Þeir, sem bókhaldsskyldir eru, en njóta undanþágunnar, skulu með venjulegum hætti færa allar innstæður sínar og vexti af þeim í bækur sínar og ársreikninga. — Komi í ljós í framtölum gjaldenda ósamræmi milli ára, sem stafað getur af því, að innstæða hefur ekki verið fram talin vegna framangreindrar undanþágu, ber gjaldendum að leggja fyrir skattayfirvöld, þegar þess er krafizt, yfirlit frá innlánsstofnunum um allar innstæður sínar á tímabili því, sem um er að ræða, og einnig geta skattayfirvöld krafizt hjá innlánsstofnunum allra þeirra upplýsinga, sem þau telja þörf fyrir í þessu sambandi. — **22. gr.** Við mat á eignum til eignarskatts skal farið eftir þessum reglum: A. Virðing á fasteign skal fara eftir gildandi fasteignamati, eða áætluðu matsverði, ef fasteignamat er ekki fyrir hendi.[a]) B. Búpening skal telja svo sem hann væri framgenginn í fardögum næst á eftir og með verðlagi, er ríkisskattanefnd ákveður til 1 árs í senn, í fyrsta sinn með hliðsjón af matsverði til skatts síðastliðið ár. C. Verðlag á skipum og öðru lausafé skal miðað við kostnaðarverð eða endurkaupsverð, sbr. H-lið, að frádregnum fyrningum, sbr. 15. gr. D. Verzlunarvörur skal meta eftir því, hvað þær kosta komnar í hús eða á sölustað í árslok, enda séu hæfileg afföll leyfð á gölluðum eða úreltum vörum. E. Hlutabréf skulu talin með nafnverði, ef hlutaféð er óskert, en annars með hlutfallslegri upphæð, miðað við upphaflegt hlutafé. — Skuldabréf og önnur slík verðbréf skal meta eftir nafnverði, nema sérstakar ástæður þyki til, að þau þyki ótrygg. Þó skulu veðdeildarbréf og skuldabréf hins opinbera metin eftir venjulegu söluverði slíkra bréfa í árslok, ef það er vitað. F. Útistandandi skuldir skulu taldar með nafnverði, hvort sem vextir eiga að greiðast af þeim eða ekki, nema vitanlegt sé, að þær séu minna virði eða tapaðar með öllu.[a]) G. Réttindi til stöðugra tekna skulu metin eftir því endurgjaldi, sem hæfilegt væri fyrir þau, þegar skatturinn er lagður á. Nánari reglur um virðingu getur fjármálaráðherra sett.[b]) H. Heimilt er atvinnufyrirtækjum á árunum 1962—63 að láta meta áætlað endurkaupsverð fastafjármuna sinna og breyta bókfærðu verði á eignum samkvæmt því, enda telst verðhækkunin ekki til skattskyldra tekna. Eignirnar skulu metnar til endurkaupsverðs að frádregnum þeim eignarhluta á nýja matsverðinu, er svarar til þess árafjölda, sem liðinn er af áætluðum endingartíma, sbr. 15. gr. Fjármálaráðherra setur reglur um framkvæmd matsins. — **23. gr.** Innlend hlutafélög og önnur félög hafa leyfi til að draga hlutafé sitt eða stofnfé frá eignaupphæðinni, áður en eignarskattur er á lagður. — **24. gr.** Eignarskattur skal að jafnaði ákveðinn eftir eign gjaldanda í lok almanaksársins. Þó mega þeir, sem nota annað reikningsár en almanaksárið, telja fram eignir sínar í lok þess reikningsárs, sem er næst á undan skattálagningunni.[c]) — Krónutala sú, sem skattur er talinn af, skal ávallt deilanleg með 1000. Því, sem fram yfir er, skal sleppt.

IV. kafli. Skattstigar. — A. Tekjuskattur. — **25. gr.** I. Tekjuskattur þeirra, sem um ræðir í 1. gr. og 2. gr., sbr. 3. og 4. gr. og 6. gr. 3. málsgrein, reiknast þannig:

Af fyrstu 10000 kr.	skattgjaldstekna	greiðist 5%
— 10000—30000 kr.	greiðist	500 kr. af 10000 kr. og 10% af afgangi
— 30000—50000 —	—	2500 — — 30000 — — 15% — —
— 50000—70000 —	—	5500 — — 50000 — — 20% — —
— 70000—90000 —	—	9500 — — 70000 — — 25% — —
— 90000 kr. og þar yfir	—	14500 — — 90000 — — 30% — —

II. Skattgjald þeirra félaga og stofnana, er um ræðir í A-, B-, C- og D-liðum 5. gr., skal vera 20% af skattskyldum tekjum. — III. Tekjuskatt, sem nær ekki 100 kr., skal fella niður við álagninguna. — **B. Eignarskattur.** — **26. gr.** I. Skattur af eignum þeirra, sem um ræðir í 1. gr. og 2. gr., sbr. 3., 4. og 6. gr. 3. málsgr., annarra en útlendra félaga, sbr. 2. gr. 3. málsgr., reiknast þannig: — Af fyrstu 100 þús. kr. skattgjaldseign greiðist enginn

a) XXIV, 434, XXV, 88—9, 85.

a) XXIV, 307. b) XXV, 79, 80. c) XXVII, 590.

skattur. Af því, sem þar er umfram, greiðist: — Af fyrstu 500 000 kr. skattgjaldseign greiðist 5‰. — Af 500 000—1 000 000 kr. skattgjaldseign greiðist 2 500 kr. af 500 000 og 9‰ af afgangi. — Af 1 000 000 kr. skattgjaldseign og þar yfir greiðist 7000 kr. af 1 000 000 kr. og 12‰ af afgangi. — II. Skattur af eignum þeirra innlendu og erlendu félaga og annarra skattskyldra aðila, sem um ræðir í 5. gr., sbr. 2. gr. 3. mgr., reiknast 7‰ — sjö af þúsundi. — III. Eignarskatt, sem nær ekki 100 kr., skal fella niður við álagningu.

V. kafli. Um skattumdæmi, skattstjóra, ríkisskattanefnd o. fl. — 27. gr. Tekju- og eignarskattur samkvæmt lögum þessum skal ákveðinn af skattstjórum, en þeir eru einn í hverju skattumdæmi, sbr. 28. gr. — **28. gr.** Á landinu skulu vera þessi skattumdæmi: 1. Reykjavík. 2. Vesturlandsumdæmi, sem nær yfir Akraneskaupstað, Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu og Dalasýslu. 3. Vestfjarðaumdæmi, sem nær yfir Barðastrandarsýslur, Ísafjarðarsýslur og Ísafjarðarkaupstað svo og Strandasýslu. 4. Norðurlandsumdæmi vestra, sem nær yfir Húnavatnssýslur, Skagafjarðarsýslu, Sauðárkrókskaupstað og Siglufjarðarkaupstað. 5. Norðurlandsumdæmi eystra, sem nær yfir Eyjafjarðarsýslu, Akureyrarkaupstað, Ólafsfjarðarkaupstað, Þingeyjarsýslur og Húsavíkurkaupstað. 6. Austurlandsumdæmi, sem nær yfir Múlasýslur, Seyðisfjarðarkaupstað, Neskaupstað og Austur-Skaftafellssýslu. 7. Suðurlandsumdæmi, sem nær yfir Vestur-Skaftafellssýslu, Rangárvallasýslu og Árnessýslu. 8. Vestmannaeyjakaupstaður. 9. Reykjanesumdæmi, sem nær yfir Gullbringu- og Kjósarsýslu, Kópavogskaupstað, Hafnarfjarðarkaupstað, Keflavíkurkaupstað og Keflavíkurflugvöll. — Fjármálaráðherra ákveður aðsetur skattstjóra í hverju umdæmi. Þá getur og fjármálaráðherra, ef sérstaklega stendur á, ákveðið önnur mörk milli einstakra skattumdæma en í 1. málsgr. segir. — **29. gr.** Fjármálaráðherra skipar skattstjóra í hverju skattumdæmi. — Engan má skipa skattstjóra, nema hann: 1. hafi óflekkað mannorð eða hafi ekki hlotið dóm fyrir refsiverðan verknað, slíkan sem um ræðir í 1. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga, 2. sé lögráða og hafi forræði fjár síns, 3. sé íslenzkur ríkisborgari, 4. hafi lokið prófi í lögfræði, hagfræði eða viðskiptafræði, sé löggiltur endurskoðandi eða hafi aflað sér sérmenntunar á skattalöggjöf og framkvæmd hennar. — Víkja má þó frá þessu, ef maður hefur áður gegnt skattstjórastarfi. — Skattstjóri hefur umboðsmann í sveitarfélögum í skattumdæmi sínu, sem eru utan aðseturs hans. — **30. gr.** Í hreppum eru hreppstjórar umboðsmenn skattstjóra, en í bæjarfélögum skipar fjármálaráðherra umboðsmanninn til 6 ára í senn. Nú forfallast hreppstjóri eða skorast undan þessum starfa, og skipar þá fjármálaráðherra annan umboðsmann. — Umboðsmenn veita viðtöku framtalsskýrslum, aðstoða við framtöl, ef þess er óskað, afla þeirra upplýsinga, sem skattstjóri telur sér nauðsynlegar við skattálagninguna og láta fylgja til skattstjóra athugasemdir sínar um framtölin. — **31. gr.** Fjármálaráðherra skipar ríkisskattstjóra, er hefur aðsetur í Reykjavík. — Engan má skipa í það embætti, nema hann fullnægi þeim skilyrðum, sem sett eru í 29. gr. um embættisgengi skattstjóra. — Þá skipar og fjármálaráðherra vararíkisskattstjóra. Fullnægja skal hann hinum sömu skilyrðum um embættisgengi og ríkisskattstjóri. — **32. gr.** Fjármálaráðherra skipar 2 menn í ríkisskattanefnd og jafnmarga varamenn til 6 ára í senn. Ríkisskattstjóri á einnig sæti í nefndinni, og er hann formaður hennar. Vararíkisskattstjóri tekur sæti í nefndinni í forföllum ríkisskattstjóra eða þegar hann getur ekki tekið þátt í úrlausn máls samkvæmt 33. gr. — **33. gr.** Enginn má taka þátt í meðferð máls, hvorki skattákvörðun né kæru, ef það mál varðar hann sjálfan, konu hans, niðja, foreldra, kjörforeldra eða fósturforeldra, kjörbörn eða fósturbörn, systkini, kjörsystkini, fóstursystkini eða mægðamenn að feðgatali eða ef aðrar ástæður eru til að óttast, að hann geti eigi litið hlutdrægnislaust á málavöxtu. Tekur varamaður sæti í ríkisskattanefnd samkvæmt kvaðningu formanns, ef aðalmanns missir við.

VI. kafli. Um framtöl, fresti, úrskurði, innheimtu o. fl. — 34. gr.[a]) Gjaldendur skulu skattlagðir þar, sem þeir eiga lögheimili samkvæmt þjóðskrá hinn 1. des. á viðkomandi skattári. Hlutafélög og önnur atvinnufélög innlend skulu skattlögð þar, sem þau eiga heimili, en erlend þar, sem aðalumboðsmenn þeirra hér á landi eru búsettir, enda bera téðir umboðsmenn ábyrgð á greiðslu skattsins. — Aðrir gjaldendur, sem ekki eru búsettir hér á landi, greiða skatt á þeim stöðum, þar sem þeir hafa tekjur sínar eða eign-

a) (XV, 294).

ir. — Ríkisskattstjóri sker úr, ef vafi leikur á, hvar gjaldandi skuli skattlagður. — **35. gr.** Allir þeir, sem hafa tekjur samkv. II. kafla eða eignir samkv. III. kafla laga þessara, skulu afhenda skattstjóra eða umboðsmanni hans skriflega skýrslu, að viðlögðum drengskap, um tekjur sínar síðastliðið ár og eignir í árslok.[a]) Sama skylda hvílir á hverjum þeim, sem veitir forstöðu verzlun, verksmiðju eða öðru atvinnufyrirtæki, ef eigandinn er eigi búsettur innanlands, svo og á stjórn félags eða stofnunar og þeim, er hefur á hendi fjárhald fyrir þann, sem ekki er fjárráða, og einnig á skiptaráðendum dánar- og þrotabúa, skiptaforstjórum dánarbúa, erfingjum, er skipta einkaskiptum, og maka, er situr í óskiptu búi. Skýrslur þessar skulu komnar til skattstjóra eða umboðsmanns hans fyrir lok janúarmánaðar. Þeir, sem hafa atvinnurekstur með höndum, þurfa þó eigi að hafa skilað framtalsskýrslu fyrr en fyrir lok febrúarmánaðar. Ef sérstaklega stendur á, getur skattstjóri eða umboðsmaður hans veitt frest til framtals til 28. febrúar. Þeim, sem stunda atvinnurekstur, má þó veita frest til 31. marz. Vátryggingarfélög þurfa eigi að skila framtali fyrr en 31. maí. — Nú er framteljandi sjálfur ófær að rita framtalsskýrslu, og er þá skattstjóri eða umboðsmaður hans skyldur að veita honum aðstoð til þess, en skylt er framteljanda að láta í té allar upplýsingar og gögn, til þess að framtalið verði rétt. — **36. gr.** Allir embættismenn og aðrir, er einhver störf hafa á hendi í almenningsþarfir, stjórnendur banka og sparisjóða, hlutafélaga og annarra félaga og stofnana, eru skyldir að láta skattyfirvöldum í té ókeypis og í því formi, sem óskað er, allar nauðsynlegar upplýsingar og skýrslur, er þau beiðast og unnt er að láta þeim í té, svo sem skýrslur um starfslaun, skuldabréf, vaxtabréf, hlutabréf og arð, um vaxtabréf í bönkum, sparisjóðum og annað því um líkt.[b]) — Þeir, sem hafa menn í þjónustu sinni, er taka kaup fyrir starf sitt, eru og skyldir að skýra frá því, ókeypis og í umbeðnu formi, hvert kaup þeir greiða hverjum manni, þar með talin stjórnarlaun, ágóðaþóknun, gjafir o. þ. h. Nú eru laun greidd fyrir milligöngu annars manns og vinnuveitandi því eigi fær um að láta framangreindar upplýsingar í té, og hvílir þá skyldan á milligöngumanni. — Hvenær sem skattstjóri eða umboðsmaður hans telur þess þörf, getur hann krafizt þess, að framteljendur leggi fram bókhaldsgögn sín til athugunar, er framtal er sannreynt eða endurskoðað. Ríkisskattstjóri hefur og ætíð aðgang að bókum banka, sparisjóða og annarra peningastofnana fyrir sig og þá menn, er hann felur að rannsaka skuldir, inneignir, verðbréfaeign og annað, sem lýtur að efnahag gjaldþegns. — **37. gr.** Þegar framtalsfrestur er liðinn, skal skattstjóri leggja tekjuskatt og/eða eignarskatt á gjaldanda samkvæmt framtali hans. Þó skal skattstjóri leiðrétta augljósar reikningsskekkjur í framtali svo og einstaka liði, ef þeir eru í ósamræmi við gildandi lög og fyrirmæli. Enn fremur er skattstjóra heimilt að leiðrétta einstaka liði, ef telja má, að óyggjandi upplýsingar séu fyrir hendi, en gera skal skattþegni strax viðvart um slíkar breytingar.[a]) Nú er framtalsskýrsla eða einstakir liðir hennar ófullnægjandi, óglögg eða tortryggileg eða skattstjóri telur þurfa nánari skýringar á einhverju atriði, og skal hann þá skora á framteljanda að láta í té skýringar eða gögn, er á skortir, innan ákveðins tíma, og er framteljanda skylt að verða við áskorun skattstjóra.[b]) Ef skattstjóri fær fullnægjandi svar, leggur hann skatt á samkvæmt framtali og framkomnum skýringum. Fáist eigi fullnægjandi svar, skal skattstjóri áætla tekjur og eign skattþegns eftir beztu vitund og ákveða skatt hans í samræmi við þá áætlun. Niðurstöðu skal jafnan tilkynna skattþegni skriflega. Enn fremur skal skattstjóri láta fylgja greinargerð um málið, er hann sendir ríkisskattstjóra framtal skattþegns þess, er í hlut á, sbr. 40. gr. Ef eigi er kunnugt um dvalarstað framteljanda eða umboðsmanns hans, má skattstjóri, ef svo er ástatt sem í 3. málslið þessarar málsgreinar segir, áætla tekjur hans og eign án þess að gera honum viðvart. — Nú er einhver sá, er enga skýrslu gefur, og skal þá skattstjóri áætla tekjur hans og eign svo ríflega, að ekki sé hætt við, að upphæðin sé sett lægri en hún á að vera í raun réttri. — Hafi skattstjóri grun um, að stórfelld skattsvik hafi verið framin, skal hann hefja rannsókn þegar í stað og tilkynna ríkisskattstjóra jafnframt um rannsóknina. — **38. gr.** Hver sá, sem skýrt hefur frá tekjum sínum eða eignum lægra en vera ber og því greitt

a) IV, 128.
b) XXVII, 427.

a) XXX, 755.
b) XXIX, 259, 268.

1962 Nr. 70 28. apríl

minni skatt en honum ber skylda til, skal greiða eftir á skattupphæð þá, sem undan var dregin. Þó skal eigi reikna skatt gjaldanda að nýju lengra aftur í tímann en 6 ár.[a]) — Nú hefur skattþegn eigi talið fram til skatts og skattar því áætlaðir, en síðar kemur í ljós, að áætlun hefur verið of lág, svo og ef skattþegni hefur ekki verið gert að greiða skatt af öllum tekjum sínum og eignum, og skal þá reikna skatt gjaldanda að nýju, þó ekki lengra aftur í tímann en 4 ár. Sama gildir, ef skattþegn vantar á skrá, nema um sé að ræða brot þau, sem um ræðir í 48. gr., en þá skal reikna skatt hans að nýju eins og í 1. málsgr. þessarar greinar segir. — Þegar skattur er reiknaður að nýju, skal tilkynna það gjaldendum og veita þeim færi á að kæra skattálagninguna. Um kærufresti fer samkv. ákvörðun 40. gr. og 41. gr. — **39. gr.** Fyrir lok maímánaðar skulu skattstjórar hafa lokið ákvörðun tekna og eigna og samið skattskrá fyrir hvert sveitarfélag í umdæminu, en í henni skal tilgreina tekjuskatt og eignarskatt hvers gjaldanda. Skattskrá skal lögð fram eigi síðar en 1. júlí. Skal hún liggja til sýnis 2 vikur á hentugum stað í hverju sveitarfélagi.[b]) Skattstjóri eða umboðsmaður hans auglýsir í tæka tíð, hvar skattskrá liggur frammi. — **40. gr.**[c]) Nú telur einhver skatt sinn eigi rétt ákveðinn, og getur hann þá sent skriflega kæru[d]) sína yfir því til skattstjóra eða umboðsmanns skattstjóra, í Reykjavík innan 15 daga, en í öðrum skattumdæmum innan 30 daga, frá því er skattskrá er lögð fram. Innan mánaðar frá lokum kærufrests skal skattstjóri hafa úrskurðað kærur og leiðrétt skattskrá samkvæmt úrskurðum þeim, er hann hefur fellt, og tilkynnt kærendum úrslitin. Að því búnu sendir hann skrána til ríkisskattstjóra. Skattstjóri skal enn fremur, er hann hefur úrskurðað kærur, senda hlutaðeigandi innheimtumanni ríkissjóðs skrá um þá, er gjalda eiga tekju- og eignarskatt í því lögsagnarumdæmi. — **41. gr.** Úrskurði skattstjóra má skjóta til ríkisskattanefndar.[e]) Kærufrestur til ríkisskattanefndar skal vera í Reykjavík 15 dagar frá dagsetningu úrskurðar skattstjóra, en í öðrum skattumdæmum 30 dagar. — Fjármálaráðherra hefur heimild til að skjóta úrskurðum skattstjóra til ríkisskattanefndar án tillits til kærufrests. — Kærur skulu vera bréflegar og studdar nauðsynlegum gögnum. — Skattþegni eða umboðsmanni hans er heimilt að flytja mál sitt fyrir ríkisskattanefnd á þeim tíma, er nefndin tekur til, áður en úrskurður gengur um kæruatriði. Heimilt er ríkisskattanefnd að leyfa, að málflutningur skuli vera munnlegur. — Úrskurðir ríkisskattanefndar skulu vera rökstuddir. Nefndin skal leggja úrskurð á kærur fyrir októberlok og tilkynna innheimtumanni skattsins og aðilum úrslit tafarlaust. — Úrskurður ríkisskattanefndar er fullnaðarúrskurður. Ágreining um skattskyldu má bera undir dómstóla.[a]) — Ríkisskattanefnd skal úrskurða kærur yfir úrskurðum á útsvörum samkv. fyrirmælum laga um útsvör. — **42. gr.** Ríkisskattstjóri skal hafa eftirlit með störfum skattstjóra og sjá um, að sem bezt samræmi sé í skattákvörðunum hvarvetna á landinu. Hann skal leiðbeina skattstjórum um allt, er að skattákvörðun og skattaframtali lýtur, m. a. með því að senda þeim jafnharðan eftirrit af þeim úrskurðum ríkisskattanefndar, sem almennt gildi hafa. — Ríkisskattstjóri getur af sjálfsdáðum rannsakað hvert það atriði, sem framkvæmd laga þessara varðar, og getur í því skyni krafizt allra upplýsinga hjá skattstjórum, umboðsmönnum þeirra, lánsstofnunum og öðrum þeim, er í 36. gr. greinir.[b]) — Nú telur ríkisskattstjóri ástæðu til að breyta ályktun skattstjóra um skattákvörðun, og getur hann þá, þótt eigi hafi verið kært, lagt málið fyrir ríkisskattanefnd, sem breyta má ákvörðun skattstjóra og gera gjaldþegni skatt að nýju.[b]) Ætíð skal nefndin gera gjaldþegni viðvart, áður en hún breytir skattgjaldi hans, án þess að yfir hafi verið kært. — **43. gr.** Áfrýjun skattákvörðunar eða deila um skattskyldu frestar ekki eindaga tekju- eða eignarskatts né leysir undan neinum þeim viðurlögum, sem lögð eru við vangreiðslu hans. En ef skattur er lækkaður eftir úrskurði eða dómi eða niður felldur, skal endurgreiðsla þegar fara fram. Víkja má frá ákvæði 1. málsliðs, ef sérstaklega stendur á, samkvæmt ákvörðun ríkisskattstjóra. — **44. gr.** Skattstjórar og ríkisskattanefnd skulu halda gerðabækur í því formi, er fjármálaráðherra fyrirskipar. Þá skulu og skattstjórar gefa Hagstofu Íslands skýrslu í því formi, sem hún ákveður, um

a) XVII, 111, 143, XX, 231, 230, XXVII, 120.
b) XXIX, 528.
c) (XXVII, 261).
d) II, 72.
e) XXVII, 269.

1962 Nr. 70 28. apríl

a) XXV, 111, XXVII, 120, XXX, 588.
b) XVII, 143.

framtaldar eignir og tekjur, álagða skatta og önnur atriði, sem tilgreind eru í framtölum. — **45. gr.** Fjármálaráðuneytið hefur eftirlit með því, að skattstjórar og ríkisskattanefnd ræki skyldur sínar og fylgi réttum reglum í starfi sínu. Hefur það rétt til að fá sendar framtalsskýrslur og leita umsagnar og skýringa ríkisskattanefndar og skattstjóra á öllu því, er framkvæmd þessara laga varðar. — **46. gr.** Lögreglustjórar — í Reykjavík tollstjóri — innheimta tekju- og eignarskatt á manntalsþingum ár hvert. Sé skatturinn eigi greiddur innan mánaðar frá gjalddaga, skal greiða dráttarvexti, ½% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem greiðsla dregst. Nú er skattur eigi greiddur fyrir næstu áramót, eftir að hann var á lagður, og skal þá greiða 1% dráttarvexti fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem greiðsla dregst frá þeim áramótum.[a]) Fjármálaráðherra getur með reglugerð sett fyllri ákvæði um innheimtuna, svo sem að gjalddagar skuli vera fleiri en einn á ári, þar sem það þykir henta, um tilbúning og sölu skattmerkja og þess háttar. Einnig getur fjármálaráðherra með reglugerð skyldað kaupgreiðendur til að gefa skýrslur um mannahald og halda eftir og skila til innheimtumanns upp í þinggjöld manna hluta af kaupi þeirra til lúkningar gjöldunum, og má í reglugerðinni setja ýtarlegri ákvæði um allt, er að þessu lýtur. Kaupgreiðandi ábyrgist þá fé það, er hann hefur haldið eftir sem geymslufé. Fé þetta og gjöld, er ekki hefur verið haldið eftir vegna vanrækslu kaupgreiðanda, má taka lögtaki hjá honum sem eigin skattar væru. Nú vanrækir kaupgreiðandi að halda fé eftir upp í gjöldin, skila innheimtufé eða umkröfðum skýrslum, og má þá einnig beita sektum, ef eigi er úr bætt innan hæfilegs frests, er innheimtumaður ákveður. — Þeir, sem hafa á hendi fjárforræði ólögráða manna, bera ábyrgð á skattgreiðslu þeirra. Um ábyrgð atvinnuveitenda á skattgreiðslu útlendinga, sem þeir hafa í þjónustu sinni, fer svo sem segir í 5. gr. laga nr. 22/1956. — Fjármálaráðherra getur með reglugerð ákveðið, að innheimta skuli fyrir fram upp í væntanlega skatta yfirstandandi árs hjá hverjum gjaldanda fjárhæð, er nemi allt að helmingi þeirra þinggjalda, sem honum bar að greiða næstliðið ár. — Nú breytir ríkisskattanefnd skatti svo seint, að tilkynning um það hefur eigi náð innheimtumanni fyrir gjalddaga skattsins, og skal hann þá innheimta eða endurgreiða þann skatt síðar. — Óheimilt er að slíta félagi og úthluta eignum þess, fyrr en opinberir skattar af tekjum þess og eignum hafa að fullu verið greiddir fyrir allan starfstíma félagsins.[a])

VII. kafli. Refsiákvæði. — 47. gr. Ef skattþegn telur ekki fram eignir sínar og tekjur eða bætir ekki úr göllum, sem á framtali eru, þótt hann hafi fengið áskorun um það frá skattstjóra, skal með fara sem hér segir: Ef áætlun skattstjóra er kærð innan tilskilins frests, má því aðeins lækka hana, að hún sé hærri en raunverulegar tekjur og eign skattþegns að viðbættum 25%, og má aldrei miða skatta gjaldþegns við lægra skattmat en raunverulegar tekjur hans og eign að viðbættum 25%. Ef sú ákvörðun er kærð, má þó aldrei miða skatta gjaldþegns við lægra skattmat en raunverulegar tekjur hans og eign að viðbættum 25%. Nú hefur framtalsskýrsla borizt, eftir að framtalsfrestur er liðinn, en áður en gengið er frá skattskrá, og skal þá miða skattmat við raunverulegar tekjur og eign að viðbættum 25%. — Ákvæðum þessarar greinar þarf þó ekki að beita, ef skattþegn sýnir fram á, að óviðráðanleg atvik hafi hamlað því, að hann gæti gert framtalsskýrslu, bætt úr göllum á framtali eða sent framtalsskýrslu í tæka tíð. — **48. gr.** Nú skýrir maður af ásetningi eða stórkostlegu hirðuleysi rangt frá einhverju því, er máli skiptir um tekjuskatt hans eða eignarskatt, og skal hann þá sekur um allt að því tífalda skattupphæð þá, sem undan var dregin. Sektina skal þó aldrei miða við meira en 6 ár alls. Fjármálaráðherra ákveður sektina, nema hann eða hinn seki óski, að málinu sé vísað til dómstólanna. — Nú verður slíkt uppvíst við meðferð dánarbús, og skal þá greiða úr búinu tvöfalda þá upphæð, er á vantar. — Skiptaréttur og skiptaforstjórar skulu, að viðlögðum dagsektum samkvæmt úrskurði fjármálaráðherra, gefa skattstjóra skýrslu um fjármuni látinna manna, ef fjármunirnir nema meira en 10000 kr. — Fyrir endurtekin og stórfelld skattsvik má dæma menn í allt að 2 ára varðhaldsvist. — **49. gr.** Skattstjórum, ríkisskattanefnd og umboðsmönnum skattstjóra er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um brot í opinberu starfi, að skýra óvið-

a) XVII, 107, 140, 145.

a) XV, 294.

1962 Nr. 70 28. apríl

komandi mönnum frá því, er þeir komast að í sýslan sinni um tekjur og efnahag gjaldþegna. — Hið sama er um þá, er veita skattstjórum og ríkisskattanefnd aðstoð við starf þeirra eða á annan hátt fjalla um framtalsskýrslur manna. — **50. gr.** Nú gegnir einhver ekki skyldu sinni samkvæmt 36. gr. eða skorast undan að láta þar nefndar skýrslur af hendi, og sker fjármálaráðherra þá úr og getur, ef þörf krefur, lagt við dagsektir, unz skyldunni er fullnægt. — **51. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð, og má innheimta þær með aðför. — Með mál út af brotum á lögum þessum fer að hætti opinberra mála.

VIII. kafli. Ýmis ákvæði. — 52. gr. Heimilt er skattstjóra að taka til greina umsókn skattþegns um lækkun tekjuskatts, þegar svo stendur á sem hér segir: — 1. Ef veikindi, slys, mannslát eða skuldatöp hafa skert gjaldþol skattþegns verulega. 2. Ef skattþegn hefur veruleg útgjöld haft vegna menntunar barna sinna, eldri en 16 ára. 3. Ef á framfæri skattþegns eru börn, sem haldin eru langvinnum sjúkdómum eða eru fötluð eða vangefin og valda framfærendum útgjöldum umfram venjulegan framfærslukostnað. Nú fellst skattstjóri á umsókn framfæranda, og skal hann þá eiga rétt á tvöföldum barnafrádrætti vegna barna þessara, sbr. 16. gr. 4. Ef skattþegn hefur foreldra eða aðra vandamenn sannanlega á framfæri sínu, má veita sama frádrátt og fyrir börn. — Nánari ákvæði um skilyrði fyrir framangreindum ívilnunum skulu sett í reglugerð. Skattstjóri getur af eigin hvötum veitt lækkun samkvæmt þessari grein. Ríkisskattstjóri skal fylgjast sérstaklega með lækkunum samkvæmt þessari grein og sjá til þess, að samræmis sé gætt. — **53. gr.** Heimilt er fjármálaráðherra að breyta tímaákvörðunum og frestum þeim, sem um ræðir í VI. kafla, eftir því sem þörf krefur. — **54. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga, nánari ákvörðun skattskyldra tekna og eigna og störf skattstjóra og ríkisskattanefndar. — **55. gr.** ... Reglugerðir um tekju- og eignarskatt, sem settar hafa verið samkvæmt eldri lögum, halda gildi sínu, eftir því sem við getur átt, unz ný reglugerðarákvæði hafa verið sett.[1])

— Nú hafa undirskattanefndum eða yfirskattanefndum verið falin sérstök störf samkvæmt lögum eða reglugerðum, og skulu þá skattstjórar þeir, sem skipaðir verða eftir lögum þessum, leysa þau störf af hendi, unz öðruvísi verður ákveðið.

1962 Nr. 70 28. apríl

Ákvæði til bráðabirgða. 1. Ríkisskattstjóri, er skipa skal samkv. 31. gr. laganna, skal hafa það hlutverk að vera ríkisstjórninni til aðstoðar í skattamálum, unz lög þessi hafa tekið gildi að fullu. — 2. Þeir skattgreiðendur, sem hafa orðið fyrir tapi vegna atvinnurekstrar síns síðastliðin fimm ár fyrir gildistöku laga þessara og hafa ekki unnið upp tapið, skulu njóta frádráttar skv. 2. málsgr. B-liðar 11. gr. laganna, eins og ákvæðið hefði verið í gildi, þegar tapið varð. — 3. Nú hafa yfirskattanefndir eigi lokið störfum þeim, sem um getur í 36. og 39. gr. laga nr. 46/1954, fyrir 1. október 1962, og er þá ráðherra heimilt að setja þeim lengri frest til að ljúka störfum í samræmi við ákvæði nefndra lagagreina.

1957 Nr. 44 3. júní

Lög um skatt á stóreignir.[1])[a])

1. gr. [Fyrir febrúarlok 1958][2]) skal leggja sérstakan skatt á eignir allra einstaklinga, sem skattskyldir eru samkvæmt 1. og 2. kafla laga nr. 46 1954, og skal skattálagningin miðuð við eignir þeirra hinn 31. des. 1956. — **2. gr.** Mat á verðmæti eigna skal fara fram eftir ákvæðum laga nr. 46 1954, um tekjuskatt og eignarskatt, og hrein eign skal ákveðin eins og þar segir með eftirtöldum breytingum: — 1. Fasteignir skulu metnar með því verði, sem ákveðið er í nýja fasteignamatinu samkvæmt lögum nr. 33 1955, er gekk í gildi 1. maí 1957. Þó skal landsnefndin, sem starfaði samkvæmt lögum nr. 33 1955, endurskoða mat á lóðum og hækka matsverð á þeim lóðum, sem hún telur nauðsynlegt að hækka í mati, til þess að það sé í samræmi við matsverð á öðrum fasteignum, miðað við áætlað söluverð. Er nefndin þá ekki bundin af hámarksákvæði 6. gr. laga nr. 33 1955, og heimilt er að ákveða misjafnlega mikla hækkun á matsverðinu, eftir því sem rétt þykir. Nú er eigandi lóðar óánægður með mat landsnefndarinnar, og getur hann þá kært yfir því til nefndarinnar, en úrskurði hennar um kæru-

1) Rgj. nr. 147, 30. des. 1955, sbr. rgj. nr. 166 1957, 196 1958, 70 1960, 179 1960 og nr. 86 1963, rgj. um fyrirframgreiðslu skatta o. fl. nr. 58 1960, sbr. rgj. nr. 146 1960.

1) Sjá einnig l. nr. 22, 19. marz 1950, §§ 12—15.
2) L. nr. 19, 8. apríl 1958.
a) XXIX, 529, 753, XXX, 759, XXXIII, 310, 680.

atriði má skjóta til yfirnefndar, er skipuð sé fimm mönnum. Fjórir þeirra séu kosnir hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi, en sá fimmti skipaður af hæstarétti og sé hann formaður nefndarinnar. Um kærufresti og kæruúrskurðun skal setja ákvæði í reglugerð. — Frá matsverði frystihúsa, sláturhúsa og annarra húseigna, sem notaðar eru fyrir vinnslustöðvar sjávarafurða og landbúnaðarafurða, skal draga 20% — tuttugu af hundraði. — Við matsverð fasteignanna, eins og það er ákveðið samkv. framansögðu, skal bæta 200% álagi. — Nú hvílir sú kvöð á fasteign, að eigi megi selja hana nema fyrir verð, sem er innan ákveðinna takmarka, og skal þá eignin talin með því hámarksverði, ef það er lægra en matsverð samkv. lögum þessum. — 2. Fiskiskip skulu reiknuð með vátryggingarverði að frádregnum 40% — fjörutíu af hundraði. Önnur skip skulu talin með vátryggingarverði að frádregnum 25% — tuttugu og fimm af hundraði. Nú telur skipseigandi eða fjármálaráðuneytið, að matsverð skips sé í ósamræmi við mat á öðrum skipum, miðað við áætlað söluverð, og getur þá hvor framangreindra aðila krafizt endurmats til samræmingar. Mat þetta sé framkvæmt af þriggja manna nefnd, er sé þannig skipuð, að fjármálaráðherra tilnefni einn nefndarmann, Fiskifélag Íslands annan og hæstiréttur hinn þriðja. — Flugvélar teljast með vátryggingarverði að frádregnum 40% — fjörutíu af hundraði. — Um matsverð á vélum, áhöldum og öðru lausafé, sbr. c-lið 19. gr. laga nr. 46 1954, skulu settar sérstakar reglur. Er heimilt að ákveða þar álag á bókfært verð þeirra eigna (þ. e. kostnaðarverð að frádregnum lögleyfðum afskriftum), þó þannig, að matsverðið verði ekki hærra en það verð, sem ætla má að eignirnar séu seljanlegar fyrir. — 3. Ógreiddur söluskattur vegna viðskipta 1956 og ógreidd slysatrygginga- og atvinnurekendaiðgjöld vegna ársins 1956, samkv. lögum um almannatryggingar, teljast með skuldum til frádráttar eignum. Sömuleiðis ógreidd gjöld til atvinnuleysistryggingasjóðs. — Yfirfærslugjald samkv. lögum nr. 86 1956, um útflutningssjóð o. fl., sem leggst á erlendar skuldir, er stofnað var til fyrir árslok 1956, telst með skuldum. — Fyrirframgreiðsla upp í arf á árinu 1956, að frádregnum greiddum erfðafjárskatti, leggst við eign þess, er greiðsluna innti af hendi, en dregst frá eign viðtakanda. Skal sá skattur, sem á þá eign kemur, innheimtur hjá arfleifanda, en viðtakandi eignar ber einnig ábyrgð á greiðslu hans. Ef eignarhluti í félagi hefur verið afhentur sem fyrirframgreiðsla upp í arf, skal þó sá skattur, sem á þá eign kemur, innheimtur hjá félaginu, sbr. 7. gr. — **3. gr.** Ákvæði 3. kafla laga nr. 46 1954 um skattfrelsi sparifjár gilda við álagningu skatts samkvæmt lögum þessum, og ríkisskuldabréf og skuldabréf með ríkisábyrgð eru undanþegin skattinum eftir sömu reglum. — **4. gr.** Hreinum eignum félaga, reiknuðum samkvæmt ákvæðum laga þessara, skal skipt niður á eigendur félaganna í réttu hlutfalli við hlutafjár- og stofnfjáreign þeirra hvers um sig, og teljast þær eignir með öðrum eignum einstaklinga við skattálagningu. Gildir þetta einnig um eignir félaga, sem njóta undanþágu frá skatti samkv. sérstökum lögum. — Með eignum félaga, sem skiptast samkvæmt framansögðu, telst ekki innstæðufé í sameignarsjóðum, sem samkvæmt landslögum er óheimilt að skipta milli félagsmanna við félagsslit, en á þá að afhendast því opinbera til varðveizlu, sbr. lög nr. 46 1937. — Eignum dánarbúa skal skipt niður á erfingja, samkvæmt reglum erfðalaga, við útreikning á skattskyldri eign. Nú skortir fullnægjandi greinargerð um, hvernig búi skuli skipt, og skal það þá skattlagt sem einstaklingur. — **5. gr.** Skattur samkv. lögum þessum reiknast þannig: Af 1 milljón kr. hreinni eign hjá hverjum einstaklingi greiðist enginn skattur. Af 1—1½ millj. kr. eign greiðist 15% af því, sem er umfram 1 milljón kr. Af 1½—3 millj. kr. eign greiðist 75 þús. kr. af 1½ millj. og 20% af afgangi. Af 3 millj. kr. eign og þar yfir greiðist 375 þús. kr. af 3 millj. og 25% af afgangi. — **6. gr.** Skatturinn skal greiðast í síðasta lagi 6 mánuðum eftir að skattupphæð var tilkynnt gjaldanda. Nú er skattur hærri en kr. 10 000.-00, og er gjaldanda þá heimilt að greiða allt að 90% af því, sem þar er fram yfir, með skuldabréfum, er hann gefur út, en ríkisstjórnin ákveður form og texta skuldabréfanna. Andvirði bréfanna greiðist með jöfnum afborgunum á eigi lengri tíma en 10 árum og séu ársvextir af þeim 6%. — Til tryggingar greiðslu skuldabréfanna skal ríkissjóður fá veð í eign gjaldanda, og er eign veðhæf fyrir fjárhæð, sem samsvarar matsverði hennar til þessa skatts. Hlutabréf eru ekki veðhæf. Skipa skal nefnd eftir tilnefningu hæstaréttar, er hefur rétt til að ákveða, að niður falli kvöð á gjaldanda um veðsetn-

1957 Nr. 44 3. júní

ingu, ef nefndin telur, að veðsetningin muni hindra eðlilegan atvinnurekstur gjaldanda. — **7. gr.** Félög skulu annast greiðslu á þeim hluta skatts, sem lagður er á félagsmenn þeirra eða hluthafa vegna eigna í félögunum, þar með taldar hlutafjár- og stofnfjáreignir. Skal sá hluti skattsins innheimtur hjá félögunum. Slík útborgun frá félögum vegna félagsmanna eða hluthafa telst ekki skattskyld, hvorki sem arður til hluthafa né ráðstöfun á varasjóði. Félögin hafa rétt til þess að endurkrefja félagsmenn eða hluthafa um þær skattupphæðir, er þau þurfa að greiða vegna eigna þeirra í félögunum, en eigi sæti þeir lakari greiðslukjörum en ákveðin eru samkv. 6. gr. Samvinnufélögum er þó aðeins heimilt að endurkrefja félagsmenn um þann hluta af skatti, sem lagður hefur verið á séreignir þeirra í félögunum, þ.e. stofnsjóðsinnstæður þeirra. Ákvörðun félags um það, hvort nota skuli endurkröfuheimild samkvæmt þessari grein, skal tekin á aðalfundi þess. Nú krefur hlutafélag hluthafa um endurgreiðslu á þeim skatti, sem það varð að greiða hans vegna, og er honum þá heimilt að greiða félaginu með hlutafjáreign sinni í því, á verði, sem svarar til mats á eignum félagsins til þessa skatts. Nú eignast hlutafélag af þessum ástæðum meira en 10% af greiddu hlutafé, og er því það þá heimilt án þess að hafa áður fengið leyfi atvinnumálaráðherra samkvæmt ákvæðum 2. málsgr. 28. gr. laga nr. 77 1921. — Við útreikning á þeim hluta skatts, er félagi ber að greiða, skal fyrst finna, hvað einstaklingi ber að greiða af nettó-eign sinni, annarri en eign í félagi. Það, sem er umfram þá fjárhæð í skatti, skal greitt af félagi. Ef um fleiri en eitt félag er að ræða, skiptist skatthluti félaganna hlutfallslega milli þeirra eftir eign gjaldanda í þeim. Nú á félag eignarhlut í öðru félagi, og skal þá það félag greiða þann hluta skattsins, sem svarar til slíkrar eignarhlutdeildar, eftir hlutfallinu milli þess eignarhluta og heildareignar félagsins, að hlutafé eða stofnfé meðtöldu. — Dánarbú skal annast greiðslu á þeim hluta skatts, sem lagður er á eign arftaka í búinu samkv. síðustu málsgr. 4. gr., nema að því leyti sem um er að ræða skatt af eignarhluta í félagi, sem innheimtur er hjá því. Skattur, sem dánarbú borgar vegna arftaka, dregst frá arfahluta hans. — **8. gr.** Skattur samkvæmt lögum þessum er ekki frádráttarbær frá tekjum við ákvörðun tekjuskatts skv. l. nr. 46 1954. — **9. gr.** Skatti þeim, sem innheimtur verður samkvæmt lögum þessum, skal skipt þannig: ⅓ hluti renni til veðdeildar Búnaðarbanka Íslands og ⅔ hlutar til byggingarsjóðs ríkisins. — **10. gr.** Skattur samkvæmt lögum þessum skal ákveðinn af skattstjóranum í Reykjavík, sem einnig úrskurðar kærur út af álagningu skattsins. Úrskurði skattstjóra má þó áfrýja til ríkisskattanefndar. Skattgreiðandi og fjármálaráðherra geta — hvor um sig — skotið úrskurði ríkisskattanefndar til dómstólanna, enda sé mál höfðað innan þess tíma, sem ákveðinn verður með reglugerð. — Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, þar á meðal um álagningu skattsins, kærur út af honum, fresti, úrskurði og gjalddaga.[1]) Um framtöl og aðra skyldu til skýrslugjafar, innheimtu, lögtaksrétt, vangoldinn skatt, viðurlög og önnur þau atriði, sem ekki er sérstaklega kveðið á um í lögum þessum eða reglugerðum, settum samkvæmt þeim, fer eftir ákvæðum laga nr. 46 1954, um tekjuskatt og eignarskatt, eftir því sem við á.

1957 Nr. 44 3. júní

Lög um sérstakan skattfrádrátt tapaðra skulda vegna skuldaskila bátaútvegsins.

1952 Nr. 21 31. jan.

1. gr. Þrátt fyrir ákvæði b-liðs 10. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935, um tekju- og eignarskatt,[2]) er heimilt að draga skuldatöp skattþegna, samkvæmt II. kafla laga nr. 120 28. des. 1950, frá skattskyldum tekjum við allt að fimm næstu áramót eftir að skuldaskilum lauk, og þá jafnstóran hluta tapanna í hvert skipti. — **2. gr.** Eignatap vegna skuldaskilanna, sem heimilt er að afskrifa samkv. 1. gr. þessara laga, skal og koma til frádráttar skattskyldri eign til stóreignaskatts, sbr. lög nr. 22 1950, og endurgreiðist sá hluti skattsins, sem til lækkunar kemur samkvæmt þessum frádrætti, eftir nánari ákvörðun ráðherra.

Lög um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs.[3])

1948 Nr. 83 26. nóv.

1. gr. Nú ákveður fjármálaráðherra að nota gildandi lagaheimildir til lántöku fyrir ríkissjóð á þann hátt, að út verði boðin happdrættislán, og skulu þá vinningar þeirra

1) Rgj. nr. 95 1957, sbr. rgj. nr. 21 1959.
2) Sjá l. nr. 70, 28. apríl 1962.
3) Rgj. nr. 105, 20. ágúst 1948, sbr. rgj. nr. 5, 14. jan. 1949.

1948 Nr. 83 26. nóv.

undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum, öðrum en eignarskatti, á því ári, sem þeir falla til útborgunar. — **2. gr.** [Krafa um áfallinn vinning fyrnist á 15 árum frá gjalddaga. Sé vinningsins ekki vitjað innan þess tíma, verður hann eign ríkissjóðs.][1]) — **3. gr.** Reglur XIX. kafla laga nr. 85 frá 23. júní 1936, um mál til ógildingar skjala o. fl., gilda ekki um skuldabréf happdrættislána þeirra, er um getur í 1. gr.

1953 Nr. 74 17. des.

Lög um breyting á lögum nr. 83 26. nóv. 1948, um skattfrelsi vinninga o. fl. varðandi happdrættislán ríkissjóðs.

1. gr. er felld inn í lög nr. 83, 26. nóv. 1948. — **2. gr.** Ákvæði 1. gr. taka einnig til vinninga þeirra, sem þegar hafa verið útdregnir.

1963 Nr. 35 29. apríl

Lög um skattfrelsi vinninga í happdrætti Styrktarfélags vangefinna o. fl.

1. gr. Árið 1963 skulu vinningar í happdrættum eftirtalinna félaga vera undanþegnir hvers konar opinberum gjöldum nema eignarskatti: Styrktarfélags vangefinna, Styrktarfélags lamaðra og fatlaðra, Sjálfsbjargar — landssambands fatlaðra, Krabbameinsfélags Íslands og sambandsfélaga þess, Blindrafélagsins, Geðverndarfélags Íslands.

1956 Nr. 22 9. marz

Lög um skatt- og útsvarsgreiðslur útlendinga, gjaldenda, sem eru á förum úr landi, o. fl.

1. gr. Um álagningu og innheimtu tekjuskatts og útsvars þeirra útlendinga, sem landvistar- og atvinnuleyfi hafa hér á landi um tiltekinn tíma, dvelja hér um stundarsakir eða eru á förum af landi brott, fer eins og mælt er fyrir í lögum þessum. — Um íslenzka ríkisborgara, sem eru á förum úr landi, gilda ákvæði þessara laga um álagningu og innheimtu, en njóta skulu þeir alls frádráttar frá tekjum skv. l. 46 1954. — Að öðru leyti gilda ákvæði laga um tekjuskatt og útsvör, eftir því sem við á. — **2. gr.** Tekjuskattur skal reiknaður samkv. a- og b-liðum 6. greinar laga nr. 46 1954,[2]) tekjuútsvar samkvæmt gildandi útsvarsstiga á hverjum stað og tíma, hvort um sig, eftir því sem við á, af skattgjaldstekjum eða hreinum tekjum eins og þær eru ákvarðaðar samkv. 3. og 4. gr. þessara laga. — **3. gr.** Frá heildartekjum þeirra, sem um getur í 1. mgr. 1. gr., skal draga beinan kostnað við öflun teknanna eftir sömu reglum og um aðra gjaldendur. — Útlendingar njóta persónufrádráttar sem íslenzkir ríkisborgarar, en sé fjölskylda búsett erlendis, skal því aðeins veittur frádráttur hennar vegna, að sönnur séu færðar á, að gjaldandi hafi annazt framfærslu hennar. — Útlendir listamenn, sem afla sér hér tekna með list sinni, hvort heldur þeir starfa í eigin nafni eða á annarra vegum, skulu fá frádreginn ⅓ hluta af skattgjaldstekjum eða hreinum tekjum, eftir því sem við á, við ákvörðun tekjuskatts og útsvars, enda njóti þeir ekki frádráttar samkv. 1. og 2. mgr. þessarar greinar. — **4. gr.** Hafi gjaldandi dvalið hér aðeins hluta úr ári, skal ákvarða skattgjaldstekjur og tekjuskatt hans samkv. eftirfarandi reglum: a. Hreinum tekjum gjaldanda skal deilt með fjölda dvalarvikna hans hér á landi, margfalda þá útkomu með 52 og draga síðan frá persónufrádrátt í hlutfalli við fjölda dvalarvikna. Dvalarvikur telst sá tími, talinn í vikum, sem gjaldandi hefur dvalizt hér á landi á viðkomandi gjald- eða skattári, að viðbættum 20 af hundraði. Viðbót þessi skal þó aldrei vera minni en ein vika og aldrei meiri en fjórar vikur, og hálf vika eða meir telst heil, en minna broti skal sleppa. Þeir einir skulu þó njóta þessarar viðbótar, sem hafa komið hingað í atvinnuskyni og eigi dvalið hér næsta ár á undan brottför sinni úr landi. b. Af skattgjaldstekjum eins og þær eru ákvarðaðar samkv. a-lið þessarar greinar, skal síðan reikna tekjuskatt samkv. skattstigum þeim, er í 2. gr. getur, margfalda hann með fjölda dvalarvikna og deila í þá útkomu með 52. Sú fjárhæð er tekjuskattur sá, sem gjaldanda ber að greiða. — Tekjuútsvar skal reikna á tilsvarandi hátt og að framan greinir. — **5. gr.** Þeir, sem hafa þá menn í þjónustu sinni, sem taldir eru í 1. mgr. 1. gr. og greiða þeim kaup, hverju nafni sem nefnist, bera ábyrgð á greiðslu þinggjalds þeirra og útsvars eins og um eigin þinggjald eða útsvar væri að ræða. — Til tryggingar þessari ábyrgð skal kaupgreiðanda heimilt að halda eftir af kaupi gjaldanda eins og fyrir verður mælt í reglugerð.[a]) — **6. gr.** Kaupgreiðandi skal tilkynna viðkomandi skattyfirvaldi mánaðarlega um kaupgreiðslu til þeirra, er í 1. mgr. 1. gr.

1) L. nr. 74, 17. des. 1953, § 1.
2) Nú l. nr. 70, 28. apríl 1962, § 25.

a) (X, 312).

1956 Nr. 22 9. marz

getur. — Tryggingarfé því fyrir sköttum og útsvari, sem kaupgreiðandi heldur eftir samkvæmt lögum þessum, skal hann skila til viðkomandi innheimtumanna innan viku frá útborgunardegi. — Jafnskjótt og skattar og útsvar gjaldanda hafa verið ákveðin, skal innheimtumanni skylt að endurgreiða gjaldanda það, sem of mikið kann að hafa verið haldið eftir af kaupi. — **7. gr.** Nú er einhver þeirra, sem um ræðir í 1. gr., á förum af landi burt, og skal honum þá skylt að tilkynna hlutaðeigandi skattyfirvaldi um það, með a. m. k. einnar viku fyrirvara, og sé kaupgreiðanda kunnugt um brottförina, ber honum einnig að tilkynna um hana. Jafnframt gefur kaupgreiðandi hlutaðeigandi skattyfirvaldi skýrslu um allar kaupgreiðslur til gjaldanda á burtfararárinu. — Hlutaðeigandi skattyfirvöld ákveða síðan skatt og útsvar gjaldanda og tilkynna kaupgreiðanda, gjaldanda sjálfum og innheimtumanni um álagningu þegar í stað. — **8. gr.** Óheimilt er að selja þeim, er um getur í 1. gr., farmiða eða taka þá til flutnings til útlanda, nema færðar séu sönnur á með vottorði innheimtumanns, að þinggjöld og útsvar sé að fullu greidd eða trygging sett fyrir greiðslu. — Einnig er útgerð skips eða flugfélagi óheimilt að leysa starfsmann sinn úr þjónustu erlendis, nema þinggjöld hans og útsvar hafi verið greidd eða trygging sett fyrir greiðslu. — Nú hefur eigi verið gætt ákvæða 1. eða 2. mgr. þessarar greinar, og er þá útgerð hlutaðeigandi skips eða flugvélar ábyrg fyrir greiðslu þinggjalds og útsvars viðkomandi farþega eða starfsmanns sem eigin þinggjaldi og útsvari. Hver sá aðili, er með ólöglegu atferli kann að vera valdur að því eða meðsekur, að einhver komist úr landi án þess að greiða að fullu þinggjöld og útsvar ber einnig sams konar ábyrgð. — Lögreglustjóra og útlendingaeftirliti er heimilt að banna farþegum að fara úr landi, hafi eigi verið gætt ákvæða 1. mgr. þessarar greinar við sölu farmiða. Einnig geta sömu aðilar bannað brottför annarra en farþega, ef ætla má, að þeir eigi ólokið skatt- eða útsvarsgreiðslum hér á landi. — **9. gr.** Nú fer maður af landi burt um stundarsakir og bregður ekki heimilisfesti hér. Skal þá heimilt að leyfa honum far, án þess að gera honum skatt samkv. lögum þessum, enda setji hann að dómi viðkomandi innheimtumanna næga tryggingu fyrir greiðslu þinggjalda og útsvars. — Fjármálaráðherra getur veitt undanþágur frá lögum þessum að því er varðar íslenzka námsmenn, sem erlendis eru heimilisfastir, en koma hingað til atvinnu um stundarsakir. — **10. gr.** Heimilt er ráðherra að ákveða, að innheimta á þinggjöldum og útsvari samkvæmt lögum þessum skuli sameinuð í hverju umdæmi, eftir því sem henta þykir. — Einnig er ráðherra heimilt að setja með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga.[1]) — **11. gr.** Gjöld þau, er um ræðir í lögum þessum, má taka lögtaki hjá gjaldanda sjálfum, svo og þeim, er ábyrgð bera á þinggjöldum og útsvari skv. 5. og 8. gr., enn fremur hjá þeim, er taka á sig ábyrgð á greiðslu vegna þeirra, er getur í 9. gr. — **12. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er settar kunna að verða samkv. þeim, varða sektum allt að kr. 100 000.00.

1956 Nr. 22 9. marz

Lög um lestagjald af skipum. **1946** Nr. 10 2. apríl

1. gr. Af hverju skipi, sem er 5 smálestir brúttó eða stærra og skrásett hér á landi, skal greiða í ríkissjóð 1 kr. 50 aura gjald á ári af brúttó smálest. Hálf smálest eða meira telst heil, en minna broti skal sleppt. — **2. gr.** Lögreglustjórar innheimta gjald þetta í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett, þó aldrei síðar en 1. apríl ár hvert. Um greiðslu gjaldsins í ríkissjóð fer sem um aukatekjubókargjöld. — **3. gr.** Gjald þetta hefur lögtaksrétt og gengur í 2 ár frá gjalddaga fyrir öllum veðkröfum í skipi. — **4. gr.** Gjaldfrjáls eru þau skip, sem eigi eru notuð á gjaldárinu.

Lög um vitagjald.[a]) **1911** Nr. 17 11. júlí

1. gr. [Fyrir hvert skip, sem er 5 smálestir brúttó eða stærra og tekur höfn á Íslandi eða er haldið úti frá landinu, skal greiða vitagjald, 1 kr. af hverri nettó-smálest af rúmmáli skipsins, og skal hálf lest og þaðan af stærra brot talin heil, en minna broti sleppt. Skemmtiferðaskip, sem flytja engan farm fyrir borgun, annan en farþega, skulu greiða 20 aura í vitagjald af hverri smálest.][2]) [Undanþegin gjaldi þessu eru herskip og skip, sem leita hafnar í neyð, en taka engan farm úr landi né úr öðrum skipum, né heldur flytja farm í land eða önnur skip, enda hafi sannazt í sjóprófi eða annarri lögfullri sönnun, að þau hafi verið í nauðum stödd af árekstri eða sjóskemmdum, af veikindum

1) Rgj. nr. 123, 12. júlí 1947.
2) L. nr. 18, 10. apríl 1946, § 1.
a) VII, 90.

1911 Nr. 17 11. júlí

eða farmskekkju eða ófriði. — Vitagjald skal greiða í hverri ferð, sem skip kemur frá útlöndum, og skal það innt af hendi á fyrstu höfn, er skipið tekur hér við land. Skip, sem aðeins eru höfð til innanlandssiglinga eða haldið er úti til fiskjar af landsmönnum, greiða vitagjald einu sinni á ári, þó aldrei minna en 10 kr. Árgjaldið greiðist í byrjun útgerðartímans, þar sem skipið er skrásett. — Stjórnarráð Íslands hefur heimild til að semja við stjórnir annarra ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip, er þaðan eru gerð út til fiskveiða hér við land.][1]) — **2. gr.** Vitagjaldið rennur í landssjóð. Lögreglustjóri eða sá maður, sem hefur á hendi afgreiðslu útlendra skipa á staðnum (hreppstjóri eða umboðsmaður sýslumanns), skal innheimta gjaldið. Þegar vitagjald af útlendum fiskiskipum er innheimt af umboðsmönnum lögreglustjóra á stöðum, þar sem lögreglustjóri er ekki búsettur, ber innheimtumanni 20% af gjaldinu. — Sömu innheimtulaun hafa þeir lögreglustjórar, sem nú eru í embættum, meðan þeir hafa innheimtuna á hendi. — Skyldur er skipstjóri að sýna lögreglustjóra eða umboðsmanni hans dagbók skipsins. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum varða skipstjóra 10—200 kr. sektum til landssjóðs, að svo miklu leyti sem atferli hans á ekki að sæta þyngri hegningu. — Með mál út af brotum gegn þeim skal fara sem almenn lögreglumál.

1847 10. febr.

Opið bréf um nokkrar ákvarðanir þeim til trausts, er þinggjaldi eiga að lúka.

1. Hver sýslumaður er skyldur til að hafa á manntalsþingum manntalsbók þá, er amtmaður hefur gert löggilda, og albúin skal vera gjaldamegin fyrir þing, og heimta eftir henni þinggjaldið; skal hann rita í bókina á þinginu, hvað goldið er, og nafn sitt undir að þinglokum og þingvottar með honum. — **2.** Svo skal og hver sá, er þinggjaldi á að lúka, hafa kvittunarbók, og sýslumaður rita þar í, hvað goldið sé á þingum og endranær, er eitthvað er greitt af þinggjaldinu, og allt sem gjalda skal eftir manntalsbókinni. Gjaldi nokkur í reikning sýslumanns í kaupstað, skal sýslumaður flytja það, sem goldið er, úr kaupabók gjaldanda í kvittunarbók hans, ekki síðar en á næsta manntalsþingi. — **3.** Kvittunarbók þá, sem um er getið í annarri grein hér á undan, og vera skal að minnsta kosti eitt ark í kápu, skal sýslumaður gera löggilda og innsigla borgunarlaust, og er hann þar að auk skyldur til að selja hverjum manni kvittunarbók, sem enga hefur og á þarf að halda, við sanngjörnu verði fyrir pappírinn, kápuna og bandið.

1) L. nr. 29, 28. nóv. 1919.

1847 10. febr.

Lög um bifreiðaskatt o. fl.[1])

1949 Nr. 68 25. maí

1. gr. Greiða skal sérstakt innflutningsgjald og skatt af bifreiðum, sem hér segir: a. af benzíni 31 eyri innflutningsgjald af hverjum lítra, og tekur gjald þetta einnig til benzínbirgða innflytjenda, sem til eru í landinu, þá er lög þessi ganga í gildi, og sömuleiðis til birgða einstakra manna eða félaga, en undanþegnir hækkun þessari skulu þó vera 300 lítrar hjá hverjum eiganda; b. af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar 3 — þrjár — krónur í innflutningsgjald af hverju kg; c. af bifreiðum, sem aðallega eru gerðar til fólksflutninga, 36 — þrjátíu og sex — krónur á ári af hverjum fullum 100 kg þunga þeirra; d. af bifreiðum, sem nota annað eldsneyti en benzín, 90 — níutíu — krónur í þungaskatt árlega af hverjum fullum 100 kg af þunga þeirra. Verði ágreiningur um gerð bifreiðar, sker fjármálaráðherra úr; e. af bifhjólum 60 — sextíu — krónur árlega af hverju hjóli. — Undanþegnar gjaldi samkvæmt c- og d-liðum eru skólabifreiðar. — **2. gr.** Undanþegnar skatti samkvæmt 1. gr. c- og d-lið eru bifreiðar erlendra sendisveita og erlendra ræðismanna, ef þeir eru eigi íslenzkir ríkisborgarar. Enn fremur eru undanþegnir þessum skatti vagnar, sem renna á spori eða eru notaðir eingöngu af slökkviliði eða til sjúkraflutninga, eða til aksturs á snjó. — Eigendur jeepbifreiða eigi rétt á endurgreiðslu skatts samkvæmt c-lið 1. gr., ef þeir sanna með vottorðum frá hlutaðeigandi skattanefndum, að bifreiðarnar hafi verið notaðar næstliðið ár að mestu eða öllu leyti við framleiðslu og jarðyrkjustörf. — **3. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um skilgreiningu á benzíni, um hvernig skuli reikna gjaldið af benzíni, svo og önnur atriði, er þurfa þykir vegna innheimtu innflutningsgjalds og skatts samkv. 1. gr. — Heimilt er að setja í slíka reglugerð ákvæði um gjaldfrest á innflutningsgjaldi af benzíni, er miðast við sölu af birgðum innflytjanda. — Sama innflutningsgjald, sem segir í 1. gr.

1) L. nr. 68, 25. maí 1949, ásamt breytingal., eru nú úr gildi, sbr. vegalög nr. 71, 30. des. 1963, § 99.

b-lið, skal greiða af hjólbörðum og gúmmíslöngum, sem fylgja bifreiðum, er fluttar eru til landsins. — **4. gr.** Eindagi skatts þess, sem um ræðir í 1. gr., c—e-lið, er 1. janúar ár hvert, og skal skatturinn innheimtast þar, sem bifreið er skrásett. Skattskyldan telst frá afhendingu bifreiðamerkis, ef um nýskrásetta bifreið er að ræða, en ella frá 1. jan. næsta ár á undan, og reiknast skatturinn hlutfallslega fyrir hluta úr ári, hvort sem svo stendur á, að merki hefur verið afhent á skattárinu eða skattskyld bifreið hefur ónýtzt. Skatturinn telst aðeins fyrir heila mánuði, þannig að 15 dagar eða meira telst heill mánuður, en minna broti er sleppt. Lækka skal þó skattinn samkvæmt c—e-lið 1. gr. að réttri tiltölu, ef einkennismerki bifreiðar er afhent lögreglustjóra í skrásetningarumdæmi hennar til geymslu um tíma, þó aldrei skemur en 3 mánuði, en sleppa skal broti úr mánuði við frádrátt skattsins, þannig að meira en hálfur mánuður skal reiknast sem heill mánuður, en hálfum mánuði eða minna broti skal sleppt.[a]) — Skattinn skal sá greiða, sem er skráður eigandi á gjalddaga, eða síðast var það, ef bifreið er ónýt. Hafi bifreið skipt um eiganda (nothafa), án þess að það hafi verið tilkynnt til skráningar, hvílir greiðsluskyldan jafnframt á hinum nýja eiganda (nothafa). — Við aðalskoðun bifreiðar ár hvert skal eigandi hennar eða umráðamaður færa sönnur á, að greiddur hafi verið af henni bifreiðaskattur fyrir síðastliðið skattár, svo og skoðunargjald og vátryggingariðgjald ökumanns fyrir sama tímabil. Að öðrum kosti skal skoðunarmaður neita um skoðun á henni, taka af henni einkennismerki hennar og afhenda þau lögreglustjóra, en lögreglustjóri skal ekki afhenda þau aftur, fyrr en færðar hafa verið sönnur á greiðslu fyrrgreindra gjalda. — Sé ekki komið með bifreið til skoðunar á tilsettum tíma og gjöldin af henni eru ekki greidd, skal lögreglustjóri eftir kröfu skattheimtumanns eða skoðunarmanns stöðva bifreiðina, hvar sem hún hittist, og taka merki hennar til geymslu, svo sem að framan segir. — Bifreiðaskatturinn, skoðunargjald af bifreiðum og vátryggingariðgjald ökumanns hafa lögtaksrétt, og skal bifreiðin vera að veði fyrir gjöldum þessum, og skal það veð ganga fyrir öðrum veðum. — **5. gr.** Sama gjald af benzíni, er segir í 1. gr. a., skal greiða af öllum benzínbirgðum innflytjenda, sem til eru í landinu þá er lög þessi ganga í gildi, sömuleiðis af birgðum einstakra manna eða félaga. Þó skulu gjaldfrjálsir 300 lítrar hjá hverjum eiganda. — Gjaldið skal greiða hvort heldur benzínið er í vörzlum eiganda sjálfs eða ekki. — Sérhver sá, er á eða hefur umráð yfir 300 lítrum af benzíni eða meira þann dag, er lög þessi ganga í gildi, skal skyldur að tilkynna það innheimtumanni innan 10 daga. Skal hann skyldur að aðstoða við að kanna birgðir hans og mæla, ef til kemur. — Sama gjald af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar og segir í 1. gr. b. skal og greiða af öllum birgðum innflytjenda og heildverzlana, sem til eru í landinu, þá er lög þessi ganga í gildi. — Innheimtumaður getur krafizt upplýsinga hjá benzíninnflytjendum og benzínsölum um sölu samkvæmt verzlunarbókum til viðskiptamanna, áður en lög þessi ganga í gildi. — **6. gr.** Innheimtu gjaldsins annast lögreglustjórar, en í Reykjavík tollstjóri, og fer um reikningsskil eftir því, sem ráðuneytið skipar fyrir. — **7. gr.** Fjármálaráðherra getur með reglugerð sett ákvæði um endurgjald á innflutningsgjaldi af benzíni, er sönnur eru færðar á, að það hafi ekki verið notað eða verði ekki notað til bifreiða.[1]) Má í reglugerðinni setja ákvæði, er takmarki endurgreiðslu við ársnotkun, er nemi að minnsta kosti 250 lítrum hjá hverjum notanda, svo og aðrar takmarkanir, er nauðsynlegar þykja til að tryggja, að heimildin til endurgreiðslu gjaldsins nái réttum tilgangi. — Enn fremur er ríkisstjórninni heimilt að setja reglur um atvinnuréttindi bifreiðastjóra samtímis því, sem benzínskömmtunin væri afnumin. — **8. gr.** Tekjum samkvæmt lögum þessum skal varið sem hér segir: a. Í brúasjóð renni fjárhæð, sem svarar 5 aura innflutningsgjaldi af hverjum lítra af benzíni, er Alþingi ráðstafar, og skulu fyrstu tekjur hans ganga til byggingar Þjórsárbrúar. b. Til viðhalds og umbóta akvegum renni fjárhæð, sem svarar 21 eyris innflutningsgjaldi af hverjum lítra af benzíni og tekjum samkvæmt b—e-lið 1. gr. — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og gegn reglugerðum þeim, er samkvæmt þeim verða settar, varða sektum frá 10—500 kr., nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. — Mál út af broti gegn lögum þessum og reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál.

a) II, 589.

1) Rgj. nr. 222 1958.

1949 Nr. 68 25. maí

1927
Nr. 56
31. maí

Lög um skemmtanaskatt og þjóðleikhús.[1])

1. gr. Í öllum kaupstöðum landsins, sem hafa 1500 íbúa eða fleiri, skal leggja skatt á skemmtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. — **2. gr.** Þessar skemmtanir teljast skattskyldar og flokkast þannig: — 1. flokkur. a) Hljómleikar og söngskemmtanir. b) Sjónleikar. c) Fyrirlestrar og upplestrar. d) Kvikmynda- og skuggamyndasýningar. e) Tombólur, í hverju skyni sem haldnar eru. — Af skemmtunum er til þessa flokks teljast, greiðist 10% skattur af andvirði seldra aðgöngumiða. Af tombólum greiðist sami skattur, einnig af andvirði seldra happdrátta. — 2. flokkur. a) Dansleikar allir, hvort sem einstök félög eða dansskólar stofna til þeirra eða þeir eru haldnir fyrir allan almenning, enn fremur dansæfingar, er standa fram yfir kl. 11 að kvöldi. Haldi félag dansleik og sé aðgangur ókeypis, er lögreglustjóra heimilt að ákveða skattinn. — Eigandi húsnæðis þess, er dansleikur er haldinn í, ber ábyrgð á greiðslu skattsins. b) Danssýningar. c) Loddarasýningar. d) Fjölleikasýningar. e) Aðrar almennar skemmtanir, sem aðganga er seld að og ekki eru taldar sérstaklega. — Af skemmtunum þeim, er til þessa flokks teljast, greiðist 20% skemmtanaskattur. — 3. flokkur. Af hverju knattborði (billiard) fyrir almenning eða félög greiðist 30 kr. skemmtanaskattur fyrir hvern mánuð eða hluta úr mánuði, sem knattborðið er notað handa almenningi eða félögum. Gjalddagi á skattinum er síðasti dagur hvers mánaðar. — Skattinn greiðir eigandi knattborðs, enda er knattborðið að veði fyrir skattinum, og gengur það veð fyrir öðrum veðum í eitt ár frá gjalddaga skattsins. — Nú eru fleiri en eitt knattborð í sama húsnæði, og er þá nægilegt, að eitt sé notað til að öll séu skattskyld. — [4. flokkur. Nú eru vínveitingar um hönd hafðar í veitinga- eða samkomuhúsi, án þess að skemmtanaskattur sé greiddur samkvæmt ákvæðum 1. eða 2. flokks, og skal þá greiða kr. 8.00 í skemmtanaskatt og kr. 2.00 í menningarsjóð, sbr. 4. gr. l. nr. 57 1957, fyrir hvern mann, er aðgang fær að húsinu að kvöldi á þeim tíma, er ákveðinn verður í reglugerð. 10% álag á skemmtanaskatt samkvæmt 3. gr. laga nr. 57 1957 er innifalið í 8 kr. gjaldinu samkvæmt þessari grein.][2]) — **3. gr.** [Undanþegnar öllum skemmtanaskatti eru þessar skemmtanir:[a]) a. Hljómleikar Sinfóníuhljómsveitar Íslands, svo og aðrir klassískir tónleikar og klassískar söngskemmtanir, eftir nánari ákvörðun ráðherra. b. Leiksýningar Þjóðleikhússins, svo og hliðstæðar leiksýningar annarra aðila, eftir nánari ákvörðun ráðherra. c. Fræðandi fyrirlestrar. d. Sýningar á íslenzkum kvikmyndum og kvikmyndasýningar í Reykjavík á vegum Sáttmálasjóðs og kvikmyndasýningar bæjarsjóðs Akraness og Hafnarfjarðar, enda sé tekjunum varið á sama hátt og nú. Enn fremur er ráðherra heimilt að undanþiggja skemmtanaskatti kvikmyndasýningar eins kvikmyndahúss, er rekið sé af opinberum aðila, í hverjum hinna annarra kaupstaða, enda sé tekjum af þeim varið til menningar- eða mannúðarmála. e. Íþróttasýningar, enda renni ágóðinn óskiptur til íþróttastarfsemi. f. Skemmtanir skóla og skólafélaga, annarra en dansskóla, enda séu þær aðeins fyrir nemendur og kennara, ásamt gestum þeirra, og haldnar undir umsjá skólastjórnar. g. Innanfélagsskemmtanir, aðrar en dans, sem aðeins eru fyrir félagsmenn og gesti þeirra. En sannist það, að utanfélagsmenn hafi átt kost á að kaupa aðgöngumiða að slíkum skemmtunum, skal það skoðað sem brot á lögum þessum, og ber þá að greiða skatt af slíkri skemmtun eftir 2. gr., 2. flokki. — Ráðherra er heimilt að láta haldast að nokkru eða öllu leyti undanþágur þær frá greiðslu skemmtanaskatts, er þær skemmtanir hafa notið, sem haldnar eru til fjáröflunar fyrir góðgerðar-, líknar- og björgunarstarfsemi, sjúkrasjóði með staðfestri skipulagsskrá, sjúkrahús, elliheimili, æskulýðsheimili, Tónlistarskólann í Reykjavík, kirkjustarfsemi eða bindindisstarfsemi, sem nýtur styrks úr ríkissjóði. — Ráðherra er enn fremur heimilt að undanþiggja skemmtanaskatti dansleiki, sem unglingar frá 16 til 21 árs aldri eiga einir aðgang að, enda sé aðgangur seldur vægu verði og fullnægt öðrum skilyrðum, er ráðherra setur. — Loks er ráðherra heimilt að undanþiggja skemmtanaskatti dansskemmtanir, með eða án minni háttar skemmtiatriða, enda sé vín ekki um hönd haft á þessum skemmtunum, og þær ekki haldnar í danshúsum, sem löggilt eru fyrir 300 gesti eða fleiri í sæti. Ráðherra ákveður, hvaða skemmtistaðir skuli teljast danshús í þessu sambandi. Þó skulu samkomu- eða

1) Gjaldauki l. nr. 88, 22. des. 1962.
2) L. nr. 24, 26. apríl 1963, § 1.

a) II, 344, XVI, 197, XXIV, 134.

1927
Nr. 56
31. maí

1927 Nr. 56 31. maí

veitingahús, þar sem dans fer að jafnaði fram 20 sinnum á mánuði, ávallt talin danshús. Þeir, sem fá undanþágu frá greiðslu skemmtanaskatts samkvæmt framansögðu, eru skyldir til að greiða þann kostnað af löggæzlu, sem nauðsynleg er talin í þessu sambandi.][1]) — **4. gr.** Til að halda skemmtun, sem aðgangur er seldur að, skal fá leyfi lögreglustjóra, og skal tilkynna honum, hvar og hvenær hún skuli haldin.[a]) — **5. gr.** Lögreglustjóri innheimtir skemmtanaskattinn og fær 2% í innheimtulaun. Um innheimtuna fer eftir reglugerð,[2]) er stjórnarráðið semur. **6. gr.** [Skemmtanaskatti þeim, sem innheimtur er samkv. lögum þessum, skal varið þannig, sbr. þó ákvæði 7. gr.: a. 50% skattsins skulu renna í félagsheimilasjóð og skal varið samkv. lögum nr. 77 1947. b. 50% skattsins skulu renna í rekstrarsjóð Þjóðleikhússins og skal varið samkv. ákvæðum laga nr. 86 1947.][3]) — [**7. gr.** Innheimta skal skemmtanaskatt samkv. 2. gr. og viðaukum við lög þessi með 10% álagi, og skulu tekjur af því renna til Sinfóníuhljómsveitar Íslands.][4]) — [**8. gr.** Leggja skal sérstakt gjald á alla selda aðgöngumiða að kvikmyndasýningum, öðrum en kvikmyndasýningum fyrir börn, og dansleikjum í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 1500 íbúa eða fleiri. Nemur gjald þetta 1 kr. á hvern seldan aðgöngumiða að kvikmyndasýningum og 2 kr. á hvern seldan aðgöngumiða að dansleik. Gjald þetta er undanþegið álagi samkvæmt lögum nr. 91 1956 og álagi samkvæmt 3. gr. laga þessara, svo og söluskatti skv. lögum nr. 96 1956 og gjaldi til útflutningssjóðs skv. lögum nr. 86 1956. [Það fellur á aðgöngumiða að kvikmyndasýningum, sem undanþegnar eru skattgreiðslu samkvæmt 1. gr., en ekki á aðgöngumiða að dansleikjum, sem undanþegnir eru samkvæmt heimild í 1. gr.][5]) — Gjald þetta rennur óskipt í menningarsjóð. — Um innheimtu gjalds þessa skulu gilda sömu reglur og um innheimtu annars skemmtanaskatts samkvæmt lögum þessum.][6]) — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—500 kr., og skal farið með þau mál, sem út af þeim rísa, sem opinber lögreglumál. —

1) L. nr. 24, 26. apríl 1963, § 2. Í 3. gr. 2. málsgr. þessara laga er svofellt ákvæði: „Ráðherra skal heimilt að endurgreiða eða fella niður skemmtanaskatt af leiksýningum og sýningum á íslenzkum fræðslukvikmyndum frá 1. jan. 1963 að telja.“ — 2) Rgj. nr. 127, 8. des. 1937, sbr. rgj. nr. 73 1963. — 3) L. nr. 57, 5. júní 1957, § 2. — 4) S. l., § 3. — 5) L. nr. 94, 28. des. 1957, § 1. — 6) L. nr. 57, 5. júní 1957, § 4. — a) II, 344.

Ákvæði til bráðabirgða: ... [Hagnaður Viðtækjaverzlunar ríkisins af innflutningi sjónvarpstækja skal renna til Ríkisútvarpsins til undirbúnings og rekstrar sjónvarps.][1])

1927 Nr. 56 31. maí

Lög um skemmtanaskatt. **1918** Nr. 34 22. nóv.

1. gr. Með reglugerð, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd semur og dómsmálaráðherra staðfestir, skal heimilt að leggja skatt á skemmtanir fyrir almenning, sem aðganga er seld að. Undantekningar frá skattgreiðslu veitir bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er sérstakar ástæður mæla með því, t. d. fyrir skemmtanir, sem haldnar eru í góðgerðaskyni eða fræðslu, til að halda uppi listum o. s. frv. [Kappleikar og íþróttasýningar, sem áhugamenn einir taka þátt í, teljast eigi til skemmtana samkvæmt þessari grein, þótt aðganga sé seld][2]) [né heldur héraðsmót ungmennafélaga.][3]) — **2. gr.** Skattur sá, er í 1. gr. getur, má vera mishár, eftir því hver skemmtunin er, en aldrei má hann hærri vera en 20% af aðgöngueyri á skemmtun hverja. Skatturinn rennur í bæjar- eða sveitarsjóð, og skal ákveðið í reglugerð þeirri, er um getur í 1. gr., hvernig skattinum skuli varið. — **3. gr.** Í reglugerðum þeim, sem í 1. gr. segir, skal kveðið á um tilhögun skattsins, innheimtu og annað, sem þar að lýtur. — **4. gr.** Brot gegn reglugerðum þeim, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum, allt að 1000 krónum, og skal fara með mál, sem rísa út af þeim, sem opinber lögreglumál.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að innheimta skemmtanaskatt með viðauka árið 1963. **1962** Nr. 88 22. des.

1. gr. Skemmtanaskatt samkvæmt lögum nr. 56 31. maí 1927 skal árið 1963 heimilt að innheimta af kvikmyndasýningum með 200% álagi og af öðrum skemmtunum með 20% álagi. Þó skulu leiksýningar, hljómleikar og söngskemmtanir innlendra manna undanþegnar álaginu, svo og sýningar á íslenzkum kvikmyndum.

Lög um gjald af kvikmyndasýningum. **1952** Nr. 28 4. febr.

1. gr. Sveitarstjórnum (bæjarstjórnum og hreppsnefndum) er heimilt að leggja sérstakt gjald á kvikmyndasýningar, aðrar en sýningar íslenzkra kvikmynda og fræðslukvik-

1) L. nr. 52, 27. apríl 1962, § 2. — 2) L. nr. 30, 19. júní 1922. — 3) L. nr. 61, 11. júní 1938, § 1.

1952 Nr. 28 4. febr.

mynda. — **2. gr.** Gjaldið má vera allt að 10% af aðgangseyri að kvikmyndasýningum, þegar frá honum hefur verið dreginn álagður skemmtanaskattur, enda séu þá eigendur kvikmyndahúsanna undanþegnir sætagjaldi.[a]) — **3. gr.** Gjaldið skal ákvarðað af sveitarstjórn, sem einnig setur nánari reglur um gjalddaga þess og annað, er að innheimtu lýtur. — **4. gr.** Gjaldinu skal varið til menningar- og líknarmála í viðkomandi sveitarfélagi, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. — **5. gr.** Gjald samkvæmt lögum þessum má innheimta með lögtaki. — Ef gjaldandi lætur ekki í té upplýsingar, sem skipta máli um innheimtu gjaldsins, skal hann sæta allt að 500 króna dagsektum. Brot gegn lögum þessum og reglugerð samkvæmt þeim varða sektum, allt að 10 000 krónum. — Með mál, sem rísa kunna vegna brota á lögum þessum eða reglugerðum, settum samkvæmt þeim, skal farið að hætti opinberra mála. — **6. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og eru þá numin úr gildi lög nr. 34 22. nóv 1918, að því leyti sem þau eiga við kvikmyndasýningar.

1921 Nr. 30 27. júní

Lög um erfðafjárskatt.

1. gr. Af öllum fjármunum, er við andlát manns hverfa til erfingja hans, og sé búið tekið til skipta hér á landi, skal gjalda skatt í ríkissjóð.[1]) — **2. gr.** Fjárhæð erfðafjárskattsins er ákveðin þannig: A. Af erfðafé, sem hverfur til þess hjóna, er lifir hitt, til niðja hins látna, kjörbarna og fósturbarna, svo og af fjórðungshluta, ef ráðstafað hefur verið með arfleiðsluskrá, til annarra, skal svara af arfi hvers erfingja um sig: 1. Af fyrstu 1000 kr. 1¼ af hundraði. 2. Af næstu 1000 kr. 1½ af hundraði, og svo áfram þannig, að skatturinn eykst um ¼ af hundraði á hverju þúsundi, sem arfurinn hækkar um, allt að 10 af hundraði. B. Af erfðafé, sem hverfur til foreldra hins látna eða niðja þeirra, er ekki heyra undir staflið A., skal svara af arfi hvers erfingja um sig: 1. Af fyrstu 1000 kr. 5½ af hundraði. 2. Af næstu 1000 kr. 6 af hundraði, og svo áfram þannig, að skatturinn eykst um ½ af hundraði á hverju þúsundi, allt að 25 af hundraði. C. Af erfðafé, sem hverfur til afa eða ömmu hins látna, eða niðja þeirra, er eigi heyra undir staflíðina A. og B., eða til fjarskyldari erfingja, eða óskyldra, skal svara af arfi hvers erfingja um sig: 1. Af fyrstu 1000 kr. 11 af hundraði. 2. Af næstu 1000 kr. 12 af hundraði, og svo áfram þannig, að skatturinn eykst um 1 af hundraði á hverju þúsundi, allt að 50 af hundraði. D. Af erfðafé, sem hverfur til kirkna, opinberra sjóða, gjafasjóða, félaga, stofnana, eða annars slíks, skal greiða 10 af hundraði. — **3. gr.** Erfðafjárskatt skal greiða af öllu því, er nefnist arfur í eiginlegum skilningi, og enn fremur af gjafaarfi, dánargjöfum og arfi fyrirfram greiddum, sbr. tilsk. 25. sept. 1850, 10. gr.[1]) — Enn fremur skal greiða erfðafjárskatt af verðmætum eigum eða réttindum, er við andlát manns hverfa til erfingja, eftir samningi hins látna manns við annan, eða fyrir fjárgreiðslu af hendi hins látna. Undanþegið skatti er þó tryggingarfé og lífeyrir, sem keyptur er fyrir annan samkvæmt ákvæðum laga eða opinberri fyrirskipan. — Af fasteignum hér á landi, er falla í arf við skipti, er fara fram í útlöndum, skal greiða erfðafjárskatt eftir þessum lögum til ríkissjóðs. Skip, sem skrásett eru hér á landi, skal fara með sem fasteign. — **4. gr.** Erfðafjárskatt skal og greiða: 1. Af gjöfum, er gefnar eru í lifanda lífi, er gefandi hefur áskilið sér tekjur eða not gjafarinnar til dauðadags eða fyrir ákveðið tímabil, sem eigi er á enda runnið á dánardægri hans. 2. Af gjöfum, er gefnar eru á hinu síðasta ári fyrir andlát gefanda, ef eigur hans hafa fyrir gjafirnar rýrnað um 10 af hundraði eða meira. 3. Af öllum fjármunum, er gefnir hafa verið eða afhentir í því skyni að komast hjá að greiða skatt eftir lögum þessum. — **5. gr.** Þá er annað hjóna deyr, og það, sem lengur lifir, situr í óskiptu búi, skal eigi greiða erfðafjárskatt af fé því, sem óskipt er, en upphæð búsins skal þá ákveðin á þann hátt, er segir í 10. gr. — Ef það hjóna, er situr í óskiptu búi, borgar erfingjum hins látna, einum eða fleirum, allan arf þeirra eða nokkurn hluta hans, áður en til skipta kemur, skal gjalda erfðafjárskatt af arfahlutum þessum, þegar búið kemur til skipta, og greiðist skatturinn af erfðafé þeirra erfingja, er þá taka arf, í réttu hlutfalli eftir skyldleika þeirra við arfleifanda. — Hafi það hjóna, er situr í óskiptu búi, gefið erfingjum hins látna meira en svarar hálfri upphæð búsins, skal telja gjafir þessar með til erfðafjárskatts, þó svo, að hækkunin nemi ekki meiru en helmingi upphaflegrar

1) Sbr. l. nr. 12, 30. jan. 1952, § 1.
a) XXV, 199.

1) Sjá nú l. nr. 8, 14. marz 1962.

búsupphæðar. — **6. gr.** Nú nemur fjárhæð sú, er til erfingja fellur, eigi 100 krónum samtals, og skal þá dánarbúið undanþegið erfðafjárskatti. — Skattur skal talinn af hverjum 10 krónum af fjárhæð hvers fjárerfðahluta, en minni fjárhæð eigi til greina tekin. — Undanþegin erfðafjárskatti eru handrit, bókasöfn, listaverk og minjagripir, er verðmætir eru fyrir sögu landsins, listir eða vísindi, ef hlutir þessir eru ánafnaðir eða gefnir opinberum söfnum landsins eða alþjóðlegum stofnunum. — Af erfðafé, sem ánafnað er til guðsþakka, líknarstofnana eða almenningsnota, er stjórnarráðinu heimilt að færa erfðafjárskattinn niður í 5 af hundraði hverju. — **7. gr.** Fjárhæð erfðafjárskattsins skal reikna eftir skyldleika erfingjans við arfleiðanda, hvort heldur arfurinn fellur til erfingja að lögum eða eftir arfleiðsluskrá. — Nú eru hjón skilin að borði og sæng, en arfur dæmist öðru þeirra eftir hitt látið og skal þá telja erfðafjárskattinn eftir skyldleika þess við hið látna. — Af erfðafé, sem tilfellur hjónum, er búa sameignarbúi, skal telja erfðafjárskatt eftir skyldleika þess hjóna, er nærskyldara er hinu látna, ef erfðaféð rennur inn í sameign þeirra. Þegar fjárhæð sú, er til arfs fellur, er falin í ársgreiðslum, svo sem árlegum lífeyri, vaxta- eða afgjaldsnotum eða því líku, þá skal telja erfðafjárskatt af fjárhæðinni tífaldaðri, ef árgreiðslan er bundin við lífstíð eins eða fleiri, er á lífi eru, þegar arfurinn fellur, eða við óákveðna áratölu; en ef endurgreiðslan er miðuð við ákveðna áratölu, skal margfalda fjárhæðina með áratölunni, þó aldrei meira en 25 árum en sé fjárgreiðslan ævarandi, skal hún tuttugu og fimm földuð. — **8. gr.** Erfðafjárskattur kemur í gjalddaga við lát arfleifanda, og skal, þegar opinber skipti fara fram, greiddur í skiptalok. Í dánarbúum, er myndugir erfingjar eða sérstakir skiptaráðendur skipta, eða þegar arfur er tekinn án skipta, skal skattinn greiða á 12 mánaða fresti frá andláti arfleifanda, nema innköllun hafi verið gefin út með 12 mánaða fyrirvara,[1]) en þá skal skattinn greiða á 3 mánaða fresti frá því, er innköllunarfrestur er útrunninn. — Erfðafjárskattur skal talinn af hverjum erfðahluta um sig, og skal allt það, er hver erfingi um sig hlýtur úr búinu að arfi, gjöf, gjafaarfi o. s. frv., talið í einu lagi. — Nú hefur arfleifandi fyrir andlát sitt gefið eða afhent einhverjum erfingja svo mikið, að það, er honum ber af búinu, hrekkur eigi fyrir erfðafjárskatti hans, og skal þá greiða það, er til vantar, samkvæmt því, sem segir í 5. gr. — **9. gr.** Nú deyr maður, er arf hefur hlotið, áður en erfðafjárskattur eftir þessum lögum er greiddur, en arfurinn fellur síðan til annarra, og skal þá aðeins greiða skatt eitt skipti af arfi þessum, en fjárhæð skattsins skal, þegar svo ber við, miða við skyldleika erfingjanna við þann arfleifanda, er fjær þeim stendur að skyldleika. — **10. gr.** Í öllum þeim dánarbúum, þar er opinber skipti fara eigi fram, svo og þegar það hjóna, er lengur lifir, situr í óskiptu búi, skulu erfingjar semja erfðafjárskýrslu og senda hana hinum reglulega skiptaráðanda áður en liðinn er frestur sá, er ákveðinn er í 8. gr. — Erfðafjárskýrslur skal semja eftir fyrirmynd, er stjórnarráðið setur, og skal í henni skýrt frá öllum verðmætum eignum búsins og skuldum þess og skyldleika erfingja við hinn látna, svo og, ef skiptin hafa farið fram, hvernig féð skiptist milli erfingja. Í erfðafjárskýrslu skal einnig skýrt frá gjöfum, afsölum eða samningum, er hinn látni kann að hafa gert og skattskylda fylgir eftir þessum lögum. — **11. gr.** Skiptaráðandi skal hafa eftirlit með, að erfðafjárskýrslur séu rétt samdar og sendar ásamt greiðslu skattsins á ákveðnum fresti. Sé erfðafjárskýrsla eigi send í réttan tíma, skal skiptaráðandi setja bréflega hlutaðeigendum frest til að gera skýrsluna, og leggja við dagsektir. — Allir erfingjar skulu undirskrifa skýrsluna, og bera þeir allir ábyrgð á, að hún sé rétt og send á réttum tíma. — **12. gr.** Ef ekki fer fram sala á opinberu uppboði á fjármunum, sem falla í erfðir, skulu hinir lögskipuðu virðingarmenn sveitar- eða bæjarfélagsins meta fjármunina til peninga, ef ætla má, að þeir nemi samtals 1000 krónum. Í þeim tilfellum, að málið geti varðað þá að einhverju leyti, eða þeir séu ekki til, skal skiptaráðandi útnefna óvilhalla menn eða mann í þeirra stað. — Ef skiptaráðandi álítur, að arfleifandi hafi afhent eða gefið fjármuni í lifanda lífi, sem greiða ætti af erfðafjárskatt samkvæmt 4. gr., getur skiptaráðandi krafizt skriflegrar yfirlýsingar um það af hálfu þeirra, sem honum þykir líklegt, að hlotið hafi þessa fjármuni. Ef einhver skorast undan að gefa slíkar skýrslur, skal skiptaráðandi bréflega setja hlutaðeiganda frest til þess og leggja við dagsektir. — **13. gr.** Allir

1) Sjá nú l. nr. 19, 4. júní 1924, § 2.

1921 Nr. 30 27. júní

embættismenn og aðrir, sem opinber störf hafa á hendi, sömuleiðis stjórnendur banka, vátryggingarfélaga, hlutafélaga, kaupfélaga, sparisjóða og annarra slíkra stofnana eða félaga, eru skyldir að gefa ókeypis, í fyrirskipuðu stuttu formi, allar þær skýrslur, er þeir geta í té látið og mega verða skiptaráðanda að liði við starf hans, svo sem skýrslur um hlutabréf, skuldabréf, þinglesin eða óþinglesin, innieignir, veðvottorð o. s. frv. — Ef einhver skorast undan að gefa þær skýrslur, sem krafizt er, sker stjórnarráðið úr, hvort hann sé skyldur til þess, og getur, ef þörf krefur, lagt við dagsektir, unz skýrslurnar eru gefnar. — **14. gr.** Nú verður sú raun á, að arfi hefur leynt verið vísvitandi eða rangt skýrt frá atvikum, er áhrif hafa á skattinn, eða einhverju því leynt, er til greina ber að taka til hækkunar skattsins, og skal þá greiða fimmfalda þá fjárhæð, er lækkun skattsins fyrir þessar sakir mundi nema. Með mál út af þessum efnum skal farið sem almenn lögreglumál, nema mál sé svo vaxið, að ákvæði hinna almennu hegningarlaga nái til þess. — **15. gr.** Erfðafjárskatt og dagsektir eftir lögum þessum má taka lögtaki samkvæmt lögum 16. des. 1885.

1963 Nr. 7 29. apríl

Lög um tollskrá o. fl.

I. KAPÍTULI. **Tollskráin o. fl.**[a]) — **1. gr.** Af öllum vörum, sem koma eða eru fluttar inn á tollsvæði ríkisins, skal greiða aðflutningsgjöld, nema annað sé tekið fram í lögum þessum eða öðrum sérstökum lögum, og skulu gjöldin vera eins og fyrir er mælt í eftirfarandi **tollskrá:**

Almennar reglur um túlkun tollskrárákvæða. Við skýringar á tollskránni skal fylgt eftirfarandi reglum: 1. Fyrirsagnir á flokkum, köflum og undirköflum eru einungis til leiðbeiningar. Tollflokkunin skal byggð á orðalagi tollskrárnúmera, athugasemda við tilheyrandi flokka eða kafla, og fari það ekki í bága við orðalag tollskrárnúmeranna eða athugasemdanna, skal fylgt eftirfarandi reglum: 2. Þegar talað er um tiltekið efni í tollskrárnúmeri, tekur það ekki einungis til efnisins óblandaðs, heldur einnig til þess í blöndum eða í samböndum við önnur efni. Sérhver tilvísun til vara úr tilteknu efni tekur til vara, sem að öllu eða nokkru leyti eru úr því efni. Um tollflokkun blandaðra og samsettra vara fer eftir reglum 3. liðs hér á eftir.[a]) 3. Nú kemur það til álita samkv. 2. lið að framan eða af öðrum ástæðum, að telja vörur til tveggja eða fleiri tollskrárnúmera, og skal þá tollflokkurinn fara eftir því, sem hér segir: a. Tollskrárnúmer, sem felur í sér nákvæmasta vörulýsingu, skal tekið fram yfir tollskrárnúmer með almennari vörulýsingu. b. Blöndur og samsettar vörur, sem eru úr ýmsum efnum eða eru samsettar af mismunandi hlutum og ekki verða flokkaðar eftir reglunni í a, skulu flokkaðar eftir því efni eða þeim hluta, sem helzt einkennir vöruna, enda verði slíku mati komið við. c. Ef ekki er hægt að flokka vörur eftir reglunum í a eða b hér á undan, skal telja þær til þess tollskrárnúmers, sem ber hæstan toll. 4. Ef svo er fyrir mælt í athugasemd við flokk eða kafla, að tilteknar vörur skuli ekki taldar til þess flokks eða kafla og vísað er til annars flokks eða kafla eða í ákveðið tollskrárnúmer, þá skal athugasemdin, nema annað leiði af samhenginu, einnig eiga við allar þær vörur, sem teljast til þess flokks, kafla eða tollskrárnúmers, sem vísað er til, þó aðeins sé talað um nokkuð af vörunum í athugasemdinni. 5. Vörur, sem ekki falla undir neitt tollskrárnúmer, skulu taldar til sama tollskrárnúmers og þær vörur, sem þeim eru líkastar. . . .[1]) — **2. gr.** Auk þeirra vara, sem eru tollfrjálsar eftir tollskránni í 1. gr., eru eftirtaldar vörur einnig undanþegnar aðflutningsgjöldum: 1. Áhöld og innstæðumunir í farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, enda séu áhöld þessi og innstæðumunir tilheyrandi farartækjunum sjálfum og að dómi tollyfirvalds ekki umfram það, sem hæfilegt má teljast með tilliti til stærðar farartækjanna, hvaða ferðum þau eru í og um hvaða áhöld og muni er að ræða, og áhöld þessi og innstæðumunir verði ekki fluttir hér úr farartækjunum. 2. Vistir og aðrar nauðsynjar, sem eru í farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, enda verði vistir þessar og nauðsynjar áfram í farartækjunum til notkunar þeim, svo og áhöfn og farþegum til neyzlu og notkunar, og vistir þessar og nauðsynjar geti talizt hæfilegar og leyfilegar eftir reglum, sem fjármálaráðuneytið setur um

1963 Nr. 7 29. apríl

a) Endurheimt tollgjalda, XXV, 452, XXVII, 68, XXVIII, 368 (óendurkræft). Um toll af prentmáli XXV, 451.

1) Hér er sleppt efni 1. gr. að öðru leyti, þ. e. einstökum tollskrárnúmerum og hundraðstölu tollfjárhæðar, sjá um það Stj.tíð. 1963 A, bls. 15—138.

a) V, 411.

þau efni. Einungis farartæki, sem eru í utanlandsferðum, geta þó notið þessarar undanþágu, en fjármálaráðuneytið segir fyrir um það í reglugerð, hvað teljast skuli utanlandsferðir í þessu sambandi. 3. Aðrar vörur, sem ekki á að flytja hér úr farartæki, en eiga að fylgja því aftur til útlanda. Fjármálaráðuneytið getur sett nánari reglur um meðferð þessara vara og hvaða skilyrðum skuli fullnægt, svo að þær verði tollfrjálsar. 4. Vanalegur farangur áhafna í farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, en það gildir sem almenn regla, sem fjármálaráðuneytið getur gert undantekningu frá með reglugerðarákvæðum eða fyrirmælum í svipuðu formi, að með vanalegum farangri áhafna er átt við fatnað og aðrar nauðsynjar, sem tilheyra áhöfnum í skipum og öðrum farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, að svo miklu leyti sem tollyfirvald telur farangur þennan til eigin nota áhafnanna sjálfra í farartækinu. — 5. Vanalegur farangur ferðamanna, sem koma hingað til lands frá útlöndum, en það gildir sem almenn regla, sem fjármálaráðuneytið getur gert undantekningu frá með reglugerðarákvæðum eða fyrirmælum í svipuðu formi, að með orðunum vanalegur farangur ferðamanna er átt við fatnað og aðrar ferðanauðsynjar, sem farþegar í farartækjum, sem koma hingað til lands frá útlöndum, hafa meðferðis, að svo miklu leyti sem tollyfirvald telur farangur þennan til eigin nota farþeganna á ferðalaginu. 6. Fatnaður og aðrar ferðanauðsynjar hér búsettra manna, sem látizt hafa erlendis, enda beri vörur þessar með sér, að þær séu notaðar. 7. Heimilismunir, sem eru innfluttir af þeim, sem hafa verið búsettir erlendis minnst eitt ár, áður en þeir fluttu hingað til lands. Munirnir séu notaðir heimilismunir þessara manna frá því þeir voru búsettir erlendis það ár og hafi verið í eigu þeirra og notaðir af þeim allt það ár, þessir menn flytji raunverulega hingað til lands og munirnir beri þess merki, að þeir séu notaðir. — Nánari skilyrði fyrir undanþágu þessari má setja í reglugerð m. a. um það, að hlutaðeigendur leggi fram skilríki fyrir tilskildri dvöl sinni erlendis og að þeir hafi raunverulega notað erlendis hina innfluttu muni, að þeir leggi fram skilríki fyrir búsetuheimild sinni hér og greiði gjald fyrir skoðun munanna. Þá skal og heimilt að ákveða, að undanþágan taki aðeins til heimilismuna að tilteknu verðmæti. — Bifreiðar, bifhjól og bátar teljast ekki til heimilismuna, né munir, sem notaðir hafa verið við atvinnurekstur innflytjenda. — Fjármálaráðherra sker úr ágreiningi um það, hvaða vörur skuli teljast til heimilismuna samkvæmt þessum tölulið. 8. Vörur til sendiráða, sendiræðismannsskrifstofa, diplómatískra sendimanna og sendiræðismanna erlendra ríkja, enda a. séu vörurnar fluttar inn af þessum aðilum eða keyptar af þeim fyrir milligöngu aðilja, sem fá þær tollafgreiddar fyrir þá, b. fram hafi verið borin ósk um það við utanríkisráðuneytið, að hlutaðeigandi innflytjandi eða kaupandi njóti hér tollfrelsis, c. viðkomandi afhendi og undirriti sundurliðaða tollskýrslu á þar til gerð eyðublöð um hina innfluttu eða keyptu vöru, sú skýrsla sé einnig undirrituð af forstöðumanni viðkomandi sendisveitar eða sendiræðismannsskrifstofu, ef annar á í hlut, og jafnan sé skýrslan með embættisstimpli hlutaðeigandi sendisveitar eða sendiræðismannsskrifstofu, d. og því sé lýst yfir, að vörurnar séu einungis til starfseminnar hér, eigin nota hlutaðeiganda, fjölskyldu hans og/eða fyrir heimilishald hans hér. — Fjármálaráðherra getur sett nánari fyrirmæli um tollfrelsi samkvæmt þessum tölulið, svo sem um merkingu varanna o. þ. h. Enn fremur um, að erlend ríki, sem ekki veita íslenzkum sendisveitum og sendimönnum sams konar tollfrelsi, skuli ekki njóta þess hér. 9. Skjaldarmerki, flögg, innsigli, stimplar og áprentuð eyðublöð, sem umbjóðendur kjörræðismanna erlendra ríkja senda þeim, enda beri vörur þessar það með sér, að þær séu ætlaðar til afnota í sambandi við ræðismannsstörfin. 10. Heiðursmerki veitt af erlendum ríkjum, svo og verðlaunagripir fyrir íþróttaafrek og önnur afrek, sem unnin eru erlendis. 11. Vörur, sem endursendar eru hingað frá útlöndum vegna þess, að þær seldust ekki þar, eða endursendar eru hingað af öðrum orsökum, enda séu færðar sannanir eða líkur, sem tollyfirvald tekur gildar, fyrir því, að um sé að ræða vörur útfluttar héðan. — Það er skilyrði fyrir tollfrelsinu, að vörurnar komi hingað innan árs frá því þær fóru héðan. Ráðuneytið má þó víkja frá þessu, ef sérstaklega stendur á. 12. Endursendar tómar umbúðir, enda séu færðar þær sannanir eða líkur, sem tollyfirvald tekur gildar, fyrir því, að um sé að ræða umbúðir utan af útfluttum vörum héðan. — **3. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt: 1. Að fella niður gjöld af vöru, sem send er hingað til

1963 Nr. 7 29. apríl

framhaldsflutnings (transit), enda greiði hlutaðeigandi kostnað tollgæzlunnar af eftirliti með henni, geymslu hennar og flutningi og ákvæði laga nr. 47 11. júní 1960 um tollvörugeymslur eigi ekki við um framhaldsflutninginn, sbr. einkum IV. kafla laganna. 2. Að fella niður gjöld af vöru, sem hefur eyðilagzt, rýrnað eða orðið fyrir skemmdum á leið hingað til lands, við geymslu í vörzlum tollgæzlunnar eða farmflytjanda, enda sé eyðileggingin, rýrnunin eða skemmdirnar ekki viðtakanda að kenna, og vörunni sé fleygt undir tolleftirliti. 3. Að heimila — gegn fjártryggingu um endurútflutning og greiðslu tolla, ef endurútflutningur bregzt — tollfrjálsan innflutning á vörum, sem aðeins verða hér til sýningar eða flutnings um stundarsakir, og með sömu skilyrðum innflutning á vélum, tækjum og öðrum áhöldum, sem aðeins eru send hingað til reynslu um stuttan tíma. 4. Að heimila — með eða án fjártryggingar um endurútflutning og greiðslu tolla, ef endurútflutningur bregzt — tollfrjálsan innflutning um stuttan tíma á tækjum, verkfærum og öðru því líku, sem vísindamenn, vísindaleiðangrar, listamenn, verkfræðingar, iðnaðarmenn, björgunarleiðangrar og aðrir slíkir hafa meðferðis frá útlöndum til afnota við athuganir sínar hér, rannsóknir og starfsemi. 5. Að lækka eða fella niður gjöld af vöru, sem er send hingað til viðgerðar eða annarrar aðvinnslu. 6. Að láta koma til framkvæmda tollfrelsis- og tollækkunarákvæði í milliríkjasamningum. 7. Að lækka eða fella niður gjöld af heimanfylgju brúða, sem flytjast hingað frá útlöndum og hafa haft þar fasta búsetu minnst 2 ár fyrir brúðkaupið, og enn fremur af venjulegum brúðargjöfum. 8. Að lækka eða fella niður gjöld af notuðum munum, sem hafa fallið í arf erlendis. — Heimildin tekur ekki til bifreiða, bifhjóla eða báta. 9. Að lækka eða fella niður gjöld af gjöfum, sem sendar eru hingað frá útlöndum og góðgerðarfyrirtæki eða aðrar stofnanir eiga að annast dreifingu á til bágstaddra eða þvílíkra, svo og af notuðum munum til slíkra aðila. Enn fremur af gjöfum, sem aðilar erlendis senda hingað af sérstöku tilefni, þó ekki í atvinnuskyni, allt að 500.00 kr. virði að mati tollyfirvalds. 10. Að heimta ekki aðflutningsgjöld af bifreiðum og bifhjólum, er ferðamenn, sem hafa fasta búsetu erlendis og ekki reka hér atvinnufyrirtæki og ekki hafa hér heimilisfang eða eiginlega launaða atvinnu, flytja hingað til að nota hér um skamman tíma, ef þessum skilyrðum er fullnægt: a. Hlutaðeigandi ferðamenn aki sjálfir ökutækjum þessum, eða launaðir ökumenn þeirra, útlendir eða innlendir. b. Ökutækin séu ekki lánuð, leigð eða notuð til neins konar flutninga fyrir borgun. c. Ferðamennirnir hafi ökutækin með sér til útlanda, þegar þeir fara þangað. Þó verða ökutækin í öllum tilfellum að vera flutt út innan árs frá því að þau voru flutt hingað til lands. d. Ferðamennirnir hlíti þeim nánari reglum, sem fjármálaráðuneytið setur um þessi ökutæki og eftirlit með þeim. — Ef framangreind skilyrði eru rofin eða forsendur fyrir hinum tollfrjálsa innflutningi falla niður að dómi toll- eða lögreglustjóra, mega þeir taka ökutækin þegar í stað úr umferð, og má þá tollyfirvald láta selja farartækin á opinberu uppboði til lúkningar aðflutningsgjöldum og kostnaði, eða hlutast til um endurútflutning þeirra á kostnað innflytjanda. 11. Að endurgreiða, lækka eða fella niður gjöld eða hluta af þeim a. af efnivörum í innlendar framleiðsluvörur og b. af umbúðum og efnum í umbúðir um innlendar framleiðsluvörur, enda séu hinar innlendu framleiðsluvörur fluttar til útlanda til sölu þar og hægt sé að ganga úr skugga um magn og verð efnivaranna. Ef hentara þykir, má greiða hinum innlendu framleiðendum bætur, sem svari sem næst til þeirra gjalda, sem greidd hafa verið af efnivörunum eða þess hluta gjaldanna, sem rétt þykir að endurgreiða. — Til efnivara í þessum tölulið telst lýsi, sem flutt er inn til að bæta íslenzkt útflutningslýsi. 12. Að lækka gjöld af efnivöru í innlenda iðnaðarvöru, ef gjöldin af sams konar iðnaðarvöru framleiddri erlendis eru jafnhá eða lægri en af efnivörunni, og verðmæti efnivörunnar er verulegur þáttur í kostnaðarverði innlendu iðnaðarvörunnar. 13. Ef vara úr tilteknu efni er með hærra gjaldi en sams konar vara úr öðru efni, að samræma gjöldin af vörunum. Allar slíkar ákvarðanir skulu þegar birtar í B-deild Stjórnartíðinda. 14. Að lækka eða fella niður gjöld af umbúðum og efnivörum, sem Áburðarverksmiðjan h.f. flytur inn til framleiðslu sinnar. 15. Að fella niður gjöld af kirkjuklukkum og öðrum hlutum og munum, sem eru eingöngu notaðir í kirkjum eða sérstaklega framleiddir til notkunar í þeim, enda ekki gerðir hér á landi á viðhlítandi verði að dómi fjármálaráðuneytisins. Undanþáguheimildin tekur ekki til hljóðfæra. 16. Að fella niður gjöld

1963 Nr. 7 29. apríl

af hylkjum utan um gas- og lofttegundir, ef hylkin eru lánuð eða leigð hingað til lands. 17. Að fella niður gjöld af sýrum til votheysgerðar og efnum til fiturannsókna á mjólk. 18. Að lækka gjöld af filmum til ljósprentunar til samræmis við gjöld af prentletri. 19. Að fella niður gjöld af fræðslukvikmyndum og fræðandi skuggamyndum, sem fræðslumálastjórnin flytur inn og fær frá viðurkenndum vísinda- og fræðslustofnunum. 20. Að fella niður gjöld af ritum, sem Vestur-Íslendingar prenta vestanhafs, og af forn- og fræðiritum og öðrum þess háttar ritum á íslenzku, þar á meðal ritum, sem hafa menningarlegt gildi og gefin eru út í samvinnu við erlenda aðila. 21. Að lækka um allt að helming gjöld af garni úr ull, baðmull og gerviefnum til dúkagerðar. 22. Að lækka eða fella niður gjöld af vélum, sem eingöngu eru notaðar til framleiðslu á umbúðum um vörur, sem fluttar eru úr landi. 23. Að fella niður gjöld af myndamótum, sem fréttablöðin fá erlendis frá og þau eru áskrifendur að, svo og af myndamótum, sem eru lánuð hingað til lands og endursend eru að notkun lokinni. 24. Að lækka eða fella niður gjöld af vélum, sem eingöngu eru notaðar til veiðarfæragerðar. 25. Að heimila að gjöld af tækjum, sem send eru hingað til notkunar um stuttan tíma og endursend eru þegar að notkun lokinni, séu reiknuð af leigunni eftir tækin í stað venjulegs tollverðs. 26. Að umreikna gjöld af skýrsluvélum, sem teljast til nr. 84.52 og 84.53, til gjalda, er nemi ákveðnum hundraðshluta af leiguupphæð véla, miðað við eðlilegan endingartíma þeirra og hæfilega vexti af tollfjárhæð samkvæmt tollskrá. — Heimild þessi tekur aðeins til skýrsluvéla, sem teknar eru á leigu með að minnsta kosti 50 000 kr. ársleigu hver um sig. Fjármálaráðuneytið getur bundið undanþágu þessa hverju því skilyrði, sem henta þykir, þar á meðal ákveðið, að Skýrsluvélar ríkisins og Reykjavíkurborgar skuli annast innheimtu tollgjalds þessa og skila andvirði þess til tollstjóra. 27. Að lækka eða fella niður gjöld á allt að 50 bifreiðum árlega fyrir fólk með útvortis bæklanir eða lamanir, enn fremur fyrir fólk með lungnasjúkdóma og aðra hliðstæða sjúkdóma og loks fyrir fólk, sem þjáist af afleiðingum slysa, allt á svo háu stigi, að það getur ekki farið ferða sinna án farartækis. Lækkun gjalda á hverri einstakri bifreið má þó aldrei nema meiru en 40 þús. kr. — Fjármálaráðherra skipar þriggja manna nefnd, sem úrskurðar umsóknir um eftirgjafir aðflutningsgjalda af bifreiðum, og er ákvörðun nefndarinnar fullnaðarúrskurður um þetta efni. Skulu nefndarmenn vera læknar, og er einn nefndarmanna skipaður eftir tilnefningu Sambands íslenzkra berklasjúklinga, annar eftir tilnefningu Styrktarfélags lamaðra og fatlaðra og sá þriðji án tilnefningar. — Enn fremur er ráðuneytinu heimilt að lækka eða fella niður fyrir framangreint fólk aðflutningsgjöld af gervilimum, sem ekki verða gerðir hér á landi. — Fjármálaráðherra setur nánari fyrirmæli um framkvæmd þessara ákvæða, ef með þarf. 28. Að endurgreiða gjöld af efni, vélum og tækjum í skip og báta, sem smíðaðir eru innanlands. Má miða endurgreiðsluna við tiltekna fjárhæð á hverja rúmlest. Þá er og heimilt að endurgreiða aðflutningsgjöld af efni, vélum og tækjum til viðgerða, breytinga og endurbóta á einstökum hlutum í skipum og bátum, eigi framkvæmdin sér stað innanlands, fari kostnaður viðgerða, breytinga og endurbóta fram úr kr. 500 000.00. 29. Að lækka í 30% gjöld af hljóðfærum, fluttum inn til notkunar við kennslu í skólum. 30. Að endurgreiða gjöld af hreyflum minni en 200 hestöfl, sem settir eru í báta eða notaðir til raflýsingar á sveitabæjum, sem svari því að af vélunum sé greiddur 10% verðtollur. — Fjármálaráðuneytið setur nánari reglur um framkvæmd þessa ákvæðis. 31. Að lækka um allt að helmingi gjöld af efni í rafmagnsspenna. 32. Að lækka um ákveðinn hundraðshluta flutningsgjald eða hluta flutningsgjalds í tollverði vöru, ef varan er flutt inn flugleiðis, þó aðeins gjald fyrir samfelldan flutning í þeirri flugvél, er vöruna flytur hingað. 33. Að ákveða, að greiða skuli 15% verðtoll af lyfjum, sem teljast til nr. 30.05.00 og til númera í 13., 28. og 29. kafla tollskrárinnar, enda gefi ráðuneytið út sérstaka skrá með lyfjum þeim, er hér um ræðir. 34. Að lækka eða fella niður gjöld af umbúðum, sem notaðar eru við vélpökkun á kornvörum og sykri, enda séu umbúðirnar með viðeigandi áletrun. — **4. gr.** Nú eru munir sendir til útlanda til viðgerðar, þvotta, bleikjunar, litunar, gyllingar, silfrunar eða annarrar aðvinnslu, og þeir breyta ekki svo eðli sínu við aðvinnsluna, að úr verði nýir hlutir, og við útflutning og innflutning munanna er fullnægt þeim skilyrðum, sem um ræðir í niðurlagi þessarar málsgr., og skal þá greiða af aðvinnslukostnaðinum, að viðbættum sendingarkostnaðinum báðar leiðir, þann

1963 Nr. 7 29. apríl

hundraðshluta í aðflutningsgjöld, sem sams konar erlend aðflutt vara ber eftir tollskránni, þó ekki lægri verðtoll en 5%. Ef sams konar erlendar aðfluttar vörur eru undanþegnar gjöldum, skal greiða af mununum 5% af fyrrnefndum kostnaði, að viðbættum sendingarkostnaði báðar leiðir. Undanþága sú, sem felst í þessum ákvæðum, er þó þeim skilyrðum bundin, að munirnir séu sýndir tollstarfsmanni, áður en þeir eru fluttir til útlanda, tollstarfsmaður þessi votti, að munir þessir hafi verið sýndir honum og hann skrái lýsingu á mununum á vottorðið og að vottorð þetta sé lagt fram fyrir þann tollstarfsmann, sem annast tollmeðferð munanna við innflutning. — Ef hins vegar munir þeir, sem sendir eru til útlanda til aðvinnslu, breyta svo eðli sínu við aðvinnsluna, að úr verði nýir hlutir, skal greiða af þeim gjöld eftir tollskránni eins og um væri að ræða erlenda aðflutta vöru. — Undanþegnar framangreindu gjaldi eru viðgerðir á íslenzkum skipum, bátum og flugvélum, sem fram fara erlendis. Af vélum, sem settar eru í íslenzk skip erlendis, skal þó greiða jafnhá gjöld og af sams konar innfluttum vélum, enda sé ekki um nýbyggingu að ræða. — Fjármálaráðuneytinu er heimilt að endurgreiða gjald það, sem um ræðir í þessari grein, af aðvinnslukostnaði íslenzkra framleiðslu- og iðnaðarvara erlendis, enda geti sá hluti aðvinnslunnar ekki farið fram hér á landi og vörurnar séu að vinnslu lokinni fluttar til útlanda til sölu þar.

II. KAPÍTULI. **Tollmeðferð o. fl. — A.** *Tollverð vara og verðtollun.* — **5. gr.** Verðmæti vöru við verðtollsákvörðun er yfirleitt verð hennar í útflutningslandinu, að viðbættum hvers konar kostnaði, sem ekki er innifalinn í verðinu og á hana fellur, unz hún kemur í íslenzka höfn, svo sem:[1]) 1. Greiðsla fyrir notkun einkaleyfis, vörumerkis eða annarra þvílíkra réttinda, ef um slíkt er að ræða. 2. Útflutningsgjald, ef það hvílir á vöru. 3. Verðmæti innri og ytri umbúða, þar með talin vinnulaun og annar kostnaður við pökkun og frágang vöru. 4. Útskipunarkostnaður, flutningsgjald og annar sendingarkostnaður, svo sem vátrygging, miðlunargjöld o. þ. h., sem fellur á vöru, þar til hún er affermd á ákvörðunarstað. — Verð vöru í útflutningslandinu, ásamt framangreindum kostnaði, kallast einu nafni tollverð vöru. — Ef verð vöru er undir almennu heildsöluverði á sams konar vörum eða vörum af svipuðu tagi til útflutnings á þeim stað og tíma, sem sala fór fram eða sending, ef um sölu er ekki að ræða, skal þó greiða verðtoll af hinu almenna heildsöluverði. Þó að greitt sé flutningsgjald, sem er undir almennu flutningsgjaldi, eða þó að greiddur sé annar sendingarkostnaður, sem er undir almennum sendingarkostnaði, skal allt að einu hið almenna flutningsgjald eða annar almennur sendingarkostnaður talinn í því tollverði, sem greiða skal af. — Almennt heildsöluverð vöru í næstu málsgr. hér á undan er verð hennar á frjálsum markaði í útflutningslandinu á þeim stað og tíma, sem sala fór fram, á milli seljanda og kaupanda, sem eru hvorir öðrum óháðir, og byggt á því: a. að verðið sé eina endurgjaldið fyrir vöruna, b. að það hafi ekki haft áhrif á verðið, að sérstakt fjárhagslegt samband samkvæmt samningi eða á annan hátt sé á milli seljanda eða persónu í fjárhagslegu sambandi við hann, annars vegar, og kaupanda eða persónu í fjárhagslegu sambandi við hann, hins vegar, c. að enginn arður af síðari sölu eða notkun vörunnar falli til seljanda, beint eða óbeint, eða til nokkurrar annarrar persónu, sem er í fjárhagslegu sambandi við hann. — Um fjárhagslegt samband tveggja manna er að ræða, ef annar hefur fjárhagslegra hagsmuna að gæta í viðskiptum eða eignum hins, eða ef báðir hafa fjárhagslegra hagsmuna að gæta í viðskiptum eða eignum þriðja manns, eða hann hefur fjárhagslegra hagsmuna að gæta í viðskiptum eða eignum beggja hinna, beint eða óbeint. — Þegar um er að ræða vöru, sem keypt er til landsins, skal yfirleitt leggja hið umsamda kaupverð til grundvallar, þó með þeim leiðréttingum, sem kunna að vera nauðsynlegar til þess að færa verð vörunnar til réttrs tollverðs samkvæmt reglum laga þessara. — Við leiðréttingu á verði má, þegar sérstaklega stendur á, t. d. þegar vara er flutt inn af dótturfyrirtæki eða útibúi, hafa hliðsjón af því verði, sem innflytjandi fær fyrir hana í endursölu. — **6. gr.** Ef vara er send lengra en til fyrstu tollhafnar, er hægt hefði verið að afferma hana, má draga frá flutningsgjaldsauka þann og sendingarkostnað, sem sá framhaldsflutningur hefur valdið, ef gerð er fullnægjandi grein fyrir þeim kostnaðarauka. Þá skal og heimilt með sama skilyrði að draga frá þann hluta flutningsgjalds, sem greiddur er vegna slæmrar að-

1) Bréf ríkisendurskoðunar nr. 21 1956.

1963 Nr. 7 29. apríl

stöðu við affermingu, eða vegna þess, að farartæki affermir á fleiri stöðum en einum, ef gerð er fullnægjandi grein fyrir þeim kostnaðarauka. — **7. gr.** Greiða skal verðtoll af afslætti og öðrum frádrætti, sem kaupanda er veittur. Fjármálaráðuneytið getur þó með reglugerðarákvæðum eða fyrirmælum í svipuðu formi gert undantekningu frá þessu ákvæði, ef um er að ræða afslátt eða annan frádrátt, sem almennt er veittur í verzlunarviðskiptum af vissu tagi. — **8. gr.** Nú er vara seld til síðari afhendingar á tilteknum tíma, og skal þá greiða verðtoll af því verði, sem á þeim tíma, er kaup eru gerð, er hið almenna heildsöluverð til afhendingar á hinum tiltekna tíma. Ef vara er ekki endanlega seld hingað til lands, skal greiða verðtoll af verði eða verðmæti vöru til útflutnings á þeim stað og tíma, sem vara er send, en verð þetta má ekki vera lægra en almennt heildsöluverð á sams konar vöru eða vöru af svipuðu tagi á þeim stað og tíma. Ef í verðum þeim, sem um ræðir í þessari grein, eru ekki innifaldir kostnaðarliðir þeir, sem taldir eru í 1.—4. lið 5. gr. laga þessara, skulu þeir jafnan taldir í þeim tollverðum, sem greiða skal af. — **9. gr.** Ef ekki fást fullnægjandi gögn um verð vöru, skal verðtollur greiddur af verði, sem svarar til verðs á sams konar vöru eða vöru af svipuðu tagi, með umbúðum, en án tolls, frá heildsala til smásala hér á landi á þeim tíma, sem vara fer til tollmeðferðar. — **10. gr.**[1]) Nú telja tollstarfsmenn við tollmeðferð vöru, að verð það, sem tilgreint er í aðflutningsskýrslu og staðfest kann að vera með framlögðum skjölum, sé ekki hið rétta tollverð hennar, og skulu þeir þá ákveða verðið í samræmi við ákvæði laga þessara. Sama gildir, ef ekkert verð á vörunni er tilgreint. — Þurfi að fara fram mat á vörunni í þessu skyni, er tollyfirvaldi þó jafnan heimilt að láta dómkveðja menn til að framkvæma matið á kostnað viðtakanda. Skal það einkum gert, ef viðtakandi vöru finnst ekki, viðtöku hennar er neitað, vara er til muna skemmd eða matið þykir aðeins vera á færi sérfróðra manna. — Ef viðtakandi vöru telur sig ekki geta sætt sig við það verð, sem ákveðið hefur verið samkv. 1. og 2. málsgr., getur hann gert kröfu um yfirmat á henni, en gera skal hann skriflega kröfu um matið til tollyfirvalds, áður en það afhendir eða samþykkir að afhenda megi viðtakanda vöruna. Tollyfirvald getur einnig krafizt yfirmats innan sama tíma. Eftir að fram er komin krafa um yfirmat skal tollyfirvald gera ráðstafanir til að matið verði framkvæmt, en það skulu gera þrír óvilhallir, dómkvaddir menn, og skulu þeir tilkynna viðtakanda vöru og tollyfirvaldi, hvar og hvenær matsgerð skuli fara fram. Matsmenn skulu ákveða verð vörunnar eftir ákvæðum laga þessara um tollverð eftir því, sem við verður komið og skal úrskurður þeirra vera endanlega bindandi fyrir báða aðila. Sá, sem yfirmats krefst, skal greiða matskostnaðinn, nema matið gangi honum í vil. Ákvæði 28. gr. laga um tollheimtu og tolleftirlit skulu gilda eftir því, sem við á, um matskostnað. — Nú fær innflytjandi vöru bætur fyrir skemmdir eða rýrnun, sem verða á vöru á leið hingað til lands, við affermingu eða í vörzlum tollyfirvalda eða í viðurkenndum tollvörugeymslum farmflytjanda, áður en hún er afhent honum og hann eða aðrir eiga ekki sök á skemmdunum eða rýrnuninni og má þá tollyfirvald lækka tollverð vörunnar sem svarar bótunum, enda hafi tollstarfsmenn verið viðstaddir matsgerðina og telji bæturnar ekki of háar eftir ásigkomulagi vörunnar. — **11. gr.** Nú er tollverð vöru eða einhver hluti þess tilgreint í erlendri mynt, og skal þá því eða þeim hluta þess við ákvörðun tollverðs breytt í innlenda fjárhæð. Skal farið eftir því sölugengi, sem skráð er á hinni erlendu mynt í bönkum hér á landi, þegar varan er tekin til tollmeðferðar, sbr. 14. gr. Bönkum og útibúum þeirra er skylt að gefa tollstarfsmönnum upplýsingar um gengi, er þeir æskja. Nú er ekkert gengi skráð hér í bönkum á einhverri mynt eða ekki næst vitneskja um það, og skal þá breyta tollverði eftir því gengi, sem fjármálaráðuneytið ákveður. — **12. gr.** Ef verð vara, sem greiða ber af mismunandi háan verðtoll, er tilgreint í einni fjárhæð, skal greiða af öllum vörunum þann verðtollshundraðshluta, sem hvílir á þeirri af vörunum, sem ber hæstan verðtoll. — Þetta gildir þó ekki um ósundurliðaðan flutningskostnað fyrir sundurleitar vörur, ef viðtakandi afhendir til tollmeðferðar vörureikning, sem að minnsta kosti tilgreinir verð hverrar einstakrar vöru á innkaupsstað, og skiptir á aðflutningsskýrslu hinum ósundurliðaða flutningskostnaði niður á milli innkaupsverðs varanna innbyrðis. — **13. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt að mæla svo fyrir, með auglýsingu eða í reglugerð, að greiða skuli tiltekna tollfjárhæð af hverri einstakri nánar

1963 Nr. 7 29. apríl

1) Bréf ríkisendurskoðunar nr. 21 1956.

tilgreindri vöru, sem tollskyld telst í farangri farþega og áhafna, í stað venjulegra gjalda samkvæmt tollskránni. — Fjármálaráðuneytinu skal einnig heimilt að setja sérstakar reglur um mat á notuðum bifreiðum til tollverðs. Má ráðuneytið m. a. ákveða, að tollverðið miðist við verð bifreiðanna nýrra að frádregnum tilteknum hundraðshluta fyrir hvert ár eða hluta úr ári af aldri þeirra. — **14. gr.** Um greiðslustað, gjalddaga og lögvernd aðflutningsgjalda fer eftir ákvæðum laga um tollheimtu og tolleftirlit. — Þó skal, er breyting verður á aðflutningsgjöldum og ekki er sérstaklega mælt fyrir á annan veg, taka hin nýju aðflutningsgjöld af þeim vörum, er eigi hafa verið teknar til tollmeðferðar, er breytingin öðlast gildi, þó að inn hafi verið fluttar fyrir breytinguna. Í þessu sambandi telst vara tekin til tollmeðferðar, þegar fyrir hendi er eitthvert þeirra tilvika, sem um ræðir í 1.—4. tölulið hér á eftir: 1. Hlutaðeigandi tollstofnun hefur tekið við skjölum þeim yfir vöruna, sem afhenda ber þangað vegna tollmeðferðar hennar, enda fullnægi skjölin að öllu leyti þeim skilyrðum, sem þurfa að vera fyrir hendi, til þess að hægt sé að tollafgreiða vöruna þegar í stað. 2. Tollyfirvald hefur afhent eða leyft að afhenda vöruna gegn tryggingu, sbr. 22. gr. laga þessara. 3. Endursendingarskírteini hefur verið gefið út um vöruna samkvæmt 30. gr. laga um tollheimtu og tolleftirlit. 4. Tollyfirvald lætur selja vöruna á uppboði til lúkningar aðflutningsgjöldum, sbr. 28. gr. laga um tollheimtu og tolleftirlit. — Ef aðflutningsgjöld lækka eftir að skjöl eru afhent samkv. 1. tölulið, en áður en tollgreiðsla fer fram, skal þó greiða hin lægri gjöld. — Nú hefur vara komizt í hendur viðtakanda, án þess að hún hafi verið tollafgreidd og án leyfis tollyfirvalda, og skal þá heimilt að innheimta af henni hæstu aðflutningsgjöld, er í gildi hafa verið fyrir vöru þeirrar tegundar á tímabilinu frá því varan var flutt inn, þar til aðflutningsgjöld eru að fullu greidd af henni. — **B.** *Aðflutningsskýrsla.* — **15. gr.** Áður en viðtakandi (innflytjandi, eigandi eða annar) vitjar innfluttrar vöru eða sendingar, skal hann afhenda hlutaðeigandi tollyfirvaldi skriflega skýrslu (aðflutningsskýrslu) um vöruna eða sendinguna. Enn fremur skal hann framvísa eða láta framvísa vörunni eða innihaldi sendingarinnar fyrir tollstarfsmönnum til skoðunar. Þetta tekur þó ekki til sendinga, sem póststofnanir — eftir nánari reglum settum af fjármálaráðuneytinu — mega afhenda beint til viðtakenda. Fjármálaráðuneytið hefur þó heimild til að mæla svo fyrir, að ekki þurfi að gefa skriflega skýrslu um vörur eða sendingar af vissu tagi, sem ekki eru á farmskrá, svo og að fresta framvísunarskyldu viðtakenda á vörum eða innihaldi sendinga fyrir tollstarfsmönnum til skoðunar. — Viðtakanda vöru er heimilt að telja gjald fyrir framvísun vörunnar í kostnaðarverði vöru, samkvæmt gjaldskrá, sem ráðuneytið samþykkir. — **16. gr.** Eftirtalin atriði skal viðtakandi tilgreina í aðflutningsskýrslu: 1. Nafn viðtakanda eða firma hans og heimilisfang. 2. Hvernig varan eða vörurnar eru komnar til þess staðar, þar sem tollafgreiðslan á að fara fram, og hvenær þær komu þangað (heiti farartækis, komudagur o. þ. h.). 3. Stykkjafjölda og tegund umbúða, ef vara eða sending er í umbúðum. 4. Auðkenni á stykkjum (nöfn, merki, númer o. s. frv.). 5. Tollskrárnúmer hverrar einstakrar vörutegundar, með fullri 6 stafa tölu. 6. Í hvaða landi vara er framleidd og í hvaða landi hún er keypt. 7. Tegund vara eða vöru sem nákvæmast. 8. Brúttó- og/eða nettóþyngd hverrar einstakrar vörutegundar eftir því sem nánar er ákveðið af fjármálaráðuneytinu. Enn fremur stykkjatölu, lítratölu eða rúmmál vörusendingar, þar sem það á við, samkvæmt nánari ákvörðun fjármálaráðuneytisins. 9. Verð eða verðmæti hverrar einstakrar vöru kominnar um borð í farartæki, sem flytur hana hingað til lands (fob-verð eða fob-verðmæti), bæði í erlendri og innlendri mynt. 10. Flutningsgjald hverrar einstakrar vöru og skal tilgreina það án sérstaks afsláttar. 11. Vátryggingariðgjald, miðlaraþóknun, umboðslaun (þóknun fyrir innkaup vöru) og annan kostnað á leiðinni hingað til lands sérstaklega fyrir einstaka vöru án sérstaks afsláttar. 12. Önnur atriði, sem fjármálaráðuneytinu þykir ástæða til að tekin séu upp í aðflutningsskýrslu, og varða innkaup, viðskipti, innflutning vöru, sendingu o. þ. h. og eyðublöð þau, sem gerð eru fyrir aðflutningsskýrslur, gera ráð fyrir að svarað verði um þessi atriði. — Þá skal og vera í aðflutningsskýrslu yfirlýsing viðtakanda um það, **að** þeir vörureikningar, sem hann afhendir með aðflutningsskýrslu, eigi við vöru eða vörur þær, sem tilgreindar eru í skýrslunni, **að** reikningarnir og önnur tilgreind framlögð skjöl um kostnað á leið hingað til lands séu rétt, **að** með upphæðum

1963 Nr. 7 29. apríl

þeim, sem tilgreindar séu í framlögðum skjölum og aðflutningsskýrslu, komi fram, hvað varan eða vörurnar kosta komnar hingað til lands (cif), **að** frá upphæðum þessum sé ekki reiknaður afsláttur vegna staðgreiðslu eða annar sérstakur afsláttur eða frádráttur, sem ekki er greinilega tilgreindur í skjölunum, og **að** ekki sé kunnugt um það, að verð það, sem tilgreint er í vörureikningum, sé lægra en almennt gildandi markaðsverð í heildsölu á tilsvarandi magni af sams konar vörum eða vörum af svipuðu tagi til útflutnings á þeim stað og tíma, sem sala fór fram, ef um sölu o. þ. h. er að ræða, en í öðrum tilvikum, þegar vara var send. — Fjármálaráðuneytið má setja nánari fyrirmæli um aðflutningsskýrslur og ákveða, hvað þær skuli afhentar í mörgum eintökum. — **17. gr.** Nú setja samtök kaupsýslumanna eða aðrir aðilar á stofn eða reka skrifstofur til þess að annast frágang aðflutningsskjala til tollmeðferðar og framvísun vara til skoðunar og er þá innflytjanda við verðlagningu vara heimilt að telja gjald fyrir slíka þjónustu í kostnaðarverði vöru, samkvæmt gjaldskrá, sem ráðuneytið samþykkir. — **18. gr.** Tollyfirvald getur neitað að taka við skjölum til tollmeðferðar, ef aðflutningsskýrslueyðublað er ekki rétt og nákvæmlega útfyllt, tilskilin gögn ekki afhent, eða öðrum settum skilyrðum ekki fullnægt. — Ef síðar kemur í ljós, að afhentum skjölum er áfátt, getur tollstofnun neitað um tollafgreiðslu, unz úr er bætt. — **C.** *Vörureikningar og önnur staðfestingarskjöl.* — **19. gr.** Viðtakendur eru skyldir til að afhenda til tollmeðferðar með aðflutningsskýrslu frumrit eða samrit af sölu- eða vörureikningi yfir hina innfluttu vöru eða sendingu og skal tollyfirvald halda þessu reikningseintaki eftir. — Sé vara eða sending endanlega seld hingað til lands, skal sölureikningurinn undirritaður af seljanda eða þeim, er samkvæmt lögum í landi seljanda hefur rétt til að skuldbinda hann eða firma hans. Þá skal sölureikningurinn tilgreina eftirtalin atriði: 1. Nafn og heimili sendanda. 2. Hvar og hvenær reikningurinn er gefinn út. 3. Nafn og heimili kaupanda. 4. Tölu stykkja og þunga þeirra með umbúðum, tegund umbúða, nöfn, merki, númer o. þ. h. á stykkjum, og séu í sendingu, sem í eru fleiri en eitt stykki, tvær eða fleiri vörutegundir, skal tilgreina á reikningnum, hvaða vörur séu í hverju stykki og hvernig það stykki sé merkt og hver sé þungi þess. 5. Nöfn þeirra vörutegunda, sem reikningurinn hljóðar um, og má ekki nota verð- eða vörulistanúmer o. þ. h. í stað vörutegundarheita. 6. Framleiðsluland vörunnar. 7. Söluverð hverrar einstakrar vörutegundar, bæði eiingar- og heildarverð, og skulu allir töluliðir reikningsins lagðir saman og aðalupphæð hans skýrt tilgreind. 8. Nettóþyngd hverrar einstakrar vörutegundar í sendingu, svo og stykkjatölu. 9. Afslátt og annan frádrátt, sem er veittur, upphæð hans og hvers vegna frádrátturinn er gerður, og nægja þar ekki almenn orðatiltæki, eins og t. d. verzlunarafsláttur o. þ. h. 10. Hvenær sala fór fram, hvernig vara er seld (fob, cf, cif o. þ. h.) og í hvaða mynt reikningsverð er tilgreint. 11. Greiðsluskilmála og önnur greiðsluskilyrði. 12. Yfirlýsingu seljanda um það, **að** allar vörur í sendingunni séu taldar í reikningnum, **að** vörurnar séu tilgreindar með því verði, sem þær eru seldar fyrir, og **að** ekki sé kunnugt um það, að söluverð varanna sé lægra en almennt gildandi heildsöluverð á sams konar vörum eða vörum af svipuðu tagi til útflutnings á þeim stað og tíma, sem sala fór fram. Sé söluverðið lægra, skal einnig tilgreina á reikningnum hið almenna heildsöluverð. — Fjármálaráðuneytinu er heimilt að mæla svo fyrir með auglýsingu eða reglugerð, að viðtakendur aðfluttra vara skuli sjá svo um, að vörureikningur tilgreini nákvæmlega tollskrárnúmer vara, samkvæmt Brüssel-skránni. — Nú er vara ekki endanlega seld hingað til lands, og skal þá vörureikningurinn, sem afhenda skal til tollmeðferðar með aðflutningsskýrslunni, vera gerður og undirritaður af sendanda vöru eða sendingar erlendis, og skal vörureikningurinn tilgreina, eftir því sem við á, sömu atriði og sölureikningar yfir selda vöru, sbr. 1.—11. tölulið 2. málsgr. þessarar gr. Sem verðmæti skal tilgreina, ef hægt er, almennt heildsöluverð á sams konar vöru eða vöru af svipuðu tagi til útflutnings á þeim stað og tíma, sem vara er send, en ella það verð, sem ætlazt er til, að varan eða sendingin seljist fyrir. — Einn og sami sölu- eða vörureikningur skal vera fyrir hverja innflutta sendingu (þ. e. einn sölu- eða vörureikningur yfir vöru eða sendingu á einu og sama farmskírteini, fylgibréfi eða öðru flutningsskírteini). Annist sendandi erlendis innkaup hjá einum eða fleiri aðilum fyrir viðtakanda hérlendis, skal sendandi láta fylgja sendingunni einn heildarreikning yfir innkaupin, þóknun sína og

annan útlagðan kostnað á sendingarstað, ásamt sölu- eða vörureikningi frá hverjum einstökum aðila, sem keypt er hjá, og skulu þessir reikningar afhentir til tollmeðferðar ásamt heildarreikningi. Þessir einstöku sölu- eða vörureikningar skulu að öðru leyti fullnægja fyrirmælum þessarar greinar um einstök atriði. — Fjármálaráðuneytinu er heimilt að mæla svo fyrir í auglýsingu eða með reglugerð, að tilgreina skuli í vörureikningum fleiri atriði en talin eru í þessari grein, svo og skal ráðuneytinu heimilt að veita undanþágu frá einstökum atriðum í henni, ef þurfa þykir. — **20. gr.** Viðtakendur vöru eru skyldir til að afhenda til tollmeðferðar með aðflutningsskýrslu farmskírteini, fylgibréf eða annað flutningsskírteini, reikning yfir umbúðakostnað, pökkunarlista, efnagreiningu og önnur skjöl og gögn, sem geta verið til staðfestingar þeim atriðum, sem tilgreind eru í aðflutningsskýrslu og sölu- eða vörureikningi, eða fela í sér upplýsingar um tegund vöru, samsetningu hennar, magn og verð. Krefjast má þess, að farmskírteini, fylgibréf eða annað flutningsskírteini sé afhent í tvíriti og má tollstofnunin þá halda öðru eftir. Gera má hún afrit af staðfestingarskjölum, ef ástæða þykir til. — **21. gr.** Ef viðtakandi vöru eða sendingar leggur ekki fram til tollmeðferðar gögn þau, sem 19. og 20. gr. taka til, eða sölu- eða vörureikningur tilgreinir ekki þau atriði, sem fyrirskipuð eru í 19. gr. og verulegu máli skipta, skal greiða verðtoll af því tollverði, sem ákveðið verður eftir reglum laga þessara, með 10% viðauka við það. — Ef ekki er um venjulega verzlunarvöru að ræða, vara er að mun skemmd eða alveg sérstaklega stendur á, má tollyfirvald sleppa 10% hækkun á tollverði, sem um ræðir í 1. málsgr. þessarar gr. — **22. gr.** Nú gerir viðtakandi vöru það sennilegt, að hann hafi ekki fengið þau gögn, sem 19. og 20. gr. taka til, eða ef þau eru ekki fullnægjandi, og má þá tollyfirvald afhenda viðtakanda eða leyfa að afhenda viðtakanda vöru gegn því, að hann greiði allan kostnað af tollskoðun og setji þá fjártryggingu fyrir greiðslu aðflutningsgjalda og kostnaðar, sem tollyfirvald ákveður, og að viðtakandi afhendi þau gögn, sem vantar, eða leiðrétti þau gögn, sem misfellur eru á, innan hæfilegs tíma, sem tollyfirvald tiltekur. Ef vanefndir verða á því, má tollyfirvald ákveða gjöldin og taka fjártrygginguna upp í þau. — **23. gr.** Ef nauðsynlegt þykir að ganga úr skugga um það, hvort verð eða önnur atriði í aðflutningsskýrslum, sölu- eða vörureikningum eða staðfestingargögnum séu eða hafi verið rétt tilgreind, er tollstjóra heimilt að krefjast aðgangs að verzlunarbókum hlutaðeiganda, bréfaviðskiptum og öðrum skjölum, sem að dómi hans geta veitt upplýsingar um nefnd atriði. — **24. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt að ákveða með reglugerð, að viðtakandi vöru skuli, innan ákveðinna tímamarka frá komudegi hennar til landsins, afhenda til tollmeðferðar fullgild aðflutningsskjöl um vöruna eða tiltekin skjöl um hana. Má leggja viðurlög við því, ef þeirri skyldu er ekki fullnægt, svo sem greiðslu dráttarvaxta, dagsektir og stöðvun tollafgreiðslu til hlutaðeigandi aðila. — **25. gr.** Fjármálaráðuneytinu er heimilt að koma á sérstöku vörureikningseftirliti til athugunar á því, hvort verð það, sem tilgreint er á vörureikningi, sé undir almennu tollverði, eða hvort um undirboð o. þ. h. sé að ræða. — Fjármálaráðuneytið setur nánari fyrirmæli um slíkt eftirlit. — **26. gr.** Við tollskoðun er tolleftirlitinu heimilt að taka og halda eftir nauðsynlegum sýnishornum af vörunni. — Sýnishorn þessi skulu geymd í sérstöku sýnishornasafni við tollstjóraembættið í Reykjavík og skal gefa þaðan upplýsingar um tollflokkun varanna. — Fjármálaráðherra setur nánari fyrirmæli um sýnishornasafnið. — **D.** *Undirboðs- og jöfnunartollar.* — **27. gr.** Nú má ætla, að erlend vara sé flutt inn eða boðin fram með undirboðskjörum (dumping) og slíkt geti stofnað innlendum atvinnurekstri í hættu eða torveldað hann að mun, og má þá fjármálaráðherra leggja á sérstakan undirboðstoll til að hamla gegn slíkum viðskiptum. — Þá má fjármálaráðherra í sama skyni og með sömu skilyrðum leggja á sérstakan jöfnunartoll, ef ætla má, að útflutningsverðlaun, uppbætur, endurgreiðslur o. þ. h. erlendis hafi sams konar áhrif hér á landi og getið er í 1. málsgr. þessarar gr. — Ákvarðanir fjármálaráðherra um þetta efni taka gildi frá og með þeim degi, sem þær eru birtar í A-deild Stjórnartíðinda. — Undirboðs- og jöfnunartolla má ekki leggja á til lengri tíma en 6 mánaða í senn. — **28. gr.** Með undirboði eða undirboðskjörum í lögum þessum er átt við það, ef erlend vara er flutt inn eða boðin fram a. á verði, sem er lægra en sambærilegt verð í útflutningslandinu á tilsvarandi vöru við venjuleg viðskiptaskilyrði, eða b. ef slíkt verð er ekki fyrir

1963 Nr. 7 29. apríl

hendi í útflutningslandinu, þá annaðhvort 1. á verði, sem er lægra en hæsta útflutningsverð á tilsvarandi vöru til einhvers annars lands, eða 2. á verði, sem er lægra en framleiðslukostnaður vörunnar í upprunalandinu, að viðbættu sanngjörnu álagi fyrir sölukostnaði og ágóða. Við samanburð þann, er um ræðir í 1. málsgr., skal taka tillit til mismunandi sölu- og afgreiðsluhátta, flutningskostnaðar, skatta og annars slíks aðstöðumunar, sem skipt getur máli. — **29. gr.** Undirboðstollur má ekki vera hærri en sem svarar undirboðinu, þ. e. a. s. mismuninum á undirboðsverðinu og verðinu, sem tekið er til samanburðar. — Jöfnunartollur má ekki vera hærri en sem svarar greiðslum eða uppbótum, sem beint eða óbeint eru látnar í té í sambandi við framleiðslu, vinnslu, útflutning eða flutning varanna. — **30. gr.** Leggja má undirboðs- og jöfnunartolla eftir framangreindum ákvæðum á eina eða fleiri vörur eða vöruteg undir, á vörur frá einum eða fleiri sendendum eða vörur frá einu eða fleiri löndum. — Undirboðs- og jöfnunartolla má leggja á til bráðabirgða, þar til nánari upplýsingar liggja fyrir, ef ætla má, að dráttur kunni að valda tjóni. Slíka bráðabirgða undirboðs- og jöfnunartolla má þó ekki leggja á til lengri tíma en eins mánaðar, og skal sá mánaðartími vera innifalinn í þeim 6 mánuðum, sem um ræðir í síðustu málsgr. 27. gr., ef um það er að ræða. — Fjármálaráðherra getur sett nánari ákvæði um undirboðs- og jöfnunartolla og um skil á þeim. Njóta skulu tollar þessir sömu lögverndar og aðflutningsgjöld samkvæmt tolllögum. — **31. gr.** Fjármálaráðherra skal, svo fljótt sem unnt er, skýra Alþingi frá álagningu undirboðs- og jöfnunartolla og ástæðunum fyrir álagningu þeirra. — **32. gr.** Til rannsóknar á því, hvort skilyrði séu fyrir hendi til að leggja á undirboðs- og jöfnunartoll, skal fjármálaráðuneytinu heimilt að krefja atvinnurekendur um upplýsingar, sem geta skipt máli við ákvörðun tollsins, og ef nauðsyn krefur, getur ráðuneytið látið athuga verzlunarbækur hlutaðeiganda, bréfaviðskipti og önnur skjöl, sem að áliti þess geta skipt máli við tollákvörðunina. — **E.** *Ýmis ákvæði.* — **33. gr.** Nú er lagður á vörumagnstollur og skal hann þá miðaður við þyngd vöru með umbúðum, nema annað sé tekið fram. Brot úr tolleiningu, sem nemur helmingi eða meira, skal talið sem heil tolleining. — Fjármálaráðuneytið getur sett nánari ákvæði um vörumagnstoll, þ. á m. ákveðið, að séu saman í umbúðum vörur, sem mishár vörumagnstollur er á, skuli greiða af öllum vörunum þann vörumagnstoll, sem hvílir á þeirri vörunni, sem ber hæstan vörumagnstoll. — Um aðflutningsskýrslur og önnur skjöl viðvíkjandi vörumagnstolli skulu gilda sömu reglur og um verðtoll, eftir því sem við á. — **34. gr.** Nú rís ágreiningur um það, hvort tiltekin vara sé gjaldskyld eða gjaldfrjáls eftir lögum þessum, eða hvort tiltekin vara skuli teljast fremur til eins en annars tollskrárnúmers, og skal þá fjármálaráðherra skera úr þeim ágreiningi og er sá úrskurður fullnaðarúrskurður í málinu.[a]) — Fjármálaráðherra er heimilt að skipa sérstaka nefnd og fela henni að gera tillögur um úrskurði þá, sem um ræðir í 1. málsgr. þessarar gr. — Þegar leitað er úrskurðar samkvæmt þessari gr., skulu fylgja erindinu öll þau skjöl, sem skipta máli um tollun vöru, s. s. tollreikningur, sölu- eða vörureikningur og önnur staðfestingargögn, sem talin eru í 20. gr. laga þessara. Þá skal og senda með erindinu sýnishorn af vörunni, en verði því ekki við komið, skal senda nákvæma teikningu, mynd eða lýsingu á vöru þeirri, sem ágreiningur er um. — Ráðuneytinu og nefnd þeirri, sem um ræðir í 2. málsgr. þessarar gr., skal heimilt að kveðja sér til aðstoðar sérfróða menn, svo og að krefja einstaklinga, félög, fyrirtæki og stofnanir um upplýsingar, er nauðsynlegar þykja við flokkun vara eða við ákvörðun tollverðs. — **35. gr.** Viðtakandi aðfluttrar vöru skal inna af hendi eða sjá um þá vinnu og aðstoð, sem nauðsynleg er við tollmeðferð vöru, að dómi tollstarfsmanna. — Tollyfirvaldi er heimilt að ráða ákveðna menn til að láta í té nauðsynlega vinnu og aðstoð við tollmeðferð vöru og að krefja viðtakendur um þóknun fyrir þessi störf eftir gjaldskrá, sem fjármálaráðuneytið setur. Má neita um tollafgreiðslu, unz gjald ið er greitt, en viðtakanda skal heimilt að leggja gjald þetta á vöruna. — **36. gr.** Aðflutningsgjöld skal innheimta í heilum krónum, þannig að 50 aurar og þar yfir telst 1 króna, en lægri upphæð sé sleppt. — **37. gr.** Tollstjórar skulu, í byrjun hvers mánaðar, senda tollendurskoðuninni og Hagstofunni, hvorri um sig, eintak af öllum aðflutningsskýrslum afgreiddum í undangengnum mánuði. Tollendurskoðunin og Hagstofan kveða nánar á um skil tollyfirvalda á aðflutnings-

1963 Nr. 7 29. apríl

a) XXV, 452.

1963 Nr. 7 29. apríl

skýrslum, þar á meðal um skilafresti. — **F.** *Refsiákvæði.* — **38. gr.** Hver, sem lætur tollyfirvaldi í té aðflutningsskýrslu, sbr. 15. gr., sem ekki er í samræmi við innihald sendingar, tegund vöru, magn eða verð, sæti sektum, nema hann geti óvéfengjanlega sýnt fram á það, að ósamræmið verði rakið til atriða, sem hann eða sá, sem gaf skýrslu fyrir hans hönd, gátu ekki haft áhrif á. — Ef röng aðflutningsskýrsla er hins vegar látin í té með þeim ásetningi að svíkja toll eða önnur gjöld, eða til að losna við þau, eða ef sá, sem skýrslu gaf, hefði átt að sjá, að skýrslan gat haft þessi áhrif, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum. Samsvarandi refsingu skal sá sæta, sem leggur fram röng gögn til staðfestingar því verði, sem upp er gefið í aðflutningsskýrslu, og hann vissi eða hlaut að vita, að voru röng og gætu haft framangreind áhrif. — Tilraun og hlutdeild í brotum samkvæmt þessari grein eru refsiverð eftir því, sem segir í III. kafla almennra hegningarlaga. — Auk þeirra refsinga, sem um ræðir í þessari grein, má svipta þann, sem verður sekur um þar nefnd brot, leyfi til verzlunar um tiltekinn tíma, eða ævilangt, ef brot er margítrekað. — **39. gr.** Tollstarfsmönnum öllum er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um brot í opinberu starfi, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að í starfi sínu um verzlunarhagi einstakra manna og fyrirtækja, þar með talin hvers konar vitneskja, sem ráða má af samritum af sölu- og vörureikningum, sem tollstofnanir halda eftir. — **40. gr.** ... Nú hefur innflytjandi, áður en lög þessi ganga í gildi, afhent til tollmeðferðar skjöl, sem eru að öllu leyti fullnægjandi til þess, að hægt sé að tollafgreiða viðkomandi vörur þegar í stað, og skal þá, ef aðflutningsgjöld hækka á vörunni samkvæmt lögum þessum, taka hin eldri og lægri tollgjöld af henni, en þó því aðeins að tollafgreiðsla eigi sér stað innan 6 daga frá gildistöku laganna. — Meðan endurskoðun á lögum um gjald af innlendum tollvörutegundum fer fram, er fjármálaráðherra heimilt að lækka gjald af vöru samkvæmt lögum nr. 60 30. des. 1939, sbr. 1. gr. laga nr. 90 13. des. 1962, ef hann telur lækkun aðflutningsgjalda samkvæmt 1. gr. laga þessara hafa orðið þess valdandi, að varan beri eftir breytinguna of hátt framleiðslugjald miðað við aðflutningsgjald af sams konar vöru innfluttri.

1957 Nr. 66 25. júní

Lög um útflutningsgjald af sjávarafurðum.

1. gr. Greiða skal útflutningsgjald af öllum íslenzkum sjávarafurðum, sem fluttar eru til útlanda, er nemi 2¼% af verði afurðanna. — Til íslenzkra afurða telst afli, er skip, sem skrásett eru hér á landi, veiða, þótt hann sé veiddur utan landhelgi og eigi verkaður í landi. — **2. gr.** ...[1]) **3. gr.** Gjald það, sem ræðir um í 1. gr., skal miða við söluverð afurðanna með umbúðum, fluttra um borð í skip (fob) á þeirri höfn, er þær fyrst fara frá, eða söluverð erlendis (cif), að frádregnu flutnings- og ábyrgðargjaldi til útlanda og miðilsgjaldi.[a]) Ef afurðir eru sendar óseldar, skal lögreglustjóri eða innheimtumaður ríkissjóðs ákveða gjaldið eftir því, sem ætla má, að verðar séu með umbúðum, fluttar um borð. Sendandi eða umboðsmaður hans er skyldur til að gefa lögreglustjóra vottorð, að viðlögðum drengskap, um, hvort hið senda er selt eða ekki, og ef selt er, þá söluverð og söluskilmála. — **4. gr.** Nú sannar sendandi það, áður en 6 mánuðir eru liðnir frá útgáfudegi farmskírteinis, að verð það, sem lögreglustjóri eða innheimtumaður ríkissjóðs hefur sett á hinar útfluttu óseldu fiskiafurðir, sé hærra en hann hefur selt þær, og er þá fjármálaráðuneytinu heimilt að endurgreiða mismuninn. — **5. gr.** Gjaldið fellur í gjalddaga um leið og skip er afgreitt úr höfn eða áður en lagt er af stað til útlanda, ef engrar afgreiðslu er beiðzt. Gjaldið greiðist lögreglustjóra eða innheimtumanni ríkissjóðs þar, sem varan er tekin, eða ef hún er eigi flutt úr landi, þá þar, sem skipið leggur frá landi. — **6. gr.** Hver, sem sendir vörur þær til útlanda, sem ræðir um í lögum þessum, er skyldur til að fá hlutaðeigandi lögreglustjóra eða innheimtumanni ríkissjóðs í hendur samrit eða staðfest eftirrit af farmskírteinum eða öðrum hleðsluskírteinum, er út hafa verið gefin um farminn, og skal það gert áður en skip er afgreitt eða leggur frá landi.[b]) Ef engin hleðsluskjöl hafa verið gefin út, kemur í þeirra stað yfirlýsing sendanda um vörumagnið gefin að viðlögðum drengskap. — Ákvæði þessarar greinar um sendanda eiga einnig við um skipstjóra, ef sendandi er fjarverandi eða gætir eigi skyldu sinnar, og hið sama er um afgreiðslumenn skipa. — Gjaldið skal talið eftir skilríkjum

1) L. nr. 4, 20. febr. 1960, § 37.
a) XVI, 162.
b) XII, 8.

1957 Nr. 66 25. júní

þeim, er um getur í þessari grein. — **7. gr.** Skip og farmur er að veði fyrir útflutningsgjaldinu. — **8. gr.** Lögreglustjóri, tollstjóri eða aðrir innheimtumenn ríkissjóðs skulu gera reikningsskil fyrir útflutningsgjöldum skv. lögum þessum, eftir því sem fjármálaráðuneytið og reglur um opinber reikningsskil mæla fyrir. — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 1000—50000 kr., nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum. Auk þess skal sendandi, skipstjóri eða afgreiðslumaður, sem verður sannur að sök um að hafa skýrt rangt frá farmi, greiða þrefalt það útflutningsgjald, sem reynt var að draga undan. — Sektir allar renna í ríkissjóð. — Ef lögreglustjóri eða innheimtumaður ríkissjóðs hefur grun um, að skilríki þau, er um getur í 6. gr., séu röng, skal hann rannsaka farm skipsins, áður en það er afgreitt eða það lætur frá landi, eða á annan hátt útvega þær skýrslur, sem með þarf í þessu efni. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, skal skipstjóri greiða, ef skilríkin reynast röng, en ella ríkissjóður. — **10. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

1957 Nr. 66 25. júní

1939 Nr. 60 30. des.

Lög um gjald af innlendum tollvörutegundum.[1])

1. gr. Enginn má reka tilbúning á vörutegund, sem gjald ber af að greiða samkvæmt lögum þessum, nema hann hafi áður fengið til þess leyfisbréf hjá tollyfirvaldi, þar sem framleiðslan fer fram.[a]) — Fyrir leyfisbréfið skal gjalda 100 kr. til bæjar- eða sveitarsjóðs. — Fjármálaráðuneytinu skal heimilt að setja um það ákvæði í reglugerð, hvaða skilyrðum skuli fullnægja áður en slíkt leyfisbréf megi láta í té. — **2. gr.** Af vörum, sem búnar eru til hér á landi og taldar eru í eftirfarandi gjaldskrá, skal greiða innlent tollvörugjald eftir því, sem segir í skránni.

Gjaldskr. númer		*Gjald-eining*	*Vörum.-gjald au.*
	1. kafli. **Sykurvörur og lakkrís.**		
1	Marzipan, sykrað	1 kg	210
2	Brjóstsykur	—	210
3	Munngúm (tyggigúmmí)	—	210
4	Töggur (karamellur)	—	210
5	Sykraðir ávextir	—	210
6	Önnur sætindi	—	210
7	[Lakkrís og lakkrísvörur	—	210][2])
	2. kafli. **Kakaóvörur.**		
1	Hreint súkkulaði alls konar, svo sem suðusúkkulaði, iðnsúkkulaði og súkkulaðihúð	1 kg	105
2	Átsúkkulaði alls konar, svo sem súkkulaðihúðað munngæti (kremsúkkulaði, krókantsúkkulaði, marzipansúkkulaði, núgatsúkkulaði og konfekt), ávaxtasúkkulaði, hnotsúkkulaði og möndlusúkkulaði	—	210
3	Kókosbollur	—	210
4	„Negrakossar“	—	210
5	Rjómalengjur	—	210
	3. kafli. **Kaffibætir og kaffilíki.**		
1	Kaffibætir	1 kg	60
2	Kaffilíki alls konar	—	60
	4. kafli. **Drykkjarvörur og ýmislegir vökvar.**		
1	Gosdrykkir alls konar	1 l	15

1) Um gjaldauka, sjá l. nr. 73, 30. des. 1963, § 1, og um heimild fjármálaráðherra til lækkunar gjalda, sjá l. nr. 7, 29. apríl 1963, § 40.

2) L. nr. 26, 14. apríl 1947, § 1.

a) IX, 370.

Gjaldskr. númer		*Gjald-eining*	*Vörum.-gjald au.*
2	Maltöl	—	10
3	Annað öl	—	20
4	Óáfeng vín	—	105
5	Aldinsöft	—	70
6	Límonaðisöft	—	70
7	Litað sykurvatn með kjörnum	—	70
8	Aðrir slíkir drykkir og vökvar	—	70

5. kafli.

Tóbaksvörur.

1	Vindlar	1 kg	1100
2	Vindlingar	—	1500

— Verði ágreiningur um það, hvaða vörur séu gjaldskyldar eftir lögum þessum, fellir fjármálaráðherra um það fullnaðarúrskurð. — **3. gr.** Vörumagnsgjald það, sem um ræðir í 2. gr., skal greiða eftir magni varanna án umbúða. Af vörum þessum skal reikna ¾ úr tolleiningu og þar yfir sem heila, ¼ allt að ¾ hálfa, en minna broti skal sleppt. — **4. gr.** Vörugerðarmaður skal greiða gjaldið til hlutaðeigandi tollyfirvalds áður en varan er látin burt, seld eða send til umboðssölu.[a]) — Fjármálaráðuneytið skal endurgreiða gjald, sem greitt hefur verið samkvæmt lögum þessum af vörum, sem fluttar hafa verið til útlanda til sölu þar, ef útflutningur varanna fer eftir reglum tolllaga um endursending vara og útflutningsskýrslur og skjöl þau, sem þeim eiga að fylgja, bera það með sér, að vörurnar séu sendar til útlanda til sölu þar. — **5. gr.** Vörur þær, sem gjaldskyldar verða eftir lögum þessum, er vörugerðarmaður lætur þær af hendi, skulu vera að veði fyrir gjaldinu, sektum og málskostnaði. Séu skil ekki gerð, getur tollyfirvald selt þær birgðir af tilbúinni gjaldskyldri vöru, sem fyrir finnast, án undangengins lögtaks eða fjárnáms, til lúkningar gjaldi, sektum og málskostnaði. Það skal gera á uppboði, er boðað sé með viku fyrirvara, og má tollyfirvald krefjast borgunar við hamarshögg. Nú næst eigi til gjaldskyldrar vöru eða efnis í hana, og má þá, án undanfarinnar birtingar, gera lögtak fyrir gjaldi, sektum og málskostnaði í öðrum eignum gjaldanda. — **6. gr.** Fjármálaráðherra setur reglugerð[1]) um vörugerðina, um húsrúm og útbúnað, þar sem vörugerðin fer fram, um geymslu á hráefnum og tilbúnum óafhentum vörum, um gerð og merking umbúða, um afhending og sölu varanna, um allt bókhald vörugerðar og hverjum viðurlögum það sæti, ef bækur eru ekki færðar eins og fyrir er mælt, eða ef þær eru eyðilagðar, um eftirlit til tryggingar gjaldheimtunni og annað það, er þurfa þykir til að tryggja gjaldheimtuna. — Enn fremur má í reglugerðinni ákveða sektir fyrir brot gegn henni, þar á meðal dagsektir, svo og um missi leyfisbréfs til vörugerðar og hvernig framfylgja skuli slíkri leyfissviptingu. Heimta má vottorð, útbúið á þann hátt, er getur í 155. gr. hegningarlaganna, um framtal vöru.[1]) — **7. gr.** Brot gegn fyrirmælum laga þessara eða reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum. — Nú verður vörugerðarmaður uppvís að því að hafa sagt rangt til um vörugerð sína, hráefni, birgðir, hversu mikið hann hefur látið af hendi, eða hann hefur selt af birgðum í heimildarleysi án þess að gjaldið sé greitt, og varðar það þá minnst 100 kr. sekt, og auk þess ber að greiða þrefalda upphæð gjalds þess, sem reynt hefur verið að draga undan.[a]) Nú verður eigi sannað, hve há sú upphæð hefur verið, og skal þá ákveða hið þrefalda gjald eftir málavöxtum. — **8. gr.** Mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, eða gegn reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, skulu rekin sem almenn lögreglumál. Sektir allar renna í ríkissjóð. — **9. gr.** Fyrir gjaldheimtum og sektum eftir lögum þessum skal gera reikning eftir reglum þeim, sem settar eru eða settar verða um opinber reikningsskil. — **10. gr.** ... Leyfisbréf til vörugerðar, er gefin hafa verið út samkvæmt eldri lögum, halda gildi sínu.

1) Rgj. nr. 9, 23. jan. 1935, hrd. IX, 370.
a) IX, 370.

1) Sbr. nú hegnl. nr. 19, 12. febr. 1940, § 145.
a) IX, 370, 378.

1956
Nr. 68
17. ágúst

Lög um tollheimtu og tolleftirlit.

I. kafli. Um tollstjórn. — 1. gr. Yfirstjórn tollmála hefur fjármálaráðherra. Sýslumenn í sýslum, bæjarfógetar í kaupstöðum og sérstakir lögreglustjórar í kauptúnum eru tollstjórar í umdæmum sínum, hvers um sig. Í Reykjavík er sérstakur tollstjóri. — **2. gr.** Sérstakir tollgæzlumenn eru tollstjórum til aðstoðar, eftir því, sem ákveðið verður í reglugerð. Með reglugerð skulu og sett fyrirmæli um störf, starfssvið og stjórn tollgæzlumanna. Þeim skal gefið erindisbréf og nákvæmar reglur til að fara eftir í starfi sínu. — **3. gr.** Á höfnum, þar sem ekki er tollstjóri, en fjármálaráðuneytið telur nauðsyn á að hafa tollheimtu og tolleftirlit, skal tollstjóri í því umdæmi, sem höfnin er, hafa umboðsmann. Ráðuneytið gerir skrá um það, hvar tollstjórar hafa aðsetur og á hvaða höfnum þeir hafa umboðsmenn, og birtir skrána í Lögbirtingablaðinu og B-deild Stjórnartíðindanna. Verði breytingar á skránni, auglýsir ráðuneytið það á sama hátt. — Þegar talað er um höfn í lögum þessum, er átt við tollhöfn, þ. e. höfn, þar sem tollstjóri er eða umboðsmaður tollstjóra. — **4. gr.** Tolleftirlitsmenn samkvæmt lögum þessum eru tollstjórar, umboðsmenn þeirra og sérstakir tollgæzlumenn, en til þeirra teljast, auk tollvarða í föstu starfi, menn, sem fjármálaráðuneytið eða tollstjórar ráða til tollgæzlu um stundarsakir eða við sérstök tilefni. — Þegar tollgæzlumenn eru að störfum, skulu þeir vera einkennisklæddir eða hafa í vörzlum sínum og framvísa, ef með þarf, einkennismerki, sem ber skjaldarmerki ríkisins og áletrunina: Tollmerki Íslands. Rétt er og, að farartæki tolleftirlitsmanna hafi tollgæzlufánann, sem samkvæmt 3. mgr. 2. gr. laga nr. 34 frá 17. júní 1944 er þjóðfáninn, klofinn að framan, með stóru tei (T) í efri stangarreit fánans. — Komi tolleftirlitsmenn fram í einkennisbúningi sínum eða hafi þeir framvísað framangreindu einkennismerki eða dregið tollfánann við hún, hafa þeir á fullnægjandi hátt gefið til kynna, að þeir séu réttir tolleftirlitsmenn að starfi. — Skylt er mönnum að verða við kvaðningu tolleftirlitsmanns um aðstoð við tollgæzlu á sama hátt og segir um aðstoð við lögreglumenn í 41. gr. laga nr. 27 frá 5. marz 1951. — **5. gr.** Frá 1. janúar 1957 skal leggja í sérstakan sjóð 1%[1]) af vörumagnstolli og verðtolli, um leið og þeir eru innheimtir samkvæmt tollskrá, og viðaukum við þá, svo og öðrum aðflutningsgjöldum, þó eigi söluskatti né framleiðslusjóðsgjaldi samkvæmt 13. gr. laga nr. 4 frá 1956. Fé þessu skal varið til byggingar tollstöðva í landinu og/eða kaupa á fasteignum í sama skyni. Ríkisstjórnin úrskurðar um það, hvar og hvenær byggja skuli eða kaupa.

1) Nú ½% „og greiðist af innheimtum aðflutningsgjöldum samkvæmt tollskrá," sbr. l. nr. 7 1963, um tollskrá o. fl., § 40.

1956
Nr. 68
17. ágúst

II. kafli. Um tolleftirlit.[a]) — **6. gr.** Ekkert aðkomuskip má, nema tilneytt sé, hleypa mönnum eða farangri á land, né hafa annað samband við land eða landsbúa, annars staðar en á höfnum og ekki fyrr en að fengnu leyfi tolleftirlitsmanns. — Skipstjóra aðkomuskips, sem er innan landhelginnar, ber að sigla skipi sínu til ákvörðunarstaðar eins beina leið og eins hraðfara og ástæður leyfa. — Þá er tollstjórninni heimilt, ef henni þykir ástæða til, að mæla svo fyrir, að skip megi ekki liggja eða hafast að utan hafna innan landhelginnar. — Þegar talað er um skip í lögum þessum, er átt við sérhvert fljótandi far, en með aðkomuskipi er átt við sérhvert skip, sem kemur frá útlöndum, unz það hefur fengið fyrstu afgreiðslu og samskiptaleyfi samkvæmt 1. mgr. þessarar greinar. Í þessu sambandi jafngildir það komu frá útlöndum, ef skip hefur haft samband við annað farartæki, sem ekki hefur fengið samskiptaleyfi, eða látið hefur úr seinustu höfn hérlendis á leið til útlanda. Samskiptaleyfi (tollafgreiðsluskírteini) skal vera skriflegt. Í reglugerð skal nánar kveðið á um gerð þess. Með skip, sem kemur úr utanlandssiglingum og ekki getur sýnt tollafgreiðsluskírteini frá viðurkenndri tollafgreiðsluhöfn, sbr. 8. gr., skal að öllu leyti farið sem um aðkomuskip væri að ræða. — Ákvæði laga þessara um skip og hafnir skulu, eftir því sem við á, gilda um flugför og flugvelli. Flugfar táknar í lögum þessum loftskip, flugvélar og önnur flugtæki. — **7. gr.** Íslenzk skip mega ekki utan hafna, hvorki innan landhelgi né utan, taka við mönnum, vörum eða öðrum farangri úr aðkomuskipum, hleypa mönnum út í slík skip né hafa önnur mök við þau eða menn úr þeim, nema tilneydd séu. — **8. gr.** Ákveða má með reglugerð, að öll skip skuli á leið frá útlöndum eða áður en lagt er af stað til útlanda, nema tilneydd séu, koma á tilteknar hafnir til að fá fyrstu eða síðustu afgreiðslu hér á landi. Nefnast þær hafnir tollafgreiðsluhafn-

a) VII, 90.

ir. Setja má það skilyrði um tilteknar tollafgreiðsluhafnir, að skip fái þar því aðeins fyrstu afgreiðslu, að koma þeirra þangað hafi áður verið tilkynnt með ákveðnum fyrirvara. Ráðuneytið getur, ef sérstaklega stendur á, heimilað skipi að fá fyrstu afgreiðslu utan tollafgreiðsluhafnar, en skylt skal skipi þá að greiða kostnað, sem af því leiðir. Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot gegn henni allt að 200 000 krónum. — **9. gr.** Öll skip eru háð tolleftirliti, hvort sem þau eru á höfnum inni eða innan íslenzkrar landhelgi, en landhelgi telst samkvæmt lögum þessum 4 sjómílur á haf út frá stórstraumsfjöruborði, og sé talið frá yztu skerjum og hólmum, er upp úr sjó koma. Firðir og víkur teljast í landhelgi 4 sjómílur til hafs frá línu, sem dregin er þar, sem 12 sjómílur verða milli nesja, næst fjarðarmynni. — **10. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að stöðva skip á höfnum inni og utan hafna innan landhelginnar til rannsóknar, og þegar tolleftirlitsmenn gefa til kynna, að þeir vilji hafa samband við skip, er skipstjóra skylt að hægja ferð skipsins eða stöðva það, til þess að slíkt samband geti átt sér stað. — Ef tolleftirlitsmenn óska eftir því að komast á skipsfjöl eða frá borði, er skipstjóra skylt að veita til þess nauðsynlega aðstoð. — **11. gr.** Við rannsókn eða afgreiðslu er tolleftirlitsmönnum heimilt að leita alls staðar í skipi, í hirzlum og farangri skipverja og farþega, svo og á skipverjum, farþegum og öðrum mönnum, er tolleftirlitsmönnum þykir ástæða til að ætla, að leyni á sér vörum eða hlutum til að skjóta undan rannsókn, tollgreiðslu, eða bannað er að flytja í land eða úr landi. — Meðan stendur á afgreiðslu skips, er tolleftirlitsmönnum heimilt að mæla svo fyrir, að enginn megi hvorki koma á skipsfjöl né fara frá borði, meðan á rannsókn eða afgreiðslu stendur, nema leyfi tolleftirlitsmanna komi til. Svo er tolleftirlitsmönnum og heimilt að banna skipstjóra að leggja skipi að bryggju eða öðru hafnarvirki fyrr en þeir segja til, að það megi. — **12. gr.** Þegar tolleftirlitsmenn eru að rannsókn eða afgreiðslu í skipi, er skipstjóra skylt að veita þeim alla þá aðstoð og hjálp, sem þörf er á, til þess að rannsókn gangi sem greiðast og án tafar og tálmana, svo og að gefa þeim upplýsingar um farmrúm, geymslurúm, farrúm, vistarverur skipverja, kjölfesturúm og aðra staði í skipi, og um farþega, skipshöfn og annað það, sem tolleftirlitsmönnum er nauðsynlegt að vita vegna rannsóknar eða starfa sinna í skipi. — **13. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að innsigla eða setja lás fyrir farmrúm, vistageymslur og aðra staði í skipi eftir því, sem þeim þykir nauðsyn til bera. Skylt er skipstjóra að veita tolleftirlitsmönnum aðstoð, ef þeir óska eftir henni, við innsiglun eða lokun, svo og að vekja athygli tollgæzlumanna á þeim stöðum, þar sem þessar ráðstafanir mundu ekki koma að haldi. — Innsigli eða læsingar, sem tolleftirlitsmenn setja fyrir lestar eða aðra staði í skipi, má enginn nema tolleftirlitsmaður opna eða rjúfa meðan skip er hér við land. Skipstjóri eða sá, sem kemur í hans stað, ber ábyrgð á brotum gegn þessu ákvæði. — Hafi tollgæzlumenn ákveðið að innsigla farmrúm eða aðra staði í skipi, en eigi eru á því tök vegna umbúnaðar skips eða skipstjóri telur slíkt ekki óhætt vegna öryggis skips eða farms, ber skipi að kosta þá tollgæzlu um borð, sem af því leiðir, að framangreindum öryggisráðstöfunum verður ekki við komið. — **14. gr.** Þegar aðkomuskip hafnar sig í íslenzkum höfnum, skulu tollafgreiðslumenn annast afgreiðslu þess, eftir því sem ákveðið er í lögum þessum og öðrum lögum, sem í gildi eru og til greina geta komið. Kostnaður við flutning tolleftirlitsmanna út í skip og í land við komu skips og brottför skal greiddur af skipinu. Kostnaðinn má innheimta með lögtaki og hefur hann lögveð í skipinu. — Skip, sem koma frá innanlandshöfnum eða af fiskveiðum, skulu, ef tolleftirlitsmenn telja þess þörf, háð sömu reglum og aðkomuskip, og skulu þá tolleftirlitsmenn, þegar þeir koma á skipsfjöl, tilkynna skipstjóra eða þeim, sem þar er í hans stað, að framkvæma eigi eftirlit á sama hátt og með aðkomuskipum. — Ákveða skal í reglugerð, hvenær hin ýmsu störf tollgæzlunnar skulu unnin án endurgjalds, svo og um greiðslu fyrir störf, sem unnin eru á öðrum tímum. — **15. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að afkvía skip, sem lagzt er að bryggju, eða öðru hafnarvirki, og banna mönnum að koma úr landi á skipsfjöl, þar til afgreiðslu er lokið, svo og að mæla svo fyrir, að farþegar og aðrir megi aðeins fara frá borði á tilteknum stað á skipinu. Einnig geta þeir ákveðið, í samráði við hafnaryfirvöld, að ferming eða afferming skips skuli fara fram á tilteknum stað í höfn, er hentugastur þykir vegna eftirlits hverju sinni. — **16. gr.** Skipstjóra ber að láta tolleftirlitsmönnum í té tollskjöl og önnur afgreiðsluskjöl, sem skip-

1956 Nr. 68 17. ágúst

ið hefur fengið á síðustu höfn, er það hefur fengið afgreiðslu á, hvort sem sú höfn hefur verið erlendis eða hér á landi, svo og farmskrár, farmskrárútdrætti, farmskírteini og önnur skjöl varðandi vörur í skipi. Séu skjöl þessi ekki afhent eða þau eru ófullnægjandi, má synja um leyfi til að ferma eða afferma skipið, unz úr þessu hefur verið bætt. — Tolleftirlitsmönnum er heimilt, þegar þeir hafa lokið við að afgreiða skip, að taka í sínar vörzlur, þegar þess er þörf, þjóðernisskírteini skipsins, svo og skipshafnarskrána, ef um veiðiskip er að ræða, og önnur skjöl, eftir því sem við á. Varðveita tolleftirlitsmenn síðan skjöl þessi. En er skipið hefur lokið erindum sínum, greitt öll lögboðin gjöld og uppfyllt aðrar skyldur, er lög bjóða, afhenda tolleftirlitsmenn skipstjóra aftur skjöl þessi. — **17. gr.** Heimilt er að setja tollvörð í hvert það skip, sem þörf telst á að hafa tollvörð í, svo og að láta tolleftirlitsmenn fara með skipum hafna á milli til eftirlits, og ber í þeim tilfellum skipstjóra fyrir skipsins hönd ávallt að sjá tolleftirlitsmönnunum endurgjaldslaust fyrir fæði á skipinu og fari með því, eftir því sem hæfa þykir fyrir opinbera starfsmenn, sem ferðast í starfserindum. — **18. gr.** Tolleftirlitsmönnum er heimilt að skoða og rannsaka allar vörur og aðra hluti, hverjir sem eru, er flytjast til landsins, hvort sem það er flutt sem vörur á farmskrám, póstflutningur, farþegaflutningur eða á annan hátt. Heimilt er að krefjast þess, að þetta sé allt flutt í tollbúð eða á annan tiltekinn stað, þar sem tolleftirlit er framkvæmt, og framvísað þar til skoðunar, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. — Á þeim stöðum, þar sem ekki eru tolleftirlitsmenn, eða þeir geta ekki annað skoðun á böggulsendingum í pósti, má láta póstafgreiðslumenn annast hana, eftir því sem nauðsyn kynni að krefja. — Setja má með reglugerð ákvæði um, að póstböggla skuli senda frá útlöndum aðeins til tiltekinna póststöðva hér á landi, enda sé erlendum póststjórnum send tilkynning um það með hæfilegum fyrirvara. — **19. gr.** Auk þess, sem tolleftirlitsmönnum er heimilt að leita alls staðar í skipum, er þeim og heimilt að leita að tollsviknum vörum í geymsluhúsum, bifreiðum, vögnum og öðrum flutningstækjum, og er stjórnendum farartækjanna skylt að nema staðar, þegar tolleftirlitsmenn gefa þeim merki um það, svo og að veita tolleftirlitsmönnum þá aðstoð og hjálp, sem þörf er á til þess, að rannsókn geti gengið sem greiðast og án tafa og tálmana. — **20. gr.** Tollstjóri hefur vald til, hvenær sem vera skal, að heimta af hverjum manni í umdæmi sínu, er ástæður þykja til að ætla að fái gjaldskyldar vörur frá útlöndum, skriflegt vottorð, að viðlögðum drengskap, um það, hvort hann hafi fengið þess konar vörur, og ef svo er, þá hverjar og hve mikið af þeim og hvað þær hafi kostað. — Nú eru tilteknar vörutegundir háðar ströngum innflutningshömlum, eða aðrar ástæður valda, að nauðsynlegt er að fylgjast sérstaklega með innflutningi þeirra, og getur ráðuneytið þá með auglýsingu ákveðið, að þeim, sem bjóða vörur þessar til sölu, eða hafa þær í verzlunum sínum, skuli skylt að gera fulla grein fyrir því, hvaðan þær eru fengnar, að viðlögðum sektum og upptöku varanna. Þeim, sem eiga slíkar vörur, þegar auglýsing er gefin út, skal gefinn kostur á að fá þær merktar með tollmerkjum, sbr. næstu málsgrein hér á eftir. — Í reglugerð má ákveða, að tollyfirvöld geti fyrirskipað merkingu á tilteknum vörutegundum, um leið og þær eru tollafgreiddar, til sönnunar því, að þær hafi hlotið löglega tollafgreiðslu. Ákveða skal þeim, sem eiga slíkar vörur, þegar merkingarfyrirmæli eru gefin út, frest til að framvísa þeim við tollyfirvöld og merkja þær. Finnist slík vara ómerkt að þeim fresti liðnum, telst hún eigi hafa hlotið löglega tollafgreiðslu, nema annað sannist. — **21. gr.** Nú er varðskipi eða flugbát falið, í erindisbréfi foringja eða formanns þeirra, að aðstoða tollgæzluna við tolleftirlit, og hafa þá foringi eða formaður og skipverjar þeirra sömu réttindi í því starfi og tolleftirlitsmönnum eru veitt í lögum þessum.

1956 Nr. 68 17. ágúst

III. kafli. Um aðflutning.[a]) — **22. gr.** Öll skip og önnur farartæki, sem flytja hingað til lands vörur, sem á að setja á land eða umskipa eða flytja í önnur skip eða farartæki á höfnum inni eða innan íslenzkrar landhelgi, skulu hafa meðferðis vöruskrá eða farmskrá (manifest) yfir vörur þessar. Ónauðsynlegt er þó, að settar séu á farmskrá eða vöruskrá þessa vörur, sem ætlaðar eru skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu á því, venjulegur farangur ferðamanna og skipverja. — Allir, sem hafa meðferðis vörur eða farangur, sem ekki er nauðsynlegt að skráður sé á farmskrána eða vöruskrána, skulu ótilkvaddir framvísa slíkum

a) XVI, 51, 31, XXV, 510.

vörum eða farangri fyrir tolleftirlitsmönnum, og má enginn án leyfis tolleftirlitsmanna flytja í land farangur eða vörur, sem ekki er nauðsynlegt að skráðar séu á farmskrána eða vöruskrána, og skulu þeir aðstoða tolleftirlitsmenn eftir þörfum við skoðun slíkra vara eða farangurs. Nánari ákvæði um framvísun vara og skýrslu um skipsforða og farangur má setja í reglugerð, svo og um það, hvað telja beri hæfilegan skipsforða og hvað venjulegan farangur ferðamanna. — Allar vörur, sem ætlaðar eru skipi, farþegum eða skipverjum til neyzlu í því og ekki verða taldar hæfilegur skipsforði, skulu tolleftirlitsmenn setja undir innsigli. — Heimilt er tolleftirlitsmönnum að skrá og merkja muni, sem hafðir eru um borð í íslenzku skipi, hvort sem um er að ræða skipsbúnað eða einkaeign skipverja. Heimta má aðflutningsgjöld af hinum skráðu munum, ef þeir hverfa úr skipi, nema gerð sé grein fyrir, að þeir hafi farizt eða verið fluttir úr skipi erlendis. — Aldrei má gefa eða selja í land af skipsforða, nema tollar séu greiddir af slíku og fullnægt öðrum fyrirmælum um innflutning, sem lög hafa að geyma. — **23. gr.** Farmskrá skal frá hverju landi vera samin í minnst 3 samritum, og auk þess samhljóða útdrættir úr farmskránni, yfir vörur, sem eiga að fara á hverja einstaka höfn. — Aðalfarmskrá og útdrættir skulu vélritaðir eða greinilega skrifaðir, svo að auðvelt sé að lesa þá. Á þeim sé greinilega tilgreint stykkjatal, merki og númer hverrar vörusendingar, sendandi og viðtakandi, heiti og þungi hverrar vörutegundar, eða ef um trjávið er að ræða, rúmmál, svo og flutningsgjald. Vörusendingar skulu á skrám og útdráttum tilfærðar í óslitinni töluröð. — Vörur skulu settar á farmskrá til þeirrar hafnar, þar sem þær eiga að flytjast úr skipinu, sem flutti þær hingað til lands. — Afgreiðslumenn þeirra skipa, sem eiga að flytja tollskyldar vörur hingað til lands, og skipstjórar þeirra skipa skulu á síðasta brottfararstað skipsins frá hverju landi, þegar skipið hefur tekið allar vörur, sem það á að taka, undirrita tvö samritin af aðalfarmskránni, sem afhenda ber samkvæmt 24. gr., svo og vottorð ritað á skrárnar um það, að skipið hafi ekki frá hinni tilteknu höfn eða landi tekið aðrar eða meiri vörur til Íslands en þær, sem tilfærðar séu á aðalfarmskránni, að undanteknum þeim, sem ætlaðar eru skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu á skipinu. — **24. gr.** Á fyrstu höfn, sem skip, er hefur meðferðis vörur, er setja á í land eða umskipa í önnur skip eða farartæki á höfnum inni eða innan íslenzkrar landhelgi, tekur hér á landi, skal skipstjóri afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans þrjú samrit af aðalfarmskrá, ásamt vottorði um það, að skipið hafi ekki, síðan það lagði úr tiltekinni erlendri höfn, tekið við vörum eða farangri úr skipum eða öðrum farartækjum á leiðinni og að eigi séu í skipinu aðrar eða meiri vörur en þær, sem tilfærðar eru á aðalfarmskrá, og þær, sem hann samstundis lýsir skriflega yfir, að ætlaðar séu skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu í því. — Tolleftirlitsmenn á fyrstu höfn, sem skipið tekur hér á landi, skulu gæta þess, hvort farmskrár séu samdar og útbúnar í fyrirskipuðu formi, svo og hvort skipstjóri hafi meðferðis alla útdrætti, sem afhenda ber á hverri einstakri höfn, sem skipið samkvæmt aðalfarmskrá á að flytja vörur til, og enn fremur hvort útdrættirnir séu samhljóða aðalfarmskrá. Eitt samrit af aðalfarmskránni ber tollstjóra eða umboðsmanni hans síðan að senda endurskoðunardeild fjármálaráðuneytisins með fyrstu ferð, en öðru heldur hann sjálfur eða ráðstafar samkvæmt fyrirmælum ráðuneytisins. — Þriðja eintak aðalfarmskrár skal tolleftirlitsmaður afhenda aftur skipstjóra, sem ber að skila því tollstjóra eða umboðsmanni hans á síðustu höfn hér á landi, sem skipið flytur vörur til. Sá tollstjóri eða umboðsmaður ráðstafar síðan því eintaki samkvæmt fyrirskipun, sem fjármálaráðuneytið hefur gefið um það. — Tolleftirlitsmenn skulu jafnan, hvort sem skip er í höfn eða utan hafna innan landhelgi, hafa aðgang að farmskrám og útdráttum, sem eru í skipi. — Á hverri höfn, sem skip hafnar sig hér á landi til þess að setja tollskyldar vörur á land, ber skipstjóra að afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans útdrátt úr aðalfarmskrá yfir vörur þær, sem eiga að fara til þess staðar, og vottorð um það, að á þeim stað verði ekki látnar í land aðrar eða meiri tollskyldar vörur en þær, sem á útdrættinum eru. Útdrættir þessir og vottorð skulu síðan fylgja tollreikningnum frá hverjum tollstjóra. — Eigi má byrja að afferma skip nema með leyfi tolleftirlitsmanns, en slíkt leyfi má ekki veita fyrr en skipstjóri hefur afhent öll framangreind skjöl. — Eftir því, sem nánara verður ákveðið í reglugerð, skal rita á aðalfarmskrá, sem fylgir skipinu, það, sem affermt er á hverri höfn, og þegar

1956 Nr. 68 17. ágúst

affermingu er lokið á síðustu höfn, sem skipið flytur vörur til, vottorð um það, að allt, sem á aðalfarmskrá er talið, sé affermt, eins og áritanir á skrána beri með sér. — Að lokinni affermingu á hverri höfn skal skipstjóra eða afgreiðslumanni skylt, ef tolleftirlitsmenn krefjast þess, að láta þeim í té nákvæmar skrár um talningu á vörum þeim, sem losaðar hafa verið úr skipinu á þeirri höfn. — **25. gr.** Aðflutningsgjöld skal greiða tollstjóra eða umboðsmanni hans, þar sem vöru, samkvæmt aðalfarmskrá skipsins, á að flytja úr skipinu, sem flutti vöruna hingað til lands, nema svo standi á, sem segir þegar hér á eftir.[a]) — Ef viðtakandi vöru er ekki á þeim stað, þar sem vara er flutt úr skipi, og vöruna á að senda áfram til annarrar tollhafnar, þá skal afgreiðslumaður skips þess, sem vöruna flutti frá útlöndum, eða ef hann er enginn á staðnum, skipstjóri, afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans, þar sem vara er flutt úr skipi, áður en hann sendir vöruna áfram til viðtakanda, eintak af farmskírteini því, sem varan er send með áfram, eða eftirrit af því. Farmskírteini þetta sendir tollstjóri eða umboðsmaður hans svo til tollstjóra eða umboðsmanns hans á ákvörðunarstað vörunnar um leið og varan er send, með tilkynningu um það, að aðflutningsgjöld séu ógreidd af vörunni, og eftir atvikum, að ekki sé fullnægt þeim skilyrðum, sem lög setja fyrir innflutningi vörunnar. Tollstjóra eða umboðsmanni hans á ákvörðunarstað ber síðan að innheimta og gera ríkissjóði skil fyrir aðflutningsgjöldum af vöru þessari á sömu leið og varan hefði verið innflutt beint frá útlöndum þangað og gæta þess, að lögmætum skilyrðum fyrir innflutningi vörunnar sé fullnægt. — Enn fremur skal afgreiðslumaður sá, sem vöruna sendir áfram, eða skipstjóri, senda með vörunni til afgreiðslumanns skipsins á ákvörðunarstað vörunnar, eða ef hann er enginn þar, afhenda skipstjóra eintak af farmskírteini yfir vöruna, eða eftirrit af því, með áritun um það, að ekki megi afhenda viðtakanda eða öðrum vöruna, nema með leyfi tollstjóra eða umboðsmanns hans á ákvörðunarstað vörunnar. — Fyrirskipa skal sérstök eyðublöð undir bréf þau, sem tollstjórar á sendingarstað og ákvörðunarstað vara senda á milli sín samkvæmt framangreindum ákvæðum, svo og sérstök eyðublöð fyrir farmskírteini, sem gefin verða út fyrir vörum, sem sendar verða milli innanlandshafna, eins og gert er ráð fyrir hér á undan. — Ákveða má í reglugerð, að flutning á ótollafgreiddum vörum samkvæmt þessari grein megi aðeins fela þeim, sem fengið hafa leyfi ráðuneytisins til að annast slíka flutninga. Leyfi má binda nauðsynlegum skilyrðum til, að tryggt sé eftirlit með flutningi. Ráðuneytið setur að öðru leyti reglur um flutning ótollafgreiddrar vöru innanlands og má þar m. a. mæla fyrir um umbúnað og gerð farartækja, sem notuð eru til slíkra flutninga. — **26. gr.** Aðflutningsgjöld, sem miðuð eru við vörumagn, skulu ákveðin eftir vegnu eða mældu vörumagni, eða eftir því, sem farmskrá eða farmskírteini segja til um vörumagnið. — Viðtakendur eru skyldir að leggja fram fyrir tolleftirlitsmenn farmskírteini, innkaupsreikning og önnur skjöl, sem við koma innfluttri vöru og tolleftirlitsmenn þurfa að nota vegna starfa sinna. — **27. gr.** Aðflutningsgjöld falla í gjalddaga þegar skip það, er vörurnar flytur, hefur hafnað sig þar, sem gjöldin eiga að greiðast.[a]) Ákveða má í reglugerð um meðferð á vörum, sem tollur er þannig fallinn á. — Greiða skal í einu lagi aðflutningsgjöld af vörum, sem skráðar eru í sama farmskrárnúmeri. — **28. gr.** Hinar aðflutningsgjaldskyldu vörur skulu vera að veði fyrir aðflutningsgjaldi, sektum og málskostnaði, og hefur eigandi ekki rétt til að ráða yfir þeim fyrr en búið er að greiða gjöld þessi, sektir og málskostnað.[b]) Veðrétturinn helzt eins, þótt vörurnar hafi verið afhentar viðtakanda. Séu skil ekki gerð, hefur tollstjóri eða umboðsmaður hans vald til að selja vörurnar, án undanfarins lögtaks eða fjárnáms, til lúkningar gjaldi, sektum og kostnaði. Það skal gera á uppboði, er boðað sé með viku fyrirvara, og má tollstjóri eða umboðsmaður hans krefjast borgunar við hamarshögg. Nú næst ekki til þeirrar vöru, sem gjaldið átti af að greiða, og má þá, án undanfarinnar birtingar, gera lögtak fyrir aðflutningsgjöldum, sektum og kostnaði í öðrum eignum viðtakanda og selja hið lögtekna á sama hátt og að framan greinir um gjaldskylda vöru. Enn fremur getur tollstjóri neitað þeim, sem á ógreidd aðflutningsgjöld samkvæmt framangreindu, um tollafgreiðslu á öðrum vörum þar til skil eru gerð.[c]) — **29. gr.** Nú vill svo til, að aðflutn-

1956 Nr. 68 17. ágúst

a) XXVII, 457.

a) XXVI, 507, XXVII, 457
b) XXVII, 457.
c) XXVI, 501, 508.

ingsgjaldskyld vara hefur ónýtzt á leið hingað til lands, eða við uppskipun, og skal þá ekki greiða aðflutningsgjöld af henni, ef viðtakandi eða umboðsmaður hans sannar með vottorði tolleftirlitsmanns, að farmskrá skips telji meira en viðtakandi fær, enda skal jafnan kveðja tolleftirlitsmenn til, þegar það kemur í ljós, að vara hefur ónýtzt á leið hingað til lands eða við uppskipun. — Séu seldar á uppboði sjóskemmdar vörur, sem vörumagnstollur hvílir á, skal greiða þann toll fyrir fram af uppboðsandvirðinu, og fáist ekki svo hátt boð, sem gjaldinu nemur, gengur uppboðsandvirðið allt í ríkissjóð, að kostnaði frádregnum. Séu hins vegar seldar á uppboði sjóskemmdar vörur, sem verðtollur hvílir á, telst söluverðið sannvirði, og greiðist verðtollurinn af uppboðsandvirðinu, með forgangsrétti næst á eftir uppboðskostnaði. — **30. gr.** Ef vara, sem aðflutningsgjöld hafa verið greidd af, er endursend aftur ónotuð í því ástandi, er hún var í, þegar hún var flutt hingað til lands, getur sá, er endursendi vöruna, fengið skírteini þar að lútandi hjá tollstjóra, sem innheimt hefur aðflutningsgjöld af vörunni. Ef hann síðar skilar því skírteini aftur, með áritun útlendrar tollstjórnar um það, að vara sú, sem ræðir um í skírteininu, sé þangað innflutt, endurgreiðir fjármálaráðuneytið honum aðflutningsgjöldin, að 2% frádregnum. — Þó skal ekki endurgreiða aðflutningsgjöld, ef lengri tími en eitt ár líður frá því, að varan var flutt hingað til lands, þar til hún var endursend úr landinu aftur. — Af póstbögglum, sem endursendir eru til útlanda, skal ekkert aðflutningsgjald greiða. — Nú er vara, sem hefur ekki verið vitjað, viðtakandi hefur ekki fundizt að eða neitað hefur verið viðtöku á, endursend innan árs frá því hún var flutt hingað til lands, og endursending vörunnar fer fram undir umsjón tolleftirlitsmanns, sem gefur út skírteini þar að lútandi, sem fylgir síðan vörunni til útlanda, þá skal ekki heimta af henni aðflutningsgjöld, ef sá, sem endursendir vöruna, afhendir framangreint skírteini tolleftirlitsmanni þeim, er gaf það út, með áritun útlendrar tollstjórnar um það, að vara sú, sem í skírteininu greinir, sé þangað innflutt. Skal skírteinið svo fylgja tollreikningum. Nú afhendir sá, sem endursendir vöruna, ekki tolleftirlitsmanni innan hæfilegs tíma skírteinið, svo útbúið sem að framan greinir, og ber endursendanda þá að greiða aðflutningsgjöld af vörunni, enda ber tolleftirlitsmanni að ákveða þau áður en varan er flutt út.

IV. kafli. Um afgreiðslur o. fl. — 31. gr. Þar sem tollgæzlan hefur umráð vörugeymsluhúsa, geta tolleftirlitsmenn jafnan ákveðið, að ótollafgreiddar vörur skuli fluttar þangað beint úr skipi til geymslu og tollafgreiðslu. — Ákveða skal í reglugerð gjald fyrir geymslu varanna. Einnig má þar setja ákvæði, er tryggi tollafgreiðslu og brottflutning varanna án óeðlilegra tafa. — **32. gr.** Afgreiðslumenn farartækja, sem flytja vörur frá útlöndum eða ótollafgreiddar vörur milli hafna innanlands, skulu hafa til umráða næga geymslustaði fyrir slíkar vörur, þar sem þeim er haldið aðgreindum frá öðrum varningi. Vörur, sem fluttar eru í lokuðum umbúðum eða af öðrum ástæðum þurfa sérstaks eftirlits eða rannsóknar við, skulu fluttar beint úr flutningstækjum í sérstök vörugeymsluhús, sem ráðuneytið hefur viðurkennt til þeirra nota í samráði við viðkomandi tollstjóra. Slíkar geymslur má, er þurfa þykir, setja undir lás tollgæzlunnar. Í reglugerð skal setja nánari ákvæði um vörugeymslur og vörzlur ótollafgreidds varnings. Má þar ákveða viðurlög við því, ef afgreiðslumenn eða aðrir óhlýðnast fyrirmælum tollstjóra um vörzlu og meðferð ótollafgreiddrar vöru. — Afgreiðslumönnum ber að leggja tolleftirlitsmönnum til aðgreint rúm í vörugeymsluhúsum sínum til rannsóknar á vörum. — **33. gr.** Skipstjórar eða afgreiðslumenn skipa mega ekki afhenda viðtakendum aðflutningsgjaldskyldar vörur eða vörur, sem bundnar eru skilyrðum um innflutning, nema með samþykki tollstjóra eða umboðsmanns hans.

V. kafli. Um útflutning. — 34. gr. Áður en vörur eru fluttar héðan til útlanda, skulu útflytjendur afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans skýrslu yfir hina útfluttu vöru, svo og samrit eða staðfest eftirrit af farmskírteini, er út hefur verið gefið fyrir vörunni.[a]) Skýrslur þessar skulu afhentar svo tímanlega, að fram geti farið skoðun á vörunum, ef þörf krefur, áður en ferming þeirra á sér stað. Vottorð lögskipaðra matsmanna um vöruna skulu þó yfirleitt látin nægja, enda er matsmönnum skylt að gefa tolleftirlitsmönnum þær upplýsingar um vörurnar, sem þeir óska eftir. Skýrslur þarf þó ekki að gefa um vörur, sem skip tekur héðan úr

a) XII, 7.

landi og ætlaðar eru útflutningsskipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu í því, venjulegan farangur skipverja og ferðamanna, nema þegar tolleftirlitsmenn óska eftir því, að slíkum vörum skuli framvísað, eða ákveðið verður í reglugerð, að jafnan skuli gefa skýrslur um slíkan flutning. — Skýrslu um afla íslenzkra veiðiskipa, sem flytja sjálf út eigin veiði til sölu á erlendum markaði, skal skipstjóri gefa á fyrstu höfn, sem skipið tekur hér á landi á leið sinni frá útlöndum, eða, ef skipið tekur ekki höfn, áður en það flytur aftur afla á erlendan markað, þegar það næst leitar hafnar hér á landi. Taki veiðiskipið ekki fyrstu höfn á þeim stað, þar sem það er skrásett, ber að senda skýrslu þess tollstjóra þeim, þar sem skipið er skrásett að eiga heima. — Útflytjendur eru skyldir til að leggja fram fyrir tolleftirlitsmenn farmskírteini og önnur skjöl og skilríki um útflutningsvörur, sem tolleftirlitsmenn þurfa að sjá vegna eftirlits og starfa sinna. — **35. gr.** Skipstjórar eða afgreiðslumenn skipa skulu gera farmskrá yfir allar þær vörur, sem skip tekur til útflutnings á hverri höfn, og afhenda þær í tveim samritum, áður en skip leggur úr höfn, tolleftirlitsmanni, og skulu á farmskránni standa tala, magn, tegund og merki varanna, nöfn sendanda og móttakanda, svo og flutningsgjald. Farmskrár skulu vélritaðar eða greinilega skrifaðar, og skulu vörusendingar tilfærðar á skrám í óslitinni töluröð. — Samrit af öllum farmskrám yfir vörur, sem skip tekur á hverri höfn, skulu vera í skipi þar til skipið leggur úr síðustu höfn hér á landi, en þá skal skipstjóri eða afgreiðslumaður skips hefta samritin saman og vottorð, útbúið á þann hátt, er getur í 155. gr. hegningarlaganna, um það, að skipið hafi ekki tekið og taki ekki hér á landi aðrar eða meiri útflutningsvörur en þær, sem tilfærðar séu á viðfestum samritum af farmskrám, og afhenda síðan tolleftirlitsmanni aðalfarmskrá þessa. Tolleftirlitsmaður ráðstafar síðan aðalfarmskránni, samkvæmt fyrirskipun, sem fjármálaráðuneytið hefur gefið um það. — Ónauðsynlegt er, að settar séu á útflutningsfarmskrá vörur, sem ætlaðar eru skipinu sjálfu, skipverjum eða farþegum til neyzlu í því, og venjulegur farangur ferðamanna og skipverja. — Vörur skulu settar á farmskrá frá þeirri höfn, þar sem þær fara um borð í skipið, sem flytur þær til útlanda. — **36. gr.** Skýrslur þær, sem um ræðir í 34. gr., skal afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans á þeirri höfn, þar sem varan fer um borð í skipið, sem flytur vöruna til útlanda. Heimilt er þó, ef vörur eru fluttar milli hafna til umskipunar í útflutningsskip, að afhenda útflutningsskýrslur og greiða útflutningsgjöld tollstjóra eða umboðsmanni hans á þeirri höfn, þar sem varan fer um borð í skipið, sem flytur vöruna til þeirrar hafnar, þar sem umskipunin á að eiga sér stað og varan á að koma á farmskrá, en vöru þessari ber að fylgja vottorð frá tollstjóra þeim eða umboðsmanni hans, sem skýrslur voru afhentar og útflutningsgjöld greidd til, um að fullnægt sé þeim fyrirmælum, sem lög áskilja fyrir því, að flytja megi vöru til útlanda.

1956 Nr. 68 17. ágúst

VI. kafli. Um refsingar og önnur viðurlög. — **37. gr.** Brot gegn 6., 7., 10. og 13. gr. laga þessara varða sektum, svo og fangelsi, ef brot er ítrekað, nema brotið sé svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því samkvæmt almennum hegningarlögum eða öðrum lögum. — Brot gegn 2. mgr. 11. gr., 12., 15., 16., 17. og 19. gr. varða sektum, ef brotið er ekki svo vaxið, að þyngri refsing liggi við því. — **38. gr.** Nú verður maður uppvís að því að hafa vanrækt að skýra tolleftirlitsmanni frá vörum, sem hann hefur innflutt, haft meðferðis eða tekið við, eða að hafa sagt ranglega til um vörur, og skal hann þá sæta sektum, ekki lægri en 500 kr. og allt að 200 000 krónum, svo og fangelsi, ef mjög miklar sakir eru eða ef brot er margítrekað.[a]) — Það varðar sektum að gefa, selja eða afhenda á annan hátt til brottflutnings úr skipi skipsforða eða aðra muni eða varning, sem heimilt er að hafa tollfrjálst í skipi, nema aðflutningsgjöld hafi áður verið greidd og öðrum fyrirmælum laga um innflutning fullnægt. Enn fremur skulu sæta sömu viðurlögum þeir, sem veita viðtöku slíkum varningi til brottflutnings úr skipi eða aðstoða við flutning hans af skipsfjöl. — Það varðar sektum eða varðhaldi eða hvoru tveggja að eiga kaup eða skipti um vörur, sem hermenn, sem tilheyra herflokkum eða herskipum, sem hér eru, bjóða fram eða þeir hafa undir höndum, og að taka við slíkum vörum að gjöf frá þeim, svo og að taka að sér að selja slíkar vörur fyrir þá, enda liggi ekki fyrir, er viðskiptin fara fram eða gjöfin þegin, fullar sannanir fyrir því, að aðflutningsgjöld hafi verið greidd af vör-

a) XXVII, 150, XXV, 223, 230, XXXII, 72, hrd. 14. des. 1963.

unum og fullnægt hafi verið öðrum almennum innflutningsskilyrðum.[a]) — Enn fremur er jafnan heimilt að gera upptækar vörur eða andvirði vara, sem undan hefur verið skotið, rangt sagt til um eða ólöglega með farið samkvæmt 2. eða 3. mgr. þessarar greinar.[b]) — Auk þeirra refsinga, sem um ræðir í 1., 2. og 3. mgr., skal sá, er þrisvar hefur gerzt sekur um þar nefnd brot, sviptur leyfi til verzlunar um ákveðinn tíma eða fyrir fullt og allt. — **39. gr.** Sá, sem kemur því til leiðar með fortölum, fjárframlögum, heitum eða ráðum, að vörur séu ólöglega innfluttar eða tollsviknar, eða sá, sem fær annan til þess að flytja ólöglega inn fyrir sig vörur eða tollsvíkja þær, enda þótt þessir menn verði ekki álitnir aðalmenn í verknaðinum sjálfum, skulu sæta sektum, svo og fangelsi, ef sakir eru miklar eða ef brot er margítrekað. — Sömu refsingu skulu þeir sæta, sem aðstoða þá, sem hafa ólöglega innflutt vöru eða tollsvikið hana, við að selja hana, svo og þeir, sem kaupa vörur, sem þeir vita, að eru ólöglega innfluttar, eða mega vita það, eftir öllum atvikum að dæma.[c]) — Enn fremur er heimilt að svipta þá menn, sem sekir verða eftir þessari grein, leyfi til verzlunar um ákveðinn tíma, eða fyrir fullt og allt, ef brot er margítrekað. — **40. gr.** Það varðar sektum, ef vanrækt er að afhenda tollstjóra eða umboðsmanni hans skýrslur þær, sem um ræðir í 34. gr.[d]) — Ef slíkar skýrslur eru gerðar rangar, varðar það sektum eða fangelsi, eða hvoru tveggja, ef sakir eru miklar. Sömu refsingu sætir sá, sem hefur eða hefði hagnað af rangri skýrslugerð og hin ranga skýrsla er gefin með hans vitund, enda liggi ekki við brotum þessum þyngri refsing samkvæmt hegningarlögunum eða öðrum lögum. — **41. gr.** Ef nokkur tregðast við að gefa vottorð þau, sem um ræðir í 20. gr. laga þessara, má þvinga hann til þess með dagsektum, allt að 60 kr. á dag, og má tollstjóri ákveða sektirnar í bréfi til viðtakanda. Aðför má gera í eignum sökunauta fyrir sektum samkvæmt grein þessari. — **42. gr.** Það varðar skipstjóra eða útgerðarmann sektum allt að 200 000 krónum, ef farmskrár og útdrættir fylgja ekki skipi, ef á þær eru ekki færðar allar vörur, sem skylt er samkvæmt 22. gr., eða skrárnar eru að öðru leyti ekki gerðar eins og mælt er fyrir eða ákveðið kann að vera í reglugerð, eða ef vanrækt er að afhenda tolleftirlitsmanni farmskrár, útdrætti eða skrá um talningu á vörum.[a]) Ef svo stendur á eða skrám er áfátt, getur tolleftirlitsmaður og krafizt þess, að skipstjóri eða afgreiðslumaður skips riti upp farmskrár og útdrætti, og ef hann telur þess þörf, látið telja vörur upp úr skipi eða látið rannsaka skipsfarm á kostnað skipseiganda. Annars má tolleftirlitsmaður, hvenær sem honum þykir þurfa, láta telja vörur úr eða í skip eða rannsaka skipsfarm, en ekki ber skipseigandi kostnað við það, nema skrár reynist rangar við talningu eða rannsókn. — **43. gr.** Sé afferming byrjuð án leyfis tolleftirlitsmanns, varðar það skipstjóra sektum. — **44. gr.** Brot gegn 25. gr. varðar afgreiðslumennina eða skipstjórann sektum, og greiði þeir auk þess aðflutningsgjöld þau, sem á vörunni hvíla.[b]) — **45. gr.** Brot gegn 31., 32. og 33. gr. varða skipstjóra eða afgreiðslumann sektum. Auk þess ber skipstjóri eða afgreiðslumaður ábyrgð á greiðslu aðflutningsgjalda af vörum, sem afhentar eru í bága við ákvæði 33. gr., og má án undanfarandi birtingar gera lögtak fyrir gjöldunum, ásamt sektum og kostnaði, í eignum sökunauts og selja hið lögtekna á þann hátt, er segir í 28. gr. Hafi vörur verið afhentar viðtakanda án samþykkis tollstjóra eða umboðsmanns hans, þá er viðtakandi skyldur að skýra tolleftirlitsmanni frá því þegar í stað, og greiði hann þá gjaldið um leið.

VII. kafli. Ýmis ákvæði. — **46. gr.** Með mál vegna brota á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála. — **47. gr.** Sektir allar renna í ríkissjóð. Enn fremur eru vörur, sem gerðar eru upptækar samkvæmt lögum þessum, eign ríkissjóðs. — **48. gr.** Fyrir gjaldheimtu og sektum eftir lögum þessum skal gera reikning samkvæmt reglum þeim, sem settar eru eða settar verða um opinber reikningsskil. — **49. gr.** Póstafgreiðslumenn innheimta vörutoll og verðtoll, sem greiða ber samkvæmt gildandi lögum af póstbögglum, sem fluttir eru til landsins frá útlöndum, eftir reglum, sem settar skulu af fjármálaráðherra um þá tollheimtu. Póstafgreiðslumenn fá 4% innheimtulaun af nefndum aðflutningsgjöldum, sem þeir innheimta. — **50. gr.** Nánari ákvæði um skilning og framkvæmd laga þessara má setja í reglugerð, og má ákveða þar sektir fyrir brot gegn

a) XII, 125, 128, XIV, 215, XXIV, 532.
b) XXIV, 533, XXVIII, 601 (sýkna), XXXII, 73.
c) XVI, 51, 31. — d) XII, 7.

a) XXV, 510, XXVIII, 597.
b) XXVII, 457.

1956 Nr. 68 17. ágúst

1956 Nr. 68 17. ágúst

henni.[1])[a]) — **51. gr.** Auglýsa skal á skipum, sem annast vöru- og farþegaflutninga milli landa, og á öðrum stöðum, sem þurfa þykir, útdrátt úr lögum þessum og sérstæðum ákvæðum annarra tollalaga og reglugerða, settum samkvæmt þeim. — **52. gr.** Lög þessi skal prenta á íslenzku, dönsku, ensku, þýzku og frönsku, og svo mörg eintök, að nægi til að senda umboðsmönnum ríkisins í öðrum löndum.

1960 Nr. 47 11. júní

Lög um tollvörugeymslur o. fl.

I. kafli. Almennar tollvörugeymslur. — 1. gr. Ráðherra er heimilt að ákveða, að tollgæzlan stofni og reki almennar tollvörugeymslur á höfnum, þar sem þess þykir þörf og húsakynni og aðrar aðstæður eru til að reka slíkar geymslur. Í geymslum þessum lætur tollgæzlan þeim aðilum, er í 3. gr. getur, í té aðstöðu til að koma aðfluttum vörum í tollgeymslu. — Ef sérstaklega stendur á, getur ráðherra heimilað sveitarfélögum, félögum eða einstaklingum að koma á fót og reka almenna tollvörugeymslu. Leyfi skal binda því skilyrði, að þeir aðilar, sem í 3. gr. getur, eigi þess kost að fá leigð afnot af geymslum með kjörum, sem ráðuneytið samþykkir. Ákvæði 9. og 10. greinar gilda um geymslur þessar. — **2. gr.** Óheimilt er að setja í tollvörugeymslu samkvæmt þessum kafla vörur, sem innflutningur er bannaður á vegna sóttvarna, varna gegn alidýra- eða jurtasjúkdómum eða af öðrum öryggisástæðum. — Í tollvörugeymslur, sem tollgæzlan rekur, er enn fremur óheimilt að setja efni, sem eru eldfim eða sprengihætta stafar af, eða vörur, sem annars getur stafað hætta af fyrir tollvörugeymsluna eða vörur, sem þar eru geymdar. — Að öðru leyti en því, er í 1. og 2. málsgrein getur, ákveður fjármálaráðherra með auglýsingu, hverjar vörur megi setja í tollgeymslu. — **3. gr.** Með þeim takmörkunum, sem í 2. gr. segir, geta innflutningsverzlanir, iðnrekendur, útgerðarfyrirtæki og aðrir, sem svipaðra hagsmuna hafa að gæta í sambandi við innflutning, komið vörum í tollvörugeymslur þær, sem í þessum kafla greinir, án undanfarandi greiðslu tolla eða annarra aðflutningsgjalda. Vörur, sem settar eru í slíkar geymslur, hljóta endanlega tollafgreiðslu, þegar þær eru fluttar úr geymslunni. Þó má senda vörur úr tollvörugeymslu til annarra tollhafna samkvæmt þeim reglum, sem gilda um flutning á ótollafgreiddum vörum innanlands. Einnig er heimilt að flytja vörur milli almennra tollvörugeymslna, eða úr slíkri geymslu í forðageymslu samkvæmt II. kafla, og í tollfrjálsar birgðageymslur samkvæmt 1. málsgrein 15. gr. — Nú er innlent tollvörugjald, eða aðflutningsgjald af erlendu hráefni, endurgreitt af innlendri iðnaðarvöru við útflutning hennar, og er þá heimilt að setja slíkar útflutningsvörur í tollvörugeymslur samkvæmt þessum kafla. Heimilt er að endurgreiða framangreind gjöld, þegar varan er komin í tollvörugeymsluna. — Vöru, sem sett hefur verið í almenna tollvörugeymslu, skal tollafgreiða endanlega innan eins árs frá því hún kom til landsins, nema fjármálaráðherra samþykki lengri frest. — Ef um er að ræða vörur þær, er um getur í 2. mgr. þessarar gr., skal flytja þær úr landi innan eins árs frá því, er þær voru settar í tollvörugeymslu, að öðrum kosti ber að greiða af þeim þau gjöld, sem endurgreidd voru, þegar varan var flutt í geymslu. — **4. gr.** Hver sá, er setur vörur í tollvörugeymslu, skal setja ríkissjóði tryggingu fyrir greiðslu opinberra skuldbindinga sinna, þar með talið geymslugjald eða leiga, ef tollgæzlan rekur geymsluna. Ráðherra ákveður fjárhæð og form slíkrar tryggingar. — **5. gr.** Sá, sem óskar að koma vöru í tollvörugeymslu samkvæmt þessum kafla, skal afhenda tollstjóra innflutningsskýrslu um vöruna. Í skýrslunni skal greina: Eiganda vöru eða umráðamann, innflutningsfarartæki, farmskrárnúmer, tölu og tegund stykkja og merkingu þeirra. Enn fremur öll þau atriði, sem krafizt er í venjulegri tollinnflutningsskýrslu um vörumagn, verðmæti vöru og annað, sem máli skiptir um tollflokkun hennar og útreikning aðflutningsgjalda af henni. Skýrslunni skulu fylgja þau gögn til staðfestingar verðmæti, vörutegund og vörumagni, sem krafizt er að fylgi venjulegum tollinnflutningsskýrslum. Í skýrslunni eða gögnum þeim, sem henni fylgja, skal koma greinilega fram, hvert er innihald hvers einstaks stykkis, sem sett er í tollgeymslu. — Skýrslur og gögn samkvæmt 1. málsgrein þessarar greinar skulu lögð fram í tvíriti. Annað eintakið geymir tollstjóri í því umdæmi, þar sem varan er í geymslu. Hitt eintak skjalanna varðveita tolleftirlitsmenn þeir, sem hafa umsjón með vörzlu vörunnar. Sé varan flutt ótollafgreidd í annað tollumdæmi, skulu skjöl þessi send tollstjóra þar. — **6. gr.**

1) Rgj. nr. 122 1940 og nr. 41 1957.
a) XI, 230.

1960 Nr. 47 11. júní

Ákveða má í reglugerð lágmark þess vörumagns, sem hverju sinni má setja í tollvörugeymslu eða taka úr henni. Ekki má þó leyfa, að vörur séu teknar úr venjulegum heildsöluumbúðum í tollvörugeymslu til að skipta þeim í smærri einingar til tollafgreiðslu. Heimilt skal þó að taka úr geymslu sýnishorn af vöru, þótt í smærri stíl sé en hér var greint, samkvæmt reglum, sem um það verða settar. — **7. gr.** Í reglugerð skulu sett ákvæði um birgðabókhald og aðra bókfærslu í sambandi við tollvörugeymslur. Á sama hátt skal setja reglur um tollafgreiðslu vara í tollgeymslu og færslu vara milli tollvörugeymslna.

II. kafli. Um tollfrjálsar forðageymslur. — 8. gr. Ráðherra getur leyft skipaútgerðum og flugfélögum, sem eiga farartæki að staðaldri í förum milli Íslands og annarra landa, að geyma vistir, útbúnað og annan forða fyrir þau farartæki í sérstökum geymslum án greiðslu aðflutningsgjalda. — Ákvæði 1. mgr. taka ekki til veiðiskipa, sem sigla með eigin afla á erlendan markað. — **9. gr.** Ekki má reka tollvörugeymslu samkvæmt þessum kafla í öðrum húsum en þeim, sem tollyfirvöld hafa samþykkt til þeirra nota. Slíkt samþykki verður því aðeins veitt, að hús séu traust og vel búin til geymslu á vörum. Glugga og dyraumbúnaður skal vera öruggt og þannig sett, að auðvelt sé að hafa eftirlit með allri umferð í geymslurnar og úr þeim. Úr tollvörugeymslu má aldrei vera innangengt til húsakynna, sem höfð eru til annarra nota. — Skylt er þeim, sem tollvörugeymslu rekur, að leggja tollgæzlunni til endurgjaldslaust nægilegt og hæfilega búið athafnapláss til vöruskoðunar og annars eftirlits í hverri vörugeymslu og enn fremur þau áhöld og tæki, sem nauðsynleg eru til slíks eftirlits. — Tollyfirvöld geta fyrirskipað, að vörur, sem eru í hæstu gjaldaflokkum eða eru að einhverju leyti vandgeymdar, megi aðeins geyma í sérstaklega lokuðum rúmum innan tollvörugeymslnanna. — Aldrei má geyma samtímis í sömu húsakynnum tollgeymsluvörur og annan varning. — **10. gr.** Engar breytingar má gera á húsakynnum tollvörugeymslu né umbúnaði hennar nema að fengnu samþykki tollyfirvalda. — Gangi húsakynni tollvörugeymslu svo úr sér, vegna skorts á viðhaldi eða annars, að þau fullnægja ekki lengur kröfum tollyfirvalda, geta þau bannað afnot þeirra, unz úr hefur verið bætt. Verði geymsluhafi ekki við áskorun um að bæta úr því, sem aflaga hefur farið, innan hæfilegs tíma, má svipta hann leyfi til að reka tollvörugeymslu. — **11. gr.** Í geymslur þær, er um ræðir í þessum kafla laganna, má setja vörur: a) sem fluttar eru inn í því skyni, b) sem keyptar eru hérlendis ótollafgreiddar og fluttar eru í geymsluna úr almennri tollvörugeymslu samkvæmt I. kafla eða úr vörugeymslu skipa- eða flugfélags, sem hefur heimild til að geyma ótollafgreiddar vörur, c) úr birgðum skipa eða flugvéla geymsluhafa, d) innlendar framleiðsluvörur. — Þegar heimilt er að endurgreiða innlent tollvörugjald eða aðflutningsgjöld af hráefni í iðnaðarvöru við útflutning, má einnig endurgreiða þessi gjöld, þegar vöru hefur verið komið í tollvörugeymslu samkvæmt þessum kafla. — **12. gr.** Úr tollvörugeymslum samkvæmt þessum kafla má aðeins flytja vörur sem birgðaforða beint í farartæki, sem er í utanlandsferðum, enda séu vörurnar einungis notaðar í því farartæki. Þó getur ráðuneytið leyft endurútflutning eða endursendingu á þessum vörum. Enn fremur má, ef sérstaklega stendur á, svo sem að vörur liggi undir skemmdum, heimila tollafgreiðslu á þeim til neyzlu eða sölu innanlands, að fullnægðum lögboðnum innflutningsskilyrðum. — **13. gr.** Vörur úr tollvörugeymslum samkvæmt þessum kafla má senda í veg fyrir skip og önnur farartæki til annarra tollhafna, ef fylgt er þeim skilyrðum, sem tollyfirvöld setja hverju sinni um eftirlit og tryggilegan umbúnað við flutninginn. Undanskilja má vissa vöruflokka slíkum flutningi. — **14. gr.** Ákvæði 1. og 3. mgr. 2. gr., 4., 5. og 7. gr. laga þessara gilda og um tollvörugeymslur samkvæmt þessum kafla, eftir því sem við á. Ákvæði 5. gr. um innflutningsskýrslur og fylgiskjöl þeirra gilda þó ekki um skipsforða eða forða flugvéla, sem settur kann að verða í tollvörugeymslu. Ákvæði um innflutningsskjöl og tollmeðferð slíks forða skulu sett í reglugerð. — Áfengisverzlun ríkisins og Tóbakseinkasala ríkisins geta, ef sérstaklega stendur á, heimilað, að vörur, sem einkasala þeirra nær til, séu settar í tollvörugeymslu samkvæmt þessum kafla.

III. kafli. Um tollfrjálsar verzlanir. — 15. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að reka verzlanir með tollfrjálsar vörur, þar á meðal áfengi og tóbak, í flugstöðvum á Reykjavíkurflugvelli og Keflavíkurflugvelli. Birgðir þeirra verzlana má geyma í tollfrjálsum birgðageymslum, sem eingöngu eru ætlaðar til þeirra nota. — Verzlunum samkvæmt 1.

1960 Nr. 47 11. júní

málsgrein er eingöngu heimilt að selja vörur sínar áhöfnum og farþegum millilandaflugvéla, sem eru að leggja af stað til útlanda, þannig að varan sé flutt undir tolleftirliti um borð í flugvélina. Fyrirskipa skal, að vörur þessar séu afhentar kaupanda í sérstaklega gerðum lokuðum umbúðum, sem kaupandi ber ábyrgð á, að viðlagðri refsingu, að ekki séu opnaðar fyrr en komið er út úr íslenzkri tolllandhelgi. Enn fremur er verzlunum þeim, sem hér um ræðir, heimilt að senda vörur sínar í pósti til viðtakenda búsettra erlendis samkvæmt reglum, er ráðherra setur. — Verzlanir og vörugeymslur samkvæmt þessari grein eru háðar tolleftirliti, og gilda um vörugeymslurnar ákvæði 5., 7., 9., 10. gr. og 2. mgr. 11. gr. laga þessara, eftir því sem við á. — Verzlanir og vörugeymslur á Keflavíkurflugvelli skulu lúta yfirstjórn ráðherra þess, er fer með utanríkismál. — Ráðherra getur heimilað einkasölum ríkisins að selja skipum og flugvélum í utanlandsferðum vörur sínar sem neyzluforða tollfrjálst og samkvæmt sérstökum reglum um álagningu. Einkasölum skulu endurgreidd aðflutningsgjöld af þeim vörum, sem þannig eru seldar.

IV. kafli. Um flutningageymslur (transitgeymslur). — 16. gr. Heimila má skipaútgerðum og flugfélögum, sem reka millilandaferðir, að leggja hér á land vörur og geyma í sérstökum vörugeymslum án greiðslu aðflutningsgjalda, meðan þær bíða hér endurútflutnings. Ákvæði 4., 7., 9. og 10. gr. laga þessara eiga við um tollvörugeymslur samkvæmt þessum kafla. Ráðherra getur undanþegið útgerðarfélög og flugfélög því að setja tryggingu skv. 4. gr. í sambandi við rekstur geymslu samkvæmt þessum kafla. — **17. gr.** Þegar vara er sett í geymslu samkvæmt þessum kafla, skal gerð um hana innflutningsskýrsla, er greini innflutningsfarartæki, farmskrárnúmer, tölu, tegund og merkingu stykkja og ákvörðunarhöfn vörunnar. Skýrslan skal lögð fram í tvíriti til þeirra aðila, sem í 2. mgr. 5. gr. segir. — Ef ástæða þykir til, getur tollstjóri eða tollgæzlumenn krafizt nánari skýrslna eða gagna um tegund, magn og verðmæti vöru, sem lögð er í geymslu samkvæmt þessum kafla.

V. kafli. Ýmis ákvæði. — 18. gr. Tollvörugeymslur þær, er um ræðir í I.—IV. kafla, skulu að jafnaði vera bæði undir lás geymsluhafa og lás og innsigli tollgæzlunnar. — Tolleftirlitsmenn skulu hafa óhindraðan aðgang að vörugeymslum til rannsóknar og eftirlits. Þeir rannsaka vörur, sem fluttar eru í tollvörugeymslur og úr þeim, eftir því sem þurfa þykir til að staðreyna, að rétt sé frá skýrt um vörutegund og vörumagn. Þeim ber að gæta þess, að óviðkomandi mönnum sé ekki leyfð umferð um tollvörugeymslur, og hafa vald til að rannsaka allar vörur og muni, sem þar eru eða fluttir eru í geymslurnar eða úr þeim. Rannsóknarheimild þessi nær til leitar í hvers konar farartækjum, sem um geymslurnar fara eða flytja menn eða muni að þeim eða frá, svo og til leitar á mönnum, sem starfa við slíka flutninga, eru staddir í geymslunum eða eru á leið úr þeim. — **19. gr.** Tollgæzlumenn geta, hvenær sem er, gert birgðatalningu í tollvörugeymslum og krafizt þess, að geymsluhafi leggi til þá aðstoð, sem þarf til að talning verði framkvæmd. — Geymsluhafi er skyldur til að sýna tolleftirlitsmönnum birgðabókhald sitt, hvenær sem krafizt er. Hann og starfsmenn hans eru skyldir til að gefa tolleftirlitsmönnum hverjar þær upplýsingar, sem þeir óska varðandi geymsluvörur, og veita þeim hvers konar aðstoð við eftirlitsstörf þeirra. — **20. gr.** Óheimilt er að flytja vörur í tollvörugeymslu, nema fyrir liggi skriflegt leyfi tollstjóra í því umdæmi, þar sem tollvörugeymsla er. Ákvæði þetta gildir þó hvorki um vörur, sem fluttar eru í tollfrjálsa forðageymslu úr birgðaforða skips eða flugvélar, sbr. c-lið 11. gr., né um vörur, sem settar eru í flutningageymslur, samkvæmt ákvæðum IV. kafla. — **21. gr.** Vörur má ekki flytja úr tollvörugeymslu, nema fyrir liggi skriflegt leyfi tollstjóra í því umdæmi, þar sem tollvörugeymslan er. Ákvæði þetta gildir hvorki um vörur í forðageymslum samkvæmt II. kafla, né um vörur, sem seldar eru úr verzlunum þeim, er um ræðir í III. kafla. — **22. gr.** Óheimilt er að neyta varnings, sem er í tollgeymslu, eða nota hann á annan hátt innan tollvörugeymslunnar. — Brot gegn ákvæðum 1. mgr. þessarar gr. varða refsingu samkv. 27. gr. Refsingu samkv. þeirri gr. varðar það einnig, ef farið er með tollgeymsluvörur andstætt því, sem ákveðið er í leyfi tollstjóra. — **23. gr.** Við tollafgreiðslu á vörum úr tollvörugeymslu skal, um tollflokkun, greiðslu aðflutningsgjalda, fullnægingu innflutningsskilyrða og annarra opinberra fyrirmæla um aðfluttar vörur, fara eftir þeim reglum, sem í gildi eru, þegar fullnaðartollafgreiðsla fer fram. — Aðflutningsgjöld miðast við það vörumagn, sem sett var í geymslu. — Nú kemur fram óeðli-

1960 Nr. 47 11. júní

1960 Nr. 47 11. júní

leg rýrnun eða vöntun á vörum, sem settar hafa verið í tollvörugeymslu, og er geymsluhafi þá skyldur að greiða tolla og önnur aðflutningsgjöld af því, sem vantar. — **24. gr.** Gjald, sem geymsluhafa ber að greiða í ríkissjóð fyrir kostnað við tolleftirlit með tollvörugeymslu, skal ákveðið með reglugerð. Á sama hátt skulu ákveðin geymslugjöld fyrir vörur, sem geymdar eru í tollvörugeymslum, sem tollgæzlan rekur, eða gjald fyrir afnot slíkra geymslna. — **25. gr.** Lögveð samkvæmt 28. gr. laga nr. 68 frá 1956, um tollheimtu og tolleftirlit, hvílir á vörum, sem settar eru í tollvörugeymslu, og nær það til allra gjalda til ríkissjóðs, einnig þeirra, sem falla á vöruna í sambandi við tollgeymsluna, svo sem eftirlitsgjalds og geymslugjalds. — **26. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.[1]) — **27. gr.** Brot á lögum þessum og reglum, sem settar eru samkvæmt þeim, varða sektum, svo og varðhaldi eða fangelsi, ef brot er stórvægilegt eða margítrekað. Fyrir tilraun til brots eða hlutdeild í því skal refsað sem fyrir fullframið brot. Upptaka á vöru eða andvirði hennar, sem farið er með andstætt ákvæðum laga þessara, er heimil samkvæmt 69. gr. almennra hegningarlaga. Ekki er það upptöku til fyrirstöðu, þótt annar sé eigandi vöru en sá, sem sekur hefur reynzt um brot á lögunum. — **28. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum og reglum settum samkvæmt þeim, svo og upptæk verðmæti, renna í ríkissjóð. — **29. gr.** Mál út af brotum á lögum þessum og reglum settum samkvæmt þeim skulu rekin að hætti opinberra mála.

1960 Nr. 47 11. júní

Lög um aukatekjur ríkissjóðs.

1954 Nr. 40 14. apríl

I. kafli. — Dómsmálagjöld í einkamálum. — 1. gr. Dómsmálagjöld skal greiða sem hér segir:

A. Fyrir héraðsdómi.

1.	Stefna (áritun eða útgáfa)	kr.	10.00
2.	Fyrirtekt máls (þingfesting, frestir og dómtaka)	—	100.00
3.	Úrskurður undir rekstri máls	—	25.00
4.	Vitni leitt	—	15.00
5.	Vitni gagnspurt	—	15.00
6.	Dómkvaðning (fyrir hvern mann)	—	25.00
7.	Staðfesting dómsgerða[a])	—	20.00
8.	Kærugjald samkvæmt 199. gr. einkamálalaganna	—	100.00
9.	Sjóferðapróf	—	200.00

B. Fyrir hæstarétti.

1.	Stefna	kr.	20.00
2.	Fyrirtekt máls	—	200.00
3.	Úrskurður	—	50.00
4.	Vitni leitt	—	30.00
5.	Vitni gagnspurt	—	30.00
6.	Dómkvaðning (fyrir hvern mann)	—	50.00
7.	Staðfesting dómsgerða	—	40.00
8.	Útivistargjald (samkv. 54. gr. hæstaréttarlaga)	—	200.00

— **2. gr.** Í gagnsökum, framhaldssökum, meðalgöngumálum og sakaukamálum skal greiða gjald samkvæmt 1. gr. — Í barnsfaðernismálum[b]) og í málum þeim, sem um ræðir í 24. gr. laga nr. 80 7. sept. 1942, um kosningar til Alþingis, skal engin réttargjöld greiða. Í gjafsóknarmálum skal gjafsóknarhafi engin réttargjöld greiða. — Í málum, þar sem fjárhæð nemur ekki 1000 kr., greiðist hálf réttargjöld.

II. kafli. — Gjöld fyrir fógetagerðir. — 3. gr. Fyrir fjárnáms-, lögtaks-, löggeymslu- og kyrrsetningargerð, svo og lögbann, sem fram fer á fjármunum — en til fjármuna telst eigi aðeins lausafé og fasteignir, heldur og skuldakröfur á hendur öðrum mönnum og önnur þau fjárréttindi, sem greinir í 3. kafla laga 4. nóv. 1887, um aðför — skal greiða: — Þegar fjárhæðin er 1000 kr. eða minni 60 kr.

1) Rgj. nr. 175 1960 og nr. 56 1961.
a) II, 211.
b) T. d. I, 47, II, 451, IV, 774.

og síðan 10 kr. í viðbót fyrir hvert heilt þúsund eða brot úr þúsundi af þeirri fjárhæð, sem fram yfir er. — **4. gr.** Gjald fyrir aðrar fógetagerðir skal greiða sem hér segir:

1954 Nr. 40 14. apríl

1.	Kyrrsetning á manni	kr. 100.00
	Séu fjármunir jafnframt kyrrsettir, skal gjalda fyrir það eftir 3. gr.	
2.	Útburður manns af jörð eða húsi	— 100.00
3.	Innsetning á jörð eða í hús til umráða	— 100.00
4.	Aðrar fógetaaðgerðir, er fara fram á það, er eigi verður metið til peningaverðs	— 100.00

— **5. gr.** Fyrir lausnargerð skal gjalda eftir 3. gr., þegar fé með henni er laust látið, en eftir 4. gr., sé kyrrsetning manns með henni niður felld. — **6. gr.** Nú er aðfarar beiðzt hjá einum og sama manni eftir fleiri dómum en einum, sáttum eða þinglesnum veðskuldabréfum, og skal þá gjaldið greitt fyrir hverja þeirra um sig. — Þegar fjárnáms er beiðzt eftir sama dómi, sátt eða veðskuldabréfi hjá fleirum en einum, skal gerð fara fram hjá hverjum þeirra og greiða gjald fyrir hverja gerð.[a]) Þetta gildir þó eigi, ef hlutaðeigendur eiga muni í sameiningu, er fjárnám er gert í. Eigi skal heimta hærra gjald, þótt munir þeir, sem fjárnámi eru teknir, séu eigi allir á sama stað né í sama lögsagnarumdæmi. — **7. gr.** Ef hægt er að ákveða gjaldið fyrirfram, skal greiða fógeta það áður en hann byrjar gerðina, þá er hann krefst þess, og er gjaldið eigi afturkræft, þótt gerðarbeiðnin sé kölluð aftur, eða fógeti synji um framgang gerðarinnar, nema svo sé, að hærra gjald hafi greitt verið fyrir fram fyrir gerðina en greiða hefði átt, er hún var leidd til lykta. — **8. gr.** Í gjafsóknarmálum og fyrirskipuðum málum, svo og þegar sá beiðist fjárnáms, er dæmdar hafa verið bætur í opinberu máli, og þegar tekinn er fjárnámi eða lögtaki framfærslueyrir, er manni ber að greiða með barni sínu skilgetnu eða óskilgetnu, með stjúpbarni, foreldri sínu eða konu, er hann hefur slitið samvistum við eða skilið að borði og sæng eða að fullu og öllu, skal því aðeins greiða réttargjald, að það náist hjá þeim, er fyrir fjárnámi eða lögtaki verður, enda sé kröfu gerðarbeiðanda áður fullnægt. — Fyrir að fullnægja dómum í sakamálum eftir ráðstöfun hins opinbera skal engin gjöld greiða.

III. kafli. — Skiptagjöld. — 9. gr. Í öllum þeim búum, sem skiptaráðandi eða skiptaforstjóri án dómsvalds fer með, skal greiða í skiptagjald 3% af öllum eignum búsins — þar með talin búshelft maka — án tillits til skulda, er á því hvíla. — Ekkert gjald skal þó greiða í þeim búum, þar sem eigurnar nema minna en 1000 kr. að frádregnum útfararkostnaði í dánarbúum. — **10. gr.** Nú tekur skiptaráðandi bú til skiptameðferðar, en framselur það á fyrsta skiptafundi erfingjum eða öðrum, er hlut eiga að máli, og skal þá greiða helming gjalds þess, er um ræðir í 9. gr. — **11. gr.** Þá er skiptaráðendur eða skiptaforstjórar lúka skiptum í búum, kemur gjaldið í gjalddaga við skiptalok, og bera þeir, hver um sig, ábyrgð á greiðslu gjaldsins og á því, að það sé rétt talið. — Þegar bú er framselt til erfingjaskipta, skal gjaldið greitt um leið og búið er afhent erfingjum. — **12. gr.** Fyrir að gefa út innköllun til skuldheimtumanna skal greiða 50 kr.

IV. kafli. — Gjöld fyrir uppboðsgerðir. — 13. gr. Þegar seld eru við opinbert uppboð fasteignir, skip og flugvélar, svo og önnur fasteignaréttindi, samkvæmt II. kafla laga um nauðungaruppboð, nr. 57 25. maí 1949, skal greiða uppboðslaun sem hér segir:

Af fyrstu 100 000 kr.	3%
Af fjárhæð yfir 100 000 kr. allt að 500 000 kr.	2%
Af fjárhæð, sem er hærri en 500 000 kr.	1%

— **14. gr.** Þegar seld eru við opinbert uppboð önnur verðmæti en þau, er í II. kafla uppboðslaganna greinir, skal greiða 6%. — **15. gr.** Fyrir að semja og gefa út auglýsingu um uppboð skal gjalda 25 kr. — **16. gr.** Þegar uppboð er haldið á fasteign eða öðru því, er um getur í 13. gr., en sala fer eigi fram við uppboðið, svo og þegar hamarshögg er veitt upp á væntanlegt samþykki, en það bregzt, skal gjalda 100 kr. fyrir árangurslaust uppboð.[a]) — **17. gr.** Nú hefur uppboðs verið beiðzt hjá uppboðshaldara, og séð hefur verið

a) (II, 400), (III, 273), (V, 215).

a) XVI, 168.

um birtingu á því, en beiðnin svo kölluð aftur, og skal þá aðeins greiða gjald fyrir birtingu samkvæmt 15. gr. En sé beiðnin eigi kölluð aftur fyrr en búið er að setja uppboðsþingið, skal gjalda 100 kr. eins og fyrir árangurslaust uppboð. — **18. gr.** Fyrir að gefa út afsalsbréf fyrir fasteign, er seld hefur verið á uppboði, skal gjalda 100 kr. — **19. gr.** Fyrir undirboðsþing skal greiða 100 kr. — **20. gr.** Fyrir uppboð á eftirlátnum munum þurfamanna og óskilafénaði í réttum skal ekkert gjald greiða.

1954 Nr. 40 14. apríl

V. kafli. — Gjöld fyrir notarialgerðir. — 21. gr. Fyrir víxilafsögn, sem notarius framkvæmir, skal greiða: — Þegar fjárhæðin er 1000 kr. eða minni, 30 kr., og síðan 5 kr. hærra fyrir hvert þúsund, eða brot úr þúsundi, upp í 15000 kr., og er þá gjaldið 100 kr., enda hækkar ekki úr því. — **22. gr.** Fyrir aðrar notarialgerðir skal greiða sem hér segir:

1.	Afsagnargerðir, aðrar en víxilafsagnir, svarkröfur, stefnubirtingar, er notarius framkvæmir, svo og aðrar slíkar gerðir	kr. 50.00
2.	Notarialvottorð á samninga, arfleiðsluskrár, umboðsskjöl eða aðra slíka gerninga	— 50.00
3.	Skipstjóramótmæli	— 100.00
4.	Dráttur í happdrætti	— 200.00
5.	Útdráttur skuldabréfa	— 100.00
6.	Staðfesting eftirrita[a]) 5 kr. fyrir hverja síðu, þó eigi minna gjald en	— 15.00

VI. kafli. — Gjöld fyrir þinglýsingar o. fl. — 23. gr. Fyrir að þinglesa skjöl, sem eru eignarheimild fyrir eða leggja haft á fasteignir eða lausafé, skal gjalda í hlutfalli við fjárhæð þá, er skjalið hljóðar um, eins og hér segir: — Þegar fjárhæðin er 5000 kr. eða minni, 50 kr., og síðan 5 kr. fyrir hvert þúsund eða brot úr þúsundi, sem fram yfir er. Fyrir þinglestur skjala með veði í framleiðsluvörum sjávarútvegs, landbúnaðar eða iðnaðar skal þó eigi greiða nema kr. 2.40 fyrir hvert þúsund umfram fyrstu 5 þúsundin.[1]) — Þegar fjárhæð sú er óákveðin, sem skjalið greinir um, og eigi er hægt að ákveða verðmætið, skal gjalda 100 kr. Þegar veð er sett fyrir skuldum, er síðar verða stofnaðar, skal ákveða gjaldið eftir hæstu fjárhæðinni, sem veðið á að gilda fyrir, og skal taka hana fram í skjalinu. — Nú er fjárhæðin ákveðin í öðru en peningum, og skal þá meta verðmætið til peningaverðs. — Nú er árlegt afgjald áskilið um óákveðinn tíma, og skal þá gjalda sem fyrir 25 sinnum hærri fjárhæð. Sé ártal tiltekið, skal afgjaldið talið saman fyrir öll árin, en þó skal aldrei af meiru gjalda en af afgjaldinu 25-földu. — Nú er eign seld af hendi, án þess að fyrir hana sé greitt andvirði, eða henni makaskipt gegn annarri eign, og verður þá að tiltaka verð hennar í skjalinu eða rita það á skjalið, svo að ákveða megi eftir því þinglýsingargjaldið. — Nú hefur embættismaður ákveðið stimpilskylda fjárhæð kaupsamnings eða afsals, og skal þá greiða þinglýsingargjald af þeirri upphæð. — **24. gr.** Fyrir að þinglesa skjöl, sem hljóða um efni, sem eigi verður metið til ákveðins verðs, eða skjöl, sem ekki eru um afsal eða haft á fasteignum eða lausafé, skal gjalda 25 kr. Séu þess konar skjöl þinglesin við hæstarétt, skal gjalda 50 kr. — **25. gr.** Fyrir áritun um heimildarbrest o. fl., samkv. 9. gr. laga nr. 30 7. maí 1928, skal greiða 25 kr. — **26. gr.** Nú krefst einhver vottorðs úr afsals- og veðmálaskrám um eignarheimild á fasteign og um höft þau, er á henni hvíla, og skal hann gjalda fyrir það 15 kr. — **27. gr.** Fyrir skjöl, er þinglesin eru í fleiri en einu lögsagnarumdæmi, skal greiða ofanritуð gjöld í hverju lögsagnarumdæmi fyrir sig. — **28. gr.** Fyrir þinglestur á skjali, þar sem ríkissjóði er sett veð fyrir innheimtu á tekjum hans, skal ekkert gjald greiða. Eigi greiðist heldur gjald fyrir þinglestur úrskurða um sviptingu sjálfræðis eða fjárræðis, né fyrir aflýsingu slíkra úrskurða.

VII. kafli. — Gjöld fyrir leyfisbréf, skírteini o. fl. — 29. gr. Leyfisgjald skal greiða sem hér segir:

1.	Áfrýjunarleyfi	kr. 200.00
2.	Nova-leyfi	— 200.00
3.	Hjónavígslubréf	— 50.00

1) Sbr. l. nr. 87 1960, auglýs. nr. 20 1961.
a) XIX, 256.

4.	Önnur leyfisbréf fyrir undanþágu frá hjónavígsluskilyrðum	—	100.00
5.	Lögskilnaðarleyfi	—	200.00
6.	Ættleiðingarleyfi	—	100.00
7.	Leyfisbréf til heildsölu	—	10000.00
8.	Leyfisbréf til umboðssölu	—	5000.00
9.	Leyfisbréf til tilboðasöfnunar	—	2000.00
10.	Leyfisbréf til smásölu	—	2000.00
11.	Leyfisbréf til lausaverzlunar	—	2000.00
12.	Leyfisbréf til gistihússhalds	—	2000.00
13.	Veitingaleyfi	—	1000.00
14.	Iðjuleyfi	—	1000.00
15.	Einkaleyfi samkv. lögum nr. 12/1923:		
	fyrir fyrstu 5 ár	—	1000.00
	fyrir næstu 5 ár	—	3000.00
	fyrir síðustu 5 ár	—	6000.00
16.	Einkaleyfi á skipsnafni samkv. lögum nr. 17/1948	—	1000.00
17.	Leyfi til málflutnings fyrir hæstarétti	—	3000.00
18.	Leyfi til málflutnings fyrir héraðsdómi	—	300.00
19.	Leyfi til að stunda almennar lækningar	—	300.00
20.	Leyfi til að stunda sérlækningar	—	1000.00
21.	Önnur leyfisbréf, er valdsmenn eða stjórnarráðið gefa út, nema gjald fyrir þau sé ákveðið í sérstökum lögum eða reglugerðum	—	100.00

— **30. gr.** Skírteinagjöld skal greiða sem hér segir:

1.	Vegabréf til útlanda	kr.	100.00
2.	Ökuskírteini bifreiðarstjóra	—	50.00
3.	Ökuskírteini alþjóðlegt	—	100.00
4.	Bifreiðaskírteini alþjóðlegt	—	100.00
5.	Meistarabréf	—	500.00
6.	Sveinsbréf	—	100.00
7.	Formannsskírteini (6—15 rúml.)	—	25.00
8.	Skipstjóraskírteini (allt að 30 rúml.)	—	50.00
9.	Skipstjóraskírteini á fiskiskipi hið meira (af hvaða stærð sem er)	—	300.00
10.	Skipstjóraskírteini á verzlunarskipi hið minna (allt að 400 rúml.)	—	300.00
11.	Skipstjóraskírteini á verzlunarskipi hið meira (af hv. stærð sem er)	—	500.00
12.	Skipstjóraskírteini á varðskipi hið minna (allt að 100 rúml.)	—	200.00
13.	Skipstjóraskírteini á varðskipi hið meira (af hvaða stærð sem er)	—	500.00
14.	Stýrimannsskírteini á fiskiskipi hið meira (af hvaða stærð sem er)	—	150.00
15.	Stýrimannsskírteini á verzlunarskipi hið minna (allt að 400 rúml.)	—	150.00
16.	...[1])		
17.	Vélavarðarskírteini (mótorvél allt að 15 ha.)	—	25.00
18.	Vélstjóraskírteini (mótorvél allt að 50 ha.)	—	25.00
19.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 250 ha.)	—	50.00
20.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 600 ha.)	—	150.00
21.	Aðstoðarvélstjóraskírteini (mótorvél, ótakmarkað)	—	150.00
22.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 1300 ha.)	—	250.00
23.	Undirvélstjóraskírteini (mótorvél, ótakmarkað)	—	300.00
24.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 250 ha.)	—	200.00
25.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 600 ha.)	—	250.00
26.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél allt að 1300 ha.)	—	300.00
27.	Yfirvélstjóraskírteini (mótorvél, ótakmarkað)	—	400.00
28.	Aðstoðarvélstjóraskírteini (eimvél, ótakmarkað)	—	150.00
29.	Undirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 600 ha.)	—	150.00

1) L. nr. 100, 11. des. 1961, § 2.

1954 Nr. 40 14. apríl

30. Undirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 1200 ha.)	—	250.00
31. Undirvélstjóraskírteini (eimvél, ótakmarkað)	—	300.00
32. Yfirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 600 ha.)	—	250.00
33. Yfirvélstjóraskírteini (eimvél allt að 1200 ha.)	—	300.00
34. Yfirvélstjóraskírteini (eimvél, ótakmarkað)	—	400.00
35. Flugnemaskírteini	—	25.00
36. Einkaflugmannsskírteini	—	50.00
37. Atvinnuflugmannsskírteini hið minna	—	150.00
38. Atvinnuflugmannsskírteini hið meira	—	200.00
39. Flugstjóraskírteini	—	300.00
40. Flugvélstjóraskírteini	—	300.00
41. Flugleiðsögumannsskírteini	—	300.00
42. Flugloftskeytamannsskírteini	—	300.00
43. Flugumferðarstjóraskírteini	—	400.00

— **31. gr.** Af veitingabréfum fyrir embættum og sýslunum í þarfir ríkisins greiðist gjald, er ákveðst eftir flokkun 1. gr. launalaganna, nr. 60 frá 1945, þannig:

Embætti í I. til IV. flokki	kr.	500.00
Embætti í V. til VIII. flokki	—	400.00
Embætti í IX. til XII. flokki	—	300.00
Embætti í XIII. til XVI. flokki	—	200.00

— Ekkert gjald skal þó greiða fyrir nýtt veitingabréf, ef embættis- eða sýslunarmaður hefur áður greitt gjald af veitingabréfi í sama gjaldflokki og hið nýja er.

VIII. kafli. — Gjöld fyrir skrásetningar. — 32. gr. Fyrir skrásetningar, sem lögboðnar eru og eigi ákveðið gjald fyrir í öðrum köflum þessara laga, skal greiða sem hér segir:

1. Skrásetning hlutafélags	kr.	500.00
2. Skrásetning samvinnufélags	—	500.00
3. Skrásetning útibús	—	250.00
4. Skrásetning starfsstöðva erlendra félaga	—	500.00
5. Skrásetning firma eins manns	—	300.00
6. Skrásetning firma tveggja manna eða fleiri	—	500.00
7. Skrásetning breytinga á eldri skrásetningu	—	100.00
8. Tilkynning um prókúru — sérstök —	—	100.00
9. Afturköllun prókúru	—	50.00
10. Skrásetning vörumerkis	—	250.00
11. Skrásetning vörumerkis, endurnýjun	—	100.00
12., 13., 14., 15. ...[1])		
16. Skrásetning bifreiðar — nýskráning —	—	200.00
17. Skrásetning bifreiðar — endurskráning —	—	100.00
18. Skrásetning eigandaskipta að bifreið	—	200.00
19. Skrásetning dráttarvélar	—	25.00
20. Skrásetning flugvélar — atvinnu —	—	500.00
21. Skrásetning flugvélar — einka —	—	200.00
22. Skrásetning breytinga á eldri skrásetningu flugvélar (eigandaskipti, nafnbreyting o. fl.)	—	200.00
23. Skrásetning skotvopns	—	25.00

IX. kafli. — Ýmis gjöld. — 33. gr. Fyrir að afgreiða vöru- og mannflutningaskip, sem kemur frá útlöndum, og fyrir að láta af hendi þau skilríki, er skipið á að fá hér á landi, skal greiða 3 kr. af hverri nettósmálest skipsins. Hálf smálest eða þar yfir telst heil. — Gjald þetta skal greiða á fyrstu höfn, er skipið tekur hér á landi, þó eigi oftar en sex sinnum á almanaksári. — **34. gr.** Fyrir að afgreiða útlend fiskiskip, sem koma hingað eingöngu vegna fiskveiða, skal greiða 2 kr. af hverri nettósmálest skipsins á fyrstu höfn, er það

1) L. nr. 100, 11. des. 1961, § 2.

1954 Nr. 40 14. apríl

tekur, þó eigi nema einu sinni á almanaksári. Hálf smálest eða þar yfir telst heil. — Enn fremur skal, í hvert sinn er slíkt fiskiskip tekur höfn hér á landi síðar á árinu, greiða áritunargjald kr. 0.25 af nettósmálest, auk tollgæzlu- og sóttvarnargjalds. — Fjármálaráðuneytinu er heimilt að ákveða, að áritunargjald, samkv. síðustu málsgrein, skuli renna til hreppstjóra, ef hann afgreiðir skipið. — **35. gr.** Fyrir löggildingu manns til starfs, sem veitt er samkv. heimild í lögum eða reglugerðum, skal greiða:

1954 Nr. 40 14. apríl

1. Löggilding manns um ævitíð (dómtúlkar, skjalaþýðendur, endurskoðendur o. fl.)	kr.	500.00
2. Löggilding manns um óákveðinn tíma (skiptaforstjórar o. fl.)	—	100.00
— Undanþegnir gjaldi þessu eru mats- og vigtarmenn löggiltir í þágu atvinnuveganna. — **36. gr.**		
1. Fyrir borgaralega hjónavígslu skal greiða	kr.	50.00
2. Fyrir löggildingu verzlunarbókar	—	100.00
3. Fyrir löggildingu leiðarbókar eða véladagbókar	—	50.00
4. Fyrir útnefning matsmanna — fyrir hvern mann —	—	10.00
5. Fyrir vottorð, er einstakir menn æskja í þágu verzlunar eða atvinnu (vöruvottorð)	—	10.00
6. Fyrir sakavottorð gefin samkv. beiðni einstakra manna	—	15.00
7. Fyrir lögskráning skipshafnar — fyrir hvern mann —	—	2.00

— **37. gr.**[a]) Fyrir eftirrit, er einstakir menn biðja um úr embættisbókum og skjalasöfnum, skal greiða ritlaun: — Fyrir vélritaða fólíósíðu kr. 5.00. — Hluti úr síðu telst heil síða. — Lægstu ritlaun eru 10 kr. — Í ritlaunum er innifalið staðfestingargjald, nema af dómsgerðum og notaríalstaðfestingum. — Þegar afrit dómsskjala eru felld inn í dómsgerðir, skal greiða samlestrargjald 2 kr. af hverri síðu.

X. kafli. — Ýmis ákvæði. — 38. gr. Innheimtu gjalda samkv. lögum þessum hafa á hendi sýslumenn og bæjarfógetar og hliðstæðir embættismenn, svo og fjármálaráðuneytið.[1]) — **39. gr.** Innheimtumanni ber, er hann afgreiðir skjal, sem gjald er fyrir að gefa út eða rita á, að rita hið greidda gjald á skjalið.[b]) — Gjald fyrir embættisgerð skal skrá í gerðabók, er gerð lýkur. — Ef gjald fyrir eða samkvæmt embættisgerð er eigi skráð í aukatekjubók samtímis og gerðin fer fram, skal innheimtumaður skrá við í gerðabókina hvenær gjaldið er innfært í aukatekjubók. — **40. gr.** Það varðar sektum eigi undir 500 kr. að gefa rangar skýrslur um þau atriði, er máli skipta við ákvörðun gjalds samkvæmt lögum þessum. — **41. gr.** Fjármálaráðuneytið ákveður, hvort ríkissjóður skuli greiða gjald samkvæmt lögum þessum af gerðum og skjölum, er hann varða. — **42. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem opinber mál.

1) Rgj. um opinber reikningsskil, nr. 134 1955.
a) II, 451, XI, 88—9, XIX, 256.
b) I, 16.

Opið bréf um meðöl til að frama innlausn veitingarbréfa frá stjórnarráðunum.[1]) **1827** 23. nóv.

1) Sérhver, sem öðlazt hefur konunglegt veitingar- eða náðarbréf, hvort sem það er meðal þeirra, sem undirskrifast af sjálfum konunginum, ellegar hinna, sem að boði konungs (ad mandatum) útgefast frá stjórnarráðunum, skal skyldur vera í seinasta lagi innan 6 vikna frá þeim tíma, sem hann fékk ávísun um útgáfu veitingarbréfsins, að útleysa það. Þó má undantekning frá þessu leyfast, hafi hann þar aðsetur, sem gera kann honum nauðsynlegan lengri frest, í hverju tilfelli það stjórnarráð, frá hverju veiting út gefin verður, skal myndugleika hafa til að tiltaka þann frest í ávísuninni um veitinguna. — **2)** Láti hann þann frest út renna, án þess að gera nauðsynlega ráðstöfun um útlausn veitingarbréfsins, á viðkomandi stjórnarráð að um annast, að lausnargjaldið verði út heimt, annaðhvort með ráðstöfun hjá viðkomanda ráði, að andvirði þess verði af dregið embættislaunum hlutaðeiganda, ellegar, hvar þvílíkt ekki á heima, þetta gjald með aðför[2]) út tekið. Samt ber í þessu síðara tilfelli skipun til þess ætíð að út gefa frá því danska kansellíi,[3]) hvers ráðstöfunar hin stjórnarráðin, þá nauðsyn krefur, þar um leita skulu. — **3)** Þar sem ekki tekst að innkalla lausnargjaldið með neinum af þeim í 2) tilnefndu meðölum, á viðkomandi stjórnarráð annaðhvort að ónýta veitingarbréfið, sé það þess háttar, sem eftir skipun (ad mandatum) út gefst, en ella að

1) Sbr. kans.bréf 27. maí 1828.
2) Sbr. l. nr. 29, 16. des. 1885, §§ 1, 4 og 8.
3) Nú dómsmálaráðuneytinu.

1827 23. nóv. tjá konunginum málavexti til úrskurðar. ... — **6)** Hafi nokkur í einstökum tilfellum öðlazt frest með borgun lausnargjaldsins, og afgreiði þetta samt ekki í ákveðinn gjalddaga, ber að setja honum nýjan frest samkvæmt 1) og síðan fram að fara eftir öðrum fyrrnefndum reglum. ... — **8)** ... Ekki heldur skal nokkur upp á einbera ávísun um honum unnta veitingu, mega hagnýta sér hana við dómstólana, ellegar nokkur ráðstöfun af embættismanni eftir henni gerast, áður en veitingarbréfið er af hendi látið, hvert þess vegna einnig skal framleggja eður sýna.

1921 Nr. 75 27. júní

Lög um stimpilgjald.[1])

I. Almenn ákvæði. — **1. gr.** Þegar skjöl þau er ræðir um í lögum þessum, eru gefin út eða afgreidd, skal stimpla þau eins og lög þessi mæla fyrir. — **2. gr.** Stjórnarráðið lætur gera stimpilmerki, ákveður útlit þeirra, upphæð og hvernig þau skuli ónýta. Það ákveður einnig, hversu haga skuli sölu á þeim. Sem endurgjald fyrir að sjá um stimplun skjala og reikningsfærslu má greiða 2% af andvirði merkjanna. — Stjórnarráðinu er heimilt að láta gera pappír með áletruðu stimpilmerki eða stimpilmerkjum, og má nota hann í stað merkjanna. — **3. gr.** Um ákvörðun stimpilgjaldsins fer eftir þessum almennu reglum: a) Þegar stimpilgjaldið er hundraðsgjald af fjárhæð skjals og gjaldið er eigi deilanlegt með 5, færist það niður í næstu tölu, sem deila má á þennan hátt, þó þannig, að gjaldið má aldrei minna vera en 10 au. b) Í stimpilskyldum skjölum skal jafnan getið þeirrar fjárhæðar, sem stimpilskyldan er bundin við. c) Nú hljóðar stimpilskylt skjal um árlegar tekjur eða gjöld, sem eru áskilin eða lofuð um aldur og ævi, eða fyrir fleiri menn en þá, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um ákveðið tímabil, sem ekki er styttra en 25 ár, og skal þá stimpilgjaldið reiknast af árgjaldinu tuttugu og fimmföldu. Ef árabilið er ákveðið innan við 25 ár, telst stimpilgjaldið af árgreiðslunni margfaldaðri með áratölunni. — Ef greiðsla er ákveðin um ævitíð einstaks manns eða fleiri manna, sem eru á lífi þá er skjalið er gert, eða um annan óákveðinn tíma, skal telja stimpilgjaldið af árgjaldinu tíföldu. — Ef árgjald er mismunandi, skal taka meðalgjaldið. — **4. gr.** Stimpilskyldan nær til allra skjala, ef þau annars eru stimpilskyld, sem út eru gefin í hinu íslenzka konungsríki, þegar annaðhvort að minnsta kosti einn aðilji á þar heimili, eða skjalið hljóðar um verðmæti hér í ríkinu, réttindi yfir þeim, eða réttindi eða skyldur fyrir einstaklinga, félög eða stofnanir, sem eiga heimili hér á landi. — Skjal telst gefið út hér í ríkinu, ef annar eða einhver aðilja hefur undirritað það hér. — **5. gr.** Þau skjöl, sem hér um greinir, eru stimpilskyld, hvar sem þau eru gefin út: 1. Afsöl fyrir fasteignum í ríkinu og skipum, sem hér eru skrásett, svo og önnur skjöl, er veita eða framselja réttindi yfir slíkum eignum. 2. Vátryggingarskjöl, ef þau snerta fasteignir eða verðmæti í ríkinu, nema sannað sé, að ekkert af iðgjaldinu eigi að greiðast hér. 3. Hlutabréf, skuldabréf og önnur verðbréf, sem ætluð eru til að ganga manna í milli, ef þau eru gefin út af félögum eða stofnunum, sem eiga heimili hér á landi. 4. Útlend hlutabréf, skuldabréf og önnur slík skjöl, sem flutt eru hingað, annaðhvort sem eign manna eða félaga, sem hér eiga heimili, eða sem trygging gagnvart þeim. 5. Víxlar, ef samþykki eða greiðsla fer fram hér, og ávísanir, ef samþykktar eru. — **6. gr.** Stimpilskylda skjals fer eftir réttindum þeim, er það veitir, en eigi nafni þess eða formi. — Eftirrit af sáttum og nótaríalgerðum, er skapa réttindi eða skyldur, sem eigi hefur áður verið gert skjal um, stimplast eftir tegund og verðmæti þeirra skyldna og réttinda, er um ræðir. — **7. gr.** Ef í sama skjali er falin fleiri en ein tegund gerninga, svo sem afsal veitt og veð sett, eru báðar eða allar tegundir stimpilskyldar. — **8. gr.** Þegar skjöl eru gefin út í fleiri en einu eintaki, er aðeins eitt þeirra stimpilskylt, nema öðruvísi sé ákveðið sérstaklega. — **9. gr.** Áletranir á skjöl, sem áður eru stimpluð, svo sem áletrun um breytingu á veði, áletrun um ábyrgð, vexti, borgunarskilmála eða annað þess háttar, eru eigi stimpilskyldar, svo framarlega sem áletrunin hefði ekki breytt stimpilgjaldinu, þótt hún hefði staðið í skjalinu frá byrjun, en ella skal fyrir áletrunina greiða gjald, er nemur hækkun þeirri, er orðið hefði, ef hún hefði verið í skjalinu frá byrjun. — **10. gr.** Ef skjal stofnar til réttinda eða skyldna, er meta verður mismunandi hátt, telst stimpilgjaldið af hæstu fjárhæðinni.

II. Um greiðslu stimpilgjalds, stimplun og endurskoðun gjaldsins. — **11. gr.** [Stimpilgjaldið greiðist með því að nota stimplaðan pappír eða líma stimpilmerki á skjal-

1) Gjaldauki l. nr. 73, 30. des. 1963, § 1.

1921 Nr. 75 27. júní

ið, eða hvorutveggja, eða þá með ástimplunum stimpilmerkjavéla, sem ríkisstjórnin tekur gildar.][1]) — **12. gr.** Stimpilskyld skjöl, sem gefin eru út hér á landi, skulu stimplast áður en 2 mánuðir séu liðnir frá útgáfudegi, nema eindagi sé fyrr, og þá fyrir eindaga. Ef aðiljar hafa eigi undirritað samtímis, telst fresturinn frá því er hinn fyrsti undirritaði. — Stimpilskyld skjöl, sem gefin eru út erlendis, skal stimpla á sama fresti og innlend skjöl, talið frá þeim tíma, er skjal kom hingað til lands, og skal sá, er stimpla lætur, votta á skjalið, hvenær það var. Stjórnarráðið getur lengt frest þennan, ef sérstaklega stendur á. — **13. gr.** Allir opinberir starfsmenn eru skyldir til að stimpla, án endurgjalds fyrir stimplunina, þau skjöl, sem þeir gefa út eða á einhvern hátt afgreiða. Auk þess eru lögreglustjórar og hreppstjórar skyldaðir til að stimpla skjöl fyrir almenning, gegn 25 au. þóknun fyrir hvert skjal. Bankar og sparisjóðir eru skyldir til að stimpla, án sérstaks gjalds, skjöl þau, er um þeirra hendur fara. Nánari reglur í þessu efni getur stjórnarráðið sett. Einstökum mönnum er óheimilt að stimpla skjöl sín. Þó getur stjórnarráðið veitt félögum, stofnunum og einstökum mönnum, er þar til teljast sérstaklega hæfir, rétt til þess gegn tryggingu, er það setur um reikningsskil og bókfærslu. Enn fremur getur stjórnarráðið ákveðið, ef nauðsynlegt þykir, að einstakar tegundir skjala megi hver einstakur stimpla. — **14. gr.** [Þeir, sem hafa á hendi stimplun skjala, skulu gæta þess, að hin stimpilskylda upphæð hvers skjals sé rétt tilgreind, og geta krafizt allra nauðsynlegra skýringa af hálfu þeirra, er stimplunar beiðast, og ákveða síðan gjaldið, framkvæma stimplunina og afhenda skjalið beiðanda. Þegar afsalsbréf eða leigusamningar greina ekki hina stimpilskyldu upphæð, ber að áætla hana það háa, að víst sé um það, að söluverð eða leiga hafi ekki hærra verið í raun og veru. Verð fasteigna undir slíkum kringumstæðum skal aldrei áætla lægra en [fimmfalt fasteignamat][2]) hinnar seldu eignar. Ef gjaldandi er óánægður með ákvörðun gjaldsins, getur hann skotið því undir úrskurð stjórnarráðsins innan tveggja mánaða, en fylgja skal jafnan umsögn stimplunarmanns. Ef hlutaðeigandi vill eigi heldur una við úrskurð stjórnarráðsins, getur hann lagt málið undir dómstólana.][1]) — **15. gr.** Stimpilmerki, sem límd hafa verið á fullgerð skjöl, má eigi taka af þeim aftur, en stjórnarráðið hefur heimild til að endurgreiða stimpilgjaldið eða hluta af því, þegar skjal er ógilt með öllu að lögum, eða eigi verður af því vegna svipaðra ástæðna, að það réttarástand skapist, sem skjalið ráðgerði. — Ef skjal hefur af vangá verið stimplað of hátt, skal endurgreiða það, sem ofborgað er. — Endurgreiðslur þær, sem ræðir um í þessari grein, mega þó því aðeins fram fara, að beiðni um þær hafi borizt stjórnarráðinu áður en 2 ár séu liðin frá útgáfu þess eða þeirra skjala, sem beiðnin á við. Skjölin sjálf, eða staðfest eftirrit af þeim, skulu jafnan send stjórnarráðinu, ásamt beiðninni um endurgreiðslu. — **16. gr.** Krafa ríkissjóðs um stimpilgjald fyrnist ekki nema svo sé ástatt, að opinber starfsmaður eigi sök á því, að eigi var stimplað, en þá fyrnist krafan á 4 árum. Enn fremur fellur krafa til stimpilgjalds burt, þegar liðin eru 5 ár frá þeim tíma, er skjalið var með öllu úr gildi, og enginn þeirra starfsmanna, sem getur í 53. gr. þessara laga, hefur orðið áskynja um brotið, áður sá tími sé liðinn, og tekið skjalið til þess að koma fram ábyrgð á hendur hinum seka.

III. Um stimpilgjald einstakra skjala. — 17. gr. Með 1% af verðhæðinni skal stimpla afsalsbréf fyrir fasteignum og skipum yfir 5 smál. brúttó, þar með talin afsöl við fógetagerðir, skipti og uppboð, svo og öll önnur skjöl um afhendingu fasteigna og skipa, svo sem kaupsamninga, makaskiptabréf, gjafabréf og próventusamninga. Enn fremur erfðafestubréf, ef þau veita rétt til að selja eða veðsetja. — Þegar fasteign er afsöluð hlutafélagi, greiðist gjald þetta tvöfalt. — Þegar fasteign eða skip er lagt út til eignar ófullnægðum veðhafa, greiðist hálft gjald. — Ef giftingarvottorð er þinglesið sem heimild fyrir skipi eða fasteign, skal ekkert stimpilgjald greiða, nema ef endurgjald er áskilið til meðerfingja eða annarra, því að þá skal reikna stimpilgjald eftir endurgjaldinu. — Útdrættir úr skiptabókum eða öðrum embættisbókum eða vottorð embættismanna, félaga, stofnana eða einstakra manna, er sýna eigendaskipti að fasteign eða skipi, eða eru notuð sem afsöl, stimplast sem afsöl. — [Undanskildir stimpilgjaldi eru þó útdrættir úr skiptabók og önnur skjöl, er sýna eigna-

1) L. nr. 91, 11. júní 1938, § 1.
2) L. nr. 41, 15. febr. 1945.

1) L. nr. 49, 30. júní 1942, § 1.

1921 Nr. 75 27. júní

yfirfærslu fasteigna, er lagðar hafa verið út erfingjum sem arfur, eða maka upp í búshelming hans (lóðseðlar), enda sé eigi samhliða um sölu eða um söluafsal að ræða.][1]) — **18. gr.** Stimpilgjaldið fyrir öll heimildarbréf fyrir skipum og fasteignum telst eftir því kaupverði, sem sett er á eignina í bréfinu, þó aldrei minna en eignin er metin til skatts, sé um fasteign að ræða, og teljast veðskuldir, ítök eða kvaðir, sem kaupandi undirgengst, til kaupverðsins. — **19. gr.** Þegar kaupsamningur er stimplaður, er afsalsbréf til sama kaupanda stimpilfrjálst. — **20. gr.** Ef heimildarbréf er framselt, ber að stimpla framsalið sem afsal. — **21. gr.** Þeim opinberum starfsmönnum, sem þinglestur og skrásetningu hafa á hendi, er skylt að athuga, um leið og afsalsbréf fyrir fasteignum eru afhent til þinglestrar, eða afsöl fyrir skipum sýnd vegna skrásetningar, hvort þau eru stimpluð, og ef svo er eigi, þá heimta stimpilgjaldið þá þegar. Hið sama er um önnur stimpilskyld skjöl, er snerta fasteignir og skip, ef þau eru afhent vegna þinglestrar eða skrásetningar. — **22. gr.** Heimildarbréf fyrir fasteignum og skipum verða stimpilskyld við þinglestur eða skrásetningu, þótt þau séu gefin út áður en lög þessi öðlast gildi, ef þau eru eigi áður stimpluð. — **23. gr.** Heimildarskjöl um veiðiréttindi, skjöl, sem leggja ítök, skyldur og kvaðir á annarra eign, stimplast með 1%, ef endurgjald er greitt eða áskilið, og fer stimpilgjaldið eftir endurgjaldinu. Framsöl þessara réttinda eru stimpilskyld eftir sömu reglum. — **24. gr.** Hlutabréf, sem gefin eru út af félögum með takmarkaðri ábyrgð, stimplast með 1%, ef þau hljóða á handhafa, en með ⅔%, ef þau hljóða á nafn. Framsal á handhafabréfum eru stimpilfrjáls, en framsöl hlutabréfa, sem hljóða á nafn, stimplast með 1‰ af upphæð bréfsins, og má eigi framselja þau til handhafa, nema þau séu stimpluð sem handhafabréf. — Ef hlutabréf, sem hljóða á nafn, eru í byrjun stimpluð sem handhafabréf, eru framsöl þeirra stimpilfrjáls. — Framsöl hlutabréfa, sem gefin hafa verið út áður en lög þessi öðlast gildi, stimplast með 3‰, ef þau hljóða á handhafa eða eru framseld til handhafa, en ella með 1‰. Ef slík hlutabréf eru í eitt skipti stimpluð með 5‰ eru þau eftir það stimpilfrjáls, þótt framseld séu. — **25. gr.** Ef hlutabréf hljóðar eigi um ákveðna fjárhæð, heldur um hluta af stofnfénu, skal í bréfinu getið þeirrar fjárhæðar, sem telja verður að hlutabréfið sé vert, og ákveða stimpilgjaldið eftir því. — **26. gr.** Hlutabréf í félögum með breytilegri félagatölu, eða breytilegum höfuðstól, stimplast eins og segir í 24. gr., þótt félagsmenn séu persónulega ábyrgir. Hið sama er um hlutabréf persónulega óábyrgra manna í félagi, þar sem sumir eru persónulega ábyrgir. — **27. gr.** Félagssamningar stimplast með ½% af því fé, sem í félagið er lagt, ef persónuleg ábyrgð er fyrir fénu, ella er samningurinn stimpilfrjáls, með þeirri undantekningu, sem í 26. gr. segir. — **28. gr.** Ef fasteign eða skip er afsalað félagi, skal jafnan greiða gjald það, er ræðir um í 17. gr., hvort sem persónuleg ábyrgð er fyrir skuldum félagsins eða eigi, og hvort sem afsalið er sérstakt eða í félagssamningi eða öðrum samningi. — **29. gr.** Nú hljóðar félagssamningur eigi um nein fjárframlög, og skal þá stimpla hann með 10 kr. — Nú leggur félagi fram persónulega vinnu, en annar peninga, og skal þá vinnan metin jöfn framlaginu, og því lægsta, ef framlög eru fleiri og ójöfn. — Nú leggur félagi fram bæði peninga og vinnu og annar aðeins vinnu, og skal þá stimpla samninginn með 10 kr., auk gjalds af fjárframlaginu, eftir fyrirkomulagi félagsskaparins. — **30. gr.** Framsöl einstakra meðlima á réttindum sínum í félaginu eru stimpilskyld, ef félagssamningurinn var stimpilskyldur, en ella eigi. — **31. gr.** Skuldabréf og tryggingarbréf stimplast með 3‰, ef skuldin ber vexti og er tryggð með veði eða ábyrgð, en annars með 1‰, og telst brot úr þúsundi heilt þúsund, ef bréfið er yfir 1000 kr. — Skuldabréf, sem ekki nema meiru en 200 kr., eru stimpilfrjáls, þegar skuldin ber eigi vexti og engin trygging er sett. — **32. gr.** Ef veðréttur er stofnaður eða trygging er sett fyrir væntanlegri eða óákveðinni skuld, skal reikna stimpilgjaldið eftir þeirri upphæð, sem frekast er ætlazt til að tryggja. — **33. gr.** Þegar skuld er endurnýjuð með nýju bréfi (novatio) eða skuld er færð yfir á annars manns nafn (delegatio), greiðist helmingur gjalds þess, er í 31. gr. segir. — **34. gr.** Framsal á skuld stimplast eftir reglunum í 31. gr. — **35. gr.** Víxlar og samþykktar ávísanir, nema tékkar, stimplast eins og hér segir:[a])

200 kr. eða minna með ..... 20 au.

1) L. nr. 35, 19. júní 1933, § 1.

a) II, 1040.

1921 Nr. 75 27. júní

Frá 200— 400	kr.	með	.....	40 —
— 400— 600	—	—	.....	60 —
— 600— 800	—	—	.....	80 —
— 800—1000	—	—	.....	1 kr.

— Ef fjárhæðin er hærri, skal stimpla skjöl þessi með 1 kr. af þúsundi eða broti úr þúsundi. — Endurnýjaður víxill telst nýr víxill. — **36. gr.** Nú hljóðar víxill eða samþykkt ávísun um borgun í erlendri mynt, og reiknast þá stimpilgjaldið eftir bankagangverði þeirrar myntar hér á landi á þeim tíma, er stimplun fer fram. — **37. gr.** Ef veð eða ábyrgð er áskilin í víxli, stimplast hann eins og veðtryggt skuldabréf. — Framsöl á víxlum og samþykktum ávísunum eru eigi stimpilskyld. — Ef skjal fullnægir eigi kröfum löggjafarinnar um víxla, stimplast það sem skuldabréf. — **38. gr.** Lífsábyrgðarskírteini stimplast með einum af þúsundi eða broti úr þúsundi af lífsábyrgðarfjárhæðinni.[1]) — Brunaábyrgðarskírteini stimplast með 25 au. af þúsundi eða broti úr þúsundi. — Sjóvátryggingarskírteini stimplast með 10 au. af þúsundi eða broti úr þúsundi. — [Enn fremur er ráðuneytinu heimilt að ákveða, að ábyrgðartryggingarskírteini skuli stimplast með allt að 8% af fyrsta ársiðgjaldi.][2]) — Gjald það, er ræðir um í þessari grein, greiðist hvort sem tryggingin fer eftir samningi um ákveðinn eða óákveðinn tíma, án þess að sérstakt skírteini sé gefið út vegna hverrar áhættu fyrir sig. Hið sama er, ef tryggingarsamningur er gerður með bréfaskiptum, innritun í viðskiptabækur eða á annan hátt. — Skírteini þau, er um getur í þessari grein, stimplast um leið og þau eru gefin út eða afhent hinum tryggða eða umboðsmanni hans. — Stjórnarráðið getur sett nánari reglur um framkvæmd þessarar greinar. Það hefur og heimild til þess að gera samninga við vátryggingarfélög um greiðslu stimpilgjalds á ákveðnum tímum, t. d. við áramót, gegn eftirliti eða tryggingum í bókfærslu, er stjórnarráðið telur nægja. — Stjórnarráðið hefur enn fremur heimild til að undanþiggja stimpilgjaldi einstakar tegundir trygginga, ef sérstök ástæða þykir til.[3]) — **39. gr.** Leigusamningar um skip, hús, jarðir og lóðir stimplast með 25 au. af hverju hundraði eða broti úr hundraði, sem leigan nemur. — Ef leigusamningurinn gildir um óákveðinn tíma, telst gjaldið af ársleigunni tífaldri. Ef hann skal gilda ævitíð leigjanda, telst gjaldið einnig af ársleigunni tífaldri, og eins er þótt samningurinn skuli einnig gilda meðan ekkja hans lifir. — Samningur um leigu á skipi til ákveðinnar ferðar eða ferða telst gilda ákveðinn tíma. — Erfðafestubréf, sem eigi veita heimild til að selja og veðsetja, stimplast samkvæmt þessari grein. — **40. gr.** Kaupmálar, sem gerðir eru á undan stofnun hjúskapar, stimplast með 5 kr., en kaupmálar, sem gerðir eru síðar, með ½% af þeirri fjárhæð, sem það nemur, er eftir þeim skal vera séreign annars hjónanna. — **41. gr.** ...[1])

V. Ýmis ákvæði. — **42. gr.** Þegar skjal er stimpilfrjálst vegna sambands þess við annað skjal, svo sem afsal, þegar kaupsamningur er stimplaður, skal í hinu stimpilfrjálsa skjali vísað til hins stimplaða og þess getið, hversu hátt það er stimplað. Ef þessu er eigi fylgt og eigi heldur er sannað fyrir þeim, sem hlut eiga að máli, að skjal það, er stimpilfrelsinu veldur, sé löglega stimplað, ber að stimpla hið síðara skjal eftir innihaldi þess. Auk þess varðar það sektum, eigi undir 5 kr., ef þess er eigi getið í óstimpluðu skjali, hvers vegna það sé stimpilfrjálst. — **43. gr.** Á samrit og staðfest eftirrit stimplaðra skjala skal ritað, hversu aðalskjalið er stimplað, og varðar sektum, eigi undir 5 kr., ef út af er brugðið, og eru eigandi skjalsins og útgefandi sekir, ef um samrit er að ræða, en ef staðfest eftirrit er, þá eigandi þess og sá, er staðfesti eftirritið. — **44. gr.** Skjöl, sem framsöl á eru stimpilskyld, má eigi gefa út til handhafa eða framselja handhafa, og varðar sektum, ef út af er brugðið, eigi undir 10 kr. fyrir hvert skjal. — **45. gr.** Ef stimpilskylt skjal er alls eigi stimplað, eða eigi nægilega stimplað, fyrir hinn tiltekna tíma, varðar það, ef eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, sektum, er nema hinu vantanda stimpilgjaldi fimmföldu, þó eigi undir 2 kr.[a]) Auk þess greiðist hið vantandi gjald. — **46. gr.** Útgefendur og móttakendur stimpilskyldra skjala bera, hvort sem þeir koma fram í eigin nafni eða sem umboðsmenn annarra, ábyrgð á réttri stimplun. Móttakendur skjala, sem ekki eru löglega stimpluð, geta leyst sig frá sektarábyrgð með því að láta á sinn kostnað stimpla skjalið innan mánaðar frá móttöku þess, eða ef

1) Bréf fjármálaráðun. nr. 2 1956.
2) L. nr. 80, 23. des. 1953, augl. nr. 164, 7. ágúst 1953.
3) Rgj. nr. 129, 23. júlí 1941.

1) L. nr. 40, 14. apríl 1954, § 43.
a) II, 1040.

1921 Nr. 75 27. júní

greiðsludagur er fyrr, þá í síðasta lagi þann dag, eða ef greiðsludagur er liðinn, þá þegar eftir móttöku þess. Móttakandi skjals, sem þannig er ástatt um, þarf enn fremur til þess að losna við sektarábyrgð að tilkynna hlutaðeigandi yfirvaldi brot það, sem átt hefur sér stað á lögum þessum. — **47. gr.** Það varðar sektum, eigi undir 100 kr., að gefa rangar skýrslur um þau atriði, er máli skipta við ákvörðun stimpilgjalds. Sömu refsingu varðar, ef maður neitar ranglega að hafa skjal í vörzlum sínum, til þess að komast hjá stimpilgjaldi eða sekt. — **48. gr.** Sömu refsingu varðar, ef rangt vottorð er ritað á samrit eða eftirrit skjals um stimplun frumrita. — **49. gr.** Nú er skjal dagsett rangt, eða stimplun þess, og varðar það sömu refsingu og segir í 47. gr., þegar þetta er gert til að leyna broti á stimpillöggjöfinni eða torvelda uppgötvun þess. — **50. gr.** Hver, sem stælir eða falsar þau stimpilmerki, sem stjórnarráðið lætur gera, samkvæmt 2. gr., skal sæta refsingu eftir 266. gr. hinna almennu hegningarlaga 25. júní 1869,[1]) þó þannig, að fangelsisrefsingu má beita, ef dómara þykir ástæða til. — **51. gr.** Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð, og ber að innheimta þær, ef á þarf að halda, með lögtaki. Ef þær nást eigi á þann hátt, afplánast þær eins og lög mæla fyrir. — **52. gr.** [Fjármálaráðuneytinu er heimilt að lækka, eða eftir atvikum láta niður falla, sektir samkvæmt lögum þessum, ef sérstakar málsbætur eru fyrir hendi.][2]) — **53. gr.** Allir opinberir starfsmenn, þar með skiptaforstjórar, eru, að viðlagðri refsingu fyrir vanrækslu, skyldir til að hafa nákvæmar gætur á því, að lög þessi séu haldin, með því að athuga skjöl þau, sem þeir, starfs síns vegna eða á annan hátt, hafa með höndum eða sjá, og kæra til sekta, ef þeir komast eftir brotum. Eru þeir skyldir til, eftir því sem við verður komið, að sleppa eigi skjölum þeim, sem brotin eru risin af, í hendur annarra en þeirra, sem málið heyrir undir að lögum. — Ákvæði þessarar greinar gilda jafnt um frumrit skjala, samrit og staðfest eftirrit, eftir því sem við getur átt, svo og enn fremur um óstaðfest eftirrit, þegar þau eru notuð þannig, að ætla má, að notandinn votti samræmi þeirra við frumritið, svo sem þegar eftirrit er lagt fram fyrir rétti eða fylgir umsóknum til stjórnarvalda, enda skal jafnan, er svo er ástatt, vera ritað á eftirritið, hvernig frumritið er stimplað. — **54. gr.** Ef eigi er gætt fyrirmæla þessara laga um áritun á samrit og eftirrit skjala um stimplun frumrits, og sá, er fyrir sök er hafður, getur eigi sýnt frumritið, ber að stimpla samrit og eftirrit eins og það væri frumrit, nema sannað sé eða álíta verði fullvíst, að frumritið hafi verið löglega stimplað. — **55. gr.** Íslandsbanki[1]) heldur stimpilfrelsi því, er hann hefur að lögum, og Landsbanki Íslands öðlast sömu ívilnanir. Bankavaxtabréf veðdeildar Landsbankans eru stimpilfrjáls.[2]) Þar sem ekki er annað ákveðið sérstaklega, sker stjórnarráðið úr, hvort ríkissjóður skuli greiða stimpilgjald af skjölum, er snerta hann. — **56. gr.** [Stimpilgjald skal innheimt í heilum krónum, en aurum sleppt.][3])

1) Sbr. nú l. nr. 19, 12. febr. 1940, §§ 150 og 161.
2) L. nr. 80, 7. maí 1940, § 1.

1921 Nr. 75 27. júní

Lög um dýrtíðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.

1948 Nr. 100 29. des.

I. kafli.[a]) **Um ríkisábyrgð á útflutningsvörum o. fl.** — **1. gr.** ... — **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að verja allt að 5 milljónum króna til þess að lækka kostnað við framleiðslu sjávarafurða. — **7. gr.** Við samninga um sölu íslenzkra afurða erlendis skal þess gætt, að sem bezt heildarverð fáist fyrir þær, og er ríkisstjórninni heimilt að binda sölu einstakra vörutegunda nauðsynlegum skilyrðum, til þess að því verði náð. — ... — **8. gr.** ... — **9. gr.** ... — Ríkisstjórnin getur krafizt þess, að útvegsmenn, eigendur hraðfrystihúsa og þeir, er saltfisk verka, láti henni í té rekstrarreikninga um starfsemi sína. — **10. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða verð á beitu. Getur hún bundið niðurfærslu á verði á beitu því skilyrði, að útvegsmenn geri þær ráðstafanir, er ríkisstjórnin telur heppilegar til að spara útgjöld við beitu. — Nú gerir meiri hluti útvegsmanna í tiltekinni verstöð á fundi, er allir útvegsmenn þar hafa verið boðaðir til, samþykkt um notkun beitu og sparnað á henni, og bindur þá slík samþykkt alla útgerðarmenn í verstöðinni, er ráðherra hefur staðfest hana. — Ríkisstjórninni er heimilt að ákveða hámarksleigu fyrir verbúðir. — Brot gegn ákvæðum þessarar greinar og samþykktum, settum samkvæmt henni,

1) Útvegsbanki Íslands, l. nr. 12, 29. marz 1961.
2) Sbr. ennfremur l. nr. 62, 7. maí 1928, § 2, l. nr. 115, 7. nóv. 1941, § 49, l. nr. 40, 16. maí 1955.
3) L. nr. 99, 1. des. 1954, § 1.
a) Féld. III, 72, 150—1, XXV, 489.

1948 Nr. 100 28. des.

varða allt að 50000 króna sekt til ríkissjóðs. — **11. gr.** Ríkisstjórnin lætur nú þegar endurskoða reglur um verðlag á viðgerðum á skipum, vélum, veiðarfærum og öðrum útgerðarvörum. Ráðherra skipar tvo fulltrúa með þekkingu á útvegsmálum og skipaviðgerðum, að fengnum tillögum frá Landssambandi íslenzkra útvegsmanna og Fiskifélagi Íslands, til aðstoðar verðlagsyfirvöldunum við verðlagsákvörðunina. [Fulltrúar þessir hafa atkvæðisrétt á fundum viðskiptanefndar um verðlagsákvarðanir á útgerðarvörur og skipaviðgerðir.][1] —

II. kafli. ...

III. kafli. Um dýrtíðarsjóð. ...[2])

1947 Nr. 67 5. júní

Lög um eignakönnun.

I. kafli. Um útgáfu ríkisskuldabréfa. — 1. gr. Ríkissjóður gefur út ríkisskuldabréf, sem hljóða á handhafa. Heildarfjárhæð bréfanna skal ákveðin með forsetaúrskurði. Bréfin skulu tölusett, og kveður fjármálaráðherra á um tölu þeirra og fjárhæð. Nafn hans skal standa undir texta bréfanna. — **2. gr.** Vextir af bréfunum skulu vera 1% — einn af hundraði — á ári. Fjármálaráðherra ákveður og auglýsir, hvar og hvenær greiddir verði vextir, sem fallnir eru í gjalddaga. — **3. gr.** Skuldabréfin greiðast upp á 25 árum. Skal 1/25 hluti bréfanna dreginn út og greiddur á ári hverju, í fyrsta sinn 1. ágúst 1948, og síðan sama dag árlega, unz útdrætti og greiðslu allra bréfanna er lokið. Notarius publicus í Reykjavík annast útdráttinn. — **4. gr.** Skuldabréfin skulu vera til sölu almenningi frá 1. júlí til 15. ágúst 1947. Landsbanki Íslands annast söluna. Bréfin skulu fást keypt á þeim stöðum og hjá þeim aðilum, sem bankinn ákveður í samráði við fjármálaráðherra. — **5. gr.** Bréfin seljast við nafnverði gegn greiðslu í peningum, opinberum verðbréfum og skuldabréfum með veði í fasteign, sem gild eru metin af Landsbanka Íslands. — Opinber verðbréf, sem ekki bera lægri vexti en 4 af hundraði, skulu keypt við nafnverði. Ef bréfin bera lægri vexti, skal Landsbanki Íslands meta þau til verðs eftir vaxtahæð og greiðslutíma. — Veðskuldabréf skulu keypt við nafnverði, ef þau bera 5% vexti eða meira, enda séu þau þinglesin fyrir 1. júlí 1946 og tryggingin metin gild af Landsbanka Íslands. Ef bréfin bera lægri vexti, metur bankinn þau til verðs eftir vaxtahæð og lánstíma. — **6. gr.** Ríkisskuldabréf þau, er gefin verða út samkvæmt 1. gr. laga þessara, skulu eigi talin með skattskyldum eignum skattþegns í hinu sérstaka framtali, sem í II. kafla laganna greinir. Þau skulu og ásamt vöxtum vera skattfrjáls til 31. des. 1952, en þá skal eigandi þeirra sýna þau skattyfirvöldum til skrásetningar, ef hann vill halda vöxtum af bréfunum, enda verða þau skattskyld frá þeim tíma. Ef eigandi sýnir ekki bréfin til skrásetningar á tilskildum fresti, verða vextir ekki greiddir, en þá haldast skatthlunnindin, sem að framan greinir. — Verði lagður á sérstakur eignarskattur í eitt skipti, má, þrátt fyrir framanskráð ákvæði, skattleggja bréfin í samræmi við aðrar eignir, enda sé þá eiganda þeirra heimilt að greiða skattinn með hlutfallslegum afslætti af nafnverði bréfanna. — **7. gr.** Þegar innlausnar er krafizt á útdregnu bréfi, skal sá, er við greiðslu tekur, greina skriflega frá nafni sínu og heimilisfangi svo og því, hver verið hafi eigandi bréfsins, þegar það var dregið út. Stofnun sú, er greiðslu innir af hendi, tilkynnir viðkomandi skattayfirvöldum um greiðslu bréfsins og nafn og heimilisfang eiganda þess. — Þegar bréf hefur verið dregið út og greitt, skal sá, er bréfið átti, telja fram í næsta framtali sínu til eignarskatts fé það, er fyrir bréfið kom, svo og þá vexti af því, sem safnazt kunna að hafa fyrir, enda telst þá það fé með skattskyldum eignum hans. — **8. gr.** Ef skattþegn telur, að hann hafi eftir 1. ágúst 1947 varið fé til kaupa á skuldabréfum, sem í þessum kafla getur, skal honum skylt að greina frá því í framtali sínu, hver verið hafi hinn fyrri eigandi bréfanna. Ef það fæst ekki upplýst, skal fé það, er skattþegninn kveðst hafa goldið fyrir bréfin, talið til skattskyldra eigna hans. — Nú kemur fram eignarauki hjá skattþegni eftir 1. ágúst 1947, sem hann telur stafa af sölu ofangreindra ríkisskuldabréfa, og skal hann þá skýra skattyfirvöldum frá, hver sé kaupandi og hvert söluverð hafi verið. Ef þessi atriði fást ekki upplýst, skal skýrsla hans um söluna eigi tekin til greina, þegar honum er ákveðinn skattur.

II. kafli. ...

III. kafli. ...

IV. kafli. Um nafnskráningu á innstæðum í lánsstofnunum. — 31. gr. Hver sá, sem á framtalsdegi á innstæðu í einum eða fleiri reikningum í banka, sparisjóði eða annarri

1) L. nr. 9, 9. febr. 1950, § 1.
2) Nú l. nr. 10, 22. marz 1960.

1947 Nr. 67 5. júní

lánsstofnun, þar með taldar innlánsdeildir samvinnufélaga, skal afhenda hlutaðeigandi lánsstofnun yfirlýsingu til staðfestingar á eignarheimild sinni á innstæðunni og sýna samtímis vegabréf eða nafnskírteini sitt. [Þetta tekur þó ekki til inneigna lánsstofnana hverrar hjá annarri, né heldur til sparisjóðsinnstæðna, annarra en á ávísanabókum, er nema 200 kr. eða lægri fjárhæð.][1]) — Ef innstæðueigandi er heimilisfastur utan þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem viðkomandi lánsstofnun er, getur hann afhent innstæðuyfirlýsingu til formanns skattanefndar eða skattstjóra, þar sem hann á heimili, en þeir senda hlutaðeigandi lánsstofnun yfirlýsingarnar. — Í innstæðuyfirlýsingu skal greina heiti lánsstofnunar, númer innstæðureiknings eða sparisjóðsbókar eða þau merki, sem hún er einkennd með, fullt nafn innstæðueiganda, stöðu hans og heimilisfang. Ef innstæðueigandi er gift kona, skal greina nafn og heimili eiginmanns hennar, og sé eigandi barn innan 16 ára aldurs, skal greint nafn og heimili föður eða framfærslumanns. Ef fleiri en einn eru eigendur innstæðu, skal greina nafn, stöðu og heimilisfang hvors eða hvers eiganda um sig og skýra frá, hvernig eignarhlutföll eru þeirra á milli. Ef sami aðili á fleiri en einn innstæðureikning í sömu lánsstofnun, skal greina sérstaklega hverja innstæðu um sig. — Framtalsnefnd lætur gera eyðublöð undir innstæðuyfirlýsingar, og skulu þau liggja frammi í öllum lánsstofnunum svo og hjá skattstjórum og formönnum skattanefnda. Undirskriftum innstæðuyfirlýsinga skal hagað með sama hætti sem undirskriftum framtala, sbr. 16. gr. Séu fleiri en einn eigendur að innstæðu, er nægilegt, að einn sameigendanna undirriti yfirlýsinguna. — Ef ekki er kunnugt um eiganda einhverrar innstæðu, hvílir yfirlýsingarskyldan á þeim, er hefur viðtökuskírteinið í vörzlum sínum. — Yfirlýsingar um innstæðu skulu afhentar hlutaðeigandi lánsstofnunum eða skattyfirvöldum innan tveggja mánaða frá framtalsdegi. Einstaklingar og félög, sem heimilisfang eiga erlendis, skulu hafa frest til að skila innstæðuyfirlýsingum sex mánuði frá framtalsdegi. Framtalsnefnd getur veitt lengri frest, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. — **32. gr.** Sá, sem tekur við innstæðuyfirlýsingu, gefur kvittun fyrir viðtöku hennar. Þegar yfirlýsingin hefur verið borin saman við reikninga viðkomandi lánsstofnunar og þar hefur farið fram skráning, eftir því sem framtalsnefnd ákveður nánar, skal innstæðueiganda gefin viðurkenning fyrir því, að yfirlýsingarskyldu sé fullnægt, enda hafi yfirlýsing hans reynzt rétt. — Lánsstofnun varðveitir yfirlýsingarnar og geymir á skipulegan hátt, þar til framtalsnefnd tekur frekari ákvörðun um meðferð þeirra. — **33. gr.** Frá og með framtalsdegi er sérhverri lánsstofnun óheimilt að greiða fé út af innstæðureikningi, fyrr en hún hefur fengið í hendur innstæðuyfirlýsingu reikningseiganda. — Ávísanir, sem út eru gefnar fyrir framtalsdag, er þó heimilt að færa reikningi útgefanda til skuldar, þótt hann hafi ekki enn fullnægt yfirlýsingarskyldu sinni, enda sýni viðtakandi vegabréf sitt eða nafnskírteini. — **34. gr.** Lánsstofnanir gefa framtalsnefnd skýrslu um allar þær innstæður, sem yfirlýsingar hafa ekki borizt um innan tilskilins tíma samkvæmt framansögðu. Í skýrslunni skal greina upphæð hverrar innstæðu, ásamt þeim upplýsingum, sem stofnunin getur í té látið um það, hver eigandi muni vera. Birta skal opinbera innköllun varðandi innstæður þessar og með þeim fyrirvara, er fjármálaráðherra ákveður. Komi eigandi ekki fram, áður en innköllunarfrestur er liðinn, rennur innstæðan óskert í ríkissjóð. — Nú kemur fram innstæðuyfirlýsing, eftir að frestur er liðinn samkvæmt síðustu mgr. 31. gr., en fyrir lok innköllunarfrestsins, og getur þá fjármálaráðherra gert eiganda innstæðunnar að greiða sekt til ríkissjóðs vegna dráttarins, ef ekki þykja nægar afsakanir fyrir hendi. Sekt má nema allt að 25% af innstæðunni, eftir nánari reglum, sem ráðherra setur í samráði við framtalsnefnd. — **35. gr.** Hver sá, sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi gefur rangar eða villandi yfirlýsingar um innstæðueign, skal sæta sektum allt að 200000 krónum. Hlutdeild í broti er refsiverð á sama hátt.

V. kafli. Um tilkynningu handhafaverðbréfa. — 36. gr. Öll innlend handhafaverðbréf, sem út hafa verið gefin fyrir framtalsdag og þann dag eru í umferð, innanlands eða utan, skal tilkynna til sérstakrar skráningar. Erlend handhafaverðbréf, sem eru eign innlendra aðila á framtalsdegi, er skylt að tilkynna á sama hátt. — Til innlendra handhafabréfa teljast öll skuldabréf eða vaxtabréf, sem gefin eru út til handhafa af ríkissjóði eða ríkisstofnunum, bæjar- eða sveitar- og sýslufélögum, opinberum stofnunum eða

1) L. nr. 27, 1. apríl 1948, § 1.

1947 Nr. 67 5. júní

fyrirtækjum, bönkum og öðrum lánsstofnunum svo og skuldabréf, sem gefin hafa verið út eða framseld til handhafa af einstaklingum eða félögum, og hlutabréf eða stofnbréf í félögum eða fyrirtækjum, sem ekki eru skráð á nafn. — Innlend verðbréf, sem geymd eru hér á landi, skal tilkynna til skattanefndar eða skattstjóra í því skattumdæmi, þar sem eigandi verðbréfanna er heimilisfastur. Heimilt er þó að tilkynna verðbréf til annarrar skattanefndar eða skattstofu, ef hentara þykir, svo sem ef eigandi þeirra dvelst utan lögheimilis síns eða bréfin eru ekki á heimili hans. Stofnanir og fyrirtæki, sem hafa mikla verðbréfaeign undir höndum, geta krafizt þess, að skráning fari fram á geymslustað bréfanna. — Tilkynningarskyld verðbréf í eigu einstaklinga, stofnana eða fyrirtækja, sem heimilisfesti hafa erlendis, svo og erlend verðbréf skal tilkynna beint til framtalsnefndar. — Framtalsnefnd getur falið fleiri aðilum en að framan greinir að veita tilkynningum viðtöku. — **37. gr.** Tilkynningarskyldan hvílir á eigendum verðbréfanna. Dveljist eigandi erlendis, hvílir skyldan á umboðsmanni hans hér, enda leggi hann fram umboð til þess. Ef verðbréf er í sameign tveggja aðila eða fleiri, hvílir tilkynningarskyldan á þeim aðilanum, sem bréfin geymir. Annist enginn þeirra geymslu bréfanna, er hverjum þeirra um sig skylt að sjá um, að tilkynning fari fram. Ef ekki er vitað um eiganda, hvílir skyldan á þeim, sem hefur vörzlu bréfanna. Skiptaráðandi tilkynnir verðbréf þrotabúa og dánarbúa, sem eru undir opinberum skiptum. Tilkynningarskylda hvílir á eiganda, þó að bréfið sé sem handveð eða til tryggingar hjá þriðja manni. Bréf ófjárráða manna tilkynna fjárhaldsmenn eða framfærslumenn. — Ef vafi þykir leika á um tilkynningarskyldu, skal um hana fara eftir úrskurði framtalsnefndar. — Tilkynningar um verðbréf skulu undirritaðar af þeim, sem tilkynningarskylda hvílir á, og gilda að öðru leyti um undirskrift sömu reglur sem áður segir um innlausnarskýrslur og innstæðuyfirlýsingar, m. a. um sýningu vegabréfs eða nafnskírteinis. — **38. gr.** Í verðbréfatilkynningu skal greina nafn eiganda ásamt stöðu og heimilisfangi svo og aðrar upplýsingar, sem framtalsnefnd ákveður. — Tilkynningum um verðbréf þeirra aðila, sem heimilisfastir eru hér á landi, skal lokið innan mánaðar frá framtalsdegi. Framtalsnefnd getur veitt lengri frest, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Hún ákveður og tilkynningarfrest aðila, sem heimilisfastir eru erlendis. — Komi tilkynningar fram, eftir að frestur er liðinn, en fyrir lok innköllunarfrests, sbr. 40. gr., úrskurðar framtalsnefnd, hversu með skuli fara. Fyrir drátt á tilkynningu getur fjármálaráðherra úrskurðað eiganda sekt, allt að 25% af andvirði bréfanna. — Ekki er eiganda skylt að tilkynna verðbréfaeign sína alla í einu lagi. — **39. gr.** Þegar tilkynning er afhent skattanefnd, skattstofu eða framtalsnefnd, skal jafnan leggja fram verðbréf þau, sem þar eru greind, að undanskildum verðbréfum, sem erlendis eru. Sá aðili, sem við tilkynningu tekur, gætir þess, að bréfin séu þar rétt greind, og stimplar síðan hvert verðbréf með þar til gerðu stimpilmerki. Framtalsnefnd ákveður, hvernig haga skuli stimplun eða merkingu verðbréfa, sem út eru gefin af erlendum aðila, og innlendra verðbréfa, sem geymd eru erlendis. — Að stimplun eða merkingu lokinni skal bréfunum skilað aftur í hendur eiganda og vottorð skráð á tilkynninguna um, að viðkomandi bréf hafi verið stimplað eða ákvæðum um merkingu fullnægt. Framtalsnefnd setur reglur um, hvernig haga skuli tilkynningu og stimplun verðbréfa, sem eru í vörzlum sjóða eða stofnana til geymslu, innheimtu eða tryggingar, eða í vörzlum aðila, sem falin hefur verið sala þeirra. — **40. gr.** Þeir aðilar, sem veita verðbréfatilkynningum viðtöku og annast stimplun þeirra eða merkingu, skulu gera skrár um öll þau verðbréf, sem þeim hafa borizt tilkynningar um, og í því formi, sem framtalsnefnd ákveður. Framtalsnefnd skal fá skrárnar í hendur innan þess tíma, sem hún tiltekur. — Framtalsnefnd lætur fara fram rannsókn á því með aðstoð skattyfirvalda og þeirra aðila, sem eru útgefendur tilkynningarskyldra verðbréfa, hvort tilkynnt hafi verið öll þau verðbréf, sem í umferð eru af hverjum flokki og hverri tegund verðbréfa. — Eftir að tilkynningarfrestur er liðinn, skal birta opinbera innköllun til eigenda verðbréfa, sem ekki hafa verið tilkynnt. Innköllunarfrest ákveður framtalsnefnd. Ef eigandi bréfs kemur ekki fram samkvæmt innköllun innan loka innköllunarfrests, fellur verðbréfið ásamt vöxtum og arði, eða andvirði þess, óskert í ríkissjóð. Fjármálaráðherra getur þó í samráði við framtalsnefnd veitt undanþágu frá þessu, ef gild afsökun kemur fram fyrir því, að bréfi var ekki lýst í tæka tíð. — **41. gr.** Hver sá aðili, sem flyt-

1947 Nr. 67 5. júní

ur hingað til lands erlend verðbréf, sem ekki bera það ótvírætt með sér, að þau séu gefin út eða sett í umferð eftir framtalsdag, skal tafarlaust gefa framtalsnefnd skýrslu um innflutning bréfsins. Skal þar greina nafn og heimilisfang eiganda og hvenær bréfið hafi komið í hans eigu. Um stimplun og merkingu slíkra bréfa fer eftir venjulegum reglum. — Bannað er að flytja til annarra landa skráningarskyld verðbréf, sem ekki hafa verið tilkynnt. Sama er um vaxtamiða eða arðmiða af slíkum bréfum. — Handhafabréf, sem gefin eru út af innlendum aðilum, er óheimilt að setja í umferð eftir framtalsdag, nema þau beri ótvírætt með sér, að þau séu gefin út eða sett í umferð eftir þann dag. — Óheimilt er að gefa út nýjar arkir arðmiða eða vaxtamiða eða skipta á nýjum örkum í stað eldri, nema viðkomandi verðbréf séu jafnframt sýnd. — **42. gr.** Eftir framtalsdag er sala, veðsetning og aðrar ráðstafanir á tilkynningarskyldum verðbréfum óheimil og ógild, unz tilkynningarskyldu hefur verið fullnægt. Tekur það einnig til gjafa, arfgreiðslu, úthlutana við búskipti, nauðungarsölu o. s. frv. — Ef tilkynningarskylt verðbréf ber þess ekki glögg merki með stimplun eða viðfestu tilkynningarmerki, að tilkynningarskyldu hafi verið fullnægt, er útgefanda eða hverjum öðrum aðila óheimilt að innleysa það á einn eða annan hátt, greiða arð af því eða vexti eða fullnægja nokkurri þeirri greiðslu eða kröfu, sem eigandi bréfsins eða handhafi kynni að öðrum kosti að eiga rétt til með afhendingu eða framvísun bréfsins eða vaxtamiða af því. — Ef nokkur sá, sem hefur verðbréf að handveði án þess að vita um hinn raunverulega eiganda, öðlast rétt til að ganga að veðinu áður en tilkynningarskyldu hefur verið fullnægt, getur hann fengið leyfi framtalsnefndar til þess að láta fara fram sölu á bréfunum hjá opinberum uppboðshaldara til fullnægingar kröfunni. Nemi söluandvirði meiru en kröfu veðhafa, ásamt áföllnum kostnaði, skal það, sem umfram er, lagt í sérstakan reikning í banka eða sparisjóði. Þeirri innstæðu er óheimilt að ráðstafa nema að fengnu leyfi framtalsnefndar. Hafi eigandi ekki komið fram innan eins árs frá söludegi og sannað eignarrétt sinn, fellur innstæðan til ríkissjóðs. — **43. gr.** Öllum opinberum stofnunum og embættismönnum, sem fá í hendur tilkynningarskyld verðbréf, er skylt að ganga úr skugga um, að þau hafi verið tilkynnt og stimplun eða áfestingu tilkynningarmerkja fullnægt. Sé einhver misbrestur á þessu, skulu nefndir aðilar þegar gera framtalsnefnd eða ríkisskattanefnd aðvart. — **44. gr.** Hver sá, sem af ásetningi eða stórfelldu gáleysi gefur rangar eða villandi tilkynningar um tilkynningarskyld verðbréf eða brýtur gegn ákvæðum 41. eða 42. gr., skal sæta sektum allt að 200000 krónum. Hlutdeild í broti er refsiverð á sama hátt.

VI. kafli. Ákvæði, er varða framkvæmd laga þessara. — 45. gr. Framkvæmd laga þessara skal falin sérstakri nefnd, sem fjármálaráðherra skipar. Nefnist hún framtalsnefnd, og skal skipuð 3 mönnum og 3 til vara. Skattayfirvöldum ber að aðstoða nefndina samkv. ákvæðum laga þessara svo og nánari fyrirmælum nefndarinnar og fjármálaráðherra. — Framtalsnefnd hefur yfirumsjón með hinu sérstaka framtali, sem í lögum þessum greinir, og þeim aðgerðum, sem ákveðnar eru í II.—V. kafla laganna um innköllun bankaseðla, skráningu á innstæðum og verðbréfum og öðrum ráðstöfunum til sannprófunar eignaframtali. Þá stýrir nefndin rannsóknum bæði varðandi hið sérstaka framtal og undandrátt frá skatti á fyrri árum. — Kostnaður af framkvæmd laganna skal greiddur úr ríkissjóði. — [**46. gr.** Þá er framtalsnefnd hefur lokið störfum samkvæmt 45. gr., skal hún ákveða mönnum skatt samkvæmt 17. gr. og gera um það skattskrár, þar sem skattgreiðendur eru taldir í stafrófsröð, hver í sínu skattaumdæmi. Tilkynna skal skattgreiðendum með ábyrgðarbréfi skattupphæð þá, sem þeim ber að greiða. — Rétt hefur skattþegn til þess að kæra til framtalsnefndar yfir skatti þeim, sem á hann er lagður. Kærufrestur skal vera 3 vikur í Reykjavík og Hafnarfirði frá því að tilkynning um skattgreiðslu var lögð í póst, en 6 vikur annars staðar á landinu. Framtalsnefnd úrskurðar kæru skattþegns innan 4 vikna, eftir að henni barst kæran í hendur, nema hún telji sig þurfa lengri frest til rannsóknar. — Skattþegn getur skotið úrskurði framtalsnefndar til fjármálaráðherra.][1]) — **47. gr.** Framtalsnefnd hefur allan sama rétt sem ríkisskattanefnd er veittur samkvæmt skattalögum til þess að krefjast skýrslna af einstökum mönnum, félögum eða stofnunum og til rannsóknar á efnahag framteljenda. Til þess að framkvæma réttarrannsóknir varðandi framtöl eða önnur efni, sem lög þessi taka til, skal,

1) L. nr. 27, 1. apríl 1948, § 2.

1947 Nr. 67 5. júní

ef þess gerist þörf, skipa sérstaka rannsóknardómara samkvæmt 2. mgr. 30. gr. laga nr. 85/1936. — Í sambandi við framkvæmd laga þessara er bönkum og öðrum lánsstofnunum svo og öllum opinberum aðilum skylt að veita framtalsnefnd og skattayfirvöldum alla þá aðstoð og upplýsingar, sem um er beðið og unnt er að láta í té, og í því formi, sem óskað er. — Framtalsnefnd getur falið sérstökum mönnum eða matsnefndum að framkvæma mat á vissum eignum eða tegundum eigna, svo sem vörubirgðum, byggingum, skipum, vélum, tækjum o. s. frv. til að sannreyna, hversu mikið fé hefur verið í þær lagt. Matsgerð þeirra getur aðili, innan viku frá því að honum varð um hana kunnugt, skotið til yfirmats 3 dómkvaddra manna, og er mat þeirra fullnaðarmat. Skylt er að veita matsmönnum aðstöðu til þess, að mat geti orðið framkvæmt. — Framtalsnefnd hefur heimild til, án dómsúrskurðar, að láta fulltrúa sína rannsaka vörubirgðir einstakra manna og fyrirtækja og bókhald þeirra. — Þeir, sem starfa að framkvæmd laga þessara, eru háðir þagnarskyldu samkvæmt 50. gr. laga nr. 6 frá 1935.[1]) — **48. gr.** Fjármálaráðherra setur, eftir tillögum framtalsnefndar, nánari reglur um framkvæmd laga þessara. Ákveða má, að brot gegn fyrirmælum reglugerðarinnar varði sömu refsingu sem brot gegn ákvæðum laganna.[2]) — **49. gr.** Ef nokkur sá, sem skyldur er að gefa skýrslur eða upplýsingar samkvæmt lögum þessum eða reglugerð samkvæmt þeim, verður ekki við því, þegar þess er krafizt af þar til bærum aðila, þá getur fjármálaráðherra gert honum að greiða dagsektir, allt að 500 krónum fyrir hvern dag, unz skyldunni er fullnægt. — **50. gr.** Fjármálaráðherra getur, þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi, veitt undanþágur frá einstökum ákvæðum laga þessara, ef framtalsnefnd mælir með því.

1947 Nr. 119 22. des.

Lög um viðauka við lög nr. 67 1947, um eignakönnun.

1. gr. Auk þeirra peningaseðla, sem innkalla ber samkvæmt III. kafla laganna, skulu á sama tíma innkallaðir þeir 1 og 2 krónu peningar og einnar krónu seðlar, sem í umferð eru á framtalsdegi, og fer um þá innköllun svo sem segir um innköllun peningaseðla Landsbanka Íslands í 21.—30. gr. laganna. — Nota má þó 1 og 2 krónu peninga og einnar krónu seðla, sem innkalla ber, með sama hætti og ákveðið er um 5 kr. og 10 kr. seðla í 4. mgr. 21. gr. — Ríkissjóður gefur út nýja eins og tveggja krónu peninga, og verða þeir látnir í skiptum fyrir þá, sem innkallaðir verða samkvæmt framanskráðu.

1) Nú l. nr. 70, 28. apríl 1962, § 49.
2) Rgj. nr. 190, 26. nóv. 1947.

1947 Nr. 119 22. des.

1951 Nr. 25 28. febr.

Lög um breyting á lögum nr. 67 5. júní 1947, um eignakönnun.

1. gr. Eignakönnunarskattur samkvæmt II. kafla laganna, að frádreginni 1 milljón króna af kostnaði við framkvæmd þeirra, skal renna að hálfu í ríkissjóð og að hálfu í hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarsjóði.

1960 Nr. 10 22. marz

Lög um söluskatt.

I. kafli. — 1. gr. Söluskatt skal greiða í ríkissjóð: 1. Af innlendum viðskiptum, eins og nánar er mælt fyrir um í II. kafla laganna.[1]) — 2. Af innfluttum vörum, sem teknar eru til tollmeðferðar, eins og nánar er tiltekið í III. kafla laganna. — Ríkissjóður greiðir Jöfnunarsjóði sveitarfélaga einn fimmta hluta skatts þess, sem um ræðir í 1. tölulið.

II. kafli. Um söluskatt af viðskiptum.[a]) — **2. gr.** Af andvirði seldrar vöru og verðmæta og endurgjaldi fyrir hvers konar starfsemi og þjónustu skal greiða 3% söluskatt, eftir því sem nánar er ákveðið í lögum þessum.[b]) — Hver sá, sem selur eða afhendir í atvinnuskyni vöru eða verðmæti, og hver sá, sem innir af höndum vinnu og þjónustu, skal með þeim takmörkunum, sem gerðar eru í lögum þessum, innheimta söluskatt skv. 1. málsgr. og standa skil á honum í ríkissjóð. — **3. gr.** Söluskattskylda af seldri vöru eða vinnu skal almennt bundin við síðasta stig viðskipta, það er sölu til neytenda, en neytandi telst sá, sem ekki endurselur vöru eða vinnu í atvinnuskyni, sbr. næstu málsgr. hér á eftir. — Sé eigi annað fram tekið í lögum þessum, er sala á vörum skattfrjáls til aðila, sem kaupir þær til að selja aftur í atvinnuskyni eða sem efni í vöru, er hann hefur atvinnu af að framleiða eða selja, enda hafi hann tilkynnt starfsemi sína skv. 11. gr. Með sama hætti og með

1) Sbr. l. nr. 7, 29. apr. 1963, um tollskrá o. fl., § 40.
a) Dómar eftir eldri lögum: XVIII, 578, XXII, 273, 432, XXIII, 634, XXV, 474 (umsýslusala), XXVIII, 314 (skipamiðlun), XXIX, 266 (verkfræðifirma), XXXI, 672 (mjólkursamsala), endurgreiðslukrafa XXVII, 161, vankrafinn söluskattur ekki endurkræfur, XXVIII, 368.
b) XXIX, 296, 297. Athuga og XX, 206—7, XXII, 29, 31.

sömu skilyrðum er skattfrjáls sala á vinnu til aðila, sem endurselur verðmæti hennar. — Ákvæði 2. málsgreinar þessarar greinar taka ekki til hjálparefna eða óvaranlegra rekstrarvara, og skulu seljendur slíkra verðmæta ávallt innheimta söluskatt af þeim, nema þau séu sérstaklega undanþegin skatti skv. ákvæðum 6. eða 7. gr. þessara laga. — **4. gr.** Til skattskyldrar sölu og þjónustu telst meðal annars: a. Sala eða afhending frá smásala eða smásölufyrirtæki, þar með talin pöntunarfélög, lausaverzlun, tilboðasöfnun, sala vara í umboðssölu og sala við frjáls uppboð. Einnig sala eða afhending frá heildsala eða heildsölufyrirtæki til neytenda. b. Afhending vöru til greiðslu á vöru, vinnu, þjónustu eða öðru, sem láta á eða látið hefur verið í té. c. Sala eða önnur afhending vara, vinna eða þjónusta látin í té af iðnaðarmönnum eða iðju- og iðnaðarfyrirtækjum, þar með talin afhending vöru, sem framleidd er eða unnið er að eftir pöntun. d. Sala eða önnur afhending vara, vinnu eða þjónustu annarra aðila, sem stunda sjálfstæða starfsemi. e. Úttekt eiganda úr eigin fyrirtæki, hvort sem um er að ræða vöru, vinnu eða þjónustu, þar með talin þjónusta viðgerðarverkstæða vegna eigin rekstrar. f. Hvers konar sala, afhending eða þjónusta látin í té í matsölu-, veitinga- og gistihúsum, þvottahúsum, efnalaugum, hárgreiðslustofum, rakarastofum og öðrum snyrtistofum, flutningastarfsemi, sem ekki er sérstaklega undanþegin, kvikmyndaleiga, véla- og önnur lausafjárleiga, afgreiðsla farartækja, fyrirgreiðsla ferðaskrifstofa og önnur slík starfsemi, sýningar í kvikmyndahúsum, leikhúsum og hvers konar skemmtistarfsemi, og tekur þetta einnig til sölu, afhendingar og þjónustu fyrir hina skattskyldu aðila sjálfa. g. Leiga gistihúsa og samkomuhúsa. h. Sala á raforku og heitu vatni frá rafmagnsveitum og hitaveitum. i. Sala hvers konar vátrygginga, sem lög nr. 20/1954 taka til, þó ekki líftrygginga. j. Innflutningur vöru til eigin neyzlu eða nota innflytjanda. Skal skatturinn þá reiknaður af tollverði vöru að viðbættum aðflutningsgjöldum, innflutningssöluskatti, innflutningsgjaldi, ef það er á vörunni, og viðbætt 10% áætlaðri álagningu. Skatt þennan skal greiða við tollmeðferð vöru. — Ráðherra getur með reglugerð sett fyllri ákvæði um skattskyldu. — **5. gr.** Söluskattskyldir eru: a. Allir þeir aðilar, sem skattskyldir eru skv. lögum nr. 46/1954, um tekjuskatt og eignarskatt, og hafa með höndum einhvern þann atvinnurekstur eða starfsemi, sem skattskyld er skv. lögum þessum, og ekki eru sérstaklega undanþegnir söluskattskyldu. b. Allir þeir aðilar, sem skattskyldir eru skv. fyrrgreindum lögum um tekjuskatt og eignarskatt, eða sérstökum lögum, ef þeir hafa með höndum sams konar eða svipaða starfsemi eða viðskipti og þeir aðilar, sem skattskyldir eru skv. a-lið þessarar greinar, einnig opinber fyrirtæki, enda þótt starfsemi þeirra sé ekki sama eðlis. Má ákveða þetta nánar í reglugerð og einnig um skattfrelsi fyrir tiltekna flokka, sem skattskyldir verða eftir þessum staflið. c. Umboðsmenn og aðrir aðilar, sem eru í fyrirsvari fyrir erlenda aðila, sem hafa hér á landi söluskattskylda starfsemi eða viðskipti. — **6. gr.** Undanþegin söluskatti er sala eftirtalinna vara og verðmæta: 1. Vörur, sem seldar eru úr landi. 2. Nýmjólk, nema um veitingasölu sé að ræða.[a]) 3. Fiskumbúðir og kjötpokar. 4. Fiskinet, fiskilínur, önglar og öngultaumar, þó ekki sporttæki. 5. Salt, annað en í smásöluumbúðum. 6. Beitusíld. 7. Tilbúinn áburður, annar en í smásöluumbúðum. 8. Grasfræ. 9. Fóðurvörur. 10. Flugvélaeldsneyti. 11. Innlend dagblöð og hliðstæð blöð, svo og tímarit, sem ekki eru gefin út í ágóðaskyni.[b]) 12. Fasteignir, skip, flugvélar og flugvélavarahlutir. 13. Lausafé, sem seljandi hefur notað í eigin þágu eða við starfsemi sína, enda geti salan ekki talizt til atvinnurekstrar. 14. Heimilisnotkun bónda á eigin framleiðsluvörum. 15. Vörur, sem taldar eru í 2. gr. tollskrárlaga. — Heimilt er að endurgreiða söluskatt af efni, vinnu, vélum og tækjum í skip og báta, sem smíðaðir eru innanlands. Má miða endurgreiðsluna við tiltekna fjárhæð á rúmlest. — **7. gr.** Eftirtalin starfsemi og þjónusta er undanþegin söluskatti: 1. Vinna við húsbyggingar og aðra mannvirkjagerð, svo og vinna við endurbætur og viðhald slíkra mannvirkja. Undanþága þessi tekur einvörðungu til þeirrar vinnu, sem unnin er á byggingarstað, en ekki til vinnu við framleiðslu eða aðvinnslu byggingarvara í verksmiðju, verkstæði eða starfsstöð. 2. Vinna við skipaviðgerðir og flugvélaviðgerðir. 3. Völuflutningar, enn fremur fólksflutningar almennra leigubifreiða á bifreiðastöðvum, eftir því sem ráðherra ákveður nánar. 4. Húsaleiga, þó ekki leiga gistihúsa og samkomuhúsa. 5. Útfararþjónusta. 6. Rekstur sjúkrahúsa, fæðingarstofnana,

a) XXII, 432. — b) XXXIII, 182.

heilsuhæla og annarra þvílíkra stofnana. 7. Sala fasteigna, skipa, flugvéla, verðbréfa og annarra þvílíkra verðmæta. 8. Lækningar og lögfræðistörf og önnur hliðstæð þjónusta, eftir því sem ráðherra ákveður. 9. Sala listamanna á eigin verkum. 10. Sala neyzluvatns. 11. Póst- og símaþjónusta, svo og þjónusta banka og sparisjóða. — Ráðherra kveður nánar á um það, hvað fellur undir undanþáguákvæði þessarar greinar og næstu greinar hér á undan. — **8. gr.** Reki aðili margháttaða starfsemi, þannig að sumir þættir hennar eru skattskyldir, en aðrir skattfrjálsir, er það skilyrði fyrir því, að þau viðskipti, sem stafa af hinni skattfrjálsu starfsemi, geti við framtal og skattútreikning komið til frádráttar heildarveltu aðila, að hin skattfrjálsu og skattskyldu viðskipti séu greinilega aðgreind bæði í bókhaldi hans og í framtali, svo að fullnægjandi sé talið að dómi skattyfirvalda. — Eigi er seljanda vöru eða þjónustu heimilt að falla frá innheimtu söluskatts, nema óyggjandi sé, að ekki sé um sölu til neytanda að ræða. — Ráðherra getur ákveðið, að þeir aðilar, sem viðskipti hafa bæði við neytendur og endurseljendur, skuli heimta söluskatt af verði allrar vöru og þjónustu, er þeir selja, afhenda eða inna af hendi. — Nú hefur endurseljandi keypt vöru, vinnu eða þjónustu og greitt af því söluskatt, og er honum þá heimilt að draga innkaupsverðið frá söluskattskyldri veltu sinni. Hafi hann hins vegar enga söluskattskylda veltu fram að telja eða söluskattskyld velta hans nemur lægri fjárhæð en nefnd innkaup, þá skal hann fá endurgreiddan þann söluskatt, sem hann þannig hefur ofgreitt. Endurgreiðsla kemur þó eigi til greina, nema hinn ofgreiddi söluskattur sé minnst kr. 1 000.00 á ári. — **9. gr.** Söluskattur miðast við heildarendurgjald eða heildarandvirði vöru, starfsemi og þjónustu án frádráttar nokkurs kostnaðar eða þjónustugjalds, án tillits til þess, í hverju greiðsla er fólgin, og þótt um sé að ræða skipti gegn vöru eða þjónustu. Söluskattur skv. þessum kafla laganna telst þó ekki með heildarandvirðinu. — Sé um að ræða skipti á vöru eða þjónustu, gjafir, afhending vara án endurgjalds, úttekt eiganda úr eigin fyrirtæki eða ef greitt er í vörum eða þjónustu, skal miða við almennt gangverð í sams konar viðskiptum. — Við sölu vara í umboðssölu skal skatturinn reiknast af heildarandvirði vörunnar. Framreiðsla á veitingastöðum telst ekki umboðssala. — **10. gr.** Nú vanrækir aðili að taka söluskatt af vöru, vinnu eða annarri þjónustu, sem skattskyld er eftir lögum þessum, og ber honum eigi síður að standa skil á skattinum. — **11. gr.** Allir þeir, sem skattskyldir eru skv. II. kafla laga þessara, skulu innan eins mánaðar frá því lögin öðlast gildi tilkynna skattstjóra eða skattanefnd, þar sem þeir eru heimilisfastir, um rekstur sinn eða starfsemi. Í tilkynningu skal greina nafn og heimilisfang aðila, firmanafn atvinnu, ef það er notað, hvers konar rekstur er um að ræða, hver eða hverjir séu eigendur og hver eða hverjir stjórnendur. — Þeir, sem hefja skattskylda starfsemi eftir að lög þessi öðlast gildi, skulu tilkynna það skattstjóra eða skattanefnd þar, sem þeir eru heimilisfastir, um leið og starfsemi hefst, og láta fylgja þær upplýsingar, sem getið er um í næstu málsgrein hér á undan. — Sá, sem tilkynnt hefur starfsemi sína skv. 1. og 2. mgr. og er heimilt að kaupa vöru eða vinnu án söluskatts skv. 2. mgr. 3. gr., fær hjá skattstjóra eða skattanefnd skírteini um, að hann hafi tilkynnt starfsemi sem endurseljandi vöru eða vinnu. Slík skírteini skulu gefin út til ákveðins tíma, en falla þó jafnskjótt úr gildi og aðili hættir starfsemi þeirri, sem þau taka til, enda ber honum þegar í stað að tilkynna það viðkomandi skattyfirvöldum. Ofangreind skírteini veita eigi rétt til kaupa á öðrum vörum eða vinnu án söluskatts en þeim, sem 2. mgr. 3. gr. tekur til. — Hætti aðili starfsemi, sem er skattskyld skv. lögum þessum, eða breyti um starfshætti eða heimilisfang, ber að tilkynna það skattstjóra eða skattanefnd í viðkomandi umdæmi. — Heimilt skal að krefja alla húseigendur um upplýsingar um atvinnurekendur og aðra, sem hafa verzlun, verkstæði, skrifstofur eða aðra starfsstöð í húsum þeirra. — Með reglugerð má setja nánari ákvæði um þau atriði, er grein þessi fjallar um. — **12. gr.** Aðilar þeir, sem skattskyldir eru skv. 5. gr., skulu senda skattstjóra eða skattanefnd þar, sem þeir eru heimilisfastir, skýrslu um heildarveltu sína á hverjum ársfjórðungi, þar með talin úttekt til eigin nota, ásamt upplýsingum um skattfrjálsa sölu, á þar til gerðum eyðublöðum. — Skattskyldur aðili skal til viðbótar því, sem skýrslueyðublöðin gefa tilefni til, skýra frá öðrum atriðum, sem kunna að skipta máli um skattlagninguna. Einnig skal skattskyldum aðila skylt að láta skattyfirvöldum í té í því formi, sem óskað er, sundurliðun á skattfrjálsri sölu. — Skýrsla skal hafa borizt

1960 Nr. 10 22. marz

skattyfirvöldum í síðasta lagi innan 15 daga frá lokum hvers ársfjórðungs. Skattskyldir aðilar skulu innan sama tíma greiða til innheimtumanna ríkissjóðs söluskatt þann, sem þeim ber að standa skil á fyrir ársfjórðunginn. Síðasti dagur framtalsfrestsins telst gjalddagi alls skattsins fyrir þann ársfjórðung, hvort sem hin skattskyldu viðskipti eru talin fram eða ekki. — Skattstjóri eða skattanefnd skal síðan rannsaka skýrslurnar og leiðrétta skattinn, ef hann er rangt fram talinn. — Einnig skulu skattstjórar eða skattanefnd áætla skatt af viðskiptum þeirra aðila, sem ekki senda skýrslu innan tilskilins tíma, senda enga skýrslu eða ef framtali er ábótavant. — Skattálagningu skal lokið innan mánaðar eftir lok hvers ársfjórðungs og skattupphæðin tilkynnt innheimtumanni og skattgreiðanda. — Hafi einhver, sem greiða skal söluskatt, eigi skilað honum innan mánaðar frá gjalddaga, skal hann greiða 1½% í dráttarvexti fyrir hvern byrjaðan mánuð frá gjalddaga. Þá má innheimtumaður láta lögregluna stöðva atvinnurekstur hans, þar til full skil eru gerð, með því m. a. að setja verkstofur, skrifstofur, útsölur, tæki og vörur undir innsigli. — **13. gr.** Þeir, sem ekki vilja sætta sig við ákvörðun skattstjóra eða skattanefndar á söluskatti, geta kært hann til þeirra innan 10 daga frá því að skattur var ákveðinn. Skattstjóri eða skattanefnd skal kveða upp úrskurð um kæruna og tilkynna úrskurðinn í ábyrgðarbréfi innan 10 daga frá lokum kærufrests. — Úrskurðum þeirra má áfrýja til ríkisskattanefndar, sem kveður upp fullnaðarúrskurð. — Kærufrestur til ríkisskattanefndar skal vera 15 dagar frá dagsetningu úrskurðar skattstjóra eða skattanefndar og úrskurðarfrestur ríkisskattanefndar jafnlangur. — Fjármálaráðherra hefur heimild til að skjóta ákvörðunum skattstjóra eða skattanefndar til ríkisskattanefndar án tillits til kærufresta. — Áfrýjun skattákvörðunar eða deila um skattskýrslu frestar ekki eindaga skattsins né leysir undan neinum þeim viðurlögum, sem lögð eru við vangreiðslu hans, en ef skattur er lækkaður eftir úrskurði eða dómi, skal þegar endurgreiða það, sem lækkuninni nemur. — **14. gr.** Ágreining um skattskyldu og skatthæð má bera undir dómstóla, en það skal þó gert innan 6 mánaða, frá því að ríkisskattanefnd úrskurðaði málið. — **15. gr.** Skattstjórum og skattanefndum er heimilt að krefjast af þeim, sem telja má gjaldskylda, allra nauðsynlegra gagna til skýringar á framtali. Enn fremur er skattayfirvöldum heimilt að krefjast aðgangs að bókhaldsgögnum aðila, samningum, verzlunarbréfum og öðrum slíkum skjölum, til athugunar og endurskoðunar. Á sama hátt er heimilt að krefja skattþegn og ábyrga forstöðumenn skattskyldra fyrirtækja eða stofnana um nauðsynlegar upplýsingar svo og að þeir veiti eftirlitsmönnum eða endurskoðendum skattyfirvalda aðgang að skrifstofum, vinnustöðvum, vörugeymsluhúsum og öðrum þess háttar stöðum til birgðakönnunar og annars eftirlits með viðskiptum hlutaðeiganda. — Þá hafa skattstjórar og skattanefndir rétt til þess að krefjast upplýsinga af þeim, er hafa keypt af söluskattskyldum aðila eða selt honum vörur eða haft við hann önnur viðskipti. Einnig skulu félög og félagasamtök atvinnurekenda, iðnaðarmanna og annarra viðkomandi aðila skyld að gefa upplýsingar um meðlimi sína og atvinnu þeirra. — Opinberar stofnanir skulu veita aðgang að öllum gögnum, er að dómi skattstjóra og skattanefnda eru nauðsynleg til endurskoðunar framtals og ákvörðunar skatts, og er forstöðumönnum og starfsmönnum nefndra stofnana skylt að láta skattstjóra, skattanefnd eða starfsmönnum þeirra í té alla nauðsynlega aðstoð og upplýsingar, sem óskað er eftir og unnt er að veita. — **16. gr.** Fjármálaráðherra getur falið skattstjóranum í Reykjavík eftirlit og rannsókn hjá söluskattskyldum aðilum utan Reykjavíkur, og við þá rannsókn og eftirlit getur hann gert viðkomandi aðilum að greiða söluskatt, en ætíð skal hann gera aðilum aðvart, áður en hann leggur söluskatt þannig á eða breytir honum. Aðili getur og kært slíka álagningu og hækkun til skattstjóra og ríkisskattanefndar, og gilda þá jafnlangir kærufrestir og úrskurðarfrestir og við hina ársfjórðungslegu álagningu, sbr. 12. og 13. gr. laga þessara.

III. kafli. Söluskattur af innflutningi. — 17. gr. Greiða skal 7% — sjö af hundraði — af tollverði allrar innfluttrar vöru að viðbættum aðflutningsgjöldum og áætlaðri álagningu 10% — tíu af hundraði —. Gjaldskyldan tekur einnig til gjafa, sýnishorna og þess háttar. — Undanþegnar söluskatti af innfluttum vörum eru vörur þær, sem 2. gr. tollskrárlaganna tekur til, einnig viðgerðir á skipum og flugvélum framkvæmdar erlendis og flugvélavarahlutir. — Af vélum, sem settar eru í íslenzk skip erlendis, skal greiða jafnháan söluskatt og af innfluttum vélum, enda sé

1960 Nr. 10 22. marz

eigi um nýbyggingu skips að ræða. — **18. gr.** Ráðherra er heimilt með reglugerð að undanþiggja tilteknar vörutegundir söluskatti við innflutning. — Þá er ráðherra og heimilt að endurgreiða innflutningssöluskatt af efni í skip, veiðarfæri og umbúðir um íslenzkar afurðir til útflutnings. — **19. gr.** Söluskattur af innflutningi svo og söluskattur skv. j-lið 4. gr., nýtur sömu lögverndar og aðflutningsgjöld. Að þessu og öðru leyti gilda ákvæði laga um tollskrá o. fl. (lög nr. 90/1954 og síðari breytingar á þeim)[1]) og ákvæði laga um tollheimtu og tolleftirlit (lög nr. 68/1956) eftir því, sem við á um söluskatt af innfluttum vörum.

IV. kafli. Ýmis ákvæði. — 20. gr. Ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, getur fjármálaráðherra ákveðið að undanþiggja söluskatti tilteknar tegundir vörusölu, vinnu eða þjónustu umfram það, sem undanþegið er í 6. og 7. gr. — Skattstjóri eða skattanefnd getur ákveðið, að innheimta megi allan söluskatt ársins á gjalddaga síðasta ársfjórðungs, ef um smávægileg viðskipti er að ræða hjá þeim, sem á að standa skil á skattinum. — Fjármálaráðherra má ákveða, að ekki skuli leggja söluskatt á viðskipti, ef ársvelta nemur eigi meira en kr. 1 000.00. — Ákveða má, að söluskattur af aðgangseyri að skemmtunum sé innheimtur með skemmtanaskatti. — Að því er varðar þær vörur, sem Tóbakseinkasala ríkisins selur, er ráðherra heimilt að ákveða, að þeir aðilar, sem hafa með höndum smásölu slíkra vara, skuli greiða til einkasölunnar söluskatt skv. II. kafla laganna af þeim vörum, um leið og þeir greiða kaupverð þeirra, og miðast skatturinn við smásöluverð. — Ráðherra er einnig heimilt að ákveða, að innflytjendur olíu og benzíns skuli taka söluskatt, skv. II. kafla laganna, við sölu eða afhendingu þessara vara til umboðsmanna sinna eða annarra aðila. Skal skatturinn miðast við smásöluverð. — Ráðherra kveður nánar á um, hvaða tegundir olíu skuli falla undir ákvæði þessarar málsgreinar. — **21. gr.** Ef söluskattskýrsla er ekki send á tilskildum tíma og skattur því áætlaður, skal ekki lækka skatt aðila, þótt hann kæri, nema hann sanni, að viðskipti hans hafi verið áætluð meira en 10% hærri en þau voru í reynd. Sé mismunur 10% eða meira, skal greiða skatt af hinum raunverulegu upphæðum að viðbættum 10%. Sé mismunur minni en 10%, skal greiða skatt af þeirri upphæð, sem áætluð var. Sama regla gildir, ef söluskattskýrslu er ábótavant og skattur þess vegna áætlaður, en ekki úr ágöllum bætt, þótt skattaðili hafi fengið um það áskorun frá skattstjóra eða skattanefnd. Ákvæðum þessarar málsgreinar þarf þó eigi að beita, ef skattaðili færir gildar ástæður sér til afsökunar. — Sé skattur vanreiknaður eða viðskipti dregin undan, má gera aðila söluskatt 5 ár aftur í tímann. — **22. gr.** Söluskatt, bæði af innfluttum vörum og af öðrum viðskiptum, skal greiða til tollyfirvalda — tollstjórans í Reykjavík, bæjarfógeta í öðrum kaupstöðum, sýslumanna í sýslum og sérstakra lögreglustjóra.[a]) — Sömu embættismenn — í Reykjavík borgarfógeti — skulu tilkynna skattstjóra eða skattanefndum um þá atvinnurekendur og aðra söluskattskylda aðila, sem andast eða verða gjaldþrota. — **23. gr.** Verð vöru, vinnu og þjónustu má hækka sem söluskatti nemur.[b]) — **24. gr.** Skatt- og tollyfirvöldum, starfsmönnum þeirra og erindrekum er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um opinbera starfsmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að í starfi sínu um viðskipti einstakra manna og fyrirtækja. Þessi þagnarskylda og ábyrgð hennar helzt, þó að hlutaðeigandi starfsmenn láti af starfi sínu. — **25. gr.** Nú skýrir skattskyldur aðili af ásetningi eða stórfelldu gáleysi rangt frá því, er máli skiptir um söluskatt hans, og skal hann þá greiða sekt, sem skal eftir málavöxtum ákveðin allt að tífaldri þeirri söluskattsupphæð, sem tapazt hefur við vanrækslu hans eða rangfærslu, og auk þess greiði hann hinn vantalda söluskatt. Fjármálaráðherra ákveður sektina, nema hann eða sá, sem í hlut á, óski eftir, að málinu sé vísað til dómstólanna. — **26. gr.** Brot þau, sem um ræðir í 25. gr., ef málum út af þeim er vísað til dómstólanna, misnotkun skírteina þeirra, sem um ræðir í 3. mgr. 11. gr., vanrækslu söluskattskylds aðila á því að tilkynna starfsemi sína, svo sem fyrir er mælt í 1. og 2. mgr. 11. gr., vanrækslu eða tregðu á að veita upplýsingar eða láta í té aðstoð eða gögn, varða sektum í ríkissjóð allt að kr. 100000.00 eða varðhaldi, nema þyngri refsing liggi við skv. öðrum lögum. — Refsiákvæðum laga þessara skal beita gegn eigendum, stjórnendum eða framkvæmdastjórum fyrirtækis eða atvinnurekstrar. — Sektir skv. grein þessari má innheimta með

1) Nú l. nr. 7, 29. apríl 1963.

a) XXVI, 506, 507.
b) XXVII, 162.

1960 Nr. 10 22. marz

1960 Nr. 10 22. marz

aðför. — Mál út af brotum á lögum þessum skulu rekin að hætti opinberra mála. — **27. gr.** Um þau atriði, sem ekki eru sérstök ákvæði í lögum þessum, fer skv. lögum nr. 46/1954, um tekjuskatt og eignarskatt, eftir því sem við á.[1]) — Fjármálaráðherra getur með reglugerð sett nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara, þar á meðal fyrirskipað sérstakt bókhald, þar með talið birgðabókhald, fyrir alla söluskattskylda aðila, svo og um löggildingu þess, færslu og geymslu.[2]) — Í sömu reglugerð má mæla fyrir um framtalsgögn og skjöl, sem þeim skulu fylgja. — Í reglugerðinni má ákveða sektir fyrir brot gegn henni, þar á meðal dagsektir. — **28. gr.** Við gildistöku laga þessara falla úr gildi 13. og 14. gr. laga nr. 4/1960, um efnahagsmál, III. kafli laga nr. 100/1948, með þeim breytingum, sem leiðir af 2.—4. gr. laga nr. 112/1950 og 4. gr. laga nr. 67/1959, sbr. þó c- og d-liði ákvæða til bráðabirgða hér á eftir. Þá falla og úr gildi öll önnur lagaákvæði, sem brjóta kunna í bága við lög þessi. Þó skulu framangreind lagaákvæði um söluskatt, útflutningssjóðsgjald og gjald samkvæmt 13. gr. laga nr. 4/1960 halda gildi sínu um álagningu, innheimtu, endurskoðun fyrri álagninga, viðurlög og önnur atriði, sem þessi gjöld varða.

1962 Nr. 69 28. apríl

Lög um tekjustofna sveitarfélaga.

I. kafli. Almenn ákvæði. — 1. gr. Tekjustofnar sveitarfélaga eru þessir: a. Fasteignaskattur. b. Aðstöðugjald. c. Framlög úr Jöfnunarsjóði. (Hluti af söluskatti og landsútsvör). d. Útsvör. — Fer um tekjustofna þessa samkvæmt því, er lög þessi ákveða. — **2. gr.** Auk tekna, samkvæmt 1. gr., hafa sveitarfélög tekjur af eignum sínum, eigin atvinnurekstri og stofnunum, sem reknar eru í almenningsþágu, svo sem vatnsveitum, rafmagnsveitum, hitaveitum o. fl., enn fremur ýmsar aðrar tekjur, svo sem leyfisgjöld o. fl., allt eftir því, sem lög og reglugerðir mæla fyrir um.

II. kafli. Um fasteignaskatt. — 3. gr. Á allar fasteignir, sbr. þó 6. gr., skal árlega leggja skatt til sveitarfélaga, þar sem fasteign er.[a]) — Skattur þessi skal miðaður við fasteignamatsverð og vera sem hér segir: a. 2% af virðingarverði byggingarlóða. b. 1% af virðingarverði húsa og annarra mannvirkja. c. ½% af virðingarverði túna, garða, reita, erfðafestulanda og annarra lóða og lendna. — **4. gr.** Sveitarstjórn annast álagningu og innheimtu skattsins, sem reiknast af heilum þúsundum virðingarverðs, og skal sleppa því, sem umfram er. Eigandi greiðir skattinn, nema um leigujarðir, leigulóðir eða önnur samningsbundin jarðarafnot sé að ræða. Þá greiðist skatturinn af ábúanda eða notanda. — Gjalddagi skattsins er 15. janúar. — **5. gr.** Með reglugerð, sem ráðherra staðfestir, getur sveitarstjórn ákveðið að innheimta fasteignaskatt samkvæmt 3. gr. með allt að 200% álagi.[1]) — **6. gr.** Undanþegnar fasteignaskatti eru kirkjur, samkomuhús og íþróttahús, sem hvorki eru leigð út til skemmtana né rekin í ágóðaskyni, skólahús, barnahæli, sjúkrahús, elliheimili, þinghús og hús annarra ríkja, að svo miklu leyti, sem þau eru notuð af sendimönnum þeirra í milliríkjaerindum.[a]) Sama gildir um lóðir slíkra húsa. — Nú er hús sumpart notað til annars en að framan greinir, svo sem til íbúðar fyrir aðra en húsverði, og greiðist skatturinn þá hlutfallslega miðað við slík afnot samkv. mati fasteignamatsmanna. — **7. gr.** Fasteignaskattinum fylgir lögveð í fasteign þeirri, sem hann er lagður á, og skal ásamt dráttarvöxtum í 2 ár frá gjalddaga ganga fyrir öllum öðrum veðkröfum, er á eigninni hvíla. Ef hús brennur, eftir að skatturinn er fallinn í gjalddaga, er sami forgangsréttur fyrir honum í brunabótafjárhæð hússins.

III. kafli. Um aðstöðugjald.[2]) **— 8. gr.** Heimilt er sveitarstjórnum að innheimta aðstöðugjald í sveitarsjóð hjá atvinnurekendum og öðrum þeim, sem sjálfstæða atvinnu hafa í sveitarfélaginu, samkvæmt ákvæðum þessa kafla. — Undanþegnir aðstöðugjaldi eru þeir, sem um ræðir í 29. gr., svo og skólar, barnahæli, sjúkrahús, elliheimili, orkuver til almenningsþarfa, sláturhús, mjólkurbú og olíufélög, sem greiða landsútsvar. — **9. gr.** Aðstöðugjald skal miða við samanlögð rekstrarútgjöld næstliðið almanaksár, þar með taldar fyrningarafskriftir samkvæmt ákvæðum skattalaga, svo og vörukaup verzlana og efniskaup vegna framleiðslu iðnaðarfyrirtækja. — Aldrei skal reikna aðstöðugjald af hærri upphæð en sem nemi brúttótekjum. — Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um álagningu gjaldsins. — **10. gr.** Aðstöðugjald má eigi hærra vera en hér greinir:

1) L. nr. 70, 28. apr. 1962. — 2) Rgj. nr. 15 1960.
a) II, 744, V, 937, VI, 11, 325, VII, 46, VIII, 172—3; X, 349, XII, 10, XVII, 374.

1) Rgj. nr. 43 1963. — 2) Rgj. nr. 81 1962.
a) XXI, 386, XXIV, 399.

a. Allt að ½% af rekstri fiskiskipa og flugv.
b. — — 1% — — verzlunarskipa.
c. — — 1½% — hvers konar iðnaðarrekstri.
d. — — 2% — öðrum atvinnurekstri.

— Aðstöðugjald af rekstri fiskiskipa og hvers konar starfsemi við fiskvinnslu má eigi nema hærri hundraðshluta, miðað við tegund gjaldstofns, en veltuútsvar var á hverjum stað árið 1961. Heimilt skal þó sveitarfélögum, sem ekki lögðu á veltuútsvör, eða lögðu á lægri veltuútsvör á árinu 1961, miðað við tegund gjaldstofns, en lögð voru á í Reykjavík það ár, að hækka aðstöðugjald allt að þeim hundraðshluta, sem veltuútsvör þar voru þá á lögð. — **11. gr.** Skattstjórar annast álagningu aðstöðugjalds, og skal það álagt í heilum hundruðum króna. — Aðstöðugjald, sem ekki nær kr. 300.00, fellur niður. — Gjalddagi aðstöðugjalds er 1. júlí. — **12. gr.** Innheimta má aðstöðugjald hjá gjaldanda í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann á lögheimili eða hefur aðalatvinnurekstur sinn, ef a. hann rekur þar fiskikaup, fiskiverkun eða hefur þar heimilisfasta atvinnustofnun, svo sem útibú, og verður þá ekki lagt aðstöðugjald á hann að því leyti annars staðar. b. hann er búsettur erlendis og rekur atvinnu hér á landi. — Skylt er gjaldanda að gefa hlutaðeigandi skattstjóra skýrslu um samanlögð útgjöld sín, sbr. 9. gr., vegna starfseminnar, samkvæmt a- og b-lið þessarar greinar, innan loka framtalsfrests, ella áætlar skattstjóri útgjöldin að fenginni umsögn framtalsnefndar eða hreppsnefndar. — **13. gr.** Nú hefur sveitarstjórn ákveðið að nota heimild þessa kafla um innheimtu aðstöðugjalds, og skal hún þá tilkynna skattstjóra þá ákvörðun sína og láta honum samtímis í té upplýsingar um, hversu hátt gjald þetta skuli vera, sbr. 10. gr. — Tilkynning til skattstjóra skal send eigi síðar en 15. febrúar ár hvert. — **14. gr.** Þegar skattstjóri hefur lokið álagningu aðstöðugjalds samkvæmt þessum kafla, semur hann skrá um aðstöðugjöld í hverju sveitarfélagi og sendir hana þegar til sveitarstjórnar, sem innheimtir gjöldin.

IV. kafli. Um jöfnunarsjóð sveitarfélaga. — 15. gr. Hlutverk Jöfnunarsjóðs er: a. Að greiða framlag til sveitarfélaganna samkvæmt ákvæðum þessa kafla. b. Að greiða fram úr fjárhagserfiðleikum sveitarfélaga samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga. c. Að leggja út greiðslur þær á milli sveitarfélaga, sem ríkissjóður ber ábyrgð á samkvæmt framfærslulögunum, þar til þær hafa verið endurgreiddar af því sveitarfélagi, sem þær hafa verið inntar af hendi fyrir. d. Að greiða aukaframlag til þeirra sveitarfélaga, sem ekki fá nægileg útsvör álögð samkvæmt 34. gr. e. Að styrkja, eftir ákvörðun ráðherra, tilraunir til að koma betra skipulagi og meira samræmi í framkvæmdir sveitarmálefna og samstarf sveitarfélaga. — **16. gr.** Tekjur Jöfnunarsjóðs eru þessar: [Ríkissjóður greiðir ⅕ hluta söluskatts, sem innheimtur er til ríkissjóðs, sbr. lög nr. 10 1960, um söluskatt, 1. gr. 1. tl., svo og 5% af verðtollstekjum ríkissjóðs samkvæmt lögum frá 1963, um tollskrá o. fl.][1]) Nú reynist svo eitthvert ár, að ⅕ hluti söluskatts nær eigi lágmarksársgreiðslu (56 millj. krónum) ríkissjóðs til Jöfnunarsjóðs, og má þá draga mismuninn frá greiðslum ríkissjóðs til Jöfnunarsjóðs næsta eða næstu ár á eftir, ef fimmtungur söluskatts nemur þá hærri fjárhæð en lágmarksársgreiðslu til sjóðsins. — Ríkissjóður greiðir Jöfnunarsjóði þennan hluta af söluskattinum ársfjórðungslega eftir á. b. Landsútsvör samkvæmt 17.—19. gr. laga þessara. — **17. gr.** Landsútsvör[2]) greiða: a. Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins og Sölunefnd varnarliðseignа. b. Síldarverksmiðjur ríkisins, Áburðarverksmiðjan, Sementsverksmiðja ríkisins, Viðtækjaverzlun ríkisins, Landssmiðjan og Ríkisprentsmiðjan Gutenberg. c. Olíufélög, sem flytja inn olíur og olíuvörur og annast sölu þeirra og dreifingu innanlands. — **18. gr.** Fjárhæð landsútsvara skal vera sem hér segir: a. 5% af hagnaði ríkisfyrirtækja samkvæmt 17. gr. a. b. 1½% af heildarsölu stofnana þeirra, er um getur í 17. gr. b. c. 1⅓% af heildarsölu olíufélaga, sbr. 17. gr. c. — **19. gr.** Gjaldendur greiða landsútsvör sín til Jöfnunarsjóðs. Greiðslunni skal fylgja greinargerð um fjárhæð landsútsvarsins. — **20. gr.** Félagsmálaráðuneytið annast úthlutun framlaga Jöfnunarsjóðs til sveitarfélaganna samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. — Fjórðungur landsútsvara, sem til falla í hverju sveitarfélagi, skal koma í hlut þess, en ¾ hlutum skal ásamt söluskatti, samkvæmt 16. gr. a, skipt á milli sveitarfélaganna í réttu hlutfalli við íbúatölu hvers sveitarfélags hinn 1. desember árið á undan, þó þannig, að ekkert sveitarfélag fái hærra framlag en nemi 60% af samanlögðum fasteignasköttum,

1) L. nr. 43, 30. apr. 1963, § 1 (gildistaka 1. jan. 1964).
2) Rgj. nr. 182 1962.

aðstöðugjöldum og útsvörum s. l. ár, sbr. þó 15. gr. d. — Fé því, sem ekki verður úthlutað vegna ákvæðisins um 60% hámarkið, skal varið til þess að greiða kostnað, sem fellur á Jöfnunarsjóð samkvæmt ákvæðum 15. gr. — Við úthlutun framlaga samkvæmt grein þessari er ráðherra heimilt að halda eftir 1% af tekjum sjóðsins til þess að mæta þörfum sveitarfélaganna samkvæmt 15. gr., unz sjóðurinn nemur allt að kr. 5 000 000.00. — **21. gr.** Framlag Jöfnunarsjóðs til sveitarfélaganna samkvæmt 20. gr. skal greitt þrisvar sinnum á ári, fyrir 15. maí, 15. október og 15. janúar. — Nú kemst sveitarfélag eftir setningu laga þessara í vanskil með greiðslur vegna veittra ríkisábyrgða, og er ráðuneytinu þá heimilt að inna slíkar greiðslur af hendi af framlagi til sveitarfélagsins, eftir því sem til vinnst. — **22. gr.** Félagsmálaráðuneytið skal hlutast til um ýtarlega rannsókn á fjárreiðum sveitarfélags, sem þarfnast aukaframlags samkvæmt 15. gr. d. — Slíkt aukaframlag skal eigi veita fyrr en að lokinni rannsókn og eftir að teknar hafa verið til greina þær aðfinnslur, sem rannsóknin hefur gefið tilefni til. — Ráðuneytið getur sett það skilyrði fyrir aukaframlagi, að sveitarstjórn hafi notað heimildir til hækkunar fasteignaskatta, sbr. 5. gr., og til innheimtu aðstöðugjalda samkvæmt III. kafla. — Um greiðslu aukaframlags gildir ákvæði 2. mgr. 21. gr. — **23. gr.** Félagsmálaráðherra hefur á hendi yfirstjórn Jöfnunarsjóðs. Skal sjóðurinn vera í vörzlu félagsmálaráðuneytisins, sem annast bókhald hans, úthlutun framlaga samkvæmt 20. gr., greiðslur samkvæmt 15. gr., svo og afgreiðslur á vegum sjóðsins. — **24. gr.** Fé sjóðsins skal ávaxtað í tryggri lánsstofnun. — **25. gr.** Árlega skal semja reikning Jöfnunarsjóðs, sem endurskoðaður skal af endurskoðunardeild fjármálaráðuneytisins. — Ársreikningar sjóðsins skulu birtir í B-deild Stjórnartíðinda. — **26. gr.** Félagsmálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um starfsemi sjóðsins, þar á meðal um gjalddaga og innheimtu landsútsvara samkvæmt 19. gr.

V. kafli. — Um útsvör. — *A. Almennt um útsvör.* — **27. gr.** Upphæð útsvara í hverju sveitarfélagi skal þannig ákveðin í fjárhagsáætlun sveitarfélagsins, að útsvörin ásamt öðrum tekjum sveitarfélagsins hrökkvi fyrir útgjöldum þess á árinu, þegar gert hefur verið ráð fyrir 5—10% vanhöldum við innheimtu þeirra. — Nú reynast útsvör þannig ákveðin hærri en vera skal samkvæmt 34. gr. 2. mgr., og koma þá til framkvæmda ákvæði d-liðs 15. gr. laga þessara.

1962 Nr. 69 28. apríl

B. Um útsvarsskyldu.[a]) — **28. gr.** Eftirtaldir aðilar eru útsvarsskyldir, sbr. þó 29. gr. og 67. gr., með þeim takmörkunum, sem um getur í 31.—36. gr. laga þessara: a. Allir, sem eiga lögheimili hér á landi samkvæmt lögum nr. 35/1960, um lögheimili. b. Hlutafélög og önnur félög með takmarkaðri ábyrgð félagsmanna, kaupfélög og önnur samvinnufélög,[b]) sameignarfélög[c]) og samlög. Nú eru ekki fleiri en þrír félagar í sameignarfélagi með persónulegri ábyrgð, og er útsvar þá ekki lagt á félagið sjálft, heldur á hvern einstakan félagsmann, nema tilmæli komi um það frá félaginu einu ári áður en tekjur eru taldar fram. c. Sjóðir og stofnanir, sem reka atvinnu, svo og dánar- og þrotabú, sem tekjur hafa eða eiga eignir.[d]) d. Útlendingar, sem stunda atvinnu skemmri eða lengri tíma hér á landi eða á íslenzkum skipum, sbr. lög nr. 22 1956. Sama gildir um íslenzka ríkisborgara, sem ekki hafa lögheimili á Íslandi. e. Aðrir aðilar, sem ekki hafa lögheimili eða aðsetur hér á landi, en reka hér atvinnu eða eiga hér arðbærar eignir.[e]) — **29. gr.** Undanþegnir útsvari eru: a. Forseti Íslands. b. Fyrirsvarsmenn annarra ríkja, sem hér dveljast, erlendir starfsmenn sendiráða og annað erlent þjónustufólk þeirra, vegna þeirra eigna og tekna, sem þeim hlotnast fyrir slík störf. c. Starfsmenn utanríkisþjónustunnar, sem dveljast erlendis, vegna eigna og tekna, sem þeim hlotnast fyrir þau störf. d. Giftar konur, nema þær eigi séreign eða hjúskapareign, sem gefa verulegan arð, hafi atvinnu aðra en heimilisstörf, eða hafi slitið samvistum við bónda sinn, en þá má leggja útsvar á þær. e. Þeir, sem greiða landsútsvar, sbr. 17. gr., þó ekki olíufélög, sbr. 17. gr. c. f. Félög, sem enga atvinnu reka, svo sem félög til eflingar listum og vísindum, skemmtifélög, líknarfélög, stjórnmálafélög,

a) Dómar eftir eldri lögum, sem hér er getið, hafa í sumum tilvikum glatað gildi sínu: I, 144, V, 489, XVII, 127; XXVIII, 682; V, 42—3, XIX, 336, XXIII, 391; XIX, 339, XXVI, 659, XXXI, 258, 364; XXVII, 260, XXXIII, 69, 283, 288, 401.

b) V, 616, VII, 81, XX, 200, XXV, 92, (XIII, 277), XV, 373, XXVI, 658, XXVIII, 237; XXVII, 752, XXXII, 46.

c) XIII, 148, XXV, 580.

d) I, 144, 194, 406, 495, 689, II, 175, 341, IV, 77, 571, VI, 599, 626, VII, 275, XV, 352, XVII, 343, 430, XX, 200.

e) IV, 99, V, 382, XIX, 111, (XVI, 255).

trúarbragðafélög o. fl.[a]) g. Ríkissjóður, ríkisstofnanir, svo og sjóðir, sem standa undir umsjón ríkisstjórnarinnar, sveitarfélögin sjálf og fyrirtæki, sem þau reka, og sjóðir sveitarfélaga, og enn fremur aðrir sjóðir og stofnanir, sem enga atvinnu reka.[b]) — **30. gr.** a. Hvert sveitarfélag leggur útsvar á sína íbúa, sbr. 13. gr. laga nr. 35 1960, um lögheimili.[c]) b. Á aðra aðila skal lagt í því sveitarfélagi, þar sem aðalstarfsemi þeirra fer fram. c. Þar í sveit skal útsvar gjalda, sem það var á lagt, og á hún allt útsvarið. [d. Þó skal skipta útsvari á milli sveitarfélaga:[d]) 1. ef gjaldandi flyzt búferlum á milli þeirra á árinu, áður en útsvar var á lagt. Útsvari skal skipt í réttu hlutfalli við þann tíma, sem gjaldandi átti lögheimili í hvoru eða hverju sveitarfélagi. 2. ef útsvarsgjaldandi rekur atvinnustöð utan lögheimilissveitar eða í fleiri en einu sveitarfélagi, skal skipta útsvari, sem lagt er á tekjur, á milli hlutaðeigandi sveitarfélaga, svo sem hér segir: Útsvarinu skal skipt á milli sveitarfélaganna, miðað við verðmæti framleiddrar vöru eða veittrar þjónustu, viðskiptaveltu, starfsmannafjölda, nýtingu fastafjármuna og annað, sem skipt getur máli. Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um skiptingu útsvara skv. þessum tölulið. e. Engin sveit getur krafizt hluta af útsvari skv. d-lið, 1. tl., nema gjaldandi hafi átt þar rétt lögheimili a. m. k. þrjá mánuði á árinu, sem hann fluttist. Sveitarfélag, þar sem útsvar er á lagt, hlýtur aldrei minna en ¼ hluta af útsvari, sem skipt er skv. d-lið 2, og eigi verður útsvari þá skipt, nema í hlut þess sveitarfélags, sem skiptakröfu gerir, komi a. m. k. kr. 25000.00; þó má fjárhæðin lægri vera, ef hún eigi að síður nemur a. m. k. 5% af heildarútsvörum þess sveitarfélags, er kröfuna gerir. — Tekjuútsvari aðila, sem jafnframt greiðir landsútsvar, skal ekki skipt. f. Kröfu um útsvarsskipti samkvæmt þessari grein, ásamt upplýsingum um búferlaflutning eða þau atriði, sem um ræðir í 2. tl. d-liðs, skal senda fyrir lok aprílmánaðar ár hvert til sveitarstjórnar, þar sem útsvar skal á lagt.][1]) g. Að lokinni niðurjöfnun sendir sveitarstjórnin kröfuna, með umsögn, til skattstjórans í umdæmi sínu til úrskurðar, nema samkomulag verði um aðra málsmeðferð. h. Skattstjóri sendir báðum (öllum) aðildarsveitum þegar úrskurð um skiptinguna, og er heimilt að áfrýja til ríkisskattanefndar.[a]) i. Áfrýjunarfrestur er mánuður, frá því tilkynning um úrskurð var póstlögð. j. Eigi verður útsvar lagt á aðila nema í einu sveitarfélagi á sama ári. k. Nú stundar gjaldþegn fasta atvinnu utan heimilissveitar og meiri hluti atvinnutekna hans stafar frá þeirri atvinnu, en útsvör verða talin hlutfallslega lægri í heimilissveit hans en atvinnusveit, svo að nemi a. m. k. 10%, og getur þá atvinnusveit krafizt þess, þótt útsvari gjaldþegns sé ekki skipt, að hann greiði henni útsvar, sem nemur þeirri upphæð, er honum hefði borið að greiða í atvinnusveit umfram það, er hann greiðir í heimilissveit. Heimilissveit er skylt að innheimta útsvarsauka þennan, samkvæmt úrskurði skattstjóra í umdæmi heimilissveitar, og standa atvinnusveit skil á honum. Úrskurði skattstjóra má áfrýja til ríkisskattanefndar eftir almennum reglum, sbr. i-lið. Gjaldþegn getur og áfrýjað með sama fresti.

C. Upphæð einstakra útsvara. — **31. gr.** Útsvör skal miða við hreinar tekjur og eign samkvæmt skattskrá, sbr. þó 36. gr. 2. mgr. og 42. gr. — Útsvör síðastliðins árs skulu dregin frá hreinum tekjum, ef þau hafa verið greidd að fullu fyrir áramót næst á undan niðurjöfnun. — **32. gr.** Útsvör skulu vera sem hér segir:

A. Af hreinum tekjum greiða:

1. Einstaklingar:

Af 15— 20 þús. kr.	greiðist kr.	200	af	15 þús. kr.	og 14% af afgangi.
— 20— 25 — —	— —	900	—	20 —	— — 16% — —

a) XII, 282, XVII, 486; V, 476, VI, 474, VIII, 296, XV, 373, XVII, 434, 566; I, 494, XV, 354, XVII, 310, 548, XXII, 47.

b) I, 647; III, 259, IX, 692, XIII, 247, XVII, 310, XXXII, 118. Sjá ennfremur: II, 59, 141, 1099, III, 101, IV, 199, 379, 786, VI, 599, 626, VII, 205, 345, X, 213, XI, 483, (XIII, 65), XIII, 325, 334, XIV, 2, 196, XVI, 110, XVII, 146, XVIII, 112, 131, XX, 142, XXIV, 426-7.

c) II, 614, XIV, 2, 196, XXV, 303, XXVI, 19, XXVII, 406, XXIX, 741, XXX, 210.

1) L. nr. 42, 30. apríl 1963, § 1.

a) XVI, 257.

d) Ýmsir dómar eftir eldri lögum, sumir hafa ekki gildi nú vegna breyttra laga: IV, 144, V, 382, XIX, 111, XVI, 255, XXXIII, 71; II, 614, XIV, 2, 196; XXIX, 306; XXVI, 16, XXX, 432; XXVI, 496, 622, 674, XXVIII, 236, XXIX, 306, XXX, 430, XXXI, 294, 840, XXXII, 299, 69; endurheimt t. d. XXV, 560; XII, 324, XXXII, 46, XXXIII, 401.

1962 Nr. 69 28. apríl

| | | |

hópi, og er sveitarstjóri þar með talinn, að annast störf framtalsnefndar, ásamt skattstjóra eða umboðsmanni hans. — Skattstjóri eða umboðsmaður hans á ekki atkvæðisrétt um störf framtalsnefndar í hreppsnefnd, nema hann sé jafnframt hreppsnefndarmaður eða hafi verið kosinn til starfanna af hreppsnefnd, en fela má honum forustu þessara starfa. — **39. gr.** Um kjörgengi til framtalsnefnda og skyldu til setu í framtalsnefnd fer samkvæmt ákvæðum sveitarstjórnarlaga um kjörgengi til sveitarstjórna og skyldu til setu í sveitarstjórn. — Ákvæði sveitarstjórnarlaga um fundahöld sveitarstjórna gilda um framtalsnefndir eftir því, sem við getur átt. — **40. gr.** Skattstjóri eða umboðsmaður hans skal veita þeim, er annast framtalsnefndarstörf, aðgang að öllum skattframtölum.[a]) — Framtalsnefndarmönnum, hreppsnefndarmönnum og öðrum þeim, sem annast störf framtalsnefnda, er bannað, að viðlagðri ábyrgð eftir ákvæðum almennra hegningarlaga um opinbera starfsmenn, að skýra óviðkomandi mönnum frá því, er þeir komast að við framtalsnefndarstörf um hagi gjaldþegna. — **41. gr.** Þóknun til skattstjóra eða umboðsmanns hans fyrir framtalsnefndarstörf er innifalin í launum hans, en sveitarstjórn ákveður þóknun til annarra fyrir slík störf, sem greiðist úr sveitarsjóði. — **42. gr.** Hlutverk framtalsnefndar er: a. *að* rannsaka skattframtölin og úrskurða til útsvarsálagningar, sbr. þó 2. mgr., b. *að* áætla tekjur og eignir þeirra, sem ekki hafa skilað skattframtali innan lögboðins frests, en við þá áætlun skal miða álagningu útsvara á þessa aðila, c. *að* ákveða, að hverju leyti skuli til greina taka ýmis atvik í sambandi við álagningu útsvara, sem lög ákveða eða heimila að tillit sé tekið til, sbr. 33. gr., d. *að* semja skrá yfir tekjur og eignir gjaldenda, sem miða skal útsvörin við, samkvæmt stafliðum a—c, e. *að* senda skrá þá, sem um ræðir í d-lið hér að framan, til hlutaðeigandi skattstjóra, ásamt upplýsingum um upphæð útsvara samkvæmt fjárhagsáætlun sveitarfélagsins, f. *að* úrskurða allar kærur vegna útsvarsálagninga, sem fram kunna að koma, samkvæmt 52. gr. laga þessara. — Nú hyggst framtalsnefnd eða hreppsnefnd breyta framtali gjaldanda í óhag, er hún úrskurðar það, sbr. a-lið þessarar greinar, og skal hún þá tilkynna honum þá fyrirætlun og gefa honum kost á að gæta réttar síns. Þetta ákvæði gildir þó ekki um leiðréttingar á augljósum villum, svo sem færslum í framtölum, sem brjóta í bága við lagafyrirmæli, eða reikningsskekkjum. — **43. gr.** Störfum þeim, sem um ræðir í 42. gr. a—e, skal vera lokið fyrir lok aprílmánaðar ár hvert. — **44. gr.** Skattstjóri annast álagningu útsvara í skattaumdæmi sínu, sbr. þó 45. gr. — Við álagningu útsvaranna er hann bundinn við skrá þá um tekjur og eignir, sem um ræðir í 42. gr. d. Skattstjóri skal þó breyta skránni, ef í ljós kemur við athugun hans og endurskoðun skattframtala: a. *að* leiðrétting á reikningsskekkjum krefst þess, b. *að* ekki hefur verið fylgt gildandi lögum um framtal tekna, eigna, skulda eða frádráttar gjalda, c. *að* nýjar upplýsingar liggja fyrir, t. d. launamiðar, sem ekki var kunnugt um, þegar skráin var samin. — **45. gr.** Í hreppum með færri en 500 íbúa er sveitarstjórn heimilt að leggja á útsvör án milligöngu skattstjóra, sem lætur þeim í té afrit af skattskrá hreppsins til hliðsjónar við álagninguna. Hreppsnefnd gerir síðan skrá um álagninguna, sem skal vera lokið 20. júní ár hvert. Að öðru leyti gilda um álagningu hreppsnefnda ákvæði laga þessara. — **46. gr.** Skattstjóri semur skrá um útsvör í hverju sveitarfélagi í skattaumdæmi sínu, þegar hann hefur lokið álagningu útsvaranna, samkvæmt 44. gr. — Skrá þessa skal hann síðan senda hlutaðeigandi sveitarstjórn til innheimtu eigi síðar en 20. júní ár hvert.

E. Um gjalddaga og innheimtu.[a]) — **47. gr.** Gjalddagar útsvara skulu vera tveir. Annan helming útsvara skal greiða fyrir 15. júlí, en hinn helminginn fyrir 15. október. — Sveitarstjórn getur þó ákveðið aðra gjalddaga á útsvörum eftir þessum reglum: a. Með fimm jöfnum greiðslum, er falla í gjalddaga 1. febrúar, 1. marz, 1. apríl, 1. maí og 1. júní, má innheimta til greiðslu upp í útsvar yfirstandandi árs hjá hverjum gjaldanda fjárhæð, jafnháa allt að helmingi þess útsvars, sem honum bar að greiða næstliðið ár. Sveitarstjórn setur nánari reglur um þessar greiðslur fyrir 15. janúar ár hvert og auglýsir þær á þann hátt, er venjulegt er um almennar auglýsingar á hverjum stað. — Nú hafa tekjur gjaldanda á útsvarsárinu verið lægri en á næsta ári áður, svo að nemi 30% eða þar yfir, eða ástæður hans versnað með öðrum hætti

a) XXX, 757.

a) Um endurheimt greiddra útsvara, V, 380, XVI, 375, 400, XIV, 179, XX, 33, XXX, 755. Sjá og d. 526.

svo mjög, að vænta megi þess, að mun lægra útsvar verði lagt á hann en árið áður, og getur hann þá krafizt lækkunar á útsvarsgreiðslum samkvæmt þessum staflið. Hreppsnefnd eða framtalsnefnd ákveður lækkunina. Nú verður ljóst, þegar niðurjöfnun útsvara lýkur, að gjaldandi hefur þegar greitt meira en álagt útsvar, og skal þá endurgreiða það, sem ofgreitt var, ásamt ½% vöxtum fyrir hvern mánuð eða hluta úr mánuði, sem féð var í vörzlum sveitarsjóðs. b. Álagt útsvar að frádregnu því, sem greiða ber samkvæmt a-lið, ber gjaldanda að greiða með allt að fimm jöfnum greiðslum á tímabilinu frá 1. ágúst til 1. desember eftir ákvörðun sveitarstjórnar, 1. ágúst, 1. sept., 1. okt., 1. nóv. og 1. des. c. Allar greiðslur samkvæmt þessari grein skulu inntar af höndum í heilum krónum eða heilum eða hálfum tug króna, eftir ákvörðun sveitarstjórnar. d. Vangreiðsla á útsvarshluta samkvæmt þessari grein veldur því, að allt útsvar gjaldandans á gjaldárinu fellur í eindaga 15 dögum eftir gjalddagann, þó ekki fyrr en 15. næsta mánaðar, eftir að álagningu er lokið. — **48. gr.**[a]) a. Kaupgreiðendur ábyrgjast, að útsvarsgjaldendur, sem þeir greiða kaup, standi skil á útsvari sínu, álögðu á gjaldárinu, á gjalddögum, sem ákveðnir verða samkvæmt 47. gr., eða þegar kaup fellur til útborgunar eftir gjalddaga, og er kaupgreiðanda rétt og skylt að halda eftir af kaupinu til útsvarsgreiðslunnar, enda hafi áður komið fram krafa frá sveitarstjórn til kaupgreiðanda um, að hann haldi eftir af kaupinu fyrir útsvarsgreiðslunni. b. Vilji sveitarstjórn haga innheimtunni á þann veg, sem segir í a-lið, skal hún senda hverjum kaupgreiðanda í tæka tíð tilkynningu um útsvör þeirra gjaldenda, sem kaupgreiðandi hefur í þjónustu sinni og ætlazt er til, að kaupgreiðandi greiði, og senda jafnframt þríritaða kvittanaeyðublaðabók, er sýni glöggt, að um útsvarsgreiðslur sé að ræða.[b]) Skal kaupgreiðandi láta útsvarsgreiðanda í té slíka kvittun í hvert sinn, er hann greiðir upp í útsvar sitt. Samriti af kvittuninni ber kaupgreiðanda að skila, um leið og hann afhendir útsvarsgreiðsluna til sveitarsjóðs. c. Orðið kaup tekur til hvers konar kaups, launa, aflahlutar eða annarrar þóknunar, þ. á m. eftirlauna, hvort sem greitt er samkvæmt vinnusamningi, ákvæðisvinnusamningi eða öðrum samningum eða ákvörðunum. d. Kaupgreiðandi telst sérhver sá, sem innir framangreindar greiðslur af hendi, hvort heldur fyrir sjálfan sig eða aðra, þ. á m. kaupgreiðslustöðvar. Taki hlutarmaður aflahlut sinn og selji öðrum, telst kaupandinn kaupgreiðandi. e. Sveitarstjórn getur og gert kröfu um, að kaupgreiðendur haldi eftir af kaupi kaupþega til greiðslu á eldri útsvarsskuldum ásamt dráttarvöxtum og kostnaði. f. Til lúkningar greiðslum samkvæmt e-lið skal þó ekki haldið eftir meira en ⅕ hluta af því kaupi, sem til útborgunar á að koma hverju sinni, hjá útsvarsgjaldanda, sem á fyrir heimili að sjá, en ella ⅓. Ekki má krefja útsvarshluta af manni samkvæmt e- og f-liðum, ef kaup hans fullnægir ekki brýnustu lífsþörfum hans, að dómi framfærslunefndar. g. Allir kaupgreiðendur skulu, þegar sveitarstjórn krefst þess, skyldir til að láta henni í té skýrslu, munnlega eða skriflega, eftir því sem sveitarstjórn óskar, um nöfn starfsmanna, sem taka kaup hjá þeim, stöðu þeirra, fæðingardag og ár, heimilisfang, launakjör, upphæð kaups, hvernig kaup er greitt, gjalddaga og önnur atriði, sem sveitarstjórn óskar að fá vitneskju um vegna innheimtu útsvara af kaupi. Sveitarstjórn getur krafið um framangreindar skýrslur með munnlegri kröfu eða skriflegri svo og með almennri auglýsingu, og setur sveitarstjórn kaupgreiðendum frest til að skila skýrslum. h. Allir, sem hafa með höndum atvinnurekstur með aðkeyptu vinnuafli verkafólks, skulu að kröfu sveitarstjórnar skyldir til að senda henni kaupskrár sínar eða afrit af þeim það snemma, að unnt sé að gera kröfu um útsvarsgreiðslur þeirra, er við kaupi eiga að taka, áður en til útborgunar kemur. i. Kaupgreiðandi, sem skyldur er að halda eftir af kaupi samkvæmt því, er í grein þessari segir, skal við hverja útborgun, þar með taldar hvers konar greiðslur upp í kaup, draga af kaupi útsvarsgjaldanda fjárhæð, er nægir, til greiðslu samkvæmt a-lið og heimilt að draga af kaupi samkvæmt e- og f-liðum, svo og 10% af kaupi daglaunafólks, þó ekki af lægri kaupupphæð en 100 krónum, og skila sveitarstjórn því, sem þannig er haldið eftir, innan tveggja virkra daga frá útborgunardegi, og er sú greiðsla bindandi fyrir útsvarsgjaldandann. Nú er kaup greitt að einhverju leyti í öðru en peningum, svo sem með fæði, húsnæði eða öðrum hlunnindum, og skulu þá þessi hlunnindi talin með kaupgreiðslu á því verði, sem þau eru almennt metin til

a) Innheimtulaun kaupgreiðanda XXXI, 399.
b) XIV, 2.

1962 Nr. 69 28. apríl

skatts á hverjum stað. j. Nú hættir útsvarsgjaldandi að taka kaup hjá kaupgreiðanda, er krafinn hefur verið um greiðslu upp í útsvar hans, áður en umkrafin útsvarsskuld er að fullu greidd, og skal kaupgreiðandi þá tafarlaust tilkynna sveitarstjórn brottför útsvarsgreiðanda. k. Útsvarsgjaldandi og kaupgreiðandi mega ekki slíta vinnusamningi fyrir það eitt, að krafizt hefur verið útsvarsgreiðslu af kaupi gjaldanda. l. Ef kaupgreiðandi: 1. vanrækir að láta sveitarstjórn í té umkrafðar skýrslur og upplýsingar um útsvarsgjaldendur innan tiltekins frests, 2. greiðir útsvarsgjaldanda kaup án þess að halda eftir þeirri fjárhæð, sem skylt var samkvæmt þessari grein, 3. skilar eigi til sveitarstjórnar eða umboðsmanna hennar, svo sem hér segir í i- og j-liðum, 4. tilkynnir ekki brottför útsvarsgreiðanda, svo sem segir í j-lið, þá ábyrgist hann sem geymslufé þá fjárhæð, sem var haldið eftir hjá útsvarsgjaldanda upp í skuld hans, en sem eigin útsvarsskuld það, sem halda hefði mátt eftir, ef kaupgreiðandi hefði ekki vanrækt skyldur þær, sem honum bar að rækja samkvæmt þessari grein. Má gera lögtak hjá kaupgreiðanda til tryggingar þessum skuldum eftir sömu reglum og gera hefði mátt lögtak hjá útsvarsgjaldanda sjálfum. m. Útsvarsgjaldandi, sem ofgreitt hefur útsvar til kaupgreiðanda samkvæmt þessari grein, á rétt til endurgreiðslu beint úr sveitarsjóði, hvort sem kaupgreiðandi hefur greitt sveitarsjóðnum útsvarið eða ekki. n. Sveitarstjórn setur nánari reglur um innheimtu útsvara eftir þessari grein. — **49. gr.** Á sama hátt og með sömu viðurlögum og í 48. gr. segir getur sveitarstjórn eða innheimtumaður, er hún setur fyrir sig, krafizt útsvarsgreiðslu af kaupi gjaldþegns hjá kaupgreiðanda í öðru sveitarfélagi svo og skýrslna um starfsmenn, sbr. g- og h-liði, þó ekki með almennri auglýsingu. — **50. gr.** Hjón bera ábyrgð á útsvarsgreiðslu hvors annars, enda búi þau saman, þegar álagning fer fram.[a])

VI. kafli. Sameiginleg ákvæði. — *A. Um kærur og áfrýjun.* — **51. gr.** Þegar sveitarstjórn hefur fengið útsvarsskrá, sbr. 46. gr., og skrá um aðstöðugjöld, sbr. 14. gr., eða lokið álagningu samkv. 45. gr., skulu skrárnar lagðar fram á þingstað sveitarfélagsins eða öðrum hentugum stað og vera til sýnis fyrir almenning í tvær vikur. Jafnframt skal framlagning skránna auglýst í blöðum á staðnum eða með öðrum hætti. — **52. gr.** Rétt er gjaldendum að kæra útsvar og aðstöðugjald, sem þeim er gert að greiða. — Kærur út af útsvari eða aðstöðugjaldi skulu vera bréflegar og sendar réttum úrskurðaraðila, áður en liðinn er sá tími, sem gjaldskrárnar eiga að liggja frammi, sbr. 51. gr. — Úrskurðir um slíkar kærur skulu vera rökstuddir, og gjöldunum ber að breyta eftir því, sem efni standa til.[a]) Kærur skal úrskurða svo fljótt sem unnt er, og eigi síðar en 30 dögum eftir kærufrest. — Senda skal kærendum í ábyrgðarbréfi afrit af úrskurðunum þegar eftir uppkvaðningu þeirra. — Samtímis ber framtalsnefndum og skattstjórn afrit úrskurðanna. — **53. gr.** Nú hyggst úrskurðaraðili breyta gjaldi til hækkunar, sbr. 52. gr., og skal þá gjaldandanum tilkynnt um þá fyrirætlun og honum gefinn kostur á að gæta réttar síns. Sama gildir, ef fyrirhuguð er álagning gjalds á aðila, sem ekki var lagt á, samkvæmt framlögðum skrám. — **54. gr.** Útsvarskærur ber að senda til formanns framtalsnefndar eða oddvita hreppsnefndar, en framtalsnefnd eða hreppsnefnd leggur úrskurð á kærurnar. — Kærur út af aðstöðugjaldi ber að senda skattstjóra, sem úrskurðar þær. — **55. gr.** Nú vill gjaldandi ekki una úrskurði um útsvar eða aðstöðugjald, sbr. 54. gr., og er honum þá rétt að áfrýja úrskurðinum skriflega til ríkisskattanefndar. — Áfrýjunarfrestur er 21 dagur frá því að afrit úrskurðar var póstlagt, sbr. 4. mgr. 52. gr. — Áfrýjun úrskurðar um aðstöðugjald ber að senda beint til ríkisskattanefndar, en áfrýjun úrskurðar um útsvar ber að senda til skattstjóra, sem gefa skal skriflega umsögn um kærumálið. Umsögn sína sendir skattstjóri síðan ásamt áfrýjunarskjali og öðrum gögnum til ríkisskattanefndar, svo fljótt sem unnt er og eigi síðar en 4 vikum eftir að hann fékk málið til umsagnar. — Þegar sveitarstjórn leggur á útsvörin, samkvæmt 45. gr., ber að senda áfrýjun úrskurðar um útsvarskæru beint til ríkisskattanefndar. — **56. gr.** Ríkisskattanefnd fellir úrskurð í málum þeim, er henni berast, sbr. 55. gr., svo fljótt sem unnt er og eigi síðar en 6 vikum eftir að henni barst málið, nema fresta verði úrskurði lengur vegna öflunar frekari gagna.[b]) — Ríkisskattanefnd ber að rökstyðja úrskurði sína. — Senda ber hlutaðeigandi gjaldendum og sveitarstjórnum afrit

a) V, 601, XXX, 635.

a) (XXVII, 260).
b) XIX, 180.

1962 Nr. 69 28. apríl

1962 Nr. 69 28. apríl

af úrskurðum nefndarinnar þegar eftir uppkvaðningu þeirra. — Úrskurðir ríkisskattanefndar eru fullnaðarúrskurðir um upphæð gjalda.[a]) — **57. gr.** Sama rétt og gjaldendur hafa til þess að kæra út af aðstöðugjaldi til skattstjóra og áfrýja úrskurðum til ríkisskattanefndar hafa og sveitarstjórnir, sem hlut eiga að máli. — **58. gr.** Kæra eða áfrýjun leysir ekki gjaldanda frá þeirri skyldu að greiða gjald sitt á réttum gjalddaga, en verði gjald hans lækkað, skal það endurgreitt, sem ofgoldið hefur verið.[b])

B. Ýmis ákvæði. — **59. gr.** Nú þykir sýnt, að innheimtar tekjur hrökkvi ekki til greiðslu á reikningsárinu, og getur þá sveitarstjórn ákveðið hækkun álagðra útsvara, samkvæmt V. kafla laga þessara, sem svarar því, sem á vantar, þannig að öll útsvör verði hækkuð eftir ákveðnu hundraðshlutfalli. — Álögð útsvör, að viðbættri hækkun, mega eigi vera hærri en fyrir er mælt í 34. gr. 2. mgr. — **60. gr.** Nú ákveður sveitarstjórn að nota heimild 59. gr. um hækkun gjalda, og skal hún þá auglýsa þá ákvörðun sína með sama hætti og framlagningu gjaldskrár, sbr. 51. gr. — Viðbótargjöld þessi falla í gjalddaga viku eftir birtingu auglýsingarinnar. — **61. gr.** Nú kemur í ljós, eftir að álagningu er lokið, sbr. 14. gr. og 45.—46. gr., að gjaldanda hefur verið sleppt, sem lagt skyldi hafa verið á, eða að framtal gjaldanda hefur verið rangt eða ófullnægjandi að verulegu leyti, og skal þá úr því bætt með nýrri álagningu. Um slíka álagningu gilda sömu reglur og um álagningu aðstöðugjalds og útsvars samkvæmt lögum þessum, eftir því sem við á. — Gjalddagi gjalda samkvæmt þessari grein er viku eftir að gjaldanda var tilkynnt um álagninguna. — **62. gr.** Ef gjöld samkvæmt II., III., IV. og V. kafla laga þessara eru ekki greidd, áður en 2 mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, skal greiða sveitarsjóði dráttarvexti af því, sem ógreitt er, 1% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði, sem líður þar fram yfir frá gjalddaga, unz gjaldið er greitt.[c]) — **63. gr.** Gjöld þau, sem um ræðir í 62. gr., svo og dráttarvexti má taka lögtaki, sbr. lög nr. 29 16. des. 1885. — **64. gr.** Nú hefur álagning aðstöðugjalda eða útsvara af einhverjum ástæðum dregizt svo, að gjöld þessi verða eigi innheimt á réttum gjalddögum, samkvæmt lögum þessum, og getur ráðuneytið þá hlutazt til um, að álagning fari fram svo fljótt sem unnt er. — Gjalddagi skal þá vera einni viku eftir að gjaldskrár voru lagðar fram. — **65. gr.** Nú verður ágreiningur um gjaldstofna samkvæmt II., III. og IV. kafla, og sker þá ráðherra úr. Heimilt er að skjóta málinu til dómstólanna. — **66. gr.** Heimilt er sveitarstjórn að breyta gjalddögum þeirra gjalda, sem renna eiga í sveitarsjóð, til samræmis við gjalddaga útsvara. — **67. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera samninga við stjórnir annarra ríkja um gagnkvæmar ívilnanir á útsvörum þeirra erlendra og íslenzkra aðilja, sem eftir gildandi útsvarslögum ríkjanna eiga að greiða útsvar af sömu tekjum og eignum bæði á Íslandi og í einhverju öðru ríki.

Ákvæði til bráðabirgða. ... — Á árunum 1962 til 1967 er heimilt að víkja frá ákvæðum skattalaga um frádrátt, samkvæmt lögum um tekjuskatt og eignarskatt 3. gr., 11. gr. B, 2. mgr., 12. gr. D, 14. gr. og 17. gr. 2. mgr. — Á árunum 1963—1965 skal ráðherra heimilt að verja fé úr Jöfnunarsjóði til þess að bæta sveitarfélögum að nokkru eða öllu leyti þann halla, sem þau kunna að bíða vegna ákvæðanna um landsútsvör, ef hallinn er verulegur fyrir sveitarfélagið og útsvarsbyrði þess til muna meiri en almennt gerist.

1962 Nr. 69 28. apríl

a) I, 320, II, 63, V, 41, 324, 447, 480, XV, 347, XVI, 257, 376, XXV, III, XXXI, 258, 364.
b) XVI, 375, XIX, 179. — c) XXXIII, 128.

Lög um heimild fyrir sveitarstjórnir til þess að innheimta með álagi skatta og gjöld til sveitarsjóða, sem miðuð eru við fasteignamat.

1959 Nr. 29 30. apríl

1. gr. Heimilt er sveitarstjórnum að ákveða að innheimta skuli með álagi alla skatta og önnur gjöld, sem miðuð eru við gildandi fasteignamat og renna eiga í sveitarsjóði. Þó má aldrei innheimta hærri gjöld af einstakri fasteign eftir þessum lögum en þau gátu orðið hæst fyrir 1. maí 1957. Ákvæði þessarar greinar ná þó ekki til vatnsskatts.

Lög um bráðabirgðabreyting og framlenging nokkurra laga.

1963 Nr. 73 30. des.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að innheimta á árinu 1964 með viðauka eftirtalin gjöld til ríkissjóðs: a. Með 140% viðauka stimpilgjald og leyfisbréfagjöld önnur en þau, er um ræðir í aukatekjulögum nr. 40 1954. b. Með 560% álagi gjald af innlendum tollvörutegundum samkv. lögum nr. 60 1939, nema af gosdrykkjum samkv. 1. tölulið 4. kafla 2. gr. með 680% álagi, öli samkv. 3. tölulið sama kafla með 740% álagi og kaffibæti samkv. 1. lið 3. kafla með 50% álagi. — **2. gr.** Álagið

1963 Nr. 73 30. des.

skal reikna þannig, að hver gjaldeining hækki um þann hundraðshluta, sem um ræðir í 1. gr., en broti úr eyri, sem myndast við viðbót þessa, skal sleppt. — **3. gr.** Gjöld samkv. lögum nr. 68 1949, um bifreiðaskatt o. fl., skal á árinu 1964 innheimta þannig: a. Bifreiðaskattur samkvæmt c—e-liðum 1. gr. laganna fyrir árið 1963, er fellur í gjalddaga 1. janúar 1964, skal innheimtur með 100% álagi að undanteknum skatti af vöru- og sérleyfisbifreiðum, sem nota annað eldsneyti en benzín, en skattur af þeim skal innheimtur með 50% álagi. Einnig skal bifreiðaskattur fyrir árið 1964, er kann að verða greiddur á því ári vegna eigendaskipta á bifreiðum eða af öðrum ástæðum, innheimtur með sömu álögum. Álögin njóta sömu lögverndar og bifreiðaskatturinn, þar með talið lögveð, sem gengur fyrir öðrum veðum. b. Innheimta skal innflutningsgjald samkv. b-lið 1. gr. laganna með 6 — sex — krónum af hverju kg af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar. — Álögin á innflutningsgjöldin af hjólbörðum og slöngum njóta sömu lögverndar og aðflutningsgjöld.

1962 Nr. 68 27. apríl

Lög um heimild til sameiginlegrar innheimtu opinberra gjalda.

1. gr. Heimilt er fjármálaráðherra fyrir hönd ríkissjóðs, forráðamönnum sveitarfélaga, svo og opinberum stofnunum að semja sín í milli um, að innheimt skuli í einu lagi gjöld, er greiða ber þessum aðiljum.[1]) Má fela gjaldheimtuna innheimtumönnum ríkissjóðs, sveitarsjóða eða sérstakri innheimtustofnun. — **2. gr.** Nú takast samningar um gjaldheimtu samkvæmt 1. gr., og skal þá samið um hlutdeild hvers aðilja í kostnaði við hana til eigi skemmri tíma en eins árs í senn. — **3. gr.** Allar skyldur, sem innheimtumönnum ríkissjóðs, sveitarsjóða og opinberra stofnana eru lagðar á herðar lögum samkvæmt, svo og allar heimildir, sem þeim eru veittar til þess að framfylgja gjaldheimtunni, skulu falla til þess aðilja, sem samkvæmt samningi tekur innheimtuna að sér. — **4. gr.** Heimilt er að samræma gjalddaga einstakra opinberra gjalda, sem innheimt verða með þessum hætti, setja sameiginleg ákvæði um dráttarvexti, vangreiðslu á hluta gjalda fyrirframgreiðslu, skyldur kaupgreiðenda til að halda eftir af kaupi fyrir opinberum gjöldum og annað það, er einvörðungu lýtur að innheimtu gjalda. Nánari ákvæði um þetta má setja í reglugerð.[1]) — **5. gr.** Sé sjúkrasamlag aðili að innheimtu, skulu framlög ríkissjóðs og sveitarsjóðs, samkv. 58. gr. laga nr. 24 frá 1956, um almannatryggingar, sbr. 21. gr. laga nr. 13 frá 1960, miðast við innheimtar tekjur samlagsins, eins og þær verða samkvæmt samningi aðila um innheimtuna. — Í samþykktum slíks samlags má ákveða: 1. Að iðgjald hjóna skuli krafið í einu lagi. 2. Að víkja frá reglum 78. gr., sbr. 50. og 51. gr. almannatryggingalaga um greiðslufrest iðgjalda og viðurlög við vangreiðslu.

1) Rgj. nr. 95 1962.

1962 Nr. 68 27. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku hjá Alþjóðabankanum í Washington.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka að láni hjá Alþjóðabankanum í Washington allt að 2 milljónum Bandaríkjadollara og endurlána þá fjárhæð Reykjavíkurborg til stækkunar hitaveitu gegn þeim tryggingum, sem ríkisstjórnin metur gildar.

1961 Nr. 103 23. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku vegna viðbyggingar Landsspítalans.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka á árunum 1962 og 1963 4 milljón króna innlent lán hvort árið, og skal láninu varið til framhaldsframkvæmda við nýbyggingu Landsspítalans.

1962 Nr. 48 25. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að ábyrgjast lán til þriggja skipasmíðastöðva.

1. gr. Ríkisstjórninni skal heimilt: a. Að ábyrgjast allt að 5 milljón króna innlent eða erlent lán fyrir Stálvík h/f til að reisa skipasmíðastöð fyrir stálskip í Arnarvogi í Gullbringusýslu, gegn tryggingum, sem ríkisstjórnin metur gildar. b. Að ábyrgjast fyrir Stálskipasmiðjuna h/f allt að 4 milljón króna lán til byggingar skipasmíðastöðvar í Kópavogi, gegn tryggingum, sem ríkisstjórnin metur gildar. c. Að ábyrgjast fyrir Skipasmíðastöð Njarðvíkur h/f allt að 1.2 milljón króna lán til stækkunar og endurbóta á skipasmíðastöðinni, gegn tryggingum, sem ríkisstjórnin metur gildar.

1962 Nr. 73 28. apríl

Lög um heimild til kaupa á skuldabréfum Sameinuðu þjóðanna og til lántöku í því skyni.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt fyrir hönd ríkissjóðs að kaupa skuldabréf af Sameinuðu

1962 Nr. 6 13. marz

1) Rgj. nr. 95 1962, sbr. rgj. nr. 112 1963.

1962 Nr. 6 13. marz

þjóðunum fyrir allt að 80 þúsund Bandaríkjadollara og taka jafnháa fjárhæð að láni til þessara kaupa.

e. Félagsmálefni.

1963 Nr. 40 30. apríl

Lög um almannatryggingar.[1][2])

I. kafli. Skipulag og stjórn. — **1. gr.** Almannatryggingar teljast samkvæmt lögum þessum: 1. Lífeyristryggingar. 2. Slysatryggingar. 3. Sjúkratryggingar. — **2. gr.** Tryggingastofnun ríkisins annast lífeyristryggingarnar og slysatryggingarnar og hefur með höndum umsjón og yfirstjórn sjúkratryggginganna, allt undir yfirumsjón ríkisstjórnarinnar (félagsmálaráðuneytisins). — Hver grein trygginganna, sbr. 1. gr., er sjálfstæð deild í Tryggingastofnuninni og hefur þar sérstakan fjárhag. Engin deildanna ber ábyrgð á skuldbindingum annarrar. — Tryggingastofnun ríkisins hefur heimili og varnarþing í Reykjavík. — **3. gr.** Ráðherra skipar, að fengnum tillögum tryggingaráðs, forstjóra Tryggingastofnunar ríkisins og, að fengnum tillögum forstjóra og tryggingaráðs, skrifstofustjóra, tryggingafræðing, tryggingayfirlækni, sem jafnframt er deildarstjóri sjúkratryggingadeildar, aðra deildarstjóra, aðalgjaldkera og tryggingalækni, tryggingayfirlækni til aðstoðar. — Um ákvörðun launa fastra starfsmanna Tryggingastofnunarinnar fer eftir lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna. — **4. gr.** Forstjóri annast stjórn stofnunarinnar samkvæmt lögum þessum og reglugerðum, sem settar eru. Hann ræður alla starfsmenn stofnunarinnar, sem ekki eru skipaðir af ráðherra. — Deildarstjórar annast venjulega afgreiðslu mála, hver fyrir sína deild. Hvers konar nýbreytni og afbrigði frá venju skal bera undir forstjóra. — **5. gr.** Sameinað Alþingi kýs á fyrsta þingi eftir hverjar almennar alþingiskosningar fimm menn í tryggingaráð og aðra fimm til vara. Ráðherra skipar formann og varaformann tryggingaráðs úr hópi hinna kjörnu aðalmanna. — Ráðherra ákveður þóknun tryggingaráðsmanna. — **6. gr.** Tryggingaráð skal hafa eftirlit með fjárhag, rekstri og starfsemi Tryggingastofnunar ríkisins og gæta þess, að hún starfi í samræmi við lög og reglugerðir á hverjum tíma. Skal endurskoðunardeild starfa við stofnunina undir eftirliti þess. — Rísi ágreiningur um bætur, leggur tryggingaráð úrskurð á málið. — Leita skal samþykkis tryggingaráðs á: a. Hinni árlegu fjárhagsáætlun stofnunarinnar. b. Ársreikningum stofnunarinnar. c. Ákvörðunum um iðgjaldaupphæðir. d. Öllum heildarsamningum við lækna, sjúkrahús og önnur slík dvalarheimili. e. Meginreglum um notkun heimildarákvæða. f. Öllum lánveitingum og verðbréfakaupum og sölum. g. Öðrum þeim atriðum, sem lög þessi ákveða. — Þá getur forstjóri og borið önnur mál undir tryggingaráð, ef honum finnst ástæða til. — **7. gr.** Vinnuveitendasamband Íslands, Alþýðusamband Íslands, Stéttarsamband bænda og Landssamband íslenzkra útvegsmanna skipa hvert um sig einn mann, sem hefur rétt til að taka þátt í umræðum tryggingaráðs og gera tillögur, þegar skipt er í áhættuflokka og ákveðin iðgjöld atvinnurekenda til slysatrygginga. Skal Tryggingastofnuninni skylt að láta þeim í té allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru vegna þessa starfs. — **8. gr.** Aðalskrifstofur Tryggingastofnunar ríkisins eru í Reykjavík. — Utan Reykjavíkur skulu sýslumenn og bæjarfógetar annast umboðsstörf fyrir Tryggingastofnunina, hver í sínu umdæmi. Þóknun til sýslumanna og bæjarfógeta fyrir þessi aukastörf skal ákveðin í reglugerð, sem samin sé í samráði við forstjóra Tryggingastofnunarinnar og stjórn Dómarafélags Íslands. — Ráðherra ákveður þátttöku Tryggingastofnunarinnar í skrifstofukostnaði sýslumanna og bæjarfógeta vegna umboðsstarfa þessara. — **9. gr.** Reikningar Tryggingastofnunar ríkisins fyrir síðastliðið ár skulu jafnan fullgerðir eigi síðar en 1. júlí ár hvert. Skulu þeir endurskoðaðir á sama hátt og reikningar annarra ríkisstofnana. — Að lokinni endurskoðun og afgreiðslu tryggingaráðs skulu reikningarnir sendir félagsmálaráðuneytinu, sem síðan lætur birta þá í B-deild Stjórnartíðinda. — Tryggingastofnunin skal í árbók eða með öðrum reglu-

1963 Nr. 40 30. apríl

1) Sjá og l. nr. 72, 9. des. 1963, um hækkun á bótum almannatrygginga (ekki birt hér).

2) Nokkrir samningar, l. nr. 53 1956, auglýs. nr. 72 1956, breyt. l. nr. 21 1962, auglýs. nr. 6 1962, flutn. milli sjúkrasamlaga, augl. nr. 7 1957. Alþjóðasamþykkt, augl. nr. 75 1961 (félagslegt öryggi). Rgj. nr. 221 1939, 202 1957, sbr. nr. 58 1959, rgj. nr. 61 1957 og 228 1962, rgj. nr. 223 1939; auglýs. nr. 41 1951, 153 1951, 234 1952, gj.skr. 16 1954, auglýs. nr. 45 1951, 16 1954, 27 1955, 12 1955, 62 1956, rgj. nr. 202 1957, sbr. rgj. nr. 58 1959, auglýs. nr. 23, 24, 25, 39, 40, 98, 172, 182, 198 frá 1957, auglýs. 8 1957, 45, 49, 101, 44, 49, 173 og 177 frá 1957, nr. 8, 22, 158 og 160 frá 1958, auglýs. nr. 184 1959, 90 1960, 55 1961, 7, 8, 29 og 153 frá 1962. Rgj. nr. 197 1962.

bundnum hætti birta glöggar upplýsingar um alla starfsemi stofnunarinnar.

II. kafli. Lífeyristryggingar. — *A. Almenn ákvæði.* — **10. gr.** Rétt til bóta frá lífeyristryggingunum með þeim skilyrðum, sem sett eru í lögum þessum, eiga: a. Íslenzkir ríkisborgarar, sem lögheimili eiga hér á landi, enda hafi umsækjandi um bætur eða sá, sem bótaréttur er tengdur við, átt hér lögheimili a. m. k. 10 ár eftir 16 ára aldur eða 5 síðustu árin, áður en umsókn er lögð fram. Slíks lágmarkstíma skal þó ekki krafizt, þegar um er að ræða örorkulífeyri manns, sem hafði óskerta starfsorku, er hann tók hér lögheimili, fjölskyldubætur, mæðralaun eða fæðingarstyrk, og heimilt er tryggingaráði að víkja frá tímaákvæðunum í öðrum tilvikum, ef sérstaklega stendur á. Dveljist maður erlendis og eigi þar rétt til bóta samkvæmt milliríkjasamningum eða alþjóðasamþykktum, sem Ísland er aðili að, skal hann ekki samtímis njóta tilsvarandi bóta hér á landi. b. Íslenzkir ríkisborgarar, sem lögheimili eiga erlendis, ef í milliríkjasamningum eða alþjóðasamþykktum, sem Ísland er aðili að, er kveðið á um áframhaldandi bótagreiðslur eftir að lögheimili á Íslandi er sleppt. c. Erlendir ríkisborgarar, sem samkvæmt ákvæðum milliríkjasamninga um gagnkvæmar tryggingar, sem Ísland er aðili að, eða alþjóðasamþykkta, sem fullgiltar hafa verið af Íslands hálfu, eiga sams konar rétt og íslenzkum ríkisborgurum er veittur samkvæmt stafliðum a. og b. — *B. Bætur.* — **11. gr.** Lífeyristryggingarnar taka til ellilífeyris, örorkulífeyris, makabóta, fjölskyldubóta, barnalífeyris, mæðralauna, fæðingarstyrks, ekkjubóta og ekkjulífeyris. — **12. gr.** Rétt til ellilífeyris eiga þeir, sem eru 67 ára eða eldri. — Árlegur ellilífeyrir einstaklings skal vera sem hér segir:

Ef lífeyrir	er	fyrst	tekinn	frá	72	ára	aldri	eða	síðar	.....	kr.	30.480.00
—	—	—	—	—	—	71	—	—	—	—	.....	—	27.360.00
—	—	—	—	—	—	70	—	—	—	—	.....	—	24.360.00
—	—	—	—	—	—	69	—	—	—	—	.....	—	22.080.00
—	—	—	—	—	—	68	—	—	—	—	.....	—	19.800.00
—	—	—	—	—	—	67	—	—	—	—	.....	—	18.240.00

— Hækkun lífeyris vegna frestunar fram yfir 67 ára aldur skal ekki veitt, nema umsækjandi hafi þann tíma átt lífeyrisrétt hér á landi eða í landi, sem samið er við um gagnkvæman rétt til ellilífeyris. Frestun á töku lífeyris telst lokið, þegar hlutaðeiganda er úrskurðaður ellilífeyrir í fyrsta sinn. — Lífeyrir hjóna, sem bæði fá lífeyri, skal nema 90% af lífeyri tveggja einstaklinga. Heimilt er þó að úrskurða hvoru hjónanna um sig einstaklingslífeyri, ef þau eru eigi samvistum af heilsufarsástæðum eða öðrum ástæðum, er tryggingaráð metur jafngildar. — Nú andast maður, sem frestað hefur töku lífeyris fram yfir 67 ára aldur, og lætur eftir sig maka á lífi, og skal þá hinn eftirlifandi maki til viðbótar eigin ellilífeyri eiga rétt á þeirri hækkun, sem hinn látni átti rétt á vegna frestunar, sem átt hafði sér stað eftir 1. janúar 1961. — **13. gr.** Rétt til örorkulífeyris eiga þeir menn á aldrinum 16—67 ára, sem eru öryrkjar til langframa á svo háu stigi, að þeir eru ekki færir um að vinna sér inn ¼ þess, er andlega og líkamlega heilir menn eru vanir að vinna sér inn í því sama héraði við störf, sem hæfa líkamskröftum þeirra og verkkunnáttu og sanngjarnt er að ætlast til af þeim, með hliðsjón af uppeldi og undanfarandi starfa. — Heimilt er Tryggingastofnuninni að verja allt að 10% þeirrar heildarfjárhæðar, sem árlega er greidd í örorkulífeyri samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar, til greiðslu örorkustyrkja handa þeim, sem misst hafa 50—75% starfsorku sinnar. Tryggingaráð setur reglur um slíkar greiðslur, sem ráðherra staðfestir. — Tryggingayfirlæknir metur örorku þeirra, sem sækja um örorkubætur. — Árlegur örorkulífeyrir skal vera kr. 18 240.00, og greiðist hann eftir sömu reglum og ellilífeyrir, eftir því sem við getur átt. — **14. gr.** Greiða má maka elli- og örorkulífeyrisþega makabætur allt að 80% einstaklingslífeyris, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. — **15. gr.** Fjölskyldubætur eru greiddar með öllum börnum yngri en 16 ára. Skulu þær greiddar þeim, sem foreldraráðin hafa, eða þeim öðrum, sem annast framfærslu barnanna, nema meðlagsgreiðandi, sem greiðir meira en lágmarksmeðlag, óski eftir, þá er heimilt að draga helming fjölskyldubótanna frá meðlagsgreiðslunni, þó aldrei svo, að meðlagið verði lægra en lágmarksmeðlag. — Árlegar fjölskyldubætur með hverju barni skulu vera kr. 3 000.00. — **16. gr.** Barnalífeyrir er

1963 Nr. 40 30. apríl

greiddur með börnum yngri en 16 ára, ef faðirinn er látinn eða er örorkulífeyrisþegi. — Sömu réttarstöðu hafa kjörbörn og stjúpbörn, þegar eins stendur á. — Þó er ekki greiddur barnalífeyrir með stjúpbörnum, sem eiga framfærsluskyldan föður á lífi, eða með kjörbörnum, nema þau hafi verið á framfæri hins látna eða örorkulífeyrisþegans a. m. k. 2 síðustu árin, áður en lífeyrisréttur gat stofnazt. Þó er tryggingaráði heimilt að stytta þessa fresti, ef sýnt þykir, að ættleiðingin standi ekki í sambandi við væntanlegan bótarétt. — Tryggingaráð getur ákveðið að greiða ekkli allt að fullum barnalífeyri, ef fráfall eiginkonu veldur tilfinnanlegri röskun á afkomu hans. Sama gildir um ellilífeyrisþega, einstæða móður, sem er öryrki, svo og hjón, sem verða fyrir verulegum tekjumissi eða útgjaldaaukningu sökum örorku eiginkonu. — Barnalífeyrir greiðist móður eða foreldrum barnanna, enda séu þau á framfæri þeirra, eða þeim öðrum, er annast framfærslu þeirra að fullu. — Árlegur barnalífeyrir með hverju barni skal vera kr. 8 400.00. — Heimilt er að hækka barnalífeyri vegna munaðarlausra barna um allt að 100%. Sama gildir, ef annað foreldri er látið, en hitt öryrki. — **17. gr.** Mæðralaun skulu greidd ekkjum, ógiftum mæðrum og fráskildum konum, sem hafa börn undir 16 ára aldri á framfæri sínu. — Árleg mæðralaun skulu vera sem hér segir:

Með einu barni	kr.	1680.00
Með tveimur börnum	—	9120.00
Með þremur börnum eða fleiri	—	18240.00

— **18. gr.** Fæðingarstyrkur skal vera kr. 4 000.00 við hverja fæðingu. — **19. gr.** Hver sú kona, sem verður ekkja innan 67 ára aldurs, á rétt á bótum í þrjá mánuði eftir lát eiginmanns síns, kr. 2 000.00 mánaðarlega. — Ef ekkja hefur barn, yngra en 16 ára, á framfæri sínu, á hún enn fremur rétt á bótum í 9 mánuði í viðbót, kr. 1.500.00 mánaðarlega. — **20. gr.** Þegar niður falla bætur samkvæmt 19. gr., á hver sú kona, sem orðin var 50 ára við lát mannsins, rétt á ekkjulífeyri til 67 ára aldurs. Ekkjulífeyrir miðast við aldur konunnar, þegar lífeyrisréttur stofnast. Sé konan þá orðin 65 ára, greiðist fullur lífeyrir, en ella lækkar hann um 5% fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem vantar á þann aldur. Lífeyrir fellur niður, ef ekkja gengur í hjónaband. — Ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar skulu einnig gilda um ekkjur, fráskildar konur og ógiftar mæður, ef þær eru orðnar 50 ára, þegar þær hætta að taka barnalífeyri. — Tryggingaráði er heimilt að veita ekkju ekkjulífeyri frá 50 ára aldri, þótt hún hafi verið yngri, er maður hennar lézt, enda hafi hjónabandið staðið a. m. k. 20 ár. — Fullur ekkjulífeyrir er kr. 18 240.00 á ári. — **21. gr.** Heimilt er að greiða uppbót á elli- og örorkulífeyri, ef sýnt þykir, að lífeyrisþegi geti ekki komizt af án hækkunar. — Tryggingastofnunin ákveður uppbót samkvæmt grein þessari að fengnum tillögum sveitarstjórnar, og greiðist hún að ⅗ af Tryggingastofnuninni, en að ⅖ af sveitarsjóði. Er stofnuninni heimilt að verja í þessu skyni upphæð, sem nemur allt að 10% af heildarupphæð elli- og örorkulífeyris síðastliðins árs. — Hlutur Tryggingastofnunarinnar greiðist því aðeins, að hlutur sveitarsjóðs sé jafnframt greiddur. — **22. gr.** Nú ákveður sveitarstjórn að koma á fót heimilishjálp fyrir ellilífeyrisþega, og getur tryggingaráð þá ákveðið, að útgjöld vegna slíkrar heimilishjálpar skuli að nokkru eða öllu leyti reiknuð sem uppbætur á lífeyri samkvæmt 21. gr., enda séu reglur um starfsemi þessa samþykktar af tryggingaráði. — *C. Tekjur.* — **23. gr.** Útgjöld vegna greiðslu fjölskyldubóta, samkvæmt 15. gr., greiðist að fullu úr ríkissjóði. — Önnur útgjöld lífeyristrygginganna skulu eftirtaldir aðilar bera, og skulu framlög og iðgjöld þeirra ákveðin með það fyrir augum, að kostnaðurinn skiptist í þeim hlutföllum, er hér greinir: a. Ríkissjóður 36%. b. Hinir tryggðu 32%. c. Sveitarsjóðir 18%. d. Atvinnurekendur 14%. — **24. gr.** Fyrir lok júlímánaðar ár hvert skal Tryggingastofnunin hafa gert áætlun um útgjöld lífeyristrygginganna fyrir næsta almanaksár, sem þá þegar skal senda félagsmálaráðuneytinu til staðfestingar. Auk áætlaðra útgjalda má gera ráð fyrir tillagi til varasjóðs allt að 2% af áætluðum útgjöldum. — Samkvæmt þessari staðfestu áætlun skulu ákveðin iðgjöld og framlög næsta árs, samkvæmt 23. gr. — Nú verður veruleg breyting fyrir árslok á einhverjum þeim atriðum, sem miðað var við, þegar grundvöllur fjárhagsáætlunar var lagður, og getur ráðherra þá breytt framlögum og iðgjöldum í samræmi við þá breytingu. — Komi í ljós við reikningslok, að hið áætlaða framlag hefur orðið of hátt eða ekki nógu hátt hjá einstökum þátttökuaðiljum samkvæmt 23. gr., skal áætlað framlag hlutaðeigandi aðila fyrir næsta ár við það miðað,

að leiðrétting náist. — **25. gr.** Framlag ríkissjóðs til lífeyristrygginganna samkvæmt 23. og 24. gr. skal greitt Tryggingastofnuninni með jöfnum mánaðargreiðslum fyrir 10. hvers mánaðar. — **26. gr.** Iðgjöld samkvæmt b-lið 23. gr. greiða allir, sem lögheimili eiga í landinu, 16—67 ára að aldri. Undanþegnir gjaldskyldu eru þeir, sem hafa notið bóta samkvæmt þessum kafla, annarra en fjölskyldubóta, barnalífeyris, mæðralauna eða fæðingarstyrks, tvo mánuði eða lengur eða dvalizt hafa í sjúkrahúsi eða hæli á kostnað tryggingana eða ríkisframfærslunnar jafnlangan tíma á skattárinu, ef hreinar tekjur þeirra á skattárinu hafa eigi verið hærri en kr. 15 000.00, ef um einstakling er að ræða, kr. 25 000.00, ef um hjón er að ræða, og kr. 6 000.00 til viðbótar fyrir hvern ómaga á framfæri. Aldrei skal þó leggja iðgjald á þann, sem ekki hefur haft aðrar tekjur en bætur samkvæmt lögum þessum. — Skal iðgjald kvenna sem næst fjórðungi lægra en karla og iðgjald hjóna sem næst einum tíunda hærra en karla. — Félagsmálaráðuneytið ákveður iðgjöldin með reglugerð fyrir næsta ár, um leið og það staðfestir áætlun tryggingana, sbr. 24. gr. 2. málsgr., að fengnum tillögum tryggingaráðs. — **27. gr.** Framlagi sveitarfélaga skal skipta niður á umdæmi kaupstaða og sýslufélaga á eftirfarandi hátt: a. Tveim fimmtu hlutum framlagsins skal skipta niður í beinu hlutfalli við samanlögð útgjöld lífeyristrygginganna í hverju umdæmi fyrir sig árið áður. b. Tveim fimmtu hlutum í hlutfalli við hreinar tekjur einstaklinga og félaga í umdæminu samkvæmt síðasta skattframtali. c. Einum fimmta hluta í hlutfalli við tölu íbúa á aldrinum 16—67 ára í umdæminu um síðustu áramót. — Innan hvers sýslufélags skiptist framlagið á milli sveitarfélaganna, ef fleiri eru en eitt, eftir þessum reglum: a. Einn þriðji skiptist í beinu hlutfalli við hreinar tekjur einstaklinga og félaga í sveitarfélaginu árið áður. b. Einn þriðji í hlutfalli við fasteignamat allra eigna í sveitarfélaginu. c. Einn þriðji skiptist í hlutfalli við fjölda íbúa á aldrinum 16—67 ára í sveitarfélaginu um síðustu áramót. — Hafi sveitarsjóður eigi tekjur, sem tryggingargjaldi svarar, af þeim fasteignum, sem framlag sveitarfélags til lífeyristrygginga miðast við, þegar framlagi er skipt milli sveitarfélaga innan sýslufélags, sbr. b-lið, er sveitarstjórn heimilt að leggja á og innheimta hjá eigendum fasteignanna upphæð, sem svarar því gjaldi, sem sveitarsjóður greiðir þannig vegna þeirra. — Framlög sveitarfélaganna skal greiða ársfjórðungslega. Tryggingastofnunin áætlar framlag hvers sveitarfélags í ársbyrjun, og eru gjalddagar síðasta dag hvers ársfjórðungs, en lokaskil skulu gerð, þegar hlutur hvers sveitarfélags hefur verið endanlega ákveðinn samkvæmt framansögðu. — Ríkissjóður ábyrgist framlög sveitarfélaganna. — Verði vanskil af hálfu sveitarfélags á greiðslu framlags lengur en þrjá mánuði, skal það frá gjalddaga greiða dráttarvexti, er séu 1% hærri en hæstu útlánsvextir banka á hverjum tíma. — **28. gr.** Framlagi atvinnurekenda, sbr. 23. gr. d., skal jafna niður á þá, sem hafa í þjónustu sinni launþega, sbr. 31. gr., með iðgjöldum miðuðum við vinnuvikur, unnar í þjónustu þeirra. Sé um tímavinnu að ræða, telst vinnuvikan 48 stundir. Iðgjald þetta greiða og bifreiðastjórar, sem aka eigin bifreið í atvinnuskyni. Upphæð iðgjalds skal ákveðin með reglugerð fyrir eitt ár í senn. Í reglugerð skal og ákveða, hversu meta skuli til vinnuvikna störf foreldra, sem dveljast og starfa á heimilum barna sinna eða fósturbarna, störf barna og fósturbarna eldri en 16 ára, sem dveljast og starfa á heimilum foreldra sinna, svo og störf barna, unglinga, gamalmenna og öryrkja, sem dveljast og vinna hjá vandalausum án verulegrar kaupgreiðslu.

III. kafli. Slysatryggingar. — *A. Almenn ákvæði.* — **29. gr.** Slys er það samkvæmt lögum þessum, ef maður slasast við vinnu, svo að hann deyr eða verður óvinnufær, sbr. þó 2. málsgr. 34. gr. — Maður telst vera við vinnu, ef hann er í sendiferðum í þágu atvinnurekstrar eða í nauðsynlegum ferðum til vinnu og frá, enda sé aðeins um að ræða ferðir, sem farnar eru samdægurs milli vinnustaðar og heimilis eða matstaðar. Sama gildir um ferðir sjómanna í erindum í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfa sig í erindum, er leiðir beint af starfi þeirra sem sjómanna. — Til slysa teljast sjúkdómar, er stafa af skaðlegum áhrifum efna, geislaorku eða öðru hliðstæðu, sem ríkjandi eru í hæsta lagi fáeina daga og rekja verður til vinnunnar. — Ákveða skal með reglugerð, að tilteknir atvinnusjúkdómar skuli teljast bótaskyldir samkvæmt þessum kafla. — **30. gr.** Þegar að höndum ber slys, sem ætla má bótaskylt samkvæmt þessum kafla, skal atvinnurekandi, eða hinn tryggði, ef ekki er um atvinnurekanda að ræða, tafarlaust senda til-

1963 Nr. 40 30. apríl

kynningu um slysið í því formi, sem Tryggingastofnunin skipar fyrir um, til lögreglustjóra eða umboðsmanns hans (í Reykjavík til Tryggingastofnunarinnar). Lögreglustjóri sendir tilkynninguna til Tryggingastofnunarinnar ásamt nauðsynlegum upplýsingum. Hinum slasaða eða þeim öðrum, sem gera vilja kröfu til bóta vegna slyssins, ber að fylgjast með því, að tilkynningarskyldunni sé fullnægt, og geta þessir aðilar leitað aðstoðar lögreglustjóra, ef atvinnurekandi vanrækir tilkynninguna. Ef atvik að slysinu eru óljós eða mál ekki nægilega upplýst eða ástæða til að ætla, að slysið hafi orðið af hirðuleysi eða lélegum útbúnaði svo og ef Tryggingastofnunin eða annar hvor aðila, atvinnurekandi eða hinn slasaði eða fyrirsvarsmaður hans, óskar þess, skal lögreglustjóri rannsaka málið fyrir rétti. — Ef sá, sem átti að tilkynna slys, hefur vanrækt það, skal það eigi vera því til fyrirstöðu, að sá, sem fyrir slysi varð, eða eftirlátnir vandamenn hans geti gert kröfu til bóta, ef það er gert áður en ár er liðið, frá því að slysið bar að höndum. Tryggingaráð getur þó ákveðið að greiða bætur, þó að lengri tími líði, ef atvik eru svo ljós, að drátturinn torveldar ekki gagnaöflun um atriði, er máli skipta. — **31. gr.** Slysatryggðir samkvæmt lögum þessum eru: a. Launþegar. b. Nemendur við iðnnám samkvæmt lögum nr. 46/1949. c. Stjórnendur aflvéla og ökutækja, er þeir hafa umráð yfir, sbr. 5. málsgr. 40. gr. d. Útgerðarmenn, sem sjálfir eru skipverjar. e. Þeir, sem vinna að björgun manna úr lífsháska eða vörnum gegn yfirvofandi meiri háttar tjóni á verðmætum. — Launþegi telst hver sá, sem tekur að sér vinnu gegn endurgjaldi án þess að vera sjálfur atvinnurekandi í því sambandi, hvort sem um er að ræða tímakaup, föst laun, aflahlut eða greiðslu fyrir ákvæðisvinnu. — Undanskilin slysatryggingu samkvæmt þessari grein er lausavinna, sem ekki er í sambandi við atvinnurekstur né hefur í för með sér sérstaka áhættu. Með reglugerð skal ákveða nánar, hvað telja skuli lausavinnu í þessu sambandi. — Maki atvinnurekanda og börn hans, yngri en 16 ára, teljast ekki launþegar samkvæmt þessari grein. — **32. gr.** Eftirtöldum mönnum skulu tryggðar slysabætur samkvæmt lögum þessum, nema tekið sé fram á skattframtali í byrjun árs, að tryggingar sé ekki óskað: a. Atvinnurekendum í landbúnaði, sem vinna landbúnaðarstörf, mökum þeirra og börnum á aldrinum 12—16 ára. b. Atvinnurekendum, sem starfa að eigin atvinnurekstri í öðrum atvinnugreinum. c. Launþegum, sem að staðaldri vinna störf, sem falla undir ákvæði 3. málsgr. 31. greinar. — Atvinnurekendur samkvæmt b-lið geta tryggt mökum sínum og börnum innan 16 ára, sem með þeim starfa að atvinnurekstrinum, rétt til slysabóta með því að skrá á skattframtal í byrjun hvers árs ósk þar að lútandi. Sama gildir um börn atvinnurekenda í landbúnaði innan 12 ára aldurs. — *B. Bœtur.* — **33. gr.** Slysatryggingarnar taka til sjúkrahjálpar, dagpeninga, örorkubóta og dánarbóta. — **34. gr.** Ef bótaskylt slys veldur sjúkleika og vinnutjóni minnst 10 daga, skal greiða hinum slasaða nauðsynlega læknishjálp og sjúkrahúsvist frá þeim tíma, er slysið vildi til, svo og nauðsynlegan lyfja- og umbúðakostnað. Læknishjálp og sjúkrahúsvist greiðist eftir gjaldskrá, sem staðfest er af heilbrigðismálaráðuneytinu, ef ekki er öðruvísi um samið. Auk þess er heimilt að greiða fyrir sjúkraleikfimi, hjúkrun í heimahúsum og flutning á slösuðum mönnum fyrst eftir slys, enda séu slíkar aðgerðir taldar nauðsynlegar að dómi tryggingayfirlæknis. — Nú veldur slys ekki óvinnuhæfni í 10 daga, en hefur þó í för með sér sjúkrakostnað, sem ekki fæst greiddur af hlutaðeigandi sjúkrasamlagi, og getur þá tryggingaráð heimilað greiðslu á slíkum kostnaði í hverju einstöku tilfelli. — **35. gr.** Dagpeningar greiðast frá og með 8. degi eftir að slysið varð, enda hafi hinn slasaði verið óvinnufær í minnst 10 daga. Dagpeningar greiðast þangað til hinn slasaði verður vinnufær, úrskurður er felldur um varanlega örorku hans eða hann deyr, þó ekki lengur en 52 vikur. — Tryggingaráði er heimilt að ákveða, að dagpeningar skuli greiddir lengur, einkum ef ekki er lokið lækningatilraunum og óvíst er, hvort um varanlega örorku verður að ræða, og líkur eru til, að afstýra megi eða draga úr örorku með lengri bótagreiðslu. — Dagpeningar eru kr. 86.00 á dag fyrir kvæntan mann eða gifta konu, sem er aðalfyrirvinna heimilis, kr. 76.00 fyrir aðra og kr. 10.00 fyrir hvert barn á framfæri, allt að þrem, þar með talin börn utan heimilis, sem hinn slasaði sannanlega greiðir með samkvæmt meðlagsúrskurði eða skilnaðarleyfisbréfi. — Greiðslur samkvæmt grein þessari mega ekki fara fram úr ¾ af vinnutekjum bótaþega við þá atvinnu, er hann stundaði, er slysið varð, og mega ekki, ásamt vinnutekjum, nema meiru en upphæð dagpeninga að viðbættum

1963 Nr. 40 30. apríl

þriðjungi. Í reglugerð skal ákveðið, hvernig meta skuli í þessu sambandi vinnutekjur maka og barna atvinnurekenda, sem tryggð eru samkvæmt a-lið 1. málsgr. eða 2. málsgr. 32. gr. — Nú greiðir vinnuveitandi hinum slasaða laun í slysaforföllum, og renna þá dagpeningagreiðslur samkvæmt þessari grein til vinnuveitandans þann tíma, þó aldrei hærri greiðsla en sem nemur ¾ hlutum launanna. — **36. gr.** Ef slys veldur varanlegri örorku skal greiða þeim, er fyrir því varð, örorkulífeyri eftir reglum 13. gr., síðustu málsgr., eða örorkubætur í einu lagi. — Ef örorkan er 50% eða meiri, greiðist hálfur örorkulífeyrir fyrir 50% örorku, hækkar síðan um 2% fyrir hvert örorkustig, sem við bætist, unz örorkan nemur 75%, þá greiðist fullur lífeyrir. — Nú er örorka metin meiri en 50%, og skal þá auk örorkulífeyris greiða lífeyri vegna maka og barna yngri en 16 ára, sem voru á framfæri bótaþega, þegar slysið bar að höndum, eftir reglum 37. gr. b. og c. Ef örorkan er 75% eða meiri, skal greiða fullar bætur, en sé orkutapið minna, lækka bæturnar um 4% fyrir hvert 1%, sem vantar á 75% örorku. — Ef orkutap er minna en 50%, er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða í einu lagi örorkubætur, sem jafngilda lífeyri hlutaðeiganda um tiltekið árabil, samkvæmt reglum, er ráðuneytið setur að fengnum tillögum tryggingaráðs. Ella greiðist lífeyrir í hlutfalli við örorkuna. — Örorkubætur greiðast ekki, ef orkutapið er metið minna en 15%. — **37. gr.** Ef slys veldur dauða innan eins árs frá því, er það bar að höndum, skal greiða dánarbætur sem hér segir: a. Ekkja eða ekkill, sem var samvistum við hinn látna eða á framfæri hans, hljóta bætur, kr. 2000.00 á mánuði í 8 ár frá dánardægri hins látna. Bætur samkvæmt þessum staflið falla ekki niður, þótt ekkja eða ekkill stofni til hjúskapar á ný. — Nú andast ekkja eða ekkill, sem bóta hefur notið samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, áður en bætur hafa verið greiddar að fullu, og skulu eftirstöðvar bótanna greiddar að jöfnu börnum hinna látnu eftir sömu reglum til loka tímabilsins, ef á lífi eru, ella til dánarbús hans. b. Ef ekkja eða ekkill eru orðin 50 ára eða hafa tapað meiru en 50% af starfsorku sinni, er slysið ber að höndum, greiðist auk bóta samkvæmt a-lið lífeyrir til 67 ára aldurs, kr. 18 240.00 á ári miðað við 65 ára aldur eða 75% örorku. Lífeyrir lækkar um 6% fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem vantar á 65 ára aldur, og 4% fyrir hvert 1%, sem vantar á 75% örorku. Lífeyrir samkvæmt þessum staflið fellur niður, ef bótaþegi gengur í hjónaband á ný. c. Barnalífeyrir, kr. 8 400.00 á ári fyrir hvert barn, sbr. að öðru leyti 16. gr. d. Barn eldra en 16 ára, sem var á framfæri hins látna vegna örorku, þegar slysið bar að höndum, fær bætur, eigi minni en kr. 25 000.00 og allt að kr. 75 000.00 eftir því, að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans. Þó greiðast ekki bætur, ef örorka er minni en 33%. Sama gildir um systkini hins látna, þegar eins stendur á. e. Foreldri hlýtur eigi minni bætur en kr. 25 000.00 og allt að kr. 75 000.00 eftir því, að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans. — Bætur samkvæmt a-, d- og e-liðum skulu eigi vera lægri en kr. 35 000.00 fyrir hvert slys. Nú lætur hinn látni ekki eftir sig aðstandendur, sem rétt eigi til bóta samkvæmt þessum staflíðum, og skal þá bæta slysið með kr. 35 000.00, sem skiptist að jöfnu milli barna hins látna, ef á lífi eru, en ella til dánarbús hans. — Um fósturbörn og fósturforeldra gildir sama og um börn og foreldra. Tryggingaráð úrskurðar, hvoru skuli greiða, foreldri eða fósturforeldri, ef hvort tveggja er á lífi. — Frá dánarbótum, sem greiddar eru vandamönnum, ber að draga þær örorkubætur, er greiddar hafa verið í einu lagi samkvæmt 4. málsgr. 36. gr. vegna sama slyss. — **38. gr.** Verði breyting á dagvinnukaupi almennra verkamanna í Reykjavík, er ráðherra heimilt, að fengnum tillögum tryggingaráðs, að breyta dagpeningum samkvæmt 35. gr. og greiðslum samkvæmt a-, d- og e-lið 37. gr. í samræmi við það. — **39. gr.** Ráðherra getur ákveðið, að útgerðarmönnum skuli skylt að tryggja gegn aukaiðgjaldi áhættu þá vegna bótaskyldra slysa, sem þeir bera samkvæmt 32. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, þannig, að Tryggingastofnunin greiði hinum slasaða, þegar dagpeningar eru greiddir samkvæmt 35. gr., einnig fullt kaup eða aflahlut í eina viku frá afskráningardegi að telja. — *C. Tekjur.* — **40. gr.** Útgjöld slysatrygginga skulu borin af atvinnurekendum með greiðslu iðgjalda, álagðra samkv. ákvæðum þessarar greinar.[a]) Eigendur ökutækja og aflvéla, sbr. c-lið 31. gr., skulu þó standa skil á greiðslum vegna tryggingar þeirra, og sömuleiðis skulu launþegar samkvæmt c-lið 32. gr. standa skil á iðgjöldum

a) XXI, 249.

sínum. — Upphæð iðgjalda til slysatrygginga ber að miða við slysahættuna. Skal skipta fyrirtækjum í áhættuflokka og ákveða iðgjald fyrir hvern flokk. Starfstíminn er talinn í vikum, og telst vikan eining við iðgjaldaákvörðun. Sé um tímavinnu að ræða, teljast 48 klukkustundir í viku. Ákvörðun iðgjalda skal miðuð við áætlun Tryggingastofnunarinnar um útgjöld slysatrygginganna. — Ef rekstrarhættir veita tilefni til, má skipta fyrirtæki í deildir við iðgjaldaákvörðun, og heimilt er Tryggingastofnuninni, þegar sérstaklega stendur á, að taka tillit til skiptingar starfsfólks eftir starfsgreinum og ákveða iðgjald samkvæmt því. — Um skiptingu í áhættuflokka og iðgjald fyrir hvern flokk skal ákveðið með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar. Í þeirri reglugerð skal setja ákvæði um, hvernig meta skuli til vinnuvikna störf maka atvinnurekanda og barna hans innan 16 ára aldurs, sbr. 32. gr., og setja má þar ákvæði um, að meta skuli störf þess fólks, er um ræðir í síðasta málslið 28. gr., á sama hátt og gert verður í reglugerð samkvæmt þeirri grein. — Með reglugerð skal ákveða fast ársiðgjald vegna trillubáta, bifhjóla, reiðhjóla með hjálparvél og heimilisdráttarvéla og annarra meiri háttar heimilisaflvéla.

IV. kafli. Sjúkratryggingar. — *A. Almenn ákvæði.* — **41. gr.** Í hverjum kaupstað og hverjum hreppi skal vera sjúkrasamlag til þess að annast sjúkratryggingar. — Ráðherra getur ákveðið, að fengnum tillögum tryggingaráðs og með samþykki hlutaðeigandi sjúkrasamlagsstjórna, að eitt og sama sjúkrasamlag annist sjúkratryggingarnar í fleiri hreppum innan sömu sýslu, eða í kaupstað og nærliggjandi hreppum. Einnig má láta hluta sveitarfélags fylgja sjúkrasamlagi nágrannasveitarfélags. — Nú samþykkja a. m. k. ⅔ hlutar sjúkrasamlagsstjórna í sama lögsagnarumdæmi að sameinast í eitt sjúkrasamlag, og getur þá ráðherra, að fengnum tillögum tryggingaráðs, ákveðið sameiningu allra samlaga umdæmisins. — Samþykktir sjúkrasamlaga skulu staðfestar af ráðherra, að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar. — **42. gr.** Ráðherra skipar formann og varaformann stjórnar sjúkrasamlags, að fengnum tillögum tryggingaráðs, en sveitarstjórn kýs til viðbótar tvo eða fjóra menn í stjórnina og jafnmarga til vara, eftir því sem sveitarstjórn ákveður. — Standi fleiri en eitt sveitarfélag að sjúkrasamlagi, skulu þau hvert um sig kjósa einn mann í stjórnina, en verði tala stjórnarnefndarmanna þá jöfn, skal sveitarfélag það, sem flesta hefur tryggingarskylda meðlimi, kjósa tvo menn. Nú sameinast öll sjúkrasamlög í lögsagnarumdæmi í eitt sjúkrasamlag, sbr. 3. málsgr. 41. gr., og skal þá sýslunefnd kjósa 4 menn í stjórn samlagsins. — Kjörtímabil allra stjórnarnefndarmanna skal vera fjögur ár og skulu þeir skipaðir og kosnir þegar að loknum almennum sveitarstjórnarkosningum. — Tryggingastofnun ríkisins ákveður þóknun stjórnenda, er greiðist úr samlagssjóði. — **43. gr.** Í hverju sýslufélagi skal vera héraðssamlag. Ráðherra getur þó ákveðið, að héraðssamlag nái til fleiri sýslufélaga. Öll sjúkrasamlög á svæði héraðssamlags skulu eiga hlut að því samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. Heimilt er sjúkrasamlagi kaupstaðar að gerast aðili að héraðssamlagi því, sem svæði á næst kaupstaðnum, enda sé ósk um það sett fram með þriggja mánaða fyrirvara, miðað við áramót. — Ekki skal þó vera héraðssamlag í sýslu, ef öll sjúkrasamlög í sýslunni hafa sameinazt í eitt sjúkrasamlag, sbr. 3. málsgr. 41. gr. — Samþykktir héraðssamlags skulu staðfestar af ráðherra, að fengnum tillögum Tryggingastofnunar ríkisins, sem lætur gera fyrirmynd að slíkum samþykktum. — **44. gr.** Formaður héraðssamlags er sýslumaður hlutaðeigandi sýslufélags, eða — séu fleiri valdsmenn á svæðinu — sá þeirra, sem félagsmálaráðherra til þess skipar. Sýslunefnd kýs til viðbótar tvo menn í stjórnina. Nái héraðssamlag til meira en eins sýslufélags, kýs hver sýslunefnd eða bæjarstjórn einn mann í stjórnina. — Tryggingastofnunin ákveður þóknun stjórnarinnar. — **45. gr.** Hlutverk héraðssamlaga er: a. Að tryggja samlagsmönnum sjúkrasamlaganna í umdæminu sjúkrahúsvist samkvæmt ákvæðum a-liðs 1. málsgr. 49. gr. að undanteknum fyrstu 30 dögum sjúkrahúsvistar hvers samlagsmanns á hverjum 12 mánuðum. b. Að sjá um greiðslu sjúkradagpeninga eftir úrskurðum samlagsstjórna. c. Að annast endurskoðun og úrskurðun á reikningum sjúkrasamlaganna, gera heildarskýrslu um rekstur þeirra og efnahag og senda Tryggingastofnuninni hvort tveggja árlega. d. Að vera Tryggingastofnun ríkisins til aðstoðar og leiðbeiningar varðandi tryggingamál í umdæminu. — Rekstrarkostnaði héraðssamlags og sjúkrahúskostnaði, sem það tryggir, skal skipt milli hlutaðeigandi sjúkrasamlaga í hlutfalli við

1963 Nr. 40 30. apríl

fjölda samlagsmanna. Skulu reikningsskil milli sjúkrasamlaga og héraðssamlaga fara fram eigi sjaldnar en einu sinni á ári. — **46. gr.** Framlag ríkissjóðs til sjúkratrygginganna samkvæmt 55. gr. greiðir Tryggingastofnun ríkisins til héraðssamlaganna, þar sem þau eru, ella til hlutaðeigandi sjúkrasamlags. — Héraðssamlag greiðir hverju sjúkrasamlagi innan héraðssamlagsins sinn hluta framlagsins að frádregnum sjúkradagpeningum, sem stjórn sjúkrasamlagsins hefur úrskurðað, og þeim hluta rekstrarkostnaðar samlagsins og sjúkrahúskostnaðar, sem það tryggir, er í hlut sjúkrasamlagsins kemur samkvæmt 45. gr. — *B. Bætur.* — **47. gr.** Sérhverjum manni, karli eða konu, 16 ára eða eldri, er skylt að tryggja sér rétt til bóta, er sjúkratryggingin veitir, með greiðslu iðgjalda samkvæmt 54. gr. í því samlagi er starfar þar, sem hann á lögheimili. Undanþegnir tryggingarskyldunni eru þeir, sem haldnir eru sjúkdómi, sem lög nr. 78/1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, taka til, á meðan þeir dveljast í sjúkrahúsi eða hæli á kostnað ríkisframfærslunnar. — Börn samlagsmanna, þar með talin stjúpbörn og fósturbörn, yngri en 16 ára, sem eru á framfæri þeirra, eru sjúkratryggð með þeim. Sömu aðstöðu og fósturbörn skulu í þessu sambandi hafa börn, sem fara til dvalar um ótiltekinn langan tíma á heimili samlagsmanns, hvort sem greitt er með þeim eða ekki og hver sem foreldraráðin hefur að lögum. Séu foreldrar (fósturforeldrar) samvistum, njóta börnin fullra réttinda, ef hvorugt foreldranna er í vanskilum við samlagið, en hálfra réttinda, ef annað er í vanskilum, sbr. þó lög nr. 68 27. apríl 1962. Séu foreldrarnir ekki samvistum, fylgir barnið tryggingu þess, sem foreldraráðin hefur. — **48. gr.** Þeir, sem verða samlagsmenn þegar við 16 ára aldur eða flytjast milli samlaga samkvæmt 53. gr., öðlast réttindi án biðtíma. Biðtími annarra, þar á meðal þeirra, sem misst hafa réttindi vegna vanskila, sbr. 74. gr., skal að jafnaði vera 6 mánuðir frá því, að iðgjaldagreiðsla þeirra hófst. Heimilt er þó að ákveða annan biðtíma í samþykktum samlags, svo og að biðtími skuli, ef iðgjaldsskuld er greidd að fullu, aðeins gilda um rétt til sjúkrahúsvistar og dagpeninga. Maður, sem verður tryggingarskyldur að aflokinni dvöl í sjúkrahúsi eða hæli, sbr. 1. málsgr. 47. gr., fær þó full réttindi án biðtíma. — **49. gr.** Í samþykktum sjúkrasamlaga skal tekið fram, hverra réttinda samlagsmenn njóta. Ætíð skal þó sjúkrasamlag veita þá hjálp, sem hér er talin: a. Ókeypis vist að ráði samlagslæknis í sjúkrahúsi, sem samlagið hefur samning við, eins lengi og nauðsyn krefur, ásamt læknishjálp og lyfjum, svo og annarri þjónustu, sem sjúkrahúsið veitir. Samlag greiðir þó ekki sjúkrahúsvist lengur en 5 vikur alls vegna ellikramar og alvarlegra, langvinnra sjúkdóma, sem lög nr. 78/1936 taka til. b. Almenn læknishjálp utan sjúkrahúsa hjá samlagslækni sjúklings eða öðrum lækni, ef slíkar vitjanir eru heimilaðar í samþykktum samlagsins. Samlagsmenn greiða þó 10 kr. fyrir hvert viðtal á lækningastofu og 25 kr. fyrir hverja vitjun. Sjúkrasamlag hefur heimild til að ákveða, að sjúklingur greiði læknisreikninga að fullu, og endurgreiðir samlag þá sjúklingi sinn hluta. Utanhéraðssjúklingar skulu jafnan greiða lækni að fullu. c. Nauðsynlegar rannsóknir og aðgerðir, eftir tilvísun samlagslæknis, hjá sérfræðingum að ¾ hlutum. Sjúkrasamlagsstjórn getur takmarkað heimild samlagslækna til tilvísana samkvæmt þessum lið. d. Lyf, sem samlagsmanni er lífsnauðsynlegt að nota að staðaldri, að fullu og önnur nauðsynleg lyf að ¾ eða ½, enda séu lyfin á lyfjaskrá, sem Tryggingastofnunin lætur gera og staðfest skal af heilbrigðisstjórninni. Heimilt er í skrá þessari að takmarka greiðslu ákveðinna lyfja við tiltekið hámark. e. Röntgenmyndir og röntgenskoðun að ¾ samkvæmt gjaldskrá, er heilbrigðisstjórnin setur. f. Sjúkradagpeninga samkvæmt 50. gr. g. Dvöl umfram 9 daga vegna fæðingar í sjúkrahúsi eða fæðingarstofnun. Ef farsóttir ganga, svo sem mislingar, inflúenza, skarlatssótt o. fl., fellur niður greiðsla dagpeninga vegna slíkra sjúkdóma, ef faraldurinn er yfirgripsmikill, nema tryggingaráð heimili greiðsluna hverju sinni. Sjúkrasamlög greiða ekki sjúkrakostnað, sem skylt er að greiða samkvæmt sóttvarnarlögum eða öðrum sérstökum lögum. — Í samþykktum samlaga er heimilt að ákveða víðtækari hjálp vegna veikinda, svo og greiðslu fyrir tannlækningar. Sjúkradagpeningar mega þó eigi hærri vera en slysadagpeningar samkvæmt 35. gr. — **50. gr.** Sjúkrasamlögin greiða sjúkradagpeninga, ef samlagsmaður, sem er 16 ára eða eldri og ekki nýtur elli- eða örorkulífeyris, verður algerlega óvinnufær, enda leggi hann niður vinnu og kaup hans eða aðrar vinnutekjur falli niður. Sjúkradagpeningar eru ekki greiddir lengur en 52 vikur samtals á hverjum 24 mánuðum. Þó er

1963 Nr. 40 30. apríl

Sjá lög 83/1967

samlagsstjórn heimilt að ákveða, að dagpeningar skuli greiddir lengur, ef lækningatilraunum er ekki lokið og óvíst er, hvort um varanlega örorku er að ræða. — Launþegar og einyrkjar njóta sjúkradagpeninga frá og með 11. veikindadegi, ef þeir eru óvinnufærir a. m. k. 14 daga, en atvinnurekendur frá og með sjöttu sjúkraviku. Atvinnurekandi telst í þessu sambandi hver sá, sem kaupir svo mikla vinnu, að honum beri að greiða gjald samkvæmt 28. gr. af meiru en 52 vikum. Upphaf biðtímans miðast við þann dag, þegar læknis er fyrst vitjað eða sjúklingurinn flyttur í sjúkrahús. — Sjúkradagpeningar skulu ekki vera lægri en kr. 68.00 á dag fyrir kvæntan mann eða gifta konu, sem er aðalfyrirvinna heimilis, kr. 60.00 fyrir aðra og kr. 8.00 fyrir hvert barn á framfæri, allt að þrem, þar með talin börn utan heimilis, sem umsækjandi sannanlega greiðir með samkvæmt meðlagsúrskurði eða skilnaðarleyfisbréfi. Um hámark sjúkradagpeninga sjá 49. gr., síðustu málsgr. — Sjúkradagpeningar mega þó ekki vera hærri en sem nemur ¾ þeirra vinnutekna, sem hlutaðeigandi hefur misst vegna veikindanna. Skal í þessu sambandi að jafnaði höfð hliðsjón af tekjum hans síðustu tvo mánuðina, áður en veikindin hófust. Tekjur húsmóður vegna fullrar vinnu á heimili skulu í þessu sambandi metnar jafnar lífeyrisupphæð samkvæmt 13. gr. — Nú dvelst sá, sem dagpeninga nýtur, í sjúkrahúsi eða hæli á kostnað sjúkrasamlags síns, og má þá lækka dagpeninga hans um allt að þriðjung, ef hann á heimili sínu hefur fyrir öðrum að sjá, ella allt að ⅔ hlutum. Dagpeningar húsmóður, sem ekki hefur unnið utan heimilis, lækka þó ekki frá því, sem ákveðið er í næstu málsgrein hér á undan. — Nú greiðir vinnuveitandi laun í veikindaforföllum, og renna þá dagpeningagreiðslur samkvæmt 4. málsgr. þessarar greinar til vinnuveitandans þann tíma, þó aldrei hærri greiðsla en sem nemur ¾ hlutum launanna. — Dagpeningar eru ekki greiddir þeim, sem í verkfalli á, nema hann hafi átt rétt til dagpeninga, áður en verkfall hófst. — **51. gr.** Leita skal staðfestingar Tryggingastofnunar ríkisins á samningum, sem sjúkrasamlög gera við lækna, lyfjabúðir og sjúkrahús um greiðslur til fullnægingar ákvæðum 49. gr. Samningar, sem gilda fyrir samlög almennt eða tiltekinn flokk samlaga, eru þó að jafnaði gerðir af Tryggingastofnuninni fyrir hönd viðkomandi samlaga. Sé um að ræða héraðslækni, sem situr í kauptúni eða kaupstað, getur sjúkrasamlag á þeim stað með samþykki Tryggingastofnunarinnar krafizt þess, að hann taki að sér að gegna heimilislæknisstörfum gegn föstu gjaldi. Takist samningar ekki, ákveður heilbrigðisstjórnin greiðsluna með tilliti til gjaldskrárinnar eða gildandi samninga um heimilislæknisstörf á samsvarandi stöðum. — Náist ekki samkomulag við lækna, skal gerðardómur ákveða samningskjörin. Tilnefna samningsaðilar einn gerðarmann hvor, en Hæstiréttur skipar oddamann. Verði gerðardómur ekki fullskipaður, fellur niður veiting bóta, eftir því sem við á, samkvæmt 49. gr. b. og c., en iðgjöld hinna tryggðu lækka að sama skapi, enda skal þá framlag ríkissjóðs og sveitarsjóðs til samlagsins samkvæmt 55. gr. ekki lækka, nema tryggingaráð leggi það til og ráðherra samþykki. Þó skal sjúkrasamlagsstjórn heimilt að ákveða, að fengnu samþykki tryggingaráðs, í stað þess að lækka iðgjöldin að verja því fé, sem sparast við það, að bætur eru ekki veittar samkvæmt 49. gr. b. og c., til hagsbóta hinum tryggðu með þátttöku í lækniskostnaði eða á annan hátt. — Ef ekki næst samkomulag við opinber sjúkrahús um daggjald, ákveður heilbrigðismálaráðuneytið daggjaldið í einu lagi fyrir sjúkrahúsvist og þjónustu. Á sama hátt skal heilbrigðismálaráðuneytið, ef Tryggingastofnunin óskar þess, ákveða daggjald, er opinberu sjúkrahúsi sé rétt að taka af utanhéraðsmönnum, enda þótt ekki hafi verið leitað samninga um það. Sé um einkasjúkrahús að ræða, getur Tryggingastofnunin ákveðið, að samlag endurgreiði sjúklingum tiltekna upphæð fyrir hvern legudag upp í kostnaðinn. — Breyting á daggjaldi opinbers sjúkrahúss tekur ekki gildi fyrr en að tveim mánuðum liðnum frá því, að hún er tilkynnt Tryggingastofnuninni eða hlutaðeigandi samlögum. — **52. gr.** Nú er samlagsmanni nauðsyn að leita sér lækninga utan samlagssvæðis, og skal þá samlag hans greiða kostnað af því, eftir því sem nánar er ákveðið í samþykktum þess. — Ef tryggður maður veikist eða verður fyrir slysi, þegar hann er staddur utan samlagssvæðis síns, á hann rétt á endurgreiðslu sjúkrakostnaðar, þó eigi hærri upphæð en kostnaðurinn hefði numið á samlagssvæðinu. Þetta nær þó ekki til þeirra, sem samkvæmt milliríkjasamningum öðlast rétt til sjúkrahjálpar í öðru landi vegna dvalar þar, að því er varðar þá sjúkrahjálp, sem samningarnir fjalla um. — **53. gr.** Nú flyzt

1963 Nr. 40 30. apríl

samlagsmaður búferlum í umdæmi annars sjúkrasamlags, og verður hann þá tryggingarskyldur í samlagi því, er þar starfar. — Í reglum, sem Tryggingastofnunin setur og ráðherra staðfestir, skulu sett nánari fyrirmæli um flutning manna milli samlaga og um greiðslu sjúkrakostnaðar, þegar svo stendur á. Má þar ákveða, að hinn tryggði skuli sjálfur bera kostnað sinn að nokkru eða öllu leyti, ef hann vanrækir að flytja tryggingu milli samlaga í samræmi við reglurnar. — Í reglum, settum á sama hátt, má og ákveða gagnkvæma þjónustu og aðstoð samlaganna hvers við annars meðlimi. Að svo miklu leyti sem slík gagnkvæm aðstoð verður ákveðin, fer um greiðslur til lækna, lyfjabúða, sjúkrahúsa og annarra, sem láta læknishjálp í té, eftir sömu reglum og um greiðslur fyrir eigin meðlimi samlagsins. — *C. Tekjur.* — **54. gr.** Tryggingastofnun ríkisins ákveður iðgjöldin í hverju samlagi að fengnum tillögum sjúkrasamlagsstjórnar og umsögn stjórnar héraðssamlags þess, sem sjúkrasamlagið er aðili að. Iðgjaldsákvörðun er háð staðfestingu ráðherra. Iðgjöld skulu ákveðin með það fyrir augum, að heildartekjur samlags nægi til að standa straum af skuldbindingum þess. — Iðgjöld greiða allir þeir, sem tryggingarskyldir eru í sjúkrasamlagi, sbr. 47. gr. Iðgjöld skulu greidd fyrir fram og gjalddagar ákveðnir í samþykktum. — Stefnt skal að því, að iðgjöldin séu jafnhá, þar sem aðstaða er sambærileg. — **55. gr.** Ríkissjóður greiði framlag til sjúkrasamlaga, sem nemur upphæð greiddra iðgjalda að viðbættum 1/10 hluta (110%). Hlutaðeigandi sveitarsjóður greiði framlag til sjúkrasamlaga, sem nemur helmingi greiddra iðgjalda. Greiðast framlög þessi ársfjórðungslega eftir á og miðast í hvert sinn við innheimt fé á næsta ársfjórðungi á undan. Séu framlögin ekki greidd innan mánaðar frá gjalddaga, skal greiða vexti frá gjalddaga, er séu 1% hærri en hæstu útlánsvextir banka á hverjum tíma. — Þar sem iðgjöld til sjúkrasamlaga eru greidd í einu lagi fyrir hálft eða heilt ár, greiðast framlögin í samræmi við það.

V. kafli. Sameiginleg ákvæði. — *A. Um bætur.* — **56. gr.** Bætur samkvæmt lögum þessum teljast bæði bætur greiddar í peningum og hjálp til sjúkra og slasaðra, sem veitt er á annan hátt. — Fjölskyldubætur skulu greiddar án tillits til annarra bóta. Að öðru leyti getur enginn samtímis notið nema einnar tegundar greiddra bóta samkvæmt lögum þessum eða lögum um atvinnuleysistryggingar. Saman mega þó fara: a. Bætur til ekkju eða ekkils samkvæmt a-lið 37. gr. og allar bætur aðrar en ekkjubætur samkvæmt 19. gr. b. Barnalífeyrir, ekkjubætur samkvæmt 19. gr. og dagpeningar. c. Barnalífeyrir, mæðralaun, ekkjubætur samkvæmt 19. gr. og dagpeningar vegna brottfalls tekna af vinnu utan heimilis. d. Slysadagpeningar og ellieða ekkjulífeyrir. e. Aðrar bætur, ef svo er fyrir mælt í lögunum. — Ef maður á rétt á fleiri tegundum bóta en einni, sem ekki geta farið saman, má hann taka hærri eða hæstu bæturnar. Nú nýtur umsækjandi um dagpeninga annarra lægri bóta, sem veittar eru til langs tíma, og skulu þá dagpeningar nema mismuninum. — Sjúkrakostnað slysatryggginga vegna manns, sem einnig er tryggður í sjúkrasamlagi, greiðir sjúkrasamlagið gegn endurgreiðslu frá slysatryggingum. — Ef elli-, örorku- eða ekkjulífeyrisþegi dvelst lengur en einn mánuð í sjúkrahúsi eða annarri hliðstæðri stofnun, þar sem tryggingarnar eða ríkisframfærslan greiða fyrir hann, fellur lífeyrir hans niður. Sé dvölin ekki greidd að fullu, er heimilt að greiða lífeyri, allt að því, sem á vantar. Þegar um er að ræða sjúkling, sem haldinn er ellikröm eða öðrum slíkum sjúkdómi, skal Tryggingastofnunin þó greiða lífeyri hans að viðbættum 20% upp í dvalarkostnað hans. Ef hlutaðeigandi er algerlega tekjulaus, er Tryggingastofnuninni heimilt að greiða honum sjálfum allt að 10% lágmarksbóta. — **57. gr.** Sama rétt til bóta og hjón hafa samkvæmt lögum þessum einnig karl og kona, sem búa saman og eru bæði ógift, ef þau hafa átt saman barn eða konan er þunguð af hans völdum eða sambúðin hefur varað samfleytt í 2 ár. Sama gildir um bótarétt þess, sem eftir lifir, þegar hitt deyr. — Slíkt sambúðarfólk öðlast aldrei meiri bótarétt en þau hefðu haft, ef þau væru hjón. Þó er heimilt að greiða sambúðarkonu slysabætur. — **58. gr.** Tryggingastofnunin eða sjúkrasamlag getur greitt öðrum en bótaþega eða framfærslumanni bætur, ef ástæða er til að ætla, að bæturnar séu notaðar á þann hátt, að eigi samrýmist tilgangi laganna. Slíkar ráðstafanir skulu þó að jafnaði bornar undir hlutaðeigandi sveitarstjórn eða barnaverndarnefnd, ef um er að ræða fjölskyldubætur eða barnalífeyri. — **59. gr.** Bætur, sem ætlaðar eru bótaþegum sjálfum, greiðast ekki, ef ástand það, sem bótaréttur er byggður á, stafar af ölvun, notkun deyfilyfja eða

1963 Nr. 40 30. apríl

öðrum orsökum, sem hinn tryggði á sjálfur sök á, beint eða óbeint, með vítaverðu hirðuleysi eða gáleysi, ef hlutaðeigandi vanrækir að fara að læknisráðum eða neitar að hlíta fyrirmælum um þátttöku í þjálfun eða starfsnámi, sem bætt gæti afkomu hans eða búið hann undir nýtt starf. — **60. gr.** Umsóknir um bætur skulu ritaðar á eyðublöð, er Tryggingastofnunin lætur gera. Skulu eyðublöð þessi fást í skrifstofum stofnunarinnar, hjá umboðsmönnum hennar og annars staðar eftir því, sem hentugt þykir. — Umsækjendum er skylt að svara öllum spurningum og gefa allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru til þess, að hægt sé að úrskurða bætur. — Ekki verður krafizt umsókna um sjúkrabætur að undanteknum sjúkradagpeningum. — **61. gr.** Allar umsóknir skulu úrskurðaðar svo fljótt sem kostur er á, og skulu bætur reiknaðar frá þeim degi, sem umsækjandinn hefur uppfyllt skilyrðin til bótanna. Bætur samkvæmt II. kafla, aðrar en fæðingarstyrkur, og lífeyrir samkvæmt III. kafla reiknast þó frá fyrsta næsta mánaðar eftir, að bótaréttur er fyrir hendi, og falla niður í lok þess mánaðar, er bótarétti lýkur. — Bætur, aðrar en slysalífeyrir og sjúkradagpeningar, skulu aldrei úrskurðaðar lengra aftur í tímann en 2 ár. Sjúkradagpeningar skulu að jafnaði eigi úrskurðaðir lengra aftur í tímann en 2 mánuði, en heimilt er sjúkrasamlagsstjórn að lengja þetta tímabil í allt að 6 mánuði í tilvikum, þar sem bótaréttur er að öðru leyti ótvíræður. — Grundvöll bótaréttar má endurskoða hvenær sem er og samræma bætur þeim breytingum, sem orðið hafa. — **62. gr.** Bætur skal greiða mánaðarlega eftir á. Þó má greiða sjúkrabætur og dagpeninga fyrir styttri tíma, og ekki er skylt að greiða eins og tveggja barna fjölskyldubætur oftar en fjórum sinnum á ári. Enn fremur má greiða bætur eftir á fyrir lengri tíma en einn mánuð, þar sem samgöngur eru erfiðar. — Úrskurðaðar bætur falla niður, ef þær eru ekki sóttar innan 12 mánaða, en úrskurða má bætur á ný, ef rökstudd umsókn berst. — **63. gr.** Nú hafa bótaþega verið greiddar hærri bætur en vera bar samkvæmt lögum þessum, og á þá Tryggingastofnunin eða sjúkrasamlag endurkröfurétt á hendur honum eftir almennum reglum. Má og draga upphæðina frá bótum, sem bótaþegi síðar kynni að öðlast rétt til. — Ef greiðsla samkvæmt 1. málsgr. stafar af sviksamlegu atferli bótaþega, getur Tryggingastofnunin eða sjúkrasamlagsstjórn látið hann endurgreiða allt að tvöfaldri þeirri fjárhæð, sem ofgreidd var. Hefur þetta engin áhrif á þá refsingu, sem bótaþegi að öðru leyti kann að hafa bakað sér. — **64. gr.** Ef umsækjandi á bótakröfu á hendur manni eða stofnun vegna tjóns, sem hann eða hún ber ábyrgð á vegna ásetnings eða gáleysis eða samkvæmt ákvæðum 67. gr. umferðarlaga nr. 26 1958, eiga tryggingarnar endurkröfurétt fyrir þeim bótum, sem þær hafa innt af hendi vegna tjónsins, án þess að til komi framsal. Endurkröfurétturinn gildir þó ekki gagnvart atvinnurekanda, að því er varðar bætur vegna slysa, er starfsmenn hans verða fyrir, nema hann eða trúnaðarmenn hans hafi valdið slysinu af ásetningi eða stórfelldu gáleysi. — **65. gr.** Ef bótaþegi er dæmdur til fangelsisvistar eða á annan hátt úrskurðaður til dvalar á einhverri stofnun, skulu falla niður allar bætur til hans, meðan hann dvelst þar, sbr. þó síðustu málsgr. 56. gr. — Tryggingastofnunin getur þó ákveðið að greiða bæturnar, eða hluta af þeim, konu hans og börnum eða einhverjum þriðja aðila, sem sér um, að bæturnar komi þeim að sem mestu gagni. — **66. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja bótakröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak né halda bótafé til greiðslu opinberra gjalda, annarra en iðgjalda samkvæmt lögum þessum.[a] — **67. gr.** Nú telur Tryggingastofnun ríkisins vafa leika á um lögheimili bótaþega eða umsækjanda um bætur, sbr. lög nr. 35 30. maí 1960, og skal hún þá leita úrskurðar dómara, enda getur hún beiðzt rannsóknar og úrskurðar með sama hætti og þjóðskrá og sveitarfélag samkvæmt 14. gr. nefndra laga. Sjúkrasamlög eiga einnig rétt á að óska rannsóknar og úrskurðar um **lögheimili samlagsmanna**.

B. Um iðgjöld, innheimtu o. fl. — **68. gr.** Iðgjöld hinna tryggðu samkvæmt 26. gr. skulu lögð á þar, sem gjaldendur eiga lögheimili samkvæmt þjóðskrá 1. desember næstan á undan. Tekur álagningin til þeirra, sem í byrjun gjaldársins hafa náð 16 ára aldri, en yngri eru en 67 ára.[b] Skattstjóri skal leggja iðgjöldin á og færa þau á skattskrá, sbr. 39. gr. laga nr. 70 1962, og skulu ákvæði 40. gr. þeirra laga gilda um iðgjöldin eftir því, sem við á. Skal skattstjóri senda Tryggingastofnun ríkisins eintak af gjaldskrá þeirri, er hann lætur innheimtumanni í té. — **69. gr.** Iðgjöld

a) X, 519. — b) XV, 103, XXIII, 602.

samkvæmt 28. gr. og 40. gr. skal skattstjóri leggja á með tekju- og eignarskatti og færa þau á skattskrá, sbr. 39. gr. laga nr. 70 1962, og skulu ákvæði 40. gr. þeirra laga gilda um iðgjöldin eftir því, sem við á, sbr. og ákvæði 68. gr. um gjaldskrá. Iðgjöld þessi skulu lögð á í heilum krónum. Þó skulu iðgjöld af lögskráðum sjómönnum lögð á og innheimt fyrir fram af lögskráningarstjórum og iðgjöld af ökumönnum bifreiða lögð á af innheimtumönnum bifreiðaskatts og innheimt eftir á fyrir hvert bifreiðaskattár ásamt bifreiðaskatti og skoðunargjaldi bifreiða. — Framtalsskýrslur skulu þannig úr garði gerðar, að skýrt sé fram tekið, fyrir hversu margar vinnuvikur beri að greiða. Þyki vafi leika á, að framtal vinnuvikna sé rétt, skal áætla tölu þeirra eftir öðrum upplýsingum, er framtalið sýnir, en séu þær ófullnægjandi eða hafi framtali ekki verið skilað, þá eftir mati skattstjóra. — Skattfrjálsir aðilar, er hafa í þjónustu sinni menn, sem slysatryggðir skulu samkvæmt 31. gr., skulu senda hlutaðeigandi skattyfirvaldi framtöl um vinnuvikur á sama hátt og skattskyldir atvinnurekendur. — Í reglugerð samkvæmt síðustu málsgr. 40. gr. skal kveða á um álagningu og innheimtu ársiðgjalda vegna tækja þeirra, er þar greinir. — **70. gr.** Kæra má iðgjaldaálagningu skattstjóra samkvæmt 68. og 69. gr. til ríkisskattanefndar eftir sömu reglum og gilda um kærur út af tekjuskatti. Ákvæði 42. gr. laga nr. 70 1962 skulu gilda um endurskoðun og leiðréttingar gjaldskrár samkvæmt lögum þessum, eftir því sem við á. — Gjalddagar iðgjalda skulu ákveðnir í reglugerð. — **71. gr.** Iðgjöld til lífeyris- og slysatrygginga skulu innheimt af þeim innheimtumönnum ríkissjóðs eða sveitarsjóða eða sérstökum innheimtustofnunum, sem innheimta tekju- og eignarskatt, sbr. þó ákvæði 1. málsgr. 69. gr. um iðgjöld af lögskráðum sjómönnum og ökumönnum bifreiða og ákvæði 3. málsgr. þessarar greinar. Skulu ákvæði laga nr. 70 1962, þar á meðal um dráttarvexti og lögtaksrétt, gilda um innheimtu iðgjalda. — Innheimtumenn ríkissjóðs annast innheimtu á framlögum sveitarfélaga, sbr. þó 3. málsgr. þessarar greinar. Gera má lögtak hjá sveitarfélagi fyrir vangreiddum framlögum, m. a. í álögðum, ógreiddum bæjar- eða sveitargjöldum. — Tryggingastofnunin innheimtir sjálf iðgjöld, sem ríkissjóði ber að greiða. Þá er stofnuninni heimilt að annast sjálf innheimtu iðgjalda hjá tilteknum ríkisstofnunum og framlaga sveitarsjóða í einstökum lögsagnarumdæmum. — Sjúkrasamlagsiðgjöld greiðast til samlaganna eða þeirra aðila, sem þau hafa falið innheimtuna samkvæmt samningi, sbr. lög nr. 68 27. apríl 1962. Verði vanskil, innheimta bæjarstjórnir og sveitarstjórnir hjá gjaldanda eða þeim, sem ábyrgð ber á greiðslunni, og má innheimta iðgjöldin með lögtaki. — Um gjald fyrir innheimtu iðgjalda til lífeyris- og slysatrygginga fer eftir launalögum eða samningum samkv. lögum nr. 68 1962. — **72. gr.** Meistarar í iðnaði skulu greiða iðgjöld fyrir nema sína og útgerðarmenn sjúkrasamlagsiðgjöld lögskráðra sjómanna. Óheimilt er að draga iðgjöldin frá kaupi þessara manna. — Nú sækir maður til sveitarstjórnar um, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjöld hans, sakir þess, að hann sé ekki fær um það af eigin rammleik, og tekur þá sveitarstjórn ákvörðun um umsóknina með tilliti til ástæðna hans. Þó á iðgjaldsgreiðandi, sem ber ekki að greiða eignarskatt, jafnan rétt á því, ef krafizt er, að sveitarsjóður greiði fyrir hann iðgjald samkvæmt 26. gr., ef hreinar tekjur hans næsta ár á undan hafa eigi verið hærri en kr. 15 000.00, ef um einstakling er að ræða, kr. 25 000.00, ef um hjón er að ræða, og kr. 6 000.00 til viðbótar fyrir hvern ómaga á framfæri, og má eigi krefja hann um hærri hluta iðgjaldsins en svo, að nemi helmingi þeirra hreinu tekna, sem umfram verða. Greiðir sveitarsjóður það, sem á vantar fullt iðgjald. Nú greiðir sveitarsjóður iðgjald samkvæmt þessari málsgrein, og ákveður sveitarstjórn þá, hvort og á hvern hátt hún krefur hann um endurgreiðslu. Ákvæði þessarar málsgreinar taka aðeins til launþega og einyrkja. — Lífeyristryggingarnar greiða sjúkrasamlagsgjöld þeirra, sem njóta örorkulífeyris, svo og þeirra, sem rétt eiga til bóta samkvæmt 10. gr. og eru orðnir 67 ára að aldri. Hjón eru ábyrg fyrir sjúkrasamlagsiðgjöldum hvort annars og foreldrar og fósturforeldrar fyrir sjúkrasamlagsiðgjöldum barna sinna, sem á vegum þeirra eru. Sveitarsjóðir greiða iðgjöld þeirra manna, sem eru á föstu sveitarframfæri. — **73. gr.** Þeir, sem laun greiða, skulu, ef innheimtuaðili eða sjúkrasamlag krefst þess, halda eftir af iðgjöldum launþega, þegar kaup er greitt, og greiða síðan til þess, er kröfu gerði. Nú vanrækir launagreiðandi að halda eftir af kaupi, og má þá krefja hann um upphæðina. Nánari ákvæði varðandi skyldur atvinnurekanda samkvæmt þessari grein og viðurlög við vanrækslu skulu

1963 Nr. 40 30. apríl

sett með reglugerð. — **74. gr.** Sjúkratryggingin veitir ekki bætur, nema staðið sé í skilum með iðgjöld samkvæmt 54. gr. Heimilt er að ákveða í samþykktum, að allt að sex mánaða vanskil valdi ekki skerðingu bótaréttar. Nemi vanskil meiru en 6 mánuðum, fer um réttindi samlagsmanna samkvæmt 48. gr., sbr. þó 5. gr. laga nr. 68 1962. Nánari ákvæði um réttindaskerðingu vegna vanskila skulu sett í samþykktum. — Tryggingastofnunin getur lækkað aðrar bætur um allt að sama hundraðshluta og hin vangreiddu iðgjöld nema af þeim iðgjöldum, er hlutaðeiganda hefur borið að greiða. Ekki skal þó af þessum ástæðum lækka fæðingarstyrk, sbr. 18. gr., bætur samkvæmt 19. gr. eða slysabætur samkvæmt III. kafla laganna. — **75. gr.** Iðgjöld samkv. 28. gr., 40. gr. og 54. gr. vegna sjómanna og stjórnenda ökutækja og aflvéla skulu hvíla sem lögveð á hlutaðeigandi skipum, ökutækjum og aflvélum og ganga fyrir öllum öðrum veðum en lögveðum fyrir gjöldum ríkissjóðs. Iðgjöld samkvæmt 28. og 40. gr. vegna byggingar húsa og annarra mannvirkja skulu og hafa sams konar veðrétt í eignum þessum. — *C. Önnur ákvæði.* — **76. gr.** Tekjur varasjóðs lífeyristryggginga eru vextir af höfuðstólnum og tillag samkvæmt 1. málsgr. 24. gr. Tekjur varasjóðs slysatryggginga eru vextir af höfuðstólnum og rekstrarafgangur, en rekstrarhalli skal tekinn úr varasjóðnum. Vörzlufé Tryggingastofnunarinnar skal vera í vörzlu þeirrar deildar, sem fer með lífeyristryggingar. — Tryggingastofnuninni er heimilt að veita lán úr varasjóði til sveitarfélaga eða annarra aðila, sem sveitarstjórn gengur í ábyrgð fyrir, til að koma upp elliheimilum, sjúkrahúsum eða öryrkjastofnunum, gegn öruggum tryggingum. Handbært fé stofnunarinnar, sem ekki þarf að nota til daglegs rekstrar trygginganna, skal að öðru leyti ávaxta í ríkisskuldabréfum, bankavaxtabréfum eða í lánum, sem tryggð eru með ríkisábyrgð eða annarri öruggri tryggingu. — **77. gr.** Ellistyrktarsjóðir þeir, sem um getur í 76. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, skulu greiddir hlutaðeigandi sveitarfélögum, er þau hafa komið upp hæli, sem félagsmálaráðherra viðurkennir, fyrir gamalmenni og öryrkja. — **78. gr.** Ráðherra getur ákveðið, að lífeyrisdeild greiði: a. Kostnað vegna yfirstjórnar Tryggingastofnunarinnar á sjúkratryggingamálum. b. Gjald fyrir rannsóknir, sem Tryggingastofnunin semur um við opinberar rannsóknarstofur, að þær annist fyrir sjúkrasamlögin. c. Kostnað samkvæmt milliríkjasamningum vegna sjúkrahjálpar til erlendra ríkisborgara, sem dveljast hér um stundarsakir. d. Allt að einni milljón króna á ári til sjúklinga í utanfararstyrki, sem framlag er ákveðið til í fjárlögum, í framlög til læknisvitjanasjóða, er starfa samkvæmt lögum nr. 59 1942, og sjúkrasamlaga, sem verða fyrir óvenjulegum gjöldum vegna sjúkraflutninga og læknisvitjana og starfa í héruðum, þar sem ekki eru læknisvitjanasjóðir. Úthlutun fjárins ákveður tryggingaráð að fengnum tillögum landlæknis, nema að því er varðar framlög til sjúkrasamlaga. — **79. gr.** Mæður, sem fá úrskurð yfirvalds um meðlag með börnum sínum, geta snúið sér til Tryggingastofnunar ríkisins með úrskurðinn og fengið meðlagið greitt þar til 16 ára aldurs barnsins án tillits til þess, hvort þær ganga í hjónaband eða ekki. Aldrei greiðir Tryggingastofnunin þó hærri fjárhæð en sem nemur barnalífeyri samkvæmt 16. gr. — Þegar Tryggingastofnunin greiðir meðlag samkvæmt 1. málsgr., á hún endurkröfurétt á hendur barnsföður, og fer um innheimtu slíkrar kröfu eftir 76. gr. framfærslulaga. — Innheimtumaður, sem annast innheimtu á endurgreiðslukröfu vegna meðlags, getur leitað aðstoðar lögreglunnar til þess að ná til skuldarans. — Verði vanskil af hálfu meðlagsskylds aðila, skal innheimta kröfuna hjá framfærslusveit hans, og telst fjárhæðin framfærslustyrkur, veittur honum. Eignast Tryggingastofnunin að öllu leyti sama rétt á hendur framfærslusveit föður og dvalarsveit móður hefur samkvæmt framfærslulögum, þar með talinn sá réttur að leita yfirvaldsúrskurðar um sveitfesti barnsföður samkvæmt 76. gr. framfærslulaga. Skal Tryggingastofnunin svo fljótt sem verða má og eigi síðar en innan 12 mánaða frá greiðslu meðlagsins bera fram kröfu um endurgreiðslu á hendur framfærslusveit barnsföður, og skal hún þá greiða skuldina innan 6 mánaða frá móttöku kröfunnar. — Nú vanrækir framfærslusveit að sinna kröfunni, og getur þá Tryggingastofnunin krafið ríkissjóð greiðslu samkvæmt 50. gr. framfærslulaga, en þó skulu slíkar kröfur gerðar eigi síðar en tveim árum eftir, að krafan hefur verið send framfærslusveit. Nánari ákvæði um endurgreiðslu setur ráðuneytið með reglugerð. — Ákvæði þessarar greinar skulu gilda, eftir því sem við getur átt, um greiðslu meðlags, sem fráskildar konur fá úrskurðað með

1963 Nr. 40 30. apríl

1963 Nr. 40 30. apríl

börnum sínum. — **80. gr.** Ógift móðir, sem verður að fella niður vinnu og missir tekjur sínar vegna barnsburðar og leggur fram úrskurð á hendur barnsföður fyrir barnsfararkostnaði eða hefur gert ráðstafanir til að afla sér slíks úrskurðar, á rétt á því, að Tryggingastofnunin greiði henni auk fæðingarstyrks samkvæmt 18. gr. allt að kr. 1000.00 á mánuði í allt að 3 mánuði samanlagt fyrir og eftir barnsburð, enda hefur þá Tryggingastofnunin endurkröfurétt á hendur barnsföður og sveitarfélagi á sama hátt og í 79. gr. segir um endurkröfurétt á meðlagi. — **81. gr.** Tryggingastofnunin getur tekið að sér að annast reikningshald og daglega afgreiðslu fyrir einstaka lífeyrissjóði. — **82. gr.** Heimilt er Tryggingastofnuninni að taka að sér frjálsar slysatryggingar. Skal þá jafnan gefa út vátryggingarskírteini. Enn fremur getur stofnunin með samþykki ráðherra tekið að sér ábyrgðartryggingar. — Ráðherra ákveður með reglugerð nánari tilhögun á tryggingum samkvæmt þessari grein, þar á meðal, að hve miklu leyti skuli endurtryggja þá áhættu, sem Tryggingastofnunin tekur á sig. — **83. gr.** Heimilt er ráðherra að semja við erlendar tryggingastofnanir um gagnkvæm réttindi íslenzkra og erlendra þegna um þau hlunnindi, sem almannatryggingarnar veita. — **84. gr.** Ráðherra setur með reglugerð ákvæði um framkvæmd þessara laga að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar. — **85. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim, varða sektum allt að 25 000.00 krónum til Tryggingastofnunar ríkisins, og skal fara með þau að hætti opinberra mála. — **86. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1964. ...

Ákvæði til bráðabirgða. Elli-, örorku-, ekkju- og barnalífeyrir, sem vegna afnáms 2. málsgr. 11. gr. laga nr. 24 1956 verður greiddur eftir 1. janúar 1964, skal koma til frádráttar tilsvarandi lífeyri úr viðkomandi lífeyrissjóði. Þegar ákveða skal ellilífeyri sjóðfélaga, sem nýtur eftirlauna úr sjóðnum í árslok 1963, skal frestun, sbr. 2. og 3. málsgr. 12. gr., reiknuð eftir því, hvenær eftirlaun úr sjóðnum voru úrskurðuð í fyrsta sinn. — Þegar niður fellur í árslok 1963 iðgjaldslækkun samkvæmt 85. gr. laga nr. 24 1956, skulu félagsmenn þeirra lífeyrissjóða, sem þar um ræðir, eiga kröfu á, að lífeyrissjóðirnir endurgreiði þeim frá sama tíma 70% iðgjalds til lífeyristrygginga, sbr. 23. og 26. gr. — Lífeyrissjóðir þeir, sem nefndir eru í 2. málsgr., skulu greiða lífeyristryggingunum með vöxtum iðgjöld þau, er sjóðfélagarnir hafa fengið undanþágu frá að greiða, en að frádregnum þeim lífeyri, sem sjóðirnir hafa sparað tryggingunum að greiða. Ráðherra setur nánari reglur um, hvernig uppgjöri þessu við Tryggingastofnunina og útreikningi skuli hagað, og má dreifa greiðslum með jöfnum árgreiðslum á allt að 10 ár. — Með breytingum á reglugerð lífeyrissjóðs, sem notið hefur viðurkenningar Tryggingastofnunar ríkisins, er heimilt að ákveða, að sjóðurinn verði eftir 1. janúar 1964 viðbótarsjóður við almannatryggingar, þannig að frádráttur lífeyris og endurgreiðsla iðgjalds til sjóðfélaga, sbr. 1. og 2. málsgr. þessarar greinar, falli niður, er reglur sjóðsins um bætur og iðgjöld hafa verið endurskoðaðar.

1963 Nr. 40 30. apríl

Lög um atvinnuleysistryggingar. **1956** Nr. 29 7. apríl

1. gr. Stofna skal atvinnuleysistryggingasjóð. Stofnfé sjóðsins er verðlækkunarskattshluti samkvæmt lögum nr. 42 14. apríl 1943, sem er í vörzlum Tryggingastofnunarinnar við gildistöku laga þessara. — Árlegar tekjur atvinnuleysistryggingasjóðs eru þessar: a. Iðgjöld atvinnurekenda samkvæmt 5. grein. b. Framlag frá sveitarfélögum samkvæmt 11. grein. c. Framlag úr ríkissjóði samkvæmt 12. grein. — Tekjur samkvæmt stafliðum a.—c. skulu færðar á sérreikning verkalýðsfélaganna við sjóðinn, sbr. þó 7. gr. 3. mgr. — **2. gr.** [Stjórn atvinnuleysistryggingasjóðs skipa 7 menn, tveir tilnefndir af Alþýðusambandi Íslands, einn tilnefndur af Vinnuveitendasambandi Íslands og 4 kosnir af sameinuðu Alþingi með hlutfallskosningu. Varamenn skulu vera jafnmargir og aðalmenn og valdir með sama hætti og þeir. Skipun stjórnarinnar fer fram að loknum hverjum almennum alþingiskosningum.][1]) — Ráðherra skipar formann og varaformann sjóðsstjórnar úr hópi þeirra aðalmanna, sem valdir eru af sameinuðu Alþingi. — Ráðherra ákveður þóknun stjórnarnefndarmanna. — **3. gr.** Tryggingastofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu atvinnuleysistryggingasjóðs og skal sjóðurinn vera í vörzlum hennar. Handbært fé sjóðsins skal Tryggingastofnunin ávaxta eftir því sem við verður komið í lánsstofnunum á þeim stöðum, þar sem fé sjóðsins fellur til. Ef handbært fé verður meira en ætla má nauðsynlegt til greiðslu bóta samkvæmt lögum þessum, er stjórn sjóðsins heimilt að ávaxta þann hluta

1) L. nr. 2, 10. febr. 1957, § 1.

fjárins í útlánum eða vaxtabréfum gegn áborgð ríkissjóðs eða annarri öruggri tryggingu. — **4. gr.** Ákvæði laga þessara taka aðeins til atvinnurekenda, verkalýðsfélaga og meðlima þeirra í kaupstöðum og kauptúnum með 300 íbúa eða fleiri, svo og til allra erlendra verktaka, sem hafa með höndum framkvæmdir hér á landi. Ráðherra getur ákveðið, að lögin taki til annarra staða, ef verkalýðsfélög og atvinnurekendur þar óska þess og hlutaðeigandi sveitarstjórn mælir með því. — Gjaldskyldur atvinnurekandi telst hver sá, er hefur í þjónustu sinni mann, 16 ára eða eldri, sem tekur laun samkvæmt kjarasamningi verkalýðsfélags eða samkvæmt gildandi launataxta verkalýðsfélags. — Verkalýðsfélög teljast samkvæmt lögum þessum félög verkafólks, sem vinnur hvers konar daglaunavinnu, svo og annarra, sem vinna fyrir launum við sams konar vinnu, svo sem félög sjómanna, starfsfólks við iðnað, flutninga á mönnum og vörum og þjónustu í veitingahúsum, starfsfólks í brauða- og mjólkurbúðum og önnur sambærileg félög. Félög skrifstofufólks og afgreiðslufólks í verzlunum, fastlaunaðra opinberra starfsmanna, lækna og annarra sambærilegra aðila teljast ekki til verkalýðsfélaga. — Lögin taka til þeirrar vinnu, sem framkvæmd er á stöðum, sem um getur í 1. mgr. þessarar greinar. Enn fremur skulu lögin taka til vinnu utan þessara staða, ef þau taka til hlutaðeigandi verkamanna og atvinnurekandi á heimilisfang á stað, sem um ræðir í 1. mgr., eða er erlendur verktaki. — **5. gr.** [Atvinnurekandi skal greiða iðgjald til atvinnuleysistryggingasjóðs, að upphæð kr. 4.88 miðað við vinnuviku, unna í þjónustu hans. Nú verður breyting á grunnkaupi Dagsbrúnarverkamanns í almennri dagvinnu, og breytist þá iðgjaldið um næstu áramót í samræmi við það. Við ákvörðun iðgjaldsins skal miðað við meðaltalsgrunnkaup Dagsbrúnarverkamanns í almennri dagvinnu á síðastliðnu ári. Iðgjald þetta skal greiða með vísitöluálagi, samkvæmt meðalvísitölu þeirri, sem umrætt kaup hefur verið greitt eftir árið á undan. — Sé um tímavinnu að ræða, teljast 48 stundir í viku, en brot úr viku telst heil vika.][1]) — **6. gr.** Iðgjöld atvinnurekenda samkvæmt 5. gr. skulu skattyfirvöld leggja á með tekju- og eignarskatti og semja skrá um gjaldendur og upphæðir þær, sem þeir skulu greiða. Iðgjöld þessi skulu innheimt í heilum krónum. Þó skulu iðgjöld af lögskráðum sjómönnum lögð á og innheimt fyrir fram af lögskráningarstjórum. — Framtalsskýrslur skulu þannig úr garði gerðar, að skýrt sé fram tekið, fyrir hversu margar vinnuvikur atvinnurekanda beri að greiða. Skulu skýrslurnar sýna tölu vinnuvikna í hverri starfsgrein og tilgreina það verkalýðsfélag, sem gert hefur samning eða sett taxta þann, sem hverjum launþega um sig er greitt eftir. Svo skulu og skýrslurnar sýna hve margar vinnuvikur eru unnar í kaupstöðum og kauptúnum með 300 íbúa eða fleiri og hve margar vinnuvikur eru unnar annars staðar. Þyki vafi leika á, að framtal vinnuvikna sé rétt, skal áætla tölu þeirra eftir öðrum upplýsingum, er framtalið sýnir, en séu þær ófullnægjandi eða hafi framtali ekki verið skilað, þá eftir mati skattyfirvalda. Ef ekki er upplýst um vinnustað samkvæmt framansögðu, ber að reikna iðgjald af öllum framtöldum vinnuvikum. — Skattfrjálsir aðilar, er hafa í þjónustu sinni launþega, sem unnið hafa tryggingarskyld störf, sbr. 4. gr., skulu senda hlutaðeigandi skattyfirvaldi framtöl um vinnuvikur á sama hátt og skattskyldir atvinnurekendur. — **7. gr.** Þar sem eru fleiri verkalýðsfélög en eitt í umdæmi, skal fulltrúaráð félaganna, eða félögin sameiginlega, sé fulltrúaráð ekki til, fyrir lok hvers árs afhenda skattyfirvaldi skrá um þau verkalýðsfélög, sem starfandi eru í umdæminu, ásamt upplýsingum um, hverjar starfsgreinar heyri til hverju verkalýðsfélagi. Starfsgrein skal tilheyra því verkalýðsfélagi, sem gert hefur samning við atvinnurekendur eða sett launataxta, sem viðurkenndur er, varðandi launagreiðslur í starfsgreininni. — Að lokinni samningu iðgjaldaskrár, samkv. 6. gr., skal skattyfirvald skipta heildarupphæð iðgjaldanna eftir starfsgreinum á reikninga hinna einstöku verkalýðsfélaga á staðnum. Skipta skal úr iðgjöldum vegna utansveitarfólks, sem á heimilisfang á þeim stöðum, sem lög þessi taka til, sem síðan skal skipta eftir starfsgreinum á reikninga hinna einstöku verkalýðsfélaga þar. Sams konar skiptingu skulu skráningarstjórar, sbr. 6. gr. 1. mgr., gera. Gera skal skrá um skiptingu þessa, sem síðan skal send Tryggingastofnun ríkisins, sem færir iðgjöldin á sérreikning verkalýðsfélaganna við atvinnuleysistryggingasjóðinn samkvæmt skránni. — Ef skattyfirvaldi hefur ekki borizt skrá sú, sem um er rætt í 1. mgr. þessarar greinar, fyrir árslok, verða ið-

1) L. nr. 4, 20. janúar 1959.

1956 Nr. 29 7. apríl

gjöld ekki færð á sérreikning félaganna við sjóðinn, en iðgjaldaupphæðin telst þá með stofnfé sjóðsins, ásamt framlagi ríkissjóðs. — **8. gr.** Gjaldskrá samkvæmt 6. gr. skal liggja frammi almenningi til sýnis samtímis skattskránni. — Kæra má til yfirskattanefndar og ríkisskattanefndar eftir sömu reglum og gilda um kærur út af tekjuskatti. Yfirskattanefnd og ríkisskattanefnd skulu endurskoða og leiðrétta gjaldskrárnar með sama hætti og skrár um tekju- og eignarskatt. — Gjalddagar iðgjalda skulu ákveðnir í reglugerð. — **9. gr.** Iðgjöld vegna sjómanna og stjórnenda ökutækja og aflvéla skulu hvíla sem lögveð á hlutaðeigandi skipum, ökutækjum og aflvélum og ganga fyrir öllum öðrum veðum en lögveðum fyrir gjöldum til ríkissjóðs og almannatrygginganna. Iðgjöld vegna bygginga húsa og annarra mannvirkja skulu og hafa sams konar veðrétt í eignum þessum. — **10. gr.** Iðgjöld samkvæmt lögum þessum koma til frádráttar við ákvörðun skattskyldra tekna samkvæmt lögum um tekju- og eignarskatt. — **11. gr.** Sveitarsjóður skal greiða framlag til atvinnuleysistryggingasjóðs jafnhátt álögðum iðgjöldum, sem samtals eru færð á sérreikning verkalýðsfélaganna í sveitarfélaginu. Framlagið skiptist milli sérreikninga félaganna og færist á þá með sama hætti og iðgjöldin. — Tryggingastofnun ríkisins tilkynnir innheimtumönnum, hverjum fyrir sitt umdæmi, hver eru framlög sveitarfélaganna í umdæminu, strax og henni hafa borizt skrár þær um skiptingu iðgjalda, sem um er rætt í 7. gr. — **12. gr.** Ríkissjóður greiðir framlag til atvinnuleysistryggingasjóðs, er vera skal tvöfalt hærra en álögð iðgjöld atvinnurekenda. Upphæð þessari skal skipt á sérreikninga félaganna við sjóðinn og færð á þá með sama hætti og framlög sveitarfélaganna. — Áætlað ríkissjóðsframlag greiðist ársfjórðungslega eftir á, en fullnaðarskil skulu gerð, þegar iðgjöld atvinnurekenda hafa endanlega verið ákveðin. — **13. gr.** Iðgjöld samkvæmt 6. grein skulu innheimt af þeim innheimtumönnum ríkisins, sem innheimta tekju- og eignarskatt. Tryggingastofnun ríkisins innheimtir þó iðgjöld, sem ríkissjóði eða ríkisstofnunum ber að greiða. Skulu ákvæði laga nr. 46 14. apríl 1954, um tekjuskatt og eignarskatt, þar á meðal um dráttarvexti og lögtaksrétt, gilda um innheimtu iðgjaldanna, að svo miklu leyti, sem við getur átt.[1]) — Um innheimtulaun af iðgjöldum þessum fer eftir launalögum. Innheimtumenn ríkisins annast innheimtu á framlögum sveitarfélaga, sbr. 11. gr., án endurgjalds. — Innheimta skal framlög sveitarfélaganna ásamt manntalsgjöldum, og skal innheimta hjá hverju sveitarfélagi sömu fjárhæð og gjaldast á í sveitarfélaginu samtals samkvæmt 5. gr. Skulu innheimtumenn endurgreiða sveitarfélögunum það, sem þau kunna að hafa ofgreitt, eða innheimta það, sem kann að vera vangreitt, þegar fyrir liggur tilkynning frá Tryggingastofnun ríkisins um framlag þeirra samkvæmt 2. mgr. 11. greinar. — **14. gr.** Úthlutun bótafjár fyrir hvert félag eða félagasamband sé undir stjórn nefndar, sem skipuð er 5 mönnum, þrem frá verkalýðsfélagi eða sambandi, einum af Vinnuveitendasambandi Íslands og einum af Vinnumálasambandi samvinnufélaganna. Ef ekki næst einróma samkomulag varðandi úrskurði um bótagreiðslur, getur hver einstakur nefndarmaður áfrýjað til stjórnar atvinnuleysistryggingasjóðs, sem fellir endanlegan úrskurð um málið. Sá, sem sækir um bætur, getur jafnan áfrýjað úrskurði úthlutunarnefndar til sjóðsstjórnar. Nefndirnar kjósa sér sjálfar formann og ritara. Þær starfa eftir reglugerð, er þær semja eftir fyrirmynd, er Tryggingastofnun ríkisins lætur gera. Ráðherra staðfestir reglugerðir þessar. Reglugerð má því aðeins breyta, að leitað hafi verið álits úthlutunarnefndar. — Stjórn atvinnuleysistryggingasjóðs ákveður þóknun til nefndarmanna og úrskurðar reikninga um kostnað við nefndarstörfin, er hvorutveggja greiðist úr sérreikningi hlutaðeigandi félags við atvinnuleysistryggingasjóðinn. Sameiginlegur kostnaður, svo sem þóknun stjórnarnefndarmanna skv. 2. gr. og kostnaður Tryggingastofnunar ríkisins vegna starfa þeirra, sem henni eru falin með lögum þessum, greiðist af fé atvinnuleysistryggingasjóðs, og skal þeim kostnaði jafnað niður hlutfallslega miðað við tekjur, er koma á sérreikninga á árinu. — **15. gr.** Rétt til bóta samkvæmt lögum þessum hafa þeir menn á aldrinum 16—67 ára, sem: a. eru fullgildir meðlimir í verkalýðsfélögum, sem lög þessi taka til og hafa 20 meðlimi eða fleiri. Þó skulu meðlimir félaga, sem hafa færri meðlimi en 20 og gert hafa samning við atvinnurekendur um greiðslur til atvinnuleysistryggingasjóðs fyrir gildistöku þessara laga, öðlast rétt til bóta samkvæmt lögum þessum. b. hafa á síðustu 12 mánuðum stundað a. m. k. samtals í 6 mánuði vinnu, sem goldin er samkvæmt

1) Nú lög nr. 70, 28. apríl 1962.

1956 Nr. 29 7. apríl

kjarasamningi eða kauptaxta verkalýðsfélags. Bótaréttur glatast ekki þó að hlutaðeigandi vinni um tíma önnur hliðstæð störf, t. d. kaupavinnu. c. sanna með vottorði vinnumiðlunar, samkvæmt lögum um vinnumiðlun, að þeir hafi á síðastliðnum sex mánuðum verið atvinnulausir a. m. k. 36 virka daga, þar af 9 daga á síðustu 18 dögum. Í þessu sambandi teljast ekki með þeir dagar, sem hlutaðeigandi hefur átt í verkfalli eða verkbanni, sbr. 16. gr. a-lið, eða notið atvinnuleysisbóta. Í reglugerð, sbr. 14. gr., má ákveða lengri biðtíma og fleiri atvinnuleysisdaga sem almennt skilyrði bótaréttar en gert er í þessum staflið. Enn fremur má í reglugerð setja sérákvæði um lengri biðtíma þeirra, sem hafa árstíðabundna vinnu, hafa tekjur af eigin atvinnurekstri eða hafa haft hærri tekjur en almennt gerist í byggðarlagi þeirra síðustu sex mánuði, svo og um styttri biðtíma fyrir þá, sem hafa búið við skertan vinnutíma undanfarið. — Þeir, sem orðnir eru 67 ára, en njóta ekki ellilífeyris, eiga rétt til atvinnuleysisbóta. — **16. gr.** Bætur greiðast ekki þeim, sem: a. taka þátt í verkfalli eða verkbann nær til. b. njóta slysa-, sjúkra- eða örorkubóta samkvæmt almannatryggingalögunum. c. misst hafa vinnu af ástæðum, sem þeir eiga sjálfir sök á, svo sem drykkjuskaparóreglu. d. sviptir eru frelsi sínu að opinberri tilhlutan. e. ófærir eru til vinnu eða neita vinnu, er þeim býðst að tilhlutan vinnumiðlunarskrifstofu, samkvæmt lögum um vinnumiðlun, eða á annan hátt svo að sannað sé, þó því aðeins að ekki hvíli verkfall eða verkbann á vinnunni og kaupgjald og vinnutími sé í samræmi við taxta eða kjarasamninga hlutaðeigandi verkalýðsfélags, og ekki sé annað vanhæfi á vinnunni, sem úthlutunarnefnd samkv. 14. gr. tekur gilt. Bótaréttur glatast þó eigi, þótt hafnað sé vinnu í öðru byggðarlagi eða í annarri starfsgrein, fyrr en hlutaðeigandi hefur notið bóta í 4 vikur. f. hafa á síðustu 6 mánuðum haft tekjur, sem fara fram úr 75% af meðalárstekjum almennra verkamanna eða verkakvenna, ef um konu er að ræða, í heimabyggð næstliðið ár. Þó skal ekki miða við hærri tekjur en 300 daga dagvinnukaup verkamanns eða verkakonu í Reykjavík. g. dvelja erlendis. — **17. gr.** Sá, sem öðlast rétt til bóta samkvæmt 15. gr., á þegar rétt til bóta fyrir þá virka daga umfram sex, sem hann hefur verið atvinnulaus á síðustu 18 dögum virkum. Sé um algert og samfellt atvinnuleysi að ræða undanfarna 18 daga virka, getur úthlutunarnefnd ákveðið, að hefjast skuli greiðsla bóta frá og með 16. atvinnuleysisdegi, enda þótt eigi sé fullnægt skilyrðum um 36 atvinnuleysisdaga á síðastliðnum sex mánuðum. Hafi hinn tryggði vinnu eftir að hann hefur öðlazt rétt til bóta, skal við ákvörðun þess dagafjölda, sem greiða skal bætur fyrir, draga frá einn atvinnuleysisdag fyrir hverja þrjá daga, sem hann hefur vinnu. — Hafi hinn tryggði samfellt vinnu í 12 daga eða 18 daga af síðustu 24 dögum, fellur réttur hans til bóta niður, og þarf hann þá að fullnægja skilyrðum 15. gr., c-liðs, til þess að öðlast bótarétt að nýju. — Heimilt skal að fella niður eða stytta biðtíma þeirra, sem notið hafa sjúkra- eða slysadagpeninga og verða atvinnulausir, þegar þær greiðslur falla niður. — Atvinnuleysisbætur greiðast ekki fyrir helgidaga og ekki fyrir skemmri tíma en þrjá daga, og engum skal greiða slíkar bætur lengur en fjóra mánuði ár hvert. — **18. gr.** Atvinnuleysisbætur skulu vera kr. 12.00 á dag fyrir einhleypan mann, kr. 15.00 á dag fyrir kvæntan mann og kr. 3.00 á dag fyrir hvert barn, allt að þremur, yngra en 16 ára, sem er á fullu framfæri bótaþega. Í reglugerð samkvæmt 14. gr. má ákveða hærri bætur, þó eigi hærri bætur en svo, að þær nemi kr. 26.00 á dag fyrir einhleypan mann, kr. 30.00 á dag fyrir kvæntan mann og kr. 4.00 á dag fyrir hvert barn, allt að þremur, yngra en 16 ára, sem er á fullu framfæri bótaþega. [Nú breytist grunnkaup Dagsbrúnarverkamanns í almennri dagvinnu, og er þá ráðherra heimilt, að fengnum tillögum stjórnar atvinnuleysistryggingasjóðs, að breyta upphæðum bóta samkvæmt lögum þessum í samræmi við það.][1]) — Upphæð atvinnuleysisbóta má eigi vera hærri en svo, að þær ásamt öðrum tekjum bótaþega nemi 75% af almennu dagvinnukaupi verkamanna í Reykjavík fyrir 8 stunda vinnu, eða kaupi verkakonu, ef um konu er að ræða. — Bótagreiðsluupphæðir samkvæmt grein þessari eru grunnupphæðir, sem greiða ber verðlagsbætur á samkvæmt vísitölu, eftir sömu reglum og greitt er á laun almennra verkamanna í Reykjavík. — Eigi má gera fjárnám eða lögtak í bótafé samkv. lögum þessum né halda því til greiðslu opinberra gjalda. — **19. gr.** Bætur greiðast úr sérreikningi þess félags, sem bótaþegi telst til. Nú er fé eigi fyrir hendi á sérreikningi félags eða sambands til greiðslu

1) L. nr. 4, 20. jan. 1959, § 2, auglýs. nr. 54 1963.

1956 Nr. 29 7. apríl

bóta, og er þá sjóðsstjórn heimilt að lána stofnfé atvinnuleysistryggingasjóðs í þessu skyni. Ef einnig er þrotið stofnfé sjóðsins, er heimilt að lána milli sérreikninga með ábyrgð ríkissjóðs. — Bætur greiðast ekki, ef fé þrýtur til bótagreiðslna samkvæmt grein þessari. — **20. gr.** Umsóknir um bætur skulu ritaðar á eyðublöð, er stjórn atvinnuleysistryggingasjóðs lætur gera. Skulu eyðublöð þessi fást hjá úthlutunarnefndum, skrifstofum Tryggingastofnunarinnar, umboðsmönnum hennar og annars staðar eftir því, sem henta þykir. — Umsækjendum er skylt að svara öllum spurningum og gefa allar upplýsingar, sem nauðsynlegar eru til þess að hægt sé að úrskurða bætur. — Umsóknir skulu sendar úthlutunarnefnd til úrskurðar, sbr. 14. gr. — **21. gr.** Úthlutunarnefnd gerir vikulega skrá um þá menn, er hún úrskurðar bætur. Sé ágreiningur um úthlutun, skal þess getið á skránni og tilgreint í hverju ágreiningur sé fólginn. Skrá þessi skal send umboðsmönnum Tryggingastofnunarinnar (í Reykjavík, aðalskrifstofunni). — Úthlutunarnefnd annast sjálf greiðslu bóta, nema hún kjósi að fela Tryggingastofnuninni eða umboðsmönnum hennar bótagreiðslurnar. Að fenginni úthlutunarskrá, skal Tryggingastofnunin, að lokinni athugun sinni á skránni, sbr. 15.—18. gr. laga þessara, láta úthlutunarnefnd í té skrá um bæturnar ásamt nægilegu fé til greiðslu þeirra. Úthlutunarnefnd annast þá greiðslu bótanna til einstakra bótaþega, gegn kvittun þeirra á skrána. Að loknum bótagreiðslum skal úthlutunarnefnd afhenda Tryggingastofnuninni skrána. — **22. gr.** Lög þessi skulu endurskoðuð eftir tvö ár í samráði við verkalýðssamtökin og samtök atvinnurekenda.[1] — **23. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim, varða sektum allt að kr. 10 000.00 til atvinnuleysistryggingasjóðs, og skal fara með þau að hætti opinberra mála. — **24. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, þó skulu ákvæði þeirra um bætur eigi koma til framkvæmda fyrr en 1. okt. 1956.

Ákvæði til bráðabirgða. — 1. Iðgjöld skulu greidd af vinnulaunum samkvæmt lögum þessum frá 1. júní 1955. 2. Iðgjöld af lögskráðum sjómönnum frá 1. júní 1955 skulu greidd þegar er lög þessi öðlast gildi, og er óheimilt að lögskrá á skipin nema iðgjöldin séu greidd.

1) Í 3. gr. laga nr. 4, 20. jan. 1959 segir svo: „Frestur sá til endurskoðunar á lögunum (þ.e. l. nr. 29 1956), sem settur er í 22. gr., framlengist um tvö ár."

1956 Nr. 29 7. apríl

1956 Nr. 53 9. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um félagslegt öryggi.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um félagslegt öryggi, sem undirritaður var á fundi félagsmálaráðherra Norðurlanda í Kaupmannahöfn 15. september 1955 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.[1])

Fylgiskjal.

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um félagslegt öryggi.

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, sem eru þeirrar skoðunar, að ríkisborgarar sérhvers samningsríkis eigi í öðru samningsríki að njóta í meginatriðum jafnréttis við þess ríkis borgara, að því er varðar löggjöf um félagslegt öryggi, vilja að þetta jafnrétti taki til allra þátta félagslegs öryggis, og eru þeirrar skoðunar, að jafnrétti þessu skuli komið á með sameiginlegum samningi milli ríkjanna, eru ásáttar um eftirfarandi ákvæði:

I. hluti. Svið samningsins. — 1. gr. Samningur þessi tekur til greiðslna, sem samkvæmt gildandi félagsmálalöggjöf á hverjum tíma eru inntar af hendi í hlutaðeigandi ríki, vegna elli, skertrar starfshæfni, veikinda, slysa og atvinnusjúkdóma, atvinnuleysis, meðgöngu og barnsburðar, svo og til barna, eftirlifenda og bágstaddra.

II. hluti. Ákvæði um einstaka þætti félagslegs öryggis.

I. kafli. Greiðslur vegna skertrar starfshæfni, til eftirlifenda og vegna elli. — 2. gr. Ríkisborgarar samningsríkis eiga rétt á örorkulífeyri og viðbótargreiðslum í öðru samningsríkjanna með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og ríkisborgarar þess ríkis, enda hafi sá, er hlut á að máli, dvalið í síðarnefnda ríkinu samfleytt a. m. k. fimm síðustu árin, áður en umsókn um örorkulífeyri er lögð fram, eða hafi dvalið í síðarnefnda ríkinu

1) Sbr. auglýs. nr. 72 1956.

samfleytt a. m. k. síðasta árið áður en umsókn um örorkulífeyri er lögð fram og hafi á þeim tíma a. m. k. eitt ár verið líkamlega og andlega fær um að inna af höndum venjulegt starf. — Ríkisborgarar hvers samningsríkis, sem eiga fast heimili í öðru ríkjanna, eiga rétt á gervilimum og öðrum hjálpartækjum svo og þátttöku í ráðstöfunum varðandi lækningar, þjálfun og vinnu, með sömu kjörum og eftir sömu reglum og ríkisborgarar síðarnefnda ríkisins. — **3. gr.** Ríkisborgarar hvers samningsríkis eiga rétt á ekkjulífeyri ásamt viðbótargreiðslum og greiðslum til ekkna og ekkla með börn í öðru samningsríki með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og borgarar þess ríkis, enda hafi hinn látni dvalið í síðarnefnda ríkinu samfleytt a. m. k. 5 síðustu árin, áður en hann lézt, eða notið örorkulífeyris, hvorutveggja með því skilyrði, að hinn eftirlifandi hafi átt heima í hlutaðeigandi ríki er andlátið bar að, eða að eftirlifandi maki hafi sjálfur dvalið í síðarnefnda ríkinu samfleytt a. m. k. 5 síðustu árin áður en umsókn um slíka greiðslu er lögð fram. — **4. gr.** Ríkisborgarar hvers samningsríkis eiga rétt á ellilífeyri ásamt viðbótargreiðslum í öðru samningsríki með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og borgarar þess ríkis, enda hafi sá, er hlut á að máli, dvalið í síðarnefnda ríkinu samfleytt a. m. k. 5 síðustu árin, áður en umsókn um ellilífeyri er lögð fram. — Ef hlutaðeigandi maður fær greiðslur þær, sem um ræðir í 2. og 3. gr., í dvalarlandinu, flyzt hann án tillits til dvalartíma yfir á ellilífeyri eftir sömu reglum og ríkisborgarar dvalarlandsins. — **5. gr.** Ef aðrar greiðslur vegna skertrar starfshæfni, til eftirlifenda eða vegna elli eru inntar af hendi í samningsríkjunum í stað greiðslna þeirra, sem nefndar eru í 2.—4. gr., eða jafnhliða þeim og kostnaðurinn af þeim greiðist að öllu eða mestu leyti af hinum tryggðu eða vinnuveitendum þeirra, eiga ríkisborgarar annarra samningsríkja, sem eiga fast heimili í fyrrnefnda ríkinu, rétt á slíkum greiðslum með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og borgarar þess ríkis.

II. kafli. Greiðslur vegna veikinda. — 6. gr. Að því er varðar þátttöku í sjúkratryggingum í samningsríki og greiðslur frá þeim, skulu gilda sömu skilyrði og reglur fyrir ríkisborgara annars samningsríkis og eigin borgara ríkisins. — **7. gr.** Menn, sem eru sjúkratryggðir í samningsríki og taka sér bólfestu í öðru samningsríki, eiga, án tillits til aldurs og heilsufars, rétt á því að flytjast í sjúkratryggingarnar í nýja aðsetursríkinu með þeim skilyrðum og eftir þeim reglum, sem ákveðin eru í sérstökum samningi, er skal byggja á grundvallarákvæðunum um flutning milli sjúkrasamlaga, sem gilda í nýja aðsetursríkinu. — Ekki er hægt að krefjast flutnings, ef ætla má að tilgangurinn með búferlaflutningnum hafi verið að fá sjúkrahjálp í síðara ríkinu. — **8. gr.** Menn, sem eru sjúkratryggðir í samningsríki og verða skyndilega veikir og þarfnast læknishjálpar eða sjúkrahússvistar, er þeir dvelja um stundarsakir í öðru samningsríki, eiga rétt á sjúkrahjálp frá sjúkratryggingunum í dvalarríkinu með þeim skilyrðum og eftir þeim reglum, sem ákveðin eru um slíka sjúkrahjálp í sérstökum samningi, þ. á m. um, hversu lengi hjálpin verði veitt. — Sjúkrasamlag, sem veitt hefur sjúkrahjálp í samræmi við þessa grein, á ekki rétt á endurgreiðslu frá því sjúkrasamlagi, sem hlutaðeigandi maður er tryggður í, og getur heldur ekki krafið hinn tryggða um iðgjald.

III. kafli. Greiðslur vegna slysa og atvinnusjúkdóma. — 9. gr. Ríkisborgarar samningsríkis eru tryggðir í öðru samningsríki við vinnu, sem löggjöf þess ríkis um tryggingu gegn vinnuslysum og atvinnusjúkdómum tekur til, með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og gilda um ríkisborgara hins síðarnefnda samningsríkis, enda leiði ekki annað af ákvæðum 10. gr. Vist í skiprúmi á skipi, er siglir undir fána samningsríkis, jafngildir vinnu þar í landi. — Ríkisborgari samningsríkis, sem löggjöf annars samningsríkis um slysatryggingu tekur til, er ekki háður þeim ákvæðum nefndrar löggjafar, sem takmarka réttindin vegna þess að hlutaðeigandi er ekki ríkisborgari í fyrrnefnda ríkinu, eða hefur ekki fasta búsetu þar. — Beita skal reglum 1. og 2. málsgr., eftir því sem við getur átt, við greiðslur samkvæmt lögum um bætur fyrir slys, öðrum en hér að framan greinir. — **10. gr.** Frá reglu 9. gr. um það, hvers lands lögum skuli beitt, eru eftirfarandi undantekningar: a) Ef fyrirtæki, sem hefur aðsetur í einhverju samningsríkjanna, sendir mann til vinnu í öðru samningsríki, gilda lög fyrrnefnda ríkisins fyrstu tólf mánuði dvalarinnar í hinu ríkinu. Standi vinna í hinu ríkinu lengur, getur löggjöf fyrrnefnda ríkisins gilt áfram, ef og svo lengi sem þar til bær stjórnvöld í hinu ríkinu veita samþykki sitt til. b) Óstaðbundið starfsfólk, sem

1956 Nr. 53 9. apríl

vinnur við flutninga á landi eða í lofti, sem framkvæmdir eru í fleirum en einu samningsríki, fellur undir löggjöf ríkis, þar sem fyrirtækið hefur aðsetur sitt. Ef hlutaðeigandi maður er ekki heimilisfastur í síðarnefnda ríkinu, heldur í öðru samningsríki og vinnur þar störf fyrir fyrirtækið, er þó beitt lögum þess ríkis. — Hliðstæðar reglur gilda um menn, sem vinna við aðra starfsemi, sem framkvæmd er í beinu samhengi báðum megin landamæra tveggja samningsríkja. c) Þegar skip frá einhverju samningsríkja hefur viðdvöl í öðru samningsríki og ráðnir eru þarlendir menn til fermingar eða affermingar skipsins, viðgerðarstarfa eða varðmennsku um borð, skulu lög síðarnefnda ríkisins gilda um þá. d) Um opinbera starfsmenn stjórnarstofnana (pósts, tolls og vegabréfaeftirlits o. fl.), sem sendir eru frá einu samningsríki til annars, gilda lög fyrrnefnda ríkisins. — **11. gr.** Ef ríkisborgari samningsríkis hefur öðlazt rétt til greiðslu samkvæmt lögum annars samningsríkis, helzt sá réttur, ásamt rétti til hækkana og viðauka, gagnvart tryggingastofnun þess ríkis, þótt flutt sé til annars samningsríkis. Réttur til greiðslu í öðru en peningum helzt þó ekki, ef tryggingastofnunin samþykkir ekki flutninginn vegna heilsufars hlutaðeigandi manns. — **12. gr.** Þegar atvinnusjúkdómur hefur komið í ljós eftir unnið starf, sem hefur í för með sér sýkingarhættu, og unnið hefur verið í ýmsum samningsríkjum, skal tryggingastofnun þess ríkis, þar sem nefnt starf var síðast unnið, inna greiðslurnar af hendi, nema sannað verði að sjúkdómur þessi hafi þegar komið í ljós í öðru samningsríki. — Þegar tryggingastofnun í samningsríki hefur greitt bætur vegna atvinnusjúkdóms, skal hún einnig bæta versnun, sem verður í öðru samningsríki, nema hægt sé að rekja versnunina til vinnu í síðarnefnda ríkinu við starfsemi, sem hefur í för með sér hættu á slíkum sjúkdómi. — **13. gr.** Þegar í samningsríki hefur orðið slys, sem fellur undir löggjöf annars samningsríkis, skulu hlutaðeigandi stjórnvöld fyrrnefnda ríkisins veita hinum slasaða þá hjálp, sem hann á rétt á, og enn fremur greiða honum eða — hafi hann látizt — fjölskyldu hans nauðsynlega fyrirframgreiðslu á bótum, sem greiðast eiga samkvæmt nefndri löggjöf. Skulu þau þá eiga rétt á endurgreiðslu frá hlutaðeigandi stjórnarvaldi í hinu ríkinu á því, sem þannig hefur verið greitt.

IV. kafli. Greiðslur vegna atvinnuleysis. — **14. gr.** Að því er snertir þátttöku í atvinnuleysistryggingum samningsríkis og greiðslur frá þeim, gilda sömu skilyrði og reglur fyrir ríkisborgara annarra samningsríkja og eigin borgara ríkisins. Ef dvalarríkið innir af hendi aðrar greiðslur vegna atvinnuleysis en þær tryggingagreiðslur, sem nefndar voru, eiga ríkisborgarar annarra samningsríkja rétt á slíkum greiðslum með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og ríkisborgarar dvalarríkisins. — **15. gr.** Samningsríkin skuldbinda sig til þess að stuðla að því, að þegar launþegi, sem verið hefur í atvinnuleysistryggingu í öðru ríki, er tekinn inn í tryggingarnar, sé tekið tillit til iðgjaldagreiðslutíma hans og starfstíma í hlutaðeigandi ríki í samræmi við nánari skilyrði og reglur, sem settar skulu í sérstökum samningi.

V. kafli. Greiðslur vegna meðgöngu og barnsburðar. — **16. gr.** Ríkisborgarar samningsríkis eiga rétt á greiðslum í sambandi við meðgöngu og barnsburð í öðru samningsríki með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og borgarar þess ríkis.

VI. kafli. Barnastyrkir. — **17. gr.** Í hverju samningsríki eru greiddir almennir barnastyrkir, ef börnin sjálf, faðir þeirra eða móðir eru ríkisborgarar annars samningsríkis, og fer um þessar greiðslur eftir sömu skilyrðum og reglum og gilda um borgara fyrrnefnda ríkisins. — Að því er tekur til greiðslna sérstakra styrkja til barna öryrkja, ekkna og ekkla o. fl., foreldralausra barna og óskilgetinna í samningsríki til borgara annars samningsríkis, gilda sömu skilyrði og reglur og fyrir borgara fyrrnefnda ríkisins. — Réttinn til nefndra styrkja má binda því skilyrði, að barnið eða annaðhvort foreldranna hafi dvalið í hlutaðeigandi ríki samfleytt a. m. k. síðustu 6 mánuðina áður en umsókn um styrk er lögð fram og að barnið sé hjá manni, sem er búsettur í ríkinu og skráður þar á manntal.

VII. kafli. Fyrirframgreiðsla meðlaga. — **18. gr.** Að því er varðar rétt til fyrirframgreiðslu meðlaga í samningsríki, skulu gilda sömu skilyrði og reglur fyrir ríkisborgara annars samningsríkis og borgara fyrrnefnda ríkisins. — **19. gr.** Meðlagsskjal, sem gefið er út í samningsríki og hægt er að byggja á réttarlega innheimtu meðlags þar í landi, skal talið fullgildur grundvöllur fyrir fyrirframgreiðslu meðlags í öðrum samningsríkjum. — Ef skjal það, sem réttur til meðlags styðst við, er ekki úrskurður dómstóls eða annars op-

1956 Nr. 53 9. apríl

inbers stjórnvalds, skal skrá á skjalið vottorð um, að í landi, þar sem það er gefið út, geti það verið grundvöllur fyrir innheimtu meðlags hjá hinum meðlagsskylda. Um vottorð þetta skulu gilda reglur, sem ákveðnar eru af æðstu stjórnvöldum.

VIII. kafli. Hjálp handa bágstöddu fólki. — **20. gr.** Ríkisborgarar samningsríkis eiga rétt á hjálp, sem veitt er bágstöddum í dvalarríkinu, með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og borgarar þess ríkis. — **21. gr.** Nú er hjálp veitt til langframa og getur dvalarríkið þá samkvæmt nánari ákvæðum þessa kafla krafizt þess, að heimaríkið taki við hinum bágstadda. Ef hjálp er veitt um stundarsakir, er einungis hægt að krefjast heimflutnings, ef hinn bágstaddi æskir þess sjálfur. — Nú hefur ríkisborgari samningsríkis dvalið samfleytt a. m. k. 5 ár í öðru samningsríki og getur dvalarríkið þá ekki krafizt heimflutnings hans vegna hjálpar, sem honum verður veitt, á meðan hann enn þá dvelur þar. Hafi hinn bágstaddi notið hjálpar til langframa í dvalarríkinu á nefndu tímabili, telst dvalartíminn rofinn. — **22. gr.** Þegar ekki er hægt að senda kvæntan mann heim, vegna ákvæða 21. gr., hefur kona hans sömu réttarstöðu og hann samkvæmt þessum kafla, ef hún á heima í sama ríki og hann. Þessari stöðu heldur hún eftir andlát mannsins, eftir lögskilnað við hann eða brottflutning hans úr ríkinu. — Hafi ekkja, fráskilin kona eða kona manns, sem er horfinn, verið eða er ríkisborgari í dvalarríkinu, verður hún ekki send heim. — Skilgetið barn, sem ekki hefur náð 16 ára aldri, hefur sömu réttarstöðu samkvæmt þessum kafla og faðir þess, en sé hann dáinn eða horfinn, hefur það sömu réttarstöðu og móðirin. Eftir dauða foreldranna heldur barnið þessari stöðu. Þrátt fyrir ákvæði 21. gr. má þó senda munaðarlaust barn til heimaríkis síns, ef hlutaðeigandi valdhafar í báðum ríkjunum eru sammála um, að heimsending sé barninu til góðs. Ef foreldrarnir skilja að lögum, hefur barnið sömu réttarstöðu og það foreldri þess, sem hefur eða hafði síðast foreldravald yfir því. Ef um óskilgetið barn er að ræða, ber einungis að líta á réttarstöðu móðurinnar. Þegar barnið er orðið 16 ára miðast réttarstaða þess við það árabil, sem það hefur samfleytt dvalið í ríkinu, þannig að ekki sé tekið tillit til neinnar hjálpar, sem látin hefur verið í té áður en það náði nefndu aldursmarki. — **23. gr.** Þótt ekkert sé því til fyrirstöðu samkvæmt ákvæðum þessa kafla, að bágstaddur maður verði fluttur til heimaríkis síns, þá skal samt koma til álita hvort aðstæður eru með þeim hætti, að ekki sé rétt að framkvæma heimflutning. Við ákvörðun um þetta atriði ber fyrst og fremst að gæta mannúðar. Að jafnaði skal heimsending ekki framkvæmd, ef hún hefur í för með sér aðskilnað náinna venzlamanna, ef hinn bágstaddi maður er roskinn orðinn og hefur um langt skeið dvalið í landinu eða heimflutningur verður ekki framkvæmdur án þess að spilla heilsu hins bágstadda manns. — **24. gr.** Samningar milli samningsríkjanna um gagnkvæma hjálp handa bágstöddum sjómönnum og heimsendingu þeirra halda gildi sínu, þrátt fyrir samning þenna.

III. hluti. Almenn ákvæði. — **25. gr.** Ríkisfangslaus maður, sem síðast átti ríkisfang í samningsríki, skal njóta sama réttar og ríkisborgarar þess að því er tekur til samnings þessa. — **26. gr.** Um starfslið í sendiráðum og ræðismannsskrifstofum, sem sent er utan, gilda lög heimaríkis sendiráðsins eða ræðismannsskrifstofunnar. Sama gildir um annað starfslið þessara stofnana svo og þá, sem vinna hjá starfsfólki sendiráðsins eða ræðismannsskrifstofunnar, ef hlutaðeigendur eru ríkisborgarar í heimaríki sendiráðsins eða ræðismannsskrifstofunnar. — Þetta fólk getur þó sótt um það til æðstu valdhafa í landi, þar sem það vinnur, að það fái að koma undir lög þess ríkis, að því er varðar eina eða fleiri tegundir af þeim greiðslum, sem þessi samningur fjallar um, og skal tekið tillit til óska umsækjandans að eins miklu leyti og unnt er. — Ákvæði þessarar greinar taka ekki til ólaunaðra ræðismanna og launaðs starfsliðs þeirra. — **27. gr.** Æðstu valdhafar samningsríkjanna gera samning um reglur þær, sem kunna að þykja nauðsynlegar við framkvæmd þessa samnings, og geta þeir samið um, að einstakir flokkar manna skuli undanskildir ákvæðum þessa samnings. — Innan þeirra takmarka, sem hagkvæmt þykir, geta æðstu valdhafar gefið öðrum valdhöfum eða stofnunum umboð til þess að gera samninga samkvæmt framanrituðu. — Með æðstu valdhöfum er í samningi þessum átt við: á Íslandi: félagsmálaráðuneytið, í Danmörku: félagsmálaráðuneytið, í Finnlandi: félagsmálaráðuneytið, í Noregi: félagsmálaráðuneytið og að því er varðar atvinnuleysistryggingar, vinnumála- og sveitarstjórnarmálaráðuneytið, í Svíþjóð: konunginn. —

1956 Nr. 53 9. apríl

28. gr. Þar til bærir valdhafar og stofnanir í samningsríkjunum skulu aðstoða hvorir aðra eftir því sem þörf gerist. — **29. gr.** Vist í skiprúmi á skipi, er siglir undir fána samningsríkis, skal talin jafngilda dvöl þar í landi. — **30. gr.** Í sambandi við 2., 3., 4. og 21. gr. þessa samnings skal ekki tekið tillit til fjarveru frá dvalarlandinu um stundarsakir. — **31. gr.** Umsóknir, yfirlýsingar og áfrýjanir, sem berast skulu stofnun í samningsríki innan tiltekins frests, skulu taldar hafa borizt í tæka tíð, ef þær hafa borizt hliðstæðri stofnun í öðru samningsríki innan sama frests. Þegar þannig stendur á, sendir síðarnefnda stofnunin umræddar umsóknir, yfirlýsingar eða áfrýjanir tafarlaust áfram til hlutaðeigandi stofnunar í hinu ríkinu. — **32. gr.** Dvalarríkið ber kostnaðinn af greiðslum samkvæmt samningi þessum, nema annað leiði af samningnum. — **33. gr.** Samningur þessi leggur engar hömlur á rétt samningsríkis til þess að setja almenn ákvæði um rétt útlendinga til dvalar í hlutaðeigandi ríki. Slík ákvæði mega þó ekki gera mögulegt að sniðganga samning þenna. — **34. gr.** Hlutaðeigandi valdhafar í samningsríkjunum skulu, svo fljótt sem unnt er, gefa hvorir öðrum upplýsingar um allar breytingar og viðauka á lögum, sem snerta greiðslur þær, sem nefndar eru í 1. gr. — **35. gr.** Samning þenna skal fullgilda, og fullgildingarskjölunum komið til varðveizlu í danska utanríkisráðuneytinu, eins fljótt og auðið er. — Samningurinn gengur í gildi fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru tveir heilir almanaksmánuðir frá því, að fullgildingarskjöl allra samningsríkjanna voru afhent til varðveizlu. — **36. gr.** Vilji eitthvert samningsríkjanna segja samningnum upp, skal það tilkynna dönsku ríkisstjórninni það skriflega, en hún skal þegar skýra öðrum samningsríkjum frá uppsögninni og hvaða dag tilkynning um hana barst. — Uppsögnin gildir aðeins fyrir það ríki, sem segir upp, og gildir frá 1. janúar að liðnum a. m. k. 6 mánuðum frá því að dönsku ríkisstjórninni barst tilkynning um uppsögnina. — Sé samningnum sagt upp, haldast þau réttindi, sem fengizt hafa samkvæmt ákvæðum hans.

1962 Nr. 21 9. apríl

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á samningi milli sömu ríkja frá 15. september 1955, um félagslegt öryggi.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á samningi milli sömu ríkja frá 15. september 1955, um félagslegt öryggi, sem undirritaður var á fundi félagsmálaráðherra Norðurlanda í Pallastunturi hinn 13. september 1961 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.[1])

Fylgiskjal.

Samningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um breytingu á samningi milli sömu ríkja frá 15. september 1955, um félagslegt öryggi.

Ríkisstjórnir Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar, sem gerðu með sér samning um félagslegt öryggi 15. september 1955, eru ásáttar um, að 4. gr. í nefndum samningi skuli breytt eins og segir hér á eftir:

4. gr. Ríkisborgarar hvers samningsríkis eiga rétt á ellilífeyri ásamt viðbótargreiðslum í öðru samningsríki með sömu skilyrðum og eftir sömu reglum og borgarar þess ríkis, enda hafi sá, er hlut á að máli, dvalið í síðar nefnda ríkinu samfleytt a. m. k. 5 síðustu árin, áður en umsókn um ellilífeyri er lögð fram. — Ef hlutaðeigandi maður fær greiðslur þær, sem um ræðir í 2. og 3. grein, í dvalarlandinu, flyzt hann án tillits til dvalartíma yfir á ellilífeyri eftir sömu reglum og ríkisborgarar dvalarlandsins. — Nú nýtur ríkisborgari einhvers samningsríkjanna ellilífeyris ásamt viðbótargreiðslum samkvæmt lögum þess ríkis, og skal hann þá halda þeim rétti, er hann flytur til annars samningsríkis, þar til hann uppfyllir þau skilyrði, sem sett eru um lífeyrisaldur og dvalartíma til þess að öðlast rétt til lífeyris frá dvalarlandinu. Flytji hlutaðeigandi maður til heimalands síns, glatar hann þó réttinum til lífeyris í síðasta lagi, þegar hann nær ellilífeyrisaldri, sem gildir í heimalandi hans.

Samning þenna skal fullgilda, og skal fullgildingarskjölunum, svo fljótt sem unnt er, komið til varðveizlu í danska utanríkisráðuneytinu. — Samningurinn gengur í gildi fyrsta dag þess mánaðar, sem hefst að liðnum tveim almanaksmánuðum frá þeim degi, er fullgildingarskjöl allra landanna hafa verið afhent til varðveizlu. Hann er óskiptur hluti samningsins frá 15. september 1955, um fé-

1) Auglýs. nr. 6, 5. júní 1962 (C-deild).

lagslegt öryggi, og er því ekki hægt að segja honum upp sér í lagi.

1957 Nr. 7 21. jan.

Auglýsing um samning milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir.

Hinn 19. desember 1956 var undirritaður í Kaupmannahöfn samningur milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálp vegna dvalar um stundarsakir. Samkvæmt ákvæðum 14. gr. samningsins gengur hann í gildi 1. janúar 1957. ...

1947 Nr. 80 5. júní

Framfærslulög.

I. kafli. Um framfærsluskyldu. — 1. gr. Framfærslustyrk skal veita hverjum þeim manni, er sökum fátæktar, vanheilsu, atvinnuskorts eða af öðrum orsökum getur eigi aflað sér þess, er sjálfur hann og skyldulið hans má eigi án vera til lífsframfærslu, og telst þar til læknishjálp og hjúkrun í veikindum, enda verði eigi bætt úr þörf hans á annan hátt.[a]) — Framfærslustyrkur skal vera svo mikill sem nauðsyn krefur, að dómi sveitarstjórnar eða framfærslunefndar, og honum haga svo sem hún telur rétt vera, nema öðruvísi sé sérstaklega fyrir mælt í þessum lögum eða öðrum. — **2. gr.** Skylt er hjónum að framfæra hvort annað, meðan hjónabandi þeirra er eigi slitið að lögum. — **3. gr.** Skylt er foreldrum í félagi og hvoru fyrir sig að framfæra og ala upp börn sín þangað til þau eru 16 ára. — **4. gr.** Nú gengur maður að eiga konu þá, er átt hefur áður með öðrum manni barn eða börn, og er honum þá skylt að framfæra og ala upp til 16 ára aldurs það eða þau börn hennar, er ekki hafa náð þeim aldri, enda hafi hún foreldraráð yfir þeim, og helzt sú skylda hans, þótt konan deyi, en hverfur, ef hjónabandinu er slitið að lögum af öðrum orsökum.[a]) Framfærsluskylda föður slíkra barna er eins fyrir það söm og áður en konan giftist þessum manni sínum. — Sömu skyldu að sínu leyti hefur og kona við börn eiginmanns síns, þau er hann hefur átt með annarri konu, áður en hún giftist honum. Framfærsluskylda móður þeirra barna er einnig hin sama og áður en maðurinn kvæntist aftur. — **5. gr.** Skylt er kjörforeldri að ala upp og framfæra kjörbarn sitt sem eigið barn, og verður eigi krafizt framfæris og uppeldis af sönnum foreldrum barnsins. — **6. gr.** Börn skulu ala önn fyrir foreldrum sínum, ef þau eru til þess fær, að svo miklu leyti sem lífeyrir samkv. lögum um almannatryggingar og aðrar tekjur hrökkva ekki til. Á sama hátt skulu foreldrar ala önn fyrir börnum sínum 16 ára og eldri. Sama skylda hvílir á kjörforeldrum og kjörbörnum. — **7. gr.** Framfærslumaður á rétt á að taka á heimili sitt þau skyldmenni sín, sem honum er lögskylt að framfæra, enda sé ekki öðruvísi fyrir mælt í þessum lögum eða öðrum og heimili framfærslumannsins ekki aðfinnsluverður dvalarstaður styrkþegans.[a]) — Ef styrkþegi er giftur og framfærslumaður eigi skyldur að framfæra hitt hjóna, þá skal framfærslumanni skylt að greiða meðlag af hendi, nema hann kjósi heldur að taka bæði hjónin á heimili sitt. Nú á styrkþegi tvo eða fleiri jafnnána framfærslumenn, er eigi kemur saman um, hver þeirra skuli taka hann heim til sín og hver gjalda meðlag, og skal þá yfirvald, þar sem styrkþegi á lögheimili eða er staddur, skera úr. — **8. gr.** Nú fullnægir framfærslumaður ekki framfærsluskyldu sinni eða veitir ekki styrkþega sínum góða aðbúð, og er þá dvalarsveitinni skylt að annast framfærsluna gegn endurgjaldi frá framfærslumanni. Endurgjaldið ákveður yfirvald með úrskurði, eftir efnum og ástæðum framfærslumanns, og má skjóta slíkum úrskurði til ráðherra. — Ákvæði þessarar greinar á ekki við um framfærslu hjóna á milli, barna yngri en 16 ára né um framfærslu samkvæmt 12. gr. — **9. gr.** Með þeim takmörkunum, sem leiðir af ákvæðum 8. gr., ákveður yfirvald meðlag barna með foreldrum,[b]) kjörbarna með kjörforeldrum, foreldra með börnum, stjúpbörnum eða kjörbörnum, hjóna hvors með öðru, upphæð barnsfararkostnaðar svo og barnalífeyri, eftir því sem mælt er í lögum um almannatryggingar og lögum um afstöðu foreldra til óskilgetinna barna. — **10. gr.** Nú er meðlag, lífeyrir eða barnsfararkostnaður samkvæmt úrskurði valdsmanns eða samningi, staðfestum af valdsmanni, eigi greitt í tæka tíð, og er þá rétt að taka fúlguna lögtaki hjá framfærslumanni samkvæmt lögum nr. 29 frá 16. des. 1885. — Ef ekki er greidd í gjalddaga fúlga sú, sem framfærslumaður á að greiða með skilgetnu barni sínu yngra en 16 ára, er ekki fylgir honum, eða stjúpbarni sínu á sama aldri, þá skal um greiðslu fúlgunnar fara sem í lögum um greiðslu meðlags af hálfu barnsföður með óskilgetnu barni sínu. — **11. gr.** Ekki er Tryggingastofn-

a) VIII, 74, IX, 652.

a) XI, 494. — b) XXX, 776.

1947 Nr. 80 5. júní

un ríkisins skylt að greiða aðrar eða hærri fjárhæðir samkvæmt úrskurði eða samningi um meðlag eða lífeyri með börnum en mælt er í lögum um almannatryggingar. — **12. gr.** 1. Um réttindi og skyldur sveitarstjórna út af framfærslu hjóna og skilgetinna barna og óskilgetinna fer eftir sifjalögum og almannatryggingalögum, að því leyti, sem lög þessi ná ekki til. 2. Um framfærsluskyldu húsbænda gagnvart hjúum sínum fer eftir hjúalögum. 3. Um framfærsluskyldu útgerðarmanns gagnvart skipverjum fer eftir sjómannalögum. 4. Um framfærsluskyldu lærimeistara gagnvart iðnnemum fer eftir lögum um iðnaðarnám. — Framfærslumaður eða framfærslusveit hjúa, skipverja og iðnnema á sömu framfærslukröfur á hendur húsbónda, útgerðarmanni og lærimeistara eins og aðili sjálfur, ef hann neytir ekki réttar síns.

II. kafli. Um framfærslurétt. — 13. gr. Sérhver íslenzkur ríkisborgari, eldri en 16 ára, á framfærslurétt í heimilissveit sinni, en heimilissveit er sá kaupstaður eða hreppur, þar sem maður á lögheimili.[a]) Þar er lögheimili manns, er hann hefur fast aðsetur. — Verði eigi upplýst um lögheimili manns, er leitar framfærslustyrks, þá skal sú sveit, er hann dvelur í, þegar hann verður styrkþurfi, teljast framfærslusveit hans. — **14. gr.**[b]) Nú flyzt maður milli sveita, og skal hann þá eiga framfærslurétt í þeirri sveit, er hann flyzt í, þegar er hann hefur tekið sér þar lögheimili, nema öðruvísi sé fyrir mælt í þessum lögum eða öðrum. Enginn öðlast þó framfærslurétt í annarri sveit með dvöl sinni þar í skóla, sjúkrahúsi, heilsuhæli[c]) eða annarri slíkri stofnun, vinnuhæli eða fangahúsi, eða ef hann dvelst eingöngu eða aðallega til lækninga eða til heilsubótar. Meðan hann dvelst þar á hann framfærslurétt í þeirri sveit, er hann átti framfærslurétt í, er slík dvöl hans hófst, en öðlast framfærslurétt í heimilissveit sinni að dvölinni lokinni, er hann hefur komizt af styrklaust í 2 ár óslitið. Sá, er dvalið hefur í skóla, öðlast þó þegar framfærslurétt í þeirri sveit, er hann tekur sér lögheimili í að skólavistinni lokinni. — **15. gr.** Nú flyzt milli sveita maður, er þegið hefur framfærslustyrk á síðustu 2 árum áður en hann flutti, og skal hann þá halda óbreyttri sveitfesti, þar til hann hefur komizt af styrklaust í 2 ár óslitið í hinni nýju heimilissveit. — **16. gr.** Um framfærslurétt hjóna, sem skilið hafa samvistir, gilda ákvæði 13., 14. og 15. greinar. Skilgetin börn undir 16 ára aldri eiga framfærslurétt í framfærslusveit foreldra sinna. Séu hjónin skilin eða sambúð þeirra slitið, á barnið framfærslurétt í framfærslusveit þess foreldrisins, er foreldraráðin hefur eða það fylgir, og helzt sá framfærsluréttur, þótt foreldrið deyi. — Nú hafa hjón skilið samvistir án þess að úrskurðað hafi verið um foreldraráð yfir barni þeirra, er hjá hvorugu dvelur, og á barnið þá framfærslurétt í framfærslusveit föður síns eða þeirri sveit, er hann átti síðast framfærslurétt í, sé hann dáinn. — Óskilgetin börn innan 16 ára aldurs eiga framfærslurétt í framfærslusveit móður sinnar. — **17. gr.** Nú hefur lögskyldur framfærslumaður barns komið því í fóstur og þangað er lagður með því lögákveðinn barnalífeyrir eða sveitarstjórn hefur ráðstafað barni með ákveðinni meðgjöf umfram barnalífeyri, og er þá eigi heimilt að taka barnið frá fósturforeldri, hafi það dvalizt þar eigi skemur en þrjú ár, ef þar fer vel um það, að dómi barnaverndarnefndar eða skólanefndar, þar sem barnið dvelur og fósturforeldrarnir vilja halda því, enda krefjist þeir ekki hærri meðgjafar með barninu en lögboðins barnalífeyris. — **18. gr.** Nú verður barn munaðarlaust, en munaðarlaust telst það barn, sem engan lögskyldan framfærslumann á, þann er vitað sé um eða til verði náð, og er þá sveitarstjórn í dvalarsveit barnsins skylt að annast framfæri þess fyrst um sinn, þar til úr því er skorið, hver sé hin rétta framfærslusveit þess samkvæmt lögum þessum, og skal sú sveit þá taka við framfærslu barnsins, þó með þeim takmörkunum er segir í næstu grein á undan. — Verði eigi úr því skorið, hver sé hin rétta framfærslusveit barns, er dvalarsveit þess skylt að annast framfærslu þess. Framfærslustyrkur umfram barnalífeyri veittur samkvæmt þessari grein telst styrkur veittur munaðarlausu barni. — **19. gr.** Útlendingar, heimilisfastir hér á landi, eignast framfærslurétt hér, þegar þeir fá íslenzkan ríkisborgararétt. — **20. gr.** Maður, sem öðlazt hefur framfærslurétt á Íslandi, missir hann, þá er hann missir íslenzks ríkisfangs, enda hafi hann öðlazt ríkisborgararétt í öðru ríki. En öðlist hann aftur íslenzkan ríkisborgararétt, þá á hann framfærslu í heimilissveit sinni. — **21. gr.** Nú verður maður, sem eigi á framfærslurétt hér á landi, þurfandi framfærslustyrks hér, og honum verður eigi vísað til framfærslu í út-

a) IX, 149, XIII, 20.
b) IX, 149, XIII, 20, XVI, 127.
c) XXVII, 401.

löndum, og skal honum þá styrk veita í heimilissveit hans eða dvalarsveit, en endurgreiða skal ríkissjóður framfærslustyrkinn. — **22. gr.** Nú er þess krafizt frá útlöndum, að tekið verði hér við framfærslu íslenzks ríkisborgara, og ráðherra álítur, að ekki verði hjá því komizt að veita honum viðtöku, og er þá rétt, að ráðherra vísi honum með fjölskyldu, ef nokkur er, á þá sveit, er styrkþegi til þess kýs, en styrkur sá, er sveitin veitir honum fyrsta árið, er hann dvelst þar, skal henni endurgoldinn úr ríkissjóði. — **23. gr.** Nú er manni, sem á framfærslurétt hér á landi, veittur framfærslustyrkur hjá umboðsmönnum ríkisins erlendis, og skal þá endurgreiða þann styrk úr ríkissjóði. Kostnaður við heimflutning frá útlöndum greiðist sömuleiðis úr ríkissjóði fyrir þann styrkþega og skyldulið hans, sem ofangreindir umboðsmenn annast, ef kostnaðurinn fæst ekki á annan hátt greiddur.

III. kafli. Um stjórn framfærslumála. — 24. gr. Ráðherra hefur yfirstjórn allra framfærslumála í landinu. — **25. gr.** Framfærslumálum heima í héraði stjórna bæjarstjórnir og hreppsnefndir hver í sínu umdæmi. — **26. gr.** Í kaupstöðum kýs bæjarstjórn sérstaka nefnd, er nefnist framfærslunefnd, til þess að annast framkvæmdir framfærslumála kaupstaðarins. — Framfærslunefnd skal skipuð 3 eða 5 mönnum, er bæjarstjórn kýs með hlutfallskosningu. Jafnmargir skulu kosnir til vara. Heimilt skal formanni barnaverndarnefndar að sitja fundi framfærslunefndar og bera fram tillögur, er sérstaklega varða börn samkvæmt lögum um barnavernd. — Kjörtímabil framfærslunefndar er hið sama og kjörtímabil annarra fastra nefnda bæjarstjórnar. — Nefndin kýs sér sjálf formann. — **27. gr.** Hreppsnefndum er heimilt að kjósa framfærslunefnd, og fer þá um skipun hennar og verksvið eins og í kaupstöðum, nema að formaður skólanefndar kemur þar í stað formanns barnaverndarnefndar. — **28. gr.** Í kaupstöðum og hreppum, þar sem framfærslunefndir eru, skal hver sá, er þarfnast opinberrar hjálpar, snúa sér til formanns framfærslunefndar, eða í skrifstofu nefndarinnar, og skýra frá ástæðum sínum. Framfærslunefnd skal þá, svo fljótt sem við verður komið, halda fund um málið, sé það þannig vaxið, að það geti eigi orðið afgreitt án sérstaks fundar eða beðið reglulegs fundar í nefndinni, og ákveða, hverja hjálp nauðsynlegt sé að veita, og skal sú hjálp látin í té af bæjar- eða sveitarsjóði eftir fyrirmælum nefndarinnar. — **29. gr.** Framfærslunefnd skal eigi halda sjaldnar fundi en einu sinni í viku. Skal hún þá afgreiða öll þau erindi, er til hennar hafa borizt, og geta hvers einstaks erindis í gerðabók sinni og hvaða afgreiðslu það hafi hlotið. — Nú þykir styrkþega rétti sínum hallað eða eigi nógu vel fyrir þörfum sínum séð af framfærslunefnd, og má hann þá skjóta máli sínu til bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Sérhverjum, er ekki vill una þeirri afgreiðslu, sem mál hans hefur fengið hjá bæjarstjórn eða hreppsnefnd, er heimilt að áfrýja því til yfirstjórnar framfærslumálanna er þá skal fullnaðarúrskurð á leggja.[a]) — **30. gr.** Framfærslunefnd er skylt að veita hverjum þeim, sem til hennar leitar, allar upplýsingar og leiðbeiningar um framfærslumál, eftir því sem í hennar valdi stendur, og sjá um, að styrkþegi fái komið fram réttmætum kröfum sínum eða fengið þann framfærslustyrk, sem honum ber, óskertan. — Hún skal einnig sjá um, að þeir, sem fara þurfa til dvalar í sjúkrahús eða aðra stofnun, fái ábyrgð fyrir dvöl sinni þar frá sveitarfélagi sínu eða sjúkrasamlagi, nema því sé áður ráðstafað á annan hátt.[a]) — **31. gr.** Skylt er framfærslunefnd að stuðla að því eftir megni, að fólk þurfi ekki að leita framfærslustyrks, svo sem með því að hvetja það til að greiða tryggingariðgjöld sín á réttum tíma, brýna fyrir því reglusemi, hjálpa því til að komast í atvinnu, benda hreppsnefnd, bæjarstjórn, atvinnubótanefnd eða vinnumiðlunarskrifstofu á, hvar svo bágar séu kringumstæður, að nauðsyn sé fyrir vinnu, koma börnum til sumardvalar á góð sveitaheimili og eiga frumkvæði að öðru því, er í einstökum tilfellum og almennt gæti orðið til þess að forða því frá að þiggja framfærslustyrk. — **32. gr.** Bæjarstjórn Reykjavíkur setur, að fengnum tillögum framfærslunefndar þar, nánari reglur um tilhögun á framkvæmdum framfærslumála í kaupstaðnum. — **33. gr.** Í hreppum, sem eigi kjósa framfærslunefnd, annast hreppsnefnd framkvæmd framfærslumála og gegnir þar skyldum framfærslunefndar samkvæmt lögum þessum, svo sem við á þar.[a])

IV. kafli. Um tilhögun styrkveitinga. — 34. gr. Framfærslustyrk skal veita á þann hátt, að gætt sé hvors tveggja í einu, hagsmuna almennings og þarfa og velferðar styrkþega. — **35. gr.** Ekki má halda undirboð á

a) Hrd. 18. okt. 1963.

1947 Nr. 80 5. júní

framfærslu styrkþega. — **36. gr.** Styrkþegum skal veita styrk á þann hátt, að styrkurinn sé veittur þeim í matvælum, fatnaði og öðrum nauðsynjum, eða greiddur þeim í peningum, allt eftir því, sem framfærslunefnd eða hreppsnefnd telur bezt henta. Húsnæði það, sem styrkþega er útvegað og greitt er fyrir af opinberu fé eða sveitarstjórn leggur til, skal vera sómasamlegt að dómi héraðslæknis. Þar sem almenningsmötuneyti er starfrækt, er framfærslunefnd eða hreppsnefnd heimilt að mæla svo fyrir, að styrkþegar skuli fá mat sinn þar, enda sé mötuneytið að dómi heilbrigðisnefndar að öllu svo útbúið, að sómasamlegt sé, og að matur skuli sendur heim þeim fjölskyldum, sem að dómi framfærslunefndar og héraðslæknis eiga erfitt um að sækja mat þangað. — **37. gr.**[a]) Nú þarf að ráðstafa styrkþega, og skal honum þá komið fyrir á góðu heimili, þar sem vel fer um hann, hann látinn fara í sjúkrahús, ef læknir álítur þess þörf, eða honum komið fyrir á vinnuhæli eða framfærslu- eða atvinnustofnun, sem er undir opinberri umsjón. — Hafi sveitarstjórn ráðstafað styrkþega eða barni til dvalar utan heimilis, á hæli eða annars staðar, og greiðir þar meðlag eða ábyrgist greiðslu þess, þá ber Tryggingastofnun ríkisins að greiða sveitarstjórn bætur styrkþegans eða lífeyri barnsins frá þeim tíma, er henni barst tilkynning um ráðstöfun sveitarstjórnarinnar. — **38. gr.** Nú þurfa foreldrar, er mikla ómegð hafa, að leita framfærslustyrks til viðbótar barnalífeyri þeim, er þeim ber að lögum, og skal þeim þá lagður hann á heimili þeirra, ef börnin fá þar sómasamlegt uppeldi og vel fer um þau. — Börn má ekki taka frá foreldrum án samþykkis þeirra, nema framfærslu og uppeldi barnanna sé áfátt á þann hátt, er segir í næstu málsgrein. — Ef foreldrar, sem ekki þiggja framfærslustyrk, veita eigi börnum sínum, sem hjá þeim eru, sómasamlegt uppeldi, skal sveitarstjórn taka þau af heimili foreldranna.[b]) Eigi slík börn að lögum rétt á barnalífeyri, skal hann lagður til fósturs þeim, en umframstyrkur, ef greiddur er, svo og meðgjöf, sem greidd er með slíkum börnum, ef þau eiga ekki rétt til barnalífeyris, skal talið framfærslustyrkur veittur foreldrum eða öðrum lögskyldum framfærslumönnum barnanna, nema hún sé þegar í stað endurgoldin. — Sveitarstjórn skal kosta kapps um að velja góð heimili handa munaðarlausum börnum, er hún annast framfærslu á. — Ekki má sveitarstjórn skilja hjón samvistum án leyfis þeirra. — **39. gr.** Þegar um ráðstafanir er að ræða eftir 38. gr., skulu þær eigi framkvæmdar fyrr en barnaverndarnefndir í kaupstöðum og skólanefndir í sveitum hafa haft málið til meðferðar og reynt að leysa það samkvæmt ákvæðum barnaverndarlaga, ef það fellur undir ákvæði þeirra, og skal farið eftir tillögum þeirra að því leyti, sem við verður komið. Hið sama gildir um ráðstöfun fávita og vanþroska unglinga, sem nauðsyn krefur, að hið opinbera ráðstafi eða hafi afskipti af. — **40. gr.** Sóknarprestar, kennarar og héraðslæknar skulu líta eftir því, að vel sé farið með alla styrkþega í umdæmum þeirra. Þyki einhverjum ofangreindra aðila misbrestur á því vera og geti hann eigi með umvöndun komið lögun á það, ber honum að kæra málið fyrir lögreglustjóra. Innansveitarmenn hafa einnig rétt til að kæra til lögreglustjóra vanrækslu sveitarstjórnar í þessu efni. — Lögreglustjóri rannsakar kæru þegar í stað. Telji hann kæruna á rökum reista ber honum að halda sveitarstjórn til að gæta skyldu sinnar. Hann skal og, ef ástæða er til, skýra félagsmálaráðuneytinu frá kærunni og því, sem rannsókn hans hefur leitt í ljós. — **41. gr.** Sveitarstjórn er skylt að sjá um, að börn, sem eru undir hennar umsjón, njóti lögboðinnar skólafræðslu.

V. kafli. Um samskipti sveitarstjórna og styrkþega. — **42. gr.** Sá, sem fengið hefur framfærslustyrk, er endurgjalda skal, er háður þeim skyldum gagnvart sveitarstjórn, sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **43. gr.** Er sveitarstjórn heimtir samkvæmt endurriti af viðskiptareikningi styrkþega styrk, sem honum ber að endurgjalda, getur hún beiðzt lögtaks hjá honum eftir fyrirmælum laga nr. 29 16. des. 1885. — Lögtaksbeiðni er gild, þótt síðar komi fram en fyrir er mælt í 2. gr. laganna. — **44. gr.** Sveitarstjórn getur látið fógeta eða hreppstjóra skrifa upp eignir styrkþega. Ef þinglýst er eftirriti af uppskriftargerðinni, leggst veðband á hinar uppskrifuðu eignir, er gengur fyrir öllum kröfum öðrum en eldri veðkröfum.[a]) — Sveitarstjórn er heimilt að afla sér úrskurðar valdsmanns (í Reykjavík sakadómara) um, að vinnuveitandi styrkþega skuli greiða henni kaup hans, ef hann vanrækir að framfæra með því þá, sem hann hefur á framfæri sínu. Ákvörðun valdsmanns má skjóta til ráðherra. — Nú vanrækir vinnuveitandi að verða við slíkri kröfu, og ber

a) Hrd. 18. okt. 1963. — b) IV, 476.

a) VIII, 170, XI, 104.

hann þá gagnvart sveitarstjórn ábyrgð á þeirri upphæð, er hann hefur greitt styrkþega eftir að krafa sveitarstjórnar barst honum. — Lausafé og atvinnutæki, sem sveitarstjórn fær styrkþega í hendur eða styrkir hann til að kaupa, skulu vera eign sveitarsjóðsins. — **45. gr.** Skylt er að veita sveitarstjórnum hverjar þær upplýsingar úr skattskýrslum styrkþega og lögskyldra framfærslumanna hans, er þær óska. Vinnumiðlunarskrifstofur og atvinnurekendur eru og skyldir að láta þeim í té vinnuskýrslur og kaupskrár, þegar þess er óskað. — Bönkum og sparisjóðum er skylt að gefa sveitarstjórnum upplýsingar um inneignir styrkþega og framfærslumanna hans. — **46. gr.** Um fjárræði styrkþega fer að lögræðislögum. — **47. gr.** Sveitarstjórn er heimilt að afla sér úrskurðar valdsmanns (í Reykjavík sakadómara) um, að styrkþega, sem er vinnufær og ekki aflar sér sjálfur atvinnu, sé skylt að gegna þeirri vinnu, sem sveitarstjórn vísar honum á og tilhlýðileg er eftir högum hans og honum ekki um megn. Ákvörðun valdsmanns má skjóta til ráðherra. — Sveitarstjórn er og heimilt að afla sér úrskurðar valdsmanns (í Reykjavík sakadómara) um, að styrkþega, sem hefur ekki fyrir heimili að sjá, skuli skylt að vinna af sér á vinnuhæli meðlag eða barnalífeyri, sem sveitarsjóður hefur orðið að greiða með barni hans, skilgetnu eða óskilgetnu, enda þótt hann hafi verið til þess fær. Ákveður hlutaðeigandi valdsmaður, hve lengi vinnan skuli standa. Skal vinnutíminn miðaður við, að styrkþeginn hafi kaup, er sé eigi lægra en greitt er fyrir almenna verkamannavinnu í heimilissveit hans. — **48. gr.** [Nú veldur maður með óreglu sinni og hirðuleysi um meðferð fjármuna hættu á því, að þeir, sem honum er skylt að framfæra, verði að leita aðstoðar um framfærslu eða líði nauð, og skal sveitarstjórn eða lögreglustjóri, sem til er leitað, þá leggja fyrir vinnuveitanda hans eða kaupgreiðanda að halda eftir tilteknum hluta af kaupi hans. Sá hluti, sem haldið er eftir, má nema allt að ¾ hlutum kaupsins, að frádregnum opinberum gjöldum. Sveitarstjórn eða lögreglustjóri ákveður jafnframt, hver skuli taka við kaupinu, og er þá óheimilt að greiða það öðrum.][1]) — Nú er hátterni manns gagnvart sveitarstjórn eða þeim, sem honum er skylt að framfæra, slíkt sem segir í 180. gr. almennra hegningarlaga, nr. 19 1940, og getur sveitarstjórn þá kært hann til refsingar samkvæmt þeirri grein. — Nú vill maður, áður en til framkvæmdar refsingar kemur, sinna vinnu, sem honum er vísað á samkv. 47. gr., og skal þá fresta framkvæmd refsingarinnar.

1) L. nr. 115, 28. des. 1954, § 1.

VI. kafli. Um viðskipti sveitarstjórna og endurgreiðslu framfærslustyrks. — 49. gr. Nú þarfnast maður framfærslustyrks, og skal hann þá veittur honum af heimilissveit hans. — **50. gr.** Nú er manni veittur framfærslustyrkur utan þeirrar sveitar, er hann á framfærslurétt í, og skal framfærslusveit hans þá endurgreiða styrkinn að ⅔ hlutum, nema þar sem öðruvísi er ákveðið í þessum lögum. Þó skulu greiðslur eftir yfirvaldsúrskurði endurgreiðast að fullu. — Ríkissjóður ábyrgist þessar endurgreiðslur. — **51. gr.** Verði maður styrkþurfi utan heimilissveitar sinnar sökum slysa, veikinda, atvinnuleysis eða af öðrum orsökum, er dvalarsveitinni skylt að veita þá aðstoð, sem nauðsynleg er, til þess að styrkþurfinn fái þá læknishjálp og hjúkrun, sem þarf, eða hann komist heim til sín, en endurgreiða skal heimilissveitin dvalarsveit þann kostnað að fullu, og ábyrgist ríkissjóður greiðsluna. — **52. gr.** Kröfur um endurgreiðslu á framfærslustyrk, sem eitt sveitarfélag á á hendur öðru, skal gera innan 6 vikna frá styrkveitingu, ella fellur endurkröfurétturinn niður. — Skylt er sveitarstjórn að svara slíkri kröfu innan 6 mánaða frá því að henni barst tilkynning um styrkveitingu, ella fellur niður réttur hennar til mótmæla gegn réttmæti skuldarinnar. — **53. gr.** Sá, sem þegið hefur framfærslustyrk, er skyldur að endurborga hann sveitinni sem aðra skuld, nema um styrk sé að ræða, sem eigi er endurkræfur eftir þessum lögum eða öðrum. Því aðeins er þó sveitarstjórn heimilt að gera fjárnám í eignum eða tekjum styrkþega, að afkomu hans framvegis sé með því eigi stefnt í þá hættu, að hann þurfi aftur á framfærslustyrk að halda. — Framfærslustyrkur, sem veittur er til framfærslu og uppeldis barns innan 16 ára, telst til skuldar foreldrum barnsins í félagi, ef þau eru gift og bæði á lífi, en því foreldrinu, sem er á lífi, ef annað er dáið, og því foreldri, sem það er hjá, eða síðast var hjá, eða er á vegum þess, ef hjónabandi foreldranna er slitið að lögum. — Nú nægir eigi lögákveðinn barnalífeyrir til þess að greiða kostnað við uppeldi og framfærslu barns, og skal þá telja þann styrk, sem umfram þarf að veita, veittan móður barnsins, sé hún á lífi. — **54. gr.** Nú hefur einhver, sem

samkvæmt dómi eða samningi er skyldur til framfærslugreiðslu lögum samkvæmt, vanrækt að gera skyldu sína í þessu efni, og framfærslustjórn hefur þess vegna orðið að greiða þeim, sem réttinn hefur, framfærslustyrk, og telst þá sá styrkur ekki framfærslustyrkur til styrkþega, ef styrkurinn fer ekki fram úr hinni umsömdu eða úrskurðuðu upphæð, heldur framfærslustyrkur til þess, sem vanrækt hefur greiðslur. — **55. gr.** Nú hafa hjón komizt í sveitarskuld í félagi, eða annað þeirra, meðan þau voru í hjónabandi, og skal þeim þá skylt að endurborga hana, báðum fyrir annað og öðru fyrir bæði; þó skal, ef annað þeirra deyr og ekki er fé til að greiða skuldina, eigi hvíla á því eftirlifanda meira en helmingur sveitarskuldar þeirrar, sem þau þá voru í, og ekkert á ekkju, ef hún hefur einn eða fleiri skylduómaga. — Nú hefur dvalarsveit barnsmóður eða framfærslumanns barns orðið að endurgreiða Tryggingastofnun ríkisins lögákveðinn barnalífeyri, og skal þá framfærslusveit sú, er barnsfaðir á, er lífeyririnn féll í gjalddaga, skyld að endurgreiða dvalarsveitinni meðlagið að fullu, og skal telja það framfærslustyrk veittan barnsföður. — Hafi dvalarsveit barnsmóður eigi fengið barnalífeyri endurgreiddan fyrir þá sök, að ókunnugt hafi verið um dvalarstað barnsföður, eða hann hefur komizt undan lagaaðförum, er þeirri sveit heimilt, er hann kemur síðar fram, að ganga að þeim framfærslusveitum, er hann kann að hafa átt meðan ekki náðist til hans. — **56. gr.** Skylt er barnsföður að endurgreiða framfærslusveit sinni lífeyri með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, sé hann þess umkominn að dómi sveitarstjórnar. Innheimtumaður, sem annast innheimtu á endurgreiðslukröfum vegna barnalífeyris, getur leitað aðstoðar lögreglunnar til þess að ná til skuldarans.[a]) — Skylt er kaupgreiðanda eða atvinnurekanda að greiða sveitarstjórn samkvæmt kröfu hennar kaup eða aflahlut manna þeirra, er um ræðir í 1. málsgr., til lúkningar úrskurðuðum meðlögum. — Nú vanrækir kaupgreiðandi eða atvinnurekandi að verða við slíkri kröfu, og ber hann þá ábyrgð gagnvart sveitarstjórn á meðlagsskuldinni, allt að þeirri upphæð, er hann hefur greitt barnsföður, eftir að krafa sveitarstjórnar barst honum. — **57. gr.** Þegar dvalarsveit hefur greitt barnalífeyri, sem innheimta ber hjá öðru sveitarfélagi, skal sveitarstjórn dvalarsveitar, innan sex vikna frá móttöku kvittunar Tryggingastofnunar ríkisins fyrir greiðslunum, senda til sveitarstjórnar framfærslusveitar kröfu um endurgreiðslu, og skal þá greiða skuldina innan sex mánaða frá móttöku kröfunnar.[a]) Kvittun Tryggingastofnunar ríkisins skal fylgja kröfu sveitarstjórnar dvalarsveitarinnar. — Nú vanrækir sveitarstjórn framfærslusveitar að sinna kröfunni og getur sveitarstjórn dvalarsveitar þá krafizt greiðslu úr ríkissjóði samkv. 50. gr. þessara laga. — **58. gr.** Nú hrekkur barnalífeyrir, sem Tryggingastofnun ríkisins greiðir samkv. almannatryggingalögunum, ekki til framfærslu munaðarlauss barns innan 16 ára aldurs, og skal þá framfærslusveit þess greiða það, sem til vantar, að barnið fái sómasamlega framfærslu, og telst það styrkur veittur munaðarlausu barni. — **59. gr.** Ekki á sveitarstjórn rétt á að krefja styrkþega endurgreiðslu á styrk, veittum af sveitarfé, til að greiða: 1. Gjald fyrir nauðsynlegar bækur og kennsluáhöld handa börnum á skólaskyldualdri. 2. Greftrunarkostnað styrkþega, að því leyti sem eftirlátnar eignir þeirra hrökkva ekki til. 3. Fæðingarhjálp, sem barnsföður er ekki skylt að endurgreiða. 4. Greiðslur til munaðarlausra barna samkv. lögum þessum. 5. Útgjöld vegna útbúnaðar og sendingar barns, sem komið er til dvalar af barnaverndarnefnd eða framfærslunefnd utan heimilissveitar sinnar. 6. Framfærslustyrk veittan mönnum 60 ára eða eldri. 7. Framfærslustyrk, veittan mæðrum, sem hafa fleiri en tvö börn á framfæri og aðeins stunda húsmóðurstörf á eigin heimili. 8. ⅕ hluta af kostnaði við langvinna sjúkdóma, samkv. l. um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla. — Allur sá styrkur, sem hér um ræðir, skal þó í bókum sveitarinnar talinn framfærslustyrkur veittur á því ári, sem hann er greiddur úr sveitarsjóði. — **60. gr.** Heimilt er sveitarstjórn að gefa upp þeginn framfærslustyrk. — **61. gr.** Nú hefur styrkþega verið ráðstafað af framfærslunefnd eða hreppsnefnd í annað framfærsluhérað, og vinnur hann sér þá eigi sveit í hinu nýja héraði fyrr en í fyrsta lagi að 6 árum liðnum.[b]) Ber þeirri sveit, er ráðstafaði honum til dvalar, að kosta framfærslu hans fyrstu 4 árin, ef með þarf, hvort sem hann þarf árlegan styrk eða ekki, og eftirleiðis þangað til hann hefur komizt af tvö ár óslitið án framfærslustyrks. — **62. gr.** Nú þarfnast maður framfærslustyrks áður en 2

a) X, 312.

a) IX, 651.
b) IX, 654.

ár eru liðin frá því að hann fluttist til þess framfærsluhéraðs, er hann á heima í, án þess um ráðstöfun samkv. 61. gr. sé að ræða, og skal þá hreppsnefnd eða framfærslunefnd láta valdsmann, ef ástæða er til, rannsaka eftirfarandi atriði: 1. Hvar styrkþegi átti áður heimilissveit. 2. Hvort hann þáði þar framfærslustyrk, og hve mikinn. 3. Hvenær hann síðast þáði framfærslustyrk þar. 4. Hvort sveitarstjórn fyrrv. heimilissveitar hans eða einstakir sveitarstjórnarmenn, eða aðrir áhrifamenn, hafi hvatt styrkþega til að flytja búferlum, lagt fram fé í því skyni eða á annan hátt beint eða óbeint stutt að för hans, svo sem með gjöfum eða samskotum, svo af því megi ætla, að þær ráðstafanir hafi verið gerðar til þess að losa fyrrverandi heimilissveit við verandi eða væntanleg þyngsli vegna styrkþegans eða fjölskyldu hans. 5. Önnur atriði, er sveitarstjórn eða framfærslunefnd telur nauðsynlegt að upplýsa í þessu sambandi. — **63. gr.** Sannist það við rannsókn þessa, að sveitarstjórn fyrrverandi heimilissveitar styrkþegans, eða einstakir áhrifamenn í sveitarfélaginu, hafi komið því til leiðar, að styrkþegi flutti búferlum í aðra sveit og ekki er um ráðstöfun að ræða samkv. 61. gr., skal þeirri sveit, er hann flutti úr, skylt að endurgreiða dvalarsveit hans allt, er hann eða fjölskylda hans þarf að þiggja í framfærslustyrk meðan hann dvelur þar. — Sama gildir, ef það sannast, að sveitarstjórn fyrrverandi heimilissveitar hafi lagt fram fé, beint eða óbeint, til þess að styrkþegi gæti komizt hjá því að biðja um framfærsluhjálp fyrstu tvö árin. — **64. gr.** Nú verður sveitarstjórn uppvís að því að hafa stuðlað að flutningi manns til annars sveitarfélags, og ekki er um ráðstöfun að ræða samkv. 63. gr., og skal þá ríkissjóður endurgreiða dvalarsveit hans allt, er hún leggur út hans vegna, og innheimta síðan upphæðina hjá fyrrverandi heimilissveit mannsins.

VII. kafli. Um jöfnun framfærslukostnaðar.

...[1])

VIII. kafli. Ýmis ákvæði. — 73. gr. Nú hafa sveitarstjórnir gert samninga sín á milli um framfærslu styrkþega, áður en lög þessi koma til framkvæmda, og skulu þeir samningar þá haldast, ef þeir brjóta eigi í bág við ákvæði þessara laga eða almannatryggingalaga. — Um styrkþurfa, sem ráðstafað hefur verið utan sveitar af sveitarstjórn, áður en lög þessi öðlast gildi, skal fara sem segir í 61. gr. þessara laga.[a]) — **74. gr.** Úrskurðir yfirvalds, uppkveðnir fyrir gildistöku þessara laga um meðlög með skilgetnum eða óskilgetnum börnum, svo og staðfestir samningar um sama efni, halda gildi sínu með þeim breytingum, að meðlagsfúlgan fer eftir lögum um almannatryggingar og verður jafnhá barnalífeyri eins og hann er ákveðinn í þeim lögum á hverjum tíma, og að meðlagsgreiðslan fer fram mánaðarlega. — **75. gr.** Nú hefur framfærsluþurfi misst rétt til bóta eða lífeyris samkvæmt lögum um almannatryggingar, vegna vanskila á iðgjaldi, og getur sveitarstjórn þá keypt honum full réttindi samkvæmt þeim lögum með því að greiða vangoldin iðgjöld hans, en þó ekki hærri upphæð en svarar til 5 ára iðgjalds. — **76. gr.** Nú verður ágreiningur sveitarfélaga á milli um skyldur þær, er á þeim hvíla samkvæmt lögum þessum, og skal þá yfirvald skera úr ágreiningi þeim.[b]) Séu sveitarfélög þau, er deila, hvort í sinni sýslu eða lögsagnarumdæmi, skal úrskurð á leggja yfirvald þar, er það sveitarfélag er, sem krafið er. Úrskurði yfirvalds má hvor málsparta skjóta til ráðherra á 6 vikna fresti, talið frá þeim degi, er málsaðila varð kunnugt um úrskurðinn, til þess dags, er áfrýjunarskjalið er afhent á póststöð til sendingar með pósti, eða komið til skrifstofu ráðherra, ef ekki er sent með pósti. — **77. gr.** ...[c])

Ákvæði til bráðabirgða. 1. Hafi sveitarfélag, sem á árinu 1946 greiddi ellilaun og örorkubætur fyrir fram, greitt slíkar bætur fyrir janúar 1947 samkvæmt tilkynningu félagsmálaráðuneytisins til sveitarstjórna, dags. 2. des. 1946, endurgreiðir ríkissjóður helming bótanna eftir sömu reglum og giltu árið 1946. 2. Við ákvörðun örorkustyrks samkv. 3. bráðabirgðaákvæði laga um almannatryggingar skal þess gætt, að þeir öryrkjar, er þar greinir og fengið hafa örorkubætur árið 1946, missi einskis í við, að lögin um almannatryggingar koma til framkvæmda, enda greiði ríkissjóður það, sem til kann að vanta, að fjárveitingin úr tryggingarsjóði hrökkvi. — Ákvæði þetta gildir þó aðeins til ársloka 1948. 3. Nú hefur móðir óskilgetins barns, sem hún kennir erlendum manni, fengið greitt meðlag með því af sveitarfé í dvalarsveit sinni, þegar lög þessi öðl-

1) L. nr. 19, 13. apríl 1960, § 10.

a) IX, 151.

b) VII, 147, 149, VIII, 385, X, 537, XII, 96, XVI, 127, XXVIII, 485.

c) Gildistökuákvæði, (XIII, 20).

1947 Nr. 80 5. júní

ast gildi, og er þá valdsmanni heimilt að úrskurða, að hún skuli fá greiddan barnalífeyri frá Tryggingastofnun ríkisins, ef hún færir gildar líkur að faðerninu. Ríkissjóður endurgreiðir þessar fjárhæðir, svo og þau meðlög, sem sveitarsjóðir hafa greitt mæðrum slíkra barna fyrir gildistöku laga þessara.

1947 Nr. 29 9. apríl

Lög um vernd barna og ungmenna.

I. kafli. Inngangur. — 1. gr. Vernd barna og ungmenna tekur yfir: 1. Almennt eftirlit með aðbúð og uppeldi á heimili. 2. Eftirlit með hegðun og háttsemi utan heimilis. 3. Ráðstöfun í vist, í fóstur, til kjörforeldra eða á sérstakar uppeldisstofnanir. 4. Eftirlit með uppeldisstofnunum, svo sem barnahælum, dagheimilum, leikskólum, sumardvalarheimilum,[1]) fávitahælum fyrir börn og ungmenni o. s. frv. 5. Eftirlit með börnum og ungmennum, líkamlega, andlega eða siðferðislega miður sín. Koma hér einkum til greina börn og ungmenni, blind, málhölt, fötluð, fávita og á annan hátt vangefin, svo og börn og ungmenni, sem framið hafa lögbrot eða eru á annan hátt á siðferðislegum glapstigum. 6. Vinnuvernd. 7. Eftirlit með skemmtunum. — **2. gr.** Starf til verndar börnum og ungmennum rækja samkvæmt lögum þessum: barnaverndarnefndir og barnaverndarráð. — **3. gr.** Barnaverndarnefndarmenn og barnaverndarráðsmenn, fulltrúar þessara aðila og annað starfslið á vegum þeirra eru opinberir starfsmenn og hljóta þá vernd, sem slíkum mönnum er tryggð, og bera skyldur samkv. því. Ber þeim að sýna börnum og ungmennum, er þeir fjalla um mál þeirra, alla nærgætni og mega ekki skýra óviðkomandi mönnum frá því, sem þeir verða vísir í starfa sínum um einkamál manna og heimilisháttu.

II. kafli. Um barnaverndarnefndir. — 4. gr. Barnaverndarnefnd skal vera í hverjum kaupstað landsins. Utan kaupstaða vinnur skólanefnd störf barnaverndarnefndar og hefur að því leyti réttindi hennar og skyldur.[a]) Þó getur hreppsnefnd eða barnaverndarráð ákveðið, að sérstök barnaverndarnefnd skuli kosin. — **5. gr.** Barnaverndarnefnd (skólanefnd) hefur eftirlit með uppeldi og hegðun barna og ungmenna til 16 ára aldurs, svo og eldri ungmenna, ef þau eru líkamlega, andlega eða siðferðislega miður sín, og þá allt að 18 ára aldri. — **6. gr.** Bæjarstjórn í kaupstað kýs barnaverndarnefnd, í Reykjavík 7 manna, í öðrum kaupstöðum 5 manna. Ef kjósa skal barnaverndarnefnd utan kaupstaða (sbr. 4. gr.), skal hún skipuð 3 mönnum og valin af hreppsnefnd. Skulu nefndarmenn vera kunnir að grandvarleik og bera sem bezt skyn á mál þau, sem barnaverndarnefnd fjallar um. Um kjörgengi í barnaverndarnefnd fer eftir sömu reglum og um kjörgengi í bæjarstjórn. Kjósa skal með sama hætti varamenn í barnaverndarnefnd. — **7. gr.** Kjörtími barnaverndarnefndar er hinn sami og bæjarstjórnar. Fyrsta kosning samkv. lögum þessum gildir þó einungis, þangað til bæjarstjórnarkosningar fara næst fram. — **8. gr.** Það er borgaraskylda að taka kosningu í barnaverndarnefnd. Þó geta skorazt undan kosningu þeir, er átt hafa sæti í nefnd allt síðasta kjörtímabil. Maður eldri en 60 ára getur skorazt undan kosningu fyrir fullt og allt. — Bæjarstjórn (bæjarráð) ákveður þóknun nefndarmanna, enda greiðist kostnaður af nefndarstörfum úr bæjarsjóði. — **9. gr.** Barnaverndarnefndarmenn skipta með sér störfum og kjósa formann, varaformann og ritara. Ritari heldur nákvæma fundarbók um störf nefndar og sendir barnaverndarráði skýrslu um þau fyrir miðjan febrúar ár hvert. — **10. gr.** Í Reykjavík skal bæjarráð að fengnum tillögum barnaverndarnefndar ráða fulltrúa, er annast skal dagleg störf barnaverndarnefndar í umboði hennar. Skal hann vera kunnáttumaður um uppeldismál. — Barnaverndarnefnd ræður annað starfsfólk að fengnum tillögum fulltrúa og að fenginni heimild bæjarráðs. — Barnaverndarnefnd utan Reykjavíkur er heimilt með samþykki bæjarstjórnar eða hreppsnefndar að ráða sér fulltrúa og annað starfsfólk. — **11. gr.** Um störf og starfshátt fer að öðru leyti eftir IV. kafla þessara laga.

III. kafli. Um barnaverndarráð. — 12. gr. Ráðherra skipar barnaverndarráð til 4 ára í senn. Skal það skipað 3 mönnum og eiga heima í Reykjavík. Einn skal skipaður skv. tillögu Prestafélags Íslands, annar samkv. tillögu Sambands íslenzkra barnakennara, en hinn þriðja skipar ráðherra án tilnefningar, og er hann formaður ráðsins, en að öðru leyti skiptir ráðið með sér störfum. Á sama hátt skulu skipaðir jafnmargir varamenn. Ritari heldur fundarbók um störf ráðsins. Barnaverndarráðsmaður má ekki veita forstöðu barnahæli né vera í stjórn þess. — Ráðherra ákveður þóknun barnaverndarráðsmanna, og greiðist hún ásamt kostnaði af

1) Reglur nr. 31 1963.
a) XXX, 53.

ráðinu úr ríkissjóði. — Um störf og starfsháttu barnaverndarráðs fer eftir V. kafla þessara laga.

IV. kafli.[a]) **Um störf og starfsháttu barnaverndarnefndar. — 13. gr.** Barnaverndarnefnd er ályktunarfær, þegar fullur helmingur nefndarmanna situr fund, enda sé formaður eða varaformaður á fundi. Ef svipta á forráðamenn barns umráðarétti yfir því, þurfa hið fæsta 2 nefndarmenn í 3 manna nefnd, 4 í 5 manna nefnd og 5 í 7 manna nefnd að gjalda ráðstöfuninni jákvæði. — Nú hamlar nauðsyn barnaverndarnefndarmanni fundarsókn, og skal hann þá gera formanni viðvart með fyrirvara, ef unnt er. Boðar þá formaður varamann í hans stað. — **14. gr.** Ef bráðan bug þarf að vinda að ráðstöfun, sem ber undir barnaverndarnefnd, getur formaður — eða fulltrúi í umboði hans — framkvæmt hana, en leggja skal málið til fullnaðarákvörðunar fyrir barnaverndarnefnd svo fljótt sem kostur er. — **15. gr.** Ef lögfræðingur á ekki sæti í barnaverndarnefnd, er héraðsdómara skylt að veita henni lögfræðilega aðstoð, eftir því sem samrýmist embættisstörfum hans. — **16. gr.** Barnaverndarnefnd eða þeim barnaverndarnefndarmönnum, fulltrúa nefndarinnar, starfsmönnum hennar eða öðrum, sem hún kann að fela það sérstaklega, er heimilt að fara á heimili og hæli til rannsóknar á högum barns og ungmennis, taka skýrslur af foreldrum eða forráðamönnum þess og kveðja fyrir sig til yfirheyrslu hvern þann í umdæmi hennar, er um kann að bera. Svo getur hún og krafizt vitnaleiðslu fyrir dómi til skýringar máli. — **17. gr.** Barnaverndarnefndir skulu veita hver annarri atbeina til skýringar málum og í framkvæmd hvers konar barnaverndarráðstafana. — **18. gr.** Ef opinber starfsmaður verður í starfa sínum var við misfellur á uppeldi og aðbúð barna og ungmenna, er honum skylt að gera barnaverndarnefnd viðvart. Sérstaklega er kennurum, prestum, læknum, ljósmæðrum, hjúkrunarkonum og þeim, sem fara með framfærslumál, skylt að fylgjast eftir föngum með hegðun og uppeldi barna og ungmenna og hafa náið samstarf við barnaverndarnefnd. — Um tilkynningarskyldu annarra manna fer svo sem segir í 46. gr. — **19. gr.**[b]) Skylt er löggæzlumanni að aðstoða barnaverndarnefndir og gera þeim viðvart, ef hann verður þess vís, að ábótavant sé framferði, uppeldi eða aðbúð barns eða ungmennis. — Ef brot eru framin, sem börn innan 16 ára eru viðriðin, ber löggæzlumanni og dómara þegar í stað að tilkynna það barnaverndarnefnd og veita henni þess kost að fylgjast með rannsókn máls og láta nefndarmenn, fulltrúa eða annan starfsmann vera viðstaddan yfirheyrslu. Getur dómari krafizt þessa, ef honum þykir þörf. — **20. gr.** Jafnan skal leita, ef þess er kostur, umsagnar foreldra eða forráðamanna barns eða ungmennis, áður en framkvæmdar eru meiri háttar ráðstafanir, svo sem taka barns af heimili. — **21. gr.** Barnaverndarnefnd skal kosta kapps um að fylgjast sem bezt með framferði, uppeldi og aðbúð barna og ungmenna í umdæmi sínu og hafa stöðugt samband við aðra þá aðila, sem stöðu sinnar vegna öðlast vitneskju um þessi efni. — **22. gr.** Nú verður barnaverndarnefnd þess vís, að heimilishögum, uppeldisháttum, framferði foreldra, forráðamanna eða annarra heimilismanna, aðbúnaði eða hegðun barns sé ábótavant, og skal hún þá láta málið til sín taka á þann hátt, er bezt þykir við eiga, eftir því sem á stendur. — **23. gr.** Ef barn verður munaðarlaust, skal barnaverndarnefnd aðstoða þá, er láta sig hag þess varða, eða hreppsnefnd eða framfærslunefnd við að koma því í fóstur á gott heimili, enda er óheimilt að vista slík börn á öðrum heimilum en þeim, sem barnaverndarnefnd sú, er í hlut á, samþykkir. — **24. gr.** Ef fjárhagur foreldra barns eða forráðamanna er svo bágborinn, að það nýtur ekki sómasamlegrar aðbúðar og uppeldis, skal barnaverndarnefnd hlutast til um, að ráðin verði bót á því. Ef barn líður skort vegna örbirgðar, skal barnaverndarnefnd þegar í stað gera nauðsynlegar ráðstafanir til bráðabirgða, og greiðist kostnaður úr bæjar-(sveitar-)sjóði, að svo miklu leyti sem almannatryggingunum ber ekki að greiða hann. — Ekki má taka barn af heimili eingöngu vegna örbirgðar foreldra eða forráðamanna. — **25. gr.** Nú stafar heilsu barns eða ungmennis hætta af sjúkdómi, er aðrir heimilismenn hafa tekið, eða það er sjúkt og fær ekki viðunandi hjúkrun og læknishjálp, og skal þá barnaverndarnefnd í samráði við heimilislækni gera þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar þykja til verndar heilsu barns eða ungmennis. — **26. gr.** Nú verður barnaverndarnefnd þess vís, að uppeldi barns eða ungmennis, aðbúnaði eða atlæti er ábótavant vegna hirðuleysis foreldra eða forráðamanna, vankunnáttu þeirra, and-

a) VI, 187.
b) XXXII, 186.

legra eða siðferðislegra annmarka, líkamlegs eða andlegs heilsuleysis, drykkjuskapar, eiturlyfjanautnar, lauslætis eða annars siðleysis, refsiverðs athæfis o. s. frv., og skal þá barnaverndarnefnd gera viðeigandi ráðstafanir. Kemur þá m. a. til greina að leiðbeina foreldrum og forráðamönnum og áminna þá, skipa heimili eftirlitsmann, eiga hlut að því, að sjúklingi eða annmarkamanni verði komið brott af heimili, eða taka barn af heimili, ef það þykir bezt henta, og má þá fela öðrum foreldravaldið. Ef ungmenni yfir 16 ára á í hlut, skal barnaverndarnefnd fara eftir ákvæðum 31. gr., eftir því sem við á. — Það er borgarakvöð að taka skipun sem eftirlitsmaður heimilis samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. — **27. gr.** Ef barnaverndarnefnd þykir barni eða ungmenni háski búinn af háttsemi eða framferði heimamanns, svo sem vegna ofdrykkju eða annars ósæmilegs athæfis, en því gæti annars liðið vel á heimilinu, er henni skylt, ef umvandanir og aðrar ráðstafanir koma ekki að haldi, að kæra málið fyrir valdsmanni þeim, er í hlut á. Er honum þá skylt að gera ráðstöfun, sem tryggi hag barnsins eða ungmennisins að þessu leyti, og í því skyni jafnvel heimilt að víkja manni brott af heimili um stundarsakir eða til frambúðar, ef hann bætir ekki ráð sitt, sbr. 47. gr. — **28. gr.** Ef barnaverndarnefnd verður þess vís, að hegðun barns sé ábótavant, svo sem vegna ódælsku og óknytta, slæpingsháttar, flækings, betls, vanrækslu á námi, drykkjuskapar eða annarrar óreglu, lauslætis eða lögbrota, skal barnaverndarnefnd hefjast handa um viðeigandi aðgerðir.[a]) Skal hún þá ráðgast um við foreldri eða forráðamenn, áminna barnið og reyna eftir föngum að leiða það á rétta braut. Ef barn er í skóla eða við nám, skal barnaverndarnefnd ráðgast við kennara eða meistara um betrun á hegðun þess, en við dómara, ef um lögbrot er að tefla. Ef nauðsyn þykir bera til, skal barnaverndarnefnd taka barn brott af heimili og fá því góðan samastað á heimili til umsjár eða í vist á hæli eða uppeldisstofnun, enda sé höfð hliðsjón af annmörkum þess, sbr. 26. gr., og skulu þeim, sem við því taka, veittar leiðbeiningar um, hvernig með það skuli fara. Sá, sem tekur við slíku barni, skal ekki láta það frá sér fara án vitundar barnaverndarnefndar á staðnum, né þeirrar, er barninu hefur ráðstafað. — Þegar annmarkabarn eða ungmenni, sbr. 31. gr., er vistað á heimili, skal þess gætt, að á heimilinu séu ekki önnur börn eða ungmenni, sem ætla má, að stafi hætta af sambúð við það. — Jafnframt ákvæðum þessarar greinar skulu haldast ákvæði refsilaga um ráðstöfun vegna lögbrota barna yngri en 15 ára. — Nú verður barn 16 ára á heimili, hæli eða uppeldisstofnun, þar sem barnaverndarnefnd hefur komið því fyrir, og skal þá sú ákvörðun barnaverndarnefndar haldast, þar til hún ákveður annað. Rétt er aðila, þegar hann er orðinn 16 ára, eða lögráðamanni hans að bera málið á ný undir barnaverndarnefnd og barnaverndarráð. — **29. gr.** Ef barnaverndarnefnd ráðstafar barni eða ungmenni til dvalar í umdæmi annarrar barnaverndarnefndar, skal hún tilkynna það þeirri barnaverndarnefnd, sem þá ber að fylgjast með högum þess. Jafnframt ber þeirri nefnd skylda til að sjá um, að barnið eða ungmennið skipti ekki um dvalarstað nema með leyfi þeirrar barnaverndarnefndar, er barninu hefur ráðstafað. — **30. gr.** Þegar barni er ráðstafað brott af heimili, sbr. 26. og 28. gr., skal leggja áherzlu á, að því sé séð fyrir lögskipaðri fræðslu eða fræðslu við sitt hæfi, ef annmarkabarn á í hlut. Nú er barn fullra 15 ára, og skal þá barnaverndarnefnd leitast við að ráðstafa því til þess starfs eða náms, er bezt svarar til hæfis þess og því má að gagni koma. Kostnaður af þessu greiðist hlutfallslega af ríkissjóði og sveitarsjóðum samkv. fræðslulögum, séu foreldrar eða framfærendur ekki aflögufærir. — **31. gr.** Ef ungmenni eldra en 16 ára er haldið annmörkum þeim, er í 28. gr. getur, skal barnaverndarnefnd reyna að bæta hegðun og framferði þess með leiðbeiningum og áminningum, viðræðum við venzlafólk, húsbændur, kennara, meistara o. s. frv. — Ef ungmenni lætur skipast við áminningar barnaverndarnefndar og fellst á, að því sé komið í vist eða til náms, er barnaverndarnefnd skylt að veita atbeina sinn til þess, enda ráðstafi dómari eða ráðherra ekki á annan veg ungmenni, sem framið hefur lögbrot og eldra er en 15 ára. Jafnframt skulu gilda áfram ákvæði 30. gr. laga nr. 19 1940. — Nú hefur ungmenni lokið vist, sem því hefur verið fengin samkvæmt ákvæðum þessara laga, og skal þá barnaverndarnefnd sú, sem í hlut á, veita því atbeina sinn til þess að komast í vist, í atvinnu eða til náms við þess hæfi. — **32. gr.** Áður en ættleiðingarleyfi er veitt, skal ráðherra leita umsagnar barnaverndarnefndar.[a]) — **33. gr.**

a) (XIII, 287).

a) XXX, 52.

Rétt er barnaverndarnefnd að halda skrá um þau börn og ungmenni, sem sérstök ástæða er til að fylgjast með högum þeirra vegna umkomuleysis eða annmarka. Skylt er nefndinni að hafa eftirlit með slíkum börnum, svo og þeim börnum, sem ekki njóta umsjónar nema annars foreldris eða hvorugs, og má hún setja slíkum börnum eftirlitsmann, sem sé trúnaðarmaður hennar. — **34. gr.** Ef barnaverndarnefnd kemst að raun um, að þeir, sem hafa á vegum sínum fósturbarn eða tökubarn, vanræki uppeldi þess, atlæti eða aðbúnað, þá er henni auk annarra ráðstafana, er lög leyfa, heimilt að leggja bann við, að þeir taki vandalaus börn framvegis. — **35. gr.** Áður en ráðherra veitir heimild til stofnunar eða rekstrar barnahælis eða annarrar uppeldisstofnunar, skal hann leita umsagnar barnaverndarráðs. Ekki má fela forstöðu slíks hælis eða stofnunar öðrum en þeim, sem barnaverndarnefnd sú, er í hlut á, telur þar til hæfa, eða barnaverndarráð, ef hæli er ætlað til viðtöku börnum eða ungmennum hvaðanæva af landinu. — Barnaverndarnefnd ber að hafa eftirlit með barnahælum og uppeldisstofnunum í umdæmi sínu og fylgjast með högum og aðbúð barna þar. Skal hún jafnan fylgjast með, hvað verður um börn, sem tekin eru af slíkum hælum, og samþykkja þá staði, sem þau fara til, ef ekki er um að ræða heimili foreldra. Skal hún gæta þess vandlega, að ekki séu rekin í umdæmi hennar önnur hæli eða stofnanir en þær, sem hlotið hafa löggildingu lögum samkvæmt. — Ef meðferð barns á barnahæli eða uppeldisstofnun er óhæfileg eða rekstri slíks hælis eða stofnunar á annan hátt ábótavant, skal barnaverndarnefnd með leiðbeiningum og áminningum leitast við að bæta úr því, sem áfátt er. En komi það ekki að haldi, skal hún leggja málið fyrir barnaverndarráð. Ef barnaverndarráð fær eigi úr bætt, getur það svipt forstöðumann starfanum og ráðherra svipt hæli eða stofnun rétti til rekstrar áfram að fengnum tillögum barnaverndarráðs og barnaverndarnefndar. Bera má mál þessi undir dómstóla, en ekki frestar það framkvæmd úrskurðar barnaverndarráðs eða ráðherra. — **36. gr.** Áður en ráðstafað er samkvæmt lögum þessum barni eða ungmenni, sem er líkamlega, andlega eða siðferðislega miður sín, sbr. 5. tölul. 1. gr., skal barnaverndarnefnd eða barnaverndarráð, ef unnt er, láta kunnáttumann rannsaka barnið eða ungmennið og segja til, hvernig með skuli fara. — Ríkisstjórn skal í þessu skyni, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, setja á stofn og reka athugunarstöð eða stöðvar að fengnum tillögum barnaverndarráðs. Þar, sem athugunarstöð er sett, skal leita umsagnar viðkomandi barnaverndarnefndar um stað, stærð og fyrirkomulag. Á athugunarstöð skulu barnaverndarnefndir hvaðanæva af landinu eiga kost á að vista til bráðabirgða börn og ungmenni, sem framið hafa lögbrot eða eru á annan hátt á siðferðislegum glapstigum, og önnur börn, sem skyndilega þarf að ráðstafa um stuttan tíma, unz athugun þeirra er lokið og þeim ráðstafað til frambúðar. Ráðherra setur reglugerð um starfshættu þessarar stöðvar í samráði við barnaverndarráð. — **37. gr.** Ríkisstjórninni er skylt, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum, að setja á stofn og reka hæli, þar sem vistuð skulu börn og ungmenni, sem framið hafa lögbrot eða eru á annan hátt á glapstigum. Skulu hæli þessi vera a. m. k. tvö, annað handa stúlkum, en hitt handa piltum. Ráðherra setur reglur um vist barna og ungmenna á hælum þessum, fræðslu, uppeldi og aga þar. — [Hefja skal þegar undirbúning að stofnun og rekstri vistheimilis fyrir stúlkur. Ríkisstjórninni er heimilt að leita eftir hentugu húsnæði, sem til kann að vera, fyrir vistheimilið og gera samning um afhendingu þess og afnot. Enn fremur er henni heimilt að taka til þessara nota húsnæði, sem ríkið á eða hefur umráð yfir.][1]) — Um greiðslur fyrir börn og ungmenni á hælum þessum og öðrum hælum og stofnunum handa börnum og ungmennum, sem í 35. gr. getur, fer samkv. lögum nr. 78 1936. Þegar leitað er samninga um vist á slíkum hælum, skal það gert í samráði við barnaverndarráð. — **38. gr.** Rétt er barnaverndarnefnd að leita í samráði við oddvita eða framfærslunefnd samninga um meðlag með barni eða ungmenni, sem ráðstafað er samkvæmt lögum þessum gegn meðlagi. Ágreiningi má skjóta til hreppsnefndar eða bæjarstjórnar (bæjarráðs), er skal tafarlaust leggja úrskurð á málið. Skjóta má úrskurði sveitarstjórnar til æðri stjórnvalds. — Þá er barni eða ungmenni er ráðstafað svo sem nú var sagt, skal framfæranda skylt, eftir því sem hann er megnugur, að bera kostnað af því. Nú telur framfærandi sér kostnað um megn, og skal valdsmaður sá, sem í hlut á, kveða upp úrskurð um meðlagsskyldu, er hann hefur rannsakað efni og ástæður aðila. Má skjóta þeim

1) L. nr. 20, 16. apríl 1955, § 1.

1947 Nr. 29 9. apríl

úrskurði til ráðherra. — Að öðru greiðist kostnaður úr sveitarsjóði, sbr. þó 24. og 37. gr. þessara laga. — **39. gr.**[a]) Barnaverndarnefnd skal hafa eftirlit með því, að barni eða ungmenni sé ekki ofþjakað við þunga eða óholla vinnu, með löngum vinnutíma, vökum eða óreglulegum vinnuháttum. Ekki má ráða barn yngra en 15 ára til vinnu í verksmiðju, enda hafi það lokið fullnaðarprófi barnafræðslu eða burtfararprófi. Sama gildir um ráðningu barns til vinnu á skipi. Til iðnaðarnáms má ekki ráða barn yngra en 16 ára. Rétt er ráðherra að setja reglugerðir, er taki yfir landið í heild, ef við á, en annars einstök umdæmi, þar sem nánar er kveðið á um aldur barna til vinnu í tiltekinni starfsgrein, hvíld, vinnutíma, aðbúð, orlof og önnur vinnuskilyrði barna og ungmenna í tilteknum starfsgreinum og við tiltekin störf starfsgreinar. — Rétt er, að ákvæði reglugerða um vinnuvernd barna og ungmenna taki m. a. yfir: vernd sendisveina í starfa, þar á meðal útbúnað flutningatækja þeirra; takmörkun á blaðasölu barna og ungmenna og annarri verzlunarstarfsemi þeirra; starfa barna og ungmenna í veitingahúsum og opinberum skemmtistöðum og þátttöku þeirra í opinberri skemmtistarfsemi. — Brot gegn ákvæðum greinar þessarar, svo og brot gegn ákvæðum reglugerða, er settar eru samkvæmt henni, varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. Auk refsingar má svipta mann réttindum samkv. almennum hegningarlögum, ef miklar sakir eru. — **40. gr.** Barnaverndarnefnd skal vinna gegn áfengisneyzlu barna og ungmenna og aðstoða í því efni áfengisvarnarnefnd í umdæmi sínu. — **41. gr.** Barnaverndarnefnd er skylt að hafa í umdæmi sínu eftirlit með kvikmyndasýningum, leiksýningum og öðrum opinberum sýningum. Er þeim, sem veita slíkum sýningum forstöðu, skylt að veita barnaverndarnefnd kost á því að kynna sér efni sýningar á undan almenningi. Ef barnaverndarnefnd telur sýningu skaðsamlega eða óholla sálarlífi barna, getur hún bannað, að börn innan ákveðins aldurs fái aðgang að henni. Skulu þá forstöðumenn sýningar geta þess á sinn kostnað í auglýsingum um hana. — Í Reykjavík — og víðar, ef þörf gerist, — er ráðherra heimilt að skipa eftirlitsmann kvikmynda og annan til vara að fengnum tillögum barnaverndarráðs. Annast hann skoðun allra kvikmynda, sem þar eru sýndar, og úrskurðar um þær með sama hætti og áður segir um barnaverndarnefnd. Úrskurð sinn stimplar eftirlitsmaður á seðil, er fylgir hverri mynd, og gildir úrskurðurinn um þá mynd, hvar sem er á landinu. Kvikmyndahús greiðir eftirlitsmanni eða varaeftirlitsmanni (barnaverndarnefndarmanni, sbr. 1. mgr.) þóknun þá, er ráðherra ákveður fyrir hverja mynd. — Ef forstöðumaður brýtur gegn reglum, sem honum eru settar samkvæmt ákvæðum greinar þessarar, varðar það sektum eða varðhaldi allt að 4 mánuðum, nema þyngri refsing liggi við að lögum. — **42. gr.** Rétt er að setja með reglugerð ákvæði til verndar börnum og ungmennum gegn siðspillandi áhrifum, vondum fordæmum og freistingum. — Rétt er að takmarka í reglugerð útivistir barna og ungmenna á kvöldum og nóttum, ferðir út í skip og banna þeim aðgang að opinberum knattborðsstofum og öðrum skemmtistöðum, sem eru ekki við barna og ungmenna hæfi. — Í reglugerð má leggja bann við starfa kvenna innan 18 ára á veitingahúsum og skemmtistöðum, þar sem ætla má, að siðferði þeirra sé sérstök hætta búin. — Rétt er að takmarka í reglugerð heimild manna til að fela börnum og ungmennum fjárhæðir í vörzlu eða til umráða og hafa tiltekin verzlunarviðskipti við börn. — Brot gegn ákvæðum reglugerðar, sem sett er samkv. grein þessari, varðar sömu viðurlögum og brot gegn ákvæðum 39. gr.[1]) — **43. gr.** Ef maður viðhefur í návist barns eða ungmennis ósiðlegt, ruddalegt eða ósæmilegt orðbragð eða athæfi, ertir það eða dregur dár að því eða særir það á ósæmilegan hátt eða beitir það refsingum, ógnunum eða hótunum og slíkt orðbragð eða athafnir má telja því skaðsamlegar andlega eða líkamlega, þá varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 3 árum. — **44. gr.** Ef maður leiðir barn eða ungmenni allt að 18 ára á hættulega siðferðislega glapstigu, varðar það sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 4 árum.[a]) — Það varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi, ef maður verður áskynja um brot samkvæmt 1. mgr. og lætur ógert að afstýra því, ef honum er það fært, eða gera hlutaðeigandi löggæzlumanni eða barnaverndarnefnd viðvart. — **45. gr.** Ef foreldrar, forráðamenn, forstöðumaður eða starfsmaður barnahælis eða uppeldisstofnunar, kennari, meistari eða aðrir, sem forsjá barna

a) XXXII, 186.

1) Rgj. nr. 58 1955 (Hafnarfj.), rgj. nr. 88 1959 (vistheimili).

a) XXXI, 677, 678.

og ungmennis allt að 18 ára er falin, leiða það á siðferðislega glapstigu, misbjóða því eða vanrækja á annan hátt uppeldi þess svo mjög, að líkamlegri eða andlegri heilsu þess eða þroska sé mikil hætta búin, þá varðar það refsingu samkv. 191. gr. laga nr. 19 1940.[a]) Þegar maður er dæmdur til refsingar eftir grein þessari, má beita hann ákvæðum 64., 65. og 68. gr. sömu laga.[1]) — **46. gr.** Hver, sem verður þess vís, að foreldrar, forráðamenn, kennari, meistari eða aðrir þeir, sem forsjá barns eða ungmennis er falin, leiða það á siðferðislega glapstigu, misbjóða því eða vanrækja á annan hátt uppeldi þess svo mjög, að líkamlegri eða andlegri heilsu þess eða þroska sé mikil hætta búin, skal skyldur að tilkynna það barnaverndarnefnd, þar sem barnið er. — Vanræksla í þessu efni varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að tveim árum. — Annars er hverjum manni rétt að gera barnaverndarnefnd viðvart um hvert það tilvik, sem telja má, að barnaverndarnefnd eigi að láta sig skipta. — **47. gr.** Það varðar mann sektum eða varðhaldi allt að 3 mánuðum, ef hann heimsækir gegn forboði barnaverndarnefndar, barnaverndarráðs eða dómara barn eða ungmenni, sem ráðstafað hefur verið samkvæmt lögum þessum eða almennum hegningarlögum. Hver, sem á brott nemur barn eða ungmenni, er ráðstafað hefur verið samkvæmt lögum þessum, tælir það til brotthlaups, leynir því eða aðstoðar það við að strjúka, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 2 árum. — Sömu refsingar varðar það mann, ef hann óhlýðnast úrskurði valdsmanns að víkja brott af heimili samkv. 27. gr. eða sækir á heimili, eftir að honum hefur verið vikið þaðan. Beita má hér ákvæðum 64. og 65. gr. laga nr. 19 1940.[1]) — Hver, sem annars tálmar rannsókn eða framkvæmd, sem fram á að fara samkvæmt lögum þessum, gefur ranga eða villandi skýrslu þeim, sem slíka rannsókn eða framkvæmd á að annast, eða hlýðir ekki því, sem lagt er fyrir hann samkvæmt heimild í lögum, skal sæta sektum eða varðhaldi allt að 4 mánuðum, enda varði brotið ekki þyngri refsingu samkvæmt ákvæðum þessara laga eða annarra.

V. kafli. Um störf og starfsháttu barnaverndarráðs.[b]) — **58. gr.** Barnaverndarráð er ályktunarfært, ef allir ráðsmenn sitja fund og tveir þeirra fylgjast að máli. — Nú hamlar nauðsyn barnaverndarráðsmanni fundarsókn, og skal hann þá gera formanni viðvart með fyrirvara, ef unnt er. Boðar þá formaður varamann í hans stað. — **49. gr.** Hlutverk barnaverndarráðs er að hafa yfirumsjón starfa allra barnaverndarnefnda á landinu. Skal það veita barnaverndarnefndum hvers konar leiðbeiningar um starfa þeirra, skilning á lagaákvæðum, er þær varða, o. s. frv. — **50. gr.** Nú verður barnaverndarráð þess víst, að barnaverndarnefnd rækir ekki störf þau, sem henni eru falin í lögum, og skal barnaverndarráð þá krefja hana skýrslna og halda henni til að rækja skyldu sína. — **51. gr.** Ef barnaverndarráði þykir ástæða til, getur það tekið mál í umdæmi barnaverndarnefndar til meðferðar, hvort sem hún hefur áður um fjallað eða ekki. Fer um tilhögun þeirrar rannsóknar, eftir því sem við á, á sama hátt sem um starfa barnaverndarnefnda. — **52. gr.** Barnaverndarráð heimtir ársskýrslur frá barnaverndarnefndum og gefur út útdrátt úr þeim ásamt skýrslu um störf sín ekki sjaldnar en annað hvert ár. Ráðherra getur að fengnum tillögum barnaverndarráðs beitt dagsektum, 5—20 kr. á dag, ef barnaverndarnefnd vanrækir að standa skil á fyrirskipuðum skýrslum. — **53. gr.** Barnaverndarráð hefur yfirumsjón allra barnahæla og uppeldisstofnana á landinu og beint eftirlit með hælum þeim og uppeldisstofnunum, sem ætluð eru til viðtöku börnum og unglingum hvaðanæva af landinu.[a]) Skal það fela einum ráðsmanna eða sérstökum fulltrúa að vitja til eftirlits hvers hælis eða stofnunar svo oft sem þurfa þykir og eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Er forráðamanni þeirrar stofnunar, er í hlut á, skylt að greiða fyrir eftirliti og veita eftirlitsmanni færi á að rannsaka börn og ungmenni, sem þar eru vistuð, húsakynni þeirra, þrif, heilsufar, eldi, aðbúnað og þroska, veita honum aðgang að skýrslum, bókum og reikningum stofnunarinnar o. s. frv. — Tálmanir gegn framkvæmd eftirlits varða refsingu að lögum, sbr. 3. gr. og 47. gr., 3. mgr. — **54. gr.** Aðili, er ráðstöfun barnaverndarnefndar varðar hagsmuni hans, getur borið málið undir barnaverndarráð, og er því skylt að taka málið til skjótrar meðferðar og úrlausnar. Slík áfrýjun frestar ekki framkvæmd ráðstöfunar barnaverndarnefndar.[b])

VI. kafli. Niðurlagsákvæði. — **55. gr.** [Um rannsókn og meðferð brota, sem refsing er

1) 64. gr. alm. hgl. er fallin brott, sbr. l. nr. 31, 24. marz 1961, § 4.

a) XXXIII, 740. — b) (XIII, 181).

a) (XIX, 246). — b) XXXIII, 350.

1947 Nr. 29 9. apríl lögð við í lögum þessum, fer að hætti opinberra mála.][1])

1956 Nr. 74 18. sept. **Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur barna við sjómennsku.**

Hinn 27. marz 1956 samþykkti Alþingi þingsályktun um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samþykkt nr. 58, sem gerð var á 22. þingi alþjóðavinnumálastofnunarinnar (I. L. O.) í Genf 22. október 1936. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent aðstoðarforstjóra alþjóðavinnumálastofnunarinnar hinn 21. ágúst 1956.

1956 Nr. 73 18. sept. **Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um lágmarksaldur kyndara og kolamokara.**

Hinn 27. marz 1956 samþykkti Alþingi þingsályktun um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samþykkt nr. 15, um lágmarksaldur kyndara og kolamokara, sem gerð var á 3. þingi alþjóðavinnumálastofnunarinnar (I. L. O.) í Genf 25. október 1921. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent aðstoðarforstjóra alþjóðavinnumálastofnunarinnar hinn 21. ágúst 1956.

1952 Nr. 12 30. jan. **Lög um ráðstöfun erfðafjárskatts og erfðafjár ríkissjóðs til vinnuheimila.**

1. gr. Frá 1. jan. 1953 skal erfðafjárskattur samkvæmt lögum nr. 30 27. júní 1921 og arfur samkv. 33. gr. erfðalaganna frá 1949[2]) renna í sérstakan sjóð, er nefnist erfðafjársjóður, og skal sjóðurinn vera í vörzlum Tryggingastofnunar ríkisins. — **2. gr.** Fé því, sem rennur í erfðafjársjóð samkvæmt 1. gr., skal varið til lána og styrkveitinga til þess að koma upp vinnuheimilum, vinnustofum og vinnutækjum fyrir öryrkja og gamalmenni í því skyni, að starfsgeta þeirra komi að sem fyllstum notum. Er heimilt að veita sveitarfélögum, öðrum félögum og einstökum mönnum lán og styrki úr sjóðnum í þessu skyni, en þó fari samanlagðar upphæðir lána og styrkja eigi fram úr ⅔ af stofnkostnaði vinnuheimilis eða vinnustofu og vinnutækja. — [Ef fjárhagur sjóðsins leyfir, er enn fremur heimilt að veita framangreindum aðilum lán úr sjóðnum með sömu skilmálum til þess að koma upp elliheimilum.][3]) — **3. gr.** Félagsmálaráðherra tekur ákvarðanir um lánveitingar og styrkveitingar úr erfðafjársjóði, að fengnum tillögum Tryggingastofnunar ríkisins, og setur þau skilyrði fyrir lánum og styrkveitingum, sem ástæða þykir til. Hann setur reglur um fyrirkomulag og rekstur þeirra vinnuheimila og vinnustöðva, sem fá lán eða styrki úr sjóðnum.

1) L. nr. 58, 18. apríl 1962, § 1. — 2) Nú erfðalög nr. 8, 14. marz 1962. — 3) L. nr. 25, 14. maí 1960, § 1.

1952 Nr. 12 30. jan. **Lög um aðstoð til fatlaðra.**

1962 Nr. 25 16. apríl **1. gr.** Af þeim innlendum tollvörutegundum, sem taldar eru í lögum nr. 60 1939, um gjald af innlendum tollvörutegundum, 1. kafla nr. 1—7 og 2. kafla nr. 2—5, skal í næstu 10 ár greiða gjald, að upphæð kr. 3.00 af kg, og rennur gjald þetta í Styrktarsjóð fatlaðra, er vera skal í vörzlu félagsmálaráðuneytisins. — Fé sjóðsins skal ætíð vera handbært til framkvæmda samkvæmt 4. gr. Um stjórn sjóðsins skal nánar ákveðið í reglugerð. — **2. gr.** Sælgætisframleiðendur skulu greiða gjald samkvæmt 1. gr., og innheimtist það með tekjum ríkisins. — **3. gr.** Verð á sælgæti, sem gjald greiðist af samkvæmt lögum þessum, er heimilt að hækka, sem gjaldinu nemur. Telst gjaldið ekki innifalið í söluverði við álagningu söluskatts. — **4. gr.** Fé því, sem aflað er samkvæmt lögum þessum, skal varið til byggingar og rekstrar vinnustofnana fyrir fatlað fólk. — **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að leyfa Áfengis- og tóbaksverzlun ríkisins að setja merki Styrktarsjóðs lamaðra og fatlaðra á eldspýtustokka og greiða félaginu allt að 20 aurum af hverjum stokki, er verzlunin selur með merki félagsins. Verðhækkun á eldspýtum af þessum sökum skal vera undanþegin smásöluálagningu.

1958 Nr. 43 29. maí **Lög um aðstoð við vangefið fólk.**

1. gr. Af alls konar gosdrykkjum og öli, sem er framleitt hér á landi og afhent er eða selt á flöskum, skal í næstu [10][1]) ár greiða gjald, að upphæð [30][1]) aurar af hverri flösku, og rennur gjald þetta í Styrktarsjóð vangefinna, er vera skal í vörzlu félagsmálaráðuneytisins. — Fé sjóðsins skal ætíð vera handbært til framkvæmda samkvæmt 4. gr. Um stjórn sjóðsins skal nánar ákveðið í reglugerð. — **2. gr.** Gosdrykkja- og ölgerðir skulu greiða gjald samkvæmt 1. gr., og innheimtist það með tolltekjum ríkisins. — **3. gr.** Verð á gosdrykkjum og öli, sem gjald greiðist af samkvæmt lögum þessum, er heim-

1) L. nr. 16, 31. marz 1962, rgj. nr. 83 1958.

1958 Nr. 43 29. maí

ilt að hækka sem gjaldinu nemur. Telst gjaldið ekki innifalið í söluverði við álagningu söluskatts og gjalds til útflutningssjóðs. — **4. gr.** Fé því, sem aflað er samkvæmt lögum þessum, skal varið til þess að reisa [og endurbæta][1]) stofnanir fyrir vangefið fólk.

1938 Nr. 80 11. júní

Lög um stéttarfélög og vinnudeilur.[a])

I. kafli. — Um réttindi stéttarfélaga og afstöðu þeirra til atvinnurekenda. — 1. gr. Rétt eiga menn á að stofna stéttarfélög og stéttarfélagasambönd í þeim tilgangi, að vinna sameiginlega að hagsmunamálum verklýðsstéttarinnar og launtaka yfirleitt.[b]) — **2. gr.** Stéttarfélög skulu opin öllum í hlutaðeigandi starfsgrein á félagssvæðinu, eftir nánara ákveðnum reglum í samþykktum félaganna. Félagssvæði má aldrei vera minna en eitt sveitarfélag.[c]) — **3. gr.** Stéttarfélög ráða málefnum sínum sjálf með þeim takmörkunum, sem sett eru í lögum þessum.[d]) Einstakir meðlimir félaganna eru bundnir við löglega gerðar samþykktir og samninga félagsins og stéttarsambands þess, sem það kann að vera í. — Meðlimur stéttarfélags hættir að vera bundinn af samþykktum félags síns og sambands þess, þegar hann samkvæmt reglum félagsins er farinn úr því, en samningar þeir, sem hann hefur orðið bundinn af, á meðan hann var félagsmaður, eru skuldbindandi fyrir hann, meðan hann vinnur þau störf, sem samningurinn er um, þar til þeir fyrst gætu fallið úr gildi samkvæmt uppsögn. — **4. gr.**[e]) Atvinnurekendum, verkstjórum og öðrum trúnaðarmönnum atvinnurekenda er óheimilt að reyna að hafa áhrif á stjórnmálaskoðanir verkamanna sinna, afstöðu þeirra og afskipti af stéttar- eða stjórnmálafélögum eða vinnudeilum með a. uppsögn úr vinnu eða hótunum um slíka uppsögn, b. fjárgreiðslum, loforðum um hagnað eða neitunum á réttmætum greiðslum. — **5. gr.** Stéttarfélög eru lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör meðlima sinna, enda hafi félagið í samþykktum sínum ákveðið að láta starfsemi sína taka til slíkra málefna.[f]) — **6. gr.**[g]) Allir samningar milli stéttarfélaga og atvinnurekenda um kaup og kjör verkafólks skulu vera skriflegir og samningstími og uppsagnarfrestur tilgreindur.[a]) Ella telst samningstími eitt ár og uppsagnarfrestur þrír mánuðir.[b]) Sé samningi ekki sagt upp innan uppsagnarfrests, telst hann framlengdur um eitt ár, nema annað sé ákveðið í samningnum sjálfum. Samningsuppsögn skal vera skrifleg. — **7. gr.** Samningar einstakra verkamanna við atvinnurekendur eru ógildir að svo miklu leyti, sem þeir fara í bága við samninga stéttarfélags við atvinnurekandann, enda hafi félagið ekki samþykkt þá.[c]) — **8. gr.** Stéttarfélög bera ábyrgðina á samningsrofum þeim, sem félagið sjálft eða löglega skipaðir trúnaðarmenn þess gerast sekir um í trúnaðarstörfum sínum fyrir félagið.[d]) Þó er ekki heimilt að gera aðför í fundarhúsum, sjúkrastyrktarsjóðum né slysa- og menningarsjóðum félaganna vegna þessarar ábyrgðar, enda séu eignir sjóðanna skýrt aðgreindar frá eignum félagsins og óheimilt að verja þeim til almennra þarfa þess.[e]) Á samningsrofum einstakra meðlima sinna ber félagið því aðeins ábyrgð, að því verði gefin sök á samningsrofinu. — **9. gr.** Á hverri vinnustöð, þar sem a. m. k. 5 menn vinna, hefur stjórn stéttarfélags þess, sem á staðnum er í viðkomandi starfsgrein, rétt til að tilnefna 2 menn til trúnaðarmannsstarfa, úr hópi þeirra, sem á staðnum vinna. Skal atvinnurekandi samþykkja annan þeirra sem trúnaðarmann stéttarfélagsins á vinnustöðinni.[f]) Trúnaðarmaður skal gæta þess að gerðir vinnusamningar séu haldnir af atvinnurekanda og fulltrúum hans og að ekki sé gengið á félagslegan eða borgaralegan rétt verkamanna. Þetta ákvæði nær þó ekki til landbúnaðarverkafólks né áhafna skipa eða báta, sem ekki er skylt að lögskrá á. — Sjálfstæð vinnustöð telst í þessu sambandi sérhvert atvinnufyrirtæki, þar sem hópur manna vinnur undir stjórn sérstaks verkstjóra eða flokksstjóra, svo sem: Verksmiðjur, fiskverkunarstöðvar, skipaafgreiðslur, skip, bifreiðastöðvar o. fl. — Verði ágrein-

1) L. nr. 5, 5. febr. 1959, § 1.

a) Kjarasamningur, skýring, XXX, 345, Féld. IV, 139, 142, 154, 160, 166, 171, 178, 183, 196, 203, 207, 210, 217, 221. — b) Féld. I, 16, 28, 29, 90—1, II, 148—9, 157—8, IV, 81, 86, 151. — c) Féld. I, 28—30, 36—7, 192—3, II, 149, III, 16—18, 22—4, 25, 28, 31, 33, 182—3, 190—1, IV, 56—59, 81, 85—6, 121, 126—7, 131—2, 136, 150—2. — d) Féld. II, 149, IV, 151, 200. — e) Féld. I, 9, 11, IV, 6, 9, 14, 20, 22, 27. — f) Féld. I, 12, 16, 25, II, 158, IV, 79—83, 150. — g) Almennt um uppsögn, Féld. I, 160—1, 168—9, III, 128, 202—3, IV, 72, 195.

1938 Nr. 80 11. júní

a) Féld. I, 4, 10, 13, 25, 33, 46—7, 55, 128, 153, 157, II, 180, III, 49—53, IV, 195.

b) Féld. I, 124—5, 128—9, III, 65, 214.

c) Hrd. I, 425, XXIV, 646—7, Féld. I, 16—17, 96, 190, IV, 48, 175, hrd. XXV, 574, XXIX, 33.

d) Um bótakröfur, Féld. I, 59, 74, 77, 80, 83, 86, 88, 171, 174, II, 24—5, 60—62, 70, 87, 93—4, 118, 121, III, 79—80, 93, 99, 124—5, 126—7, 183—5, 191—2, 196.

e) Hrd. XI, 367.

f) Féld. I, 100, IV, 109—10, hrd. XXXIII, 812.

ingur á milli stéttarfélaga um, hvert þeirra skuli skipa trúnaðarmann, úrskurðar Alþýðusamband Íslands ágreininginn. — **10. gr.** Verkamönnum ber að snúa sér til trúnaðarmanns stéttarfélagsins með umkvartanir sínar yfir atvinnurekanda og fulltrúum hans. — Strax og trúnaðarmanni hefur borizt umkvörtun verkamanns eða hann telur sig hafa ástæðu til að ætla, að gengið sé á rétt verkamanns eða verkalýðsfélags á vinnustöð hans af hálfu atvinnurekandans eða fulltrúa hans, ber honum að rannsaka málið þegar í stað. Komist hann að þeirri niðurstöðu, að umkvartanir eða grunur hans hafi haft við rök að styðjast, ber honum að snúa sér til atvinnurekandans eða umboðsmanns hans með umkvörtun og kröfu um lagfæringu. — Trúnaðarmönnum stéttarfélags ber að gefa félagi því, sem hefur valið þá, skýrslu um umkvartanir verkamanna strax og við verður komið. Enn fremur skulu þeir gefa félaginu skýrslu um það, sem þeir telja að atvinnurekandi eða fulltrúar hans hafi brotið af sér við verkamenn og félög þeirra.[a]) — **11. gr.** Atvinnurekendum og umboðsmönnum þeirra er óheimilt að segja trúnaðarmönnum upp vinnu vegna starfa þeirra sem trúnaðarmanna eða láta þá á nokkurn annan hátt gjalda þess, að stéttarfélag hefur falið þeim að gegna trúnaðarmannsstörfum fyrir sig.[b]) Nú þarf atvinnurekandi að fækka við sig verkamönnum, og skal þá trúnaðarmaður að öðru jöfnu sitja fyrir um að halda vinnunni. — **12. gr.** Nú vanrækir trúnaðarmaður störf sín samkvæmt lögum þessum að dómi stéttarfélags þess, sem hefur útnefnt hann og er þá stjórn viðkomandi stéttarfélags heimilt að svipta hann umboði sínu og tilnefna annan trúnaðarmann í hans stað úr hópi verkamanna á vinnustaðnum samkvæmt reglum 9. greinar.[c]) — **13. gr.** Heimilt er stéttarfélögum, eða stéttarfélögum og samböndum stéttarfélaga, að gera með sér samning um gagnkvæman stuðning. Er atvinnurekendum og öllum trúnaðarmönnum þeirra óheimilt að láta starfsmenn sína á nokkurn hátt gjalda þess, að þeir hafi gert slíka samninga eða stuðlað að því, að þeir yrðu gerðir.

II. kafli. — Um verkföll[d]) og verkbönn. —

14. gr. Heimilt er stéttarfélögum, félögum atvinnurekenda og einstökum atvinnurekendum að gera verkföll og verkbönn í þeim tilgangi, að vinna að framgangi krafna sinna í vinnudeilum, og til verndar rétti sínum samkvæmt lögum þessum, með þeim skilyrðum og takmörkunum einum, sem sett eru í lögum.[a]) — **15. gr.**[b]) Þegar stéttarfélag eða félag atvinnurekenda ætlar að hefja vinnustöðvun, þá er hún því aðeins heimil, að ákvörðun um hana hafi verið tekin: a. við almenna leynilega atkvæðagreiðslu, sem staðið hefur a. m. k. í 24 klst., enda hafi félagsstjórnin auglýst nægilega, hvar og hvenær atkvæðagreiðslan um vinnustöðvunina skyldi fara fram, b. af samninganefnd eða félagsstjórn, sem gefið hefur verið umboð til að taka ákvörðun um vinnustöðvunina með almennri atkvæðagreiðslu, sem farið hefur fram á sama hátt og greint er undir a-lið,[c]) c. af trúnaðarmannaráði, ef lög viðkomandi félags fela því slíkt vald, enda hafi vinnustöðvunin verið samþykkt með a. m. k. ¾ hlutum greiddra atkvæða á lögmætum trúnaðarmannaráðsfundi.[d]) — **16. gr.** Ákvörðun um vinnustöðvun, sem hefja á í þeim tilgangi að knýja fram breytingu eða ákvörðun um kaup og kjör, ber að tilkynna sáttasemjara og þeim, sem hún beinist aðallega gegn, 7 sólarhringum áður en tilætlunin er að hún hefjist.[e]) — **17. gr.**[f]) Óheimilt er og að hefja vinnustöðvun: 1. Ef ágreiningur er einungis um atriði, sem Félagsdómur á úrskurðarvald um, nema til fullnægingar úrskurðum dómsins.[g]) 2. Ef tilgangur vinnustöðvunarinnar er að þvinga stjórnarvöldin til að framkvæma athafnir, sem þeim lögum samkvæmt ekki ber að framkvæma, eða framkvæma ekki athafnir, sem þeim lögum samkvæmt er skylt að framkvæma, enda sé ekki um að ræða athafnir, þar sem stjórnarvöldin eru aðili sem atvinnurekandi. Gildandi lög um opinbera starfsmenn haldist óbreytt þrátt fyrir þetta ákvæði. 3. Til styrktar félagi, sem hafið hefur ólögmæta vinnustöðvun.[h]) — **18. gr.** Þegar vinnustöðvun hefur verið löglega hafin, er þeim, sem hún að einhverju leyti beinist gegn, óheimilt að stuðla að því að afstýra

a) Féld. IV, 3, 17.
b) XXIV, 224, Féld. IV, 22, 38—40, 108—17.
c) Féld. IV, 110.
d) Álitamál, hvort aðgerðir feli í sér verkfall, Féld. II, 24, 46, 98, 103, 106, 118, 119, III, 90, 95, 104, 119, 120.

a) Féld. I, 153, II, 22—3, 59—60, 69, 84—5, III, 134. — b) Féld. II, 24, 51—2, 61—2, 69, 86, 93, 118, III, 93, 98, 125. — c) Féld. II, 52. — d) Féld. II, 52, 78, 80. — e) Féld. I, 133, 137, II, 24, 61—2, 69, 86, 93, 118, III, 93, 98, 125, 203, 214—17. — f) Féld. I, 56. — g) Féld. I, 11. — h) Féld. I, 133, II, 118, (II, 162).

henni með aðstoð einstakra meðlima þeirra félaga eða sambanda, sem að vinnustöðvuninni standa.[a])

III. kafli. — Um sáttatilraunir í vinnudeilum. — **19. gr.** Landinu skal skipt í 4 sáttaumdæmi, sem hér greinir: 1. sáttaumdæmi tekur yfir Vestur-Skaftafellssýslu, Vestmannaeyjar, Rangárvallasýslu, Árnessýslu, Gullbringu- og Kjósarsýslu, Hafnarfjörð, Reykjavík, Borgarfjarðarsýslu, Mýrasýslu, Snæfellsnes- og Hnappadalssýslu og Dalasýslu. 2. sáttaumdæmi tekur yfir Barðastrandarsýslu, Ísafjarðarsýslur, Ísafjörð og Strandasýslu. 3. sáttaumdæmi tekur yfir Húnavatnssýslur, Skagafjarðarsýslu, Eyjafjarðarsýslu, Siglufjörð, Akureyri og Þingeyjarsýslur. 4. sáttaumdæmi tekur yfir Múlasýslur, Seyðisfjörð, Neskaupstað og Austur-Skaftafellssýslu. — **20. gr.** Atvinnumálaráðherra skipar fjóra sáttasemjara, 1 í hverju sáttaumdæmi. Sáttasemjari 1. sáttaumdæmis er jafnframt ríkissáttasemjari og skal vera búsettur í Reykjavík. Hinir sáttasemjararnir nefnast héraðssáttasemjarar og skulu vera búsettir í sáttaumdæmum sínum og starfa undir umsjón ríkissáttasemjara. — Ráðherra skipar einn varamann fyrir hvern sáttasemjara. — Sáttasemjarar og varasáttasemjarar skulu skipaðir til þriggja ára. Það er borgaraleg skylda að taka að sér sáttasemjarastörf. — **21. gr.** Sáttasemjarar og varasáttasemjarar skulu skipaðir samkvæmt tilnefningu Félagsdóms, er tilnefnir 3 menn í hvert skipti, sem skipa skal sáttasemjara. Skal einn skipaður sáttasemjari og annar varasáttasemjari. — Varasáttasemjari tekur við störfum aðalmanns, þegar hann má ekki gegna sáttasemjarastörfum. Nú deyr sáttasemjari eða verður óhæfur til starfans, og skal þá ráðherra skipa mann í hans stað, það sem eftir er af kjörtímabilinu, eftir tilnefningu Félagsdóms. — **22. gr.** Sé um mjög alvarlega deilu að ræða, getur ráðherra skipað sérstaka sáttanefnd vegna þeirrar deilu, enda liggi fyrir beiðni um það frá öðrum hvorum aðilja. Um starfssvið og vald slíkra sáttanefnda fer samkvæmt ákvæðum um sáttasemjara. — **23. gr.** Sáttasemjarar skulu vera íslenzkir ríkisborgarar, fjár síns ráðandi og hafa óflekkað mannorð. Þeir mega ekki hafa þá aðstöðu, að líklegt megi telja, að þeir séu vilhallir í málefnum verkamanna eða atvinnurekenda. — **24. gr.** Sáttasemjurum ber að fylgjast með horfum og ástandi atvinnulífsins í umdæmum sínum, einkum öllu, sem að vinnukjörum lýtur. Héraðssáttasemjurum ber að gefa ríkissáttasemjara árlega, á þeim tíma, sem ríkissáttasemjari tiltekur, skýrslu um athuganir sínar og störf. Ríkissáttasemjara ber að senda atvinnumálaráðuneytinu árlega skýrslu um störf sáttasemjara. — **25. gr.** Verkalýðsfélögum, atvinnurekendafélögum og ófélagsbundnum atvinnurekendum er skylt að senda ríkissáttasemjara og héraðssáttasemjara afrit af kauptöxtum og vinnusamningum, jafnskjótt og þeir eru undirritaðir. — Á sama hátt er skylt að senda afrit af uppsögn vinnusamnings, ásamt greinargerð fyrir uppsögninni. Enn fremur skal tilkynna, hverjar kröfur aðili ætlar að gera, strax og þær hafa verið endanlega ákveðnar. — Aðiljum er skylt að gefa sáttasemjara kost á að fylgjast með samningaumleitunum, hvenær sem hann óskar eftir því. — **26. gr.** Nú er ríkissáttasemjara kunnugt um vinnudeilu, sem ekki heyrir undir úrskurð Félagsdóms, og líkindi eru til að deilan verði ekki leyst af aðiljum sjálfum. Er honum þá heimilt að taka að sér stjórn samningaumleitana og kalla aðilja eða umboðsmenn þeirra fyrir sig til sameiginlegs fundar, hvenær sem hann álítur heppilegt. Ríkssáttasemjari getur falið héraðssáttasemjurum að stjórna samningaumleitunum, hverjum í sínu umdæmi. — **27. gr.** Strax og slitnar upp úr samningaumleitunum aðilja eða þeir álíta að vonlaust sé um árangur af frekari samningaumleitunum þeirra eða hálfur uppsagnarfrestur er liðinn án þess samningar hafi tekizt, ber aðiljum að tilkynna það ríkissáttasemjara og viðkomandi héraðssáttasemjara. Eftir að ríkissáttasemjari hefur fengið slíka tilkynningu, er honum skylt að kveðja aðilja eða umboðsmenn þeirra til fundar strax og hann telur heppilegt. — Aðiljum er skylt að mæta eða láta mæta, þegar sáttasemjari kveður þá til funda. — **28. gr.** Sáttafundir skulu haldnir fyrir lokuðum dyrum. — Á sáttafundum skal leggja fram afrit skjala þeirra, sem farið hafa á milli aðiljanna í deilunni, enda hafi þau ekki verið send sáttasemjara áður. — Sáttasemjarar halda gerðabækur og skrá í þær, hvar og hvenær sáttafundir hafa verið haldnir, nafn sáttasemjara og viðstaddra aðilja. Geta skal framlagðra skjala og þess, sem fram fer, í aðalatriðum. — Bannað er að skýra frá eða leiða vitni um, hvað aðiljar hafa lagt til á sáttafundum, nema báðir aðiljar samþykki.[a])

a) Féld. I, 131—3, 136, II, 46, 63—6, 118, 185.

a) Hrd. XV, 346; Féld. II, 54, 108, 109—10.

1938 Nr. 80 11. júní

— **29. gr.** Nú hefur sáttasemjari kvatt til samninga í vinnudeilu og nauðsynlegt þykir vegna úrslita málsins að fá réttan úrskurð um, hversu högum var háttað um atvinnureksturinn, og hefur sáttasemjari þá rétt til að krefja aðilja skýrslu um það. Verði aðiljar eigi við þeirri kröfu, séu skýrslur þeirra eigi fullnægjandi, eða að öðru leyti nauðsynlegt málinu til upplýsingar, skal sáttasemjari krefjast um það vitnaleiðslu hjá dómara. Hefur hann rétt til að vera viðstaddur vitnaleiðslurnar og láta bera upp fyrir vitnunum þær spurningar, sem hann telur líklegar til að skýra málið. — **30. gr.** Ef samningaumleitanir sáttasemjara bera ekki árangur til lausnar á deilunni, er honum heimilt að bera fram miðlunartillögu, er lögð verði fyrir félög verkamanna og atvinnurekenda, er í deilunni eiga, eða einstakan atvinnurekanda, sé hann ófélagsbundinn. Áður en sáttasemjari ber fram miðlunartillögur ber honum að ráðgast um það við fulltrúa aðilja. — Sáttasemjari ákveður í samráði við fulltrúa aðiljanna, hvenær og hvernig atkvæðagreiðslan um tillöguna skuli fram fara. Ef ágreiningur snertir aðeins ákveðna deild eða starfsgrein innan félags, er sáttasemjara og félaginu heimilt að láta atkvæðagreiðsluna eingöngu taka til deildarinnar eða starfsgreinarinnar. Enn fremur er sáttasemjara og viðkomandi félögum heimilt að láta atkvæðagreiðslu og talningu atkvæða fara fram í sameiningu hjá tveimur eða fleiri félögum, ef þau eiga saman í deilu. Ætíð skal atkvæðagreiðslan vera skrifleg og leynileg. — Miðlunartillögu má ekki birta án samþykkis sáttasemjara, fyrr en báðir aðiljar hafa sent svör sín. — **31. gr.** Miðlunartillaga skal borin undir atkvæði eins og sáttasemjari gekk frá henni, og skal henni svarað játandi eða neitandi. Félög verkamanna og atvinnurekenda skulu, eftir því sem við verður komið, sjá um, að atkvæðisbærir félagsmenn geti kynnt sér miðlunartillöguna í heild. — **32. gr.** Strax og atkvæðagreiðslu er lokið skulu atkvæðisseðlar afhentir sáttasemjara, án þess aðiljar eða umboðsmenn þeirra hafi tækifæri til að komast að því, hvernig atkvæðagreiðslan hefur farið. Talning atkvæða fer síðan fram undir stjórn sáttasemjara eða umboðsmanns hans, eftir að allir aðiljar hafa skilað atkvæðum. Aðiljum er heimilt að hafa umboðsmenn viðstadda við talningu atkvæða. — Umboðsmenn aðilja gefa sáttasemjara skýrslu um, hve margir félagsmenn eru atkvæðisbærir. — Miðlunartillaga telst felld, ef minnst 50% af greiddum atkvæðum eru á móti henni, enda hafi minnst 35% atkvæðisbærra manna eða meira greitt atkvæði. Á móti hverjum einum af hundraði, sem tala greiddra atkvæða lækkar niður fyrir 35%, þarf mótatkvæðafjöldinn að hækka um einn af hundraði til að fella tillöguna. Ef ekki hafa a. m. k. 20% atkvæðisbærra manna greitt atkvæði, telst tillagan samþykkt. Þeir, sem vegna fjarveru eða veikinda sannanlega eru útilokaðir frá að neyta atkvæðisréttar síns, teljast ekki atkvæðisbærir í þessu sambandi. — **33. gr.** Sáttasemjarar geta borið fram miðlunartillögu eins oft og þeim þurfa þykir. — **34. gr.** Sé sáttatilraunum í mikilvægri deilu slitið án árangurs, getur ríkissáttasemjari birt skýrslu um málið á þann hátt, sem hann álítur heppilegast til þess að almenningur fái rétta hugmynd um deiluna. — **35. gr.** Ef annarhvor aðili vill samþykkja miðlunartillögu sáttasemjara eftir að sáttaumleitun hefur verið hætt, án árangurs, sendir hann sáttasemjara yfirlýsingu um það. Sáttasemjara ber þegar að láta gagnaðilja vita um yfirlýsinguna. Vilji hann einnig fallast á miðlunartillöguna, sér sáttasemjari um, að aðiljar gangi frá samningum sín á milli. — **36. gr.** Nú hafa sáttaumleitanir sáttasemjara hætt án árangurs, og ber honum þá að hefja þær á ný, ef annarhvor aðili óskar þess, eða hann telur það heppilegt. Þó ber honum ætíð að gera tilraun til sátta með aðiljum innan 2 vikna frá því hann hætti seinustu samningatilraunum sínum. — **37. gr.** Kostnað við sáttaumleitanir, þar með talin þóknun til sáttasemjara, greiðist úr ríkissjóði. Atvinnumálaráðherra ákveður laun ríkissáttasemjara og þóknun til héraðssáttasemjara.

IV. kafli. — Um Félagsdóm. — 38. gr. Í höfuðstað landsins skal setja á stofn dómstól fyrir allt landið. Nefnist hann Félagsdómur. Dómurinn hefur það verksvið, sem tekið er fram í lögum þessum. — **39. gr.** Í dóminum eiga sæti 5 menn, sem skipaðir eru til þriggja ára þannig: einn af Vinnuveitendafélagi Íslands,[1]) annar af Alþýðusambandi Íslands, þriðji af atvinnumálaráðherra úr hópi þriggja manna, sem hæstiréttur tilnefnir, og tveir af hæstarétti, og sé annar þeirra sérstaklega tilnefndur til þess að vera forseti dómsins. Ef atvinnurekandi, sem er málsaðili, er ekki meðlimur í Vinnuveitenda-

1) L. nr. 9, 13. febr. 1948, § 1.

félagi Íslands,[1]) skal dómari sá, sem tilnefndur er af því, víkja sæti, en í staðinn tilnefnir atvinnurekandinn dómara í málinu og skal hann hafa gert það áður en hálfur stefnufrestur er liðinn, ella tilnefnir forseti dómsins dómarann.[a]) — Sömu aðiljar tilnefna varadómendur, er taka sæti í forföllum aðaldómenda. — [Þegar mál þau, sem um ræðir í 2. málsgr. 44. gr., koma til meðferðar í Félagsdómi, skulu dómendur þeir, sem tilnefndir eru af Vinnuveitendasambandi Íslands og Alþýðusambandi Íslands, víkja sæti, en í þeirra stað tilnefna stefnandi og stefndur hvor sinn mann úr hópi 18 manna, sem tilnefndir eru í því skyni af Landssambandi iðnaðarmanna, Iðnsveinaráði Alþýðusambands Íslands og Félagi íslenzkra iðnrekenda til þriggja ára í senn. Nefnir hvert nefndra samtaka sex menn og jafnmarga til vara. Nú tilnefnir aðili ekki dómara eða ekki næst samkomulag um tilnefninguna milli samaðila máls, og nefnir forseti Félagsdóms þá dómara í hans stað úr hópi sömu manna.][2]) — **40. gr.** Atvinnumálaráðherra tilkynnir, hvenær tilnefning dómara skuli fara fram. Ef aðili hefur ekki tilkynnt ráðherra tilnefningu innan tveggja vikna frá því tilkynning um, að tilnefning skuli fram fara, var honum send, tilnefnir ráðherra dómara af hálfu þess aðilja. — **41. gr.** Það er borgaraleg skylda að taka sæti í dómnum. Ef aðaldómari og varadómari hans neita að dæma í ákveðnu máli, skal sá, sem hefur tilnefnt þá, tilnefna dómara í þeirra stað, ella gerir dómsforseti það. — **42. gr.** Dómarar skulu vera íslenzkir ríkisborgarar, fjár síns ráðandi og hafa óflekkað mannorð. Þeir tveir, sem skipaðir eru af hæstarétti, skulu hafa lokið embættisprófi í lögfræði. — **43. gr.** Áður en dómarar taka sæti í dómnum í fyrsta skipti skulu þeir vinna eið að því eða drengskaparheit, að þeir muni rækja dómarastarfið eftir beztu vitund. — **44. gr.**[b]) Verkefni Félagsdóms er: 1. Að dæma í málum, sem rísa út af kærum um brot á lögum þessum og tjóni, sem orðið hefur vegna ólögmætra vinnustöðvana.[c]) 2. Að dæma í málum, sem rísa út af kærum um brot á vinnusamningi eða út af ágreiningi um skilning á vinnusamningi eða gildi hans.[a]) 3. Að dæma í öðrum málum milli verkamanna og atvinnurekenda, sem aðiljar hafa samið um að leggja fyrir dóminn, enda séu að minnsta kosti 3 af dómendunum því meðmæltir.[b]) — [Heimilt skal stéttarfélögum, félögum meistara og iðnrekenda og einstökum atvinnurekendum að leita úrskurðar Félagsdóms um það, hvort starfsemi falli undir I. og II. kafla laga um iðju og iðnað, svo og um það, til hvaða löggiltrar iðngreinar hún taki.][1]) — **45. gr.** Sambönd verkalýðsfélaga og atvinnurekendafélaga reka fyrir hönd meðlima sinna mál fyrir dómnum.[c]) Félög, sem ekki eru meðlimir sambandanna, reka sjálf mál sín og meðlima sinna. Ófélagsbundnir aðiljar reka mál sín sjálfir. — Ef samband eða félag neitar að höfða mál fyrir meðlimi sína, er aðilja heimilt að höfða málið sjálfur. En leggja skal hann fram sönnun um synjun viðkomandi félags eða sambands fyrir formann Félagsdóms, áður en stefna er gefin út. — **46. gr.** Málsaðiljar geta gefið íslenzkum ríkisborgurum, sem eru fjár síns ráðandi og hafa óflekkað mannorð, umboð til að reka mál sín fyrir dómnum. — **47. gr.** Mál, sem höfða má fyrir Félagsdómi, skulu ekki flutt fyrir almennum dómstólum, nema Félagsdómur hafi neitað að taka það til meðferðar, sbr. 44. gr. 3.[d]) — **48. gr.** Dómarar þeir, sem tilnefndir eru af hæstarétti, víkja sæti eftir sömu reglum, sem gilda um hæstaréttardómara.[e]) Dómurinn úrskurðar, hvort dómari skuli víkja sæti. Dómurinn er ekki starfhæfur, nema hann sé fullskipaður. Dómarar, sem hafa byrjað meðferð mála, skulu ljúka því, þó kjörtímabil þeirra sé á enda.[f]) — **49. gr.** Formaður dómsins ákveður, hvenær dómþing skuli halda. Hann stýrir þinghöldum, heldur þingbók, dómabók og

1) L. nr. 9, 13. febr. 1948, § 1.
2) L. nr. 70, 24. apríl 1954, § 1, Féld. IV, 187—8, 188.
a) Féld. I, 5.
b) Frávísun vegna réttarfarsástæðna, Féld. I, 153, 154, 180; II, 55, 73; III, 11, (82—3, 85—6), frávísun vegna valdþurrðar Félagsdóms, Féld. I, 91, 96, 157, 171; III, 17—18, 23—4, 26—7, 29—30, 32, 35, (77), 102, 120, 139.
c) Hrd. XXIV, 224, XXXIII, 318, 453; Féld. I, 131, 144; II, 8; III, 90, 95, 105, 182, 190; IV, 151.

1) L. nr. 70, 24. apríl 1954, § 2.
a) Féld. I, 4, 10, 16, 18, 25, 36, 44, 48, 52, 97—9, 101, 105 (skýring á gerðardómi), 110, 115, 120, 144, 157, 161, 175, 182, 186; II, 1, 5, 8, 9, 12, 14, 28, 31; 33; 41; 53; 70, 110, 129, 134, 146, 163, 170, 180, 188; III, 1—4, og 77 (vinnusamningur — lagaákvæði), 4, 12, 19, 36, 42, 45, 55, 59, 64, 66, 77, 80, 107, 110, 113, 128, 140; 146, 149, 152, 155, 161, 167, 175, 193, 204, 208. Uppsögn samninga, Féld. I, 124—5, 128—9, 160—1; III, 65; IV, 169, 195, 200, Hrd. XIII, 216, XV, 112, XVII, 10, 9, XXIV, 273, XXVIII, 185.
b) Féld. I, 100, 138; II, 8, 155; III, 139; IV, 195.
c) Féld. II, 149.
d) Hrd. XVII, 10, 9, XIV, 224, XXIV, 273.
e) Féld. I, 5.
f) Féld. II, 115, 119, 122, 134.

aðrar bækur eftir nánari fyrirmælum dómsins. — **50. gr.** Formaður gefur út stefnur í nafni dómsins. Í stefnu skal taka fram: nöfn aðilja og heimilisfang, ýtarlega frásögn um málavexti og kröfur stefnanda. Enn fremur skal stefnandi, eftir því sem frekast verður unnt, gera grein fyrir, með hvaða hætti hann hyggst að sanna staðhæfingar sínar og kröfur, og leggja fram 5 afrit af sönnunarskjölum, sem fyrir hendi eru. Með stefnu skal fylgja afrit fyrir hvern dómara, og sér formaður um, að öll afrit verði send dómurum þegar í stað. — **51. gr.** Formaður ákveður stefnufrest með hliðsjón af því, með hve stuttum fyrirvara stefndur getur mætt á dómþingi. — Stefnandi sér um birtingu, og skal stefna birt af stefnuvottum á venjulegan hátt. Þó má, ef nauðsyn krefur, láta stefnuvotta birta stefnuna í staðfestu símskeyti, og telst stefna þá löglega birt. — **52. gr.** Mál skal flytja munnlega. Þó má flytja mál skriflega: 1. Ef stefndur hvorki mætir né lætur mæta.[a]) 2. Ef málsaðiljar eða umboðsmenn þeirra óska og dómurinn álítur, að mál upplýsist betur með þeim hætti. — **53. gr.** Stefndi getur komið fram gagnkröfu, án þess höfða þurfi gagnsóknarmál.[b]) — **54. gr.** Ef mál er ekki nægilega upplýst, ef leiða þarf vitni, ef skoðunar- eða matsgerð þarf fram að fara, ef aðili þarf að gefa skýrslu eða ef stefndi, að áliti dómsins, þarf frest til andsvara, getur dómurinn frestað máli. Við ákvörðun frests skal þess gætt, að mál tefjist ekki að óþörfu. — **55. gr.** Heimilt er að stefna vitnum fyrir Félagsdóm. Dómurinn eiðfestir vitni samkvæmt gildandi lögum. — **56. gr.** Dómurinn sér um, að mál upplýsist sem bezt. Hann getur krafið aðilja um skýrslu, ef hann álítur það nauðsynlegt til að upplýsa málið.[c]) — **57. gr.** Dómurinn getur ákveðið, að aðiljaskýrslu skuli gefa eða vitnaskýrslu taka fyrir héraðsdómi á varnarþingi hlutaðeigandi vitnis eða aðilja. — **58. gr.** Um vitnaskyldu, sönnunargildi vitnaskýrslu, vitnaleiðslur, svo og um hegningu fyrir rangan framburð, gilda sömu reglur og í einkamálum í héraði. — **59. gr.** Dómarar geta framkvæmt skoðunar- og matsgerðir, allir saman eða nokkrir þeirra, eftir ákvörðun dómsins. — Dómurinn getur enn fremur útnefnt skoðunar- og matsmenn til að framkvæma ákveðna skoðunargerð eða matsgerð, og gilda um það almennar reglur einkamála í héraði. — **60. gr.** Dómurinn getur dæmt vitni, skoðunar- og matsmenn og aðra, sem löglega eru kallaðir til að mæta fyrir dómnum, í sektir eftir sömu reglum og almennir dómstólar. — **61. gr.** Dómurinn ákveður þóknun til vitna og skoðunar- og matsmanna. — **62. gr.** Dómurinn getur hvenær sem er leitað álits sérfróðra manna um ákveðið atriði. — **63. gr.** Dómurinn sektar aðilja, málflytjendur og aðra fyrir vítaverða framkomu í málflutningi eða fyrir dómi, eftir sömu reglum og almennir dómstólar. — Dómarinn getur vísað mönnum úr þinghaldi fyrir ósæmilega framkomu. — **64. gr.** Í dómum ræður afl atkvæða úrslitum. Séu atkvæði jöfn, ræður atkvæði formanns úrslitum. Úrskurði um einstök atriði, sem kveða þarf upp fyrir dómtöku máls, skal kveða upp þegar í stað, eða svo fljótt, sem unnt er, eftir að atriðið er tekið til úrskurðar. Sama gildir í vitna- og matsmálum, eftir því sem við á. — Í munnlega fluttum málum skal kveða upp dóm innan sólarhrings eftir dómtöku, en í skriflega fluttum málum innan viku. Ef ekki er hægt að kveða upp dóm eða úrskurð svo fljótt, sem sagt hefur verið, skal nákvæmlega greina orsakir þess. — Málflytjendum skal tilkynnt, hvar og hvenær dómur eða úrskurður verður kveðinn upp og boðið að mæta þar. — **65. gr.** Dómurinn getur dæmt aðilja til að greiða skaðabætur, sektir og til að greiða málskostnað[a]) eftir venjulegum reglum. Við ákvörðun skaðabóta má taka tillit til saknæmi brotsins.[b]) — Dómar og úrskurðir Félagsdóms eru aðfararhæfir. Dómurinn ákveður aðfararfrest. — **66. gr.** Allur kostnaður við Félagsdóm, þar með talin þóknun til dómara, greiðist úr ríkissjóði eftir ákvörðun atvinnumálaráðherra. — Réttargjöld skulu engin vera. Um gjafsókn og gjafvörn gilda almennar reglur. — **67. gr.** Úrskurðir og dómar Félagsdóms eru endanlegir og verður ekki áfrýjað.[c]) Þó má innan viku frá dómsuppsögn eða úrskurði áfrýja til hæstaréttar: 1. Frávísunardómi eða úrskurði um frávísun. 2. Dómi til ónýtingar, sökum þess að málið heyri ekki undir Félagsdóm. 3. Úrskurð um skyldu til að bera vitni, um eiðvinning og sektir.[c]) — **68. gr.** Formaður gefur út dómsgerðir Félagsdóms í nafni dómsins og með innsigli hans undir. Ritlaun skal greiða samkvæmt venjulegum reglum. — **69. gr.** Um þau atriði viðvíkjandi meðferð

a) Féld. I, 52, 178.
b) Féld. I, 11, 99; IV, 161. — c) Féld. I, 42, II, 142, 145, III, 53, 70, 106, 120; IV, 11, 24, 182, 187.

a) Féld. I, 5, 59, 61, 63, 64, 66, 67, 69, 70, 71.
b) Féld. III, 80, 184; 191—2, 196.
c) XV, 285; Féld. IV, 169.

1938 Nr. 80 11. júní

mála, sem ekki er kveðið á um í þessum lögum, skal fara eftir hliðsjón af meðferð einkamála í héraði, svo sem við verður komið.[a])

V. kafli. — Niðurlagsákvæði. — 70. gr. Brot á lögum þessum varða auk skaðabóta sektum frá 50—10000 krónum.[b]) Sektirnar renna í ríkissjóð, og má innheimta þær sem fjárkröfur á venjulegan hátt, en um afplánun skal eigi vera að ræða.

1948 Nr. 9 13. febr.

Lög viðvíkjandi nafnbreyting Vinnuveitendafélags Íslands.

1. gr. Ákvæði í núgildandi löggjöf ríkisins, sem snerta Vinnuveitendafélag Íslands, skulu jafnt gilda um félagsskap þennan, þótt nafni félagsins verði breytt og það nefnt Vinnuveitendasamband Íslands.

1943 Nr. 16 26. febr.

Lög um orlof.[c])

1. gr. [Lög þessi gilda um allt fólk, sem starfar í þjónustu annarra, hvort heldur einstaklinga eða hins opinbera. Ná lög þessi jafnt til þeirra, er taka laun sín í hluta af verðmæti, sem hinna, er taka laun sín í peningum.][1]) — **2. gr.** Lög þessi rýra í engu orlofsrétt þeirra, sem samkvæmt samningi eða venju eiga eða kunna að eignast betri orlofsrétt en í lögum þessum er ákveðið. — Samningar um takmarkanir á orlofsrétti samkvæmt lögum þessum eru ógildir.[d]) — **3. gr.** [Sérhver sá, sem lög þessi ná til, hefur rétt og skyldu til orlofs ár hvert, einn og hálfan dag fyrir hvern unninn almanaksmánuð á síðasta orlofsári, en orlofsár merkir í lögum þessum tímabilið 15. maí til 14. maí. Telst í þessu sambandi hálfur mánuður eða meira sem heill mánuður, en skemmri tími ekki talinn með. Það telst vinnutími samkvæmt þessari grein, þótt maður sé frá vinnu vegna veikinda eða slysa, meðan hann fær kaup greitt eða hann er í orlofi.][2]) — **4. gr.** Sá, sem fer í orlof, á rétt á að fá greitt sem orlofsfé [6%][2]) — sex af hundraði — af kaupi því, sem hann hefur borið úr býtum fyrir vinnu sína næsta orlofsár á undan.[e]) — Nú hefur maður unnið eftirvinnu, nætur- eða helgidagavinnu, og greiðist þá orlofsfé aðeins af þeirri upphæð, sem greidd hefði verið fyrir þá vinnu, ef það hefði verið dagvinna. Þó skulu farmenn fá greitt orlofsfé af eftirvinnukaupi eins og það er á hverjum tíma. — Orlofsfé greiðir sá eða þeir, sem orlofsrétthafi hefur unnið hjá á orlofsárinu, og fer greiðsla fram með orlofsmerkjum hvert skipti sem útborgun vinnulauna fer fram. — Ákvæði þetta gildir þó ekki um starfsmenn, sem eru í [föstu starfi].[1]) Þegar þeir fara í orlof og hafa unnið hjá sama vinnuveitanda samfleytt næsta orlofsár á undan, halda þeir kaupi sínu óskertu orlofsdagana, jafnháu og þeir hefðu unnið venjulegan vinnutíma. Kaup fyrir orlofsdagana skulu þeir fá greitt næsta virkan dag áður en orlof hefst. — Nú fer maður úr [föstu starfi],[1]) og greiðir vinnuveitandi þá með orlofsmerkjum orlofsfé af kaupi því, er starfsmaðurinn vann fyrir á því orlofsári. — Starfsmaður, sem er í [föstu starfi],[1]) þegar hann fer í orlof, en hefur ekki unnið hjá sama vinnuveitanda samfellt næsta orlofsár á undan, fær greitt orlofsfé með orlofsmerkjum næsta virkan dag áður en orlof hefst, og miðast það við kaup það, er hann vann fyrir hjá núverandi vinnuveitanda á orlofsárinu. — Krafa um greiðslu orlofsfjár er forgangskrafa í dánar- eða þrotabúi vinnuveitanda til jafns við kröfur þær, sem um ræðir í 83. gr. b, 5. lið, skiptalaganna, nr. 3 12. apríl 1878. — **5. gr.** Nú tekur maður ekki kaup beint frá vinnuveitanda, heldur fær kaupið greitt t. d. með þjórfé að öllu eða nokkru leyti, og skal upphæð orlofsfjár þá miðast við framtal tekna til skatts næsta ár á undan, eða áætlun skattanefndar um vinnutekjur, ef ekki var talið fram til skatts. — **6. gr.** Eigi skal reikna orlofsfé af greiðslum, sem ætlaðar eru til borgunar á sérstökum kostnaði vegna starfsins, t. d. ferðakostnaður, og ekki teljast skattskyldar. — Sama gildir um áhættuþóknanir, sem greiddar eru vegna stríðshættu. — **7. gr.** Nú er kaup greitt með fæði, húsnæði eða öðrum hlunnindum að öllu leyti eða einhverju, og greiðist þá orlofsfé af verðmæti þess, sem miðast við mat skattanefndar á hlunnindum þessum til tekna við síðustu ákvörðun tekjuskatts. — **8. gr.**[2]) Ríkisstjórnin hlutast til um, að póststjórnin gefi út orlofsmerki og orlofsbækur á þann hátt, er fyr-

1) L. nr. 8, 16. febr. 1957, § 1, XVIII, 22, XXIII, 73, Féld. II, 38, 52, 128, 141.

2) L. nr. 8, 16. febr. 1957, §§ 2 og 3.

a) Féld. I, 33, 167, II, 19, 54, 142, 145, 172.

b) Féld. I, 11, 17, 30, 37, 60, 133, II, 24, 62, 70, 96, 93. 98 (sýkna), 103 (sýkna), 106 (sýkna), 118, 121 (sýkna), 124 (sýkna), III, 93, 98, 126, 183, IV, 9, 22, 108 (sýkna).

c) XVIII, 516, XXII, 416, XXX, 498, XXXI, 148, 153, XXXII, 880, XXXIII, 499, 809,.

d) Féld. II, 141.

e) XIX, 285, XXII, 417, XXXI, 153, Féld. II, 128.

1) L. nr. 8, 16. febr. 1957, § 3, XIX, 286.

2) Rgj. nr. 101, 19. maí 1943, augl. nr. 159, 13. júní 1943, rgj. nr. 48 1957.

ir er mælt í lögum þessum og reglugerð, er sett skal samkvæmt þeim. — Í reglugerðinni skal ákveðin gerð merkjanna, með hvaða upphæðum í aurum eða krónum þau skulu gefin út og hvernig sölu þeirra skuli hagað. — Orlofsmerki skulu vera til sölu og orlofsbækur til afhendingar í öllum póstafgreiðslustöðvum, þar sem póstfrímerki eru seld. — Merkin skulu seld vinnuveitendum með nafnverði og starfsmönnum afhentar ókeypis þær bækur, sem eru þeim nauðsynlegar. — Í bækurnar skal starfsmaður rita nafn sitt, stétt og heimili um leið og bókin er afhent og í viðurvist þess, er afhendir honum bókina. Hver bók skal aðeins gilda fyrir eitt orlofsár, og skal það tilgreint fremst í bókinni, og má aðeins festa í þær orlofsmerki fyrir vinnu á því orlofsári. Í reglugerð skulu sett ákvæði um gerð bókanna og notkun, svo og önnur atriði varðandi framkvæmd laga þessara, er þurfa þykir. — Allur kostnaður við orlofsmerki og orlofsbækur greiðist úr ríkissjóði. — Þegar kaupgreiðandi afhendir starfsmanni orlofsmerki, skal kaupgreiðandi sjálfur festa þau í orlofsbók starfsmannsins á þann hátt, er fyrir er mælt í reglugerð um orlof, og skrifa í bókina það, sem reglugerðin ákveður. — **9. gr.**[a]) Orlof skal veitt í einu lagi á tímabilinu 1. júní til 15. september. Þó skal þeim, er vinna við sveitavinnu eða síldveiði, veitt orlof á öðrum tímum árs eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, og er ríkisstjórninni með sama hætti heimilt að ákveða, að víkja skuli frá ákvæðinu í upphafi greinarinnar um fleiri starfsgreinar, er nauðsynlegt þykir, að aðrar reglur gildi um. — Aðilar geta með samkomulagi ákveðið, að orlofi skuli skipta og að það skuli veitt á öðrum tímum árs en í 1. mgr. segir. — **10. gr.**[a]) Nú er starfsmaður í starfi á þeim tíma, þegar hann vill fara í orlof, og ákveður vinnuveitandi þá, með a. m. k. viku fyrirvara, hvenær honum skuli veitt orlof, nema samkomulag verði um annað. — Ritar vinnuveitandi í orlofsbók starfsmanns vottorð um það, hvaða daga orlof hans skuli standa yfir. — **11. gr.** Geti starfsmaður ekki vegna veikinda farið í orlof á þeim tíma, er vinnuveitandi ákveður samkvæmt 10. gr., skal hann sanna forföll sín með vottorði sjúkrasamlagslæknis síns, ef hann er í sjúkrasamlagi, en annars héraðslæknis. Læknisvottorð skal ritað í orlofsbók. Getur starfsmaður þá krafizt orlofs og greiðslu andvirðis orlofsmerkja á öðrum tím-

a) XXX, 499.

um en ákveðið er í 9. gr., en þó ekki síðar en svo, að orlofi hans sé lokið fyrir 31. maí næstan á eftir. — Geti starfsmaður ekki vegna veikinda farið í orlof fyrir þann tíma, á hann rétt á að fá greitt andvirði orlofsmerkja sinna, ef hann sannar veikindi sín á sama hátt og að ofan greinir. — **12. gr.** Nú er maður ekki í starfi, þegar hann vill fara í orlof, eða er orðinn sjálfstæður atvinnurekandi eða hættur að starfa í þjónustu annarra af öðrum ástæðum, og skal hann þá snúa sér til oddvita, bæjar- eða borgarstjóra, þar sem hann er heimilisfastur, og gefa skriflega yfirlýsingu um, að hann ætli að fara í orlof tiltekna daga, en sá, sem við yfirlýsingunni tekur, ritar vottorð í orlofsbók hlutaðeiganda um, að hann hafi tekið við yfirlýsingunni, og um innihald hennar, enda sé yfirlýsingin geymd í hans vörzlum. — **13. gr.** Þegar ritað hefur verið í orlofsbók vottorð samkvæmt því, sem segir í 10. gr. og 12. gr., snýr starfsmaður sér til einhverrar póststöðvar og fær þar, hinn síðasta virka dag áður en orlof hefst eða síðar, greidda í peningum samanlagða upphæð orlofsmerkja, sem fest eru í orlofsbókina, gegn afhendingu bókarinnar með áritaðri kvittun fyrir móttöku upphæðarinnar. — Nú er orlofsbók ekki lögð fram í póststöð til innlausnar fyrir 15. september fyrir næsta orlofsár á undan, og fellur þá andvirði orlofsmerkjanna til ríkissjóðs, nema sérstök heimild sé í lögum þessum eða reglugerð samkvæmt þeim til þess að fresta innlausn bókarinnar. Þó getur ráðherra, þegar sérstaklega stendur á, veitt frest í þessu efni til loka yfirstandandi orlofsárs. — Andvirði orlofsmerkja greiðist dánarbúi manns, sé það sannað með dánarvottorði, rituðu í orlofsbók, að hann sé látinn. — **14. gr.** Nú er orlofi skipt samkvæmt heimild í 9. gr. laga þessara, og skal þá stíla vottorð þau, sem um ræðir í 10. gr. og 12. gr., í samræmi við það. Verður síðan aðeins greiddur í það sinn sá hluti samanlagðrar upphæðar orlofsmerkja í orlofsbók, sem svarar til þess hluta orlofs, er vottorð ræðir um. Skal rita í orlofsbókina kvittun fyrir greiðslunni, en afhenda bókina síðan þeirri póststöð, sem greiðir eftirstöðvar orlofsmerkjanna. — **15. gr.** [Kröfur á hendur vinnuveitendum samkvæmt lögum þessum fyrnast eftir sömu reglum og kaupkröfur samkvæmt lögum nr. 14 20. okt. 1905, um fyrningu skulda og annarra kröfuréttinda.][1]) — **16. gr.** Óheimilt er manni að vinna fyrir

1) L. nr. 8, 16. febr. 1957, § 4.

1943 Nr. 16 26. febr.

kaupi í starfsgrein sinni eða skyldum starfsgreinum meðan hann er í orlofi, og skulu sett um þetta nánari ákvæði í reglugerð. — **17. gr.** Framsal orlofsmerkja og flutningur orlofsmerkja milli ára er óheimill. — **18. gr.** Það varðar sektum, er renna í ríkissjóð, ef: 1. Vinnuveitandi lætur starfsmann sinn ekki fá orlof eða orlofsfé samkvæmt lögum þessum, nema um ítrekað brot sé að ræða, því þá má dæma hann til varðhalds. 2. Ef vinnuveitandi gerir samning við starfsmann sinn, sem bannaður er í 2. gr. 2. mgr. 3. Ef starfsmaður brýtur ákvæði 16. og 17. gr., og skal þá jafnframt, ef brot er ítrekað, ákveða með dómi missi orlofsréttar næsta orlofsár eftir að dómur er kveðinn upp. — Mál út af brotum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála. Sökin fyrnist, ef mál er eigi höfðað áður en næsta orlofsári lýkur eftir að brot var framið. — [**19. gr.** Ef eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, skulu öll mál út af réttindum og skyldum samkvæmt þeim og til fullnægingar öllum kröfum í því sambandi, sæta almennri meðferð einkamála, þó þannig, að nægilegt er, að dómari leiti þar sátta.][1])[a])

1960 Nr. 45 9. júní

Lög um orlof húsmæðra.

1. gr. Komið skal á fót orlofsnefndum, einni eða fleiri, á starfssvæði hvers héraðssambands kvenfélaga, er hafi það hlutverk að sjá um veitingu orlofsfjár til húsmæðra, skipulagningu hvíldarstaða þeirra og ferðalaga svo og önnur verkefni í því sambandi. Þar sem mæðrastyrksnefndir eru starfandi á orlofssvæðinu, skulu orlofsnefndir leita samstarfs við þær. — **2. gr.** Í hverri orlofsnefnd skulu vera þrjár konur, kosnar á aðalfundi hlutaðeigandi héraðssambands, og þrjár til vara. Kosið skal til þriggja ára í senn. Orlofsnefndir skipta sjálfar með sér verkum. Þær skulu vera ólaunaðar. — **3. gr.** Fé orlofssjóðs skal fengið með þessum hætti: 1. Ríkissjóður greiðir árlega upphæð, sem svarar til minnst 10 kr. fyrir hverja húsmóður á landinu. 2. Með framlögum bæjar- og hreppsfélaga. 3. Með framlögum kvenfélaga og kvenfélagasambanda. 4. Með gjöfum, áheitum og öðrum þeim hætti, sem orlofsnefndum og kvenfélögum þykir henta. — Framlögum samkvæmt 1. lið skiptir félagsmálaráðuneytið milli orlofssvæða með hliðsjón af mótframlögum samkvæmt 2., 3. og 4. lið. — **4. gr.** Rétt til orlofsfjár eiga allar konur, sem veita heimili forstöðu án launagreiðslu fyrir það starf. Enn fremur má veita orlofsfé vegna barna allt að 10 ára aldri, helming á móti konu, ef sérstaklega stendur á. Orlof skal að jafnaði ekki vera styttra en 10—14 dagar. — **5. gr.** Við úthlutun orlofsfjár, er getur numið öllum kostnaði við fullt orlof, skulu orlofsnefndir hafa til hliðsjónar efnahag fjölskyldunnar, barnafjölda og aldur þeirra, húsnæði og heilsufar svo og aðrar þær ástæður, sem að áliti orlofsnefndar ber sérstaklega að taka tillit til. — Geyma má fé orlofssjóðs milli ára, ef ástæða þykir til. — **6. gr.** Félagsmálaráðuneytið skal láta prenta umsóknareyðublöð fyrir umsóknir um orlofsfé til húsmæðra og senda orlofsnefndum. — **7. gr.** Á meðan ekki hafa verið reist sérstök orlofsheimili, skulu orlofsnefndir hafa samvinnu við félagsmálaráðuneytið og menntamálaráðuneytið og aðra hlutaðeigendur um afnot skóla og annarra opinberra bygginga til orlofsdvalar, eftir því sem við verður komið. — **8. gr.** Skylt er orlofsnefndum að senda félagsmálaráðuneytinu árlega skýrslu um starfsemi sína ásamt reikningsskilum.

1960 Nr. 45 9. júní

Lög um heimilishjálp í viðlögum.

1. gr. Sveitarstjórnum og sýslunefndum er heimilt að ákveða, að setja skuli á fót í umdæmum þeirra heimilishjálp í viðlögum samkvæmt lögum þessum. Hlutverk hennar er að veita hjálp á heimilum, þegar sannað er með vottorði læknis eða ljósmóður eða á annan hátt, sem aðilar taka gilt, að hjálparinnar sé þörf um stundarsakir vegna sjúkdóma, barnsburðar, slysa, dauðsfalla eða af öðrum ástæðum. — [Þá má samkvæmt lögum þessum starfrækja heimilishjálp handa öldruðu fólki, eftir því sem nánar er ákveðið í reglugerð.][1]) — **2. gr.** Nú gerir sveitarstjórn eða sýslunefnd samþykkt um, að í umdæmi hennar skuli komið á fót heimilishjálp í viðlögum, og skal þá með sérstakri reglugerð, er félagsmálaráðuneytið staðfestir, kveða nánar á um starfsemi þessa.[2]) — **3. gr.** Framkvæmd heimilishjálpar má fela sérstakri nefnd, sem sveitarstjórn eða sýslunefnd kýs, og skal að minnsta kosti ein kona, er hefur þekkingu á heimilisstörfum, vera í nefndinni. Heimilt er enn fremur að fela framkvæmd heimilishjálpar sjúkrasamlögum,

1952 Nr. 10 25. jan.

1) L. nr. 29, 12. febr. 1945, § 1.
a) XXIII, 76, Féld. II, 143—4.

1) L. nr. 58, 22. apríl 1963, § 1.
2) Rgj. nr. 222 1962 (Reykjavík) o. m. fl. rgj.

1952 Nr. 10 25. jan.

kvenfélögum eða sérstakri stofnun undir yfirstjórn hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða sýslunefndar. — **4. gr.** Heimilishjálp veitist gegn endurgjaldi samkvæmt gjaldskrá, er sveitarstjórn eða sýslunefnd setur og ráðherra staðfestir. Heimilt er sveitarstjórn eða sýslunefnd að gefa eftir hluta af greiðslu fyrir veitta heimilishjálp eða fella greiðslu alveg niður, þegar efnalítið fólk á í hlut eða aðrar sérstakar ástæður til slíkrar ívilnunar eru fyrir hendi. — **5. gr.** Heimilt er sveitarfélögum að gera með sér samning um sameiginlega heimilishjálp í umdæmum sínum. — **6. gr.** Á þeim tímum, sem húsmæðraskólarnir starfa, skulu þeir halda uppi kennslu, ef húsrúm og aðrar aðstæður leyfa, til leiðbeiningar konum, sem taka vilja að sér að stunda heimilishjálp samkvæmt lögum þessum. Fer um kostnað við kennslu í þeim greinum á sama hátt og annan rekstrarkostnað húsmæðraskólanna. — **7. gr.** Ríkissjóður endurgreiðir ⅓ hluta af halla þeim, sem sveitarsjóðir og sýslusjóðir kunna að verða fyrir af starfsemi heimilishjálpar. — Reikningar skulu árlega sendir félagsmálaráðuneytinu, er þeir hafa verið endurskoðaðir. Ráðuneytið ákveður endurgreiðslu ríkissjóðs á hluta af rekstrarhalla sveitarfélaganna vegna heimilishjálpar.

1961 Nr. 60 29. marz

Lög um launajöfnuð kvenna og karla.

1. gr. Á árunum 1962—1967 skulu laun kvenna hækka til jafns við laun karla fyrir sömu störf í eftirfarandi starfsgreinum: almennri verkakvennavinnu, verksmiðjuvinnu og verzlunar- og skrifstofuvinnu. — **2. gr.** Hinn 1. jan. 1962 skulu laun kvenna í starfsgreinum skv. 1. gr. hækka um ⅙ hluta launamismunarins og síðan árlega hinn 1. jan. ár hvert fram til 1967 hækka sem nemur launamismuninum, eins og hann er í upphafi hvers árs, deildum með fjölda þeirra hækkana, sem eftir er að veita hverju sinni. Fullum launajöfnuði skal náð 1. jan. 1967. — **3. gr.** Hin árlega launahækkun skal ákveðin af þriggja manna nefnd — launajafnaðarnefnd — einum skipuðum af félagsdómi og er hann formaður nefndarinnar, öðrum skipuðum af Alþýðusambandi Íslands og hinum þriðja skipuðum af Vinnuveitendasambandi Íslands. Sömu aðilar skipa hver um sig einn mann til vara. Skipunartími nefndarinnar er þrjú ár í senn. Ákvarðanir nefndarinnar eru fullnaðarákvarðanir og verða ekki bornar undir dómstóla. Meiri hluti atkvæða ræður úrslitum í nefndinni. Kostnaður af störfum nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði. — **4. gr.** Stéttarfélög þau, er semja um kaup og kjör fyrir konur í starfsgreinum skv. 1. gr., skulu í nóvembermánuði ár hvert, í fyrsta sinn 1961, sækja um launahækkanir til nefndarinnar og láta fylgja með eintök af viðkomandi kjarasamningum. Tekur nefndin síðan ákvörðun um launahækkun í samræmi við ákvæði 1. og 2. gr. og birtir hana. — Stéttarfélögum er heimilt í stað þess að láta launajafnaðarnefnd ákvarða launahækkun að semja um hækkunina við vinnuveitendur, enda staðfesti nefndin slíka samninga. — **5. gr.** Lög þessi skerða ekki á nokkurn hátt rétt stéttarfélaganna til að semja um það við vinnuveitendur, að launajöfnuði skuli náð á skemmri tíma en lögin mæla fyrir um.

1961 Nr. 60 29. marz

1930 Nr. 28 19. maí

Lög um greiðslu verkkaups.

1. gr. Verkkaup skal greitt með gjaldgengum peningum starfsmönnum öllum og daglaunamönnum við verzlanir, verksmiðjur og náma, hásetum og öðrum starfsmönnum á skipum, sem á fiskveiðar ganga, síldveiðar eða hvalveiðar, hvort sem eru seglskip, mótorbátar eða gufuskip, nema verkkaupið sé hluti af aflanum sjálfum, svo og starfsmönnum og daglaunamönnum þeim, er á landi vinna hverja þá vinnu, er af útgerð skipanna leiðir, og má eigi greiða kaupið með skuldajöfnuði, nema svo hafi áður verið sérstaklega um samið.[a]) — Sama er og, ef verk er unnið í ákvæðisvinnu við einhverja þessa atvinnugrein. — **2. gr.** Verkafólki, sem vinnur daglaunavinnu í landi við verksmiðjur, verzlanir, byggingar, ístöku og útgerð og enn fremur við fermingu og affermingu skipa og báta, svo og iðnaðarmönnum, er vinna hjá öðrum að iðn sinni, skal greitt verkkaupið vikulega að minnsta kosti nema öðruvísi sé um samið. — Ákvæði um þetta nær þó ekki til venjulegrar sveitavinnu, þar sem verkafólkið fær húsnæði og fæði sem hluta verkkaupsins. — **3. gr.** Nú vinnur verkafólk slík verk, sem um getur í 2. gr. fyrstu málsgr., í ákvæðisvinnu, og skal þá verkkaupið greitt að minnsta kosti vikulega, ef verkinu eða verkshluta, sem kauptaxtinn eða umsamin upphæð verkkaups miðast við, er lokið á þeim tíma, en ella, sé ekki öðruvísi um samið, þegar verkinu er lokið. — Sama gildir um iðnaðarmenn, er taka að sér verk og vinna það fyrir ákveðið kaup eða taka að sér verk í ákvæðisvinnu, ef

a) V, 399, XXV, 187.

1930 Nr. 28 19. maí

iðnaðarmaður vinnur verkið einn eða með venzlamönnum sínum, með atvinnufélaga eða með nemendum, er hann hefur tekið til iðnnáms. — **4. gr.** ...[1]) — Réttargjöld skulu eigi greidd í málum þessum.

1931 Nr. 15 6. júlí

Lög um viðauka við lög nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups.

1. gr. Hlunnindi þau, sem felast í lögum nr. 28, 19. maí 1930, um greiðslu verkkaups, skulu einnig ná til kaupgjalds og aksturslauna bifreiðarstjóra.[a])

1958 Nr. 12 10. marz

Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf.

Hinn 8. maí 1957 samþykkti Alþingi þingsályktun um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samþykkt nr. 100 um jöfn laun karla og kvenna fyrir jafnverðmæt störf, sem gerð var á 34. þingi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (I. L. O.) í Genf 29. júní 1951. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent aðalforstjóra Alþjóðavinnumálastofnunarinnar hinn 17. febrúar 1958.

1958 Nr. 16 9. apríl

Lög um rétt verkafólks til uppsagnarfrests frá störfum og um rétt þess og fastra starfsmanna til launa vegna sjúkdóms- og slysaforfalla.

1. gr. Nú hefur verkamaður, iðnlærður eða óiðnlærður, sem fær laun sín greidd í tíma- eða vikukaupi, unnið hjá sama atvinnurekanda í eitt ár eða lengur, og ber honum þá eins mánaðar uppsagnarfrestur frá störfum. — Tíma- eða vikukaupsmaður telst hafa unnið hjá sama atvinnurekanda í eitt ár, ef hann hefur unnið hjá honum samtals a. m. k. 1800 klukkustundir á síðustu 12 mánuðum, þar af a. m. k. 150 stundir síðasta mánuðinn fyrir uppsögn. Jafngildar unnum klukkustundum teljast í þessu sambandi fjarvistir vegna veikinda, slysa, orlofs, verkfalla og verkbanna, allt að 8 klst. fyrir hvern fjarvistardag.[b]) — Launþega sem rétt á til uppsagnarfrests samkvæmt þessari grein, skal skylt að tilkynna með eins mánaðar fyrirvara, ef hann óskar að hætta störfum hjá atvinnurekanda sínum. — Uppsögn skal vera skrifleg og miðast við mánaðamót. — **2. gr.** Nú fer verkamaður fyrir tilmæli atvinnurekanda, sem hann vinnur hjá, til starfs um tíma hjá öðrum atvinnurekanda, og skal þá sá tími talinn unnar vinnustundir hjá hinum fyrrtalda atvinnurekanda, að því er réttindi þau snertir, sem um getur í 1. gr. — **3. gr.** Nú fellur niður atvinna hjá atvinnurekanda, svo sem vegna þess að hráefni er ekki fyrir hendi hjá fiskiðjuveri, upp- og útskipunarvinna er ekki fyrir hendi hjá skipaafgreiðslu, fyrirtæki verður fyrir ófyrirsjáanlegu áfalli, svo sem vegna bruna eða skiptapa, og verður atvinnurekanda þá eigi gert að greiða bætur til launþega sinna, þó að vinna þeirra nemi eigi 150 klukkustundum á mánuði, enda missa launþegar þá eigi uppsagnarrétt sinn meðan slíkt ástand varir. — Nú hefur verkamaður misst atvinnu sína af ofangreindum ástæðum og honum býðst annað starf, sem hann óskar að taka, og er hann þá ekki bundinn af ákvæðum 3. málsgr. 1 gr. um uppsagnarfrest, enda tilkynni hann strax atvinnurekandanum, ef hann ræður sig hjá öðrum til frambúðar. — **4. gr.** Fastir starfsmenn og tíma- og vikukaupsmenn, sem rétt eiga á uppsagnarfresti samkvæmt 1. gr. laga þessara, skulu eigi missa neins í af launum sínum, í hverju sem þau eru greidd, fyrstu fjórtán dagana eftir að þeir forfallast frá vinnu sökum sjúkdóma eða slysa.[a]) — **5. gr.** Nú vill launþegi neyta réttar síns samkvæmt 1. og 4. gr., og skal hann þá, ef atvinnurekandi óskar þess, afhenda honum vottorð læknis um veikindin eða slysið, er sýni, að hann hafi verið óvinnufær vegna veikindanna eða slyssins. — **6. gr.** Ákvæði laga þessara hagga ekki samningum milli samtaka atvinnurekenda og launþega um greiðslu atvinnurekanda á sjúkrapeningum til starfsmanna sinna, hvort sem þeir eru greiddir til styrktarsjóða, stéttarfélaga eða beint til þeirra sjálfra. — **7. gr.** Ákvæði samnings milli atvinnurekanda og launþega, sem brjóta í bág við lög þessi, eru ógild, ef þau rýra rétt launþegans. — Haldast skulu þau réttindi, sem veitt eru með sérstökum lögum, samningum eða leiðir af venju í einstökum starfsgreinum, ef þau eru launþega hagstæðari en ákvæði þessara laga.

1958 Nr. 11 10. marz

Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um nauðungarvinnu eða skylduvinnu.

Hinn 8. maí 1957 samþykkti Alþingi þingsályktun um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samþykkt nr. 29, um nauðungarvinnu eða skylduvinnu,

1) L. nr. 85, 23. júní 1936, § 224.

a) XXV, 187. — b) XXXI, 332—5.

a) XXXI, 332—5.

1958 Nr. 11 10. marz

sem gerð var á 14. þingi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (I. L. O.) í Genf 28. júní 1930. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent aðalforstjóra Alþjóðavinnumálastofnunarinnar hinn 17. febrúar 1958.

1956 Nr. 75 18. sept.

Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt um félagafrelsi landbúnaðarverkafólks.

Hinn 27. marz 1956 samþykkti Alþingi þingsályktun um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samþykkt nr. 11, sem gerð var á 3. þingi alþjóða vinnumálastofnunarinnar (I. L. O.) í Genf 25. október 1921. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent aðstoðarforstjóra alþjóða vinnumálastofnunarinnar hinn 21. ágúst 1956.

1956 Nr. 52 9. apríl

Lög um vinnumiðlun.

1. gr. Í hverjum kaupstað og kauptúni með 300 íbúa skal starfrækt vinnumiðlun.[1]) — Félagsmálaráðherra getur með reglugerð ákveðið, að vinnumiðlun skuli starfrækt annars staðar í landinu, ef ástæða þykir til. — **2. gr.** Sveitarstjórn annast vinnumiðlun, hver í sínu sveitarfélagi undir yfirumsjón félagsmálaráðuneytisins. Hún getur falið oddvita sínum, sveitarstjóra, bæjarstjóra eða öðrum manni framkvæmd hennar. Til þess að vera sveitarstjórn — eða þeim, er hún hefur falið vinnumiðlun fyrir sína hönd — til ráðuneytis um allt það, sem vinnumiðlun varðar, skulu tilnefndir af aðilum á staðnum fjórir menn: Tveir af verkalýðsfélögum eða fulltrúaráði þeirra, einn af Vinnuveitendasambandi Íslands eða af deild þess eða meðlim og einn af Vinnumálasambandi samvinnufélaganna eða af deild þess eða meðlim. Í Reykjavík skulu þó trúnaðarmenn atvinnurekenda báðir tilnefndir af Vinnuveitendasambandi Íslands, en þegar þar er um að ræða málefni, sem varðar Vinnumálasamband samvinnufélaganna, skal í stað annars þeirra kveðja til trúnaðarmann frá því. Sé trúnaðarmaður ekki tilnefndur samkvæmt framansögðu, skal hann kosinn af sveitarstjórn úr hópi verkamanna og atvinnurekenda, eftir því sem við á. — Bæjarstjórn er heimilt að reka sérstaka skrifstofu, er annast vinnumiðlun. Trúnaðarmenn þeir, er um getur í 1. mgr., skulu vera forstöðumanni skrifstofunnar til aðstoðar og ráðuneytis. Nánar skal kveðið á um rekstur og starfslið skrifstofunnar í samþykkt, er bæjarstjórn semur, en ráðherra staðfestir.[1]) — **3. gr.** Hlutverk vinnumiðlunar er: a. að veita verkamönnum aðstoð við að finna vinnu við þeirra hæfi og atvinnurekendum við að fá hæfa verkamenn, hvorutveggja án endurgjalds; b. að miðla vinnu milli verkamanna um land allt, eftir því sem unnt er; c. að veita öryrkjum og unglingum aðstoð við að finna vinnu við þeirra hæfi; d. að úthluta atvinnubótavinnu, svo og annarri vinnu, sem ríki, sveitarstjórn eða opinberar stofnanir óska, að úthlutað sé; e. að fylgjast með atvinnuháttum, eftir því sem auðið er, og safna skýrslum og gögnum í því augnamiði; f. að annast atvinnuleysisskráningar 1. febrúar, 1. maí, 1. ágúst og 1. nóvember ár hvert og láta auk þess fram fara atvinnuleysisskráningar eftir fyrirmælum sveitarstjórnar eða félagsmálaráðherra; g. að veita opinberum stofnunum svo og verkalýðsfélögum og félögum atvinnurekenda upplýsingar um ástandið á vinnumarkaðnum, eftir því sem unnt er; h. að láta launþegum, sem óskað hafa aðstoðar við vinnuráðningar, í té vottorð um atvinnu þeirra eða atvinnuleysi það tímabil, sem þeir hafa verið skráðir sem umsækjendur um atvinnu; i. að inna af höndum önnur þau störf, sem lög og reglugerðir kunna að ákveða. — **4. gr.** Rétt er þeim, sem annast vinnumiðlun, sbr. 2. gr., að krefjast þess, að þeir, sem óskað hafa vottorðs samkvæmt 3. gr. h., hafi samband við þá eins oft og þurfa þykir og geri grein fyrir atvinnu sinni. — **5. gr.** Allir þeir, er hafa með höndum fastan atvinnurekstur með aðkeyptu vinnuafli verkamanna í kaupstöðum og kauptúnum með 300 íbúa eða fleiri, skulu eigi sjaldnar en mánaðarlega senda þeim, er vinnumiðlun annast á staðnum, afrit af kaupgjaldsskrám sínum, enda séu þær þannig úr garði gerðar, að auðvelt sé að sjá af þeim, hve mikil upphæð hefur verið greidd í vinnulaun hverjum einstökum manni á þeim tíma, er skráin nær yfir. — Þeir, sem vinnumiðlun annast, skulu, að fengnum tillögum frá Vinnuveitendasambandi Íslands, láta útbúa eyðublöð fyrir þessar kaupgjaldsskrár og skulu þau afhent atvinnurekendum ókeypis. — **6. gr.** Þeir, sem annast vinnumiðlun samkvæmt lögum þessum, skulu hafa sín á milli sem nánast samband og samstarf, en félagsmálaráðuneytið samræmir starfsemi þeirra og setur nánari ákvæði um vinnumiðlunina með reglugerð.[2]) — Alþýðu-

1) Sbr. t. d. auglýs. nr. 181 1957.

1) Rgj. nr. 180 1952, sbr. rgj. nr. 174 1954 og nr. 15 1959 (Reykjavík). — 2) Rgj. nr. 130 1956.

1956 Nr. 52 9. apríl

samband Íslands og Vinnuveitendasamband Íslands tilnefna sinn trúnaðarmanninn hvort, er vera skal félagsmálaráðuneytinu til aðstoðar við allt það, er varðar vinnumiðlunina í landinu. — **7. gr.** Almenn vinnumiðlun, rekin í ágóðaskyni, er óheimil. — **8. gr.** Kostnaður, sem leiðir af ákvæðum 6. gr., greiðist úr ríkissjóði. Að öðru leyti greiðist kostnaður vegna vinnumiðlunar samkvæmt lögum þessum að ⅔ hlutum úr hlutaðeigandi sveitarsjóði og að ⅓ hluta úr ríkissjóði. — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim, varða sektum allt að kr. 10000.00 til ríkissjóðs, og skal fara með þau að hætti opinberra mála.

1958 Nr. 20 10. marz

Auglýsing um fullgildingu á alþjóðasamþykkt varðandi atvinnuleysi.

Hinn 29. maí 1957 samþykkti Alþingi þingsályktun um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að fullgilda fyrir Íslands hönd samþykkt nr. 2, varðandi atvinnuleysi, sem gerð var á fyrsta þingi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (ILO) í Washington árið 1919. — Fullgildingarskjal Íslands var afhent aðalforstjóra Alþjóðavinnumálastofnunarinnar hinn 17. febrúar 1958.

1962 Nr. 40 21. apríl

Lög um atvinnubótasjóð.

1. gr. Stofna skal atvinnubótasjóð, sem vera skal eign ríkisins. — Hlutverk sjóðsins er: a. að veita lán eða styrki til þess að auka framleiðslu á þeim stöðum í landinu, þar sem þörfin er brýnust, og stuðla þannig að aukinni atvinnu og jafnvægi í byggð landsins; b. að veita lán til þess að stuðla að hagnýtingu góðra framleiðsluskilyrða í landinu. — **2. gr.** Stofnfé sjóðsins er: a. Framlag úr ríkissjóði að fjárhæð kr. 100 000 000.00, sem greiðist með jöfnum greiðslum á næstu 10 árum, í fyrsta sinn á árinu 1962. b. Eftirstöðvar lána þeirra, sem veitt hafa verið til þess að bæta úr atvinnuörðugleikum í landinu, samkvæmt 20. og 22. gr. fjárlaga. — **3. gr.** Stjórn atvinnubótasjóðs skipa fimm menn, sem kosnir eru hlutfallskosningu af sameinuðu Alþingi á fyrsta þingi hvers kjörtímabils. Jafnmargir varamenn skulu kosnir með sama hætti. Stjórnin skiptir sjálf með sér verkum. — Félagsmálaráðherra ákveður laun stjórnarnefndarmanna, og greiðast þau, ásamt öðrum kostnaði, úr sjóðnum. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins tekur ákvarðanir um lán og styrki, sem veitt eru úr sjóðnum. Að jafnaði skulu lán og styrkir, samkvæmt 1. gr. a., ganga fyrir lánum, sem veitt eru samkvæmt 1. gr. b. Svo skulu og lán eða styrkir til atvinnuaukningar á stöðum, sem við atvinnuleysi búa, ganga fyrir lánum eða styrkjum til þeirra staða, sem að þessu leyti eru betur settir. — Samþykki allra stjórnarnefndarmanna þarf til þess að veita styrki, sbr. 1. gr. a., og styrk skal eigi veita nema sérstakir erfiðleikar séu fyrir hendi. — **5. gr.** Sjóðstjórninni er rétt að breyta greiðsluskilmálum lána þeirra, sem um ræðir í 2. gr. b., ef samkomulag næst um slíkar breytingar við lántakendur. Heimild þessi nær til þess að lengja greiðslutíma lánanna, lækka vexti eða gefa eftir af lánunum að einhverju eða öllu leyti, ef sérstakar ástæður mæla með slíkri eftirgjöf. Samþykki allra stjórnarnefndarmanna þarf þó til eftirgjafar lánanna. — **6. gr.** Umsókn um lán eða styrk úr sjóðnum skal senda sjóðstjórn, og skal fylgja umsókninni: a. Upplýsingar um tryggingu fyrir láni og veðbókarvottorð, ef um skip eða fasteign er að ræða. b. Vottorð vinnumiðlunar (sveitarstjórnar) um atvinnuástandið í sveitarfélagi, þar sem umsækjandi hyggst reka starfsemi þá, sem styrks eða láns er óskað til. c. Aðrar þær upplýsingar, sem stjórn sjóðsins kann að óska eftir. — Þegar sjóðstjórninni þykir ástæða til, skal hún leita umsagnar sveitarstjórnar, Fiskifélags Íslands, Alþýðusambands Íslands, Búnaðarfélags Íslands eða Iðnaðarmálastofnunar Íslands, eftir því sem við á, áður en umsókn er afgreidd. — **7. gr.** Sjóðstjórnin getur óskað upplýsinga varðandi umsóknir frá hverjum sem er, og er öllum skylt að láta henni slíkar upplýsingar í té, eftir því sem föng eru á. — **8. gr.** Vextir af lánum, sem veitt eru úr sjóðnum, samkvæmt 1. gr. b., skulu vera almennir útlánsvextir banka og sparisjóða. Vextir af öðrum lánum skulu eigi vera hærri en 6% p. a. — **9. gr.** Atvinnubótasjóður skal vera í vörzlu Framkvæmdabanka Íslands, sem annast bókhald sjóðsins og daglega afgreiðslu mála á hans vegum eftir nánari ákvörðun sjóðstjórnar. Handbært fé sjóðsins skal ávaxta í Seðlabankanum. — Ráðherra ákveður þóknun til bankans fyrir störf hans í þágu sjóðsins. — **10. gr.** Endurskoðun reikninga sjóðsins skal framkvæmd af endurskoðendum Framkvæmdabankans. — Reikningar sjóðsins skulu árlega birtir í Stjórnartíðindum. — **11. gr.** Sjóðstjórn er heimilt að afla upplýsinga um atvinnuástandið í hinum ýmsu byggðarlögum í landinu og gera um það skýrslu. Sömuleiðis er sjóðstjórninni rétt að

1962 Nr. 40 21. apríl

gera áætlun um uppbyggingu atvinnuveganna í einstökum byggðarlögum til hliðsjónar við veitingu lána úr sjóðnum til slíkra byggðarlaga um lengra eða skemmra tímabil.

Ákvæði til bráðabirgða. — Við gildistöku laga þessara skal í fyrsta sinn kjósa stjórn atvinnubótasjóðs. Kjörtími hennar er þar til ný stjórn er kjörin á fyrsta þingi eftir næstu almennar alþingiskosningar.

1952 Nr. 23 1. febr.

Lög um öryggisráðstafanir á vinnustöðum.[a])

I. kafli. — Gildissvið laganna, tilkynningarskylda o. fl. — 1. gr. Lög þessi ná til sérhverrar starfsemi, þar sem tveir verkamenn eða fleiri vinna, eða notuð er orka, sem er eitt hestafl eða meira, hvort tveggja þó með þeim undantekningum, er greinir í lögum þessum. — Undanþegin lögum þessum eru: 1. siglingar, fiskveiðar og aðrar veiðar, þar með talin aðgerð á veiðinni á skipsfjöl, enda sé ekki um sérstök verksmiðjuskip að ræða, 2. loftferðir, 3. vinna í einkaíbúð vinnuveitanda, enda sé um algeng heimilisstörf að ræða, 4. allur almennur búrekstur, 5. almenn skrifstofuvinna. — Ráðherra getur þó, í samráði við öryggismálastjóra, mælt svo fyrir í reglugerð, að vélar og önnur áhöld og mannvirki, sem lög þessi ná ekki til, en ætla má að sérstök hætta geti stafað af, skuli vera háð því eftirliti, er lög þessi mæla fyrir um. — **2. gr.** Verkamaður merkir í lögum þessum hvern þann mann, karl eða konu, sem vinnur utan heimilis síns í annars manns þjónustu. — Vinnuveitandi merkir í lögum þessum hvern þann mann, karl eða konu, sem hefur í þjónustu sinni tvo eða fleiri verkamenn. — Sé fyrirtæki, sem lög þessi ná til, rekið af þrem mönnum eða fleiri í sameiningu, telst aðeins einn þeirra vinnuveitandi samkvæmt þessum lögum, en hinir teljast vera verkamenn, enda vinni þeir við fyrirtækið. Skal það tilkynnt öryggiseftirlitinu, hver sé talinn vinnuveitandi. — Framkvæmdastjóri félags telst vinnuveitandi í merkingu þessara laga. — Sé um opinberan rekstur að ræða, telst vinnuveitandi sá, er umsjón hefur með rekstrinum, og skal það tilkynnt öryggiseftirlitinu, hver það er. — **3. gr.** Sérhvert fyrirtæki, sem lög þessi ná til (sbr. 1. gr.), skal tilkynna öryggiseftirlitinu starfsemi sína áður en liðinn er hálfur mánuður frá því hún hófst. Tilkynningunni skulu fylgja fullnægjandi upplýsingar um starfsemina, hvers konar og hve mikil orka er notuð, hve margir verkamenn vinni þar að jafnaði og annað það, er máli kann að skipta og krafizt verður. Ef notuð eru í fyrirtækinu efni, efnasambönd eða lofttegundir, sem hættuleg teljast heilsu manna, skal fylgja um þau skrá frá trúnaðarlækni öryggiseftirlitsins. — Þegar gerð er breyting á fyrirtæki, skal senda öryggiseftirlitinu sams konar tilkynningu og um getur í 1. málsgr. þessarar greinar strax og breytingum er lokið. — Eigandi farandvélar skal tilkynna hana öryggiseftirlitinu, og þegar þess er óskað, láta því í té upplýsingar um, hvar vélin er í notkun og hver beri ábyrgð á gæzlu hennar gagnvart öryggiseftirlitinu. — **4. gr.** Rísi ágreiningur milli öryggismálastjóra og vinnuveitanda um það, hvort tiltekin starfsemi sé háð ákvæðum laga þessara, má skjóta ágreiningnum til ráðherra, og kveður hann upp úrskurð um hann.

II. kafli. — Almenn ákvæði um tilhögun á vinnustað. — 5. gr. Vinnuveitanda ber að sjá um, að á vinnustað sé öllu svo fyrir komið, að verkamenn séu verndaðir gegn slysum og sjúkdómum eftir því, sem föng eru frekast til. — Vinnuveitanda ber að sjá svo um, að verkamenn fái vitneskju um, ef hætta fylgir störfum þeirra og á hvern hátt bezt sé að forðast hana. Sérstaklega skal leiðbeina óvönum verkamönnum, nemum og ungum verkamönnum í þessu efni. — **6. gr.** Verkamenn skulu stuðla að því eftir megni, að allt, sem gert er til að vernda þá gegn slysum og sjúkdómum, komi að sem beztum notum, þeim ber og að stunda reglusemi og nauðsynlega varkárni á vinnustað. — Verkamenn skulu sérstaklega gæta þess að vélar, verkfæri, áhöld og annar útbúnaður, sem notaður er við vinnuna, sé í góðu lagi, og skulu strax tilkynna yfirmanni sínum, ef þeir verða varir við, að verkfæri, áhöld og annar útbúnaður gengur úr lagi. — Verði verkamaður fyrir slysi við vinnu sína, eða fái atvinnusjúkdóm, ber honum eða trúnaðarmanni að tilkynna það yfirmanni sínum svo fljótt sem verða má. Eigi má taka upp þá vinnu á ný, fyrr en það hefur verið lagfært, sem kann að hafa verið í ólagi. — **7. gr.** Trúnaðarmaður verkamanna (sbr. 42. gr.) skal reglulega líta eftir því, að allur öryggisútbúnaður sé í góðu lagi og hann notaður á réttan hátt. Verði hann var einhverra ágalla, skal hann tilkynna það vinnuveitanda. Verði trúnaðar-

a) XXVIII, 102.

1952 Nr. 23 1. febr.

maðurinn þess var, að hægt sé að bæta um öryggisútbúnaðinn á einhvern hátt, ber honum að vekja athygli vinnuveitanda á því. Sömuleiðis skal trúnaðarmaðurinn vekja áhuga verkamanna á notkun alls þess, er til öryggis má verða, og leiðbeina þeim um allt það, er að öryggisútbúnaðinum lýtur. — Trúnaðarmaður skal, í samráði við verkstjóra, hafa gát á því, að óviðkomandi menn séu ekki á ferli á vinnustað, enda sé þar viðvörun á áberandi stað, að óviðkomandi sé bannaður aðgangur. — **8. gr.** Þegar um vinnu er ræða, sem hefur í för með sér óvenjulega mikla hættu fyrir líf, limi eða heilbrigði verkamanna eða er óvenjulega erfið, getur ráðherra sett reglur í samráði við öryggismálastjóra um öryggisútbúnað umfram það, sem mælt er fyrir um í lögum þessum. Í þeim reglum geta verið ákvæði um takmörkun vinnutíma, að verkamenn innan 18 ára aldurs séu eigi látnir framkvæma verkið og eigi heldur verkamenn, sem hafi annaðhvort ekki nægilegt líkamlegt eða andlegt atgervi til vinnunnar. — **9. gr.** Ráðherra getur ákveðið, í samráði við öryggismálastjóra, að fram fari reglubundin læknisskoðun verkamanna, enda sé ástæða til að ætla, að á þann hátt megi koma í veg fyrir eða hefta atvinnusjúkdóma til muna. Þegar svo stendur á, er vinnuveitandi skyldur til að gefa verkamönnum frí frá störfum, án skerðingar á kaupi, til þess að skoðun geti farið fram, nema hún tæki lengri tíma en hálfa klst. fyrir hvern verkamann. — **10. gr.** Ráðherra er heimilt, í samráði við öryggismálastjóra, að gefa út reglugerðir og aðrar reglur um tilhögun á vinnustað, starfsháttu og önnur atriði, er varða heilbrigði og velferð verkamanna, svo og um öryggisútbúnað til að forðast slys og sjúkdóma af völdum vinnunnar, allt innan þeirra takmarka, er lög þessi ákveða.[1]) — Ef vélar, verkfæri, áhöld og annar útbúnaður, sem notaður er við vinnuna, er þannig gerður, að nauðsynlegt sé að sannreyna styrkleika hans eða önnur gæði eða rannsaka hann á annan hátt, ber eigandinn allan eða nokkurn hluta kostnaðarins af rannsókninni eftir nánari fyrirmælum ráðherra. — **11. gr.** [Sérhver, sem ætlar að reisa eða reka meiri háttar verksmiðju eða verkstæði eða breyta eldra fyrirtæki, skal leita umsagnar öryggismálastjóra um, hvort hið fyrirhugaða skipulag sé í samræmi við lög þessi og reglugerðir settar samkvæmt þeim. Í því skyni skal hann láta í té sundurliðaða greinargerð með nægilegum uppdráttum yfir fyrirkomulag véla og húsakynna og öðrum upplýsingum, sem máli kunna að skipta, allt eftir því, sem öryggismálastjóri kann að krefjast. — Vilji hlutaðeigandi ekki una fyrirmælum eða úrskurði öryggismálastjóra, lútandi að þessu, getur hann skotið máli sínu til úrskurðar öryggisráðs. — Hver sá, sem tekur að sér byggingu verksmiðja, verkstæða eða annars þess háttar, uppsetningu véla eða vélbúnaðar, hverju nafni sem nefnist, skal vera ábyrgur gagnvart öryggiseftirlitinu um, að öryggisútbúnaður sé samkvæmt lögum þessum og í samræmi við tillögur, fyrirmæli eða úrskurði öryggismálastjóra og öryggisráðs, ef því er að skipta, samkvæmt þessari grein. — Ákveða skal í reglugerð, hver stærð verksmiðja og verkstæða skuli falla undir ákvæði þessarar greinar. — Óheimilt er að hefja rekstur í nýrri verksmiðju eða verkstæði, fyrr en eftirlitsmaður hefur gefið réttum aðilum vottorð um, að allur útbúnaður sé í fullu lagi og í samræmi við fyrirmæli öryggismálastjóra eða öryggisráðs, þar sem það á við.][1])

III. kafli. — Sérstakar reglur varðandi ráðstafanir til verndar heilbrigði og velferð verkamanna. — **12. gr.** Ráðherra setur, að fengnum tillögum öryggismálastjóra [og öryggisráðs][2]), reglur um ráðstafanir til verndar heilbrigði og velferð verkamanna, er vinna í verksmiðjum, verkstæðum eða við sérhverja aðra starfsemi, sem skylt er að hafa eftirlit með samkv. lögum þessum. Í reglum þessum skulu m. a. sett fyrirmæli um stærð og fyrirkomulag húsnæðis þess, sem unnið er í, hitun þess, hreinlætisútbúnað og aðrar ráðstafanir, er gera þarf til verndar heilsu verkamanna.

IV. kafli. — Ráðstafanir til að verjast slysum. — **13. gr.** Byggingar allar og önnur mannvirki, sem lög þessi ná til, svo og vélar, verkfæri, áhöld og annar útbúnaður skal vera tryggilega gerður, og skal hann notaður og honum haldið við á tilhlýðilegan hátt. Þar sem byggingarsamþykktir eru í gildi, skal farið eftir ákvæðum þeirra, enda séu ekki gerðar strangari kröfur í lögum þessum. Ef nauðsynlegt er, skal vinnuveitandi láta fram fara rannsókn á því, hvort frágangur sé tryggilegur. — Þegar fyrirkomulag bygginga

1) Rgj. nr. 145, 20. júlí 1953, rgj. nr. 69, 16. apríl 1953, rgj. nr. 201, 8. okt. 1952, rgj. nr. 202 s. d., rgj. nr. 49, 12. marz 1947, rgj. nr. 83 1954, rgj. nr. 154 1956.

1) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 1.
2) S. l., § 2.

og annarra mannvirkja er ákveðið, skal þess gætt, að gangar, stigar og útgöngudyr séu nægilega greiðfærar, ef eldsvoða ber að höndum. Hættulegar gryfjur, skurðir og annað þess háttar skal vera nægilega varið. Gólfum skal haldið þannig við, að ekki sé sérstök hætta við falli á þeim. Hvarvetna þar, sem umferð er, skal vera séð fyrir nægilegri birtu. — Útbúnaður, sem gerður er til varnar slysum, skal vera eins hentugur og frekast eru föng á og settur upp á réttan hátt. Honum skal haldið nægilega vel við. — **14. gr.** Enginn framleiðandi eða seljandi má láta af hendi vélar, vélahluta, verkfæri, áhöld eða annan útbúnað, sem lög þessi ná til, nema ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar eru samkvæmt þeim, sé tryggilega fullnægt, og skal allur nauðsynlegur öryggisútbúnaður fylgja vélunum. — Sá, sem setur upp vélar, vélahluta, verkfæri, áhöld eða annan útbúnað, sem lög þessi ná til, ber ábyrgð á því, að ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar eru samkvæmt þeim, sé fullnægt. — Ákvæði 1. og 2. málsgr. þessarar greinar skerða þó á engan hátt ábyrgð þá, sem hvílir á vinnuveitanda samkvæmt lögum þessum. — Ráðherra getur ákveðið, að hver sá, sem lætur af hendi aflvélar, verkfæri eða annan útbúnað, sem lög þessi ná til, skuli tilkynna það öryggismálastjóra. Lætur öryggiseftirlitið þá í té ókeypis eyðublöð fyrir tilkynningarnar. — Raforkuver skulu láta öryggiseftirlitinu í té upplýsingar um sölu þeirra á raforku, eftir nánari fyrirmælum ráðherra. — **15. gr.** Á sérhverjum vinnustað, sem lög þessi ná til, skal vera tiltækilegur útbúnaður til hjálpar í viðlögum, og skal útbúnaðurinn vera í samræmi við nánari fyrirmæli öryggismálastjóra. Sömuleiðis getur öryggismálastjóri krafizt þess af stærri fyrirtækjum, að þau búi út sérstakar slysastofur eftir nánari fyrirmælum hans. — Í fyrirtækjum, þar sem slysahætta er veruleg, skal einn eða fleiri af verkamönnunum hafa tekið þátt í námskeiði í hjálp í viðlögum, og hafi þá sá eða þeir verkamannanna einir umráð yfir útbúnaði þeim, sem er fyrir hendi til hjálpar í viðlögum. — **16. gr.** Sérhver vél, allur búnaður hennar, undirstöður og festing skal vera fulltraust og þannig frá öllu gengið, að notkun vélarinnar hafi sem minnsta slysahættu í för með sér. Ef nauðsynlegt er, skal vélin vera með hentugum öryggisbúnaði, sem byggður sé með henni, sé þess nokkur kostur.[a]) — Ef öryggismálastjóri telur það nauðsynlegt af öryggisástæðum, getur hann krafizt þess, að þannig sé frá vél og öryggisbúnaði hennar gengið, að eigi sé hægt að nota vélina, nema öryggisbúnaður hennar sé í fullu lagi. — Eigi má taka öryggisbúnað af vél meðan hún er í notkun. — Gangar ætlaðir til umferðar í vélarúmum eða öðrum stöðum, þar sem vélar eru í notkun, skulu vera svo breiðir og háir, að umferð þar sé hættulaus. Önnur bil milli véla skulu vera lokuð, meðan önnur hvor eða báðar vélarnar eru í gangi, og á þann hátt, er öryggismálastjóri kann að segja fyrir um. — Meðan vél er í gangi má eigi leggja á hana reim, snúru eða annað þess háttar, hreinsa hana, smyrja eða gera annað svipað við hana, nema það sé óumflýjanlega nauðsynlegt og þá því aðeins, að gætt sé ýtrustu varkárni, t. d. þess, að viðkomandi verkamaður sé eigi þannig klæddur, að fötin auki hættuna.[b]) — Þegar eigi verður hjá því komizt, t. d. vegna viðgerðar eða annars þess háttar, að unnið sé nálægt eða við hættulegar vélar, skal þeim haldið kyrrum og þannig vera frá þeim gengið, að þær verði eigi settar í gang, unz vinnunni er lokið.[b]) — Eigi má nota hanzka, vettlinga eða annað þess háttar við vörzlu véla, ef það kann að auka slysahættu.[b]) — **17. gr.** Aflvélar skulu vera þannig gerðar, að ræsa megi þær hættulaust, sé gætt venjulegrar varkárni. Öryggismálastjóri getur sett nánari reglur um þetta atriði. — Þegar vélar eru tengdar aflvélinni, má ekki ræsa hana, fyrr en gefið hefur verið greinilegt merki um það, og skal merkið heyrast alls staðar þar, sem þess er þörf. Frá þessu ákvæði getur öryggiseftirlitið gefið undanþágu, ef slysahætta eykst ekki við það að þess áliti. — Á vinnustöðum, þar sem aflvélar eru eða önnur vélknúin tæki notuð við reksturinn, skal að jafnaði vera starfandi maður eða menn, er hafa þekkingu á vélum þeim og tækjum, sem á vinnustöðum eru. — **18. gr.** Frá öllum drifbúnaði skal tryggilega gengið og settar um hann hlífar, allt eftir nánari fyrirmælum öryggismálastjóra.[c]) — **19. gr.** Frá vinnuvélum skal þannig gengið, að hægt sé að stöðva þær fljótt og hættulaust frá vinnustað, enda telji öryggiseftirlitið þá varúðarráðstöfun ekki ónauðsynlega. — Ef vinnuvél er reimknúin frá hreyfli eða drifás

a) XXXII, 196, XXXIII, 537.
b) XXX, 93.
c) XXIV, 431—2, XXV, 381, XXX, 92.

og ekki er hægt að ræsa, þegar vinnuvélin er í tengslum, skal vera þannig frá henni gengið, að hún verði á öruggan hátt tekin úr tengslum með búnaði er öryggismálastjóri samþykkir.[a]) — **20. gr.** Ílát með gufu eða öðrum gastegundum, sem eru með yfirþrýstingi, skulu vera nægilega sterk og þannig frá þeim gengið að öðru leyti, að sem minnst hætta stafi af þeim. Sérstaklega skal þess gætt, að þrýstingsaukning í þeim hafi ekki verulega aukna hættu í för með sér. — **21. gr.** Gæzlu gufukatla og suðukatla, sem eru með yfirþrýstingi, má aðeins fá í hendur reglumönnum og áreiðanlegum mönnum, sem eru fullra 18 ára að aldri. — Sá, sem stendur fyrir gæzlu eða gætir á eigin ábyrgð gufuketils með hitafleti, sem er 30 m^2 eða meira, skal hafa vélstjórapróf eða hafa notið annarrar menntunar, sem ráðherra, í samráði við öryggismálastjóra, telur fullnægjandi. — Þeir, sem gæta á eigin ábyrgð annarra gufukatla en þeirra, er getur í 2. málsgr. þessarar greinar, þurfa að hafa notið þeirrar menntunar, er öryggismálastjóri tekur gilda, eða að sanna á annan hátt fyrir honum kunnáttu sína, t. d. með því að ganga undir próf hjá honum eða fulltrúa hans. — Verði gæzlumaður gufuketils sannur að sök um óreglu í starfi eða vítaverða óvarkárni, getur öryggismálastjóri svipt hann rétti til gæzlu gufuketils. Úrskurði öryggismálastjóra má áfrýja til ráðherra. — Ef ómögulegt er af óviðráðanlegum ástæðum að útvega til gæzlu gufuketils mann, sem hefur réttindi til þess, getur vinnuveitandi falið gæzluna manni, sem hann telur vel til þess fallinn, enda þótt hann hafi eigi rétt til gæzlu gufuketils. Þessi ráðstöfun skal strax tilkynnt öryggiseftirlitinu, og tekur það ákvörðun um, hversu lengi hún megi haldast. Eigi má haga gæzlu gufuketils eins og segir í þessari málsgrein lengur en hálfan mánuð, nema samþykki öryggismálastjóra komi til. — Ráðherra getur, samkvæmt tillögum öryggismálastjóra, veitt undanþágur frá ákvæðum þessarar greinar fyrir einstaka gufukatla eða sérstakar gerðir gufukatla. — **22. gr.** Ker og önnur ílát, sem soðið er í eða brætt, svo og ílát með ætandi efnum eða öðrum hættulegum efnum, skulu vera þannig útbúin og þannig frá þeim gengið, að hættan af þeim sé svo lítil sem verða má. — **23. gr.** Lyftitæki, gálgar, hengibrautir og önnur slík verkfæri skulu vera sterkbyggð og þannig gerð, að sem minnst hætta stafi af þeim fyrir verkamenn. Á þeim skal sérstaklega athuga: 1. hvort allir burðarhlutar (útleggjarar, keðjur, strengir og annað þess háttar) séu nægilega sterkir og sé vel haldið við; 2. að ofhleðsla eigi sér ekki stað; 3. að byrðin sé fest og losuð á öruggan hátt, og 4. að byrðin setji mann ekki í hættu, meðan hún er á lofti. — Ráðherra setur með reglugerð ákvæði um öryggisráðstafanir um fermingu og affermingu skipa. — **24. gr.** Sé hætta á falli húsa, reykháfa, brúa, geyma eða annarra mannvirkja, falli eða skriðufalli moldarbakka, sands, malar, vörustafla eða annars þess háttar, skal gera nauðsynlegar öryggisráðstafanir, svo að eigi sé hætta á slysum á mönnum. — Þegar unnið er í brunnum, námum, gryfjum, kötlum, geymum eða öðru þess háttar, sömuleiðis þegar unnið er með eitruð efni, sprengifim efni eða efni, sem eru hættuleg á annan hátt, skal gera nægilegar öryggisráðstafanir, svo að eigi sé hætta á, að menn kafni, eitrist, verði fyrir slysi af völdum sprengingar eða slasist á annan hátt. — **25. gr.** Ef eigi er hægt að veita verkamönnum nægilega vernd gegn slysum eða sjúkdómum með öðrum hætti, skal gera sérstaklegar öryggisráðstafanir, þar sem því verður við komið, t. d. nota hentugasta fatnað, öryggisbelti eða hlífðarútbúnað, samkvæmt nánari ákvæðum, er sett verða í reglugerð, sbr. 12. gr. — Verkamenn eru skyldir að nota þann öryggisútbúnað, sem nefndur er í 1. málsgrein þessarar greinar, þegar þeir þarfnast hans við vinnu sína. — **26. gr.** Komi fyrir slys á vinnustað, svo að dauði verkamanns hljótist af, eða verði verkamaður fyrir slysi, sem er þess eðlis, að gera megi ráð fyrir að dómi læknis, að almannatryggingarnar verði bótaskyldar, skal vinnuveitandi tilkynna það öryggiseftirlitinu svo fljótt sem verða má og eigi síðar en að einum sólarhring liðnum.[a]) Öryggiseftirlitið skal láta framkvæma rannsókn á orsökum slyssins. — Verði verkamaður veikur af sjúkdómi, sem stafar af atvinnu hans, skal tilkynna það á sama hátt og þegar um slys er að ræða (sbr. 1. málsgr. þessarar greinar). — **27. gr.** Hafi læknir verkamann til lækninga, sem þjáist af atvinnusjúkdómi (sbr. 49. gr. laga nr. 50 1946, um almannatryggingar), skal læknirinn tilkynna sjúklinginn og sjúkdóminn til héraðslæknis, er síðan tilkynnir það öryggiseftirlitinu. — Ráð-

a) XXXII, 196.

a) XXVII, 170, XXIX, 118, XXX, 349, 684, XXXIII, 336, 797.

1952 Nr. 23 1. febr.

herra setur, í samráði við öryggismálastjóra, nánari reglur um ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar. Þar getur hann og ákveðið, að tilkynningarskyldan nái til fleiri sjúkdóma en þeirra, er 1. málsgr. þessarar greinar nær til, enda geti þeir stafað af aðbúnaði á vinnustað eða öðru, er vinnuna snertir.

V. kafli. — Lágmarkshvíldartími verkamanna o. fl. — 28. gr. Vinnu skal þannig hagað, að sérhver verkamaður geti notið samfelldrar hvíldar frá vinnu sinni, er eigi sé skemmri en 8 klst. á sólarhring. — Ákvæði 1. málsgreinar þessarar greinar ná þó eigi til: 1. hvers konar björgunarstarfs; 2. björgunar hvers konar framleiðslu frá skemmdum; 3. annars konar vinnu, sem ráðherra, í samráði við öryggismálastjóra, kann að tiltaka í reglugerð. — Þegar undantekningarákvæði 2. málsgr. þessarar greinar eru í gildi, skal haga vinnu þannig, að verkamenn geti notið samanlagðs lágmarkshvíldartíma á þrem sólarhringum. — **29. gr.** Bifreiðastjórar, sem að staðaldri flytja fólk, og stjórnendur þeirra véla, sem mönnum getur stafað sérstök hætta af, skulu að jafnaði ekki hafa lengri vinnutíma en 12 klst. á sólarhring. — **30. gr.** Meðan vinna stendur yfir skulu verkamenn fá hæfilega langa hvíldartíma með hæfilegu millibili. Getur ráðherra, í samráði við öryggismálastjóra, gefið út nánari reglur um ákvæði þessarar greinar.

VI. kafli. — Eftirlit með framkvæmd laganna. — 31. gr. Eftirlit með því, að ákvæðum laga þessara og reglugerða settra samkvæmt þeim sé framfylgt, hefur sérstakt öryggiseftirlit, sem stjórnað er af öryggismálastjóra. Ráðherra skipar öryggismálastjóra og fasta starfsmenn öryggiseftirlitsins. — Ráðherra setur öryggiseftirlitinu starfsreglur [í samráði við öryggisráð].[1]) — **32. gr.** [Fastir starfsmenn öryggiseftirlitsins eru öryggismálastjóri, öryggiseftirlitsmenn, skoðunarmenn og annað starfsfólk skrifstofu eftirlitsins, og taka þeir laun samkvæmt launalögum, en ráðherra ákveður umdæmisskoðunarmönnum (sbr. 34. gr.) þóknun fyrir störf þeirra.][2]) — Öryggiseftirlitið hefur samráð við hlutaðeigandi héraðslækni í öllum málum, er snerta heilbrigði verkamanna. — Eigi mega starfsmenn öryggiseftirlitsins hafa eftirlit í fyrirtækjum, þar sem þeir hafa fjárhagslegra hagsmuna að gæta. Fastráðnir starfsmenn öryggiseftirlitsins skulu hafa störfin sem aðalstörf og mega ekki taka að sér önnur störf, er ætla má, að komi í bága við aðalstarfið. — **33. gr.** [Öryggismálastjóri og öryggiseftirlitsmenn skulu vera véla- eða efnaverkfræðingar, en skoðunarmenn skulu fullnægja þeim kröfum, er öryggismálastjóri gerir um þekkingu.][1]) — Ákvæði 1. málsgr. þessarar greinar koma þó ekki til framkvæmda að því er snertir núverandi starfsmenn véla- og verksmiðjueftirlitsins. — **34. gr.** Ráðherra skiptir landinu í eftirlitsumdæmi, í samráði við öryggismálastjóra, og skipar skoðunarmenn í hvert þeirra. Umdæmisskoðunarmenn eru umboðsmenn öryggiseftirlitsins hver í sínu umdæmi, og framkvæma þeir vandaminni skoðanir undir eftirliti öryggiseftirlitsmanna og öryggismálastjóra. — **35. gr.** Þar sem slysahætta er mikil eða vinna þess eðlis, að sérstök hætta er á, að verkamenn bíði tjón á heilsu sinni, skal starfsemin skoðuð reglulega samkvæmt nánari ákvörðun öryggismálastjóra [og öryggisráðs].[2]) Önnur starfsemi skal skoðuð, þegar öryggiseftirlitið álítur þess þörf eða ef sérstakt tilefni er til, t. d. vegna breytinga, slysa, er orðið hafa, eða samkvæmt beiðni. Öll fyrirtæki skulu þó skoðuð a. m. k. einu sinni á ári. — Starfsmenn öryggiseftirlitsins skulu fylgjast með því eftir föngum, að lög þessi séu haldin, en jafnframt skulu þeir beita áhrifum sínum í þá átt, að samvinna takist milli vinnuveitenda, verkstjóra og verkamanna til eflingar aukinnar varkárni sérhvers verkamanns, að öryggisútbúnaður og aðrar ráðstafanir til aukins öryggis komi að sem beztu gagni og að umbætur verði gerðar á öryggisútbúnaði. Verkamönnum og trúnaðarmönnum þeirra er heimilt að bera fram kvartanir við öryggiseftirlitið og gera tillögur til umbóta á öryggisútbúnaði. Sé trúnaðarmönnum verkamanna kunnugt um, að eigi sé farið eftir ákvæðum laga þessara, er þeim skylt að tilkynna það öryggiseftirlitinu. Með allar slíkar umkvartanir eða tilkynningar skal fara sem trúnaðarmál. — [Starfsmenn eftirlitsins skulu skyldir að kenna við skóla landsins án aukagreiðslu varnir gegn slysum og um óhollustu við vinnu, samkvæmt reglugerð, sem ráðherra gefur út að fengnum tillögum öryggismálastjóra og skipaskoðunarstjóra.][3]) — **36. gr.** Öryggiseftirlitið skal beita sér fyrir

1) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 3, rgj. nr. 21, 18. febr. 1953, sbr. rgj. nr. 17 1955, rg. nr. 124 1955.
2) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 1.

1) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 2.
2) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 4.
3) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 3.

rannsóknum á útbreiðslu atvinnusjúkdóma og vinna að útrýmingu þeirra. — Trúnaðarlæknir er öryggiseftirlitinu til aðstoðar í öllum þeim málum, sem snert geta heilbrigði verkamanna, og leita skal álits hans áður en læknisskoðun er fyrirskipuð samkv. 9. gr. þessara laga. — Ráðherra setur, í samráði við öryggismálastjóra, nánari reglur um starfssvið trúnaðarlæknisins. — **37. gr.** Öllum starfsmönnum öryggiseftirlitsins skal hvenær sólarhrings sem er heimill frjáls aðgangur að sérhverjum vinnustað, sem lög þessi ná til, enda geri þeir vinnuveitanda ekki ónæði utan venjulegs vinnutíma, nema nauðsyn krefji. Þeim er heimilt að krefjast nauðsynlegra upplýsinga starfi sínu viðkomandi af vinnuveitanda og sérhverjum verkamanni, sem er í vinnu eða hefur verið í vinnu einhvern tíma síðustu þrjá mánuði. Þeim er og heimilt að skoða skjöl þau og skilríki, sem eiga að vera fyrir hendi samkv. þessum lögum. — Starfsmenn öryggiseftirlitsins mega ekki nota aðstöðu sína til að afla sér annarra upplýsinga um starfsemina en þeirra, sem eru nauðsynlegar eða kunna að vera nauðsynlegar vegna eftirlitsins. Eigi mega þeir heldur láta öðrum í té upplýsingar um starfsemina, verkamenn eða aðra aðila, ef þeir hafa fengið vitneskjuna vegna eftirlits síns og ástæða er til að ætla, að henni skuli haldið leyndri. — **38. gr.** Ef öryggiseftirlitið hefur krafizt þess með hæfilegum fyrirvara af einhverju fyrirtæki, að öryggisútbúnaður verði lagfærður eða nýjum öryggisútbúnaði komið fyrir og lagfæringin hefur eigi verið gerð, þegar frestur sá er liðinn, sem öryggiseftirlitið hefur gefið til framkvæmdanna, getur öryggismálastjóri látið framkvæma lagfæringarnar á kostnað fyrirtækisins. Slíkan kostnað má innheimta jafnhliða opinberum gjöldum, og fylgir lögtaksréttur þeim kröfum. — Telji öryggiseftirlitið sérstaka hættu á ferðum fyrir líf eða heilbrigði verkamanna eða annarra, getur það krafizt þess, að strax sé bætt úr því, sem ábótavant er, eða látið hætta vinnu í þeim hluta starfseminnar, sem þannig er á sig kominn. — **39. gr.** Ákvörðunum öryggismálastjóra samkv. 33. gr. þessara laga má innan hálfs mánaðar áfrýja til ráðherra, sem kveður upp úrskurð um deiluefnið. — Áfrýjun samkv. 1. málsgr. þessarar greinar frestar ekki framkvæmd aðgerða eftir ákvæðum 2. málsgr. 38. gr. þessara laga. — **40. gr.** [Öryggismálastjóri gerir, í samráði við öryggisráð, útdrátt úr lögum þessum og reglugerðum, sem settar verða samkvæmt þeim. Útdrætti þessa skal festa upp á vinnustað, eftir því sem við á, og skal þannig frá þeim gengið, að verkamenn eigi auðvelt með að kynna sér efni þeirra. Öryggisráð getur þó í samráði við öryggismálastjóra veitt undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar.][1]) — Öryggismálastjóri getur fyrirskipað vinnuveitanda að festa upp greinilegar aðvaranir á stöðum, þar sem sérstök nauðsyn er vegna slysahættu eða annars, er lög þessi varðar. — **41. gr.** Læknar og sjúkrahús skulu tilkynna héraðslækni alla sjúklinga, sem eru til lækninga hjá þeim og eru með sjúkdóma, sem stafa eða kunna að stafa af atvinnu þeirra, en héraðslæknir gerir öryggiseftirlitinu síðan aðvart. Ráðherra setur, í samráði við landlækni og [öryggisráð][2]) nánari reglur um tilkynningarskyldu þessa.[3]) — **42. gr.** Í hverju fyrirtæki, þar sem 5 verkamenn eða fleiri vinna að staðaldri, er þeim heimilt að velja sér trúnaðarmann, er viðurkenndur sé af vinnuveitanda. — Trúnaðarmaður verkamanna skal fylgjast með starfstilhögun í fyrirtækinu í samráði við vinnuveitanda og líta eftir, að haldnar séu settar reglur um öryggisútbúnað og hollustuhætti. Vinnuveitandi og verkstjórar skulu ráðgast við trúnaðarmann um allt það, er snertir öryggi verkamanna við vinnu og annan aðbúnað þeirra. — Hafi trúnaðarmaður verkamanna kvartað við vinnuveitanda eða verkstjóra um eitthvert atriði, er snertir öryggi verkamanna við vinnu og annan útbúnað þeirra, skal trúnaðarmanninum tilkynnt að hæfilegum tíma liðnum, hvað gert verður vegna umkvörtunarinnar. — Öryggiseftirlitsmenn skulu jafnan leita upplýsinga um viðkomandi fyrirtæki hjá trúnaðarmanni verkamanna, þegar litið er eftir fyrirtækinu, en trúnaðarmaður er skyldur að gefa eftirlitsmönnunum þær upplýsingar um fyrirtækið, er hann getur í té látið og snerta öryggi verkamanna við vinnu eða hollustuhætti. — Trúnaðarmaður verkamanna nýtur þeirrar verndar, sem ákveðin er í 11. gr. laga nr. 80 1938, um stéttarfélög og vinnudeilur. — **43. gr.** Vinnuveitendum, verkstjórum og trúnaðarmönnum verkamanna skulu látin í té ókeypis lög þessi sérprentuð og reglugerðir, sem settar verða samkvæmt þeim, eftir því sem við á. — **44. gr.** Þar sem starfsemi fer fram við gildistöku laga þessara, er að einhverju leyti fer í bága við ákvæði þeirra, skal

1) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 4. — 2) S. l., § 5.
3) Rg. nr. 24 1956.

1952 Nr. 23 1. febr.

öryggismálastjóra með samþykki ráðherra heimilt að veita frest um ákveðinn tíma til að koma því í lag, sem ábótavant kann að reynast.

[**VII. kafli. — Öryggisráð. — 45. gr.** Ráðherra skipar fimm manna öryggisráð til sex ára í senn. Hann skipar án tilnefningar formann þess, er skal vera læknir með sérþekkingu í atvinnusjúkdómum, en tvo verkamenn og tvo fulltrúa vinnuveitenda samkv. tilnefningu eftirtalinna aðila: 1. Alþýðusambands Íslands. 2. Félags íslenzkra iðnrekenda. 3. Vinnuveitendasambands Íslands. 4. Iðnsveinaráðs Alþýðusambands Íslands. — Varamenn skulu skipaðir jafnmargir og á sama hátt. — Ráðherra setur öryggisráðinu starfsreglur og ákveður því þóknun fyrir störf þess. — Kostnaður við störf öryggisráðs greiðist úr ríkissjóði. — **46. gr.** Ráðherra og öryggismálastjóri geta krafizt af öryggisráðinu yfirlýsingar um mál, er snerta öryggi verkamanna við vinnu og önnur atriði, er lög þessi ná til. Öryggisráðið tekur til athugunar þau mál, sem lög þessi ná til, og lætur álit sitt á þeim í ljós við ríkisstjórnina og öryggiseftirlitið. Það skal og gera tillögur til ráðherra um breytingar á þessum lögum og viðauka við þau, ef því þykir ástæða til.][1])

VIII. kafli. — Eftirlitsgjald. — [**47. gr.**][1]) Til að standast kostnað af framkvæmd laga þessara skulu eigendur þeirra fyrirtækja, er lög þessi ná til, greiða árlega í ríkissjóð eftirlitsgjald samkv. gjaldskrá,[2]) er ráðherra setur í samráði við öryggismálastjóra [og öryggisráð].[3]) [Að lokinni árlegri skoðun, hafi engar athugasemdir verið gerðar við öryggisútbúnað eða hollustuhætti, eða að lokinni eftirskoðun, þegar búið er að framkvæma umbætur þær, sem kunna að hafa verið fyrirskipaðar við aðalskoðun, gefur eftirlitsmaður út skoðunarvottorð ásamt reikningi fyrir eftirlitsgjaldið.][4]) Skal eigandi þá jafnframt greiða allt skoðunargjaldið. Getur starfsmaður eftirlitsins stöðvað rekstur fyrirtækisins sé gjaldið eigi greitt, enda afhendi hann þá eigi skoðunarskírteini. — Þrátt fyrir ákvæði 1. gr. þessara laga er ráðherra heimilt, í samráði við öryggismálastjóra, að undanþiggja þá starfsemi eftirlitsgjaldinu, þar sem fimm verkamenn eða færri vinna, eða notuð er orka, sem eigi fer fram úr 3 hö, enda sé vinnu þannig háttað, að eftirlit sé miður nauðsynlegt.

1) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 7, starfsreglur nr. 124 1955. — 2) Gj.skr. nr. 233, 30. des. 1952, og nr. 16 1955.
3) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 8.
4) L. nr. 57, 21. apríl 1954, § 4.

IX. kafli. — Refsiákvæði. — [**48. gr.**][1]) Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim varða sektum frá 50—5000 krónum, nema þyngri hegning liggi við að öðrum lögum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — [**49. gr.**][1]) Með mál út af brotum á lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim skal farið sem almenn lögreglumál.

1952 Nr. 23 1. febr.

1953 Nr. 72 16. des.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til þess að staðfesta fyrir Íslands hönd Norðurlandasamning um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að staðfesta fyrir Íslands hönd samning þann milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni, sem undirritaður var á félagsmálaráðherrafundi Norðurlanda í Reykjavík 20. júlí 1953 og prentaður er sem fylgiskjal með lögum þessum. — **2. gr.** Þegar samningur sá, er um ræðir í 1. gr., hefur verið staðfestur, skulu ákvæði hans hafa lagagildi hér á landi.

Fylgiskjal.

Milliríkjasamningur milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni.

1. gr. Samningsríkin skuldbinda sig til þess að láta ríkisborgurum annars samningsríkis í té greiðslur vegna skertrar starfshæfni í samræmi við ákvæði þessa samnings. — Kona, sem ekki er sjálf ríkisborgari í samningsríki, en er eða var síðast gift ríkisborgara hlutaðeigandi ríkis, nýtur sama réttar og ríkisborgari þess ríkis. — Enn fremur nýtur sá, sem áður hefur átt ríkisfang í samningsríki og hefur ekki öðlazt ríkisfang í öðru ríki, sama réttar og ríkisborgarar þess ríkis. — **2. gr.** Greiðslur vegna skertrar starfshæfni taka samkvæmt samningi þessum til örorkulífeyris, gervilima, svo og ráðstafana varðandi lækningu, þjálfun og vinnu. — **3. gr.** Um skilyrðin fyrir rétti til greiðslna, sem samningurinn tekur til, svo og um upphæð greiðslnanna og útreikning, fer eftir reglum dvalarlandsins. — Til þess að öðlast rétt til örorkulífeyris í dvalarlandinu verður hlutaðeigandi þó annaðhvort að hafa dvalið þar samfleytt í a. m. k. 5 árin næstu áður en krafa um hann er borin fram, eða hafa dvalið þar a. m. k. síðasta árið áður en krafan var

1) L. nr. 52, 20. maí 1955, § 7.

borin fram og hafa á þessum tíma verið a. m. k. eitt ár líkamlega og andlega fær um að inna af höndum venjuleg störf. Til þess að öðlast rétt til annarra greiðslna samkvæmt þessum samningi, þ. e. gervilima og ráðstafana varðandi lækningar, þjálfun og vinnu, verður hlutaðeigandi að hafa eignazt fast heimili í dvalarlandinu. Fjarvera frá dvalarlandinu um stundarsakir skiptir ekki máli. — **4. gr.** Dvalarlandið skal standa straum af kostnaði við greiðslur samkvæmt samningi þessum. — **5. gr.** Ef löggjöf samningsríkis hefur að geyma reglur um það, að örorkulífeyrisþegi skuli, er hann nær ákveðnum aldri, fá ellilífeyri í stað örorkulífeyris, skulu örorkulífeyrisþegar, sem eru ríkisborgarar annarra samningsríkja, hefja töku ellilífeyris eftir sömu reglum og ríkisborgarar dvalarlandsins. — **6. gr.** Samningur þessi skerðir ekki rétt samningsríkjanna til þess að setja almennar reglur um rétt erlendra manna til dvalar í hlutaðeigandi landi. Slíkar reglur mega þó ekki opna leið til þess að sniðganga samning þenna. — **7. gr.** Samning þenna skal fullgilda og fullgildingarskjölunum skal, svo fljótt sem unnt er, komið til varðveizlu í íslenzka utanríkisráðuneytinu. — Samningurinn gengur í gildi fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru tveir heilir almanaksmánuðir frá afhendingu fullgildingarskjalanna. — **8. gr.** Vilji eitthvert samningsríkjanna segja samningnum upp, skal skrifleg tilkynning um það send íslenzku ríkisstjórninni, en hún skal þegar skýra hinum samningsríkjunum frá því og hvaða dag tilkynningin barst henni í hendur. — Uppsögnin gildir aðeins fyrir það land, sem hana hefur tilkynnt, og gildir hún frá 1. janúar að liðnum a. m. k. sex mánuðum frá því er íslenzka ríkisstjórnin tók við tilkynningu um uppsögnina. — Samninginn skal varðveita í skjalasafni íslenzka utanríkisráðuneytisins, og skal það láta ríkisstjórnum allra samningsríkjanna í té staðfest afrit af honum.

Lokabókun.

Í sambandi við undirritun í dag á samningi milli Íslands, Danmerkur, Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um gagnkvæmi varðandi greiðslur vegna skertrar starfshæfni hafa umboðsmenn samningsríkjanna lýst yfir því, sem hér fer á eftir: — Það hefur verið tilætlun samningsríkjanna að veita ríkisborgurum hinna ríkjanna rétt til greiðslna vegna skertrar starfshæfni eftir þeim reglum, sem gilda í dvalarlandinu. — Þegar um er að ræða greiðslur samkv. heimild í lögum, hvort sem þær eru fólgnar í örorkulífeyri, gervilimum eða ráðstöfunum varðandi lækningu, þjálfun eða starf, skulu þær vera hinar sömu til þeirra, sem samningurinn tekur til, og ríkisborgara landsins. Að því er tekur til viðbótargreiðslna, sem háðar eru ákvörðunum einstakra sveitarfélaga, skal hvert ríki leitast við að tryggja þeim, sem samningurinn tekur til, einnig slíkar greiðslur. — Að því er tekur til Danmerkur skal það fram tekið, að skilyrði fyrir örorkulífeyri, einnig að því er snertir ríkisborgara hinna samningsríkjanna, er það, að hlutaðeigandi sé meðlimur dönsku örorkutryggingarinnar, en skyldan til þess að leita upptöku í tryggingarnar, sem lögð er á danska ríkisborgara, tekur ekki til ríkisborgara hinna samningsríkjanna. — Til skýringar á því, hversu víðtækur samningur þessi er, hafa hin einstöku ríki lýst yfir því, að samkvæmt núgildandi löggjöf falli eftirtaldar greiðslur undir samninginn: — Á Íslandi: 1. Greiðslur samkvæmt almannatryggingalögunum, nr. 50 1946, og viðaukalögum, nr. 38 1953: a. Örorkulífeyrir samkvæmt 18. og 19. gr. almannatryggingalaganna, sbr. 5. gr. viðaukalaganna. b. Barnalífeyrir samkvæmt 20. og 22. gr. almannatryggingalaganna, sbr. 5. gr. viðaukalaganna. c. Örorkustyrkur samkvæmt 3. bráðabirgðaákvæði almannatryggingalaganna. d. Makabætur samkvæmt 38. gr. almannatryggingalaganna, sbr. 5. gr. viðaukalaganna. e. Ellilífeyrishækkun samkvæmt 17. gr. almannatryggingalaganna. f. Sjúkrasamlagsiðgjöld samkvæmt 6. tölulið 23. gr. viðaukalaganna. 2. Greiðslur samkvæmt lögum nr. 78 1936, 1. gr. 3. mgr. og 6. gr. 4. mgr., sbr. 8. gr. (gervilimir). — Í Danmörku: 1. Örorkulífeyrir ásamt viðaukum samkvæmt almannatryggingalögunum. 2. Aðstoð og hjúkrun samkvæmt 62. gr. almannatryggingalaganna. 3. Ráðstafanir skv. 60. gr. almannatryggingalaganna. 4. Aðstoð til langvarandi sjúklinga samkvæmt 247. og 248. gr. framfærslulaganna. — Í Finnlandi: 1. Lífeyrir vegna vanhæfis til vinnu, sem reglur eru um í lögum um veitingu lífeyris frá 31. maí 1937, svo og sjúkrahjálp sú, sem ræðir um í 51. gr. nefndra laga, og yrkisnám og veiting vinnutækja og annarra hjálpartækja. 2. Öryrkjaumönnun samkvæmt lögum um umönnun öryrkja frá 30. desember 1946. 3. Örorkustyrkir samkvæmt lögum um örorkustyrki frá 14. júní 1951. — Í Noregi: 1. Greiðslur samkvæmt lögum frá 19. júní 1936,

1953 Nr. 72 16. des.

1953 Nr. 72 16. des.

um öryrkja. 2. Aðstoð til blindra og öryrkja samkvæmt bráðabirgðalögum frá 16. júlí 1936, um aðstoð við blinda og öryrkja. 3. Yrkisnám og kennsla nýs starfs fyrir þá, sem eru vinnufærir að nokkru, í þeim sérstofnunum, sem að öllu eða nokkru leyti eru starfræktar á ríkisins kostnað. — Í Svíþjóð: Örorkulífeyrir og sjúkrastyrkur samkvæmt lögum frá 29. júní 1946, um lífeyrisgreiðslur ásamt vísitöluuppbót, makabótum, húsnæðisuppbót og blindrauppbót á slíkar greiðslur. 2. Sérstakar barnauppbætur fyrir börn örorkulífeyrisþega og þeirra, sem rétt eiga á sjúkrastyrkjum samkvæmt lögum frá 26. júlí 1947, um sérstakar barnauppbætur til barna ekkna og öryrkja o. fl. 3. Ráðstafanir framkvæmdar eða styrktar af ríkinu til þess að koma í veg fyrir örorku, svo og starfs- og öryrkjaumönnun, sem framkvæmd er eða styrkt af ríkinu, þar með talin umönnun daufdumbra og blindra. — Hafi dvöl — að undanskilinni fjarvist um stundarsakir — staðið í fimm ár eða lengur, ber að skilja fjarvist um stundarsakir samkvæmt 3. gr. samningsins sem fjarvist, er ekki standi lengur en fjóra mánuði. Hafi dvölin — að undanskilinni fjarvist um stundarsakir — staðið skemur en 5 ár, ber að skilja fjarvist um stundarsakir samkvæmt 3. gr. samningsins sem fjarvist, er ekki standi lengur en 1 mánuð. Í báðum tilvikunum má þó líta á fjarvist í lengri tíma sem hún sé um stundarsakir, þegar sérstakar ástæður mæla með því, þannig má taka tillit til þess, hve lengi hlutaðeigandi hefur dvalið í dvalarlandinu samanlagt og ástæðurnar fyrir fjarvistinni. — Þessi lokabókun gengur í gildi samtímis ofannefndum samningi og skal hafa sömu verkanir og ná til sama tíma og hann.

1929 Nr. 57 14. júní

Lög um íbúð í kjöllurum.

1. gr. Í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa yfir 100 íbúa, má ekki taka kjallara til íbúðar í húsum þeim, sem byggð eru hér eftir. Eigi má heldur gera kjallaraíbúðir í húsum, sem byggð voru áður en lög þessi öðlast gildi. — **2. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa yfir 100 íbúa, má því aðeins nota íbúðir í kjöllurum, að þær fullnægi eftirfarandi skilyrðum: 1. Að kjallarinn sé ekki grafinn dýpra í jörð en 1 m. á þeim hluta, sem íbúðarherbergin eru í, og gluggar ekki neðar en 25 cm. frá jörðu. 2. Að allir gluggar í íbúðarherbergjunum viti mót sólarátt — frá réttu austri til rétts vesturs — að eldhúsi og búri fráskildu. 3. Að forgarður, ekki mjórri en 3 m., greini húsið frá götunni, ef gluggar á íbúðarherbergjum kjallaraíbúðar vita út að götu. 4. Að öll íbúðin sé rakalaus með sæmilegri hitun og umgengni. — **3. gr.** Bæjarstjórn eða hreppsnefnd er heimilt að leyfa um stundarsakir notkun kjallaraíbúða, sem fyrir eru, þótt ekki fullnægi skilyrðum 2. gr. Yfir þessar íbúðir skal halda sérstaka skrá. — Skoða skal íbúðirnar árlega og leiðrétta skrána samkvæmt því. — **4. gr.** Í janúarmánuði ár hvert skal bæjarstjórn og hreppsnefnd velja úr þær kjallaraíbúðir, sem lakastar eru og leyfðar eru um stundarsakir, og aldrei færri en 1/20 þeirra, og banna íbúð í þeim frá næstu fardögum. Skriflega tilkynningu um bannið skal senda húseiganda og leigjanda hverrar íbúðar, sem bönnuð er, fyrir 14. febrúar. Skaðabóta verður ekki krafizt fyrir slíkt bann. — **5. gr.** Nú verður ágreiningur um það, hvað teljast skuli kjallaraíbúð eftir lögum þessum, og sker þá stjórnarráðið úr þeim ágreiningi, að fengnum tillögum hlutaðeigandi héraðslæknis og byggingarnefndar, ef til er.

1929 Nr. 57 14. júní

1952 Nr. 36 16. febr.

Lög um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum.[1])

I. kafli. — Um verkamannabústaði. . . .[2])

II. kafli. — Um byggingarsamvinnufélög.[a])

— 12. gr. Tilgangur byggingarsamvinnufélaga er að reisa íbúðarhús fyrir félagsmenn sína til eigin afnota með sem hagfelldustu kjörum, að safna eignarframlögum félagsmanna (sjá 15. gr.) og reka lánastarfsemi. — **13. gr.** Nú vilja menn stofna byggingarsamvinnufélag, og skulu þeir þá kveðja til fundar á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef 15 menn eða fleiri á stöðum með færri en 1000 íbúa, 20 á stöðum með 1000 íbúa eða fleiri utan Reykjavíkur og 25 í Reykjavík koma sér saman um stofnun byggingarsamvinnufélags og bindast samtökum um að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir í samræmi við lög þessi, og skal leita staðfestingar félagsmálaráðuneytisins á þeim. — **14. gr.** Nú vill sveitarstjórn beita sér fyrir og taka þátt í stofnun byggingarsamvinnufélags til byggingar fjölbýlishúsa með hæfilega stórum, heilsusamlegum íbúðum og sameiginlegum þægindum. Skal sveitarstjórn þá

1) Sjá einnig l. nr. 42, 1. júní 1957.
2) Nú l. nr. 60, 21. apríl 1962.
a) Um eignarrétt að íbúð XXV, 387.

1952 Nr. 36 16. febr.

hlutast til um, að almennur fundur sé haldinn á því svæði, sem félaginu er ætlað að ná yfir, og bera málið upp til umræðu og atkvæða. Ef 15 menn eða fleiri og kjörnir fulltrúar bæjar- eða sveitarfélagsins koma sér saman um stofnun byggingarsamvinnufélags og bindast samtökum um að gerast félagsmenn, setja þeir félaginu samþykktir í samræmi við þessi lög, og skal leita staðfestingar félagsmálaráðuneytisins á þeim. — **15. gr.**[a]) Byggingarsamvinnufélagi sé aflað fjár: A. Með frjálsum framlögum hvers félagsmanns í stofnsjóð, unz fjárhæð hans í sjóðnum nemur minnst ⅕ hluta andvirðis þess húsnæðis, sem ákveðið verður, að félagið komi upp fyrir hann. Þegar þessari fjárhæð er náð, fer um rétt félagsmanns til byggingar húss eftir því, sem nánar verður ákveðið í samþykktum félags, enda gangi stofnsjóðsinneign hans upp í byggingarkostnaðinn. Vextir af stofnsjóði leggjast við höfuðstól, og skulu þeir á hverjum tíma jafnháir og innlánsvextir í sparisjóði hjá Landsbanka Íslands. — Stofnfjárinnstæður falla til útborgunar við andlát félagsmanns, við gjaldþrot, við brottflutning af félagssvæðinu, verði félagsmaður fátækrastyrkþurfi, og við úrsögn úr félaginu, enda hafi hann fullnægt öllum skuldbindingum sínum við félagið. B. Með árlegu gjaldi í rekstrarsjóð félagsins, sem ákveðið skal í samþykktum þess, og sé þessum sjóði varið til þess að standa straum af rekstrarkostnaði félagsins. Kostnaður við að reisa nýjar byggingar telst ekki rekstrarkostnaður. C. Með lántöku félagsins til útlánastarfsemi sinnar. Heimilt er fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs að ábyrgjast þau lán, og mega þau nema allt að 80% af byggingarkostnaði þeirra húsa, er félagið reisir. Þetta ákvæði nær einnig til þeirra samvinnubústaða, sem lokið er við að byggja eftir 1. janúar 1943. Gefa skal út skuldabréf fyrir lánum þessum, er hvert um sig nemi ákveðinni upphæð, sem fjármálaráðherra samþykkir. Hvert slíkt lán telst til útlána einn lánaflokkur, og er honum til tryggingar samábyrgð allra þeirra félagsmanna, sem fá lán í þeim flokki. — Félagsmenn í sama lánaflokki skulu vera sérstök deild innan síns byggingarsamvinnufélags, og er henni heimilt að hafa sérstaka stjórn að því er varðar sérmál hennar. — **16. gr.** Byggingarsamvinnufélag veitir félagsmönnum sínum lán til þess að koma upp byggingum til eigin afnota, enda hafi þeir uppfyllt skilyrði þau um stofnsjóðstillög, sem um getur í 15. gr. A. hér að framan. Lán þessi skulu tryggð með fyrsta veðrétti í húsum og lóðarréttindum, allt að 75% af kostnaðarverði eignarinnar. Heimilt er þó félagsstjórn að veita lán gegn 2. veðrétti, þó þannig, að samanlagður 1. og 2. veðréttur nemi eigi hærri upphæð en 75% af kostnaðarverði. Félagið veitir lánin með sömu kjörum og það nýtur á lánum þeim, sem tekin eru í þessu skyni. — **17. gr.** Stofnsjóður skal jafnan vera í handbæru fé í banka eða sparisjóði, þar sem ávaxta má fé ómyndugra, að svo miklu leyti sem honum er eigi varið til að standast framkvæmdir við byggingar eða til útlána.[a]) Nú kemur fram hagnaður við útlán eða aðra ávöxtun stofnfjár, og rennur hann í varasjóð félagsins. Um ráðstöfun varasjóðs félagsins gilda ákvæði laga um samvinnufélög, nr. 46 frá 1937. — **18. gr.** Félagsmenn í byggingarsamvinnufélagi fá því aðeins lán hjá félaginu, að þeir uppfylli eftirfarandi skilyrði, auk þess sem um ræðir í 15. gr. A.: A. Að húsin séu gerð úr varanlegu efni og rúmtak hverrar íbúðar fari ekki fram úr 500 teningsmetrum eða því sem næst með venjulegum nútímaþægindum og eftir fastákveðnum fyrirmyndum, sem stjórn félagsins hefur ákveðið og samþykktar hafa verið af félagsmálaráðuneytinu. B. Að húsin séu reist á þeim stöðum, sem félagsstjórnin ákveður og samþykktir eru af félagsmálaráðuneytinu, enda útvegi félagsstjórnin leigulóðir. C. Að félagið annist um byggingu hússins að öllu leyti, og sé það afhent félagsmanni gegn skuldabréfum með veði í húseigninni, er nemi þeirri fjárhæð, sem húsið kostar umfram stofnfjárframlagið. — Heimilt er þó félagsstjórn að leyfa, að félagsmenn reisi hús sín sjálfir, ef það er undir umsjón og eftirliti byggingarfulltrúa félagsins eða annars byggingarfróðs manns, sem félagsstjórnin telur gildan. D. Að félagsmaður sé fjárráða og heimilisfastur innan þess svæðis, sem félagið nær yfir. — **19. gr.** Byggingarsamvinnufélag, sem stofnað er að tilhlutun sveitarstjórnar samkv. 14. gr., skal í starfsemi sinni bundið við ákvæði 2., 3., 6., 7. og 9. töluliðar 6. gr. svo og ákvæði 7. gr. I. kafla laga þessara að því leyti, sem við getur átt, þó með þeirri undantekningu, að íbúðir þær, sem félagið reisir, megi vera allt að 500 rúmmetrum að stærð. — **20. gr.** Ákveðið skal í samþykktum byggingarsamvinnufélags, að enginn, sem fengið hefur íbúð að tilhlutun félagsins, megi

1952 Nr. 36 16. febr.

a) XXVI, 594.

a) Hvort stofnfé sé endurkræft XXXII, 112.

selja hana, nema stjórnin hafi áður hafnað forkaupsrétti félagsins vegna,[a]) og aldrei framleigja nema nokkurn hluta af íbúðinni. Þó getur eigandi að fengnu leyfi stjórnarinnar leigt heila íbúð um stundarsakir, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Söluverð slíkrar íbúðar, hversu oft sem eigendaskipti kunna að verða, má aldrei vera hærra en stofnverð hennar að viðbættri verðhækkun samkv. vísitölu byggingarkostnaðar og virðingarverði þeirra endurbóta, sem gerðar hafa verið, en að frádreginni hæfilegri fyrningu, hvort tveggja samkvæmt mati dómkvaddra manna. Sé um framleigu að ræða, ákveður stjórn félagsins hve há leigan megi vera, og miðast hún við raunverulegan kostnað eiganda samkvæmt mati af íbúðinni eða hluta hennar, sem leigður er. — Ákvæði þessi taka þó ekki til húsa þeirra, er byggingarsamvinnufélög hafa reist fyrir 1. janúar 1946, og fer um sölu þeirra og leigu eftir ákvæðum laga nr. 43 frá 1942, um breyting á lögum um byggingarsamvinnufélög.[a]) — **21. gr.**[b]) Nú sannast, að félagsmaður hefur selt hús hærra verði en leyfilegt er samkvæmt 20. gr., og rennur þá sá hluti söluverðsins, sem er umfram hið löglega verð, til félagsins og leggst í varasjóð. Verði seljandi einhverra orsaka vegna eigi fær um að greiða fjárhæð þessa, á félagið kröfu á hendur kaupanda, nema því aðeins, að hann sanni, að þegar kaupin fóru fram, hafi honum verið ókunnugt um, að seljandi hafi brotið á móti ákvæði þessarar greinar, og er þá fjárhæðin forgangsskuld með veði í húsinu næst á eftir veðréttum félagsins. Auk þess eru þá öll lán félagsins, sem á húsinu hvíla, þegar fallin í gjalddaga. — **22. gr.**[b]) Nú neytir stjórn byggingarsamvinnufélags eigi forkaupsréttar, og er þá eiganda heimilt að selja eignina hverjum þeim manni, sem félagsstjórnin samþykkir, en þó verður kaupandi að gerast félagi í byggingarsamvinnufélaginu og hlíta samþykktum þess. Ekkja látins félagsmanns, börn hans og tengdabörn hafa forkaupsrétt að eigninni, enda gerist þau þá löglegir meðlimir félagsins. — **23. gr.** Óheimilt er að veðsetja húseignir byggingarsamvinnufélaga fyrir hærri fjárhæð samtals en nemur 80% af upphaflegu kostnaðarverði þeirra og endurbóta, sem á kunna að hafa verið gerðar, að frádreginni eðlilegri fyrningu, eins og hún kann að verða á hverjum tíma, enda verður eigi gert fjárnám í eigninni fyrir meiri fjárhæð. — **24. gr.** Um stjórn, reikningsskil og fundi byggingarsamvinnufélaga fer eftir ákvæðum laga um samvinnufélög, nr. 46 frá 1937. Fjármálaráðherra skipar annan endurskoðanda, enda skal félaginu skylt að senda ráðuneytinu samrit af aðalreikningi sínum árlega. — **25. gr.** Ríkisstjórnin lætur gera fyrirmyndaruppdrætti bæði af sérbyggingum og sambyggingum til afnota fyrir byggingarsamvinnufélög og lætur þær í té án endurgjalds.[1]) — Sömuleiðis sér ríkisstjórnin um öruggt eftirlit með framkvæmdum og húsbyggingum þeirra félaga, er starfa samkvæmt lögum þessum. — **26. gr.** Um skrásetningu og félagsslit byggingarsamvinnufélaga fer eftir ákvæðum laga um samvinnufélög, nr. 46 1937.

III. kafli. — Um íbúðabyggingar sveitarfélaga.[2])

IV. kafli. — [**Lánadeild smáíbúða.**][3]) — **38. gr.** Stofna skal lánadeild, sem veitir einstaklingum í kaupstöðum og kauptúnum lán til bygginga [smárra íbúða,][4]) er þeir hyggjast koma upp að nokkru eða verulegu leyti með eigin vinnu sinni og fjölskyldu sinnar. — Fela má Landsbanka Íslands eða annarri lánsstofnun, sem félagsmálaráðherra semur við, stjórn, reikningshald og starfrækslu lánadeildarinnar. — **39. gr.** Ríkissjóður leggur fram 4 milljónir króna sem stofnfé lánadeildarinnar. — **40. gr.** [Lán þau, sem lánadeild smáíbúða veitir, skulu tryggð með 2. og 3. veðrétti í íbúð þeirri, sem féð er lánað til. Ársvextir skulu vera 5½ af hundraði og lánstími allt að 15 ár. Eigi má veita hærri lán til hverrar smáíbúðar en 30 þúsund krónur, og eigi má hvíla hærri upphæð samanlagt á fyrri veðréttum og veðrétti þeim, er lánadeildin hefur fyrir sínu láni til smáíbúðar, en 100 þúsund krónur.][5]) — **41. gr.** Sá, sem sækir um lán til húsbyggingar samkv. ákvæðum þessa kafla, skal láta fylgja umsókn sinni eftirtalin skilríki: 1. Lóðarsamning eða önnur fullnægjandi skilríki sér til handa fyrir lóð undir smáhýsi [eða sambyggingu, sem smáíbúð hans er í].[6]) 2. Uppdrátt af húsinu, sem reisa á, götunafn og

a) XIX, 432—3, XXVI, 594.
b) XXVI, 594.

1) Auglýs. nr. 92, 12. júní 1946, sbr. auglýs. nr. 55, 12. marz 1947.
2) Sbr. l. nr. 55, 20. maí 1955, § 15 og nú l. nr. 42, 1. júní 1957.
3) L. nr. 51, 20. apríl 1954, § 1.
4) S. l., § 2.
5) S. l., § 3.
6) S. l., § 4.

1952 Nr. 36 16. febr.

númer. 3. Upplýsingar um, hversu hátt lán hafi verið tekið eða muni verða tekið út á 1. veðrétt í [íbúðinni][1]) og hvernig þess fjár er aflað. Umsögn sveitarstjórnar um húsnæðisþörf umsækjanda. — **42. gr.** Eftirtaldir aðilar skulu sitja fyrir lánum til smáíbúðabygginga: 1. Barnafjölskyldur. 2. Ungt fólk, sem stofnar til hjúskapar. 3. Fólk, sem býr í heilsuspillandi húsnæði, er ekki verður útrýmt samkvæmt III. kafla laga þessara. — [**43. gr.** Heimilt er einnig að lána bæjar- og sveitarfélögum úr lánadeildinni til þess að byggja smáar íbúðir í því skyni að útrýma lélegum og heilsuspillandi íbúðum. Lán til sveitarfélags fari þó aldrei yfir fjórða hluta af heildarupphæð þeirri, sem samkv. starfsreglum lánadeildarinnar er metin hæfileg lánsfjárveiting í hlutaðeigandi kaupstað eða kauptún á því ári.][2])

V. kafli. — Um innflutning og skiptingu byggingarefnis o. fl. — 44. gr. Á meðan skortur er á íbúðarhúsnæði í landinu og erfiðleikar eru á innflutningi nægilegs byggingarefnis, að dómi ríkisstjórnarinnar, skal viðskiptaráð, á meðan það starfar, ella sú stofnun, sem ríkisstjórnin ákveður, kveða á um, til hverra nota fari það byggingarefni, sem flutt er til landsins. Kveða skal á um það með reglugerð, er ráðherra setur að fengnum tillögum þess aðila, er að framan getur, hverjar byggingar og framkvæmdir skuli ganga fyrir um byggingarefni, og skal þá einkum miðað við þörf íbúðarhúsnæðis og nauðsyn atvinnulífs og almenningsstofnana. Þá skal og í reglugerð mæla fyrir um önnur þau atriði, sem þörf er á, til að lög þessi nái tilgangi sínum. — **45. gr.** Nú ákveður stjórn byggingarfélags að koma á sameiginlegum innkaupum á byggingarefni fyrir félagsmenn sína, og skal hún þá hafa sama rétt og aðrir innflytjendur byggingarefnis til að fá innflutningsleyfi og að fá keyptan gjaldeyri. — **46. gr.** Nú kemst sveitarfélag, sem lán hefur fengið til húsbygginga samkvæmt III. kafla laga þessara, í greiðsluþrot eða er sett undir eftirlit samkvæmt lögum um eftirlit með sveitarfélögum eða það vanrækir um tveggja ára tíma skuldbindingar sínar vegna byggingarlána gagnvart ríkissjóði, og tekur þá ríkisstjórnin í sínar hendur framkvæmd alla og stjórn á húseignum þess sveitarfélags, sem í hlut á, og reistar hafa verið samkvæmt III. kafla laga þessara. — **47. gr.** Mál, sem rísa kunna út af brotum á lögum þessum, skulu sæta meðferð almennra lögreglumála. — **48. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara, þar á meðal ef byggingarefni er í heimildarleysi varið til annarra þarfa en lög þessi ákveða, varða sektum allt að 100 þúsund krónum. — **49. gr.** ... — **Bráðabirgðaákvæði.** — Ríkisstjórninni heimilast að endurgreiða toll af þeim innfluttum tilbúnum húsum, sem flutt verða inn á árinu 1946, að því leyti sem hann er hærri en á því byggingarefni óunnu, er til húsanna þarf. — Kosning fyrstu stjórnar byggingarsjóðs samkv. 8. gr. og fyrstu endurskoðenda samkv. 9. gr. fer fram á Alþingi því, er setur þessi lög, og gildir til ársloka 1949. Frá gildistöku laganna fellur niður umboð stjórnar og endurskoðenda byggingarsjóðs samkvæmt lögum nr. 3 1935. — Lánskjör á fé því, sem ríkissjóður leggur fram árið 1952 til íbúðabygginga sveitarfélaga samkvæmt III. kafla laga nr. 44 1946, skulu verða þau, að ársvextir séu 5½% af hundraði og lánstími 20 ár.

1) L. nr. 51, 20. apríl 1954, § 4.
2) S. l., § 5.

1952 Nr. 36 16. febr.

Lög um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins, sparnað til íbúðabygginga, breyting á I. kafla laga nr. 36 1952 o. fl. **1957** Nr. 42 1. júní

I. kafli. — Um húsnæðismálastofnun ríkisins. — 1. gr. Setja skal á stofn húsnæðismálastofnun ríkisins. Hún heyrir undir félagsmálaráðuneytið. — Verkefni húsnæðismálastofnunar ríkisins er að beita sér fyrir umbótum í byggingarmálum, hafa á hendi stjórn byggingarsjóðs ríkisins og yfirumsjón lánsfjáröflunar og lánveitinga til íbúðabygginga í landinu. — [Húsnæðismálastjórn veitir húsnæðismálastofnuninni forstöðu. Í húsnæðismálastjórn eiga sæti 5 menn kosnir hlutbundinni kosningu af sameinuðu Alþingi til 4 ára í senn. Auk þess skipar félagsmálaráðherra einn mann í húsnæðismálastjórn samkvæmt tilnefningu Landsbanka Íslands, og skal hann eigi hafa atkvæðisrétt um lánveitingar. Varamenn skulu vera jafnmargir og valdir á sama hátt. Félagsmálaráðherra skipar formann húsnæðismálastjórnar, en að öðru leyti skiptir hún með sér verkum.][1]) — Félagsmálaráðherra skipar húsnæðismálastofnuninni framkvæmdarstjóra að fengnum tillögum húsnæðismálastjórnar og ákveður honum laun. Einnig ákveður ráðherrann þóknun til húsnæðismálastjórnar. — Þóknun húsnæðismálastjórnar og laun framkvæmdarstjórans greiðast úr ríkissjóði, en annar kostnaður stofnunarinnar úr byggingarsjóði ríkisins. — **2. gr.**

1) L. nr. 56, 4. apríl 1962, § 1.

Húsnæðismálastofnun ríkisins skal vinna að umbótum í byggingarmálum og lækkun á byggingarkostnaði með því meðal annars: 1. Að gera grein fyrir raunverulegri þörf landsmanna fyrir íbúðabyggingar á hverjum tíma, og gera tillögur og áætlanir um, hvernig þeirri þörf verði fullnægt á sem hagkvæmastan hátt og með minnstum tilkostnaði. Félagsmálaráðherra er heimilt í þessu skyni að fela húsnæðismálastjórn, í samvinnu við sveitarstjórnir, fasteignamat ríkisins og Hagstofuna, að koma upp spjaldskrá yfir allt íbúðarhúsnæði í landinu. 2. Að fylgjast jafnan nákvæmlega með byggingarkostnaði í landinu í því skyni að finna, hverjir byggja ódýrust hús, hvaða gerðir íbúðarhúsnæðis reynast beztar og hagkvæmastar, og með hvaða hætti þeim verði komið upp með minnstum kostnaði. Í þessu skyni er húsnæðismálastjórn heimilt að láta fara fram samkeppni um uppdrætti og byggingu hagkvæmra íbúða og veita lán þeim, sem geta tekið að sér að byggja hagkvæmar íbúðir af ákveðinni meðalstærð með minnstum kostnaði. 3. Að setja þau skilyrði fyrir lánum, sem telja má að stuðli að því, að byggðar verði fyrst og fremst hagkvæmar íbúðir af hóflegri stærð. 4. Að koma á fót og annast leiðbeiningarstarf í því skyni að lækka byggingarkostnað og koma á hvers konar umbótum í húsagerð og vinnutækni við byggingu íbúðarhúsa. 5. Að leggja áherzlu á stöðlun (standardiseringu) sem flestra hluta til íbúðarhúsabygginga, fjöldaframleiðslu slíkra hluta og leiðbeiningar til húsbyggjenda um notkun þeirra. 6. Að gangast fyrir tæknirannsóknum og kynningu nýjunga í byggingariðnaði, tilraunum, sýningum, námskeiðum, útgáfu rita, heimsóknum erlendra sérfræðinga, náms- og kynnisferðum íslenzkra byggingarmanna erlendis. Enn fremur með byggingu tilraunahúsa, þar sem reyndar verði nýjungar í húsagerð. 7. Að beita sér fyrir útvegun hagkvæmra íbúðateikninga. 8. Að beita sér fyrir endurskoðun byggingarsamþykkta, eftir því sem þörf krefur. 9. Að beita sér fyrir lækkun á verði byggingarefnis með því meðal annars að stuðla að hagkvæmum innkaupum. 10. Að beita sér fyrir því, að úthlutun lóða tefji ekki, að byggingar geti hafizt. 11. Að semja og gefa út reglur um lágmarkskröfur um byggingar, sem lán eru veitt til, svo sem um lágmarkseinangrun, lágmarkslofthæð o. s. frv., sem og leiðbeiningar um undirbúning teikninga og áætlana. 12. Að beita sér fyrir því, að vinna við íbúðabyggingar sé sem samfelldust árið um kring og sem jöfnust frá ári til árs. — Húsnæðismálastjórn er heimilt að láta undirbúa byggingu íbúðarhúsahverfa í kaupstöðum með því að láta gera skipulagsuppdrætti af þeim í samráði við skipulagsnefnd ríkisins. Þegar slíkir skipulagsuppdrættir hafa verið samþykktir af skipulagsnefnd og félagsmálaráðherra, er viðkomandi bæjarfélagi skylt að heimila byggingarnar og láta af hendi eða útvega landsvæði fyrir þær, ef með þarf með eignarnámi, og fer um eignarnám samkvæmt lögum nr. 61 frá 1917. Sömuleiðis er viðkomandi bæjarfélagi skylt að leggja nauðsynlega vegi og leiðslur um slík hverfi innan hæfilegs tíma að mati húsnæðismálastjórnar og félagsmálaráðherra. — Við lausn þessara mála er húsnæðismálastofnun ríkisins heimilt að leita samvinnu við hvern þann aðila, sem hefur sérþekkingu á þessum málum, og er opinberum aðilum skylt að veita stofnuninni hverjar þær upplýsingar, sem hún óskar. — Heimilt er félagsmálaráðherra að skipa nefnd sérfróðra manna húsnæðismálastjórn til aðstoðar og ráðuneytis um tæknileg mál, og ákveður ráðherra þóknun til nefndarmanna. — Húsnæðismálastofnun ríkisins skal ár hvert gefa út opinbera skýrslu um íbúðabyggingar í landinu, er m. a. sýni, hver árangur hafi náðst með ráðstöfunum hennar til að lækka byggingarkostnað og greiða fyrir byggingu hagkvæmra íbúða.

1957 Nr. 42 1. júní

II. kafli. — Um byggingarsjóð ríkisins og veðlán til íbúðabygginga. — 3. gr. Stofna skal byggingarsjóð ríkisins, er lýtur stjórn húsnæðismálastjórnar. — Hlutverk sjóðsins skal vera að annast lánveitingar til íbúðabygginga og standa straum af framkvæmdum, er húsnæðismálastjórn kann að ráðast í til lausnar á húsnæðisvandamálum almennings. — Stofnfé sjóðsins skal vera: 1. Varasjóður hins almenna veðlánakerfis. 2. Lán ríkisins til Lánadeildar smáíbúða. 3. A-flokka bréf ríkisins, er keypt voru fyrir tekjuafgang ríkissjóðs 1955. 4. Tveir þriðjungar skatts af stóreignum, álagðs 1957. — Árlegar tekjur sjóðsins skulu vera: a. 1% álag,[1]) er innheimta skal aukalega á tekju- og eignarskatt og stríðsgróðaskatt og aðflutningsgjöld samkvæmt tollskrá með gildandi viðaukum. b. Afborganir og vextir lána, sem veitt hafa

1) Nú ½% „og greiðist af innheimtum aðflutningsgjöldum samkvæmt tollskrá", sbr. l. nr. 7 1963, um tollskrá o. fl., § 40.

verið eða veitt verða af framlögum ríkisins til útrýmingar heilsuspillandi húsnæðis. c. 1% lántökugjald af lánum, er húsnæðismálastjórn veitir, svo og vaxtatekjur byggingarsjóðs. d. Höfuðstóll vaxtabréfa samkvæmt 4. gr. og vaxtafé af þeim, sem komið er í gjalddaga til útborgunar, sé þess ekki vitjað innan 20 ára frá gjalddaga, sbr. 18. gr. laga nr. 55 1945. — Byggingarsjóður þessi skal vera í vörzlu veðdeildar Landsbanka Íslands, en lán úr sjóðnum, hvort sem um er að ræða A- eða B-lán, skulu veitt á sama hátt og önnur lán samkvæmt lögum þessum. — **4. gr.** Veðlánakerfi til íbúðabygginga skal starfrækt undir stjórn húsnæðismálastjórnar og veðdeildar Landsbanka Íslands, og skulu lánveitingar innan þess vera í samræmi við hinar almennu útlánareglur húsnæðismálastjórnar. — [Í þessu skyni skal veðdeild Landsbankans heimilt að gefa út bankavaxtabréf, sem nema allt að [150][2]) milljónum króna árlega næstu 10 ár. Vaxtabréf þessi skulu vera þannig, að annar hlutinn, A-flokkur, verði með föstum vöxtum og afborgunum, en hinn hlutinn, B-flokkur, allt að 50 millj. króna á ári, verði með vísitölukjörum, þannig að greiðslur afborgana séu bundnar vísitölu framfærslukostnaðar.][1]) — Eigi skal öðrum en veðdeild Landsbanka Íslands heimilt að gefa út vísitölubundin verðbréf, nema sérstök lagaheimild komi til. — Ákvæði III. kafla laga nr. 46 1954 og 1. gr. laga nr. 48 1954 gilda um bankavaxtabréf þessi og vexti af þeim. — Byggingarsjóður ríkisins og veðdeild Landsbankans, eftir tillögu húsnæðismálastjórnar, hafa heimild til að taka erlend lán til íbúðabygginga, enda komi leyfi ríkisstjórnarinnar til. — Ábyrgð ríkissjóðs er á bankavaxtabréfum samkvæmt þessari grein. Um verðbréfaútgáfu þessa gilda ákvæði laga nr. 55 1945, um heimild fyrir veðdeild Landsbanka Íslands til að gefa út nýja flokka bankavaxtabréfa, að svo miklu leyti sem ekki er öðruvísi fyrir mælt í lögum þessum. Í reglugerð má þó ákveða annan frest um innlausn bankavaxtabréfa en ákveðinn er í 16. gr. laga nr. 55 1945.[3]) — **5. gr.** Til útlána eða framkvæmda á vegum húsnæðismálastjórnar kemur: A. Fé byggingarsjóðs ríkisins samkvæmt 3. gr. og sparnaðarfé samkvæmt 9. og 10. gr. B. Fé það, sem aflast með sölu bankavaxtabréfa samkvæmt 4. gr. C. Lán, sem bankar, sparisjóðir, tryggingafélög, opinberir tryggingasjóðir og lífeyrissjóðir veita beint til lántakenda samkvæmt útlánareglum húsnæðismálastjórnar og staðfest eru af henni. D. Erlend lán, sem byggingarsjóður ríkisins eða veðdeild Landsbanka Íslands kunna að taka til íbúðabygginga. — **6. gr.** Útlánareglur húsnæðismálastjórnar skulu vera þessar: A. Lánin veitast aðeins til byggingar nýrra íbúða, meiri háttar viðbygginga eða kaupa á nýjum íbúðum. Þau skulu greidd lántakendum í peningum. Lánin koma til útborgunar í hlutfalli við það, hversu langt er komið byggingu húsnæðisins, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Ef byggingarfélag er lántakandi, skal láninu skipt á hlutaðeigandi íbúðir að byggingu lokinni eftir ákvörðun húsnæðismálastjórnar. Sé um að ræða byggingarfélag, sem nýtur ríkisábyrgðar, getur húsnæðismálastjórn veitt því bráðabirgðalán gegn ríkisábyrgð af fé byggingarsjóðs, enda verði láninu skipt að byggingu lokinni á eigendur hlutaðeigandi íbúða gegn 1. veðrétti og fellur ríkisábyrgð þá niður. B. Lánaupphæðin má nema allt að ⅔ hlutum verðmætis íbúðar samkvæmt mati trúnaðarmanna veðdeildar Landsbankans, þó ekki meira en [150][1]) þúsund krónur út á hverja íbúð. Ef fleiri íbúðir eru í sama húsi, má lána út á hverja íbúð fyrir sig. Þó skal engum einstaklingi veitt lán nema út á eina íbúð. C. Lán til hverrar íbúðar skal vera í tvennu lagi, A- og B-lán. Skulu þeir, sem fengið hafa A-lán hjá bönkum, sparisjóðum eða öðrum, sem taldir eru í C-lið 5. gr. þessara laga, eiga rétt á B-láni, sem má vera allt að því jafnhátt, enda séu A-lánin að öllu leyti veitt í samræmi við reglur húsnæðismálastjórnar, og það staðfest af henni. D. A-lánin skulu tryggð með 1. veðrétti, en B-lánin með 1. samhliða veðrétti í hlutaðeigandi íbúð. E. A-lánin skulu vera jafngreiðslulán með 7% ársvöxtum til allt að 25 ára, B-lánin skulu vera með 5½% ársvöxtum og jöfnum afborgunum til allt að 15 ára, en að öðru leyti með hliðstæðum kjörum og vísitölubundnu verðbréfin. Enn fremur skulu lántakendur greiða ¼% ársvexti af þeim A-lánum, sem veitt eru af andvirði seldra bankavaxtabréfa, lánum byggingarsjóðs ríkisins og B-lánum, eins og þessi bréf eru á hverjum tíma, til greiðslu kostnaðar við starfrækslu veðdeildarinnar í þágu byggingarsjóðs. F. Heimilt er húsnæðismálastjórn að breyta

1) L. nr. 45, 12. júní 1958, § 1.
2) L. nr. 56, 4. apríl 1962, § 2.
3) Rgj. nr. 111 1957, sbr. rgj. nr. 46 1961.

1) L. nr. 56, 4. apríl 1962, § 3.

vaxtakjörum og lánstíma á nýjum lánum, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar. G. Félagsmálaráðherra skal að fengnum tillögum húsnæðismálastjórnar setja með reglugerð nánari ákvæði um veitingu lána, er húsnæðismálastjórn hefur með höndum. Um lánveitingar til einstaklinga skal þar m. a. setja ákvæði, sem tryggi, að farið sé eftir ástæðum umsækjenda, húsnæði, fjölskyldustærð, efnahag, lántökumöguleikum o. fl. Enn fremur um hámarksstærð íbúða, sem veita má lán til. — Við skiptingu lánsfjárins milli byggðarlaga skal tekið tillit til nauðsynlegs jafnvægis í byggð landsins. — Á meðan ekki er unnt að fullnægja lánsfjárþörf til íbúðarhúsabygginga skulu þeir umsækjendur að öðru jöfnu sitja fyrir, er byggja minni íbúðir, enda fullnægi íbúðarstærðin þörfum viðkomandi fjölskyldu að dómi húsnæðismálastjórnar. Þá er og húsnæðismálastjórn heimilt að veita á hverjum tíma hlutfallslega hærri lán til þeirra íbúða, er hún telur af hóflegri stærð, miðað við fjölskyldustærð umsækjanda. — Ákveðið skal í reglugerð, hver skilríki umsækjandi skuli láta fylgja umsókn sinni og um önnur almenn skilyrði fyrir lánveitingu. — Heimilt er að setja það skilyrði fyrir láni, að bygging skuli hafin á tilsettum tíma árs, að bygging sé ekki hafin áður en skriflegt lánsloforð er gefið, nema leyfi húsnæðismálastjórnar komi til, og að bygging sé undirbúin með þeim hætti, sem húsnæðismálastjórn telur nauðsynlegan. — **7. gr.** Heimilt er með samþykki ríkisstjórnarinnar að lána byggingarsjóði Búnaðarbankans og byggingarsjóði verkamanna af fé því, sem húsnæðismálastjórn hefur til útlána samkvæmt 3. og 4. gr. Slík lán skulu veitt sem A-lán og B-lán. — **8. gr.** Húsnæðismálastjórn ákveður, hverjum skuli veitt lán samkvæmt lögum þessum af fé byggingarsjóðs samkvæmt 3. gr. og fé því, sem aflað er með sölu bankavaxtabréfa samkvæmt 4. gr., en veðdeild Landsbankans skal sjá um afgreiðslu lánanna og innheimtu afborgana og vaxta. Skal veðdeildin sjá um, að afgreiðslan og innheimtan geti farið fram í peningastofnunum sem víðast á landinu.[1])

III. kafli. — Um sparnað til íbúðabygginga.

9. gr. Sérstök innlánsdeild skal starfa á vegum byggingarsjóðs ríkisins. — Þeir, sem leggja fé inn í deildina, skulu að minnst 5 árum liðnum, frá því að innlög hófust, eiga kröfu á að fá það útborgað, að viðbættum venjulegum innlánsvöxtum. Nemi hin innlagða upphæð minnst 5 þús. krónum á ári, er skylt að láta þá, er taka þátt í innlögum þessum, sitja fyrir um lán til íbúðabygginga frá húsnæðismálastjórn, að öðru jöfnu, og mega þau lán vera allt að 25% hærri en almennt gerist, þó aldrei yfir ⅔ hluta af matsverði viðkomandi íbúðar. Nánari ákvæði um fyrirkomulag þessarar innlánsdeildar og um réttindi og skyldur samkvæmt þessari grein skulu sett í reglugerð. — Tilsvarandi ákvæði gilda um þá menn utan kaupstaða og kauptúna, sem leggja á þennan hátt fé í veðdeild Búnaðarbankans. — **10. gr.** [Öllum einstaklingum á aldrinum 16—25 ára skal skylt að leggja til hliðar 6% af launum sínum, sem greidd eru í peningum eða sambærilegum atvinnutekjum, í því skyni að mynda sér sjóð til íbúðabygginga eða til bústofnunar í sveit. Skyldusparnaður hefst við næstu mánaðamót eftir að hlutaðeigandi verður 16 ára og lýkur við næstu mánaðamót eftir að hann verður 26 ára. Fé það, sem á þennan hátt safnast, skal ávaxtað í innlánsdeild byggingarsjóðs ríkisins fyrir alla þá, sem búsettir eru í kaupstöðum og kauptúnum, en í veðdeild Búnaðarbanka Íslands fyrir þá, sem búsettir eru í sveitum.][1]) — Fé það, sem skylt er að spara á þennan hátt, er undanþegið tekjuskatti og útsvari. — Þegar sá, er safnað hefur fé í sjóð samkvæmt 1. mgr., hefur náð 26 ára aldri, eða gengur í hjónaband og stofnar heimili, skal hann eiga þess kost að fá sparifé sitt endurgreitt að viðbættum þeim vöxtum og uppbót vegna vísitöluhækkunar, sem greidd er af vísitölubundnum verðbréfum á innlánstímanum. Enn fremur skulu þeir, að öðru jöfnu, sitja fyrir um lán til íbúðabygginga frá húsnæðismálastjórn, og mega þau lán vera allt að 25% hærri en almennt gerist þá, þó eigi yfir ⅔ hluta af matsverði viðkomandi íbúðar. Þessi forgangsréttur til lána er þó bundinn því skilyrði, að sparifjársöfnun þeirra, sem að byggingu hlutaðeigandi íbúðar standa, nemi samanlagt að minnsta kosti kr. 25 000.00. — Sérhverjum skal heimilt að leggja til hliðar í þessu skyni hærri hluta launa sinna en 6%, byrja sparnaðinn fyrr en tilskilið er og halda honum áfram lengur. Þeir, sem lagt hafa fé í veðdeild Búnaðarbankans og vilja stofna bú í sveit, skulu njóta hliðstæðrar fyrirgreiðslu um lán til bústofnunar úr deildum Búnaðarbankans. Heimilt er Búnaðarbanka Íslands og húsnæðismálastjórn að semja um, að réttindi þessi

1) Rgj. nr. 101 1955.

1) L. nr. 45, 12. júní 1958, § 2.

1957 Nr. 42 1. júní

verði gagnkvæm. — Fé, sem lagt er til hliðar samkvæmt þessari grein og 9. gr., skal vera skatt- og útsvarsfrjálst sem eign og ekki framtalsskylt. Enn fremur skulu vextir af þessu fé undanþegnir framtalsskyldu til tekju- og eignarskatts og skatt- og útsvarsfrjálsir. — **11. gr.** Undanþegnir sparnaðarskyldu eru: a. gift fólk, sem hefur stofnað heimili, b. skólafólk, sem stundar nám í skóla 6 mánuði eða meira á ári, og iðnnemar meðan þeir stunda iðnnám, [c. unglingar í sveitum, sem vinna hjá foreldrum sínum eða fósturforeldrum og leggja árlega 25% af kaupi sínu, að fæði frádregnu, í bústofnsaukningu,][1]) d. þeir, sem hafa börn eða aðra skylduómaga á framfæri sínu, þó ekki þeir, er hafa yfir 30 þús. kr. skattskyldar tekjur, enda hafi þeir ekki fyrir heimili að sjá. — Heimilt er undirskattanefndum að veita tímabundna undanþágu frá sparnaðarskyldu þeim, sem verða fyrir veikindum eða slysum eða hafa sérstaklega þungar fjárhagsbyrðar. Skýrslur um slíkar undanþágur skal senda húsnæðismálastjórn. Ákvörðun undirskattanefndar má áfrýja til félagsmálaráðherra. — Þó að maður kunni að eiga rétt á undanþágu frá sparnaðarskyldu, verður hann að láta hið tilskilda sparifé af hendi, þar til hann hefur fengið formlega undanþágu, en þá á hann rétt til endurgreiðslu, svo fljótt sem við verður komið. — [Útlendingar, sem hafa landvistar- og atvinnuleyfi hér á landi um tiltekinn tíma og dvelja hér um stundarsakir, skulu fá skyldusparnað sinn endurgreiddan, er þeir hverfa af landi brott.][2]) — **12. gr.** [Vegna framkvæmda á ákvæðum þessa kafla skal heimilt að gefa út sparimerki, og skulu atvinnurekendur og aðrir kaupgreiðendur þá skyldir til að greiða tilskilinn hluta launa með slíkum merkjum hverju sinni, er kaup kemur til útborgunar. — Ákveða má í reglugerð sérstakt gjald, er skattyfirvald ákveður, á hendur þeim, sem vanrækir sparimerkjakaup, er nema má allt að þrefaldri þeirri upphæð, sem vanrækt hefur verið að kaupa sparimerki fyrir. Sömuleiðis má með reglugerð ákveða, að hverjum þeim, sem háður er ákvæðum þessara laga um skyldusparnað, skuli skylt að gera skattyfirvaldi grein fyrir sparimerkjaeign sinni með framvísun sparimerkjabókar sinnar að viðlögðu 200 króna gjaldi. Gjöld þessi skulu renna til byggingarsjóðs ríkisins eða veðdeildar Búnaðarbanka Íslands, eftir því sem við á. — Allur kostnaður við sparimerki, sparimerkjabækur og framkvæmd skyldusparnaðarins greiðist úr ríkissjóði. — Sett skulu í reglugerð glögg ákvæði um framkvæmd þessa kafla.][1])

1957 Nr. 42 1. júní

IV. kafli. — Um útrýmingu heilsuspillandi húsnæðis.[2]) — **13. gr.** Húsnæðismálastjórn skal af hálfu ríkisvaldsins vera aðili að ráðstöfunum til útrýmingar heilsuspillandi íbúðum, þar með taldir herskálar, og hafa um það samvinnu við bæjar- og hreppsfélög, er beita sér fyrir slíkum framkvæmdum. — **14. gr.** Bæjar- og hreppsfélög, sem hafa ákveðið að gera ráðstafanir til útrýmingar heilsuspillandi íbúðum, skulu senda húsnæðismálastjórn áætlanir sínar og rökstuddar greinargerðir fyrir þeim. — **15. gr.** Íbúðir, sem byggðar eru í því skyni að útrýma heilsuspillandi íbúðum, skulu geta notið lána samkvæmt lögum þessum. — **16. gr.** [Nú leggur sveitarfélag fram fé til íbúðabygginga í því skyni að útrýma heilsuspillandi húsnæði, annaðhvort sem óafturkræft framlag eða lán, og skal þá ríkissjóður lána jafnháa upphæð á móti. Lán ríkissjóðs er bundið því skilyrði, að hið ónothæfa húsnæði sé tekið úr notkun, um leið og hið nýbyggða húsnæði er fullgert, en þó er heimilt að afgreiða til viðkomandi sveitarfélags helming lánsupphæðar, þegar nýbygging er fokheld. Húsnæðismálastjórn ráðstafar lánum ríkissjóðs í þessu skyni.][3]) — Ef ágreiningur verður um ráðstöfun íbúða, sem reistar eru á þessum grundvelli, má skjóta ágreiningnum til úrskurðar húsnæðismálastjórnar.

V. kafli. ...[4])

VI. kafli. — Ýmis ákvæði. — 24. gr. Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.[5]) — **25. gr.** [Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, settum samkvæmt þeim, varða sektum allt að kr. 10000.00, og skal fara með þau að hætti opinberra mála.][6])

1962 Nr. 60 21. apríl

Lög um verkamannabústaði.[a])

1. gr. Hlutverk Byggingarsjóðs verkamanna er að bæta úr húsnæðisþörf þeirra íbúa kaupstaða og kauptúna, sem ekki hafa tekjur né eiga eignir yfir það hámark, er greinir í

1) L. nr. 45, 12. júní 1958, § 3.
2) S. l., § 3.

1) L. nr. 45, 12. júní 1958, § 4, rgj. nr. 116 1959, sbr. 52 1961.
2) Rgj. nr. 155 1957.
3) L. nr. 56, 4. apríl 1962, § 4.
4) L. nr. 60, 21. apríl 1962, § 13.
5) Rgj. nr. 114 1958, rgj. nr. 69 1960, sbr. reglur nr. 73 1960.
6) L. nr. 45, 12. júní 1958, § 5.
a) (XV, 249).

4. tölulið 6. gr. laga þessara, og uppfylla að öðru leyti skilyrði laganna. — **2. gr.** Byggingarsjóður verkamanna lánar til bygginga skv. skilyrðum þeim, sem lög þessi setja, í kaupstöðum og kauptúnum, enda hafi sveitarstjórn fært félagsmálaráðherra rök fyrir, að þörf sé slíkrar opinberrar aðstoðar. Kauptún telst í þessum lögum þorp með minnst 15 fjölskyldum, enda hafi engin þeirra svo mikið land, að talizt geti lögbýli. — **3. gr.** Byggingarsjóður verkamanna skiptist í deildir, eina fyrir hvern kaupstað eða kauptún, þar sem viðurkennd hefur verið þörf fyrir opinbera aðstoð til byggingar verkamannabústaða, og aflast fé til hverrar deildar sem hér segir: 1. Frá og með árinu 1962 greiði sveitarsjóðir, sem um ræðir í 2. gr., í sjóðinn árlega upphæð, sem nemi eigi minna en 40 kr. og eigi meira en 60 krónum fyrir hvern íbúa sveitarfélagsins, og ákveður sveitarstjórn upphæðina með sérstakri samþykkt. Ef sveitarfélag vanrækir að greiða framlag sitt til Byggingarsjóðs, er heimilt að krefja sveitarfélagið um dráttarvexti, svo sem nánar er ákveðið í reglugerð. 2. Ríkissjóður leggur í sjóðinn árlega upphæð, sem svarar til þess krónufjölda á íbúa kaupstaðar eða kauptúns, er sveitarstjórn þar hefur ákveðið með samþykkt þeirri, er í 1. tölulið segir, að leggja fram til sjóðsins, þegar sýnt er, að þörf er fyrir starfsemi Byggingarsjóðs, sbr. 2. gr. 3. Enn fremur getur sjóðurinn tekið lán til útlánastarfsemi sinnar. Lánin ábyrgist ríkissjóður, en hlutaðeigandi sveitarsjóður, sbr. 2. gr., stendur í bakábyrgð fyrir þeim lánum, sem veitt eru byggingarfélagi í kaupstaðnum eða kauptúninu af lánsfé sjóðsins. — Nú er kauptún aðeins hluti úr hreppi, og skal þá tillagi sveitarsjóðs til Byggingarsjóðs jafnað niður á þá íbúa kauptúnsins, sem gjaldskyldir eru til sveitarsjóðs, eftir sömu reglum og útsvörum. — **4. gr.** Byggingarsjóður verkamanna veitir lán aðeins til eins byggingarfélags í hverjum kaupstað eða kauptúni, og skal félagið fullnægja skilyrðum 6. gr. þessara laga. — Lán þessi skulu vera tryggð með 1. veðrétti í húsum og lóðarréttindum. Lánin séu affallalaus og endurborgist með jöfnum árlegum greiðslum á 42—75 árum. Lánsfjárhæð má vera allt að 90% af kostnaðarverði íbúðar, en þó ekki yfir 300 þúsund krónur. Seðlabankinn ákveður vexti á lánunum í samráði við ríkisstjórnina. — Stjórn Byggingarsjóðs ákveður, að fengnum tillögum sveitarstjórnar og stjórnar byggingarfélags, hvers konar lánskjör eru hverju sinni veitt. — Heimilt er lántakendum að greiða byggingarlán að fullu, hvenær sem þeir óska þess, en ekki skal það hafa áhrif á söluverð íbúða samkvæmt 8. tl. 6. gr. — **5. gr.** Lausafé Byggingarsjóðs verkamanna skal jafnan ávaxta í peningastofnunum með ríkissjóðsábyrgð. — **6. gr.** Byggingarfélög hafa rétt á að fá lán úr Byggingarsjóði skv. 4. gr., ef þau fullnægja eftirfarandi skilyrðum: 1. Að stjórn byggingarfélagsins sé skipuð 5 mönnum, og skal formaður stjórnarinnar skipaður af þeim ráðherra, sem fer með félagsmál, en hina stjórnarnefndarmennina skal kjósa hlutbundinni kosningu af löglegum félagsmönnum. 2. Að byggingarfélagið komi upp byggingum fyrir félagsmenn sína. 3. Að húsin séu gerð úr varanlegu efni, með eins til fjögra herbergja íbúðum auk eldhúss og geymslu, með venjulegum nútíma þægindum og sérstökum bletti handa hverri íbúð eða sameiginlegum velli handa sambyggingum, en að öðru leyti sé fyrirkomulag byggginganna, þar á meðal stærð íbúðanna, samþykkt af félagsmálaráðuneytinu. 4. Að félagsmenn séu fjárráða, heimilisfastir innan kaupstaðarins eða kauptúnsins, hafi ekki átt viðunandi íbúð fyrir sig og fjölskyldu sína síðastliðin tvö ár og hafi eigi haft yfir 65 þúsund króna árstekjur miðað við meðaltal þriggja síðustu ára, að viðbættum 5 þúsund krónum fyrir hvern ómaga á framfæri, né yfir 150 þúsund króna skuldlausa eign, allt miðað við þann tíma, þegar félagsmaður kaupir íbúðina. Tölur þessar breytast í samræmi við breytingar á almennu kaupgjaldi verkamanna. 5. Að íbúðir séu hagkvæmar og teikningar eða uppdrættir séu samþykktir af stjórn Byggingarsjóðs og að öll efniskaup til þeirra og tilhögun byggingarframkvæmda sé gerð á sem hagkvæmastan hátt. 6. Að íbúðirnar séu seldar félagsmönnum fyrir það verð, sem þær kosta byggingarfélagið, og með þeim láns- og vaxtakjörum, sem ákveðin eru skv. 4. gr. Skal gerður sérstakur kaupsamningur um hverja íbúð við þann, er íbúðina fær, og eru þeir samningar undanþegnir stimpilgjaldi. Ekkja látins félagsmanns, börn hans og tengdabörn hafa forkaupsrétt að íbúðinni, enda gerist þau löglegir félagar byggingarfélagsins. 7. Að byggingarnar séu reistar á skipulögðum leigulóðum sveitarfélaga eða ríkisins eða skipulögðum eignarlóðum byggingarfélaga. Þegar um sambyggingu er að ræða, skal lóðarleigunni jafnað niður eftir eignahlutföllum í byggingunni. Eigi

1962 Nr. 60 21. apríl

sveitarfélag eða ríki ekki hentugar lóðir í þessu skyni, er sveitarfélaginu heimilt, ef ekki fæst nægilegt og hentugt land með öðrum hætti, að taka það eignarnámi, og fer um eignarnámið skv. lögum nr. 61 frá 14. nóvember 1917. 8. Að ákveðið sé í samþykktum félagsins, að enginn, sem keypt hefur íbúð af félaginu, megi selja hana, nema stjórn byggingarfélagsins hafi áður hafnað forkaupsrétti félagsins vegna, og ekki framleigja, nema með leyfi stjórnar félagsins. Söluverð slíkrar íbúðar má ekki vera hærra en síðasta kaupverð hennar, að viðbættri verðhækkun, sem skv. vísitölu byggingarkostnaðar hefur orðið á þeim hluta kostnaðarverðs íbúðarinnar, sem fallið hefur í gjalddaga og verið greiddur af seljanda, þegar sala fer fram. Enn fremur skal bæta við virðingarverði þeirra endurbóta, sem á sama tíma hafa verið gerðar, og draga frá hæfilega fyrningu, hvort tveggja skv. mati dómkvaddra manna. Sé um framleigu að ræða, ákveður stjórn félagsins, hve há leigan megi vera, og miðast hún við raunverulegan kostnað eiganda skv. mati á íbúðinni eða hluta hennar, sem leigður er. Ef maður hefur átt íbúðina í 10 ár, má hann njóta verðhækkunar á verði allrar íbúðarinnar, ef hann greiðir upp lánið. 9. Að ákveðið sé með reglugerð, sem staðfest sé af félagsmálaráðuneytinu, um viðhald húsanna, og skal stjórn félagsins hafa eftirlit með því. Þegar um sambyggingu er að ræða, skal kostnaður við viðhald húsanna hið ytra lagður á bygginguna í heild, en síðar jafnað niður á eigendur eftir eignahlutföllum þeirra í byggingunni, en viðhald hið innra á hverri íbúð skal notandi hennar greiða. Um sameiginleg tæki innan húss í sambyggingu, svo sem leiðslur allar og hitunartæki, fer eftir því, sem segir í reglugerðinni. 10. Að stjórn Byggingarsjóðs hafi fallizt á samþykktir félagsins og ráðuneytið staðfest þær. — **7. gr.** Byggingarfélagi, sem kemur upp sambyggingu eða sérstæðum húsum, er heimilt að eiga til frambúðar sameiginlegt miðstöðvarhús og þvottahús fyrir margar íbúðir, húsnæði fyrir fasta starfsmenn félagsins, fyrir skrifstofu félagsins, lesstofu og verzlun, dagheimili, leikskóla fyrir börn og mötuneyti. Ákvæði skulu sett í reglugerð um þátttöku eigenda íbúðanna í kostnaði, sem af þessu hlýzt. — **8. gr.** Í stjórn Byggingarsjóðs verkamanna skulu vera 5 menn kosnir hlutbundinni kosningu af sameinuðu Alþingi til fjögurra ára í senn. Félagsmálaráðherra skipar einn þeirra formann sjóðsstjórnar, en að öðru leyti skiptir stjórnin störfum milli sín. Stjórnin hefur á hendi allar fjárreiður sjóðsins, lántökur og lánveitingar úr honum skv. reglugerð, sem félagsmálaráðuneytið setur. Skal hver deild, sbr. 3. gr., hafa sérstakt reikningshald fyrir sig, en sjóðsstjórninni er heimilt að lána fé sjóðsins til bráðabirgða milli deilda, ef það þykir henta. — Stjórnin skal vera búsett í Reykjavík og nágrenni, en sér til aðstoðar, meðal annars við eftirlit með, að byggingarfélag í hverjum kaupstað eða kauptúni gæti skyldna sinna skv. 6. gr., má stjórnin setja trúnaðarmenn einn eða fleiri í hverjum kaupstað eða kauptúni. — Laun stjórnarinnar og trúnaðarmanna hennar greiðist úr ríkissjóði, og ákveður félagsmálaráðherra þau, en annan kostnað greiðir hlutaðeigandi deild Byggingarsjóðs. — Hlutaðeigandi sveitarfélag hefur rétt til að skipa eftirlitsmann með fjárreiðum hlutaðeigandi sjóðsdeildar og allri starfsemi byggingarfélagsins og hefur rétt til að stöðva lántökur og lánveitingar til byggingarfélagsins, ef það álítur, að byggingarfélagið geti ekki staðið í skilum með skuldbindingar sínar. Slíkri ákvörðun sveitarstjórnar má skjóta til félagsmálaráðherra. — **9. gr.** Ársreikningar byggingarfélagsins skulu ætíð lagðir fyrir stjórn Byggingarsjóðs til athugunar, og getur hún krafizt allra skýrslna um hag og rekstur félagsins, meðan nokkuð stendur eftir af því láni, er veitt hefur verið til byggingarinnar. Ef stjórn Byggingarsjóðs hefur ekki borizt í hendur reikningur byggingarfélags fyrir síðasta ár fyrir 1. september ár hvert, er óheimilt að halda áfram lánveitingum til byggingarfélagsins, fyrr en reikningurinn berst sjóðsstjórn í hendur. — Ríkisstjórnin úrskurðar reikninga Byggingarsjóðs, en Alþingi kýs með hlutfallskosningu tvo endurskoðendur þeirra til fjögurra ára í senn. — **10. gr.** Nú er ekkert byggingarfélag til í kaupstaðnum eða kauptúninu, skv. lögum þessum, og er þá sveitarstjórn heimilt að ákveða, að sveitarfélagið komi upp byggingunum, og hefur það þá sömu réttindi og skyldur sem byggingarfélög skv. lögum þessum. — **11. gr.** Ríkisstjórnin lætur gera fyrirmyndaruppdrætti af húsum félagsmanna, bæði sérbyggingum og sambyggingum, til afnota fyrir byggingarfélög. Sömuleiðis setur hún í samráði við stjórn Byggingarsjóðs og hlutaðeigandi sveitarstjórnir öruggt eftirlit með framkvæmdum byggingarfélaga, sem starfa skv. lögum þessum. — **12. gr.** Ráðherra

1962 Nr. 60 21. apríl

1962 Nr. 60 21. apríl

setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. — **13. gr.** Með lögum þessum er úr gildi numinn I. kafli laga nr. 36 frá 16. febrúar 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, ásamt síðari breytingum á þeim lögum, svo og önnur lagaákvæði, sem brjóta í bága við lög þessi.

1963 Nr. 49 20. apríl

Lög um byggingarsjóð aldraðs fólks.

1. gr. Stofna skal sjóð, er nefnist Byggingarsjóður aldraðs fólks. — **2. gr.** Hlutverk sjóðsins er að stuðla með lánveitingum að því, að byggðar verði hentugar íbúðir fyrir aldrað fólk. — **3. gr.** Tekjur sjóðsins eru: 1. Ágóði af happdrætti dvalarheimilis aldraðra sjómanna, samkvæmt ákvæðum þar um í lögum um happdrættið. 2. Frjáls framlög eða aðrar tekjur, sem til kunna að falla. 3. Vaxtatekjur. — **4. gr.** Fela skal Tryggingastofnun ríkisins stjórn sjóðsins og daglegan rekstur hans. Skal fulltrúi stjórnar happdrættis D.A.S. eiga tillögurétt um lánveitingar. — **5. gr.** Lán úr sjóðnum má veita, gegn öruggum tryggingum, sveitarfélögum eða aðilum, sem sveitarstjórnir mæla með og takast á hendur að reisa íbúðir handa öldruðu fólki. Lán til einstaklinga til kaupa á íbúðum fyrir sjálfa sig má þó aðeins veita skv. 6. gr. — **6. gr.** Heimilt skal tryggingaráði að verja hluta af fé sjóðsins til þess að lána einstaklingum, 67 ára og eldri, til kaupa á litlum íbúðum, sem gerðar séu sérstaklega við hæfi aldraðs fólks. Skal þá vera sú kvöð á íbúðunum, að þær verði notaðar fyrir aldrað fólk, meðan lánin hvíla á þeim. Tryggingaráð skal setja um þetta sérstakar reglur, sem félagsmálaráðuneytið staðfestir. — **7. gr.** Lán, sem veitt eru úr sjóðnum, mega nema allt að 50% af kostnaðarverði íbúðanna, og skulu þau tryggð með veði í íbúðunum. Heimilt er að veita lánin á eftir eða samhliða veðlánum annars staðar frá, er nemi allt að 35% af kostnaðarverði íbúðanna. — **8. gr.** Lán skv. 5. gr. má því aðeins veita: a. að fyrir liggi teikningar af fyrirhuguðum byggingum, sem ráðherra hefur samþykkt, b. að umsækjandi sýni fram á, að hann hafi tryggt sér nægilegt fjármagn til byggingarinnar annars staðar frá. — **9. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, þar á meðal um lánstíma og lánskjör.

Lög um sameign fjölbýlishúsa.[a]

1959 Nr. 19 24. apríl

I. kafli. — Gildissvið laganna. — 1. gr. Fjölbýlishús telst í lögum þessum hvert það hús, sem í eru tvær eða fleiri íbúðir. — Íbúð er hvert það herbergi, sem eldhús fylgir. — **2. gr.** Lög þessi skulu gilda um sameign manna í fjölbýlishúsum, að svo miklu leyti sem sameigendur hafa ekki samið á annan veg um þau atriði, sem fjallað er um í III. kafla laganna.[b])

II. kafli. — Um skiptingu sameignarinnar. — **3. gr.** Gera skal skiptasamning um öll fjölbýlishús, sem fleiri en einn eigandi er að. Sé um nýbyggingu að ræða, skal skiptasamningur gerður og honum þinglýst eigi síðar en húsið er fokhelt, ella innan árs frá gildistöku laga þessara. — **4. gr.** Í skiptasamningi skal greina, svo að ekki verði um villzt: a) hvaða íbúð hver sameigandi á, b) stærð hverrar íbúðar, hvað henni fylgir sérstaklega og lýsing eignarhlutans, sbr. 7. gr., c) eignarhlutfall íbúðarinnar, sbr. 6. gr. — **5. gr.** Sameign íbúðareigenda í fjölbýlishúsi er með tvennu móti: skiptileg og óskiptileg. — Hinn skiptilegi hluti sameignarinnar er íbúðirnar sjálfar eins og þeim er lýst í skiptasamningi eða heimildarbréfi. Allt annað í fjölbýlishúsinu eiga íbúðareigendur í óskiptri sameign, þar með talin eignarlóð eða leigulóðarréttindi, ef ekki er um annað samið. — Nú skiptir veggur sameign þannig, að aðeins hluti af íbúðareigendum verður saman um gang, stiga, svalir, tröppur eða annað, en aðrir íbúðareigendur hafa þar engin afnot eða aðgang, og telst það þá til hins skiptilega hluta sameignarinnar og tilheyra viðkomandi íbúðum eftir stærðarhlutfalli þeirra. — **6. gr.** Eignarhlutfall hverrar íbúðar í fjölbýlishúsi er fundið með því að reikna út hundraðstölu rúmmáls íbúðarinnar af rúmmáli alls hins skiptilega hluta fjölbýlishússins. — **7. gr.** Eignarhluti íbúðareiganda í fjölbýlishúsi er íbúð hans samkvæmt 2. mgr. 5. gr. og hlutdeild í hinni óskiptilegu sameign eftir eignarhlutfalli íbúðarinnar.

III. kafli. — Um réttindi og skyldur sameigenda. — **8. gr.** Hver íbúðareigandi hefur full eignarumráð yfir íbúð sinni með þeim takmörkunum, sem leiðir af lögum þessum. — **9. gr.** Rétt til að byggja ofan á eða við fjölbýlishús eiga íbúðareigendur allir eftir eignarhlutföllum, en slíkar framkvæmdir eru háð-

a) Ýmsir dómar vegna sameignar t. d. XXVIII, 159, 708, XXXI, 338, XXXII, 500, 739, XXXIII, 84, 372, 881. Sjá og neðanmáls við upphaf hlutaréttinda.

b) Hrd. 31. jan. 1964.

1959 Nr. 19 24. apríl

ar samþykki allra eigenda. — Nú vill íbúðareigandi afsala réttindum samkvæmt þessari grein, og skulu þau þá metin til verðs af 2 dómkvöddum mönnum, ef aðilar geta eigi um það samið. — **10. gr.** Réttur til byggingar bílskúrs á lóð fjölbýlishúss fer eftir eignarhlutföllum í fjölbýlishúsinu, þannig, að sá íbúðareigandi gengur fyrir, sem á stærri eignarhluta. Séu tveir eða fleiri jafnir, ræður hlutkesti.[a]) — Framsal bílskúrsréttinda eða sala bílskúrs til annarra en íbúðareigenda í fjölbýlishúsinu er óheimil. Enn fremur er íbúðareiganda óheimilt að undanskilja bílskúr eða bílskúrsréttindi við sölu á íbúð sinni í fjölbýlishúsinu, nema hann eigi þar aðra íbúð. Verði ekki samkomulag um verð bílskúrs, skal hann metinn til verðs af 2 dómkvöddum mönnum. — **11. gr.** Allir íbúðareigendur eiga rétt eftir eignarhlutföllum til ákvörðunar um innréttingu og fyrirkomulag á þeim hluta fjölbýlishússins, sem er í óskiptri sameign, þar með talið útlit hússins, girðing og skipulag lóðar, enn fremur um rekstur og viðhald hins sameiginlega, sbr. 13. gr., svo og gerð glers í gluggum, og sker einfaldur meiri hluti úr ágreiningi. — Hverjum íbúðareiganda er skylt að taka þátt í kostnaði af framkvæmdum, sem löglega eru ákveðnar eftir þessari grein, og skiptist kostnaðurinn eftir eignarhlutföllum, sbr. þó 16. gr. — Ef einhver íbúðareigandi er ekki hafður með í ráðum um framkvæmdir samkvæmt þessari grein, getur hann neitað að taka þátt í kostnaði þeirra eða stöðvað þær, þar til lögleg ákvörðun hefur verið tekin um þær. — Ef íbúðareigandi greiðir ekki sinn hluta af kostnaði samkvæmt þessari grein, eignast hinir íbúðareigendurnir lögveð í íbúð hans til tryggingar greiðslunni, en sá veðréttur fellur niður, ef honum er eigi fylgt með lögsókn, áður en eitt ár er liðið frá þeim degi, er greiðslan var innt af hendi. — **12. gr.** Hver íbúðareigandi skal sjá um og kosta viðhald á íbúð sinni. — **13. gr.** Sameiginlegt viðhald telst hvers konar viðhald og viðgerðir á öllu sameiginlegu húsrými í fjölbýlishúsi, enn fremur hvers konar viðhald á sameiginlegu hitunarkerfi, vatns-, skolp-, rafmagns- og dyrasímakerfi hússins, að undanskildum þeim tækjum, sem tengd eru kerfunum í hverri íbúð. — Bili sameiginleg leiðsla, svo að rjúfa þurfi vegg, loft eða gólf í einni eða fleiri íbúðum þess vegna, eða ef viðgerðin veldur skemmdum á einn eða annan hátt, skal að fullu reikna það sem sameiginlegt viðhald. — Bili leiðsla, sem ekki er sameiginleg í fjölbýlishúsi, eru íbúðareigendur skyldir til að leyfa viðgerð á henni, enda þótt rjúfa þurfi vegg, loft eða gólf í íbúðum þeirra, að því tilskildu, að þeim sé tilkynnt um viðgerðina í tæka tíð og öllu komið í samt lag, svo sem kostur er, án ástæðulausrar tafar og þeim að kostnaðarlausu. — Allt viðhald á húsinu að utan svo og á lóð og girðingu er sameiginlegt. Undanskilið er gler í gluggum íbúða. — **14. gr.** Alla skatta og skyldur af húsinu, vátryggingariðgjöld, heimtaugargjöld fyrir rafmagn og hitaveitu svo og skipulagsgjöld og lóðargjöld greiða íbúðareigendur eftir eignarhlutföllum. — Ef íbúðareigandi greiðir ekki sinn hluta af áföllnum gjöldum eftir þessari grein, eignast hinir íbúðareigendurnir lögveð í íbúð hans til tryggingar greiðslunni, og fer um lögveðsrétt þann eins og segir í 11. gr. — **15. gr.** Þar sem upphitun er sameiginleg, greiðist hvers konar hitakostnaður eftir rúmmáli íbúðanna. — Sameiginleg upphitun skal miðuð við 18° Celsius lágmarksstofuhita frá kl. 9 að morgni til kl. 11 að kvöldi. — **16. gr.** Sameiginlegur rekstrarkostnaður svo og hirðing stiga og stigahúss og annars sameiginlegs húsrýmis, enn fremur kostnaður af lýsingu og annarri rafmagnsnotkun í sameiginlegu húsrými greiðist að jöfnu. — **17. gr.** Afnotaréttur sameiginlegs þvottahúss og þurrkherbergis skal vera jafn. Ef keypt eru tæki til sameiginlegra nota í þvottahúsi eða þurrkherbergi, skulu íbúðareigendur greiða að jöfnu kaupverð þeirra og viðhald.

IV. kafli. — Um sambýlisháttu. — 18. gr. Íbúum fjölbýlishúss skal skylt að ganga þrifalega um hús og lóð og gæta þess í umgengni sinni að valda ekki öðrum íbúum hússins óþægindum eða ónæði. — **19. gr.** Íbúðareigendum er óheimilt að nota hið sameiginlega húsrými eða lóð til annars en það er ætlað. — **20. gr.** Félagsmálaráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um sambýlisháttu fólks í fjölbýlishúsum.

1959 Nr. 19 24. apríl

Lög um vísitölu byggingarkostnaðar.

1957 Nr. 25 24. apríl

1. gr. Hagstofa Íslands skal reikna vísitölu byggingarkostnaðar, er sýni breytingar hans frá 1. október 1955. Vísitala þessi skal reiknuð út þrisvar sinnum á ári, miðað við verðlag í Reykjavík í febrúarmánuði, júnímánuði og októbermánuði, og gildir hver vísitala í 4 mánuði frá 1. marz, 1. júlí og 1. nóvember að telja. — Nú er svo fyrir mælt í lögum, að vátryggjandi húsa skuli breyta vátryggingar-

a) Hrd. 31. jan. 1964.

1957 Nr. 25 24. apríl

verði þeirra eftir vísitölu byggingarkostnaðar, og skal þá sú vísitala, sem er í gildi við byrjun viðkomandi vátryggingartímabils, ráða brunabótaverðinu allt tímabilið. — **2. gr.** Vísitölur byggingarkostnaðar eftir 1. október 1955 skulu tengdar við eldri vísitölur, reiknaðar út samkvæmt lögum nr. 87 1943, með því að margfalda hinar fyrrnefndu með tölunni 9.69. Hagstofan getur að öðru leyti úrskurðað um vafaatriði, er kunna að koma í ljós í sambandi við tengingu nýju vísitölunnar við hina eldri, þar á meðal um það, hvernig vátryggingarverð húsa utan Reykjavíkur skuli ákveðið á grundvelli nýju vísitölunnar haustið 1957. — **3. gr.** Við ákvörðun á söluverði íbúða til samræmis við vísitölu byggingarkostnaðar samkvæmt 8. tölulið 6. gr. og 1. málsgr. 20. gr. í lögum nr. 36 1952, um opinbera aðstoð við byggingar íbúðarhúsa í kaupstöðum og kauptúnum, skal fara þannig að: a. Hafi seljandi íbúðar eignazt hana fyrir 1. marz 1957, þá finnst hækkun sú, sem um ræðir í nefndum lagagreinum, með því að bera vísitöluna, sem í gildi er á þeim tíma, er sala fer fram, saman við byggingarkostnað samkvæmt eldri vísitölunni á þeim tíma, er hlutaðeigandi fékk íbúðina. Hafi hann fengið hana á tímabilinu 1. október 1954 til 28. febrúar 1957, skal hér miða við vísitölu 904 (1939 = 100). b. Hafi seljandi íbúðar eignazt hana eftir febrúarlok 1957, þá finnst hækkun sú, sem hér um ræðir, með því að bera vísitöluna, sem í gildi er á sölutíma, saman við vísitölu þess tímabils, er hlutaðeigandi fékk íbúðina. — **4. gr.** Hagstofan skal, í samráði við húsameistara ríkisins, láta fara fram athugun á því á 10 ára fresti, hvort byggingarhættir hafi breytzt svo, að ástæða sé til að endurskoða grundvöll vísitölu byggingarkostnaðar.

1959 Nr. 1 30. jan.

Lög um niðurfærslu verðlags og launa o. fl.

1. gr. Frá 1. febrúar 1959 skal greiða verðlagsuppbót á laun og allar aðrar greiðslur, er fylgja kaupgreiðsluvísitölu, samkvæmt vísitölu 175 stig. . . .[1]) — Ákvæði 1. málsgr. þessarar gr. gilda á hliðstæðan hátt um ákvæðisvinnutaxta, sem byggðir eru á tímalaunum, vikulaunum eða mánaðarlaunum. Lækkun ákvæðisvinnutaxta frá 1. febrúar 1959 skal nema sama hundraðshluta og lækkun sú, er verður á viðkomandi tímalaunum, vikulaunum eða mánaðarlaunum samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr. — Aksturstaxtar vörubifreiða og fólksbifreiða skulu frá 1. febrúar 1959 lækka sem svarar niðurfærslu launa bifreiðastjóra í taxtagrundvelli til samræmis við lækkun kaupgreiðsluvísitölu í 175 stig, miðað við hæð hennar, þá er ákvæðin var sú launaupphæð, sem er í taxtagrundvelli við gildistöku laganna. Sama skal gilda um alla aðra taxta og gjöld, sem fylgt hafa breytingum á launum viðkomandi starfsstéttar samkvæmt þeim taxtagrundvelli sem í gildi hefur verið á hverjum tíma. — Nú eru laun ákveðin með samningi eða á annan hátt fyrir gildistöku laganna sem heildarlaun, án þess að grunnlaun séu tiltekin sérstaklega, og skulu þau þá lækka frá 1. febrúar 1959 í hlutfalli við lækkun kaupgreiðsluvísitölu í 175 stig, miðað við hæð hennar, er launaupphæðin var ákveðin. — **2. gr.** Vísitala viðhaldskostnaðar húsa í Reykjavík 1. desember 1958 skal reiknuð á ný til samræmis við kaupgreiðsluvísitölu 175 stig að því er snertir launaliði fyrrnefndrar vísitölu, og eftir henni skal reiknuð ný húsaleiguvísitala, sem að öðru leyti er miðuð við verðlag þennan dag. — Húsaleiga, sem samkvæmt leigusamningi fylgir húsaleiguvísitölu, skal á tímabilinu 1. febrúar til 31. marz 1959 greidd eftir þeirri húsaleiguvísitölu, er reikna skal samkvæmt fyrri málsgr. þessarar gr. — **3. gr.** Þá er vísitala framfærslukostnaðar með grunntölu 100 1. marz 1950 er reiknuð miðað við verðlag í byrjun mánaðanna febrúar og marz 1959, skal miða húsnæðislið hennar við þá vísitölu viðhaldskostnaðar, er reikna skal samkvæmt fyrri málsgr. 2. gr., að svo miklu leyti sem húsnæðisliður vísitölu framfærslukostnaðar fylgir vísitölu viðhaldskostnaðar. — Vísitala framfærslukostnaðar í febrúar 1959 skal miðuð við verðlag 6. dag mánaðarins. — **4. gr.** Í kauplagsnefnd eiga sæti þrír menn, einn skipaður eftir tilnefningu hæstaréttar og er hann formaður, en hinir eftir tilnefningu Alþýðusambands Íslands og Vinnuveitendasambands Íslands, hvors um sig. — Nefndin vinnur störf sín í samráði við Hagstofu Íslands. — Kostnaður við nefndina, þar á meðal þóknun til nefndarmanna, greiðist úr ríkissjóði eftir ákvörðun ráðherra. — Hinn 1. marz 1959 skal taka gildi nýr grundvöllur vísitölu framfærslukostnaðar í Reykjavík, samkvæmt niðurstöðum neyzlurannsóknar þeirrar, er kauplagsnefnd hefur framkvæmt í samráði við Hagstofuna. Skal útgjaldaupphæð hins nýja vísitölugrundvallar 1. marz 1959 vera sú grunnupphæð, er síðari breytingar vísitölunnar miðast við, og jafngildir því grunntölu 100. Vísitala framfærslukostnaðar skal reiknuð

1) L. nr. 13, 31. marz 1960, § 27.

mánaðarlega miðað við verðlag í mánaðarbyrjun, eftir grundvallarreglum, sem kauplagsnefnd setur. Við þennan útreikning skal sleppa broti úr vísitölustigi, hálfu eða minna, en annars hækka í heilt stig. — **5. gr.** Frá 1. marz 1959 skal verðlagsuppbót samkvæmt ákvæðum 1. gr. lögð við grunnupphæðir launa og annarra greiðslna, er fylgja kaupgreiðsluvísitölu, og telst hvort tveggja grunnlaun, er greiða skal verðlagsuppbót á samkvæmt ákvæðum 6. gr. — **6. gr.** ...[1]) — **7. gr.** Frá 1. febrúar 1959 skal færa niður laun bónda og verkafólks hans í verðlagsgrundvelli landbúnaðarvara fyrir framleiðsluárið 1958—59 sem svarar lækkun kaupgreiðsluvísitölu úr 185 stigum í 175 stig. Frá sama tíma skal framleiðsluráð landbúnaðarins lækka afurðaverð til framleiðenda í hlutfalli við lækkun þá á heildarupphæð verðlagsgrundvallar landbúnaðarvara, sem leiðir af niðurfærslu vinnuliðs hans. — Framleiðsluráð landbúnaðarins skal frá 1. febrúar 1959 færa heildsöluverð á þeim framleiðsluvörum, sem eru í verðlagsgrundvelli landbúnaðarvara, til samræmis við lækkun afurðaverðs samkvæmt 1. málsgr. þessarar gr. og við lækkun þá á vinnslu- og dreifingarkostnaði afurða, sem leiðir af lækkun kaupgreiðsluvísitölu úr 202 stigum í 175 stig og af annarri lækkun tilkostnaðar vegna ákvæða þessara laga. Sama niðurfærsla skal eiga sér stað á útsöluverði þeirra landbúnaðarvara, sem ekki er á skráð heildsöluverð. — Framleiðsluráð landbúnaðarins skal frá 1. febrúar 1959 lækka eggjaverð til framleiðenda svarandi til þeirrar lækkunar á verði til framleiðenda annarra landbúnaðarvara, sem ákveðin er í 1. mgr. þessarar gr. Ákvæði 2. mgr. þessarar gr. skulu gilda á hliðstæðan hátt við ákvörðun framleiðsluráðs á heildsöluverði eggja. — Ákvarðanir framleiðsluráðs landbúnaðarins um smásöluálagningu á það heildsöluverð landbúnaðarvara, er ákveðið verður frá 1. febrúar 1959 samkvæmt 2. málsgr. og 2. málslið 3. málsgr. þessarar gr., skulu háðar samþykki ríkisstjórnarinnar. — **8. gr.** ...[1]) — Frá 1. maí og 1. desember 1959 og á árinu 1960 og framvegis frá 1. marz, 1. júní og 1. desember er framleiðsluráði landbúnaðarins heimilt að hækka afurðaverð til framleiðenda svarandi til þess, að laun bónda og verkafólks hans í verðlagsgrundvelli landbúnaðarvara séu færð til samræmis við þá hækkun, sem kann að hafa orðið á grunnkaupi í almennri verkamannavinnu í Reykjavík á undangengnu þriggja mánaða tímabili. — **9. gr.** Frá 1. febrúar 1959 skal skiptaverð á fiski til bátasjómanna lækka í sama hlutfalli og nemur lækkun kaupgreiðsluvísitölu úr 185 stigum í 175 stig. Hið sama skal gilda um fiskverð það, sem aflaverðlaun togarasjómanna miðast við. ...[1]) — Frá 1. febr. 1959 skal greiða verðlagsuppbót á kauptryggingu bátasjómanna samkvæmt kjarasamningum eftir kaupgreiðsluvísitölu 185. Frá 1. marz 1959 skal verðlagsuppbót samkvæmt þessu lögð við grunnupphæð kauptryggingar, og telst hvort tveggja grunnkauptrygging, er breytist í samræmi við þá verðlagsuppbót, sem kann að verða greidd á laun á hverjum tíma samkvæmt ákvæðum 6. gr. — **10. gr.** Framleiðendur hvers konar vöru og þjónustu skulu þegar eftir gildistöku þessara laga lækka söluverð til samræmis við þá lækkun launakostnaðar, sem leiðir af niðurfærslu kaupgreiðsluvísitölu í 175 stig og af annarri lækkun tilkostnaðar vegna ákvæða þessara laga, svo og svarandi til þess, að hagnaður framleiðenda lækki í hlutfalli við niðurfærslu kaupgreiðsluvísitölunnar. Tekur þetta til gjalda fyrir hvers konar flutning á landi, sjó og í lofti, þar með talin farmgjöld og afgreiðslugjöld, sömuleiðis til greiðslna til verkstæða og annarra verktaka fyrir alls konar verk, svo sem pípu- og raflagnir, smíðar, málningu, dúklagningu og veggfóðrun, saumaskap, prentun og því um líkt. Enn fremur tekur þetta til verðs á snyrtingu, fatapressun, gistingu, aðgöngumiðum að almennum skemmtunum og öðru slíku. Gjöld fyrir greiðasölu, veitingar og fæði skulu lækka bæði vegna þeirrar lækkunar tilkostnaðar, sem leiðir beint og óbeint af niðurfærslu kaupgreiðsluvísitölu, og vegna lækkaðs verðs á landbúnaðarvörum. — Ákvæði þessarar málsgr. taka ekki til vörutegunda, sem verðlagðar eru samkvæmt sérstökum lögum, né heldur til vöru, sem seld er úr landi, eða launa fyrir verk, sem ákveðin hafa verið með samningum stéttarfélaga. — Aksturstaxtar vörubifreiða og fólksbifreiða skulu þegar eftir gildistöku þessara laga lækka til samræmis við þá lækkun kostnaðar annars en bifreiðastjóralauna í taxtagrundvelli, sem leiðir af ákvæðum þessara laga. Sama skal gilda um alla aðra taxta og gjöld, sem fylgt hafa breytingum tilkostnaðar samkvæmt þeim taxtagrundvelli, sem í gildi hefur verið á hverjum tíma. — Verð-

1) L. nr. 4, 20. febr. 1960, § 37.

1959 Nr. 1 30. jan.

1) L. nr. 4, 20. febr. 1960, § 37.

1959 Nr. 1 30. jan.

lagsyfirvöld skulu þegar eftir gildistöku laga þessara setja nánari fyrirmæli um framkvæmd ákvæða 1. og 2. málsgr. þessarar gr. — Verðlagsyfirvöld skulu þegar eftir gildistöku laganna gera ráðstafanir til lækkunar á vöruverði í heildsölu og smásölu til samræmis við þá lækkun dreifingarkostnaðar, sem leiðir af ákvæðum þessara laga, svo og svarandi til þess, að hagnaður verzlana lækki í hlutfalli við niðurfærslu kaupgreiðsluvísitölunnar. Sama gildir um umboðslaun vegna vörusölu innanlands. — **11. gr.** Fara skal með mál út af brotum gegn lögum þessum að hætti opinberra mála, og varða brot sektum allt að 100 000 kr.,, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

1963 Nr. 46 13. apríl

Lög um hámarksþóknun fyrir verkfræðistörf.

1. gr. Þóknun verkfræðinga fyrir verkfræðistörf, unnin í ákvæðisvinnu eða tímavinnu, skal eigi vera hærri en ákveðið er í gjaldskrá Verkfræðingafélags Íslands, frá 19. apríl 1955, að viðbættum lögleyfðum uppbótum. — Leggi verkkaupandi til vinnuaðstöðu verkfræðings, skal sú vinnuaðstaða teljast 40% þóknunar samkvæmt fyrrnefndri gjaldskrá, frá 19. apríl 1955. — Ákvæði þessarar greinar skulu gilda, þar til nýir samningar um kaup og kjör verkfræðinga, sem starfa hjá ríkisstofnunum, hafa tekið gildi. — **2. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála og varða brot sektum.

1962 Nr. 78 28. apríl

Lög um lífeyrissjóð togarasjómanna og undirmanna á farskipum.

1. gr. Sjóðurinn nefnist Lífeyrissjóður togarasjómanna og undirmanna á farskipum og starfar með því skipulagi og markmiði, sem segir í lögum þessum. Heimili hans og varnarþing er í Reykjavík. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld til sjóðsins og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Sjóðfélagar eru allir þeir, sem lögskráðir eru á íslenzka togara, íslenzk farskip, sem notuð eru til farþegaflutninga eða vöruflutninga, og á íslenzk varðskip, nema yfirmenn á farskipum, sem tryggðir skulu í lífeyrissjóðum, sem skipafélögin eru aðilar að. Yfirmenn strandferðaskipa ríkissjóðs og varðskipanna skulu tryggðir í lífeyrissjóði starfsmanna ríkisins. Heimilt er þó útgerð farskipa að tryggja yfirmönnum lífeyrisréttindi í sjóði þessum, ef samkomulag næst um það við stéttarfélög yfirmanna. — **4. gr.** Réttindi þau, er farmenn og togarasjómenn öðlast með lögum þessum, skulu í engu rýra rétt þeirra til elli-, örorku- eða barnalífeyris, slysa- eða dánarbóta samkv. lögum nr. 24 1956, um almannatryggingar. — **5. gr.** Í stjórn sjóðsins eiga sæti 7 menn, tilnefndir af: Hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar, Alþýðusambandi Íslands, Sjómannasambandi Íslands, Farmanna- og fiskimannasambandi Íslands, Félagi íslenzkra botnvörpuskipaeigenda, Vinnuveitendasambandi Íslands og Vinnumálasambandi samvinnufélaganna. Sömu aðilar skipa hver um sig einn varamann í stjórnina. — Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár. — **6. gr.** Tryggingastofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — **7. gr.** Stjórn sjóðsins skal fylgjast vandlega með fjárhag, rekstri og starfsemi sjóðsins og gæta þess, að hann starfi í samræmi við lög og reglugerðir á hverjum tíma. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni. — **8. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum og skuldabréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, eða með öðrum tryggilegum hætti. — Við lánveitingar til íbúðabygginga skulu sjóðfélagar sitja fyrir. Lán úr sjóðnum skulu í engu skerða rétt sjóðfélaga til veðlána samkvæmt lögum nr. 42 1956, um húsnæðismálastofnun, byggingarsjóð ríkisins o. fl. — Fé sjóðsins, sem ekki er ráðstafað í föstum lánum eða verðbréfum, skal ávaxtað eftir því, sem við verður komið, í tryggum lánastofnunum á þeim stöðum, þar sem fé sjóðsins fellur til. — **9. gr.** Stjórn sjóðsins skal fimmta hvert ár láta tryggingafræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingafræðingur hefur lagt til, að gert yrði. — **10. gr.** Sjóðfé-

1962 Nr. 78 28. apríl

lagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — **11. gr.** Sjóðfélagar greiði 4% af heildarárslaunum sínum í iðgjöld til sjóðsins. Launagreiðendur greiði 6% af heildarárslaunum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, í iðgjöld til sjóðsins. Launagreiðendur skulu halda iðgjöldum sjóðfélaga eftir af launum þeirra og greiða þau ásamt sínum iðgjaldahluta beint til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna. — Iðgjöld sjóðfélaga og launagreiðenda skulu hvíla sem lögveð á hlutaðeigandi skipi og ganga fyrir öllum öðrum veðum. — Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 30 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður, svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna. — **12. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **13. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengur og er orðinn fullra 65 ára að aldri, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum. — Upphæð ellilífeyrisins er hundraðshluti af meðallaunum hlutaðeigandi sjóðfélaga síðustu 10 starfsár hans eða síðustu 20 starfsár, ef það er sjóðfélaga hagfelldara, og er hundraðshluti þessi hækkandi eftir því, sem starfstíminn verður lengri, svo sem hér segir:

Starfstími:	Ellilífeyrir:
10 ár	10 %
11 —	12 —
12 —	14 —
13 —	16 —
14 —	18 —
15 —	20 —
16 —	22 —
17 —	24 —
18 —	26 —
19 —	28 —
20 —	30 —
21 —	32 —
22 —	34 —
23 —	36 —
24 —	38 —
25 —	40 —
26 —	42 —
27 —	44 —
28 —	46 —
29 —	48 —
30 — eða lengur	50 —

— Það telst eitt starfsár samkvæmt grein þessari, hafi sjóðfélagi tekið laun sem undirmaður á farskipi eða togarasjómaður í 9 mánuði eða lengur á sama almanaksári. — Upphæð ellilífeyris má aldrei nema meiru en 75% af meðallaunum togarasjómanna eða undirmanna á farskipum á hverjum tíma í sams konar starfi og því, er sjóðfélaginn lét af. — **14. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna því starfi, sem hann hefur gegnt þangað til, og eigi á kost á öðru jafngóðu starfi við hans hæfi, er veitir aðgang að sjóðnum, eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum slíkrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir metur örorkuna meiri en 35%. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförnu. Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfs þess, sem öryrkinn gegndi, er hámark hins árlega örorkulífeyris hans jafnhátt ellilífeyri þeim, er hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Endranær miðast hámark örorkulífeyrisins við starfstíma og meðallaun 10 síðustu starfsár öryrkjans með sama hætti og segir í 13. grein. — Örorkulífeyrir hvers einstaks er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri hans samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar sem örorka hans er metin. Þrátt fyrir örorku getur enginn fengið örorkulífeyri meðan hann heldur jafnháum launum og hann áður hafði hjá aðila, sem tryggir starfsmenn sína í lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum eða viðurkenndur af fjármálaráðuneytinu. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til að dæma um rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfsskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda verði aukning örorkunnar ekki rakin til annarra starfa en á farskipi eða togara. — **15. gr.** Nú andast sjóðfélagi og lætur eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum, enda hafi hinn látni greitt iðgjöld sín til sjóðsins í 10 ár eða lengri tíma og hjónabandinu hafi eigi verið slitið að lögum áður en hann lézt. — Nú andast sjóðfélagi er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins skemmri tíma en 10 ár, og skal þá endurgreiða með vöxtum til eftirlifandi maka hans

1962 Nr. 78 28. apríl

iðgjöld þau, er hann hefur greitt til sjóðsins. — Upphæð lífeyris hins eftirlifandi maka fer eftir starfstíma hins látna og meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsár hans. Ef starfstíminn er 10 ár, er hinn árlegi lífeyrir 20% af meðalárslaunum, en hækkar síðan fyrir hvert starfsár um 0.75% af meðalárslaunum, unz hámarkinu 35% af meðalárslaunum er náð, eftir 30 ára starfstíma. Lífeyrir eftirlifandi maka má þó aldrei nema meiru en 50% af meðaltekjum manna í sömu starfsgrein á hverjum tíma. — Sé hinn eftirlifandi maki yngri en 50 ára og hafi hann verið meira en 10 árum yngri en hinn látni, lækkar lífeyrir hans um 1% af meðalárslaunum fyrir hvert ár sem aldursmunurinn nemur umfram 10 ár. Þó skal frádrátturinn ekki vera fleiri hundraðshlutar af meðalárslaunum en ár þau, er hinn eftirlifandi maka vantar á 50 ára aldur. — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut lífeyris úr sjóðnum, eða hann var lagztur banaleguna, og úrskurðar þá stjórn sjóðsins, hvort hinn eftirlifandi maki hans skuli njóta lífeyris úr sjóðnum eða eigi. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. Veiti síðara hjónabandið einnig rétt til lífeyris, má eftirlifandi maki velja um, hvort hann tekur lífeyri eftir fyrri eða síðari makann. — **16. gr.** Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og gegnir starfi sínu áfram eftir að iðgjaldagreiðslu hans er lokið og hann hefur öðlazt rétt til að hætta störfum og fá ellilífeyri, og hækkar þá réttur hans til ellilífeyris um 3% af meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsárin fyrir hvert ár, er hann frestar að taka ellilífeyri. Á tilsvarandi hátt hækkar lífeyrisréttur maka hans um 1½% af meðalárslaunum fyrir hvert ár. — Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafnframt við öðru starfi, er veitir aðgang að sjóði þessum, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og gilda þá reglur næstu málsgreinar að framan óbreyttar að öðru leyti en því, að ellilífeyrir og makalífeyrir skulu reiknaðir af meðallaunum síðustu tíu ára í því starfinu, sem hærra var launað, ef það meðaltal er hærra en meðaltal launa síðustu 10 starfsárin. — **17. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 16 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til þau eru fullra 16 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er lífeyrir þess 50% af meðalmeðlagi því, er félagsmálaráðherra hefur ákveðið með barni á sama aldri í Reykjavík á þeim tíma, sem lífeyririnn á að greiðast. Að öðrum kosti er lífeyririnn meðalmeðlag þetta. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn sjóðfélaga, þegar hann verður öryrki. — Fósturbörn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar sem börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan. — **18. gr.** Nú hættir sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku störfum, er veita honum aðgang að lífeyrissjóði togarasjómanna og undirmanna á farskipum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Hafi hann verið sjóðfélagi í 10 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður skylda hans til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins, svo og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir til eftirlátins maka miðast þá við starfstíma hans og meðalárslaun síðustu 10 starfsár hans samkvæmt 13. og 15. gr. Lífeyrir barna hans skal ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 17. gr. skal margfölduð með hlutfallinu milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu til 65 ára aldurs. — Aldrei getur sjóðfélagi fengið endurgreidd iðgjöld sín samkvæmt þessari grein fyrr en níu mánuðir eru liðnir frá því hann var síðast afskráður af farskipi eða togara, nema hann eigi lögheimili erlendis. — **19. gr.** Nú flyzt maður, er verið hefur í lífeyrissjóði togarasjómanna og undirmanna á farskipum, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hans vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í sjóði, er hann flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í

1962 Nr. 78 28. apríl

1962 Nr. 78 28. apríl

hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er sjóðfélaginn hafði öðlazt. — Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglu, þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingafélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gildi þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris og ákveðnar eru í lögum þessum. — **20. gr.** Nú verður undirmaður á farskipi yfirmaður á farskipi, og flyzt hann þá úr sjóðnum í lífeyrissjóð hlutaðeigandi útgerðarfélags eða í lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, sbr. þó 3. gr. i. f., og skal þá sjóðurinn greiða sjóði þeim, er farmaðurinn flyzt til, iðgjöld þau, sem hann hefur greitt sjóðnum og greidd hafa verið sjóðnum hans vegna, ásamt vöxtum. Hlutdeild í ágóða þeim, sem til fallið hefur vegna brottfarinna sjóðfélaga, meðan þeir voru sjóðfélagar í lífeyrissjóði togarasjómanna og undirmanna á farskipum, skal og greidd við brottför úr sjóðnum sjóði þeim, sem við þeim tekur. Hlutdeild þessi skal vera samanlagður ágóðinn, deildur með tölu sjóðfélaganna við flutning. — Ákvæði 1. mgr. skulu og gilda um flutning undirmanna þeirra, sem verið hafa félagar í lífeyrissjóði útgerðarfélaganna, en flytjast nú við gildistöku laga þessara til lífeyrissjóðs togarasjómanna og undirmanna á farskipum. Uppgjöri samkvæmt þessari mgr. skal að fullu lokið innan tveggja ára frá gildistöku laga þessara. — **21. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja í reglugerð, er ráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur. — **22. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda. — **23. gr.** Lífeyrissjóður togarasjómanna og undirmanna á farskipum skal taka við öllum eignum lífeyrissjóðs togarasjómanna, eins og þær eru við gildistöku laga þessara. Jafnframt verða allir sjóðfélagar lífeyrissjóðs togarasjómanna félagar í lífeyrissjóði togarasjómanna og undirmanna á farskipum, og skulu réttindi þeirra í sjóðnum m. a. miðuð við iðgjöld þau, er þeir höfðu til hans greitt.

Bráðabirgðaákvæði. 1. Skylt er sjóðnum að veita viðtöku iðgjöldum, sem haldið hefur verið eftir vegna skipverja á farskipum, frá 1. janúar 1959, svo og hluta útgerðarmanns, og veita þeim réttindi sjóðfélaga í samræmi við það. — 2. Skipverji á togara eða undirmaður á farskipi, sem hinn 12. júní 1958 var orðinn eldri en 55 ára, skal við 65 ára aldur eiga rétt til lífeyris og annarra bóta og réttinda, eins og sá, sem greitt hefur til sjóðsins í 10 ár og náð hefur 65 ára aldri. Haldi hann áfram iðgjaldagreiðslu eftir að hafa náð þeim aldri, fær hann aukin réttindi samkvæmt ákvæðum laganna. — Sá, sem hinn 12. júní 1958 var orðinn 65 ára, var enn á togara eða undirmaður á farskipi og hafði verið það minnst 10 ár, skal eiga réttindi í sjóðnum þannig miðað við framangreindan tíma, að sá, sem var 65 ára, fær rétt eins og sá, sem greitt hefur í 10 ár, 66 ára eins og sá, sem greitt hefur í 11 ár, 67 ára í 12 ár o. s. frv. Haldi hann áfram iðgjaldagreiðslu, fær hann aukin réttindi, eins og að framan greinir. Starfsár á farskipi eða togara telst í þessu tilfelli það sama og ákveðið er í 13. gr. laganna. — Ríkissjóður endurgreiði sjóðnum árlega þann kostnað, sem af þessu bráðabirgðaákvæði leiðir. Sama gildir þann kostnað, sem lífeyrissjóðir þeir, sem tryggja yfirmenn farskipa, verða að greiða vegna sömu reglna og hér um ræðir.

1962 Nr. 78 28. apríl

Lög um félagsheimili. **1947** Nr. 77 5. júní

1. gr. [Með félagsheimilum er í lögum þessum átt við samkomuhús, sem ungmennafélög, verkalýðsfélög, íþróttafélög, lestrarfélög, bindindisfélög, skátafélög, kvenfélög, búnaðarfélög og hvers konar önnur menningarfélög, er standa almenningi opin án tillits til stjórnmálaskoðana, eiga og nota til fundahalda eða annarrar félagsstarfsemi. Sama gildir um samkomuhús sveitarfélaga.][1]) — **2. gr.** Félagsheimilasjóði, sem nokkur hluti skemmtanaskatts rennur í, sbr. lög nr. 56 31. maí 1927, um skemmtanaskatt og þjóðleikhús og breytingu á þeim lögum, skal varið til þess að styrkja byggingar félagsheimila samkv. 1. gr. Ekki má þó styrkur til hvers félagsheimilis nema hærri fjárhæð en svarar 40% af byggingarkostnaði þess. Styrkinn má veita, hvort heldur eitt slíkra félaga, sem um ræðir í 1. gr., stendur að byggingu félagsheimilis eða fleiri í sameiningu. — [Menntamálaráðherra getur sett sem skilyrði fyrir styrk úr sjóðnum til félagsheimilis, að fleiri en

1) L. nr. 47, 5. júní 1957, § 1.

eitt félag standi að byggingu þess, til þess að afnotaþörf verði sem bezt fullnægt og rekstur geti orðið sem hagkvæmastur.][1]) — Nú hefur félagsheimili notið eða nýtur byggingarstyrks úr ríkissjóði auk þess, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og má þá styrkur samkvæmt þeim ekki nema meiru en svo, að hann ásamt ríkisstyrknum nemi 40% af byggingarkostnaði. — **3. gr.** Stjórn félagsheimilasjóðs er í höndum menntamálaráðherra. Veitir hann styrki úr sjóðnum samkvæmt 2. gr. eftir tillögum fræðslumálastjóra og íþróttanefndar. Ef fræðslumálastjóra og íþróttanefnd greinir á, sker menntamálaráðherra úr. Umsóknir um styrki skulu sendar íþróttanefnd, og fylgi nákvæm lýsing af húsi því, sem fyrirhugað er að byggja, ásamt greinargerð fyrir þörfinni á félagsheimili á þeim stað, sem um er að ræða, og um fyrirhugaða notkun þess. Félagsheimili, sem styrks nýtur úr félagsheimilasjóði, skal reist á þeim stað og eftir uppdrætti, sem íþróttanefnd samþykkir. Menntamálaráðherra getur og gert það að skilyrði fyrir styrkveitingu, að sveitarfélag, þar sem félagsheimili á að byggja, láti ókeypis í té viðunandi byggingarlóð, og sett þau skilyrði önnur viðvíkjandi gerð og notkun félagsheimilanna, sem hann telur nauðsynleg til þess, að þau komi að sem beztum notum og séu sem mest við hæfi þess bæjar eða þeirrar byggðar, þar sem þau eru reist. — **4. gr.** Nú hefur sveitarfélag eða sveitarfélög forgöngu um byggingu félagsheimilis og áskilur sér rétt til þess að nota húsið að meira eða minna leyti til annarrar starfsemi en um ræðir í 1. gr., og skal þá draga frá byggingarkostnaði þess fjárhæð, sem telja má hæfilega vegna þessara nota, og má styrkurinn ekki nema meiru en 40% af því, sem þá verður eftir. Án leyfis menntamálaráðherra er sveitarfélagi óheimilt að taka síðar að nota aukinn hluta hússins til annars en um ræðir í 1. málsgr. Leyfi menntamálaráðherra slíkt, skal sveitarfélagið endurgreiða tiltölulegan hluta styrksins. Vilji það síðar láta aukinn hluta hússins eða það allt til þeirrar starfsemi, sem um ræðir í 1. málsl., má veita því viðbótarstyrk, svo sem um nýbyggingu væri að ræða. — **5. gr.** Eigendum félagsheimila, sem notið hafa byggingarstyrks úr félagsheimilasjóði, skal skylt að heimila slíkum félögum, sem um ræðir í 1. gr., í sama bæ eða sömu byggð afnot af húsinu gegn hæfilegu gjaldi, ef það fer ekki í bága við eðlilega þörf þeirra sjálfra fyrir það. Fræðslumálastjóri og íþróttanefnd geta með samþykki menntamálaráðherra ákveðið hámark afnotagjalds slíkra félaga af félagsheimilum, sem styrkt hafa verið úr ríkissjóði. Verði ágreiningur um, hvort félag eigi rétt á afnotum af félagsheimili, sker fræðslumálastjóri úr. Úrskurði hans má skjóta til menntamálaráðherra. — Nú verður samkomulag um það milli eigenda félagsheimilis og annars slíks félags eða félaga, sem um ræðir í 1. gr.,, að það verði meðeigandi að félagsheimilinu, og skal þá við ákvörðun þeirrar fjárhæðar, er það greiðir, miða við, að það verði hluttakandi í þeim styrk, sem veittur hefur verið til byggingar hússins úr félagsheimilasjóði eða ríkissjóði. Menntamálaráðherra skal samþykkja slík kaup. — **6. gr.** Óheimilt er að selja félagsheimili, sem styrkt hafa verið úr félagsheimilasjóði, án leyfis menntamálaráðherra. Leyfi hann slíka sölu, skal félagsheimilasjóði endurgreiddur styrkur sá, sem úr honum hafði verið veittur til byggingar hússins. Óheimilt er að veðsetja félagsheimili, sem styrkt hafa verið samkvæmt lögum þessum, nema fyrir láni til greiðslu byggingarkostnaðar eða vegna endurbóta á eigninni. Veðlán þessi mega aldrei nema meiru en ⅓ hluta byggingarkostnaðar og ½ endurbótakostnaðar. — **7. gr.** Nú er eitt eða fleiri af félögum þeim, sem staðið hafa að byggingu félagsheimilis, lagt niður, og skal þá það eða þau félög, sem starfa áfram, eiga kost á að taka við húsinu með öllum réttindum og skyldum. Vilji þau það ekki eða séu öll félögin, sem staðið hafa að byggingu félagsheimilisins lögð niður, skal sveitarstjórn, þar sem félagsheimilið er, eiga þess kost að fá það, ef hún skuldbindur sig til þess að reka það í þágu þeirrar starfsemi, sem um ræðir í 1. gr. Nú neitar sveitarstjórn að taka við félagsheimili til rekstrar eða vill hætta rekstri félagsheimilis, sem hún hefur áður tekið að sér að reka eða haft forgöngu um að byggja, og skal menntamálaráðherra þá skipa 3 manna nefnd, er gera skal tillögur um, hvernig ráðstafa skuli húsinu. Einn nefndarmanna skal skipaður samkv. tilnefningu félaga þeirra, sem síðast höfðu umráð yfir húsinu, annar eftir tillögum hlutaðeigandi sveitarstjórnar, en hinn þriðji án tilnefningar, og skal hann vera formaður. Menntamálaráðherra ákveður síðan um ráðstöfun hússins, og er honum heimilt að fá það til rekstrar

1) L. nr. 47, 5. júní 1957, § 2.

1947 Nr. 77 5. júní félagi eða félögum, sem um ræðir í 1. gr., eða að láta selja það til lúkningar áhvílandi skuldum og endurgreiðslu byggingarstyrks til félagsheimilasjóðs. Það, sem umfram kann að verða, rennur í félagsheimilasjóð. — **8. gr.** Sérhvert félagsheimili, sem byggt er með styrk úr félagsheimilasjóði, skal vera sjálfstæð stofnun, og skulu settar reglur um rekstur og afnot þess, hvers og eins, og menntamálaráðherra staðfesta þær. — **9. gr.** Ágreiningi, sem verður um skilning á lögum þessum eða um framkvæmd þeirra, má skjóta til ráðherra. — **10. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1948. Er samkvæmt þeim heimilt að veita styrk úr félagsheimilasjóði til byggingar félagsheimila, sem hafin hefur verið bygging á eftir 1. janúar 1944, en er ekki lokið, þegar lög þessi öðlast gildi.

1955 Nr. 74 9. des. **Auglýsing um aðild Íslands að alþjóðasamningi um stöðu flóttamanna.**

Hinn 30. nóvember 1955 var forstjóra sameinuðu þjóðanna afhent aðildarskjal Íslands að alþjóðasamningi um stöðu flóttamanna, sem lagður var fram til undirritunar í Genf 28. júlí 1951, en Alþingi veitti ríkisstjórninni, með þingsályktun frá 9. febrúar 1955, heimild til þess að fullgilda nefndan samning. — Samkvæmt samningnum gengur hann í gildi, að því er varðar Ísland, hinn 1. marz 1956.

f. Kirkjumál.

1921 Nr. 21 27. júní **Lög um biskupskosningu.**

1. gr. Þegar biskupsembætti þjóðkirkjunnar losnar, skal það veitt samkvæmt lögum þessum. — **2. gr.** Allir þjónandi prestar og prófastar þjóðkirkjunnar, sem og guðfræðiskennarar háskólans, tilnefna 3 menn sem biskupsefni, er rétt hafa til embætta í þjóðkirkjunni, í þeirri röð, er þeim þykir bezt við eiga. — **3. gr.** Rétt kjörinn biskup er sá, sem fær ⅗ atkvæða. — Nú fær enginn þann atkvæðafjölda, og skal embættið þá veitt þeim þeirra þriggja, er flest fengu atkvæðin, sem kirkjustjórnin telur bezt til þess fallinn. — **4. gr.** Nánari reglur um kosninguna setur kirkjustjórnin.[1])

1746 1. júlí **Erindisbréf handa biskupum.**

5) Þegar biskup ætlar í ... yfirreið sína, skal hann svo tímanlega tilkynna prestum komu sína, með umburðarbréfi, þar sem hann ætlar að fara yfir, að þeir megi fá vitneskju um það að minnsta kosti 3—4 dögum áður, svo að þeir fái gert söfnuðum sínum viðvart og söfnuðurinn hafi ekki neina ástæðu til afsökunar á því, ef hann kemur eigi. — **6)** Á yfirreiðum skal biskup einslega í samtali við menn spyrjast fyrir um það, í hverju presti sé helzt áfátt, hvort hann hafi dugnað og kunnustu til embættis síns, hvort hann hafi röggsemi til þess að efla sanna guðsþekkingu og guðsótta, hverja ástundun hann sýni til þess í söfnuði sínum, hver pia desideria hann hafi í þá átt, og hvaða sennilegar uppástungur hann hafi til breytingar í því efni. ... — **14)** Enn fremur skulu meðhjálparar[1]) vera viðstaddir, þegar biskup eða prófastur koma, og skulu þeir allir spurðir, hvernig ástandið sé í söfnuðinum, hvort þar tíðkist nokkrir sérstakir ósiðir eða guðleysi, hvernig hver um sig ræki embætti sitt, og fái stoð til þess eða sæti tálmunum, og skal biskup eða prófastur eigi láta undir höfuð leggjast að áminna menn í því efni. — **15)** Biskupar skulu samkvæmt hingað til haldinni venju hvarvetna láta, þar sem þeir fara yfir, halda fullnægjandi skrá yfir kirkjuna sjálfa, innanstokksmuni hennar og skrautgripi, kúgildi, jarðir, leigur, hús, skóga, reka og aðrar eignir hennar og hlunnindi, og skal biskup, hvenær sem hann heldur kirkjuskoðun, ásamt forráðamanni kirkju og nokkrum öðrum góðum mönnum, undirrita skrána, og skal hún látin í stiftskistuna[2]) og geymd þar til þess að hafa hliðsjón af henni. — **16)**[3]) Til þess að fyrirgirða allar deilur, er rísa af skorti á áreiðanlegum gögnum um eignir kirkna, réttindi og kúgildi, er standa á jörðum lénsog bændakirkna, skulu samkvæmt allra þegnsaml. tillögum fyrri biskupa, eftir greindar skrár taldar áreiðanlegar og löggiltar kirkjuskrár og máldagabækur í Skálholts- og Hólastifti, er allar þrætur um eignir kirkna og réttindi skulu dæmd og útkljáð eftir: Í Skálholtsstifti: Hin gamla máldagabók eða kirkjuregistur Wilchins biskups, samantekin 1397. Í Hólastifti: a) Registur og máldagabók Jóns biskups Eiríkssonar 1360, b) Péturs biskups 1394, c) Auðunar biskups 1398 (rétt 1318), d) Ólafs

1) Rgj. nr. 99, 13. ágúst 1938.

1) Nú sóknarnefnd.
2) Nú Þjóðskjalasafn.
3) Kgsbr. 5. apríl 1740.

1746 1. júlí

biskups Rögnvaldssonar 1461 og e) Sigurðar prests, sem safnað var eftir siðaskiptin. ...[1]) Mál, er varða aðrar kirkjueignir í báðum stiftum, svo sem innanstokksmuni og skrautgripi þeirra, skulu eigi dæmd eftir nefndum máldagabókum, heldur eftir skrám þeim, er evangelisku biskuparnir hafa gert eftir siðaskipti. — **17)** Biskup skal knýja kirkjubændur og svonefnda lénspresta til þess að halda kirkjum, gripum þeirra og öðru, forsvaranlega við, svo og að hafa kirkjur svo rúmgóðar, að allir safnaðarmenn komist þar fyrir. Svo ber þeim og að gera reikning fyrir tekjum kirkna og gjöldum. Verði ólöglegur dráttur þar á, skal amtmaður sækja bændakirkjueigendur, og lénsprestum skal refsað samkvæmt allran. konungsboði frá 1708.[2]) Auk þess skal bændakirkjueigandi eða erfingjar hans safna svo fé, sem nægir til endurbyggingar kirkju, ásamt öðrum tekjum hennar. — **18)** Nú telur biskup eitthvað svo úr sér gengið, að það þurfi endurbóta við, og skal þá skipun hans tafarlaust hlýtt. Ef það er vanrækt, enda sé unnt að bæta það eða breyta því, skal forráðamaður kirkju sæta refsingu eftir því, er rétt þykir, til fátækra, og skal amtmaður[3]) knýja hann til þess að fullnægja tafarlaust skyldu sinni. ... — **21)** Biskup skal, samkvæmt þar um útkomnum konungsboðum, ... sjá um, að prófastar þeir, sem undir hann eru gefnir, visiteri árlega hver sitt prófastsdæmi og sendi biskupi þar um greinilega og áreiðanlega skýrslu, ásamt uppástungum til endurbóta, er nauðsynlegar kynnu að vera, svo að biskup megi nákvæmlega rannsaka þau efni og gera rækilegar skýrslur og tillögur um það til Generalkirkju-eftirlits kollegíis Vors.[3]) Ef prófastur óhlýðnast þessu án lögmætra orsaka, skal honum refsað eftir mati biskups til fátækra prestsekkna. En af því að þau prófastsdæmi eru til, svo sem í Skálholtsstifti, Múla-, Rangárvalla-, Ísafjarðar- og Árnessýslur, og í Hólastifti Þingeyjarsýsla, er prófastar fá eigi komizt yfir að visitera algerlega á hverju ári, svo að söfnuðir þeirra og heimili bíði eigi hnekki af, þá skal biskup þá skipun á gera, að hvorki sé próföstum íþyngt um of né yfirreiðir frestist um skör fram, heldur skuli þeim lokið á 2 ára fresti í hverju héraði. ...[4]) — **24)** Í hvoru stifti skal einu sinni á ári haldin synodus. ... Biskup skal í tækan tíma bréflega boða hana próföstum og prestum, er hlut eiga að máli, með því að þar á að ræða um allt, er varða má nauðsynjar klerkdómsins. ... — **31)**[1]) Biskup skal sjá um, að prestar haldi réttilega skrá yfir: a) ... acta synodalia, umburðarbréf biskupa, er öll skulu í heild sinni skráð, b) fædda, dána, gifta, c) fermda; þessar þrjár bækur skulu ávallt vera eign kirkjunnar, og skal biskup, hvenær sem hann visiterar þar, rita í hverja þessara bóka, að hann hafi séð þær, d) skipulegt sálnaregistur, einkum yfir nöfn æskulýðsins, aldur, lestur og framfarir, og skal biskupi sýnd bókin á yfirreiðum, svo að hann sjái, að hún sé haldin svo, og, ef nauðsyn krefur, til þess að hann megi áminna um að koma betri skipun á hana. ... — **42)** Biskup skal eigi dirfast að vígja nokkurn mann til prests, sem eigi hefur náð, lögum samkvæmt,[2]) 25 ára aldri. — **43)** Próf það, er biskup heldur yfir prestsefni, er sækir um prestakall, skal haldið með samvizkusemi og án manngreinarálits, og skal þess vandlega gæta, að prestaköllin séu veitt mönnum, sem til þeirra eru hæfir, bæði að lærdómi og líferni. Auk annars skal reyna það vandlega í prófi þessu, hverja þekkingu candidatus hefur til að bera in theologicis & biblicis, svo og í samþykktum játningarritum kirkju vorrar, og má halda próf þetta skriflega, svo að síðar megi, ef þess er óskað, sjá hæfileika prestsefnisins. ... — **45)** Jafnskjótt sem einhver hefur fengið veitingu fyrir prestakalli, skal hann þegar snúa sér til biskups, sem ... vígir hann og eiðfestir og fær honum vígslubréf til þess safnaðar, er hann á að gæta. Þó skal slíkur kandidat rita ævisögu sína á latínu í þar til gerða bók, er geymd skal með skjölum stiftisins. ...

1) L. nr. 46, 10. nóv. 1905, § 11.
2) Kgsbr. 11. maí 1708.
3) Nú stjórnarráðið.
4) L. nr. 47, 16. nóv. 1907, § 3.

1746 1. júlí

Lög um vígslubiskupa. **1909** Nr. 38 30. júlí

1. gr. Auk biskups landsins skulu vera hér á landi tveir vígslubiskupar (officiales), annar í Skálholtsbiskupsdæmi hinu forna, en hinn í Hólabiskupsdæmi hinu forna. — **2. gr.** Konungur skipar vígslubiskupana eftir tillögum prestastéttarinnar í hvoru biskupsdæmi; skulu þeir hafa biskupsvígslu. Til vígslukostnaðar, er þeir vígjast, skulu hvorum þeirra greiddar 500 kr. úr landssjóði. — **3. gr.** Annar vígslubiskupanna vígir biskup landsins, er svo stendur á, að fráfarandi

1) L. nr. 36, 8. sept. 1931.
2) Tilsk. 16. febr. 1621.

1909 Nr. 38 30. júlí biskup getur eigi gert það. Í forföllum biskups vígja þeir og presta, hvor í sínu umdæmi. — Fyrir biskupsverk, er þeir vinna í forföllum biskups, greiðist þeim úr landsjóði borgun eftir reikningi.

1275 **Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar.**

11. Um forræði biskupa á kirkjum ok eignum þeirra. ... Landeigandi er skyldr at láta gera kirkju á bæ sínum, hverr sem fyrr lét gera. ...

12. Um kirkjuvígslu. Vígja skal kirkju síðan er ger er ... En ef kirkja brenn upp eða annars kostar spillist, svá at niðr fellr öll eða meiri hlutr, þá skal vígja endrgerva kirkju. En þó at kirkjuraf brenni upp, fúni ok niðr falli lítill hlutr af veggjum, þá skal eigi vígja endrbætta kirkju. ...

1957 Nr. 43 3. júní **Lög um kirkjuþing og kirkjuráð íslenzku þjóðkirkjunnar.**

1. gr. Kirkjuþing íslenzku þjóðkirkjunnar skal halda í Reykjavík annað hvert ár, að jafnaði í októbermánuði. Það skal ekki eiga lengri setu en tvær vikur. — **2. gr.** Kjörnir eru 15 kirkjuþingsmenn, 14 í 7 kjördæmum og 1 af guðfræðideild Háskóla Íslands. Enn fremur eiga sæti á kirkjuþingi biskup og kirkjumálaráðherra. — Kjördæmin eru þessi: 1. Reykjavíkurprófastsdæmi. 2. Kjalarness-, Mýra-, Borgarfjarðar- og Snæfellsnessprófastsdæmi. 3. Dala-, Barðastrandar-, Vestur-Ísafjarðar- og Norður-Ísafjarðarprófastsdæmi. 4. Stranda-, Húnavatns- og Skagafjarðarprófastsdæmi. 5. Eyjafjarðar-, Suður-Þingeyjar- og Norður-Þingeyjarprófastsdæmi. 6. Norður-Múla-, Suður-Múla- og Austur-Skaftafellsprófastsdæmi. 7. Vestur-Skaftafells-, Rangárvalla- og Árnesprófastsdæmi. — **3. gr.** Í hverju þessara kjördæma eru kosnir tveir kirkjuþingsmenn, prestur og leikmaður. — **4. gr.** Prófastur og prestar, sem ábyrgð hafa á prestakalli, innan hvers kjördæmis, kjósa úr sínum hópi einn kirkjuþingsmann fyrir kjördæmið og tvo varamenn. Kennarar guðfræðideildar háskólans kjósa úr sínum hópi einn kirkjuþingsmann og einn til vara. — **5. gr.** Sóknarnefndarmenn og safnaðarfulltrúar hvers kjördæmis kjósa úr sínum hópi einn kirkjuþingsmann fyrir kjördæmið og tvo varamenn. — **6. gr.** Kjörstjórn skipa: biskup, og er hann formaður hennar, einn maður tilnefndur af kirkjuráði, og lögfræðingur tilnefndur af kirkjumálaráðherra. — **7. gr.** Kjörstjórn sendir í 1. viku aprílmánaðar þeim, er kosningarrétt hafa, nauðsynleg kjörgögn: auðan kjörseðil, óutanáritað umslag, eyðublað fyrir yfirlýsingu kjósanda um það, að hann hafi kosið, og umslag með utanáskrift kjörstjórnar. Kjósandi ritar nafn þess, sem hann vill kjósa, svo og nöfn 1. og 2. varamanns, á seðilinn, setur hann í óutanáritaða umslagið og lokar því, útfyllir eyðublaðið og undirritar og sendir síðan í áprentaða umslaginu til kjörstjórnar í ábyrgðarpósti. — Kjörgögn til presta og leikmanna skulu vera sín með hvorum lit. Leiðbeining fylgi um það, hvernig kosningin skuli framkvæmd. Kjörgögnum til leikmanna fylgi kjörskrá. — Talning atkvæða fer fram í 1. viku ágústmánaðar. — **8. gr.** Kjörstjórn úrskurðar, hverjir eiga kosningarrétt. — **9. gr.** Kjörstjórn telur atkvæði og úrskurðar kosningarnar. Réttkjörnir við báðar kosningarnar eru þeir, sem flest fá atkvæði. Hljóti tveir eða fleiri jöfn atkvæði, sker hlutkesti úr. Fái sami maður flest atkvæði, bæði sem aðalmaður og varamaður, tekur hann sæti aðalmanns. — Kjörstjórn sendir kirkjuþingsmönnum kjörbréf og varamönnum skírteini um það, að þeir séu 1. og 2. varamaður í því kjördæmi. — **10. gr.** Kjörtímabil er 6 ár. Ef kirkjuþingsmaður andast á tímabilinu eða getur ekki sótt kirkjuþing, taka varamenn þess kjördæmis við eftir röð. — **11. gr.** Kærur út af kosningu til kirkjuþings skulu sendar kjörstjórn eigi síðar en svo, að komnar séu í hendur henni áður en kirkjuþing kemur næst saman. Leggur hún þær fyrir kirkjuþing á fyrsta fundi þess. Kirkjuþing úrskurðar með atkvæðagreiðslu, hvort kosning skuli tekin gild, og skal úrskurði lokið eigi síðar en á 3. fundi þess. — **12. gr.** Biskup er forseti kirkjuþings. Auk þess kýs þingið sér þegar í upphafi fyrsta fundar 1. og 2. varaforseta og tvo skrifara. — **13. gr.** Kirkjuþingsmenn fá greidda úr ríkissjóði dagpeninga og ferðakostnað. Kýs kirkjuþingið þriggja manna þingfararkaupsnefnd, sem endurskoðar reikninga kirkjuþingsmanna, en kirkjumálaráðherra úrskurðar þá og ákveður upphæð dagpeninga. — **14. gr.** Kirkjuþing hefur ráðgjafaratkvæði og tillögurétt um öll þau mál, er kirkju, klerkastétt og söfnuði landsins varða og heyra undir verksvið löggjafarvaldsins eða sæta forsetaúrskurði. Það hefur og rétt til þess að gera samþykktir um innri málefni kirkjunnar, guðsþjónustu, helgisiði, fermingar, veitingu sakramenta og önnur slík. Þær samþykktir eru þó eigi bindandi,

1957 Nr. 43 3. júní

1957 Nr. 43 3. júní

fyrr en þær hafa hlotið samþykki kirkjuráðs, prestastefnu og biskups. — **15. gr.** Kirkjuráð skipa 5 menn, biskup landsins og 4 menn kjörnir af kirkjuþingi, og skulu tveir þeirra a. m. k. vera guðfræðingar. Það kýs og jafnmarga varamenn. Kjörtímabil kirkjuráðsmanna er hið sama og kirkjuþingsmanna. Kosning í kirkjuráð fer jafnan fram, er hið fyrsta kirkjuþing að afstöðnum kosningum kemur saman. — **16. gr.** Verkefni kirkjuráðs er að vinna að eflingu íslenzkrar kristni og styðja að trúar- og menningaráhrifum þjóðkirkjunnar. Það skal vera biskupi til aðstoðar og fulltingis um að koma fram þeim málum, er kirkjuþing hefur samþykkt. — Kirkjuráð annast undirbúning þeirra mála, er það kýs að leggja fyrir kirkjuþing hverju sinni. Hafa og kirkjuráðsmenn rétt til að sækja fundi kirkjuþings og taka þar til máls, en hafa eigi atkvæðisrétt, nema þeir séu jafnframt þingfulltrúar. — Kirkjuráð hefur ráðstöfunarvald yfir prestakallasjóði, svo og því fé öðru, sem veitt er til frjálsrar kirkjulegrar starfsemi, samkvæmt þeim ákvæðum, sem fjárveitingarvaldið setur hvert sinn, enn fremur því fé, er kirkjuráði kann að vera falin ráðstöfun á af kirkjuþingi eða öðrum aðilum. — **17. gr.** Biskup er sjálfkjörinn forseti kirkjuráðs. Hann kallar kirkjuráð saman til funda, þegar þurfa þykir eða þegar tveir kirkjuráðsmenn óska þess, og eigi sjaldnar en einu sinni á ári. — Kirkjuráðsmenn fá greiddan framlagðan kostnað og aðstoð eftir reikningi, er kirkjumálaráðuneytið úrskurðar.

1963 Nr. 32 26. apríl

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til þess að afhenda þjóðkirkju Íslands Skálholtsstað.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að afhenda þjóðkirkju Íslands endurgjaldslaust til eignar og umsjár jörðina Skálholt í Biskupstungum ásamt öllum mannvirkjum og lausafé, sem nú eru í eign ríkisins á staðnum, enda veiti biskup Íslands og Kirkjuráð eign þessari viðtöku fyrir hönd þjóðkirkju Íslands, og hafi þar forræði um framkvæmdir og starfrækslu. — **2. gr.** Ríkissjóður skal árlega greiða kr. 1 000 000.00 í sjóð, sem vera skal til áframhaldandi uppbyggingar í Skálholti og rekstrarfé þeirrar starfrækslu, sem biskup og Kirkjuráð koma þar upp. — Stjórn sjóðsins skipar Kirkjuráð. — Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni, og skulu þeir birtir í Stjórnartíðindum.

Forsetabréf um heiðurspening til minningar um vígslu Skálholtskirkju og afhendingu Skálholtsstaðar til þjóðkirkjunnar 1963. **1963** Nr. 63 11. júlí

Sjá Stjórnartíð. 1963, A, bls. 301—2.

Lög um laun prófasta. **1907** Nr. 47 6. nóv.

...[1]) — **3. gr.** Prestar tilnefna prófastsefni á sama hátt og nú, en landsstjórnin skipar prófasta með ráði biskups.

Forordning áhrærandi ungdómsins catechisation á Íslandi. **1744** 29. maí

15)[2]) Svo að hér um verði því gerr vitað, þá skal hver prófastur vísitera árlega í sínu prófastsdæmi, þegar superintendentinn vísiterar ekki í því héraði, og skal hann þá nákvæmlega grenslast eftir um ásigkomulag prestanna og sóknarinnar, og einkanlega ungdómsins, og síðan greina sínum biskupi af öllu þessu, hversu hann hafi fundið hvorutveggju að vera í áðurtéðu. ... Sú kirkja, fyrir hverri sjálfum prófastinum er trúað, á, þegar hún er annars svo á sig komin, að um hana má tvíla, að vísiterast af einum öðrum skikkanlegum og dugandis presti, hvern prest superintendentinn skipar þar til, þangað til hann getur sjálfur komið í sína venjulegu vísitatiu.

Konungsbréf (til Skálholtsbiskups) um prestsverk prófasta innan prófastsdæmis. **1796** 11. marz

1) Próföstunum ber að fremja allar hjónavígslur hjá sóknarprestunum, hvort sem sjálfir þeir eiga í hlut eða náfrændur þeirra, og er með þessu átt við sóknarprestana sjálfa, þegar þeir ganga að eiga konur, sem eiga heima hjá þeim sjálfum eða í sóknum þeirra, og við þær konur, sem eru skyldar eða tengdar presti í fyrsta jafnan eður ójafnan lið, og eiga heima hjá honum. — **2)** Sama er um líkræður allar yfir sóknarprestum og þeim, sem þeim eru nákomnir, svo sem fyrr var greint, hvort sem eru karlar eða konur, enda séu 18 ára að aldri og eigi heima hjá sóknarpresti, svo og yfir uppgjafaprestum og ekkjum sóknarpresta. — **3)** Þegar staðháttum er svo varið, að eigi næst til prófasts, og verk þau þarf að fremja, er nefnd hafa verið, þá getur hlutaðeigandi prestur látið nágrannaprest gera verkið, en ef héraðsprófasti er eigi sagt til, þó að það hefði vel mátt gera, bera honum 2 rd. — **4)** Þegar áðurnefnd prestsverk fyrirfalla hjá kapellánum, náfrændum þeirra og ekkjum, skal

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962. — 2) Sbr. erbr. 1. júlí 1746, § 21, og tilsk. 27. jan. 1847, § 5.

1796 11. marz hlutaðeigendum frjálst, hvort sem þeir vilja, að leita um það héraðsprófasts eða sóknarprests, ef sóknarprestur er eigi svo nákominn sem fyrr var greint.

1607 2. júlí **Kirkjuordinantia Kristjáns 4. hin norska.**[1]) ... **II. 4. Um helgihald.**[2]) ... Vér meðtökum enga helgidaga svo sem fyrr er sagt utan þá venjulegu sunnudaga. ... Á þremur Christi stórhátíðum höldum vér heilagt þrjá[3]) daga samfleytt vegna Christi historiu. Sömuleiðis nýjársdag ...[3]) vors herra uppstigningardag.[3]) ... **9. Hvernig kirkjunnar þénarar skuli tilskikkast.** ... Oss hefir einnig virzt það gott og gagnlegt, að eftir þenna dag skuli engir mega ordinerast og vígjast til prests utan þeir hafi nokkurt víst kall eða séu þar til skikkaðir, nema nokkur önnur nauðsyn sérleg kunni til að falla. ... Sérhver sóknarprestur í kaupstöðunum og á landsbyggðinni skal taka vara á sinni sókn og ekki hafa með þá sókn, sem annar er til settur, hvorki að hafa þar kirkjuþjónustu með nokkurri prédikun né að fremja greftrunarembætti ellegar í nokkurn annan máta utan það sé gert með sóknarprestsins leyfi eða biskupsins bífalning. ...

Um capellana embætti. ... Ekki skal heldur sóknarprestinum leyfast að útskúfa nokkrum capellani frá sinni þjónustu, sem girnist þar við að blífa, utan svo sé, að hann geti áður bívísað, að hann hafi einhvern svo stóran brest, að honum megi ekki án hneykslunar leyfast að vera þar lengur, og að þar gangi löglegur dómur á milli þeirra, sem innihaldi réttar sakir til þess aðskilnaðar. Og þar sem nokkur capellan fyrir utan skilnaðarsakir yfirgefur sitt kall af sínu laussinni án prófastsins og superintendentis vitundar, þá er superintendens ekki pliktugur að hjálpa honum inn aftur í nokkurn annan stað, þó hann hafi allareiðu prestsins og sóknarfólksins góðan vitnisburð. ...

13. Hvernig menn skulu jarða lík ... Allir kristnir skulu grafast í kirkju eða kirkjugarði, þó með formanna leyfi og vitund. ... Ekki má heldur sá nokkur grafast fyrir utan kirkjugarðinn, sem í kirkjugarði ber að liggja, utan það sé gert af neyð og þrengingu. Ef nokkur hefir lík að flytja frá sér og hefir ekki heima styrk þar til, þá skal hann kalla þar til sína nágranna, svo marga sem hann með þarf og skulu þeir allir pliktugir til að koma honum til hjálpar ellegar bæti þar fyrir. ... **1607** 2. júlí

Konungsbréf um aldur presta. (Ekki birt hér á landi, en þó eftir því farið.) **1621** 16. febr.

... Viljum Vér hér með náðarsamlegast banna lénsmönnum Vorum, biskupum og hverjum öðrum, að dirfast þess hér eftir, að veita eða krefjast þess að nokkrum manni sé veitt prestakall, sem eigi hefir náð 25 ára aldri, nema því aðeins að eigi sé völ til þess á öðrum dugandi mönnum, er fullum aldri hafi náð, því ef svo er, munum Vér náðarsamlegast veita undanþágu til þess. ...

Lög um veitingu prestakalla. **1915** Nr. 32 3. nóv.

1. gr. Þegar prestakall losnar, auglýsir biskup það með hæfilegum umsóknarfresti, og sendir jafnframt hlutaðeigandi prófasti auglýsinguna í jafnmörgum samritum og sóknir eru í prestakallinu. En prófastur sendir sóknarnefndum samritin til birtingar og leggur jafnframt fyrir þær að semja kjörskrá yfir þá sóknarbúa, sem atkvæðisrétt hafa á safnaðarfundum. — **2. gr.** Kjörskrá skal vera þannig löguð, að á henni séu fimm dálkar fyrir töluröð kjósenda, nöfn, aldur, stöðu og heimili. Nöfnum kjósenda skal raðað eftir stafrófsröð. Sóknarnefnd skal hafa lokið samningu kjörskrár innan viku frá því, er formaður nefndarinnar fékk bréf prófasts. Þegar skráin er samin, leggur sóknarnefnd hana fram á kirkjustaðnum kjósendum til sýnis, og auglýsir framlagninguna jafnframt á þann hátt, sem vant er að birta auglýsingar þar í sókn, enda sé skráin kjósendum til sýnis í fulla viku. [— Á kjörskrá fyrir prestakosningar í Reykjavík skal heimilt að raða nöfnum kjósenda eftir heimilisfangi (götunafni og númeri).][1]) — Tilkynnir sóknarnefnd jafnframt prófasti, hvenær kjörskrá er lögð fram. — **3. gr.** Nú telur einhver sér ranglega sleppt af kjörskrá eða einhvern ranglega tekinn á hana, og skal hann þá kæra bréflega fyrir sóknarnefnd áður vika sé liðin frá síðasta sýningardegi skrárinnar. Sóknarnefnd boðar kæranda og kærða, hafi yfir einhverjum verið kært, þegar að liðnum kærufresti, á fund með sér, og leggur fullnaðarúrskurð á kæruna á fundinum. — **4. gr.** Þegar sóknarnefnd hefur gengið til fullnaðar frá kjörskrá, sendir hún prófasti skýrslu um tölu atkvæðisbærra

1) Lögleidd með tsk. 29. nóv. 1629.
2) Um ákvörðun páskanna sjá kgsbr. 24. maí 1743.
3) Tsk. 26. okt. 1770.

1) L. nr. 27, 27. júní 1941, § 1.

manna í sókninni ásamt vottorði um það, að skráin hafi legið frammi lögmæltan tíma, en prófastur skýrir biskupi þegar í stað frá tölu kjósenda í hverri sókn í prestakallinu og biskup aftur landsstjórn. — **5. gr.** Þá er umsóknarfrestur er á enda, sendir biskup landsstjórninni skýrslu um það, hverjir sótt hafi, og um það, hvort þeir fullnægi lögmæltum kröfum til prestskapar í þjóðkirkju landsins og hve marga kjörseðla þurfi. — Kjörseðlarnir skulu allir vera með sömu gerð og jafnstórir og á þá prentuð í stafrófsröð nöfn umsækjenda. Seðlatalan skal jafnan vera 10% hærri en tala kjósenda. — Stjórnin annast þá um, að tilbúnir séu og sendir biskupi nægilega margir kjörseðlar. Svo leggur landsstjórnin til, handa hverri sókn, tvenn léreftsfóðruð umslög til afnota við kosninguna, og sé prentað utan á annað: „greidd atkvæði" og á hitt: „ónotaðir og ónýttir seðlar". — Biskup sendir síðan prófasti með póstábyrgð kjörseðla, umslög, umsóknir með fylgiskjölum og eigin ummæli í innsigluðum sendingum, sér til hverrar sóknarnefndar, og staðfestir hann áður afrit umsóknargagna. Prófastur sendir síðan sóknarnefndum, en þær leggja umsóknirnar ásamt fylgiskjölum fram á kirkjustaðnum til sýnis, enda skulu skjöl þessi liggja til sýnis að minnsta kosti vikutíma. Jafnframt ákveður prófastur kjörfundardag fyrir prestakallið með hæfilegum fresti, og setur sömu dagstund í öllum sóknunum. — Skal að jafnaði kosið í kirkjunni og á sunnudegi. — **6. gr.** Sóknarnefnd stýrir kosningu í sókn hverri. Nú eru sóknarnefndarmenn þrír, og skulu þeir þá skipa kjörstjórn. Ef sóknarnefndarmenn eru 5, ganga 2 þeirra frá eftir hlutkesti, aðrir en oddviti, er jafnan skal vera formaður kjörstjórnar. — **7. gr.** Nú er kominn kjörfundardagur, og skal þá kjörstjórn koma á fundarstað á tilsettum tíma. Skal oddviti sóknarnefndar setja fund og stýra honum. Hamli veður, umgangsveiki eða önnur slík atvik ferðum manna, skal kjörstjórn boða til kjörfundar af nýju. Þó er fundur lögmætur, ef meiri hluti atkvæðisbærra sóknarmanna sækir hann. — **8. gr.** Kjörstjórn skal hafa gerðabók, er sérstaklega sé til þess gerð og löggilt af biskupi, kjörskrá og atkvæðakassa með sömu gerð og atkvæðakassar við alþingiskosningar. Fundarhúsi skal vera þannig háttað, að inn af fundarherberginu sé herbergi eða klefi, er ekki sé innangengt í, nema úr fundarherberginu, og að öðru leyti svo umbúið, að ekki sjáist að utan eða annars staðar frá þangað inn, né heldur sé hægt að sýna kjörseðilinn þeim, er utan klefans kynni að vera. Sé herbergjum ekki svo háttað á kjörfundarstaðnum, eða kosning fari fram í kirkjunni, skal tjalda af eitt hornið, svo ekki sjáist, hvað gert er fyrir innan tjaldið. Í klefanum, eða fyrir innan tjaldið, skal vera borð og hæfilega margir blýantar samlitir. — **9. gr.** Oddviti kjörstjórnar skýrir kjósendum frá því í fundarbyrjun, hverir séu í kjöri. — **10. gr.** Áður en atkvæðagreiðslan hefst, skal kjörstjórnin opna atkvæðakassann og sýna kjósendum og umsækjendum, eða umboðsmönnum þeirra, að kassinn sé tómur. Að því búnu læsir kjörstjórnin kassanum, og lætur ganga til kosninga. — **11. gr.** Þeir, sem neyta vilja atkvæðisréttar síns, verða að sækja kjörfund sjálfir. Kjósendur ganga fram og kjósa í þeirri röð, er þeim lízt og eftir því, sem þeir komast að. Án leyfis kjörstjórnar mega ekki vera í kosningarstofunni með henni aðrir en umsækjendur og umboðsmenn þeirra, svo og kjósendur, er koma og fara. Kjörstjórnin getur kvatt menn sér til aðstoðar, til að halda uppi reglu meðan á kosningunni stendur. Þá er kjörstjórnin hefur kannazt við kjósanda, afhendir hún honum kjörseðil og vísar honum til atkvæðaklefans, og má þar enginn annar inni vera; kjósandi merkir þar kross framan við nafn þess umsækjanda, er hann kýs, brýtur síðan seðilinn saman, þannig að letrið snúi inn, gengur með seðilinn að atkvæðakassanum í fundarherberginu og stingur honum niður um lokrifuna á kassanum. Jafnframt merkir maður úr kjörstjórninni við nafn kjósanda á kjörskránni. — Ónýtist seðill hjá kjósanda eða gallist, getur hann fengið nýjan seðil hjá kjörstjórn gegn því að skila hinum, er ónýttist eða skemmdist. Sé kjósandi ekki fær um að kjósa vegna orsaka, er kjörstjórn metur gildar, skal sá úr kjörstjórninni, er kjósandi til nefnir, hjálpa honum til þess. Þess skal stuttlega getið í gerðabókinni. Gengur svo koll af kolli þangað til enginn gefur sig fram, þá kjósa þeir, er í kjörstjórn sitja, og umboðsmenn umsækjendanna, eigi þeir atkvæðisrétt, á sama hátt og aðrir kjósendur, og er kosningunni þar með lokið. — Þó má kosningarathöfn eigi standa skemur en 2 stundir, nema allir kjósendur, er á kjörskrá standa, hafi neytt kosningarréttar áður en sá tími er liðinn. — **12. gr.** Í Reykjavík og öðrum sóknum landsins, þar sem eru 1000 kjós-

1915 Nr. 32 3. nóv.

1915 Nr. 32 3. nóv.

endur eða fleiri, má kjósa á fleirum en einum stað í einu eftir nánari ákvörðun sóknarnefndar. Þó skal setja kjörfund og slíta honum á sama stað. Þrír menn, tilnefndir af sóknarnefnd, taka við atkvæðum í kjörherbergi hverju og skal á aukakjörstöðum nota staðfest eftirrit af kjörskrá, enda hefur hver kjördeild sína fundarbók. Sóknarnefnd ákveður, hverjir skuli kjósa í hverjum stað. Að öðru leyti fer atkvæðagreiðsla á aukakjörstöðunum fram sem annars staðar. Þegar atkvæðagreiðslu er lokið, skal afhenda sóknarnefnd atkvæðakassa og kjörgögn. Síðan sendir sóknarnefnd þau til yfirkjörstjórnar á venjulegan hátt. — **13. gr.** Þegar kosningarathöfn er lokið, hvolfir kjörstjórn seðlunum úr atkvæðakassanum í umslög, sem til þess eru ætluð, og setur innsigli sín fyrir. Svo mega og umboðsmenn umsækjanda setja innsigli sín fyrir umslögin ef þeir vilja. Enn fremur tekur kjörstjórn ónýtta og ónotaða seðla og lætur þá í umslag og innsiglar sem fyrr segir. — **14. gr.** Kærufrestur yfir kosningu er 3 dagar. Að þeim liðnum sendir sóknarnefnd með póstábyrgð formanni yfirkjörstjórnar afrit gerðabókar, umsóknargögn öll, seðlaumslögin og ummæli sín um kærur, ef fram hafa komið, yfir kosningunni. — **15. gr.** Yfirkjörstjórn skipa biskup landsins og 2 menn aðrir, er stjórnarráðið skipar til 5 ára í senn. Ræður afl atkvæða, ef ágreiningur verður með yfirkjörstjórn. Jafnskjótt sem sendingarnar eru komnar úr öllum sóknum prestakallsins, tekur yfirkjörstjórn til stund og stað til að telja saman atkvæðin; kveður hún til umsækjendur eða umboðsmenn þeirra, ef nokkrir eru. Heldur yfirkjörstjórn gerðabók og sendir landsstjórninni afrit hennar ásamt kosningagögnum. — **16. gr.** Reynist miklir gallar á undirbúningi eða framkvæmd kosningar, enda hafi yfir því verið kært, getur landsstjórnin, að fengnum tillögum yfirkjörstjórnar, ónýtt kosninguna og fyrirskipað nýja. — **17. gr.** Hafi helmingur kjósenda í prestakallinu greitt atkvæði á kjörfundi og fái einhver umsækjenda meiri hluta greiddra atkvæða, er hann kjörinn prestur, og fær veitingarbréf ráðherra fyrir prestakallinu. Annars er stjórnin ekki bundin við atkvæðagreiðsluna, og leitar hún þá tillögu biskupsins um það, hverjum umsækjanda kallið skuli veitt. — **18. gr.** Nú er aðeins einn umsækjandi, og fer með sama hætti fram leynileg atkvæðagreiðsla um hann á kjörfundum. Kjósendur, sem honum vilja hafna, skila seðlinum ómerktum. Greiði helmingur kjósenda atkvæði, og fullur helmingur greiddra atkvæða taki umsækjanda eða hafni honum, ræður það úrslitum. — **19. gr.** Enginn, er kosið hefur skriflega, er skyldur til að skýra frá því fyrir rétti, hvernig hann hafi neytt atkvæðisréttar síns, hvers kyns sem mál það er, sem hann er krafinn til vitnisburðar í. — **20. gr.** Hvorki kjörstjórnarformaður né nokkur annar, sem í kosningastofunni er staddur, má beinlínis eða óbeinlínis hvetja nokkurn kjósanda meðan á kosningu stendur, til þess að kjósa einn umsækjanda öðrum fremur, né heldur má kjörstjórnarmaður skýra frá því, er hann kann að hafa orðið áskynja um, að því er atkvæðagreiðslu kjósenda snertir. — Brot gegn ákvæðum þessum varða einföldu fangelsi,[1]) ekki skemur en viku, eða sektum, ef málsbætur eru, þó eigi undir 20 kr. — Önnur brot gegn lögum þessum varða allt að 200 kr. sektum til prestlaunasjóðs. — **21. gr.** Landssjóður stendur straum af útbúningi kjörseðla og útvegun atkvæðakassa til hvers prófastsdæmis. Að öðru leyti fer um kostnað af prestkosningum samkvæmt 6. gr. laga nr. 40, frá 30. júlí 1909.[2])

1915 Nr. 32 3. nóv.

Lög um skipun prestakalla.

1952 Nr. 31 4. febr.

1. gr. Prófastsdæmum og prestaköllum landsins skal skipað þannig: **I. Norður-Múlaprófastsdæmi.** 1. Skeggjastaðir. Skeggjastaðasókn. Prestssetur: Skeggjastaðir. 2. Hof í Vopnafirði. Hofs- og Vopnafjarðarsóknir. Prestssetur: Hof. 3. [Kirkjubær. Kirkjubæjar-, Hofteigs-, Eiríksstaða-, Sleðbrjóts- og Möðrudalssóknir. Prestssetur: Kirkjubær. — Heimilt er kirkjustjórninni að flytja prestssetrið á annan stað í Kirkjubæjarsókn, ef hentara þykir. 4. Eiðar. Eiða- og Hjaltastaðarsóknir. Prestssetur: Eiðar.][3]) 5. Valþjófsstaður. Valþjófsstaðar- og Ásssóknir. Prestssetur: Valþjófsstaður. 6. Desjarmýri. Borgarfjarðar-, Njarðvíkur- og Húsavíkursóknir. Prestssetur: Desjarmýri. 7. Seyðisfjörður. Seyðisfjarðar- og Klyppsstaðasóknir. Prestssetur á Seyðisfirði. **II. Suður-Múlaprófastsdæmi.** 8. Vallanes. Vallaness- og Þingmúlasóknir. Prestssetur: Vallanes. 9. Norðfjörður. Norðfjarðar- og Brekkusóknir. Prestssetur í Neskaupstað. 10. Eskifjörður. Eskifjarðar- og Reyðarfjarðarsóknir. Prestssetur á Eskifirði.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
2) Nú l. nr. 36, 1. apríl 1948.
3) L. nr. 17, 20. apríl 1959, § 1 a. og b.

11. Kolfreyjustaður. Kolfreyjustaðar- og Fáskrúðsfjarðarsóknir. Prestssetur: Kolfreyjustaður. 12. Heydalir. Heydala- og Stöðvarfjarðarsóknir. Prestssetur: Heydalir. 13. Djúpivogur. Djúpavogs-, Beruness-, Berufjarðar- og Hofssóknir. Prestssetur á Djúpavogi. **III. Austur-Skaftafellsprófastsdæmi.** 14. Bjarnanes. Bjarnaness- og Stafafellssóknir. Prestssetur: Bjarnanes. 15. Kálfafellsstaður. Kálfafellsstaðar- og Brunnhólssóknir. Prestssetur: Kálfafellsstaður. 16. Hof í Öræfum. Hofssókn. Prestssetur: Sandfell. — Heimilt er kirkjustjórninni að selja Sandfell og flytja prestssetrið á hentugri stað. **IV. Vestur-Skaftafellsprófastsdæmi.** 17. Kirkjubæjarklaustur (Kirkjubær). Prestsbakka- og Kálfafellssóknir. Prestssetur: Kirkjubæjarklaustur. 18. Ásar. Grafar-, Þykkvabæjar- og Langholtssóknir. Prestssetur: Ásar. 19. Vík. Víkur-, Reynis- og Skeiðflatarsóknir. Prestssetur í Vík. **V. Rangárvallaprófastsdæmi.** 20. Holt undir Eyjafjöllum. Eyvindarhóla-, Ásólfsskála- og Stóradalssóknir. Prestssetur: Holt. 21. Bergþórshvoll. Kross- og Akureyjarsóknir. Prestssetur: Bergþórshvoll. 22. Breiðabólstaður í Fljótshlíð. Breiðabólstaðar- og Hlíðarendasóknir. Prestssetur: Breiðabólstaður. 23. Oddi. Odda-, Stórólfshvols- og Keldnasóknir. Prestssetur: Oddi. 24. Kirkjuhvoll. Kálfholts-, Hábæjar- og Árbæjarsóknir. Prestssetur: Kirkjuhvoll. 25. Fellsmúli. Skarðs-, Haga- og Marteinstungusóknir. Prestssetur: Fellsmúli. **VI. Árnesprófastsdæmi.** 26. Stóri-Núpur. Stóra-Núps-, Hrepphóla- og Ólafsvallasóknir. Prestssetur: Skarð. 27. Hruni. Hruna- og Tungufellssóknir. Prestssetur: Hruni. 28. Skálholt. Skálholts-, Torfastaða-, Haukadals-, Bræðratungu- og Úthlíðarsóknir. Prestssetur: Skálholt. 29. Mosfell í Grímsnesi. Mosfells-, Miðdals-, Stóruborgar- og Búrfellssóknir. Prestssetur: Mosfell. 30. Þingvellir. Þingvalla- og Úlfljótsvatnssóknir. Prestssetur: Þingvellir. 31. Hraungerði. Hraungerðis-, Villingaholts- og [Selfosssóknir].[1]) Prestssetur: Hraungerði eða Selfoss. 32. Eyrarbakki. Eyrarbakka-, Stokkseyrar- og Gaulverjabæjarsóknir. Prestssetur á Eyrarbakka. 33. Hveragerði. Kotstrandar-, Hjalla- og Strandarsóknir. Prestssetur í Hveragerði. **VII. Kjalarnessprófastsdæmi.** 34. Grindavík. Grindavíkur- og Kirkjuvogssóknir. Prestssetur í Grindavík. 35. Útskálar. Útskála- og Hvalsnesssóknir. Prestssetur: Útskálar. 36. Keflavík. Keflavíkur- og Innri-Njarðvíkursóknir. Prestssetur í Keflavík. 37. Hafnarfjörður. Hafnarfjarðar-, Kálfatjarnar- og Bessastaðasóknir. Prestssetur í Hafnarfirði. 38. Mosfell í Mosfellssveit. Lágafells- og Viðeyjarsóknir. Prestssetur: Mosfell. 39. Reynivellir. Reynivalla-, Saurbæjar- og Brautarholtssóknir. Prestssetur: Reynivellir. [40.—41.][1]) Vestmannaeyjar. Ofanleitissókn. Prestssetur: Ofanleiti. **VIII. Reykjavíkurprófastsdæmi.** 42.—50. Í Reykjavíkurprófastsdæmi skulu jafnan vera svo margir prestar, að sem næst 5000 manns komi á hvern að meðaltali. Kirkjustjórnin ákveður takmörk sókna og prestakalla að fengnum tillögum safnaðaráðs Reykjavíkur (sbr. 2. gr.) og velur þeim heiti.[2]) **IX. Borgarfjarðarprófastsdæmi.** 51. Saurbær á Hvalfjarðarströnd. Saurbæjar-, Leirár- og Innri-Hólmssóknir. Prestssetur: Saurbær. 52. Akranes. Akranesssókn. Prestssetur á Akranesi. 53. Hvanneyri. Hvanneyrar-, Bæjar-, Lundar- og Fitjasóknir. Prestssetur: [Staðarhóll].[3]) 54. Reykholt. Reykholts-, Stóra-Áss-, Gilsbakka- og Síðumúlasóknir. Prestssetur: Reykholt. **X. Mýraprófastsdæmi.** 55. Stafholt. Stafholts-, Hjarðarholts-, Hvamms- og Norðtungusóknir. Prestssetur: Stafholt. 56. Borg. Borgar-, Borgarness- og Álftanesssóknir. Prestssetur: Borg. 57. Staðarhraun. Staðarhrauns-, Akra- og Álftártungusóknir. Prestssetur: Staðarhraun. **XI. Snæfellsnessprófastsdæmi.** 58. Miklaholt. Fáskrúðarbakka-, Rauðamels- og Kolbeinsstaðasóknir. Prestssetur: Söðulsholt. 59. Staðastaður. Staðastaðar-, Búða- og Hellnasóknir. Prestssetur: Staðastaður. 60. Ólafsvík. Ólafsvíkur-, Ingjaldshóls- og Brimilsvallasóknir. Prestssetur: Ólafsvík. 61. Setberg. Setbergssókn. Prestssetur: Setberg. 62. Stykkishólmur. Stykkishólms-, Helgafells- og Bjarnarhafnarsóknir. Prestssetur: Stykkishólmur. 63. Breiðabólsstaður. Breiðabólsstaðar- og Narfeyrarsóknir. Prestssetur: Breiðabólsstaður. **XII. Dalaprófastsdæmi.** 64. Kvennabrekka. Kvennabrekku-, Stóra-Vatnshorns- og Snóksdalssóknir. Prestssetur: Kvennabrekka. 65. Hvammur í Dölum. Hvamms-, Hjarðarholts- og Staðarfellssóknir. Prestssetur: Hvammur. 66. Staðarhólsþing. Staðarhóls-, Skarðs- og Dagverðarnessóknir. Prestssetur: Hvoll. — Heimilt er kirkjustjórninni að selja Hvol og flytja prestssetrið á hentugri stað. **XIII. Barðastrandarprófastsdæmi.** 67. Flatey. Flateyjar- og Múlasóknir. Prestssetur í Flatey. 68. Reyk-

1) L. nr. 17, 20. apríl 1959, § 1.

1) L. nr. 18, 21. febr. 1956, § 1. — 2) Auglýs. nr. 154 1963. — 3) L. nr. 17, 20. apríl 1959, § 1 d.

hólar. Reykhóla-, Garpsdals-, Staðar- og Gufudalssóknir. Prestssetur: Reykhólar. 69. Brjánslækur. Brjánslækjar- og Hagasóknir. Prestssetur: Brjánslækur. 70. Sauðlauksdalur. Sauðlauksdals-, Saurbæjar- og Breiðuvíkursóknir. Prestssetur: Sauðlauksdalur. 71. Patreksfjörður. Patreksfjarðar- og Stóra-Laugardalssóknir. Prestssetur á Patreksfirði. 72. Bíldudalur. Bíldudals- og Selárdalssóknir. Prestssetur á Bíldudal. **XIV. Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.** 73. Hrafnseyri. Hrafnseyrar- og Álftamýrarsóknir. Prestssetur: Hrafnseyri. 74. Þingeyri. Þingeyrar- og Hraunssóknir. Prestssetur á Þingeyri. 75. Núpur í Dýrafirði. Núps-, Mýra- og Sæbólssóknir. Prestssetur: Núpur. 76. Holt í Önundarfirði. Holts-, Flateyrar- og Kirkjubólssóknir. Prestssetur: Holt. 77. Súgandafjörður. Staðarsókn. Prestssetur á Stað eða Suðureyri. **XV. Norður-Ísafjarðarprófastsdæmi.** 78. Bolungarvík. Hólssókn. Prestssetur í Bolungarvík. 79. Ísafjörður. Ísafjarðar- og Hnífsdalssóknir. Prestssetur á Ísafirði. 80. Ögurþing. Ögur- og Eyrarsóknir. Prestssetur: Hvítanes. — Heimilt er kirkjustjórninni að selja Hvítanes og flytja prestssetrið á hentugri stað. 81. Vatnsfjörður. Vatnsfjarðar-, Nauteyrar- og Unaðsdalssóknir. Prestssetur: Vatnsfjörður. 82. Staður í Grunnavík. Staðar-, Hesteyrar- og Staðarsókn í Aðalvík. Prestssetur: Staður. **XVI. Strandaprófastsdæmi.** 83. Árnes. Árnesssókn. Prestssetur: Árnes. 84. Hólmavík. Hólmavíkur-, Staðar-, Drangsness-, Kaldrananess- og Kollafjarðarnesssóknir. Prestssetur á Hólmavík. 85. Prestsbakki í Hrútafirði. Prestsbakka-, Staðar- og Óspakseyrarsóknir. Prestssetur: Prestsbakki. **XVII. Húnavatnsprófastsdæmi.** 86. Melstaður. Melstaðar-, Kirkjuhvamms-, Staðarbakka- og Efri-Núpssóknir. Prestssetur: Melstaður. 87. Tjörn á Vatnsnesi. Tjarnar- og Vesturhópshólasóknir. Prestssetur: Tjörn. 88. Breiðabólstaður í Vesturhópi. Breiðabólstaðar- og Víðidalstungusóknir. Prestssetur: Breiðabólstaður. 89. Þingeyraklaustur. Þingeyra-, Undirfells- og Blönduósssóknir (Blönduósshreppur). Prestssetur: Steinnes. 90. Æsustaðir. Holtastaða-, Bólstaðarhlíðar-, Bergsstaða-, Auðkúlu- og Svínavatnssóknir. Prestssetur: Æsustaðir. . . .[1]) 91. [Höfðakaupstaður. Höskuldsstaða-, Höfða- og Hofssóknir. Prestssetur: Höfðakaupstaður.][2]) **XVIII. Skagafjarðarprófastsdæmi.** 92. Hvammur í Laxárdal. Hvamms- og Ketusóknir. Prestssetur: Hvammur. 93. Sauðárkrókur. Sauðárkróks- og Rípursóknir. Prestssetur á Sauðárkróki. 94. Glaumbær. Glaumbæjar-, Reynistaðar- og Víðimýrarsóknir. Prestssetur: Glaumbær. 95. Mælifell. Mælifells-, Reykja-, Goðdala- og Ábæjarsóknir. Prestssetur: Mælifell. 96. Miklibær. Miklabæjar-, Silfrastaða- og Flugumýrarsóknir. Prestssetur: Miklibær. 97. Hólar í Hjaltadal. Hóla-, Viðvíkur- og Hofstaðasóknir. Prestssetur: Hólar. 98. Hofsós. Hofsóss-, Hofs- og Fellssóknir. Prestssetur á Hofsósi. 99. Barð. Barðs- og Knappsstaðasóknir. Prestssetur: Barð. **XIX. Eyjafjarðarprófastsdæmi.** 100. Grímsey. Miðgarðasókn. Prestssetur: Miðgarðar. 101. Siglufjörður. Siglufjarðarsókn. Prestssetur á Siglufirði. 102. Ólafsfjörður. Ólafsfjarðarsókn. Prestssetur á Ólafsfirði. 103. Vellir. Valla-, Tjarnar-, Urða- og Upsasóknir. Prestssetur: Vellir. 104. Hrísey. Hríseyjar- og Stærra-Árskógssóknir. Prestssetur í Hrísey. 105. Möðruvellir í Hörgárdal. Möðruvalla-, Glæsibæjar-, Bakka- og Bægisársóknir. Prestssetur: Möðruvellir. 106.—107. Akureyri. Akureyrar- og Lögmannshlíðarsóknir. Prestssetur á Akureyri. 108. Laugaland. Munkaþverár-, Kaupangs-, Grundar-, Möðruvalla-, Saurbæjar- og Hólasóknir. Prestssetur: Laugaland. **XX. Suður-Þingeyjarprófastsdæmi.** 109. Laufás. Laufáss-, Svalbarðs- og Grenivíkursóknir. Prestssetur: Laufás. 110. Háls. Háls-, Illugastaða- og Draflastaðasóknir. Prestssetur: Háls. 111. Vatnsendi. Ljósavatns-, Þóroddsstaðar- og Lundarbrekkusóknir. Prestssetur: Vatnsendi. . . .[1]) 112. Skútustaðir. Skútustaða-, Reykjahlíðar- og Víðihólssóknir. Prestssetur: Skútustaðir. 113. Grenjaðarstaður. Grenjaðarstaðar-, Þverár-, Einarsstaða- og Nessóknir. Prestssetur: Grenjaðarstaður. 114. Húsavík. Húsavíkur- og Brettingsstaðasóknir. Prestssetur á Húsavík. **XXI. Norður-Þingeyjarprófastsdæmi.** 115. Skinnastaður. Skinnastaðar-, Garðs- og Snartarstaðasóknir. Prestssetur: Skinnastaður. 116. Raufarhöfn. Raufarhafnarsókn. Prestssetur á Raufarhöfn. 117. Sauðanes. Sauðaness- og Svalbarðssóknir. Prestssetur: Sauðanes. — **2. gr.** Í Reykjavík skal vera safnaðaráð. Skal það skipað formönnum safnaðarnefnda og safnaðarfulltrúum í prófastsdæminu og prestum þess. Prófastur er formaður ráðsins og kallar það saman. Verkefni ráðsins er: 1. Að gera tillögur um skiptingu prófastsdæmisins í sóknir og presta-

1) L. nr. 66, 27. apríl 1962, § 2.
2) L. nr. 68, 24. apríl 1954, § 1.

1952 Nr. 31 4. febr.

1) L. nr. 66, 27. apríl 1962, § 2.

köll og um breytingar á þeim svo oft sem þörf er, og skal sú skipting að jafnaði miðuð við það, að einn prestur sé í hverju prestakalli. 2. Að sjá um kosningu safnaðarnefnda í prestaköllum eftir skiptingu. Ein safnaðarnefnd sé fyrir hvert prestakall, og hefur hún á hendi störf sóknarnefnda, eftir því sem við á, og er kosin með sama hætti. Þar, sem fleiri en einn söfnuður nota sömu kirkju, skulu nefndirnar hafa sameiginlega stjórn á afnotum og fjármálum kirkjunnar. 3. Að vinna að eflingu kirkjulegs starfs og kristilegrar félagsstarfsemi innan prófastsdæmisins. — **3. gr.** Í kaupstöðum utan Reykjavíkur skulu prestar vera svo margir, að sem næst 4000 manns komi á hvern. Skipta skal prestaköllum, þar sem eru tveir eða fleiri prestar, á hliðstæðan hátt og ákveðið er í 2. gr. — **4. gr.** Nú er skipt prestakalli, þar sem er einn prestur, í tvö eða fleiri prestaköll, og hefur þá presturinn rétt til að velja, hvaða hluta þess hann hyggst að þjóna. — **5. gr.** Sveitarfélögum kaupstaða og kauptúna er skylt að leggja til ókeypis lóðir undir kirkjur og prestsseturshús, sem reist verða samkvæmt lögum þessum. Skulu lóðirnar valdar á hentugum stöðum með samþykki kirkjustjórnar. — **6. gr.** [Biskupi er heimilt að ráða prestvígðan mann til þess að gegna prestsþjónustu um stundarsakir í þeim prestaköllum, þar sem prestur er veikur eða kallið er prestlaust af öðrum ástæðum.][1]) [Enn fremur er biskupi heimilt að ráða prestvígðan mann sem æskulýðsfulltrúa þjóðkirkjunnar til þess að aðstoða og leiðbeina við æskulýðsstarfsemi í söfnuðum landsins. — Ráðningartími skal vera allt að 3 árum í senn. — Prestar þessir skulu hafa sömu laun og sóknarprestar, en ferðakostnaður milli prestakalla skal greiddur úr ríkissjóði, svo og húsaleiga ferðaprests þar, sem hann er settur til þjónustu, enda fái hann ekki afnot af embættisbústað prestakallsins. Kostnaður greiðist samkvæmt reikningi, er ráðherra úrskurðar.][2]) — **7. gr.** Sóknarprestarnir á Skeggjastöðum, Hofi í Öræfum, Breiðabólstað á Skógarströnd, Sauðlauksdal, Hrafnseyri, Árnesi, Hvammi í Laxárdal, Grímsey, Tjörn á Vatnsnesi, Staðarhrauni og Raufarhöfn skulu jafnframt gegna þar kennarastörfum, enda fullnægi þeir ákvæðum laga um menntun kennara, og taka þeir þá laun fyrir hvor tveggja þessi störf í næsta launaflokki fyrir ofan aðra sóknarpresta. — **8. gr.** Andvirði prestssetra þeirra, sem lögð verða niður samkvæmt lögum þessum, skal verja til húsbygginga og annarra endurbóta á prestssetrum í viðkomandi prestaköllum. — **9. gr.** Nú vilja menn breyta skipun sókna eða takmörkum prestakalla, flytja sókn úr einu prestakalli í annað, leggja niður kirkju eða færa úr stað eða taka upp nýja kirkju, þar sem ákvæði 2. og 3. gr. eiga ekki við, og skal það mál koma fyrir safnaðarfund, eða safnaðarfundi, ef fleiri en einn söfnuður eiga í hlut. Ef breytingin viðkemur aðeins einum söfnuði, ræður meiri hluti atkvæða á lögmætum safnaðarfundi. Séu söfnuðir tveir, ræður meiri hluti atkvæða á báðum fundum. Séu söfnuðir fleiri en tveir, ræður meiri hluti safnaðarfunda. Samþykki síðan héraðsfundur (eða héraðsfundir, ef breytingin nær til fleiri en eins prófastsdæmis) tillögurnar, er kirkjustjórn rétt að staðfesta breytingarnar. — **10. gr.** Nú er við breytingar þær, sem um ræðir í 8. gr., aðeins um tilfærslu gjaldenda milli sókna að ræða, og kirkjur eru í báðum sóknum, og skal þá sóknarkirkja sú, er nýja gjaldendur fær við sóknarbreytinguna, gjalda kirkju þeirrar sóknar, er gjaldendur missir, sem svarar þriggja ára lögboðnu sóknargjaldi fyrir hvern gjaldanda. Upphæðin greiðist með jöfnum afborgunum á næstu 5 árum, en án vaxta. — Nú er sókn skipt og tekin upp ný sókn og kirkjubygging hafin, og skal þá kirkjumálaráðherra í samráði við biskup skipa þrjá menn til þess að meta skuldlausar eignir sóknarkirkjunnar. Er kirkjunni síðan skylt að greiða vaxtalaust og með jöfnum afborgunum á næstu 5 árum þann hluta eignanna, er hinni nýju sókn ber að tiltölu réttri við tölu gjaldenda í báðum sóknum, þegar skiptin fara fram, að frádregnu þriggja ára sóknargjaldi þeirra gjaldenda, er kirkjan missir við skiptinguna. — Þegar ný sókn er löglega upp tekin, er presti þess prestakalls, þar sem guðsþjónustuhús sóknarinnar er, skylt að syngja þar messur án sérstaks endurgjalds. — **11. gr.** Þegar sóknarkirkja er lögð niður, skulu eignir hennar og andvirði renna til þeirrar kirkju eða þeirra kirkna, er sóknin hverfur til, og skiptast á milli þeirra í réttu hlutfalli við tölu þeirra gjaldenda, er hverri sókn bætist við niðurlagningu sóknarinnar. — Nú eyðist kirkjusókn gersamlega að fólki eða söfnuður er orðinn svo fámennur, að hann getur ekki haldið kirkju messufærri að dómi hlutað-

1952 Nr. 31 4. febr.

1) L. nr. 18, 21. febr. 1956, § 2.
2) L. nr. 20, 21. apríl 1960, § 1.

1952 Nr. 31 4. febr.

eigandi sóknarprests og prófasts, og skal þá prófastur taka við sjóði kirkjunnar og umsjón hennar. Kirkjustjórn ákveður síðan, að fengnum tillögum héraðsprófasts, hvort kirkjan skuli lögð niður. Ef svo verður, varðveitist andvirði hennar og sjóður í Hinum almenna kirkjusjóði. Þau heimili, sem eftir kynnu að vera í sókninni, skulu lögð til annarrar sóknar eða sókna eftir ákvörðun kirkjustjórnar. — Byggist sóknin á ný og sóknarmenn ákveða að endurreisa kirkju, skal veita henni sóknarréttindi að nýju og afhenda sjóð hinnar niðurlögðu kirkju. — **12. gr.** [Heimilt er kirkjustjórn að ákveða, að fengnum tillögum sóknarnefnda prestakalls og með ráði sóknarprests og héraðsprófasts, að flytja skuli prestssetur á hentugri stað í prestakalli. Ákvörðun um þetta efni skal birta með auglýsingu í B-deild Stjórnartíðinda.][1]) — Kirkjustjórn hlutast til um, að þær breytingar á skipun prestakalla, sem að ofan eru ákveðnar, komist á, svo fljótt sem því verður við komið eftir gildistöku þessara laga. — Ákvæði 6. gr. koma til framkvæmda jafnóðum og kennarastöður losna í hlutaðeigandi skólahverfum.

1771 27. júlí

Tilskipun um heimaskírn barna.

... höfum Vér allramildilegast ákveðið ... að foreldrarnir skuli vera sjálfráðir um það, eftir því sem heilsa barnsins og ástæður útheimta, bæði hvort þau láta skíra það heima, en prestur má eigi synja um það, ef hann er þess beðinn, og hvort þau síðan bera það í kirkju, ef það verður gert án þess að lífi barnsins eða heilbrigði sé stofnað í hættu; foreldrunum skal þó eigi vera skylt að gera það innan nokkurs tiltekins tíma ...

1736 13. jan.

Forordning áhrærandi uppvaxandi ungdómsins confirmation og staðfesting í hans skírnarnáð.[2])

... **1)**[3]) Barna confirmation og innvígsla svo og þeirra opinberlegt examen og yfirheyrsla skal vera almenn regla og fullkomin skylda, sem öll börn í söfnuðinum, engu fráskildu, af hverju helzt standi og virðugleika þau eru, skulu óbrigðanlega til skyldast, svo að ekkert manngreinarálit orsaki hina minnstu misklíð í samkundunni. — **2)** Engin börn mega confirmerast, sem eigi hafa áður gengið í skóla, eða verið uppfrædd í þeim sérlegustu kristindómsins höfuðgreinum; en þar engir opinberir skólar eru stiftaðir í söfnuðinum, þá skulu þau fyrst af djáknanum eða öðrum hæfum manni leiðast til að þekkja guð, áður en þau að síðustu verða af prestinum upp frædd í skilningi fræðanna, yfirheyrð og confirmeruð. — **3)** Af því margir foreldrar gleyma fyrst og oft sinni skyldu í því að láta uppfræða sín börn í tíma, þá skal kennimaðurinn í söfnuðinum gefa góðar gætur að, hvort þeim börnum, sem snarlega ásetja sér að ganga til guðs borðs (uppá hver hann í tíma skal gera sér registur, að svo miklu leyti sem orðið getur), hefir verið af þeirra foreldrum haldið í skóla, en hafi þeir verið hirðulausir í því, á hann að uppörva þá þar til. Vilji þeir á engan hátt láta uppfræða sín börn, og börnin, nær þau fram koma, eru óupplýst, þá skal kennimaðurinn þau ei confirmera, allt svo lengi þau eigi hafa betri uppfræðing fengið. — **4)** Kennimaðurinn skal ei alleinasta í þeim vanalegu examinibus í kirkjunni æfa þau börn framar öðrum með spurningum og andsvörum, sem framboðin verða til confirmation, heldur og einnig skal hann árinu áður en hann hugar þau muni vilja fram koma láta þau þess á millum, eftir því sem hans embættiskringumstæður eru, koma til sín í sitt hús, til að undirvísa þeim í þeirra kristindómi, með þeim hætti, að þau ei einasta fái skilning á meiningunni, eftir bókstafnum, í þeim nauðsynlegustu trúarinnar greinum, heldur og einnig verði upphvött til að ná þar af lifandi þekkingu og iðkast þar í, svo að börnin undir eins og guðs sannindi verða þeim kröftuglega og alvarlega fyrir sjónir sett og innrætt, uppvekjist til að gefa rúm sannleikanum og fái sannan smekk og andlega reynslu til að eftirfylgja honum í þeirra líferni og framferði, í einu orði að segja, komist til sannrar hjartans og sinnisins umvendunar. — **5)**[1]) Það confirmationstímanum viðvíkur, þá skal, að dæmi þeirrar fyrstu kirkju, sá fyrsti sunnudagur eftir páska, sem kallaður er quasi modo geniti, þar til vera skipaður; en hvar söfnuðirnir eru stórir, má sá fyrsti sunnudagur eftir Michaelismessu, eða og þar sóknirnar eru ærið stórar, sá fyrsti sunnudagur eftir nýár, þar til haldast; kennimaðurinn skal eftir sinni góðri skynsemi hafa gætur á, að ei verði mót of mörgum tekið í senn til confirmation, og að fremur sé gætt að þeirra dugnaði en aldri. Á

1736 13. jan.

1) L. nr. 66, 27. apríl 1962, auglýs. nr. 110 1962.
2) Lögleidd með kgs.br. 9. júní 1741, § 7.
3) Sbr. l. nr. 4, 19. febr. 1886, § 11.

1) Sbr. kgs.br. 29. maí 1744, § 1.

1736 13. jan. þeim dögum, sem skikkaðir eru til confirmation, skal presturinn, daginn sem confirmationin á að haldast, haga svo sinni prédikun, að hún verði sem allra stytzt, svo að öll guðsþjónustugerð með prédikun, söng og confirmation endist eins snemma og vant er, að ei verði fyrir fólkinu tafið, eða það þurfi að finna sér orsök til að ganga út úr kirkjunni áður en confirmationin og öll guðsþjónustugerð er til enda. Þess vegna viljum Vér allra náðugast, að engin communion eður sakramentis framreiðsla sé á þeim dögum framin, sem confirmationin fram fer. ... **6)** Þegar líður að þeirri ársins tíð, sem confirmationin og staðfestingin uppá skírnarnáðina skal haldast, skulu foreldrarnir láta kennimanninn vita í tíma, að þeir eiga börn, sem ætluð eru til að confirmerast, hver hann láti koma til sín, heim í sitt hús, að hann vita fái, hvernig þau grundvölluð eru í sínum kristindómi, yfirheyri þau og uppfræði; en hvað mörgum vikum fyrir confirmationina þvílíkt skuli gerast, er hvers eins kennimanns góðri og gegnilegri skynsemi tiltrúað að athuga, svo og að hann hegði sér eftir þeim kringumstæðum, sem viðkoma hans söfnuði, og eftir því sem þeirra nauðþurft útkrefur, að minnsta kosti skal þvílíkt ske hálfu missiri áður og tvisvar í hverri viku. Á þeim stöðum, hvar tvær eða fleiri prédikanir eigi haldast eða embættisútréttingar eru ei svo margar, skal kennimaðurinn taka börnin á sunnudaginn eftir messu, og um föstuna eftir passionsprédikunina í vikunni, heim í sitt hús, og uppfræða þau, því börnin eru oft í fjarlægð, og á öðrum dögum hljóta þau að gegna sínu erfiði og vinnu. — **7)** Það uppfræðinguna í sér sjálfri áhrærir, þá á kennimaðurinn að kappkosta, að hann geri hana svo skilmerkilega og vinsamlega, sem hann bezt getur; og nær hann fram telur þau guðdómlegu sannindi, skal hann við hverja grein framfæra nokkrar hjartagegnum þrengjandi uppvakningar til allra guðlegra iðkana að kostgæfa, þess á millum spyrji hann börnin, hvort þau hafi eigi reynt og fornumið neitt af þeim eða þeim sannleiksins krafti í sínum sálum, og svo sem hann uppfræðir þau öll sameiginlega, skal hann endrum og sinnum taka það eina og annað barnið fyrir sig sér í lagi og spyrja það um þess sálar ásigkomulag, hvort það merki hjá sér nokkura umvendan og trú, og viti hann til hverra synda eitt eða annað barn er hneigt og hvernig fyrir því er ástatt í einhverjum sérlegum kringumstæðum, skal hann af meðaumkunarsömum kærleika setja sama barni fyrir sjónir þess sálar eymdarlegt ásigkomulag og annaðhvort sýna því og gefa tækifæri til sannrar umvendunar ellegar staðfesta það í því hinu góða. — **8)** Ef kennimaðurinn reynir, að gerðri ánægjanlegri uppfræðingu, að þau eða þau börn eru eigi í því ásigkomulagi, að hann megi þau confirmera, þá byrjar honum í allri ástsemi að setja þeim og þeirra foreldrum það fyrir sjónir, sannfæra þau þar um og ráðleggja þeim að láta þvílíkt heilagt verk bíða til næsta tíma þareftir; en vilji þeir ei með góðum orðum það skilja, skal hann vísa þeim frá, þó með þeirri forsjálni, að hvað helzt hann gerir í því efni, þá sé hann alltíð skyldugur það að forsvara, ef barnið eða þess foreldrar kunna á tilhlýðilegum stöðum að kvarta yfir kennimanninum, ef þeim kann þykja sér vera í nokkru þesshátt ar opinberlega ofþyngt af honum. En þau börn, sem hann sannlega reynir duganleg og hentug, þeim skal kennimaðurinn, þegar líður undir confirmationsdaginn, undirvísa um confirmationens eiginlegleika, háttalag og heilagleika, að þau þá sjálf skuli ítreka og staðfesta þann sáttmála, sem guðfeðginin við þeirra skírn gerðu fyrir þau, og að þau nú á þessum dögum rannsaki sig vel fyrir guði, hvernig þau hafi haldið sinn skírnarsáttmála, og hvort þau finni sig í því ásigkomulagi, sem guð hafði veitt þeim og unnt í skírninni, annars séu þau eigi verð að framkoma fyrir drottin eða augsýn nokkurs kristins safnaðar. **9)** Kennimaðurinn skal átta dögum áður láta söfnuðinn vita, nær confirmationin skal haldast; en á confirmationsdeginum skal hann af kostgæfni leita þess efnis, með hverju hann í sinni prédikun útþýði þessa gjörnings viktugleika og jafnframt uppörvi gjörvallan söfnuðinn til hjartanlegrar bænar fyrir þeim, þá skulu confirmerast; þess vegna skal hann sjálfur af prédikunarstólnum, ásamt söfnuðinum, ákalla guð með hjartnæmri bæn. ... **12)** Það kennimennina áhrærir, sem confirmationina skulu handtiera, þá mega foreldrarnir í þeim stöðum, hvar eð fleiri eru en einn kennimaður ... því ráða, að senda sín börn hverjum kennimanni þeir vilja ...

1736 13. jan.

Konungsbréf (til biskupanna) um confirmation.[1] **1744** 29. maí

... **1)** Skal confirmationin fram fara og

1) Sbr. tilsk. 23. marz 1827, sbr. kgsbr. 14. nóv. 1832.

1744 29. maí haldin vera í Skálholts- og Hólabiskupsdæmi í Íslandi sunnudaginn fyrir Úrbanusmessu; en hvar söfnuðirnir eru stórir, skal hún og svo haldast sunnudaginn fyrir Michaelismessu. — **2)** Nær það við ber, að mikið óveður, fjúk, vatnavöxtur og annað þvílíkt hindrar söfnuðinn að fara til kirkjunnar á þeim tiltekna degi, þá skal confirmationin haldast á næsta sunnudegi þar eftir. — **3)** Með því þess gefst raun, að börnin geta oftsinnis ekki komizt til annarrar kirkju fyrir vatnsföllum eður öðrum lögmætum hindrunum, og það sýnist að vera hentugast, að confirmationin skeði í þeirri sókn, hvar börnin eiga heima, til þess að sá söfnuður hafi og svo nytsemd þar af, þá er það allranáðugast leyft þeim prestum, sem hafa eina eður fleiri annex-kirkjur, að konfirmera þau ungmenni í þeirri sömu annex-kirkju, sem eru præpareruð til confirmation, á næsta sunnudegi eftir þá daga, sem til eru teknir í fyrsta pósti, og hvar þar eru fleiri en ein annexía, þá á þriðja sunnudegi þar eptir. — **4)** Allir prestar skulu, eftir þeim 4. artic. í confirmations-fororðningunni, gæta þess nákvæmlega, og með allri vandlæting, sérhver í sínu kalli og embætti, að það sem börnin, er eiga að confirmerast, svara til spurninganna í þeirra kristindóms þekkingu, sé ekki einungis innifalið í minninu án skilnings og athuga, heldur skulu þeir, eftir hljóðan þessa sama articula, kenna þeim þannig, að þau geti fengið eina lifandi þekking og framkvæmi það, sem þau lært hafa, til nytsemda og kristindómsiðkunar í verkinu, til þess að ungdómurinn, þá guðs sannindi verða innprentuð hjá honum með alvörugefni, kynni að uppvekjast til að gefa sannleikanum rúm, og að eftirfylgja honum í lifnaði og framferði, einnig að hann fái rétta umbreyting hjartans og hugskotsins. Og með því það er kunnugt, að sá ósiður hefir verið næsta algenginn að taka börn svo ung til confirmation, að þau hafa verið 9, 10, 11 eða 12 ára, eins og þau hafa hingað til verið tekin til altaris, þá viljum Vér allranáðugast, að eitt barn skuli að minnsta kosti hafa náð þeim aldri, fyrr en það leitar confirmation, að ráða megi, að það geti athugað með góðri eftirtekt, hversu heilagt og hávigtugt það sé, sem hér gerist.[1]) ... **7)** Prestarnir í hvorutveggja biskupsdæmi skulu láta biskupinn vita á hverju ári, hversu mörg börn að hafi verið confirmeruð í sérhvers sókn, svo og hvort og hversu lengi eitt og sérhvert hafi þegið uppfræðing af prestinum, svo að biskupinn fái vitað, þegar hentugleikinn svo fellur, hvaða grundvöll barnið hafi fengið á þeim tíma; hvar fyrir börn þau, sem hafa verið confirmeruð, skulu án allra undanbragða koma til kirkju, þegar biskupinn visiterar í sérhverjum stað, til þess, að því gjör verði vitað, hvort Vorri allranáðugustu skikkun hafi allraundirdánugast verið eftir lifað í öllum greinum. **1744** 29. maí

1) Sbr. tilsk. 25. maí 1759, § 1.

Tilskipun um ferminguna. **1759** 25. maí

1.[1]) Það skal vera aðalregla, að prestar megi eigi taka börn til fermingar, þau er fermast eiga, fyrr en þau eru orðin fullra 14 eða 15 ára, með því að börn, sem yngri eru, kunna sjaldan að meta rétt, eða hafa hugsun á að færa sér í nyt það er kennarar þeirra leiða þeim fyrir sjónir, og brýna fyrir þeim, og skynja eigi, hve þýðingarmikill sáttmáli sá er, er þau í fermingunni endurnýja og staðfesta. Þó er þess að gæta um tímaákvörðun þessa, að börn, sem eiga að fara í langferðir, svo sem til Indlands eða Vesturheimseyja, má taka til fermingar, þó að hálft ár eða nokkuð meira skorti til þess að þau hafi náð greindum aldri, og eins er það, ef það ber við, að barn, sem eigi er orðið fullra 14 ára, verður hættulega sjúkt, og beiðist þess á sóttarsæng sinni, að mega njóta hins heilaga sakramentis, og hefir innilega þrá eftir því, þá skal það prestinum leyft vera, ef hann telur barnið vera vel upplýst, að veita því hluttöku í þessu sáluhjálparmeðali. En ef barninu batnar aftur, þá skal það þó hið fyrsta mæta fyrir söfnuðinum í kirkjunni og vera þar yfirheyrt opinberlega og fermt ásamt öðrum fermingarbörnum. Hvað þau börn áhrærir, sem eru í vist eða eiga að fara í vist eða læra handiðn einhverja, þá viljum Vér alvarlega banna húsbændum þeirra eða meisturum að draga nokkuð frá launum barnanna eða láta þau vera lengur að náminu en annars skyldi verið hafa, fyrir þá sök, að nokkur tími eyðist til uppfræðslu þeirra og undirbúnings undir fermingu. En þótt Vér viljum þannig allramildilegast setja þá reglu, að börn eigi ekki yfir höfuð að ferma fyrr en þau eru 14—15 ára gömul, þá viljum Vér þó eigi, að hlutaðeigendur skilji þetta svo, sem prestar með því séu skyldaðir til að taka börn til fermingar fyrir það, að þau eru svo gömul orðin, hvort sem þau hafa nægа þekkingu til þess

1) Sbr. tilsk. 23. marz 1827, sbr. kgsbr. 14. nóv. 1832.

1759 25. maí eður eigi; en það skal vera komið undir áliti hlutaðeigandi fræðara og ábyrgð, hvort slík börn eru nægilega uppfrædd og hæf til að takast til fermingar.[1]) — 2.[2]) Vér viljum allramildilegast, að yfir höfuð sé búið að ferma ungmenni áður en þau eru fullra 19 ára, ef þau eru talin hæf til þess að þekkingu og öðru. Ef nokkur verður eldri ófermdur, skal hlutaðeigandi prestur tilkynna það prófasti, en hann aftur biskupi, og skýra frá ástæðunni til þess, að presturinn treystist eigi til þess að ferma slíkan ungling. Skal prófastur láta unglinginn koma fram til sín og yfirheyra hann sjálfur, og biskup leggja ráð á um, hvernig prestur eigi að haga sér eftirleiðis í því máli. En ef nokkur skyldi þykjast aflaga borinn í þessu efni af presti, þá er honum frjálst að kæra það fyrir yfirboðurum prests, prófasti eða biskupi. ... 4.[2]) ... og viljum Vér því allramildilegast, að þá er börn hafa fermd verið, þá neyti þau þegar næsta sunnudag eftir ferminguna altarissakramentisins, og skulu hlutaðeigandi prestar í því skyni láta unglingana koma til sín daginn fyrir, halda yfir þeim upphvatningarræðu og brýna fyrir þeim af nýju hinn þýðingarmikla sáttmála, er þeir svo nýlega hafa endurnýjað við guð, svo og útlista fyrir þeim, hvernig þeir eigi réttilega að búa sig undir hið mikla sáluhjálpar-meðal, er þeir daginn eftir eiga að verða hluttakandi í.

1827 23. marz **Tilskipun um vald biskupa til að veita undanþágur frá fermingartilskipunum.[3])**

1) Eftirleiðis skal það vera á valdi biskupanna, að veita leyfi til þess, að börn séu tekin til fermingar, þó að nokkuð vanti á, að þau hafi náð hinum lögboðna 14 ára aldri. Slíka undanþágu má þó eigi veita, nema svo sérstaklega sé ástatt um hagi foreldranna eða ákvörðun barnsins, að hún verði að álítast áríðandi fyrir velferð þess, og auk þess skal þess nákvæmlega gætt, að barnið hafi að fullu öðlazt þá þekkingu, sem gert er ráð fyrir í skólatilskipununum, og að siðferði þess sé svo, að ekkert geti að því leyti verið til fyrirstöðu slíkri ívilnun. Það má heldur ekki vanta nema lítið á aldur barnsins, ef undanþágan á að fást, og jafnvel þótt allt annað mæli með undanþágunni, eigi meira en 6 mánuðir. Að öðru leyti skal biskup leita álits hlutaðeigandi prests og prófasts, áður hann veitir undanþáguna. — 2) Biskup skal, þegar svo stendur á, sem nú skal sagt, hafa heimild til að leyfa, að fermt sé á öðrum dögum en boðið er: 1) Þegar prestur sá, er ferma átti, verður veikur; þó má eigi fresta fermingunni af þeirri orsök lengur en 3 vikur, og ef prestur eigi innan þess tíma getur fermt sjálfur, ber að fá annan til þess. 2) Þegar barn, sem ferma á, getur eigi fyrir sjúkleika sakir mætt á fermingardeginum, getur biskup leyft presti að ferma það einhvern annan sunnudag, eða virkan dag, þá er messað er. 3) Þegar sóknarmenn lifa mestmegnis af siglingum, og sumum þeirra er mikilsvert að fermt sé fyrr en á fyrsta sunnudag eftir páska,[1]) sökum þess að siglingarnar hefjast fyrr, og má biskup, þegar svo stendur á, leyfa að fermt sé 3 eða 4 vikum fyrr. 4) Þegar einstakt barn, annaðhvort af því að það á að fara í siglingar eða af öðrum ástæðum myndi bíða tilfinnanlegan hnekki fyrir framtíð sína, ef það þyrfti að bíða hins venjulega fermingardags, og má þá leyfa að ferma það barn eitt sér einhvern sunnudag eða annan dag, er messað er. 5) Þegar tveir prestar eru við sömu kirkju og þeir vilja ferma börn sín sinn daginn hvor, í stað þess að þeir eiga eftir tilskipuninni 13. jan. 1736, 12. gr., og reglugjörð 26. apríl 1754, 6. og 10. gr., að ferma sama daginn og í sameiningu; og má biskup þá leyfa öðrum þeirra að ferma annan dag en hinn tilskipaða fermingardag. — 3) Nú er barn, sem ferma á, krypplingur, svo að það á bágt með að koma í kirkju til fermingar, eða það getur það eigi að hættulausu vegna stöðugra veikinda eða það hefir svo stórkostleg líkamslýti, að koma þess og yfirheyrsla í kirkjunni gæti vakið hneyksli; og skal þá biskupi heimilt að leyfa, að það sé fermt heima í votta viðurvist.

1) Sbr. l. nr. 34, 29. apríl 1946, II. kafla.
2) Sbr. l. nr. 4, 19. febr. 1886, § 11.
3) Sjá kgsbr. 14. nóv. 1832.

1827 23. marz

Tilskipun um húsvitjanir.

1746 27. maí ... 1) Prestarnir á Íslandi skulu, hver einn fyrir sig, vera skyldir til, í minnsta máta tvisvar á ári, að vitja þeirra safnaðar í þeirra hús og híbýli, og það hvers húss og bústaður í þeim sama; en hvar sóknin er lítil, ellegar engin annexía finnst, skal hann oftar taka sér fyrir þessa nauðsynlegu höndlun, hvar með prófasturinn í hverju héraði skal hafa kostgæfilega tilsjón, og sömuleiðis biskupinn með sérhverju tækifæri al-

1) Sbr. kgsbr. 29. maí 1744, § 1.

1746 27. maí varlega tilhalda honum viðkomandi próföstum og prestum, að þeir forsómi hér ekkert í. Finnist nokkur prestur vanrækinn þar í, þá áminnist hann í fyrsta sinni af prófasti, en verði það annað sinn, þá mulcterist hann eftir síns kalls inntekt, og sinni formegan, hverri peningamulct að víxlast skal til fátækra barna uppfræðingar. — **2)** Tímann, á hverjum þessi húsvitjan skal fram fara, er prestinum leyft sjálfum að útvelja, þó svo, að þar til séu útséðir þeir tímar á árinu, sem sóknarfólkinu eru hentugastir, og það er sem allra flest heima, upp á það að nytsemdin, hvar að allt lýtur, fái orðið þess stærri. — **3)** Áður en þessi húsvitjan byrjast, skal presturinn saman bera við sína meðhjálpara, og af þeim sannspyrja ásigkomulag sérhvers heimilis og persónu, upp á það að hann fyrirfram geti haft þeim mun vissari undirrétting um eins og sérhvers framferði; og skulu meðhjálpararnir vera skyldir til, eftir lögmálsins tilskipan og þeirra samvizku, að gefa til kynna, hvað þeim hér í kann að vera vitanlegt, hvar á mót um nöfn þeirra, þá þess finnst þörf, skal þagað vera. — **4)** Til meðhjálpara skulu ... útveljast þeir upprigtugustu, beztu og umhyggjusömustu menn í hverri sókn, og ber engum, hvort þeir eru hreppstjórar eða virðingarmenn frá þessu embætti undantakast, þá þeir eru þar til af prestinum útséðir, ekki heldur byrjar þeim þar fyrir að uppástanda, að fríast frá öðrum verzlegum útréttingum ... **23)** Fyrir utan þessa ... húsvitjan skulu prestarnir og vera til reiðu og reiðubúnir að vitja hinna sjúku í þeirra söfnuðum, nær þess er óskað. .... Þá presturinn er sóttur til hins sjúka, byrjar húsbóndanum að láta færa hann fram og tilbaka, nær presturinn þess óskar.

1764 júlí **Prestastefnusamþykkt um sjúkravitjanir presta og aukatekjur.**

Í hverju fylgd og föruneyti presta, þá þeir vitja sjúkra, bestanda skuli, og hvað þeir með réttu upp bera eigi fyrir ein og önnur extra embættisverk? — Hér uppá fellur svolátandi réttarins úrskurður: 1) Hvað fylgdinni viðvíkur, þá eiga prestar að hesta sig sjálfir, þá þeir vitja sjúkra, en frí fylgdar eiga þeir á meðan að njóta fram og til baka, þar sem því verður mögulega við komið ... Allt þetta greiðist prestinum af þeim, sem efnugir eru, og nokkra tíund gera, en þeim fátækari beþénar presturinn fyrir ekkert.

1907 Nr. 46 16. nóv.

Lög um laun sóknarpresta.

1. gr. ...[1]) — **3. gr.** Auk launa þeirra, sem ákveðin eru í undanförnum greinum, ber hverjum presti borgun fyrir aukaverk eftir gildandi lögum,[2]) þó svo, að borgun fyrir aukaverk í þarfir þurfamanna greiðist úr sveitarsjóði. Presturinn innheimtir sjálfur borgun fyrir aukaverk. — **4. gr.** Þar sem presturinn hefur hingað til haft ákveðið prestssetur, heldur hann ábúðarrétti á því framvegis. — **5. gr.** Afgjald eftir prestssetrið, lóðargjöld á landi þess, arð af ítökum, er prestur notar sjálfur, sem og prestsmötu, tekur hann, að svo miklu leyti sem gjöld þessi fara ekki fram úr launum hans,[3]) ... undir sjálfum sér, með því ákvæðisverði, sem sett er á gjöld þessi í matsgerð, er fari fram 10. hvert ár. — **6. gr.** ...[4]) — **8. gr.** Hreppstjóri hefur umsjón yfir öllum þeim kirkjueignum, er liggja í hreppi hans, að undanskildum prestssetrum og lóðargjöldum á prestssetrunum, sem og ítökum þeim, sem presturinn notar sjálfur. Hann innheimtir eftirgjöld jarðanna og skilar sýslumanni þeim innan þriggja mánaða frá gjalddaga, en sýslumaður greiðir þau eftir ráðstöfun stjórnarráðsins. Í umboðslaun fá hreppstjórar 6% af eftirgjöldunum.[5]) — **9. gr.** Hreppstjórar hafa byggingarráð á kirkjueignum þeim, er þeir hafa umráð yfir samkvæmt reglum, er stjórnarráðið setur; þó skal bygging á jörðum því aðeins fullgild, að sýslumaður hafi ritað samþykki sitt á byggingarbréfið. — Þegar kirkjujarðir eru framvegis byggðar, skal eftirgjaldið ákveðið í peningum og gjalddagi 31. desbr. ár hvert. Ef lóðarblettur eða önnur jarðarnot eru leigð lengur en leiguliði getur sjálfur notað þau, þá skal ávallt ákveðinn leigutími tilnefndur, eigi lengri en 50 ár, nema um byggingarlóðir sé að ræða, og er slíkur leigusamningur eigi fullgildur, nema samþykki landsstjórnarinnar komi til. — **10. gr.** Hreppstjóranum ber að hafa eftirlit með því, að kirkjujarðirnar séu vel setnar, og að ekkert gangi undan þeim af því, sem þeim fylgt hefur og fylgja ber. Hann má ekki líða neinum leiguliða að láta tún eða engi fara í órækt eða jörðina skemmast á annan hátt af hans

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 34, sbr. § 22, og nú l. nr. 55, 28. apríl 1962.
2) L. nr. 36, 8. sept. 1931, § 3 og gjaldskrá nr. 42, 28. marz 1956, sbr. nú lög nr. 55, 28. apríl 1962.
3) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, §§ 34 og 22, sjá nú l. nr. 55, 28. apríl 1962.
4) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 34.
5) Rgj. nr. 102, 5. ágúst 1908.

1907 Nr. 46 16. nóv.

völdum. Hann skal og gæta þess, að leiguliði láti eigi innstæðukúgildi falla eða hús hrörna um skör fram, og er það á hreppstjórans ábyrgð, ef hann vanrækir þetta. Eftirlit með prestssetrum og úttekt á þeim fer eftir sömu reglum og hingað til. — **11. gr.** Jafnóðum og launaákvæði laga þessara koma til framkvæmda í hverju prestakalli fyrir sig, skal fram fara skoðun á öllum þeim kirkjueignum, er hreppstjóri á við að taka eftir 8. gr., og fer skoðun sú fram eftir reglum, er stjórnarráðið setur.[1]) — **12.—17. gr.** ...[2]) **18. gr.** Söknarnefndarmenn bera allir ábyrgð á því, að reikningurinn sé réttur, og að full skil séu gerð fyrir fé því, er söknarnefndinni ber að innheimta. — **19. gr.** Prófastur yfirskoðar reikninga söknarnefndanna og gerir við þá athugasemdir, sem honum þykir ástæða til. Athugasemdir þessar sendir hann söknarnefndinni og ber henni að svara þeim tafarlaust. Prófastur úrskurðar síðan reikninginn, en vilji söknarnefnd eigi hlíta þeim úrskurði, getur hún skotið honum til landsstjórnarinnar, er fellir fullnaðarúrskurð í málinu. Svo getur og landsstjórnin af eigin hvötum breytt úrskurði prófasts. — Söknartekjureikningarnir í hverju prófastsdæmi skulu sendast til landsstjórnarinnar. — **20. gr.** Prófastur hefur umsjón með því, að prestar í prófastsdæmi hans fái laun sín greidd samkvæmt lögum þessum. — **21. gr.** Þar sem tekjur þær, sem prestur tekur undir sjálfum sér samkv. 5. gr., hrökkva eigi fyrir launum hans, ávísar prófastur honum af söknartekjunum í prestakalli hans eða af niðurjöfnunargjaldi svo miklu, sem með þarf. Hrökkvi söknartekjurnar eða niðurjöfnunargjaldið eigi, greiðir prófastur presti það, sem á vantar, af fjárhæð þeirri, er hann fær úr prestlaunasjóði samkv. 22. gr. — Nú nema tekjur þær, sem presturinn tekur undir sjálfum sér samkv. 5. gr., meiru en launum prestsins, og skilar hann þá fyrir fardaga því, sem umfram er, til prófasts. — **22. gr.** Prófastur sendir landsstjórninni árlega skýrslu um tekjur þær, er prestar í prófastsdæminu taka undir sjálfum sér, og um söknartekjurnar eða niðurjöfnunargjaldið það árið, fyrir lok nóvembermánaðar, og greiðir landsstjórnin þá prófasti fyrir árslok úr prestlaunasjóði þá fjárhæð, sem samkvæmt skýrslunni vantar til þess að prestarnir fái laun sín að fullu greidd fyrir það fardagaár. — **23. gr.** Prófastur skal gera ársreikning fyrir hvert fardagaár yfir tekjur þær og útgjöld, sem hann hefur haft á hendi fyrir prestlaunasjóðinn, og sendir síðan reikninginn ásamt fylgiskjölum til stjórnarráðsins, er úrskurðar reikninginn. — **24. gr.** Tekjur prestlaunasjóðs eru þessar: 1. ...[1]) 2. Söknartekjur ...[2]) 3. Vextir af innstæðufé eða peningum prestakallanna. 4. Framlög úr landssjóði, enda leggi landssjóður fram fé það, sem vanta kann til þess, að prestar og prófastar fái greidd laun sín og prestar eftirlaun sín af hinum öðrum tekjum sjóðsins. 5. Sektir samkvæmt lögum. — **25. gr.** Landsstjórnin stjórnar prestlaunasjóðnum, gerir árlega reikning um tekjur og gjöld sjóðsins og birtir síðan reikninginn í Stjórnartíðindunum. — **26. gr.** [Lög þessi öðlast gildi 6. júní 1908, þannig, að hver sem fær veitingu fyrir prestakalli frá þeim tíma eða síðar, fær laun eftir lögum þessum. — Verði engar breytingar á söknaskipun í prestakalli samkvæmt prestakallaskipunarlögunum, þá má presturinn kjósa um að fá launaupphæðina eftir eldri reglunum, eða eftir lögum þessum. — Sama rétt hafa prestar í þeim prestaköllum, þar sem kostur er á að koma þegar á breytingum, sem fyrir er mælt í lögunum, gangi presturinn að þeim breytingum. Enn fremur hafa allir prestar þennan rétt, sem orðnir eru 60 ára að aldri.][3]) — Uppbætur sökum erfiðleika veitast aðeins í þeim brauðum, þar sem sú skipun er komin á, sem hin nýju lög um skipun prestakalla mæla fyrir um, enda taki presturinn þar að öðru leyti laun sín eftir þessum lögum. — Þar sem prestur heldur áfram að taka laun eftir eldri ákvæðum, en óskar þó að verða leystur frá innheimtu á söknartekjunum, er söknarnefndum skylt að taka þessa innheimtu að sér eftir 12.—19. gr. laga þessara. — Um borgun fyrir bráðabirgðaþjónustu prestakalla fer eftir hinum almennu reglum um laun settra embættismanna, miðað við byrjunarlaun.

1) Reglur nr. 106, 25. ágúst 1908.
2) L. nr. 36, 1. apríl 1948.

1907 Nr. 46 16. nóv.

Lög um embættiskostnað söknarpresta og aukaverk þeirra.[4])

1931 Nr. 36 8. sept.

1. gr. Söknarprestar fá greiddan ferða- og skrifstofukostnað embættis síns, með 500 eða 700 kr. hver, og fer upphæðin eftir stærð

1) L. nr. 92, 23. júní 1936, § 11.
2) Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948.
3) L. nr. 39, 30. júlí 1909.
4) Sbr. nú l. nr. 55, 28. apríl 1962.

1931 Nr. 36 8. sept.

prestakalla, erfiðleikum og kostnaði við þjónustu þeirra. — Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum biskups, fyrirfram til 5 ára í senn, embættiskostnað hvers prestakalls. Upphæðin greiðist síðan prestinum mánaðarlega á sama hátt og embættislaun. — **2. gr.** Ráðuneytið leggur sóknarprestinum til löggiltar embættisbækur, svo og eyðublöð undir lögboðnar skýrslur og embættisvottorð. — **3. gr.** Fyrir aukaverk ber prestum þóknun eftir gjaldskrá, er ráðuneytið setur til 10 ára í senn.[1])

1931 Nr. 18 6. júlí

Lög um utanfararstyrk presta.

1. gr. Dóms- og kirkjumálaráðuneytið veitir árlega, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum, 2—5 prestum, þeim er þjónað hafa embætti a. m. k. 2 ár, styrk til utanfarar með þeim skilmálum, er segir í lögum þessum. — **2. gr.** Styrkur samkv. 1. gr. veitist með því skilyrði, að prestur sá, er hans nýtur, dvelji eigi skemur en 4 mánuði erlendis, til að kynnast þar kirkju- og menntalífi eða mannúðarmálum í samráði við kirkjuráð, þegar sett verður. Skal hann síðan flytja í héraði sínu erindi um einhver þau efni, er hann hefur kynnt sér í utanför sinni, og skal að minnsta kosti eitt þeirra birt á prenti eða flutt í útvarp. — **3. gr.** Styrkur veitist 2000 kr. hverjum presti. Greiðist helmingur styrks þegar utanförin er hafin, en hinn helmingurinn þegar 3 mánuðir eru liðnir frá heimanför. — **4. gr.** Prestum þjóðkirkjunnar skal skylt að þjóna endurgjaldslaust prestakalli nágrannaprests síns, allt að 6 mánuðum, meðan hann er í utanför samkvæmt lögum þessum. Og skipta þeir þá með sér verkum eftir því, sem biskup og prófastur mæla fyrir. — Nú verður þjónustu nágrannaprests alls eigi komið við, að dómi kirkjustjórnar, og sér hún þá prestakallinu fyrir prestsþjónustu. — **5. gr.** Sæki eitthvert ár fleiri prestar um styrk til utanfarar en heimilt er að veita það ár, sker kirkjustjórnin úr um það, hverjir fái styrkinn. — **6. gr.** Eigi má veita sama manni utanfararstyrk oftar en 7. hvert ár, nema sérstaklega standi á. Þeim presti, sem notið hefur utanfararstyrks úr Sáttmálasjóði, má eigi veita styrk samkvæmt lögum þessum fyrr en 5 ár eru liðin frá því hann fékk styrk úr þeim sjóði.

1) Gjaldskrá nr. 42, 28. marz 1956.

Alþingissamþykkt um prestsmötu.[1]) **1629** 1. júlí

Á almennilegu Öxarárþingi var samþykkt af lögmönnum og lögréttumönnum, að kirkjubændurnir, sem kirkjugarðana til eignar halda, skyldu svara hálfum leigunum presti af kirkjunnar kúgildum, en hálfar skyldu bændurnir sjálfir eiga fyrir ábyrgð á kúgildunum og svara þeim gildum, þá við skildu. En afgift fasteignar kirknanna skyldi standa fyrir fyrning á kirkjunum, þeim til uppbótar og viðurhalds og forbetrunar.

Lög um sölu á prestsmötu. **1921**

Nr. 54 27. júní

1. gr. Heimilt skal þeim, er prestsmötur eiga að greiða, að fá þær keyptar af sér, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **2. gr.** [Sá, er kaups beiðist á prestsmötu, sendir beiðni um það til landsstjórnarinnar. Verð prestsmötu ákveður svo landsstjórnin þannig, að [8%][2]) af verðhæðinni veiti sömu vaxtaupphæð, sem ákvæðisverð prestsmötugjalds nemur, sbr. 5.—7. gr. laga nr. 46, 16. nóv. 1907, um laun sóknarpresta. Kaup skulu síðan gerð áður ár sé liðið frá því, er kaupbeiðnin kom til landsstjórnarinnar.][3]) — **3. gr.** [Ógreiddar eftirstöðvar af kaupverði prestsmötukvaða, sem keyptar hafa verið samkvæmt eldri lagafyrirmælum, skulu lækkaðar í samræmi við ákvæði 1. gr. og afborganir færðar niður að sama skapi fyrir þau ár, sem eftir eru greiðslutímans.][4]) — **4. gr.** Kaupandi greiðir að minnsta kosti 1/10 hluta kaupverðsins um leið og kaup eru gerð. — Fyrir eftirstöðvum kaupverðsins skal gera skuldabréf, með veði í fasteign, eða annarri tryggingu, er landsstjórnin tekur gilda, og greiðast þær síðan á 10 árum með jöfnum afborgunum ásamt 5% vöxtum. Greiða má kaupverðið í einu lagi. — **5. gr.** [Andvirði prestsmötu, sem þegar er seld eða seld verður, renni til kirkna þess prestakalls, sem naut hennar áður, og skiptist jafnt milli þeirra. — Prestlaunasjóður greiðir tekjumissi þann, er viðkomandi prestur hefur af sölu prestsmötu.][5])

Lög um kirkjuítök og sölu þeirra. **1956**

Nr. 13 15. febr.

1. gr. Kirkjuítak er ítak, sem kirkja á. — **2. gr.** Um lausn kirkjuítaka og sölu semur sóknarnefnd þeirrar kirkju, sem ítakið á, að

1) Sbr. l. nr. 54, 27. júní 1921; l. nr. 38, 27. júní 1925; l. nr. 62, 23. júní 1936 og l. nr. 15, 15. maí 1942.
2) L. nr. 62, 23. júní 1936, § 1.
3) L. nr. 38, 27. júní 1925.
4) L. nr. 62, 23. júní 1936, § 2.
5) L. nr. 15, 15. maí 1942, § 1.

1956 Nr. 13 15. febr.

því er snertir safnaðarkirkjur og lénskirkjur. — Til sölu kirkjuítaks, sem prestur árlega nytjar, þarf jafnan samþykki biskups og hlutaðeigandi sóknarprests. — **3. gr.** Andvirði kirkjuítaks og landssvæða, sem kirkjur eiga, svo sem varpeyja, engjateiga, afréttar- eða beitilands, ef eigi eru sérstök býli, sem seld hafa verið eftir 1. janúar 1940 eða seld verða, rennur til þeirrar kirkju, sem ítakið á. Þegar kirkjuítak er selt, skal fella afgjald þess niður úr heimatekjum þess prests, er ítakið hafði.

1847 27. jan.

Tilskipun, er nákvæmar tiltekur það sem fyrir er mælt í reglugerð fyrir Ísland 17. júlí 1782, um tekjur presta og kirkna o. fl.

1) ...[1]) — **5)** Kirkjureikninga alla skal eftirleiðis gjöra eftir silfurmynt, og skulu prófastar, þá er þeir skoða kirkjur, og prestar, áður þeir semja, eður staðfesta eður rita nöfn sín undir þá, ef aðrir umsjónamenn kirkna hafa samið, hafa gát á, að þeir séu réttir; skulu þeir gera þetta á hverju ári. Komist það upp, að þeir hafi slegið slöku við þessu, skal annar eður báðir eftir málavöxtum bæta kirkjunni tjón það, er hún þessa vegna hefur orðið fyrir. Fyrir skoðun reikninga þessara skal gjalda presti 3 álna virði af sjóði kirkjunnar, en hafi prestur eignir kirkju að léni, tekur hann ekkert fyrir að semja reikning hennar. — Fyrir skoðun á kirkju hverri, sem á árlega afgangs frá nauðsynlegum útgjöldum 12 rbd. og þar yfir, tekur prófastur 20 álnir, en hálfu minna af þeim kirkjum, er ekki eru svo efnaðar sem nú er sagt.

1847 6. jan.

Tilskipun um fardaga presta á Íslandi og um réttindi þau, er prestur sá, sem frá brauði fer, eður erfingjar hans og einkum ekkjan eiga heimting á.

1)[2]) Þegar brauð losnar á Íslandi, skal prestur sá, er frá brauðinu flytur, eður hafi presturinn dáið, þá ekkja hans og bú, ætíð eignast tekjur allar til næstu fardaga (6. júní), og ber þeim, er frá fer, þá aftur á móti að annast öll prestsverk; en þegar presturinn deyr frá brauðinu, skal prófastur sjá um, að prestar þeir, sem næstir eru, eður annar prestvígður maður, sem til þess skal settur, þjóni brauðinu, og eiga þeir þá borgun fyrir af tekjum brauðsins. — **2)** En frá fardögum eignast sá, sem brauðið er veitt, allar tekjur þess, hvort sem það er veitt fyrir eða eftir fardaga. En sé það veitt eftir fardaga, eður geti hann ekki farið að gegna prestverkum þegar í fardögum þótt brauðið sé honum áður veitt, þá annast prófastur að brauðinu verði þjónað frá fardögum til þess hann tekur við því á þann hátt, sem til er tekið í 1. gr., og fá þeir, er þjóna brauðinu, af tekjum þess, það, sem þeim er áskilið í tilskipun 3. febr. 1836, IV.[1]) — **3)** Þegar liðnir eru næstu fardagar eftir að brauðið losnaði, og það stendur enn óveitt, þá má sá sem fær það, ef hann er prestur á öðru brauði, velja í milli að taka samstundis við brauðinu, eður að vera á því, sem hann ætlar frá, til næstu fardaga, og á þá, samkvæmt því sem ákvarðað er í fyrstu og annarri grein, að fara með það brauð, sem hann ekki þjónar, eftir því sem fyrir er mælt í tilsk. 3. febr. 1836, IV.[1]); hann á líka í tíma að tilkynna hlutaðeigandi prófasti, hvað hann hefur af ráðið. Þegar ekki stendur þannig á, að brauð sé veitt eftir fardaga presti í öðru brauði, þá á jafnan sá, sem brauð er veitt fyrir fardaga, hvort hann er heldur kandídat eða stúdent, eða hann hefur áður haft prestsembætti á hendi, að taka við því í næstu fardögum eftir að það losnaði, en verði því ekki við komið, þá taki hann við því svo fljótt sem hann getur. — ...

1) L. nr. 36, 8. sept. 1931, augl. 19. febr. 1932.
2) Sbr. l. nr. 46, 16. nóv. 1907, § 26.

1847 6. jan.

1880 Nr. 4 27. febr.

Lög um eftirlaun presta.[2])

1. gr. Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rétt til eftirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um. — **2. gr.** Eftirlaun presta skulu talin eftir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eftirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rétt á að fá lausn frá embætti með eftirlaunum eftir lögum þessum. — **3. gr.** Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestsskap, skal fá eftirlaun, sem nemi 250 kr., ef hann hefur ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eftirlaun hans nemi því,

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 4.
2) L. nr. 48, 16. nóv. 1907, § 11, l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921, l. nr. 101, 30. des. 1943 og l. nr. 29, 29. apríl 1963.

1880 Nr. 4 27. febr.

eða meiru. — **4. gr.** Prestur sá, er fyrirgerir kjóli og kalli, missir rétt til eftirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aftur, og hefur hann þá rétt til eftirlauna samkvæmt 2. gr. — **5. gr.** Nú hefur prestur fengið eftirlaun og missir hann þau: 1. ef hann fær aftur embætti og laun, enda séu laun þau eigi minni en eftirlaunin voru; 2. ef hann fyrir konungsleyfi fram gengur í þjónustu annarra ríkja; 3. ef hann tekur sér bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til; 4. ef hann verður sannur að því að hafa kastað trú þjóðkristninnar; 5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fékk lausn frá embætti, eða síðan. — **6. gr.** Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eftir síðasta brauðamati, þá skal greiða uppgjafapresti svo eftirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr.[1]) En séu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eftirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eftirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði. — **7. gr.** Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsrétt fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.[2]) — **8. gr.** Uppgjafaprestar þeir, sem búnir eru að fá hærri eftirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum, halda rétti sínum til þeirrar eftirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist sú upphæð eftirlaunanna samkvæmt 6. gr.

1907 Nr. 48 16. nóv.

Lög um ellistyrk presta og eftirlaun.[3])

1. gr. Hver sá, er fengið hefur veiting fyrir prestsembætti hér á landi, skal safna sér ellistyrk eða kaupa sér geymdan lífeyri, svo sem lög þessi ákveða, og skal prestur árlega verja 2% af föstum byrjunarlaunum sínum í því skyni. — **2. gr.** Ellistyrkur sá, er safnast, skal geymast og ávaxtast í einhverjum þeim sjóði, er landsstjórnin tekur gildan, en trygging fyrir lífeyri skal kaupa í lífsábyrgðarstofnun ríkisins. Landsstjórnin geymir eignarskírteini fyrir ellistyrknum eða lífeyristryggingunni. — **3. gr.** Landssjóður ábyrgist greiðslu árgjaldanna samkvæmt 1. gr., en hefur aftur lögtaksrétt samkvæmt lögum nr. 29, frá 16. des. 1885, gagnvart kaupanda ellistyrksins eða lífeyrisins. — **4. gr.** Þegar prestur fær lausn frá embætti, getur hann farið að fá alla vexti af ellistyrknum, og farið að taka til lífeyrisins. Svo getur hann og keypt sér ævilangan lífeyri fyrir ellistyrkinn allan eða hluta af honum. Sá ellistyrkur, sem prestur á, þegar hann deyr, gengur til dánarbús hans sem önnur eign. — **5. gr.** Auk ellistyrks eða lífeyris samkvæmt 1.—4. gr., skal prestur hver, er veitt hefur verið prestsembætti, hafa rétt til árlegra eftirlauna, þegar honum er veitt lausn frá embætti fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, sem honum er ósjálfrátt um. — **6. gr.** Eftirlaunin nema 15 kr. fyrir hvert þjónustuár, talið frá veitingu prestsembættis, og greiðast úr prestlaunasjóði. Sjötugur prestur á rétt á að fá lausn frá embætti með eftirlaunum eftir lögum þessum. — **7. gr.** Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig, eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestskap, fær 360 kr. að árlegum eftirlaunum, þótt hann hafi ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eftirlaun hans nemi því. — **8. gr.** Prestur sá, er fyrirgerir kjóli og kalli, missir rétt til eftirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aftur, og hefur hann þá rétt til eftirlauna eftir 5. og 6. gr. — **9. gr.** Nú hefur prestur fengið eftirlaun, og missir hann þau: 1. ef hann fær aftur embætti, er ekki fylgja lægri laun en eftirlaunin; 2. ef hann fyrir konungsleyfi fram gengur í þjónustu annarra ríkja; 3. ef hann tekur sér bústað í öðru ríki án samþykkis konungs; 4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkirkjunnar; 5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, hvort sem brotið hefur verið framið áður en hann fékk lausn frá embætti eða eftir það. — **10. gr.** Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja lausa kirkjujörð í prestakallinu til ábúðar, og skal hann þá eiga forgangsrétt fyrir öðrum að öðru jöfnu. — **11. gr.** Ákvæðin í 1.—4. gr. ná eigi til presta þeirra, sem nú sitja í embætti, meðan þeir halda sama embætti og

1) L. nr. 48, 16. nóv. 1907, § 11.
2) Sömu lög, § 10.
3) Sbr. l. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 7, l. nr. 51, 27. júní 1921, l. nr. 101, 30. des. 1943, og l. nr. 29, 29. apríl 1963.

1907 Nr. 48 16. nóv.

launakjörum sínum annars óbreyttum, en að öðru leyti öðlast lögin gildi fyrsta fardag 1908, þannig, að þeir prestar, sem fá lausn frá þeim tíma eða síðar, fá eftirlaun eftir lögum þessum. Þó halda þeir prestar, er kunna að eiga tilkall til hærri eftirlauna, eftir hingað til gildandi lögum, rétti sínum óskertum. Eftirlaun uppgjafapresta þeirra, sem fengið hafa lausn áður en lög þessi ganga í gildi, og taka eftirlaun sín að nokkru eða öllu leyti af fyrrverandi embættum sínum, greiðast úr prestlaunasjóði jafnóðum og prestaköll þau losna, sem eftirlaunum eiga að svara, eða á annan hátt komast undir ákvæði hinna nýju launalaga. Uppgjafaprestar halda þeim eftirlaunum úr landssjóði, er þeir hingað til hafa notið. — Lög nr. 4, 27. febr. 1880, um eftirlaun presta, og önnur lagaákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi, ganga úr gildi að sama skapi og lög þessi ganga fram.

1907 Nr. 49 16. nóv.

Lög um skyldu presta til að kaupa ekkjum sínum lífeyri.

1. gr. Hver prestur í þjóðkirkjunni, sem hefur rétt til eftirlauna og kvænzt hefur innan 60 ára aldurs, er skyldur að tryggja ekkju sinni árlegan lífeyri, er ekki sé minni en 300 kr. — Kosti lífeyririnn prestinn meira en 65 kr. á ári, greiðist það, sem umfram er, úr landssjóði, eigi prestur í hlut, sem situr í embætti, þegar lög þessi ganga í gildi. — **2. gr.** Lífeyrinn skal kaupa hjá lífsábyrgðarstofnun ríkisins, enda geymir landsstjórnin eignarskírteini fyrir lífeyrinum. — **3. gr.** Landssjóður ábyrgist, að iðgjöldin eða sá hluti þeirra, sem presti ber að leggja fram samkvæmt 1. gr., verði greidd í gjalddaga, en hefur aftur lögtaksrétt, samkvæmt lögum nr. 29. frá 16. des. 1885, fyrir þeim framlögum sínum á hendur presti. Nú deyr prestur og landssjóður hefur ekki getað komið fram lögtaki fyrir iðgjaldi, og má þá landssjóður halda inni af lífeyri ekkjunnar því, er hann lagði fram fyrir prest, en ekki náði með lögtaki. — **4. gr.** Ekki má gefa prest innan 60 ára aldurs saman í hjónaband, fyrr en presturinn hefur sannað með vottorði prófasts síns, að hann hafi sent landsstjórninni beiðni til lífsábyrgðarstofnunarinnar um að mega kaupa lífeyri handa ekkju sinni. Ef út af þessu er brugðið, varðar það 200 kr. sektum til prestlaunasjóðs. — **5. gr.** Nú er hjónabandi prests slitið til fulls, og fellur þá jafnframt niður framfærsluskylda hans eftir lögum þessum. — **6. gr.** Deyi prestur frá jólum til fardaga, á ekkjan heimting á ábúð hálfs prestssetursins fyrir sjálfa sig afgjaldslaust næsta fardagaár. Þó nær réttur þessi ekki til hlunninda hálflendunnar, svo sem æðardúns, selveiði, fuglatekju og þess háttar. — **7. gr.** Nú æskir ekkja eftir prest, er dó í embætti, að fá einhverja lausa kirkjujörð í prestakallinu til ábúðar, og skal hún þá eiga forgangsrétt fyrir öðrum að öðru jöfnu. — **8. gr.** Lög þessi öðlast gildi fyrsta fardag 1908, þannig, að þeir, sem fá veitingu fyrir prestsembætti frá þeim tíma eða síðar, eru skyldir að sjá fyrir ekkjum sínum samkvæmt lögum þessum. Þær ekkjur, sem samkvæmt hingað til gildandi lögum hafa fengið eftirlaun sín að nokkru eða öllu leyti af embættum manna sinna, skulu, jafnóðum og hin eftirlaunaskyldu prestaköll losna, eða á annan hátt komast undir ákvæði hinna nýju launalaga, fá þau eftirlaun sín greidd úr landssjóði, svo sem þær ekkjur, er fengið hafa eftirlaun sín úr landssjóði að öllu eða nokkru leyti, einnig halda eftirlaununum óbreyttum. Loks greiðist og úr landssjóði eftirlaun ekkna eftir þá presta, sem deyja í þeim embættum, er þeir höfðu, er lög þessi ganga í gildi. — Lög nr. 13, frá 3. okt. 1884, og lög nr. 36, frá 13. des. 1895, ganga úr gildi að sama skapi og lög þessi ná gildi.

1907 Nr. 49 16. nóv.

1884 Nr. 13 3. okt.

Lög um eftirlaun prestsekkna.[1])

1. gr. Þær konur, er hér á eftir verða ekkjur presta, er rétt höfðu til eftirlauna, eða þegar nutu þeirra, skulu, að undanteknum þeim, er getur um í 6. gr., hafa rétt til að fá í eftirlaun 1/10 hluta af tekjum brauðanna, eins og þær eru ákveðnar í því brauðamati, sem þá er í gildi; þó mega eftirlaunin aldrei nema minna en 100 kr. — **2. gr.** [Ef tekjur brauðs eru yfir 1200 kr. eftir gildandi brauðamati, þá skal greiða prestsekkju svo eftirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr.[2]) En séu tekjurnar 1200 kr. eða minni, þá fær ekkjan öll eftirlaun sín greidd úr landssjóði, svo og hvar þess, er prestsekkja fær eigi öll eftirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.][3]) — **3. gr.** Ef fleiri en ein ekkja er á brauði, greiðist þó aðeins

1) Sbr. l. nr. 49, 16. nóv. 1907, § 8; l. nr. 51, 27. júní 1921, l. nr. 101, 30. des. 1943, og l. nr. 29, 29. apríl 1963.

2) L. nr. 49, 16. nóv. 1907, § 8.

3) L. nr. 36, 13. des. 1895.

1884 Nr. 13 3. okt.

af brauðinu eftirlaun einnar, en eftirlaun hinna úr landssjóði. — **4. gr.** Ef kona sóknarprests, er ekkja verður, eftir að lög þessi hafa öðlazt gildi, hefur eftir reglum þeim, er áður giltu, fengið rétt til að fá hærri eftirlaun en þau, er lög þessi heimila henni, þá heldur hún þessum rétti. Mismunurinn á stærð eftirlaunanna greiðist úr landssjóði. — **5. gr.** Prestsekkjur þær, sem engin eftirlaun hafa, er lög þessi öðlast gildi, sökum þess, að maður þeirra var prestur í fátæku brauði, fái 100 kr. úr landssjóði að eftirlaunum ár hvert. — **6. gr.** Þær ekkjur hafa ekki rétt til eftirlauna, er hafa gifzt eldra manni en 60 ára, eða á banasæng hans, eða eftir að hann fékk lausn frá embætti, eða ef hjónabandinu var algerlega slitið á undan dauða mannsins. — **7. gr.** Þá missast eftirlaun ekkna: 1. er ekkjan giftist aftur; 2. er hún sezt að í útlöndum án leyfis konungs; 3. er hún í 3 ár eigi hefur hirt eftirlaunin, enda getur hún eigi á síðan sannað lögleg forföll; 4. er hún verður dæmd sek í einhverri athöfn, sem að almenningsáliti er svívirðileg. Þá er eftirlaun tapast af því, að ekkja hefur gifzt aftur, á hún rétt á að nýju að fá hin sömu eftirlaun, er hún aftur verður ekkja, ef hún ekki hefur öðlazt rétt til eftirlauna með hinni seinni giftingu. — **8. gr.** Ekkjur presta, er í embætti sínu deyja, eiga rétt á samkvæmt konungsbréfi 5. júní 1750 að fá hjá stiftsyfirvöldunum eina af kirkjujörðum brauðsins til ábúðar fyrir vanalegt eftirgjald.[1])

1646 10. des.

Konungsbréf um legorð presta.

... Viljum Vér náðarsamlegast hér eftir boðið og skipað hafa alvarlega, að allir prestar, er gerast þannig sekir um hórdóm og frillulifnað ... skuli þegar að undangengnum dómi settir af og hafa fyrirgert kalli sínu, og fái eigi annað embætti aftur fyrr en þeir hafa fengið þar til náðarsamlegast leyfi Vort.

1683 15. apríl

Dönsku lög Kristjáns 5.

2. bók, 2. kap., 5. gr.[2]) Nú verður stúdent legorðssekur, og má þá eigi veita honum eftir fyrsta brot hans ... prestakall fyrr en eftir 2 ár. Skal hann þá skyldur að sýna biskupi fullnægjandi vottorð um lifnað sinn, hátterni og betrun og þar að auki konungsleyfi til þess að hann megi gegna prestsembætti svo framarlega sem hann á kost á að fá nokkurt kall. Þó má það eigi verða í sókn þar, er hann varð brotlegur. En ef hann verður brotlegur öðru sinni, þá skal hann aldrei í prédikunarstól koma. — **2. bók, 11. kap., 13. gr.**[1]) Hver sá prestur, er gengur að eiga konu, er annar maður hefur legið, eða hefur samrekkt konu sinni áður en þau voru gefin saman, skal, að undangenginni löglegri málssókn, hafa fyrirgert embætti.

1683 15. apríl

1738 9. maí

Konungsbréf (til biskupanna í Danmörku og Noregi), um legorð andlegrar stéttar manna. (Eigi birt hér, en þó notað, sbr. tilsk. 9. júlí 1745 og 24. janúar 1838, 12. gr.).

Það mundi vafalaust hneyksla menn allmikið, ef Vér allramildilegast tækjum til greina í hvert skipti og án nokkurs greinarmunar allra þegnsamlegust bænaskjöl þau, er nú um tíma hafa tíðar en áður komið til Vor frá stúdentum og jafnvel stundum prestum, um að eigi verði á því tekið, þótt konur þeirra hafi orðið léttari of snemma eftir brúðkaupið, og veittum þeim allramildilegast uppreisn Vora, enda má með réttu krefjast þess af þeim, sem annaðhvort eru þegar, eða ætla að verða kennarar í kirkju guðs og söfnuði eða í skólunum, að þeir séu óflekkaðir af syndum þeim, sem bæði teljast með bersýnilegu holdsins athæfi, og auk þess er eigi hægt að leyna. Fyrir því gefum Vér hér með til vitundar, að til þess að stemma stigu fyrir slíku hneyksli framvegis, höfum Vér ákveðið að eftirleiðis skuli farið svo sem nú skal sagt með slík bænarskjöl, hvort sem þau koma frá prestum eða stúdentum. — **1)** Um presta þá, er verða brotlegir gegn guðs lögum og 2. bók, 11. kap. 13. gr.[2]) Vorra allramildustu Laga, fer beinlínis framvegis eftir því, sem ákveðið er í Lögunum. — **2)** Að því er kemur til stúdenta eða annarra, sem legorðssekir hafa orðið og ætla að sækja um prests ... embætti, þá skal: a) farið beint eftir Lögunum[3]) að því leyti, og hinum legorðsseka eigi leyfast að leita uppreistar fyrr en þau 2 ár eru liðin, sem Lögin áskilja; b) skal slíka uppreist aldrei veita þeim, er legið hefur stúlku, sem honum sem lausakennara, skólahaldara, barnaspyrjanda eða á annan hátt var trúað fyrir að kenna, hvort sem hún var af ríkum eða fátækum komin, og hvort sem hann átti hana síðar

1) Sbr. lög nr. 49, 16. nóv. 1907, § 7.
2) Kgsbr. 9. maí 1738.

1) Kgsbr. 9. maí 1738.
2) D. og N. L. 2—11—13.
3) N. og D. L. 2—2—5.

1738 9. maí eður eigi. — **3)** Þá er þau 2 ár, sem að ofan eru nefnd, eru liðin, og stúdent eða einhver annar vill beiðast allramildilegastrar uppreistar af Oss til þess að geta fengið prests ... embætti, þó að hann hafi orðið brotlegur svo sem áður er greint, þá skal hann útvega og hafa með sér skilríki fyrir því: a) að stúlkan, sem hann varð brotlegur með, hafi eigi verið skyld honum í forboðna liðu, eða honum verið trúað fyrir henni til kennslu, svo og að hann hafi eigi orðið brotlegur nema í þetta eina sinn; b) hvort hann hafi átt stúlkuna, sem hann féll með eður eigi; c) hvernig hann hafi hegðað sér bæði fyrir og eftir, en einkum hverjar alvarlegar tilraunir hann hafi gert til að bæta ráð sitt, um kristindóm hans, gjafir og aðrar kringumstæður.

1756 27. febr. **Konungsbréf (til stiftamtsmanns) um uppreist presta, er vikið hefur verið frá embætti.**

... Fyrir því skal þér allramildilegast tjáð, að með því að Lögin í 2. bók, 2. kap., 5. gr. banna að veita stúdenti, sem verður legorðssekur, ... prestslegt embætti, nema hann hafi áður allramildilegast leyfi Vort, ... þá leiðir af því, að heldur eigi má veita presti annað kall, sem verður slík stóryfirsjón á, og fyrirgerir með því kalli sínu eftir Lögunum og tilskipunum, nema hann fái til þess allramildilegasta uppreist Vora.

1740 7. okt. **Konungsbréf um afsetta presta.** (Ekki birt á Íslandi, en hefur þó verið beitt hér.)

... Prestar, sem settir verða frá kalli sínu, skulu leggja niður prestlegan skrúða, og er eigi leyfilegt að nota þá þaðan í frá til nokkurrar geistlegrar þjónustu.

1708 11. maí **Konungsbréf (til stiftamtsmanns) um ráðstafanir gegn prestum, þeim er láta prestssetrin falla og níðast niður.**[1])

(Í konungsbréfi þessu segir, að prestar séu eigi aðeins skyldir að halda við húsum á prestssetrum og öðru, sem þeim fylgir, í góðu og forsvaranlegu standi, heldur eigi þeir að byggja þau upp og bæta, svo sem framast er unnt, og ef þeir vanræki þetta og hafi þó verið löglega aðvaraðir af prófasti tvisvar eða þrisvar, skuli þeir missa brauðið, nema þeir setji fulla tryggingu fyrir því, sem vangert var.)

1) Sbr. erbr. 1. júlí 1746.

1947 Nr. 38 1. maí **Lög um skipulag og hýsingu prestssetra. I. kafli. Um byggingu íbúðarhúsa. — 1. gr.** Á næstu fimm árum skal fara fram rækileg athugun á öllum prestssetrum landsins, og skal þar sérstaklega koma til álita: 1. Hver af núverandi prestssetrum séu vel til þess fallin að vera aðsetur prests í framtíðinni. 2. Hvar æskilegt geti talizt, vegna breyttra aðstæðna, að færa prestssetur og þá hvert. 3. Hver prestssetur eru sérstaklega fallin til skiptingar í fleiri jarðir og hvernig þeirri skiptingu yrði bezt fyrir komið. 4. Að gera skipulagsuppdrætti af þeim prestssetrum, sem líkleg eru til að vera aðsetur prests til frambúðar, hversu þar skuli í aðaldráttum hagað húsaskipun allri og mannvirkjum. Skipulagsnefnd prestssetra annast framkvæmd. — **2. gr.** Þegar kirkjumálaráðherra að fengnu áliti biskups hefur staðfest skipulagsuppdrátt að pretssetri, er óheimilt að reisa á prestssetrinu hús eða mannvirki, sem sett eru niður í bága við uppdrátt þennan, nema sérstakt leyfi kirkjumálaráðherra komi til í hvert skipti, enda mæli bæði biskup og húsameistari ríkisins með undanþágunni. — **3. gr.** Íbúðarhús á prestssetrum skal reisa úr varanlegu efni og á þann hátt, sem fyrir er mælt í lögum þessum. — **4. gr.** Ríkissjóður kostar byggingu íbúðarhúsa á prestssetrum, að svo miklu leyti sem andvirði niðurlagðra bæjarhúsa ásamt hæfilegu álagi á þau og innstæða fyrningarsjóðs prestakallsins í Söfnunarsjóði hrekkur eigi til, og skal Söfnunarsjóður inna það fé af hendi áður en 6 mánuðir eru liðnir frá því, er greiðslu var krafizt. — **5. gr.** Reisa skal árlega prestssetrshús samkvæmt fyrirmælum þessara laga svo fljótt sem auðið er og eftir því, sem fé er veitt til þess í fjárlögum, þar til lokið er að byggja upp sómasamlega öll prestssetur landsins. Húsameistari ríkisins áætlar byggingarkostnað prestssetrshúsa. — **6. gr.** Umsókn um byggingu íbúðarhúss skal prestur senda til kirkjumálaráðuneytisins um hendur biskups, er lætur uppi álit sitt á nauðsyn byggingarinnar. Umsókninni skal fylgja álitsgerð hlutaðeigandi prófasts og enn fremur lýsing úttektarmanna á ástandi bæjarhúsa og mat á verðgildi þeirra til niðurrifs, svo og á hæfilegu álagi á bæjarhúsin. — **7. gr.** Kirkjumálaráðherra ákveður eftir tillögum biskups, hvaða umsóknum skuli sinnt árlega, og skal viðkomandi presti tilkynnt eigi síðar en 15. marz það ár, sem bygging á setri hans er ákveðin. Jafnframt lætur ráðherra byggingar-

fróðan mann athuga aðstöðu alla, en húsameistara ríkisins gera uppdrátt að byggingunni og kostnaðaráætlun. Viðkomandi presti skal jafnan gefinn kostur á að gera athugasemdir við uppdrátt húsameistara. Nú verður ekki samkomulag milli þeirra um stærð húss, eða prestur leggur sérstaka áherzlu á breytingu á húsinu, og má þá á það fallast með því móti, að prestur greiði sjálfur helming þess, er húsið verður dýrara vegna breytinganna að mati húsameistara. Má kirkjujarðasjóður veita presti til þessa embættislán, er afborgist með 6% á ári, og eru af því 4% vextir, en 2% afborgun. — Stærð prestssetushúss skal miðast við aðstöðu á hverjum stað. — **8. gr.** Þegar ákveðið hefur verið að reisa íbúðarhús á prestssetri, felur kirkjumálaráðherra trúnaðarmanni sínum að hafa eftirlit með byggingunni. Prestur annast framkvæmd verksins, nema ráðherra feli öðrum, og er húsameistara ríkisins skylt að aðstoða prest um kaup útlends efnis og annað, er við verður komið. Val yfirsmiðs skal trúnaðarmaður og húsameistari samþykkja. — **9. gr.** Nú er presti skylt að hafa aðsetur í kaupstað eða kauptúni, og er þá bæjarfélagi eða sveitar skylt að leggja til ókeypis hentuga lóð undir íbúðarhús hans. Nú verður eigi samkomulag milli trúnaðarmanns kirkjumálaráðherra og hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarstjórnar um stærð og legu slíkrar lóðar, og skal þá ágreiningi skotið til skipulagsnefndar bæja og kauptúna til fullnaðarúrskurðar. — **10. gr.** Heimilt er ríkisstjórn að kaupa íbúðarhús handa presti, þar sem slíkt þykir hagkvæmara, enda mæli biskup með kaupunum. Gilda um slík hús sömu ákvæði, eftir því sem við á, og um hús reist samkvæmt þessum lögum. — **11. gr.** Ef íbúðarhús eða bæjarhús prestsseturs brennur eða eyðist af náttúruvöldum, eftir að ráðstafað hefur verið fjárveitingu til byggingar prestssetra, er ráðuneytinu heimilt að leggja fram fé til að endurbyggja prestssetrið samkvæmt lögum þessum, að því leyti, sem tryggingarfé og fyrningarsjóður prestssetursins hrekkur eigi til endurbyggingar. — **12. gr.** Prestur skal á eigin kostnað annast árlegt viðhald íbúðarhúss samkvæmt reglum, sem ráðuneytið setur, og greiða við burtför hæfilegt álag samkvæmt mati úttektarmanna. Prófastur og biskup skulu líta eftir því á eftirlitsferðum sínum, hvort reglum þessum sé fylgt. Nú kemur í ljós, að viðhaldi er áfátt hjá presti, og skal þá prófastur setja honum hæfilegan frest úr að bæta. Ef prestur lætur samt sem áður hjá líða að framkvæma aðgerðir, skal ráðuneytinu tilkynnt, og er því þá rétt að láta nauðsynlega aðgerð á húsinu fram fara á kostnað prests og taka greiðsluna af launum hans. — **13. gr.** Nú verða prestaskipti eða prestur fær veitingu og tekur við prestssetri úr höndum annars ábúanda. Skal þá fram fara nákvæm úttekt á prestssetushúsinu, þar sem lýst sé, hverjar séu nauðsynlegar aðgerðir á húsinu, svo að það geti talizt í forsvaranlegu og íbúðarhæfu ástandi. Komi þá í ljós, að álag fráfaranda á húsið nægi ekki til greiðslu aðgerða þessara, greiðir ríkissjóður það, sem á vantar. Í slíkum tilfellum er ráðuneytinu rétt að senda trúnaðarmann sinn á staðinn til þess að ganga úr skugga um nauðsyn þeirra aðgerða, er úttektarmenn hafa lagt til, að gerðar verði á húsinu. — **14. gr.** Íbúðarhús á prestssetrum skulu vátryggð gegn eldi í Brunabótafélagi Íslands eða hjá öðru því tryggingarfélagi, er ráðuneytið samþykkir. Iðgjaldið greiðir prestur, og má halda því eftir af launum hans. Biskup gætir þess, að húsin séu jafnan vátryggð fyrir hæfilegri fjárhæð. — **15. gr.** Nú telur húsameistari ríkisins ekki rétt að reisa hús á prestssetri, heldur sé endurbót eða viðbygging nauðsynleg og fjárhagslega réttmæt, svo og ef rétt þykir að koma upp raflögn eða vatnsleiðslu á prestssetri, þá skulu um það gilda öll hin sömu fyrirmæli og um byggingu prestssetushúsa samkvæmt lögum þessum. — **16. gr.** Árgjald prests af prestssetushúsi, reistu samkvæmt lögum þessum, svo og af viðbótarbyggingum eða endurbótum samkvæmt 15. gr. reiknast þannig: 1. Kvaðalaust framlag ríkissjóðs er ⅗ hlutar byggingarkostnaðar, að frádregnu andvirði niðurlagðra húsa og innstæðu fyrningarsjóðs samkv. 4. gr. 2. Hinum ⅖ hlutum kostnaðar skal deilt með byggingarvísitölu þess árs, er bygging eða endurbót samkv. 15. gr. fór fram, svo að í ljós komi byggingarkostnaður þessara ⅖ hluta, eins og hann hefði orðið áður en verðhækkun styrjaldarinnar skall yfir. 3. Af þeirri upphæð, sem þá kemur út, talinni í heilum þúsundum að viðbættu vísitöluálagi kauplagsnefndar, greiði prestur árlega 3⅓%. — Nú hefur prestssetushús verið byggt eða keypt á tímabilinu frá 1. jan. 1940 og fram til þess að lög þessi taka gildi, eða farið hefur fram meiri háttar aðgerð á eldra húsi, þá skal árgjald prests ákveðið á sama hátt og húsið hefði byggt verið eða endurbætt eftir

1947 Nr. 38 1. maí

þessum lögum. — Af íbúðarhúsum þeim á prestssetrum, sem reist hafa verið eða endurbætt fyrir 1. jan. 1940, greiðir prestur 4% af ⅖ byggingar- og endurbótakostnaðar, þó ekki hærri upphæð en kr. 320 á ári að viðbættri verðlagsvísitölu, og skal gjaldinu haldið eftir af launum hans með 1/12 mánaðarlega. — **17. gr.** Auk árgjalds þess af prestsseturshúsum, sem getið er í 16. gr., greiðir prestur í fyrningarsjóð ½% af þeirri upphæð, er honum ber að greiða árgjald af til ríkissjóðs. Gjald þetta tekst af launum prests með 1/12 hluta mánaðarlega með vísitöluálagi. — Fyrningarsjóður er séreign hvers prestakalls. Skal hann ávaxtaður í útborgunardeild Söfnunarsjóðs Íslands undir umsjón biskups. Nú er prestakall prestslaust um hríð, og sér þá ríkissjóður um greiðslu fyrningarsjóðsgjalds á prestsseturshúsinu. — Ríkissjóður leggur árlega til fyrningarsjóðanna jafnháa upphæð og fyrningarsjóðsgjald nemur samkvæmt ákvæðum fyrri hluta þessarar greinar.

II. kafli. Um byggingu peningshúsa o. fl. — **18. gr.** Peningshús, hlöður, áburðarhús, safnþrær og önnur nauðsynleg útihús á prestssetrum, er styrks njóta samkvæmt lögum þessum, má aðeins byggja úr varanlegu efni, steinsteypu, timbri og járni eða öðru því byggingarefni, er trúnaðarmaður ráðuneytisins telur heppilegt, enda sé byggingunum valinn staður samkvæmt því, sem skipulagsuppdráttur staðarins gerir ráð fyrir, nema undanþága frá því sé veitt samkvæmt 2. gr. — **19. gr.** Nú óskar prestur að reisa á prestssetri eitthvert þeirra húsa, er talin eru í 18. gr., og sendir hann þá um það skriflega rökstudda beiðni til ráðuneytisins. Fallist ráðuneytið á nauðsyn prests, lætur það hæfan mann rannsaka aðstöðu alla og gera uppdrátt og kostnaðaráætlun að byggingunni, og skal prestur síðan reisa húsið eftir þeim uppdrætti eða öðrum, sem ráðuneytið samþykkir. — **20. gr.** Ríkissjóður leggur fram allt aðkeypt efni til byggingarinnar, en prestur kostar alla aðflutninga efnis og vinnu við bygginguna. — **21. gr.** Þegar húsið er fullgert, skal það tekið út af trúnaðarmanni ráðuneytisins, og er meðmæli trúnaðarmanns liggja fyrir um, að húsið sé vandað og byggt samkvæmt hinum samþykkta uppdrætti, tekur ráðuneytið við því fyrir hönd jarðarinnar. — **22. gr.** Framlag prests til endurbyggingar útihúsa á prestssetri samkvæmt 20. gr. skal presti endurgreitt svo sem hér segir: 1. Með andvirði niðurlagðra húsa, er vegna hinnar nýju byggingar teljast eigi lengur nauðsynleg jarðarhús að dómi úttektarmanna. Skulu úttektarmenn meta þau til niðurrifs, en prestur kaupir húsin samkvæmt því mati eða á því verði, er samkomulag verður um milli hans og ráðuneytisins. 2. Með álagi því, er prestur hefur tekið á hin niðurlögðu hús, að viðbættu hæfilegu álagi á húsin eftir mati úttektarmanna, eða að frádregnu hæfilegu endurgjaldi, ef húsið hefur endurbætt verið síðan prestur tók við því. 3. Með styrk, sem prestur kann að fá til byggingarinnar, samkvæmt jarðræktarlögum eða öðrum lögum. 4. Með innstæðu endurbyggingarsjóðs útihúsa prestssetursins. — **23. gr.** Nú hrekkur endurgreiðsla samkvæmt 22. gr. ekki til fyrir framlagi prests, og lánar þá ráðuneytið fé úr kirkjujarðasjóði fyrir því, sem á vantar. Lán þessi skulu vera embættislán með veði í tekjum embættisins og greiðast með 4% á ári. Af því eru vextir 3%, en 1% afborgun. Um eftirlit, viðhald og álag slíkra húsa fer eftir ákvæðum 12. gr. — **24. gr.** Þegar útihús á prestssetri eru niður lögð, er presti skylt að rífa þau innan þriggja ára, frá því að hann hefur við þeim tekið samkvæmt 22. gr., og slétta á sinn kostnað yfir rústirnar. Vanræki prestur þetta, má láta framkvæma verkið á hans kostnað. — **25. gr.** Nú kemur það í ljós við burtför prests af prestssetri eða andlát hans, að hann eða dánarbú hans á útihús, girðingar eða önnur þau mannvirki á prestssetrinu, er að dómi úttektarmanna teljast nauðsynleg til búrekstrar á jörðinni, og skal þá ríkið kaupa þau samkv. mati úttektarmanna, ef fráfarandi óskar. Geti fráfarandi eigi selt ríki eða viðtakanda hús sín eða mannvirki, er honum heimilt að rífa þau eða selja öðrum til niðurrifs. — **26. gr.** Nú kaupir ríkissjóður hús eða mannvirki á prestssetri samkvæmt 25. gr., og er þá rétt að hækka afgjald jarðarinnar sem nemur allt að 2% af kaupverðinu. — **27. gr.** Af framlagi ríkissjóðs til byggingar útihúsa á prestssetrum samkvæmt lögum þessum, svo og af framlagi því til peningshúsa, er ríkið hefur innt af hendi samkvæmt lögum nr. 63 8. sept. 1931, skal prestur greiða árlega 1% í endurbyggingarsjóð útihúsa. Gjald þetta tekst af launum prests með 1/12 mánaðarlega. Sé prestssetur prestslaust, greiðist endurbyggingarsjóðsgjaldið úr ríkissjóði. Ríkissjóður leggur endurbyggingarsjóðnum árlega jafnháa upphæð og endurbyggingarsjóðsgjaldinu nemur. — **28. gr.** Endurbyggingarsjóðir útihúsa eru séreign hvers prestakalls undir umsjón biskups.

1947 Nr. 38 1. maí

Þá skal ávaxta í Söfnunarsjóði Íslands. Gilda um þá og greiðslur úr þeim öll hin sömu ákvæði og um fyrningarsjóði prestssetra, eftir því sem við á. Núverandi „fyrningarsjóðir peningshúsa" samkv. lögum nr. 63 1931 skulu afhentir biskupi þegar er lög þessi koma til framkvæmda, og renna þeir inn í endurbyggingarsjóði útihúsa prestssetranna.

1953 Nr. 26 16. febr.

Lög um heimild fyrir kirkjumálaráðherra til þess að taka leigunámi og byggja á erfðaleigu hluta af prestssetursjörðum.

1. gr. Kirkjumálaráðherra er heimilt, að fengnum tillögum nýbýlastjórnar og með samþykki skipulagsnefndar prestssetra, að skipta prestssetursjörðum og enn fremur að taka leigunámi, ef með þarf, og byggja á erfðaábúð hluta af þeim prestssetursjörðum, sem taldar eru hafa það mikið landrými, að tilskilið land fáist til nýbýlastofnunar, enda sé þess ávallt gætt, að landrými viðkomandi prestsseturs verði þrátt fyrir skiptinguna það mikið, að þar megi eftir sem áður reka allstórt bú. — **2. gr.** Nú er ákveðið að skipta prestssetursjörð í tvö eða fleiri býli samkvæmt ákvæðum 1. gr., og skulu þá úttektarmenn meta afgjald af býli því eða býlum, sem frá jörðinni eru skilin. Renna afgjöld til hlutaðeigandi prests, þar til næst fer fram mat á heimatekjum presta, sbr. lög nr. 46 1907, en síðan í fyrningarsjóð viðkomandi prestsseturs.

1931 Nr. 17 6. júlí

Lög um bókasöfn prestakalla.

1. gr. Stofna má bókasöfn fyrir prestaköll með bókagjöfum og bókakaupum, svo sem nánar er tiltekið í lögum þessum. — **2. gr.** Til bókasafna prestakalla skulu einkum keyptar bækur guðfræðilegs og heimspekilegs efnis, svo og almennar fræðibækur og úrvals skáldrit. Bókasöfnin mega þiggja bækur að gjöf. — **3. gr.** Nú vill sóknarprestur stofna eða auka við bókasafn prestakalls síns. Skal hann þá fyrir júnílok ár hvert senda „bókanefnd prestakalla" skrá yfir bækur þær, er hann óskar að fá í bókasafnið, og greiða ¼ verðs þeirra innbundinna og flutningsgjald fyrirfram. — **4. gr.** Bókanefnd prestakalla skipa þrír menn. Kýs prestastefnan tvo þeirra og einn varamann, en kirkjumálaráðuneytið skipar einn mann, kunnan að smekkvísi og þekkingu á bókmenntum. Nefndin skal kosin og skipuð til þriggja ára í senn og skiptir sjálf með sér störfum. Bókanefnd starfar kauplaust, en útlagður kostnaður við störf nefndarinnar greiðist af bókakaupafé. — Bóka- **1931** Nr. 17 6. júlí nefnd skal veita leiðbeiningar um val bóka, annast kaup á þeim og úrskurða um það, hvort bækur fullnægi skilyrðum 2. gr. Nefndin sker úr um það, hverjum skuli veita styrk til bókakaupa og hvaða bækur skuli kaupa af þeim, sem óskað er eftir, þegar umsóknir fara fram úr því, sem hámark ríkisstyrks leyfir. — Þau prestaköll ganga fyrir öðrum um styrkveitingu, þar sem ekki eru fyrir bókasöfn, sem prestur og söfnuður getur haft til afnota. — **5. gr.** Nú hefur bókanefnd borizt beiðni um útvegun bóka samkvæmt 3. gr., og kemur beiðnin eigi í bága við fyrirmæli 2. gr. laga þessara. Útvegar hún þá bækurnar, en ráðuneytið ávísar bókanefndinni, eða bóksala hennar, ¾ kostnaðar úr ríkissjóði, gegn því að bækurnar verði eign bókasafns prestakallsins. Þó má ekkert ár verja meiru fé úr ríkissjóði í þessu skyni en 4 þús. kr. samtals. — **6. gr.** Um leið og bókanefnd sendir presti bækur til bókasafns prestakalls hans samkvæmt lögum þessum, sendir hún prófasti skrá yfir bækur þær, er bókasafninu þannig bætast. Prestar skulu árlega senda prófasti skrá um gefnar bækur. Skal prófastur gera aðalskrá um bókasöfn í prófastsdæminu, sundurliðaða eftir prestaköllum. — **7. gr.** Þegar prestur hefur veitt móttöku bókum samkvæmt lögum þessum, skal hann rita á þær nafn prestakalls síns og skrásetja. Prófastur löggildir bók undir bókaskrá prestakalls, og ber honum á skoðunarferðum sínum að hafa eftirlit með því, að bækurnar séu vel varðveittar. — **8. gr.** Bókasafn prestakalls skal geymt á heimili prests. Presti er skylt að vátryggja safnið gegn eldsvoða. Þar sem fleiri en einn sóknarprestur er í prestakalli, skal sá prestur varðveita safnið, sem elztur er að embættisaldri, nema öðruvísi um semjist með prestum kallsins. — Nú er prestakall prestslaust, og gerir prófastur þá þær ráðstafanir, sem þurfa þykir, til öryggis safninu. — Við prestaskipti skal fara fram úttekt á bókasafni prestakallsins, og gerir prófastur þá fráfarandi presti að greiða bætur fyrir, ef á vantar og kenna má vangeymslu hans. — **9. gr.** Presti er skylt að lána sóknarbörnum bækur úr bókasafni prestakalls síns, sér að bagalausu. Lántakandi er skaðabótaskyldur, þegar bækur skaddast eða glatast. Útlánaskrá skal fylgja hverju bókasafni. Skal prestur leggja kapp á, að bókasafn prestakallsins verði söfnuðinum að sem mestum notum. Prestum er heimilt að lána hver öðr-

1931 Nr. 17 6. júlí

um bækur úr bókasöfnum prestakalla. Heimilt er og að skiptast á bókum úr bókasöfnum, þegar hlutaðeigandi prestar óska þess og bókanefnd samþykkir. — **10. gr.** Prestum og próföstum er skylt að gefa þær skýrslur um bókasöfn prestakalla, notkun þeirra og varðveizlu, sem biskup fyrirskipar.

1945 Nr. 3 12. jan.

Lög um kirkju- og manntalsbækur (sálnaregistur).

1. gr. Í hverju prestakalli skal sóknarprestur færa kirkjubók (ministeríalbók) og manntalsbók (sálnaregistur) fyrir allt prestakallið, og varðveitir prestur þær. Auk þess skulu sóknarnefndarformenn í hverri sókn færa slíkar bækur, að því er til sóknarinnar tekur og geyma þeirra. Heimilt er sóknarnefnd að fela öðrum, er hún telur sérstaklega vel til þess hæfan, að rita bækurnar. Bækur þessar skal rita greinilega og án nokkurrar undanfellingar. Skylt er sóknarpresti að láta sóknarnefndarformanni eða kirkjubókarritara í té alla nauðsynlega vitneskju við færslu framangreindra bóka. Þeir skulu bera bækurnar vandlega saman að minnsta kosti einu sinni á ári, í janúarmánuði ár hvert, en aldrei mega þær vera eina nótt undir sama þaki báðar. Ákvæði þessarar greinar um manntalsbækur taka þó ekki til þeirra kaupstaða, þar sem öðrum en prestum er með lögum falið að skrá manntal. — **2. gr.** Kirkjustjórnin skal hlutast til um, að ávallt sé kostur á hentugum kirkju- og manntalsbókum úr vönduðum pappír og í því formi, er tíðkazt hefur eða hún ákveður síðar. Bækurnar séu gegnþræddar, innsiglaðar og löggiltar af biskupi. Hlutaðeigandi prófastur skal hafa eftirlit með því á yfirreiðum sínum, að þær séu vel og samvizkusamlega færðar, og annast um, að misfellum í því efni verði kippt í lag. Andvirði kirkju- og manntalsbóka greiðist úr ríkissjóði. — **3. gr.** Kirkjubækur sóknarpresta skulu sendar þjóðskjalasafninu til varðveizlu áður en 50 ár eru liðin frá löggildingu þeirra, og má aldrei halda þeim lengur en 15 ár, frá því að þær eru fullritaðar. — Kirkju- og manntalsbækur sókna skulu afhentar hlutaðeigandi héraðs- eða kaupstaðarbókasafni til eignar og geymslu, þegar þær eru fullskrifaðar. Nú er ekki til héraðsbókasafn, og skal þá afhenda bækurnar hlutaðeigandi prófasti, sem kemur þeim í örugga geymslu innan héraðs. — Forstöðumanni héraðs- og kaupstaðarbókasafns er heimilt að gefa fæðingarvottorð og önnur vottorð samkv. kirkjubókum safnsins þeim, er þess óska, og gegn sama gjaldi og greitt er til þjóðskjalasafnsins fyrir slíkt vottorð. — **4. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum til ríkissjóðs frá 50—1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skulu mál út af brotum sæta meðferð opinberra mála. — **5. gr.** Ráðherra getur sett með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara.

1945 Nr. 3 12. jan.

Tilskipun um tilhlýðilegt helgihald sabbatsins og annarra helgra daga á Íslandi.[1])

1744 29. maí

... **4)** Enginn prestur má utan hæstu nauðsynja undanfella guðsþjónustugerð í kirkjunni einn sunnudag, miklu síður tvo eða þrjá sunnudaga hvern af öðrum. Og ef nokkur vegna óþarfa ferðalags eður án fengins leyfis, sem lögin bjóða, vanrækir þannig þann söfnuð, fyrir hverjum honum er trúað, þá skal honum talast til fyrir það af prófastinum. Og ef þvílíkt hirðuleysi finnst hjá prófastinum, án þess hann hafi áður gefið það sínum biskup til vitundar, svo sem byrjaði, þá skal lögsækja hann fyrir Consistorio. En ef það skeður oftar, þá skulu þeir hafa forbrotið sitt kall. ... — **16)** Kirkjunum skal halda hreinum og rúmgóðum á sunnudeginum, og má þar eins lítið á öðrum sem á þeim degi finnast fatnaður eður sængurklæði, góz eður vara, hnekkslilegar myndir, og þær, sem stríða móti þeirri evangelisku religion, með því að slíkt er óviðurkvæmilegt og ekki samhljóðandi við þau heilögu verk, sem þar eiga fram að fara. Þó mega kistur standa þar með því, sem kann að vera geymt í þeim, hvar ekki eru stólar eður bekkir að sitja á. Einnig, hvar loft eru í kirkjum með læsing fyrir, þar má geyma hreinlega hluti, sem ekki gefa illan daun af sér, ellegar eru á annan hátt ósæmandi í þeim stað. En engin annarleg höndlan má hafast um hönd í kirkjunni. Annars skal hver sá, sem gerir á móti þessu, sekjast einu lóði silfurs fyrir hvert sinn. ...

1926 Nr. 45 15. júní

Lög um almannafrið á helgidögum þjóðkirkjunnar.

1. gr. Á helgidögum þjóðkirkjunnar er bönnuð öll sú vinna, úti og inni, er hefur hávaða í för með sér eða fer fram á þeim stað eða með þeim hætti, að hún raskar friði helgidagsins. Á höfnum, þar sem skip liggja eigi við bryggjur eða bólverk, er þó heimilt að ferma og afferma skip á helgidögum þjóð-

1) Sjá l. nr. 45, 15. júní 1926.

1926 Nr. 45 15. júní

kirkjunnar, þó eigi á föstudaginn langa og hinn fyrra helgidag stórhátíðanna, og eigi heldur á kirkjustöðum frá kl. 11 árdegis til kl. 3 síðdegis, þegar messað er á staðnum, nema brýna nauðsyn beri til. — Á öruggum höfnum, þar sem skip liggja við bryggjur eða bólverk, er bannað að ferma eða afferma skip, þar með talin fiskiskip og vélbátar, á föstudaginn langa og hinn fyrra helgidag stórhátíðanna, svo og á öðrum helgidögum þjóðkirkjunnar, frá kl. 11 árdegis til kl. 3 síðdegis. Þó mega strandferðaskip, sem aðallega flytja póst og farþega, fá afgreiðslu. Það skal og yfir höfuð vera heimilt að vinna þau verk, sem eigi má fresta eða miða til þess að bjarga eða hjálpa öðrum, sem í hættu eru staddir eða eiga hana yfir höfði sér. — **2. gr.** Kaup og sala má eigi fara fram á helgidögum þjóðkirkjunnar í sölubúðum kaupmanna, kaupfélaga né annarra sölumanna, og skulu búðir þeirra vera lokaðar. Undanþegnar þessu banni eru: 1. Lyfjabúðir að því er lyfjasölu snertir. 2. Bifreiðastöðvar til fólksflutninga. 3. Brauð- og mjólkurbúðir að því er snertir sölu á brauði og mjólk. 4. Fiskbúðir. 5. Blaðaafgreiðslur. — Á götum, torgum og opnum svæðum í kaupstöðum og kauptúnum er einnig öll sala bönnuð á helgidögum þjóðkirkjunnar. Undanþegin þessu banni er þó sala á fiski, blöðum, bókum, aðgöngumiðum að íþróttamótum, happdrættismiðum og þess háttar til kl. 11 árd. og eftir kl. 3 síðdegis. — **3. gr.** Á helgidögum þjóðkirkjunnar má ekki á neinum almennum veitingastað halda veizlur eða aðra hávaðasama fundi fyrr en eftir miðaftan. — **4. gr.** Á helgidögum þjóðkirkjunnar má hvorki halda almennar skemmtanir né heldur mega markaðir eða aðrar þær athafnir, sem hávaði er að, eiga sér stað fyrir kl. 3 síðdegis, nema lögreglustjóri leyfi. — **5. gr.** Á helgidögum þjóðkirkjunnar má eigi, nema brýna nauðsyn beri til, halda sveitar- eða bæjarstjórnarfund, þing, gegna fógetastörfum eða skjalaskrifarastörfum, halda skiptafundi, uppboðsþing eða gegna öðrum dómsstörfum. Ekki skal heldur stefna eða boða neinn fyrir dóm eða yfirvald á helgidögum, nema brýna nauðsyn beri til, og þess sé þá beinlínis krafizt af valdsmanni þeim, er stefna lætur, og skal þó eigi stefna lesin meðan á messu stendur. — **6. gr.** Almenna fundi má eigi halda um veraldleg efni á helgidögum þjóðkirkjunnar fyrr en um nónbil. Þá og þar, er guðsþjónusta fer fram eftir nón, er þó því aðeins heimilt að halda almenna fundi samtímis, að þess sé gætt, að fundurinn sé eigi haldinn svo nálægt kirkju eða bænhúsi, að guðsþjónustan verði trufluð af því. — **7. gr.**[a]) Bönn þau, er talin eru í undanfarandi greinum, ná yfir allan föstudaginn langa og hinn fyrra helgidag stórhátíðanna. Þau gilda einnig eftir kl. 6 á aðfangadagskvöld jóla. — Kvöldið fyrir aðra stórhátíðisdaga eru allar almennar skemmtanir bannaðar eftir miðaftan. — **8. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum, frá 5—1000 kr., er renna í sveitarsjóð; auk þess má með dómi svipta mann rétti til að hafa veitingahús eða annan almennan veitingastað, hafi hann þrisvar sinnum sætt sektum fyrir brot gegn lögum þessum. Með mál, er rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal fara sem almenn lögreglumál. — **9. gr.** Nú virðist lögreglustjóra, að brot á móti lögum þessum sé sprottið af afsakanlegum misskilningi, og skal hann þá aðeins gefa þeim áminning, er brotið hefur, og, ef þörf er á, gefa út almenna auglýsing mönnum til leiðbeiningar og viðvörunar.

1926 Nr. 45 15. júní

Lög um skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda. **1907** Nr. 36 16. nóv.

1. gr. Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju héraðsnefnd til að annast þau kirkjuleg málefni, sem sóknina og prófastsdæmið varða. — **2. gr.** Sóknarnefndin skal halda að minnsta kosti einn almennan safnaðarfund ár hvert til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins. — Aukafundi skal halda, þegar meiri hluti sóknarnefndar fer fram á það. — Sóknarnefndin kýs sér oddvita úr sínum hóp. Oddviti stýrir fundum nefndarinnar, en að öðru leyti skipta nefndarmenn störfum með sér. — Sóknarnefndin skal gefa presti kost á að sækja fundi sína. — **3. gr.** Safnaðarfund skal boða með hálfs mánaðar fyrirvara, á kirkjufundi eða á annan hátt, sem tíðkanlegur er í sókninni. [Í kaupstöðum og öðru þéttbýli má þó boða fundinn með þriggja daga fyrirvara.][1]) — Hamli veður, ófærð, umgangsveiki eða önnur ósjálfráð atvik ferðum manna, skal sóknarnefnd boða fund að nýju, ef meiri hluti atkvæðisbærra manna í söfnuðinum sækir ekki fundinn. Hamli ósjálfráð atvik aftur á móti ekki, skal halda fundinn, þó að meiri hluti kjósenda sé ekki mættur. — Um mál þau, er að lögum liggja undir samþykki

1) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 1.
a) II, 344.

safnaðarfundar, skal sóknarnefndin auglýsa tillögur sínar um leið og fundurinn er boðaður. Sóknarnefndin ber síðan tillögurnar fram til samþykktar á fundinum, og má þá þær einar breytingar á þeim gera, er sóknarnefndin aðhyllist. — Afl atkvæða ræður málsúrslitum á safnaðarfundum. — **4. gr.** [Aðalsafnaðarfund skal jafnan halda á tímabilinu frá 1. apríl til 1. júní ár hvert.][1] ... — Á fyrstu aðalfundum eftir að lög þessi öðlast gildi, skal kjósa menn í allar sóknarnefndir á landinu. Þar sem 1000 manns eða fleiri eru í sókninni, skal kjósa 5, en þar sem færri eru 3. [Heimilt skal að kjósa jafnmarga varamenn í sóknarnefndir, og gilda sömu reglur um kosningu þeirra, kjörgengi og kjörtímabil sem um aðalmenn. Varamenn taka sæti aðalmanna, sem ekki geta sinnt nefndarstörfum um stundarsakir, eftir þeirri röð, sem þeir eru kosnir í. Heimilt skal sóknarnefnd að kveðja varamenn sér til aðstoðar, þegar hún telur ástæður til.][1] — **5. gr.** [Hver sóknarmaður, karl og kona, sem telst til þjóðkirkjunnar og er lögráða, hefur kosningarrétt á safnaðarfundi og er kjörgengur til sóknarnefndar.][2] — **6. gr.** Kosningin gildir fyrir 6 ár. Af þeim, sem kosnir eru í fyrsta skipti, skulu, að þrem árum liðnum, 2 eða 3 ganga úr nefndinni, eftir því hvort tala nefndarmanna er 3 eða 5. — Geti nefndarmenn ekki komið sér saman um, hverjir úr skulu ganga, ræður hlutkesti, en hinn hlutinn skal fara frá að 6 árum liðnum. Samkvæmt þessu fara síðan ávallt hinar tvær deildir nefndarmanna frá 3. hvert ár á víxl. Ef nefndarmaður deyr eða fer frá sérlegra orsaka vegna, áður en þau 6 ár eru liðin, er hann var kosinn fyrir, skal sá, er kosinn verður í hans stað, aðeins sitja í nefndinni þann tíma af þeim 6 árum, sem eftir er. Þann, sem gengur úr nefndinni, má kjósa á ný; en hafi hann verið í nefndinni 3 ár eða lengur, er hann ekki skyldur að taka aftur við kosningu, fyrr en liðinn er jafnlangur tími og hann hafði verið í nefndinni. Þessi ákvörðun á einnig við gömlu sóknarnefndirnar, við fyrstu sóknarnefndarkosningar eftir lögum þessum (sbr. 4. gr.). — Eins skal sá, sem orðinn er sextugur, mega skorast undan kosningu. — **7. gr.** Sóknarnefndin skal, auk starfa þeirra, sem henni eru eða verða fengin með sérstökum lögum, stuðla til þess, að guðsþjónusta safnaðarins fari sómasamlega fram, vera prestinum til aðstoðar í því að viðhalda og efla góða reglu og siðsemi í söfnuðinum, styðja með honum kristindómsfræðslu ungmenna og vera honum samhent um að halda uppi samlyndi og friðsemi á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. — **8. gr.** Sóknarnefndin annast kirkjusöng og hljóðfæraslátt samkv. lögum nr. 21, frá 22. maí 1890, og útvegar meðhjálpara við guðsþjónustuna. — **9. gr.** ...[1] — **10. gr.** Nú hefur söfnuður umsjón og fjárhald kirkju, og skal þá sóknarnefnd hafa á hendi skyldur þær, er af því leiða. — **11. gr.** Skyldu vinnu þeirri, er sóknarmenn eiga til að leggja, þá er kirkja er byggð, skal sóknarnefndin jafna niður. Hafa skal nefndin og umsjón með því, hvernig verkinu er hagað. — **12. gr.** Nú hefur sóknarnefnd tekið að sér innheimtu kirkjutekna, samkv. lögum nr. 20, frá 22. maí 1890, og fer um þá innheimtu eins og segir í nefndum lögum. — **13. gr.** Sóknarnefndin hefur á hendi innheimtu sóknartekna samkvæmt lögum um laun presta. — **14. gr.** Sóknarnefndin býr til kjörskrá til prestskosninga og tekur að öðru leyti þann þátt í undirbúningi undir kosningu presta, sem mælt er fyrir um í lögum um það efni. — **15. gr.** Sóknarnefnd hver heldur: 1. Gerðabók, er rita skal í nákvæma skýrslu um það, er gerist á fundum nefndarinnar og á safnaðarfundum, svo og bréf, er hún ritar, og 2. Sjóðbók (kassabók), er rita skal í skýrslur um peninga, er nefndin tekur móti og greiðir út, og alla reikninga. — Bækur þessar löggildir prófastur, en andvirði þeirra jafnar sóknarnefndin niður á alla atkvæðisbæra sóknarmenn. — **16. gr.** Á aðalsafnaðarfundi skal kjósa einn safnaðarfulltrúa fyrir sóknina til 6 ára í senn, enda séu safnaðarfulltrúar kosnir um land allt á fyrstu aðalfundum eftir að lög þessi öðlast gildi. Um kosningu hans og kjörgengi gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um kosningu sóknarnefndarmanna í 5. gr. — [Safnaðarfulltrúar hafa 7 kr. fyrir hvern dag, sem þeir eru utan heimilis vegna héraðsfunda,][2] og jafnar sóknarnefndin þeim kostnaði niður á alla atkvæðisbæra sóknarmenn.[3] — [Heimilt er að kjósa varasafnaðarfulltrúa. Um kosningu hans, kjörgengi og kjörtímabil gilda sömu reglur og um safnaðarfulltrúa. Þegar safnaðarfulltrúi getur ekki sótt héraðsfund, kemur

1) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 2.
2) L. nr. 39, 29. marz 1961, § 1.

1) L. nr. 21, 23. apríl 1963.
2) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 3.
3) Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948, § 1.

1907 Nr. 36 16. nóv.

varafulltrúi í hans stað.][1]) — **17. gr.** Héraðsprófastur skal á ári hverju, í júní eða september, halda héraðsfund og kveðja til fundarins alla presta og safnaðarfulltrúa héraðsins, til að ræða og útkljá þau kirkjuleg málefni, er héraðið varða. — Prófastur stýrir fundinum. — **18. gr.** Þá er héraðsfundur lögmætur, er meira en helmingur presta og safnaðarfulltrúa í því héraði eru á fundi. Það mál er samþykkt á héraðsfundi, sem hlotið hefur meira en helming þeirra atkvæða, sem greidd eru. — **19. gr.** Prófastur leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni. Á fundinum leggur prófastur fram endurskoðaða reikninga kirkna í héraðinu fyrir síðastliðið reikningsár, til umræðu og úrskurðar. — **20. gr.** Hverjum fundarmanni er rétt að bera upp á héraðsfundi tillögur sínar um sérhvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra, svo sem uppeldi og kristindómsfræðslu barna, reglu og siðsemi í söfnuðinum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptöku, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á sóknum og prestaköllum. — Allar samþykktir héraðsfunda sendir prófastur biskupi. Ef fundarmenn úr sóknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meiri hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er prófasti skylt að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

1907 Nr. 22 16. nóv.

Lög um umsjón og fjárhald kirkna.

1. gr. Hverja þá lénskirkju, sem sóknarprestur hefur enn fjárhald fyrir, skal hlutaðeigandi söfnuði bjóða til umsjónar og fjárhalds eigi síðar en við næstu prestaskipti. Sé það samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða á lögmætum safnaðarfundi, skal afhenda kirkjuna söfnuðinum, enda samþykki héraðsfundur og biskup. — Svo má og svipta sóknarprest fjárhaldi lénskirkju og afhenda kirkjuna söfnuðinum, þó að presturinn sé því ekki samþykkur, ef héraðsfundur og biskup álíta hann óhæfan til að sjá um fé kirkjunnar. — **2. gr.** Þegar eigandi bændakirkju vill selja umsjón hennar og fjárráð söfnuðinum í hendur, þá getur því máli framgengt orðið, er það er samþykkt með meiri hluta greiddra atkvæða á lögmætum safnaðarfundi, og samþykki héraðsfundar og biskups kemur til. — **3. gr.** Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, eignum hennar, áhöldum og gripum. Skulu úttektarmenn meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkju hefur haldið, álagið að þeim hluta, sem sjóður kirkjunnar eigi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni og fé hennar fyrir hönd safnaðarins. Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og úttektarmenn gera álag á hana, og skal þá forráðamaður hennar eigi að síður greiða álagið, en úttektarmenn meta, að hve miklu leyti skuldina skuli endurgjalda af tekjum kirkjunnar eftirleiðis. Mat þetta liggur undir samþykki biskups. Hafi lán verið tekið af almannafé til að byggja kirkju, skal greiða á sama hátt það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun. — Ef hinn fyrrverandi forráðamaður kirkjunnar eða sóknarnefnd er óánægð með úttektina, má skjóta henni til yfirúttektar. — Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, án þess regluleg úttekt sé gerð, ef samþykki héraðsprófastsins kemur til, og hann afhendir kirkjuna. — **4. gr.** Söfnuðir þeir, sem taka að sér umsjón og fjárhald kirkna, gangast undir allar þær skyldur, sem legið hafa á eigendum þeirra eða forráðamönnum, að því er kemur til endurbyggingar kirkju, viðhalds og hirðingar. Skal sóknarnefndin fyrir hönd safnaðarins heimta kirkjutekjurnar saman, svo sem lög standa til, og koma kirkjusjóðnum á vöxtu. Fyrir innheimtu og ómak sitt skal sóknarnefndin fá 6% af árstekjum kirkjunnar. Þó getur söfnuðurinn veitt sóknarnefndinni allt að 10% í innheimtulaun. — **5. gr.** ...[1])

1907 Nr. 22 16. nóv.

1954 Nr. 43 14. apríl

Lög um kirkjubyggingasjóð.

1. gr. Stofna skal sjóð, er nefnist Kirkjubyggingasjóður. Hlutverk sjóðsins er að veita þjóðkirkjusöfnuðunum vaxtalaus lán til kirkjubygginga í sóknum landsins og til varanlegra endurbóta á eldri kirkjum. — [Að fengnum meðmælum safnaðarstjórnar er heimilt að veita lán úr Kirkjubyggingasjóði til kirkjubyggingar eða endurbóta á kirkju, þótt í einkaeign sé, hafi viðkomandi söfnuður neitað að taka við kirkjunni sem safnaðarkirkju með sanngjörnum kjörum að dómi prófasts, enda sé kirkjan notuð í þágu þjóðkirkjusafnaðar svo sem safnaðareign væri og eignir hennar ófullnægjandi til fram-

1) L. nr. 71, 27. júní 1941, § 3.

1) L. nr. 40, 30. júlí 1909, § 13.

1954 Nr. 43 14. apríl

kvæmdanna að dómi sjóðsstjórnar.][1]) — **2. gr.** [Ríkissjóður skal greiða í Kirkjubyggingasjóð eigi lægri upphæð en kr. 1000000.00 á ári næstu 20 ár.][2]) — Stjórn sjóðsins skal skipuð þrem mönnum. Biskup landsins á sæti í stjórninni og er formaður hennar, en tveir stjórnarmenn skulu kosnir af Synodus til þriggja ára í senn. Reikningar sjóðsins skulu birtir í Stjórnartíðindum. — **3. gr.** Ekki má veita lán úr sjóðnum samkv. 1. gr., nema teikning að kirkjubyggingu eða endurbót eldri kirkju hafi verið samþykkt af þriggja manna nefnd, er í skulu eiga sæti biskup landsins, húsameistari ríkisins og þriðji maður, sem kirkjumálaráðherra skipar. Árlegar tekjur kirkjunnar skulu vera til tryggingar láninu. [Lánsupphæðin miðast við stærð kirkju og má nema allt að kr. 400.00 á hvern teningsmetra, þó aldrei meiru en kr. 2000.00 á hvern fermetra gólfflatar. Byggingarlánin endurgreiðast með jöfnum afborgunum á 50 árum.][3]) — Til endurbóta eldri kirkna má eigi veita hærri lán en sem svarar ⅖ kostnaðar, samkv. reikningum, sem biskup úrskurðar. Lánin endurgreiðast á 20 árum með jöfnum afborgunum. — **Bráðabirgðaákvæði.** Endurgreiða skal úr Kirkjubyggingasjóði vexti af lánum þeim til kirkjubygginga og endurbóta eldri kirkna, er tekin hafa verið eftir árslok 1945, enda sanni kirkjureikningar, að lánin nemi ekki stærri hluta af byggingar- og viðgerðarkostnaði en sagt er í 3. gr.

1890 Nr. 20 22. maí

Lög um innheimtu og meðferð á kirknafé.

1. gr. Rétt er, að fjárhaldsmaður kirkju feli hlutaðeigandi sóknarnefnd, vilji hún það að sér taka, að heimta inn tekjur kirkju og koma þeim í peninga, gegn innheimtulaunum, 10 af hundraði. ...[4]) — **2. gr.** ...[5]) — **3. gr.** Frá næsta nýári eftir að lög þessi öðlast gildi og koma til framkvæmdar, skal reikningsár kirkna vera frá 1. janúar til 31. desember. Skal semja reikninga kirkna sem fyrst eftir nýár. Skal hlutaðeigandi prestur, eða, ef hann er féhirðir kirkjunnar, hlutaðeigandi safnaðarfulltrúi fyrst rannsaka reikninginn og bera hann saman við hrepps- og kirkjubækur. Fyrir rannsókn þessa má greiða 2 kr. af tekjum kirkjunnar. Fyrir lok maímánaðar skulu kirkjureikningar með fullnægjandi fylgiskjölum vera komnir til hlutaðeigandi prófasts, er rannsakar þá og leggur fram á héraðsfundi. Nú álítur bæði héraðsprófastur og héraðsfundur reikning kirkju réttan, er það þá fullnaðarúrskurður, en greini prófast og héraðsfund á, leggur biskup á fullnaðarúrskurð. — **4. gr.** Stofna skal almennan kirkjusjóð, og skal hver kirkja hafa sína viðskiptabók við sjóðinn. Stiftsyfirvöld Íslands[1]) hafa umsjón yfir kirkjusjóði þessum og ábyrgð á honum. Fé kirkjusjóðs skal ávaxta eftir sömu reglum og landssjóðsfé. Forgangsrétt til lána úr sjóði þessum eiga kirkjur. — Auglýsa skal reikninga sjóðs þessa í Stjórnartíðindunum, deildinni B, ár hvert. — **5. gr.** Allt það fé, sem kirkjur eiga afgangs útgjöldum, skal láta á vöxtu í hinum almenna kirkjusjóði og vextirnir árlega leggjast við höfuðstólinn. Heimilt er þó reikningshaldara að halda eftir vaxtalaust 100 kr. af tekjum kirkju. Rétt er og að kirkjur greiði vexti af fé því, sem þær hafa að láni. — Þó falla niður þeir vextir, sem eigi geta greiðzt af helmingi þess, er hver kirkja hefur afgangs árlegum útgjöldum sínum. — Af sjóðum þeim, sem kirkjur eiga, þá er lög þessi öðlast gildi, skal sá, er sjóðinn hefur undir höndum, greiða í hinn almenna kirkjusjóð 1/15 á ári, unz sjóðurinn er allur greiddur af hendi, enda þurfi hans eigi kirkjunni til aðgjörðar eða endurbyggingar á því tímabili. Sé kirkja afhent, skal greiða sjóðinn allan af hendi. — **6. gr.** Þá er fjárhaldsmaður, er haft hefur kirkju til umsjónar og ábyrgðar og lánað henni fé, sleppir fjárhaldinu eða deyr, skal hann eða erfingjar hans eiga heimting á, að fá skuld þá borgaða af fé því, sem kirkjan hefur afgangs nauðsynlegum ársútgjöldum. — **7. gr.** Ákvæði laga þessara ná eigi til bændakirkna, nema hlutaðeigandi kirkjuráðendur veiti til þess samþykki sitt.

1) L. nr. 47, 18. maí 1955, § 1.
2) L. nr. 26, 16. apríl 1962, § 1.
3) S. l., § 2.
4) Sbr. l. nr. 22, 16. nóv. 1907, § 4, l. nr. 40, 30. júlí 1909, § 9, og l. nr. 36, 1. apríl 1948.
5) L. nr. 40, 30. júlí 1909, § 9.

1890 Nr. 20 22. maí

Viðaukalög við lög nr. 5, 27. febr. 1880, um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og héraðsnefnda.

1. gr. Ef meiri hluti þeirra sóknarmanna, er safnaðarfund sækja og atkvæðisrétt hafa á safnaðarfundi, samþykkir að taka upp og hafa hljóðfæri við tíðagerð í kirkju sinni, þá ber eiganda eða umráðamanni kirkjunnar að annast um, að hljóðfæri sé keypt fyrir kirkjunnar fé, svo framarlega sem fé er fyrir hendi, sem kirkjan getur án verið, og héraðsfundur samþykkir. Hljóðfærið telst síðan með

1) Sbr. tsk. nr. 12, 23. ágúst 1904, III.

1890 Nr. 21 22. maí

áhöldum kirkjunnar. En hvort sem hljóðfæri er keypt fyrir fé kirkju eða eigi, skal söfnuðurinn kosta hljóðfæraslátttinn og halda söng uppi á sinn kostnað, nema eigandi eða forráðamaður kirkju gefi samþykki sitt til, að greiða megi kostnaðinn að nokkru eða öllu af kirkjunnar fé, og héraðsfundur síðan samþykki að svo skuli vera. — **2. gr.** Ef söfnuður kostar kirkjusönginn að nokkru eða öllu, þá skal sóknarnefndin, með umráði prestsins, jafna niður á sóknarmenn alla, þá er eigi eru skylduómagar eða sveitarómagar, kostnaðinum af söngkennslunni og hljóðfæraslættinum, eður og söngnum, ef hljóðfæri er eigi haft, og skal það vera aðalreglan, að helmingur kostnaðarins komi jafnt á hvern tilskyldan mann, en annar helmingurinn fari eftir efnum manna og ástæðum.[1]) — **3. gr.** Sóknarnefndir innheimta gjaldið, og skal hver húsráðandi inna það af hendi fyrir sig og skyldulið sitt. Gjalddagi er 31. des. Taka má gjald þetta lögtaki samkvæmt lögum 16. des. 1885.

1749 5. apríl

Konungsbréf (til biskups), er löggildir máldagabók Gísla biskups Jónssonar.

Vér höfum orðið þess áskynja af allraþegnsamlegustu bréfi þínu 10. júní f. á., að í stiftskistunni í Skálholts stifti, sem þú ert allranáðarsamlegast skipaður yfir, sé, auk hinnar gömlu svokölluðu máldagabókar Vilchins biskups eða kirkjuregisturs, sem löggilt var með 16. gr. í erindisbréfi biskupa á Voru landi Íslandi, annað kirkjuregistur, sem fyrrverandi biskup í Skálholtsstifti, herra Gísli heitinn Jónsson, á að hafa samið árið 1575; tjáist registur þetta aðeins vera óstaðfest eftirrit, en konsistorialrétturinn á árið 1710 að hafa á landsþinginu kveðið upp það álit sitt, að það væri hið helzta og áreiðanlegasta kirkjuregistur, sem til væri í stiftinu, því að í því eiga að vera taldar kirkjur nokkrar og réttindi þeirra, sem þær eiga enn þá, en eigi eru talin í Vilchins máldagabók, sem heldur eigi tjáist telja allar kirkjur í stiftinu. Fyrir því gefum Vér þér hér með til vitundar, að Oss hefur allramildilegast þóknazt, ... auk fyrrnefnds kirkjuregisturs Vilchins biskups, sem þegar hefur löggilt verið í Skálholtsstifti með 16. gr. í erindisbréfi biskupanna, að löggilda einnig allramildilegast fyrrtéð kirkjuregistur eða máldagabók, sem þáverandi biskup yfir Skálholts stifti, Gísli heitinn Jónsson, samdi árið 1575, og viljum Vér því allramildilegast, að þó að eftirrit það af registri þessu, sem er í stiftskistunni, sé óstaðfest, þá skuli registrið eins fyrir það vera talið áreiðanlegt og authentiskt kirkjuregistur; þó skal að öðru leyti farið eftir oftnefndri 16. gr. í erindisbréfi því, er allramildilegast hefur verið útgefið handa biskupum á Íslandi.

1749 5. apríl

1789 24. júlí

Tilskipun um ráðstafanir til viðurhalds á eignum kirkna og prestakalla á Íslandi, og því, sem þeim fylgir.

1) Eins og það er skylda prófastanna að hafa eftirlit með því, að kirkjum og prestssetrum sé haldið í tilhlýðilegu standi, og að tilkynna í tíma stiftamtmanni[1]) og biskupi, ef þeim er eigi haldið við sem vera ber, þannig eiga þeir og framvegis, eins og ævagömul venja er til á Íslandi, þegar prestar deyja eða fara frá brauðunum og yfir höfuð þegar þess gerist þörf og biskup fyrirskipar það, að taka út kirkjur, prestssetur og kirkjujarðir og inventaria þeirra.[2]) — **2)** Úttektargerðir þessar skulu ritaðar í kirkjubækurnar, og skal í þeim nákvæmlega lýst ásigkomulagi hvers hlutar og getið breytinga þeirra, er á hafa orðið, frá því er úttekt var síðast gerð, svo og álags þess, er gert er fyrir annmarka og hrörnun, og skal síðan tafarlaust gera ráðstöfun til að bæta það, sem áfátt er. — **3)**[3]) Prófastur tekur með sér til skoðunar- og virðingargerðanna 2 kunnuga menn, og skulu þeir einir fremja skoðunargerðina án þess prófastur hafi þar nokkurt atkvæði. — **4)** Nú er viðtakandi eða annar hlutaðeigandi óánægður með gerð skoðunarmanna, og má hann þá, er hann hefur stefnt löglega til þess, láta sýslumann kveðja til helmingi fleiri skoðunarmenn, og skal yfirskoðun þeirra útkljá það mál; greiði þá sá, er eigi fær framgengt kröfu sinni hjá yfirskoðunarmönnum, kostnað þann, er af yfirskoðuninni leiddi. — **5)** Vilji maður áfrýja úttektargerð, að því er snertir aðferð prófasts við hana eða úrskurði hans, þá skal hann stefna málinu fyrir synodalréttinn, áður liðinn sé áfrýjunarfrestur til yfirréttanna,[4]) sá er lögin ákveða. — **6)**[5]) ... — **7)** Nú ber það við, að brauð stendur lengi laust, eður prestur sá, er það hefur fengið, getur eigi komið að því innan

1) Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948.

1) Tilsk. nr. 12, 23. ág. 1904, III.
2) Sbr. l. nr. 46, 16. nóv. 1907, § 8.
3) Sbr. l. nr. 71, 23. nóv. 1919, § 1.
4) Sbr. l. nr. 57, 18. apríl 1962.
5) L. nr. 29, 17. des. 1875.

1789 24. júlí

fardaga réttra, og skal þá prófastur annast um, að prestssetrið verði á meðan byggt duglegum manni, og yfir höfuð gera það, sem hagkvæmast þykir til viðurhalds eignunum, og skal sýslumaður vera honum hjálplegur í því. Skorist sýslumaður undan því, þá skýrir prófastur biskupi frá því, en hann leitar fulltingis amtmanns, svo sem þarf. — **8)** Ef presturinn, sem fjarverandi er, hefur eigi sjálfur veitt neinum umboð til að gæta réttar síns við úttektina, þá skal sýslumaður skipa til þess fullveðja mann á kostnað hans.

1786 30. júní

Konungsbréf um sölu kirkjueigna.

... Fyrir því gefum Vér yður hér með til vitundar, að Vér viljum allramildilegast, að um kirkjueignir fari framvegis eftir lögum og venju hingað til, þannig, að þá er jörð er seld, sem kirkja stendur á, þá fylgi henni allar aðrar jarðir kirkjunnar, og öll önnur réttindi hennar og hlunnindi, án þess sérstakt mat sé á því gert, og skal því, til leiðbeiningar eftirleiðis, bæta inn grein í hina prentuðu skilmála[1]) er hnígur að því, að jarðir þær, er heyra undir útkirkjurnar á jarðagózi Skálholtsstóls, skuli ávallt fylgja kirkjunum og megi aldrei frá þeim seljast, en að kirkjueigendurnir skuli vera skyldir til að halda ávallt bæði kirkjueignunum og kirkjunum sjálfum í tilhlýðilegu ástandi að öllu leyti, og að þeir megi aldrei hvorki með sölu, makaskiptum né á annan hátt, skilja eignirnar frá kirkjunum eða rýra þær á annan hátt, enda skuli þeir og, þar sem þeir njóta allra tekna af kirkjueignunum, skyldir að kosta allar aðgerðir og endurbyggingar, og það þó að óhöpp vilji til; en ef þeir vanræki það, skuli eignirnar ásamt kirkjunni hverfa undir Oss.

1751 5. marz

Konungsbréf (til stiftamtmanns og biskups) um eigandaskipti að bændakirkjum.[2])

... Vér höfum nú fengið allraþegnsamlegast álit þitt, kammerherra greifi Rantzau, um mál þetta, og orðið þess vísari af því, að rétti kirknanna á Íslandi sé svo varið, að þó að kirkjueigandi selji kirkjueignina, þá sé þó sá, er keypti, skyldur að svara til skuldar þeirrar, er kirkjan átti hjá eiganda sínum, en verði aftur, ef hann þykist vanhaldinn í kaupunum, að eiga um það við þann, er hann hefur átt kaupin við, og verður það mál milli þeirra. Er eftir þessu skylda kirkjueiganda til að gera grein fyrir tekjum kirknanna eigi onus personale, heldur reale, og virðist því eigi óhjákvæmilega nauðsynlegt, að samþykki biskups komi til, áður kirkjueigandi megi selja kirkjuna með eignum hennar. Fyrir því gefum Vér yður hér með til vitundar, að Vér viljum allranáðarsamlegast, að við þetta skuli standa, og að um það fari hér eftir sem hingað til; en til þess að biskuparnir á Íslandi geti vitað, hverir eru eigendur kirknanna, viljum Vér allranáðarsamlegast skipa svo fyrir og bjóða, að, eins og boðið er í tilsk. 8. nóvbr. 1726 fyrir Danmörku, að ef nokkur af þegnum Vorum selji eða kaupi kirkju, þá skuli báðir, seljandi og kaupandi, innan eins mánaðar frá því, er kaupin gerðust, skýra frá því bæði hinu danska kansellíi Voru og biskupi þeim, sem kirkjan heyrir undir, að viðlagðri 100 rdl. sekt til fátækra í sókninni, svo skuli hér eftir eins að farið á Íslandi í þessu efni, þannig að ef maður kaupir eða selur kirkju þar í landi, þá skuli bæði seljandi og kaupandi skyldir til að gefa biskupinum í stifti því, er kirkjan er í, skýrslu um það innan eins mánaðar.

1751 5. marz

Konungsbréf (til stiftamtmannsins) um portionsreikninga bændakirkna. **1740** 6. maí

Fyrir því er það, eftir þessum atvikum málsins og allra þegnsamlegastri tillögu þinni, Vor allramildilegasti vilji og boðorð, að á Íslandi skuli eftirleiðis eins og hingað til gerð reikningsskil fyrir portionum kirknanna.

Lög um Strandarkirkju og sandgræðslu í Strandarlandi. **1928** Nr. 50 7. maí

1. gr. Af fé Strandarkirkju má á árunum 1928 til 1929 verja allt að 10000 kr. til sandgræðslu, girðinga og sjógarða í Strandarlandi, en síðan má verja allt að 1000 kr. á ári hverju til viðhalds og græðslu. — **2. gr.** Um framkvæmd sandgræðslunnar og tillögur til hennar fer að öðru eftir lögum um sandgræðslu.[1]) — **3. gr.** Strandarland skal vera eign Strandarkirkju. — **4. gr.** Dóms- og kirkjumálaráðuneytið hefur umsjón með stjórn kirkjufjánna og setur reglur um framkvæmd hennar.[1])[a])

1) Þ. e.: fyrir sölu Skálholtsstólsjarða.
2) Sbr. kgsbr. 30. júní 1786.

1) Sbr. nú l. nr. 18, 28. maí 1941.
2) Brbrgj. nr. 20, 10. apríl 1931.
a) XXV, 728.

1747 19. maí **Konungsbréf um gegnumdregnar bækur kirkna.**[1])

Næstliðinn 6. aprilis hefir þú, herra biskup Ólafur Gíslason, Oss hið allraundirdánugasta fyrir sjónir leitt, að kirkjurnar á Voru landi Íslandi, svo mikið þér er kunnugt, hafi enga kirkjubók, sem þó á að vera eftir lögunum, svo að biskupinn eður prófasturinn, nær þeir visitera, kunna engan reikning fá, og hafa ekkert ánægjanlegt að styðja sig við, hvers vegna hinir fyrri biskupar hafa hlotið að gizka upp á, hvað mikil væri kirkjunnar árleg inntekt, og til þess sama hjálpað sér við hreppstjóra reikninga, með því kirkjan hefir þar jafna tíund við fátæka, og hafa menn þá fundið, að kirkjurnar hafa átt mikið hjá sínum proprietariis; þar fyrir, með því þetta regluleysi færir með sér stóran baga, nær kirkjur verða visiteraðar þar í landi, þá gefum Vér yður hér með til vitundar, að Vér eftir slíkum kringumstæðum, sem og eftir þinni, þú stiftamtmaður Ocksen, hér um fenginni undirvísan, allranáðugast höfum gott fundið að skipa og bjóða, að við hverja kirkju á Íslandi skuli af beneficariis og proprietariis gerast eftir lögunum ein numereruð og gegnumdregin kirkjubók, hver af héraðsprófastinum fyrir ekki skal innsiglast, og í hverja inn skal færast, 1. öll kirkjunnar eign, hvort heldur eru bæir, hús, jarðir, eng, skógar, rekar eður hvað annað þesskyns, sem hún nú á og heldur, item allar visitatiur, sem eftir þenna dag gerðar verða, 2. kirknanna inventarium, instrumenta, kaleikar, patínur, klæði, bækur og annað slíkt, eftir þörfum og skýrlega uppskrifað, 3. öll kirkjunnar árlega inntekt, viss og óviss, sem og hennar útgiftir héreftir, frá þeim tíma, sem hinn síðasti reikningur var tekinn og gerður af sál. biskupinum mag. Jóni Árnasyni, undir hverja reikninga sóknarpresturinn skal einnig skrifa til frekari vissu, og skulu þessar kirkjubækur vel varðveitast við kirkjuna, biskupi og prófasti til góðrar undirvísunar, þá þeir vísitera; en hvað áhrærir þá ógerðu reikninga fyrir hin umliðnu ár, þá skal þar með höndla eftir því rescripti, sem út var gefið þann 6. maí 1740, eftir hverju kirkna proprietarii skulu gera reikning fyrir kirknanna inntektir eður svo kallaðar kirkna portiones.

1) Sbr. kirkjusk. 2. júlí 1604 II—9, kgsbr. 6. maí 1740, erbr. 1. júlí 1746, § 15.

Bréf kansellíisins um tilhögun á kirkjuhurðum. **1828** 28. okt.

Hinn 7. þ. m. hefir Hans hátign allramildilegast þóknast að úrskurða, að þegar kirkjur eru byggðar að nýju, þá skuli öllum hurðum þannig hagað, að þeim verði lokið upp að innan og gangi út.

Lög um sóknargjöld.[a]) **1948** Nr. 36 1. apríl

1. gr. [Hver maður, karl eða kona, á aldrinum 16—67 ára, sem er heimilisfastur hér á landi eða lögskráður á íslenzkt skip og er í þjóðkirkjusöfnuði, skal árlega greiða gjald til kirkju þeirrar, er hann á sókn að, [allt að kr. 100.00][2]) á ári eftir nánari ákvörðun safnaðarfundar í hverri sókn. Gjaldskyldualdur miðast við áramót.][1]) — Gjöld þessi skal innheimta að viðbættu álagi, er nemur meðaltali gildandi vísitölu næsta almanaksár á undan gjalddaga. Gjaldauki, sem nemur minna en kr. 0.50, skal niður felldur, en hækka í krónu, ef hann nemur kr. 0.50 eða meira. — Hver sá, er telst til utanþjóðkirkjusafnaðar, er hefur löggiltan prest eða forstöðumann, greiði gjald til trúfélags síns, hverju sinni eigi lægri upphæð en honum hefði ella borið að greiða til þjóðkirkjunnar. — Nú er maður utan þjóðkirkjunnar og greiðir ekki safnaðargjald samkvæmt því, er að framan segir, og ber honum þá að greiða árlega í prófgjaldasjóð Háskóla Íslands upphæð, er nemur eigi minna en hinu lögboðna sóknargjaldi. — Utanþjóðkirkjumönnum ber að sýna innheimtumanni sóknargjalda skilríki fyrir því, að þeir hafi greitt sóknargjald sitt, samkvæmt 3. og 4. málsgr., ella ber þeim að greiða gjöld þessi til sóknarkirkju sinnar. — Heimilt er sóknarnefndum, samkvæmt sérstakri umsókn þar um, að undanþiggja sóknargjaldskyldu um ákveðinn tíma þá menn, er þær telja eiga við svo bág kjör að búa, að þeim sé um megn að greiða sóknargjöld sín án þess að þurfa að leita opinberrar aðstoðar eða þola skort. — **2. gr.** Sóknargjald skal miða við almanaksár og greiðist þeirri kirkju eða söfnuði, þar sem gjaldandi á lögheimili í ársbyrjun, og er eindagi þess 31. marz ár hvert fyrir það ár, sem er að líða. — **3. gr.** Nú hrökkva eigi tekjur kirkju fyrir nauðsynlegum útgjöldum að dómi sóknarnefndar, og er henni þá heimilt, að fengnu leyfi safnaðarfundar, að jafna því, sem á vantar, niður á

1) L. nr. 24, 17. marz 1954, § 1. — 2) L. nr. 43, 29. marz 1961, § 1. — Sbr. nú l. nr. 40 1964.

a) Lyfd. X, 662.

1948 Nr. 36 1. apríl

safnaðarmenn í sókninni sem hundraðsgjaldi af útsvörum.[a]) Lægra gjaldi en einni krónu skal þó sleppt. — Í þeim sóknum, þar sem söfnuður hefur eigi átt þess kost að taka að sér með sanngjörnum skilmálum að dómi kirkjustjórnar umsjón og fjárhald kirkju, er niðurjöfnun aukagjalds óheimil, nema kirkjustjórn veiti til þess sérstaka heimild fyrir eitt ár í senn samkvæmt rökstuddri umsókn kirkjueiganda, og skal þá jafnan í leyfisbréfinu tiltekin sú upphæð, er heimilast að jafna niður á útsvarsgreiðendur. — **4. gr.** Sóknargjald og niðurjöfnunargjald samkv. 3. gr. skal hver heimilisráðandi leggja fram fyrir þá, sem lögheimili eiga hjá honum, en hann á endurkröfurétt á hendur heimilismanna sinna, og má halda gjaldinu eftir af kaupi þeirra. — Kjósi innheimtumaður sóknargjalda heldur að innheimta sóknargjald af hverjum einstökum gjaldanda, er honum það heimilt. — Fyrir þá, sem eru á sveitarframfæri, greiðist úr hlutaðeigandi sveitar- eða bæjarsjóði, ef gjaldandi hefur eigi sótt um eða fengið undanþágu frá sóknargjaldi samkvæmt 1. gr. — **5. gr.** Presti eða öðrum þeim, er manntal skal taka, er skylt að láta sóknarnefndum eða innheimtumönnum sóknargjalda ókeypis í té skýrslur um manntal safnaðar til afnota við útreikning og innheimtu sóknargjalda. — **6. gr.** Sóknarnefndir skulu hafa á hendi innheimtu sóknargjalda gegn 6% innheimtulaunum. — Þar, sem sóknarnefndir fela oddvitum eða innheimtumönnum þinggjalda innheimtu sóknargjalda, skulu þeir einnig innheimta gjöld utanþjóðkirkjumanna. Skulu þeir skila gjöldum þessum til kirkjufélaganna eða Háskóla Íslands, á sama hátt og skil eru gerð til þjóðkirkjusafnaðanna.

1941 Nr. 73 27. júní

Lög um söngmálastjóra þjóðkirkjunnar.

1. gr. Skipa skal söngmálastjóra fyrir hina íslenzku þjóðkirkju. Skal hann vera söngfróður maður og vanur að kenna söngflokkum. Heldur hann námskeið með kirkjuorganistum, leiðbeinir þeim um söngkennslu og söngstjórn, aðstoðar þá við stofnun safnaðarsöngflokka, heldur almenn námskeið í safnaðarsöng og vinnur á annan hátt að því, með prestum og organistum, að íslenzkur safnaðarsöngur verði sem almennastur og fegurstur. — Jafnframt leiðbeinir hann prestum, eftir því sem við verður komið, um tón og rétta beiting raddar. — Biskup setur söngmálastjóra erindisbréf. Laun hans greiðast úr ríkissjóði. — **2. gr.** Dóms- og kirkjumálaráðherra skipar söngmálastjóra í samráði við biskup. — Ráðherra ákveður laun söngmálastjóra og ferðakostnað hans.[1]) — **3. gr.** Nánari reglur um starfssvið söngmálastjóra setur biskup í erindisbréfi og starfsáætlun fyrir hvert ár.

1941 Nr. 73 27. júní

Lög um leysing á sóknarbandi.

1882 Nr. 9 12. maí

1. gr. Öllum húsráðendum, börnum þeirra og hverjum öðrum, sem fermdur er og 18 ára, skal heimilt að kjósa sér annan prest en sóknarprest sinn. Sóknarprestar einir mega kjörprestar vera. — **2. gr.** Semja skal maður við kjörprest sinn, hverja prestsþjónustu hann vill af honum þiggja. Síðan skýrir hann héraðsprófasti frá samningi þeirra, en prófastur aftur sóknarprestinum. Nú vill maður aftur hverfa til sóknarprests síns, og skal hann tjá það prófasti, en prófastur aftur sóknarpresti og kjörpresti. — **3. gr.** Verði prófastur þess vís, að kjörprestur hafi fermt barn úr öðru prestakalli, er honum þykir óhæfilegt til fermingar sakir fáfræði, skal prófastur skýra biskupi frá því, og leggur biskup úrskurð á það mál. — **4. gr.** Gefa skal sóknarleysingi sóknarpresti greinilegar skýrslur um öll þau prestsverk, er kjörprestur hefur fyrir hann gert; en sóknarprestur er skyldur að geta þeirra í kirkjubók sinni, svo sem lög standa til. Skýrsla leysingja skal gefin eigi síðar en á 14 nátta fresti, og skal henni fylgja vottorð frá kjörpresti. Prestsverka þeirra, er skylt er að rita í kirkjubók, skal kjörprestur geta í embættisbók sinni, en eigi skulu þau talin í ársskýrslu hans, nema ferming sé. Nú er sóknarpresti eigi skýrsla gefin á 14 nátta fresti, og verður leysingi um það sekur 2—10 kr. fyrir viku hverja, er skýrsla dregst, eftir ákvæðum sýslumanns, og renna sektirnar í hreppssjóð þar, er leysingi býr. — **5. gr.** Nú fæðist leysingja barn, og skal skýra frá því presti þar í sókn, er barnið fæðist. — **6. gr.** Til hjúskapar skal sóknarprestur brúðarinnar lýsa, enda skal og lýsa fyrir honum meinbugum og hjúskaparbanni, og gefur hann síðan hjónaefnunum greinilegt vottorð um lýsingarnar.[2]) En að öðru leyti fer um ábyrgð prests þess, er saman vígir, á lögmæti hjónabandsins, sem lög standa. — **7. gr.** ...[3]) — **8. gr.** Sáttatilraun þá, er lögboðin er, ef hjón

a) (IV, 26).

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.
2) Sbr. l. nr. 39, 27. júní 1921, II. kap.
3) L. nr. 22, 7. maí 1928, § 2.

1882 Nr. 9 12. maí

vilja slíta sambúð eða skilja að fullu, skal kjörprestur þeirra gera.[1]) ... — **9. gr.** Skyldur er sóknarprestur að semja og senda allar lögboðnar skýrslur um fæðingar, skírn, hjónavígslur og andlát, svo og gefa vottorð þau, er rituð eru upp úr kirkjubók, fyrir ferming utan, því um hana skal sá prestur skýrslu gefa og vottorð senda, er sjálfur fermt hefur. — **10. gr.** Sóknarleysingja er rétt að láta kjörprest sinn fremja skírn, ferming, hjónavígslu, skriftamál og altarisgöngu, flytja líkræðu og syngja yfir í sóknarkirkjunni, svo og jarða lík í kirkjugarðinum. Þó skal hann fengið hafa vissu um það hjá sóknarprestinum, að sjálfur hann þurfi eigi á kirkju að halda eða kirkjugarði til prestsverka á sama tíma. — Heimilt er kjörpresti að nota öll áhöld kirkjunnar til prestsþjónustu, svo sem messuskrúða, ljós, graftól, vín og bakstur; en skylt er honum að hafa að minnsta kosti einn meðhjálpara sóknar þeirrar viðstaddan þjónustugerðina. — **11. gr.** Gjalda skal leysingi til sóknarkirkjunnar öll lögboðin gjöld og sóknarpresti allar fastar tekjur.[2])

1886 Nr. 4 19. febr.

Lög um utanþjóðkirkjumenn.[3])

I. Um borgaralegt hjónaband utanþjóðkirkjumanna og trúarfræðslu barna þeirra.

...[4]) — **10. gr.** Foreldri, sem ekki eru í þjóðkirkjunni, skulu tafarlaust skýra sóknarprestinum frá fæðingu barna sinna, svo og frá nöfnum þeirra, áður en 12 vikur eru liðnar frá því er þau fæddust, svo hann geti ritað hvorttveggja þetta í gerðabók prestakallsins. Vottorð um nafngjafir þessar komi í staðinn fyrir skírnarvottorð. Brot gegn ákvæðum greinar þessarar varða 1—20 króna sekt, er rennur í fátækrasjóð. Valdsmaður ákveður sektina. — **11. gr.** Fjórtán ára aldur barna þeirra, sem ekki heyra til þjóðkirkjunni, jafngildir fermingu, að því er til borgaralegra réttinda kemur. Rétt er að börn þau, er ekki skulu alast upp í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar, séu undanþegin fræðslu í þeim í alþjóðlegum skólum. — **12. gr.** . . .[5])

II. Um konunglega staðfesting utanþjóðkirkjupresta og gildi embættisverka þeirra. — **13. gr.** Ef kirkjufélag hér á landi utan þjóðkirkjunnar kýs sér prest eða forstöðumann, þá geta fulltrúar kirkjufélagsins leitað staðfestingar konungs[1]) á kosningunni. Nú staðfestir konungur kosninguna, og hafa þá kirkjuleg embættisverk þau, er sá prestur fremur fyrir utanþjóðkirkjumenn, þar á meðal hjónavígsla, alla hina sömu borgaralegu þýðingu, sem væru þau af þjóðkirkjupresti framin; slíkt hið sama er um vottorð þau, er slíkur prestur gefur. — Um meinbugi og lýsingar, að því er til hjúskapar kemur, gæti prestar þessir fyrirmæla þeirra, er annars gilda að lögum;[2]) sæti ella ábyrgð sem þjóðkirkjuprestar. — **14. gr.** Nú hefur prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar fengið konunglega staðfesting, og skal hann þá sýna hana sýslumanni eða bæjarfógeta, þeim er í hlut á, áður en hann fremur embættisverk, og skal hann jafnframt með skriflegum eiðstaf eða yfirlýsingu skuldbinda sig til að hegða sér í þessari stöðu sinni samkvæmt lögum landsins. Skyldur er hann að gefa skýrslur þær og vottorð, er yfirvöld krefjast og að söfnuði hans lúta, og upplýsingar aðrar í líkingu við það, sem þjóðkirkjuprestar eru skyldir að gefa. — **15. gr.** Rétt er utanþjóðkirkjumönnum, þeim er hafa prest eða forstöðumann þann, sem kgl. staðfesting hefur fengið eftir 13. gr., að nota grafreiti þá, er þjóðkirkjan hefur gera látið, ef þeir gjalda legkaup og taka þátt í kostnaði til viðhalds eða stækkunar grafreitanna. Má prestur þeirra jarðsyngja og moldausa þar lík safnaðarlima sinna, og mega utanþjóðkirkjumenn viðhafa þar helgisiði sína, er þeir hafa sett sér. Geri þeir sér sérstaka grafreiti, eru þeir háðir heilnæmisreglum þeim, er nú gilda eður settar kunna að verða um greftranir, svo og samþykki og eftirliti valdsmanns, að því er til grafreitarstæðis kemur.[3])

III. Um gjaldskyldu utanþjóðkirkjumanna. — **16. gr.** ...[4])

1) L. nr. 39, 27. júní 1921, § 53.
2) Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948, og l. nr. 39, 27. júní 1921, §§ 39 og 40.
3) Sbr. stjskr. nr. 33, 17. júní 1944, § 64.
4) Sjá nú l. nr. 39, 27. júní 1921.
5) L. nr. 39, 27. júní 1921, §§ 53 og 72.

1886 Nr. 4 19. febr.

1904 Nr. 6 4. marz

Lög um breyting á lögum nr. 4, 19. febrúar 1886, um utanþjóðkirkjumenn.

1. gr. Kirkjufélög utan þjóðkirkjunnar, er kosið hafa sér prest eða forstöðumann, geta eftirleiðis leitað til ráðherrans fyrir Ísland til þess að fá staðfesting kosningarinnar. Staðfesting ráðherrans á kosningunni veitir kirkjufélaginu öllu hin sömu réttindi, sem í lögum 19. febrúar 1886 eru talin fylgja kon-

1) Sjá l. nr. 6, 4. marz 1904, § 1.
2) L. nr. 39, 27. júní 1921, § 40.
3) L. nr. 21, 23. apríl 1963, og rgj. nr. 83, 25. júlí 1934.
4) L. nr. 36, 1. apríl 1948, og l. nr. 6, 4. marz 1904, § 2, stjskr. nr. 33, 17. júní 1944, § 64.

1904 Nr. 6 4. marz

unglegri staðfesting. — **2. gr.** Nú deyr prestur eða forstöðumaður utanþjóðkirkjusafnaðar, er kosning hans hefur hlotið staðfestingu, eða hann fyrir uppsögn eða af öðrum ástæðum hættir starfa sínum, og njóta þá meðlimir utanþjóðkirkjufélagsins undanþágu þeirrar frá gjöldum til kirkna og presta þjóðkirkjunnar, er til er tekin í 16. gr. laga 19. febrúar 1886, og í 3. gr. laga þessara, til þess er þeir hafa kosið sér annan prest eða forstöðumann og fengið staðfesting á kosningu hans, þó eigi um lengri tíma en 6 mánuði. — **3. gr.** ...[1])

1963 Nr. 21 23. apríl

Lög um kirkjugarða.

1. gr. Allir kirkjugarðar landsins og grafreitir eru friðhelgir og skulu vígðir vera af presti. Þar má ekki hafa í nánd leikvelli né önnur mannvirki, sem stafar frá ys og hávaði eða eru til lýta. — **2. gr.** Hver maður á rétt til legstaðar þar í sókn, sem hann andast, hefur átt síðast lögheimili eða óskað legs, drukknaðir menn þar, er þeir eru á land fluttir, og þeir, er á fjöllum eða öræfum andast, þar, er þeir eru fluttir til byggða. — **3. gr.** Hver kirkjugarður þjóðkirkjunnar er sjálfseignarstofnun með sérstöku fjárhaldi, í umsjón og ábyrgð safnaðar undir yfirstjórn biskups. — Sóknarnefnd eða sérnefnd kjörin af safnaðarfundi hefur á hendi umsjón og fjárhald kirkjugarðs, samkvæmt því sem fyrir er mælt í lögum þessum, og er hér á eftir nefnd kirkjugarðsstjórn. — **4. gr.** Skipulagsnefnd kirkjugarða hefur yfirumsjón með kirkjugörðum landsins, svo sem nánar er ákveðið í lögum þessum. Í henni eiga sæti biskup Íslands, húsameistari ríkisins og þjóðminjavörður, einn maður kosinn af Kirkjuþingi og annar af Safnaðarráði Reykjavíkurprófastsdæmis, báðir kosnir til 6 ára í senn. — Nefndin ræður umsjónarmann kirkjugarða og setur honum starfsreglur, og skal hann vera sérfróður um gerð og skipulag kirkjugarða. — Laun hans greiðist úr ríkissjóði. — **5. gr.** Skylt er sveitarfélagi því (en sveitarfélag í lögum þessum er jafnframt haft um bæjarfélög), er liggur innan sóknar, að láta ókeypis í té hæfilegt kirkjugarðsstæði svo og hleðslu- og steypuefni — sand og möl — í girðingu, þó þannig, að óbreyttar haldist kvaðir þær, er þegar eru á jörðum og lóðum, þar sem kirkjugarðar standa. — Þar, sem ekki er völ á nægilega þurrum eða djúpum jarðvegi til kirkjugarðsstæðis, skal sveitarfélag kosta framræslu og uppfyllingu landsins, svo að unnt verði að taka nægilega djúpar grafir og ekki standi vatn í þeim. — Þar, sem kirkja er ekki í kirkjugarði, leggur sveitarfélag veg frá henni til kirkjugarðs og heldur honum akfærum. Enn fremur leggur sveitarfélag til ókeypis hæfilegan ofaníburð í götur og gangstíga kirkjugarðs, ef þess er krafizt. — Í kaupstöðum eða kauptúnum sér sveitarfélag fyrir nægilegu vatni til vökvunar blóma og trjágróðurs í kirkjugarðinum, úr vatnspípum innan garðs, þar sem við verður komið, eða úr brunni í nánd, þar sem engin óhollusta getur af stafað. — Nú hafa fleiri en eitt sveitarfélag eða bæjarfélag og hreppur eða hreppshluti sameiginlegan kirkjugarð, og skal þá skipta kostnaðinum niður á hlutaðeigandi bæjar- og sveitarfélög, eða hluta þeirra, eftir mannfjölda í hverju þeirra fyrir sig, þ. á m. stofnkostnaði skv. 1. mgr. — Heimilt er, með samþykki dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, að taka eignarnámi hentuga lóð undir kirkjugarð, samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917. — Rétt er kirkjugarðsstjórn, ef óhæfilegur dráttur verður á framkvæmd þeirra verka, er getur í 2.—4. málsgr. þessarar greinar, að taka sjálf að sér framkvæmd að nokkru eða öllu leyti. Gerir hún þá reikning yfir kostnaðinn að verkinu loknu, og sætir reikningurinn úrskurði dóms- og kirkjumálaráðuneytisins, ef ágreiningur verður. Greiða skal reikninginn samkvæmt úrskurði ráðuneytisins innan mánaðar frá því, er hann er felldur. — **6. gr.** Kirkjugarðar skulu girtir smekklegri, fjárheldri girðingu með vönduðu sáluhliði, grind á hjörum og læsingu. Þegar girða þarf kirkjugarð, skal leita um það tillagna umsjónarmanns kirkjugarða. Að fengnum þessum tillögum gerir safnaðarfundur eða kirkjugarðsstjórn, ef fleiri söfnuðir en einn eiga í hlut, ályktun um gerð girðingarinnar. Náist eigi samkomulag um hana við umsjónarmann kirkjugarða, ræður úrskurður skipulagsnefndar kirkjugarða. — Nú er kirkjugarður fjarri kirkju, og skal þá vera klukka í sáluhliði, stöpli eða líkhúsi. — **7. gr.** Lögmætur safnaðarfundur eða kirkjugarðsstjórn, ef fleiri söfnuðir en einn eiga í hlut, ákveður, hvenær taka skal upp nýjan kirkjugarð eða stækka gamlan. — Nú er þetta vanrækt, og getur þá skipulagsnefnd kirkjugarða skipað fyrir um stækkun eða flutning kirkjugarðs, enda liggi fyrir álit héraðsprófasts um nauðsyn þess. — Þegar gera á nýjan kirkjugarð eða stækka gamlan,

1) Sbr. l. nr. 36, 1. apríl 1948.

1963 Nr. 21 23. apríl

skal liggja fyrir vottorð héraðslæknis um það, að garðsstæði sé valið í samræmi við heilbrigðisreglur. Vottorð þetta sendist síðan ásamt uppdrætti að fyrirhuguðum kirkjugarði umsjónarmanni kirkjugarða, er hann leggur ásamt umsögn sinni fyrir skipulagsnefnd kirkjugarða til fullnaðarúrskurðar. — **8. gr.** Kirkjugarðsstjórnir skulu láta gera á sérstök eyðublöð uppdrætti af kirkjugörðum landsins, bæði þeim, sem í notkun eru, og hinum, sem hætt er að nota, en enn hefur eigi verið sléttað yfir. Á uppdrætti þessa sé markað fyrir legsteinum öllum og þeim leiðum, sem menn vita deili á. Lýsing fylgi á minnismerkjum og skrá yfir þau leiði, sem menn vita, hverjir hvíla undir, ásamt nöfnum þeirra og dánarári. — Að því búnu lætur umsjónarmaður kirkjugarða í samráði við skipulagsnefnd kirkjugarða gera uppdrátt að skipulagi garðanna, stækkun, ef með þarf, girðingum og sáluhliði. — Umsjónarmaður kirkjugarða gerir tillögur um niðurlagða kirkjugarða, hvernig með skuli fara. — **9. gr.** Kirkjugarðsstjórn heldur legstaðaskrá í því formi, sem skipulagsnefnd kirkjugarða ákveður. Þar skal rita nöfn, stöðu, heimili, aldur, greftrunardag og grafarnúmer þeirra, sem jarðsettir eru, jafnóðum og greftrað er, enn fremur nöfn þeirra, er fyrr hafa verið jarðaðir í garðinum, ef leiði þeirra þekkjast. Uppdráttur af kirkjugarðinum fylgi hverri legstaðaskrá, og séu mörkuð á hann leiði allra þeirra, sem standa í skránni. Skrá þessi skal gerð í tveimur eintökum, og geymist annað hjá sóknarpresti, og skal það afhent honum ársfjórðungslega. Í Reykjavíkurprófastsdæmi skal afhenda skrána borgarlækni mánaðarlega. Geta skal þess í legstaðaskrá, ef lík er jarðað í kistu úr málmi eða sérstaklega varanlegum viði. — **10. gr.** Kirkjugarðsstjórn ber að sjá um, að grefti sé hagað skipulega og samkvæmt uppdrætti, enda óheimilt að taka gröf annars staðar en þar, sem hún leyfir eða umboðsmaður hennar. — Gröf má eigi taka innan kirkju eða nær grunni hennar en 1½ metra. — **11. gr.** Grafir skulu vera svo djúpar, að fullur metri sé frá kistuloki á grafarbarm. Kirkjugarðsstjórn getur heimilað, að tvígrafið sé í sömu gröf, ef þess er óskað af hálfu vandamanna þess, er grafa á, og fyrir liggur samþykki vandamanna þess, er þar var áður grafinn. Skal þá grafardýpt hið fyrra sinni vera 2½ metri. Sá, sem gröf lætur taka, er skyldur til þess að láta ganga vel frá legstaðnum, svo fljótt sem við verður komið, og slétta yfir gröfina. Sé þetta vanrækt, lætur kirkjugarðsstjórn framkvæma verkið á kostnað hlutaðeiganda. — Beinum, sem upp kunna að koma, þegar gröf er tekin, skal koma fyrir í gröfinni á ný, þannig að sem minnst beri á þeim. Sé bálstofa fyrir hendi, er heimilt að brenna allar slíkar leifar og leggja öskuna í gröf. — **12. gr.** Hjón eiga, ef kostur er, rétt á allt að fjórum grafarstæðum í sóknarkirkjugarði sínum og geta fengið þau mæld út og leyfisbréf fyrir þeim hjá kirkjugarðsstjórn gegn gjaldi á grafarstæði, sem skipulagsnefnd kirkjugarða ákveður til 10 ára í senn að fengnu samþykki kirkjumálaráðuneytisins. Heimilt er að tvígrafa, enda sé það tekið fram í leyfisbréfi og legstaðaskrá. Réttur til grafarstæðanna gildir í 75 ár. — Rétt til grafarstæða samkvæmt framansögðu erfir eftirlifandi maki, en eftir hann börn hjónanna og kjörbörn. Rétt til legs í slíkum reit hafa auk hjóna börn þeirra og kjörbörn, foreldrar, fósturforeldrar og barnabörn, í þeirri röð, sem þau andast, nema samkomulag verði um annað. — Stærð grafarstæða skal vera 2.50×1.20 metrar. — **13. gr.** Allar grafir skulu friðaðar í 75 ár. Að þeim tíma liðnum er kirkjugarðsstjórn heimilt að grafa þar að nýju eða framlengja friðun, ef þess er óskað, gegn gjaldi fyrir ár hvert, sem friðun á að vara. Gjald þetta ákveður skipulagsnefnd kirkjugarða til 10 ára í senn með samþykki kirkjumálaráðuneytisins, og greiðist það við afhendingu leyfisbréfs. Heimilt er og kirkjugarðsstjórn að friða leiði, ef þar eru smekkleg minnismerki og þeim vel við haldið eða af öðrum ástæðum. — Kirkjugarðsstjórnir skulu stuðla að því, að legstaðir séu smekklega prýddir blómjurtum og vel um þá hirt. — Skógrækt ríkisins er skylt að veita kirkjugarðsstjórnum leiðbeiningar um val og hirðingu trjáa, er vel hæfa kirkjugörðum. — **14. gr.** Kirkjugarðsstjórnum er skylt að láta samkvæmt staðfestum uppdrætti girða kirkjugarða, leggja þar brautir og gangstíga, gróðursetja tré og runna, slétta garðinn, ef til þess er ætlazt, halda öllu þessu vel við, láta slá garðana reglulega með varúð og hafa þá að öllu leyti vel og snyrtilega hirta. — **15. gr.** Öll leiði í kirkjugarði, sem þekkt eru, skulu auðkennd með tölumerki, er samsvarar tölu þeirra á legstaðaskrá. Sá, er setja vill minnismerki á leiði, skal fá til þess leyfi kirkjugarðsstjórnar, sem ber að sjá um, að minnismerkið sé traust og fari vel. Eigi má setja

1963 Nr. 21 23. apríl

girðingar úr steini, málmi eða timbri um einstök leiði eða fjölskyldugrafreiti. Eigi má gera grafhýsi í kirkjugarði. — Ágreiningi um þessi atriði má skjóta til skipulagsnefndar kirkjugarða. — **16. gr.** Vanræki hlutaðeigendur að hirða sómasamlega um gróður á leiði, skal kirkjugarðsstjórn láta þekja og hreinsa leiðið á kostnað þeirra eða kirkjugarðsins. Með sama hætti er heimilt að fjarlægja af leiðum ónýtar eða óviðeigandi girðingar og minnismerki, en gera skal þá aðstandendum viðvart áður, ef kostur er, og jafnan haft samráð í þessum efnum við sóknarprest, í Reykjavíkurprófastsdæmi við dómprófast. Minnismerkjum, sem fjarlægð eru, skal að jafnaði komið fyrir á vissum stað í garðinum, þar sem bezt þykir á fara að dómi héraðsprófasts. Þetta gildir og um minnismerki á þeim gröfum, sem eldri eru en 75 ára og enginn hefur óskað friðunar á. Séu slík minnismerki flutt, skal upprunalegur staður þeirra merktur greinilega samkvæmt öðrum ákvæðum þessara laga. — Kirkjugarðsstjórnum er skylt að láta hefja gömul minnismerki úr moldu, ef þörf krefur. Enn fremur er þeim skylt að láta smíða hlífðarstokka um þá legsteina, er þjóðminjavörður tiltekur. Kostnað, sem af þessu leiðir, ber að greiða af tekjum hlutaðeigandi kirkjugarða. — **17. gr.** Þegar líkbrennsla fer fram, er skylt að búa um öskuna í þar til gerðum duftkerjum. Kerin má grafa niður í grafarstæði eða leiði, enda liggi fyrir fullt samkomulag aðstandenda. Dýpt duftkersgrafar skal vera 1 metri. Kirkjugarðsstjórn getur ákveðið sérstakan reit í kirkjugarði fyrir duftker og sé stærð hvers leiðis jafnan hin sama, um ½ fermetri. Heimilt er bálfararfélagi eða kirkjugarðsstjórn í samráði við umsjónarmann kirkjugarða og skipulagsnefnd kirkjugarða að reisa kapellu í kirkjugarði til varðveizlu duftkerja. Nöfn þeirra, sem duft er varðveitt af í kirkjugarði, skal rita á legstaðaskrá og kerin eða grafirnar tölusettar. — Óheimilt er að varðveita duftker annars staðar en í kirkjugarði. — **18. gr.** Kirkjugarðsstjórn er heimilt að ráða sérstakan kirkjugarðsvörð svo og framkvæmdastjóra, er hafi á hendi umsjón og eftirlit samkv. erindisbréfi, sem kirkjugarðsstjórn gefur þar um. — Kirkjugarðsstjórn getur falið kirkjugarðsverði að taka allar grafir í garðinum gegn ákveðnu gjaldi svo og árlegt viðhald legstaða fyrir þá, er þess óska, samkvæmt gjaldskrá, er hún setur. — Lögmætur safnaðarfundur getur veitt kirkjugarðsstjórn einkaheimild til þess að nota líkvagn við jarðarfarir gegn hæfilegu gjaldi, sem rennur í sjóð kirkjugarðsins. — **19. gr.** Nú hafa tvær sóknir eða fleiri sameiginlegan kirkjugarð eða kirkjugarða, og skulu þá sóknarnefndir hver um sig svo og utanþjóðkirkjusöfnuðir með a. m. k. 2000 gjaldskylda meðlimi kjósa einn mann úr sínum hópi í kirkjugarðsstjórn. Bálfarafélag Íslands kýs einn fulltrúa í kirkjugarðsstjórn Reykjavíkur. Sé tala safnaðarnefnda jöfn, kjósa þær á sameiginlegum fundi einn mann í stjórnina. — Um kjörtíma kirkjugarðsstjórna gilda sömu reglur sem um sóknarnefndir. Kirkjugarðsstjórnir þessar hafa sömu skyldur og ábyrgð sem sóknarnefndir, að því er til kirkjugarða tekur. — Utanþjóðkirkjusöfnuðir, er hafa löggiltan forstöðumann, eiga rétt á því að fá í kirkjugarði hæfilega stóran reit fyrir sig, miðað við hlutfallslegan mannfjölda. — **20. gr.** Heimilt er að stofna legstaðasjóði til viðhalds einstökum legstöðum í kirkjugörðum. Kirkjugarðsstjórn hefur á hendi stjórn og reikningshald sjóða þessara undir yfirstjórn héraðsprófasts. Er henni skylt að ávaxta sjóðina í kirkjugarðasjóði. — Stofnandi legstaðasjóðs skal í samráði við kirkjugarðsstjórn setja fyrirmæli um það, hvernig verja skuli fé sjóðsins til viðhalds og endurnýjunar legstaðarins. — Nú er friðunartími slíks legstaðar liðinn og ekki nægilegt fé fyrir hendi í sjóðnum til sómasamlegs viðhalds legstaðarins að dómi héraðsprófasts, og hverfur þá sjóðurinn til kirkjugarðsins sem eign hans. — **21. gr.** Ákvörðun um niðurlagningu kirkjugarða er því aðeins gild, að gerð sé með ⅔ atkvæða á lögmætum safnaðarfundi, enda komi til samþykki skipulagsnefndar kirkjugarða. — Niðurlagningu kirkjugarðs skal tilkynna biskupi og kirkjumálaráðuneyti. Niðurlagðir kirkjugarðar skulu taldir til fornleifa, og lætur ráðuneytið þinglýsa friðhelgi þeirra. — **22. gr.** Skylt er að halda við girðingu um niðurlagðan kirkjugarð á kostnað sóknarkirkjugarðsins svo og láta slá hann og hirða sómasamlega. Jarða má í niðurlögðum kirkjugarði þá, sem þar eiga nána vandamenn, enda sé þar klukka til líkhringingar. — **23. gr.** Nú eru liðin tuttugu ár frá niðurlagningu kirkjugarðs eða tíu ár a. m. k. frá greftrun í kirkjugarði, og getur þá löglegur safnaðarfundur fengið garðinn í hendur hlutaðeigandi sveitarfélagi sem almenningsgarð með ákveðnum skilyrðum, ef skipulagsnefnd kirkjugarða samþykkir og staðfest er af kirkjumálaráðuneytinu. Heim-

ilt er og með samþykki sömu aðila að slétta yfir niðurlagðan kirkjugarð eða gamla grafreiti, sem löngu er hætt að jarða í, en þá skal kirkjugarðsstjórn jafnframt láta reisa þar varanlegt minnismerki með áletrun um það, að þar hafi kirkjugarður verið. — Niðurlagðan grafreit má ekki nota til neins þess, sem óviðeigandi er að dómi héraðsprófasts. Ekki má þar jarðrask gera með skurðgrefti né reisa nein mannvirki. Þó getur kirkjumálaráðuneytið veitt undanþágu frá þessu, að fengnu samþykki skipulagsnefndar kirkjugarða. — Vandamenn eiga rétt á að halda við minnismerkjum í niðurlögðum kirkjugörðum eða flytja þau burt þaðan. — Þegar samþykkt hefur verið að leggja niður kirkjugarð eða slétta yfir hann, skal það auglýst þrisvar í Lögbirtingablaðinu og útvarpi. Gefi þá enginn sig fram innan átta vikna, er vilji varðveita minnismerki í garðinum eða taka þau í sína vörzlu, getur kirkjugarðsstjórn valið þeim annan stað (sbr. 16. gr.). — Áður en sléttað er yfir gamlan kirkjugarð, skal hlutaðeigandi sóknarprestur, í Reykjavíkurprófastsdæmi kirkjugarðsstjórn, semja nákvæma skrá yfir öll minnismerki í garðinum og senda biskupi. — **24. gr.** Nú spillir uppblástur eða vatn niðurlögðum kirkjugarði, og skal þá kirkjugarðsstjórn tafarlaust tilkynna það skipulagsnefnd kirkjugarða. Nefndin gerir síðan þær ráðstafanir, er þurfa þykir. — **25. gr.** Kirkjugarðsstjórn er heimilt með samþykki safnaðarfundar að láta reisa líkhús í kirkjugarði á kostnað garðsins svo og verkamannaskýli fyrir starfsmenn hans. En uppdráttur og staðsetning skulu samþykkt af umsjónarmanni kirkjugarða og skipulagsnefnd kirkjugarða. Gerð líkhúsa skal ákveðin í reglugerð um kirkjugarða. — **26. gr.** Kirkjugarðsstjórnir skulu árlega semja áætlun um tekjur og gjöld þeirra kirkjugarða, sem þær hafa í umsjá sinni. Á sama hátt skulu þær semja reikning fyrir næstliðið ár yfir tekjur og gjöld kirkjugarðanna, svo og skýrslu um eignir þeirra að meðtöldum legstaðasjóðum (sbr. 20. gr.). — Um reikningshald kirkjugarða gilda sömu reglur sem um reikningshald kirkna. — Tekjur kirkjugarða, auk þeirra, sem áður er getið, skulu vera 1½% árlega af útsvörum og aðstöðugjöldum á því svæði, er rétt á til kirkjugarðsins. — Nú hrökkva eigi tekjur kirkjugarðs fyrir nauðsynlegum útgjöldum, og er þá kirkjugarðsstjórn heimilt með samþykki safnaðarfundar og að fengnu leyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar að hækka hundraðsgjaldið fyrir eitt ár í senn í allt að 4%. — Komi það í ljós, að tekjur kirkjugarðs skv. 3. mgr. að viðbættum öðrum tekjum mundu fara verulega fram úr áætluðum gjöldum það ár, getur kirkjumálaráðuneytið heimilað hlutaðeigandi kirkjugarðsstjórn fyrir eitt ár í senn að innheimta lægra hundraðsgjald af útsvörum og aðstöðugjöldum en í 3. málsgr. segir, eftir nánari ákvörðun ráðuneytisins.[a]) — Eindagi kirkjugarðsgjalda er hinn sami sem á útsvörum. Er innheimtumönnum ríkissjóðs í kaupstöðum og oddvitum eða innheimtumönnum sveitarsjóða skylt að innheimta þau gegn 6% innheimtulaunum, ef kirkjugarðsstjórn óskar. Ella gerir hún það sjálf gegn sömu þóknun.[1]) — Lögtaksréttur fylgir gjöldum þeim, sem mælt er fyrir um í lögum þessum. — **27. gr.** Stofna skal sjóð, er nefnist Kirkjugarðasjóður. Tekjur hans eru 5% af álögðum kirkjugarðsgjöldum, auk framlags úr ríkissjóði, kr. 100000.00 árlega næstu 20 ár. Kirkjugarðsstjórnir ávaxta í honum, eftir því sem þeim þykir henta, fé kirkjugarðanna, það sem umfram er árlegar þarfir, gegn venjulegum innlánsvöxtum. Skipulagsnefnd kirkjugarða er stjórn sjóðsins. — Reikningshald sjóðsins annast skrifstofa biskups, og gilda um það sömu reglur sem um reikningshald kirkna. Reikningar kirkjugarðasjóðs skulu árlega birtir í Stjórnartíðindum. — Úr sjóði þessum skal veita lán kirkjugarðsstjórnum til girðingar og fegrunar kirkjugarða, allt að ¾ kostnaðar, svo og til þess að setja minnismerki þar, sem verið hafa kirkjugarðar, kirkjur eða bænhús að fornu. Einnig má veita styrki úr sjóðnum til ofangreindra framkvæmda, allt að helmingi kostnaðar, ef sjóðsstjórn þykir sérstök ástæða til. Gerð minnismerkja ákveður skipulagsnefndin. — **28. gr.** Eigi má veita leyfi til upptöku heimagrafreita. — Leyfishafar heimagrafreits greiði sem aðrir til sóknarkirkjugarðs síns, enda er þeim heimilt leg í honum. — Réttur til heimagrafreits á ættaróðali fellur niður, ef óðalið gengur úr ættinni. — **29. gr.** Nú hefur eigi verið jarðsungið lík í heimagrafreit í full 25 ár og eigandi jarðarinnar óskar þess að leggja grafreitinn niður, og er honum þá heimilt að taka niður girðingu um reitinn og breyta honum í grasflöt eða trjálund, ef skipulagsnefnd kirkju-

1) Rgj. nr. 39, 26. apríl 1937, rgj. nr. 200, 15. des. 1942, og rgj. nr. 86, 30. maí 1944.

a) XV, 103.

1963 Nr. 21 23. apríl

garða samþykkir. Séu minnismerki í garðinum, skal jarðeigandi gera aðstandendum viðvart um, að hann ætli að leggja reitinn niður. Er þeim heimilt að halda við minnismerkjum þar á sinn kostnað eða ráðstafa þeim á annan hátt. — **30. gr.** Próföstum er skylt að halda nákvæma skrá um kirkjugarða og heimagrafreiti í prófastsdæminu, skoða þá á yfirreiðum sínum og senda biskupi afrit af skoðunargerðum. Fyrir skoðun kirkjugarðs og heimagrafreits ber prófasti hálft kirkjuskoðunargjald, er greiðist af sjóði kirkjugarðs eða eiganda heimagrafreits. — **31. gr.** Heimilt er utanþjóðkirkjusöfnuðum, sem hafa löggiltan forstöðumann, að taka upp sérstakan kirkjugarð. Gilda um upptöku hans, viðhald, afnot, stjórn, fjárhag og niðurlagningu sömu reglur sem um kirkjugarða þjóðkirkjunnar. — Safnaðarmenn utanþjóðkirkjusafnaðar, er hafa sérstakan kirkjugarð, eru ekki skyldir til að greiða gjald til sóknarkirkjugarðsins, meðan þeir halda sínum kirkjugarði sómasamlega við og fylgja settum reglum. Þeir eiga þá og ekki rétt til legs í sóknarkirkjugarðinum. — **32. gr.** Heimilt er kirkjumálaráðuneytinu, að fengnu samþykki biskups, að leyfa tilfærslu líka í kirkjugarði eða flutning þeirra í annan kirkjugarð eða grafreit. Umsókn um slíka færslu skal senda biskupi stílaða til kirkjumálaráðuneytisins. Í umsókn skal fram tekið nafn hins látna og aldur, greftrunardagur og dánarmein, ef vitað er, svo og ástæður fyrir umsókninni. Fylgja skal og vottorð héraðslæknis um, að hann telji eigi sýkingarhættu stafa af líkflutningnum. — Réttur aðili til að senda slíka umsókn er eftirlifandi maki, foreldrar, ef um barn dáið innan 18 ára aldurs er að ræða, eða systkini, ef hinn látni á hvorki foreldra né maka á lífi. Einnig er kirkjugarðsstjórn rétt að senda slíka umsókn, ef nánir ættingjar hins látna eru ekki lífs eða ef samþykki þeirra liggur fyrir. — Leyfi veitist með eftirfarandi skilyrðum: 1. Héraðslæknir sé viðstaddur upptöku líksins. 2. Ef um flutning úr kirkjugarði er að ræða, sé líkið í sterkri kistu, er héraðslæknir telur fullnægjandi, og hlýtt fyrirmælum hans um framkvæmd alla. 3. Ef aðeins er um tilfærslu líks innan sama kirkjugarðs að ræða, skeri héraðslæknir úr um það, hvort þörf sé sérstakrar kistu. 4. Enn fremur skal upptaka líks heimil samkvæmt dómsúrskurði. — Sóknarprestur skal jafnan vera viðstaddur upptöku líks. Sér hann og um, að flutningsins sé getið í legstaðaskrám kirkjugarðsins. Enn fremur skal prestur vera við, þegar lík er þannig jarðsett. — **33. gr.** Kirkjumálaráðuneytið gefur út reglugerð um kirkjugarða, þar sem sett eru um þá nánari ákvæði, rekstur þeirra, tilhögun og stjórn.[1]) — Reglugerðin skal sett í samráði við skipulagsnefnd kirkjugarða. — **34. gr.** Kirkjugarðsstjórn er heimilt að setja ýmsar reglur varðandi kirkjugarða og leita staðfestingar kirkjumálaráðherra á þeim. — **35. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 500—5000 krónum, enda liggi eigi þyngri refsing við samkvæmt eldri lögum.

1963 Nr. 21 23. apríl

Lög um afhendingu á landi til kirkjugarðs í Reykjavík. **1915** Nr. 38 3. nóv.

1. gr. Skylt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð í Reykjavík, gegn fullu endurgjaldi frá landssjóði.[2]) — **2. gr.** Ráðherra Íslands ákveður í samráði við biskup, eftir tillögum sóknarnefndar, hve nær eignarnám skuli fram fara, hvar land skuli tekið og hve mikið. — Ef ekki geta komizt á samningar milli hlutaðeigenda um hæfilegt verð fyrir land það, er ákveðið er að taka undir nýjan kirkjugarð, skulu bætur fyrir landið ákveðast af þremur óvilhöllum dómkvöddum mönnum. — Við matið skal taka tillit til verðmætis landsins, þar á meðal þess, hvort það er útmæld byggingarlóð eða ekki, og séu hús eða önnur mannvirki á landinu, skulu þau bætt að fullu. ... — **3. gr.** [Legkaup skal greiða fyrir þá, sem grafnir eru í kirkjugarði Reykjavíkur, 5 kr. fyrir börn yngri en 2 ára, 10 kr. fyrir aðra. Þetta legkaup gildir fyrir 25 ár. Vilji menn helga sér grafreit í 50 ár, skal greiða 20 kr. fyrir hvern legstað. Nú vill maður helga sér grafreit um ótakmarkaðan tíma, múra upp gröf eða kringum leiði, og skal þá greiða 40 kr. fyrir hvern legstað. Nú er múrað grafhýsi reist, og skal þá greiða 100 kr. fyrir það, og þar að auki 40 kr. legkaup fyrir hvert lík, sem í það er lagt. Legkaupin renna í ríkissjóð.][3]) — [Umsjónarmaður kirkjugarðsins í Reykjavík innheimtir legkaupið, og fylgir því lögtaksréttur. Fjármálaráðuneytið setur reglur um fjárskil og bókhald, metur tryggingu, er umsjónarmaður setur fyrir fjárgæzlu, og ákveður þóknun til hans fyrir innheimtuna.][4])

1) Rgj. nr. 83, 25. júlí 1934.
2) Sbr. l. nr. 13, 14. júní 1929.
3) L. nr. 11, 4. júní 1924.
4) L. nr. 38, 7. maí 1928.

1929 Nr. 13 14. júní

Lög um kirkjugarðsstæði í Reykjavík o. fl.

1. gr. Reykjavíkurbær leggur til úr óræktuðu landi bæjarins nothæft kirkjugarðsstæði, er kirkjumálaráðherra tekur gilt, að fengnu áliti sóknarnefndar. — **2. gr.** Nú vill Reykjavíkurbær taka að sér kirkjugarðsmálefni bæjarins að öllu leyti, og getur því máli þá orðið framgengt með samningi við kirkjumálaráðherrann. — Ráðherranum er heimilt að gera samning um, að hið lögboðna legkaup til ríkissjóðs skuli falla til bæjarsjóðs Reykjavíkur.

1918 Nr. 14 8. sept.

Lög um afhending á landi til kirkjugarðs í Stokkseyrarsókn.

1. gr. Skylt er hverjum manni að láta af hendi nauðsynlegt land undir nýjan kirkjugarð handa Stokkseyrarsókn, enda komi fullt endurgjald fyrir. — **2. gr.** Sóknarnefndin ákveður í samráði við biskup, hve nær eignarnám skuli fara fram, hvar land skuli tekið og hversu mikið. Um framkvæmd eignarnámsins fer að öðru leyti eftir gildandi lögum um það efni.[1])

1915 Nr. 41 3. nóv.

Lög um líkbrennslu.

1. gr. Líkbrennsla skal leyfð hér á landi í stofnunum, sem útbúnar eru til líkbrennslu, á þann hátt, sem stjórnarráðið tekur gilt, með skilyrðum þeim, er hér fara á eftir. — **2. gr.** Sérhver karl eða kona, sem náð hefur 18 ára aldri, getur ákveðið, að lík sitt skuli brennt, en ekki jarðsett; skal slíka ákvörðun gera skriflega að viðstöddum tveim vitundarvottum. Á sama hátt geta foreldrar ákveðið, að lík barna sinna, sem eigi hafa náð 18 ára aldri, skuli brennt en ekki jarðsett. — Nánasti vandamaður hins látna, er náð hefur 18 ára aldri, getur og gert sams konar ráðstöfun, þó eigi hafi hinn látni ákveðið, að lík hans skyldi brennt, svo framarlega sem ekkert af börnum hans mótmælir því. — **3. gr.** Áður en lík geti orðið brennt, skal, auk lögskipaðs dánarvottorðs, liggja fyrir yfirlýsing dánarvottorðsgefanda, eða læknis þess, sem stundað hefur hinn látna, um, að þeir álíti engan grun vera fyrir hendi um, að glæpsamlegt verk hafi valdið dauða hins látna. Vottorð þetta skal síðan sýna lögreglustjóra á andlátsstaðnum og hann rita á það, að ekkert sé því til fyrirstöðu af sinni hendi, að líkið verði brennt. — **4. gr.** Að lokinni brennslu skal jarðsetja öskuna í kirkjugarði, eða setja hana á aðra staði, sem sérstaklega eru útbúnir til þess, eftir fyrirmælum stjórnarráðsins. — **5. gr.** Nánari ákvæði um það, á hvern hátt skuli framkvæma líkbrennslu, setur stjórnarráðið með reglugerð.[1])

1) L. nr. 61, 11. nóv. 1917.

g. Menntamál.

1915 Nr. 41 3. nóv.

Lög um Háskóla Íslands.

1957 Nr. 60 7. júní

I. kafli. — Hlutverk Háskóla Íslands. — 1. gr. Háskóli Íslands skal vera vísindaleg rannsóknarstofnun og vísindaleg fræðslustofnun, er veiti nemendum sínum menntun til þess að gegna ýmsum embættum og störfum í þjóðfélaginu og til þess að sinna sjálfstætt vísindalegum verkefnum.

II. kafli. — Stjórn háskólans. — 2. gr. Stjórn háskólans er falin rektor háskólans og háskólaráði. — Rektor hefur eftirlit með daglegri starfsemi háskólans og er æðsti fulltrúi skólans gagnvart mönnum og stofnunum utan skólans. Hann leysir úr þeim málum, sem þurfa ekki að koma fyrir háskólaráð, háskóladeildir eða stjórnarvöld af laganauðsyn eða samkvæmt venju. Rektor hefur með sama fyrirvara umboð til að skuldbinda háskólann og háskólastofnanir fjárhagslega. Honum er skylt að hlutast til um framkvæmd á samþykktum háskólaráðs og háskóladeilda og þeim ákvörðunum stjórnarvalda, er varða háskólann. — Háskólaráð hefur úrskurðarvald í málefnum háskólans og háskólastofnana, svo sem lög mæla og nánar segir í reglugerðum. — Áður en lögum, er snerta háskólann eða háskólastofnanir, verður breytt eða við þau aukið, skal leita umsagnar háskólaráðs um breytingar eða viðauka, svo og um nýmæli. Nú varðar málefni sérstaklega tiltekna deild, og skal háskólaráð þá leita álits deildarinnar, áður en það lætur uppi umsögn sína. — Háskólinn á stjórnarfarslega undir menntamálaráðherra. — **3. gr.** Rektor er kosinn af prófessorum háskólans til þriggja ára í senn, og eru þeir einir kjörgengir. — Rektorskosning fer fram í maímánuði, en rektor tekur við störfum með byrjun háskólaárs. Sá er rétt kjörinn rektor, sem hlotið hefur atkvæði meiri hluta atkvæðisbærra manna, enda hafi minnst tveir þriðju hlutar þeirra, sem atkvæðisrétt eiga, tekið þátt í atkvæðagreiðslunni. Ef enginn fær svo mörg atkvæði, skal kjósa að nýju um þá tvo eða fleiri, er flest atkvæði fengu, og er þá sá rétt kjörinn, sem flest atkvæði fær, enda þótt tveir þriðju hlutar atkvæðisbærra manna hafi þá ekki

1) Rgj. nr. 4, 9. jan. 1951.

tekið þátt í atkvæðagreiðslu. Séu atkvæði jöfn, ræður hlutkesti. Um tilhögun kosningar skal kveða nánar á í reglugerð. — Kjörgengum háskólakennara er skylt að taka við rektorskjöri, nema sérstök atvik hamli. Nú skorast sá, sem kjörinn hefur verið rektor, undan því að taka við kjöri, og metur þá háskólaráð, hvort fallizt verði á afstöðu hans. Ef háskólaráð fellst á sjónarmið hins nýkjörna rektors, skal efna hið fyrsta til nýrrar rektorskosningar. — Rektor má endurkjósa, en honum er ekki skylt að taka við endurkjöri. — Nú fellur rektor frá eða lætur af störfum, áður en kjörtímabil hans er liðið, og skal þá kjósa nýjan rektor, svo fljótt sem því verður komið við, en varaforseti háskólaráðs gegni rektorsstörfum þangað til. Ef varaforseti er forfallaður, gegni sá deildarforseti rektorsstörfum, sem lengst hefur haft á hendi kennaraembætti við háskólann. Hinn nýkjörni rektor er kosinn til þriggja ára, en það, sem eftir er háskólaárs, er hann tekur við, skal teljast eitt ár. — **4. gr.** Rektor og forsetar háskóladeildanna skipa háskólaráð. Rektor er sjálfkjörinn forseti ráðsins, en varaforseta og ritara kýs ráðið úr sínum hópi til eins árs í senn. — Nú má deildarforseti ekki sækja fund vegna forfalla eða af öðrum ástæðum, og tekur þá sá kennari, sem kosinn hefur verið deildarforseti til vara, sbr. 13. gr., sæti hans í ráðinu. Ef þess manns nýtur ekki, kveður rektor til fundarsetu þann prófessor úr deild þeirri, sem í hlut á, er lengst hefur gegnt kennaraembætti í deildinni. Sömu reglur gilda, er deildarforseti gegnir rektorsstörfum í viðlögum, sbr. 3. gr. — Ávallt er háskólaráð ræðir mál, er varða stúdenta háskólans almennt, skulu stúdentar eiga einn fulltrúa, er stúdentaráð nefnir til, á fundi háskólaráðs, og skal rektor kveðja hann á fundinn. Hefur fulltrúinn þar málfrelsi og atkvæðisrétt. — **5. gr.** Háskólaráð heldur fundi eftir þörfum. Æski tveir menn úr háskólaráði fundar, er rektor skylt að boða til fundar, svo og ef einn þriðji hluti prófessora háskólans æskir fundar. Nú er fundur boðaður að frumkvæði kennara, sem eiga ekki sæti í ráðinu, og er þeim þá rétt að senda fulltrúa, einn eða fleiri á fundinn. Hafa slíkir fulltrúar málfrelsi á fundinum, en atkvæðisrétt eiga þeir ekki. — Háskólaráð er ekki ályktunarfært, nema tveir þriðju hlutar háskólaráðsmanna sæki fund hið fæsta. Afl atkvæða ræður úrslitum mála. Ef atkvæði eru jöfn, sker atkvæði rektors úr eða þess, er gegnir forsetastörfum. — **6. gr.** Rektor eða háskólaráð geta boðað til almenns kennarafundar til umræðna um einstök málefni háskólans eða stofnana hans. Nú æskir einn þriðji hluti prófessora, dósenta og lektora fundar, og er rektor þá skylt að boða til hans. Allir kennarar háskólans eiga rétt á að sækja almenna kennarafundi og njóta atkvæðisréttar þar. Ályktanir kennarafunda eru ekki bindandi fyrir háskólaráð. — **7. gr.** Menntamálaráðherra skipar ritara við háskólann að fengnum tillögum háskólaráðs, en háskólaráð ræður annað starfslið í skrifstofu skólans. — Háskólaráð skipar umsjónarmann með byggingum háskólans og innanstokksmunum. — Um starfslið háskólabókasafns segir í 36. gr. laga þessara, en um starfslið annarra stofnana háskólans og fyrirtækja fer eftir því, sem segir í lögum eða samþykktum þeirra. — **8. gr.** Heimilt er að kveða nánar á um starfslið og starfshætti rektors, háskólaráðs og háskólaritara í reglugerð.

1957 Nr. 60 7. júní

III. kafli. — Háskólakennarar og háskóladeildir. — **9. gr.** Í Háskóla Íslands eru þessar 5 deildir: guðfræðideild, læknadeild, laga- og viðskiptadeild, heimspekideild og verkfræðideild. Þá skal og starfa við Háskóla Íslands rannsóknarstofnun í þágu atvinnuveganna, er nefnist atvinnudeild háskólans. Viðskiptadeild skal verða sjálfstæð deild, þegar þrjú föst kennaraembætti hafa verið stofnuð í viðskiptafræðum.[1]) — **10. gr.** Kennarar háskólans eru prófessorar, dósentar, lektorar, aukakennarar, aðstoðarkennarar og erlendir sendikennarar. Dósentar eru skipaðir til ótiltekins tíma, en lektorar eru ráðnir til tveggja ára hið skemmsta, og taka þeir mánaðar- eða árslaun. Aukakennarar og aðstoðarkennarar eru ráðnir til skemmri tíma og eru stundakennarar. Þegar nýr kennari, sem ekki er prófessor, ræðst til háskólans, skal taka fram, hvort hann sé dósent, lektor, aukakennari eða aðstoðarkennari. Menntamálaráðherra ákveður í samráði við háskólaráð, hverjir af kennurum háskólans, sem starfandi eru við gildistöku laga þessara, séu dósentar, lektorar, aukakennarar og aðstoðarkennarar. — **11. gr.** Forseti Íslands skipar prófessora, menntamálaráðherra skipar dósenta að fengnum tillögum háskóladeildar, en háskólaráð ræður lektora, aukakennara og aðstoðarkennara samkvæmt tillögum háskóladeilda, eftir því sem fé er veitt til. — Umsækjendur skulu

1) Sbr. l. nr. 51, 11. júní 1960. Aðskilnaður fór fram 15. sept. 1962.

láta fylgja umsókn sinni ýtarlega skýrslu um vísindastörf þau, er þeir hafa unnið, ritsmíðar og rannsóknir, svo og námsferil sinn og störf. Með umsókninni skulu send eintök af vísindalegum ritum og ritgerðum umsækjenda, prentuðum og óprentuðum. — Skipa skal hverju sinni þriggja manna nefnd til þess að dæma um hæfi umsækjenda til að gegna embættinu. Háskólaráð skipar einn nefndarmann, menntamálaráðherra annan, en deild sú, sem kennarinn á að starfa við, hinn þriðja, og er hann formaður nefndarinnar. Í nefnd þessa má skipa þá eina, sem eru kunnáttumenn í þeirri grein, sem umsækjendum er ætlað að kenna. — Dómnefnd skal láta uppi rökstutt álit um það, hvort af vísindagildi rita umsækjanda og rannsókna, svo og námsferli hans og störfum megi ráða, að hann sé hæfur til að gegna embættinu. Álitsgerð nefndarinnar skal höfð til hliðsjónar, er embættið er veitt, og má engum manni veita prófessorsembætti við háskólann, nema meiri hluti nefndarinnar hafi látið í ljós það álit, að hann sé hæfur til þess. Enn fremur skal leita álits hlutaðeigandi háskóladeildar um umsækjendur. — Heimilt er að kveða svo á í reglugerð, að framangreind ákvæði um veitingu prófessorsembættis skuli gilda um skipun dósenta og sérfræðinga við háskólastofnanir. — **12. gr.** Þegar sérstaklega stendur á, getur menntamálaráðherra, samkvæmt tillögu háskóladeildar og með samþykki háskólaráðs, boðið vísindamanni að taka við kennaraembætti við háskólann, án þess að það sé auglýst laust til umsóknar. — Menntamálaráðherra skal heimilt, samkvæmt tillögu háskóladeildar, að auglýsa kennaraembætti laust til umsóknar, svo að embættið verði veitt ári áður en hinn nýskipaði kennari hefur kennslu sína. Kveða skal á um það hverju sinni, frá hvaða tíma launagreiðslur hins nýskipaða kennara hefjist. — **13. gr.** Hver háskóladeild velur úr hópi prófessora deildarinnar deildarforseta og annan til vara. Deildarforseti á sæti í háskólaráði, en varaforseti tekur sæti hans þar eftir reglum 4. gr. — Deildarforseta og varaforseta skal kjósa til tveggja ára í senn. Þó skal kjörtímabil þriggja þeirra deildarforseta, sem fyrst verða kosnir eftir gildistöku laga þessara, aðeins verða eitt ár, og skal hluta um það, eftir að deildarforsetar hafa verið kjörnir, hverjir þeirra skuli gegna störfum eitt ár og hverjir tvö. Kjörgengum kennurum er skylt að taka við kosningu til deildarforseta starfa og til starfa varadeildarforseta. Endurkjósa má deildarforseta, en rétt hefur hann til að skorast undan endurkjöri. Sá, sem gegnt hefur embætti rektors, getur og skorazt undan kjöri til deildarforseta starfa næsta kjörtímabil, eftir að hann lét af rektorsstörfum. Nú fellur deildarforseti frá eða lætur af störfum, og skal þá kjósa deildarforseta og varaforseta fyrir þann hluta kjörtímabils, sem eftir er. — **14. gr.** Hver háskóladeild heldur fundi eftir þörfum. Deildarforseti boðar fundi, og eiga þar sæti prófessorar og forstöðumenn vísindastofnana, er lúta deildinni. Háskóladeild er heimilt að ákveða, að dósentar og lektorar megi sitja deildarfundi og hafa þar atkvæðisrétt. — Nú er fjallað sérstaklega um kennslugreinar dósenta, lektora, aukakennara, aðstoðarkennara eða erlendra sendikennara, og skal forseti þá boða kennara á deildarfund og gefa þeim kost á að ræða það málefni, en atkvæðisrétt eiga þeir ekki, sbr. þó 1. málsgrein, að því er varðar dósenta og lektora. — Nú er mál til umræðu á deildarfundi, sem varðar nemendur deildarinnar almennt, og skal deildarforseti þá kveðja á fundinn fulltrúa nemenda, einn eða fleiri, er stjórn deildarfélags nefnir til. Hafa fulltrúarnir þar málfrelsi, en eiga ekki atkvæðisrétt. — Rektor er heimilt að taka þátt í meðferð mála í öllum deildum, en atkvæðisrétt á hann þó aðeins í sinni deild. — **15. gr.** Deildarforseta er skylt að boða til deildarfundar, ef rektor eða þriðjungur deildarmanna, sem rétt eiga á fundarsetu, æskja fundar. — Deildarfundur er ályktunarfær, ef fund sækja eigi færri en helmingur prófessora deildarinnar. Nú eru atkvæði jöfn, og ræður þá atkvæði deildarforseta eða þess, er gegnir forsetastörfum. — **16. gr.** Hver deild semur lestrar- og kennsluáætlun fyrir sig, og skal þar gerð grein fyrir námsefni, kennsluháttum og prófkröfum.

IV. kafli. — Kennsla og nemendur. — 17. gr. Kennsluár háskólans skiptist í tvö kennslumisseri, haustmisseri frá 15. sept. til 31. jan. og vormisseri frá 1. febrúar til 15. júní. Háskólaráð getur ákveðið aðra missera skiptingu með samþykki menntamálaráðherra fyrir tilteknar greinar eða deildir. Leyfi og önnur kennsluhlé skulu ákveðin í reglugerð. — **18. gr.** Háskólaráð ákveður, að fenginni umsögn háskóladeildar, hver sé kennsluskylda einstakra háskólakennara. Nú unir kennari ekki úrlausn háskólaráðs, og má hann þá skjóta úrlausninni til menntamálaráðherra,

1957 Nr. 60 7. júní

sem leysir til fullnaðar úr þessu efni. — Rektor á rétt á að vera leystur undan allt að helmingi þeirrar kennslu, sem honum var skylt að hafa með höndum, er hann tók við rektorsembætti. Ef því er að skipta, ákveður rektor með samþykki menntamálaráðuneytis, hversu ráðstafa skuli þeim hluta kennslunnar. — **19. gr.** Rektor getur veitt kennurum lausn í bili undan kennsluskyldu, allt að þremur vikum. Endranær er menntamálaráðherra heimilt, með samþykki háskólaráðs, að veita kennara lausn undan kennsluskyldu um takmarkaðan tíma. Kennari sá, er lausn hefur frá kennsluskyldu, ákveður kennara í sinn stað, einn eða fleiri, með samþykki háskóladeildar og menntamálaráðherra. — Menntamálaráðherra ákveður launakjör staðgengils hverju sinni og hvort kennari sá, sem víkur í bili, skuli greiða laun hans að nokkru eða öllu. Nú er maður ráðinn til að gegna kennaraembætti, en ekki settur til starfans, og ákveður deild þá hverju sinni, hvort hann eigi rétt á að sitja deildarfundi og hafi þar atkvæðisrétt. — **20. gr.** Fyrirlestrar, æfingar og námskeið eru fyrir skrásetta stúdenta, en kennara er heimilt að veita öðrum kost á að sækja slíka kennslu, nema háskólaráð mæli öðruvísi fyrir. — **21. gr.** Hver sá, sem staðizt hefur fullnaðarpróf frá íslenzkum skóla, sem heimild hefur til að brautskrá stúdenta, á rétt á að verða skrásettur háskólaborgari, gegn því að greiða skrásetningargjald, enda hafi stúdent ekki gerzt sekur um neina þá óhæfu, sem geri það varhugavert, að dómi háskólaráðs, að veita honum skólavist. — Háskólaráð getur leyft, að skrásettir verði til náms menn, sem lokið hafa erlendis prófi eða prófum, er tryggja nægan undirbúning til námsins eigi miður en íslenzkt stúdentspróf. — Heimilt er að setja í reglugerð ákvæði um inntöku stúdenta í einstakar deildir. — Skrásetningargjöld skulu ákveðin í reglugerð. — **22. gr.** Ákvæði um heilbrigðisskilyrði í sambandi við skrásetningar háskólastúdenta má setja í reglugerð. — Öllum skrásettum stúdentum er skylt að ganga undir heilbrigðisrannsóknir eftir því, sem háskólaráð áskilur. — **23. gr.** Ákvæði um eftirlit með námsástundun háskólastúdenta má setja í reglugerð háskólans. — **24. gr.** Allir skrásettir stúdentar eru skyldir að gæta velsæmis bæði í háskólanum og utan hans. — Háskólaráð getur veitt stúdent áminningu eða vikið stúdent úr skóla um tiltekinn tíma eða að fullu, ef hann hefur gerzt sekur um brot á lögum og öðrum reglum háskólans eða reynzt sekur um háttsemi, sem er ósamboðin háskólaborgara. — Áður en brottrekstur er ráðinn, skal leita umsagnar háskóladeildar stúdents. Einnig skal veita stúdent kost á að svara til saka. Enn fremur skal leita umsagnar stjórnar í deildarfélagi stúdents, áður en brottrekstur er ráðinn samkvæmt 2. málsgrein. — Brottrekstur skal þegar í stað tilkynna menntamálaráðuneytinu. — Stúdent er heimilt að skjóta úrskurði háskólaráðs til Hæstaréttar eftir reglum um kæru í opinberum málum innan 4 vikna frá því, að honum barst tilkynning um úrskurðinn. Kæra frestar framkvæmd úrskurðar, en stúdent má þó ekki ganga undir próf, fyrr en úrlausn Hæstaréttar er fengin. — Nú tekur stúdent sig á, og er háskólaráði þá heimilt að fella brott fyrri úrskurð um brottrekstur. — **25. gr.** Nú er hafin réttarrannsókn gegn skrásettum háskólastúdent fyrir háttsemi, sem talin er varða við almenn hegningarlög, og skal dómari þá tilkynna það rektor þegar í stað. Rektor eða fulltrúa hans er heimilt að vera viðstaddur dómþing, þegar svo stendur á. — Nú verður skrásettur stúdent sekur að lagadómi um verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti, og er hann þá rækur. — **26. gr.** Afskipti háskólans af háskólastúdent hætta, er stúdent lýkur fullnaðarprófi í grein sinni. Nú tilkynnir stúdent, að hann sé hættur námi við háskólann, og skal þá má nafn hans af stúdentatali skólans. Þá skal má nafn stúdents af stúdentatali skólans, hafi hann ekki sótt háskólann tvö kennslumisseri samfleytt, þó skal það ekki gert þótt hann sé fjarverandi allt að fjögur misseri, hafi hann tilkynnt háskóladeild sinni fjarveru sína.

1957 Nr. 60 7. júní

V. kafli. — Próf. — 27. gr. Í reglugerð háskólans skal setja ákvæði um prófgreinar, próftíma, skiptingu fullnaðarprófs í fleiri en einn hluta, undirbúningspróf, einkunnir og annað, er að prófunum lýtur. — **28. gr.** Háskólakennarar standa fyrir prófum, en hver deild ræður tilhögun prófa hjá sér, að svo miklu leyti sem ekki eru sett bindandi ákvæði um það í lögum eða reglugerð. — Munnleg próf skulu háð í heyranda hljóði. Þó er háskóladeild heimilt, ef sérstaklega stendur á, að ákveða, að slík próf skuli halda fyrir luktum dyrum. — **29. gr.** Við þau próf, sem teljast til fullnaðarprófs, skal vera einn prófdómari utan háskólans. Auk þess geta einstakar deildir samþykkt að hafa einn próf-

dómara úr hópi deildarkennara í öllum greinum eða nokkrum. Við meistarapróf í íslenzkum fræðum dæma þó kennararnir einir. — Við þau próf, sem teljast ekki til fullnaðarprófs, skal einn kennari deildar þeirrar, sem í hlut á, gegna prófdómarastörfum samkvæmt kvaðningu deildarforseta. — Í forspjallsvísindum dæmir kennarinn einn um prófið. — Menntamálaráðherra skipar prófdómendur þá, sem eru ekki háskólakennarar, að fengnum tillögum háskóladeildar. Þá eina má skipa prófdómara, sem lokið hafa viðurkenndu fullnaðarprófi við háskóla í þeirri grein, sem prófdómari skal dæma, eða getið hafa sér orðstír fyrir fræðimennsku í greininni. Prófdómendur skulu skipaðir til þriggja ára í senn. — **30. gr.** Háskólaráð ákveður, að fenginni umsögn deildar, hvort viðurkenna skuli háskólapróf, sem stúdent hefur tekið erlendis, og að hverju leyti. Setja má almenn ákvæði í reglugerð um viðurkenningu erlendra prófa.

VI. kafli. — Doktorar og meistarar. — 31. gr. Háskóladeildir hafa rétt til að veita doktorsnafnbót. Slíka nafnbót má veita annaðhvort í heiðurs skyni eða að undangengnu sérstöku prófi. Doktorsnafnbót í heiðurs skyni verður ekki veitt nema með einróma samþykki atkvæðisbærra deildarmanna og með samþykki háskólaráðs. Háskóladeildir standa fyrir doktorsprófi. — **32. gr.** Sá, er æskir doktorsnafnbótar, skal að jafnaði hafa lokið kandídatsprófi eða embættisprófi. — **33. gr.** Sá, er æskir að taka doktorspróf, skal láta fylgja umsókn sinni vísindalega ritgerð eða ritgerðir, enda varði ritgerðir, ef því er að skipta, sama meginrannsóknarsvið og myndi nokkra heild. Umsókn skal stíluð til hlutaðeigandi háskóladeildar. — Í reglugerð skulu settar reglur um doktorspróf. — **34. gr.** Hver sá, er hlotið hefur doktorsnafnbót frá háskólanum, á rétt á að halda þar fyrirlestra í vísindagrein sinni, en tilkynna verður hann það háskólaráði. — Nú þykir doktor misbeita þessum rétti sínum, og getur þá háskólaráð svipt hann réttinum. — **35. gr.** Háskólaráð getur ákveðið í samþykkt samkv. tillögum háskóladeildar, að heimilt sé að ganga undir meistarapróf í grein, að loknu embættis- eða kandídatsprófi. Prófið er fólgið í samningu ritgerðar eða ritgerða, og má áskilja, að umsækjandi gangi einnig undir munnlegt próf í tilteknum greinum og haldi opinbera fyrirlestra. Ritgerð skal skila til þeirrar háskóladeildar, sem í hlut á. — Nánari reglur um meistarapróf skal setja í reglugerð.

VII. kafli. — Stofnanir háskólans og eigur hans. — 36. gr. Háskólaráð hefur yfirumsjón með einstökum háskólastofnunum, svo sem háskólabókasafni, fyrirtækjum háskólans, svo sem happdrætti og kvikmyndahúsi, og með sjóðum skólans og öðrum eigum. — Forseti Íslands veitir embætti háskólabókavarðar að fengnum tillögum háskólaráðs. Háskólabókavörður skal hafa sérþekkingu í bókasafnsfræðum. Nú kennir háskólabókavörður bókasafnsfræði við háskólann, og tekur hann þá sömu laun og prófessorar. Háskólaráð ræður annað starfslið bókasafns eftir því, sem fé er veitt til á fjárlögum. — Háskólaráð setur einstökum fyrirtækjum háskólans samþykktir. — Um stjórn sjóða fer eftir því, sem stofnskrá eða aðrar samþykktir mæla fyrir um. — Um tengsl atvinnudeildar háskólans við háskólann fer eftir því, sem segir í III. kafla laga nr. 68 7. maí 1940 og öðrum lögum, er þar að lúta, og um tengsl tilraunastöðvar háskólans í meinafræði við háskólann, svo sem segir í lögum nr. 11 28. febr. 1947.

VIII. kafli. — Kennaraembætti og kennarastöður við Háskóla Íslands. — 37. gr. Við Háskóla Íslands eru þessi prófessorsembætti: 1. Í guðfræðideild 4, 2. í læknadeild [12][1]) 3. í laga- og viðskiptadeild [7, en þó skulu prófessorsembætti í viðskiptafræðum ekki verða 3, fyrr en fé er veitt til þess á fjárlögum,][2]) 4. í heimspekideild 8, 5. í verkfræðideild [5.][2]) — Í reglugerð skal kveða á um, hverjar aðalkennslugreinar teljast til hvers prófessorsembættis um sig. — Nú óskar skipaður prófessor eftir því, að aðalkennslugrein hans verði breytt, er prófessorsembætti verður laust í deild hans, og getur menntamálaráðherra þá heimilað breytinguna, ef deild sú, sem í hlut á, fellst á tilmæli prófessorsins. — **38. gr.** [Prófessorarnir í lyflæknisfræði og handlæknisfræði veita forstjórn lyflækn is- og handlæknisdeildum Landsspítalans, prófessorinn í geðlæknisfræði skal vera forstöðumaður geðveikrahælisins á Kleppi, unz komið hefur verið á fót fleiri sjúkradeildum fyrir geðveika, og prófessorinn í meinafræði veitir jafnframt forstöðu rannsóknarstofu í meinafræði. Prófessorinn í heilbrigðisfræði skal auk kennslunnar í þeirri grein annast heilbrigðislegar rannsóknir fyrir heilbrigðis-

1) L. nr. 51, 27. apríl 1962. — 2) L. nr. 51, 11. júní 1960, § 1. Prófessorsemb. í viðsk.fræðum er nú stofnað.

1957 Nr. 60 7. júní

stjórnina, þar á meðal manneldisrannsóknir í samráði við manneldisráð. Prófessorinn í lyfjafræði hefur umsjón með kennslu í lyfjafræði lyfsala. Kennari í lyfjafræði lyfsala hefur jafnframt á hendi eftirlit með lyfjabúðum fyrir heilbrigðisstjórnina.][1]) — Prófessorinn í eðlisfræði er jafnframt forstöðumaður rannsóknarstofu til mælinga á geislavirkum efnum. Rannsóknarstofa þessi lýtur verkfræðideild, og skal setja ákvæði um starfsemi hennar í reglugerð Háskóla Íslands. — Prófessorinn í uppeldisfræðum skal skipuleggja kennsluæfingar nemenda í uppeldisfræðum. Hann skal halda fyrirlestra fyrir starfandi kennara og efna til námskeiða fyrir þá. Auk þess skal hann annast rannsóknir og leiðbeiningarstörf í þágu uppeldismála landsins, eftir því sem kveðið verður á í reglugerð. — Prófessorinn í forspjallsvísindum hefur á hendi kennslu í uppeldisfræðum, eftir því sem samrýmist störfum hans. — **39. gr.** Menntamálaráðherra ákveður tölu dósenta, lektora, aukakennara og aðstoðarkennara í einstökum deildum og greinum, að fengnum tillögum háskólaráðs.

IX. kafli. — Kennsla í lyfjafræði lyfsala. — **40. gr.** Við læknadeild skal stofna til kennslu í lyfjafræði lyfsala (pharmacia), og skal kveða á um námstilhögun í reglugerð.

X. kafli. — Gildistaka og brottfallin lög. — **41. gr.** ... — **42. gr.** Menntamálaráðherra leitar staðfestingar forseta Íslands á reglugerð fyrir háskólann, að fengnum tillögum háskólaráðs. Í reglugerðinni er heimilt að kveða nánar á um framkvæmd laga þessara.[2]) Reglugerðarákvæði þau, sem í gildi eru við gildistöku laganna, halda gildi sínu, unz ný ákvæði eru sett. — **Bráðabirgðaákvæði.** Stúdentar þeir, er hófu nám í skóla Apótekarafélags Íslands haustið 1955, skulu hafa sama rétt og nemendur Lyfjafræðingaskóla Íslands til þess að taka próf við læknadeild í lyfjafræði lyfsala, er veiti þau atvinnuréttindi, sem hingað til hafa fengizt við fyrrihlutapróf.

1947 Nr. 11 28. febr.

Lög um tilraunastöð háskólans í meinafræði.

1. gr. Að Keldum í Mosfellssveit skal starfrækja tilraunastöð, er vinni að rannsóknum á búfjársjúkdómum og öðrum skyldum verkefnum, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Stofnun þessi nefnist Tilraunastöð háskólans í meinafræði, og skal hún lúta læknadeild háskólans. — **2. gr.** Forstöðumaður Tilraunastöðvar háskólans í meinafræði skal skipaður af menntamálaráðherra að fengnum tillögum læknadeildar háskólans og yfirdýralæknis Íslands. — **3. gr.** Við stofnunina starfa 3 sérfræðingar auk forstöðumanns. Skal einn þeirra vera efnafræðingur. Skulu þeir skipaðir af menntamálaráðherra að fengnum tillögum læknadeildar, forstöðumanns tilraunastöðvarinnar og yfirdýralæknis. Forstöðumaður á sæti og atkvæðisrétt á fundum læknadeildar. — **4. gr.** Forstöðumaður tekur laun eftir 5. flokki launalaga, en aðrir sérfræðingar samkvæmt 6. flokki. Laun annarra starfsmanna ákveðast af forstöðumanni, að fengnu samþykki fjármálaráðuneytisins. — **5. gr.** Menntamálaráðherra setur, að fengnum tillögum læknadeildar háskólans og tilraunaráðs búfjárræktar, reglugerð um starfsemi og starfssvið tilraunastöðvarinnar. — **6. gr.** Ákvæði laga nr. 64 7. maí 1940 gilda ekki um stofnun þessa.

1947 Nr. 11 28. febr.

Lög um Handritastofnun Íslands.

1962 Nr. 36 18. apríl

1. gr. Komið skal á fót Handritastofnun Íslands. — **2. gr.** Tilgangur stofnunarinnar er að vinna að aukinni þekkingu á máli, bókmenntum og sögu íslenzku þjóðarinnar fyrr og síðar. Þetta geri stofnunin með öflun og varðveizlu gagna um þessi efni, rannsóknum á heimildum um þau, útgáfu handrita og fræðirita og með hverju öðru, sem stutt getur að þessu markmiði. — **3. gr.** Stjórn stofnunarinnar sé falin nefnd manna, sem í séu þrír prófessorar við Háskóla Íslands, kosnir af háskólaráði til fjögurra ára í senn, landsbókavörður, þjóðskjalavörður, þjóðminjavörður og forstöðumaður stofnunarinnar. Menntamálaráðherra skipar einhvern þeirra formann stjórnarnefndarinnar. Nefndarstörfin séu ólaunuð. — **4. gr.** Kveðið skal á um það í reglugerð, hvar Handritastofnunin sé til húsa. — **5. gr.** Heimilt er að skipta stofnuninni í deildir eftir fræðigreinum. Kjarni stofnunarinnar sé sú deild, sem annast útgáfu handrita eða rita eftir handritum, svo og rannsóknir á þeim. Stofnunin taki við starfi handritanefndar háskólans. — **6. gr.** Rekstur stofnunarinnar annist sérstakur forstöðumaður. Sé hann jafnframt prófessor í heimspekideild með takmarkaðri kennsluskyldu, og leiðbeini hann þeim nemendum, er taka hjá honum ritgerðarefni til lokaprófs. Til aðstoðar honum séu tveir menn, sem hafi fast og

1) L. nr. 51, 11. júní 1960, § 2. — 2) Rgj. nr. 76, 17. júlí 1958, sbr. rgj. nr. 100 1962, nr. 62, 76 og 82 1963 og nr. 48 1964.

1962 Nr. 36 18. apríl

fullt starf við stofnunina. — Auk þess starfi við stofnunina styrkþegar, sem ráðnir séu til starfa um skamman tíma í senn. Heimilt er og að ráða nauðsynlegt starfslið til vélritunar, ljósmyndunar og annarra skrifstofustarfa. — Starfsmenn stofnunarinnar láti í té kennslu við háskólann í lestri handrita, fornskriftarfræði, útgáfutækni og öðrum þeim greinum, sem þeir eru sérfróðir um. — **7. gr.** Menntamálaráðuneytið getur sett í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi stofnunarinnar, ef þurfa þykir, þ. á m. um skipting hennar í deildir.

1921 Nr. 25 27. júní

Lög um einkaleyfi handa Háskóla Íslands til útgáfu almanaks.

1. gr. Háskóli Íslands skal hafa einkarétt til þess að gefa út og selja eða afhenda með öðrum hætti almanök og dagatöl á Íslandi. — **2. gr.** Háskólaráðið sér um útreikning almanaksins, útgáfu þess og sölu. Það heldur reikning yfir tekjur og gjöld af útgáfunni og birtir hann árlega í Árbók Háskólans, endurskoðaðan af hálfu Háskólans, með sama hætti sem ársreikningur Háskólans. — **3. gr.** Háskólaráðinu er skylt að gefa almanak út árlega, í nægilega mörgum eintökum og svo snemma, að almenningur eigi þess kost að afla sér þess fyrir ár það, sem í hönd fer, hjá útsölumönnum í hverri sýslu eða kaupstað fyrir hver áramót. — **4. gr.** Ráðherra ákveður verð almanaka Háskólans, eftir tillögum Háskólaráðsins. — **5. gr.** Það er brot á einkarétti Háskólans samkv. 1. gr., ef maður: 1. Flytur inn í landið til sölu eða afhendingar með öðrum hætti önnur almanök eða dagatöl en þau, er í 1. gr. segir. 2. Selur hér á landi eða afhendir með öðru móti önnur almanök eða dagatöl en þau, sem einkaréttur Háskólans nær til. 3. Gefur út hér á landi á prenti eða með öðrum hætti almanök eða dagatöl eða kafla úr þeim. 4. Prentar upp eða fjölritar almanök Háskólans eða dagatöl eða kafla úr þeim, til þess að selja eða láta af hendi með öðrum hætti. — **6. gr.** Ráðherra getur, eftir tillögum Háskólaráðs, leyft að gefa út dagatöl og þess konar bækur eða töflur, svo og að flytja inn í landið útlend almanök eða dagatöl, enda greiði útgefandi eða innflytjandi gjald, sem ráðherra ákveður eftir tillögum Háskólaráðs, til Háskólans af hverju eintaki, sem hann gefur út eða flytur inn, og sé nægt eftirlit með því, að eintakafjöldi sé rétt tilgreindur og að leyfi verði ekki notað á annan hátt en til er ætlazt.[1]) — Heimilt er og að taka kafla úr erlendum almanökum eða almanaki Háskólans í vísindarit eða kennslubækur og þess konar rit til skýringar, einnig að flytja inn í landið og selja sams konar útlend rit með köflum úr almanökum, enda megi þeir teljast, að dómi ráðherra, aðeins óverulegur hluti ritsins eða bókarinnar. — **7. gr.** [Brot samkvæmt 5. gr. laganna varðar sektum allt að 20000 krónum.][2]) — Leggja skal þegar hald á rit þau, sem ólöglega hafa verið flutt til landsins, gefin hér út eða seld eða af hendi látin samkvæmt 5. gr., og skal síðan gera þau upptæk með dómi. — Skaðabætur skal hver sá greiða, sem sekur verður eftir 5. gr. Miða skal bætur, ef því verður við komið, við samanlagt söluverð ólöglegra seldra eða afhentra eintaka, að frá dregnum hæfilegum sölulaunum. Ella skal ákveða bætur eftir atvikum. — **8. gr.** Nú ná íslenzkir dómstólar ekki til þess manns, sem brotlegur hefur orðið samkvæmt 5. gr., vegna vistar hans erlendis, og skal þá sá svara til sakar, til refsingar eða skaðabóta, sem óheimilt samkvæmt 5. gr. geymir hér, selur eða afhendir eða prentar eða fjölritar rit, eða kafla úr þeim. Ráðherra kveður á um það, hvern skuli sækja, ef um fleiri er að velja, eða hvort fleiri menn en einn skuli sækja fyrir sama brot. — **9. gr.** Mál út af brotum samkvæmt 5. gr., sbr. 7. og 8. gr., skal eigi höfða, nema Háskólaráðið krefjist þess. Fara skulu málin að hætti almennra lögreglumála. — Refsikrafa samkvæmt lögum þessum fyrnist á árs fresti frá því er rektor Háskólans varð kunnugt um, hver brots er valdur, og aldrei skal dæma til refsingar fyrir brot á lögum þessum, ef 2 ár líða svo frá því, er brotið er gegn þeim, að mál hefur ekki verið höfðað. — **10. gr.** Hreinan arð af útgáfu almanaka ár hvert, skaðabætur og sektir fyrir brot á einkaréttinum, andvirði upptækra rita og gjöld samkvæmt 6. gr. skal leggja í sérstakan sjóð, sem Almanakssjóður heiti, og stjórnar Háskólaráðið honum. [Tekjum sjóðsins skal verja til eflingar stærðfræðilegum vísindum á Íslandi.][3]) — **11. gr.** Háskólaráðið semur og ráðherra staðfestir reglur, þar sem nánar verður kveðið á um tilhögun almanaksins, hvað í það skuli taka og hvernig útgáfu þess og útsölu skuli haga.[4]) Með sama hætti skal setja reglur um með-

1921 Nr. 25 27. júní

1) Auglýs. nr. 126, 22. ágúst 1949.
2) L. nr. 35, 24. maí 1958, § 1. — 3) S. l., § 2. — 4) Rgj. nr. 16, 25. febr. 1922.

1921 Nr. 25 27. júní

ferð Almanakssjóðsins og um annað, sem lýtur að framkvæmd laga þessara og eigi er látið um mælt í þeim.

1961 Nr. 52 29. marz

Lög um lánasjóð íslenzkra námsmanna.[1])

1. gr. Stofna skal sjóð, er nefnist Lánasjóður íslenzkra námsmanna. Skiptist hann í tvær deildir: lánadeild stúdenta við Háskóla Íslands og lánadeild námsmanna erlendis. Sjóðurinn er sjálfseignarstofnun, og er hlutverk hans að veita íslenzkum námsmönnum lán til náms við Háskóla Íslands, erlenda háskóla og aðrar erlendar kennslustofnanir. — **2. gr.** Menntamálaráðherra skipar stjórn sjóðsins til fjögurra ára í senn, samkvæmt tilnefningu háskólaráðs, Menntamálaráðs Íslands, stúdentaráðs Háskóla Íslands og Bandalags háskólamanna, og skal sá, er það tilnefnir, hafa stundað háskólanám erlendis og nýlega lokið þar prófi, en hinn fimmta án tilnefningar, og skal hann vera formaður stjórnarinnar. Fulltrúar stúdentaráðs og Bandalags háskólamanna skulu þó tilnefndir til eins árs í senn. Varamenn eru skipaðir með sama hætti og til jafnlangs tíma. — Nú stofna íslenzkir námsmenn erlendis með sér samtök, er meginþorri þeirra er aðili að og starfa samkvæmt samþykktum, er menntamálaráðuneytið viðurkennir, og skal þá skipa í stjórnina samkvæmt tilnefningu þeirra í stað Bandalags háskólamanna. — Hlutverk stjórnarinnar er að annast nauðsynlegar lántökur fyrir sjóðinn og fjármál hans að öðru leyti. Útborgun lána, bókhald, innheimtu og eftirlit með greiðslum er sjóðsstjórn heimilt að fela bankastofnun. — Stjórnin skiptir fé því, sem til úthlutunar er ár hvert, milli deilda sjóðsins samkvæmt reglum, er hún setur, en menntamálaráðherra staðfestir. — **3. gr.** Menntamálaráð Íslands veitir fé það, sem kemur í hlut lánadeildar íslenzkra námsmanna erlendis, sem námslán til íslenzkra stúdenta og annarra námsmanna við nám erlendis, samkvæmt reglum, sem menntamálaráð setur, en menntamálaráðherra staðfestir. — **4. gr.** Úthlutun úr lánadeild stúdenta við Háskóla Íslands annast fimm manna nefnd, skipuð af menntamálaráðherra til fjögurra ára í senn, þannig: tveir samkvæmt tilnefningu háskólaráðs, tveir samkvæmt tilnefningu stúdentaráðs Háskóla Íslands og einn án tilnefningar. Ráðherra skipar formann nefndarinnar. Fulltrúar stúdentaráðs skulu þó tilnefndir til eins árs í senn. Varamenn skulu skipaðir með sama hætti. — Lán skulu veitt samkvæmt reglum, er nefndin setur, en menntamálaráðherra staðfestir. — **5. gr.** Lántakandi úr Lánasjóði íslenzkra námsmanna skal enga vexti greiða, meðan á námstíma stendur, en endurgreiða lánin með jöfnum afborgunum og 3½% ársvöxtum á allt að 15 árum. Vaxtagreiðslur og afborganir hefjast þremur árum eftir að námi lýkur. Miða skal við próf eða síðustu lántöku, ef námsmaður hverfur frá námi, nema sérstakar ástæður séu fyrir hendi. Metur stjórn lánasjóðsins það hverju sinni. — Námsmaður skal að jafnaði hafa heimild til að taka lán einu sinni á ári, meðan hann er við nám, en þó ekki lengur en hæfilegur námstími er talinn í þeirri grein og þeim skóla, sem námið er stundað í. Ár miðast við háskólaár á hverjum stað. — Fyrir lánum þessum skulu lánþegar gefa út skuldabréf og setja tryggingu, samkvæmt ákvörðun stjórnar lánasjóðsins. — **6. gr.** Stúdentar frá Norðurlöndum, sem heimilisfastir eru á Íslandi og stunda nám við Háskóla Íslands, njóta réttinda til námslána samkvæmt 4. gr. með sama hætti og íslenzkir stúdentar. — **7. gr.** Ríkissjóður leggur sjóðnum árlega til framlag í fjárlögum, eigi lægra en kr. 4650000.00. — Allar eignir lánasjóðs stúdenta við Háskóla Íslands og lánasjóðs íslenzkra námsmanna erlendis skulu renna til Lánasjóðs íslenzkra námsmanna við gildistöku laga þessara. — **8. gr.** Sjóðsstjórninni er heimilt að taka innanlands allt að 45 millj. króna lán handa sjóðnum á árunum 1961—1980, gegn tryggingu í verðbréfaeign sjóðsins. — Eigi má sjóðsstjórnin lána meira fé úr sjóðnum árlega en svo, að öruggt sé, að sjóðurinn geti staðið straum af lánum þeim, er hann hefur tekið til starfsemi sinnar. — **9. gr.** Reikningar sjóðsins skulu gerðir árlega og endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni. Þeir skulu birtir í Stjórnartíðindum. — **10. gr.** Ráðherra setur með reglugerð frekari ákvæði um starfsemi sjóðsins.[1])

1) Reglur nr. 159 1959.

1961 Nr. 52 29. marz

Lög um styrkveiting til handa íslenzkum stúdentum við erlenda háskóla.

1925 Nr. 35 27. júní

1. gr. Heimilt er ráðherra að veita, samkvæmt tillögum þar til kvaddrar nefndar,[2]) styrk til náms við erlenda háskóla íslenzkum stúdentum, allt að 4 á ári, enda hafi þeir lokið stúdentsprófi hér á landi með fyrstu eða annarri einkunn. . . . — **2. gr.** Styrkurinn veitist til 4 ára, allt að 1200 kr. á ári,

1) Rgj. nr. 27, 21. febr. 1952.
2) L. nr. 50, 5. júní 1957.

1925 Nr. 35 27. júní

og að öðru leyti með skilyrðum þeim, er segir í lögum þessum og sett kunna að verða í reglugerð eða á annan hátt af ráðherra. — **3. gr.** Styrkurinn skal að jafnaði veittur þeim stúdentum einum, er lokið hafa stúdentsprófi á því ári, er styrkurinn er veittur. — Styrkinn má aðeins veita reglusömum og ástundunarsömum stúdentum, og að öðru jöfnu skulu þeir stúdentar ganga fyrir, sem mest þarfnast styrks fyrir fátæktar sakir. — Að öðru leyti setur ráðherra reglur um styrkveitingar þessar, svo sem um það, hvernig umsóknum um styrkinn skuli hagað, hverjar sönnur stúdentar skuli færa á það, að þeir noti vel styrkinn; enn fremur um það, fyrir hverjar sakir þeir missi styrkinn, og þess konar.

1942 Nr. 76 4. júlí

Lög um styrk til Íslendinga vestan hafs til náms í íslenzkum fræðum í Háskóla Íslands.

1. gr. Kennslumálaráðherra skal heimilt að veita manni af íslenzkum ættum, einum í senn, sem búsettur er í Kanada eða Bandaríkjum Norður-Ameríku og lokið hefur stúdentsprófi þar, styrk úr ríkissjóði til náms í íslenzkum fræðum í heimspekideild Háskóla Íslands. — **2. gr.** Námsstyrkur samkvæmt 1. gr. skal miðaður við það, að nemandinn fái greiddan hæfilegan kostnað af húsnæði, fæði og kaupum nauðsynlegra námsbóka. Ráðherra úrskurðar kostnað þennan, að fengnu áliti heimspekideildar háskólans, og skal fæðis- og húsnæðiskostnaður greiddur á mánuði hverjum fyrirfram. — **3. gr.** Ráðherra ákveður, hver styrks þessa skuli vera aðnjótandi í hvert sinn, að fengnum tillögum stjórnar Þjóðræknisfélags Íslendinga í Vesturheimi og heimspekideildar Háskóla Íslands. — Sá, er styrk hlýtur, skal njóta hans meðan hann stundar nám í deildinni, þó aldrei lengur en 4 ár.

1940 Nr. 68 7. maí

Lög um náttúrurannsóknir.

I. kafli. — Almenn ákvæði. — 1. gr. Íslenzkir ríkisborgarar skulu hafa forgangsrétt til rannsókna á náttúru landsins. — **2. gr.** Ríkisstjórnin getur, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, veitt erlendum fræðimönnum heimild til að stunda rannsóknir hér á landi um tiltekinn tíma, enda hafi þeir samstarf við íslenzka fræðimenn og láti þeim í té skýrslu um árangur rannsóknanna, samkvæmt fyrirmælum, sem ríkisstjórnin setur með reglugerð.[1]) — **3. gr.** Þeir, sem rannsóknir stunda, skulu forðast óþarfa átroðning á landi annarra manna, og skylt er þeim að greiða bætur fyrir þann skaða, er þeir kunna að valda. — Nú leiðir rannsókn í ljós verðmæti, sem áður voru ókunn, og ber þá rannsakanda að tilkynna það eiganda eða umsjármanni lands þess, þar sem verðmætin eru. — Enginn má taka ólofað í landi annars manns neina þá náttúrugripi, sem fémætir teljast.

1) Rgj. nr. 164, 6. ágúst 1952.

1940 Nr. 68 7. maí

II. kafli. — Um rannsóknaráð ríkisins. — 4. gr. Skipa skal þriggja manna nefnd, er nefnist rannsóknaráð ríkisins. Ríkisstjórnin skipar ráðið til þriggja ára í senn eftir tilnefningu þriggja stærstu flokkanna á Alþingi. — **5. gr.** Hlutverk rannsóknaráðs er: 1. Að vinna að eflingu rannsókna á náttúru landsins, samræma slíkar rannsóknir og safna niðurstöðum þeirra. 2. Að vera ríkisstjórninni til aðstoðar um yfirstjórn þeirrar rannsóknastarfsemi, sem ríkið heldur uppi, og á annan hátt, eftir því sem æskilegt þykir. 3. Að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því, sem ríkisstjórnin kann að óska og fé er veitt til í fjárlögum eða af náttúrufræðideild menningarsjóðs. 4. Að gæta hagsmuna íslenzkra náttúrufræðinga gagnvart útlendingum, sem hingað koma til rannsókna, og koma fram af landsins hálfu við fræðimenn annarra þjóða að því leyti, sem við á. — **6. gr.** Skylt er öllum þeim, er stunda náttúrurannsóknir með styrk úr ríkissjóði eða menningarsjóði, að hafa samvinnu við rannsóknaráðið og láta því í té skýrslur um niðurstöður rannsókna sinna. — **7. gr.** Atvinnumálaráðherra ræður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, framkvæmdastjóra, sem hefur á hendi dagleg störf og umsjón með þeim málum, sem undir ráðið falla. — **8. gr.** Atvinnumálaráðherra ákveður rannsóknaráðsmönnum og framkvæmdastjóra hæfilega þóknun fyrir störf þeirra, og greiðist hún úr ríkissjóði ásamt öðrum kostnaði við ráðið.[1])

III. kafli. — Um atvinnudeild háskólans.[2]) **— 9. gr.** Við Háskóla Íslands skal starfa rannsóknastofnun í þágu atvinnuvega landsins, og nefnist hún atvinnudeild háskólans. — Atvinnudeild skiptist í þrjár sérdeildir, er nefnast fiskideild, búnaðardeild og iðnaðardeild. Fjölga má sérdeildum, ef yfirstjórn stofnunarinnar telur það nauðsynlegt og fé er veitt til í fjárlögum. — **10. gr.** Fiskideild ann-

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.
2) Rgj. nr. 52, 22. febr. 1950.

1940 Nr. 68 7. maí

ast rannsóknir í þágu fiskveiða, svo sem rannsóknir á eðli sjávar og vatna, svifi og botnátu, lífi fiska, einkum nytjafiska, göngum þeirra og hátterni, svo og fiskiðnaðarrannsóknir. — **11. gr.** Búnaðardeild annast rannsóknir í þágu landbúnaðar, svo sem jarðvegsrannsóknir hvers konar, áburðarrannsóknir, plönturannsóknir og plöntusjúkdóma, einkum nytjaplantna, búfjárrannsóknir og búfjársjúkdóma, fóðurrannsóknir og rannsóknir um kynbætur búfjár og nytjaplantna. — **12. gr.** Iðnaðardeild annast rannsóknir í þágu iðnaðar, svo sem rannsóknir hráefna, orkulinda og iðnaðarvarnings, matvæla- og fjörefnarannsóknir, gerlarannsóknir, náma- og jarðefnarannsóknir. — **13. gr.** Atvinnumálaráðherra hefur yfirstjórn atvinnudeildar með aðstoð rannsóknaráðs ríkisins. — **14. gr.** Ráðherra ákveður, í samráði við rannsóknaráð, tölu fastra starfsmanna og skipar þá eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. Á sama hátt ákveður ráðherra tölu annarra starfsmanna, kaup þeirra og kjör. — **15. gr.** Starfsmenn atvinnudeildar skulu launaðir úr ríkissjóði. Ráðherra ákveður, að fengnum tillögum rannsóknaráðs, laun fastra starfsmanna, unz þau verða tiltekin í launalögum.[1]) — Enginn starfsmaður má taka aukagreiðslu fyrir störf sín við stofnunina. — **16. gr.** Í hverri sérdeild skipar ráðherra deildarstjóra til þriggja ára í senn, og stjórna þeir daglegum störfum og rekstri deilda sinna undir yfirstjórn rannsóknaráðs. — Rannsóknaráð ákveður rannsóknarefni í samráði við deildarstjóra, en skylt er því að leita áður álits og tillagna Búnaðarfélags Íslands, Fiskifélags Íslands og annarra landssambanda atvinnugreina. Gæta skal þess að samræma störf sérdeilda, eftir því sem fært þykir. — Að öðru leyti ákveður ráðherra með reglugerð starfstilhögun atvinnudeildar, starfaskiptingu og stjórn. — **17. gr.** Skylt er atvinnudeild að taka að sér rannsóknir fyrir atvinnurekstur einstakra manna, félaga eða stofnana, eftir því sem við verður komið, gegn þóknun, sem ráðherra ákveður með gjaldskrá.[2]) — Þó getur ráðherra mælt svo fyrir, að deildin skuli annast rannsóknir endurgjaldslaust, ef ástæða þykir til eða í hlut eiga stofnanir, sem starfa í þágu ríkisins. Óheimilt er öðrum rannsóknastofnunum, sem styrks njóta úr ríkissjóði, að taka að sér slíkar rannsóknir, nema gegn þóknun samkvæmt gjaldskrá atvinnudeildar.

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.
2) Gjskr. nr. 5 1961.

— **18. gr.** Skylt er starfsmönnum ríkisins eða stofnana, sem starfa með ríkisstyrk, að láta atvinnudeild aðstoð sína í té við rannsóknir eða tilraunir, eftir því sem við getur átt og ráðherra telur nauðsynlegt. Heimilt er ráðherra að ákveða með reglugerð þóknun fyrir slíka aðstoð. — **19. gr.** Nú verður tekin upp kennsla við Háskóla Íslands í þeim fræðigreinum, sem atvinnudeild fjallar um, og skulu þá starfsmenn deildarinnar stunda þá kennslu, eftir því sem henta þykir og ákveðið er í reglugerð háskólans. Háskólaráðið getur ákveðið, með samþykki ráðherra, að verklegar æfingar háskólastúdenta í efnafræði og öðrum skyldum námsgreinum skuli fram fara í atvinnudeild undir handleiðslu starfsmanna hennar. Eigi er skylt að greiða starfsmönnum atvinnudeildar sérstök laun fyrir störf í þjónustu háskólans samkvæmt þessari grein. — **20. gr.** Til atvinnudeildar rennur það fé, sem háskólanum ber að greiða til ríkissjóðs sem einkaleyfisgjald fyrir happdrætti Háskóla Íslands.[1])

1940 Nr. 68 7. maí

Lög um Veðurstofu Íslands. **1958** Nr. 17 27. marz

1. gr. Veðurstofa Íslands er ríkisstofnun með heimilisfangi í Reykjavík. Veðurstofustjóri, skipaður af ráðherra, fer með stjórn hennar og annast framkvæmd þeirra málefna, sem henni eru falin, undir yfirstjórn ráðherra. — **2. gr.** Starfssvið Veðurstofunnar skal vera sem hér segir: 1. Að setja upp og starfrækja veðurstöðvar, leiðbeina veðurathugunarmönnum og hafa eftirlit með störfum þeirra. 2. Að safna daglegum veðurskeytum, innlendum og erlendum, sjá um, að úrvali innlendra veðurskeyta sé dreift til alþjóðanota, semja veðurspár og sjá um dreifingu þeirra og leiðbeina um veðurskilyrði á flugleiðum og flugvöllum fyrir innanlandsflug og millilandaflug. 3. Að safna nákvæmum fregnum um hafís og senda út ísfregnir til skipa, þegar ástæða er til. Svo skal og safna fregnum, þegar jarðskjálfta, eldgos eða öskufall ber að höndum, og senda út tilkynningar um það, þegar ástæða þykir til. 4. Að safna gögnum til rannsókna á veðurfari landsins, vinna úr veðurskýrslum og gefa út veðurfarsskýrslur, er sýni skilyrði þau og takmörk, sem veðráttan setur atvinnuvegum landsmanna. 5. Að varðveita bóka- og skjalasafn Veðurstofunnar og sjá um, meðal annars með ritskiptum við erlendar stofnanir, að bókakostur verði svo fullkominn sem unnt

1) L. nr. 86, 31. des. 1963.

1958 Nr. 17 27. marz

er. — 6. Að annast jarðskjálftamælingar og úrvinnslu þeirra. Ríkisstjórninni er heimilt að fela Veðurstofunni önnur tiltekin verkefni á sviði jarðeðlisfræði. Störf þau, sem greind eru í þessum lið, getur ríkisstjórnin þó falið öðrum stofnunum, ef henni þykir það hagkvæmara. 7. Að fylgjast með framförum og þróun veðurfræðinnar og annarra greina jarðeðlisfræði á starfssviði Veðurstofunnar, svo og að vinna að rannsóknum í þeim fræðigreinum. 8. Að annast fyrir hönd ríkisstjórnarinnar samskipti við Alþjóðaveðurfræðistofnunina (World Meteorological Organization) og vinna í samráði við ríkisstjórnina að öðrum þeim málum, sem snerta alþjóðasamvinnu á starfssviði Veðurstofunnar. — **3. gr.** Veðurstofustjóri ákveður, í samráði við ráðherra, hvar vera skuli veðurstöðvar innanlands og hvaða skipum og flugvélum skuli falið að annast veðurathuganir. — **4. gr.** Í veðurspám skal einkum lögð stund á að vara við þeim veðurfyrirbærum, sem valdið geta tjóni eða slysum. Þá skal þess og gætt, að veðurspár komi atvinnuvegum landsmanna að sem mestum notum. — Setja skal í reglugerð fyrirmæli um birtingu veðurfregna og hafísfregna.[1]) — **5. gr.** Veðurfarsskýrslur skal gera þannig úr garði, að þær séu grundvöllur undir vísindalegar veðurfarsskýrslur og hafi jafnframt hagnýtt gildi fyrir atvinnuvegi landsmanna. — **6. gr.** Til þess að ná þeim tilgangi, sem í 4. og 5. grein segir, skal Veðurstofan hafa samband og samráð við opinberar stofnanir og fyrirsvarsstofnanir atvinnuvega og samgöngumála, eftir því sem ástæða þykir til. Veðurstofan skal, að því leyti sem henni er unnt án truflunar á almennri starfsemi sinni, verða við tilmælum slíkra stofnana eða einstaklinga um að láta í té munnlegar eða skriflegar skýrslur um veðurútlit, veðurfar og annað, sem starfsemi hennar varðar. Ef ástæða þykir til, má krefjast greiðslu fyrir slíkar skýrslur, miðað við þá vinnu, sem fram er lögð. — **7. gr.** Veðurþjónustu skal haga með hliðsjón af reglum þeim, sem Alþjóðaveðurfræðistofnunin setur og í gildi eru á hverjum tíma. Veðurþjónusta fyrir millilandaflug skal fara eftir gildandi reglum Alþjóðaflugmálastofnunarinnar (International Civil Aviation Organization) og Alþjóðaveðurfræðistofnunarinnar, eftir því sem unnt er. — **8. gr.** Ráðherra ræður og skipar fasta starfsmenn Veðurstofunnar eftir þörfum stofnunarinnar, að fengnum tillögum veðurstofustjóra. — Ákvæði um menntun starfsmanna skal sett í reglugerð. — Laun fastra starfsmanna skulu ákveðin í launalögum. Sé starfsmaður skipaður, sem ekki er gert ráð fyrir í launalögum, ákveður ráðherra laun hans til bráðabirgða, unz þau eru greind í launalögum.[1]) — Greiðslur til starfsmanna fyrir yfirvinnu og næturvinnu skulu ákveðnar í reglugerð. Einnig skal ákveða í reglugerð þóknun til veðurathugunarmanna. — **9. gr.** Reisa skal byggingu fyrir Veðurstofuna á stað, sem hentar starfsemi hennar, þegar fé verður veitt til þess í fjárlögum. — **10. gr.** Ráðherra setur í reglugerð nánari fyrirmæli um málefni og starfsemi Veðurstofunnar í samræmi við lög þessi.

1) Reglur nr. 57 1929.

1958 Nr. 17 27. marz

Lög um fræðslumálastjórn.[2])

1930 Nr. 35 19. maí

1. gr. Kennslumálaráðuneytið hefur yfirstjórn allra kennslu- og skólamála. — **2. gr.** Fræðslumálastjóri stýrir framkvæmdum í kennslu- og skólamálum. Hann sér um að gildandi lögum og fyrirmælum um fræðslumál sé hlýtt og heimtar allar nauðsynlegar skýrslur um skólahald í landinu. — Álits fræðslumálastjóra skal leitað um öll skólamál, sem undir fræðslumálaráðuneytið falla. Þó er Háskóli Íslands undanskilinn ákvæðum þessara laga. — Kennslumálaráðuneytið getur falið fræðslumálastjóra fullnaðarafgreiðslu þeirra mála, sem ráðuneytið telur sig ekki þurfa að hafa bein afskipti af, enda sendi hann ráðuneytinu ársfjórðungslega skrá um þau mál, er þannig hafa verið afgreidd. — Nánar skal ákveða í reglugerð um skyldur og störf fræðslumálastjóra.[3]) — **3. gr.** Fræðslumálastjóri hefur að ... launum ...[4]) en skrifstofukostnaður greiðist eftir reikningi, samþykktum af ráðuneytinu. — **4. gr.** Fyrir barnaskóla, héraðsskóla og gagnfræðaskóla skulu vera skólaráð. Fræðslumálastjóri er formaður og framkvæmdarstjóri þeirra. Í skólaráði sitja auk hans: 1. Fyrir héraðs- og gagnfræðaskóla: Einn maður kosinn af félagi héraðsskólakennara og annar kosinn af föstum kennurum gagnfræðaskóla í kaupstöðum. 2. Um skólaráð barnaskóla fer eftir lögum nr. 19 1928, um fræðslumálanefndir. — Ráðuneytið setur reglugerð um kosningar, skyldur og störf skólaráða. — **5. gr.** Skóla-

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.
2) Sbr. erbr. nr. 67, 12. maí 1939, og rg. nr. 24, 27. jan. 1941.
3) Rgj. nr. 27, 28. ágúst 1952.
4) L. nr. 55, 28. apríl 1962.

1930 Nr. 35 19. maí

ráð gera tillögur til kennslumálaráðuneytisins um námsskrár, kennslubækur, kennsluáhöld og tilhögun prófa, hvert á sínu sviði. — Kostnaður við skólaráð telst til skrifstofukostnaðar fræðslumálastjóra. — **Skólaráðsmenn** gegna störfum endurgjaldslaust. — **6. gr.** ...[1]) — **8. gr.** Til kennslueftirlits við aðra skóla skulu settir skólafróðir menn um stundarsakir, eftir því sem fé er veitt til þess í fjárlögum. — **9. gr.** Fræðslumálastjóri hefur yfirstjórn kennslueftirlitsins og lítur eftir skólum sjálfur, eftir því sem ástæður leyfa. — **10. gr.** Fræðslumálastjóri hefur yfirumsjón með þeim skólabókasöfnum og alþýðubókasöfnum, námskeiðum og fyrirlestrum, er styrk fá úr ríkissjóði, og heimtar um allt þetta árlegar skýrslur. — **11. gr.** Fræðslumálastjóri skal árlega gefa út yfirlitsskýrslu um allt skólahald í landinu.

1946 Nr. 22 10. apríl

Lög um skólakerfi og fræðsluskyldu.[2])

1. gr. Allir skólar, þeir sem kostaðir eru eða styrktir af almannafé, mynda samfellt skólakerfi. — **2. gr.** Skólakerfið skiptist í þessi fjögur stig: 1. barnafræðslustig, 2. gagnfræðastig, 3. menntaskóla- og sérskólastig, 4. háskólastig. — Á barnafræðslustiginu eru barnaskólar. Á gagnfræðastiginu eru unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar. Á menntaskóla- og sérskólastiginu eru menntaskólar og sérskólar. Á háskólastiginu er háskóli. — **3. gr.** Barnaskólar eru fyrir börn á aldrinum 7—13 ára. Barnafræðslunni lýkur með barnaprófi. — **4. gr.** Unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar taka þegar við að loknu barnaprófi. Þeir greinast í tvenns konar deildir, bóknámsdeild og verknámsdeild, eftir því, á hvort námið er lögð meiri áherzla. — Unglingaskólarnir eru tveggja ára skólar. Nám í þeim jafngildir námi í tveimur neðstu bekkjum gagnfræðaskóla. Því lýkur með unglingaprófi, og veitir það rétt til framhaldsnáms í miðskólum og gagnfræðaskólum. — Miðskólarnir eru þriggja ára skólar. Nám í þeim jafngildir námi í þremur neðstu bekkjum gagnfræðaskóla. Því lýkur með landsprófi, miðskólaprófi. Það veitir rétt til inngöngu í sérskóla og menntaskóla með þeim takmörkunum, er kunna að verða settar í lögum þeirra eða reglugerðum. — Gagnfræðaskólar í kaupstöðum eru fjögurra ára skólar. Gagnfræðaskólar í sveitum veita aðeins tveggja ára fræðslu að loknu unglingaprófi. Þó er fræðslumálastjórn heimilt að veita undanþágu frá þessu ákvæði, ef forráðamenn gagnfræðaskóla óska þess. Nemendur gagnfræðaskóla ganga eftir 2 eða 3 ár undir sama próf, sem nemendur unglingaskóla og miðskóla. Burtfararpróf úr gagnfræðaskóla, gagnfræðapróf, veitir rétt til náms í þeim sérskólum, er þess prófs krefjast, og til starfs við opinberar stofnanir, eftir því sem lög og reglugerðir ákveða. — **5. gr.** Menntaskólar skulu vera samfelldir fjögurra ára skólar og greinast í deildir eftir því, sem þörf krefur. Burtfararpróf þaðan, stúdentspróf, veitir rétt til háskólanáms. Ákvæði laga þessara hagga ekki rétti Verzlunarskóla Íslands til að brautskrá stúdenta. — Um sérskóla segir í lögum þeirra og reglugerðum hvers um sig. — **6. gr.** Til inngöngu í háskóla þarf stúdentspróf. Þó getur háskóladeild krafizt viðbótarprófa, ef þörf gerist. Háskólinn greinist í eins margar deildir og þurfa þykir, eftir því sem ákveðið verður í lögum hans og reglugerð. — **7. gr.** Kennsla er veitt ókeypis í öllum skólum, sem kostaðir eru að meiri hluta af almannafé. — **8. gr.** Öll börn og unglingar eru fræðsluskyld á aldrinum 7—15 ára. Þó getur fræðsluráð ákveðið að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar, að fræðsluskylda í einu eða fleiri skólahverfum innan fræðsluhéraðsins skuli aðeins ná til 14 ára aldurs, ef hlutaðeigandi skólanefnd óskar þess. Heimilt er sveitarfélögum með samþykki fræðslumálastjórnar að hækka fræðsluskyldualdur til 16 ára. — **9. gr.** Nú getur nemandi ekki stundað skyldunám sökum fjárskorts, og skal þá veita styrk til þess af almannafé. — **10. gr.** Nánari ákvæði um framkvæmd á fræðslu, skipan skóla hvers stigs og fjárframlög ríkis og sveitarfélaga til skólahaldsins skulu sett í lögum og reglugerðum fyrir skóla hvers stigs.

1946 Nr. 58 7. maí

Lög um menntaskóla.

I. kafli. — Skólarnir, markmið þeirra og skipulag. — **1. gr.** Menntaskólar eru tveir, annar í Reykjavík, hinn á Akureyri. Stofna skal hinn þriðja í sveit, þegar fé er veitt til þess í fjárlögum. — Kostnaður við stofnun og rekstur menntaskóla greiðist úr ríkissjóði. — **2. gr.** Það er markmið skólanna að efla þroska nemenda sinna, veita þeim framhaldsmenntun að loknu miðskólanámi og búa þá undir háskólanám. — **3. gr.** Í skólanum eru 4 ársbekkir. Greinast 3 efstu bekkirnir í

1) L. nr. 94, 23. júní 1936, VII. kafli.

2) Rgj. um notkun skólahúsa og samkomuhald í skólum, nr. 113 1958.

2 deildir: máladeild og stærðfræðideild. Heimilt er fræðslumálastjórn að stofna fleiri deildir við skólana samkvæmt tillögum hlutaðeigandi skólastjórnar. — [Fræðslumálastjórn er og heimilt, ef ástæða þykir til, að halda uppi miðskólakennslu við menntaskólana í óskiptum bekkjadeildum.][1]) — **4. gr.** Skólarnir eru jafnt fyrir pilta og stúlkur.

II. kafli. — Um inntöku nemenda í skólana. — **5. gr.** Skólastjórn úrskurðar um inntöku nemenda í skóla. — **6. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði: 1. að nemandi, sem tekinn er í 1. bekk, sé fullra 16 ára um næstu áramót. Aldursákvæði samkvæmt þessu gilda um inntöku í aðra bekki. Skólastjórn getur veitt undanþágu frá þessum ákvæðum; 2. að hann hafi engan næman sjúkdóm eða kvilla, sem öðrum geti að meini orðið; 3. að hann sé óspilltur að siðferði; 4. að hann leggi fram vottorð þau, sem reglugerð ákveður. — **7. gr.** Rétt til inngöngu í 1. bekk skólanna veitir miðskólapróf bóknámsdeildar með lágmarkseinkunn, sem ákveðin er í reglugerð. — **8. gr.** Til þess að verða tekinn í aðra bekki skólanna, verður nemandi að hafa staðizt miðskólapróf í bóknámsdeild með ákveðinni lágmarkseinkunn og árspróf næsta bekkjar fyrir neðan þann, er hann sækir um inntöku í. Auk þess verður hann að sýna, annaðhvort með prófi eða skilríkjum, er skólastjórn tekur gild, að hann hafi numið það, sem kennt er í þeim bekkjum, er hann kann að hafa hlaupið yfir.

III. kafli. — Um kennsluna. — 9. gr. Í skólunum skal kenna: íslenzku og íslenzk fræði, dönsku, ensku, þýzku, frönsku, latínu, sögu og félagsfræði, kristin fræði, náttúrufræði, eðlisfræði og efnafræði, stærðfræði og stjörnufræði, bókfærslu, íþróttir og söng. — Heimilt er stjórnum skólanna að fjölga kennslugreinum eða fækka að fengnu samþykki yfirstjórnar þeirra.

IV. kafli. — Um próf og einkunnir. — 10. gr. Í hverjum bekk skal að jafnaði halda próf í lok skólaárs, og er próf 4. bekkjar stúdentspróf. Árspróf veitir nemanda, er stenzt það, rétt til að setjast í næsta bekk fyrir ofan. Það getur verið lokapróf í einstökum greinum, eftir því sem fyrir verður mælt í reglugerð. — **11. gr.** Stúdentspróf veitir rétt til inngöngu í háskóla, með þeim takmörkunum, sem settar eru í lögum hans og reglugerð. — Menntaskólar einir hafa rétt til að brautskrá stúdenta. — Ákvæði 2. málsgr. raskar ekki þeim réttindum, sem einstakir skólar hafa þegar fengið. — **12. gr.** Við árspróf dæma kennarar skólanna um úrlausnir hver hjá öðrum. Við stúdentspróf og próf í þeim greinum, sem fyrr er lokið og til þess teljast, dæma hlutaðeigandi kennarar og prófdómendur, skipaðir af yfirstjórn skólanna að fengnum tillögum háskólaráðs og forstöðumanna skólanna. — **13. gr.** Um próf að öðru leyti og um einkunnir segir í reglugerð.[1])

V. kafli. — Um kennara skólanna. — 14. gr. Skólastjórar og fastir kennarar eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt launalögum. Þeir skulu skipaðir af forseta Íslands. Leita skal áður umsagnar skólastjórnar. — Tölu fastra kennara skal miða við það, að einn fastur kennari komi að jafnaði á hverja bekkjardeild. — Skólastjórar ráða stundakennara og annað starfsfólk skólanna með samþykki fræðslumálastjórnar. — **15. gr.** Þeir einir geta orðið fastir kennarar skólanna, sem lokið hafa fullnaðarprófi við háskóla eða aðra sambærilega stofnun í aðalgreinum þeim, er þeir eiga að kenna. Þeir skulu einnig hafa numið uppeldisfræði og stundað kennsluæfingar. — [Þessi ákvæði ná eigi til þeirra, sem nú eru fastir kennarar skólanna. Svo skulu og þeir, er lokið hafa umræddu fullnaðarprófi innan ársloka 1948, vera undanþegnir skilyrðinu um nám í uppeldisfræði og kennsluæfingum.][2]) — Undanþágur frá þessum ákvæðum má enn fremur veita er sérstaklega stendur á og þörf krefur, samkvæmt nánari fyrirmælum í reglugerð. — **16. gr.** [Skylt er kennara að kenna 24—27 kennslustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 22, er hann verður 55 ára, og 17, er hann verður 60 ára. Kennsluskylda núverandi kennara skal þó haldast óbreytt frá því sem ákveðið er í reglugerð fyrir Menntaskólann í Reykjavík, nr. 3 frá 8. febrúar 1937. — Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. — Fræðslumálastjórn ákveður kennsluskyldu skólastjóra. — Þegar nefnd er kennslustund í lög-

1) L. nr. 5, 30. jan. 1953, § 1.

1) Rgj. nr. 175, 27. sept. 1951, sbr. rgj. nr. 4, 8. jan. 1953, sbr. rgj. nr. 166 1958.

2) L. nr. 122, 22. des. 1947, § 1.

1946 Nr. 58 7. maí

um þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund.][1]) — **17. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal senda fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólans eða torveldi þau. — **18. gr.** Nánari ákvæði um réttindi kennara og skyldur standa í reglugerð.[2])

VI. kafli. — Um stjórn skólanna og yfirstjórn. — **19. gr.** Fræðslumálastjórn er yfirstjórn skólanna. — Skólastjóri og fastir kennarar skipa skólastjórn, eftir því sem nánara er ákveðið í reglugerð.

VII. kafli. — Ýmis ákvæði. — **20. gr.** Yfirstjórn skólanna skipar, í samráði við skólayfirlækni og skólastjóra, skólalækna til 5 ára í senn og ákveður þeim þóknun fyrir starfann. — Skólalæknar skulu hafa eftirlit með heilbrigði nemenda og hollustuháttum í skólunum. — **21. gr.** Um skólatíma og leyfi, nemendur, reglu og aga skal ákveðið í reglugerð.[2]) — [Ákvæði til bráðabirgða. Ráðherra getur, að fengnum tillögum hlutaðeigandi skólastjórnar, heimilað, að við menntaskólana starfi óskipt miðskóladeild til vorsins 1954.][3])

1949 Nr. 62 25. maí

Lög um eignarnám á lóðum vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík.

1. gr. Ríkisstjórninni heimilast að láta taka eignarnámi eftirtaldar lóðir í Reykjavík og mannvirki, er á þeim standa, vegna bygginga fyrir Menntaskólann í Reykjavík: a. Nr. 2c og 4a við Amtmannsstíg. b. Nr. 7 við Bókhlöðustíg. c. Neðri hluta lóðarinnar nr. 14 við Þingholtsstræti, allt að 105 flatarmetrum.

1) L. nr. 1, 1. jan. 1947, § 1, reglur nr. 55 1958.
2) Rgj. nr. 175, 27. sept. 1951.
3) L. nr. 33, 4. febr. 1952, § 1.

— **2. gr.** Eignarnámið skal fara fram samkvæmt lögum nr. 61 14. nóv. 1917.

1949 Nr. 62 25. maí

1946 Nr. 48 7. maí

Lög um gagnfræðanám.

I. kafli. — Gagnfræðastigið. Einkenni og tilgangur. — **1. gr.** Gagnfræðastigið er annað stig skólakerfisins. Það tengir saman barnaskóla annars vegar og sérskóla og menntaskóla hins vegar. — Skólar þessa stigs eru einkum ætlaðir unglingum á aldrinum 13—17 ára. — **2. gr.** Tilgangur gagnfræðanámsins er sá, að efla andlegan og líkamlegan þroska unglinga, veita þeim lögboðna fræðslu, búa þá undir framhaldsnám í menntaskólum, sérskólum og sérfræðinámsskeiðum og undir ýmis störf, sem krefjast góðrar almennrar menntunar. — **3. gr.** Á gagnfræðastiginu eru þrenns konar skólar með samræmdri námsskrá: unglingaskólar, miðskólar og gagnfræðaskólar.

II. kafli. — Skólahverfi og skólanefndir. — **4. gr.** . . .[1]) — **5. gr.** Í hverju skólahverfi skal vera að minnsta kosti einn skóli, sem veiti skyldufræðslu gagnfræðastigsins. Þó geta tvö eða fleiri skólahverfi staðið saman um einn slíkan skóla, ef hlutaðeigandi skólanefndir óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir. — **6. gr.** Skólastjórar gagnfræðastigsins eiga rétt til setu á fundum fræðsluráðs í sínu héraði. Hafa þeir þar málfrelsi og enn fremur tillögurétt varðandi mál þess skóla, er hver þeirra starfar við. Heimilt er að veita kennurum gagnfræðastigsins aðgang með sömu réttindum að fundum fræðsluráðs, þegar þeir óska þess. — **7. gr.** Námsstjórar gagnfræðastigsins geta setið fundi fræðsluráðs og skólanefnda með tillögurétti og málfrelsi. Þeir hafa og rétt til að kveðja fræðsluráð og skólanefndir til funda. — **8. gr.** Fræðsluráð gera tillögur til fræðslumálastjórnarinnar um stofnun gagnfræðastigsskóla hvert í sínu héraði og um lengd skólaskyldu. Þau hafa eftirlit með fjárhag og rekstri allra skóla gagnfræðastigsins í héraðinu og gæta þess, að þeir ræki þær skyldur, sem á þeim hvíla, samkvæmt lögum og reglugerðum.[2]) — **9. gr.** Við hvern gagnfræðaskóla og miðskóla skal vera skólanefnd skipuð 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu 4 þeirra kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd. — Ef tvö eða fleiri fræðsluhéruð standa saman um skóla, kýs hver sýslunefnd tvo skólanefndarmenn.

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.
2) Erindisbréf nr. 117 og 118 1962.

1946 Nr. 48 7. maí

Fræðslumálastjórn skipar einn mann í nefndina, og er hann formaður. Skipun hans gildir um sama tímabil. — Þar sem skyldufræðsla gagnfræðastigsins fer fram í barnaskólum, skal vera sama skólanefnd fyrir bæði skólastigin. Nú standa tvö eða fleiri skólahverfi saman um skóla, sem veitir aðeins skyldufræðslu gagnfræðastigsins, og setur fræðslumálastjórn þá reglur um fjölda skólanefndarmanna og hve margir skulu kosnir fyrir hvert skólahverfi, og skal í því efni hafa hliðsjón af fólksfjölda. — Heimilt er að fela fræðsluráði störf skólanefndar við þessa skóla, ef fræðslumálastjórn og hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir eru sammála um það. — **10. gr.** Skólanefndir hafa eftirlit með fræðslu gagnfræðastigsins, hver í sínu skólahverfi, undir umsjón fræðsluráðs og fræðslumálastjórnar. Verkefni þeirra er einkum: a) að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til lögboðins skólahalds; b) að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórastöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær; c) að láta fræðslumálastjórn í té rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórastöður ásamt tillögum um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar; d) að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur; e) að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki, og að þeim og öðrum munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt; f) að hafa eftirlit með skólasókn skólaskyldra unglinga í hverfinu og gera nauðsynlegar ráðstafanir, ef fræðsluskylda er vanrækt; g) að gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags, og senda hana í tæka tíð sveitarstjórn og fræðslumálastjórn. — Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.[1])

III. kafli. — Fræðsluskylda og skólaskylda.

— **11. gr.**. Skylt er hverjum, sem lokið hefur barnaprófi, að hefja gagnfræðanám, og lýkur skyldunámi með unglingaprófi á því ári, sem nemandinn verður 15 ára. — **12. gr.** Heimilt er sveitarfélagi að ákveða, að skyldunám skuli ná til þess árs, er nemandinn verður 16 ára, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð og fræðslumálastjórn ákvörðunina. Fræðsluráði er rétt að gera tillögu til fræðslumálastjórnar um, að skyldunámi sé lokið í hlutaðeigandi héraði á því ári, er nemandinn verður 16 ára. Fallist fræðslumálastjórn á slíka tillögu, tekur hún gildi. — Í þeim sveitarfélögum lýkur skyldunámi með miðskólaprófi. — **13. gr.** Heimilisfaðir unglings, sem skylt er að stunda gagnfræðanám, ber ábyrgð á, að hann hljóti lögboðna fræðslu og sæki lögskipuð próf. — **14. gr.** Ef unglingur kemur ekki til innritunar í skóla eða til prófs, þegar skylt er, og eigi eru gildar ástæður fyrir fjarvist, skal skólanefnd áminna forráðamann hans, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag, eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð. — Nú vanrækir skólaskyldur unglingur skólasókn til muna þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við hann og forráðamann hans, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann unglingsins. Leggist vanræksla eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag, eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar. — Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka unglinginn burt af heimilinu og ráðstafa honum, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista unglinginn utan heimilis síns. — **15. gr.** Undanþegnir frá því að stunda lögboðið nám í skólum gagnfræðastigsins eru: a. Unglingar, sem stunda nám í viðurkenndum einkaskólum, er veita fræðslu þessa stigs. b. Unglingar, sem fengið hafa leyfi hlutaðeigandi skólanefndar og skólastjóra til þess að stunda nám utan skóla, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólanum, þegar skólastjóri óskar þess. c. Unglingar, sem að dómi skólalæknis og skólastjóra geta ekki haft not venjulegrar skólagöngu vegna líkamlegra eða andlegra annmarka. d. Unglingar, sem að dómi skólastjóra og kennara trufla starf skólans með óhlýðni og óviðeigandi framkomu, svo og þeir, sem hætt er við, að leiði aðra nemendur á glapstigu með fordæmi sínu. — **16. gr.** Heimilisfeður þeirra unglinga, sem æskja undanþágu samkvæmt a- og b-lið 15. gr., skulu senda skriflega beiðni um hana til hlutaðeigandi skólastjóra eigi síðar en mánuði áður en skóli á að hefjast ár hvert. Skólastjóri leggur beiðnirnar fyrir skólanefnd. Á sama hátt skal tilkynna flutning skólaskyldra unglinga milli skólahverfa. — **17. gr.** Þeim unglingum, sem um getur í

1) Erindisbréf nr. 117 og 118 1962.

1946 Nr. 48 7. maí

c- og d-lið 15. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi. — Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum unglingum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum unglingum.

IV. kafli. — Skólar gagnfræðastigsins. — 18. gr. Unglingaskólar eru tveggja ára skólar, og lýkur námi í þeim með unglingaprófi. Er það landspróf að öllu eða nokkru leyti, eftir því sem ákveðið er í reglugerð. — **19. gr.** Unglingapróf veitir rétt til framhaldsnáms í miðskólum og gagnfræðaskólum. — **20. gr.** Miðskólar eru þriggja ára skólar, og lýkur námi í þeim með miðskólaprófi. Er það landspróf að öllu eða einhverju leyti, eftir því sem ákveðið er í reglugerð.[1]) Með miðskólaprófi lýkur skyldunámi í þeim sveitarfélögum, þar sem skyldunám nær til 16 ára aldurs. Miðskólar veita einnig unglingapróf. — **21. gr.** Miðskólapróf veitir rétt til framhaldsnáms í gagnfræðaskólum og ýmsum sérskólum, allt samkvæmt lögum og reglugerðum hvers skóla. — **22. gr.** Gagnfræðaskólar eru fjögurra ára skólar, og lýkur námi í þeim með gagnfræðaprófi. Þeir veita einnig unglingapróf og miðskólapróf. — **23. gr.** Gagnfræðapróf veitir rétt til ýmissa opinberra starfa, rétt til inngöngu í sérskóla og til þátttöku í sérfræðinámsskeiðum, eftir því sem ákveðið er í lögum og reglugerðum. — **24. gr.** Allir skólar gagnfræðastigsins skulu starfa í höfuðdráttum eftir samræmdri námsskrá, þannig að fyrsti bekkur unglingaskóla svari sem næst til fyrsta bekkjar í miðskóla eða gagnfræðaskóla, annar bekkur unglingaskóla til annars bekkjar miðskóla eða gagnfræðaskóla og þriðji bekkur miðskóla til þriðja bekkjar í gagnfræðaskóla. — **25. gr.** Í fræðsluhéruðum utan kaupstaða, þar sem gagnfræðaskólar eru tveggja ára skólar, starfa þeir samkvæmt námsskrá tveggja efstu bekkja gagnfræðaskólanna. Unglingapróf veitir rétt til inngöngu í fyrri bekk slíkra skóla, en miðskólapróf í annan bekk. Þeir veita einnig miðskólapróf. — **26. gr.** Skólar gagnfræðastigsins greinast í tvær hliðstæðar deildir, verknámsdeild og bóknámsdeild, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð hvers skóla. Barnapróf veitir rétt til inngöngu í hvora þessara deilda um sig. — **27. gr.** Í verknámsdeild skal verja allt að helmingi námstímans til verknáms. Til verknáms telst ýmiss konar handavinna, matreiðsla, þjónustubrögð, teiknun, skrift, vélritun, íþróttir o. fl. Leitazt skal við að haga verknámi eftir þörfum og hæfileikum hvers nemanda. Að öðru leyti skal námstímanum varið til bóknáms og einkum lögð áherzla á íslenzku og íslenzk fræði, reikning, stærðfræði og náttúruvísindi. — **28. gr.** Í bóknámsdeild skal þremur fjórðu hlutum námstímans hið minnsta varið til bóknáms, en allt að fjórða hluta til verknáms. — Megináherzla skal lögð á íslenzku, íslenzk fræði, reikning, stærðfræði og erlend tungumál, en auk þess skulu kennd önnur hagnýt og menntandi fræði, eftir því sem ákveðið er í námsskrá. — **29. gr.** Skylt er kennurum gagnfræðastigsins að greiða fyrir þeim nemendum, sem vilja flytjast milli deilda og að þeirra dómi eru til þess hæfir. Má gera þetta með sérstökum námsskeiðum eða á annan hátt, er bezt hentar við hvern skóla. — **30. gr.** Fræðslumálastjórn semur námsskrá fyrir alla skóla gagnfræðastigsins.[1]) Er þar tekið fram, hvaða námsgreinar skulu kenndar í hverjum bekk, og hvaða atriði hverrar námsgreinar. Skal í því efni leita tillagna sérfróðra manna, svo sem skólastjóra, kennara og námsstjóra. — **31. gr.** Skyldunámi má ljúka hvort sem vill í verknámsdeild eða bóknámsdeild. Fræðslumálastjórn setur reglur um efni og magn skyldunáms, um leið og námsskrá samkvæmt 30. gr. er samin.

V. kafli. — Störf skólanna. — 32. gr. Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla. — Fræðslumálastjórn setur skólastjórum og kennurum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafunda.[2]) — **33. gr.** Skólastjóri gerir ásamt skólanefnd tillögur til fræðslumálastjórnar um val kennara. — **34. gr.** Fræðslumálastjórn er heimilt að ráða tvo námsstjóra fyrir gagnfræðastigið. — **35. gr.** Námsstjórar annast eftirlit með öllum skólum gagnfræðastigsins og gefa fræðslumálastjóra skýrslu um þá. Þeir skulu og vera skólastjórum og kennurum til aðstoðar og leiðbeiningar í starfi þeirra. — Fræðslumálastjórn setur námsstjórum erindisbréf. — **36. gr.** Fræðslumálastjórn skal leita álits námsstjóra um þær umsóknir, sem berast um skólastjórastöður við skóla gagnfræðastigsins, þeir gera tillögur um val skólastjóra, svo og vara- og þrautavaratillögur, ef umsækjendur eru svo margir. — **37. gr.** Til þess að verða skipaður kennari við skóla gagnfræðastigsins, þarf eftirtalin skilyrði: a) að hafa almenna kennara-

1) Rgj. nr. 51, 14. apríl 1947.

1) Auglýs. nr. 192 1960.
2) Erindisbréf nr. 119 1962 og 120 1962.

menntun eða stúdentsmenntun að viðbættu námi í uppeldis- og kennslufræðum, er fræðslumálastjórnin metur gilt. [Þó má skipa menn, er lokið hafa kennaraprófi eða meistaraprófi við Háskóla Íslands eða hliðstæðu prófi við sambærilega stofnun, innan ársloka 1948, kennara við skóla gagnfræðastigsins, enda þótt þeir hafi eigi stundað nám í uppeldis- og kennslufræðum;][1]) b) að hafa stundað eins til tveggja ára nám hið minnsta við háskóla í þeirri fræðigrein, sem ætlazt er til, að verði aðalkennslugrein hlutaðeiganda, enda sýni hann skilríki fyrir árangri af háskólanáminu; c) að hafa kennt tvö til þrjú ár og hlotið meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra; d) að vera hæfur til að kenna fleiri en eina námsgrein. — Heimilt er og að gera að föstum kennurum þá, sem kennt hafa tvö ár hið minnsta með góðum árangri við skóla, sem svara til gagnfræðastigsins, þegar lög þessi taka gildi, enda komi meðmæli skólastjóra til. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennarastöðu, skal þá skólanefnd og fræðslumálastjórn leitast við að fá til hæfan mann, og má að tveim árum liðnum gera hann að föstum kennara, enda komi meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra til. — Verknámskennarar, þar með taldir íþróttakennarar, þurfa þó ekki að fullnægja skilyrðum b-liðar, en verða að hafa sérmenntun í kennslugreinum sínum, er fræðslumálastjórn metur gilda. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við skóla gagnfræðastigsins, þegar lög þessi koma til framkvæmda. — **38. gr.** Skylt er kennara að kenna allt að 30 kennslustundum á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 25, er hann verður 55 ára, og í 20, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, ef þörf gerist, svo og vegna mikillar heimavinnu, eða taka tillit til slíkra aukastarfa, þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. Skólanefnd ákveður kennsluskyldu skólastjóra með samþykki fræðslumálastjórnar.[2]) — Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund. — **39. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau. — **40. gr.** Skólar gagnfræðastigsins mega starfa allt að níu mánuðum ár hvert. Að öðru leyti skal miða árlegan starfstíma hvers skóla við það, að komizt verði yfir þá námsskrá, sem honum er sett, með þeim árangri, sem til er ætlazt. — Skólanefnd gerir tillögur til fræðslumálastjórnar um starfstíma hlutaðeigandi skóla, en heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða annan skólatíma en í tillögum greinir. — **41. gr.** Í lok hvers skólaárs skulu fara fram próf, skrifleg, munnleg eða verkleg í öllum námsgreinum hvers skóla. Kennarar annast prófin og eru prófdómendur hver hjá öðrum, nema við landspróf og gagnfræðapróf. Heimilt er skólastjóra og kennurum að hafa próf í einstökum eða öllum námsgreinum svo oft sem þurfa þykir á skólaárinu. — **42. gr.** Landspróf fara fram samtímis um land allt við sams konar skóla. Þau eru skrifleg eða verkleg. Sérstök prófnefnd, er fræðslumálastjórn setur, velur verkefni, og eru þau hin sömu fyrir sams konar próf við alla skóla. Fræðslumálastjórn skipar prófdómendur við gagnfræðapróf. — **43. gr.** Skólastjóri ræður starfsmenn skólanna, aðra en fasta kennara, með samþykki skólanefndar. — Öllu starfsliði hvers skóla ber að vinna að félagsþroska og alhliða menningu nemenda. — **44. gr.** Skólar gagnfræðastigsins eru heimavistarskólar eða heimangönguskólar, eftir því sem henta þykir á hverjum stað og fræðslumálastjórn ákveður. — **45. gr.** Fræðsluráð getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við heimavistarskóla gagnfræðastigsins. Skal búið rekið með hags-

1) L. nr. 123, 22. des. 1947, § 1.

2) Rgj. nr. 34, 20. febr. 1948, nr. 92 1956, reglur nr. 146 1961, nr. 55 1957, auglýs. nr. 171 1963.

1946 Nr. 48 7. maí

1946 Nr. 48 7. maí

muni skólans og heimavistarinnar fyrir augum, og þar, sem henta þykir, skal nemendum skólans gefinn kostur á námsskeiðum í landbúnaðarvinnu á búinu. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólastjóra. — **46. gr.** Í reglugerð hvers skóla skulu sett ákvæði um inntöku nemenda í skólann, um aga, skipting námstíma milli námsgreina, um tilhögun prófa, einkunnagjafir og flutning nemenda milli bekkja, svo og um önnur þau atriði í starfi skólans, sem þurfa þykir.

VI. kafli. — Fjármál skólanna o. fl. — 47. gr. ...[1]) Í hverju skólahverfi skal vera skólahúsnæði, er nægi fyrir skólaskylda unglinga í hverfinu. — **48. gr.** Fræðsluráð hvers héraðs semur í samráði við hlutaðeigandi skólanefndir áætlun um, hvar gagnfræðastigsskólar skuli starfa í héraðinu. Náist ekki samkomulag milli fræðsluráðs og skólanefndar, sker fræðslumálastjórn úr ágreiningnum. ...[1]) — **49. gr.** Hlutaðeigandi sveitarfélög skulu leggja unglinga- og miðskólum til ókeypis lóðir fyrir hús, leikvelli og ýmiss konar nauðsynleg störf, allt nægilega stórt og hentugt að dómi fræðslumálastjórnar. — **50. gr.** ...[1]) — **51. gr.** Fræðslumálastjórn lætur semja og gefa út leiðbeiningar um byggingu og fyrirkomulag skólahúsa, og skulu fylgja þeim tillögu-uppdrættir að ýmsum stærðum og gerðum skólahúsa. — **52., 53., 54. og 55. gr.** ...[1]) — **56. gr.** ...[1]) Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna kostnaðinum á sveitarfélögin samkvæmt 54. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr. ...[1]) — **57. gr.** ...[1])

VII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 58. gr. Skólar gagnfræðastigsins skulu vera sérstakir skólar og starfa í eigin húsnæði, þar sem því verður við komið. — Í skólahverfum í sveitum skal þó að jafnaði starfa unglingaskóli í sambandi við barnaskólann. Má þá fela skólastjóra barnaskólans að hafa einnig forstöðu unglingaskólans. — **59. gr.** Eigi skal starfrækja miðskóla né gagnfræðaskóla með færri nemendum en svo, að 15 nemendur séu í ársdeild að jafnaði. Þó getur fræðslumálastjórn veitt styrk til þess að halda uppi kennslu í námsgreinum þessara skóla, þar sem þeir eru ekki starfræktir, ef ástæða þykir til. Kennslan fari að jafnaði fram í sambandi við unglingaskóla. Styrkur sé miðaður við þann hluta af fullum kennaralaunum, sem næst sé hlutfallinu milli námstíma og nemendafjölda á þeim stað annars vegar móti fullu starfi kennara hins vegar. — **60. gr.** Ef skólaskyldur unglingur óskar þess að flytjast í annan skóla, skulu forráðamenn unglingsins tilkynna það hlutaðeigandi skólastjóra. Skólastjóri sendir síðan skýrslu um unglinginn til þess skóla, er hann á að flytjast í, ásamt vitnisburði um fyrri skólavist. — **61. gr.** ...[1]) — **62. gr.** Skólar þeir, sem svara til skóla gagnfræðastigsins, er lög þessi taka gildi, falla undir ákvæði þeirra, ef forráðamenn skólanna óska þess. Tekur ríkið og hlutaðeigandi sveitarfélag við eignum þeirra, réttindum og kvöðum án endurgjalds. Hlutdeild ríkisins og sveitarfélaganna í eignum þessara skóla skal vera í sama hlutfalli og framlög stofnkostnaðar samkvæmt lögum þessum. — **63. gr.** Almennir kvennaskólar falla undir ákvæði þessara laga, ef hlutaðeigandi fræðsluráð mælir með því og fræðslumálastjórn samþykkir. Fræðslumálastjórn getur sett sérstakar reglur um skipan skólanefnda við þessa skóla. — **64. gr.** Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda skóla, sem kostaðir eru af fé einstakra manna eða stofnana, til þess að veita fræðslu gagnfræðastigsins, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hlíti þeir sama eftirliti og aðrir skólar stigsins.

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.

1946 Nr. 48 7. maí

Lög um heimild fyrir sýslu- og bæjarfélög til að starfrækja lýðskóla með skyldu-vinnu nemenda gegn skólaréttindum.

1936 Nr. 28 1. febr.

1. gr. Heimilt skal sýslunefndum og bæjarstjórnum að ákveða það lýðskólafyrirkomulag innan sýslu- eða bæjarfélagsins, að allir ungir menn verkfærir á aldrinum 18 ára vinni kauplaust líkamleg störf í þarfir síns sýslu- eða bæjarfélags, þar sem þeir eiga heimili, 7 vikur að vorlagi, gegn ókeypis húsavist og kennslu við verklegt og bóklegt nám í skóla í 6 mánaða tíma annan hvorn næstu tveggja vetra eftir að vinnan hefur farið fram. — Þó skulu undanþegnir skyldu-vinnu allir þeir, er innan 18 ára aldurs hafa stundað að minnsta kosti eins vetrar nám við annan skóla en barnaskóla. — Heimilt skal og sýslu- og bæjarfélögum að ákveða sams konar skólafyrirkomulag fyrir ungar stúlkur á aldrinum 18 ára, með öllum hinum sömu

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.

1936 Nr. 28 1. febr.

skyldum og réttindum og ákveðið er í lögum þessum, að skuli gilda fyrir pilta. — Þó skal ekki byggja skóla fyrir stúlkur í neinu sýslueða bæjarfélagi fyrr en reynsla nokkur er fengin af piltaskóla í sama héraði. — **2. gr.** Nú lízt meiri hluta sýslunefndar eða bæjarstjórnar að starfrækja lýðskóla með slíku fyrirkomulagi, og skal það þá með leynilegri atkvæðagreiðslu borið undir alla kjósendur til sýslunefndar eða bæjarstjórnar, og skal um atkvæðagreiðsluna fara á sama hátt og segir í lögum um kosningar til Alþingis. — **3. gr.** Ef ⅔ hlutar allra kosningabærra manna í sýslunni eða bænum samþykkja starfrækslu lýðskóla með slíku fyrirkomulagi, þá skal fullkomið skólahús, þegar fé er veitt til þess í fjárlögum, af þeirri stærð, er áætlað nemendatal í sýslunni eða bæjarfélaginu útheimtir, byggt á kostnað ríkissjóðs á þeim stað, er viðkomandi sýslunefnd eða bæjarstjórn ákveður og yfirstjórn fræðslumála getur fallizt á. — **4. gr.** Hætti sýslu- eða bæjarfélag að starfrækja skóla með þessu fyrirkomulagi áður en 40 ár eru liðin frá þeim tíma, að skólahúsið var fullgert, skal sýslueða bæjarfélag endurgreiða til ríkissjóðs byggingarkostnaðinn á 40 árum. Þó skal dragast frá 1/40 hluti þess fjár fyrir hvert ár, sem skólinn hefur verið starfræktur samkv. lögum þessum. — **5. gr.** Með reglugerð, er viðkomandi sýslunefnd eða bæjarstjórn semur og samþykkir og yfirstjórn fræðslumála staðfestir, skal ákveða stjórn, tilhögun vinnunnar og skólans. — Þar má setja ákvæði um undanþágu að því er aldurstakmark nemenda snertir, svo og sektarákvæði gagnvart þeim, sem eru þess valdandi, að nemandi kemur eigi til skólavinnunnar, þegar hann er kallaður. — Skulu sektirnar renna í sýslueða bæjarsjóð. — Loks má í reglugerð setja ákvæði um það, að þann tíma skólaársins, er vinnan og skólinn stendur eigi yfir, sé hverjum nemanda heimilt að leita sér atvinnu þar, sem hann vill, án þess að leysa lausamennskuleyfi, og sömuleiðis ákvæði um það, að ef einhver nemandi vill eigi nota rétt sinn til skólans, þá standi plássið hverjum þeim opið, er stunda vill nám í skólanum lengur en einn vetur.

1928 Nr. 19 7. maí

Lög um fræðslumálanefndir.

1. gr. Stjórn barnakennarafélags Íslands, forstöðumaður kennaraskólans og fræðslumálastjóri skulu skipa fræðslumálanefnd barnaskóla Íslands. Stjórn barnakennarafélagsins skal kosin skriflega um land allt, enda hafi allir starfandi barnakennarar rétt til að vera félagsmenn. — **2. gr.** Fræðslumálanefnd barnaskólanna gerir tillögur til ráðuneytisins um námsskrár fyrir barnafræðslu landsins, löggildingu kennslubóka,[1]) tilhögun prófa og um hámark og lágmark kennslustundafjölda fyrir hvert barn á dag. Ráðherra staðfestir tillögur nefndarinnar og auglýsir þær með hæfilegum fyrirvara. Samþykki fræðslumálastjórnarinnar þarf til að víkja frá námsskrá. — **3. gr.** Með reglugerð má fyrirskipa þriggja manna fræðslunefnd við ungmennaskóla landsins. Skal fræðslumálastjóri sjálfkjörinn í nefndina, en meðnefndarmenn skipar ráðherra til þriggja ára í senn úr hópi starfsmanna við framangreinda skóla. Fræðslumálanefnd þessi hefur með höndum hliðstætt starf fyrir ungmennaskólana eins og til er tekið í 2. gr. að því er snertir barnaskóla landsins. — **4. gr.** Fræðslumálanefndir starfa launalaust, en fá endurgreidd nauðsynleg útgjöld til síma, bréfaskrifta og aðstoðar. — **5. gr.** Nú brýtur skóli í verulegum atriðum í bága við fyrirskipanir þær, sem gefnar eru eftir lögum þessum, og skal þá landsstjórninni skylt að halda eftir styrk eða launagreiðslum til hans, þar til úr er bætt.

1928 Nr. 19 7. maí

Lög um fræðslu barna.

1946 Nr. 34 29. apríl

I. kafli. — Hlutverk barnaskóla. — 1. gr. Barnaskólar skulu leitast við að haga störfum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir nemenda sinna, hjálpa þeim að öðlast heilbrigð lífsviðhorf og hollar lífsvenjur, vera á verði um líkamshreysti þeirra og veita þeim tilsögn í lögskipuðum námsgreinum, hverjum eftir sínum þroska.

II. kafli. — Skólaskylda. — 2. gr. Skylt er að halda barnaskóla í öllum skólahverfum landsins fyrir börn á aldrinum 7—13 ára, sbr. þó 3. gr., og er öllum börnum á þessum aldri skylt að sækja skóla, nema undanþága hafi verið veitt samkv. 3. og 5. gr. — Þegar tilgreindur er aldur barna í lögum þessum, miðast hann ávallt við það almanaksár, er þau ná nefndum aldri. — **3. gr.** Nú sækir skólanefnd í skólahverfi í sveit um, að skólaskylda hefjist ekki í skólahverfi hennar fyrr en við 8, 9 eða 10 ára aldur, og getur fræðsluráð þá veitt undanþágu að fengnum meðmælum námsstjóra. — Þar, sem þessi ráðstöfun hefur verið gerð, skulu heimilin annast og

1) Sbr. l. nr. 51, 7. apríl 1956, og rgj. nr. 24, 27. jan. 1941.

kosta fræðsluna frá sjö ára aldri barnanna, unz skólaskylda hefst í hverfinu, en hlíta um hana eftirliti kennara skólahverfisins. — Nú er vanrækt fræðsla yngri barna í skólahverfi, þar sem undanþága hefur verið veitt, og eigi um bætt þrátt fyrir áminningu fræðslumálastjórnar, og nemur hún þá undanþáguna úr gildi. — **4. gr.** Heimilisfaðir skólaskylds barns ber ábyrgð á, að það hljóti lögmælta fræðslu og sæki lögskipuð próf. — **5. gr.** Undanþegin frá að sækja almenna barnaskóla eru: a. börn, sem sækja viðurkennda einkaskóla; b. börn, sem hafa fengið leyfi skólanefndar og skólastjóra til að stunda nám utan skólans, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólann, þegar skólastjóri óskar þess; c. börn, sem að dómi hlutaðeigandi kennara, skólastjóra og skólalæknis skortir hæfileika til þess að stunda nám í almennum barnaskóla; d. börn, sem að dómi sömu aðila spilla góðri reglu í skólanum og eru miður heppilegt fordæmi öðrum börnum; e. börn, sem að dómi skólalæknis hafa eigi heilsu eða önnur líkamleg skilyrði til að stunda venjulegt barnaskólanám. — **6. gr.** Þeim börnum, sem um getur í c-, d- og e-liðum 5. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi. — Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum börnum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum börnum. — **7. gr.** Nú kemur barn að ástæðulausu ekki til innritunar, þegar því er skylt, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann þess, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemi 5—10 kr. á dag eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð. — Nú vanrækir barn, sem innritað er í skóla, skólasókn til muna, þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við það og forráðamann þess, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann barnsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemi 5—10 kr. eftir úrskurði valdsmanns fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar. — Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka barnið af heimilinu og ráðstafa því utan þess, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanrækslunna, er henni skylt að vista barnið í stofnun eða á öðru heimili, er nefndin ber traust til.

III. kafli. — Skólaskipan og skólahúsnæði.

— **8. gr.** Hver sýsla og hver kaupstaður er fræðsluhérað. Þó skal sameina tvær sýslur í eitt fræðsluhérað svo og hrepp eða hluta úr hreppi fræðsluhéraði annarrar sýslu, þegar fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi fræðsluráð samþykkja. Hvert fræðsluhérað er eitt eða fleiri skólasvæði, og er einn barnaskóli í hverju skólahverfi. — **9. gr.** Fræðslumálastjórn mælir fyrir um, hvernig fræðsluhéraði skuli skipt í skólahverfi, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð skiptinguna. Fræðsluráði er skylt að leita álits hlutaðeigandi skólanefnda um skiptingu fræðsluhéraðs í skólahverfi. — **10. gr.** Í hverju skólahverfi skal vera skólahús á hentugum stað, og fullnægi það þörfum fyrir barnaskólahald í hverfinu. Fræðslumálastjórn setur reglur um lágmarkskröfur til skólahúsnæðis. — **11. gr.** Heimangönguskólar skulu vera þar, sem staðhættir leyfa, en þar, sem heimangöngu verður ekki við komið sökum mikilla vegalengda, skal reisa heimavistarskóla og keppa að því, að skólahverfi þeirra verði svo fjölmenn, að fullkomið starf verði við þá fyrir tvo fasta kennara eða fleiri. — **12.** og **13. gr.** ...[1] — **14. gr.** Viðhald skólahúsa og skólahúsgagna er sveitarfélögum skylt að annast samkvæmt reglum, er fræðslumálastjórn setur. Í kaupstöðum eru umráð skólahúsnæðis í höndum bæjarstjórna, en eigi er heimilt að leyfa notkun skólahúsnæðis nema samþykki skólanefndar komi til. Utan kaupstaða eru umráð skólahúsnæðis í höndum skólanefnda. Umráð húsgagna og annarra muna í þágu skólastarfsins eru í höndum skólastjóra, en eigi má hann ráðstafa þeim til notkunar utan skólans, nema samþykki skólanefndar og sveitarstjórnar komi til.

IV. kafli. — Kennarar. — 15. gr. ...[1] — **16. gr.** Engan má setja eða skipa kennara við barnaskóla, nema hann hafi lokið viðurkenndu kennaraprófi, sé eigi haldinn næmum sjúkdómi og hafi óflekkað mannorð. — Skólastjórar og kennarar heimavistarskóla skulu ekki skipaðir fyrr en eftir tveggja ára reynslutíma í heimavistarskóla. — **17. gr.** Kennara er skylt að kenna að jafnaði 36 kennslustundir á viku, en á því skólaári, sem kennari verður 55 ára, má fræðslumálastjórn fækka skyldustundum hans um 6 á viku og um aðrar 6, er hann verður sextugur.[2] — Kennslustundafjöldi skólastjóra skal ákveð-

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23. — 2) Rgj. nr. 92 1956; stundakennsla auglýs. nr. 171 1963.

inn í erindisbréfi. Eigi verður skólastjóri leystur frá þeirri kennsluskyldu, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til. — Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 40 mín. kennslustund. — **18. gr.** Kennari, sem skipaður er, settur eða ráðinn til starfs við barnaskóla, skal gegna því samkvæmt erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur. — **19. gr.** ...[1])— **20. gr.** Skólastjóri fer í skóla sínum með umboð fræðslumálastjórnar og skólanefndar gagnvart kennurum skólans, nemendum og forráðamönnum þeirra. — Hann stjórnar öllu starfi skólans eftir gildandi lögum og reglum og ber ábyrgð á því gagnvart fræðslumálastjórn og skólanefnd. — Skólastjóri á sæti á fundum skólanefndar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt. — Skólastjóri ræður stundakennara með samþykki skólanefndar.[2]) — **21. gr.** Ef sveitarstjórn óskar, getur hún skipað einn af kennurum skóla sem yfirkennara. Skal hann vera skólastjóra til aðstoðar í starfi hans. Allan kostnað við skipun yfirkennara skal greiða úr sveitarsjóði. — **22. gr.** ...[1]) — **23. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum barnakennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsárum skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau. — **24. gr.** ...[1])

V. kafli. — Fræðsluráð og skólanefndir.[a]) — **25. gr.** Í hverju fræðsluhéraði skal vera fræðsluráð, skipað 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu þeir kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd. Séu 2 sýslur í fræðsluhéraði, skal sú sýslan, sem fjölmennari er, kjósa 3 fræðsluráðsmenn, en hin tvo. Fræðsluráð kýs sér formann úr sínum hópi. Hlutverk fræðsluráðs er að hafa á hendi stjórn sameiginlegra skólamála fræðsluhéraðsins. Fræðslumálastjórn setur fræðsluráði erindisbréf.[1]) — **26. gr.** Í hverju skólahverfi skal vera skólanefnd, skipuð þremur mönnum. Skulu tveir þeirra kosnir af nýkosinni sveitarstjórn, en fræðslumálastjórn skipar einn, og skal hann vera formaður. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef krafa kemur fram um það. Ef tveir eða fleiri hreppar eru í skólahverfi, setur fræðslumálastjórn reglur um kosningu skólanefndar, sem má þá vera skipuð 5 mönnum.[2]) Varamenn skulu kosnir samtímis aðalmönnum. Kjörtímabil skólanefnda og fræðsluráða skal vera hið sama og sveitarstjórna, og um kjörgengi skulu sömu reglur gilda. — Í kaupstöðum er heimilt að fela fræðsluráði störf skólanefndar, ef fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi bæjarstjórn samþykkir. — **27. gr.** Formaður kallar skólanefnd til funda, svo oft sem þurfa þykir. Skylt er honum að kveðja nefndina saman, ef einn nefndarmanna eða skólastjóri óskar þess. Skólastjóri skal ávallt boðaður á fundi skólanefndar. Skólanefnd getur enga ályktun gert, nema meiri hluti hennar sé á fundi. Allar ályktanir skulu ritaðar í gerðabók. Enginn skólanefndarmanna hefur atkvæðisrétt um þau mál, er varða hann sjálfan. — **28. gr.** Skólanefnd skal sjá um, að öll skólaskyld börn í skólahverfinu njóti lögboðinnar fræðslu. Hún semur samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar skýrslu um þau börn í skólahverfinu, sem sækja ekki hinn almenna barnaskóla. — **29. gr.** Þegar kennarastaða losnar í skólahverfinu, skal skólanefnd tafarlaust tilkynna það fræðslumálastjórn, sem auglýsir stöðuna, ef fyrirvari er nægur. Þurfi hins vegar að setja kennara fyrirvaralítið, getur fræðslumálastjórn sett hann í samráði við skólanefnd án undangenginnar auglýsingar, en auglýsa skal þá stöðuna á næsta ári. — **30. gr.**[a]) Skólanefnd veitir viðtöku umsóknum um kennarastöður og skal, er fjöldi umsókna leyfir, tilnefna eigi færri en tvo umsækjendur um hverja stöðu, er hún telur helzt koma til greina. Skylt er skólanefnd að leita álits skólastjóra um umsækjendur, ef velja á kennara, en námsstjóra, ef velja á skólastjóra. Verði ágreiningur um umsækjendur innan skólanefndar eða milli

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.
2) Erindisbréf nr. 119 og 120 1962.
a) XI, 333.

1) Erindisbréf nr. 117 og 118 1962.
2) Reglur nr. 123 1954.
a) (IX, 704).

skólanefndar annars vegar og skólastjóra eða námsstjóra hins vegar, getur hver aðili um sig gert tillögur til fræðslumálastjórnar. Rökstudd greinargerð skal ávallt fylgja tillögum skólanefndar, skólastjóra og námsstjóra um val manna í kennarastöður. — **31. gr.** Skólanefnd skal líta eftir, að skólinn hafi allan nauðsynlegan aðbúnað, svo sem húsnæði, skólalóð, leikvelli, kennslutæki og innanstokksmuni. Sér hún í samráði við skólastjóra um viðhald alls þessa og aukningu eftir þörfum. — **32. gr.** Skólanefnd gerir tillögur til sveitarstjórnar um fjárframlög til skólahalds. Skólanefnd annast um samningu skýrslna ...[1]) samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar. Erindisbréf fyrir skólanefndir skal gefið út af fræðslumálastjórn. — **33. gr.** . . .[1]) — **34. gr.** Ef fræðslumálastjórn og bæjarstjórn Reykjavíkur verða ásátt um það, skal í Reykjavík skipa fræðslufulltrúa, sem skal hafa með höndum þau störf, er þessir aðiljar semja um að fela honum, þ. á m. framkvæmd á ákvörðunum skólanefnda eftir því sem við getur átt. ...[1])

VI. kafli. — Kennsluskipan og starfstími skóla. — **35. gr.** Hver barnaskóli skiptist í tvær deildir, yngri deild og eldri deild. Til yngri deildar teljast skólaskyld börn innan 10 ára aldurs, en til eldri deildar 10 ára börn og eldri. — **36. gr.** Í yngri deild skal kenna eftirtaldar námsgreinar: íslenzku, skrift, reikning, átthagafræði, handavinnu, leikfimi og söng. — Í eldri deild skal kenna: íslenzku, skrift, reikning, kristin fræði, Íslandssögu, landafræði, náttúrufræði, teiknun, handavinnu, söng, leikfimi og sund. — Auk þessa er heimilt að kenna eitt erlent mál hinn síðasta vetur eldri deildar þeim börnum, sem bezt eru að sér í móðurmáli. Nánari ákvæði um skiptingu námsefnis og niðurröðun þess skulu sett í námsskrá, er fræðslumálastjórn gefur út.[2]) — **37. gr.** Í yngri deild skal ætla börnum að jafnaði 21 kennslustund á viku, en í eldri deild 33. — **38. gr.** Skólar í kaupstöðum og þorpum með 1000 íbúa eða fleiri skulu starfa sem næst 9 mánuði á ári. Aðrir heimangönguskólar og heimavistarskólar skulu starfa eigi skemur en 7 mánuði á ári, svo fremi að barnafjöldi leyfi það. Nánari ákvæði um starfstíma skóla og skólagöngu barna skal setja í reglugerð hvers skóla. — **39. gr.** Í heimavistarskólum og heimangönguskólum í sveitum er heimilt að skipta námstímanum í tvennt milli deilda þannig, að hvert barn fái a. m. k. 3½ mánaða kennslu, enda fylgist kennarinn með heimanámi barnanna þann tíma, sem þau sækja ekki skólann að vetrinum. Þar sem þörf krefur og þess er óskað af skólanefnd, má hafa allt að tveggja mánaða námskeið við heimavistarskóla haust og vor fyrir 7—9 ára börn. — **40. gr.** Leyfi í barnaskólum skulu ákveðin í reglugerð.

VII. kafli. — Próf. — **41. gr.** Próf í kunnáttu og leikni allra prófskyldra barna skal halda að vorinu ár hvert. Prófskyld eru öll börn á aldrinum 8—13 ára, nema gildar ástæður hamli. Skulu slíkar ástæður skilgreindar nánar í prófreglugerð, er fræðslumálastjórn gefur út. — **42. gr.** Öll próf nema lokapróf yngri og eldri deildar (próf yngri barna og barnapróf) skal hver skóli um sig annast að öllu leyti. Skylt er ávallt að hafa próf í íslenzku, skrift og reikningi, en í öðrum greinum eftir því, sem ákveðið verður í prófreglugerð. — Próf 10 og 13 ára barna, þ. e. lokapróf beggja deilda, skulu fara fram undir eftirliti prófdómenda, skipaðra af fræðslumálastjórn til fjögurra ára í senn að fengnum tillögum námsstjóra. Skulu þetta vera landspróf að minnsta kosti í íslenzku og reikningi, og annist fræðslumálastjórn val og útsendingu verkefna. — **43. gr.** Barn, sem flyzt úr yngri deild í eldri deild, skal vera sæmilega læst, geta skrifað einföld orð skýrt og hreinlega, hafa náð nokkurri leikni í meðferð einskonartalna og kunna skil á algengustu fyrirbrigðum, sem koma fyrir í nánasta umhverfi þess. Í prófreglugerð skal tekið fram, hvernig þessar lágmarkskröfur skulu metnar í einkunnum. — **44. gr.** Til barnaprófs er krafizt: 1) Að geta lesið móðurmálið skýrt og áheyrilega með gallalitlum framburði og sagt munnlega frá því, sem lesið er. Að geta gert skriflega, nokkurn veginn ritvillu- og mállýtalausa grein fyrir kunnugu efni. Að geta leyst sæmilega úr réttritunarverkefni, þar sem fyrir koma dæmi um helztu undirstöðureglur íslenzkrar réttritunar. Að kunna utan bókar nokkur íslenzk kvæði, einkum ættjarðarljóð og söngljóð, geta greint frá efni þeirra með eigin orðum og vita nokkur deili á höfundum þeirra. 2) Að skrifa læsilega og hreinlega rithönd. 3) Að kunna fjórar höfuðgreinar reiknings með heilum tölum og höfuðatriði almennra brota, tugabrota og prósentureiknings og að sýna nokkra leikni í því að beita þeirri kunnáttu til úrlausnar einföldum dæmum, sem koma fyrir í dag-

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.
2) Auglýs. nr. 192 1960.

1946 Nr. 34 29. apríl

legu lífi, m. a. til að reikna út óbrotið flatarmál. Um prófkröfur í öðrum lögboðnum námsgreinum skulu sett ákvæði í prófreglugerð jafnframt ákvæðum um, hvernig meta skuli í einkunnum lágmarkskröfur til að standast próf. — **45. gr.** Heimilt er skólanefnd að fengnum meðmælum skólastjóra og kennara að leyfa 12 ára barni að ganga undir barnapróf. Sett skal í prófreglugerð, hvaða einkunn barn, er slíkt leyfi fær, skal ná í höfuðgreinum, svo og aðaleinkunn til þess að standast prófið. Skulu þessar einkunnir vera miklum mun hærri en lágmarkseinkunnir 13 ára barna. — **46. gr.** Einkunnastigi í barnaskólum skal vera 0—10, og má skipta hverjum heilum í 10 hluta. — **47. gr.** Nú kemur prófskylt barn að ástæðulausu ekki til prófs, og má þá prófa það á heimili þess á kostnað heimilisföður eða leita aðstoðar lögreglustjóra, til þess að barnið verði prófað. — **48. gr.** Börn, sem standast ekki tilskilin próf um 10 og 13 ára aldur, skulu að jafnaði sitja ári lengur í hvorri deild, sem um er að ræða, og þreyta prófið ári síðar (sbr. þó 5. gr. c-lið). Standist þau það ekki þá, skulu gilda um þau sérstök reglugerðarákvæði, er fræðslumálastjórn setur. — **49. gr.** ...[1]) Prófdómendum skal greitt sama kaup og stundakennurum.

VIII. kafli. — Kennslueftirlit. — 50. gr. Landinu er skipt í 6 eftirlitssvæði, og skal vera einn námsstjóri fyrir hvert þeirra. Skulu námsstjórar hafa eftirlit með kennsluskipan, kennsluaðferðum og árangri kennslunnar. Enn fremur skulu þeir annast leiðbeiningar um skóla- og uppeldismál hver í sínu umdæmi. Skal hlutverk námsstjóra nánar tiltekið í erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

IX. kafli. — Kostnaður við skólahald. — 51. gr.[a]) Hin lögskipaða fræðsla skólaskyldra barna í opinberum skólum veitist ókeypis. ...[1]) Sveitarstjórn ræður annað starfsfólk en kennara og ráðskonu heimavistarskóla, að fengnum tillögum skólanefndar og skólastjóra. — **52. gr.** Nú getur framfærandi barns á lögskipuðum skólaaldri fyrir fátæktar sakir að dómi skólanefndar ekki staðizt kostnað þann, er leiðir af lögboðinni skólavist þess, og skal þá sá kostnaður greiðast að einhverju eða öllu leyti úr sveitarsjóði eftir ákvörðun sveitarstjórnar sem önnur gjöld til skólahalds.

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.
a) XXX, 220.

X. kafli. — Einkaskólar og smábarnaskólar. — 53. gr. Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda barnaskóla, sem kostaðir eru af einstökum mönnum eða stofnunum, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hlíti slíkir skólar sama eftirliti og sömu reglum og aðrir barnaskólar. Kennarar við skóla þessa verða að fullnægja öllum settum skilyrðum um rétt til kennslu í barnaskólum. Fyrir börn, sem þessa einkaskóla sækja, þarf ekki undanþágu samkv. 5. gr., en forstöðumaður skal í byrjun hvers skólaárs senda hlutaðeigandi skólanefnd skrá yfir skólabörnin og tilkynna henni allar breytingar, jafnóðum og þær verða. Ekki eiga einkaskólar kröfu til styrks af almannafé. — **54. gr.** Heimilt er sveitarfélögum að hlutast til um, að settur sé á stofn skóli fyrir 5 og 6 ára börn innan sveitarfélagsins, enda samþykki fræðslumálastjórn námsáætlun, húsnæði og annan aðbúnað skólans. Kennarar skólans skulu hafa lokið viðurkenndu kennaraprófi, og skulu þeir ráðnir og launaðir eftir sömu reglum og kennarar barnaskóla. Að öðru leyti ber ríkissjóður engan kostnað af þessu skólahaldi.

XI. kafli. — 55. gr. ...[1]) — **56. gr.** ... — **Ákvæði til bráðabirgða.** Þar, sem ekki eru komnir fullnægjandi heimangöngu- eða heimavistarskólar, skal fræðslumálastjórn í samráði við námsstjóra skipa málum í eins nánu samræmi við þessi lög sem kostur er.

1946 Nr. 34 29. apríl

Lög um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum.

1955 Nr. 41 17. maí

I. kafli. — Stofnkostnaður. — 1. gr. Menntamálaráðuneytið ákveður, hvar stofna skuli og reka skóla gagnfræðastigs, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, námsstjóra og hlutaðeigandi fræðsluráðs og skólanefndar. — Ráðuneytið ákveður, að fengnum tillögum fyrrgreindra aðila, hvort stofna og reka skuli heimangöngu- eða heimavistarskóla barnafræðslustigs og gagnfræðastigs í hverju skólahverfi um sig. — Heimangönguskólar skulu vera þar, sem því verður við komið, en heimavistarskólar að öðrum kosti. — **2. gr.** Hlutaðeigandi sveitarfélög leggja til á sinn kostnað lóðir og lendur til barnaskóla, gagnfræðastigsskóla og húsmæðraskóla, eftir því sem þörf krefur, svo sem undir skólahús, íþróttahús, sundlaugar, leikvelli, bústaði skólastjóra, kennara og starfsmanna, svo og undir önn-

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.

ur þau mannvirki, sem skólanum eru nauðsynleg. — Ríkisframlag til skóla eru bundin þeim skilyrðum, að menntamálaráðuneytið hafi samþykkt skólastaðinn að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, að skólalóðin sé eign skólahverfisins eða afnotaréttur hennar tryggður með óuppsegjanlegum leigusamningi og að fullnaðarteikningar mannvirkjanna og nákvæm kostnaðaráætlun hafi hlotið samþykki menntamálaráðuneytisins og húsameistara ríkisins. — Alþingi ákveður hverju sinni, til hvaða skólaframkvæmda stofnkostnaðarframlög eru veitt, og er ekki heimilt að hefja framkvæmdir, fyrr en fyrsta fjárveiting er fyrir hendi. Nú hefur Alþingi samþykkt slíka fjárveitingu, og ákveður það þá einnig, hvernig framlögum skuli háttað framvegis. En skylt er ríkissjóði þó að hafa lokið greiðslu framlaga til hverrar framkvæmdar, miðað við upphaflega kostnaðaráætlun, innan 5 ára frá því, er fyrsta framlag var innt af hendi. Síðastnefnt ákvæði tekur þó aðeins til framlaga, sem ákveðin eru, eftir að lög þessi taka gildi. — Ef hafnar eru framkvæmdir, án þess að framantöldum skilyrðum sé fullnægt, er stofnkostnaður ríkissjóði óviðkomandi. — **3. gr.** Ríkissjóður greiðir helming stofnkostnaðar við heimangönguskóla barnafræðslustigs og gagnfræðastigs. Skólastjórabústaði við heimangönguskóla barnafræðslustigs greiðir ríkissjóður þó að þremur fjórðu hlutum. — Stofnkostnað heimavistarskóla barnafræðslustigs og gagnfræðastigs svo og húsmæðraskóla greiðir ríkissjóður að þremur fjórðu hlutum. — Hinn hluta stofnkostnaðar greiða hlutaðeigandi sveitarfélög. Ef tvö eða fleiri sveitarfélög — eða hlutar úr þeim — standa að sama skóla, þá skulu þau, ef ekki verður samkomulag um annað, greiða sinn hluta stofnkostnaðar í réttu hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna eftir meðaltali 5 síðustu ára. — Í heimavistarskólum barnafræðslustigs og gagnfræðastigs, svo og húsmæðraskóla, teljast íbúðir skólastjóra, kennara, nemenda og starfsfólks til skólahúsnæðis og byggingarkostnaður þeirra til stofnkostnaðar. Hverjum heimangönguskóla barnafræðslustigs skal fylgja íbúð skólastjóra. Heimavistarskólum barnafræðslustigs skal einnig fylgja íbúð skólastjóra svo og íbúðir kennara og annars nauðsynlegs starfsfólks. Ef bú er rekið í sambandi við gagnfræðastigsskóla, skal bújörð ásamt nauðsynlegum húsum til búskapar teljast til stofnkostnaðar. — Fullnaðargreiðsla á framlagi ríkisins er bundin því skilyrði, að mannvirkin séu tekin út af trúnaðarmanni ríkisins. Skal þess gætt við úttektina og þegar úrskurðaðir eru stofnkostnaðarreikningar, að ekki séu samþykktar lélegar byggingar né heldur íburður eða annar kostnaður fram yfir það, sem ráð er gert fyrir í áætlunum þeim, sem staðfestar hafa verið. — **4. gr.** Þar sem svo hagar til við barnaskóla og gagnfræðastigsskóla, að akstur nemenda til og frá skólastað getur komið í stað heimavista eða stuðlar að því að sameina skólahverfi eða fámenna skóla, að dómi menntamálaráðherra að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, fjármálaeftirlitsmanns skólanna, námsstjóra og hlutaðeigandi skólanefnda eða fræðsluráða, skal greiða framlag úr ríkissjóði til kaupa á skólabifreið, er nemi þremur fjórðu hlutum kostnaðarverðs. Fjárveiting og greiðsla á framlagi ríkissjóðs í þessu skyni er háð sömu skilyrðum og reglum sem til annars stofnkostnaðar, sbr. 3. mgr. 2. gr.

II. kafli. — Rekstrarkostnaður. — 5. gr. Fastir kennarar við barnaskóla, gagnfræðastigsskóla og húsmæðraskóla eru starfsmenn ríkisins og taka laun samkvæmt launalögum. — **6. gr.** Tölu fastra kennara við barnaskóla skal miða við það, að 40 börn komi á hvern kennara, sem kennir fulla kennslu í 9 mánuði, en 5 börnum færra fyrir hvern mánuð, er hann kennir skemur. Í skólum með færri en 150 nemendum skal þó ætla nokkru færri börn á kennara eftir reglum, er menntamálaráðuneytið setur, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra. Sérkennurum í sundi og handavinnu skal ætla sem næst helmingi færri börn en öðrum kennurum. — **7. gr.** Við skóla gagnfræðastigsins skal miða tölu fastra kennara: 1) við árlegan starfstíma skóla, 2) við nemendafjölda og 3) við það, hversu verknám er mikið, eftir reglum þeim, sem hér greinir: a. Í bóknámsskóla, er starfar í 9 mánuði og hefur 90 nemendur eða fleiri, komi 30 nemendur á hvern kennara. Ef nemendafjöldi er milli 60 og 90, komi 28 nemendur á kennara, og 26, sé nemendafjöldi minni. b. Í skóla, er starfar í 9 mánuði og verknám er ¼ og allt að ⅓ hluta námsefnis og nemendur eru 90 eða fleiri, komi 28 nemendur á hvern kennara. Ef nemendur eru milli 60 og 90, komi 26 nemendur á kennara, og 24, sé nemendafjöldi minni. c. Í skóla, er starfar í 9 mánuði og verknám er ⅓ og allt að 5/12 hlutum námsefnis og

1955 Nr. 41 17. maí

nemendur eru 90 eða fleiri, komi 26 nemendur á hvern kennara. Ef nemendur eru milli 60 og 90, komi 24 nemendur á kennara, og 22, sé nemendafjöldi minni. d. Í skóla, er starfar í 9 mánuði og verknám er 5/12 og allt að ½ námsefnis og nemendur eru 90 eða fleiri, komi 24 nemendur á hvern kennara. Ef nemendur eru milli 60 og 90, komi 22 nemendur á kennara, og 20, sé nemendafjöldi minni. e. Í verknámsskóla, er starfar í 9 mánuði og hefur 90 nemendur eða fleiri, komi 15 nemendur á hvern kennara. Ef nemendafjöldi er milli 60 og 90, komi 14 nemendur á kennara, og sé nemendafjöldi minni en 60, komi 13 nemendur á kennara. — Nú starfar skóli samkvæmt a—d-liðum skemur en 9 mánuði, og skal þá ætla 2 nemendum færra á hvern kennara fyrir hvern heilan mánuð, sem skóli starfar skemur, allt niður í 6 mánuði. Ef um er að ræða skóla samkvæmt e-lið, skal með sama hætti ætla einum nemanda færra á hvern kennara fyrir hvern heilan mánuð, sem skólinn starfar skemur en 9 mánuði, allt niður í 6 mánuði. — Eigi má starfrækja einstakar deildir í gagnfræðastigsskólum með færri nemendum en 15 í bóknámsdeild, miðað við 9 mánaða árlegan starfstíma. Undanþágu getur menntamálaráðuneytið þó veitt í eitt til tvö ár, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, ef ætla má, að nemendafæðin sé stundarfyrirbæri. Lágmarkstala þessi lækkar um einn nemanda fyrir hvern mánuð, er skóli starfar skemur, og nemendatalan lækkar hlutfallslega eftir því, hve verknám er mikið, sbr. reglur í a—e-liðum þessarar greinar. Lágmarkstala þessi miðast við ½ hámarkstölu nemenda á kennara í hverjum staflið a—e þessarar greinar. — Þegar starfstími skóla er styttri en 6 mánuðir og nemendur færri en greinir í a—e-liðum, tekur ríkissjóður hlutfallslegan þátt í kennslukostnaði miðað við nemendafjölda og starfstíma annars vegar og fulla nemendatölu á kennara og hámarksstarfstíma hins vegar. — **8. gr.** Í húsmæðraskóla skal miða tölu fastra kennara við: 1) árlegan starfstíma skóla, 2) nemendafjölda og 3) hvort skóli er heimavistarskóli eða heimangönguskóli. — Í heimavistarskólum, er starfa 9 mánuði árlega og hafa 36 nemendur eða fleiri, komi 12 nemendur á hvern kennara. Sé tala nemenda á milli 24 og 36, komi 11 nemendur á kennara, og sé tala nemenda lægri en 24, komi 10 nemendur á kennara. — Í heimangönguskólum, er starfa í 9 mánuði árlega og hafa 36 nemendur eða fleiri, komi 16 nemendur á hvern kennara. Sé nemendafjöldi á milli 24 og 36, komi 15 nemendur á kennara, og séu nemendur færri en 24, komi 14 nemendur á kennara. — Auk þess skal, starfi skóli skemur en 9 mánuði, ætla 1 nemanda færra á hvern kennara fyrir hvern mánuð, sem skólinn starfar skemur, allt niður í 7 mánuði. — Húsmæðraskóli verður ekki starfræktur með færri nemendum en 15 í deild. — Ef starfstími skóla er styttri og nemendur færri en að framan segir, má með sérstöku leyfi menntamálaráðuneytisins, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, starfrækja námskeið, og tekur þá ríkissjóður hlutfallslega þátt í greiðslu kennslukostnaðar, miðað við nemendatölu og starfstíma annars vegar og hámarksstarfstíma og fulla nemendatölu hins vegar. — **9. gr.** Skólanefnd getur með samþykki menntamálaráðuneytisins, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, námsstjóra og fjármálaeftirlitsmanns skólanna, ákveðið, að kennurum séu falin sérstök störf í þágu skólans, þar með talin umsjónarstörf í heimavistarskólum, gegn því að lögboðnum kennslustundum þeirra sé fækkað sem því nemur. Skulu störf þessi metin til jafns við kennslustundir af viðkomandi skólastjóra og námsstjóra, eftir því sem reglugerð ákveður. Skal taka tillit til þessara starfa, þegar reiknaður er út réttur skólanna til kennaralauna, er ríkissjóður greiðir. — **10. gr.** Nú eru fastir kennarar við barnaskóla, gagnfræðastigsskóla eða húsmæðraskóla færri en nemendafjöldinn segir til um, en nemendafjöldi þó minni en svo, að skólinn eigi kröfu á kennara til viðbótar, og skal þá greiða úr ríkissjóði fyrir stundakennslu í réttu hlutfalli við þann nemendafjölda, sem umfram er, og í sama hlutfalli sem ríkissjóður greiðir fyrir aðra kennslu. Ef nefnd umframtala nær helmingi þess nemendafjölda, sem föstum kennara er ætlaður, er menntamálaráðuneytinu heimilt, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, að setja fastan kennara. Ríkissjóður tekur ekki þátt í greiðslu stundakennslu fram yfir það, sem hér var talið. — Kostnað af forfallakennslu, þ. e. vegna veikindaforfalla kennara, sbr. lög nr. 38 1954, um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, greiðir ríkissjóður vegna þeirra kennara, er hann launar, í sömu hlutföllum og laun þeirra.[a]) — **11. gr.** Ríkissjóður greiðir að öllu leyti laun námsstjóra við barnaskóla, gagnfræðastigsskóla og húsmæðraskóla og

a) XXX, 220.

1955 Nr. 41 17. maí

annan kostnað af námseftirlitinu. — Laun fræðslufulltrúans í Reykjavík greiðir ríkissjóður að hálfu og endurgreiðir kostnað af störfum hans sem námsstjóra að ¼ hluta. — Laun ráðskonu í heimavistarbarnaskólum greiðir ríkissjóður að öllu leyti. — **12. gr.** Nú er húsnæði tekið á leigu til skólahalds með samþykki menntamálaráðuneytisins, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, vegna barnaskóla, gagnfræðastigsskóla eða húsmæðraskóla, og skal þá húsaleiga greidd af ríkissjóði og sveitarfélögum í sama hlutfalli og stofnkostnaður, sbr. 3. gr. Sama gildir um kostnað af aukinni kennslu, þegar svo stendur á, að kennslustofur rúma ekki fullskipaða deild. — **13. gr.** Þar sem svo hagar til við barnaskóla og gagnfræðastigsskóla, að akstur nemenda til og frá skóla með skólabifreiðum stuðlar að því að sameina smá skólahverfi eða fámenna skóla, eða sparist við það rekstur heimavista, sbr. 4. gr., greiðir ríkissjóður ¾ hluta flutningskostnaðarins. Fargjöld og annan flutningskostnað nemenda, ef nauðsynlegur telst að dómi aðila, er um getur í 4. gr., endurgreiðir ríkissjóður að ¼ hluta. — Menntamálaráðuneytið setur reglur um leyfi til rekstrar skólabifreiða, nauðsyn og skipulag flutninga, reikningshald og meðferð bifreiða, sem skólar eiga, og leigusamninga leigðra skólabifreiða. — **14. gr.** Ríkissjóður og sveitarfélög greiða viðhaldskostnað á eignum barnaskóla, gagnfræðastigsskóla og húsmæðraskóla í sömu hlutföllum og stofnkostnað, sbr. 3. gr. — Áætla skal viðhaldskostnaðinn og leita samþykkis menntamálaráðuneytisins um allar viðhaldsframkvæmdir, sem áætlaðar eru samtals yfir kr. 20 000.00. — Ef þessum skilyrðum er ekki fullnægt, er viðhaldskostnaður ríkissjóði óviðkomandi. — **15. gr.** Þegar heimavistarskóli gagnfræðastigs eða húsmæðraskóli nýtur ekki jarðhita til upphitunar, greiðir ríkissjóður ¾ hluta upphitunarkostnaðar. — **16. gr.** Sveitarfélög greiða annan kostnað af barnaskólahaldi en þann, sem sérstaklega hefur verið talinn, en ríkissjóður endurgreiðir þeim fjórða hluta kostnaðarins. [Þó skal ríkissjóður greiða jafnóðum ársfjórðungslega áætlað rekstrarframlag sitt, miðað við rekstrarkostnað næsta ár á undan, til þeirra heimavistarbarnaskóla, sem fleiri en eitt sveitarfélag stendur að.][1] — Annan kostnað af skólahaldi gagnfræðastigsskóla og húsmæðraskóla en þann, sem sérstaklega hefur verið talinn, greiðir ríkissjóður að hálfu, en sveitarfélög að hálfu. — Til kostnaðar samkvæmt þessari grein telst meðal annars laun starfsfólks, annars en þess, sem talið er í 5.—11. gr., laun kennara fyrir heimavinnu, kostnaður af starfi skólanefnda og fræðsluráða, prófkostnaður, ljós, hiti (sbr. þó 15. gr.), ræsting, skrifstofukostnaður, skattar og opinber gjöld, vátryggingargjöld, efni til matreiðslukennslu, heilbrigðiseftirlit og heilsuvernd, kostnaður, sem leiðir af ákvæðum 52. gr. laga nr. 34 1946, sérstakur kostnaður, sem nauðsynlegt er að greiða vegna ákvæða 6. gr. sömu laga, svo og allur annar kostnaður, sem rekstur skóla hefur í för með sér og nánar verður ákveðinn í reglugerð. — Fullnaðargreiðsla framangreinds kostnaðar úr ríkissjóði er bundin því skilyrði, að fram séu komnar fullnægjandi skýrslur um skólahaldið og reikningar úrskurðaðir. — **17. gr.** [Leigutekjur af húsnæði barnaskóla og heimangönguskóla gagnfræðaskólastigsins skiptast milli ríkissjóðs og sveitarfélaga í sömu hlutföllum og aðilar þessir greiða stofnkostnað, sbr. 3. gr. Aðrar tekjur þessara sömu skóla, sem til kunna að falla, skiptast milli ríkissjóðs og sveitarfélaga þannig: a. Barnaskóla að þremur fjórðu hlutum til sveitarfélaga og einum fjórða hluta til ríkissjóðs. b. Heimangönguskóla gagnfræðastigs að hálfu til sveitarfélaga og að hálfu til ríkissjóðs. — Leigutekjur og aðrar tekjur heimavistarskóla gagnfræðastigsins (héraðsskóla) og húsmæðraskóla renna í hlutaðeigandi skólasjóð til greiðslu á hluta viðkomandi sveitarfélags eða sýslu vegna kostnaðar af viðhaldi og rekstri skólans, að svo miklu leyti sem tekjur þessar hrökkva til. — Menntamálaráðuneytið ákveður heimavistargjöld nemenda í heimavistum að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, sem gerðar skulu í samráði við skólanefnd og fjármálaeftirlitsmann skóla.][1] — **18. gr.** Skólar gagnfræðastigsins og húsmæðraskólar eru sameign ríkisins og hlutaðeigandi sveitarfélaga. — [Heimavistarskólar gagnfræðastigs (héraðsskólar), sem nú eru starfræktir að Laugarvatni, Laugum, Núpi, Reykholti, Reykjanesi, Reykjum og Skógum, skulu þó vera séreign ríkisins, ef hlutaðeigandi sveitarfélög óska þess. Skulu sveitarfélögin þá afhenda ríkissjóði skuldlaust og kvaðalaust sinn hluta í eignum skólanna, eins og hann er í árslok 1961.][2] — Nú

1) L. nr. 33, 18. apríl 1962, § 1.

1) L. nr. 18, 9. apríl 1958, § 1.
2) L. nr. 34, 18. apríl 1962, § 1.

1955 Nr. 41 17. maí

1955 Nr. 41 17. maí

er skóli, sem kostaður er sameiginlega af ríki og sveitarfélagi, lagður niður samkvæmt fyrirmælum eða með samþykki menntamálaráðuneytisins, að fenginni umsögn fræðslumálastjóra, námsstjóra og viðkomandi skólanefnda eða fræðsluráða, og skulu þá skuldlausar eignir hans skiptast milli aðila í sama hlutfalli og stofnkostnaður var greiddur.

III. kafli. — Um reikningshald, endurskoðun og eftirlit. — 19. gr. Hlutaðeigandi sveitarfélög annast fjármál og reikningshald skóla, er um getur í lögum þessum, en falið geta þau skólanefnd, skólastjóra eða öðrum að hafa á hendi reikningshald í umboði sínu. Að því er tekur til gagnfræðastigsskóla og húsmæðraskóla, skal val sérstaks reikningshaldara vera háð samþykki menntamálaráðuneytis. — Reikningar skólanna skulu endurskoðaðir á sama hátt og reikningar hlutaðeigandi sveitarfélaga og sýslufélaga, og sendir skulu þeir menntamálaráðuneytinu. Endurrit af reikningum skólanna skal samtímis senda fræðslumálaskrifstofunni. — **20. gr.** Námsstjórar veita leiðbeiningar um bókhald í skólum, sem umsjón þeirra lúta, og hafa eftirlit með eignum þeirra, fjárreiðum og reikningsfærslu. Þeir skulu framkvæma efnislega (kritiska) og tölulega endurskoðun á bókhaldi skólanna og ársreikningum. Skal endurskoðun ársreikninga lokið fyrir 1. júlí ár hvert. — **21. gr.** Menntamálaráðuneytið felur sérstökum reikningsfróðum og skólafróðum manni að hafa yfirumsjón með eftirlitsstarfi og endurskoðunarstarfi þessu og eftirlit með fjárhagslegri framkvæmd laga þessara. Skulu honum afhentir allir ársreikningar skólanna til eftirlits og úrskurðar um greiðslur úr ríkissjóði. Rísi ágreiningur milli hans og sveitarstjórnar um reikningana eða einstök atriði þeirra, sker menntamálaráðuneytið úr.

IV. kafli. — Ýmis ákvæði. — 22. gr. Menntamálaráðuneytið setur í reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Skal þar meðal annars greint, hvað teljast skuli til nauðsynlegs stofnkostnaðar, svo sem hús, húsbúnaður, kennsluáhöld o. s. frv., svo og hvað heyrir til rekstrarkostnaðar, enda sé þá við það miðað, að skólinn búi frá upphafi við þau skilyrði, sem nauðsynleg eru til þess, að hann geti starfað og náð þeim tilgangi, sem honum er ákveðinn í lögum. Í reglugerðina skal einnig setja ákvæði um bókhald skóla og reikningsskil.

Lög um heilsuvernd í skólum.

1957 Nr. 61 8. júní

1. gr. Rækja skal heilsuvernd í öllum skólum landsins samkvæmt reglum, er menntamálaráðherra setur með ráði heilbrigðisstjórnar. — **2. gr.** Framkvæmd heilsuverndar í skólum er í höndum heilbrigðisstjórnar. — **3. gr.** Sérfróður læknir, skólayfirlæknir landsins, skipaður af heilbrigðismálaráðherra, hefur yfirumsjón með heilsuvernd í skólum landsins og stjórnar starfi heilbrigðisstarfsliðs þess, sem annast hana, sbr. þó fyrri málsgrein 6. gr. Enn fremur hefur hann eftirlit með íþróttastarfsemi í landinu og heilsufari íþróttamanna. — Skólayfirlæknir tekur laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum, og annar kostnaður við skólayfirlæknisembættið greiðist einnig úr ríkissjóði. — **4. gr.** Við alla skóla landsins skulu vera starfandi skólalæknar. Skólalækningar eru aukastarf læknis, nema sérstaklega sé um annað samið. — **5. gr.** Þar sem völ er á og þegar til þess hefur verið veitt fé, skal heimilt að ráða að skóla hjúkrunarkonu og tannlækni til að gegna þar störfum. — **6. gr.** Þar sem starfandi eru heilsuverndarstöðvar, annast þær, undir umsjón skólayfirlæknis, heilsuvernd í skólum, sbr. heilsuverndarlög, nr. 44 18. maí 1955. — Þar sem ekki eru starfandi heilsuverndarstöðvar, gegna héraðslæknar, undir umsjón skólayfirlæknis, skólalæknisstörfum við alla skóla í héraði sínu. Þó er heilbrigðisstjórn heimilt að veita undanþágu frá þessu ákvæði þar, sem nemendafjöldi er að mati hennar meiri en svo, að héraðslækni teljist kleift að annast allt eftirlitið. — **7. gr.** Heilsuvernd skal nemendum og forráðamönnum þeirra að kostnaðarlausu í öllum skólum, sem reknir eru af ríki eða sveitarfélögum eða styrks njóta af almannafé. Kostnaður við hana telst hluti af rekstrarkostnaði hvers skóla og skiptist milli greiðsluaðila í skólum, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, eftir reglum, er fræðslumálastjórn setur hverju sinni, sbr. lög um greiðslu kostnaðar við skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum, nr. 41 17. maí 1955. — **8. gr.** Öllum nemendum og starfsliði skóla er skylt að gangast undir berklaskoðun, eftir því sem fyrir er mælt í lögum og reglum um berklavarnir hverju sinni, og undir skólaskoðun, eftir því sem fyrir er mælt í reglugerð þar að lútandi. — **9. gr.** Í reglugerð skal ákveðið um starfssvið og skyldur skólayfirlæknis, ráðningu, starfssvið og skyldur skólalækna, skólahjúkrunarkvenna og skólatann-

1957 Nr. 61 8. júní

lækna, um þátt skólastjóra og kennara í heilsuverndarstarfi skóla, um tilhögun á skólaeftirliti heilsuverndarstöðva um framkvæmd skólaskoðunar, um heilsuseðla og önnur eyðublöð, um börn, sem byrja skólagöngu fyrr en lög mæla fyrir, um heilbrigðisfræðslu í skólum, um heimild nemenda til að stunda íþróttir utan skólans og til að taka þátt í íþróttakeppni, um undanþágu frá námi og um fjarvistarvottorð.[1]) — **10. gr.** Háskóli Íslands er undanþeginn lögum þessum.

1962 Nr. 13 31. marz

Lög um heyrnleysingjaskóla.

I. Skólinn og hlutverk hans. — 1. gr. Í Reykjavík skal vera skóli fyrir heyrnarleysingja. Nefnist hann Heyrnleysingjaskólinn. Við skólann skal starfrækt heimavist. — Hlutverk skólans er að kenna heyrnarlausum eða heyrnarlitlum börnum að skilja mál og tala. Skal skólinn leitast við að haga störfum sínum í samræmi við eðli og sérstakar þarfir nemenda sinna, hjálpa þeim til þess að öðlast heilbrigt lífsviðhorf og gæta andlegrar og líkamlegrar heilsu þeirra. Enn fremur að veita þeim tilsögn í lögskipuðum námsgreinum nemenda á fræðsluskyldualdri, hverjum eftir getu og þroska. — **2. gr.** Skylt er læknum að tilkynna skrifstofu landlæknis á þar til gerðu eyðublaði jafnskjótt og þeir komast að raun um, að barn innan 7 ára aldurs hafi svo litla heyrn, að lítil líkindi séu til þess, að það læri málið, eða hætta sé á, að það missi málið vegna heyrnarleysis. — **3. gr.** Foreldrum og forráðamönnum þeirra barna, sem annaðhvort eru fædd með svo litla heyrn eða heyrn þeirra hefur skemmzt svo af sjúkdómum, slysum eða öðrum orsökum, að þau læra ekki málið á eðlilegan hátt, er skylt að senda þau til náms í Heyrnleysingjaskólann, þegar þau eru 4 ára gömul. — Verði líkur færðar fyrir því, að barn hljóti jafngóða kennslu og uppeldi á annan hátt, getur fræðslumálastjóri, að fengnum tillögum skólastjóra Heyrnleysingjaskólans, veitt undanþágu frá þessu ákvæði. — Börn skulu stunda nám í skólanum til 16 ára aldurs, nema þau hafi lokið námi þar fyrr eða rétt þyki af öðrum ástæðum að láta þau fara fyrr úr skólanum. Það skal að jafnaði gert, reynist barnið algerlega óhæft til náms. Taki barn svo miklum framförum, að það verði hæft til að njóta kennslu í almennum skólum, skal skólastjóri hlutast til um, að það hljóti skólavist með venjulegum hætti. — Missi barn heyrn, eftir að það er orðið talandi og áður en það er orðið 16 ára, gilda framangreind ákvæði einnig um það. Heimilt er að ákveða í reglugerð, að taka megi til náms í skólanum fólk eldra en 16 ára, hafi það misst heyrnina og skilji af þeim sökum eigi mælt mál. — **4. gr.** Þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi, getur fræðslumálastjóri, í samráði við skólastjóra, veitt undanþágu frá ákvæðum 1. mgr. 3. gr. um það, hvenær barni skuli komið til náms í skólanum.

II. Kennarar og starfsfólk. — 5. gr. Menntamálaráðherra setur eða skipar skólastjóra og fasta kennara við skólann. Skólastjóri og fastir kennarar eru opinberir starfsmenn og taka laun samkv. launalögum. — Skólastjóri ræður stundakennara, eftir því sem þörf krefur, í samráði við fræðslumálastjóra. — **6. gr.** Eigi má aðra skipa skólastjóra eða kennara við skólann en þá, sem lokið hafa kennaraprófi við Kennaraskóla Íslands og prófi í kennslu heyrnarleysingja frá stofnun, sem fræðslumálastjórn viðurkennir. Skólastjóri og kennarar skulu ekki skipaðir fyrr en eftir tveggja ára reynslutíma. — Kennarar, sem eigi hafa lokið sérnámi í kennslu heyrnarleysingja, skulu því aðeins settir við skólann, að eigi sé völ á öðrum. — **7. gr.** Skólastjóri og kennarar, sem settir eru eða skipaðir til starfs, skulu gegna því samkvæmt erindisbréfi, sem menntamálaráðherra setur. — **8. gr.** Skylt er kennara að kenna að jafnaði 30 klukkustundir á viku, en fækka má þeim niður í 25, er hann verður 55 ára, og í 20, þegar hann verður 60 ára. Kennarinn skal starfa utan kennslustunda með nemendum sínum í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans eftir því, sem ákveðið verður í erindisbréfi. — Fræðslumálastjórn ákveður kennsluskyldu skólastjóra. — **9. gr.** Skólastjóri ræður annað starfsfólk skólans en fasta kennara, en um tölu þess og laun skal leita samþykkis menntamálaráðuneytisins. — **10. gr.** Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um réttindi til orlofs fyrir kennara Heyrnleysingjaskólans, og skal þar tekið tillit til þeirra sérstöku krafna, sem gerðar eru til kennara skólans, auk þess sem þeir njóti sömu réttinda og kennarar við aðra skóla, er annast kennslu nemenda á fræðsluskyldualdri.

III. Fjármál. — 11. gr. Kostnaður við skólann greiðist að öllu leyti úr ríkissjóði. Áætlanir um fjárþörf skólans skulu árlega lagðar fyrir menntamálaráðuneytið, og eru allar greiðslur kostnaðar bundnar samþykki þess.

1) Rgj. nr. 214 1958.

1962 Nr. 13 31. marz

IV. Stjórn skólans, skýrslur o. fl. — 12. gr. Menntamálaráðuneytið hefur á hendi yfirstjórn skólans. Skólastjóri fer í skólanum með umboð fræðslumálastjórnar gagnvart kennurum skólans og nemendum og forráðamönnum þeirra. Hann stjórnar starfi skólans eftir gildandi lögum og ber ábyrgð á því gagnvart fræðslumálastjórn. — **13. gr.** Skólastjóri skal árlega senda fræðslumálastjóra skýrslu um hæfni og framfarir nemenda og annað, er að kennslunni lýtur. — **14. gr.** Skólastjóri skal í samráði við foreldra barns eða forráðamenn þess leitast við að útvega því vinnu eða koma því til náms við þess hæfi, er það hverfur úr Heyrnleysingjaskólanum. Til þess er skólanum heimilt að styrkja það, ef með þarf, en samþykki fræðslumálastjórnar þarf til hverju sinni, og skal nánar kveðið á um þetta í reglugerð. — **15. gr.** Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um tilhögun kennslunnar í Heyrnleysingjaskólanum, svo og um önnur atriði, er skólann varða.

1963 Nr. 12 20. apríl

Lög um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla.

1. gr. Með tónlistarskóla er í lögum þessum átt við skóla, sem fullnægir eftirgreindum skilyrðum: 1) Hefur a. m. k. einn fastan kennara, auk tveggja eða fleiri stundakennara. 2) Starfar minnst sjö mánuði á ári og lýkur með vorprófum og opinberum nemendatónleikum. 3) Veitir hverjum nemanda um sig (einum í einu) kennslu í hljóðfæraleik (píanó, strengja- eða blásturshljóðfæri) eina stund í viku. Auk þess séu a. m. k. tvær aukanámsgreinar kenndar í hóptímum (tónfræði, tónlistarsaga, tónheyrn og samleikur). 4) Hefur a. m. k. 30 nemendur. — **2. gr.** Tónlistarskólar, sem fullnægja framangreindum skilyrðum, skulu fá allt að ⅓ rekstrarkostnaðar síns greiddan úr ríkissjóði, en þó aldrei hærri fjárhæð en nemur framlagi hlutaðeigandi sveitarfélags til skólans. — **3. gr.** Rekstrarstyrkir til tónlistarskóla skulu ákveðnir í fjárlögum. Gerir menntamálaráðuneytið í sambandi við undirbúning fjárlaga tillögu um fjárveitingu til hvers skóla um sig, með hliðsjón af starfsemi og fjárhagsafkomu skólans síðasta starfsár, sbr. 4. gr. — **4. gr.** Tónlistarskólar, sem styrks njóta skv. lögum þessum, skulu senda menntamálaráðuneytinu fyrir 15. júní árlega endurskoðaðan rekstrar- og efnahagsreikning sinn fyrir síðastliðið ár, ásamt skýrslu um starfsemi skólans, svo og fjárhags- og starfsáætlun næsta árs. Getur ráðuneytið ákveðið, í hvaða formi skýrslur þessar skuli vera. — **5. gr.** Nú berst umsókn um rekstrarstyrk til tónlistarskóla, sem er að hefja starfsemi, og skal þá styrkur eigi veittur fyrr en menntamálaráðuneytið hefur kannað allar aðstæður til að starfrækja styrkhæfan skóla á viðkomandi stað. Ef skilyrði til skólahalds reynast fyrir hendi, þá skal styrkur í fyrsta sinn ákveðinn með hliðsjón af rekstraráætlun. — **6. gr.** Styrkur skal veittur tónlistarskólum til hljóðfærakaupa, eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum. Menntamálaráðuneytið skiptir styrknum með hliðsjón af þörf skólanna. Styrkur má þó aldrei vera hærri en nemi ⅓ af andvirði hljóðfærisins. — **7. gr.** Heimilt er að veita styrki til tónlistarkennslu á stöðum, sem ekki fullnægja framangreindum skilyrðum um tónlistarskóla. Skulu styrkumsóknir sendar menntamálaráðuneytinu eigi síðar en 15. júní ár hvert, ásamt nákvæmri skýrslu um kennsluna síðastliðinn vetur og kostnað við hana, svo og starfs- og kostnaðaráætlun fyrir næsta starfsár. Ef ástæða telst til styrkveitingar, gerir menntamálaráðuneytið síðan tillögu um fjárlagastyrk til slíkrar tónlistarkennslu með hliðsjón af því, hversu fullkomna og fjölþætta kennslu er um að ræða. Styrkhlutfall má þó aldrei vera hærra en gildir um tónlistarskóla. — **8. gr.** Menntamálaráðuneytið getur kvatt sér til ráðuneytis um framkvæmd laga þessara sérfróða menn í tónlistarmálum. — **9. gr.** Menntamálaráðuneytið getur í reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. Má þar gera að skilyrði fyrir styrkgreiðslu, að námsskrá hlutaðeigandi skóla hafi hlotið staðfestingu menntamálaráðuneytisins.

1963 Nr. 12 20. apríl

1919 Nr. 75 28. nóv.

Lög um skipun barnakennara og laun þeirra.

I. Skipun. — 1. gr. [Til þess að öðlast réttindi til að hafa á hendi kennslu við barnaskóla ríkisins er krafizt: — a. að umsækjandi hafi óflekkað mannorð. b. að hann hafi lokið kennaraprófi við Kennaraskóla Íslands, sbr. þó lög nr. 24 23. júní 1932,[1]) eða stúdentsprófi ásamt að minnsta kosti eins árs námi við Kennaraskóla Íslands í uppeldis- og kennslufræði og kennaraprófi í þeim greinum, og auk þess sams konar námi og prófi í öðrum þeim námsgreinum, sem krafizt kann að verða til kennaraprófs og ekki eru teknar til stúdentsprófs. Meðan Kennaraskóli Ís-

1) Sbr. nú l. nr. 49, 7. apríl 1956.

1919 Nr. 75 28. nóv.

lands útskrifar ekki kennara í öllum þeim námsgreinum, sem kenndar eru við barnaskóla, hafa þeir rétt til að verða kennarar í þessum námsgreinum, sem aflað hafa sér nægjanlegrar menntunar til þess, að dómi fræðslumálastjóra, enda hafi þeir stundað að minnsta kosti eins árs nám við Kennaraskóla Íslands í uppeldis- og kennslufræði og lokið þar kennaraprófi í þeim greinum.[1]) c. að umsækjandi sýni læknisvottorð um gott heilsufar.[2]) d. að hann hafi að minnsta kosti einn um tvítugt.][3]) — **2. gr.**[4]) Þegar kennarastaða er laus, skal skólanefnd eða fræðslunefnd, svo fljótt sem fært er, auglýsa hana til umsóknar í því blaði, sem flytur stjórnarauglýsingar, og í málgagni kennara, með umsóknarfresti, sem eigi má vera skemmri en 2 mánuðir.[a]) Að umsóknarfresti liðnum kemur nefndin saman og ræður með sér, hverjum umsækjanda hún vill mæla með til stöðunnar, og sendir síðan yfirstjórn fræðslumálanna meðmæli sín ásamt öllum umsóknum, sem fyrir liggja. Stjórnarráðið veitir stöðuna og auglýsir á venjulegan hátt. — **3. gr.** Umsókn um kennarastöðu skal senda formanni skólanefndar eða fræðslunefndar, og skal umsókninni fylgja: a. Prófvottorð frá kennaraskóla, eða afrit af því, staðfest af presti eða hreppstjóra. b. Umsögn skólanefndar eða fræðslunefndar eða einstakra manna, sem umsækjandi hefur síðast unnið hjá, hafi hann áður haft kennslustörf á hendi. Skal í þeirri umsögn sérstaklega geta um dagfar kennarans, hæfileika hans til að halda reglu og aga í skóla og aðra kennarahæfileika. — **4. gr.** [Nú sækir enginn, sem fullnægir skilyrðum 1. gr. staflið b., um auglýsta kennarastöðu áður en umsóknarfrestur er útrunninn, og skal skólanefnd þá gera ráðstöfun til að útvega kennara, sem fullnægir þessum skilyrðum, en ef það tekst ekki, þá svo hæfan kennara sem kostur er á, til að hafa kennsluna á hendi næsta skólaár, eða þangað til löglega skipaður kennari getur tekið við henni. — Skylt er skólanefndum og skólastjórum einkaskóla að tilkynna fræðslumálastjóra árlega, á þeim tíma, er hann ákveður, hverjir eigi að starfa við skóla þeirra sem kennarar næsta skólaár, sem ekki eru settir eða skipaðir af fræðslumálastjórninni. — Jafnframt tilkynningunni ber að leggja fram sannanir fyrir því, að hlutaðeigandi kennari fullnægi skilyrðum þeim, er krafizt er til kennslustarfsins.][1]) — **5. gr.** Kennarastöðu skal veita frá þeim tíma, er ákveðið er á hverjum stað að kennsla skuli byrja, og taka kennarar þá við þeim skólum, sem þeir hafa verið ráðnir til, nema öðruvísi um semjist. — Ef kennari getur ekki tekið til starfa á tilteknum tíma, ráðstafar skólanefnd eða fræðslunefnd kennslunni þangað til hann getur tekið við henni. — **6. gr.** Nú segir kennari lausri stöðu sinni, eða hann hefur verið ráðinn kennari við annan skóla, og ber honum að tilkynna það þegar í stað skólanefnd eða fræðslunefnd þess skóla, sem hann fer frá. — **7. gr.** Kennarar eiga í öllu dagfari sínu, utan skóla og innan, að vera góð fyrirmynd nemenda sinna og rækja skyldustörf sín með alúð og samvizkusemi samkvæmt því, er nánar verður tekið fram í erindisbréfi, er fræðslumálastjórnin gefur þeim.[2]) — **8. gr.** Ef kennari reynist óhæfur til að gegna skólakennarastarfinu, eða ef hann vanrækir skyldustarf sitt, eða vekur hneyksli með framferði sínu í daglegri hegðun og lætur ekki skipast við áminningu, ber skólanefnd eða fræðslunefnd að víkja honum úr kennarastöðunni um stundarsakir, ef nauðsyn þykir, fyrirvaralaust. Málinu skal síðan skotið undir úrskurð stjórnarráðsins.

II. Laun. — . . .[3]) — **14. gr.** Verði sú breyting gerð á fræðslu- eða skólahéruðum eða fræðslumálunum yfirleitt, sem gerir stöðu kennarans óþarfa, skal hann eftir löglega uppsögn láta af henni endurgjaldslaust. — **15. gr.** Öll ákvæði um kennara í lögum þessum eiga og við kennslukonur. — [Ákvæði 1. greinar staflið b. ná ekki til þeirra kennara, er skipaðir hafa verið af kennslumálastjórninni, er lög þessi öðlast gildi.][4])

1) Rgj. nr. 96, 1. apr. 1937. — 2) L. nr. 66, 31. des. 1939, § 9. — 3) L. nr. 20, 1. febr. 1936, § 1. — 4) Sbr. l. nr. 34, 29. apr. 1946, IV. kafli. — a) VI, 418—19.

1919 Nr. 75 28. nóv.

1936 Nr. 20 1. febr.

Lög um breyting á lögum nr. 75, 28. nóv. 1919, um skipun barnakennara og laun þeirra.

1. gr. (Felld inn í l. nr. 75, 28. nóv. 1919.) — **2. gr.** Til þess að stofna einkaskóla og kenna við hann, þarf að uppfylla sömu skilyrði og um getur í 1. gr. Þó er fræðslumálastjórninni heimilt að veita þeim mönnum undanþágu frá þessu ákvæði, er hafa til þess eindregin meðmæli skólastjóra fræðsluhéraðsins (skólaumdæmisins) og skólanefndar, enda fullnægi skólinn kröfu heilbrigðisstjórnarinnar um húsakynni og hollustuhætti. — **3.—4. gr.** (Felldar inn í l. nr. 75, 28. nóv. 1919.)

1) L. nr. 20, 1. febr. 1936, § 3. — 2) Erbr. nr. 75, 11. apr. 1940. — 3) L. nr. 55, 28. apr. 1962. — 4) L. nr. 20, 1. febr. 1936, § 4.

1921 Nr. 33 27. júní

Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra.

1. gr. Stofna skal sérstakan sjóð til að tryggja barnakennurum, er leggja niður starf sitt annaðhvort fyrir elli sakir eða vanheilsu, geymdan lífeyri, svo og lífeyri handa ekkjum þeirra. Sjóðurinn stendur undir umsjón ríkisstjórnarinnar, og annast hún reikningshald hans. Stofnfé sjóðsins er styrktarsjóður barnakennara, eins og hann verður, er lög þessi koma til framkvæmda. — **2. gr.** Ríkisstjórnin setur reglur um stjórn sjóðsins og skipulag hans.[1]) — **3. gr.** Hver kennari, karl eða kona, sem laun tekur eftir launalögum barnakennara, skal kaupa lífeyri í sjóði þeim, sem ræðir um í 1. gr., og verja til þess 7% af árslaunum sínum. — Iðgjöldum skal halda eftir af þeim hluta launanna, sem barnakennarar fá greiddan úr ríkissjóði. — **4. gr.** Þegar barnakennari er leystur frá starfi sínu annaðhvort fyrir sakir elli eða vanheilsu, skal hann fá greiddan úr sjóðnum lífeyri, sem nemur 25‰ af samanlögðum öllum þeim launum, er hann hefur greitt iðgjöld af í lífeyrissjóðinn, og einum fjórða hluta þeirra launa, sem hann hefur greitt iðgjöld af í styrktarsjóð barnakennara. — Lífeyrir þessi má þó aldrei fara fram úr ¾ hámarkslauna þeirra, sem kennarinn hefur haft. — Nú er barnakennari orðinn 70 ára að aldri, eða samanlagður aldur hans og þjónustutími er 95 ár, og á hann þá rétt á að leggja kennslustarf sitt niður og taka lífeyri samkvæmt lögum þessum. — Verði sú breyting gerð á fræðsluhéruðum eða skólahéruðum, sem gerir stöðu kennara óþarfa, svo að hann verði að láta af henni endurgjaldslaust, og fari hann ekki í aðra kennarastöðu, hefur hann rétt til að fá endurgreidd úr lífeyrissjóðnum, vaxtalaust og afdráttarlaust, iðgjöld þau, sem hann hefur greitt í sjóðinn. Ef hann kýs það heldur, mega iðgjöld hans standa inni í sjóðnum þangað til hann er 70 ára, og fær hann þá lífeyri samkvæmt 4. gr. og ekkja hans samkvæmt 5. gr. — **5. gr.** Ekkja eftir barnakennara, sem hafði rétt til lífeyris eða naut lífeyris, er hann lézt, fær lífeyri úr sjóðnum, með þeim undantekningum, sem segir í 7. gr. — Lífeyrir ekkju nemur ⅕ af byrjunarlaunum þeirrar kennarastöðu, sem maður hennar var í, þegar hann lézt, eða þeirrar, sem hann fékk lausn frá. — **6. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann eftir því sem ákveðið verður í reglugerð þeirri, er í 2. gr. getur. — **7. gr.** Ekkja eftir barnakennara öðlast ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum, ef hún hefur gifzt eldra manni en 60 ára, eða á banasæng manns síns, eða eftir að hann fékk lausn frá kennarastarfi, eða ef hjónabandinu var gersamlega slitið áður en maðurinn dó. — **8. gr.** Réttur ekkju til lífeyris fellur burt: 1. Ef ekkjan giftist af nýju. 2. Ef hún tekur sér bústað utanríkis án samþykkis stjórnar sjóðsins. 3. Ef hún hirðir ekki lífeyri í 3 ár samfleytt án þess að sanna lögmæt forföll. — Nú missir ekkja lífeyri, af því að hún hefur gifzt af nýju, og á hún þá rétt á að fá hinn sama lífeyri, ef hún verður ekkja í annað sinn. — **9. gr.** Ekkill konu, sem verið hefur í kennarastöðu, hefur sama rétt til lífeyris úr sjóðnum sem ekkja barnakennara, með öllum sömu takmörkunum.

1) Rgj. nr. 85, 12. sept. 1921.

1921 Nr. 33 27. júní

1923 Nr. 28 20. júní

Lög um viðauka við lög nr. 33, 27. júní 1921, um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra.

1. gr. Stjórn lífeyrissjóðsins er heimilt með samþykki fjármálaráðherra að veita barnakennurum, sem áttu rétt til styrks úr styrktarsjóði barnakennara eftir lögum 9. júlí 1909, árlegan styrk úr sjóðnum, allt að 600 kr. á ári, eftir þörfum þeirra. Styrk þennan má þó því aðeins veita, að kennarinn hafi verið leystur frá starfi sínu sökum elli eða vanheilsu, enda fari styrkurinn, að viðbættum lífeyri hans samkvæmt lögum nr. 33, 27. júní 1921, eigi fram úr 800 krónum. — Með sömu skilyrðum má og veita ekkjum barnakennara lífeyri úr sjóðnum, allt að 300 kr. á ári.

1955 Nr. 66 2. sept.

Lög um lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra.[1])

1. gr. Lífeyrissjóður barnakennara og ekkna þeirra starfar með því markmiði og skipulagi, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Sjóðfélagar eru allir barnakennarar, sem laun taka eftir launalögum, svo og námsstjórar barnafræðslustigsins. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins.

1) Sjá nú l. nr. 85, 30. des. 1963.

1955 Nr. 66 2. sept.

— Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár. — **5. gr.** Tryggingastofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af hinni umboðslegu endurskoðun án sérstakrar þóknunar. — **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, eða með öðrum álíka tryggilegum hætti.[1]) — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir sjóðfélaga. — **7. gr.** Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingarfræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mætti lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingarfræðingur hefur lagt til, að gert yrði. — **8. gr.** Sjóðfélagar greiði ár hvert 4% af heildarárslaunum sínum í iðgjöld til sjóðsins. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna. — Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — Launagreiðendur greiði fyrst um sinn ár hvert 6% af heildarárslaunum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, í iðgjöld til sjóðsins. Komi til iðgjaldalækkunar samkvæmt 7. gr., skal fyrst lækka iðgjöld launagreiðanda, þar til er þau eru orðin jöfn iðgjöldum sjóðfélaga sjálfra. — Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 30 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður, svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna. — Launþegi, sem yngri er en 18 ára, greiðir eigi iðgjöld til sjóðsins, enda öðlast hann eigi réttindi sjóðfélaga fyrr en hann hefur náð nefndum aldri. — **9. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkv. ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **10. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengur og er orðinn fullra 65 ára að aldri, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum.[a]) — Upphæð ellilífeyrisins er hundraðshluti af meðallaunum hlutaðeigandi sjóðfélaga síðustu 10 starfsár hans, og er hundraðshluti þessi hækkandi eftir því, sem starfstíminn verður lengri, svo sem hér segir:

Starfstími:	Ellilífeyrir:
10 ár	12.5 %
11 —	14.0 —
12 —	15.5 —
13 —	17.0 —
14 —	18.5 —
15 —	20.0 —
16 —	22.0 —
17 —	24.0 —
18 —	26.0 —
19 —	28.0 —
20 —	30.5 —
21 —	33.0 —
22 —	35.5 —
23 —	38.0 —
24 —	41.0 —
25 —	44.0 —
26 —	47.0 —
27 —	50.0 —
28 —	53.0 —
29 —	56.5 —
30 — eða lengur	60.0 —

— Upphæð ellilífeyris má þó aldrei nema meiru en 75% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja embætti því eða starfi, er sjóðfélaginn lét af. — **11. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna því starfi, sem hann hefur gegnt þangað til, og eigi á kost á öðru jafngóðu barnakennarastarfi, eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum slíkrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir í samráði við landlækni metur örorkuna meira en 10%. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfi sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförnu. — Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfa í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, er hámark hins árlega örorkulífeyris hans jafnhátt ellilífeyri

1955 Nr. 66 2. sept.

1) Rgj. nr. 167, 19. ágúst 1952.

a) XXIX, 796.

þeim, er hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Endranær miðast hámark örorkulífeyrisins við starfstíma og meðallaun 10 síðustu starfsár öryrkjans með sama hætti og segir í 10. gr. — Örorkulífeyrir hvers einstaks er sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri hans samkvæmt 2. mgr. þessarar greinar sem örorka hans er metin. Þrátt fyrir örorku getur enginn fengið örorkulífeyri, meðan hann heldur jafnháum launum og hann áður hafði hjá aðila, sem tryggir starfsmenn sína í lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum eða viðurkenndur af fjármálaráðuneytinu. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til þess að dæma um rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum. — **12. gr.** Nú andast sjóðfélagi eða sá maður, er nýtur ellilífeyris eða örorkulífeyris úr sjóðnum, og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum, enda hafi hinn látni greitt iðgjöld til sjóðsins í 10 ár eða lengri tíma og hjónabandinu hafi eigi verið slitið að lögum, áður en hann lézt. — Nú andast sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins skemmri tíma en 10 ár, og skal þá endurgreiða eftirlifandi maka hans vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt til sjóðsins. — Upphæð lífeyris hins eftirlifandi maka fer eftir starfstíma hins látna og meðalárslaunum hans síðustu 10 starfsár hans. Ef starfstíminn er 10 ár, er hinn árlegi lífeyrir 20% af meðalárslaununum, en hækkar síðan fyrir hvert starfsár um 1% af meðalárslaununum, unz hámarkinu, 40% af meðalárslaununum, er náð, eftir 30 ára starfstíma. Lífeyrir eftirlifandi maka má þó aldrei nema meiru en 50% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja embætti því eða starfi, er hinn látni lét af. — Sé hinn eftirlifandi maki yngri en 50 ára og hafi hann verið meira en 10 árum yngri en hinn látni, lækkar lífeyrir hans um 1% af meðalárslaunum fyrir hvert ár, sem aldursmunurinn nemur umfram 10 ár. Þó skal frádrátturinn ekki vera fleiri hundraðshlutar af meðalárslaunum en ár þau, er hinn eftirlifandi maka vantar á 50 ára aldur. — Verði árlegur lífeyrir maka samkvæmt 3. og 4. málsgr. þessarar greinar lægri en 2500 kr., skal hann hækkaður upp í þá upphæð. — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma, er hann naut lífeyris úr sjóðnum eða hann var lagztur banaleguna, og úrskurðar þá stjórn sjóðsins, hvort eftirlifandi maki hans skuli njóta lífeyris úr sjóðnum eða eigi. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband af nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. Veiti síðara hjónabandið einnig rétt til lífeyris, má eftirlifandi maki velja um, hvort hann tekur lífeyri eftir fyrri eða síðari makann. — Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og gegnir starfi sínu áfram, eftir að iðgjaldagreiðslum hans er lokið og hann hefur öðlazt rétt til að hætta störfum og fá ellilífeyri, og hækkar þá réttur hans til ellilífeyris um 2% af meðalárslaunum hans síðustu starfsárin fyrir hvert ár, er hann frestar að taka ellilífeyri. Á tilsvarandi hátt hækkar lífeyrisréttur maka hans um 1% af meðalárslaunum fyrir hvert ár. — Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafnframt við öðru starfi hjá stofnun, er tryggir starfsfólk sitt í sjóðnum, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og gilda þá reglur næstu málsgreinar að framan óbreyttar að öðru en því, að ellilífeyrir og makalífeyrir skulu reiknaðir af meðalárslaunum hans síðustu 10 árin í því starfinu, sem hærra er launað, ef það meðaltal var hærra en meðaltal launa síðustu 10 starfsárin. — **13. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 16 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til er þau eru fullra 16 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er lífeyrir þess 25% hærri en meðalmeðlag það, er félagsmálaráðherra hefur ákveðið með barni á sama aldri í Reykjavík á þeim tíma, sem

1955 Nr. 66 2. sept.

1955 Nr. 66 2. sept.

lífeyririnn á að greiðast. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfalt meðalmeðlag þetta. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn sjóðfélaga, er hann verður öryrki, þó svo, að lífeyrir þeirra skal þá nema jafnmiklum hundraðshluta af lífeyrisupphæð þeirri, sem greinir í 2. málsgr. þessarar greinar, sem örorka sjóðfélagans er metin. — Fósturbörn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar og börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan. — Lífeyrisgreiðslur, sem börn og ekkjur sjóðfélaga fá greiddar frá slysatryggingadeild almannatrygginganna, skulu koma til frádráttar lífeyrisgreiðslum samkvæmt lögum þessum. — **14. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd vaxtalaus iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Hafi hann verið sjóðfélagi í 10 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður skylda hans til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir eftirlátins maka miðast þá við starfstíma hans og meðallaun síðustu 10 starfsár hans, samkvæmt 10. og 12. gr. Lífeyrir barna hans skal þá ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 13. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu til 65 ára aldurs. — Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun þau, er hann hafði, er staða hans var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram. — **15. gr.** Nú flyzt starfsmaður, sem verið hefur í lífeyrissjóði barnakennara og ekkna þeirra, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hans vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í sjóði þeim, er hann flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er sjóðfélaginn hafði öðlazt. — Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglu, þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gilda þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris eins og ákveðnar eru í þessum lögum. — **16. gr.** Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 33 27. júní 1921, öðlast réttindi samkvæmt lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi. — **17. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyrisins fyrir fram á hverjum mánuði. — **18. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja í reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur.[1]) — **19. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda.

1955 Nr. 66 2. sept.

Lög um ríkisútgáfu námsbóka. **1956**

1. gr. Börnum við skyldunám barnafræðslustigsins, skv. 2. gr. laga nr. 34 1946, skal séð fyrir ókeypis námsbókum í greinum þeim, sem kenndar eru. — Unglingum í unglingaskólum skal séð fyrir ókeypis námsbókum í þeim greinum, sem kenndar eru. — **2. gr.** Námsbókanefnd, skipuð fimm mönnum, annast útgáfu námsbóka skv. 1. gr. og kveður á um efni þeirra og gerð. Reynt skal að tryggja, að öll ytri gerð bókanna standist almennar kröfur um útlit og gæði. — Menntamálaráðherra skipar námsbókanefnd til fjögurra ára í senn: tvo menn skv. tillögu Sambands ísl. barnakennara, einn skv. tillögu Landssambands framhaldsskólakennara, en formann án tilnefningar. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt. Fræðslumálastjóri á sæti í nefndinni. — **3. gr.** Námsbókanefnd skal sjá um, að á hverjum tíma sé fyrir hendi námsbók í hverri grein. Nú eru gefnar út tvær námsbækur í sömu grein, og ákveða þá skólastjórar og kennarar hvers skóla, hvor bókin skuli notuð við kennslu í skólanum. — Námsbóka-

Nr. 51 7. apríl

1) Rgj. nr. 88, 25. apríl 1945.

1956 Nr. 51 7. apríl

nefnd ákveður ritlaun til handa höfundum námsbóka, er skulu við það miðuð, að hæfir menn fáist til starfans. Nefndinni er og heimilt að efna til samkeppni um ritun einstakra námsbóka. — Námsbókanefnd er heimilt að láta gera önnur kennslutæki eða sjá um útvegun þeirra, enda séu þau seld nemendum og skólum við kostnaðarverði. — **4. gr.** Í tæka tíð fyrir byrjun hvers skólaárs skulu skólanefndir eða fræðsluráð, hver í sínu héraði, senda námsbókanefndinni greinargerð um þær bækur, sem þær óska eftir til kennslu næsta skólaár. Greinargerðinni skal fylgja skýrsla um fjölda skólaskyldra barna í skólahéraðinu. Námsbókanefndin sendir síðan nægilegan fjölda bóka. — Hverjum nemanda skal afhenda eitt eintak af hverri bók, sem hann á að nota til námsins. Ef sú bók glatast eða skemmist, skal nemandanum gert að skyldu að kaupa nýja bók við kostnaðarverði. Viðkomandi skóli annast um sölu slíkra bóka, ef námsbókanefnd óskar þess, og stendur henni skil á andvirði seldra bóka. — Heimilt skal að hafa allar námsbækur ríkisútgáfunnar til sölu á frjálsum bókamarkaði. — **5. gr.** Menntamálaráðherra skipar, að fengnum tillögum námsbókanefndar, framkvæmdastjóra, er vinnur undir yfirstjórn nefndarinnar að störfum þeim, sem undir hana ber samkvæmt lögum þessum. Menntamálaráðherra setur framkvæmdastjóranum erindisbréf. — **6. gr.** Menntamálaráðherra ákveður laun námsbókanefndar og framkvæmdastjóra hennar. — **7. gr.** Kostnaður af framkvæmd laga þessara greiðist að ⅓ hluta úr ríkissjóði og að ⅔ hlutum með sérstöku námsbókagjaldi, sem lagt skal á hvern þann, sem hefur á framfæri sínu eitt eða fleiri börn við skyldunám samkvæmt 1. gr. — Alþingi ákveður hverju sinni í fjárlögum framlag ríkisins og námsbókagjald, hvort tveggja með hliðsjón af kostnaði við útgáfuna næsta ár á undan og fyrirhuguðum framkvæmdum á fjárhagsárinu. — **8. gr.** Menntamálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.[1])

1947 Nr. 16 12. marz

Lög um menntun kennara.

I. kafli. — Um Kennaraskóla Íslands . . .[2])

II. kafli. — Um kennslustofnun í uppeldisvísindum við Háskóla Íslands. — 12. gr. Við heimspekideild Háskóla Íslands skal koma á fót kennslustofnun í uppeldisvísindum, jafnskjótt og aðstaða er fengin til æfinga- og tilraunakennslu. Hlutverk þessarar stofnunar er að veita kennurum við barnaskóla og skóla gagnfræðastigsins, menntaskóla og sérskóla menntun í uppeldisfræði, sálarfræði og kennslufræði. Auk þess skulu kennarar í uppeldisvísindum annast rannsóknir og leiðbeiningar í þágu uppeldismála landsins, eftir því sem samrýmist kennslustörfum þeirra. — **13. gr.** Þeir nemendur, sem búa sig undir kennslustörf við skóla gagnfræðastigsins, skulu stunda kennsluæfingar í þeim skólum, en þeir, sem búa sig undir að verða kennarar í menntaskóla eða sérskóla, skulu stunda kennsluæfingar í menntaskóla eða samsvarandi sérskóla. En að öðru leyti fara kennsluæfingar og annar hagnýtur starfsundirbúningur fram í æfinga- og tilraunaskóla. Háskólakennarar, sem þessa kennslu annast, og nemendur þeirra hafa aðgang að slíkum skóla til athugana og tilrauna. — **14. gr.** Rétt til að stunda nám í uppeldisvísindum við stofnun þessa og taka þar próf hafa allir þeir, sem lokið hafa almennu kennaraprófi, svo og stúdentar. — **15. gr. . . .**[1]) — **16. gr.** Í kennslustofnun í uppeldisvísindum í háskólanum skal kenna eftirtaldar greinar: a. líffeðlisfræði, almenna og hagnýta sálarfræði, sálarfræði barna og unglinga, heilbrigðra, geðveikladra, vangefinna og siðferðilega vangæfra; b. vísindalega og hagnýta uppeldisfræði, sögu uppeldisfræðinnar, sögu uppeldisins, einkum hér á landi, og uppeldislega siðfræði og félagsfræði; c. almenna kennslufræði og kennsluæfingar í einstökum greinum. — Þeir nemendur, sem búa sig undir kennslustörf við skóla gagnfræðastigsins, menntaskóla eða sérskóla, skulu leggja stund á almenna sálarfræði barna og unglinga og kennslufræði, einkum í þeim greinum, sem þeir öðlast réttindi til að kenna. — Kennsla fer fram í fyrirlestrum, tilraunum og æfingum. Sérstaka áherzlu ber að leggja á sjálfstæða vinnu nemenda. — Að öðru leyti fer um nám og próf eftir reglugerð, sem sett er samkvæmt 2. gr. háskólalaganna 23. júní 1936.[2])

III. kafli. — Um æfinga- og tilraunaskóla. . . .[3])

IV. kafli. — Um Íþróttakennaraskóla Íslands. — 24. gr. Íþróttakennaraskóli Íslands starfar að Laugarvatni. Hann er eins árs skóli, og er skólaárið eigi skemmra en 9 mán-

1) Rgj. nr. 24, 27. jan. 1941.
2) Nú l. nr. 23, 26. apríl 1963.

1) L. nr. 60, 17. júní 1957, § 43. — 2) S. l., § 42. — 3) L. nr. 23, 26. apríl 1963, § 21.

uðir. Heimilt er enn fremur að halda námskeið í ýmsum íþróttum við skólann. — **25. gr.** Markmið skólans er að búa nemendur undir: 1. sérkennslu í íþróttum í barna- og gagnfræðaskólum, svo og öðrum skólum, sem reknir eru eða styrktir af almannafé. 2. kennarastörf í íþróttum, einni grein þeirra eða fleiri, hjá félögum, stofnunum eða einstaklingum. — **26. gr.** Aðalkennslugreinar skólans skulu vera: Íþróttir alls konar, líkams- og heilsufræði, íþróttasaga, íþrótta-kennslufræði og kennsluæfingar, svo og fræðsla um nauðsynleg áhöld og mannvirki til íþróttaiðkana. Um námsefni skal nánar ákveðið í reglugerð. — **27. gr.** Inntökuskilyrði eru þessi: 1. að nemandi sé eigi yngri en 18 ára um næstu áramót; 2. að nemandi sé heilbrigður og vel hæfur til íþróttaiðkana; 3. að nemandi sé óspilltur að siðferði; 4. að nemandi hafi lokið miðskólaprófi eða hlotið hliðstæða menntun. — **28. gr.** Til þess að öðlast íþróttakennararéttindi samkvæmt 1. tölulið 25. gr. skal nemandi hafa lokið prófi frá Íþróttakennaraskóla Íslands og almennu kennaraprófi. — Í reglugerð skal setja ákvæði um námsefni og prófkröfur fyrir þá nemendur, sem öðlast vilja takmörkuð réttindi til íþróttakennslu samkvæmt 2. tölulið 25. gr. — **29. gr.** Við Íþróttakennaraskólann skal starfa einn fastur kennari auk skólastjóra. Skólastjóri ræður stundakennara í samráði við fræðslumálastjórn. — **30. gr.** Þriggja manna skólanefnd hefur umsjón með skólanum. Í skólanefnd eiga sæti: Íþróttafulltrúi ríkisins, skólastjóri gagnfræðaskólans á Laugarvatni og einn maður, er fræðslumálastjórn skipar til fjögurra ára í senn. — **31. gr.** Í reglugerð skólans setur fræðslumálastjórn nánari ákvæði um verksvið skólastjóra og skólanefndar.

V. kafli. — Um Handíðakennaraskóla Íslands. ...[1])

VI. kafli. — Um húsmæðrakennaraskóla. — **38. gr.** Húsmæðrakennaraskóli skal starfa í Reykjavík eða nágrenni hennar. Hann skal hafa aðstöðu til þess búreksturs, sem nauðsynlegur er vegna námsins. — **39. gr.** Þegar hús verður reist yfir skólann, skal þar vera heimavist fyrir þá nemendur, er búa sig undir kennarastörf við húsmæðraskóla, svo og aðra nemendur, er heimili eiga utan Reykjavíkur. — **40. gr.** Markmið skólans er að búa nemendur undir: 1. hússtjórnarkennslu í húsmæðraskólum og skólum gagnfræðastigsins; 2. ráðskonustörf við heimavistarskóla og aðrar opinberar stofnanir. — **41. gr.** Námstími þeirra, er ætla að verða húsmæðraskólakennarar, skal vera 2 ár hið minnsta, en 1 ár fyrir þá nemendur, er búa sig undir hússtjórnarkennslu í skólum gagnfræðastigsins og ráðskonustörf. — Nánari ákvæði um námstíma skulu sett í reglugerð. — **42. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði í skólann: 1. að nemandi sé eigi yngri en 21 árs fyrir næstu áramót; 2. að nemandi sé heilbrigður; 3. að nemandi sé óspilltur að siðferði. — **43. gr.** Nemendur, sem búa sig undir kennslu við húsmæðraskóla eða gagnfræðaskóla, skulu áður hafa lokið almennu kennaraprófi eða hlotið hliðstæða menntun að dómi fræðslumálastjórnar. Enn fremur skulu þeir hafa stundað fjögurra mánaða nám í húsmæðraskóla og unnið að minnsta kosti 12 mánuði samtals að heimilisstörfum í kaupstað eða sveit. — Þeir nemendur, sem búa sig undir ráðskonustörf, skulu auk skyldunáms hafa lokið prófi í húsmæðraskóla og unnið 12 mánuði hið minnsta við eldhússtörf í matsöluhúsi, heimavistarskóla, sjúkrahúsi eða hliðstæðum stofnunum. — **44. gr.** Þessar námsgreinar skulu kenndar í skólanum: — V e r k l e g a r: Matreiðsla, ræsting og þvottur, garðrækt, hirðing húsdýra og búsafurða, meðferð ungbarna og kennsluæfingar. — B ó k l e g a r: Manneldisfræði, efnis- og áhaldafræði og búreikningar. — Í reglugerð skal kveða nánar á um námsgreinar og námsefni. Þar skulu og settar reglur um próf og einkunnir. — **45. gr.** Við skólann skal starfa einn fastakennari auk skólastjóra. Stundakennara ræður skólastjóri í samráði við fræðslumálastjórn. — **46. gr.** Þriggja manna skólanefnd, kosin til fjögurra ára í senn, hefur umsjón með skólanum. — Skólanefnd skal þannig skipuð: Félag húsmæðrakennara tilnefnir einn, Kvenfélagasamband Íslands annan, en fræðslumálastjórn hinn þriðja, og er hann formaður nefndarinnar. — **47. gr.** Fræðslumálastjórn setur skólanefnd, skólastjóra og kennurum erindisbréf. — **48. gr.** Heimilt er að halda námsskeið fyrir kennara í aðalkennslugreinum skólans, enn fremur fyrir fóstrur samkvæmt ákvæðum reglugerðar.

VII. kafli. — Um réttindi kennara o. fl.[1]) — **49. gr.** Þá eina má skipa kennara eða skólastjóra við skóla þá, sem um getur í lögum þessum, sem hafa: a. almenna kennara-

1) L. nr. 23, 26. apríl 1963, § 21.

1) Sbr. l. nr. 23, 26. apríl 1963, § 21, er nema brott þau atriði í VII. kafla, sem koma í bága við greind lög.

1947 Nr. 16 12. marz

1947 Nr. 16 12. marz

menntun eða stúdentsmenntun að viðbættu háskólanámi í uppeldis- og kennslufræðum, er fræðslumálastjórn metur gilt; b. lokið háskólaprófi í þeirri fræðigrein, sem ætlazt er til, að verði aðalkennslugrein hlutaðeigenda; c. kennt tvö til þrjú ár og hlotið meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra. — Verknámskennarar, þar með taldir íþróttakennarar, þurfa þó ekki að fullnægja skilyrðum b-liðar, en verða að hafa sérmenntun í kennslugreinum sínum, er fræðslumálastjórn metur gilda. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennarastöðu, skal þá fræðslumálastjórn leitast við að fá hæfan mann, og má að tveimur árum liðnum gera hann að föstum kennara, enda komi meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra til. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, sem skipa fastar stöður við skóla þá, er hér um ræðir, er lög þessi koma til framkvæmda. — **50. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í tíu ár við þá skóla, er í lögum þessum greinir, og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, skal hann þá senda fræðslumálastjórn beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum árs orlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof oftar en einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjórn með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna né torveldi þau. — **51. gr.** Sá, sem lokið hefur almennu kennaraprófi, hefur rétt til að kenna við barna- og unglingaskóla. — **52. gr.** Próf frá þeim stofnunum, sem veita kennurum framhaldsmenntun og taldar eru í II., IV. og V. kafla þessara laga, veitir þeim, sem því hafa lokið, rétt til starfs sem sérkennurum við barnaskóla. En það telst sérkennarastaða, ef hálfur starfstími kennarans eða meira er í sérgrein hans eða sérgreinum, og skal sérmenntaður kennari hafa forgöngurétt til slíkrar stöðu umfram kennara með almennu kennaraprófi. — **53. gr.** Nú eru kenndar í barnaskólum fleiri sérgreinar en sérmenntun er hægt að fá í við stofnanir þær, sem um ræðir í 52. gr., og fer um réttindi sérkennara í þeim samkvæmt ákvörðun fræðslumálastjórnar í hvert sinn, nema sérstök lög verði um það sett. Þó skal þess gætt svo sem tök eru á, að kröfur um almenna og sérstaka menntun þessara kennara séu eigi minni en gert er ráð fyrir í lögum þessum. — **54. gr.** Um réttindi almennra kennara og sérkennara við skóla gagnfræðastigsins fer eftir samsvarandi reglum og við barnaskóla. Þó skulu gerðar til þeirra meiri menntunarkröfur, eftir því sem fært er á hverjum tíma. — **55. gr.** Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirumsjón þeirra skóla, er um getur í lögum þessum. Kostnaður við rekstur þeirra greiðist úr ríkissjóði.

1947 Nr. 16 12. marz

Lög um Kennaraskóla Íslands.[1])

1963 Nr. 23 26. apríl

I. kafli. — Tilgangur, deildaskipting, námskröfur og réttindi. — **1. gr.** Kennaraskóli Íslands skal búa nemendur sína undir kennslustörf í skólum þeim, sem þessi lög mæla fyrir um, og enn fremur undir nám í sérkennaraskólum og háskólum. — Skólavistin á að veita nemendum tilskilda þekkingu og leikni, stuðla að líkamlegri og andlegri heilbrigði þeirra og venja þá við sjálfstætt nám og hagnýtingu þess við kennslu. — **2. gr.** Í skólanum starfa þessar deildir: 1. **Almenn kennaradeild,** fjögurra ára nám, sem endar með almennu kennaraprófi og veitir kennararéttindi í barna- og unglingaskólum landsins samkvæmt nánari ákvörðun í reglugerð. 2. **Kennaradeild stúdenta,** þar sem námi lýkur með almennu kennaraprófi. Nemendur í þeirri deild skulu ljúka sama námi og nemendur í almennu kennaradeildinni í uppeldisgreinum, svo og í þeim greinum kennaranámsins öðrum, sem ekki eru kenndar til almenns stúdentsprófs. 3. **Menntadeild,** er taki til starfa eigi síðar en fjórum árum eftir gildistöku laga þessara. Lokapróf úr menntadeild er stúdentspróf, og veitir það réttindi til inngöngu í háskóla með þeim takmörkunum, sem sett eru í lögum hans og reglugerð. Námskröfur til stúdentsprófs frá Kennaraskóla Íslands skulu sambærilegar kröfum til stúdentsprófs menntaskólanna, þó þannig, að heimilt er að láta próf í uppeldis- og kennslufræðum frá almennu kennaradeildinni gilda til stúdentsprófs og fella þá niður, innan takmarka, sem ákveðin eru í reglugerð, annað

1) Rgj. um kennaramenntun í söng- og tónlist nr. 158 1959, bréf menntmrn. nr. 181 1959 (kennaradeild Tónlistarskólans).

námsefni sem því svarar, á svipaðan hátt og gert er um sérgreinar í mála- og stærðfræðideildum menntaskólanna. 4. **Framhaldsdeild,** er veiti nemendum kost á framhaldsmenntun með nokkru kjörfrelsi. Skulu þeir þá stunda nám í eigi færri greinum en þrem, og sé ein þeirra aðalgrein. Sett skulu ákvæði um próf að afloknu þessu framhaldsnámi. Heimilt er starfandi kennurum að leggja stund á einstakar greinar þess framhaldsnáms, sem efnt verður til samkvæmt þessum ákvæðum, eftir frjálsu vali, og ljúka í þeim tilskildum prófum. 5. **Undirbúningsdeild sérnáms,** tveggja ára nám, sem býr nemendur undir kennaranám í sérgreinum, svo sem handavinnu, íþróttum, tónlist, teikningu, húsmæðrafræðslu, og önnur uppeldisstörf, hvort heldur sérnámið fer fram í Kennaraskólanum eða annars staðar. 6. **Handavinnudeild,** sem veitir sérmenntun í handavinnu karla og kvenna og sér nemendum fyrir æfingum í að kenna þær. Enn fremur sér hún nemendum í öðrum deildum Kennaraskólans fyrir kennslu í handavinnu og kennsluæfingum í þeirri grein. Námstími í handavinnudeild er tvö ár. Þeir, sem útskrifast úr deildinni, öðlast réttindi til að kenna handavinnu í barnaskólum og framhaldsskólum. — Þeim, sem stunda nám í undirbúningsdeild sérnáms, er skylt að ljúka sama námi og nemendur í almennu kennaradeildinni í 1—3 bóklegum greinum, enda öðlist þeir í þeim kennararéttindi, að því tilskildu, að þeir ljúki kennaraprófi í sérgrein. — Auk þessara sex deilda starfa í sambandi við Kennaraskólann, þegar svo er ákveðið, sérdeildir í framhaldi af undirbúningsdeild, sem veita, að loknu tveggja ára námi, réttindi til kennslu í sérgreinum í barnaskólum og framhaldsskólum. — Námstími í hverri deild skólans skal eigi vera skemmri en 8 mánuðir á ári. — Kennaraskólinn heldur námskeið fyrir starfandi kennara og aðra æskulýðsleiðtoga, þegar henta þykir og fé til þess er fyrir hendi. — **3. gr.** Þeir nemendur, sem ætla sér að verða smábarnakennarar fyrst og fremst, skulu eiga kost á sérhæfingu til þess. Enn fremur er heimilt að taka upp sérkennslu í fleiri greinum, og skulu nemendur þá í samráði við skólastjóra velja sér aðalgrein, eina eða fleiri.

II. kafli. — Inntökuskilyrði, námsgreinar og próf. — **4. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði í skólann: 1. að nemandi hafi engan næman kvilla eða sjúkdóm, sem öðrum geti að meini orðið, 2. að nemandi sé óspilltur að siðferði. — Lágmarksaldur til inntöku má ákveða í reglugerð. — **5. gr.** Rétt til inngöngu í I. bekk hinnar almennu kennaradeildar veitir: 1. Landspróf miðskóla með þeirri lágmarkseinkunn, sem ákveðin er í reglugerð um miðskólapróf í bóknámsdeild. 2. Fullgilt gagnfræðapróf með lágmarkseinkunn í nokkrum aðalgreinum, sem reglugerð ákveður, enda gangi gagnfræðingar undir viðbótarpróf í einstökum greinum, ef þörf krefur, svo að tryggt sé, að þeir hafi lokið námi, sem samsvarar námi til landsprófs miðskóla. — Rétt til inngöngu í kennaradeild stúdenta veitir almennt stúdentspróf. — Rétt til inngöngu í menntadeild og framhaldsdeild eiga þeir, sem lokið hafa almennu kennaraprófi með fyrstu einkunn 1967 eða síðar. Heimila má þeim, sem lokið hafa slíku prófi fyrir þann tíma, inngöngu í deildina, en vilji þeir þreyta stúdentspróf, skulu þeir ljúka viðbótarprófi, sem nánar verður kveðið á um í reglugerð. — Rétt til inngöngu í undirbúningsdeild sérnáms veitir landspróf miðskóla, gagnfræðapróf eða önnur hliðstæð próf með þeirri einkunn, sem stjórn skólans metur gilda, enda sé nám og prófkröfur fullnægjandi að dómi skólans. Við inntöku skal hafa hliðsjón af sérhæfileikum til þess starfs, sem umsækjandi ætlar að búa sig undir. — Rétt til inngöngu í handavinnudeild eiga þeir, sem lokið hafa námi í undirbúningsdeild sérnáms í Kennaraskólanum, stúdentsprófi eða almennu kennaraprófi. — Heimilt er skólanum að úrskurða um inntöku nemenda í allar deildir með hliðsjón af hæfniprófi og öðrum matsaðferðum, en fullnægja skulu þeir þó inntökuskilyrðum þessarar greinar. Ákveða má í reglugerð lágmarkseinkunn í íslenzku og fleiri greinum. — **6. gr.** Aðalviðfangsefni kennaranámsins eru uppeldisgreinarnar: sálarfræði, uppeldisfræði, kennslufræði og kennsluæfingar. — Í Kennaraskólanum skal kenna þessar námsgreinar: Íslenzku og íslenzk fræði, þar með talin framsögn og hljóðfræði nútíðarmáls, dönsku, ensku, þýzku, latínu, stærðfræði, eðlisfræði, efnafræði, náttúrufræði, heilsufræði, landafræði, sögu og félagsfræði, kristin fræði, sálarfræði, uppeldisfræði, skólasögu, kennslufræði, skrift, teiknun, vélritun, handavinnu, íþróttir og fimleikafræði, söng og tónfræði. — Heimilt er stjórn skólans að fjölga eða fækka kennslugreinum, að fengnu samþykki menntamálaráðuneytisins. — Kennsluæfingar fara fram í æfinga- og tilraunaskóla og öðrum skólum

1963 Nr. 23 26. apríl

eftir því, sem þörf krefur. — **7. gr.** Í hverjum bekk skal halda próf í lok árlegs námstíma. Heimilt er skólastjórn þó að ákveða próf í einstökum greinum á öðrum tíma. Próf fjórða bekkjar er almennt kennarapróf og sömuleiðis próf úr kennaradeild stúdenta. Ljúka má námi í einstökum greinum í öðrum bekkjum, enda skulu einkunnir í þeim greinum taldar á kennaraprófsskírteini. — Kennarar skulu gefa vetrareinkunnir hver í sinni grein, og gilda þær til jafns við prófseinkunnir, þegar reiknuð er út aðaleinkunn. — Við kennarapróf, stúdentspróf og önnur lokapróf skulu vera prófdómendur, skipaðir af menntamálaráðuneytinu.

III. kafli. — Skólastjórn og kennarar. — 8. gr. Menntamálaráðuneytið fer með yfirstjórn skólans. — Skólastjórn er skipuð skólastjóra og föstum kennurum skólans ásamt skólastjóra æfingaskólans. Hún tekur ákvarðanir í sérstökum málum, sem varða inntöku nemenda, próf, brottvísun nemenda úr skóla, og í öðrum málum, sem lögð verða fyrir stjórnarfund. — Skólastjóri og fastir kennarar skólans eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt lögum, er þar um gilda. Þeir skulu skipaðir af forseta Íslands. Áður en kennari er skipaður, skal leita umsagnar skólastjórnar. Tölu fastra kennara skal miða við, að einn kennari komi að jafnaði á hverja bekkjardeild. Menntamálaráðuneytið skipar húsvörð, að fengnum tillögum skólastjóra, en skólastjóri ræður stundakennara og annað starfsfólk með samþykki ráðuneytisins. — **9. gr.** Skylt er kennara að kenna 24—27 kennslustundir á viku, og sé hver kennslustund 45 mínútur.[1]) Að jafnaði skal vera 10 mín. hlé milli kennslustunda. Fækka má kennslustundum í 22, er kennari verður 55 ára, og í 17, er hann verður 60 ára. Fastir kennarar verða yfirkennarar, er þeir hafa kennt við skólann fulla kennslu í 16 ár. Menntamálaráðuneytið ákveður kennsluskyldu skólastjóra. — **10. gr.** Heimilt er skólastjóra að kveðja kennara sér til aðstoðar við eftirlit og umsjón í skólanum. Enn fremur skulu kennarar starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans eftir því, sem ástæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Má þá fækka skyldustundum kennara, svo og vegna mikillar heimavinnu eða annarra aukastarfa, að fengnu samþykki menntamálaráðuneytisins. — **11. gr.** Þá eina má setja eða skipa fasta kennara í bóklegum greinum eða skólastjóra við Kennaraskólann, sem lokið hafa fullnaðarprófi við háskóla eða aðra sambærilega stofnun í aðalgreinum þeim, er þeir eiga að kenna. Þeir skulu einnig hafa lokið námi í uppeldisgreinum. Aðrir kennarar skólans þurfa ekki að hafa lokið háskólaprófi, en hafi þá menntun í kennslugreinum sínum, sem yfirstjórn skólans metur gilda. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennarastöðu við skólann, og skal þá ráðuneytið leitast við að fá sem hæfastan mann til að gegna stöðunni til bráðabirgða. Gegni hann stöðunni á fullnægjandi hátt í tvö ár, sem settur, má skipa hann í starfið. — Ákvæði þessarar greinar taka ekki til þeirra, sem skipa fastar stöður við Kennaraskólann, þegar lög þessi koma til framkvæmda.

IV. kafli. — Æfinga- og tilraunaskóli. — 12. gr. Í sambandi við Kennaraskólann starfar æfinga- og tilraunaskóli, sem er um leið skóli skyldunáms fyrir ákveðið hverfi Reykjavíkurbæjar. Kennaraefni skulu fá kennsluæfingar í öllum þeim aldursflokkum, sem Kennaraskólinn veitir rétt til að kenna, m. a. skulu kennaraefni njóta leiðsagnar og þjálfunar í kennslu og uppeldi afbrigðilegra barna og kenna sjálfstætt eigi skemur en um þriggja vikna skeið, sem næst 3 kennslustundir daglega. — **13. gr.** Æfingaskólinn skal hafa með höndum uppeldisfræðilegar athuganir og tilraunir eftir því, sem við verður komið. Skólastjóri Kennaraskólans og aðalkennari skólans í uppeldis- og sálarfræði skulu í samráði við skólastjóra æfingaskólans hafa umsjón með rannsóknarstarfi þessu, og geta þeir kvatt sér til ráðuneytis sérfræðinga, er starfa að svipuðum verkefnum. — **14. gr.** Menntamálaráðuneytið fer með yfirstjórn skólans og setur og skipar kennara hans að fengnum tillögum skólastjórnar og fræðslumálastjóra. — Stofnkostnaður skólans skiptist þannig með aðilum, að ríkissjóður greiðir ⅗ hluta hans, en borgarsjóður Reykjavíkur ⅖ hluta. — Rekstrarkostnað skólans greiða aðilar samkvæmt eftirfarandi reglum: — Ríkissjóður greiðir laun fastra kennara, stundakennslu, forfallakennslu, heimavinnu kennara, handbækur kennara og efni til handavinnukennslu. — Allur annar rekstrarkostnaður en talinn er hér að framan skiptist þannig með aðilum, að borgarsjóður Reykjavíkur

1) Rgj. nr. 34, 20. febr. 1948, og nr. 55, 18. marz 1957, auglýs. nr. 171 1963.

1963 Nr. 23 26. apríl

1963 Nr. 23 26. apríl

greiðir fyrir hvern nemanda í skólanum þá fjárhæð, sem hann greiðir í annan rekstrarkostnað á sama tíma, að meðaltali, fyrir hvern nemanda í barna- og gagnfræðaskólum Reykjavíkur. — **15. gr.** Stjórn æfingaskólans skipa skólastjóri og fastir kennarar hans ásamt skólastjóra Kennaraskólans. Um samstarf skólanna og verksvið hvors skólastjóra um sig skal ákveða í reglugerð. — **16. gr.** Heimilt er skólastjóra æfingaskólans að kveðja kennara sér til aðstoðar við umsjónarstörf í skólanum, niðurskipun og dreifingu kennsluæfinga og eftirlit með þeim, svo og önnur störf í þágu skólans, sem nauðsyn ber til, og má þá fækka við þá kennara kennslustundum, sem því svarar, að fengnu samþykki ráðuneytisins. — **17. gr.** Ákveða skal í reglugerð um fjölda kennara og kennslustundafjölda þeirra á viku með tilliti til fjölda æfingastunda. Auk fastra æfingakennara má ráða til starfa við skólann aðra kennara eftir þörfum, og skal jafnan kappkosta að fá sem færasta kennara, bæði að menntun og reynslu, til kennslu við æfingaskólann. Fastir æfingakennarar skulu eigi vera færri en aldursflokkar æfingaskólans, og njóta þeir sömu launakjara og kennarar Kennaraskólans, enda kenni þeir líka við Kennaraskólann eftir því, sem ástæður eru til. — Aðrir kennarar æfingaskólans hafa sömu laun og almennir kennarar við aðra skóla á sömu skólastigum, en fyrir æfingatíma eða tilraunastarf, sem þeir kunna að annast, fái þeir sérstaka þóknun, sem menntamálaráðuneytið ákveður. — **18. gr.** Barna- og gagnfræðastigsskólum þeim, sem menntamálaráðuneytið ákveður, að fengnum tillögum skólastjórnar Kennaraskólans, er skylt að taka við nemendum Kennaraskólans til æfingakennslu. Skólastjórar þeirra skóla og skólastjóri Kennaraskólans og æfingaskólans skulu hafa samráð um þá æfingakennslu. Þóknun fyrir hana skal ákveðin af ráðuneytinu.

V. kafli. — Ýmis ákvæði. — 19. gr. Nú hefur kennari (skólastjóri) gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst verja orlofsárinu. Ef menntamálaráðuneyti og fræðslumálastjóri telja þá greinargerð fullnægjandi, getur ráðuneytið veitt kennaranum (skólastjóranum) ársorlof með fullum launum. Engum skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal senda fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. Fræðslumálastjóri veitir kennurum, sem þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. Menntamálaráðuneytið setur, að fengnum tillögum fræðslumálastjóra, nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólans eða torveldi þau. — **20. gr.** Kostnaður við rekstur Kennaraskólans greiðist úr ríkissjóði. Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um framkvæmd laga þessara.

1963 Nr. 23 26. apríl

Íþróttalög.

1956 Nr. 49 7. apríl

I. kafli. — Um stjórn íþróttamála. — 1. gr. Í lögum þessum merkja íþróttir hvers konar líkamsæfingar, er stefna að því að auka heilbrigði manna og hreysti, líkamsfegurð, vinnuþrek og táp. — **2. gr.** Menntamálaráðuneytið hefur yfirumsjón allra íþróttamála að því leyti, er ríkið lætur þau til sín taka. Til aðstoðar ráðuneytinu um stjórn og framkvæmd íþróttamála er íþróttafulltrúi í skrifstofu fræðslumálastjóra og íþróttanefnd. — **3. gr.** Íþróttafulltrúi skal hafa alhliða þekkingu um íþróttamál og auk þess þekkingu á sviði almennra uppeldismála. Hann skal ráðinn af menntamálaráðherra, að fengnum tillögum íþróttanefndar, og greiðast laun hans úr ríkissjóði. Skipa má hann í embættið eftir þrjú ár, að fengnum tillögum nefndarinnar. — Íþróttafulltrúi skal hafa á hendi þessi störf: 1. Að hafa umsjón með íþróttastarfsemi í skólum. 2. Að vinna að útbreiðslu og efling íþrótta í landinu. 3. Að gera tillögur um framkvæmdir til eflingar íþróttum og hafa eftirlit með slíkum framkvæmdum. 4. Að veita íþróttafélögum og einstaklingum leiðbeiningar og aðstoð varðandi íþróttamál. 5. Að safna skýrslum um íþróttastarfsemi í landinu. 6. Að gera tillögur um úthlutun fjár úr íþróttasjóði. 7. Annað það, sem honum er falið í lögum þessum eða verður falið með reglugerðum, er settar kunna að verða samkvæmt þeim. — Ráðherra setur íþróttafulltrúa erindisbréf. — **4. gr.** Íþróttanefnd skal skipuð þremur mönnum og jafnmörgum til vara. Menntamálaráðherra skipar íþróttanefnd, og skal einn nefndarmanna skipaður samkvæmt tillögum stjórnar Íþróttasambands Íslands, en annar samkvæmt tillögum stjórnar Ungmennafélags Íslands. Á sama hátt skal skipa varamenn. Íþróttanefndin er skipuð til

þriggja ára í senn. Nefndarmenn allir skulu vera búsettir í Reykjavík eða nágrenni hennar. — Íþróttanefnd tekur eigi laun fyrir starfa sinn, en útlagðan kostnað fær hún greiddan úr ríkissjóði. Kostnað við sérfræðilega aðstoð skal þó greiða úr íþróttasjóði. — Íþróttanefnd stjórnar íþróttasjóði og úthlutar fé úr honum eftir fyrirmælum laga þessara. Að öðru leyti skal nefndin hafa á hendi þessi störf: 1. Að vinna að eflingu íþróttamála, og getur hún gert tillögur um allt, sem að þeim lýtur. 2. Að vinna ásamt íþróttafulltrúa að því að koma skipulagi á íþróttamál í landinu, sbr. 21. gr. 3. Annað það, sem henni er falið í lögum þessum eða verður falið með reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim. — Íþróttafulltrúi á sæti á fundum íþróttanefndar, en á þar eigi atkvæðisrétt nema hann sé skipaður í nefndina. Afl atkvæða ræður úrslitum mála í íþróttanefnd.

II. kafli. — Um íþróttasjóð. — 5. gr. Alþingi veitir árlega fé í sjóð til eflingar íþróttum í landinu, eða sér honum fyrir öruggum tekjum á annan hátt. Nefnist hann íþróttasjóður. — **6. gr.** Styrkveitingar úr íþróttasjóði skulu miða að því að bæta skilyrði til íþróttaiðkana, og skal áherzla lögð á, að þær komi að sem almennustum notum. — Styrki má veita til: 1. Hvers konar mannvirkja og tækja, sem miða að bættum skilyrðum til íþróttaiðkana, einkum efniskaupa og aðstoðar iðnaðarmanna. 2. Til íþróttakennslu og námskeiða. 3. Til útbreiðslu íþrótta og aukinnar íþróttamenntunar. — Þó má eigi veita styrki til íþróttamóta, kappleika eða kaupa á verðlaunagripum. Enn fremur er óheimilt að veita styrki til greiðslu annars rekstrarkostnaðar einstakra félaga en kostnaðar við íþróttakennslu. Þá er og óheimilt að veita styrki til fastrar íþróttakennslu í almennum skólum og til ferðalaga. — **7. gr.** Þessir aðilar geta notið styrks úr íþróttasjóði: 1. Íþróttasamband Íslands (Í.S.Í.), Ungmennafélag Íslands (U.M.F.Í.), svo og félög og félagasambönd innan vébanda þeirra. 2. Bæjar-, sveitar- eða sýslufélög. 3. Samtök þeirra aðila, sem getur í 1. og 2. tölul. þessarar greinar, svo sem íþróttasamtök slík, er ræðir um í 21. gr. laga þessara. — **8. gr.** Umsóknir um styrk úr íþróttasjóði skulu sendar íþróttanefnd samkvæmt reglum, er hún setur. — Við úthlutun úr sjóðnum skal taka tillit til þessa: 1. Hve almenna íþróttalega, heilbrigðis- og félagslega þýðingu úthlutunin getur haft. 2. Að styrkurinn dreifist með tímanum sem jafnast um landið samkvæmt fólksfjölda. 3. Að hve miklu leyti félögin standa undir rekstrarkostnaði sínum með iðgjöldum félagsmanna. 4. Að hliðstæð íþróttamannvirki njóti jafns hundraðshluta styrks miðað við stofnkostnað, og getur styrkveiting numið allt að 40 af hundraði. — **9. gr.** Nú vill einhver þeirra aðila, sem taldir eru í 7. gr., koma upp íþróttamannvirki og fá til þess styrk úr íþróttasjóði, og þarf þá samþykki íþróttanefndar um gerð mannvirkisins og staðsetningu þess. — Skylt er íþróttanefnd að láta aðilum ókeypis í té allar leiðbeiningar og sérfræðilega aðstoð um gerð íþróttamannvirkja. Gerð íþróttatækja, sem styrkur er veittur til, er háð samþykki íþróttafulltrúa. — **10. gr.** Setja skal reglugerð um mannvirki þau, er styrks hafa notið eða njóta úr íþróttasjóði, og skal hún staðfest af menntamálaráðuneytinu. Í reglugerðinni skulu vera ákvæði um stjórn mannvirkisins, viðhald og notkun. — Mannvirki, sem styrkt eru úr sjóðnum, skulu vera til almennra afnota eftir því, sem við verður komið, en eigi má nota þau til neins þess, sem brýtur í bága við afnot þeirra til íþrótta.

III. kafli. — Um íþróttir í skólum. — 11. gr. Í öllum skólum landsins skulu íþróttir iðkaðar eftir því, sem mælt er fyrir í lögum þessum, eða reglugerðum, er ráðherra setur samkvæmt þeim.[1]) — **12. gr.** Barnaskólum í kaupstöðum og kauptúnum með 400 íbúum eða fleiri, öllum æðri skólum og heimavistarskólum skal séð fyrir hæfu húsnæði með heitu og köldu vatni og nauðsynlegum áhöldum til íþróttakennslu, og er hvort tveggja háð úrskurði íþróttafulltrúa. Í barnaskólum í sveitum og kauptúnum með færri en 400 íbúum skal kenna nemendum þær íþróttir, sem við verður komið í húsnæði skólanna, enda sé eigi völ á öðru húsnæði betra. Allir fastir barnaskólar og æðri skólar skulu hafa til umráða hæfilegt landsvæði eða leikvang til þess að leika knattleiki og útiíþróttir. — **13. gr.** Öll börn í landinu skulu læra sund, nema þau séu óhæf til þess að dómi skólalæknis. Höfuðáherzlu skal leggja á að kenna bringu- og baksund og helztu aðferðir við björgunarsund og lífgun úr dauðadái. Skal hver nemandi hafa lokið þessu námi áður, eða eigi síðar, en hann lýkur prófi úr barnaskóla, og hafa leyst af hendi ákveðnar raunir í sundi og björgun samkvæmt reglugerð, sem menntamálaráðuneytið setur. Þar sem sundlaugar eru svo nærri skólum, að sundiðkunum verð-

1) Sundnám rgj. nr. 69 1959, sbr. rgj. nr. 49 1944.

1956 Nr. 49 7. apríl

ur við komið samhliða öðru námi, skal ætla þeim tíma á stundaskrá skólanna. Að öðrum kosti skal kenna sund í námskeiðum, og skal hver nemandi eiga kost á sem næst þriggja vikna sundkennslu. — Í öðrum skólum en barnaskólum skulu nemendur iðka sund, nema þeir teljist til þess óhæfir að dómi skólalæknis, enda eigi þeir kost á sundkennslu og aðgang að sundlaug. Skulu nemendur leysa af hendi prófraunir, er miðist við aldur þeirra og þroska. Menntamálaráðuneytið setur nánari ákvæði um þetta í reglugerð. — Þar, sem sækja þarf langt til sundnáms, skal ríkissjóður taka þátt í ferðakostnaði nemenda, eftir reglum, sem menntamálaráðuneytið setur. — **14. gr.** Í öllum skólum skal leggja áherzlu á það, að nemendur fái tækifæri til þess að stunda íþróttir úti, eftir því sem fært þykir og staðhættir leyfa. Þá skal og stuðla að því, að nemendur iðki íþróttir í tómstundum sínum. Enn fremur skulu piltar í öllum skólum eiga kost á tilsögn í glímu. — **15. gr.** Menntamálaráðuneytið setur, að fengnum tillögum íþróttanefndar og íþróttafulltrúa, ákvæði um tilhögun og stundafjölda íþróttaiðkana í skólum. Nemendum þeim, sem að dómi skólalæknis þarfnast sérstakrar sjúkraleikfimi, skal þar sem því verður við komið séð fyrir slíkum æfingum á vegum skólans. Enn fremur skal sjá nemendum þeim, sem að dómi skólalæknis eru eigi færir um að taka þátt í hinum almennu íþróttaiðkunum skólans, fyrir líkamsæfingum við þeirra hæfi, eftir því sem fært þykir. — **16. gr.** Í öllum barnaskólum og öðrum almennum skólum skal fara fram kennsla í heilsufræði. Leggja skal sérstaka áherzlu á fræðslu um heilsuvernd, gildi íþrótta og skaðsemi eiturnautna. — **17. gr.** Menntamálaráðuneytinu er heimilt að láta gera íþróttamerki fyrir skóla, samkvæmt reglugerð, sem það setur. Merkin skulu allir skólanemendur eiga kost á að fá fyrir lágt verð, er þeir hafa unnið tilskilið afrek og náð tilskilinni leikni.

IV. kafli. — Um réttindi til íþróttakennslu. — **18. gr.** Enginn getur starfað sem kennari í íþróttum við skóla, nema hann hafi öðlazt íþróttakennararéttindi. — Þeir íslenzkir ríkisborgarar, er að dómi menntamálaráðuneytisins hafa öðlazt íþróttakennararéttindi við viðurkennda íþróttakennaraskóla erlendis, skulu hljóta full réttindi sem íþróttakennarar, ef nám þeirra og próf samsvara kröfum Íþróttakennaraskóla Íslands um íþróttakennarapróf. — Heimilt er menntamálaráðuneytinu að veita undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar, ef í hlut eiga menn, sem um stundarsakir eru ráðnir til þess að hafa íþróttakennslu með höndum hjá skólum, enda komi samþykki stjórnar Íþróttakennarafélags Íslands til. — **19. gr.** Við Íþróttakennaraskóla Íslands skal starfrækja leiðbeinendadeild, sem veiti takmörkuð réttindi til leiðbeininga um iðkun eða þjálfun í einni eða fleiri íþróttagreinum hjá félögum, stofnunum eða einstaklingum. — Heimilt er héraðsskólum, svo og Í. S. Í. og U. M. F. Í., að starfrækja slíkar sérdeildir.

V. kafli. — Um frjálsa íþróttastarfsemi. — **20. gr.** Íþróttastarfsemi utan skólanna er falin frjálsu framtaki landsmanna, og fer fram í félögum og sem einstaklingsstarf, með þeim stuðningi, sem veittur er samkvæmt lögum þessum. Íþróttasamband Íslands (Í. S. Í.) er æðsti aðili um frjálsa íþróttastarfsemi áhugamanna í landinu og kemur fram erlendis af Íslands hálfu í íþróttamálum, nema að því leyti, sem ríkisstjórnin kann að velja til þess fulltrúa sjálf. — Öll opinber íþróttakeppni skal fara fram samkvæmt reglum, er Í. S. Í. setur, enda séu þær ætíð í samræmi við alþjóðaíþróttareglur. Þó getur íþróttanefnd mælt svo fyrir, að enginn megi taka þátt í keppni í tilteknum íþróttagreinum, nema læknir hafi áður skoðað hann. — **21. gr.** Landið skiptist í íþróttahéruð eftir legu og aðstöðu til samvinnu um íþróttaiðkanir. Íþróttanefnd annast skiptingu þessa í samráði við Í. S. Í. og U. M. F. Í. Íþróttanefnd og íþróttafulltrúi skulu vinna að því, að allir aðilar um íþróttamál í íþróttahéraði hverju bindist samtökum um hagsmuni sína. Þar sem aðilar þessir hafa eigi myndað slík samtök, skal íþróttanefnd skipa þriggja manna stjórnarnefnd í héraði hverju. Skal einn nefndarmanna skipaður samkvæmt tilnefningu Í. S. Í., annar samkvæmt tilnefningu U. M. F. Í. og hinn þriðji samkvæmt tilnefningu menntamálaráðuneytisins. Nefndin skiptir sjálf með sér verkum. Formaður er umboðsmaður íþróttanefndar og íþróttafulltrúa í héraði sínu. Eigi þiggur hann laun fyrir það starf. — Þá er héraðssamtök íþróttaaðila hafa myndazt, tekur stjórn þeirra við starfi nefndarinnar. — **22. gr.** Til þess að félög séu viðurkennd til styrkveitinga samkvæmt lögum þessum, verða þau að uppfylla eftirfarandi skilyrði: 1. Inntaka manna í þau sé ekki bundin skilyrðum um trúar- eða stjórnmálaskoðanir. 2.

1956 Nr. 49 7. apríl

1956 Nr. 49 7. apríl

Allir félagsmenn séu skyldir að greiða iðgjöld í sjóði félaganna. 3. Félögin séu í Í. S. Í. eða U. M. F. Í., greiði þeim tilskilin gjöld, sendi árlegar fyrirskipaðar skýrslur og séu a. m. k. tveggja ára gömul. 4. Félögin hafi lækniseftirlit með íþróttamönnum sínum, eftir því sem við verður komið.

VI. kafli. — Ýmis ákvæði. — 23. gr. Skylt er bæjar-, sveitar- og sýslufélögum að leggja til endurgjaldslaust hentug lönd og lóðir undir íþróttamannvirki, sem styrkt eru úr íþróttasjóði eða íþróttanefnd viðurkennir. Heimilt er að taka land til þessa eignarnámi, ef þörf krefur. — **24. gr.** Ef félag eða skóli, sem fengið hefur styrk úr ríkissjóði eða íþróttasjóði til mannvirkja eða íþróttatækja, leggst niður, skulu þessar eignir þess renna til íþróttasjóðs, nema öðruvísi sé ákveðið í samþykktum eða reglugerðum. Íþróttanefnd sér um, að þær komi að notum til íþróttaiðkana á þeim stað, sem þær eru, eftir því sem ástæður leyfa. Íþróttamannvirki, sem styrk hefur hlotið úr íþróttasjóði, má hvorki gefa né selja, nema samþykki íþróttanefndar komi til, enda endurgreiðist þá til íþróttasjóðs sú styrkupphæð, sem veitt hefur verið til viðkomandi íþróttamannvirkis. — **25. gr.** Viðurkenndir skólar og íþróttafélög skulu hafa forgangsrétt að notkun íþróttamannvirkja og tækja, sem þegar eru til í landinu, eða byggð kunna að verða, að því leyti sem eigendur nota þau ekki til íþróttaiðkana, enda sé greitt fyrir það sanngjarnt verð. — **26. gr.** Ágreiningi, sem rísa kann út af skilningi á lögum þessum eða framkvæmdum þeirra, skal skjóta til úrskurðar íþróttanefndar, nema svo sé vaxinn, að hann heyri undir dómstóla.

1956 Nr. 92 27. des.

Lög um að banna hnefaleika.

1. gr. Bönnuð er öll keppni eða sýning á hnefaleik. Enn fremur er bannað að kenna hnefaleik. — **2. gr.** Bönnuð er sala og notkun hnefaleikaglófa og annarra tækja, sem ætluð eru til þjálfunar hnefaleikara. Í reglugerð skal ákveða, hvernig fara skuli með slík tæki, sem nú eru til í landinu. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerð, settri samkvæmt þeim, skal varða sektum allt að 10000 krónum, ef ekki liggur þyngri refsing við brotinu samkvæmt öðrum lögum.

1928 Nr. 32 7. maí

Lög um sundhöll í Reykjavík.

1. gr. Landstjórninni er heimilt að leggja allt að 100 þús. kr., móti jafnmiklu framlagi úr bæjarsjóði Reykjavíkur, til að byggja sundhöll í Reykjavík, er sé fullbúin til afnota 1930, með þeim skilyrðum, sem hér segir: a) Að Reykjavíkurbær leggi sundhöllinni til ókeypis heppilega lóð nærri hinum nýja barnaskóla bæjarins og heitt laugavatn, eftir að það hefur gengið gegnum hitaleiðslur þess skóla. b) Að ráðuneytið samþykki uppdrátt og lýsingu af sundhöllinni og legu hennar, enda sé hún eign bæjarfélagsins. c) [Að nemendur úr skólum, sem landið kostar að meira eða minna leyti, í Reykjavík fái aðgang til sundnáms í sundhöllinni, enda geri fræðslumálastjórn og bæjarstjórn Reykjavíkur samkomulag sín á milli um kostnað, sem af þessu hlýzt, og greiðslu þess kostnaðar.][1]) d) Að Reykjavíkurbær kosti viðhald og rekstur sundhallarinnar, en selji þó ekki almenningi aðgang dýrari en þarf til að fyrirtækið beri sig. Aðgangseyrir skal ákveðinn í gjaldskrá, er bæjarstjórn setur og ráðherra staðfestir.[2])

1928 Nr. 32 7. maí

1925 Nr. 39 27. júní

Lög um heimild fyrir bæjar- og sveitarstjórnir til að skylda unglinga til sundnáms.

1. gr. Í kaupstöðum eða sveitarfélögum, þar sem sund er kennt á kostnað hins opinbera, skal bæjar- og sveitarstjórnum heimilt með reglugerð, er stjórnarráðið staðfestir, að gera öllum heimilisföstum unglingum frá 12—16 ára að aldri innan síns umdæmis skylt að stunda sundnám allt að 4 mánuðum samtals. Þó skal jafnan undanþiggja þá unglinga sundnámsskyldu, sem að dómi sundkennara eru sæmilega syndir, ef þess er óskað. — **2. gr.** Undanþegnir sundnámsskyldu skulu þeir, sem sanna með læknisvottorði, að þeir megi ekki stunda sundnám sökum heilsubrests. — **3. gr.** Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot gegn henni.

1941 Nr. 63 27. júní

Lög um heimild fyrir kaupstaði og hreppsfélög til að koma á þegnskylduvinnu.

1. gr. Heimilt er bæjarstjórnum og hreppsnefndum, með samþykki atvinnumálaráðherra, að stofna til þegnskylduvinnu eftir þeim reglum, sem felast í lögum þessum. — **2. gr.** Nú vill hreppsnefnd eða bæjarstjórn öll eða meiri hluti þeirra stofna til þegnskylduvinnu samkvæmt lögum þessum, eða þeim berast bréflegar áskoranir um það frá minnst ⅕ hluta kjósenda innan umdæmisins, og er henni þá skylt að láta atkvæðagreiðslu fara fram um málið á venjulegan hátt, en áður skal halda almennan fund um

1) L. nr. 32, 4. febr. 1952, § 1.
2) Gjskr. nr. 198 1961.

1941 Nr. 63 27. júní

það, verði því við komið. Fundur eða atkvæðagreiðsla um málið sé boðað með hálfs mánaðar fyrirvara, og sé þá að jafnaði auglýst, hvaða verkefni eigi að leysa með þegnskylduvinnunni, hve mörg ár samþykktin eigi að gilda, og hve lengi vinnan skuli vara fyrir hvern þegnskyldan mann. Ef minnst ⅗ hlutar kosningarbærra manna í sveitamálefnum, sem atkvæði greiddu, hafa goldið jákvæði tillögunni um þegnskylduvinnu, enda hafi að minnsta kosti helmingur kjósenda tekið þátt í atkvæðagreiðslunni, er samþykktin orðin bindandi, að fenginni staðfestingu atvinnumálaráðherra. — **3. gr.** Þegnskylduvinna nær til allra heimilisfastra vinnufærra karlmanna á aldrinum 16—25 ára, eftir því sem ákveðið er í reglugerð. Enginn er þó þegnskyldur lengur en þrjú ár samtals. Þegnskylduvinna má vara allt að hálfum mánuði fyrir hvern einstakling árlega, og eigi lengur samtals en 6 vikur. — Þeir, sem þegnskyldu inna af hendi, skulu fá þóknun, er nægi þeim til greiðslu fæðis og dvalarkostnaðar meðan vinnan stendur yfir. Teljast útgjöld þessi með kostnaði við framkvæmd þegnskylduvinnunnar. — **4. gr.** Nú hefur hreppsfélag eða kaupstaður gert samþykkt um þegnskylduvinnu og ráðherra staðfest samþykktina, og skal þá skipuð þegnskylduvinnunefnd til 4 ára í senn. — Í hreppsfélögum kýs hreppsnefnd einn mann í þegnskylduvinnunefnd, skólanefnd annan, en ráðherra skipar formann. — Í kaupstöðum skipar ráðherra formann þegnskylduvinnunefndar, en bæjarstjórn kýs aðra nefndarmenn. — Heimilt er, með samþykki ráðherra, að fela skólanefndum störf þegnskylduvinnunefnda. — Þegnskylduvinnunefnd skal gera frumvarp til reglugerðar um tilhögun og framkvæmd þegnskylduvinnunnar, er ráðherra staðfestir þá þegar, eða að gerðum þeim breytingum, er hann telur nauðsynlegar. Nefndin úrskurðar og um það, hverjir skuli inna af hendi þegnskylduvinnu á hverju ári. Undanþágur eða frestir skulu veittir, ef um veikindi eða aðrar gildar ástæður er að ræða. Þegnskylduvinnunefnd ræður kennara og verkstjóra við þegnskylduvinnu. — **5. gr.** Í þegnskylduvinnu má vinna að hverju því verkefni, sem til framfara horfir eða almenningsheilla, svo sem hvers konar jarðrækt, vegagerð, skógrækt, sundlauga- og leikvallagerð, skólahúsbyggingum o. fl. — Þegnskylduvinnunefnd ákveður verkefnin og hefur umsjón með framkvæmdum í samráði við þær stjórnardeildir, sem ráðherra felur yfirumsjónina. — **6. gr.** Þegnskylduvinnunefnd skal árlega gera áætlun um kostnað af framkvæmd þegnskylduvinnu. Skal áætlunin lögð fyrir hreppsnefnd eða bæjarstjórn til staðfestingar og síðan send ráðherra. — Ríkissjóður greiðir hálfan kostnað af þegnskylduvinnu samkvæmt áætlun af því fé, sem árlega er veitt á fjárlögum í þeim tilgangi, en hreppssjóður eða bæjarsjóður hálfan kostnað og þann kostnað, er verða kann umfram áætlun. — Nú er útlit fyrir, að fjárveiting hrökkvi ekki fyrir eftirspurn eftir þegnskylduvinnustyrk, og skal þá ráðherra tilkynna svo fljótt sem auðið er um fjárhæð væntanlegs styrks. — **7. gr.** Nú kemur þegnskyldur maður ekki til vinnu eftir fyrirlagi þegnskylduvinnunefndar, og sætir hann þá sektum, er nema tvöföldu dagkaupi við sams konar störf fyrir þau dagsverk, er tapast. Sektir renna í hreppssjóð.

1941 Nr. 63 27. júní

Lög um skógræktardag skólafólks. **1952** Nr. 13 31. jan.

1. gr. Heimilt er skógræktarstjóra, í samráði við hlutaðeigandi skólanefnd og skólastjóra, að kveðja hvern þann ófatlaðan nemanda, pilt eða stúlku, sem nýtur ókeypis kennslu í ríkisskóla, til starfa í þjónustu Skógræktar ríkisins einn dag á ári. — Skógræktarstjóri skipuleggur starfið og sér fyrir hæfri verkstjórn og góðri vinnuaðstöðu. — Verkefni séu jafnan valin innan skólahverfisins eða í nánd við skólastað. — 2. gr. Skógræktardagurinn sé á vorin, að jafnaði áður en skólar hætta störfum. Skal ákveða hann með nægum fyrirvara í samráði við stjórnendur skólanna. Ber að taka tillit til staðhátta og ákveða daginn einvörðungu með tilliti til þess, að ræktunarstarf skólafólksins geti borið sem beztan árangur. — **3. gr.** Nú þykja ekki ákjósanleg verkefni fyrir hendi á einhverjum stað við skóggræðslu, og mega þá stjórnendur skóla, í samráði við viðkomandi sveitarstjórn, fela skólafólkinu verkefni við gróðursetningu trjáplantna eða skrúðjurta, til fegrunar á umhverfi skóla, kirkna, sjúkrahúsa, elliheimila eða annarra opinberra menningar- og líknarstofnana. — **4. gr.** Nánari ákvæði um tilhögun starfa og verkefnaval á skógræktardaginn má setja með reglugerð, er skógræktarstjóri semur, í samráði við fræðslumálastjóra, og ráðherra staðfestir.

1955
Nr. 5
14. marz

Lög um Stýrimannaskólann í Reykjavík.

I. kafli. Markmið skólans og skipulag. — 1. gr. Markmið Stýrimannaskólans er að veita þá fræðslu, er þarf til að standast fiskimannapróf, farmannapróf og skipstjórapróf á varðskipum ríkisins. — **2. gr.** Skólinn starfar í þremur deildum, tveggja ára deild fyrir fiskimannapróf, þriggja ára deild fyrir farmannapróf og auk þess í sérstakri deild fyrir skipstjórapróf á varðskipum ríkisins.

II. kafli. — Kennslan. — 3. gr. Í skólanum skal kenna: Stærðfræði, siglingafræði, íslenzku, dönsku, ensku, eðlisfræði, vélfræði, sjórétt, veðurfræði, heilsufræði, bókhald, viðskiptafræði, sjómennsku og íþróttir; auk þess þær fræðigreinar, sem krafizt er sérstaklega fyrir skipstjóra á varðskipum ríkisins.

III. kafli. — Próf. — 4. gr. Í skólanum skulu vera þessi burtfararpróf: Fiskimannapróf, farmannapróf og skipstjórapróf á varðskipum ríkisins. — **5. gr.** Til fiskimannaprófsins útheimtist: I. *Stærðfræði* (skrifleg): 1. Í reikningi: Kunnátta í fræðinni um heilar tölur, almenn brot, tugabrot, hlutföll talna, veldi og rót og notkun logaritma. 2. Í flatarmálsfræði: Beinar línur, horn, hringurinn, marghyrningur, sporbaugur, reglur um hliðar og horn í þríhyrningum og samhliðungum, rétthyrndur þríhyrningur, einslaga og samfalla þríhyrningar, flatarmál hrings og marghyrninga, uppdráttur og útreikningur flatarmáls einföldustu flata. 3. Í þríhyrningafræði: Þekking á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar og á útreikningi flatra rétthyrndra þríhyrninga samkvæmt henni. 4. Í rúmfræði: Útreikningur rúmtaks ferstrendings og sívalnings. II. *Siglingafræði* (skrifleg og munnleg): 1. Þekking á jarðhnettinum, lögun hans og stærð, bauganeti hans, lengd og breidd; kompáslínur og kompásstrik. 2. Þekking á kompásnum og notkun hans, á misvísun og halla (inklination), segulskekkju og hvernig hún verður fundin með jarðlægum athugunum; þekking á hallasegulskekkju; kunna að finna misvísun eða segulskekkju með viks-(amplitude-)athugun sólar og með azimutathugun sólar. 3. Þekking á sjókortum, innihaldi þeirra og notkun; að búa til vaxandi kort. 4. Þekking á skriðmæli, vegmæli og djúpmælitækjum; þekking á leiðarreikningi, straumi og drift; að setja stefnu skipsins og að finna stað skipsins í kortinu. 5. Þekking á dagbókarhaldi; kunna að finna, hvenær flóð verður og fjara. 6. Þekking á sextanti og notkun hans. 7. Þekking á himinhvolfinu og daglegri hreyfingu þess, á bauganeti þess, á því að ákveða afstöðu himinhnatta, þekking á sólinni og hreyfingu hennar. 8. Þekking á mælingu tímans og skiptingu hans. 9. Kunna að finna ristíma og hvarftíma sólarinnar. 10. Þekking á hæðarleiðréttingum himinhnatta og að kunna að finna breiddina með athugun sólarinnar í hádegisbaug. 11. Kunna að finna staðarlínu fyrir skipið með hæðaraðferðinni. III. *Sjómennska* (munnleg, skrifleg og verkleg): 1. Þekking á alþjóðlegum siglingareglum og neyðarbendingum og á þjargtækjum og notkun þeirra. 2. Þekking á notkun alþjóða-merkjabókar og að geta lesið og gefið ljós- og hljóðmerki eftir Morse-stafrófi. 3. Þekking á hirðingu og meðferð á skipum, siglum, reiða, seglum, köðlum og vírum og samsetningu þeirra og öðru, sem þar að lýtur, enn fremur meðferð og hirðingu veiðarfæra. — Auk þess er nemendum skylt að hlýða á fyrirlestra í almennri sjómennsku. IV. *Íslenzka* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum og geta skýrt það nokkurn veginn. Efnið skal þannig valið, að nemendur læri sem flest orð og orðatiltæki, er að sjómennsku lúta. Nemendur skulu kunna nokkurn veginn lögskipaða réttritun og geta samið stutta ritgerð um einfalt efni, þannig að orðfæri sé sæmilegt og lesmerki rétt sett. V. *Danska* (munnleg): Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum, sérstaklega um líf og störf sjómanna, og að geta talað dönsku nokkuð, einkum um það, er varðar sjómennsku. VI. *Enska* (munnleg): Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti, einkum um sjómennsku, og geta talað ensku nokkuð, einkum um það, er gerist á sjó. VII. *Sjóréttur* (skriflegur): Að þekkja helztu lagaákvæði, er varða rétt og skyldur skipstjóra. VIII. *Heilsufræði* (munnleg): Að hafa fengið yfirlit yfir það helzta, er stendur í lækningabókum sjómanna, og sé einkum lögð áherzla á þessi atriði: 1. hjálp í viðlögum við slysfarir og algengustu sjúkdóma; 2. samræðissjúkdóma og varnir gegn þeim; 3. næma sjúkdóma og sóttvarnarreglur, sem skipum er skylt að hlýða; 4. almennar heilbrigðis- og þrifnaðarreglur í skipum, hirðingu þeirra og umgengni, matvæli og fæði skipverja. IX. *Vélfræði* (munnleg): Einföldustu atriði mótorfræðinnar ásamt yfirliti yfir algengustu vélar, notkun þeirra, umhirðu og eldsneyti.

1955
Nr. 5
14. marz

X. *Bókhald*: Að kunna það bókhald, er staðan útheimtir. XI. *Veðurfræði*: Nemendum er skylt að hlýða á fyrirlestra um veðurfræði. — **6. gr.** Til farmannaprófsins útheimtist hið sama og til fiskimannaprófs og enn fremur: *Stærðfræði* (skrifleg og munnleg): a. Í reikningi: Fyllri þekking á veldi og rót og á logaritmum. Reikningur með jákvæðum og neikvæðum stærðum. Einfaldur vaxtareikningur. Einfaldar jöfnur. b. Í flatarmálsfræði: Skyn á rétthyrndu koordinatkerfi. c. Í rúmfræði: Afstaða beinnar línu til flatar og afstaða flata innbyrðis. Þekking prisma, strýtu, keilu, kúlu, sívalnings og á línum, sem myndast á yfirborði þessara hluta við beinan gegnumskurð. Skyn á bogahornum og bogaþríhyrningum. Rúmtak prisma, strýtu, keilu, kúlu og sívalnings. — Í ofangreindum atriðum stærðfræðinnar er þess eins krafizt, sem nauðsynlegt er að nemandinn viti til skilnings á því, sem kennt er í siglingafræði, sjómennsku, eðlisfræði og vélfræði. *Siglingafræði* (skrifleg og munnleg): Hið sama og krafizt er til fiskimannaprófsins og auk þess: Kompásleiðréttingar. — Þekking á stefnumagnsmælinum (Deflector) og notkun hans við segulskekkjurannsóknir. — Að kunna að fara með sjóúr og finna stöðu þess og daglegan gang. — Að kunna að finna stað skipsins með staðarlínum byggðum á athugunum sólar, tungls, fastastjörnu eða reikistjörnu. Lengdarathugun. Fyllri þekking á himintunglum. — Þekking á notkun helztu raf- og radiotækja, sem notuð eru við siglingar. — Þekking á stórbaugskortum og siglingu eftir stórbaug. *Vélfræði* (munnleg): Þekking algengra eimvéla ásamt kötlum og hjálparvélum. Hestöfl, eldsneytiseyðsla og gæzla vélarinnar. — Þekking á algengustu mótorvélum, einkum dieselvélum, og gæzlu þeirra ásamt hjálparvélum og eldsneytiseyðslu. *Eðlisfræði* (skrifleg): Þekking á eðlisfræðilegum eiginleikum hluta, jafnvægi og hreyfing fastra, fljótandi og loftkenndra hluta, þyngdarlögmál. — Samstilling og sundurliðun krafta. Einfaldar vélar. Eðlisþyngd. Dælur. Loftþyngdarmælar. Aðaldrættir hitafræðinnar. Einfaldar reglur um hljóðið, ljósið, rafmagn og rafsegulmagn. *Sjómennska* (skrifleg, munnleg og verkleg): Hið sama og til fiskimannaprófsins og enn fremur: a. Stutt lýsing á byggingu skipa, rúmlestir, djúprista, afturhlæðni og stöðugleiki. Viðhald skipa á sjó og landi. Áhrif skrúfu og stýris. — Vatnsþéttar skiljur og tæmingartæki.— Helztu lagaákvæði um flokkun og skoðun skipa. b. Bátar og notkun þeirra. Tæki til fermingar og affermingar skipa. Meðferð farms og kjölfestu. — Öryggisráðstafanir við skipströnd, árekstur, eldsvoða, sjóskaða o. fl. Einfaldur jafnvægisreikningur með tilliti til fermingar og og affermingar skipa. Línubyssur og önnur bjargtæki. — Notkun taflna um styrkleika, aðallega þeirra hluta, sem notaðir eru við fermingu og affermingu skipa. — Skyldur stýrimanns á verði. *Landafræði og veðurfræði* (munnleg): Stutt yfirlit yfir landslag hinna helztu meginlanda. Helztu skipgengar ár og fljót. Heimshöfin og helztu siglingaleiðir. Helztu verzlunarborgir. — Skyn á helztu loft- og sjávarmælitækjum. Skipting hitans á yfirborði jarðar. Vatnsgufa loftsins; ský og úrkoma. Veðurfregnir og veðurkort. — Rafmagn í gufuhvolfinu. Loftþrýstingur. Vindar og lögmál þeirra. Þekking helztu hafstrauma. *Íslenzka* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið að minnsta kosti 200 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum og geta skýrt það vel. Efnið skal þannig valið, að nemendur læri sem flest orðtök, er að sjómennsku lúta. Jafnframt skulu þeir hafa lært það af íslenzkri málfræði, er þarf til þess að fara vel með íslenzkt mál í ræðu og riti, og geta skrifað á allgóðu máli og með góðri stafsetningu ritgerð um efni, er að sjóferðum lýtur, og samið laglega skjöl þau og skilríki, er staða þeirra heimtar. *Danska* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 200 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum, einkum um líf og störf sjómanna, og geta talað dönsku sæmilega, einkum um það, er sjómennsku varðar, og geta gert léttan danskan stíl. *Enska* (skrifleg og munnleg): Að hafa lesið að minnsta kosti 200 bls. í 8 bl. broti, einkum um líf og störf sjómanna, skilja „Nautical Almanac" og geta talað ensku nokkurn veginn, einkum um það, er að sjómennsku lýtur. *Sjóréttur* (skriflegur): Nokkru fyllri þekking en til fiskimannaprófs, einkum um farmbréf og farmskírteini. Farmsamningar. *Heilsufræði* (munnleg): Nokkru fyllri þekking en til fiskimannaprófs, einkum um hitabeltissjúkdóma og varnir gegn þeim. *Bókhald og viðskiptafræði* (skrifleg): Þau atriði, er farmenn skipta mestu og staða þeirra heimtar. — **7. gr.** Til skipstjóraprófs á varðskipum ríkisins er krafizt: 1. Að nemandi hafi lokið farmannaprófi og hlotið í meðaleinkunn að minnsta kosti ¾ þeirrar einkunnar, sem hæst verður gefin. — Undanþegnir þessu ákvæði eru

þeir, sem fengið hafa réttindi sem skipstjórar á varðskipum ríkisins, þegar lög þessi öðlast gildi; enn fremur má veita efnilegum nemendum undanþágu frá þessu skilyrði, ef kennarar skólans mæla eindregið með því. 2. *Siglingafræði og stærðfræði*: a. Mælistaðir og lega þeirra til staðarákvarðana. Mismunur á land- og sjókortum. b. Þekking á leiðréttingum horna, merkja og miðana á jörðunni til útsetningar í vaxandi kort. c. Þekking á leiðréttingum sextanthorna vegna hæðarmismunar mælistaðanna. d. Nokkru fyllri þekking en til farmannaprófs á notkun og meðferð nýjustu siglingatækja. e. Nokkru fyllri stærðfræðikunnátta en til farmannaprófs. 3. *Alþjóðamerki*: Leikni í notkun ljós- og hljóðmerkja og merkjaflagga. 4. *Alþjóðaréttur og skýrslugerð*: a. Helztu ákvæði laga og milliríkjasamninga um gæzlu landhelginnar og fiskveiðar á hafinu. Þýðing og gæzla landhelginnar á ófriðartímum. b. Kunnátta í ýmiss konar skýrslugerð. 5. *Enska*: Fyllri kunnátta í að tala og rita málið en krafizt er til farmannaprófs. 6. *Þýzka*: Undirstöðuatriði þýzkrar tungu. 7. *Líkamsæfingar*: Kunnátta í algengum fimleikum og æfing í að stjórna fimleikaflokki. — **8. gr.** Við burtfararpróf skulu auk kennarans, sem prófar, vera tveir prófdómendur í hverri grein, og skipar ráðuneytið til þess sérfræðinga eftir föngum. — Munnleg próf má halda í heyranda hljóði. — **9. gr.** Vilji maður ganga undir burtfararpróf skólans, án þess að hafa stundað þar nám, skal hann senda samgöngumálaráðuneytinu beiðni um það tveimur mánuðum áður, og skal fylgja beiðninni vottorð um, að umsækjandi fullnægi kröfum þeim, er segir í 1.—5. lið 11. gr. þessara laga, og vottorð um þann undirbúning, er hann hefur fengið. — **10. gr.** Þeir, sem staðizt hafa burtfararpróf við Stýrimannaskólann, skulu fá prófskírteini, er sýni aðaleinkunn þeirra og séreinkunnir. — Prófskírteinin skulu gefin út á íslenzku og að minnsta kosti einu stórþjóðamáli.

IV. kafli. — Inntaka nemenda. — 11. gr. Almenn inntökuskilyrði eru: 1. Að fullnægja kröfum reglugerðar um siglingatíma. 2. Að hafa þá sjón, heyrn og málfæri, sem yfirmannsstaða heimtar. 3. Að kunna sund. 4. Að vera ekki haldinn af neinum næmum sjúkdómi eða líkamskvilla, er orðið geti öðrum nemendum skaðvænn. 5. Að hafa óflekkað mannorð.

V. kafli. — Kennslutími. — 12. gr. Skólinn starfar frá byrjun októbermánaðar og eigi skemur en til aprílloka.

VI. kafli. — Kennarar skólans. — 13. gr. Við Stýrimannaskólann í Reykjavík skulu, auk skólastjóra, að jafnaði vera fimm skipaðir kennarar, fjórir í siglingafræði og tungumálakennari, og stundakennarar eftir þörfum. — Laun fastakennara skulu ákveðin í launalögum. — **14. gr.** Til þess að geta orðið skólastjóri Stýrimannaskólans, verður hlutaðeigandi að hafa lokið farmannaprófi skólans og síðan víðtækara farmannaprófi við erlendan skóla, hvort tveggja með góðum vitnisburði. — Til þess að verða fastur kennari í siglingafræði verður hlutaðeigandi að hafa lokið að minnsta kosti góðu farmannaprófi við skólann. — Til þess að verða tungumálakennari skólans verður hlutaðeigandi að hafa lokið embættisprófi í einhverju af þeim málum, sem kennd eru við skólann. Þó má veita undanþágu frá þessu ákvæði þeim, sem reyndur er að nægri kunnáttu og kennarahæfileikum. — Enginn getur fengið veitingu fyrir embætti við skólann, nema hann hafi verið settur til að gegna því í eitt ár að minnsta kosti. — Stundakennara setur ráðuneytið samkvæmt tillögum skólastjóra.

VII. kafli. — Ýmisleg ákvæði. — 15. gr. Yfirstjórn skólans hefur samgöngumálaráðuneytið. — **16. gr.** Með reglugerð verður nánar ákveðið um tilhögun kennslunnar, próf og einkunnir, inntöku nemenda í skólann, kennslutíma og leyfi, reglu og aga, kennara skólans og skólalækni.[1]) — **17. gr.** Námskeið, er veiti þá fræðslu, sem þarf til þess að öðlast skipstjórnarréttindi samkv. 4. gr. l. nr. 66 17. júlí 1946, um atvinnu við siglingar á íslenzkum skipum, og þá fræðslu, sem þarf til þess að setjast í II. bekk í fiskimannadeild Stýrimannaskólans í Reykjavík, skal samgöngumálaráðuneytið fela skólastjóra stýrimannaskólans að láta halda á eftirfarandi stöðum, þegar næg þátttaka er fyrir hendi: Á Ísafirði, Akureyri, Neskaupstað og í Vestmannaeyjum. — Námskeiðin skulu haldin annaðhvert ár á hverjum stað, en þó eigi nema á tveim stöðum sama árið. Skulu þau standa yfir frá byrjun októbermánaðar og eigi skemur en til janúarloka. Heimilt er að hafa námskeiðin á öðrum tíma árs, en jafnan skulu þau standa yfir minnst 4 mánuði. — Í reglugerð skal ákveðið nánar um þátttöku, inntökuskilyrði, kennslufyrirkomulag og

1) Rgj. nr. 48 1955, sbr. rgj. nr. 95 1961.

1955 Nr. 5 14. marz

próf við námskeiðin, en verkefni til prófs, sem réttindi veitir til II. bekkjar Stýrimannaskólans, skulu send frá Stýrimannaskólanum í Reykjavík og úrlausnir dæmdar þar. — Kostnaður við námskeiðin greiðist úr ríkissjóði.

1955 Nr. 45 16. maí

Lög um iðnskóla.

I. kafli. — Hlutverk og inntökuskilyrði. — 1. gr. Iðnskólar veita fræðslu þeim nemendum, sem iðnmeistarar eða iðnfyrirtæki hafa tekið til náms samkvæmt lögum um iðnfræðslu, og þeim, sem nema vilja iðn til sveinsprófs í vinnustöðvum, er skólarnir hafa ráð á. Enn fremur geta þeir haldið námskeið til framhaldsnáms og til undirbúnings iðnnámi og ýmiss konar iðnaðarstarfsemi. — **2. gr.** Þessi eru almenn inntökuskilyrði: 1. Að umsækjandi sé eigi yngri en fullra 15 ára; 2. að hann hafi lokið miðskólaprófi; 3. að hann hafi náð tilskildum árangri við hæfnispróf, þegar því verður komið á fyrir umsækjendur um iðnnám. — Iðnskólum er þó heimilt að taka nemendur, sem ekki hafa lokið miðskólaprófi, ef þeir með inntökuprófi sýna, að þeir hafi nægilega undirstöðuþekkingu í íslenzku og reikningi til þess að fylgjast með kennslu í 1. bekk skólans.

II. kafli. — Stofnun iðnskóla og stjórn. — 3. gr. Forgöngu um stofnun iðnskóla geta haft: 1. Bæjarstjórnir. 2. Sýslunefndir eða hreppsnefndir, enda semji hlutaðeigandi sveitarfélög, ef fleiri eru en eitt, um greiðslu þess hluta stofnkostnaðar og rekstrarkostnaðar, sem ríkissjóður greiðir ekki. 3. Iðnaðarmannafélög eða sambönd þeirra, enda komi til meðmæli og samþykki þeirra aðila, sem getur í 1. og 2. tölulið. — Ráðherra ákveður síðan um stofnun skólans, að fengnum tillögum iðnfræðsluráðs og hlutaðeigandi iðnfulltrúa. — Ráðherra löggildir iðnskóla þá, sem nú eru starfandi og fullnægja ákvæðum 7., 8. og 9. greina, að fengnum tillögum iðnfræðsluráðs og hlutaðeigandi iðnfulltrúa. — **4. gr.** Skylt er að taka við öllum iðnnemum úr umdæmi skólans, ef þeir hafa löglega námssamninga og fullnægja að öðru leyti settum skilyrðum. Iðnmeistarar og iðnfyrirtæki skulu tilkynna hlutaðeigandi skóla, þegar samningar eru gerðir við nýja iðnnema, og senda þá til byrjunarnáms, er það hefst næst. Einnig skal tilkynna, ef nemandi hættir iðnnámi eða getur ekki haldið áfram skólanámi af öðrum ástæðum. — **5. gr.** Menntamálaráðherra hefur á hendi yfirstjórn allra iðnskóla í landinu. Leita skal álits iðnfræðsluráðs um öll meiri háttar atriði, er skólana varða. — **6. gr.** Iðnskólar og iðnnámsdeildir gagnfræðaskóla skulu vera dagskólar. Þó má nokkuð af kennslunni fara fram að kvöldinu, þar sem húsnæðisskilyrði og kennslukraftar gera það nauðsynlegt. — Iðnskóla, sem fleiri en 60 nemendur stunda nám í, stjórnar 5 manna skólanefnd. Þar sem kaupstaður stendur einn að slíkum skóla, sýsla eða hreppur, kýs bæjarstjórn, sýslunefnd eða hreppsnefnd 4 nefndarmenn á fyrsta fundi eftir kosningar. Ef fleiri en einn kaupstaður, sýsla eða hreppur stendur að skólanum, skal svo fljótt sem því verður við komið kjósa skólanefndina á sameiginlegum fundi hlutaðeigandi sveitarstjórna. Að minnsta kosti helmingur þeirra, er kjósa skal í skólanefnd, skulu vera iðnaðarmenn. — Iðnskólum, sem færri en 60 nemendur stunda nám í, stjórnar 3 manna skólanefnd; skulu 2 þeirra kosnir á sama hátt og að framan greinir. — Ráðherra skipar formenn skólanefndanna til sama tíma.

III. kafli. — Fjármál. — 7. gr. Til iðnskólahalds má stofna, samkvæmt lögum þessum, með þrennu móti: 1. Stofna má sjálfstæða iðnskóla. 2. Þegar nemendur eru færri en 60, er ráðherra heimilt að ákveða, að iðnskólinn skuli vera sérstök deild innan gagnfræðaskóla, og skal iðnskólinn þá kostaður af sömu aðilum og í sömu hlutföllum og gagnfræðaskólinn. 3. Iðnfræðslu þá, sem nú er á ýmsum stöðum og ekki getur komizt undir ákvæði 1. og 2. töluliðs, má hafa með sama sniði og verið hefur. — Hlutdeild ríkissjóðs í rekstrarkostnaði iðnfræðslu, samkvæmt 3. tölulið, skal vera styrkur á sama hátt og verið hefur. — Heimilt er að láta listiðnaðardeildir Handíða- og myndlistarskólans í Reykjavík njóta sömu réttinda um styrk úr ríkissjóði samkvæmt 2. tölulið þessarar greinar, að fullnægðum sömu skilyrðum. — **8. gr.** Ríkissjóður greiðir helming stofnkostnaðar þeirra iðnskóla sem um getur í 1. tölulið 7. gr. Hinn hlutann greiða þeir bæjar-, sýslu- og sveitarsjóðir, sem að stofnun skólans standa. — Til stofnkostnaðar telst skólahús ásamt húsbúnaði og kennsluáhöldum svo og vinnustofur, ef reknar eru, ásamt vélum og áhöldum. — **9. gr.** Ríkissjóður greiðir laun skólastjóra og fastra kennara svo og styrk til stundakennslu hlutfallslega fyrir þá nemendur, sem umfram eru þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum. Annar rekstrarkostnaður greiðist af sömu aðilum og stofnkostn-

1955 Nr. 45 16. maí

aður og í sömu hlutföllum. — Ráðherra ákveður skólagjöld, að fengnum tillögum skólanefndar. Gjöld þessi svo og hreinar tekjur af skólavinnustofum koma til frádráttar rekstrarkostnaði, áður en honum er skipt. — **10. gr.** Skólanefndir annast fjárreiður og reikningshald iðnskóla í umboði viðkomandi sveitarfélaga. Um reikningshald, endurskoðun og eftirlit gilda sömu reglur og um aðra skóla, sem reknir eru sameiginlega af ríki og sveitarfélögum.

IV. kafli. — Framhaldsnám. — 11. gr. Við iðnskólann í Reykjavík skal koma á framhaldskennslu í hvers konar iðnaðarstarfsemi, jafnskjótt og tök eru á. Kennsluna má miða við einstaka iðngrein eða flokk skyldra iðna. Kennslan fer fram í skóla eða á námskeiðum. — **12. gr.** Framhaldsskólinn er ætlaður þeim, sem búa sig undir meistarapróf eða verkstjórn í iðn sinni. Hann er eins árs skóli hið minnsta með 44 stunda vikukennslu 7—8 mánuði eða þriggja ára skóli með 15 stunda kennslu á viku 7—8 mánuði á ári. — **13. gr.** Kennslan er bæði bókleg og verkleg. Í bóklegum fræðum skal kenna: Íslenzku, stærðfræði, teiknun, efnafræði, efnisfræði, kostnaðarreikning og bókfærslu. Einnig má kenna eitt erlent tungumál, helztu atriði hagfræði og iðnlöggjafar, landmælingar, burðarþolsfræði, hjálp í viðlögum o. fl. Verkleg kennsla fer fram í vinnustofum og tilraunastofum, og skal einkum kenna sérstakar vinnuaðferðir og meðferð véla, verkfæra, áhalda og efnis.

V. kafli. — Kennarar. — 14. gr. Ráðherra setur eða skipar skólastjóra, að fengnum tillögum skólanefndar og fræðslumálastjóra, og fasta kennara, að fengnum tillögum skólanefndar og skólastjóra. Skólastjóri ræður stundakennara með samþykki skólanefndar. Um launakjör og kennsluskyldu svo og menntun kennara í almennum greinum gilda sömu ákvæði sem um skólastjóra og kennara við gagnfræðaskóla, eftir því sem við getur átt. Þó skal skólastjóri iðnskólans í Reykjavík taka laun í 5. flokki launalaga. — **15. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda ráðherra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef ráðherra telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hann veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veitt slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send ráðuneytinu með árs fyrirvara, og veitir það kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsárum skuli varið, en allir verða þeir að gefa því fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. Ráðherra setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau.

1955 Nr. 45 16. maí

VI. kafli. — Ýmis ákvæði. — 16. gr. Ráðherra setur reglugerð um framkvæmd þessara laga. Þar skal meðal annars ákveða um kennslu í skólunum, tölu fastra kennara, námstilhögun og námsskrá, framkvæmd prófa, einkunnagjöf og prófskírteini.[1]) — Ráðherra setur skólanefndum, skólastjórum og kennurum erindisbréf, sem kveður á um verksvið þeirra.

Lög um Tækniskóla Íslands.

1963 Nr. 25 26. apríl

1. gr. Heimilt er að stofna í Reykjavík skóla, sem nefnist Tækniskóli Íslands. Markmið skólans skal vera að veita nemendum tæknilega og almenna menntun, sem geri þá hæfa til að takast sjálfstætt á hendur tæknileg störf og ábyrgðarstöður í þágu atvinnuvega þjóðarinnar. Kostnaður við stofnun og rekstur skólans greiðist úr ríkissjóði. — **2. gr.** Menntamálaráðherra skal fara með yfirstjórn skólans. Hann skipar skólastjóra og kennara. — **3. gr.** Skólastjóri hefur yfirumsjón með kennslu og annarri starfsemi skólans. Hann annast daglegan rekstur skólans, hefur á hendi reikningshald og umsjón með byggingum og öðrum eignum skólans. Enn fremur ræður hann, með samþykki ráðherra, starfsfólk skólans. — Kennarar og starfsmenn taka laun samkvæmt kjarasamningum. — **4. gr.** Þeir einir geta orðið fastir kennarar skólans, sem hafa lokið prófi frá viðurkenndum tækniskóla eða háskólaprófi í aðalkennslugrein sinni. — Kennsluskylda kennara skal ákveðin í reglugerð. — **5. gr.** Námstími í skólanum skal ákveðinn í reglugerð. — **6. gr.** Heimilt er, að skólinn starfi í deildum, og skal deildaskipun ákveðin í reglugerð. — Nú er skólanum skipt í deildir, og skal þá heimilt að skipa deildarstjóra úr hópi kennara hlutaðeigandi deildar. — **7. gr.** Heimilt skal að starfrækja undirbúningsdeild við skólann bæði í Reykjavík og á Akureyri. Hlutverk undirbúningsdeildar er að búa þá nemendur, sem hafa nægilega verklega þjálfun, undir nám í tækniskólanum með kennslu

1) Rgj. nr. 112 1955.

1963 Nr. 25 26. apríl

í undirstöðuatriðum tæknináms, svo sem stærðfræði og eðlisfræði. — Einnig er heimilt að starfrækja aðrar bekkjar- og skóladeildir tækniskólans á Akureyri, enda sé að því stefnt, að þar rísi sjálfstæður tækniskóli. — **8. gr.** Inngöngu í undirbúningsdeild skal veita þeim nemendum, sem lokið hafa prófi frá iðnskóla. Enn fremur geta fengið inngöngu í undirbúningsdeild þeir, sem lokið hafa miðskólaprófi og hafa hlotið nægilega verklega þjálfun. — Heimilt er að láta umsækjendur þreyta sérstakt inntökupróf, sem sker úr um aðgang nemenda að undirbúningsdeild. — **9. gr.** Rétt til skólavistar í skólanum eiga þeir nemendur, sem lokið hafa prófi frá undirbúningsdeild, sem og þeir, sem standast inntökupróf. — **10. gr.** Þegar eftir gildistöku laga þessara skal menntamálaráðherra skipa nefnd til þess að semja reglugerð um starfsemi skólans. Í nefnd þessari skulu eiga sæti menn, sem hafa þekkingu á tæknifræði, verkfræði, iðnnámi og skólamálum. — Skal skólinn taka til starfa, þegar reglugerð hefur verið sett.

1936 Nr. 71 23. júní

Lög um kennslu í vélfræði.

I. kafli. — Um Vélskólann í Reykjavík.

— **1. gr.** Í Reykjavík skal vera vélskóli. Markmið hans er að búa nemendur undir hið minna vélstjórapróf, hið meira vélstjórapróf, rafmagnspróf fyrir vélstjóra og rafmagnspróf fyrir rafvirkja. — Skólinn starfar í þrem deildum: 1. Minni vélstjóradeild. 2. Meiri vélstjóradeild. 3. Rafmagnsfræðideild fyrir vélstjóra og rafvirkja. — Skólaárið byrjar 1. október og endar 30. september. — **2. gr.** Í skólanum skal kenna: Íslenzku, dönsku, ensku, þýzku, stærðfræði, eðlisfræði, vélfræði, vélateikningu, hjúkrunarfræði, bókhald og viðskiptafræði, rafmagnsfræði og leikfimi. — **3. gr.** Kennslumálaráðuneytið ræður fastan vélfræðikennara, sem einnig er forstöðumaður skólans. Það ræður einnig fastan kennara í stærðfræði og eðlisfræði, svo og tímakennara í öðrum greinum og aðstoðarkennara eftir þörfum, í samráði við forstöðumann skólans. — Laun fastra kennara skulu ákveðin í launalögunum, en laun tímakennara ákveður kennslumálaráðuneytið.[1]) — Kennaralaun og annar kostnaður við skólann greiðist úr ríkissjóði. — **4. gr.** Inntökupróf skal haldið í skólanum í byrjun okt. ár hvert, í þeim greinum, sem þarf til undirbúnings skólanámsins. Skal inntökupróf í vélstjóradeild og rafmagnsfræðideild samsvara fullnaðarprófi úr Iðnskólanum í Reykjavík. Þeir, sem hafa lokið fullnaðarprófi við Iðnskólann í Reykjavík, eða öðru jafngildu eða æðra prófi, þurfa þó ekki að ganga undir inntökupróf. — **5. gr.** 1. Inntökuskilyrði í minni vélstjóradeild: a. Að nemandinn hafi staðizt inntökupróf í deildina samkvæmt reglugerð skólans. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur stundað nám á vélaverkstæði, sem rétt hefur til þess að kenna vélnemum, í 3 ár eða verið vélstjóri með undanþágu á eimskipi með meira en 50 hestafla vél í 3 ár, áður en lög þessi öðlast gildi. c. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. e. Að hann kunni sund. 2. Inntökuskilyrði í meiri vélstjóradeild: a. Að nemandinn hafi staðizt inntökupróf í deildina, eða fullnaðarpróf við Iðnskólann í Reykjavík eða annan jafngildan eða æðri skóla, í þeim greinum, sem þarf til undirbúnings skólanámsins. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur stundað nám í 4 ár á vélaverkstæði, sem réttindi hefur til að kenna vélnemum. c. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. e. Að hann kunni sund. 3. Inntökuskilyrði í 1. bekk rafmagnsfræðideildar: a. Að nemandinn hafi staðizt inntökupróf í deildina eða fullnaðarpróf við Iðnskólann í Reykjavík eða annan jafngildan skóla eða æðri, í þeim greinum, sem nauðsynlegar eru til undirbúnings skólanámsins. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur stundað rafvirkja- eða rafvélavirkjanám í 4 ár, hjá rafvirkja- eða rafvélavirkjameistara, sem réttindi hefur til að kenna þá iðn. c. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. 4. Inntökuskilyrði í 2. bekk rafmagnsfræðideildar: a. Að nemandinn hafi staðizt 1. bekkjar próf deildarinnar eða hið meira vélstjórapróf skólans. b. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. c. Að hann hafi óskert mannorð. — **6. gr.** Próf skulu haldin í skólanum: Hið minna vélstjórapróf að afloknum kennslutíma deildarinnar ár hvert. Hið meira vélstjórapróf áður en sumarleyfi byrjar ár hvert. Próf í rafmagnsfræði að afloknum

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.

1936 Nr. 71 23. júní

kennslutíma deildarinnar ár hvert. — **7. gr.** Til hins minna vélstjóraprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega og nokkurn veginn rétt. Lesið sæmilega og kunna skil á helztu atriðum málfræðinnar. 2. Í stærðfræði: Þekking á hinum fjórum algengu reikningstegundum með heilum tölum, brotum og tugabrotum, enn fremur einfaldri þríliðu og grundvallaratriðum flatarmálsfræðinnar, enn fremur í rúmmálsfræði, að geta reiknað út ferstrending og sívalning. 3. Í eðlisfræði: Þekking á lögmálum loftkenndra efna, þrýstingi og þrýstimælum, eðlisþyngd, dælum, seltumælum, hita, hitamælum, útþenslu hluta við hita, bræðslu, uppgufun, suðu, eiginleikum vatnsgufunnar, einföldum vélum, svo sem vogarstöng, skrúfu, fleyg, dragreipi o. s. frv., rafmagni og segulmagni. 4. Í vélfræði: Þekking á eimvélum í skipum og á landi, einstökum hlutum þeirra, samsetningu og efni, eimkötlum, smíði þeirra og efni, hirðingu eimvéla og katla, hestöflum eimvéla, eldsneyti og eldsneytiseyðslu, stillingu vélanna, viðhaldi og eftirliti, hjálparvélum skips og vélar, slökkvitækjum og lagaákvæðum um skoðun og eftirlit skipa, aðalpörtum skips og skiptingu þess í vatnsþétt hólf, ryði og tæringum og vörnum gegn því, grundvallaratriði mótora með tilliti til mótora í bjargbátum. — **8. gr.** Til hins meira vélstjóraprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert íslenzkan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega rithönd skýrt og nokkurn veginn rétt. Að geta lesið kafla úr íslenzkri bók og endursegja hann og skýra helztu málfræðiatriðin, sem fyrir koma í honum. 2. Í dönsku: Að geta lesið upp og þýtt kafla úr danskri bók, vélfræðilegs efnis. 3. Í ensku: Sama kunnátta og í dönsku. 4. Í þýzku: Sama kunnátta og í dönsku. 5. Í stærðfræði: a. Í reikningi: Að kunna hinar 4 algengu reikningsaðferðir með heilum tölum, brotum og tugabrotum, bæði með tölum og bókstöfum, þríliðu, prósentu- og rentureikning, veldi, rót og logaritma, að geta leyst líkingar af 1. gráðu með einni og tveim óþekktum stærðum. b. Í flatarmálsfræði: Þekking á afstöðu beinna lína hvorrar til annarrar, hringum, hornum, marghyrningum, á reglum um hliðar og horn þríhyrninga og samsíðunga, á samfalla og einslaga þríhyrningum, rétthyrndum þríhyrningum, útreikningi flatarmáls og hinu rétthyrnda koordinat-kerfi. Enn fremur að geta gert einfaldar flatarmálsteikningar og þekkja almenn hjálpartæki til þess. c. Í rúmmálsfræði: Þekking á afstöðu beinnar línu til flata og flata hvors til annars, þrístrendingi, strýtu, sívalningi, keilu, kúlu, og á þeim línum, sem myndast á yfirborði þessara hluta við beinan gegnumskurð. Enn fremur þekking á flatarmáli og yfirborði þessara hluta og rúmtaki þeirra. d. Í þríhyrningafræði: Þekking á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar. 6. Í eðlisfræði: Þekking á hinum almennu eðlisfræðilegu eiginleikum hlutanna, hreyfingu og jafnvægi fastra, fljótandi og loftkenndra hluta, samsetningu og sundurliðun afla, vinnu og afli, þrýstingi og þrýstimælum, eðlisþyngd, seltumælum, dælum, einföldum vélum, svo sem vogarstöng, skrúfu, fleyg, skáborði, dragreipi o. s. frv., enn fremur á helztu lögmálum hitafræðinnar, hita og dreifingu hans, útþenslu hlutanna við hita, hitamælum, hitamagni, bræðslu, uppgufun, eiginleikum vatnsgufunnar, suðu, eldsneyti og brennslu, segulmagni, rafmagni og styrkleika efnanna. Enn fremur þekking á almennri hljóðfræði og ljósfræði. 7. Í vélfræði: a. Í eimvélafræði: Þekking á eimvélum í skipum og á landi, einstökum hlutum þeirra og samsetningu, eimkötlum og öðrum tækjum, er þeim fylgja, hirðingu eimvéla og eimkatla, viðhaldi þeirra og eftirliti, smíði og efni eimvéla og eimkatla, vélbilun, ketilbilun og sprengingu, aflmælislínum og þeim niðurstöðum, sem af þeim má draga, hestöflum eimvéla, stillingu vélanna, eldsneytiseyðslu, þekking á hjálparvélum skips og vélar (stýrisvél, ljósvél, kælivél, vindum, dælum o. s. frv.), þekking á byggingu skips og skiptingu þess í vatnsþétt hólf, skipsdælum, slökkvitækjum og lagaákvæðum um skoðun og eftirlit skipa, ryði og tæringum og vörnum gegn því. b. Í mótorfræði: Þekking á mótorum í skipum og á landi, einkum dieselmótorum, á smíði þeirra og efni, viðhaldi, eftirliti, hirðingu og stjórn, gangtruflunum og lagfæringu þeirra, aflmælislínum og þeim niðurstöðum, sem af þeim má draga, stillingu mótora, hestöflum mótora og notagildi, hitafræðilegum grundvallaratriðum, þjöppun og útþenslu, skolun og forhleðslu, blöndun hleðslunnar og brennslu, eldsneyti og eldsneytiseyðslu, hjálparvélum mótora og skips (ljósvél, kælivél, stýrisvél, vindum, dælum, loftþjöppun o. s. frv.), smurningu mótora og smurningsháttum, hömlum mótora og öðrum mótorraunum og þekking á lagaákvæðum um skoðun og eftirlit mótorskipa. c. Í burðarþolsfræði:

1936 Nr. 71 23. júní

Þekking á grundvallaratriðum um styrkleika efnis þess, sem notað er í vélar og katla, og byrjunarreglum um útreikning á styrkleika hinna helztu hluta í vélum og kötlum. 8. Í vélateikningu: Að geta gert vinnuteikningar af ákveðnum vélahluta. 9. Í hjúkrunarfræði: Þekking á grundvallaratriðum og reglum um hjúkrun sjúkra, fyrstu hjálp, sem hægt er að veita þegar slys ber að höndum, hreinlæti og á að notfæra sér hina lögskipuðu lækningabók og meðalakistu. 10. Í bókhaldi og viðskiptafræði: Þau atriði, er vélstjóra skiptir og staða þeirra heimtar. — **9. gr.** Til 1. þekkjar prófs í rafmagnsdeild þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni skýrt og nokkurn veginn rétt. 2. Í dönsku: Að geta lesið og þýtt léttan kafla úr danskri bók rafmagnsfræðilegs efnis. 3. Í stærðfræði: Þekking á hinum fjórum algengu reikningsaðferðum með heilum tölum, brotum og tugabrotum, bæði með tölum og bókstöfum, á þríliðu og líkingum af 1. gráðu með einni óþekktri stærð, enn fremur á almennri flatarmálsfræði og rúmmálsfræði og á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar. 4. Í eðlisfræði: Þekking á almennri aflfræði, hljóðfræði, ljósfræði, hitafræði, rafmagni og segulmagni. 5. Í vélfræði: Þekking á frumatriðum vélfræðinnar, ýmsum algengum aflvélum, sem notaðar eru til þess að knýja rafala, smíði þeirra og efni. 6. Í vélateikningu: Að geta teiknað vinnuteikningu af einföldum vélahluta. — **10. gr.** Til burtfararprófs úr rafmagnsdeild þarf: Í rafmagnsfræði: Þekking á grundvallaratriðum rafmagnsfræðinnar, um rakstraum og riðstraum, rakstraums- og riðstraumsvélar, spennubreytum, vinnuháttum og gerð rafmagnsvéla og spennubreyta, uppsetningu, hirðu og viðhaldi rafmagnsvéla og raftækja. Enn fremur kunnátta í alls konar raflögnum, þekking á að finna algengar bilanir rafmagnstækja og rafmagnslagna og þekking á orsökum þeirra, kunna að átta sig á tengimyndum, kunna að deyfa útvarpstruflanir rafmagnstækja og véla. Þeir skulu og þekkja lög og reglugerðir um allt, er að þessu lýtur, enn fremur skulu þeir vita um lífshættu þá, er stafað getur af rafmagni, og kunna að gera einfaldar endurlífgunartilraunir. — Auk þess útheimtist í öðrum greinum það, sem nauðsynlegt er til fulls skilnings á rafmagnsfræðinni. — **11. gr.** Prófin eru bæði skrifleg og munnleg og burtfararpróf í rafmagnsfræðideild einnig verklegt. Þau skulu haldin af prófnefnd, sem kennslumálaráðuneytið skipar í hvert skipti. Skulu í henni vera forstöðumaður skólans og tveir aðrir. Skal annar þeirra hafa æðri vélfræðilega þekkingu og skal hann vera formaður prófnefndar, hinn skal vera vélstjóri, sem siglt hefur sem yfirvélstjóri á verzlunarskipum eða varðskipum ríkisins. — Auk þess skipar ráðuneytið tvo menn, prófnefndinni til aðstoðar, annan til þess að dæma um kunnáttu prófsveina í tungumálum, en hinn til þess að dæma um kunnáttu þeirra í rafmagnsfræði. Kennarinn í hverri grein heldur hið munnlega próf. — **12. gr.** Sá, sem óskar að ganga undir próf, skal senda umsókn um það til forstöðumanns skólans, stílaða til kennslumálaráðuneytisins. Sé hann eigi lærisveinn skólans, skal umsóknin vera komin til forstöðumanns skólans eigi síðar en tveim mánuðum fyrir próf, og skulu fylgja beiðninni vottorð um, að hann uppfylli kröfur þær, sem settar eru í 5. gr. um inntöku í þá deild, sem um er að ræða, og auk þess vottorð um þann undirbúning, sem hann hefur fengið. Hafi hann gengið undir próf áður í sömu greinum, skal þess getið í umsókninni.

1936 Nr. 71 23. júní

II. kafli. — Um mótornámskeið. — 13. gr. Fiskifélag Íslands skal halda námskeið í mótorfræði, til þess að búa menn undir mótorvélstjórapróf. Þau skulu haldin í tveim flokkum, hið minna og hið meira námskeið. — Hið minna námskeið skal haldið í Reykjavík og úti um land, á þeim stöðum, sem nægur vélakostur og önnur skilyrði eru fyrir hendi og atvinnumálaráðuneytið ákveður, eftir tillögum Fiskifélags Íslands. — Hið meira námskeið skal aðeins haldið í Reykjavík. — Kostnaður við námskeiðin greiðist úr ríkissjóði, eftir samningi við Fiskifélag Íslands, þó ekki yfir 4000 kr. árlega. — **14. gr.** 1. Inntökuskilyrði á hið minna námskeið skulu vera þessi: a. Að nemandinn sé 18 ára að aldri. b. Að hann sé ekki haldinn næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem orðið geti honum til tálmunar við starf hans. c. Að hann hafi óskert mannorð. d. Að hann kunni sund. 2. Inntökuskilyrði á hið meira námskeið skulu vera þessi: a. Að nemandinn hafi staðizt hið minna námskeiðspróf Fiskifélagsins, eða inntökupróf í íslenzku og reikningi, sem jafngildir kröfum þeim, sem gerðar eru til hins minna námskeiðsprófs í þessum greinum. b. Að hann hafi eftir 16 ára aldur unnið í 2 ár á vélaverkstæði, sem réttindi hefur til að kenna þá iðn, eða siglt sem 1. vélstjóri

á mótorskipi með meira en 50 hestafla vél í 24 mánuði, áður en lög þessi öðluðust gildi. c. Að hann sé ekki haldinn neinum næmum sjúkdómi eða hafi líkamsgalla, sem geti orðið honum til tálmunar við starf hans. d. Að hann hafi óskert mannorð. e. Að hann kunni sund. — **15. gr.** Próf skulu haldin að afloknum námskeiðstíma. Til hins minna námskeiðsprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega og nokkurn veginn rétt. 2. Í reikningi: Þekking á hinum fjórum algengu reikningstegundum með heilum tölum, brotum og tugabrotum. 3. Í eðlisfræði: Þekking á lögum um loftkennd efni, þrýstimælum, hitamælum, dælum, dreifingu hitans og áhrifum hans á fasta og fljótandi hluti, bræðslu, eldsneyti og olíum. 4. Í mótorfræði: Þekking á mótorvélum, sem notaðar eru í skipum og á landi, útbúnaði þeirra og efni, hirðingu og stjórn, þekking á sundurliðun mótorvéla, hreinsun þeirra, samsetningu og stillingu, þekking á gangtruflunum mótora og kunna að lagfæra þær, þekking á algengustu bilunum, sem orsakast af sliti og notkun, og endurbótum þeirra, þekking á hinum algengustu eldsneytistegundum, sem notaðar eru í mótora, hömluhestöflum, eldsneytiseyðslu og raftækjum lítilla mótorskipa, ryði og tæringum og vörnum gegn því. — Til hins meira námskeiðsprófs þarf: 1. Í íslenzku: Að geta gert léttan stíl um almennt efni, skrifað sæmilega og nokkurn veginn rétt. Lesið sæmilega og kunna skil á helztu atriðum málfræðinnar. 2. Í stærðfræði: Þekking á hinum fjórum reikningsaðferðum, með heilum tölum, brotum og tugabrotum, þekking í einfaldri þríliðu og grundvallaratriðum flatarmálsfræðinnar, enn fremur í rúmmálsfræði, að geta reiknað út ferstrending og sívalning. 3. Í eðlisfræði: Þekking á lögum um loftkennd efni, þrýstingi og þrýstimælum, eðlisþyngd, seltumælum, dælum, hita, hitamælum, útþenslu hluta við hita, bræðslu, uppgufun og suðu. Þekking á einföldum vélum, svo sem vogarstöng, skrúfu, fleyg, dragreipi o. s. frv., enn fremur á rafmagni og segulmagni. 4. Í mótorfræði: Fyllri þekking á því, sem til hins minna námskeiðsprófs er heimtað, og auk þess: Þekking á aflmælislínum og einföldum niðurstöðum, sem af þeim má draga, blöndun hleðslunnar og brennslu eldsneytisins. Þekking á helztu hlutum skips og skiptingu þess í vatnsþétt hólf, hjálparvélum, svo sem stýrisbúnaði, ljósvélum, vindum, slökkvitækjum o. s. frv., og lagaákvæðum um skoðun og eftirlit mótorskipa. Enn fremur að geta framkvæmt minniháttar viðgerðir á mótorum og hjálpartækjum þeirra. Þekking á meðferð eimkatla með tilliti til hjálparkatla í mótorskipum. — **16. gr.** Prófin eru bæði munnleg, skrifleg og verkleg. Þau skulu haldin af prófnefnd, sem kennslumálaráðuneytið skipar til þess í hvert skipti. Skulu í henni vera forstöðumaður námskeiðsins og tveir aðrir; skal annar þeirra hafa meiri vélfræðilega þekkingu en námskeiðin veita, en hinn vera vélsmiður, sem æfingu hefur í mótorviðgerðum. — **17. gr.** Óski einhver, sem ekki er nemandi námskeiðsins, að ganga undir próf, skal hann senda umsókn um það til kennslumálaráðuneytisins, eigi síðar en mánuði áður en próf byrjar. Umsókninni skal fylgja vottorð um, að hann fullnægi inntökuskilyrðum á námskeiðið, og auk þess vottorð frá þeim kennara eða kennurum, sem hafa kennt honum, um að hann sé fær um að ganga undir prófið.

III. kafli. — Almenn ákvæði. — 18. gr. Kennslumálaráðuneytið setur reglugerð um það, hvernig kennslunni og prófunum skuli hagað, svo og um verklegan lærdóm nemenda og annað, er að kennslu og undirbúningi lýtur.[1]) — **19. gr.** Hver sá, sem staðizt hefur próf, fær skírteini um það. Skírteinið skal gefið út á íslenzku og ensku og ritað eftir fyrirmynd, sem kennslumálaráðuneytið semur. Á skírteininu skal geta þeirra kennslugreina, sem prófsveinninn hefur verið reyndur í, og tilgreina (með tölum) þær einkunnir, sem hann hefur hlotið. Einnig skal tilkynna þá lægstu einkunn, sem þarf til þess að standast prófið, og þá hæstu, sem hægt er að öðlast. Allir prófnefndarmenn skulu undirrita skírteinin. — Skýrslur um prófið, ásamt fullum nöfnum prófsveina, fæðingarstað, degi og ári, svo og einkunnum þeim, sem þeir hafa hlotið, skal rita í bækur, sem til þess eru ætlaðar. Bækur þessar skulu geymdar á þeim stöðum, sem kennslumálaráðuneytið ákveður. — Allir prófnefndarmenn staðfesta skýrslurnar með undirskrift sinni. — **20. gr.** Glati einhver prófskírteini sínu, á hann rétt á að fá það endurnýjað, en greiða skal hann fyrir það kr. 2,00 í ómakslaun.

1) Rgj. nr. 103, 29. sept. 1936, rgj. nr. 188, 1. okt. 1947, sbr. rgj. nr. 199, 1. okt. 1952; rgj. nr. 189, 1. okt. 1947.

1936 Nr. 71 23. júní

1947
Nr. 82
5. júní

Lög um Matsveina- og veitingaþjónaskóla.

1. gr. Stofna skal og halda í Reykjavík skóla, er nefnist Matsveina- og veitingaþjónaskóli. Aðsetur skólans er í sjómannaskólahúsinu. Skólinn skal veita hagnýta fræðslu þeim, sem gerast vilja matsveinar eða veitingaþjónar á skipum eða í gisti- og veitingahúsum. — **2. gr.** Inntökuskilyrði eru: 1. að nemandi sé 16 ára eða eldri; 2. að hann sé ekki haldinn af neinum næmum sjúkdómi eða kvilla, sem geti orðið öðrum nemendum skaðvænn eða hættulegur; 3. að hann hafi óflekkað mannorð; 4. að hann hafi lokið miðskólaprófi samkvæmt lögum nr. 22 10. apríl 1946, um skólakerfi og fræðsluskyldu. — **3. gr.** Kennsla skal vera bæði bókleg og verkleg. Námsgreinar skulu ákveðnar í reglugerð. — **4. gr.** Kennslu skal haga þannig, að eftir eins vetrar nám hafi nemendur náð nægilegri leikni og þekkingu til að verða matsveinar og framreiðslumenn á fiskiskipum og flutningaskipum, enda verði þeim, sem þetta nám stunda, ekki kenndar bóklegar námsgreinar, nema að því leyti sem nauðsynlegt er í sambandi við verklega námið. Námstími fyrir fullgilda matsveina og veitingaþjóna skal vera þrjú ár. En heimilt er nemendum að verja nokkrum hluta námstímans í nám hjá meisturum í iðninni í veitingahúsi eða á farþegaskipi, og skal kveða nánar á um það í reglugerð. Heimilt er og að halda við skólann námskeið, mismunandi löng, eftir þörfum fyrir annað starfsfólk skipa, veitingahúsa og gistihúsa, og má þá setja um þau nánari ákvæði í reglugerð. — Við alla kennslu skal leggja sérstaka áherzlu á reglusemi, þrifalega og háttprúða umgengni og snyrtimennsku. — **5. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að láta starfrækja mötuneyti og matsölu í sambandi við skólann. — **6. gr.** [Yfirstjórn skólans hefur samgöngumálaráðuneytið. — Ráðherra skipar til 4 ára í senn fimm manna skólanefnd, er hefur á hendi yfirumsjón skólans. Skal nefndin skipuð einum matreiðslumanni, einum framreiðslumanni, einum veitingamanni og einum fiskiskipsmatsveini, og skulu þessir menn skipaðir eftir tilnefningu hlutaðeigandi stéttarsamtaka, en fimmti nefndarmaðurinn án tilnefningar. Ráðherra skipar einn nefndarmannanna formann. Ráðherra skipar skólastjóra og kennara skólans, að fengnum tillögum skólanefndar. Skólastjóri skal jafnframt vera bryti skólans. — Með reglugerð skulu sett nánari ákvæði um starfsemi skólans, kennslutíma, námsefni og kennaralið.][1] — **7. gr.** Fyrstu fimm árin eftir að skólinn tekur til starfa, er ráðherra heimilt að veita undanþágu frá því inntökuskilyrði, er felst í 4. lið 2. gr. þessara laga. — **8. gr.** Allur kostnaður við skólahald, mötuneyti og matsölu greiðist úr ríkissjóði.

1947
Nr. 82
5. júní

Lög um Ljósmæðra- og hjúkrunarkvennaskóla[2] Íslands.

1932
Nr. 13
23. júní

1. gr. Í sambandi við Landsspítalann í Reykjavík skal vera ljósmæðra- ... skóli.[3] — **2. gr.** Stjórn Landsspítalans hefur á hendi stjórn skólans. — **3. gr.** Skólinn skal vera í tveimur deildum, ljósmæðradeild og hjúkrunarkvennadeild, og er námið í báðum deildum bæði bóklegt og verklegt.[3] — Námstíminn í ljósmæðradeildinni er eitt ár. Yfirlæknir og yfirljósmóðir fæðingardeildar Landsspítalans skulu vera aðalkennarar ljósmæðradeildarinnar, og þar fá ljósmæðraefnin hina verklegu tilsögn. Einnig má ráða eina eða fleiri ljósmæður í Reykjavík til að taka ljósmæðraefnin til skiptis með sér út í bæinn, til þess að þau kynnist þar ljósmóðurstörfum í heimahúsum. ...[4] — **4. gr.** Tala nemenda ljósmæðradeildarinnar skal að jafnaði ekki vera hærri en 12. ...[4] — **5. gr.** Nemendur ljósmæðradeildarinnar fá styrk úr ríkissjóði, sem stjórnarráðið ákveður, allt að því, að hann nemi fæðiskostnaði þeirra, meðan þær eru við námið. Fæðið leggur Landsspítalinn til með kostnaðarverði, en húsnæði með ljósi og hita, vinnuföt og þjónustu ókeypis. Styrkurinn greiðist mánaðarlega, og skal hann að jafnaði vera bundinn því skilyrði, að ljósmæðraefnin hafi skuldbundið sig til að þjóna ljósmóðurumdæmi að afloknu prófi og gegna því ekki skemur en 3 ár samfleytt, nema sérstök forföll banni, en endurgreiða styrkinn að öðrum kosti. ...[3] — **6. gr.** Ríkissjóður leggur fram styrk til skólans, er nema má allt að 4000 kr. á ári. — **7. gr.** Stjórn skólans semur reglugerð fyrir skólann, sem stjórnarráðið staðfestir.[5] — Í reglugerðinni skal gera grein fyrir: 1. Inntökuskilyrðum, og má krefjast inntökuprófs í almennum fræðum eða sérstaks undirbúningsnáms. 2. Tilhögun kennslunnar. 3. Tilhögun prófa. 4. Kjörum nemendanna. 5. Þóknun til kennara.

1) L. nr. 83, 8. des. 1952, § 1, rgj. nr. 86 1959.
2) Sbr. l. nr. 35, 18. apríl 1962.
3) L. nr. 76, 20. des. 1944.
4) Sömu lög, § 8.
5) Rgj. nr. 82, 22. ágúst 1932.

1962
Nr. 35
18. apríl

Lög um Hjúkrunarskóla Íslands.

I. kafli. — Markmið og stjórn skólans. — 1. gr. Ríkið rekur heimavistarskóla, er hefur það hlutverk að veita nemendum hjúkrunarfræðslu. Kennslan skal veitt ókeypis. — **2. gr.** Skólinn heitir Hjúkrunarskóli Íslands. Hann starfar undir yfirstjórn menntamálaráðherra. — **3. gr.** Stjórn skólans annast 5 manna skólanefnd. Í nefndinni eiga sæti: Landlæknir, sem er formaður nefndarinnar, forstöðukona Landsspítalans og þrír aðrir, sem ráðherra skipar, einn samkvæmt tillögu Hjúkrunarfélags Íslands, annan samkvæmt tillögu Læknafélags Íslands og hinn þriðja án tilnefningar, og skal hann vera sérfróður um skólamál. Skólastjóri hefur tillögurétt á fundum skólanefndar.

II. kafli. — Um kennara skólans. — 4. gr. Skólastjóri og fastir kennarar skólans eru starfsmenn ríkisins og taka laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Til þess að geta orðið settur eða skipaður skólastjóri eða kennari við skólann þarf sérmenntun hjúkrunarkennara samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð. Ráðherra setur og skipar skólastjóra og fasta kennara að fengnum tillögum skólanefndar. Skólastjóri ræður stundakennara og annað starfsfólk skólans í samráði við skólanefnd og eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. — **5. gr.** Eigi skal skipa kennara fyrr en eftir 2—3 ára reynslutíma. Um starfstíma fastra kennara og starfstilhögun skulu sett ákvæði í reglugerð. Ráðherra setur skólastjóra og kennurum erindisbréf að fengnum tillögum skólanefndar. — **6. gr.** Um orlof kennara frá störfum eftir 10 ára kennslu skulu gilda sömu reglur og í öðrum skólum, sem þeirra réttinda njóta.

III. kafli. — Inntökuskilyrði. — 7. gr. Þessi eru aðalinntökuskilyrði í skólann: 1. Að umsækjandi sé fullra 18 ára og eigi eldri en 30 ára. Þó getur skólanefnd veitt undanþágu frá þessu ákvæði, ef sérstaklega stendur á. 2. Að umsækjandi hafi engan næman sjúkdóm eða kvilla, sem öðrum geti stafað hætta af eða orðið honum til trafala í námi og starfi. 3. Að umsækjandi hafi góða framkomu og óspillt siðferði. 4. Að umsækjandi hafi lokið landsprófi miðskóla, gagnfræðaprófi eða hlotið hliðstæða menntun. Umsækjendur, sem hlotið hafa frekari menntun, skulu ganga fyrir að öðru jöfnu. 5. Skólanum skal heimilt að láta umsækjendur ganga undir inntökupróf samkvæmt ákvæðum í reglugerð.

IV. kafli. — Um námstíma og námsefni. — 8. gr. Námstími skólans skal vera 3 ár, og hefst hann með námskeiði, sem má taka allt að 16 vikna tíma. Að því loknu skal ákveða, hvort nemandi telst hæfur til að hefja verklegt hjúkrunarnám. Eigi síðar en eftir 4 mánaða reynslutíma í verklegu hjúkrunarnámi í sjúkrahúsi skal fundur fastra kennara skólans, að fengnu áliti viðkomandi yfir- eða deildarhjúkrunarkvenna, skera úr því, hvort nemandi sé hæfur til að halda námi áfram. — **9. gr.** Námið er bæði bóklegt og verklegt. Bóklega námið fer fram í námskeiðum, en hið verklega í Landsspítalanum, svo og í öðrum stofnunum samkvæmt ákvörðun skólanefndar. — **10. gr.** Í skólanum skal kenna þessar aðalnámsgreinar: Hjúkrunarfræði og ágrip almennrar heilsufræði og heilsuverndar, líffæra- og lífeðlisfræði, sjúkdóma- og sýklafræði, lyfjafræði, lyflæknisfræði, handlæknisfræði, sálarfræði og geðsjúkdómafræði. Í reglugerð skal ákveða undirgreinar og aukagreinar, enn fremur kennslustundafjölda í hverri námsgrein og tilhögun kennslu að öðru leyti.[1])

V. kafli. — Próf og einkunnir. — 11. gr. Próf skulu haldin í lok hvers námstímabils eftir nánari ákvæðum í reglugerð. Kennarar skólans prófa, en landlæknir skipar prófdómara. Einkunnir skulu gefnar í heilum tölum og tíundu hlutum frá 0 upp í 10.

VI. kafli. — Framhaldsnám og námskeið. — 12. gr. Skólanum skal heimilt að fenginni sérstakri fjárveitingu að veita framhaldsmenntun í hjúkrunarfræðum samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð. Einnig má ákveða í reglugerð, að skólinn haldi uppi sérnámskeiðum í hjúkrunarfræðum, t. d. fyrir ljósmæður, í því skyni að gera þær færari um að taka að sér heimahjúkrun í umdæmum sínum, ásamt ljósmóðurstörfum.

VII. kafli. — Um fjármál og fleira. — 13. gr. Um fjárreiður skólans skal fara eftir ákvæðum í reglugerð. — **14. gr.** Samningsaðilar um laun og hlunnindi hjúkrunarnemenda skulu vera: Skólanefnd H. S. Í. annars vegar og hins vegar fulltrúar stjórnarnefndar ríkisspítalanna og stjórnar borgarsjúkrahússins í Reykjavík.

1962
Nr. 35
18. apríl

1963
Nr. 55
20. apríl

Lög um bændaskóla.

Um búnaðarskóla og stjórn þeirra. — 1. gr. Hér á landi skulu vera þrír skólar, er veita verklega og bóklega menntun bændaefnum og öðrum þeim, er hyggjast gera landbún-

1) Rgj. nr. 42, 12. marz 1949.

aðarstörf að lífsstarfi sínu. Skulu þeir vera að Hólum í Hjaltadal, Hvanneyri í Borgarfirði og hinn þriðji á Suðurlandi, þegar lokið er byggingu skólahúss og öðrum nauðsynlegum undirbúningi. Skólarnir nefnast bændaskólar. — **2. gr.** Á skólajörðunum skulu rekin fjölþætt bú á sviði jarðræktar og búfjárræktar, og veita skólastjórarnir þeim forstöðu. Skal þar gera tilraunir og rannsóknir í þágu landbúnaðarins. Rekstri skólabúanna skal hagað þannig, að nemendum sé til fyrirmyndar og lærdóms. — **3. gr.** Landbúnaðarráðherra hefur á hendi yfirstjórn bændaskólanna og skólabúanna. — **4. gr.** Við hvern skóla um sig skal vera skólastjóri og eigi færri en fimm kennarar, miðað við fullt skólastarf. — Þeir einir geta orðið kennarar við bændaskólana, sem lokið hafa kandidatsprófi í búfræði, og þeir sem hlotið hafa hliðstæða menntun eða meiri. Sé sérstakur kennari ráðinn til kennslu í almennum greinum, skal gera til hans sömu menntunarkröfur og kennara við skóla gagnfræðastigsins. — Kennari við vélfræði, meðferð og hirðingu búvéla, skal hafa lokið prófi í þeim greinum eða hlotið þá þekkingu og starfsþjálfun, sem skólastjóri og ráðherra telja fullnægjandi. — Ráðherra skipar skólastjóra og kennara, en skólastjóri ræður stundakennara. — **5. gr.** Skólastjóri og kennarar taka laun samkvæmt kjarasamningum. — Laun stundakennara skulu vera í samræmi við laun fastra kennara skv. ákvæðum kjarasamninganna og reglugerðar um stundakennara. — Fyrir bústjórn skólastjóra á skólabúum bændaskólanna, sbr. 2. gr., skulu greidd sérstök laun samkvæmt samningi, er ráðherra staðfestir. — Nánar skal kveðið á um störf skólastjóra og kennara í erindisbréfum, er ráðherra setur. — **6. gr.** Heimilt er ráðherra, eftir tillögum skólastjóra bændaskólanna, að ákveða verkaskiptingu milli skólanna í einstökum greinum, svo og að ákveða um eitt ár í senn, að einungis önnur deild eins eða tveggja skólanna starfi.

Inntökuskilyrði. — **7. gr.** Skilyrði fyrir inntöku í skólana skulu vera þessi: a) Að umsækjandi sé fullra 17 ára. Þó getur skólastjóri veitt undanþágu frá þessu ákvæði, ef sérstakar ástæður mæla með. Skólastjóra er einnig heimilt að veita þeim umsækjendum inngöngu í eldri deild skólanna, sem að hans dómi hafa næga undirbúningsmenntun, en skylt er þeim að taka þátt í verklegu námi jafnlangan tíma og aðrir nemendur. — b) Að hann fullnægi þeim skilyrðum um kunnáttu, bóklega og verklega, sem reglugerð ákveður. — c) Að hann hafi óflekkað mannorð og sé ekki haldinn smitandi sjúkdómi.

Námsefni og próf. — **8. gr.** Búnaðarfræðslan fer fram í tveimur deildum. Árlegur kennslutími skal vera 6½—7½ mánuðir. — **9. gr.** Eftirtaldar námsgreinar skal kenna bóklega: Íslenzku, stærðfræði, þar með talin flatar- og rúmmálsfræði, búreikninga, almenna þjóðhagfræði, þjóðfélagsfræði, búnaðarhagfræði, búnaðarsögu, búnaðarlandafræði, grasafræði, eðlisfræði, efnafræði, steina- og jarðfræði, líffærafræði, lífeðlisfræði, búfjárfræði, mjólkurfræði, erfðafræði, véla- og verkfærafræði, jarðræktarfræði, byggingafræði, gerlafræði, dönsku og ensku. Enn fremur skal kenna söng, leikfimi og íþróttir. Í eldri deild skal leggja ríka áherzlu á kennslu í búfjárfræði og jarðræktarfræði, þar á meðal hagnýting jarðhita. — Heimilt skal ráðherra að fjölga eða fækka námsgreinum, ef skólastjóri óskar þess. — **10. gr.** Í verklega náminu skal viðhafa þá fjölbreytni í kennslu, sem tími og aðstæður leyfa. Einkum skal leggja áherzlu á meðferð véla og verkfæra, land- og hallamælingar, hirðingu búfjár og sýnikennslu í sem flestum greinum jarðyrkju. Skal nemendum gefinn kostur á að taka þátt í þeirri tilraunastarfsemi, er fer fram á vegum skólanna. — Við bændaskólana skal vera aðstaða til kennslu í meðferð, hirðingu og viðgerðum landbúnaðarvéla, og skal kennsluverkstæði starfrækt í þessu skyni. — Veita skal fræðslu um nýjar búgreinar, eftir því sem við verður komið. — **11. gr.** Próf skulu haldin í lok skólaárs. Þeir einir, sem lokið hafa fullnaðarprófi í búfræði eða hliðstæðu prófi frá búnaðarskólum erlendis, hafa rétt til þess að bera starfsheitið búfræðingur. — **12. gr.** Heimilt er að halda námskeið við bændaskólana fyrir bændur og bændaefni, svo og fyrir leiðbeinandi menn á sviði landbúnaðarins. Námskeið þessi séu til hvatningar og fræðslu. — **13. gr.** Á landi skólajarðanna skal reisa bústaði fyrir kennara skólanna á kostnað ríkisins, eftir því sem landbúnaðarráðherra ákveður í samráði við skólastjóra og fé er veitt til í fjárlögum. — Kennarar og aðrir starfsmenn, sem reisa vilja íbúðarhús á eigin kostnað, skulu eiga rétt á lóð undir það. Skal lóðin ákveðin í samræmi við skipulagsuppdrátt staðarins. Uppdrættir að þessum íbúðarhúsum skulu vera samþykktir af húsameistara ríkisins. Leita skal samþykk-

1963 Nr. 55 20. apríl

is ráðherra, áður en bygging er hafin, og höfð samráð við skólastjóra. — Njóti kennarar eða aðrir starfsmenn landsnytja eða afnota peningshúsa, gjaldi þeir fyrir það leigu. — **14. gr.** Skólastjórar sjái um, að nemendur geti haft sameiginlegt mötuneyti, en ella selji skólabúin nemendum fæði og þjónustu við kostnaðarverði. — **15. gr.** Stofnkostnaður við að gera skólana og skólabúin úr garði samkvæmt lögum þessum, svo og rekstrarkostnaður skólanna greiðist úr ríkissjóði. Verði rekstrarhalli á skólabúunum, skal hann greiðast úr ríkissjóði. — **16. gr.** Í reglugerð, sem ráðherra setur, að fengnum tillögum skólastjóranna, skal kveða nánar á um starfsemi skólanna.[1]) — **17. gr.** Við bændaskólann á Hvanneyri skal starfrækja framhaldsdeild í búfræði. Um fyrirkomulag þessarar deildar skal ákveðið í reglugerð, sem ráðherra setur.

1936 Nr. 91 23. júní

Lög um garðyrkjuskóla ríkisins.

1. gr. Stofna skal garðyrkjuskóla að Reykjum í Ölfusi. — **2. gr.** Ríkið leggur skólanum til nægilegt land til garðyrkju, svo og vermireiti og gróðrarskála og aðrar byggingar, og enn fremur búfé og búsáhöld, sem nú eru á Reykjum og tilheyra Reykjabúinu. — **3. gr.** Garðyrkjuskólinn skal rekinn sem sjálfstæð stofnun á ábyrgð ríkisins og ber sjálfur kostnað við skólahaldið, eftir því sem tekjur hans hrökkva, enda njóti hann alls þess arðs, er garðyrkjan og annar rekstur skólabúsins gefur af sér. Heimilt skal stofnuninni að taka lán til framkvæmda sinna, eftir því sem nauðsyn krefur, með samþykki fjármálaráðherra. — **4. gr.** Við skólann skulu gerðar ýmsar tilraunir með ræktun garðjurta, bæði við almenn skilyrði og í gróðrarskálum. — **5. gr.** Í garðyrkjuskólanum skal fram fara bæði verkleg og bókleg kennsla. Verklegu kennslunni skal fyrir komið á tvennan hátt: a) með námskeiðum að vorinu og sumrinu 3—4 mánaða tíma, þar sem fram fari tilsögn í ræktun allra algengra garðávaxta, b) með tveggja til þriggja ára verknámi fyrir þá, sem vilja verða fullnuma í garðyrkju. Kennsla þessi skal fram fara bæði á köldu landi og heitu. Bóknámið má standa yfir allt að einu ári, og skal það fara fram aðallega að vetrinum. Aðgang að því eiga þeir, sem stundað hafa 2—3 ára verknám á þeim garðyrkjubúum, sem landbúnaðarráðherra löggildir til að hafa verklega garðyrkjukennslu með höndum. Auk garðyrkjunámskeiðanna má einnig hafa matreiðslunámskeið í skólanum, einkum að því er snertir notkun garðjurta. — **6. gr.** Við garðyrkjuskólann skal skipaður forstöðumaður, og honum fengin aðstoð við kennslu og annan rekstur eftir þörfum. Launakjör fastra starfsmanna skulu vera í samræmi við launakjör kennara bændaskólanna.[1]) — **7. gr.** Forstöðumaður hefur aðalumsjón með skólanum og sér um allar framkvæmdir og kennslu. Hann hefur og á hendi allt reikningshald skólans. — **8. gr.** Nemendur fá í skólanum ókeypis húsnæði og kennslu, en um greiðslu fyrir fæði fer eftir ákvæðum, sem ráðherra setur í reglugerð. — **9. gr.** Landbúnaðarráðherra hefur á hendi yfirstjórn skólans ásamt þriggja manna nefnd, er hann skipar til þess. Laun skólanefndar skulu ákveðin af landbúnaðarráðherra og greidd af skólanum. Landbúnaðarráðherra gefur og út reglugerð um starfsemi skólans, og skal þar nánar ákveðið um inntökuskilyrði, námsgreinar, tilhögun kennslu, próf, kennslukrafta, tilraunastarfsemi, rekstur garðyrkjubúsins, fyrirkomulag námskeiða o. fl.[2])

1) Rgj. nr. 188, 7. nóv. 1949.

1936 Nr. 91 23. júní

Lög um húsmæðrafræðslu.

1946 Nr. 49 7. maí

I. kafli. — Húsmæðraskólar, markmið þeirra og skipulag. — **1. gr.** Markmið húsmæðraskóla er það að veita konum nauðsynlegan undirbúning undir venjuleg heimilisstörf, heimilisstjórn og barnauppeldi. — **2. gr.** Til stofnunar húsmæðraskóla þarf: 1. Tillögu hlutaðeigandi fræðsluráðs eða fræðsluráða, þar sem jafnframt sé bent á skólastað. 2. Umsögn hlutaðeigandi kvenfélagasambands eða sambanda. 3. Samþykki hlutaðeigandi kaupstaðar, sýslufélags eða sýslufélaga. 4. Samþykki fræðslumálastjórnar á skólastað og uppdrætti að skólahúsi. 5. Fjárveiting Alþingis til stofnunar skólans. — **3. gr.** [Skólanefnd hvers skóla ákveður, að fengnu áliti skólastjóra og með samþykki fræðslumálastjórnarinnar, hvort skólinn starfar í 1 eða 2 ársdeildum og hve langur skólatíminn sé árlega.][3]) — **4. gr.** Hverjum skóla stjórnar skólanefnd, skipuð sem hér segir: — Þar sem kaupstaður eða 1 sýsla stendur að skóla, kýs bæjarstjórn eða sýslunefnd 2 nefndarmenn hlutbundinni kosningu á 1. fundi eftir kosningar. Ef 2 eða fleiri sýslur standa að sama skóla, kýs hver sýslunefnd 1 nefndarmann.

1) Sbr. l. nr. 55, 28. apríl 1962.
2) Rgj. nr. 77, 1. maí 1953.
3) L. nr. 89, 15. des. 1952, § 1.

— Kvenfélagasamband hlutaðeigandi kaupstaðar eða sýslu eða kvenfélag, ef slíkt samband er ekki starfandi, sem hefur húsmæðrafræðslu á stefnuskrá sinni, kýs jafnmarga menn til sama tíma. Ef þessir aðilar nota ekki rétt sinn að kjósa í nefndina, kjósa hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir tvöfalt fleiri en gert er ráð fyrir í annarri málsgrein þessarar greinar. — Fræðslumálastjórn skipar formann nefndarinnar. — **5. gr.** Skólanefnd hefur eftirlit með hverjum húsmæðraskóla, undir umsjón fræðslumálastjórnar. Verkefni hennar er einkum: a. að sjá um, að fullnægjandi húsnæði sé fyrir hendi til skólahalds; b. að láta auglýsa lausar kennara- og skólastjórastöður og leitast við, ásamt fræðslumálastjórn, að fá hæfa menn í þær; c. að láta fræðslumálastjórn í té rökstutt álit á umsækjendum um kennara- og skólastjórastöður ásamt tillögum um, hver skuli valinn, svo og vara- og þrautavaratillögu, ef nægilega margir sækja um stöðurnar; d. að ráða kennara um stundarsakir, ef þörf krefur; e. að sjá um, að skólinn hafi fullnægjandi kennslutæki og að þeim og öðrum munum skólans og skólahúsi sé haldið við á fullnægjandi hátt; f. að annast fjárreiður skólans og gera áætlun um kostnað við skólahaldið fyrir hvert reikningsár hlutaðeigandi sveitarfélags, og senda hana í tæka tíð hlutaðeigandi sveitarstjórn og fræðslumálastjórn. — Hlutverk skólanefndar skal nánar ákveðið í reglugerð og erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

II. kafli. — Fjármál. — 6.—9. gr. ...[1]) — **10. gr.** ...[2]) — **11. gr.** ...[1]) Sveitarfélög greiða framlög sín til skólans samkvæmt fjárhagsáætlun í byrjun hvers skólaárs eða með hlutfallslegri upphæð í byrjun hvers mánaðar þann tíma, er skólinn starfar. Ef fleiri en eitt sveitarfélag á að greiða kostnað af sama skóla, skal skólanefnd jafna honum á sveitarfélögin samkvæmt 8. gr. Ef ágreiningur verður út af skiptingu kostnaðar eða greiðslu, sker fræðslumálastjórn úr. Vangreidd gjöld sveitarfélaga innheimtir hlutaðeigandi sýslumaður eða bæjarfógeti. — ...[1])

III. kafli. — Kennarar. — 12. gr. Til þess að verða settur kennari við húsmæðraskóla þarf kennarapróf í hússtjórn eða handavinnu, en til skipunar auk þess tveggja ára húsmæðrakennslu og meðmæli skólastjóra. Skólastjóri skal þó hafa kennt 3 ár hið minnsta. — Heimilt er þó við gildistöku þessara laga að setja eða skipa skólastjóra og kennara þá, sem kennt hafa 2 ár hið minnsta í húsmæðraskóla með góðum árangri, enda þótt þeir fullnægi ekki framangreindum skilyrðum. — Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa skólastjóra- eða kennarastöðu, skal þá fræðslumálastjórn og skólanefnd leitast við að fá kennara, er hún treystir, og má að þremur árum liðnum skipa hann í stöðuna, ef hún telur hann starfinu vaxinn, enda komi meðmæli skólanefndar til. — Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við húsmæðraskóla, þegar lög þessi koma til framkvæmda. — **13. gr.** Skylt er kennara að kenna allt að 36 klukkustundir á viku, en fækka má kennslustundum hans niður í 30, er hann verður 55 ára, og í 24, er hann verður 60 ára. Kennari skal starfa með nemendum utan kennslustunda í samráði við skólastjóra og vinna önnur störf í þágu skólans, eftir því sem aðstæður leyfa og ákveðið er í reglugerð og erindisbréfi. Kennsluskylda skólastjóra skal ákveðin í reglugerð. — **14. gr.** Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, og skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, getur hún veitt kennaranum ársorlof með fullum launum. Engum kennara skal þó veita slíkt orlof nema einu sinni. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjóra með árs fyrirvara. — Fræðslumálastjórn veitir kennurum, er þess óska, leiðbeiningar um, hvernig orlofsári skuli varið, en allir verða þeir að gefa henni fullnægjandi skýrslu um störf sín að orlofsári loknu, að viðlögðum launamissi fyrir það ár. — Fræðslumálastjórn setur nánari reglur um framkvæmd orlofs kennara. Skal þess gætt, að það trufli ekki störf skólanna eða torveldi þau.

IV. kafli. — Nemendur. — 15. gr. Þessi eru inntökuskilyrði í húsmæðraskóla: a. að nemandi sé fullra 17 ára fyrir næstu áramót; b. sé óspilltur að siðferði; c. hafi engan næman sjúkdóm; d. hafi lokið skyldunámi.

V. kafli. — Um kennsluna. — 16. gr. Þessar greinar skulu kenndar í húsmæðraskólum: A. Verklegar greinar: Matreiðsla, ræsting og þvottur, fatasaumur og handavinna, garðrækt, hirðing húsdýra og búsafurða, meðferð

1) L. nr. 41, 17. maí 1955, § 23.
2) L. nr. 18, 9. apríl 1958, § 2.

1946 Nr. 49 7. maí

1946 Nr. 49 7. maí

ungbarna. B. Bóklegar greinar: Íslenzka, kristin fræði, uppeldisfræði og sálarfræði barna, manneldisfræði, efnis- og áhaldafræði, búreikningur, heilsufræði og þjóðfélagsfræði. — Heimilt er stjórnum skólanna að fjölga og fækka kennslugreinum að fengnu samþykki fræðslumálastjórnar. Þá er og heimilt í húsmæðraskólum í kaupstöðum að sleppa hirðingu húsdýra og búsafurða, sé eigi annars kostur. — Nánari ákvæði um námsefni og próf skulu sett í reglugerð.

VI. kafli. — Námskeið. — 17. gr. Heimilt er með samþykki fræðslumálastjórnar að hafa sérstæða vefnaðardeild við húsmæðraskóla. Námstími þar skal vera 4 mánuðir hið minnsta. Námskeið í öðrum verklegum greinum, er standa eigi skemur en 3 vikur, skulu styrkt á sama hátt og önnur kennsla í skólunum. Nánari ákvæði skulu sett í reglugerð.

VII. kafli. — Stjórn skólanna. — 18. gr. Fræðslumálastjórn hefur á hendi yfirstjórn húsmæðrafræðslunnar. Heimilt er að ráða einn námsstjóra til leiðbeiningar og eftirlits með skólunum. — **19. gr.** Skólastjóri og kennarafundur stýra starfi hvers skóla. — Fræðslumálastjórn setur skólastjórum erindisbréf og reglur um starfssvið kennarafundar.

VIII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 20. gr. Skólanefnd getur með samþykki fræðslumálastjórnar ákveðið, að bú skuli rekið í sambandi við húsmæðraskóla. Skal búið rekið sem sjálfseignarstofnun með hagsmuni skólans fyrir augum. Bústjóri skal ráðinn af skólanefnd í samráði við skólastjóra. — **21. gr.** Ákvæði um leyfi, reglu, aga og fleira, er skólann varðar, skal setja í reglugerð, er fræðslumálastjórn staðfestir. — **22. gr.** ... — **Ákvæði til bráðabirgða.** Ráðherra er heimilt að láta rétt til kennaralauna og rekstrarkostnaðar samkvæmt lögum þessum einnig ná til einkaskóla Árnýjar Filippusdóttur í Hveragerði, meðan hann er rekinn sem einkaskóli, svo og til húsmæðraskólans að Löngumýri í Skagafirði, þar til er fyrirhugaður húsmæðraskóli í Varmahlíð tekur til starfa.

1957 Nr. 50 5. júní

Lög um menningarsjóð og menntamálaráð.

I. kafli. — Um menningarsjóð. — 1. gr. Hlutverk menningarsjóðs er að styðja íslenzka menningu með því að efla listir og vísindi. — **2. gr.** Menntamálaráð hefur á hendi yfirstjórn menningarsjóðs. Menntamálaráð gerir árlega áætlun um tekjur og gjöld menningarsjóðs. Skal hún borin undir menntamálaráðherra til samþykktar. Þegar sett hafa verið lög um vísindasjóð og Listasafn ríkisins, skal leita umsagnar stjórna þessara stofnana um fjárframlög til þeirra, áður en fjárhagsáætlun menningarsjóðs er samin. Tekjum menningarsjóðs og þeirra stofnana, sem reknar verða á vegum hans, má eingöngu verja í þágu sjóðsins (sbr. 4. gr.). — **3. gr.** Til menningarsjóðs falla árlega þessar tekjur: a. Gjald af aðgöngumiðum að kvikmyndasýningum og dansleikjum samkvæmt lögum um skemmtanaskatt. b. Allar tekjur af seldu áfengi, hverju nafni sem nefnist, sem ólöglega er flutt til landsins og upptækt gert af réttvísinni, allar tekjur af seldum skipum, sem af sams konar ástæðu hafa verið gerð upptæk, svo og allar sektir fyrir brot á áfengislöggjöfinni, bæði samkvæmt landslögum og lögreglusamþykktum. — **4. gr.** Tekjum menningarsjóðs skal varið til eftirfarandi menningarmála: a. Til vísindasjóðs (árlegt framlag). b. Til bókaútgáfu. c. Til kaupa á listaverkum í Listasafn ríkisins. d. Til stuðnings gerð íslenzkra menningar- og fræðslukvikmynda. e. Til eflingar þjóðlegum fræðum og athugana á náttúru landsins. f. Til styrktar íslenzkri tónlist og myndlist. g. Til kynningar á íslenzkri menningu, innan lands og utan. h. Til greiðslu fargjalda, sbr. 7. gr. i. Til annarrar menningarstarfsemi, að fengnu samþykki menntamálaráðherra. — **5. gr.** Að minnsta kosti 5% af árlegum heildartekjum menningarsjóðs samkvæmt 3. gr. a. og b. skulu lögð í sérstakan sjóð, er nefnist stofndeild menningarsjóðs. Höfuðstól stofndeildar má aldrei skerða, en þó er menntamálaráði heimilt, að fengnu samþykki menntamálaráðherra, að verja fé stofndeildar til kaupa á fasteignum, sem notaðar yrðu í þágu menningarmála, svo sem húsnæðis fyrir starfsemi menningarsjóðs og stofnana hans. Heimilt er menntamálaráði að verja vöxtum af fé stofndeildar og tekjum af fasteignum hennar til almennrar starfsemi menningarsjóðs.

II. kafli. — Um menntamálaráð. — 6. gr. Menntamálaráð skipa fimm menn. Skulu þeir, ásamt jafnmörgum varamönnum, kosnir hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi á fyrsta þingi eftir hverjar alþingiskosningar. Hlutgengur í menntamálaráð er hver íslenzkur borgari, sem hefur kosningarrétt til Alþingis og er búsettur í Reykjavík eða svo nærri bænum, að hann eigi auðvelt með að sækja þangað daglega fundi. Menntamálaráð skiptir sjálft með sér verkum í byrjun hvers kjörtímabils. Skal þóknun fyrir störf þess

1957 Nr. 50 5. júní

1957 Nr. 50 5. júní

ákveðin af menntamálaráðherra. — **7. gr.** Hlutverk menntamálaráðs Íslands er: a. Að hafa með höndum yfirstjórn menningarsjóðs og ákvarða um árlega heildarskiptingu á tekjum sjóðsins milli þeirra flokka menningarmála, er sjóðnum ber að styðja (sbr. 4. gr.). b. Að annast yfirstjórn Bókaútgáfu menningarsjóðs og velja bækur þær, sem út eru gefnar. c. Að hafa yfirumsjón með Listasafni ríkisins, þar til lög verða sett um safnið, og standa fyrir sýningum innan lands og utan á íslenzkri list, listiðnaði, bókum og handritum. d. Að hafa yfirumsjón með listaverkaskreytingum opinberra bygginga. e. Að láta gera íslenzkar menningar- og fræðslukvikmyndir eða að stuðla að gerð þeirra og styðja á annan hátt innlenda kvikmyndagerð. f. Að veita styrki til rannsókna á þjóðlegum fræðum, til athugana á náttúru landsins og til eflingar íslenzkri tónlist og myndlist. g. Að úthluta námsstyrkjum þeim og námslánum, sem og þeim styrkjum öðrum, sem fé er veitt til í fjárlögum og menntamálaráði er þar falið að úthluta. h. Að úthluta ókeypis fari milli Íslands og annarra landa til manna, sem fara til útlanda til námsdvalar o. fl. i. Að hafa á hendi yfirstjórn sjóða, er stofnaðir kunna að verða til eflingar listum og vísindum á Íslandi, enda sé menntamálaráði falið þetta vald í stofnskrám sjóðanna. j. Að efla á annan hátt íslenzka menningarviðleitni, eftir því sem tök eru á og hagur menningarsjóðs á hverjum tíma leyfir. — **8. gr.** Menntamálaráðherra skipar forstjóra menningarsjóðs að fengnum tillögum menntamálaráðs. Skal honum falið að annast daglega stjórn og fjárreiður sjóðsins og sjá um framkvæmdir á ákvörðunum menntamálaráðs. — Laun forstjóra menningarsjóðs skulu ákveðin í launalögum, en þangað til það verður gert, skal menntamálaráðherra ákveða þau. — Forstjóri menningarsjóðs á sæti á fundum menntamálaráðs og hefur þar málfrelsi og tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt.

1957 Nr. 51 5. júní

Lög um vísindasjóð.

I. kafli. — Stofnun og verksvið vísindasjóðs. — 1. gr. Stofna skal sjóð, er nefnist vísindasjóður. Tekjur sjóðsins eru árlegt framlag úr menningarsjóði, a. m. k. 800 þús. kr. A. m. k. 5% af árlegum peningatekjum vísindasjóðs skulu lögð í sérstakan sjóð, er nefnist stofndeild vísindasjóðs. Höfuðstól stofndeildar má aldrei skerða, en heimilt er að verja vöxtum af fé stofndeildar til almennrar starfsemi sjóðsins. — **2. gr.** Það er hlutverk vísindasjóðs að efla íslenzkar vísindarannsóknir. — Í þessum tilgangi styrkir sjóðurinn: a. Einstaklinga eða vísindastofnanir vegna tiltekinna rannsóknaverkefna. b. Kandidata til vísindalegs sérnáms og þjálfunar. c. Rannsóknastofnanir til kaupa á tækjum, ritum eða rannsóknaefnum.

II. kafli. — Skipulag og stjórn vísindasjóðs. — 3. gr. Vísindasjóður greinist í tvær deildir, raunvísindadeild og hugvísindadeild. Raunvísindadeild annast styrkveitingar til rannsókna á sviði náttúruvísinda, þar með taldar eðlisfræði og kjarnorkuvísindi, efnafræði, stærðfræði, læknisfræði, líffræði, lífeðlisfræði, jarðfræði, dýrafræði, grasafræði, búvísindi, fiskifræði, verkfræði og tæknifræði. — Hugvísindadeild annast styrkveitingar á sviði sagnfræði, bókmennta, málvísinda, félagsfræði, lögfræði, hagfræði, heimspeki, guðfræði, sálfræði og uppeldisfræði. — **4. gr.** Stjórn vísindasjóðs skal skipuð 5 mönnum. Skulu 4 þeirra ásamt jafnmörgum varamönnum kosnir hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi á fyrsta þingi eftir hverjar alþingiskosningar, en formaður og varaformaður skulu skipaðir af menntamálaráðherra. — Stjórn vísindasjóðs er í fyrirsvari fyrir sjóðinn gagnvart stjórnarvöldum og öðrum aðilum og sér um fjárvörzlu sjóðsins. Hún ákveður einnig, hvernig skipta skuli fjárframlagi til vísindasjóðs á milli deilda hans, og setur, að höfðu samráði við menntamálaráðherra, reglur um verkefnaval og styrkveitingar úr sjóðnum, en deildarstjórnirnar úthluta síðan fénu til einstakra verkefna og framkvæmda, sbr. 6. gr. — Stjórn vísindasjóðs skal vera ólaunuð. — **5. gr.** Menntamálaráðherra skipar deildarstjórnir til fjögurra ára samkvæmt því sem hér segir: a. Stjórn raunvísindadeildar er skipuð fimm mönnum. Skal einn tilnefndur af rannsóknaráði ríkisins, einn af læknadeild Háskóla Íslands, einn af verkfræðideild Háskóla Íslands og einn af fundi fulltrúa frá vísindastofnunum, sem fást við rannsóknir á sviði raunvísinda. Menntamálaráðherra boðar til fundarins, og skal ákveðið í reglugerð, hverja þangað skuli boða. b. Stjórn hugvísindadeildar er skipuð fimm mönnum. Skal einn tilnefndur af heimspekideild Háskóla Íslands, einn af laga- og hagfræðideild Háskóla Íslands, einn af Félagi íslenzkra fræða og einn af fundi fulltrúa frá vísindastofnunum og félögum, sem fást við rannsóknir á sviði hugvísinda. Menntamálaráðherra boðar til

1957 Nr. 51 5. júní

fundarins, og skal ákveðið í reglugerð, hverja þangað skuli boða. c. Menntamálaráðherra skipar formenn deildarstjórna án tilnefningar. d. Varamenn skulu skipaðir á sama hátt og aðalmenn. — **6. gr.** Deildarstjórnir úthluta styrkjum hvor úr sínum hluta vísindasjóðs og hafa eftirlit með því, að þeim sé varið í samræmi við það, sem áskilið var, er þeir voru veittir. Styrkur er að jafnaði ekki veittur nema eftir umsókn. Stjórn deildar getur þó boðið vísindamanni eða forráðamanni rannsóknastofnunar fjárstyrk til ákveðinna rannsókna. Styrkur er veittur til eins árs í senn, en heimilt er að endurveita hann. — Stjórn deildar getur átt frumkvæði að rannsóknum á tilteknum efnum og skipulagt þær. — **7. gr.** Menntamálaráðuneytið getur í reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara, að fengnum tillögum stjórnar vísindasjóðs.[1])

1949 Nr. 44 25. maí

Lög um Landsbókasafn.

1. gr. Landsbókasafnið er þjóðbókasafn Íslands. — **2. gr.** Hlutverk Landsbókasafns er: 1. að annast söfnun og varðveizlu íslenzkra rita og rita, er varða Ísland og íslenzk efni, fornra og nýrra, prentaðra og óprentaðra; 2. að halda uppi safni erlendra bókmennta í öllum greinum vísinda, lista, tækni og samtíðarmálefna; 3. að annast rannsóknir í íslenzkri bókfræði; 4. að vinna að kynningu íslenzkra bókmennta og íslenzkrar menningar á erlendum vettvangi; 5. að efla bókfræðiiðkanir, m. a. með því að gefa landsmönnum kost á að kynna sér innlendar og erlendar bækur, sem í safninu eru. — **3. gr.** Landsbókasafn skal þaulsafna öllu prentuðu máli á íslenzku eða því, sem Ísland og íslenzk málefni varðar. Það skal varðveita ónotað eitt eintak af öllu íslenzku prentmáli, sem kostur er á, og skal þeim eintökum fengin sérstaklega örugg geymsla. — **4. gr.** Landsbókasafnið varðveitir handritasafn og skal vinna að söfnun íslenzkra handrita og erlendra handrita, er varða íslenzk efni, og greiða fyrir rannsókn þeirra og útgáfu. Það skal vinna að öflun eftirrita eða mynda af íslenzkum handritum, ef frumritin eru eigi fáanleg. — **5. gr.** Landsbókasafn skal halda uppi rannsóknum í íslenzkri bókfræði og gefa út skrár íslenzkra bóka og handrita og önnur rit, er íslenzka bókfræði varða, eftir því, sem fé er veitt til í fjárlögum. — **6. gr.** Landsbókasafn veitir viðtöku skyldueintökum frá íslenzkum prentsmiðjum og annast ráðstöfun þeirra samkvæmt reglugerð. — Safnið skal reka miðstöð bókaskipta við erlend söfn og vísindastofnanir. — **7. gr.** Landsbókasafn skal hafa samvinnu við Háskólabókasafn og sérfræðibókasöfn, sem ríkisstofnanir og félög eiga, um bókakaup og bókalán. Halda skal uppi sérstakri skráningarmiðstöð fyrir söfn þessi, og má fela Háskólabókasafni forstöðu hennar að fengnu samþykki háskólaráðs.[1]) — **8. gr.** Forseti skipar landsbókavörð. Landsbókavörður stýrir safninu undir yfirstjórn menntamálaráðuneytisins. — Menntamálaráðherra skipar allt að 6 bókaverði, að fengnum tillögum landsbókavarðar. — **9. gr.** Laun landsbókavarðar fara eftir launalögum. — **10. gr.** Landsbókavörður ræður bókakaupum til safnsins, eftir því sem fé endist til. — Háskólaráð skipar safninu ráðunauta um bókaval, svo marga og í þeim fræðigreinum, sem ástæða þykir til. Starf þeirra er ólaunað. — Landsbókavörður skal leita tillagna ráðunautanna um bókakaup til safnsins. — **11. gr.** Íslenzk tónverk og prentmyndir falla undir ákvæði laga þessara. — **12. gr.** Menntamálaráðuneytið setur reglugerð um stjórn og starfshætti safnsins, samvinnu þess við önnur bókasöfn og önnur atriði, er ástæða þykir til. Í reglugerð má ákveða viðurlög við brotum notenda á starfsreglum safnsins.[2])

1949 Nr. 44 25. maí

Lög um almenningsbókasöfn.

I. kafli. — Um bæjar- og héraðsbókasöfn. — **1. gr.** Almenningsbókasöfn eru: 1. bæjar- og héraðsbókasöfn, 2. sveitarbókasöfn, 3. bókasöfn skóla og annarra opinberra stofnana, sem taldar eru upp í III. kafla laga þessara. Öll slík bókasöfn skulu hlíta lögum þessum.[3]) — **2. gr.** Landinu skal skipt í bókasafnshverfi eins og hér segir: 1. Reykjavík, 2. Kópavogskaupstaður, 3. Hafnarfjörður og Gerða-, Bessastaða- og Vatnsleysustrandarhreppar í Gullbringusýslu, 4. Keflavík og Gullbringusýsla að takmörkum Vatnsleysustrandar- og Njarðvíkurhreppa, 5. Kjósarsýsla, 6. Akranes og fjórir syðstu hreppar Borgarfjarðarsýslu, 7. Mýrasýsla og Borgarfjarðarsýsla að undanskildum fjórum syðstu hreppunum, 8. Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla, 9. Dalasýsla, 10. Austur-Barðastrandarsýsla, 11. Vestur-Barðastrandarsýsla, 12. Vestur-Ísafjarðarsýsla,

1963 Nr. 22 26. apríl

1) Rgj. nr. 157 1959.

1) Rgj. nr. 85 1956.
2) Rgj. nr. 44, 27. febrúar 1950.
3) Rgj. nr. 16 1956.

13. Ísafjörður og Norður-Ísafjarðarsýsla, 14. Strandasýsla, 15. Vestur-Húnavatnssýsla, 16. Austur-Húnavatnssýsla, 17. Sauðárkrókur og Skagafjarðarsýsla, 18. Siglufjörður, 19. Ólafsfjörður, 20. Akureyri og Eyjafjarðarsýsla, 21. Húsavík og Suður-Þingeyjarsýsla, 22. Norður-Þingeyjarsýsla, 23. Fljótsdalshérað, 24. Seyðisfjörður og Seyðisfjarðar-, Loðmundarfjarðar-, Borgarfjarðar- og Vopnafjarðarhreppar og Skeggjastaðahreppur í Norður-Múlasýslu, 25. Neskaupstaður og Norðfjarðar- og Mjóafjarðarhreppar, 26. Suður-Múlasýsla að undanskildum Skriðdals-, Valla-, Egilsstaða-, Eiða-, Mjóafjarðar- og Norðfjarðarhreppum, 27. Austur-Skaftafellssýsla, 28. Vestur-Skaftafellssýsla, 29. Rangárvallasýsla, 30. Vestmannaeyjar, 31. Árnessýsla. — **3. gr.** Í hverju bókasafnshverfi skal vera eitt bæjar- eða héraðsbókasafn. Aðsetur þessara bókasafna skulu vera sem hér greinir: 1. Reykjavík, 2. Kópavogskaupstaður, 3. Hafnarfjörður, 4. Keflavík, 5. Hlégarður í Mosfellssveit, 6. Akranes, 7. Borgarnes, 8. Stykkishólmur, 9. Búðardalur, 10. Reykhólar, 11. Patreksfjörður, 12. Flateyri, 13. Ísafjörður, 14. Hólmavík, 15. Hvammstangi, 16. Blönduós, 17. Sauðárkrókur, 18. Siglufjörður, 19. Ólafsfjörður, 20. Akureyri, 21. Húsavík, 22. Kópasker, 23. Egilsstaðir á Fljótsdalshéraði, 24. Seyðisfjörður, 25. Neskaupstaður, 26. Eskifjörður, 27. Höfn í Hornafirði, 28. Vík í Mýrdal, 29. Hvolsvöllur, 30. Vestmannaeyjar, 31. Selfoss. — Stjórn bókasafns getur með samþykki bókafulltrúa ákveðið bókasafni annað aðsetur innan bókasafnshverfisins en mælt er fyrir um í þessari grein. — Stjórn bókasafns er heimilt, að fengnu samþykki sveitar- eða bæjarstjórnar, að stofna og reka bókasafnsútibú. Skulu þau vera undir stjórn aðalbókasafns og hlíta reglum, sem þeim verða settar og staðfestar verða af bókafulltrúa. — **4. gr.** Hlutverk þessara bókasafna er að efla almenna menntun með því að gefa mönnum kost á að lesa góðar bækur, svo og á annan hátt, eftir því sem ástæður leyfa. Til hvers bókasafns skal afla innlendra bóka og rita, þjóðlegra fræða, skáldverka og rita um hagnýt efni. Leggja skal og áherzlu á öflun merkra erlendra bóka, eftir því sem kostur er á, og þá einkum skáldrita, sagnrita og rita um atvinnulíf og annarra rita, er stuðla að því að efla almenna menntun. — Bókasöfnin í Stykkishólmi, á Ísafirði, Akureyri og Seyðisfirði skulu skyld að varðveita eitt eintak af hverju íslenzku riti, sem prentað er. Skulu söfnin njóta sakir þessarar skyldu árlegs aukastyrks úr ríkissjóði samkvæmt nánari ákvörðun í fjárlögum. — Heimilt er bókasöfnum, ef viðkomandi bókasafnsstjórn samþykkir, að kaupa og lána út hljómplötur og hljómbönd. — **5. gr.** Bæjarbókasöfn skulu hafa með höndum svo víðtæka útlánastarfsemi, að bókakostur þeirra megi koma bæjarbúum að sem fyllstum notum miðað við stærð safnanna, fjölbreytni, fjárhag og aðrar aðstæður. Þá skulu og bæjarbókasöfn starfrækja lestrarsal eða lestrarsali, svo sem fært er vegna rúms og fjárhagsgetu. Skylt er bókavörðum að leiðbeina um bókaval, eftir því sem unnt er og heppilegt þykir, og sérstaklega skulu þeir vera þeim notendum safnanna hjálplegir um ráð og leiðbeiningar, sem óska fræðslu eða heimilda um ákveðin efni. Þá er bókavörðum og skylt að veita framhaldsskólanemendum skipulagsbundna fræðslu um notkun bókasafna almennt og öflun heimilda um ákveðin efni, ef skólanefndir óska þess og húsakostur bókasafnsins leyfir. — Héraðsbókasöfn skulu hafa sömu skyldur í hreppum, þar sem þau eru staðsett, og bæjarbókasöfn í bæjum. Einnig skulu þau með ákveðnum takmörkunum og skilyrðum (sbr. 29. gr.) lána um bókasafnshverfið bækur, sem ekki er kostur á í hlutaðeigandi sveitarbókasafni. Þetta nær og til bæjarbókasafna, sem jafnframt eru héraðsbókasöfn. — Bókavörðum þessara safna skal skylt, eftir því sem við verður komið, að senda fáorðar skriflegar upplýsingar um fróðleiksatriði, þegar um þær er beðið í skynsamlegum tilgangi að dómi bókavarðar. Þá skulu og þessir bókaverðir hafa eftirlit með rekstri sveitarbókasafna og bókasafna í framhaldsskólum, sjúkrahúsum og hælum, hver í sínu bókasafnshverfi, og leiðbeina bókavörðum og stjórnum bókasafna um flokkun, skráningu, afgreiðsluhætti og skýrslugerð. Skal þeim greiddur ferðakostnaður vegna eftirlits úr ríkissjóði, að fengnum tillögum bókafulltrúa. — **6. gr.** Bæir og sýslur skulu sjá söfnunum fyrir viðunandi húsnæði, enda njóta þau til húsabóta styrks úr ríkissjóði, og sömu aðilar skulu, ásamt ríkissjóði, leggja söfnunum rekstrarfé samkvæmt lögum þessum. Hlutaðeigandi bæjarstjórnir, sýslunefndir og hreppsnefndir skulu og úrskurða reikninga safnanna. — **7. gr.** Fjárframlög til bæjar- og héraðsbókasafna skulu árlega greidd þannig: — Úr bæjarsjóði kaupstaðar eða hreppssjóði, þar sem safnið er staðsett, skal greiða safninu eigi minni fjárhæð en sem svarar til kr. 30.00 á íbúa kaup-

1963 Nr. 22 26. apríl

staðarins eða hreppsins. Þá skal og hlutaðeigandi sýslusjóður greiða fjárhæð, sem nemi kr. 6.00 á hvern íbúa sýslunnar. — Nái íbúatala kaupstaðarins 25000, skal bæjarstjórn heimilt að lækka framlög úr bæjarsjóði um kr. 5.00 á íbúa. — Úr ríkissjóði greiðist fjárhæð, sem nemur kr. 15.00 á íbúa kaupstaðar eða hrepps, þar sem safnið er staðsett, og kr. 5.00 á íbúa á móti framlagi sýslna. Greiði kaupstaðir eða hreppar hærri fjárhæð til safns en sem nemur lágmarksgreiðslu samkvæmt lögum þessum, greiðir ríkið 50% á móti umframgreiðslum hreppa og bæja, sem í eru færri en 25 þúsund íbúar, þó aldrei hærri upphæð en kr. 5.00 fram yfir lágmark eða hæst kr. 20.00 á íbúa. Ríkið greiði 50% á móti umframgreiðslum sýslna, unz greiðsla ríkisins hefur náð kr. 7.00 á íbúa. — Fjárframlög skal miða við mannfjölda í bókasafnshverfum, eins og hann var 1. desember næsta ár á undan. — Skal Hagstofan fyrir lok febrúarmánaðar gefa bókafulltrúa skýrslu um mannfjölda í hverju bókasafnshverfi. Skal mannfjöldaskýrslan vera þannig sundurliðuð, að glögglega sjáist, hvað hverjum aðila beri að greiða. Ber bókafulltrúa að tilkynna stjórnum bókasafnanna mannfjölda í bókasafnshverfum. — Framlög kaupstaða og hreppa greiðast gjaldkera safns fjórum sinnum á ári, en sýslna í einu lagi fyrir 1. júlí ár hvert. — Framlög ríkisins skulu greidd með tveim jöfnum greiðslum, hinni fyrri fyrir lok aprílmánaðar og hinni síðari fyrir lok októbermánaðar. Bókafulltrúa skulu áður hafa borizt vottorð safnstjórnar um, að heimaaðilar hafi staðið skil á lögboðnum framlögum sínum. — **8. gr.** Bæjarstjórn eða hreppsnefnd, þar sem bókasafn er staðsett, og sýslunefnd kjósa stjórn safnsins, að afstöðnum kosningum bæjarstjórna og sýslunefnda, fyrir kjörtímabilið. — Í stjórn bókasafns skulu eiga sæti 3 eða 5 menn, eftir því sem þeir aðilar ákveða, sem hana kjósa. Rísi ágreiningur milli aðila um fjölda stjórnarmanna, sker bókafulltrúi úr. — Þar sem að héraðsbókasafni standa bæði kaupstaðir og eitt eða fleiri sýslufélög eða hluti sýslufélags, skal fara um fjölda stjórnarnefndarmanna frá hverjum aðila eftir reglum, sem settar verða af menntamálaráðuneytinu. — **9. gr.** Stjórn bókasafns skal hafa eftirlit með húsakynnum safnsins og bókaeign þess og öðru því, sem safnið varðar, og ráða bókaverði. — Í marzmánuði ár hvert skal stjórn bókasafns senda hlutaðeigandi bæjarstjórn og/eða sýslunefnd(um) og bókafulltrúa skýrslu um starfsemi safnsins á liðnu ári, hag þess og bókakaup. — **10. gr.** Laun bókavarða skal ákveða með hliðsjón af kjarasamningum opinberra starfsmanna á hverjum tíma. — Auglýsa skal stöðu bókavarða og yfirbókavarða með minnst mánaðar umsóknarfresti. Í auglýsingu skal getið launakjara. — **11. gr.** Stjórn bæjar- og/eða héraðsbókasafns, þar sem bókavarzla er ekki aðalstarf, ræður mann til starfsins um óákveðinn tíma, og skal hún gera sér far um að fá til þess þann hæfasta, sem völ er á. — Laun bókavarða samkvæmt þessari grein skulu ákveðin að fengnum tillögum bókafulltrúa.

II. kafli. — Um sveitarbókasöfn. — 12. gr. Í hverju sveitarfélagi utan þeirra kauptúna, þar sem héraðsbókasöfn eru starfandi, skal vera sveitarbókasafn, nema annað komi til samkvæmt lögum þessum (sbr. 13. gr.). — Sveitarbókasafn skal rekið af hlutaðeigandi sveitarstjórn(um), lestrarfélagi (lestrarfélögum) eða öðrum félagssamtökum sveitarinnar. Þar sem ekki starfar sveitarbókasafn, skal sveitarstjórn stofna eða láta stofna slíkt safn eigi síðar en að ári liðnu frá gildistöku þessara laga. — **13. gr.** Kjósi tveir eða fleiri hreppar eða lestrarfélög í tveim eða fleiri sveitarfélögum að sameinast um eitt sveitarbókasafn, skal þeim það heimilt. Sveitarstjórn skal heimilt að undangenginni samþykkt á almennum hreppsfundi að fela héraðsbókasafni það hlutverk, sem ætlað er sveitarbókasafni samkvæmt lögum þessum, enda renni þá til héraðsbókasafnsins það framlag hlutaðeigandi sveitarsjóðs og ríkissjóðs, sem sveitarbókasafni ber (sbr. 14. gr.). — **14. gr.** Fjárframlög til sveitarbókasafna skulu greiðast þannig: — Þar sem sveitarbókasafn er rekið af sveitarstjórn, skal úr sveitarsjóði greidd fjárhæð, sem nemur eigi minna en kr. 10.00 á hvern íbúa sveitarinnar samkvæmt síðasta manntali, og skal greidd jafnhá fjárhæð á móti úr ríkissjóði. — Njóti sveitarbókasafn hærri fjárstyrks úr sveitarsjóði, félagssjóðum eða frá öðrum aðilum en sem nemur kr. 10.00 á hvern íbúa, skal skylt að greiða úr ríkissjóði 50% framlag á móti því, sem fram yfir er, en þó aldrei móti hærra heildarframlagi en sem nemur kr. 30.00 á hvern íbúa sveitarinnar, nema þar sem íbúatalan nær ekki 150. Þar skal hámarksgreiðsla ríkissjóðs samkvæmt þessum lögum miðast við kr. 40.00 á íbúa, en heimilt er að veita viðbótarstyrk á fjárlögum, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. — **15. gr.** Stjórn sveitarbókasafns, sem

rekið er samkvæmt 13. gr., skal skipuð 3 mönnum, kosnum af sveitarstjórn að afloknum hreppsnefndarkosningum, og til 4 ára. — **16. gr.** Þar sem lestrarfélag (lestrarfélög) eða önnur félagssamtök annast rekstur sveitarbókasafna, skal um framlög til bókasafnsins frá félagssamtökunum og ríkissjóði fara eftir sömu reglum og segir í 14. gr., og nái ekki fjárframlag félagsins eða félaga því lágmarki, sem ákveðið er í 14. gr., skal greiða muninn úr sveitarsjóði. — **17. gr.** Stjórn sveitarbókasafns, sem rekið er samkvæmt 12. og 16. gr. laga þessara, skal skipuð þrem mönnum. Skulu tveir þeirra kosnir af félagssamtökum þeim, sem að safninu standa, á hverjum aðalfundi félags. Hinn þriðja kýs hlutaðeigandi sveitarstjórn til 4 ára. Þar sem tvö eða fleiri sveitarfélög eða félagssamtök í tveim eða fleiri sveitarfélögum standa að sveitarbókasafni, skal stjórnin skipuð fimm mönnum, og fer um tölu stjórnarnefndarmanna frá hverjum aðila eftir reglum, sem settar verða af menntamálaráðuneytinu, að fengnum tillögum hlutaðeigandi sveitarstjórna og bókafulltrúa. — **18. gr.** Skylt er sveitarstjórn(um) að sjá sveitarbókasafni fyrir húsnæði. — **19. gr.** Hætti félagssamtök þau, sem um getur í 16. gr., að reka sveitarbókasafn eða vanræki það, er hlutaðeigandi sveitarstjórn(um) skylt að taka það í sínar vörzlur og reka það samkvæmt lögum þessum. Rísi ágreiningur út af slíkum skiptum, skal hlíta úrskurði menntamálaráðuneytisins. — **20. gr.** Stjórn sveitarbókasafns skal starfa undir yfirstjórn hlutaðeigandi sveitarstjórnar (sveitarstjórna), og skulu reikningar þess endurskoðaðir af endurskoðendum hreppsins (hreppanna). — Stjórnin skal sjá um, að safnið komi að sem fyllstum notum öllum þeim, sem búa í því sveitarfélagi (þeim sveitarfélögum), sem það tilheyrir. Hún skal ráða safninu bókavörð og leitast við að fá til bókavörzlu áhugasama menn um bækur og bókalestur. Greiða má bókaverði þóknun. — **21. gr.** Í fjölmennum sveitum skal að því stefnt að starfrækja lestrarsal, afla safninu handbóka og fræðibóka um atvinnulíf og tækni og koma á kennslu handa unglingum í notkun bókasafna. Um ráðningu bókavarða slíkra safna gilda sömu reglur og um ráðningu þeirra, sem um er fjallað í 11. gr. — **22. gr.** Í marzmánuði ár hvert skal stjórn sveitarbókasafns senda hlutaðeigandi sveitarstjórn(um) og bókafulltrúa ýtarlega skýrslu um hag og rekstur og bókakaup safnsins á liðnu ári, og skal þá bókafulltrúi hlutast til um, að safnið fái styrk þann, sem því ber úr ríkissjóði fyrir liðið ár.

1963 Nr. 22 26. apríl

III. kafli. — Um bókasöfn skóla og annarra opinberra stofnana. — 23. gr. Heimilt er að stofna og reka bókasöfn með styrk af opinberu fé í heimavistarskólum (barnaskólum og framhaldsskólum), hvort sem er í sveit eða kaupstað, svo og í sjúkrahúsum landsins, heilsuhælum, elliheimilum og öðrum vistheimilum, svo og fangahúsum.— **24. gr.** Skólabókasöfn, sem um getur í 23. gr., skulu fá árlegan styrk úr ríkissjóði, sem nemur kr. 20.00 á hvern nemanda og starfsmann miðað við fjölda þeirra í byrjun skólaárs, enda fái safnið jafnháan fjárstyrk annars staðar frá. — Skólastjóri skal hafa umsjón með skólabókasafni og sjá um að það komi kennurum og nemendum að sem fyllstum notum. Hann skal í lok skólaárs senda bókafulltrúa skýrslu um hag, rekstur og bókakaup safnsins á liðnu skólaári, og ber þá bókafulltrúa að hlutast til um, að bókasafn skólans fái ríkisstyrk þann, sem því ber fyrir liðið skólaár. — **25. gr.** Bókasöfn þau, sem um getur í 23. gr., önnur en skólabókasöfn, skulu njóta árlegs styrks úr ríkissjóði, sem nemur kr. 40.00 á rúm sjúkrahúss, eins og þau eru talin samkvæmt skýrslu landlæknis, eða tölu vistmanna í hæli, eins og hún er í ársbyrjun. — Bókasöfn þessi skulu vera undir umsjá stjórnar stofnunarinnar, en heimilt er henni að fela framkvæmdastjóra stofnunarinnar eða öðrum starfsmanni hennar forsjá safnsins. — Stjórn bókasafnsins (stofnunarinnar) skal í febrúarmánuði ár hvert senda bókafulltrúa skýrslu um hag, rekstur og bókakaup safnsins á liðnu ári, og ber þá bókafulltrúa að hlutast til um, að safnið fái ríkisstyrk þann, sem því ber. — **26. gr.** Námsstjórar skulu á ferðum sínum um landið hyggja að rekstri, aðbúnaði og starfi bókasafna í barnaskólum og gefa bókafulltrúa skýrslu um ástand þeirra og starfrækslu, og þá einkum víkja að einstökum söfnum, ef sérstök ástæða þykir til umbóta eða rekstri og aðbúnaði þannig farið, að verða megi til fyrirmyndar.

IV. kafli. — Um framlag til húsabóta. — 27. gr. Áætla skal árlega á fjárlögum ekki minni upphæð en kr. 500.000, sem veittar séu sem framlag ríkisins til húsabóta handa almenningsbókasöfnum. — Fé skal veita gegn framlögum heima í héraði til byggingar nýrra og hagkvæmari húsa handa bókasöfnum, til breytinga á húsum, sem keypt eru handa

1963 Nr. 22 26. apríl

bókasöfnum, til viðbygginga og til meiri háttar lagfæringa á húsnæði bókasafna.

V. kafli. — Um bókafulltrúa. — 28. gr. Menntamálaráðherra skal skipa bókafulltrúa ríkisins. Bókafulltrúi skal hafa eftirlit með öllum almenningsbókasöfnum landsins, leiðbeina stjórnum þeirra og bókavörðum um bókaval, húsbyggingar, ráðningu starfsmanna og allt, sem lýtur að rekstri bókasafna. Hann skal efla menntun bókavarðastéttarinnar í samráði við Háskóla Íslands og Bókavarðafélag Íslands með námskeiðum og útgáfu fræðslurita. Einnig skal bókafulltrúi vera ráðunautur menntamálaráðuneytisins um öll málefni almenningsbókasafna.

VI. kafli. — Almenn ákvæði. — 29. gr. Öll almenningsbókasöfn, sem styrks njóta samkvæmt lögum þessum, skal geyma í góðum, rakalausum húsakynnum. — Allar óbundnar bækur þeirra skal binda í traust band, jafnóðum og því verður við komið. — Aldrei má lána út óbundna bók eða lausa úr bandi. — Allar bækur, sem safnið eignast, skulu skráðar í aðfangabók og tölusettar og auðkenndar sem eign safnsins. Skulu þær skipulega flokkaðar og þeim raðað. — Jafnan skal vera í bókasafni handhæg bókaskrá fyrir notendur safnsins og bókavörð. — Heimilt er stjórn bókasafna að setja í sérstakan flokk bækur, sem ekki skal lána úr bókasafni, svo sem fágætar bækur, orðabækur og ýmsar handbækur, en lána skal þær í lestrarsal. — **30. gr.** Öll almenningsbókasöfn landsins skulu hafa samstarf sín á milli um gagnkvæm bókalán og bókaskipti, eftir því sem hagkvæmt þykir. Um bókaskipti skal leita ráða og samþykkis bókafulltrúa. — **31. gr.** Skylt er, að hvert það bæjar- eða héraðsbókasafn, sem talið er upp í lögum þessum, fái ókeypis eitt eintak af Alþingistíðindum, Stjórnartíðindum, skýrslum Hagstofunnar, Lagasafni, Hæstaréttardómum, skólaskýrslum, Lögbirtingablaðinu, prentuðum álitum milliþinganefnda og öðrum opinberum skýrslum og ritum, sem ríki og stofnanir þess gefa út. — Einnig samrit af íbúaskrá Hagstofunnar fyrir bæinn eða héraðið og afrit af skýrslum sóknarpresta til Hagstofunnar, sem um getur í 2. tölul. 4. gr. laga nr. 54/1962, um þjóðskrá og almannaskráningu. — Enn fremur skýrslur sýslunefnda og bæjarfélaga. Skal bókasöfnum sent þetta þeim að kostnaðarlausu, og er skylt að láta binda Alþingistíðindi og Stjórnartíðindi. — Heimilt er öðrum almenningsbókasöfnum að fá ókeypis þau ofantalinna rita, er þau óska, ef þau hlíta settum reglum að binda þau og geyma. — **32. gr.** Ef stjórn bókasafns vanrækir að senda tilskildar skýrslur um starfsemi safnsins og gera reikningsskil á lögskildum tíma, skal safninu ekki greiddur styrkur úr ríkissjóði fyrr en úr hefur verið bætt. Dragist að gera lögskil, skal það tilkynnt hlutaðeigandi bæjarstjórn, sýslumanni eða sveitarstjórn. Sé ekki að heldur bætt úr, skal bókafulltrúi hlutast til um, að menntamálaráðuneytið hafi afskipti af málinu. — **33. gr.** Ef bæjarstjórn, sýslunefnd eða sveitarstjórn vanrækir þær skyldur, sem þeim eru lagðar á herðar í lögum þessum um fjárframlög, framkvæmanlega fyrirgreiðslu um öflun hagkvæms húsnæðis handa söfnum og kosningu stjórna, skal bókafulltrúi áminna þær skriflega. Reynist það ekki fullnægjandi, skal hann óska íhlutunar menntamálaráðuneytisins. — **34. gr.** Skylt er að vátryggja öll bókasöfn, sem lög þessi taka til, og skal leita álits bókafulltrúa um vátryggingarupphæðina. — **35. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara.

1963 Nr. 22 26. apríl

Lög um afhendingu skyldueintaka til bókasafna.

1949 Nr. 11 8. marz

1. gr. Öllum prentsmiðjum hér á landi og öðrum fyrirtækjum, sem margfalda prentað eða ritað mál, nótur, myndir og uppdrætti (með ljósprentun, steinprentun, koparstungu, fjölritun o. s. frv.), er skylt að láta Landsbókasafni í té ókeypis af framleiðslu sinni sem hér segir: a. fjögur eintök af smáprenti öllu, sem minna er en ein örk, þar með taldar myndir og uppdrættir, sem ekki eru hluti bóka eða blaða, svo og bókum, tímaritum og blöðum, sem fjölrituð eru í 50 eintökum eða fleiri; b. átta eintök af blöðum, sem út koma einu sinni á viku eða oftar; c. tólf eintök af öllu öðru prentmáli. — Af bókum og ritum, sem íslenzkir bókaútgefendur láta prenta erlendis, skal kostnaðarmaður skyldur að afhenda Landsbókasafni ókeypis eintök eftir sömu reglum, sem að ofan greinir. — Bækur og tímarit skulu afhent heft, og sé rit prentað á fleiri tegundir pappírs en eina, skulu að minnsta kosti þrjú eintök vera á þeirri pappírstegund, sem bezt er. — Afhendingarskyldar eru endurprentanir og sérprentanir úr blöðum og tímaritum, nýjar útgáfur og endurprentanir bóka, séu breytingar gerðar á efni þeirra eða fyrirkomulagi, enda þótt sama letursteypa sé notuð og bókin ekki talin ný útgáfa. — **2. gr.** Enn fremur skulu útgefendur

1949 Nr. 11 8. marz

þeir, stofnanir, félög eða einstaklingar, sem njóta styrks af almannafé til útgáfu á ritum, afhenda Landsbókasafni ókeypis allt að 10 eintökum hvers slíks rits, ef landsbókavörður óskar þess. — **3. gr.** Það prentað mál, sem er algert trúnaðar- eða einkamál og aðeins ætlað ákveðnum þröngum hópi manna, getur útgefandi ákveðið, að bókasafn leyfi ekki að nota, fyrr en að ákveðnum tíma liðnum. Sá tími má þó ekki fara fram úr 50 árum, og geymast þessi rit á meðan hvergi nema í Landsbókasafni, ef útgefandi óskar. — Undanþegin afhendingarskyldu eru verðbréf og hlutabréf, bankaseðlar og annar prentaður gjaldmiðill. — **4. gr.** Landsbókasafn veitir skyldueintökum viðtöku. Menntamálaráðuneytið ákveður í reglugerð að fengnum tillögum landsbókavarðar, hve oft og hvar afhending skuli fara fram á ári hverju. Í lok hvers árs skulu allar prentsmiðjur og aðrar stofnanir, sem lög þessi ná til, senda landsbókaverði skrá í minnst 10 eintökum um allt prentmál, smátt og stórt, sem í þeim hefur verið prentað eða margfaldað á árinu. — **5. gr.** Af skyldueintökum þeim, sem talin eru í 1. gr., skal Landsbókasafn varðveita tvö, eitt skal lagt til Háskólabókasafns og eitt til bókasafns Norðurlands á Akureyri. Öðrum skyldueintökum skal Landsbókasafn ráðstafa til bókasafna og vísindastofnana. Menntamálaráðuneytið setur í reglugerð að fengnum tillögum landsbókavarðar nánari ákvæði um skiptingu þeirra. — **6. gr.** Verði prentsmiðja gjaldþrota eða hætti störfum, áður en afhending skyldueintaka hefur farið fram, er þrotabúinu eða kostnaðarmönnum prentmálsins skylt að sjá um, að ákvæðum 1. gr. sé fullnægt. — **7. gr.** Vanskil á prentmáli varða sektum frá 50—5000 kr., sé eigi bætt úr vanrækslu, þegar áminnt er um það. Mál um brot gegn lögum þessum skulu rekin sem almenn lögreglumál.

1915 Nr. 39 3. nóv.

Lög um þjóðskjalasafn Íslands.

1. gr. Í Reykjavík skal vera allsherjar þjóðskjalasafn fyrir Ísland, og skal í því geymast Landsskjalasafnið, sem nú er, og svo allt það skjala, er síðar kann framar að vera ákveðið. Þjóðskjalasafnið stendur undir yfirumsjón Stjórnarráðs Íslands, og setur það safninu reglugerð.[1]) — **2. gr.** Við Þjóðskjalasafnið skipar ráðherra Íslands yfirskjalavörð, og hefur hann á hendi daglega umsjón og störf við skjalasafnið. . . .[2])

1) Rgj. nr. 5, 13. jan. 1916.
2) L. nr. 55, 28. apríl 1962.

Lög um Náttúrugripasafn Íslands. **1951** Nr. 17 10. febr.

1. gr. Í Náttúrugripasafni Íslands skulu vera þrjár deildir: Dýrafræðideild, grasafræðideild og jarðfræði- og landfræðideild. — **2. gr.** Aðalhlutverk Náttúrugripasafnsins er: 1. að viða að sér sem fullkomnustu safni íslenzkra náttúrugripa og varðveita það; 2. að afla erlendra náttúrugripa, eftir því sem heppilegt þykir og aðstæður leyfa; 3. að annast fuglamerkingar í vísindalegum tilgangi; 4. að vinna skipulagsbundið að almennum rannsóknum á náttúru Íslands; 5. að annast eða sjá um tilteknar rannsóknir, eftir því sem ríkisstjórnin kann að óska. — Verkefni þessi skal safnið leysa af höndum eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum. — **3. gr.** Náttúrugripasafnið gefur árlega út skýrslu, er greini frá meginþáttum í starfsemi þess á árinu, náttúrufræðilegum rannsóknum á Íslandi, munum þeim og ritum, er safninu hafa áskotnazt, fuglamerkingum og öðru, er ástæða virðist til. — Safnið gefur einnig út rit, þar sem birtar skulu á einhverju heimsmálanna niðurstöður rannsókna á náttúru Íslands, eftir því sem ástæða virðist og fé er veitt til. Ritið nefnist Acta naturalia Islandica. — **4. gr.** Náttúrugripasafnið skal vera almenningi til sýnis eigi sjaldnar en þrisvar í viku, eftir því sem nánar verður kveðið á um í reglugerð. Lögð skal áherzla á, að safnið veiti sem gleggst yfirlit um náttúru landsins. — **5. gr.** Ráðherra er heimilt að skipa þrjá deildarstjóra við safnið: Dýrafræðing, grasafræðing og jarðfræðing. Þeir skulu hafa lokið meistaraprófi, doktorsprófi eða öðrum hliðstæðum háskólaprófum í fræðigreinum sínum. Laun þeirra skulu vera hin sömu og deildarstjóra í atvinnudeild háskólans. Þó skal sá, er fer með yfirstjórn sameiginlegra mála, njóta sömu launa og forstöðumenn Landsbóka-, Þjóðminja- og Þjóðskjalasafns. Heimilt er ráðherra, að fenginni fjárveitingu, að ráða fleira starfslið að safninu um eitt ár í senn, ef sérstök ástæða virðist til. — Deildarstjórar skiptast á um að fara með yfirstjórn sameiginlegra málefna safnsins, og skal hver þeirra hafa þau störf með höndum þrjú ár í senn. — **6. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um starfsemi safnsins.

Lög um viðhald fornra mannvirkja og um byggðasöfn. **1947** Nr. 8 12. febr.

1. gr. Fornleifum þeim, er þjóðminjavörður telur ástæðu til að varðveita, er skylt að

1947 Nr. 8 12. febr.

viðhalda á kostnað ríkissjóðs, svo sem þjóðminjavörður telur nauðsynlegt til þess að fornleifarnar varðveitist, sbr. 8. gr. laga um verndun fornminja frá 16. nóv. 1907. — **2. gr.** Nú telur þjóðminjavörður ástæðu til að varðveita hús eða önnur mannvirki vegna menningarsögulegs gildis þeirra eða af öðrum ástæðum, þótt hús þessi eða mannvirki hafi ekki enn náð þeim aldri, að þau verði talin til fornleifa, og er þjóðminjaverði þá heimilt, að fengnu samþykki menntamálaráðherra, að taka byggingar þessar eða mannvirki á fornleifaskrá, enda fer þá um viðhald þeirra samkv. 1. gr. Um bætur eða tjón, sem eigandi eða notandi verður fyrir vegna þessara ráðstafana, fer samkvæmt 6. gr. laga um verndun fornminja frá 16. nóv. 1907. — **3. gr.** Byggingar í eign ríkisins, sem varðveittar eru sem fornleifar samkvæmt ákvæðum 2. gr., er heimilt með samþykki þjóðminjavarðar að nota til þess að koma þar fyrir byggðasafni, þ. e. gripum, áhöldum og alls konar munum, er tilheyrðu slíkum byggingum og tíðkaðist að nota á því tímabili, er þessar byggingar voru reistar, svo að bygging og húsbúnaður verði í fullu samræmi. — Nú er um fleiri en eina byggingu að ræða og ágreiningur um, hverja þeirra skuli velja til afnota fyrir byggðasafnið, og skal þá hlíta um það úrskurði þjóðminjavarðar. Afnot af framangreindum byggingum skulu bundin þessum skilyrðum: 1. Að safnið teljist sjálfstæð deild í Þjóðminjasafni Íslands og verði undir eftirliti þjóðminjavarðar. 2. Að safnið sé viðurkennd eign héraðs eða héraða (landsfjórðungs) og eigandi þess skuldbindi sig til að annast viðhald safnsins og umsjón með því, svo að í góðu lagi sé. 3. Að þeir aðilar, er að byggðasafninu standa, leggi alveg sérstaka áherzlu á að afla safninu gripa og annars þess, er þar á að vera og talið er sérkennilegt fyrir hlutaðeigandi hérað eða landsfjórðung, en er að hverfa. — **4. gr.** Nú ákveður hérað eða héruð í sameiningu að koma upp byggðasafni, en ekki eru varðveittar á þeim slóðum fornar byggingar, sem hæfar eru taldar til slíkrar safngeymslu, að dómi þjóðminjavarðar, og á þá aðili eða aðilar rétt á styrk úr ríkissjóði til þess að reisa safnhús, allt að ¼ kostnaðar, enda samþykki þjóðminjavörður uppdrátt að húsinu og safnið verði að öllu leyti háð ákvæðum laga þessara. — **5. gr.** Byggðasöfn, er fullnægja ákvæðum laga þessara, njóta styrks úr ríkissjóði, þannig að árlegur kostnaður af viðhaldi og umsjón þeirra greiðist að ⅔ úr ríkissjóði og ⅓ af þeim, er að byggðasafninu standa. — **6. gr.** Þjóðminjavörður hefur yfirumsjón með byggðasöfnum, sem sett eru á stofn samkv. lögum þessum og njóta styrks úr ríkissjóði. — Nú telur þjóðminjavörður, að byggðasafni sé hætta búin sökum vanhirðu eða af öðrum orsökum, og ekki hefur fengizt úr þessu bætt þrátt fyrir endurteknar áskoranir, og getur hann þá, að fengnu samþykki menntamálaráðherra, tekið gripi safnsins til varðveizlu. — **7. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laganna, þar á meðal um tölu þeirra byggðasafna, er styrks njóta samkvæmt þeim.

1947 Nr. 8 12. febr.

Lög um héraðsskjalasöfn. **1947** Nr. 7 12. febr.

1. gr. Sýslunefnd og bæjarstjórn er heimilt að koma á fót í sýslunni eða kaupstaðnum héraðsskjalasafni, er varðveiti á sem tryggilegastan hátt skjöl og handrit og aðrar ritaðar heimildir, sem snerta sérstaklega hlutaðeigandi sýslu- eða bæjarfélag og ekki ber að afhenda Þjóðskjalasafninu, sbr. 3. gr., svo sem skjalleg gögn félaga og stofnana, er styrks njóta af opinberu fé. Með reglugerð, sem sett verður samkv. 5. gr., má ákveða, að þessum aðilum sé skylt að láta slík skjöl af hendi við héraðsskjalasafn. Í héraðsskjalasafni skal einnig varðveita kirkju- og manntalsbækur þær úr hlutaðeigandi kirkjusóknum, sem ritaðar eru samkv. l. nr. 3 1945. — Heimilt er sýslunefndum og kaupstöðum að koma á fót sameiginlegu héraðsskjalasafni fyrir fleiri en eina sýslu eða kaupstað þar, sem það þykir betur henta og samkomulag næst um það, og er safnið þá sameign þessara aðila. — **2. gr.** Þjóðskjalavörður hefur yfirumsjón með héraðsskjalasöfnum, sem sett eru á stofn samkv. lögum þessum, enda skal geymslustaður þeirra háður samþykki hans. Nú telur þjóðskjalavörður, að héraðsskjalasafni sé hætta búin sökum vanhirðu eða af öðrum orsökum og ekki hefur fengizt úr þessu bætt þrátt fyrir endurteknar áskoranir, og getur hann þá að fengnu samþykki menntamálaráðherra látið flytja safnið á Þjóðskjalasafnið á kostnað þeirra aðila, er að safninu stóðu. — **3. gr.** Nú hefur héraðsskjalasafni verið komið á fót samkv. 1. gr. og það fullnægir skilyrðum 2. gr. um húsnæði, enda telur þjóðskjalavörður að öðru leyti vel borgið stjórn safnsins og vörzlu skjalanna, og á þá safnstjórnin rétt á að fá til varðveizlu

1947 Nr. 7 12. febr.

á safninu eftirtalin skjalasöfn úr þeim sýslum og kaupstöðum, sem ákveðið er, að héraðsskjalasafnið nái til: 1. Skjalasöfn hreppstjóra. 2. Skjalasöfn sýslunefnda og bæjarstjórna. 3. Skjalasöfn hreppsnefnda. 4. Skjalasöfn undirskattanefnda og yfirskattanefnda. 5. Skjalasöfn sáttanefnda. — Enn fremur skjalasöfn þeirra annarra nefnda, sem annars er skylt að geyma á Þjóðskjalasafninu, ef starfssvið þeirra nær ekki út fyrir þau sýslu- eða bæjarfélög, sem eru sameigendur héraðsskjalasafnsins á hverjum stað. — **4. gr.** Héraðsskjalasöfn njóta árlegs styrks úr ríkissjóði samkvæmt ákvæðum fjárlaga. — **5. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara, þar á meðal afhendingu skjala til héraðsskjalasafna, varðveizlu þeirra og afnot, og má ákveða í reglugerð viðurlög fyrir brot á fyrirmælum hennar, en slík brot skulu sæta meðferð opinberra mála.[1])

1961 Nr. 54 29. marz

Lög um fræðslumyndasafn ríkisins.

1. gr. Yfirstjórn fræðslumyndasafns ríkisins er í höndum menntamálaráðuneytisins. Menntamálaráðherra skipar fimm menn í stjórn safnsins til fjögurra ára í senn, samkvæmt tillögum stjórna Sambands íslenzkra barnakennara, Landssambands framhaldsskólakennara, Menntamálaráðs Íslands og útvarpsráðs, en ráðherra skipar formann safnstjórnar án tilnefningar. Ef stjórnarmaður forfallast eða lætur af störfum, skal skipa mann í stjórnina á sama hátt. — Forstöðumaður fræðslumyndasafns á sæti á fundum safnstjórnar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt, en eigi atkvæðisrétt. Getur hann skotið þeim ákvörðunum stjórnarinnar, er mjög varða fjárhag safnsins, undir úrskurð ráðuneytisins. — **2. gr.** Hlutverk fræðslumyndasafns ríkisins er, eftir því sem við verður komið: a. Að festa kaup á erlendum og innlendum kvikmyndum og kvrrmyndum í þágu fræðslumála og annarra menningarmála. b. Að eignast tæki til fræðslumyndagerðar svo og sýningartæki eftir þörfum, og leiðbeina fræðslustofnunum, er þess æskja, um val og útvegun sýningartækja. c. Að lána skólum og öðrum fræðslustofnunum myndir og tæki til notkunar við kennslu. Enn fremur að lána eða leigja þessum aðilum, svo og félögum, er hafa menningarmál á stefnuskrá sinni og standa öllum opin án tillits til stjórnmálaskoðana, myndir og tæki til afnota í sambandi við félags- og skemmtanalíf. d. Að láta þýða eða gera íslenzkar skýringar við erlendar fræðslumyndir. e. Að verja hluta af tekjum safnsins til útvegunar á hljómplötum og tónböndum til notkunar við fræðslu og félagslíf í skólum. Skal um þetta höfð samvinna við Ríkisútvarpið. f. Að hafa samráð við Menntamálaráð Íslands um gerð fræðslu- og menningarmynda. Enn fremur getur safnið ráðizt í töku kynningarmynda um einstaka þætti atvinnulífs og félagslífs, og er heimilt að semja við stofnanir og samtök um fjárhagslega þátttöku slíkra aðila í myndagerðinni. g. Að efla íslenzka fræðslumyndagerð á annan hátt — svo sem með því að styrkja efnilega menn til þess að afla sér þekkingar í þeim efnum, er safninu megi síðar að gagni verða. — **3. gr.** Alþingi veitir í fjárlögum ár hvert fé til rekstrar safninu, og skal sú fjárveiting eigi vera lægri en 300000 kr. á ári. Stjórn safnsins gerir árlega áætlun um tekjur þess og gjöld, og skal fjárhagsáætlunin háð samþykki menntamálaráðuneytisins. Enn fremur getur safnið aflað sér tekna með kvikmyndasýningum, og skulu þær sýningar undanþegnar skemmtanaskatti. — **4. gr.** Menntamálaráðuneytið skipar forstöðumann safnsins, að fengnum tillögum safnstjórnar, og setur ráðuneytið honum erindisbréf og ákveður laun hans, unz þau verða ákveðin í launalögum. Skal hann annast daglega stjórn safnsins. Hann skal árlega semja skýrslu um rekstur og hag safnsins og senda hana menntamálaráðuneytinu í lok hvers starfsárs. Reikningar safnsins skulu gerðir árlega og endurskoðaðir af endurskoðunardeild fjármálaráðuneytisins. — Safnstjórnin ræður annað starfsfólk safnsins í samráði við forstöðumann, að fengnu samþykki menntamálaráðuneytisins og eftir því sem fé er veitt til í fjárlögum. — **5. gr.** Menntamálaráðuneytið getur í reglugerð sett fyllri ákvæði um starfsemi og rekstur safnsins, meðal annars kveðið á um meðferð, vörzlu og útlán eða leigu mynda og tækja og myndasýningar.

1961 Nr. 54 29. marz

Lög um verndun fornmenja.

1907 Nr. 40 16. nóv.

1. kafli. — Skipting fornmenja og skýringar orða. — 1. gr. Fornmenjar eru annaðhvort staðbundnar eða lausar eða hvorttveggja. — Staðbundnar fornmenjar eru í lögum þessum nefndar fornleifar, en lausar fornmenjar forngripir. — **2. gr.** Til fornleifa teljast: a) Þingbúðarústir, gömul mannvirki

1) Rgj. nr. 61, 5. maí 1951.

í fornum þingstöðum, sögustöðum og öðrum merkisstöðum, sem nokkurs er um vert fyrir menningarsögu landsins, rústir af hofum, hörgum og hverskonar blótstöðum frá heiðni, af kirkjum og kirkjugörðum, kapellum og bænahúsum, forn vígi eða rústir af þeim, forn garðlög, rústir af fornum bæjum, seljum, búpeningshúsum, farmannabúðum, naustum og öðrum fornbyggingum, enn fremur fornir öskuhaugar. b) Fornar grafir, haugar, dysjar og leiði í jörðu eða á, er menn hafa verið grafnir, heygðir eða dysjaðir í. c) Hellar með áletrunum eða öðrum verksummerkjum af mannahöndum. d) Áletranir og myndir gerðar af mannahöndum á jarðfasta steina eða berg eða annað jarðfast efni. e) Fornar kirkjur, bæjarhús og önnur hús, sem ekki framar eru notuð til þess, sem upphaflega var til ætlazt. f) Allt annað, er telja má til fornra mannvirkja. — **3. gr.** Til lausra fornleifa teljast: a) Þeir munir allir, er finnast í og tilheyra fornum haugum, dysjum eða leiðum, þar á meðal leifar af líkömum manna og dýra. b) Þeir munir allir, er finnast í og tilheyra fornum hofrústum, eða hafa verið notaðir í hofum, svo sem blótbollar og því um líkt. c) Öll minningarmörk dáinna manna, bautasteinar, legsteinar, krossar, minnisvarðar og annað þess háttar, sem ekki er jarðfast, og eins þó að eitthvað af þessu hafi verið jarðfest með steinlími eða öðru af mannavöldum. — **4. gr.** Til forngripa teljast: a) Lausir steinar, sem mannaverk eru á og ekki komast undir 3. grein, svo sem steinar með fangamörkum eða öðrum áletrunum eða myndum. b) Alls konar fornir kirkjugripir. c) Forn handrit, skjöl og bréf úr skinni eða pappír. d) Alls konar gamlar myndir og gripir með myndum eða letri á. e) Fornir peningar, úr hverjum málmi sem er. f) Gamlir dúkar, ofnir eða saumaðir, ábreiður, bönd og alls konar forn vefnaður og hannyrðir, fornir vefstólar eða partar af þeim og öll forn áhöld, er til hannyrða hafa verið höfð eða vefnaðar. g) Alls konar fornir skrautgripir og listasmíði, úr hverju efni sem er. h) Gamlir búningar og búningsskraut karla og kvenna, þar á meðal hringir, belti og því um líkt, enn fremur alls konar gömul vopn, hlífar, verjur, hnífar o. s. frv. i) Alls konar gamall húsbúnaður og búsáhöld, þar á meðal borðbúnaður og reiðskapur, fornar matarleifar, forn skip, skipspartar og skipabúnaður, ef það kemst ekki undir 3. grein, forn smíðatól, veiðarfæri og önnur forn verkfæri og því um líkt. j) Gömul taflborð og taflmenn og önnur tafláhöld. k) Fjalir og stokkar úr fornum húsum og hirzlum. l) Allir gamlir munir, sem menn hafa notað eða mannaverk eru á.

2. kafli. — Um fornleifar. — 5. gr. Fornmenjavörður skal semja skrá yfir allar fornleifar, taldar í 2. grein, sem nú eru kunnar og honum þykir ástæða til að friða, og skal tiltaka staðinn svo nákvæmlega, sem unnt er. Nú kemst fornmenjavörður að raun um, að fornleifar, sem hann telur nauðsyn á að friða, séu til á einhverjum stað, og skal hann þegar taka þær á fornleifaskrá. — **6. gr.** Allar þær fornleifar, sem á fornleifaskrá standa, skulu friðaðar, og sér stjórnarráðið um, að friðhelginni sé þinglýst á því þingi, er hver einstök fornleif liggur til. Friðhelgi telst frá þinglýsingardegi. — Ef landeigandi eða ábúandi verður fyrir nokkru tjóni við það, að friðhelgi er á lögð, skal greiða skaðabætur úr landssjóði. Nú rís ágreiningur milli þess, er hlut á að máli, og stjórnarráðsins um það, hvort nokkrar skaðabætur skuli greiða eða um upphæð skaðabóta, og skulu óvilhallir, dómkvaddir menn skera úr því máli. Skaðabótakröfur skulu komnar til stjórnarráðsins, áður en 4 mánuðir eru liðnir frá þinglýsingardegi, ella falla þær niður. — **7. gr.** Allar lausar fornleifar, sem taldar eru í 3. grein og eru eldri en 150 ára, eru friðaðar án þinglýsingar, og eru eign landsins. Fornleifar þessar skal setja á sérstaka skrá, svo fljótt sem því verður við komið. — **8. gr.** Friðuðum fornleifum má enginn, hvorki landeigandi né leiguliði né nokkur annar, spilla, granda né breyta, laga né aflaga né úr stað flytja, nema leyft sé í lögum þessum, og skal þá fara eftir þeim reglum, sem lögin setja. — **9. gr.** Skyldur er ábúandi eða leiguliði að gera lögreglustjóra við vart, ef friðuð fornleif liggur undir skemmdum af völdum náttúrunnar eða er skemmd af manna völdum. Gerir þá lögreglustjóri þær bráðabirgðaráðstafanir sem þarf til að varna skemmdum, og skýrir þegar stjórnarráðinu frá málavöxtum, en stjórnarráðið ákveður með ráði fornmenjavarðar, hvað gera skuli. Aðgerðin greiðist úr landssjóði, nema skemmdin sé af manna völdum; þá greiðir sá, er skemmdi. — Vilji landeigandi eða leiguliði gera jarðrask það nokkuð, er haggar við friðuðum fornleifum, eða gera nokkuð það, er þeim geti spillt, skal hann skýra lögreglustjóra frá því og um leið lýsa fornleifunum og gera skýra grein

fyrir þeim breytingum, er hann vill gera. Þá skýrslu ber þegar að senda til stjórnarráðsins, er ákveður með ráði fornmenjavarðar hvað gera megi og með hvaða skilmálum. — Ef landeigandi eða leiguliði við gröft eða á annan hátt finnur fornleifar, er teljast verða til menja þeirra, er nefndar eru í 2. eða 3. gr., skal hann jafnskjótt skýra frá því eins og nú var sagt, og líti út fyrir, að um mikilsverðar fornleifar sé að ræða, skal hætta vinnu að svo miklu leyti, sem hún kann að hagga við fornleifunum, þangað til úrskurður stjórnarráðsins er fenginn. Bætur fyrir tjón það, er af því kann að leiða, að vinnu er hætt, greiðast úr landssjóði, og skera óvilhallir dómkvaddir menn úr, ef ágreiningur verður um skaðabæturnar. — Grasi vaxnar fornmenjar, sem nú eru slegnar eða beittar, má framvegis nota á þann hátt, ef engin hætta er á, að þær spillist við það. — **10. gr.** Ef ómögulegt er að komast hjá því að eyða eða spilla fornleifum við vegagerð eða önnur mannvirki í þarfir landsins, sýslu eða sveitar, nema þá með mjög mikilli fyrirhöfn og kostnaði, skal verkstjóri eða það stjórnarvald, sem hlut á að máli, skýra stjórnarráðinu frá málavöxtum, áður en nokkuð er haggað við fornleifunum, og ákveður þá stjórnarráðið, hvað gera skuli. — **11. gr.** Stjórnarráðið hefur ætíð rétt til að gera eða láta gera allt það, er því þykir þörf á vera til þess að rannsaka fornleifar með greftri eða á annan hátt, eða til verndar fornmenjum, viðhalds eða endurbóta, en þó skal eiganda eða umráðanda jafnan gert viðvart um það áður. Eftir gröft og aðrar rannsóknir, er jarðraski valdi, skal sá, er rannsókn stýrði, koma öllu í samt lag aftur, nema honum þyki betur fara á annan veg. — Valdi slíkar rannsóknir eða aðgerðir eigendum eða umráðendum fornleifanna nokkru tjóni eða tilkostnaði, skal sá skaði bættur úr landssjóði, ef krafizt er. Náist samkomulag ekki um skaðabætur, skulu þær metnar af óvilhöllum dómkvöddum mönnum.

3. kafli. — Um forngripi. — 12. gr. Hver sá, er finnur forngrip í jörðu eða á, er skyldur til að skýra lögreglustjóra þegar í stað nákvæmlega frá fundinum. Jafnframt skal hann afhenda lögreglustjóra það, sem fundizt hefur, nema hætt sé við, að það skemmist í flutningnum, þá skal hann varðveita það á þann hátt, sem hann bezt getur, unz lögreglustjóri ráðstafar því. Ef líkur eru til, að fleiri forngripir þeir, er mikilsverðir eru, muni dyljast á fundarstaðnum, skal finnandi við engu hagga, en skýra þegar lögreglustjóra frá. Fundarstað skal finnandi jafnan greina skilmerkilega. — Ef forngripur finnst við mannvirki þau eða störf, sem framkvæmd eru samkvæmt 10. gr., skal finnandi afhenda hann verkstjóra eða því stjórnarvaldi, sem hlut á að máli, og skal viðtakandi gefa lögreglustjóra nákvæma skýrslu um fundinn og fara með, sem að framan er greint. Nú finnst forngripur við rannsókn þá eða aðgerð, sem getur í 11. gr., og skal þá sá, er rannsókninni eða aðgerðinni stýrir, annast um hlutinn og sjá um, að hann komist til Forngripasafns Íslands og að ágrip af skýrslu um fundinn sé birt, sem síðar segir (sbr. 14. gr.). — Skylt er lögreglustjóra að gefa skriflega viðurkenningu fyrir móttöku forngrips, ef þess er óskað. — **13. gr.** Jafnskjótt sem lögreglustjóri hefur fengið skýrslu um fund forngrips, skal hann skýra þeim manni eða mönnum frá, sem land eiga undir, þar sem forngripur fannst, og jafnframt senda stjórnarráðinu skýrsluna með þeim viðaukum frá sjálfum sér, sem honum virðast nauðsynlegir. Enn fremur sendir hann þá forngripi, sem honum hafa verið afhentir, til stjórnarráðsins, nema hætt sé við, að þeir skemmist í flutningi, þá skal lögreglustjóri geyma gripina, unz stjórnarráðið ráðstafar þeim. — Ef lögreglustjóra virðast líkur til, að fleiri forngripir muni dyljast þar, sem forngripur fannst, skal hann geta þess í skýrslu sinni til stjórnarráðsins og sjá um, að engu verði rótað á fundarstaðnum, þangað til rannsókn getur fram farið. — **14. gr.** Ágrip af þeim skýrslum um fundna forngripi, sem stjórnarráðið fær frá lögreglustjóra eða þeim manni, er rannsókn eða aðgerð stýrir samkvæmt 11. gr. (sbr. 13. og 12. gr.), svo framarlega sem líkur eru til, að nokkur geti sannað eignarrétt sinn að forngripunum, skal birta þrisvar í því blaði, er flytur stjórnarvaldaauglýsingar, með áskorun til eiganda, ef nokkur sé, að gefa sig fram. — Alla þá forngripi, sem nefndir eru í fundarskýrslu, skal fornmenjavörður taka á sérstaka skrá, og skulu þeir geymdir á sérstökum stað í Forngripasafni Íslands, unz útséð er um, hvort eigandi finnst (sbr. 15. og 16. gr.). — **15. gr.** Nú gefur eigandi sig fram, áður en 4 mánuðir eru liðnir frá síðustu lögbirtingu fundins forngrips, og sannar eignarrétt sinn, og skal þá afhenda eiganda hann gegn því, að hann greiði lögbirtingarkostnað, en jafnframt skal forn-

menjavörður setja hlutinn á forngripaskrá þá, er getur í 19. grein, ef honum þykir hann þess verður, og leggst þá á hann sú kvöð, er þeirri skrásetningu er samfara. — **16. gr.** Nú líða svo fjórir mánuðir frá síðustu lögbirtingu fundins forngrips, að enginn eigandi leiðir sig að honum, og verður hann þá eign landssjóðs að þriðjungi, finnanda að þriðjungi, og að þriðjungi eign þess, sem land á undir, þar sem hluturinn fannst. — Ef gripurinn hefur fundizt við framkvæmd á vegagjörðum eða öðrum mannvirkjum, samkvæmt 10. grein, eða í almenningum, afréttarlöndum, eða á heiðum uppi, sem ekki teljast til heimalanda, telst landssjóður sem landeigandi, og sömuleiðis ef hann hefur fundizt á kirkjugörðum, eða ef hreppsfélag, sýslufélag eða bæjarfélag á land undir; eignast landssjóður þá forngripinn að tveim þriðjungum, en finnandi að þriðjungi. — Ef forngripur hefur fundizt við rannsókn þá eða aðgerð, er ræðir um í 11. grein, telst landssjóður sem finnandi og eigandi gripsins að tveim þriðjungum, en landeigandi að þriðjungi, nema um þá hluti sé að ræða, sem eru óskipt eign landsins samkvæmt 7. gr. — Ef fleiri eru finnendur en einn, skiptist eignarrétturinn að finnanda þriðjungi jafnt milli þeirra. Ef landeigendur eru fleiri en einn, skiptist eignarrétturinn að landeiganda þriðjungi milli þeirra í réttri tiltölu við eign hvers eins í landinu. — **17. gr.** Ef finnandi leynir fundi forngrips og skýrir ekki lögreglustjóra frá honum (sbr. 12. gr.), eða spillir honum eða lógar af ásettu ráði, telst það sem ólögleg meðferð á fundnu fé eða skemmd á eigum annarra og fer eftir ákvæðum almennra hegningarlaga 249., 296. og 298. grein,[1]) enda missir þá finnandi tilkall til síns þriðjungs. — **18. gr.** Landssjóður á kauprétt að þeirri hlutdeild í fundnum forngrip, sem hann á ekki, eftir mati fornmenjavarðar. Því mati getur meðeigandi skotið til stjórnarráðsins, og nefnir það þá til 3 óvilhalla lögmetendur, er vit hafa á forngripum, og skal standa við mat þeirra. Sé það hærra en mat fornmenjavarðar, greiðir landssjóður kostnað við yfirmatið, en ella áfrýjandi. — Ef forngripurinn er úr gulli eða silfri, eða sé um silfurpeninga eða gullpeninga að ræða, skal meta málmverð hlutarins og leggja ofan á 10 af hundraði, og fær meðeigandi landssjóðs, eða meðeigendur, að réttri tiltölu, ef fleiri eru, það andvirði óskert eins og landssjóður ætti ekkert í. — Ef kaupréttar landssjóðs er eigi neytt áður en ár sé liðið frá því, er lögreglustjóra var skýrt frá fundinum og sé fornmenjaverði eða stjórnarráði um dráttinn að kenna, missir landssjóður eignarréttar til síns hluta í forngripnum, og skal þá afhenda hann meðeiganda, eða meðeigendum landssjóðs gegn borgun lögbirtingarkostnaðar, en jafnframt skal fornmenjavörður setja hlutinn á forngripaskrá þá, er getur í 19. grein, ef hann telur hann þess verðan, og fellur þá á hann sú kvöð, sem þeirri skrásetningu er samfara. — Ef fornmenjavörður telur fundinn forngrip einskisverðan fyrir menningarsögu landsins, eignast finnandi og landeigandi hann að helmingi hvor, og skal þá afhenda þeim hann gegn kvittun þeirra, jafnskjótt sem lögbirtingarfrestur er liðinn, ef þeir vitja hans. En vitji þeir hans ekki áður fjórir mánuðir eru liðnir frá því, er þeim var skrifað um, að landið mundi eigi nota kauprétt sinn, má lóga hlutnum. — **19. gr.** Fornmenjavörður skal setja þá forngripi, sem einstakir menn eiga, á sérstaka forngripaskrá, ef eigendur beiðast þess eða leyfa. Skal beiðnin eða leyfið vera skriflegt og undirskrifað af eiganda í viðurvist vitundarvotta eða lögbókanda (notarii publici) og geymist í skjalasafni Forngripasafnsins. Á þessa skrá skal fornmenjavörður og setja alla forna kirkjugripi, svo fljótt sem því verður við komið, og þarf ekki neitt leyfi til þess, enn fremur þá gripi, sem á þessa skrá skal setja samkvæmt 15. og 18. grein. — Þá muni, sem á þessa skrá eru settir, skal auðkenna með sérstöku skrásetningarmarki, ef því verður við komið, án þess að gripurinn skemmist við. — **20. gr.** Þeir forngripir, sem á skrá standa, eru friðaðir á sama hátt og aðrar fornleifar (sjá 8. gr.). Þó er eiganda heimilt, að flytja þá úr stað, en ekki af landi burt. — Ef eigandi gefur öðrum skrásettan forngrip, skal hann láta fornmenjavörð vita um eigandaskiptin. — Forngripasafnið á forkaupsrétt að skrásettum forngrip, og skal eigandi því ávallt bjóða fornmenjaverði hlutinn, áður en hann selji öðrum hann, ella er sala ógild og fellur þá hluturinn ókeypis til Forngripasafnsins. Nú notar Forngripasafnið eigi forkaupsrétt sinn, þá má eigandi selja hlutinn, en þó skal hann láta fornmenjavörð vita, hverjum hann selur. — Ef skrásettur forngripur gengur að erfðum, skal skiptaráðandi eða, ef erfingjaskipti eru, þá erfingi sá, er eignast gripinn,

1) Alm. hegningarl. nr. 19, 12. febr. 1940, §§ 246 og 257.

1907 Nr. 40 16. nóv.

1907 Nr. 40 16. nóv.

láta fornmenjavörð vita um eigandaskiptin. — Í hvert skipti, sem eigandaskipti verða að skrásettum forngrip, skal ávallt láta fornmenjavörð vita um eigandaskiptin, ella er eignarheimildin ógild, og fellur þá hluturinn endurgjaldslaust til Forngripasafnsins. — Fornmenjavörður skal ávallt geta þess í forngripaskrá, ef eigandaskipti verða að skrásettum forngrip.

4. kafli. — Um útflutning fornmenja og geymslu. — 21. gr. Engar fornmenjar, eldri en 150 ára, má flytja úr landi, nema með leyfi stjórnarráðsins. Sé vafi á um aldur slíkra hluta, sker fornmenjavörður úr. — **22. gr.** Allir forngripir, sem landssjóður eignast eftir lögum þessum eða á annan hátt, skulu geymdir í Forngripasafni Íslands. Þó skal Landsbókasafnið eða Landsskjalasafnið taka við fornum handritum, skjölum og bréfum.

5. kafli. — Almenn ákvæði. — 23. gr. Ef fundi forngrips er leynt, varðar eftir 17. gr. Önnur brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum frá 20 til 500 kr.; auk þess má taka munina eða andvirði þeirra af hinum seka. Með mál út af brotunum skal farið sem almenn lögreglumál. — **24. gr.** Stjórnarráðið skipar sérstakan fornmenjavörð, og hefur hann jafnframt umsjón með forngripasafninu. . . .[1]) Fela má stjórnarráðið fornmenjaverði að hafa á hendi og framkvæma að öllu eða nokkru leyti þau réttindi eða störf, sem því eru lögð í lögum þessum, þó þannig, að jafnan geti sá, sem óánægður er með ákvæði fornmenjaverðar, skotið málinu til stjórnarráðsins.

1928 Nr. 59 7. maí

Lög um friðun Þingvalla.

1. gr. Frá ársbyrjun 1930 skulu Þingvellir við Öxará og grenndin þar vera friðlýstur helgistaður allra Íslendinga. — **2. gr.** Mörk hins friðhelga lands skulu vera sem hér segir: a) Að sunnan: Frá hæstu brún Arnarfells í beina stefnu á Kárastaði, yfir Þingvallavatn og upp á vestara bakka Almannagjár. b) Að vestan: Hærri barmur Almannagjár að Ármannsfelli. c) Að norðan: Frá Ármannsfelli þvert austur yfir hraunið að Hlíðargjá. d) Að austan: Eystri bakki Hlíðargjár og Hrafnagjár ræður takmörkunum suður á hæstu brún Arnarfells. — Landið innan ofannefndra marka skal, eftir því er Þingvallanefnd kveður á og fært kann að reynast, varið fyrir ágangi af sauðfé og geitum. En skógurinn og villidýralíf, sem þar kynni að geta þrifizt, skal vera algerlega friðað. Þó skal nefndin gera ráðstafanir til eyðingar þeim dýrum og fuglum, sem gera usla á hinu friðlýsta svæði eða vinna búfénaði héraðsmanna tjón. — Þingvallanefnd ræður veiði í Þingvallavatni norðan línu þeirrar, er um getur í a.-lið. — Ekkert jarðrask, húsabyggingar, vegi, rafleiðslur eða önnur mannvirki má gera á hinu friðlýsta svæði, eða í landi jarðanna Kárastaða, Brúsastaða, Svartagils og Gjábakka, nema með leyfi Þingvallanefndar. — **3. gr.** Nú takast eigi samningar milli Þingvallanefndar og ábúenda jarða þeirra, er að nokkru eða öllu falla undir hið friðlýsta land, og skal þá Þingvallanefnd taka afnotarétt jarðanna eða jarðarhlutanna eignarnámi[1]) samkvæmt lögum og ábúendum greitt fyrir afnotaréttinn samkv. óvilhallra, dómkvaddra manna mati. Svo skulu og metnar bætur til Þingvallahrepps fyrir íþyngingu fjallskila og rýrnun útsvara, enda náist ekki samningar. — Heimilt skal Þingvallanefnd að kaupa jörðina Gjábakka, eða ef ekki nást viðunandi samningar um verð, að taka jörðina eignarnámi samkvæmt lögum. — **4. gr.** Hið friðlýsta land skal vera undir vernd Alþingis og ævinleg eign íslenzku þjóðarinnar. Það má aldrei selja eða veðsetja. — **5. gr.** Þingvallanefnd, skipuð þrem alþingismönnum, hefur fyrir hönd Alþingis yfirstjórn hins friðlýsta lands og annarra jarða í ríkiseign, sem til eru greindar í 2. gr. Þingvallanefnd skal kosin með hlutfallskosningum í sameinuðu þingi í lok hvers þings eftir nýafstaðnar kosningar, í fyrsta skipti á þingi 1928. — **6. gr.** Þingvallanefnd semur reglugerð um hið friðlýsta land og meðferð þess, en stjórnarráð staðfestir. Í reglugerð má ákveða að taka gestagjöld á Þingvöllum og verja því fé upp í kostnað við friðunina. — Þingvallanefnd má ráða umsjónarmann á Þingvöllum til 5 ára í senn. — **7. gr.** Öll óhjákvæmileg útgjöld við verndun Þingvalla samkvæmt lögum þessum greiðast úr ríkissjóði. — **8. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara og reglugerða, sem settar eru samkvæmt þeim, varða sektum, allt að 1000 kr., eða einföldu fangelsi,[2]) allt að 3 mánuðum, ef miklar sakir eru, nema brot sé svo vaxið, að þyngri refsing liggi við að öðrum lögum. — Mál út af

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 32.

1) L. nr. 61, 14. nóv. 1917.

2) Alm. hegningarl. nr. 19 1940, § 268.

1928 Nr. 59 7. maí **1947** Nr. 86 5. júní

brotum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála.

Lög um þjóðleikhús.

1. gr. Þjóðleikhúsið skal rekið í samræmi við ákvæði laga þessara. — **2. gr.** Í þjóðleikhúsinu skal iðka leiklist og þær listgreinar aðrar, sem tengdar eru leiksviði. Starfsemi þessa skal leikhúsið rækja svo, að hún verði sem öflugust stoð íslenzkri menningu. Höfuðhlutverk leikhússins skal vera að: 1. flytja íslenzka og erlenda sjónleiki og enn fremur söngleiki og leikdansa eftir því sem við verður komið; 2. vera til fyrirmyndar um meðferð íslenzkrar tungu; 3. halda skóla til eflingar íslenzkri leikmennt. — Þjóðleikhúsið skal flytja leikrit í ríkisútvarpið, sbr. 10. gr., sjónleiki utan Reykjavíkur eftir því, sem við verður komið, og vinna að eflingu leiklistar hvarvetna á landinu. — **3. gr.** Menntamálaráðherra ræður þjóðleikhússtjóra og skrifstofustjóra. — Enn fremur skipar menntamálaráðherra fimm menn í þjóðleikhúsráð, fjóra samkvæmt tillögum fjögurra fjölmennustu stjórnmálaflokkanna á Alþingi, en einn samkvæmt tillögu félags íslenzkra leikara. Ráðherra skipar einn þeirra formann ráðsins. Hlutverk þjóðleikhúsráðs er að hafa eftirlit með starfsemi og rekstri þjóðleikhússins. Leita skal tillagna þjóðleikhúsráðs um allar meiri háttar ákvarðanir, er stofnunina varða. — Þjóðleikhússtjóri ræður fasta leikara til allt að fimm ára í senn og gerir við þá ráðningarsamninga, hann ræður og aðra starfsmenn, enda samþykki menntamálaráðherra og þjóðleikhúsráð fjölda leikara og annarra starfsmanna og ráðningarkjör þeirra.[a]) — Í reglugerð, er menntamálaráðherra setur, skal mælt fyrir um verkefni starfsmanna þjóðleikhússins hvers um sig og annað, er að stjórn og fyrirkomulagi leikhússins lýtur og þörf þykir að setja um fastar reglur. — **4. gr.** Laun fastráðinna starfsmanna skulu ákveðin í launalögum. Þangað til það verður gert, skulu þau ákveðin af menntamálaráðherra með hliðsjón af ákvæðum launalaganna. — Leikhúsráð skal vera ólaunað. — **5. gr.** Þeir starfsmenn þjóðleikhússins, sem ráðnir eru til minnst eins árs eða með þriggja mánaða uppsagnarfresti, skulu greiða iðgjöld til lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og njóta þar sömu réttinda og aðrir starfsmenn ríkisins. — Þeir af fastráðnum starfsmönnum þjóðleikhússins, sem áður hafa unnið hliðstæð störf í þágu íslenzkrar leiklistar, skulu einnig eiga kost á að njóta eftirlaunaréttar fyrir þann starfstíma. Ráðherra ákveður réttindatíma hvers og eins að fengnum upplýsingum og tillögum félags íslenzkra leikara. — **6. gr.** Við þjóðleikhúsið skal starfa leikritanefnd, og eiga í henni sæti þjóðleikhússtjóri, fulltrúi frá leikhúsráði og fulltrúi frá fastráðnum leikurum, og skulu hinir tveir síðarnefndu kjörnir til þessa starfa til tveggja ára í senn. Nefndin skal ræða þau leikrit, er þjóðleikhússtjóri hyggst taka til sýningar, og skulu fulltrúar leikhúsráðs og leikara vera honum til aðstoðar við val leikrita. — **7. gr.**[a]) Leikár telst frá 1. júlí til 30. júní. — Ráðningu starfsmanna þjóðleikhússins skal miða við leikár. — **8. gr.** Þjóðleikhússtjóri skal fyrir lok júnímánaðar ár hvert afhenda menntamálaráðherra til athugunar og samþykktar frumvarp að fjárhagsáætlun fyrir næsta leikár. — Í lok hvers leikárs skal þjóðleikhússtjóri afhenda menntamálaráðherra og fjármálaráðherra skýrslu og reikning um rekstur þjóðleikhússins á liðnu starfsári. — **9. gr.** Við þjóðleikhúsið skal starfa leikskóli. Þjóðleikhússtjóri ræður kennara og annað starfslið hans. — Um rekstur hans skal kveða á í reglugerð. — **10. gr.** Náið samstarf skal vera milli þjóðleikhússins og ríkisútvarpsins. Þjóðleikhúsið lætur ríkisútvarpinu í té leikrit til flutnings, eftir því sem samkomulag verður um milli þjóðleikhússtjóra og útvarpsráðs. Starfsmönnum þjóðleikhússins ber hvorki sérstök þóknun fyrir slíkan flutning né leiksýningar utan Reykjavíkur. — **11. gr.** Þegar leikhúsið er ekki notað til leiksýninga, má nota það til hljómleikahalds og kvikmyndasýninga. — **12. gr.** Verði tekjuafgangur af rekstri þjóðleikhússins, skal hann lagður í rekstrarsjóð þess. Verði rekstrarhalli, skal hann greiddur úr rekstrarsjóði þjóðleikhússins. Með rekstrarkostnaði leikhússins telst allur kostnaður við þjóðleikhúsbygginguna, eftir að hún er fullgerð. — Ríkissjóður ber ekki ábyrgð á skuldbindingum þjóðleikhússins, og þjóðleikhúsbyggingin stendur ekki til tryggingar skuldbindingum þess. — **13. gr.** Menntamálaráðherra setur reglugerð um framkvæmd laga þessara.[1])

a) XXXII, 878.

1) Rgj. nr. 162 23. sept. 1949, sbr. rgj. nr. 6, 12. jan. 1951, og rgj. nr. 162, 8. sept. 1953; rgj. nr. 167 1958.

a) XXXII, 879.

1934 Nr. 68 28. des.

Lög um útvarpsrekstur ríkisins.[1])

I. kafli. — Um skipulag og rekstur útvarps.

— **1. gr.** Ríkisstjórnin hefur einkarétt til að reka útvarp á Íslandi. Hún lætur starfrækja útvarpsstöð í Reykjavík og má auka orku hennar, eftir því sem þörf krefur. Ríkisstjórnin lætur reisa endurvarpsstöðvar annars staðar á landinu, eftir því sem ástæður krefjast. Um orkuaukningu Reykjavíkurstöðvarinnar og byggingu endurvarpsstöðva fer eftir ákvörðunum Alþingis í hvert sinn. — Stöðvarnar og starfræksla þeirra nefnist einu nafni *Ríkisútvarpið* og ber undir kennslumálaráðuneytið. — **2. gr.** Fjárhagsáætlun um tekjur og gjöld Ríkisútvarpsins skal tekin sem sérstakur liður í fjárlög ríkisins á ári hverju. — Tekjum Ríkisútvarpsins og þeirra starfsgreina, sem reknar verða á vegum þess, má eingöngu verja í þágu útvarpsrekstrar og útvarpsnota. — **3. gr.** [Kennslumálaráðherra skipar útvarpsstjóra. Skal honum falið að annast daglega stjórn og fjárreiður útvarpsins, eftir nánari fyrirmælum í reglugerð, er ráðherra setur. — Ráðherra er heimilt að gera fréttastofu útvarpsins að sérstakri deild, undir stjórn útvarpsráðs. Enn fremur er ráðherra heimilt að semja við blöð lýðræðisflokkanna um þátttöku í starfrækslu fréttastofunnar, eftir nánari fyrirmælum í reglugerð, er ráðherra setur. — Ráðherra ræður starfsmenn útvarpsins, að fengnum tillögum útvarpsstjóra og útvarpsráðs. Laun starfsfólks útvarpsins skulu, þar til launalög eru sett,[2]) ákveðin af kennslumálaráðherra.][3]) — **4. gr.** [Útvarpsráð skipa fimm menn. Skulu þeir ásamt jafnmörgum varamönnum kosnir hlutfallskosningu á Alþingi á fyrsta þingi eftir hverjar alþingiskosningar. — Kennslumálaráðherra skipar formann úr flokki hinna kosnu útvarpsráðsmanna.][4]) — **5. gr.** Útvarpsráðið tekur ákvarðanir um það, hversu dagskrá skuli hagað í höfuðefnum og leggur fullnaðarsamþykki á dagskrá áður en hún kemur til framkvæmda. Það setur reglur um fréttaflutning útvarpsins og aðrar þær reglur, er þurfa þykir til gæzlu þess, að við útvarpið ríki skoðanafrelsi og fyllsta óhlutdrægni gagnvart öllum flokkum og stefnum í almennum málum, atvinnustofnunum, félögum og einstökum mönnum. — Kennslumálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um störf útvarpsráðs svo og um þóknun fyrir störfin. — Útvarpsstjóri á sæti á fundum útvarpsráðs og hefur þar málfrelsi og tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt. Hann getur skotið ákvörðunum útvarpsráðs, þeim er mjög varða fjárhag stofnunarinnar, undir úrskurð ráðuneytisins. — Útvarpsstjóri annast undirbúning dagskrár og hefur með höndum daglega umsjón með framkvæmd dagskrár og gæzlu þess, að settum reglum um fréttaflutning útvarpsins sé fylgt. — **6. gr.** Hver sá maður, heimili eða stofnun, sem hagnýtir sér útvarp ríkisins, skal greiða til þess árlegt afnotagjald. — Ráðherra ákveður upphæð afnotagjaldsins um eitt ár í senn, að fengnum tillögum útvarpsstjóra og útvarpsráðs. — Óheimilt er hverjum manni að hagnýta sér útvarp ríkisins nema viðtæki hans hafi verið skrásett og tilkynnt skrifstofu Ríkisútvarpsins. Hvert það viðtæki, sem ekki er tilkynnt skrifstofu Ríkisútvarpsins, skal upptækt vera, og rennur andvirðið til Ríkisútvarpsins. — Heimilt er ráðherra að fela póststofum og póstafgreiðslum landsins að annast innheimtu afnotagjalda fyrir útvarp. — Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um hagnýtingu útvarps, gjaldskyldu útvarpsnotenda og innheimtu afnotagjaldanna. Heimilt er í reglugerð að ákveða um innsiglun útvarpsviðtækja vegna vanskila á afnotagjöldum og um dráttarvexti. — Heimilt er í reglugerð að ákveða um undanþágu blindra manna frá greiðslu afnotagjalds af útvarpi, eftir reglum, sem kennslumálaráðherra setur. — **7. gr.** Útvarpsstjóri semur ár hvert fjárhagsáætlun um rekstur Ríkisútvarpsins, og skal hún send kennslumálaráðuneytinu í tæka tíð við undirbúning fjárlaga. — **8. gr.** Ríkisútvarpið hefur sama rétt og landssíminn um nauðsynlegar lagnir um lönd manna, lóðir og byggingar vegna starfsemi sinnar. Óheimilt er öllum að leggja svo nýjar lagnir, hvers kyns sem eru, að þær geti valdið baga eða óreglu á lögnum Ríkisútvarpsins, sem fyrir eru, eða tækjum, sem standa í sambandi við þær. — Ráðherra sker úr ágreiningi um þessi atriði. — **9. gr.** Nú hafa einstakir menn, sveitarfélög eða bæjarfélög raflagnir, vélar eða tæki, hvers kyns sem eru, sem geta valdið truflunum á starfrækslu Ríkisútvarpsins, og er Ríkisútvarpinu þá heimilt að gera, á kostnað eiganda, nauðsynlegar ráðstafanir um þau tæki eða lagnir, til þess að hindra truflanir, sem af

1) Rgj. nr. 28 1958.
2) L. nr. 55, 28. apr. 1962.
3) L. nr. 64, 31. des. 1939, § 1.
4) L. nr. 25, 18. febr. 1943, § 1.

1934 Nr. 68 28. des.

1934 Nr. 68 28. des.

þeim geta hlotizt.[1]) — Mönnum, sem eru í þjónustu Ríkisútvarpsins þessara erinda og til eftirlits með útvarpsnotum, skal heimilt að fara tálmunarlaust um lönd manna og hús, ef nauðsyn krefur vegna starfsins, enda fari þeir ekki um híbýli manna fyrir kl. 8 að morgni né eftir kl. 10 að kvöldi. — **10. gr.** Í kirkjum, leikhúsum og samkomuhúsum, skólum, veitingasölum og hvarvetna þar, sem almennar skemmtanir eru haldnar eða mannfundir, þar sem umræður fara fram, skal útvarpinu heimilt, án endurgjalds eða nokkurra kvaða, að leggja um húsið nauðsynlegar leiðslur fyrir útvarp og koma þar fyrir útvarpstækjum húseigendum að skaðlausu. — Réttur til að útvarpa því, sem fram fer í húsakynnunum, er óviðkomandi þessum ákvæðum. — **11. gr.** Heimilt er Ríkisútvarpinu að útvarpa án endurgjalds: a. Messugerðum, háskólaerindum og öðrum fræðsluerindum, sem kostuð eru eða styrkt af almannafé. b. Umræðum á stjórnmálafundum og öðrum almennum mannfundum.

II. kafli. — Um einkasölu á útvarpstækjum. — 12. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að láta reka einkasölu á viðtækjum fyrir útvarp. Skal þá engum öðrum en ríkisstjórninni eða þeim, sem hún felur það, heimilt að flytja inn í landið viðtæki eða verzla með þau. — **13. gr.** Viðtæki skal samkvæmt lögum þessum telja hvert það tæki, sem hægt er að nota til þess að taka við útvarpi, einnig tækjahluta, varahluti slíkra tækja, rafhlöður og rafgeyma, sem notaðir eru við útvarpstæki. — **14. gr.** Ríkissjóður leggur fram nauðsynlegt rekstrarfé til einkasölunnar. [Einkasalan greiðir fasteignaskatta og landsútsvar samkvæmt II. og IV. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.][2]) — Allur verzlunarhagnaður af einkasölunni rennur til Ríkisútvarpsins. — **15. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um fyrirkomulag einkasölunnar. Skal þar ákveðið meðal annars, hvaða hlutir til sendi- eða viðtækja fyrir útvarp skuli falla undir ákvæði þessara laga.

III. kafli. — Ýmis ákvæði. — 16. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 50—500 kr., nema þyngri refsing liggi við að lögum. Þó skulu brot gegn 12. gr. varða sektum frá 200—2000 kr. — Hvert það viðtæki eða hluti tækis, sem ólöglega er flutt inn í landið eða ætlað til sölu á óleyfilegan hátt, skal upptækt vera, og rennur andvirði þess í ríkissjóð. — Brot gegn lögum þessum skal farið með sem almenn lögreglumál. . . .

1) Rgj. nr. 91, 13. maí 1930, rgj. nr. 96, 8. okt. 1930, og rgj. nr. 105, 28. okt. 1931.

2) L. nr. 38, 18. apríl 1962.

1934 Nr. 68 28. des.

Lög um opinbera greinargerð starfsmanna ríkisins. **1932** Nr. 14 23. júní

1. gr. Skylt er embættismönnum landsins og sýslunarmönnum án endurgjalds að flytja árlega eitt eða tvö erindi, eftir ákvörðun útvarpsráðs, í útvarp ríkisins um stofnun þá eða starfsgrein, er þeir veita forstöðu. Ef aðili óskar að vera laus við flutning erindis, eða hann getur það ekki útvarpinu eða ríkissjóði að kostnaðarlausu, vegna fjarvistar, skal hann í tæka tíð senda útvarpsráðinu erindi sitt fullsamið, en það felur aftur einhverjum starfsmanni útvarpsins að flytja erindið. — Lengd erindanna miðast við venjuleg útvarpserindi, og skulu þau miða til þess að veita almenningi yfirlitsfræðslu um unnin störf og fyrirætlanir í framkvæmdum þjóðarinnar og opinberri starfrækslu. — **2. gr.** Fyrir 1. október ár hvert semur útvarpsráðið skrá yfir þau erindi, er það óskar að fá samkvæmt lögum þessum. Skylt er útvarpsráði að tilkynna aðila með að minnsta kosti fjögurra vikna fyrirvara, hvenær erindi skuli flytja eða hvenær handrit að erindi skuli vera komið til útvarpsráðs.

Lög um Listasafn Íslands. **1961** Nr. 53 29. marz

1. gr. Safnið er eign íslenzka ríkisins. Menntamálaráðuneytið fer með yfirstjórn þess. Menningarsjóður greiðir listasafninu a. m. k. 500 þús. krónur árlega af tekjum sínum til listaverkakaupa. — **2. gr.** Aðalhlutverk listasafnsins skal vera: a. að afla svo fullkomins safns íslenzkrar myndlistar sem unnt er, varðveita það og sýna, b. að afla viðurkenndra erlendra listaverka, og skal verja í því skyni allt að tíu af hundraði af því fé, sem safninu er fengið til listaverkakaupa, geyma má fé í þessu skyni frá ári til árs, c. að annast fræðslustarfsemi um myndlist, innlenda og erlenda, með fyrirlestrum, kvikmyndasýningum, leiðsögn um safnið, útgáfu mynda og rita, eða með öðrum þeim hætti, er henta þykir og fé er veitt til, d. að láta gera kvikmyndir um verk hinna fremstu íslenzku myndlistarmanna, ævi þeirra og starfsháttu, eftir því sem fjárráð og aðrar aðstæður leyfa, e. að afla heimilda um íslenzka myndlist að fornu og nýju og kaupa til safnsins nauðsynlegan bókakost, f. að efna til farandsýn-

inga um landið, g. að veita erlendum söfnum og öðrum opinberum aðilum upplýsingar um íslenzka myndlist, eftir því sem óskað er og við verður komið, h. að hafa umsjón með öllum listaverkum í eigu ríkisins, þótt þau séu geymd utan safnsins, nema þeim, sem geymd er í Þjóðminjasafni eða falin þjóðminjaverði eða öðrum til umsjónar. — **3. gr.** Sýningarsalir safnsins skulu opnir almenningi án gjalds á auglýstum tíma. — **4. gr.** Menntamálaráðherra skipar forstöðumann safnsins, þegar lög þessi öðlast gildi, en safnvörð og annað nauðsynlegt starfslið, þegar fé er veitt í því skyni í fjárlögum. Skulu launin vera hin sömu og hliðstæðra starfsmanna við önnur ríkissöfn. — **5. gr.** Mynda skal safnráð fimm manna, þannig: — Forstöðumaður safnsins á sæti í ráðinu samkvæmt stöðu sinni og er jafnframt formaður þess. Forstöðumaður getur falið safnverði að gegna störfum í safnráði í forföllum sínum. — Menntamálaráðherra skipar einn mann í ráðið og varamann hans eftir hverjar alþingiskosningar. — Íslenzkir myndlistarmenn, þeir sem eru eða verið hafa félagar í einhverju félagi myndlistarmanna, sem starfandi er, þegar kosning fer fram, skulu kjósa úr sínum hópi þrjá menn í safnráð til fjögurra ára í senn og jafnmarga varamenn, tvo listmálara og einn myndhöggvara. Varamenn skulu þeir vera, sem flest hljóta atkvæði næst hinum kjörnu safnráðsmönnum. Verði tala varamanna eigi fullskipuð með þeim hætti, skal kjósa á ný eins marga varamenn og á skortir fulla tölu. — Forstöðumaður safnsins skal gera skrá um þá, er kosningarrétt og kjörgengi hafa til safnráðs samkvæmt framansögðu. Skal skráin liggja frammi í listasafninu hæfilegan tíma, áður en kosning til safnráðs fer fram, til þess að mönnum gefist kostur á að kanna, hvort þeir eru á kjörskrá, og koma fram leiðréttingum. — Undirbúning og framkvæmd kosningar til safnráðs skal menntamálaráðherra fela kjörstjórn, er skipuð sé forstöðumanni safnsins, sem er formaður hennar, ráðuneytisstjóranum í menntamálaráðuneytinu og einum manni, tilnefndum af stjórn Bandalags íslenzkra listamanna. — Kosning til safnráðs skal vera leynileg og fara fram skriflega. — Þegar kjörstjórn er fullskipuð, skal hún láta gera kjörseðla. Kjörstjórn skal síðan senda einn kjörseðil ásamt tilheyrandi umslagi til hvers kjósanda, sem atkvæðisrétt hefur, og tilkynna honum um leið, hvenær kjörseðillinn skuli kominn í hendur hennar aftur. Kjörseðlar skulu sendir í ábyrgðarpósti milli kjósenda og kjörstjórnar. — **6. gr.** Meiri hluti atkvæða ræður úrslitum í safnráði, sbr. þó 9. gr. Þó þarf einróma samþykki fjögurra ráðsmanna til ákvörðunar um kaup á listaverkum, ef forstöðumaður safnsins, eða safnvörður í forföllum hans, er henni andvígur. — Ef ágreiningur rís milli formanns safnráðs og annarra safnráðsmanna, skal bóka ágreiningsefni og rökstudda greinargerð aðila í gerðabók ráðsins. Slíkum ágreiningi geta aðilar skotið til menntamálaráðherra til úrskurðar. — Menntamálaráðuneytið ákveður þóknun safnráðs. — **7. gr.** Forstöðumaður skal leita ákvörðunar safnráðs um eftirgreind atriði: a. kaup á listaverkum til safnsins, b. hvort veita skuli viðtöku gjöfum, er kunna að bjóðast, c. sérsýningar, er safnið kann að gangast fyrir, d. önnur mál, er forstöðumaður æskir að safnráð fjalli um, eða mál, er minnst tveir safnráðsmenn æskja, að þar séu rædd og safnið varða. — **8. gr.** Við val listaverka til safnsins ber að fara eftir listrænu gildi þeirra og hafa í huga, hvað safnið á eftir sama höfund. — **9. gr.** Heimilt er að selja myndir úr eigu safnsins í því skyni að kaupa annað verk eftir sama listamann, er æskilegra þykir fyrir safnið. Sala er þó því aðeins heimil, að safnráðsmenn og höfundur séu um það sammála. — **10. gr.** Þótt safnið veiti listaverki viðtöku sem gjöf, má það eigi takast á hendur skuldbindingar um aðra meðferð þess en annarra listaverka safnsins. Þó má safnið aldrei selja eða á annan hátt láta af hendi listaverk, er það hefur þegið að gjöf. — Gjöf skal fylgja gjafabréf. — **11. gr.** Óheimilt er að lána listaverk safnsins, nema á listsýningar, og þá því aðeins, að forstöðumaður telji sérstaka ástæðu til. Með samþykki safnráðs má þó víkja frá þessu ákvæði. — **12. gr.** Safnráð tekur ákvörðun um það hverju sinni, hvort heimila skuli afnot af sýningarsölum safnsins fyrir aðrar sýningar en þær, er íslenzka ríkið stendur að. — **13. gr.** Reisa skal sérstakt hús fyrir listasafnið, þegar nægilegt fé er veitt til þess í fjárlögum eða á annan hátt. — **14. gr.** Safnið fær þann rétt, sem á hverjum tíma fylgir listaverki samkvæmt íslenzkum höfundalögum við venjulegt, óskilorðsbundið afsal þess, þó með þeirri takmörkun um sölu eða aðra afhendingu, sem leiðir af ákvæðum 9. og 10. gr. Safnið hefur rétt til opinberra sýninga á listaverkunum á vegum safnsins og öðrum listsýningum, sbr.

1961 Nr. 53 29. marz

1961 Nr. 53 29. marz

11. gr. Enn fremur skal safnið hafa rétt til eftirmyndunar eða annarrar eftirgerðar af listaverkunum til afnota fyrir það sjálft og til sölu innan veggja þess og á sýningum, sem það heldur, en til eftirgerðar í öðru skyni þarf samþykki höfundar eða annars handhafa höfundaréttar, enda á hann þá rétt til þóknunar. — **15. gr.** Menntamálaráðuneytið getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara. — **16. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla samtímis úr gildi öll ákvæði, er brjóta í bág við þau.

1959 Nr. 41 23. maí

Lög um byggingarsjóð Listasafns Íslands.

1. gr. Stofna skal byggingarsjóð Listasafns Íslands. Stofnfé sjóðsins er það fé, sem Alþingi hefur lagt fram til að byggja vinnusal og íbúð fyrir Jóhannes Sveinsson Kjarval, listmálara. — **2. gr.** Þangað til bygging húss fyrir Listasafn Íslands hefst, skal sjóðurinn varðveittur og ávaxtaður í Landsbanka Íslands. — Menntamálaráðuneytið birtir árlega í Stjórnartíðindum eða Lögbirtingablaði endurskoðaðan ársreikning sjóðsins.

1957 Nr. 12 27. febr.

Auglýsing um samning milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum.

Hinn 23. febrúar 1957 var undirritaður í Reykjavík samningur milli Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum. — Samningurinn var gerður á íslenzku og ensku og fylgir hann hér með.

Fylgiskjal.

Samningur milli ríkisstjórna Íslands og Bandaríkja Ameríku um greiðslu kostnaðar af ýmsum menningarskiptum.

Þar sem ríkisstjórnir Íslands og Bandaríkja Ameríku hafa hug á að efla gagnkvæman skilning milli beggja þjóðanna með fræðslustarfsemi, er horfir til aukinnar þekkingar og starfsþjálfunar, og með því að utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku hefur verið heimilað að gera samning um að veita fé til ýmissar fræðslustarfsemi í íslenzkum gjaldeyri, sem ríkisstjórn Bandaríkjanna hefur til ráðstöfunar í því skyni, gera þær með sér svofelldan samning: — **1. gr.** Komið skal á fót stofnun, er nefnist Menntastofnun Bandaríkjanna á Íslandi „The United States Educational Foundation in Iceland“ (hér eftir nefnd „stofnunin“) og ríkisstjórnir Íslands og Bandaríkja Ameríku viðurkenna sem stofnun, er sé stofnsett og starfrækt til að auðvelda framkvæmd fræðslustarfsemi, sem kostuð er af fé, er ríkisstjórn Bandaríkjanna gefur stofnuninni kost á úr sjóðum, sem ríkisstjórn Íslands hefur á hendi og ætlaðir eru ríkisstjórn Bandaríkjanna til greiðslu á slíkum kostnaði. — Með þeirri undantekningu, sem getur í 3. gr. samnings þessa, skal stofnunin vera undanþegin ákvæðum Bandaríkjalaga um ráðstöfun á gjaldeyri og gjaldeyrisinnstæðum, vegna framkvæmdar á samningi þessum. Á Íslandi skal líta á fé, sem fram verður lagt samkvæmt samningnum, sem eign erlendrar ríkisstjórnar. — Fé, sem lagt verður fram samkvæmt samningi þessum, skal stofnunin eða hver sá aðili, sem ríkisstjórnir Íslands og Bandaríkjanna kunna að koma sér saman um, nota, með þeim skilyrðum og takmörkunum, sem greinir hér á eftir, samkvæmt því, sem fram er tekið í lið 32 (b) í „U.S. Surplus Property Act“ frá 1944, með breytingum, til þess að: 1. greiða kostnað við nám, rannsóknir, kennslu og aðra fræðslustarfsemi, sem borgarar Bandaríkjanna rækja eða stunda í æðri skólum og menntastofnunum á Íslandi, eða íslenzkir ríkisborgarar rækja eða stunda í bandarískum æðri skólum og menntastofnunum utan Bandaríkjanna, Hawaiieyja, Alaska (þar með taldar Aleutianeyjar), Puerto Rico og Virgineyja, þar með talinn ferðakostnað, kennslugjöld, dvalarkostnað og annan kostnað, sem fræðslustarfsemi fylgir; eða 2. að greiða ferðakostnað fyrir íslenzka ríkisborgara, sem óska að sækja æðri skóla og menntastofnanir á meginlandi Bandaríkjanna, Hawaiieyjum, Alaska (þar með taldar Aleutianeyjar), Puerto Rico og Virgineyjum, þó þannig, að námsdvöl þeirra þar svipti ekki ríkisborgara Bandaríkjanna tækifæri til að sækja þessa sömu skóla og menntastofnanir. — **2. gr.** Til að vinna að þessum tilgangi, er stofnuninni heimilt, innan takmarka þessa samnings, að gera allar þær ráðstafanir, sem eru nauðsynlegar til þess að tilgangi samningsins verði náð, þar með talið eftirfarandi: 1. að undirbúa, skipuleggja, samþykkja og framkvæma áætlanir í samræmi við tilgang 32 (b) liðar í „U.S. Surplus Property Act“ frá 1944, með breytingum, og tilgang þessa samnings, 2. að mæla með námsmönnum, háskólakennurum, vísinda- og fræðimönnum, kennurum, búsettum á Íslandi, og íslenzkum stofnunum, er teljast hæfar til þess að taka þátt í starfsáætlun samkvæmt ákvæðum ofannefndra laga, við námsstyrkjanefnd, sem skipuð var skv. „U.S. Surplus Property

1957 Nr. 12 27. febr.

Act“ frá 1944, með breytingum. 3. Gera tillögur til áðurnefndrar námsstyrkjanefndar um, hverjar kröfur skulu gerðar til þátttakenda í áætluninni, eftir því sem hún telur nauðsynlegt til þess, að tilgangi þessa samnings verði náð. 4. Veita gjaldkera stofnunarinnar eða hverjum þeim, sem stofnunin tilnefnir, heimild til þess að taka við fé til varðveizlu í banka, í nafni gjaldkera stofnunarinnar eða hvers þess sem tilnefndur er til þessa starfa. Skipun gjaldkera eða tilnefning samkv. framansögðu skal vera háð samþykki utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku. Gjaldkerinn skal leggja fé, sem hann tekur við, á reikning í þeirri peningastofnun eða peningastofnunum, sem utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku ákveður. 5. Heimila fjárveitingar, styrkveitingar og greiðslur í þeim tilgangi, sem samningur þessi ákveður. 6. Sjá um að reikningar gjaldkera stofnunarinnar verði endurskoðaðir reglulega á ákveðnum tímum, eftir því sem endurskoðendur, er utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku velur, segja til um. 7. Ráða til sín starfsmenn og ákveða kaupgreiðslur til þeirra af fé því, sem verður til ráðstöfunar samkvæmt samningi þessum. — **3. gr.** Allar fjárhagslegar skuldbindingar og greiðslur, sem stofnunin heimilar, skulu gerðar samkvæmt árlegri fjárhagsáætlun, er skal háð samþykki utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku og þeim reglum, er hann kann að setja. — **4. gr.** Stjórn stofnunarinnar og framkvæmdir allar á vegum hennar skulu vera í höndum sérstakrar stjórnar (hér á eftir nefnd „stjórnin“). Skipa hana sex menn, og skulu þrír þeirra vera ríkisborgarar Bandaríkja Ameríku og þrír íslenzkir ríkisborgarar. Auk þess skal sendiherra Bandaríkja Ameríku á Íslandi, eða staðgengill hans (hér á eftir nefndur sendiherra), vera heiðursformaður stjórnarinnar, án atkvæðisréttar, nema atkvæði innan stjórnarinnar reynist jöfn, en þá skal atkvæði hans ráða úrslitum. Sendiherra tilnefnir formann stjórnar. Stjórnarformaður, sem fastur meðlimur stjórnarinnar, hefur atkvæðisrétt. Sendiherrann skipar hina bandarísku meðlimi stjórnarinnar og leysir þá frá störfum, en að minnsta kosti tveir þeirra skulu vera starfandi fulltrúar bandarísku utanríkisþjónustunnar á Íslandi. Ríkisstjórn Íslands skipar hina íslenzku stjórnarmeðlimi og leysir þá frá störfum. — Meðlimir stjórnarinnar skulu gegna störfum frá þeim tíma, sem þeir eru skipaðir, og til 31. desember sama árs. Skal þá heimilt að skipa þá til starfa að nýju. Ef meðlimur í stjórn hefur sagt starfi sínu lausu, flutzt brott af Íslandi, starfstími hans er útrunninn eða sæti hans losnar af einhverjum öðrum ástæðum, skal skipa mann í hans stað samkvæmt þeim reglum, sem þessi grein samningsins mælir fyrir um. — Meðlimir stjórnarinnar skulu inna störf sín af höndum án launa. Stjórninni er heimilt að greiða nauðsynlegan kostnað, sem meðlimir hennar hafa af því að sækja fundi stjórnarinnar og vinna önnur skyldustörf, er stjórnin kann að fela þeim. — **5. gr.** Stjórnin setur reglur og skipar þær nefndir, er hún telur nauðsyn til bera vegna starfa stofnunarinnar. — **6. gr.** Árlega skal utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku og ríkisstjórn Íslands send fullnægjandi skýrsla um starfsemi stofnunarinnar. — **7. gr.** Aðalskrifstofa stofnunarinnar skal vera í höfuðborg Íslands. Stjórnin og nefndir þær, er hún kann að skipa, geta haldið fundi sína á þeim stöðum, sem stjórnin kann að ákveða hverju sinni. Einnig mega stjórnendur og starfsmenn stofnunarinnar vinna störf sín á hverjum þeim stað, sem stjórnin ákveður. — **8. gr.** Ríkisstjórn Íslands skal, þegar ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku beiðist þess vegna framkvæmdar á þessum samningi, leggja fram fé í íslenzkum gjaldeyri til varðveizlu í íslenzkum banka í nafni ríkisféhirðis Bandaríkjanna, í samræmi við ákvæði „U.S. Surplus Property Act“ og samkvæmt orðsendingu nr. 20 frá sendiráði Bandaríkja Ameríku í Reykjavík, dags. 15. ágúst 1950, og orðsendingu nr. 5 frá utanríkisráðuneyti Íslands, dags. 26. janúar 1953, að upphæð allt að $ 100 000 (bandarískur gjaldeyrir), þó að því tilskildu, að sú upphæð, sem þannig er lögð í banka, nemi aldrei meiru en 25 000 bandarískum dollurum á hverju almanaksári. Gengi það, sem reikna skal með, til þess að ákveða, hve há sú fjárupphæð á að vera, sem íslenzka ríkisstjórnin leggur fram í íslenzkum gjaldeyri, skal vera hið sama og tekið er fram í ofannefndum orðsendingum, sem í sér fela samning um eftirskildar eignir. — Nú hefur ríkisféhirðir Bandaríkjanna í vörzlu sinni fé í íslenzkum gjaldeyri annað en það, sem greitt hefur verið samkvæmt samningum um eftirskildar eignir og heimilt er að nota til framkvæmdar þessum samningi, og getur ríkisstjórn Bandaríkjanna þá ákveðið, hvort fé þetta skuli notað í þessum tilgangi, þó að því tilskildu, að upphæð þessa fjár takmarkist af

1957 Nr. 12 27. febr.

1957 Nr. 12 27. febr.

þeim 100 000 og 25 000 bandarískum dollurum, sem getið er hér að framan. Hvenær sem slíkt fé er tekið til afnota og nota þarf ákveðið gengi milli gjaldmiðils Bandaríkjanna og Íslands, skal lagt til grundvallar gengi það, sem gildir við yfirfærslur Bandaríkjanna á bandarískum dollurum til greiðslu á opinberum útgjöldum þeirra á Íslandi þann dag, sem utanríkisráðherra Bandaríkjanna heimilar notkun slíks fjár í íslenzkum gjaldeyri, samkvæmt ráðstöfunum stofnunarinnar. — Framkvæmd þessa samnings skal vera háð fjárveitingum til utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku, þegar slíkra fjárveitinga er krafizt samkvæmt bandarískum lögum. — Utanríkisráðherra Bandaríkjanna mun veita fé í íslenzkum gjaldeyri til ráðstöfunar samkvæmt því, sem stofnunin heimilar, og í þeim upphæðum, sem talizt geta nauðsynlegar til framkvæmdar þessum samningi. Þó skulu þessar fjárupphæðir aldrei fara fram úr þeim takmörkum, sem felast í ákvæðum 3. gr. þessa samnings. — **9. gr.** Ríkisstjórnir Íslands og Bandaríkja Ameríku skulu gera það, sem í þeirra valdi stendur, til þess að auðvelda framkvæmd þeirra áætlana, sem samningur þessi heimilar, og til þess að leysa þau vandamál, sem framkvæmd samningsins kann að hafa í för með sér. — **10. gr.** Þar sem talað er um „utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku“ í samningi þessum, er átt við utanríkisráðherra Bandaríkja Ameríku eða sérhvern fulltrúa eða starfsmann ríkisstjórnar Bandaríkja Ameríku, sem hann kann að tilnefna til þess að fara með málefni þau, sem samningur þessi fjallar um. — **11. gr.** Ríkisstjórnir Íslands og Bandaríkja Ameríku geta breytt samningi þessum með erindaskiptum. — **12. gr.** Samningur þessi gengur í gildi þann dag, sem hann er undirritaður. — Þessu til staðfestingar hafa undirritaðir, sem til þess hafa umboð ríkisstjórna sinna, ritað nöfn sín á þennan samning.

1963 Nr. 44 3. apríl

Lög um rétt manna til að kalla sig verkfræðinga, húsameistara eða tæknifræðinga.

1. gr. Rétt til að kalla sig verkfræðinga eða heiti, sem felur í sér orðið verkfræðingur (civil-ingeniör, diplom-ingeniör), hafa þeir menn einir hér á landi, sem fengið hafa til þess leyfi ráðherra.[a]) — **2. gr.** Engum má veita leyfi það, er um ræðir í 1. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi í verkfræði við fjöllistaskóla eða tekníska háskóla, sem stéttarfélag verkfræðinga hér á landi viðurkennir sem fullgildan skóla í þeirri grein. — Að fengnum meðmælum stéttarfélags verkfræðinga hér á landi má þó veita mönnum, sem stundað höfðu verkfræðistörf eigi skemur en sex ár, áður en lög nr. 24/1937 tóku gildi, leyfi til að kalla sig verkfræðinga, enda þótt þeir fullnægi eigi prófskilyrðum þeim, sem um ræðir í 1. mgr. þessarar greinar. — Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 1. mgr. þessarar greinar, eiga rétt á, að þeim sé veitt leyfi til að kalla sig verkfræðinga. — **3. gr.** Rétt til að kalla sig húsameistara (arkitekt) hafa hér á landi þeir menn einir, sem hafa fengið til þess leyfi ráðherra. — **4. gr.** Engum má veita leyfi það, sem um ræðir í 3. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi í byggingarlist við listaháskóla eða tekníska háskóla, sem stéttarfélag húsameistara hér á landi viðurkennir sem fullgildan skóla í þeirri grein. — Að fengnum meðmælum stéttarfélags húsameistara hér á landi má þó veita mönnum, sem stundað höfðu húsameistarastörf eigi skemur en 6 ár, áður en lög nr. 24/1937 tóku gildi, leyfi til að kalla sig húsameistara, enda þótt þeir fullnægi eigi prófskilyrðum þeim, sem um ræðir í 1. mgr. þessarar greinar. — Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 1. mgr. þessarar greinar, eiga rétt á, að þeim sé veitt leyfi til að kalla sig húsameistara. — **5. gr.** Rétt til að kalla sig tæknifræðinga (ingeniör) eða heiti, sem felur í sér orðið tæknifræðingur, hafa þeir menn einir hér á landi, sem fengið hafa til þess leyfi ráðherra. — **6. gr.** Engum má veita leyfi það, sem um ræðir í 5. gr., nema hann hafi lokið fullnaðarprófi í tæknifræði frá tekníska æðri skóla, sem Tæknifræðingafélag Íslands viðurkennir sem fullgildan skóla í þeirri grein. — Þeir menn, sem fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 1. mgr. þessarar greinar, eiga rétt á, að þeim sé veitt leyfi til að kalla sig tæknifræðinga. — **7. gr.** Ráðherra sker úr ágreiningi, sem rísa kann um notkun starfsheita, sem fela í sér orðið „ingeniör“. — **8. gr.** Hver, sem kallar sig heiti, er leyfi þarf til samkv. lögum þessum, án þess að hafa fengið slíkt leyfi, skal sæta sektum frá 1000 til 10000 krónum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — **9. gr.** Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal fara að hætti opinberra mála.

1963 Nr. 44 3. apríl

a) XIV, 363.

h. Heilbrigðismál.

1958
Nr. 10
19. marz

Farsóttalög.

1. gr. Það er almenn skylda að gjalda sem mesta varúð við farsóttum og hvers konar næmum sjúkdómum og gera sér allt far um að sýkja hvorki sjálfan sig né aðra, að svo miklu leyti sem framkvæmanlegt er og þýðingu hefur. — Læknum og þeim, sem með lækningar fara, svo og öðrum heilbrigðisstarfsmönnum, er sérstaklega skylt, hverjum í sínum verkahring, að vekja athygli á sýkingarhættum og gefa ráð og leiðbeiningar hér að lútandi. — Skylt er hlutaðeigendum jafnan að hlýða fyrirmælum læknis um nauðsynlegar, viðurkenndar og venjulegar ráðstafanir til varnar gegn sóttnæmisútbreiðslu frá sjúklingi, er hann hefur til meðferðar. — **2. gr.** Héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir, eins og annars staðar, þar sem vikið er að héraðslæknum í lögum þessum) skulu, hver í sínu héraði, undir umsjá landlæknis og yfirstjórn ráðherra, hafa með höndum opinberar farsóttavarnir samkvæmt ákvæðum laga þessara. — Ráðherra birtir í farsóttareglugerð almenn fyrirmæli um tilhögun og framkvæmd opinberra farsóttavarna.[1]) — Þegar svo ber við í einstökum tilfellum, að hlutaðeigandi héraðslækni verður um megn að inna af hendi þær skyldur, sem honum eru lagðar á herðar samkvæmt ákvæðum laga þessara, skipar ráðherra einn eða fleiri lækna héraðslækninum til aðstoðar. — Skylt er sýslumönnum, bæjarfógetum (lögreglustjórum), hreppstjórum, svo og sveitarstjórnum og heilbrigðisnefndum, ef til eru, að aðstoða héraðslækna við framkvæmd opinberra farsóttavarna samkvæmt ákvæðum laga þessara. — **3. gr.** Ætíð skal beita opinberum vörnum samkvæmt ákvæðum farsóttareglugerðar gegn útbreiðslu sóttvarnarsótta, sem eru (sbr. 1. gr. sóttvarnarlaga nr. 34, 12. apríl 1954, og 1. gr. sóttvarnarreglugerðar nr. 112, 27. ágúst 1954):[a]) — 1. bólusótt (variola); 2. dílasótt (typhus exanthematicus); 3. kólera (cholera asiatica); 4. rykkjasótt (febris recurrens); 5. svarti dauði (pestis). — Verði breyting gerð á ákvæðum sóttvarnarreglugerðar um það, hverjar sóttir skuli teljast sóttvarnarsóttir, tekur sú breyting til ákvæða laga þessara þar að lútandi. — Ráðherra getur fyrirskipað, að opinberum vörnum samkvæmt ákvæðum farsóttareglugerðar skuli og beita að meira eða minna leyti gegn öðrum sóttum en sóttvarnarsóttum, svo sem barnaveiki, blóðsótt, taugaveiki, heilasótt, mislingum, hettusótt, mænusótt, skarlatssótt og kikhósta, þegar þessar eða þvílíkar sóttir eru skæðar, þegar líklegt þykir, að hefta megi hættulega útbreiðslu þeirra með opinberum vörnum, en ekki án slíkra varna, eða þegar öðrum sérstaklega knýjandi ástæðum er til að dreifa. — **4. gr.** Í hvert sinn er sóttvarnarsótt (sbr. 1. mgr. 3. gr.) kemur upp, skal hlutaðeigandi héraðslæknir þegar í stað taka upp opinberar varnir gegn sóttinni samkvæmt ákvæðum farsóttareglugerðar, en gera landlækni það jafnskjótt kunnugt. — Telji héraðslæknir nauðsyn til bera að beita opinberum vörnum samkvæmt ákvæðum farsóttareglugerðar að meira eða minna leyti gegn öðrum sóttum (sbr. 3. málsgr. 3. greinar), ber hann málið undir landlækni og bíður fyrirmæla ráðherra. Ef héraðslæknir telur svo aðkallandi að beita slíkum vörnum að meira eða minna leyti, að hvers konar töf sé hættuleg, er honum heimilt að gera það til bráðabirgða, án þess að leita heimildar fyrirfram, en gera skal hann landlækni jafnskjótt kunnar ráðstafanir sínar. — Um sóttvarnir gegn útlöndum, um varnir gegn berklaveiki, holdsveiki, kynsjúkdómum, fýlasótt, miltisbrandi, sullaveiki og öðrum alidýrasjúkdómum og um ónæmisaðgerðir fer jafnframt eftir sérstökum lögum. — **5. gr.** Nú hafa verið teknar upp opinberar varnir samkvæmt ákvæðum farsóttareglugerðar gegn einhverri sótt, og kveður þá ráðherra nánar á um, hverjar ráðstafanir skuli gerðar til að hefta útbreiðslu sóttarinnar. Þegar þau fyrirmæli hafa verið lögð fyrir hlutaðeigandi héraðslækni, hagar hann vörnunum samkvæmt þeim, þangað til öðruvísi verður fyrir mælt af ráðherra. Ef héraðslæknir telur nauðsynlegar breytingar á tilhögun eða framkvæmd varnanna, leggur hann tillögur sínar þar að lútandi fyrir landlækni og bíður úrskurðar ráðherra. Ef héraðslæknir telur breytingarnar svo aðkallandi, að hvers konar töf sé hættuleg, er honum heimilt að framkvæma þær til bráðabirgða, enda séu varnirnar eftir sem áður í samræmi við ákvæði farsóttareglugerðar, en gera skal hann landlækni jafnskjótt kunnar ráðstafanir sínar. — **6. gr.** Þegar ástæða er til að ætla, að maður hafi dáið úr einhverri þeirri sótt, sem annaðhvort er skylt eða nauðsynlegt að beita op-

1) Alm. rgj. nr. 132, 31. des. 1934, rgj. nr. 112, 27. ágúst 1954.
a) VI, 463.

inberum vörnum gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara, eða hinn dáni er grunaður um að vera smitberi einhverrar þeirrar sóttar, getur hlutaðeigandi lögreglustjóri lagt fyrir, að rannsaka skuli hluta af líkinu eða jafnvel kryfja það, ef þörf er á til þess, að ákveðið verði, hvort opinberum farsóttavörnum skuli beitt. — Ráðherra birtir reglur um meðferð og umbúnað líka, sem flutt eru á milli staða hér á landi eða út úr landinu.[1]) — **7. gr.** Eigi má nota farþegaskip, farþegabifreiðar, farþegaloftför eða önnur samsvarandi fólksflutningatæki til að flytja sjúkling, sem haldinn er sótt þeirri eða er smitberi þeirrar sóttar, sem skylt er að beita opinberum vörnum gegn eða opinberum vörnum er beitt gegn, nema fylgt sé öllum fyrirmælum hlutaðeigandi héraðslæknis um flutning slíks sjúklings eða smitbera. — Ákvæði þessarar greinar taka jafnan til barnaveiki, taugaveiki, heilasóttar og skarlatssóttar, þó að opinberum vörnum sé ekki beitt gegn útbreiðslu þeirra. — **8. gr.** Nú kemur sjúkdómur upp á heimili, eða yfirvofandi er, að hann komi upp á heimili, og auðsætt þykir eða líklegt, að verið hafi eða sé sóttvarnarsótt (sbr. 1. málsgr. 3. greinar) eða einhver þeirra sótta, sem taldar eru í 3. málsgr. 3. greinar, eða vitað er eða grunsamlegt, að heimilismaður sé smitberi einhverrar þeirrar sóttar, og skal þá húsráðanda skylt að skýra lækni sínum þegar frá því.[a]) Ef læknirinn er ekki hlutaðeigandi héraðslæknir og fellst á, að um slíka sótt eða smitburð geti verið að ræða, gerir hann héraðslækninum við vart. Húsráðanda, sem er fjarri lækni, er og heimilt, ef hann kýs það heldur, að gera hreppstjóra eða hreppsnefndarmanni í hreppi sínum kunnugt um sjúklinginn (smitberann), en hreppstjóri (hreppsnefndarmaður) skal þá jafnskjótt gera hlutaðeigandi héraðslækni við vart. Með heimilismönnum eru einnig taldir aðkomumenn þeir, er hafa húsnæði eða náttstað á heimili um stundarsakir, svo og þeir, sem þar eru í fæði. Nú kemur slíkur sjúkdómur, sem hér um ræðir, eða smitburður, upp meðal þeirra, sem eru í nauðungarvist á einhverjum stað eða í sjúkrahúsi, elliheimili, barnahæli, heimavistarskóla eða þvílíkri stofnun, og er þá forstöðumanni eða forráðamanni skylt að skýra frá því. Komi sjúkdómurinn upp á skipi eða í veri á vertíð meðal skipshafnar, skal skipstjóri eða formaður skýra frá því. — Starfandi læknum er sérstaklega skylt að hafa vakandi auga á sóttum, er ástæða gæti verið til að beita opinberum vörnum gegn, og gera hlutaðeigandi héraðslækni jafnskjótt kunnugt, ef þeir verða slíkrar sóttar varir. — Viti einhver til þess, að vanrækt hafi verið að gera héraðslækni kunnugt um sjúkdóm eða smitburð samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, skal hann þegar í stað skýra frá því á þann hátt, er að framan segir. — Þurfi hreppstjóri eða hreppsnefndarmaður að takast ferð á hendur til að fullnægja fyrirmælum greinar þessarar, fær hann kostnaðinn endurgreiddan úr sveitarsjóði eftir reikningi, er hlutaðeigandi hreppsnefnd samþykkir. — **9. gr.** Nú er eigi unnt að hafa sjúkling eða smitbera svo afskekktan á heimili sínu, að ekki sé hætt við útbreiðslu sóttnæmis, og er þá hlutaðeigandi héraðslækni heimilt, í samræmi við ákvæði 3.—5. greinar, að láta flytja sjúklinginn (smitberann) í sjúkrahús eða eitthvert annað hús, sem til þess er hentugt og hægt er að fá. Er sjúklingi (smitbera) skylt að vera þar, þangað til hættulaust er að flytja hann eða láta hann fara þaðan, enda sé honum látin þar í té hæfileg læknishjálp og aðhjúkrun. Heimilt er og að fara eins að, þá er rannsaka skal vafasöm sjúkdómstilfelli eða smitburð. Við flutning sjúklingsins (smitberans) skal þess gætt, að svo vel fari um hann sem unnt er, án þess að hætt sé við sóttnæmisútbreiðslu. — **10. gr.** Ef sjúklingur eða smitberi er ekki fluttur af heimili sínu, getur hlutaðeigandi lögreglustjóri eða hreppstjóri eftir fyrirmælum hlutaðeigandi héraðslæknis, í samræmi við ákvæði 3.—5. greinar, takmarkað samgöngur milli heimilis hans (húss eða bæjar) og annarra heimila eða bannað með öllu utanheimilismönnum að koma á heimilið og einnig heimamönnum að fara á annarra manna heimili.[a]) Þegar samgöngur eru takmarkaðar, skal, ef þörf krefur, setja mann af öðru heimili til að líta daglega eftir hinu sýkta heimili og annast nauðsynlega aðflutninga, en skylt er að gera það, ef samgöngur eru með öllu bannaðar. Banna má og að flytja af sýktu heimili muni og matvæli, einkum mjólk og mjólkurafurðir. — Á sama hátt getur hlutaðeigandi héraðslæknir takmarkað eða bannað sölu varnings, sem sótthætta getur stafað af, einnig verzlunum, svo sem matvælabúðum, brauðbúðum og mjólkurbúðum, enn fremur veitingar á gistihúsum og veitingastöðum. — Matvælakaup-

1) Rgj. nr. 159, 27. sept. 1941.
a) II, 573.

1958 Nr. 10 19. marz

a) II, 573.

menn, matsalar, veitingamenn, brauðsalar og einkum mjólkursalar eru skyldir til, ef krafizt er vegna framkvæmda í samræmi við ákvæði laga þessara, að láta í té skrá yfir viðskiptamenn sína, að svo miklu leyti sem þeir eru þeim kunnir. Einnig eru skyldir til að gefa sig fram menn, sem viðskipti hafa átt við slíkan tilgreindan kaupmann, útsölumann eða veitingamann, ef hlutaðeigandi héraðslæknir krefst þess með auglýsingu. — **11. gr.** Nú hefur sótt, sem opinberum vörnum er beitt gegn, gert vart við sig á heimili, þar sem eru börn eða aðrir nemendur, sem ganga í skóla, eða smitberi slíkrar sóttar hefst þar við, og má þá nemandi ekki sækja skóla, fyrr en ekki er hætt við sóttnæmisútbreiðslu frá honum, að áliti héraðslæknis eða samkvæmt úrskurði ráðherra. Þessa skal og jafnan gætt um barnaveiki, taugaveiki, heilasótt, mænusótt og skarlatssótt, þó að opinberum vörnum sé ekki beitt gegn þeim, og um farsóttir yfirleitt, nema þær séu svo útbreiddar orðnar, að ekki teljist svara tilgangi. Um skólakennara gildir sama að þessu leyti og nemendur. — **12. gr.** Í byggðarlagi, þar sem sótt gengur, sem opinberum vörnum er beitt gegn, svo og í nærsveitum, getur lögreglustjóri eða hreppstjóri, eftir fyrirmælum héraðslæknis í samræmi við ákvæði 3.—5. greinar, skipað, að loka skuli skólum, jafnt almennum skólum sem einkaskólum, bannað almenna mannfundi og opinberar skemmtisamkomur (kvikmyndasýningar, leiksýningar, samsöngva, dansleiki, hlutaveltur o. s. frv.), aðrar samkomur (brúðkaupsveizlur, innanfélagsskemmtanir o. s. frv.), þar sem margir koma saman í sama húsi, svo og messugerðir og líkfylgdir. Á sama hátt getur lögreglustjóri eða hreppstjóri lokað verzlunum, svo sem matvælabúðum, brauðbúðum og mjólkurbúðum, enn fremur gistihúsum og veitingastöðum. — **13. gr.** Þegar mjög mikil hætta vofir yfir, getur hlutaðeigandi lögreglustjóri, eftir fyrirmælum hlutaðeigandi héraðslæknis í samræmi við ákvæði 3.—5. greinar, skipað, að afkvía skuli sýktan kaupstað, kauptún, sveit, eða hluta þeirra, svo og önnur stór svæði, og skal lögreglustjóri þá annast nauðsynlegar ráðstafanir til að halda uppi slíku samgöngubanni. — Nú óskar bæjarstjórn þess, sýslunefnd eða hreppsnefnd, fyrir hönd kaupstaðar, sýslu eða hrepps, að afkvía kaupstaðinn, sýsluna eða hreppinn, eða hluta þeirra, til þess að ekki berist þangað hættuleg farsótt, og getur þá ráðherra, ef gild ástæða þykir til, heimilað afkvíunina og falið hlutaðeigandi lögreglustjóra framkvæmdirnar í samráði við hlutaðeigandi héraðslækni. Kostnaður af slíkri afkvíun greiðist úr hlutaðeigandi sveitarsjóði eða sýslusjóði. — **14. gr.** Nú hefur verið beitt opinberum vörnum gegn sóttnæmisútbreiðslu frá grunuðum taugaveikissmitbera eða öðrum grunuðum smitbera, og á hinn grunaði smitberi þá kröfu á, að hann verði rannsakaður til hlítar og úr því skorið, ef unnt er, hvort grunurinn er á rökum reistur. Á sama hátt á taugaveikissmitberi eða annar smitberi, sem opinberum vörnum hefur verið beitt gegn, kröfu á að fá þá læknishjálp, sem til þess þarf, að hann verði, ef unnt er, losaður við smitburðinn. — Ráðherra er heimilt að semja um að veita viðvarandi taugaveikissmitbera eða aðstandendum slíks smitbera, og eins þó að einungis sé um að ræða grun, sem ekki verður hnekkt, styrk úr ríkissjóði um lengri eða skemmri tíma, gegn því að smitberanum verði tryggilega ráðstafað, svo að sýkingarhætta stafi ekki af honum. — **15. gr.** Skylt er mönnum að þola, að fram fari sótthreinsun á sjálfum þeim og skylduliði þeirra, búslóð, húsum og bæjum, einnig á skipum og öðrum farartækjum, svo og á lausum munum, þar er verið hefur einhver af sóttum þeim, sem nefndar eru í 1. og 3. mgr. 3. gr., eða smitberar slíkra sótta, og þá endranær, er héraðslæknir fyrirskipar sótthreinsun í samræmi við ákvæði laga þessara. — Sé miklum umsvifum og erfiðleikum bundið að sótthreinsa lausa muni, má láta brenna þá eða eyða þeim á annan hátt, en skaðabætur skulu greiddar eiganda. — Að jafnaði annast hlutaðeigendur sjálfir sótthreinsun heimila sinna og annarra húseigna, skipa og annarra tækja samkvæmt fyrirsögn og leiðbeiningum hlutaðeigandi héraðslæknis eða heilbrigðisfulltrúa fyrir hans hönd og ætíð, þegar ekki er um annað að ræða en almenna hreingerningu húss (skips, farartækis) og muna, málningu (kölkun) eða veggfóðrun herbergja, böðun fólks, fataþvott og þess háttar, og eins þó að fyrirskipað sé að nota við hreingerningu og þvott venjuleg sótthreinsunarlyf. — Þegar mikið liggur við, svo sem þegar um er að ræða sótthreinsun vegna sóttvarnarsóttar (sbr. 1. málsgr. 3. greinar), skipar héraðslæknir í samráði við landlækni sérfróðan sótthreinsunarmann til að annast einstakar sótthreinsanir. — Ef sveitarstjórn telur henta að hafa á að skipa föstum sótthreinsunarmanni, er hlutaðeigandi lögreglu-

1958 Nr. 10 19. marz

1958 Nr. 10 19. marz

stjóra heimilt að löggilda til sótthreinsunarstarfa í hlutaðeigandi sveitarfélagi hæfan mann, að dómi hlutaðeigandi héraðslæknis og heilbrigðisnefndar, ef til er. — **16. gr.** Ríkissjóður ber kostnað af opinberum farsóttavörnum, þ. e. vörnum gegn sóttvarnarsóttum (sbr. 1. málsgr. 3. greinar) og vörnum, sem ráðherra fyrirskipar sérstaklega samkvæmt ákvæðum 3. málsgr. 3. greinar, nema fyrir sé mælt, að kostnaðinn skuli greiða úr hlutaðeigandi sveitarsjóði eða sýslusjóði (sbr. 4. málsgr. 2. greinar, 4. málsgr. 8. greinar og 2. málsgr. 13. gr.) eða hlutaðeigendur beri hann sjálfir (sbr. 2., 3. og 6.—8. málsgr. þessarar greinar). — Ríkissjóður ber meðal annars kostnað af sótthreinsun, sem héraðslæknir í samráði við landlækni skipar sérstakan sótthreinsunarmann til að annast samkvæmt ákvæðum 4. málsgreinar 15. greinar. Heimilismönnum er þó skylt að annast endurgjaldslaust alla þá vinnu við sótthreinsunina, sem þeir geta af hendi leyst og sótthreinsunarmaður þarf með og heimtar. Þeim er og skylt að leggja til ókeypis heitt vatn og kalt, eldivið og sápu eftir þörfum. — Kostnað af sótthreinsun, sem héraðslæknir fyrirskipar og framkvæmd er samkvæmt ákvæðum 3. mgr. 15. greinar, ber hlutaðeigandi sjálfur og eins, þó að til slíkrar sótthreinsunar sé fenginn löggiltur sótthreinsunarmaður (sbr. 5. mgr. 15. greinar), nema hlutaðeigandi sveitarsjóður beri kostnaðinn samkvæmt ákvörðun sveitarstjórnar. Ríkissjóður ber þó jafnan allan kostnað af því, ef héraðslæknir fyrirskipar að flytja burtu af heimili sængurfatnað eða annað til sótthreinsunar í sótthreinsunarofni. — Ríkissjóður ber kostnað af flutningi sjúkra manna vegna opinberra farsóttavarna, einnig ferðakostnað smitbera af heimili á sjúkrahús eða annað, svo og fyrir dvöl þeirra þar samkvæmt ákvæðum 9. gr., þar með talin aðhjúkrun, lyf og læknishjálp, enn fremur ferðakostnað smitbera til rannsóknar eða lækninga samkvæmt ákvæðum 14. greinar, svo og allan kostnað af rannsókninni og læknishjálpinni, þar með talinn dvalarkostnaður á sjúkrahúsi. — Ráðherra er heimilt að láta greiða úr ríkissjóði að meira eða minna leyti kostnað af læknishjálp, aðhjúkrun og eftirliti með sjúklingum í heimahúsum, þegar um sótt er að ræða, sem opinberum farsóttavörnum er beitt gegn og ætla má, að slíkt sé nauðsynlegt til að hefta útbreiðslu sóttarinnar. — Ákvæði tveggja síðustu málsgreina leysa ekki hlutaðeigandi sjúkrasamlag undan þeirri kvöð að greiða eðlilegan sjúkrakostnað fyrir tryggðan meðlim, enda þótt farsóttavörnum sé beitt gegn honum, og tekur það bæði til nauðsynlegrar sjúkrahúsvistar sjúkdómsins vegna og venjulegrar læknishjálpar utan sjúkrahúss. Sama gildir um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, ef svo ber við, að hún á hlut að máli. — Ríkissjóður ber ekki þann kostnað, sem leiðir af því, er ferðir manna eða farartækja eru hindraðar samkv. ákvæðum laga þessara, né greiðir skaðabætur fyrir þau atvinnuspjöll, er leiða kann af framkvæmd þeirra. — Ríkissjóður ber ekki kostnað af farsóttavörnum, sem læknir fyrirskipar í samræmi við ákvæði 1. gr. laga þessara, og ekki heldur þótt í hlut eigi héraðslæknir, sem í samræmi við þau ákvæði fyrirskipar að haga slíkum vörnum að meira eða minna leyti samkv. ákvæðum farsóttareglugerðar. — **17. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara eða gegn almennum eða sérstökum fyrirmælum samkvæmt ákvæðum þeirra varða sektum, varðhaldi eða fangelsi, allt að 6 mánuðum. — Ef maður er haldinn sóttvarnarsótt (sbr. 1. málsgr. 3. gr.) eða er smitberi slíkrar sóttar eða maður hefur dvalizt á heimili, þar sem slík sótt gengur eða slíkur smitberi dvelst, þá skal sá maður jafnan, er hann kemur á önnur heimili, á skip eða í önnur fólksflutningatæki, gera þetta kunnugt húsráðanda, skipstjóra eða forráðamanni. Sama gildir um þær sóttir, sem taldar eru í 3. málsgr. 3. greinar, ef opinberum vörnum er beitt gegn þeim, og einnig án þess um barnaveiki, taugaveiki, heilasótt og skarlatssótt. Nú vanrækir maður þetta, og má þá, auk hegningar, sem ákveðin er í 1. málsgr. þessarar greinar, dæma hann til skaðabóta fyrir það, er leiða kann af vanrækslu hans. — Mál, sem rísa út af brotum á lögum þessum, skulu rekin að hætti opinberra mála.

1958 Nr. 10 19. marz

1954 Nr. 34 12. apríl

Sóttvarnarlög.[1])

I. kafli. — Svið laganna. — 1. gr. Ráðherra ákveður, gegn hverjum sóttum beita skuli sóttvarnarráðstöfunum þeim, sem um er fjallað í lögum þessum, í því skyni að hindra, að þær sóttir berist inn í landið eða héðan til annarra landa.

II. kafli. — Skýrgreiningar. — 2. gr. Í lögum þessum merkir: *Einangrun:* stíun hlutaðeigandi manns eða flokks manna frá öðrum mönnum — að undanteknu því starfsfólki, sem annast einangrunina — í því skyni að

1) Sóttvarnarreglugerð nr. 112 1954.

hindra, að sóttnæmi breiðist út. *Farangur:* einkamunir og föggur farþega og einstakra manna áhafnar skips eða flugfars. *Flugfar:* millilandaflugfar (-loftfar). *Flughöfn:* flughöfn, sem leitað er af millilandaflugförum. *Grunaður:* um mann, sem ætla má, að hafi haft tækifæri til að smitast af næmri sótt. *Hafnarstaður:* kaupstaður eða hreppur, þar sem er höfn eða flughöfn. *Höfn:* höfn (sjávarhöfn), sem leitað er af millilandaskipum. *Læknisrannsókn:* eftirlitsferð sóttvarnarlæknis í skip eða flugfar og bráðabirgðarannsókn hans á farþegum og áhöfn, en ekki reglubundin rannsókn á skipi í því skyni að leiða í ljós og ákveða, hvort rottueyðingar sé þörf. *Næm sótt:* sjúkdómur, sem sóttvarnarráðstöfunum skal beitt gegn samkvæmt ákvæðum 1. greinar. *Skip:* millilandaskip. *Sóttvarnareftirlit (eftirlit):* eftirlit heilbrigðisyfirvalda með heilsufari grunaðs manns. *Sóttvarnarsvæði:* Hið minnsta svæði innan landamæra lands — t. d. höfn eða flughöfn — sem hefur ákveðin takmörk og þar sem heilbrigðismálum er svo skipað, að unnt er að koma þar við fullkomnum sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings. *Sýktur:* um mann, sem er haldinn næmri sótt eða telst smitaður af slíkri sótt. — Þegar í lögum þessum er rætt um *millilandaferð* skips eða flugfars, tekur það einnig til ferðar á milli hafna og flughafna hér á landi, ef hlutaðeigandi skip eða flugfar hefur á leið sinni samband við stað í öðru landi eða skip eða flugfar frá öðru landi, ef skipið eða flugfarið hefur ekki hlotið leyfi til frjálsra samskipta hér við land.

III. kafli. — Sóttvarnaryfirvöld. — 3. gr. Sóttvarnarnefndir hafa með höndum, hver á sínum stað, framkvæmd ráðstafana gegn því, að næmar sóttir berist inn í landið og héðan til annarra landa. — Sóttvarnarnefnd í Reykjvík er skipuð tollstjóra, borgarlækni og lögreglustjóra, í kaupstöðum öðrum en Reykjavík bæjarfógeta, héraðslækni og bæjarstjóra, en á öðrum hafnarstöðum lögreglustjóra (hreppstjóra), héraðslækni og hreppsnefndaroddvita. — Formaður sóttvarnarnefndar í Reykjavík er tollstjóri, í kaupstöðum öðrum en Reykjavík bæjarfógeti, en á öðrum hafnarstöðum lögreglustjóri (hreppstjóri). — Almennar framkvæmdir sóttvarnarnefndar annast formaður með ráði og aðstoð héraðslæknis (í Reykjavík borgarlæknis). Einstök sóttvarnarlæknisstörf, aðgerðir og rannsóknir samkvæmt ákvörðun laga þessara má sóttvarnarnefnd með ráði héraðslæknis (í Reykjavík borgarlæknis) fela öðrum löggiltum læknum og lækninga- eða rannsóknarstofnunum. — **4. gr.** Héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir) eru sóttvarnarlæknar, hver í sínu héraði. — Í forföllum reglulegs sóttvarnarlæknis er sóttvarnarnefnd heimilt að fela öðrum löggiltum lækni að annast aðkallandi sóttvarnarlæknisstörf. — Þegar sérstaklega stendur á, er ráðherra heimilt að skipa sérstaka sóttvarnarlækna. — **5. gr.** Embættis- og starfsmönnum tollgæzlu, lögreglu, hafnargæzlu, flugsamgangna og hafnsögumönnum er jafnan skylt að aðstoða sóttvarnarnefndir við framkvæmd sóttvarnarráðstafana samkvæmt ákvæðum laga þessara.

IV. kafli. — Skipun sóttvarna að öðru leyti. — 6. gr. Bæjar- og sveitarstjórnum er skylt að gera ráðstafanir til þess, í samráði við sóttvarnarnefndir, að við verði komið — allra helzt á sjúkrahúsi — tryggilegri einangrun og nauðsynlegri aðhlynningu aðkomufólks til landsins, sem einangra þarf samkvæmt ákvæðum laga þessara. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd ráðstafana þessara. — **7. gr.** Sóttvarnarnefndir skulu gera sér far um, með því að leita samkomulags við hlutaðeigandi yfirvöld og á annan hátt, að stuðla að því, að rottugangi á hafnar- og flughafnarsvæðum verði haldið í skefjum, svo sem unnt er, m. a. með því, að hús og önnur mannvirki á slíkum svæðum verði gerð svo rottuheld sem tök eru á. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um varnir gegn því, að rotta berist í land úr skipum, og um útrýmingu rottu á hafnar- og flughafnarsvæðum. — **8. gr.** Ráðherra er heimilt að skipa svo fyrir, að rottueyðing fari fram í skipum með ákveðnu, reglulegu millibili, eða þess sé gætt, að rottugangi í skipum sé sífelldlega haldið í skefjum, svo sem unnt er. Ráðherra ákveður, á hverjum hafnarstöðum rottueyðing í skipum fari fram. Rannsókn á rottugangi og rottueyðing í skipum fer fram á vegum sóttvarnarnefndar eftir þeim reglum, er ráðherra setur. Sóttvarnarnefnd lætur ókeypis í té vottorð um, að skip hafi verið rannsakað með tilliti til rottugangs og rottueyðingar hafi ekki talizt þörf (rottuvottorð), eða rottueyðing hafi farið fram (rottueyðingarvottorð). Ráðherra segir fyrir um gerð rottu- og rottueyðingarvottorða og hversu lengi þau skuli gilda. — Ráðherra er heimilt að skipa svo fyrir, að svo miklu

1954 Nr. 34 12. apríl

leyti sem nauðsynlegt þykir, að rottu sé eytt í flugförum, enda setur þá nánari reglur þar að lútandi. — **9. gr.** Ráðherra er heimilt að ákveða, að fyrirmæli 7. og 8. gr. um rottu megi, þegar svo stendur á, láta gilda um önnur nagdýr og dýr yfirleitt, sem kunn eru að því að vera eða geta verið smitberar næmra sótta. — **10. gr.** Ráðherra er heimilt að löggilda flughöfn, er mikið kveður að millilandaferðum um, sem sóttvarnarflughöfn. Á sóttvarnarflughöfn skal vera kostur læknisþjónustu í sérstökum lækninga- og rannsóknarstofum, búnum nauðsynlegum tækjum. — Jafnframt því sem ráðherra löggildir sóttvarnarflughöfn, setur hann nánari reglur um sóttvarnarbúnað hennar. — **11. gr.** Fulltrúar utanríkisráðuneytisins erlendis skulu gera sér far um að fylgjast sem bezt með sóttarfari, hver í sínu umdæmi, og tilkynna ráðuneytinu tafarlaust, ef upp koma eða yfirvofandi má telja, að upp komi sóttir, sem sóttvarnarráðstöfunum er skylt að beita gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara. Sama gildir um hvers konar aðrar sóttir, ef þær gerast óvenjulega útbreiddar eða illkynja, eða ráðuneytið óskar sérstaklega fregna af þeim. Utanríkisráðuneytið tilkynnir tafarlaust ráðherra þeim, sem fer með heilbrigðismál, allar sóttarfarsfréttir. — Þegar vitað er af tilkynningu Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings, af fréttum frá fulltrúum utanríkisráðuneytisins erlendis samkvæmt ákvæðum 1. málsgr. þessarar greinar eða samkvæmt öðrum áreiðanlegum heimildum, að á sóttvarnarsvæði erlendis hafi orðið vart næmrar sóttar, er ráðherra heimilt að ákveða, að litið skuli á það svæði sem sýkt af þeirri sótt, sem um er að ræða. — Ef ekki hafa verið gerðar viðeigandi ráðstafanir til að hefta útbreiðslu sóttarinnar frá hinu sýkta sóttvarnarsvæði, er ráðherra heimilt að ákveða, að einnig skuli litið á aðliggjandi svæði sem sýkt svæði. — Ráðherra tilkynnir, hvenær aftur skuli litið á áður tilkynnt sýkt svæði sem ósýkt svæði.

V. kafli. — Almenn fyrirmæli. — 12. gr. Allar sóttvarnarráðstafanir samkvæmt ákvæðum laga þessara skal hefja, svo fljótt sem unnt er, og leiða til lykta án ónauðsynlegra tafa. — Áður en hafnar eru sérstakar sóttvarnarráðstafanir umfram læknisrannsókn og venjulegar rottueyðingaraðgerðir samkvæmt 8. gr., skal ætíð, þegar við verður komið, hafa samráð við landlækni, en ella tilkynna honum gerðar ráðstafanir svo fljótt sem tök eru á. — **13. gr.** Sótthreinsun, skordýra- og rottueyðingu og öðrum sóttvarnaraðgerðum skal haga þannig, að ekki hafi í för með sér a. ónauðsynleg óþægindi eða heilbrigðishættu fyrir hlutaðeigendur; b. skemmdir á skipi eða flugfari; c. eldhættu. — Við framkvæmd sóttvarnaraðgerða, er koma niður á farmi, farangri og öðrum munum, skal gæta ýtrustu varúðar, svo að ekki hljótist skemmdir af að óþörfu. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd sóttvarnaraðgerða samkvæmt ákvæðum laga þessara, þ. á m. um sótthreinsun skipa og flugfara, skordýraeyðingu í skipum og flugförum, sótthreinsun og eftir atvikum tortímingu dýra, farms, óhreins líns og annars, sem hætta er á, að valdið geti útbreiðslu næmrar sóttar. — Ef þess er krafizt af sóttvarnarnefnd, er sérhverju skipi og flugfari, sem sóttvarnarráðstöfunum er beitt gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara, skylt að aðstoða með áhöfnum sínum, eftir því sem tök eru á, við framkvæmd sóttvarnaraðgerðanna. — **14. gr.** Ef þess er krafizt, lætur sóttvarnarnefnd í té þeim, er farm flytur, ókeypis vottorð (sóttvarnarvottorð) um sóttvarnarráðstafanir, sem beitt hefur verið samkvæmt ákvæðum laga þessara gegn skipi eða flugfari, hver hluti skips eða flugfars hafi orðið fyrir aðgerðunum, í hverju þær hafi verið fólgnar og hver verið hafi ástæða til þeirra. Ef flugfar á í hlut og sé þess krafizt, skal skrá vottorð þetta á hið almenna afgreiðsluskírteini flugfarsins. — Ef þess er krafizt, lætur sóttvarnarnefnd enn fremur í té ókeypis vottorð a. ferðamanni, þar sem greindur sé komudagur hans til landsins, brottfarardagur hans úr landi og tekið fram, hverjum sóttvarnarráðstöfunum hafi verið beitt gegn honum og farangri hans; b. sendanda, móttakanda, þeim, er farm flytur, og umboðsmönnum hans um sóttvarnarráðstafanir, sem beitt hafi verið gegn farmi þeirra. — **15. gr.** Mann, sem er undir sóttvarnareftirliti samkvæmt ákvæðum laga þessara, er óheimilt að einangra, og skal hann vera frjáls ferða sinna að öðru leyti en því, að skylt er honum, sé þess krafizt, að sýna sig heilbrigðisyfirvöldum með tilteknu, reglulegu millibili, alla þá tíð sem hann er undir eftirliti. Enn fremur er heilbrigðisyfirvöldum heimilt að láta lækni rannsaka hlutaðeiganda og krefjast annarra upplýsinga um hann, sem nauðsynlegar kunna að vera til að leiða í ljós heilbrigðisástand hans, er máli skiptir. — Nú

óskar maður, sem er undir sóttvarnareftirliti, að fá að ferðast frá þeim stað, þar sem hann dvelst, til annars staðar hér á landi, og skal hann þá tilkynna það hlutaðeigandi heilbrigðisyfirvöldum, er gera heilbrigðisyfirvöldum á þeim stað, sem ferðinni er heitið til, viðvart um komu hlutaðeiganda. Jafnskjótt sem á staðinn er komið, skal hlutaðeigandi ganga fyrir heilbrigðisyfirvöld staðarins og undirgangast þar sóttvarnareftirlit samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar þessarar greinar. — Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd sóttvarnareftirlits samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. — **16. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að gera hverjar þær ráðstafanir, sem framkvæmanlegar eru til að koma í veg fyrir, að hafnir sóttmengist af mannasaur og öðrum úrgangi frá skipum. — **17. gr.** Flugförum, sem fljúga yfir íslenzkt land, er bannað að fleygja niður nokkru því, er borið getur með sér sóttnæmi næmra sótta. — **18. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um sóttvarnarráðstafanir gegn einstökum næmum sóttum, og skal þar m. a. kveðið á um, hver teljast skuli meðgöngutími hverrar slíkrar sóttar, er sóttvarnarráðstafanir samkvæmt lögum þessum ber að miða við. — Í reglum þessum má kveða á um, hvenær skip eða flugför skuli teljast sýkt af næmri sótt, grunuð um að vera sýkt og ósýkt. Enn fremur má í reglum þessum krefjast þess, eða heimila ráðherra, þegar sérstaklega stendur á, að krefjast þess, að menn, er koma til landsins frá tilteknum löndum eða landshlutum, leggi fram gild vottorð um ónæmisaðgerðir gegn tilteknum næmum sóttum, að viðlögðu sóttvarnareftirliti eða einangrun, ef ekki er fullnægt.

VI. kafli. — Sóttvarnarráðstafanir við för úr landi. — 19. gr. Þegar nauðsyn ber til að hindra, að næm sótt berist héðan til annarra landa, er ráðherra heimilt að skipa svo fyrir, að menn, sem ferðast úr landi, undirgangist læknisrannsókn fyrir brottför sína. Ákveða skal stað og stund slíkrar læknisrannsóknar með tilliti til tollskoðunar o. s. frv., þannig að sem minnstum töfum valdi. — Sóttvarnarnefnd skal gera allar ráðstafanir, sem með góðu móti eru framkvæmanlegar til að koma í veg fyrir: a. að maður, sem er sýktur eða grunaður, fari úr landi; b. að sóttnæmi næmra sótta eða dýr, sem kunn eru að því að vera eða geta verið smitberar slíkra sótta, berist eða sleppi út í skip eða flugför á leið til útlanda. — Þrátt fyrir ákvæði 2. málsgreinar þessarar greinar, er sóttvarnarnefnd heimilt að leyfa, að maður á millilandaferð, sem við komu sína til landsins hefur sætt sóttvarnareftirliti, haldi ferð sinni áfram. Haldi hann ferðinni áfram loftleiðis, skal sóttvarnarnefnd láta þess getið á hinu almenna afgreiðsluskírteini flugfarsins, að hann hafi sætt sóttvarnareftirliti.

VII. kafli. — Umleiðarferðir. — 20. gr. Ekki skal beita sóttvarnarráðstöfunum gegn skipum, sem leggja leið sína um landhelgi Íslands án þess að leita hér hafnar eða hafa á annan hátt samskipti við land eða landsmenn. — **21. gr.** Sóttvarnarnefnd eru óheimilar sóttvarnarráðstafanir aðrar en læknisrannsókn gegn farþegum og áhöfn a. skips, sem er ósýkt af næmri sótt, ef farþegar og áhöfn halda kyrru fyrir í skipinu, á meðan staðið er við; b. flugfars, sem er ósýkt af næmri sótt, ef farþegar og áhöfn halda kyrru fyrir í vistarveru flughafnar, sem sóttvarnarnefnd sér þeim fyrir, á meðan staðið er við.

VIII. kafli. — Sóttvarnarráðstafanir við komu til landsins. — 22. gr.[a]) Skip eða flugfar, sem kemur hér að landi, má ekki nema í neyðartilfelli hafa samskipti við land eða landsmenn, fyrr en sóttvarnarnefnd, eða sá, sem hún hefur veitt umboð til þess, hefur veitt skipinu eða flugfarinu leyfi til frjálsra samskipta. — Áður en tilkynnt hefur verið leyfi til frjálsra samskipta, má enginn án leyfis sóttvarnarnefndar ganga á land úr skipi eða flugfari, né nokkur úr landi fara út í skipið eða stíga upp í flugfarið. — Tollgæzlan annast tilkynningu frjálsra samskipta. — **23. gr.** Þegar skip kemur að landi, skal skipstjóri, og sé skipslæknir á skipi, þá einnig hann, skýra sóttvarnarnefnd eða þeim, sem kemur fram fyrir hennar hönd, frá heilbrigðisástandi í skipinu á leiðinni og við komu að landi. Þegar flugfar kemur að landi, skal flugfarsstjóri eða fulltrúi hans veita samsvarandi upplýsingar. Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um, hverra upplýsinga hér að lútandi skuli krafizt og á hvern hátt þær skuli látnar í té. Einnig er ráðherra heimilt að mæla fyrir um, á hvern hátt skip og flugför skuli gera viðvart um, að þau komi frá eða hafi haft samskipti við sýkt sóttvarnarsvæði, eða í skipinu eða flugfarinu sé eða hafi verið á leiðinni sjúkdómstilfelli, sem ætla megi næma sótt. — Ef skip eða flugfar telst ósýkt af næmri sótt, skal sem skjótast

a) II, 254, 304, 758, V, 954, VI, 601, XI, 229.

leyfa því frjáls samskipti, þó ekki fyrr en ráðrúm hefur gefizt til læknisrannsóknar, ef ástæða þykir til. Þegar við verður komið, skal útvarpa til skips eða flugfars, áður en að landi er komið, leyfi til frjálsra samskipta, enda telji sóttvarnarnefnd, samkvæmt fregnum, er henni hafa borizt frá skipinu eða flugfarinu, að fullvíst sé, að af komunni stafi ekki sú hætta, að til landsins berist næm sótt. — Ef skip eða flugfar telst sýkt eða grunað um að vera sýkt af næmri sótt, má ekki veita skipinu eða flugfarinu leyfi til frjálsra samskipta, fyrr en það hefur verið rannsakað af sóttvarnarlækni og síðan látið sæta sóttvarnarráðstöfunum af hendi sóttvarnarnefndar samkvæmt ákvæðum þessara laga. — **24. gr.** Ráðherra er heimilt að veita skipum og flugförum, er annast reglubundnar ferðir, undanþágu, að nokkru eða öllu leyti, frá ákvæðum 22. og 23. greinar. Sama gildir, þegar í hlut eiga hafnsögubátar, dráttarskip, fiskibátar og önnur smáför. — Ráðherra kveður og á um, hverja undanþágu frá sóttvarnarráðstöfunum unnt er að veita herskipum og herflugförum. — **25. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að láta fara fram læknisrannsókn á hverju skipi og flugfari, svo og hverjum manni, sem til landsins kemur frá útlöndum. — Um ákvarðanir varðandi aðrar sóttvarnarráðstafanir skal fara eftir því, hvernig á hefur staðið á leiðinni til landsins og hvernig á stendur að læknisrannsókn lokinni. — **26. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að ákveða, að maður, sem kemur til landsins með skipi eða flugfari og nefndin telur sýktan, skuli sæta einangrun. Ef þess er krafizt af réttum hlutaðeigendum, skal flytja slíkan mann úr skipi eða flugfari. — **27. gr.** Sóttvarnarnefnd er heimilt að hlutast til um, að grunaður maður, sem kemur til landsins frá sýktu sóttvarnarsvæði, sé tekinn undir sóttvarnareftirlit. Hlutaðeigandi er háður slíku eftirliti, unz liðinn er meðgöngutími þeirrar næmu sóttar, sem um er að ræða. — Nema stoð eigi í sérstökum fyrirmælum samkvæmt ákvæðum þessara laga, má einangrun ekki koma í stað sóttvarnareftirlits, ef ekki stendur svo á, að sóttvarnarnefnd hafi ríka ástæðu til að ætla, að um sérstaka sótthættu sé að ræða. — **28. gr.** Þegar nauðsynlegt telst til að hindra, að næm sótt berist til landsins og breiðist hér út, er ráðherra heimilt að mæla svo fyrir, að mönnum, sem til landsins koma, bjóðist að undirgangast viðeigandi ónæmisaðgerð, en sé því hafnað, má láta það varða sóttvarnareftirliti eða einangrun. — **29. gr.** Auk læknisrannsóknar er óheimilt að endurtaka sóttvarnaraðgerð, sem áður í sömu ferð hefur verið framkvæmd á annarri viðkomuhöfn eða flughöfn, nema a. eitthvert það sóttarfyrirbrigði hafi síðan gerzt í hlutaðeigandi skipi eða flugfari, sem réttlæti endurtekningu aðgerðarinnar; b. sóttvarnarnefnd telji tvímælalaust, að aðgerðin hafi verið óvirk. — **30. gr.** Skipi eða flugfari má af sóttvarnarástæðum ekki meina að leita sambands við nokkra höfn eða flughöfn. Ef höfnin eða flughöfnin hefur ekki skilyrði til að beita þeim sóttvarnarráðstöfunum, sem sóttvarnarnefnd telur nauðsynlegar, er heimilt að leggja fyrir skipið — eða flugfarið, ef því er það fært — að halda á eigin kostnað og ábyrgð til annarrar hafnar eða flughafnar, þar sem nauðsynlegum sóttvarnarráðstöfunum verður komið við, enda sé höfnin eða flughöfnin ekki óhaganlega úrleiðis. — **31. gr.** Ekki skal litið svo á, að flugfar komi frá sýktu sóttvarnarsvæði, einungis fyrir það, að það hafi á leið sinni yfir sýkt svæði leitað þar sóttvarnarflughafnar, enda sé hún ósýkt. — **32. gr.** Ekki skal litið svo á, að maður, sem ferðast í flugfari, er flogið hefur yfir sýkt sóttvarnarsvæði án þess að leita þar flughafnar, komi frá sýktu sóttvarnarsvæði, og ekki heldur, þó að flugfarið hafi leitað flughafnar á svæðinu, ef hlutaðeigandi hefur sætt viðeigandi sóttvarnarráðstöfunum á staðnum til tryggingar því, að hann smitist ekki. — **33. gr.** Skip eða flugfar, sem leitað hefur hafnar eða flughafnar og færist undan að sæta sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara, á rétt á að halda ferð sinni áfram, en þá tafarlaust og er óheimilt að hafa samskipti við nokkra aðra höfn eða flughöfn hér á landi. Slíkt skip eða flugfar á þó rétt á, ef gætt er varúðarráðstafana, sem sóttvarnarnefnd segir fyrir um, að birgja sig hér að eldsneyti, vatni og vistum. — **34. gr.** Ef skip strandar eða flugfar nauðlendir, er sóttvarnarnefnd heimilt að krefjast þess, að gætt sé sanngjarnlegra varúðarráðstafana, en aldrei um fram það, sem samrýmist ákvæðum laga þessara.

IX. kafli. — Sóttvarnarráðstafanir gegn farmi, farangri og pósti. — 35. gr. Því aðeins má láta farm skips eða flugfars sæta sóttvarnaraðgerðum, að sóttvarnarnefnd hafi gilda ástæðu til að ætla, að hann sé mengaður sóttnæmi næmrar sóttar eða líklegur til að valda útbreiðslu slíkrar sóttar. — Um-

1954 Nr. 34 12. apríl

leiðarfarm, annan en lifandi dýr — enda sé farminum ekki umhlaðið hér — má ekki láta sæta sóttvarnaraðgerðum, og ekki má kyrrsetja hann á neinni höfn eða flughöfn, nema ráðherra hafi mælt sérstaklega fyrir um sóttvarnarráðstafanir gegn þess háttar farmi. — **36. gr.** Ekki má láta farangur sæta öðrum sóttvarnaraðgerðum en sótthreinsun og skordýraeyðingu og þessum aðgerðum því aðeins, að sá, er hann hefur meðferðis, sé sýktur eða grunaður, eða farmurinn mengaður sóttnæmi næmrar sóttar eða í honum séu skordýr, sem eru eða geta verið smitberar slíkrar sóttar. — **37. gr.** Póst, blöð, bækur og annað prentað mál má ekki láta sæta sóttvarnaraðgerðum. Þó getur ráðherra mælt fyrir um sérstakar sóttvarnaraðgerðir gegn póstbögglum, ef rík ástæða er til að ætla, að innihald þeirra sé mengað sóttnæmi næmrar sóttar eða það sé líklegt til að valda útbreiðslu slíkrar sóttar.

X. kafli. — Ýmisleg ákvæði. — 38. gr. Ráðherra er heimilt að semja fyrir Íslands hönd við eitt eða fleiri lönd um gagnkvæmar tilslakanir á sóttvarnarráðstöfunum, sem fjallað er um í lögum þessum. — **39. gr.** Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um flutning líka inn í landið og úr landi, svo og um flutning slíkra líka á milli staða hér á landi. — **40. gr.** Hinum reglulegu sóttvarnarlæknum ber þóknun samkvæmt gjaldskrá héraðslækna fyrir sóttvarnarlæknisstörf, sem mælt er fyrir um í lögum þessum. Ef tilkallaðir eða skipaðir eru sóttvarnarlæknar aðrir en héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir), ber þeim fyrir sóttvarnarlæknisstörf sín þóknun samkv. gjaldskrá annarra lækna en héraðslækna. — **41. gr.** Ríkissjóður ber kostnað af sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara með þeim undantekningum, er greinir hér á eftir. Um umræddar greiðslur fer eftir reglum og gjaldskrá, er ráðherra setur. a. Erlent skip, er stundar fiskveiðar eða aðrar veiðar hér við land eða á nálægum höfum og leitar hér hafnar í sambandi við veiðarnar, greiðir allan kostnað af sóttvarnarráðstöfunum gegn því; b. skip eða flugfar greiðir kostnað af rannsókn á rottugangi og rottueyðingu, sem um er fjallað í 8. gr.; c. skip eða flugfar greiðir kostnað af sóttvarnarráðstöfunum þeim, sem um er fjallað í 33. gr.; d. skip eða flugfar, sem leitar hér hafnar eða flughafnar eingöngu til að setja á land sjúklinga eða lík, greiðir kostnað af sóttvarnarráðstöfunum gegn því, nema í hlut eigi skip, sem um ræðir undir staflið a. þessarar greinar, ber þó ríkissjóður kostnað af læknisrannsókn og frekari rannsóknum, sem nauðsynlegar eru til að leiða í ljós heilbrigðisástand farþega eða áhafnar; e. hlutaðeigandi skip eða flugfar greiðir kostnað af sjúkrahúsvist, aðhlynningu og lækningu sjúklings, sem sóttvarnarráðstöfunum er beitt gegn, að svo miklu leyti sem honum er sjúkrahúsvistin, aðhlynningin og lækningin nauðsynleg vegna sjúkdóms síns og engu síður, þó að honum sé ráðstafað á sjúkrahúsið jafnframt til einangrunar; hér til telst og kostnaður af útför sjúklingsins, ef til kemur; f. kostnaður af sóttvarnarráðstöfunum gegn strönduðu skipi greiðist af andvirði strandgóss; g. kostnað, sem leiðir af því, að maður fer í banni laga þessara út í skip eða stígur upp í flugfar, greiðir hlutaðeigandi, og er greiðslan lögtakskræf; h. um kostnað af einangrun hjúkrunarliðs og annarra, sem haft hafa samskipti við sjúkling, er einangraður hefur verið samkvæmt ákvæðum laga þessara, fer, að svo miklu leyti sem kostnaðurinn hefur til fallið, eftir að sjúklingurinn er látinn eða hefur verið leystur úr einangrun, sem um kostnað af farsóttarvörnum innanlands. — **42. gr.** Ríkissjóður greiðir ekki skaðabætur vegna tjóns, er leiða kann af sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara. — **43. gr.** Brot gegn fyrirmælum laga þessara eða reglugerða og auglýsinga, sem birtar kunna að verða samkvæmt ákvæðum þeirra, varða sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum. Mál skulu rekin að hætti opinberra mála. Þegar sýnt þykir, að brot varða ekki þyngri viðurlögum en sektum, er sóttvarnarnefnd heimilt að taka boði hins brotlega um staðgreiðslu sektar gegn því að sleppa við málshöfðun. — Varningur, sem reynt er að flytja inn í landið eða fluttur hefur verið inn í landið í banni laga þessara, skal, að svo miklu leyti sem honum er ekki tortímt, gerður upptækur ríkissjóði til tekna. Sektir, sem menn hafa verið dæmdir til að greiða eða sætzt hefur verið á samkvæmt ákvæðum fyrri málsgreinar þessarar greinar, renna í ríkissjóð. — **44. gr.** Lög þessi skal birta á íslenzku og ensku. — **45. gr.** . . . — Jafnframt því, sem lög þessi[1]) falla úr gildi, fellur niður innheimta gjalda í sóttvarnarsjóð, sem eftirleiðis skal hafa það hlutverk að standa straum af kostnaði af rannsóknum varðandi farsóttir og sóttvarnarmál. Sjóður-

1) L. nr. 65, 19. júní 1933, sbr. l. nr. 26, 17. júní 1941.

1954 Nr. 34 12. apríl

inn skal vera í vörzlum landlæknis undir yfirstjórn ráðherra, sem fer með heilbrigðismál, og eru allar greiðslur úr sjóðnum háðar samþykki ráðherra. — Sóttvarnarhús ríkisins skal selja og andvirði þess renna í sóttvarnarsjóð.

1920 Nr. 8 18. maí

Lög um heimild handa ríkisstjórninni til að banna flutning til landsins á varningi, sem stjórnin telur stafa sýkingarhættu af.

1. gr. Ríkisstjórninni heimilast að banna flutning til landsins á brúkuðum fatnaði, líni og sængurfatnaði, dulum, brúkuðu vatti, hnökraull, pappírsafklippum, hári, húðum og öðrum þeim varningi, er stjórnin telur stafa sýkingarhættu af. — **2. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum frá 50—5000 krónum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

1950 Nr. 36 27. apríl

Lög um ónæmisaðgerðir.

1. gr. Ónæmisaðgerðir, sem lög þessi taka til, eru bólusetning gegn 1. bólusótt (kúabólusetning), 2. barnaveiki, 3. taugaveiki, 4. kikhósta, 5. berklaveiki, 6. öðrum sóttum, er til greina koma hér á landi, ef virk ónæmisaðgerð gegn þeim verður kunn, 7. enn öðrum sóttum, þegar sérstaklega stendur á, einkum í sambandi við ferðir manna úr landi. — **2. gr.** Í Reykjavík og annars staðar, þar sem heilsuverndarstöðvar hafa með höndum almennt eftirlit með ungbörnum, skal í sambandi við framkvæmd eftirlitsins kúabólusetja (frumbólusetja) hvert barn í umsjá stöðvarinnar, eftir að það er orðið misserisgamalt, en áður en það er ársgamalt. — Nú verður kúabólusetningu barns samkvæmt þessari grein ekki komið við í tæka tíð vegna sjúkleika barnsins eða annars, og skal þá heilsuverndarstöðin annast kúabólusetningu þess jafnskjótt sem því verður við komið. — **3. gr.** Þar, sem ekki er heilsuverndarstöð, sem hefur með höndum ungbarnaeftirlit, skulu foreldrar og aðrir forsjármenn ungbarna eiga kost á að gera ráðstafanir til að fá þau kúabólusett (frumbólusett), eftir að þau eru orðin misserisgömul, enda gera sér far um að fá því lokið, áður en þau eru tveggja ára. — Kúabólusetningu samkvæmt þessari grein annast heilsuverndarstöðvar, þar sem þær eru, en ella héraðslæknar. Þegar sérstaklega stendur á, er þó héraðslækni heimilt að fela ljósmóður eða öðrum hæfum bólusetjara að annast þessa kúabólusetningu í sínu umboði. — **4. gr.** Nú er barn komið á skólaaldur og hefur ekki verið kúabólusett samkvæmt 2. og 3. gr., og skal þá skólalæknir (héraðslæknir), jafnframt því sem skólaskoðun er framkvæmd, gera ráðstafanir til þess, að barnið verði kúabólusett (frumbólusett) þegar á fyrsta skólaári, en ef því verður ekki við komið, þá svo fljótt sem við verður komið. — Kúabólusetningu samkvæmt þessari grein annast heilsuverndarstöðvar, þar sem þær eru, en ella skólalæknir (héraðslæknir) sjálfur, jafnframt því sem skólaskoðun er framkvæmd, eða skólahjúkrunarkona undir eftirliti hans, ef hennar er völ. — **5. gr.** Skólalæknir (héraðslæknir) skal gera ráðstafanir til þess, að sérhvert skólabarn sé kúabólusett á ný (endurbólusett), eftir að það er orðið fullra 10 ára, en áður en það er 13 ára. — Um framkvæmd kúabólusetningar samkvæmt þessari grein fer á sama hátt sem um framkvæmd kúabólusetningar samkvæmt 4. gr. — **6. gr.** Nú ferst kúabólusetning samkvæmt 5. gr. fyrir, og skal þá barn það eða unglingur, er í hlut á, eiga kost á kúabólusetningu (endurbólusetningu) á heilsuverndarstöð, þar sem hún er, en ella hjá héraðslækni. — **7. gr.** Almenningi skal gera kost ónæmisaðgerða samkvæmt 1. gr., 2. og 5. tölulið, svo og eftir því sem þörf kann að krefja samkvæmt 3., 4., 6. og 7. tölulið, samkvæmt hinum síðast nefnda tölulið þó aðeins að svo miklu leyti sem við verður komið. — Ónæmisaðgerðir samkvæmt þessari grein annast heilsuverndarstöðvar, þar sem þær eru, en ella héraðslæknar. — **8. gr.** Þegar ætla má, að sérstakar starfsstéttir eigi öðrum fremur á hættu að sýkjast af hættulegri sótt (svo sem farmenn á sjó eða í lofti, læknar, hjúkrunarfólk, sóttgæzlumenn o. s. frv.), er héraðslækni heimilt í samráði við landlækni að gera ráðstafanir til þess, að fólk úr þeim stéttum verði bólusett gegn þeirri sótt, sem um að ræða. Meðal annars kemur hér til greina kúabólusetning um fram það, sem fyrir er mælt í 2.—6. grein. — Þegar mikil sótthætta er yfirvofandi, er ráðherra heimilt að fyrirskipa almenna bólusetningu gegn þeirri sótt, sem um er að ræða, og láta ná til tiltekinna svæða, eða landsins í heild, ef þurfa þykir. — **9. gr.** Heilsuverndarstöðvar og héraðslæknar ákveða í samráði við landlækni og gera almenningi nægilega kunnugt, hvernig framkvæmdum ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum skuli hagað, svo að almenningur eigi hæfilega greiðan

aðgang að þeim, eftir því, sem til hagar á hverjum stað, og hafi þeirra sem fyllst not. — Berklayfirlæknir hefur yfirstjórn bólusetningar gegn berklaveiki og segir fyrir um framkvæmd hennar. — **10. gr.** Nú kemur í ljós, að bóluefni, sem notað hefur verið til ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum, hefur verið óvirkt, og skal þá sú ónæmisaðgerð metin ógerð, og sé um ónæmisaðgerð að ræða, sem skylt er að undirgangast, skal hún endurtekin með virku bóluefni, svo fljótt sem við verður komið. — Ef vitað er, að kúabóla hefur ekki komið út, og óvirku bóluefni þó ekki um að kenna, skal endurtaka kúabólusetningu (frumbólusetningu, endurbólusetningu), eftir því sem við verður komið, og frumbólusetningu tvisvar, ef á sama hátt fer í annað sinn. — **11. gr.** Við framkvæmd ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum skal þess gætt að þyrpa fólki sem allra minnst saman til aðgerðanna. — **12. gr.** Landlæknir gerir úr garði og lætur heilsuverndarstöðvum og héraðslæknum í té sérstakar skírteinibækur, ónæmiskírteini. Skal sérhver sá, er leitar ónæmisaðgerðar hjá þessum aðilum, hafa slíka skírteinibók í höndum, varðveita hana trúlega og láta skrá í hana allar ónæmisaðgerðir, er hann undirgengst samkvæmt lögum þessum. — **13. gr.** Ekki má staðfesta barn, né gefa saman hjón, nema ónæmiskírteini hlutaðeigandi beri með sér, að hann hafi verið kúabólusettur samkvæmt ákvæðum laga þessara. Sömu skilyrðum skal og háð, að fólk fái inngöngu í framhaldsskóla og aðra skóla en barnaskóla. Setja mega skólar, einkum heimavistarskólar, ríkari inngönguskilyrði, að því er varðar ónæmisaðgerðir. — Ekki má ráða hjúkrunarkonur, hjúkrunarnema eða þjónustufólk sjúklinga að berklahælum eða öðrum stofnunum, þar sem vistaðir eru berklasjúklingar, nema það svari jákvætt við berklapróf, ella undirgangist berklabólusetningu, áður en það hefur vistina. Sama gildir um læknanema, er nám stunda við slíkar stofnanir. — **14. gr.** Heilsuverndarstöðvar og héraðslæknar skulu skrá í bækur sínar eða spjaldskrá þá, er þeir gera á ónæmisaðgerðir samkvæmt lögum þessum, enda vera við því búnir að gefa vottorð þar að lútandi, ef á þarf að halda, svo sem ef ónæmiskírteini glatast. Kúabólusetningar og aðrar ónæmisaðgerðir skólalækna (héraðslækna) í barnaskólum skal þó skrá í nemendaskrá hlutaðeigandi skóla. — **15. gr.** Héraðslæknar skulu í ársskýrslu sinni á þar til gerðu eyðublaði, er landlæknir lætur í té, gera skýrslu um ónæmisaðgerðir þær, sem framkvæmdar hafa verið í héraði þeirra á árinu samkvæmt lögum þessum. Skal skýrslan bera með sér, gegn hverjum sóttum hefur verið bólusett, og hversu margir gegn hverri sótt. — **16. gr.** Lyfjaverzlun ríkisins annast útvegun bóluefnis til ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum. Kostnaður af öflun kúabóluefnis og annars bóluefnis til ónæmisaðgerða, sem framkvæmdar eru á opinberan kostnað samkvæmt 17. gr., greiðist úr ríkissjóði. — **17. gr.** Kostnað af framkvæmd kúabólusetningar svo og bólusetningar gegn barnaveiki og berklaveiki af hendi heilsuverndarstöðva samkvæmt lögum þessum skal telja með kostnaði af rekstri stöðvanna. — Kostnað af framkvæmd almennrar berklabólusetningar utan heilsuverndarstöðva, en á vegum berklayfirlæknis, skal greiða af berklavarnafé. — Skólalæknum (héraðslæknum), sem hafa umsjón með eða annast kúabólusetningu í barnaskólum jafnframt skólaeftirliti samkvæmt 4. eða 5. gr., ber ekki fyrir það aukreitis þóknun. — Nú framkvæmir héraðslæknir, þar sem ekki er heilsuverndarstöð, kúabólusetningu samkvæmt 3. eða 6. gr., og ekki er til að dreifa vanrækslu þeirra, sem kúabólusetningarinnar leita, og greiðist þá kostnaðurinn af aðgerðinni úr ríkissjóði samkvæmt gjaldskrá héraðslækna. — Kostnaður af framkvæmd fyrirskipaðra ónæmisaðgerða samkvæmt 8. gr. greiðist úr ríkissjóði samkvæmt gjaldskrá héraðslækna eða samkvæmt samningi við heilsuverndarstöðvar og héraðslækna, eftir því, sem henta þykir. — Kostnað af framkvæmd annarra ónæmisaðgerða samkvæmt lögum þessum greiða hlutaðeigendur sjálfir samkvæmt gjaldskrá héraðslækna, að svo miklu leyti sem sjúkrasamlög taka ekki á sig kostnaðinn. — **18. gr.** Heimilt er ráðherra að setja reglugerð, þar sem kveðið er nánar á um einstök atriði varðandi framkvæmd laga þessara, þ. á m. um tilhögun hinna einstöku ónæmisaðgerða.[1]) — **19. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara, þar á meðal vanræksla að leita ónæmisaðgerðar, sem skylt er að undirgangast, varða sektum, 100—10000 krónum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — **20. gr.** Lög þessi ganga í gildi 1. janúar 1951, þó ekki ákvæði 13. gr. um ónæmiskírteini fyrr en jafnóðum sem lögin koma til framkvæmda,

1) Rgj. nr. 117, 22. okt. 1902, rgj. nr. 51, 1. maí 1919.

1950 Nr. 36 27. apríl og gilda þá fyrst um sinn bóluvottorð samkvæmt fyrri bólusetningarlögum.

1939 Nr. 66 31. des. **Berklavarnalög.**

1. gr. Ákvæði laga þessara ná til allra tegunda berklaveiki, nema annað sé tekið fram. Með berklaveiki er átt við berklaveiki í mönnum, virka og óvirka, án tillits til þess, hvar hún er í líkamanum og hvort um er að ræða smitandi berklaveiki eða eigi. *Virk berklaveiki* er berklaveiki, sem gerir um sig í líkama sjúklings þannig, að sjálf berklaskemmdin ágerist eða veldur almennum sjúkdómseinkennum. Smitandi lungnaberklar og hverskonar berklaskemmdir með útferð teljast virk berklaveiki. Berklasjúklingar, sem loftbrjóstaðgerðir eru viðhafðar við, teljast og hafa virka berklaveiki. *Óvirk berklaveiki* er berklaveiki, sem ekki er virk. *Smitandi berklaveiki* er berklaveiki á því stigi, að gera má ráð fyrir, að hinir sýktu geti smitað frá sér. *Eftirstöðvar* eftir berklaveiki, sem auðsjáanlega er algerlega um garð gengin, teljast ekki berklaveiki. — **2. gr.** Tilgangur laga þessara er að reisa skorður við útbreiðslu berklaveiki hér á landi, með því að stuðla að því: 1. að gerðar verði ráðstafanir til varnar því, að heilbrigt fólk sýkist af berklaveiki, bæði með einangrun smitandi berklasjúklinga og öðrum beinum sóttvarnarráðstöfunum, svo og til eflingar hverju því, er miðar til að auka viðnámsþrótt almennings gegn veikinni, 2. að haldið verði uppi um land allt skipulagsbundinni leit að berklasýktu fólki, 3. að berklaveiku fólki verði veitt sem skjótust og öruggust læknishjálp, 4. að haft verði eftirlit með því og að því stutt, að fólk, sem verið hefur berklaveikt, en náð bata, búi við þau kjör, að sem minnst hætta sé á, að það veikist á ný. — **3. gr.** Yfirstjórn berklavarnastarfseminnar er í höndum ráðherra þess, sem fer með stjórn heilbrigðismála, enda nýtur hann í því efni ráða landlæknis. Framkvæmdarstjórn berklavarnanna skal falin sérfróðum berklalækni, berklayfirlækni landsins. Laun hans skulu ákveðin af ráðherra, unz þau verða ákveðin í launalögum.[1]) — Gert er ráð fyrir, að hæfilega margar heilsuverndarstöðvar, sem starfræktar eru af bæjar- og sveitarfélögum, sjúkrasamlögum eða öðrum almennum félagsskap, sem til þess er metinn gildur, njóti styrks úr ríkissjóði, eftir því sem ákveðið verður í fjárlögum, enda annist þær berklavarnastarfsemi eftir reglum, sem ráðherra setur með ráði berklayfirlæknis í samræmi við ákvæði þessara laga, og hlíti stöðvarnar að því leyti yfirumsjón berklayfirlæknis. Þar sem talað er um heilsuverndarstöðvar í lögum þessum, er aðeins átt við heilsuverndarstöðvar, sem starfa samkvæmt þessum reglum.[1]) — Ráðherra er og heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að setja reglur um aukna berklavarnastarfsemi héraðslækna í héruðum, þar sem sérstakar heilsuverndarstöðvar eru ekki starfræktar, enda sé veittur til þess styrkur í fjárlögum. — **4. gr.** Nú rannsakar læknir sjúkling og telur hann berklaveikan, og skal hann þá senda héraðslækni tafarlaust eða eigi síðar en innan viku tilkynningu um sjúklinginn, ef hann hefur eigi tilkynnt hann áður eða ef ætla má, að hann sé eigi skráður eða eigi talinn berklaveikur í berklabók héraðsins. Ef heilsuverndarstöð starfar í héraði, skulu læknar senda tilkynningar sínar um berklasjúklinga þangað, en heilsuverndarstöð sendir þær áfram til héraðslæknis. Ef um utanhéraðssjúkling er að ræða, ber héraðslækni að senda tilkynninguna héraðslækni sjúklingsins eða heilsuverndarstöð í héraði hans. — Tilkynningar þessar skal rita á sérstök eyðublöð, sem landlæknir lætur héraðslæknum í té og héraðslæknar öðrum læknum, og skal greina nafn, aldur, atvinnu og heimili sjúklings. Enn fremur sem nákvæmasta sjúkdómsgreiningu og ráðstafanir þær, er gerðar hafa verið um sjúklinginn. — Lækni við sjúkrahús eða aðrar stofnanir, sem berklaveikur sjúklingur útskrifast frá eða deyr í, ber tafarlaust að tilkynna það héraðslækni héraðsins (heilsuverndarstöð). Sama skylda hvílir á lækni, er stundað hefur berklasjúkling utan sjúkrahúss eða annarrar stofnunar, ef sjúklingurinn flyzt burtu í annað hérað eða deyr, og eins þó að aðaldánarorsök sé önnur en berklaveiki. Ber síðan héraðslækni (heilsuverndarstöð) að tilkynna flutninginn eða mannslátið héraðslækni sjúklingsins eða heilsuverndarstöð í héraði hans. Nær þetta einnig til lækna, sem gefa út dánarvottorð fyrir berklaveikan sjúkling, þó að þeir hafi ekki stundað hann í banalegunni. Héraðslæknir, sem lætur frá sér dánarskýrslur, þar sem talin eru mannslát berklaveikra, skal á sama hátt tilkynna þau þeirra mannsláta, sem honum er ekki kunnugt um, að áð-

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.

1) Sbr. l. nr. 44, 18. maí 1955.

1939 Nr. 66 31. des.

ur hafi verið tilkynnt. — **5. gr.** Héraðslæknar skulu skrá alla berklaveika, sem vitað er um í héraði þeirra, í sérstaka bók (berklabók), er landlæknir lætur héraðslæknum í té. Þar sem heilsuverndarstöð starfar í héraði, annast hún þessa skrásetningu undir eftirliti héraðslæknis. Héraðslæknar skulu senda landlækni með ársskýrslum sínum útdrátt úr framangreindri bók, ritaðan á eyðublöð, er landlæknir lætur þeim í té. Á heilsuverndarstöð skal haldin spjaldskrá yfir alla berklaveika, er leita stöðvarinnar, eða stöðin hefur einhver afskipti af. Við skrásetning skal meðal annars leggja áherzlu á að greina sundur eftir föngum virka og óvirka berklaveiki. — **6. gr.** Hafi læknir ástæðu til að ætla, að sjúklingur sé haldinn berklaveiki, skal hann svo fljótt sem auðið er gera ráðstafanir til þess að fá úr því skorið, hvort um berklaveiki sé að ræða, og tilkynna það þá tafarlaust héraðslækni (heilsuverndarstöð), sbr. 4. gr. — Læknar eru skyldir að gefa berklaveikum sjúklingum, er þeir rannsaka, leiðbeiningar um, hverrar varúðar þurfi að gæta, til þess að veikin berist ekki á aðra, og bryna fyrir þeim nauðsyn fyllstu nákvæmni í því efni. — Héraðslæknir (heilsuverndarstöð) skal hafa vakandi auga á, að allar rannsóknir, sem nauðsynlegt er að framkvæma í umhverfi berklaveiks manns, til þess að hindra útbreiðslu veikinnar, verði framkvæmdar, og að öllum settum fyrirmælum þar að lútandi sé hlýtt. Ef nauðsynlegt þykir, skal leita fulltingis lögreglustjóra til þess að framkvæma rannsóknir á slíkum heimilum eða öðrum stöðum, þar sem grunsamlegt þykir, að um smitandi berklaveiki sé að ræða. Má lögreglustjóri fella úrskurð um, að rannsókn fari fram á einstökum mönnum og heimilum, sem skorazt hafa undan að ganga undir slíka rannsókn. — **7. gr.** Fari hinn berklaveiki, aðstandendur hans eða aðrir, sem hann umgengst, eigi eftir reglum þeim, er læknir hefur sett til að koma í veg fyrir útbreiðslu veikinnar, er lækni, heilsuverndarstöð eða öðrum, sem um það er kunnugt, skylt að tilkynna það héraðslækni, sem, ef þörf er, leitar fulltingis lögreglustjóra. Lögreglustjóri getur, að fenginni umsögn berklayfirlæknis, úrskurðað hinn berklaveika í sjúkrahús. Nú óhlýðnast sjúklingurinn úrskurðinum, og er lögreglustjóra þá heimilt að annast flutning sjúklingsins þangað á kostnað hans. Slíkan sjúkling má eigi útskrifa frá sjúkrahúsinu, nema læknir sjúkrahússins og héraðslæknir votti fyrir hlutaðeigandi lögreglustjóra, að af honum stafi engin smithætta lengur, eða að full ástæða sé til að ætla, að hann muni gæta allrar varúðar og fylgja öllum settum reglum til að koma í veg fyrir útbreiðslu veikinnar, og fellir þá lögreglustjóri niður hinn fyrra úrskurð. — Ráðherra getur úrskurðað, að menn, sem lagðir eru á sjúkrahús samkv. þessari grein, liggi á þar til gerðu sjúkrahúsi eða sjúkradeild, eða skuli hlíta sérstakri gæzlu á almennu heilsuhæli eða sjúkrahúsi. — **8. gr.** Í mjólkurbúðum, mjólkursölustöðum, brauðgerðarhúsum, matsöluhúsum, farþegaskipum eða á öðrum tilsvarandi stöðum mega eigi starfa aðrir en þeir, sem með vottorði héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar) hafa sýnt, að þeir séu eigi haldnir smitandi berklaveiki. Læknisvottorð þetta má eigi vera eldra en mánaðargamalt, er viðkomandi tekur til starfa, og ber að endurnýja það á 12 mánaða fresti. Skulu forstöðumenn þeirra stofnana, er hér um ræðir, bera ábyrgð á, að ákvæðum þessum sé framfylgt. Komi upp grunur um, að maður, sem við slík störf fæst, hafi sýkzt af smitandi berklaveiki, eftir að læknisrannsókn fór fram, ber að tilkynna slíkt hlutaðeigandi héraðslækni (heilsuverndarstöð), sem krefst þá rannsóknar á viðkomanda, sbr. 6. gr. — Eigi má selja mjólk frá heimili, ef sjúklingur með smitandi berklaveiki fæst þar við gripahirðingu, mjaltir eða aðra meðferð mjólkur, og aldrei má selja mjólk frá heimili, þar sem smitandi berklasjúklingur dvelur, nema með leyfi héraðslæknis. Fái læknir, húsráðandi eða aðrir vitneskju um, að maður, sem annast afgreiðslu á matvörum og neyzluvörum, einkum mjólk og mjólkurafurðum, fiski, kjöti, brauði, grænmeti, ávöxtum og sælgætisvörum, kunni að vera með smitandi berklaveiki, ber þegar í stað að tilkynna það héraðslækni (heilsuverndarstöð), sem krefst rannsóknar á honum, sbr. 6. gr. — **9. gr.** Enginn, sem hefur smitandi berklaveiki, má fást við kennslu í skólum, heimiliskennslu né einkakennslu. — Engan nemanda með smitandi berklaveiki má taka í skóla, til kennslu á heimili eða til einkakennslu. — Engan, sem hefur smitandi berklaveiki, má ráða sem starfsmann við skóla. — Engan nemanda má taka til kennslu á heimili, þar sem sjúklingur með smitandi berklaveiki dvelur. — Skal leggja fram læknisvottorð hér að lútandi, eigi eldri en mánaðargömul, og endurnýist þau eigi sjaldnar en

á 12 mánaða fresti. Skulu skólanefndir (húsráðendur) bera ábyrgð á, að ákvæði þessu sé framfylgt. — Enginn má halda einkaskóla, nema hann hafi til þess skriflegt leyfi lögreglustjóra, og skal það leyfi eigi veitt, nema héraðslæknir telji húsnæði og aðbúnað fullnægja heilbrigðiskröfum, enda liggi fyrir tilskilin læknisvottorð um, að hvorki kennari eða aðrir á heimilinu né neinn nemendanna séu haldnir smitandi berklaveiki. — Hafi skólalæknir, annar læknir eða einhver annar ástæðu til að ætla, að nemandi, kennari, starfsmaður eða heimilismaður við skóla eða á kennslustað gangi með smitandi berklaveiki, ber honum að tilkynna það hlutaðeigandi skólastjóra (kennara eða húsráðanda), sem ber ábyrgð á, að viðkomandi láti lækni rannsaka sig þegar í stað. — Verði rannsóknin ekki komið við þegar í stað, skal hinn grunaði leggja niður nám sitt eða starf, unz rannsókn hefur farið fram. Reynist hinn rannsakaði hafa smitandi berklaveiki, skal hann hverfa frá skólanum (heimilinu) þegar í stað. Sanni hann síðar með vottorði héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar), að engin smithætta stafi af honum lengur, getur hann aftur fengið aðgang að skólanum. — Ef kennari við skóla, jafnt einkaskóla sem opinbera skóla, er sjúkur eða sýkist af smitandi berklaveiki, getur ráðherra með ráði berklayfirlæknis fyrirskipað, að hann víki úr stöðu sinni. Þeir kennarar, sem eru opinberir starfsmenn, en verða að láta af kennslu sakir berklaveiki samkvæmt síðastgreindu ákvæði, skulu í 2 ár fá sem biðlaun ⅔ hluta launa þeirra, er þeir nutu, þegar þeir létu af kennslu. Biðlaun þessi greiðast af sömu aðiljum og í sömu hlutföllum og hin fyrri laun. — Ráðherra setur, með ráði berklayfirlæknis og fræðslumálastjóra, reglur um fræðslu berklaveikra barna til fullnægingar kröfum fræðslulaga, svo og um kennslu annarra berklaveikra. — **10. gr.** Um sérhverja aðra opinbera stofnun eða einkastofnun en um getur í 8. og 9. gr., sem vistar börn eða unglinga til gæzlu eða uppeldis (barnahæli, dagheimili fyrir börn o. s. frv.), gilda að öllu leyti sömu reglur og settar eru í 9. gr. um skóla til varnar gegn útbreiðslu berklaveiki þar. — Um sjúkrahús, elliheimili, fangelsi o. s. frv. fer samkvæmt ákvæðum 15. gr. — **11. gr.** Á heimili, þar sem er smitandi berklaveiki, má eigi ráða hjú né annað starfsfólk né taka fólk til dvalar um lengri eða skemmri tíma án þess að láta þess sérstaklega getið við hlutaðeigandi, að smitandi berklaveiki sé á heimilinu. Sama gildir um ráðningu fólks til starfa á vinnustað, þar sem maður með smitandi berklaveiki er starfandi. — **12. gr.** Enginn, sem haldinn er smitandi berklaveiki, má taka að sér að gæta barna. — Kona með smitandi berklaveiki má eigi hafa barn á brjósti. — Hafi einhver ástæðu til að ætla, að barnfóstra eða kona, sem hefur barn á brjósti, sé haldin smitandi berklaveiki, ber honum þegar í stað að tilkynna það lækni, sem gerir ráðstafanir samkvæmt fyrirmælum 6. greinar. — **13. gr.** Ekki má vista barn til fósturs eða langdvalar á heimili, nema borið sé undir héraðslækni (heilsuverndarstöð), og ekki sé ástæða til að ætla, að smitandi berklaveiki sé á heimilinu. — Enginn má taka berklaveikt barn, sem smithætta getur stafað af, til fósturs eða dvalar, ef á heimilinu eru börn eða unglingar, sem ekki eru berklaveik, eða aðrir, sem sérstök ástæða er til að ætla, að séu næmir fyrir berklaveiki. — Gilda þessi ákvæði jafnt um börn þau, sem bæjar- eða sveitarstjórnir ráðstafa og einstakir menn. — Nú kemur smitandi berklaveiki upp á heimili, þar sem bæjar- eða sveitarstjórnir hafa ráðstafað börnum til fósturs eða dvalar, og skal þá gera annað tveggja, flytja barnið eða sjúklinginn burt af heimilinu. Sýkist barnið sjálft af smitandi berklaveiki á heimili, þar sem eru börn og unglingar, sem eigi eru berklaveik, eða aðrir, sem sérstök ástæða er til að ætla, að séu næmir fyrir berklaveiki, skal það tafarlaust tekið af heimilinu. — Barnaverndarnefndum ber skylda til að hafa sérstakt eftirlit með því, að framfylgt sé fyrirmælum þessarar greinar, og leita til þess aðstoðar hlutaðeigandi héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar). — Börn nefnast í lögum þessum allir, sem eru innan 16 ára aldurs. — **14. gr.** Enginn, sem hefur smitandi berklaveiki, má stunda ljósmóður- eða hjúkrunarstörf. Ljósmæður og hjúkrunarkonur skulu, þegar þær eru skipaðar eða ráðnar til starfa, leggja fram vottorð héraðslæknis (heilsuverndarstöðvar), eigi eldra en mánaðar gamalt, um, að þær séu eigi haldnar smitandi berklaveiki. Héraðslæknar skulu líta vandlega eftir heilsufari starfandi ljósmæðra og hjúkrunarkvenna í héruðum sínum með tilliti til berklaveiki. Sama skylda hvílir á sjúkrahúslæknum varðandi hjúkrunarkonur og ljósmæður, er starfa við sjúkrahús þeirra. — Nú sýkist starfandi ljósmóðir eða hjúkrunarkona af smitandi berklaveiki,

1939 Nr. 66 31. des.

og skal hún þá tafarlaust hætta að gegna því starfi. Ef hún er launuð af opinberu fé, þá skal greiða henni biðlaun fyrir sama tíma og á sama hátt og um getur í 9. gr. um kennara. — **15. gr.**[1]) Í sjúkrahúsum, geðveikra- og fávitahælum, elliheimilum, fangelsum, hegningarhúsum og öðrum tilsvarandi stofnunum ber að einangra alla þá, sem þar kunna að dvelja með smitandi berklaveiki. — Ráðherra setur, með ráði berklayfirlæknis, reglur um, á hvern hátt koma skuli í veg fyrir útbreiðslu berklaveiki í stofnunum þeim, er að ofan greinir, svo og í vinnustofum, verksmiðjum, verbúðum, skrifstofum, verzlunarbúðum, gistihúsum, matsölustöðum, kirkjum, skólum, leikhúsum, kvikmyndahúsum, danssölum og öðrum tilsvarandi samkomustöðum. Reglur þessar skulu enn fremur ná til opinberra bygginga og farþegaskipa, svo og flutnings berklaveikra á farþegaskipum, bifreiðum, flugvélum og öðrum flutningatækjum. — Þá er ráðherra og heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að setja sérstakar reglur um varnir gegn útbreiðslu berklaveiki meðal skipshafna á hvers konar farþega-, flutninga- og fiskiskipum. — **16. gr.** Að berklasjúkrahúsum, berklahælum, berklavarnastöðvum eða öðrum slíkum stofnunum má eigi ráða hjúkrunarnema, hjúkrunarkonur eða annað starfsfólk, sem ætla má, að náin mök þurfi að hafa við sjúklingana, nema það sanni við berklapróf hjá héraðslækni (heilsuverndarstöð), að það sé þegar berklasmitað. — Ráðherra er heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að ákveða í reglugerð, að fólki, sem enn er ósmitað af berklaveiki og ætla má, að vegna starfs síns sé í sérstakri sýkingarhættu, gefist kostur á bólusetningu gegn berklaveiki. Í reglugerðinni má og ákveða, að aðstandendum barna, sem líkur eru til, að séu í sérstakri sýkingarhættu af berklaveiki, gefist kostur á að fá þau bólusett gegn berklaveiki. — **17. gr.** Héraðslæknar (heilsuverndarstöðvar) skulu gefa nánar gætur að berklaveiki í nautgripum sem smitunaruppsprettu, er leitt geti til berklaveiki í mönnum, enda leita samvinnu við dýralækna um eftirlit og ráðstafanir hér að lútandi. Eigi má selja mjólk úr fjósi eða frá heimili, þar sem nautgripur er berklaveikur, fyrr en gripnum hefur verið fargað eða hann einangraður tryggilega að dómi dýralæknis og héraðslæknis og sótthreinsun farið fram (sbr. lög nr. 25, 20. júní 1923, um berklaveiki í nautpeningi). — **18. gr.** Nú deyr smitandi berklaveikur maður, eða skiptir um dvalarstað, og skal þá læknir sá, er stundað hefur sjúklinginn, tilkynna það tafarlaust héraðslækni (heilsuverndarstöð). — Húsráðandi er meðábyrgur um, að tilkynning þessi sé ekki vanrækt. — Héraðslæknir (heilsuverndarstöð) tilkynnir síðan sótthreinsunarmanni, sem annast, að sótthreinsað sé á heimilinu, og skal sótthreinsa herbergi þau, fatnað, sængurklæði og annað, er hætta getur stafað af. Þessa lausu muni má eigi láta af hendi, hvorki til eignar né afnota, senda í þvott eða aðgerð, nema sótthreinsaðir hafi verið. Eigi má heldur fá öðrum til íbúðar herbergi þau, er sjúklingurinn dvaldi í, fyrr en þau hafa verið sótthreinsuð, nema héraðslæknir telji sótthreinsun óþarfa. — **19. gr.** Berklasjúklingar njóta styrks úr ríkissjóði til sjúkrahúsvistar og læknishjálpar samkvæmt ákvæðum laga nr. 78 23. júní 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla.[a]) — Landlæknir úthlutar í samráði við berklayfirlækni fé því, sem kann að vera veitt í fjárlögum til styrktar þurfandi berklasjúklingum, sem dvalið hafa í sjúkrahúsum eða hælum og náð þeim bata, að þeir teljist að meira eða minna leyti vinnufærir. Skal leitazt við að haga styrkveitingunum þannig, að þær miði til þess, að styrkþegarnir verði síðar færir um að sjá sér farborða við þá atvinnu og þau kjör, er hentar heilsufari þeirra. — **20. gr.** Ráðherra er heimilt, með ráði berklayfirlæknis, að setja reglur um hvers konar félagsskap eða stofnanir, sem hafa með höndum berklavarnir, hjálparstarfsemi meðal berklaveikra eða fræðslustarfsemi meðal almennings til tryggingar því, að starfsemi þessari sé eigi misbeitt og að hún torveldi á engan hátt berklavarnaframkvæmdir hins opinbera. — **21. gr.** Nú þarf héraðslæknir að taka sér ferð á hendur vegna fyrirmæla laga þessara, og greiðir þá sýslusjóður ferðakostnaðinn, en ríkissjóður endurgreiðir helminginn. Ferðakostnaður greiðist samkvæmt gjaldskrá héraðslækna. — Fyrir tilkynningar lækna samkvæmt lögum þessum skal ekkert gjald greiða. — Kostnaður við sótthreinsanir greiðist af sóttvarnarfé samkvæmt ákvæðum laga nr. 66, 19. júní 1933, um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma. — Kostnaður við berklabækur og eyðublöð undir tilkynningar greiðist úr ríkissjóði. —

1) Rgj. nr. 70, 21. júní 1904, og rgj. nr. 100, 22. sept. 1904.

a) (IV, 840).

1939 Nr. 66 31. des.

22. gr. Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 25—1000 krónum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

1932 Nr. 91 23. júní

Lög um varnir gegn kynsjúkdómum.[1])

1. gr. Kynsjúkdómar eru þrír sjúkdómar nefndir einu nafni í lögum þessum: syfilis, lekandi (gonorrhoe) og linsæri (ulcus molle). Taka lögin aðeins til sjúkdóma þessara meðan þeir eru smitandi. — Smitandi eru sjúkdómar þessir taldir meðan þess finnast merki, að smitunarhætta stafi af sjúklingnum eða ætla má, að þau komi síðar í ljós. Heilbrigðisstjórnin ákveður, hversu rannsókn sýktra og grunaðra skuli framkvæmd og hversu meta skuli sýkingarhættuna. — **2. gr.** Héraðslæknar skulu, hver í sínu héraði, með aðstoð lögreglustjóra sjá um allar framkvæmdir eftir lögum þessum, er miða að því að verjast sjúkdómum þessum eða útrýma þeim, skrásetningu sjúkra og lækningu þeirra, en yfirstjórn allra ráðstafana hefur heilbrigðisstjórnin á hendi. — **3. gr.** Allir læknar skulu skyldir til að skrásetja sérstaklega sjúklinga með syfilis á þann hátt, er heilbrigðisstjórnin leggur fyrir. — Skráningu skal þannig hagað, að sjúklinga megi þekkja sundur, svo eigi sé hætta á, að þeir verði margtaldir, en jafnframt vissa fyrir, að nöfn þeirra þekkist ekki. — Einkennismerki sjúklinga skulu tilfærð með glöggu letri á mánaðar- eða vikuskrám þeim, sem öllum starfandi læknum skal skylt að senda héraðslækni í lok hvers mánaðar eða viku. Á sama hátt skal héraðslæknir skrá einkennismerki allra syfilissjúklinga, er vitjað hafa lækna í héraðinu á mánaðar- eða vikuskrám þeim, sem hann sendir landlækni. — Héraðslæknar skulu halda sérstaka bók eða spjaldskrá yfir sjúklinga með syfilis, og með því skipulagi, sem heilbrigðisstjórnin leggur fyrir. Í bók þessa má eigi skrá nöfn sjúklinganna, heldur aðeins einkennismerki þeirra. — Heilbrigðisstjórnin getur krafizt þess, að sjúklingar með aðra kynsjúkdóma séu og skráðir á sama hátt, svo og þeir, sem alvarlega eru grunaðir um að hafa smitað aðra með kynsjúkdómi, þó eigi hafi fundizt óræk merki þess, að þeir væru sjúkir. — **4. gr.** Hver, sem sýkist af kynsjúkdómi, eða hefur grun um að svo sé, skal skyldur að leita sér læknishjálpar þegar í stað og til þess er smitunarhætta er afstaðin. Skylt er honum að fara eftir fyrirmælum þeim, sem læknir gefur honum um meðferð sjúkdómsins og varúð við því, að hann smiti aðra. Leiti nú sjúklingurinn annars læknis áður en sjúkdómurinn er fulllæknaður, skal hann tilkynna það með læknisvottorði þeim lækni, er fyrst hafði hann til meðferðar. — **5. gr.** Í hverju héraði skal héraðslæknir veita þeim sjúklingum, sem haldnir eru af kynsjúkdómum, ókeypis læknishjálp, ef hann telur þá þurfa þess með. Nær sú hjálp til allrar læknishjálpar, nauðsynlegra rannsókna og lyfja, og skal hún greidd úr ríkissjóði samkvæmt gjaldskrá héraðslækna og gildandi lyfjaskrá, enda sé landlækni send skýrsla um sjúklingana og læknishjálpina, er hann fer með sem trúnaðarmál. — Þar, sem sérfræðingar eru fyrir hendi, er rétt að semja við þá um að hafa þessar ókeypis lækningar með höndum í stað héraðslækna. — **6. gr.**[1]) Nú ber brýna nauðsyn til að leggja í sjúkrahús sjúkling með kynsjúkdóm, og telur sá læknir, er veitir kynsjúkdómasjúklingum ókeypis læknishjálp á þeim stað, að sjúklingurinn þarfnist ókeypis sjúkrahúsvistar, og greiðir þá ríkissjóður sjúkrahúskostnaðinn í þeim sjúkrahúsum, sem samið hefur verið við um að veita slíkum sjúklingum viðtöku. Semja skal við sjúkrahús í Reykjavík um, að allt að 10 rúm séu jafnan til taks fyrir sjúklinga með kynsjúkdómum, og um greiðslur fyrir þá sjúklinga, er fá þar vist á kostnað ríkissjóðs. Á sama hátt skal samið um eitt sjúkrarúm fyrir kynsjúkdómasjúklinga á hverjum þessara staða: Á Ísafirði, Siglufirði, Akureyri, Seyðisfirði og Vestmannaeyjum. — Sjúklingar skulu eiga aðgang að þeim sjúkrarúmum, sem samið hefur verið um í þessu skyni, eftir tilvísun þess læknis, er veitir kynsjúkdómasjúklingum ókeypis læknishjálp á staðnum, án tillits til heimilisfangs þeirra. Sá læknir má og vísa þangað kynsjúkdómasjúklingum, er greiða sjálfir legukostnað sinn, eftir því sem rúm leyfir. — Þar, sem samið hefur verið við sérfræðinga, skulu þeir skyldir að aðstoða sjúkrahúslækna við meðferð þessara sjúklinga í sjúkrahúsunum eða stunda þá að öllu leyti, ef krafizt verður. — Um sjúklinga þá, sem liggja í sjúkrahúsum á kostnað ríkissjóðs, ber að senda landlækni skýrslu (sbr. 5. gr.) áður en greiðslur fara fram. — **7. gr.** Ákvæði 5. og 6. gr. ná aðeins til sjálfra kynsjúkdómanna, en ekki til eftirstöðva þeirra eða fylgikvilla, nema að því leyti, sem þeir kunna að vera

1) Rgj. nr. 125, 27. jan. 1934.

1932 Nr. 91 23. júní

1) Sbr. l. nr. 78, 23. júní 1936.

samfara hinum upphaflega sjúkdómi á smitandi stigi. — **8. gr.** Nú koma kynsjúkdómar upp eða taka að breiðast út á stað, þar sem læknislaust er eða erfitt að ná í fullkomna læknishjálp, og skal þá heilbrigðisstjórnin senda lækni, svo fljótt sem auðið er, til þess að gera allar nauðsynlegar ráðstafanir og veita sjúklingum læknishjálp. Kostnaður við slíkar ráðstafanir greiðist úr ríkissjóði. — **9. gr.** Læknir skal taka skýrt fram við sjúklinga með kynsjúkdóma, hvað að þeim gangi. Þá skal hann skýra vandlega fyrir þeim, hversu sjúkdómurinn smiti, hverrar varúðar beri að gæta og að hegningu varði, ef út af er brugðið, samkvæmt hegningarlögum. Sérstaklega skal það tekið fram, hve langvinnur sjúkdómurinn geti verið og læknieftirlit nauðsynlegt um langan tíma, svo og að sjúklingar megi ekki giftast meðan smitunarhætta stafar af þeim. Þá skal og læknir fá hverjum sjúklingi, sem leitar í fyrsta sinn læknis vegna kynsjúkdóms, prentaðar leiðbeiningar, sem heilbrigðisstjórnin lætur í té. — Ef sjúklingurinn er yngri en 16 ára, skal skýra foreldrum barnsins eða forráðamönnum frá ástæðum öllum og hverrar varúðar beri að gæta. Bera þeir þá ábyrgð á því, að farið sé eftir fyrirmælum læknis. — Nú telur læknir, að heilsufari sjúklingsins sé svo varið, eða aðrar ástæður geri það óumflýjanlegt, að sjúklingi sé fyrst um sinn ekki skýrt frá, hvað að honum gangi, og skal honum það þá heimilt. — **10. gr.** Nú verður læknir þess vís, að sjúklingur, sem hann hefur til meðferðar, fer ekki eftir þeim reglum, sem honum hafa verið gefnar, hvort heldur sem snertir lækningu sjúkdómsins eða varúðarreglur, þá skal hann tafarlaust senda honum skriflega áminningu og benda honum á, hverju varði, ef óhlýðnazt er. Komi það fyrir ekki og sjúklingurinn fáist ekki heldur til að leita annarra lækna, skal hann áður vika er liðin tilkynna það lögreglustjóra. Sér hann þá um, að sjúklingurinn verði fluttur í sjúkrahús eða að hann leiti sér á annan hátt læknishjálpar meðan smitunarhætta stafar af honum. — **11. gr.** Nú tekur læknir sjúkling til meðferðar, sem nýlega hefur smitazt hér á landi, þá skal hann vandlega grennslast eftir, af hverjum og hvernig hann hefur smitazt, og er sjúklingnum skylt að láta lækninum í té alla vitneskju sína um það efni. — Ef sá býr innanhéraðs, sem talið er, að valdið hafi smitun, skal læknir svo fljótt sem verða má gera gangskör að því, að hinn grunaði komi til hans til rannsóknar, og leitar hann til þess aðstoðar lögreglustjóra, ef þörf er á. Lögreglustjóri sér þá um, að hinn grunaði verði lagður í sjúkrahús, eða á annan hátt skoðaður af lækni. — Nú er sá í öðru læknishéraði, sem talið er, að smitun hafi hlotizt af, og skal þá læknir tilkynna hlutaðeigandi héraðslækni tafarlaust með símskeyti, hver hann sé, og sér hann þá um rannsókn hans. Slík símskeyti skulu vera á dulmáli, eftir því sem heilbrigðisstjórn ákveður. — **12. gr.** Komist læknir að því, að sjúklingur með kynsjúkdóm hafi í hyggju að ganga í hjónaband áður en smitunarhættu er lokið, skal hann senda sjúklingnum tafarlaust skriflega áminningu og benda honum á, hverri hegningu slíkt varði. — Nú þykist læknir hafa fulla ástæðu til að ætla, að slík áminning verði ekki tekin til greina, og skal hann þá tafarlaust tilkynna hlutaðeigandi presti og lögreglustjóra, að sjúklingurinn hafi kynsjúkdóm, og er það lögmætur meinbugur á hjónabandi. — **13. gr.** Öll börn, yngri en 16 ára, sem sýkzt hafa af syfilis eða eru fædd með þann sjúkdóm, skulu standa undir læknieftirliti og foreldrar eða forráðamenn þeirra ábyrgjast að fyrirmælum læknis sé hlýtt. — Slíkum börnum má ekki koma í fóstur, nema hlutaðeigendum hafi verið skýrt frá sjúkdómi þeirra og læknir hafi gefið samþykki til þess. — Aðrar konur en móðirin mega ekki hafa þau á brjósti. — Flytji barnið úr héraðinu, skal tilkynna lækni flutninginn og hvert það fer. Skal hann þá skýra héraðslækni þess héraðs frá því og hvernig sjúkdómi barnsins er farið. — Sömu ákvæði gilda og börn innan þriggja mánaða, þó heilbrigð virðist, ef ekki eru liðin full 5 ár frá því, að annað foreldra eða bæði hafa haft syfilis. — **14. gr.** Sjúklingar með smitandi syfilis mega ekki fóstra börn, sem ekki hafa syfilis, og ekki starfa að matsölu, matreiðslu eða veitingum. — **15. gr.** Á öllum, sem vegna starfs síns samkvæmt lögum þessum komast að nöfnum sjúklinga og heilsufari þeirra, hvílir ströng þagnarskylda, nema þeim sé skylt að lögum að láta slíkt uppi eða nauðsyn beri til þess vegna yfirvofandi smitunarhættu, svo sem ef læknis er ekki leitað eða varúðarreglur að engu hafðar og eigi verður á annan hátt úr því bætt. — **16. gr.** Lyfsölum og öðrum verzlunum er óheimilt að selja lyf, er líklegt þykir, að nota skuli til meðferðar á kynsjúkdómum, nema eftir ávísun læknis. Heilbrigðisstjórnin ákveður, hver slík lyf eru. — **17. gr.** Heil-

1932 Nr. 91 23. júní

1932 Nr. 91 23. júní

brigðisstjórnin getur krafizt þess, að kennsla um kynsjúkdóma og varnir gegn þeim sé tekin upp í þeim skólum, sem hún telur þess mesta nauðsyn. Kennslunni skal í öllum atriðum hagað svo sem hún mælir fyrir. — Öll íslenzk skip skulu skyld til að láta alþýðlega bók um kynsjúkdóma og eitt eintak af lögum þessum fylgja lyfjakistli skipsins. — Þar sem sérstök hætta stafar af kynsjúkdómum, miklar útlendar skipakomur eru, síldarstöðvar o. þvíl., skal héraðslækni sérstaklega skylt að vinna árlega að því, eftir samráði við heilbrigðisstjórnina, að efla þekkingu almennings á sjúkdómum þessum, hættunni, sem af þeim stafar, og helztu vörnum gegn þeim. — **18. gr.** Nú brýtur embættismaður gegn skyldum sínum samkvæmt þessum lögum, og varðar það þá ábyrgð sem brot á embættisfærslu. — Brjóti læknir, sem ekki er embættismaður, skyldur sínar eftir lögunum, varðar það sektum, allt að 500 kr. — Brot á ákvæðum 10. og 14. gr. varða sektum, allt að 200 kr. — **19. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, sé brotið ekki þannig vaxið, að það varði hegningu samkvæmt hegningarlögunum.

1898 Nr. 2 4. febr.

Lög um útbúnað og ársútgjöld spítala handa holdsveikum mönnum.

1. gr. . . . — **2. gr.** Við spítalann skal skipa sérstakan lækni . . .[1]) Skal læknir þessi, auk læknisstarfa við spítalann og yfirumsjónar á honum, skyldur að gegna kennslu í einni eða fleiri vísindagreinum við læknaskólann[2]) án sérstakrar þóknunar. — **3. gr.** Árleg útgjöld til spítalans skal veita á fjárlögunum. — **4. gr.** Á spítala þessum skal veita móttöku sjúklingum þeim, er þangað eru sendir samkvæmt gildandi lagaákvæðum. Sé rúm fyrir fleiri sjúklinga, má einnig taka við öðrum holdsveikum mönnum, er sjálfir æskja að fara á spítalann. — **5. gr.** Í stjórn spítalans eru amtmaðurinn yfir suður- og vesturamtinu[3]) og landlæknir. Ef deild Odd-Fellow-reglunnar í Danmörku verður stofnsett hér á landi, skal stjórn hennar hafa rétt til að skipa stjórn spítalans einum manni úr flokki reglunnar. Landshöfðingi semur eftir tillögum frá yfirstjórn spítalans reglugerð fyrir hann og erindisbréf fyrir þjónustumenn spítalans.[1])

1) L. nr. 71, 28. nóv. 1919, § 13.
2) Nú við Háskólann.
3) Sbr. nú tsk. nr. 12, 23. ágúst 1904, I. 3.

1898 Nr. 2 4. febr.

1898 Nr. 3 4. febr.

Lög um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala.

1. gr. Héraðslæknar og aukalæknar skulu, hver í sínu héraði, rita alla holdsveika í héraðinu í bók, er til þess sé gerð á þann hátt, er landlæknir ákveður í samráði við holdsveikislækninn. Kostnað við kaup bókanna skal greiða úr landssjóði. — Einu sinni á ári semur læknir útdrátt úr bók þessari eftir fyrirsögn landlæknis, og sendir honum. — **2. gr.** Þá er holdsveikur maður flytur úr einu læknisumdæmi í annað, ber lækni þess umdæmis, er sjúklingurinn fer úr, að tilkynna vistferlin lækni þess héraðs, sem sjúklingurinn flytur í. — **3. gr.** Læknum ber að hafa glöggar gætur á lifnaðarháttum allra holdsveikra manna í héruðum sínum. Þeir eiga að skýra sjúklingunum og samvistarmönnum þeirra frá því, hvers þeir eiga að gæta, til þess að sjúkdómurinn ekki berist á aðra, og sjá um, að ekki sé út af brugðið. Skyldir eru hreppstjórar og heilbrigðisnefndir að veita læknum lið við þessi störf, eftir því sem þeim er unnt. — **4. gr.** Holdsveikir menn skulu jafnan gæta þess, er hér segir: 1. Holdsveikir mega ekki sofa hjá öðrum í rúmi; þó eru hjón undanþegin þessu banni, nema hlutaðeigandi læknir skipi öðruvísi fyrir. 2. Holdsveikir menn skulu hafa sér hrákadalla og mega ekki hrækja á gólf í húsum manna. 3. Þeir skulu hafa matarílát og borðbúnað hvers konar, er þeir einir noti. 4. Rúmföt, íveruföt, matarílát og hvers konar borðbúnað holdsveikra skal þvo út af fyrir sig. Umbúðir af sárum þeirra skal brenna, eða sjóða að minnsta kosti hálfa stund í vatni. 5. Holdsveikir menn mega ekki stunda börn, ekki þjóna óholdsveikum mönnum og ekki vinna að matreiðslu fyrir aðra en sjálfa sig. 6. Þeir mega eigi að nauðsynjalausu fara á aðra bæi eða taka á móti gestum. — Nú álítur læknir, að frekari varúðar sé þörf og megi við koma, og eru þeir þá skyldir að hlýða honum. — **5. gr.** Nú hefur holdsveikur maður notað íbúðarhús eða herbergi út af fyrir sig, og mega þá aðrir menn ekki nota það hús eða herbergi, fyrr en það hefur

1) Rgj. fyrir spítalann og heimilisboðorð og 5 erindisbréf, útgefin af landshöfðingja, nr. 76 og nr. 81—87, 10. sept. 1898; sbr. augl. nr. 13, 13. marz 1901, og nr. 53—54, 17. maí 1905.

1898 Nr. 3 4. febr.

hreinsað verið á þann hátt, er læknir skipar fyrir um. Sama er um föt, sængurfatnað og annað þess háttar, er holdsveikur maður hefur notað. — **6. gr.** Þá er holdsveikur maður deyr eða fer vistferlum, skal húsráðandi á heimilinu þegar í stað skýra hreppstjóra eða lögreglustjóra frá því, en hann lætur hlutaðeigandi lækni vita um það innan hálfs mánaðar. Nú hefur læknir fengið slíka tilkynningu, og ber honum þá þegar að annast, að íveruhús eða herbergi hins holdsveika manns, föt, sængurfatnaður og aðrir þeir munir, er eftir hann finnast, séu tafarlaust hreinsaðir eftir þörfum. — **7. gr.** . . .[1]) — **9. gr.** Ef þörf gerist, annast lögreglustjóri eða hreppstjóri flutning holdsveikissjúklinga, er samkvæmt lögum þessum eiga að fara á spítala. — **10. gr.** . . .[1]) — **11. gr.** Fyrir ferðir þær, er læknar verða að fara samkv. ákvæðum laga þessara, fá þeir sömu borgun og fyrir ferðir og störf í þarfir hins opinbera. — Öll gjöld og kostnað við hreinsanir eftir 6. gr. skal greiða úr landssjóði. — **12. gr.** Brot gegn ákvæðum 5. gr. og á skýrsluskyldu þeirri, er getur um í 6. gr., varða allt að 200 kr. sektum. — Með mál um slík brot skal farið sem opinber lögreglumál.

1909 Nr. 57 30. júlí

Lög um breyting á lögum nr. 3, 4. febr. 1898, um aðgreining holdsveikra frá öðrum mönnum og flutning þeirra á opinberan spítala.

1. gr. Holdsveikir menn, sem líkþráir eru (með „lepra tuberosa“ eða „lepra mixta“), skulu allir settir í holdsveikraspítalann, svo fljótt sem rúm leyfir. — Holdsveikir menn, sem limafallssjúkir eru (með „lepra anæsthetica“), skulu og settir í holdsveikraspítalann, þegar héraðslæknir telur nauðsyn á því vegna sára eða annars lasleika. — Sveitarómögum holdsveikum utan spítala skal komið fyrir á þann hátt, að sem fyllst trygging sé fyrir því, að farið verði eftir fyrirmælum 4. gr. laga nr. 3, 4. febr. 1898. — Börnum holdsveikra foreldra, þeirra er sveitarstyrks njóta, skal jafnan komið í fóstur á önnur heimili. — Ekki má sveitarstjórn setja sveitarlimi niður á heimili, þar sem holdsveikir eru fyrir, nema læknar leyfi. — **2. gr.** Kostnað allan við veru holdsveikra í holdsveikraspítalanum skal greiða úr landssjóði, svo og flutning þeirra í spítalann.[2])

1) Sbr. l. nr. 57, 30. júlí 1909.
2) Sbr. l. nr. 78, 23. júní 1936.

1940 Nr. 70 7. maí

Lög um ráðstafanir til varnar gegn fýlasótt.

1. gr. Ráðherra er heimilt að fyrirskipa hvers konar nauðsynlegar ráðstafanir til varnar gegn því, að menn sýkist af fýlasótt (psittacosis, páfagaukaveiki), og þar á meðal að banna að meira eða minna leyti fýlatekju, hvort sem er á einstökum stöðum eða á landinu í heild.[1])

1932 Nr. 54 23. júní

Lög um afnám laga nr. 33, 20. okt. 1905, um stofnun geðveikrahælis.[2])

. . . **3. gr.** Þangað til sett verða sérstök geðveikralög skal daggjald á hvorri deild Kleppsspítala sem er fyrir hvern þann sjúkling, sem þar er á sveitarframfæri, ekki fara fram úr kr. 1.50 á meðan læknar spítalans telja honum vistina þar nauðsynlega.

1953 Nr. 93 31. des.

Sjúkrahúsalög.

1. gr. Enginn má setja á stofn eða starfrækja undir neinu nafni sjúkrahús, sjúkraskýli, geðveikrahæli, heilsuhæli, hjúkrunareða hressingarheimili, baðstaði, nuddstofur, ljóslækningastofnanir, fæðingarheimili, elliheimili, barnahæli eða aðrar tilsvarandi heilbrigðisstofnanir nema með leyfi ráðherra. — Sama gildir um breytingar á húsakynnum og starfrækslu slíkra stofnana, enda skipti breytingarnar einhverju máli. — **2. gr.** Beiðni til ráðherra um leyfi samkvæmt 1. gr. skulu fylgja upplýsingar um verksvið stofnunarinnar og hvar henni er ætlaður staður, uppdrættir af byggingum, lóðum og löndum og afstöðu til nágrennis ásamt lýsingum á húsakynnum, innanstokksmunum og áhöldum, enn fremur greinargerð um eigendur stofnunarinnar og fjárhagsástæður hennar og loks skýrsla eða áætlun um stjórn, starfsfólk, rekstrar-fyrirkomulag, hversu mörgum sjúklingum eða vistmönnum henni er ætlað að taka á móti og með hverjum kjörum o. s. frv. — Ráðherra veitir ekki leyfið, nema stofnunin verði talin fullnægja heilbrigðiskröfum og ætla megi, að hún leysi á viðunandi hátt þau verkefni, sem henni er gert að leysa, enda leiði hún ekki til óheilbrigðrar samkeppni við tilsvarandi opinberar stofnanir á sama stað eða í grennd. — Leita skal staðfestingar ráðherra á reglugerðum um starfrækslu sjúkrahúsa og annarra stofnana, sem um getur í lögum þessum, og getur ráð-

1) Augl. nr. 106, 30. maí 1940.
2) Sbr. l. nr. 78, 23. júní 1936.

herra krafizt, þegar honum þykir ástæða til, að slíkar reglugerðir séu settar. — **3. gr.** Heilbrigðisyfirvöld skulu jafnan eiga greiðan aðgang til eftirlits að stofnunum þeim, sem um getur í lögum þessum. — **4. gr.**[1]) Við hvert sjúkrahús eða stofnun, sem tekur sjúklinga til dvalar og lækninga, skal vera sérstakur sjúkrahúslæknir eða yfirlæknir. — Sjúkrahúslæknir eða yfirlæknir annast að jafnaði öll læknisstörf eða hefur yfirumsjón með öllum læknisstörfum við sjúkrahúsið. Hann hefur læknisefirlit með rekstri sjúkrahússins, er til andsvara heilbrigðisyfirvöldum, stendur skil á skýrslum þeim, sem af sjúkrahúsinu kunna að verða heimtaðar, o. s. frv. — Ef sjúkrahús er í fleiri en einni deild, má sérstakur sjúkrahúslæknir eða yfirlæknir vera fyrir hverri deild. — Nú er heimilað, að fleiri en einn læknir starfi sjálfstætt við eitt og sama sjúkrahús eða sjúkrahúsdeild, og skal þá engu síður vera sérstakur yfirlæknir við sjúkrahúsið eða deildina, og eins þó að sjúkrahúsið eða deildin sé opin fyrir alla lækna. — **5. gr.** Héraðslæknar skulu teljast hæfir til að vera sjúkrahúslæknar eða yfirlæknar við almenn sjúkrahús eða sjúkraskýli, hver innan síns héraðs, enda séu þau sjúkrahús eða sjúkraskýli við hæfi héraðanna og taki ekki yfir 20 sjúklinga. Að öðrum sjúkrahúsum eða stærri má ekki ráða sjúkrahúslækni eða yfirlækni, nema að fenginni viðurkenningu ráðherra fyrir því, að hann sé til þess hæfur. — Í reglugerð, sem læknadeild háskólans semur og ráðherra staðfestir, má setja reglur um þær kröfur, sem gera ber til lækna til þess að þeir eigi rétt á að teljast hæfir sjúkrahúslæknar eða yfirlæknar við sjúkrahús og sjúkrahúsdeildir. — **6. gr.** Nú hefur sveitar- (bæjar- eða sýslu-) stjórn eða stjórnir innan læknishéraðs samþykkt að stofna eða starfrækja fyrir læknishéraðið sjúkrahús, sjúkraskýli eða læknisbústað, eða að taka þátt í stofnun eða starfrækslu sjúkrahúss eða sjúkraskýlis með sveitarfélögum annars héraðs eða héraða, einstökum mönnum eða félögum, en samþykki annarra sveitarstjórna innan læknishéraðsins ekki náðst, og getur þá ráðherra gert samþykktina skuldbindandi fyrir öll sveitarfélög læknishéraðsins, ef meiri hluti héraðsbúa er innan þeirra sveitarfélaga, sem að samþykktinni standa. — Ráðherra getur þó leyst einstök sveitarfélög eða hluta sveitarfélaga undan þátttökunni, ef þau teljast ekki geta haft veruleg not fyrirtækisins eða eiga hægara með að hafa not annarrar tilsvarandi stofnunar, enda taki þau þátt í starfrækslu hennar. — **7. gr.** Þegar samþykkt hefur verið, að sveitar- (bæjar- eða sýslu-) félög reisi eða starfræki eða taki þátt í að reisa eða starfrækja, beinlínis eða með einhvers konar styrkveitingum eða hlunnindum, sjúkrahús, sjúkraskýli eða læknisbústað, skulu sveitarfélögin og þeir aðrir, er að fyrirtækinu standa, gera samning um þátttökuna, hluttöku í stofnkostnaði og rekstri, hvernig eign og ábyrgð skiptist á milli aðila, hvernig fyrirtækinu skuli stjórnað og það annað, er fyrirtækið varðar. — Rétt er að miða þátttöku sveitarfélaganna í kostnaðinum við hlutfallslegan fólksfjölda þeirra, aðstöðu til að hafa not af stofnuninni, og þegar um læknisbústað er að ræða, kostnað við læknisvitjanir úr hinum einstöku sveitum. — Leita skal staðfestingar ráðuneytisins á samningum þeim, sem hér um ræðir. Ef ágreiningur er á milli sveitarfélaga um einstök atriði, sker ráðherra úr. — **8. gr.** Nú vilja eigendur eða forráðamenn sjúkrahúsa, sjúkraskýlis, læknisbústaðar eða annarrar heilbrigðisstofnunar, sem um getur í lögum þessum og reist hefur verið með styrk úr ríkissjóði, hætta að starfrækja hana, og skulu þeir þá tilkynna það ráðherra, sem getur krafizt endurgreiðslu á ríkissjóðsstyrknum, ef stofnunin er lögð niður eða þeirri starfrækslu hætt, sem hún var upphaflega ætluð til. Á ríkissjóður þá kröfu til jafnmikils hluta af þáverandi verðmæti eignarinnar sem ríkissjóðsstyrkurinn telst hafa verið af kostnaðarverði hennar, og hvílir veð á eigninni næst á eftir áður áhvílandi veðkröfum fyrir kröfuupphæðinni. — Nú hefur ríkissjóður lagt fram fé til þess að reisa heilbrigðisstofnun, sem lög þessi ná til, og má þá ekki, án samþykkis ráðherra, veðsetja hana fyrir öðrum skuldum en þeim, sem stafa af stofnkostnaði hennar, viðaukum eða endurbótum. — **9. gr.** Sjúkrahús og aðrar heilbrigðisstofnanir, sem um getur í lögum þessum og ríkið á eða starfrækir, skulu vera undir sameiginlegri yfirstjórn fimm manna nefndar, er ráðherra skipar. Það er verkefni nefndarinnar að skipuleggja rekstur þessara stofnana og samræma hann þeim til hagsbóta, koma á samvinnu á milli þeirra, eftir því sem hagkvæmt þykir, láta þær koma fram sem eina heild við samninga um vörukaup og annað o. s. frv. Að öðru leyti ákveður ráðherra verksvið

1) Rgj. nr. 242, 10. ágúst 1945, sbr. rgj. nr. 157 1960.

1953 Nr. 93 31. des.

nefndarinnar. — **10. gr.** [Ríkissjóður greiðir bæjarfélögum, sem hafa 3000 íbúa eða fleiri, allt að tveim fimmtu kostnaðar, en öðrum sveitarfélögum allt að tveim þriðju kostnaðar af að reisa almenn sjúkrahús, sjúkraskýli eða læknisbústaði, sem reistir verða samkvæmt ákvæðum laga þessara, enda fallist ráðherra á þörf þeirra framkvæmda og meti þær við hæfi.][1]) — Ef í hlut eiga sjúkrahús, er ráðherra viðurkennir sem fjórðungssjúkrahús, eitt á Vestfjörðum, annað á Norðurlandi, þriðja á Austurlandi og hið fjórða á Suðurlandsundirlendinu, greiðir ríkissjóður allt að þrem fimmtu byggingarkostnaðar. [Ráðherra getur þó ákveðið, að sama skuli gilda um sjúkrahús, sem er sérstaklega vel búið að tækjum til sjúkdómsgreiningar og meðferðar og hefur fastráðið eða ákveðið að ráða til starfa nægilega marga lækna til þess að leysa af hendi þau störf, sem eru við hæfi þess, þó ekki færri en þrjá.][2]) Ef bæjar- eða sýslufélag það, sem fjórðungssjúkrahús er reist í, óskar þess, er ráðherra heimilt að gera það að skilyrði viðurkenningar sinnar, að öll þau sveitarfélög í grennd sjúkrahússins, er ætla má, að hafi þess samsvarandi not, takist á hendur eign og ábyrgð fyrirtækisins og gerist aðilar að rekstri þess samkvæmt ákvæðum laga þessara. — [Þegar byggingarstyrkur ríkissjóðs til sjúkrahúss er ákveðinn, skal miða styrkinn við eðlilegan kostnað af að reisa sjálfa bygginguna með öllu múr- og naglföstu og við lagfæringu á lóð. Með múr- og naglföstu skal telja öll meiri háttar eldunartæki og matreiðsluvélar, sem notast eiga til frambúðar í eldhúsi, meiri háttar þvottavélar í þvottahúsi, svo og, þegar um er að ræða 20 rúma sjúkrahús og stærri, aðalröntgentæki, enda sé búnaður þess við hæfi sjúkrahússins. Styrkur ríkissjóðs til kaupa á tækjum samkvæmt þessari málsgrein skal þó ekki nema meiru en ⅔ hlutum af kostnaðarverði tækjanna.][3]) — **11. gr.** [Úr ríkissjóði greiðist árlega styrkur til sjúkrahúsa sem hér segir: 1. Almennt sjúkrahús bæjar-, sýslu- eða hreppsfélaga svo og einkasjúkrahús, sem áður hefur notið dagstyrkja úr ríkissjóði: 10 kr. á legudag. 2. Sjúkrahús bæjar-, sýslu- eða hreppsfélaga, sem að dómi landlæknis er vel búið tækjum og hefur a. m. k. tvo fastráðna lækna, yfirlækni og fyrsta aðstoðarlækni: 15 kr. á legudag. Sé slíkt sjúkrahús sérstaklega vel búið tækjum til sjúkdómsgreiningar og meðferðar og hafi fastráðið eða ákveðið að ráða til starfa nægilega marga lækna til þess að leysa af hendi þau störf, sem eru við hæfi þess, þó ekki færri en þrjá, getur ráðherra veitt því viðurkenningu til þess að njóta sama rekstrarstyrks og fjórðungssjúkrahús. 3. Fjórðungssjúkrahús (sbr. 10. gr.): 25 kr. á legudag. — Ráðherra er heimilt að gera það að skilyrði fyrir styrkveitingu samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, að hlutaðeigandi sjúkrahús tryggi rekstrarafkomu sína með því að taka hæfilegt aukagjald umfram almenn daggjöld af sjúklingum frá nágrannasveitarfélögum, er sjúkrahússins hafa not, en hafa sjálf ekki með höndum sérstakan sjúkrahúsrekstur, ella sé sjúkrahúsinu tryggður með samningi hæfilegur árlegur rekstrarstyrkur af hendi slíkra sveitarfélaga. — Setja má í reglugerð nánari ákvæði um læknaskipan viðurkenndra sjúkrahúsa.][1]) — **12. gr.** Sjúkrahús, sjúkraskýli, læknisbústaðir og aðrar stofnanir, sem um getur í lögum þessum og eru í eigu sveitar- (bæjar- eða sýslu-) félaga eða starfrækt af þeim, þegar lög þessi ganga í gildi, eru undanþegin því að sækja um leyfi til starfrækslunnar samkvæmt fyrri málsgrein 1. gr. þessara laga. — Nú vilja slíkir opinberir eigendur eða þátttakendur í starfrækslu sjúkrahúss, sjúkraskýlis eða læknisbústaðar koma betra skipulagi á sameignina eða hinn sameiginlega rekstur með því að komast undir ákvæði 6. og 7. gr. þessara laga, og getur þá ráðherra gert það heimilt, ef fyrir liggja tilsvarandi samþykktir um það og 6. gr. mælir fyrir um, þegar um nýjar stofnanir eða starfrækslu er að ræða. Ekki má þó gegn vilja sveitar- (bæjar- eða sýslu-) félaga úrskurða þau þannig eftir á til að taka á sig kvaðir vegna eignarhlutdeildar í sjúkrahúsum, sjúkraskýlum eða læknisbústöðum, er fari fram úr sannvirði þess eignarhluta, er þá fellur til þeirra, að mati dómkvaddra manna. — **13. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 100 til 10 þús. kr., sem renna í ríkissjóð. Með mál út af brotum skal farið sem almenn lögreglumál.

1) L. nr. 56, 5. júní 1957, § 1.
2) L. nr. 31, 25. maí 1960, § 1.
3) L. nr. 36, 4. apríl 1956, § 1. Í 2. gr. laganna er þetta ákvæði: Lög þessi öðlast þegar gildi, og skulu ákvæði þeirra einnig ná til sjúkrahúsa, sem tekin hafa verið í notkun síðan 1. janúar árið 1952.

1) L. nr. 31, 25. maí 1960, § 2.

1953 Nr. 93 31. des.

1936
Nr. 18
1. febr.

Lög um fávitahæli.

1. gr. Ríkisstjórnin sér um, jafnóðum og fé er veitt til þess í fjárlögum, að stofnuð séu: a. Skólaheimili, eitt eða fleiri, fyrir unga vanvita og hálfvita eða börn og unglinga, sem kenna má ofurlítið til munns eða handa. b. Hjúkrunarhæli fyrir örvita eða þá fávita, unga og gamla, sem ekkert geta lært og ekkert unnið til gagns. c. Vinnuhæli, eitt eða fleiri, fyrir fullorðna fávita, sem vinnufærir eru að einhverju leyti, en verða þó að teljast ófærir til að vinna alveg fyrir sér eða stunda vinnu á almennum heimilum. — **2. gr.** Semja má um námsvist, eða hjúkrunar- og vinnuvist, fyrir fávita í stofnunum bæjar- eða einkafélaga, ef eftirlitsnefnd fávitahæla og landlæknir samþykkir, enda hafi stofnanir þessar þeim starfsmönnum á að skipa, er fullnægja skilyrðum kennslumálaráðherra um undirbúning eða reynslu í starfinu. — **3. gr.** Skólaheimili taki börn og unglinga fram að tvítugsaldri og leitist við að kenna þeim undirstöðuatriði almennustu barnaskólanámsgreina, en leggi þó sérstaka rækt við að kenna þeim einhverja þá vinnu, sem að gagni má verða. — Þegar nægileg skólaheimili eru í landinu, getur kennslumálaráðherra sett með reglugerð ákvæði um almenna námsskyldu þeirra fávita, sem unnt þykir að veita nokkra fræðslu, svo og um undirbúningsmenntun fávitakennara. — **4. gr.** Hjúkrunarhælið sé í þrem aðgreindum deildum, fyrir karla, konur og börn. Örvitum, eða fávitum á lægsta þroskastigi, sé þar veitt öll sú nærgætni og aðhlynning sem auðið er. — **5. gr.** Vinnuhæli skulu vera í tveim deildum, fyrir karla og konur, og skal þar veita starfhæfum fávitum, sem ekki eiga annars úrkosta, vinnu við þeirra hæfi, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, sem eftirlitsnefnd fávitahæla semur, en kennslumálaráðherra staðfestir. — **6. gr.** Ráðherra skipar þriggja manna eftirlitsnefnd með öllum þessum heimilum eða hælum fávita, til 4 ára í einu. — Formaður nefndarinnar sé læknir, sérfróður um mein fávita, ef kostur er, en auk þess séu jafnan kennari og kona í nefndinni. Kostnaður við eftirlitsferðir nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði. — **7. gr.** Framfærslustyrkur fávita telst ekki fávitastyrkur, en fávitar vinna sér ekki sveitfesti, þótt þeir dvelji utan fæðingarsveitar sinnar. — **8. gr.** Ráðuneytið setur með sérstakri reglugerð ákvæði um: a. Hvernig safna skal nákvæmum skýrslum um tölu fávita og hagi þeirra. b. Hvernig aðgreina skal börnin, sem ætluð er vist á skólaheimili eða hjúkrunarhæli. c. Hvernig eftirliti skal hagað með aðbúð þeirra fávita, sem dvelja ekki í fyrrnefndum hælum.

1936
Nr. 18
1. febr.

Lög um meðferð ölvaðra manna og drykkjusjúkra.

1949
Nr. 55
25. maí

I. kafli. — Um meðferð ölvaðra manna. — 1. gr. Þá, sem teknir eru höndum sakir ölvunar og eigi er unnt að sleppa þegar úr haldi, skal lögreglan að fengnu læknisvottorði flytja í þar til gert sjúkrahús eða sjúkrahúsdeild, ef fyrir hendi er, en annars í venjulegt sjúkrahús, sem hefur tök á að veita viðtöku slíkum sjúklingum. — Nú er ekki völ á sjúkrahúsi eða rúmi í sjúkrahúsi í þessu skyni, og skal þá láta hlutaðeigandi sjúklinga sæta læknismeðferð, eftir því sem við verður komið. — **2. gr.** Ölvaða menn, sem sæta meðferð samkvæmt ákvæðum 1. greinar, skal hafa í gæzlu, unz af þeim er runnið, og allt að tveimur sólarhringum til læknisrannsóknar, eftir því sem ástæða þykir til samkvæmt ákvæðum 3. greinar. — **3. gr.** Læknir, sem stundar ölvaða menn samkvæmt ákvæðum 1. og 2. greinar, skal sjá um, að hlutaðeigandi sjúklingum sé látin í té viðeigandi aðhlynning, en auk þess gerir hann sér far um að kynna sér líkamlegt og andlegt ásigkomulag þeirra, svo og allar aðstæður með tilliti til drykkjuhneigðar þeirra og drykkjuskapar. Komist hann að raun um, að um drykkjusýki eða yfirvofandi drykkjusýki sé að ræða, tilkynnir hann hlutaðeiganda sjálfum, eða aðstandendum hans, eftir því sem við á, niðurstöður sínar og er til ráðuneytis um, hvernig við skuli bregðast. — **4. gr.** [Koma skal upp svo fljótt sem verða má sjúkrahúsum eða sjúkrahúsdeildum til fullnægingar ákvæðum 1.—3. gr. Kostnaður við byggingu og rekstur slíkra sjúkrahúsa eða sjúkrahúsdeilda greiðist úr gæzluvistarsjóði.][1]) — **5. gr.** Ákvæði 1.—3. greinar raska ekki ákvæðum laga um viðurlög við ölvunarbrotum, enda mega ákvæði þessara laga ekki verða því til hindrunar, að þeim viðurlögum verði komið fram. — **6. gr.** Kostnað af meðferð ölvaðra manna samkvæmt ákvæðum 1.—5. greinar skal greiða sem kostnað af löggæzlu, á sama hátt sem verið hefur. — **7. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um meðferð ölvaðra manna samkvæmt ákvæðum 1.—3. greinar, með sérstöku tilliti til þess, ef um endurtekin tilfelli,

1) L. nr. 28, 9. maí 1955, § 1.

drykkjusýki eða yfirvofandi drykkjusýki er að ræða, að hlutaðeigendum gefist kostur á sem fullkomnustum leiðbeiningum og aðstoð sér til viðréttingar, og þá sérstaklega, ef unglingar eiga í hlut.

II. kafli. — Um meðferð drykkjusjúkra manna. — **8. gr.** Geðveikrahælið á Kleppi hefur með höndum yfirumsjón með gæzlu drykkjusjúkra manna þeim til umönnunar og lækningar samkvæmt ákvæðum laga þessara. — Á kostnað ríkisins skal reisa og reka í sambandi við geðveikrahælið og í hæfilegri nálægð þess gæzluvistarhæli fyrir drykkjusjúka menn, er fyrst og fremst sé miðað við þarfir þeirra sjúklinga, sem ætla má, að eigi sér sæmilegar batahorfur. — [Fyrir fé gæzluvistarsjóðs skal reisa og reka gæzluvistarhæli fyrir drykkjusjúka menn, er fyrst og fremst sé miðað við þarfir þeirra sjúklinga, sem ætla má að þarfnist vistar og umönnunar í slíku hæli um langan tíma.][1]) — Eftir athugun sjúklinganna á geðveikrahælinu á Kleppi, að svo miklu leyti sem því verður við komið, skal þeim ráðstafað í gæzluvist á þeim hælum, sem fyrir hendi eru, og skipt á hælin eftir því, hvers eðlis drykkjusýki þeirra er og hversu þeir eiga saman. Á sama hátt ráðstafar geðveikrahælið sjúklingum þessum þeim til viðréttingar í gæzluvist á völdum einkaheimilum, eftir því, sem á hverjum tíma telst henta. Læknar geðveikrahælisins hafa á hendi læknseftirlit með sjúklingum, sem ráðstafað hefur verið í gæzluvist samkvæmt ákvæðum þessarar greinar. Sérstakt eftirlit skal haft með aðbúnaði, atlæti, líðan og framferði sjúklinga, sem ráðstafað hefur verið í gæzluvist á einkaheimilum, og ræður geðveikrahælið til þess eftirlitsstarfs ármenn eða árkonur eftir þörfum. — **9. gr.** Í gæzlu samkvæmt 8. gr. verða teknir: 1. Þeir, sem dæmdir eru til hælisvistar, sbr. 65. gr. laga nr. 19, 12. febrúar 1940. 2. Þeir, sem sækja sjálfir um að verða aðnjótandi slíkrar gæzlu, eða lögráðamaður fyrir þeirra hönd, ef sjálfir eru ólögráða, eða dómsmálaráðuneytið samkvæmt ákvæðum 7. greinar, 6. b. í lögum nr. 95, 5. júní 1947, um lögræði. — Taka skal fram í umsókn, hversu lengi umsækjandi skuldbindi sig til að hlíta gæzlunni, svo og að hann undirgangist að virða í einu og öllu reglur þær, sem um gæzlu og gæzluvistir eru settar. — **10. gr.** Sá, sem tekinn hefur verið í gæzlu samkvæmt 1. tölulið 9. greinar, skal hlíta gæzlunni svo lengi sem segir í 65. gr. laga nr. 19, 12. febrúar 1940. — Sá, sem tekinn hefur verið í gæzlu samkvæmt 2. tölulið 9. greinar, skal hlíta gæzlunni svo lengi sem yfirlæknir geðveikrahælisins á Kleppi ákveður, þó aldrei lengur en sjúklingurinn samkvæmt umsókn er skuldbundinn til, nema samþykki hans eða lögráðamanns hans komi af nýju til. — Nú fer sá, sem tekinn hefur verið í gæzlu samkvæmt ákvæðum laga þessara, heimildarlaust af hæli eða heimili, þar sem hann er í gæzluvist, og er þá rétt að þröngva honum, eftir atvikum með lögregluvaldi, í gæzluna á ný og til að hlíta henni, unz lokið er gæzlutíma þeim, sem segir í 1. og 2. málsgrein þessarar greinar. — **11. gr.** Gæzluvist fylgir vinnuskylda gæzluvistarmanns, eftir því sem yfirlæknir geðveikrahælisins á Kleppi segir fyrir um eða aðstoðarlæknar hans eða ármenn í hans umboði. — **12. gr.** [Nú vilja félög, eitt eða fleiri saman, sem starfa að bindindis- eða líknarmálum, reisa og reka á sinn kostnað hæli til aðhlynningar og lækningar drykkjusjúku fólki, og er þá heimilt að veita til þess styrk úr gæzluvistarsjóði, að því tilskildu, að ráðherra staðfesti reglugerð slíkra stofnana, enda séu þær háðar sérstakri umsjá og eftirliti heilbrigðisstjórnar.][1]) — **13. gr.** Hver sá, er gefur eða veitir áfengi þeim, sem vitanlega hefur verið tekinn í gæzlu samkvæmt ákvæðum laga þessara, eða aðstoðar hann við útvegun áfengis, skal sæta sektum. — **14. gr.** [Um greiðslu kostnaðar vegna hælisvistar fer eftir lögum nr. 78 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla.][2]) — **15. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um meðferð drykkjusjúkra manna samkvæmt lögum þessum, þ. á m. með hverjum skilyrðum þeir verði teknir í gæzlu, rekstur gæzluvistarhæla samkvæmt 8. gr., gæzluvist þar og á einkaheimilum, vinnu gæzluvistarmanna, svo og aðrar skyldur þeirra og réttindi.

III. kafli. — Sjóðstofnun. — **16. gr.** Af ágóða Áfengisverzlunar ríkisins skal á árunum 1950—1956 verja 750 þúsund krónum á hverju ári til að leggja í sjóð, gæzluvistarsjóð. Sjóðurinn hafi það hlutverk að standa undir kostnaði af framkvæmd laga þessara, eftir því sem heilbrigðisstjórnin ákveður, og þá fyrst og fremst af að [reisa og reka gæzlu-

1) L. nr. 91, 29. des. 1953, § 1, rgj. nr. 25 1955.

1) L. nr. 28, 9. maí 1955, § 2.
2) L. nr. 91, 29. des. 1953, § 2.

1949 Nr. 55 25. maí

vistarhæli]1) þau, sem um ræðir í 8. gr. laga þessara.

IV. kafli. — Niðurlagsákvæði. — 17. gr. Lög þessi öðlast gildi þegar í stað og koma til framkvæmda, eftir því sem skilyrði verða fyrir hendi til að fullnægja ákvæðum þeirra. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 108, 30. desember 1943, um heilsuhæli fyrir drykkjumenn, svo og ákvæði annarra laga, er kunna að koma í bága við ákvæði laga þessara.

1936 Nr. 78 23. júní

Lög um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla.

1. gr. Rétt á að koma til greina við úrskurðun styrkveitinga samkvæmt ákvæðum laga þessara eiga: 1. Sjúklingar, sem haldnir eru berklaveiki, holdsveiki, kynsjúkdómi, geðveiki (þar með taldir fávitar), eða öðrum alvarlegum langvinnum sjúkdómi (þar með taldir ofdrykkjumenn og aðrir eiturlyfjaneytendur). 2. Daufdumb og alvarlega málhölt, svo og blind og mjög sjóndöpur eða á annan hátt örkumla börn og unglingar. 3. Örkumla menn, er þarfnast gervilima, umbúða eða annarra þess háttar tækja. — [Nánari ákvæði um hvað telja skuli alvarlega, langvinna sjúkdóma, skal ráðherra setja með reglugerð.]2) — **2. gr.** Samkvæmt lögum þessum verður styrkur ekki veittur þeim, sem er svo efnum búinn eða framfærandi hans, að ætla má, að hann sé fær um að standast sjálfur kostnaðinn af sjúkdómi sínum eða örkumli án þess að stofna afkomu sinni í tilfinnanlega hættu. — Samkvæmt lögum þessum verður styrkur ekki heldur veittur til greiðslu kostnaðar, sem hlutaðeigandi á rétt á að fá greiddan samkvæmt lögum um alþýðutryggingar.a) — **3. gr.** Ráðherra úrskurðar, að fengnum tillögum landlæknis, hver sé styrkhæfur samkvæmt ákvæðum laga þessara og hvort og á hvern hátt styrk skuli veita samkvæmt þeim, enda séu lögð fram fullnægjandi efnahags- og læknisvottorð, svo og önnur nauðsynleg skilríki. — Ráðherra setur reglur um, hverra efnahags- og læknisvottorða, svo og hverra annarra skilríkja sé krafizt til úrskurðar samkvæmt lögum þessum, og segir fyrir um, hvernig vottorðin og skilríkin skuli úr garði gerð. Ráðherra segir og fyrir um, hvernig ganga skuli frá öllum reikningum, sem farið er fram á að greiða af styrk þeim, sem veittur er samkvæmt lögum þessum. — **4. gr.** Nú hefur sjúklingur (sbr. 1. tölulið 1. greinar) verið úrskurðaður styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, og á hann þá rétt á styrk úr ríkissjóði til greiðslu ⅘ kostnaðar við nauðsynlega og hæfilega langa dvöl í sjúkrahúsi eða hæli við hans hæfi, svo og alla viðeigandi aðhlynningu þar, þar með talin nauðsynleg læknishjálp og lyf, enda sé um að ræða slíkt sjúkrahús eða hæli, sem rekið er af ríkinu, eða sjúkrahús eða hæli, sem ráðherra hefur samið við um vist og greiðslur fyrir slíka sjúklinga, er þangað leita. — Ráðherra skal leita samninga við þau sjúkrahús og hæli í landinu, önnur en þau, sem rekin eru af ríkinu, um vist hinna ýmsu sjúklinga, sem úrskurðaðir eru styrkhæfir samkvæmt lögum þessum og þangað leita, enda séu þau sjúkrahús eða hæli hæf til að veita sjúklingunum viðtöku og láta þeim í té viðeigandi aðhlynningu og nauðsynlega læknishjálp. — [Nú nýtur sjúklingur styrks úr ríkissjóði samkv. 1. málsgrein þessarar greinar, og skal þá framfærslusveit hans greiða ⅕ hluta kostnaðarins. Um greiðslur þessar fer samkv. ákvæðum 66. gr. framfærslulaganna.]1) — **5. gr.** Nú hefur barn eða unglingur, sem svo er ástatt um, sem segir í 2. tölulið 1. greinar, verið úrskurðaður styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, og á hann þá rétt á styrk úr ríkissjóði til greiðslu ⅘ kostnaðar við nauðsynlega og hæfilega langa dvöl í skóla við hans hæfi, og í heimavist, ef þess er þörf, enda sé um að ræða slíkan skóla, sem rekinn er af ríkinu. — **6. gr.** Ráðherra er heimilt að úrskurða, að fengnum tillögum landlæknis, að ríkissjóðsstyrk skuli veita: 1. Sjúklingi (sbr. 1. tölulið 1. greinar), sem er úrskurðaður styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, til greiðslu allt að ⅘ kostnaðar við nauðsynlega dvöl í sjúkrahúsi eða hæli, öðrum en þeim, sem um getur í 4. gr., ef nauðsyn hefur borið til að vista sjúklinginn þar til bráðabirgða, annaðhvort vegna þess, að ekki hefur fengizt rúm fyrir hann í sjúkrahúsi eða hæli, sem um getur í 4. gr., eða sjúklingurinn hefur ekki verið flutningsfær í slíkt sjúkrahús eða hæli. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra með tilliti til dvalarkostnaðar í sjúkrahúsum eða hælum, sem rekin eru af ríkinu, svo og með tilliti til gildandi samninga við sjúkrahús þau eða hæli,

1) L. nr. 91, 29. des. 1953, § 3.

2) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 1, sbr. rgj. nr. 39, 20. marz 1951.

a) XIV, 234.

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 2.

sem samið hefur verið við um vist slíkra sjúklinga. 2. Sjúklingi (sbr. 1. tölulið 1. greinar), sem úrskurðaður er styrkhæfur samkvæmt lögum þessum og ekki dvelur í sjúkrahúsi eða hæli, til greiðslu allt að 4/5 nauðsynlegs lækningakostnaðar, enda sé læknishjálpin mikilsháttar eða langvarandi, svo sem ljóslækningar berklasjúklinga, nudd og rafmagnsaðgerðir mænusóttarsjúklinga, geitnalækningar o. s. frv. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra samkvæmt gildandi læknagjaldskrám. 3. Barni eða unglingi, sem svo er ástatt um, sem segir í 2. tölulið 1. greinar, og úrskurðaður er styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, til greiðslu allt að 4/5 kostnaðar við nauðsynlega og hæfilega langa vist í skóla við hans hæfi, öðrum en þeim, sem rekinn er af ríkinu, enda geti barnið eða unglingurinn ekki sótt skóla ríkisins, eða skóli ríkisins ekki veitt því fræðslu við þess hæfi. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra með tilliti til kostnaðar við dvöl í skóla við hæfi slíkra barna og unglinga, sem hér um ræðir og rekinn er af ríkinu. 4. Örkumla manni (sbr. 3. tölulið 1. greinar), sem úrskurðaður er styrkhæfur samkvæmt lögum þessum, til greiðslu allt að 4/5 kostnaðar við útvegun nauðsynlegra gervilima, umbúða eða annarra þess háttar tækja. — Upphæð styrksins úrskurðar ráðherra samkvæmt eða með tilliti til samnings, er hann gerir við gervilima- og umbúðasmið um smíði gervilima og umbúða og slíkra tækja fyrir örkumla menn, sem úrskurðaðir eru styrkhæfir samkvæmt lögum þessum og leita viðskipta við hann. — **7. gr.** Styrk, sem veittur er samkvæmt lögum þessum, greiðir ráðherra að framlögðum gildum reikningum fyrir hvern styrkþega, ef um styrk er að ræða samkvæmt 4. eða 5. gr., eða 1. eða 3. tölulið 6. greinar, greiðir ráðherra styrkinn til þess sjúkrahúss eða hælis eða skóla, þar sem styrkþeginn hefur verið vistaður, en ef um styrk er að ræða samkvæmt 2. eða 4. tölulið 6. greinar, til þess eða þeirra, er styrkþeganum hafa látið það í té, er þar greinir. — **8. gr.** Sjúkrahús eða hæli eða skóli eða annar viðtakandi styrks þess, sem veittur er samkvæmt lögum þessum, á rétt á, að framfærslusveit styrkþegans greiði það, sem á vantar fulla greiðslu kostnaðarins eins og hann er talinn og úrskurðaður [samkv. 5. gr.][1]), er ríkissjóðsstyrkurinn hefur verið greiddur. Þó skal aldrei krefja framfærslusveit um greiðslu þessa kostnaðarhluta fyrr en styrkþeginn sjálfur eða framfærandi hans hefur verið krafinn um greiðsluna, og ekki nema að svo miklu leyti sem sú krafa hefur engan árangur borið. — Framfærslusveit innheimtir ekki þennan kostnaðarhluta af styrkþeganum eða framfæranda hans gegn vilja hans, ef hann er ekki fær um að inna greiðsluna af hendi án þess að stofna afkomu sinni í tilfinnanlega hættu, og telst þá greiðsla sveitarinnar á þessum kostnaðarhluta ekki veittur sveitarstyrkur. — **9. gr.** Nú deyr sá, er styrks hefur notið samkvæmt lögum þessum, og lætur engan eftir sig, er honum lifandi bæri skylda til að framfæra, og renna þá eftirlátnar eigur hans, ef nokkrar eru og eftir því, sem þær hrökkva, til endurgreiðslu styrksins, þannig, að fyrst er endurgreiddur útlagður kostnaðarhluti framfærslusveitar, sem ógreiddur kann að vera, og síðan ríkissjóðsstyrkurinn. — **10. gr.** Sá, er styrks nýtur samkvæmt lögum þessum til að dvelja í sjúkrahúsi eða hæli (sbr. 4. gr. og 1. tölulið 6. greinar) og er að einhverju leyti vinnufær, er skyldur til, auk þess að hlíta öllum almennum sjúkrahúsreglum, að taka þátt í þeim störfum í sjúkrahúsinu eða hælinu, sem hann að dómi yfirlæknis sjúkrahússins eða hælisins er fær um að inna af hendi, enda sé um að ræða sjúkrahús eða hæli, sem rekið er af ríkinu, sveitarfélagi, almennri alþýðutryggingu eða sjúkrasamlagi innan hennar, eða ef um annað sjúkrahús eða hæli er að ræða, að í samningi milli þess og ráðherra sé heimiluð slík vinna. — Ráðherra er heimilt, að fengnum tillögum yfirlæknis sjúkrahúss eða hælis og í samráði við landlækni, að setja reglur um vinnu sjúklinga, er þar dvelja og styrks njóta samkvæmt lögum þessum, og má í þeim reglum tryggja sjúklingum þóknun fyrir arðberandi vinnu, sem þeir leysa af hendi í sjúkrahúsum eða hælum eða í sambandi við sjúkrahús eða hæli, sem rekin eru af ríkinu, svo og þegar um önnur sjúkrahús eða hæli er að ræða, að svo miklu leyti sem því verður komið í kring með samningi milli þeirra og ráðherra. — **11. gr.** Sá, er styrks nýtur samkvæmt lögum þessum til að dvelja í skóla (sbr. 5. gr. og 3. tölulið 6. greinar), er skyldur til, auk þess að hlíta almennum skólareglum, að taka þátt í þeim störfum í skólanum eða í sambandi við skólann, sem forstöðumaður í samráði við lækni skólans telur hann færan um að inna af hendi, og fer um allt,

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 3.

1936 Nr. 78 23. júní

1936 Nr. 78 23. júní

er að þessu lýtur, í samræmi við ákvæði 10. greinar um vinnu sjúklinga í sjúkrahúsum eða hælum. — **12. gr.** Nú hlítir ekki sá, er styrks nýtur samkvæmt lögum þessum, fyrirmælum læknis um viðurkenndar ráðstafanir eða aðgerðir, hvort heldur er honum til lækninga eða til að firra aðra sjúkdómshættu, eða hann hlítir ekki viðurkenndum reglum í sjúkrahúsi, hæli, skóla eða annars staðar þar, sem hann er styrktur til vistar, og er þá ráðherra heimilt, að fengnum tillögum landlæknis, að svipta hann rétti til styrkveitinga samkvæmt þessum lögum. — **13. gr.** . . . — *Bráðabirgðaákvæði.* . . . [Meðan holdsveikraspítali er starfræktur af ríkinu, skulu holdsveikrasjúklingar, sem þar eru vistaðir fyrir ráðstafanir hins opinbera, hafa þar að öllu leyti ókeypis vist á kostnað ríkissjóðs, eins og verið hefur.][1])

1942 Nr. 14 15. maí

Lög um læknaráð.[2])

1. gr. Í læknaráði eiga sæti eftirtaldir læknar. 1) Landlæknir, sem er forseti ráðsins, 2) kennarinn í réttarlæknisfræði við háskólann, 3) kennarinn í heilbrigðisfræði við háskólann, 4) kennarinn í lyfjafræði við háskólann, 5) yfirlæknir lyflæknisdeildar Landspítalans, 6) yfirlæknir handlæknisdeildar Landspítalans, 7) yfirlæknir geðveikrahælis ríkisins, 8) yfirlæknir Tryggingarstofnunar ríkisins, 9) formaður Læknafélags Íslands. — Verði ráðið á þennan hátt ekki skipað 7 eða 9 mönnum, skipar ráðherra lækni eða lækna til viðbótar í ráðið, unz 7 eru, en einn, ef 8 eru fyrir. — **2. gr.** Það er hlutverk læknaráðs að láta dómstólum, ákæruvaldi og stjórn heilbrigðismálanna í té sérfræðilegar umsagnir varðandi læknisfræðileg efni.[a]) — Læknaráð lætur meðal annars í té umsagnir um hvers konar læknisvottorð, sem lögð eru fyrir dómstólana, enda sé þeim beint til ráðsins samkvæmt úrskurði dómara.[a]) — Læknaráð lætur stjórn heilbrigðismálanna í té álit sitt á því, hvort tiltekin aðgerð, hegðun eða framkoma læknis, tannlæknis, nuddara, lyfsala, hjúkrunarkonu, ljósmóður eða annarra þvílíkra heilbrigðisstarfsmanna sé tilhlýðileg eða ekki. — Læknaráð lætur og stjórn heilbrigðismálanna í té álit sitt í sambandi við mikilsverðar heilbrigðisframkvæmdir, einkum varðandi meiri háttar sóttvarnarráðstafanir. — **3. gr.** Læknaráð lætur ekki önnur mál til sín taka en þau, er borin hafa verið undir það samkvæmt 2. gr., og af þeim aðilum, er þar greinir. — Læknaráð lætur ekki í té umsögn um andlegt ástand eða sakhæfi manns, nema áður liggi fyrir álitsgerð sérfræðings eftir viðeigandi athugun, enda sé kostur slíkrar athugunar. — Læknaráð lætur ekki í té umsögn um dánarmein manns, nema áður liggi fyrir álitsgerð sérfræðings eftir líkskurð eða mannskaðaskýrsla lögum samkvæmt, ef um voveiflegt mannslát er að ræða, enda sé kostur slíkra gagna. — **4. gr.** Rétt er, að læknaráð leiti jafnan álits sérfróðra manna utan ráðsins um mál, sem eru utan við sérfræðisvið þeirra manna, er ráðið skipa. — Áður en ráðið hnekkir vottorði læknis, skal það jafnan, ef því verður við komið, gera hlutaðeigandi lækni kost á að rökstyðja vottorð sitt nánar. — Mál, er varðar sérstaklega aðgerð, hegðun eða framkomu læknis eða annarra heilbrigðisstarfsmanna (sbr. 3. málsgrein 2. gr.), skal ráðið jafnan, ef því verður við komið, bera undir aðila, svo og stéttarfélag hans, áður en það lætur í té umsögn sína um það. — **5. gr.** Enginn læknaráðsmanna á atkvæðisrétt um mál, er varðar sjálfan hann eða umbjóðanda hans, eða hann hefur áður tekið afstöðu til, hvort heldur er persónulega eða í embættisnafni. Nú verður ráðið óstarfhæft fyrir það, að einhver sérfræðingur ráðsins á ekki atkvæðisrétt um mál, er heyrir undir sérgrein hans, og skipar þá ráðherra sérfræðing í hans stað eftir tillögu ráðsins til að fjalla um það mál. — **6. gr.** Læknaráð getur falið tveimur eða fleiri læknaráðsmönnum afgreiðslu máls í sínu umboði, enda heyri málið undir sérgrein eins eða fleiri þeirra, er um það fjalla.[a]) Læknaráðsmaður getur þó krafizt þess, að umsögn verði borin undir ráðið í heild. Ákveða má nánar um verkaskiptingu ráðsins í reglugerð, er ráðherra staðfestir. — Umsögn um aðgerð, framkomu eða hegðun læknis eða annarra heilbrigðisstarfsmanna (sbr. 3. málsgrein 2. gr.) skal ætíð borin undir ráðið í heild. — Verði ekki samkomulag í ráðinu um afgreiðslu máls, skal þess getið í umsögn, enda á sá eða þeir, er ágreining gera, rétt á að gera sérstaka grein fyrir atkvæði sínu. — Niðurstöður ráðsins skulu að jafnaði rökstuddar, og ætíð, ef sá, er umsagnarinnar beiðist, æskir þess sérstaklega, svo og ef ágreiningur er

1) L. nr. 92, 16. des. 1943, § 4.
2) Rgj. nr. 192, 24. nóv. 1942.
a) XX, 172, XXVI, 107, XXVII, 177, XXXII, 137, XXXI, 1, 237.

a) XIX, 262.

1942 Nr. 14 15. maí

1942 Nr. 14 15. maí

í ráðinu um niðurstöðu. — **7. gr.** Læknaráð sendir ráðherra skýrslu um starfsemi sína að hverju ári liðnu, og skal birta opinberlega þær niðurstöður ráðsins, er almenning varða. — **8. gr.** Kostnaður af starfsemi læknaráðs greiðist úr ríkissjóði samkvæmt úrskurði ráðherra.

1932 Nr. 47 23. júní

Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.

I. Um lækningaleyfi. — **1. gr.** Rétt til að stunda lækningar og kalla sig lækna hér á landi hafa þeir einir, sem til þess hafa fengið leyfi ráðherra.[a]) — **2. gr.** [Þeir eiga rétt á ótakmörkuðu lækningaleyfi og að heita læknar, er lokið hafa prófi við Háskóla Íslands og framhaldsnámi í sjúkrahúsi í fæðingarhjálp og öðru, eftir reglum, sem læknadeild háskólans setur og ráðherra staðfestir.[1]) — Framhaldsnámi þessu skal lokið hér á landi eða erlendis við sjúkrahús, sem fullnægir skilyrðum til þess að dómi heilbrigðisstjórnar, að fengnum tillögum læknadeildar háskólans. — Kandidatar skulu við framhaldsnámið hafa almenn lögkjör opinberra starfsmanna. Þeir skulu taka hámarkslaun samkvæmt 8. fl. launalaga. — Þeir einir geta hlotið lækningaleyfi, sem eru íslenzkir ríkisborgarar, og ...[2]) hafa ekki verið sviptir lækningaleyfi samkvæmt lögum þessum, enda mæli læknadeildin og landlæknir með leyfisveitingunni.][3]) — [Heimilt er að synja manni um lækningaleyfi, ef ákvæði 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][4]) — Læknadeildin eða landlæknir mega ekki mæla með lækningaleyfi til handa þeim, sem eru heilsulausir á þann hátt andlega eða líkamlega, að stafað geti hætta af þeim við læknisstörf, eða þeir fyrir það séu óhæfir eða lítt hæfir til læknisstarfa, eða kunnir að drykkjuskaparóreglu eða eiturlyfjanotkun eða hafa kynnt sig að alvarlegu hirðuleysi og ódugnaði í störfum sínum. — [Ráðherra er heimilt að gera það að skilyrði fyrir ótakmörkuðu lækningaleyfi, að umsækjendur hafi gegnt læknishéraði eða aðstoðarlæknisstörfum hjá héraðslækni allt að 6 mánuði að loknu námi.][5]) — **3. gr.** Ráðherra getur veitt mönnum, er eigi hafa tekið próf það eða lokið því námi, er um getur í 2. gr., ótakmarkað lækningaleyfi og þar með rétt til að kalla sig lækna, ef þeir hafa sannað fyrir læknadeild háskólans, að þeir hafi næga kunnáttu og læknadeildin og landlæknir mæla með leyfisveitingunni. Ráðherra getur einnig veitt mönnum takmarkað lækningaleyfi, svo sem tannlæknum samkvæmt tannlækningalögum, nuddurum og öðrum, ef þeir hafa til þess næga þekkingu að dómi landlæknis og hann mælir með leyfisveitingunni. — Um meðmæli samkv. þessari grein ber læknadeild og landlækni að gæta hins sama og fram er tekið í síðari málsgr. 2. gr. — **4. gr.** Læknisefni, sem ekki hefur að fullu lokið námi eða verið veitt lækningaleyfi, má, ef nauðsyn krefur og landlæknir mælir með því, fela um stundarsakir að gegna læknishéraði sem settum héraðslækni eða staðgöngumanni eða aðstoðarmanni héraðslæknis eða annars læknis, eða öðrum ákveðnum læknisstörfum, og hefur hann þá lækningaleyfi á meðan hann gegnir þeim störfum. — **5. gr.** Enginn læknir má kalla sig sérfræðing nema hann hafi fengið til þess leyfi ráðherra. — Læknadeild háskólans setur reglur um nám sérfræðinga, er ráðherra staðfestir,[1]) og getur enginn fengið leyfi til að kalla sig sérfræðing nema hann sanni fyrir læknadeildinni, að hann hafi lokið slíku námi. — Læknir á rétt á leyfi til að kalla sig sérfræðing, ef hann sannar fyrir læknadeild háskólans, að hann hafi lokið tilskildu sérfræðinámi og landlæknir mælir með leyfisveitingunni.

II. Um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa. — **6. gr.** Læknum og hverjum þeim, sem hafa lækningaleyfi, takmarkað sem ótakmarkað, ber að gegna störfum sínum með árvekni, halda þekkingu sinni sem bezt við, fara nákvæmlega eftir henni og gæta fyllstu samvizkusemi í hverju einu, þar á meðal í því að baka ekki sjúklingum sínum eða aðstandendum þeirra óþarfan kostnað, svo sem með óhóflegri lyfjanotkun, óþörfum vitjunum eða aðgerðum, ónauðsynlegri aðstoð o. s. frv.[a]) — **7. gr.** Læknar eru skyldir til að láta hinu opinbera í té vottorð um sjúklinga, er þeir hafa eða hafa haft undir höndum, er slíkra vottorða er almennt krafizt vegna viðskipta sjúklinganna við hið opinbera, vegna fátækrahjálpar, styrkveitinga, trygginga eða þess

1) Rgj. nr. 136 1961.
2) L. nr. 26, 23. marz 1961, § 1.
3) L. nr. 27, 21. maí 1960, § 1.
4) L. nr. 26, 23. marz 1961, § 1.
5) L. nr. 51, 30. maí 1942, § 1, sbr. augl. nr. 63 1963.
a) VIII, 338, X, 133, 136—7.

1932 Nr. 47 23. júní

1) Rgj. nr. 136 1961.
a) XXII, 352, 317.

háttar, og ber þeim að fara nákvæmlega eftir öllum fyrirmælum um gerð vottorðanna. Sama skylda hvílir á sjúkrahúsum og öðrum tilsvarandi stofnunum. Heimilt er lækni að senda landlækni einum vottorðið sem trúnaðarmál, ef honum þykir ástæða til vegna ákvæða 10. gr. — Til allra vottorða og umsagna, er læknir gefur út sem læknir, ber honum að vanda sem bezt og segja það eitt, er hann veit sönnur á, hvort sem vottorðin eða umsagnirnar eiga að vera til leiðbeiningar hinu opinbera eða öðrum. — **8. gr.** Sérhverjum lækni, öðrum en þeim, sem fyrir elli sakir eða sjúkdóms er hættur störfum, ber í skyndilegum sjúkdóms- eða hættutilfellum, ef hann er nærstaddur og til hans er leitað — og ekki því alvarlegri forföll banna — að veita hina fyrstu nauðsynlegu læknishjálp, unz til annarrar hjálpar hefur náðst. — **9. gr.** Sérhver læknir, sem stundar almennar lækningar í kaupstað eða kauptúni og hefur opna lækningastofu í því skyni, er skyldur til, einnig þó að hann sé ekki embættislæknir, að gegna aðkallandi sjúkravitjunum í kaupstaðnum eða kauptúninu, hvenær sem eftir því er leitað, nema hann sé hindraður af öðrum meira aðkallandi læknisstörfum eða öðrum alvarlegum forföllum. — Nú tekur læknir í kaupstað eða kauptúni þátt í félagsskap um, að læknavörður sé til taks til að gegna sjúkravitjunum innan kaupstaðarins eða kauptúnsins, enda sé vörðurinn fullnægjandi að dómi landlæknis, og er læknirinn þá ekki skyldur til að gegna læknisvitjunum þann tíma, er vörðurinn situr, sbr. þó 8. gr. — **10. gr.** Sérhverjum lækni ber að gæta fyllstu þagmælsku um öll einkamál, er hann kann að komast að sem læknir, nema lög bjóði annað eða hann viti sönnur á, að brýn nauðsyn annarra krefji, enda láti hann þá ekki uppi annað eða meira en minnst verður komizt af með til að afstýra hættu. — Um slík einkamál verður læknir ekki leiddur sem vitni í réttarmálum gegn vilja þess, er einkamálið varðar, nema ætla megi, að úrslit málsins velti á vitnisburðinum, enda sé málið þýðingarmikið fyrir málsaðila eða þjóðfélagið.[a]) — Nú er lækni gert að bera vitni í slkum málum, og skal það þá jafnan gerast fyrir luktum dyrum. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til þeirra, sem hafa takmarkað lækningaleyfi, svo og til yfirsetukvenna og aðstoðarfólks lækna við læknisstörf. — **11. gr.** Nú verður læknir þess vísari vegna starfsemi sinnar sem læknir, að heilsufari manns er þannig háttað andlega eða líkamlega, að öðrum stafar bein lífshætta af honum eða yfirvofandi heilsutjón, og ber þá lækninum að leitast við að afstýra hættunni með því að snúa sér til viðkomanda sjálfs eða, ef nauðsyn krefur, til landlæknis. — **12. gr.** Læknum eru óheimilar hvers konar auglýsingar um starfsemi sína sem lækna fram yfir látlausar auglýsingar í blöðum, sem birta má í hæsta lagi þrisvar, eða á lyfseðlum og dyraspjöldum með nafni, lærdómstitli, stöðu, heimilisfangi, síma, viðtalstímum og sérgrein, ef um sérfræðing er að ræða. Læknum og stéttarfélagsskap þeirra ber að vinna á móti því, að eftir þeim séu birt ummæli eða samtöl, eða um þá ritaðar greinar í blöð eða tímarit í auglýsingaskyni, en ef ekki verður komið í veg fyrir það, þá ber þeim eða stéttarfélagi þeirra jafnskjótt að leiðrétta það, sem þar kann að vera ofmælt. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til þeirra, sem hafa takmarkað lækningaleyfi, svo sem tannlækna og nuddara, svo og til yfirsetukvenna og annarra tilsvarandi heilbrigðisstarfsmanna. — **13. gr.** Um borgun fyrir störf lækna, annarra en héraðslækna, fer eftir því, sem um semst milli stéttarfélags þeirra og ríkisstjórnarinnar. — Við þá samninga skal miða við gjaldskrá héraðslækna og föst meðallaun þeirra, og skal samið um þá hundraðstölu til hækkunar á gjaldskránni, sem ætla má að hækki greiðslur fyrir áætlað meðalárstarf læknis um álíka upphæð og föst meðallaun héraðslæknis. — Í gjaldskránni skal ákveða greiðslur fyrir tannlækningar, nuddaðgerðir og aðrar tilsvarandi aðgerðir manna með takmörkuðu lækningaleyfi, og eru þau ákvæði bindandi fyrir tannlækna, nuddara og aðra slíka, en kveðja skal fulltrúa frá stéttarfélagi þeirra til, áður en þeir liðir eru ákveðnir. — Semja má um allt að þriðjungi hærri greiðslur til handa sérfræðingum fyrir störf, er heyra til sérgrein þeirra. — Nú hefur læknir, annar en héraðslæknir, eða tannlæknir eða nuddari eða aðrir með takmörkuðu lækningaleyfi opinbert starf á hendi fyrir ríkið eða bæjar- eða sveitarfélag og föst laun fyrir það, ekki lægri en meðalhéraðslæknislaun, og ber honum þá að fara eftir gjaldskrá héraðslækna. — Nú nást ekki samningar samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, og semur þá landlæknir gjaldskrá, er ráð-

a) XVI, 316, XX, 10, 11, XXI, 94, 149, 151, 152, (XXXI, 264, 267), XXXII, 270.

herra staðfestir.[1]) — **14. gr.** Allir læknar og þeir, sem hafa lækningaleyfi, skulu háðir eftirliti landlæknis. Ber honum að gæta þess, að þeir haldi ákvæði þessara laga, svo og yfirleitt öll ákvæði í heilbrigðislöggjöf landsins. Hann má heimta af þeim þær skýrslur viðvíkjandi störfum þeirra, og heilbrigðismálum, sem hann telur nauðsynlegar, og að þeir haldi þær bækur, sem eru nauðsynlegar til skýrslugerðarinnar. Má í reglugerð ákveða dagsektir, allt að 5 kr. fyrir hvern dag, er vanrækt er að senda fyrirskipaðar skýrslur, enda fylgi sektunum lögtaksréttur. Um héraðslækna og aðra lækna, sem hafa laun úr ríkissjóði eða frá stofnunum ríkisins, má auk sektanna kveða svo á, er þeir þrátt fyrir áminningu vanrækja að senda fyrirskipaðar skýrslur, að launagreiðslur þeirra verði stöðvaðar, unz skil hafa verið gerð. — Ákvæði þessarar greinar ná einnig til hvers konar sjúkrahúsa og heilbrigðisstofnana, sjúkrasamlaga, heilsu- og slysatryggingarstofnana og annarra tilsvarandi, svo og til tannlækna, lyfsala og lyfjabúða, nuddara, yfirsetukvenna og annarra heilbrigðisstarfsmanna. — Í reglugerðinni má enn fremur ákveða, að sektir lækna samkv. þessari grein renni í Styrktarsjóð ekkna og munaðarlausra barna íslenzkra lækna, en sektir annarra heilbrigðisstarfsmanna í tilsvarandi styrktarsjóði þeirra, eftir nánari ákvæðum landlæknis.[2])

III. Um skottulækningar. — 15. gr. Hvers konar skottulækningar eru bannaðar hér á landi.[a]) — Það eru skottulækningar: 1. ef sá, sem ekki hefur lækningaleyfi, býðst til að taka sjúklinga til lækninga, gerir sér lækningar að atvinnu, auglýsir sig eða kallar sig lækni, ráðleggur mönnum og afhendir þeim lyf, sem lyfsalar mega ekki selja án lyfseðils, og nær það einnig til lyfsala og aðstoðarfólks þeirra.[b]) 2. ef læknir með takmörkuðu lækningaleyfi stundar lækningar fram yfir það, sem leyfi hans er takmarkað við samkvæmt leyfisbréfi hans eða lögum.[c]) Nær þetta meðal annars til tannlækna, ef þeir fást við aðrar lækningar en tannlækningar, þar með taldar svæfingar, tannsmiði, ef þeir gefa sig við tannlækningum, nuddara, ef þeir taka fólk til meðferðar án tilvísunar og fyrirsagnar læknis, yfirsetukvenna, ef þær fást við svæfingar eða lyfjagjafir fram yfir það, sem þeim er sérstaklega heimilað, o. s. frv. 3. ef læknir, sem ekki hefur sérfræðingsleyfi, kallar sig, auglýsir sig eða gefur á annan hátt í skyn, að hann sé sérfræðingur, og gildir hið sama um sérfræðing, ef hann gefur á sama hátt til kynna, að hann sé sérfræðingur í annarri grein en þeirri, sem hann hefur sérfræðingsleyfi fyrir. 4. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefur, ráðleggur eða ávísar eða selur mönnum lyf í þýðingarlausu óhófi eða aðeins til þess að auðga sjálfan sig, eða ef hann ráðleggur mönnum eða framkvæmir að ástæðulausu, nema þá sjálfum sér til ávinnings, læknisaðgerð, annaðhvort við sjúkdómi, sem aðgerðin getur bersýnilega ekki átt við, eða við sjúkdómi, sem engin ástæða er til að gera ráð fyrir, að viðkomandi sé haldinn af. 5. ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefur, ávísar til sölu eða selur lyf undir því yfirskini, að þau eigi að fara til lækninga, en vitandi, að þau verði notuð í öðru skyni, svo sem til nautnar eða til útsölu í hagnaðarskyni. 6. ef læknir eða sá, sem lækningaleyfi hefur, lætur frá sér vottorð eða umsögn til þess stílaða að gylla í verzlunarskyni lyf, lækningaáhöld eða matvæli, drykki, nautnalyf eða annað, svo að ætla megi, að fólk fyrir það fái skakkar hugmyndir um gildi lyfjanna, lækningaáhaldanna, matvælanna o. s. frv. 7. ef læknir lánar nafn sitt þeim, sem ekkert lækningaleyfi hefur eða takmarkað lækningaleyfi, í því skyni að fólk blekkist til að halda, að sú lækningastarfsemi, sem þeir hafa með höndum, fari fram eftir ráðleggingum, undir eftirliti eða á ábyrgð læknisins. Sama gildir um þá, sem takmarkað lækningaleyfi hafa, ef þeir lána nafn sitt í tilsvarandi skyni. — **16. gr.** Þeim, sem hefur takmarkað lækningaleyfi, er bannað jafnt og þeim, sem ekkert lækningaleyfi hefur, að taka til meðferðar sjúklinga með kynsjúkdóma, berklaveiki eða aðra smitandi sjúkdóma, svo og sjúklinga með krabbamein og önnur æxli.[a]) — Nú hefur viðkomandi orðið þetta á vegna ónógrar læknisþekkingar, og nægir það honum ekki til sýknunar. — **17. gr.** Lyfja- og lækningaáhaldaauglýsingar eru bannaðar hér á landi, einnig læknum og lyfsölum.[b]) Nær þetta til auglýsinga í blöðum og tímaritum, á sérstökum auglýsingamiðum eða í flugritum og bréfum, á lyfja- og lækningaáhaldaumbúðum, svo og hvers konar annarra auglýsingaað-

1) Brbgjskr. nr. 102, 23. nóv. 1933.
2) Rgj. nr. 94, 5. okt. 1932.
a) VIII, 337.
b) VIII, 339.
c) VIII, 254.

a) VIII, 339, X, 137.
b) VI, 334, 332.

ferða, þar með taldar ritgerðir, sem til þess eru stílaðar að gylla í verzlunarskyni sérstök lyf eða lækningaáhöld. Á sama hátt eru bannaðar tilsvarandi auglýsingar um lækningakraft drykkja og matvæla, nautnalyfja og annars.[a]) — Enn fremur eru bannaðar gyllandi auglýsingar um sjúkrahús og hvers konar heilbrigðisstofnanir fram yfir nafn og stað, hvers konar sjúklingum sé tekið á móti og með hverjum kjörum. — Auglýsingar um lyf, lækningaáhöld, sjúkrahús og heilbrigðisstofnanir eru þó leyfðar í blöðum og tímaritum, sem gefin eru út af læknum eingöngu fyrir lækna, svo og í auglýsingabréfum til lækna og á umbúðum lyfja og lækningaáhalda, sem eingöngu koma læknum í hendur.

IV. Um refsingar, sviptingu lækningaleyfis og endurfengið lækningaleyfi. — 18. gr. Brot gegn ákvæðum þessara laga varða sektum, 100—10000 kr., sviptingu lækningaleyfis og fangelsi,[1]) nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum.[b]) — Í sektir skal dæma fyrir minni háttar brot, er ekki telst sannað, að það hafi valdið eða ef það er ekki sérstaklega líklegt til að geta valdið alvarlegu tjóni, hvorki fyrir einstaklinga né þjóðfélagið í heild sinni. — Í hæstu sektir skal dæma, ef um ítrekuð minni háttar brot er að ræða, eða ef sannað telst, að brotið hafi valdið alvarlegu tjóni, eða ef það er sérstaklega líklegt til að geta valdið alvarlegu tjóni fyrir einstaklinga eða þjóðfélagið í heild sinni. Ef læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefur, á í hlut, má þá jafnframt svipta hann lækningaleyfi. — Lækni og þann, sem lækningaleyfi hefur, má enn fremur svipta lækningaleyfi, þó að ekki teljist sannað, að brotið hafi valdið tjóni, ef það er þess eðlis, að það verði að teljast honum sérstaklega ósamboðið, svo sem ef um er að ræða röng og villandi læknisvottorð eða læknisumsagnir að órannsökuðu máli, skottulækningar eða hlutdeild í skottulækningum, lausmælgi um einkamál, sem hann hefur komizt að sem læknir, eða alvarlegt hirðuleysi eða ódugnað í störfum sínum. — Í fangelsi[1]) má dæma, ef brotið er þess eðlis, að sannað teljist, að líftjón eða varanlegt heilsutjón hafi hlotizt af, eða að sérstaklega líklegt teljist, að það geti orðið slíks valdandi eða haft víðtækar hættulegar afleiðingar fyrir þjóðfélagið, og heyra þar meðal annars undir brot á 16. gr. — Lækni og þann, sem hefur lækningaleyfi, skal svipta lækningaleyfi fyrir þau brot, sem dæma má í fangelsi fyrir, eða ef um ítrekuð brot er að ræða, sem svipta má lækningaleyfi fyrir. — Í fangelsi[1]) skal dæma, ef um ítrekuð brot er að ræða, sem dæma má í fangelsi[1]) fyrir. — Lækna og aðra, sem með brotum á lögum þessum gera öðrum skaða, svo að sannað teljist, má auk refsinga dæma til sanngjarnra skaðabóta. — Mál út af brotum gegn lögum þessum sæta meðferð almennra lögreglumála. — **19. gr.** Ef landlæknir verður þess var, að læknir eða sá, sem lækningaleyfi hefur, vanrækir skyldur sínar, fer út fyrir verksvið sitt eða brýtur í bág við fyrirmæli heilbrigðislaga landsins, skal hann áminna hann um að bæta hegðun sína. — Nú kemur áminningin ekki að haldi, eða sé um einhverja óhæfu að ræða viðkomandi læknisstörfum, og ber þá landlækni að kæra málið fyrir ráðherra. Getur þá ráðherra úrskurðað, að viðkomandi skuli sviptur lækningaleyfi, en skjóta má hann þeim úrskurði til dómstólanna. — **20. gr.** Nú telur landlæknir, að læknir, eða sá, sem lækningaleyfi hefur, hafi sýnt, að hann uppfylli ekki lengur þau skilyrði, sem krafizt var, er hann fékk lækningaleyfi, svo sem vegna bilunar á andlegri eða líkamlegri heilsu, sem gerir hann lítt hæfan, óhæfan eða hættulegan við störf sín, enda verði hann ekki án þess fenginn til að hætta þeim, eða vegna drykkjuskaparóreglu eða eiturlyfjanotkunar, eða vegna þess að hann hafi kvnnt sig að alvarlegu hirðuleysi eða ódugnaði í störfum sínum, og skýrir hann þá ríkisstjórninni frá málavöxtum. Ráðherra leitar álits læknadeildar háskólans, og ef hún fellst á álit landlæknis, má svipta viðkomandi lækningaleyfi, en skjóta má hann þeim úrskurði til dómstólanna. — **21. gr.** Læknar og aðrir, sem sviptir hafa verið lækningaleyfi samkvæmt lögum þessum, geta fengið lækningaleyfi á ný, en aðeins samkvæmt ákvæðum 2. og 3. gr.

V. Niðurlags- og bráðabirgðaákvæði. — 22. gr. Ákvæði þessara laga um veitingu lækningaleyfis ná ekki til þeirra, sem lækningarétt hafa eða lækningaleyfi, takmarkað eða ótakmarkað, þegar lögin ganga í gildi.[a]) Þeir læknar, sem þá hafa fengið leyfi Læknafélags Íslands til að kalla sig sérfræðinga, halda og áfram því leyfi. Önnur ákvæði þess-

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
a) XXX, 157.
b) VIII, 254, VIII, 340, X, 137, XXII, 352, 317.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
a) VIII, 253, 254.

1932 Nr. 47 23. júní

1932 Nr. 47 23. júní

ara laga, þar á meðal ákvæðin um sviptingu lækningaleyfis, ná einnig til þeirra, sem hafa lækningarétt eða lækningaleyfi, takmarkað eða ótakmarkað, þegar lögin ganga í gildi, og á sama hátt og þeir hefðu fengið lækningaleyfi samkvæmt þessum lögum.

1955 Nr. 16 9. apríl

Læknaskipunarlög.

1. gr. Á Íslandi skulu vera læknishéruð, sem hér greinir: — 1. *Reykjavíkurhérað:* Reykjavíkurkaupstaður og Seltjarnarneshreppur. Læknissetur í Reykjavík. — 2. *Álafosshérað:* Þingvallahreppur, Mosfellshreppur, Kjalarneshreppur og Kjósarhreppur. Læknissetur á Álafossi. — 3. *Akraneshérað:* Hvalfjarðarstrandarhreppur, Skilmannahreppur, Innri-Akraneshreppur, Akraneskaupstaður og Leirár- og Melahreppur. Læknissetur á Akranesi. — 4. *Kleppjárnsreykjahérað:* Andakílshreppur, Skorradalshreppur, Lundarreykjadalshreppur, Reykholtsdalshreppur, Hálsahreppur, Hvítársíðuhreppur, Þverárhlíðarhreppur, Norðurárdalshreppur og Stafholtstungnahreppur. Læknissetur á Kleppjárnsreykjum. — 5. *Borgarneshérað:* Borgarhreppur, Borgarneshreppur, Álftaneshreppur, Hraunhreppur, Kolbeinsstaðahreppur og Eyjahreppur. Læknissetur í Borgarnesi. — 6. *Ólafsvíkurhérað:* Staðarsveit, Breiðavíkurhreppur, Neshreppur, Ólafsvíkurhreppur og Fróðárhreppur. Læknissetur í Ólafsvík. — 7. *Stykkishólmshérað:* Miklaholtshreppur, Eyrarsveit, Helgafellssveit, Stykkishólmshreppur og Skógarstrandarhreppur. Læknissetur í Stykkishólmi. 8. *Búðardalshérað:* Hörðudalshreppur, Miðdalahreppur, Haukadalshreppur, Laxárdalshreppur, Hvammshreppur, Fellsstrandarhreppur, Klofningshreppur, Skarðshreppur og Saurbæjarhreppur. Læknissetur í Búðardal. — 9. *Reykhólahérað:* Geiradalshreppur, Reykhólahreppur og Gufudalshreppur. Læknissetur á Reykhólum. — 10. *Flateyjarhérað:* Flateyjarhreppur og Múlahreppur. Læknissetur í Flatey. — 11. *Patreksfjarðarhérað:* Barðastrandarhreppur, Rauðasandshreppur, Patrekshreppur og Tálknafjarðarhreppur. Læknissetur á Patreksfirði. — 12. *Bíldudalshérað:* Ketildalahreppur, Suðurfjarðahreppur og Auðkúluhreppur. Læknissetur á Bíldudal. — 13. *Þingeyrarhérað:* Þingeyrarhreppur og Mýrahreppur. Læknissetur á Þingeyri. — 14. *Flateyrarhérað:* Mosvallahreppur, Flateyrarhreppur og Suðureyrarhreppur. Læknissetur á Flateyri. — 15. *Bolungarvíkurhérað:* Hólshreppur. Læknissetur í Bolungarvík. — 16. *Ísafjarðarhérað:* Ísafjarðarkaupstaður og Eyrarhreppur. Læknissetur á Ísafirði. — 17. *Súðavíkurhérað:* Súðavíkurhreppur, Ögurhreppur, Reykjarfjarðarhreppur, Nauteyrarhreppur, Snæfjallahreppur, Grunnavíkurhreppur og Sléttuhreppur. Læknissetur í Súðavík. — 18. *Djúpavíkurhérað:* Árneshreppur. Læknissetur á Djúpavík. — 19. *Hólmavíkurhérað:* Kaldrananeshreppur, Hrófbergshreppur, Hólmavíkurhreppur, Kirkjubólshreppur, Fellshreppur og Óspakseyrarhreppur. Læknissetur á Hólmavík. — 20. *Hvammstangahérað:* Bæjarhreppur, Staðarhreppur, Fremri-Torfustaðahreppur, Ytri-Torfustaðahreppur, Hvammstangahreppur, Kirkjuhvammshreppur, Þverárhreppur og Þorkelshólshreppur. Læknissetur á Hvammstanga. — 21. *Blönduóshérað:* Áshreppur, Sveinsstaðahreppur, Torfalækjarhreppur, Blönduóshreppur, Svínavatnshreppur, Bólstaðarhlíðarhreppur, Engihlíðarhreppur og Vindhælishreppur. Læknissetur á Blönduósi. — 22. *Höfðahérað:* Höfðahreppur og Skagahreppur. Læknissetur í Höfðakaupstað. — 23. *Sauðárkrókshérað:* Skefilsstaðahreppur, Skarðshreppur, Sauðárkrókskaupstaður, Staðarhreppur, Seiluhreppur, Lýtingsstaðahreppur, Akrahreppur og Rípurhreppur. Læknissetur á Sauðárkróki. — 24. *Hofsóshérað:* Viðvíkurhreppur, Hólahreppur, Hofshreppur, Hofsóshreppur, Fellshreppur, Haganeshreppur og Holtshreppur. Læknissetur á Hofsósi. — 25. *Siglufjarðarhérað:* Siglufjarðarkaupstaður og Grímseyjarhreppur. Læknissetur á Siglufirði. — 26. *Ólafsfjarðarhérað:* Ólafsfjarðarkaupstaður. Læknissetur í Ólafsfirði. — 27. *Dalvíkurhérað:* Hríseyjarhreppur, Dalvíkurhreppur, Svarfaðardalshreppur og Árskógshreppur. Læknissetur á Dalvík. — 28. *Akureyrarhérað:* Arnarneshreppur, Skriðuhreppur, Öxnadalshreppur, Glæsibæjarhreppur, Akureyrarkaupstaður, Hrafnagilshreppur, Saurbæjarhreppur, Öngulsstaðahreppur og Svalbarðsstrandarhreppur. Læknissetur á Akureyri. — 29. *Grenivíkurhérað:* Grýtubakkahreppur og Hálshreppur. Læknissetur á Grenivík. — 30. *Breiðumýrarhérað:* Ljósavatnshreppur, Bárðdælahreppur, Skútustaðahreppur og Reykdælahreppur. Læknissetur á Breiðumýri. — 31. *Húsavíkurhérað:* Aðaldælahreppur, Reykjahreppur, Húsavíkurkaupstaður, Tjörneshreppur og Flateyjarhreppur. Læknissetur á Húsavík. — 32. *Kópaskershérað:* Keldunesshreppur, Öxarfjarðarhreppur, Fjallahreppur, Presthólahreppur og Raufarhafnar-

1955 Nr. 16 9. apríl

hreppur. Læknissetur á Kópaskeri. — 33. *Þórshafnarhérað:* Svalbarðshreppur, Þórshafnarhreppur, Sauðaneshreppur og Skeggjastaðahreppur. Læknissetur á Þórshöfn. — 34. *Vopnafjarðarhérað:* Vopnafjarðarhreppur. Læknissetur á Vopnafirði. — 35. *Norður-Egilsstaðahérað:* Hlíðarhreppur, Jökuldalshreppur, Hróarstunguhreppur, Fellahreppur og Fljótsdalshreppur. Læknissetur í Egilsstaðaþorpi. — [36. *Austur-Egilsstaðahérað:* Skriðdalshreppur, Vallahreppur, Egilsstaðahreppur, Eiðahreppur og Hjaltastaðahreppur. Læknissetur í Egilsstaðaþorpi. — 37. *Bakkagerðishérað:* Borgarfjarðarhreppur. Læknissetur í Bakkagerðisþorpi.][1]) — 38. *Seyðisfjarðarhérað:* Loðmundarfjarðarhreppur, Seyðisfjarðarhreppur og Seyðisfjarðarkaupstaður. Læknissetur á Seyðisfirði. — 39. *Neshérað:* Mjóafjarðarhreppur, Neskaupstaður og Norðfjarðarhreppur. Læknissetur í Neskaupstað. — 40. *Eskifjarðarhérað:* Helgustaðahreppur, Eskifjarðarhreppur, Reyðarfjarðarhreppur og suðurbyggð Reyðarfjarðar. Læknissetur á Eskifirði. — 41. *Búðahérað:* Fáskrúðsfjarðarhreppur, að undantekinni suðurbyggð Reyðarfjarðar, Búðahreppur og Stöðvarhreppur. Læknissetur í Búðaþorpi. — 42. *Djúpavogshérað:* Breiðdalshreppur, Beruneshreppur, Búlandshreppur og Geithellnahreppur. Læknissetur á Djúpavogi. — 43. *Hafnarhérað:* Bæjarhreppur, Hafnarhreppur, Nesjahreppur, Mýrahreppur, Borgarhafnarhreppur og Hofshreppur. Læknissetur á Höfn. — 44. *Kirkjubæjarhérað:* Hörgslandshreppur, Kirkjubæjarhreppur, Skaftártunguhreppur, Leiðvallahreppur og Álftavershreppur. Læknissetur á Kirkjubæjarklaustri. — 45. *Víkurhérað:* Hvammshreppur, Dyrhólahreppur og Austur-Eyjafjallahreppur. Læknissetur í Vík. — 46. *Vestmannaeyjahérað:* Vestmannaeyjakaupstaður. Læknissetur í Vestmannaeyjum. — 47. *Hvolshérað:* Vestur-Eyjafjallahreppur, Austur-Landeyjahreppur, Vestur-Landeyjahreppur, Fljótshlíðarhreppur og Hvolhreppur. Læknissetur á Stórólfshvoli. — 48. *Helluhérað:* Rangárvallahreppur, Landmannahreppur, Holtahreppur, Ásahreppur og Djúpárhreppur. Læknissetur á Hellu. — 49. *Laugaráshérað:* Skeiðahreppur, Gnúpverjahreppur, Hrunamannahreppur, Biskupstungnahreppur, Laugardalshreppur og Grímsneshreppur. Læknissetur í Laugarási. — 50. *Selfosshérað:* Villingaholtshreppur. Hraungerðishreppur, Gaulverjabæjarhreppur, Sandvíkurhreppur, Selfosshreppur og Grafningshreppur. Læknissetur á Selfossi. — 51. *Eyrarbakkahérað:* Stokkseyrarhreppur og Eyrarbakkahreppur. Læknissetur á Eyrarbakka. — 52. *Hveragerðishérað:* Ölfushreppur, Hveragerðishreppur og Selvogshreppur. Læknissetur í Hveragerði. — 53. *Keflavíkurhérað:* Grindavíkurhreppur, Hafnahreppur, Miðneshreppur, Gerðahreppur, Keflavíkurkaupstaður og Njarðvíkurhreppur. Læknissetur í Keflavík. — 54. *Hafnarfjarðarhérað:* Vatnsleysustrandarhreppur, Hafnarfjarðarkaupstaður, Garðahreppur og Bessastaðahreppur. Læknissetur í Hafnarfirði. — 55. *Kópavogshérað:* Kópavogshreppur. Læknissetur í Kópavogi. — Við bætast eftirtalin læknishéruð, þegar þau verða skipuð: — a. *Staðarhérað:* Miklaholtshreppur, Staðarsveit og Breiðavíkurhreppur. Læknissetur á Staðarstað. — b. *Suðureyrarhérað:* Suðureyrarhreppur. Læknissetur á Suðureyri. — c. *Raufarhafnarhérað:* Raufarhafnarhreppur. Læknissetur á Raufarhöfn. — Ólafsvíkurhérað, Stykkishólmshérað, Flateyrarhérað og Kópaskershérað skerðast samsvarandi. — **2. gr.** Í eftirgreindum læknishéruðum eiga íbúar einstakra hreppa og hreppshluta jöfnum höndum rétt á að vitja héraðslæknis í nágrannahéraði, eins og hér greinir: 1. Búðardalshérað: íbúar Rauðseyja og Rúfeyja til Flateyjar; aðrir íbúar Skarðshrepps og íbúar Klofningshrepps til Stykkishólms; 2. Stykkishólmshérað: íbúar Miklaholtshrepps til Borgarness; 3. Patreksfjarðarhérað: íbúar í Hjarðarnesi í Barðastrandarhreppi til Flateyjar; 4. Bíldudalshérað: íbúar Auðkúluhrepps til Þingeyrar; 5. Þingeyrarhérað: íbúar Ingjaldssands til Flateyrar; 6. Súðavíkurhérað: íbúar héraðsins utan Súðavíkurhrepps til Ísafjarðar; 7. Hólmavíkurhérað: íbúar Kaldrananeshrepps norðan Kaldbaksskleifar til Djúpavíkur; 8. Blönduóshérað: íbúar Vindhælishrepps utan Hafursstaðaár til Höfðakaupstaðar; 9. Siglufjarðarhérað: íbúar Grímseyjar til Húsavíkur; 10. Grenivíkurhérað: íbúar Háls- og Illugastaðasókna í Hálshreppi til Akureyrar; 11. Breiðumýrarhérað: íbúar Ljósavatnshrepps neðan Þóroddsstaðar til Húsavíkur; 12. Kópaskershérað (eftir að Raufarhafnarhérað hefur verið stofnað): íbúar Presthólahrepps austan Blikalóns og Svalbarðshrepps norðan Hálsa til Raufarhafnar; 13. Bakkagerðishérað: íbúar Hjaltastaðahrepps til Egilsstaða; 14. Hafnarhérað: íbúar Hofshrepps

1955 Nr. 16 9. apríl

1) L. nr. 45, 21. apríl 1962, § 1.

til Kirkjubæjarklausturs; 15. Kirkjubæjarhérað: íbúar Álftavershrepps til Víkur; 16. Víkurhérað: íbúar Austur-Eyjafjallahrepps til Stórólfshvols; 17. Helluhérað: íbúar Rangárvallahrepps sunnan Þverár til Stórólfshvols. — Í hverju einstöku tilfelli á hlutaðeigandi forgangsrétt til þjónustu af hendi þess héraðslæknis, sem greiðast er að ná til. — **3. gr.** Ráðherra getur, ef nauðsyn krefur og eftir tillögum hlutaðeigandi hreppsnefnda, leyft héraðslækni að sitja um stundarsakir annars staðar en á lögskipuðu læknissetri. — **4. gr.** Forseti skipar landlækni og héraðslækna í öll þau læknishéruð, sem talin eru í 1. gr., önnur en Reykjavíkurhérað. — Reykjavíkurhéraði gegnir borgarlæknir, ráðinn af bæjarstjórn, en skipaður af forseta. Áður en borgarlæknir er ráðinn, skal leita umsagnar ráðherra um umsækjendur. — Landlæknir og héraðslæknar taka laun samkvæmt launalögum.[1]) Borgarlæknir í Reykjavík tekur laun úr bæjarsjóði. Þegar nauðsyn krefur, er héraðslækni skylt að taka við skipun um að annast, ásamt þjónustu héraðs síns, þjónustu nágrannalæknishéraðs gegn hálfum byrjunarlaunum þess héraðs. — Um skipun (ráðningu) annarra embættislækna og lækna ríkisstofnana fer eftir sérstökum lögum og venjum þar að lútandi. — **5. gr.** Heimilt er að greiða úr ríkissjóði laun handa allt að sex aðstoðarlæknum héraðslækna í fjölmennum læknishéruðum, þar sem eru ekki starfandi læknar aðrir en héraðslæknir, svo og í fjölmennum kaupstaðarhéruðum, þar sem héraðslæknir gegnir umfangsmiklum embættisstörfum öðrum en lækningum. Hlutaðeigandi héraðslæknar ráða sér slíka aðstoðarlækna í samráði við landlækni, en ráðherra staðfestir ráðningu þeirra. Um laun aðstoðarlækna fer eftir ákvæðum launalaga.[1]) — Það skal vera kvöð á aðstoðarlæknum, sem ráðnir eru samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, að grípa megi til þeirra í allt að fjóra mánuði samtals á ári, þegar þeirra er þörf til að gegna læknishéruðum um stundarsakir sem settir héraðslæknar eða staðgöngumenn héraðslækna. Ráðherra er þó heimilt að undanþiggja aðstoðarlækna héraðslækna í einstökum héruðum slíkri kvöð. — Nú hefur læknir gegnt aðstoðarlæknisstarfi í sama héraði fimm ár eða lengur, og er þá ráðherra heimilt að skipa hann fastan aðstoðarlækni í því héraði. — Er héraðslæknir forfallast frá störfum fyrir slysfarir, vanheilsu eða annað um stundarsakir, en þó lengur en svo, að henta þyki, að aðstoðarlæknir, ráðinn samkvæmt ákvæðum þessarar greinar, gerist staðgöngumaður hans, eða sé um að ræða héraðslækni í héraði, sem á ekki rétt á slíkum aðstoðarlækni, er ráðherra heimilt að skipa héraðslækninum staðgöngumann, er gegni héraðinu á eigin ábyrgð, og greiða úr ríkissjóði laun hans, er nemi héraðslæknislaunum í hlutaðeigandi héraði. Þessara hlunninda njóta einkum héraðslæknar, er lengi hafa gegnt embætti. Ákvæði þetta tekur einnig til annarra embættislækna en héraðslækna. — **6. gr.** Heimilt er að greiða úr ríkissjóði ⅔ launa handa allt að sex hjúkrunarkonum til starfa í læknishéruðum, þar sem eru fjölmenn afskekkt þorp eða byggðir, sem eiga langa eða erfiða leið til læknis að sækja, enda sitji þá hjúkrunarkonur þessar í þeim þorpum eða byggðum. Hlutaðeigandi sveitarstjórn eða sveitarstjórnir ráða héraðshjúkrunarkonur með ráði hlutaðeigandi héraðslæknis og í samráði við landlækni, en ráðherra staðfestir ráðningu þeirra. — Miða skal við það, að héraðshjúkrunarkonur taki laun sem aðstoðarhjúkrunarkonur samkvæmt ákvæðum launalaga. — Ráðherra setur héraðshjúkrunarkonum erindisbréf. — **7. gr.** Landlæknir er ráðunautur ráðherra um allt það, er varðar heilbrigðismál, og annast framkvæmdir þeirra mála fyrir hönd ráðherra samkvæmt lögum, reglum og venjum, er þar um gilda. Hann hefur eftirlit með öllum læknum og heilbrigðisstarfsmönnum, en einkum héraðslæknum (í Reykjavík borgarlækni), öðrum embættislæknum og opinberum heilbrigðisstarfsmönnum. — Landlæknir skipuleggur skýrslugerðir héraðslækna (í Reykjavík borgarlæknis), annarra lækna og heilbrigðisstofnana, innheimtir fyrirskipaðar skýrslur frá þessum aðilum og annast útgáfu heilbrigðisskýrslna landsins. — **8. gr.** Héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir) hafa, hver innan síns héraðs, eftirlit með heilbrigðismálum og annast þar framkvæmdir opinberra heilbrigðisráðstafana samkv. lögum og fyrirmælum ráðherra og undir eftirliti landlæknis. — Héraðslæknar stunda almennar lækningar hver í sínu héraði, annast lyfjasölu, þar sem er ekki sérstök lyfjabúð, og eru skyldir til að gegna aðkallandi sjúkravitjunum, hvenær sem þess er leitað, nema þeir séu hindraðir af öðrum embættisstörfum, sem eru meira aðkallandi, eða sjálfir sjúkir. Með þátttöku í læknaverði geta þeir og leyst

1) Sbr. nú l. nr. 55, 28. apríl 1962.

sig undan gegningarskyldu á nánara tilteknum tímum. — Borgarlækni í Reykjavík er ekki skylt að sinna almennum lækningum. Í fjölmennum kaupstaðarhéruðum, þar sem er nægur fjöldi starfandi lækna, má ráðherra heimila héraðslækni að takmarka að meira eða minna leyti störf sín að almennum lækningum. — Nú er héraðslæknis vitjað úr öðru læknishéraði en sínu héraði til konu í barnsnauð eða í annarri mjög brýnni nauðsyn, fyrir þá sök að hægara er að ná til hans en hlutaðeigandi héraðslæknis, og er honum þá jafnskylt að vitja sjúklingsins sem héraðsbúi hans ætti í hlut. — Héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir) mega ekki, nema með sérstöku leyfi ráðherra, takast á hendur önnur föst launuð störf en þau, er við koma embættisstörfum þeirra. Héraðslæknir má veita forstöðu eða starfa við almennt sjúkrahús við hæfi héraðs síns, en ekki gegna viðtækari sjúkrahúslæknisstörfum nema með sérstöku leyfi ráðherra. — Ráðherra setur héraðslæknum og aðstoðarlæknum héraðslækna erindisbréf og kveður þar nánara á um skyldur þeirra og réttindi.[1]) — Bæjarstjórn setur borgarlækni í Reykjavík erindisbréf, sem ráðherra staðfestir. — Um verksvið annarra embættislækna og lækna ríkisstofnana fer eftir sérstökum lögum og venjum þar að lútandi. — **9. gr.** [Heimilt er, að fengnum tillögum landlæknis, að greiða úr ríkissjóði allt að helmingi kostnaðar við nauðsynleg lækningatæki og útbúnað í lækningastofu héraðslæknis í fámennum læknishéruðum, gegn jafnmiklu framlagi frá læknishéraðinu.][2]) — **10. gr.** Nú sezt starfandi læknir að í læknishéraði, þar sem er ekki sérstök lyfjabúð, eða þar í héraði, sem langt er til lyfjabúðar að sækja, og fer þá um lyfjaafgreiðslu til sjúklinga hans eftir því, sem um semur milli hans og hlutaðeigandi héraðslæknis (lyfsala) í samráði við landlækni. Náist ekki samkomulag, sker ráðherra úr. Telji ráðherra eftir atvikum eðlilegt, vegna nauðsynjar þeirra, sem viðskipti eiga við hinn starfandi lækni, að hann hafi sjálfur á hendi lyfjasölu, er ráðherra heimilt að úrskurða, að svo skuli vera, og er þá héraðslækni (lyfsala) skylt að una því bótalaust. — **11. gr.** Verði héraðslæknir að takast ferð á hendur til þess að leysa af hendi störf sín í þarfir hins opinbera eða einstakra manna, ber að sjá honum fyrir svarlegum flutningi ókeypis og svo beina leið, sem hægt er, frá og til heimilis hans. — [Um greiðslu fyrir störf héraðslækna og aðstoðarlækna og staðgöngumanna héraðslækna fer sem hér segir: — 1. Embættislaun héraðslækna skulu greidd fyrir embættisstörf, en til slíkra starfa telst einkum: Samfelld gegningarskylda læknis í héraði, öll tilskilin skýrslugerð, sóttvarnir, ónæmisaðgerðir, berklapróf, almennt heilbrigðiseftirlit, svo sem með vatnsbólum, fráræslu, húsakynnum, þrifnaði, matvælum, aðbúnaði í verksmiðjum og á öðrum vinnustöðum og ýmislegt fleira, er fellur undir starfssvið heilbrigðisnefnda eða tekið er fram í erindisbréfi héraðslækna. — 2. Fyrir störf í þágu sjúkrasamlaga og annarra greina almannatrygginga fari greiðsla eftir gjaldskrá, sem landlæknir semur og ráðherra staðfestir, eða samningum, er stéttarfélög lækna eiga annars vegar hlut að fyrir hönd lækna, en sjúkrasamlög eða Tryggingastofnun ríkisins hins vegar. — 3. Fyrir störf, önnur en embættisstörf, í þágu ríkis, sveitarfélaga og opinberra stofnana fari greiðsla eftir sömu reglum og þá er sjúkrasamlög eða aðrar greinar almannatrygginga eiga í hlut. — 4. Fyrir störf í þágu annarra en almannatrygginga, ríkis, sveitarfélaga og opinberra stofnana fari greiðsla eftir reglum, er stéttarfélög lækna setja og birta almenningi. Nú eru slíkar reglur ekki birtar, og mega þá læknar, er í hlut eiga, ekki krefjast hærri greiðslu en þá er almannatryggingar eiga í hlut.][1]) — **12. gr.** Héraðslæknar þeir, sem nú eru í embættum, verða endurgjaldslaust að sætta sig við þær breytingar, sem verða á héruðum þeirra eða embættum eftir lögum þessum.

Ákvæði til bráðabirgða. — [Þangað til heilbrigðisstjórnin setur gjaldskrá skv. 2. tölulið 2. málsgr. 10. gr.[2]) laganna, skal núgildandi gjaldskrá héraðslækna gilda um störf þeirra í þágu sjúkrasamlaga og annarra greina almannatrygginga. — Ríkisstjórninni er heimilt, til viðbótar heimildum, sem fyrir eru, að greiða allt að 300 þús. kr. árlega til þess að bæta læknisþjónustu í þeim héruðum, þar sem mestra úrbóta er þörf að dómi landlæknis.][3])

1) Erindisbr. nr. 84, 26. júlí 1934.
2) L. nr. 45, 21. apríl 1962, § 2.

1) L. nr. 45, 21. apríl 1962, § 3; auglýs. nr. 204 1962.
2) Nú auglýs. nr. 204 1962.
3) L. nr. 45, 21. apríl 1962, § 4.

1954 Nr. 65 21. apríl

Lög um breyting á lögum nr. 8 24. marz 1944, um breyting á lögum nr. 44 23. júní 1932, um skipun læknishéraða, verksvið landlæknis og störf héraðslækna.

1. gr. ...[1]) — **2. gr.** Læknishéruðin (þ. e. Norður-Egilsstaðahérað og Austur-Egilsstaðahérað, sbr. l. nr. 16 1955, § 1, tl. 35, og l. nr. 45 1962, § 1) starfrækja í félagi sjúkrahúsið á Egilsstöðum, og annast læknar beggja héraðanna læknisstörfin, enda hafa báðir rétt á sjúkrahúsvist þar fyrir sjúklinga sína. — Sá læknirinn, sem á hverjum tíma hefur verið lengur starfandi héraðslæknir á Egilsstöðum, skal vera yfirlæknir við sjúkrahúsið. Landlæknir getur ákveðið, að lyfjabúð sé sameiginleg fyrir bæði læknishéruðin, og setur hann þá reglur þar um.

1955 Nr. 21 27. apríl

Lög um lækningaferðir.

1. gr. Það er hlutverk laga þessara að auðvelda fólki í byggðum, sem langt eiga að sækja til augnlæknis, háls-, nef- og eyrnalæknis og tannlæknis, að ná til þessara sérfræðinga og njóta þjónustu þeirra. — **2. gr.** Í því skyni, sem í 1. gr. getur, semur ráðherra við nægilega marga hlutaðeigandi sérfræðinga um árlegar lækningaferðir um landið með viðkomu og hæfilega langri dvöl á þeim stöðum, þar sem ætla má, að þjónustu þeirra sé mest þörf og hennar verði auðveldast og almennast notið. — Þegar því verður við komið, skal fela einum sérfræðingi hverrar greinar að ferðast um tiltekinn landshluta, og ef unnt er þeim sérfræðingi, sem búsettur er í þeim landshluta. — **3. gr.** Verja má fé úr ríkissjóði til styrktar lækningaferðum, eftir því sem fjárlög heimila á hverjum tíma. — Það er kvöð á því sveitarfélagi, þar sem sérfræðingur í lækningaferð samkvæmt lögum þessum hefur viðdvöl, að það sjái honum fyrir viðunandi ókeypis húsnæði til starfa sinna, svo sem í sjúkrahúsi eða læknisbústað staðarins, skólahúsi, samkomuhúsi eða annars staðar, eftir því sem á stendur.

1963 Nr. 30 29. apríl

Lyfsölulög.

I. kafli. — Almenn ákvæði. — 1. gr. Lyf eru samkvæmt lögum þessum hvers konar efni eða efnasambönd, lífræn eða ólífræn, sem ætluð eru til lækninga, fróunar eða varnar gegn sjúkdómum eða sjúkdómseinkennum í mönnum eða dýrum, svo og efni eða efnasambönd, sem notuð eru til sjúkdómsgreininga (diagnostica).[a]) — Ákvæði laga þessara taka einnig til umbúða og áhalda, sem innihalda lyf. — Efni teljast þó ekki lyf, ef þau eru notuð til að koma í veg fyrir útbreiðslu sjúkdóma, svo sem til sótthreinsunar á verkfærum, áhöldum, sængurfatnaði, húsgögnum, herbergjum, baðvatni, andrúmslofti í húsum og þ. u. l. og til sýklaeyðingar í uppgangi, þvagi, saur og hvers konar útferð frá sjúklingum. Sama gildir um efni, sem notuð eru til annarra hreinlætisráðstafana. — Landlæknir hefur umsjá með rekstri lyfjaverzlana og öðrum lyfsölumálum, svo og þar til heyrandi störfum lyfsala, lyfjafræðinga og aðstoðarlyfjafræðinga, undir yfirstjórn ráðherra þess, er fer með heilbrigðismál. — **2. gr.** Setja skal lyfjaskrá (pharmacopoea) með tilskipun, er forseti Íslands staðfestir. Í lyfjaskrá skal greina einkenni lyfja og segja fyrir um hreinleika þeirra, gerð, meðferð og geymslu. Ráðherra löggildir lyfseðlasöfn (dispensatoria), lyfjaforskriftir og sérlyfjaskrá með auglýsingu. — Lyfjaskrárnefnd, skipuð sex mönnum til sex ára í senn, gerir tillögur um lyfjaskrá, lyfseðlasöfn, svo og lyfjaforskriftir. Skal einn nefndarmanna vera prófessor í lyfjafræði (pharmakologi), annar dósent (prófessor) í lyfjafræði lyfsala (pharmaci), hinn þriðji prófessor í lyflæknisfræði við háskólann, en hina þrjá skipar ráðherra samkvæmt tillögu landlæknis, einn úr hópi lyfsala, annan úr hópi starfandi lyfjafræðinga og hinn þriðja úr hópi starfandi lækna. Ráðherra skipar formann nefndarinnar. Ráðherra skipar varamenn til jafnlangs tíma eftir tillögu landlæknis. Kostnaður við störf lyfjaskrárnefndar greiðist úr ríkissjóði, þar á meðal þóknun til nefndarmanna, er sé ákveðin árlega. Nánari ákvæði um starfssvið og starfshætti lyfjaskrárnefndar skal setja í reglugerð. — **3. gr.** Ráðherra getur, að fengnum tillögum landlæknis, bannað sölu lyfja: a. ef ranglega eða á villandi hátt er greint frá samsetningu þeirra, b. ef líklegt þykir, að þau hafi ekki þær verkanir, sem framleiðendur telja þau hafa, eða skaðlegar aukaverkanir, c. ef ekki er hægt að ganga úr skugga um nothæfni þeirra, d. ef verð þeirra er óhæfilega hátt. — **4. gr.** Bannaðar eru hvers konar auglýsingar lyfja, lyfjavöru, læknis- og lækningaáhalda nema sérstaklega fyrir læknum (tannlæknum, dýralæknum) og lyfjafræðingum og þá á þann hátt, að ekki sé líklegt, að auglýs-

1) L. nr. 16, 9. apríl 1955, § 12, sbr. nú l. nr. 45, 21. apríl 1962, § 1, og l. 16 1955, § 1, tl. 35.

a) XXX, 159.

ingin komi almenningi fyrir sjónir. — **5. gr.** Nú eru í umburðarbréfi, á prentuðu máli, í lyfjaauglýsingum eða á annan hátt gefnar rangar eða ófullnægjandi upplýsingar um nothæfni, aukaverkanir eða þær varúðarráðstafanir, sem gæta skal við notkun lyfja, og getur ráðherra þá fyrirskipað framleiðanda eða auglýsanda að senda út leiðréttingar eða viðbótarskýringar. Nú sinnir framleiðandi eða auglýsandi ekki boði ráðherra innan frests, er ráðherra setur, og varðar það þá sektum samkvæmt 68. gr. Umburðarbréf og prentað mál skal dagsetja.

II. kafli. — Um stofnun lyfjabúða og lyfsöluleyfi. — 6. gr. Forseti Íslands veitir heimild til stofnunar lyfjabúðar (apóteks), og eigi má leggja hana niður án samþykkis hans. — Lyfjabúð má stofnsetja, þar sem þess gerist þörf að dómi ráðherra, enda hafi hlutaðeigandi sveitarstjórn æskt þess. — Lyfjabúð má að jafnaði ekki stofnsetja annars staðar en þar, sem líkur eru til að hún geti borið sig með eðlilegum rekstri. — Ráðherra ákveður lyfjabúð stað og veitir leyfi til flutnings hennar, að fenginni umsögn Apótekarafélags Íslands og Lyfjafræðingafélags Íslands. — **7. gr.** Leyfi til að reka lyfjabúð (lyfsöluleyfi) verður aðeins veitt einstaklingum. Forseti Íslands veitir slíkt leyfi. Leyfishafa er skylt að hlíta ákvæðum laga og stjórnvaldsreglna, svo sem þau eru á hverjum tíma, um réttarstöðu hans og starfshætti, þ. á m. um búnað, fyrirkomulag og rekstur lyfjabúða. — Nú skal veita lyfsöluleyfi, og auglýsir ráðherra þá eftir umsóknum með þeim hætti, er segir í 5. gr. 1. málsgr. laga nr. 38 1954. Umsóknir skal senda landlækni. — Umsóknir skal leggja fyrir tveggja manna nefnd. Annar nefndarmanna skal kjörinn af Apótekarafélagi Íslands, en hinn af Lyfjafræðingafélagi Íslands. Varamenn eru kjörnir á sama hátt. Sæki nefndarmaður um lyfsöluleyfi, tekur varamaður sæti hans í nefndinni. Kjörtími nefndarmanna er 6 ár. Nefndin lætur landlækni í té rökstudda umsögn um þá umsækjendur, sem að hennar áliti eru hæfastir, og skipar þeim í töluröð, en þó aðeins þremur hinum hæfustu, ef umsækjendur eru þrír eða fleiri. Telji nefndin einhvern umsækjanda óhæfan, skal hún geta þess. Landlæknir sendir því næst ráðherra rökstutt álit um það, hverja af umsækjendum hann telur hæfasta í töluröð, og skal umsögn nefndarinnar fylgja áliti hans. Nefndin er ólaunuð. — Ákvæði 2. og 3. málsgr. gilda ekki um hlutbundið lyfsöluleyfi (Reykjavíkurapótek). — **8. gr.** Lyfjabúð skal velja heiti, sem ráðherra samþykkir, og auðkenna á áberandi hátt. Lyfsölum einum er heimilt að nefna lyfjaverzlanir sínar og þær einar lyfjabúðir eða apótek. Læknar (dýralæknar), sem hafa rétt eða leyfi til lyfjaverzlunar, skulu auðkenna lyfjasölur sínar með embættis- eða starfsheiti. — **9. gr.** Skilyrði til að öðlast lyfsöluleyfi eru þessi: 1. Íslenzkur ríkisborgararéttur. 2. Lögræði og fjárforræði. 3. Andleg og líkamleg heilbrigði. 4. Umsækjandi skal hafa lokið lyfjafræðiprófi, sem metið er gilt hér á landi. 5. Umsækjandi skal hafa unnið 12 mánuði sem lyfjafræðingur í lyfjabúð eða við lyfjagerð hér á landi. Víkja má frá þessu skilyrði, þegar sérstakar ástæður mæla með því. 6. Heimilt er að synja manni um lyfsöluleyfi, ef ákvæði 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga eiga við um hagi hans. — Samvinnufélög þau, er öðlazt hafa leyfi til að reka lyfjabúð fyrir gildistöku laga þessara, halda leyfi sínu í 25 ár frá gildistöku þeirra. Framlengja má leyfi til 25 ára í senn, enda mæli landlæknir með umsókn. Forstöðumaður slíkra lyfjabúða skal fullnægja ákvæðum 1. málsgr., og ber að auglýsa stöðu hans samkv. ákvæðum 7. gr., og skal ráðherra samþykkja ráðningu hans að fenginni umsögn samkv. 3. málsgr. 7. gr. — Áður en leyfisbréf er afhent, ber lyfsala að undirrita heit um, að hann muni rækja störf sín af kostgæfni og samvizkusemi og í samræmi við landslög. Gildir þetta einnig um forstöðumann lyfjabúðar, sem rekin er af samvinnufélagi, forstöðumann lyfjaútibús, sbr. 43. gr., og lyfjagerðar, sbr. 13. gr. Ráðherra ákveður form ofangreindrar yfirlýsingar. — **10. gr.** Lyfsöluleyfi má ekki veita starfandi lækni, dýralækni eða tannlækni. — Starfandi læknir (tannlæknir, dýralæknir) má ekki, án leyfis ráðherra, vera eigandi eða starfsmaður fyrirtækis, sem framleiðir eða verzlar með lyf. Gefi ráðherra slíkt leyfi, skal það auglýst í Lögbirtingablaði. — **11. gr.** Lyfsöluleyfi fellur niður, ef leyfishafi: 1. tekur ekki við rekstri lyfjabúðar, innan þess frests, sem tiltekinn er í 31. gr., 2. deyr eða fullnægir ekki lengur skilyrðum 9. gr., 3. hættir að veita forstöðu lyfjabúð án þess að hafa gert ráðstafanir um rekstur hennar samkvæmt 35. gr. eða getur ekki tekið við stjórn hennar á ný, 4. fær lyfsöluleyfi fyrir annarri lyfjabúð, 5. er sviptur leyfinu samkvæmt ákvæðum þessara eða annarra laga.[a]

a) XXXIII, 460.

— Lyfsöluleyfi fellur niður í lok þess árs, sem leyfishafi verður sjötugur, sbr. þó ákvæði til bráðabirgða, 1. tölulið. Ákvæði þetta gildir þó ekki um hlutbundið lyfsöluleyfi. — Ef leyfishafi óskar, getur ráðherra hvenær sem er fellt úr gildi lyfsöluleyfi hans. — **12. gr.** Nú tekur lyfsali við rekstri annarrar lyfjabúðar eða fær lausn frá starfi, og er honum þá rétt og skylt að reka lyfjabúðina, þar til hinn nýi leyfishafi tekur við, sbr. 31. gr., eða lyfjabúðin er lögð niður, þó ekki lengur en 2 ár. — Nú deyr lyfsali, og fer þá um réttindi og skyldur dánarbús til rekstrar lyfjabúðar sem hér segir: 1. Ef erfingjar taka að sér ábyrgð á skuldum, er búinu rétt og skylt að annast rekstur lyfjabúðarinnar í sex mánuði eftir lát lyfsala undir stjórn forstöðumanns, enda samþykki landlæknir ráðningu hans. Frest þennan má ráðherra lengja um allt að sex mánuði, ef sérstaklega stendur á. 2. Ef erfingjar taka ekki að sér ábyrgð á skuldum dánarbúsins, eða sé það tekið til gjaldþrotaskipta, ákveður ráðherra, hvernig haga skuli rekstri lyfjabúðarinnar. Sama máli gegnir, ef ekki hefur verið veitt leyfi til rekstrar lyfjabúðar innan þess frests, sem um getur í 1. tölulið. — Þegar lyfsöluleyfi fellur niður vegna annarra orsaka, ákveður ráðherra, hvernig haga skuli rekstri lyfjabúðarinnar, og má þá um stundarsakir, að fengnum tillögum landlæknis, reka hana á kostnað ríkissjóðs. — **13. gr.** Sjúkrahús, heilsuhæli og geðveikrahæli, sem rekin eru af opinberum aðilum, mega að fengnu leyfi ráðherra hafa með höndum lyfjagerð og afgreiðslu lyfja handa sjúklingum sínum og starfsmönnum og öðrum hliðstæðum sjúkrastofnunum. Forstöðumaður slíkrar lyfjagerðar skal fullnægja skilyrðum 9. greinar. — Staða forstöðumanns slíkrar lyfjagerðar skal auglýst, og samþykki ráðherra ráðningu hans, að fenginni umsögn samkvæmt 3. málsgr. 7. gr. — Á öðrum sjúkrahúsum og hælum má einungis á ábyrgð yfirlæknis vega lyf og deila í sundur, þó ekki mjög áhrifamikil eða aðgæzluverð lyf, og skal það nánar skilgreint í reglugerð.

III. kafli. — Starfsmenn lyfjabúða. — 14. gr. Rétt til að kalla sig lyfjafræðing (pharmaceut) og starfa sem slíkur hér á landi hefur sá einn, sem til þess hefur fengið leyfi ráðherra, enda mæli landlæknir með leyfisveitingunni að fenginni umsögn lyfjaskrárnefndar. — Til þess að öðlast slíkt leyfi þarf umsækjandi að hafa lokið lyfjafræðiprófi, sem metið er gilt hér á landi, og auk þess skal hann fullnægja skilyrðum 2. og 3. töluliðs 1. málsgreinar 9. gr., enda sé gætt ákvæða 6. töluliðs sömu málsgreinar. — **15. gr.** Sá, sem lokið hefur prófi í lyfjafræði lyfsala við Háskóla Íslands eða jafngildu prófi erlendis eða lauk fyrri hluta prófi við Lyfjafræðingaskóla Íslands, á rétt á að nefna sig aðstoðarlyfjafræðing (examinatus pharmaciae) og starfa sem slíkur, enda komi leyfi ráðherra til með þeim hætti, er segir í 1. málsgr. 14. gr. — Til þess að öðlast slíkt leyfi þarf umsækjandi enn fremur að fullnægja skilyrðum 2. og 3. töluliðs 1. málsgr. 9. gr., enda sé gætt ákvæðis 6. töluliðs 1. málsgr. sömu greinar. — Um starfsréttindi aðstoðarlyfjafræðinga skulu sett ákvæði í reglugerð, sbr. 69. gr. — Fyrst um sinn, meðan skortur er á lyfjafræðingum, getur ráðherra, að fenginni umsögn landlæknis, veitt aðstoðarlyfjafræðingi leyfi til að veita lyfjabúð forstöðu um takmarkaðan tíma. — **16. gr.** Setja skal í reglugerð ákvæði um nám, próf og starfsréttindi aðstoðarmanna við lyfjagerð og lyfjaafgreiðslu annarra en aðstoðarlyfjafræðinga.

IV. kafli. — Vinnudeilur og kjarasamningar. — 17. gr. Skipa skal þriggja manna nefnd, sem fjallar um kjaradeilu milli félags lyfsala annars vegar og félags lyfjafræðinga og aðstoðarlyfjafræðinga hins vegar og sker úr um ágreiningsatriði gildandi samninga milli þessara aðila. — Samningsaðilar skipa sameiginlega formann og síðan hina tvo nefndarmennina. Nú geta þeir ekki komið sér saman um skipun formanns eða annarra nefndarmanna, og skal þá ráðherra fullskipa nefndina. Varamenn skal skipa á sama hátt og aðalmenn og samtímis. Nefndin er skipuð til þriggja ára í senn. Aðilar greiða kostnað við störf nefndarinnar. — **18. gr.** Nefnd sú, er um ræðir í 17. gr., lætur mál til sín taka, er félög lyfsala, lyfjafræðinga, aðstoðarlyfjafræðinga eða ráðherra óska. — Þegar nefndin telur það henta, getur hún lagt fram miðlunartillögu, sem ekki má birta opinberlega án samþykkis nefndarinnar, fyrr en báðir samningsaðilar hafa tjáð sig um hana. Áður en nefndin leggur fram miðlunartillögu, skal hún ráðgast við fulltrúa beggja samningsaðila um form hennar og tilhögun. — Nefndin ákveður í samráði við samningsaðila, hve langan frest skuli veita til þess að svara, hvort þeir samþykki miðlunartillögu eða hafni henni. — Miðlunartillaga skal borin undir atkvæði óbreytt, eins og nefndin gekk frá henni, og henni svarað játandi eða neitandi. Atkvæða-

1963 Nr. 30 29. apríl

greiðsla um miðlunartillögu skal ávallt vera leynileg og skrifleg. Þegar úrslit atkvæðagreiðslu eru kunn, skal tafarlaust senda nefndinni skriflega tilkynningu um, hversu mörg atkvæði hafa verið greidd með og móti, svo og fjölda atkvæðisbærra félaga. Félögin skulu, eftir því sem unnt er, gæta þess, að öllum atkvæðisbærum félögum gefist kostur á að kynna sér miðlunartillöguna í heild, áður en atkvæðagreiðsla fer fram. — Eftirfarandi reglur gilda um úrslit atkvæðagreiðslunnar: — Miðlunartillaga telst felld, ef meira en 50% greiddra atkvæða eru á móti henni og a. m. k. 75% atkvæðisbærra félaga hafa tekið þátt í atkvæðagreiðslunni. Fyrir hvern hundraðshluta, sem þátttaka í atkvæðagreiðslu er undir 75%, hækkar um einn sú hundraðstala greiddra atkvæða, sem þarf til þess að fella tillöguna.— Miðlunartillaga telst samþykkt, ef minna en 25% atkvæðisbærra félaga greiða atkvæði um hana. — Auðir og aðrir ógildir seðlar teljast ekki með í útreikningi. — Ekkert má birta opinberlega um úrslit atkvæðagreiðslu, fyrr en nefndin hefur greint frá heildarniðurstöðu. — Ekki má boða vinnustöðvun, fyrr en mál það, sem um er að ræða, hefur verið til meðferðar í nefndinni, og því hefur annað hvort verið lýst yfir, að nefndin muni ekki leggja fram miðlunartillögu eða miðlunartillaga hefur verið felld. Skal nefndin hafa 15 daga frest til að leggja fram miðlunartillögu. — Málsaðilar skulu leggja kröfur sínar fram skriflega, en þær skulu reifaðar munnlega. Nefndin getur kvatt aðila á sinn fund, og ber þeim þá skylda til að mæta og láta í té þær upplýsingar, sem nefndin telur nauðsynlegar. — Úrskurðir nefndarinnar um ágreiningsatriði gildandi samninga, sbr. 17. gr. 1. málsgr., eru fullnaðarúrskurðir, og þeim skal fullnægja eftir sömu reglum og um dóma samkvæmt réttarfarslögum. Aðfararfrestur er 15 dagar, ef ekki er annað ákveðið í úrskurðinum. — **19. gr.** Nú stendur yfir deila milli lyfsala og lyfjafræðinga eða aðstoðarlyfjafræðinga, og getur ráðherra þá, ef hann telur það nauðsynlegt vegna lyfjaþarfar almennings eða hins opinbera, leyst lyfsala um stundarsakir undan skyldunni til að hafa þá aðstoð, sem um ræðir í 36. gr. Þegar mjög brýna nauðsyn ber til, getur hann einnig veitt lyfsölum undanþágu frá öðrum ákvæðum þessara laga, svo að komizt verði hjá meiri háttar truflunum á dreifingu lyfja til almennings.

V. kafli. — Missir starfsréttinda. — 20. gr. Nú telur landlæknir rekstri lyfjabúðar ábótavant vegna vanrækslu af hendi lyfsala eða annarra starfsmanna lyfjabúðarinnar, og skal hann þá áminna lyfsala um að bæta úr því, sem ábótavant þykir. — Nú telur landlæknir, að lyfsali, lyfjafræðingur eða aðstoðarlyfjafræðingur ræki illa störf sín fyrir ódugnað og hirðuleysi eða vegna andlegs eða líkamlegs sjúkleika, misnotkunar áfengis, morfíns, kókaíns, svefnlyfja, annarra eiturlyfja eða annars, sem hætta er á, að geti leitt til slíks misferlis í starfi, að almenningi geti stafað hætta af. Skal hann þá leggja til við ráðherra, að lyfsali verði sviptur lyfsöluleyfi og lyfsali (forstöðumaður), lyfjafræðingur eða aðstoðarlyfjafræðingur starfsréttindum sínum og eftir atvikum, að lagt verði bann við því, að aðili starfi í lyfjabúð eða að lyfjagerð. — Aðilja skal gefinn kostur á að tjá sig skriflega eða munnlega um málið, áður en ráðherra ræður því til lykta. — Ráðherra er heimilt að svo vöxnu að svipta aðilja þá, er greinir í 2. málsgr., réttindum til bráðabirgða, ef almenningi stafar bráð hætta af starfsemi þeirra. Ef svipting á að standa til frambúðar, ber ráðherra að hlutast til um, að dómsmál sé höfðað gegn aðilja til réttindasviptingar samkvæmt lögum um meðferð einkamála í héraði, sbr. þó 21. gr. Hinu sama gegnir, ef ekki þykir rétt að beita réttindasviptingu til bráðabirgða af hálfu ráðherra. Nú verða lok framangreinds dómsmáls þau, að aðili skuli sviptur réttindum, og má þá kveða svo á í dómi, að áfrýjun fresti ekki framkvæmd þess dómsákvæðis. — Ráðherra má veita lyfsala, lyfjafræðingi eða aðstoðarlyfjafræðingi aftur þau réttindi, sem hann hefur verið sviptur samkvæmt þessari grein, enda séu ástæður þær, er lágu til réttindasviptingar, ekki lengur fyrir hendi. Synjun ráðherra um endurveiting á réttindum má ekki bera undir dómstóla, fyrr en ár er liðið frá réttindasviptingu eða dómsuppkvaðningu um réttindamissi. — **21. gr.** Nú fremur lyfsali, annar forstöðumaður lyfjabúðar, lyfjafræðingur eða aðstoðarlyfjafræðingur refsiverðan verknað, og má þá með dómi í opinberu máli á hendur þeim svipta þá samkv. 68. gr. almennra hegningarlaga, sbr. lög nr. 31 1961, heimild til að stunda starfsemi eða rækja starfa. Sérákvæði laga um réttindasviptingu þeirra halda gildi sínu. Ákæruvaldi ber að gefa ráðherra þeim, er fer með heilbrigðismál, kost á að tjá sig um sakarefni, áður en mál er höfðað. — Nú er maður sviptur rétt-

indum samkv. 1. málsgr., og ber saksóknara ríkisins þá að tilkynna það landlækni.

VI. kafli. — Um lyfseðla og afgreiðslu lyfja.

— **22. gr.** Lyfseðill (recept) er lyfjaávísun gefin út af lækni, tannlækni eða dýralækni, er lækningaleyfi hefur hér á landi, og undirritуð af honum með eigin hendi. Í bráðri nauðsyn eða vegna verulegrar fjarlægðar frá lyfjabúð er lyfjaávísun í síma heimil, en staðfesta skal hana með samhljóða lyfseðli, svo fljótt sem auðið er. Nánari ákvæði um lyfjaávísanir skulu sett í reglugerð. — Lyfseðil skal stíla á nafn sjúklings eða eiganda dýrs og miða magn ávísaðs lyfs við þarfir sjúklings eða hins sjúka dýrs. Heimilt er þó að ávísa með lyfseðli nauðsynlegu magni tíðkanlegra heimilislyfja, án þess að um veikindi sé að ræða, og skal þá stíla lyfseðil á nafn húsbónda eða húsmóður. — **23. gr.** Ráðherra mælir í reglugerð fyrir um gerð lyfseðla og afgreiðslu lyfja og hvaða lyf megi einungis láta úti gegn lyfseðli frá læknum, tannlæknum eða dýralæknum og hve oft gegn sama lyfseðli og annað þess háttar. Enn fremur hvaða lyf megi afhenda gegn skriflegri pöntun frá öðrum, sem rétt hafa til að afla sér lyfja á þann hátt. — Ef um gagnkvæm réttindi er að ræða, getur ráðherra leyft, að afgreiða megi lyf eftir lyfseðlum frá læknum, tannlæknum eða dýralæknum, sem hafa lækningaleyfi í öðru landi. — **24. gr.** Læknar þeir, sem eiga rétt á að ávísa lyfjum samkvæmt 22. gr., mega ávísa sjálfum sér nauðsynlegu magni lyfja til læknisstarfa sinna. Á sama hátt er læknum sjúkrahúsa, heilsuverndar- og lækningastöðva og annarra slíkra stofnana heimilt að ávísa stofnunum sínum hæfilegu magni nauðsynlegra lyfja. — **25. gr.** Lyfjabúðir skulu í hvívetna hlíta fyrirmælum löggiltrar lyfjaskrár. Þær skulu hafa nægar birgðir allra þeirra efna, sem löggilt lyfjaskrá, lyfseðlasöfn og lyfjaforskriftir greina, og auk þess jafnan hæfilegar birgðir annarra lyfja og lyfjaefna, hjúkrunarvarnings og sjúkragagna, sem almennum verzlunum er ekki heimilt að selja. Enn fremur skulu lyfjabúðir útvega eins fljótt og auðið er önnur lyf, sem er ávísað með lyfseðli. — Landlæknir ákveður, hverjar lyfjategundir útibúum lyfjabúða og læknum, sem hafa rétt eða leyfi til lyfjasölu, er jafnan skylt að hafa, og skal þess getið í hverri lyfjaverðskrá. — **26. gr.** Ráðherra mælir í reglugerð fyrir um tilhögun lyfjagerðar og lyfjaafgreiðslu í lyfjabúðum og lyfjasölum, þar á meðal um geymslu og aðra meðferð lyfja og lyfjaefna, svo og um umbúðir lyfja og áritun. Í reglugerð skal enn fremur setja ákvæði til tryggingar gegn því, að í lyfjabúðum eigi sér stað viðskipti, er talizt geti einstaklingum eða almenningi hættuleg eða lyfjabúðum ósæmileg sem heilbrigðisstofnunum. Lyfsölum er ekki heimilt að afgreiða lyf gegn vafasömum lyfseðlum eða til tortryggilegs fólks. — **27. gr.** Lyfsali er skyldur að afgreiða gegn staðgreiðslu þau lyf, sem tilgreind eru í 25. gr., þó einungis gegn lyfseðli þau lyf, sem aðeins má láta úti á þann hátt samkvæmt ákvæðum 23. gr. Ef læknir lætur þess getið á lyfseðli, að lyf eða sjúkragögn þurfi að afgreiða án tafar, og auk þess, hvern hann telji bera ábyrgð á greiðslunni, skal lyfsali afgreiða hið umbeðna svo fljótt sem auðið er, þótt greiðsla eða trygging sé ekki fyrir hendi, enda er honum þá heimilt að halda eftir lyfseðlinum.

VII. kafli. — Verðlagning lyfja. — 28. gr. Verð á lyfjum til neytenda skal ákveðið í lyfjaverðskrá, sem ráðherra gefur út og staðfestir.[1]) — Fimm manna lyfjaverðlagsnefnd sér um samningu lyfjaverðskrár og breytingar á henni. Ráðherra skipar nefndina til sex ára í senn samkvæmt tilnefningu eftir því sem segir í næstu málsgrein. Skal nefndin leitast við að finna grundvöll til eðlilegs lyfjaverðs. — Hagstofa Íslands tilnefnir einn mann í nefndina, og sé hann hagfræðingur eða viðskiptafræðingur, landlæknir annan, og sé hann sérfróður um lyfsölumál, Tryggingastofnun ríkisins þriðja, og sé hann hagfræðingur, tryggingafræðingur eða lögfræðingur, félag lyfsala fjórða, og sé hann starfandi lyfsali, félag lyfjafræðinga fimmta, og sé hann starfsmaður í íslenzkri lyfjabúð. Varamenn eru skipaðir á sama hátt og aðalmenn og samtímis. Yfirdýralæknir tekur sæti fulltrúa Tryggingastofnunar ríkisins í nefndinni, þegar ákvarðanir eru teknar varðandi lyf, sem sérstaklega eru ætluð dýrum. Ráðherra setur nefndinni starfsreglur og skipar formann hennar. Nefndinni er heimilt að ráða sér starfsmann og sé hann lyfjafræðingur. Þóknun til nefndarmanna, sem ákveðin sé árlega, svo og annar kostnaður við störf nefndarinnar, greiðist úr ríkissjóði. — Eftirtalin atriði skulu vera grundvöllur verðlagsins: 1. Innkaupsverð á lyfjum og lyfja-

1) Augl. nr. 35 1963 (lyfjaverðskrá I), augl. nr. 176 1962, 148 1962, nr. 100 1962, augl. nr. 26 1963 (lyfjaverðskrá II).

1963 Nr. 30 29. apríl

efnum. 2. Laun og kjör starfsfólks í lyfjabúðum, enda séu þau í samræmi við laun og kjör launþega með sambærilega menntun og við sambærileg störf. 3. Eðlilegur meðalrekstrarkostnaður lyfjabúða samkvæmt rekstrarreikningum þeirra og öðrum nauðsynlegum gögnum. — Verði ágreiningur innan nefndarinnar, skal greinargerð varðandi hann lögð fyrir landlækni og ráðherra til fullnaðarúrskurðar. — Lyfjaverðskrá skal gefin út svo oft, sem þurfa þykir að dómi nefndarinnar. Auk þess skulu leiðréttingar á sama hátt gefnar út, þegar nauðsyn krefur. — Framleiðendum og innflytjendum lyfja og lyfjaefna er í þessu sambandi skylt að veita allar upplýsingar varðandi lyfjaverð, sem óskað kann að verða eftir. — **29. gr.** Um smásölu lyfja skal fylgja fyrirmælum lyfjaverðskrár. Lyf, sem afgreitt er samkvæmt lyfseðli, má hvorki selja við hærra né lægra verði en lyfjaverðskrá tilgreinir. Ef lyf er eigi greint í lyfjaverðskrá, skal það verðlagt samkvæmt almennum fyrirmælum lyfjaverðskrár og leitað staðfestingar ráðherra. — Í smásölu skal þó veita sjúkrahúsum, heilsuhælum og læknum (dýralæknum, tannlæknum) afslátt samkvæmt fyrirmælum lyfjaverðskrár, sbr. 42. gr. 4. málsgr. — Þótt lyf sé gert með sérstökum hætti, má ekki krefjast hærra verðs fyrir það en meginreglur lyfjaverðskrár ákveða. — Lyfjaheildverzlunum er óheimilt að selja lyf til starfandi lækna (dýralækna), sem ekki hafa leyfi til lyfjasölu, svo og til tannlækna. Opinberar tilraunastofnanir mega þó selja þeim eigin framleiðslu. Einnig er Lyfjaverzlun ríkisins heimilt að selja þeim efni til ónæmisaðgerða. — Ákveða skal í lyfjaverðskrá aukagjald fyrir næturafgreiðslu í lyfjabúð, og renni gjaldið í Lífeyrissjóð apótekara og lyfjafræðinga. Aukagjald má þó ekki taka fyrir afgreiðslu lyfs eftir nýjum lyfseðli.

VIII. kafli. — Um lyfjabúðir, rekstur þeirra og smásölu lyfja. — 30. gr. Ráðherra mælir með reglugerð fyrir um búnað, fyrirkomulag og rekstur lyfjabúða og annarra lyfjaverzlana, þar á meðal um þær bækur, sem lyfsölum er skylt að halda. — **31. gr.** Aðili, er fengið hefur lyfsöluleyfi, skal hefja reksturinn innan árs frá leyfisveitingu. — Ráðherra getur eftir atvikum lengt þennan frest, þó ekki lengur en eitt ár, nema óviðráðanlegar ástæður séu fyrir hendi. — Nú er það ráðið, að lyfsali láti af rekstri lyfjabúðar í því skyni að taka við rekstri annarrar lyfjabúðar, og getur sá, er tekur við af honum, ekki krafizt þess að hefja reksturinn, fyrr en hinn fyrrnefndi hefur hafið rekstur lyfjabúðar þeirrar, er hann tekur við, enda hefjist sú starfræksla innan þeirra fresta, sem greindir eru í 1. og 2. málsgr. — **32. gr.** Ef lyfsali, sem lætur af rekstri lyfjabúðar, eða bú hans krefst þess, skal lyfsala þeim, er við tekur, skylt að kaupa vörubirgðir og áhöld lyfjabúðarinnar, að svo miklu leyti, sem þau eru nothæf og við hæfi rekstrarins. — Ráðherra getur, ef fráfarandi lyfsali eða bú hans krefst þess, skyldað lyfsala þann, er við lyfjabúð tekur, til þess að kaupa húseign þá, er lyfjabúðin er í, enda sé hún eingöngu ætluð til rekstrar lyfjabúðarinnar og íbúðar lyfsalans og viðunandi hæf til hvors tveggja. Þessarar kvaðar skal sérstaklega getið í auglýsingu um lyfsöluleyfi. — Vilji fráfarandi lyfsali eða bú hans ekki selja húsnæði lyfjabúðarinnar, skal honum skylt að leigja það þeim, er við tekur, í allt að eitt ár. Ágreiningi um leigufjárhæð og leiguskilmála skal lokið með þeim hætti, er segir í 5. málsgrein. — Ef fráfarandi lyfsali hefur haft húsnæði lyfjabúðarinnar á leigu, gengur lyfsalinn, sem við tekur, inn í leigusamninginn allt að einu ári. — Ef ekki næst samkomulag milli lyfsala þess, sem við tekur, og hins fráfaranda eða bús hans um þau atriði, sem um ræðir í þessari grein, skal ágreiningurinn úrskurðaður af gerðardómi, og er úrskurður hans fullnaðarúrskurður. — Ráðherra skipar þrjá menn í gerðardóm til fjögurra ára í senn og þrjá til vara. Skulu formaður og varaformaður fullnægja dómaraskilyrðum. Auk þess tilnefna málsaðilar sinn manninn hvor til setu í gerðardómi í hverju einstöku máli. — Gerðardómurinn ákveður, hvernig kostnaði af hverju máli skuli skipt milli málsaðila. — **33. gr.** Leyfishafi samkvæmt ákvæðum fyrstu málsgreinar 9. greinar skal sjálfur annast forstöðu lyfjabúðar sinnar og bera ábyrgð á rekstri hennar, svo og útibúum, sbr. 43. gr. — Leyfishafi samkvæmt ákvæðum annarrar málsgreinar 9. greinar (samvinnufélög) ber ábyrgð á rekstri lyfjabúðar. Hann skal fela lyfjabúð sína í umsjá forstöðumanns, sem einnig ber ábyrgð á rekstri lyfjabúðarinnar. — Þegar ræðir um lyfsala í lögum þessum, er átt við leyfishafa samkv. 1. málsgr. 9. gr., svo og leyfishafa og forstöðumann lyfjabúðar samkv. 2. málsgr. sömu greinar, eftir því sem við á. — Lyfsala ber að sjá lyfjabúð sinni fyrir nægu og hæfu starfsliði. — Lyfsala ber að skipu-

1963 Nr. 30 29. apríl

leggja störf í lyfjabúð sinni á þann hátt, að sem tryggilegast sé girt fyrir misferli. Sérstaklega er lyfsala skylt að gæta þess um lyfjagerð, lyfjaafgreiðslu og hvers konar meðferð lyfja, að störfum og skráningu starfa sé þannig hagað, að jafnan sé auðrakið, hver starfsmaður eigi hlut að máli, ef misferli kynni að eiga sér stað. — Nú verða mistök um gerð eða afhending lyfs í lyfjabúð, og stafar mönnum eða skepnum heilsutjón af, en ekki sannast, hver persónulega er að misferlinu valdur eða ber ábyrgð á því, og skal þá refsing mæld lyfsala eða forstöðumanni lyfjabúðar, ef misferlið má rekja til skorts á hæfu starfsliði, ónógs eftirlits, ófullkominnar vinnutilhögunar eða annarra skipulagsgalla á rekstri lyfjabúðarinnar, enda verði lyfsali (forstöðumaður) talinn eiga sök á því, sem aflaga fer í þessum efnum. — **34. gr.** Um vistun lyfjafræðistúdenta til verklegs náms og skyldu lyfsala til að veita þeim viðtöku skal mælt í reglugerð, að fengnum tillögum læknadeildar Háskóla Íslands. — **35. gr.** Nú getur lyfsali ekki annazt rekstur lyfjabúðar sinnar sökum sjúkdóms, fjarvistar eða annarra orsaka, sbr. 20. gr., og má ætla, að svo verði lengur en tvær vikur, þó eigi lengur en tvo mánuði, og má þá í samráði við landlækni fela lyfjafræðingi eða aðstoðarlyfjafræðingi, sbr. 15. gr., að annast rekstur lyfjabúðarinnar á ábyrgð lyfsala. — Líði tveir mánuðir svo, að lyfsali geti ekki annazt rekstur lyfjabúðar sinnar eða verði í upphafi að álíta, að svo muni fara, skal forstöðumaður annast reksturinn á eigin ábyrgð. Leita skal samþykkis landlæknis um ráðningu forstöðumanns. Forstöðumanni má ekki fela rekstur lyfjabúðar lengur en eitt ár. Þó getur ráðherra framlengt þann tíma um eitt ár í senn, ef lyfsali er sjúkur og ætla má, að hann verði innan þess tíma fær um að taka við rekstri lyfjabúðarinnar. Forstöðumaður skal fullnægja skilyrðum 9. gr. — **36. gr.** Í lyfjabúð skal starfa til aðstoðar lyfsala a. m. k. einn lyfjafræðingur. Ef í lyfjabúð starfar aðeins einn aðstoðarmaður, auk lyfsala, getur ráðherra þó leyft, að það sé aðstoðarlyfjafræðingur. Ráðherra getur og leyst lyfsala, sem rekur litla lyfjabúð, undan skyldu til að hafa aðstoðarlyfjafræðing, ef landlæknir mælir með því. — **37. gr.** Eigi má ráða starfsmann í lyfjabúð, nema hann leggi fram heilbrigðisvottorð frá lækni, sem hefur eftirlit með berklavörnum. Starfsfólk lyfjabúðar skal og árlega rannsakað af þeim lækni, sem hefur eftirlit með berklavörnum í viðkomandi læknishéraði, sbr. 8. gr. berklavarnalaga nr. 66 frá 1939. — **38. gr.** Lyfjabúðir skulu vera opnar til almennrar afgreiðslu eigi skemur en almennar sölubúðir. Á öðrum tímum sólarhrings skal þó vera aðgangur að lyfjabúð eða á annan hátt fyrir því séð, að almenningur geti jafnan náð til nauðsynlegustu lyfja og hjúkrunargagna. Skal kveða nánara á um það í reglugerð. Ef fleiri lyfjabúðir en ein eru í sama kaupstað, má landlæknir leyfa, að ein eða fleiri lyfjabúðanna séu lokaðar á ákveðnum tímum. Enn fremur má landlæknir leyfa, að lyfjabúð sé lokuð ákveðinn tíma dags, ef í henni starfar enginn aðstoðarlyfjafræðingur, sbr. 36. gr. — **39. gr.** Lyfsali ber ábyrgð á, að vörur í lyfjabúð hans séu rétt greindar og fullnægi tilskildum kröfum um hreinleika og gæði. — Ef vara er keypt í órofnum, upprunalegum (original) umbúðum frá annarri lyfjabúð, rannsóknarstofnun eða heildverzlun, sem er undir opinberu eftirliti, er lyfsala heimilt að gera ráð fyrir, að varan fullnægi þeim kröfum, sem settar eru í 1. málsgr., þegar hún er afgreidd til hans. Lyfsalinn er þó ábyrgur, ef hann hafði eða átti að hafa grun um, að varan fullnægði ekki kröfum 1. málsgr., er hann tók við henni, eða að hún hafi breytzt síðar í það horf. — Í reglugerð má setja ákvæði um skyldu lyfsala til að sannprófa lyf eða lyfjaefni, áður en þau eru tekin til notkunar. — **40. gr.** Ráðherra ákveður með reglugerð, hverjar lyfjavörur, hjúkrunar- og sjúkragögn lyfjabúðir einar og læknar (dýralæknar), sem hafa rétt eða leyfi til lyfjasölu, megi hafa á boðstólum, selja eða afhenda. — Lyfjaskrárnefnd, sbr. 2. gr., gerir tillögur um reglugerð þessa. Hún getur kvatt sérfróða menn sér til ráðuneytis. — Auk þeirrar lyfjavöru, hjúkrunar- og sjúkragagna, sem um getur í 1. málsgr., mega lyfjabúðir selja hvers konar hjúkrunarvarning og sjúkragögn handa mönnum og dýrum, enn fremur sótthreinsunarlyf og snyrtivörur. — Aðrar vörur en þær, sem að framan greinir, má lyfsali eigi selja í lyfjabúð, nema samkvæmt sérstakri heimild í lögum eða að fengnu verzlunarleyfi. — **41. gr.** Lyf, sem lyfjabúðum einum er heimilt að verzla með, má hvorki selja né afhenda til endursölu öðrum en þeim, sem réttindi hafa til að verzla með slíka vöru, sbr. þó ákvæði 50. gr. — Ráðherra getur leyft, að þau lyf, sem lyfjabúðum einum er heimilt að selja, séu afhent læknum (tannlæknum, dýralækn-

1963 Nr. 30 29. apríl

um) ókeypis til reynslu, sbr. enn fremur 54. gr. 2. málsgr. — **42. gr.** Í læknishéruðum, þar sem ekki er rekin lyfjabúð, hefur héraðslæknir á hendi einfalda samsetningu og sölu lyfja, hjúkrunarvarnings og annarra sjúkragagna. — Ráðherra getur og, ef sérstaklega stendur á, leyft héraðslæknum, svo og öðrum læknum, sem búsettir eru fjarri lyfjabúð í læknishéraði, að hafa á hendi lyfjagerð og lyfjasölu, svo sem segir í 1. málsgr. — Ráðherra setur reglugerð um nánari tilhögun á lyfjagerð þeirri og lyfjasölu, sem um getur í þessari grein. — Aðrir læknar mega ekki án leyfis landlæknis afhenda lyf til sölu, þar á meðal lyfjasýnishorn. Þó er læknum í starfi sínu heimilt að hafa með sér lyf, sem keypt eru í lyfjabúð hérlendis til notkunar í bráðri nauðsyn í sjúkravitjunum og á lækningastofum. Enn fremur er þeim heimilt að afla sér og nota ónæmisefni frá innlendum tilraunastofnunum og Lyfjaverzlun ríkisins. — Nú er lyfjasala héraðslæknis svo umfangsmikil, að hann getur ekki annazt hana án aðstoðarmanns í fullu starfi. Lætur landlæknir þá í samráði við viðkomandi sveitarstjórn fara fram athugun á því, hvort nauðsynlegt sé að stofna lyfjaútibú eða lyfjabúð á staðnum. — **43. gr.** Ráðherra getur samkvæmt ósk hlutaðeigandi sveitarstjórnar heimilað lyfsala að setja upp lyfjaútibú í nágrenni sínu, þar sem þörf er sérstakrar lyfjasölu að dómi landlæknis, en ekki er líklegt, að sjálfstæð lyfjabúð geti borið sig. — Leyfi þetta veitist til tiltekins tíma, þó ekki lengur en 10 ár í senn. — Ef stofnuð verður sérstök lyfjabúð, þar sem útibú hefur verið rekið, á eigandi lyfjabúðar þeirrar, er útibúið rak, kost á að velja á milli, hvort hann vill reka hina fyrri lyfjabúð áfram eða takast á hendur rekstur hinnar nýstofnuðu lyfjabúðar. — Ekki má fela öðrum forstöðu lyfjaútibús samkvæmt þessari grein en lyfjafræðingi eða aðstoðarlyfjafræðingi. — Ráðherra ákveður í reglugerð, hvernig haga skuli búnaði og rekstri lyfjaútibús. — **44. gr.** Ráðherra getur samkvæmt ósk hlutaðeigandi sveitarstjórnar veitt lyfjabúðum leyfi til að reka útsölu lyfja, þar sem slíkrar útsölu er þörf að dómi landlæknis, enda sé þar hvorki lyfjabúð, lyfjaútibú né læknir (dýralæknir), sem hefur rétt eða leyfi til lyfjasölu. Ef lyfjabúð sú, sem næst er, óskar ekki eftir að nota leyfið, má veita það héraðslækni (héraðsdýralækni) þeim, sem gegnir viðkomandi læknishéraði. Ef heimiluð verður sala annarra lyfja en lausasölulyfja í slíkum útsölum, skal afhending þeirra eingöngu leyfð í samráði við héraðslækni (héraðsdýralækni). — Ráðherra ákveður í reglugerð, hver lyf megi selja í útsölum, og hvernig haga skuli búnaði þeirra og rekstri. — **45. gr.** Auk þess sem lyfsala eða forstöðumanni lyfjabúðar er skylt að haga bókhaldi lyfjabúðar sinnar í samræmi við lög nr. 62 frá 1938, um bókhald, ber honum að hlíta ýtarlegri fyrirmælum þar að lútandi, ef sett verða í reglugerð, samkvæmt 28. og 30. gr. — Skylt er þeim, sem selja lyf, að leyfa athugun á bókhaldi sínu og bókhaldsgögnum, sbr. 28. gr. 4. málsgr. og 47. gr., ef þess er krafizt í umboði ráðherra. — **46. gr.** Lyfsalar, lyfjafræðingar og aðstoðarlyfjafræðingar eru bundnir þagnarskyldu um alla vitneskju eða grun, sem þeir í starfi sínu öðlast um sjúkdóma eða önnur einkamál, nema á þeim hvíli skylda samkvæmt lögum til að tjá sig, eða þeir hafi rökstuddan grun um, að einstaklingur eða almenningur sé í yfirvofandi hættu, enda láti þeir þá ekki uppi annað eða meira en minnst verður komizt af með til að afstýra hættu. Lyfjafræðingar og aðstoðarlyfjafræðingar skulu að jafnaði gera lyfsala viðvart, en lyfsali þeim, er í hlut á, eða yfirvöldunum, og þá að jafnaði landlækni. — Ákvæði þessarar greinar um þagnarskyldu ná einnig til annars starfsfólks lyfjabúða. — Um vitnaskyldu framangreindra aðilja fer eftir því, sem segir í réttarfarslögum, sbr. 94. gr. laga nr. 82 1961, um meðferð opinberra mála, og 126. gr. laga nr. 85 1936, um meðferð einkamála í héraði. — **47. gr.** Framkvæma skal eftirlit með hverri lyfjabúð, lyfjagerð og lyfjaheildsölu a. m. k. einu sinni á ári og öðrum lyfjaverzlunum eftir ástæðum í samráði við landlækni. Skulu fyrirtæki þau, er greind voru, greiða eftirlitsgjald, er ráðherra ákveður, og sé því varið til greiðslu á kostnaði vegna eftirlitsins. Gjaldið er lögtakskræft. Að öðru leyti greiðist þessi kostnaður úr ríkissjóði. — Um eftirlitsmann lyfjabúða fer eftir því sem segir í 38. gr. laga nr. 60 1957, um Háskóla Íslands. — Um störf og starfshætti við eftirlitið, svo og um eftirlitsgjald, skal nánara mælt í reglugerð. — **48. gr.** Ráðherra setur í reglugerð fyrirmæli um geymslu og meðferð lyfja í sjúkrahúsum, lækningastofum og öðrum stofnunum, sem hafa lyf undir höndum. — **49. gr.** Dýralæknum er heimilt að selja lyf handa dýrum, enda séu þau keypt í lyfjabúðum hérlendis eða lyfjaheildverzlunum,

sem og ónæmisefni frá innlendum tilraunastofnunum eða Lyfjaverzlun ríkisins, sbr. 29. gr. 2. málsgr. — Þeim er einnig heimilt, að fengnu leyfi ráðherra, að hafa á hendi sölu hjúkrunarvarnings og annarra sjúkragagna handa dýrum svo og einfalda samsetningu lyfja í sama skyni, enda sé ekki rekin lyfjabúð í umdæminu eða dýralæknir sé búsettur fjarri lyfjabúðinni. — Í dýralæknisumdæmum, þar sem dýralæknar starfa, skulu ekki aðrir læknar ávísa lyfjum, sem ætluð eru dýrum, nema ekki náist til dýralæknis. — Ráðherra setur í samráði við landlækni, að fengnum tillögum yfirdýralæknis, nánari fyrirmæli í reglugerð um lyfjagerð og lyfjasölu dýralækna.

IX. kafli. — Um lyfjagerðir, innflutning og heildsölu lyfja. — 50. gr. Þau fyrirtæki ein, sem hlotið hafa til þess meðmæli landlæknis og leyfi ráðherra, mega framleiða lyf og selja þau í heildsölu þeim aðilum, sem hafa rétt til lyfjasölu (sbr. 40., 41. og 42. gr.), enda fullnægi fyrirtækin eftirfarandi skilyrðum: a. séu undir tæknilegri stjórn manns, sem fullnægir skilyrðum 9. gr., 1.—5. liðs, sbr. 6. lið, enda gegni hann fullu starfi við fyrirtækið; b. séu þannig búin að dómi landlæknis, að þau séu fær um að framleiða lyf, sem fullnægi kröfum lyfjaskrár. — Fyrirtæki þau, sem slíkt leyfi hljóta, skulu haga framleiðslu sinni þannig, að hún sé ávallt í samræmi við gildandi fyrirmæli um gerð og samsetning lyfjanna samkvæmt lyfjaskrá eða viðurkenndum lyfjaforskriftum og lyfseðlasöfnum, og áritun svari ávallt til viðkomandi lyfs eða lyfjasamsetningar. — Framleiðsluna skal selja með venjulegum greiðsluskilmálum. — Ráðherra getur afturkallað leyfi til lyfjagerðar, ef sett skilyrði hafa ekki verið haldin eða um er að ræða mikla eða endurtekna vanrækslu eða mistök í meðferð eða sölu lyfjanna. — Umrædd fyrirtæki skulu eingöngu selja og afhenda lyfjaframleiðslu sína í umbúðum með áletruðu nafni fyrirtækisins og nafni og framleiðslunúmeri lyfsins. Nú er um lyf að ræða, sem lyfjaskráin ákveður takmarkaðan geymslutíma á, og skal þá greina framleiðslu- og fyrningardag. — Slíkum lyfjagerðum er skylt að hlíta eftirliti, sem landlæknir ákveður, og fer um það eftir ákvæði 47. gr., þ. á m. um gjaldskyldu. Skýrslur um eftirlitið má birta í heilbrigðisskýrslum. — Tilraunastofnunum, sem reknar eru af ríkinu eða Háskóla Íslands, er heimilt að selja lyf, sem þær hafa sjálfar framleitt, svo og dýralyf, sem þær gera tilraunir með, án takmarkana þeirra, er greinir í 1. mgr., en hlíta skulu þær stofnanir þó ákvæðum b-liðs 1. mgr. — Nánari fyrirmæli um efni þessarar greinar skal setja í reglugerð. — **51. gr.** Lyfjabúðum og viðurkenndum lyfjagerðum (sbr. 50. gr.) svo og tilraunastofnunum, sem reknar eru af ríkinu eða Háskóla Íslands, er heimilt að flytja inn lyf og efni til lyfjagerðar vegna eigin þarfa. — Önnur fyrirtæki mega því aðeins flytja inn og selja lyf í heildsölu, að þau hafi til þess leyfi ráðherra, enda mæli landlæknir með leyfisveitingunni. — Fyrirtæki þessi skulu fullnægja eftirfarandi skilyrðum: a. vera undir tæknilegri stjórn manns, sem fullnægir skilyrðum 9. gr., 1.—5. liðs, sbr. 6. lið, enda gegni hann fullu starfi við fyrirtækið; b. vera þannig búin að dómi landlæknis, að þau fullnægi kröfum um meðferð og geymslu lyfja. — Nú fullnægir fyrirtæki framangreindum skilyrðum, og ber þá að veita því leyfi samkvæmt 2. málsgrein. — Öllum öðrum er bannað að flytja inn lyf eða lyfjavörur. — Lyfjainnflytjendum er skylt að hlíta þeim reglum, er ráðherra kann að setja um eftirlit með innflutningi á lyfjum og efnum til lyfjagerðar, og greiða hæfilegt gjald vegna þess í ríkissjóð, sbr. 47. gr. Enn fremur getur ráðherra með reglugerð skyldað fyrirtæki til að sannprófa á eigin kostnað gæði og hreinleik hinna innfluttu lyfja og lyfjaefna. — Ráðherra getur afturkallað leyfi, sem um ræðir í þessari grein, ef sett skilyrði eru ekki haldin eða um er að ræða mikla eða endurtekna vanrækslu fyrirtækisins í sambandi við meðferð eða sölu lyfjanna.

X. kafli. — Sérlyf. — 52. gr. Sérlyf (patentlyf) eru lyf, fullbúin til afhendingar og seld í umbúðum framleiðanda. Þau bera sérnafn eða samheiti, sbr. 59. gr., og nafn og heimilisfang framleiðanda og innflytjanda. Þau er heimilt að selja, ef þau eru greind á sérlyfjaskrá, sbr. þó 2. málsgr. þessarar greinar og 54. gr., lokamálsgr. 55. gr. og 2. málsgr. 66. gr. — Sala annarra lyfja, sem fullbúin eru til afhendingar í umbúðum framleiðanda og merkt honum, hvort heldur þau eru nefnd sérheiti eða samheiti, er bönnuð. Ákvæði þetta tekur þó ekki til lyfja, sem greind eru í lyfjaskrá, löggiltum lyfseðlasöfnum (dispensatoria) og lyfjaforskriftum, sbr. 2. gr. — **53. gr.** Lyfjaskrárnefnd (sbr. 2. gr.) gerir tillögur um skráningu sérlyfja, og hvort endurnýja skuli skráningu sérlyfs. Þá gerir nefndin og tillögur um nafn sérlyfs, ef ástæða þyk-

ir til. — Yfirdýralæknir tekur sæti í nefndinni, þegar ákvarðanir eru teknar varðandi lyf, sem sérstaklega eru ætluð dýrum. Nefndin getur leitað álits og umsagnar sérfróðra aðila. — Enginn nefndarmanna má hafa sérstakra fjárhagslegra hagsmuna að gæta í sambandi við framleiðslu eða innflutning sérlyfja. — Landlæknir semur sérlyfjaskrá að fengnum tillögum nefndarinnar. Ráðherra staðfestir skrána og gefur hana út. — Þóknun til nefndarmanna greiðist úr sérlyfjasjóði, sbr. 62. gr. — **54. gr.** Þau sérlyf ein, sem skráð eru í sérlyfjaskrá, er heimilt að selja hér á landi. Undanþegin þessu ákvæði eru þó blóðvatn (serum), bóluefni (vaccinum) og önnur ónæmisefni, sem framleidd eru hérlendis í opinberum tilraunastofnunum. — Heimilt er þó framleiðendum að láta sjúkrahúsum og hliðstæðum heilbrigðisstofnunum í té endurgjaldslaust takmarkað magn af óskráðum sérlyfjum í reynsluskyni. — Ef sérstaklega stendur á, getur ráðherra eftir tillögum landlæknis heimilað, að flytja megi inn takmarkað magn af óskráðu sérlyfi, enda sé það þá aðeins látið úti gegn lyfseðli. — **55. gr.** Lyf má setja á sérlyfjaskrá, ef það, að dómi lyfjaskrárnefndar, fullnægir eftirgreindum skilyrðum: 1. Er framleitt af fyrirtæki, sem fullnægir skilyrðum 58. gr. 2. Rannsóknum á tæknilegum atriðum varðandi framleiðslu, gerð, útlit og endingu lyfsins er lokið, og upplýsingar um verkanir þess gefa til kynna, að það sé gagnlegt við þeim sjúkdómum eða sjúkdómseinkennum, sem það skal nota við. 3. Fullnægir enn fremur einhverju neðangreindra skilyrða: a. Innihaldi sérlyfið aðeins eitt virkt efni, verður efnið að vera ófáanlegt á frjálsum markaði. Ef hið virka efni er svo líkt fáanlegu lyfi, að það sem skilur getur ekki haft teljandi þýðingu, skal ekki taka lyfið í sérlyfjaskrá. b. Innihaldi sérlyfið fleiri en eitt virkt efni, verður a. m. k. eitt þeirra að fullnægja skilyrði a-liðs. Enn fremur að umsækjandi hafi, að því er talið er, fyrstur sýnt fram á, að með blöndun hinna virku efna náist mjög góð verkun eða lyfið sé einkar handhægt til notkunar. c. Að lyfið sé fram komið vegna mikilvægrar, lyffræðilegrar uppgötvunar, sem umsækjandi hefur gert sjálfur eða annar aðili, enda hafi hann framselt umsækjanda rétt til að hagnýta sér uppgötvunina, eða að lyfið sé gert með óvenjulegum og betri hætti en áður hefur tíðkazt. d. Innihaldi sérlyf virkt efni, sem fáanlegt er á frjálsum markaði, en umsækjanda hefur hins vegar tekizt að framleiða það með hagkvæmara móti en áður þekktist, má heimila skráningu slíks sérlyfs. e. Ef umsækjandi, sem áður hefur framleitt virkt efni og fengið það skráð sem sérlyf, sækir um að fá sams konar lyf skráð, en í öðru formi, má heimila slíkt, enda þótt efnið sé fáanlegt á frjálsum markaði. — Sérlyfið skal koma á markað innan sex mánaða frá því að umsækjanda var tilkynnt, að það væri sett á sérlyfjaskrá. Ráðherra getur lengt þennan frest, þegar sérstaklega stendur á. — Þótt lyf uppfylli framangreind skilyrði þessarar greinar, getur ráðherra neitað skráningu, ef skilyrðum 59. greinar um umbúðir o. fl. er ekki fullnægt. — Skráning gildir til 20 ára, sbr. þó næstu mgr. og 63. gr. Að skráningartímabili liðnu má framlengja skráningu um fimm ár í senn samkvæmt umsókn, ef hlutaðeigandi lyf telst mikilsvert og framleiðsla sérlyfsins æskileg. — Lyf má setja á sérlyfjaskrá í skemmri tíma (eitt til tvö ár), ef sérstakar ástæður þykja til slíks, að dómi lyfjaskrárnefndar, svo sem vafi um eiturverkanir lyfsins. Framlengja má skráninguna, sbr. síðustu málsgrein, ef burtu eru fallnar ástæður þær, sem takmörkuðu skráninguna í upphafi. — Umsókn um að framlengja skráningartímann skal send í síðasta lagi tveimur árum áður en honum lýkur. Synji ráðherra umsókninni, fellur lyfið af sérlyfjaskrá, þegar skráningartímabili er lokið, þó eigi fyrr en 18 mánuðum eftir synjun. — **56. gr.** Þau fyrirtæki ein, sem hlotið hafa til þess meðmæli landlæknis og leyfi ráðherra, mega framleiða sérlyf og selja þau í heildsölu þeim aðilum, sem hafa rétt til lyfjasölu (sbr. 40., 41. og 42. gr.), enda fullnægi fyrirtækin eftirfarandi skilyrðum: a. séu undir tæknilegri stjórn manns, sem fullnægir skilyrðum 9. gr. 1.—5. liðs, sbr. 6. lið, enda gegni hann fullu starfi við fyrirtækið, b. séu þannig búin að dómi landlæknis, að þar sé hægt að framleiða lyf, sem fullnægi kröfum um sérlyf. — Innlent sérlyf má einungis bjóða og selja með heiti, sem ráðherra ákveður, og skal lyfið auðkennt með firmanafni eða merki framleiðanda. Ráðherra getur þó veitt leyfi til þess, að sérlyf sé selt með heiti, sem framleiðandi velur, ef í umsókn um skráningu sérlyfsins er skjallega sannað, að framleiðandi hafi með framleiðslu lyfsins leyst af hendi mikilvægt starf í þágu lyfjagerðar almennt, sbr. 63. gr. 4. mgr. Heiti sérlyfsins skal þó ávallt vera í samræmi við viðurkenndar lyfja-

1963 Nr. 30 29. apríl

nafngiftir, og má það ekki gefa til kynna, að lyfið eigi að nota við ákveðnum sjúkdómi. Þegar liðin eru 20 ár frá skráningu sérlyfs, fellur það af sérlyfjaskrá, ef hægt er að kaupa hin virku efni þess eða samsvarandi efni á frjálsum markaði, enda sé hliðstætt lyf framleitt í lyfjabúðum og selt við hæfilegu verði. — **57. gr.** Ráðherra setur nánari reglur um skráningu sérlyfs. Framleiðandi innlends sérlyfs sækir til ráðherra um skráningu þess, en umboðsmaður eða annar ábyrgur aðili, búsettur hér á landi, þegar um erlent sérlyf er að ræða. — Starfandi læknar (dýralæknar, tannlæknar), lyfsalar og aðrir starfsmenn lyfjabúða mega ekki vera umboðsmenn fyrir erlenda sérlyfjaframleiðendur. — **58. gr.** Sérlyf má því aðeins skrá, að það sé framleitt af fyrirtæki, sem að dómi lyfjaskrárnefndar og landlæknis hefur í þjónustu sinni nægilega sérmenntað og þjálfað starfslið og fullnægir þeim kröfum um búnað og rekstur, að framleiðsla þess geti farið fram á öruggan hátt. — **59. gr.** Á umbúðum sérlyfs skal standa skýrum stöfum: 1. heiti, sem lyfjaskrárnefnd og landlæknir hefur samþykkt, 2. heildarmagn lyfsins, 3. almenn, viðurkennd heiti virkra efna og magn þeirra og einnig magn virkra efna í afmældum skammti, 4. framleiðslunúmer, sem gefi til kynna framleiðsludag, þannig að auðvelt sé að rekja uppruna sérlyfsins, 5. firmanafn framleiðanda og heimilisfang og einnig nafn innflytjanda, 6. fyrirmæli um geymslu, 7. fyrningardagur, ef því er að skipta. — Gerð og frágangur sérlyfja skal vera þannig, að þau séu auðgreind, og að ekki sé hætta á, að villzt verði á mismunandi styrkleika eða óskyldum tegundum. — Áritun sérlyfs má ekki fela í sér aðrar upplýsingar en hér segir fyrir um, nema lyfjaskrárnefnd og landlæknir leyfi slíkt eða fyrirskipi. Þó má jafnan greina hjálparefni, sem notuð eru við framleiðsluna. — Lyfjaskrárnefnd og landlæknir geta krafizt þess, að einstakir skammtar afmælds lyfs séu sérstaklega áritaðir. — **60. gr.** Verð á sérlyfjum skal vera hóflegt. Þegar meta skal verð á sérlyfi, ber að taka tillit til kostnaðar við framleiðslu og sölu þess og sambærilegrar vöru, sem framleidd er á hagkvæman hátt og í vel búnu fyrirtæki. Í verði sérlyfs má reikna hæfilegt gjald vegna útgjalda fyrirtækis til rannsókna. — **61. gr.** Ráðherra setur að fengnum tillögum landlæknis í reglugerð fyrirmæli um eftirlit með sérlyfjum. Eftirlitið skal einkum varða innihald og samsetningu sérlyfs, einnig nafn, verð, framleiðslu og sölu. — Fyrirtæki, sem framleiða eða búa um sérlyf hér á landi, skulu háð eftirliti samkvæmt ákvæðum, sem ráðherra setur í reglugerð. Eftirlitið skal einkum taka til lyfjagerðar, nothæfni og hreinleika efna, sem í sérlyfinu eru, og enn fremur skal þess gætt, að skilyrðum 58. gr. sé fullnægt. — Í reglugerð má krefjast drengskaparyfirlýsingar um, að fullnægt hafi verið skilyrðum fyrir skráningu sérlyfs. — Þeim, er annast eftirlit samkv. 2. málsgr., er heimilt, vegna fyrrgreinds eftirlits, að láta taka eða krefjast þess, að afhent séu ókeypis sýnishorn af sérlyfi og efnum þeim, sem í því eru, og að látnar séu í té nauðsynlegar upplýsingar, þ. á m. staðfest eftirrit af gjörðabókum, reikningum og rannsóknardagbókum. Þá geta þeir kvatt menn á sinn fund til þess að gefa munnlegar upplýsingar. Vegna eftirlits með verðlagi sérlyfs er heimill aðgangur að bókhaldi fyrirtækis, ef þess er krafizt í umboði ráðherra, og enn fremur er heimilt að framkvæma á staðnum nauðsynlegar athuganir. — Þegar um tæknileg leyndarmál er að ræða, getur aðili sá, sem greinir frá þeim, óskað þess við landlækni, að upplýsingarnar berist ekki fulltrúa lyfjafræðinga og lyfsala í lyfjaskrárnefnd. Landlæknir ákveður, að hve miklu leyti þessum óskum skuli sinnt. — Lyfjaskrárnefnd og nefndarmenn þeir, sem skipaðir eru samkvæmt 28. gr., svo og aðrir ráðunautar, eru, að viðlagðri ábyrgð samkv. 136. gr. almennra hegningarlaga, bundnir þagnarskyldu um allt það, er þeir kunna að fá vitneskju um í starfi sínu. — Landlækni er heimilt að birta skýrslu um eftirlitið í heilbrigðisskýrslum. — **62. gr.** Með umsókn um skráningu sérlyfs skal fylgja skráningargjald, er ráðherra ákveður í reglugerð. Af hverju skráðu sérlyfi skal greiða árlegt gjald, er ákveðið er með sama hætti. Gjöld þessi renna í sérlyfjasjóð, og skal tekjum hans varið til að standa straum af kostnaði við störf lyfjaskrárnefndar samkv. X. kafla laga þessara og sérleyfiseftirlit. Nú hrökkva tekjurnar ekki fyrir þessum kostnaði, og greiðist það, sem á vantar, þá úr ríkissjóði. — Sérlyfjasjóður er í vörzlu landlæknis. Gjöld af sérlyfjum samkv. 1. málsgr. eru lögtakskræf. — **63. gr.** Ráðherra getur, að fengnum tillögum landlæknis og lyfjaskrárnefndar, tekið sérlyf af sérlyfjaskrá: a. ef sérlyf svarar ekki að efni og samsetningu til áritana á umbúðum eða fylgiskjali, b. ef

samsetning sérlyfs er breytileg, efni þess ófullnægjandi að gæðum og hreinleika, eða það er ekki framleitt á öruggan hátt, c. ef sérlyf telst ekki hafa þær verkanir, sem því voru eignaðar, eða það telst hafa heilsuspillandi verkanir, d. ef sérlyf er óeðlilega dýrt með tilliti til verðs á efnum, sem í því eru, og framleiðslukostnaðar, e. ef samsetningu sérlyfs er breytt án leyfis ráðherra, eða framleiðslan fer fram í fyrirtæki, sem fullnægir ekki ákvæðum 58. gr., f. ef ekki er fullnægt skilyrðum, sem sett voru fyrir skráningunni, g. ef sérlyf kemur ekki á markaðinn, áður en liðinn er frestur sá, sem ákveðinn er í 55. gr., h. ef gjöld þau, sem ákveðin eru í 62. gr., eru ekki greidd á tilskildum tíma, eða ef framleiðandi eða innflytjandi neitar að gefa fullnægjandi upplýsingar, til þess að hægt sé að meta sérlyfið, i. ef ákvæðum þessara laga er að öðru leyti ekki fullnægt, eða brotið er gegn fyrirmælum 4. gr. um auglýsingar eða sala sérlyfs brýtur í bága við settar reglur. — Komi í ljós, að innihald sérlyfs af virkum efnum víki óleyfilega mikið frá hinu tilgreinda magni, skal framleiðandi eða innflytjandi innkalla óseldar birgðir frá heildsölum og lyfjaverzlunum af hinni gölluðu framleiðslu. — Innan fimm ára frá því er sérlyf var tekið í sérlyfjaskrá skal lyfjaskrárnefnd meta, hvort fyrir hendi sé ein eða fleiri af ástæðum þeim, sem nefndar eru í 1. málsgr., og hvort taka beri lyfið af skránni. — Enn fremur skal meta á ný, hvort framleiðandi sérlyfs hafi innt af hendi svo mikilvægt starf í þágu lyfjagerðar almennt, að það réttlæti enn skráningu sérlyfsins undir upprunalegu heiti (sbr. 56. gr. 2. málsgr.). — **64. gr.** Þegar tekin eru til meðferðar mál þau, sem greind eru í 4. málsgr. 55. gr., 2. málsgr. 56. gr. og 3. málsgr. 63. gr., svo og verðlagsatriði þau, sem nefnd eru í 60. gr. og 61. gr., skal leita umsagnar lyfjaverðlagsnefndar samkvæmt 28. gr. Ef ekki næst samkomulag um afgreiðslu máls, skal leggja það undir úrskurð ráðherra. — **65. gr.** Í lyfjaverðskrá skal greina útsöluverð skráðra sérlyfja. — **66. gr.** Innan sex mánaða frá gildistöku laganna skal senda ráðherra umsókn um sérlyf, sem óskað er eftir, að tekið verði á sérlyfjaskrá. — Sé slík umsókn ekki send, er óheimilt að verzla með hlutaðeigandi sérlyf, þegar átján mánuðir eru liðnir frá lokum umsóknarfrestsins. Ráðherra getur heimilað sölu á sérlyfi, sem sannanlega er keypt fyrir gildistöku laganna, í allt að 5 ár frá gildistöku þeirra, þótt hafnað hafi verið upptöku lyfsins á sérlyfjaskrá.

XI. kafli. — Um málarekstur og refsingar. — **67. gr.** Um mál, er rísa kunna út af brotum á lögum þessum, fer að hætti opinberra mála, nema öðruvísi sé fyrir mælt í lögunum. — **68. gr.** Fyrir brot gegn lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim skal refsa með sektum frá 100 til 200 000 krónum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Nú er brot ítrekað eða stórfellt, og getur refsing þá orðið varðhald eða fangelsi allt að 2 árum. Tilraun og hlutdeild í brotum samkv. lögum þessum eru refsiverð, eftir því sem segir í III. kafla almennra hegningarlaga.[a]) — Lyf og lyfjaefni, sem inn eru flutt ólöglega eða seld eru ólöglega innanlands, má gera upptæk með dómi, og enn fremur ólöglega gerð lyf og ágóða af ólöglegri lyfjasölu. Andvirði hins upptæka rennur í ríkissjóð.[a])

XII. kafli. — Niðurlagsákvæði. — 69. gr. Nánari ákvæði um framkvæmd laga þessara má setja í reglugerð, er ráðherra setur, að fengnum tillögum landlæknis. Við samningu tillagna skal landlæknir kveðja til nefndarmenn lyfjaskrárnefndar, eftir því sem við á hverju sinni. — **70. gr.** Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1963. ... — Ákvæði í reglugerðum, auglýsingum og öðrum stjórnvaldsreglum um lyfjabúðir og afhending lyfja, sem í gildi eru við gildistöku laga þessara, og ekki fara í bága við ákvæði þeirra, skulu gilda áfram, unz þau hafa verið numin úr gildi með stjórnvaldsreglum, settum samkvæmt lögum þessum.[1])

Bráðabirgðaákvæði. — 1. Þeir lyfsalar, sem hafa lyfsöluleyfi, er lög þessi öðlast gildi, og fullnægja ákvæðum laganna, eiga rétt á að halda leyfinu til 75 ára aldurs. 2. Verzlanir, er verzlað hafa með vörur, sem þeim er gert óheimilt að selja, samkvæmt ákvæðum laga þessara, eða þær mega því aðeins selja, að þær fullnægi sérstökum fyrirmælum laganna, halda rétti sínum óskertum í eitt ár frá gildistöku laga þessara. Slíkur frestur nær þó ekki til innflutnings þeirrar vöru, er lyfjabúðum og læknum (dýralæknum), sem rétt eða leyfi hafa til lyfjasölu, er einum heimilt að selja. — Ráðherra má þó veita undanþágu um einstök vörukaup, sem sannanlega hafa verið gerð áður en lög þessi gengu í gildi, enda sé tegund vörunnar hentug, gæði henn-

1) Rgj. nr. 273 1950, sbr. rgj. nr. 181 1962.

a) XXX, 159. Sjá eldri dóma í Ísl. dómaskrám, III. bindi, bls. 592-593.

1963 Nr. 30 29. apríl

ar óvéfengjanleg, verð sanngjarnt og magn við hæfi. Vöruna má aðeins afhenda aðilum, sem rétt hafa samkvæmt lögum þessum til að verzla með viðkomandi varning, og þá gegn kostnaðarverði. Ráðherra má einnig veita einstaklingi, sem haft hefur innflutning lyfja sem aðalstarf a. m. k. síðastliðin 10 ár, leyfi til að halda þeirri starfsemi áfram um eitt ár í senn.

1923 Nr. 14 20. júní

Lög um tilbúning og verzlun með ópíum o. fl.

1. gr. Bannaður er tilbúningur, innflutningur og útflutningur á unnu ópíum og verzlun með það. — Undir bann þetta falla og ópíumsleifar allar og hvers kyns afgangur, einnig það, sem eftir verður, þegar ópíum er reykt. — **2. gr.** Lyfsölum er heimilt að búa til og vinna úr, flytja inn og út og verzla með óunnið ópíum og ópíum til lækninga, morfín, kókaín og heróín, svo og hvers konar efnisblöndun, sem í er meira en ⅕% af morfín eða meira en 1/10% af heroín og kókaín. Dómsmálaráðuneytið semur nánari reglur um afhending lækna á umgetnum lyfjum. Áfengisverzlun ríkisins er heimilt að útvega læknum lyf þessi frá útlöndum, svo sem önnur lyf. — Dómsmálaráðuneytið setur nánari ákvæði um tilbúning og úrvinnslu, inn- og útflutning, svo og verzlun og afhending á nefndum efnum, og setur reglur um eftirlit með slíkri iðju og verzlun. — **3. gr.** Unnið og óunnið ópíum, ópíum til læknislyfja, morfín, kókaín og heróín ber að skilja í lögum þessum samkvæmt skilgreiningum alþjóðaópíumfundar 23. janúar 1912. — **4. gr.** Dómsmálaráðuneytið getur úrskurðað, að ákvæði laga þessara gildi um öll ný efni, sem afleidd eru af morfín, kókaín eða söltum þeirra, eða hvert annað ópíumsalkaloid, enda hafi það sannazt við vísindalega rannsókn, að misbrúka megi þau á líkan hátt eða að þau hafi lík skaðvænleg áhrif sem efni þau, er nefnd eru í 2. gr. — **5. gr.** Brot á lögum þessum, eða reglum þeim, sem gefnar eru út samkvæmt þeim, varða sektum, allt að 10000 kr., eða fangelsi.[1]) Með málin skal farið sem almenn lögreglumál. Sektir renna í ríkissjóð.

1929 Nr. 7 14. júní

Lög um tannlækningar.

A. Skilyrði fyrir tannlækningaleyfi. — **1. gr.** Rétt til að fara með sjálfstæðar tannlækningar hér á landi hefur aðeins sá, er fullnægir eftirfarandi skilyrðum: 1. Hefur lokið tannlækningaprófi í tannlæknaskóla, er viðurkenndur er af heilbrigðisstjórn ríkisins. 2. Talar og skilur fullkomlega íslenzka tungu. 3. Hefur að afloknu prófi (ef námstími skólans er aðeins 3 ár) verið að minnsta kosti eitt ár aðstoðarmaður við lækningar hjá viðurkenndum tannlækni hér á landi, eða á annan hátt aflað sér álíka þekkingar og reynslu í tannlækningum, að áliti heilbrigðisstjórnar. 4. [Heimilt er að synja manni leyfis, ef 2. málsgr. 68. gr. almennra hegningarlaga á við um hagi hans.][1]) — Sá, er æskir tannlækningaleyfis, skal færa heilbrigðisstjórn sönnur á, að framangreindum skilyrðum sé fullnægt. Einnig skal hann undirrita drengskaparheit, stílað að fyrirmælum heilbrigðisstjórnar, um að gæta fullrar tannlæknisskyldu í starfi sínu. — Sá, er fullnægir fyrsta skilyrðinu, getur haft á hendi aðstoðartannlækningar, og með leyfi landlæknis getur hann um stundarsakir gegnt störfum sjálfstæðra tannlækna í forföllum þeirra. — [**1. gr. a.** Enginn tannlæknir má kalla sig sérfræðing, nema hann hafi fengið til þess leyfi ráðherra. — Ráðherra staðfestir reglur um nám sérfræðinga, sem skulu settar af nefnd, er ráðherra skipar. Sú nefnd skal einnig fjalla um umsóknir um sérfræðileyfi. Nefndin skal þannig skipuð, að prófessorinn í tannlækningum við læknadeild Háskólans er formaður hennar, en tveir nefndarmenn skulu tilnefndir af Tannlæknafélagi Íslands til þriggja ára í senn. Með sama hætti skal enn fremur tilnefna tvo sérfróða tannlækna til þátttöku með nefndinni í meðferð einstakra mála, er varða sérgrein þeirra, og fá þeir þá einnig atkvæðisrétt í nefndinni. — Tannlæknir á rétt á leyfi til að kalla sig sérfræðing, ef hann sannar fyrir nefnd þeirri, sem að framan getur, að hann hafi lokið tilskildu sérfræðinámi í sérgrein, sem viðurkennd er samkvæmt fyrrnefndum reglum, og landlæknir mælir með leyfisveitingunni.][2]) — **2. gr.** Þeir læknar, sem hafa almennt læknisleyfi, mega ekki kalla starf sitt tannlækningar, þótt þeir stundi þær, nema þeir hafi annaðhvort lokið tannlæknaprófi eða einhverju slíku sérprófi, sem heilbrigðisstjórnin metur gilt. — Dómsmálaráðuneytið getur þó fyrst um sinn, með ráði landlæknis, veitt undanþágu frá þessu, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

1) L. nr. 27, 23. marz 1961, § 1.
2) L. nr. 36, 26. apríl 1963, § 1.

1929 Nr. 7 14. júní

B. Starfssvið tannlækna. — 3. gr. Starfssvið tannlækna tekur yfir meðferð á alls konar tannsýki, þar með talið alls konar tannfyllingar, tannútdráttur og brota, tannhreinsun með verkfærum eða lyfjum, lagfæring óreglulegra tanna og tannréttingar, að brúfesta tennur og tanngarða (crown- and bridgework) o. s. frv., og enn fremur meðferð kvilla í slímhimnu munnsins, tannholdi og kjálkum, er af tannsýki stafa. — Tannlæknum er heimilt að beita alls konar deyfingum á tönnum, tannholdi og kjálkum, en svæfing (narcose) skal beitt af lækni, er almennt lækningaleyfi hefur, eða af tannlækni að honum viðstöddum. — **4. gr.** [Öllum öðrum en tannlæknum eða þeim, sem tannlækningaleyfi hafa, er óheimilt að setja gervitennur og tanngarða í menn. Þetta nær þó ekki til lækna, ef þeir sanna heilbrigðisstjórninni, að þeir hafi aflað sér nægilegrar þekkingar í þessari grein, og ekki til þeirra tannsmiða, er þegar hafa fengið leyfi til að starfa sjálfstætt, enda haldi þeir þá þessu leyfi fyrst um sinn, þar til ákvæði verða sett í lögum um réttindi þeirra og skyldur.][1] — **5. gr.** Tannlæknum er heimilt að afla sér með lyfseðlum allra þeirra lyfja, sem þeir þarfnast við lækningar sínar, og nota þau tæki og hjálparmeðul, er fram koma á hverjum tíma, ef þeir þurfa við starfa sinn.

C. Almenn ákvæði. — 6. gr. Tannlæknar lúta eftirliti heilbrigðisstjórnar ríkisins. Skyldir eru þeir til að gefa landlækni skýrslu um, hvar þeir reka starfa sinn. — **7. gr.** Óheimilt er þeim, er ekki hafa tannlækningaleyfi, að auglýsa, að þeir fáist við tannlækningar, ísetning tanna, deyfingar eða lyfjanotkun til tannlækninga, eða bjóðast til þess á annan hátt. — **8. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum, frá 50—1000 kr., eða einföldu fangelsi, allt að 6 mánuðum,[2]) ef miklar sakir eru, enda sé brotið ekki svo vaxið, að það heyri undir hin almennu hegningarlög. Skulu sektir renna í ríkissjóð. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. — **9. gr.** . . .[3]) — **10. gr.** Lög þessi ná ekki til þeirra lækna, sem nú stunda tannlækningar, né heldur til þeirra, sem nú hafa takmarkað tannlækningaleyfi hér á landi.

1) L. nr. 62, 31. maí 1947, § 1.
2) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
3) L. nr. 27, 23. marz 1961, § 2.

1933 Nr. 17 19. júní

Ljósmæðralög.

1. gr. Rétt til að kalla sig ljósmæður eða yfirsetukonur og stunda ljósmæðrastörf hér á landi hafa þær konur einar, sem stundað hafa nám tilskilinn tíma í Ljósmæðraskóla Íslands í Reykjavík og að loknu prófi þar eru taldar til þess hæfar. — Ráðherra getur veitt öðrum konum leyfi til að kalla sig ljósmæður og stunda ljósmæðrastörf, ef þær hafa lokið að minnsta kosti jafngildu námi og eru að öðru leyti til þess hæfar að dómi aðalkennara Ljósmæðraskólans og landlæknis. — **2. gr.** Hverri sýslu landsins skal skipta í ljósmæðraumdæmi, og gerir sýslunefnd það með samþykki ráðherra. Skipa skal eina ljósmóður til að gegna hverju umdæmi, og hefur hún þar aðsetur, er sýslunefnd þykir hæfa. Um stundarsakir má þó, ef nauðsyn krefur og með ráði héraðslæknis, fela skipaðri ljósmóður að gegna nágrannaumdæmum ásamt sínu umdæmi. — Í hverjum kaupstað skal vera skipuð ljósmóðir, ein eða fleiri. Því ræður bæjarstjórn, hversu margar þær eru. — **3. gr.** Sýslumaður skipar ljósmóður í umdæmi eftir tillögum sýslunefndar og fær þeim veitingarbréf, en í kaupstöðum bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður),[1]) eftir tillögum bæjarstjórnar. — Ekki má skipa ljósmæður í kaupstaðarumdæmi, nema þær hafi að loknu tilskildu námi verið að minnsta kosti eitt ár aðstoðarljósmæður á fæðingardeild Landspítalans, eða notið framhaldsmenntunar sem því svarar, að dómi aðalkennara Ljósmæðraskólans og landlæknis. — Jafnan skal leita álits hlutaðeigandi héraðslæknis áður en ljósmóðir er skipuð. Ef héraðslæknir telur hana óhæfa til starfsins, skal fresta skipuninni og skjóta því máli undir fullnaðarúrskurð landlæknis. — **4. gr.** [Laun skipaðra ljósmæðra í kaupstöðum skulu greidd mánaðarlega úr bæjarsjóði, og fer um upphæð þeirra eftir því sem bæjarstjórn ákveður í samræmi við launakjör annarra starfsmanna kaupstaðarins. — Laun skipaðra ljósmæðra í umdæmum utan kaupstaða skal greiða að einum þriðja hluta úr sýslusjóði og að tveimur þriðju hlutum úr ríkissjóði. — [Launin greiða sýslumenn ársfjórðungslega fyrir fram][2]) og miðast upphæð þeirra við manntal umdæmis við síðustu áramót þannig: 1. Í þeim umdæmum, þar sem fólkstal er 300

1) L. nr. 65, 16. des. 1943, § 2; l. nr. 98 1961.
2) L. nr. 114, 29. des. 1951, § 1.

eða minna, skulu árslaun vera [700][1]) krónur. 2. Í umdæmum, sem hafa fleiri en 300 manna, skulu árslaun vera [700][1]) krónur að viðbættum 16 krónum fyrir hverja fulla fimm tugi manna, sem fram yfir eru 300. 3. Í umdæmum, þar sem eru tvær eða fleiri skipaðar ljósmæður, skal deila íbúatölu jafnt á milli þeirra og því næst reikna þeim laun á sama hátt og öðrum skipuðum ljósmæðrum, þó aldrei yfir 1600 krónur í byrjunarlaun. Launin skulu hækka eftir 3 ár um 85 kr. og eftir önnur 3 ár um 85 kr. — Ef tveimur eða fleiri ljósmóðurumdæmum er steypt saman í eitt umdæmi fyrir það, að sýnt þykir, að umdæmin fást ekki skipuð hvort í sínu lagi, er ráðherra heimilt að ákveða ljósmóður hins nýja umdæmis laun, er nema mega allt að samanlögðum launum hinna fyrri umdæma. — Á laun þessi greiðist verðlagsuppbót af aðilum eftir þeim reglum, sem gilda um starfsmenn ríkisins. — Skipaðri ljósmóður, sem falið er um stundarsakir að gegna nágrannaumdæmi, ber að greiða fyrir það byrjunarlaun þess umdæmis. — Ríkissjóður leggur til áhöld í ljósmæðraumdæmin, og ákveður landlæknir í samráði við aðalkennara Ljósmæðraskólans, hver þau skuli vera.][2]) — **5. gr.** ...[3]) — **6. gr.** Ljósmóðir, sem ekki er skipuð, en óskar að setjast að í umdæmi sem starfandi ljósmóðir, skal tilkynna það hlutaðeigandi héraðslækni, leggja fyrir hann skilríki sín og sanna honum, að hún hafi nauðsynleg áhöld til jafns við áhöld skipaðra ljósmæðra. Sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður)[4]) getur með ráði héraðslæknis bannað henni að stunda ljósmóðurstörf í umdæminu, ef hún hefur ekki tilskilin áhöld, eða ef ætla má, að umdæmið verði ofsett ljósmæðrum, ef hún bætist við, svo að hætta geti orðið á, að því haldist ekki á skipaðri ljósmóður. Ef ljósmóður er bannað að stunda ljósmóðurstörf í umdæmi af hinni síðartöldu ástæðu, má hún þó leita úrskurðar bæjarstjórnar eða sýslunefndar. — **7. gr.** Allar starfandi ljósmæður, skipaðar eða óskipaðar, eru skyldar til að láta aðstoð sína tafarlaust í té hverri þeirri sængurkonu í umdæminu, er gerir boð eftir þeim. — Nú baga ljósmóður veikindi eða önnur löggleg forföll, og eru þá ljósmæður í næstu umdæmum skyldar að gegna, ef þær mega því við koma án þess að vanrækja sín umdæmi. — Allar ljósmæður, þó óstarfandi séu, eru skyldar til, ef þær eru nærstaddar og ekki næst í skipaða eða starfandi ljósmóður — nema því alvarlegri forföll banni — að veita sængurkonu nauðsynlegustu hjálp, unz til starfandi ljósmóður hefur náðst. — **8. gr.** ...[1]) — **9. gr.** [Landlæknir skal í samráði við aðalkennara Ljósmæðraskólans semja reglugerð, er ráðherra staðfestir, um skyldur ljósmæðra og gjöld fyrir ljósmóðurstörf þau, er þær inna af hendi.[2]) — Ef sængurkona er svo fátæk, að hún, þrátt fyrir ákvæði 34. gr. laga um almannatryggingar frá 7. maí 1946, getur ekki borgað, þá á ljósmóðir heimting á, að sveitarsjóður greiði henni þóknun fyrir yfirsetustarfið og nauðsynlega aðhjúkrun, og skal ekki telja þau gjöld sem veittan sveitarstyrk.][3]) — **10. gr.** Brot gegn lögum þessum og ljósmæðrareglugerðinni varða sektum, 50—500 kr., nema þyngri hegning liggi við brotinu að lögum. Fyrir ítrekað brot og mikilsháttar (sbr. næstu grein) er rétt að svipta ljósmæður rétti til ljósmæðrastarfa um stundarsakir, og fyrir fullt og allt, ef sakir eru miklar. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. — **11. gr.** Sýslumaður eða bæjarfógeti (í Reykjavík lögmaður)[4]) má víkja skipaðri ljósmóður frá starfi sínu, ef hún að dómi héraðslæknis hefur brotið alvarlega af sér sem ljósmóðir, einkum ef hún hefur oftar en einu sinni skorazt undan að vitja sængurkvenna tafarlaust og að forfallalausu, ef hún hefur ljóstrað upp trúnaðarmáli, sem hún hefur komizt að sem ljósmóðir, eða ef hún hefur gert sig seka um óafsakanleg afglöp eða óhæfu í ljósmæðrastörfum. Á sama hátt má banna starfandi ljósmóður ljósmóðurstörf í umdæmi fyrir tilsvarandi sakir. Ef um einhverja óhæfu er að ræða að dómi landlæknis og aðalkennara Ljósmæðraskólans, má ráðherra svipta ljósmóður rétti til ljósmóðurstarfa, en skjóta má hún þeim úrskurði til dómstólanna. — **12. gr.** Ákvæði 1. málsgr. 1. greinar ná ekki til þeirra lærðra ljósmæðra, sem rétt hafa til ljósmæðrastarfa hér á landi, þegar lög þessi ganga í gildi, þó að þær hafi ekki lokið námi eins og þar segir. — Ekki má banna starfandi ljósmóður ljósmóðurstörf í umdæmi samkvæmt 6. grein, ef hún

1) L. nr. 23, 22. marz 1948, § 1.
2) L. nr. 23, 28. marz 1947, § 1.
3) L. nr. 86, 11. júní 1938, § 18.
4) L. nr. 65, 16. des. 1943, § 2; l. nr. 98 1961.

1) L. nr. 23, 28. marz 1947, § 2.
2) Rgj. nr. 103, 23. okt. 1933, og augl. nr. 181, 23. sept. 1942, og nr. 55 1955.
3) L. nr. 23, 28. marz 1947, § 3.
4) L. nr. 65, 16. des. 1943, § 2, og nr. 98 1961.

1933 Nr. 17 19. júní

hefur starfað þar áður en lögin ganga í gildi, nema hún hafi ekki tilskilin áhöld til ljósmóðurstarfa.

1938 Nr. 86 11. júní

Lög um lífeyrissjóð ljósmæðra.

1. gr. Sjóðurinn heitir lífeyrissjóður ljósmæðra, og er hann eign ríkisins. — **2. gr.** [Stofnfé sjóðsins myndast af framlagi ríkissjóðs, 23500 krónum á ári, og árlegum iðgjöldum lögskipaðra ljósmæðra, 4% af launum þeirra samkv. ljósmæðralögum, að meðtalinni dýrtíðaruppbót, og skal iðgjaldinu haldið eftir við útborgun launanna.][1]) — Um iðgjaldagreiðslur sjóðfélaga lífeyrissjóðs ljósmæðra til lífeyrissjóðs Íslands fer eftir ákvæðum síðustu málsgr. 49. gr. laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar. — **3. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkv. lögum þessum. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skipa 5 menn, formaður Ljósmæðrafélags Íslands, ein ljósmóðir, er kosin skal á aðalfundi Ljósmæðrafélags Íslands, en 3 menn í stjórnina skal ríkisstjórnin velja til þriggja ára, og gengur einn úr árlega, í fyrsta sinn eftir hlutkesti. Stjórn sjóðsins skal kjósa formann fyrir sjóðinn á fyrsta fundi, er hún heldur á árinu. Sjóðsstjórnin skal vinna kauplaust. — **5. gr.** Tryggingastofnun ríkisins hefur á hendi reikningshald sjóðsins, heimtir inn tekjur hans og annast greiðslur úr honum, hvort tveggja eftir tilvísun sjóðsstjórnarinnar. — **6. gr.** Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Ársreikning skal semja jafnframt ársreikningi ríkissjóðs, endurskoða og úrskurða á sama hátt og aðra reikninga ríkisins. — **7. gr.** Sjóðsstjórnin heldur fundi svo oft sem þörf er á, og skal hún halda gerðabók og skrá þar allar samþykktir sínar. Í stjórninni ræður meiri hluti atkvæða, og má ekkert fé greiða úr sjóðnum nema með samþykki sjóðsstjórnarinnar. — **8. gr.** Rétt til lífeyris úr sjóðnum hefur sérhver lögskipuð ljósmóðir, sem starfað hefur sem lögskipuð ljósmóðir í 15 ár eða meira, og hættir störfum, eftir að sjóðurinn tekur til starfa, af ástæðum, er sjóðsstjórnin telur lögmætar. Lögmæt ástæða til að hætta störfum er aðeins sjúkdómur eða elli. Upphæð lífeyris skal fara eftir því, sem um getur í 11. gr. Þær fyrrverandi ljósmæður, sem nú fá sérstaklega veitt eftirlaun samkvæmt ákvæðum í fjárlögum eða samkvæmt ákvæðum ljósmæðralaga, fá árlega sömu eftirlaun greidd úr sjóðnum sem þær hafa nú, og þó ekki hærri upphæð en þeim bæri samkvæmt 10.—13. gr., miðað við núverandi launakjör ljósmæðra. — **9. gr.** Ljósmæður, er starfa í bæjum og tryggð eru sömu eftirlaun og öðrum föstum starfsmönnum bæjanna, gjalda ekki til sjóðsins og njóta ekki réttinda samkvæmt þessum lögum. Í þeim bæjum, þar sem eftirlaunamálum starfsmanna hefur ekki enn verið skipað, skulu þó ljósmæður, sem laun taka af bænum, hafa frjálsan aðgang að því að njóta réttinda þessara laga, með sömu kjörum og aðrar ljósmæður, þangað til þessum málum hefur verið skipað. Sama gildir um ljósmæður þær, sem starfa við fæðingardeild Landsspítalans. — [Iðgjald og lífeyrir ljósmæðra, sem njóta réttinda samkv. þessari grein, skal þó aldrei miðast við hærri upphæð en hámarkslaun ljósmæðra samkv. ljósmæðralögum.][1]) — **10. gr.** [Upphæð lífeyris miðast við meðalárslaun hlutaðeigandi ljósmóður samkv. ljósmæðralögum síðustu 5 árin áður en hún lætur af starfi. Til árslaunanna teljast laun og dýrtíðaruppbót.][2]) — **11. gr.** Fullur lífeyrir skal miðaður við árslaun samkvæmt 10. gr. og við fjölda þeirra ára, er ljósmóðirin hefur starfað sem lögskipuð ljósmóðir, hvort heldur óslitið eða með millibili. Ef ljósmóðir lætur af störfum án þess vegna veikinda sé, verður hún þó að vera fullra 60 ára til þess að njóta lífeyris. Fyrir minna en 15 ára starf greiðist enginn lífeyrir.

Fyrir	15—16	ára	starf	veitast	30%
—	16—17	—	—	—	33%
—	17—18	—	—	—	36%
—	18—19	—	—	—	39%
—	19—20	—	—	—	42%
—	20—21	—	—	—	45%
—	21—22	—	—	—	48%
—	22—23	—	—	—	51%
—	23—24	—	—	—	54%
—	24—25	—	—	—	57%
—	25	ára	starf	eða meira	60%

af meðallaunum síðustu 5 ára

Standi upphæð lífeyris samkvæmt þessum útreikningi ekki á heilum tug króna, skal hækka hann svo, að standi á tug. — **12. gr.** Verði ljósmóðir ófær til allra starfa vegna slyss, sem hendir hana sökum starfs hennar sem ljósmóðir, skal hún fá greiddan jafnháan lífeyri úr sjóðnum og þær, er starfað hafa í 25 ár. Verði hún seinna vinnufær, fellur greiðslan niður. — **13. gr.** Láti ljósmóðir eftir sig föðurlaus börn innan 16 ára aldurs, skulu þau fá úr sjóðnum allt að 200 kr. árlega hvert fram til 16 ára aldurs, eftir úr-

1) L. nr. 114, 30. maí 1940, § 1.

1) L. nr. 114, 30. maí 1940, § 2.
2) Sömu l., § 3,

1938 Nr. 86 11. júní

skurði sjóðsstjórnar. Gildir það jafnt, hvort sem um skilgetin eða óskilgetin börn er að ræða. — **14. gr.** Í desembermánuði ár hvert semur stjórn sjóðsins skrá yfir þá, er lífeyris skulu njóta á næsta ári, og gerir samþykkt um breytingar jafnskjótt og tilefni er til. — **15. gr.** Lífeyrir greiðist árlega 1. dag júnímánaðar, og þá beint til hlutaðeiganda. Lífeyri til barna veitir móttöku fjárráðamaður þeirra. Áður en tryggingastofnunin greiðir lífeyri, skal hún fá uppgefinn embættisaldur viðkomandi hjá sjóðsstjórninni. — **16. gr.** Umsóknir um lífeyri úr sjóðnum skulu sendar formanni sjóðsins fyrir 1. des. ár hvert, og skal tekið fram, hve lengi og hvar viðkomandi hefur starfað. — **17. gr.** [Nú lætur ljósmóðir af störfum án þess að fá lífeyri úr sjóðnum, og skal þá endurgreiða iðgjöld þau án vaxta, er hún hefur greitt til sjóðsins. Af endurgreiðsluupphæðinni skal fyrst greiða lífeyrissjóði Íslands upphæð þá, sem honum ber samkvæmt síðustu málsgrein 49. gr. laga nr. 74 frá 31. desember 1937,[1]) og síðan afganginn til hlutaðeigandi ljósmóður.][2])

1933 Nr. 27 19. júní

Hjúkrunarkvennalög.

1. gr. Rétt til að kalla sig hjúkrunarkonur hafa þær konur einar hér á landi, sem stundað hafa nám tilskilinn tíma í Hjúkrunarkvennaskóla Íslands í Reykjavík og að loknu prófi þar eru taldar hæfar til hjúkrunarkvennastarfa. — Ráðherra getur og veitt öðrum konum leyfi til að kalla sig hjúkrunarkonur, ef þær hafa lokið að minnsta kosti jafngildu námi og eru að öðru leyti hæfar til hjúkrunarkvennastarfa, að dómi aðalkennara hjúkrunarkvennaskólans og landlæknis. — **2. gr.** Ekki má ráða aðrar konur en þær, sem eru fullgildar hjúkrunarkonur samkv. 1. gr., til sjálfstæðra hjúkrunarkvennastarfa við sjúkrahús, sjúkraskýli, elliheimili, barnahæli og aðrar þess háttar stofnanir, að skólum sem skólahjúkrunarkonur, né til að starfa að öðrum tilsvarandi almennum hjúkrunarkvennastörfum. — Ráðherra getur veitt undanþágur frá ákvæðum þessum, þegar sérstakar ástæður eru fyrir hendi. — Ákvæði greinarinnar ná ekki til almennrar hjúkrunar og hjálparstarfsemi á heimilum utan kaupstaða, hvort sem hún fer fram á vegum sveitarfélaga eða einstakra hjúkrunar- eða líknarfélaga í sveitum. — **3. gr.** Ef hjúkrunarkona gerir sig seka um einhverja óhæfu í störfum sínum eða hagar sé þannig, að hjúkrunarkonu sé sérstaklega ósamboðið, að dómi aðalkennara hjúkrunarkvennaskólans og landlæknis, má ráðherra svipta hana rétti til að kalla sig hjúkrunarkonu, en skjóta má hún þeim úrskurði til dómstólanna. — **4. gr.** Þeim hjúkrunarkonum, sem eru starfandi hér á landi sem sjálfstæðar hjúkrunarkonur á sjúkrahúsum eða annars staðar, þegar lög þessi ganga í gildi, má ráðherra með ráði aðalkennara hjúkrunarkvennaskólans og landlæknis veita rétt til að kalla sig hjúkrunarkonur áfram og til að njóta meðfylgjandi réttinda, þó að þær uppfylli ekki skilyrði 1. gr., enda leiti þær eftir því innan eins árs. — **5. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, og varða brotin sektum, 50—500 kr. Sektirnar renna í ríkissjóð.

1933 Nr. 27 19. júní

1955 Nr. 65 2. sept.

Lög um lífeyrissjóð hjúkrunarkvenna.

1. gr. Sjóðurinn heitir Lífeyrissjóður hjúkrunarkvenna. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru í lögum þessum taldir allir þeir, sem skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Stjórn sjóðsins skipa 3 menn, formaður Félags íslenzkra hjúkrunarkvenna, landlæknir og einn maður tilnefndur af ríkisstjórninni til þriggja ára í senn, og er hann formaður stjórnarinnar. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins heldur fund svo oft sem þörf er á, og skal hún halda gerðabók og skrá þar allar samþykktir sínar. Í stjórninni ræður meiri hluti atkvæða. Ekkert fé má greiða úr sjóðnum nema með samþykki sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin skal vinna kauplaust. — Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal ávaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, eða með öðrum álíka tryggilegum hætti. — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir sjóðfélaga. — **5. gr.** Tryggingastofnun ríkisins hefur á hendi reikningshald sjóðsins, heimtir inn tekjur hans og annast greiðslur úr honum, hvort tveggja eftir tilvísun sjóðstjórnarinnar. Þóknun fyrir starf Trygginga-

1) Sbr. l. nr. 50, 7. maí 1946, § 133. Sjá nú l. nr. 40, 30. apríl 1963.

2) L. nr. 114, 30. maí 1940, § 4.

stofnunarinnar fer eftir samkomulagi milli hennar og sjóðstjórnarinnar. Náist ekki samkomulag, ákveður félagsmálaráðherra þóknunina. — **6. gr.** Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Ársreikningur skal birtur með ársreikningum Tryggingastofnunar ríkisins og endurskoðaðir á sama hátt og þeir. — **7. gr.** Rétt til lífeyris úr sjóðnum hefur sérhver hjúkrunarkona, sem hefur greitt iðgjöld til hans í 10 ár eða lengur og lætur af störfum sökum varanlegrar örorku eða elli. Réttur inn til að hætta störfum sökum elli miðast við 60 ára aldur. — Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 25 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna. — **8. gr.** Upphæð lífeyris miðast við meðalárslaun síðustu 10 starfsáranna. Sé starfstíminn skemmri, miðast við meðalárslaun alls starfstímans. Ef hjúkrunarkona verður að láta af starfi sínu sökum varanlegrar heilsubilunar, en tekur við öðru starfi lægra launuðu, skal lífeyririnn þó ekki miðast við laun síðara starfsins, heldur við þau laun, er ætla má, að hún hefði haft, ef hún hefði haldið fullri starfsorku. Námstíminn telst með starfstímanum, en meðalárslaun miðast þó aðeins við starfstíma hjúkrunarkonu, eftir að hún hefur lokið námi. — Til launa telst eigi aðeins laun greidd í peningum, heldur og fæði og húsnæði, ef það fylgir stöðunni, og skal verðmæti þeirra fríðinda talið hið sama og þau eru metin til skatts. — **9. gr.** Ellilífeyrir miðast við meðalárslaun samkvæmt 7. gr. og starfstíma svo sem hér segir:

Fyrir	10—11 ára starf	veitist 15%
—	11—12 — —	— 18%
—	12—13 — —	— 21%
—	13—14 — —	— 24%
—	14—15 — —	— 27%
—	15—16 — —	— 30%
—	16—17 — —	— 33%
—	17—18 — —	— 36%
—	18—19 — —	— 39%
—	19—20 — —	— 42%
—	20—21 — —	— 45%
—	21—22 — —	— 48%
—	22—23 — —	— 51%
—	23—24 — —	— 54%
—	24—25 — —	— 57%
—	25 ára starf og lengra	60%

af meðallaunum síðustu 10 starfsára

— Upphæð ellilífeyris má þó aldrei nema meiru en 75% af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, er sjóðfélaginn lét af. — **10. gr.** Hjúkrunarkonur, sem eftir að þær urðu sjóðfélagar, verða vegna örorku fyrir launalækkun, er nemur meira en 10% af launum, eða verða að hætta störfum sökum varanlegrar örorku, eiga rétt á lífeyri úr sjóðnum, enda sé örorkan metin meira en 10%. Megi rekja aðalorsök örorkunnar til hjúkrunarstarfsins, er örorkulífeyririnn jafn hámarksellilífeyri fyrir viðkomandi starf, ef um fulla örorku er að ræða, en hlutfallslega minni fyrir minni örorku. Í slíkum tilfellum koma ákvæði 7. og 9. gr. um starfstíma ekki til framkvæmda. Í öðrum slíkum tilfellum fer hámark örorkulífeyris eftir starfstíma samkvæmt 9. gr. — Þrátt fyrir örorku getur engin hjúkrunarkona fengið örorkulífeyri, meðan hún heldur jafnháum launum og hún áður hafði, hjá aðila, er tryggir starfsmenn sína í lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum eða viðurkenndur af fjármálaráðuneytinu. — Örorkumatið skal framkvæmt af tryggingayfirlækni í samráði við landlækni, og skal það aðallega miðað við vanhæfi sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförnu. — **11. gr.** Ef sjóðfélagi deyr og lætur eftir sig börn eða kjörbörn, sem eru yngri en 16 ára, fá þau lífeyri úr sjóðnum, unz þau eru fullra 16 ára, enda hafi hin látna séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Eigi börnin foreldri eða kjörforeldri á lífi, sem sér um framfærslu þeirra, er lífeyrir hvers um sig 25% hærri en þær upphæðir, sem stjórnarráðið ákveður sem meðalmeðlag með börnum á þeirra aldri í Reykjavík á þeim tíma, er þau njóta lífeyris. Eigi börnin hvorki foreldri né kjörforeldri á lífi, sem sér um framfærslu þeirra, eru lífeyrisupphæðirnar tvöfalt hærri. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn sjóðfélaga við það, að hún verður öryrki, þó með þeim takmörkunum, að lífeyrisupphæðir þeirra skulu vera jafnmörg % af upphæðunum samkvæmt 1. mgr. eins og örorka viðkomandi sjóðfélaga er metin mörg %. — Fósturbörn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar og börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan. — **12. gr.** Fyrst um sinn greiða sjóðfélagar og launagreiðendur hvorir um sig iðgjald til sjóðsins, er nemur 4% af heildarárslaunum sjóðfélagans, þar með talið fæði og húsnæði, ef það fylgir stöðunni. — Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna. — Vanræki launagreiðandi að halda eftir iðgjaldi sjóðfélaga, er hann þrátt fyrir það ábyrgur fyrir öllu iðgjaldinu gagnvart lífeyrissjóðnum. — **13. gr.** Starfs-

1955 Nr. 65 2. sept.

1955 Nr. 65 2. sept.

tími hjúkrunarkvenna reiknast frá þeim tíma, er iðgjaldagreiðslur þeirra hefjast. Þó er heimilt að kaupa þeim réttindi fyrir fyrri starfstíma gegn gjaldi, er sjóðstjórnin ákveður í samráði við tryggingasérfræðing. — Láti hjúkrunarkona um stundarsakir af starfi, sem veitir aðgang að sjóðnum, án þess að nota endurgreiðsluréttinn samkvæmt 16. gr., reiknast starfstími hennar allur sá tími, er hún hefur greitt iðgjöld til sjóðsins. Heimilt er og að greiða iðgjöld fyrir þann tíma, er hún var í burtu, enda hafi hún verið við framhaldsnám eða unnið að hjúkrunarstörfum, sem ekki veita aðgang að sjóðnum. — **14. gr.** Nú flyzt hjúkrunarkona, sem verið hefur í lífeyrissjóði hjúkrunarkvenna, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hennar vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi hjúkrunarkonu í sjóði þeim, er hún flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er hún hafði öðlazt. — Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglur, þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gildi þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris eins og ákveðnar eru í þessum lögum. — **15. gr.** Stjórn sjóðsins skal láta tryggingafræðing athuga fjárhag sjóðsins á 5 ára fresti. Leiði slík athugun í ljós, að fært sé að lækka iðgjöldin, getur stjórn sjóðsins ákveðið iðgjaldslækkun. Stjórnin má þó eigi ákveða lægra iðgjald en 6% af heildarárslaununum. Iðgjaldið skal jafnan greitt að hálfu af hvorum aðila, launþega og launagreiðanda. — **16. gr.** Hjúkrunarkonur, sem láta af störfum án þess að fá lífeyri, eiga rétt á að fá endurgreidd iðgjöld þau vaxtalaus, er þær hafa greitt í sjóðinn. Þetta gildir þó ekki brottför við dauða. — **17. gr.** Allar hjúkrunarkonur, sem vinna hjúkrunarstörf í þjónustu ríkis, bæjar- og sveitarfélaga eða annarra opinberra stofnana eða við heilbrigðisstofnanir, sem eru viðurkenndar af heilbrigðisstjórninni, skulu vera skyldutryggðar í sjóði þessum. Heimilt er að taka í sjóðinn aðrar hjúkrunarkonur, er starfa að hjúkrun, enda séu þær eigi ráðnar til skemmri tíma en eins árs, eða með að minnsta kosti þriggja mánaða uppsagnarfresti. — **18. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris úr sjóði þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyris fyrir fram á hverjum mánuði. — **19. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda.

1955 Nr. 65 2. sept.

Lög um sjúkraþjálfun. **1962** Nr. 31 18. apríl

1. gr. Rétt til að kalla sig sjúkraþjálfara hér á landi hafa þeir einir, sem hlotið hafa til þess löggildingu heilbrigðismálaráðherra. Sjúkraþjálfarar skulu hafa lokið námi í sjúkraþjálfun (fysiotherapi) við skóla í þeirri grein, sem viðurkenndur er sem fullkominn sjúkraþjálfunarskóli af heilbrigðisstjórn þess lands, sem námið er stundað í, og af landlækni, eða hafa menntun, sem því jafngildir að dómi ráðherra. Einnig má ráðherra löggilda þá, sem starfað hafa í þessari grein, þegar lög þessi öðlast gildi. Um ofangreind þrjú atriði tekur ráðherra ákvarðanir að fengnum meðmælum landlæknis og umsögn formanns Félags íslenzkra sjúkraþjálfara. — **2. gr.** Sjúkraþjálfun er meðferð, sem sjúkum er veitt í lækningaskyni með nuddi, æfingum, ljósum, hita, rafmagni og á ýmsan annan hátt eftir fyrirmælum læknis. — **3. gr.** Ekki má sjúkraþjálfari taka sjúkling til meðferðar án tilvísunar og fyrirsagnar læknis. — **4. gr.** Óheimilt er að ráða til sjálfstæðra sjúkraþjálfunarstarfa aðra en fullgilda sjúkraþjálfara. Ráðherra getur veitt undanþágu frá þessu ákvæði að fengnum meðmælum landlæknis. — **5. gr.** Um sjúkraþjálfara gilda að öðru leyti, eftir því sem við getur átt, reglur laga um lækningaleyfi, réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar. Reglur laga um þessi efni gilda um refsingu vegna brota sjúkraþjálfara, um sviptingu löggildingar þeirra og um endurveitingu löggildingar. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála. — **6. gr.** Ráðherra getur sett nánari ákvæði í reglugerð um framkvæmd laga þessara.

1935
Nr. 38
28. jan.

Lög um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar.

1. gr. Ef kona vitjar læknis og er sjúk á þann hátt, að læknirinn telur hættulegt fyrir hana vegna sjúkdómsins að verða barnshafandi og ala barn, er honum skylt að aðvara hana í því efni og láta henni í té leiðbeiningar til þess að koma í veg fyrir, að hún verði barnshafandi. — Nú leitar kona til héraðslæknis, annars starfandi læknis eða sérfræðings í kvensjúkdómum eða fæðingarhjálp, og óskar leiðbeininga um varnir gegn því að verða barnshafandi, og er lækninum þá skylt að láta slíkar leiðbeiningar í té, enda er öðrum en læknum bannað að hafa þær leiðbeiningar með höndum. — Ráðherra gefur út og landlæknir fær læknum í hendur leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi. — **2. gr.** Ef konu stendur lífshætta eða önnur mjög mikil sjúkdómshætta af því að verða barnshafandi, eða þó að um minni hættu sé að ræða (sbr. 9. gr.), ef gera má ráð fyrir, að konan verði iðulega barnshafandi, er lækni heimilt, ef konan óskar þess, að koma í veg fyrir með viðeigandi aðgerð, að hún geti orðið barnshafandi. — **3. gr.** Í lögum þessum er miðað við 40 vikna fullan meðgöngutíma kvenna. — Það er fósturlát eða að konu leysist höfn, ef hún fæðir af sér burð eftir að hafa gengið skemur með hann en fullar 28 vikur. — Það er fæðing eða barnsburður, ef kona fæðir af sér burð eftir að hafa gengið með hann að minnsta kosti fullar 28 vikur. — Það er fæðing fyrir tíma, ef kona fæðir af sér burð eftir að hafa gengið með hann fullar 28 vikur, en skemur en fullan meðgöngutíma. — Það er fóstureyðing, ef burður er líflátinn í móðurkviði áður en konan hefur gengið með hann fullar 28 vikur eða fósturláti komið til leiðar, nema einkenni þess hafi áður komið í ljós, að konunni sé að leysast höfn og augljóst sé, að fósturlát verði ekki stöðvað. — Það er líflát barns í móðurkviði eða í fæðingu, ef burður er líflátinn í móðurkviði eða í fæðingu eftir að konan hefur gengið með hann að minnsta kosti fullar 28 vikur. — Það er að koma til leiðar fæðingu fyrir tíma að vekja fæðingu áður en kona hefur tekið léttasótt og fæðing hafizt af sjálfu sér. — **4. gr.** Enginn nema læknir má eyða fóstri með konu, lífláta barn í móðurkviði eða í fæðingu né koma því til leiðar, að kona fæði fyrir tíma. — Læknum eru aðeins heimilar þessar aðgerðir í samræmi við ákvæði þessara laga, en að öðru leyti jafnóheimilar sem öðrum mönnum. — **5. gr.** Ef kona hefur tekið léttasótt eða fæðing eða fósturlát er yfirvofandi, og vitað er, að konan fær alls ekki fætt eða ekki án augljósrar lífshættu fyrir sjálfa sig, nema burðurinn sé limaður frá henni eða líflátinn á annan hátt, er lækni heimilt og skylt að taka fóstrið eða barnið af lífi til þess að bjarga lífi konunnar. — **6. gr.** Nú hafa komið í ljós einkenni þess, að konu sé að leysast höfn, og er augljóst, að ekki verður komið í veg fyrir fósturlát, og er lækni þá heimilt að losa konuna þegar við fóstrið. — Á sama hátt er lækni jafnan heimilt að losa konu við burð, þegar vitað er, að hann er dauður í móðurkviði. — **7. gr.** Nú vantar konu minna en 12 vikur á fullan meðgöngutíma, og er augljóst, að hún getur alls ekki fætt fullburða, lifandi barn eða ekki án mjög mikillar hættu fyrir sjálfa sig, og er lækni þá heimilt að koma til leiðar fæðingu fyrir tíma í því skyni að bjarga lífi barnsins, eða til að firra konuna hættu, eða með tilliti til hvorstveggja. — **8. gr.** Um aðgerðir þær, er getur í 2., 5., 6. og 7. gr. þessara laga, fari læknar eftir viðurkenndum reglum læknisfræðinnar og geri árlega grein fyrir þeim í skýrslum sínum um konur, er þeir hafa hjálpað í barnsnauð, og, ef um sjúkrahúslækna er að ræða, í skýrslum viðkomandi sjúkrahúss um handlæknisaðgerðir. — **9. gr.** Nú hefur kona orðið barnshafandi, og vantar meira en 12 vikur á fullan meðgöngutíma, og þykir augljóst, að heilsu hennar er mikil hætta búin, ef hún á að ganga svo lengi með, að barn geti fæðzt og haldið lífi, og er lækni þá heimilt að eyða fóstrinu, enda sé þá farið nákvæmlega eftir reglum þeim, sem greinir í 10. gr. þessara laga. — Ef kona hefur gengið lengur með en 8 vikur, skal læknir þó ekki eyða fóstrinu nema um því meiri hættu sé að ræða, er ætla má, að komið verði í veg fyrir með fóstureyðingunni og ekki á annan hátt, enda jafnist þá hætta sú, sem aðgerðinni er samfara, er konan hefur gengið svo lengi með, engan veginn við hættu þá, sem koma á í veg fyrir. — Við mat á því, hvert tjón er búið heilsu þungaðrar konu af burðinum samkvæmt 1. málsgrein þessarar greinar, má meðal annars taka tillit til þess, ef konan hefur þegar alið mörg börn með stuttu millibili, og er skammt liðið frá síðasta barnsburði, svo og til þess, ef konan á við að búa mjög bágar

1935
Nr. 38
28. jan.

1935 Nr. 38 28. jan.

heimilisástæður vegna ómegðar, fátæktar eða alvarlegs heilsuleysis annarra á heimilinu. — **10. gr.** Um fóstureyðingar samkv. 9. gr. þessara laga gilda eftirfarandi reglur: 1. Þær mega ekki fara fram nema á sjúkrahúsum, og þeim einum sjúkrahúsum, er ráðherra viðurkennir í því skyni. 2. Áður en fóstureyðing má fara fram, verður að liggja fyrir skrifleg, rökstudd greinargerð tveggja lækna um nauðsyn aðgerðarinnar, og sé annar þeirra yfirlæknir sjúkrahússins, þar sem aðgerðin er fyrirhuguð, en hinn að jafnaði sá læknir, sem ráðlagt hefur konunni að leita sjúkrahússins í þessum erindum. Það nægir ekki, að aðstoðarlæknir yfirlæknisins undirriti greinargerðina með honum, nema því aðeins að ógerningur sé að ná til annars læknis. 3. Sjálfri aðgerðinni skal hagað og að konunni búið eftir fyllstu viðurkenndum kröfum læknisfræðinnar, til tryggingar því, að konunni verði sem minnst um aðgerðina, að hún hafi ekki af henni varanlegt heilsutjón, en nái sem skjótustum bata. 4. Greinargerð þá, sem um getur í 2. tölulið þessarar greinar, skal tvírita og senda landlækni tafarlaust annað eintakið, en hitt skal leggja með sjúkradagbók sjúklingsins á sjúkrahúsinu. Auk þess skal gera árlegar skýrslur um þessar aðgerðir í samræmi við ákvæði 8. gr. þessara laga. 5. Nú deyr kona af afleiðingum þess, að fóstri hefur verið eytt með henni samkvæmt 9. gr. þessara laga, og skal þá hlutaðeigandi læknir þegar tilkynna það landlækni skriflega, og gera nákvæma grein fyrir því, hvernig mannslátið hefur borið að höndum. — **11. gr.** Brot annarra en lækna gegn ákvæðum laga þessara falla undir refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga. — Refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga vegna manndrápa og fóstureyðinga ná ekki til lækna að því leyti, sem lög þessi heimila þeim líflát barna í fæðingu og fóstureyðingar. En fari læknir út fyrir þau takmörk, er lögin setja læknum í þessum efnum, fellur brot hans undir refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga á sama hátt sem brot annarra manna. — Það varðar þannig refsingu samkvæmt hinum almennu hegningarlögum, ef læknir af ásettu ráði eyðir fóstri með konu eða líflætur barn í móðurkviði eða í fæðingu, án þess að lögmætar ástæður séu fyrir hendi, eða ef aðgerðin fer fram í laumi, utan viðurkennds sjúkrahúss, og er það aukin sök, ef brestur á góð skilyrði til aðgerðarinnar (sbr. 3. tölulið 10. gr.). — Brot læknis á ákvæðum laga þessara um fóstureyðingar, sem er í því fólgið, að hann hefur í þýðingarminni atriðum vikið frá reglum þeim, er lögin setja (sbr. einkum 8. og 10. gr.), fellur ekki undir refsiákvæði hinna almennu hegningarlaga. — Þau brot lækna á ákvæðum laga þessara, sem ekki varða refsingu samkvæmt hinum almennu hegningarlögum, falla undir refsiákvæði laga nr. 47 23. júní 1932, um lækningaleyfi, réttindi og skyldur lækna og annarra, sem lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar. — Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, nema um brot sé að ræða á hinum almennu hegningarlögum.

1935 Nr. 38 28. jan.

Lög um að heimila í viðeigandi tilfellum aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir, að það auki kyn sitt.

1938 Nr. 16 13. jan.

1. gr. Heimilar eru aðgerðir á fólki, er koma í veg fyrir, að það auki kyn sitt, ef fengið er til þess sérstakt leyfi samkvæmt ákvæðum laga þessara, enda sé um aðgerðirnar fylgt þeim reglum, sem lögin að öðru leyti setja. — Ákvæði laga þessara ná ekki til læknisaðgerða, sem viðurkenndar eru nauðsynlegar til að ráða bót á eða til að koma í veg fyrir vanheilindi þeirra, sem aðgerðirnar eru framkvæmdar á. — **2. gr.** Aðgerðir, sem til greina koma samkvæmt ákvæðum laga þessara, eru þrenns konar: 1. *Afkynjanir:* Er kynkirtlar karla eða kvenna eru numdir í burtu eða þeim eytt þannig, að starfsemi þeirra ljúki að fullu. 2. *Vananir:* Ef sáðgangar karla eða eggvegir kvenna eru hlutaðir í sundur eða þeim á annan hátt lokað varanlega þannig, að slitið sé sambandi milli kynkirtlanna og hinna ytri getnaðarfæra. 3. *Fóstureyðingar* (sbr. 5. tölulið 3. gr. laga nr. 38, 28. janúar 1935, um leiðbeiningar fyrir konur um varnir gegn því að verða barnshafandi og um fóstureyðingar). — **3. gr.** Leyfi til aðgerða samkvæmt lögum þessum veitir landlæknir, en þó því aðeins, að meiri hluti nefndar þeirrar, er um ræðir í 5. gr., mæli með leyfisveitingunni. — Leyfi veitast samkvæmt umsóknum, sem hér greinir: 1. Frá viðkomanda sjálfum, og aðeins frá honum, nema hann falli undir síðari tölulið þessarar greinar. 2. Frá foreldrum eða lögráðamanni, ef viðkomandi er undir 16 ára aldri eða hefur verið sviptur sjálfræði. 3. Frá tilsjónarmanni, skipuðum samkvæmt ákvæðum 4. greinar, ef viðkomandi er geðveikur eða fáviti og svo ástatt um

hann, sem þar segir. 4. Frá lögreglustjóra, ef hann telur óeðlilegar kynhvatir viðkomanda munu geta leitt til glæpaverka, enda hafi hann fellt úrskurð um. Að því leyti sem slíkur úrskurður er ekki felldur í sambandi við sakamál, skal rannsókn sú, sem úrskurðurinn er byggður á, fara að hætti almennra lögreglumála. Úrskurði lögreglustjóra má áfrýja til æðri réttar. — Umsóknir skal rita á eyðublöð, er landlæknir gefur út og héraðslæknar láta í té. Skal hver umsókn árituð umsögn læknis, er hefur kynnt sér ástæður fyrir umsókninni og ástand viðkomanda. Ef viðkomandi lifir hjúskaparlífi, skal makinn rita umsögn sína á umsóknina, ella skal honum, ef unnt er, gefast kostur á að láta á annan hátt í ljós vilja sinn í málinu. — **4. gr.** Ef borið er upp fyrir landlækni, að nauðsyn beri til aðgerðar samkv. lögum þessum á geðveikum manni eða fávita, sem er sjálfráða, getur landlæknir, ef honum þykir ástæða til, krafizt þess, að viðkomanda sé á varnarþingi hans af héraðsdómara skipaður tilsjónarmaður. Um skipun tilsjónarmanns fer eftir sömu reglum og um skipun lögráðamanns, nema sérstakar ástæður mæli því í gegn. Tilsjónarmaður hefur sömu afstöðu til viðkomanda, að því er snertir ákvæði þessara laga, og lögráðamaður, ef viðkomandi væri ósjálfráða. — **5. gr.** Dómsmálaráðherra skipar þriggja manna nefnd landlækni til ráðuneytis um framkvæmd laga þessara. Af nefndarmönnum skal einn vera læknir, helzt sérfróður um geðsjúkdóma, og annar lögfræðingur, helzt í dómarastöðu. — Um úrskurði leyfa til aðgerða samkvæmt lögum þessum skal nefndin og landlæknir fylgja eftirfarandi reglum: 1. *Afkynjun* skal því aðeins leyfa, að gild rök liggi til þess, að óeðlilegar kynhvatir viðkomanda séu líklegar til að leiða til kynferðisglæpa eða annarra hættulegra óbótaverka, enda verði ekki úr bætt á annan hátt. Leyfi til afkynjunar veitist aðeins eftir umsókn viðkomanda sjálfs eða lögreglustjóra, og þó því aðeins, að dómsúrskurður sé á undan genginn. 2. *Vönun* skal því aðeins leyfa: a. að gild rök liggi til þess, að viðkomandi beri í sér að kynfylgju það, er mikil líkindi séu til, að komi fram á afkvæmi hans sem alvarlegur vanskapnaður, hættulegur sjúkdómur, andlegur eða líkamlegur, fávitaháttur eða hneigð til glæpa, eða að afkvæmi hans sé í tilsvarandi hættu af öðrum ástæðum, enda verði þá ekki úr bætt á annan hátt. b. að viðkomandi sé fáviti eða varanlega geðveikur eða haldinn öðrum alvarlegum langvarandi sjúkdómi og gild rök liggi til þess, að hann geti ekki með eigin vinnu alið önn fyrir sjálfum sér og afkvæmi sínu. 3. *Fóstureyðingu* skal því aðeins leyfa: a. að gild rök liggi til þess, að burður viðkomanda sé í mikilli hættu af kynfylgjum þeim eða öðrum ástæðum, er um getur í tölulið 2. a. b. að viðkomandi hafi orðið þunguð við nauðgun, er hún hafi kært fyrir réttvísinni þegar í stað, enda hafi sökunautur verið fundinn sekur um brotið fyrir dómi, og er dómur undirréttar fullnægjandi í því efni. — Dómsmálaráðherra er heimilt að skýra reglur þessar nánar í sérstakri reglugerð. — **6. gr.** Landlæknir ákveður í hverju einstöku tilfelli, í samráði við nefnd þá, er um getur í 5. gr., í hverju aðgerðin, er hann gefur út leyfi fyrir, skuli vera fólgin, hvar hún skuli framkvæmd, og ef það getur ekki orðið á opinberu sjúkrahúsi, þá af hvaða lækni. Leyfi landlæknis skal vera rökstutt, getið tilefnis, umsækjanda og afstöðu nefndarinnar til leyfisins. — Nú synjar landlæknir leyfis, er meiri hluti nefndarinnar mælir með, og má þá umsækjandi leita úrskurðar dómsmálaráðherra, er þá má fela nefndinni að gefa út leyfið. — **7. gr.** Öllum öðrum en læknum eru óheimilar aðgerðir samkvæmt lögum þessum, og því aðeins eru þær heimilar læknum, að fyrir liggi skriflegt leyfi samkvæmt 6. gr., enda sé ekki fyrirsjáanlegt, að heilsu viðkomanda sé búið tjón af framkvæmd aðgerðarinnar. — Ekki má framkvæma aðgerð samkvæmt lögum þessum gegn vilja viðkomanda, eða, ef hann hefur á engan hátt vit fyrir sjálfum sér vegna æsku, geðveiki eða fávitaháttar, þá ekki gegn vilja lögráðamanns hans eða tilsjónarmanns. Þó er heimil aðgerð samkvæmt 1. tölulið 5. greinar gegn vilja viðkomanda, þegar hennar hefur verið leitað af lögreglustjóra samkvæmt dómsúrskurði (sbr. 4. tölulið 3. gr.). — Nú framkvæmir læknir aðgerð samkvæmt lögum þessum, og skal hann þá í einu og öllu haga aðgerðinni samkvæmt fyrirmælum í leyfi fyrir aðgerðinni samkvæmt 6. gr., auk þess sem hann skal í hvívetna fylgja ýtrustu kröfum læknisfræðinnar til tryggingar tilætluðum árangri af aðgerðinni, minnstri hættu viðkomanda af henni og því, að hann verði sem skjótast heill. — Um hverja aðgerð, sem læknir framkvæmir samkvæmt lögum þessum, skal hann þegar senda landlækni skýrslu, svo úr garði gerða sem landlæknir segir fyrir um. — **8. gr.**

1938 Nr. 16 13. jan.

1938 Nr. 16 13. jan.

Allir þeir, sem starfa á einn eða annan hátt að framkvæmd laga þessara, eru bundnir þagnarskyldu um öll persónuleg málefni, er þeir í því sambandi kunna að fá vitneskju um. — **9. gr.** Brot á ákvæðum laga þessara varða sektum, 100—10000 krónum, nema þyngri refsing varði samkvæmt öðrum lögum.

1962 Nr. 64 25. apríl

Lög um dánarvottorð.

1. gr. Dánarvottorð samkvæmt ákvæðum laga þessara skal rita fyrir hvern mann, er deyr hér á landi, sbr. þó ákvæði 10. gr. — Landlæknir semur leiðbeiningar um ritun dánarvottorða, er ráðherra staðfestir. — Dánarvottorð ritar löggiltur læknir á eyðublað, er landlæknir gerir úr garði og lætur í té. — **2. gr.** Þá er maður deyr í kaupstað eða kauptúni, þar sem læknir situr, eða í næsta nágrenni læknis, þó að utan kaupstaðar sé eða kauptúns, og læknir hefur stundað hinn látna í banalegunni, skoðar sá hinn sami læknir líkið og ritar að því búnu dánarvottorð. — Nú er ekki auðið að ná til læknis þess, er stundaði hinn látna, eða hafi enginn læknir séð hann í banalegunni, og skal þá innan sólarhrings sækja lækni til að skoða líkið og rita dánarvottorð. — **3. gr.** Þá er maður deyr utan kaupstaðar eða kauptúns, þar sem læknir situr, eða utan næsta nágrennis læknis (sbr. 2. gr.), og læknir hefur stundað hinn látna í banalegunni, ritar sá hinn sami læknir dánarvottorð. — Nú er ekki auðið að ná til læknis þess, er stundaði hinn látna, eða hafi enginn læknir séð hann í banalegunni, og skal þá, svo fljótt sem við verður komið, tilkynna hlutaðeigandi héraðslækni mannslátið og skýra honum nákvæmlega frá tildrögum þess. Ritar héraðslæknir síðan dánarvottorð samkvæmt þeim upplýsingum. — **4. gr.** Þá er maður deyr erlendis eða á höfum úti eða í lofti og líkið er flutt hingað til lands til að gera hér útför hans, fer um ritun og skil dánarvottorðs hins látna eins og hann hefði andazt á þeim stað, þar sem líkið er flutt á land. — **5. gr.** Dánarvottorð skal ávallt afhenda sóknarpresti eða safnaðarstjóra í því prestakalli, þar sem látið bar að, samkvæmt nánari fyrirmælum 2.—7. málsgr. þessarar gr. Nú er jarðsettur hér á landi maður, sem dáið hefur erlendis, og skal þá dánarvottorð það, er fylgir líkinu, afhent þeim sóknarpresti eða safnaðarstjóra, sem annast útfararathöfn hans. Sama gildir, þá er sóknarprestur eða safnaðarstjóri aðstoðar við jarðsetningu eða hliðstæða ráðstöfun á ösku látins manns, sem brenndur hefur verið erlendis. — Nú fer útför látins manns fram í prestakallinu, þar sem hann dó, og skal þá dánarvottorð hans afhent þeim sóknarpresti eða safnaðarstjóra, sem annast útfararathöfnina. — Nú annast útfararathöfn prestvígður maður annar en hlutaðeigandi sóknarprestur (safnaðarstjóri), og skal hann þá fullvissa sig um það, áður en athöfnin fer fram, að dánarvottorð hins látna sé fyrir hendi. Hann skal enn fremur annast um, að dánarvottorðið sé, áður en athöfnin fer fram, afhent sóknarpresti þess prestakalls, þar sem dánarheimili hins látna var, og gildir þetta hvort sem hinn látni var í þjóðkirkjunni eða utan hennar. Loks skal hann tilkynna útförina bæði sóknarpresti prestakallsins og Hagstofunni innan þriggja daga. — Ákvæði 2. málsliðs þessarar málsgr. eiga ekki við, þegar hinn látni hefur dáið í öðru prestakalli en hann er jarðsettur í, en í þess stað skal hlutaðeigandi annast um, að staðfesting samkvæmt 6. gr. komist í hendur sóknarpresti prestakallsins. — Nú er ekki presti eða safnaðarstjóra ætlað að aðstoða við útför manns, og skal þá afhenda dánarvottorðið sóknarpresti þess prestakalls, þar sem dánarheimili hins látna var, og kvittar prestur fyrir viðtöku. Gildir þetta hvort sem hinn látni var í þjóðkirkjunni eða utan hennar. Er slík útför óheimil, nema fyrir hendi sé vottorð hlutaðeigandi sóknarprests til staðfestingar því, að í vörzlu hans sé dánarvottorð hins látna. — Nú er lík látins manns flutt úr því prestakalli, þar sem hann dó, í annað prestakall til útfarar, og skal þá afhenda dánarvottorð hans sóknarpresti þess prestakalls, þar sem dánarheimili hans var, hvort sem hinn látni var í þjóðkirkjunni eða utan hennar. Sama gildir, þegar lík er flutt úr landi. Skal þá enn fremur afhenda viðkomandi skipaútgerð eða flugfélagi staðfest eftirrit hlutaðeigandi sóknarprests af dánarvottorði hins látna, og fylgi eftirritið líkinu til móttakanda þess erlendis. Má ekki taka við líki til flutnings til útlanda, nema þessum fyrirmælum sé fylgt. — Ef fleiri en einn sóknarprestur aðstoða við útför, skal afhenda dánarvottorðið þeim sóknarpresti, sem kastar rekum við athöfnina, enda sé um að ræða þau atvik, er um ræðir í 2. málsgr. og í 2. og 3. málslið 1. málsgr. þessarar gr. — Reykjavíkurprófastsdæmi skoðast sem eitt prestakall við framkvæmd á ákvæðum 2. málsgr. og 1. málsliðs 5. málsgr. þessarar

1962 Nr. 64 25. apríl

gr. Heimilt er að ákveða, að sama skuli gilda um tvö eða fleiri prestaköll, sem liggja hvert að öðru. — **6. gr.** Þá er lík er flutt úr einu prestakalli í annað til útfarar, skal sóknarprestur sá, er veitir dánarvottorðinu viðtöku samkvæmt 1. málslið 5. málsgr. 5. gr., láta í té skriflega staðfestingu þess, að hann hafi fengið það í hendur. Má enginn taka lík til flutnings milli prestakalla, nema því fylgi slík staðfesting, og skal hún fest við fylgibréfið, þegar um það er að ræða. Sá, er annast líkflutninginn, ber ábyrgð á því, að staðfestingarskjali þessu sé skilað með líkinu, og skal það afhent þeim, er annast útfararathöfn hins látna. — **7. gr.** Nú annast útfararstjóri undirbúning að flutningi líks úr einu prestakalli í annað til útfarar, og skal hann þá sjá um öflun staðfestingar þeirrar, er um ræðir í 6. gr., og hann skal jafnframt gera ráðstafanir til, að hún fylgi líkinu til móttakanda. Útfararstjóri, sem annast móttöku líks frá útlöndum (sbr. 2. málslið 1. málsgr. 5. gr.) eða undirbýr flutning líks til útlanda (sbr. 2. málslið 5. málsgr. 5. gr.), skal sömuleiðis sjá svo um, að hlutaðeigandi sóknarpresti sé afhent dánarvottorð hins látna. — **8. gr.** Ekki má gera útför manns, nema sá, sem hana annast, hafi áður fengið í hendur dánarvottorð hins látna samkvæmt 5. gr. eða staðfestingu um móttöku dánarvottorðs samkvæmt 6. gr. — Þá er sérstök vandkvæði eru á því vegna fjarlægðar eða samgönguerfiðleika, að hlutaðeiganda geti borizt dánarvottorð samkvæmt 5. gr., áður en útför er gerð, má í þess stað koma tilkynning (símleiðis eða á annan hátt) frá héraðslækni um, að hann hafi ritað og eigi í sínum vörzlum dánarvottorð hins látna. — **9. gr.** Sóknarprestar (safnaðarstjórar) tölusetja og árita dánarvottorð, er þeim berast, og láta þeirra getið við nöfn hinna látnu í dánarskrá ministerialbókar (safnaðarbókar). Sóknarprestar og safnaðarstjórar láta einnig getið á sama hátt staðfestinga samkvæmt 6. gr., er þeir veita viðtöku. — Sóknarprestar (safnaðarstjórar) skulu senda Hagstofunni dánarvottorð, er þeir veita viðtöku, á sömu tímum og með sömu frestum og þessir aðilar senda Hagstofunni aðrar skýrslur samkvæmt ákvörðun hennar. — Hagstofan semur upp úr dánarvottorðum skýrslur um dánarorsakir hér á landi, í samræmi við alþjóðareglur, sem Ísland hefur gerzt aðili að. — **10. gr.** Í mannskaðaskýrslur samkvæmt ákvæðum laga nr. 42 1913 sækir Hagstofan m. a. vitneskju um mannskaða, er verða, án þess að lík finnist, og fyrirmæli um dánarvottorð samkvæmt lögum þessum taka ekki til. — Fyrir andvana fædd börn eru ekki rituð dánarvottorð, en prestar og ljósmæður tilkynna þau Hagstofunni með lifandi fæddum börnum. — Óheimilt er að setja lík andvana fædds barns eða látins ungbarns í kistu með öðru líki, nema hlutaðeigandi presti (safnaðarstjóra) hafi áður verið tilkynnt það. Útfararstjóri ber ábyrgð á því, að þessu ákvæði sé fylgt. — **11. gr.** Í viðurkenndum sjúkrahúsum er heimilt að fela sérfræðingi að rannsaka lík látinna sjúklinga í því skyni að leiða ýtarlega í ljós banamein þeirra, sbr. einnig ákvæði 6. gr. laga nr. 66 1933, varðandi rannsókn banameina í sambandi við framkvæmd opinberra sóttvarnarráðstafana. Þá er slík rannsókn fer fram, skal ekki rita dánarvottorð fyrr en niðurstöður hennar eru kunnar. — **12. gr.** Brot gegn ákvæðum laga þessara varða sektum, allt að 1000 krónum, nema þyngri refsingu varði samkvæmt almennum lögum.

1962 Nr. 64 25. apríl

Lög um læknisvitjanasjóði.[1])

1942 Nr. 59 4. júlí

1. gr. Ríkissjóður leggur árlega fram fé til læknisvitjanasjóða, er stofnaðir verða í læknishéruðum samkvæmt ákvæðum laga þessara, gegn þriðjungsframlagi annars staðar frá. Þetta framlag ríkissjóðs má ekki fara fram úr 2 kr. á hvern héraðsbúa, er heima á utan þess kaupstaðar eða kauptúns, þar sem læknir situr, og ekki yfir 1500 kr. til hvers læknisvitjanasjóðs. — **2. gr.** Læknisvitjanasjóðir, er njóta hlunninda samkvæmt lögum þessum, skulu ná til heils læknishéraðs. Einstakir hreppar mega þó vera sér um eignarhlutdeild í læknisvitjanasjóði, og rennur þá til séreignarinnar framlag hlutaðeigandi hrepps og samsvarandi hluti af framlagi ríkissjóðs samkvæmt 1. gr. (sbr. enn fremur ákvæði 3. gr.). Markmið læknisvitjanasjóða er að styrkja til læknisvitjana héraðsbúa, sem eiga erfiða læknissókn, eða létta þeim læknissóknina á annan hátt. — Þá eru læknisvitjanasjóðir löglega stofnaðir, er allar hreppsnefndir í læknishéraði hafa gefið því samþykki sitt. — Í stjórn læknisvitjanasjóðs skulu vera bæjarfógeti, sýslumaður eða lögreglustjóri þess lögsagnarumdæmis, er meiri hluti hlutaðeigandi læknishéraðs heyrir undir, og tveir menn kosnir á sameiginlegum fundi oddvita allra hreppa læknishéraðsins. Formaður er reikningshaldari og gjaldkeri

1) Rgj. nr. 45 1954 (Selfoss), 46 1954 (Hveragerði).

1942 Nr. 59 4. júlí

sjóðsins. — Stjórn læknisvitjanasjóðs setur að öðru leyti reglur um starfsemi sjóðsins, er ráðherra staðfestir. Í reglum þessum má ákveða, að þeir einir geti notið styrks úr læknisvitjanasjóði, er greiða til hans iðgjöld, er nema mega allt að 2 kr. á mann á ári, en ekki mega þau iðgjöld rýra tekjur sjóðsins, sem honum eru áskildar í 1. gr. Úr læknisvitjanasjóði, sem iðgjöld eru greidd til, eða aflað er tekna fram yfir það, sem gert er ráð fyrir í 1. og 3. gr., má veita sjúkrastyrki aðra en læknisvitjanastyrki, svo og styrki til eflingar heilbrigðismálum héraðsins, en ekki má verja til þess háttar styrkja hærri upphæðum en þeim aukatekjum nemur. Í reglum þessum skulu vera ákvæði til tryggingar hagsmunum mjög afskekktra staða. Þess skal og gætt, að samlagsmenn sjúkrasamlaga innan læknishéraðs séu eigi miður settir að því er tekur til aðstoðar sjóðsins en aðrir héraðsbúar. — **3. gr.** Þegar læknisvitjanasjóður hefur verið stofnaður í læknishéraði, renna til hans, auk framlags þess, er um getur í 1. gr., læknisvitjanastyrkir þeir, sem veittir eru eða veittir kunna að verða á fjárlögum til sérstakra hreppa læknishéraðsins. Ef hreppur er sér um eignarhlutdeild í sjóðnum, rennur læknisvitjanastyrkur hans til séreignarinnar. — **4. gr.** Þeir hreppar, er njóta læknisvitjanastyrks úr ríkissjóði samkvæmt ákvæðum fjárlaga, enda sé eigi stofnaður læknisvitjanasjóður í hlutaðeigandi læknishéraði, halda þeim styrk þrátt fyrir ákvæði þessara laga. — Nú er hreppur mjög afskekktur eða af öðrum ástæðum sérstaklega óhægt um þátttöku í rekstri læknisvitjanasjóðs læknishéraðs, og má ráðherra þá heimila þeim hreppi að vera sér um sjóð. Kýs hreppsnefndin tvo menn til að vera í stjórn sjóðsins ásamt hlutaðeigandi hreppstjóra. Að öðru leyti fer um sjóðinn í samræmi við hin almennu ákvæði þessara laga.

1955 Nr. 44 18. maí

Heilsuverndarlög.

1. gr. Kaupstaðir og önnur sveitarfélög, eitt eða fleiri saman, sem reka heilsuverndarstöðvar samkvæmt ákvæðum laga þessara, hljóta til þess styrk úr ríkissjóði, er nemur þriðjungi eðlilegs rekstrarkostnaðar samkvæmt úrskurði ráðherra. — Nú er sveitarfélag ekki aðili að rekstri heilsuverndarstöðvar í nágrenni þess, og má þó heilsuverndarstöðin með samþykki ráðherra taka að sér heilsuverndarstarfsemi fyrir sveitarfélagið fyrir umsamið hæfilegt gjald, enda greiðist þriðjungur þess úr ríkissjóði. — **2. gr.** Helztu heilsuverndargreinar eru: 1. Mæðravernd. 2. Ungbarnavernd (0—2 ára barna) og smábarnavernd (2—7 ára barna). 3. Skólaeftirlit (heilsuvernd barna og unglinga á skólaaldri). 4. Tannvernd. 5. Íþróttaeftirlit (heilsuvernd íþróttaiðkenda). 6. Atvinnusjúkdómavarnir. 7. Berklavarnir. 8. Kynsjúkdómavarnir. 9. Áfengisvarnir. 10. Geðvernd. 11. Almennar sjúkdómavarnir. 12. Aðstoð við fatlaða og vangefna. 13. Almennar þrifnaðarráðstafanir. — **3. gr.** Ákveða skal í reglugerð, er sveitarstjórn eða sveitarstjórnir setja og ráðherra staðfestir, um starfsemi heilsuverndarstöðvar, til hverra heilsuverndargreina hún skuli taka og hversu hverja grein skuli rækja, og hvernig haga skuli stjórn og umsjón heilsuverndarstöðvar undir yfirstjórn hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða sveitarstjórna.[1]) — **4. gr.** Kostnaður af rekstri heilsuverndarstöðva, að því er tekur til heilsuverndargreina samkvæmt 1., 2., 7. og 9. tölulið 2. gr., skiptist að jöfnu á milli hlutaðeigandi sveitarsjóðs eða sveitarsjóða, hlutaðeigandi sjúkrasamlags og ríkissjóðs. — Að öðru leyti, og þar sem kostnaður af rekstri heilsuverndargreina samkvæmt 1. málsgr. verður ekki aðgreindur sérstaklega, fer um þátt sjúkrasamlaga í greiðslu kostnaðar af rekstri heilsuverndarstöðva eftir samkomulagi sveitarstjórna við sjúkrasamlögin. Ef samkomulag næst ekki um greiðsluna, er ráðherra heimilt, að fenginni umsögn Tryggingastofnunar ríkisins og samkvæmt kröfu hlutaðeigandi sveitarstjórnar eða sveitarstjórna, að úrskurða, að sjúkrasamlagið (sjúkrasamlögin) greiði allt að þriðjungi eðlilegs rekstrarkostnaðar. — Nú taka gildi ákvæði almannatryggingalaga um heilsugæzlu, og færast þá greiðslur sjúkrasamlaga til heilsuverndarstöðva yfir á þá starfsemi. — **5. gr.** [Ráðherra skipar fasta lækna heilsuverndarstöðva, og greiðast laun þeirra úr ríkissjóði.][2]) — **6. gr.**[3]) Þar sem nauðsyn krefur, að mati ráðherra, að komið sé upp sérstökum byggingum til rekstrar heilsuverndarstöðva samkvæmt lögum þessum, fer um þær framkvæmdir og styrk úr ríkissjóði til þeirra sem um sjúkrahúsbyggingar sveitarstjórna samkvæmt sjúkrahúsalögum.

1) Rgj. nr. 47 1962 (Neskaupst.).
2) L. nr. 28, 8. maí 1957, § 1.
3) Sbr. s. l., § 2.

1940
Nr. 35
12. febr.

Lög um heilbrigðisnefndir og heilbrigðissamþykktir.[1)a)]

1. gr. Heilbrigðisnefnd skal vera í hverjum kaupstað, svo og í hverju kauptúni með yfir 500 íbúum. Á öðrum stöðum, hvort sem er í kauptúni eða sveit, skal vera heilbrigðisnefnd, ef hlutaðeigandi hreppsnefnd ákveður, eða ef ráðherra mælir svo fyrir. — Umdæmi heilbrigðisnefndar skal aldrei vera meira en eitt sveitarfélag. — **2. gr.** Í kaupstöðum er heilbrigðisnefnd skipuð 3 eða 5 mönnum. Lögreglustjóri og héraðslæknir eru sjálfkjörnir í nefndina, og er lögreglustjóri formaður hennar. Aðrir nefndarmenn eru kosnir af bæjarstjórn, og skal að minnsta kosti einn þeirra eiga sæti í bæjarstjórninni (í Reykjavík í bæjarráði). — Ef heilbrigðisnefnd í kaupstað er skipuð 5 mönnum, skal einn nefndarmanna vera verkfræðingur í þjónustu kaupstaðarins, sérfróður um heilbrigðitækni, ef völ er á slíkum manni. — Utan kaupstaða er heilbrigðisnefnd skipuð 3 mönnum, og á sama hátt og í kaupstöðum, nema hreppstjóri kemur í stað lögreglustjóra, ef hann er ekki búsettur í umdæmi nefndarinnar, og ef eins er ástatt um héraðslækni, skipar hreppsnefnd nefndarmann í hans stað eftir tillögum hans. — Þar, sem héraðslæknir á ekki sæti í heilbrigðisnefnd, er honum engu síður heimilt að sitja fundi nefndarinnar, og hefur hann þar málfrelsi og tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt. Skal tilkynna héraðslækni í tækan tíma stund, stað og dagskrá hvers nefndarfundar. Sama gildir um fund í bæjar- eða sveitarstjórnum, þegar til umræðu eru mál varðandi heilbrigðissamþykkt eða önnur heilbrigðismál. — **3. gr.** Heilbrigðisnefndir beita sér fyrir því, að settar séu heilbrigðissamþykktir fyrir umdæmi þeirra og að þær séu endurskoðaðar svo oft sem ástæða er til. — Í heilbrigðissamþykkt skulu vera almenn ákvæði um: 1) til hvers umdæmis samþykktin nái, og ef ekki er ætlazt til, að öllum ákvæðum samþykktarinnar sé beitt alls staðar í umdæminu, hver hluti umdæmisins sé undanskilinn og hverjum ákvæðum, 2) skipun, valdsvið og starfstilhögun heilbrigðisnefndar, 3) hreinlæti og þrifnað á lóðum og lendum, svo sem á götum, torgum, opnum eða umgirtum svæðum, fjörum, hafnarbökkum, túnum, görðum og lóðum kringum hús, hvort sem eru opinber eign eða einstakra manna. Síðan skal ákveða, hverjar heilbrigðisreglur skuli gilda um 4) vatn og frárennsli, 5) sorphirðing, salerni og þess háttar, 6) húsakynni fólks, hvort sem eru til íbúðar eða atvinnurekstrar, enda sé gætt samræmis við byggingarsamþykkt, ef fyrir er, 7) gripahús, svo og meðferð og gæzlu húsdýra, þar með taldir hundar (sbr. lög nr. 18, 22. maí 1890[1]) og lög nr. 8, 4. júní 1924),[1]) 8) vinnustöðvar úti og inni (sbr. lög nr. 24, 7. maí 1928,[2]) og reglugerðir samkvæmt þeim lögum), og mega heyra hér undir útgerðar-, fiski- og síldarverkunarstöðvar, skipaafgreiðslustöðvar, hvers konar verksmiðjur, verbúðir og verkamannaskýli, vinnustofur iðnaðarmanna, skrifstofur og afgreiðslustofur, verzlunarbúðir o. s. frv., 9) skóla og kennslustaði í samræmi við gildandi reglur um lækniseftirlit með skólum og kennslustöðum, 10) kirkjur og hvers konar almenn samkomuhús, 11) eftirlit með matvælum og öðrum neyzluvörum (sbr. lög nr. 24 1. febr. 1936, reglugerð nr. 17 22. febr. 1939 og aðrar reglugerðir samkvæmt þeim lögum). Hér undir heyra meðal annars mjólkurstöðvar, mjólkursölustaðir, brauðgerðarhús, fisksala, sláturhús, kjötbúðir o. s. frv. Skal sérstaklega kveðið á um verksvið heilbrigðisnefndar til fullnægingar ákvæðum nefndra laga og reglugerða. — Þá skal kveðið á um 12) verksvið heilbrigðisnefndar að því leyti sem henni ber að aðstoða yfirvöld við sóttvarnir (sbr. lög nr. 66 19. júní 1933[3]) og reglugerðir samkvæmt þeim lögum). — Í heilbrigðissamþykkt má enn fremur ákveða, hverjar heilbrigðisreglur skuli gilda um 13) almenn gistihús, matsöluhús og aðra veitingastaði (sbr. lög nr. 21 15. júní 1926),[4]) 14) almenn baðhús, þvottahús, rakarastofur, hárgreiðslustofur og hvers konar snyrtingarstofur, 15) íþróttastöðvar, íþróttahús, sundhús, sundlaugar og þess háttar, 16) kirkjugarða (sbr. lög nr. 64 23. júní 1932)[5]) og bálstofur (sbr. lög nr. 41 3. nóvember 1915), 17) sjúkrahús, barnahæli, elliheimili og tilsvarandi heilbrigðisstofnanir (sbr. lög nr. 30 19. júní 1933)[6]) og lækningastofur, 18) báta og skip, sem gerð eru út frá umdæmi því, er samþykktin nær til (sbr. lög nr. 58 14. júní

1940
Nr. 35
12. febr.

1) Auglýs. nr. 132 1954 (Keflavík), nr. 57 1955 (Akranes), nr. 21 1960 (Vestmannaeyjar).
a) XXVIII, 722.

1) Sbr. l. nr. 7, 3. febr. 1953.
2) Sbr. l. nr. 23, 1. febr. 1952.
3) Sbr. l. nr. 10, 19. marz 1958.
4) Sbr. l. nr. 53, 20. apríl 1963.
5) Sbr. l. nr. 21, 23. apríl 1963.
6) Sbr. l. nr. 93, 31. des. 1953.

1940 Nr. 35 12. febr.

1929),[1]) hvort heldur er til veiða, vöruflutninga eða fólksflutninga, svo og bifreiða (sbr. lög nr. 70 8. september 1931)[2]) og tilsvarandi flutningatæki. — Ef heilbrigðisfulltrúi er ráðinn (sbr. 6. gr.), skal í heilbrigðissamþykkt setja 19) starfsreglur fyrir heilbrigðisfulltrúa. — Heilbrigðissamþykkt skal ljúka með því að greina 20) viðurlög við brotum gegn samþykktinni (sbr. 8. gr.). — Nú þykir ástæða til að kveða á um atriði í heilbrigðissamþykkt, er eigi verður heimfært undir neinn tölulið þessarar greinar, og skal þá engu síður heimilt að taka ákvæðið upp í samþykktina, ef það er sambærilegt við þau ákvæði, sem hér eru fyrirskipuð eða heimiluð. — Ákvæði heilbrigðissamþykktar skulu ætíð vera í sem fyllstu samræmi við ákvæði í sérstökum lögum eða reglugerðum um sama efni, og aldrei vægari en þau. — **4. gr.** Heilbrigðisnefnd semur með aðstoð héraðslæknis og lögreglustjóra frumvarp að heilbrigðissamþykkt eða frumvarp til breytinga á heilbrigðissamþykkt, ef um það er að ræða, og leggur fyrir hlutaðeigandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd. Þegar bæjarstjórn (hreppsnefnd) hefur samþykkt frumvarpið, afgreiðir hún það til ráðherra, er staðfestir það eða synjar því staðfestingar eftir tillögum landlæknis. Nú er frumvarpi synjað staðfestingar, og endursendir þá ráðherra frumvarpið til bæjarstjórnar (hreppsnefndar) með leiðbeiningum um, hverjar breytingar þurfi að gera á frumvarpinu til þess að það geti öðlazt staðfestingu. — Staðfestar heilbrigðissamþykktir skal birta í B-deild Stjórnartíðindanna. — **5. gr.** Heilbrigðisnefndir skulu sjá um, að framfylgt sé ákvæðum heilbrigðissamþykkta, svo og ákvæðum í sérstökum lögum, sem heilbrigðisnefndum er falið að annast um framkvæmdir á. — Fyrirskipanir sínar og áminningar varðandi framkvæmd heilbrigðissamþykktar birtir heilbrigðisnefnd á þann hátt, sem títt er að birta opinberar auglýsingar á þeim stað, sem í hlut á. — **6. gr.** Í hverjum kaupstað skal bæjarstjórn ráða heilbrigðisfulltrúa að fengnum tillögum heilbrigðisnefndar, héraðslæknis og lögreglustjóra, og tekur hann laun úr bæjarsjóði. Heilbrigðisfulltrúinn annast, undir eftirliti héraðslæknis, alla daglega eftirlitsstarfsemi fyrir hönd heilbrigðisnefndar, og hefur til þess ákveðinn starfstíma daglega, eftir nánari fyrirmælum í erindisbréfi. — Utan kaupstaða getur hreppsnefnd og ráðið heilbrigðisfulltrúa, ef heilbrigðisnefnd telur það æskilegt. Að öðrum kosti annast þar héraðslæknar (eða fulltrúar þeirra í heilbrigðisnefnd, sbr. 2. gr.) eftirlitsstarfsemina með aðstoð annarra nefndarmanna. — **7. gr.** Bæjarstjórn (hreppsnefnd) skal ávallt leita umsagnar heilbrigðisnefndar um hvers konar ráðstafanir eða framkvæmdir, er varða heilbrigðismál á einn eða annan hátt. — **8. gr.** [Brot gegn staðfestri heilbrigðissamþykkt eða fyrirmælum gefnum samkvæmt henni varðar sektum, allt að 5000 krónum, er renna í bæjar- eða hreppssjóð. — Ef aðili sinnir ekki innan tiltekins frests fyrirmælum heilbrigðisnefndar, getur hún ákveðið honum dagsektir, allt að 1000 krónum, þar til úr er bætt. Dagsektir renna í bæjar- eða hreppssjóð. Einnig getur heilbrigðisnefnd látið vinna verk, er hún hefur lagt fyrir, að unnið skyldi, á kostnað þess, er vanrækt hefur að vinna verkið. — Kostnað og dagsektir skv. 2. mgr. má innheimta með lögtaki.][1]) — **9. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum gegn heilbrigðissamþykktum, skal farið sem almenn lögreglumál.

1940 Nr. 35 12. febr.

1) Sbr. l. nr. 50, 31. júlí 1959.
2) Sbr. l. nr. 26, 2. maí 1958.

Lög um manneldisráð. **1945** Nr. 16 24. jan.

1. gr. Í manneldisráði eiga sæti landlæknir, sem er forseti ráðsins, og fjórir læknar aðrir, er ráðherra skipar til fimm ára í senn, og skal að minnsta kosti einn þeirra vera sérfróður um heilbrigðis- og manneldismál. — Ef manneldisráð telur þörf á, skipar ráðherra samkvæmt tillögum ráðsins einn eða tvo sérfræðinga til viðbótar í ráðið. Menn þessir skulu skipaðir til ráðuneytis um tiltekin viðfangsefni. — **2. gr.** Það er hlutverk manneldisráðs að vera heilbrigðisstjórninni til ráðuneytis um þau mál, er að manneldi lúta, og gera tillögur um framkvæmdir rannsókna á því sviði. — **3. gr.** Manneldisráð semur að hverju ári liðnu skýrslu um starfsemi sína, og skal hún birt í heilbrigðisskýrslum landlæknis. — **4. gr.** Ákveða má nánara um starfsháttu manneldisráðs í reglugerð, er ráðið semur og ráðherra staðfestir. — **5. gr.** Kostnaður af starfsemi manneldisráðs og manneldisrannsóknum á vegum þess greiðist úr ríkissjóði samkvæmt úrskurði ráðherra.

Lög um að tryggja manneldisgildi hveitis. **1947** Nr. 30 22. apríl

1. gr. Ráðherra er heimilt að fengnum tillögum manneldisráðs að skipa fyrir með reglugerð um ráðstafanir til að tryggja sem

1) L. nr. 19, 31. marz 1962, § 1.

1947 Nr. 30 22. apríl

bezt manneldisgildi hveitis, sem selt er á íslenzkum markaði. Má í því skyni krefjast sérstakrar tilhögunar við mölun hveitisins, svo og að það skuli blandað viðeigandi næringar- og hollustuefnum, annars hvors eða hvors tveggja í senn. — **2. gr.** Brot gegn ákvæðum reglugerða, sem settar kunna að verða samkvæmt lögum þessum, skulu varða allt að 10000 kr. sekt, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt almennum lögum.

1936 Nr. 24 1. febr.

Lög um eftirlit með matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum.[a])

1. gr. Lög þessi ná yfir hvers konar matvæli og aðrar neyzlu- og nauðsynjavörur, og er tilgangur þeirra að vernda menn gegn tjóni, sem stafað getur af því, ef slíkar vörur skortir eðlilega hollustu, eða ef þær eru skaðlegar heilbrigði manna, eða ef menn eru gabbaðir til að afla sér þeirra, neyta þeirra eða nota þær í þeirri trú, að þær séu annars efnis eða eðlis en þær eru í raun og veru.[b]) — **2. gr.** *Matvæli eða neyzluvörur* eru samkv. lögum þessum efni, sem ætluð eru mönnum til neyzlu sem matur eða drykkur, þar á meðal neyzluvatn, svo og efni í mat eða drykk, þar með talið hvers konar krydd, svo og önnur efni, sem notuð eru við tilbúning matvæla og drykkja, þó að þau séu að jafnaði ekki í matvælunum eða drykkjunum, að þeim fullgerðum. Neyzluvörur teljast meðal annars hvers konar nautnavörur, svo sem áfengi, tóbak, kaffi, te o. s. frv. — Um efni, sem eingöngu eru ætluð til lækninga sem lyf og aðeins eru látin úti af lyfsölum eða læknum, fer eftir sérstökum lögum. — **3. gr.** *Nauðsynjavörur* aðrar en matvæli og neyzluvörur (sbr. 2. gr.) eru samkvæmt lögum þessum: 1. Búsáhöld, svo sem ílát og umbúðir, eldhúsáhöld, borðbúnaður og aðrir þeir hlutir, sem notaðir eru við tilbúning, geymslu eða framreiðslu matvæla eða annarrar neyzluvöru. 2. Tilsvarandi áhöld þeim, sem getur í 1. tölulið þessarar greinar og eru viðhöfð í verksmiðjum, verzlunum, skipum og öðrum flutningatækjum eða á geymslustöðum og þar annars staðar, sem farið er með matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, þar á meðal hvers konar vélar til matvæla- eða annarrar neyzlu- eða nauðsynjavörugerðar eða við umbúnað, geymslu, flutning, afgreiðslu eða aðra meðferð á slíkum vörum, einnig vogir og mælitæki. 3. Hreinlætis- og snyrtivörur, hverju nafni sem nefnast. Með snyrtivörum teljast grímur, gervihár og hvers konar vörur eða efni, sem leikarar einkum nota til að breyta útliti sínu, enn fremur hvers konar hreinlætis- og snyrtitæki, þar á meðal hvers konar áhöld og efni, sem notuð eru í rakarastofum og snyrtistofum. 4. Klæðnaður og hvers konar efni í klæðnað, þar á meðal rúmfatnaður og efni í rúmfatnað. 5. Húsgögn, þar á meðal upphitunar- og lýsingartæki, veggfóður og húsgagnafóður, gólfdúkar og ábreiður, málningarvörur og aðrir litir, sem ekki teljast matvæli eða neyzluvörur (sbr. 2. gr.), stofuplöntur og plöntueftirlíkingar. 6. Eldiviður og ljósmeti, þar á meðal steinolía, brennsluvínandi, benzín, kerti, eldspýtur og önnur kveikingartæki. 7. Lækningaáhöld, þar á meðal gervilimir og sjúklingaumbúðir, sáraumbúðir og hvers konar sjúkragögn og hjúkrunarvörur, enn fremur áhöld og efni til getnaðarvarna. 8. Leikföng. 9. Aðrir hlutir, sem ráðherra tiltekur nánar í samræmi við tilgang þessara laga. — **4. gr.** Óheimilt er: 1. að búa til eða flytja inn í landið í því skyni að hafa á boðstólum, selja eða láta á annan hátt af hendi matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem ætla má, að skorti eðlilega hollustu eða séu skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt. 2. að haga umbúnaði, geymslu, flutningi, afgreiðslu eða annarri meðferð á matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum, sem ætla má, að verði hafðar á boðstólum, seldar eða látnar á annan hátt af hendi, þannig, að ætla megi, að þær fyrir það skorti eðlilega hollustu eða verði skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt. 3. að hafa á boðstólum, selja eða láta á annan hátt af hendi, hvort sem er innanlands eða til útflutnings úr landinu, matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem ætla má, að skorti eðlilega hollustu eða séu skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt. — Ef um venjulegar nautnavörur er að ræða, sem að vísu eru viðurkenndar skaðlegar heilbrigði manna, og eins þó að þeirra sé aðeins neytt á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt, eða um venjuleg matvæli eða um aðrar venjulegar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem álitamál getur verið um að þessu leyti, verða menn ekki sakfelldir samkvæmt þessari grein, nema ætla megi, að vörurnar séu annarlega

1936 Nr. 24 1. febr.

a) XXIII, 52.
b) IX, 116, IX, 408.

eða óvenjulega skaðlegar heilbrigði manna, ef þeirra er neytt eða þær notaðar á tilætlaðan eða tíðkanlegan hátt, enda sé ekki bann á slíkum vörum eða þær gerðar óheimilar samkvæmt 6. gr. — **5. gr.** Óheimilar eru eftirlíkingar eftir matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum í blekkingarskyni í verzlun eða viðskiptum, jafnt og hvers konar fölsun slíkrar vöru. — Um verzlun með matvæli og aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, og þar á meðal um auglýsingar um og auðkenni á slíkum vörum, fer almennt eftir lögum nr. 84 19. júní 1933, um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum, en í einstökum atriðum eftir reglugerðum, er ráðherra kann að setja, eða auglýsingum, er hann kann að birta samkvæmt þessum lögum. Um brot gegn hinum tilvitnuðu lögum, þegar um er að ræða matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, fer eftir þessum lögum. — **6. gr.** Ráðherra er heimilt í samræmi við tilgang þessara laga: 1. að banna eða takmarka tilbúning í landinu og þá jafnframt innflutning í landið á matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum, sem tilbúnar eru á ákveðinn hátt. 2. að banna eða takmarka, að um matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur sé búið eða þær geymdar, fluttar, afgreiddar eða að öðru leyti með þær farið á ákveðinn hátt. 3. að banna eða takmarka, að matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur, sem tilbúnar eru, um er búið, geymdar eru, fluttar, afgreiddar eða að öðru leyti með farið á ákveðinn hátt, séu hafðar á boðstólum, seldar eða látnar á annan hátt af hendi. 4. að banna eða takmarka, að áhöld eða efni, sem ætluð eru til ólöglegra eftirlíkinga eða fölsunar á matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum, séu búin til í landinu eða flutt inn í landið, höfð á boðstólum, seld eða látin á annan hátt af hendi. 5. að skipa fyrir, að á umbúðir, matvæli og aðrar neyzlu- og nauðsynjavörur eða á vörurnar sjálfar séu skráðar réttar upplýsingar um, hvar og af hverjum og hvenær þær séu tilbúnar, hver hafi selt þær eða látið þær af hendi, hverrar tegundar eða efnis eða eðlis þær séu, og ef um samsettar vörur er að ræða, hve mikið sé af hverju efni fyrir sig, svo og að segja fyrir um, hvernig að öðru leyti skuli gengið frá þessum áletrunum. 6. að ákveða með reglugerðum eða auglýsingum, hvernig einstakar tegundir af matvælum eða öðrum neyzlu- eða nauðsynjavörum skuli gerðar til þess að verða ekki taldar skorta eðlilega hollustu eða vera skaðlegar heilbrigði manna, óheimilar eftirlíkingar eða falsaðar samkvæmt ákvæðum laga þessara, eða til þess að mega auðkennast á ákveðinn hátt. Í þessum reglugerðum eða auglýsingum má ákveða, hverjum þrifnaðar- og heilbrigðisreglum skuli fylgja við tilbúning, umbúnað, geymslu, flutning, afgreiðslu og aðra meðferð hinna einstöku tegunda af matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, að húsakynni og áhöld séu viðunandi, og þegar um framleiðslu eða aðra vandasama meðferð á slíkum vörum er að ræða, að næg kunnátta sé fyrir hendi til að annast allt, er að slíku lýtur.[1]) — **7. gr.** Almennt eftirlit með framkvæmd laga þessara hafa lögreglustjórar, hver á sínum stað, með aðstoð héraðslækna, heilbrigðisnefnda og tollvörzlumanna. — Ráðherra má auk þess, svo sem nauðsyn krefur, fela sérstökum eiðsvörnum kunnáttumönnum eða opinberum stofnunum, sem hafa kunnáttumönnum á að skipa, einstakar greinir eftirlitsins og jafnvel stjórn þess í heild. Hlutaðeigendum skal jafnan skylt að leyfa eftirlitsmönnum óhindraðan aðgang til eftirlits á þeim stöðum, þar sem matvæli eða aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur eru búnar til, eða þar sem um slíkar vörur er búið, þær geymdar, fluttar eða á annan hátt með þær farið, eða þar sem slíkar vörur eru hafðar á boðstólum, seldar eða látnar á annan hátt af hendi, svo og að láta eftirlitsmönnum ókeypis í té nauðsynleg sýnishorn til rannsóknar, gefa þeim, eftir því sem þörf krefur vegna eftirlitsins, upplýsingar um aðferðir við tilbúning, umbúnað, geymslu, flutning, afgreiðslu og aðra meðferð á slíkum vörum, heimila þeim aðgang að innkaupareikningum og öðrum skjölum, er máli skipta fyrir starf þeirra, og að aðstoða þá í öllum greinum við framkvæmd eftirlitsins. — Ráðherra er heimilt að ákveða nánar í reglugerð um tilhögun eftirlitsins. Í reglugerðinni má ákveða, hverjar aðferðir skuli viðhafðar við rannsóknir á matvælum og öðrum neyzlu- og nauðsynjavörum, til að sannreyna vörurnar. Kostnaður við eftirlitið greiðist úr ríkissjóði. Heimilt skal þó með reglugerðarákvæði að leggja gjald á vörur þær, sem eftirlitinu eru háðar, til greiðslu á þeim kostnaði, og skal það gjald miðað við verðmæti framleiðslunnar eða inn-

1936 Nr. 24 1. febr.

1) Rgj. nr. 157, 4. sept. 1953, augl. nr. 201, 23. sept. 1950, reglur nr. 217 1960.

1936 Nr. 24 1. febr.

flutningsins.[1]) — **8. gr.** Áður en reglugerðir eru settar samkvæmt 9. tölulið 3. greinar og 6. og 7. grein, skal gefa hlutaðeigandi framleiðendum eða kaupmönnum kost á að láta sérfræðinga, er þeir nefna til, athuga málið og segja álit sitt um það. — Í reglugerðum samkvæmt lögum þessum má aldrei gera minni kröfur til erlendrar vöru en sams konar vöru innlendrar. — **9. gr.** Þeir, sem hafa á hendi eftirlit með framkvæmd laga þessara, skulu, að viðlagðri ábyrgð samkvæmt ákvæðum hinna almennu hegningarlaga um embættis- og sýslunarmenn, bundnir þagnarskyldu um öll framleiðslu- og verzlunarleyndarmál, er þeir kunna að komast að við framkvæmd eftirlitsins, og mega hvorki færa sér þau í nyt sjálfir né verða þess valdandi, að aðrir geri það. — **10. gr.** Lögreglustjóra er heimilt, með ráði héraðslæknis eða sérstaklega skipaðs eftirlitsmanns, að taka í sínar vörzlur eða umsjá matvæli og aðrar neyzlu- og nauðsynjavörur, sem ástæða er til að ætla, að séu skaðlegar heilbrigði manna, óheimilar eftirlíkingar eða falsaðar samkvæmt ákvæðum þessara laga, og hindra þannig, að þær verði hafðar á boðstólum, seldar eða á annan hátt látnar af hendi, svo lengi sem hann telur ástæðu til, og ef mál er höfðað, þangað til dómur er genginn. — **11. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál, nema um brot á hinum almennu hegningarlögum sé að ræða. — Brot gegn lögum þessum varða sektum, 100—10000 krónum, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt öðrum lögum. Sektirnar renna í ríkissjóð. — Ætíð skal sá, er sekur hefur fundizt við ákvæði þessara laga, greiða allan þann kostnað, sem leitt hefur af útvegun sýnishorna og rannsókna á þeim, er nauðsynlegar voru til að sanna sekt hans. — Nú hefur sá, sem sekur hefur fundizt um vörusvik samkvæmt þessum lögum, sannanlega grætt á svikunum, og má þá, auk sektar þeirrar, sem greind er í 2. málsgrein þessarar greinar, eða annarrar refsingar, dæma hann til að greiða viðbótarsekt, jafnháa upphæð sem hagnaðurinn sannanlega nemur. Hinar sviknu vörur skulu jafnan dæmdar upptækar á kostnað hins seka, svo og áhöld þau og efni, sem notuð hafa verið við vörusvikin og sérstaklega eru til slíks ætluð. — Fyrir ítrekuð brot eða mikilsháttar, og einkum ef tjón hefur hlotizt af, má með dómi svipta hinn seka leyfi til að fást áfram við framleiðslu eða verzlun með matvæli og aðrar neyzlu- eða nauðsynjavörur um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef sakir eru mjög miklar. — **12. gr.** Í dómi, uppkveðnum samkvæmt 11. gr., má kveða svo á, að hann skuli birtur almenningi á kostnað hins seka. Sé hinn kærði sýknaður, má eftir kröfu hans kveða svo á í dóminum, að hann skuli birtur almenningi, og greiðir ríkissjóður þá kostnaðinn. Í dóminum skal ákveðið, hvernig slík birting skuli fram fara.

1) Rgj. nr. 49, 15. júlí 1936, rgj. nr. 17, 22. febr. 1939, og rgj. nr. 67, 22. febr. 1940.

1936 Nr. 24 1. febr.

Lög um eyðing á rottum. 1945 Nr. 27 12. febr.

1. gr. Bæjar- og sveitarstjórnir skulu gangast fyrir því undir yfirstjórn heilbrigðisstjórnarinnar, að rottum sé eytt. — **2. gr.** Eyðing á rottum skal fara fram tvisvar á ári, haust og vor, í öllum sveitarfélögum á landinu, þar sem þeirra verður vart. Bæjar- og sveitarstjórnir láta framkvæma eyðinguna á kostnað bæjar- eða sveitarsjóðs, en þriðjungur kostnaðar endurgreiðist úr ríkissjóði eftir reikningi, er stjórnarráðið úrskurðar. — Á öðrum tímum árs skal eyðing fara fram eftir ákvörðun bæjar- eða sveitarstjórnar eða fyrirmælum heilbrigðisstjórnarinnar. Fer þá um greiðslu kostnaðar svo sem segir í 1. mgr. — **3. gr.** Rottum skal eyða með eitrun eða á annan hátt, er heilbrigðisstjórnin ákveður. Við eitrun skal aðeins nota þær eiturtegundir, sem óskaðlegar eru mönnum og skepnum, sem þyngri eru en eitt kílógramm. Þó getur heilbrigðisstjórnin leyft notkun sterkari eiturtegunda, þar sem rottufaraldur er mjög mikill eða erfiður viðfangs, svo sem í skipum, sorphaugum og afgirtum geymslusvæðum. — **4. gr.** Þær einar eiturtegundir má nota og hafa til sölu, er heilbrigðisstjórnin hefur leyft. Um meðferð og notkun eiturs skal fara eftir þeim reglum, er nú gilda eða settar kunna að verða. — Rottueitur skal vera til sölu í lyfjabúðum og hjá héraðslæknum, þar sem ekki eru lyfjabúðir. — **5. gr.** Bæjar- og sveitarstjórnir skulu árlega senda stjórnarráðinu skýrslu um eyðingu á rottum í sveitarfélaginu. Skal þar lýst eyðingarstarfinu, getið eiturtegunda og eiturmagns, kostnaðar og árangurs, ef kostur er. — **6. gr.** Nú vanrækir bæjar- eða sveitarfélag að láta framkvæma eyðingu á rottum þrátt fyrir skipun heilbrigðisstjórnarinnar, og er heilbrigðisstjórninni þá heimilt að láta framkvæma eyðinguna á kostnað bæjar- eða sveitarfélagsins eingöngu.

1953 Nr. 7 3. febr.

Lög um hundahald og varnir gegn sullaveiki.

1. gr. Bæjarstjórnum og hreppsnefndum er heimilt að ákveða með samþykkt, er heilbrigðismálaráðuneytið staðfestir, að takmarka eða banna hundahald í sveitarfélaginu. — **2. gr.** Sérhver skattgreiðandi skal á skattaframtali gera grein fyrir þeim hundum, sem hann eða aðrir, er hann hefur á framfæri sínu, eiga um áramót. — Hreppstjóri í hverjum hreppi, en skattstjóri eða skattanefnd í hverjum kaupstað, skulu gera skrá yfir hunda þá, sem í sveitarfélaginu eru, og afhenda hana sýslumanni eða bæjarfógeta (í Reykjavík tollstjóra) í aprílmánuði ár hvert. — **3. gr.** Af hundum búenda og annarra, er búfé eiga, skal greiða 15 króna skatt árlega, en af öðrum hundum 150 kr. skatt árlega. — Skatturinn rennur í bæjar- eða sýslusjóð og innheimtist á manntalsþingi. — **4. gr.** Skyldur er hver sá, sem lætur slátra skepnum, er sullur finnst í, að grafa þegar í stað það slátur, sem sollið er, svo og hausa af höfuðsóttarkindum, það djúpt í jörð niður, að hundar geti eigi náð því, eða brenna það. — Brot gegn ákvæði þessu varða allt að 500 króna sekt, og fær sá annan helming sektarinnar, er upp ljóstrar, en sveitarsjóður hinn. — **5. gr.** Bæjarstjórnir, eða hreppsnefndir undir umsjón sýslunefnda, skulu sjá um hreinsun hunda til útrýmingar bandormum, hver í sínu umdæmi. — Kostnaður greiðist úr bæjar- eða sýslusjóði. — **6. gr.** Heilbrigðismálaráðuneytið setur, í samráði við landlækni og yfirdýralækni, reglugerð um hreinsun hunda vegna bandorma, meðferð sulla úr sláturfé, svo og annað, er þurfa þykir, til útrýmingar sullaveiki.[1]) — **7. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum eða samþykktum, sem settar kunna að vera samkvæmt þeim, varða sektum, er nemi 500—1000 krónum. Sektirnar renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð, þar sem brotið er framið. — **8. gr.** Með mál gegn brotum á lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

i. Samgöngur.

1963 Nr. 71 30. des.

Vegalög.

I. kafli. Almenn ákvæði. — 1. gr. Orðið vegur merkir í lögum þessum akbraut, land og mannvirki, sem að staðaldri eru nauðsynleg, til þess að vegur sé varanlegur, unnt sé að halda honum við og hafa af honum sem fyllst not. — Til vegar teljast því, auk vegstæðis og vegar, vegbekkir, skurðir, sneiðingar, fyllingar, ræsi, öryggisgrindur, biðstæði og umferðarljós. — Til vega teljast enn fremur brýr, jarðgöng og ferjubryggjur, svo og vetrarvegir. — **2. gr.** Opinber vegur er hver sá vegur, sem ætlaður er almenningi til frjálsrar umferðar og kostaður er af fé ríkis eða sýsluvegasjóðs. — **3. gr.** Veghald merkir vegagerð og viðhald vega. — Veghaldari er sá aðili, er sér að öllu leyti um veghald. — **4. gr.** Ákvæði laga þessara um vegagerð gilda einnig um breikkun, breytingar og umbætur vega, nema annað sé ákveðið í lögum eða leiði af eðli málsins. — **5. gr.** Þegar vegagerð er ákveðin samkvæmt mældri veglínu og fé veitt til hennar, skulu ákvæði laga þessara taka gildi um vegalagninguna, að svo miklu leyti sem við á. — **6. gr.** Lög þessi gilda ekki um götur í kaupstöðum eða kauptúnum, nema sérstaklega sé ákveðið í lögunum.

II. kafli. Um stjórn vegamála og veghald. — 7. gr. Ráðherra sá, er fer með samgöngumál, hefur yfirstjórn allra vegamála. Til þess að stjórna framkvæmdum í þessum málum skipar forseti Íslands vegamálastjóra, er veitir Vegagerð ríkisins forstöðu, en ráðherra skipar honum verkfræðinga og aðra starfsmenn eftir þörfum, að fengnum tillögum hans. — **8. gr.** Vegagerð ríkisins er veghaldari allra opinberra vega samkvæmt lögum þessum. — **9. gr.** Heimilt er Vegagerð ríkisins að fela hlutaðeigandi sveitarstjórn að nokkru eða öllu leyti lagningu og viðhald þeirra gatna í borgum, kaupstöðum eða kauptúnum, sem teljast þjóðvegir, samkvæmt reglugerð, sbr. 30. gr., svo og sýslunefndum að annast sýsluvegi á sama hátt. — Nú er heimild 1. mgr. notuð, og skal þá Vegagerð ríkisins hafa eftirlit með, að lagning og viðhald vega þeirra eða gatna, sem um er að ræða, sé framkvæmt á viðunandi hátt. Sé um vanrækslu að ræða að dómi Vegagerðar ríkisins, skal hún gefa sveitarstjórn fyrirmæli um að framkvæma nauðsynlegar umbætur innan hæfilegs frests.

III. kafli. Um vegáætlun. — 10. gr. Vegamálastjóri semur tillögur að vegáætlun fyrir þjóðvegi, aðalfjallvegi og aðra fjallvegi til fjögurra ára í senn til leiðbeiningar um skiptingu þess fjár, sem til ráðstöfunar er hverju sinni til vegagerðar. Skal áætlunin annars vegar gera grein fyrir þeim framkvæmdum, sem fyrirhugaðar eru á tímabilinu, en hins vegar þeirri fjáröflun, sem gert er ráð fyrir

1) Rgj. nr. 201 1957.

1963 Nr. 71 30. des.

vegna þeirra. — **11. gr.** Í vegáætlun skulu taldir allir þjóðvegir, svo og nýbyggingar þjóðvega á þeim tíma, sem áætluninni er ætlað að gilda. Enn fremur áætlaður kostnaður við vegaviðhald og annar kostnaður Vegagerðar ríkisins á sama tímabili. — Í vegáætlun um nýbyggingar skal vera sundurliðuð áætlun um heildarkostnað hvers mannvirkis, kostnað þess á öllu áætlunartímabilinu og á hverju ári þess. — **12. gr.** Í vegáætlun skal þjóðvegum skipað í flokka eftir þeim reglum, sem hér fara á eftir: — Hraðbraut A: Vegur, þar sem innan 20 ára má búast við yfir 10 þúsund bifreiða umferð á dag yfir sumarmánuðina. Skal stefnt að fjórfaldri akbraut með varanlegu slitlagi. — Hraðbraut B: Vegur, þar sem innan 10 ára má búast við 1000 — 10000 bifreiða umferð á dag yfir sumarmánuðina. Skal stefnt að tvöfaldri akbraut með varanlegu slitlagi. — Þjóðbraut: Vegur, sem nær til 1000 íbúa svæðis. Skal stefnt að malarvegi með tvöfaldri akbraut. — Landsbraut: Vegur, sem er minnst 2 km langur frá vegamótum og nær a. m. k. til þriggja býla, þannig að hann nái að þriðja býli frá vegarenda. Víkja skal frá þessari reglu, ef um er að ræða kirkjustað, félagsheimili, opinberan skóla eða heilsuhæli, fullgerð raforkuver, kauptún með færri en 300 íbúa eða tengiveg milli aðalleiða. Sömuleiðis má þar, sem aðalfjallvegur liggur upp úr byggð, telja landsbraut að innsta býli. — **13. gr.** Í reglugerð skulu settar reglur um gerð þjóðvega í hverjum flokki, svo sem um breidd vega, fjarlægð skurða og girðinga, burðarþol og önnur tæknileg efni. — **14. gr.** Leggja skal fyrir sameinað Alþingi tillögu til þingsályktunar um vegáætlun samkv. 10. gr., samtímis frv. til fjárlaga. Sama gildir um tillögur til þingsályktunar um endurskoðun vegáætlunar, sbr. 15. gr. — Vegáætlun öðlast gildi, þegar Alþingi hefur samþykkt hana. — **15. gr.** Í upphafi hvers reglulegs Alþingis skal ráðherra leggja fyrir þingið skýrslu um framkvæmd vegáætlunar. — Ráðherra skal hlutast til um, að endurskoðun áætlunarinnar fari fram á Alþingi á tveggja ára fresti. — **16. gr.** Heimilt skal ráðherra að ákveða að fengnum meðmælum vegamálastjóra, að ráðizt skuli í framkvæmdir, sem ekki er gert ráð fyrir í vegáætlun, ef til hefur komið tjón á vegum, t. d. vegna vatnavaxta, eldgosa eða annarra náttúruhamfara. — **17. gr.** Vegamálastjóri semur í samráði við sýslunefndir framkvæmdaáætlun fyrir sýsluvegi, til fjögurra ára í senn, og skal sú áætlun endurskoðuð, er hún hefur gilt í tvö ár. — Sýsluvegaáætlun öðlast gildi, er sýslunefnd hefur samþykkt og samgöngumálaráðherra staðfest hana. — **18. gr.** Ákvæði þessa kafla gilda, eftir því sem við getur átt, um sýsluvegi.

1963 Nr. 71 30. des.

IV. kafli. Um sýsluvegi. — 19. gr. Í hverri sýslu skal vera sýsluvegasjóður. Sýslunefndir gera samþykktir fyrir sýsluvegasjóði, og öðlast þær gildi, er ráðherra hefur staðfest þær.[a]) — Í sýsluvegasjóðssamþykkt skulu sýsluvegir taldir upp. Ekki má taka í tölu sýsluvega vegi, sem eru styttri en 200 m, nema götur í þorpum með færri en 300 íbúa. — Sýsluvegur skal aldrei teljast ná nær býli en 200 m, ef hann endar þar. — **20. gr.** Kostnaður við lagningu og viðhald sýsluvega greiðist af fé sýsluvegasjóðs, sbr. þó 52. gr.[b]) — **21. gr.** Hvert hreppsfélag greiðir árlega í sýsluvegasjóð sem samsvarar andvirði þriggja dagvinnustunda fyrir hvern íbúa, miðað við kaupgjald í almennri verkamannavinnu hjá Vegagerð ríkisins 1. desember hið næsta ár áður en gjaldið er lagt á. Ákveður sýslumaður gjald hvers hrepps og tilkynnir oddvita fyrir 1. marz. Skal það greitt í einu lagi úr sveitarsjóði, eigi síðar en á næsta manntalsþingi. — **22. gr.** Hreppsnefnd jafnar þeirri upphæð, sem hreppi ber að greiða í sýsluvegasjóð samkvæmt 21. gr., niður eftir sömu reglum og öðrum útgjöldum hreppsins. — **23. gr.** Nú á einhver fasteign í hreppi eða kauptúni, aðra en jörð í fastri ábúð eða jarðarhluta, en er þar þó ekki útsvarsskyldur eða greiðir þar ekki útsvar eftir sömu reglum og aðrir íbúar hreppsins, og skal hann þá greiða vegaskatt af eign sinni í sýsluvegasjóð. Skattur þessi greiðist á manntalsþingi. — Vegaskattur skal nema 6 af þúsundi af virðingarverði mannvirkja, en 12 af þúsundi af virðingarverði landa og lóða, hvort tveggja miðað við fasteignamat. — Gjald þetta hefur lögtaksrétt. — **24. gr.** Undanskildar vegaskatti samkvæmt 23. gr. eru allar kirkjur, skólahús, sjúkrahús, þinghús, félagsheimili og vitar. Ráðherra er heimilt, eftir tillögum sýslunefndar, að ákveða, að eyjar, sem eru sjálfstæð hreppsfélög, greiði ekki framlag til sýsluvegasjóðs, enda annist hreppsfélagið sjálft um vegakerfi sitt að öllu leyti. — **25. gr.** Nú gerir sýsluvegaáætlun ekki ráð fyrir framkvæmdum eða innstæða í sýsluvegasjóði næg-

a) II, 378.
b) XXXII, 157.

ir til framkvæmda og viðhalds næsta ár að dómi sýslunefndar, og skulu þá tekjur sýsluvegasjóðs það ár renna til þjóðvega í viðkomandi sýslu, eftir ákvörðun sýslunefndar. — **26. gr.** Í kauptúnum, sem eru hreppsfélög út af fyrir sig, skal helmingur sýsluvegasjóðsgjalda renna í sveitarsjóð, ef hreppsfélagið ver til vega- eða gatnagerðar innan hrepps á því ári a. m. k. jafnmiklu fé úr sveitarsjóði. — **27. gr.** Oddviti sýslunefndar semur árlega reikning sýsluvegasjóðs. Skal reikningur undanfarins árs lagður fram á sýslufundi til samþykktar og gilda þar um sömu reglur sem um sýslusjóðsreikninginn. Sýslunefnd semur tillögur um sýsluvegaáætlun samkvæmt ákvörðun 17. gr. Sýslunefnd semur einnig árlega áætlun um tekjur sýsluvegasjóðs yfirstandandi ár, svo og áætlun um útgjöld sýsluvegasjóðs, með hliðsjón af staðfestri sýsluvegaáætlun. — Framangreindar áætlanir, svo og reikning sýsluvegasjóðs, skal oddviti sýslunefndar senda vegamálastjóra að loknum sýslufundi. — **28. gr.** Af tekjum vegamála samkv. XIV. kafla laga þessara skal árlega veita til sýsluvega upphæð, sem sé eigi lægri en tvöföld heildarupphæð innheimtra sýsluvegasjóðsgjalda um allt land næsta ár á undan því ári, er fjárlög eru samin. — Vegamálastjóri annast skiptingu á framlagi ríkissjóðs samkv. 1. mgr. eftir reglugerð, sem ráðherra setur. Skal framlag til sýslu aldrei vera lægra en helmingur þess, er hún lagði til sýsluvegasjóðs það ár, sem ríkissjóðsframlagið miðast við. Að öðru leyti skal við skiptingu ríkisframlags aðallega miða við notkun og lengd sýsluvega í hverri sýslu, en jafnframt skal þó höfð hliðsjón af því, hve mikill hluti veganna er lagður, ruddur eða ekki akfær.

V. kafli. Um þjóðvegi í kaupstöðum og kauptúnum. — 29. gr. Í kaupstöðum skulu götur og vegir lagðir þar sem ákveðið er í skipulagsuppdrætti. Í kauptúnum gildir sama, ef skipulagsuppdráttur hefur verið gerður, ella ákveður hreppsnefnd, hvar götur og vegir skuli liggja innan kauptúnsins. — Sveitarstjórn ákveður um gerð gatna og vega. — **30. gr.** Ráðherra ákveður með reglugerð, að fengnum tillögum vegamálastjóra, að svo miklu leyti sem vegáætlun mælir ekki fyrir um, hvaða vegir í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 300 íbúa eða fleiri, skuli teljast þjóðvegir. Við samningu tillagna sinna skal vegamálastjóri leita álits hlutaðeigandi sveitarstjórnar og Skipulagsnefndar ríkisins. — Við ákvörðun á því, hvaða vegir skuli teljast þjóðvegir samkvæmt þessum kafla, skal miðað við eftirfarandi: 1) Eðlilegt samhengi vegakerfisins sé ekki rofið. 2) Um sé að ræða helztu umferðarleið um viðkomandi byggðarlag, sé um margar leiðir að velja. 3) Greið leið fáist að þeim stöðum byggðarlagsins, sem mikilvægastir eru fyrir athafnalíf staðarins, ef vegurinn endar þar. — **31. gr.** Áður en vegagerð hefst, skal sveitarstjórn láta gera tæknilega og fjárhagslega áætlun um verkið, og er hún háð samþykki vegamálastjóra. — **32. gr.** Árlega skal veita ákveðna fjárhæð til lagningar þjóðvega í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 300 íbúa eða fleiri, og skal skipting fjárins fara eftir íbúafjölda. Skal árlegt framlag vera 12½ af hundraði af heildartekjum vegamála það ár samkv. XIV. kafla laga þessara. — Nú hefur verið ákveðið í reglugerð, hvaða götur teljist þjóðvegir innan kaupstaða eða kauptúna, og skal þá hluta viðkomandi sveitarfélags samkv. 1. mgr. eingöngu varið til lagningar þeirra og viðhalds. — Greiða má af hluta sveitarfélags kostnað vegna kaupa á fasteignum í þágu þjóðvegar samkv. þessum kafla laganna. — Kostnað við holræsi, færslur á leiðslum, gangstéttir, umferðarljós, götulýsingu og því um líkt greiðir hlutaðeigandi sveitarfélag. — Þegar lagningu vega samkv. 2. mgr. er lokið að dómi vegamálastjóra, skal sveitarstjórn verja sínum hluta fjárframlags samkvæmt 1. mgr., að frádregnum viðhaldskostnaði þjóðveganna, til annarrar varanlegrar gatnagerðar. — **33. gr.** Vegagerð ríkisins lítur eftir viðhaldi þjóðvega samkvæmt þessum kafla. — Nú telur vegagerðin, að viðhald þjóðvegar sé vanrækt, og ekki fæst úr því bætt, og getur þá vegagerðin látið framkvæma nauðsynlegt viðhald, sem kostað skal af ríkisframlagi til byggðarlagsins. — **34. gr.** Af heildarframlagi því, sem veitt er til lagningar þjóðvega í kaupstöðum og kauptúnum samkv. 32. gr., skal árlega halda eftir 10 af hundraði, og skal því fé ráðstafað eftir tillögu vegamálastjóra til að flýta framkvæmdum þar sem sérstök ástæða þykir til að ljúka ákveðnum áfanga, eða til að stuðla að hagkvæmari vinnubrögðum. — **35. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um eftirlit með því, að fé því, sem sveitarfélögum er veitt samkv. 32. gr., sé varið á þann hátt, sem lögin gera ráð fyrir. — **36. gr.** Kostnaður við vegagerð og vegaviðhald, annarra vega en þjóðvega, í kaupstöðum greiðist úr bæjar-

1963 Nr. 71 30. des.

sjóði, en í kauptúnum, sem eru hreppsfélög út af fyrir sig, úr sveitarsjóði.

VI. kafli. Um einkavegi. — **37. gr.** Einkavegir eru þeir vegir, sem ekki teljast þjóðvegir, sýsluvegir eða fjallvegir, liggja utan skipulagsskyldra svæða og eru kostaðir af einstaklingum, fyrirtækjum eða opinberum aðilum. — **38. gr.** Ráðherra getur, að fengnum tillögum vegamálastjóra, heimilað eignarnám lands til lagningar tiltekinna einkavega, enda komi fullar bætur fyrir. Bætur skulu ákveðnar samkvæmt reglum X. kafla. — Ráðherra getur bundið eignarnámsheimild fyrir einkavegi samkv. 1. mgr. vissum skilyrðum, svo sem um gerð og frágang vegarins, umferðarrétt um hann, viðhald og tengingar við opinbera vegi. — **39. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu bóta samkv. 38. gr., en getur krafið þann, sem bætur á að greiða, um tryggingar, sem gildar eru metnar, þar á meðal fyrir matskostnaði. — **40. gr.** Þegar einkavegur er notaður sem umferðarleið að fleiri eignum en einni, eru allir eigendurnir skyldir að halda veginum við, í hlutfalli við not þeirra af honum. Ákvæði þetta breytir í engu áunnum réttindum eða ákvörðunum um viðhald vegarins. Viðhaldsskyldu geta eigendur uppfyllt með því að láta í té efni eða vinnu eða með fjárframlögum. — Það, sem hér hefur verið ákveðið um viðhald einkavega, skal við sömu aðstæður gilda um endurbætur og endurbyggingu vegar. — **41. gr.** Nú verða þeir, sem einkaveg nota, ekki á eitt sáttir um, hverjir hafi rétt til nota af veginum eða um greiðslu viðhaldskostnaðar, og getur þá hver þeirra krafizt mats samkvæmt reglum 60. gr. — Þegar ⅔ þeirra, sem afnotarétt hafa af veginum, eru sammála um, hvernig mæta skuli sameiginlegum útgjöldum, eru þær ákvarðanir bindandi fyrir hina, þar á meðal að kostnaður skuli að einhverju eða öllu leyti greiðast af umferðargjaldi. — Þegar skipting kostnaðar hefur verið ákveðin með samkomulagi eða mati, getur endurskoðun ekki farið fram, fyrr en liðin eru 5 ár frá síðustu ákvörðun, nema rétthafar séu sammála um annað. — Útgjöldum, sem einn eða fleiri rétthafar hafa haft af viðhaldi og ekki hefur verið skipt, er ekki hægt að krefjast skipt með matsgjörð, eftir að liðin eru 3 ár frá því að stofnað var til þeirra. — **42. gr.** Meiri hluti rétthafa getur ákveðið, að rétthafar velji stjórn eða eftirlitsmann með veginum, til þriggja ára í senn. — Stjórn vegarins eða eftirlitsmaður skal sjá um, að viðhaldsskyldu sé fullnægt, eins og til er tekið í mati eða samkomulagi, og sker úr ágreiningi í því sambandi. — Stjórn eða eftirlitsmaður getur bannað umferð um veginn til að forða veginum frá skemmdum. Vanræki einhver, sem til þess er skyldur, að halda veginum við að sínum hluta, getur stjórnin látið framkvæma viðhald á hans kostnað. — **43. gr.** Einkavegir, sem opnir eru fyrir almenna umferð, eru háðir eftirliti Vegagerðar ríkisins, bæði að því er varðar gerð og viðhald. Virðist vegagerðinni vegi áfátt í því efni, þannig að hætta geti stafað af, skal tafarlaust tilkynna það viðkomandi lögreglustjóra og gera tillögur til úrbóta. Lögreglustjóri getur skyldað eiganda að framkvæma úrbætur og stöðvað vegagerð eða bannað umferð um veginn, þar til bót hefur verið á ráðin.

VII. kafli. Um fjallvegi, ferjuhald, sæluhús o. fl. — **44. gr.** Fjallvegir eru þeir vegir yfir fjöll og heiðar, sem vegamálastjóri ákveður og eigi teljast til neins annars vegaflokks. — Fjallvegir, sem tengja saman landshluta, nefnast aðalfjallvegir og skulu taldir sérstaklega í vegáætlun samkv. 10. gr. — **45. gr.** Kostnaður við fjallvegi greiðist úr ríkissjóði, samkvæmt vegáætlun. — **46. gr.** Vegagerð ríkisins skal aðstoða nýbýlastjórn við lagningu nýbýlavega og samtök hestamanna við gerð reiðvega, enda sé kostnaður greiddur af sérstakri fjárveitingu í fjárlögum, samkv. vegáætlun eða á annan hátt. — **47. gr.** Kostnað við bifreiðaferjur til flutnings yfir vötn eða firði og við lendingarbætur og bryggjur í sambandi við þær er heimilt að greiða úr ríkissjóði og telja með öðrum kostnaði vegamála. — **48. gr.** Lögferjuskylda skal vera hin sama og nú er. Sýslunefndir hafa eftirlit með því, hver í sinni sýslu, að lögferjumenn haldi lögferjum vel við og gæti skyldu sinnar að öðru leyti, eftir nánari reglum, sem sýslunefnd setur á hverjum stað. — Ekki má sýslunefnd hækka lögferjugjöld né afnema lögferju, nema með samþykki vegamálastjóra. — Nú samþykkir sýslunefnd að lækka lögferjugjöld, en lögferjumaður vill ekki hlíta samþykkt sýslunefndar, og skal þá málinu skotið til úrskurðar vegamálastjóra. — **49. gr.** Nú vill sýslunefnd setja lögferju þar, sem ekki var lögferja áður, og skulu þá taka við henni landeigandi og ábúandi, en geta krafizt þess, að ferjan sé lögð þeim til í upphafi. Ferjugjöld

skulu, ef samkomulag næst ekki, ákveðin af óvilhöllum, dómkvöddum mönnum. — **50. gr.** Nú verða ábúendaskipti á býli því, er lögferja fylgir, og má viðtakandi þá krefjast þess, að honum sé metið álag á ferjuna. — **51. gr.** Sæluhús skal gera á fjallvegum og annars staðar þar, er þurfa þykir, og telst kostnaður við byggingu þeirra með vegagerðarkostnaði, en kostnaður við viðhald þeirra og rekstur með viðhaldskostnaði.

VIII. kafli. Um greiðslu brúargerðarkostnaðar á sýslu-, einka- og fjallvegum. — 52. gr. Kostnaður við brýr á sýsluvegum greiðist þannig: 1) Kostnaður við brýr styttri en 4 m telst með vegagerðarkostnaði. 2) Kostnað við brýr yfir 4—10 m haf má greiða úr ríkissjóði að ¼ hluta og úr sýsluvegasjóði að ¾ hlutum. 3) Kostnað við brýr yfir 10 m haf eða lengra má greiða að fullu úr ríkissjóði. 4) Kostnað við viðhald brúa á sýsluvegum skal telja með viðhaldskostnaði sýsluvega. — **53. gr.** Kostnað við brýr á einkavegum yfir 4 m haf og lengra má greiða allt að hálfu úr ríkissjóði, gegn framlagi frá hlutaðeigendum að öðru leyti. — **54. gr.** Kostnað við brýr á fjallvegum má greiða að öllu leyti úr ríkissjóði.

IX. kafli. Um bráðabirgðaafnot lands. — 55. gr. Vegagerð ríkisins er heimilt að framkvæma rannsóknir og byrjunarathuganir, sem nauðsynlegar eru við undirbúning vegagerðar, á hvaða landi sem er. Merki, hæla, vörður eða því líkt, sem vegagerðin hefur sett til að marka mælda veglínu, má ekki nema burt án leyfis hennar. Leit að efni til vegagerðar má vegagerðin gera hvar sem vera skal. — **56. gr.** Vegagerð ríkisins eru heimil afnot lands fyrir geymslu efnis og fyrir bækistöðvar vinnuflokka við lagningu eða viðhald vegar. — **57. gr.** Skylt er landeiganda að leyfa, að vatni, sem veita þarf frá vegi, sé gerð framrás um land hans. — Til framkvæmdar vetrarviðhaldi má vegagerðin ryðja snjó af vegi út fyrir veginn, ef með þarf. — **58. gr.** Um bætur fyrir bráðabirgðaafnot lands fer eftir ákvæðum X. kafla, eftir því sem við á.

X. kafli. Um eignarnám, jarðrask, átroðning o. fl. — 59. gr. Hver landeigandi er skyldur til að láta af hendi land það, er þarf undir vegi eða til breytingar eða breikkunar eða viðhalds vegum, svo og leyfa, að efni til vega sé tekið í landi hans, hvort heldur er grjót, möl eða önnur jarðefni, enda komi fullar bætur fyrir. Bætur fyrir jarðrask og eignarnám á óyrktu landi skulu því aðeins greiddar, að þeirra sé krafizt og álitið verði, að landeigandi hafi beðið skaða við það. — Bætur fyrir jarðrask og eignarnám vegna vegar teljast með kostnaði vegarins. — Veghaldari skal jafnan leitast við að valda sem minnstum spjöllum á gróðri við vegagerð og græða upp sár, sem myndast á grónu landi við vegaframkvæmdir. — **60. gr.**[a]) Bætur fyrir eignarnám, jarðrask og átroðning þann, er nýr vegur kann að hafa í för með sér, má ákveða eftir samkomulagi milli landeiganda og umboðsmanns þeirra, sem bætur eiga að greiða. Nú næst ekki samkomulag, og skal þá ákveða bætur með mati tveggja dómkvaddra manna, að tilkvöddum báðum málsaðilum. Kostnað við matið greiðir landeigandi, ef upphæð sú, er honum er metin, er nær því, sem honum hefur verið boðið, en því, sem hann hefur krafizt, ella telst kostnaðurinn við matið með skaðabótakostnaðinum. — Nú vill annar hvor málsaðili eigi una mati, og getur hann þá krafizt yfirmats, en gera skal hann það innan mánaðar frá því matsgerð er lokið.[b]) Yfirmat skal framkvæmt af þremur dómkvöddum mönnum. — **61. gr.** Mat skal fara fram á vettvangi, þá er jörð er snjólaus. Við matið skal taka tillit til árlegs afrakstrar af landi því, er um ræðir, svo og til þess, hvort girðingar þurfi að flytja eða nýjar að setja, og athuga vandlega allt það, er getur haft áhrif á verðmæti þess, er meta skal. Sérstaklega skal taka tillit til þess, ef ætla má, að land hækki í verði við vegagerðina. Nú leggst eldri stígur eða vegur niður við lagningu nýs vegar og fellur til landeiganda, og skal þá við matsgerðina meta sérstaklega hið gamla vegarstæði eða götutroðninga og draga frá upphæð þeirri, er landeiganda er metin fyrir eignarnám lands fyrir hinn nýja veg eða jarðrask, er leiðir af lagningu hans. Bætur fyrir átroðning skal eigi meta í slíkum tilfellum, nema sannað verði, að meiri átroðningur stafi af hinum nýja vegi en af hinum eldri vegi eða stíg. — **62. gr.** Landeigandi á bætur allar fyrir eignarnám, jarðrask og átroðning, en sé jörð leigð öðrum, greiði landeigandi honum 5 af hundraði árlega af skaðabótaupphæðinni, meðan leigusamningur sá er í gildi, sem var, þegar bæturnar voru ákveðnar. Ábúandi á þó bætur fyrir skemmdir á mannvirkjum þeim, sem eru hans eign, og skal meta þær sérstaklega.

a) IV, 679, XXX, 218.
b) IV, 679.

— **63. gr.** Skaðabóta, er af vegagerð eða viðhaldi leiðir, skal krefjast innan árs frá því, er verk það var unnið, sem skaðanum olli, ella fellur réttur til skaðabóta niður.

XI. kafli. Um viðhald og reglur fyrir umferð á opinberum vegum.[a]) — **64. gr.** Þegar vegur er fullgerður eða almenn umferð hefur verið leyfð um hann, skal honum haldið við, eftir því sem aðstæður leyfa, þannig að hann gegni sem bezt hlutverki sínu. — **65. gr.** Vegagerðin skal, svo fljótt sem við verður komið, eftir að hún hefur fengið vitneskju um vegaskemmdir, sem hættulegar eru umferð, láta gera við þær eða merkja hina hættulegu staði, þar til viðgerð hefur farið fram. — Vegagerð ríkisins er ekki ábyrg fyrir tjóni, sem hljótast kann af slysum á opinberum vegum, nema um sé að ræða stórkostlegt gáleysi af hendi starfsmanna hennar og sannað sé, að slysi hefði ekki orðið afstýrt, þótt ökumaður hefði sýnt ýtrustu varkárni. — **66. gr.** Nú þykir ástæða til að halda vegi akfærum með snjómokstri, og skal þá telja þann kostnað með öðru viðhaldi vegarins. Heimilt er vegamálastjóra að binda slíkt vetrarviðhald því skilyrði, að allur slíkur kostnaður eða nokkur hluti hans verði endurgreiddur með framlagi úr héraði, sé um þjóðveg að ræða. Sömu heimild hefur sýslunefnd, að því er sýsluvegi snertir. — **67. gr.** Vegamálastjóri getur sett þær reglur fyrir umferð, sem nauðsynlegar eru, til þess að girða fyrir skemmdir á vegum eða til þess að greiða fyrir umferð, svo sem um hámarksþunga bifreiða, er fara mega um ákveðna vegarkafla. — Vegamálastjóri getur enn fremur bannað umferð ökutækja þann tíma árs, sem hættast er við skemmdum á vegum. Einnig getur vegamálastjóri bannað alla umferð ökutækja um vegi, sem hættulegir eru vegna skemmda eða af öðrum slíkum orsökum, þar til viðgerð er lokið.

XII. kafli. Um öryggi vega o. fl. — **68. gr.** Heimilt er vegamálastjóra að banna, að hús verði reist eða önnur mannvirki gerð innan marka fyrirhugaðs vegar, sem mælt hefur verið fyrir og markað. Má slíkt bann vera í gildi í allt að 3 árum hverju sinni. — **69. gr.** Byggingar, leiðslur eða önnur mannvirki, föst eða laus, má ekki staðsetja, nema leyfi vegamálastjóra komi til, nær vegi en 15 m frá miðlínu landsbrauta, 20 m frá miðlínu þjóðbrauta og 30 m frá miðlínu hraðbrauta. Verði ágreiningur um, hvar miðlína vegar muni verða, sker vegamálastjóri úr. Þar sem þjóðvegur liggur um skipulagt svæði, skal fjarlægð bygginga frá vegi ákveðin í samræmi við skipulag. — Vörupalla eða vöruskýli vegna mjólkurflutninga skal heimilt að setja nær vegi en um getur í 1. mgr., þó ekki nær en svo, að bifreið geti staðnæmzt við skýlið utan akbrautar. — Loftlínur má ekki strengja yfir veg, nema lægsti hluti línu sé a. m. k. 5 metra frá yfirborði vegar. — **70. gr.** Vegamálastjóri getur ákveðið, að fjarlægð mannvirkja frá vegi, samkvæmt 69. gr., skuli aukin. Enn fremur getur vegamálastjóri leyft, að fjarlægð verði minnkuð á tilteknum köflum, ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, enda sé ekki um varanleg mannvirki að ræða, en slík leyfi eru þó ætíð afturkallanleg. — **71. gr.** Óheimilt er að reisa mannvirki, nema með leyfi vegamálastjóra, við vegamót á svæði, sem takmarkast af beinum línum milli punkta á miðlínu vega, 40 m frá skurðpunkti þeirra. Vegamálastjóri getur, ef sérstaklega stendur á, fært út mörk þessi, allt að 150 m. — **72. gr.** Óheimilt er að grafa framræsluskurði nær vegi en 15 m frá vegmiðju landsbrautar eða þjóðbrautar og 30 m frá miðju hraðbrautar. Einnig er óheimilt að leggja uppgröft úr skurðum að vegi, nema að fengnu leyfi vegagerðarinnar. — **73. gr.** Óheimilt er að gera skurði eða önnur mannvirki, sem aukið geta vatnsrennsli í vegskurðum, án leyfis vegagerðarinnar. Enn fremur er óheimilt að leiða holræsi úr íbúðarhúsum, verksmiðjum eða þess háttar í vegskurði. Bannað er og að kasta sorpi eða hvers konar úrgangi á vegi, í vegskurði eða svo nærri vegum, að til lýta sé eða óþæginda. — **74. gr.** Girðingar má ekki setja nær vegi en ákveðið er í reglugerð samkvæmt 13. gr. laga þessara. — **75. gr.** Um grjótgarða, torfgarða og skíðgarða gilda ákvæði 69. gr. — **76. gr.** Enginn má gera girðingu yfir veg með hliði á veginum án leyfis vegamálastjóra, nema um einkaveg sé að ræða. Sama bann gildir þar sem mælt og markað hefur verið fyrir vegi, enda hafi vegamálastjóri tilkynnt jarðarábúanda, hvar mælt hefur verið. — **77. gr.** Nú er leyft að gera girðingu yfir veg með hliði á veginum, og skal þá grind vera í hliðinu, að minnsta kosti 4 metrar á breidd, þannig gerð, að hún haldist opin af sjálfu sér, meðan ekið er um hliðið. Skylt er vegfarendum að loka hliðinu á eftir sér. — Vegamálastjóra er heimilt að aft-

a) XXII, 470.

1963 Nr. 71 30. des.

urkalla með eins árs fyrirvara gefið leyfi til þess að gera girðingu yfir veg með hliði á veginum. — **78. gr.** Skylt er að halda við girðingum, svo að aldrei geti þær hindrað eða bagað umferð um veginn. Þyki þessa ekki gætt, er vegagerðinni heimilt að framkvæma viðgerð á kostnað þess, sem að réttu ber að halda girðingunni við. — Vegagerðinni er heimilt að flytja girðingar og fjarlægja tré og annan gróður, ef nauðsyn ber til af öryggisástæðum eða til framkvæmdar viðhaldi, svo sem snjómokstri. — **79. gr.**[a]) Nú liggur vegur, stígur eða götutroðningur yfir land manns og telst eigi til neins vegaflokks, og er landeiganda þá heimilt að gera girðingu yfir þann veg, með hliði á veginum, en eigi má hann læsa hliðinu né með öðru móti hindra umferð um þann veg, nema sveitarstjórn leyfi. — Ákvörðun sveitarstjórnar, samkv. 1. mgr., má leggja undir úrskurð vegamálastjóra. — **80. gr.**[b]) Nú er lagður vegur gegnum land manns, og á hann þá rétt á að fá óhindraðan aðgang að veginum, a. m. k. á einum stað frá landareign sinni. Skal í því skyni gera fláa í veginn, ef hann er upphleyptur eða niðurgrafinn, og skal hallinn á fláanum eigi meiri en 1:8, svo og brú á skurðinn, ef nokkur er fram með veginum, að minnsta kosti 3 metra breiða. Landeigandi skal birta vegagerðinni kröfu sína í þessu efni, áður en vegurinn er fullgerður á þeim stað, sem hann vill hafa aðgang að, og skal aðgangur gerður þar eða svo nálægt, sem kostur er á. Telst kostnaður við það verk með öðrum vegagerðarkostnaði. — Nú birtir landeigandi vegagerðinni eigi kröfu sína um aðgang að veginum í tæka tíð, og skal hann þá gera aðganginn á sinn kostnað, svo og ef hann vill hafa aðgang frá fleiri stöðum í landi sínu en þeim eina, sbr. þó 81. gr. — Ákvæði þessarar greinar gilda þó ekki um hraðbrautir. — **81. gr.** Óheimilt er að tengja einkavegi þjóðvegum, nema leyfi vegamálastjóra komi til.

XIII. kafli. Um skemmdir á mannvirkjum o. fl. — **82. gr.** Enginn má stífla skurði meðfram vegi eða ræsi gegnum veg eða gera neitt það, er hindrað getur eða aukið eðlilegt vatnsrennsli gegnum veg eða frá vegi, eða veita vatni á veg. — **83. gr.** Enginn má skemma nein mannvirki, sem til vegarins teljast, svo sem brýr, ferjur, háskamerki eða önnur leiðbeiningarmerki, vörður eða sæluhús. — Skemmist eitthvert slíkt mannvirki við árekstur bifreiðar, er bifreiðarstjóra skylt að tilkynna það þegar vegamálastjóra eða umsjónarmanni vegarins eða lögreglustjóra. Skal sá, er valdið hefur árekstrinum, skyldur að bæta áorðnar skemmdir. — **84. gr.** Hver sá, sem notar sæluhús, skal ganga þriflega um það, fara gætilega með eld, eldfæri og önnur tæki, er þar kunna að vera, ganga frá hverju á sínum stað og loka dyrum, svo að ekki nái að fenna inn. Skylt er hverjum, sem verður var við, að brotið hafi verið á móti þessu, að tilkynna það tafarlaust umsjónarmanni sæluhússins eða lögreglustjóra.

1963 Nr. 71 30. des.

XIV. kafli. Um fjáröflun til vega- og gatnagerðar o. fl. — **85. gr.** Greiða skal sérstakt innflutningsgjald af benzíni, og skal gjaldið nema kr. 2.77 af hverjum lítra. Gjald þetta tekur einnig til benzínbirgða, sem til eru í landinu, þá er lög þessi ganga í gildi, sbr. þó 92. gr. — **86. gr.** Greiða skal sérstakt innflutningsgjald af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar, og skal gjaldið nema kr. 9.00 af hverju kg. Gjald þetta tekur einnig til hjólbarða og gúmmíslangna, sem fylgja bifreiðum, er fluttar eru til landsins. — **87. gr.** Árlega skal greiða þungaskatt af bifreiðum sem hér segir: a. Af bifreiðum, sem aðallega eru gerðar til fólksflutninga og nota benzín að eldsneyti, kr. 72.00 af hverjum fullum 100 kg þunga þeirra. b. Af bifreiðum, sem nota annað eldsneyti en benzín:

Þungi bifreiðar, kg	Þungaskattur kr.
0—2000	8500
2000—2200	8650
2200—2400	8800
2400—2600	8950
2600—2800	9100
2800—3000	9250
3000—3200	9400
3200—3400	9550
3400—3600	9700
3600—3800	9850
3800—4000	10000
4000—4100	10100
4100—4200	10200
4200—4300	10300
4300—4400	10400
4400—4500	10500
4500—4600	10600
4600—4700	10700
4700—4800	10800
4800—4900	10900
4900—5000	11000

a) II, 836, XXII, 236, XXIII, 376.
b) XXII, 236, XXIV, 462, XXV, 47.

Þungi bifreiðar, kg	Þungaskattur kr.
5000—5100	11100
5100—5200	11200
5200—5300	11300
5300—5400	11400
5400—5500	11500
5500—5600	11600
5600—5700	11700
5700—5800	11800
5800—5900	11900
5900—6000	12000

Fyrir hver 100 kg yfir 6000 kg greiðast kr. 200.00. c. Af bifhjólum kr. 200.00. — Verði ágreiningur um gerð bifreiðar, sker fjármálaráðherra úr. — **88. gr.** Undanþegnar gjaldi samkvæmt 87. gr. eru eftirtaldar bifreiðar: a. Skólabifreiðar. b. Bifreiðar erlendra sendisveita og erlendra ræðismanna, ef þeir eru eigi íslenzkir ríkisborgarar. c. Slökkvibifreiðar. d. Sjúkrabifreiðar. e. Snjóbifreiðar. f. Vagnar, sem renna á spori. — Eigendur jeppabifreiða eiga rétt á endurgreiðslu skatts samkv. a- og b-liðum 87. gr., ef þeir sanna með vottorðum frá hlutaðeigandi skattstjóra eða umboðsmanni hans, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð, er fjármálaráðherra setur, að bifreiðarnar hafi verið notaðar næstliðið ár að mestu eða öllu leyti við framleiðslu- og jarðyrkjustörf. — **89. gr.** Til greiðslu kostnaðar samkvæmt lögum þessum skal, auk þeirra gjalda, sem um getur í 85.—87. gr., veita árlega sérstakt framlag á fjárlögum. — **90. gr.** Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um innheimtu gjalda samkvæmt 85.—87. gr. — Heimilt er að ákveða með reglugerð, að innflytjendur fái gjaldfrest á greiðslu innflutningsgjalds af benzíni, er miðist við sölu birgða. — **91. gr.** Eindagi skatts þess, sem um ræðir í 87. gr., er 1. janúar ár hvert, og skal skatturinn innheimtast þar sem bifreið er skrásett. Skattskyldan telst frá afhendingu skrásetningarmerkis, ef um nýskrásetta bifreið er að ræða, en ella frá 1. janúar næsta ár á undan, og reiknast skatturinn hlutfallslega fyrir hluta úr ári, ef merki hefur verið afhent á skattárinu eða skattskyld bifreið hefur ónýtzt. Skatturinn telst aðeins fyrir heila mánuði, þannig að 15 dagar eða meira telst heill mánuður, en minna broti er sleppt. Lækka skal þó skattinn samkvæmt 87. gr. að réttri tiltölu, ef skrásetningarmerki bifreiðar er afhent lögreglustjóra í skrásetningarumdæmi hennar til geymslu um tíma, þó aldrei skemur en 3 mánuði, en sleppa skal broti úr mánuði við frádrátt skattsins, þannig að meira en hálfur mánuður skal reiknast sem heill mánuður, en hálfur mánuður eða minna broti skal sleppt. — Skattinn skal sá greiða, sem er skráður eigandi á gjalddaga, eða síðast var það, ef bifreið er ónýt. Hafi bifreið skipt um eiganda (nothafa), án þess að það hafi verið tilkynnt til skráningar, hvílir greiðsluskyldan jafnframt á hinum nýja eiganda (nothafa). — Við aðalskoðun bifreiðar ár hvert skal eigandi hennar eða umráðamaður færa sönnur á, að greiddur hafi verið af henni bifreiðaskattur fyrir síðast liðið skattár, svo og skoðunargjald og vátryggingariðgjald ökumanns fyrir sama tímabil. Að öðrum kosti skal skoðunarmaður neita um skoðun á henni, taka af henni skrásetningarmerki hennar og afhenda þau lögreglustjóra, en lögreglustjóri skal ekki afhenda þau aftur, fyrr en færðar hafa verið sönnur á greiðslu fyrrgreindra gjalda. — Sé ekki komið með bifreið til skoðunar á tilsettum tíma og gjöld af henni ekki greidd, skal lögreglustjóri eftir kröfu skattheimtumanns eða skoðunarmanns stöðva bifreiðina, hvar sem hún hittist, og taka merki hennar til geymslu, svo sem að framan segir. — Bifreiðaskattur, skoðunargjald af bifreiðum og vátryggingariðgjald ökumanns hafa lögtaksrétt, og skal bifreiðin vera að veði fyrir gjöldum þessum, og skal það veð ganga fyrir öðrum veðum. — **92. gr.** Sama gjald af benzíni og segir í 85. gr. skal greiða af öllum benzínbirgðum innflytjenda, sem til eru í landinu, þá er lög þessi ganga í gildi, sömuleiðis af birgðum einstakra manna eða félaga. Þó skulu gjaldfrjálsir 300 lítrar hjá hverjum eiganda. — Gjaldið skal greiða, hvort heldur benzínið er í vörzlu eiganda sjálfs eða ekki. — Hver sá, er á eða hefur umráð yfir 300 lítrum af benzíni eða meiru þann dag, er lög þessi ganga í gildi, skal skyldur að tilkynna það innheimtumanni innan 10 daga. Skal hann skyldur að aðstoða við að kanna birgðir hans og mæla, ef til kemur. — Sama gjald af hjólbörðum og gúmmíslöngum á bifreiðar og segir í 86. gr. skulu innflytjendur og heildverzlanir greiða af öllum birgðum sínum, þá er lög þessi ganga í gildi. — Innheimtumaður getur krafizt upplýsinga hjá benzíninnflytjendum og benzínsölum um sölu samkvæmt verzlunarbókum til viðskiptamanna, áður en lög þessi ganga í gildi. — **93. gr.** Innheimtu gjaldsins annast lögreglustjórar, en í Reykjavík tollstjóri, og fer um reikningsskil eftir

1963 Nr. 71 30. des.

því, sem fjármálaráðuneytið skipar fyrir. — **94. gr.** Fjármálaráðuneytið getur með reglugerð sett ákvæði um endurgreiðslu á innflutningsgjaldi af benzíni, er sönnur eru færðar á, að það hafi ekki verið notað eða verði ekki notað til bifreiða. Má í reglugerðinni setja ákvæði, er takmarki endurgreiðslu við ársnotkun, er nemi að minnsta kosti 250 lítrum hjá hverjum notanda, svo og aðrar takmarkanir, er nauðsynlegar þykja til að tryggja, að heimildin til endurgreiðslu gjaldsins nái réttum tilgangi. — **95. gr.** Ráðherra er heimilt að ákveða með reglugerð, að greiða skuli sérstakt umferðargjald af bifreiðum, sem fara um tiltekna vegi eða brýr. — **96. gr.** Tekjum samkvæmt lögum þessum skal varið til vega- og gatnagerðar, að frádregnum hálfum hundraðshluta, er varið skal til rannsókna og tilrauna við vega- og gatnagerð undir stjórn vegamálastjóra.

XV. kafli. Um sektir fyrir brot gegn lögum þessum. — **97. gr.** Brot gegn lögum þessum og þeim reglugerðum og ákvæðum, sem sett verða samkvæmt lögunum, varða sektum allt að 100 þúsund krónum, nema þyngri hegning liggi við að lögum. Bæta skal einnig á kostnað hins seka tjón það, sem hann hefur unnið. — **98. gr.** Með brot gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

Ákvæði til bráðabirgða. — Svo fljótt sem auðið er eftir gildistöku laga þessara, skal leggja fyrir Alþingi tillögu til bráðabirgða vegáætlunar, er gildi fyrir árið 1964. — Framkvæmdaáætlanir fyrir sýsluvegi samkv. 17. gr. laga þessara skulu einnig gerðar til bráðabirgða fyrir árið 1964. — Fyrir reglulegt Alþingi haustið 1964 skal leggja tillögu til vegáætlunar samkv. III. kafla laga þessara, og nái hún yfir árin 1965—1968. — Framkvæmdaáætlanir fyrir sýsluvegi 1965—1969 skulu gerðar fyrir 1. júní 1965. — Enginn vegur skal falla úr þjóðvegatölu næstu 5 ár eftir gildistöku laga þessara, nema nýr vegur hafi komið í stað gamals.

1919 Nr. 38 28. nóv.

Lög um samþykktir um akfæra sýslu- og hreppavegi.

1. gr. Heimilt er sýslunefndum að gera samþykktir, fyrir stærri eða minni svæði innan sýslu, um akfæra sýslu- og hreppavegi.[a]) — **2. gr.** Þegar sýslunefnd þykir þörf á eða fær óskir um það frá einni sveitarstjórn eða fleirum innan sýslu, samkvæmt áliti og tillögum vegamálastjóra, að gera samþykktir fyrir sýsluna eða nokkurn hluta hennar, skal hún, með nægum fyrirvara, kveðja til fundar á svæði því, sem ætlazt er til að samþykktin nái yfir. Eiga atkvæðisrétt á þeim fundi allir, er á því svæði búa og kosningarrétt hafa til Alþingis. Sýslunefnd kveður á um fundarstað, en oddviti hennar eða sá, er nefndin hefur kjörið til þess, tiltekur fundardag og stjórnar fundi. Skal hann hafa kjörskrá við höndina. — **3. gr.** Á fundi þeim, er getur um í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp til samþykktar, er áður hefur verið samþykkt af sýslunefndinni. Fallist fundarmenn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ hlutum atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. En vilji sýslunefndin ekki fallast á breytingartillögur, er fundurinn gerir, skal kveðja til fundar á ný. Fallist þá fundurinn á frumvarpið óbreytt með ⅔ hlutum atkvæða, fer um það sem fyrr segir. — Frumvarp til samþykktar, er eigi hefur náð ⅔ hlutum atkvæða á samþykktarfundi, er fallið og má eigi koma fram að nýju í sýslunefnd fyrr en á næsta aðalfundi sýslunefndar. — **4. gr.** Nú er samþykkt gerð eins og fyrir er mælt og send stjórnarráðinu til staðfestingar. Virðist stjórnarráðinu hún koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, er samþykktin endursend án staðfestingar. Fylgja henni þá synjunarástæður stjórnarráðsins. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hve nær hún öðlist gildi. Gildir hún upp frá því fyrir alla þá, er á því svæði búa, er hún nær yfir. — Samþykkt, er stjórnarráðið hefur staðfest, má eigi breyta á annan hátt en hún var stofnuð. — **5. gr.** Í samþykkt skulu vera ákvæði um stjórn vegamála á samþykktarsvæðinu og hreppsvegagjöld, sem eigi þurfa að vera bundin við hámark vegalaganna. Heimilt er að áskilja í samþykkt framlög til vega eftir jarðardýrleika eða lausafjáreign, eða hvorutveggja, eftir því sem hentast þykir. — [Sömuleiðis má greiða framlög þessi úr sveitarsjóði eða sveitarsjóðum á samþykktarsvæðinu, sé það samþykkt með ⅔ atkvæða á lögmætum sveitarfundi eða sveitarfundum. Gildir sú skipun þangað til fundarsamþykktin er úr gildi felld með sama hætti. Jafnar þá hreppsnefnd eða hreppsnefndir skattin-

a) II, 378.

1919 Nr. 38 28. nóv.

um niður með aukaútsvörum.][1]) — **6. gr.** Gjöldum til vega samkv. samþykktum fylgir lögtaksréttur eftir lögum nr. 29, 16. des. 1885. — **7. gr.** Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir, allt að 200 kr., er renna í sveitarsjóð þar sem brotið er framið, og fer um mál út af slíkum brotum sem um almenn lögreglumál.

1903 Nr. 35 23. okt.

Heimildarlög um áfangastaði.

Sýslunefndum veitist heimild til að greiða úr sýslusjóði hæfilegt árgjald fyrir áfangastaði í sýslunni, þar sem hún álítur þá nauðsynlega.

1958 Nr. 26 2. maí

Umferðarlög.[a])

I. Inngangur. — **1. gr.** Ákvæði laga þessara gilda um umferð á vegum. — Þar, sem vegir eru fyrir sérstaka umferð, gilda reglur laga þessara um þá, eftir því sem við á. — Ákvæði laganna gilda einnig, eftir því sem við á, um umferð ökutækja á lóðum, lendum, afréttum og almenningum. — **2. gr.** Í lögum þessum merkir: *Vegur:* Vegur, gata, götusióði, torg, brú, húsasund, stígur eða þess háttar, sem notað er til almennrar umferðar. *Akbraut:* Sá hluti vegar, sem ætlaður er ökutækjum. *Akreinar:* Samhliða reinar, sem skipta má akbraut í að endilöngu, hæfilega breiðar, hver um sig, fyrir eina röð ökutækja. *Vegfarandi:* Hver, sem fer um veg eða er staddur á vegi eða í ökutæki á vegi. *Vegamót:* Þar, sem tveir eða fleiri vegir mætast. *Ökutæki:* Tæki, sem aka má á hjólum, beltum, völtum eða meiðum og eigi rennur á spori. *Vélknúið ökutæki:* Sérhvert ökutæki með aflvél til að knýja það áfram. *Bifreið:* Vélknúið ökutæki, sem aðallega er ætlað til fólks- eða vöruflutninga, svo og til annarra nota, ef það er gert til hraðari aksturs en 30 km á klst. án verulegra breytinga á því. *Bifhjól:* Vélknúið ökutæki með 2 hjólum. Einnig vélknúið ökutæki með 3 hjólum, ef eigin þungi þess er 400 kg eða minni. *Reiðhjól með hjálparvél:* Sérhvert reiðhjól, sem í er aflvél, minni en 1 hestafl, þó ekki yfir 50 rúmsentimetra strokkrúmmál og ekki yfir 50 kg að þyngd. *Dráttarvél:* Vélknúið ökutæki, sem aðallega er ætlað til að draga annað ökutæki eða vinnutæki og ekki er gert til hraðari aksturs en 30 km á klst. án verulegra breytinga á því. *Vinnuvél:* Vélknúið ökutæki, sem aðallega er ætlað til nota sem vinnutæki og ekki er gert til hraðari aksturs en 30 km á klst. án verulegra breytinga á því. *Tengivagn:* Ökutæki, sem vélknúið ökutæki dregur og ætlað er til fólks- eða vöruflutninga, þó að undanteknum festivögnum. *Festivagn:* Ökutæki, sem fest er við vélknúið ökutæki þannig, að ökutækið eða farmur þess hvílir að nokkru leyti á dráttartækinu, og ætlað er til fólks- eða vöruflutninga. Vélknúið ökutæki, sem annað ökutæki dregur, telst þó ekki tengi- eða festivagn. *Hliðarvagn:* Ökutæki á einu hjóli, sem fest er á hlið bifhjóls og ætlað er til fólks- eða vöruflutninga. *Tengitæki:* Önnur ökutæki, sem tengd eru eða fest við vélknúin ökutæki. *Eigin þyngd:* Þyngd ökutækis, sem tilbúið er til notkunar, að meðtöldum öllum tækjum, sem nauðsynleg eru til notkunar þess. Þyngd eldsneytis, smurningsolíu og kælivatns, svo og ökumanns, telst ekki til eigin þyngdar ökutækis. *Heildarþyngd:* Eigin þyngd ökutækis, að viðbættu eldsneyti, smurningsolíum og kælivatni, svo og ökumanni, farþegum og farmi. *Leyfð heildarþyngd:* Heildarþyngd ökutækis, sem leyfð er við skráningu þess. *Öxulþungi:* Sá hluti þyngdar ökutækis, með eða án farms, sem kemur á hvern öxul. *Ljósatími:* Tíminn frá hálfri klukkustund eftir sólarlag til hálfrar klukkustundar fyrir sólarupprás. Ákvæði laganna um ljósatíma gilda einnig, þótt á öðrum tíma sé, í þoku og við önnur svipuð birtuskilyrði. — **3. gr.** Nú rís ágreiningur um það, til hverrar tegundar, samkvæmt 2. gr., ökutæki skuli teljast, og sker dómsmálaráðherra þá úr til fullnaðar. — Ef ágreiningsefnið varðar gjaldskyldu, skal leita álits fjármálaráðherra, áður en úrskurðað er.

II. Ákvæði um ökutæki. — A. *Gerð og búnaður ökutækja.* — **4. gr.** Sérhvert ökutæki skal svo gert og haldið þannig við, að af notkun þess leiði hvorki óþarfa hættu né óþægindi, þar með talinn hávaði, reykur eða óþefur eða hætta á skemmdum á vegi. — Eigandi eða umráðamaður ber ábyrgð á, að ökutæki sé í lögmæltu ástandi. Sérstaklega skal þess gætt, að stjórntæki og hemlar verki vel og öruggleg og að skráningarmerki og merkjatæki séu í lagi.[a]) — **5. gr.** Í hverri bifreið skal vera: a. Stýris- og hemlabúnaður. b. Ljósker, er lýsi fram fyrir bifreiðina, a. m. k. eitt rautt ljós, er lýsi aftur fyrir hana, og ljós-

1) L. nr. 31, 31. maí 1927.

a) Hér er aðeins vitnað til dóma, er vísa til laga nr. 26 1958, um eldri dóma sjá Íslenzkar dómaskrár, III. bindi, bls. 512—555.

a) XXXII, 532.

ker til lýsingar á aftara skráningarmerki hennar. Enn fremur rauðlitað glitauga aftan á bifreiðinni. Þó skulu vera rauð glitaugu á báðum pallhornum vörubifreiðar að aftan. Sama gildir, þótt pallurinn sé yfirbyggður. c. Tæki til þess að gefa með hljóðmerki og stefnumerki. d. Hraðamælir.[a]) e. Búnaður, er tryggi nauðsynlega útsýn ökumanns. f. Gúmbarðar á hjólum. g. Ef hált er, skal hafa snjókeðjur á hjólum eða annan búnað, sem bifreiðaeftirlit ríkisins viðurkennir. h. Búnaður til aksturs aftur á bak, sé eigin þyngd bifreiðar yfir 400 kg. i. Merki, er sýni framleiðsluverksmiðju og framleiðslunúmer bifreiðarinnar. j. Á útblásturspípum hreyfla skulu vera tæki, er dragi úr hávaða. — Í fólksbifreiðum, sem flytja mega yfir 30 farþega, skal vera ökuriti, er sýni farna vegalengd og hraða bifreiðarinnar á hverjum tíma. Eiganda bifreiðar ber að geyma áritуð eyðublöð tækisins í eitt ár, og er skylt að sýna þau lögreglumönnum, ef óskað er. Eigi má nota aðrar tegundir ökurita en þær, er bifreiðaeftirlit ríkisins viðurkennir. — Bifhjól skal búið sömu tækjum og bifreið, þó ekki tækjum til að gefa með stefnumerki. — **6. gr.** Dráttarvélar skulu búnar öruggum tengibúnaði og tækjum þeim, sem um getur í 5. gr., eftir því sem við á og nánar skal ákveðið í reglugerð. — **7. gr.** Í hverri vinnuvél skal vera: a. Stýris- og hemlabúnaður. b. Rauðlitað glitauga aftan á vinnuvélinni og hvítt að framan, ef þar er ekki ljósker. c. Ljósker, ef vinnuvélin er notuð á ljósatíma. Skal annað lýsa fram fyrir, en hitt aftur fyrir vélina. — **8. gr.** Á hverju reiðhjóli skal vera: a. Hæfilega traustur hemill. b. Ljósker, er sýni hvítt eða daufgult ljós í hæfilegri fjarlægð framan frá, þegar reiðhjólið er notað á ljósatíma. c. Rauðlitað glitauga eða ljósker aftan á reiðhjólinu. d. Bjalla. Eigi má nota annað hljóðmerkjatæki á reiðhjóli. e. Lás. — Ákvæði 1. mgr. gilda einnig um reiðhjól með hjálparvél með þeirri viðbót: — *Að* á þeim skulu vera tveir hemlar, sem verka sjálfstætt, hvor um sig, og rafmagnsljós, tengt við rafal. Í stað bjöllu má nota eintóna horn. — **9. gr.** Við notkun hestvagna skal örugglega búið um aktygi og festingar. — Aftan á hestvögnum, sem notaðir eru á ljósatíma á vegum, skal vera rauðlitað glitauga. — **10. gr.** Dómsmálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um gerð ökutækja, búnað o. fl.[1]) Hann getur og veitt nauðsynlegar undanþágur fyrir ökutæki, sem ætluð eru til sérstakra nota, og enn fremur kveðið á um áritanir og merki, sem nauðsynlegt er að setja á ökutæki til eftirlits. — B. *Skráning ökutækja og eftirlit með þeim.* — **11. gr.** [a]) Eigandi eða umráðamaður bifreiðar, bifhjóls, dráttarvélar eða reiðhjóls með hjálparvél skal senda lögreglustjóra þess umdæmis, sem hann er búsettur í, tilkynningu um ökutæki sitt, áður en það er tekið í notkun. Sama er um tengivagna og festivagna, sem eru 500 kg að eigin þyngd eða meira. — Fullnægi ökutækið settum reglum, skráir lögreglustjóri það í ökutækjaskrá. Jafnframt skulu sett skráningarmerki framan og aftan á ökutækið. — Á hverjum ársfjórðungi ber forstöðumanni bifreiðastöðvar að senda hlutaðeigandi lögreglustjóra skrá um allar bifreiðar og bifreiðastjóra á stöðinni. — Lögreglustjóri gefur út skráningarskírteini ökutækis, og skal það ávallt fylgja því. — **12. gr.** Lögreglustjóri lætur í té skráningarmerki af þeirri gerð og gegn því gjaldi, sem dómsmálaráðherra ákveður.[2]) Merkin skulu ávallt vera vel læsileg, og má eigi hylja þau. — Nú glatast skráningarmerki eða verður ónothæft, og skal það þegar tilkynnt lögreglustjóra í því umdæmi, sem ökutækið er skráð í, en ef það er í öðru umdæmi, þá jafnframt lögreglunni þar. — **13. gr.** Lögreglustjóri getur, er sérstaklega stendur á, heimilað, samkvæmt reglum, sem dómsmálaráðherra setur, akstur skráningarskyldra ökutækja án skráningar. Skal í þessum reglum ákveða, að gjald komi fyrir leyfið. — **14. gr.** [a]) Nú verða eigendaskipti að skráðu ökutæki, og skal þá bæði hinn fyrri og hinn nýi eigandi tafarlaust tilkynna það lögreglustjóra í því umdæmi, sem ökutækið er skráð í. Ef nýi eigandinn er búsettur í öðru umdæmi, skal hann jafnframt tilkynna lögreglustjóra þar eigendaskiptin, og skal ökutækið þá skráð af nýju, en afskráð í umdæminu, sem það fluttist frá. — Nú flyzt eigandi ökutækis búferlum með ökutæki sitt í annað lögsagnarumdæmi, og skal hann þá senda tilkynningu um flutninginn til lögreglustjóra beggja umdæmanna. Skal ökutækið þá af-

a) XXXII, 532.

1) Rgj. nr. 72 1937, sbr. rgj. nr. 203 1947, 33 1948 og 44 1959. Rgj. nr. 70 1935, sbr. rgj. nr. 41 1936. Sjá nú rgj. nr. 51 1964.

2) Rgj. nr. 112 1949, sbr. rgj. nr. 109 1955, rgj. nr. 124 1956.

a) XXX, 40

skráð í umdæmi því, er það fluttist frá, en skráð af nýju í umdæmi því, sem það flyzt í, og fá þar ný skráningarmerki. Ef aðeins er um að ræða 6 mánaða eða skemmri dvöl í öðru umdæmi, er umskráning ekki nauðsynleg. — Um leið og ökutæki er afskráð, skal afhenda lögreglustjóra skráningarmerkin endurgjaldslaust. — **15. gr.** Sérstök stofnun, bifreiðaeftirlit ríkisins, er lýtur yfirstjórn dómsmálaráðherra, annast skoðun og eftirlit ökutækja. — Dómsmálaráðherra skipar eftirlitsmenn ökutækja, bifreiðaeftirlitsmenn, og skal veita þeim lögregluvald á starfssviði sínu. Hann ákveður umdæmi þeirra og starfssvið. Eftirlitsmenn skulu vera sérfróðir um þau mál, er vélknúin ökutæki varða, gerð þeirra, akstur og aðra meðferð, svo og lög þau og reglur, er um þau gilda. Engan má skipa eftirlitsmann, nema hann hafi lokið prófi, er sýni, að hann sé þeim kostum búinn og hafi þá kunnáttu, sem nauðsynleg er til starfsins. Dómsmálaráðherra setur reglur um kennslu, prófkröfur og önnur hæfniskilyrði eftirlitsmanna, svo og reglur um starfsemi bifreiðaeftirlits ríkisins.[1]) — **16. gr.** Innflytjendum skráningarskyldra, vélknúinna ökutækja er skylt að senda bifreiðaeftirliti ríkisins nákvæma lýsingu og myndir af nýjum gerðum vélknúinna ökutækja, sem þeir ætla að flytja til landsins. Tollstjórum er óheimilt að tollafgreiða skráningarskylt, vélknúið ökutæki, nema bifreiðaeftirlit ríkisins hafi gefið yfirlýsingar um, að sú gerð ökutækja fullnægi ákvæðum íslenzkra laga. — **17. gr.** Þegar lögreglustjóri hefur fengið tilkynningu um ökutæki, samkvæmt 11. gr., lætur hann eftirlitsmann skoða það, og sker hann úr um, hvort ökutækið fullnægi kröfum laga og reglugerða. — Eftirlitsmaður ákveður, hve marga farþega ökutækið má flytja, meðal annars, hve marga í sætum við hlið ökumanns. Hann ákveður og, hve mikla þyngd vörubifreið má flytja. Aldrei má hlaða ökutæki meira né flytja á því fleiri farþega en heimilað er. Leyfð farþegatala og farmsþyngd skal skráð í skráningarskírteini. — Eftirlitsmaður ákveður, samkvæmt reglum, sem dómsmálaráðherra setur, hvort heimilt sé að nota vörubifreið til flutnings farþega á palli. Skal það skráð í skráningarskírteini. — **18. gr.** Lögreglustjórar eða eftirlitsmenn geta, hvenær sem er, krafizt þess, að öll ökutæki, sem skráð eru eða notuð í umdæmi þeirra, séu færð til skoðunar á tiltekna staði í umdæminu, svo að ganga megi úr skugga um, hvort þau séu í lögmæltu ástandi. Dómsmálaráðherra ákveður, hve oft almenn skoðun skráningarskyldra ökutækja skuli fara fram. Hann getur ákveðið í reglugerð, að fengnum tillögum bifreiðaeftirlits ríkisins, að tilteknar gerðir ökutækja séu skoðaðar á skemmra fresti en almennt er boðið. Lögreglustjóri ákveður, hvenær og hvar í umdæmi hans skoðun ökutækja fer fram. Eftirlitsmenn rita vottorð um skoðun ökutækja í skráningarskírteini. — **19. gr.** Lögreglustjóri eða bifreiðaeftirlitsmaður getur, hvenær sem er, krafizt þess, að skráningarskylt ökutæki, sem skráð er eða notað í umdæmi hans, sé fært til sérstakrar skoðunar á þann stað, er hann ákveður. — Eftirlitsmönnum og öðrum lögreglumönnum er heimilt, hvenær sem er, að stöðva ökutæki, skoða það samstundis og athuga ökuskírteini. — Ávallt skal skoða ökutæki, er umskráning þess fer fram. — Verði starfsmaður viðgerðarverkstæðis þess var, að öryggisbúnaði vélknúins ökutækis, sem þar er til viðgerðar eða breytinga, sé áfátt, skal hann skýra yfirmanni verkstæðisins frá því, en honum ber að gera eiganda ökutækisins aðvart og síðan tilkynna það bifreiðaeftirlitsmanni eða lögreglustjóra, ef eigi verður úr bætt. — **20. gr.** Nú kemur í ljós, að skráningarskylt ökutæki fullnægir ekki lögum og reglum eða er eigi fært til skoðunar, þegar krafizt er, og getur þá lögreglustjóri bannað notkun þess og tekið af því skráningarmerki, unz bætt hefur verið úr því, sem áfátt var eða vanrækt. Skal þá eftirlitsmaður skoða ökutækið, áður en skráningarmerkin eru afhent aftur. — Heimilt er lögreglustjóra að afskrá ökutæki án samþykkis eiganda, ef það er ónýtt að dómi eftirlitsmanns. Tilkynna skal nafnskráðum rétthöfum ökutækisins um afskráninguna með hæfilegum fyrirvara. — Nú vill eigandi ökutækis fá það afskráð, og skal þá því aðeins sinna þeirri beiðni, að telja megi ökutækið ónýtt. — **21. gr.** Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um ökutækjaskrá, skráningu og afskráningu ökutækja. Hann getur og fyrirskipað skráningu á reiðhjólum og ákveðnum tegundum vinnuvéla og tengitækja. — **22. gr.** Eigendur skráningarskyldra ökutækja greiða skoðunargjald í ríkissjóð eftir reglum, er dómsmálaráðherra setur.[1]) — *C. Erlend ökutæki.* — **23. gr.** Erlend ökutæki, sem nota má hér á landi um stundarsakir samkvæmt

1) Erbr. nr. 5 1928 og auglýs. nr. 17 1934.

1) Rgj. nr. 202 1950.

alþjóðasamningum, sem Ísland er aðili að, skulu fullnægja ákvæðum 5.—10. gr. Ökutæki, sem eru skráningarskyld samkvæmt 11. gr., má nota án skráningar hér á landi, ef þau eru löglega skráð í heimalandi, enda sé á þeim þjóðernismerki, auk skráningarmerkis, sbr. þó 3. mgr. — Í reglugerð skal kveðið á um eftirlit með erlendum ökutækjum, hve lengi þau mega vera hér á landi, tilkynningu þeirra og skráningu. — Ef eigandi (umráðamaður) skráningarskylds ökutækis, sem flutt hefur verið hingað frá útlöndum, er búsettur hér á landi, skal skrá ökutækið hjá hlutaðeigandi lögreglustjóra eða afhenda honum skráningarmerki þess innan hálfs mánaðar, eftir að það kom til landsins. Taki eigandi (umráðamaður) hins erlenda ökutækis sér búsetu hér á landi, eða ef ökutækið verður eign aðila, sem hér er búsettur, skal skrá ökutækið eða afhenda hin erlendu skráningarmerki innan hálfs mánaðar.

III. Um ökumenn.[1]) — **24. gr.** Sérhver ökumaður skal vera líkamlega og andlega fær um að stjórna ökutæki því, sem hann fer með. — Enginn má aka eða reyna að aka ökutæki, ef hann, vegna veikinda, ofreynslu, svefnleysis, undanfarandi neyzlu áfengis, æsandi eða deyfandi lyfja eða annarra slíkra orsaka, er haldinn slíkri þreytu eða sljóleika, að hann geti eigi stjórnað ökutækinu á tryggilegan hátt. Það telst til þyngingar við ákvörðun refsingar, ef maður hefur í slíku ástandi ekið leigubifreið til mannflutninga. — Enginn má neyta æsandi eða deyfandi lyfja við akstur vélknúins ökutækis. — Tóbaksreykingar eru bannaðar við akstur leigubifreiða til mannflutninga. — Eigi má fela manni, sem er í því ástandi, sem um ræðir í 2. mgr., stjórn ökutækis. — Ákveða má í reglugerð lágmark hvíldartíma í sólarhring hverjum fyrir ökumenn, og skal þá höfð hliðsjón af hættu, sem stafað getur af ofþreytu eða svefnleysi.[2]) — **25. gr.**[a]) Enginn má neyta áfengis við akstur vélknúins ökutækis. — Enginn má aka eða reyna að aka vélknúnu ökutæki, ef hann vegna áfengisneyzlu verður eigi talinn geta stjórnað því örugglega.[b]) — Ef vínandamagn í blóði manns er 0.50‰ til 1.20‰ eða hann er undir áhrifum áfengis, þótt vínandamagn í blóði hans sé minna, telst hann ekki geta stjórnað ökutæki örugglega.[a]) — Ef vínandamagn í blóði ökumanns nemur 1.20‰ eða meira, telst hann óhæfur til að stjórna vélknúnu ökutæki.[b]) — Enginn má stjórna eða reyna að stjórna hestvagni eða reiðhjóli, ef hann er með svo miklum áfengisáhrifum, að hann geti ekki með fullu öryggi stjórnað hestvagninum eða reiðhjólinu. — Bannað er að fela manni, sem er í því ástandi, sem um getur í 2.—5. mgr., stjórn vélknúins ökutækis, reiðhjóls eða hestvagns. — Ef ástæða er til að ætla, að maður hafi brotið framangreind ákvæði, getur lögreglan fært hann til læknis til rannsóknar, þ. á m. blóð- og þvagrannsóknar, og er honum þá skylt að hlíta þeirri meðferð, sem læknirinn telur nauðsynlega vegna rannsóknarinnar.[c]) Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um þessi efni. — Það leysir ekki undan sök, þótt maður ætli vínandamagn í blóði sínu vera minna en greinir í 2. og 3. mgr. — Nú hefur ökumaður neytt áfengis við akstur eða fyrir hann, þannig að vínandamagn í blóði hækkar eftir að akstri lauk, og skal þá litið svo á, sem hið aukna vínandamagn hafi verið í blóði hans við aksturinn. — Þegar maður hefur neytt áfengis á opinberum veitingastað og veitingamaður eða þjónar hans vita, eða hafa ástæðu til að ætla, að hann muni verða brotlegur við framangreind ákvæði, ber þeim að gera það, sem unnt er, til að hindra brotið, þar á meðal að gera lögreglunni viðvart. — Bannað er að selja eða afhenda ökumanni vélknúins ökutækis eldsneyti eða annað, sem þarf til aksturs, ef hann er með áhrifum áfengis. — **26. gr.** Ökumanni er skylt að sýna prúðmennsku og varkárni gagnvart farþegum og öðrum vegfarendum.[d]) — Ökumaður skal hafa góða útsýn úr sæti sínu frameftir vegi og til hliðar. Hann skal ávallt gæta þess, að ökutæki og búnaður þess, einkum stjórntæki, hemlar, ljósker og merkjatæki séu í fullkomnu lagi.[e]) — Ökumaður vélknúins ökutækis skal hafa gát á, að notkun þess valdi ekki óþarfa hávaða, reyk, gufu eða óþef. — **27. gr.** Enginn má stýra bifreið, nema hann

1958 Nr. 26 2. maí

1) Rgj. um ökukennslu, próf ökumanna o. fl. nr. 57 1960. — 2) Rgj. nr. 45 1945.

a) Almennt: XXX, 40, (sýkna), XXXII, 52 (blóðrannsókn). Álitsgerð um blóðrannsóknir o. fl., XXXIII, 115, 556, 562, 702, 715, 718, 819, 868 (sýkna).

b) XXX, 16, 323, 745 (tilraun), XXXI, 370, 699, 554 (sýkna), XXXII, 74, 638 (sýkna), 811, XXXIII, 50, 145, 481, XXXIV, 299, 401, 405, hrd. 31. jan. 1964.

a) XXXII, 55 (sýkna), 74, 167 (sýkna), 811, XXXIII, 50, XXXIV, 409. — b) XXXIII, 481.

c) XXIX, 789.

d) XXIX, 699, XXX, 408, XXXI, 289, 514, XXXII, 212 (sýkna), XXXIII, 46 (sýkna), XXXIV, 299.

e) XXXII, 532.

hafi fengið til þess ökuskírteini hjá lögreglustjóra. Bifreiðarstjóri skal ávallt hafa skírteinið meðferðis, er hann ekur bifreið, og sýna það, er löggæzlumaður krefst þess.[a]) — Skilyrði til þess að öðlast ökuskírteini eru þau, að umsækjandi sé fullra 17 ára, sé áreiðanlegur, samvizkusamur og reglusamur, hafi góða sjón og heyrn og sé nægjanlega hraustur andlega og líkamlega. Enginn má fá ökuskírteini, ef ástæða er til að ætla, að hann geti misst meðvitund snögglega vegna flogaveiki eða annars sjúkdóms. Umsækjandi skal hafa notið kennslu löggilts ökukennara og staðizt próf í umferðarlöggjöf, akstri bifreiðar og meðferð hennar. Lögreglustjóri getur neitað um ökuskírteini, ef varhugavert þykir vegna fyrri hegðunar umsækjanda að veita honum það. Ef óskað er eftir ökuskírteini hjá lögreglustjóra utan heimilissveitar umsækjanda, skal hann láta beiðninni fylgja samþykki lögreglustjóra í heimilissveit sinni. — Enginn getur fengið leyfi til að aka leigubifreið til mannflutninga né vörubifreið, sem skráð er fyrir 5 smálesta farm eða meira, nema hann sé fullra 20 ára, hafi staðizt viðbótarpróf og fullnægi frekari skilyrðum, sem ákveðin eru í reglugerð. Heimilt er og að setja með reglugerð sérstök skilyrði til að öðlast ökuskírteini til aksturs fólksbifreiða, er flytja mega fleiri en 16 farþega. — Ökuskírteini til aksturs bifreiða, sem notaðar eru til farþegaflutninga í atvinnuskyni, skal eigi veita þeim, sem hafa flekkað mannorð, samkvæmt dómi. — Ef leigubifreiðarstjóri brýtur af sér í starfi sínu, svo sem með því að eiga við fólk viðskipti, er varða við lög, eða gætir á annan hátt eigi fulls velsæmis, má svipta hann réttindum leigubifreiðarstjóra, svo og atvinnuleyfi um lengri eða skemmri tíma og ævilangt, ef um ítrekað brot er að ræða. Skal dómsmálaráðuneytið, að fengnum tillögum hlutaðeigandi bifreiðastjórafélaga, setja í reglugerð nánari ákvæði um starf atvinnubifreiðastjóra.[b]) — Ökuskírteini gildir í 5 ár frá útgáfudegi. Gefa má þó ökuskírteini út til skemmri tíma, ef sérstakar ástæður þykja til. Ef endurnýjunar á ökuskírteini er óskað, verður hlutaðeigandi að sanna af nýju fyrir lögreglustjóra, að hann fullnægi skilyrðum til þess að fá ökuskírteini. Lögreglustjóri ákveður, hvort hlutaðeigandi skuli þá af nýju ganga undir bifreiðastjórapróf. — Lögreglustjóri getur, hvenær sem er, svipt mann ökuskírteini, ef það vitnast, að hann fullnægi ekki settum skilyrðum. Skírteinishafa er skylt að sæta nauðsynlegum rannsóknum til úrskurðar samkvæmt þessari málsgrein. — Ákvæði þessarar greinar gilda einnig um bifhjól, eftir því sem við á.

— **28. gr.** Enginn má stýra dráttarvél, nema hann hafi fengið skírteini til bifreiðaaksturs eða sérstakt skírteini til aksturs dráttarvéla. Slík skírteini má ekki veita yngri mönnum en 16 ára. Eigi þarf ökuskírteini til aksturs dráttarvéla, þegar þær eru notaðar við jarðyrkjustörf utan alfaravegar. — Enginn má stýra vinnuvél, fyrr en hann er orðinn 17 ára. Sé vinnuvél ekið um vegi, skal ökumaður þó hafa skírteini til bifreiðaaksturs. — Enginn má stýra reiðhjóli með hjálparvél, nema hann sé orðinn 15 ára. — Ákvæði 7. mgr. 27. gr. gilda og um stjórnendur ökutækja þeirra, sem grein þessi fjallar um. — Dómsmálaráðherra setur reglur um skilyrði til að öðlast réttindi til aksturs dráttarvéla og reiðhjóla með hjálparvél og ákveður gjald fyrir.[1]) — **29. gr.** Dómsmálaráðherra getur leyft, að sérstök ökuskírteini séu veitt mönnum, enda þótt þeir fullnægi ekki almennum kröfum um líkamshreysti, og setur þá hverju sinni nánari reglur um efni skírteinisins. Hann getur og leyft, að fatlaðir menn, sem eru orðnir 16 ára, fái ökuskírteini til aksturs hægfara, vélknúinna ökutækja fyrir sjúklinga.[1]) — **30. gr.** Lögreglustjórar skulu halda skrá um öll veitt ökuskírteini samkvæmt reglum, sem dómsmálaráðherra setur.[1]) — **31. gr.** Rétt til að hafa á hendi kennslu í akstri og meðferð bifhjóla og bifreiða hafa þeir einir, sem hlotið hafa til þess löggildingu dómsmálaráðherra, en hann ákveður gjald fyrir hana og framlengingu hennar. Engum má veita slíka löggildingu, nema hann sé 25 ára að aldri, hafi óflekkað mannorð, hafi ekki gerzt sekur um alvarleg eða ítrekuð brot á lögum þessum eða alvarleg brot á áfengislögum, hafi leyfi til að aka leigubifreið til mannflutninga, hafi frá útgáfu þess leyfis stundað akstur að staðaldri þann tíma, sem dómsmálaráðherra ákveður í reglugerð,[1]) og hafi staðizt sérstakt próf fyrir ökukennara. Í reglugerð[1]) skal nánar kveðið á um prófgreinar og tilhögun prófsins, svo og um, til hve langs tíma löggilding veitir rétt til ökukennslu. Dómsmálaráðherra getur, hvenær sem er, svipt mann ökukennararéttindum, ef ástæða þykir til. — **32. gr.**

a) XXXI, 369 (sýkna), XXXII, 19, 235, XXXIV, 409.
b) XXXII, 724, XXXIII, 714.

1) Rgj. nr. 57 1960.

Enginn má æfa sig í bifreiðaakstri, nema við hlið hans sitji löggiltur ökukennari, og telst ökukennarinn þá stjórnandi bifreiðarinnar. Nemandinn telst þó stjórnandi, er prófakstur fer fram. Nú óskar maður, sem áður hefur fengið ökuskírteini, að æfa sig í akstri af nýju í viðurkenndri kennslubifreið hjá löggiltum ökukennara, og telst þá ökukennari stjórnandi bifreiðarinnar. Ákvæði 24. og 25. gr. gilda þó ávallt einnig um nemandann. — Enginn má æfa sig í akstri bifhjóls, nema undir stjórn og umsjón löggilts ökukennara. — Ökukennari ber ábyrgð á, að æfingarakstur fari fram á þeim stöðum og þannig, að eigi stafi hætta af. — Engum má veita tilsögn í akstri, fyrr en 3 mánuðum áður en hann hefur aldur til að fá ökuskírteini, og engum, sem sviptur hefur verið rétti til að fá ökuskírteini, fyrr en 1 mánuði áður en hann öðlast þau réttindi aftur. — **33. gr.** Dómsmálaráðherra löggildir prófdómendur og setur reglur um kennslu, próf, prófgjald og gerð ökuskírteina.[1]) Í ökuskírteini skal vera mynd af skírteinishafa. — Ákveða má með reglugerð hámarksgjald fyrir ökukennslu.[1]) — **34. gr.** Þeir, sem dveljast hér á landi um stundarsakir og hafa eigi íslenzkt ökuskírteini, mega stjórna ökutækjum hér sem í heimalandi sínu samkvæmt alþjóðasamningum, sem Ísland er aðili að. Að öðru leyti ákveður lögreglustjóri, með hvaða skilyrðum þeir, sem útlend ökuskírteini hafa, megi aka bifreið hér á landi, eftir reglum, sem dómsmálaráðherra setur.[1]) — **35. gr.** Enginn má fela stjórn ökutækis manni, sem ekki hefur réttindi til aksturs þess konar ökutækis.[a]) — Þegar lögreglan krefst þess, er eiganda (umráðamanni) ökutækis skylt að gera grein fyrir, hver hafi stjórnað ökutæki hans á tilteknum tíma.

IV. Umferðarreglur. — A. *Almenn ákvæði.* — **36. gr.** Ákvæði þessa kafla um ökutæki, akstur og ökumenn, gilda einnig um hjólreiðar, akstur handvagna og hestvagna og umferð ríðandi manna, eftir því sem við á. — Ákvæði um fótgangandi vegfarendur gilda einnig um þá, sem leiða reiðhjól eða aka barnavagni. Ökutæki fatlaðra manna, önnur en vélknúin, mega fara um gangstéttir þar sem aðstæður leyfa. — **37. gr.** Vegfarendum er skylt að sýna varúð í umferð, gæta þess að trufla ekki né tefja að óþörfu aðra vegfarendur og valda eigi þeim eða öðrum, sem búa eða staddir eru við umferðarleið, hættu eða óþægindum.[a]) — Sérstaka varúð skal sýna í nánd við skóla, leikvelli og aðra staði, þar sem vænta má, að börn séu að leik. Sömuleiðis skal skylt að sýna sérstaka varúð gagnvart þeim, sem eru á ferð og bera merki fatlaðs fólks. Dómsmálaráðherra setur reglur um gerð slíkra merkja. — **38. gr.** Vegfarendum er skylt að hlýða leiðbeiningum eða fyrirmælum, sem lögregluyfirvöld eða vegamálastjórn gefa með umferðarmerkjum, sem sett eru samkvæmt heimild í lögum þessum.[b]) — Stjórnendur lögreglubifreiða, sjúkrabifreiða og slökkvibifreiða eru þó eigi háðir ákvæðum þessum, ef brýna nauðsyn ber til, enda gæti þeir sérstakrar varúðar. — Vegfarendum ber að fara eftir fyrirmælum lögreglunnar og merkjum, sem hún notar við umferðarstjórn, og nema staðar, þegar lögreglan gefur bendingar um það.[b]) — Bannað er að nema á brott eða skemma umferðarmerki. — **39. gr.** Vegfarendum er skylt að víkja fyrir líkfylgdum, hópgöngum skólabarna og öðrum lögmætum hópgöngum. — **40. gr.** Þegar ökumaður lögreglubifreiðar, sjúkrabifreiðar, slökkvibifreiðar eða björgunarbifreiðar gefur hljóð- og ljósmerki, skal öllum vegfarendum skylt að víkja úr vegi í tæka tíð. Stjórnendum annarra ökutækja er skylt að aka til hliðar eða nema staðar. — Dómsmálaráðherra ákveður, hvernig merkjum sbr. 1. mgr. skuli háttað. Þau má eingöngu nota, þegar nauðsyn ber til, og er stjórnendum ökutækjanna skylt að taka fullt tillit til annarra vegfarenda. — Ákvæði 1. og 2. mgr. gilda einnig um vélknúin ökutæki, sem í einstök skipti eru notuð í þjónustu lögreglu, slökkviliðs, eða í lífsnauðsyn, svo sem við flutning sjúkra manna eða slasaðra. Þegar ökutækið er notað þannig, skal það auðkennt greinilega með hvítri veifu. Ökumaður skal tilkynna lögreglunni innan sólarhrings um aksturinn. — Framangreind ökutæki eru, þegar brýna nauðsyn ber til, undanþegin ákvæðum laga þessara um hámarkshraða og um takmarkanir, sem settar kunna að vera um akstur á ákveðnum vegum, enda séu þá notuð merki þau, er um ræðir í 1. og 3. mgr. — **41. gr.** Nú verður umferðarslys, sem vegfarandi á hlut að, og skal hann þá þegar nema staðar, hvort sem hann á nokkra sök á eða ekki. Veita skal hann hverja þá hjálp og aðstoð, sem þörf er á. — Hver sá,

1) Rgj. nr. 57 1960.
a) XXXII, 235.

a) XXIX, 699, XXXI, 123 (sýkna), 291, 368, 554, XXXII, 252 (sýkna), 638, 811, XXXIII, 46, XXXIV, 299. — b) XXXI, 289.

1958 Nr. 26 2. maí

sem hlut á að umferðarslysi eða hefur verið sjónarvottur að því, skal, ef þess er óskað, skýra frá nafni sínu og heimilisfangi. Eigi má hann hverfa af vettvangi, fyrr en þær ráðstafanir hafa verið gerðar, sem slysið gefur efni til. Ef meiðsl hefur orðið á mönnum eða dýrum eða skemmdir á ökutækjum, munum eða mannvirkjum, skal hann, svo fljótt sem verða má, sjá um, að lögreglunni verði skýrt frá slysinu.[a]) — Nú hefur umferðarmerki eða varúðarmerki laskazt eða færzt til við umferðarslys, og skal þá hver sá, sem hlut á að því slysi, skyldur til að lagfæra merkið tafarlaust, svo sem honum er unnt, og tilkynna síðan lögreglunni hið fyrsta. Sama skylda hvílir á hverjum þeim, sem verður þess var, að umferðar- eða varúðarmerki er verulega laskað, numið brott eða fært úr stað. — **42. gr.** Bannað er að stökkva af eða upp í ökutæki, hanga í því, standa á aurhlífum þess eða annars staðar utan á því, þegar það er á ferð. Bannað er að tengja vagn eða sleða aftan í ökutæki, sbr. þó 57. og 58. gr. — Sleða-, skíða- eða rennibrautir má eigi gera á alfaravegi, nema lögreglustjóri leyfi. Eigi má heldur vera að leikjum á vegum, þannig að hætta eða umferðartruflun geti hlotizt af, nema á vegum, sem merktir eru sem leikgötur. Þar mega ekki aðrir fara með ökutæki en íbúar gatnanna eða menn í erindum til þeirra. Á leikgötum skal gæta ýtrustu varúðar og tillitssemi gagnvart börnum. — **43. gr.** Eigi má án leyfis lögreglunnar skilja eftir eða geyma á alfaravegum muni eða tæki, sem geta orðið til trafala fyrir umferð, nema sérstakar ástæður geri bráðabirgðageymslu nauðsynlega. Ef eigi er unnt að setja slíka hluti eða tæki út fyrir akbraut, skal þeim komið fyrir svo utarlega á henni, sem unnt er. Ef talið verður, að umferðarhætta geti stafað af slíkum hlutum eða tækjum, skal vörður gæta þeirra eða staðurinn merktur viðvörunarmerkjum. Þetta gildir einnig um vegagerðarefni. — Muni, sem eru á vegi og 1. mgr. fjallar um, skal á ljósatíma merkja greinilega með ljóskerum með ólituðu gleri eða á annan hátt, er sýni, hve langt hluturinn nær inn á veginn. — Eigi má fleygja eða skilja eftir á vegi neitt það, sem getur haft í för með sér hættu eða óþægindi fyrir umferðina, svo sem steina, glerbrot, nagla, ávaxtahýði eða olíu. — B. *Ákvæði um akstur og ökutæki.* — **44. gr.** Þar, sem vegi er skipt í sérstakar brautir fyrir ýmsar tegundir umferðar, skal vegfarandi nota þá braut, sem honum er ætluð. — **45. gr.** Ökumenn skulu halda ökutækjum sínum vinstra megin á akbraut eftir því, sem við verður komið og þörf er á vegna annarrar umferðar.[a]) — Þar, sem útsýn er slæm, svo sem í beygjum, við hæðarbrúnir, eða ef skyggni er lélegt, skal ávallt aka við vinstri brún akbrautar, nema þar sem einstefnuakstur er.[b]) — Aka skal vinstra megin við umferðarmerki, sem sett eru á akbraut, nema önnur fyrirmæli séu skráð á merkið. — Skylt er ökumönnum að gæta þess sérstaklega, er þeir beygja á vegi eða aka af stað frá brún akbrautar, að það valdi ekki hættu eða verulegum óþægindum fyrir þá, sem á eftir eða móti koma. — Ökutæki, sem ekið er á eftir öðru ökutæki, skal vera í svo mikilli fjarlægð frá því, að eigi sé hætta á árekstri, þótt ökutækið, sem á undan er, stöðvist eða dregið sé úr hraða þess. Gæta skal þess, þegar stórar bifreiðar, eða bifreiðar með tengivagna, eru á ferð utan þéttbýlis, að hæfileg fjarlægð sé á milli þeirra, þannig að eigi verði erfiðleikum bundið að komast fram fyrir þær. Ef heildarþyngd ökutækis er yfir 10 smálestir, skal fjarlægð milli þess og næsta ökutækis eigi vera minni en 30 m, þegar ekið er yfir brýr. — Víkja má frá framangreindum reglum við vegagerð, ef nauðsyn ber til, en gæta skal þá ávallt ýtrustu varúðar. — **46. gr.** Ökumaður skal aðgæta vandlega, áður en hann beygir, að unnt sé að gera það án hættu fyrir þá, sem á eftir koma. — Ökutæki (sic), sem stefna til vinstri á vegamótum, skal í hæfilegri fjarlægð frá þeim ekið út á vinstri brún akbrautar. Ef beygja á til hægri, skal, ef aðstæður leyfa, ekið að miðlínu vegar, eða, ef um einstefnuakstur er að ræða, yfir að hægri brún akbrautar. Nú eru tvær eða fleiri akreinar fyrir sömu aksturssstefnu á vegi, og skal þá ökumaður í tæka tíð, áður en komið er að vegamótum, færa ökutækið á þá rein, sem heppilegust er, miðað við fyrirhugaða aksturssstefnu. — Þegar komið er á vegamót og beygt til vinstri, ber að aka eins nálægt vinstri brún akbrautar og unnt er. Þegar beygt er til hægri, skal ökutæki, þegar það er komið yfir vegamót, vera vinstra megin á akbraut þeirri, sem ekið er inn á. Þetta gildir þó ekki um akstur inn á einstefnuakbraut. Ekki má taka beygju til hægri, fyrr en nálæg ökutæki, sem á móti koma, hafa farið fram hjá. — Ekki má snúa ökutækjum á vegi eða aka þeim

a) XXXIV, 299.

a) XXXI, 554. — b) XXXIII, 50.

aftur á bak, nema unnt sé að gera það án áhættu eða óþæginda fyrir aðra umferð. — **47. gr.** Þegar ökutæki mætast, skulu stjórnendur þeirra aka út að vinstri brún akbrautar í tæka tíð og draga úr hraða, ef nauðsyn krefur. Ef hindrun er á vegi, skal ökumaður, sem ekur á þeim vegarhelmingi, þar sem hún er, nema staðar, ef nauðsynlegt er. — Ef ökutæki mætast, þar sem vegur er svo mjór, að hvorugt kemst fram hjá öðru, áhættulaust, skal sá ökumaður, sem betur fær því við komið, aka út af vegi eða aftur á bak. — Ökumenn skulu hleypa fram fyrir sig á hægri hönd þeim, sem fram fyrir vilja. Eigi má aka fram úr ökutæki, nema unnt sé án hættu eða óþæginda fyrir aðra umferð, enda sé útsýn yfir akbraut góð. Eigi má aka fram úr ökutæki á vegamótum, beygjum, ef þær eru brattar eða þröngar, né við eða á afmörkuðum brautum fyrir gangandi fólk. — Aka skal fram fyrir ökutæki hægra megin við það. Skal sá, sem fram hjá ætlar, gefa þeim, sem á undan fer, merki, þannig að hann megi vita um þá ætlan. Sá, sem á undan er, skal þá, er hann verður var við þann, sem á eftir kemur, víkja til vinstri og draga úr hraða eða nema staðar, þannig að áhættulaust sé að aka fram hjá. Sá, sem fram fyrir hefur ekið, má ekki aka að vinstri brún akbrautar, fyrr en hann er kominn svo langt, að hinu ökutækinu geti ekki stafað hætta eða veruleg óþægindi af. — Þrátt fyrir ákvæði 4. mgr. má við vegamót, ef aðstæður leyfa, aka vinstra megin fram hjá ökutæki, sem á undan fer, ef ökumaður þess gefur greinilega merki um, að hann ætli að aka til hægri. — Þar sem akbraut er skipt í tvær eða fleiri merktar akreinar með sömu akstursstefnu, má aka vinstra megin fram úr ökutæki, en gæta skal þá sérstakrar varúðar. — Aka má fram hjá vegagerðartæki með þeim hætti, sem hagkvæmastur er, miðað við aðstæður, enda sé gætt sérstakrar varúðar. — **48. gr.** Þegar tveir ökumenn stefna svo, að leiðir þeirra skerast, skal sá víkja, sem hefur hinn á vinstri hönd. Sá, sem kemur frá vinstri, skal þó gæta fyllstu varúðar.[a] — Vegur nýtur aðalbrautarréttar, ef vegur, sem að honum liggur, er við vegamótin merktur biðskyldueða stöðvunarmerkjum, sbr. 65. og 66. gr. — Þar sem sett hefur verið biðskyldumerki, skal sá, sem kemur af hliðarvegi, skilyrðislaust víkja fyrir umferð þess vegar, sem hann ekur inn á eða yfir, hvort sem um aðalbraut er að ræða eða ekki. Hann skal í tæka tíð draga úr hraða og nema staðar, ef nauðsyn krefur. Skylt er að nema staðar, þegar ekki er fullkomin útsýn yfir veginn.[a] — Þar sem sett hefur verið stöðvunarmerki, ber ökumanni skilyrðislaust að nema staðar. Þegar ekið er af stað aftur, er skylt að sýna ýtrustu varúð og víkja fyrir umferð frá báðum hliðum, hvort sem um aðalbraut er að ræða eða ekki.[b] — Þeir, sem aka frá brún akbrautar, einkavegum, löndum, lóðum, bifreiðastæðum eða aka yfir gangstéttir, skulu víkja fyrir umferð á vegi þeim, sem ekið er inn á. — Ökumönnum ber að draga úr hraða eða nema staðar, ef nauðsyn krefur vegna fótgangandi vegfarenda á merktum gangbrautum. — **49. gr.**[c] Ökuhraða skal ávallt miða við gerð og ástand ökutækis, staðhætti, færð, veður og umferð og haga þannig, að akstur inn valdi ekki hættu eða óþægindum fyrir aðra vegfarendur né geri þeim óþarfa tálmanir. — Hraðinn má aldrei vera meiri en svo, að ökumaður geti haft fullkomna stjórn á ökutæki og stöðvað það á þriðjungi þeirrar vegalengdar, sem auð er og hindrunarlaus framundan og ökumaður hefur útsýn yfir. — Sérstök skylda hvílir á ökumanni að aka hægt og sýna ýtrustu varkárni: a. Í þéttbýli. b. Þegar skuggsýnt er eða skyggni lélegt. c. Við vegamót.[d] d. Í beygjum. e. Við hæðarbrúnir. f. Þar sem útsýn er takmörkuð að öðru leyti. g. Þar sem hætta er á, að ljós blindi ökumann. h. Þegar mæta þarf öðru ökutæki á mjóum vegi eða brú, eða þegar farmur stendur út af ökutæki. i. Þegar hált er. j. Við gangbrautir. k. Þar sem almenningsvagn hefur numið staðar eða er um það bil að stöðvast við biðstöð. l. Þar sem börn eru á eða við veg eða gera má ráð fyrir, að börn séu að leik.[e] m. Þar sem búfé stafar hætta af umferð ökutækja. n. Þar sem unnið er að vegagerð.[f] o. Þegar ökutæki dregur annað ökutæki. — Þegar bleyta er á vegum, skal aka þannig, að vegfarendur verði ekki fyrir aurslettum að óþörfu. — Um ökuhraða gilda enn fremur reglur um hámarkshraða samkvæmt 50. gr. — **50. gr.** Í þéttbýli má eigi aka hraðar en 45 km á klukkustund.[g] — Utan þéttbýlis má eigi aka hraðar en 70 km á klukku-

a) XXX, 21, XXXI, 289

a) XXXI, 289.
b) XXXI, 123 (sýkna), 289 (sýkna).
c) XXX, 21, XXXI, 780.
d) XXXI, 289.
e) XXXIII, 46 (sýkna).
f) XXXIII, 46 (sýkna).
g) XXXII, 532.

stund.[a]) Almenningsvögnum, sem flytja mega 10 farþega eða fleiri, og vörubifreiðum, sem eru 3.5 smálestir eða meira að heildarþyngd, má þó eigi aka hraðar en 60 km á klukkustund. Bifreiðum, sem draga tengi- eða festivagna, má eigi aka hraðar en 45 km á klukkustund. — Dómsmálaráðherra getur sett nánari reglur um ökuhraða, þar á meðal ákveðið lægri hámarkshraða almennt en að framan greinir eða á einstökum vegum. Í kaupstöðum og kauptúnum má setja slíkar reglur í lögreglusamþykktum. — **51. gr.** Ökutæki má ekki stöðva né leggja á þeim stað eða þannig, að hættu geti valdið fyrir aðra eða ónauðsynlegum óþægindum fyrir umferðina. — Leggja ber ökutæki utan vegar, ef aðstæður leyfa, en annars við brún akbrautar og samhliða henni, nema annað sé sérstaklega ákveðið. — Í þéttbýli má eingöngu stöðva eða leggja ökutæki á vegi við vinstri brún akbrautar. Þar sem einstefnuakstur er, getur lögreglustjóri þó sett aðrar reglur. — Flytja ber bilað ökutæki tafarlaust af akbrautum. — Bannað er að stöðva ökutæki eða leggja því: a. Í eða við beygju, þar sem útsýn er takmörkuð eða vegur brattur, í eða við hæðarbrún og þar sem útsýn er takmörkuð af öðrum ástæðum. b. Við vegamót, ef staða ökutækis tálmar útsýn yfir veg, eða nær vegamótum en 10 metra, miðað við næstu brún þvervegar. Heimilt er þó að ákveða í lögreglusamþykkt, að stöðva megi ökutæki nær vegamótum í þéttbýli. c. Við umferðarmerki, þannig að það sjáist illa. d. Á merktri gangbraut. e. Á merktri akrein, eða svo nálægt henni, að torveldi akstur inn á hana eða aðra akrein. f. Á 20 metra svæði við merkta biðstöð almenningsvagna. g. Á hringtorgum. h. Á merktum stæðum fyrir leigubifreiðar. — Einnig er bannað að leggja ökutæki: a. Á brúm. b. Við akbrautir að húsum eða lóðum, eða svo nálægt þeim, að akstur um þær verði verulegum örðugleikum bundinn. c. Fyrir framan vatnshana slökkviliðs. d. Hjá merktum bifreiðastæðum. — Þegar ökumaður yfirgefur vélknúið ökutæki, skal stöðva vél þess og ganga svo tryggilega frá því, að það geti ekki runnið sjálfkrafa né óviðkomandi menn flutt það úr stað. — Þess skal gætt vandlega, þegar dyr ökutækis eru opnaðar, að eigi valdi hættu né óþarfa óþægindum fyrir umferðina. Sama gildir og, er fólk fer í eða úr ökutæki og við fermingu eða affermingu. — **52. gr.**[1]) Þegar hætta er á ferðum, skal ökumaður gefa hljóðmerki, ljósmerki eða aðrar bendingar til þess að vekja athygli vegfaranda á hættunni. Slíkar bendingar skal ætíð gefa þannig, að sem minnstum óþægindum valdi, og bannað er að gefa þær að nauðsynjalausu. — Skylt er að gefa merki um breytta akstursstefnu, þegar þörf er á, til leiðbeiningar fyrir aðra umferð. Merki þessi skal einkum gefa, þegar breytt er um akstursstefnu á vegi eða vegamótum eða ekið er af stað frá brún akbrautar. Merki skal gefa með stefnuljósum á þeim ökutækjum, er hafa skulu slík tæki. Annars skulu þau gefin með því að rétta út hægri eða vinstri hönd, eftir því, sem við á, eða á annan greinilegan, ótvíræðan hátt. Ökumanni er skylt að hætta merkjabendingum, þegar þær eiga ekki lengur við. — Ökumaður, sem ætlar að nema staðar eða draga snögglega úr hraða, skal gefa þeim, sem á eftir koma, greinilegt merki um þá ætlan sína. Skal það gert með hemlaljósmerki á þeim ökutækjum, sem hafa skulu hemlaljós, en annars með því að rétta upp hönd eða á annan greinilegan og ótvíræðan hátt. — Ökumanni er skylt að gæta þess vandlega, áður en merki er gefið, að breyting á akstursstefnu eða hraða valdi ekki hættu eða verulegum óþægindum fyrir aðra. Merkjagjöf leysir ökumann ekki undan varúðarskyldu. — **53. gr.** Þegar ekið er á ljósatíma, skulu vera tendruð ljós á lögboðnum ljóskerum. Þegar ökutæki er fest eða tengt aftan í annað, nægir, að afturljós séu tendruð á því ökutæki, er síðar fer. Á ökutækjum mega ljós, sem lýsa fram, aðeins vera hvít eða daufgul. — Þegar ekið er um vel lýstan veg, skal nota lágan ljósgeisla. Þegar ekið er á móti öðru ökutæki, má ekki nota háan ljósgeisla. Skipta skal þá á lágan ljósgeisla í tæka tíð. — Ef bifreið, dráttarvél eða annað ökutæki, sem hefur stöðuljósabúnað, er stöðvað eða lagt á dimmri akbraut á ljósatíma, skal það hafa tendruð stöðuljós. Önnur ökutæki, sem skilin eru eftir á akbraut, skulu greinilega auðkennd með glitaugum að framan og aftan. — Eigi má nota aðrar tegundir ljósa né glitaugna en boðnar eru eða heimilaðar í lögum þessum, eða reglum, settum samkvæmt þeim. — Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um ljósabúnað ökutækja og notkun hans.[1]) — Ákveða má í lögreglusamþykktum, að nota skuli eingöngu stöðuljós við akstur á tilgreindum, vel lýstum vegum. — **54. gr.** Við hleðslu ökutækis

1) Rgj. nr. 44 1959.

a) XXXI, 780.

1) Rgj. nr. 203 1947, sbr. nr. 33 1948.

skal þess gætt, að hvorki farþegar né farmur byrgi nauðsynlega útsýn ökumanns fram eða til hliðar eða í baksýnisspegli, né tálmi notkun stjórntækja eða valdi annarri umferð hættu eða truflun. — Ganga skal svo frá farmi, að hann raskist ekki né valdi óþrifnaði né óþarfa hávaða. — Ökutæki skal þannig hlaðið, að því megi stjórna örugglega. Eigi má farmur dragast eftir vegi, nema óhjákvæmilegt sé og eigi valdi skemmdum. — Ef farmur nær fram eða aftur fyrir eða út fyrir ökutæki, skal gæta sérstakrar varúðar. Þá skal og festa til viðvörunar á yztu brún farmsins greinilegt merki, og á ljósatíma hvítt glitauga, er snýr fram, og rautt, er snýr aftur. Í stað glitaugna má nota ljósker með sama lit. — Lögreglumaður eða eftirlitsmaður ökutækja getur stöðvað ökutæki, ef hann telur hleðslu þess varhugaverða, og bannað akstur þess, nema úr verði bætt. — **55. gr.** Breidd ökutækis má hvergi vera meiri en 2.35 m. Vegamálastjóri getur þó veitt undanþágu frá þessu ákvæði og leyft allt að 2.50 m breidd. Vegamálastjóri má binda undanþágu þessa við ákveðna vegi utan kaupstaða, en lögreglustjóri í kaupstöðum. — Baksýnisspegill, stefnumerki og snjókeðjur teljast ekki með breidd ökutækis. — Hæð ökutækis má aldrei vera meiri en 3.8 m. — Heimilt er að aka landbúnaðartæki og vinnuvél, enda þótt breiðara sé en segir í 1. og 2. mgr. Þó má breidd ekki fara fram úr 3.5 m, nema að fengnu leyfi vegamálastjóra. — Ökumaður ökutækis, sem er breiðara en 2.35 m, skal sýna sérstaka varúð, víkja greiðlega fyrir öðru ökutæki og nema staðar, ef þörf gerist. Ökumaður með háfermi á ökutæki skal sýna sérstaka aðgæzlu, er farið er undir síma- eða rafmagnslínur eða yfir brýr með þverböndum efra. — Ákvæðin hér að framan um breidd og hæð ökutækis gilda einnig um farm þess. — Lögreglustjóri getur veitt undanþágu frá ákvæðum greinar þessarar, þegar brýn nauðsyn þykir vegna sérstakra flutninga. Þó skal samþykki vegamálastjóra koma til, ef aka þarf á vegum utan kaupstaða. — **56. gr.** Leyfileg hámarksþyngd vélknúins ökutækis á gúmhjólum, svo og tengivagns og festivagns með eða án farms, miðast við öxulþunga ökutækis, þannig: a. Hámarksþungi á öxli er 6000 kg. b. Hámarksþungi á tveim öxlum, sem eru nær hvor öðrum en 2.0 m., er 8000 kg. — Leyfileg heildarþyngd vélknúins ökutækis á beltum er 12000 kg. — Vegamálastjóri getur þó bæði leyft meiri öxulþunga og heildarþyngd ökutækis á einstökum vegarköflum, svo og ákveðið minni öxulþunga eða heildarþyngd á öðrum, hvort tveggja miðað við burðarþol brúa eða vega. — Þá getur vegamálastjóri og veitt undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar, þegar brýn nauðsyn þykir vegna sérstakra flutninga. — **57. gr.** Við bifreið eða dráttarvél má aðeins tengja einn tengivagn eða festivagn. Lögreglustjóri getur þó veitt undanþágu frá ákvæðum þessum, ef sérstök nauðsyn er, enda komi samþykki vegamálastjóra til um akstur á vegum utan kaupstaða. — Skráningarskyldan tengi- eða festivagn má aðeins tengja við bifreið eða dráttarvél, sem til þess er talin hæf og hefur um það áritun í skráningarskírteini. Auk skráningarmerkis skal hver tengi- eða festivagn auðkenndur að aftan skráningartölu dráttartækisins. — **58. gr.** Til dráttar tengitækis má nota dráttarvél eða vinnuvél. Enn fremur bifreið, sem skráð er til aksturs með tengivagn eða viðurkennd til aksturs með tengitæki. Ekki má aka með meira en eitt tengitæki. — Ef tengitæki er ekki búið hæfilega öflugum hemli, sem stjórna má úr ökumannssæti, má þyngd þess ekki vera meiri en tvöföld heildarþyngd dráttartækisins. — Þegar dregið er tengitæki, sem er breiðara en dráttartækið, skal sýna sérstaka varúð. — Tenging skal vera örugg. — Fjarlægð milli ökutækjanna má ekki vera meiri en 4 metrar. Ef fjarlægð er meiri en 2 metrar, skulu tengslin merkt greinilega. — Nota má vélknúið ökutæki til dráttar annars vélknúins ökutækis, ef gætt er ákvæða 2.—4. mgr. Ekki má draga bifhjól né nota það til dráttar annars ökutækis. — C. *Sérreglur um bifhjól.* — **59. gr.** Eigi má aka tveim bifhjólum eða fleiri hlið við hlið á sömu akbraut. — Ökumaður bifhjóls skal leiða það, þegar farið er yfir gangstéttir og gangstíga. — Þegar bifhjól er skilið eftir á almannafæri, skal því læst með lás og þannig frá því gengið, að eigi sé hætta á, að það falli, þótt við það sé komið. — D. *Sérreglur um reiðhjól.* — **60. gr.** Ökumaður reiðhjóls skal ávallt hafa aðra eða báðar hendur á stýri og báða fætur á fótstigum. Honum er óheimilt að hanga aftan í öðrum ökutækjum á ferð, svo og að leiða annað reiðhjól. Eigi má aka tveim eða fleiri reiðhjólum samhliða á vegi. — Bannað er að aka á reiðhjóli á gangstígum og gangstéttum eða yfir þær. Ekki má leiða reiðhjól á gangstígum eða gangstéttum, þar sem það er til óþæginda fyrir aðra vegfarendur. Reglur

1958 Nr. 26 2. maí

um gangandi vegfarendur gilda að öðru leyti um þá, sem leiða reiðhjól. — Ekki má skilja reiðhjól eftir á almannafæri, nema því sé læst og svo gengið frá því, að eigi stafi hætta eða truflun af fyrir umferð. — Barni yngra en 7 ára er óheimilt að aka reiðhjóli á almannafæri.[a]) — Óheimilt er að flytja farþega á reiðhjóli. Þó má vanur ökumaður, sem er orðinn 17 ára, flytja barn, yngra en 7 ára, á reiðhjóli, enda sé barninu ætlað sérstakt sæti og þannig um búið, að því stafi ekki hætta af hjólteinunum. — Ekki má flytja á reiðhjóli þyngri hluti eða fyrirferðarmeiri en svo, að ökumaður geti haft fullkomna stjórn á reiðhjólinu og gefið umferðarmerki, svo sem skylt er. Sömuleiðis er bannað að flytja á reiðhjóli hluti, sem valdið geta óþægindum fyrir aðra umferð. — Dómsmálaráðherra er heimilt að setja nánari reglur um hámarkslengd, breidd, hæð og þyngd hluta, sem fluttir eru á reiðhjólum, sem sérstaklega eru ætluð til vöruflutninga, svo og hliðarvagna reiðhjóla. — Reglur greinar þessarar gilda einnig um reiðhjól með hjálparvél.[1]) Þó má aldrei flytja á því farþega. — E. *Umferð gangandi manna.* — **61. gr.** Gangandi menn skulu nota gangstéttir og gangstíga, sem liggja með akbrautum. Skulu þeir að jafnaði ganga á vinstri hluta stéttar eða stígs og víkja til vinstri fyrir þeim, sem á móti koma, en hleypa þeim fram hjá sér á hægri hönd, er fram úr ganga. — Ef ekki er gangstétt eða gangstígur meðfram vegi, skulu menn að jafnaði ganga á hægri vegarbrún og aldrei fleiri en tveir samhliða. — Þar sem merkt er gangbraut yfir veg, skulu menn nota hana, er þeir ætla yfir veginn. Ef ekki er gangbraut, skulu menn ávallt ganga þvert yfir veg með jöfnum hraða. Gangandi menn skulu gæta vel að umferð, áður en farið er yfir veg. — **62. gr.** Gangandi menn mega ekki safnast á akbrautum, gangstéttum eða gangstígum, þannig að þeir trufli á nokkurn hátt umferð annarra. — Ekki mega gangandi menn flytja neitt það með sér á akbrautum, gangstéttum eða gangstígum, sem er til hindrunar eða truflunar öðrum vegfarendum eða getur valdið þeim tjóni. — F. *Umferð ríðandi manna og hestvagna.* — **63. gr.** [Á vegum skulu ríðandi menn halda sig á vinstri hluta vegarins. Þeim ber að víkja greiðlega til vinstri fyrir þeim, sem á móti koma, en hleypa fram fyrir sig á hægri hönd þeim, sem fram fyrir vilja fara.][1]) — Ef vænta má umferðar ökutækja um veg, skulu aldrei fleiri en tveir menn, einhesta, ríða samhliða né ríðandi maður teyma fleiri en tvö laus hross. Má þá enginn annar ríða honum samhliða. — Taglhnýting hesta og stórgripa er bönnuð á vegum. — Ef farið er með hestvagna um veg í þéttbýli, skal maður stjórna hverjum vagni. Utan þéttbýlis má einn maður stjórna tveim vögnum. — Bannað er að skilja eftir á vegi lausa hesta eða fyrir vagni eða sleða. — G. *Um rekstur búfjár.* — **64. gr.** Óheimilt er að reka hópa búfjár á vegum í þéttbýli, nema sérstakt leyfi lögreglustjóra komi til. — Utan þéttbýlis má reka slíka búfjárhópa eftir vegum, en fylgja skulu rekstrinum nægilega margir gæzlumenn, og ef vænta má umferðar ökutækja um veginn, skal einn gæzlumaður ætíð fara fyrir. — Búfénu skal vikið fljótt og greiðlega út af veginum, ef þess er þörf vegna annarrar umferðar.

V. Umferðarstjórn og umferðarmerki. — 65. gr. Lögreglan stjórnar umferð, þar sem hún telur þess þörf og með þeim hætti, er hún telur henta. — Dómsmálaráðherra ákveður, að fengnum tillögum vegamálastjóra, hvaða vegir skuli teljast aðalbrautir og njóta réttar samkvæmt 2.—4. mgr. 48. gr. Lögreglustjóri getur, að fengnum tillögum bæjar- eða sveitarstjórnar, ákveðið hið sama um vegi í kaupstað eða kauptúni. Sömu reglur gilda um önnur varanleg sérákvæði um notkun vegar til umferðar, svo sem bann gegn stöðvun eða stöðu ökutækja á vegi, bifreiðastæði, einstefnuakstur, leikgötur eða aðrar takmarkanir á akstri um veg. — Í kauptúni eða kaupstað er sveitar- eða bæjarstjórn heimilt, að fengnu samþykki lögreglustjóra, að setja reglur um notkun stöðureita og gjald fyrir hana. — Lögreglustjóri getur sett bráðabirgðaákvæði um akstur á vegi í öryggisskyni eða til þess að halda uppi greiðri umferð. — Vegamálastjóri getur takmarkað eða bannað um stundarsakir umferð um veg, ef nauðsynlegt er vegna vegavinnu, til hlífðar vegi eða vegna umferðaröryggis. Í kaupstað eða kauptúni geta yfirvöld bæjar eða sveitar gert sömu ráðstafanir að fengnu samþykki lögreglustjóra. — **66. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglur um gerð og notkun umferðarmerkja, umferðarljósa og annarra merkja á vegi eða við veg til stjórnar, viðvörunar eða leiðbein-

1) Rgj. nr. 82 1955, sbr. rgj. nr. 125 1958.
a) XXXII, 252

1) L. nr. 26, 14. maí 1960.

ingar fyrir umferð.[1]) — Í kaupstöðum skal lögreglustjóri sjá um, að greinileg umferðarmerki séu sett á eða við veg, þar sem sérreglur eiga að gilda um umferð. Það er þó ekki nauðsynlegt, ef lögreglumaður stjórnar umferð. — Vegamálastjóri skal sjá um, að umferðarmerki séu sett á eða við veg utan kaupstaða. — Óheimilt er að setja umferðarmerki á eða við veg, nema með leyfi lögreglustjóra eða vegamálastjóra. — Lögreglustjóri getur bannað auglýsingaspjöld, ljósaauglýsingar, glitaugu og annað, sem valdið getur hættu eða óþægindum fyrir umferð. — Þar sem unnið er að vegagerð eða vegi raskað af öðrum ástæðum, þannig að hætta stafi af, er þeim, sem stjórnar verki, skylt að sjá um, að sett verði upp greinileg viðvörunarmerki. — Kostnað vegna umferðarmerkja skal sá greiða, sem kostar viðhald vegar.

VI. Um fébótaábyrgð og vátryggingu. — 67. gr. Nú hlýzt slys eða tjón á mönnum eða munum af skráningarskyldu, vélknúnu ökutæki í notkun, og er þá þeim, sem ábyrgð ber á ökutækinu, skylt að bæta það fé, enda þótt slysið eða tjónið verði eigi rakið til bilunar eða galla á tækinu eða ógætni ökumanns.[a]) Ef vélknúið, skráningarskylt ökutæki dregur annað tæki og tjón hlýzt af, er eigandi dráttartækisins ábyrgur. — Ábyrgðarreglan gildir þó ekki um slys eða tjón á mönnum eða munum, er ökutækið flytur, nema flutt sé gegn gjaldi. — Lækka má fébætur og jafnvel láta þær alveg niður falla, ef sá, sem fyrir slysi eða tjóni varð, er meðvaldur þess eða meðábyrgur. — **68. gr.** Ef tjón hlýzt eða slys af árekstri skráningarskyldra ökutækja, skiptist tjónið á þau sín á milli, að tiltölu við sök þeirra, sem hlut eiga að máli, og með hliðsjón af atvikum öllum.[b]) — **69. gr.** Skráður eða skráningarskyldur eigandi vélknúins ökutækis ber ábyrgð á því og er fébótaskyldur samkvæmt 67. gr. — Fébótaskyldan færist þó yfir á þann, sem ökutækið notar í algjöru heimildarleysi. — Hver sá, sem á sök á tjóni eða slysi, er hlýzt af notkun skráningarskylds, vélknúins ökutækis, ber, auk ábyrgðar samkvæmt 1. og 2. mgr., fébótaábyrgð eftir almennum skaðabótareglum. — Kröfum samkvæmt 1. mgr. fylgir lögveð í ökutækinu. Lögveð þetta gengur fyrir öðrum skuldum, sem á því kunna að hvíla, að fráskildum opinberum gjöldum. — **70. gr.** Eiganda skráðs, vélknúins ökutækis er skylt að kaupa í vátryggingarfélagi, sem viðurkennt er af dómsmálaráðherra, og halda við vátryggingu fyrir ökutæki sitt, sem nemi kr. 100000.00 fyrir reiðhjól með hjálparvél, kr. 200000.00 fyrir dráttarvél, kr. 200000.00 fyrir bifhjól, en kr. 500000.00 fyrir bifreið. — Fyrir vélknúin ökutæki, er flytja mega farþega, skal vátryggingarfjárhæðin þó aldrei vera lægri en kr. 50000.00 fyrir hvern farþega, er ökutækið má flytja. — Með fyrrgreindri vátryggingu skal vera tryggð greiðsla, að því leyti, sem til hrekkur, á hverri þeirri bótakröfu, sem falla kann á þann, er ábyrgð ber á tjóni samkvæmt lögum þessum eða almennum skaðabótareglum. — Hverjum þeim, sem notar erlent ökutæki hér á landi samkvæmt 23. gr., er skylt að vátryggja það eftir þeim reglum, sem að framan greinir. — Undanþegnir vátryggingarskyldu eru ríkissjóður, forseti Íslands og erlendir þjóðhöfðingjar. — **71. gr.** Skráður eigandi vélknúins ökutækis skal tryggja ökumann þess, og gildir sú trygging fyrir hvern ökumann, sem tækinu stjórnar. Tryggingin er fyrir bótum vegna slyss, sem ökumaðurinn kann að verða fyrir við starfa sinn. Tryggt skal hjá Tryggingastofnun ríkisins og eftir þeim reglum, sem henni eru settar. — **72. gr.** Iðgjöld, er tryggingartaki, samkvæmt 70. gr., skuldar vátryggingarfélagi, eru lögtakskræf. — Nú verður tryggingartaki gjaldþrota, og skulu þá iðgjöld þau, sem í gjalddaga eru fallin, njóta forgangsréttar í búi hans, samkvæmt 3. tl. 83. gr. skiptalaganna, og gildir það, þó að tryggt sé fyrir hærri fjárhæð en lögboðið er. — **73. gr.** Nú hefur viðurkennt vátryggingarfélag, sbr. 70. gr., greitt bætur samkvæmt framangreindu, og á það þá endurkröfurétt á hendur hverjum þeim, sem valdið hefur slysi eða tjóni af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi.[a]) Lækka má endurkröfuna með hliðsjón af sök tjónvalds, efnahag hans, fjárhæð tjónsins og öðrum atvikum. Bannað er að kaupa tryggingu gegn endurkröfu vátryggingarsala. — **74. gr.** Nú er höfðað einkamál gegn manni til heimtu bóta samkvæmt 67. og 68. gr., og skal þá gera félagi því, er vátryggt hefur ökutækið, kost á að gæta réttar síns í málinu. — Höfða má slíkt mál jafnframt gegn vátryggingarfélaginu, og er þá dómur í því bindandi fyrir félagið og aðfararhæfur gagnvart því.[b]) — Nú

1) Rgj. nr. 61 1959.

a) Bifreið ekið á hest, XXXII, 675. Sjá og t. d. XXXIII, 167, 178, 907, hrd. 10. febr. 1964.

b) XXXIII, 167, 178, hrd. 10. febr. 1964.

a) XXXIV, 417. — b) XXXIII, 177, 357.

1958 Nr. 26 2. maí

er bótakrafa samkvæmt ákvæðum 67. og 68. gr. höfð uppi í refsimáli samkv. ákvæðum XVII. kafla laga nr. 27 frá 1951, og skal þá tilkynna vátryggingarfélagi því, er vátryggt hefur ökutækið, um kröfuna. Hefur félagið þá sama rétt og sökunautur sjálfur til að koma að vörnum í skaðabótamálinu, enda er þá áfellisdómur bindandi fyrir vátryggingarfélagið og aðfararhæfur gagnvart því. — **75. gr.** Nú eru bætur vegna sama slyss ákveðnar hærri samtals en vátryggingarfjárhæðinni nemur, og skal þá skipta henni að tiltölu á milli þeirra, sem kröfur eiga vegna slyssins. Þetta ákvæði gildir einnig, þótt vátryggingarfjárhæðin sé hærri en lögboðið er. — Ef einhver þeirra, sem bótarétt eiga samkvæmt framangreindu, hefur eigi tilkynnt félaginu um kröfu sína innan sex mánaða frá slysdegi, má vátryggingarfélagið vítalaust greiða vátryggingarféð að fullu öðrum þeim, er bótarétt eiga. — **76. gr.** Vátryggingarfélög þau, sem fengið hafa viðurkenningu samkvæmt 70. gr., og landssamband bifreiðaeigenda, ef til er, skulu hvert nefna einn mann í nefnd, en dómsmálaráðherra skal skipa einn mann, og er hann formaður hennar. Nefnd þessari skulu vátryggingarfélög senda gögn, er þau hafa reist á bótagreiðslur sínar samkvæmt lögum þessum. Nefndin kveður á um, hvort endurkröfurétti skuli beitt gegn þeim, sem talinn er eiga sök. Í meðferð hvers máls taka þátt formaður og tveir aðrir nefndarmenn, er hann kveður til. Skal annar þeirra vera sá, sem félag það, er hlut á að máli, hefur kjörið í nefndina. Hinn skal vera fulltrúi sá, er landssamband bifreiðaeigenda hefur tilnefnt. Sé slíkt landssamband ekki til, nefnir Félag íslenzkra bifreiðaeigenda mann í nefndina eða það félag bifreiðaeigenda, sem sá er félagsmaður í, er krafa beinist gegn. — Kostnað af störfum nefndarinnar greiða vátryggingarfélögin eftir reglum, sem dómsmálaráðherra setur. Hann setur og nánari reglur um starfsháttu nefndarinnar. — **77. gr.** Vátryggingarfélög þau, sem hafa fengið rétt til að vátryggja vélknúin ökutæki samkvæmt 70. gr., skulu halda bókhaldi þeirra tryggginga sérgreindu. Sameiginlegum rekstrarkostnaði vátryggingarfélagsins skal skipt á tryggingar þessar hlutfallslega eftir iðgjaldafjárhæðum. — Reikningar hvers vátryggingarfélags um skylduvátryggingar samkvæmt 70. gr. skulu endurskoðaðir af tveim mönnum, sem dómsmálaráðherra skipar til þess, annan eftir tilnefningu frá samtökum eigenda vélknúinna ökutækja, Vörubílstjórafélaginu Þrótti, Bifreiðastjórafélaginu Hreyfli, Félagi sérleyfishafa og Félagi íslenzkra bifreiðaeigenda, en hinn án tilnefningar. Ef ágreiningur verður milli samtakanna um tilnefningu, sker dómsmálaráðherra úr. — Vátryggingarfélögin skulu greiða endurskoðendum þóknun fyrir starf þeirra eftir ákvörðun dómsmálaráðherra. — Rekstrarreikning hvers árs um greindar tryggingar skal vátryggingarfélag birta í Lögbirtingablaði eigi síðar en 1. október næsta ár á eftir, ásamt athugasemdum endurskoðenda við reikninga og svörum vátryggingarfélagsins. — **78. gr.** Allar bótakröfur samkvæmt þessum kafla, bæði á hendur þeim, sem ábyrgur er, og vátryggingarfélagi, svo og endurkröfur vátryggingarfélags, fyrnast á fjórum árum frá lokum þess almanaksárs, er kröfuhafi fékk vitneskju um kröfu sína og átti þess fyrst kost að leita fullnustu hennar. Þó fyrnast þessar kröfur í síðasta lagi á 10 árum frá því, að tjónsatburðurinn varð. — **79. gr.** Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um vátryggingarskyldu, viðurkenningu á vátryggingarfélögum, gerð reikninga, endurskoðun þeirra og birtingu.[1])

VII. Refsingar o. fl. — 80. gr.[a]) Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, varðhaldi eða fangelsi, allt að einu ári.[b]) — Við ákvörðun sekta skal hafa hliðsjón af efnahag sökunauts. Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð. — Brot gegn 2. sbr. 4. mgr. 25. gr., misnotkun merkja þeirra, sem 2. og 3. mgr. 40. gr. fjalla um, notkun skráningarmerkis á annað ökutæki en til er ætlazt og akstur vélknúins ökutækis, er ökumaður hefur verið sviptur ökuleyfi eða réttindum til að öðlast það, varðar varðhaldi eða fangelsi, allt að tveim árum.[b]) — Ítrekuð brot gegn 1., 2. sbr. 3. og 6. mgr. 25. gr. og 2. og 5. mgr. 24. gr. varða varðhaldi eða fangelsi allt að tveim árum.[c]) — Ef brot gegn lögum þessum eða reglum, sem settar eru samkvæmt þeim, er framið eftir fyrirmælum eða með vitund og vilja bifreiðareigandans eða stjórnanda í starfi, skal honum einnig refsað fyrir brotið. — Mál út af brotum gegn lögum þessum og reglum, sem settar eru samkv. þeim, skulu

1) Rgj. nr. 178 1952; 88 1929; 67 1932; 48 1944; 63 1947.
a) XXIX, 699, XXX, 16, 41, 408, (XXXII, 235).
b) XXXII, 59, 811.
c) XXXII, 74.

rekin að hætti opinberra mála. — **81. gr.** Svipta skal mann rétti til að stjórna vélknúnu ökutæki, ef hann hefur orðið sekur um mjög vítaverðan akstur, eða ef telja verður, með hliðsjón af eðli brotsins eða annars framferðis hans sem ökumanns, varhugavert vegna öryggis umferðarinnar, að hann hafi ökuleyfi. — Nú hefur stjórnandi vélknúins ökutækis gerzt brotlegur við 1. eða 2. sbr. 3. og 4. mgr. 25. gr., og skal hann þá sviptur ökuleyfi eða rétti til að öðlast það. Ef sérstakar málsbætur eru og kærði hefur eigi áður orðið sekur um sams konar eða annað verulegt brot gegn skyldum sínum sem bifreiðarstjóri, má sleppa sviptingu réttinda vegna brota á 1. og 2. sbr. 3. mgr. 25. gr. — Réttindasvipting skal vera um ákveðinn tíma, eigi skemur en 1 mánuð, eða að fullu og öllu, ef miklar sakir eru eða um ítrekað brot að ræða.[a]) Réttindasvipting vegna brota gegn ákvæðum 2. sbr. 4. mgr. 25. gr. skal þó eigi skemmri en 1 ár. Ef kærði hefur verið sviptur réttindum um stundarsakir samkvæmt ákvæðum 6. mgr. hér á eftir, skal ákveðið í dómi, hvort sá tími skuli dragast frá endanlegum sviptingartíma. — Nú hefur maður verið sviptur ökuleyfi eða rétti til að öðlast það um lengri tíma en 3 ár, og getur þá dómsmálaráðherra, er 3 ár eru liðin frá sviptingunni og sérstakar ástæður mæla með því, ákveðið, að honum skuli veitt ökuleyfi af nýju eða réttur til að öðlast það, enda sé sannað, að hann hafi ekki gerzt brotlegur við áfengislöggjöf um þriggja ára skeið að undanförnu. Umsókn um endurveitingu ökuleyfis samkvæmt þessari málsgrein skal fylgja vottorð tveggja valinkunnra manna um reglusemi og góða hegðun umsækjanda í næstliðin 3 ár. Leita skal umsagnar áfengisvarnarnefndar í heimilissveit umsækjanda, áður en ökuleyfi er veitt af nýju, ef brot gegn 25. gr. hefur valdið ökuleyfissviptingu. Slíkt leyfi má þó eigi veita sama manni oftar en einu sinni, nema 6 ár séu liðin frá síðustu réttindasviptingu. — Svipting ökuleyfis eða réttar til að öðlast ökuleyfi skal gerð með dómi. Áfrýjun frestar ekki verkun dóms að þessu leyti.[b]) — Nú telur lögreglustjóri, að maður hafi unnið til ökuleyfissviptingar, og skal hann þá svipta hann ökuleyfi til bráðabirgða.[a]) Ákvörðun lögreglustjóra skal borin undir úrskurð dómara svo fljótt, sem verða má, og eigi síðar en viku eftir sviptinguna. Dómari getur breytt úrskurði síðar, ef efni standa til. Aðili getur kært úrskurðinn samkvæmt XXI. kafla laga nr. 27 1951. — Hver, sem sviptur hefur verið ökuleyfi samkvæmt þessari grein eða hefur misst það samkvæmt 7. sbr. 8. mgr. 27. gr., skal afhenda lögreglunni ökuskírteini sitt.[b]) — Ef maður hefur með dómi verið sviptur ökuleyfi eða rétti til að öðlast það, skal dómari þegar tilkynna það öllum lögreglustjórum á landinu. — Ef íslenzkur ríkisborgari eða maður búsettur hér á landi hefur sætt ökuleyfissviptingu eða refsingu erlendis fyrir verknað, sem samkvæmt lögum þessum hefði varðað missi ökuleyfis eða réttar til að öðlast það, má svipta hann þeim réttindum með dómi í opinberu máli, sem höfðað er gegn honum í þessu skyni, og koma þá að öðru leyti til framkvæmda ákvæðin hér að framan.

1958 Nr. 26 2. maí

VIII. Um umferðarfræðslu o. fl. — 82. gr. Almenningi skal veitt fræðsla í umferðarlöggjöf og öðru því, er stuðlað getur að umferðaröryggi og umferðarmenningu. Gefa skal út og útbýta ókeypis prentuðum leiðarvísi, er skýrir helztu umferðarreglur ásamt myndum af vegarmerkjum og handarmerkjum ökumanns í umferð. Kostnaður greiðist úr ríkissjóði. — Bæjar- og sveitarstjórnum ber enn fremur að fræða almenning um umferðarmál eftir því, sem staðhættir gefa efni til, svo og þær sérreglur, er gilda á hverjum stað. — Setja má í reglugerð nánari ákvæði um fræðslu samkvæmt þessari grein. — **83. gr.** Kennsla í umferðarreglum skal fara fram í barna- og unglingaskólum. Menntamálaráðherra setur reglugerð um tilhögun kennslunnar og prófkröfur.[1]) — **84. gr.** Skólastjórum er skylt í samráði við lögreglustjóra og bæjar- og sveitarstjórn að gera ráðstafanir til þess að vernda skólabörn gegn hættu, er stafar af umferð í næstu grennd við skóla.

IX. Ýmis ákvæði. — 85. gr. Enginn má selja á leigu í atvinnuskyni skráningarskyld ökutæki til mannflutninga án ökumanns, nema hann hafi fengið til þess leyfi lögreglustjóra, samkvæmt reglum, sem dómsmálaráðherra setur. Heimilt er að ákveða gjald fyrir slíkt leyfi. — **86. gr.** Samgöngumálaráðherra getur sett gjaldskrá, er ákveður fargjöld með

a) XXIX, 699 (ævilöng), XXX, 16 (ölvun, 3. mán.), 41 (2 ár), 339 (6 mán., 215. gr. hgl.), 385 (2 ár, 215. gr. hgl.), 408 (sýkna), 743 (3 og 6 mán.), XXXI, 368 (1 ár, ölvun), 492 (10 mán., ölvun), 499 (1 ár, ölvun), 811 (3 ár), XXXIII, 50 (3 ár), 74 (ævilöng).
b) XXXII, 59.

1) Rgj. nr. 51 1960.
a) XXX, 163, XXXIII, 484. — b) XXXII, 59.

1958 Nr. 26 2. maí

leigubifreiðum til mannflutninga og flutningsgjöld sendibifreiða. Hann getur og ákveðið, að gjaldmælir skuli vera í slíkum bifreiðum.[1]) — **87. gr.** Þeir, sem fyrir gildistöku laga þessara hafa öðlazt rétt til starfa, sem nú er krafizt sérstakrar löggildingar til, halda þeim rétti sínum, enda fullnægi þeir almennum skilyrðum til starfans. — Nota má ökutæki, sem stærra er eða þyngra en leyft er í lögum þessum, ef notkun þess var heimil samkvæmt eldri lögum. — **88. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglugerðir samkvæmt lögum þessum, nema annað sé tekið fram. Honum er og heimilt að setja nánari reglur um einstök ákvæði laganna og framkvæmd þeirra. — Reglugerðir, sem settar hafa verið samkvæmt áður gildandi bifreiðalögum og umferðarlögum, skulu gilda þar til nýjar reglugerðir hafa verið settar, að því leyti, sem samrýmist lögum þessum.[2])

1956 Nr. 42 4. apríl

Lög um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum.[a])

1. gr. Engum er heimilt að hafa með höndum fólksflutninga með bifreiðum, sem stærri séu en svo, að þær rúmi átta farþega, nema hann hafi til þess sérleyfi frá ríkisstjórninni. Slíkt sérleyfi þarf og til þess að hafa á hendi fastar ferðir eða áætlunarferðir til fólksflutninga með bifreiðum, er rúma þrjá til átta farþega. Til áætlunarferða teljast í lögum þessum allar auglýstar ferðir og allar ferðir, þar sem farþegum eru seld einstök sæti í bifreiðunum á ákveðinni leið. Nú verður ágreiningur um, hvað skuli telja fastar ferðir eða áætlunarferðir, og sker þá ráðherra úr.[b]) — Ráðuneytinu er heimilt að taka í sínar hendur að nokkru eða öllu leyti póst- og farþegaflutning með eigin bifreiðum á þeim leiðum, er því þykir henta, enda fullnægi bifreiðar þess settum reglum fyrir sérleyfishafa. — Ráðherra getur undanþegið frá sérleyfisskyldu á vissum leiðum vörubifreiðar, er flytja að staðaldri framleiðsluvörur bænda, en rúma auk þess allt að átta farþegum, enda fullnægi þær að öðru leyti settum reglum fyrir fólksflutningum. Undanþágan skal veitt til ákveðins tíma í senn. Sérleyfi þarf ekki til fólksflutninga innan hvers lögsagnarumdæmis, ef um er að ræða hópferðir á héraðsmót eða almennar skemmtanir. Bæjarfélög skulu í þessu sambandi teljast til þess lögsagnarumdæmis, sem næst þeim er. Heimilt er ráðherra að undanþiggja sérleyfi slíkar fólksflutningaferðir, sem farnar eru milli lögsagnarumdæma. — Sýslu- eða sveitarfélög skulu að öðru jöfnu hafa forgangsrétt til sérleyfa, þegar þau eru veitt á viðkomandi svæðum og þessir aðilar sækja um þau. — **2. gr.** Til þess að gera tillögur til ráðuneytisins um fyrirkomulag og rekstur allan á flutningum samkvæmt lögum þessum skal vera fimm manna nefnd og fimm menn til vara. Ráðherra skipar nefndina þannig: Einn að fengnum tillögum Alþýðusambands Íslands, annan að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands og tvo að fengnu áliti sérleyfishafa. Fimmta nefndarmanninn skipar ráðherra án íhlutunar, og er hann formaður. — Nefndin skal skipuð til fimm almanaksára í senn, enda falli starfstími hennar að mestu saman við sérleyfistímabilið, sbr. a-lið 3. gr. Þóknun fyrir störf nefndarinnar ákveður ráðherra, og greiðast þau af sérleyfisgjaldinu. — **3. gr.** Nú sækir félag eða einstaklingur um sérleyfi til fólksflutninga á einhverri leið, og er ráðherra þá heimilt að veita það með þeim skilyrðum, er hér segir: a. Að sérleyfið gildi fyrir fimm ár og sé óframseljanlegt. b. Að sérleyfið gildi fyrir ákveðna tölu bifreiða á tilteknum leiðum, þó þannig, að flutningaþörfinni sé fullnægt. — Binda má sérleyfi við ákveðnar gerðir bifreiða. c. Að sérleyfishafi noti þær tegundir og gerðir bifreiða og fullnægi að öðru leyti skilyrðum, er ráðherra setur í reglugerð um búnað bifreiða til öryggis og þæginda farþegum. d. Að sérleyfishafi skuli skuldbundinn til þess að láta bifreiðar sínar vera í förum samkvæmt áætlunum og reglum og flutningagjaldskrá, er ráðherra setur. e. Að sérleyfishafi sé skyldur að flytja póst eftir gjaldskrá og reglum, er ráðherra setur. f. Að bifreiðarstjórar á bifreiðum, er lög þessi ná til, fullnægi skilyrðum, er ráðherra setur í reglugerð um æfingu við akstur o. fl. til öryggis farþegum. — **4. gr.** Ráðuneytinu er heimilt að taka í sínar hendur afgreiðslu sérleyfisbifreiða og bifreiða með undanþágu gegn afgreiðslugjaldi, er það ákveður. — **5. gr.** Sérleyfi til fólksflutninga með strætisvögnum í kaupstöðum skal veitt að fengnum tillögum hlutaðeigandi bæjarstjórnar. — Nú ákveður bæjarstjórn, að bærinn taki í sínar hendur rekstur strætisvagna innan lögsagnarumdæmisins, sem áður hefur verið veitt sérleyfi til, og er þá skylt að veita

1) Rgj. nr. 127 1960.
2) Rgj. nr. 124 1954, nr. 82 1955.
a) VII, 84, XXIV, 644.
b) XXX, 206, 201, hrd. 7. febr. 1964.

1956 Nr. 42 4. apríl

1956 Nr. 42 4. apríl

bæjarstjórn einkaleyfi til þess, þegar tímabil sérleyfishafa er útrunnið, enda hafi bæjarstjórn sótt um það eigi síðar en þrem mánuðum áður en sérleyfið fellur úr gildi. — **6. gr.** Sérleyfis- og undanþáguhafar skulu greiða sérleyfisgjald, 3% — þrír af hundraði — af andvirði afhentra farmiða.[a]) Gjald þetta greiðist mánaðarlega eftir á. Sérleyfisgjaldinu skal aðallega varið til að greiða kostnað við eftirlit og stjórn fólksflutninga með bifreiðum samkvæmt lögum þessum svo og til byggingar afgreiðslustöðva fyrir sérleyfisbifreiðar, enda komi ríkisstjórn og sveitarstjórnir sér saman um fjárframlög í þessu skyni. — **7. gr.** Ráðuneytið getur falið póststjórninni eða annarri stofnun að hafa með höndum yfirumsjón og eftirlit með fólksflutningum í bifreiðum, er sérleyfi og undanþágu þarf fyrir. — Nefnd sú, sem skipuð er samkvæmt 2. gr., og sú stofnun, sem fer með þessi mál, skulu hafa sem nánasta samvinnu. — **8. gr.** Nánari ákvæði um skipulagningu fólksflutninga með bifreiðum setur ráðherra í reglugerð að fengnum tillögum nefndar þeirrar, sem um getur í 2. gr. þessara laga.[1]) — **9. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er samkvæmt þeim verða settar, varða sektum frá 100—10000 kr., nema þyngri hegning liggi við eftir öðrum lögum, og skulu mál út af brotum á þeim sæta sömu meðferð og almenn lögreglumál. Brjóti sérleyfishafi á einhvern hátt lög þessi eða reglugerðir, sem settar eru samkvæmt þeim, er auk þess heimilt að svipta hann sérleyfinu þegar í stað.

1957 Nr. 40 29. maí

Lög um leigubifreiðar í kaupstöðum og kauptúnum.

1. gr. Bæjarstjórn er heimilt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi stéttarfélaga bifreiðarstjóra, að ákveða, að allar leigubifreiðar í kaupstaðnum, hvort heldur eru fólks-, vöru- eða sendiferðabifreiðar, skuli hafa afgreiðslu á bifreiðastöð, sem fengið hefur viðurkenningu bæjarstjórnar.[2]) — Samgöngumálaráðuneytinu er enn fremur heimilt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi stéttarfélags og meðmælum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, að takmarka fjölda leigubifreiða í kaupstöðum og þeim kauptúnum, þar sem íbúar eru 700 eða fleiri, hvort heldur er fólks- eða vörubifreiðar, annað hvort eða hvort tveggja. Óheimilt er þó að skerða atvinnuréttindi þeirra manna, sem á lögmætan hátt stunda leigubifreiðaakstur og eru fullgildir félagar í hlutaðeigandi stéttarfélagi, þegar lögin taka gildi. Samgöngumálaráðuneytið setur með reglugerð nánari ákvæði um slíka takmörkun.[1]) — Strætisvagnar og sérleyfisbifreiðar falla undir ákvæði þessara laga. — **2. gr.** Leyfi til leigubifreiðaaksturs samkvæmt lögum þessum má einungis ráðstafa eftir reglugerð, sem samgöngumálaráðherra setur, að fengnum tillögum hlutaðeigandi stéttarfélags. — Í reglugerðinni skal ákveðið, að við ráðstöfun slíkra leyfa skuli þeir, sem áður hafa stundað akstur leigubifreiða, sitja fyrir eftir starfsaldri, nema sérstakar ástæður mæli því í gegn, enda verði fyrir það girt, að atvinnuleyfin geti orðið verzlunarvara. — [**3. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, sem samkvæmt þeim verða settar, varða sektum, frá 100—10000 kr., nema þyngri refsing liggi við eftir öðrum lögum, og skal farið með mál út af brotum á lögum þessum að hætti opinberra mála.][2])

1957 Nr. 40 29. maí

1947 Nr. 90 5. júní

Lög um afgreiðslustöðvar fyrir áætlunarbifreiðar.

1. gr. Ríkisstjórnin gengst fyrir því, að byggðar verði og reknar afgreiðslustöðvar í Reykjavík og þar annars staðar, sem þörf er, fyrir þær bifreiðar, sem annast áætlunarferðir á sérleyfisleiðum. — **2. gr.** Ríkisstjórnin veitir sérleyfishöfum kost á að reisa og starfrækja stöðvar þessar með styrk úr ríkissjóði, er ákveðinn verði í fjárlögum. Skal gerð stöðvanna og rekstrarfyrirkomulag þó háð samþykki ríkisstjórnarinnar. — **3. gr.** Hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélög skulu láta í té nægilega stórar og góðar lóðir undir stöðvarnar á þeim stöðum, er bezt hentar með tilliti til umferðar. — **4. gr.** Takist ekki samningur með ríkisstjórninni og sérleyfishöfum innan eins árs um, að hinir síðarnefndu reisi og reki stöðvarnar, er ríkisstjórninni heimilt að byggja og reka stöðvar þessar á kostnað ríkissjóðs. Verði samkvæmt þessu stofnað til stöðvanna að öllu leyti á kostnað ríkisins og þær reknar af því, skal árlega verja til niðurgreiðslu byggingarkostnaðar helmingi sérleyfisgjaldsins, svo skal og heim-

1) Rgj. nr. 82 1956, rgj. nr. 70 1935, sbr. rgj. nr. 41 1936, auglýs. nr. 71 1935.

2) T. d. rgj. nr. 20 1960 (Siglufjörður), nr. 89 1962 (Akranes), nr. 202 1959, sbr. nr. 27 1962 (Reykjavík), nr. 100 1957, sbr. nr. 31 1961 (Hafnarfjörður), nr. 85 1961 (Húsavík), nr. 30 1957 (Keflavík).

a) XVII, 594.

1) Rgj. nr. 230 1953, 124 1956 og 13 1956.

2) L. nr. 29 1958, § 1.

1947 Nr. 90 5. júní

ilt að leita eftir þátttöku hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélags um framlag til byggingar stöðvar. — **5. gr.** Stöðvar þessar skulu, hvort sem þær verða reknar af sérleyfishöfum eða ríkissjóði, taka að sér, gegn ákveðnu gjaldi, alla afgreiðslu áætlunarbifreiða fyrir sérleyfishafa, samkvæmt reglugerð og gjaldskrá, er samgöngumálaráðherra setur um starfrækslu stöðvanna.

1913 Nr. 53 10. nóv.

Lög um strandferðir.

1. gr. Landsstjórninni veitist heimild til að kaupa hluti í „Eimskipafélagi Íslands" fyrir [allt að 500,000 kr.][1]) gegn því að félagið taki að sér að halda uppi strandferðum umhverfis landið með tveimur eða fleiri strandferðaskipum. Ferðir þessar skal félagið hefja svo fljótt sem því verður við komið og eigi síðar en í apríl 1916. Um hluttöku fyrir landssjóðs hönd í stjórn félagsins, stærð strandferðaskipanna, gerð þeirra og hraða, fyrirkomulag ferðanna, ferðaáætlanir og taxta fer eftir samningi milli félagsins og stjórnarráðsins. — **2. gr.** Náist ekki samningar við „Eimskipafélag Íslands" samkv. 1. gr., veitist landsstjórninni heimild til að kaupa tvö strandferðaskip, hafi annað þeirra að minnsta kosti jafnmikið farþega- og lestarúm og sé að minnsta kosti jafn örskreitt og strandferðaskip þau, sem hér voru í förum árin 1910—1912, og enn fremur heimild til að halda þeim út á kostnað landssjóðs, bæði til strandferða og annarra ferða, eftir því sem haganlegast þykir, þegar strandferðum lýkur hvert ár. — **3. gr.** Stjórnarráðið semur áætlun fyrir strandferðaskip landssjóðs og ákveður fargjöld og farmgjöld þeirra. Það ræður og afgreiðslumann skipanna, sem jafnframt er reikningshaldari, og ákveður þóknun hans, og stjórnar hann útgerðinni að öllu leyti undir yfirumsjón þess, samkvæmt erindisbréfi, er það setur. — **4. gr.** Útgerð landssjóðs skal, ef til kemur, hefjast eigi síðar en í apríl 1916, og skal stjórninni heimilt að leigja skip til strandferðanna til bráðabirgða, hafi eigi tekizt að ná hentugum skipakaupum fyrir þann tíma, og fer þá um rekstur leiguskipanna samkvæmt 3. gr. — **5. gr.** [Landsstjórninni veitist heimild til að taka lán allt að 500,000 kr. til að fullnægja ákvæðum 1. greinar.][2])

1) L. nr. 41, 2. nóv. 1914, § 1.
2) S. l., § 2.

Lög um loftferðir.[1])

1929 Nr. 32 14. júní

I. kafli. — Um loftför. — 1. gr. Loftförum er frjálst að fara um loftið innan takmarka þeirra, er lög þessi setja eða reglugerðir, er lög þessi hafa í för með sér. — Loftför eru í lögum þessum nefnd loftskip, landflugvélar og sjóflugvélar og flugbelgir. — **2. gr.** Loftförum er heimilt að ferðast um Ísland, ef þau eru eign íslenzkra ríkisborgara (samkv. gr. 3—5) eða þau fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 13. gr. — **3. gr.** Loftfar skal skrásetja á Íslandi, ef það á að telja íslenzka eign. — **4. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið segir fyrir um, á hvern hátt skrásett skuli íslenzk loftför. — **5. gr.** Loftfar er ekki unnt að skrásetja, nema það fullnægi skilyrðum þeim, er hér greinir: 1. Loftfarið verður að vera: a. alger eign íslenzkra ríkisborgara eða b. í vörzlu íslenzkra ríkisborgara, ef á að nota það um lengri tíma en 3 mánuði. — Ef hlutafélag eða önnur stofnun, sem nýtur lögréttinda, á loftfar, verður félagið eða stofnunin að hafa heimili og varnarþing á Íslandi, til að fullnægja skilyrðinu í greinarlið a. Ef annað félag er eigandi eða vörzluhafi, skal félag þetta eiga heimilisfang á Íslandi. Ábyrgir eigendur, hvort sem um félagsskap eða einstaka menn er að ræða, skulu allir vera íslenzkir ríkisborgarar. 2. Færa verður sönnur á samkv. 14. gr., að loftfarið sé hæft til flugferða. 3. Til tryggingar skaðabótakröfum, er kunna að verða gerðar, verður eigandi loftfars samkvæmt 1. a, eða vörzluhafi samkvæmt 1. b, að færa sönnur á, að hann hafi séð um vátryggingar fyrir fjárhæð þeirri, er hægt er að krefjast af honum samkvæmt 33. gr., eða hann setur tryggingar þær, er teknar verða gildar. — **6. gr.** Skrásett loftför eru skyld að bera lofthelgismerki og skrásetningarmerki. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið ákveður, hvernig lögun og gerð þessara merkja skuli vera. — **7. gr.** Eigandi loftfars skal skriflega sækja um skrásetningu. — Í skrásetningarbeiðni skal taka fram nafn og heimili eiganda, enn fremur starfsgrein loftfarsins og annað það, er atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið kann að krefjast. — Skrásetningarbeiðninni skal fylgja: a) yfirlýsing um, að fullnægt sé skil-

1) Rgj. nr. 13, 22. jan. 1947, sbr. rgj. nr. 55, 11. marz 1950; rgj. nr. 184, 1. nóv. 1949, sbr. rgj. nr. 3 1955; rgj. nr. 117, 9. okt. 1948, sbr. rgj. nr. 174, 31. okt. 1949, sbr. rgj. nr. 53, 12. apríl 1949, sbr. rgj. nr. 128 1961 og gjskr. nr. 89, 24. marz 1947, sbr. gjskr. nr. 173, 31. okt. 1949; rgj. nr. 53, 12. apríl 1949; rgj. nr. 13, 22. jan. 1947.

yrðum þeim, er tekin eru fram í 5. gr. 1. málslið, b) yfirlýsing um, hvort loftfarið hafi áður verið skrásett í öðru ríki, c) vottorð, er sanni, að loftfarið sé hæft til flugferða samkvæmt 14. gr., d) vátryggingarvottorð samkvæmt 33. gr. eða yfirlýsing frá yfirvaldi því, er í hlut á, að tryggingar hafi verið settar í samræmi við 33. gr. — **8. gr.** Ef lögboðnum skilyrðum er fullnægt, skal skrásetja loftfarið. Á skrá þessa skal setja: a) tölumerki loftfarsins, b) hvenær skrásetning hafi farið fram, c) hverrar tegundar loftfarið sé og annað það, er einkennir það, enn fremur nafn eiganda og til hvers loftfarið skuli notað, d) athugasemd um, að loftfarið sé hæft til flugferða, e) athugasemd um vátryggingu og tímagildi hennar eða um tryggingar þær, er hafa verið settar, f) skrásetningarmerki það, er loftfarið hefur hlotið. — **9. gr.** Ef einhver breyting verður á atriðum þeim, er tekin eru upp í 8. gr. e)—f) eftir að skráning hefur farið fram, ber að tilkynna breytingarnar hjá skrásetjara. Sér hann þá um, að breytingar séu færðar inn eða að loftfarið sé tekið út af skrá samkvæmt 10. gr. — Ef eigendaskipti verða á loftfari að öllu eða nokkru leyti, ber báðum aðiljum, hinum gamla og hinum nýja eiganda, að tilkynna skiptin. Ef um félagsskap er að ræða, og einhverjar þær breytingar verða, er fara í bág við 5. gr. 1. málsl., ber stjórn félagsins tafarlaust að skýra skrásetjara frá þessu. — **10. gr.** Loftfar skal strikað út af skrá: a) ef það hefur ekki fullnægt lögboðnum skilyrðum, en þó komizt á skrá, b) ef breyting verður á skilyrðum þeim, er sett eru í 5. gr. 1. málslið. Ef loftfar reynist ekki hæft til flugferða, ber að strika það út af skrá, jafnskjótt sem vottorð um flughæfi þess hefur verið ónýtt, c) þegar loftfar ferst. — **11. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið gefur út skrásetningarvottorð. Í vottorði þessu skal vera útdráttur úr skrásetningarskýrslu. — Ef einhver breyting verður á skrásetningaratriðum þeim, er nefnd eru í skrásetningarvottorði, ber skrásetjara að færa breytingarnar á skrásetningarvottorðið eða sjá um, að nýtt skrásetningarvottorð verði gefið út, eða ónýta skrásetningarvottorðið, ef um er að ræða atriði þau, er nefnd eru í 10. gr. — Eiganda ber að sýna skrásetningarvottorð, ef krafizt verður, nema hann geti sannað, að skrásetningarvottorðið hafi glatazt. — Ef eigandaskipti hafa orðið og ekki er fullnægt skilyrðum þeim, er sett eru í 5. gr. 1. málsl., er hinn fyrri eigandi skyldur að sýna skrásetningarvottorð, ef krafizt verður. — **12. gr.** Jafnskjótt og skrásetning hefur farið fram, ber að setja lofthelgismerki og skrásetningarmerki (samkvæmt 5. gr.) á loftfarið. — Ef loftfarið hefur verið strikað út af skrá, ber eiganda eða ef eigandaskipti hafa orðið og skilyrðum þeim, er sett eru í 5. gr. 1. málslið, hefur ekki verið fullnægt, þá hinum fyrra eiganda að láta taka merkið af loftfarinu. — **13. gr.** Á Íslandi mega loftför, sem ekki eru eign íslenzkra ríkisborgara, því aðeins halda uppi loftferðum, að eigendur þeirra hafi um það gert sérstakan samning við stjórn landsins og að þau annist aðeins flutning á fólki, farangri og pósti. — **14. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið gefur vottorð um, að loftfar sé hæft til flugferða, þegar þess er krafizt. — Vottorðið er veitt: a) ef atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið eða trúnaðarmaður þess hefur gengið úr skugga um, að skilyrðum þeim, er ráðuneytið sjálft setur, hefur verið fullnægt, b) ef vottorð er lagt fram frá yfirvöldum annars ríkis eða opinberri eftirlitsstofnun þess um, að loftfarið sé hæft til flugferða. Þó verður að krefjast þess, að sömu skilyrðum sé að minnsta kosti fullnægt sem þeim, er sett eru af atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu. — **15. gr.** Ef loftfar hefur orðið fyrir breytingum eða skemmdum, sem hafa áhrif á flughæfi þess, er flughæfivottorð þess ógilt þangað til atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið hefur látið skoðun fara fram, eða eftirlitsstofnun sú, er veitti hið fyrra vottorð. Ef skemmdirnar eru bættar með því að setja varahluta í stað hinna skemmdu eða lagfærðar eru lítilfjörlegar bilanir, þarf skoðun ekki að fara fram. — Ef skoðun leiðir í ljós, að breyta þarf loftfarinu til þess að það sé flughæft eða gagngerðar breytingar þarf að framkvæma, ber atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu að ógilda flughæfivottorð þess meðan á viðgerðum stendur. Ef loftfar hefur orðið fyrir þeim skemmdum, að ekki er unnt að gera við það, ber atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu að ógilda flughæfivottorð þess að fullu og öllu. — **16. gr.** Hver sá, er á loftfar, sem nota á til flugferða á Íslandi, er skyldur til, ef atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið krefst þess, að veita trúnaðarmanni ráðuneytisins aðgang að loftfarinu. — Eigandi loftfars eða, ef hann hefur ekki íslenzkan ríkisborgararétt, flugmaður þess, er skyldur að tilkynna atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu tafarlaust, ef skoða

þarf loftfarið samkvæmt 15. gr. eða ef ógilding á flughæfivottorði kemur til greina. — **17. gr.** Skyldur þær, er hvíla á eiganda loftfars, er taldar eru upp í 7.—17. gr., hvíla einnig á þeim, sem hefur loftfar í vörzlum sínum samkvæmt 5. gr. málslið b. Þess vegna ber samkvæmt 7. gr. 2. málslið að taka fram við skrásetningarbeiðni nafn og heimili vörzluhafa og atvinnustörf loftfarsins. Þess vegna ber á skrá loftfara, samkvæmt 8. gr. c, að geta nafns vörzluhafa og atvinnu loftfarsins, en ekki nafns eiganda eða atvinnu loftfars hans. — [**17. gr. b.** Um stofnun og vernd eignarréttar og eignarhafta á skrásettu loftfari skal farið eftir reglunum um fasteignir, að svo miklu leyti sem þeim verður við komið.][1])

II. kafli. — Fluglið. — **18. gr.** Flugstjóri hefur skipunarvald í loftfari gagnvart flugliði og farþegum; ef fleiri en einn úr flugliði koma til greina við stjórn loftfars, skal sá hafa skipunarvald, er eigandi samkvæmt 5. gr. 1 a eða vörzluhafi samkvæmt 5. gr. 1 b kveður til þess. — **19. gr.** Flugstjóri og aðrir, er teljast til flugliðs, þurfa leyfisbréf frá atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu. — Flugkennarar, er taka þátt í flugæfingum og reynsluferðum, skulu teljast flugstjórar. Leyfisbréf til að stýra loftfari eða til að aðstoða við flugferðir skulu veitt þeim, er sanna, að þeir hafi staðizt próf þau, er til þessara starfa er krafizt. — Leyfisbréfin eru veitt til ákveðins tíma, og ber því að endurnýja þau, ef handhafi leyfisbréfs hefur sannað, að hann á síðasta ári hafi unnið störf sín óaðfinnanlega og að engar ástæður eru gegn endurnýjun leyfisbréfsins. — Leyfisbréf skal tekið af leyfishafa um stundarsakir eða fyrir fullt og allt, ef sannað er, að handhafi sé óhæfur til að stýra eða aðstoða við stjórn loftfars. — Leyfishafa ber sjálfum að tilkynna atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu eða umboðsmönnum þess tafarlaust, ef einhver þau atvik verða, er valda því, að svipta þarf leyfishafa leyfisbréfi um stundarsakir eða fyrir fullt og allt. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur gefið út reglugerð um ákvæði hér að lútandi. — **20. gr.** Nú vill sá, er eigi hefur leyfisbréf frá atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu samkvæmt 19. gr., stýra loftfari eða aðstoða við stjórn þess, og má þá leyfa honum það: a) ef hann hefur leyfisbréf frá erlendu ríki og gildi þess er viðurkennt með ríkjasamningi, b) ef hann hefur leyfisbréf, sem gefið er út af erlendu ríki og atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið samþykkir það.

III. kafli. — Lendingarstaðir. — **21. gr.** Staði þá, sem notaðir eru til lendinga fyrir loftför og eru opnir til almennra afnota og til þess gerðir, og staði þá, sem notaðir eru til flugsýninga eða venjulega eru notaðir til hringflugs, getur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið látið taka til fastra lendingarstaða, ef um er beðið. Aðra staði, sem notaðir eru til flugferða, getur ráðuneytið sömuleiðis tekið til afnota fyrir flugferðir, ef það telur, að þeir geti orðið að gagni fyrir almennar, reglubundnar flugferðir um landið. — Ráðuneytið ákveður, með hverjum skilyrðum slíkir staðir skuli notaðir til lendinga. Ef breyting verður á einhverjum þeim skilyrðum, sem sett voru til þess að nota slíka staði til lendinga, ber eiganda staðarins að tilkynna það atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu tafarlaust, og ákveður ráðuneytið þá, hvort staðurinn verði framvegis notaður til lendinga.

IV. kafli. — Fyrirtæki til loftferða. — **22. gr.** Fyrirtæki þau, sem gera sér að atvinnu að flytja fólk eða varning með loftförum, þurfa til þess leyfi frá atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu. — Ráðuneytið veitir leyfi þetta til ákveðins tíma, þó ekki lengur en 10 ára. Leyfi ráðuneytisins skal bundið þeim skilyrðum, er nauðsynleg eru til þess að fyrirtækið verði rekið á þeim grundvelli, er fullnægir öryggiskröfum alþjóðar. — Leyfi þetta veitist Flugfélagi Íslands h/f til 10 ára frá því er lög þessi ganga í gildi, með því skilyrði, að félagið komi á reglubundnum loftferðum á Íslandi. Félagi þessu skal vera heimilt að starfa í sambandi við önnur félög um loftferðir milli landa. — **23. gr.** Leyfi skal bundið því skilyrði, að atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið fallist á fargjöld þau fyrir fólk og varning og sömuleiðis flutningaskilmála og vinnubrögð, er loftferðafyrirtækið hefur sett.

V. kafli. — Samgöngureglur. — **24. gr.** Loftferðum á Íslandi skal hagað eftir þeim reglum, er atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið setur til þess að forðast árekstur loftfara eða koma í veg fyrir önnur slys meðan á loftferð stendur. — Flugliðum hvers loftfars ber að haga sér eftir reglum þessum, hverjum fyrir sig í sínu starfi. — Meðan atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið gefur ekki út reglugerð um þessi efni, ber að nota

1) L. nr. 49, 17. maí 1947, § 1.

1929 Nr. 32 14. júní

samgöngureglur þær, er gilda í alþjóðaviðskiptum um loftferðir. — Vatnsflugvélar teljast hafa takmarkaða hæfileika til að láta að stjórn meðan hreyfillinn er í ferð, en enga slíka hæfileika, er hreyfillinn nemur staðar, og ber þeim því að næturlagi að hafa ljós þau, er notuð eru af skipum þeim, er teljast hafa takmarkaða hæfileika til að láta að stjórn eða enga. — **25. gr.** Loftför mega lenda: a) annars staðar en í bæjum og kauptúnum aðeins á ógirtum svæðum — nema þegar um neyðarlending er að ræða, b) á yfirborði vatns eða sjávar, c) á lendingarstöðum. — Flugliðið er skyldugt til að segja réttum aðilja frá eiganda loftfarsins og stjórnanda þess. Er réttur aðili hefur fengið þessa vitneskju, er honum ekki heimilt að hindra brottflug loftfarsins. — **26. gr.** Loftförum er ekki heimilt að flytja sprengiefni, hernaðarvopn eða hernaðartæki. — **27. gr.** Loftför þurfa leyfis atvinnu- og samgöngumálaráðuneytisins til þess að hafa og nota áhöld til þráðlausrar firðritunar og firðtals. Þó geta loftför, sem eru eign annars ríkis, haft og notað slík þráðlaus áhöld, ef þau hafa til þess leyfi frá yfirvöldum síns ríkis og tilsvarandi samningur um þetta hefur verið gerður milli Íslands og hins erlenda ríkis. — **28. gr.** Vissum svæðum undir ákveðinni flughæð má vegna almenns öryggis loka um stundarsakir eða alltaf (loftgirðingasvæði).

VI. kafli. — Reglur um loftsamgöngur við önnur lönd. — **29. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ákveðið, að loftfar á leið milli landa fljúgi yfir landhelgi Íslands á tilteknum stöðum og fljúgi þá eftir ákveðnum reglum og að slík loftför verði að fljúga af stað og að lenda á ákveðnum stöðum. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur enn fremur ákveðið, að loftför, er fljúga yfir Ísland án þess að lenda, verði að fara tilteknar loftleiðir. — **30. gr.** Loftför, er koma frá útlöndum eða fljúga þangað, enn fremur varningur og farangur, er þau flytja með sér inn eða út, eru háð sömu ákvæðum sem önnur farartæki um almenna tolla, heilbrigðisráðstafanir o. a., nema atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið hafi ákveðið öðruvísi. — Fólk, er ferðast með loftförum til eða frá útlöndum, hlítir almennum ákvæðum um vegabréf og heilbrigði, nema atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið skipi öðruvísi fyrir.

VII. kafli. — Ábyrgðarskyldur. — **31. gr.** Ef fólk eða varningur, sem ekki er í loftfari, verður fyrir meiðslum eða tjóni við rekstur þess, er eigandinn eða sá, sem ber ábyrgð á rekstrinum skaðabótaskyldur.[a]) — Skaðabótaskyldan hverfur, ef sannað verður, að sá, sem verður fyrir meiðslum eða tjóni, hafi sjálfur viljandi eða af vangá valdið tjóninu. — Ef sá, sem verður fyrir meiðslum eða tjóni, hefur aðeins að nokkru leyti sjálfur valdið tjóninu, fara skaðabætur eftir atvikum þeim, sem lágu að, einkum eftir því, að hve miklu leyti hver aðili fyrir sig hefur valdið tjóninu.[b]) — Ef um líkamsmeiðsl eða heilsutjón er að ræða, ná skaðabæturnar til læknishjálpar og eignartjóns þess, er hinn særði varð fyrir og ollu því, að hann um stundarsakir eða um lífstíð missti starfskrafta sína að fullu eða að nokkru leyti eða átti erfiðara uppdráttar eða lífsþarfir hans jukust við áfallið. — Ef um dauða er að ræða, getur sá, er greiddi útfararkostnað, krafizt hans aftur. Ef sá, er bana beið, hafði á þeim tíma, er slysið varð, framfærsluskyldu samkvæmt lögum og framfæringur missti við dauða hins rétt sinn til framfærslu, ber hinum skaðabótaskylda að greiða honum skaðabætur um þann tíma, er ætla má, að hinn dáni hefði orðið að greiða framfærslueyri. Skaðabótaskyldan hvílir einnig á, þótt framfæringur sé ekki í heiminn borinn, þegar slysið varð, en aðeins í vændum. — **32. gr.** Ákvæði 31. gr. 1. málsliðs koma ekki til greina, ef meiðsl eða skemmdir verða á fólki eða varningi, sem eru innan þess svæðis, sem telst til lendingarstaða (21. gr.). — Ef loftfar eða farmur verður fyrir tjóni vegna árekstrar loftfara, skal farið eftir ákvæðum um árekstur skipa.[1]) — Ef tjón verður við árekstur tveggja eða fleiri loftfara, sem þeir eiga að greiða samkvæmt 31. gr. 1. málslið, er gera út loftförin, eru þeir skaðabótaskyldir allir til samans. Dómstóll úrskurðar — með hliðsjón atvika þeirra, er lágu að tjóninu — hve mikils hluta hins greidda eða þess, sem greiða ber, hver af þeim getur krafizt af þeim, sem ábyrgur eða ábyrgir eru. — **33. gr.** Ákvæði þau, sem sett eru í 31. og 32. gr., takmarka að engu leyti rétt þann til skaðabóta, er hver og einn getur krafizt samkvæmt lagaákvæðum. — **34. gr.** Eiganda loftfars, sem notað er til loftferða á Íslandi samkv. 3. gr., ber að tryggja sig hjá vátryggingarfélagi gegn skaðabótakröfum þeim, sem kunna að verða gerðar samkvæmt

1) L. nr. 66, 31. des. 1963, VII. kafli.

a) (XV, 211, XVI, 344), XXIV, 597, XXV, 565 (farþegi í loftfari).

b) V, 192—3.

1929 Nr. 32 14. júní

31.—34. gr. á hendur honum eða þeim, sem hafa rekstur loftfarsins á hendi. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið ákveður hámark fjárupphæða þeirra, er skaðabótakröfur má gera til og felast verða í vátryggingarupphæðinni. Þó mega upphæðir þessar ekki fara fram úr 100000 krónum, ef um meiðsl eða dauða fólks er að ræða, og ekki fram úr 10000 krónum, ef um skemmdir á varningi er að ræða. — Vátryggingarfélaginu skal vera skylt, og það tekið fram í vátryggingarsamningi, að tilkynna atvinnu- og samgöngumálaráðuneytinu, hvenær vátryggingartími er útrunninn. Í vátryggingarsamningnum skal einnig tekið fram, að vátryggingarfélagið beri ábyrgð á tjóni, sem verða kann innan tveggja mánaða frá því að vátryggingarfélagið tilkynnti ráðuneytinu, að vátryggingartíminn væri útrunninn, ef loftfarið hefur ekki á þeim tíma verið strikað út af skrá. — Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ákveðið, að eigandi loftfars geti í stað vátryggingar sett aðrar tryggingar fyrir skaðabótakröfum, sem kunna að verða gerðar. — Í stað eiganda (í 1. og 3. málslið) kemur vörzluhafi, ef um er að ræða ákvæði 5. gr. (1. b.). — Ef loftfar er notað til loftferða á Íslandi samkvæmt 13. gr. getur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið ákveðið, hvort á byrgðarskylduvátryggingar þarf til greiðslu á skaðabótakröfum samkv. 31.—33. gr. Eiganda skal leyft að setja aðrar tryggingar í stað vátryggingar.

VIII. kafli. — Ýmis ákvæði. — 35. gr. Atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið getur ákveðið, hvort ákvæðum 18., 20., 24. og 27. greinar og reglugerðum þeim, er kunna að verða settar samfara þessum greinum um loftför íslenzkra ríkisborgara, skuli verða beitt, ef þau eiga við loftferðir utan íslenzkrar landhelgi. — **36. gr.** Loftför, fluglið, farþegar og farmur hlíta íslenzkum lögum og reglugerðum þeim, er á hverjum tíma gilda um loftferðir, tolla, gjöld og flutninga á fólki og farangri. — . . .[1]) — **37. gr.** Loftfar og skip, er bjarga hvert öðru úr sjávarháska eða bjarga farmi eða aðstoða við björgun, eiga kröfu til hæfilegrar þóknunar. Ef þóknun sú, er lofað hefur verið eða um var samið, þykir óhæfilega há, hefur sá, er greiðsluskyldur er, rétt til þess að leita til dómstólanna um niðurfærslu greiðslunnar. — **38. gr.** . . .[2]) — **39. gr.** Heimilt er atvinnumálaráðherra að ráða innlendan mann með fullkomnu flugvélaprófi sér til aðstoðar til að annast eftirlit með flugvélunum, viðhaldi þeirra og stjórn á þeim, og til að vera til ráðuneytis um allt það, er að loftferðamálum lýtur. — **40. gr.** Atvinnumálaráðherra er heimilt, ef styrjöld skyldi brjótast út í nágrannalöndunum á leyfistímabilinu, að banna um stundarsakir leyfishöfum allar loftferðir innanlands og á milli landa, eða að taka loftferðirnar og flugáhöldin að öllu leyti í ríkisstjórnarinnar hönd, gegn leigu, er dómkvaddir menn meta, ef ekki semst um leiguna á annan hátt. — **41. gr.** Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, er gefnar verða út vegna laga þessara, varða sektum allt að 10000 kr., eða fangelsi,[1]) ef ekki liggur þyngri refsing við samkvæmt hegningarlögunum. — Skal fara um slík mál sem almenn lögreglumál. Sektir renna í ríkissjóð. — **42. gr.** Hver sá, er stofnar mannslífi í hættu með því að skemma af ásettu ráði eða eyðileggja loftfar eða gera það ónothæft eða ótraust eða af ásettu ráði truflar ferðir loftfars með því að gefa röng merki eða á annan hátt, skal sæta fangelsi[1]) ekki skemur en 3 mánuði. — Tilraunin sjálf er refsiverð. — Ef alvarleg líkamsmeiðsl hafa hlotizt á þennan hátt eða maður beðið bana, skal refsað með betrunarhúsi,[1]) ella með fangelsi[1]) ekki skemur en 6 mánuði, ef málsbætur eru. — Ef brot þessi eru framin í skeytingarleysi,[a]) skal refsa fyrir með fangelsi,[1]) allt að 6 mánuðum, og auk þess sektum, allt að 100000 krónum, eða þá önnurhvor þessara refsinga viðhöfð, en fangelsi[1]) ekki skemur en 1 mánuð, ef verknaður þessi hefur haft dauða manns í för með sér.

1) L. nr. 27, 29. maí 1957, § 5.
2) L. nr. 20, 28. maí 1941, § 2.

1929 Nr. 32 14. júní

Lög um gildistöku alþjóðasamnings um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa.[2])

1949 Nr. 41 25. maí

1. gr. [Meðan Ísland er aðili að alþjóðasamningnum um loftflutninga, er undirritaður var í Varsjá hinn 12. október 1929, eins og honum hefur verið breytt með viðbótarsamningi gerðum í Haag 28. september 1955, og birtur er sem fylgiskjal með lögum þessum, skulu ákvæði Varsjársamningsins með breytingum í Haag 1955 hafa lagagildi hér á landi.][3])

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
2) Sjá enn fremur auglýs. nr. 45 1947 og nr. 100 1955.
3) L. nr. 46, 5. apríl 1956, § 1.
a) XXIII, 604—5.

1949
Nr. 41
25. maí

Fylgiskjal.

Samningur um samræmingu nokkurra reglna varðandi loftflutninga milli landa.

I. kafli. — Gildissvið og skýringar. — 1. gr. 1. Samningur þessi gildir um allan flutning milli landa á mönnum, farangri og vörum flugleiðis gegn greiðslu. Hann gildir og um ókeypis flutning flugleiðis, enda annist flugfélag flutninginn. — 2. [Í samningi þessum skal flutningur vera talinn *milli landa*, þegar brottfararstaður og ákvörðunarstaður samkvæmt flutningssamningi eru innan tveggja samningsríkja, og gildir það einnig þótt hlé verði á flutningnum eða skipt sé um loftfar. Séu brottfararstaður og ákvörðunarstaður innan landsvæða sama samningsríkis, skal flutningurinn talinn vera milli landa, ef lenda þarf innan annars ríkis á leiðinni, enda þótt það ríki sé eigi aðili að samningi þessum. Eigi skal flutningur án slíkrar viðkomu milli landsvæða sama samningsríkis teljast millilandaflutningur í samningi þessum. — 3. Nú tekur eitt flugfélag við flutningi af öðru, og skal sá flutningur vera talinn óslitinn, ef aðilar flutningssamnings eru sammála um, að um einn og sama flutning sé að ræða, hvort sem einn eða fleiri samningar hafa verið um það gerðir. Skal slíkur flutningur teljast millilandaflutningur, enda þótt einum samningi eða mörgum beri að fullnægja algerlega innan landsvæðis sama ríkis.][1]) — **2. gr.** 1. Samningur þessi skal einnig gilda um flutning, sem framkvæmdur er af ríki, bæjarfélagi eða öðrum opinberum stofnunum með þeim kjörum, sem um ræðir í 1. gr. — 2. [Samningur þessi skal eigi gilda um flutning bréfa og póstböggla.][1])

II. kafli. — Flutningsgjöld. — *1. hluti. Farmiðar.* — **3. gr.** 1. [Þegar farþegar eru fluttir, skal afhenda farseðil og tilgreina í honum: a. brottfararstað og ákvörðunarstað; b. ef brottfarar- og ákvörðunarstaður eru innan landsvæðis sama ríkis, en einn eða fleiri umsamdir viðkomustaðir innan landsvæðis annars ríkis, skal geta um a. m. k. einn slíkan stað; c. ákvæði þess efnis, að sé ferð farþega heitið til annars lands eða af henni leiði dvöl í öðru landi, þá komi ákvæði Varsjársamningsins til framkvæmda, og að sá samningur gildi um og að jafnaði takmarki bótaskyldu flytjenda vegna dauða, slysa eða tjóns eða skaða á farangri. — 2. Farseðill skal, ef hið gagnstæða sannast ekki, gilda sem sönnun á því, að flutningssamningur hafi verið gerður, svo og á ákvæðum hans.— Nú er farseðill eigi fyrir hendi eða hann er með óreglulegri gerð eða hann hefur glatazt, og breytir það engu um, hvort flutningssamningur sé fyrir hendi né um gildi hans, en háður skal hann engu að síður ákvæðum samnings þessa. Nú hefur farþegi samt sem áður með samþykki flytjanda farið um borð án þess að farseðill hafi verið út gefinn eða án þess að í farseðlinum sé ákvæði það, sem getur í c-lið 1. töluliðs þessarar greinar, og er flytjanda þá óheimilt að notfæra sér ákvæði 22. gr.][1]) — *2. hluti. Farangursskírteini.* — **4. gr.** 1. [Þegar fluttur er skráður farangur, skal gefa út farangursseðil. Ef hann er ekki í sambandi við farseðil eða innifalinn í farseðli, sem gerður er í samræmi við ákvæði 1. töluliðs 3. gr., skal á honum tilgreina: a. brottfarar- og ákvörðunarstað; b. ef brottfarar- og ákvörðunarstaður eru innan landsvæðis sama ríkis, en einn eða fleiri umsamdir viðkomustaðir innan landsvæðis annars ríkis, skal geta um a. m. k. einn slíkan stað; c. ákvæði þess efnis, að sé ferð farþega heitið til annars lands eða af henni leiði dvöl í öðru landi, þá komi ákvæði Varsjársamningsins til framkvæmda, og að sá samningur gildi um og að jafnaði takmarki bótaskyldu flytjenda vegna tjóns eða skaða á farangri. — 2. Farangursseðill skal, ef hið gagnstæða sannast ekki, gilda sem sönnun á skrásetningu farangurs og ákvæðum flutningssamnings. Nú er farangursseðill eigi fyrir hendi eða hann er með óreglulegri gerð eða hefur glatazt, og breytir það engu um, hvort flutningssamningur sé fyrir hendi né um gildi hans, en háður skal hann engu að síður ákvæðum samnings þessa. Nú tekur flytjandi samt sem áður við farangri, án þess að farangursseðill hafi verið afhentur, eða farangursseðillinn (nema hann sé í sambandi við eða innifalinn í farseðli, sem gerður er í samræmi við ákvæði 3. greinar, 1. töluliðs c.) inniheldur ekki ákvæði það, sem greinir í c-lið þessarar greinar, og er flugfélaginu þá óheimilt að notfæra sér ákvæði 22. greinar, 2. töluliðs.][1]) — *3. hluti. Flugfarmskírteini.* — **5. gr.** 1. Þegar fluttar eru vörur getur flytjandi krafizt þess, að sendandi gefi út og afhendi honum skjal, sem nefnt sé flugfarmskírteini og sendandi getur krafizt þess að flytjandi taki við því. — 2. Nú er flugfarmskírteini eigi gefið út eða er eigi þess efnis, er áskilið er, eða það hefur týnzt, og skal þá farmsamningurinn eigi að

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

1949
Nr. 41
25. maí

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

síður talinn gildur og háður ákvæðum samnings þessa, sbr. þó 9. gr. — **6. gr.** 1. Flugfarmskírteini er gefið út af sendanda í þrem eintökum og skal afhent um leið og vörurnar. — 2. Á fyrsta eintakið skal skrifa „handa flytjanda" og skal það undirritað af sendanda. Á annað eintakið skal skrifa „handa viðtakanda", og skal það undirritað af sendanda og flytjanda. Skal það fylgja vörunum. Þriðja eintakið skal undirritað af flytjanda, og skal því skilað sendanda, þegar tekið hefur verið við vörunum. — 3. [Flytjandi skal skrifa undir skírteinið áður en vörunum er skipað um borð í loftfarið.][1]) — 4. Í stað undirskriftar flytjanda skal heimilt að nota stimpil; undirskrift sendanda má vera prentuð eða stimpluð. — 5. Nú hefur flytjandi gefið út farmskírteini samkvæmt beiðni sendanda og skal þá talið að hann hafi gefið það í umboði sendanda, nema annað sannist. — **7. gr.** Flytjandi getur krafizt þess, að sendandi gefi út sérstök flugfarmskírteini ef um fleiri en eitt stykki er að ræða. — **8. gr.** [Í flugfarmskírteini skal greina: a. brottfararstað og ákvörðunarstað; b. ef brottfarar- og ákvörðunarstaður eru innan landsvæðis sama ríkis, en einn eða fleiri umsamdir viðkomustaðir innan landsvæðis annars ríkis, skal geta um a. m. k. einn slíkan viðkomustað; c. aðvörun til sendanda, þess efnis að sé flutningi endanlega heitið til annars lands en brottfararlands, komi ákvæði Varsjársamningsins til framkvæmda, og að sá samningur gildi um og að jafnaði takmarki bótaskyldu flytjenda vegna tjóns eða skaða á farmi.][1]) — **9. gr.** [Nú hefur farmi verið skipað um borð í loftfar með samþykki flytjanda, án þess að flugfarmskírteini hafi verið gefið út eða í flugfarmskírteininu greinir ekki aðvörun þá, sem tilskilin er í c-lið 8. greinar, og skal flytjanda þá óheimilt að notfæra sér ákvæði 2. liðar 22. greinar.][1]) — **10. gr.** 1. Sendandi ber ábyrgð á, að upplýsingar þær, sem greindar eru í flugfarmskírteininu varðandi vörurnar, séu réttar. — 2. [Hann ber ábyrgð á hvers konar tjóni, sem flytjandi kann að bíða eða aðrir þeir, sem flytjandi ber ábyrgð gagnvart, sakir þess að upplýsingar, er hann hefur gefið, eru óreglulegar, ónákvæmar eða ófullkomnar.][1]) — **11. gr.** 1. Flugfarmskírteini gildir sem sönnun fyrir samningsgerð, móttöku vöru og skilmálum fyrir flutningi, unz annað sannast. — 2. Upplýsingar í flugfarmskírteini varðandi þyngd vöru, rúmtak, umbúðir og stykkjatölu skulu taldar réttar þar til annað sannast. Aðrar upplýsingar um magn eða rúmtak vöru eða ástand gilda hins vegar ekki sem sönnun gegn flytjanda, nema hann hafi í viðurvist sendanda athugað þær og staðfest það með áritun á flugfarmskírteini eða upplýsingarnar snerta sýnilegt ástand vöru. — **12. gr.** 1. Nú hefur sendandi fullnægt öllum skuldbindingum sínum samkvæmt farmsamningi, og hefur hann þá þann ráðstöfunarrétt yfir vörunni, að hann getur endurheimt hana á brottfarar- eða ákvörðunarstað, að hann getur stöðvað flutninginn, ef lent er á leiðinni, að hann getur látið afhenda vöruna á ákvörðunarstaðnum eða á leiðinni öðrum en þeim, sem tilgreindur er í flugfarmskírteini sem viðtakandi, eða hann getur krafizt þess að varan verði flutt aftur til brottfararstöðvar. Ráðstafanir þessar getur sendandi þó því aðeins gert, að þær hafi eigi í för með sér tjón fyrir flytjanda eða aðra sendendur og að endurgreiddur sé kostnaður, sem af flutningnum leiðir. — 2. Sé eigi hægt að framkvæma fyrirmæli sendanda, skal flytjandi tilkynna honum það þegar í stað. — 3. Nú fer flytjandi eftir fyrirmælum sendanda um ráðstöfun vöru, án þess að lagt sé fram eintak sendanda af flugfarmskírteini og er flytjandi þá ábyrgur fyrir tjóni, sem sá aðili kann að verða fyrir, er hefur eintakið löglega í sínum vörzlum; halda skal þó flytjandi rétti sínum til að krefjast bóta af sendanda. — 4. Réttur sendanda fellur niður um leið og réttur viðtakanda samkv. 13. gr. byrjar. Nú neitar viðtakandi að taka við skírteini eða vöru eða ekki er hægt að ná sambandi við hann, og getur þá sendandi haldið ráðstöfunarrétti sínum. — **13. gr.** 1. Með þeirri undantekningu er um ræðir í næstu málsgrein á undan getur viðtakandi þegar varan er komin á ákvörðunarstað krafizt þess, að flytjandi láti af hendi við hann flugfarmskírteinið og vöruna gegn greiðslu þeirrar upphæðar, er hvílir á vörunni, enda uppfylli hann öll þau flutningsskilyrði, sem um ræðir í flugfarmskírteininu. — 2. Ef eigi er annað tiltekið, skal flytjandi tilkynna viðtakanda án tafar um komu vörunnar. — 3. Nú viðurkennir flytjandi að varan hafi glatazt eða varan er ekki komin fram í síðasta lagi 7 dögum eftir áætlun og getur viðtakandi þá beitt ákvæðum samningsins gegn flytjanda. — **14. gr.** Sendandi og viðtakandi geta hvor um sig notað

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

1949 Nr. 41 25. maí

sér öll þau réttindi sem þeir hafa samkv. 12. og 13. gr., gegn því að uppfylla þær skuldbindingar, sem samningurinn leggur þeim á herðar. Gildir það hvort sem þeir koma fram fyrir hönd sjálfs sín eða annarra. — **15. gr.** 1. Ákvæði 12., 13. og 14. gr. snerta hvorki sambandið milli sendanda og viðtakanda né sambandið við þriðja aðila, sem byggir rétt sinn á öðrum hvorum hinna. — 2. Ákvæðum 12., 13. og 14. gr. verður aðeins breytt sé um það getið í flugfarmskírteini. — [3. Ekkert ákvæði samnings þessa skal skilið svo, að það geti hindrað útgáfu framseljanlegs flugfarmskírteinis.][1]) — **16. gr.** 1. Sendanda er skylt að gefa þær upplýsingar og að láta fylgja flugfarmskírteini þau skjöl, sem nauðsynleg teljast til þess að fyrirskipaðar athuganir af hendi tollyfirvalda og lögreglu geti fram farið áður en varan er afhent viðtakanda. Sendandi ber gagnvart flytjanda ábyrgð á tjóni, sem hljótast kann af því, að slíkar upplýsingar eða skjöl vantar eða eru ófullkomin og ekki samkvæmt settum reglum, nema því aðeins, að flytjandi eða starfsmenn hans eigi sök á því. — 2. Á flytjandanum hvílir ekki skylda til að rannsaka hvort þessar upplýsingar eða skjöl eru réttar eða tæmandi.

III. kafli. — Ábyrgð flytjanda. — 17. gr. Nú lætur farþegi lífið eða verður fyrir líkamsmeiðslum eða heilsutjóni vegna slyss, sem orðið hefur í loftfari eða þegar farið var í loftfar eða úr, og skal þá flytjandi ábyrgur. — **18. gr.**[a]) 1. Ef farangur eða vara eyðileggst, skemmist eða týnist meðan á loftflutningnum stendur, ber flytjandi ábyrgð á tjóninu. — 2. Með hugtakinu „loftflutningi" í 1. mgr. er átt við tímabilið meðan farangur eða vara er í vörzlum flytjanda á flugvelli, um borð í loftfari eða við lendingu utan flugvallar annars staðar. — 3. Loftflutningur tekur ekki til flutnings á láði eða legi utan flugvallar. Fari slíkur flutningur fram samkv. flutningssamningnum með útskipun, afhendingu eða umhleðslu skal gert ráð fyrir að hvers konar tjón sem af hlýzt hafi orðið meðan á loftflutningi stóð, unz annað sannast. — **19. gr.** Flytjandi ber ábyrgð á tjóni, sem verður vegna dráttar við loftflutning farþega, móttekins farangurs eða vöru. — **20. gr.** 1. Flytjandi losnar undan ábyrgð, ef hann sannar, að hann sjálfur og starfsmenn hans hafi gert allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir til

1) Viðbótarsamn. XI. gr., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.
a) XXVIII, 90.

þess að komast hjá tjóni eða að það hafi eigi staðið í þeirra valdi að gera slíkar ráðstafanir. — 2. . . .[1]) — **21. gr.** Nú sannar flytjandi að sá, sem fyrir tjóninu varð, hafi sjálfur verið valdur að því eða hafi átt þátt í því, og getur rétturinn í samræmi við lög viðkomandi lands sýknað flytjanda eða lækkað skaðabæturnar. — **22. gr.** 1. [Við flutning farþega í lofti skal bótaábyrgð flytjanda fyrir hvern farþega eigi fara fram úr tvö hundruð og fimmtíu þúsund frönkum. Geri lög lands þess, er skaðabótamál er höfðað í, ráð fyrir greiðslu með afborgunum, skal heildarupphæðin (höfuðstóll) eigi fara fram úr þessu hámarki. Heimilt er þó flytjanda og farþega að gera með sér sérstakan samning um hærra hámark ábyrgðar. — 2. a. Við flutning skráðs farangurs og farms skal bótaábyrgð flytjanda eigi fara fram úr tvö hundruð og fimmtíu frönkum fyrir hvert kíló. Hámark þetta gildir þó eigi, ef sendandi hefur við afhendingu vara til flytjanda gefið sérstaka yfirlýsingu um þá hagsmuni, sem við afhendingu á ákvörðunarstað eru tengdir, og greitt aukagjald, ef á þarf að halda. Hin tilgreinda upphæð skal þá vera hámark bótaskyldu flytjanda, nema hann sanni að raunverulegir hagsmunir sendanda eða farþega hafi verið minni. — b. Nú verður tjón, skaði eða töf á hluta skráðs farangurs eða farms eða á einhverjum grip þar í, og skal eigi taka meiri þunga til greina við ákvörðun þeirrar upphæðar, sem ábyrgð flytjanda takmarkast við, en samanlagðan þunga bögguls eða böggla þeirra, er um er að ræða. Nú snertir tjón, skaði eða töf hluta hins skráða farangurs eða farms eða gripa þar í, verðmæti annarra böggla, sem sami farangursseðill eða flugfarmskírteini nær til, og skal þá einnig tekinn til greina samanlagður þungi slíks bögguls eða böggla, þegar ákvarða skal hámark bótaskyldu. — 3. Að því er snertir farangur, sem farþegi hefur í sínum vörzlum, er hámark bótaskyldu flytjanda takmarkað við fimm þúsund franka fyrir hvern farþega. — 4. Þó að hér sé greint hámark bótaskyldu, er dómstólum þó heimilt í samræmi við landslög að dæma aukalega til greiðslu hluta af málskostnaði eða málskostnaðar alls og til greiðslu annars kostnaðar við málssókn, sem kærandi kann að hafa orðið að greiða. Eigi gildir þó þetta ákvæði, ef bótaupphæðin, sem dæmd er, auk málskostnaðar og annars kostnaðar við málssókn, fer eigi fram úr

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

þeirri upphæð, sem flytjandi hefur skriflega boðizt til að greiða innan sex mánaða frá því er atburður sá varð, sem skaðanum olli, eða áður en málssókn var hafin, ef síðar varð. — 5. Upphæðir þær, sem greindar eru í frönkum í þessari grein, skulu miðast við gjaldeyriseiningu, er sé sextíu og fimm og hálft milligramm gulls, sem er níu hundruð þúsundustu að skírleika. Þegar breyta þarf slíkum upphæðum í mynt viðkomandi lands, má láta standa á jafnri mynteiningu. Umreikning umræddra upphæða í mynt viðkomandi lands, nema gullmynt sé, skal fara fram eftir skráðu gullgengi umræddrar myntar á þeim degi, er dómur er upp kveðinn, ef um málssókn verður að ræða.][1]) — **23. gr.** 1. Hver sá samningur, sem miðar að því að leysa flytjanda undan ábyrgð eða ákveða minni upphæð en þá, sem ákveðin er í samningi þessum, er ógildur, en flutningssamningurinn skal halda gildi sínu og vera háður ákvæðum samnings þessa. — [2. Eigi gildir 1. töluliður þessarar greinar um ákvæði varðandi tjón eða skaða, sem stafar af eðli eða ágalla í farmi þeim, sem fluttur er.][1]) — **24. gr.** 1. Í tilvikum þeim, er um ræðir í 18. og 19. gr., skal skaðabótamál án tillits til málavaxta, einungis rekið á þeim grundvelli og með þeim takmörkunum, sem kveðið er á um í samningi þessum. — 2. Hið sama gildir um tilvik þau, er um ræðir í 17. gr. Samningur þessi tekur eigi afstöðu til þess, hver eigi rétt á skaðabótum né hvaða tjón sé skaðabótaskylt. — **25. gr.** [Takmarkanir þær á bótaskyldu, sem í 22. grein eru upp taldar, skulu eigi gilda, ef það sannast, að tjónið hafi orðið af völdum eða aðgerðaleysi flytjanda, starfsmanna hans eða umboðsmanna, hvort sem gert var í þeim tilgangi að valda tjóni eða af kæruleysi, meðvitandi þess að tjón myndi geta af hlotizt. Þó skal í slíkum tilfellum sanna, að slíkur verknaður eða aðgerðaleysi starfsmanns eða umboðsmanns hafi gerzt innan verksviðs þeirra.][1]) — [**25. gr. A.** 1. Nú er mál höfðað gegn starfsmanni eða umboðsmanni flytjanda út af tjóni, sem samningur þessi nær til, og skal honum heimilt, ef hann sannar að hann hafi haldið sér við verksvið sitt, að hagnýta sér takmörkun þá á bótaskyldu, sem flytjanda er sjálfum heimilt að hagnýta sér samkvæmt 22. grein. — 2. Í slíku tilfelli skal samanlögð bótafjárhæð sú, er flytjandi, starfsmenn hans eða umboðsmenn eiga að greiða, ekki fara fram úr greindu hámarki. — 3. Ákvæði 1. og 2. töluliðs þessarar greinar skulu eigi gilda, ef það sannast, að tjónið hefur orðið af völdum eða aðgerðaleysi starfsmanns eða umboðsmanns, gert í þeim tilgangi að valda tjóni eða af kæruleysi, meðvitandi þess, að tjón myndi geta af hlotizt.][1]) — **26. gr.** 1. Ef tekið er við skráðum farangri eða vöru án fyrirvara af hálfu viðtakanda, skal talið að munirnir hafi verið óskemmdir og í samræmi við flutningssamninginn unz annað sannast. — 2. [Verði um tjón að ræða, ber móttakanda að tilkynna flytjanda það jafnskjótt og þess verður vart, í síðasta lagi sjö dögum eftir móttökudag, ef um farangur er að ræða, og fjórtán dögum, ef um farm er að ræða. Ef um tafir er að ræða, ber að senda slíka kvörtun í síðasta lagi tuttugu og einum degi eftir að afhending hefur farið fram.][1]) — 3. Tilkynning skal skráð á flutningsskírteini eða send bréflega áður en frestur er liðinn. — 4. Sé tjón eigi tilkynnt innan hinna tilskildu tímamarka falla niður kröfur á hendur flytjanda, enda sé eigi um svik að ræða af hans hálfu. — **27. gr.** Nú er skuldari látinn og skal þá heimilt að beina skaðabótakröfum samkv. samningi þessum gegn þeim, sem tekið hafa við réttindum hans og skyldum. — **28. gr.** 1. Skaðabótamál skal höfða í því samningsríki, sem sækjandi ákveður, annað hvort þar sem flytjandi á heima eða hefur aðalskrifstofu sína eða útibú það, sem gerði flutningssamninginn eða loks á ákvörðunarstaðnum. — 2. Réttarfarsákvæði fara eftir lögum þess lands, sem mál er höfðað í. — **29. gr.** 1. Réttur til að höfða skaðabótamál fellur niður, ef mál er eigi höfðað innan tveggja ára frá því að loftfar kom á ákvörðunarstað eða frá þeim degi að loftfar skyldi koma þangað eða frá því að flutningur stöðvaðist. — 2. Ákvörðun frests fer eftir lögum þess lands, sem mál er höfðað í. — **30. gr.** 1. Ef fleiri en einn flytjandi eiga hver á eftir öðrum að sjá um flutning þann, er um ræðir í 1. gr. 3. mgr., skal hver þeirra hlíta ákvæðum samnings þessa, ef hann tekur við farþegum, skráðum farangri eða vörum, og skal hlutaðeigandi flytjandi talinn aðili flutningssamnings að svo miklu leyti sem þann hluta flutningsins snertir, sem honum ber að sjá um. — 2. Farþegi eða þeir, er taka við réttindum hans, geta einungis beint kröfum sínum til þess flytjanda, sem hefur séð um þann hluta flutningsins, sem tjón eða dráttur varð í sambandi við, enda

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

hafi fyrsti flytjandi eigi samkvæmt beinum samningi tekið að sér ábyrgð á öllum flutningnum. — 3. Þegar um er að ræða flutning á skráðum farangri eða vörum, getur sendandi beint kröfum sínum til fyrsta flytjanda, en sá sem rétt á á afhendingu getur beint sínum kröfum til síðasta flytjanda. Hvor um sig getur þar að auki snúið sér að þeim flytjanda, sem sá um flutninginn, þegar eyðilegging, glötun, tjón eða dráttur varð. Flytjendur þessir eru ábyrgir in solidum gagnvart sendanda og þeim, sem afhenda ber vöruna.

IV. kafli. — Flutningur með ýmislegum farartækjum. — 31. gr. 1. Nú fer flutningur sumpart fram með loftfari, en sumpart með einhverju öðru farartæki, og gilda þá ákvæði samnings þessa einungis að því er snertir loftflutninginn og því að hann uppfylli skilyrði 1. gr. — 2. Samningur þessi skal eigi vera því til fyrirstöðu, að aðilar flutningssamnings taki skilmála þess flutnings, sem eigi fer fram í lofti, upp í loftfarmskírteini, enda sé farið eftir ákvæðum samnings þessa varðandi loftflutninginn.

V. kafli. — Lokaákvæði. — 32. gr. Ógildir skulu vera hvers konar fyrirvarar í flutningssamningi og hvers konar sérstakir samningar, sem gerðir eru áður en tjón verður, og miða að því að ganga fram hjá reglum samnings þessa varðandi þau lög, sem fara skal eftir, eða varðandi varnarþing. Þegar um er að ræða flutning á vörum, skal þó heimilt að semja um gerðardómsákvæði, enda skal gerðin fara fram á einhverjum stað, sem er löglegt varnarþing samkv. 28. gr. 1. mgr. og skal málið útkljáð samkvæmt ákvæðum samnings þessa. — **33. gr.** Ekkert ákvæði samnings þessa skal vera því til fyrirstöðu, að flytjandi neiti að gera flutningssamning eða ákveði flutningsskilmála, sem eigi brjóta í bága við samning þennan. — **34. gr.** [Ákvæði 3.—9. greinar að báðum meðtöldum, sem ná til flutningsskilríkja, skulu eigi gilda, þegar flutningur fer fram undir óvenjulegum kringumstæðum, utan venjulegs flugrekstrar.][1]) — **35. gr.** Með hugtakinu dagur í samningi þessum er átt við vikudag en ekki vinnudag. — **36. gr.** Samningur þessi er gerður á frönsku í einu eintaki, sem geymt skal í skjalasafni utanríkisráðuneytis Póllands. Staðfest afrit samningsins skal ríkisstjórn Póllands láta hverjum samningsaðila í té. — **37. gr.** 1. Samning þennan skal fullgilda. Fullgildingarskjöl skal varðveita í skjalasafni utanríkisráðuneytis Póllands, sem skal tilkynna afhendingu fullgildingarskjala öllum samningsaðilum. — 2. Þegar fimm aðilar hafa fullgilt samning þennan skal hann ganga í gildi þeirra í milli á nítugasta degi eftir að fimmta fullgildingarskjalið var afhent. Hann skal ganga í gildi milli ríkja, sem hafa fullgilt hann, og ríkis, sem síðar afhendir fullgildingarskjal sitt, á nítugasta degi eftir þá afhendingu. — 3. Ríkisstjórn lýðveldisins Póllands skal tilkynna ríkisstjórn hvers aðila hvenær samningur gengur í gildi og hvenær hvert fullgildingarskjal er afhent. — **38. gr.** 1. Þegar samningur þessi er genginn í gildi, skal hverju ríki heimilt að gerast aðili að honum. — 2. Aðild fer fram með tilkynningu til ríkisstjórnar lýðveldisins Póllands, er skal skýra öðrum aðilum frá aðildinni. — 3. Aðild tekur gildi á nítugasta degi eftir að ríkisstjórn lýðveldisins Póllands hefur verið tilkynnt um hana. — **39. gr.** 1. Sérhver aðili samnings þessa getur sagt honum upp með því að tilkynna uppsögnina ríkisstjórn lýðveldisins Póllands, en hún skal án tafar skýra öllum aðilum frá uppsögninni. — 2. Uppsögnin gengur í gildi sex mánuðum eftir að tilkynning um uppsögn hefur farið fram, en einungis að því er varðar þann aðila, sem uppsögn hefur tilkynnt. — **40. gr.** 1. Samningsaðilar geta við undirritun, afhendingu fullgildingarskjals eða um leið og þeir gerast aðilar að samningi þessum lýst yfir því, að þeir undanskilji ákvæðum samnings þessa allar eða nokkrar nýlendna sinna, verndarlönd, gæzlusvæði eða aðrar lendur, er lúta þeirra fullveldi, yfirráðum eða umráðum. — 2. Aðilar geta og síðar staðfest samninginn sérstaklega að því er varðar allar eða nokkrar af nýlendum þeirra, verndarlöndum, gæzlusvæðum eða öðrum lendum, er lúta þeirra fullveldi, yfirráðum eða umráðum og voru undanskildar ákvæðum samningsins í hinni upphaflegu yfirlýsingu þeirra. — 3. Loks geta aðilar samkvæmt ákvæðum þessum sagt upp samningi þessum sérstaklega, að því er varðar allar eða nokkrar af nýlendum sínum, verndarlöndum, gæzlusvæðum eða öðrum lendum, er lúta fullveldi þeirra, yfirráðum eða umráðum. — [**40. gr. A.** 1. Í 2. tölulið 37. greinar og 1. tölulið 40. greinar skal orðið *aðili (samningsaðili)* (Haute Partie Contractante) merkja *ríki*. Í öllum öðrum tilvikum skal orðið *aðili* merkja ríki, sem fullgilt hefur samninginn eða gerzt aðili að honum með virkum hætti, eða ríki, sem sagt hef-

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.

1949 Nr. 41 25. maí

1949 Nr. 41 25. maí

ur samningnum upp, ef uppsögn þess hefur ekki gengið í gildi. — 2. Að því er samning þennan snertir, merkir orðið *landsvæði* (territoire) ekki einungis heimaland ríkis, heldur einnig öll önnur landsvæði, sem ríkið fer með utanríkismál fyrir.][1]) — **41. gr.** Hver samningsaðili getur, þegar tvö ár eru liðin frá gildistöku samnings þessa óskað eftir því að ný alþjóðaráðstefna verði kölluð saman til þess að rannsaka á hvern hátt muni hægt að endurbæta samning þennan. Hlutaðeigandi aðili skal í þessu skyni snúa sér til ríkisstjórnar Frakklands, sem skal gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess að undirbúa ráðstefnuna. — Samningur þessi, sem gerður er í Varsjá hinn 12. október 1929, skal liggja frammi til undirskriftar til 31. janúar 1930. — (Undirskriftir.)

Viðbótarbókun. — Við 2. gr. Samningsaðilar áskilja sér rétt til þess að lýsa því yfir við fullgildingu eða staðfestingu samningsins, að ákvæði 1. mgr. 2. gr. hans taki ekki til loftflutninga milli landa, sem framkvæmdir eru beinlínis af ríkinu, nýlendum þess, verndarlendum, gæzlulendum eða öðrum lendum, sem eru undir fullveldi þess, vernd eða yfirráðum. — (Undirskriftir.)

[II. kafli. — Gildi samningsins svo sem honum hefur verið breytt. — XVIII. gr. Svo sem samningnum hefur verið breytt með viðbótarsamningi þessum, skal hann gilda um flutninga landa í milli, svo sem þeim er lýst í 1. grein hans, ef brottfarar- og ákvörðunarstaður, sem tilteknir eru í þessari grein, eru annaðhvort í löndum tveggja aðila að samningnum eða innan landsvæðis sama aðila, ef umsaminn viðkomustaður er innan landsvæðis annars ríkis.][2])

1950 Nr. 119 28. des.

Lög um stjórn flugmála.

1. gr. Flugráð, skipað fimm mönnum, hefur á hendi stjórn flugmála undir yfirstjórn ráðherra.[3]) Þrír þeirra skulu kosnir hlutfallskosningu í sameinuðu Alþingi til fjögurra ára. Ráðherra skipar í ráðið tvo menn með sérþekkingu á flugmálum, annan til 8 ára og hinn til 4 ára, og sé hinn fyrrtaldi formaður ráðsins. Með sama hætti skulu kosnir og skipaðir 5 varamenn í flugráð. — Þóknun til flugráðsmanna skal ákveðin af ráðherra, og greiðist hún úr ríkissjóði. — **2. gr.**[a]) Ráðherra skipar [flugmálastjóra,][1]) að fengnum tillögum flugráðs. Hann skal annast rekstur og viðhald flugvalla ríkisins og öll önnur störf, sem flugið varða, svo sem nýbyggingu flugvalla, loftferðaeftirlit og öryggisþjónustu, undir stjórn flugráðs. — Í erindisbréfi [flugmálastjóra],[1]) er ráðherra setur, að fengnum tillögum flugráðs, skal nánar kveðið á um störf hans. — Ráðherra ræður og skipar fasta starfsmenn [flugmálastjóra][1]) til aðstoðar, eftir því sem þörf krefur, að fengnum tillögum flugráðs. — Þar til laun [flugmálastjóra][1]) og annarra fastra starfsmanna verða ákveðin í launalögum, skulu þau ákveðin af ráðherra og greiðast úr ríkissjóði.[2]) — **3. gr.** Heimilt er ráðherra að setja reglur um flugferðir innlendra flugfélaga og, ef nauðsyn krefur, að veita einu eða fleiri félögum sérleyfi til fastra áætlunarferða á ákveðnum leiðum innanlands og utan. — **4. gr.** Ráðherra setur reglur, eftir því sem þurfa þykir, um afnot og rekstur þeirra flugvalla og lendingarstaða, sem um getur í lögum nr. 24 12. febrúar 1945, þar á meðal um hvers konar umferð um flugvelli og flugvallasvæði, svo og um alla framkvæmd laga þessara.[3]) Brot gegn slíkum reglum varða sektum, allt að 30 000 krónum, varðhaldi eða fangelsi. — **5. gr.** . . .[3]) — **Bráðabirgðaákvæði.** Starfstímabil þeirra flugráðsmanna, sem kosnir voru af Alþingi í fyrsta sinn samkvæmt lögum nr. 65 31. maí 1947, og annars þeirra flugráðsmanna, er ráðherra skipar, skal vera til ársloka 1951, en hins fyrsta formanns ráðsins til ársloka 1955.

1950 Nr. 119 28. des.

1) Viðbótarsamn., sbr. l. nr. 46, 5. apríl 1956.
2) Viðbótarsamn. 28. sept. 1955. Gildir frá 1. ágúst 1963, Stjtíð. C 2 1963.
3) Reglur nr. 102 1955.
a) XXIV, 232.

Lög um flugvelli og lendingarstaði fyrir flugvélar. **1945** Nr. 24 12. febr.

1. gr. Flugvellir skulu flokkaðir í 4 flokka eftir stærð þeirra, gerð og búnaði til notkunar og rekstrar. — Fullnægja skulu þeir eftirtöldum skilyrðum: — *1. flokkur.* Rennibrautir skulu vera ekki færri en 3, gerðar úr steinsteypu, malbiki eða með öðru varanlegu slitlagi. Skulu þær fullnægja aðalvindáttum. — Lengd brauta og breidd skal nægileg fyrir stórar millilandaflugvélar. Skulu þar vera byggingar þær, tæki og búnaður, sem nauðsynlegt telst til þess að fullnægja millilandaflugi. — *2. flokkur.* Rennibrautir skulu vera

1) L. nr. 26, 24. marz 1954.
2) Rgj. nr. 204, 16. okt. 1952, sbr. rgj. nr. 46, 11. marz 1953.
3) Gjskr. nr. 130 1958 og 119 1961, reglur nr. 94 1957, rgj. nr. 531 1949, sbr. rgj. nr. 128 1961.

3, nema þar sem reynsla sýnir, að 1 eða 2 brautir muni fullnægja í aðalvindáttum. Þær skulu þaktar grassverði eða malbornar. Lengd og breidd brauta svo og gerð þeirra skal nægja til innanlandsflugs. Skulu þar vera byggingar, tæki og búnaður, sem nauðsynlegt þykir til þess að fullnægja innanlandsflugi með flugvélum af allt að 15000 kg þyngd. — *3. flokkur.* Rennibrautir skulu vera 3, nema þar sem reynsla sýnir, að 1 eða 2 brautir muni fullnægja í aðalvindáttum. Þær skulu þaktar grassverði eða malbornar. Lengd og breidd brauta svo og gerð þeirra skal nægileg fyrir meðalþungar flugvélar, allt að 5000 kg þyngd. Við völlinn skulu vera nauðsynlegustu tæki og búnaður fyrir snögga viðkomu slíkra flugvéla. — *4. flokkur.* Rennibrautir skulu vera 2, nema þar sem reynsla sýnir, að 1 braut muni nægja eða verða of kostnaðarsamt að gera 2 brautir. Rennibrautir skulu þaktar grassverði eða malbornar. Lengd brauta og breidd skal ætluð aðeins fyrir léttar flugvélar, allt að 3000 kg þyngd, eftir því sem fært þykir kostnaðar vegna. Rennibrautir skulu merktar, og þar skal vera aðgangur að síma, svo og smáskáli fyrir farþega, en yfirleitt ekki annar búnaður. — **2. gr.** Flugvellir skulu vera á eftirtöldum stöðum: a. Í 1. flokki: 1. Í Reykjavík. 2. Á Reykjanesi. b. Í 2. flokki: 1. Í Eyjafirði. 2. Hjá Egilsstöðum á Völlum. 3. Á Melatanga í Hornafirði. c. Í 3. flokki: 1. Í Borgarfirði. 2. Hjá Söndum í Miðfirði. 3. Hjá Blönduósi. 4. Hjá Sauðárkróki. 5. Í Vestmannaeyjum. 6. Nálægt Siglufirði. 7. Hjá Húsavík. 8. Hjá Kópaskeri. d. Í 4. flokki: 1. Á Akranesi. 2. Á Snæfellsnesi. 3. Á Kambsnesi við Búðardal í Dalasýslu. 4. Í Austur-Barðastrandarsýslu. 5. Í Vestur-Barðastrandarsýslu. 6. Í Önundarfirði. 7. Á Melgraseyri við Ísafjarðardjúp. 8. Hjá Hólmavík. 9. Hjá Raufarhöfn. 10. Hjá Þórshöfn. 11. Í Vopnafirði. 12. Í Borgarfirði eystra. 13. Við Seyðisfjörð. 14. Hjá Búðum í Fáskrúðsfirði. 15. Í Neskaupstað. 16. Hjá Djúpavogi. 17. Í Breiðdalsvík. 18. Í Suðursveit. 19. Hjá Fagurhólsmýri. 20. Á Síðu. 21. Við Mýrdalssand að austan. 22. Í Mýrdal. 23. Á Skógasandi. 24. Í Landeyjum. 25. Á Rangárvöllum. 26. Í Árnessýslu (efra og neðra). — **3. gr.** Flugvélaskýli og dráttarbrautir fyrir sjóflugvélar skulu vera: a. Í Reykjavík. b. Í Ísafjarðarkaupstað. c. Á Akureyri. d. Á Austfjörðum. e. Á Vestfjörðum. — **4. gr.** Til öryggis flugsamgöngum skulu vera þráðlausar talstöðvar á 1. og 2. flokks flugvöllum, svo og annars staðar, er nauðsyn krefur. — **5. gr.** Atvinnumálaráðuneytinu er heimilt að gera samninga við einstaka landeigendur til þess að tryggja lendingarstaði fyrir smáflugvélar á landi, sem til þess henta, án þess að gerðar verði rennibrautir. — **6. gr.** Kostnaður við gerð, rekstur og viðhald þeirra flugvalla og lendingarstaða, sem um getur í lögum þessum, ásamt nauðsynlegum mannvirkjum, tækjum og búnaði, greiðist úr ríkissjóði eftir því, sem fé verður veitt til í fjárlögum. — Áður en fé er veitt til nefndra framkvæmda, skal hafa farið fram nákvæm rannsókn og liggja fyrir kostnaðaráætlun um framkvæmd verksins. — **7. gr.** Atvinnu- og samgöngumálaráðherra skal setja á stofn sérstaka stjórn flugmála, þegar tímabært þykir, og fellur þá niður starf flugmálaráðunautar ríkisins. Forstöðumaður þessarar stofnunar nefnist flugmálastjóri. Þar til þessi skipan verður gerð, hefur atvinnu- og samgöngumálaráðuneytið stjórn þeirra mála, sem greinir í lögum þessum, og er vegamálastjóri og flugmálaráðunautur ráðuneytinu til aðstoðar við framkvæmd þeirra. — Ríkisstjórnin setur með reglugerð ákvæði um afnot og rekstur þeirra flugvalla og lendingarstaða, sem um getur í lögum þessum.[1]) — Kostnaður við stjórn flugmála og rannsóknir og undirbúning þeirra framkvæmda, er í lögum þessum getur, greiðist úr ríkissjóði. — **8. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka eignarnámi vegna loftferða lóðir, lóðarréttindi og mannvirki. — Landeiganda er skylt, gegn hæfilegu endurgjaldi, að láta af hendi jarðefni til nauðsynlegra mannvirkja vegna loftferða. — **9. gr.** Bætur fyrir eignarnám á landi og mannvirkjum til flugvallargerðar í Reykjavík skulu metnar af dómurum hæstaréttar ásamt tveimur mönnum, er hæstiréttur nefnir. Að öðru leyti skal fara eftir lögum nr. 61 14. nóv. 1917 um framkvæmd eignarnáms á landi og mannvirkjum svo og um bætur fyrir jarðrask samkv. 8. gr. — **10. gr.** Landeigandi á bætur allar fyrir landnám, jarðrask og átroðning, en sé jörð leigð öðrum, skal matsnefnd meta, hve mikill hluti bótanna skal ganga til leiguliða. — **11. gr.** Skaðabóta, er leiðir af gerð mannvirkja, er um ræðir í lögum þessum, skal krefjast innan árs frá því, er verk það var unnið, sem skaðanum olli, ella fellur réttur til skaðabóta niður.

1) Gjskr. nr. 114 1961.

1945 Nr. 24 12. febr.

1935 Nr. 8 9. jan.

Lög um stjórn og starfrækslu póst- og símamála.

1. gr. Póst- og símamálum hins íslenzka ríkis stjórnar póst- og símamálastjóri, sem hefur umsjón og eftirlit með framkvæmdum og starfrækslu pósts og síma. Póst- og símamálastjóri stendur beint undir ráðherra þeim, sem póst- og símamálin heyra undir. Konungur veitir þetta embætti. — Sameining yfirstjórnar póst- og símamála fer fram þegar er sýnt er, að það hefur fjárhagslegan sparnað í för með sér eða telst að öðru leyti nauðsynlegt. — **2. gr.** Laun póst- og símamálastjóra skulu ákveðin í launalögum.[1]) Þangað til svo verður gert, ákveður ráðherra launin, Taki núverandi landssímastjóri eða póstmálastjóri við póst- og símamálastjóraembættinu, skal hann einskis missa í launakjörum frá því, sem nú er, og þjónustualdur hans teljast hinn sami og hann er talinn í hinu fyrra embætti. Hið sama gildir um aðra fasta starfsmenn pósts og síma, sem hafa áfram embætti undir hinu nýja skipulagi í starfrækslu pósts og síma. — **3. gr.** Póst- og símamálastjóra til aðstoðar skal vera í Reykjavík sérstakur póstmeistari, ritsímastjóri, bæjarsímastjóri, yfirverkfræðingur og loftskeytastöðvarstjóri. Starfsmenn þessa skipar ráðherra, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, og ákveður starfssvið þeirra. Póst- og símamálastjóri getur falið póstmeistaranum og ritsímastjóranum í Reykjavík eftirlit með starfrækslu pósts og síma annars staðar á landinu. Ráðherra skipar enn fremur, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, aðalgjaldkera og fulltrúa, og skulu skipunarbréf framangreindra starfsmanna meðundirrituð af póst- og símamálastjóra. Aðra fasta starfsmenn og aðstoðarmenn við póst- og símastörf skipar póst- og símamálastjóri, að fengnum tillögum hlutaðeigandi yfirmanns, eftir því undir hverja starfsdeild stöðurnar falla, en umdæmisstjóra, þegar um stöður utan Reykjavíkur er að ræða. Laun fastra starfsmanna við póst og síma skulu ákveðin í launalögum.[1]) Þangað til svo verður gert, ákveður ráðherra launin. Sbr. þó 2. gr. — **4. gr.** Landinu skal skipt í póst- og símaumdæmi, og ákveður ráðherra, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, tölu þeirra og takmörk og skipar umdæmisstjóra. Umdæmisstjórar eru jafnframt póstafgreiðslumenn og símastjórar hinna stærri stöðva, eftir því sem við á, og skulu þeir, undir yfirstjórn póst- og símamálastjóra, hafa eftirlit með starfrækslu pósts og síma, hver í sínu umdæmi. — **5. gr.** Á þeim stöðum utan Reykjavíkur, þar sem er bæði póstafgreiðsla og landssímastöð, skal sami maður gegna hvorutveggja starfinu, þegar það að áliti póst- og símamálastjóra telst haganlegt, að fengnum tillögum hlutaðeigandi bæjar- og sveitarstjórnar. — **6. gr.** Starfsmaður sá, sem skipaður hefur verið við póst eða síma áður en lög þessi öðlast gildi, skal álitinn skipaður í sömu stöðu við þessi störf áfram, án þess að nýtt skipunarbréf sé gefið út, nema starf hans sé lagt niður sem óþarft. Þó skal hann hlíta breyttri starfstilhögun og verkaskiptingu samkvæmt þessum lögum og reglugerðum, sem ráðherra setur. — **7. gr.** Allir starfsmenn pósts og síma, sem skipaðir eru eða ráðnir með föstum árslaunum, skulu greiða lífeyrissjóðsgjald samkvæmt 3. gr. laga nr. 51 27. janúar 1921, um lífeyrissjóð embættismanna og ekkna þeirra, svo framarlega sem starf það, er þeir inna af hendi fyrir póst og síma, er aðalstarf þeirra.[1]) — **8. gr.** Ráðherra getur sett nánari ákvæði um framkvæmdir og starfrækslu póst- og símamála og má ákveða sektir við broti gegn þeim.[2]) — **9. gr.** Alþjóðasamningar og sérsamningar við erlendar póst- og símastjórnir, sem ríkisstjórn Íslands fullgildir, ásamt þar að lútandi reglugerðum, sem ríkisstjórnin viðurkennir, skulu gilda sem lög, enda má ákveða sektir við brotum gegn þeim.

1) L. nr. 55, 28. apríl 1962.

1935 Nr. 8 9. jan.

Póstlög.

1940 Nr. 31 12. febr.

I. kafli. — Umönnun og skil póstsendinga.

— **1. gr.**[3]) Póststjórnin veitir viðtöku til flutnings, umönnunar og skila: a. *Bréfasendingum* með utanáskrift. Þar til teljast bréf, spjaldbréf, bréfspjöld (einföld og með fyrirframgreiddu svari), verzlunarskjöl, prent, sýnishorn af vöru og blandaðar sendingar (verzlunarskjöl, prent, sýnishorn af vöru eða tvennt af þessum tegundum í sömu umbúðum). Bréf, verzlunarskjöl og prent mega vega allt að 2000 g, sýnishorn af vöru allt að 500 g og blandaðar sendingar allt að 2000 g, ef ekki er í þeim sýnishorn af vöru, annars 500 g. Prentað mál með upphleyptu letri fyrir blinda menn má vega allt að 7000 g hver

1) Sbr. nú l. nr. 29, 29. apríl 1963.
2) Rgj. nr. 100, 16. okt. 1933, nr. 77 1956, sbr. nr. 177 1960.
3) Rgj. 25. marz 1925, sbr. rgj. nr. 161 1954.

sending. b. *Bögglum* með áletraðri utanáskrift. c. *Skrásettum bréfapóstsendingum.* Öll þau bréf skulu vera skrásett, sem gjaldgeng mynt er lögð í, handhafaskuldabréf eða aðrar skuldajátningar, sem eru nýtar handhafa, án þess að verðupphæð sé tilgreind. Brot gegn þessu ákvæði varðar sektum, sbr. 22. gr. d. *Bréfapóstsendingum og bögglum með tilgreindu verði* með áletraðri utanáskrift. Tilgreint verð má ekki vera hærra en sannvirði innihaldsins. Fullt verð sendingar þarf ekki að tilgreina, nema beðizt sé talningar, þegar sendingin er látin á póst. e. *Póstávísunum.* f. *Póstkröfum* á bréfapóstsendingum og bögglum. g. *Póstinnheimtum.* h.[a]) *Blöðum og tímaritum,* sem menn skrifa sig fyrir.[1]) Til blaða og tímarita skal telja sérhvert blað eða rit, sem prentað er eða margfaldað, þegar það á að koma út einu sinni eða oftar á ári í heftum, sem hafa sameiginlegan titil og hvert fyrir sig vegur ekki yfir 500 g. — Póststjórnin setur með reglugerð (sbr. 26. gr.) ákvæði um nánari skilyrði fyrir því, að sendingar þær, sem taldar eru undir liðunum a—h, séu teknar til póstflutnings, meðal annars um stærð sendinganna, þyngd böggla, hámarksupphæð póstávísana, póstkrafna og póstinnheimtusendinga, svo og gerð eyðublaða og notkun. — **2. gr.** Fyrir utan þau störf, sem nefnd eru í 1. gr., hefur póststjórnin heimild til að taka að sér önnur störf, sem samrýmanleg eru ætlunarverki hennar, og gera ákvarðanir, svo sem: a. Að ákveða, hve langt frá pósthúsinu staðartaxti megi gilda. — Þó getur staðartaxti eigi gilt fyrir lengri veg en 7 kílómetra frá pósthúsi, nema innansveitar sé, og venjulega aðeins fyrir umdæmi hvers einstaks pósthúss, eða fyrir sendingar, sem eigi eru fluttar með pósti út úr pósthúsinu sjálfu. Staðartaxti má þó gilda um póstflutning milli Reykjavíkur og Hafnarfjarðar. b. Að ákveða, hvort útburður póstsendinga skuli framkvæmdur á kostnað póstsjóðs á vissum svæðum. c. Útburð póstsendinga með hraðboða. d. Blaðaáskriftir, sendingu útgefandaprents og póstáritun blaða og tímarita. e. Útgáfu ferðapóstávísana. f. Pósttékka- og póstfærslu-starfsemi (póstgiro). g. Staðfestingu á innihaldi póstsendinga. h. Vátryggingu fram yfir áritað verð. i. Útgáfu skilríkisspjalda. j. Útbýtingu á utanáskriftarlausum sendingum. k. Flutning á farþegum og póstbögglum með bifreiðum. l. Að ákveða aukagjald fyrir flutning póstsendinga loftleiðis. m. Innheimtu á opinberum gjöldum, svo sem tollum og afnotagjöldum útvarps. n. Sölu greiðslumerkja. — Nánari ákvæði um framkvæmd þessara starfa, svo og gjaldskrá fyrir þau, setur póststjórnin með reglugerð (sbr. 26. gr.). — **3. gr.** Með póstum má ekki flytja: a. Hluti, sem bannað er að dreifa út, eða hluti, sem að ytra útliti bera með sér eitthvað ólögmætt, ósæmilegt eða móðgandi. b. Hluti, sem hætta er búin af að flytja, svo sem hluti, er auðveldlega getur kviknað í við núning, loftaðstreymi eða á annan hátt, sprenghætta og ætandi hluti, og hluti, sem sýkingarhætta getur stafað af, svo og daunilla hluti og hluti, sem sérstakir erfiðleikar eru á að flytja vegna þyngdar, lögunar eða ófullnægjandi umbúnaðar. Póststjórninni skal þó heimilt að veita undanþágu fyrir slíka hluti, ef komið er í veg fyrir hættu eða óhagræði af flutningi þeirra eins og frekast er unnt, með sérstökum ráðstöfunum, og ástæður að öðru leyti mæla með flutningnum. c. Hluti þá til útlanda, sem bannaður er flutningur á samkvæmt alþjóðasamningum, sem Ísland er aðili að, eða sérsamningum við önnur ríki. — Leiki grunur á, að sendingu beri að útiloka frá póstflutningi, getur póststjórnin krafizt þess, að sendingin sé opnuð í viðurvist póstmanns af sendanda eða viðtakanda, ef svo ber undir. Sé kröfunni ekki sinnt, má póststjórnin neita sendingunni viðtöku eða, sé hún komin í hennar vörzlur, fara með hana eins og sendingu, sem eigi verður komið til skila. — Sé þagað um innihald þess konar sendinga eða rangt frá skýrt, á póststjórnin heimtingu á bótum frá sendanda fyrir skaða þann, sem kann að hljótast af flutningi sendinganna, auk þess sem sendandi skal sæta sektum samkv. 22. gr., nema þyngri refsing liggi við. — **4. gr.** Umönnun og skil póstsendinga, sem getið er um í 1. grein, nær til flutnings þeirra milli pósthúsa, til að safna þeim saman úr bréfakössum, láta þær í pósthólf, gera aðvart um þær og að bera þær út til viðtakenda á þeim stöðum, þar sem slíkum útburði er komið á (sbr. 2. gr. b.). — [Í Reykjavík og annars staðar í landinu, þar sem daglegur bréfaútburður fer fram og slíkt þykir henta, getur póstmeistari með samþykki póst- og símamálastjórnar, eftir nánari ákvæðum í reglugerð, sem póst- og símamálaráðherra setur, gert húseigendum skylt að setja upp bréfakassa í eða við hús sín, á þeim stað, sem póstmeistari samþykkir,

1) Rgj. nr. 26 1960.
a) XXV, 370.

undir þann póst, sem í húsið á að fara. Skal gerð kassanna háð samþykki póstmeistara, og er húseigendum skylt að halda þeim við. — Nú lætur húseigandi undir höfuð leggjast að sinna fyrirmælum póstmeistara, og varðar það sektum samkvæmt 22. gr., og heimilast þá póstmeistara, ef svo ber undir, að útvega, setja upp og halda við bréfakössum á kostnað húseiganda. Kostnað þennan má krefja með lögtaki.][1])

II. kafli. — Einkaréttur póststjórnarinnar, þagnarskylda póstmanna, póstleynd m. m.

— **5. gr.** Póststjórnin hefur, með þeim undantekningum, sem nefndar verða í þessari grein, einkarétt til flutnings innanlands og til útlanda á: 1. Lokuðum bréfum, hvert sem innihald þeirra kann að vera. 2. Öðrum lokuðum sendingum, er fullnægja skilyrðum til þess að vera veitt viðtaka í póst, að svo miklu leyti sem innihald þeirra er ritaðar orðsendingar eða prent útfyllt með skrift. 3. Spjöldum með rituðum orðsendingum eða prentuðum og útfylltum með skrift. — Slíkar sendingar, sem koma frá útlöndum og eiga að fara til viðtakanda í landinu eða flytjast áfram í transit yfir íslenzkt póstsvæði eða með íslenzku póstskipi, skulu þegar í stað afhentar póststjórninni 4. Í bæjum, þar sem komið hefur verið á daglegum útburði póstbréfa, má enginn reka það sem atvinnu, að safna saman, flytja eða bera út bréfapóstsendingar, sem nefndar eru í 1. gr. a., c. og d. — Póstar, fylgdarmenn eða samferðamenn þeirra, yfirmenn, starfsmenn, skipverjar eða farþegar á póstskipum, vagnstjórar eða farþegar á sérleyfisbifreiðum og bifreiðum, sem hafa undanþágu frá sérleyfi, mega ekki flytja sjálfir eða hafa meðferðis utan pósttösku sendingar, sem nefndar eru í 1. gr. a., c. og d. — Þó eru þessar undanþágur: a. Þegar sendingarnar eru frímerktar samkvæmt töxtum póststjórnarinnar og frímerkin síðan gerð ógild þannig, að póststjórnin verður ekki fyrir neinum tekjumissi, þótt sendingarnar séu sendar utan pósts. b. Þegar einhver flytur sendingar fyrir sjálfan sig eða fyrir mann, sem hann er háður. c. Útgerðarmenn póstskipa, póstvagna og annarra sérleyfisbifreiða og bifreiða með undanþágu frá sérleyfi mega nota þessi flutningatæki sín til þess að flytja bréf og peningasendingar í þágu útgerðarinnar einnar milli stjórnenda og starfsmanna sín á milli. — Öllum óviðkomandi er óheimilt að nota merki póst- og símamálastjórnarinnar, póstlúður með stjörnu og örvum í gegn með kórónu yfir. — Sömuleiðis er einstaklingum og stofnunum óheimilt að hengja upp á almannafæri kassa, er að lit, lögun og gerð eru áberandi líkir bréfakössum póststjórnarinnar. — **6. gr.** a. Enginn, sem er í þjónustu póststjórnarinnar, má gefa nokkrum óviðkomandi manni neina vísbendingu um það, hvernig aðrir noti póstinn, né heldur veita neinum tækifæri til þess að útvega sér slíka vitneskju. Eigi má heldur neitt af því, sem látið er á póst til flutnings, opna né lesa af óviðkomandi mönnum. Þagnarskylda hvílir áfram á viðkomanda, þótt hann fari úr þjónustunni. b. Sendingar, sem ekki verður komið til skila, má póststjórnin opna eingöngu í því skyni að komast eftir, hver sendandi sé, svo auðið sé að afhenda honum sendinguna. Skal þetta gert samkv. reglum, er póststjórnin setur. Póststjórninni er og heimilt að leyfa opnun sendinga á fyllilega tryggan hátt í öðrum tilfellum, þegar það er nauðsynlegt vegna flutnings þeirra eða til þess að rannsaka og koma í veg fyrir skemmdir, sem sending kann að verða fyrir í pósti. c. Vald það, sem dómendum og lögreglustjórum er veitt að lögum til þess að krefjast í sérstökum tilfellum upplýsinga um notkun póstsins, opna póstsendingar til annarra m. m., má eftir nánari ákvörðun ríkisstjórnarinnar veita öðrum hliðstæðum yfirvöldum, einkum tollyfirvöldum, þegar nauðsynlegt þykir til framkvæmda á ákvæðum gildandi laga um eftirlit með inn- og útflutningi.

III. kafli. — Um póstferðir og póstflutning.

— **7. gr.** Póststjórnin skal sjá um, að póstflutningur komist reglulega áfram, annaðhvort með þeim fargögnum, sem hún á sjálf, eða með öðrum farkosti, eftir því, sem hentast þykir, miðað við stærð og gildi sendinganna. — **8. gr.** a. Hver sá, sem heldur uppi reglubundnum fólksflutningum á landi með sérleyfi eða sérstöku leyfi, er skyldur til, er þess er krafizt, að flytja póst milli endastöðvanna og póststöðvanna á leiðinni. b. Póstflutninginn skal geyma á óhultum stað, þar sem óviðkomandi menn komast ekki að, og er útgerðarmanni eða félagi skylt að sjá um, að póstflutningnum sé skilað á rétta staði á réttum tíma. c. Samkvæmt hinni almennu löggjöf um skaðabótaskyldu ber útgerðarmaður eða félag ábyrgð gagnvart póststjórninni á póstflutningnum, á meðan hann er í vörzlum hans. — **9. gr.** a. Hvert skip, sem er íslenzk eign, eða skip, sem menn, búsett-

1) L. nr. 73, 20. apríl 1954, § 1, rgj. nr. 81 1956.

1940 Nr. 31 12. febr.

ir hér á landi, hafa á leigu, er skyldugt til, þegar það er afgreitt frá höfn í útlöndum til Íslands, að láta pósthús þar á staðnum vita um för sína og taka bréfa- og blaðapóst til flutnings, ef þess er óskað. — Útgerðarmenn og skipstjóri bera ábyrgð á að þessu sé hlýtt. — b. Hvert skip, sem fer frá höfn á Íslandi til útlendra eða innlendra hafna, er skyldugt að taka til flutnings bréfa- og blaðapóst, ef þess er krafizt. c. Sé skip í reglubundnum flutningaferðum, er það skyldugt til þess að taka til flutnings alls konar póstsendingar, og skal póststjórninni heimilt að hengja upp í skipum þessum læsta póstbréfakassa, þar sem hentugast þykir, og krefjast þess, að fyrir verðbréfa- og bögglapóst sé haldið auðu plássi allt að 3 teningsmetrum. d. Útgerðarmenn, útgerðarfélög og skipstjórar skipa, sem starfrækja reglubundnar flutningaferðir, skulu skyldir til í tæka tíð að senda póststjórninni áætlun um ferðir skipa sinna, svo og tilkynna henni tafarlaust allar þær breytingar, sem kunna að verða á áætluninni síðar. e. Útgerðarmenn, skipstjórar og afgreiðslumenn skipa þeirra, er sigla úr íslenzkri höfn eða milli íslenzkra hafna og eigi eru í áætlunarferðum (reglubundnum flutningaferðum), skulu skýra pósthúsinu á höfnum þeim, er skip hefur viðkomu á, frá ferð þess, hvaða dag og stund það ætli að halda burtu, og skal taka póst til flutnings, ef þess er óskað. Hafi hlutaðeigandi pósthús krafizt þess, að póstflutningur verði fluttur með skipinu, má það ekki fara fyrir þann tíma, sem ákveðinn hefur verið, nema póstflutningurinn sé áður kominn á skip. f. Póstflutninginn skal geyma á óhultum stað, þar sem óviðkomandi menn komast ekki að honum. Verði skip fyrir áföllum eða strandi, ber skipstjóra og skipshöfn að gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til bjargar póstflutningnum og koma honum áleiðis til næsta pósthúss. g. Neyðist skipstjóri til þess að leita annarrar hafnar en þeirrar, er ferðinni var heitið til, skal hann tilkynna pósthúsinu á staðnum, eða ef ekkert pósthús er, lögreglustjóra eða umboðsmanni hans, að hann hafi póstflutning meðferðis, og fara eftir ráðstöfunum þeim, sem þá kunna að verða gerðar og honum verður frá skýrt. h. Þegar skipstjóri kemur á ákvörðunarstað, skilar hann tafarlaust póstflutningi og bréfakössum á pósthúsinu á staðnum. i. Samkvæmt hinni almennu löggjöf um skaðabótaskyldu ber útgerðarmaður eða útgerðarfélag ábyrgð gagnvart póststjórninni á póstflutningnum frá því við honum er tekið til útskipunar og þar til hlutaðeigandi pósthús hefur tekið við honum gegn kvittun án athugasemda. — **10. gr.** Loftför eru skyldug til, eftir áskorun póststjórnarinnar, að taka til flutnings bréfa- og blaðapóst, eftir því sem rúm og burðarmagn leyfir. — **11. gr.** Verði landpóstur eða fargögn þau, sem póstur er fluttur með, fyrir slysum á leiðinni, eða þurfi þeir af öðrum ástæðum aðstoðar við til að halda áfram ferð sinni, skal hver og einn skyldur til þess þegar í stað, gegn sanngjarnri borgun, að veita alla þá hjálp og aðstoð, sem hann getur í té látið. — Skyldir eru menn að víkja úr vegi fyrir póstlest eða póstbifreiðum, þegar merki er gefið í hæfilegri fjarlægð. — **12. gr.** Póststjórnin greiðir fyrir flutning sendinga þeirra, er hér um ræðir, sanngjarna borgun, miðað við flutningsgjald á öðrum vörum, þó ekki hærri en 10 aura fyrir hvert kílógramm, nema sérstaklega sé um samið.

IV. kafli. — Um burðargjöld og aðrar póstgreiðslur. — 13. gr. Ráðherra sá, er með póstmál fer, ákveður í gjaldskrá, að fengnum tillögum póst- og símamálastjóra, ríkisburðargjaldið fyrir póstsendingar þær, sem nefndar eru í 1. gr. a—h.[1]) — Staðartaxta, burðargjald fyrir innansveitar- og innanbæjarsendingar, ákveður póststjórnin, sbr. 2. gr. a., svo og aukagjald, er taka skal fyrir verðsendingar og böggla, sem eigi hafa farið úr vörzlu póststjórnarinnar, en eiga að sendast lengri veg en utanáskrift segir, eða endursendast til upprunastaðar. Fyrir áfram- eða endursendingu annarra sendinga en verðsendinga og böggla skal ekki greiða aukagjald. Fyrir bréf, sem eftir utanáskriftinni eiga aðeins að fara um svæði, sem staðartaxti gildir um, skal þó greiða viðbótargjald, ef bréfið á að fara út fyrir það svæði, og nemur viðbótargjaldið mismun burðargjaldanna, ef bréfið er fullfrímerkt fyrir staðartaxta. Sé slíkt bréf vanfrímerkt eða ófrímerkt, reiknast burðargjaldið samkvæmt ríkistaxta. — Burðargjöld þau, sem ákveðin eru samkvæmt þessari grein, skulu greidd fyrirfram fyrir: skrásett bréf, bréf með tilgreindu verði, böggla, póstávísanir, póstkröfur, móttökukvittanir, prent, sýnishorn af vörum, verzlunarskjöl, blindraprent, blöð og tímarit samkvæmt h-lið 1. gr., bréfspjöld og bréf, sem eru opin, eða utan á þau ritað, svo að móttakandi getur ráðið af því, hvað þau hafi

1) Gjskr. nr. 208 1962.

inni að halda, sendingar til konungs og konungsættingja, sendingar til stjórnarvalda og sveitar- eða bæjarstjórna, að undanskildum almennum bréfum, sem eru frá öðrum en þessum aðilum, þegar þau eru aðeins umbeðnar eða krafðar skýrslur eða umsagnir og sendandi hefur með eiginhandar undirskrift vottað það á sendingunni. — Sendendur eru skyldir til að greiða eftir á bæði burðargjald, sem af vangá kann að hafa láðst að krefja um, þegar sendingin er póstlögð, svo og burðargjald fyrir þær sendingar, sem eigi eru leystar út af viðtakendum, ef póststjórnin krefst þess. — Samkvæmt samningi við póststjórnina geta viðtakendur fengið sendar til sín óborgaðar bréfasendingar, og sendingar, sem annars eiga að vera fullborgaðar fyrirfram, gegn því að borga undir þær einfalt burðargjald. Póststjórnin getur, þegar svo ber undir, heimtað tryggingu fyrir greiðslu burðargjaldsins. — **14. gr.** Gjaldfrjálsar innan hins íslenzka póstsvæðis skulu vera allar þær sendingar, sem samkvæmt alþjóðasamningum eru frígengar í alþjóðapóstþjónustunni. Enn fremur allar póst- og símaembættissendingar innan póst- og símastofnunarinnar. — Að öðru leyti er engin undantekning frá burðargjaldsskyldu. — Til þess að borga undir sendingar, sem ríkissjóður endurgreiðir burðargjaldið fyrir eftir reikningi, má nota þjónustufrímerki. Nánari reglur um þetta, svo og um reikningsskilin, skal setja í reglugerð þeirri, sem um getur í 26. gr.[1]) — **15. gr.** Fyrir störf þau, sem nefnd eru hér á eftir, skal sendandi greiða gjöld, sem póststjórnin ákveður: fyrir að leggja til lakk til innsiglis á sendingu; fyrir að setja á merki, sem þörf er á; fyrir að búa um peningabréf (þar með talið lakk til innsiglis); fyrir að skrifa utan á sendingu; fyrir að fylla út fylgibréf eða póstávísun. — Enn fremur er póststjórninni heimilt að ákveða og taka gjöld fyrir að annast, eftir beiðni viðtakanda, leiðréttingu á utanáskrift sendinga til þeirra, er þeir t. d. hafa bústaðaskipti um stundarsakir (í sumardvöl eða fríum), og fyrir að geyma böggla fram yfir tilsettan tíma. — **16. gr.** Pósthúsin skulu láta sendendum ókeypis í té kvittanir fyrir skrásettum sendingum, sendingum með tilgreindu verði, póstávísunum, póstinnheimtubréfum, sendingum með þjónustufrímerkjum, og fyrir blöðum og tímaritum samkvæmt h-lið 1. greinar. — Kvittanir skulu látnar í té annaðhvort í póstkvittunarbækur, sem póststjórnin býr til og eiga að vera til sölu á pósthúsunum fyrir ákveðið verð, sem póststjórnin setur, eða á eyðublöð, sem póststjórnin gefur út. — Sé kvittað í póstkvittunarbók, ber sendanda sjálfum að færa sendingarnar inn í hana í rétta dálka. Einnig má krefjast þess af sendanda, að hann fylli sjálfur út kvittanaeyðublað eins og texti þess segir til um. — Séu margar sendingar frá sama sendanda til sama viðtakanda settar á póst samtímis, má póstmaður setja þær allar á sömu kvittun. — Fyrir almenn bréf og aðrar sendingar, sem ekki eru skrásettar eða engin ábyrgð er á, verða eigi heimtaðar kvittanir. — **17. gr.** Burðargjald greiðist fyrirfram með því, að nota gildandi frímerki, þar í talin álímd og áprentuð almenn frímerki og þjónustufrímerki og ástimplanir frímerkjavéla, sem póststjórnin löggildir. — Burðargjald fyrir blöð og tímarit samkvæmt 1. gr. h. skal greiða í peningum. — Sendendum ber sjálfum að frímerkja sendingar sínar. — Póststjórninni er heimilt að búa til eða láta búa til frímerki, spjaldbréf, bréfspjöld, umslög og því um líkt, með áprentuðum frímerkjum með þeim verðupphæðum, sem hún álítur haganlegt, og skulu þau vera til sölu á öllum pósthúsum. — Enn fremur er póststjórninni heimilt að láta prenta frímerki á umslög og bréfspjöld, sem búin eru til af einkafyrirtækjum, svo og að stimpla sendingar með frímerkjastimplum fyrir burðargjaldinu eða öðrum stimplum, er sýni, að það sé greitt. — Póststjórnin lætur búa til eyðublöð undir póstávísanir, póstkröfur, póstinnheimtur, fylgibréf, póstkvittanabækur m. m., og tiltekur verðið á þeim. — Fyrir bréfspjöld og önnur eyðublöð með áprentuðum frímerkjum er póststjórninni heimilt að bæta við hæfilegu álagi fyrir kostnaði. — Fyrir sölu á frímerkjum og eyðublöðum með áprentuðum frímerkjum greiðast samkvæmt reglum, er póststjórnin setur, 4 af hundraði. — Eyðublöð, sem keypt eru, verða ásamt frímerkjunum fyrir burðargjaldi sendingarinnar eign póststjórnarinnar um leið og þeim er skilað til flutnings, og eiga sendandi og viðtakandi aðeins rétt á að fá afklippingana við þessi eyðublöð.[a]) — Öllum er óheimilt að nota í öðrum viðskiptum en póstviðskiptum eyðublöð þau, sem póststjórnin gefur út og selur.

V. kafli. — Afhending póstsendinga. —

1) Rgj. nr. 54, 21. maí 1908.

a) XXV, 135.

1940 Nr. 31 12. febr.

18. gr. Sendandi hefur ráðstöfunarrétt yfir sendingu þeirri, sem hann hefur látið á póst, þangað til henni er skilað til viðtakanda, og getur hann þangað til krafizt þess, að hún sé endursend, afhent öðrum en þeim, sem utanáskriftin segir til um, eða ráðstafað henni á annan hátt. — **19. gr.** a. Póstsendingar skal afhenda þeim, sem utanáskriftin segir til um, eða þeim, er viðtakandi hefur gefið umboð til þess að taka við sendingunni. — Um afhendingu póstsendinga til ópersónulegra viðtakenda, svo sem firma, hlutafélaga, stofnana o. s. frv., setur póststjórnin nánari fyrirmæli. — Fyrir afhendingu skrásettra sendinga, sendinga með tilgreindu verði, svo og fyrir útborgaðar póstávísanir, póstkröfu- og póstinnheimtuávísanir, skal póststjórnin krefjast löggildrar kvittunar. b. Þessar sendingar má afhenda öðrum en þeim, er utanáskriftin segir til um: 1. Sendingar frá eða til manna, sem eru í fangelsi, skal afhenda eftir því, sem reglugerð fangelsisins mælir fyrir, eða til rannsóknardómarans. 2. Sendingar, sem dómarar eða lögreglustjórar eða önnur yfirvöld, er með sérstökum lögum hafa öðlazt slíkt vald, úrskurða að skuli afhentar sér, skal afhenda samkvæmt úrskurðunum. 3. Sendingar til manna, sem eiga bú sín undir skiptum, má afhenda skiptaráðendum, að undanteknum almennum bréfum, sem eru árituð „einkabréf" eða á annan hátt bera með sér, að þau séu einkabréf. 4. Sendingar til ómyndugra má afhenda þeim, sem að lögum hafa foreldra- eða fjárhaldsrétt yfir þeim. 5. Um sendingar þær, sem ekki skal afhenda gegn kvittun, setur póststjórnin nánari reglur um, hvernig megi afhenda þær öðrum en viðtakanda og á hvaða hátt, t. d. láta þær í bréfakassa. 6. Póststjórnin setur einnig reglur um afhendingu sendinga, sem kvittun á að taka fyrir, þegar ekki næst til viðtakanda sjálfs til að gefa kvittunina, vegna einangrunar eða sóttnæmi. c. Sendingar til manna, sem látnir eru, skal afhenda þeim, er búin hafa til meðferðar, nema sendandi með sérstakri ráðstöfun eða áritun á sendinguna, t. d. „persónulega", hafi tilkynnt, að sendingin skuli endursendast.

VI. kafli. — Um skaðabótaskyldu póststjórnarinnar. — 20. gr. Glatist skrásett bréf í vörzlum póststjórnarinnar, skal greiða sendanda allt að 60 kr. í skaðabætur. — Sé innihaldið glatað að nokkru eða öllu leyti og fullnægt hefur verið nánari skilyrðum, sem póststjórnin setur, má greiða skaðabætur, er samsvari tjóninu. Skaðabæturnar mega þó aldrei fara fram úr 60 krónum. — Glatist bréf með tilgreindu verði eða innihald þess að nokkru eða öllu leyti, meðan það er í vörzlum póststjórnarinnar, bætir póststjórnin skaðann, þó ekki fram yfir það, sem tilgreint var á bréfinu. Hafi innihaldið verið verðskjöl, sem hægt er að ógilda, getur póststjórnin sett það skilyrði fyrir skaðabótagreiðslu, að eignarrétturinn að samsvarandi upphæð verðskjalanna sé framseldur henni. — Komist það upp, að verð póstsendingar sé í sviksamlegum tilgangi talið hærra en það er í raun og veru, skal engar skaðabætur greiða. — Þegar póstávísanir, póstkröfur og póstinnheimtur hafa verið borgaðar póstmanni eftir settum reglum, ber póststjórnin ábyrgð á upphæðum þeirra, og hafi þær verið útborgaðar skökkum viðtakendum og póstmaður eigi sök á því, skal bæta fjárhæðina að fullu samkvæmt reglum þeim, sem gefnar verða í reglugerð þeirri, sem getur um í 26. gr. — Hafi póstkröfusendingin glatazt eða skaddazt, eða þá innihaldið glatazt allt eða eitthvað af því í vörzlum póststjórnarinnar, er eigi hægt að heimta upphæð póstkröfunnar, en skaðabæturnar verða að ákveðast eftir reglum þeim, sem settar eru í þessari grein um þá tegund sendinga, sem hún telst til. — Sé póstkröfusending afhent viðtakanda án þess að póstkrafan hafi verið innheimt, hefur sendandi rétt til að heimta, að póstkröfuupphæðin sé borguð sér af póststjórninni. — Týnist böggulsending eða skemmist eða glatist eitthvað af innihaldi hennar, meðan hún er í vörzlum póststjórnarinnar, bætir póststjórnin sendanda skaðann, þó ekki fram yfir 1 kr. fyrir hvert ½ kílógramm af þyngd sendingarinnar með umbúðum.[a]) En hafi verð verið tilgreint, má heimta skaðabætur eins og fyrr er sagt um bréf með tilgreindu verði. — Sé sending týnd með öllu, skal og borga aftur burðargjald það, sem greitt hefur verið.[a]) — Sendingar eru í vörzlum póststjórnarinnar frá því að þeim er veitt viðtaka á pósthúsinu og þar til þær eru afhentar eftir því sem utanáskriftin segir, eða sé staður sá, sem sendingin á að fara til, fyrir utan póstsvæði Íslands, þá þangað til hún er afhent hlutaðeigandi póststjórn erlendis til frekari fyrirgreiðslu. Glatist póstsending eða skemmist á erlendu póstsvæði, er póststjórninni skylt að bæta sendanda skaðann eftir því sem alþjóðasamningar segja, eða sérsamningar þeir,

a) XXIV, 140.

1940 Nr. 31 12. febr.

sem gerðir hafa verið við hlutaðeigandi land. — Skaðabætur greiðast ekki: a. Þegar skaðinn kemur eingöngu af eðli þess, sem sent er, eða orsakast af illum umbúðum. b. Þegar sending hefur eigi skaddazt að utan á umbúðum eða innsigli, svo að því verði kennt um, að sendingin sjálf hafi skemmzt eða aflagazt; þó skal bæta þann skaða, sem verður á peningum og verðbréfum, hvort sem umbúðir eða innsigli eru ósköddud eða ekki, ef það fé var talið á pósthúsinu, þegar því var skilað þar. c. Þegar skaðinn stafar af óviðráðanlegum atburðum, hernaði eða borgarastyrjöld (vis major).[a]) — Ráðherra getur gert undantekning frá þessu ákvæði með reglugerð. — Bætur þær, sem póststjórnin á að gjalda, eftir því sem nú er sagt, ná aðeins til verðs þess hlutar, sem glatazt hefur, eða þeirrar rýrnunar, sem hinir skemmdu munir hafa orðið fyrir, en eigi skal bæta ábata- eða afnotamissi eða peningaverðfall eða yfir höfuð neinar óbeinar afleiðingar skaðans, og skal eigi skylt að greiða bæturnar fyrr en 6 mánuðir eru liðnir frá því að póststjórnin fékk tilkynningu um vanskilin. — Bæturnar greiðast viðtakanda, þegar hann tekur við sendingunni, annars sendanda.— Póststjórnin er ekki skyldug til að greiða skaðabætur fyrir týndar sendingar eða peningaupphæðir, sem ekki er hægt að sýna póstkvittun fyrir, nema það komi í ljós af bókum póststjórnarinnar eða sannist á annan óyggjandi hátt, að sendingin hafi verið látin á póst. — Fyrir aðrar sendingar en þær, sem taldar eru í þessari grein, skal engar skaðabætur greiða. — **21. gr.** Skylda til greiðslu skaðabóta fellur burtu, ef þeirra er eigi krafizt hjá póststjórninni eða pósthúsi innan árs frá því, er sendingin var látin í póstinn eða peningaupphæðin innborguð.

VII. kafli. — Um brot gegn póstlögunum. — 22. gr. [Brot gegn ákvæðum 3., 4., 5., 8., 9., 10. og 11. greinar][1]) varða sektum frá 5 til 500 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — Fyrir brot á 5. gr., um einkarétt póststjórnarinnar, skal auk sekta greiða venjulegt burðargjald fyrir hverja sendingu, sem flutt hefur verið ólöglega. — Þegar ákveða skal sekt á hendur sendanda, kemur mjög til greina, hvort hann sjálfur eða sá, sem flutti sendinguna, er í þjónustu póststjórnarinnar. — Valdi misferli af hálfu þeirra, sem annast póstflutninga á landi eða sjó, póststjórninni ábyrgðar til skaðabóta, skal hlutaðeigandi auk sektarinnar endurgjalda henni skaðabætur þær, sem hún á að inna af hendi. — Embættismenn eða sýslunarmenn, sem baka ríkissjóði meiri útgjöld fyrir burðargjöld en þeim ber, skulu sæta 5 til 500 kr. sektum. — Fyrir brot gegn ákvæðum 1. greinar c skal greiða sekt, er sé fimmtungur af verði því, er leynt er, þó ekki yfir 20 krónur. — **23. gr.** Póststjórnin ákveður sektir samkvæmt 22. gr., nema hún æski þess, að dómur gangi um málið án úrskurðar af hennar hálfu. — Fyrir brot á ákvæðum 5. greinar má ákveða sektina eftir atvikum á hendur sendanda eða þeim, sem flutt hefur sendinguna, eða þeim báðum. — Ef maður vill eigi una sekt, er póststjórnin hefur úrskurðað honum að greiða, getur hann krafizt innan hálfs mánaðar frá því að honum var birtur úrskurðurinn, að málið gangi til dómstólanna, og skal þá fara með það að hætti opinberra mála. — Póststjórninni er heimilt, ef ástæður mæla með, í einstökum tilfellum, að færa ofangreindar sektir niður, eða gefa þær upp með öllu. — Ofangreindar sektir má fimmfalda þegar miklar sakir eru, auk þess sem póststjórninni er heimilt að útiloka hlutaðeigendur frá póstsambandi um óákveðinn tíma, þannig að hvorki séu fluttar til þeirra póstsendingar eða frá þeim meðan sá tími stendur yfir. — Á sama hátt skal og póststjórninni heimilt að svipta menn póstsambandi, er gera sig seka í megnum vanskilum gagnvart henni. — Allar sektir og undandregið burðargjald má innheimta með aðför, og rennur hvorttveggja í póstsjóð.

VIII. kafli. — Ýmisleg ákvæði. — 24. gr. Póstsendingar þær, sem eigi er hægt að skila viðtakanda né endursenda sendanda, skal selja póstsjóði í hag, og setur póstmálaráðherra um það nánari fyrirmæli. Segi réttur eigandi til sín innan 3 mánaða, eftir að salan hefur farið fram, fær hann andvirðið vaxtalaust að frádregnum kostnaði. — Þegar greiða skal sekt, burðargjald eða skaðabætur út af einhverjum hlut, sem er í vörzlum póststjórnarinnar, er henni heimilt að halda honum eftir, eða því, sem hann hefur inni að halda, unz borgað er, og verði eigi borgað, að ráða með öllu yfir hlutnum, eða því, sem hann hefur inni að halda. — **25. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera undanþágur frá ákvæðum þessara laga um innanríkissendingar, ef ákvæði um slíka undanþágu er tekið upp í

1) L. nr. 73, 20. apríl 1954, § 2.
a) XXIV, 140.

1940 Nr. 31 12. febr.

1940 Nr. 31 12. febr. alþjóðapóstsamninga eða sérsamninga, sem Ísland hefur undirskrifað. — **26. gr.** Reglugerðir um framkvæmd á lögum þessum setur póststjórnin eftir þörfum.[1])

1941 Nr. 30 27. júní

Lög um fjarskipti.

I. kafli. — Orðaskýringar. — 1. gr. Í lögum þessum merkja orðin: *Fjarskipti:* það, sem nefnt er „Télécommunication" í alþjóðafjarskiptasamningnum (Convention Internationale des Télécommunicationes, Madrid 1932), og þýðir hvers konar fjarflutning tákna, merkja, skriftar, mynda og alls konar hljóða eftir vírum, rafgeislum (radio) eða með öðrum kerfum eða aðferðum, hvort sem eru rafmagns eða sjónmerkja (semafor).[a]) — *Fjarskiptavirki:* hvers konar taugar, tæki, tækjahluti, búnað o. þvl., sem er sérstaklega ætlað til að koma á fjarskiptum eða reka þau, hvort heldur er til sendingar, viðtöku eða til þess að flytja aðkomin merki áfram.

II. kafli. — Einkaréttur ríkisins. — 2. gr. Ríkið hefur einkarétt á: 1. Að stofna og reka á Íslandi og í íslenzkri landhelgi og lofthelgi hvers konar fjarskipti með rafstraum eða raföldum, þar á meðal ljósöldum, er ná til sendingar, flutnings og móttöku skeyta, tals, tóna, mynda eða annarra slíkra merkja, hvort heldur er eftir vírum, gegnum loft, sjó eða land eða á annan hátt. 2.[b]) Að flytja til landsins, selja, leigja eða dreifa út á annan hátt, smíða, gera við, breyta eða setja upp hvers konar fjarskiptavirki (tæki, taugar, búnað o. þvl.) eða hluta þeirra, sem notaðir eru til þess, er í 1. tölulið segir, á Íslandi eða í íslenzkum skipum, flugvélum eða öðrum farartækjum, hvort heldur eru til viðtöku, sendingar eða flutnings.[a]) 3. Að gefa út nafnskrá um fjarskiptastöðvar og notendur fjarskiptavirkja. — **3. gr.** Ráðherra sá, sem fer með fjarskiptamál ríkisins, getur heimilað einstökum mönnum, félögum eða stofnunum að stofna og reka fjarskiptavirki eða að flytja til landsins, selja, leigja eða dreifa út á annan hátt, smíða, gera við, breyta eða setja upp fjarskiptavirki þau eða hluta þeirra, sem í 2. gr. getur.[a]) Leyfið skal veitt um ákveðinn tíma með þeim skilyrðum og kvöðum, sem ástæða þykir til í hvert skipti. Enn fremur getur ráðherra með reglugerð veitt almennt leyfi til tiltekinna minni háttar framkvæmda, sem ekki er hætta á, að valdi truflunum á rekstri fjarskiptavirkja ríkisins. — **4. gr.** Nú eiga einstakir menn, félög eða stofnanir fjarskiptavirki, sem ráðherra hefur áður heimilað að stofna eða reka, og skulu þau leyfi þá haldast, sem hafa verið gefin út eftir 31. desember 1936, nema annað sé ákveðið í leyfisbréfi, sbr. þó 7. gr. Eldri leyfisbréf eru ógild. Leyfishafar skulu að öllu leyti fylgja reglum þeim og fyrirmælum um fjarskiptavirki, sem um þau gilda á hverjum tíma. — **5. gr.** Ráðherra getur látið innsigla fjarskiptavirki, sem ekki eru í notkun, eða hluta þeirra, eða fyrirskipað að fá þau afhent til geymslu undir innsigli. Innsiglið má ekki brjóta án heimildar ráðherra. — **6. gr.** Fjarskiptavirki í erlendum skipum, flugvélum eða öðrum erlendum farartækjum, sem eru innan íslenzkrar landhelgi eða lofthelgi, má aðeins nota samkvæmt þeim ákvæðum, sem ráðherra setur í reglugerð. Ráðherra getur bannað öll fjarskipti innan íslenzkrar landhelgi og lofthelgi og gert þær ráðstafanir, er nauðsynlegar þykja til þess að banninu verði hlýtt. — **7. gr.** Nú vill ríkisstjórnin fá ríkinu til handa tiltekin fjarskiptavirki, sem einstakir menn, félög eða stofnanir eiga, án þess að svo sé ástatt, er í 3. gr. getur, og má þá, ef samkomulag næst ekki, taka þau eignarnámi gegn endurgjaldi, er ákveðið skal af matsnefnd, sem til þess sé kvödd. Miða skal matsupphæðina við þá fjárhæð, er ætla má, að slík fjarskiptavirki mundu kosta af nýju, þegar afhending fer fram, en þó með fullu tilliti til aldurs fjarskiptavirkjanna og þess slits, sem á þeim er orðið. Í matsnefnd skulu vera 3 menn. Hæstiréttur nefnir formann nefndarinnar. Annan hinna nefnir héraðsdómari, þar sem leyfishafi á varnarþing, en hinn þriðja nefnir Verkfræðingafélag Íslands. Eignarnám skal ná til allra tækja og búnaðar sama fjarskiptakerfis, nema eigandi samþykki, að einungis nokkur hluti þess sé tekinn. — **8. gr.** Eigendur fjarskiptavirkja eru skyldir til, hvenær sem þess er krafizt, að láta póst- og símamálastjórninni í té skýrslur um fyrirtækið og leyfa eftirlit með því. Séu slíkar skýrslur eigi gefnar innan hæfilegs frests, sem póst- og símamálastjórnin setur, má knýja þær fram með dagsektum, er renna í ríkissjóð.

III. kafli. — Skylda skipa til að hafa radíóstöð. — 9. gr. Ráðherra getur mælt svo fyr-

1) Rgj. nr. 13, 25. marz 1925; rgj. nr. 7, 13. febr. 1926; rgj. nr. 105, 25. okt. 1932, og rgj. nr. 183, 15. okt. 1942, rgj. nr. 81 1956, auglýs. nr. 161 1954.
a) XXVI, 324.
b) XXIV, 8.

ir, að hvert íslenzkt þilskip, sem siglir meira en 3 sjómílur frá landi, skuli hafa loftskeytastöð eða radíótalstöð með ákveðnu lágmarksafli og ákveðnu öldusviði og að minnsta kosti einn skipverja, er hafi starfræksluskírteini fyrir slíka stöð samkvæmt gildandi alþjóðareglugerð (Kairo 1938). Sé skipið í förum milli Íslands og útlanda og hafi minnst 12 manna áhöfn, eða sé það farþegaskip, yfir 200 rúmlestir að stærð, sem sigli með ströndum fram, má skylda það til að hafa loftskeytastöð með minnst 75 watta afli í loftneti á 600 metra öldulengd og að minnsta kosti einn skipverja með loftskeytaprófi. Ef siglingaleið farþegaskipsins er að jafnaði í nánd við strandarstöð, þar sem haldinn er hlustvörður á neyðarbylgju talstöðvanna allan sólarhringinn, má þó í stað loftskeytastöðvar láta nægja, að skipið hafi talstöð með ákveðnu lágmarksafli, er svari til fjarlægðar venjulegrar siglingaleiðar frá strandarstöðinni.[1])

IV. kafli. — Stjórn, rekstur og eftirlit fjarskiptamála.[2]) — **10. gr.** Póst- og símamálastjórnin annast framkvæmd á einkarétti ríkisins, sem í öðrum kafla getur,[a]) og hefur eftirlit með því, að gildandi alþjóðafyrirmælum, milliríkjasamningum, lögum, reglugerðum og fyrirmælum um fjarskiptamál sé fylgt, þar á meðal gildandi fyrirmælum til öryggis mannslífa á sjó, að því er snertir radíótæki í íslenzkum skipum og rekstur þeirra.[b]) Þó er undanskilin framkvæmd þeirra mála, sem ríkisútvarpinu, vitamálastjórninni og skipaskoðun ríkisins eru falin með sérstökum lögum. — **11. gr.** Póst- og símamálastjórninni er heimilt að láta framkvæma þær breytingar og endurbætur á núverandi fjarskiptavirkjum ríkisins og gera aðrar ráðstafanir, sem reynslan hefur sýnt, að nauðsynlegar eru góðum og öruggum rekstri, eða alþjóðafyrirmæli eða milliríkjasamningar krefjast. Enn fremur að reisa minni háttar fjarskiptastöðvar, svo og að setja upp notendasíma og stofna til annarra minni háttar framkvæmda. — **12. gr.** Ráðherra setur gjaldskrár fyrir uppsetningu og notkun fjarskiptavirkja og breytir þeim, þegar þörf krefur. Hann setur í reglugerð nánari fyrirmæli um framkvæmd fjarskiptamála, rekstur og viðhald fjarskiptavirkja, eftirlit með þeim og annað, er þar að lýtur.[1])[a])

V. kafli. — Uppsetning og vernd fjarskiptavirkja o. fl. — **13. gr.** Sérhver eigandi eða umráðamaður fasteignar er skyldur að leyfa póst- og símamálastjórninni að leggja víra og taugar fjarskiptavirkja um land sitt, yfir það eða í jörðu, yfir hús eða önnur mannvirki á landinu, á þeim, gegnum þau eða undir þeim. Heimilt skal að taka efni það, sem þarf til lagningar víra eða tauga, svo sem grjót, möl eða grassvörð, þar sem hentast er. Þó skal taka tillit til þess, ef því verður við komið, hvar eigendur eða umráðamenn mannvirkja æskja eftir, að vírar eða taugar, sem snerta eign þeirra, séu lagðar, eða efni tekið, enda hafi það engan verulegan kostnaðarauka eða önnur vandkvæði í för með sér. — Mönnum, sem í þágu póst- og símamálastjórnar eru að starfa að þessum fjarskiptavirkjum eða hafa umsjón með þeim, skal heimilt tálmunarlaust að fara um land manna eða hús, svo framarlega sem það að dómi póst- og símamálastjórnar telst nauðsynlegt vegna þessara starfa. Um hús, sem búið er í, mega þeir þó ekki fara nema frá kl. 8 að morgni til kl. 10 að kvöldi, nema samkvæmt skriflegum úrskurði póst- og símamálastjórnar, enda forðist þeir að valda íbúunum meiri óþægindum en brýnasta nauðsyn krefur. — **14. gr.** Þar, sem fjarskiptavirki ríkisins eru, má ekki reisa mannvirki, setja upp tæki, leggja pípur eða raftaugar, gera jarðrask eða aðrar ráðstafanir, er af geta hlotizt skemmdir á fjarskiptavirkjunum eða truflun á rekstri þeirra, nema áður hafi fengizt samkomulag við póst- og símamálastjórnina um, hvernig það skuli gert og hvenær. Sá, er óskar að gera þessar ráðstafanir, ber allan kostnað, sem af þeim leiðir, beinan og óbeinan, nema annað hafi orðið að samkomulagi. Ef óvæntur atburður hefur gert það nauðsynlegt að framkvæma áðurnefndar ráðstafanir fyrirvaralaust eða þær hafa verið framkvæmdar í ógáti, skal sá, er þær gerir, þegar í stað tilkynna það póst- og símamálastjórninni, og skal hann greiða allan kostnað, sem af þeim leiðir, bæði beinan og óbeinan, t. d. viðskiptatap, nema annað verði að sam-

1) Auglýs. nr. 191, 21. nóv. 1947.
2) Rgj. nr. 70, 9. maí 1942, sbr. reglur nr. 163 1954.
a) XXVI, 324.
b) XIII, 51, XIV, 210, XXIV, 8.

1) Rgj. nr. 118, 15. nóv. 1917; rgj. nr. 70, 9. maí 1942; sbr. rgj. nr. 163 1954, gjskr. nr. 220 1962; rgj. nr. 224 1961; rgj. nr. 113, 20. júní 1945, og rgj. nr. 1, 23. marz 1949 (Stjtíð. 1952, B, 2—3), og rgj. nr. 133, 13. júlí 1951.
a) XXIV, 8—9.

komulagi. — Nú hefur einhver einhvers konar mannvirki, tæki, pípur, raftaugar o. þvl., sem geta valdið truflunum á rekstri fjarskiptavirkja ríkisins, og skal póst- og símamálastjórninni þá heimilt að gera á kostnað eiganda nauðsynlegar ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir baga þann, sem af þessu hlýzt eða getur hlotizt fyrir fjarskiptavirkin. — Ef ekki nást samningar um þessi mál við póst- og símamálastjórnina, er heimilt að skjóta málunum til úrskurðar ráðherra. — **15. gr.** Þegar skip er innan eða utan landhelgi að starfa að lagningu eða viðgerð fjarskiptastrengja og ber til sýnis alþjóðamerki eða önnur merki, er gefa starf þetta til kynna, þá skulu önnur skip, sem sjá eða eiga að geta séð þessi merki, halda sér eigi skemmra en mílufjórðung frá aðgerðarskipinu. Net og önnur veiðarfæri skal hafa í sömu fjarlægð. Bátar skulu þó hafa 24 stunda frest til þess að taka burtu veiðarfæri, sem í sjó liggja. — Nú hefur dufl verið lagt út vegna lagningar eða viðgerðar á sæstreng fjarskiptavirkja, og skulu skip þá halda sér og veiðarfærum sínum eigi skemmra en ¼ úr mílufjórðung frá duflinu. — **16. gr.** Ef skip hefur orðið að sleppa akkeri eða leggja net eða önnur veiðarfæri í sölurnar til þess að komast hjá því að skemma sæstrengi fjarskiptavirkja, enda hafi skipið sjálft ekki stofnað til hættunnar með gálauslegu atferli, þá á það kröfu til skaðabóta frá eiganda strengjanna. Ef unnt er, skal þegar færa til bókar skýrslu um tjónið, staðfesta af skipverjum. Svo skal og skipstjóri gefa sjóferðaskýrslu um tjónið í fyrstu höfn, sem því verður við komið. Formaður sjódóms, er við sjóferðaskýrslu tekur, skal þegar tilkynna eiganda sæstrengjanna um tjónið. — **17. gr.** Ef afla þarf lóðar eða annarrar eignar í sambandi við lagningu eða rekstur fjarskiptavirkja ríkisins, og samningum um kaup verður ekki við komið má eftir ráðstöfun ráðherra taka eignina eignarnámi gegn endurgjaldi, sem metið sé eftir eignarnámslögum. — Ríkissjóður skal og bæta tjón á landi manna, mannvirkjum eða öðrum eignum, sem hlotizt hefur af lagningu eða viðhaldi fjarskiptavirkja ríkisins. Verði samningum ekki komið við, skulu bæturnar fara eftir mati óvilhallra, dómkvaddra manna. — **18. gr.** Í leyfisbréfum, sem gefin verða út samkvæmt 3. gr. laga þessara, má ákveða, að fyrirmæli 13., 14. og 17. gr. skuli að öllu eða nokkru leyti og með þeim afbrigðum, er þurfa þykir, ná til þeirra fjarskiptavirkja, sem leyfisbréf hljóðar um.

VI. kafli. — Leynd og vernd fjarskipta. — **19. gr.** Allir starfsmenn, þar með taldir nemendur, fjarskiptavirkja ríkisins skulu skyldir, bæði meðan þeir gegna starfinu og eftir að þeir hafa látið af því, að halda leyndu fyrir öllum út í frá efni skeyta, sem koma eða fara, svo og að þau hafi komið eða farið og hver hafi fengið þau eða sent. Þeir skulu og halda leyndu fyrir öllum út í frá efni samtala um fjarskiptavirki ríkisins, svo og að samtöl hafi farið fram og hverjir hafi átt tal saman. Má ekki án undangengins dómsúrskurðar veita óviðkomandi mönnum aðgang að því að sjá skeyti eða önnur starfræksluskjöl, sem almenningi er ekki ætlað að sjá eða aðgang að því að hlusta á fjarskiptasamtöl eða hljóðrita þau.[a]) Ráðherra ákveður, hvort slíkum úrskurði skuli áfrýjað. Sams konar leyndarskylda skal á þeim hvíla um myndir eða merki, sem flutt hafa verið um fjarskiptavirkin og ekki eru fyrir almenning. Þeim er og stranglega bannað að notfæra sér á nokkurn hátt persónulega innihald slíkra skeyta, samtala, mynda, merkja eða starfræksluskjala. Ráðherra setur í reglugerð nánari fyrirmæli um þagnarskyldu starfsmanna fjarskiptavirkja. — ...[1]) **20. gr.** Ef nokkur starfsmaður, þar með taldir nemendur, fjarskiptavirkja ríkisins ónýtir, aflagar eða skýtur undan skeytum, myndum eða öðrum merkjum, sem afhent eru til flutnings um fjarskiptavirkin, eða ef hann liðsinnir öðrum í þess konar athæfi, þá varðar það viðurlögum samkvæmt 4. tölulið 27. gr. — **21. gr.** Í leyfisbréfum, er ríkisstjórnin gefur út samkvæmt 3. og 4. gr. laga þessara, má leggja á starfsmenn fjarskiptavirkja, sem leyfisbréfið hljóðar um, sams konar skyldur sem á starfsmönnum fjarskiptavirkja ríkisins hvíla eftir 19. og 20. gr., enda varða þá brot á þeim skyldum sömu viðurlögum sem brot starfsmanna fjarskiptavirkja ríkisins. — **22. gr.** Enginn má, án heimildar, taka við fjarskeytum, myndum eða öðrum fjarskiptamerkjum eða hlusta á fjarskiptasamtöl. Ekki má heldur skrá neitt slíkt, tilkynna það öðrum eða notfæra sér það á nokkurn hátt.

VII. kafli. — Stöðvun fjarskipta. — 23. gr. Ríkisstjórnin á rétt til að stöðva hvert skeyti eða samtal eða önnur fjarskipti, sem teljast hættuleg öryggi ríkisins eða koma í bága við lög landsins, opinbera reglu eða sið-

1) L. nr. 27, 5. marz 1951, § 202.
a) VII, 373.

1941 Nr. 30 27. júní

ferði. Þegar eins stendur á, getur hún sömuleiðis stöðvað rekstur fjarskiptaþjónustunnar um skemmri eða lengri tíma og að nokkru eða öllu leyti.

VIII. kafli. — Fjarskiptavirki á hættulegum tímum. — 24. gr. Á ófriðartímum og þegar það telst nauðsynlegt vegna öryggis ríkisins, getur ráðherra fyrirskipað, að engir aðrir en þeir, sem heimild hafa til þess frá póst- og símamálastjórninni, megi eiga eða hafa í vörzlum sínum tilteknar tegundir fjarskiptavirkja eða hluti, sem eru sérstaklega ætlaðir í þau, og ekki heldur aðrar tilteknar tegundir tækja, sem nota má til þess að koma á fjarskiptum. Ráðherra getur einnig bannað að aðstoða menn við að setja saman þess konar fjarskiptavirki eða tæki án heimildar eða að afla hluta til þeirra eða að hvetja menn beint eða óbeint til þessa. — **25. gr.** Nú á maður eða hefur í vörzlum sínum einhver slík fjarskiptavirki eða tæki, sem nefnd eru í fyrirmælum ráðherra samkvæmt 24. gr., og skal hann þá þegar í stað tilkynna póst- og símamálastjórninni það og afhenda henni fjarskiptavirkin eða tækin eða hluta þeirra eftir því, sem hún þá mælir fyrir um. Komi endurgjald til greina, fer það eftir mati póst- og símamálastjórnar.

IX. kafli. — Milliríkjasamningar. — 26. gr. Alþjóðasamningar og aðrir milliríkjasamningar um fjarskiptamál, sem ríkisstjórn Íslands fullgildir, ásamt þar að lútandi reglugerðum, sem ríkisstjórnin viðurkennir, skulu gilda sem lög, og varða brot gegn ákvæðum þeirra refsing samkvæmt 1. lið 27. gr.

X. kafli. — Viðurlög við brotum á lögum þessum o. fl. — 27. gr. 1. Brot gegn 2.—6. gr., 1. mgr. 14. gr. og 15. gr. varða sektum allt að 10000 krónum, eða varðhaldi, ef miklar sakir eru. Upptæk skal gera tæki þau og hluti, sem í heimildarleysi hafa verið flutt inn, smíðuð eða starfrækt. 2. Valdi maður af ásettu ráði eða gáleysi truflun eða skemmdum á fjarskiptavirkjum, þá varðar það sektum, nema verki sé svo varið, að það eigi að varða refsingu eftir því sem í 176. gr. almennra hegningarlaga segir.[a]) Sá, sem skemmdum eða truflun hefur valdið, skal bæta allt tjón, sem af því hefur hlotizt, þar með talið viðskiptatap. 3. Brot gegn 19. gr. (sbr. og 21. gr.) varðar refsingu samkvæmt 136. gr. almennra hegningarlaga, sé það framið af ásetningi. Víkja skal þá starfsmanni þeim, sem brotlegur hefur gerzt, frá starfi. Sé brotið framið af starfsmanni stofnunar, sem í 3. eða 4. gr. getur, sbr. 21. gr., skal honum vikið úr þjónustu stofnunarinnar, ef ríkisstjórnin krefst þess. — Hafi brot gegn 19. gr. (sbr. og 21. gr.) verið framið af gáleysi, varðar það sektum. — 4. Brot gegn 20. gr. (sbr. og 21. gr.) varðar refsingu samkvæmt 137. gr. almennra hegningarlaga, sé það framið af ásetningi. Ákvæði 3. töluliðs hér á undan um brottvikningu starfsmanns þess, er sekur hefur gerzt, koma hér einnig til greina. Sé brotið framið af gáleysi, varðar það sektum. 5. Brot gegn 22. gr. varðar sektum samkvæmt 1. mgr. 228. gr. almennra hegningarlaga. 6. Brot gegn 24. og 25. gr. og fyrirmælum, er ráðherra setur samkvæmt þeim, varða varðhaldi eða fangelsi. Þó má beita sektum, ef sök er smávægileg eða sérstakar málsbætur eru fyrir hendi. 7. Þann, sem ekki stendur skil á áföllnum gjöldum á réttum gjalddaga fyrir fjarskipti eða afnot fjarskiptavirkja, má útiloka algerlega frá öllum fjarskiptum, hvort heldur er til hans eða frá honum, um óákveðinn tíma, þar til hann hefur greitt skuld sína að fullu. 8. Ákveða má í reglugerðum, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, að brot gegn ákvæðum þeirra varði refsingum samkvæmt lögunum.[a])

a) VI, 500, IX, 417.

1941 Nr. 30 27. júní

Lög um einkasíma í sveitum. 1929 Nr. 11 14. júní

I. Samþykktir. — 1. gr. Heimilt er sýslunefndum, að fengnum tillögum landssímastjóra, að gera samþykktir um einkasímalagning um ákveðin svæði í sveitum innan sýslu. — **2. gr.** Þegar samþykkt er gerð á sýslufundi, skal með nægum fyrirvara kvatt til fundar á svæði því, sem ætlazt er til, að samþykktin nái yfir. Sýslunefndin ákveður fundarstað, en oddviti hennar, eða sá, er hún kýs til, auglýsir fundardag og stjórnar fundi. Atkvæðisrétt á þeim fundi eiga allir fullveðja menn, sem gjaldskyldir eru til símalínunnar eftir samþykktinni. — **3. gr.** Á fundi þeim, er getur í 2. gr., leggur fundarstjóri fram frumvarp sýslunefndarinnar til samþykktar. Fallist fundurinn með ⅔ atkvæða á frumvarpið óbreytt, sendir sýslumaður það stjórnarráðinu til staðfestingar og löggildingar. Eins fer um frumvarpið, þótt fundurinn geri við það breytingar, ef þær eru samþykktar með ⅔ atkvæða og sýslunefnd fellst á þær. — Fallist sýslunefnd ekki á breytingar fundarins, skal kveðja til fund-

a) XIII, 51, XIV, 210.

1929 Nr. 11 14. júní

ar á ný, og samþykki fundurinn þá frumvarpið óbreytt með ⅔ atkvæða, fer um það sem fyrr segir. — Frumvarp, er eigi nær ⅔ atkvæða á samþykktarfundi, er fallið. — **4. gr.** Þegar samþykkt er send stjórnarráðinu til staðfestingar, skal hún endursendast óstaðfest ásamt synjunarástæðum, ef hún virðist koma í bága við grundvallarreglur laga eða rétt manna, eða ganga of nærri efnahag einstaklinga. Að öðrum kosti staðfestir stjórnarráðið samþykktina, skipar fyrir um birting hennar og tiltekur, hvenær hún öðlast gildi. — Samþykkt, er stjórnarráðið hefur staðfest, má ekki breyta á annan hátt en hún var stofnuð. — **5. gr.** Í samþykkt skal ákveðið: a) um legu einkasímans og gerð, b) um greiðslu kostnaðar við lagning og viðhald símans, c) um starfrækslu símastöðva, d) um símafélag. — **6. gr.** Ákveða má, að kostnaðinum, að því leyti, sem hann fæst ekki greiddur á annan hátt, sé jafnað á eigendur fasteigna á svæðinu, eftir verði fasteignanna. Sömuleiðis má leggja einhvern hluta kostnaðarins á menn eftir efnum og ástæðum, lausafjáreign eða eftir tölu verkfærra manna, eða eftir öllu þessu. Loks má ákveða mishá framlög eftir aðstöðu til einkasímans og að þeir greiði sérstök gjöld, er öðrum frekar hafa símans not, svo sem sveitaverzlun, bifreiðarstjórar o. fl. — **7. gr.** Skylt er einkasímafélagi að taka lán til greiðslu lagningarkostnaðar einkasíma, er allir félagsmenn beri sameiginlega ábyrgð á og afborgi á hæfilegum tíma, svo framarlega að fullt samkomulag náist ekki um greiðslu þegar í stað. — **8. gr.** Skylt er hverjum, sem æskir innlagningar síma til sín frá einkasímalínu, að bera kostnaðinn við innlagninguna og viðhald tækja sinna, að því leyti sem hann er ekki greiddur af landssímanum, samkv. 14. gr., eða opinberu fé. — **9. gr.** Í einstaka tilfelli má ákveða gjald af símtölum og símskeytum á einkalínu og út af henni, ef til þess fæst leyfi landssímastjóra, sem ákveður, hve hátt gjaldið skuli vera. — **10. gr.** Hver sá, sem gjaldskyldur er til einkasíma eftir samþykkt, á rétt á að leggja síma inn hjá sér frá aðaleinkalínunni án aukins gjalds til hennar, ef það þykir fært að dómi landssímastjóra, enda sé að öllu vandlega frá innlagningunni gengið. — **11. gr.** Gjöldum til einkasíma samkv. löggiltri samþykkt fylgir lögtaksréttur eftir lögum nr. 29, 16. des. 1885. — **12. gr.** Fyrir brot gegn samþykkt má ákveða sektir allt að 200 krónum, er renna í sveitarsjóð, þar sem brotið er framið, og fer um mál út af slíkum brotum sem almenn lögreglumál.

1929 Nr. 11 14. júní

II. Tengigjald og framlag landssímans. — **13. gr.** Þegar einkasímalínu er komið á samkvæmt lögum þessum, skal greiða árlega af hverju talfæri á línunni 10 krónur til landssímans sem tengigjald, enda annist þá landssíminn alla afgreiðslu á miðstöðinni í stöðvartímanum, notendum að kostnaðarlausu. — **14. gr.** Nú er samþykkt sett samkvæmt lögum þessum, og greiðir þá landssíminn, ef fé er fyrir hendi, ⅗ alls kostnaðar við lagning einkasímans og innlagningar frá honum, að frádregnum flutningskostnaði á símaefni frá skipshlið út á línusvæðið. Skilyrði fyrir framlagi landssímans eru: a) að ekki sé notað annað efni eða önnur tæki en þau, er landssímastjóri tekur gild, b) að landssíminn annist lagning línunnar og uppsetning tækja, c) að hlutaðeigandi sveitar- og sýslustjórn ábyrgist starfrækslu einkasímans eftir því, sem landssímastjóri mælir fyrir um, d) að sömu stjórnarvöld ábyrgist, að línunni sé að öllu vel við haldið.

Lög um lántöku fyrir ríkissjóð til talstöðva í fiskiskip o. fl.

1940 Nr. 95 14. maí

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka allt að 225 þús. kr. lán handa landssímanum. — Skal láni þessu varið til þess að gera landssímanum fært að selja öllum íslenzkum þilskipum, sem eru að stærð um 10 rúmlestir eða meira og enn vantar talstöð eða fullnægjandi viðtæki, slík tæki á leigu, innan ársloka 1942. — Af láni þessu má landssíminn verja allt að 25 þús. kr. gegn svipaðri fjárhæð annars staðar að til þess að koma upp talbrú á Siglufirði vegna talstöðvarþjónustunnar. — **2. gr.** Atvinnumálaráðherra setur gjaldskrá um leigu talstöðva og viðtækja þeirra, er landssíminn selur skipum á leigu.[1])

Lög um Ferðaskrifstofu ríkisins.

1936 Nr. 33 1. febr.

1. gr. Ríkisstjórnin setur á stofn skrifstofu í Reykjavík, er nefnist Ferðaskrifstofa ríkisins, og skal hún starfa að því að veita fræðslu um landið innanlands og utan með fræðsluritum, útvarpserindum, fyrirlestrum, kvikmyndum, auglýsingum og á annan hátt, með það fyrir augum að vekja athygli ferðamanna á landinu og kynna það á þann hátt, að menn fái sem gleggsta hugmynd um lands- og þjóðarháttu, menningu, atvinnulíf og

1) Gjskr. nr. 127, 28. júní 1941.

1936 Nr. 33 1. febr.

framleiðslu. Ferðaskrifstofa ríkisins hefur með höndum leiðbeiningar og fyrirgreiðslu innlendra og erlendra ferðamanna, og hefur hún ein rétt til þess að starfrækja ferðaskrifstofu fyrir erlenda menn. — Heimilt er þó ráðherra að leyfa erlendum ferðaskrifstofum, sem áður hafa starfað hér á landi, að hafa umboðsmenn hér á landi, og setur hann reglur um starfssvið þeirra og eftirlit með starfsemi þeirra. Leyfi þetta skal veitt um ákveðið tímabil, en þó ekki lengur en til 5 ára í senn. — **2. gr.** Nú takast samningar um gagnkvæm erindi og upplýsingar milli Ríkisútvarpsins og erlendra útvarpsstöðva, og skal þá starfsemi Ríkisútvarpsins í þessu efni jafnan hagað eftir samkomulagi við forstjóra Ferðaskrifstofu ríkisins. — **3. gr.** Ferðaskrifstofa ríkisins skal jafnan veita ókeypis leiðbeiningar um ferðalög umhverfis landið og á landinu, um gistihús, farartæki, ákvörðunarstaði og annað, sem ferðamönnum er nauðsynlegt að fregna um, jafnframt því sem hún annast og sér um, að ferðamönnum, innlendum sem útlendum, er þess óska, sé veittur hvers konar fararbeini. — [**4. gr.** Ferðaskrifstofa ríkisins skipuleggur ódýrar orlofsdvalir og orlofsferðir og gerir sér far um að semja um afslátt á dvalarkostnaði og fargjöldum með farartækjum ríkisins og einkafyrirtækjum fyrir hópferðir, sem farnar eru fyrir orlofsfé. Skal ferðaskrifstofan leita samvinnu við stéttarfélög launþega, til þess að orlofslöggjöfin geti komið að sem beztum notum. — Hið sama gildir um hópferðir, sem stofnað er til af bændum landsins.][1]) — **5. gr.** Ferðaskrifstofa ríkisins skal hafa rétt til þess að heimta gjaldskrár af gistihúsum, veitingahúsum og eigendum fólksflutningsbifreiða. Nú virðist einhver liður gjaldskránna ósanngjarn, og hefur þá ferðaskrifstofan heimild til þess að breyta honum, að fengnum tillögum nefndar, er eigendur gistihúsa og veitingahúsa og eigendur fólksflutningsbifreiða hafa rétt til að útnefna menn í, samkvæmt reglugerð, er ríkisstjórnin gefur út. Nú virðist Ferðaskrifstofu ríkisins akstur með ferðamenn skiptast ójafnt milli fólksflutningastöðva, og hefur hún þá rétt til að setja reglur um skiptingu akstursins milli þeirra, enda komi samþykki ráðherra til. — **6. gr.** Ferðaskrifstofan skal hafa eftirlit með hreinlæti á gistihúsum og veitingahúsum, prúðmannlegri umgengni og aðbúnaði ferðamanna. Finni ferðaskrifstofan ástæðu til umvöndunar, skal hún gera eigendum gistihúsanna og veitingahúsanna viðvart um það. Nú láta eigendur gistihúsa og veitingahúsa eigi skipast við umvöndun skrifstofunnar, og hefur þá ríkisstjórnin, að fengnum tillögum ferðaskrifstofunnar, heimild til þess að svipta eigendur gistihúsa og veitingahúsa réttinum til þess að reka þau. Á sama hátt hefur ríkisstjórnin heimild til, að fengnum tillögum ferðaskrifstofunnar, að svipta umboðsmenn fyrir erlendar ferðaskrifstofur, sem hér kunna að hafa fengið leyfi til að starfa, þessu starfsleyfi, ef þeir brjóta settar reglur í verulegum atriðum. — **7. gr.** Laun forstjóra Ferðaskrifstofu ríkisins skulu ákveðin í launalögum, en þangað til það verður gert skal ráðherra sá, er ferðaskrifstofan heyrir undir, ákveða þau. Ráðherra ákveður í reglugerð nánar um fyrirkomulag og rekstur skrifstofunnar og um tölu, launakjör og starfssvið starfsmanna hennar.[1]) ...[2]) — **8. gr.** [Heimilt er að greiða kostnað við rekstur Ferðaskrifstofu ríkisins af sérleyfisgjaldi bifreiða, sem innheimt er samkvæmt 6. gr. laga nr. 22 30. janúar 1945, um skipulag á fólksflutningum með bifreiðum.][3]) — **9. gr.** ...[4]) — **10. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum frá 100—1000 króna, nema þyngri refsingar liggi við samkvæmt öðrum lögum, og skal fara með mál út af brotum sem almenn lögreglumál.

1) L. nr. 20, 12. marz 1947, § 1.

1936 Nr. 33 1. febr.

j. Tryggingar.

Lög um vátryggingarsamninga.[a])

1954 Nr. 20 8. marz

I. kapítuli. — Sameiginlegar reglur um allar tegundir vátrygginga. — Inngangur. — 1. gr. Lög þessi gilda um vátryggingarsamninga, sem gerðir eru við vátryggingarhlutafélög, gagnkvæm vátryggingarfélög eða önnur félög eða stofnanir, sem reka vátryggingarstarfsemi. — Lögin gilda ekki um: a. endurtryggingar; b. almannatryggingar samkvæmt l. nr. 50 7. maí 1946, sbr. l. nr. 1 12. jan. 1952 og l. nr. 38 27. febr. 1953; c. stríðsslysatryggingar skipshafna samkvæmt l. nr. 43 9. maí 1947, eða ófriðartryggingar, sbr. l. nr. 2 21. jan. 1944; d. tryggingar samkvæmt l. nr. 51 27. júní 1921, l. nr. 41 27. júní 1925, l. nr.

1) Rgj. nr. 30, 30. apríl 1936.
2) L. nr. 20, 12. marz 1947, § 2.
3) Sömu l., § 3.
4) Sömu l., § 4.
a) XXXIII, 5.

15 7. maí 1928, l. nr. 101 30. des. 1943, sbr. l. nr. 40 15. febr. 1945, l. nr. 102 30. des. 1943, l. nr. 103 30. des. 1943 og l. nr. 86 11. júní 1938, sbr. l. nr. 114 30. maí 1940; e. samninga, þar sem stéttarfélög lofa að veita meðlimum sínum bætur fyrir tjón, er þeir bíða af atvinnuleysi eða stöðvun atvinnurekstrar; f. samninga, þar sem vinnuveitandi heitir mönnum, er starfað hafa við atvinnurekstur hans, eftirlaunum. — **2. gr.** „Félagið" merkir í lögum þessum vátryggjanda. — „Vátryggingartaki" merkir þann, er gert hefur samning um vátryggingu við félagið. — „Vátryggður" merkir þann, sem kröfu á um greiðslu bóta, er til hennar kemur. — **3. gr.**[a]) Ákvæði laga þessara koma því aðeins til greina, að eigi sé á annan veg áskilið berum orðum í samningi eða verði talið í honum fólgið. Þetta gildir þó ekki um þau ákvæði, er lögin sjálf berum orðum lýsa ófrávíkjanleg eða ófrávíkjanleg eru samkv. öðrum réttarreglum. — **Rangar upplýsingar við samningsgerð. — 4. gr.** Hafi vátryggingartaki, er vátryggingin var tekin, sviksamlega gefið rangar upplýsingar um atvik, er ætla mátti að skiptu máli fyrir félagið, eða leynt slíkum atvikum sviksamlega, er samningurinn ekki skuldbindandi fyrir félagið. Sama gildir, ef framkoma hans hefur að öðru leyti verið með þeim hætti, að það mundi almennt verða talið óheiðarlegt að bera samninginn fyrir sig. — **5. gr.** Ef ætla má, að vátryggingartaki hafi, er vátryggingin var tekin, hvorki vitað né mátt vita, að upplýsingar, er hann gaf, voru rangar, er félagið skuldbundið svo sem engar rangar upplýsingar hefðu verið gefnar. — Sé um skaðatryggingu að ræða, getur félagið þó sagt vátryggingunni upp með 14 daga fyrirvara. — **6. gr.** Hafi vátryggingartaki gefið rangar upplýsingar, er öðruvísi stendur á en segir í 4. og 5. gr., er félagið laust mála, ef ætla má, að það hefði ekki tekið á sig vátrygginguna, hefði það haft rétta vitneskju um málavexti.[b]) — Ef ætla má, að félagið hefði tekið vátrygginguna á sig, en með öðrum kjörum, ábyrgist það að þeim mun, sem það mundi hafa skuldbundið sig fyrir hið umsamda iðgjald. Ef félagið mundi hafa takmarkað ábyrgð sjálfs sín enn frekar með endurtryggingu, lækka bæturnar í hlutfalli við það. — Sé um sjóvátryggingu eða aðra flutningatryggingu að ræða, gilda ákvæði 2. mgr. ekki. Í þess stað ábyrgist félagið þá aðeins að þeim mun, sem sannað verður, að atvik þau, er rangt var skýrt frá, hafi engin áhrif haft um það, að vátryggingaratburðurinn gerðist eða hve mikið tjónið varð. — **7. gr.** Láti vátryggingartaki hjá líða að skýra frá atvikum, skiptir það engu máli um ábyrgð félagsins, nema honum hafi mátt vera það ljóst, að atvik þau, er eigi var frá skýrt, skiptu máli fyrir félagið, og meta megi það atferli stórkostlegt gáleysi af hans hálfu. Ef svo er, skal það metið sem hann hefði gefið rangar upplýsingar, sbr. 6. gr. — **8. gr.** Vilji félagið bera fyrir sig eitthvert atvika þeirra, er ræðir um í 5.—7. gr., skal það, er það hefur fengið vitneskju um þau, skýra vátryggingartaka án ástæðulausrar tafar frá því, að hve miklu leyti það vill neyta réttar þess, er umræddar greinar veita því. — **9. gr.** Félagið getur eigi borið það fyrir sig, að rangt hafi verið frá skýrt eða launung viðhöfð, hafi það vitað hið rétta, er vátryggingin var tekin, eða mátt vita það, né heldur, ef atvik þau, er félaginu var ókunnugt um, skiptu það eigi máli eða skipta eigi máli framar. — **10. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig samning, sem fer í bága við 5. gr. eða 7.—9. gr. — Hafi félagið undanskilið sig ábyrgð, ef svo skyldi reynast, að upplýsingar, er annar maður en vátryggingartaki gaf því, reyndust rangar, þá hefur það eigi ríkari áhrif en það mundi hafa haft, ef vátryggingartaki sjálfur hefði gefið þær upplýsingar. — Sama gildir, ef félagið hefur lýst einhverjum atvikum í vátryggingarskírteininu, án þess að leita um þau vitneskju hjá vátryggingartaka, og það hefur áskilið sér að vera að nokkru eða öllu undanþegið ábyrgð, ef lýsing atvika þessara reyndist að vera röng. — **Upphaf ábyrgðar félagsins. — 11. gr.** Nú hefur vátryggingarsamningur verið gerður, en eigi á það kveðið, hvenær ábyrgð félagsins skuli hefjast, og telst hún þá hefjast, þegar félagið eða vátryggingartaki sendir frá sér orðsendingu um, að hann samþykki tilboð hins. — Orðsendingar þær, er ræðir um í 1. mgr., skulu taldar hafa verið sendar kl. 6 síðdegis, sé annað eigi sannað. — **Iðgjaldið.**[a]) — **12. gr.** Hið fyrsta iðgjald fellur í gjalddaga þegar, er samningurinn er gerður, enda sé eigi um annan gjalddaga samið. — Eigi iðgjaldið að greiðast með fleiri greiðslum, hverri fyrir sitt tímabil, eða sé vátryggingin framlengd

a) IV, 533, XI, 413, XIV, 217, XX, 110, 474, XXXI, 194.

b) VIII, 200.

1954 Nr. 20 8. marz

a) XIV, 217.

með samningi eða samkvæmt 84. gr., er hinn fyrsti dagur hvers tímabils gjalddagi hinna síðari iðgjalda. — **13. gr.** Sé fyrsta iðgjaldið eigi greitt á réttum tíma, má félagið segja vátryggingunni upp, og fellur samningurinn þá með öllu niður, sé iðgjaldið eigi greitt innan þriggja daga. Sama gildir, sé síðara iðgjald eigi greitt innan viku eftir að félagið hefur krafið vátryggingartaka greiðslu. Þá kröfu má þó í fyrsta lagi gera viku fyrir gjalddaga. — **14. gr.** Verði hið fyrsta iðgjald eigi greitt, er þess er krafizt, en þá kröfu má í fyrsta lagi gera á gjalddaga, er ábyrgð félagsins lokið. Sama gildir, séu síðari iðgjöld eigi greidd innan viku frá því, að þeirra var krafizt, en krefja má þeirra í fyrsta lagi viku fyrir gjalddaga. — Fyrirvarar um að ábyrgð félagsins skuli þá fyrst hefjast, er hið fyrsta iðgjald er greitt eða skírteini afhent, eru ógildir. — Meðan samningurinn er ekki með öllu fallinn úr gildi, má vátryggingartaki greiða iðgjaldið, og hefst þá ábyrgð félagsins að nýju, frá því að greiðslan fór fram. — **15. gr.** Nú eru liðnir 3 mánuðir frá því að greiðslu iðgjalds var krafizt, og er það enn ógreitt, og fellur samningurinn þá úr gildi uppsagnarlaust, enda hafi félagið eigi byrjað lögsókn til heimtu iðgjaldsins. Ábyrgð félagsins hefst að nýju við byrjun þeirrar lögsóknar. Láti félagið lögsóknina niður falla eða leiði hún eigi til fullnustu kröfunnar, lýkur ábyrgð félagsins að nýju, og skal þá litið svo á, sem lögsóknarfresti þeim, sem getur í 1. málslið, hafi eigi verið slitið. — **16. gr.** Hafi félagið, samkvæmt ákvæðum laga þessara, sagt vátryggingarsamningnum upp til slita, áður en sá tími, er hann var gerður um, var liðinn, eða falli samningurinn úr gildi samkvæmt 15. gr., og á félagið þá rétt á iðgjaldsupphæð þeirri, er greiða hefði átt, ef vátryggingin hefði aðeins verið gerð um þann tíma, sem liðinn er. — Falli samningurinn úr gildi af öðrum ástæðum, á félagið rétt á þeim hluta iðgjaldsins, er samsvarar tímanum fram til þess, að samningurinn féll úr gildi. — **17. gr.** Eigi verður, svo gilt sé, samið svo um, að greiðslufall á lúkningu iðgjalds hafi í för með sér harðari kosti fyrir vátryggingartaka eða vátryggðan en segir í 13.—15. gr. Ákvæði 2. og 3. málsliðar 13. gr. og 16. gr. gilda eigi um líftryggingar. — **Ásetnings- eða vangáratferli, er veldur því, að vátryggingaratburðurinn gerist. — 18. gr.** Ef vátryggður verður þess valdur af ásettu ráði, að vátryggingaratburðurinn gerist, á hann enga kröfu á hendur félaginu. — Hafi hann af vangá sinni valdið því, að vátryggingaratburðurinn gerðist, og telja má vangá hans stórkostlega eftir því, sem atvik lágu til, skal úr því skorið, hvort greiða skuli bætur og hve háar, eftir því, hversu mikil sökin er, og eftir öðrum atvikum.[a]) Þegar um er að ræða líftryggingar eða ábyrgðartryggingar, ber félagið þó fulla ábyrgð. — **19. gr.** Ákvæðum 18. gr. um brottfall eða takmörkun ábyrgðar félagsins skal þó eigi beitt, er vátryggður var yngri en 15 ára eða gat eigi hegðað sér skynsamlega vegna geðveiki, andlegs vanþroska, geðtruflana um stundarsakir eða annars þess konar ástands. — Sama gildir, ef verknaður sá, er leiðir til þess, að vátryggingaratburðurinn gerist, er unninn í því skyni að varna því, að tjón verði á mönnum eða eignum, og með þeim atvikum, að hann verði talinn réttmætur. — **20. gr.** Eigi verður, svo gilt sé, samið svo um, að félagið skuli laust úr ábyrgð, er því, að vátryggingaratburðurinn gerðist, hefur verið valdið af vangá, er ekki verður talin stórkostleg. Ákvæði þetta er því þó eigi til fyrirstöðu, að samið sé um það, bæði að félagið skuli leyst úr ábyrgð, er vátryggður hefur valdið vátryggingaratburðinum í ölæði, er honum verður sjálfum gefin sök á, og að félagið megi draga allt að 5% frá bótunum, er vátryggingaratburðurinn stafar frá vangá, sem eigi verður talin stórkostleg. — **Skyldur vátryggðs, er vátryggingaratburðinn ber að höndum. — 21. gr.**[b]) Þegar vátryggingaratburðurinn hefur gerzt, skal vátryggður þegar í stað skýra félaginu frá því, ef hann ætlar að hafa uppi kröfur á hendur því vegna hans. — Vanræki vátryggður þetta, ber félagið ekki frekari ábyrgð en það mundi hafa borið, ef slík tilkynning hefði verið gefin. Ef líkur eru að því leiddar, að félagið hafi vegna þessarar vanrækslu misst af tækifæri til að leiða sönnur að atvikum, sem mundu hafa leitt til þess, að ábyrgð þess hefði fallið niður eða orðið minni en ella, skal úr því skorið, með hliðsjón af atvikum málsins, hvort bætur skuli greiða, og ef svo er, hve háar. — Ef svo er um samið, að vátryggður skuli skýra frá atburðum, sem félagið ábyrgist afleiðingar af, enda þótt þær afleiðingar séu enn eigi komnar í ljós, gilda ákvæði þau, sem sett eru hér að framan, eftir því sem við á. — Eigi verður, svo gilt sé,

a) IV, 18, V, 105, VIII, 479.
b) XXXII, 143.

1954 Nr. 20 8. marz

samið um það, að vanræksla vátryggðs eða annarra á því að gefa félaginu tilkynningu svo sem hér var sagt, skuli hafa meiri afleiðingar en nú var um mælt. — **22. gr.**[a]) Hafi vátryggður uppi kröfur á hendur félaginu, er honum skylt að veita því allar þær upplýsingar, er honum er unnt að veita, um atvik, er máli kunna að skipta, er dæma skal um vátryggingaratburðinn, eða er ákveða skal fjárhæð þá, er félaginu ber að greiða, eða endurgreiðslukröfur þær, er félagið kynni að eiga á hendur öðrum mönnum. — Vanræki vátryggður að gefa þessar upplýsingar, hefur það þau áhrif, sem segir í 2. mgr. 21. gr. — **23. gr.** Ef svo er um samið, að vátryggður, er sviksamlega skýrir frá eða leynir atvikum, er skipta máli, þegar dæma skal um ábyrgð félagsins, skuli glata rétti þeim til bóta, er hann ella hefði átt, getur dómur, með hliðsjón af atvikunum, er svikunum var beitt, ákveðið, að bætur skuli greiða að nokkru eða öllu leyti þrátt fyrir samningsákvæði þetta. — Nú hafa upplýsingar verið gefnar eða vanrækt hefur verið að gefa þær, en hvorugt hefur þetta verið gert í sviksamlegum tilgangi, og hefur það þá eigi önnur áhrif en segir í 2. mgr. 21. gr., þótt á annan veg sé um samið. — **Greiðsluskylda félagsins.** — **24. gr.** Krefja má um greiðslu bóta 14 dögum eftir að félagið átti þess kost að afla þeirra upplýsinga, er þörf var á til þess að meta vátryggingaratburðinn og ákveða upphæð bótanna.[b]) — Ef augljóst er orðið, áður en endanleg ákvörðun bótanna getur átt sér stað, að félaginu beri að minnsta kosti að greiða nokkurn hluta upphæðar þeirrar, er það er krafið um, má krefjast greiðslu á þeim hluta hennar samkvæmt reglum þeim, sem settar eru í 1. mgr. þessarar gr. — Félagið skal greiða vexti af fjárhæðinni frá gjalddaga, er séu 1% p. a. lægri en víxilvextir Landsbankans. — Eigi verður, svo gilt sé, samið svo um, að gjalddagi bótanna skuli háður ákvörðun félagsins eða því, að það hafi verið skyldað til greiðslu með dómi.[c]) — **Aðgangsréttur félagsins.** — **25. gr.** Ef einhver er skaðabótaskyldur við vátryggðan fyrir atvik, er vátryggingin tekur til, þá öðlast félagið rétt vátryggðs á hendur honum, að svo miklu leyti sem það hefur greitt vátryggðum bætur. Ef þriðji maður hefur valdið tjóninu af vangá, er eigi verður talin stórkostleg, eða sé ábyrgð hans eingöngu byggð á reglunum um ábyrgð vinnuveitanda á skaðaverkum starfsmanna hans, má lækka skaðabótaábyrgð hans eða fella hana niður eftir atvikum.[a]) — Sé um líftryggingu, slysa- eða sjúkratryggingu að ræða, á félagið enga kröfu á hendur þeim, er valdur varð að því, að vátryggingaratburðurinn gerðist. Þegar um þessar tryggingar er að ræða, hefur það og engin áhrif á kröfur vátryggðs, hvort heldur er gegn félaginu eða þeim, sem tjóninu hefur valdið, þótt hann hafi þegar fengið greiddar bætur hjá hinum. Ákvæðum 1. mgr. skal þó beitt um slysa- og sjúkratryggingar, að svo miklu leyti sem greiðsla félagsins er raunveruleg skaðabót. — Félagið getur eigi áskilið sér að öðlast rétt vátryggðs gegn þriðja manni í rýmra mæli en hér að framan segir. — **Fjárþrot félagsins og vátryggingartaka.** — **26. gr.** Ef bú félagsins er tekið til gjaldþrotaskipta, má vátryggingartaki rifta samningnum. Geri hann það ekki, fellur samningurinn þó úr gildi þrem mánuðum eftir að gjaldþrotaskiptin voru auglýst. — Komi það í ljós við fjárnámsgerð, að félagið skorti fé til að greiða skuldir sínar, eða hafi það stöðvað greiðslur sínar eða reynist fjárhag þess með öðrum hætti þannig varið að ætla megi, að það geti ekki fullnægt skuldbindingum sínum, má vátryggingartaki rifta samningnum, ef félagið setur eigi þegar í stað, er hann krefst þess, nægilega tryggingu fyrir efndum sínum. — Þegar vátryggingarsamningi er rift samkvæmt framangreindum ákvæðum, getur vátryggingartaki krafizt bóta fyrir tjón það, er hann bíður við það að vátryggingunni lýkur. — **27. gr.** Missi félagið rétt til að stunda vátryggingarstarfsemi hér á landi, má vátryggingartaki rifta samningnum. Sama gildir, sé félagið sameinað öðru félagi eða afhendi það öðru félagi fjármuni sína í heild sinni. — Ef efnt er til frjálsra skuldaskila félagsins, fellur vátryggingarsamningurinn niður, þegar ár er liðið frá upphafi skuldaskilanna. Innan þess tíma má vátryggingartaki rifta samningnum, ef félagið setur eigi þegar í stað, er hann krefst þess, nægilega tryggingu fyrir efndum sínum. — Ákvæði 3. mgr. 26. gr. koma hér til greina, eftir því sem við á. — **28. gr.**[b]) Verði bú vátryggingartaka tekið til gjaldþrotaskipta, eða boði hann til nauðasamninga án gjaldþrota-

a) XXXII, 143.
b) XXXI, 192, 194.
c) XXXI, 191, XXXII, 216.

a) XXVIII, 194, XXIX, 772.
b) X, 487.

skipta, þá hefur það, enda þótt öðruvísi sé um samið, engin áhrif á vátryggingarsamninginn önnur en þau, er leiðir af almennum reglum laganna. Þegar um skaðatryggingu er að ræða, má félagið þó áskilja sér rétt til að segja samningnum upp með 14 daga fyrirvara. — **Fyrning. — 29. gr.**[a]) Kröfur, sem rísa af vátryggingarsamningi, fyrnast á 4 árum frá lokum þess almanaksárs, er kröfuhafinn fékk vitneskju um kröfu sína og átti þess fyrst kost að leita fullnustu hennar. Kröfur um greiðslu bóta eða vátryggingarfjárhæðarinnar fyrnast þó í síðasta lagi á 10 árum frá því að vátryggingaratburðurinn gerðist. Að öðru leyti fer um fyrninguna eftir almennum reglum laganna. Ákvæði 4. mgr. 2. gr. l. nr. 14 20. okt. 1905 halda gildi sínu. — **30. gr.** Samningi um að vátryggður glati kröfu sinni, ef hann krefur hennar eigi með lögsókn innan skemmra frests en segir í 29. gr., verður eigi beitt, nema því aðeins að félagið hafi, með eigi skemmri fresti en 6 mánaða, skýrt vátryggðum skriflega frá því, hversu langur fresturinn sé og hvaða afleiðingar það muni hafa, ef hann er látinn líða ónotaður. — Samningi um að félagið skuli vera leyst úr ábyrgð, ef krafa, er rís af vátryggingaratburði, er eigi höfð uppi við félagið innan tiltekins frests, verður eigi beitt gegn þeim manni, er slíka kröfu hefur uppi innan 3 mánaða frá því að hann fékk vitneskju um atvik þau, er krafan rís af. — **Samningur um framlengingu vátryggingarinnar. — 31. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig samning um það, að vátryggingin skuli talin framlengd um lengri tíma en eitt ár, hafi henni eigi verið sagt upp, nema því aðeins að það hafi minnt vátryggingartaka á það, í fyrsta lagi þremur mánuðum og síðasta lagi einum mánuði fyrir lok uppsagnartímans, að vátryggingin mundi framlengjast á þennan veg, ef henni væri ekki sagt upp. — **Ákvæði um gerðardóm o. fl. — 32. gr.** Samningur um að vátryggður eða vátryggingartaki megi ekki njóta aðstoðar annarra manna, er þeir semja við félagið, er ógildur. — Samningi um að vátryggður eða vátryggingartaki skuli mæta sjálfir til slíkra samningaumleitana verður eigi beitt, ef það mundi hafa í för með sér óhæfilega mikinn kostnað eða vera óhæfilegum örðugleikum bundið, ef þess væri gætt. — Nú er svo um samið, að væntanleg ágreiningsefni skuli undanskilin úrskurði dómstóla, og getur þá dómur metið það að engu, ef ákvæðin um skipun og starf þeirra, er úrskurðurinn skal falinn, verða eigi talin tryggileg fyrir vátryggðan.[a]) — **Um tilkynningar. — 33. gr.** Tilkynningar frá félaginu til vátryggingartaka eða vátryggðs hafa þá fyrst áhrif, er þeir hafa tekið á móti þeim. Nú kemur tilkynning eigi fram eða eigi á réttum tíma, og stafar það af því, að móttakandi hefur vanrækt að skýra frá því, að hann hafi flutt sig, eða af öðrum atvikum, er hann varða, og fær tilkynningin þá áhrif að lögum daginn eftir að hún undir venjulegum kringumstæðum mundi hafa komið í hendur móttakanda. — Þegar vátryggður hefur afhent þess konar tilkynningu, sem um ræðir í 21., 46. og 67. gr., til sendingar í símskeyti eða með pósti, eða hún hefur verið afhent til flutnings með öðru flutningatæki, er gilt þykir að nota, verður það eigi hans skaði, þótt henni seinki eða hún komi eigi til skila. — **Ógildi ósanngjarnra samningsákvæða. — 34. gr.** Ef ákvæði í vátryggingarsamningi er í ósamræmi við lög þessi og mundi leiða til niðurstöðu, sem augljóslega væri ósanngjörn, skal meta það ógilt, svo fremi ógilding þess yrði talin vera í samræmi við góðar venjur í vátryggingarmálum.[b])

II. kapituli. — Skaðatrygging.[c]) **— A. Almenn ákvæði. — Tryggingarhagsmunir. — 35. gr.** Gegn skaða má vátryggja sérhverja lögmæta hagsmuni, er metnir verða til peningaverðs, hvort heldur eru hagsmunir vátryggingartaka sjálfs eða þriðja manns. — **Vátryggingarverð. — 36. gr.** Nú er hlutur vátryggður og engir sérstakir hagsmunir tilgreindir, og telst vátryggingin þá taka til þeirra hagsmuna, að verð hlutarins sjálfs rýrni eigi við vátryggingaratburðinn, og tekur hún þá eigi til annarra hagsmuna, sem tengdir eru því, að hluturinn varðveitist. Félagið ábyrgist því ekki rekstrartap né tjón, sem hlýzt af því, að hluturinn varð ekki notaður á þeim tíma eða með þeim hætti, sem ráðgert hafði verið. — **37. gr.** Með undantekningum þeim, sem um getur í 38. og 75. gr., skal verð hlutarins talið nema þeirri upphæð, er þurft hefði til kaupa á hlut þeim, er fórst eða skemmdist, með því verðlagi, er síðast var á slíkum hlut áður en vátryggingaratburðurinn gerðist, að frádreginni hæfilegri verðrýrnun hans vegna aldurs, brúkunar, minnkaðs notagildis og annarra atvika.

a) XXXII, 143.

a) (VIII, 651, XII, 238).
b) V, 229, 278, XX, 110, 474.
c) XXXII, 234, XXXIII, 5.

— Þegar um búsgögn er að ræða eða hluti til persónulegra nota og þess háttar, er verðrýrnun vegna aldurs og brúkunar því aðeins dregin frá verðinu, að telja megi, að notagildi hlutanna fyrir vátryggðan hafi minnkað svo verulegu nemi. — Sé hús, sem skaðazt hefur, byggt að nýju eða við það gert, skal aðeins dreginn frá mismunur milli gamals og nýs. — **38. gr.** Bætur fyrir hluti, sem vátryggður hefur framleitt sjálfur til sölu, skulu ákveðnar í samræmi við verð það, er fengizt hefði fyrir þá, síðast áður en vátryggingaratburðurinn gerðist, við sölu þeirra með venjulegum skilmálum, en draga skal frá því venjulegan sölukostnað, verzlunaráhættu þá, er hjá varð komizt, og það hagræði að verðið er greitt út í hönd. — **39. gr.** Enda þótt umsamið sé á annan veg, er félaginu óskylt að greiða hærri bætur en með þarf til þess að bæta tjón það, sem orðið hefur. — Sé kveðið á um ákveðið verð hinna vátryggðu muna í vátryggingarsamningnum, eða samið um tiltekna aðferð við mat á tjóninu, þá eru þau ákvæði skuldbindandi fyrir félagið, nema það sanni, að bæturnar mundu þá nema meiru en upphæð tjónsins.[a]) — **Vátrygging undir verði. — 40. gr.** Sé vátryggingarfjárhæðin lægri en verð hinna tryggðu hagsmuna, er ábyrgð félagsins aðeins hlutfallsleg eftir mun þeim, sem er á vátryggingarfjárhæðinni og verði hins tryggða. — **Tvítrygging. — 41. gr.** Séu sömu hagsmunir vátryggðir gegn sömu hættu hjá fleiri félögum en einu, ábyrgist hvert þeirra með sama hætti og væri það eitt vátryggjandi. — **42. gr.** Ef fleiri félög en eitt bera ábyrgð á tjóni og bætur þær, er greiða skal, eru lægri en samanlagðar bótafjárhæðir þær, er félögin ábyrgjast, skal skipta ábyrgðinni milli félaganna í hlutfalli við fjárhæðir þær, er hvert þeirra um sig ábyrgist. Geti eitthvert félaganna eigi greitt sinn hluta bótanna, skal skipta því, sem á vantar fulla greiðslu, milli hinna í samsvarandi hlutfalli innan þeirra takmarka, sem sett eru í 1. málsl. þessarar greinar. — **43. gr.** Ef fyrirvari er um það gerður í vátryggingarsamningi, að félagið skuli að öllu eða nokkru leyti leyst úr ábyrgð, ef hinir sömu hagsmunir eru eða verða síðar vátryggðir hjá öðru félagi, þá á vátryggður þó rétt á bótum fyrir tjón, er hann fær eigi bætt samkvæmt hinni vátryggingunni. Ef fleiri félög en eitt hafa tekið á sig vátryggingu á sömu hagsmunum og öll sett það skilyrði fyrir ábyrgð sinni, að hagsmunir þessir væru eigi vátryggðir annars staðar, þá ábyrgjast öll félögin samt sem áður í hlutfalli við þá fjárhæð, sem hvert þeirra um sig hefði ábyrgzt, ef það eitt hefði tekið vátrygginguna á sig. Geti eitthvert félaganna eigi greitt sinn hluta bótanna, skal skipta því, sem á vantar fulla greiðslu, milli hinna í samsvarandi hlutfalli. — Nú er ekki aðeins ábyrgðin heldur og rétturinn til iðgjalda háður því, samkvæmt samningnum, að vátrygging sé eigi tekin annars staðar, og koma þá ákvæði 1. mgr. eigi til greina. — Félagið getur bundið ábyrgð sína því skilyrði, að vátryggður beri sjálfur áhættu á nokkrum hluta hagsmuna þeirra, sem tryggðir eru, svo og að hann tryggi eigi annars staðar aðra hagsmuni en þá, er ræðir um í 36. gr. — **44. gr.** Vátryggðum er skylt að skýra félagi því, er hann krefur bóta, frá því, hjá hvaða félögum öðrum hann einnig hefur tekið vátryggingu. Ber hann ábyrgð á tjóni því, er af því kann að leiða, að hann vanrækti að skýra frá þessu. — Ef svo er um samið, að vátryggingartaki eða vátryggður skuli, áður en vátryggingaratburðinn ber að höndum, skýra félaginu frá því, ef sömu hagsmunir eru vátryggðir annars staðar, þá hefur vanræksla hans á því eigi önnur áhrif en þau, er segir í 1. mgr., og það enda þótt annað hafi verið ákveðið í samningi. — **Aukin áhætta. — 45. gr.**[a]) Ef hætta, sem sérstaklega er nefnd í skírteininu, breytist síðar með vilja vátryggðs á þann veg, að áhætta félagsins eykst fram yfir það, sem ætla má, að haft hafi verið í huga, er samningurinn var gerður, er félagið laust úr ábyrgð, ef ætla má, að það hefði eigi tekið vátrygginguna á sig, ef aðstæður þær, er skapazt hafa við breytinguna, hefðu verið fyrir hendi, þegar samningurinn var gerður. — Ef ætla má, að félagið hefði tekið vátrygginguna á sig með öðrum kjörum, verður ábyrgð þess á sömu leið, sem hún mundi hafa orðið, ef það hefði haldið vátryggingunni áfram fyrir sama iðgjald og því verið kunnugt um hina auknu hættu. Ef félagið hefði takmarkað sjálfs sín ábyrgð enn frekara með endurtryggingu, lækka bæturnar hlutfallslega. — Um sjóvátryggingar og aðrar flutningatryggingar gildir sú regla, í stað þess er segir í 2. mgr., að félagið ábyrgist aðeins að því leyti til, sem aukning hættunnar hefur eigi haft áhrif um það, að vátryggingaratburðinn bar að höndum, né um það, hve mikið tjónið varð. — **46. gr.** Nú

a) (V, 280).

a) XXX, 592.

1954 Nr. 20 8. marz

1954 Nr. 20 8. marz

eykst áhættan, en ekki með vilja vátryggðs, og fær hann vitneskju um það, en vanrækir að ástæðulausu að skýra félaginu frá því, og er þá sem breytingin hefði orðið með vilja hans. — **47. gr.** Nú eykst áhættan svo sem segir í 45. gr., og má félagið þá segja vátryggingunni upp með viku fyrirvara, hvort sem hættan hefur aukizt með eða án vilja vátryggðs. — **48. gr.** Vilji félagið bera það fyrir sig, að áhættan hafi aukizt, verður það, án ástæðulausrar tafar, er það hefur fengið vitneskju um aukningu áhættunnar, að tilkynna vátryggðum, að það hyggist neyta réttar síns samkvæmt 45.—47. gr. — **49. gr.** Félagið getur eigi krafizt lausnar frá skyldum sínum vegna þess, að áhættan hafi aukizt, þegar sú áhættuaukning er eigi lengur fyrir hendi eða hún skiptir eigi lengur máli fyrir félagið. — Sama gildir, er áhættan hefur aukizt við ráðstafanir, sem gerðar eru til þess að varna því, að tjón verði á mönnum eða eignum, og ráðstafanir þessar verða taldar réttmætar. — **50. gr.**[a]) Félagið getur eigi borið fyrir sig samning um það, að aukning áhættunnar skuli hafa áhrif að lögum endranær eða í ríkara mæli en greinir í 45.—49. gr. Þó má semja svo um, að reglunum í 2. mgr. 45. gr. skuli beitt í stað reglnanna í 3. mgr. sömu greinar eða öfugt. — Þegar hlutur er vátryggður í þágu þriðja manns og hluturinn er í varðveizlu vátryggingartaka, hefur áhættuaukning, sem hann hefur valdið viljandi, sömu áhrif, sem væri hún af völdum vátryggðs. Sama gildir um vátryggingu gegn rekstrartapi. — **Varúðarreglur. — 51. gr.** Ef mælt er í vátryggingarsamningi fyrir um varúðarreglur, er gætt skuli, áður en vátryggingaratburðinn ber að höndum, til þess að afstýra honum eða draga úr tjóni því, er af honum kynni að leiða, og hafi vátryggður eða annar maður, sem skylt var að gæta þess, að varúð þessi sé viðhöfð, orðið sekur um vanrækslu á að gæta hennar, á vátryggður aðeins kröfu á hendur félaginu, þegar og að svo miklu leyti, sem telja má sannað, að það hafi eigi verið að kenna vanrækslu á því, að reglum þessum væri fylgt, að vátryggingaratburðurinn gerðist eða hve víðtækar afleiðingar hans urðu.[b]) — Nú er fyrirmæla um varúð, þeirra, er getur í 1. mgr., eigi gætt, og ber það vott um hirðuleysi, svo að ástæða er til að óttast, að einnig verði vanrækt að gæta þeirra síðar, eða sé af öðrum rökum ástæða til að óttast frekari vanrækslu, og má félagið þá segja samningnum upp með viku fyrirvara. — Samningar þess efnis, að félagið skuli leyst úr ábyrgð í ríkara mæli en hér var lýst, er slíkra fyrirmæla er eigi gætt, hafa eigi gildi að lögum. — **Ráðstafanir til að varna tjóni. — 52. gr.** Þegar vátryggingaratburðurinn hefur gerzt eða bein hætta er á því, að hann muni að höndum bera, ber vátryggðum að reyna af fremsta megni að afstýra tjóninu eða draga úr því.[a]) Eigi vátryggður rétt til bóta frá þriðja manni fyrir tjón, sem félaginu er skylt að bæta, ber honum að gera þær ráðstafanir, sem eftir atvikum eru nauðsynlegar til að tryggja endurgreiðslukröfu félagsins, þar til félagið getur gætt hagsmuna sinna sjálft. Hafi félagið gefið ákveðin fyrirmæli um þetta efni, ber vátryggðum að fara eftir þeim eftir því sem honum er unnt. — Vanræki hann þessa skyldu sína af ásettu ráði eða stórkostlegu gáleysi, ábyrgist félagið eigi það tjón, sem ætla má, að af því hafi hlotizt. Eigi verður, svo gilt sé, samið um það, að vanræksla vátryggðs eða annarra á að gera áðurnefndar ráðstafanir skuli hafa ríkari áhrif en hér var sagt. — **53. gr.** Vátryggingin nær til tjóns og kostnaðar, er vátryggður hefur af ráðstöfunum þeim, sem ræðir um í 52. gr. og hæfilegar þykja eftir atvikum. Ákvæðum 40. gr. skal beitt um þetta efni eftir atvikum. — Félaginu er skylt að bæta nefndan kostnað, þótt bæturnar þá verði hærri en vátryggingarfjárhæðinni nemur. — **Vátrygging hagsmuna þriðja manns. — 54. gr.** Sé hlutur vátryggður og eigi greint, hverjum sú trygging skuli til hagsbóta, þá telst vátryggingin vera hverjum þeim til hagsbóta, er bíða mundi tjón við það, að hluturinn skemmdist eða færi forgörðum, vegna þess að hann ætti hlutinn eða veðrétt í honum eða önnur óbein eignarréttindi, eða vegna þess, að hann bæri áhættuna af því, að hluturinn færist. Ákvæði þetta gildir þó því aðeins um sjóveðrétt, að persónuleg krafa gegn eiganda veðsins sé veðréttinum samfara. — Sé áskilið, að vátryggingin skuli falla úr gildi við eigandaskipti, gildir hún þó í 14 daga, — í 3 daga, er um búfjártryggingu er að ræða, — frá eigandaskiptunum, að svo miklu leyti sem hinn nýi eigandi á ekki rétt á bótum samkvæmt vátryggingu, er hann hefur aflað sér sjálfur. Ákvæði þetta gildir

a) XXXII, 305.
b) VIII, 479, XXXII, 239.

a) (VII, 325), XXIX, 634.

eigi um sjóvátryggingu á skipi. — **55. gr.** Vátrygging á búsmunum tekur, sé annað eigi ljóst af atvikum málsins, einnig til búsmuna maka vátryggingartaka, barna hans, sem hjá honum eru, og heimilisfólks hans, sem er í persónulegri þjónustu hans. — **56. gr.** Ef tekin er vátrygging á hagsmunum þriðja manns eða taki hún lögum samkvæmt til hagsmuna annarra manna, er vátryggingartaka þó heimilt, gagnvart þeim, að taka ákvarðanir um breytingar á samningnum, riftun hans eða uppsögn, og getur hann einnig, svo gilt sé, tekið við uppsögn og öðrum tilkynningum, er vátrygginguna varða. Þetta gildir þó eigi, ef annað leiðir af lögskiptum hans og þriðja manns. — Hafi vátryggingartaki gert slíka ráðstöfun í heimildarleysi, er hún samt skuldbindandi gagnvart félaginu, nema því aðeins, að það hafi vitað eða mátt vita, að vátryggingartaka skorti rétt til þess. Þegar um sjóvátryggingu eða aðra flutningatryggingu er að ræða, gildir þetta þó því aðeins, að vátryggingartaki sýni skírteinið, svo að athugasemdir verði ritaðar á það eftir þörfum, eða hann sanni, að eigi hafi verið gefið út farmskírteini eða farmbréf þess eðlis, að sendandi varningsins geti eigi ráðstafað honum, eftir að hann hefur látið bréfið af höndum. — **57. gr.** Þegar vátryggingaratburðinn ber að höndum, á sá rétt á bótum, sem á hagsmuni þá, er vátryggingin tók til, þótt honum hafi ekki verið skýrt frá vátryggingunni. — Þó getur vátryggingartaki, svo gilt sé, samið við félagið um bæturnar og tekið við greiðslu þeirra, nema því aðeins, að vátryggingartaki hafi nefnt til ákveðinn mann eða einhver hafi gefið sig fram við félagið sem réttháfa, eða loks að vátryggður eigi rétt til vátryggðra fasteigna, er tryggður sé með þinglýsingu. Ákvæðum síðasta málsl. 56. gr. skal beitt, eftir því sem við á. — **58. gr.** Taki vátrygging samtímis bæði til hagsmuna eiganda og veðhafa, má greiða eigandanum bæturnar, ef tjónið hefur þegar verið bætt, hús, er vátryggt var, byggt upp að nýju, aflað á ný annarra hluta, sem vátryggingin og veðréttur náðu til, eða önnur jafngóð trygging sett fyrir því, að veðhafi fái rétti sínum fullnægt. Sama gildir, ef vátryggingin tekur til hagsmuna annarra, sem rétt eiga til hlutarins. — Hafi viðgerð eigi farið fram eða nýrra hluta verið aflað, skal vátryggingarfénu skipt milli eigandans og annarra réttháfa, og skal þá gætt ákvæða 2. mgr. 57. gr.

— B. Sjóvátrygging og önnur flutningatrygging. — 1. Sjóvátrygging.[a]) — **59. gr.** Þegar talað er um sjóvátryggingu í lögum þessum, er átt við vátryggingu gegn hættu, sem hagsmunir vátryggðs eru lagðir í við flutninga á sjó. Taki vátryggingin einnig til annarrar hættu, er tengd er flutningunum, telst hún í heild sinni sem sjóvátrygging. — Vátrygging, er varðar skip, er lagt hefur verið í lægi eða er í dráttarbraut eða í skipakví, eða liggur kyrrt með öðrum hætti, telst vera sjóvátrygging.[b]) Sama gildir um tryggingu á varningi, sem er í slíku skipi. — **60. gr.** Sé sérstök undantekning eigi gerð í lögum eða í samningi, tekur sjóvátrygging til hvers konar hættu, sem hinir vátryggðu hagsmunir eru lagðir í.[c]) — **61. gr.** Þegar um húftryggingu er að ræða eða vátryggingu farmgjalds, ábyrgist félagið skaðabótaskyldu, er falla kann á vátryggðan gagnvart þriðja manni, þegar skip eða farmgjald eru í ábyrgð fyrir tjóni, er hlotizt hefur af árekstri skipa eða árekstri skips við fasta hluti eða á floti, eða þeim atvikum, sem lögð eru á borð við árekstur í 228. gr. a. í siglingalögunum. Þegar vátryggt er undir verði, koma ákvæði 40. gr. til greina.[d]) Félagið svarar þó ekki til ábyrgðar útgerðarmanns á tjóni á varningi, er var í hinu vátryggða skipi og hlotizt hefur af árekstrinum. — **62. gr.** Félagið ábyrgist ekki tjón á skipi, er eingöngu stafar af sliti, elli eða fúa,[e]) og eigi heldur tjón á varningi, er stafar af ónógum umbúðum eða af eðli varningsins sjálfs, svo sem innri skemmdum, rýrnun, venjulegum leka, eða ef dýr deyja. — **63. gr.** Þegar félagið vátryggir hagsmuni útgerðarmanns, er því óskylt að bæta tjón, er stafar af því, að skipið var óhaffært, er það lét síðast úr höfn, ófullnægjanlega útbúið eða mannað, hafði eigi nauðsynleg skipsskjöl eða var eigi tryggilega hlaðið. Þetta gildir þó ekki, ef ætla má, að hvorki útgerðarmaður né skipstjóri hafi vitað eða mátt vita um það, sem áfátt var. — **64. gr.**[f]) Sé reikningur um niðurjöfnun sameiginlegs sjótjóns gerður á réttum stað og með löglegum hætti, skal félagið greiða framlag það til sjótjónsbóta, sem kemur í hlut hinna vátryggðu hagsmuna að greiða samkvæmt nið-

1954 Nr. 20 8. marz

a) V, 229, (VIII, 651, XII, 238, XIV, 188, 430), XXVII, 609, XXVIII, 94 (réttur til vátryggingarfjár).
b) (XVII, 427), XVII, 422.
c) (V, 281, 282), XIV, 269.
d) Tr. I, 69—70.
e) II, 126, III, 26, VI, 325.
f) (V, 278), XXXII, 171.

urjöfnun tjónsins. Sé vátryggt undir verði, koma ákvæði 40. gr. til greina. — **65. gr.** Ef kveðið er á um það í farmsamningi, að reikningur um niðurjöfnun sameiginlegs sjótjóns skuli gerður eftir öðrum reglum en lög mæla fyrir um, og leysir það þá eigi félagið við skuldbindingu þess, þótt eftir samningsákvæði þessu sé farið, enda séu reglur þær, sem eftir er farið, notaðar almennt í alþjóðlegum viðskiptum. — **66. gr.** Þótt heimta megi bætur fyrir tjón, sem orðið hefur á vátryggðum hlut, samkvæmt reglunum um sameiginlegt sjótjón, er vátryggðum þó rétt að krefjast þess, að félagið bæti sér tjónið sem einkasjótjón, og þarf hann ekki að bíða þess, að sjótjónsreikningurinn sé gerður. — Ef félagið greiðir slíkar bætur, öðlast það allan rétt vátryggðs á hendur öðrum hluttakendum í sjótjóninu. Sé vátryggt undir verði, koma ákvæði 40. gr. til greina. — **67. gr.** Ef flutt er með öðru skipi en því, er nota skyldi samkvæmt vátryggingarsamningnum, er félagið laust úr ábyrgð, ef ætla má, að það hefði eigi tekið vátrygginguna á sig, ef því hefði verið um þetta kunnugt, eða það mundi hafa áskilið sér hærra iðgjald, sett aðra skilmála eða endurtryggt meira af áhættu sinni. — Ef breyting þessi verður, eftir að ferðin er hafin, ber félagið þó ábyrgð, ef breytingin varð án samþykkis vátryggðs eða hún var nauðsynleg vegna atburðar, er vátryggingin tók til. Verði slík breyting, án samþykkis vátryggðs, er honum þó skylt að skýra félaginu frá henni, jafnskjótt og hann fær vitneskju um hana. Vanræki hann það, er félagið laust úr ábyrgð á atburðum, er gerast að þeim tíma liðnum. — **68. gr.** Ef vikið er á ferðinni frá leið þeirri, er ráðgert var í samningnum að farin skyldi, eða að öðru leyti má telja rétta leið, er ábyrgð félagsins lokið, nema því aðeins, að afvik þessi séu gerð án samþykkis vátryggðs. — Ábyrgð félagsins lýkur þó ekki, ef afvik þessi voru nauðsynleg vegna atburðar, er vátryggingin tók til, eða þau voru gerð til þess að forðast tjón á mönnum eða eignum, en atvik lágu svo til, að telja mátti slíkt réttmætt. Félagið er þó leyst úr ábyrgð á tjóni, sem verður, ef eigi er aftur horfið á rétta leið, jafnskjótt og unnt er. — Hafi ábyrgð félagsins lokið samkvæmt fyrirmælum 1. eða 2. mgr., ber það samt ábyrgð á vátryggingaratburðum, er gerast, eftir að skipið aftur er komið á rétta leið, ef ætla má að afvikin hafi eigi skipt máli um það, að tjónið varð eða hversu mikið það varð. — Samsvarandi reglur gilda, er skip kemst út fyrir siglingasvæði það, er vátryggingin tekur til. — **69. gr.** Verði skip eða farmur, sem útgerðarmaður á, fyrir tjóni við björgun á öðru skipi eða farmi þess, er félaginu óskylt að bæta tjón, sem ætla má að fengizt hafi bætt með greiðslu björgunarlauna. Komi það í ljós, eftir að bætur hafa verið greiddar, að tjónið hafi fengizt bætt að öllu eða nokkru leyti með greiðslu björgunarlaunanna, getur félagið auk þess krafizt endurgreiðslu á tilsvarandi hluta bótanna. — **70. gr.** Vátryggður á rétt á bótum, sem um algert tjón væri að ræða, ef skip, vegna þess að það hefur sokkið eða strandað eða vegna annars atburðar, er vátryggingin tekur til, er svo komið, að ekki er unnt að bjarga því með hæfilegum tilkostnaði, eða það hefur orðið fyrir svo miklum skemmdum, að það er eigi þess virði, að við það sé gert.[a]) — Sama gildir, er varningur, vegna atburðar, er vátryggingin tekur til, er svo kominn eða hann svo skemmdur, sem áður var sagt, eða honum hefur verið skipað upp á stað, er hann verður eigi sóttur til innan hæfilegs tíma eða með hæfilegum tilkostnaði. — **71. gr.** Vátryggður á rétt á bótum, sem um algert tjón væri að ræða, hafi eigi spurzt til skips á þeföldum þeim tíma, er að jafnaði fer til ferðar skipsins þaðan, sem síðast fréttist til þess, og til næsta ákvörðunarstaðar þess, þó eigi á skemmri tíma en 3 mánuðum, eða hafi áhöfnin yfirgefið skipið og sé það eigi komið undir umráð vátryggðs innan 3 mánaða, frá því að það var yfirgefið. — Sama gildir um varning, sem í skipinu er, þegar hvorki hann né skipið eru komin fram innan frests þess, er greinir í 1. mgr. — **72. gr.** Vátryggður á rétt á bótum, sem um algert tjón væri að ræða, ef erlent ríki leggur farbann á skip eða farm eða þau eru hernumin eða kyrrsett með líkum hætti og eigi látin laus innan 6 mánaða. — Ef vátryggður vill neyta þessa réttar, skal hann skýra félaginu frá því innan 3 mánaða frá því hann fékk vitneskju um atvik þau, er veita honum þennan rétt. — **73. gr.** Þegar félagið hefur greitt bætur fyrir algert tjón, öðlast það rétt vátryggðs til þess, er enn kynni að vera til af munum þeim, er það hefur bætt.[b]) Félagið getur og krafizt þess, að vátryggður afhendi sér öll skjöl og sönnunargögn, er varða muni þessa og hann getur látið í té. — Sé um vátryggingu undir verði að

a) X, 5, XXI, 303.
b) XXIV, 344.

ræða, á félagið þó aðeins rétt á hluta af fjármunum þessum eftir hlutfalli því, sem er á milli vátryggingarverðsins og vátryggingarfjárhæðarinnar. — **74. gr.** Beri tjón að höndum oftar en einu sinni á vátryggingartímabilinu, bætir félagið það, enda þótt bótagreiðslurnar samanlagðar verði hærri en vátryggingarfjárhæðin. — Þegar tjón hefur orðið, getur félagið þó leyst sig úr allri ábyrgð á atburðum, sem gerast, og kostnaði, sem á fellur, eftir að vátryggingartaki hefur fengið tilkynningu um að félagið vilji neyta þessa réttar síns, enda greiði það áður alla vátryggingarfjárhæðina að viðbættum kostnaði þeim, sem þegar er á fallinn. Þegar þannig stendur á, verður ákvæðum 73. gr. ekki beitt. — **75. gr.** Vátryggingarverð skips er verð þess á þeirri stundu, er ábyrgð félagsins hófst.[a]) — Ef kveðið er á um tiltekið verð á skipi, þegar vátryggingarsamningurinn er gerður (verðsett skírteini), er sú verðákvörðun skuldbindandi fyrir félagið, ef það getur eigi sannað, að hið tiltekna verð sé hærra en svo, að sanngjarnt sé að telja það vátryggingarverð skipsins.[b]) — Verð á vátryggðum vörum skal ákveðið — án þess að tillit sé tekið til síðari verðbreytinga — sem verð það, er greitt var á fráfararstaðnum síðast, áður en flutningarnir hófust, fyrir sams konar vörur afhentar frítt í skip eða annað flutningatæki, að viðbættum 10% svo og iðgjaldi fyrir almenna vátryggingu og farmgjaldi, eigi það að greiðast, hvort sem flutningunum verður lokið eða eigi.[c]) — **76. gr.** Ef vátryggingu mundi lokið, meðan skipið er á ferð sinni, hvort heldur það er samkvæmt samningnum eða fyrir uppsögn vegna annarra atvika en vanskila á greiðslu iðgjalds, fellur samningurinn þó fyrst úr gildi við lok komudags skipsins til fyrsta ákvörðunarstaðar þess. Ef vátryggingin framlengist af þessum sökum, getur félagið krafizt iðgjalds fyrir framlenginguna. — **2. Önnur flutningavátrygging.** — **77. gr.** Sé sérstök undantekning eigi gerð í lögum eða í samningi, tekur önnur flutningavátrygging en sjóvátrygging til sérhverrar hættu, sem hinir vátryggðu hagsmunir eru lagðir í við flutningana. — **78. gr.** Ákvæðum 62., 67., 68., 72., 73., 74. og 75. gr. skal beitt eftir því sem við á. — **C. Brunatrygging.**[d]) — **79. gr.** Brunatrygging tryggir tjón, er verður vegna eldsvoða á hlut, sem vátryggingin tekur til, jafnvel þótt eigi kvikni í honum. Tryggingin tekur ekki til tjóns, sem hlýzt af eldi, sem ekki verður talinn eldsvoði. — **80. gr.** Sé hlut af ásettu ráði stofnað í hættu af hita, við suðu, þurrkun, reykingu eða því um líkt, ber félagið ekki ábyrgð á tjóni, sem verður á hlutnum af þeim sökum, þótt í honum kvikni. — **81. gr.** Ef eigi er öðruvísi um samið, ábyrgist félagið með sama hætti og brunatjón tjón, sem hlýzt af því, að eldingu lýstur niður, þótt eigi verði af því eldsvoði. — Hafi félagið tekið á sig ábyrgð á tjóni, er verður við sprengingu, sem eigi er afleiðing bruna, fer um það eftir ákvæðunum um brunatryggingar. — **82. gr.** Ef hlutir, sem brunatryggðir eru, týnast við eldsvoða vegna þjófnaðar eða af öðrum sökum, eða skemmist þeir, er reynt er að bjarga þeim frá bruna, telst það tjón vera brunatjón. Sama gildir, ef þeir eyðileggjast eða skemmast við það, að reynt er að koma í veg fyrir eldsvoða eða hefta útbreiðslu hans, enda sé það eftir atvikum talið réttmætt að leggja þá í sölurnar. Gildir þetta, þótt engum hlut, sem tryggingin nær til, sé hætt vegna eldsvoðans. — **83. gr.** Sé vátryggður hlutur annars staðar en greint var, er vátrygging á honum var tekin, þegar vátryggingaratburðinn ber að höndum, er félagið samt sem áður ábyrgt, nema því aðeins að ætla megi, að félagið hefði ekki tekið á sig vátrygginguna, áskilið sér hærra iðgjald eða aðra skilmála, eða endurtryggt sig frekara, ef til þess hefði verið sagt, að staður sá, þar sem vátryggingaratburðurinn gerðist, væri vátryggingarstaðurinn. — Þegar vátryggðir eru búsmunir, ábyrgist félagið með allt að 15% af vátryggingarfjárhæðinni, þó ekki hærri upphæð en 10000 kr., brunatjón, er verður, er hinir vátryggðu munir til bráðabirgða eru á öðrum stað innanríkis en tilgreindur er í skírteininu, og það þótt áhættan hafi aukizt af þeim sökum. — **84. gr.** Ef vátrygging gildir um eins árs tíma, skal telja, að hún framlengist um ár að hverju sinni, ef eigi má ætla, að á annan veg hafi verið um samið, og hvorki vátryggingartaki né félagið hafa sagt tryggingunni upp í síðasta lagi viku fyrir lok vátryggingartímabilsins. — **85. gr.** Ákvæði í 18. og 19. gr. gilda einnig, er maki vátryggðs, sem samvistum er við hann, hefur valdið því, að vátryggingaratburðurinn gerðist. — **86. gr.** Ef veðbönd hvíla á vátryggðri fasteign og félagið leysist úr ábyrgð gagnvart

a) IV, 818.
b) (V, 280), V, 278.
c) (IV, 166).
d) (XXII, 207), brunabætur, skipting, XXXIII, 207.

1954 Nr. 20 8. marz

eiganda hennar samkvæmt 4. eða 6. gr. eða 2. mgr. 50. gr., getur veðhafi þó krafizt fullnustu af bótum þeim, er ella hefði átt að greiða, enda geti hann hvorki fengið fullnustu af veðinu né af öðrum eignum skuldarans. Félagið öðlast rétt veðhafans gegn skuldaranum að því leyti, sem það hefur greitt veðhafanum bætur. — Sama gildir, ef vátryggingin tryggir hagsmuni annarra, er rétt eiga til hlutarins. — **87. gr.** Ef vátrygging fasteignar fellur úr gildi samkvæmt samningi eða sé vátryggingarfjárhæðin lækkuð eða ljúki ábyrgð félagsins vegna vangreiðslu iðgjalds eða eigandaskipta, þá hefur það eigi gildi að lögum gagnvart veðhafa fyrr en 14 dögum eftir að hann hefur fengið tilkynningu félagsins um það. — Ákvæðum 1. mgr. 51. gr. verður því aðeins beitt gagnvart veðhafa, að hann eigi sjálfur sök á því, að fyrirmælunum var eigi fylgt. — Að öðru leyti skulu enn í gildi ákvæði, er sett eru í sérlögum um brunatryggingar fasteigna, eða reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim, til verndar veðhöfum eða öðrum, sem rétt eiga til eignarinnar. — Ákvæði þessi gilda og um fylgifé með fasteign, enda taki vátryggingin til þess. — **88. gr.** Félagið getur eigi borið fyrir sig ákvæði í samningi, sem hafa að geyma afvik frá reglum þeim, sem settar eru í 86. og 87. gr. veðhafa til varnar. — **D. Búfjártrygging.** — **89. gr.** Deyi dýr eða sé því slátrað innan mánaðar frá lokum vátryggingartímans vegna afleiðinga atburðar, er samningurinn tók til og gerðist á vátryggingartímanum, er félagið í ábyrgð eins og dýrið hefði dáið á vátryggingartímanum. — **90. gr.** Deyi dýr eða sé því slátrað vegna sjúkdóms eða slyss, skulu bæturnar ákveðnar eftir því hvers dýrið mundi hafa verið vert síðast, áður en það dó, ef það hefði eigi sýkzt eða slasazt. — **E. Ábyrgðartrygging.** — **91. gr.** Ef vátryggt er gegn bótaábyrgð, er maður kann að baka sér gagnvart þriðja manni vegna atvika, er tjón hafa í för með sér, ber félaginu að greiða bætur, ef atvik, sem samningurinn nær til, eiga sér stað á vátryggingartímanum, enda þótt skaðlegar afleiðingar þeirra verði eigi fyrr en síðar. — **92. gr.** Vátryggingin nær einnig til kostnaðar við vörn vátryggðs gegn kröfum þriðja manns, ef það verður talið eðlilegt eftir atvikum, að vátryggður hafi lagt í þann kostnað. — Ef vátryggður er dæmdur til að greiða vexti af skaðabótagreiðslu, skal farið eftir reglunum í 1. mgr., eftir því sem við á. — Ef kveðið er á tiltekna vátryggingarfjárhæð í samningnum, ber félaginu að greiða nefnda vexti og kostnað, þótt greiðsla þess af þeim sökum fari fram úr vátryggingarfjárhæðinni. Ef vátryggingarfjárhæðin er lægri en skaðabótagreiðsla sú, sem dæmd er, ber félaginu þó aðeins skylda til að greiða þann hluta vaxtanna, er svarar til bótafjárhæðar þeirrar, er því ber að greiða. — **93. gr.** Þegar krafizt er kyrrsetningar fyrir kröfu, er rís af ábyrgð, er vátryggingin tekur til, er félaginu skylt að setja tryggingu þá, er á þarf að halda til að varna því, að kyrrsetning sé gerð, þó eigi hærri tryggingu en vátryggingarfjárhæðinni nemur. — **94. gr.** Ákvæði í samningi þess efnis, að félagið skuli leyst úr ábyrgð, ef vátryggður án samþykkis þess greiðir bætur eða viðurkennir rétta bótakröfu, sem fram er komin, eru ógild að því leyti, er telja má sannað, að vátryggður hafi aðeins gert það, sem honum var skylt að lögum, er hann greiddi kröfuna eða viðurkenndi réttmæti hennar. — **95. gr.** Þegar staðreynt hefur verið, að vátryggður sé skaðabótaskyldur þeim, er tjónið beið, og upphæð bótanna ákveðin, öðlast sá, sem tjónið beið, rétt vátryggðs á hendur félaginu að því leyti til, sem kröfu hans er eigi þegar fullnægt. — Eigi fleiri menn, er tjón hafa beðið, bótakröfur, er af vátryggingaratburði eru risnar, og nemi kröfur þær, er þeir hafa lýst á hendur félaginu, samanlagðar meiru en félaginu er skylt að greiða, skal þeim fullnægt að réttri tiltölu, sé eigi um annað samið. — **96. gr.** Þegar félaginu er orðið kunnugt um, að vátryggingaratburður hefur gerzt, getur það eigi með samningum við vátryggðan komið því til leiðar, að réttur sá, er 95. gr. veitir þeim, er tjónið beið, sé rýrður eða honum spillt.

III. kapituli. — Líftryggingar.[a]) **— Almenn ákvæði.** — **97. gr.** Líftryggingu má miða hvort heldur er við líf vátryggingartaka eða við líf þriðja manns. — **98. gr.** Eigi að greiða iðgjöld fyrir ákveðin tímabil, er vátryggingartaka óskylt að halda tryggingunni við með því að greiða hin síðari iðgjöld. — **99. gr.** Vilji félagið takmarka ábyrgð sína, ef svo skyldi fara, að áhættan ykist, skal það tekið skýrt fram í skírteininu, bæði hvaða áhættuaukning skuli hafa þessi áhrif og hvaða áhrif hún skuli hafa. — **100. gr.** Hafi sá, sem tryggður er, svipt sjálfan sig lífi og vátryggingin eigi verið óslitið í gildi að minnsta kosti síðustu 2 árin, er félagið leyst úr ábyrgð, nema telja

a) XI, 413, XIII, 196.

megi sannað, að tryggingin hafi verið tekin eða henni aflað gildis að nýju, án þess að sjálfsmorð hafi verið haft í huga, og að sjálfsmorðið mundi hafa verið framið jafnt fyrir því, þótt líftrygging hefði engin verið. — **101. gr.** Þótt félagið sé leyst úr ábyrgð eftir ákvæðum laga þessara eða samkvæmt skilmálum þeim, er um var samið, skal þó farið eftir reglum þeim um endurkaup vátryggingarinnar eða breytingu hennar í iðgjaldafrjálsa tryggingu, sem gilda samkvæmt lögum eða samningum. — **Höfuðstólstrygging.** — **102. gr.** Vátryggingartaki getur, hvort heldur er þegar vátryggingin er tekin eða síðar, tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, og skal þá vátryggingarfjárhæðin greidd beint til þess manns.[a]) — Vátryggingartaki getur afturkallað ákvörðun þessa, hafi hann eigi þegar afsalað sér rétti til slíkrar afturköllunar gagnvart þeim, er hann setti í sinn stað. Þessi afturköllunarréttur vátryggingartaka hverfur eigi til erfingja hans eða dánarbús. — **103. gr.** Ákvörðun vátryggingartaka, sem um ræðir í 102. gr., svo og afturköllun hennar eru því aðeins gildar, að félaginu sé skýrt frá þeim skriflega eða félagið hafi getið þeirra í skírteininu eða skráð á það athugasemd um þær.[a]) — **104. gr.** Ef greiða á vátryggingarfjárhæðina við lát vátryggingartaka og hann hefur eigi tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, skal hún renna til dánarbús hans. — Ef vátryggingartaki hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, og sá maður er ekki skylduerfingi hans, en vátryggingartaki lætur eftir sig maka, lífserfingja, arfgeng kjörbörn eða lífserfingja þeirra, skal farið með vátryggingarfjárhæðina, að því er varðar búshluta og skylduarf þessara manna, eins og hún heyrði til dánarbúinu og vátryggingartaki hefði ánafnað þeim, er hann tilnefndi í sinn stað, hana með arfleiðsluskrá. Þetta gildir þó eigi, ef vátryggingartaki hefur afsalað sér rétti sínum til að afturkalla ánöfnunina. — Nú hefur vátryggingarfjárhæðin samkvæmt 102. gr. enn eigi verið greidd hinum tilnefnda rétthafa, og gefur sig einhver fram við félagið og sannar nægilega með því að sýna hjúskaparvottorð, útskrift af skiptagerð eða með einhverju þess háttar, að hann sé einn af eftirlátnum vandamönnum vátryggingartaka, þeirra er getur í 2. mgr., og ber af þeim sökum fram mótmæli gegn því, að fjárhæðin sé greidd hinum tilnefnda rétthafa, og má þá félagið eigi greiða fjárhæðina, fyrr en skorið hefur verið úr því með sátt eða lögsókn milli aðila, hver rétt eigi á fjárhæðinni. Félaginu er þó ávallt rétt að greiða hinum tilnefnda rétthafa allt að þriðjungi vátryggingarfjárhæðarinnar eða hæfilegan útfararkostnað vátryggingartaka, hafi hann annazt um útför hans. — **105. gr.** Þegar greiða skal vátryggingarfjárhæðina við lát vátryggingartaka og skýra þarf ákvæði hans, er hann hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, skal eftirfarandi reglum fylgt, ef atvik málsins leiða eigi til annars. — Sé maki vátryggingartaka tilnefndur, er það sá maki, sem hann lifði í hjúskap með, er hann andaðist. — Ef vátryggingartaki hefur tilnefnt börn sín, teljast lífserfingjar hans, þar á meðal kjörbörn og lífserfingjar þeirra, rétthafar að þeim hluta hver, sem erfðalög segja til um. — Hafi vátryggingartaki tilnefnt erfingja sína, taka þeir allir sinn hlut hver vátryggingarfjárhæðarinnar í hlutfalli við erfðarétt þeirra eftir vátryggingartaka, að lögum eða samkvæmt arfleiðsluskrá. — Hafi vátryggingartaki tilnefnt „nánustu vandamenn" sína, telst maki hans vera rétthafi, en sé maki eigi á lífi, þá börn hans, og séu þau heldur eigi á lífi, þá erfingjar hans, allt samkvæmt reglum þeim, er áður var lýst. — **106. gr.** Nú lifir maður sá, er vátryggingartaki hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, skemur en hann, og fellur sú ánöfnun þá niður, enda eigi að greiða vátryggingarfjárhæðina við lát vátryggingartaka eða síðar. — **107. gr.** Þegar svo er um samið, að vátryggingarfjárhæðin skuli greidd, annaðhvort við lát vátryggingartaka eða þegar hann hefur náð tilteknum aldri, og vátryggingartaki hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, tekur réttur þess, sem tilnefndur var, aðeins til að fá vátryggingarfjárhæðina greidda við lát vátryggingartaka. — **108. gr.** Þótt vátryggingartaki tilnefni annan mann sem rétthafa í sinn stað, þá skerðir það eigi rétt hans til að krefjast endurkaupsverðsins eða til að framselja réttindi þau, er vátryggingarsamningurinn veitir honum, veðsetja þau eða ráða fyrir þeim með öðrum hætti. — Hafi vátryggingartaki afsalað sér, gagnvart þeim manni, er hann tilnefnir, rétti sínum til að afturkalla þá ánöfnun sína, telst hann jafnframt hafa afsalað sér rétti til að ráðstafa vátryggingunni á þann veg, að réttur hins tilnefnda manns verði rýrður eða honum spillt, án þess að samþykki hans komi

a) X, 486.

1954 Nr. 20 8. marz

til. — **109. gr.** Sá, sem vátryggingartaki hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, má ekki framselja kröfu sína, veðsetja hana, eða ráðstafa henni með öðrum hætti, fyrr en vátryggingaratburðinn hefur að höndum borið, hvort sem vátryggingataki hefur afsalað sér rétti til afturköllunar eða eigi. — **110. gr.** Ef svo er ákveðið í líftryggingarsamningi, að vátryggingarfjárhæðin skuli eigi greidd við lát vátryggingartaka, heldur síðar, eða hafi maður miðað vátryggingu við líf annars manns, og hafi vátryggingartaki tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, þá öðlast sá maður rétt þann, er samningurinn veitir vátryggingartaka, við lát hans, liggi atvik eigi til annars. — **111. gr.** Sá, sem fengið hefur framsal á líftryggingarskírteini að kaupi eða með öðrum hætti, öðlast þar með öll þau réttindi gegn félaginu, sem samningurinn veitir. Við framsalið fellur niður réttur þess manns, er vátryggingartaki hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, svo fremi vátryggingartaki hefur eigi afsalað sér rétti til að afturkalla þá ráðstöfun sína. — **112. gr.** Þótt vátryggingartaki veðsetji kröfu sína, þá fellur réttur þess manns, er hann hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, eigi niður af þeim sökum. Hafi vátryggingartaki eigi afsalað sér rétti til afturköllunar, stendur réttur hins tilnefnda manns að baki rétti veðhafans. — Þegar krafa veðhafa er komin í gjalddaga, má hann krefjast greiðslu af endurkaupsverði vátryggingarinnar, en skora skal hann áður, með 2 mánaða fyrirvara, á vátryggingartaka að leysa veðið með greiðslu kröfunnar af téðu verði vátryggingarinnar. Hafi vátryggingaratburðinn þegar borið að höndum, getur hann leitað sér fullnustu af vátryggingarfjárhæðinni. Veðhafa er óheimilt að framselja vátryggingarkröfuna, enda þó svo hafi verið um samið. — Veðrétturinn telst ekki taka til kröfu um uppbót (bonus), sem fellur í gjalddaga, áður en veðhafinn leitar fullnustu. — **113. gr.** Löggerningar, er varða réttindi þau gegn félaginu, sem af líftryggingarsamningnum leiðir, og eigi er neitt skráð um á skírteinið, verða ekki bornir fram gegn þeim manni, er síðar eignast slík réttindi í grandleysi við afsalsgerning, enda hafi hann fengið skírteinið í vörzlur sínar eða rituð hafi verið á skírteinið athugasemd um rétt hans. — **114. gr.** Það verður eigi borið fram gegn þeim, er samkvæmt 113. gr. hefur í grandleysi öðlazt rétt yfir skírteininu, að vátryggingarfjárhæðin eða endurkaupsverðið hafi þegar verið greitt, né að ákvörðun hafi verið gerð um breytingu á gildandi samningsákvæðum, nema því aðeins, að löggerningurinn hafi verið gerður við grandlausan mann, er hafði skírteinið í höndum með formlega löglegri heimild, og skírteininu hafi annaðhvort verið skilað félaginu eða á það hafi verið rituð athugasemd um það, sem gerzt hefur. — **115. gr.** Nú er skírteini gefið út til handhafa eða það er síðar framselt handhafa, og verður hann allt að einu að gera félaginu grein fyrir heimild sinni, ef hann vill fá vátryggingarfjárhæðina greidda sér eða ráðstafa vátryggingunni með öðrum hætti. — Það nægir ekki til þess að vátryggingartaki sé talinn hafa tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, þótt svo sé ákveðið, að vátryggingarfjárhæðin skuli greidd handhafa skírteinisins. — **116. gr.** Skuldheimtumenn vátryggingartaka eða þess manns, er hann hefur tilnefnt sem rétthafa í sinn stað, geta eigi leitað fullnustu í rétti þeirra gegn félaginu, sbr. þó 117. gr. — Hafi líftryggingarskírteini verið framselt, geta skuldheimtumenn framsalshafa gengið að rétti hans, nema því aðeins að hann sé maki vátryggingartaka eða hafi öðlazt skírteinið endurgjaldslaust. Þegar þannig stendur á, koma ákvæði 117. gr. til greina, eftir því sem við á, að því er varðar iðgjöld þau, er framsalshafi hefur greitt, eða, sé um maka að ræða, að því er varðar endurgjald það, er hann kann að hafa greitt fyrir framsalið. — **117. gr.** Sé bú vátryggingartaka tekið til gjaldþrotaskipta og komi það í ljós, að hann hefur á síðustu 3 árum fyrir gjaldþrotið varið meiru fé til iðgjaldagreiðslu en samsvarað hafi efnahag hans, er hann innti þær greiðslur af höndum, getur búið krafizt þess af félaginu, að það greiði sér það, sem ofgreitt var, svo framarlega sem hægt er að greiða það af endurkaupsverði vátryggingarinnar, hafi hún slíkt verðgildi, en að öðrum kosti af höfuðstólsverði iðgjaldsfrjálsrar tryggingar, er vátryggingartaki mundi eiga rétt á fyrir fjárgreiðslur þær, er hann þegar hefur innt af hendi. — Hafi vátryggingarfjárhæðin fallið í gjalddaga áður en gjaldþrotaskiptin hófust, og sé hún enn ógreidd, eða falli hún í gjalddaga meðan á búskiptunum stendur, getur búið, með skilyrðum þeim, er greinir í 1. mgr., krafizt þess, að tilsvarandi hluti hennar verði greiddur sér. — Reglum þessum skal einnig beita, er vátryggingartaki hefur tilnefnt annan mann sem rétthafa í sinn stað, og

1954 Nr. 20 8. marz

það þótt hann hafi skuldbundið sig til að afturkalla eigi þá tilnefningu. Hafi sá, sem tilnefndur var, greitt endurgjald fyrir, má hann krefja búið um endurgreiðslu þess. Hafi vátryggingarfjárhæðin verið greidd honum, má búið beina kröfu sinni gegn honum. — **Lífeyristrygging. — 118. gr.** Reglur þær, sem settar eru um höfuðstólstryggingu, gilda og um lífeyristryggingar. Félagið leysist þó frá skyldu sinni, ef það greiðir lífeyrisgreiðslu, sem í gjalddaga er komin, þeim manni, sem talinn er vera lífeyrisþegi, meðan það eigi hefur fengið vitneskju um, að rétturinn til hennar hafi verið framseldur öðrum. Þetta gildir, enda þótt eigi hafi verið ritað á skírteinið, að greiðsla hafi farið fram. — Ef greiða á lífeyrinn í lífstíð annars manns en vátryggingartaka, skal litið svo á, að vátryggingartaki hafi tilnefnt hann sem rétthafa í sinn stað.

IV. kapituli. — Slysa- og sjúkratryggingar. — 119. gr. Vátryggingu má taka gegn slysum og sjúkdómum, hvort heldur er vátryggjanda sjálfs eða þriðja manns. — **120. gr.** Beri slys eða sjúkdóm, er vátryggingin tekur til, að höndum á vátryggingartímabilinu, ábyrgist félagið einnig þær skaðlegu afleiðingar þess, er eigi koma í ljós fyrr en síðar.[a]) — **121. gr.**[a]) Ef einhver þau atvik ber að höndum á vátryggingartímabilinu, sem sagt er um í skírteininu skýrt og greinilega, að hafi aukna hættu í för með sér, og er þeim manni, er líf hans eða heilbrigði er tryggt, um þetta kunnugt, er félagið laust úr ábyrgð meðan aukin hætta stafar af þeim, ef það mundi eigi hafa tekið vátrygginguna á sig, ef ástand það, er af breytingunni leiðir, hefði verið fyrir hendi, er vátryggingin var tekin. — Ef ætla má, að félagið hefði tekið á sig vátrygginguna, verður það ábyrgt í þeim mæli og með þeim skilmálum, sem það mundi hafa sett fyrir áframhaldandi vátryggingu fyrir iðgjald það, er um var samið, og hefði því þá verið kunnugt um aukningu hættunnar. Ef félagið mundi hafa takmarkað ábyrgð sjálfs sín í ríkara mæli, með endurtryggingu, lækka bæturnar í því hlutfalli. — Ákvæði 48. og 2. mgr. 49. gr. gilda um þetta efni eftir því, sem við á. — Samningur um, að aukning hættunnar leysi félagið úr ábyrgð að meira mun en nú var sagt, hefur eigi gildi að lögum. Þó má semja svo um, að sú regla skuli gilda, í stað ákvæða 2. mgr., að félagið beri ábyrgð aðeins að því leyti, sem aukning hættunnar hefur verið áhrifalaus um það, að vátryggingaratburðinn bar að höndum, eða um það, hve mikið tjónið varð. — **122. gr.** Ákvæði 102.—106. gr. gilda um slysatryggingar og sjúkratryggingar, eftir því sem við á. — **123. gr.** Skuldheimtumenn vátryggingartaka eða vátryggðs geta hvorugir gengið með lögsókn að rétti vátryggðs gegn félaginu. — **124. gr.** Hafi sá maður, er líf hans eða heilbrigði hefur verið tryggt, af ásettu ráði eða stórkostlegu gáleysi látið hjá líða að gera þær ráðstafanir, sem sanngjarnlega mátti ætlast til, að hann gerði eftir atvikum, til þess að varna því, að vátryggingaratburðurinn gerðist eða til þess að draga úr afleiðingum hans, eða hafi hann, án þess að gildar ástæður væru fyrir hendi, ekki farið eftir þeim fyrirmælum, sem félagið hefur gefið honum um það efni, þá ábyrgist það ekki tjón það, sem ætla má að af því hafi leitt.[a]) Þetta gildir þó ekki, ef það hefði leitt til óhæfilegrar skerðingar á sjálfsákvörðunarrétti hans, ef hann hefði fullnægt fyrirmælum félagsins. — Um það verður eigi samið, svo gilt sé, að vanrækslan skuli endranær en nú var sagt hafa áhrif að lögum eða víðtækari áhrif.

V. kapituli. — Gildistöku- og bráðabirgðaákvæði. — 125. gr. Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 1954. — **126. gr.** Nú hefur vátryggingarsamningur verið gerður fyrir gildistöku laga þessara, og gilda þau þá um hann frá fyrsta degi eftir það, að félagið hefði getað slitið samningnum með umsömdum fyrirvara, eða hann hefði endurnýjazt samkvæmt 84. gr. — **127. gr.** Ákvæðum 26. og 27. gr. skal beitt jafnan, ef atvik þau, er hafa þau réttaráhrif, er þar greinir, gerast eftir gildistöku laganna. — **128. gr.** Ákvæðum 29. gr. skal beitt um vátryggingarsamninga, sem gerðir eru áður en lögin öðlast gildi, þó svo að frestir þeir, er settir eru í 29. gr., skuli taldir frá gildistöku laganna, enda hafi fyrning eigi fullnazt fyrr eftir lögum þeim, er gilt hafa hingað til. — **129. gr.** Ákvæðum 34. gr. skal jafnan beitt, er vátryggingaratburður sá, sem talinn er heimila að þeim sé beitt, gerist, eftir að lögin hafa tekið gildi. — **130. gr.** Ákvæði laganna um þá, er vátryggingartaki hefur tilnefnt í sinn stað sem rétthafa, þegar um er að ræða líf-, slysa- eða sjúkratryggingar, gilda jafnan, er ráðstöfun þessi er gerð eftir gildistöku laganna. — **131. gr.** Ákvæðum 115. gr. skal beitt, er líftryggingarskírteini, sem

a) X, 428.

a) XXXII, 511.

1954 Nr. 20 8. marz

1954 Nr. 20 8. marz

út var gefið áður en lögin tóku gildi, er framselt handhafa eftir þann dag. — **132. gr.** Ákvæði 116. og 123. gr. gilda jafnan, er lögsókn var ekki byrjuð áður en lögin tóku gildi. Ákvæði 117. gr. gilda, ef gjaldþrotin hefjast eftir nefndan tíma. — **133. gr.** Ákvæði þau í öðrum lögum, er leiða til víðtækara öryggis réttar vátryggingartaka eða vátryggðs en samsvarandi ákvæði laga þessara, skulu halda gildi sínu.

1921 Nr. 23 27. júní

Lög um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip.

1. gr. Skip er í lögum þessum haft um öll skip og báta, stór og smá. — **2. gr.** Vátryggingarfélag það, sem stofnað var með lögum 30. júlí 1909 og nefnist Samábyrgð Íslands á fiskiskipum, og sem í lögum þessum er nefnt „Samábyrgðin", tekst á hendur: a) Endurtrygging fyrir íslenzk ábyrgðarfélög skipa og báta, á helmingi eða allt að helmingi þess hluta af tryggingarhæfu verði skipa þeirra og báta, er félögin sjálf taka að sér ábyrgð á. b) Beina vátrygging á skipum og bátum. c) Trygging á afla, veiðarfærum og útbúnaði, ef um algerðan skiptapa er að ræða. — Félagið tekur aðallega ábyrgð á þeim skipum og bátum, sem ætluð eru til fiskveiða eða flutninga við Ísland. — [Tryggja skal hjá Samábyrgðinni öll skip, er ríkissjóður á og tryggir á hverjum tíma, þó svo, að tryggingarkjörin séu eigi lakari en hjá öðrum tryggingarfélögum, að dómi ríkisstjórnarinnar.][1] — **3. gr.** [Ríkissjóður leggur Samábyrgðinni til viðbótarstofnfé, kr. 1½ milljón, er greiðist eftir samkomulagi fjármálaráðherra og stjórnar Samábyrgðarinnar.][2] — Ríkissjóður ábyrgist með allt að 800000 kr., að félagið fullnægi skuldbindingum sínum. Ef það getur eigi af eigin rammleik borgað skaðabætur, sem því er skylt að greiða, leggur ríkissjóður til það, er á vantar, þó aldrei meir en áðurnefnda upphæð. — Ef félagið hefur orðið að leita aðstoðar ríkissjóðs til þess að greiða skaðabætur, skal styrkur sá, er það hefur þegið af ríkissjóði, að viðbættum 4½% í árlega vöxtu, endurgreiddur smátt og smátt eftir því sem efni þess leyfa. — **4. gr.** Reglugerð Samábyrgðarinnar,[3] ákvæði um flokkun, iðgjaldsgreiðslu og tryggingarskilyrði liggja undir samþykki stjórnarráðs Íslands, og hefur það yfirleitt eftirlit með störfum hennar, meðan ábyrgð landssjóðs stendur. Það er skilyrði fyrir því, að Samábyrgðin megi takast á hendur endurtrygging samkvæmt 2. gr. a. fyrir innlent vátryggingarfélag, að stjórnarráðið hafi samþykkt reglugerð þess félags, en samþykki veitir stjórnarráðið því aðeins: *að* starf félagsins verði talið hvíla á tryggum grundvelli, *að* félagsmenn beri ábyrgð á skyldum félagsins, hver gagnvart öðrum, nema nægt hlutafé eða ábyrgðarfé sé til tryggingar því, að fullnægt verði skuldbindingum þess. — **5. gr.** [Sjávarútvegsmálaráðuneytið ákveður, hversu háa fjárhæð Samábyrgðin tekur í eigin áhættu í hverju skipi.][1] — [**6. gr.** Um greiðslu og frádrátt skaðabóta skal nánara ákveðið í reglugerð Samábyrgðarinnar; meðan ábyrgð ríkissjóðs stendur, skulu þar jafnan fastákveðin þau atriði, er nú skal greina: a) Tjón, er orsakast af því, að verðmæti hefur verið lagt í sölurnar af vátryggjanda hálfu, til þess að komast hjá meira tjóni eða til að bjarga öðrum eigum, vátryggðum í Samábyrgðinni, greiðist að fullu. b) Ef það sannast, að skipstjóri hafi af ásettu ráði eða fyrir vítavert hirðuleysi valdið tjóninu, má draga allt að því 20% af skaðabótafénu. Hafi vátryggjandi í sviksamlegum tilgangi tvítryggt hið sama, eða hafi hann gerzt valdur að tjóni af ásettu ráði eða fyrir vítavert hirðuleysi, er Samábyrgðin laus allra mála um skaðabótaskyldu. Þó skal Samábyrgðin ávallt skyld að greiða svo mikið af skaðabótunum, sem þarf til að borga lán af almanna fé, þar með talin lán úr íslenzkum bönkum og sparisjóðum, er veitt hafa verið gegn veði í skipinu eða bátnum, þó er eigi skylt að greiða meira en nemi ⅗ tryggingarupphæðarinnar, og á Samábyrgðin þá endurgjaldskröfu á hendur þeim, er sekur er.][2] — **7. gr.** [Félagið bætir tjón og skaða, er verður af völdum sjávar, storms eða annars óveðurs, af strandi, af því, er skip ber á sker eða grunn, af skipbroti, kollsigling, ásigling, árekstri, eldi og öðrum slysum.][2] — **8. gr.** Sjóréttarpróf skal halda um hvers konar tjón, sem bóta er krafizt fyrir eftir lögum þessum, nema stjórn Samábyrgðarinnar telji það óþarft, enda sé henni gert viðvart um það með nægilegum fyrirvara. — **9. gr.** Þegar vá-

1921 Nr. 23 27. júní

1) L. nr. 28, 1. apríl 1948, § 1.
2) L. nr. 52, 17. maí 1947, § 1.
3) Rgj. nr. 88, 9. nóv. 1921.

1) L. nr. 12, 27. marz 1962, § 1.
2) 6., 7. og 11. gr. voru felldar úr gildi með l. nr. 20, 8. marz 1954, § 133, en endurvaktar með l. nr. 35, 4. apríl 1956, § 1. Vakin er athygli á þessari sérstæðu lögtöku ákvæðanna.

1921 Nr. 23 27. júní

tryggðar eignir eru veðsettar, nær veðréttur inn einnig til tryggingarfjárins. — **10. gr.** Vátryggingariðgjaldið hvílir á hinu vátryggða skipi og gengur fyrir veðskuldum í 2 ár. — Iðgjöld og virðingargjöld má taka lögtaki. — Þegar tilkynnt hefur verið Samábyrgðinni, að vátryggt skip eða bátur sé í veði fyrir láni af almannafé, þar í talin lán íslenzkra banka og sparisjóða, má eigi fella skipið úr trygging fyrir þá sök, að iðgöld séu eigi greidd, nema veðhafa hafi áður verið veittur hæfilegur frestur til að greiða iðgjöldin. Ef þetta ákvæði verður tekið upp í reglugerðir vátryggingarfélaga, er Samábyrgðin hefur á hendi endurtrygging fyrir, getur stjórnarráðið með auglýsing veitt þeim hlunnindi þau, er getur um í 1. og 2. málslið greinar þessarar. — **11. gr.** [Öll skip og bátar, sem vátryggð eru í Samábyrgðinni, eru skyld til að hjálpa hvert öðru úr háska; sömu hjálp skal og veita skipum annarra félaga, hafi þau og Samábyrgðin samið um að veita hvort öðru slíka hjálp. Borgunar fyrir hjálpina verður eigi krafizt eftir venjulegum björgunarreglum, heldur skal hún ákveðin af stjórn Samábyrgðarinnar, eða gerðardómi, ef þess er heldur óskað, af þeim, er hlut eiga að máli, og skal þá miða þóknunina við tilkostnað þann og fjártjón, sem hjálpin hefur bakað þeim, er veitti. — Þegar skip eru í háska stödd, skulu þau gera bending með fána, sem stjórn Samábyrgðarinnar segir nánar fyrir um. Þau mega ekki þiggja hjálp hjá öðrum, ef auðið er að fá hjálp hjá skipum úr sama félagi sem þau eru í.][1]) — *Stjórn Samábyrgðarinnar.* — **12. gr.** Samábyrgðin skal eiga heimili og varnarþing í Reykjavík, og stjórnar henni nefnd þriggja manna. Einn þeirra er framkvæmdarstjóri og skipar stjórnarráðið hann, en tveir eru gæzlustjórar. Annan þeirra kýs stjórnarráðið fyrst í stað, en hinn kjósa hin innlendu vátryggingarfélög, er Samábyrgðin er í samvinnu við; í reglugerðinni, þeirri sem nefnd er í 14. gr., má gera önnur ákvæði um kosning gæzlustjóranna. — Kosning gæzlustjóra gildir um 3 ár í senn. Skulu þeir vera búsettir í Reykjavík eða þar í nánd og fá lítilsháttar þóknun fyrir starfa sinn, er stjórnarráðið ákveður. Þóknun þeirra og laun framkvæmdarstjóra greiðist af Samábyrgðinni. — Stjórn félagsins skal áður mánuður er liðinn eftir hvern ársfjórðung senda stjórnarráðinu yfirlit yfir starf félagsins, og innan þriggja mánaða eftir lok hvers starfsárs skal hún senda stjórnarráðinu ársreikninginn með áritun endurskoðunarmanna, [og skal hann birtur í B-deild Stjórnartíðinda].[1]) — Stjórnarráðið getur hvenær sem því lízt látið rannsaka allan hag félagsins og ef nauðsyn krefur, skipað yfir það eftirlitsstjórn. — Nánari ákvæði um stjórn félagsins skulu sett í reglugerð þess. — **13. gr.** Ef félagið leggst niður, fellur tekjuafgangur þess til fiskiveiðasjóðs Íslands. — **14. gr.** Ágreining milli félagsins og þeirra vátryggingarfélaga, er í samvinnu eru við það, eða vátryggja í því, skal leggja í gerð, ef eigi nemur meira en 2000 kr.; í gerðardóminn kveður hver málsaðili einn mann, en stjórnarráðið skipar einn dómanda úr hæstarétti ríkisins oddvita. — Gerðardómur skal háður í Reykjavík, og segir oddviti fyrir um réttarfar hans. — Nánari ákvæði um gerðardóminn skulu sett í reglugerð félagsins.

1) 6., 7. og 11. gr. voru felldar úr gildi með l. nr. 20, 8. marz 1954, § 133, en endurvaktar með l. nr. 35, 4. apríl 1956, § 1. Vakin er athygli á þessari sérstæðu lögtöku ákvæðanna.

1921 Nr. 23 27. júní

Lög um viðauka við lög nr. 23 27. júní 1921, um vátryggingarfélag fyrir fiskiskip.

1958 Nr. 24 29. apríl

1. gr. Allir eigendur tréskipa, sem ætluð eru til fiskveiða við Ísland og hafa þilfar, eru skyldir til að vátryggja þau hjá Samábyrgð Íslands á fiskiskipum gegn skemmdum af bráðafúa, svo sem af völdum Coniophora cerebella, Poria og annarra sveppategunda, er slíkan fúa geta orsakað að dómi Atvinnudeildar Háskólans. — Neiti eða vanræki einhver skipseigandi að vátryggja skip, sem tryggingarskylt er samkvæmt lögum þessum, skal það eigi að síður metið og vátryggt af vátryggjanda og iðgjald innheimt, allt eftir ákvörðun laga þessara um þau efni, svo og reglugerða auk annarra fyrirmæla, sem sett kunna að verða samkvæmt þeim. — Nú óskar eigandi tréskips með þilfari, sem ætlað er til annarra nota en fiskveiða, að vátryggja skip sitt fyrir skemmdum þeim, sem greinir í 1. mgr. þessarar greinar, og skal þá Samábyrgðinni skylt að veita þeim skipum tryggingu með þeim tryggingarkjörum, sem ráðherra ákveður í samráði við Samábyrgðina. — **2. gr.** Skipin skulu metin til fjár eftir gildandi matsreglum bátaábyrgðarfélaganna og Samábyrgðarinnar. — **3. gr.** Ráðherra ákveður iðgjöldin í samráði við Samábyrgðina. Þau skulu ákveðin árlega og miðast við áhættu

1) L. nr. 28, 1. apríl 1948, § 2.

1958 Nr. 24 29. apríl

samkvæmt reynslu þriggja næstliðinna ára. — Iðgjöld falla í gjalddaga við útgáfu tryggingarskírteinis. Þau skulu tryggð með lögveði í skipinu og hafa lögtaksrétt samkvæmt lögum nr. 29 16. des. 1885. — Með reglugerð skal ákveða lágmark bótaskyldu og hlutdeild skipseiganda í áhættunni.[1]) — **4. gr.** Tjón bætast eftir mati og því aðeins, að þau hafi verið tilkynnt Samábyrgðinni, strax og skemmdar varð vart, og vátryggjandi hafi átt kost á að láta skoða tjónið, áður en viðgerð hófst. — Vátryggjandi skal láta sérfræðing dæma tegund fúans og trúnaðarmann sinn hafa eftirlit með viðgerðinni. — Eigandi sér um viðgerð skips síns, nema vátryggjandi ákveði að taka viðgerðina í sínar hendur. — Tjónbætur greiðast jafnótt og viðgerð fer fram, eftir því sem ákveðið verður í reglugerð. — Séu skemmdir svo miklar og skip að öðru leyti svo lélegt og óhentugt, að vátryggða og vátryggjanda komi saman um, að skipið skuli rifið, skal tjónið bætt aðeins að tveimur þriðju hlutum tjónmatsins. — Skipaskoðun ríkisins skal einu sinni á ári láta fara fram sérstaka rannsókn á hverju tréskipi til þess að leiða í ljós, hvort um sé að ræða fúaskemmdir þær, sem tryggt er fyrir í lögum þessum. Ber að tilkynna Samábyrgðinni, ef vart verður slíkra skemmda. — **5. gr.** Tryggingar þessar skulu vera sérstök deild í Samábyrgðinni með sérgreindu reikningshaldi. Stjórn Samábyrgðarinnar ákveður, hve mikinn hluta áhættunnar hún ber. Það, sem þá er eftir áhættunnar, endurtryggir Samábyrgðin hjá ríkissjóði með sama iðgjaldi og hún tekur, enda greiði endurtryggjandinn Samábyrgðinni venjuleg umboðslaun. — Meðan leita þarf endurtryggingar hjá ríkissjóði, skal ákvörðun iðgjalda háð samþykki atvinnumálaráðuneytisins og fjármálaráðuneytisins. — Ráðherra getur þó ákveðið í samráði við Samábyrgðina, að endurtryggingin skuli fengin erlendis, ef það þykir hagkvæmara og slík endurtrygging fæst. — **6. gr.** Ágreiningur milli vátryggða og vátryggjanda skal lagður í gerð.[a]) Gerðardómsmenn skulu vera þrír og tilnefndir af Hæstarétti.

1947 Nr. 61 31. maí

Lög um vátryggingarfélög fyrir fiskiskip.

I. kafli. — Stofnun og verksvið. — 1. gr. Skip merkir í lögum þessum öll fljótandi för, stór og smá, sem sigla undir íslenzkum fána, innan þeirra takmarka, sem lögin setja. — **2. gr.** Allir vélbátaeigendur, sem eiga vélbáta með þilfari, allt að 100 rúml. brúttó að stærð, sem aðallega eru ætlaðir til fiskveiða við Ísland, skulu skyldir til að vátryggja þá hjá vátryggingarfélagi, sem starfar samkv. lögum þessum innan þess svæðis, sem báturinn er skrásettur í, og með þeim skilmálum, sem settir eru í lögum þessum og reglugerðum, sem settar eru samkvæmt þeim.[a]) —...[1]) — Neiti einhver skipseigandi að vátryggja skip, sem tryggingarskylt er samkvæmt lögum þessum, skal það eigi að síður skoðað og metið af skoðunar- og virðingarmönnum hlutaðeigandi félags og vátryggt sem önnur tryggingarskyld skip, og iðgjaldið innheimt með lögtaki samkv. 30. gr., ef þörf krefur. — Heimilt er vátryggingarfélögunum að vátryggja fiskiskip, sem eru yfir 100 rúml. brúttó, en ávallt skal leita samþykkis Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum áður en slík skip eru tekin í tryggingu, og skal ákveða iðgjöld fyrir þau í samráði við Samábyrgðina. — Heimilt er félögunum einnig að taka til vátryggingar opna vélbáta, að fengnu samþykki Samábyrgðarinnar. — Enn fremur er félögunum heimilt að vátryggja afla, veiðarfæri og lausa muni skips og skipshafnar, [með samþykki Samábyrgðarinnar og samkvæmt nánari fyrirmælum, er hún kann að setja.][1]) — [Bátaábyrgðarfélag það, sem nú starfar í Vestmannaeyjum, er undanþegið ákvæðum þessara laga. Þó skal því skylt að tryggja skip og báta, sem skrásett eru í Vestmannaeyjum og eru innan þeirra stærðartakmarka, sem ákveðin eru í 2. gr. laganna. Einnig skal það háð 22. gr. laganna um aðstoð.][2])[b]) — **3. gr.** Landinu skal skipt í vátryggingarsvæði. Ráðherra ákveður takmörk þeirra í samráði við Samábyrgðina. — Á hverju vátryggingarsvæði skal vera eitt vátryggingarfélag fyrir vélbáta. Allir eigendur vátryggingarskyldra vélbáta á hverju vátryggingarsvæði eru skyldir til að vera í félagi því, sem þar starfar. [Heimilt skal með samþykki hlutaðeigandi vélbátatryggingarfélaga og Samábyrgðarinnar að vátryggja skip eða báta hjá öðrum vátryggingarfélögum, er starfa samkvæmt lögum þessum.][3]) — Lög félaganna verða að

1) Rgj. nr. 128 1958.
a) XXXIII, 850.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 1, rgj. nr. 139, 5. ág. 1941.
2) L. nr. 110, 30. des. 1949, § 1.
3) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 2.
a) XXVII, 305, XXXII, 421.
b) XXVII, 305, XXXI, 191, XXXII, 176, 421.

Nr. lög 41/1967 um bátaáb.félög

vera í samræmi við lög Samábyrgðarinnar og samþykkt af stjórn hennar. — **4. gr.** [Geti félögin ekki af eigin rammleik greitt þær tjónbætur, sem þau eru skyld til að greiða, leggur ríkissjóður það til, er á vantar, þó aldrei meira en 800000 kr. — Auk þess er heimilt að veita félögunum ríkisábyrgð fyrir lánum, er þau kunna að taka, þó svo, að sú ábyrgð nemi ekki meiru en einni milljón króna fyrir öll félögin. — Styrkur skv. 1. málsgr. er endurkræfur ásamt 4% ársvöxtum. — Ef fjárhagur félags telst ekki sæmilega traustur að áliti Samábyrgðarinnar, getur ráðherra ákveðið, að lagt skuli aukagjald á vátryggðu, sem nemi allt að 1% af vátryggingarfjárhæð skipanna á ári. Gjald þetta renni í sjóð félaganna. — Gjald þetta hefur lögtaksrétt, og fer um innheimtu þess eftir sömu reglum og innheimtu iðgjalda.][1] — **5. gr.** Bátaábyrgðarfélögin mega ekki hafa meira en 15% af vátryggingarupphæð hvers skips í eigin ábyrgð. Þó má áhætta á einstöku skipi aldrei fara fram úr fjárhæð, sem ráðherra ákveður fyrir hvert félag í samráði við Samábyrgð Íslands. — Félögin skulu endurtryggja hjá Samábyrgðinni þann hluta áhættunnar, sem þau bera ekki sjálf, og getur hún ekki undan því skorazt. — Félögin greiða Samábyrgðinni jafnhá iðgjöld af þessum fjárhæðum og þau taka sjálf. — [Innheimtulaun af iðgjöldum, sem greidd eru Samábyrgðinni, ákveður ráðherra.][2])

II. kafli. — Stjórn og reikningshald félaganna. — 6. gr. Vátryggingarfélögum, sem starfa samkvæmt lögum þessum, skal stjórnað af þriggja manna nefnd. Er einn þeirra formaður, kosinn af nefndinni, og tveir meðstjórnendur. Eigendur hinna vátryggðu skipa velja tvo stjórnarnefndarmenn, en Samábyrgðin þann þriðja. Á sama hátt skal velja 3 stjórnarnefndarmenn til vara. Stjórnarnefndin kýs framkvæmdarstjóra fyrir félagið. — Kosning stjórnarnefndarmanna fer fram á aðalfundi félagsins til tveggja ára í senn. Þá skal einnig kjósa tvo endurskoðendur og tvo til vara til sama tíma. Þóknun til stjórnenda og endurskoðenda ákveður aðalfundur. — Stjórnarnefnd hefur æðsta úrskurðarvald í öllum málefnum félagsins innan takmarka þessara laga. Hún hefur daglegt eftirlit með rekstri félagsins og úrskurðar skaðabótagreiðslur. [Þó þarf jafnan samþykki Samábyrgðarinnar, ef bótaupphæðin nemur 20000 kr. eða meiru.][1]) — Stjórnarnefndin skal halda fundabók og skrá í hana allar ákvarðanir sínar. — Framkvæmdarstjóri annast allan daglegan rekstur félagsins, gefur út og undirritar vátryggingarskírteini, innheimtir iðgjöld, annast reikningshald og hefur á hendi fjárvörzlu félagsins. Stjórnin ákveður þóknun til hans. Endurskoðendur skulu endurskoða reikninga félagsins og hafa lokið endurskoðun sinni í síðasta lagi 5 dögum fyrir aðalfund, og skulu reikningar félaganna liggja frammi hjá framkvæmdarstjóra frá því endurskoðun er lokið og þar til aðalfundur hefst. — Samábyrgðin ákveður form fyrir rekstrar- og efnahagsreikning svo og tjónbótareikning og lætur félögunum þessi eyðublöð í té gegn greiðslu. — **7. gr.** Stjórn félagsins og Samábyrgðin skipa hvor um sig einn skoðunar- og virðingarmann fyrir hvert félag og einn til vara, til að framkvæma skoðunar- og virðingargerðir samkvæmt fyrirmælum þessara laga. ...[2]) Þeir skulu, áður en skip er tekið í tryggingu, skoða og meta skipið og gefa skriflega sundurliðaða skýrslu um matið. — Ef skoða skal skip, sem skoðunar- og virðingarmaður á að öllu eða nokkru leyti, skal varamaður framkvæma skoðun og mat. — Skoðunar- og virðingarmenn skulu einnig skoða og meta hvert það tjón, er vátryggt skip verður fyrir, áður en aðgerð á skipinu hefst, og gefa skriflega, sundurliðaða skýrslu um mat sitt á tjóninu. Þeir skulu einnig skoða sömu skipin, eftir að aðgerð hefur farið fram, og gefa skriflega skýrslu um, hvort þau eru komin í samt lag aftur eftir aðgerðina. — Til tryggingar því, að skilyrðum þeim, sem vátryggða eru sett, sé fullnægt, getur stjórnin skipað eftirlitsmenn, og ákveður hún þóknun til þeirra. — **8. gr.** Aðalfund skal halda fyrir hvert einstakt félag fyrir lok júnímánaðar ár hvert og aukafund, þegar stjórnin telur þess þörf eða 1/5 hluti skipaeigenda fer þess á leit. Til aðalfundar skal boðað með skriflegri eða símaðri tilkynningu til skipaeigenda, eigi síðar en 14 dögum fyrir fundardag, og aukafund skal halda svo fljótt sem auðið er eftir að stjórn félagsins hefur fengið tilmæli um fundinn. Boða skal til aukafundar með viku fyrirvara. — Á aðalfundi skal lagður fram endurskoðaður reikningur félagsins og kosin stjórn og endurskoðendur samkv. 6. gr. — Atkvæðisrétt á fundum hafa allir skipaeigendur, sem skip eiga í tryggingar-

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 3.
2) Sömu lög, § 4.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 5.
2) Sömu lög, § 6.

1947 Nr. 61 31. maí

félaginu, og skulu þeir hafa eitt atkvæði fyrir hverjar 5000 krónur eða minni upphæð í einu skipi, sem þeir hafa tryggt hjá félaginu. Þó má enginn fara með meira atkvæðamagn fyrir sjálfan sig og aðra en 10% af heildaratkvæðamagni félagsins. — Eitt atkvæði er fyrir hvert skip, þótt vátryggingarfjárhæð þess sé undir 5000 krónum. — Ef fleiri en einn eru eigendur að sama skipi, skulu þeir fela einum sameignarmanni að fara með atkvæði skipsins, og skal tilkynna það stjórn félagsins ...[1]) — Atkvæðisréttur fyrir hvert skip er tryggingarupphæð skipsins deild með 5000. Brot, sem nemur ½ eða meira, gefur atkvæði. — ...[1]) — Fundur er lögmætur, ef mætt er með helming allra atkvæða [í félaginu].[1]) Verði fundur ekki lögmætur, skal svo fljótt sem auðið er boða til nýs fundar með viku fyrirvara, og er sá fundur ályktunarfær án tillits til þess, með hve mörg atkvæði mætt er á þeim fundi. — Senda skal Samábyrgðinni afrit af ársreikningum félagsins að afloknum aðalfundi ár hvert. — **9. gr.** Eignum félaganna má eingöngu verja samkvæmt tilgangi þeirra, og skulu þær ávaxtaðar í innlendum bönkum eða sparisjóðum, er ráðherra samþykkir. — **10. gr.** Í reikningum félaganna ár hvert skal færa til [gjalda][2]) ógreiddar tjónbætur, eftir því sem stjórnir félaganna telja nauðsynlegt, til vara fyrir óbættum tjónum og telja þá upphæð til tekna í næsta ársreikningi þar á eftir.

III. kafli. — Um vátryggingar skipa.[3]) — **11. gr.**[a]) Áður en skip er vátryggt, skal það skoðað og metið af þar til skipuðum skoðunar- og matsmönnum, sbr. 7. gr. — Sé skipi í einhverju ábótavant, er skoðun fer fram, skal úr því bætt, áður en skip er tekið í tryggingu. — Skoðunarmenn skulu láta álit sitt og mat í ljós skriflega á þar til gerð eyðublöð. Þóknun skoðunarmanna ákveður stjórn félagsins, og greiðist hún af eiganda skipsins. — Skoðun skipa gildir til tveggja ára í senn. Þó er aðilum heimilt að krefjast þess, að skoðun og mat fari fram, hvenær sem þeim þykir ástæða til. Öll áhöld, sem á skipi eru, skulu talin með í virðingarupphæð skipsins. Undantekið er þó: bækur og sjókort, einnig olíur, farvi og brennsluforði. ...[1]) — [Vélbátatryggingarfélag, vátryggður og Samábyrgðin geta hvert um sig krafizt yfirmats, og skal það framkvæmt af þrem dómkvöddum, sérfróðum mönnum.][2]) — Þegar skip er tryggt í fyrsta sinn í einhverju félagi, skal auk iðgjaldsins greiða félaginu í inntökugjald allt að 1% af vátryggingarupphæð skipsins. Ef vátryggingarupphæð skips hækkar, skal því aðeins greiða viðbótarinntökugjald af hækkuninni, að hún stafi af verulegum umbótum á skipinu, en ekki verðhækkun eða þess háttar. — Vátryggja skal 9/10 hluta virðingarverðs hvers skips. Þann 1/10 hluta, sem þá verður eftir, má hvergi vátryggja. — Stjórn félagsins gefur út vátryggingarskírteini fyrir hvert skip um sig til eins árs í senn. Skírteini þessi eru undanþegin stimpilgjaldi. Iðgjald skal greiða fyrirfram ...[3]) — Nú hefur vátryggingarfélag ekki innheimt tryggingargjöld eins og tilskilið er í lögum þessum og stendur jafnframt ekki í skilum við Samábyrgðina með endurtryggingargjöldin, og skal þá ráðuneytinu heimilt að leggja félagið niður og ráðstafa vátryggingunum yfir á annað félagssvæði eða beint til Samábyrgðarinnar. Öðlast þá sá aðili, sem tekur við tryggingunum, allar eignir félagsins, kröfur og réttindi. ...[4]) ...[5]) — **12. gr.** [Nú er skip flutt á annað tryggingarsvæði, og skal þá eigandi, skrásetningarstjóri og vélbátaábyrgðarfélag á því svæði, er skipið flyzt frá, tilkynna það vátryggingarfélagi á því svæði, sem skipið flyzt á, og Samábyrgðinni.][6])[a]) Vanræksla á tilkynningu varðar sektum frá 1000—5000 krónum. Sömu viðurlögum varðar það eiganda, ef hann vanrækir að skrásetja skipið tafarlaust á hinu nýja tryggingarsvæði. Ábyrgð fyrra félags fellur niður jafnskjótt og skip hefur verið skrásett á öðru félagssvæði.

IV. kafli. — Um sjótjón. — 13. gr. Þar, sem annað er ekki ákveðið í lögum þessum, reglugerðum, sem út kunna að verða gefnar, eða vátryggingarskírteinum, bæta félögin tjón það, sem verður af sérhverri þeirri hættu, sem skip lendir í á vátryggingartímabilinu.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 7.
2) Sömu lög, § 8.
3) 11.—29. gr., 30. gr. 4. málsgr. og 31.—33. gr. l. nr. 61 1947, sbr. l. nr. 103 1952 um breyt. á þeim lögum, voru felldar úr gildi með l. nr. 20 1954, § 133. Með l. nr. 35, 4. apr. 1956, §§ 1 og 2, voru ákvæði þessi endurvakin. Athygli er vakin á þessari sérstæðu lögtöku ákvæðanna.
a) XXVII, 306—7.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 9 a.
2) Sömu lög, § 9 b.
3) Sömu lög, § 9 c.
4) Sömu lög, § 9 d.
5) Sömu lög, § 9 e.
6) Sömu lög, § 10.
a) XXXII, 421.

Félögin greiða þannig tjón, sem verður af völdum storms, sjávar, straums, íss, jarðskjálfta, elds, eldingar, árekstrar á grunn, skipbrots, veltu, ásiglingar eða sjóráns. — Það hefur engin áhrif á skaðabótaskyldu félagsins, þótt svo kunni að standa á, að tjónbóta verði krafizt af þriðja aðila, og eigi heldur, þótt skipstjóri eða skipshöfn hafi valdið tjóninu (sbr. þó 25. gr.). — [Tjón á munum, sem eigi eru tryggðir beint, svo og aflatjón og annað óbeint tjón, bæta félögin aðeins þegar svo stendur á, að bátar verða fyrir slíkum tjónum vegna þess, að þeir veittu aðstoð bátum, sem tryggðir eru hjá bátaábyrgðarfélögum. Slíkar tjónbætur skulu jafnan metnar af tveim dómkvöddum mönnum, nema öðruvísi semjist, og er óheimilt að greiða meira en 50% af matsverðinu.][1]) — Hvert sinn, er skip verður fyrir bótaskyldu tjóni, skal það skoðað og tjónið metið af skoðunar- og virðingarmönnum hlutaðeigandi félags, áður en aðgerð hefst. — Ef skip er statt utan vátryggingarsvæðis félags síns, þegar það verður fyrir tjóni, skulu skoðunarmenn þess félagssvæðis, sem skipið er statt á, framkvæma skoðunina. Sé skipið statt erlendis, ber að tilkynna Samábyrgðinni tjónið símleiðis, sem þá ákveður skoðunarmenn í samráði við stjórn félagsins. — [Skipaeigendur annist sjálfir aðgerðir skipa sinna, nema vátryggjendur ákveði annað.][2]) — Ef aðgerð hefur ekki farið fram innan árs, frá því að tjónið varð, verður það ekki tekið til greina, nema vátryggður sanni, að dráttur hafi verið honum óviðráðanlegur, eða samkomulag hafi orðið við félagsstjórnina um frestun á viðgerðinni. — Tjónbætur greiðast samkvæmt mati á tjóninu, nema viðgerðarkostnaður verði lægri en matið. Þá skal greiða tjónið samkvæmt viðgerðarreikningi. — Vátryggður getur krafizt yfirmats á tjónmati á sama hátt og segir í 11. gr. — Nú óskar vátryggður að fá tjónbætur greiddar, án þess að viðgerð á tjóninu fari fram, og hafi skipið þó ekki verið dæmt óbætandi (condemnerað), og er þá heimilt að semja um bæturnar eftir atvikum, en aldrei mega þær vera eins háar og matsupphæð á tjóninu. — **14. gr.** Þegar greiddar eru tjónbætur fyrir viðgerðir, skal ávallt draga frá viðgerðarkostnaði eða matsverði sem hér segir: — Frá tjónbótum fyrir skip, sem er:

a.	6 rúmlesta eða minna	400 kr.
b.	6—12 rúmlesta	600 —
c.	12—20 —	800 —
d.	20—30 —	1000 —
e.	Yfir 30 rúmlesta	1400 —

— Verði viðgerð á skemmdum frestað án samþykkis félagsstjórnarinnar, bætist ekki sá tjónauki, sem af drættinum kann að hafa hlotizt. — **15. gr.** Tjón á vélum, ásamt ásum og skrúfum eða öðrum útbúnaði, bætist því aðeins, að það stafi af: 1. Eldi eða sprengingu, sem ekki stafar frá vélinni. 2. Að skipið sökkvi, strandi, því hvolfi eða það rekist á grunn. 3. Árekstri skipsins á fasta eða fljótandi hluti, þar með talinn ís. — Við niðurjöfnun á slíkum tjónum reiknast frádráttur samkv. 14. gr. — **16. gr.** Tjón á seglum, ábreiðum, köðlum, reiða og öðrum lausum áhöldum, útbúnaði í herbergjum skipverjanna, þó ekki á föstum tré- eða málmhlutum, bætist því aðeins, að það stafi af: 1. Eldi eða sprengingu. 2. Að skipið sökkvi, strandi, því hvolfi eða það rekist á grunn. 3. Árekstri skipsins eða áhalda þess á fasta eða fljótandi hluti, þar með talinn ís. — **17. gr.** Vátryggður hefur rétt til bóta fyrir algerðan skiptapa, þegar: 1. Skipið týnist algerlega. 2. Skipið sekkur, strandar eða á annan hátt verður fyrir tjóni, þannig að ekki telst hægt að bjarga því né endurbæta það á staðnum eða flytja það á annan stað til viðgerðar. 3. Skipið er löglega dæmt óbætandi, þ. e. hefur orðið fyrir svo miklum skemmdum vegna sjótjóns, að aðgerð á því borgar sig ekki, þar eð kostnaðurinn við aðgerð á skemmdunum að viðbættum björgunarkostnaði fer fram úr verði skipsins í viðgerðu ástandi, að frádregnu verði þess óviðgerðs. — Greiði félagið bætur fyrir algerðan skiptapa, ber því hlutfallslegur hluti af andvirði þess, er inn kann að koma fyrir leifar þess. [Vátryggjandi hefur rétt til að ráðstafa leifunum.][1]) — Nú sekkur skip, strandar eða verður fyrir öðru tjóni, sem um ræðir í 2. og 3. tölul. þessarar greinar, og vátryggjandi vill eigi að síður reyna björgun á því á eigin ábyrgð og gerir slíka tilraun, án þess að óþarfur dráttur verði á, og á þá vátryggður því aðeins rétt til bóta fyrir algerðan skiptapa, að björgun skipsins sé ekki lokið í síðasta lagi 6 mánuðum eftir að áfallið varð, eða björgunartilraunum sé áður hætt. — **18. gr.** Nú hefur ekki spurzt til skips í 3 mánuði frá því það lagði síðast úr höfn til

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 11 a.
2) Sömu lög, § 11 b.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 12.

1947 Nr. 61 31. maí

fiskveiða hér við land, og skal þá líta svo á, að það hafi farizt algerlega, og skal greiða bætur fyrir það sem algerlega tapað. Sé skipið í utanlandssiglingum, lengist þessi frestur í 6 mánuði. — Nú er skipið yfirgefið af áhöfn úti á rúmsjó og því hefur ekki verið bjargað innan 3 mánaða frá því það var yfirgefið, og á vátryggður þá kröfu til bóta sem um algerðan skiptapa væri að ræða. — **19. gr.** Bætur, sem vátryggður hefur orðið að greiða þriðja manni vegna tjóns af árekstri (þegar skipið eða áhöld þess hafa rekizt á annan fastan eða fljótandi hlut), enn fremur kostnað við málarekstur, gerðardóm eða samkomulag vegna þess greiðir félagið, en þó ekki fram yfir það, sem vátryggingarfjárhæð skipsins hrekkur til. — Ef skip verður fyrir slíku tjóni í utanlandssiglingum, að nauðsynlegt er að senda skipverja heim, greiðir félagið fargjöld fyrir þá með járnbraut og skipi, svo og nauðsynlega gistingu og fæðispeninga. — Bætur fyrir tjón á lífi manna eða fyrir meiðsli eru vátryggingarfélögunum óviðkomandi. — [Sama gildir um ábyrgðarupphæð samkvæmt 208. gr. siglingalaga, ef sú upphæð fer fram úr vátryggingarupphæð.][1]) — **20. gr.** Sameiginlegt sjótjón (havari grosse) skal leitt til lykta samkvæmt York-Antwerpen ákvæðunum frá 1924. — **21. gr.** Þetta skal ekki bæta sem sjótjón: 1. Tjón, sem verður vegna þess, að skip var, þegar það lagði síðast úr höfn, ekki sjófært, hæfilega útbúið, mannað eða lestað. 2. Tjón, sem verður vegna þess, að skipið hefur ekki verið í gildu ástandi, þegar því var lagt upp, eða ekki frá því gengið svo sem vera bar eða haft undir nægilegu eftirliti, nema vátryggða verði ekki gefin sök á því. 3. Tjón, sem verður á skipi, sem með vitund vátryggða liggur mannlaust við bryggju eða hafnarvirki. Undanþágu frá þessu geta félögin veitt með samþykki Samábyrgðarinnar.[a]) 4. Ef skip er að staðaldri notað til einhvers, sem er óviðkomandi fiskveiðum, er tjón, sem það veldur eða hlýtur, því aðeins bótaskylt, að vátryggjandi hafi samþykkt notkunina. 5. Tjón á áhöldum eða skipshluta, sem orsakast af almennri notkun hlutaðeigandi skipshluta eða áhalds. 6. Tjón, sem orsakast af hernaði, borgarastyrjöld eða þess háttar. — Ef tjón verður vegna smíðisgalla eða efnisgalla, verður tjón á hlutum þeim, sem gallinn er á, ekki bætt. — Ef tjón verður vegna slits, fúa, ryðs, tæringar, maðkskemmda, rottu, músa eða af öðrum slíkum orsökum, verður tjón á þeim hlutum, sem áður nefndar orsakir hafa valdið, ekki bætt. — **22. gr.** Ef skip þiggur hjálp af öðrum vegna bilunar á vél eða af öðrum ástæðum, greiðir vátryggjandi kostnað af því í hlutfalli við vátryggingarupphæðina, að frádregnum 25%. — Öll þau skip, sem tryggð eru samkvæmt lögum þessum eða af Samábyrgðinni, svo og öll þau skip, sem ríkisstofnanir eða ríkissjóður gera út eða sjá um útgerð á, eru skyld til að hjálpa hvert öðru úr háska. Greiðslu fyrir slíka hjálp verður ekki krafizt eftir venjulegum björgunarreglum, heldur skal hún ákveðin af stjórn hlutaðeigandi félags, ef bæði skipin eru tryggð hjá sama félagi, ella af stjórn Samábyrgðarinnar. Greiða skal aðeins það fjártjón og þann tilkostnað, sem hjálpin hefur bakað þeim, er hana veitti, þó með þeim takmörkunum, er segir í 3. mgr. 13. gr., og aldrei getur greiðslan orðið hærri en vátryggingarfjárhæð skipsins, sem hjálpina þáði. Ákvæði laga nr. 32 9. jan. 1935 um hlutdeild skipshafnar í björgunarlaunum breytist í samræmi við ákvæði greinar þessarar. — **23. gr.** Þegar gert er við skip, sem orðið hefur fyrir tjóni, sem vátryggjendum ber að greiða, greiðir félagið ekki þann aukakostnað, sem stafar af eftir- eða helgidagavinnu, nema að svo miklu leyti sem við þá vinnu sparast önnur útgjöld fyrir vátryggjendur. — Kostnað við gæzlu skips meðan á viðgerð stendur, ef skipið er ekki sett á land, greiðir félagið því aðeins, að það hafi samþykkt, á hvern hátt gæzlunni skuli hagað og hvað greitt skuli fyrir hana. — Leifar skips, sem farizt hefur eða dæmt hefur verið ónýtt, svo og verð braks, sem rifið er úr skipi, sem gert er við á kostnað vátryggjanda, er eign vátryggjanda að réttri tiltölu við virðingarupphæð þess, sem vátryggt er. — **24. gr.** Opnir vélbátar eru allir þeir vélbátar, sem ekki eru með fullu þilfari. . . .[1]) — Stjórn félagsins getur krafizt þess, að opnir vélbátar séu settir á land eftir hverja notkun í sjóferð. Hafi félagsstjórn krafizt þessa, verða engar bætur greiddar fyrir tjón, sem af því kann að leiða, ef út af er brugðið. — **25. gr.** Nú sannast það, að skipstjóri hafi af ásettu ráði eða í sviksamlegum tilgangi valdið tjóninu, og má þá draga allt að 20% af skaðabótafénu, enda þótt vátryggðum annars hefði borið fullar bætur. Hafi vátryggður sjálfur [af

1) L. nr. 34, 26. apríl 1963, § 1.
a) XXXII, 178.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 13.

1947 Nr. 61 31. maí

vítaverðu hirðuleysi][1]) tvítryggt hið sama, eða hafi hann gerzt valdur að tjóni af ásettu ráði eða fyrir hirðuleysi, er félagið laust allra mála um skaðabótaskyldu gagnvart honum. — Hins vegar skal félaginu ávallt skylt að greiða svo mikið af skaðabótafénu sem þarf til að greiða lán, er veitt hafa verið gegn veði í skipinu eða bátnum, enda skerða ákvæði laga þessara um niðurfall skaðabótaskyldu vátryggingarfélaga að einhverju eða öllu leyti í einstökum tilfellum aldrei rétt veðhafa til innheimtu vátryggingarfjárins hjá félaginu. — Skaðabætur greiðast þó aldrei, ef tjón verður af þeim orsökum, er greinir í 21. gr., 5. og 6. tölulið. — Félagið á ætíð endurgjaldskröfu á hendur þeim, sem sekur er samkvæmt fyrri hluta þessarar greinar. — **26. gr.** Öll skjöl og reikninga snertandi tjón og aðgerð á skipi skal þegar að aðgerðinni lokinni afhenda hlutaðeigandi félagi. Skal tjónið þá gert upp innan eins mánaðar frá afhendingu skjalanna. Félagið og skipseigandi koma sér saman um það, hversu aðgerð skuli hagað, og greiða kostnaðinn í hlutfalli við áhættu sína. — Aðgerðarreikningar, sem ekki eru komnir í hendur stjórnar félagsins, áður en einn mánuður er liðinn frá því að aðgerðinni er lokið, verða ekki teknir til greina, nema sannað sé fyrir stjórn félagsins, að gildar ástæður séu, að hennar dómi, fyrir þeim drætti, sem orðið hefur á því að gera kröfu. — Sama gildir um aðrar kröfur vegna sjótjóns, ef þær eru ekki komnar félagsstjórninni í hendur innan mánaðar frá því að tjónið varð. — Afrit af tjónbótaniðurjöfnun skal ávallt senda Samábyrgðinni.

V. kafli. — Skyldur vátryggða. — 27. gr. Þegar vátryggt skip verður fyrir tjóni, sem bótaskylt er samkvæmt lögum þessum, skal eigandi skipsins, eða formaður þess í hans stað, þegar í stað tilkynna það skriflega til hlutaðeigandi félagsstjórnar og gefa nákvæma skýrslu um atvikin. Skýrslan skal rituð á þar til gerð skýrsluform, er Samábyrgðin semur og lætur vátryggjendum í té. — Tjón, sem ekki hefur verið tilkynnt innan hálfs mánaðar frá því að það vildi til, getur félagsstjórnin neitað að taka til greina, nema sannað sé fyrir henni, að óviðráðanlegar orsakir séu til dráttarins. — **28. gr.** Skylt er bæði skipstjóra og útgerðarmönnum að gera allt, sem í þeirra valdi stendur, til þess að draga úr tjóni, svo að það verði sem allra minnst. Þeim ber að hlíta þeim ráðstöfunum, sem stjórn félagsins kann að gera í því skyni. — Á vátryggðum hvílir skylda til þess að færa sönnur á tjónið og hve miklu það hefur numið. — **29. gr.** Skipstjórar á hinum vátryggðu skipum verða að fullnægja þeim reglum, sem settar eru í gildandi lögum á hverjum tíma um rétt til að vera skipstjóri á slíkum skipum, sem þeir stjórna, og í þeim siglingum, sem þau eru í. Skipin verða einnig að fullnægja ákvæðum laga um eftirlit með skipum, eins og þau eru á hverjum tíma. — Félögin og Samábyrgðin geta hvort um sig neitað skipstjórn þess skipstjóra, sem þrisvar, vegna ógætni eða vanrækslu, hefur orðið fyrir bótaskyldu tjóni á skipum, sem tryggð eru samkvæmt lögum þessum. Ef eigandi skips hlítir ekki fyrirmælum um þetta, verða ekki bætt þau tjón [á skipum hans],[1]) er sá skipstjóri verður fyrir.

VI. kafli. — Um iðgjöld og endurgreiðslu iðgjalda. — 30. gr. Iðgjöld skulu á hverjum tíma ákveðin af ráðuneytinu, að fengnum tillögum Samábyrgðarinnar og starfandi vátryggingarfélaga fiskiskipa. — Þar, sem sérstaklega stendur á að dómi ráðuneytisins og Samábyrgðarinnar, skal heimilt að ákveða iðgjöldin með hliðsjón af því áhættusvæði, þar sem skipinu er ætlað að vera í förum. — Vátryggingarfélag hefur lögveð í skipi og lögtaksrétt fyrir inntökugjaldi, skoðunarkostnaði og vátryggingariðgjöldum, þó eigi fyrir lengra tímabil en 2 ár frá gjalddaga þeirra að telja. [Krefjast skal lögtaks, ef ofangreind gjöld hafa ekki verið greidd áður en þrír mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, enda séu gjalddagar iðgjalda tvisvar á ári. Ákvæði þetta snertir þó ekki gildi lögveðs- og lögtaksréttar.][2]) — Vátryggingin gengur í gildi, þegar áskilið iðgjald og stofnsjóðsgjald er ákveðið, og eiga félögin kröfu á að fá greitt iðgjald fyrir vátryggt skip frá þeim tíma, er beðið var um vátrygginguna. — **31. gr.** Endurgreiða skal iðgjald fyrir skip, sem staðið hefur í landi eða verið lagt tryggilega fyrir festum á öruggum stað, sem stjórn félagsins tekur gildan, ef slík landstaða eða hafnlega hefur varað að minnsta kosti einn mánuð samfleytt. Ef tjónbætur á vátryggingarárinu fara fram úr helmingi hins greidda iðgjalds, fellur endurgreiðsla niður fyrir það vátryggingarár. Ef skip hefur orðið fyrir tjóni sem nemur minna en helmingi greidds ársiðgjalds, má endurgreiða iðgjald, þó aldrei

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 14.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 15.
2) Sömu lög, § 16.

1947 Nr. 61 31. maí

meir en svo, að samanlögð endurgreiðsla og tjónbætur fari aldrei fram úr helmingi ársiðgjalds. Ef skip hækkar í tryggingu meðan það var í hafnlegu eða landsátri, skal reikna endurgreiðslu hlutfallslega miðað við tryggingarupphæð, iðgjald og tíma. Sömu reglur gilda um endurgreiðslu, ef skip flyzt milli vátryggingarfélaga eða hættir að vera vátryggingarskylt. — Endurgreiðslu þessa skal reikna hlutfallslega af hinu greidda ársiðgjaldi. — [Krafa um endurgreiðslu iðgjalds verður því aðeins tekin til greina, að hún sé komin Samábyrgðinni í hendur áður en 4 mánuðir eru liðnir frá lokum vátryggingarársins.][1]) — Vottorð tveggja manna, sem stjórn félagsins tekur gilda, um uppistöðu eða hafnlegu þá, er hér um ræðir, skal afhenda stjórn félagsins og er skilyrði fyrir, að endurgreiðsla verði látin af hendi. — Skipin eru þó alltaf tryggð fyrir venjulegri hafnaráhættu (revier) þegar þau liggja uppi. En fyrir þá áhættu skal greiða iðgjald eins og ákveðið verður í iðgjaldaskránni. — **32. gr.** Ágreining milli félags og skipseiganda, milli félaga, sem endurtryggja hjá Samábyrgðinni, og milli félaganna og Samábyrgðarinnar, annan en þann, sem um ræðir í 2. mgr. 22. gr. laga þessara, skal leggja í gerð. Gerðardómsmenn skulu vera þrír og tilnefndir af hæstarétti. — Gerðardómur skal háður í Reykjavík. — Í gerðardómnum skal það ákveðið, hvort málskostnaður skuli að öllu eða nokkru leyti falla á annan málsaðila, eða hvernig skuli skipta honum milli málsaðila. — Gerðardómur uppkveðinn samkvæmt þessum ákvæðum er óraskanlegur. — **33. gr.** Þegar vátryggðar eignir eru veðsettar, nær veðrétturinn einnig til vátryggingarfjárins. Þegar vátryggingarfé er útborgað, ber félaginu skylda til þess að rannsaka, hverjir hafi þinglesin veð í skipinu, og að haga útborgun fjárins eftir því. — **34. gr.** [Ef einstök félög leggjast niður vegna þess, að tvö eða fleiri félagssvæði sameinast, eða Samábyrgðin tekur við tryggingunum, ganga eignir þeirra til þess aðila, sem tekur við tryggingarstarfseminni á félagssvæðinu.][1]) — **35. gr.** [Vátryggingafélög, sem starfa samkvæmt lögum þessum, eru undanþegin eignar- og tekjuskatti til ríkissjóðs og gjöldum til sveitarfélaga, nema fasteignaskatti og aðstöðugjaldi samkv. II. og III. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.][2]) — **36. gr.** Lög, venjur og reglur Samábyrgðarinnar gilda um þau atriði, sem eigi eru ákvæði um í lögum þessum.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 17.

1) L. nr. 103, 23. des. 1952, § 18.
2) L. nr. 44, 21. apríl 1962, § 1.

1947 Nr. 61 31. maí

Lög um innlenda endurtryggingu, stríðsslysatryggingu skipshafna o. fl.

1947 Nr. 43 9. maí

I. kafli. — **1. gr.** Félag, er nefnist Íslenzk endurtrygging, skal hafa á hendi starfsemi þá, sem lög þessi kveða á um. — Heimili félagsins og varnarþing er í Reykjavík. — **2. gr.** Hlutverk félagsins er: 1. Að annast endurtryggingu fyrir íslenzk vátryggingarfélög, einkum á sviði sjótrygginga, en heimilt er því að taka að sér endurtryggingar á hvaða sviði vátrygginga sem er. 2. Að annast stríðsslysatryggingar íslenzkra skipshafna samkvæmt lögum, er um þær gilda á hverjum tíma, svo og stríðsslysatryggingar og aðrar skyldar slysatryggingar íslenzkra skipshafna samkvæmt samningum, að því leyti sem félagsstjórn ákveður. 3. Að taka að sér endurtryggingar fyrir erlend vátryggingarfélög, eftir því sem stjórn félagsins telur hentugt. — Skylt er að kaupa hjá félaginu stríðsslysatryggingar samkvæmt 2. tölulið þessarar greinar. — Heimilt er félaginu að taka sams konar tryggingar á erlendum skipum í íslenzkri þjónustu. — **3. gr.** Áhættufé félagsins er:

A. **Framlagt áhættufé.**

1. Af ríkissjóði		kr. 1850000.00	
2. Af eftirtöldum tryggingarfélögum:			
Tryggingastofnun ríkisins	kr. 136000.00		
Brunabótafélagi Íslands	— 136000.00		
Sjóvátryggingarfél. Íslands h/f	— 136000.00	— 408000.00	
3. Af útgerðarmönnum		— 2706000.00	kr. 4964000.00
4. Af öðrum tryggingarfélögum, sbr. 5. gr.			

B. **Áhættufjárábyrgðir.**

1. Ábyrgð ríkissjóðs			kr.	856000.00
2. Ábyrgðir tryggingafélaganna þriggja:				
Tryggingastofnunar ríkisins	kr.	60000.00		
Brunabótafélags Íslands	—	60000.00		
Sjóvátryggingarfél. Íslands h/f	—	60000.00	—	180000.00 kr. 1036000.00
			Samtals kr.	6000000.00

1947
Nr. 43
9. maí

— **4. gr.** Sjóðir félagsins eru: I. Varasjóður. II. Arðjöfnunarsjóður. III. Almennur endurtryggingasjóður. IV. Bónussjóður. Hann er séreignarsjóður. — **5. gr.** Nú semur innlent vátryggingarfélag, sem ekki á áhættufé í félaginu, svo um að tryggja hjá félaginu minnst 1/10 hluta af þeim endurtryggingum sínum, sem samrýmast endurtryggingarstarfsemi félagsins, eða greiða félaginu minnst 100 þús. kr. í iðgjöld árlega, og getur stjórn Endurtryggingarinnar þá samið þannig við slíkt félag, að það leggi fram allt að 100 þús. krónur í áhættufé, er þá nýtur sömu réttinda og ber sömu skyldur og eldra áhættufé, sbr. þó 11. gr. — **6. gr.** Fé það, ábyrgðir og sjóðir, er um ræðir í 3. og 4. gr., er til tryggingar skuldbindingum félagsins, þannig að fyrst er varasjóður (4. gr. I), næst arðjöfnunarsjóður (4. gr. II), þá áhættufé (3. gr. A. og B. hlutfallslega), þá hinn almenni endurtryggingasjóður (4. gr. III) og loks bónussjóður (4. gr. IV). — **7. gr.** Engir þeirra, sem taka þátt í félaginu, ábyrgjast skuldbindingar þess umfram áhættufé, sbr. 3. gr., sjóði, sbr. 4. gr., og tekjuafgang, sem er í vörzlu félagsins á hverjum tíma. — **8. gr.** Sérhverjum eiganda áhættufjárins, sbr. 3. gr., ber að afhenda skírteini, er greinir: 1. Nafn eiganda og heimilisfang. 2. Upphæð eignar. 3. Númer skírteinis. — Um skírteinin gilda reglur þær, er hér greinir, og sé þeirra getið á skírteininu: 1. Eigandi er háður lögum, sem um félagið eru sett á hverjum tíma. 2. Skírteini veitir atkvæðisrétt við kosningar í stjórn félagsins, sbr. 9. gr., samkvæmt reglum, er ráðherra setur um þá kosningu, en ekki annan rétt til afskipta af málum þess. 3. Féð er óuppsegjanlegt. 4. Skírteinið verður ekki framselt né veðsett eða látið af hendi á annan hátt, nema félagsstjórn samþykki, og á hún fyrir félagsins hönd innlausnarrétt á því fyrir matsverð dómkvaddra manna. 5. Skírteinið veitir rétt til hlutdeildar í arði félagsins samkvæmt því, sem félagsstjórn ákveður á hverjum tíma, þó aldrei yfir [6%,][1]) sbr. þó 3. lið 10. gr. 6. Skírteinum fylgir skattfrelsi samkvæmt 11. gr. — **9. gr.** Stjórn félagsins skal skipuð fimm mönnum og fimm til vara. — Ríkisstjórnin tilnefnir tvo aðalmenn og tvo til vara. Úr hópi þessara manna tilnefnir hún formann og varaformann félagsstjórnarinnar. — Tryggingarfélög þau, sem áhættufé eiga í félaginu, tilnefna einn aðalmann og einn til vara. Verði þau ekki sammála, tilnefnir ríkisstjórnin mennina úr hópi þeirra, sem tryggingarfélögin hafa stungið upp á. — Eigendur skírteina þeirra, sem um ræðir í 8. gr., tilnefna tvo aðalmenn og tvo til vara. Farist tilnefning af þeirra hálfu fyrir, tilnefnir ríkisstjórnin mennina. — Varamenn taka sæti í forföllum þeirra aðalmanna, sem tilnefndir eru af sama aðila, og í þeirri röð, sem tilnefning eða kosning segir til um. — Stjórnin skiptir sjálf með sér verkum, sbr. þó 1. mgr., og ákveður starfstilhögun félagsins. Ráðherra ákveður laun hennar. — Stjórnin er tilnefnd til þriggja ára í senn. — **10. gr.** Tekjuafgangi félagsins skal ráðstafað þannig: 1. Í varasjóð skal fyrst leggja allt að 10%. 2. Til arðgreiðslu af innborguðu áhættufé eigi yfir [6%.][1]) 3. Heimilt er stjórn félagsins að mynda arðjöfnunarsjóð og leggja í hann allt að 4% af innborguðu áhættufé á ári hverju. Sjóður þessi má þó aldrei nema meiru en 25% af innborguðu áhættufé. — Ef arður verður eigi greiddur af tekjuafgangi og eigi heldur úr arðjöfnunarsjóði, getur stjórn félagsins ákveðið, að nota megi arð, er síðar fellur til, til þess að jafna arðgreiðslur fyrri ára, þannig að meðalársarður verði [6%.][1]) 4. Sá hluti tekjuafgangs, sem eftir er, skal lagður í hinn almenna endurtryggingasjóð, að því leyti sem stjórn félagsins telur eigi þörf á að yfirfæra hann til næsta árs. — **11. gr.** Allt framlagt áhættufé félagsins, hvaðan sem það er runnið, og skírteinin, sem um það verða gefin, eru undanþegin öllum sköttum og gjöldum til ríkis, bæjar- eða sveitarfélaga, öðrum en eignarskatti til ríkis, en útborgaður arður, í hverri mynd sem er, er skattskyldur samkvæmt almennum skattalögum á

1) L. nr. 12, 23. marz 1955, § 1.

1) L. nr. 12, 23. marz 1955, § 2.

hverjum tíma. Þetta ákvæði gildir þó ekki um fé, sem greitt er inn samkvæmt ákvæðum 5. gr., nema viðkomandi aðili hafi skattfrelsi samkvæmt öðrum lögum. — Á sama hátt er fé í bónussjóði undanþegið öllum sköttum, meðan það er eigi af hendi greitt. — Ákvæði þessarar greinar raska ekki skatthlunnindum, er einstakir þátttakendur í félaginu kunna að njóta að lögum. — **12. gr.** Stjórn félagsins sér um ávöxtun á fé þess. — Að svo miklu leyti sem féð þarf ekki að vera handbært, skal jafnan ávaxta upphæð, er nemi jafnmiklu og innborgað áhættufé, í ríkistryggðum verðbréfum eða öðrum verðbréfum, sem skráð eru á opinberu gengi, þó ekki hlutabréfum. Einnig má ávaxta þetta fé að einum fimmta hluta í fasteignum félagsins sjálfs. — Að öðru leyti er félagsstjórn heimilt að ávaxta féð á þann hátt, er hún telur öruggt, svo sem með því að veita lán gegn veði í fasteignum og lán gegn ábyrgð ríkisins eða bæjar- og sýslufélaga. — **13. gr.** Reikningsár félagsins er almanaksárið. — Reikningar þess skulu endurskoðaðir af tveim endurskoðendum, öðrum tilnefndum af ráðherra, hinum af skírteiniseigendum þeim, er kosningarrétt hafa á tveim mönnum í félagsstjórn samkv. 8. gr. — **14. gr.** [Félagið er undanþegið öllum opinberum sköttum og gjöldum, hvort heldur er til ríkis eða sveitarfélaga, nema fasteignaskatti og aðstöðugjaldi samkvæmt II. og III. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.][1]) — Skírteini þess og önnur skjöl, er það gefur út, eru ekki stimpilskyld.

II. kafli. — Um stríðstryggingar.[a]) — **15. gr.** Til ársloka 1947 er skylt að tryggja fyrir stríðsslysum skipshafnir á öllum íslenzkum skipum og bátum. Tryggingarskyldan hvílir á útgerðarmanni skipsins, og má ekki færa iðgjöldin þeim, sem tryggðir eru, til útgjalda. Gildir það jafnt, þótt skipverji taki aflahlut í stað kaups. — **16. gr.** Með stríðsslysum er átt við öll slys, sem verða beinlínis af völdum styrjaldar eða borgaraóeirða, þar sem vopnum er beitt.[b]) Ef styrjaldaraðgerðir eru aðeins meðvaldandi að slysinu, má lækka skaðabætur um þriðjung eða tvo þriðju hluta eða fella þær alveg niður, eftir því hve mikinn þátt aðrar orsakir teljast eiga í slysinu. — Trygging samkvæmt lögum þessum tekur til þess, er skipshöfn ferst með skipi, sem týnist án þess til þess spyrjist, hversu týnzt hefur. — **17. gr.** Lögboðin trygging skipshafna samkvæmt lögum þessum fær gildi, þótt farizt hafi fyrir að tryggja. — Nú eru samningar gerðir milli stéttarfélaga útgerðarmanna og stéttarfélaga sjómanna um víðtækari tryggingar í sambandi við stríðsslysaáhættu en ákveðið er í lögum þessum, og skulu aðilar þá tilkynna það félaginu í ábyrgðarbréfi eða með símskeyti. Gengur tryggingin þá þegar í gildi, sbr. 23. gr. Séu slíkir samningar gerðir milli annarra en fyrrgreindra stéttarfélaga, fær hin víðtækari trygging ekki gildi fyrr en félagið gefur út iðgjaldakvittun eða tryggingarskírteini. — **18. gr.** Ákveða skal með reglugerð hámark þeirra dánartrygginga, sem félagið má taka að sér í eigin áhættu á hverju skipi í einni og sömu ferð. — Ef sú upphæð nægir ekki til lögboðinnar eða umsaminnar tryggingar á skipshöfninni, skal félagið þó taka það, sem á vantar, enda sé endurtrygging fáanleg hjá öruggu vátryggingarfélagi, að dómi félagsstjórnar. — Sé slík endurtrygging ekki fáanleg, eða ef hún ferst fyrir vegna vanrækslu þess, sem tryggingarskyldan hvílir á samkv. 15. gr., ábyrgist ríkissjóður, gegn iðgjaldi, er ráðherra ákveður eftir tillögum félagsstjórnar, þann hluta hinnar lögboðnu tryggingar, sem umfram er eigin áhættu félagsins. — **19. gr.** Útgerðarmanni ber hverju sinni að tilkynna félaginu eða umboðsmanni þess, fyrir hvaða upphæð hann þarf að tryggja skipshöfn sína, og veita aðrar þær upplýsingar, er þýðingu hafa fyrir áhættuna. — Nú rennur trygging út, og skal hún þá endurnýjuð óbreytt á kostnað útgerðarmanns, ef hann hefur ekki tilkynnt félaginu í tæka tíð, að henni skuli breytt eða hún falla niður. Útgerðarmaður ber ábyrgð á því, að vátryggingaupphæðir séu nægilega háar. — Ef vanrækt hefur verið að tryggja þá, sem tryggja ber, á félagið engu að síður kröfu á iðgjaldi fyrir áhættuhluta sinn, samkvæmt almennum reglum sínum. — Útgerðarmönnum ber að bæta félaginu, eða eftir atvikum ríkissjóði, allt tjón, er hlýzt af röngum eða villandi upplýsingum þeirra eða annarri vanrækslu á tryggingum, er þeim ber að sjá um. — **20. gr.** Iðgjöld ákveður stjórn félagsins fyrir ákveðna ferð eða ákveðinn tíma, í samræmi við áhættuna, þegar trygging hefst eða er endurnýjuð, og með hliðsjón af því, hvað sams konar tryggingar kosta erlendis. Iðgjöldin hafa lögtaksrétt og hvíla sem lögveð á skipinu eða vátryggingarbótum þess. — **21. gr.** Fyrir hvern tryggðan skipverja

1) L. nr. 61, 21. apríl 1962, § 1.
a) XIV, 224, 245.
b) XII, 45, XVI, 338.

greiða útgerðarmenn fiskiskipa 5 rúmlesta (brúttó) og stærri kr. 1.50 í iðgjald á viku, en útgerðarmenn smærri báta kr. 0.75 á viku. Hrökkvi iðgjald þetta eigi fyrir áhættunni, greiðir ríkissjóður það, sem þá vantar á til að mæta áhættunni. — Hlunninda samkv. þessari grein njóta aðeins skip innan við 100 rúmlestir brúttó, enda hafi þau ekki siglt til útlanda á almanaksárinu. — **22. gr.** Skráningarstjórar skipshafna skulu senda félaginu afrit af skráningu skipshafna á tryggingarskyld skip. — Þeir skulu og annast innheimtu iðgjalda og umboðsmennsku, eftir því sem félagsstjórn ákveður, gegn þóknun, er um semst við hana. — Verði ágreiningur, sker ráðherra úr.

1947 Nr. 43 9. maí

III. kafli. — Um stríðsslysabætur. — 23. gr. Bætur fyrir stríðsslys skal greiða samkvæmt eftirfarandi reglum: I. a. Valdi slysið meiðslum, skal greiða hinum slasaða 10 krónur á dag, frá því að slysið vildi til, í allt að 52 vikur samtals. b. Valdi slysið varanlegri örorku, skal greiða kr. 22000 fyrir fulla örorku og hlutfallslega lægra fyrir minni örorku. Örorkubætur greiðast ekki fyrir minni örorku en 5%. c. Valdi slysið dauða, skal greiða dánarbætur sem hér segir:

	Ekkja (ekkill) kr.	Börn innan 16 ára kr.	Foreldrar kr.	Samtals kr.
Ekkja (ekkill)	12000	—	—	12000
— með 1 barn	12000	5000	—	17000
— með 2 börn eða fleiri	12000	9000	—	21000
— og foreldri(ar)	12000	—	9000	21000
— foreldri og 1 barn	12000	5000	4000	21000
— foreldri og 2 börn eða fleiri	12000	6000	3000	21000
— foreldrar og 1 barn	12000	3000	6000	21000
— foreldrar og 2 börn eða fleiri	12000	5000	4000	21000
1 barn	—	12000	—	12000
2 börn	—	17000	—	17000
3 börn eða fleiri	—	21000	—	21000
1 barn og foreldri(ar)	—	12000	9000	21000
2 börn eða fleiri og foreldri(ar)	—	17000	4000	21000
Foreldri(ar)	—	—	12000	12000

II. Auk þeirra trygginga, sem ræðir um í b- og c-lið hér að framan, er skylt að tryggja alla skipverja á skipum 300 smálestir (brúttó) og stærri, öðrum en togurum, fyrir jafnháum upphæðum og þar segir. Skulu upphæðirnar greiddar til tryggða sjálfs eða þeirra vandamanna hans, sem bæturnar eiga að hljóta, nema þeir óski heldur, að félagsstjórnin verji þeim til kaupa á árlegum lífeyri hjá viðurkenndum tryggingarfélögum. Skerðir slíkur lífeyrir eigi önnur eftirlaun, er hlutaðeigendur kunna að eiga rétt á. Fyrir tryggingarbætur, sem samkv. þessari grein falla til barna innan 16 ára aldurs, er félagsstjórninni heimilt að kaupa barnalífeyri þeim til handa hjá viðurkenndum tryggingarfélögum, enda komi til samþykki forráðamanna barnanna. — Heimilt skal félagsstjórninni að semja við vátryggingarfélög þau, sem selt hafa lífeyri samkvæmt lögum um stríðsslysabætur, að innleysa skírteini handhöfum að skaðlausu, enda komi samþykki þeirra eða forráðamanna þeirra til. — **24. gr.** Börn hljóta því aðeins bætur, að þau hafi verið á framfæri hins látna. Fósturbörn hafa sama rétt og börn. Þau börn hins látna, sem eru eldri en 16 ára og hafa verið á framfæri hans sökum varanlegrar örorku (eigi minni en 50% örorku), hafa sama rétt til bóta og yngri börn en 16 ára. Systkini hins látna, sem voru algerlega á framfæri hans sökum bernsku eða örorku (50%), þegar slysið vildi til, hafa sama rétt til bóta og börn, en bætur til þeirra skerða þó ekki bótarétt barna eftir reglum fyrstu málsgreinar, staflið c, 23. gr. — **25. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja bótakröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt. — **26. gr.** Eigi hinn tryggði eða bú hans skaðabótarétt gegn þriðja aðila út af atviki því, er olli greiðsluskyldu félagsins, öðlast félagið þann bótarétt, er það greiðir bæturnar, að því leyti er með þarf, til þess að það verði skaðlaust.

IV. kafli. — Almenn ákvæði. — 27. gr.

1947 Nr. 43 9. maí

Brot á lögum þessum varða sektum allt að kr. 100000.00, og skal farið með mál út af brotum á þeim sem almenn lögreglumál. — **28. gr.** Nánari ákvæði um félagið og starfsemi þess, réttindi og skyldur þátttakenda í félaginu, hinna tryggðu og hinna tryggingarskyldu, skulu sett með reglugerð, er stjórn félagsins semur, en ráðherra staðfestir. — Í reglugerðina má setja ákvæði um, að brot gegn henni varði refsingu, allt að kr. 100000.00 sekt. — Þar til ný reglugerð hefur verið staðfest, gilda ákvæði reglugerðar nr. 61 6. maí 1944, eftir því sem við á.

1955 Nr. 9 23. marz

Lög um Brunabótafélag Íslands.

1. gr. Brunabótafélag Íslands er gagnkvæmt ábyrgðarfélag vátryggjenda, eftir því sem lög þessi ákveða, og starfar einnig í samræmi við þær almennu reglur, sem ákveðnar eru í lögum nr. 20 frá 8. marz 1954, um vátryggingarsamninga. — **2. gr.** Tilgangur og starfssvið félagsins er einkum: 1. Að taka að sér brunatryggingar á húsum og lausafé, allt eftir þeim nánari ákvæðum, sem lög þessi og reglur setja. 2. Að fylgjast með og afla upplýsinga um nýjungar í slökkvitækni, sem komið gætu hér að notum, og útvega eða útbúa hentug slökkvitæki, sem bæjar- eða sveitarfélögum og einstökum heimilum væri gefinn kostur á að eignast með hagkvæmum greiðsluskilmálum. 3. Að lána fé til vatnsveitna, hitaveitna og sjóveitna, eftir því sem ástæður félagsins leyfa. 4. Að vera ráðunautur ríkisstjórnarinnar um brunamál og annast, ef ríkisstjórnin óskar, eftirlit með brunavörnum og að hús, sem skylt er að vátryggja, séu tryggð lögum samkvæmt. — **3. gr.** Ríkisstjórnin hefur yfirumsjón með starfsemi Brunabótafélags Íslands og setur reglugerðir samkvæmt lögum þessum. Heimili félagsins og varnarþing er í Reykjavík. — **4. gr.** Forstjóri, skipaður af ráðherra, stjórnar félaginu í samræmi við lög og reglugerðir og í samráði við framkvæmdastjórn, kosna af fulltrúaráði samkvæmt 5. og 6. gr. — **5. gr.** Félagið skiptist í deildir, og er hvert bæjar- og hreppsfélag sérstök deild í félaginu. — Þegar að afstöðnum hverjum reglulegum bæjar- og sýslunefndarkosningum skal hvert bæjarfélag utan Reykjavíkur og öll sýslufélög landsins tilnefna einn mann hvert og annan til vara í fulltrúaráð fyrir félagið. Réttur bæjar- og sýslufélaga til tilnefningar í fulltrúaráð og þátttöku í starfsemi þess fellur niður, er bæjarfélag eða öll hreppsfélög í einhverri sýslu hafa sagt upp tryggingu hjá félaginu. Atkvæðisréttur sýslunefndarmanna á sýslufundi við tilnefningu manns í fulltrúaráð er við það bundinn, að hreppur sá, er hann er fulltrúi fyrir, hafi ekki sagt upp tryggingum hjá félaginu. — Ef Brunabótafélagið, samkvæmt heimild í 1. málsgr. 8. gr. laga félagsins, tekur að sér brunatryggingar á húsum í Reykjavík, skal bæjarstjórn einnig velja aðalmann og varamann af sinni hálfu til fulltrúaráðsins. — **6. gr.** Brunabótafélagið kallar fulltrúaráðið saman til aðalfundar fjórða hvert ár, strax eftir að bæjar- og sýslufélög hafa haft hæfilegan frest til að tilnefna fulltrúaráðsmenn. Fulltrúaráð skal auk þess kallað saman til aukafunda, hvenær sem framkvæmdastjórn ákveður og ætíð, ef eigi færri en ⅓ fulltrúaráðsmanna óska þess. Fyrsta aðalfund félagsins skal halda þegar eftir að lög þessi koma til framkvæmda. — Á aðalfundi fulltrúaráðs skal kjósa þrjá menn í framkvæmdastjórn fyrir félagið og þrjá til vara, alla úr hópi fulltrúaráðsmanna. Þar skal ræða um rekstur félagsins, afkomu og framtíðarhorfur og taka til athugunar, hvað unnt er að gera til hagkvæmra brunatrygginga fasteigna og lausafjár, svo og brunavarnir og einnig um aðrar tryggingar, er félagið kynni að takast á hendur. — Eftirlitsmenn brunavarna skulu mæta á fulltrúaráðsfundum og gefa skýrslu um störf sín. — Brunabótafélagið greiðir kostnað við fulltrúaráðsfundi og framkvæmdastjórn. — **7. gr.** Skylt er, sbr. þó ákvæði 20. gr., að tryggja í félaginu allar húseignir í kaupstöðum og kauptúnum, þar með talin hús í smíðum, hvort sem þau eru eign einstakra manna, félaga eða opinberar eignir. Sömuleiðis er skylt að tryggja í félaginu öll hús utan kaupstaða og kauptúna, nema gripahús, hlöður og geymsluhús á sveitabæjum, enda séu þau ekki áföst íbúðarhúsum, svo að þau megi teljast vera í óaðgreinanlegri brunahættu með þeim. — **8. gr.** Félaginu er heimilt, með samþykki ráðherra, að taka að sér brunatryggingar húsa í Reykjavík með sérstökum samningi við bæjarstjórn og að taka þátt í tryggingu húseigna í Reykjavík með öðrum vátryggingarfélögum. — Félaginu er og heimilt að taka í brunatryggingu hvers konar lausafé, hvar sem er á landinu, þar með taldar allar afurðir í vörzlu framleiðenda. — **9. gr.** Vátryggingarupphæð húsa ákveðst með virðingargerð, og vátryggir félagið allt verð hús-

anna. Þó má tryggja hús í smíðum samkvæmt skýrslu eiganda. Lausafé skal tekið í vátryggingu eftir skrá, er eigandi semur með áætluðu sanngjörnu verði munanna. — [Heimilt er félaginu og vátryggjendum skylt að breyta árlega vátryggingarverði húsa til samræmis við vísitölu byggingarkostnaðar, miðað við 1939. — Hagstofan reiknar byggingarvísitölu fyrir kaupstaði og kauptún, en teiknistofa landbúnaðarins fyrir sveitir. Vísitölur hvers árs skulu tilbúnar og auglýstar fyrir janúarlok hvert ár. — Eftir hinni auglýstu vísitölu undanfarins vísitöluárs skal teljast vátryggingarupphæð næstkomandi vátryggingarárs, þó þannig, að vátryggingarupphæðin miðist við heil hundruð króna. Þegar ætla má, að komin sé stöðvun á húsbyggingakostnað, er félaginu heimilt að láta fara fram endurvirðingu á öllum fasteignum, sem vátryggðar eru hjá félaginu.][1]) — **10. gr.**[a]) Brunatryggingum félagsins skal haldið aðgreindum í 3 flokka, þannig að unnt sé að gera upp iðgjöld og tjón hvers flokks fyrir sig: 1. Tryggingarflokkur fasteigna í kaupstöðum og kauptúnum. 2. Tryggingarflokkur fasteigna í sveitum. 3. Tryggingarflokkur lausafjár. — Árlegur tekjuafgangur flokkanna svo og aðrar tekjur félagsins falla til sameiginlegs varasjóðs, sem er að fullu ábyrgur fyrir tjónum á vátryggingarstarfsemi félagsins. — **11. gr.** Félagið leitar endurtrygginga eða samtrygginga hjá öðrum tryggingarfélögum, fyrst og fremst innlendum, og getur einnig sjálft tekið að sér hluta endurtryggingar hjá öðrum vátryggingarfélögum. — Nánari ákvæði um endurtryggingar á áhættu félagsins má ákveða í reglugerð, þar á meðal um það, hvað félagið megi hafa í eigin áhættu, varðandi einstakar áhættueiningar í sambandi við heildaráhættu, sem félagið ber, og einnig í hlutfalli við eignir þess. — **12. gr.** Allir þeir, sem hafa vátryggingar hjá félaginu samkvæmt 7. gr., eru félagsmenn þess, á meðan þeir hafa tryggingarskipti við félagið. Félagsmenn ábyrgjast, að iðgjaldasjóður félagsins standi í skilum. Þó nær ábyrgðin aðeins til þeirra eigna, sem vátryggðar eru í félaginu. Sérstaks framlags má krefjast af félagsmönnum aðeins á þann hátt, að heimt sé visst aukagjald, er eigi sé hærra nokkurt ár en helmingur hins árlega iðgjalds, er tiltekið er í vátryggingarskírteini. — **13. gr.** Vátryggingar á húseignum og lausafé samkvæmt 7. og 8. gr. gilda til þess tíma, sem tiltekið er í tryggingarskírteini. — Enga fasteign, sem er í skylduábyrgð, má fella úr tryggingu fyrir þá sök, að iðgjald sé eigi greitt. — **14. gr.** Brunabótatrygging félagsins tekur ekki til þess tjóns, sem orsakast af landskjálfta eða ófriði, né heldur til þess tjóns, sem af því leiðir, að vátryggjandi, kona hans eða nánustu erfingjar eru valdir að brunanum af ásettu ráði eða fyrir stórkostlegt hirðuleysi. — Tryggingin tekur ekki heldur til tjóns, sem hlýzt af eldi, sem ekki verður talinn eldsvoði, sbr. 79. gr. laga nr. 20 1954, um vátryggingarsamninga. Félagið á auk þess rétt á að draga fjórðung af brunabótum, er vátryggjandi hefur út af eldsvoðanum verið dæmdur í sekt fyrir brot gegn brunamálalögunum eða ef hann hefur gengizt undir það sjálfviljugur að greiða slíka sekt. — **15. gr.** Skaðabætur vegna brunatjóns má eigi greiða af hendi fyrr en haldin hefur verið réttarrannsókn út af brunanum. Þó má félagið gera undantekningu frá þessu, ef tjónið nemur eigi meira en 3000 kr. — **16. gr.** Bætur fyrir tjón á húsum má aðeins greiða til þess að gera við hús, sem skemmzt hefur við bruna, eða endurbyggja á sama stað hús, er brunnið hefur, eða þar sem félagið í samráði við byggingarnefndir í kaupstöðum, kauptúnum og hreppsnefndir í sveitum ákveður, og er félaginu skylt að tryggja, áður en brunabæturnar eru greiddar, að þeim sé réttilega varið.[a]) — Félaginu er heimilt að veita undanþágu frá byggingarskyldu samkvæmt ákvæðum fyrri málsgr. greinar þessarar, þó svo að 15% af brunabótaupphæðinni sé þá dregið frá, nema almannahagur heimti, að vikið sé frá þessu ákvæði um frádrátt, eða ástæður, sem tjónþola er ekki sjálfrátt um. — **17. gr.** Þegar eignir þær, er tryggðar eru hjá félaginu, eru veðsettar, nær veðréttur einnig til brunabótafjárins. Glati veðsetjandi rétti sínum til brunabótanna, á veðhafi engu að síður heimtingu á greiðslu þeirra svo sem með þarf til að borga kröfuskuld hans með eins árs vöxtum, ef annað veð eða aðrar eignir veðsetjanda hafa ekki hrokkið til. — **18. gr.** Iðgjöld af fasteignum í skyldutryggingu svo og skírteinisgjöld hvíla sem lögveð á eignunum sjálfum og ganga í tvö ár fyrir öllum öðrum skuldbindingum, sem á þeim hvíla, nema sköttum til ríkissjóðs. Séu gjöld eigi greidd innan 4 mánaða frá gjalddaga, er heimilt að láta selja hina vátryggðu

1) Sbr. l. nr. 25, 24. apríl 1957.
a) III, 26.

a) V, 144.

1955 Nr. 9 23. marz

eign á uppboði án undanfarins dóms, sátta eða lögtaks, en tilkynna skal vátryggjanda í ábyrgðarbréfi eða á annan öruggan hátt, að sölu hafi verið beiðzt. Á sama hátt skal uppboðshaldari aðvara eiganda með tveggja vikna fyrirvara, áður en hann sendir söluauglýsingu til birtingar. — Uppboð skal auglýst einu sinni í Lögbirtingablaðinu. Má sala ekki fara fram fyrr en 4 vikum eftir birtingu auglýsingarinnar. — Virðingargjöld má heimta með lögtaki. — **19. gr.** Eindagi á öllum iðgjöldum fasteigna í skyldutryggingu skal vera 15. október. Nú eru eignir vátryggðar á öðrum tíma, og skal þá ávallt fyrsta vátryggingartímabilið teljast til 15. okt., þess er næstur kemur eftir að vátryggingin byrjar, nema vátryggt sé til skemmri tíma. — Öll iðgjöld greiðast fyrir fram fyrir vátryggingartímabilið. — Séu gjöldin eigi greidd áður en 3 mánuðir eru liðnir frá gjalddaga, skal greiða af þeim dráttarvexti frá gjalddaga til greiðsludags, er nemi ½% fyrir hvern mánuð eða hluta af mánuði, sem það hefur dregizt. — **20. gr.** Stjórn bæjar- eða sveitarfélaga getur leitað til stjórnar Brunabótafélagsins og óskað eftir því að fá endurskoðun eða breytingar á iðgjaldagreiðslum og öðrum kjörum varðandi brunatryggingar fasteigna í bæjar- eða sveitarfélaginu. Náist ekki samkomulag um samninga innan tveggja mánaða frá því, að ósk kom fram um endurskoðun eða breytingar á tryggingarkjörum, er hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélagi heimilt að segja sig úr Brunabótafélaginu með 6 mánaða fyrirvara miðað við 15. okt. ár hvert. — Bæjar- eða sveitarfélag, sem gengið er úr félaginu, í samræmi við ákvæði þessarar greinar, hefur eftir það engar skyldur við félagið né nýtur þar réttinda. — Rétt er Brunabótafélagi Íslands, ef stjórn þess ákveður, að gera sérsamninga við einstök bæjar- eða sveitarfélög um vátryggingarkjör húseigna í umdæminu, og þá einkum í sambandi við tryggilegar brunavarnir og aðrar aðstæður í umdæminu. Heimilt er bæjar- eða hreppsfélagi, sem hefur gengið úr félaginu, að gerast aftur meðlimur þess með þeim réttindum og skyldum, er því fylgja, enda sæki það um upptöku með eigi skemmri tíma en 4 mánaða fyrirvara, miðað við 15. október. — **21. gr.** Þegar varasjóður Brunabótafélags Íslands er orðinn svo hár, að öruggt þykir að dómi framkvæmdastjórnar félagsins um fjárhagsafkomu þess, og í ljós kemur við lok reikningsárs, að brunatjón hafi ekki farið fram úr 80% af iðgjöldum á því ári, má af árlegum tekjuafgangi greiða félagsdeildum og/eða félagsmönnum ágóðahlut af skyldubundnum fasteignatryggingum. Á sama hátt má og ákveða um greiðslu ágóðahluta til annarra þeirra, sem tryggja hjá félaginu. — Upphæð ágóðahluta í hvert sinn ákveðst af framkvæmdastjórn og miðast við það, að félaginu safnist aukið fé í varasjóð, eftir því sem vátryggingarverðmætin vaxa. — Nánari ákvæði um ágóðaúthlutun skulu sett með reglugerð, staðfestri af ráðherra. — **22. gr.** Nánari ákvæði um verksvið félagsins, virðingar, iðgjald, tryggingargreinar, endurtryggingu, brunatjón og bætur til vátryggðra, ábyrgð félagsmanna og annað fyrirkomulag á rekstri þess og starfsemi skulu sett með reglugerð, staðfestri af ráðherra.[1]) — **23. gr.** Sjóðir félagsins skulu geymdir og ávaxtaðir sem hér segir: a. Handbært fé á vöxtum í peningastofnunum og þá einkum með ríkisábyrgð. b. Að öðru leyti í tryggðum verðbréfum og þá einkum með ríkisábyrgð. — Rétt er að verja fé varasjóðs til einstakra útlána gegn nægum tryggingum, ef þau á einhvern hátt eru til stuðnings starfsemi félagsins. — Þá er og heimilt að nota fé varasjóðs, ef öruggt þykir að áliti framkvæmdastjórnar og fulltrúaráðs, til stofnunar og rekstrar nýrra tryggingargreina, sem félagið kynni að reka, enda hafi þær aðgreindan fjárhag, bókhald og reikningsfærslu. — Ársreikningar félagsins skulu endurskoðaðir af tveim mönnum, er fjármálaráðherra skipar til þess, og ákveður félagið þóknun til þeirra og greiðir hana. — **24. gr.** Félagið hefur umboðsmenn í kaupstöðum og kauptúnum, sem eru sérstakir hreppar. Að öðru leyti ræður félagið umboðsmenn eftir því, sem þörf er á. — **25. gr.** Brjóti vátryggjandi á móti lögum þessum eða reglum þeim og skilyrðum, sem sett eru samkvæmt þeim, varðar það réttindamissi til tjónþola eftir málavöxtum, svo sem reglugerð nánar tiltekur. — Brjóti aðrir en vátryggjendur gegn lögum þessum eða reglum og ákvæðum settum samkvæmt þeim, varðar það sektum, 100—5000 krónum eftir málavöxtum. — **26. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

1955 Nr. 9 23. marz

1) Rgj. nr. 40 1954, flokkunarreglur nr. 166 1949, sbr. auglýs. nr. 161 1953.

1954
Nr. 59
24. apríl

Lög um brunatryggingar utan Reykjavíkur.

1. gr. Bæjar- og sveitarstjórnum utan Reykjavíkur er heimilt frá 15. okt. 1955 að semja við eitt vátryggingarfélag eða fleiri um brunatryggingar á þeim húseignum í umdæmi sínu, sem tryggingarskyldar eru samkv. 2. gr. — [Tekjur vátryggingafélags af starfsemi samkvæmt samningi um slíkar tryggingar eru undanþegnar sköttum til ríkissjóðs og sveitarfélags, en félögin skulu þó gjalda fasteignaskatta og aðstöðugjald skv. II. og III. kafla laga um tekjustofna sveitarfélaga.][1] — **2. gr.** Skylt er að tryggja gegn eldsvoða hjá þeim, sem brunatryggingar annast samkv. 1. gr., allar húseignir utan Reykjavíkur, nema gripahús, hlöður og geymsluhús á sveitabæjum, enda séu þau ekki áföst íbúðarhúsum, svo að þau megi teljast vera í óaðgreinanlegri brunahættu með þeim. Hús í smíðum skal einnig tryggja, og fer um tryggingarupphæð þeirra á hverjum tíma eftir samkomulagi milli eiganda og vátryggingarfélagsins. — **3. gr.** Vátryggingarupphæð húsa, sem lög þessi ná til, annarra en húsa í smíðum, skal nema fullu verði þeirra eftir virðingu dómkvaddra manna.[2]) Bæjar- eða sveitarstjórn hver skal hafa eftirlit með virðingargerðum húsa í umdæmi sínu, og ber hún á hverjum tíma ábyrgð á, að vátryggingum sé haldið við og ný hús metin og vátryggð þegar eftir að byggingu þeirra er lokið eða þau tekin til íbúðar. — Breyta skal árlega vátryggingarverði húsa til samræmis við vísitölu byggingarkostnaðar. — **4. gr.** Iðgjöld af húseignum í skyldutryggingu hvíla sem lögveð á eignunum sjálfum og ganga í tvö ár fyrir öllum öðrum skuldbindingum, sem á þeim hvíla, nema sköttum til ríkissjóðs. — Séu gjöldin eigi greidd innan sex mánaða frá gjalddaga, er heimilt að láta selja hina vátryggðu eign á uppboði, án undanfarins dóms, sáttar eða lögtaks, en tilkynna skal vátryggjanda í ábyrgðarbréfi eða á annan öruggan hátt, að sölu hafi verið beiðzt. Á sama hátt skal uppboðshaldari aðvara eiganda með tveggja vikna fyrirvara, áður en hann sendir söluauglýsingu til birtingar. — Uppboðið skal auglýst einu sinni í Lögbirtingablaðinu. Má sala ekki fara fram fyrr en 6 vikum eftir birtingu auglýsingarinnar. — Virðingargjöld má heimta með lögtaki. — **5. gr.** Sameinað Alþingi kýs hlutfallskosningu fimm manna nefnd til þess að endurskoða lög um Brunabótafélag Íslands og önnur lagafyrirmæli um brunamál utan Reykjavíkur. Nefndin kýs sér formann og skal í starfi sínu hafa samráð við forstjóra Brunabótafélags Íslands. Nefndin skal ljúka störfum það snemma, að unnt verði að leggja frv. um þetta efni fyrir næsta reglulegt Alþingi.

1) L. nr. 43, 21. apríl 1962, § 1.
2) Auglýs. nr. 122 1955.

1954
Nr. 59
24. apríl

Félagsmálaráðun

1948
Nr. 37
1. apríl

Lög um brunavarnir og brunamál.

I. Stjórn brunamála. — **1. gr.** Yfirstjórn brunamála hefur það ráðuneyti, sem fer með tryggingamál. — Heimilt er ráðuneytinu að gera kröfur til bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, hvernig slökkviliði skuli skipað og hver slökkvitæki skuli vera til. — Ráðuneytinu er heimilt, að fengnum tillögum Brunabótafélags Íslands, að skipa sérstakan mann til þess að hafa yfirumsjón með, að lögum þessum sé hlýtt, skal hann og leiðbeina bæjar- og sveitarstjórnum um allt það, er við kemur verklegum og skipulegum framkvæmdum til brunavarna. — Þóknun til yfirumsjónarmanns brunavarna og annan kostnað við eftirlitið greiðir Brunabótafélag Íslands. — Bæjarstjórnum í kaupstöðum og hreppsnefndum í kauptúnum og sveitum skal skylt að annast og kosta brunamálaeftirlit og brunavarnir, eftir fyrirmælum laga þessara og reglugerða, er settar verða samkvæmt þeim, og hafa eftirlit með, að lögum þessum sé hlýtt. — **2. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 200 íbúa eða fleiri, hvort heldur eru sjálfstæð hreppsfélög eða hluti úr hreppsfélagi, skal kjósa brunamálanefnd og skipa slökkvilið, er búið sé þeim slökkvitækjum, sem ákveðið er í brunamálasamþykkt. Þar skal og setja samþykkt um brunavarnir og slökkvilið, er ráðherra staðfestir. — **3. gr.** Bæjarstjórn í kaupstöðum, en hreppsnefnd í kauptúnum kýs brunamálanefnd. Í kaupstöðum er heimilt að fela bæjarráði störf brunamálanefndar. Bæjarstjóri eða hreppsnefndaroddviti, ef hann er búsettur innan kauptúnsins, skal vera formaður nefndarinnar, ella skal hreppsnefnd kjósa formann, er sé búsettur í kauptúninu. Auk formanns skal nefndin skipuð minnst 2 mönnum, sem kosnir eru til fjögurra ára í senn, og 1—2 mönnum til vara. Um endurkosningu gilda sömu reglur og í öðrum slíkum nefndum. Að minnsta kosti 1 nefndarmanna skal vera byggingarfróður (húsameistari, trésmiður eða múrari). Enn fremur skal eiga sæti í nefndinni lögreglustjóri (hreppstjóri) eða fulltrúi hans. Nefndin kýs sér varaformann. — Nefndin skal halda fundi

svo oft sem þörf er og jafnan, ef slökkviliðsstjóri eða lögreglustjóri æskir þess. Nefndin er starfhæf, ef meiri hluti hennar er á fundi. Um ákvarðanir ræður afl atkvæða, en ef atkvæði eru jöfn, ræður atkvæði formanns. Nefndin skal halda gerðabók. Slökkviliðsstjóri, eða í forföllum hans varaslökkviliðsstjóri, skal sitja fundi brunamálanefndar. Hann hefur þar tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt, og á rétt á að fá bókað álit sitt í gerðabók nefndarinnar. Í sveitum kemur hreppsnefnd í stað brunamálanefndar. — **4. gr.** Bæjarstjórn (hreppsnefnd) skal leita umsagnar brunamálanefndar um öll mál, er snerta brunamál kaupstaðarins (kauptúnsins). Hún skipar slökkviliðsstjóra og varaslökkviliðsstjóra að fengnum tillögum brunamálanefndar og ákveður þeim laun eða þóknun fyrir starf þeirra, er greiðist úr bæjarsjóði (sveitarsjóði). — **5. gr.** Brunamálanefnd skal hafa á hendi, undir umsjón bæjarstjórnar eða hreppsnefndar, eftirlit með brunavörnum og slökkviliði. Hún skal sjá um, að framkvæmd þessara mála sé samkvæmt lögum og reglugerðum og láta sér annt um nauðsynlegar umbætur á þessu sviði. — Í hverjum kaupstað og kauptúni, er lög þessi ná til, skal setja reglugerð, er ráðherra staðfestir, um skipun slökkviliðs og brunamála. — Brunamálanefnd tilnefnir aðra starfsmenn slökkviliðsins en slökkviliðsstjóra og varaslökkviliðsstjóra eftir tillögum slökkviliðsstjóra og samkvæmt heimild bæjarstjórnar eða hreppsnefndar um greiðslu þóknunar fyrir starfið. Í reglugerð má ákveða, að fastir starfsmenn skuli ráðnir af bæjarstjórn eftir tillögum brunamálanefndar.

II. Um slökkvilið. — 6. gr. Slökkviliðsstjórinn, en í forföllum hans varaslökkviliðsstjórinn, er yfirmaður og stjórnandi alls slökkviliðsins. Hann hefur og umsjón með slökkvitækjum öllum. — **7. gr.** Allir verkfærir karlmenn 18—55 ára að aldri, sem heimilisfastir eru í kaupstaðnum (kauptúninu), eru skyldir til þjónustu í slökkviliði. Skulu þeir vera skyldir að mæta við slökkviæfingar allt að 4 sinnum á ári, og auk þess skulu þeir mæta tafarlaust, hvenær sem eldsvoða ber að höndum. Heimilt er í reglugerð að undanþiggja menn 50 ára og eldri, svo og menn, er hafa sérstökum störfum að gegna. — Í kaupstöðum, þar sem slökkviliðið er skipað fastráðnum liðsmönnum, má í reglugerð takmarka þegnskyldu þessa eða fella hana niður. — Slökkviliðsstjóra er heimilt að kveðja svo marga menn til aðstoðar við að slökkva eld sem hann telur þörf fyrir, og getur enginn skorazt undan þeirri skyldu. Þeir, sem taka þannig þátt í slökkvistarfi, skulu inna það af hendi endurgjaldslaust, en hafa sama skaðabótarétt á hendur sveitarsjóði sem slökkviliðsmenn. — Slökkviliðsstjóra er skylt að sjá um, að slökkviliðsæfingar séu haldnar svo oft á ári sem áskilið er í brunamálareglugerð. — **8. gr.** Lögreglustjóri, ef hann býr í kaupstaðnum eða kauptúninu, en ella þar búsettur fulltrúi hans, skal ásamt lögregluliði kaupstaðarins eða kauptúnsins annast löggæzlu við slökkviliðsæfingar og eldsvoða. Við æfingar og eldsvoða skal lögregluliðið vera undir yfirstjórn slökkviliðsstjóra. — Lögregluliðið skal í samráði við slökkviliðsstjórn sjá slökkviliðinu fyrir greiðum aðgangi að brunastað, stöðva umferð um nærliggjandi götur, afgirða svæði, sem slökkviliðið þarf fyrir áhöld sín, fjarlægja þaðan allt óviðkomandi fólk og taka í sína umsjá muni, sem bjargað er frá bruna, þar til þeir eru afhentir réttum aðilum. — **9. gr.** Slökkviliðsmenn allir, sem tilkvaddir eru af slökkviliðsstjóra, skulu skyldir að hlýða boðum hans og annarra yfirmanna sinna. Þeir skulu njóta verndar og réttinda opinberra starfsmanna, þá er þeir eru að starfi sínu. Slökkviliðsmenn og aðrir, sem vinna að eldvörnum eftir kvaðningu slökkviliðsstjóra eða lögreglustjóra, skulu vera slysatryggðir við æfingar og störf sín í þágu eldvarna, samkv. ákvæðum laga um slysatryggingu. — Þeir, sem skemma föt sín í þágu eldvarna, eiga rétt á að fá skemmdirnar endurgreiddar úr bæjarsjóði eða sveitarsjóði, enda séu þau ekki vátryggð gegn eldtjóni í einhverju brunabótafélagi. Skemmdir skal meta, ef ekki næst samkomulag.

III. Um meðferð á eldi, ljósum, eldfimum efnum, eldfæraeftirliti o. fl. — 10. gr. Allir eru skyldir að fara varlega með eldspýtur, eld, ljós, lampa, eldfæri, hvers konar rafmagnsáhöld, eldfim efni og sjálfkveikjuefni og annað, sem valdið getur eldsvoða eða stuðlað að því, að hann komi upp. Húsbændur og húsmæður skulu hafa eftirlit með, að börn þeirra, heimilisfólk eða aðrir, sem í þeirra þjónustu fást við einhver störf í húsinu, hegði sér svo í þessu efni, að eigi verði að fundið. Í leiguhúsi skal eigandinn eða umráðamaður hans hafa gætur á því, að leigjendur hans og aðrir, sem búa í húsinu, vanræki ekki það, sem grein þessi skipar fyrir um, og skulu þeir, eftir því sem unnt er,

1948 Nr. 37 1. apríl

koma í veg fyrir það og hindra. Sérstaklega ber að gæta hinnar ýtrustu varúðar um meðferð kertaljósa á jólatrjám og ljósa eða elds í kringum þau. — Það er með öllu bannað: 1. Að leggja eldfima hluti, svo sem hamp, hey, fatnað og annað því um líkt, við eldstæði eða upp við reykháfa og reykpípur. 2. Að bera kerti eða lampa, sem kveikt hefur verið á og eigi er byrgður í öruggu ljóskeri, glæður eða annan eld nema í lokuðum járnkassa um fjós, fjárhús, hesthús, heyhlöður, vinnustöðvar eða um aðra staði, þar sem mikið er fyrirliggjandi af heyi, hefilspónum eða öðrum eldfimum efnum. Enn fremur að reykja tóbak eða kasta þar frá sér logandi eldspýtu, vindli eða vindlingi með glóð. Sérstaka aðgæzlu skal hafa þar, sem geymdar eru bifreiðar eða aðrar vélar, sem nota benzín eða annað eldfimt efni. 3. Að nota benzín innanhúss til þvotta eða til að hreinsa fatnað, nema smáskammta úr lyfjabúðum. 4. Að hella steinolíu eða benzíni í eldstæði, sem eldur eða eldglæður eru í. 5. Að geyma í húsum ösku og annan úrgang frá eldstæðum. Allan slíkan úrgang skal jafnóðum bera út og geyma þannig, að fyrirbyggð sé öll hætta á, að í því kvikni. 6. Að hleypa af skotvopnum nálægt húsum, heyhlöðum, móhlöðum eða öðru jafneldfimu. 7. Að kveikja skotelda og tendra bál, blys eða bikhringa, nema með leyfi lögreglustjóra, og er þá skylt að fara eftir reglum þeim, er hann setur. 8. Að láta kertaljós eða lampaljós standa í gluggum eða nærri súð eða lofti. — **11. gr.** Bannað er að halda opinberar jólatréssamkomur, nema leyfi lögreglustjóra eða hreppstjóra komi til. Má ekki halda þær í öðrum húsum en þeim, sem teljast vel útbúin til þess, meðal annars um útbúnað dyra, stiga og annarra skilyrða til útgöngu. — Ráðherra getur í reglugerð, að fengnum tillögum yfirumsjónarmanns með brunavörnum, sett ákvæði um varúðarráðstafanir gegn eldsvoða, einkum þar, sem sérstök eldhætta er, svo sem í leikhúsum, kvikmyndahúsum, samkomuhúsum, á opinberum jólatréssamkomum og þar, sem jólatré með kertaljósum eru notuð, hvort sem er á samkomum eða í heimahúsum. Í reglugerð þessari má ákveða, að sérstakt eftirlit á kostnað eiganda eða þess, er samkomurnar heldur, skuli haft með opinberum leiksýningum og jólatrésskemmtunum, að því er tekur til eldhættu. Í reglugerðinni má setja nánari reglur um útbúnað dyra og önnur skilyrði til útgöngu úr leikhúsum og samkomuhúsum, ef eldsvoða ber að höndum. Ber þá að taka sérstakt tillit til þess, hvort húsin sjálf eru úr timbri eða úr óeldfimu efni. — **12. gr.** Sérhver húseigandi ber ábyrgð á því, að öllum eldstæðum, ofnum, hvort heldur hitaðir eru með kolum eða olíu, reykháfum og reykpípum sé haldið í tilhlýðilegu standi. — Hvers konar raflagnir, rafbúnaður, raftæki og rafvélar utan húss og innan skulu fullnægja gildandi lögum um raforkuvirki á hverjum tíma svo og reglugerðum og ákvæðum, sem rafmagnseftirlit ríkisins setur um tilhögun, gerð, frágang, viðhald og meðferð þeirra. — Leiguliði er meðábyrgur ásamt eigandanum, þegar hann hefur ekki í tæka tíð skýrt eigandanum frá einhverjum annmarka, sem honum er kunnugt um, eða byggingarnefnd, ef nauðsyn krefur. — **13. gr.** Í kaupstöðum og kauptúnum skal bæjarstjórn eða hreppsnefnd skipa sótara og eftirlitsmann með eldfærum eftir tillögum brunamálanefndar. — Reykháfa skal hreinsa svo oft sem þörf gerist og eigi sjaldnar en 3 sinnum á ári, ef þeir eru notaðir að staðaldri. — Um framkvæmd starfsins svo og gjöld fyrir það, er húseigendur greiði, skal setja nánari ákvæði í reglugerð. Gjöldin má taka lögtaki. — Eldfæraeftirlit skal fara fram að minnsta kosti einu sinni á ári. Skal rannsaka öll eldstæði, reykháfa og reykpípur, hvort það fullnægi ákvæðum laga þessara um gerð og hreinsun, hirðu og umgengni. Jafnframt skal rannsakað, hvort slökkviáhöld þau, er húsum eiga að fylgja, eru fyrir hendi og í gildu ástandi. Eftirlitsmenn skulu hafa skrár um skoðanirnar og tilgreina þar við hverja skoðun, hvort allt er eins og vera ber, eða hvort því er áfátt. Leiði skoðunin í ljós, að einhverju sé ábótavant, skal eftirlitsmaður heimta, að það sé lagfært þegar í stað, ef bein brunahætta stafar af því, ella innan ákveðins tíma. Skal hann síðan rannsaka, hvort skipuninni hefur verið fylgt. Hafi það eigi verið gert, skal hann tafarlaust tilkynna það lögreglustjóra. — Hver sá, er óhlýðnast fyrirmælum skoðunarmanns eldfæra um að lagfæra það, sem ábótavant er, skal sæta sektum samkv. 52. gr. Auk þess er hann skyldur að viðlögðum dagsektum að lagfæra það, sem ábótavant er. — **14. gr.** Ofna og eldavélar og pípur frá þeim til reykháfa skal hreinsa svo oft sem þörf er á, og er það á ábyrgð þeirra, sem búa í þeim herbergjum, sem ofnarnir eða eldavélarnar eru í. — **15. gr.** Eigi má geyma birgðir af kolum,

mó eða öðru eldsneyti fyrir utan hús nema með samþykki brunamálanefndar, og veitir nefndin því aðeins samþykki til þess, að ekki geti stafað af því eldhætta að marki. — Innanhúss má geyma smáskammta af heimilisbirgðum, fjarri eldstæðum, þar sem ekki er íkveikjuhætta. Á sama hátt má geyma innanhúss allt að 200 lítra af steinolíu í tréeða járnumbúðum. — Bannað er að geyma í heimahúsum sprengiefni af nokkru tagi, svo sem púður, flugelda o. fl. Þó skal þeim, er verzla með þessi efni, heimilt að geyma smáskammta innanhúss, enda samþykki slökkviliðsstjóri geymslustað og umbúnað. — **16. gr.** Eigi má hafa birgðir af timbri, kolum, steinolíu, benzíni eða slíkum eldfimum vörum nema þar, sem eigi getur stafað af þeim sérstök brunahætta og brunamálanefnd eða slökkviliðsstjóri í umboði hennar samþykkir. — Tómar steinolíu- eða benzíntunnur má eigi geyma eða láta liggja við hús eða á almannafæri. — Í reglugerð skal ákveða nánar um meðferð og geymslu eldfimra efna. — **17. gr.** Allar verksmiðjur, þar með taldar vinnustofur trésmiða og járnsmiða, þvottahús og fatahreinsunarstöðvar og bökunarhús, skulu háð sérstöku eftirliti lögreglustjóra eða hreppstjóra, og skal öllum skylt að fylgja bæði hinum almennu varúðarreglum og hinum sérstöku reglum, sem bæjarstjórn eða hreppsnefnd álítur nauðsynlegar til þess að koma í veg fyrir brunahættu. Sérstaklega skulu spænir úr trésmíðahúsum fluttir burt á hverjum degi og látnir þar, sem eigi er farið með eld eða ljós. — **18. gr.** Öllum er skylt að gæta fyllstu varúðar með eld og eldfim efni, hvar sem er á víðavangi, sérstaklega þar, sem hætt er við íkveikju í þurrum mosa eða öðrum gróðri. Ef eldur kemur upp í gróðri á víðavangi, sem hætt er við, að breiðist út, skal sýslumaður eða hreppstjóri, ef þeim er kunnugt um eldinn, svo fljótt sem við verður komið gera ráðstafanir til að slökkva eldinn eða hindra frekari útbreiðslu hans. Skal það vera borgaraleg skylda hvers verkfærs manns, er sýslumaður eða hreppstjóri kveður til, að koma til aðstoðar. Allan kostnað við eldvarnarstarfið skal greiða úr sýslusjóði. Skylt er hverjum þeim, er verður slíks bruna var, að gera þær varúðarráðstafanir, er færar eru, svo og að gera sýslumanni eða hreppstjóra aðvart, eftir því sem við verður komið eða þurfa þykir.

IV. Um meðferð sprengiefna. — 19. gr. Engum er heimilt að búa til púður eða sprengiefni, nema hann hafi þar til leyfi ráðherra, sem þá setur jafnframt skilyrði til öryggis almenningi og þeim, er að slíkri framleiðslu vinna. — **20. gr.** Hver sá, sem flytur inn púður eða sprengiefni, skal hafa til þess leyfi lögreglustjóra, og er skylt að skýra frá efnasamsetningu þess, ef óskað er. Ef sprengiefnið þykir sérstaklega háskalegt í meðförum, má banna innflutning þess. — **21. gr.** Ráðherra setur í reglugerð ákvæði um geymslu, meðferð og flutning púðurs og sprengiefna.

V. Um skyldur borgaranna, er eldsvoði kemur upp. — 22. gr. Skylt er hverjum, sem verður var við, að eldsvoði sé að koma upp, að hefja viðvörunarkall og gera slökkviliðinu aðvart á þann hátt, sem fyrir er mælt í samþykkt. — Vegfarendur skulu víkja úr vegi fyrir slökkviliðinu og stöðva ökutæki sín. Bifreiðastjórum er skylt að aka slökkviliðsmanni á brunastað gegn venjulegu gjaldi. — **23. gr.** Hver og einn skal, þá er eldur kemur upp í húsi hans eða híbýlum, þegar í stað aðvara þá, sem þar búa, einnig reyna með öllu móti, sem í hans valdi stendur, að slökkva eldinn þegar í stað. Samt má eigi fyrir þá sök láta hjá líða að segja til um brunann, eins og mælt er fyrir í næstu grein á undan. — **24. gr.** Sérhver er skyldur til, þegar eldsvoða ber að höndum, að leyfa aðgang að húsi sínu og lóð með slökkvivélar og önnur áhöld og láta sér það lynda, að brotið verði niður og því rutt burt, sem til fyrirstöðu er. Ekki getur húseigandi bannað, að bygging, sem hann á, verði rifin, ef lögreglustjóri eða slökkviliðsstjóri álítur það nauðsynlegt til þess að stöðva útbreiðslu eldsins. — Slökkviliðið hefur rétt til að nota öll tæki og áhöld bæjarbúa, sem til næst og að gagni geta komið við slökkvistarfið. — **25. gr.** Þær skemmdir, sem hljótast af ráðstöfunum þeim, sem getið er um í 24. gr., teljast brunaskemmdir. Sá, sem vill krefjast skaðabóta fyrir slíkar skemmdir, skal svo fljótt sem auðið er og í síðasta lagi innan 8 daga frá því er bruninn varð, bera fram kröfur sínar fyrir lögreglustjóra, sem því næst sér um, að upphæð skaðabótanna verði ákveðin, að svo miklu leyti sem unnt er, í sambandi við virðingargerðir þær, sem fram fara til þess að meta brunatjónið til endurgjalds frá hlutaðeigandi ábyrgðarfélagi, og að öðrum kosti með því að láta 2 menn, sem sérstaklega þar til verða kvaddir, meta skaðann. Þóknun til matsmanna skal ákveða í reglugerð og greið-

ist, eins og aðrar brunaskemmdir, af hlutaðeigandi ábyrgðarfélagi. Sé tjón þetta þess eðlis, að það verði ekki bætt af vátryggingarfélögum, skal sveitarsjóður bæta tjónið eftir samkomulagi eða samkvæmt mati. — **26. gr.** Það er skylda allra, þegar eldsvoða ber að höndum, að láta þá aðstoð í té til að slökkva eldinn, sem mögulegt er, eða bjarga úr eldi, hvort sem er með því að leggja sjálfur hönd á verkið eða með því að láta af hendi vatnsforða eða afnot vatnsveitu, slökkvitæki, hesta, vagna, bifreiðar eða aðra hluti. Skal koma fyrir greiðsla úr bæjarsjóði eða sveitarsjóði. Náist ekki samkomulag, skal ákveða greiðsluna á sama hátt og mælt er fyrir í 25. gr. — **27. gr.** Enginn má, þegar eldsvoða ber að höndum, undir nokkru yfirskini ryðjast inn fyrir verði þá, sem settir eru til þess að bægja óviðkomandi mönnum frá þeim stað, þar sem bruninn er, eða skorast undan að hlýða fyrirmælum lögreglustjórnarinnar eða slökkviliðsstjóra um að víkja burtu af svæði því, sem þannig er innibyrgt. Hvern þann, sem verður brotlegur gegn þessum fyrirmælum, má þegar taka fastan. — **28. gr.** Við björgun muna úr eldi er skylt að gæta allrar nauðsynlegrar varúðar, sem við verður komið, til þess að forðast skemmdir. — **29. gr.** Eigandi eða sá, sem kemur fram í hans stað, skal skyldur að hafa nákvæmt eftirlit með húsum þeim, sem eru svo skammt frá brunanum, að hætt er við, að eldurinn læsi sig í þau eða neistaflug nái til. Skal hann og gera allt, sem í hans valdi stendur, til þess að koma í veg fyrir, að kvikni í húsunum, og sömuleiðis í tæka tíð skýra slökkviliðsstjóra eða lögreglustjóra frá, ef þess er kostur, að hætta vofi yfir. — **30. gr.** Enginn má meina lögreglustjóra eða þeim, er kemur fram í umboði hans, hreppsnefndar eða bæjarstjórnar eða hlutaðeigandi vátryggingarfélags, inngöngu á lóð sína eða í hús sitt, þegar þeir koma til þess að halda rannsókn út af bruna eða til þess að sjá um, að því verði fylgt, sem fyrirskipað er í lögum þessum.

VI. Um brunavarnir. — 31. gr. Í öllum kaupstöðum og kauptúnum, sem hafa 200 íbúa eða fleiri, sbr. 2. gr., svo og á öðrum stöðum, þar sem um sérstaklega verðmætar byggingar eða eignir er að ræða að dómi ráðuneytisins, skulu vera til hæfileg slökkviáhöld og tæki til björgunar úr eldi, svo og til að kalla saman slökkviliðið, miðuð við stærð hvers eins og brunahættu. — Þar, sem eru til vatnsveitur nothæfar til eldvarna, skulu þær svo búnar, að komið geti að sem beztum notum, ella skal skylt að tryggja sem bezt vatn til að slökkva eld, með brunnum, vatnsþróm, uppistöðum í lækjum o. s. frv. — Slökkviáhöld skal geyma á hentugum stað, í eldtraustum húsakynnum, eftir því sem við verður komið. — **32. gr.** Í öllum skólum, sjúkrahúsum, gistihúsum, veitingahúsum og samkomuhúsum, svo og verksmiðjum og öðrum húsum, þar sem margt manna kemur saman eða þar sem sérstök brunahætta er, svo og á efri hæðum húsa, sem hærri eru en tvær hæðir, skal koma fyrir tækjum til brunavarna og björgunar úr eldi, eftir því sem fyrir er lagt af yfirumsjón brunavarna, svo og gera aðrar varúðarráðstafanir, sem nánar verður ákveðið í reglugerð. — **33. gr.** Slökkviliðsstjóri hefur heimild til að veita aðstoð til að slökkva eld utan eigin bæjar- eða sveitarfélaga, ef hann telur áhættulítið að fara með slökkvitækin út fyrir umdæmi sitt. Kostnaður við slíka aðstoð, eftir sanngjörnum reikningi, telst til brunavarnakostnaðar í því sveitarfélagi, sem aðstoðina þiggur. Verði ágreiningur um kostnað, skal hlutaðeigandi dómari fella úrskurð um reikninginn.

VII. Tilkynning um eldsvoða og um réttarrannsókn. — 34. gr. Sá, er verður fyrir brunatjóni, eða sé hann ekki viðstaddur, þá sá, er kemur í hans stað, er skyldur að tilkynna brunann hlutaðeigandi vátryggingarfélagi eða umboðsmanni þess á staðnum, svo og lögreglustjóra eða hreppstjóra, svo fljótt sem unnt er. — **35. gr.** Lögreglustjóri eða hreppstjóri skal, svo fljótt sem við verður komið, halda réttarrannsókn út af brunanum, til þess að komast fyrir orsök hans og atvik öll. Skal hún haldin á brunastaðnum, ef við verður komið. Réttarrannsókn má þó falla niður, ef brunatjónið nemur ekki 500 krónum og ef eldsupptökin eru kunn, en þá skal tjónþoli, eða hafi hann ekki verið viðstaddur, einhver annar í hans stað, gefa, að viðlögðu drengskaparvottorði, nákvæma skýrslu um upptök eldsins og atvik öll, svo og um brunatjónið. — **36. gr.** Við réttarrannsókn skal leita vitnisburðar allra, sem um upptök og framhald eldsins geta borið. Skal eftir föngum leita fulls samræmis í framburði hinna einstöku vitna og á milli vitna innbyrðis, ef á milli ber. Einnig skal leita upplýsinga um ástand eldfæra og raflagna, um daglegar venjur í umgengni með eld, eldstæði, eldfim efni, sprengiefni og sjálfkveikjuefni og

1948 Nr. 37 1. apríl

yfir höfuð allt, sem getur orðið til að upplýsa orsök brunans og brunatjónið sjálft. — **37. gr.** Nú kemur í ljós við réttarrannsókn, að sýnt hefur verið óleyfilegt hirðuleysi um atriði, sem skylt er að gæta eða eru bönnuð í lögum þessum, og skal viðkomandi þá látinn sæta ábyrgð, eftir því sem málefni þykja standa til. — **38. gr.** Sé eða komi fram við rannsóknina nokkur grunur um, að um vísvitandi íkveikju sé að ræða, skal leita sérstaklega náinna upplýsinga um allt það, sem að því lýtur. — **39. gr.** Afrit af brunaprófum er skylt að senda hlutaðeigandi vátryggingarfélagi.

VIII. Um gerð húsa með tilliti til brunavarna. — **40. gr.** Þá er nýtt hús er reist, hvort heldur á sérstakri lóð eða þar, sem fleiri hús en eitt standa á sömu lóð, skulu vera auð bil milli þess og annarra húsa sem hér segir: a. 12,5 m, ef bæði húsin eru úr timbri og ekki varin með járni eða múrhúð. b. 9.5 m, ef annað húsið er úr steinsteypu, steini lögðum í sementsblöndu, torfi eða úr timbri, varið með járni eða múrhúð, en hitt úr timbri óvarið. c. 6.3 m, ef bæði húsin eru úr steinsteypu, steini lögðum í sementsblöndu eða úr timbri, varin með járni eða múrhúð. d. 3.15 m, ef eldvarnaveggur er á öðru húsanna, sem fullnægir ákvæðum í e-lið, enda séu þök beggja húsa varin með járni, öðrum málmi, steinhellum eða öðru ámóta eldtraustu efni. e. Hús mega vera sambyggð, ef milli þeirra er eldvarnarveggur, að minnsta kosti 20 cm þykkur úr steinsteypu eða 30 cm úr steini lögðum í sementsblöndu og að minnsta kosti 30 cm hærri en þakbrún hærra hússins. Engin op mega vera á eldvarnarvegg né heldur neitt timbur eða annað eldfimt efni liggja inn í hann. f. Nú er hús að nokkru leyti úr steinsteypu, steini lögðum í sement, torfi eða timbri óvörðu, og má þá enginn hluti þess vera nær öðru húsi en svo, að fullnægi þeim fjarlægðarákvæðum, er að framan greinir. — **41. gr.** Þar, sem fjarlægð milli húsa, er lög þessi ganga í gildi, er minni en greinir í 40. gr., skal það heimilt, en þegar hús er endurreist eða nýtt hús reist, skal fylgja greindum ákvæðum. — **42. gr.** Bæjarstjórnum eða hreppsnefndum er heimilt að setja sérstök skilyrði um fjarlægð þeirra húsa frá nágrannalóð og ráðstafanir gegn brunahættu, þar sem rekinn er iðnaður eða önnur atvinna, sem sérstök brunahætta stafar af. Úrskurði bæjarstjórnar eða hreppsnefndar um þetta atriði má skjóta til ráðuneytisins til úrslita. — **43. gr.** Í smiðjum og vinnustofum, þar sem eldstæði er eða farið er með eld, skulu veggir vera úr steinsteypu eða steini eða eldvarðir með asbestplötum, sementshúð eða öðru eldtraustu efni, ef þeir eru úr tré. Sama gildir um loft, séu þau ekki úr steinsteypu. Gólf skulu vera úr steinsteypu. — Bæjarstjórn eða hreppsnefnd getur veitt undanþágu frá þessu, ef smiðja eða vinnustofa er sérstakt hús eða er í húsi, þar sem eigi er íbúð né önnur eldstæði og eigi eru geymd eldfim efni, enda verði ekki talið, að öðrum húsum stafi brunahætta af. — Setja skal í reglugerð ákvæði um gerð, fyrirkomulag og umgengni í bifreiðaskýlum og bifreiðaverkstæðum, svo og öðrum vinnustofum, verksmiðjum og vörugeymsluhúsum. — **44. gr.** Herbergi, sem geyma á í hey, hálm eða önnur eldfim efni, skulu aðgreind frá öðrum herbergjum þeim, er eldstæði eru í, með gólfi, veggjum og lofti, er að gerð fullnægi ákvæðum 43. gr. Dyr eða op mega ekki vera að slíkum herbergjum frá smiðjum eða vinnustofum, þar sem eldstæði eru. — **45. gr.** Ráðuneytið setur í reglugerð ákvæði um umbúnað eldfæra, fjarlægð þeirra frá eldfimu gólfi og vegg, svo og annað, er nauðsynlegt þykir til öryggis. — **46. gr.** Allir reykháfar skulu vera úr eldtraustu efni og standa á eldtraustri fastri undirstöðu. — Hliðar reykháfs skulu að minnsta kosti vera 12 cm á þykkt og vídd hans að innanmáli eigi minni en 23 cm á hvern veg. Þó má leyfa 18 cm vídd, ef eldstæði eru ekki fleiri en þrjú. — Reykháfur skal ná að minnsta kosti 65 cm upp fyrir húsmæni. — Ekki má þilja reykháf eða klæða hann eldfimu efni. — Á hverjum reykháf skulu vera nægilega mörg sópop, jafnvíð reykháfnum, og traust járnhurð fyrir í járnumgerð. — Ekki má reykháfur vera í herbergi, þar sem geymt er hey eða ámóta eldfim efni, nema þiljað sé allt í kringum reykháfinn í því herbergi, að minnsta kosti 65 cm frá honum á hvern veg, svo að engin eldfim efni nái að komast að reykháfnum. — Ráðuneytið setur í reglugerð önnur ákvæði um gerð reykháfa og búnað, svo sem, þar sem hann er gegnum timburgólf, um styrkleik hans, um sérstaka hæð reykháfs, sem mikill reykur fer um, og fleira, er þurfa þykir. — **47. gr.** Aðaldyr á samkomusölum og samkomuhúsum skulu vera minnst 1.5 m breiðar. Hurðir skulu vera vængjahurðir, sem opnist út eða geti opnazt bæði út og inn. — Úr hverjum samkomusal skulu vera minnst

1948 Nr. 37 1. apríl

1948 Nr. 37 1. apríl

2 útgöngudyr, sín á hvorum vegg og svo langt á milli sem við verður komið. — **48. gr.** Í húsum, þar sem íbúð er hærra en á 2. hæð, skulu vera minnst 2 stigar. Neðan á timburstiga upp hæð, þar sem eru íbúðarherbergi, skal jafnan klæða með eldtraustu efni, svo sem asbestplötum, sementshúð á vírneti eða þvílíku. — **49. gr.** Timburhús má ekki reisa stærri en 20 fermetra, né hærri en 2 hæðir með risi. — **50. gr.** Ráðuneytið getur, ef bæjarstjórn eða hreppsnefnd og Brunabótafélag Íslands mælir með, veitt undanþágu frá ákvæðum 40.—49. gr., ef sérstök nauðsyn þykir og eigi verður álitið, að aukin brunahætta stafi af.

IX. Sektir o. fl. — **51. gr.** Ráðuneytið getur sett í reglugerð ákvæði, er þurfa þykir, til þess að auka öryggi gegn eldsvoða.[1]) — **52. gr.** Brjóti nokkur gegn ákvæðum laga þessara eða reglugerða, er settar verða samkvæmt þeim, skal hann sæta sektum 50—10000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Þar að auki má knýja þann, er brýtur gegn 40.—51. gr., með dagsektum til þess að bæta það, sem ábótavant er, svo að fullnægi þargreindum ákvæðum. — Hver sá, sem brýtur ákvæði 10.—21. gr. eða reglugerðar, sem sett kann að verða samkvæmt þeim, skal sæta sektum, jafnvel þótt ekkert tjón hafi af brotinu hlotizt. — Hafi sá, er hús lætur reisa, falið framkvæmdina smiðum, einum eða fleiri, bera þeir ábyrgðina, nema þeir hafi brotið ákvæði þessi beinlínis eftir skipun hans. — **53. gr.** Sektir fyrir brot gegn lögum þessum eða reglugerðum renna í bæjar- eða sveitarsjóð, þar sem brotið er framið. — **54. gr.** Með mál, sem rísa út af brotum gegn lögum þessum, skal farið sem almenn lögreglumál.

1943 Nr. 20 26. febr.

Lög um búfjártryggingar.

1. gr. Stofna skal sérstaka deild við Brunabótafélag Íslands og undir stjórn þess, er nefnist Búfjártryggingardeild. — **2. gr.** Verkefni Búfjártryggingardeildar er að taka að sér vátryggingu búfjár gegn vanhöldum og slysum, allt eftir þeim nánari reglum, sem lög þessi og reglugerð setja. — **3. gr.** [Skylt er að tryggja í deildinni gegn hvers konar vanhöldum kynbótanaut, kynbótahesta og kynbótahrúta, sem notaðir eru í félögum eða á kynbótabúum, sem styrks njóta af opinberu fé. Vátryggingarupphæð búfjár skal fara lækkandi, er það eldist og rýrnar að verðgildi. Ákvæði þar að lútandi skulu sett með reglugerð. Tryggingartími búfjár skal minnst vera árlangt í senn.][1]) — **4. gr.** [Heimilt er að tryggja í deildinni gegn venjulegum vanhöldum og slysum: a) Einstaka gripi: Hrúta, sem hlotið hafa fyrstu verðlaun, naut, sem hlotið hafa fyrstu eða önnur verðlaun, og kynbótahesta, sem hlotið hafa fyrstu verðlaun á sveitasýningum eða héraðssýningum, enda nái ekki skyldutryggingarákvæði 3. gr. til þessara gripa. b) Ær í kynbótabúum og sauðfjárræktarfélögum, sem styrks njóta af opinberu fé. c) Heil kúabú, en þó eigi gegn kálfleysi. d) Heil sauðfjárbú gegn vanhöldum og slysum, er nema meiru en 5% á ári. Þar undir telst lambalát fram að sauðburðarbyrjun, en eigi önnur lambavanhöld. — Umboðsmönnum tryggjanna er þó ekki heimilt að taka í tryggingu búfé, sem haft er á þeim stöðum, þar sem ekki verður við komið nauðsynlegu eftirliti með líðan þess, nema stjórn Búfjártryggingardeildar leyfi það og þá gegn allt að fimmföldu tryggingargjaldi.][2]) — **5. gr.** [Vátryggingarupphæð kynbótagripa, sem tryggðir eru samkv. 3. gr., ákveður vátryggjandi, en þó ekki yfir þreföldu skattmatsverði. — Vátryggingarupphæð gripa, sem tryggðir eru samkv. 4. gr. a-lið, ákveður vátryggjandi, og má hún vera hæst tvöfalt skattmatsverð. — Vátryggingarupphæð sauðfjár, sem tryggt er samkv. 4. gr. b-lið, má vera hæst eitt og hálft skattmatsverð. — Þeir bændur, sem tryggja allt sitt búfé og hafa ekki orðið fyrir tjóni, sem bætur hafa verið greiddar fyrir samkv. 4. gr. c- og d-lið í 2 ár samfellt, fái 10% lækkun á tryggingargjöldum og á sama hátt 20% lækkun eftir 5 ár. — Vátryggingarupphæð gripa og sauðfjár, sem tryggt er samkvæmt 4. gr. c- og d-lið, skal vera skattmatsverð. — Gjalddagi á iðgjöldum er samtímis því, er tryggingar eru skráðar.][3]) — **6. gr.** ...[4]) — **7. gr.** Til vanhalda og slysa samkv. 3. og 4. gr. teljast dauðsföll af sjúkdómum og slysum á meðan hinir vátryggðu gripir eru í gæzlu, hvort sem er í húsi eða í heimahögum, eftir því sem nánar verður tiltekið í reglugerð. — **8. gr.** Allir þeir, sem vátryggja í Búfjártryggingardeild, eru félagsmenn hennar og ábyrgjast, að sjóður hennar geti staðið í skilum. Ábyrgðin er þó takmörkuð við það, að vá-

1) Rgj. nr. 167 1949.

1) L. nr. 90, 15. des. 1952, § 1.
2) Sömu lög, § 2.
3) Sömu lög, § 3.
4) L. nr. 20, 8. marz 1954, § 133.

1943 Nr. 20 26. febr.

tryggjendum það ár, er iðgjöldin hrökkva ekki til bóta, er skylt að greiða viðbótariðgjöld allt að 100%. Viðbótariðgjöldin má taka lögtaki í eignum vátryggjanda. [Nú verður eitthvert ár svo mikið tjón af slysum og vanhöldum samkv. 4. gr. c- og d-lið, að iðgjöldin hrökkva ekki til, og skal þá það, sem á vantar, greiðast að jöfnu úr Búfjártryggingarsjóði deildarinnar og ríkissjóði, og er það ekki afturkræft.][1]) — Ríkissjóður er í bakábyrgð fyrir Búfjártryggingarsjóð, en endurgreiða skal ríkissjóði það, sem hann á þann hátt kynni að leggja fram, þó með þeirri undantekningu, er að framan greinir. — **9. gr.** Ríkissjóður leggur fram 300 þúsund krónur, er greiðast með jöfnum greiðslum á 3 árum eftir að Búfjártryggingardeildin er stofnuð, og er það varasjóður deildarinnar og nefnist Búfjártryggingarsjóður. Í Búfjártryggingarsjóð rennur árlegur tekjuafgangur deildarinnar, enda standi hann straum af útgjöldum deildarinnar, þegar tekjur hrökkva ekki til, sbr. þó 8. gr. — **10. gr.** Vátryggingar á búfé gilda til þess tíma, sem tiltekið er í vátryggingarskírteininu. — **11. gr.** Umboðsmenn Brunabótafélags Íslands skulu vera umboðsmenn Búfjártryggingardeildar. Þeir skrá tryggingarnar, gefa út vátryggingarskírteini, innheimta iðgjöld og aukaiðgjöld og gera á þessu öll skil til félagsins. Þeir skulu vera umboðsmenn deildarinnar við mál um skyldu til bóta og um upphæð bótanna. — Brunabótafélagið getur þó tekið sér sérstaka trúnaðarmenn fyrir Búfjártryggingardeildina. — Nú verður ágreiningur milli umboðsmanns og tjónþola um rétt og skyldu til bóta eða um upphæð bótanna, og skal ágreiningnum þá skotið til gerðardóms þriggja manna. Nefni til sinn mann hvor aðili, en viðkomandi dómari oddamanninn. Úrskurður gerðardómsins er fullnaðarúrskurður. Skaðabætur greiðast ekki af hendi fyrr en tjón er að fullu sannað og metið. — **12. gr.** Nú er búfé, sem vátryggt er samkvæmt lögum þessum, veðsett, og nær þá veðrétturinn einnig til vátryggingarfjárins. — **13. gr.** Landbúnaðarráðherra ákveður iðgjöld vegna búfjártrygginga í samráði við forstjóra Brunabótafélags Íslands og stjórn Brunabótafélags Íslands, og skal þá leggja til grundvallar vanhaldaskýrslur þær, er fyrir liggja, og aðrar upplýsingar um vanhöld og fjárskaða, er lög þessi ná til og þessir aðilar geta aflað sér á annan hátt. — **14. gr.** Landbúnaðarráðherra ákveður nánar með reglugerð verksvið Búfjártryggingardeildar, stjórn, reikningshald, virðingar, iðgjöld, gjalddaga, endurtryggingu, hvernig meta skuli skaða af vanhöldum, hvað telst til vanhalda, sem skylt er að bæta, ábyrgð félagsmanna og annað varðandi búfjártryggingar, er þörf krefur, að ýtarlegar sé kveðið á um.[1]) — **15. gr.** Brjóti vátryggjandi lög þessi eða reglugerð og skilyrði, sem sett eru samkv. þeim, varðar það réttindamissi til skaðabóta eftir málavöxtum, svo sem reglugerð tiltekur nánar. Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot á ákvæðum hennar, 10—500 kr., er renni í Búfjártryggingarsjóð. — **16. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál. — [**Bráðabirgðaákvæði.** Ríkissjóður greiðir í Búfjártryggingarsjóð sem óafturkræft framlag 300 þús. kr. með jöfnum greiðslum á árunum 1952, 1953 og 1954, 100 þús. kr. á ári.][2])

1) L. nr. 90, 15. des. 1952, § 5.

1943 Nr. 20 26. febr.

Lög um ófriðartryggingar. **1944** Nr. 2 21. jan.

I. kafli. — Stofnun tryggingarinnar. — 1. gr. Setja skal á fót stofnun til að standa straum af tjóni af völdum hernaðar á fasteignum, skipum og lausafé landsmanna, sem ekki er tryggt gegn tjóni af völdum ófriðar eða fæst bætt á öðrum vettvangi. Stofnunin nefnist Ófriðartryggingin. — Stofnunina skal þó ekki setja á fót fyrr en eitthvert hernaðartjón hefur að höndum borið, og koma lög þessi að engu leyti til framkvæmda fyrr en slíkt tjón hefur átt sér stað. — Trygging sú, er lög þessi fjalla um, nær ekki til þeirra fjármuna í landinu, sem eru í eigu erlendra manna eða stofnana, nema slíkir aðilar séu heimilisfastir og greiði hér öll almenn gjöld, eða ef um umboðssölu á erlendum vörubirgðum hér á landi er að ræða, og sá aðili, sem selur þær, er heimilisfastur og greiðir öll almenn gjöld hér á landi. — **2. gr.** Stofnunin starfar í fjórum deildum, fasteignadeild, skipadeild, véla- og tækjadeild og lausafjártryggingadeild. Hafa þær sameiginlega stjórn og bera sameiginlega stjórnarkostnað og annan kostnað af rekstri stofnunarinnar, en að öðru leyti hafa þær aðskilinn fjárhag. Atvinnumálaráðuneytið skiptir rekstrarkostnaði stofnunarinnar á deildir hennar.

II. kafli. — Fasteignatryggingin. — 3. gr. Atvinnumálaráðherra ákveður, hvað telja

1) Rgj. nr. 79, 7. maí 1953, auglýs. nr. 216 1958, auglýs. nr. 115 1954.

2) L. nr. 90, 15. des. 1952, § 7.

skuli tryggingarskyld mannvirki. — Eigendur eða umráðamenn tryggingarskyldra mannvirkja, sem ekki eru í skyldutryggingu fyrir eldsvoða, eru skyldir til að senda Ófriðartryggingunni tilkynningar um þau, þegar er hún hefur tekið til starfa. — **4. gr.** Landið allt er eitt tryggingarsvæði, en ráðuneytið ákveður með reglugerð eða auglýsingu skiptingu fasteignanna í áhættuflokka með mismunandi iðgjöldum. — **5. gr.** Iðgjöld reiknast af brunabótaverði. Húseignir og mannvirki, sem ekki eru virt til brunabóta, skal stjórn stofnunarinnar láta virða sérstaklega, og á sama hátt og til brunabóta væri, með aðstoð brunatryggingarfélaga húseigna, sem starfa á hverjum stað, og skal gera viðaukaskrá yfir þau við brunatryggingarskrárnar. — **6. gr.** Áfallnar bætur eða eftirstöðvar þeirra ávaxtast með 5% á ári frá því er tjónið varð og þangað til þær eru greiddar að fullu. Vextir þessir ganga fyrst og fremst til greiðslu vaxta af kröfum þeim, sem tryggðar eru með þinglesnum veðrétti í fasteign þeirri, er skemmzt hefur eða eyðzt, og greiðast þeir á umsömdum gjalddögum veðskuldarinnar. Jafnframt vöxtum greiðast afborganir af hinum þinglesnu veðskuldum, og skal draga þær frá bótunum, er þær verða endanlega greiddar. Þó greiðist ekki hærri árleg afborgun af neinni slíkri skuld en sem svarar 1/20 hluta hennar, eins og hún var, þegar fasteignin skemmist eða eyðist, og eigi hærri vextir en 5%, og geta veðhafar eigi krafizt frekari greiðslu meðan fasteignin er ónothæf eða bætur eigi greiddar að fullu. Færist greiðsla skuldarinnar aftur um tilsvarandi tíma, sem þarf til að ljúka því af henni með umsömdum afborgunum, sem með þessu móti kann að hafa vangreiðzt, meðan fasteignin var ónothæf eða bætur ekki greiddar að fullu. — Verði eitthvað afgangs af téðum 5% vöxtum, þegar greiddir hafa verið vextir af veðkröfum samkvæmt framansögðu, greiðist það til eiganda fasteignarinnar í lok hvers árs. — **7. gr.** Bætur, þar með talið vextir og afborganir samkvæmt 6. gr., greiðast með iðgjöldum, sem krafin eru af öllum tryggðum húseignum og mannvirkjum, einnig þeim, sem orðið hafa fyrir ófriðartjóni. — Hámark iðgjaldanna samtals er 10% af þeim upphæðum, sem iðgjöld reiknast af. — Ef þessi takmörkun hefur í för með sér, að ekki er hægt að bæta ófriðartjónið að fullu, skulu bætur greiddar úr ríkissjóði eftir því, sem fé verður veitt til þess í fjárlögum. — **8. gr.** Iðgjöld skulu innheimt, þegar ófriðartjón gefur tilefni til, og geta þau numið allt að 1% á ári af matsverðinu. Innheimtumenn brunabótagjalda innheimta þau eftir sömu reglum og þessi gjöld. — Iðgjöld hafa lögtaksrétt og veð í fasteignum næst á eftir opinberum gjöldum. — Ef innheimt eru meiri iðgjöld en nægja til að bæta ófriðartjón og allan kostnað að fullu, skal endurgreiða það, sem umfram er, hlutfallslega eftir greiddum iðgjöldum. — **9. gr.** Bætur greiðast að jafnaði ekki fyrr en ófriðnum er lokið, sbr. þó 35. gr. og 6. gr. — Ráðuneytið ákveður, að fengnum tillögum tryggingarstjórnarinnar, hverjar bætur skuli greiddar, þegar byggingar eða mannvirki eru ekki endurreist eða er breytt verulega. — **10. gr.** Bætur greiðast eigandanum, ef engar þinglýstar kröfur hvíla á eigninni eða hafa verið tilkynntar ófriðartryggingunni og viðurkenndar af eiganda. — Sama máli gegnir, þó að þinglýstar kröfur hvíli á eigninni eða hafi verið tilkynntar og viðurkenndar, ef byggingar eða mannvirki eru endurreist, enda sé réttur veðhafa að fullu tryggður, að dómi tryggingarstjórnarinnar. Ella skal greiða kröfuhöfum bætur á undan eiganda og í þeirri röð, sem veð þeirra segja til. — **11. gr.** Ef hús er endurreist, eiga leigutakar, sem voru í eldra húsinu, forgangsrétt að leigu í hinu nýja húsi með sömu kjörum og áður, þó með þeim breytingum, sem nauðsynlegar verða að teljast vegna breyttra aðstæðna. Þessa réttar er þó því aðeins hægt að neyta, að völ sé á svipuðu húsnæði og áður í húsinu.

III. kafli. — Skipatryggingin. — 12. gr. Skylt er að tryggja hjá Ófriðartryggingunni öll íslenzk skip, sem eingöngu stunda fiskveiðar við strendur landsins og flutninga hér við land í þágu innlendra aðila, önnur en strandferðaskip ríkisins. Eigendur og umráðamenn þeirra skipa, sem ekki eru tryggð samkvæmt lögum nr. 32 11. júní 1942, skulu senda Ófriðartryggingunni tilkynningu um þau, þegar er hún tekur til starfa. — **13. gr.** Skip skal ófriðartryggja fyrir sömu fjárhæð og þau eru vátryggð fyrir hjá vélbátaábyrgðarfélagi. Nú er skip ekki vátryggt hjá vélbátaábyrgðarfélagi, og skal það þá metið af trúnaðarmönnum Ófriðartryggingarinnar, sem eru hinir sömu og trúnaðarmenn vélbátaábyrgðarfélaganna, hver á sínu svæði, eftir því sem við getur átt. Upphæð tryggingar fer eftir sömu reglum og hjá vélbátaábyrgðarfélögunum. Stjórn Ófriðartrygging-

1944 Nr. 2 21. jan.

arinnar hefur sams konar rétt til yfirmats og endurmats og stjórn Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum hefur samkvæmt l. nr. 32 frá 1942. — **14. gr.** Vélbátaábyrgðarfélögum er skylt að hafa á hendi innheimtu iðgjalda, hverju á sínu tryggingarsvæði, undir umsjón Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum. Iðgjaldið getur numið allt að 1% á ári, frá því að Ófriðartryggingin tekur til starfa, en þó ekki yfir 4% af tryggingarfjárhæðinni, nema sérstaklega verði ákveðið með lögum. — **15. gr.** Ráðuneytið ákveður þóknun til vélbátaábyrgðarfélaganna fyrir aðstoð þá, er þau veita samkvæmt lögum þessum. — **16. gr.** Um bætur fyrir tjón á skipum fer eftir sömu reglum og um bætur fyrir sjótjón samkvæmt l. nr. 32 frá 1942, um vátrygging vélbáta. Skal ríkissjóður leggja fram fé til bótanna, og endurgreiðist það af iðgjöldum, eftir því sem þau hrökkva til. Að öðru leyti gilda ákvæði fasteignatrygginga, sbr. II. kafla laga þessara, að svo miklu leyti sem við á.

IV. kafli. — Véla- og tækjatryggingin. — 17. gr. Skylt er eigendum eða umráðamönnum að tryggja allar vélar og tæki, sem ekki eru tryggð í fasteignatryggingunni, sbr. 3. gr., og eru að minnsta kosti 2000 króna virði, á einum og sama stað. — Setja má nánari reglur um það, hvað telja beri tryggingarskyldar vélar og tæki samkvæmt lögum þessum. — Eigendur eða umráðamenn tryggingarskyldra véla og tækja eru skyldir til að senda Ófriðartryggingunni tilkynningar um slíkar vélar og tæki jafnskjótt sem hún hefur tekið til starfa. — **18. gr.** Tryggingarupphæð véla og tækja er brunabótaverðið, nema annað sé tiltekið af tryggingartaka og samþykkt af tryggingarstjórninni. — **19. gr.** Brunatryggingarfélögum er skylt að hafa á hendi innheimtu iðgjaldanna. Hámark iðgjalda er 10% af tryggingarupphæðunum og geta numið allt að 2% á ári. — **20. gr.** Ráðuneytið ákveður þóknun til brunatryggingarfélaga fyrir aðstoð þá, er þau veita samkvæmt lögum þessum. — **21. gr.** Að öðru leyti gilda ákvæðin um fasteignatryggingarnar, að svo miklu leyti sem þau geta átt við.

V. kafli. — Lausafjártryggingin. — 22. gr. Ríkisstjórninni er heimilt, ef til þess kemur, sbr. 1. gr., að tjón verði af völdum ófriðarins á vörubirgðum eða öðru lausafé í landinu, sem ekki er tryggt samkvæmt IV. kafla þessara laga, að leggja aukagjald á allar innfluttar vörur og sérstakt útflutningsgjald á allar útfluttar vörur. Gjaldi þessu, sem ekki má nema meira en 2% af verði varanna, sbr. 23. gr., skal verja til þess að bæta tjón á vörubirgðum og öðru lausafé landsmanna innan lands, sem hlýzt af hernaði í landinu, sbr. 34. gr., að því leyti, sem þessir fjármunir eru ekki tryggðir á annan hátt fyrir slíku tjóni. — **23. gr.** Nú verður tjón af völdum hernaðar á munum þeim, sem um ræðir í þessum kafla, og ákveður þá ríkisstjórnin, sbr. 1. gr., að innheimta skuli gjöld þau, sem um ræðir í 22. gr., frá og með næsta degi eftir að henni berst tilkynning eða hún verður á annan hátt áskynja um tjónið. Ákveður hún þá jafnframt, hvert hundraðsgjald skuli greiða og hversu lengi, eða hvort það skuli innheimt um óákveðinn tíma, þangað til annað verði ákveðið. Gjöldin skulu þá lögð á verð aðfluttra og útfluttra vara eftir sömu reglum og verðtollur og útflutningsgjald, og skulu þau innheimt af innheimtumönnum ríkissjóðs, á sama hátt og verðtollur og útflutningsgjald, og greidd ásamt þeim tollum til ríkissjóðs, sem svo greiðir þau Ófriðartryggingunni. Fjármálaráðuneytið gefur innheimtumönnum ríkissjóðs fyrirmæli um innheimtu gjaldanna, eftir því sem þörf gerist. — **24. gr.** Rétt til bóta á hver sá, sem hefur orðið fyrir ófriðartjóni á verðmætum þeim, sem um ræðir í þessum kafla. — Frá matsupphæð tjónsins dregst, þegar um lausafé, annað en vörubirgðir, er að ræða, ¼ hluti, þó svo, að frádrátturinn nemi eigi hærri upphæð en 5000 krónum hjá sama manni eða fyrirtæki, og greiðast bætur fyrir tjónið með þeim frádrætti. — Frá matsupphæð vörubirgða skal draga 1/20 hluta, og greiðast bætur fyrir tjónið með þeim frádrætti. — **25. gr.** Tjón það, sem um ræðir í þessum kafla, skal að jafnaði ekki bætt nema að hálfu samkvæmt 24. gr. þegar er það hefur verið gert upp. Hinn helmingur tjónsins greiðist að styrjöldinni lokinni. — Nú færir eigandi glataðra eða skemmdra vörubirgða sönnur á, að hann muni bíða stórfelldan fjárhagslegan hnekki, ef hann fær ekki útborgaðar frekari bætur en að framan greinir, og er þá stjórn Ófriðartryggingarinnar heimilt að greiða meiri bætur og jafnvel bæta tjónið að fullu, sérstaklega ef ætla má, að ekki sé unnt með öðru móti að afla nýrra birgða nógu fljótt. — Sá hluti bótanna, sem ekki greiðist fyrr en að styrjöldinni lokinni, ávaxtast með 5% á ári til greiðsludags, og fer um greiðslu vaxta og afborgana af lánum, sem tryggð kunna að vera með handveði eða þinglýstu sjálfsvörzlu-

veði í hinum skemmdu eða glötuðu munum, á sama hátt og segir í 6. gr. um fasteignaveðslán, eftir því sem við getur átt. — **26. gr.** Nú verður svo stórkostlegt tjón á fjármunum þeim, sem um ræðir í þessum kafla, að eigi þykir fært að bæta það að fullu samkvæmt fyrirmælum 24. gr., og skal það þá bætt að því, sem á vantar, úr ríkissjóði, eftir því sem fé verður veitt til þess í fjárlögum.

VI. kafli. — Stjórn Ófriðartryggingarinnar. — 27. gr. Nú verður ríkisstjórnin áskynja um verulegt, sbr. 36. gr., bótaskylt tjón samkvæmt lögum þessum, og gerir hún þá þegar ráðstafanir til þess, að Ófriðartryggingin taki til starfa. Skipar atvinnumálaráðuneytið þriggja manna nefnd til að veita tryggingunni forstöðu, en Brunabótafélagi Íslands skal falið að annast daglegar framkvæmdir. — **28. gr.** Tryggingarstjórnin ræður matsmenn og aðra starfsmenn eftir þörfum. Skrifstofumenn til viðbótar starfsliði sínu ræður þó stjórn Brunabótafélags Íslands að því leyti, sem fast starfsfólk félagsins kemst ekki yfir hin daglegu störf, sem því eru falin. — **29. gr.** Atvinnumálaráðuneytið ákveður þóknun stjórnar Ófriðartryggingarinnar. Enn fremur ákveður ráðuneytið, hvað Brunabótafélagi Íslands skuli greitt fyrir störf þess í þágu Ófriðartryggingarinnar.

VII. kafli. — Almenn ákvæði. — 30. gr. Brunatryggingarfélögum er skylt að aðstoða við skrásetningu þeirra fasteigna, véla og tækja, sem tryggja ber samkvæmt 3. og 17. gr. Einnig ber þeim að veita Ófriðartryggingunni vitneskju um, hvort lausafé, sem um ræðir í V. kafla laga þessara og glatazt hefur eða skemmzt af völdum ófriðarins, hefur verið tryggt gegn eldsvoða hjá þeim, og þá fyrir hve háa upphæð. Enn fremur ber þeim að veita aðrar þær upplýsingar um hlutaðeigandi lausafé, sem óskað verður eftir og þau geta veitt. — **31. gr.** Tjón skal tilkynna Ófriðartryggingunni áður en vika er liðin frá því að það varð. Fjárkröfur eru fyrndar, ef eigandi eða umráðamaður hinna skemmdu eða glötuðu eigna hefur ekki fært sönnur á réttmæti þeirra, áður en þrír mánuðir eru liðnir frá því, er hann tilkynnti tjónið og bar fram kröfur um bætur. — **32. gr.** Þegar tryggingarstjórnin fær tilkynningu eða berst vitneskja um tjón, er ætla má, að falli undir trygginguna, skal hún strax gera ráðstafanir til þess að fá úr því skorið, hvort um ófriðartjón sé að ræða, og láta meta skaðann. — Um mat á tjóni og ákvörðun bótagreiðslu fer eftir þeim reglum, er gilda um brunatjón, að svo miklu leyti sem þær geta átt við. — **33. gr.** Ófriðartjón telst hvers konar eyðilegging eða skemmdir á hinu tryggða, sem orsakast beint eða óbeint af hernaði, þar með talin hlutleysisbrot og borgaraóeirðir meðan á ófriðnum stendur og í sambandi við hann. Þetta nær þó ekki til skemmda eða óhagræðis, sem menn kunna að verða fyrir vegna vistar hins brezka setuliðs í landinu. Ríkisstjórnin ákveður, hvenær því ástandi, sem að framan greinir, telst vera lokið. — **34. gr.** Að svo miklu leyti sem tryggingin bætir ófriðartjón eignast hún kröfur um bætur, sem hinn tryggði kann að eiga á hendur öðrum skaðabótaskyldum aðilum. — **35. gr.** Þegar sérstaklega stendur á, getur stjórn Ófriðartryggingarinnar, ef allir stjórnarmenn eru því samþykkir, ákveðið að bæta í einstökum tilfellum og að nokkru leyti tjón, sem um ræðir í II. og IV. kafla, áður en endanleg uppgerð á tjóni hefur farið fram. Þó skal að jafnaði ekki þá þegar greiða meira en hálfar bætur. — Skilyrði fyrir slíkri undanþágu er, að endurbætur á hinu skemmda byrji þegar í stað og sé lokið innan tiltekins tíma. — Ef bæta þarf tjón samkv. II. og IV. kafla eða greiða vexti og afborganir samkv. 6. gr., sbr. 21. gr., og innheimt iðgjöld hrökkva ekki fyrir þeim greiðslum, er Ófriðartryggingunni heimilt að taka — til bráðabirgða — lán gegn veði í iðgjöldunum. — Nú þarf að bæta tjón samkv. V. kafla þessara laga, og innheimt gjöld samkv. 24. gr., sbr. 22. gr., hrökkva ekki fyrir þeim greiðslum, og er þá ríkisstjórninni heimilt að taka lán eða veita nauðsynlegar tryggingar fyrir láni, er Ófriðartryggingin tekur, til þess að hægt sé að bæta ófriðartjón á vörubirgðum eða öðru lausafé eins fljótt og nauðsyn ber til. — Allur kostnaður við lán eða tryggingar samkvæmt þessari grein skal greiddur á sama hátt og tjónið sjálft. — **36. gr.** Nú verður svo lítið tjón, sem bæta þarf samkvæmt lögum þessum, að ríkisstjórninni þykir ekki ástæða til að stofna Ófriðartrygginguna, og greiðir þá ríkissjóður, að styrjöldinni lokinni, bætur fyrir það og kostnað allan, sem leiðir af því. Komi hins vegar verulegt tjón fyrir, skal kostnaður við Ófriðartrygginguna greiddur á sama hátt og það. — Verði afgangur, þegar allt tjón er bætt samkvæmt V. kafla þessara laga, af verðtolli þeim og útflutningsgjaldi, sem innheimt kann að hafa verið samkvæmt kaflanum, rennur sá afgangur í ríkissjóð. —

1944 Nr. 2 21. jan.

1944 Nr. 2 21. jan.

37. gr. Heimili og varnarþing Ófriðartryggingarinnar er í Reykjavík. — **38. gr.** Öll skjöl varðandi ófriðartryggingar eru stimpilfrjáls. Enn fremur skal Ófriðartryggingin undanþegin sköttum og útsvörum til ríkis og bæjarfélags. — **39. gr.** Ráðuneytið getur sett reglugerð um framkvæmd þessara laga eftir því, sem þörf þykir. — **40. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 1000 kr., nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Skal fara með mál út af slíkum brotum sem almenn lögreglumál.

1961 Nr. 8 14. febr.

Lög um Bjargráðasjóð Íslands.

1. gr. Bjargráðasjóður er allsherjarsjóður fyrir alla landsmenn til hjálpar í hallæri eða til að afstýra því. — Það er hallæri, ef sveitarfélög verða af náttúruvöldum svo illa stödd, að þau megna ekki af eigin rammleik að forða mönnum eða skepnum frá harðrétti eða felli. — **2. gr.** Árlegar tekjur bjargráðasjóðs eru þessar: a. Framlag sveitarfélaga, er skal vera 5 krónur fyrir hvern meðlim sveitarfélagsins, samkvæmt íbúaskrá þjóðskrárinnar 1. des. næsta ár á undan. b. Framlag ríkissjóðs, er nemur 5 krónum fyrir hvern mann, samkvæmt íbúaskrá þjóðskrárinnar 1. des. næsta ár á undan. c. Vextir af fé sjóðsins. — **3. gr.** Stjórn sjóðsins, er nefnist bjargráðastjórn, skipa ráðuneytisstjórinn í félagsmálaráðuneytinu, sem er formaður stjórnarinnar, formaður Búnaðarfélags Íslands, forseti Fiskifélags Íslands og formaður Sambands íslenzkra sveitarfélaga. — Ráðherra ákveður þóknun stjórnarinnar, sem greiðist úr sjóðnum. — **4. gr.** Bjargráðastjórn hefur á hendi alla stjórn sjóðsins, reikningshald hans og annað það, er sjóðinn varðar. Rétt er stjórninni að ráða framkvæmdastjóra, sem annast þá í umboði stjórnarinnar allt reikningshald og daglega afgreiðslu á vegum sjóðsins. — Bjargráðastjórn skal vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um ráðstafanir, sem miða að því að afstýra hallæri. — **5. gr.** Ársreikningar sjóðsins skulu fullgerðir fyrir lok febrúarmánaðar ár hvert. Endurskoðunardeild fjármálaráðuneytisins og endurskoðendur ríkisreikninganna skulu endurskoða reikningana án sérstaks endurgjalds frá sjóðnum, og skal þeirri endurskoðun vera lokið fyrir 30. apríl ár hvert. — Reikninga sjóðsins skal birta í B-deild Stjórnartíðinda. — **6. gr.** Sveitarstjórn skal lúka framlagi til bjargráðasjóðs, sbr. 2. gr. a., á manntalsþingum. Sýslumenn og bæjarfógetar (í Reykjavík tollstjóri) innheimta gjaldið og skila því til sjóðsins eigi síðar en 1. október ár hvert. — Framlag ríkissjóðs, sbr. 2. gr. b., greiðist sjóðnum fyrir 30. júní ár hvert. — **7. gr.** Helmingur þess fjár, sem í sjóðinn rennur, samkvæmt 2. gr. a., skal vera séreign þess kaupstaðar, er framlagið greiddi, eða sýslu vegna þeirra framlaga, sem hreppar sýslunnar hafa greitt, og leggjast vextir af því fé við séreignina. Annað fé sjóðsins, sbr. 2. gr., skal vera sameign allra landsmanna. — Allur kostnaður af starfrækslu sjóðsins greiðist úr sameignarsjóði. — **8. gr.** Ef hallæri ber að höndum, á hvert sýslu- og bæjarfélag tilkall til séreignar sinnar í sjóðnum til útbýtingar samkvæmt reglum, sem sýslunefnd eða bæjarstjórn hefur samþykkt þar um, enda samþykki ráðherra slíka ráðstöfun, að fengnu áliti bjargráðastjórnar. Skýrslu um úthlutun þessa skal viðkomandi sýslunefnd eða bæjarstjórn senda stjórn bjargráðasjóðs þegar að úthlutun lokinni. — Ef haustbirgðir reynast svo litlar í einhverju héraði, að hætta er við bjargarskorti fyrir menn eða skepnur, ef illa vetrar, þá má sýslunefnd eða bæjarstjórn með samþykki bjargráðastjórnar nota séreign sína í sjóðnum til að kaupa eða tryggja varaforða, en það fé, sem þannig er notað, skal greiða aftur að fullu, en vaxtalaust, í bjargráðasjóðinn á ársfresti, nema því verði ráðstafað samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar. — **9. gr.** Bjargráðastjórn er heimilt: a. að veita sveitarfélögum og sýslufélögum styrk eða lán úr sjóðnum, ef um er að ræða hallæri í sveitarfélaginu eða sýslunni vegna óvenjulegra harðinda, langvarandi aflaleysis eða vegna tjóns af náttúruvöldum á mannvirkjum eða búfé, enda hafi ekki verið vátryggt fyrir tjóninu. — b. að veita einstaklingum, sem fyrir tjóni hafa orðið af náttúruvöldum, styrk eða lán úr sjóðnum, enda hafi ekki verið vátryggt fyrir tjóninu. Lán skal tryggt með ábyrgð sveitarfélags eða annarri öruggri tryggingu. — Ef handbært fé sjóðsins verður meira en ætla má nauðsynlegt til greiðslu styrkja eða lána, samkvæmt a- og b-lið þessarar greinar, er stjórn sjóðsins heimilt að veita sveitarfélögum eða fyrirtækjum þeirra og sýslufélögum lán gegn ábyrgð ríkissjóðs eða annarri öruggri tryggingu. — **10. gr.** Fé bjargráðasjóðs, sem ekki hefur verið ráðstafað samkvæmt 8. og 9. gr. laga þessara, skal ávaxtað í banka með ríkisábyrgð. — **11. gr.** Sá, sem óskar láns eða styrks úr bjargráðasjóði, samkvæmt 9. gr.

1961 Nr. 8 14. febr.

a—b, skal senda sjóðstjórninni svo glöggar skýrslur sem kostur er á um tjón það, sem bæta skal. Bjargráðastjórn getur krafizt upplýsinga varðandi slíkar beiðnir frá þeim aðilum, sem slíkar upplýsingar geta veitt, og er þeim skylt að veita þær, svo sem föng eru á. — **12. gr.** Nú hrekkur fé sjóðsins eigi til þess að veita þá aðstoð, sem nauðsyn krefur, sbr. 9. gr. a—b, og er þá ríkisstjórninni heimilt að ábyrgjast nauðsynleg lán fyrir sjóðinn eða veita honum lán úr ríkissjóði. — Tryggja má slík lán með veði í eignum og tekjum sjóðsins. — **13. gr.** Ráðherra setur, að fengnum tillögum bjargráðastjórnar, reglugerð um rekstur sjóðsins og starfrækslu.[1])

k. Lögreglumálefni o. fl.

1890 Nr. 1 3. jan.

Lög um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina.

1. gr. Í kaupstöðum landsins má gera lögreglusamþykktir. — **2. gr.** Í lögreglusamþykktinni skal kveða á um það, sem þykir þurfa að skipa fyrir um, eftir því, sem hagar til á hverjum stað: a) um reglu og velsæmi á strætum, vegum og svæðum, er almenningur fer um; um allt, sem að því lýtur, að gera alla umferð greiða og afstýra farartálma og öllu því, sem hættu getur valdið; um friðun og vernd á almannagripum og eignum; um reglu á veitingahúsum og skemmtistöðum, er almenningur sækir, svo og um almennar skemmtanir, svo sem leiki; b) um almennt hreinlæti, og takmarkanir á notkun opinna eða lokaðra svæða við stundun ýmissa atvinnuvega, t. a. m. fiskverkunar, lifrarbræðslu og slátrunar, er heilbrigðis vegna eða af öðrum ástæðum mega teljast nauðsynlegar eða haganlegar o. fl.; c) um skipun lögregluliðs, er heldur uppi reglu, þá er eldsvoða eða önnur óvenjuleg atvik ber að höndum, sem annaðhvort er sérstaklega leigt til þessa eftir ákvæðum bæjarstjórnarinnar eða á annan hátt; d) um eftirlit, sem lýtur að því, að fyrirbyggja brunahættu og eldsvoða, þar sem eigi þegar eru sett lög og samþykktir um slíkt efni; [e) um eftirlit með umferð eða rápi óviðkomandi eða tortryggilegs fólks út í skip, sem liggur í höfn].[2]) — [Í lögreglusamþykktum má setja reglur um: Sölu og dreifingu hvers konar varnings utan sölubúða og að einstakar vörutegundir megi aðeins selja í búðum, sem fullnægja vissum skilyrðum; að leyfi bæjarstjórnar þurfi til þess að hafa fasta afgreiðslu bifreiða og annarra flutningatækja á tilteknum stað eða í tilteknu húsnæði; að leyfi byggingarnefndar eða fulltrúa hennar þurfi til þess að setja upp föst skilti, auglýsingar og ljósaskreytingar, sem snúa að almannafæri eða sjást þaðan.][1]) — **3. gr.** Hlutaðeigandi bæjarstjórn býr til frumvarp til samþykktarinnar og skulu vera í henni reglur um, hvernig greiða skuli útgjöld þau til lögreglunnar, er hin ýmsu ákvæði hafa í för með sér, er gerð eru. Frumvarpið skal senda . . .[2]) landshöfðingja,[3]) er því næst gefur út samþykktina. Nú gerir . . .[2]) landshöfðingi breytingar við frumvarpið, og skal þá leggja þær fyrir bæjarstjórnina til álita. Þær breytingar, sem bæjarstjórnin fellst ekki á, má eigi setja í samþykktina. Samþykktin skal prentuð á kostnað bæjarins og birt almenningi með því að prentast í B-deild Stjórnartíðindanna. Breytingar á samþykktinni skal gera og birta á sama hátt sem hina upprunalegu samþykkt. — **4. gr.** Samþykktin gildir að öllum jafnaði um allt lögsagnarumdæmi kaupstaðarins. Ef rétt þykir vera að skipa svo fyrir, að ákvæði samþykktarinnar skuli eigi gilda á hlutum af landi því, er heyrir undir lögsagnarumdæmið, annaðhvort að nokkru eða öllu leyti, skal þess getið í samþykktinni, svo sem nauðsynlegt er. — **5. gr.** [Brot gegn samþykktunum varða sektum, allt að 1000 krónum. Heimilt er að ákveða í samþykkt, að hagnaður sá, er sökunautur kann að hafa haft af brotinu, og enginn einstakur maður á löglegt tilkall til, skuli upptækur ger og renna auk sekta í bæjarsjóð. — Ef kenna má yfirsjón, er barn innan 14 ára drýgir, skorti á hæfilegri umsjón foreldra eða annarra, sem börnum ganga í foreldrastað, þá skal refsa þeim fyrir yfirsjónina.][4]) — Ef einhver lætur það ógert, sem er skylda hans samkvæmt samþykktinni, má lögreglustjórinn láta gera þetta, eða gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess að hindra, að vanrækslan valdi tjóni. Kostnaður við þetta og kostnaður, sem leiðir af þeim ráðstöfunum, er lögreglustjórinn gerir til þess að hindra brot gegn því, sem bannað er í samþykktunum, greiðist af afbrotamanninum, eða ef hann er eigi fær um það, af bæjarsjóði. — **6. gr.** Mál, er rísa út

1890 Nr. 1 3. jan.

1) Rgj. nr. 189 1951.
2) L. nr. 111, 30. maí 1940.

1) L. nr. 88, 11. júní 1938, § 1.
2) Sbr. tilsk. nr. 12, 23. ág. 1904, I 11.
3) Nú dómsmálaráðuneytinu.
4) L. nr. 67, 28. nóv. 1919.

1890 Nr. 1 3. jan.

af brotum á samþykktunum, skal fara með sem almenn lögreglumál. Sektir allar fyrir brot á þeim renni í hlutaðeigandi bæjarsjóð.

1924 Nr. 32 4. júní

Lög um lögreglusamþykktir í löggiltum verzlunarstöðum.

1. gr. Í löggiltum verzlunarstöðum, sem ekki eru hreppsfélög út af fyrir sig, og þannig ekki njóta heimildarlaga nr. 18, 20. okt. 1905,[1]) til þess að gera lögreglusamþykktir, skal hlutaðeigandi hreppsnefnd leyft vera að gera samþykkt um meðferð skepna, þar með taldir alifuglar í kauptúnum, til þess að varna því, að tjón eða skemmdir hljótist af því, að skepnur gangi lausar eða í vanhirðu, með því að fyrirskipa vörzlu á þeim á ákveðnum árstímum. — Hreppsnefnd sendir sýslunefnd frumvarp að samþykktinni, og fallist hún á það, sendist það stjórnarráðinu, er veitir því gildi með staðfestingu sinni. — **2. gr.** Tiltaka má í samþykktinni sektir, allt að 200 krónum, fyrir brot á henni, og renna þær í hlutaðeigandi sveitarsjóð. — Mál út af brotum skal fara með sem almenn lögreglumál.

1935 Nr. 107 8. maí

Lög um lögreglusamþykktir utan kaupstaðanna.

1. gr. Heimild sú, sem með lögum 3. jan. 1890 og lögum nr. 67 28. nóv. 1919 er veitt kaupstöðum landsins til að gera lögreglusamþykktir, skal ná til allra sýslufélaga á landinu. Viðkomandi sýslunefnd semur frumvarp til samþykktarinnar, og skulu í henni vera ákvæði um það, hvernig greiða skuli gjöld þau, er samþykktin hefur í för með sér. Sýslumaður sendir síðan frumvarpið til dómsmálaráðuneytisins, er því næst gefur samþykktina út, ef það telur hana til þess hæfa. Nú gerir ráðuneytið breytingar á frumvarpinu, og skal þá leggja þær fyrir sýslunefndina til álita. Þær breytingar, sem sýslunefnd fellst eigi á, má ekki setja í samþykktina. Að öðru leyti fer um efni samþykktarinnar, staðlegt gildi, viðurlög, birtingu og breytingar, sem segir fyrir um í framannefndum lögum. — **2. gr.** Samþykktir þær, sem settar hafa verið fyrir einstök hreppsfélög samkvæmt lögum nr. 18 20. okt. 1905, eða lögum nr. 26 8. sept. 1931, skulu gildi halda, unz lögreglusamþykkt hefur sett verið fyrir það sýslufélag, sem hreppurinn er í.

1) Sbr. nú l. nr. 107, 8. maí 1935.

Lög um heimild til þess að marka skemmtunum og samkomum tíma. **1947** Nr. 120 22. des.

1. gr. Dómsmálaráðherra skal heimilt að ákveða með auglýsingu, hvenær skemmtunum, dansleikjum og öðrum samkvæmum, sem fram fara á almennum skemmtistöðum, félagaheimilum eða veitingahúsum, skuli í síðasta lagi slitið.[1]) — Brot gegn reglum settum samkvæmt lögum þessum varða sektum allt að 10000 kr.

Lög um lögreglustjóra í Bolungavík. **1934** Nr. 14 25. jan.

1. gr. Ríkisstjórnin skipar, að fengnum tillögum hreppsnefndar Hólshrepps, embættisgengan lögfræðing til þess að hafa á hendi hreppstjórastörf í Hólshreppi, innheimtu tolla og gjalda til ríkissjóðs, fógetavald, lögreglustjórn og dómsvald í lögreglumálum. Kallast hann lögreglustjóri. — **2. gr.** Lögreglustjóranum er skylt, ef hreppsnefnd óskar þess, að gegna störfum hreppsnefndaroddvita og þar með innheimtu allra hreppsgjalda. — **3. gr.** Lögreglustjóri skal hafa að launum 2000 krónur á ári úr ríkissjóði. Hafi lögreglustjóri á hendi störf þau, sem 2. gr. tiltekur, fær hann að auk laun fyrir þau úr sveitarsjóði, samkvæmt samningi milli hreppsnefndar og ríkisstjórnar. — **4. gr.** Nánari reglur um starfssvið lögreglustjórans, er starf hans snertir, skulu settar í reglugerðum, er hlutaðeigandi ráðherrar setja, að fengnum tillögum hreppsnefndar Hólshrepps og sýslumannsins í Ísafjarðarsýslu.[2])

Lög um lögreglustjóra á Keflavíkurflugvelli. **1954** Nr. 33 8. apríl

1. gr. Á Keflavíkurflugvelli skal vera lögreglustjóri. Umdæmi Keflavíkurflugvallar miðast við samningssvæði þau á Reykjanesi, sem varnarsamningur Íslands og Bandaríkjanna frá 5. maí 1951 tekur til og eru eign ríkisins. — Ráðherra sá, sem fer með varnarmál, veitir embættið lögfræðingi, sem fullnægir lögmæltum skilyrðum til skipunar í héraðsdómaraembætti. — **2. gr.** Lögreglustjóri hefur á hendi dómarastörf, lögreglustjórn, innheimtu á sköttum og tollum til ríkissjóðs og eftir því sem við getur átt önnur þau störf, sem sýslumönnum og bæjarfógetum eru falin, hverjum í sínu umdæmi,

1) Auglýs. nr. 17, 29. jan. 1948.

2) Rgj. nr. 1, 3. jan. 1939, og rgj. nr. 125, 21. ág. 1944.

1954 Nr. 33 8. apríl

gegn þeirri þóknun, er ákveðin er að lögum. — Lögreglustjórinn tekur laun samkvæmt VI. flokki launalaga, nr. 60 1945.

1954 Nr. 106 17. des.

Lög um yfirstjórn mála á varnarsvæðunum o. fl.

1. gr. Nú leggja lög tiltekinn flokk mála til eins og sama ráðherra, og skal það ekki vera því til fyrirstöðu, að við skiptingu starfa með ráðherrum sé ráðherra þeim, sem falin er framkvæmd varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna, er löggiltur var með lögum nr. 110 1951, fengin meðferð slíks málaflokks í lögsagnarumdæmi Keflavíkurflugvallar og á öðrum landsvæðum, er varnarliðinu eru fengin til afnota á hverjum tíma. Slík heimild gildir um dómsmál, að því er varðar brot, sem framin eru á varnarsvæðunum.

1963 Nr. 56 20. apríl

Lög um lögreglumenn.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt, að fengnum tillögum sveitarstjórnar eða sýslunefndar, að ákveða, að í sveitar- eða sýslufélagi, þar sem eru 500 íbúar eða fleiri, skuli vera allt að einum starfandi lögregluþjóni á hverja 500 íbúa. Nú óskar hreppsnefnd eða sýslunefnd í sveitar- eða sýslufélagi, sem hefur færri en 500 íbúa, að hafa lögreglu, og er ríkisstjórninni þá heimilt að ákveða, að greiða skuli helming kostnaðar samkvæmt 1. málsgr. 2. gr. — Sveitarstjórnir eða sýslunefndir skipa lögregluþjóna að fengnum tillögum lögreglustjóra, en hann getur veitt þeim lausn án samþykkis nefndra aðilja. — **2. gr.** Þar sem ríkisstjórnin gerir slíka ráðstöfun, skal ríkissjóður endurgreiða helming kostnaðar við lögreglu og löggæzlu sveitar- eða sýslufélaga. — Í Reykjavík, þar sem ríkissjóður greiðir allan kostnað af ríkislögregludeild, sbr. 3. gr., skal þó einungis endurgreiða ⅖ hluta kostnaðar úr ríkissjóði. — **3. gr.** Í Reykjavík skal, auk borgarlögregluliðs, vera deild ríkislögreglumanna, sem ríkissjóður ber allan kostnað af. Ríkislögreglumenn skulu ásamt öðrum lögreglumönnum annast sakamálarannsóknir, hafa eftirlit með útlendingum, annast umferðareftirlit á þjóðvegum og halda uppi almennri löggæzlu og reglu. — Dómsmálaráðherra ákveður tölu ríkislögreglumanna, og verði við það miðað, að tala þeirra verði eigi lægri en þriðjungur af tölu borgarlögreglumanna í Reykjavík. — **4. gr.** Þegar sérstaklega stendur á eða ráðherra telur nauðsynlegt, öryggis vegna, að lögreglulið sé aukið meira en segir í 1. gr., getur hann bætt við varalögreglumönnum, og greiðir ríkissjóður þá allan þann kostnað, sem leiðir af aukningunni, þó eigi hærri upphæð en nemur þriðjungi kostnaðar af hinu reglulega lögregluliði. Varalögreglumenn fá laun úr ríkissjóði eftir reglum, sem ráðherra setur. — Á stöðum, þar sem þörf er á löggæzlu vegna sérstakra aðstæðna, svo sem á vertíðum, má ráða lögreglumenn til starfa, eftir því sem fé er veitt til á fjárlögum. Má binda slík framlög því skilyrði, að ákveðinn hluti kostnaðar af löggæzlunni sé greiddur af viðkomandi sveitarfélagi. — **5. gr.** Skipshafnir varðskipanna og tollverðir teljast til lögreglumanna ríkisins. Núverandi tollvörðum ríkisins verður þó ekki skipað að vinna störf lögreglumanna gegn vilja sínum. — Ef nauðsyn ber til, geta lögreglumenn kvatt sér til aðstoðar hvern fulltíða mann, sem viðstaddur er, til að afstýra óreglu eða óspektum á almannafæri. — Heimilt er dómsmálaráðherra með samþykki fjármálaráðherra og að fengnum tillögum viðkomandi sveitarstjórnar eða sýslunefndar að ákveða, að lögreglumaður sveitar- eða sýslufélags skuli gegna tollgæzlustörfum samkvæmt nánari fyrirmælum lögreglustjóra. Kostnaður greiðist þá að ⅔ úr ríkissjóði og að ⅓ úr viðkomandi sveitar- eða sýslusjóði. — **6. gr.** Lögreglumenn, hvort sem eru í föstu starfi eða kvaddir lögreglunni til aðstoðar, eru opinberir starfsmenn og njóta sömu verndar og aðstöðu og þeir menn, er gegna borgaralegri skyldu. Enginn má á neinn hátt tálma því, að maður gegni lögreglustörfum. Brot gegn þessu ákvæði varðar sektum, nema þyngri refsing liggi við að lögum, og skal með mál út af brotum þessum fara að hætti opinberra mála. — Lögreglumenn eiga rétt á bótum fyrir meiðsli og tjón, sem þeir verða fyrir vegna starfs síns. — **7. gr.** Ríkislögreglumönnum er skylt að gegna löggæzlustörfum hvar sem er á landinu. Ef sérstaklega stendur á og dómsmálaráðherra mælir svo fyrir, gildir sama um lögreglulið sveitar- eða sýslufélags, taki ríkissjóður þátt í kostnaði við það. Ráðherra ákveður, hver skuli stjórna liði, þegar það er sent úr einu lögsagnarumdæmi í annað. — Er ríkissjóður tekur þátt í kostnaði við lögreglulið sveitar- eða sýslufélags, skal lögreglumönnum þess skylt, þegar nauðsyn krefur, að gegna löggæzlustarfi hvar sem er innan umdæmis þess lögreglustjóra, er fer með stjórn þeirra. — Gæta skal þess þó jafnan, að hægt sé að

1963 Nr. 56 20. apríl

1963 Nr. 56 20. apríl

halda uppi löggæzlu á þeim stað, sem lið er flutt frá. — **8. gr.** Að fengnum tillögum sýslunefndar er dómsmálaráðherra heimilt að ákveða, að í lögsagnarumdæmi skuli vera starfandi 2—8 héraðslögreglumenn. — Hlutverk héraðslögreglumanna er að gegna almennum löggæzlustörfum í héraði, þegar á þarf að halda, samkv. fyrirmælum lögreglustjóra eða hreppstjóra, þar á meðal að halda uppi reglu á mannfundum og skemmtunum. — Kostnaður af fræðslu og þjálfun héraðslögreglumanna, svo og kostnaður af einkennisfatnaði þeirra og öðrum búnaði greiðist úr ríkissjóði. — Ráðherra setur reglugerð um fasta þóknun héraðslögreglumanna og um greiðslu annars kostnaðar vegna starfa þeirra. Þóknun og kostnaður greiðist úr sýslusjóði, en ríkissjóður endurgreiðir helminginn. Heimilt er lögreglustjóra að binda skemmtanaleyfi því skilyrði, að lögreglumenn verði á skemmtistað, og skal þá leyfishafi greiða til sýslusjóðs kostnað af þeirri löggæzlu samkvæmt gjaldskrá, sem ráðherra setur. — Lögreglustjóri heimilar héraðslögreglumönnum að taka sér aðstoðarmenn til þess að halda uppi reglu á skemmtistöðum. — **9. gr.** Við embætti lögreglustjórans í Reykjavík skal starfræktur lögregluskóli, er veiti lögreglumönnum undirstöðumenntun í lögreglufræðum. Skal að jafnaði eigi skipa aðra í lögregluþjónsstöðu en þá, er staðizt hafa próf í skólanum. Framhaldsnámskeið skulu haldin svo oft sem aðstæður leyfa. Heimilt er og að efna til lögreglunámskeiða utan Reykjavíkur. — Ráðherra setur reglugerð um námstilhögun í lögregluskólanum og prófkröfur. — **10. gr.** Lögreglumenn má ekki nota til að hafa önnur afskipti af vinnudeilum en að halda þar eins og annars staðar uppi friði og afstýra skemmdum, meiðslum og vandræðum. — **11. gr.** Ráðherra getur með reglugerð sett nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga. Hann ákveður, hver skuli vera einkenni og búnaður lögreglumanna, og setur reglur um réttindi og skyldur lögreglumanna. — **12. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að greiða úr ríkissjóði allan kostnað, er leiðir af framkvæmd laga þessara, sem ekki er samkvæmt lögunum greiddur af öðrum aðiljum. — **Ákvæði til bráðabirgða.** — Ákvæði 2. gr. um þátttöku ríkissjóðs í greiðslu kostnaðar við lögreglu og löggæzlu skulu koma til framkvæmda að fullu 1. janúar 1965. Árið 1963 greiðist úr ríkissjóði 3/10 hlutar af þessum kostnaði utan Reykjavíkur, en 1/4 í Reykjavík. Árið 1964 greiðist úr ríkissjóði 1/10 hlutar utan Reykjavíkur, en 1/3 í Reykjavík.

1963 Nr. 56 20. apríl

Lög um varðskip landsins og skipverja á þeim.

1935 Nr. 32 9. jan.

1. gr. Varðskip landsins skulu eiga heima í Reykjavík. Þetta þarf ekki að letra á skipin. Skjaldarmerki Íslands skal á þeim vera. Skipverjar allir skulu vera slysatryggðir á kostnað ríkissjóðs, eftir sömu reglum og gilda um slysatryggingu hjá Eimskipafélagi Íslands. — **2. gr.** Skipstjórar varðskipanna og stýrimenn eru löggæzlumenn Íslands á landhelgissvæðinu og þeim hafhlutum, er með lögum kunna að vera sérstaklega friðaðir fyrir togaraveiðum. — **3. gr.** Dómsmálaráðherra gerir starfssamning við skipstjóra til allt að 6 ára í senn,[a]) en skipstjóri gerir samninga í umboði útgerðarstjórnar skipanna við stýrimenn, vélstjóra, kyndara og aðra starfsmenn, er vinna í vél, bryta, matsveina, þjóna, loftskeytamenn, háseta og kafara, samkv. ákvæðum 6. gr. Í samningi má setja ákvæði um uppsagnarfrest fyrir hvorn samningsaðila. Þeim mönnum, er ráðnir hafa verið til starfa á varðskipunum, skal þó tryggð vinna á þeim til loka ráðningartímans, enda noti ríkið skipin til landhelgigæzlu eða björgunarstarfsemi. — Ráðherra getur vikið skipstjóra frá starfi án fyrirvara eftir sömu reglum og embættismönnum úr embætti.[b]) Slíkur brottrekstur fellur þó úr gildi, ef meiri hluti sjávarútvegsnefnda beggja deilda Alþingis á sameiginlegum fundi mótmælir brottrekstrinum á næsta þingi eftir brottvísun. — **4. gr.** Í samráði við útgerðarstjórn skipanna ræður yfirvélameistari aðra vélstjóra, kyndara og aðra starfsmenn í vél, en skipstjóri aðra starfsmenn skipsins. — Um þá starfssamninga, er skipstjóri gerir við skipverja, gilda uppsagnarfrestir frá beggja hálfu samkvæmt ákvæðum sjómannalaganna, nema öðruvísi sé ákveðið í starfs- eða kaupsamningi.[c]) — **5. gr.** Skipstjórum og stýrimönnum á varðskipunum skal skylt að kenna hásetum, er á varðskipunum vinna, verklega sjómennsku, eftir því sem nánar kann að verða ákveðið í reglugerð. Dómsmálaráðuneytinu er heimilt að semja reglugerð um skyldur og störf skipverja á varðskipunum með tilliti til sérstöðu þeirra á sjónum, enda komi sú reglugerð ekki

a) XVII, 392.
b) XIII, 273.
c) V, 710.

1935 Nr. 32 9. jan.

í bága við ákvæði sjómannalaganna. Skipverjar mega ekki taka þátt í neins konar kaupdeilum. — **6. gr.** Skipstjóri á varðskipi skal hafa laun eftir sömu reglum og skipstjóri á strandferðaskipum ríkissjóðs, að undanskilinni strandferðauppbót, nema öðruvísi verði ákveðið í launalögum. — Kaupgreiðslur og kjör til fullgildra háseta, kafara, viðvaninga, óvaninga, kyndara, mótormanna, smyrjara, rafmagnsmanna, bryta, matsveina, þjóna, loftskeytamanna, stýrimanna og vélstjóra séu í samræmi við slíkar greiðslur á strandferðaskipum ríkissjóðs, að undanskilinni strandferðauppbót stýrimanna og vélstjóra.[a]) Kaupgreiðslur og kjör á skipum þeim, er ríkið leigir til landhelgigæzlu, skulu ákveðin með samningum við hlutaðeigendur. — **7. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að búa varðskipin björgunartækjum, eftir því sem ástæða þykir til, og verja til þess fé úr landhelgissjóði eða ríkissjóði.[b]) Skip, sem er búið björgunartækjum til hjálpar strönduðum skipum, skal hafa kafara, einn eða fleiri, eftir ástæðum. — **8. gr.** Nú fær varðskip laun fyrir björgun, og greiðast þá fyrst af björgunarlaununum öll útgjöld vegna björgunar, önnur en venjulegur rekstrarkostnaður varðskipsins, en af afganginum falla 25% til skipshafnar varðskipsins, og skiptist féð milli skipverja í réttu hlutfalli við mánaðartekjur hvers þeirra.[c]) Þó skal greiða ákveðna upphæð af hluta skipshafnar, að dómi skipstjóra, til þeirra manna, er mest hafa lagt sig í hættu við björgunina, áður en skipti fara fram. Að öðru leyti renna björgunarlaun í landhelgissjóð.

1951 Nr. 110 19. des.

Lög um lagagildi varnarsamnings milli Íslands og Bandaríkjanna og um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þess.[d])

1. gr. Meðan í gildi er varnarsamningur sá milli Íslands og Bandaríkjanna, sem undirritaður var hinn 5. maí 1951, skulu ákvæði hans og viðbætis við hann frá 8. maí 1951, um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þeirra, hafa lagagildi hér á landi. Samningurinn og viðbótarákvæðin eru prentuð sem fylgiskjöl með lögum þessum.

Fylgiskjal. — Varnarsamningur milli lýðveldisins Íslands og Bandaríkjanna á grundvelli Norður-Atlantshafssamningsins. — Þar sem Íslendingar geta ekki sjálfir varið land sitt, en reynslan hefur sýnt, að varnarleysi lands stofnar öryggi þess sjálfs og friðsamra nágranna þess í voða, og þar sem tvísýnt er um alþjóðamál, hefur Norður-Atlantshafsbandalagið farið þess á leit við Ísland og Bandaríkin, að þau geri ráðstafanir til, að látin verði í té aðstaða á Íslandi til varnar landinu og þar með einnig til varnar svæði því, sem Norður-Atlantshafssamningurinn tekur til, með sameiginlega viðleitni aðila Norður-Atlantshafssamningsins til að varðveita frið og öryggi á því svæði fyrir augum. Samningur sá, sem hér fer á eftir, hefur verið gerður samkvæmt þessum tilmælum. — **1. gr.** Bandaríkin munu fyrir hönd Norður-Atlantshafsbandalagsins og samkvæmt skuldbindingum þeim, sem þau hafa tekizt á hendur með Norður-Atlantshafssamningnum, gera ráðstafanir til varnar Íslandi með þeim skilyrðum, sem greinir í samningi þessum. Í þessu skyni og með varnir á svæði því, sem Norður-Atlantshafssamningurinn tekur til, fyrir augum, lætur Ísland í té þá aðstöðu í landinu, sem báðir aðilar eru ásáttir um, að sé nauðsynleg. — **2. gr.** Ísland mun afla heimildar á landsvæðum og gera aðrar nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að í té verði látin aðstaða sú, sem veitt er með samningi þessum, og ber Bandaríkjunum eigi skylda til að greiða Íslandi, íslenzkum þegnum eða öðrum mönnum gjald fyrir það. — **3. gr.** Það skal vera háð samþykki Íslands, hverrar þjóðar menn eru í varnarliðinu, svo og með hverjum hætti það tekur við og hagnýtir þá aðstöðu á Íslandi, sem veitt er með samningi þessum.[a]) — **4. gr.** Það skal háð samþykki íslenzku ríkisstjórnarinnar, hversu margir menn hafa setu á Íslandi samkvæmt samningi þessum. — **5. gr.** Bandaríkin skulu framkvæma skyldur sínar samkvæmt samningi þessum þannig, að stuðlað sé svo sem frekast má verða að öryggi íslenzku þjóðarinnar, og skal ávallt haft í huga, hve fámennir Íslendingar eru, svo og það, að þeir hafa ekki öldum saman vanizt vopnaburði. Ekkert ákvæði þessa samnings skal skýrt þannig, að það raski úrslitayfirráðum Íslands yfir íslenzkum málefnum. — **6. gr.** Samningur sá, er gerður var hinn 7. október 1946 milli Íslands og Bandaríkjanna um bráðabirgðaafnot af Keflavíkurflugvelli, fellur úr gildi við gildistöku samnings þessa, og mun Ísland

a) Féld. I, 106.
b) XVII, 393.
c) X, 581, 587, XVII, 393, XXV, 351.
d) XXXII, 613 (um lögsögu ísl. dómstóla yfir varnarliðsmanni).

a) XXXII, 360.

1951 Nr. 110 19. des.

þá taka í sínar hendur stjórn og ábyrgð á almennri flugstarfsemi á Keflavíkurflugvelli. Ísland og Bandaríkin munu koma sér saman um viðeigandi ráðstafanir varðandi skipulag á rekstri flugvallarins til þess að samræma starfsemi þar því, að hann er jafnframt notaður í þágu varna Íslands. — **7. gr.** Hvor ríkisstjórnin getur, hvenær sem er, að undanfarinni tilkynningu til hinnar ríkisstjórnarinnar, farið þess á leit við ráð Norður-Atlantshafsbandalagsins, að það endurskoði, hvort lengur þurfi á að halda framangreindri aðstöðu, og geri tillögur til beggja ríkisstjórnanna um það, hvort samningur þessi skuli gilda áfram. Ef slík málaleitan um endurskoðun leiðir ekki til þess, að ríkisstjórnirnar verði ásáttar innan sex mánaða, frá því að málaleitunin var borin fram, getur hvor ríkisstjórnin, hvenær sem er eftir það, sagt samningnum upp, og skal hann þá falla úr gildi tólf mánuðum síðar. Hvenær sem atburðir þeir verða, sem 5. og 6. gr. Norður-Atlantshafssamningsins tekur til, skal aðstaða sú, sem veitt er með samningi þessum, látin í té á sama hátt. Meðan aðstaðan er eigi notuð til hernaðarþarfa, mun Ísland annað hvort sjálft sjá um nauðsynlegt viðhald á mannvirkjum og útbúnaði eða heimila Bandaríkjunum að annast það. — **8. gr.** Samningur þessi er gerður á íslenzku og á ensku, og eru báðir textar jafngildir. Hann gengur í gildi, er hann hefur verið undirritaður af réttum yfirvöldum Íslands og Bandaríkjanna og ríkisstjórn Íslands hefur afhent ríkisstjórn Bandaríkja Ameríku tilkynningu um, að samningurinn hafi verið fullgiltur af Íslands hálfu.

Fylgiskjal. — Viðbætir um réttarstöðu liðs Bandaríkjanna og eignir þeirra. — 1. gr. Í viðbæti þessum taka orðin „lið Bandaríkjanna" yfir liðsmenn í herliði Bandaríkjanna og starfslið, sem herliðinu fylgir og er í þjónustu þess, enda hafi menn þessir hvorki ríkisfang né fasta búsetu á Íslandi, heldur dveljist þar vegna framkvæmda á samningi þessum. — **2. gr.** 1. a. Herdómstólar Bandaríkjanna skulu aldrei hafa lögsögu á Íslandi yfir íslenzkum ríkisborgurum eða öðrum mönnum, sem ekki lúta herlögum Bandaríkjanna. b. Liði Bandaríkjanna og skylduliði liðsmanna á Íslandi ber að virða íslenzk lög og hafast ekkert það að, sem fer í bága við anda þessa samnings, og einkum skulu þeir forðast að hafa nokkur afskipti af íslenzkum stjórnmálum. Bandaríkin munu gera viðeigandi ráðstafanir í þessu skyni. 2. Innan marka þessarar greinar: a. hafa hervöld Bandaríkjanna heimild til að fara með á Íslandi hvers konar lögsögu og eftirlit, sem lög Bandaríkjanna veita þeim, yfir þeim mönnum, sem lúta herlögum Bandaríkjanna; b. hafa íslenzk stjórnvöld lögsögu yfir mönnum í liði Bandaríkjanna, að því er varðar brot, sem framin eru á Íslandi og refsiverð eru að íslenzkum lögum.[a]) 3. a. Hervöld Bandaríkjanna skulu ein fara með lögsögu yfir mönnum, sem lúta herlögum Bandaríkjanna, að því er varðar brot gegn öryggi Bandaríkjanna, en ekki öryggi Íslands, svo og að því er varðar öll brot, sem refsiverð eru að lögum Bandaríkjanna, en ekki lögum Íslands. b. Íslenzk stjórnvöld skulu ein fara með lögsögu yfir mönnum í liði Bandaríkjanna, að því er varðar brot gegn öryggi Íslands, en ekki öryggi Bandaríkjanna, svo og að því er varðar öll brot, sem refsiverð eru að lögum Íslands, en ekki lögum Bandaríkjanna. c. Til brota gegn öryggi Íslands eða Bandaríkjanna teljast: 1. Landráð. 2. Skemmdarverk, njósnir og brot á hvers konar lögum, er varða leyndarmál íslenzka ríkisins eða Bandaríkjanna, eða leyndarmál, er varða varnir Íslands eða Bandaríkjanna. 4. Nú ber rétt til lögsögu undir bæði ríkin, og skulu þá eftirfarandi reglur gilda: a. Hervöld Bandaríkjanna skulu hafa forrétt til lögsögu yfir mönnum í liði Bandaríkjanna, að því er varðar: 1. brot, er einungis beinast gegn eignum Bandaríkjanna eða gegn manni í liði Bandaríkjanna, skylduliði hans eða eignum þeirra; 2. brot, sem drýgð eru í sambandi við framkvæmd starfsskyldu. b. Íslenzk stjórnvöld hafa forrétt til lögsögu í öllum málum vegna annarra brota. c. Nú hyggst sá aðili, er forrétt til lögsögu hefur, hvort heldur er Ísland eða Bandaríkin, að fara ekki með hana, og skal þá sú niðurstaða tilkynnt hinum aðilanum, svo fljótt sem verða má. Sá aðili, er forrétt hefur, hvort heldur eru íslenzk stjórnvöld eða stjórnvöld Bandaríkjanna, skal taka til vinsamlegrar athugunar beiðni hins aðilans um, að horfið sé frá lögsögu, þegar sá aðili telur það mjög miklu máli skipta. 5. Stjórnvöld Bandaríkjanna skulu eigi framkvæma dauðadóma á Íslandi. 6. a. Íslenzk stjórnvöld og stjórnvöld Bandaríkjanna skulu veita hvor öðrum aðstoð við handtöku manna úr liði Bandaríkjanna eða skylduliði slíkra manna, sem drýgja brot á

a) XXIX, 16.

1951 Nr. 110 19. des.

Íslandi, svo og við afhendingu þeirra til stjórnvalda þess aðila, sem fer með lögsögu samkvæmt framanskráðum ákvæðum. b. Íslenzk stjórnvöld skulu tilkynna hervöldum Bandaríkjanna tafarlaust, er maður í liði Bandaríkjanna hefur verið handtekinn á Íslandi eða maður úr skylduliði hans. c. Nú er sökunautur, sem íslenzk stjórnvöld hafa lögsögu yfir, í gæzlu hjá stjórnvöldum Bandaríkjanna, og skal hann þá vera þar áfram, unz íslenzk stjórnvöld hefja saksókn gegn honum. 7. a. Nú er maður í liði Bandaríkjanna sóttur til sakar um brot, og skulu þá þau íslenzk og bandarísk stjórnvöld, er í hlut eiga, veita hvor öðrum aðstoð við nauðsynlega rannsókn á brotinu og saksókn gegn sökunaut. b. Nú fara Bandaríkin með lögsögu í máli, og skulu þá íslenzk stjórnvöld gera nauðsynlegar ráðstafanir til, að tryggð sé návist og fengnar skýrslur íslenzkra þegna og manna á Íslandi utan samningssvæðanna, annarra en manna úr liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra. Nú er nauðsynlegt samkvæmt lögum Bandaríkjanna, að bandarísk yfirvöld taki sjálf skýrslur af íslenzkum þegnum, og munu þá íslenzk stjórnvöld gera allar þær ráðstafanir, sem unnt er, til þess að slíkir þegnar komi til skýrslugjafar í viðurvist íslenzkra yfirvalda á þeim stöðum, sem þau kveða á um. — Nú ber brot undir lögsögu íslenzkra stjórnvalda, og munu þá hervöldin með sama hætti annast öflun sönnunargagna hjá mönnum í liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra. c. Stjórnvöld Íslands og Bandaríkjanna skulu gefa hvor öðrum skýrslur um árangur hvers konar rannsóknar og saksóknar í málum, þar sem lögsögu getur borið undir hvorn aðila sem er. 8. Nú hefur maður í liði Bandaríkjanna eða maður úr skylduliði hans verið sóttur til sakar af stjórnvöldum Bandaríkjanna og verið sýknaður eða verið sakfelldur og er að taka út refsingu eða hefur þegar tekið hana út, og skal þá íslenzkum stjórnvöldum eigi heimilt að sækja hann til sakar fyrir það brot. 9. Þegar maður í liði Bandaríkjanna eða maður úr skylduliði hans er sóttur til sakar og íslenzk stjórnvöld fara með lögsögu, á hann rétt á því: a. að rannsókn og saksókn sé hraðað; b. að fá vitneskju fyrir upphaf saksóknar um sakargiftir á hendur honum; c. að hann og vitni, sem bera gegn honum, séu samspurð;[a]) d. að vitnum, sem kunna að geta borið honum í hag og eru innan íslenzkrar lögsögu, sé gert skylt að bera vætti; e. að hæfur málflutningsmaður sé skipaður verjandi hans, enda ráði hann vali hans, ef hann óskar þess; f. að hæfur dómtúlkur sé tilkvaddur, ef hann telur þess þörf; og g. að hafa samband við fulltrúa ríkisstjórnar sinnar og, ef dómreglur leyfa það, að sá fulltrúi sé viðstaddur réttarhöldin. 10. Liði Bandaríkjanna er rétt að fara með lögregluvald á samningssvæðunum og gera allar viðeigandi ráðstafanir til að halda þar uppi aga, allsherjarreglu og öryggi. Utan samningssvæðanna mega menn úr liði Bandaríkjanna hafa með höndum lögreglustörf, eftir því sem um semst við íslenzk stjórnvöld, í samvinnu við þau og einungis að svo miklu leyti, sem það er nauðsynlegt til að halda uppi aga og reglu meðal manna úr liði Bandaríkjanna og manna úr skylduliði þeirra. Þegar menn úr liði Bandaríkjanna hafa slíka samvinnu við íslenzk yfirvöld, fara þau ein með yfirráð yfir íslenzkum þegnum og öðrum mönnum á Íslandi og eignum þeirra í öllum málum, er varða uppihald reglu og aga utan samningssvæðanna samkvæmt ofanskráðu. Þetta tekur þó eigi til manna úr liði Bandaríkjanna, manna úr skylduliði slíkra manna og þeirra starfsmanna verktaka Bandaríkjanna, sem ekki eru íslenzkir þegnar. — **3. gr.** 1. Íslenzk yfirvöld skulu gera eitt af tvennu: a. taka gild, án þess að ökupróf fari fram eða gjald sé greitt, venjuleg ökuskírteini eða hermannaökuskírteini, sem gefin eru út af Bandaríkjunum eða fylkjum þeirra, til handa mönnum í liði Bandaríkjanna eða mönnum í skylduliði þeirra, eða b. gefa út, án ökuprófs eða gjalds, íslenzk ökuskírteini handa mönnum í liði Bandaríkjanna eða mönnum í skylduliði þeirra, enda hafi þeir skírteini frá Bandaríkjunum eða fylkjum þeirra. 2. Yfirvöld Bandaríkjanna munu í samvinnu við íslenzk yfirvöld gefa út rækilegar leiðbeiningar til manna í liði Bandaríkjanna og manna í skylduliði þeirra um íslenzka umferðarlöggjöf og reglur og leggja fyrir þá að hlýða þeim í einu og öllu. — **4. gr.** 1. Hermenn í liði Bandaríkjanna skulu að jafnaði vera einkennisklæddir. 2. Ökutæki, sem notuð eru af liði Bandaríkjanna, skulu merkt skrásetningartölu og glöggu þjóðernisauðkenni. 3. Yfirvöld Bandaríkjanna munu afhenda íslenzkum yfirvöldum skrá yfir öll ökutæki, skrásetningartölu þeirra og eigendur. — **5. gr.** Liði Bandaríkjanna á Íslandi er heimilt að bera vopn á samningssvæðunum, svo sem

a) XXIX, 15—17.

þörf krefur, til framkvæmdar á skyldustörfum. Utan samningssvæðanna má liðið einungis bera vopn við framkvæmd skyldustarfa eða vegna hernaðarþarfa, nema rétt íslenzk stjórnvöld samþykki annað. — **6. gr.** 1. Menn í liði Bandaríkjanna og skyldulið þeirra mega kaupa á Íslandi vörur til sjálfs sín neyzlu og þá þjónustu, sem þeir þarfnast, með sömu kjörum og íslenzkir þegnar. 2. Vörur, sem keyptar eru á Íslandi og lið Bandaríkjanna þarfnast sér til viðurværis, skulu að jafnaði keyptar fyrir atbeina þeirrar umsýslustofnunar íslenzka ríkisins, sem af Íslands hálfu er til þess nefnd, til að koma í veg fyrir, að slík kaup hafi skaðleg áhrif á hagkerfi Íslands. 3. Þar til bær íslenzk stjórnvöld munu, þegar þörf krefur, segja til, er kaup á tilteknum vörum, sem greindar eru í töluliðunum 1 og 2 að ofan, skulu takmörkuð eða bönnuð, og munu yfirvöld Bandaríkjanna taka fullt tillit til slíkrar málaleitunar. 4. Bandaríkin æskja þess að ráða hæfa íslenzka borgara, eftir því sem föng eru á, til starfa í sambandi við samning þennan. Að svo miklu leyti sem Ísland kann að samþykkja ráðningu íslenzkra borgara til starfa hjá liði Bandaríkjanna, skal slík starfsráðning framkvæmd með aðstoð og um hendur þess eða þeirra fyrirsvarsmanna, sem af Íslands hálfu eru til þess kvaddir.[a]) Ráðningarkjör og vinnuskilyrði, einkum vinnulaun, launauppbætur og öryggisráðstafanir við vinnu, skulu fara að íslenzkum lögum og venjum.[b]) 5. Ísland og Bandaríkin munu hafa samvinnu um að uppræta og koma í veg fyrir hvers konar ólöglega starfsemi, svo og afstýra athöfnum, sem óheppileg áhrif hafa á íslenzkt hagkerfi. — **7. gr.** 1. Nú dvelst á Íslandi maður í liði Bandaríkjanna, maður í skylduliði slíks manns eða starfsmaður, sem ekki er íslenzkur þegn, en ráðinn hefur verið til starfa vegna framkvæmda samkvæmt samningi þessum og er þar einungis vegna þess starfa, og skal þá slík dvöl um stundarsakir hvorki talin heimilisfang né búseta og skal ekki út af fyrir sig skapa honum skattskyldu á Íslandi, hvorki að því er varðar tekjur né eignir, sem hann aflar þar eða á þar vegna téðrar dvalar sinnar. Eigi skal heldur taka dánargjöld af búi slíks aðila. 2. Enginn Bandaríkjaþegn eða félag, stofnað samkvæmt lögum Bandaríkjanna, sem heimilisfang á í Bandaríkjunum, skal greiða tekjuskatt á Íslandi af tekjum, sem aflað er með samningi við Bandaríkin í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum. 3. Enga skatta, gjöld eða aðrar álögur skal leggja á efni, útbúnað, birgðir eða vörur, þ. á m. persónulega muni, búsmuni, bifreiðar í einkaeign og fatnað, sem flutt hefur verið til Íslands í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum. Engan slíkan skatt, gjöld eða álögur skal leggja á eignir, sem stjórnvöld Bandaríkjanna afla á Íslandi til afnota fyrir Bandaríkin, umsýsluaðila sína eða lið, sem dvelst á Íslandi einungis í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum. — **8. gr.** 1. Menn í liði Bandaríkjanna svo og skylduliði þeirra skulu, nema öðruvísi sé ákveðið berum orðum í samningi þessum, lúta lögum þeim og reglugerðum, sem tollyfirvöld Íslands framkvæma. Einkanlega skal íslenzkum tollyfirvöldum heimilt, samkvæmt almennum ákvæðum íslenzkra laga og reglugerða, að leita á mönnum úr liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra svo og á verktökum Bandaríkjanna og mönnum í þeirra þjónustu, sem ekki eru íslenzkir þegnar, skoða farangur þeirra og ökutæki og leggja hald á muni samkvæmt ákvæðum slíkra laga og reglugerða. 2. Eigi skal tollskoða innsigluð opinber skjöl. Sérstakir sendiboðar, sem flytja slík skjöl, skulu án tillits til stöðu sinnar hafa meðferðis hverju sinni fyrirmæli um ferð sína. Fyrirmæli þessi skulu sýna tölu bréfa, er þeir hafa meðferðis, og geyma vottorð þess efnis, að þau séu einungis opinber skjöl. 3. Hervöld Bandaríkjanna mega flytja inn tollfrjálst útbúnað handa liði sínu og hæfilegt magn vista, birgða og annars varnings til nota fyrir liðsmenn eina og skyldulið þeirra svo og fyrir verktaka Bandaríkjanna og menn í þeirra þjónustu, sem eigi eru íslenzkir þegnar. Þessi tollfrjálsi innflutningur skal háður því skilyrði, að afhent sé, auk tollskjalanna á tollskrifstofu á innflutningsstað, yfirlýsing, undirrituð af þar til bærum fyrirsvarsmanni liðs Bandaríkjanna. Afhenda skal íslenzkum tollyfirvöldum skrá yfir þá fyrirsvarsmenn, sem heimild hafa fengið til að undirrita slíkar yfirlýsingar, svo og sýnishorn af nafnritun þeirra og stimplum, er nota skal. 4. Menn úr liði Bandaríkjanna og skylduliði þeirra mega, þegar þeir koma fyrsta sinn til Íslands til að taka við starfa sínum þar, flytja tollfrjálst persónulega muni sína og húsgögn til afnota, meðan á starfa þeirra stendur þar. 5.

a) XXXII, 361.
b) XXX, 347.

Menn úr liði Bandaríkjanna og skyldulið mega flytja inn tollfrjálst einkabifreiðar og bifhjól til sjálfs sín nota, meðan þeir dveljast á Íslandi. 6. Nú flytja menn úr liði Bandaríkjanna eða skyldulið þeirra inn aðrar vörur en þær, sem greindar eru í töluliðum 4 og 5 þessarar greinar, þar með taldar sendingar fyrir atbeina pósthúsa Bandaríkjanna, og skal þá slíkur innflutningur ekki samkvæmt þessari grein undanþeginn tolli eða öðrum skilyrðum. 7. Nú hafa vörur verið fluttar inn tollfrjálst samkvæmt töluliðum 3, 4 og 5 að ofan, og skal þá með fara sem hér segir: a. Slíkar vörur má flytja út aftur óhindrað, enda sé yfirlýsing, sem gefin hefur verið út samkvæmt 3. tölulið, sýnd á tollskrifstofu, ef um er að tefla innflutning samkvæmt þeim tölulið. Tollyfirvöld mega samt ganga úr skugga um, að endurútfluttar vörur séu í samræmi við yfirlýsingu, er út kann að hafa verið gefin, og að þær hafi raunverulega verið fluttar inn með þeim hætti, er segir í töluliðunum 3, 4 og 5. Slíkar vörur skulu eigi látnar af hendi á Íslandi, hvorki með sölu, að gjöf né í skiptum. Þó má, er sérstaklega stendur á, veita heimild til slíkrar afhendingar með þeim skilyrðum, er tollyfirvöld setja (t. d. um greiðslu á tolli og gjöldum og um að gætt sé fyrirmæla um eftirlit með verzlun og gjaldeyri). Yfirvöld Bandaríkjanna munu, svo sem unnt er, setja og framkvæma fyrirmæli, er miða að því að koma í veg fyrir, að einstökum mönnum í liði Bandaríkjanna, skylduliði þeirra og mönnum í þjónustu verktaka Bandaríkjanna séu seldar eða afhentar umfram persónulegar þarfir sínar vörur, sem yfirvöld Bandaríkjanna flytja tollfrjálst til Íslands, hvernig svo sem þeim innflutningi er háttað, enda sé um að tefla vörur, sem yfirvöld Bandaríkjanna í samráði við íslenzk stjórnvöld telja mest líkindi til, að verði seldar, gefnar eða látnar af hendi í skiptum á Íslandi. 8. Vörur, sem keyptar eru á Íslandi, skulu einungis fluttar út þaðan samkvæmt þeim reglum, er gilda á Íslandi. 9. Af Íslands hálfu skulu gerðar sérstakar ráðstafanir til þess, að látið sé af hendi án greiðslu tolla og gjalda eldsneyti, olía og smurningsolíur til afnota fyrir opinber ökutæki, flugvélar og skip liðs Bandaríkjanna og verktaka þeirra, sem eigi eru íslenzkir þegnar. 10. Í töluliðunum 1—8 í grein þessari tekur orðið „tollur" yfir tolla og hvers konar önnur gjöld, sem greiða ber af innflutningi eða útflutningi. 11. Íslenzk tollyfirvöld og fjármála geta gert það að skilyrði fyrir hvers konar undanþágu eða tilhliðrun, að því er varðar tolla og gjöld samkvæmt samningi þessum, að gætt sé þeirra reglna, er þau telja nauðsynlegar til þess að koma í veg fyrir misnotkun. — **9. gr.** 1. Tolla- og fjármálayfirvöld Íslands og Bandaríkjanna skulu veita hvor öðrum aðstoð við rannsókn og öflun skýrslna til að koma í veg fyrir brot gegn lögum og reglugerðum um tolla og fjármál. 2. Hervöld Bandaríkjanna skulu láta í té þá aðstoð, sem þeim er unnt, til að tryggja það, að vörur, sem íslenzkum tollyfirvöldum og fjármála er rétt að leggja hald á, séu þeim afhentar. 3. Hervöld Bandaríkjanna skulu láta í té alla þá aðstoð, sem þeim er unnt, til að tryggja greiðslu tolla, gjalda, sekta og upptæks fjár úr hendi manna í liði Bandaríkjanna eða skyldudiði þeirra. 4. Nú leggja íslenzk yfirvöld hald á opinber ökutæki og muni Bandaríkjaliðs vegna brots gegn íslenzkum lögum og reglugerðum um tolla og fjármál, og skulu þá ökutæki þessi og munir afhentir réttum hervöldum Bandaríkjanna. — **10. gr.** Lið Bandaríkjanna, menn í því, svo og skyldulið þeirra, skulu hlýða íslenzkri gjaldeyrislöggjöf. Rétt yfirvöld Íslands og Bandaríkjanna skulu koma sér saman um sérstakar ráðstafanir til að afstýra því, að laun séu greidd í bandarískum gjaldeyri, svo og ráðstafanir til að heimila liði Bandaríkjanna að afla íslenzks gjaldeyris á skráðu gengi og að fá hæfilegum fjárhæðum þess gjaldeyris breytt í erlendan gjaldeyri, er þeir hverfa af Íslandi. — **11. gr.** Ríkisstjórn Íslands mun veita liði hvers þess ríkis, sem aðili er að Norður-Atlantshafssamningnum og þess æskir, þegar það lið dvelst á Íslandi, þau réttindi, sem liði Bandaríkjanna eru veitt í undanfarandi greinum þessa viðbætis. — **12. gr.** 1. a. Bandaríkin munu eigi gera kröfu til skaðabóta á hendur ríkisstjórn Íslands fyrir tjón, sem starfsmenn íslenzku ríkisstjórnarinnar valda á eignum, sem Bandaríkin eiga og lið þeirra notar, eða á lífi og limum manna úr Bandaríkjaliði. b. Ríkisstjórn Íslands mun ekki gera kröfu til skaðabóta á hendur Bandaríkjunum fyrir tjón á eignum íslenzka ríkisins á samningssvæðunum og mun ekki gera kröfur á hendur Bandaríkjunum, heldur bæta sjálf tjón á lífi og limum starfsmanna íslenzku ríkisstjórnarinnar, sem verða kann á samningssvæðunum, þegar slíkur starfsmaður er þar vegna starfsskyldu sinnar að áliti fulltrúa, er

1951 Nr. 110 19. des.

1951 Nr. 110 19. des.

Ísland og Bandaríkin skipa, og slíkt tjón á eignum, lífi eða limum hefur orðið af völdum manns úr liði Bandaríkjanna. Ríkisstjórn Íslands mun ekki heldur gera kröfu til skaðabóta fyrir tjón á eign íslenzka ríkisins eða tjón á lífi eða limum starfsmanna íslenzka ríkisins, er maður úr liði Bandaríkjanna veldur utan samningssvæðanna, enda telji skipaðir fulltrúar Íslands og Bandaríkjanna, að eignin hafi, er tjónið varð, verið notuð eða starfsmaðurinn verið að verki í sambandi við framkvæmd samnings þessa. c. Ísland og Bandaríkin munu eigi gera kröfur til skaðabóta hvort á hendur öðru fyrir tjón á skipum, sem Ísland eða Bandaríkin eiga, er slík skip eru notuð í sambandi við framkvæmdir samkvæmt samningi þessum, án tillits til þess, hvar slíkt tjón verður og hvort sem það verður af völdum manns í liði Bandaríkjanna eða starfsmanns íslenzku ríkisstjórnarinnar. Ísland og Bandaríkin munu ekki gera kröfu til björgunarlauna, ef skip það eða farmur, sem bjargað var, var í eigu Íslands eða Bandaríkjanna vegna framkvæmdar samnings þessa. d. Í þessum tölulið taka orðin „í eigu Bandaríkjanna", „í eigu Íslands" og „í eigu Íslands eða Bandaríkjanna" til skipa, sem Ísland eða Bandaríkin taka á leigu eða taka til hernota eða opinberra nota með leiguskilmálum eða Ísland eða Bandaríkin hafa önnur umráð yfir (nema að því leyti sem ábyrgð á skipunum eða áhætta á tjóni á þeim hvílir á öðrum aðila en Íslandi eða Bandaríkjunum eða vátryggjendum þeirra). 2. Ísland skal samkvæmt þeim ákvæðum, sem hér fara á eftir, úrskurða og greiða kröfur, aðrar en samningskröfur, vegna verknaða manna í liði Bandaríkjanna, sem af hlýzt tjón á eignum manna eða stofnana á Íslandi eða tjón á lífi eða limum manna þar, annað en það, er greinir í næsta tölulið hér að framan.[a]) a. Kröfur skulu gerðar, um þær fjallað og samið eða dómur á þær lagður í samræmi við íslenzk lög og reglur um kröfur, er rísa vegna verknaðar starfsmanna íslenzka ríkisins. b. Íslandi er rétt að kveða á um hverja slíka kröfu, og Ísland skal greiða með innlendum gjaldeyri þá fjárhæð, sem um er samið eða úrskurðuð er. c. Slík greiðsla eða fullnaðardómur bærs íslenzks dómstóls, þar sem synjað er greiðslu, skal vera bindandi úrslit sakarefnis fyrir Ísland og Bandaríkin. d. Sérhver krafa, sem Ísland greiðir, skal tilkynnt hervöldum Bandaríkjanna ásamt fullnægjandi skýrslum og gögnum. e. Kostnaður af fullnægingu krafna samkvæmt stafliðunum hér á undan skal jafnað niður á Ísland og Bandaríkin, svo sem hér segir: 1. Þar sem Bandaríkin ein bera ábyrgð, skal fjárhæð þeirri, er úrskurðuð hefur verið eða dæmd, skipt í þeim hlutföllum, að Ísland greiði 15% en Bandaríkin 85%. 2. Þar sem menn í liði Bandaríkjanna og íslenzkir þegnar eiga báðir sök, þá skulu Ísland og Bandaríkin hvort um sig greiða helming hinnar úrskurðuðu eða dæmdu kröfu. 3. Bandaríkjunum skal á hálfs árs fresti send skýrsla um fjárhæðir þær, sem Ísland hefur greitt síðasta missirið vegna hvers máls ásamt kröfu um endurgreiðslu. Endurgreiðsla skal fara fram, svo fljótt sem unnt er, í íslenzkum gjaldeyri. f. Eigi skal maður í liði Bandaríkjanna sæta lögsókn vegna kröfu, er rís af verknaði, sem þessi tölulið ur tekur til.[a]) 3. Grein þessi tekur eigi til krafna, sem bornar eru fram af þegnum ríkis, sem á í styrjöld við Bandaríkin, eða af bandalagsríki slíks óvinaríkis, né heldur til krafna, sem eiga rót sína að rekja til styrjaldarverka óvina eða beinlínis eða óbeinlínis til athafna Bandaríkjaliðs í orustu. 4. Hervöld Bandaríkjanna og réttir íslenzkir embættismenn skulu hafa samvinnu um öflun gagna til afnota við sanngjarna dómsmeðferð og afgreiðslu krafna, sem Ísland og Bandaríkin eiga hlut að. 5. Bandaríkin munu afla nauðsynlegrar lagaheimildar til að framkvæma skyldur sínar samkvæmt þessari grein.

a) XXIV, 246, 511, 515, 680, XXVII, 777, XXXI, 394, 718.

1951 Nr. 110 19. des.

Tilskipun um aðgang herskipa og herloftfara erlendra ríkja, er ekki eiga í ófriði, að íslenzku forráðasviði. **1939** Nr. 44 24. júlí

I. kafli. — Erlend herskip. — **1. gr.** Herskipum erlendra ríkja, sem ekki eiga í ófriði, er frjálst að koma á íslenzkar hafnir og í aðra íslenzka landhelgi, enda hafi koma þeirra verið fyrirfram tilkynnt opinbera boðleið, og ekki annað ákveðið í sérstökum dæmum. Þó skal ekki fleirum en þremur herskipum sama ríkis heimilt að dvelja í sömu íslenzkri höfn, og ekki má dvöl herskips í höfn vera lengri en 15 dagar. — Undanþágu frá ákvæðum þessarar greinar er hægt að gera með sérstöku leyfi, fengnu opinbera boðleið. — **2. gr.** Undanþegin ákvæðum 1. greinar eru: a) herskip, sem flytur erlendan þjóðhöfðingja eða opinberan fulltrúa hans, svo og þau skip, er því fylgja, enda séu þau

a) XXIV, 246.

1939 Nr. 44 24. júlí

ekki fleiri en þrjú, b) herskip, sem lenda í sjávarháska, c) herskip, sem ætluð eru eingungis til eftirlits með fiskveiðum eða til vísindalegra rannsókna, d) herskip, sem sigla viðstöðulaust gegnum íslenzka landhelgi (passage inoffensif). — **3. gr.** Erlendu herskipi er óheimilt að framkvæma sjómælingar eða dýptarmælingar (aðrar en þær, sem nauðsynlegar eru skipinu á ferð þess) og að halda hvers konar heræfingar í íslenzkri landhelgi eða á íslenzku landi. — Erlendur kafbátur skal jafnan vera ofansjávar, meðan hann heldur sig innan íslenzkrar landhelgi. — **4. gr.** Erlendu herskipi er skylt að fylgja á íslenzku forráðasviði gildandi ákvæðum um hollustuháttu, hafnsögu og tollgæzlu. — **5. gr.** Erlendum herskipum er skylt að leggjast við akkerisfestar á þann stað í íslenzkri höfn, eða skipalægi, er hlutaðeigandi hafnaryfirvöld, ef til eru, benda þeim á, og er samkvæmt beiðni skylt að flytja sig til í höfn eða skipalægi, eftir nánari tilvísun. — Leyfi, sem gefin hafa verið erlendum herskipum til að dvelja í íslenzkri höfn eða á íslenzku skipalægi, eru afturkallanleg hvenær sem er. — **6. gr.** Áhöfn erlends herskips, sem liggur í íslenzkri höfn, er óheimilt að bera vopn í landi, þó skal liðsforingjum, undirforingjum og liðsforingjaefnum heimilt að bera þau vopn í landi, er tilheyra einkennisbúningi þeirra.

II. kafli. — Erlend herloftför. — 7. gr. Erlendum herloftförum er bannað að koma á íslenzkt forráðasvið, nema samkvæmt áður fengnu leyfi opinbera boðleið. Undanþegin ákvæðum þessarar greinar eru: a) loftfar, sem flytur erlendan þjóðhöfðingja eða opinbera fulltrúa hans, svo og þau loftför, er því fylgja, enda séu þau ekki fleiri en þrjú, b) loftfar, sem haft er meðferðis á erlendu herskipi, er það dvelst í eða siglir um íslenzka landhelgi, c) loftfar, sem er í háska statt. — **8. gr.** Loftfari, sem haft er meðferðis á erlendu herskipi, sem dvelst í eða siglir um íslenzka landhelgi, er óheimilt að hefja sig til flugs á íslenzku forráðasviði, nema að fengnu leyfi samkvæmt undanfarandi grein, og skulu með leyfisbeiðninni fylgja þær upplýsingar, er getur í næstu grein hér á eftir. — **9. gr.** Beiðni um leyfi það, sem um ræðir í 7. grein, skulu fylgja upplýsingar um eftirfarandi atriði: 1. Tölu þeirra herloftfara, er taka eiga þátt í fluginu. 2. Tegund og einkenni loftfaranna. 3. Ráðgerða leið yfir íslenzkt forráðasvið. 4. Staði þá, sem ráðgert er að heimsækja. 5. Komu- og brottfarartíma. 6. Sé um loftfar með þráðlausum firðritunar- eða firðtalstækjum að ræða, skulu tilgreind hin ýmsu kallmerki. 7. Áhöfn og tölu hennar. 8. Vopnaútbúnað loftfaranna. 9. Myndatæki, sem loftför hafa meðferðis. — **10. gr.** Erlend herloftför skulu á íslenzku forráðasviði fylgja vandlega gildandi ákvæðum, sem sett eru til öryggis loftferðum. — Heimilt er að hafa í herloftfari vopn, án skothleðslna, svo og ljósmyndatæki án annars útbúnaðar til myndatöku. — Erlendum herloftförum er bannað að halda heræfingar á íslenzku forráðasviði.

1939 Nr. 44 24. júlí

1962 Nr. 94 29. des.

Lög um almannavarnir.

I. kafli. — Almenn ákvæði. — 1. gr. Hlutverk almannavarna er að skipuleggja og framkvæma ráðstafanir, sem miða að því að koma í veg fyrir, eftir því sem unnt er, að almenningur verði fyrir líkamstjóni eða eigna af völdum hernaðaraðgerða, og veita líkn og aðstoð vegna tjóns, sem orðið hefur, enda falli þau störf ekki undir aðra aðilja samkvæmt lögum. — Almannavarnir skulu veita aðstoð samkvæmt fyrirmælum dómsmálaráðherra, ef tjón vofir yfir eða hefur orðið af náttúruhamförum eða annarri vá. — **2. gr.** Krefjast má aðstoðar opinberra aðilja, einstaklinga og stofnana til undirbúnings þeim ráðstöfunum, er 1. gr. fjallar um. — Öllum er skylt að veita trúnaðarmönnum almannavarna þær upplýsingar, sem þeir þarfnast til þess að framkvæma þau störf, sem lögin fela þeim. — **3. gr.** Á hættutímum er ríkisstjórninni heimilt að gefa út sérstök fyrirmæli um almenna umferð, reglur og öryggi á opinberum stöðum og svæðum, sem almenningur hefur aðgang að. Sama máli gegnir á öðrum tímum, þegar æfingar í þágu almannavarna standa yfir. — Ef hætta vofir yfir, getur lögreglustjóri bannað að nokkru eða öllu leyti notkun samkomuhúsa og annarra samkomustaða, sem almenningur hefur aðgang að.

II. kafli. — Skipulag almannavarna. — 4. gr. Almannavarnir heyra undir dómsmálaráðherra, sbr. þó 5. gr. Hann skipar forstöðumann almannavarna í landinu og setur honum erindisbréf. Skipunin má vera tímabundin. — Forstöðumaður hefur á hendi heildarskipulagningu almannavarna, sér um framkvæmdir á þeim þáttum, er undir ríkisvaldið falla, þ. á m. fjarskipti milli umdæma, mælingu á geislavirkni, viðvörun, fræðslustarfsemi, kennslu yfirmanna og leiðbeinenda, skipulagningu og yfirstjórn á flutn-

ingi fólks af hættusvæðum. Hann hefur enn fremur umsjón með almannavörnum sveitarfélaga. — **5. gr.** Landlæknir fer, samkvæmt nánari fyrirmælum heilbrigðismálaráðherra, með stjórn þeirra þátta almannavarna, er varða sjúkrahúsmál, læknismeðferð og hjúkrun á sjúkum og særðum. — Forráðamönnum sjúkrahúsa ber, samkvæmt fyrirmælum landlæknis, að undirbúa og framkvæma ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til að geta veitt sjúkum og særðum móttöku og meðferð á hættutímum. Þeim ber og að taka þátt í undirbúningi að stofnun og rekstri varasjúkrahúsa. — **6. gr.** Almannavarnaráð, er ráðherra skipar, skal vera til ráðuneytis um framkvæmd laga þessara. Í ráðinu eiga sæti, auk forstöðumanns, sbr. 4. gr., sem er formaður þess, landlæknir, lögreglustjórinn í Reykjavík, póst- og símamálastjóri og vegamálastjóri. — **7. gr.** Lögreglustjórar fara með stjórn almannavarna, hver í sínu umdæmi. — Ráðstafanir til almannavarna, sbr. 9. gr., skal hefja, þar sem ríkisstjórnin ákveður, í samráði við hlutaðeigandi sveitarstjórn eða sýslunefnd. — Ráðherra er heimilt að ákveða, að grannhéruð eða bæir hafi samstarf um almannavarnir og veiti gagnkvæma aðstoð. — **8. gr.** Í kaupstöðum og annars staðar, sem ástæða þykir til, sbr. 7. gr., skipar sveitarstjórn almannavarnanefnd. Í Reykjavík eiga sæti í nefndinni borgarstjóri, lögreglustjóri, borgarlæknir, borgarverkfræðingur, slökkviliðsstjóri og tveir menn, er borgarráð velur. Annars staðar á landinu skulu nefndirnar skipaðar bæjarstjóra (oddvita), lögreglustjóra, héraðslækni, bæjarverkfræðingi eða byggingarfulltrúa, eftir ákvörðun sveitarstjórnar, og slökkviliðsstjóra. Nú eru framangreindir embættismenn ekki allir heimilisfastir á stað, þar sem ástæða þykir til almannavarna, og skulu þá lögreglustjóri og héraðslæknir þess umdæmis, ásamt bæjarstjóra (oddvita) á staðnum, tilnefna í þeirra stað menn, er sveitarstjórn skipar síðan til starfsins. — Í Reykjavík er borgarstjóri formaður nefndarinnar, en borgarstjórn skipar nefndinni sérstakan framkvæmdastjóra. Annars staðar eru bæjarstjórar (oddvitar) formenn nefndarinnar. — **9. gr.** Almannavarnanefndum er falin skipulagning og framkvæmd eftirtalinna ráðstafana innan umdæma þeirra, samkvæmt nánari reglum, er ráðherra setur: 1. Viðvörunarkerfi. 2. Skipulagning hjálparstarfs og hjálparliða, þjálfun þeirra og búnaður. Hjálparliðum má skipta í hverfisflokka, er gegna störfum í ákveðnu hverfi þéttbýlis, og umdæmissveitir, sem koma til aðstoðar, ef tjón er það umfangsmikið, að hverfisflokkur fær eigi við ráðið. Flokkar umdæmissveita skulu þjálfaðir í einstökum greinum almannavarna: eldvörnum, björgun og sjúkraflutningum, ruðningsstarfi, hjálparstarfi vegna tjóns af völdum geislavirkni, sýkla eða eiturefna, löggæzlu, fjarskiptaþjónustu, tækniþjónustu og félagslegu hjálparstarfi. 3. Eftirlit með einkavörnum í íbúðarhúsum, atvinnufyrirtækjum og stofnunum og leiðbeiningar á því sviði. 4. Bygging, búnaður og rekstur opinberra öryggisbyrgja, samkvæmt áætlun, sem ráðherra samþykkir. 5. Stjórnstöðvar. 6. Fjarskiptakerfi. 7. Birgðageymslur og birgðavarzla. 8. Undirbúningur og aðstoð vegna brottflutnings og móttöku fólks af hættusvæði. 9. Aðrar ráðstafanir, er ráðherra ákveður, að fengnum tillögum almannavarnaráðs.

III. kafli. — Hjálparlið. — 10. gr. Það er borgaraleg skylda þeirra, sem eru á aldrinum 18—65 ára, að gegna, án endurgjalds, starfi í þágu almannavarna í umdæmi, þar sem þeir dveljast, samkvæmt fyrirmælum, er lögreglustjóri gefur, að fengnum tillögum almannavarnanefndar. Ákvörðun lögreglustjóra má skjóta til dómsmálaráðherra. — Kveðja má þá, sem eru á aldrinum 16—18 ára eða yfir 65 ára, til starfs, ef þeir óska þess sjálfir. — Enginn má á neinn hátt tálma því, að maður gegni starfi í þágu almannavarna. — Þeim, sem kvaddir hafa verið til starfs, ber að koma til læknisskoðunar, ef nauðsynlegt þykir. — **11. gr.** Ef hætta vofir yfir eða tjón hefur orðið, má kveðja hvern fullfíða mann, sem tiltækur er, til tafarlausrar aðstoðar við störf í þágu almannavarna. — **12. gr.** Þeir, sem starfa eiga í hjálparliðum, skulu taka þátt í námskeiðum og æfingum, sem þeir hafa verið kvaddir til. Þeim ber að hlýða fyrirmælum og fara eftir starfsreglum. Óheimilt er að hverfa úr starfi án leyfis. — Ef hætta vofir yfir, má starfsmaður ekki fara úr lögsagnarumdæminu án samþykkis lögreglustjóra eða þess, er hann tilnefnir. — **13. gr.** Ef maður verður fyrir meiðslum eða tjóni á námskeiði eða æfingu, á hann rétt á bótum. — **14. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglur um starfsskyldu skv. 10. gr. Skal að því stefnt, að starfskvöð komi sem réttlátast niður á borgarana. Ráðherra ákveður hámarkstíma fyrir skyldunám og æfingar í þágu almannavarna.

IV. kafli. — Einkavarnir. — 15. gr. Atvinnufyrirtækjum, sem hafa yfir 100 manns við störf á sama stað, er skylt samkvæmt fyrirmælum almannavarnanefndar að gera öryggisráðstafanir á vinnustað í því skyni að draga úr afleiðingum tjóns vegna hernaðaraðgerða. — Ráðherra getur leyst fyrirtæki undan skyldu til einkavarna. Hann getur einnig, ef sérstaklega stendur á, fyrirskipað einkavarnir á vinnustað, enda þótt færri starfi þar en segir í 1. mgr. — **16. gr.** Í kaupstöðum og annars staðar, þar sem ástæða þykir til, getur almannavarnanefnd skipt svæðum í hverfi. Ber íbúum hvers hverfis að annast einkavarnir með gagnkvæmri hjálp í hverfinu samkvæmt nánari reglum, sem ráðherra setur. — **17. gr.** Húseigendum er skylt, hinu opinbera að kostnaðarlausu, að hafa í húsum sínum nauðsynleg björgunar- og eldvarnatæki, eftir því sem almannavarnanefnd ákveður nánar. — Nú er mannvirki þannig háttað, að eyðing þess eða skemmdir á því geta haft í för með sér verulega hættu fyrir umhverfið, og getur ráðherra þá fyrirskipað eiganda eða umráðamanni þess að gera viðeigandi öryggisráðstafanir, enda taki ríkissjóður þá þátt í kostnaði eftir mati dómkvaddra manna, hafi eigi tekizt samkomulag um skiptingu kostnaðar. — Trúnaðarmönnum almannavarna er heimill aðgangur að fasteignum til eftirlits með ráðstöfunum til einkavarna. — **18. gr.** Ráðherra getur ákveðið, að sérstakar ráðstafanir til almannavarna séu gerðar vegna skipa, flugvéla og annarra samgöngutækja. — **19. gr.** Ráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um einkavarnir, þar sem m. a. verða ákveðnar hámarkskvaðir, sem leggja má á atvinnufyrirtæki og húseigendur. — Ef fyrirmælum almannavarnanefndar um ráðstafanir til einkavarna er ekki hlýtt, má framkvæma þær á kostnað eiganda eða umráðamanns. Kröfu um endurheimt fylgir lögtaksréttur. — Ákvörðun almannavarnanefndar um einkavarnir má skjóta til ráðherra.

V. kafli. — Flutningur fólks af hættusvæðum. — 20. gr. Ef brýna nauðsyn ber til, að fólk flytji af hættusvæði og komi sér fyrir á öruggari stöðum, getur ríkisstjórnin ákveðið brottflutning. — Ráðherra setur reglur um áætlun og framkvæmd brottflutnings. — **21. gr.** Nú hefur ríkisstjórnin tekið ákvörðun samkv. 1. mgr. 20. gr., og er þá öllum skylt, sem um það fá fyrirmæli, að flytja á þeirri stundu, á þann hátt og til þess staðar, sem ákveðið verður. — Engum er heimilt án sérstaks leyfis að flytja frá þeim stað, sem honum hefur verið vísað á. — **22. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að taka leigunámi skip, vélknúin ökutæki og flugvélar í því skyni að greiða fyrir brottflutningi þess fólks, sem ekki getur séð sér sjálft fyrir farkosti, svo og lendur og hvers konar húsnæði, sem völ er á, flóttafólki til öryggis, skjóls og aðhlynningar. — Á neyðarstundu er heimilt að gefa eiganda eða umráðamanni húsnæðis fyrirmæli um að taka við fólki, sem flutt hefur verið af hættusvæði, veita því húsaskjól, svo og fæði, ef nauðsynlegt er. — Sveitarfélag, sem flutt er frá, greiðir kostnað vegna húsnæðis og fæðis, sem látið er í té, samkvæmt þessari grein, en á kröfu um endurheimt á hendur þeim, sem fyrirgreiðslunnar hafa notið.

1962 Nr. 94 29. des.

VI. kafli. — Ýmis ákvæði. — 23. gr. Stofnunum ríkis og sveitarfélaga er skylt að ljá til almannavarna hús sín og tæki, eftir því sem við verður komið og án sérstaks endurgjalds. — Ráðherra getur krafizt, að ríki eða sveitarfélagi verði fengið til afnota eða umráða lausafjármunir og fasteignir eða hluti af þeim, sem brýn þörf er á til almannavarna, enda komi sanngjarnt verð fyrir eftir samkomulagi eða að mati dómkvaddra manna. Heimilt er að gera þær breytingar á eignum, sem þörf er á, til þess að þær komi að tilætluðum notum. Um framkvæmd þessarar greinar skal farið eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917, eftir því sem við á. — **24. gr.** Ákveða má með reglugerð, að í húsi af tiltekinni stærð, sem byggt er eftir gildistöku laga þessara, skuli vera gert öryggisbyrgi fyrir þá, sem í húsinu búa eða starfa. Húseigandi greiðir kostnað vegna byrgisins, og skal það fullnægja þeim lágmarkskröfum um öryggi, sem reglugerðin kveður á um. — **25. gr.** Kostnaður samkv. 4. gr. laga þessara greiðist úr ríkissjóði. — Ríkissjóður greiðir kostnað samkvæmt 5. gr., en hlutaðeigandi sveitarstjórnum ber að endurgreiða þriðjung kostnaðarins. Nú hefur sveitarstjórn fyrir gildistöku laga þessara aflað sjúkrahúsgagna til almannavarna, og má þá sveitarfélagið greiða sinn hluta kostnaðarins með þeim. — Kostnaður af öðrum ráðstöfunum til almannavarna en um getur í 1. og 2. málsgr. greiðist úr ríkissjóði, en endurgreiða skulu hlutaðeigandi sveitarsjóðir ⅓ hluta kostnaðar af opinberum öryggisbyrgjum og helming annars kostnaðar. — **26. gr.** Dómsmálaráðherra setur

1962 Nr. 94 29. des.

reglugerðir samkvæmt lögum þessum, nema annað sé sérstaklega tekið fram. — **27. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum eða varðhaldi, nema þyngri refsing varði samkvæmt öðrum lögum.

1941 Nr. 29 27. júní

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu húsnæði í sveitum og kauptúnum o. fl.

1. gr. Ríkisstjórninni er heimilt að taka á leigu öll skólahús, fundahús, þinghús og annað nothæft húsnæði í sveitum og kauptúnum, til þess, ef nauðsyn krefur, að gera þessi hús að dvalarstöðum fyrir börn og mæður þeirra, þeim til öryggis. Einnig er ríkisstjórninni heimilt að taka á leigu flutningatæki, sem með þarf til að koma börnunum og mæðrum þeirra að og frá ákvörðunarstað. — **2. gr.** Ef samkomulag næst ekki við eigendur eða leigjendur húsa og farartækja þeirra, sem um getur í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að taka þau leigunámi. Um framkvæmd leigunáms samkvæmt þessari grein skal farið eftir ákvæðum laga nr. 61 14. nóv. 1917.

1943 Nr. 99 16. des.

Lög um ábyrgð ríkissjóðs á tjóni, sem hlýzt af veru herliðs Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi.[a])

1. gr. Ríkissjóði skal skylt að bæta íslenzkum ríkisborgurum tjón, er þeir hafa beðið eða kunna að bíða vegna aðgerða hernaðaryfirvalda Bandaríkja Norður-Ameríku hér á landi eða af völdum manna úr herliði þeirra.[b]) — **2. gr.** Bótaskylda ríkissjóðs samkvæmt 1. gr. kemur því aðeins til greina, að sá, sem tjóninu hefur valdið, mundi vera bótaskyldur samkvæmt íslenzkum lögum. Um upphæð skaðabótanna, svo og um það, hvaða hagsmuni bæta skuli, fer og eftir íslenzkum lögum. Þó er hámark hverrar kröfu á hendur ríkissjóði samkvæmt lögum þessum [kr. 100000,00].[1]) — **3. gr.** Bótakröfur samkv. lögum þessum má sækja fyrir bæjarþingi Reykjavíkur, og svarar fjármálaráðuneytið til sakar. — **4. gr.** Nú hefur sá, er tjón beið, tekið við greiðslu skaðabóta frá þeim, sem valdur var að tjóninu, og er þá ábyrgð ríkissjóðs lokið, hvort sem hann fékk fullar bætur eða eigi. — Bótaskylda ríkissjóðs gildir ekki gagnvart vátryggjanda, er bætur hefur greitt vegna tjónsins.[c]) Tjónþoli getur eigi heldur krafið ríkissjóð bóta að svo miklu leyti sem hann fær tjónið bætt af vátryggjanda. — Nú er bótakrafa eigi komin til ráðuneytisins innan eins árs frá því, að tjónið varð, og er þá bótaskylda ríkissjóðs niður fallin. Fyrningarfrestur á kröfum, sem til eru orðnar fyrir gildistöku laga þessara, telst þó frá gildistökudegi þeirra. — **5. gr.** Nú greiðir ríkissjóður skaðabætur samkvæmt 1. gr., og öðlast hann þá bótakröfu þá, er sá, sem bær bætur fékk, kann að eiga á hendur þeim, er tjóninu hefur valdið, eða öðrum. — **6. gr.** Lög þessi gilda um allar skaðabótakröfur samkvæmt 1. gr., sem til hafa orðið frá 7. júlí 1941.

1943 Nr. 99 16. des.

1) L. nr. 65, 1. des. 1944, § 1.
a) XXIV, 680.
b) XVI, 344, XVII, 156, 297, 578, XVIII, 18, XIX, 72, XXI, 217, 222, 282.
c) XVIII, 21.

Lög um heimild fyrir ríkisstjórnina til að banna að veita upplýsingar um ferðir skipa.[1])

1940 Nr. 9 12. febr.

1. gr. Ríkisstjórnin getur, er hún telur nauðsynlegt vegna yfirvofandi eða yfirstandandi ófriðar eða hliðstæðs ástands, fyrirskipað, að enginn megi láta neitt uppi við óviðkomandi menn um ferðir íslenzkra eða erlendra skipa. — Nú notar ríkisstjórnin heimild þá, sem henni er veitt í lögum þessum, og taka þá bannfyrirmæli hennar til allra upplýsinga um burtför skips úr höfn, um ferð þess frá einni höfn til annarrar, um það hvar skipið er statt á hverjum tíma, um ákvörðunarstað þess og komu í höfn í ferð eða að lokinni ferð, svo og til allra upplýsinga um farm skips og farþega. — **2. gr.** Ríkisstjórninni er heimilt að gera allar þær ráðstafanir, sem henni þykir þurfa, til þess að bannfyrirmæli þau, sem um ræðir í 1. gr., komi að haldi, þar á meðal að láta stöðva símskeyti um ferðir skipa, ef þurfa þykir. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 10000 krónum eða fangelsi allt að einu ári, nema þyngri hegning liggi við samkvæmt öðrum lögum.

Lög um refsing fyrir óheimila för inn á bannsvæði herstjórnar og óheimila dvöl þar.

1943 Nr. 60 29. apríl

1. gr. Óheimil för inn á bannsvæði herstjórnar eða óheimil dvöl þar varðar sektum, varðhaldi eða fangelsi, nema þyngri refsing liggi við að lögum, enda hafi bannsvæði verið auglýst, og sé það afgirt eða för inn á það eða um það bönnuð með merkjum eða með öðrum glöggum hætti. — **2. gr.** Mál vegna brota á ákvæðum 1. gr. fara að hætti opinberra mála.

1) Augl. nr. 196, 25. okt. 1939.

1962 Nr. 95 20. des.

Lög um öryggisráðstafanir gegn jónandi geislum frá geislavirkum efnum eða geislatækjum.

1. gr. Enginn má eiga, framleiða, flytja til landsins, selja eða láta af hendi geislavirk efni, hvort sem þau eru ómenguð, blönduð öðrum efnum eða byggð í tæki, né heldur tæki, sem hæf eru til að framleiða jónandi geisla (röntgengeisla, gammageisla, betageisla, elektrónugeisla, alfageisla, nevtrónugeisla og aðra efnisgeisla), nema hann hafi fengið til þess leyfi samkvæmt lögum þessum, sbr. þó 3. gr. — **2. gr.** Leyfi samkvæmt 1. gr. veitir ráðherra sá, er fer með heilbrigðismál, að fengnum meðmælum landlæknis. Umsóknir um leyfi þessi skulu rituð á sérstök eyðublöð, er ráðherra lætur gera. — **3. gr.** Eigi þarf leyfi samkvæmt lögum þessum til að eiga, framleiða, flytja til landsins, selja eða láta af hendi eftirtalin geislavirk efni og tæki, enda sé geislun frá þeim eigi hærri en ákveðið er með reglugerð á hverjum tíma: — 1. Úraníum og efni, sem innihalda úraníum, svo og efni, er innihalda ekki yfir tíu hundraðshluta af þóríum miðað við þunga, svo fremi að efni þessi hafi ekki með sérstakri meðferð verið auðguð að geislavirkum efnum fram yfir það, sem verður við eðlilegar kjarnabreytingar í jafnvægi. — 2. Geislavirk frumefni í eðlilegu ástandi, þau sem ekki tilheyra úraníum-radíum-, úraníum-aktiníum- og þóríum-efnaflokkunum, svo og efnasambönd þessara frumefna, enda innihaldi þau ekki meira af geislavirkum ísótópum en gerist um efni þessi í náttúrunni. — 3. Sjálflýsandi úr, vasaáttavita, mæla og önnur þess konar tæki, sem innihalda lítið magn af geislavirkum efnum. — 4. Ratsjár, sveiflusjár, sjónvarpstæki, sendilampa og rafeindasjár og önnur slík tæki, enda séu þau eigi ætluð til að framleiða jónandi geisla. — **4. gr.** Ráðherra ákveður með reglugerð skoðunargjöld fyrir eftirlit samkvæmt ákvæðum þessara laga. Hann setur og reglur um nauðsynlegar öryggisráðstafanir um geymslu, notkun, framleiðslu, flutning og aðra meðferð geislavirkra efna og geislatækja og um eftirlit með því, að gætt sé hinna boðnu öryggisráðstafana. — **5. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum eða varðhaldi, ef miklar sakir eru, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. — Nú finnast geislavirk efni eða geislatæki, sem leyfi þarf til að eiga eða hafa undir höndum, en slík leyfi skortir, skulu þá efnin og tækin vera upptæk og eign ríkissjóðs. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála. — **6. gr.** Lög þessi öðlast þegar gildi. — **Ákvæði til bráðabirgða.** — Sérhver sá, sem á eða hefur undir höndum geislavirk efni eða geislatæki, þau er leyfi þarf til að eiga eða hafa undir höndum samkvæmt 1. gr., sbr. 3. gr., skal innan 6 mánaða frá gildistöku laga þessara hafa sótt um tilskilin leyfi.

1962 Nr. 95 20. des.

Tilskipun um skyldu manna að bjarga mönnum, sem sýnast dauðir. **1819** 4. ágúst

1) Bæði eftir hlutarins eðli og grundvallarreglum laga Vorra verður að álíta það almenna borgaraskyldu hvers þess, er býðst færi á að bjarga manni, sem er í lífsháska, að beita til þess þeim meðulum, er hann fær til náð, og sérstaklega skal það því vera skylda hvers þess, sem sér mann vera að drukkna, að gera tafarlaust sjálfur eða með tilstyrk annarra, sem hann kallar til hjálpar, allt það, er unnt er eftir atvikum, til þess að ná manninum upp úr og fá gerðar við hann lífgunartilraunir þær, er bezt eiga við, og má heldur enginn, þegar svo stendur á, skorast undan að veita þá hjálp, sem hann getur í té látið. — **2)** Það skal einnig vera almenn skylda að annast um, að hengdir menn séu teknir niður hið bráðasta, og að allra þeirra bjargarmeðala sé neytt, sem kostur er á, og yfir höfuð að gera það, sem unnt er, til að bjarga hverjum þeim, sem á voveiflegan hátt hefur slasazt eða af öðrum sökum getur enga björg sér veitt. — **3)** Auk þess sem það, samkvæmt 1. og 2. gr., er skylda að annast tafarlaust um, að hinum drukknaða sé komið á land, og að hinn hengdi sé niður skorinn, og að beitt sé bráðabirgðabjargráðum, skal það enn fremur vera skylda hlutaðeiganda, að leita hið fyrsta læknishjálpar, ef eigi er svo ástatt, að þeir séu fullvissir þess að geta lífgað manninn án læknishjálpar. Einnig á þegar í stað að skýra lögreglustjóranum frá atburðinum, eða til sveita sóknarpresti eða hreppstjóra, ef skemmra er til þeirra, og skal það gert sumpart til þess, að embættismenn þessir eða sýslunarmenn geti, þangað til læknir kemur, séð um rétta meðferð á hinum sjúka, og sumpart til þess að þeir geti gert ráðstafanir þær, er þörf er á, ef einhver kynni að hafa til ábyrgðar unnið.

1913
Nr. 42
10. nóv.

Lög um mannskaðaskýrslur og rannsókn á fundnum líkum.[1])

1. gr. Í þessum lögum hafa þau orð, sem hér fara á eftir, þá merkingu, sem tilfærð er við hvert þeirra. — „Mannskaði" er það, ef maður deyr voveiflega. — „Voveiflegur dauðdagi" er bráður bani, er hlýzt af einhverri annarri orsök en undanförnum sjúkdómi, hvort heldur um slys er að ræða, eða sjálfsmorð, eða manndráp. — „Á landi" er talið að þeir farist, sem bíða bana á þurru landi, eða í ám, eða vötnum, eða sjó, ef þeir fara af sjávarbakka í sjóinn. — „Á sjó" er talið að þeir farist, sem deyja voveiflega á skipi, eða drukkna af skipi á sjó. — „Skip" merkir hvern þann farkost, er flýtur á sjó. — „Skipstjóri" er sá, er ræður fyrir skipi á sjó. — „Löggæzlumaður" er sá maður í hverri sveit, er samkvæmt þessum lögum á að rannsaka fundin lík, og dauðdaga þeirra, er deyja voveiflega. — „Sveit" merkir kaupstað eða hrepp. — **2. gr.** Í hverjum kaupstað skal bæjarfógeti vera löggæzlumaður. Í hverjum þeim hreppi, þar sem sýslumaður býr, skal hann vera löggæzlumaður; í öllum öðrum hreppum eru hreppstjórar löggæzlumenn. — **3. gr.** Ef maður deyr voveiflega á landi í annarra manna viðurvist, þá skulu þeir tafarlaust tilkynna látið löggæzlumanni í þeirri sveit, þar sem maðurinn lézt, eða í þeirri fyrstu sveit, er þeir koma í, ef mannskaðinn varð í óbyggðum. Bera þeir hver um sig ábyrgð á, að tilkynningin sé tafarlaust gerð. — Ef lík finnst, þá skal sá, er finnur, tilkynna næsta löggæzlumanni líkfundinn. — Ef maður hverfur og er talinn af, en líkið finnst ekki, þá skal húsráðandi á því heimili, er maðurinn hafði síðast næturvist, tilkynna löggæzlumanni hvarfið jafnskjótt sem líkur eru til, að maðurinn hafi farizt. — **4. gr.** Ef mannskaði verður á sjó, þá skal skipstjóri, ef hann er á lífi, en ella sá, er í hans stað gengur, tilkynna mannskaðann löggæzlumanni í þeirri sveit, þar sem þeir komu fyrst að landi. — Ef skip ferst og kemst enginn af, þá skal sá löggæzlumaður, sem skráð hafði skipverja til vátryggingar, taka mannskaðann til rannsóknar. Nú voru skipverjar ekki vátryggðir, og heyrir þá rannsóknin undir löggæzlumann í þeirri sveit, þar sem skipið átti heima. — Þessi ákvæði koma ekki til greina, ef sjódómur rannsakar málið.[2]) — **5. gr.** Hver og einn, er fær vitneskju um, að maður hafi dáið voveiflega eða lík fundizt, og honum er kunnugt um að löggæzlumanni hafi ekki verið tilkynnt, skal skyldur að gera næsta löggæzlumanni aðvart. — Ef læknir er beðinn um dánarvottorð, og finnur hann sönnur eða líkur fyrir því, að dauðdaginn hafi verið voveiflegur, eða líkið fundizt, en löggæzlumanni ekki skýrt frá því, þá skal hann synja dánarvottorðs að svo stöddu, og gera löggæzlumanni aðvart. — Ef prestur er beðinn að jarða lík, og veit hann eða grunar, að maðurinn muni hafa dáið voveiflega, eða líkið hefur fundizt, en löggæzlumanni ekki verið tilkynnt, þá skal hann neita að jarðsyngja að svo stöddu, og gera löggæzlumanni aðvart; má prestur aldrei jarðsyngja fundið lík, eða lík manns, er dáið hefur voveiflega, fyrr en honum er afhentur úrskurður löggæzlumanns, er heimilar greftrun, og dánarvottorð frá löggiltum lækni. — **6. gr.** Lík, sem löggæzlumanni ber að skoða, má ekki flytja úr þeirri sveit, þar sem líkið fannst eða var fyrst til bæja flutt, fyrr en löggæzlumaður veitir skriflegt leyfi til þess. — **7. gr.** Ef löggæzlumanni er tilkynnt, eða honum færðar líkur fyrir því, að einhver hafi dáið voveiflega, eða lík hefur fundizt, sbr. 3. gr., þá skal hann rannsaka, svo fljótt, sem verða má, hvernig dauðann hefur borið að höndum. Hann skal grennslast eftir því, hverjir hafi síðast séð hinn látna á lífi, eða verið viðstaddir, þegar hann lét lífið, eða fundið líkið; skal hann þegar spyrja þá af þessum mönnum, sem til næst í svipinn, hvað þeir viti um hinn látna mann og dauðdaga hans. — Löggæzlumaður skal ráða því, hvar líkið er geymt, og hvernig um það búið. Hann skal kveðja lækni með sér, og skulu þeir báðir í senn skoða líkið, og læknir því næst kryfja það, ef þörf gerist. Löggæzlumaður ræður því, hvort líkið er krufið, en það skal hann jafnan fyrirskipa, ef nokkur minnsti vafi getur leikið á því, hvað manninum hafi orðið að bana. — Héraðslæknar skulu hafa á hendi réttarlæknisskoðanir á líkum, og að jafnaði sá, sem skemmst er til. Ef ekki næst til neins þeirra með hægu móti, má löggæzlumaður heimta til þessa starfa hvern þann löggiltan lækni, sem völ er á. — Þegar líkrannsókn er lokið, skal læknir gefa út dánarvottorð, en löggæzlumaður leyfi til að jarða líkið. — **8. gr.** Hver löggæzlumaður skal skrá alla mannskaða og líkfundi, sem hann fær vitneskju um og rannsakar, í sérstaka bók, og skal hún heita mannskaðabók.

1) Rgj. nr. 24, 1. apríl 1936.
2) L. nr. 85, 23. júní 1936, § 206.

1913 Nr. 42 10. nóv.

— **9. gr.** Í janúarmánuði ár hvert skal hver löggæzlumaður semja mannskaðaskýrslu fyrir liðna árið og senda hagstofunni. — **10. gr.** Stjórnarráðið setur nánari reglur um rannsókn á mannsköðum og fundnum líkum, um mannskaðabækur og skýrslur. — Í þeim reglum skal meðal annars tiltaka, hvenær hreppstjórar, sem eru löggæzlumenn, megi leiða rannsóknina til lykta, og hvenær þeim beri að fela málið á vald lögreglustjóra. — **11. gr.** Landlæknir semur reglur og leiðbeiningar um réttarlæknisskoðanir á líkum, um líkskurði og sérstök dánarvottorð fyrir þá, er deyja voveiflega. — **12. gr.** Brot gegn þessum lögum, eða reglum, sem settar eru eftir þeim, varða sektum, allt að 100 kr., nema hærri hegning sé við lögð í almennum lögum. Sektirnar renna í landssjóð. — **13. gr.** Kostnaður við rannsóknir samkvæmt lögum þessum greiðist úr landssjóði, sem kostnaður við lögreglumál.

1936 Nr. 69 23. júní

Lög um innflutning, sölu og meðferð á skotvopnum, skotfærum, alls konar sprengjum og hlutum og efni í þau.

1. gr. Dómsmálaráðherra skal heimilt að ákveða með reglugerð,[1]) hvers konar skotvopn, skotfæri og sprengjur skuli flutt til landsins og seld almenningi, um álagning á þau, svo og hvernig fara skuli með birgðir þær af skotvopnum, skotfærum, hlutum og efni í þau, sem fyrir hendi kunna að vera í landinu. Í reglugerðinni skal enn fremur kveðið á um heimild manna til að hafa skotvopn í vörzlum sínum, og skulu þau ákvæði einnig ná til þeirra skotvopna, skotfæra, sprengna o. s. frv., sem eru í vörzlum einstaklinga, félaga og firma við gildistöku laga þessara. — **2. gr.** Það skal vera aðalregla, að þeim einum sé veitt heimild til þess að hafa í vörzlum sínum tæki þau, sem í 1. gr. getur, er sýna skilríki fyrir því, að þeim sé það gagnlegt, eða nauðsynlegt vegna atvinnu sinnar. — Halda skal skrá yfir þá menn, er leyft hefur verið að hafa tæki þessi í vörzlum sínum, og um það, hvers konar tæki það eru. — **3. gr.** Brot gegn lögum þessum og reglugerð, settri samkv. þeim, varða allt að 10000 kr. sekt, ef eigi liggur við þyngri refsing eftir öðrum lögum.[a]) Auk þess skulu skotvopn þau, skotfæri og sprengjur, sem inn eru flutt eða eru í vörzlum manna í heimildarleysi, gerð upptæk og andvirði þeirra renna í ríkissjóð. — **4. gr.** Með mál út af afbrotum gegn lögum þessum og reglugerð, settri samkvæmt þeim, skal fara sem almenn lögreglumál.

1) Rgj. nr. 105, 12. okt. 1936.

a) XXVI, 303, XXVII, 382, 384, 385, XXXII, 125 (sýkna), 376.

1936 Nr. 69 23. júní

1960 Nr. 35 30. maí

Lög um lögheimili.

1. gr. Sérhver maður, sem dvelst eða ætlar að dveljast á Íslandi lengur en 6 mánuði, skal eiga lögheimili samkvæmt því, sem fyrir er mælt í lögum þessum.[a]) Sama gildir um útlendinga, sem stunda hér atvinnu, þó að dvöl þeirra sé skemmri en 6 mánuðir. — Enginn getur átt lögheimili hér á landi á fleiri stöðum en einum í senn. — **2. gr.** Þar er lögheimili manns, sem hann á heimili. — Heimili manns er sá staður, þar sem hann hefur bækistöð og dvelst að jafnaði í tómstundum sínum og hefur þá hluti, sem eru honum persónulega tengdir, svo sem fatnað, húsgögn, bækur o. fl. — Það telst eigi heimili, þó að maður dveljist í skóla, sjúkrahúsi, heilsuhæli, elliheimili eða annarri slíkri stofnun, vinnuhæli eða fangahúsi, eða ef hann dvelst eingöngu eða aðallega til lækninga eða til heilsubótar. Sama gildir um dvalarstað vegna árstíðabundinnar atvinnu, svo sem vertíðarvinnu, kaupamennsku og vetrarvistar eða annarrar vetrardvalar vegna atvinnu, enda hverfi maðurinn til lögheimilis síns að slíkri dvöl lokinni. — Dvalarstaður manns á athafnasvæði varnarliðsins, meðan hann stundar vinnu á vegum þess, telst eigi heimili, nema hann tilkynni dvalarstaðinn sem lögheimili. — **3. gr.** Nú á maður samtímis heimili í fleiri sveitarfélögum en einu, og skal hann þá eiga þar lögheimili, sem aðalatvinna hans er og hefur verið 2 síðastliðin ár eða lengur. Það telst aðalatvinna í þessu sambandi, sem varir lengur en 6 mánuði á ári eða hefur gefið í tekjur meira en ⅔ af hreinum árstekjum mannsins. Verði eigi þannig greint á milli um atvinnu í ýmsum sveitarfélögum, skal maðurinn sjálfur ákveða, hvert heimila hans skuli vera lögheimili, en þjóðskráin ákveður, hvert heimilanna skuli vera lögheimili hans, hafi hann sjálfur ekki tilkynnt það. — **4. gr.** Nú á maður hvergi heimili, og á hann þá lögheimili í sveitarfélagi, þar sem hann stundar atvinnu að staðaldri. — Það telst atvinna að staðaldri í sama sveitarfélagi, ef maður hefur stundað þar atvinnu samtals 6 mánuði eða lengur á síðustu 12 mánuðum. — **5. gr.** Maður sem stundar farmennsku, fiskveiðar eða

a) II, 916—17.

1960 Nr. 35 30. maí

flutningastarfsemi og hefur hvergi heimili, á lögheimili þar, sem skip það, flugfar eða annað farartæki, sem hann starfar á, hefur aðalbækistöð sína. — **6. gr.** Nú verður eigi skorið úr um lögheimili manns samkvæmt ákvæðum 2.—5. gr. laga þessara, og skal hann þá eiga lögheimili í því sveitarfélagi, þar sem hann hefur síðast haft þriggja mánaða samfellda dvöl, sem fellur ekki undir 3. og 4. mgr. 2. gr. — **7. gr.** Hjón eiga sama lögheimili. Hafi þau sitt heimilið hvort samkvæmt 2. gr., skal lögheimili þeirra vera hjá því hjónanna, sem hefur börn þeirra hjá sér. Ef börn þeirra eru hjá báðum hjónanna eða þau eru barnlaus, skulu þau sjálf ákveða, á hvorum staðnum lögheimili þeirra skuli vera, ella ákveður þjóðskráin, á hvoru heimilinu telja skuli lögheimili þeirra. Sama gildir, eftir því sem við getur átt, um fólk í óvígðri sambúð, sem á barn eða börn saman. — Um lögheimili hjóna, sem slitið hafa samvistum að lögum eða ekki búið saman síðastliðin 2 ár eða lengur eftir vígslu, fer sem um lögheimili einstaklinga. — **8. gr.** Börn innan 16 ára eiga sama lögheimili og foreldrar þeirra, ef þeir búa saman. Ef foreldrar eru ekki samvistum, eiga börn þeirra lögheimili hjá því foreldranna, sem foreldraráðin hefur. Nú hefur foreldraráðum ekki verið skipt á milli foreldranna, og á þá barn sama lögheimili og það foreldri, sem það dvelst hjá, eða á dvalarheimili sínu, ef það dvelst hjá hvorugu foreldranna. — Sama gildir um kjörbörn og kjörforeldra og fósturbörn og fósturforeldra, sem annast framfærslu fósturbarna sinna án meðgjafar. — Munaðarlaus börn, sem ekki eiga fósturforeldra samkvæmt 2. mgr., eiga lögheimili í sveit þeirri, þar sem þau urðu munaðarlaus. Ef þau hafa verið munaðarlaus frá fæðingu, eiga þau lögheimili þar, sem móðir þeirra átti lögheimili, er þau fæddust. — **9. gr.** Nú á maður, sem yngri er en 21 árs, lögheimili hjá foreldri sínu eða foreldrum, og heldur hann þá því lögheimili, unz hann verður 21 árs, nema hann eignist sjálfstætt heimili samkvæmt 2. gr., enda hafi hann þá ekki dvalizt á heimili foreldris síns eða foreldra einn mánuð eða lengur á síðustu 12 mánuðum. — Sama gildir um mann, þótt eldri sé en 21 árs, sem stundar nám sem aðalviðfangsefni, unz náminu lýkur. — **10. gr.** Rétt er þeim, sem dveljast erlendis við nám, að telja lögheimili sitt í sveitarfélagi, þar sem þeir áttu lögheimili, er þeir fóru af landi brott. Sama gildir um sjúklinga, sem dveljast erlendis vegna veikinda, svo og þá, sem eru erlendis í heimsókn hjá venzlafólki sínu um lengri eða skemmri tíma. — Svo skulu og íslenzkir ríkisborgarar, sem gegna störfum erlendis á vegum ríkisins við sendiráð og ræðismannsskrifstofur Íslands og taka laun úr ríkissjóði, eiga lögheimili á Íslandi, þar sem lögheimilið var, þegar þeir fóru af landi brott. — Þeim, sem 1. og 2. mgr. tekur til, er þó rétt að telja lögheimili sitt hjá foreldrum sínum eða öðru venzlafólki hérlendis. — **11. gr.** Þingseta alþingismanns breytir engu um lögheimili hans og ekki heldur dvöl hans vegna annarra tímabundinna trúnaðarstarfa, svo sem nefndarstarfa í þágu ríkisins. Sama gildir um ráðherra. — **12. gr.** Ákvæði laga nr. 73 25. nóv. 1952, um tilkynningar aðsetursskipta, skulu gilda um breytingu á lögheimili samkvæmt þessum lögum, eftir því sem við á. — Tilkynning um, að lögheimili sé að heimili annars manns, verður ekki tekin til greina, ef hann mótmælir því, að lögheimilið sé talið hjá honum. — **13. gr.** Samkvæmt tilkynningum þeim, sem berast samkv. 12. gr., og öðrum þeim gögnum, sem um er rætt í 7. gr. laga nr. 31 27. marz 1956, um þjóðskrá og almannaskráningu, skal þjóðskráin árlega gera íbúaskrá fyrir hvert sveitarfélag eftir því, hvar hver einstaklingur á lögheimili, sbr. 13. gr. laga nr. 31/1956. — **14. gr.** Nú leikur vafi á um lögheimili manns samkvæmt lögum þessum, og skal þá leita úrskurðar dómara.[a]) — Rétt er þjóðskránni, aðila sjálfum svo og sveitarfélögum, er málið varðar, að beiðast rannsóknar og úrskurðar um lögheimili, en dómari fer með málið að hætti opinberra mála. Hann skal að jafnaði leita umsagnar og upplýsinga hjá öllum framangreindum aðilum, áður en úrskurður gengur. — Nú velta úrslit einkamáls á því, hvar maður á lögheimili samkvæmt lögum þessum, og er þá aðilum þess máls heimilt að leita í samræmi við 2. málsgr. úrskurðar um lögheimilið. — Þeim aðilum öllum er og heimilt að áfrýja úrskurði dómara til hæstaréttar.

1960 Nr. 35 30. maí

Lög um íslenzk vegabréf. **1953** Nr. 18 11. febr.

1. gr. Með reglugerð getur dómsmálaráðherra ákveðið, hvort íslenzkir ríkisborgarar skuli við brottför úr landi eða komu til landsins hafa í höndum vegabréf eða önnur ferða-

a) (VI, 570, VII, 290, 301, 476), X, 342, XVI, 370, XVIII, 194, (243), (261).

1953 Nr. 18 11. febr.

skilríki.[1]) — Dómsmálaráðherra setur nánari reglur um útgáfu vegabréfa til íslenzkra ríkisborgara. Lögreglustjórar sjá um útgáfu vegabréfa hver í sínu umdæmi og útsendir fulltrúar landsins erlendis í embættisskrifstofum sínum. — Utanríkisráðuneytið gefur út vegabréf fyrir starfsmenn sína (diplomatisk vegabréf), svo og önnur sérstök vegabréf, samkvæmt reglum, er það setur. — **2. gr.** Neita má um útgáfu vegabréfs fyrir íslenzkan ríkisborgara eða ógilda vegabréf, sem þegar hefur verið gefið út, þegar svo stendur á: 1. að fram er komin kæra gegn hlutaðeigandi um refsivert brot, sem ætla má að varði refsivist, og ástæður benda til þess, að hann muni reyna að komast undan ábyrgðinni með því að fara úr landi eða dveljast áfram í útlöndum; 2. að hlutaðeigandi hefur verið dæmdur til refsivistar, sem ekki hefur verið afplánuð, eða hefur sætt sektarrefsingu eða eignaupptöku, sem hefur ekki náð fram að ganga og hefur ekki verið sett trygging fyrir, og aðstæður benda til þess, að hann muni reyna að komast undan ábyrgðinni með því að fara úr landi eða dveljast áfram í útlöndum; 3. að brottför hans mundi brjóta í bága við lagaákvæði, sem eiga að tryggja nærveru manns í landinu, þar til hann hafi fullnægt skuldbindingum, sem á honum hvíla gegn almannavaldinu eða einstaklingum. — Sá, sem neitað hefur verið um vegabréf eða hefur sætt ógildingu vegabréfs síns, samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar, getur krafizt þess, að ágreiningi um gildi þeirrar athafnar verði skotið til dómstólanna. Ef ógilda skal vegabréf manns, sem dvelur í útlöndum, skal skjóta ákvörðun um ógildinguna til hlutaðeigandi dómstóls, áður en hún kemur til framkvæmda. — **3. gr.** Sá, sem 1. með vísvitandi röngum upplýsingum eða sviksamlegu undanskoti upplýsinga gagnvart útgefendum vegabréfa aflar sér ranglega vegabréfs eða annars ferðaskilríkis eða verður þess valdandi, að vegabréf eða annað ferðaskilríki, sem gefið er út fyrir hann, hljóðar ekki á raunverulegt nafn hans og fæðingardag, 2. aflar sér í ólögmætum tilgangi fleiri en eins vegabréfs eða ferðaskilríkis, er hljóðar á nafn hans, 3. breytir eða nemur brott, í ólögmætum tilgangi, hluta af vegabréfi eða öðru ferðaskilríki eða áritanir á því, skal sæta sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt hinum almennu hegningarlögum. — **4. gr.** Fyrir önnur brot gegn lögum þessum eða fyrirmælum, sem sett verða samkvæmt þeim, skal refsað með sektum. Þó má beita varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum, ef sakir eru miklar. — Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála. — Sektir samkvæmt lögum þessum skulu renna í ríkissjóð.

1) Rgj. nr. 128 1954, auglýs. nr. 133 1955.

1953 Nr. 18 11. febr.

Lög um notkun vegabréfa innanlands. **1942** Nr. 10 15. maí

1. gr. Ríkisstjórnin getur fyrirskipað, að allir menn, konur og karlar, 12 ára og eldri, skuli bera vegabréf, er lögreglustjóri gefur út. Má fyrirskipa notkun slíkra vegabréfa í einstökum umdæmum eða almennt eftir því, sem þörf þykir.[1]) — **2. gr.** Skylt er að sýna vegabréf þessi, hvenær sem löggæzlumenn krefjast. Einnig geta viðkomandi eftirlitsmenn, svo sem dyraverðir, krafizt þess, að vegabréf sé sýnt, ef tiltekinn aldur eða hæfileiki er skilyrðið fyrir komu eða dvöl á þeim stað. — **3. gr.** Ríkisstjórnin ákveður með reglugerð gerð og innihald vegabréfa og setur nánari reglur um notkun þeirra og framkvæmd laga þessara að öðru leyti.[2]) — Kostnaður við útgáfu vegabréfanna greiðist úr ríkissjóði. — **4. gr.** Brot gegn reglum, sem settar verða samkvæmt lögum þessum, varða sektum allt að kr. 10000.00.

Lög um eftirlit með útlendingum. **1936** Nr. 59 23. júní

1. gr. Í lögum þessum er maður talinn „útlendingur" eða „útlendur", ef ekki er skylt að leyfa honum landsvist á Íslandi samkv. landslögum eða þjóðréttarreglum. — **2. gr.** Útlendingum, sem koma hingað til lands, er óheimilt að fara í land til dvalar nema þeir hafi skilríki, sem sýni á fullnægjandi hátt, hverjir þeir eru. — **3. gr.** Óheimilt er að afskrá hér á landi útlenda sjómenn án leyfis dómsmálaráðherra. Skipstjóri ber ábyrgð á því, að afskráning útlendra sjómanna af skipi hans fari ekki fram án þess að greint leyfi sé fengið. Láti skipstjóri hjá líða að afla slíks leyfis eða setji óafskráðan útlendan sjómann á land, er hann, útgerð skipsins eða umboðsmenn hennar hérlendis skyldir að greiða allan kostnað, sem leiðir af ólöglegri dvöl sjómannsins hér á landi og af heimsendingu hans. Sömu viðurlögum varðar það fyrrgreinda aðilja, ef útlendur maður, sem unnið hefur óskráður á skipi, fer hér af

1) Rgj. nr. 128 1954.

2) Rgj. nr. 13, 29. jan. 1942, nr. 128, 194, sbr. rgj. nr. 193 1959.

skipinu án leyfis dómsmálaráðherra. — Framangreindar reglur taka einnig til loftfara, eftir því sem við á. — **4. gr.** Skipstjórar og loftfarstjórar eru skyldir til að halda skrá yfir farþega, sem þeir flytja hingað til lands frá útlöndum og héðan til útlanda. Löggæzlumenn og tollmenn skulu jafnan hafa aðgang að skrám þessum. Eftirrit af farþegaskrá eða útdrátt úr henni skal jafnan senda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans, þegar eftir að skip eða loftfar hefur haft samband við land. Eftirrit þetta eða útdrátt skal senda lögreglustjóra eða umboðsmanni hans alls staðar þar, sem skip eða loftfar hefur látið farþega í land eða tekið þá úr landi, enda beri skráin eða útdrátturinn greinilega með sér, hverjir farþegar til útlanda eða frá hafi farið í eða úr skipi eða loftfari í því lögsagnarumdæmi. — Ef skipstjórar og loftfarstjórar fullnægja ekki skyldum þeim, sem lög þessi og fyrirmæli dómsmálaráðherra um eftirlit með útlendingum leggja þeim á herðar, þá eru þeir, hlutaðeigandi útgerð og umboðsmenn hennar hér á landi skyldir að greiða allan kostnað, sem leiðir af vanrækslu þeirra, svo sem kostnað vegna ólöglegrar dvalar útlendings hér á landi og af heimsendingu hans. — **5. gr.** Ef útlendingur, sem ekki á fast heimilisfang hér á landi, kemur hingað til lands til þess að setja á stofn eða starfrækja fyrirtæki, leita sér atvinnu, fást við einhverja starfsemi í tekjuöflunarskyni eða taka sér hér fast aðsetur, þá skal hann eigi síðar en innan viku frá komu sinni skýra lögreglustjóra, þar sem hann ætlar að dvelja, frá fyrirætlun sinni og gera grein fyrir högum sínum. — Þeir útlendingar, sem tilkynningarskyldir eru samkvæmt fyrri ákvæðum greinar þessarar, skulu, ef þeir skipta um bústað, tilkynna það hlutaðeigandi lögreglustjórum. Svo skulu þeir og tilkynna lögreglustjóra, þar sem þeir síðast dvöldu, ef þeir flytja af landi brott. — Lögreglustjórar skulu halda nákvæma skrá yfir tilkynningarskylda útlendinga í umdæmi þeirra. Dómsmálaráðherra ákveður tilhögun skránna. — **6. gr.** Rétt er að meina þeim mönnum útlendum að stíga hér á land, setjast hér að eða dveljast hér, sem: 1. Eigi geta sannað eða gert sennilegt, að þeir fái framfært sig eða þá, sem á vegum þeirra eru, án þess að þiggja hér framfærslustyrk næstu 2 ár eftir að þeir hafa hingað flutzt. 2. Haldnir eru næmum sjúkdómi, enda þótt eigi sé lögskylt að beita sóttvörnum, ef landlæknir telur ástæðu til að meina mönnum landsvist þess vegna. 3. Gera eigi grein fyrir því eða skýra rangt frá því, í hvaða skyni þeir eru hingað komnir. 4. Komnir eru hingað til starfa eða athafna, sem dómsmálaráðherra telur ólöglegar, ósæmilegar eða hættulegar hagsmunum ríkis eða almennings, eða högum þeirra er að öðru leyti svo háttað, að vist þeirra hér megi teljast hættuleg eða bagaleg hagsmunum ríkis eða almennings. 5. Hefur verið vísað burt úr öðru ríki af ástæðum þeim, sem í 4. tölul. greinir. 6. Hafa orðið sekir, þar sem þeir hafa áður dvalizt, um verk, sem svívirðileg eru að almenningsáliti, eða lögregla þar lýsir eftir þeim vegna brota á landslögum þar. — **7. gr.** Nú hefur útlendur maður setzt að hér á landi, og skal þá vísa honum burt: 1. Ef hann verður hér framfærslustyrks þurfi. 2. Ef hann verður sekur, áður en hann hefur dvalizt hér full 5 ár samfleytt, að lagadómi um verk, sem svívirðilegt er að almenningsáliti. Skal það þá tekið fram í refsidómi, að sökunautur skuli verða af landi burt, þegar hann hefur þolað refsingu samkvæmt dómnum.[a]) — **8. gr.** Ef útlendur maður hefur setzt að hér á landi eða tekið hér dvöl, þá getur dómsmálaráðherra ákveðið, að hann skuli verða af landi brott: 1. Ef hann vanrækir tilkynningarskyldu sína samkvæmt 5. gr. 2. Ef hann verður uppvís að því að hafa skýrt vísvitandi rangt frá um atriði þau, sem í 6. gr. segir. 3. Ef svo reynist eða verður ástatt um hann sem í 6. gr. 2. og 4.—6. tölul. segir. 4. Ef hegðun hans eða hagir að öðru leyti gefa tilefni til brottvísunar. — **9. gr.** Nú er manni meinuð landsvist samkvæmt fyrirmælum laga þessara, og skal hann þá flytja sig af landi burt ásamt skuldaliði sínu. Þó getur dómsmálaráðherra leyft honum eða þeim, sem á vegum hans hafa hér verið, landsvist framvegis, ef sérstakar ástæður mæla með því. — Allur kostnaður, sem af brottvísun manns úr landi leiðir, greiðist af þeim, sem á brott er vísað, og má gera lögtak í eignum hans fyrir kostnaðinum. Að því leyti sem kostnaður greiðist ekki samkvæmt framansögðu, skal hann greiddur úr ríkissjóði. — **10. gr.** Hver sá, sem gerir sér það að atvinnu að nokkru eða öllu leyti að hýsa gesti, skal hafa gestabók, löggilta af lögreglustjóra, gegnumdregna og tölusetta.[b]) Skulu allir þeir, er gistingu taka eina nótt eða lengur, rita með eigin hendi nöfn sín, heimili, stöðu og síðasta dval-

a) I, 160.
b) XXVI, 47, 53.

1936 Nr. 59 23. júní

arstað í bókina. Lögreglumönnum skal jafnan heimilt að skoða bók þessa og taka eftirrit af henni. Dómsmálaráðherra getur einnig skyldað forstjóra gistihúsa til þess að senda lögreglunni eftirrit úr gestabók. — **11. gr.** Dómsmálaráðherra setur reglugerð um framkvæmd laga þessara, þar á meðal hvort og hvenær ferðamenn skuli hafa vegabréf. Hefur hann strangt eftirlit með því, að lögreglustjórar og lögreglumenn framfylgi ákvæðum laganna. Hann ákveður samstarf þeirra við dómsmálaráðuneytið.[1]) — **12. gr.** Brot gegn ákvæðum 2. gr. varðar sektum eða fangelsi,[2]) ef miklar sakir eru. — Brot gegn öðrum ákvæðum laga þessara, svo og reglugerð og fyrirmælum, sem dómsmálaráðherra setur með heimild í lögunum, varðar sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru. — Ef sá maður, sem meinuð hefur verið landsvist hér eða vísað af landi burt samkvæmt lögum þessum, kemur aftur hingað til lands án þess að hann hafi til þess leyfi dómsmálaráðherra, skal hann sæta sektum eða fangelsi, ef miklar sakir eru, enda sé honum gefið til vitundar í refsidómi eða í brottflutningsskipun, að endurkoma til landsins varði þessum viðurlögum. — Forstöðumann gistihúss má auk refsingar dæma til að hafa fyrirgert rétti til að halda gistihús eða standa fyrir gistihúsi eða veitinga, ef um er að ræða stórfellt eða ítrekað brot gegn ákvæðum 10. gr. — Tilraun til brota á lögum þessum og hlutdeild í þeim er refsiverð. — Sektir samkvæmt lögum þessum renna í ríkissjóð. — **13. gr.** Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerð og fyrirmælum, settum samkvæmt þeim, skal fara sem almenn lögreglumál. — Ef halda þarf annars réttarrannsókn um hagi útlendra manna hér vegna einhverra atriða, varðandi framkvæmd laga þessara, þá skal hún fara að hætti opinberra mála.

1951 Nr. 39 15. marz

Lög um rétt erlendra manna til að stunda atvinnu á Íslandi.

1. gr. Í lögum þessum er maður talinn „erlendur", ef ekki er skylt að leyfa honum landsvist á Íslandi samkvæmt landslögum eða þjóðréttarreglum. — „Á Íslandi" merkir í lögum þessum bæði á landi og í landhelgi Íslands. — **2. gr.** Óheimilt er hverjum þeim manni, félagi eða stofnun, sem rekur atvinnu eða starfrækir eitthvert fyrirtæki, hverju nafni sem það nefnist, að flytja til landsins eða taka erlenda menn í þjónustu sína gegn kaupgreiðslu í peningum eða hlunnindum, hvort heldur er um langan tíma eða skamman, án leyfis félagsmálaráðherra. — Erlendum mönnum er óheimilt að ráða sig í vinnu eða gegna þjónustu hjá öðrum, nema atvinnuleyfi hafi verið veitt samkvæmt 3. gr. eða 5. gr. laga þessara. — **3. gr.** Félagsmálaráðherra veitir atvinnuleyfi samkvæmt lögum þessum, að fengnum tillögum verklýðsfélags á staðnum í hlutaðeigandi starfsgrein, og skulu þau veitt vinnuveitendum, ef sérstakar ástæður þykja mæla með því, svo sem ef um erlenda sérfræðinga er að ræða eða aðra kunnáttumenn, sem ekki verða fengnir innanlands, eða ef atvinnuvegi landsins skortir vinnuafl, sem ekki er fáanlegt innanlands. — Sé verulegur skortur á fólki til nauðsynlegra heimilisstarfa og hjúkrunarstarfa, getur félagsmálaráðherra veitt atvinnuleyfi fyrir erlent fólk til slíkra starfa. — **4. gr.** Atvinnuleyfi samkvæmt 3. gr. skulu bundin við ákveðið starf og ákveðinn tíma. Leyfi skulu eigi veitt til lengri tíma en eins árs í senn. — **5. gr.** Þegar sérstaklega stendur á, getur félagsmálaráðherra, ef sérstakar ástæður mæla með því, veitt erlendum mönnum leyfi til að stunda atvinnu á Íslandi, án þess að leyfið sé veitt ákveðnum vinnuveitanda (sjálfstætt atvinnuleyfi), og þurfa þá atvinnurekendur þeir, sem leyfishafi vinnur hjá, ekki að sækja um atvinnuleyfi fyrir hann samkvæmt 3. gr. — Við veitingu slíkra leyfa skal m. a. taka tillit til: 1. Hve lengi hinn erlendi maður hefur dvalið hér á landi, 2. hvort hann er hér heimilisfastur, 3. hvort hann er kvæntur íslenzkri konu eða á hér náin skyldmenni, 4. hvort hann ætli sér að vinna sams konar störf hjá fleiri aðilum en einum, þannig að fleiri atvinnuleyfi en eitt þyrfti, ef leyfi væru veitt samkvæmt ákvæðum 3. gr. — Leyfi samkvæmt þessari grein skal því aðeins veita, að hin almennu skilyrði 3. gr. um sérþekkingu eða eftirspurn eftir vinnuafli sé fyrir hendi. — Atvinnuleyfi samkv. þessari grein eru bundin við ákveðna starfsgrein og ákveðinn tíma, og skulu slík leyfi eigi veitt til lengri tíma en tveggja ára í senn. — **6. gr.**[a]) Erlendum mönnum er óheimilt að vinna sjálfstætt eða starfrækja atvinnufyrirtæki án leyfis félagsmálaráðherra (atvinnurekstrarleyfi), nema þar sem starfinn er framkvæmdur samkvæmt sérstakri

1) Rgj. nr. 52, 24. maí 1937, augl. nr. 116, 16. okt. s. á., og fyrirmæli nr. 117, s. d., auglýs. nr. 133 1955.
2) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.

a) XXIII, 284.

1951 Nr. 39 15. marz

löggildingu eða leyfi annarra stjórnvalda lögum samkvæmt. — Leyfi samkvæmt þessari grein skal því aðeins veita, að: 1. Umsækjandi sé heimilisfastur á Íslandi og hafi verið það síðasta árið, 2. um nytsamlegan atvinnurekstur sé að ræða, 3. umsækjandi sé fjárráður og hafi forræði á búi sínu, 4. umsækjandi hafi óflekkað mannorð. — Leyfi samkvæmt þessari grein eru bundin við ákveðna starfrækslu og ákveðinn tíma, og skal eigi veita slík leyfi til lengri tíma en þriggja ára í senn. — **7. gr.** Leyfi samkvæmt lögum þessum má binda öllum þeim skilyrðum um löggæzlu, hollustuhætti, framfærslu, iðnnám eða aðra sérmenntun og sérhvað annað, sem ráðherra telur nauðsynlegt eða heppilegt ríkis eða almennings vegna. — **8. gr.** Ekki þarf að sækja um atvinnuleyfi fyrir: 1. Erlenda menn, sem stunda nám í skólum, sem íslenzka ríkið á eða styrkir, 2. erlenda menn í einkaþjónustu sendimanna erlendra ríkja, 3. erlenda menn, er verið hafa íslenzkir ríkisborgarar frá fæðingu, en misst hafa íslenzkan ríkisborgararétt. 4. erlenda menn, er hér höfðu aðsetur, er lög nr. 13 31. maí 1927 komu til framkvæmda, og hafa dvalið hér samfleytt síðan. — **9. gr.**[a]) Brot gegn ákvæðum laga þessara varða atvinnurekendur og erlenda starfsmenn þeirra sektum frá 50—50 000 kr. til ríkissjóðs. Sömu refsingu varðar það, ef ekki eru haldin skilyrði eða brotin ákvæði, er sett kunna að verða í leyfi, sem veitt eru samkvæmt lögum þessum. Auk þess ber aðila að flytja ólöglega innflutt starfsfólk, sem hefur verið synjað um atvinnuleyfi, úr landi eða sjá því fyrir flutningi innan þess tíma, er ráðherra tiltekur, ríkissjóði að kostnaðarlausu. — Enn fremur er heimilt að stöðva með lögbanni, án þess að trygging sé sett, þær framkvæmdir, er nota skyldi hið erlenda vinnuafl til, ef byrjað er á þeim, þar til hinir erlendu menn eru farnir úr landi eða tryggt þykir, að þeir verði farnir innan ákveðins tíma. Þegar atvinnuleyfi eru veitt innlendum atvinnurekendum, ber jafnframt að tilkynna hinum erlendu starfsmönnum leyfisveitingar eða synjanir, er þá varða. — Félagsmálaráðherra getur afturkallað leyfi, sem veitt eru samkvæmt lögum þessum, ef brotin eru ákvæði laganna eða skilyrðum, sem sett eru í leyfunum, er ekki fullnægt, svo og ef veruleg breyting verður á leyfistímanum á eftirspurn og framboði vinnuafls. — **10. gr.** Rétt er félagsmálaráðherra að láta flytja þá erlenda menn, ásamt skylduliði, af landi brott, er teknir eru að stunda atvinnu eða atvinnurekstur hér á landi gagnstætt ákvæðum laga þessara, hvort sem þeir eru á sínum vegum eða annarra, og skal sá flutningur vera á kostnað þess, er hefur ráðið þá til sín, en ella á eigin kostnað þeirra. — **11. gr.** Mál út af brotum gegn lögum þessum skulu sæta meðferð almennra lögreglumála. — Í reglugerð getur ráðherra sett nánari fyrirmæli um framkvæmd laga þessara. Svo má þar og kveða á um sektir fyrir brot á reglugerð og meðferð á málum vegna þeirra brota.

a) XXIII, 284.

1951 Nr. 39 15. marz

1876 Nr. 3 14. jan.

Lög um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, sem flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur.

Um útflutningastjóra. — **1. gr.** Enginn má koma fram sem útflutningastjóri, nema hann hafi fengið sérstakt leyfi til þess. Sérhver sá verður álitinn útflutningastjóri, sem á sjálfs sín eða annarra kostnað tekst á hendur að annast um flutning útfara í aðrar heimsálfur. Engir aðrir en þeir, sem eru löggildir útflutningastjórar og umboðsmenn þeirra, mega gera samninga við útfara um slíkan flutning, eða bjóða fram milligöngu sína, til þess að gera slíka samninga. Samt skulu þessi lög eigi eiga við flutninga beina leið frá höfnum á Íslandi, ef útfarar þeir, sem vilja fara þaðan með einhverju skipi, eru allir frá sama heimili og þar hjá eigi fleiri en 10. — **2. gr.** Leyfi það, sem með þarf samkvæmt 1. gr., verður aðeins veitt mönnum, sem hafa óflekkað mannorð og eru orðnir fulltíða og sem eru búsettir á Íslandi og hafa haft þar fast heimili í 5 ár. Samt getur landshöfðingi[1]) veitt undanþágur frá því, sem ákveðið er um þá tímalengd, er þeir skuli hafa verið heimilisfastir á Íslandi. Sé leyfið vanbrúkað, einkanlega til þess að tæla menn til útflutnings með ósönnum fortölum, getur yfirvald það, sem hefur veitt leyfið, tekið það aftur, hvenær sem vera skal. — Umboð til þess að koma fram fyrir hönd útflutningastjóra verður eigi veitt neinum, sem ekki fullnægir skilyrðum þeim, sem eftir því sem sagt er að framan, útheimtast að því leyti, er snertir útflutningastjórann sjálfan. Úflutningastjórinn hefur að öllu leyti ábyrgð á afbrotum umboðsmannsins gegn lögum þessum.

Um flutninga beina leið. — **3. gr.** Lands-

1) Nú dómsmálaráðuneytið, sbr. auglýs. nr. 64, 20. nóv. 1959.

höfðinginn einn getur veitt leyfi til þess að flytja útfara frá Íslandi beina leið í aðrar heimsálfur. Beiðninni um slíkt leyfi skal fylgja nákvæm skýrsla um nafn skipsins, sem á að hafa til flutningsins, tegund þess, stærð og fyrirkomulag, og um það, hvað marga útfara megi taka á skipið. Áður en leyfið er veitt, getur landshöfðingi sett þau skilyrði og heimtað það veð, sem hann álítur nauðsynlegt til tryggingar útförunum. — Landshöfðinginn skýrir lögreglustjóranum á þeim stað, er honum er sagt, að skipið eigi að leggja frá, frá leyfinu og þeim skilyrðum, sem það er bundið. Án skriflegs samþykkis lögreglustjórans má eigi afgreiða skipið til útsiglingar. Áður en samþykkið er veitt, skal lögreglustjóri ganga úr skugga um, að skilyrðunum sé nákvæmlega fullnægt, og að þeir útfarar, sem tekið er við á skipið, hafi löggilda samninga.

Um flutninga, sem eigi ganga beina leið. — **4. gr.** Leyfi til þess að takast á hendur flutning útfara yfir hafnir í Norðurálfunni veitir lögreglustjórinn á þeim stað, þar sem sá er búsettur, er sækir um leyfið. — Sá, sem sækist eftir slíku leyfi, skal segja til, hvort hann ætli að reka erindi fyrir sjálfan sig eða í umboði annarra; sé svo, skal hann sýna fram umboðsskrá sína frá útflutningafélagi því eða skipsútgerðarmönnum, sem hann kemur fram fyrir, og fá lögreglustjóra í hendur eitt exemplar af félagslögunum eða þeim reglum, er almenningi hefur verið skýrt frá, að þeir ætli að fylgja. — **5. gr.** Áður en leyfið er veitt, verður sá, sem í hlut á, að setja veð eftir nákvæmari ákvörðun lögreglustjóra, sem sé að minnsta kosti 6000 kr. og allt að því 20000 kr., annað hvort á þá leið, að annar maður, sem þykir áreiðanlegur, ábyrgist eins og hann sjálfur ætti í hlut, eða með því að láta af hendi skuldabréf sem geymslufé. Þegar tiltaka skal upphæðina, skal sérstaklega tekið tillit til þess, hvort erindsrekinn ætlar að fá leyfi til að flytja útfara lengra áleiðis en til þess staðar, þar sem lenda á skipinu í annarri heimsálfu, og ef svo er, má eigi tiltaka minni upphæð en 14000 kr. Veðið er til tryggingar fyrir öllum þeim skyldum, sem erindsrekinn bakar sér gagnvart útförunum, eða ef brotið er gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, og hvernig sem á stendur verður veðið eigi heimtað aftur, fyrr en eitt ár er liðið frá því, að erindsrekinn hætti við þessi störf. — Í hvert skipti, sem lögreglustjóri veitir slíkt leyfi, skal hann skýra landshöfðingja frá því, og frá hvernig veði því, sem sett er, er varið, og svo upphæð þess, og má leggja undir úrskurð hans allar þær spurningar, sem snerta veiting á leyfi því, sem verið er að ræða um. — Bæði landshöfðingi og lögreglustjórinn geta hve nær sem vera skal krafizt þess, að veð það, sem sett er, verði fært upp í hina hæstu upphæð, sem getið var að framan. — **6. gr.** Ætli útflutningastjóri að hafa um hönd störf þessi annars staðar en þar, sem hann er búsettur, skal skýra þeim lögreglustjóra frá því, sem hefur veitt leyfið, og skal þar að auki sýna það lögreglustjórunum á þeim stöðum, þar sem áformað er að nota það. — Umboð handa öðrum til þess að koma fram fyrir hönd erindsrekans skal vera skriflegt, og eftir að lögreglustjórinn, sem veitt hefur erindsrekanum leyfið, hefur ritað vottorð sitt á umboðsskrána, skal hún sýnd lögreglustjórunum á sérhverjum þeim stað, þar sem hana á að nota. — **7. gr.**[1]) Öll skip . . .[2]) er fluttir eru á útfarar frá höfnum á Íslandi til hafna í Norðurálfunni, skulu vera undirgefin umsjón lögreglustjórnarinnar, og má eigi taka útfara á skip, fyrr en lögreglustjórinn á þeim stað, er skipið leggur út frá,[3]) hefur gefið skriflegt leyfi til þess. — Áður en leyfi þetta verður veitt, skal lögreglustjóri ganga úr skugga um, að skipið sé hentugt til þess augnamiðs, sem til er ætlazt, sumpart með því að láta menn, sem vit hafa á, undir sinni tilsögn halda skoðunargerð, sumpart með því að rannsaka skoðunarskírteini þau, sem gefin eru út á þeim stað, þar sem skipið á heima, en skírteini þessi gilda þó eigi lengur en eitt ár frá því, að þau eru gefin út. — Í leyfinu skal nákvæmar tiltekið, hvað marga útfara megi taka á skipið, og má setja þar þær nákvæmari reglur, sem nauðsyn þykir á að segja fyrir um að því leyti, er snertir tilhlýðilega meðferð á útförunum. — Útflutningastjóri sá, er í hlut á, tekur þátt í ábyrgðinni á því, að enginn útfari, sem hann hefur tekið að sér að flytja, verði látinn ganga á nokkurt skip, sem ákvörðun sú sem hér er sett, á við, fyrr en leyfi það, sem með þarf handa skipinu, er útvegað. — **8. gr.** Áður en útflutningaskip leggur af stað frá Íslandi, skulu bæði skipverjar og farþegar rannsakaðir af lækni, er

1) Sbr. l. nr. 49, 27. nóv. 1903, § 2, sbr. § 3.
2) L. nr. 9, 1. apríl 1896, § 2.
3) Þ. e. til útlanda, sbr. landh.br. nr. 117, 8. nóv. 1887.

lögreglustjórinn fær til þess; skal hann ganga úr skugga um, að hvorugir sé veikir af neinni næmri sótt, er valda má faraldri, og enginn af farþegunum svo sjúkur eður heilsutæpur, að álíta megi, að hann sé ekki ferðafær. Útflutningastjóri skal ábyrgjast, að allir menn á skipinu gefi sig fram til læknisrannsóknar. — **9. gr.** Fyrir tilsjón með útflutningum skal lögreglustjóra og lækni greiðast 20 krónur hvorum, fyrir hvert útflutninga-skip, er þeir skoða, en þurfi þeir að verja lengri tíma en einum degi til þessa, þá skulu þeim þar að auki greiðast 6 kr. um hvern dag. Hin sömu daglaun ber skoðunarmönnum þeim, er lögreglustjóri kveður til að gera skoðunina með sér, og skal útflutningastjóri greiða kostnað þann allan, er af skoðunargerðinni leiðir, og fá í hendur hlutaðeigandi lögreglustjóra. — **10. gr.**[1]) Rúm það, er hverjum farþega á útflutningaskipi er ætlað, má eigi minna vera en 12 □ fet, ef það er á efri miðþiljum, eður í lyfting á efstu þiljum, og eigi minna en 30 □ fet, sé það á neðri miðþiljum (Banjerdæk). Skal þetta rúm autt af öllu öðru en rekkjum farþega, fötum þeirra og öðru, er þeir nauðsynlega þurfa að hafa við hönd á ferðinni. Sérstök svefnherbergi skulu höfð fyrir ógiftar konur, og önnur fyrir ókvænta menn, og skal það ekki haft saman. Sé skipið fermt kaupvöru jafnframt og það flytur fólk, skal að minnsta kosti vera 6 feta bil frá yfirborði farmsins til yfirþilja farþegarúmsins. — **11. gr.** Rúm það, er farþegum er áskilið í næstu grein hér á undan, skal vera svo, að það veiti farþega nóg loft og birtu, svo og nóga hlíf fyrir vætu og kulda. Ekki má skip, er fólk flytur, taka til flutnings jafnframt neina þá vöru, er illur þefur er af, eður hættu getur valdið fyrir heilsu farþega, heldur ekki púður né eldspýtur þær, er af brennisteini eru gjörvar, nema hið minnsta sem þörf er á fyrir sjálfa skipverja. — **12. gr.** Ekki skal á útfaraskipum búa til rekkjupall fyrir fleiri en 3 fullorðna menn til að sofa eður hvílast í. Rekkja handa hverjum fullorðnum manni skal eigi minni vera að innanrúmi en 5,75 fets á lengd og 1,5 fets á breidd. Eigi skal hafa rekkjupalla hvern nær öðrum en svo, að í millum hverrar raðar sé tveggja feta breitt gangrúm. Ekki skal hafa fleiri en tvo rekkjupalla hvorn yfir öðrum, og skal tveggja feta bil vera frá botni hins neðra rekkjupalls upp að botni hins efra, og sömuleiðis frá botni hans upp undir þiljur tvö fet. Ætla skal ⅛ af öllum rekkjum farþega fyrir sjúka menn, og skal bilið milli botnanna í þeim vera þrjú fet, og eins frá botni hinnar efri rekkjunnar upp undir þiljur; upp að botni þeirrar rekkjunnar, sem neðar er, skal vera 4 þumlunga bil frá þiljum. Það segir sig sjálft, að jafnmörg þurfa rekkjustæði og fullorðnir menn eru með skipinu. Rétt er að telja hvern þann fullorðinn, sem er 14 ára og þaðan af eldri, tvö börn frá 1—14 ára jöfn einum fullorðnum. Börn yngri en ársgömul teljast ekki.

1) Sbr. l. nr. 49, 27. nóv. 1903, § 1.

Almennar ákvarðanir. — **13. gr.** Útflutningastjóri skal gera skriflegan samning við sérhvern útfara. Skal í samningi þessum skýrt frá því, frá hverjum stað og til hvers staðar útfarinn skuli fluttur, og svo frá kaupi því, sem greitt er eða greiða skal fyrir flutninginn; en auk þessa skal samningurinn hafa inni að halda nákvæmlega og ýtarlega skýrslu: — 1., um tölu þeirra manna, sem fluttir skulu samkvæmt samningi þessum, fullt nafn þeirra, aldur, heimili þeirra hingað til, svo og stétt þeirra; — 2., um leiðina, fargögn, og nær útfarinn eigi að leggja af stað á leið til þeirrar hafnar, þaðan sem ferðin hefst til annarrar heimsálfu, um hvort hann verði fluttur ofan skips eða undir þiljum, og um það, hvernig séð verði um, að útfaranum verði komið fyrir, og um viðurværi hans á sjálfri ferðinni, á þeim stöðum, er koma skal við á leiðinni, og þeim stað, er leggja skal út frá; — 3., um skipsútgerðarmenn þá eða félag það, sem tekur að sér flutninginn frá Norðurálfunni, og að svo miklu leyti, sem unnt er, um nafn á skipi því, sem skal haft til flutningsins, en að minnsta kosti hvort það sé seglskip eða gufuskip, hvar í skipinu útfaranum skuli komið fyrir, og um hvenær leggja eigi af stað frá Norðurálfunni; — 4., um það, hvort sá, sem tekur að sér flutninginn, einnig takist á hendur að veita útfaranum fæði á leiðinni, og ef svo er, að hve miklu leyti; skal ávallt áskilið, að fæðið sé látið til tilbúið; — 5., um það, hvort greiða skuli sérstaka borgun fyrir flutning á munum útfarans bæði til þess staðar, er leggja skal út frá, og þaðan til hinnar heimsálfunnar, og 6., um það, hvernig séð sé um flutning útfarans lengra áleiðis, ef til þess skyldi koma, að skipinu hlekktist á og komist ekki alla leiðina. — Verði útfari fluttur beina leið frá Íslandi til Englands til þess

1876 Nr. 3 14. jan.

að hann verði fluttur þaðan lengra áleiðis, og verði eigi landsettur í þeirri höfn á Englandi, er hann að síðustu skal fara frá, skal í samningnum gert þeim, sem flytur útfarann, að skyldu, að flytja hann lengra áleiðis til þeirrar hafnar, þar sem hann á að ganga á skip, áður en dægur sé liðið frá því að tollrannsókn á útfaranum er lokið á þeim stað, þar sem hann var settur á land, eða að minnsta kosti með hinni fyrstu venjulegu járnbrautarferð, sem fellur til þaðan eftir að tollrannsóknin er á enda. — Sé svo ákveðið í samningnum, að útfarar skuli vinna af sér flutningskaup það, sem samið er um, allt eða að nokkru leyti, þegar þeir eru komnir í aðra heimsálfu, er samningurinn ógildur, og sérhver samningur, sem gerður er um þetta við útfarann á annan hátt, skal eigi vera skuldbindandi fyrir hann, og bakar útflutningastjóranum hina mestu sekt, sem til tekin er í 15. gr. — Erindsrekinn skal fá hlutaðeigandi lögreglustjóra í hendur samninginn, sem skal vera ritaður á íslenzku og útlagður á ensku, ásamt með endurriti af honum. Eftir að lögreglustjórinn er genginn úr skugga um, að samningurinn fullnægi þeim ákvörðunum, sem þessi grein hefur inni að halda, sendir hann útfaranum frumritið, eftir að hann hefir ritað á það vottorð sitt. — Ákvörðununum í þessari grein má breyta, og setja ýtarlegri reglur um innihald samninga þeirra, sem gerðir eru milli útfara og erindsreka, með konunglegri tilskipun. — **14. gr.** Hafi útfari nokkra kæru að frambera yfir því, að samningurinn hafi verið rofinn, skal það tafarlaust tilkynnt hinum næsta danska verzlunarfulltrúa erlendis. Verði eigi sætzt á málið fyrir milligöngu verzlunarfulltrúans, skal hann, eftir að hafa leitað nákvæmra upplýsinga, senda skýrslu um það, og skal landshöfðinginn á Íslandi þar eftir gera út um málið, þannig, að útflutningastjóri er bundinn við þann úrskurð innan takmarka veðs þess, sem sett er, og svo framarlega sem ákveðið er í úrskurðinum, að erindsrekinn skuli greiða skaðabætur, sér landshöfðingi um, að þær einnig verði goldnar af veðinu, að svo miklu leyti sem það hrökkur til. — **15. gr.** Mál, sem rísa af því, að brotið er gegn lögum þessum, skal fara með sem opinber lögreglumál, og ef harðari hegning eigi liggur við samkvæmt almennum lögum, varðar það 20—2000 króna sektum; þó má hækka hegninguna fyrir afbrot gegn 1. grein þannig, að beitt verði einföldu fangelsi í 2 mánuði eða öðru fangelsi, í samsvarandi tíma.[1]) Sektirnar renna í landssjóð.

1876 Nr. 3 14. jan.

Lög um viðauka við lög 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðra heimsálfu.

1891 Nr. 14 18. sept.

1. gr. Enginn útflutningastjóri eður umboðsmaður útflutningastjóra má taka við neinu innskriftargjaldi eða neinu fé undir nokkru öðru nafni sem borgun upp í væntanlegt fargjald eður meðalgöngu fyrir að útvega útförum far, né heldur nokkurri skuldbindingu um gjald síðar í þessu skyni, nema hann jafnframt gefi útfaranum skriflegt loforð um flutning fyrir fastákveðið verð á tilteknum tíma og frá tilteknum stað. — Brotum gegn þessum ákvæðum hegnir landshöfðingi[2]) með úrskurði til sekta allt að 2000 kr. af upphæð þeirri, er útflutningastjóri hefir að veði lagt; útflutningaleyfið má og af honum taka, ef tilefni þykir til. — **2. gr.** Nú tekur útflutningastjóri eigi við útförum á þeim tíma og stað, er hann eður umboðsmenn hans hafa um samið eður auglýst, enda sé eigi lögmætum forföllum um að kenna, og getur þá útfari hver kært útflutningastjóra fyrir landshöfðingja; en hann ákveður bætur útförum til handa af veði því, er útflutningastjóri hefir sett, enda hafi útfarinn eigi vanhaldið sínar skuldbindingar. — **3. gr.** Skip, sem flytja útfara af landi, mega hvergi hér við land taka neinn farþega um borð, sem ekki hefir útfararsamning áteiknaðan af lögreglustjóra eða umboðsmanni hans löggiltum, áður en hann fer á skip, nema hann hafi vegabréf frá lögreglustjóra umdæmisins eða löggiltum umboðsmanni hans, þar sem hann fer á skip. — Brotum gegn ákvæði þessu hegnir landshöfðingi með úrskurði til sekta allt að 400 kr. fyrir hvern þann mann, sem skipstjóri tekur á skip sitt gegn banni þessu, og greiðist sektarfé af upphæð þeirri, er útflutningastjóri hefir að veði lagt. — Nú afhendir maður öðrum vegabréf sitt, og varðar það jafnháum sektum sem áður er talið. Þau sektamál skal sækja sem almenn lögreglumál. — Undanskilin þessum ákvæðum eru eiginleg póstskip og seglskip þau, er eigi flytja fleiri útfara en 10. — **4. gr.** Allar sektir eftir lögum þessum renna í landssjóð.

1) L. nr. 19, 12. febr. 1940, § 268.
2) Sbr. augl. nr. 64, 20. nóv. 1959.

1896 Nr. 9 1. apríl

Lög um viðauka við og breyting á lögum 14. janúar 1876 um tilsjón með flutningum á þeim mönnum, er flytja sig úr landi í aðrar heimsálfur.

1. gr. Engir aðrir en þeir, sem eru löggiltir útflutningastjórar og umboðsmenn þeirra, mega gera samninga við útfara, hvort heldur er munnlega eða skriflega, um flutning í aðrar heimsálfur, eða á nokkurn annan hátt hafa á hendi nokkra atvinnu í þarfir slíks útflutnings. Enginn má með ósönnum fortölum tæla eða leitast við að tæla menn til útflutnings. Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum 100—4000 kr., eða fangelsi. — **2. gr.** Undanþága sú frá eftirliti lögreglustjórnarinnar, er 7. gr. laga 14. jan. 1876 heimilar hinu konunglega danska póstgufuskipi, skal úr lögum numin. — **3. gr.** Eigi má taka útfara á skip til flutnings til útlanda, fyrr en lögreglustjórinn á þeim stað, sem skipið kemur fyrst á til að taka útfara, hefir gefið því skriflegt leyfi til þess, og skal í því leyfi tiltekið, hve marga útfara megi taka á skipið. Áður en slíkt leyfi er veitt, skal lögreglustjóri rannsaka, hvort skipið er hentugt til útfaraflutnings á þann hátt, er segir í 7. gr. laga 14. jan. 1876. — **4. gr.** Á hinni síðustu höfn, er skipið leggur af stað frá til útlanda, skal lögreglustjórinn í því umdæmi skyldur að rannsaka farbréf útfara og ganga úr skugga um, að tala útfara sé eigi hærri, en veitt er leyfi til á hinni fyrstu höfn, að taka mætti á skipið. Jafnframt skal hver útfari skyldur að afhenda lögreglustjóranum skriflegt skírteini frá lögreglustjóra í því umdæmi, eða hreppstjóra í þeim hreppi, er hann síðast var heimilisfastur í, fyrir því, að lög nr. 12, 7. febr. 1890 séu för hans eigi til fyrirstöðu, og að hann sé að öðru leyti að lögum frjáls til útfarar. Skipstjóri og útflutningastjóri ber ábyrgð á, að allir útfarar á skipinu gefi sig fram til slíkrar rannsóknar, svo og til læknisrannsóknar þeirrar, sem ákveðin er í 8. gr. laga nr. 3, 14. jan. 1876. Brot gegn ákvæðum þessarar greinar varða sektum.

1903 Nr. 49 27. nóv.

Lög um eftirlit með mannflutningum til útlanda.

1. gr. Hvert það skip, sem flytur farþega frá Íslandi til útlanda á óæðra farrúmi, skal vera háð eftirliti lögreglustjórnarinnar, en „óæðra" er farrúmið, ef það er lakara en 2. farþegarúm á millilandaskipum þeim, er landsstjórnin notar. Skal það að minnsta kosti fullnægja skilyrðum þeim, sem sett eru í 10.—12. gr. laga um tilsjón með útflutningum frá 14. janúar 1876. — **2. gr.** Skipstjóri má ekki taka við farþegum í óæðra farrúm, fyrr en lögreglustjóri á þeim stað, sem skipið kemur fyrst á til að taka slíka farþega, hefir gefið skriflegt leyfi til þess, og skal í því leyfi til taka, hve marga farþega megi taka í farrúmið, enda hafi lögreglustjóri áður sannreynt á þann hátt, er 7. gr. nefndra laga frá 14. janúar 1876 til tekur, að farrúmið fullnægi skilyrðum þeim, sem sett eru að framan. — Skipstjóra ber að heimta af þeim, sem selja farbréf til flutnings á óæðra farrúmi, tvíritaða skrá yfir alla þá, sem þeir hafa selt farbréf þessi. Skráin skal vera gerð eftir fyrirmynd, sem landshöfðingi semur, og skal sá, er farbréfin seldi, rita neðan á hana æru og samvizku vottorð um, að hann hafi eigi selt fleiri farbréf en skráin greinir. — **3. gr.** Á síðustu höfn, sem skipstjóri leggur frá til útlanda, skal lögreglustjóri sannprófa, að ekki fari á óæðra farrúmi fleiri en veitt var leyfi til á hinni fyrstu höfn að taka mætti á skipið, enda afhendi skipstjóri lögreglustjóra í því skyni annað eintakið af skrá þeirri, er ræðir um í næstu grein á undan, með árituðu æru og samvizku vottorði sínu um, að farþegar séu ekki fleiri en taldir eru á skránni. — **4. gr.** Brot á lögum þessum varða skipstjóra allt að 500 kr. sekt, er renni í landssjóð, og skal farið með mál út af þeim, sem með almenn lögreglumál.

1903 Nr. 49 27. nóv.

1700 10. apríl

Tilskipun um breytingu almanaksins á Íslandi og í Færeyjum.

Oss hefir allranáðugast þóknast að bjóða og skipa, svo sem vér og hér með bjóðum og skipum, að þegar hinn 16. nóvember yfirstandandi árs, 1700, kemur, eftir gömlu og tíðkanlegu rími, en þann dag ber á laugardag, þá skuli í löndum vorum, Íslandi og Færeyjum og eyjum þeim, er þar liggja undir, sunnudagurinn næsti á eftir vera hinn 28. nóvember og fyrsti sunnudagur í aðventu, ítem mánudagurinn næsti vera hinn 29. nóvember, þriðjudagurinn 30. nóvember og Andrésarmessa, miðvikudaginn hinn 1. desember, og að síðan skuli talið áfram, með venjulegum hætti, án nokkurrar breytingar. . . .

1700 1. júlí

Alþingissamþykkt um almanaksbreytinguna.

1) Um vetrarkomu, sem hingað til hefir verið á þann föstudag, sem inn hefir fallið

1700 1. júlí millum þess 9da og 18da oktobris, vill nú tilreiknast að inn falli hér eftir á þeim föstudegi, sem er á milli þess 19da og 28da oktobris ... og er þá sjálfreiknað um miðsvetrar þorrakomu, svo og um sumarkomu, þá 26 vikur eru af vetri, item fardagatíð þá sex vikur eru af sumri etc. — 2) Um vertíðarhald ... er nú svo sett, að vertíð, sem áður venjulega byrjaðist á Pálsmessu, 25. januarii, skuli nú eftir þeim nýja stíl byrjast á næstan virkan dag eftir kyndilmessu ... og nefndur er Blásíumessa, og skal þar í frá haldast um fullar 14 vikur ... 3) Vinnuhjúaskildagi, sem venjulega hefir áður verið á vorkrossmessu, 3. Maii, skal nú hér eftir haldast eftir nýja stíl og verði á næstan dag fyrir Hallvarðsmessu, þann 14da Maii ... 5) Heyannir, sem venjulega hafa átt áður að byrjast um þingmaríumessuleyti, skuli eftir þeim nýja stíl hér eftir byrjast á Margrétarmessu, sem æfinlega innfellur þann 13da Julii og haldast ei skemur en um fullar 10 vikur. **1700** 1. júlí

1907 Nr. 35 16. nóv.

Lög um ákvörðun tímans.

1. gr. Hvarvetna á Íslandi skal telja eyktir eftir meðalsóltíma á 15. lengdarstigi fyrir vestan Greenwich.

1917 Nr. 8 16. febr.

Lög um heimild handa ráðuneyti Íslands til ákvörðunar sérstaks tímareiknings.

1. gr. Ráðuneyti Íslands heimilast að ákveða með reglugerð breytingu á tímareikningi á Íslandi þannig, að klukkan verði færð fram um allt að 1½ klukkustund frá svonefndum íslenzkum meðaltíma og verði þá 1 klukkustund og 58 mínútum á undan miðtíma Reykjavíkur.[1])

VIÐAUKI.

Félagsmálefni.

1963 Nr. 85 30. des.

Lög um Lífeyrissjóð barnakennara.[a])

1. gr. Lífeyrissjóður barnakennara starfar með því markmiði og skipulagi, sem segir í lögum þessum. — **2. gr.** Sjóðfélagar eru þeir nefndir í lögum þessum, er skylt er að greiða iðgjöld í sjóðinn og rétt eiga á lífeyri úr honum. — **3. gr.** Sjóðfélagar eru allir barnakennarar og námsstjórar barnafræðslustigsins, sem taka föst laun samkvæmt launakerfi ríkisstarfsmanna og skipaðir eru, settir eða ráðnir til ekki skemmri tíma en eins árs eða með minnst þriggja mánaða uppsagnarfresti, enda sé það starf þeirra aðalstarf og hlutaðeigandi taki ekki minna en hálf þau laun, er slíku starfi fylgja fyrir fullan vinnutíma. — **4. gr.** Stjórn sjóðsins skal skipuð þremur mönnum. Skal einn þeirra tilnefndur af hæstarétti, og er hann formaður stjórnarinnar. Annar skal skipaður af fjármálaráðherra, en hinn þriðji kosinn af sjóðfélögum eða félagsskap þeirra, svo sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — Skipunar- og kjörtími stjórnarmanna er þrjú ár — **5. gr.** Tryggingarstofnun ríkisins annast reikningshald og daglega afgreiðslu sjóðsins fyrir þóknun eftir samkomulagi hennar og stjórnar sjóðsins. — Reikningsár sjóðsins er almanaksárið. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af ríkisendurskoðuninni án sérstakrar þóknunar. — **6. gr.** Stjórn sjóðsins skal sjá um ávöxtun fjár hans. Skal avaxta sjóðinn í tryggum verðbréfum, svo sem ríkisskuldabréfum eða öðrum bréfum með ríkisábyrgð, skuldabréfum bæjar- og sveitarfélaga, vaxtabréfum veðdeildar Landsbankans eða Búnaðarbankans, jarðræktarbréfum, skuldabréfum, tryggðum með fyrsta veðrétti í fasteignum samkvæmt því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð, eða með öðrum álíka tryggilegum hætti. — Ráðherra getur kveðið nánar á um útlán sjóðsins með reglugerð, þar á meðal sett fyrirmæli um lánveitingar til íbúðarhúsabygginga fyrir sjóðfélaga. — **7. gr.** Stjórn sjóðsins skal hið fimmta hvert ár láta tryggingafræðing rannsaka fjárhag sjóðsins. Þyki honum rannsókn sín leiða í ljós, að fjárhagsgrundvöllur sjóðsins sé ótryggur, skal hann gera tillögur til stjórnar sjóðsins um aðgerðir til að efla sjóðinn. Sýni rannsóknin hins vegar, að fjárhagur sjóðsins sé svo góður, að iðgjöld mættu lækka, skal hann athuga vandlega, hversu mikil sú lækkun mætti vera, og gera tillögur sínar um það til sjóðstjórnarinnar. Sjóðstjórnin má aldrei lækka iðgjöld meira en tryggingafræðingur hefur lagt til, að gert yrði. — **8. gr.** Iðgjöld sjóðfélaga skulu eigi vera lægri en 2¼% og eigi hærri en 4¼% af launum þeirra. Ráðherra skiptir starfandi sjóðfélögum í flokka eftir upphæð launa. Skiptingin í launaflokka skal gerð **1963** Nr. 85 30. des.

a) XXIX, 796.

1) Sbr. rgj. 25. febr. 1943 (Lögb.blað 5. marz 1943), rgj. nr. 43, 28. febr. 1947.

þannig, að iðgjald til sjóðsins og iðgjald til almannatrygginga fyrir ógiftan karlmann sé samanlagt sem næst 6% — sex hundruðustu — af launum í öllum flokkum. Skal flokkaskipting þessi vera hin sama og fyrir aðra starfsmenn ríkisins, sbr. 1. mgr. 10. gr. laga nr. 29/1963. Launagreiðanda ber að halda iðgjöldum eftir af launum sjóðfélaga og greiða þau til sjóðsins innan tveggja vikna frá útborgun launanna. — Sjóðfélagar bera eigi ábyrgð á skuldbindingum sjóðsins nema með iðgjöldum sínum. — Launagreiðendur greiði fyrst um sinn í iðgjöld til sjóðsins 6% af launum þeim, er sjóðfélagi tekur hjá þeim, og skal greiða þau til sjóðsins samtímis iðgjöldum sjóðfélaga. — Þegar sjóðfélagi hefur greitt iðgjöld til sjóðsins í 30 ár, falla iðgjaldagreiðslur hans niður svo og iðgjaldagreiðslur launagreiðanda hans vegna. — Launþegi, sem yngri er en 20 ára, greiðir eigi iðgjöld til sjóðsins, enda öðlast hann eigi réttindi sjóðfélaga fyrr en hann hefur náð nefndum aldri.

— **9. gr.** Sjóðurinn greiðir sjóðfélögum ellilífeyri og örorkulífeyri og eftirlátnum maka þeirra og börnum lífeyri samkvæmt ákvæðum þeim, sem hér fara á eftir. — **10. gr.** Hver sjóðfélagi, er greitt hefur iðgjöld til sjóðsins í 5 ár eða lengur og er orðinn fullra 65 ára að aldri, á rétt á árlegum ellilífeyri úr sjóðnum. — Þeir, sem gerðust sjóðfélagar, áður en lög nr. 35 14. maí 1955 tóku gildi, halda rétti þeim, er lög nr. 102 30. des. 1943, 10. gr., veittu þeim til að krefjast greiðslu ellilífeyris úr sjóðnum, er samanlagður aldur þeirra og þjónustutími nemur 95 árum, enda hafi þeir fullnægt þeim skilyrðum, sem þeirri reglu fylgdu samkvæmt eldri lögum, þar á meðal um greiðslu iðgjalda í lífeyrissjóðinn, unz greindu tímamarki er náð. — Upphæð ellilífeyris er hundraðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, sem sjóðfélaginn gegndi síðast. Hundraðshluti þessi fer eftir iðgjaldagreiðslutíma og launaflokki samkvæmt 1. málsgrein 8. greinar. Hann er 1.6% fyrir hvert ár, ef sjóðfélaginn hefur greitt 2¼% af launum sínum í iðgjald til sjóðsins, en hækkar um 0.02% fyrir hvert 0.1%, sem sjóðfélaginn hefur greitt umfram 2¼% af launum í iðgjald, og getur hæst orðið 2% af launum fyrir hvert ár, ef sjóðfélaginn hefur greitt 4¼% iðgjald. Fyrir hvert starfsár, eftir að iðgjaldagreiðslu lýkur og þar til sjóðfélaginn öðlast rétt til að láta af störfum og fá ellilífeyri, bætist við 1% af launum í öllum flokkum, en 2% fyrir hvert starfsár eftir að iðgjaldagreiðslu er lokið og hann hefur öðlazt rétt til að fá ellilífeyri. — Heimilt er stjórn sjóðsins að greiða ellilífeyrisþegum á aldrinum 65 til 67 ára uppbót á lífeyri allt að einstaklingslífeyri almannatrygginga. Það er skilyrði fyrir slíkri uppbót, að sjóðfélaginn sé ekki lengur fullfær um að gegna starfi sínu. Til sönnunar því ber viðkomanda að leggja fram umsögn yfirmanns síns um starfshæfnina og vottorð tryggingayfirlæknis um heilsufar. — **11. gr.** Hver sjóðfélagi, sem ófær verður til að gegna því starfi, sem hann hefur gegnt þangað til, og eigi á kost á öðru jafngóðu starfi við hans hæfi hjá stofnun þeirri, er hann hefur unnið hjá, eða annarri stofnun, sem tryggir starfsfólk sitt í sjóðnum, eða missir einhvern hluta af launum sínum sökum slíkrar örorku, á rétt á örorkulífeyri, ef tryggingayfirlæknir í samráði við landlækni metur örorkuna meiri en 10%. Örorkumat þetta skal aðallega miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna starfi því, er hann hefur gegnt að undanförnu. — Hámark örorkulífeyris miðast við áunninn lífeyrisrétt samkvæmt 10. gr. að viðbættum einstaklingslífeyri almannatrygginga. Ef rekja má aðalorsök örorkunnar til starfs í þágu stöðu þeirrar, sem öryrkinn gegndi, skal þó reikna áunninn lífeyrisrétt eins og sjóðfélaginn hefði gegnt stöðu sinni til 65 ára aldurs. Áunnin lífeyrisréttindi skulu reiknast af launum í því starfi, sem sjóðfélaginn gegndi síðast, eins og þau eru á hverjum tíma. — Sé örorka sjóðfélagans á milli 10% og 50%, er örorkulífeyrir hans sami hundraðshluti af hámarksörorkulífeyri eins og örorkan er metin. Sé örorkan metin 50% til 75%, er örorkulífeyririnn 50% af hámarkinu að viðbættum 2% af því fyrir hvert 1%, sem örorkan er metin umfram 50%. Sé örorkan metin 75% eða meiri, greiðist hámarksörorkulífeyrir að frádregnum örorkulífeyri almannatrygginga. Þegar öryrki, sem metinn er undir 75%, nær 65 ára aldri, fær hann greiddan ellilífeyri samkvæmt ákvæðum 10. gr. Frá sama tíma fellur niður örorkulífeyrir hans. Þó skal hann halda til 67 ára aldurs þeim hluta hans, sem miðaður er við lífeyri almannatrygginga. — Skylt er öryrkja, sem sækir um örorkulífeyri úr sjóðnum eða nýtur hans, að láta stjórn sjóðsins í té allar þær upplýsingar um heilsufar sitt, sem nauðsynlegar eru til að dæma rétt hans til örorkulífeyris. — Stjórn sjóðsins er heimilt að lækka eða fella niður örorkulífeyri þeirra öryrkja, sem fá starfsorku sína aftur að nokkru eða öllu leyti. — Sömuleiðis ber stjórn sjóðsins að hækka örorkulífeyrinn, ef örorkan vex til muna og án sjálfskaparvíta frá því, sem hún var metin við fyrri ákvarðanir, enda hafi öryrkinn á þeim tíma, sem örorkan óx, ekki verið í þjónustu annarra en þeirra aðila, sem tryggja starfsfólk sitt í sjóðnum. — **12. gr.** Nú andast sjóðfélagi og lætur hann eftir sig maka á lífi, og á þá hinn eftirlifandi maki rétt til lífeyris úr sjóðnum. — Upphæð makalífeyris ákvarðast þannig, að samanlagður makalífeyrir úr sjóðnum og maka- eða ellilífeyrir, sem makinn kann að eiga rétt á frá almannatryggingunum, er hundraðshluti af launum þeim, er á hverjum tíma fylgja starfi því, er hinn látni gegndi síðast. Ef starfstími sjóðfélagans hefur verið 30 ár eða skemmri, er hundraðshluti þessi 20% af

1963 Nr. 85 30. des.

greiddum launum að viðbættu 1% fyrir hvert iðgjaldagreiðsluár. Fyrir hvert ár, sem hinn látni hafði starfað eftir að iðgjaldagreiðslu lauk, en áður en hann öðlaðist rétt til ellilífeyris, hækkar makalífeyririnn um ½% af launum, en um 1% fyrir hvert starfsár eftir að iðgjaldagreiðslu var lokið og hann öðlaðist rétt til að taka ellilífeyri. — Sé makalífeyrir samkvæmt næstu málsgrein hér á undan lægri en tvöfaldur einstaklingslífeyrir almannatryggingánna, skal greiða úr sjóðnum þeim makalífeyrisþegum, sem rétt eiga á maka- eða ellilífeyri frá almannatryggingunum, það sem á vantar, að samanlagður lífeyrir þeirra nái tvöföldum einstaklingslífeyri almannatryggingánna. Þó skal greiðsla sjóðsins aldrei fara fram úr hundraðshlutum þeim, sem nefndir eru í 2. málsgrein þessarar greinar. — Nú hefur sjóðfélagi gengið í hjónaband, eftir að hann var orðinn 60 ára, eða á þeim tíma er hann naut lífeyris úr sjóðnum eða hann var lagztur banaleguna, og úrskurðar þá stjórn sjóðsins, hvort eftirlifandi maki hans skuli njóta lífeyris úr sjóðnum eða eigi. — Réttur til lífeyris samkvæmt þessari grein fellur niður, ef hinn eftirlifandi maki gengur í hjónaband að nýju, en kemur aftur í gildi, sé hinu síðara hjónabandi slitið, enda veiti hið síðara hjónaband eigi rétt til lífeyris úr sjóðnum. Veiti síðara hjónabandið einnig rétt til lífeyris, má eftirlifandi maki velja um, hvort hann tekur lífeyri eftir fyrri eða síðari makann. — Þegar sjóðfélagi deyr, sem verið hefur tvígiftur, og lætur eftir sig tvo maka á lífi, skiptist makalífeyririnn milli þeirra, í beinu hlutfalli við þann tíma, sem hvor þeirra hefur verið giftur hinum látna sjóðfélaga á þeim tíma, er hann ávann sér lífeyrisréttindi og/eða naut lífeyris úr sjóðnum. Ef annar hinna eftirlifandi maka giftist að nýju, fellur allur lífeyririnn til hins, en skiptist aftur, sé því hjónabandi slitið, enda veiti síðara hjónabandið ekki rétt til lífeyris úr sjóðnum, eða öðrum hliðstæðum sjóði. Hliðstæð regla gildir, séu réttháfar makalífeyris fleiri en tveir. — **13. gr.** Nú frestar sjóðfélagi að taka ellilífeyri og tekur jafnframt við öðru starfi hjá stofnun, er veitir aðgang að sjóðnum, lægra launuðu en því, er hann gegndi áður, og skal þá reikna lífeyri eftir því starfinu, sem hærra var launað. — Sama regla gildir, þegar sjóðfélagi verður af heilsufarsástæðum að láta af stöðu sinni, en tekur við öðru léttara og lægra launuðu starfi, er veitir aðgang að sjóðnum. Þegar svo stendur á sem í þessari málsgrein ræðir um, er sjóðfélaga heimilt að kaupa sér réttindi í sjóðnum fyrir þann tíma, sem úr hefur fallið. Stjórn sjóðsins getur krafizt vottorðs tryggingayfirlæknis til sönnunar því, að sjóðfélaginn verði að láta af stöðu sinni vegna heilsubrests. — Nú hefur kennari áður gegnt skólastjórastarfi það lengi, að það hefði gefið hámarkslaun í viðkomandi launaflokki á þeim tíma, er hann lætur af störfum, og skal þá taka tillit til þess við ákvörðun lífeyris samkvæmt 10., 11. og 12. gr. Laun þau, sem lífeyrir reiknast af í þessum tilfellum, skulu ákveðin að hluta eftir þeim launum, er á hverjum tíma fylgja kennarastarfinu, og að hluta eftir þeim launum, er á hverjum tíma fylgja skólastjórastarfinu. Skiptingin skal gerð í beinu hlutfalli við þann tíma, er hann gegndi hvoru starfinu um sig. — **14. gr.** Börn eða kjörbörn, sem sjóðfélagi lætur eftir sig, er hann andast, og yngri eru en 18 ára, skulu fá árlegan lífeyri úr sjóðnum, þar til þau eru fullra 18 ára að aldri, enda hafi hinn látni séð um framfærslu þeirra að nokkru eða öllu leyti. Sama gildir um börn eða kjörbörn, er sá maður lætur eftir sig, er naut elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, er hann andaðist. — Ef barnið á foreldri eða kjörforeldri á lífi, er sér um framfærslu þess, er samanlagður lífeyrir þess frá almannatryggingum og úr þessum sjóði 50% hærri en barnalífeyrir almannatrygginga. Að öðrum kosti er lífeyririnn tvöfaldur barnalífeyrir almannatrygginga. — Sama rétt öðlast börn og kjörbörn þeirra sjóðfélaga, er njóta elli- eða örorkulífeyris úr sjóðnum, þó svo, að barnalífeyrir úr þessum sjóði til barna eða kjörbarna örorkulífeyrisþega skal vera jafnmargir hundraðshlutar af fullum barnalífeyri eins og örorkulífeyrir hans er margir hundraðshlutar af hámarksörorkulífeyri. — Fósturbörn, er sjóðfélagi hefur framfært að mestu eða öllu leyti, njóta sama réttar og börnum og kjörbörnum er veittur hér að framan. — **15. gr.** Nú lætur sjóðfélagi í lifanda lífi og af öðrum ástæðum en elli eða örorku af stöðu þeirri, er veitti honum aðgang að sjóðnum, og á hann þá rétt á að fá endurgreidd með vöxtum iðgjöld þau, er hann hefur greitt í sjóðinn. Stjórn sjóðsins ákveður vextina með hliðsjón af ávöxtun sjóðsins. Hafi hann verið sjóðfélagi í 5 ár, er hann lætur af stöðunni, getur hann með samþykki sjóðstjórnarinnar valið um, hvort hann fær iðgjöld sín endurgreidd eða hann lætur þau standa inni í sjóðnum. Velji hann síðari kostinn, fellur niður réttur hans og skylda til að greiða framvegis iðgjöld til sjóðsins og réttur hans til örorkulífeyris. Ellilífeyrir hans og lífeyrir eftirlátins maka, sbr. 10. og 12. gr., miðast þá við starfstíma hans og laun þau, er hann hafði, er hann lét af stöðu þeirri, er veitti aðgang að sjóðnum, en tekur sömu breytingum og lífeyrir annarra, eftir að taka lífeyris hefst. Hafi hann gegnt stöðunni skemur en 30 ár, skal lífeyrir barna hans ákveðinn þannig, að full upphæð samkvæmt 14. gr. skal margfölduð með hlutfallinu á milli þess ellilífeyris, sem hann hefur öðlazt rétt til, og þess ellilífeyris, sem hann hefði öðlazt rétt til, ef hann hefði gegnt starfinu í 30 ár. — Sé staða eða starfi sjóðfélaga lagður niður, á hann rétt á að vera áfram í

1963 Nr. 85 30. des.

sjóðnum og greiða iðgjöld, sem miðuð séu við laun í þeim launaflokki, er staða hans var í, er hún var lögð niður. Nýtur hann þá sömu réttinda úr sjóðnum sem hann hefði gegnt starfi sínu áfram. — **16. gr.** Þeir, sem keypt hafa sér og ekkjum sínum lífeyri samkvæmt lögum nr. 33 27. júní 1921, öðlast réttindi eftir lögum þessum, enda greiði þeir iðgjöld sín samkvæmt ákvæðum þeirra frá þeim tíma, er þau öðlast gildi. — **17. gr.** Nú flyzt starfsmaður, er verið hefur í lífeyrissjóði barnakennara, í starf, sem veitir aðgang að öðrum lífeyrissjóði, sem stofnaður er með lögum, og má þá endurgreiða með vöxtum öll iðgjöld, sem greidd hafa verið í sjóðinn hans vegna. Það er skilyrði fyrir þessari endurgreiðslu, að hún gangi til kaupa á lífeyrisréttindum fyrir viðkomandi mann í þeim sjóði, er hann flyzt til. Þó má aldrei endurgreiða hærri upphæð en þarf til þess að kaupa réttindi í hinum nýja sjóði, er svari til þess starfstíma, er sjóðfélaginn hafði öðlazt. — Sjóðstjórninni er heimilt að nota sömu endurgreiðslureglu, þegar sjóðfélagi flyzt í annan sjóð, sem viðurkenndur er af fjármálaráðuneytinu, eða kaupir sér lífeyri hjá tryggingarfélagi eða stofnun, sem starfar eftir reglum, er fjármálaráðuneytið samþykkir, enda gildi þar sömu reglur um endurkaup og greiðslu lífeyris eins og ákveðnar eru í þessum lögum. — Á tilsvarandi hátt er sjóðstjórninni heimilt, að fengnu samþykki fjármálaráðherra, að veita viðtöku, vegna manns, er gerist sjóðfélagi í þessum sjóði, fé því, er kann að vera endurgreitt hans vegna úr sjóði, tryggingarfélagi eða stofnun, sem að framan greinir, og veita honum réttindi í samræmi við það. — Einnig getur stjórnin, þegar sérstaklega stendur á, og með samþykki fjármálaráðherra, heimilað réttindakaup aftur í tímann, þó að ekki sé um að ræða yfirfærslu á réttindum annars staðar frá. Það skal meðal annars sett sem skilyrði fyrir slíkum réttindakaupum, að mælt sé með þeim af fræðslumálastjóra, að gengið sé frá réttindakaupunum innan árs frá því kennarinn var ráðinn og að hann sé eldri en 35 ára, þegar hann öðlast aðgang að sjóðnum. — Hafi kennari, sem gerist sjóðfélagi, áður stundað barnakennslu sem forfallakennari eða stundakennari, er honum heimilt, að fengnum meðmælum fræðslumálastjóra, að kaupa sér réttindi í sjóðnum fyrir þann tíma, enda hafi starfið verið að minnsta kosti helmingur af fullu kennarastarfi við hlutaðeigandi skóla. Stjórn sjóðsins ákveður, eftir tillögum tryggingafræðings hans, upphæð þá, er greiða skal fyrir réttindi þessi, eftir því, sem nánar verður ákveðið í reglugerð sjóðsins. — **18. gr.** Ríkissjóður ábyrgist greiðslu lífeyris samkvæmt lögum þessum, og greiðist hann með 1/12 árslífeyrisins fyrirfram á hverjum mánuði. — **19. gr.** Nánari ákvæði um skipulag sjóðsins og starfsemi hans skal setja í reglugerð, er fjármálaráðherra staðfestir, en stjórn sjóðsins semur. — **20. gr.** Óheimilt er að framselja eða veðsetja lífeyriskröfur samkvæmt lögum þessum, og ekki má leggja á þær löghald né gera í þeim fjárnám eða lögtak. Enginn skuldheimtumaður í dánarbúi eða þrotabúi hefur rétt til að skerða kröfurnar á nokkurn hátt, og eigi má halda lífeyrisfé eftir til greiðslu opinberra gjalda. — **21. gr.** Þeir, sem orðnir voru sjóðfélagar fyrir gildistöku laga þessara og eiga betri lífeyrisrétt samkvæmt eldri lögum um Lífeyrissjóð barnakennara og ekkna þeirra, skulu halda honum. — **22. gr.** Frá og með 1. janúar 1964 skulu allir sjóðfélagar öðlast full réttindi samkvæmt lögum um almannatryggingar. Allir sjóðfélagar, sem gjaldskyldir eru til almannatrygginganna, skulu frá sama tíma greiða fullt gjald til þeirra. Stjórn sjóðsins semur við Tryggingastofnun ríkisins um uppgjör fyrir liðinn tíma í samræmi við ákvæði almannatryggingalaga um það atriði. — Sjóðfélagar, sem fengið hafa lífeyri fyrir 1. janúar 1964, skulu fá greiddan lífeyri samkvæmt ákvæðum þessara laga frá gildistöku þeirra. Þeim lífeyrisþegum, er fengu greiddan lífeyri samkvæmt 18. gr. fjárlaga og höfðu að honum meðtöldum hærri lífeyri eftir gömlu reglunum en hinar nýju mundu veita þeim, skal greidd uppbót þannig, að þeir haldi sama heildarlífeyri og þeir höfðu áður. Ríkissjóður endurgreiðir Lífeyrissjóði barnakennara mismuninn á þeim lífeyri, sem þannig verður greiddur, og þeim lífeyri, er viðkomandi lífeyrisþegum bar samkvæmt eldri reglum. — **23. gr.** Nú verður almenn hækkun á áður úrskurðuðum elli-, örorku- og makalífeyri, vegna almennrar hækkunar á launum opinberra starfsmanna, sbr. 10., 11., og 12. gr., og endurgreiðir þá ríkissjóður Lífeyrissjóði barnakennara þá hækkun, er þannig verður á lífeyrisgreiðslum.

1963 Nr. 85 30. des.